Bundel - Politieke Avond van 15 juni 2022

Agenda bijlagen

- Getekende besluitenlijst PA 15 juni 2022
- Agenda PA 15 juni 2022
- Stemmingen PA 15 juni 2022

1 18.45 uur - 19.30 uur: Rondvraag en mededelingen

2 19.30 uur - 21.00 uur: Informatieve & meningsvormende vergadering

2.1.RZ Jaarstukken 2021, Turap-1 2022 en de (geheime) FJP 2021, inclusief presentatie Duisenbergonderzoek programma ‘cultuur’ door raadsrapporteurs

Fase: informatief & meningsvormend (1)
Locatie: Raadzaal

- Behandeladvies 15 juni 2022, informatieve & meningsvormende (1) behandeling
- Raadsvoorstel "Jaarstukken 2021 (inclusief Financiële Jaarrapportage Projecten 2021)"
- Bijlage 1 - Jaarstukken 2021
- Bijlage 2 - Accountantsverslag 2021 Deloitte
- Bijlage 3 - Reactie college Accountantsverslag
- Raadsvoorstel "Turap-1 2022"
- Bijlage - Turap 1 -2022
- Bijlage - Begrotingswijziging bij Turap-1 2022
- Technische sessie - FJP 2021
- Technische sessie - Jaarstukken en Turap
- Technische sessie jaarstukken - Presentatie Deloitte
- Advies Auditcommissie behandeling Jaarstukken 2021 d.d. 18-05-2022
- Behandelresultaat 11 mei 2022, informatieve behandeling
- Technische vragen & beantwoording van de fractie VVD
- Presentatie - Duisenbergonderzoek programma Cultuur
- Behandelresultaat 15 juni 2022, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

2.2.LF Vaststelling bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage’ en grondexploitatie Gaardenhage

Fase: meningsvormend (1)
Locatie: Landgoed/Festival

- Behandeladvies 15 juni 2022, meningsvormende (1) behandeling
- Raadsvoorstel - Vaststelling bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage’ en grondexploitatie Gaardenhage
- Aanvullende bijlage 1 - tekst bestemmingsplan
- Aanvullende bijlage 2 - verbeelding
- Aanvullende bijlage 3 - bijlagen bij de toelichting
- Aanvullende bijlage 4 - bijlage bij de regels
- Bijlage 1 - Wijzigingenrapport
- Bijlage 2a - Zienswijzerapport anoniem
- Bijlage 2b - Gebundelde zienswijzen anoniem
- Bijlage 3 - Begrotingswijziging Gaardenhage
- Bijlage 4 - Overzicht participatie bewoners
- Art. 44-vragen inzake "Gaardenhage, de vraag is enorm groot", d.d. 06-10-2021
- Beantwoording Art. 44-vragen inzake "Gaardenhage, de vraag is enorm groot" d.d. 02-11-2021
- Schriftelijke inbreng namens De Tuinmaat, d.d. 2 mei 2022
- Schriftelijke inbreng van mw. I. Kuijpers

Schriftelijke inbreng bewoners Huissensedijk en John Grosmanstraat, d.d. 8 mei 2022

Schriftelijke inbreng van dhr. D. Kroekenstoel

Schriftelijke inbreng van dhr. P.G. Alstein, d.d. 9 mei 2022

Schriftelijke inbreng van dhr. G. Bosveld d.d. 10 mei 2022

Schriftelijke inbreng (infographic) van de heren Kersten, Soeteman, Knipping, De Haan en Mol, d.d. 10 mei 2022

Deelnemers rondetafelgesprek Gaardenhage

Breedgedragen bewonersvoorstel Gaardenhage, d.d. 18-05-2022

Behandelresultaat 11 mei 2022, informatieve behandeling

Beantwoording technische vragen Gaardenhage consequenties breedgedragen bewonersvoorstel, d.d. 15-06-2022

Behandelresultaat 15 juni 2022, meningsvormende (1) behandeling

2.3.WG Wijzigen Hoofdstuk 5, afdeling 7 (evenementen) van de Algemene Plaatselijke Verordening

Fase: informatief & meningsvormend (1)
Locatie: Walburgis

Behandeladvies 15 juni 2022, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

Raadsvoorstel "Wijzigen Hoofstuk 5, Afdeling 7 (evenementen) van de Algemene Plaatselijke Verordening"

Bijlage - WAS/WORDT APV evenementen

Schriftelijke inbreng - Vrienden van Sonsbeek d.d. 15-06-2022

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 29-06-2022

3 21.00 uur - 21.15 uur: Pauze

4 21.15 uur - 23.15 uur: Besluitvormende vergadering

4.1 Opening en mededelingen

4.2 Beëdiging van de heer Christiaan Zevenbergen als fractievolger voor de fractie van Volt

4.3 Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling

4.4 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 1 juni 2022 en 8 juni 2022

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 1 juni 2022 en 8 juni 2022"

Besluitenlijst PA 1 juni 2022

4.5 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 15 juni 2022"

Lijst van Ingekomen stukken (29 mei 2022 tot en met 8 juni 2022)

5 Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen

5.1 Interpellatie van de leden Elfrink en Dobbe inzake "Opnieuw miljoenenoverschrijding Stadstheater/ Introdans/ Oostpool"

De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 1 juni jl. toestemming verleend voor het houden van deze interpellatie. Omdat de agenda toen niet kon worden afgerond is het houden van de interpellatie verdaagd naar een volgende vergadering.

Interpellatieverzoek van de leden Elfrink en Dobbe inzake "Opnieuw miljoenenoverschrijding Stadstheater/ Introdans/ Oostpool"

Raadsbrief "Stand van zaken huisvesting Lauwersgrachtalliantie", d.d. 24-05-2022

Verworpen motie "Trek de stekker uit megalomaan Stadstheater" (22M84) van de fractie SP

5.2 Vaststellen: Zienswijze jaarverslag 2021, regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 Groene Metropoolregio

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 15-06-2022

Aangenomen amendement "Voor 2 jaar vaststellen regionale agenda" (22A36) van de raadsleden Heemskerk, Neutkens, Eppich en Quint

Aangenomen motie "Geef de RAC de tijd" (22M79) van de raadsleden Heemskerk, Neutkens, Eppich en Quint

Raadsvoorstel "Zienswijze jaarverslag 2021, regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 Groene Metropoolregio"

Bijlage 1 - Bij raadsvoorstel overzicht financiën

Bijlage 2 - Brief zienswijze concept jaarverslag 2021, regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 GMR

Bijlage 2a - Geamendeerde versie - Brief zienswijze concept jaarverslag 2021, regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 GMR

Bijlage 3 - Aanbiedingsbrief concept jaarstukken 2021 GMR

Bijlage 4 - Concept jaarstukken 2021

Bijlage 5 - Accountantsverslag 2021

Bijlage 6 - Controle verklaring 2021

Bijlage 7 - Memo onderbouwing rekeningoverschot

Bijlage 8 - Aanbiedingsbrief concept regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 GMR

Bijlage 9 - Concept regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 GMR

Bijlage 10 - Memo onderbouwing ontwikkeling inwonersbijdrage 2023

Bijlage 11 - Memo overzicht inwonersbijdragen

Bijlage 12 - Opgaveovereenkomst Verbonden regio

Bijlage 13 - Opgaveovereenkomst Productieve regio

Bijlage 14 - Opgaveovereenkomst Circulaire regio

Bijlage 15 - Opgaveovereenkomst Ontspannen regio

Bijlage 16 - Opgaveovereenkomst Groene groeiregio

Bijlage 17 - Algemene voorwaarden opgaven

Brief van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen inzake "Advies Regioagendacommissie op basis van regionale consultatiebijeenkomst 2 juni 2022"

5.3 Vaststellen: Aanpassing handhaving uniforme arbeidsverplichtingen Participatiewet

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 15-06-2022

Aangenomen amendement "Menselijke maat handhaving bijstand" (22A33) van de fracties DENK, ChristenUnie en Forum voor Democratie

Aangenomen motie "Voorkom naheffing bij bijstandsgerechtigden" (22M57) van de fracties SP, PvdA en ChristenUnie

Verworpen motie "Brandbrief bijstandsgerechtigden principieel niet korten" (22M58) van de fractie SP

Raadsvoorstel "Aanpassing handhaving uniforme arbeidsverplichtingen Participatiewet"

Bijlage - Afstemmingsverordening aangepast

Behandelresultaat 18 mei 2022, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

5.4 Vaststellen: Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner"

Getekend raadsbesluit

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 15-06-2022

Aangenomen amendement "Ambitie afvalkoers" (22A34) van de fracties CDA, Arnhemse Ouderen Partij, ChristenUnie en Partij voor de Dieren

Aangenomen amendement "Doel en proces afvalkoers" (22A37) van de fracties GroenLinks, D66 en Volt

Aangenomen amendement "Minder luiers en menstruatie materiaal in het restafval" (22A38) van de fracties GroenLinks, D66, Volt, Partij voor de Dieren, ChristenUnie en PvdA

Verworpen motie "De gemeente is geen opvoeder, maar vertegenwoordiger van het volk" (22M53) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij

Verworpen motie "Kraakwagen terug" (22M54) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij

Verworpen motie "Eerlijker verdeling van de kosten" (22M55) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij

Verworpen motie "Respect voor het referendum; geen DIFTAR in de periode 2022-2026" (22M56) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij

Verworpen motie "Halvering afvalbelasting huishoudens" (22M81) van de fractie SP

Verworpen motie "Nascheiding zo snel als mogelijk invoeren" (22M82) van de fractie SP

Aangenomen motie "Verminderen afvalberg" (22M83) van de fractie SP

Memo van wethouder Roelofs inzake "Toezeggingen tijdens de Raadsbehandeling van de Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner op woensdag 11 mei 2022 - deel 2", d.d. 25-05-2022

Memo van wethouder Roelofs inzake "Toezeggingen tijdens de Raadsbehandeling van de Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner op woensdag 11 mei 2022 - deel 1", d.d. 23-05-2022

Raadsvoorstel - Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner"

Bijlage 1 - Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner

Bijlage 2 - Resultaten monitoring afvalinzameling Q3 2021 (incl. resultaten milieubak)

Bijlage 1a - Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner (geamendeerde versie)

Beantwoording Art. 44-vragen inzake "Nascheiding", d.d. 09-03-2021

Lijst met deelnemers aan het rondetafelgesprek

Schriftelijke inspraakreactie van dhr E. Wiessenberg - Bewonersgroep Arnhems Hart d.d. 25-05-2022

Schriftelijke inbreng van mw. K. Verholt - APCG, d.d. 25-05-2022

Schriftelijke inspraakreactie mevr. M. van den Broek - APCG d.d. 11-05-2022

Schriftelijke inbreng dhr. M. Jonker

Schriftelijke inspraakreactie van dhr. E. Wiessenberg - Bewonersgroep Arnhems Hart d.d. 25-01-2022

Schriftelijke inspraakreactie mevr. M. van den Broek - APCG d.d. 26-01-2022

Schriftelijke inspraakreactie van dhr. J. Schreur - Stichting De Groene Vos

Schriftelijke inspraakreactie van dhr. I. van der Deen - Milieudefensie Arnhem

Behandelresultaat 26 januari 2022, informatieve behandeling

Notitie over nascheiding van 27-01-2021

Bijlage - Afvalscheiding argumentenkaart milieu

Bijlage - Afvalscheiding argumentenkaart principes

Bijlage - Afvalscheiding argumentenkaart bron-nascheiden

Behandelresultaat 2 februari 2022, meningsvormende (1) behandeling

Behandelresultaat 9 februari 2022, 2e meningsvormende (1) behandeling

Raadsbrief "Afvalkoers 2022-2026“ Arnhem Schoner” – Toezeggingen, rapportage en voortgang", d.d. 05-04-2022

Bijlage 1 - Memo toezeggingen Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner”

Bijlage 2 - Afvalrapportage vierde kwartaal 2021

Raadsbrief "Afval – moties en toezeggingen", d.d. 19-04-2022

Behandelresultaat 11 mei 2022, 2e meningsvormende (1) behandeling

GEMEENTE Arnhem

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 15 juni 2022

De voorzitter: de heer Marcouch

De raadsgriffier: de heer Kersten

Aanwezig de leden: de heer Aït Chrif (PvdA), de heer Bal (DENK), de heer De Boef (GroenLinks), de heer Brandts (D66), de heer Van den Broek (CDA), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Dayioğlu (GroenLinks), mevrouw Dobbe (SP), de heer Elfrink (SP), de heer Eliëns (Partij voor de Dieren), de heer Van Engelenburg (VVD), mevrouw Eppich (VVD), mevrouw Groot (Arnhem Centraal), de heer De Groot (Partij voor de Dieren), de heer Heemskerk (D66), mevrouw Hogenhout (GroenLinks), mevrouw Kemperman (D66), mevrouw Koorn (CDA), de heer Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), de heer Kumaş (VVD), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), de heer Loor (D66), de heer Luurssen (Forum Voor Democratie), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Maref (VVD), mevrouw Van Munster (PvdA), mevrouw Nede (ChristenUnie), mevrouw Neutkens (Volt), mevrouw Noomen (GroenLinks), mevrouw Pape (VVD), de heer Prinsen (GroenLinks), mevrouw Quint (GroenLinks), de heer Scholten (Volt), mevrouw Simonis (GroenLinks, de heer Verheij (PVV), de heer Visser (PvdA), de heer Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij), mevrouw Zwijnepoel (D66)

Afwezig: de heer Usta (DENK)

Aanwezig de wethouders: mevrouw Bouwkamp, de heer Van der Geijn, mevrouw Kundić, de heer Mark Lauriks, de heer Roelofs, de heer Smeulders, de heer Van der Wel

Begintijd vergadering : 21.00 uur
Eindtijd vergadering : 23:05 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

4.4 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 1 juni 2022 en 8 juni 2022	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.5 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.1 Interpellatieverzoek van de leden Elfrink en Dobbe inzake "Opnieuw miljoenenoverschrijding Stadstheater/ Introdans/ Oostpool"	De motie "Trek de stekker uit megalomaan Stadstheater (22M84) van de fractie SP is met 5 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen.
5.2 Vaststellen: Zienswijze jaarverslag 2021, regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 Groene Metropoolregio	Het amendement "Voor 2 jaar vaststellen regionale agenda" (22A36) van de raadsleden Heemskerk, Neutkens, Eppich en Quint is met 34 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. De motie "Geef de RAC de tijd" (22M79) van de raadsleden Heemskerk, Neutkens, Eppich en Quint is met 34 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. Het voorstel is met 34 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen.
5.3 Vaststellen: Aanpassing handhaving uniforme arbeidsverplichtingen Participatiewet	Het amendement "Menselijke maat handhaving bijstand" (22A33) van de fracties DENK, ChristenUnie en Forum voor Democratie is met 30 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen. De motie "Voorkom naheffing bij bijstandsgerechtigden" (22M57) van de fracties SP, PvdA en ChristenUnie is met algemene stemmen aangenomen. De motie "Brandbrief bijstandsgerechtigden principieel niet korten" (22M58) van de fractie SP is met 14 stemmen voor en 24 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.4 Vaststellen: Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner"	Het amendement "Ambitie afvalkoers" (22A34) van de fracties CDA, Arnhemse Ouderen Partij, ChristenUnie en Partij voor de Dieren is met 26 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen. Het amendement "Doel en proces afvalkoers" (22A37) van de fracties GroenLinks, D66 en Volt is met 25 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. Het amendement "Minder luiers en menstruatie materiaal in het restafval" (22A38) van de fracties GroenLinks, D66, Volt, Partij voor de Dieren, ChristenUnie en PvdA is met 28 stemmen voor en 10 stemmen tegen aangenomen. De motie "De gemeente is geen opvoeder, maar vertegenwoordiger van het volk" (22M53) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 3 stemmen voor en 35 stemmen tegen verworpen.

GEMEENTE Arnhem

De motie "Kraakwagen terug" (22M54) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 6 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen.

De motie "Eerlijker verdeling van de kosten" (22M55) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 4 stemmen voor en 34 stemmen tegen verworpen.

De motie "Respect voor het referendum; geen DIFTAR in de periode 2022-2026" (22M56) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 12 stemmen voor en 26 stemmen tegen verworpen.

De motie "Halvering afvalbelasting huishoudens" (22M81) van de fractie SP is met 5 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen.

De motie "Nascheiding zo snel als mogelijk invoeren" (22M82) van de fractie SP is met 11 stemmen voor en 27 stemmen tegen verworpen.

De motie "Verminderen afvalberg" (22M83) van de fractie SP is met 30 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen.

Het voorstel is met 25 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen.

De raadsgriffier,

Jozef Kersten

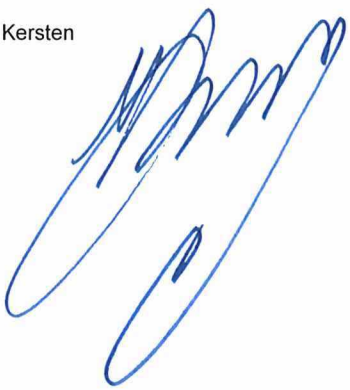

De voorzitter,

Ahmed Marcouch

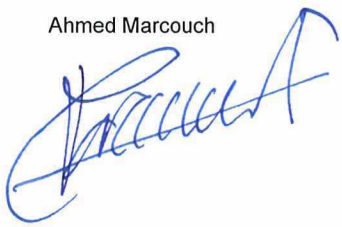

Zaaknummer: 671067

Agenda Politieke Avond
15 juni 2022

Raadzaal		
18.45 uur - 19.30 uur (45) Rondvraag en mededelingen		
Raadzaal	**Landgoed/Festival**	**Walburgis**
19.30 uur - 21.00 uur (90) Jaarstukken 2021, Turap-1 2022 en de (geheime) FJP 2021, inclusief presentatie Duisenbergonderzoek programma 'cultuur' door raadsrapporteurs (i/m1)	19.30 uur - 21.00 uur (90) Vaststelling bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage' en grondexploitatie Gaardenhage (m1)	19.30 uur - 21.00 uur (90) Wijzigen Hoofdstuk 5, afdeling 7 (evenementen) van de Algemene Plaatselijke Verordening (i/m1)
Pauze: 21.00 uur – 21.15 uur		
Raadzaal		
21.15 uur - 23.15 uur - Besluitvormende vergadering		

4.1	**Opening en mededelingen**
4.2	Beëdiging van de heer Christiaan Zevenbergen als fractievolger voor de fractie van Volt
4.3	Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling
4.4	Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 1 juni 2022 en 8 juni 2022
4.5	Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad
5	**Onderwerpen direct ter besluitvorming**
5.1	Interpellatieverzoek van de leden Elfrink en Dobbe inzake "Opnieuw miljoenenoverschrijding Stadstheater/ Introdans/ Oostpool"
5.2	Vaststellen: Zienswijze jaarverslag 2021, regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 Groene Metropoolregio
5.3	Vaststellen: Aanpassing handhaving uniforme arbeidsverplichtingen Participatiewet
5.4	Vaststellen: Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner"

Motie "Trek de stekker uit megalomaan Stadstheater" (22M84)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 5 Tegen: 33 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Amendement "Voor 2 jaar vaststellen regionale agenda" (22A36)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 34 Tegen: 4 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie "Geef de RAC de tijd" (22M79)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 34 Tegen: 4 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Raadsvoorstel "Zienswijze jaarverslag 2021, regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 Groene Metropoolregio"

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 34 Tegen: 4 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Amendement "Menselijke maat handhaving bijstand" (22A33)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 30 Tegen: 8 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie "Voorkom naheffing bij bijstandsgerechtigden" (22M57)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 38 Tegen: 0 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie "Brandbrief bijstandsgerechtigden principieel niet korten" (22M58)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 14 Tegen: 24 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Raadsvoorstel "Aanpassing handhaving uniforme arbeidsverplichtingen Participatiewet"

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 38 Tegen: 0 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Amendement "Ambitie afvalkoers" (22A34)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 26 Tegen: 12 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Amendement "Doel en proces afvalkoers" (22A37)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Christen Unie Arnhem	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Kraaijenbrink	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 25 Tegen: 13 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Amendement "Minder luiers en menstruatie materiaal in het restafval" (22A38)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 28 Tegen: 10 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie "De gemeente is geen opvoeder, maar vertegenwoordiger van het volk" (22M53)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 3 Tegen: 35 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie "Kraakwagen terug" (22M54)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 6 Tegen: 32 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie "Eerlijker verdeling van de kosten" (22M55)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 4 Tegen: 34 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie "Respect voor het referendum; geen DIFTAR in de periode 2022-2026" (22M56)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 12 Tegen: 26 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie "Halvering afvalbelasting huishoudens" (22M81)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Christen Unie Arnhem	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Kraaijenbrink	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 5 Tegen: 33 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie "Nascheiding zo snel als mogelijk invoeren" (22M82)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Christen Unie Arnhem	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Kraaijenbrink	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 11 Tegen: 27 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie "Verminderen afvalberg" (22M83)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 30 Tegen: 8 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Raadsvoorstel - Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner"

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 25 Tegen: 13 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Titel/onderwerp: Jaarstukken 2021, Turap-1 2022 en de (geheime) FJP 2021, inclusief presentatie Duisenbergonderzoek programma ‘cultuur’ door raadsrapporteurs

Raadsadviseur: M.Piscaer Telefoonnr: 377 5108 Maaike.piscaer@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	N. Bouwman
Portefeuillehouder:	P. Smeulers	Telefoonnr:	3774629
		E-mailadres:	Natasja.bouwman@arnhem.nl
Doel activiteit	*Informerend (Presentatie Duisenbergonderzoek programma ‘cultuur’) en Meningsvormende fase 1*		
Toelichting	**Jaarstukken 2021** Het jaarverslag en de jaarrekening 2021 zijn het sluitstuk van de planning & control-cyclus over 2021. Met genoemde jaarstukken legt het college verantwoording af over de realisatie van de door de raad in de begroting vastgelegde beleidsvoornemens. De raad beoordeelt op grond van de jaarstukken of het college in overeenstemming met de in de begroting gestelde kaders heeft geopereerd. De Verordening Financieel Beleid en Beheer van de gemeente Arnhem verplicht het college om ieder jaar voor 1 mei de opgestelde jaarstukken aan de raad aan te bieden. **Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP)** Als bijlage bij de jaarrekening verschijnt er ieder jaar de vertrouwelijke Nota Financiële Jaarrapportage Projecten 2021 (FJP). De FJP bevat het geactualiseerde resultaat van de grondexploitaties en projecten, de toekomstige winstverwachting, de getroffen voorzieningen, de stand van de reserves en het benodigde weerstandsvermogen. De bijlage van de FJP met de financiële projectinformatie bevat geheime informatie. Daarom is de bijlage FJP 2021 niet bij de stukken gevoegd, maar onder geheimhouding aan de leden van de auditcommissie en aan de fractievoorzitters (en overige raadsleden indien gewenst) ter kennisname aangeboden. **Accountantsverslag Deloitte, advies auditcommissie 16 mei** In het accountantsverslag doet Deloitte verslag van de uitkomsten van de controle. Een toelichting op de bevindingen van de accountant kunt u lezen in het bijgevoegde accountantsverslag. In de auditcommissie van 16 mei heeft de accountant een toelichting gegeven over het accountantsverslag en de controleverklaring, behorende bij de jaarrekening. Naar aanleiding hiervan is er namens de auditcommissie een brief opgesteld, deze vindt u hier: Advies Auditcommissie behandeling Jaarstukken 2021 d.d. 18-05-2022 waarin de auditcommissie voorstelt om in te stemmen met het raadsvoorstel over de jaarstukken 2021. **Risico** Voor de financiële risico's en onzekerheden wordt verwezen naar de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' in de jaarstukken. **Decharge college van B&W door gemeenteraad** Met de vaststelling van de jaarstukken verleent de gemeenteraad decharge aan het college van burgemeester en wethouders voor het gevoerde beheer en beleid. **Provincie en BZK** De Provincie is toezichthouder op de gemeenten voor het financieel beheer. Een belangrijke (wettelijke) bepaling is dat de gemeente voor 15 juli aan het Ministerie van BZK, provincie en CBS de jaarstukken aanbiedt. **Financiën** In 2021 wordt een positief financieel resultaat na mutaties in de reserves van € 21,3		

	miljoen gerealiseerd. Voorgesteld wordt om dit resultaat toe te voegen aan de Algemene Reserve en volgens hetgeen dat is toegelicht onder 1.3 te bestemmen. **Proces** De Provincie is toezichthouder op de gemeenten voor het financieel beheer. Een belangrijke (wettelijke) bepaling is dat de gemeente voor 15 juli aan het Ministerie van BZK, provincie en CBS de jaarstukken aanbiedt. Om aan deze deadline te voldoen ziet de concept bestuurlijke planning van de jaarstukken en de turap er als volgt uit: • 11 mei: Technische sessie 'wat zijn de jaarstukken en hoe lees ik ze?' *Technische sessie - FJP 2021* *Technische sessie - Jaarstukken en Turap* *Technische sessie jaarstukken - Presentatie Deloitte* • 16 mei: Bespreking jaarstukken, accountantsverslag en controleverklaring in de auditcommissie met de accountant. • 15 juni: Informatieve fase: presentatie resultaten Duisenbergonderzoek door raadsrapporteurs en Meningsvormende fase 1 • 22 juni: Meningsvormende fase 2 • 29 juni: Besluitvorming • 15 juli: Deadline aanleveren Jaarstukken provincie **Duisenbergonderzoek** De methode-Duisenberg is vernoemd naar het voormalige Tweede Kamerlid Pieter Duisenberg. Het houdt in dat rapporteurs vanuit de raad (raadsleden vanuit de coalitie en oppositie) worden aangewezen om een (of twee) programma's uit de jaarstukken te onderzoeken en vragen te inventariseren die namens de gehele raad worden gesteld aan de verantwoordelijke portefeuillehouder van het college. De raadsrapporteurs zijn als het ware een vooruitgeschoven post van de raad en zij rapporteren ook aan de raad. Dit jaar zijn als raadsrapporteur aangesteld: Carmen Quint, Nathalie Nede en Joris Brandts. Zij hebben een Duisenbergonderzoek uitgevoerd op het programma 'cultuur' uit de Jaarstukken 2021. Op 15 juni presenteren zij de resultaten van het onderzoek aan de gemeenteraad en het college. *Zie voor meer informatie het raadsvoorstel en bijlage.*
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Afronding van de informatieve fase *(presentatie Duisenbergonderzoek Jaarstukken 2021, programma cultuur door raadsrapporteurs)* en start en mogelijke afronding meningsvormende fase 1
Spreekrecht publiek	Nee
Behandeladvies	Informatieve fase: Presentatie resultaten Duisenbergonderzoek op de Jaarstukken 2021, programma 'cultuur' door de raadsrapporteurs Carmen Quint, Nathalie Nede en Joris Brandts. De onderzoeksresultaten worden ter plekke gepresenteerd en zullen na afloop worden gepubliceerd in iBabs, Na de presentatie is ruimte voor het stellen van vragen aan de raadsrapporteurs en de onderzoeker die namens het onderzoeksbureau de raadsrapporteurs heeft begeleid. Het college en de ambtelijke organisatie zijn uitgenodigd als toehoorder en hebben in principe deze avond geen inhoudelijke rol. Vergaderorde M1 Er wordt in twee termijnen vergaderd. - Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld. - De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij hij of zij antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen. - Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. Uitkomst van de Meningsvormende (MI) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen

	worden.
Bijlagen	
	Raadsvoorstel "Jaarstukken 2021 (inclusief Financiële Jaarrapportage Projecten 2021)"
	Bijlage - Jaarstukken 2021
	Bijlage - Accountantsverslag 2021 Deloitte
	Bijlage - Reactie college Accountantsverslag
	Raadsvoorstel "Turap-1 2022"
	Bijlage - Turap 1 -2022
	Bijlage - Begrotingswijziging bij Turap-1 2022
	Technische sessie - FJP 2021
	Technische sessie - Jaarstukken en Turap
	Technische sessie jaarstukken - Presentatie Deloitte
	Advies Auditcommissie behandeling Jaarstukken 2021 d.d. 18-05-2022
	Behandelresultaat 11 mei 2022, informatieve behandeling

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 651356

Onderwerp: Jaarstukken 2021 (inclusief Financiële Jaarrapportage Projecten 2021)

Voorstel

1. De jaarstukken inclusief de bijbehorende jaarrekening 2021 vast te stellen.
2. De resultaatbestemming 2021 vast te stellen.
3. De resultaatbestemming van het resultaat 2021 vanuit de AR vast te stellen.
4. Kennis te nemen van het bij de jaarstukken 2021 behorende accountantsverslag, opgesteld door Deloitte.
5. Kennis te nemen van de reactie van het college op het accountantsverslag.
6. Kennis te nemen van de bij het jaarverslag behorende geheime Bijlage Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2021 met daarin de geactualiseerde (grond)exploitaties.
7. De begrotingswijziging met betrekking tot de FJP in het eerstkomende verzamelbesluit na vaststelling van de jaarstukken verwerken.

Inleiding

De jaarstukken 2021 zijn het sluitstuk van de P&C-cyclus 2021. In de Begroting 2021 is het beleid op hoofdlijnen toegelicht. In de jaarstukken wordt zowel beleidsinhoudelijk als financieel verantwoording afgelegd over de resultaten die in 2021 zijn behaald.

Als bijlage bij de jaarstukken is de geheime nota Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) opgenomen De FJP bevat het geactualiseerde resultaat van de grondexploitaties en projecten (‘herzieningen’ genoemd), de toekomstige winstverwachting, de getroffen voorzieningen (= te verwachten verliezen), de stand van de reserves en het benodigde weerstandsvermogen. Om de onderhandelingspositie van de gemeente niet te schaden is de FJP geheim voor onbepaalde tijd.

Arnhem GEMEENTE

Beoogd effect

Jaarstukken 2021:
Decharge verlenen aan het college van burgemeester en wethouders voor het gevoerde beleid en beheer door middel van de vaststelling door de raad van de jaarstukken inclusief de bijbehorende jaarrekening 2021.

FJP 2021:
Inzicht verschaffen in de ontwikkeling van de grondexploitaties en de investeringsprojecten. Daarnaast is het doel om de herzieningen zo snel mogelijk te verwerken in de begroting, zodat in de projecten gewerkt wordt met een actueel (financieel) kader.

Argumenten

1.1 Jaarstukken 2021

Volgens de wettelijke kaders, zijnde het Besluit Begroting en Verantwoording voor Provincies en Gemeenten (BBV), is het college verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag en de jaarrekening. Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat:

- de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven;
- de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder gemeentelijke verordeningen.

De Verordening Financieel Beleid en Beheer van de gemeente Arnhem verplicht het college om ieder jaar voor 1 mei de opgestelde jaarstukken aan te bieden aan de raad.
De Gemeentewet verplicht de gemeente om ieder jaar voor uiterlijk 15 juli de door de gemeenteraad vastgestelde jaarstukken aan te bieden aan de provincie Gelderland.

1.2 Resultaatbestemming

In 2021 wordt een positief financieel resultaat na mutaties in de reserves van € 21,3 miljoen gerealiseerd. Voorgesteld wordt om dit resultaat toe te voegen aan de Algemene Reserve. Onder 1.3 wordt een voorstel gedaan voor de bestemming van het resultaat vanuit de Algemene reserve. Dit conform de eerder toegepaste procedure bij de jaarstukken.

De weerstandsfactor komt uit op 1,9 en is daarmee hoger dan de begrote weerstandsfactor van 1,4.

1.3 Begrotingswijziging 2022 inzake resultaatbestemming 2021
Voorgesteld wordt om middels een begrotingswijziging in 2022 een deel van het positieve resultaat 2021 zoals genoemd onder 1.2 te bestemmen. In totaal worden 3 bestemmingen voorgesteld:

a. Beschermd wonen
In de jaarrekening 2021 is een voordeel ontstaan op beschermd wonen. In het raadsvoorstel met zaaknummer 612534 is gemeld dat met de jaarrekening een voorstel zal worden gedaan om de onderbesteding toe te voegen aan de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg. Voorgesteld wordt om het positieve resultaat uit de jaarrekening op het

onderdeel beschermd wonen van € 6,2 miljoen vanuit de algemene reserve toe te voegen aan de BR WMO en Jeugdzorg en daarmee beschikbaar te houden voor dekking van de kosten van Beschermd Wonen in de toekomst.

b. Voordeel grondexploitatie
In 2021 is een positief resultaat gerealiseerd op de grondexploitatie, met name als gevolg van winstneming in project Schuytgraaf. Voorgesteld wordt om het positieve resultaat vanuit de grondexploitatie van € 5,6 miljoen vanuit de algemene reserve toe te voegen aan de bestemmingsreserve Grondexploitatie voor de verwachte inzet en intensivering van de verstedelijkingssopgave in de komende jaren.

c. Resultaat tegemoetkoming ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK)
In 2021 heeft de gemeente in het kader van compensatie corona meer vergoeding ontvangen dan de kosten die zijn geboekt binnen het project voor deze tegemoetkoming noodzakelijke kosten. Voorgesteld wordt om € 2,8 miljoen toe te voegen aan het programma Participatie en armoedebestrijding onder andere ter dekking voor de compensatie gestegen energiekosten voor minima omdat de compensatie in 2022 daarvoor naar verwachting niet voldoende zal zijn.

De weerstandsfactor na bovengenoemde bestemming komt uit op 1,6.

1.4 Accountantsverslag Deloitte

Verantwoordelijkheid accountant:
De controleverordening vormt de basis waarop de accountant de controle over de boekjaren uitvoert. In de verordening wordt de reikwijdte van de controle, de geldende normstellingen en de te hanteren goedkeurings- en rapporteringtolerantie vermeld. De bij de controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten.

Accountantsverslag en controleverklaring Deloitte:
In het accountantsverslag doet Deloitte verslag van de uitkomsten van de controle. Daarbij gaan zij nader in op de scope en reikwijdte van de accountantscontrole en geven zij een nadere toelichting op de getrouw- en rechtmatigheid van de jaarrekening. Het accountantsverslag is integraal onderdeel van de rapportage aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) inzake de SiSa-verantwoording.

De accountant heeft geen controleverschillen ten aanzien van getrouw- en rechtmatigheid geconstateerd. De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven voor de jaarstukken 2021. Voor een nadere toelichting op de bevindingen van de accountant wordt verwezen naar het accountantsverslag.

Ons college heeft een reactie op het accountantsverslag geformuleerd. Hiervoor wordt verwezen naar de reactiebrief.

1.5 FJP: bijlage, geheimhouding en begrotingswijziging

Het algemene, publieke overzicht van de grondexploitaties is terug te vinden in de paragraaf Grondbeleid van het jaarverslag. Deze FJP 2021 is een verdieping daarop met gedetailleerde projectinformatie en risicobeschrijvingen. Wij raden u aan eerst de paragraaf Grondbeleid in het

jaarverslag te lezen en pas daarna deze bijlagen. Om de onderhandelingspositie van de gemeente niet te schaden is de FJP geheim voor onbepaalde tijd.

De begrotingswijziging naar aanleiding van de FJP wordt verwerkt in het eerstvolgende verzamelbesluit na vaststelling van de jaarstukken 2021.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Voor de financiële risico's en onzekerheden wordt verwezen naar de paragraaf "weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag.

Financiën

In 2021 wordt een positief financieel resultaat na mutaties in de reserves van € 21,3 miljoen gerealiseerd. Voorgesteld wordt om dit resultaat toe te voegen aan de Algemene Reserve en volgens hetgeen dat is toegelicht onder 1.3 te bestemmen.

Uitvoering

De accountant geeft een toelichting aan de auditcommissie over het accountantsverslag en de controleverklaring, behorende bij de jaarrekening.

Communicatie

Er wordt een persbericht, animatie en infographic gemaakt voor de jaarstukken.

Op de website financien.arnhem.nl staat de webversie van de jaarstukken weergegeven. Hierin is extra informatie opgenomen, zoals bijvoorbeeld in het onderdeel 'wat heeft het gekost' binnen de programma's (meer informatie tabel baten en lasten en reserves per programma) en bij 'wat hebben we gedaan' (in de doelenboom staat ook de informatie uit Turap 2 weergegeven).

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Concept-raadsbesluit jaarstukken 2021
- Jaarstukken 2021
- Accountantsverslag 2021 Deloitte
- Reactie college Accountantsverslag
- Financiële Jaarrapportage Projecten 2021 (geheim)

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	651356

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 april 2022, Cluster Bedrijfsvoering nummer: 651356;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De jaarstukken inclusief de bijbehorende jaarrekening 2021 vast te stellen.
2. De resultaatbestemming 2021 vast te stellen.
3. De resultaatbestemming van het resultaat 2021 vanuit de AR vast te stellen.
4. De begrotingswijziging met betrekking tot de FJP in het eerstkomende verzamelbesluit na vaststelling van de jaarstukken verwerken.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Jaarstukken 2021

Jaarstukken 2021

GEMEENTE Arnhem

Jaarstukken 2021

Inhoudsopgave

Infographic 1

Deel 1 Hoofdlijnen 2
- 2021, een samenvatting 3
- Leeswijzer 5

Deel 2 Jaarverslag 7
Wijken 8
- Wijken algemeen 9
- Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek 17
- Noordwest 23
- Noordoost 29
- Presikhaaf 34
- Malburgen 40
- Schuytgraaf, Elderveld 45
- De Laar, Elden 51
- Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg 56

Stad 61
- Bestuur, dienstverlening en financiën 62
- Veiligheid 73
- Bereikbaarheid 81
- Economie 87
- Onderwijs 96
- Cultuur 101
- Participatie en armoedebestrijding 108
- Zorg 123
- Welzijn en inclusie 134
- Gezondheid en sport 144
- Klimaat en energie 149
- Ruimtelijke ontwikkeling 158
- Wonen en leefomgeving 164

Paragrafen 175
Lokale heffingen 176
Risicomanagement en weerstandsvermogen 181
Onderhoud kapitaalgoederen 200
Financiering 212
Bedrijfsvoering 217
Verbonden partijen 223
Grondbeleid 244
Investeringen 253
Subsidies 257
Integriteit 264

Deel 3 Jaarrekening 267
Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar 268
Balans en de toelichting 278
Bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld 311
Bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa tabel) 313
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 342

Deel 4 Bijlagen 343
Afkortingenlijst 344
Begrippenlijst 347

Infographic

Jaarstukken 2021 in één oogopslag

Gemeente Arnhem

Wat zijn de inkomsten?

Het Rijk	Reserves	Overige inkomsten	Lokale heffingen	Totaal
€ 603 mln.	€ 72 mln.	€ 100 mln.	€ 107 mln.	€ 882 mln.

Wat zijn de uitgaven?

Stedelijke programma's:

Bestuur, dienstverlening en financiën	€ 139 mln.
Veiligheid	€ 20 mln.
Bereikbaarheid	€ 28 mln.
Economie	€ 8 mln.
Onderwijs	€ 28 mln.
Cultuur	€ 39 mln.
Participatie en armoedebestrijding	€ 189 mln.
Zorg	€ 66 mln.
Welzijn en inclusie	€ 28 mln.
Gezondheid en sport	€ 24 mln.
Klimaat en energie	€ 5 mln.
Ruimtelijke ontwikkeling	€ 53 mln.
Wonen en leefomgeving	€ 40 mln.
Subtotaal	€ 667 mln.

Wijken:

Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek	€ 27 mln.
Noordwest	€ 29 mln.
Noordoost	€ 22 mln.
Presikhaaf	€ 21 mln.
Malburgen	€ 31 mln.
Schuytgraaf/ Elderveld	€ 24 mln.
De Laar/ Elden	€ 16 mln.
Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg	€ 24 mln.
Subtotaal	€ 194 mln.

In de wijkprogramma's wordt ook budget besteed aan bijvoorbeeld zorg, participatie en armoedebestrijding, onderwijs en welzijn.

Totaal € 861 mln.

In 2021...

Groeit het aantal bedrijven met 740 naar 17.940.

Komen er 1.226 woningen bij.

Groeit het aantal Arnhemmers met een baan met 1.860 naar 108.730.

Groeit de stad met 1.579 inwoners.

Gaan er 1.972 mensen uit de bijstand, dat is 181 meer dan gemiddeld in Nederland.

Zijn ruim 400 startende ondernemers lid van de Startclub Arnhem.

Gaan er 12.085 kinderen naar de basisschool.

Maken circa 500 inwoners gebruik van beschermd wonen (zelfstandig wonen met begeleiding).

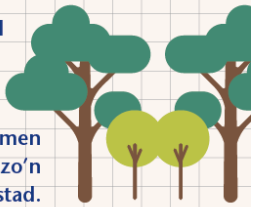

Leggen we 2 pumptracks aan, in Rijkerswoerd en het Olympuskwartier.

Zijn er 40.231 tegels gewipt.

Ontvangt de klantenservice zo'n 150.000 telefoontjes.

Komen er meer bomen bij. Intussen staan er zo'n 40.000 bomen in de stad.

Komen er 66.000 zonnepanelen bij op woningen en bedrijven.

Hebben 23.539 Arnhemmers een Gelrepas (op 31 december 2021).

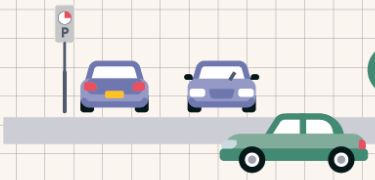

Komen er 21 flitsparkeerplaatsen rond het centrum.

Telt Arnhem 8 scholen met het predicaat 'gezonde school' en doen 14 scholen mee met schoolfruit.

Wilt u meer weten? Kijk op financien.arnhem.nl

Deel 1 Hoofdlijnen

Deel 1 bestaat uit:

1. Hoofdlijnen van beleid
2. Leeswijzer

2021, een samenvatting

Het jaar 2021 stond, net als het jaar ervoor, grotendeels in het teken van corona en de gevolgen daarvan. Voor veel inwoners, ondernemers en instellingen waren dit zware tijden. Als gemeente hebben we steun geboden daar waar dat mogelijk was, soms organisatorisch, vaak ook financieel. Ondanks de coronacrisis staat Arnhem er goed voor, ook financieel. Er is hard gewerkt aan goede en mooie dingen voor de stad. Op onderwerpen als duurzaamheid en klimaatadaptatie, bereikbaarheid, schone mobiliteit en woningbouw zijn ondanks corona resultaten geboekt. Ook is extra woningbouw mogelijk gemaakt, wat een dringende noodzaak is in de totaal overspannen woningmarkt van dit moment. Waar Arnhem altijd achterliep bij andere gemeenten als het gaat om uitstroom uit de bijstand, is die uitstroom nu minimaal gelijk aan het landelijk gemiddelde. Het college heeft in 2021 een nieuwe visie op het sociaal domein en specifiek voor jeugdbeleid opgesteld. Deze is inmiddels vastgesteld door de gemeenteraad. Hiermee is een goede basis is gelegd om op voort te bouwen. Want er zal ook de komende 4 jaar nog veel werk te verzetten zijn, zowel in het sociaal domein als fysiek in de stad. In de Arnhem-Oost aanpak komen verschillende beleidslijnen samen, om juist in de zwakkere wijken het verschil te maken en een negatieve spiraal te doorbreken.

Corona
Het realiseren van alle plannen en ambities kreeg zoals gezegd een andere wending door een crisis die zijn weerga niet kent: corona. Nog steeds trekt corona een zware wissel op onze inwoners, ondernemers en instellingen. Om de crisis het hoofd te bieden, kwam er een herstelagenda waarin de gemeente extra steun uittrok voor bewoners en bedrijven die in de knel dreigden te komen. Via de herstelagenda werd € 19 miljoen in de stad geïnvesteerd om de werkgelegenheid, de bedrijvigheid, de aantrekkelijkheid en daarmee de leefbaarheid van Arnhem te beschermen. Het einde van de coronacrisis lijkt in zicht, maar het blijft onvoorspelbaar hoe die zich ontwikkelt en wat dit voor onze inwoners betekent. Zeker nu zich een nieuwe crisis voltrekt in Oekraïne, die ook een grote impact op ons dagelijks leven zal hebben. Om nog maar te zwijgen van de humanitaire ramp die zich in Oekraïne zelf voltrekt. We moeten - ook daarom - klaar blijven staan voor onze inwoners en ondernemers.

Medewerkers
De afgelopen jaren werd thuiswerken het nieuwe normaal. Inmiddels beschikken medewerkers over IT-middelen waarmee ‘hybride werken’ gefaciliteerd wordt. Ook op het stadhuis en stadskantoor is dat zichtbaar, bijvoorbeeld met vergaderruimtes die speciaal zijn ingericht voor bijeenkomsten waarbij een deel van de deelnemers op een andere locatie werkt. De gemeente wil een inclusieve diverse organisatie zijn. Waar iedereen zichzelf kan zijn en de eigen kwaliteiten en talenten kan inzetten. In 2021 is daarom ook gewerkt aan een open cultuur waarin ieder van ons zich thuis voelt. Hoe meer diversiteit, hoe krachtiger geopereerd kan worden in de samenleving. En de gemeente heeft hierin een voorbeeldfunctie.

En verder… (een greep uit 2021)
Werd het vernieuwde en verduurzaamde gasloze, all electric zwembad Valkenhuizen opgeleverd, startte een campagne tegen (huiselijk) geweld, werd een nieuwe aanpak tegen drugscriminaliteit onder jeugdigen ingevoerd, werd de schulddienstverlening voor inwoners verder verbeterd, werden ‘groene bushaltes’ en fietsvlonders geplaatst, verbeterden we de flora en fauna in de stad met de biodiversiteitagenda en de dierenwelzijnsagenda, gingen we aan de slag met het aardgasvrij maken van Kronenburg/Vredenburg, gingen we verder aan de slag met klimaatadaptatie, kwam het nieuwe afvalbeleid op de agenda van de gemeenteraad, werd het Romeinse Castellum op de Unesco werelderfgoedlijst geplaatst, kwamen er regels voor woningsplitsing en verkamering, kregen zo’n 1.000 ondernemers hulp en advies via van Bedrijven Weten en het loket Geldzaken & Ondernemen, werden projecten uit het huisvestingsplan voor het primair onderwijs uitgevoerd, startte het project ‘Gezond & Fit’ voor een gezonde opgroeiende jeugd, kreeg het project ‘Veilig in en om school’ vorm, werden diverse buurthuizen opgeknapt, kwam er een Arnhems uitvoeringskader beeldende kunst in de openbare ruimte en werd er flink geïnvesteerd in bewegen in de openbare ruimte.

Financieel resultaat

We sluiten het jaar 2021 af met een positief financieel resultaat voor mutaties in de reserves van € 44,0 miljoen. Gedurende het jaar zijn overeenkomstig de genomen raadsbesluiten mutaties gedaan in de reserves. Per saldo is er in 2021 al € 14,1 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve. Daarnaast is er per saldo € 8,6 miljoen toegevoegd aan diverse bestemmingsreserves voor door de raad bestemde uitgaven die in toekomstige jaren nog volgen. Door deze mutaties die al in het jaar gedaan zijn, komt het positieve financieel resultaat na mutaties in de reserves in 2021 uit op € 21,3 miljoen. Schematisch ziet dit er als volgt uit:

Resultaat voor mutaties reserves	-/-	Tussentijdse mutaties (bijvoorbeeld bij begroting en de turaps)	=	Resultaat na mutaties reserves

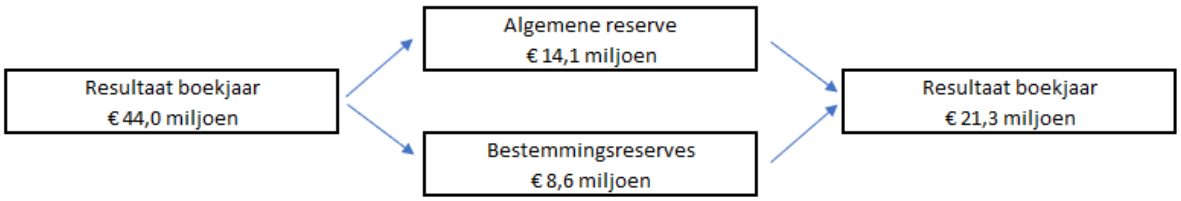

In het jaarverslag is per programma uiteengezet waardoor de belangrijkste afwijkingen tussen realisatie en begroting worden veroorzaakt. Hieruit blijkt dat het veelal gaat om incidentele afwijkingen, waaronder een incidenteel voordeel op beschermd wonen en de winstneming in de grondexploitatie. Het incidentele karakter van dit positieve resultaat leidt er toe dat deze effecten niet structureel meegenomen kunnen worden naar de toekomst.

De weerstandsfactor komt uit op 1,9. De ratio is hoger dan de weerstandsfactor van 1,4 zoals in de begroting is opgenomen. De weerstandsfactor drukt uit in welke mate de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het tot stand komen van de weerstandsfactor en de ontwikkeling van de totale financiële positie wordt nader toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Leeswijzer

Inleiding

De jaarstukken zijn een onderdeel uit de P&C-cyclus. In de Begroting wordt het gemeentelijk beleid op hoofdlijnen toegelicht. In de jaarstukken wordt zowel beleidsinhoudelijk als financieel verantwoording afgelegd over de resultaten die in 2021 zijn behaald. De jaarstukken bestaan uit twee delen: het jaarverslag en de jaarrekening.

Jaarverslag
In het jaarverslag staat de beleidsinhoudelijke verantwoording centraal. Deze verantwoording wordt gegeven aan de hand van de 3W-vragen:

- wat wilden we bereiken?
- wat hebben we gedaan?
- wat heeft het gekost?

Jaarrekening
De jaarrekening is financieel van aard. Hierin wordt verantwoording afgelegd over de financiën van de gemeente.

In deze leeswijzer wordt aangegeven hoe de indeling van de jaarstukken eruit ziet.

Opbouw van de jaarstukken

In de inhoudsopgave staat vermeld uit welke hoofdstukken de jaarstukken bestaan. In het kort worden deze hoofdstukken hier toegelicht.

Deel 1 - hoofdlijnen van beleid
In het eerste hoofdstuk staan de belangrijkste opgaven en het beleidsinhoudelijke en financiële resultaat in 2021 benoemd.

Deel 2 - jaarverslag
Het jaarverslag is opgebouwd uit drie onderdelen:

1. Acht wijkprogramma's (W) - Sinds 2017 zijn acht wijkprogramma's ingesteld. De 24 wijken zijn geclusterd in acht gebieden: Noord-West, Noord-Oost, Presikhaaf, Centrum/Spijkerkwartier/Arnhemse Broek, Malburgen, Rijkerswoerd/Kronenburg/Vredenburg, Elden/De Laar en Schuytgraaf/Elderveld.

2. Dertien stedelijke programma's (S) - In de stedelijke programma's zijn de 3 W-vragen opgenomen.
De doelenboom is een belangrijk onderdeel in de stedelijke programma's. Bij het onderdeel 'wat hebben we bereikt' is de verantwoording op de doelen opgenomen. Het onderdeel 'wat hebben we gedaan' bestaat uit de verantwoording op de inspanningen.

Bij de doelen en inspanningen wordt aangegeven of deze op koers (groen bolletje), gedeeltelijk op koers (oranje bolletje), niet op koers lopen (rood bolletje) of gerealiseerd zijn (grijs bolletje).
Binnen de wijkprogramma's en stedelijke programma's zijn bij het onderdeel 'wat heeft het gekost' een financieel overzicht met een toelichting op de afwijkingen opgenomen. In de tabel met de afwijkingen zijn de volgende afkortingen opgenomen:

- V/N - Voordeel/ Nadeel;
- C - Hoofdzakelijk coronagerelateerd met daarbij de keuze tussen Ja en Nee;
- I/S - Incidenteel/ Structureel;
- AR/BR - Algemene reserve/ Bestemmingsreserve.

3. Tien paragrafen - De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting. Er worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. Een deel van de paragrafen zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

De volgende verplichte paragrafen vanuit het BBV zijn opgenomen:
1. Lokale heffingen - In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen en de consequenties daarvan voor de inwoners.
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing - Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is. In deze paragraaf zijn ook financiële kengetallen opgenomen, zoals het weerstandsvermogen, de solvabiliteit en de schuldquote.
3. Onderhoud kapitaalgoederen - In deze paragraaf wordt toegelicht op welke wijze het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen (zoals wegen, riolering, gebouwen) gewaarborgd is.
4. Financiering - Hier wordt toegelicht op welke wijze met de financieringsbehoefte van de gemeente is omgegaan.
5. Bedrijfsvoering - In de paragraaf wordt gerapporteerd over de voortgang van interne ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie.
6. Verbonden partijen - De gemeente werkt samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft bij een partij, is dit een zogenoemde verbonden partij. In deze paragraaf worden alle verbonden partijen toegelicht.
7. Grondbeleid - De gemeente speelt een rol in het kopen en verkopen van gronden. Hier wordt verder ingegaan op het gevoerde grondbeleid.

Op verzoek van uw raad zijn drie niet verplichte paragrafen in de jaarstukken opgenomen:
8. Investeringen - In deze paragraaf wordt over de realisatie van de investeringen gerapporteerd.
9. Subsidies - De gemeente verstrekt subsidies aan instellingen die een bijdrage leveren aan gemeentelijke doelstellingen. In deze paragraaf wordt aangegeven welke instellingen subsidie hebben ontvangen inclusief de subsidiebedragen.
10. Integriteit - In deze paragraaf wordt aangegeven op welke wijze invulling is gegeven aan het Arnhemse integriteitsbeleid.

Deel 3 - Jaarrekening
Het derde deel van de jaarstukken bestaat uit de financiële jaarrekening. Dit hoofdstuk biedt, conform de vereisten vanuit het BBV, diverse financiële overzichten.
In de jaarstukken kunnen afrondingsverschillen ontstaan in de balans of winst- en verliesrekening.

Interactieve website jaarstukken

De jaarstukken zijn digitaal beschikbaar op: financien.arnhem.nl. Op de website is bij de stedelijke en wijkprogramma's de volgende extra informatie te vinden:

- In de doelenboom zijn ook de teksten te zien vanuit de Begroting 2021 en Turap-2.
- Bij de onderdelen 'wat heeft het gekost' de overzichten per kostensoort, portefeuilleonderdelen en taakvelden.
- Totaaloverzicht subsidies.
- Totaaloverzicht reserves.

Deel 2 Jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit drie onderdelen:

1. Wijkprogramma's (W)
2. Stedelijke programma's (S)
3. Paragrafen

Wijken

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is en die op wijkniveau plaatsvinden, zijn opgenomen in de volgende 8 wijkprogramma's (bundeling van logisch samenhangende wijken):

W1 Wijkprogramma Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek (CSA)
Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek

W2 Wijkprogramma Noordwest
Burgemeesterswijk, Hoogkamp, Transvaal, Heijenoord, Lombok, Klarendal, Klingelbeek e.o., Schaarsbergen e.o., Sint Marten en Sonsbeekkwartier

W3 Wijkprogramma Noordoost
Alteveer, Cranevelt, Geitenkamp, Monnikenhuizen, Velperweg e.o.

W4 Wijkprogramma Presikhaaf
Presikhaaf West en Presikhaaf Oost

W5 Wijkprogramma Malburgen
Malburgen West, Malburgen Oost/Noord, Malburgen Oost/Zuid, waaronder Het Duifje en Immerloo

W6 Wijkprogramma Schuytgraaf/Elderveld
Schuytgraaf en Elderveld

W7 Wijkprogramma De Laar/Elden
De Laar en Elden

W8 Wijkprogramma Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg (RKV)
Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg

Wijken algemeen

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Afgelopen jaar is gestart met het aanbrengen van meer structuur in de wijkopgaven. Hiervoor is binnen het cluster Strategie, Beleid en Regie onder ander een team Wijken ingericht met als bedoeling om de samenwerking tussen de stedelijke programma's en de wijkopgaven verder te stroomlijnen. De adviseurs werken nauw samen met de wijkmanagers van de Teams Leefomgeving. Onderdeel van het team is ook een nieuwe werkwijze van Burgerparticipatie. Burgerparticipatie en wijkgericht werken zijn niet los van elkaar te zien.

1. Evaluatie van Wijken Weten

In de afgelopen jaren heeft Arnhem op basis van de Koersnota 'Van Wijken Weten' werk gemaakt van meer wijksturing. Er zijn stevige ambities neergezet met een duidelijke visie op bestuurlijke vernieuwing. Dat betekent iets voor de stedelijke opgaven en voor de wijze waarop we deze vernieuwing samen met inwoners en organisaties in de stad organiseren. Afgesproken is om Van Wijken Weten te evalueren. Deze evaluatie is in 2021 uitgevoerd en de uitkomsten daarvan zijn voorgelegd aan de gemeenteraad. Hoewel de evaluatie kritisch is op onderdelen is ons duidelijk dat Arnhem echt goud in handen heeft met het wijkgericht werken. De onderzoekers constateren dat de Arnhemse aanpak van wijksturing succesvol is en op onderdelen verder doorontwikkeld moet worden. Wij blijven de goede dingen doen voor de stad en voor onze inwoners en zien voldoende aanleiding om dat vorm te blijven geven met een aanpak samen met onze samenwerkingspartners. Of dat nu zorginstellingen zijn, woningcorporaties, bedrijven of dat het gaat om de gezondheidsdienst, welzijnsorganisaties of de politie. Uit de uitgevoerde evaluatie blijkt dat het goed gelukt is om bewoners en stakeholders in onze wijken daadwerkelijk meer invloed te geven. De gemeente Arnhem wordt meer dan voorheen het geval was als nabij ervaren. Daarmee is een belangrijke stap gezet in de uitvoering van de filosofie achter de Koersnota: werken vanuit de leefwereld van bewoners in plaats van dat de gemeente vertelt en doet wat vanuit het perspectief van de overheid nodig is.

Wijksturing is de ambitie van de gemeente Arnhem om te willen sturen vanuit de leefwereld van de inwoners. Niet alleen om burgers (meer) invloed te geven op hun directe leefomgeving, maar ook om effectiever als gemeente de goede keuzes te maken in de uitvoering. Wijksturing vindt plaats 'van buiten naar binnen' en is dus vraaggericht. De wijken van Arnhem zijn geclusterd in acht gebieden die elk een eigen wijkprogramma hebben. De teams Leefomgeving (TLO's) vormen de schakel tussen het stedelijk bestuur en het wijkbestuur: zij halen de agenda's op bij inwoners en andere stakeholders en vertalen deze naar wijk-programma's, daarbij rekening houdend met de stedelijke programma's en hun consequenties voor de wijken. De aanbevelingen zijn vertaald in drie concrete opgaven:

1. we koesteren wat goed is;
2. we verbeteren de samenhang van wijksturing en stedelijke programma's;
3. we versterken de uitvoering.

2. Wijkspelregels

Afgelopen jaar zijn de wijkspelregels vastgesteld nadat we samen met inwoners uit alle wijken een uitgebreid participatieproces hebben doorlopen. Bij de behandeling van de begroting 2022 zijn ook de bijbehorende budgetten vastgesteld en de nieuwe spelregels zijn per 1 januari ingegaan. De Spelregels Arnhemse Wijkaanpak beschrijven de samenwerking met bewoners en bewonersoverleggen en beschrijven rollen en verantwoordelijkheden. Ook omschrijven de spelregels de voorwaarden voor de besteding van bewonersbudgetten in de wijken. De nieuwe spelregels zijn tot stand gekomen na een zorgvuldig doorlopen proces dat goed is gewaardeerd door bewoners. Alle bewonersoverleggen konden meedoen en vele hebben dat ook gedaan. Een onderdeel van de spelregels is de bevoegdheid van de bewonersoverleggen om te adviseren over de besteding van de zogenaamde bewonersbudgetten . De budgetverdeling kent een lange voorgeschiedenis en is in hoofdzaak gebaseerd op drie typen wijken: aandachtswijk, preventiewijk en beheerwijk. Een verdeling op basis van type wijk is nog steeds logisch. Daarnaast ontvangt een aantal wijken nog een vaste subsidie voor bijvoorbeeld de wijkvereniging.

In de spelregels is gedetailleerd beschreven hoe het bewonersoverleg moet functioneren op de onderdelen taken, samenstelling van het bewonersoverleg, organisatie, werkwijze en middelen. De bestaande spelregels waren nog gebaseerd op de organisatiestructuur van de gemeente Arnhem vóór de komst van de Teams Leefomgeving. Met de nieuwe Spelregels Arnhemse Wijkaanpak willen we maximaal ruimte bieden aan maatwerk in de wijk. Het gaat daarbij om het vormgeven van de bewonersparticipatie, om zeggenschap over bewonersbudgetten en om het organiseren van wijkcommunicatie. Zo willen we inspelen op wat in de wijken leeft en samen met wijkbewoners

kijken wat nodig is. Bewoners krijgen meer invloed op wat in de wijk gebeurt en waar de prioriteiten liggen. De aanpak vraagt om maatwerk van bewonersvertegenwoordiging passend bij de specifieke wijk en hoe de bewoners uit die wijk hieraan vorm willen geven.

3. Buurthuizen
Een aantal Arnhemse buurthuizen heeft het initiatief genomen om intensiever te gaan samenwerken. Hun doel was om het functioneren van de buurthuizen in de wijken te verbeteren, een duidelijke en herkenbare positie ten opzichte van gemeente en professionele organisaties in te nemen en zo de toekomst van de buurthuizen veilig te stellen. Gezamenlijk constateerden we dat, ondanks de toenemende aandacht voor wijkgericht werken van overheid en professionele organisaties, een eenduidig gemeentelijk beleidskader met betrekking tot de buurthuizen in Arnhem nog ontbreekt. Dat was aanleiding om een samenwerkingstraject te starten om de waarde en betekenis van de Arnhemse buurthuizen te onderzoeken en gezamenlijk te verkennen wat nodig is om die waarde te kunnen blijven leveren. Het afgelopen half jaar werkten de Samenwerkende Buurthuizen, collega Buurthuizen en de gemeente Arnhem aan de uitgangspunten voor een eenduidig gemeentelijk beleidskader. In een notitie is de essentie van dit co-creatieproces uitgewerkt.

4. Burgerkracht
Inwoners van Arnhem kunnen sinds 2016 gebruik maken van de Subsidieregeling Burgerkracht Sociaal Domein. Met de regeling stimuleren we samenredzaamheid en burgerinitiatieven. En dat werkt: zo'n 180 initiatieven hebben financiële en inhoudelijke ondersteuning gekregen. Arnhem is er een mooiere stad door geworden, met meer onderling contact en sociale samenhang. De regeling is inmiddels geëvalueerd en in het afgelopen jaar is besloten dat de regeling ook de komende jaren wordt ingezet. De voortzetting van de regeling wordt door inwoners zeer op prijs gesteld. Er zijn in de afgelopen jaren veel goede ideeën gesteund en deze hebben ook een aantoonbare meerwaarde gehad voor de stad en de inwoners. We blijven daarom heel graag initiatieven laagdrempelig faciliteren met financiële, praktische en inhoudelijke ondersteuning.

5. Bewonersondersteuning
Bewonersondersteuning is van groot belang is voor participatie van bewoners in wijken. De eerdere veronderstelling dat door de komst van de teams Leefomgeving de behoefte aan opbouwwerk / bewonersondersteuning zou afnemen is niet juist gebleken. Vanuit de wijkbudgetten is vanaf 2017 tot nu toe onverminderd opbouwwerk en bewonersondersteuning ingezet door de Teams Leefomgeving omdat bewoners aangeven dat er behoefte is aan deze vorm van ondersteuning van initiatieven in de wijken. In 2021 is op basis van de ervaringen die in de afgelopen jaren zijn opgedaan een nieuwe visie op bewonersondersteuning uitgewerkt. Het is een visie waarin ruimte is voor maatwerk per wijk en waarin wordt beschreven wat bewonersondersteuning inhoudt en hoe dit concreet kan worden vormgegeven in de wijken. In 2022 worden de voorstellen besproken in college en raad.

6. Ontmoeten en Verbinden
Ontmoeten en Verbinden is een belangrijk (en structureel) middel voor het realiseren van verschillende doelstellingen in de stad. Ook in 2021 was er € 500.000 per jaar beschikbaar om voorzieningen, zoals een buurthuis of sportclub, te verbeteren of toe te voegen in wijken waar de behoefte het grootst is en de noodzaak het hoogst. Uitgangspunt is dat de voorzieningen waar mensen elkaar ontmoeten toegankelijk en betaalbaar zijn voor bewoners. Het kan dus bijvoorbeeld gaan om voorzieningen om specifieke groepen uit hun isolement te halen of om mensen samen te laten sporten. Het kan ook gaan om het realiseren of verbeteren van een bestaande plek. Belangrijke voorwaarde is dat er draagvlak is voor de plannen en dat er aantoonbaar wordt aangesloten bij behoeften van doelgroepen. In de afgelopen anderhalf jaar is twee keer een uitvraag gedaan in alle wijken van Arnhem. Dit heeft geleid tot tientallen aanvragen. De werkwijze is een succes, ondanks het feit dat de introductie nagenoeg samenviel met de periode van lockdowns als gevolg van de coronapandemie. In 2022 gaan we bestaande afspraken borgen en een heldere en toegankelijke subsidieregeling Ontmoeten en Verbinden opstellen.

7. Subsidies in de sociale basis
Bij de behandeling van het raadsvoorstel herijking Welzijn 'Samen werken aan een sterke sociale basis' is de toezegging gedaan om met partijen in de stad die al jaren subsidie ontvangen, waar mogelijk en wenselijk, meerjarige afspraken te maken. De intentie is steeds om te investeren in partnerschap. Hierdoor krijgen partijen die lokaal goed zijn ingebed gerichte opdrachten. Met alle partijen die we al jaren subsidiëren, zijn we in gesprek om hun activiteiten ook in het komend jaar te borgen. Zij hebben hun plannen ingediend en wij formuleren de beschikkingen. Het zijn vaak zeer goede voorbeelden van Arnhemse algemene voorzieningen die er voor zorgen dat inwoners laagdrempelig terecht kunnen voor advies, ondersteuning of begeleiding. In een groot aantal wijken

worden bewoners via deze algemene voorzieningen geholpen met hun vragen en problemen zodat ze zelf weer verder kunnen. Of ze worden begeleid bijvoorbeeld bij het maken van huiswerk, ondersteund door middel van zorg of geholpen richting (vrijwilligers)werk. Of bij het leveren van een andere bijdrage aan de stad. Daarnaast zijn er in wijken nieuwe methodieken ontwikkeld die als doel hebben om mensen op andere manieren te bereiken of zijn er initiatieven die de potentie hebben om in de hele stad van waarde te zijn. Dit sluit goed aan bij de visie op het sociaal domein die de raad nog bespreekt waarbij we gebiedsgericht willen werken en de wijknetwerken en de behoeften van bewoners centraal stellen.

Parallel daaraan zien wij dat er in 2022 een echt goede slag moet worden geslagen in ons subsidie-instrumentarium. Subsidies zijn een belangrijk instrument om resultaten te bereiken en om te sturen op de door uw raad gewenste verandering. De huidige manier waarop wij subsidies verstrekken is ontoereikend voor de vraagstukken waar we op dit moment, en naar de toekomst toe, voor staan in het sociaal domein. We willen in onze nieuwe wijze van subsidie verstrekken duidelijkheid en zekerheid bieden aan organisaties maar ook ruimte houden voor innovatie. Het totaalbedrag van de subsidies die voor 2022 worden verstrekt aan verschillende partijen bedraagt € 1.352.077. Dit bedrag wordt gedekt uit de bestaande financiële middelen uit de wijken en vanuit de stedelijke programma's. In een aantal gevallen betekent dit een verschuiving tussen stedelijke programma's. Dit zal verwerkt worden in verzamelbesluit 1 – 2022.

8. Monitor Leefbare Wijken

In de vergadering van november 2020 is door de raad de motie 'Voorkomen stadsvernieuwing 4.0' (20M257) aangenomen. De raad riep het college op om werk te maken van preventie om te voorkomen dat wijken en buurten (verder) afglijden. Vanuit die oproep zijn we aan de slag gegaan. Dat deden we onder andere al in de Arnhem Oost wijken, waarvoor extra aandacht is. Maar ook andere wijken hebben permanent impulsen nodig om de leefbaarheid goed op peil te houden. De gemeente heeft een belangrijke rol bij het signaleren en het voeren van regie op buurtverandering. Hiervoor is een breed samenspel met organisaties in de stad nodig. Ook is van groot belang dat inwoners bij de eigen wijk betrokken zijn.

Als eerste basis voor de visie heeft onderzoeksbureau I&O research literatuuronderzoek uitgevoerd naar het ontstaan van aanpakken van (potentieel) kwetsbare wijken. Dit onderzoek dient als onderlegger voor deze eerste visie op wat er nodig is de komende jaren. De raad is hiervoor op 1 juni 2021 geïnformeerd. In verschillende wijken zijn ook wijkgesprekken gehouden. Het onderzoek vormt de basis voor de nieuwe Arnhemse Leefbare Wijken-monitor (ALW-monitor). Elke twee jaar wordt onder de inwoners van Arnhem een grootschalig onderzoek uitgevoerd naar de beleving van inwoners op verschillende thema's zoals leefbaarheid, veiligheid, maatschappelijke participatie, gezondheid, etc. Ook in 2021 werd dit onderzoek uitgevoerd. Begin oktober ontvingen meer dan 15.000 willekeurig geselecteerde inwoners per post een uitnodiging om een vragenlijst in te vullen. Naast deze uitnodiging per brief, gingen onderzoekers in een aantal wijken ook langs de deuren om inwoners te helpen de vragenlijst in te vullen. De respons is 33%. De uitkomsten van het onderzoek worden gebruikt voor nieuwe wijkgesprekken en voor het doorontwikkelen van de wijkprogramma's.

9. Opstellen gebiedsagenda's werk, armoede en schulden

Voor de verschillende wijken zijn in 2021 gebiedsagenda's opgesteld. Zo is 2021 afgerond met gebiedsagenda's voor werk, armoede en schulden voor de 3 gebieden Malburgen, CSA en Noord-Oost. Daarbij ook concrete afspraken over hoe de Sociale wijkteams, Werk en Inkomen en de teams Leefomgeving en in elk geval het programma Doorbraak Naar Werk (DNW) die komend jaar ook kunnen uitvoeren. Het is ook de start van deze manier van werken voor alle acht gebieden in Arnhem. Er is een proces ontworpen, waardoor stapsgewijs gebiedsagenda's kunnen worden gemaakt; een uniforme werkwijze om per gebied echt de focus te krijgen op dat wat daar nodig is. In 2022 voor in ieder geval Social wijkteam, Werk & Inkomen, DNW en teams Leefomgeving en hopelijk snel daarna ook voor welzijn en sociaal domein breed. Tegelijkertijd hebben we gewerkt aan heet verstevigen van de randvoorwaarden voor goede samenwerking tussen Sociale wijkteams en Werk & Inkomen te verstevigen.

10. Sociaal beheer Multifunctionele Centra (MFC's)

In Arnhem zijn zeven MFC's. In deze gebouwen zijn in verschillende wijken diverse maatschappelijke functies gevestigd, zoals scholen, kinderopvang en wijkorganisaties. Het merendeel van de MFC's wordt overdag vooral gebruikt door het onderwijs en een aantal andere hoofdgebruikers. Daarnaast worden de gebouwen veelal in de avonden en weekenden gebruikt voor bewonersinitiatieven. Hierbij kan worden gedacht aan samenkomsten van bewoners, taal-, dans- muzieklessen, vergaderingen, biljarten, etc. In het afgelopen jaar is er een afbakening gemaakt tussen beheer tijdens dag- openstelling en beheer in avonden en weekeinden. Beheer in de namiddag en avonduren, na 16.00 uur, noemen we 'sociaal beheer'. Na 16.00 uur hoeft er geen zorg hoeft te worden

gedragen voor coördinatie van schoonmaak of andere taken uit de normale dienstverlening. Tussen 7.30 uur - 16.00 uur is er regulier beheer aanwezig.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2021
20M257g Stadsvernieuwing 4.0 voorkomen
In het derde kwartaal is op basis van de analyse een indicatorenmodel opgesteld. Elke twee jaar wordt een grootschalig onderzoek uitgevoerd naar de beleving van inwoners op thema's als leefbaarheid, veiligheid, maatschappelijke participatie en gezondheid. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door I&O Research. Begin oktober ontvingen meer dan 15.000 willekeurig geselecteerde inwoners per post een uitnodiging om een vragenlijst in te vullen. Naast deze uitnodiging per brief, gingen onderzoekers in een aantal wijken ook langs de deuren om inwoners te helpen de vragenlijst in te vullen. In totaal vulden 5244 inwoners de vragenlijst in. Dat is een respons van 33%. Inwoners konden tot en met begin december meedoen aan het onderzoek. Nu alle ingevulde vragenlijsten verzameld zijn, zijn we aan de slag om de resultaten te analyseren en te rapporteren. De raad wordt in het eerste kwartaal 2022 geïnformeerd over de uitkomsten. Daarna worden er wijkgesprekken ingepland.

Toelichting financiële afwijkingen
Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten		8.293	V				
Sociale wijkteams							
Zorg	Gezondheid	4.066	V	Beschermd wonen	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	1.014	V	Doelgroepenvervoer	J	I	AR
Zorg	Gezondheid	709	V	Jeugdzorg	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	338	V	WMO begeleiding	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	295	V	Huishoudelijke ondersteuning	N	I	AR
Teams Leefomgeving							
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	626	V	Schulddienstverlening	N	I	AR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Kansengelijkheid	528	V	Onderwijsbeleid	N	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	459	V	Armoederegelingen	N	I	AR
Welzijn	Meedoen	429	V	Preventief jeugdbeleid, ondersteuning jeugdw.	N	I	AR
Bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering	390	V	Beleidscapaciteit	N	I	AR
Groen	Openbare ruimte	210	V	Programma's groot onderhoud wegen, groen ,bomen en spelen 2021	N	I	BR
Openbare ruimte	Openbare ruimte	168	V	Programma groot onderhoud spelen 2021	N	I	BR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	127	V	TONK (Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten)	J	I	AR
Wijksturing en Wijkzaken	Bedrijfsvoering	-152	N	TLO huisvestingslasten	N	I	AR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-158	N	Multifunctionele centra - exploitatie	N	I	AR
Sport	Gezondheid	-206	N	Beheer objecten in gebruik voor sport	N	I	AR
Welzijn	Meedoen	-550	N	Bewonersondersteuning	N	I	AR

Baten		307	V				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	155	V	Multifunctionele centra - exploitatie	N	I	BR
Sport	Gezondheid	152	V	Beheer objecten in gebruik voor sport	N	I	AR
Toevoegingen aan reserves		-1.207	N				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-100	N	Multifunctionele centra - exploitatie	N	I	BR
Mobiliteit: incl duurzame mobliteit	Wonen	-102	N	Parkeeplan Spijkerkwartier	N	I	BR
Wonen	Openbare ruimte	-173	N	Programma's groot onderhoud wegen, groen ,bomen en spelen 2021	N	I	BR
Groen	Openbare ruimte	-218	N	Programma's groot onderhoud wegen, groen ,bomen en spelen 2021	N	I	BR
Mobiliteit: incl duurzame mobliteit	Openbare ruimte	-614	N	Programma's groot onderhoud wegen, groen ,bomen en spelen 2021	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		606	V				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Mobiliteit: incl duurzame mobliteit	Openbare ruimte	668	V	Programma's groot onderhoud wegen, groen ,bomen en spelen 2021	N	I	BR
Wijksturing en Wijkzaken	Bedrijfsvoering	398	V	Parkeerplan Spijkerkwartier	N	I	BR
Inclusie	Meedoen	153	V	Burgerkracht	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-215	N	Multifunctionele centra - exploitatie	N	I	BR
Mobiliteit: incl duurzame mobliteit	Wonen	-398	N	Parkeeplan Spijkerkwartier	N	I	BR

Sociale wijkteams

De grootste afwijkingen worden hieronder toegelicht:

Beschermd wonen

Van het voordeel wordt circa € 4,1 miljoen op de wijkprogramma's en circa € 2,1 miljoen vermeld op het programma S07 Zorg. Vanaf 2021 is de Wet Langdurige Zorg (Wlz) opengesteld voor mensen met psychiatrische problematiek. Een aanzienlijk deel van de inwoners die een toewijzing Beschermd Wonen hadden, is doorgestroomd naar de Wlz. In de septembercirculaire 2021 heeft het Rijk aangegeven met welk bedrag de Integratieuitkering Beschermd Wonen verlaagd werd. De lasten zijn in 2021 door de uitstroom van cliënten harder gedaald dan de uitname van het budget. In de resultaatbestemming wordt een voorstel gedaan om dit incidentele voordeel toe te voegen aan de bestemmingsreserve Wmo & Jeugdzorg en kan bijdragen aan het opvangen van het tekort Beschermd Wonen dat zal ontstaan door het nieuwe objectief verdeelmodel.

De uitstroom van cliënten naar de Wlz heeft mogelijk ook een beperkend effect op het aantal cliënten in andere zorgvormen binnen de Wmo.

Doelgroepenvervoer

Van het voordeel wordt circa € 1,0 miljoen op de wijkprogramma's vermeld en € 68.000 op het programma S07 Zorg. Bij doelgroepenvervoer is door corona het gebruik afgenomen. Bovendien zijn in 2020 nieuwe beleidsregels

Wmo en Jeugdwet vastgesteld en is een nieuwe verordening leerlingenvervoer aangenomen. Dit alles heeft geleid tot een positief resultaat doelgroepenvervoer. Dit resultaat is aanvullend op Turap-2 2021 van € 530.000.

Jeugdzorg
Tegenover het voordeel van € 709.000 staat er een nadeel van € 1,1 miljoen op programma S07 Zorg. In totaal is het nadeel voor de jeugdzorg € 391.000. In Turap-2 2021 is aangegeven dat de verwachte groei in de Jeugdzorg, die tot grote tekorten zou leiden, niet optreed. Hierdoor is het van € 2,0 miljoen, dat eerder uit behoedzaamheid aan de begroting Jeugdzorg is toegevoegd, deels overbodig te zijn en bij Turap-2 2021 de begroting verlaagd. Ondanks dat het aantal ingezette trajecten nog steeds terugloopt, blijken de totale kosten Jeugdzorg sinds september toegenomen. Dit kan veroorzaakt worden doordat kinderen langer in behandeling blijven. Corona is hierbij van invloed. Behandelaren geven aan dat de kans op terugval groter is als jongeren na behandeling weer in dezelfde situatie terugkeren. Specifiek bij GGZ-behandelaren en bij aanbieders van jeugdverblijfszorg zien we de omzetten stijgen. Dit wordt nauwlettend gemonitord om te bepalen wat het effect van deze stijging is voor 2022 en verder.

WMO begeleiding
Van het voordeel wordt circa € 300.000 op de wijkprogramma's vermeld en circa € 1,2 miljoen op programma S07 Zorg. De daling van kosten waar in Turap-2 2021 en bestuursrapportages al over gerapporteerd is, zet zich vooralsnog door. We verwachten dat de verscherpte eisen in de inkoop medio 2020 en meer aandacht voor rechtmatigheid van zorgverlening door aanbieders bijgedragen hebben aan deze daling. Ook zijn, mede door de nieuwe beleidsregels, andere vormen van zorg ingezet. Deze zorg past goed bij de zorgvraag, maar is vaak goedkoper.

Huishoudelijke ondersteuning
Van het voordeel wordt € 295.000 op de wijkprogramma's vermeld en € 55.000 op het programma S07 Zorg. Bij Turap-2 was de verwachting dat de stijging in het aantal cliënten een financieel effect zou hebben. Dit effect is minder dan verwacht, omdat de groei te zien is bij de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning en niet bij de maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning. De tarieven bij de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning zijn lager dan de maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning, zodoende is dit financieel gunstiger. Tevens is er een daling te zien bij de PGB's en deze daling kan te maken hebben met de openstelling van de Wlz.

Teams Leefomgeving
Afwijkingen die zich in alle wijken voordoen, worden hieronder toegelicht. Wijkspecifieke afwijkingen worden toegelicht op het desbetreffende wijkprogramma.

Armoederegelingen
Er is sprake van meer gebruik van de nieuwe Gelrepas (€ 0,4 miljoen) en van de verruimde Individuele Studietoeslag (€ 0,2 miljoen), samen een overschrijding van € 0,6 miljoen.
Van een aantal armoederegelingen is minder gebruik gemaakt dan in de begroting was voorzien (afgerond € 1,0 miljoen). Zo zijn voor Individuele Inkomenstoeslag ondanks de verruiming voor gezinnen minder aanvragen ingediend (€ 0,2 miljoen). Voor kwijtschelding was een kostenstijging voorzien, maar deze is uitgebleven (€ 0,5 miljoen). Daarnaast is er minder gebruik gemaakt van Kansrijk Opgroeien (€ 0,1 miljoen) en Tegemoetkoming Chronisch Zieken en Gehandicapten (€ 0,1 miljoen).

TONK
Ondanks de ruime en verlengde regeling (3 maanden verlenging nadat de landelijke regeling is gestopt) is er minder gebruik gemaakt van deze coronaregeling.

Beleidscapaciteit
Het voordelige resultaat Strategie, Beleid en Regie (SBR) binnen de wijken bedraagt € 390.000. Dit wordt veroorzaakt door voordeel op de salariskosten bij de wijken. Daar staat een nadeel in de salariskosten op de uren, programma S00, tegenover van € 276.000. Voor correcte beeldvorming moeten beide afwijkingen in samenhang worden beschouwd.

Programma's groot onderhoud groen en bomen 2021
Jaarprogramma groot onderhoud "wegen"
Het beschikbare budget voor groot onderhoud wegen is in 2021 volledig besteed. Wel is afgeweken van het oorspronkelijke jaarplan. In sommige wijken zijn projecten uitgesteld, terwijl in andere wijken projecten naar voren zijn gehaald. In de wijkprogramma's waar minder is besteed, zijn voordelen ontstaan die worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve groot onderhoud openbare ruimte. In de wijken maar meer projecten hebben plaatsgevonden hebben extra onttrekkingen aan deze bestemmingsreserve plaatsgevonden.

Jaarprogramma's groot onderhoud "groen, bomen en spelen"
Een deel van de jaarprogramma's groot onderhoud aan groen, bomen en spelen is niet gerealiseerd (€ 0,4 miljoen). Door toevoeging aan de bestemmingsreserve "Groot onderhoud openbare ruimte" worden deze middelen gereserveerd voor de uitvoering in 2022.

Onderwijsbeleid
Het voordeel op onderwijsbeleid wordt grotendeels verklaard vanuit het ontwikkelrecht (€ 145.000) en het VVE beleid (€ 171.000). Voornamelijk vanwege Corona is het bereik van de doelgroep in 2021 iets teruggelopen. In het laatste kwartaal van 2021 is een herstel zichtbaar in het bereik.
Het resterende voordeel wordt veroorzaakt door een aantal kleinere overige posten.

Multifunctionele centra (MFC) -gebruikersexploitatie (verdeeld over 7 MFC's)
Er zijn hogere kosten gemaakt voor de inkoop van schoonmaak en energiekosten. Dit geeft een nadeel van € 260.000. Dit kon slechts voor een deel worden doorbelast aan de gebruikers, waardoor hier niet een gelijke stijging van de baten tegenover staat. Tevens zijn door het vertrek van de Confettischool uit de MFC de Omnibus de baten ook lager uitgevallen. Een ander nadeel op de gebruikersexploitatie zijn de kosten van inhuur voor vervanging maar ook voor uitbreiding van het aantal bezettingsuren. Dit geeft nog eens een nadeel van € 141.000. Hier staat een voordeel op het onderhoud van € 100.000 tegenover. Dit betreft onderhoud wat is doorgeschoven naar volgende jaren en hier staat gelijk nadeel op de dotaties aan de BR Onderhoud tegenover.

Multifunctionele centra (MFC) -bedrijfsexploitatie (verdeeld over 7 MFC's)
Mede als gevolg van corona waren in 2021 de verhuurmogelijkheden beperkt terwijl de kosten van beheer doorliepen. Tevens zijn kosten gemaakt voor de inhuur van een kwartiermaker voor Sociaal Beheer. De lasten waren hierdoor hoger (€ 142.000) dan de baten (€ 53.000), wat per saldo een nadeel geeft van € 89.000.

Multifunctionele centra (MFC) -eigenaarsexploitatie (verdeeld over 7 MFC's)
In 2021 is veel gepland onderhoud voor de MFC's niet uitgevoerd. Dit geeft een voordeel van € 328.000. Een deel van dat onderhoud moet wel worden uitgevoerd en is doorgeschoven naar 2022. Dit leidt tot een lagere onttrekking uit de BR Onderhoud van € 219.000.

Schulddienstverlening
Voornamelijk door corona en de problemen bij PLANgroep zijn er minder inwoners geholpen met hun schulden. Daarnaast was de verwachting dat meer inwoners zich zouden melden met financiële problemen door corona.

Beheer objecten in gebruik voor sport (verdeeld over 60 objecten)
Door de gemeente zijn gebruikerslasten voorgeschoten voor een bedrag van € 150.000 (nadeel op de lasten) welke zijn doorbelast aan de gebruikers (voordeel op de baten van € 150.000). Daarnaast is er op een aantal objecten meer onderhoud gepleegd dan geraamd was. Dit geeft nog eens een nadeel van € 57.000.

Preventief jeugdbeleid
Subsidies in het kader van preventief jeugdbeleid zijn deels vanuit de stedelijke budgetten gedekt in 2021. Het nadeel dat hierdoor is ontstaan is weggevallen tegen overige voordelen. Het (deels flexibele) budget preventief jeugdbeleid is daardoor niet volledig ingezet, waardoor sprake is van een onderschrijding van € 0,4 miljoen. Dit zal in de begroting 2022 en verder gecorrigeerd worden.

Bewonersondersteuning
In tegenstelling tot de in de begroting ingeboekte bezuinigingen op bewonersondersteuning tot en met het jaar 2021 is de behoefte vanuit de inwoners naar bewonersondersteuning blijven bestaan. Hierdoor is er in 2021 een overschrijding van € 550.000 veroorzaakt.

TLO Huisvestingslasten
De overschrijding van de begrote lasten met € 152.000,- wordt met name veroorzaakt door de huur en energiekosten van de door TLO gehuurde locaties in de wijken.

Parkeerplan Spijkerkwartier
Het oplossen van het parkeerprobleem in het Spijkerkwartier staat al jaren op de agenda. De parkeerproblemen bestaan in hoofdlijnen uit een beperkt aantal beschikbare parkeerplaatsen op straat in de avond en nacht. Er is een gebrek aan openbare parkeerplaatsen voor wijkbezoekers overdag en een lage kwaliteit van de openbare ruimte als gevolg van de vele geparkeerde auto's van buiten de buurt. Er is in 2021 aan de reserve € 102.000 toegevoegd en € 398.000 onttrokken.

Burgerkracht
De onttrekking op de Bestemmingsreserve Burgerinitiatieven Sociaal Domein was op de stedelijke portefeuille begroot, is echter op dezelfde portefeuille op de wijken onttrokken. Op zowel stad als wijk ontstaat er hierdoor een aan elkaar tegengestelde financiële afwijking. Beide afwijkingen heffen elkaar op.

Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek

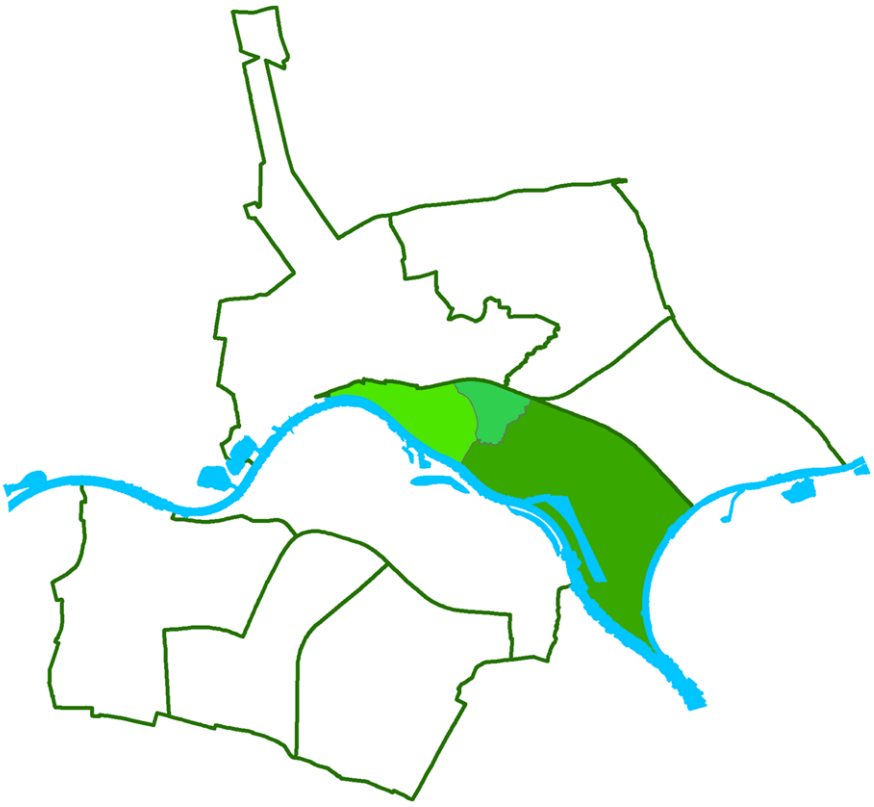

In het wijkprogramma Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA) bevinden zich de wijken Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer plekken in de wijk voor ontmoeting

In de wijken Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek versterken we de ontmoetingsplekken en laagdrempelige voorzieningen voor bewoners.

Inspanningen 2021

Uit het budget Ontmoeting en Verbinden zijn meerdere initiatieven ondersteund waaronder de Symfonie en de Lommerd. De verbouwingen leiden tot meer toegankelijkheid en bruikbaarheid. Ook werden buurtinitiatieven, waar ingezet werd op ontmoeting en sociale binding, ondersteund. Voorbeelden zijn opschoondagen, de buurtkeuken en een schaatsbaan op Thialf.

Versterken van sociale cohesie

We werken aan het versterken van de sociale cohesie op basis van een integrale gebiedsagenda waarin de doelen sociale basis, werk, armoede en schuldhulpverlening samenkomen.

Inspanningen 2021

Via initiatieven zoals het Toon Hermanshuis, De Kansen, Broek Omhoog, Buurtgroenbedrijf en de Buurtkeuken worden sociale verbanden versterkt in de buurt. De algemene voorliggende voorzieningen in de wijk worden samen met het Sociale wijkteam gemonitord en waar nodig bijgesteld. Algemene voorzieningen zijn voorzieningen die laagdrempelig voor inwoners toegankelijk zijn.

Verbeteren ondersteuning op financiën

We willen partners laten samenwerken in de wijk, naast dat men stedelijk een loketfunctie heeft.

Inspanningen 2021

Op stedelijk niveau is er een loket ingericht en ook op wijkniveau wordt er in de Symfonie na de verbouwing samengewerkt. Alle betrokken partijen (Sociaal wijkteam, Werk & Inkomen, Rijnstad en team Leefomgeving) werken samen door onder andere een gezamenlijk spreekuur te houden. Op deze manier is de drempel lager en worden mensen niet van het kastje naar de muur gestuurd.

Kansengelijkheid

Blijvend kansrijk

Door een mix van interventies op het gebied van participatie en sociale verbinding wordt ervoor gezorgd dat mensen mee kunnen blijven doen. We maken afspraken voor meerdere jaren.

Inspanningen 2021

Op het gebied van kansengelijkheid zetten we alleen in op langdurige projecten, voor een duurzaam effect. Zo sporten ongeveer 25 kwetsbare jongvolwassenen in clubverband bij stichting RAAK. En worden mensen die moeite hebben om mee te komen in het 'normale leven' bereikt via initiatieven als Broek Omhoog en De Kansen. De Kansen en Broek Omhoog bieden een dagelijkse inloop voor volwassenen gericht op maatschappelijke participatie/ activering en sociale binding in de wijk. Zo'n 200 mensen worden hiermee bereikt.

Minder onderwijs terugval

We werken er aan dat minder jongeren terugvallen in niveau na de overgang van Basisonderwijs (PO) naar Voortgezet onderwijs (VO).

Inspanningen 2021

Via het programma Kansrijk Opgroeien zijn via de Doorgaande Leerlijn en de Fridayschool op de basisscholen (Hugo de Grootschool en Paulusschool) kinderen uit groep acht voorbereid op de middelbare school. Ook de middelbare scholen worden hierbij betrokken. Bij het Fort wordt aan groepen van rond de 10 kinderen tussen 8 en 12 jaar na school een veilige plek geboden waar ze zich kunnen ontwikkelen.

Gezondheid

Realiseren van faciliteiten voor sport en bewegen in de wijk van 0 - 100 jaar

In het gebied CSA zijn weinig sportfaciliteiten. Samen met het Sportbedrijf wordt gewerkt aan een herijking van de inzet op sport en bewegen wijkbreed, zodat deze beter aansluit op de behoefte en vraag van bewoners.

Inspanningen 2021

Er is door het Sportbedrijf een plan opgesteld, waar uitvoering aan wordt gegeven. Zo was bijvoorbeeld de schaatsbaan op Thialf voor kinderen van de basisscholen een succes. Het behoefteonderzoek naar bewegen voor ouderen in Coehoorn en Spoorhoek moet nog starten.

Integrale aanpak gezonde leefstijl

We willen de komende jaren dat kinderen gezonder leven: met een afname van het overgewicht als gevolg.

Inspanningen 2021

Er is in samenwerking met het basisonderwijs ingezet op Gezond Onderweg (GO). En op het Jongeren op gezond gewicht (JOGG) programma vanuit het Sportbedrijf. Het overgewicht neemt nog niet af, maar de programma's JOGG en GO zijn in uitvoering. Mede door corona is het lastig gebleken deze doelgroep te bereiken.

Openbare Ruimte

Aantrekkelijkere buitenruimte door vergroening

In CSA wordt veel vergroend of daar worden plannen voor ontwikkeld. Bewonersinitiatieven hebben aan dit doel bijgedragen.

Inspanningen 2021

Grotere projecten in de openbare ruimte zijn gestart of in ontwikkeling. De resultaten van de diverse groene bewonersinitiatieven zijn zichtbaar in de wijk. Zo is er bijvoorbeeld in Spoorhoek veel verharding verwijderd en is de grond door bewoners ingeplant. In de omgeving van Broek Omhoog zijn de boomspiegels vergroot, van vlechtwerk van wilgentenen voorzien en ingeplant.

Duurzaamheid

Klimaatbestendiger wijk

In het Arnhemse Broek is een hittesafari geweest. We willen in CSA groeninitiatieven stimuleren en deze slim verbinden aan grotere projecten.

Inspanningen 2021

Er zijn wijkgroenagenda's opgesteld in samenwerking met gemeente en bewoners, waarin veel aandacht is voor hittestress in de wijk. In Spijkerkwartier zijn door het buurtgroenbedrijf diverse initiatieven ontplooid om de wijk klimaatadaptiever te maken.

Energietransitie (Wijk van de toekomst)

Inwoners en wijkorganisaties werken samen aan de energietransitie.

Inspanningen 2021

In de wijken zijn er bewonersavonden geweest om energietransitie toe te lichten en de behoefte van bewoners te peilen. Er is een verbinding tussen de Blauwe Wijkeconomie Spijkerkwartier en de gemeente (en andere partners).

Wonen

Ontwikkeling van levensbestendige woningen.

Bij de kansen die zich voordoen in de wijk op het gebied van transformatie of nieuwbouw van woningen, gaan we aan de slag met de ontwikkeling van levensbestendige woningen.

Inspanningen 2021

Wijkontwikkelingen en woonbehoeften worden gemonitord.
Ook in de voorfase bij grote initiatieven op het gebied van transformatie en nieuwbouw worden de behoeften van bewoners meegenomen. Een voorbeeld is de herontwikkeling van het ROC Rijn IJssel aan de Thorbeckestraat, waar levensbestendig wonen is opgenomen in de plannen.

Wijkeconomie

Groter zelforganiserend vermogen buurtgroenbedrijf

Buurtgroenbedrijf (BGB) is volop in ontwikkeling. Zo hebben zij een impactmeting uitgevoerd in samenwerking met de WUR. Bij de meeste groeninitiatieven in het Spijkerkwartier en ook deels in het Arnhemse Broek is het Buurtgroenbedrijf betrokken. Zij zijn de verbindende schakel tussen partijen zoals de gemeente en de bewoners. Daarnaast heeft het BGB ook veel kennis van zaken, zodat zij grotere projecten ook zelfstandig uit kunnen voeren. Voor 2022 zullen zij inzetbaar zijn voor het hele gebied Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek.

Inspanningen 2021

Verschillende afdelingen binnen de gemeente, zoals Wijkonderhoud, Ontwerp en het team Leefomgeving ondersteunen het Buurtgroenbedrijf. Hierdoor hebben ze een groot aantal groeninitiatieven in het Spijkerkwartier gerealiseerd.

Maximaal zelf organiserende wijkorganisatie De Blauwe Wijk Economie (DBWE).

Wijkorganisatie De Blauwe Wijk Economie is op zoek naar duurzame samenwerkingsrelaties met de HAN, gemeente en andere partijen. De aansluiting met de gemeente is er en afspraken over ondersteuning zijn gemaakt.

Inspanningen 2021

De verschillende wijkorganisaties zijn met elkaar in gesprek over samenwerking op diverse thema's (zoals klimaatadaptatie, vergroening, hittestress, parkeren) en zoeken aansluiting bij de gemeente. De Blauwe Wijkeconomie is een belangrijke uitvalsbasis voor diverse initiatieven in de wijk.

Verbeteren van de samenwerking in leefomgeving in relatie tot ondernemers en bewoners

Aan de samenwerking wordt op meerdere plekken gewerkt. Bij het project 'Schoon, Heel en Veilig Steenstraat en omgeving' worden voor een groot gebied maatregelen getroffen en initiatieven ontplooid. Dit is een meerjarig proces, waartoe nu de eerste stappen zijn gezet. Bij het 1,5 meter loket zijn alle vragen van bewoners en ondernemers in de coronatijd samengekomen.

Inspanningen 2021

In verband met corona hebben een aantal thema's minder prioriteit gekregen (keurmerk Veilig Ondernemen). Wel is met ondernemers uit de Steenstraat nagedacht over een toekomstige visie voor deze straat (schoon, heel en veilig). Ook is geïnvesteerd in een betere aansluiting tussen ondernemers Steenstraat en de binnenstad. Op het gebied van graffitibestrijding is in 2021 samengewerkt.

Veiligheid

Minder overlast

In alle wijken in CSA zijn wijkveiligheidsoverleggen. Het project Centrum (overleg voor een preventieve aanpak met alle disciplines die te maken hebben met de doelgroep dak- en thuislozen en mensen die zorgen voor verward gedrag in het Centrum) en de straatcoaches zijn ingebed. De inzet van de straatcoaches wordt door de ondernemers, bewoners en de organisaties als een groot succes benoemd.

Inspanningen 2021

Binnen het actieprogramma Schoon Heel Veilig Steenstraat en omgeving is aandacht voor personen met ernstig verward gedrag op straat. Door de inzet van straatcoaches en de aanpak uit het overlast en zorgoverleg (OZO) is er gerichte aandacht voor deze groep.

Burgerparticipatie

Het hele jaar wordt er op allerlei manieren in de wijken samengewerkt met bewoners. Er is een goed beeld van de wijken door gesprekken met bewoners, inbreng van professionals, diverse bewonersinitiatieven, cijfers van de wijk en de wijkoverleggen. Deze zijn gebruikt voor het wijkprogramma.
Door het jaar heen zijn er in het kader van verschillende projecten participatietrajecten met bewoners geweest over onder andere wonen, groen, afval, verkeer en speeltuintjes. Ook bij grotere ontwikkelingen zijn participatietrajecten georganiseerd zoals de herontwikkeling van Rembrandt, ROC Rijn IJssel Thorbeckestraat, de herinrichting van de Van Muijlwijkstraat en de Steenstraat.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	30.646	29.846	26.211	25.118	1.093
Baten	9.595	9.566	8.454	8.492	38
Saldo lasten en baten	***-21.051***	***-20.280***	***-17.757***	***-16.626***	***1.131***
Toevoegingen aan reserves	534	20	1.075	1.514	-439
Onttrekkingen aan reserves	35	8	552	602	51
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-499***	***-12***	***-523***	***-911***	***-388***
Gerealiseerd resultaat	**-21.550**	**-20.292**	**-18.280**	**-17.537**	**742**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten		1.157	V				
Sociale wijkteams							
Zorg	Gezondheid	296	V	WMO Begeleiding (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	151	V	Beschermd wonen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Zorg	Gezondheid	73	V	Doelgroepenvervoer (Zie wijken algemeen)	J	I	AR
Zorg	Gezondheid	64	V	Huishoudelijke ondersteuning (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Jeugd /Jeugdzorg	Gezondheid	37	V	Jeugdzorg (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Teams Leefomgeving							
Mobiliteit: incl duurzame mobliteit	Openbare ruimte	414	V	Programma groot onderhoud wegen 2021 (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	90	V	Schulddienstverlening (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	82	V	Armoederegeling & TONK (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	66	V	Preventief jeugbeleid, ondersteuning jeugdw. (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Kansengelijkheid	47	V	Onderwijsbeleid (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering	28	V	Beleidscapaciteit (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Openbare ruimte	Openbare ruimte	-10	N	Programma groot onderhoud spelen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Wijksturing en wijkzaken	Bedrijfsvoering	-42	N	TLO huisvestingslasten (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Sport	Gezondheid	-63	N	Beheer objecten in gebruik voor sport (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	-76	N	Bewonersondersteuning (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Baten		31	V				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Sport	Gezondheid	31	V	Beheer objecten in gebruik voor sport (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Toevoegingen aan reserves		-436	N				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Groen	Openbare ruimte	-9	N	Programma's groot onderhoud wegen,groen, bomen en spelen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Mobiliteit: incl duurzame mobliteit	Openbare ruimte	-102	N	Parkeerplan Spijkerkwartier (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Mobiliteit: incl duurzame mobliteit	Wonen	-325	N	Programma's groot onderhoud wegen, groen, bomen en spelen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR

Onttrekkingen aan reserves		16	V				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Wijksturing en Wijkzaken	Bedrijfsvoering	398	V	Parkeerplan Spijkerkwartier (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Inclusie	Meedoen	16	V	Burgerkracht (Zie Wijken algemeen)	N	I	BR
Mobiliteit: incl duurzame mobliteit	Wonen	-398	N	Parkeerplan Spijkerkwartier (Zie wijken algemeen)	N	I	BR

Subsidies

Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- St. Rijnstad
- Sportbedrijf Arnhem BV
- St. Pas
- Kinderopvang SKAR BV
- St. Welzijn Ouderen Arnhem

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Noordwest

In het wijkprogramma Noordwest bevinden zich de wijken Klarendal, Burgemeesterswijk/ Hoogkamp, Schaarsbergen en omgeving, Sint Marten/ Sonsbeekkwartier, Heijenoord en Lombok, Hoogstede/Klingelbeek en omgeving.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer passende ontmoetingsplekken

In elk wijk zijn nu goede ontmoetingsplekken, waardoor bewoners voldoende mogelijkheden hebben om elkaar te ontmoeten en zelf activiteiten te organiseren. De Bakermat is nu een volwaardig wijkcentrum in de Burgemeesterswijk waar veel bewoners uit de wijk betrokken bij zijn als vrijwilliger of als deelnemer van activiteiten. Jeugdcentrum Vogelwijk in Klarendal is relatief nieuw, het is een goede aanvulling op de Wasplaats en het MFC en het heeft de potentie om voor jong en oud, nog meer van betekenis te worden. Het MFC Klarendal en de Wasplaats hebben maar beperkte ruimte voor bewonersactiviteiten en het MFC wordt ook niet ervaren als een “eigen plek". Jeugdcentrum Vogelwijk aan de Agnietenstraat wordt beheerd door bewoners en de activiteiten worden ook door bewoners zelf georganiseerd.

Inspanningen 2021

2021 was voor de verschillende buurthuizen een lastig jaar. Door de coronamaatregelen konden activiteiten regelmatig niet doorgaan of alleen in aangepaste vorm. Daardoor kwam de exploitatie in verschillende buurthuizen ook onder druk te staan. Dit heeft ook zijn wissel getrokken op de bewoners die deel uitmaken van de stichtingsbesturen. De buurthuizen in Noord West worden nu allemaal beheerd en geëxploiteerd door bewoners in de wijk (zelfbestuur) en er wordt verantwoordelijkheid genomen voor de programmering in het buurthuis.
De Bakermat in de Burgemeesterswijk is in 2021 verbouwd en is nu volledig als buurthuis in bedrijf.
Jeugdcentrum Vogelwijk is een jeugdcentrum voor onder andere kinderen en jongeren dat zich in 2021 ontwikkeld heeft tot een volwaardige ontmoetingsplek en daarvoor ook subsidie heeft gekregen.

Meer samenwerking tussen buurthuizen

Het verkennen van de samenwerkingsmogelijkheden vindt op verzoek van de buurthuizen vooral plaats binnen het netwerkoverleg van de samenwerkende buurthuizen op het stadsbrede niveau. Daarnaast wordt met name in de buurthuizen in Sint Marten/Klarendal verkend hoe de vrijwilligers beter kunnen worden ondersteund, bijvoorbeeld door het gezamenlijk aanbieden van trainingen. Dit is nog in ontwikkeling.

Inspanningen 2021

In 2021 zijn de buurthuizen en andere bewonersinitiatieven in Sint Marten en Klarendal uitgenodigd om gezamenlijk na te gaan hoe ze elkaar kunnen versterken en meer samenwerken.
Dit heeft geleid tot een uitgebreid overzicht en een plan voor samenwerkingsmogelijkheden en afspraken met betrekking tot het verbeteren van de zichtbaarheid van voorliggende voorzieningen en inzicht in de mogelijkheden van de verschillende locaties/buurthuizen in dit gebied.
De samenwerking tussen de buurthuizen is verder opgepakt binnen het stadsbrede overleg voor de samenwerkende buurthuizen. De Nieuwe Hommel, ‘t Huukske, de Wasplaats en de Bakermat nemen daar actief aan deel.

Meer zicht op voorliggende voorzieningen en activiteiten

Hieraan is invulling gegeven door een structurele (kennis)uitwisseling op te zetten tussen de verschillende partijen/bewoners in het gebied Sint Marten/Klarendal die activiteiten organiseren voor bewoners. Gezamenlijk zijn de samenwerkingsmogelijkheden verkend en daarover zijn afspraken gemaakt. De verschillende initiatieven kennen elkaar en zijn op de hoogte van elkaars aanbod. Het Sociale wijkteam is hier ook op aangesloten zodat doorverwijzing van bewoners beter plaatsvindt.

Inspanningen 2021

De doelen die we in ons gebied willen bereiken zijn op basis van gesprekken in de kerngroep sociaal domein in ons gebied (team Leefomgeving, Sociale wijkteams, Werk en Inkomen) tot stand gekomen. Deze hebben we vervolgens in twee ronden voorgelegd aan en besproken met het collectief van de overige professionele partners. Met deze partners hebben we de doelen aangescherpt en hen gevraagd welke inspanningen zij, al dan niet gezamenlijk, kunnen leveren om de doelen te bereiken. Dit heeft geleid tot het programma 2022. De partners zijn op de hoogte van elkaars activiteiten en de bijdrage daarvan op onze doelen.

Verbetering sociaal-economische situatie van gezinnen

Er is met wijkcoaches en regisseurs een werkwijze ontwikkeld om gezinnen in de bijstand en/of met hoge schulden te ondersteunen waarbij specifieke aandacht is voor de vraag of en welke ondersteuning nodig is voor de kinderen in het gezin. De doelstelling was om op basis van deze werkwijze met 25 gezinnen aan de slag te gaan. Om verschillende redenen heeft het project vertraging opgelopen en heeft het project zich in 2021 beperkt tot 10 gezinnen. Uit de tussenevaluatie is gebleken dat de samenwerkingsafspraken nog beter uitgewerkt moeten worden en de voorzieningen die er voor kinderen zijn beter in beeld moeten komen.

Inspanningen 2021

De samenwerking met Sociaal wijkteam en Werk en inkomen is vormgegeven via het kernteam sociaal domein waarin het team leefomgeving, Werk en Inkomen en Sociale wijkteam vertegenwoordigd zijn. De doelen die we in de wijken willen behalen en de inspanningen die daarvoor nodig zijn worden daar afgestemd. Wegens vertrek van het teamleider Sociale Wijkteam en vertraging in het realiseren van de gezamenlijke werkplekken voor regisseurs van Werk en Inkomen en wijkcoaches van het Sociale wijkteam (onder andere vanwege corona) zijn we minder ver in de samenwerking (ook op uitvoeringsniveau) dan we hadden gewild.

Er is een pilot geweest binnen tien gezinnen om helder te krijgen welke ondersteuning er nodig is bij gezinnen in de bijstand/met hoge schulden. De evaluatie hiervan is in januari 2022.

Kansengelijkheid

Meer ontplooiingskansen voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben waaronder het verminderen van overgewicht van kinderen.

Vanuit programma Kansrijk Opgroeien is er ingezet op verschillende activiteiten voor kinderen in een naschools programma. Het programma is gericht op creativiteit, het vergroten van sociale vaardigheden, extra ondersteuning op taalontwikkeling en de behoefte aan meer beweeglessen.

Inspanningen 2021

Er nemen wekelijks circa 95 kinderen deel aan het naschools programma. Op verschillende dagen in de week worden er verschillende activiteiten/ projecten aangeboden, inspelend op de vraag en behoefte van dat moment, zoals de uitvoering van de Huiswerkclub. In het eerste half jaar van 2021 was er een beweegprogramma voor kinderen uit groep 3 en 4. Met daarnaast een programma voor de oudere kinderen, gericht op het vergroten van sociale vaardigheden.
Vanaf oktober 2021 zijn er 3 nieuwe activiteiten/ projecten van start gegaan onder de vlag van Kansrijk Opgroeien. Dit naar aanleiding van de vraag vanuit school en ouders om extra ondersteuning te bieden op de taalontwikkeling en de behoefte aan meer beweeglessen voor voornamelijk de jongere leeftijd.

Doorstroom naar Jeugdwerk 12+/ De Mix
In 2021 heeft de doorstroom van de Huiswerkclub MFC Klarendal naar De Mix vorm gekregen. Negen kinderen uit groep 8 zijn warm overgedragen aan het Jeugdwerk 12+ en worden op De Mix begeleid. Daarnaast vinden de start- en voortgangsgesprekken met deze kinderen en hun ouders ook plaats op De Mix, uitgevoerd door het Jeugdwerk 12+ en het Sociale wijkteam.
Zes kinderen uit groep 8 zijn naast de doorstromers ook nog aangehaakt op de Huiswerkclub bij De Mix en er was ruimte voor oud-deelnemers/ inmiddels brugklassers om hun huiswerk te maken op De Mix.

Ouderbetrokkenheid
Voor alle deelnemers van de Huiswerkclub hebben start- en/of voortgangsgesprekken plaatsgevonden met de deelnemers en hun ouders. Deze gesprekken zijn uitgevoerd door de coördinator van de Huiswerkclub en de gezinscoach vanuit het Sociale wijkteam. In de gesprekken krijgen ouders ruimte om aan te geven waar hun kind extra ondersteuning op kan gebruiken en worden ouders gestimuleerd om thuis ook met de ondersteuning van hun kind aan de slag te gaan.
Het inzetten van de hulp of vaardigheden van ouders tijdens de Huiswerkclub heeft helaas nog geen doorgang kunnen vinden door de steeds weer aangescherpte maatregelen.

Gezonde Leefstijl
Het sportelement is in de basis al verweven in de Huiswerkclub. Daarnaast heeft in 2021 het thema Gezonde Leefstijl een stevigere plek gevonden binnen de Huiswerkclub. In de eerste helft van 2021 is door stagiaires een programma ontworpen en uitgevoerd en in de tweede helft, met een doorloop naar dit jaar, is Vitesse Goals aangehaakt om met de kinderen van de bovenbouw aan de slag te gaan met dit thema.

Openbare Ruimte

Meer inspraak voor bewoners bij besluiten in de openbare ruimte

Bij de projecten die in de openbare ruimte hebben plaatsgevonden zijn de bewoners betrokken en hebben zij invloed gehad op de inrichting. Voorbeelden daarvan zijn Graaf Ottoplein, Rossorum , rotonde Hommelseweg, groot onderhoud Sterrenberg en Bakenberg. Het team Leefomgeving heeft hierin een ondersteunende en adviserende rol gehad.

Inspanningen 2021

In 2021 is in afstemming met bewoners de rotonde op de kruising Hommelseweg/Dalweg gerealiseerd.
De ambitie was ook om het proces voor burgerparticipatie voor de herinrichting Hommelseweg (uitvoering eind 2022/begin 2023 op te starten, maar dit is vertraagd en wordt het eerste kwartaal 2022 opgestart. De herinrichting van de Dalweg is verschoven naar 2023.
De ontwikkeling van een parkeerplan voor Klarendal -zuid heeft nog niet plaatsgevonden vanwege de vertraging in het tot stand komen van een stadsbrede parkeervisie voor de wijken rond het centrum. De afspraak is dat het plan gebaseerd wordt op deze visie.
Het onderzoek naar de verkeerssituatie Arnhem-West, mede in relatie tot de nieuwe projecten die daar lopen, heeft plaatsgevonden. Dit toont aan dat de verkeersintensiteit binnen aanvaardbare marges ligt, uitgaande van landelijke normering daarvoor. Echter, de bewoners ondervinden wel degelijk overlast van verkeerssituaties zoals bijvoorbeeld parkeerdruk, te hard rijden in wijken, sluipverkeer door wijken en ontbreken schoolzone. Duidelijk is dat een oplossing hiervoor een langeretermijnvisie vraagt. Dit onderwerp is door het team Leefomgeving wel aangekaart maar in 2021 niet opgepakt door de kernorganisatie Voor 2022 zit dit wel in de planning bij de afdeling Mobiliteit. De ontwikkeling van een parkeerplan kon helaas niet in 2021 worden opgepakt.

Meer verbinding tussen wijkinitiatieven en plannen in de gemeentelijke organisatie

Voor de wijken Sint Marten, Sonsbeek en Klarendal is in samenwerking met de gemeentelijke organisatie een wijkgroenagenda opgesteld die samen met bewoners uitgevoerd gaat worden.

Inspanningen 2021

Bewonersinitiatieven zijn actief opgepakt en in samenwerking met bewoners. Voorbeelden daarvan zijn: Graaf Ottoplein, Rossorum, en de Boerderijtuin in Sint Marten. Daarnaast lopen in het gebied diverse kleinere projecten zoals van aanleg tot groenstrookjes, het tegelwippen en aanleg van geveltuinen aan met name de Klarendalseweg en de adoptie van boomspiegels in verschillende wijken in ons gebied.

Duurzaamheid

Energietransitie Aardgasvrij en bewustwording en besparen

In alle wijken zijn gesprekken gevoerd over energietransitie. Daarin is aan de orde geweest wat de bewoners nu zelf kunnen ondernemen. Op een aantal punten zijn ambities bijgesteld (niet voor 2030 van het gas af maar maximaal inzetten op besparing). Alle actieve groepen zijn in beeld en hebben contact met de gemeentelijke organisatie. Zij weten de weg te vinden voor hulp of ondersteuning.

Inspanningen 2021

In de Hoogkamp loopt een bewonersinitiatief om een grootschalig buurtenergiesysteem te ontwikkelen.
In de Burgemeesterswijk, Guldenbodem en Sterrenberg loopt een initiatief om te komen tot een gezamenlijke energiescan van de woningen. In Schaarsbergen is een platform duurzaamheid actief, dat zich richt op de ondersteuning van bewoners in de energietransitie. Groen West houdt zich ook bezig met verschillende duurzaamheidsinitiatieven zoals elektrisch deelvervoer en vergroening.

Veiligheid

Bewoners hebben minder last van gevoelens van onveiligheid

Er wordt meer toezicht- en handhavingscapaciteit ingezet (waaronder buurtconciërges) op de leefbaarheidsaspecten zoals het ruimen van weesfietsen en wrakken, afvaldumping en parkeeroverlast bij coffeeshops. In Klarendal wordt regelmatig met bewoners geschouwd om de overlastsituaties op te sporen en aan te pakken. De overlast van verwarde personen is een blijvend probleem ook al worden de instrumenten die daarvoor beschikbaar zijn, zoals buurtgesprekken, preventieve bemoeizorg, gedragsaanwijzing op grond van de Wet woonoverlast, ingezet.

Inspanningen 2021

Het Veiligheidsoverleg is ingesteld en de verschillende toezichthoudende en handhavende partners zijn daar op aangesloten. Op basis van signalen en meldingen worden onderwerpen opgepakt. Voorbeelden daarvan zijn overlast bij huis van Puck (afsluiting parkeerterrein), oplossen verkeersoverlast bij koffieshops Sonsbeeksingel, aanpak jeugdoverlast vanuit Sonsbeekpark en overlast vanuit diverse panden door kwetsbare bewoners.
Ter voorkoming van overlast en om tijdig zorg te kunnen bieden aan verwarde personen, is bemoeizorg ingezet.
In Klarendal zijn samen met bewoners en toezichthoudende partijen, 4 wijkschouwen georganiseerd om overlastlocaties aan te pakken.

Burgerparticipatie

Binnen het team Noord-West is (bewoners)participatie een doorlopend proces. Het hele jaar wordt op allerlei manieren in de wijken samengewerkt met bewoners en partners. Via de bewonersoverleggen en wijkverenigingen, maar ook via verschillende themagroepen of met bewoners die een burgerinitiatief willen ontwikkelen. Maar ook bij de inpassing van fysieke projecten in de wijk, bij bijeenkomsten over de energietransitie, verkeer, inrichting van de buitenruimte etc.
Voor het opstellen van het wijkprogramma 2022 is een aantal specifieke acties uitgezet:

- Een bustour langs alle wijken om input vanuit de wijken op te halen.
- Netwerkbijeenkomsten met partners en wijkprofessionals om de doelen van het programma en de inspanningen hiervoor te formuleren.
- Bespreking van het wijkprogramma in de bewonersoverleggen.
- In Klarendal en Sint Marten een wijkbrede enquête via de wijkkrant om behoeften en ideeën op te halen voor het wijkprogramma.

Door alle contacten en de uitkomsten van de acties is een goed beeld ontstaan van de behoefte in de wijken.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	28.962	28.754	29.184	28.383	802
Baten	1.898	1.768	1.876	1.941	65
Saldo lasten en baten	***-27.064***	***-26.986***	***-27.308***	***-26.442***	***867***
Toevoegingen aan reserves	416	100	134	229	-96
Onttrekkingen aan reserves	177	44	324	513	189
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-239***	***-56***	***190***	***283***	***93***
Gerealiseerd resultaat	**-27.303**	**-27.042**	**-27.118**	**-26.158**	**960**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten		608	V				
Sociale wijkteams							
Zorg	Gezondheid	1.585		Beschermd wonen	N	I	BR
Zorg	Gezondheid	113		Doelgroepenvervoer (Zie wijken algemeen)	J	I	AR
Zorg	Gezondheid	32		Huishoudelijke ondersteuning (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Jeugd /Jeugdzorg	Gezondheid	-447		Jeugdzorg (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	-530		WMO Begeleiding (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Teams Leefomgeving							
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	73	V	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	68	V	Armoederegeling & TONK (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering	65	V	Beleidscapaciteit (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	56	V	Schulddienstverlening (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Openbare ruimte	Openbare ruimte	25	V	Programma groot onderhoud spelen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	2	V	Preventief jeugbeleid, ondersteuning jeugdw. (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Wijksturing en Wijkzaken	Bedrijfsvoering	-17	N	TLO huisvestingslasten (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Sport	Gezondheid	-21	N	Beheer in objecten in gebruik voor sport (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Kansengelijkheid	-44	N	Onderwijsbeleid (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	-104	N	Bewonersondersteuning (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Mobiliteit: incl duurzame mobliteit	Openbare ruimte	-248	N	Programma groot onderhoud wegen 2021 (Zie wijken algemeen)	N	I	BR

Baten		60	V				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	49	V	MFC (Zie wijken Algemeen)	N	I	BR
Sport	Gezondheid	11	V	Beheer objecten in gebruik voor sport (Zie wijken Algemeen)	N	I	BR
Toevoegingen aan reserves		-81	N				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-24	N	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Groen	Openbare ruimte	-28	N	Onderhoud spelen, groen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Wonen	Openbare ruimte	-29	N	Onderhoud spelen, groen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		251	V				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Mobiliteit: incl duurzame mobliteit	Openbare ruimte	265	V	Programma groot onderhoud wegen 2021 (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Inclusie		29	V	Burgerkracht (Zie wijken algemeen)			
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)		-43	N	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR

Subsidies

Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- Sportbedrijf Arnhem BV
- St. Rijnstad
- St. Welzijn Ouderen Arnhem
- Kinderopvang SKAR BV
- St. Bouwspeelplaats De Leuke Linde

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Noordoost

In het wijkprogramma Noordoost bevinden zich de wijken Geitenkamp, Monnikenhuizen, Velperweg e.o., Alteveer en Cranevelt.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer bewoners zijn sociaal zelfredzaam

Er zijn verschillende ontmoetingscentra in de wijk waar inwoners laagdrempelig gebruik van kunnen maken.

Inspanningen 2021

Verschillende ontmoetingscentra in Noordoost worden (financieel) ondersteund. In het MFC de Wetering is een ontmoetingsplek gerealiseerd, beheerd en geëxploiteerd door stichting Rijnstad en stichting Stevig.

Meer bewoners participeren in de vorm van (vrijwilligers)werk

Het creëren van meer leer- en werkplekken, onder andere in de Vlindertuin, heeft vertraging opgelopen door de coronacrisis.

Inspanningen 2021

- De oprichting van het buurtgroenbedrijf is stop gezet, vanuit de wijk is er op dit moment te weinig interesse om te werken in het groen. Bewoners willen zich wel inzetten voor het schoonhouden van hun eigen straat.
- De uitbreiding van het aantal sociaal ondernemers met leer- en werkervaringsplekken in de Vlindertuin is in tijd naar achteren verschoven omdat de verbouwing van de Vlindertuin is vertraagd. Medio april 2022 wordt hier weer actie op gezet.
- De training basisvaardigheden 'Eigen-Wijs' is voor de tweede keer aangeboden aan inwoners in de wijk. Deze training is erg succesvol, lijntjes met Sociaal wijkteam en Werk & Inkomen zijn kort, zodat deelnemers een goede follow-up krijgen. De training in het najaar is opgeschort in verband met corona.

De zelfstandigheid en zelfredzaamheid van bewoners is vergroot

De eerste deelnemers zijn gestart met 'Social Coin'. Een project waarin de deelnemers met een schuld bij de gemeente maatschappelijk actief worden en hiermee 'coins' verdienen waarmee ze kunnen aflossen op hun schuld. Organisaties in de wijk zorgen voor taken die de deelnemers kunnen uitvoeren. Als gevolg van de coronacrisis is het project wel in 2021 gestart maar met aanzienlijk minder deelnemers dan verwacht. De gezinsgerichte aanpak waarbij wordt gekeken naar het verlagen en wegnemen van stressfactoren om zo financiële problemen op te lossen en te voorkomen, wordt voortgezet.

Inspanningen 2021

De pilot gezinsgerichte aanpak waarbij wordt gekeken naar het verlagen en wegnemen van stressfactoren om zo financiële problemen op te lossen en te voorkomen, loopt door tot en met ultimo 2021. Deze methodiek wordt vanaf 2022 stedelijk geborgd bij stress-sensitieve werkwijzen binnen Werk en Inkomen.

Kansengelijkheid

Meer kinderen hebben de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen

Met het uitvoeringsprogramma Kansrijk Opgroeien krijgen kinderen op basisschool de Witte Vlinder extra sport- en cultuureducatie. Met de Noord-Oost Academy wordt ingezet om de overgang van de basisschool (PO) naar het voorgezet onderwijs (VO) te vergemakkelijken.

Inspanningen 2021

In samenwerking met het wijknetwerk is het uitvoeringsprogramma Kansrijk Opgroeien opgesteld. Het programma richt zich op de onderdelen onderwijs, vrije tijd en thuis. Op basisschool de Witte Vlinder loopt een in- en naschools programma sport- en cultuureducatie. Er wordt gewerkt aan het invoeren van een verlengde leertijd. Het Jongeren Toezicht Team Geitenkamp (onderdeel van Rijnstad) is tijdelijk stopgezet vanwege gebrek aan deelnemers. Het kostte moeite om deelnemers te vinden. De Noord-Oost Academy is gestart met een tweede groep, waarbij de samenwerking met andere wijkpartners is geïntensiveerd.

Openbare ruimte

De wijk Geitenkamp is klimaatbestendiger

De wijk wordt steeds meer vergroend. Voorbeelden hiervan zijn: geveltuinen, pleintjes, vergroten boomspiegels, ligusterhagen.

Inspanningen 2021

- In samenwerking met Save Plastics is het eerste regenreservoir geproduceerd en wordt er gezocht naar een geschikte plek in het gebied Noordoost. Deze regenreservoirs bieden naast opslag van water ook ruimte om te zitten.
- Op verschillende pleintjes in Geitenkamp zijn in samenwerking met aanwonenden de gevels en het plein vergroend.
- In de straten waar de riolering wordt vervangen, wordt ook ingezet op het terugplaatsen van ligusterhagen in het straatbeeld. Samen met de Schatgravers en hun 'ligusterlied' worden bewoners hiervoor enthousiast gemaakt. Dit werkt goed. Bij 30 huizen (onder andere de Nieuwe Aanleg en Ericalaan en omgeving) zijn er ligusterhagen teruggeplaatst. De mensen die niet in deze straten wonen, worden geënthousiasmeerd door onder andere advertenties in de wijkkrant om hier ook aan deel te nemen.

Minder waterloverlast

Het streven is om waterberging in Beekdal te realiseren om water bij hevige regenval vast te houden en zo de wateroverlast benedenstrooms te beperken.

Inspanningen 2021

De initiatiefgroep Beek op de Paasberg wordt actief ondersteund. De bevindingenrapportage wordt afgerond in het eerste kwartaal 2022.

Wonen

De wijk Geitenkamp wordt vitaler

Het vitaler maken van de wijk vergt een langjarige inspanning. Activiteiten waarop is ingezet zijn het bruisend maken van het Marktplein, het reguleren van instroom van nieuwe inwoners en het aanpakken van ondermijning. Het vergroten van diversiteit onder huurders, door bijvoorbeeld verkleining van de sociale woningvoorraad, vraagt een langere tijdsinvestering.

Inspanningen 2021

- Met de drie woningbouwcorporaties in Geitenkamp zijn de 'hotspots', plekken waar de leefbaarheid onder druk staat, in beeld gebracht en zijn er afspraken gemaakt over interventies gericht op het sturen op instroom van kwetsbare inwoners en omgaan met kwetsbare inwoners.
- Door de coronacrisis zijn de festiviteiten rondom 100 jaar Geitenkamp niet doorgegaan.
- Er is een visie ontwikkeld voor het Marktplein. Het plan ‘Toekomstigbestendig Marktplein’ geeft aan wat er nodig is op de korte en middellange termijn. De eerste acties worden in samenwerking met de Arnhem Oost-aanpak opgepakt.
- De provincie staat niet open voor een wijkendeal met Geitenkamp, wel kan aanspraak worden gemaakt op verschillende provinciale regelingen.

Wijkeconomie

Meer bruisend Marktplein

In het laatste kwartaal 2020 is geconcludeerd dat een grotere supermarkt aan het Marktplein noodzakelijk is voor de levensvatbaarheid van het Marktplein met zijn winkels. Er is extra onderzoek gedaan naar verschillende stedenbouwkundige opties.

Inspanningen 2021

Er ligt een ontwikkelkader voor het vergoten van de supermarkt. De eerste acties voor het vergoten van de supermarkt wordt in samenwerking met de Arnhem-Oost aanpak in 2022 opgepakt.

Veiligheid

Bewoners ervaren minder parkeeroverlast

Bewoners van de wijken Velperweg e.o. en Alteveer Cranevelt ervaren parkeeroverlast. Er zijn wel stappen gezet om dit te verminderen door oplossingsrichtingen samen op te stellen. Deze maatregelen worden uitgevoerd in 2022.

Inspanningen 2021

Rondom Hydepark is aandacht geweest voor verwachte parkeerdruk. In 2022 wordt het stedelijk parkeerbeleid door de gemeenteraad vastgesteld. In het stedelijke parkeerbeleid worden de aanbevelingen en wensen uit de wijk meegenomen.

Bewoners ervaren meer veiligheid in hun directe omgeving

In het wijkveiligheidsoverleg Geitenkamp wordt de staat van de wijk besproken op de thema's verloedering, overlast jeugd, verwarde personen, verkeer en drugscriminaliteit, en worden eventuele acties uitgezet en gemonitord.

Inspanningen 2021

- De bewoners van de Geitenkamp die verkeerd voorbeeldgedrag vertonen, met name richting jongeren (en daarmee ook een status hebben binnen de wijk) en de inwoners die op niet-legale wijze hun inkomsten genereren zijn inmiddels in beeld. Er zijn kleine stappen gezet. We hebben onvoldoende kunnen doorpakken als gevolg van de verschillende belangen van de samenwerkende organisaties. Eind 2021 is een projectleider persoonsgerichte aanpak aangesteld die in januari 2022 gaat starten.
- In samenwerking met wijkprofessionals wordt een aanpak op overlastgevende jongeren ontwikkeld. Belangrijk onderdeel is informatie delen en verwerken (convenant in de maak).
- Zeswekelijks is er een overleg zorg en overlast (OZO). Dit overleg gaat over overlastgevende huishoudens waarbij verschillende acties worden uitgezet.

Burgerparticipatie

Door onze rol en aanwezigheid in de wijk zien we participatie als een constant proces. In het hele gebied zien we in de afzonderlijke buurten diverse georganiseerde bijeenkomsten waar bewoners participeren met onze collega’s en het team Leefomgeving, Wijkplatform, buurt- en/of wijkverenigingen, maar ook andersoortige verenigingen (denk aan sport, cultuur en groen). Ook de koffiebus heeft drie buurten (Plattenburg, Arnhemse Allee en Angerenstein) aangedaan om behoeften op te halen. Voor het tot stand komen van de wijkprogramma’s 2022 hebben we in alle buurten nog een extra ‘ronde’ gedaan.

Voor projecten in het gebied die grootschaliger zijn, denk bijvoorbeeld aan de herinrichting van de Velperweg, plannen met de Jozefkerk en de nieuwbouw van Novartis, worden meer incidentele gelegenheden georganiseerd middels inspraakavonden en/of online bijeenkomsten. Met name de online-uitzendingen worden erg hoog

gewaardeerd. Men is vaak onder de indruk van de professionaliteit van de uitvoering en positief verrast door de inspraakmogelijkheden (break-out-rooms). We merken in sommige buurten dat online-vergaderen gezien wordt als een goede toevoeging, maar dat het geen automatische vervanging is.
Met de professionals in de wijk (zoals Sociale Wijkteam, Rijnstad, woningcoöperaties) wordt periodiek op vaste overlegmomenten de huidige stand van zaken besproken. Gezamenlijk wordt richting gegeven aan toekomstige plannen en initiatieven.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	23.835	23.475	23.069	21.377	1.692
Baten	1.650	1.622	1.690	1.618	-72
Saldo lasten en baten	***-22.186***	***-21.853***	***-21.379***	***-19.759***	***1.620***
Toevoegingen aan reserves	375	66	141	209	-68
Onttrekkingen aan reserves	168	29	377	633	256
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-207***	***-37***	***236***	***425***	***188***
Gerealiseerd resultaat	**-22.392**	**-21.890**	**-21.142**	**-19.334**	**1.809**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten		1.483	V				
Sociale wijkteams							
Zorg	Gezondheid	852	V	Beschermd wonen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Zorg	Gezondheid	351	V	Jeugdzorg (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	154	V	Doelgroepenvervoer (Zie wijken algemeen)	J	I	AR
Zorg	Gezondheid	100	V	Huishoudelijke ondersteuning (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	-90	N	WMO Begeleiding (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Teams Leefomgeving							
Publieke gezondheid	Gezondheid	231	V	Vastgoed publ gezondheidszorg (Wijkspecifiek)	N	I	BR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	94	V	Schuldhulpverlening (Zie Wijken Algemeen)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Kansengelijkheid	79		Onderwijsbeleid (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	65	V	Armoederegeling & TONK (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering	53	V	Beleidscapaciteit (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	28	V	Preventief jeugdbeleid, ondersteuning jeugdw. (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Openbare ruimte	Openbare ruimte	20	V	Programma groot onderhoud spelen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Wijksturing & wijkzaken	Bedrijfsvoering	-21	V	TLO huisvestingslasten (Zie wijken algemeen)	N	I	AR

Sport	Gezondheid	-34	N	Beheer objecten in gebruik voor sport (zie wijken algemeen)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-68	N	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	-109	N	Bewonersondersteuning (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Mobiliteit: incl duurzame mobliliteit	Openbare ruimte	-222	N	Programma groot onderhoud wegen 2021 (Zie Wijken Algemeen)	N	I	BR
Baten		4	V				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Sport	Gezondheid	20	V	Beheer objecten in gebruik voor sport (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-16	N	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Toevoegingen aan reserves		-57	N				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-3	N	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Groen	Openbare ruimte	-13	N	Onderhoud spelen, groen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Wonen	Openbare ruimte	-41	N	Onderhoud spelen, groen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		286	V				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Mobiliteit: incl duurzame mobliliteit	Openbare ruimte	226	V	Programma groot onderhoud wegen 2021 (Zie Wijken Algemeen)	N	I	BR
Inclusie	Meedoen	60	V	Burgerkracht (Zie wijken algemeen)	N	I	BR

Publieke gezondheidszorg

De positieve afwijking op de lasten (€ 231.000) kan grotendeels worden verklaard door:

- In 2020 is via de niet-bestede middelen € 75.000 geraamd voor het opzetten van een Wijk(netwerk) onderneming. Deze activiteiten hebben minder middelen in beslag genomen dan geraamd.
- Daarnaast is er een afwijking van € 74.000 voor onderhoud planmatig die niet is uitgevoerd.

Subsidies

Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- Sportbedrijf Arnhem BV
- St. Rijnstad
- St. Welzijn Ouderen Arnhem
- St. Pas
- Kinderopvang SKAR BV

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Presikhaaf

In het wijkprogramma Presikhaaf bevinden zich de wijken Presikhaaf West en Presikhaaf Oost.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer Presikhavers zijn sociaal zelf- en samenredzaam (er is meer sociale cohesie)

Het wijkplatform pakt een rol om de participatie van bewoners in Presikhaaf te verhogen.
Bewonersinitiatieven krijgen indien nodig professionele ondersteuning en worden in contact gebracht met elkaar.
Via netwerkkansen voor kinderen, jongeren en ouderen worden professionals samen gebracht met als doel inwoners samen te brengen en activiteiten op elkaar af te stemmen

Inspanningen 2021

De buurthuizen De Overkant en de Oosthof zijn onder andere door ondersteuning van middelen vanuit Ontmoeten en Verbinden in staat geweest om buurtbewoners en wijkpartners te faciliteren. Diverse ontmoetingsmogelijkheden voor kwetsbare bewoners hebben doorgang kunnen vinden.
Vitanos heeft tijdens corona met jongeren, kwetsbare ouderen bezocht om ze te voorzien van een maaltijd.
Stichting Samra, Stichting Jonge Alleenstaande Moeders (JAM), Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en Rijnstad hebben in deze lastige periode gezorgd voor verbinding met en ondersteuning van buurtbewoners die nauwelijks een netwerk hebben. Wijkbewoners nemen delen aan activiteiten, hebben oog voor elkaar en nemen boodschappen mee.
Door laagdrempelige ontmoetingsactiviteiten (het aanbieden van koffie en thee, het samen eten) in verschillende buurten hebben we bijgedragen aan de verbetering van de sociale cohesie.
De pilot migrantenouderen heeft ouderen en hun behoefte naar ontmoeten in kaart gebracht, de activiteiten zijn in beeld gebracht en de borging is besproken met de professionals rond ouderen.

Meer Presikhavers zijn financieel zelfredzaam: verantwoordelijkheid kunnen nemen voor eigen administratie en (tijdige) hulpvraag

Het loket goed geregeld is gestart in Presikhaaf. De meerwaarde van de samenwerking tussen Werk en Inkomen, Sociale wijkteams en team Leefomgeving heeft onvoldoende bijgedragen aan het verbeteren van de financiële zelfredzaamheid van de wijkbewoner.

Inspanningen 2021

Samen met het Sociaal wijkteam en Werk & Inkomen en uitvoeringspartners is gesproken over de herijking van het bestaande aanbod. Er is veel aanbod van activiteiten, door samenwerking en van elkaar leren kan dit mogelijk bijgesteld worden. De samenwerking tussen Werk & Inkomen, Sociaal wijkteam, woningbouwvereniging en team Leefomgeving leidt mogelijk tot een project in Presikhaaf1.

Meer Presikhavers hebben een gezonde leefstijl

Bij activiteiten voor kinderen in Presikhaaf wordt standaard water gedronken. Gezond opvoeden (GO) en Jongeren op gezond gewicht (JOGG)-activiteiten dragen bij aan het bevorderen van een gezonde leefstijl. De kookgroepen en wijkmaaltijden dragen bij aan het kunnen bereiden en opeten van gezond voedsel.
Jongeren en jongerenwerkers van Rijnstad, in samenwerking met een diëtiste, gaan een uitdaging aan om af te vallen en een gezonde leefstijl aan te leren.

Inspanningen 2021

Kennis van medewerkers JOGG en GO vormt een onderdeel van het netwerk kansen voor kinderen.
Bij alle activiteiten voor kinderen wordt water gedronken. Er is een visie ontwikkeld voor samen spelen in Presikhaaf. Er wordt gezocht naar manieren om aandacht te vragen voor goede voeding, beweging, fysiek en geestelijk welbevinden.

Meer Presikhavers zijn voldoende zelfredzaam in de Nederlandse taal

We weten hoeveel kinderen gebruik maken van voorschoolse voorzieningen en waar de knelpunten liggen voor ouders om geen gebruik van voorschoolse voorzieningen te maken. We investeren in het netwerk vroeg voorschoolse educatie (VVE).
De informele taalgroepen dragen bij aan de verbetering van de taalvaardigheid en ze dichten de kloof met het aanbod van reguliere taalaanbieders. Niet-uitkeringsgerechtigden kunnen gebruik maken van dit aanbod.

Inspanningen 2021

Er is een werkgroep gestart die de huidige activiteiten voor kinderen tot 4 jaar in beeld brengt en ook hoeveel kinderen er gebruik van maken. Er start een stedelijke meting naar het taalniveau voor kinderen tot 4 jaar.

Kansengelijkheid

Meer ouders zijn in staat om hun rol en verantwoordelijkheid te nemen als het gaat om opvoedingsvraagstukken

Het team Leefomgeving Presikhaaf maakt afspraken in de kwartaalgesprekken met samenwerkingspartners (Rijnstad, Presikhaaf University (PU), scholen, Stichting Jam, Sportbedrijf en Rozet) om de betrokkenheid van ouders bij de activiteiten voor kinderen te verhogen. Ouders zijn vrijwilliger bij de activiteiten voor en door kinderen. Professionals hebben gesprekken georganiseerd tussen ouders en jongeren over opvoedvraagstukken en onderwerpen (drugs, criminaliteit, mentale gezondheid) die thuis lastig te bespreken zijn. Jongerenwerkers zoeken contact met het Sociale wijkteam bij opvoedvraagstukken.

Inspanningen 2021

Vanwege corona zijn er geen activiteiten voor ouders georganiseerd.
In de opdrachtverlening aan de wijkorganisaties Stichting JAM, Stichting PU, SAMRA en Vitanos is vastgelegd dat de partijen samenwerken met de ouders en dat zij proberen de ouderbetrokkenheid bij activiteiten te verhogen. Het in kaart brengen van de behoefte aan ondersteuning van ouders is opgepakt.

Presikhaafse kinderen worden meer ondersteund bij de ontwikkeling van sociaal-emotionele vaardigheden

Via onder andere visit Prikko zijn jongeren in samenwerking met Openluchtmuseum en Presikhaaf University ingezet als conservator van hun eigen wijk. Jongeren lieten zien waar ze trots op zijn en toonden dit via een expositie.
Professionals delen ervaringen en werken samen om jongeren de meerwaarde van hun culturele achtergrond te laten ervaren en uit te dragen. De professionals bespreken met kinderen hun positieve en negatieve eigenschappen en leren ze hiermee om te gaan. Hierbij is het uitgangspunt het versterken van een positief zelfbeeld.

Inspanningen 2021

Het beschrijven van (on)gewenst gedrag met ouders en partners moet nog plaatsvinden.
Managers van alle wijkpartijen komen twee keer per jaar bij elkaar waarbij ze uitspreken wat ze aan doelen willen bereiken, hoe we samenwerken en van elkaar kunnen leren. De pilot mediawijsheid voor professionals die met jeugd werken is gestart.

Presikhaafse jongeren zijn meer weerbaar ten behoeve van hun identiteitsontwikkeling

Stichting Presikhaaf University, Stichting JAM, Pactum, EL ELE Dans en muziekschool, de Kansenmakers en de jongerenwerkers van Rijnstad en Sportbedrijf zetten activiteiten in om jongeren te laten ervaren hoe ze hun mentale weerbaarheid kunnen versterken. Sport, het zoeken en vinden van stageplekken en werk, muziek en dans hebben actief bijgedragen aan het versterken van de weerbaarheid van jongeren. Jongeren met een beperking en meiden worden nog niet voldoende ondersteund door deze activiteiten.
De huisartsenpraktijk heeft in overleg met het Sociale wijkteam en het team Leefomgeving gekozen voor de inzet van een praktijkondersteuner jeugd zodat jongeren laagdrempelig en sneller geholpen kunnen worden. Deze preventieve inzet is een maatwerkoplossing voor jongeren die kampen met mentale gezondheidsproblemen.
De pilot mediawijsheid heeft in kaart gebracht wat kinderen, professionals en ouders nodig hebben om online weerbaar te worden. In 2022 wordt een cursus aan professionals aangeboden.

Inspanningen 2021

In Presikhaaf is een netwerk opgericht voor en door professionals die werken met jongeren.
De pilot mediawijsheid voor professionals die met jeugd werken is gestart.
Presikhaaf University is gestart om te werken met talentenkaarten waardoor jongeren zicht krijgen op hun talenten.

Veiligheid

Er is minder fysieke verloedering in Presikhaaf

De inzet van de buurtconciërges en het openstellen van de afvalcontainers hebben bijgedragen aan minder dumping van afval op straat. Er is in beeld gebracht waar de overlastplekken zijn rond dumping en bijplaatsing van afval. Er is aandacht geschonken aan het melden van dumpingen via fixi. Heel Arnhem schoon, het kinderwijkteam en kinderwerk Rijnstad prikken afval om zo Presikhaaf schoon te houden.

Inspanningen 2021

Er zijn folders in meerdere talen verschenen bij de afschaffing van Diftar.
Onderzoek naar het gedrag van inwoners rond het bijplaatsen van afval is wel geïnitieerd maar niet opgepakt. Een uitdaging is om uit te zoeken waarom bewoners structureel afval bijplaatsen en hoe dit gedrag te veranderen is. Er zijn twee bewonersinitiatieven om de buitenruimte te verfraaien opgepakt.

Er wordt minder hard gereden in Presikhaaf en de parkeeroverlast is verminderd

De wijkagenten en handhavers van de gemeente zetten actief in op het controleren van snelheden en fout parkeren bij winkelcentrum Presikhaaf.

Inspanningen 2021

Vragen van bewoners rond mobiliteit zijn door de deskundige afgehandeld.
Waar mogelijk is aandacht gevraagd voor voorrang voor langzaam verkeer.
Via overleg met partijen is aandacht gevraagd voor mogelijkheden om te hard rijden te beperken en parkeeroverlast te verminderen.
Er is gehandhaafd op snelheid en fout parkeren bij winkelcentrum Presikhaaf.

Er wordt minder woonoverlast ervaren

Er is geïnvesteerd in een sterk netwerk van professionals om kennis te delen en overlastsituaties in kaart te brengen en met een passende aanpak hier op in te spelen. Overlast en zorgoverleg (OZO), wijkveiligheidsoverleg)

Inspanningen 2021

Voor Presikhaaf3 is een concept visie in de maak die samen met bewoners en professionals wordt opgesteld. Stedelijk wordt ingespeeld op nieuwe wetgeving en Presikhaaf wordt aangemeld als wijk waar woningen gekocht worden door de bewoners.
Bij de Arnhem-Oost aanpak wordt aandacht gevraagd voor een integrale aanpak waarbij bewoners mee kunnen denken en er mogelijkheden komen zodat de huidige bewoners kunnen blijven leven, werken en wonen in Presikhaaf.

Burgerparticipatie

Binnen team Leefomgeving Presikhaaf is bewonersparticipatie een doorlopend proces. Door middel van het inzetten op bewonerscontacten proberen we de kansen en mogelijkheden, dan wel uitdagingen, te vertalen naar het wijkprogramma.
We halen veel informatie op uit de gesprekken met de partijen die werkzaam zijn in de wijk zoals onder andere Sociale wijkteam, Werk & Inkomen, Rijnstad, Sportbedrijf, Rozet, PU, JAM, Samra, El Ele, Vitanos, Buren voor elkaar, Bieb 3000 en scholen. Samen met hen proberen we in de haarvaten van de samenleving te zitten, onze partners zijn bij uitstek de ogen en oren van de wijk.

Voor de totstandkoming van het wijkprogramma 2022 hebben we een aantal acties uitgezet:

- er zijn gesprekken gevoerd met een afvaardiging van het bewonersplatform en met de bewonersoverleggen in Presikhaaf,
- er zijn gesprekken georganiseerd met jongeren om op te halen hoe zij hun kansen en mogelijkheden zien in de wijk
- er is gesproken met verschillende sleutelfiguren uit de wijk,
- de koffiebus heeft rondgereden in Presikhaaf en bewoners gesproken over wat zij belangrijk vinden in de wijk,
- via sociale media kanalen hebben we bewoners gevraagd een bijdrage te leveren om met ons, team Leefomgeving, het gesprek aan te gaan over hun wijk en de kansen en uitdagingen die zij voor Presikhaaf zien.

Projecten zoals onder andere ontwikkeling P3, Arnhem-Oost aanpak en vervanging kunstgrasveld kennen een eigen dynamiek met een eigen participatieproces voor betrokkenen.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	22.882	23.787	22.917	21.142	1.775
Baten	2.141	1.962	2.154	2.285	131
Saldo lasten en baten	***-20.741***	***-21.825***	***-20.763***	***-18.857***	***1.906***
Toevoegingen aan reserves	378	117	129	392	-263
Onttrekkingen aan reserves	256	74	231	196	-34
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-123***	***-43***	***102***	***-195***	***-297***
Gerealiseerd resultaat	**-20.863**	**-21.868**	**-20.661**	**-19.052**	**1.609**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten		1.511	V				
Sociale wijkteams							
Zorg	Gezondheid	498	V	WMO Begeleiding (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	434	V	Beschermd wonen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Zorg	Gezondheid	138	V	Doelgroepenvervoer (Zie wijken algemeen)	J	I	AR
Zorg	Gezondheid	83	V	Huishoudelijke ondersteuning (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Jeugd /Jeugdzorg	Gezondheid	-133	N	Jeugdzorg (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Teams Leefomgeving							
Mobiliteit: incl duurzame mobliteit	Openbare ruimte	202	V	Programma groot onderhoud wegen 2021 (Zie Wijken Algemeen)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Kansengelijkheid	132	V	Onderwijsbeleid (Zie Wijken Algemeen)	N	I	BR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	113	V	Armoederegelingen & TONK (Zie Wijken Algemeen)	N	I	BR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	78	V	Schulddienstverlening (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	77	V	Preventief jeugdbeleid, ondersteuning jeugdw. (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering	37	V	Beleidscapaciteit (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Sport	Gezondheid	9	V	Beheer objecten in gebruik voor sport (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Wijksturing en Wijkzaken	Bedrijfsvoering	-10	N	TLO huisvestingslasten (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-16	N	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	-131	N	Bewonersondersteuning (Zie Wijken Algemeen)	N	I	BR
Baten		39	V				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	38	V	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Sport	Gezondheid	1	V	Beheer objecten in gebruik voor sport (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Toevoegingen aan reserves		-267	N				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Wonen	Openbare ruimte	-9	V	Onderhoud spelen, groen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-18	V	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Groen	Openbare ruimte	-33	V	Onderhoud spelen, groen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR

Mobiliteit: incl duurzame mobliteit	Openbare ruimte	-207	V	Programma groot onderhoud wegen 2021 (Zie Wijken Algemeen)	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		-34	N				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Inclusie	Meedoen	17	V	Burgerkracht (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-51	N	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR

Subsidies

Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- St. Rijnstad
- Sportbedrijf Arnhem BV
- St. Pas
- Kinderopvang SKAR BV
- St. Welzijn Ouderen Arnhem

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Malburgen

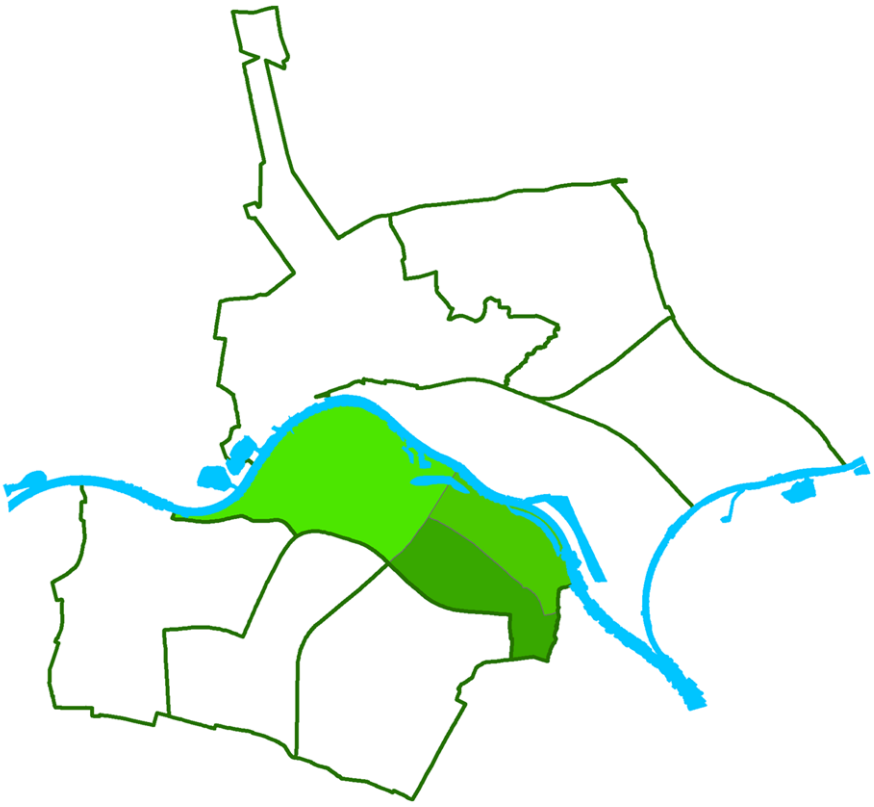

In het wijkprogramma Malburgen bevinden zich de wijken Malburgen West, Malburgen Oost/Noord, Malburgen Oost/Zuid, waaronder Het Duifje en Immerloo.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer Malburgers doen mee door arbeidsparticipatie en/of maatschappelijke participatie.

Samen met het Sociaal Wijkteam, Werk en inkomen en met input van het Project Achter de Voordeur is de Integrale Gebiedsagenda opgesteld. Hierin is de samenwerking vastgelegd en zijn de doelen geformuleerd. De acties hieruit worden nog verder uitgewerkt.

Inspanningen 2021

De wijkplatforms zijn formeel zelfstandig geworden. De opbouwwerker heeft tot nu toe ondersteuning geboden. Het team Leefomgeving moet nog wel een vinger aan de pols houden.

Meer Malburgers zijn (meer) financieel zelf- of samenredzaam

Er wordt geïnvesteerd in een samenwerking tussen het Sociaal Wijkteam, Werk en Inkomen door het opstellen van plan.

Inspanningen 2021

Samen met het Sociaal Wijkteam, Werk en inkomen en met input van het Project Achter de Voordeur is een Integrale Gebiedsagenda opgesteld. Hierin is de samenwerking vastgelegd en zijn de doelen geformuleerd. De acties hieruit worden verder uitgewerkt.
Men is actief op huisbezoek geweest, bewoners hebben ondersteuning aangeboden gekregen richting werk en schuldhulpverlening. Het Loket Goed Geregeld draait in Malburgen.
In Malburgen werken verschillende professionals op het gebied van sociaal-domeingerelateerde zaken. De volgende stap is meer te investeren in een netwerkaanpak voor het actief samenwerken binnen individuele (zorgelijke) casussen.

Malburgers voelen zich gezamenlijk meer verantwoordelijk voor elkaar en de wijk

Er wordt geïnvesteerd in buurthuizen om meer sociale cohesie in de wijk te krijgen.

Inspanningen 2021

Het Huis voor de Wijk is verbouwd en officieel geopend. Hier zijn de activiteiten gestart. Verschillende wijkpartijen bieden hier activiteiten aan. Ook is de Hotspot, een jongeren ontmoetingsruimte geopend en gestart.
De buurthuiskamer in 't Duifje is verzelfstandigd en gestart met activiteiten. Het activiteitenprogramma in de Fresh is uitgebreid voor meerdere doelgroepen.

Kansengelijkheid

De Malburgse jeugd heeft en krijgt, ook in het verdere leven, zoveel als mogelijk de kans om mee te doen.

De activiteiten die nu op jongeren en kinderen worden ingezet zijn geïnventariseerd. Vanuit kansrijk opgroeien is op alle basisscholen een programma gedraaid. De behoefte onder en het aanbod aan jongeren is in kaart gebracht door Goed Geschud. Dit moet nog worden vertaald naar concrete acties.

Inspanningen 2021

Er is gestart met Rijnstad, AM Support, Empowering Nisa, Omars Gym Academy en partijen in andere wijken om het zomerprogramma op elkaar te laten aansluiten.
Met de coördinatoren van Kansrijk Opgroeien zijn de afspraken geactualiseerd.

Volwassen Malburgers hebben, krijgen en pakken zoveel als mogelijk hun kans om mee te doen

De samenwerking met partijen is geïntensiveerd. Door de coronacrisis is het niet gelukt om dit met alle betrokkenen te intensiveren. Het aantal betrokkenen waarmee het niet is gelukt, is relatief klein.

Inspanningen 2021

Samen met het Sociaal Wijkteam, Werk en inkomen en met input van het Project Achter de Voordeur is de Integrale Gebiedsagenda opgesteld. Hierin is de samenwerking vastgelegd en zijn de doelen geformuleerd. De acties hieruit worden nog verder uitgewerkt.
Het Achter de Voordeur Project is voortgezet in Immerloo (Gelderseplein, Brandenbrugseplein en Kleefseplein). In opdracht van team Leefomgeving worden alle nieuwe bewoners die zich hier vestigen bezocht.

Meer Malburgers met een migratieachtergrond hebben, krijgen en pakken zoveel als mogelijk hun kans om mee te doen

Samen met de collega's van Strategie, Beleid en Regie inventariseren we de behoefte en het aanbod (stedelijk en in de wijk). Dit om in te spelen op het veranderende landschap (zoals wet inburgering).

Inspanningen 2021

In het Huis voor de Wijk vinden taalcursussen plaats. In Malburgen West heeft zich een groep gevormd met de wens hier les in te krijgen. Dit wordt in 2022 in MFC de Spil opgestart. Hierbij is aansluiting bij (ontwikkelings)activiteiten voor de kinderen zoals LOGO 3000, de Speelmorgen en Spel aan Huis (diensten die Rijnstad verzorgt) en de VoorleesExpress (van Rozet).

Gezondheid

Meer Malburgers zijn gezond en maken minder gebruik van specialistische zorg

Er wordt in samenwerking met inwoners een groene route ontwikkeld waar inwoners door middel van het scannen van een code zelf een beweegoefening kunnen doen.
De openbare ruimte bij het Olympusgebied wordt voorzien van buitensportmogelijkheden.

Inspanningen 2021

De uitvoering van de Groene Route in Malburgen is gestart. Er zijn paaltjes met QR-code bij MFC De Spil in Malburgen West geplaatst. Bewoners kunnen een code scannen om zelf beweegoefeningen te doen.
De openbare ruimte bij het Olympusgebied is op diverse manieren onder de aandacht gebracht. Bewoners maken dankbaar gebruik van de geboden buitensportmogelijkheden. Ditzelfde geldt voor de beweegtuin en de wandelroutes.
Partijen die zich in Malburgen met sport en jeugd bezighouden hebben gezamenlijk een zomerprogramma samengesteld en gecommuniceerd. In 2022 wil het team Leefomgeving zich inzetten met het onder de aandacht brengen van gezonde voeding in buurthuizen en ontmoetingsplekken in de wijk.

Veiligheid

Meer Malburgers voelen zich veilig in hun buurt, in hun straat en in hun woning

Samen met wijkpartijen en de gemeente wordt gewerkt aan een passende wijkaanpak.

Inspanningen 2021

Er is geïnvesteerd in een brede aanpak op criminaliteit. De BOTOC-aanpak krijgt meer handen en voeten door middel van gerichte projecten waarbij bewoners, professionals en scholen betrokken zijn. Deze inspanning wordt voorgezet in 2022.

Meer Malburgers voelen zich beschermd tegen het gevaar van (kwalijk) menselijk handelen in hun leefomgeving

Bij incidenten waarbij bewoners overlast ervaren zijn er met verschillende wijkpartijen actieplannen gemaakt en bewoners betrokken.

Inspanningen 2021

De BOTOC-aanpak krijgt meer handen en voeten door middel van gerichte projecten waarbij bewoners, professionals en scholen betrokken zijn.
Bij de situatie bij Eimerssingel oost werd door de scholen, bewoners en huis voor de wijk een onveilige situatie ervaren. In overleg met alle relevante partijen is deze situatie aangepast en hebben partijen in de wijk opdracht gekregen om vaker aanwezig te zijn op deze plek. Er is ook extra inzet geweest van jeugd en jongerenwerk tijdens vakanties.

Meer Malburgers voelen zich veilig in de openbare ruimte

In Malburgen zijn specifieke plekken bekend en aangewezen waar de fysieke veiligheid verbeterd kan worden. Als voorbeeld daarvan is het gebied rondom De Hobbit aangewezen als hotspot, evenals het winkelcentrum de Drieslag.

Inspanningen 2021

Er is besloten om een wijkpost voor de handhavende diensten op de Drieslag te openen. De opening vindt plaats in februari 2022. Straatcoaches hebben verbinding gevonden met andere partijen in de wijk en delen actief informatie. De actieve wijkbeheergroepen geven signalen van overlast door rechtstreeks aan Team Leefomgeving.

Burgerparticipatie

Het wijkprogramma voor 2022 bouwt verder op de thema's van 2021. Gedurende het jaar 2021 heeft het team Leefomgeving Malburgen verschillende signalen uit de wijk ontvangen en gebruikt voor aanpassingen op het programma 2022.

In 2021 hebben inwoners, en wijkpartijen namens hen, samen met team Leefomgeving, gewerkt aan buurtvoorzieningen en ontmoetingsplekken. De buurthuiskamer in 't Duifje en het Huis voor de Wijk zijn geopend. Er is een start gemaakt met een haalbaarheidsonderzoek naar een geschikte plek voor de herhuisvesting van muziekvereniging DWS. In samenwerking met de bewonersoverleggen is overlegd over een aantal fysieke ontwikkelingen, waaronder een groene route door de wijk, en heeft gemeente Arnhem meegewerkt aan het realiseren van groeninitiatieven die bijdragen aan een fijnere leefomgeving.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	34.363	35.570	31.681	30.466	1.215
Baten	4.112	3.894	4.069	3.856	-213
Saldo lasten en baten	***-30.252***	***-31.676***	***-27.612***	***-26.610***	***1.003***
Toevoegingen aan reserves	548	193	286	422	-136
Onttrekkingen aan reserves	417	73	366	352	-13
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-131***	***-120***	***79***	***-70***	***-149***
Gerealiseerd resultaat	**-30.383**	**-31.796**	**-27.533**	**-26.679**	**854**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten		1.246	V				
Sociale wijkteams							
Zorg	Gezondheid	614	V	Beschermd wonen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Zorg	Gezondheid	257	V	WMO Begeleiding (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	147	V	Doelgroepenvervoer (Zie wijken algemeen)	J	I	AR
Zorg	Gezondheid	-43	N	Huishoudelijke ondersteuning (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Jeugd /Jeugdzorg	Gezondheid	-210	N	Jeugdzorg (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Teams Leefomgeving							
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Kansengelijkheid	129	V	Onderwijsbeleid (Zie wijken algemeen	N	I	BR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	127	V	Armoederegelingen & TONK (zie wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	121	V	Preventief jeugdbeleid (zie wijken algemeen)	N	I	BR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	114	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	N	I	BR
Groen	Openbare ruimte	99	V	Programma groot onderhoud Groen (zie wijken algemeen)	N	I	BR
Bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering	58	V	Beleidscapaciteit (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Openbare ruimte	Openbare ruimte	26	V	Programma groot onderhoud spelen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Sport	Gezondheid	-21	N	Beheer objecten in gebruik voor sport (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Wijksturing en Wijkzaken	Bedrijfsvoering	-24	N	TLO huisvestingslasten (zie wijken algemeen)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-72	N	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	-76	N	Bewonerondersteuning (zie wijken algemeen)	N	I	BR

Baten		-215	N				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Sport	Gezondheid	9	V	Beheer objecten in gebruik voor sport (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	35	V	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Kansengelijkheid	-259	N	Onderwijs achterstandenbeleid (Wijkspecifiek)	N	I	BR
Toevoegingen aan reserves		-128	N				
Sociale wijkteams							
Openbare ruimte	Openbare ruimte	17	V	Programma groot onderhoud Spelen 2021 (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Teams Leefomgeving							
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-6	N	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Wonen	Wonen	-17	N	Programma groot onderhoud wegen, groen, bomen en spelen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Groen	Openbare ruimte	-40	N	Programma groot onderhoud spelen, groen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Mobiliteit: incl duurzame mobllliteit	Openbare ruimte	-82	N	Programma groot onderhoud wegen, groen, bomenen spelen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		-30	N				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Inclusie	Meedoen	15	N	Burgerkracht (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-45	V	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR

Onderwijs achterstandenbeleid
Dit betreft de Rijksuitkering voor het Onderwijs achterstandenbeleid (OAB middelen). Deze zijn per abuis niet conform de juiste verdeelsleutel binnen de wijkbegrotingen geboekt. Daardoor zijn er op sommige wijken voordelen en op andere wijken nadelen ten opzichte van de begroting ontstaan. Per saldo over het totaal van de wijken is het resultaat echter neutraal

Subsidies

Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- St. Rijnstad
- St. Pas
- Kinderopvang SKAR BV
- Sportbedrijf Arnhem BV
- St. Flores Onderwijs

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Schuytgraaf, Elderveld

In het wijkprogramma Schuytgraaf/Elderveld bevinden zich de wijken Schuytgraaf en Elderveld.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Vergroten van samenwerking

In Schuytgraaf is er bewonersondersteuning ingezet die onderzoek heeft gedaan naar behoeften op het gebied van ontmoeten en een netwerk van contacten heeft opgebouwd en in andere wijken heeft gekeken welke vormen van bewonersoverleg daar zijn en welke passend zou kunnen zijn voor Schuytgraaf.
Halverwege het jaar is er weer bewonersondersteuning ingezet in Elderveld, vooral ten behoeve van de doelgroep oudere bewoners.

Inspanningen 2021

De bewonersondersteuner heeft een trekkersrol in het onderzoek naar behoeften van ontmoeten in de wijk gehad. Hij ondersteunt een groepje bewoners die ontmoetingsactiviteiten willen organiseren en hier eerste stappen in hebben gezet. Zodra de maatregelen het toestaan zullen de eerste activiteiten tot uitvoering komen. Daarnaast zijn de wijkvereniging en wijkmedia ondersteund om nieuwe vrijwilligers te vinden en zijn mogelijkheden voor samenwerking met bijvoorbeeld het ondernemersnetwerk verkend. Zo is een netwerk van contacten ontstaan, waarmee verkend wordt hoe en in welke vorm een bewonersoverleg in Schuytgraaf passend is.
Samen met partners wordt 5-6 keer per jaar een sociale tafel georganiseerd, waar samen met maatschappelijke partners uit de wijk afspraken gemaakt worden over wat er nodig is in de wijk en hoe daar uitvoering aan gegeven wordt.

Vergroten van ontmoetingsmogelijkheden

Er hebben behoefteonderzoeken plaatsgevonden rondom het thema ontmoeten; waar is nu echt behoefte aan en hoe is dat te realiseren? Hier blijkt ruimte voor ontmoeting voor jongeren prioriteit te hebben, zowel buiten overdekt als binnen en ook wordt behoefte geuit aan (meer/andere) mogelijkheden voor sporten en bewegen in de openbare ruimte.

Inspanningen 2021

Het ontwerp van de kapschuur is gereed en er is budget beschikbaar. Door sterke prijswisselingen van materiaal is de realisatie opgeschoven naar 2022. De publiek toegankelijke ruimten binnen de Omnibus kunnen gebruikt worden om elkaar te ontmoeten, bijvoorbeeld voor ouders als hun kinderen sporten. Andere mogelijkheden zijn er binnen de Omnibus niet, door de grote ruimtevraag van het basisonderwijs. Een binnenruimte is vooral gezocht bij het sportpark Schuytgraaf en in de bestaande jongerenruimte The Mall aan de Leidenweg. Door corona lopen afspraken en aanpassingen vertragingen op. Een tijdelijke beschutte container in de openbare ruimte in Schuytgraaf is gerealiseerd. De andere MOP in Schuytgraaf is gerepareerd.

Meer ontmoetingsplekken voor jongeren

Jongerenwerk vindt plaats op straat en in de kantine van EKCA (Eerste Korfbal Club Arnhem). Jongeren geven aan vooral behoefte te hebben aan een Jongeren OntmoetingsPlek in de openbare ruimte. Wel wordt er vraag gezien bij jongere kinderen en tieners om binnenactiviteiten te organiseren.

Inspanningen 2021

Er is een Jongeren OntmoetingsPlek bij de waterzuivering in Elderveld gerealiseerd. De niet-beschutte container (met letters eruit gelast) is vervangen door een dichtere container. Met de basisscholen is verkend op welke onderwerpen samengewerkt kan worden met het tiener- en jongerenwerk en of activiteiten op de scholen plaats kunnen vinden. Door de maatregelen zijn er nog geen verdere activiteiten gestart.

Meer aandacht voor wensen en behoeften van ouderen op het gebied van wonen/zorg/welzijn

Er is na enquêtes onder en gesprekken met zowel professionals als oudere bewoners een plan de campagne ‘oud worden in Elderveld’ opgesteld. Daaruit is een 10 punten actielijst opgesteld.

Inspanningen 2021

Professionals zijn bevraagd voor het plan 'oud worden in Elderveld' met een enquête, waarvan de resultaten en vervolgstappen binnen de sociale tafel besproken zijn.
Op verschillende locaties, zoals bij het winkelcentrum en de ouderenflats, zijn oudere bewoners geïnterviewd over wat zij vinden dat er nodig is om prettig oud te worden in Elderveld op het gebied van wonen, zorg, welzijn en openbare ruimte.
De opgehaalde input is verwerkt in een plan de campagne ‘oud worden in Elderveld’ en daaruit is er een 10 punten actielijst opgesteld.

Met zorg- en welzijnsprofessionals en vrijwilligers uit Elderveld zijn de eenzaamheidscoalities gestart om eenzaamheid onder ouderen in Elderveld aan te pakken en hebben er 8 bijeenkomsten plaatsgevonden. Er zijn doelen benoemd waaruit acties zijn vastgesteld die doorlopend worden uitgevoerd. De bewonersondersteuner in Elderveld heeft het stokje eind van het jaar overgenomen van de Wijkmakers.

Meer bewoners hebben de mogelijkheid om te participeren

Met het gebiedsteam Werk & Inkomen en het Sociaal wijkteam zijn cijfers over de wijk besproken en afspraken gemaakt over (fysieke) samenwerking in de wijk. De stedelijke lijn wordt gevolgd en waar nodig aangevuld met wijkprojecten. Zodra de coronamaatregelen het toestaan worden er weer gezamenlijke spreekuren opgestart.

Inspanningen 2021

Uit de cijfers blijkt niet dat er veel bewoners met een uitkering zijn in de Schipholflat. Er is daarom nog geen aparte aanpak opgesteld. Wel is eind van het jaar geconcludeerd dat er samenloop mogelijk is met een achter de voordeur project van de woningcorporatie die aan de slag gaat met verduurzamen.
In coronatijd zijn er geen gezamenlijke inloopspreekuren geweest van professionals in de wijk. Deze worden weer opgestart als de maatregelen het toelaten.

Door werkafspraken tussen het gebiedsteam Werk en Inkomen en de coaches van het Sociale Wijkteam worden bewoners straks beter bediend op sociale en financiële vraagstukken. Om meer samen op koers te komen is er een driehoeksoverleg geformeerd waar een bestuurder van het Sociaal wijkteam, een teamleider Werk & Inkomen en een wijkmanager van team leefomgeving aan deelnemen. Hier wordt ingezet op een betere samenwerking tussen de gebieden en thema’s die spelen in de gebieden.

Kansengelijkheid

Meer kinderen maken gebruik van het voorzieningenaanbod

In Elderveld zijn afspraken gemaakt met de scholen, Rozet, Sportbedrijf Arnhem en Rijnstad over een programma onder schooltijd, na school en in de vrije tijd. In Schuytgraaf is het netwerk jeugd gestart, voor professionals en vrijwilligers die met en voor jeugd werken. Samen wordt gewerkt aan een masterplan jeugd om voor de korte en lange termijn het opvoeden en opgroeien in de wijk te ondersteunen. Met het Jongleren en de scholen in MFC de Salamander zijn eerste afspraken gemaakt met Rozet en cultuuraanbieders en het Sportbedrijf Arnhem over programmering onder en na schooltijd.

Inspanningen 2021

Er is specifieke aandacht voor het (verantwoord) gebruik van sociale media bij welzijnsactiviteiten, de Vitesse Hattrick, de schaatsbaan en run for fun zijn uitgevoerd. KIES-trainingen worden aangeboden aan kinderen.
Met de scholen in Elderveld, Rozet en het Sportbedrijf is een programma onder school, na school en in de vrije tijd ingezet. Leerkrachten van de scholen in Elderveld stimuleren ouders om kinderen die dat nodig hebben aan naschoolse activiteiten deel te laten nemen. Op het gebied van sport en bewegen is een 0-meting gedaan om de motorische ontwikkeling van kinderen bij te kunnen gaan houden.
Met Rozet en drie scholen in Schuytgraaf vindt overleg plaats over aanbod op cultuurgebied, tussen de herfstvakantie en de kerstvakantie heeft een eerste pilot plaatsgevonden.
De speelmorgen in Schuytgraaf is gestart, waarbij de vraag meteen groter blijkt dan het aanbod, en er is extra geïnvesteerd in materialen en cursussen voor de vrijwilligers.

Openbare Ruimte

Meer bewegingsmogelijkheden in de openbare ruimte

In een enquête over ontmoeten onder bewoners is de wens naar voren gekomen voor meer beweegmogelijkheden in de openbare ruimte. Een vervolgenquête ging over de invulling van een sport- en spelveld in de buurt van MFC de Omnibus, waar ook een klankbordgroep met bewoners is gevormd, om over te kunnen gaan naar de ontwerpfase. Samen met projectteam Schuytgraaf is een onderzoek gestart naar het verschil in de aanwezige voorzieningen en uitgesproken behoeften. We zijn er tot op heden onvoldoende in geslaagd om meer beweegmogelijkheden in de openbare ruimte te creëren terwijl uit enquête blijkt dat daar wel behoefte aan is.

Inspanningen 2021

Uit de enquête is naar voren gekomen welke voorzieningen bewoners op het sport- en speelveld willen. Samen met projectteam Schuytgraaf is het verschil in behoeften en de al aanwezige voorzieningen besproken. Er is een klankbordgroep gevormd met bewoners die mee willen denken in de ontwerpfase.
Door bewoners, scholen, en partners is de wijk is aangegeven dat het braakliggend terrein en de haal-/brengsituatie rond het Breezandpad in Elderveld een doorn in het oog is. Er is een projectleider aangesteld die gaat inventariseren hoe deze ruimte ingericht kan worden en welke financiering nodig is.

Veiligere openbare ruimte

In het wijkveiligheidsoverleg bespreken professionals en gemeente samen wat er aan signalen is en hoe deze opgepakt kunnen worden.

Inspanningen 2021

Acties rondom het ruimen van zwerffietsen en zwerfvuil zijn ingezet. Op verzoek van bewoners of partners kunnen deze herhaald worden. Er is een wijkveiligheidsoverleg voor het gebied, dat eens in de 6 weken plaatsvindt. Afdeling veiligheid, team Leefomgeving, handhavende instanties (boa's en politie) en jongerenwerk bespreken actuele ontwikkelingen met elkaar en stemmen af over acties. Tevens wordt gekeken hoe onderwerpen voor de langere termijn aangepakt kunnen worden.

Doel meer aandacht voor behoud van groen, inrichting van de openbare ruimte en veiligheid

In grote projecten als gasloos Elderveld Noord en het ontwikkelperspectief Elderveld is aandacht voor kansen om groen te behouden en leefbaarheid en veiligheid te bevorderen.
Er zijn veel bewonersinitiatieven rondom groen; bijvoorbeeld het aanleggen en onderhouden van buurttuinen. Deze worden waar nodig ondersteund.

Inspanningen 2021

- De concept groenvisie Elderveld is gereed.
- De Kaaghof en het schoolplein bij MFC de Salamander zijn vergroend.
- Voor bewonersinitiatief voedselbos Stoeterij is een plan gemaakt en vindt nu overleg plaats met de gemeente over onder andere haalbaarheid en benodigde financiële middelen.
- Er is een wijkveiligheidsoverleg voor het gebied, dat eens in de 6 weken plaatsvindt. Afdeling veiligheid, team Leefomgeving, handhavende instanties (boa's en politie) en jongerenwerk nemen deel aan dit overleg en wisselen actuele signalen uit. Tevens wordt gekeken hoe onderwerpen op langere termijn aangepakt kunnen worden.

Burgerparticipatie

Team leefomgeving heeft in de wijken op allerlei manieren informatie opgehaald. Zo is team Leefomgeving onder andere bij het winkelcentrum van Schuytgraaf en Elderveld in gesprek gegaan met bewoners over wat zij de pluspunten in hun wijk vinden en waar zij nog wensen hebben. In april heeft een (digitaal) wijkgesprek plaatsgevonden met bewoners van Elderveld over de leefbaarheid van hun wijk. In allerlei andere contacten met bewoners (bijvoorbeeld naar aanleiding van meldingen over spelen of groen) is gesproken over hoe bewoners het wonen in de wijken Schuytgraaf en Elderveld ervaren. Het wijkplatform Elderveld heeft een digitale enquête gehouden onder bewoners om mogelijke actiepunten op te halen. Op de website www.inschuytgraaf.nl en via sociale media is een enquête over ontmoeten gehouden. Met organisaties die werken in de wijken worden gesprekken gevoerd over wat zij signaleren, wat zij doen en wat er aan gezamenlijke aanpak nodig is in de wijken (bijv. de sociale, fysieke en veiligheidstafel en het netwerk jeugd Schuytgraaf). Zo is team leefomgeving doorlopend op allerlei manieren in gesprek met bewoners en organisaties in de wijken.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	23.909	25.587	24.352	23.155	1.197
Baten	2.738	2.541	2.622	2.812	190
Saldo lasten en baten	***-21.172***	***-23.046***	***-21.730***	***-20.343***	***1.387***
Toevoegingen aan reserves	914	242	567	658	-91
Onttrekkingen aan reserves	266	104	810	707	-103
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-648***	***-138***	***243***	***49***	***-194***
Gerealiseerd resultaat	**-21.819**	**-23.184**	**-21.487**	**-20.294**	**1.193**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten		1.234	V				
Sociale wijkteams							
Jeugd /Jeugdzorg	Gezondheid	564	V	Jeugdzorg (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	358	V	Beschermd wonen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Zorg	Gezondheid	127	V	Doelgroepenvervoer (Zie wijken algemeen)	J	I	AR
Zorg	Gezondheid	8	V	Huishoudelijke ondersteuning (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	-103	N	WMO Begeleiding (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Teams Leefomgeving							
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	78	V	Armoederegelingen & TONK (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering	66	V	Beleidscapaciteit (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Kansengelijkheid	65	V	Onderwijsbeleid (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	55	V	Schulddienstverlening (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Openbare ruimte	Openbare ruimte	35	V	Programma groot onderhoud spelen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Groen	Openbare ruimte	32	V	Programma groot onderhoud Groen (zie wijken algemeen)	N	I	BR
Sport	Gezondheid	22	V	Beheer objecten in gebruik voor sport (Zie Wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	27	V	Preventief jeugdbeleid, ondersteuning jeugdw. (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Wijksturing en Wijkzaken	Bedrijfsvoering	-4	N	TLO huisvestingslasten (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Welzijn	Meedoen	-22	N	Bewonersondersteuning (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-74	N	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Baten		192	V				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	140	V	Onderwijs achterstandenbeleid (wijkspecifiek)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	49	V	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Sport	Gezondheid	3	V	Beheer objecten in gebruik voor sport (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Toevoegingen aan reserves		-90	N				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Groen	Openbare ruimte	-17	N	Programma's groot onderhoud wegen, groen, bomen en spelen 2021	N	I	BR
Wonen	Openbare ruimte	-23	N	Programma's groot onderhoud wegen, groen, bomen en spelen 2021	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-50	N	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR

Onttrekkingen aan reserves		-51	N				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Mobiliteit: incl duurzame mobliteit	Openbare ruimte	25	N	Programma's groot onderhoud wegen, groen, bomen en spelen 2021	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-76	V	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR

Onderwijs achterstandenbeleid
Dit betreft de Rijksuitkering voor het Onderwijs achterstandenbeleid (OAB middelen). Deze zijn per abuis niet conform de juiste verdeelsleutel binnen de wijkbegrotingen geboekt. Daardoor zijn er op sommige wijken voordelen en op andere wijken nadelen ten opzichte van de begroting ontstaan. Per saldo over het totaal van de wijken is het resultaat echter neutraal

Subsidies

Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- Sportbedrijf Arnhem BV
- St. Rijnstad
- St. Welzijn Ouderen Arnhem
- Kinderopvang SKAR BV
- St. Pas

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

De Laar, Elden

In het wijkprogramma De Laar/Elden bevinden zich de wijken De Laar en Elden.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Sterkere onderlinge contacten in de buurt (sociale cohesie)

Er wordt geïnvesteerd in het ontwikkelen en ondersteunen van straatinitiatieven rondom groen en speelplekken in de openbare ruimte. Ook wordt ingezet op een ontmoetingsplekken.

Inspanningen 2021

Dit heeft veel mooie resultaten opgeleverd waarbij bewoners onderling beter zijn verbonden rondom gezamenlijke betrokkenheid bij projecten in de eigen leefomgeving. Daarnaast is door bewonersondersteuning hard gewerkt aan het ondersteunen en verbinden van de verschillende werkgroepen en initiatieven in de wijk. Ondanks de grote remmende werking van corona zijn hierop veel vorderingen gemaakt.

Binnen het scholencomplex aan de Brabantweg is in samenwerking met de scholen en Rozet een leer- en educatiecentrum en ontmoetingsplek voor de jeugd gerealiseerd. Met de uitvoering van extra ruimtebehoefte kon nog niet gestart wegens corona.

Er is een nieuwe visie op spelen en bewegen in de wijk opgesteld. Ook inclusief spelen, gezondheid en ontmoeting zijn hierin belangrijke elementen.

Werkgroepen en bewonersinitiatieven zijn waar nodig actief ondersteund, de onderlinge verbinding is gestimuleerd.

Er is geïnvesteerd in het met bewoners openen en ontwikkelen van een wijkruimte in Sporthal De Laar. Dit was een intensief traject. Naast andere ontwikkelingen en de impact van corona zijn er geen substantiële vorderingen gemaakt op het verder verbeteren van de sporthal of de omliggende buitenruimte.

Meer mensen voelen zich prettig en kunnen meedoen in hun omgeving (sociaal zelfredzaam)

De inzet is te investeren op onderlinge samenwerking en dus het vergroten van het netwerk bij de maatschappelijke wijkpartijen.

Inspanningen 2021

Er is geïnvesteerd in het verbeteren van het onderlinge contact en samenwerking binnen het netwerk van maatschappelijke wijkpartijen. Daarnaast is geïnvesteerd in voldoende passende locaties. Waar mogelijk zijn lopende initiatieven voortgezet en ondersteund. De corona pandemie was hierbij een zeer remmende factor. De volgende stap is dat het impact heeft voor bewoners.

Sterker zelforganiserend vermogen van bewoners (financieel zelfredzaam)

De inspanning is te investeren in de noodzakelijke randvoorwaarden zoals gemeenschappelijke huisvesting voor praktische samenwerking met wijkprofessionals.

Inspanningen 2021

Er is geïnvesteerd in zowel de inhoudelijke als de fysieke samenwerking tussen het Sociaal Wijkteam en Werk en Inkomen. Hiertoe is onder andere een gemeenschappelijke huisvesting gerealiseerd binnen het gebied, waarbij ook ruimte is voor samenwerking met andere wijkprofessionals en inwoners. De belangrijkste randvoorwaarden voor succesvolle inhoudelijke samenwerking zijn hiermee in 2021 gerealiseerd. De corona pandemie was een remmende factor op de ontwikkeling van spreekuren in de wijk. Dat wordt de volgende stap.

Kansengelijkheid

Bewoners de mogelijkheid bieden om zelfstandiger en steviger in de maatschappij te staan en indien nodig meer zelf de regie te kunnen voeren over hun leven.

De fysieke gezamenlijke huisvesting wordt gerealiseerd en de samenwerkingsrelatie versterkt. Er wordt een sociale tafel opgestart en er wordt gewerkt aan een gebiedsagenda met Werk & Inkomen.

Inspanningen 2021

Ondanks de remmende werking van de corona pandemie is er geïnvesteerd in het contact met en de samenwerking tussen de verschillende wijkpartners. Ook is geïnvesteerd in meer maatschappelijke wijklocaties en een betere samenwerking tussen de locaties en de wijkpartners via een zogenoemde sociale tafel. Via bewonersondersteuning zijn de onderlinge relaties tussen de actieve bewonersgroepen versterkt, zijn lijnen korter geworden en is de samenwerking verbeterd. Hiermee is een basis gelegd om op verder te bouwen.

Zo veel mogelijk kinderen bereiken die extra ondersteuning kunnen gebruiken in hun ontwikkeling en hier een goed en passend programma voor aan te bieden.

Kansrijk Opgroeien 12- wordt actief op scholen ingezet. Daarvoor worden eigen leerkrachten extra ingehuurd. Hierdoor hebben de scholen goed zicht op de behoeftes van de leerlingen. Het Focuz Academy programma voor 12+ is verder doorontwikkeld en sluit goed aan op de behoefte van kinderen en jongeren uit de wijk.

Inspanningen 2021

De projectleiders hebben een breed programma aangeboden aan de jeugd tot en met 18 jaar. Er is een intensieve samenwerking tussen de scholen, kinder- en jongerenwerk en andere partners. Er is onder andere ingezet op het verbeteren van de sociale weerbaarheid, sport en bewegen en creatieve ontwikkeling.

Openbare ruimte

Meer bewoners zijn tevreden over hun leefomgeving

Er zijn een flink aantal bewonersinitiatieven gestart en gerealiseerd die zich richten op de kwaliteit en het (gezamenlijk) gebruik van de openbare ruimte en speelplekken. Daarmee is ook gewerkt aan het verbeteren van de sociale cohesie. Bewoners, werkgroepen, buurtconciërge (groenaannemer) en gemeente hebben daarin veel samen opgetrokken. Deze grotere betrokkenheid lijkt een indicatie voor meer tevredenheid over de eigen leefomgeving.

Inspanningen 2021

- Een flinke slag is gemaakt met het adequaat reageren op meldingen en ideeën van bewoners: deze worden beter geanalyseerd en signalen worden eerder opgepikt. Het inbrengen van eigen initiatieven wordt gestimuleerd. Waar haalbaar worden deze gefaciliteerd.
- Er is een nieuwe visie op spelen en bewegen in de wijk opgesteld. Ook inclusief spelen, gezondheid en ontmoeting zijn hierin belangrijke elementen.
- De goede samenwerking met diverse wijk-werkgroepen en dorpsplatform heeft een structureel karakter gekregen en verloopt steeds beter.
- De verdere verbetering van het winkelcentrum De Laar Oost komt niet goed van de grond. Enkele fysieke aanpassingen zijn gerealiseerd. Het ondernemersoverleg is gestopt.

Duurzaamheid

Meer aandacht voor het onderwerp duurzaamheid in de wijk

Vanuit ArnhemAan worden gezamenlijke wijkgesprekken gevoerd op het gebied van Energie en Duurzaamheid.

Inspanningen 2021

Arnhem AAN, is een langjarige stadscampagne over duurzame energie, hebben wijkgesprekken gevoerd. De werkgroep De Laar Energiebewust was hier actief bij betrokken. Bovendien organiseerden zij onder andere warmtewandelingen en thema-avonden voor de wijk.

Wonen

Meer passende woningen voor de diverse doelgroepen

Er wordt op verschillende locaties in de wijk gewerkt aan de bouw van appartementen, waarbij het zowel gaat om nieuwbouw als transformatie. Door de grote druk op het realiseren van nieuwe woningen is er hierbij slechts beperkte aandacht geweest voor de specifieke woonbehoeften vanuit Elden of De Laar.

Inspanningen 2021

Er is met de betrokken partners onderzocht hoe de huisvestingsmogelijkheden voor jongeren in de wijk kunnen worden verbeterd. Bewoners zijn betrokken bij gebiedsontwikkelingen waarbij sprake is van nieuwbouw of het omvormen van bestaande gebouwen.

Veiligheid

Meer bewoners voelen zich veilig en zijn betrokken in hun buurt.

De buurt- en jeugdoverlast is sterk afgenomen. Om dit stabiel te krijgen is er een beweging richting preventie gestart. Samen met 3 gebieden uit Arnhem Zuid is er een preventie-aanpak opgesteld.Verloedering van de leefomgeving wordt in samenwerking met onder andere de corporaties en de Overlast en Zorg coördinator aangepakt. Buurt WhatsApp groepen en het aantal AED's (op bewonersinitiatief) breiden nog steeds uit. Ook werkgroep De Laar Schoon gaat gestaag door. Verder zijn samen met bewoners verschillende verkeerskwesties opgepakt.

Inspanningen 2021

In samenwerking met bewoners zijn diverse verkeersknelpunten aangepakt. Bewonersgroepen zijn ondersteund in initiatieven om de veiligheid in de wijk te bevorderen.
Buurt- en jeugdoverlast is adequaat aangepakt en er is een start gemaakt met een preventieve aanpak. Hierbij wordt intensief samengewerkt met de gebieden Schuytgraaf- Elderveld en Rijkerswoerd-Kronenburg-Vredenburg.

Burgerparticipatie

Er is actief ingezet op burgerparticipatie, weliswaar gehinderd door coronamaatregelen.
De deuren van de nieuwe wijkruimte in De Laar zijn officieel geopend. Het verbinden van de verschillende bewonersinitiatieven heeft nieuwe samenwerkingsrelaties opgeleverd. Zowel tussen initiatieven onderling als tussen professionals en de gemeente.
Met werkgroepen, dorpsplatform en individuele of incidenteel samenwerkende bewoners zijn initiatieven opgepakt.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	16.484	16.948	16.404	16.264	140
Baten	1.330	1.246	1.311	1.377	66
Saldo lasten en baten	***-15.154***	***-15.701***	***-15.093***	***-14.887***	***206***
Toevoegingen aan reserves	434	52	79	142	-63
Onttrekkingen aan reserves	142	15	327	315	-12
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-292***	***-37***	***247***	***173***	***-74***
Gerealiseerd resultaat	**-15.445**	**-15.738**	**-14.846**	**-14.713**	**132**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten		128	V				
Sociale wijkteams							
Zorg	Gezondheid	152	V	Beschermd wonen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Zorg	Gezondheid	84	V	Doelgroepenvervoer (Zie wijken algemeen)	J	I	AR
Zorg	Gezondheid	-2	N	Huishoudelijke ondersteuning (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	-129	N	WMO Begeleiding (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Jeugd /Jeugdzorg	Gezondheid	-217	N	Jeugdzorg (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Teams Leefomgeving							
Zorg	Gezondheid	138	V	Verloederingsprojecten (Wijkspecifiek)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Kansengelijkheid	82	V	Onderwijsbeleid (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	77	V	Preventief jeugdbeleid, ondersteuning jeugdw. (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Openbare ruimte	Openbare ruimte	52	V	Programma groot onderhoud spelen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	41	V	Schulddienstverlening (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering	33	V	Beleidscapaciteit (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Wijksturing en Wijkzaken	Bedrijfsvoering	-26	N	TLO huisvestingslasten (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Sport	Gezondheid	-27	N	Beheer objecten in gebruik voor sport (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	-32	N	Bewonersondersteuning (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Groen	Openbare ruimte	-98	V	Programma groot onderhoud Groen (zie wijken algemeen)	N	I	BR
Baten		29	V				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Sport	Gezondheid	29	V	Beheer in objecten voor sport (Zie wijken algemeen)	N	I	AR

Toevoegingen aan reserves		-63	N				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Groen	Openbare ruimte	-21	N	Programma groot onderhoud groen (zie Wijken algemeen)	N	I	BR
Wonen	Openbare ruimte	-42	N	Programma groot onderhoud spelen (zie Wijken algemeen)	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		-11	N				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Mobiliteit: incl duurzame mobliliteit	Openbare ruimte	148	V	Programma groot onderhoud wegen 2021 (zie wijken algemeen)	N	I	BR
Inclusie	Meedoen	1	N	Burgerkracht (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Zorg	Gezondheid	-160	N	Verloederingsprojecten (Wijkspecifiek)	N	I	BR

Verloederingsprojecten
In 2020 zijn er middelen meegenomen ten behoeve van projecten om verloedering in de wijk te voorkomen/aan te pakken. Deze middelen bleken hoger ingeschat dan nodig waren. Hierdoor ontstaat zowel een voordeel op de lasten (€ 138.000) als op de onttrekking van de reserve (€ 160.000).

Subsidies

Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- St. Rijnstad
- Sportbedrijf Arnhem BV
- St. Pas
- St. Flores Onderwijs
- St. Welzijn Ouderen Arnhem

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg

In het wijkprogramma RKV bevinden zich de wijken Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg/Holthuizen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer aandacht voor kwetsbare bewoners

Er wordt geïnvesteerd in een ontmoetingsplek aan het Croydonplein.
In samenwerking met bewoners en professionals wordt ook gewerkt aan een activiteitenprogramma voor deze locatie.

Inspanningen 2021

Op 4 oktober is de ontmoetingsplek aan het Croydonplein in gebruik genomen. Direct na opening ontstond er een stroom bezoekers. De ruimte wordt samen met bewoners ingericht. Bewoners van de doorstroomlocatie aan de Groningensingel hebben geholpen met het schilderen van de muren.
In samenwerking met bewoners en professionals in de wijk wordt er nu verder gewerkt aan het programma voor deze locatie.
Als professionals (Werk & Inkomen, Rijnstad, Sociaal wijkteam en team Leefomgeving) hebben we de sociale gebiedsvisie vastgesteld. Deze gebiedsvisie vormt de leidraad voor de gesprekken aan de sociale tafel.

Minder inwoners zijn eenzaam

Samen met SWOA en andere wijkpartijen kijken we welke investering we kunnen doen om meer mogelijkheden tot ontmoeting te creëren.

Inspanningen 2021

Met de SWOA wordt, naast de reguliere samenwerking, samengewerkt op twee projecten. In 2021 zijn er afspraken gemaakt voor de inzet van de MaxMobiel die ervoor zorgt dat bewoners zich laagdrempelig binnen de wijk kunnen verplaatsen. De uitrol hiervan zal in 2022 plaatsvinden.
Daarnaast is de SWOA nauw betrokken bij de ontwikkeling van het programma voor de ontmoetingsplek aan het Croydonplein.
Met onze wijkpartners is gesproken over het beter inzichtelijk maken van de mogelijkheden tot ontmoeting die er al zijn en hoe we die optimaal kunnen benutten door ze aan elkaar te verbinden. Een uitwisselingsgesprek tussen deze partners vindt plaats in januari 2022.

Meer mensen zijn gezond door te bewegen en te ontmoeten

Er wordt ingezet op bewegen. Vanuit Kansrijk Opgroeien wordt ingezet op bewegen in het naschoolse programma.
Voor jongeren wordt een jongerenontmoetingsplek, in de vorm van een container, gerealiseerd in Rijkerswoerd. Ook zijn er gesprekken opgestart om in de Kemphaan weer een jongerenontmoetingsplek op te starten. Hiervoor is een subsidieaanvraag ingediend en toegekend.

Inspanningen 2021

Er is ingezet op bewegen. De ESA (sportvereniging) heeft een mooie ontwikkeling doorgemaakt. Vanuit Kansrijk Opgroeien wordt ingezet op bewegen in het naschoolse programma. Run4Fun heeft met groot succes plaatsgevonden. In 2022 zal gekeken worden of het aantal groepen uitgebreid moet worden.
De spelcontainers staan weer in de wijk.
In september is de skatebaan/pumptrack in Rijkerswoerd officieel geopend. Deze wordt intensief gebruikt.
In het laatste kwartaal van 2021 is er een jongerenontmoetingsplek, in de vorm van een container, geplaatst in Rijkerswoerd.
Ook zijn er gesprekken opgestart om in de Kemphaan weer een jongerenontmoetingsplek in te richten. Hiervoor is een subsidieaanvraag ingediend en toegekend.

Kronenburg en Vredenburg zijn gezonde en gewilde wijken

De gebiedsvisie voor Kronenburg door de raad vast te laten stellen.

Inspanningen 2021

De gebiedsvisie voor Kronenburg is in de raad vastgesteld. In het participatietraject zijn bezwaren van de bewoners naar voren gekomen. Bewoners worden betrokken bij de verdere uitwerking van de plannen, zodra de raad deze heeft goedgekeurd. Op een deelonderwerp, het parkeren aan de kant van de Schepen te Bierwischstraat, zijn gesprekken al in een gevorderd stadium. Participatie zoals het hoort te zijn, geven de bewoners aan.

Openbare ruimte

Een groene en gezonde wijk

Op diverse plekken in het gebied vinden in samenwerking met bewoners vergroeningsprojecten plaats.

Inspanningen 2021

Op diverse plekken in het gebied hebben in samenwerking met bewoners vergroeningsprojecten plaats gevonden. Onder andere de Willem Dreessingel in Rijkerswoerd, het Heiligerleeplein, de driehoek in Kronenburg en de boomspiegels in het Schepen te Boeckoppad.

Meer bloemrijke plekken in de wijk

Het maaibeleid van diverse bermen wordt aangepast waardoor bloemrijke bermen ontstaan.

Inspanningen 2021

Het maaibeleid van diverse bermen is aangepast waardoor bloemrijke bermen ontstaan. Bij diverse bewonersinitiatieven wordt ook gekeken naar de realisatie van een moestuin/pluktuin.

Meer verantwoordelijkheid voor een veilige en aantrekkelijke leefomgeving

In Vredenburg is een plan van aanpak opgesteld om verloedering op Loppersumhof/Stedumhof aan te pakken. De eerste acties hiervan zijn uitgevoerd.

Inspanningen 2021

In Vredenburg is een plan van aanpak opgesteld om verloedering van een eerste plek aan te pakken. Er is ook al een start gemaakt met de uitvoering daarvan. Daarnaast wordt gekeken naar de verloedering van het gebied rondom de Stedumhof en Loppersumhof.

Veiligheid

Vermindering sociale problematiek

Overlast staat hoog op de agenda. In afstemming met professionals zoals Sociaal Wijkteam en wijkagent wordt ingezet op vermindering van de jeugdoverlast.

Inspanningen 2021

In diverse vormen wordt hier aandacht aan besteed. Zowel met professionals via het overlast- en zorgoverleg als met bewoners. Bewoners hebben een aantal specifieke plekken gemeld waar vervolgens extra handhaving en jongerenwerk op is ingezet. Het gaat om specifieke plekken zoals de playground en de skatebaan in Rijkerswoerd. Voor jongeren is er een jongerenontmoetingsplek (in de vorm van een container) gerealiseerd. En er is een start gemaakt om van de Kemphaan weer een ontmoetingsplek voor jongeren te maken.

Verminderen van onveilige verkeerssituaties

Bewoners van Rijkerswoerd hebben de onveilige verkeerssituaties in kaart gebracht. Met de werkgroep Veilig in de Wijk wordt hierover periodiek afgestemd en is in samenwerking met verkeer gewerkt aan het verbeteren van een aantal kruispunten voor veiligere situaties.

Inspanningen 2021

Bewoners van Rijkerswoerd hebben de onveilige verkeerssituaties in kaart gebracht.

Minder overlast door dealers op straat

Er wordt een wijkveiligheidsoverleg opgezet, hierin nemen diverse professionals uit de wijk deel.

Inspanningen 2021

Er is een wijkveiligheidsoverleg opgezet, waaraan diverse professionals uit de wijk deelnemen. De problematiek wordt daar ingebracht en de plekken die dan naar voren komen krijgen extra aandacht.

Burgerparticipatie

In april 2021 is een brief huis aan huis bezorgd bij alle bewoners van Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg. In deze brief is de bewoners gevraagd om aan de hand van enkele vragen aan te geven wat er goed gaat in de wijk, wat er beter kan en welke prioriteiten zij daarin zien. Aan de hand van de reacties, per mail en telefoon, is een concept wijkprogramma opgesteld. Dit is verspreid in de wijk, waarbij is aangegeven dat we met de platforms in overleg zouden gaan om het programma per wijk nader uit te werken. Met de platforms van Rijkerswoerd en Vredenburg is overleg geweest om de gebiedsbrede actiepunten te verfijnen naar de verschillende wijken. Daarmee is het wijkprogramma definitief. Het gesprek met Kronenburg moet nog plaatsvinden. Het wachten is op een uitspraak van de raad over het ontwikkelperspectief in Kronenburg. Het resultaat is een overkoepelend wijkprogramma met daaronder een meer gedetailleerd programma per wijk.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	26.734	24.969	24.924	23.316	1.608
Baten	1.265	1.123	1.194	1.257	63
Saldo lasten en baten	***-25.469***	***-23.846***	***-23.729***	***-22.058***	***1.671***
Toevoegingen aan reserves	681	60	239	328	-88
Onttrekkingen aan reserves	243	12	564	470	-94
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-438***	***-48***	***325***	***142***	***-182***
Gerealiseerd resultaat	**-25.908**	**-23.893**	**-23.405**	**-21.916**	**1.489**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten		1.497	V				
Sociale wijkteams							
Jeugd /Jeugdzorg	Gezondheid	764	V	Jeugdzorg (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	178	V	Doelgroepenvervoer (Zie wijken algemeen)	J	I	AR
Zorg	Gezondheid	139	V	WMO Begeleiding (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	53	V	Huishoudelijke ondersteuning (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Zorg	Gezondheid	-80	N	Beschermd wonen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Teams Leefomgeving							
Wijksturing en Wijkzaken	Bedrijfsvoering	160	V	TLO lasten (Wijkspecifiek)	N	I	BR
Zorg	Gezondheid	147	V	Ontmoeten & vergroenen Kronenburg (Wijkspecifiek)	N	I	BR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	98	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	N	I	BR
Groen	Openbare ruimte	74	V	Programma groot onderhoud Groen (zie wijken algemeen)	N	I	BR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	53	V	Armoederegelingen & TONK (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering	51	V	Beleidscapaciteit (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Kansengelijkheid	39	V	Onderwijsbeleid (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	33	V	Preventief jeugdbeleid, ondersteuning jeugdw. (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Openbare ruimte	Openbare ruimte	21	V	Programma groot onderhoud spelen (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	Wonen	-2	N	MFC (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Wijksturing en Wijkzaken	Bedrijfsvoering	-8	N	TLO huisvestingslasten (Zie wijken algemeen)	N	I	AR
Sport	Gezondheid	-71	N	Beheer objecten in gebruik voor sport (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Welzijn	Meedoen	-152	N	Ontmoeten & vergroenen Kronenburg	N	I	BR
Baten		47	V				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Sport	Gezondheid	47	V	Beheer objecten in gebruik voor sport (zie Wijken algemeen)	N	I	AR
Toevoegingen aan reserves		-69	N				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Wonen	Openbare ruimte	-12	N	Onderhoud spelen (zie wijken algemeen)	N	I	BR
Groen	Openbare ruimte	-57	N	Onderhoud groen en bomen (zie wijken algemeen)	N	I	BR

Onttrekkingen aan reserves		-125	N				
Sociale wijkteams							
Teams Leefomgeving							
Inclusie	Meedoen	15	N	Burgerkracht (Zie wijken algemeen)	N	I	BR
Mobiliteit: incl duurzame mobliliteit	Openbare ruimte	4	N	Programma's groot onderhoud wegen, groen ,bomen en spelen 2021	N	I	BR
Zorg	Gezondheid	-144	N	Ontmoeten & vergroenen Kronenburg (Wijkspecifiek)	N	I	BR

Ontmoeten & vergroenen Kronenburg
De negatieve afwijking op de lasten bij Welzijn (€ 152.000) valt weg tegen de positieve afwijking op de lasten van Zorg. Beide afwijkingen hebben betrekking op ontmoeten & vergroenen Kronenburg. De positieve afwijking op de onttrekking bij Zorg loopt weg tegen de meegenomen Niet bestede middelen in 2021 Bij Welzijn die hun aanwending in 2022 gaan krijgen. Dit is geen gevolg van bewust beleid. Veel meer dat er bij het overhevelen van de Niet bestede middelen een keuze wordt gemaakt voor één portefeuille, terwijl de daadwerkelijke kosten betrekking kunnen hebben op verschillende portefeuilles.

TLO Lasten
Mede als gevolg van de maatregelen op Corona waren er voor sommige activiteiten minder middelen nodig, dan in 2020 ingecalculeerd (via de Niet bestede middelen). Dit geeft een voordeel op de lasten van € 119.000. De overige € 41.000 is een voordeel die is ontstaan op de loonkosten van TLO RKV.

Subsidies
Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.
- St. Rijnstad
- Sportbedrijf Arnhem BV
- St. Welzijn Ouderen Arnhem
- St. Pas
- Kinderopvang SKAR BV

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Stad

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is en die op stedelijk niveau plaatsvinden, zijn opgenomen in 13 stedelijke programma's:

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

S01 Veiligheid

S02 Bereikbaarheid

S03 Economie

S04 Onderwijs

S05 Cultuur

S06 Participatie en armoedebestrijding

S07 Zorg

S08 Welzijn en inclusie

S09 Gezondheid en sport

S10 Klimaat en energie

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

S12 Wonen en leefomgeving

Bestuur, dienstverlening en financiën

Wat we ook doen, we doen het voor onze inwoners, voor onze bedrijven. Voor mensen die de stad bezoeken. Het is niet meer dan logisch dan dat we bij het verwezenlijken van onze ambities zoveel mogelijk de samenwerking zoeken. Met inwoners en bedrijven en met de regio Arnhem-Nijmegen. De wereld houdt immers niet op bij de gemeentegrens. We willen goed bereikbaar zijn. Dat betekent niet alleen een gastvrij stadhuis, maar ook goede digitale dienstverlening, zodat mensen zoveel mogelijk en makkelijk op afstand dingen kunnen regelen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is een dienstverlenende en herkenbare netwerkgemeente, die open staat voor maatschappelijke initiatieven in het publieke domein zowel vanuit de stad als vanuit de wijken

Samen met de stad - Arnhem heeft een transparant, democratisch bestuur dat zich richt op samenwerking met inwoners en bedrijven

Zie voor een toelichting de inspanningen 'Rekenkamer: uitvoeren onderzoeksprogramma' en 'College: Vroegtijdig in gesprek gaan met de raad, bewoners en verschillende partijen'.

Rekenkamer: Uitvoeren onderzoeksprogramma

De rekenkamer heeft in 2021 de onderzoeken naar meldingen openbare ruimte, corona-steun-maatregelen, de rol van de raad bij Van Wijken weten en ondermijning afgerond. Van deze onderzoeken zijn corona steunmaatregelen en ondermijning in 2021 behandeld in de raad. Het onderzoek meldingen openbare ruimte betreft een rekenkamerbrief en wordt niet behandeld in de raad tenzij de raad dit onderwerp zelf agendeert. Het onderzoek Van Wijken weten wordt mogelijk in 2022 behandeld door de raad samen met de evaluatie van het college.

Afgelopen jaar is de rekenkamer een onderzoek gestart naar het daklozenbeleid.
De onderzoeken naar onderwijshuisvesting en het daklozenbeleid worden naar verwachting in het eerste kwartaal van 2022 aan de raad aangeboden.

Het opstarten van de onderzoeken naar armoede en communicatie met burgers stonden in het onderzoeksprogramma voor 2021 genoemd. Het onderzoek naar armoede wordt doorgeschoven naar 2022. Een onderzoek naar communicatie met burgers blijft op de longlist staan

Naast het uitvoeren van reguliere onderzoeken heeft de rekenkamer een pilot gefaciliteerd op verzoek van twee raadsleden. Deze pilot betrof de methode Duisenberg en had als doel om de controlerende macht van raadsleden te vergroten. De rekenkamer heeft hiervoor externe onderzoekscapaciteit aangetrokken en het initiatief bekostigd.

De rekenkamer heeft met het oog op de komende gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 besloten om geen rondje langs de fracties te maken, maar met de nieuwe raad in contact te treden over onderwerpen voor het onderzoeksprogramma 2022-2023.

College: Vroegtijdig in gesprek gaan met de raad, bewoners en verschillende partijen

Naar aanleiding van het projectplan van de raadswerkgroep (Aan de slag met burgerparticipatie), ervaringen van inwoners en ambtenaren is er een actieprogramma ‘Samen maken we Arnhem’ opgesteld. Het doel hiervan is om met elkaar, ambtenaren, raad, college en inwoners, verder op orde te komen en een goede basis te leggen. De focus van het actieprogramma ‘Samen maken we Arnhem’ ligt op inhoud, proces en het omkeren van rollen binnen burgerparticipatie. Algemeen geldt dat het proces van burgerparticipatie centraal staat en niet systemen en regels.
Om op orde te komen, zijn er twee handreikingen ontwikkeld: Handreiking betrek de buurt bij uw bouwplan (een werkwijze voor burgers en bouwontwikkelaars) en een Arnhems Stappenplan Participatie. De eerste handreiking is eind 2021 door het college vastgesteld, de tweede handreiking volgt begin 2022. Beide handreikingen zijn een hulpmiddel om het participatieproces in te richten en te werken aan verwachtingsmanagement. Corona heeft ook dit jaar invloed gehad op de wijze waarop er met inwoners en ondernemers in gesprek kon worden gegaan.

Samen met de regio - Arnhem speelt een relevante en betekenisvolle rol in de regionale, landelijke en grensoverschrijdende netwerken

Arnhem heeft in 2021 een actieve rol gespeeld in de Groene Metropoolregio (GMR), samen met Nijmegen en 16 andere regiogemeenten. De gemeenten werken binnen de GMR aan maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzaamheid en circulariteit, binnensteden, wonen en ruimte, bereikbaarheid, economie en werkgelegenheid, cultuur en erfgoed, en toerisme. De gemeenten werken vanuit een gezamenlijke visie en aan de hand van een regionale agenda waarvan jaarlijks een nieuwe editie verschijnt. Ook in de landelijke netwerken G40, VNG en in de Euregionale samenwerking (Euregio en 100.000+ stedennetwerk) heeft Arnhem een actieve rol gespeeld.

Arnhem draagt in 2021 bij aan het proces versterking regio Arnhem-Nijmegen

Er zit nieuwe energie in de regio. De Groene Metropoolregio is op 1 januari 2021 als Gemeenschappelijke Regeling van start gegaan als opvolger van het Gemeenschappelijk Orgaan regio Arnhem-Nijmegen. In het opbouwjaar 2021 is veel werk verricht. Met de zeer beperkte (gemeentelijke) middelen die in dit eerste jaar beschikbaar waren, is vol overgave bestuurlijk en ambtelijk gewerkt aan vijf integrale opgaven: Verbonden regio, Productieve regio, Circulaire regio, Ontspannen regio en Groene groeiregio. Als een van de twee grote steden in de regio heeft Arnhem hier nadrukkelijk aan bij gedragen, onder andere via de burgemeester in het Algemeen Bestuur en vier portefeuillehouders in de verschillende bestuurlijke teams.

De 18 regiogemeenten willen met de nieuwe versterkte regio krachtiger samen werken aan de grote maatschappelijke opgaven. Onze regio groeit door toenemende inwoneraantallen, waarbij tegelijkertijd kwalitatieve welvaartsontwikkeling achterblijft. Veel opgaven en ambities vragen om een bovenlokale aanpak. Er is gezamenlijke inzet nodig om iedereen werk en huisvesting te kunnen bieden en tegelijkertijd de regio bereikbaar te houden; de regio duurzaam, energieneutraal en circulair te maken en de kwaliteit van de leefomgeving te behouden en te versterken. Een samenhangende regionale agenda die met een grotere overtuigingskracht wordt uitgedragen, moet de regio bovendien in staat stellen om beter samen te werken met provincie, Rijk en Europa en slimme allianties aan te gaan met partners in de samenleving.

Veel projecten en activiteiten op het gebied van mobiliteit, economie en duurzaamheid vanuit de oude samenwerking (Gemeenschappelijk Orgaan) zijn voortgezet, en er zijn nieuwe domeinen toegevoegd: onder andere cultuur en erfgoed en de ruimtelijke opgaven op het gebied van wonen en natuur.

Vanuit de opgave Productieve regio is samen met The Economic Board (TEB), de provincie en vele stakeholders een concept Human Capital Agenda (HCA) opgesteld. Daarmee bundelen we krachten om de uitdaging rondom de krapte in de arbeidsmarkt aan te gaan. Besluitvorming over de HCA vindt in 2022 plaats. In mei 2021 is het gewijzigde Regionaal Programma Werklocaties vastgesteld door Gedeputeerde Staten.

Het afgelopen jaar is veel energie gestoken in de versterking van de samenwerking met The Economic Board (TEB). Dit heeft als resultaat dat de uitvoering van enkele speerpunten uit de regionale agenda 2022 bij TEB ligt. Het is belangrijk, ook gelet op de subsidierelatie van de GMR met TEB te blijven investeren in wederzijds vertrouwen en een constructieve samenwerking. Samen met de provincie Gelderland en TEB is in 2021 gewerkt aan een Bestuursakkoord met een gezamenlijke investeringsagenda. Het akkoord is getekend en het (bestuurlijk) gebiedsoverleg is gestart. De volgende stap is dat de gedeelde ambities concreet worden in initiatieven en projectideeën en vervolgens landen in de gezamenlijke investeringsagenda.

Belangrijke mijlpaal vanuit Circulaire regio was het vaststellen van de Regionale energiestrategie (RES) door alle partners. Verder zijn er nieuwe stappen gezet voor het ‘Lifeport Circular Lab’, een netwerk van proeftuinen rond circulaire regionale opgaven en is toegewerkt naar een kennisagenda voor circulariteit en klimaatadaptatie in de regio. Ons Koele Netwerk (klimaatadaptatie) in centrum was één van de pilots daarvoor. In het speerpunt circulaire bouw en infrastructuur is inmiddels de circulaire impactladder die de circulaire doelen uit de woondeal uitwerkt, bijna afgerond. Vanaf 2025 moet er 25% circulair gebouwd worden in onze regio, vanaf 2030 al 50%.

In de opgave Groene groeiregio stond de verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley centraal. Onder het motto 'Meer landschap meer stad' moet deze strategie voorzien in een flinke groei van het aantal woningen in de regio en tegelijkertijd de regio groen en bereikbaar te houden. De gemeenteraden zijn via een consultatieronde bij dit proces betrokken. In de aanloop naar een Verstedelijkingsakkoord met het Rijk, is er een start gemaakt met zes gebiedsuitwerkingen, waarvan spoorzone Arnhem-Oost er een van is. Mede dankzij de Woondeal Arnhem-Nijmegen is voor circa € 28 miljoen Woningbouwimpulsgelden toegekend aan vijf grote ontwikkelprojecten in de regio Arnhem Nijmegen voor de bouw van 4.909 woningen.

Vanuit de opgave Verbonden regio wordt onder meer gewerkt aan het bereikbaar houden van de regio. De verbetering van de A12-spoorcorridor is hier ook in 2021 weer een belangrijk lobbydossier geweest. In 2021 heeft het Rijk een proces opgestart om de spoorcorridor A12 (Utrecht-Arnhem-Duitse grens) op te pakken. Met investeringen in het spoor houden we de regio Arnhem-Nijmegen groen, leefbaar, schoon en bereikbaar. De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vraagt om een verbetering van de A12-spoorcorridor: de spoorverbinding Randstad-Arnhem-Metropoolregio Rijn-Ruhr. De regio werkt hierop samen met de provincie en het Rijk. De regio heeft daarnaast onder andere zijn Regionaal Meerjaren Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid

(RMUV) vastgesteld op 1 december 2021. In deze agenda staan ruim 170 maatregelen die de komende jaren de verkeersveiligheid verbeteren in de 18 gemeenten van onze regio. Ook is een regionale agenda Mobiliteitshubs gepresenteerd die zich richt op het op korte termijn realiseren van een regionaal netwerk van 12 hubs.

In de opgave Ontspannen regio is onder meer een gezamenlijk handelingskader gemaakt voor de particuliere verhuur van vakantiewoningen, dat voor alle gemeenten bruikbaar is. Ook is samen met partners een plan gemaakt om in de hele regio een kwalitatief routesysteem voor fietsen en wandelen uit te rollen. Uitvoering zal lokaal gebeuren. Daarnaast hebben de wethouders van Cultuurregio 025 in goede onderlinge samenwerking en afstemming kaders vastgesteld voor de uitvoering van het Transformatievoorstel cultuur. Hiervoor stelt de provincie op regionaal niveau € 1,3 miljoen beschikbaar.

Arnhem werkt in netwerken van steden in Nederland en de Euregio én in belangenorganisaties als VNG en G40 samen aan beleidsafstemming en -beïnvloeding en draagt bij aan lobbydossiers richting het Rijk en Europa

Vanuit Arnhem nemen de wethouders Van Dellen, Bouwkamp en Louwers landelijk deel aan een commissie van de VNG. Daar komen de belangrijkste ontwikkelingen en (lobby)dossiers richting het Rijk aan de orde. Arnhem maakt onder andere deel uit van het bestuurlijk netwerk en de VNG-commissie Grensoverschrijdende Samenwerking. Vanuit Arnhem is een actieve bijdrage geleverd op het gebied van samenwerking met Duitse partners onder andere tijdens de coronapandemie. Er is vaak contact geweest met het GrensInfoPunt (GIP) in Kleef over de TOZO-regeling en steun voor ondernemers die grensoverschrijdend zaken doen. In de lobby naar Den Haag is samen opgetrokken om de VNG van informatie uit de grensregio te voorzien.

Arnhem is lid van de Euregio Rijn-Waal en neemt deel aan het samenwerkingsverband van 100.000+-steden. In 2021 is gewerkt aan het ontwikkelen van nieuwe projecten in het kader van de gezamenlijke duurzaamheidsagenda. Ook werd gestart met het opstellen van een grensoverschrijdend mobiliteitsplan. Vanuit de Euregio werd het samenwerkingsprogramma Interreg VI voor de periode 2021-2027 in Brussel ter goedkeuring ingediend. Het Intergemeentelijk Subsidiebureau wist bijna 15 miljoen euro aan externe subsidiemiddelen voor Arnhemse projecten aan te trekken.

Het G40 netwerk heeft, ondanks het feit dat fysieke bijeenkomsten in 2021 niet plaatsvonden, een belangrijke rol gehad in onze kennisuitwisseling. De doelen bleven overeind staan. Het netwerk biedt een breed platform voor kennisuitwisseling tussen de steden onderling en geeft ruimte aan kennisdeling met partners op de diverse beleidsterreinen van het netwerk. Het stedennetwerk zoekt zowel in de belangenbehartiging als in de kennisuitwisseling samenwerking met andere partijen, zoals de VNG, de G4, het IPO en Platform31. Arnhem werkte actief in onder andere de fysieke pijler mee aan het thema duurzaamheid. Ook in de sociale pijler deelt Arnhem de kennis over de werkwijze, onder andere op jeugdbeleid en het sociaal domein. Tenslotte zijn we in de pijler economie betrokken bij de onderwerpen Binnensteden, versterken MKB en Smart Cities.

Arnhem: dienstverlenend en herkenbaar - Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers

Hoewel er het hele jaar aan de balies helaas vaker dan wenselijk hinder was van technische storingen, waardeerden de burgers de baliedienstverlening van Burgerzaken over 2021 gemiddeld met een 8,8. Er zijn voorbereidingen getroffen om de klanttevredenheid breder te gaan meten, ook voor andere dienstverleningskanalen. Dit wordt vanaf 2022 stapsgewijs uitgerold; het tempo hiervan is mede afhankelijk van de technische mogelijkheden in de Arnhemse context (meting van de klanttevredenheid over de telefonische dienstverlening wacht bijvoorbeeld op vervanging van de huidige telefooncentrale, die hierin meer mogelijkheden moet gaan bieden).
Zie in de toelichting hieronder bij de inspanning 'digitaliseren van het klantproces' welke activiteiten zijn uitgevoerd in het kader van de (digitalisering van de) dienstverlening.

Digitaliseren van het klantproces

Bij Burgerzaken lag de klantvraag in 2021 weer nagenoeg op het niveau van vóór corona. Er waren zo'n 10% meer geboorte- en overlijdensaangiftes. Daarnaast was sprake van een duidelijke toename in het aantal naturalisatieverzoeken (+60%) en briefadresaanvragen (+75%). Er is stevig geïnvesteerd in opleiding en ontwikkeling van medewerkers om, met steeds meer en ingewikkelder wet- en regelgeving binnen het vakgebied, de kwaliteit van dienstverlening op peil te houden. Dit vertaalt zich in ruim voldoende en gestaag stijgende scores op de zogenaamde zelfevaluaties. Blijvend aandachtspunt is de borging van de informatieveiligheid. Zie hiervoor ook de paragraaf Bedrijfsvoering, onderdeel Informatie.

Verder is hard gewerkt aan verbetering en uitbreiding van de digitale dienstverlening van Burgerzaken. Met het afvalreferendum konden burgers voor het eerst digitaal ondersteuningsverklaringen indienen. Invoering van zogenaamde e-diensten voor bijvoorbeeld digitale aangifte van overlijden is door de technische complexiteit minder snel verlopen dan verwacht. Wel zijn intussen alle technische tests afgerond; in 2022 volgt nog een functionele testfase, waarna de eerste e-diensten dan toch live kunnen gaan. De uitrol hiervan zal meerdere jaren in beslag gaan nemen.
Behalve via het digitale kanaal en de post blijft het voor burgers ook mogelijk om alle burgerzaken aan de balie te regelen. De upgrade van het hiervoor gebruikte afspraken- en klantgeleidingssysteem is voorbereid en zal in 2022 worden ingevoerd.

De Klantenservice heeft in 2021 ruim 130.000 telefoontjes van bewoners, ondernemers en organisaties beantwoord. Ruim 80% handelt het team zelfstandig af, regelmatig met ruggespraak met de vakafdeling. Op weekbasis gaat het om 2500 telefoontjes en deze duren gemiddeld vier en een halve minuut. De Klantenservice is allround inzetbaar en werkt op alle gemeentelijke systemen die nodig zijn om bewoners adequaat van dienst te zijn.

In 2021 is gewerkt aan het optimaliseren van het dagelijks dashboard. Door inzicht te hebben in wanneer mensen bellen en waarover kan het personeel efficiënter ingezet worden. Piekbelastingen worden zoveel mogelijk opgevangen; de wachttijden zijn in de loop van 2021 gedaald en bedroeg in het laatste kwartaal gemiddeld 1 minuut en 43 seconden. Verder is er gewerkt aan de uitvoering van het Plan van aanpak Rekenkamer ten behoeve van een betere bereikbaarheid en klantvriendelijkheid. Het opzetten van een klanttevredenheidsonderzoek is voorbereid.
Ook zijn er nieuwe diensten toegevoegd in 2021, namelijk: de telefonische dienstverlening voor het Energieloket en de dienstverlening voor Ondernemen@arnhem.nl.

Innoveren met data

De monitor op Zorg Dichterbij is verder doorontwikkeld, er is voor Doorbraak naar werk een monitor vormgegeven en is er voor wijkveiligheid en dienstverlening een start gemaakt voor een monitor. Ook is er met het programma Mobiliteit een proces doorlopen om te komen tot meetbare doelen. Met de HAN is een convenant gesloten om samen te werken op het gebied van data-analyse, mixed reality en 3D en inclusie en diversiteit, om met meer continuïteit van samenwerking kennis te delen en ontwikkelen. Om informatiegestuurd werken duurzaam te borgen in de organisatie zijn analyseteams ingericht en is een team van data-ontwikkelaars opgezet. In de komende jaren zal de capaciteit en expertise uitgebreid moeten worden om informatiegestuurd werken duurzaam op te zetten en te borgen binnen de organisatie.

Arnhem: dienstverlenend en herkenbaar - Een inclusieve organisatie

De verandermanager Diversiteit & Inclusie heeft, samen met de organisatie, een uitvoeringsplan geschreven. Hierin staan verschillende acties benoemd die van belang zijn om opgepakt te worden om dichter bij onze gestelde ambitie te komen. Ook worden er diverse zaken benoemd die reeds gebeuren.

Bewust worden

Er zijn lab-dagen georganiseerd om op te halen wat er reeds gebeurd op het onderwerp, maar ook om op te halen wat er nog zou moeten gebeuren om dichter bij onze ambitie te komen. Wervingsprocedures worden anders ingezet dan in het verleden. Dit om meer inclusieve trajecten te doorlopen, met als resultaat te komen tot meer diversiteit in het personeelsbestand.

Aantrekken nieuw personeel

De werkenvoorarnhem website wordt steeds beter gevonden. We zijn nu bezig met een doorontwikkeling van de website. We hebben een bijeenkomst georganiseerd waarin we input hebben gekregen van mensen uit verschillende doelgroepen (niet westers, visuele beperking), omdat we streven naar een inclusieve werkenvoorarnhemsite. We zijn voornemens om het komende half jaar de website verder te optimaliseren en nog veel meer in te zetten op foto en video.
Daarnaast zijn we bezig met het maken van een social media strategie zodat we een nog breder publiek bereiken.
We werken sinds 6 maanden ook veel meer met vacaturevideo's en LinkedIn. We zien dat er een toename is van sollicitanten en de diversiteit hiervan.

Instroom jongeren

De afgelopen periode hebben we kritisch gekeken naar bijvoorbeeld ons traineeprogramma. Dit met als doel om het goede ervan te kunnen doorontwikkelen, en verder te kunnen verbreden.

Arnhem: dienstverlenend en herkenbaar - Flexibele werkomgeving voor personeel

Het programma hybride werken is in 2021 verder doorontwikkeld en zal de komende jaren nog top of mind zijn. In 2021 is een groot aantal vergaderruimten ingericht met goede audiovisuele faciliteiten, waardoor vergaderen in fysieke vorm in combinatie met betrokkenen op afstand goed mogelijk is. Verder is een aantal oefenruimten ingericht om te toetsen of de nieuwe werkplekken aan de behoeften voldoen. Door de nieuwe lockdown zullen de resultaten pas in 2022 duidelijk worden.
Er is ook een week van het hybride werken georganiseerd in oktober om de medewerkers kennis te laten maken met meerdere aspecten van het hybride werken, zoals bijvoorbeeld hoe vergader je hybride; welke tools kun je gebruiken en welke tips zijn er voor thuiswerken.
In 2021 is gestart met de aanbesteding van het thuismeubilair, dit zal doorlopen tot in 2022.
In de CAO-Gemeenten, die in 2021 is afgesloten, is een thuiswerkvergoeding afgesproken voor de dagen dat de medewerker thuiswerkt.

Modernisering van de digitale werkplek

Het nieuwe intranet is uitgerold, de mogelijkheden voor online samenwerking in OneDrive zijn uitgerold en de eerste samenwerkingen in Teams met bestandsdeling zijn gestart. Het vervolg wordt nu voorbereid, inclusief het migreren van de afdelingsmappen naar SharePoint en Teams.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2021

20M240g Inclusie in relatie tot autisme binnen de gemeentelijke organisatie

Het behoeftenonderzoek is afgerond en gepresenteerd. De bevindingen die naar voren zijn gekomen bij de zoektocht naar (autisme-)ambassadeurs nemen we mee bij de stappen die we zetten naar een diverse en inclusieve organisatie. In het uitvoeringsplan diverse en inclusieve organisatie worden de specifieke aandachtspunten en acties geconcretiseerd. Deze motie is inmiddels afgedaan met een raadsbrief van 21 december 2021

20M246 Openbare sollicitatieprocedures openstellen

In verband met de Tijdelijke wet verkiezingen COVID-19 zijn voorafgaand aan de Tweede Kamerverkiezingen drie extra plaatsvervangend leden benoemd voor het hoofdstembureau van Kieskring Arnhem. Zij zijn geworven via een openbare procedure via Gelderlander, Arnhemse Koerier en website.

20M255 Anticyclisch investeren, anticyclisch sparen

Deze motie is met een raadsbrief 'anticyclisch investeren Arnhemse Herstelagenda Coronacrisis' d.d. 27-10-2020 afgedaan.

20M274 Arnhems subsidieregister

Het subsidieregister over 2020 is gepubliceerd op https://opendata.arnhem.nl/documents/Arnhem::subsidieregister-2020/about. Het register betreft een dump van de data die gebruikt zijn voor de paragraaf Subsidies in de jaarstukken. Ten opzichte van de informatie in de jaarstukken is het register echter meer op detailniveau, bijvoorbeeld inclusief projectcode en kostenplaats. Naar het subsidieregister wordt verwezen in de paragraaf subsidies in de begroting en jaarstukken.

20M276 Een overzichtelijke begroting in de media

Bij de Begroting 2022 is een infographic opgesteld en deze is in de Arnhemse Koerier gepubliceerd.

20M277 Voortaan wel meetbare doelen

In de Perspectiefnota is in de bijlage een lijst met indicatoren opgenomen. Voor de zomer heeft de gemeenteraad een brief ontvangen met het vervolg in de aanpak. In de Begroting 2022 is een verdere invulling gegeven aan deze motie. Het verbeteren en vergroten van meetbare doelen zal ook in de komende periode nog aandacht krijgen.

20M296 Zorgen dat iedereen veilig kan stemmen

Deze motie zag op een brede inzet en openstelling van gebouwen in de stad als stemlokaal voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2021, deze coronaproof in te richten en optimaal toegankelijk te maken voor mensen met een fysieke beperking, ook voor vervroegd stemmen. Men verzocht om een overzicht. Deze motie is afgehandeld.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	92.532	85.575	89.669	96.891	-7.222
Baten	518.807	482.692	526.029	532.966	6.938
Saldo lasten en baten	***426.275***	***397.116***	***436.360***	***436.075***	***-284***
Toevoegingen aan reserves	37.858	13.478	38.549	42.181	-3.632
Onttrekkingen aan reserves	18.321	20.549	28.088	27.972	-116
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-19.536***	***7.071***	***-10.460***	***-14.209***	***-3.748***
Gerealiseerd resultaat	**406.739**	**404.187**	**425.899**	**421.867**	**-4.032**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten	-6.082	N				
Regionale samenwerking	975	V	Go Arnhem Nijmegen City Region	N	I	AR
Financiën	727	V	Vaste financiering	N	I	AR
Financiën	548	V	Vlottende financiering	N	I	AR
Financiën	442	V	voordeel nota budgetoverheveling 2020	N	I	AR
Bedrijfsvoering	293	V	Vastgoedmanagement - onderhoud	N	I	AR
Bedrijfsvoering	281	V	Vastgoedmanagement - energie en beheer wagenpark	J	I	AR
Financiën	-181	N	Voorlopige aanslag vpb 2016	N	I	AR
Automatisering	-253	N	Automatisering GEO	N	I	AR
Personeel en Organisatie	-276	N	Beleidscapaciteit	N	S	AR
Personeel en Organisatie	-320	N	Saldo Inhuurbalie	N	I	AR
Regionale samenwerking	-450	N	Versterkingsproces Regio	N	I	AR
Automatisering	-554	N	Automatisering digitale overheid	N	I	AR
Financiën	-818	N	Resultaat op OZB	N	I	AR
Automatisering	-1.400	N	De Connectie	N	I	AR
Financiën	-1.550	N	Correctie BTW Compensatiefonds 2015-2019	N	I	AR
Financiën	-1.570	N	Nog te betalen loonkosten n.a.v Principe-akkoord CAO	N	I	AR
Regionale samenwerking	-1.976	N	Groene Metropool	N	I	AR
Baten	6.657	V				
Financiën	3.876	V	Gemeentefonds: nieuwe DU/IU/taakmutaties voor inzet op andere programma's	N	I	BR
Regionale samenwerking	2.196	V	Groene Metropool	N	I	AR
Financiën	1.450	V	Correctie BTW Compensatiefonds 2015-2019	N	I	AR
Financiën	824	V	Gemeentefonds: actualisatie uitkeringsfactor en maatstaven, ruimte onder plafond BTW-compensatiefonds, DU/IU/taakmutaties ten laste van algemene middelen	N	I	AR
Automatisering	409	V	Automatisering Digitale Overheid	N	I	AR
Regionale samenwerking	355	V	Versterkingsproces Regio	N	I	AR
Financiën	179	V	Resultaat op OZB	N	I	AR
Personeel en Organisatie	131	V	Saldo Inhuurbalie	N	I	AR
Financiën	-50	N	Vlottende financiering	N	I	AR
Financiën	-135	N	Vaste financiering	N	I	AR
Bedrijfsvoering	-479	N	Niet gerealiseerde rendabele uren	N	S	AR
Automatisering	-850	N	Interne doorbelastingen en niet gerealiseerde opbrengsten	N	I	AR
Regionale samenwerking	-1.249	N	Go Arnhem Nijmegen City Region	N	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-3.876	N				
Financiën	-3.876	N	Niet begrote DU/IU/taakmutaties tbv besteding in 2022	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	-176	N				
Bedrijfsvoering	-176	N	Vastgoedmanagement - onderhoud	N	I	BR

GO Arnhem Nijmegen City Region
Het nadeel van € 173.000 bestaat uit een voordeel van € 975.000 op de lasten en een nadeel van € 1.25 miljoen op de baten. Op 16 december 2020 (zaaknr 507251) heeft de raad ingestemd met het voorstel om het GO Arnhem-Nijmegen in te trekken, wegens de vorming van De Groene Metropoolregio. De Groene Metropoolregio voert haar eigen administratie, waardoor de betreffende lasten en baten uit de begroting van Arnhem gehaald zijn. Echter, in 2021 voerde gemeente Arnhem tot 1 oktober nog de administratie uit voor de regionale samenwerking, zowel voor GO Arnhem Nijmegen als haar opvolger De Groene Metropoolregio. De afname van baten en lasten in de begroting is niet volledig correct verwerkt, waardoor de werkelijke daling van lasten en baten per saldo tot een tekort heeft geleid. Vanaf 2022 zal dit gecorrigeerd worden.

Resultaat op vlottende en vaste financiering
Vlottende financiering:
Het resultaat op de vlottende financiering van € 498.000 wordt verklaard door het feit dat de gemeente Arnhem in 2021 geen gebruik heeft gemaakt van vlottende financiering. De hiervoor begrote kosten zijn niet gemaakt.

Vaste financiering:
In de vaste financiering is een voordeel gerealiseerd ten opzichte van de begroting van € 592.000 omdat geen nieuwe leningen zijn aangetrokken, waarvoor dus ook niet de begrote rente kan worden verantwoord. Er zijn minder rentekosten gemaakt dan begroot.

Voordeel posten nota budgetoverheveling 2020
Het ontstane voordeel van € 0,44 miljoen wordt verklaard doordat posten uit de nota budgetoverheveling 2020 uiteindelijk niet zijn overgeheveld van 2020 naar 2021, terwijl daarmee in de begroting wél rekening was gehouden. Deze bestedingen konden alsnog in 2020 worden gedaan in plaats van in 2021 zoals was begroot.

Vastgoedmanagement
Onderhoud en energie kantoorhuisvesting.
In afwachting van besluitvorming over de huisvestingsplannen wordt terughoudend omgegaan met onderhoud aan het stadhuis. Er is minder uitgevoerd dan in het meerjarenonderhoudsplan is opgenomen. Daarnaast is ook een deel van het onderhoud dat wel noodzakelijk is maar niet uitgevoerd kon worden, doorgeschoven naar 2022. Dit geeft een voordeel van € 293.000 op de lasten met daar tegenover een lagere onttrekking uit de BR Onderhoud van € 176.000. Voor een deel is hierbij sprake van een verschuiving van kosten naar 2022.
Door een zachte winter enerzijds en doordat als gevolg van corona meer thuis wordt gewerkt anderzijds, vallen de energiekosten € 100.000 lager uit. Tevens is er minder gebruik gemaakt van het wagenpark voor zowel het college van B&W als van de overige voertuigen. Dit is grotendeels het gevolg van corona. Dit geeft een incidenteel voordeel op onderhoud, brandstof en inhuur van diensten van in totaal € 170.000.

Voorlopige aanslag VPB 2016
Op landelijk niveau is het vraagstuk ontstaan of er vennootschapsbelasting betaald moet worden over opbrengsten die verband houden met reclame in de openbare ruimte. Hiervoor is in de jaarrekening 2020 reeds een risico opgenomen. In 2021 is er nog geen uitsluitsel gekomen over deze kwestie. Echter, voor het jaar 2016 moest in 2021 een aangifte gedaan worden. Voorzichtigheidshalve zijn hierin de reclameopbrengsten meegenomen en is direct een pro-forma bezwaar ingediend.

Geografisch informatie systeem
Binnen het Geografisch Informatie Systeem (GIS) is in 2021, als gevolg van corona, intensiever ingezet op het 'werken op afstand'. Dit betekende hogere kosten ten opzichte van de begroting van € 0,25 miljoen.

Beleidscapaciteit
Het nadelige resultaat Strategie, Beleid en Regie (SBR) op programma S00 bedraagt € 276.000. Dit wordt veroorzaakt door nadeel op de salariskosten. Hier staat een voordeel in de salariskosten in de wijken tegenover van € 390.000. Voor correcte beeldvorming moeten beide afwijkingen in samenhang worden beschouwd.

Inhuurbalie
Vanaf het tweede kwartaal van 2020 is het inhuurproces gecentraliseerd binnen de gemeente Arnhem. Dit betekent dat professionals met de daarbij behorende systemen (Netive) binnen de gemeente zijn gevestigd. De kosten zijn

€ 0,32 miljoen hoger dan begroot. Dit heeft te maken met inzet van inhuurkrachten als gevolg van extra inzet en vervanging van ziekte en door hogere kosten aan het inhuursysteem Netive. De inhuurbalie voert ook werkzaamheden uit voor de Connectie, waarbij de afspraak is dat deze partij 40% van de kosten voor rekening neemt. Dit betekent ook hogere baten dan begroot van € 0,13 miljoen in 2021.

Versterkingsproces regio
met behulp van de provincie heeft de gemeente Arnhem samen met andere partners hard gewerkt aan het versterkingsproces van de regionale samenwerking. In 2021 zijn er zowel meer kosten gemaakt dan voorzien bij de begroting, als meer baten vanuit o.a. de provincie hiervoor ontvangen.

Innovatiebudget digitale overheid
In het project ID-Contract wordt voortgebouwd op de Proof of Concept ID-bellen van de gemeenten Arnhem, Nijmegen en Drechtsteden. Binnen dit project is een prototype ontwikkeld om geauthentificeerd te bellen. Dit prototype is op beperkte schaal met gebruikers gevalideerd. Samen met de Belastingdienst, de Sociale Verzekeringsbank, Digicampus, de HAN en Radboud Universiteit wordt in dit project onderzocht onder welke voorwaarden inwoners op een betrouwbare manier en inclusieve wijze zich kunnen authenticeren waar dat momenteel slecht of niet mogelijk is.
Dit project is meerjarig van aard en wordt grotendeels vergoed door een subsidie vanuit het Rijk. Voor 2021 is er € 0,55 miljoen aan kosten gemaakt op dit project (nadeel lasten). Hiervan is € 0,41 miljoen vergoed vanuit uit het Rijk (voordeel baten).

Resultaat OZB
Het negatieve resultaat op OZB van € 0,82 miljoen is te verklaren door hogere lasten in verband met de financiële effecten van bezwaarafhandeling. Deze hogere lasten worden maar gedeeltelijk gecompenseerd door de opbrengsten OZB die bijna € 0,18 miljoen hoger uitvallen dan begroot.

De Connectie
Het nadelig resultaat wordt enerzijds veroorzaakt door afgesloten maat- en meerwerkovereenkomsten, die betrekking hebben op gemeentebrede opdrachten en projecten (0,5 miljoen). Anderzijds zijn de effecten van het Cao-akkoord en de aanpassing van de ABP-premies verwerkt in het resultaat (0,6 miljoen).

Correctie BTW compensatiefonds
In 2021 heeft een correctie voor het BTW compensatiefonds en BTW plaatsgevonden. Hierdoor heeft zowel een extra betaling als een teruggave plaats moeten vinden. Per saldo levert dit een nadeel op van +/- €100.000.

Nog te besteden middelen als gevolg van de nieuwe CAO's gemeenten
De VNG en de vakbonden zijn tot een akkoord gekomen. Daarmee zijn de afspraken uit het principeakkoord definitief gemaakt. De looptijd van de nieuwe CAO's is van 1 januari 2021 tot en met 1 januari 2023. De nieuwe afspraken hebben financiële gevolgen, waaronder stijging van salarissen en een eenmalige uitkering. Dit heeft geleid tot een extra kostenpost van € 1,57 miljoen in 2021.

Groene Metropool
Voor De Groene Metropoolregio is er in 2021 € 1,98 miljoen aan kosten gemaakt. Daar staat tegen over dat de participerende partijen een bijdrage hebben geleverd van in totaal 2,2 miljoen. Per saldo 0,22 miljoen voordeel. De Groene Metropoolregio (als opvolger van het GO Regio Arnhem Nijmegen) zit in 2021 nog in de begroting van de gemeente Arnhem, maar voert vanaf 1-10-2021 hun eigen administratie en maakt sindsdien geen onderdeel meer uit van de gemeentelijke begroting

Gemeentefonds
Het voordeel op het gemeentefonds ontstaat vanwege het feit dat de september- en decembercirculaires 2021 niet in de begroting zijn verwerkt. De begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2021. Uit de september- en decembercirculaire 2021 ontstaan de volgende effecten:

- Als gevolg van wijzigingen in de uitkeringsfactor en actualisatie van de maatstaven ontstaat een voordeel van € 0,3 miljoen.
- In het kader van behoedzaamheid rekenen we eventuele ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds vooraf niet mee. Voor 2021 valt deze vrij en dit levert een voordeel van € 2,4 miljoen op.
- Nieuwe middelen in de vorm van decentralisatie-uitkeringen en taakmutaties voor het uitvoeren van diverse taken van in totaal € 3,9 miljoen. Een groot deel hiervan is in de decembercirculaire bekend gemaakt.

Hiervan wordt voorgesteld deze over te hevelen naar de programma's waarbinnen deze taken worden uitgevoerd ter dekking van de kosten vanaf 2022 (zie onder dotaties reserve).

- Wijzigingen in taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen die niet overgeheveld zijn naar het beleidsveld leveren een nadeel voor de algemene middelen op van € 1,9 miljoen. Hierin is de uitname van de Wet langdurige zorg (Wlz) van € 1,6 miljoen opgenomen. Op programma S07 Zorg ontstaat hierdoor een voordeel van eenzelfde omvang. Voor de jaren vanaf 2022 wordt de begroting van het beleidsveld hierop aangepast.
- Voor een aantal compensatiemaatregelen over 2021 is de exacte verdeling en daarmee het bedrag per gemeente nog niet bekend c.q. opgenomen, omdat bijvoorbeeld voor het bepalen van de definitieve compensatie van de inkomstenderving over 2021 de afspraak geldt dat dit in 2022 gebeurt op basis van de vastgestelde jaarrekeningcijfers 2021. Op basis van deze systematiek hebben we in 2021 (en 2022) nog geen toekenningsbeschikking gehad van een aanvullende financiële compensatie, en tevens kunnen we geen voldoende en nauwkeurige schatting van ons aandeel maken omdat wij geen inzicht hebben in de kosten en inkomstenderving van alle andere gemeenten. Op grond van deze gehanteerde overweging verwerken we deze compensatie in 2022.

Dotaties reserve als gevolg van resultaat gemeentefonds

In 2021 hebben negen niet begrote dotaties aan de reserves plaatsgevonden, als gevolg van het resultaat uit het gemeentefonds ter grootte van € 3.875.972:

1. In de decembercirculaire 2021 zijn middelen ontvangen voor het opvangen van de exploitatietekorten van de Sociale Werkbedrijven. Deze middelen worden ter gedeeltelijke dekking voor verlenging van het aanwijsbesluit van Scalabor gebruikt en in 2023 ingezet. Om die reden wordt het budget gereserveerd in de BR Taakmutaties GF/overloop.
2. In de decembercirculaire 2021 zijn middelen ontvangen in het kader van versterking dienstverlening gemeenten. In het rapport Ongekend onrecht van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) is toegelicht dat naast de hersteloperatie voor getroffen ouders en kinderen, ook maatregelen nodig zijn die structureel tot brede verbeteringen in beleid en uitvoering moeten leiden. Onderdeel hiervan is het versterken van de dienstverlening bij alle onderdelen van de overheid, waaronder de gemeenten. Deze middelen worden vanaf 2022 ingezet en om die reden gereserveerd in de BR Taakmutaties GF/overloop.
3. In de decembercirculaire 2021 zijn middelen ontvangen voor de kosten die gemeenten maken voor informatievoorziening in voorbereiding op het nieuwe inburgeringsstelsel en voor het ondersteunen van de zogenaamde Einde lening inburgeringsplichtig (ELIPs). Dit zijn inburgeraars die hun lening voor de inburgering (vrijwel) volledig hebben uitgeput, maar nog steeds inburgeringsplichtig zijn. Conform afspraak worden deze middelen gedoteerd aan de BR Inburgering, integratie en asiel voor dekking van de gemaakte kosten vanaf 2022.
4. In de decembercirculaire 2021 zijn middelen ontvangen voor de zogenaamde erfgoeddeal met als doel om de relatie tussen erfgoed en de inrichting van de leefomgeving te versterken. De kosten voor project renaissance Velperweg worden vanaf 2022 besteed en om die reden worden de middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/overloop.
5. In de decembercirculaire 2021 zijn middelen ontvangen in het kader van het experiment gesloten coffeeshopketen, waarin Arnhem een van de deelnemende gemeenten is. De bijdrage houdt verband met het uitvoeren van deze extra werkzaamheden, zoals het uitvoeren van toezicht en handhaving. Deze middelen worden vanaf 2022 besteed en om die reden gereserveerd in de BR Taakmutaties GF/overloop.
6. In de decembercirculaire zijn middelen toegevoegd in het kader van de kwaliteitsborging bouw- en woningtoezicht. Besteding van deze middelen vindt in 2022 plaats en het budget wordt om die reden gereserveerd in de BR Taakmutaties GF/overloop.
7. In de septembercirculaire 2021 zijn middelen ontvangen voor de kosten van de handhaving van de quarantaineplicht in het kader van Covid-19. Conform afspraak worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/overloop, zodat Arnhem en de regiogemeenten hieruit in 2022 de kosten kunnen dekken.
8. In de septembercirculaire 2021 zijn middelen ontvangen voor de kosten inzake de Europese richtlijn energieprestatie gebouwen. Besteding van deze middelen vindt plaats in 2022, om die reden vindt de dotatie aan de BR Taakmutaties GF/overloop plaats.
9. In de septembercirculaire 2021 zijn middelen ontvangen in het kader van uitvoering en implementatie van Breed offensief om meer mensen met een arbeidsbeperking aan het werk te krijgen. Besteding van de middelen vindt in 2022 plaats en om die reden wordt dit budget gereserveerd in de BR Taakmutaties GF/overloop.

Indicatoren

Hieronder zijn de specifieke indicatoren behorend bij de doelstellingen uit dit programma opgenomen. Deze indicatoren zijn overgenomen uit de Begroting 2022.

Indicatoren programma						
Effectindicator		**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Klanttevredenheid						
Eenheid:	Cijfer					
Bron:	KTO - Streefcijfer is minimaal 8, deze indicator wordt vanaf dit jaar voor het eerst gemeten.					
Toegankelijkheid stemlokalen						
Eenheid:	Percentage					
Bron:	Bureau Verkiezingen. Streefcijfer: 75% volledig toegankelijk / 0% niet toegankelijk voor mensen met een lichamelijke beperking. Deze indicator wordt vanaf dit jaar voor het eerst gemeten.					
Opkomst verkiezingen Tweede kamer		**76,90**				**73,60**
Eenheid:	percentage					
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%. Afkortingen: Tweede Kamer (TK), gemeenteraad (GR), Provinciale staten (PS), waterschappen (WS) en Europees Parlement (EP).					
Opkomst verkiezingen Gemeente Raad			**49,60**			
Eenheid:	percentage					
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%. Afkortingen: Tweede Kamer (TK), gemeenteraad (GR), Provinciale staten (PS), waterschappen (WS) en Europees Parlement (EP).					
Opkomst verkiezingen Provinciale Staten				**50,70**		
Eenheid:	percentage					
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%. Afkortingen: Tweede Kamer (TK), gemeenteraad (GR), Provinciale staten (PS), waterschappen (WS) en Europees Parlement (EP).					
Opkomst verkiezingen Europees Parlement				**39,20**		
Eenheid:	percentage					
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%. Afkortingen: Tweede Kamer (TK), gemeenteraad (GR), Provinciale staten (PS), waterschappen (WS) en Europees Parlement (EP).					
Opkomst verkiezingen Waterschappen				**45,50**		
Eenheid:	percentage					
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%. Afkortingen: Tweede Kamer (TK), gemeenteraad (GR), Provinciale staten (PS), waterschappen (WS) en Europees Parlement (EP).					

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

BBV - Indicatoren						
Effectindicator		**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Woonlasten éénpersoonshuishouden		**704**	**695**	**700**	**707**	**694**
Eenheid:	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.					
Bron:	COELO, Groningen					
Woonlasten meerpersoonshuishouden		**768**	**759**	**763**	**750**	**711**
Eenheid:	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.					
Bron:	COELO, Groningen					
WOZ-waarde woningen		**175**	**187**	**204**	**217**	**239**
Eenheid:	De gemiddelde WOZ waarde van woningen x €1.000.					
Bron:	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken					
Formatie ambtelijk apparaat			**5,90**	**5,80**	**5,80**	**6,10**
Eenheid:	Toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van eigen organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. In fte per 1.000 inwoners.					
Bron:	Eigen gegevens gemeente.					

Bezetting ambtelijk apparaat	**5,80**	**5,70**	**5,90**	**6,10**
Eenheid:	Werkelijk aantal fte dat werkzaam is binnen eigen organisatie. In fte per 1.000 inwoners.			
Bron:	Eigen gegevens gemeente			
Apparaatskosten per inwoner	**646**	**490**	**490**	**406**
Eenheid:	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor het uitvoeren van de organisatorische taken.			
Bron:	Eigen gegevens gemeente.			
Kosten inhuur externen als % van de loonsom	**13**	**21**	**17**	**22,70**
Eenheid:	Inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of detacheringsovereenkomsten in procenten.			
Bron:	Eigen gegevens gemeente.			
Overhead % van totale lasten	**7**	**5**	**9,50**	**9**
Eenheid:	Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces in procenten.			
Bron:	Eigen gegevens gemeente			

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

BVO De Connectie
DataLand
Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Euregio Rijn-Waal
GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
NV Bank Nederlandse Gemeenten
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Regionale en andere bovenlokale lichamen

- Economic Board;
- Euregio Rijn-Waal.

Publieke dienstverlening

- Werkgroep Tegengaan Identiteitsfraude (WTI);
- Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA);
- Samenwerking met Vreemdelingenketen in de BRP-straat Zevenaar.

Subsidies

Er zijn geen partijen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Coalitieakkoord 2018-2022:
- Evaluatie van de Rekenkamer Arnhem 2015;
- Nota Arnhem, stad op de kaart in internationaal perspectief/Beleidskader voor internationaal beleid tot 2020;
- MIRT Agenda stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen;
- Discussienotitie Regionale Samenwerking samen steviger en sterker;
- Contourennotitie regio Arnhem-Nijmegen via raadsbrief d.d.21-01-2020;
- Visie Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (2020);
- Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (2020);
- Gemeenschappelijke regeling regio Arnhem-Nijmegen (2020);
- Wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke regeling Arnhem-Nijmegen (2021);
- Bedrijfsplan versterkte regio (2020);
- Beleid internationale betrekkingen (2021).

Veiligheid

Veiligheid is de grond onder onze voeten en een basiswaarde om je te kunnen ontwikkelen. Iedereen moet in Arnhem prettig kunnen leven, wonen en werken en zich daarbij veilig kunnen voelen. Waar misdaad niet loont en criminaliteit en ondermijning geen kans maken. Arnhemmers moeten zich veilig voelen in hun wijk en buurt. Dit draagt bij aan sociale betrokkenheid en verheft de wijk. We zetten dus volop in op het aanpakken van criminaliteit als diefstal en overval. Ook in de digitale wereld neemt de criminaliteit toe: hacken, phishing, identiteitsfraude. Er ligt in Arnhem een forse opgave, want we scoren als het gaat om veiligheid simpelweg niet goed genoeg.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ook in het jaar 2021 had de coronacrisis ons nog volop in de greep. Vanuit het programma Veiligheid is, ter ondersteuning aan de leidende rol van onze burgemeester (in de stad en in de regio), volop aan de slag gegaan met alle maatregelen die nodig waren voor de stad, de regio en onze eigen organisatie. Uiteraard volgend op de landelijke crisismaatregelen van het kabinet. Een crisis die veel impact heeft op de samenleving waarbij we alle zeilen hebben moeten bijzetten om zo goed mogelijk, en met de juiste maatvoering, onze stad hier doorheen te loodsen. Het onvoorstelbare van deze crisis zat in de duur en de grilligheid van het verloop door de frequent terugkerende golven van besmettingen en de daaropvolgende aanvullende strikte maatregelen die toen weer getroffen moesten worden. De onrust en onvrede in de samenleving uitte zich in diverse demonstraties, acties en overlast van jongeren. Toezicht op de naleving van de afgekondigde maatregelen werd met begrip maar wel op een consequente en gepaste wijze uitgevoerd. Het positieve gedrag van inwoners, ondernemers en organisaties om zich te houden aan de richtlijnen heeft ertoe bijgedragen dat het treffen van strenge bestuurlijke maatregelen beperkt is gebleven. De toename van jeugdoverlast in diverse wijken heeft ertoe geleid dat er samen met de Teams Leefomgeving, de wijkagenten en de jongerenwerkers stevig op is ingezet. Met het oog op deze overlast is extra aandacht geschonken aan het veilig laten verlopen van de jaarwisseling.

De coronacrisis maakt ook dat deze van invloed is geweest op de gestelde ambitie en doelen in voortgang en verwachting. Desondanks zijn er forse stappen gezet om de veiligheid in de stad te verbeteren. Deze zijn hieronder weergegeven bij de verschillende doelen en inspanningen.

Ambities	Doelen	Inspanningen
Arnhem: een veilige stad!		
	Criminaliteit maakt geen kans	

Het terugdringen van de omvang van het aantal delicten in Arnhem heeft onverminderd de volle aandacht gehad. In de lokale driehoek worden de veiligheidsincidenten periodiek besproken en wordt gestuurd op een effectieve aanpak. Door de pandemie is er een verandering te zien in de aard van de criminaliteit. Woninginbraken en zakkenrollen nemen af terwijl de digitale criminaliteit oprukt. Er wordt een norm gesteld door te handhaven. Bestuursrechtelijke maatregelen zijn getroffen waaronder het sluiten van panden en het intrekken van horecavergunningen in verband met het aantreffen van hennep, andere drugs en illegale prostitutie. Tegen ondermijnende criminaliteit wordt stevig opgetreden en worden barrières opgeworpen met het Interventieteam Ondermijning Arnhem. In preventieve zin door het regelmatig en structureel controleren van kwetsbare branches maar ook bij speciale integrale acties naar aanleiding van signalen en onderzoek. In het plan van aanpak Ondermijnende criminaliteit 2022-2026 wordt een brede aanpak voor de komende jaren uitgerold. Hierin zijn de bevindingen van het onderzoek in 2021 van de Rekenkamer naar Ondermijning in Arnhem verwerkt. De aanpak van Mensenhandel krijgt hierin eveneens aandacht. Ondermijnende drugscriminaliteit onder jeugdigen wordt met het project BOTOC aangepakt. We willen voorkomen dat jongeren afglijden in criminaliteit en hen een beter perspectief bieden in hun ontwikkeling. Het (landelijke) experiment gesloten coffeeshopketen, waaraan Arnhem deelneemt, is nog in de opstartfase en heeft vertraging opgelopen. Lokaal is er een projectplan opgesteld en gaan de lokale voorbereidingen door waaronder het opstellen van een nieuw coffeeshopbeleid dat past bij het experiment.

Omvang criminaliteit in verhouding tot centrumstad van 100.000+

In de lokale driehoek zijn de veiligheidsincidenten periodiek besproken en is gestuurd op een effectieve aanpak. De aandacht is vooral gericht op het voorkomen en oplossen van HIC-delicten (High Impact Crimes). De opmars van de digitale criminaliteit is voor de lokale driehoek aanleiding de aanpak te intensiveren. Cameratoezicht, waaronder de inzet van mobiel/tijdelijk cameratoezicht, is ingezet om de openbare orde te handhaven en incidenten en delicten te voorkomen of tijdig hierop te acteren. Eind 2021 is het aanwijzingsbesluit voor het gebruik van de camera's verlengd tot 01-01-2024. In 2021 is er veel aandacht geweest voor jeugdoverlast. Met name (dreigende) ongeregeldheden op enkele hotspots (Geitenkamp, wijken nieuw-zuid, Malburgen, onderkade Rijn, park Sonsbeek) vroegen om tijdig en integrale inzet van vele partijen. Ook is aandacht geweest voor het veilig laten verlopen van de jaarwisseling met tijdelijk cameratoezicht op enkele geïnventariseerde hotspots.

De politiecijfers in 2021 laten op onderdelen schommelingen zien ten opzichte van 2020.

Afname en gelijk

- Aantal woninginbraken is15% minder dan in 2020.
- Het totaal aan High Impact Crimes is gedaald met ca.15%.
- Openlijk geweld, mishandeling, bedreiging en stalking zijn in 2021 min of meer gestabiliseerd.
- Het aantal incidenten inzake hard- en softdrugs blijft ongeveer gelijk.
- Na een de stijging in 2020 naar recordhoogte van overlastmeldingen over rondhangende jeugd, met name veroorzaakt door de coronamaatregelen, is deze in 2021 gestabiliseerd.
- Totaal van misdrijven 'ondermijning' (mensenhandel, drugshandel/afval drugslab, wapenhandel, witwassen) is na een stijging in de jaren 2019 en 2020 gestabiliseerd.

Toename

- Overlast van verwarde personen blijft ook in 2021 fors toenemen.
- Het aantal incidenten cybercrime in 2021 blijft stijgen ten opzichte van voorgaande jaren.

Misdaad mag niet lonen

Witwassen, drugshandel in welke vorm dan ook, illegaal gokken, mensenhandel en illegale prostitutie zijn vormen van criminaliteit die direct of indirect de openbare orde aantasten en de samenleving ontwrichten. In dat kader is er een norm gesteld. Zo heeft het Interventieteam Ondermijning Arnhem, onder regie van programma veiligheid en in samenwerking met diverse afdelingen van de gemeente (waaronder handhaving, de politie, de ODRA en andere relevante partners) integrale controle-acties uitgevoerd op voor ondermijning kwetsbare branches zoals massagesalons en sisha lounges. Voorts zijn twee bedrijventerreinen onder de loep genomen en gecontroleerd. Met de verruiming van het BIBOB-beleid eind 2020 en de aanstelling van een BIBOB-coördinator en BIBOB-onderzoeker in 2021 is een begin gemaakt met het strengere toezicht 'aan de poort' voor het verkrijgen van een horeca-vergunning. Zo zijn er vier aanvragen gestuurd naar het Landelijke Bureau BIBOB voor een advies. In twee gevallen heeft dit geleid tot een weigering. De andere zijn nog in onderzoek. In de strijd tegen drugscriminaliteit is bestuurlijk gehandhaafd door het zeven keer sluiten van een pand voor drie maanden en het geven van twintig waarschuwingen voor hennepkwekerijen. Voor harddrugs zijn zeven panden voor drie maanden gesloten en vier waarschuwingen gegeven. In 2021 heeft de Rekenkamer onderzoek gedaan naar en aanbevelingen gedaan voor de aanpak van ondermijning in Arnhem. De uitkomst is meegenomen in het eind 2021 vastgestelde plan van aanpak Ondermijning 2022-2026. Hierin worden op verschillende domeinen interventies voorbereid en uitgevoerd. Onderdeel hiervan is mensenhandel. In 2021 is hiervoor aandacht geweest door het versterken van de samenwerking met de politie en OM en het verstevigen van de aanpak. Dit heeft inmiddels geleid tot het sluiten van een pand in verband met het aantreffen van illegale prostitutie. We zijn gastheer geweest van de expositie 'Open je ogen voor mensenhandel' van COMENSHA om de bewustwording bij de inwoners te verhogen. Om de digitale weerbaarheid tegen seksuele uitbuiting onder jongeren te vergroten is samen met de provincie een webinar georganiseerd. In het Veiligheidshuis is een screeningsoverleg Mensenhandel waarin signalen worden geduid en vervolgacties worden voorbereid.

Met het project BOTOC is een begin gemaakt met een offensief tegen drugscriminaliteit onder jeugdigen. Dit heeft in 2021 geleid tot de volgende acties:

- In de wijken Presikhaaf en Malburgen is gestart met het 'streetwise' toezicht van straatcoaches om jongerenoverlast te signaleren en daarop te acteren.
- Door jongerenwerkorganisaties Presikhaaf University (Presikhaaf) en AM Support (Malburgen) worden jongeren begeleid om een Persoonlijk Ontwikkel Plan (POP) op te stellen.
- Start "Prospect 4 Cash!" gericht op begeleiding van jongeren op zoek naar werk door jongerenwerk in samenwerking met een uitzendbureau.
- Prioritering in de Driehoek (overleg tussen Burgemeester, politie en OM) van de repressieve aanpak van drugscriminaliteit door jongeren onder het motto 'ingrijpen en aanpakken'. Hiervoor worden bestuursrechtelijke en strafrechtelijke instrumenten ingezet.

- Het inrichten en voorbereiden van het Preventie Interventie Team dat zich richt op het in een vroeg stadium signaleren van jonge kinderen met ernstige gedragsproblemen met als vindplaats de basisschool. Start en uitvoering is door corona doorgeschoven naar begin 2022.
- Knooppunt risicojeugd: In het Veiligheidshuis Arnhem is een pilot in voorbereiding gericht op een Persoons Gerichte Aanpak (PGA) op criminele jeugd en groepen.

Het (landelijke) experiment gesloten coffeeshopketen, waaraan Arnhem deelneemt, bevindt zich in de opstartfase en zal in 2022 verder tot uitvoering komen. In 2021 is wel de lokale voorbereiding gestart met het opstellen van een projectplan en de voorbereiding voor een nieuw coffeeshopbeleid dat past bij het experiment.

Online criminaliteit voorkomen

De gemeente Arnhem heeft het afgelopen jaar met de politie verkend hoe de samenwerking rondom het thema cybercrime verstevigd kan worden. De samenwerking wordt met name verstevigd rondom de preventieve kant van cybercriminaliteit. Bijvoorbeeld bij het inzetten van het multimedia lab, een gezamenlijke campagne en het verkennen van nieuwe gezamenlijk projecten rondom de kwetsbare doelgroepen. Om de bewustwording van de gevaren van cybercrime onder jongeren te vergroten, zijn de voorbereidingen getroffen om het project Join Hackshield te starten. Het project heeft als doel om de bewustwording van kinderen in de leeftijd 8 tot 12, als mede de bewustwording van hun ouders en grootouders, te vergroten. Het idee is dat de verschillende generaties van elkaar leren. Het project zal in 2022 starten en verder vorm aannemen, en zal zich in eerste instantie richten op de wijken waar men het meest kwetsbaar is om slachtoffer te worden van cybercriminaliteit.

Crisisbeheersing op orde

In 2021 stond de crisisbeheersing in het teken van de coronacrisis. Een crisis die een maximaal beroep doet op de VGGM en andere uitvoerende disciplines (waaronder politie, handhaving). De organisatie staat, maar vraagt voortdurend aandacht en scherpte om tijdig de juiste maatregelen te treffen die de (lokale en regionale) aanpak van de pandemie vraagt. De flexibiliteit en slagvaardigheid van alle betrokken organisaties is daarentegen groot gebleken in 2021. Voorbereiding en uitvoering van evenementen, demonstraties en van voetbalwedstrijden van Vitesse hebben door de coronacrisis een ander karakter gekregen. Door een creatief samenspel is met direct betrokkenen gekeken wat binnen de gegeven regelgeving nog wel mogelijk was om doorgang te verlenen aan de activiteit. De onrust en onvrede in de samenleving over de landelijke maatregelen uitte zich in lokale demonstraties. Deze vereisten een zorgvuldige voorbereiding om ongeregeldheden te voorkomen. In samenwerking met de VGGM wordt de crisisbeheersing waar het betreft het voorkomen van calamiteiten en rampen lokaal en in de regio nauwgezet uitgevoerd.

Beschermd tegen calamiteiten en rampen

Ook in 2021 vroeg de coronacrisis veel capaciteit van de crisisorganisatie. Zowel de gemeente, maar ook onze partners van politie en GGD/VGGM zijn intensief betrokken bij de aanpak van de coronacrisis. Binnen het Gemeentelijk Knooppunt Corona (GKC) werkten de gemeenten in Gelderland-Midden samen aan regionale advieslijnen en de juridische interpretatie van de Tijdelijke wet maatregelen covid-19. De belangrijkste onderwerpen uit 2021 waren: terrassen, EK voetbal kijken in de horeca, coronatoegangsbewijs, communicatie en demonstraties. De gemeente hield in 2021 nauw contact met de sectoren waar de coronamaatregelen de grootste impact hebben. Met name met horeca, evenementenorganisatoren, kunst en cultuurinstellingen, detailhandel, welzijnsorganisaties en sportverenigingen is veelvuldig (proactief) en continu overleg. Voor vragen over de coronamaatregelen kunnen ondernemers, inwoners en organisaties terecht bij het anderhalvemeterloket. In 2021 zijn hier net iets meer dan 900 vragen binnen gekomen.

De aanpak van de coronacrisis vergde ook in 2021 extra inzet van handhaving en politie. Algemene (regionale) handhavingslijn is/was: eerst waarschuwen, daarna eventueel een dwangsom/boete en sluiting van de zaak. Focus lag daarbij op excessen. Op 11 februari, 31 maart en 1 april 2021 gold er een alcoholverbod in Park Sonsbeek. Eveneens is van 27 juli tot 25 september 2021 in Park Sonsbeek een bevel tot nachtsluiting en een alcoholverbod van kracht geweest om te voorkomen dat de aanhoudende feesten van grote groepen jongeren zorgden voor een toename aan coronabesmettingen onder jongeren en anderen.

In samenwerking met VGGM is de crisisbeheersing, waar het betreft calamiteiten en rampen los van corona, lokaal en in de regio nog steeds nauwgezet uitgevoerd. Activiteiten op het gebied van opleiden, trainen en oefenen zijn veelal in aangepaste vorm doorgegaan.

Begeleiding, toezicht en handhaving van demonstraties vormden een extra uitdaging in verband met de coronamaatregelen. Ook was er duidelijk sprake van een toename aan demonstraties. Dit is mede te verklaren vanuit een toename van de polarisatie en maatschappelijke onrust in de samenleving. In 2021 zijn er maar liefst 70 demonstraties in Arnhem gehouden, waarvan de demonstratie ‘weg met dit Kabinet’ op 27 april 2021 de grootste was.

Veiligheid voor de wijk en als persoon

In 2021 is de aanpak om de wijkveiligheid te verbeteren voortvarend doorgezet. Er is een wijkveiligheidsoverleg per wijk/gebied met een kernbezetting van veiligheid, Team Leefomgeving, wijkagent, handhaving, overlast- en zorgcoördinator en Jongerenwerk. Om de effectiviteit te verbeteren in de uitvoering van de wijkveiligheid wordt informatie over veiligheid en leefbaarheid op wijkniveau ontsloten en gebundeld.
In diverse wijken heeft de wijkaanpak geresulteerd in een integrale projectaanpak tot op persoons-, straat- en buurtniveau. Met integrale acties zijn diverse panden gecontroleerd van waaruit overlast wordt ervaren door omwonenden. In de aanloop naar de jaarwisseling zijn preventieve maatregelen getroffen in de wijken. Met het project BOTOC wordt een vuist gemaakt tegen ondermijnende drugscriminaliteit onder jeugdigen in bepaalde wijken. Met acties uit het uitvoeringsplan seksuele intimidatie is gestart. In het Veiligheidshuis zijn er multidisciplinaire overleggen voor risicojeugd, personen met verward gedrag en radicalisering ten behoeve van een persoonsgerichte aanpak.

Steun bij aanpak woonoverlast

Woonoverlast belemmert een prettig woonklimaat. Het wijkgerichte Overlast- en Zorgoverleg wordt ingezet voor het behandelen van diverse vormen van overlast. Daar waar het gaat over een combinatie van zorg en overlast lukt het veelal om te komen tot een passende oplossing. Bij ernstige en herhaaldelijke overlast vanuit een woning voor direct omwonenden wordt gebruik gemaakt van de Wet Aanpak Woonoverlast (WAW). Het zijn ingewikkelde casussen die vragen om zorgvuldigheid, maatwerk en nauwe samenwerking met partners. De behandeling van deze complexe zaken is belegd bij de Interventiespecialist woonoverlast van de afdeling Veiligheid. Naast een aantal waarschuwingen in de vorm van een brief of gesprek met de overlastgever of eigenaar van een pand van waaruit overlast plaatsvindt, is er in één situatie een formele gedragsaanwijzing opgelegd. We zien een toename van woonoverlast in de wijken bij verkamerde panden. Er zijn in 2021 via het Pandenoverleg integrale handhavingsacties op 24 overlastgevende panden in de wijken uitgevoerd. Het betreft over het algemeen geluidsoverlast, overlast van arbeidsmigranten en 'hoarder' problematiek.
Specifiek is er in twee wijken aandacht voor de buurtoverlast van zogenaamde 'wijkkoningen en windhappers'. De personen worden uit de anonimiteit gehaald en gezamenlijk wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn om hun onschendbaarheid aan te pakken. Deze aanpak is succesvol en wordt in 2022 verbreed. Indien nodig wordt bij overlast opgeschaald naar het Veiligheidshuis voor een persoonsgerichte aanpak.

Veiligheid als basis voor persoonlijke ontwikkeling

De aandacht voor radicalisering blijft onverminderd. In een persoonsgerichte aanpak in het Veiligheidshuis worden personen die om uiteenlopende redenen dreigen te radicaliseren gevolgd. Het afgelopen jaar is er ingezet op vroegsignalering, onder andere via internet, om tijdig te kunnen interveniëren. Er zijn ruim 100 professionals getraind om radicalisering te leren herkennen en om handelingsperspectief uit te dragen. Ook zijn er dit jaar weer 15 jongeren opgeleid als sleutelfiguren en rolmodellen voor de Arnhemse jeugd. Een begin is gemaakt met het bouwen aan een signaleringsnetwerk in de Arnhemse sport. In 4 netwerkbijeenkomsten met partners in de stad is gesproken over de polarisatie in de lokale samenleving om kennis te delen en van elkaar te leren. Binnen het weerbaarheidsproject moeders heeft de stichting JAM 15 jonge moeders begeleid. Er is een begin gemaakt met het inrichten van een inter-religieus netwerk. Het gehele programma wordt gevolgd en ge-evalueerd door wetenschappelijk onderzoek vanuit de universiteit Utrecht.

In april 2021 is het uitvoeringsplan seksuele intimidatie vastgesteld. Per 1-1-2021 is al een speciaal meldpunt en een website geopend. In 2021 zijn 77 meldingen ontvangen. De meeste gingen over verbale intimidatie. Er is een campagnefilm gemaakt en via social media is aandacht gevaagd voor het onderwerp. Door de burgemeester zijn gastlessen verzorgd. Er is een voorlichtingsprogramma ontwikkeld voor het VO dat in 2022 wordt uitgevoerd. Er is een webinar georganiseerd en een training ontwikkeld voor professionals. De APV is op initiatief van de raad aangepast zodat seksuele intimidatie op straat strafbaar is.

Slachtoffers van huiselijk geweld zijn gesteund. In 2021 zijn 23 huisverboden opgelegd. Hiervan zijn er vijf verlengd. Van de 18 tijdelijke huisverboden die van rechtswege zijn afgelopen is in vijf gevallen het tijdelijke huisverbod niet verlengd omdat er strafrechtelijk een straf is opgelegd.

Met het project BOTOC wordt drugscriminaliteit onder jeugdigen tegengegaan. Zorgwekkende signalen vanuit scholen over toegenomen drugsgebruik in en rondom scholen is aanleiding geweest voor het opzetten van een aanpak om de veiligheid in en rondom de scholen te verbeteren (VIOS). Het project is gestart op een paar VO-scholen en wordt in de komende jaren verbreed.

De politie heeft in totaal 2243 meldingen gekregen over personen met verward gedrag. Personen met verward gedrag willen we zo vroeg mogelijk in beeld hebben en naar gepaste zorg toe begeleiden. Ten behoeve van het delen van informatie door de politie met de zorgpartners zijn afspraken gemaakt en vastgelegd in een convenant.

Iedere wijk heeft evenveel recht op veiligheid

Voor een effectieve uitvoering van de wijkveiligheid is gewerkt aan een Radar-wijkveiligheid waarmee, op basis van real-time data, informatiegestuurd wordt gewerkt aan de veiligheid en leefbaarheid. In het eerste kwartaal van 2022 is deze operationeel.
In diverse wijken heeft de wijkaanpak geresulteerd in een integrale projectaanpak tot op persoons-, straat- en buurtniveau. In Malburgen richtte deze zich op de overlast rondom De Drieslag. In de Geitenkamp is een persoonsgerichte aanpak op volwassenen en jongeren gestart om de leefbaarheid te bevorderen. In De Laar, en aanpalende wijken, is ingezet op het terugdringen van ernstige jeugdoverlast. In de Steenstraat e.o. is voor meerdere jaren een integrale aanpak gestart waaronder toezicht en handhavingsacties (Hyena-acties, Ondermijning). In het centrum is ingezet op de veiligheid op de Onderkade en voor Park Sonsbeek zijn maatregelen getroffen om de overlast te beteugelen. Met integrale acties zijn diverse panden, waaronder panden met arbeidsmigranten, gecontroleerd die overlast in de wijk veroorzaakten.
In de aanloop naar de jaarwisseling zijn, met brede inzet van partners (politie, Openbaar Ministerie, jongerenwerk, zorg), preventieve maatregelen getroffen in de wijken. Hotspots zijn geïnventariseerd en er zijn acties op uitgezet, onder andere met extra cameratoezicht én met een persoonsgerichte aanpak op jongeren en hun ouders.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2021

20M294 Ook boa's verdienen waardering

Deze motie is afgedaan. De boa's hebben de bonus ontvangen.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	16.727	16.477	20.618	20.254	364
Baten	2.168	1.694	5.100	4.368	-732
Saldo lasten en baten	***-14.559***	***-14.783***	***-15.518***	***-15.886***	***-368***
Toevoegingen aan reserves	432	72	421	151	269
Onttrekkingen aan reserves	1.055	350	706	706	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***623***	***278***	***285***	***554***	***269***
Gerealiseerd resultaat	**-13.936**	**-14.505**	**-15.233**	**-15.332**	**-99**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten	106	V				
Openbare orde en veiligheid	320	V	Controle op het coronatoegangsbewijs	J	I	AR
Openbare orde en veiligheid	302	V	Drugsondermijning Arnhem	N	I	AR
Openbare orde en veiligheid	319	V	VGGM	N	I	AR
Openbare orde en veiligheid	-269	N	Budgetoverheveling veiligheid algemeen	N	I	BR
Openbare orde en veiligheid	-281	N	Handhaving	N	I	AR
Openbare orde en veiligheid	-285	N	Corona kosten	J	I	AR
Baten	-622	N				
Openbare orde en veiligheid	-302	N	Drugsondermijning Arnhem	N	I	AR
Openbare orde en veiligheid	-320	N	Controle op het coronatoegangsbewijs	N	I	AR

Toevoegingen aan reserves	269	V				
Openbare orde en veiligheid	269	V	BR Taakmutaties	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	0					

Controle coronatoegangsbewijzen
Vanuit het Rijk is extra geld beschikbaar gesteld voor de controle op het coronatoegangsbewijs. De gelden zijn beschikbaar gesteld voor de periode van 22 september t/m 31 december 2021 waarin controle op het controletoegangsbewijs uitgevoerd moest worden. Mede als gevolg van de verzwaarde coronamaatregelen heeft er niet het gehele kwartaal ondersteuning van de controle coronatoegangsbewijzen plaatsgevonden. Hierdoor is er een voordeel op de lasten ontstaan en een nadeel op de baten van € 320.433. Per saldo is het effect € 0.

Drugsondermijning wijken Arnhem
Het kabinet heeft onder de naam BOTOC een breed scala aan maatregelen en interventies in gang gezet die ondersteunend zijn aan de hoofdthema's van de aanpak of die in bredere zin nodig zijn om de ondermijningsaanpak toekomstbestendig te maken. Hiervoor zijn middelen voor een projectperiode van 2021-2022 ter beschikking gesteld. Zoals aangegeven bij de ambitie 'misdaad mag niet lonen' worden een aantal geplande uitvoerende werkzaamheden, waaronder ondersteuning Preventie Interventie Teams, in het jaar 2022 uitgevoerd waardoor er een voordeel op de lasten en een nadeel op de baten is ontstaan van € 302.000 (resultaat per saldo € 0).

VGGM- brandbestrijding
Over 2020 is een terugbetaling ontvangen van VGGM, onderdeel Brandweer. Dit voordelige resultaat van € 319.051 komt onder meer door een vertraging bij het invullen van vacatures, wat deels gecompenseerd wordt door externe inhuur en een lagere uitbetaling aan vrijwilligers doordat er geen opleidingen/oefeningen zijn georganiseerd, minder kosten zijn voor opleiden en oefenen door de coronacrisis, en minder onderhoudskosten van voertuigen, blusvoorzieningen en verbruiksartikelen.

Openbare orde en veiligheid
In de nota budgetoverheveling is rekening gehouden met een toevoeging aan de reserves van € 350.000. Deze is ook als dusdanig opgenomen in de Begroting 2021. Onder andere door hogere personele kosten/inhuurkosten, het opstellen van diverse actieplannen, advies Preventiecampagne en inzet stadsmariniers is er € 269.000 minder toegevoegd aan de reserves.

Handhaving
De personeels- en inhuurkosten zijn hoger dan begroot uitgevallen omdat in de tweede helft van 2021 een extra inspanning op handhavingsactiviteiten is geleverd.

Coronakosten
Als gevolg van de voortdurende coronapandemie is er een nadeel op de lasten ontstaan van € 285.000. Deze lasten zijn onder andere veroorzaakt doordat uitvoering is gegeven aan het corona beleid op diverse terreinen, waaronder bijvoorbeeld handhaving & ondersteuning vuurwerkverbod, alcoholverbod in Park Sonsbeek, inzet van stewards in het horecagebied en communicatieve ondersteuning.

Indicatoren

Hieronder zijn de specifieke indicatoren behorend bij de doelstellingen uit dit programma opgenomen. Deze indicatoren zijn overgenomen uit de Begroting 2022.

Indicatoren programma					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Aantal overvallen	**0,45**	**0,95**	**0,88**	**0,68**	**0,49**
Eenheid: Overvallen per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Misdrijven per 10.000 inwoners	**731**	**674**	**731**	**690**	**648**
Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Aantal straatroof	**1,70**	**1,80**	**3**	**2,50**	**1,80**
Eenheid: Straatroof per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Drugsdelicten	**10,90**	**10,80**	**15,40**	**14,30**	**14,53**
Eenheid: Aantal drugsdelicten per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Politieregistraties overlast jeugd	**41,80**	**31,10**	**42,80**	**100,60**	**99,03**
Eenheid: Politieregistraties overlast jeugd per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Politieregistraties overlast door verwarde personen	**74,90**	**89,40**	**102,20**	**111,90**	**138,05**
Eenheid: Per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
% Onveiligheidsgevoel algemeen	**36**		**37**		
Eenheid: Percentage					
Bron: Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)					
% Onveiligheidsgevoel in de buurt	**28**		**29**		
Eenheid: Percentage					
Bron: Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)					
Tijdelijk huisverbod	**17**	**28**	**27**	**28**	
Eenheid: Aantal huisverboden op jaarbasis					
Bron: Gemeente Arnhem					

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

BBV - Indicatoren					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Verwijzigingen Halt	**12**	**11**	**10**	**13**	
Eenheid: Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Diefstal uit woning	**34,60**	**25,30**	**28,40**	**21,80**	**18,30**
Eenheid: Aantal winkeldiefstallen per 10.000 inwoners					
Bron: CBS					
Winkeldiefstal	**45,20**	**47,30**	**56,50**	**47,70**	**44,19**
Eenheid: Aantal winkeldiefstallen per 10.000 inwoners					
Bron: CBS					

Geweldsmisdrijven		**8**	**8,20**	**7,60**	**7**	**6,60**
Eenheid:	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling).					
Bron:	CBS					
Vernieling		**9,20**	**8,30**	**10**	**10,80**	**10,10**
Eenheid:	Aantal vernielingen en beschadigingen per 1000 inwoners					
Bron:	CBS					
Jongeren met een delict voor de rechter		**0,80**	**0,80**	**0,70**	**0,60**	
Eenheid:	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen					
Bron:	CBS					

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Politie;
- Brandweer;
- Openbaar ministerie;
- Veiligheidshuis regio Arnhem;
- Veilig Thuis.

Subsidies

Er zijn geen partijen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Kadernota veiligheid 2018-2022;
- Meerjarenbeleidsplan politie 2019-2022;
- Uitvoeringsplan aanpak radicalisering Arnhem 2019;
- Een evaluatie van de Arnhemse radicaliseringsaanpak;
- APV wijziging bevoegdheid inzet mobiel cameratoezicht;
- Experiment gesloten coffeeshopketen;
- Regionaal beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing 2020-2023.

Bereikbaarheid

Een van de voorwaarden van een leefbare en gezonde stad is dat die bereikbaar is. Voor inwoners én voor bezoekers. Of het nu met de auto, met het openbaar vervoer, met de fiets of te voet is. Het busvervoer is op orde: schoon, frequent, comfortabel en inclusief. Daar blijven we naar streven en dat is ook onze inzet bij de nieuwe concessie voor het openbaar vervoer in deze regio. Daarnaast krijgt de autobereikbaarheid extra aandacht. We onderzoeken de parkeervoorzieningen voor nu en in de toekomst en hoe we met slimme verkeerslichten de doorstroming op de ring kunnen verbeteren. Schone, elektrische auto's faciliteren we door meer laadpunten in de stad te realiseren, mogelijk gekoppeld aan tijdelijke opslag van energie.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is beter bereikbaar

Realiseren van comfortabele/toegankelijke mobiliteit

Er zijn goede stappen gezet om de kwaliteit van het vervoersysteem dat voor iedereen beschikbaar moet zijn verder te verbeteren. Er is veel tijd en aandacht besteed aan het voorbereiden van concrete (hoogwaardig) openbaar vervoer- en fietsprojecten, zoals het project Velperweg. Er is een aantal extra projecten in voorbereiding genomen, die (deels) gefinancierd gaan worden uit de bestemmingsreserve bereikbaarheid. Ook zijn er enkele projecten in voorbereiding waarmee verkeersonveilige locaties worden aangepakt. Met de oplevering van de rotonde Hommelseweg-Dalweg is een verkeersveiligheidsknelpunt opgelost. Het project Westervoortsedijk, dat de afgelopen jaren is voorbereid, is momenteel in uitvoering.

Lobbyen met betrekking tot het spoordossier

Arnhem is via de regio Arnhem Nijmegen (Groene Metropoolregio) op dit moment betrokken bij de totstandkoming van de Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV 2040. In deze ontwikkelagenda geeft het Rijk aan wat kansrijke spoorcorridors en verbindingen zijn op de wat langere termijn, na 2030.
We lobbyen als regio (Arnhem) op dit moment bij het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat (I&W) en proberen dit nu op te pakken met andere belangrijke partners langs de A12-corridor (Vervoerregio Amsterdam, G4, provincies Gelderland en Utrecht, NS en NS Internationaal, Foodvalley, The Economic Board). Belangrijkste activiteiten daarbij zijn:

- De belangen van Arnhem (en daarmee de gehele regio) behartigen in de corridorstudie A12 Utrecht – Arnhem –Duitse grens.
- Het verbeteren van de huidige ICE naar Frankfurt en inzetten op een nieuwe ICE-verbinding (Berlijnlijn) via Arnhem (ook als duurzaam alternatief voor het vliegverkeer).
- Het realiseren van een oplossing voor de spoorknoop Oost, waarbij dit in combinatie met de ontwikkeling van de verstedelijkingslocatie spoorzone Arnhem-Oost wordt beschouwd. Onderdeel van die ontwikkeling is ook het onderzoek naar een nieuw station aan de oostkant van Arnhem.
- De belangen van Arnhem (en daarmee de gehele regio) behartigen in de GNOE (Goederenroutering Noordoost Europa)-studie om te voorkomen dat een eventuele noordtak van de Betuweroute door Arnhem gaat lopen. Dit in verband met de aantasting van de leefbaarheid in Arnhem (en omliggende kernen) en het belemmeren van de woningbouwlocatie Arnhem-Oost.
- Tot afspraken komen met ProRail, NS en ministeries van I&W en van Binnenlandse Zaken (BZK) om het emplacement dat in de spoorzone Arnhem-Oost ligt beschikbaar te krijgen voor de ontwikkeling van de spoorzone Arnhem-Oost.

Maatregelenpakket voor alternatieven: fiets en openbaar vervoer

In het huidige coalitieakkoord heeft de bereikbaarheid van de stad Arnhem prioriteit gekregen. Dat heeft geresulteerd in een toenemend aantal fiets- en openbaar vervoerprojecten. Extra inzet op deze duurzame vervoerswijzen is ook noodzakelijk vanwege de verstedelijkingsopgave en de daarmee samenhangende noodzaak om de stad bereikbaar en leefbaar te houden. In samenwerking met de provincie en de regio zetten we vol in op de fiets en Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV). Er wordt onder andere gewerkt aan de voorbereiding van de Arnhemse delen van de snelfietsroute Arnhem - Dieren, en van de projecten HOV IJssellaan, bussenplein Kronenburg, Velperweg en Hub Rozet. Het project Westervoortsedijk is momenteel in uitvoering. Met het raadsbesluit over de fietsenstalling Hub Rozet is een belangrijke stap gezet richting de realisatie van een nieuwe bewaakte fietsenstalling in de zuidelijke binnenstad. Ook met het collegebesluit voor de Velperweg is een belangrijke stap gezet richting de realisatie van dit project.

We gaan de bestemmingsreserve bereikbaarheid inzetten voor de gemeentelijke bijdrage aan fietsprojecten en andere emissievrije verkeersprojecten (motie 20M248 voorrang voor fiets en ander emissievrijverkeer en de motie 21M21 budget voor accentnota fiets). Hierdoor kunnen we extra projecten in voorbereiding nemen.

Belangrijkste daarvan zijn het verbeterplan RijnWaalpad, snelfietsroute Schuytgraaf, snelfietsroute Arnhem - Wageningen en de stadsfietsroute Arnhem Noord-Alteveer.

We hebben daarnaast het onderzoek 'Rijnkruisingen voor de Fiets, op weg naar de toekomst' uitgevoerd. Het is een technisch onderzoek naar de mogelijkheden om de infrastructuur over de Rijn fietsvriendelijker te maken, vanuit de doelen verminderen barrièrewerking, fietsstimulering en het perspectief van een groeiende stad.
Als invulling van de motie 'Meer fiets, minder auto' (20M05) is een advies opgesteld met de titel 'Meer ruimte voor de fiets'. Dit rapport is een opsomming van Arnhemse gebiedsontsluitingswegen waar een veilige (vrijliggende) fietsvoorziening ontbreekt, en waar fietsstraten mogelijk zijn. Ook hebben we bijgedragen aan de 'Meerjaren Regioagenda Fiets 2021-2024' en hebben we in het kader van het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF) bijgedragen aan een contourenschets met fietsprojecten voor de komende periode.
Onze inspanningen binnen het thema fiets zijn gebundeld in de Fietsagenda. Afgelopen jaar is de Fietsagenda 2021-2024 opgesteld met daarin informatie over de actuele Arnhemse fietsprojecten en relevante ontwikkelingen op fietsgebied.

Opstellen automaatregelenpakket

De coronacrisis heeft de situatie op de weg en de hoeveelheid autoverkeer veranderd. Het gaat daarbij om de hoeveelheid verkeer en met name de verdeling over de dag. Hierdoor is de aanpak van deze inspanning veranderd en voeren we eerst onderzoek uit, voordat we met concrete maatregelen aan de slag gaan. Er wordt nu vooral onderzocht hoe de lessen en effecten van de coronaperiode basis kunnen vormen voor een structurele aanpak van de autobereikbaarheid waarbij Arnhem wel bereikbaar is voor bezoekers, maar waarbij het voor het doorgaand verkeer niet interessant is om door Arnhem te rijden. Er zijn goede stappen gezet in het project waarin wordt onderzocht of met behulp van (dynamisch verkeersmanagement) maatregelen tot een toolbox kan worden gekomen om Arnhem minder interessant te maken voor het doorgaand verkeer.

Parkeercapaciteit Centrum (Singelgarage)

We zijn bezig met het opstellen van een parkeervisie. Deze visie raakt alle relevante parkeeronderwerpen zoals parkeerregime in de wijk, parkeernormen, beschikbaarheid parkeerplaatsen in het centrum, straat- versus garageparkeren. Als tussenstap in het proces is er gewerkt aan een discussienota. In het kader van deze discussienota zijn drie digitale avonden georganiseerd waarin bewoners, ondernemers en ontwikkelaars van Arnhem hun input konden geven op de verschillende parkeerthema's. Deze input wordt verwerkt in de discussienota die vervolgens weer input zal vormen voor de parkeervisie. Ook is er, doordat er geen nieuwe garage komt onder het Bestuurskwartier, een doorstart gemaakt met het onderzoek naar een nieuwe Singelgarage. We hebben ook voortgang geboekt op het verbeteren van de parkeerkwaliteit van gemeentelijke garages. Voor de garage Rozet heeft zich dat vertaald in een raadsbesluit over de fietsenstalling HUB Rozet en een raadsbesluit over Eerste fase duurzame mobiliteitshub Rozet. Voor de Musisgarage zijn, op basis van een richtinggevend visieplan en consultatie van belangrijke stakeholders, quickwins bepaald om de parkeergarage een beter aanzicht te geven en publieksvriendelijker te maken.

Visie op mobiliteitshubs

We hebben bijgedragen aan een regionale visie op mobiliteitshubs. Daarop aansluitend zijn wij bezig met het opstellen van een eigen visie op mobiliteitshubs. Dit beleidskader zal een beschrijving geven van wat mobiliteitshubs zijn (en hoe ze daarin verschillen van transferia), de functie ervan in het mobiliteitssysteem en waar deze mobiliteitshubs in Arnhem een zinvolle plek hebben. Hierbij zal ook een koppeling worden gemaakt naar de parkeervisie. Keuzes die daarin worden gemaakt zullen immers gevolgen hebben voor deze visie. Ook wordt er gezorgd voor een goede koppeling met de ontwikkelingen op het gebied van deelvervoer.

Opstellen bereikbaarheidsprofielen

Een bereikbaarheidsprofiel beschrijft de kwaliteit van de bereikbaarheid van locaties met de auto, het openbaar vervoer of de fiets. Op de Campus Arnhem en de Gelderse Poort hebben we dergelijke profielen opgesteld om op basis hiervan duurzame vervoerwijzen te kunnen aanbieden. Hiermee is er een start gemaakt met het opstellen van de bereikbaarheidsprofielen, die we voor alle delen van de stad willen opstellen. Doordat dit een arbeidsintensief proces is, hebben we dit voor minder gebieden gedaan dan gepland.

Verkeersveiligheid

Dit jaar is een top 10 van objectief en subjectief verkeersonveilige wegvakken en kruispunten opgeleverd. Voor veel van deze locaties lopen al trajecten om de verkeersveiligheid te verbeteren (bijvoorbeeld de Velperweg), of is het knelpunt al aangepakt (Apeldoornseweg, Oude Zevenaarseweg-Calandweg en recentelijk het kruispunt Hommelseweg - Dalweg). De overige locaties zijn nu in beeld. Indien daar groot onderhoud plaatsvindt, zal worden gekeken of het verkeersveiligheidsknelpunt direct kan worden aangepakt. We zorgen daarbij dat we goed voorbereid zijn op subsidies vanuit het Rijk en de provincie.

Taxi

Er is enkele malen contact geweest met het bestuur van SKTA (Stichting kwaliteitstaxi Arnhem) over het draagvlak bij de taxibranche voor implementatie van de taxiverordening. Het is nog steeds een zeer slechte periode voor de taxibranche. Hoogste prioriteit voor de taxibranche is nu om weer normaal te kunnen gaan functioneren en geld te verdienen. Zodra de zaken weer normaal zijn, zal het bestuur het draagvlak toetsen onder de chauffeurs. Daarna heeft de stichting nog minimaal een half jaar nodig om tot implementatie van de taxiverordening over te kunnen gaan. Wij kijken nog wel welke werkzaamheden wij hierop vooruitlopend kunnen uitvoeren (zoals het verbeteren van de huidige taxistandplaatsen), maar deze werkzaamheden liggen grotendeels stil.

Realiseren van veilige, logische en betrouwbare mobiliteit

We zijn bezig met het opstellen van een parkeervisie, waarin de kaders voor hoe wij willen omgaan met het parkeren, in samenhang met de grote ambities van de stad, worden vastgelegd. Daarnaast hebben wij meegewerkt aan de regionale visie op mobiliteitshubs. Daarop aansluitend zijn wij bezig met het opstellen van een eigen visie op mobiliteitshubs.

Zie de inspanningen benoemd bij het vorige doel 'realiseren van comfortabele/toegankelijke mobiliteit'.

Inzetten van schone, slimme en duurzame mobiliteit

Het beleidskader deelmobiliteit is in concept gereed. Er zijn meerdere ontwikkelingen in de stad die het noodzakelijk maken om een beleidskader inclusief beleidsregels vast te stellen als leidraad voor vergunningverlening en verkeersbesluiten voor deelvervoer. Er is namelijk een aantal aanbieders van deelvervoer die óf willen uitbreiden (zoals Greenwheels en Mywheels), of willen toetreden tot de markt in Arnhem. Daarnaast spelen er meerdere wijkinitiatieven om elektrische deelauto's te plaatsen (Heijenoord, Angerenstein, Spijkerkwartier en Cranevelt/Alteveer).

Er is verder gebouwd aan laadinfrastructuur voor elektrische auto's en het uitvoeringskader elektrisch laden is vastgesteld. Ook worden er steeds meer projecten voorbereid om het gebruik van schoon vervoer (fiets, OV) te stimuleren.

Ontwikkelen integrale laadinfrastructuur

Er is verder gebouwd aan laadinfrastructuur voor elektrische auto's. Parallel daaraan is gewerkt aan het uitvoeringskader elektrisch laden dat door het college is vastgesteld. Dit kader beschrijft hoe wij de regie houden en invulling geven aan de transitie naar elektrisch vervoer en de publieke, semi-publieke en private laadinfrastructuur die hiervoor benodigd is. In Schuytgraaf worden, als vervolg op een succesvolle proef, nieuwe straatlantaarns van aansluitpunten voor elektrische auto's voorzien.

Opstellen mobiliteits-communicatieplan

Er is bewust voor gekozen om deze inspanning nog niet uit te voeren, zodat dit kan worden gecombineerd met inspanningen vanuit andere programma's.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2021

20M248 Voorrang voor de fiets en ander emissievrijverkeer

Onderdeel van de Begroting 2022-2025 is de meerjarige doorrekening van de bestemmingsreserve. Daarbij is aangegeven dat en hoe we aanvulling geven aan deze motie.

20M279 Parkeren ook voor fietsen geregeld: fietsvlonders en fietskluisjes

10 juni 2021 is er een brief naar de raad gestuurd, waarmee deze moties is afgedaan.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	21.575	21.873	21.878	20.751	1.127
Baten	5.316	7.683	5.760	6.339	580
Saldo lasten en baten	***-16.259***	***-14.190***	***-16.119***	***-14.412***	***1.707***
Toevoegingen aan reserves	7.785	6.950	6.679	7.423	-744
Onttrekkingen aan reserves	7.856	7.911	8.543	7.711	-833
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***71***	***961***	***1.865***	***287***	***-1.577***
Gerealiseerd resultaat	**-16.188**	**-13.229**	**-14.254**	**-14.124**	**130**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten	818	V				
Mobiliteit: incl duurzame mobliliteit	1.040	V	Parkeerexploitatie	N	I	BR
Mobiliteit: incl duurzame mobliliteit	240	V	Openbare verlichting	N	I	AR
Mobiliteit: incl duurzame mobliliteit	-462	N	Projecten (zie baten)	N	I	AR
Baten	462	V				
Mobiliteit: incl duurzame mobliliteit	462	V	Projecten (zie lasten)	N	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-417	N				
Mobiliteit: incl duurzame mobliliteit	-417	N	Parkeerexploitatie	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	-726	N				
Mobiliteit: incl duurzame mobliliteit	-726	N	Parkeerexploitatie	N	I	BR

Parkeerexploitatie

De kosten voor het beheer en onderhoud zijn lager uitgevallen. Er hebben zich minder storingen voorgedaan waardoor het storingsonderhoud lager is uitgevallen. Het grootste voordeel is ontstaan door het uitstellen van onderhoudswerkzaamheden aan de parkeergarages naar 2022 voor een bedrag van € 726.000. Om dit groot onderhoud te financieren was in 2021 een onttrekking uit de bestemmingsreserves begroot, welke nu eveneens doorschuift naar 2022.
Het resterende voordeel op de parkeerexploitatie wordt conform geldende afspraken toegevoegd aan de bestemmingsreserve "Bereikbaarheidsfonds".

Openbare Verlichting

Door vertraging in de afronding van diverse storingsprojecten (o.a. verwerking van revisiegegevens op het uitbesteed onderhoud) heeft er nog geen eindafrekening op deze projecten kunnen plaatsvinden. Dit heeft een incidenteel voordeel opgeleverd in 2021.

Projecten
Gedurende het jaar zijn extra werkzaamheden uitgevoerd, waarvan de kosten in rekening zijn gebracht. Dit leidt tot hogere lasten en hogere baten. Per saldo heeft dit geen effect op het financieel resultaat van de gemeente Arnhem.

Indicatoren

Hieronder zijn de specifieke indicatoren behorend bij de doelstellingen uit dit programma opgenomen. Deze indicatoren zijn overgenomen uit de Begroting 2022.

Indicatoren programma						
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Aandeel fiets in modal spit	**21**	**26**	**21**	**25**	
Eenheid:	Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers				
Bron:	Odin (Onderweg in Nederland, CBS)				
Waardering bereikbaarheid binnenstad fiets		**8,40**			
Eenheid:	Gemiddelde waardering bereikbaarheid van de binnenstad op een schaal van 0 tot 10				
Bron:	Binnenstadsmonitor (tweejaarlijkse meting, in 2020 niet uitgevoerd i.v.m. corona, mogelijk geen continuering van dit onderzoek)				
Aandeel openbaar vervoer in modal split	**10**	**9**	**7**	**5**	
Eenheid:	Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers				
Bron:	Odin (Onderweg in Nederland, CBS)				
Waardering bereikbaarheid binnenstad OV		**8,20**			
Eenheid:	Gemiddelde waardering bereikbaarheid van de binnenstad op een schaal van 0 tot 10				
Bron:	Binnenstadsmonitor (tweejaarlijkse meting, in 2020 niet uitgevoerd i.v.m. corona, mogelijk geen continuering van dit onderzoek)				
Aantal mobiliteitshubs in voorbereiding	**0**	**0**	**0**	**2**	**2**
Eenheid:	Aantal hubs in initiatieffase of verdere voorbereiding				
Bron:	Gemeente Arnhem				
Aantal gerealiseerde mobiliteitshubs	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Eenheid:	aantal hubs gerealiseerd				
Bron:	Gemeente Arnhem				
Aantal gebruikers mobiliteitshubs	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Eenheid:	Aantal gebruikers per jaar				
Bron:	Gemeente Arnhem				
Bereikbaarheid van de binnenstad per auto		**6,30**			
Eenheid:	Gemiddelde waardering bereikbaarheid van de binnenstad per auto op een schaal van 0 tot 10				
Bron:	Binnenstadsmonitor (tweejaarlijkse meting, in 2020 niet uitgevoerd i.v.m. corona, mogelijk geen continuering van dit onderzoek)				
Kwaliteit van de parkeergarages	**7,10**	**7,10**			
Eenheid:	Gemiddelde kwaliteit van de parkeergarages op een schaal van 0 tot 10				
Bron:	Binnenstadsmonitor (tweejaarlijkse meting, in 2020 niet uitgevoerd i.v.m. corona, mogelijk geen continuering van dit onderzoek)				
Autoparkeermogelijkheden nabij de binnenstad	**6,50**	**6,50**			
Eenheid:	Gemiddelde autoparkeermogelijkheden nabij binnenstad op een schaal van 0 tot 10				
Bron:	Binnenstadsmonitor (tweejaarlijkse meting, in 2020 niet uitgevoerd i.v.m. corona, mogelijk geen continuering van dit onderzoek)				
Aantal verkeersongevallen	**1041**	**1172**	**1120**	**811**	
Eenheid:	Aantal verkeersongevallen per 100.000 inwoners				
Bron:	Bestand geregistreerde ongevallen in Nederland				
Aantal aangepakte knelpunten		**1**	**2**	**1**	**4**
Eenheid:	Aantal knelpunten uit de top verkeersonveilige locaties dat wordt aangepast				
Bron:	Gemeente Arnhem				

Aantal kwaliteitstaxi's	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Eenheid: Aantal taxi's

Bron: Aantal vergunningen

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. Er zijn voor dit programma geen verplichte indicatoren. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Provincie Gelderland;
- Rijkswaterstaat;
- Regio Arnhem-Nijmegen;
- Wijkplatforms en wijkteams;
- Gecontracteerde partijen.

Subsidies

Er zijn geen partijen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Accentnota Fiets, fietsambitie Arnhem 2019-2024 (januari 2020);
- Toekomstbeeld stedelijk OV Arnhem en Nijmegen;
- Accentnota fiets, fietsambitie Arnhem 2019-2024;
- De Arnhemse Binnenstad 2015;
- Visie "Ruimte voor beleving in de Arnhemse binnenstad";
- Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-Actieplan.

Economie

In het voorjaar van 2020 staat de wereld op z'n kop. Een wereldwijd verspreid virus remt de economie sterk af en het is afwachten wat de structurele consequenties zijn. In 2022 komt daar ook de oorlog in Oekraïne bij. Het is afwachten wat de structurele consequenties zijn. Voor Arnhem betekent dit samen de schouders eronder en werken aan een krachtig herstel. De uitdagingen op het vlak van economie en maatschappij waren voor de coronacrisis al stevig, maar vandaag de dag nog urgenter. Alles moet uit de kast worden gehaald voor het behoud van werkgelegenheid en het voorzieningenniveau. Een uitdaging die we in Arnhem gezamenlijk moet oppakken met de ondernemers, het onderwijs, de gemeente en andere overheden.

Een duurzame en vitale economie is cruciaal in relatie tot de andere uitdagingen die de stad kent zoals het welzijn van haar inwoners, mobiliteit en bereikbaarheid, woningbouw en ruimtelijke kwaliteit en verduurzaming. Dat vraagt in zijn integraliteit om een standvastige inzet en een centrale positie van de economie in het beleid van Arnhem. De aanwezigheid van banen, innovaties en investeringen in de stad is een impuls voor de ontwikkeling van de welvaart van de stad als geheel.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Vol energie zetten wij in op een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat om maximale werkgelegenheid in Arnhem en de regio te creëren, waarbij iedereen zijn talenten benut

Toekomstbestendiger vestigingsklimaat voor bedrijven en kennisinstellingen

Het afgelopen jaar heeft, door de coronacrisis, de nadruk vanuit economie vooral gelegen op het ondersteunen van ondernemers in de breedste zin van het woord. Ondernemers spreken, een luisterend oor bieden en informeren over Rijks- en gemeentelijke regelingen was een belangrijk onderdeel van de account-rol die economie vervult richting bedrijven. Het anderhalve-meter loket is een goed voorbeeld van die inzet, waarbij ondernemers integraal en snel geadviseerd zijn over vraagstukken rond de coronamaatregelen.
Daarnaast is er, met de stad een economische agenda opgesteld, waarin we gezamenlijk vooruitkijken om de economie in Arnhem toekomstbestendig te houden. Doel van deze agenda is om met de bedrijven en kennisinstellingen hieraan te werken en de kracht van Arnhemse economie in te zetten.

Versterken ondernemersklimaat en optimaliseren dienstverlening aan ondernemers

In het werken aan een optimale dienstverlening voor ondernemers zijn dit jaar de resultaten uit de evaluatie van de pilot 'Van Bedrijven Weten' verder geïmplementeerd. We zetten in op het blijvend optimaliseren van de dienstverlening aan bedrijven en zelfstandigen, door de vraag van ondernemers centraal te stellen en drempels weg te nemen. Hiervoor werken we gemeentebreed aan ondernemersvraagstukken met een 'multidisciplinairteam' en hanteren we de Ondernemersdesk (ondernemen@arnhem.nl) als ingang voor ondernemersvragen. Ook is in de uitvoering nadrukkelijk de verbinding met het anderhalvemeterloket en de Pilot Geldzaken en ondernemen gelegd. Daarnaast is een voucherregeling voor kleine zelfstandigen ontwikkeld, waardoor kleine ondernemers bij het aflopen van de coronasteun vanuit het Rijk, bij de gemeente een aanvraag kunnen doen van maximaal 500 euro, om zichzelf of hun bedrijf te ontwikkelen en/of voor om- of bijscholing. Het aantal beoogde vouchers is in 2021 niet gehaald doordat de regeling in het vierde kwartaal later open gegaan is dan in de planning voorzien was.
Dit is ondersteund door actief accountmanagement en gerichte acquisitie waarbij proactief één-op-één met ondernemers en met ondernemers-/ brancheverenigingen wordt gesproken over hun vraagstukken en verbindingen met (economische) opgaven van de stad. Dit jaar hebben veel van deze gesprekken in het teken gestaan van de impact die de coronacrisis heeft op ondernemers. Met onder andere Startclub Arnhem en de MKB deal Smart Together (digitalisering) is daarnaast ingezet op de groei en versterken van starters en het MKB.

Voldoende aanbod en kwaliteit van werklocaties

Voor een toekomstbestendig vestigingsklimaat is het van belang om voldoende en kwalitatief goed aanbod van werklocaties te hebben in de stad. Door de grote vraag naar ruimte voor wonen en leven komen werklocaties onder druk te staan, daar waar Arnhem geen uitbreidingsruimte kent voor bedrijvigheid. Dit terwijl het Regionaal Programma Werklocaties 2021 - 2024 aangeeft dat er nog steeds meer vraag is naar ruimte dan aanbod.
Ook in gebiedsontwikkelingen komt functiemenging op bedrijventerreinen nadrukkelijker aan bod. Functiemenging kan een middel zijn, maar is niet overal toepasbaar. Dit is een van de redenen dat in 2021 een proces is opgestart om te komen tot een visie werklocaties, welke in het eerste kwartaal van 2022 wordt afgerond.

Verder is in 2021 gericht actie ondernomen rond duurzaam ondernemen. Zo is contact opgenomen met eigenaren van grote kantoorpanden, welke nog niet (lijken) te voldoen aan label C.
Op de Gelderse Poort is een pilot gestart met deelfietsen. Vanuit het onderwerp veiligheid zijn op enkele terreinen het afgelopen jaar specifieke acties geweest om ondermijning tegen te gaan.

Een betere bereikbaarheid van de stad

Stimuleren van duurzaam vervoer is het afgelopen jaar opgepakt door onder andere de pilot deelfietsen in samenwerking met kantoorlocatie Gelderse Poort.

Het parkeren (van personenwagens en vrachtwagens) blijft een punt van aandacht voor zowel ondernemers als de gemeente.

Aantrekkelijk woon- en leefklimaat

Binnen de gebiedsontwikkelingen en vraagstukken rond woningbouw is ook aandacht voor woningen voor studenten en expats.
Regionaal wordt een start gemaakt met beleid voor huisvesting van arbeidsmigranten.

Aantrekkelijker stad in en voor de regio

De coronacrisis is in 2021 een grote uitdaging gebleken voor het zijn van een aantrekkelijke stad. De impact van de pandemie op de toeristische sector, de binnenstad, de evenementen en de cultuur is ongekend. Toch zijn er ook heel veel mooie stappen gezet: de herstelagenda en het herstelplan binnenstad, de oprichting van Verenigd Creatief, Modepartners 025 en Startclub Arnhem, het Kwartierenplan, start van de herijking van het Masterplan Airborne, het meerjarenplan Citymarketing Arnhem 2022 – 2025, de ontwikkeling van de Citystore, de Sonsbeek Tentoonstelling, de Grote Schijn, het WK BMX en diverse ontwikkelingen binnen de regionale toeristische samenwerking tonen aan dat de stad niet stil heeft gezeten.

Bruisende Binnenstad

2021 werd gekenmerkt door de impact van corona. Het eerste en laatste deel van het jaar was de stad en het land in een gedeeltelijke lockdown. De zomermaanden lieten een glimp van herstel zien voor de retail en horeca. Organisatorisch stond het jaar vooral in het teken van ondernemersondersteuning en ondernemerscontact. Het college stelde de Herstelagenda vast met daarin anticyclische investeringen. Platform Binnenstad Arnhem (PBA) heeft haar herstelplan (een advies hoe nu op te treden rond de crisis) opgeleverd en daar waar kan is ruimhartig gereageerd op ondernemersvragen via het anderhalvemeterloket en rondom belastingzaken. Ook biedt de pilot Geldzaken schuldhulpverlening, financieel advies, coaching en werk naar werk begeleiding. Alles om werkgelegenheid te behouden daar waar het kan.

Om de transformatie naar een 'place to meet' te versnellen is het nieuwe omgevingsplan (voorheen bestemmingsplan) nagenoeg gereed gemaakt in 2021. Dit zal in het eerste kwartaal 2022 in procedure worden gebracht waarbij ingrepen in de functionele structuur worden beoogd. Uitgegaan wordt van een mix van functies met een sterk kernwinkelgebied in het hart van de binnenstad met in de straten en gebieden eromheen meer ruimte voor nieuwe functies zoals wonen, leisure, ambacht en kantoor. Hiermee blijft de binnenstad gezond en bruisend en wordt gehoor gegeven aan de opdracht van de raad om te werken aan huisvesting voor de creatieve sector (zie ook het programma Cultuur).

Om de binnenstad een duidelijker profiel te geven is in 2021 het Kwartierenplan gerealiseerd. In dit plan is de wijkidentiteit van acht kwartieren van de binnenstad benoemd. Via een implementatieplan kan de identiteit op de juiste manier uitgedragen worden richting bewoners, bezoekers en bedrijven. Ook wordt er aangesloten bij de kernwaarden van de Arnhemse citymarketing (Groen, Creatief en Vrij).

Arnhem positioneren voor bewoners en bezoekers

In het afgelopen jaar is het meerjarenplan Citymarketing Arnhem 2022 – 2025 opgesteld. Hierin wordt nadrukkelijk ingezet op duurzame mode en energie. Hiermee sluit de koers van Citymarketing Arnhem aan op de Economische Agenda. Het afgelopen jaar zijn er daarnaast diverse bijeenkomsten met de stad georganiseerd, zijn campagnes zoals Zomer in Arnhem uitgevoerd en is door Citymarketing Arnhem actief bijgedragen aan Studiestad Arnhem, Mode Partners 025 en het marketingoverleg energie.
Er vindt met de uitvoeringspartners Platform Binnenstad Arnhem en Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen strategisch overleg plaats over de inzet op het merk Arnhem voor de doelgroepen bewoners, bezoekers, bedrijven en studenten.
Het merk Arnhem wordt altijd ingezet op maat voor de verschillende doelgroepen en altijd in het perspectief van het verhaal van de stad en regio.

Stimuleren van herhaalbezoek, langer verblijf en meer besteding

2021 is wederom een zwaar en onvoorspelbaar jaar geweest voor de toeristische sector. Toerisme is ten opzichte van 2020 aangetrokken maar blijft nog steeds achter bij de jaren voor de coronacrisis. De onderlinge verschillen in herstel in de sector blijven groot. We werken met onze partners in en rondom de stad aan projecten die de sector helpen herstellen en op een duurzame wijze verder ontwikkelen. We zetten in op het versterken van het (toeristisch) product in combinatie met het spreiden van bezoekers en beschermen van de natuur. Dit heeft vorm gekregen in een Regiodealaanvraag met daarin de vertaling van de Arnhemse ambitie om de duurzame poort naar de Veluwe te vormen, onze inzet in de netwerksamenwerking Veluweop1, het opgeleverde visuele concept voor het belevingsgebied Veluwezoom, de concept recreatiezoneringskaart van de Veluwe en de plek voor duurzaam toerisme in de regionale agenda van de Groene Metropoolregio. Ook is een nieuwe Citystore Arnhem (nieuwe VVV met ander concept) ontwikkeld, die in 2022 in de Eusebius zal openen.

Vanwege onzekerheid rondom coronamaatregelen is al begin 2021 opnieuw gekozen voor een aangepaste Bridge2Liberation editie. Om een zo groot mogelijk bereik te realiseren, is gekozen voor meerdere locaties in de stad, waar afwisselend live of geprojecteerd programma was. De locaties waren: Focus Filmtheater, Theater aan de Rijn, Musis, Olympus College en Eusebius. Het programma werd ook live uitgezonden door Omroep Gelderland.

In 2021 zijn belangrijke stappen gezet in de positionering van de Airborne Region. Zo is er door middel van een inspiratiebijeenkomst en themabijeenkomsten een begin gemaakt met de herijking van het Masterplan uit 2018. Medio februari 2022 moet het nieuwe masterplan gereed zijn.

In 2020 zou het provinciale subsidieprogramma Gelderland Herdenkt, waarvoor wij penvoerder zijn, worden afgesloten. Door corona zijn echter veel activiteiten en evenementen uitgesteld. Een deel van die activiteiten kon alsnog in 2021 worden uitgevoerd, maar een klein deel is opnieuw doorgeschoven naar 2022. Tegelijkertijd heeft de provincie in 2021 wel het subsidieprogramma Vrijheid geopend: het vervolg op Gelderland Herdenkt. Arnhem participeert binnen het programma Vrijheid vanuit twee regio's: Airborne Region en Regio Veluwe. In 2022 wordt het programma vervolgd.

Hoogwaardig voorzieningenniveau

In het grootste deel van 2021 waren evenementen niet toegestaan. Door over te schakelen naar digitale events hebben festivals als Fashion + Design Festival Arnhem (FDFA) en Innovate een groter bereik gekregen, maar is ingeboet op de communityfunctie die evenementen normaliter wel hebben. Veel jaarlijkse Arnhemse evenementen hebben ervoor gekozen hun programma een jaar op te schuiven.

In de zomerperiode hebben enkele spraakmakende evenementen binnen alle beperkingen toch plaats kunnen vinden. De internationale Sonsbeektentoonstelling heeft ondanks twee keer uitstel door corona toch doorgang kunnen vinden, met een editie passend bij de traditie en vraagstukken die nu spelen. De tentoonstelling, die plaatsvond op dertien verschillende binnen- en buitenlocaties in Arnhem en Gelderland met meer dan 44 werken van nationale en internationale kunstenaars, is goed bezocht. In totaal waren er 148.000 bezoekers (waarvan 57.000 bij Kröller Müller) blijkt uit het onderzoek door de HAN naar het bezoekersprofiel en de economische impact.

Er waren 2500 bezoekers bij het uitgestelde UCI WK BMX dat plaatsvond op 21 en 22 augustus 2021 op Papendal. Deelnemers waren uitsluitend de Junioren en Elite rijders. De camping, de breedtesporters en het Ultimate Urban Festival zijn door de coronacrisis niet doorgegaan. In het kader van het WK zijn 2 goed bezochte pumptracks geopend in Arnhem en hebben meer dan 3000 kinderen deelgenomen aan clinics. Voor Gelrepashouders was het mogelijk met 50% korting een ticket te kopen, hier is 14 maal gebruik van gemaakt. De European Cup BMX op Papendal is eind september wel in volle omvang doorgegaan, dat wil zeggen met breedtesporters van alle leeftijden en de Europese top. Er waren zo'n 1200 deelnemers, met een camping. Nederland was net weer open en de cup werd gecombineerd met het Framed en Zomervreugdfestival, waardoor het druk bezocht is.

In 2021 heeft voor het eerst De Grote Schijn plaatsgevonden: een magische avondwandeling in park Zypendaal waar zo'n 30.000 bezoekers uit Arnhem en wijde omtrek aan deel hebben genomen.

Creatieve Industrie

De gemeente heeft middelen en aandacht geïnvesteerd in de ontwikkeling van 'Creatief Arnhem'. De creatieve sector heeft het afgelopen jaar onderzoek gedaan naar versterking van de organisatiegraad van de creatieve industrie, om daarmee van toegevoegde waarde te zijn voor andere sectoren in de stad. Zij gaan komend jaar een coöperatie oprichten.
Het Kwartierenplan is ontwikkeld om een goede verbinding en samenwerking tussen de binnenstad, Modekwartier en Spijkerkwartier tot stand te brengen. Er wordt ingezet op goede bewegwijzering naar het Modekwartier en het Spijkerkwartier, op het vergroenen van de openbare ruimte plus het verfraaien van de elektriciteitskastjes en meer kunst in de openbare ruimte. Daarmee wordt de creativiteit van onze stad, één van onze kernwaarden, goed zichtbaar.

Huisvesting van de Creatieve en Culturele sector is een opdracht vanuit raad en college om het toekomstige tekort aan werkruimtes voor deze sector op te lossen. Gemeentelijke panden (waaronder scholen), woningbouw corporaties en particulieren worden hierbij betrokken.

Modepartners 025 (ArtEZ, State of Fashion, FDFA, Museum Arnhem en Rijn IJssel) werken intensief samen om het bewustzijn over de huidige uitdagingen in het modesysteem te vergroten en alternatieve ontwerppraktijken een podium te bieden. Zij zijn in 2021 vanuit de programma's cultuur en vitale economie ondersteund om met behulp van een projectleider verdere stappen te zetten om onder andere het netwerk van partners uit te breiden en een meerjarenuitvoeringsprogramma op te stellen. Daarbij is ook verbinding gelegd met het uitvoeringsprogramma circulaire economie.

Optimaler human capital aanwezig voor werkgevers

In de afgelopen 12 maanden hebben we met partners in de stad, ondernemers, ondernemersverenigingen, private en publieke sectoren en ondernemersverenigingen veel contact gehad over de uitdagingen op de arbeidsmarkt. Deze partijen streven allen naar één gezamenlijk doen; Optimaler Human Capital voor werkgevers.
Als onderdeel van de economische agenda zijn er afspraken gemaakt met afgevaardigden van bovenstaande partijen om samen aan een Human Capital agenda te gaan werken. Deze agenda kent een viertal speerpunten waarop ingezet wordt:

- Leven Lang ontwikkelen;
- Aantrekken en behoud van talent;
- Onbenut arbeidspotentieel;
- Veerkrachtige arbeidsmarkt.

Onder deze speerpunten zijn verschillende projecten en initiatieven ondergebracht die bijdrage aan het doel; Optimaler human capital voor werkgevers.

Regionale Human Capital Aanpak op kansrijke sectoren

We hebben in de Groene Metropoolregio een opdracht geformuleerd waarmee een kwartiermaker aan de slag gaat om een Human Capital Agenda te realiseren. Hierbij moet ook een verbinding worden gemaakt met de regionale investeringsagenda en de inspanningen van The Economic Board (TEB) op de iconische clusters. Vanuit TEB is een Civic entrepreneur aangesteld om de Regionale Human Capital Agenda op te stellen, committment te verkrijgen van verschillende stakeholders en betrokken partijen. De eerste versie van deze Regionale Human Capital Agenda is live, momenteel wordt er hard gewerkt aan het fine tunen ervan. In de volgende fase (eerste kwartaal 2022) wordt committent van alle betrokken partijen gevraagd en zal er gestart worden met het uitvoeringsprogramma.
De regionale arbeidsmarkt biedt momenteel perspectief in zorg, techniek, ICT en Energie. We steunen initiatieven als Techiekpact, House of IT, SEECE, Connectr, Innovate en nog veel meer andere initiatieven die een bijdrage leveren aan het bestrijden van de krapte op de arbeidsmarkt gericht op bovengenoemde sectoren.

Aantrekken en binden van studenten

Het samenwerkingsverband Arnhem Studiestad wordt steeds verder geprofessionaliseerd. Eenmaal per kwartaal komt de stuurgroep bij elkaar welke bestaat uit verschillende bestuurders van de onderwijsinstellingen en de wethouders van de gemeente Arnhem. Die sturen de regiegroep aan, welke bestaat uit directeuren van de onderwijsinstellingen en een bestuursadviseur Vitale Economie van de gemeente Arnhem welke maandelijks vergaderen. De samenwerkingsovereenkomst is opgesteld. Deze samenwerkingsovereenkomst heeft een duur van in ieder geval twee jaar. Inmiddels zijn er vanuit alle onderwijsinstellingen grenswerkers aangesteld. Deze zorgen voor de verbinding tussen de studenten, de projectleiders en het bestuur. Dit zal bijdragen aan een integrale samenwerking. Vanuit Arnhem Studiestad zijn we ook een samenwerking aangegeven met Start-Club Arnhem. Samen organiseren we een aantal collegetours en is Start-Club Arnhem betrokken bij de Student City Challenge 2022.
City Deal Kennis Maken (CDKM) wordt ingezet om de verbinding te leggen naar de maatschappelijke opgave. Het afgelopen jaar hebben Arnhem en Nijmegen de handen ineengeslagen om het landelijke congres te organiseren. Tevens wordt de samenwerking met City Marketing steeds meer geconcretiseerd bij het profileren van Arnhem als aantrekkelijke (studie)stad. Daarnaast zet City Marketing in op het profileren van Arnhem als broedplaats voor innovatie en het creëren van een ultieme woon en werkplaats.

Waar het gaat over aantrekken maar vooral ook behoud van studenten werken we nauw samen met Connectr. Connectr is een innovatielab waar onderwijs en bedrijfsleven samenwerken aan de wereldwijde verduurzamingsopgave.

Het bieden van faciliteiten en een gebundelde kennisinfrastructuur voor het adequaat opleiden van studenten en professionals in de energiesector

Vanuit het energiecluster in (regio) Arnhem zetten wij onder de noemer Hotspot Energy in op onderwijsinnovatie, praktijkgericht onderzoek en kennisontwikkeling in de driehoek van onderwijs, ondernemers en overheid. Connectr krijgt steeds meer vorm. Binnen Connectr is Human Capital één van de inspanningslijnen. Samen met marktpartijen onderzoekt Connectr of zij specifieke opleidingen kan opzetten binnen de thema's waarbinnen zij actief is. Er is nu met marktpartijen een bedrijfsopleiding op het gebied van laadinfrastructuur in ontwikkeling.

Arnhem beter op de kaart als energiestad

We zien dat onze inzet op een groeiend en bloeiend energiecluster in Arnhem, dat bijdraagt aan de oplossingen voor de maatschappelijke opgaven in de energietransitie en duurzaamheid, momentum heeft. Samen met onze partners zoals Connectr zetten we mooie stappen in het bouwen aan een groeiend en bloeiend ecosysteem, het stimuleren van energie-innovaties en het op de kaart zetten van Arnhem als Hotspot Energy.

Het creëren van inspirerende en innovatieve energiegerelateerde kennis- en werklocaties

Samen met onze partners op de drie energie Hotspots IPKW, Kenniscampus HAN / HVHL en Arnhems Buiten, zijn we bezig met het opstellen van ambitiedocumenten met betrekking tot programma, ruimtelijke kwaliteit, bereikbaarheid en synergie met de omgeving. Het ambitiedocument van Kenniscampus HAN / HVHL is gereed en nu worden afspraken vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst om tot uitvoering te komen. De processen om te komen tot ambitiedocumenten voor Arnhems Buiten en IPKW zijn vertraagd maar lopen wel door.

Innovatie stimuleren

Uit de middelen van de Herstelagenda hebben we samen met (cofinanciering van) de provincie een subsidieregeling voor haalbaarheidsstudies in de energie-innovatie op de drie Arnhemse thema's: waterstof- en brandstoftechnologie, batterij- en laadinfratechnologie en ICT/smartgrids, de groeiversneller Energie opgezet. Er zijn het afgelopen jaar diverse vouchers uit deze subsidieregeling uitgereikt.

Bouwen aan een groeiend energie ecosysteem

We bouwen samen met onze partners verder aan Connectr dat moet zorgen voor verbinden, versnellen en vergroten van ons energie ecosysteem. Een delegatie van de noordelijke provincies is op werkbezoek geweest bij Connectr. Uit accountmanagementgesprekken met bedrijven uit het energie ecosysteem blijkt dat er momenteel veel samenwerkingen worden opgestart met partijen uit Rotterdam. Deze samenwerkingen bieden nieuwe kansen en dragen bij aan het groeien van ons ecosysteem.

Betere (inter)nationale positionering van Arnhem als energiestad

Samen met de Stichting Citymarketing hebben we gebouwd aan een energieke coalitie voor het positioneren en promoten van Arnhem als energiestad. In deze energieke coalitie participeren stakeholders zoals KIEMT, HAN, IPKW, Arnhems Buiten en enkele grote energiebedrijven. Samen publiceren we via Citymarketing nieuws, interviews over Arnhem als Hotspot Energy. Daarnaast is de eerste energykrant uitgegeven. We merken dat deze berichten interesse wekken uit onder meer Rotterdam en Amsterdam.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2021

20A75 Aanvullend evacuatiemonument

We zijn bezig met de uitvoering van het amendement. Nadat alle betrokken partijen zijn gesproken, is er een ontwerper geselecteerd die de opdracht heeft gekregen voor een ontwerp. Begin juli 2021 is er een raadsbrief gestuurd over de Slag om Arnhem waarin de stand van zaken van de uitvoering van dit amendement een plek heeft gekregen. We lopen qua planning nog in lijn met de informatie van die brief. De verwachtte oplevering is september 2022.

20M269 Sparen voor evenementen

Deze motie is op 8 juni 2021 afgedaan met een raadsbrief.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	6.424	6.556	8.087	6.616	1.471
Baten	1.316	935	1.653	1.033	-620
Saldo lasten en baten	***-5.107***	***-5.622***	***-6.434***	***-5.584***	***851***
Toevoegingen aan reserves	249	0	1.010	1.407	-397
Onttrekkingen aan reserves	401	100	397	208	-189
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***153***	***100***	***-613***	***-1.199***	***-586***
Gerealiseerd resultaat	**-4.955**	**-5.522**	**-7.047**	**-6.783**	**264**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten	1.501	V				
Toerisme en recreatie	384	V	Gelderland Herdenkt (zie ook baten)	N	I	BR
Economische Zaken / Acquisitie	298	V	Beleidscapaciteit	N	I	AR
Evenementen	276	V	Evenementen	N	I	BR
Economische Zaken / Acquisitie	256	V	Actieplan Werk - Ondernemers	N	I	BR
Toerisme en recreatie	148	V	Impulsaanpak winkelgebieden	N	I	BR
Toerisme en recreatie	139	V	Slag om Arnhem	N	I	BR
Baten	-387	N				
Toerisme en recreatie	-387	N	Gelderland Herdenkt (zie ook baten)	N	I	BR
Toevoegingen aan reserves	397	V				
Economische Zaken / Acquisitie	271	V	Vitale Economie, programmalijnen	N	I	BR
Evenementen	126	V	Sfeer- en Beeldbepalende Evenementen	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	189	V				
Evenementen	150	V	Sfeer- en Beeldbepalende Evenementen	N	I	BR
Economische Zaken / Acquisitie	39	V	Vitale Economie, programmalijnen	N	I	BR

Gelderland Herdenkt
Het project Gelderland Herdenkt zou in eerste instantie in 2021 eindigen, maar dit is onder andere door corona verlengd tot 2022. Als gevolg hiervan is in 2021 minder subsidie ontvangen en verstrekt dan begroot. Naar verwachting volgen deze baten en lasten in 2022 alsnog.

Beleidscapaciteit
In de afgelopen jaren is een onevenwichtigheid ontstaan tussen de formatieve en daadwerkelijk ingezette capaciteit bij het cluster Strategie, beleid en regie (SBR). Het nadelige verschil is in 2021 tijdelijk opgelost in afwachting van een onderzoek waarbij opgaven en bezetting met elkaar in verband en vergeleken met andere gemeenten worden bezien. De incidentele dekking voor beleidscapaciteit is toegerekend naar de verschillende

stads- en wijkprogramma's. Het extra budget dat aldus ter beschikking is gekomen bleek op het programma Economie niet volledig nodig te zijn, waardoor sprake is van een voordeel van € 298.000.

Evenementen en Slag om Arnhem
Veel evenementen, waaronder de herdenking van de Slag om Arnhem, zijn door corona geannuleerd of hebben in aangepaste vorm doorgang gehad. De niet-bestede middelen van deze evenementen worden via de Bestemmingsreserve Evenementen overgeheveld naar 2022.

Actieplan Werk - Ondernemers
In 2021 is voor het Actieplan Werk - Ondernemers € 370.000 beschikbaar gesteld. Hiervan is aan het eind van het jaar € 114.091 besteed en wordt € 255.909 via de Bestemmingsreserve SEF overgeheveld naar 2022. Achterblijven van de bestedingen heeft vooral te maken met het achterblijven van de aanvragen op de voucherregelingen voor ondernemers. Er zijn hiervoor minder aanvragen ingediend dan vooraf gedacht. Dit komt men name doordat de regeling later is gestart in 2021 dan gepland. Momenteel wordt gekeken hoe deze voucherregeling passend kan worden ingezet voor 2022.

Impulsaanpak Winkelgebieden
In 2021 is € 150.000 beschikbaar gesteld voor de Impulsaanpak Winkelgebieden. Voor deze aanpak is een uitvoeringsplan gemaakt, welke in 2022 geïmplementeerd zal worden. Deze middelen zijn daardoor niet uitgegeven en via de BR SEF voor 2022 gereserveerd.

Mutaties Reserves
De mutaties op de reserves, zowel de BR SEF als de BR Evenementen, houden met bovenstaande verband. Er zijn minder onttrekkingen en meer toevoegingen gedaan dan begroot in verband met afgelasting of versobering van evenementen. Daarnaast is het restant budget Actieplan Werk ook toegevoegd aan de BR SEF ter besteding in 2022.

Indicatoren

Hieronder zijn de specifieke indicatoren behorend bij de doelstellingen uit dit programma opgenomen. Deze indicatoren zijn overgenomen uit de Begroting 2022.

Indicatoren programma					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Snelgroeiende bedrijven	**19,60**	**23,10**	**21,40**	**18,30**	
Eenheid:	Snelgroeiende bedrijven (10% autonome groei aantal werknemers per jaar, over een periode van drie jaar) per 1.000 vestigingen, *voorlopige cijfers				
Bron:	CBS- Lokale economie				
Aantal bezoekers binnenstad	**346**	**328**	**344**		**214**
Eenheid:	Aantal bezoekers binnenstad x 1000. In 2020 is door Locatus i.v.m. corona geen passantentelling uitgevoerd.				
Bron:	Locatus				
Banen in de EMT sector	**7,40**	**7,80**	**7,90**	**7,90**	
Eenheid:	Het aantal banen in de sector EMT, als aandeel van de totale werkgelegenheid.				
Bron:	PWE				
Aantal studenten wat kiest voor Arnhem als MBO en HBO	**24166**	**23817**	**23941**	**24068**	**23480**
Eenheid:	Aantal studenten per jaar				
Bron:	DUO				

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

BBV - Indicatoren					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Demografische druk	**57,60**	**58,30**	**58,10**	**58**	**57,50**
Eenheid:	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (%).				
Bron:	CBS - Bevolkingsstatistiek				

Functiemenging		**58,30**	**58,50**	**58,60**	**58,40**
Eenheid:	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen (%).				
Bron:	PWE				
Aantal banen		**958,60**	**968,50**	**975,70**	**967,10**
Eenheid:	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.				
Bron:	PWE				
Aantal vestigingen		**135,80**	**142,30**	**147**	**156,50**
Eenheid:	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar				
Bron:	PWE				

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Euregio Rijn-Waal
Facility Point
GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Recreatieschap Overbetuwe
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Economic Board regio Arnhem Nijmegen;
- Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA);
- Platform Binnenstad Arnhem (PBA);
- Stichting Arnhemse bedrijventerreinen (StAB);
- Industriepark Kleefse Waard (IPKW);
- GreenBusinessclub Gelderse Poort (GbcGP)
- Overige werklocaties;
- Oost NL;
- Provincie Gelderland;
- VNO NCW;
- Onderwijs- en kennisinstellingen; HAN, Van Hall Larenstein, ROC Rijn IJssel, ArtEZ;
- Stichting Kiemt;
- Stichting Ondernemersfonds Arnhem;
- Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN);
- Stichting Citymarketing Arnhem/ Dit is Arnhem;
- Veluwe op 1;
- Stichting Airnborne Region
- DOCKS (Durven Ondernemen Centraal Klarendal & St. Marten);
- Stichting Atelierbeheer SLAK;
- FDFA;
- Ontwerpersplatform Arnhem (OPA);
- Innovate;
- Schakel 025 -Stroomversneller;
- Verenigd Creatief Arnhem;
- Gelrestad Sport.

Subsidies

Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- St. Ondernemersfonds Arnhem
- Toerisme veluwe arnhem nijmegen
- St. Citymarketing Arnhem
- St. Bridge to Liberation
- St. Airborne Museum

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Economische Koers Arnhem;
- Investeringsagenda Arnhem-Nijmegen;
- Evenementenvisie Evenement organiseren - Gemeente Arnhem;
- Detailhandelsvisie;
- Mise-en-place - de Arnhemse Horecavisie;
- Arnhem, stad op de kaart in internationaal perspectief/ Beleidskader voor internationaal beleid tot 2020;
- New Energy made in Arnhem;
- Standplaatsenbeleid;
- Plan van Aanpak Huisvesting Creatieve en Culturele Sector Arnhem;
- Visie Circulaire Economie en Plan van aanpak CE (juli 2021);
- RPW 2021-2024 (juni 2021 - agendapunt 6.10 bijlage 1);
- Visie Nieuwe Haven (juli 2020 - agendapunt 6.1 bijlage 1);
- Economisch beleid - Gemeente Arnhem (aan de raad aangeboden).

Onderwijs

Goed onderwijs is de basis. Wie gemotiveerd naar school gaat en een goede opleiding kan afronden, heeft later zoveel meer kansen. Vandaar dat we extra inzetten op het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten. Zonder diploma op zak krijgen jongeren het zoveel moeilijker. Dat begint al bij de kinderopvang en de peuterspeelzaal. Kinderen maken een goede start en hebben daar hun leven lang profijt van. Vroegtijdig schoolverlaten staat nooit op zichzelf. Vandaar dat we zorgen voor een goede afstemming tussen jeugdhulp en onderwijs en het tijdens en naschools leren.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Onderwijs: Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen (inclusief onderwijshuisvesting)

Een goede startpositie op school

Investeringen in de eerste levensjaren van een kind zijn cruciaal voor de verdere ontwikkeling. Met voor- en vroegschoolse educatie willen we zoveel mogelijk kinderen met het risico op een taal- of ontwikkelingsachterstand bereiken. Kinderen met een achterstand worden zo vroeg mogelijk gesignaleerd en goed voorbereid op het reguliere onderwijs. Dit gebeurt in de voorschoolse periode in de peuterspeelzalen en de kinderopvang. Deze locaties zijn inclusieve locaties, alle kinderen zijn welkom en krijgen er een passend aanbod. Als kinderen onverhoopt toch met een achterstand aan het onderwijs beginnen, wordt extra ondersteuning geboden om de onderwijskansen van deze kinderen te vergroten. Hier is een doorlopende lijn van voorschool naar vroegschool. Doel is dat kinderen aan groep 3 beginnen zonder taalachterstand. Daarnaast heeft Arnhem een stedelijk aanbod voor nieuwkomers. Zo heeft Arnhem twee locaties in de stad waar de mogelijkheid is voor statushouders en kinderen van arbeidsmigranten om een jaar lang intensief taalonderwijs te volgen voordat ze instromen in het reguliere onderwijs. Daarnaast is er onderwijs voor AZC-kinderen. Op meerdere scholen zijn er taalschakelklassen. Daarnaast kent Arnhem een zomer- en weekendschool. Arnhem heeft in 2021 extra ingezet op de zomerschool om de gevolgen van de lockdown door corona te herstellen.

Doorontwikkeling passende kinderopvang, ontwikkelrecht en onderwijsachterstandenbeleid (OAB)

Samen met betrokken kinderopvangorganisaties, jeugdgezondheidszorg (toeleiding) en Stichting PAS volgen we de kwaliteit van de gesubsidieerde peuteropvang (Ontwikkelrecht, VVE en Passende Kinderopvang).

In 2021 hadden corona en het personeelstekort in de kinderopvang veel impact op de locaties. Met extra middelen is ingezet op versterking op de groepen en vanuit toezicht zijn de opleidingsvereisten tijdelijk aangepast. Dankzij deze interventies konden we ervoor zorgen dat de locaties zo veel mogelijk open konden blijven en een goede plek konden blijven bieden voor alle kinderen. Kinderen met een extra ondersteuningsvraag kregen bijvoorbeeld tijdelijk één op één begeleiding.

Corona had veel impact op het onderwijs. Daarom heeft stichting PAS de capaciteit van de zomerschool uitgebreid: hierdoor konden meer kinderen naar de zomerschool.

Aansluiting passend onderwijs en jeugdhulp

Het Samenwerkingsverband (SWV) is een belangrijke samenwerkingspartner van de gemeente wanneer het gaat om passend onderwijs en jeugdhulp. Deze samenwerking is versterkt zodat tezamen de regie op dit onderwerp gemonitord kan worden. Het SWV heeft een belangrijke rol bij het toetsen en mogelijk maken van dekkend aanbod voor jongeren. De aansluiting tussen passend onderwijs en jeugdhulp is ingericht met gecontracteerde zorgaanbieders. Zo kunnen wijkcoaches snel schakelen wanneer jongeren extra ondersteuning nodig hebben. Voor niet dekkende of niet gecontracteerde zorg wordt er altijd gekeken naar wat er nodig is om de beste plek voor de jongere te organiseren. Maatwerk wordt afgestemd met alle betrokken partijen, ouders/verzorgers en de jongere.

Het SWV en de gemeente zijn van mening dat het vangnet en passend aanbod dekkend is om iedere jongere de juiste plek te bieden om een vervolgstap te maken in onze maatschappij. Of dat nou school, werk of iets anders betekent. We zien mogelijkheden om in de samenwerking efficiëntieverbeteringen toe te passen zodat het passende aanbod en vangnet nog beter fungeert. Regiseurschap en coördinatie zijn hierbij belangrijke factoren die hiertoe zouden kunnen leiden. Het SWV, de gemeente, het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) en andere (regionale) samenwerkingspartners zijn hierover in overleg om ervoor te zorgen dat procesmatig werken de voortgang en begeleiding niet stagneert.

Goede toekomstbestendige (onderwijs)huisvesting

Vanaf de zomer 2021 is de gemeente met de VO Onderwijsbestuurders, jongeren en andere betrokkenen in overleg geweest om te komen tot een gedegen Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs. Ook de gemeenteraad is betrokken geweest in de vorming van dit plan. Dit heeft geleid tot richtinggevende principes en wensen voor toekomstbestendige onderwijshuisvesting. Het plan is in december 2021 doorgestuurd aan de raad ter agendering.

Kansen voor de toekomst

Het jaar 2021 heeft voornamelijk in het teken gestaan van de effecten van corona op het onderwijs. Voorbeelden hiervan zijn de omschakeling naar hybride werken en zorgen dat de leerlingen zoveel mogelijk lesstof krijgen aangeboden.

We zien een beweging van onderwijs richting de wijk. Waarbij de maatschappelijke vraagstukken uit de wijk worden geïntegreerd in het onderwijs. Bovendien signaleren we een trend in het onderwijs waarbij adequate hulp aan kwetsbare jongeren steeds doelgerichter en efficiënter wordt ingericht met behulp van schoolmaatschappelijk werk. Ondanks de coronamaatregelen lopen we niet achter op de koers.

De uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs maakt verbinding en een sterkere samenwerking tussen de gemeente en scholen mogelijk. Vanuit de gemeente zijn er middelen beschikbaar gesteld om projecten te starten waarbij de psychosociale achterstand buiten schooltijd kan worden aangepakt. Dit hangt nauw samen met de ontwikkeling van de pedagogische wijk. Bovendien heeft de gemeente met VIOS (Veiligheid in om school) een sterk programma uitgerold waarbij alle samenwerkingspartners met elkaar de (sociale) veiligheid van Arnhemse jongeren waarborgen. Dit systeem kent een goede signaleringsfunctie waarbij tijdig kan worden ingegrepen indien jongeren, door wat voor omstandigheden dan ook, gehinderd worden om dagelijkse schoolgang veilig te beleven.

Nieuw plan voorkomen voortijdig schoolverlaten (VSV)

Sinds het openstellen van de subsidieregeling 'Aanpak Voortijdig Schoolverlaten Arnhem 2021 tot en met 2024' zijn er gevarieerde aanvragen ingediend. Scholen en samenwerkingspartners weten goed gebruik te maken van de mogelijkheden die de gemeente biedt binnen de kaders van de VSV-aanpak. Het onderwijs neemt de regie in de uitvoer. Met alle partijen zijn monitoringsafspraken gemaakt om de beoogde resultaten en kwaliteit te borgen. Ondanks de beperkingen rondom corona hebben we in september 2021 een succesvolle VSV-bijeenkomst georganiseerd in het Gelredome. Eén van de uitvoerders van een VSV-project heeft daarbij als gastheer deze locatie beschikbaar gesteld.
Bij de vervolgaanvragen voor kalenderjaar 2022 hebben we gezien dat goede resultaten hebben geleid tot mogelijkheden voor meerjaren subsidieverstrekking. Vooral de inzet van Schoolmaatschappelijk- / jongerenwerkers blijkt zeer effectief te zijn voor een goede aansluiting bij de jongeren. Vanuit deze aansluiting wordt samen met de jongere schoolhervatting of een andere route, bijvoorbeeld naar werk, gerealiseerd.

Ontwikkelen van integrale aanpak kwetsbare jongeren tot 27 jaar

Met de nieuwe regionale aanpak jeugdwerkloosheid is er in gezamenlijkheid (onderwijs en arbeidsmarkt) een aanpak ontwikkeld waarbij de transitie van onderwijs naar werk centraal staat, maar ook zeker aandacht is voor de andere leefgebieden van jongeren zoals financiën, wonen en zorg. De uitgangspunten die zijn geformuleerd in het Arnhemse jeugdbeleid worden door vertaald naar de uitvoeringsplannen en opdrachten van maatschappelijke partners. Hierdoor ontstaat er meer samenhang en verbinding tussen de verschillende leefgebieden.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2021

20M252 Duidelijkheid voor het onderwijs

Deze motie is afgedaan middels een raadsbesluit over gemeentelijke bijdrage aan de verbetering van de ventilatie in schoolgebouwen. De betalingen voor verbeteringen van de ventilatie in schoolgebouwen zijn inmiddels uitgekeerd.

20M256 Ouderbijdrages beperken

Omdat met name in het voortgezet onderwijs- Rhedense leerlingen Arnhemse scholen bezoeken en vice versa (dit geldt voor de scholen binnen het samenwerkingsverband De Verbinding), is besloten hierin samen op te trekken. Arnhem en Rheden werken bovendien samen binnen de Gelrepas, een participatie instrument dat vooralsnog voor sportieve, culturele en recreatieve activiteiten ingezet kan worden voor de doelgroep, maar ook mogelijkheden biedt tot uitbreiding naar andere minimaregelingen.

Per 1 augustus 2021 is de wet Vrijwillige Ouderbijdrage gewijzigd. De kern van de wijziging:

- Alle leerlingen moeten mee kunnen doen met activiteiten die de school organiseert, ook als ouders de vrijwillige ouderbijdrage (cat.4 zie afb. 1) niet betalen.

- Scholen worden verplicht dit expliciet te vermelden in de schoolgids en het schoolplan.
- Kosten die voor ouders overblijven, betreffen voorgeschreven persoonsgebonden materiaal (cat. 2).

Doordat de zogenaamde “categorie 4 schoolkosten” is gewijzigd naar de vorm van een vrijwillige ouderbijdrage, mag er geen uitsluitingsgrond meer zijn voor leerlingen om aan bepaalde activiteiten deel te nemen. De wetgever verplicht daarnaast scholen hier expliciet over te communiceren naar leerlingen en hun ouders. De gemeente heeft aangegeven hierop toe te zien.

Bovendien heeft het college aangegeven aan de schoolbesturen dat wij voornemens zijn onze schoolkostenregeling hierop aan te passen. Dat betekent dat wij tegemoet komen in kosten uit categorie 2 (persoonsgebonden materialen die langer dan een jaar meegaan).
Daarnaast willen wij ook de verstrekking van deze vergoeding op een andere wijze in gaan richten. Wij willen daartoe de (vernieuwde) GelrePas inzetten. Deze biedt de mogelijkheid om een vergoeding direct aan de doelgroep toe te kennen. Een leerling kan via een geoormerkt tegoed zelf de benodigde middelen aanschaffen, bij geselecteerde aanbieders. De GelrePas is als uitvoerder alle geïnventariseerde participerende scholen aan het koppelen in het systeem van de Gelrepas.
Per start studiejaar 2022/2023 verwachten we het operationeel te hebben. Los daarvan geven we gehoor aan het signaal van scholen dat er verschraling plaatsvindt door de wetswijziging. Hlerover worden gesprekken gevoerd met schoolbestuurders.

20M281 Tekort aan studieplekken voor studenten in Arnhem
Deze motie is afgedaan. In de wekelijkse coronaraadsbrieven is aandacht besteed aan hoe studieplekken tijdens de lockdown zijn ingericht.

20M282 Bijdrage aan de regionale aanpak personeelstekort onderwijs
Deze motie is afgedaan. De stuurgroep Regionale Aanpak Personeelstekort (RAP) heeft de relatie tussen de krapte op de woningmarkt en het lerarentekort al ruimte tijd geleden besproken. Vanuit RAP is naar aanleiding hiervan de website wordleraarinarnhem.nl ontwikkeld.
Over het algemeen zegt de stuurgroep dat de woningnood geen thema is voor het personeelstekort. De gemeenteraad heeft in juli 2020 het ‘Plan van Aanpak: Woningbouwontwikkeling’ vastgesteld. De regio en gemeente Arnhem spannen zich samen in voor de realisatie van voldoende huur- en koopwoningen in de betaalbare segmenten.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	19.216	18.895	19.747	19.757	-10
Baten	2.971	2.395	2.683	2.847	163
Saldo lasten en baten	***-16.245***	***-16.499***	***-17.064***	***-16.911***	***153***
Toevoegingen aan reserves	8.187	8.004	8.457	8.698	-241
Onttrekkingen aan reserves	6.473	6.922	7.307	7.570	263
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-1.714***	***-1.082***	***-1.150***	***-1.128***	***22***
Gerealiseerd resultaat	**-17.959**	**-17.581**	**-18.214**	**-18.039**	**175**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten	23	V				
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	332	V	Beleidscapaciteit	N	I	AR
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	-309	N	Onderwijshuisvesting	N	I	AR
Baten	151	V				
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	151	V	Onderwijshuisvesting	N	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Onderwijshuisvesting

Het nadeel op onderwijshuisvesting wordt veroorzaakt door enerzijds hogere lasten vanuit de OZB door aanslagen uit oude jaren en hogere taxaties. Anderzijds door niet geraamde beheerskosten, welke worden doorbelast aan (tijdelijke) gebruikers, wat een deel van het voordeel op de baten verklaart.

Beleidscapaciteit

In de afgelopen jaren is een onevenwichtigheid ontstaan tussen de formatieve en daadwerkelijk ingezette capaciteit bij het cluster Strategie, beleid en regie (SBR). Het nadelige verschil is in 2021 tijdelijk opgelost in afwachting van een onderzoek waarbij opgaven en bezetting met elkaar in verband en vergeleken met andere gemeenten worden bezien. De incidentele dekking voor beleidscapaciteit is toegerekend naar de verschillende stads- en wijkprogramma's. Het extra budget dat aldus ter beschikking is gekomen bleek op het programma Onderwijs niet volledig nodig te zijn, waardoor sprake is van een voordeel van € 332.000.

Indicatoren

Hieronder zijn de specifieke indicatoren behorend bij de doelstellingen uit dit programma opgenomen. Deze indicatoren zijn overgenomen uit de Begroting 2022.

Indicatoren programma					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Het percentage (doelgroep)peuters dat gebruik maakt van VVE of ontwikkelrecht (verplichte BBV-indicator)		**97**	**86**	**92**	**86**
Eenheid: Doel is om alle peuters met een risico op een taalachterstand (deze kinderen krijgen een VVE- indicatie) te bereiken. Het totaal aantal peuters in Arnhem met deze indicatie was in het schooljaar 2019/2020 488. 2020 staat voor schooljaar 2019/2020.					
Bron: Stichting PAS					
Voortijdige schoolverlaters VO		**0,95**	**0,83**	**0,61**	**0,84**
Eenheid: % voortijdig schoolverlaters van totaal aantal leerlingen in het VO					
Bron: DUO					
Voortijdige schoolverlaters MBO		**7,20**	**7,20**	**6,40**	**6,93**
Eenheid: % voortijdig schoolverlaters van totaal aantal leerlingen in het MBO					
Bron: DUO					

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

BBV - Indicatoren						
Effectindicator		**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)			**2,90**	**2,70**	**2,50**	**2,60**
Eenheid:	% voortijdig schoolverlaters van totaal aantal leerlingen					
Bron:	DUO					
Absoluut verzuim		**0,50**	**1,10**	**1,80**	**3,10**	
Eenheid:	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019". Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. Streefwaarde absoluut verzuim: 0,5 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.					
Bron:	Ingrado					
Relatief verzuim		**27**	**26**	**32**		
Eenheid:	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019". Streefwaarde relatief verzuim: 20 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.					
Bron:	Ingrado					

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Op alle gebieden wordt nauw samengewerkt met besturen en medewerkers van onderwijs (primair onderwijs (PO), voortgezet onderwijs (VO), (voortgezet) speciaal onderwijs (V)SO, middelbaar beroepsonderwijs (MBO) en hoger beroepsonderwijs (HBO), voorschoolse voorzieningen, kinderopvang, maatschappelijke partners en sociaal ondernemers.
In de uitvoering worden maatschappelijke partners betrokken.

Subsidies

Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 1.000.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- St. Natuurcentrum Arnhem
- St. Peutercentra Arnhem
- Rijn Ijssel Roc
- IVIO-Opleidingen
- De Onderwijsspecialisten

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Subsidieregeling Aanpak voortijdig schoolverlaten;
- Plan van aanpak voortijdig schoolverlaten Arnhem 2021 tot en met 2024;
- Jaarprogramma onderwijshuisvesting 2020;
- Herstelagenda; Arnhemse aanpak onderwijs;
- Subsidieregeling Voorschools Aanbod Arnhem;
- Raadsvoorstel en -besluit Verzelfstandiging Natuurcentrum Arnhem;
- Raadsbesluit om gemeentelijke leerplichttaken regionaal uit te voeren;
- Raadsbesluit om RMC-taken / Team VSV onder te brengen bij het RBL;
- Raadsbesluit d.d. 6 november 2017 wijziging MGR sociaal domein;
- Integraal huisvestingsplan primair onderwijs Arnhem 2017-2026.

Cultuur

Een stad met een rijk cultureel aanbod is aantrekkelijker om te wonen, te werken en te verblijven. Onze inzet is daarom dat we blijven werken aan de verdere ontwikkeling van ons culturele aanbod. We stimuleren culturele instellingen om meer mensen in aanraking te brengen met kunst en cultuur, om zoveel mogelijk mensen te laten meedoen. Cultuur is er immers voor iedereen. En we stimuleren cultuurmakers te innoveren en nieuwe dingen uit te proberen. Daar hoort bij dat we zorgen voor voldoende ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad. Daarnaast moet cultuurhistorisch erfgoed een prominente plek hebben in de stad. Mensen moeten het kunnen zien, er meer over te weten kunnen komen en het kunnen beleven.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar

Verbreding van cultuurbereik en participatie

Door corona is de toegankelijkheid en bereikbaarheid van cultuur en cultuurdeelname in periodes tot stilstand gekomen. Een voorbeeld hiervan is dat cultuuractiviteiten in het onderwijs achterbleven. Er is ook sprake van dalende aantallen cursisten bij allerlei lessen, een afnemend aantal vrijwilligers en minder Arnhemmers die actief zijn in de amateurkunst. Wel zijn er allerlei culturele creatieve vormen bedacht om cultuur te blijven beleven, zoals het Arnhems Uurtje Cultuur van Rozet.

Cultuur is van en voor iedereen

Er is met partners uitvoering gegeven aan het Convenant Cultuureducatie Primair Onderwijs 2015 - 2023. Een van de pijlers van het landelijke programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) 2021-2024 is cultuureducatie verbreden naar het buitenschoolse onderwijs en een koppeling realiseren met het voortgezet onderwijs. Onderdeel van CmK is Meer muziek in de Klas waarvoor in 2021 een muziekakkoord is afgesloten voor de regio Gelderland-Midden, waarin de ondertekenende partijen afgesproken hebben zich in te zetten om de kwaliteit van het muziekonderwijs in het basisonderwijs te borgen en te versterken. De financiële dekking van het aandeel van de gemeente in het programma CmK is structureel begroot binnen de cultuurbegroting (in de subsidie voor Rozet). Door corona zijn de activiteiten op het gebied van cultuureducatie in het onderwijs achtergebleven.
In 2021 is het tweejarig programma Age Friendly Cultural Cities, bedoeld om de deelname aan cultuur door ouderen een impuls te geven, met een half jaar vertraging vanwege corona afgerond. Onder de noemer ‘Cultuurparticipatie 55+’ hebben de partners in Age Friendly Cultural Cities voor de periode 2021-2023 een convenant afgesloten om het programma voort te zetten met als doel de kwaliteit van de cultuurparticipatie voor ouderen te borgen.
Amateurkunst Aanbieders Arnhem (AAA), een samenwerkingsverband van aanbieders van amateurkunsteducatie en -participatie in Arnhem, is in 2020 eenmalig ondersteund middels een opstartsubsidie en in 2021 met een subsidie om de inzet van het platform voor de toekomst te borgen. Het platform behartigt de belangen van amateurkunstaanbieders in de stad en brengt in kaart waar de wensen en behoeften liggen. Ook zet het zich in voor sectorbrede onderwerpen zoals onder andere huisvestingstekorten, eerlijke beloning, subsidies en de gevolgen van de coronacrisis.

Versterking van de culturele infrastructuur

De uitvoering van de acties in het kader van de Actualisatie van STROOMversnelling ligt op koers. We hebben de afgelopen periode geïnvesteerd in ons makersklimaat, er is een plan ‘Huisvesting van de culturele en creatieve sector' vastgesteld en onder andere ingezet op versterking van de lokale media onder andere met een Mediafonds, zoals bij de inspanningen is aangegeven.

Stimulering van het makersklimaat en van nieuwe verbindingen, ook met andere domeinen

Schakel025, is het platform dat het culturele veld in de volle breedte ondersteunt en verbindt door het delen van kennis over de beroepspraktijk. Schakel025, dat onder andere de regeling Stroomversneller uitvoert, heeft twee keer een extra impuls gekregen door een extra bijdrage uit de coronamiddelen van het Rijk. Hierdoor kunnen makers extra worden ondersteund. Ook heeft Schakel025 een programma ontwikkeld om de verbinding tussen makers, de kunst- en cultuursector en andere domeinen te versterken. Uitvoering van het programma vindt in 2022 plaats.

Het Arnhemse uitvoeringskader beeldende kunst in de openbare ruimte is vastgesteld. Doel is het standaardiseren van processen met betrekking tot kunstopdrachten en het waarborgen van een artistiek en kwalitatief hoogwaardige collectie beeldende kunst in de openbare ruimte. Er zijn kunstopdrachten verstrekt, zoals Kunstroute Schuytgraaf, en pilots uitgevoerd met onder andere muurschilderingen in de stad. De internationale Sonsbeektentoonstelling heeft ondanks twee keer uitstel door corona toch doorgang kunnen vinden, met een editie passend bij de traditie en vraagstukken die nu spelen. De tentoonstelling, die plaatsvond op dertien verschillende binnen- en buitenlocaties in Arnhem en Gelderland met meer dan 44 werken van nationale en internationale kunstenaars, is goed bezocht. In totaal waren er 148.000 bezoekers (waarvan 57.000 bij Kröller Müller) blijkt uit het onderzoek naar het bezoekersprofiel en de economische impact van de HAN.

Modepartners 025 (ArtEZ, State of Fashion, FDFA, Museum Arnhem en Rijn IJssel) werken intensief samen om het bewustzijn over de huidige uitdagingen in het modesysteem te vergroten en alternatieve ontwerppraktijken een podium te bieden. Vanuit het cultuurbudget en het programma Vitale Economie is een bijdrage geleverd om met een projectleider verdere stappen te zetten om onder andere het netwerk van partners uit te breiden en een meerjarenuitvoeringsprogramma op te stellen. Daarbij is ook verbinding gelegd met het uitvoeringsprogramma circulaire economie.

Zorg voor voldoende ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad

Huisvesting voor de culturele en creatieve sector is van groot belang. De raad heeft op 7 juli 2021 ingestemd met het 'plan huisvesting voor de creatieve en culturele sector'. Eén van de instrumenten is een subsidieregeling 'Creatieve bedrijfsverzamelgebouwen'. Het doel hiervan is het realiseren van nieuwe ateliers, expositieruimtes en/of werkruimtes voor creatieven door het subsidiëren van kosten voor planvorming en/of haalbaarheidsonderzoek van een creatief bedrijfsverzamelgebouw. Sinds augustus 2021 zijn er 11 aanvragen ingediend, waarvan 4 aanvragen gehonoreerd zijn, 1 is ingetrokken en 6 wachten nog op een definitieve beoordeling. Er zijn nog geen nieuwe m2 gerealiseerd, daarmee lopen we achter op de planning van gemiddeld 3.000m2 per jaar in de periode 2021 tot en met 2024.

Versterken lokale media

De Streekomroep Midden Gelderland (RTV Arnhem) is in ontwikkeling en de raad is in oktober geïnformeerd over de voortgang van de professionalisering. De organisatie is versterkt en er wordt samengewerkt met andere lokale omroepen, de NOS en Omroep Gelderland. Dit draagt bij aan een betere omroep. Doordat er in de gemeentebegroting 2022 geen extra middelen toegekend zijn voor de omroep en er geen structurele oplossing is voor de ondersteuning ervan, dreigt het gevaar dat de huidige ontwikkelingen niet alleen stagneren, maar dat de omroep straks weer terug bij af is. Vooruitlopend op een mogelijke structurele oplossing is besloten om net als in 2021 ook in 2022 €100.000 extra beschikbaar te stellen vanuit de rijksmiddelen voor coronaondersteuning. Het nieuwe kabinet wil de toekomstige financiering van lokale omroepen niet meer via het gemeentefonds laten gaan en heeft extra middelen begroot voor de lokale media. De uitwerking hiervan, en de gevolgen voor de toekomstige financiering van de lokale omroep, zullen wij nauwlettend volgen.
Het Mediafonds Arnhem is september 2021 gelanceerd en loopt tot september 2023. Mediamakers kunnen hier een beroep doen op financiële ondersteuning van hun journalistieke initiatieven. Er is reeds een aantal aanvragen ingediend. Hiervoor is in totaal € 130.000 beschikbaar gesteld.

Profilering en vitalisering van het culturele klimaat

We hebben op verschillende manieren gewerkt aan het behouden en versterken van onze positie als cultuurstad, zie hiervoor de toelichting bij onderstaande inspanningen. De voorbereiding van een financieel haalbaar plan binnen de kaders en de besluitvorming over de vernieuwing van het Stadstheater en huisvesting van onze rijksgezelschappen heeft meer tijd gevergd.

Toekomstbestendige huisvesting van Museum Arnhem, onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans en het Stadstheater

De vernieuwbouw van Museum Arnhem zit in de laatste fase. Heropening van Museum Arnhem is in het voorjaar voorzien. Op 25 januari jl. is de raad naar aanleiding van art. 44 vragen geïnformeerd over de voortgang.
Het museum heeft de tijdelijke sluiting benut om in de afgelopen jaren een groot collectie- en registratieproject uit te voeren. Ook zijn, in aanloop naar het nieuwe depot, werkzaamheden gestart voor het afstoten en overdracht in beheer van enkele deelcollecties (zoals bouwfragmenten resp. archeologie). Dit met als doel de kwaliteit en samenstelling van de collectie te verbeteren en/of objecten een plaats te geven waar ze beter functioneren. Het college heeft hiermee ingestemd en de raad in december geïnformeerd. Begin 2022 volgt de formele afhandeling.

De huisvesting van het Stadstheater en onze rijkgezelschappen Oostpool en Introdans, en het (onderdeel van) de Lauwersgracht Alliantie loopt al meerdere jaren en is zeer complex. Toen in de loop van 2021 bij de uitwerking van het concept Programma van Eisen (o.b.v. raadsbesluit 16 december 2020) helder werd dat dit niet binnen de door de gemeenteraad vastgestelde financiële kaders paste, is gewerkt aan een nieuw raadsvoorstel 'Vervolg Lauwersgrachtalliantie' dat in december 2021 is voorgelegd. Op 2 februari jl. heeft de gemeenteraad het raadsvoorstel geamendeerd en besloten tot vernieuwing van het Stadstheater. Met het Stadstheater worden verschillende scenario's uitgewerkt en wordt toegewerkt naar één integraal project met de grote en een kleine zaal. Samen met Oostpool en Introdans worden gesprekken met de provincie gevoerd over een bijdrage aan hun huisvesting.

Van de reeds gemaakte plankosten is een bedrag van € 417.418 afgeboekt op het jaarresultaat. Dit omdat met het recent aangenomen raadsvoorstel deze plannen niet meer zullen worden uitgevoerd en ook niet bijdragen aan de realisatie van de vernieuwing van het Stadstheater.

Versterking van de (samenwerking in de) cultuurregio 025 Arnhem Nijmegen

De Cultuurregio 025 heeft een stevige positie gekregen binnen de maatschappelijke opgave 'Ontspannen Regio' van de Groene Metropoolregio (GMR). De basis voor de gezamenlijke agenda is het Transformatievoorstel dat op verzoek van de provincie in het kader van de coronacrisis is opgesteld in intensieve samenwerking met de regiogemeenten. De provincie heeft hiervoor een bijdrage van € 1,3 miljoen beschikbaar gesteld, minder dan de € 6 miljoen die was gevraagd. Dit betekende dat scherpe keuzes moesten worden gemaakt. Hiervoor is eind 2021 de Kadernotitie voor het uitvoeringsplan Transformatievoorstel Cultuurregio 025 vastgesteld. Focus voor inzet van de middelen ligt op innovatie, scholing personeel, cultuureducatie en amateurkunst. Daarnaast worden de werkzaamheden van Cultuur Oost en Erfgoed Gelderland in overleg met hen beter gericht en afgestemd op wat er in onze regio nodig is; dit binnen de provinciale opdracht. Nadere uitwerking volgt in het eerste kwartaal van 2022 onder regie van GMR; de culturele sector wordt actief betrokken.

Erfgoed levert een bijdrage aan een aantrekkelijke stad om in te wonen, te werken, te winkelen en te recreëren

Beschermen, herbestemmen en zichtbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed

Voor de toelichting wordt verwezen naar onderstaande inspanningen.

Bescherming en herbestemming van cultuurhistorisch erfgoed

Aan bescherming en herbestemming van cultuurhistorisch erfgoed is op verschillende manieren invulling gegeven. Als voorbeelden kunnen worden genoemd: vergunningaanvragen voorzien van advies op het gebied van monumenten en archeologie, de aanwijzing van de Lucaspastorie in Elden, dijkhuisjes in Elden en de steenfabriek Elden als gemeentelijk monument en bescherming van cultuurhistorische waarden via het bestemmingsplan. Bij dat laatste kan worden gedacht aan het bestemmingsplan voor Coberco met de kenmerkende melkfabriek langs de Westervoortsedijk. Met betrekking tot Elden is gestart om cultuurhistorische waarden en potentiële monumenten in beeld te brengen, naast de al genoemde objecten. De Walburgiskerk kan ook niet ongenoemd blijven. Restauratie en herbestemming van dit icoon zijn afgerond waarbij de gemeente en het Rijk een adviserende rol hadden. Voorbereidend werk in relatie tot de Omgevingswet kan vooral worden gekoppeld aan het bepalen van werkingsgebieden op het gebied van monumenten en archeologie die doorvertaald zijn naar het digitale stelsel voor het toekomstige Omgevingsplan. Dit werk is afgerond. Tot slot van deze voorbeelden is deelgenomen aan de vervaardiging van de beheervisie Sonsbeek voor een goede omgang met hier aanwezige cultuurhistorische waarden.

Ter voorbereiding op een soepel proces tussen ODRA en Erfgoed en optimalisering van de dienstverlening is begonnen met het maken van een afsprakenkader in relatie tot proces en rollen. Dit afsprakenkader wordt gemaakt door het Gelders Genootschap dat voor deze opdracht is ingehuurd.

Met de komst van de Omgevingswet komt de juridische grondslag voor team Welstand en Monumenten te vervallen. Gemeenten moeten op dat moment beschikken over een adviescommissie voor omgevingskwaliteit. De onderliggende verordening is door het college vastgesteld en ligt in 2022 voor aan de gemeenteraad. De

nieuwe commissie wordt ingezet als een verbreding van het huidige team Welstand en Monumenten. Dit om op het gebied van stedenbouw en landschap ontwikkelplannen beter in relatie tot hun omgeving te kunnen beoordelen, de gedachte van de Omgevingswet volgend.

Samen met het programma NemiA is gewerkt aan een startnotitie voor de verduurzaming van monumenten. Dit krijgt een vervolg in 2022 en gaat leiden tot een beleidsinstrument op dit gebied (richtlijnen, informatievoorziening en ondersteuningsmogelijkheden).

Aan het project 'Citizen Science' van de Universteit Leiden is een financiële bijdrage verschaft voor inventarisatie en toets van aanwezig archeologisch erfgoed in Arnhem-Noord. Dit maakt deel uit van een groter project om de Veluwe op dit punt beter in beeld te krijgen. Voor Arnhem leverde het project onbekende grafheuvels op en uitgestrekte akkercomplexen uit de ijzertijd. Bij dit project zijn burgers ingeschakeld die samen met archeologen aan de hand van het Actueel Hoogtebestand Nederland de Veluwe afzochten naar archeologische relicten.

Een actualisatie van de archeologische verwachtingskaart met Tweede Wereldoorlog als tijdlaag is in conceptvorm gereed gekomen.

Zichtbaar en beleefbaar maken van erfgoed

In 2021 heeft het Romeinse fort in Meinerswijk de status van UNESCO werelderfgoed gekregen, een dossier waar lang aan is gewerkt. Het fort maakt deel uit van de Nedergermaanse limes die als geheel is aangewezen als werelderfgoed.
Ter voorbereiding op de herinrichting van de Velperweg is een beroep gedaan op de zogeheten Erfgoeddeal, een samenwerkingsverband tussen het Rijk, gemeenten en maatschappelijke organisaties die actief zijn in de ruimtelijke ordening en erfgoedzorg. Dit heeft geleid tot een subsidie van €600.000 euro die voor de herinrichting van de Velperweg wordt ingezet om cultuurhistorische accenten te leggen zoals relaties met landgoederen.
Een ander voorbeeld van beleefbaar maken van erfgoed is het terugbrengen van cultuurhistorie in de openbare ruimte van de Geitenkamp. Andere voorbeelden zijn de openstelling van het stadhuis tijdens Open Monumentendag en ondersteuning van het werk van het bijbehorende stichtingsbestuur en het tentoonstellen van archeologisch vondstmateriaal in Rozet waaronder de 'Vondst van de Maand' die in de edities van de Arnhemse Koerier wordt opgenomen. De verkenning van nieuwe functies in de historische kelders is afgerond. Het vervolg wordt in 2022 opgepakt.

Ontsluiting van kennis over erfgoed

De monumentendatabase Planon is gevuld met monumenten- en andere erfgoedgegevens. Deze zijn vertaald naar werkingsgebieden die een plek krijgen in het digitale stelsel van het Omgevingsplan. Redactioneel en financieel is een bijdrage geleverd aan het boek De Geitenkamp als onderdeel van de Arnhemse Monumentenreeks. Het kader voor het publieksboek met betrekking tot de archeologie van de zuidelijke binnenstad is met de uitgever afgestemd. Er vindt nu historisch onderzoek plaats om resten van aangetroffen markante gebouwen van een geschiedkundige context te voorzien. Denk hierbij aan het minderbroedersklooster aan de Broerenstraat. Er zijn verschillende lezingen gegeven. Deze zijn gekoppeld aan de zogeheten ArcheoAcademy, een onderdeel van de Archeohotspot in Rozet die, onder beperkingen van de coronacrisis, weer open is. Samen met Rozet is gewerkt aan verdere programmering van de Archeohotspot.

Regisseren en uitvoeren van archeologisch onderzoek en archeologisch depotbeheer

In Arnhem zijn verschillende archeologische projecten uitgevoerd waarbij de regie bij de gemeente lag. Hierbij kan worden gedacht aan proefsleuvenonderzoek in Malburgen (Sluiseiland) en Gaardenhage maar ook aan de opgravingen aan de Nieuwstraat/Rijnkade. Het onderzoek naar de Romeinse limesweg in Schuytgraaf is uitgevoerd door archeologen van de gemeente. De Limesweg werd niet gevonden, wel een Karolingische weg uit omstreeks 700 n. Chr. Wellicht gaat het hier om een route tussen Elst en Arnhem-Meinerswijk. Ook het onderzoek naar het Romeinse grafveld in Schuytgraaf is uitgevoerd. Dit kon hierdoor, met het oog op de nieuwbouw, beter begrensd worden. Gebleken is dat afdekking van de vindplaats met harde materialen negatieve gevolgen heeft voor de zichtbaarheid van sporen. Voor het zelf kunnen uitvoeren van archeologisch onderzoek (behoud van certificaat) vond een jaarlijkse externe audit plaats. Op vrijwel alle punten voldeed het onderliggende kwaliteitshandboek en hanteren daarvan.

Regioadvisering archeologie

De regioarcheologie is verlengd voor de periode 2021-2024 met provinciale subsidie en bijdragen van deelnemende gemeenten als financiële basis. Werkzaamheden van de regio-archeoloog bestonden hoofdzakelijk uit het geven van advies met betrekking tot archeologie in ruimtelijke projecten. Daarnaast heeft UNESCO ook in de regio werelderfgoed aangewezen. Het gaat om de Romeinse tempels in Elst en het castellumterrein in de Bijland. Ook op dit dossier is inzet gepleegd. Samen met Arnhemse archeologen wordt aan een handboek gewerkt met richtlijnen voor archeologisch onderzoek in de regio en Arnhem. De regioarcheoloog heeft ook gefunctioneerd bij vervanging van Arnhemse archeologen en als senior archeoloog op Arnhemse projecten. Samenwerking wordt inhoudelijk en praktisch als erg nuttig ervaren.

Impact corona: extra steun culturele instellingen en kunstenaars
De maatregelen tegen verspreiding van het coronavirus hebben al bijna twee jaar ingrijpende gevolgen voor de culturele en creatieve sector. In december 2020 en in april 2021 hebben we een pakket aan maatregelen genomen om de sector te ondersteunen. Daarbij volgden we de drie pijlers: hulp bieden bij nood, ondersteunen tijdens de overgangssituatie en werken aan transitie & innovatie. Met beide steunpakketten hebben we de culturele infrastructuur in Arnhem overeind gehouden en noodsteun geboden aan een breed spectrum van culturele instellingen, van professioneel tot amateur, van gesubsidieerd tot particulier. Ook hebben we diverse maatregelen genomen om zelfstandige makers en zzp'ers te ondersteunen.
De maatregelen van het derde steunpakket Kunst & Cultuur 2022 -2023 in november 2021 concentreren zich op 'makers', 'transitie & innovatie' en 'huisvesting'. We hebben daarbij onder andere aandacht voor werk en inkomen, alumni van de kunstvakopleidingen, opdrachten voor kunst in de openbare ruimte en verbinding met andere domeinen (zoals het sociale domein). Hiermee wordt aangesloten op de actiepunten van de actualisatie van het Arnhems cultuurbeleid Stroomversnelling uit 2020. Voor de drie achtereenvolgende steunpakketten zijn de rijkscoronamiddelen ingezet (in totaal circa € 4,8 miljoen). Dit betreft de rijks- en meerjarige door fondsgesubsidieerde instellingen ontvangen rechtstreeks ondersteuning van het Rijk.
Met de decembercirculaire is wederom door het Rijk een bedrag van circa € 480.000 beschikbaar gesteld voor de lokale culturele infrastructuur. Dit heeft begin 2022 geleid tot een aanvullend pakket met focus op ondersteuning van individuele makers en culturele instellingen waar de gemeente geen (structurele) subsidierelatie mee heeft.
Het is duidelijk dat de (na-ijl)effecten van de crisis ingrijpend en langdurig zullen zijn, zoals het herstel van publieksbereik, planning van producties, interen op reserves waardoor er geen ruimte is voor investeringen, de gevolgen voor de werkgelegenheid en de inkomenspositie van werknemers en zzp'ers.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2021
20A79 Versterken lokale media
Het amendement is in uitvoering. Voor de toelichting wordt verwezen naar de inspanning 'Versterken lokale media'.

20A81 Huisvesting cultuurorganisaties
Wat betreft de huisvesting van het Stadstheater en onze rijkgezelschappen Oostpool en Introdans (Lauwersgracht Alliantie) is gewerkt aan een nieuw raadsvoorstel dat in december 2021 is voorgelegd. Zie voor een verdere toeliching de inspanning 'Toekomstbestendige huisvesting van Museum Arnhem, onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans en het Stadstheater.

20M258 Begroten, niet dromen
Wat betreft de huisvesting van het Stadstheater en onze rijkgezelschappen Oostpool en Introdans (Lauwersgracht Alliantie) is gewerkt aan een nieuw raadsvoorstel dat in december 2021 is voorgelegd. Zie voor een verdere toeliching de inspanning 'Toekomstbestendige huisvesting van Museum Arnhem, onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans en het Stadstheater.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	32.652	32.670	35.579	34.508	1.071
Baten	5.575	6.381	6.016	6.485	469
Saldo lasten en baten	***-27.077***	***-26.289***	***-29.563***	***-28.023***	***1.540***
Toevoegingen aan reserves	1.197	1.208	3.416	4.765	-1.349
Onttrekkingen aan reserves	1.186	837	1.938	1.871	-67
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-10***	***-370***	***-1.478***	***-2.894***	***-1.416***
Gerealiseerd resultaat	**-27.087**	**-26.659**	**-31.041**	**-30.917**	**125**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten	980	V				
Cultuur	897	V	Coronakosten cultuur	J	I	BR
Cultuur	500	V	Dekking toekomstige kapitaallasten Stadstheater	N	I	BR
Cultuur	-417	N	Kosten PIM Stadstheater / Lauwersgrachtalliantie	N	I	AR
Baten	408	V				
Cultuur	408	V	Vastgoed	N	I	AR
Toevoegingen aan reserves	1.340	N				
Cultuur	840	N	Niet-bestede middelen	J	I	BR
Cultuur	500	N	Dekking toekomstige kapitaallasten Stadstheater	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	0					

Coronakosten cultuur

Wegens corona zijn er extra subsidies binnen cultuur uitbetaald. In totaal gaat dit om een bedrag van € 1,8 miljoen in 2021. Hierin zijn ook de kosten meegenomen die op basis van speciale coronasubsidieregelingen zijn gemaakt. Deze kosten worden gedekt uit de middelen die als rijksbijdrage Coronasteun Cultuur zijn ontvangen en die deels vanuit 2020 zijn overgeheveld naar 2021.

Kosten PIM Stadstheater / Lauwersgrachtalliantie

Van de reeds gemaakte plankosten is een bedrag van € 417.418 afgeboekt op het jaarresultaat. Dit omdat met het recent aangenomen raadsvoorstel 'Vervolg Lauwersgrachtalliantie; zaaknummer 455870' deze plannen niet meer zullen worden uitgevoerd en ook niet bijdragen aan de realisatie van de vernieuwing van het Stadstheater.

Dekking toekomstige kapitaallasten Stadstheater

In de begroting is een jaarlijks gelijkblijvend bedrag van € 500.000 opgenomen ter dekking van de kapitaalslasten renovatie Stadstheater Arnhem. Deze kapitaalslasten zullen pas na voltooiing van de verbouwing gemaakt worden. Tot die tijd zullen deze jaarlijkse kapitaallasten toegevoegd worden aan de BR Cultureel Vastgoed zoals is besloten in het raadsvoorstel ‘Huisvesting Lauwersgrachtalliantie (zaaknummer 455870)’.

Vastgoed

Op de baten voor het beheer van de gemeentelijk panden die onder cultuur vallen is een voordeel behaald van € 408.000. Dit bestaat uit de volgende onderdelen:
a. Niet begrote doorbelaste servicekosten, voordeel: € 171.000.
Bij de drie culturele instellingen Musis, Focus en Rozet worden servicekosten doorbelast. Deze zijn niet begroot waardoor het voordeel ontstaat. Hier staat ook nadeel op de lasten tegenover, maar dat is wel aanzienlijk lager.
b. Kwijtschelding huur 2021 in verband met corona, voordeel: € 133.000.
In 2021 is een bedrag geraamd voor de derving van de huur als gevolg van corona. Dit budget staat onder de baten. In de realisatie is echter een dotatie aan de
voorziening dubieuze debiteuren geboekt, omdat de eventuele daadwerkelijke kwijtschelding pas in 2022 zal plaatsvinden. Dit staat als nadeel onder de lasten.
Op de baten staat nu een voordeel van € 133.000 terwijl op de lasten een nadeel staat van € 160.000.
c. Kwijtschelding huur 2020 in verband met corona, voordeel: € 9.000
De afwikkeling van de kwijtschelding over 2020 geeft ten opzichte van de daarvoor opgenomen voorziening een voordeel van € 9.000.
d. Indexatie huren 2021, voordeel: € 71.000
Gedurende het jaar zijn de huren geïndexeerd en is een nieuw contract afgesloten met een hogere huur. Dit geeft een voordeel van € 61.000.

Indicatoren

Hieronder zijn de specifieke indicatoren behorend bij de doelstellingen uit dit programma opgenomen. Deze indicatoren zijn overgenomen uit de Begroting 2022.

Indicatoren programma					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Rapportcijfer culturele voorzieningen		**7,50**			
Eenheid:	Gemiddelde waardering voor het aanbod van culturele voorzieningen op een schaal van 0 tot 10				
Bron:	Binnenstadsmonitor (tweejaarlijkse meting, in 2020 niet uitgevoerd i.v.m. corona, mogelijk geen continuering van dit onderzoek)				
Waardering aanbod culturele voorzieningen	**41**		**41**		
Eenheid:	% (helemaal) eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten.				
Bron:	Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)				

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. Er zijn voor dit programma geen verplichte indicatoren. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Cultuur
De culturele basis- en meerjarenvoorzieningen, het culturele middensegment en makers tot aan de amateurkunstverenigingen.
Erfgoed

- Provincie Gelderland;
- Rozet;
- Museum Arnhem;
- Stichting Monuscript;
- Stichting Open Monumenten Dag;
- Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland (AWN), afdeling 17;
- Deelnemende gemeenten regio-archeologie (Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Westervoort, Zevenaar).

Subsidies

Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- St. Rozet
- St. Musis en Stadstheater
- St. Museum Arnhem
- St. Focus Filmtheater
- Stichting Schakel025

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Kadernota ‘STROOM – cultuurbeleid Arnhem’;
- Tussenevaluatie 'Arnhem, Stroomt Door', 2016;
- STROOMversnelling: actualisatie cultuurbeleid, 2020;
- Cultuurprofiel 025 Arnhem Nijmegen;
- Erfgoedagenda gemeente Arnhem.

Participatie en armoedebestrijding

De beste manier om mee te kunnen doen is het hebben van betaald werk. Wanneer je werkt en in je eigen onderhoud kunt voorzien, ben je niet meer afhankelijk van anderen en kun je zelf beslissen hoe je leven er uit ziet. Voor veel Arnhemmers is dat geen gemakkelijke opgave. Zij hebben, naast armoede, een afstand tot werk. Zij kunnen geen werk vinden of behouden, hebben geen of niet de juiste opleiding of hebben een fysieke of sociale beperking waardoor het moeilijker is een passende baan te vinden. Wij vinden het belangrijk dat meer Arnhemmers werk vinden en kunnen behouden. Het liefst een betaalde baan, maar om daar te komen zetten we ook in op werkervaringsplaatsen, leerbanen, activerend werk of begeleid werk. Zodat iedereen de kans krijgt om mee te doen en op termijn zo zelfstandig mogelijk kan leven. Nu is deze inzet belangrijker dan ooit: de coronacrisis zorgt er voor dat de komende tijd nog meer Arnhemmers onze hulp nodig hebben. Juist nu moeten we investeren in werk, werk en nog eens werk. En investeren in opleiding, trainingen, werkervaring, stages, belemmeringen opheffen, werkgevers ontlasten en zo meer. Voor diegenen die een klein duwtje in de rug nodig hebben, maar we moeten juist nu ook zeker investeren in die Arnhemmers die langduriger begeleiding nodig hebben om duurzaam aan het werk te kunnen gaan. Werkgevers spelen een belangrijke rol bij het bieden van deze kansen. Daarom ondersteunen we hen bij het inrichten van hun werk zodat meer werkzoekenden op de arbeidsmarkt een plek vinden. Met advies, met het vinden van geschikte kandidaten voor hun vacatures, met ondersteuning om werk passend te maken, of met tijdelijk werkgeverschap. Zo zorgen wij er voor dat er meer Arnhemmers kunnen uitstromen uit de uitkering en dat het voor steeds minder mensen nodig is om van een uitkering afhankelijk te zijn.

Armoede is meer dan 'geen geld hebben'. Armoede betekent vaak niet meer mee kunnen doen. Met sporten, met evenementen, met de buurt. Armoede zorgt voor veel problemen, van stress tot sociale uitsluiting. Het is een negatieve spiraal waaraan het lastig is je te ontworstelen. Daarnaast is 'Arnhemmers schuldenvrij' onze ambitie. Dat is een bijzonder uitdagende opgave. Zeker nu, in een tijd waar door corona mensen voor het eerst in de schulden raken of de schulden vergroot worden. Iedere Arnhemmer heeft recht op een perspectiefrijke toekomst. Dit doen we door te zorgen dat hun financiële basis op orde is en dat ook de ouders uit deze situatie komen. Vroegtijdig signaleren van een langdurig laag inkomen en schulden, kan zorgdragen dat mensen sneller bereikt en geholpen worden. We richten ons er daarbij op dat voorzieningen niet alleen een vangnet zijn, maar ook worden ingezet als een springplank en activering voor onze inwoners. Tegelijkertijd zetten we in op het creëren van een kansrijk netwerk om deze mensen heen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Doorbraak naar werk

Investeren in voorkomen

Afgelopen jaar hebben we geïnvesteerd, vooral in regionaal verband, in het aan het werk houden van mensen en in het doorgeleiden van mensen van de ene naar de andere baan. Het platform 'MiddenGelderlandwerktdoor' is daarvoor neergezet, gericht op begeleiden van werk naar werk. Ook het Regionaal Mobiliteitsteam richt zich hierop. Voor jongeren hebben we ons gericht op het onderhouden van sluitende routes van onderwijs naar werk en ondersteuning van het vinden van stageplaatsen. Voor nieuwkomers zijn ondanks Corona in 2021 meer dan 100 duale trajecten gestart. De uitstroomresultaten zijn veelbelovend.

Doorontwikkelen sluitende aanpak jongeren in kwetsbare posities

In 2021 zijn zowel het nieuwe regionale als lokale voortijdig schoolverlaten programma gestart. De programma's zijn gericht op het ondersteunen en verbinden van de verschillende initiatieven die zich richten op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Daarnaast is er in 2021 een regionale aanpak jeugdwerkloosheid ontwikkeld in samenwerking met de regionale partners. De aanpak richt zich op de doelgroep die het hardst geraakt is door de veranderde arbeidsmarkt namelijk laagopgeleide jongeren en jongeren zonder startkwalificatie. De regionale aanpak jeugdwerkloosheid is een aanvulling of voortduring van bestaande lokale en regionale initiatieven gericht op het verbeteren van de arbeidskansen voor jongeren. Met de inzet van de provinciale middelen zijn afgelopen schooljaar 55 mbo-studenten ondersteund bij het vinden van een stageplek. Daarnaast zijn er matches gemaakt tussen vso- en pro-leerlingen en werkgevers in kansrijke branches zoals transport en logistiek.

Herijken aanpak statushouders en nieuwkomers

Hierin trekken de programma's Doorbraak Naar Werk en Meedoen in Arnhem samen op. Er zijn 108 duale trajecten gestart waaronder ook statushouders (met een langer verblijf in Nederland). Met de ondersteuning vanuit Werk en Inkomen wordt invulling gegeven aan het Actieplan Werk, waarbij we verder gaan met de duale trajecten, een impuls geven op taal en een pilot aanbodgericht bemiddelen organiseren.
De drie jaar die we hebben uitgetrokken voor de pilot zijn nog niet om, maar we beschikken wel over de eerste uitstroomcijfers. Eind 2021 is 37% van de deelnemers uitgestroomd naar werk of opleiding. Het einddoel is dat er na 3 jaar 40% van de doelgroep is uitgestroomd.

Samenwerken met UWV, SVB en Justitie

Door de impact van de lockdowns op de economie van Midden-Gelderland is de werkloosheid over geheel 2020 slechts beperkt toegenomen. In de eerste helft van 2021 nam de werkloosheid zelfs af. In Midden-Gelderland was de werkloosheid halverwege 2021 zelfs weer lager dan eind 2019. Het CPB geeft als oorzaak van deze beperkte werkloosheid dat veel bedrijven tijdens de coronacrisis schaarse vakmensen vasthielden (‘hamsterden’ of ‘labour hoarding’). Dat werd mede mogelijk gemaakt door de steunpakketten van de overheid die gericht waren op behoud van werkgelegenheid. In het Regionaal Mobiliteitsteam werken sociale partners, gemeenten en het UWV intensief samen. Instrumenten van alle partijen kunnen op ieder moment ‘ontschot’ worden ingezet, ongeacht de regeling waarin een werkzoekende verkeert. Verder zien we dat het aantal personen dat gebruik maakt van de diensten en expertise van het leerwerkloket stijgt. Ook personen met een WW-uitkering melden zich voor een adviesgesprek. Onze samenwerking met het UWV richt zich ook op het signaleren en bespreekbaar maken van financiële problemen en adequaat doorverwijzen naar ons gemeentelijke schuldhulpaanbod. Begin 2022 start een pilot met UWV rondom vroegsignalering.

Dichtbij de Arnhemmer en integraal

Om de problemen rondom de inwoner integraal op te pakken hebben we het afgelopen jaar verder geïnvesteerd in het borgen en verstevigen van de samenwerking tussen wijkcoaches en regisseurs. Op deze manier dragen we eraan bij dat zij elkaar goed weten te vinden en problemen die begeleiden naar werk in de weg kunnen staan optimaal oppakken.
Daarnaast hebben we geïnvesteerd in gebiedsgericht werken waarbij de Sociale wijkteams, Werk & Inkomen en teams Leefomgeving een gezamenlijk jaarplan maken dat gericht is op de kernproblemen van een wijk. Gezamenlijke focus, inzet van middelen en capaciteit dragen bij aan het oppakken van de complexe problematiek.
Met maatschappelijke instellingen (motie 20M176), waaronder kerken, is een periodiek overleg opgestart, waarin over en weer uitwisseling plaatsvindt over ontwikkelingen binnen het sociaal domein en waar wordt afgestemd voor de verdere doorontwikkeling van de samenwerking. Met de moskeeën wordt uitgewerkt op welke manier we de samenwerking onderling kunnen intensiveren.

Doorontwikkelen gebiedsagenda's

Het afgelopen jaar hebben we intensief geïnvesteerd in het opstellen van gezamenlijke gebiedsagenda's tussen Sociale wijkteams, Werk & Inkomen en teams Leefomgeving. Er zijn drie gebiedsagenda's gerealiseerd waarin ook onderlinge afspraken zijn gemaakt over de inzet van middelen, capaciteit en focus. Ook is een processchema beschreven hoe we de aankomende jaren voor alle gebieden agenda's kunnen gaan opstellen. De uitbreidingen richting welzijn en zorg zijn daar onderdeel van. Ook de onderlinge verbinding met de uitvoeringsplannen van het programma wordt gerealiseerd.

Transformatie cluster Werk en Inkomen

De gebiedsteams van Werk en Inkomen zijn op sterkte en voeren vanuit het perspectief van onze inwoners, in nauwe samenwerking met de Sociale wijkteams, regie op trajecten richting activering en toeleiding naar (betaald) werk. We professionaliseren de gespreksvoering tussen regisseur, wijkcoach en inwoner (samen beslissen), werken aan de totstandkoming van gebiedsagenda's en aan de doorontwikkeling van de inrichting van onze (stedelijke) participatie rotonde. Hierdoor ontstaat een sluitende netwerksamenwerking dichtbij de Arnhemmer en gericht op perspectief. Er zijn in 2021 meer regisseurs ingezet om het spreken van onze huidige inwoners in de bijstand te versnellen en uitvoering te geven aan de herstelagenda. Meer inwoners zijn op trajecten geplaatst en vanuit een vollediger inwonersbeeld kunnen we nu aan het netwerk bijdragen.

Bij de benadering van onze inwoner vinden wij het belangrijk dat wij in onze communicatie duidelijk en begrijpelijk zijn. Dit betekent dat wij naast professionaliseren van onze gespreksvoering gestart zijn met het herzien van onze schriftelijk communicatie. Belangrijkste doelstelling is voor alle doelgroepen in heldere en begrijpbare taal te communiceren. Met een verdere optimalisatie van onze interne processen en de monitoring zetten wij in op integrale en meetbare processen die aansluiten bij de transformatie van het cluster.

Werken loont

In 2021 is Werken Loont geïmplementeerd. Het is een applicatie die de inwoner meer grip geeft op financiën bij de uitstroom naar betaald werk. De komende periode gaan we deze nieuwe werkwijze doorontwikkelen.
Ook de pilot Ondersteuning op Maat is geïmplementeerd, een maatwerkbudget dat is gekoppeld aan de nazorg van Werk en Inkomen. De evaluatie van Surplus is afgerond.

Perspectief bieden

Werk is cruciaal om Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg te helpen naar zelfredzaamheid en naar betaald werk. De coronacrisis leek deze uitdaging te vergroten. Er is een grote krapte op de arbeidsmarkt ontstaan. Desondanks waren er nog teveel mensen die er niet tussen komen en onnodig langs de kant staan. In deze veranderende omstandigheden zijn we samen met onze ketenpartners goed en creatief op zoek naar de mogelijkheden en het benutten van kansen. We bieden Arnhemmers steeds meer perspectief door hen te faciliteren bij het (om)scholen naar vraagsectoren. We doen dit door aanbodgericht te bemiddelen en door korte trainingen en coaching bij het vinden van ander werk. Maar ook door tijdelijk werkgeverschap te bieden via initiatieven als de Arnhemse Werkbrigade, zodat arbeidsvaardigheden niet verdwijnen en mensen werkfit blijven. Zo zijn in 2021 31 Arnhemmers via de Werkbrigade gestart met een betaalde baan waardoor zij geen of minder beroep meer hoeven te doen op een bijstandsuitkering.

Door de coronacrisis zijn de inspanningen voor jongeren in kwetsbare posities geïntensiveerd. De samenwerking met ketenpartners is versterkt omdat de urgentie toenam. De leerling- en studentnetwerken op het vso, pro, entree en mbo 2 hebben ook tijdens de periodes van lockdown doorgang gehad. Hierdoor hebben we deze jongeren vroeg in beeld en kunnen we een sluitende route naar werk of vervolgopleiding ondersteunen en monitoren. We hebben ons in 2021 gericht op deze jongeren zonder startkwalificatie. Het is in 2021 niet gelukt om van alle inwoners in de bijstand een goed beeld te krijgen van wie wel of niet een startkwalificatie heeft en voor wie inzet op het behalen daarvan opportuun is. Tot slot werken we intensief samen met het UWV voor een groep jongeren in kwetsbare positie met kortdurende WW. We pakken de jongeren preventief op en begeleiden hen naar werk.

Doorontwikkelen (Centrum voor) Activerend Werk

Activerend Werk is een co-productie van de programma's Zorg Dichterbij en Doorbraak Naar Werk. Het is een werkvorm om inwoners met een grote afstand tot de reguliere arbeidsmarkt kansen te bieden om mee te doen en te ondersteunen in hun arbeidsontwikkeling naar betaald werk. Activerend Werk wordt met een mix van middelen vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de Participatiewet bekostigd. Het afgelopen jaar is met name geïnvesteerd in het borgen en bestendigen van de kwaliteit van het aanbod van (best) passende activerend werkplekken.
Jaarlijks telt Activerend Werk circa 1060 unieke deelnemers uit Arnhem vanaf 18 jaar. Ongeveer 52% neemt deel aan een zogenaamd ontwikkelarrangement, gericht op het zetten van stappen naar betaald werk waar mogelijk. Ongeveer 48% neemt deel aan een zogenaamd stabiel arrangement;. gericht op behouden of versterken van de bereikte mate van participatie. Wij hebben vastgesteld dat de stap van Activerend Werk naar betaald (begeleid) werk (geflankeerd door bijvoorbeeld jobcoaching en loonkostensubsidie) soms te groot is. Vandaar dat we in 2021 hebben geïnvesteerd in het vereenvoudigen en verbeteren van deze verbinding. Hiertoe werd onder andere de Start-up Basisbaan voorbereid.

Doorontwikkelen Scalabor

In 2021 konden we vanuit de regierol van Werk en Inkomen voor vrijwel iedere Arnhemmer met arbeidspotentie een aanbod doen voor intakes, assessments en arbeidstraining bij het arbeidsontwikkelbedrijf van Scalabor. Wanneer een tijdelijke of permanente vorm van begeleid of beschut werk nodig is, is Scalabor als aanbieder van werkgelegenheid een belangrijke partner in het doorgeleiden naar of (tijdelijk) bieden van passend werk. Voor wat betreft de brugfunctie naar de reguliere arbeidsmarkt zijn in de doorontwikkeling van Scalabor afgelopen jaar belangrijke stappen gezet, bijvoorbeeld door de inzet van de succesvolle pilot Aanbodgericht bemiddelen en de pilot Arnhemse Werkbrigade.

Doorontwikkelen Werkgeversservicepunt Midden Gelderland (WSP)

De dienstverlening van het WSP is gericht op het adviseren van werkgevers in onze arbeidsmarktregio over inclusief ondernemen, het faciliteren van werkgevers bij het vervullen van de banenafspraak en het verwerven van vacatures en arbeidsmogelijkheden voor mensen met een afstand tot werk. Als gevolg van de coronacrisis was in de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland de behoefte groot om op regionaal niveau in te zetten op behoud van werkgelegenheid en het zo veel als mogelijk voorkomen van werkloosheid. Het Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland vervult met de inrichting en uitvoering van het platform ‘Middengelderlandwerktdoor’ hierin een belangrijke rol in onze regio en zal dat in 2022 voortzetten zolang dat nodig is. Eind 2021 heeft het WSP een regionale bestuurlijke opdracht gekregen om een accentverschuiving aan te brengen: om in plaats van vraaggericht (vanuit de vacature) meer aanbodgericht (vanuit de inwoner) te werken om zo in te spelen op de huidige krapte op de arbeidsmarkt, waarin voor de primaire doelgroep van het WSP nu veel kansen liggen. Dit past in het streven naar een flexibele en wendbare organisatie, die snel kan inspelen op veranderingen in de arbeidsmarkt. Dit betekent op de korte termijn onder andere de dienstverlening verbreden naar werkervaringsplekken/stages en op zoek gaan naar werkgevers die inclusief willen werken in een intensieve samenwerking met andere ketenpartners zoals Scalabor en andere re-integratiebedrijven.

Doorontwikkelen Leerwerkloket Midden Gelderland

Het Leerwerkloket adviseert inwoners, werknemers en werkgevers over scholingsvragen. Jaarlijks werden er circa 500 adviesgesprekken gevoerd. Dit aantal werd in 2020 met 700 ruimschoots overschreden. Deze trend heeft zich in 2021 doorgezet. Er werden 726 kandidaatsgesprekken gevoerd (onder andere informatievragen, loopbaanadviezen, competentiescans, scholingsvouchers): 60% inwoners uit Arnhem en 40% uit regio en overige gemeenten; 33% met een WW-uitkering, 20% werknemers (van-werk-naar-werk), 19% met een Participatiewet-uitkering, 10% zelfstandige ondernemers, 5% scholier/ schoolverlater, 14% overig. Verder werden er in 2021 circa 140 adviezen aan werkgevers gegeven (voorlichting, scholingsvragen, taal op de werkvloer, aanvragen leerbedrijven).
Daarnaast zorgt het Leerwerkloket voor voorlichting bij professionals in de regio over de mogelijkheden van leren en werken en over het aanbod van bijvoorbeeld MBO-instellingen, vakscholen, leerbedrijven en partners zoals Centrum voor Activerend Werk, Scalabor en Werkgeverservicepunt. Het Leerwerkloket heeft de afgelopen tijd ook nieuwe diensten ontwikkeld zoals bijvoorbeeld de oriëntatiecarrousel, de branchegerichte ontwikkelarrangementen, en meer. Zo werden (in samenwerking met Kansenmakers) 40 jongeren ondersteund naar leerbanen/ stages, waren er 96 deelnemers aan de oriëntaties, stroomden 84 deelnemers (in samenwerking met onder andere werkgevers, Scalabor, ROC) in op leer-werk-trajecten en hebben 58 hiervan inmiddels weer een baan.
Door de coronacrisis verandert het bereik van het Leerwerkloket: meer mensen die in een reguliere situatie geen gebruik hadden gemaakt van de dienstverlening van de gemeenten; meer zij-instroom-vragen; meer werkgevers die vragen om loopbaanadviezen voor hun medewerker en meer bezoekers van de website. Het Leerwerkloket werkt dan ook nauw samen met het Regionale Mobiliteits Team.

Inclusief werk

Betekenisvol werk is voor veel kwetsbare inwoners essentieel. Werkgevers bieden dat werk, in allerlei varianten. Dat waarderen wij en we stimuleren werkgevers om onze ketenpartners en ons gemeentelijk instrumentarium daar zo veel mogelijk bij te gebruiken.

Ondersteunen netwerk Inclusief Gelderland

Het inclusief werkgeversnetwerk Midden-Gelderland Samen voor een Baan is een initiatief van de stichting Inclusief Midden-Gelderland, WSP Midden-Gelderland, het UWV en Scalabor. In 2021 organiseerde het netwerk diverse bijeenkomsten en kennislunches, verspreidde ze nieuwsbrieven en publiceerde ze een nieuwe uitgave van het magazine 'Inclusief'.

Herijken Social Return On Investment-aanpak

De herziening van ons gemeentelijke inkoopbeleid om meer maatschappelijk verantwoord te gaan inkopen en aanbesteden, is in het voorjaar van 2021 van start gegaan in de vorm van het implementatie-project 'Lokaal, sociaal, duurzaam en circulair inkopen'. Social return on investment is daarin een van de speerpunten. In dit project wordt ernaar gestreefd om met ieder bedrijf of organisatie waarmee we een financiële relatie hebben afspraken te maken over hun bijdrage om mensen met een afstand tot werk meer mogelijkheden te bieden om mee te kunnen doen in de samenleving. In 2021 is de mogelijkheid om Social Return toe te passen bij subsidieverstrekkingen opgenomen in de Algemene Subsidie Verordening.
Tegelijk met dit project is begin 2021 ook het regionale project 'social return' gestart. In 2021 zijn voorbereidingen getroffen om te komen tot een regionaal steunpunt om ondernemers met een social returnverplichting te begeleiden bij de invulling hiervan.

Gemeente Arnhem als inclusieve werkgever

Zie voor de toelichting het programma S00 bij het doel 'Inclusieve organisatie'.

Samen sterk

De ambities van de gemeente Arnhem voor haar stad zijn groot. We leggen de lat graag hoog om met partners optimaal samen te werken voor onze inwoners en werkgevers. De acties om deze ambities waar te maken zijn onder andere onderdeel van de herstelagenda en vitale economie. We hebben in 2021 lokaal gewerkt waar nodig en (boven) regionaal om onze ambities te versterken en voor gezamenlijke positionering en lobby richting het Rijk. Dit hebben we gedaan door met onze netwerkpartners in te zetten op het Regionaal Mobiliteitsteam en het Actieplan jeugdwerkloosheid. Daarnaast heeft de bestuurder als lid van VNG Commissie Integratie, Participatie en Schulden en als voorzitter van het Regionaal Werkbedrijf zich ingezet voor de regio.

Gezamenlijke lobby

De afgelopen periode is ingezet op een intensievere samenwerking regionaal en bovenregionaal op het gebied van arbeidsmarktbeleid. Inmiddels werken we samen met The Economic Board en de Groene Metropool Regio op het ontwikkelen van een human capital agenda. Door het opzetten van een goede (boven)regionale human capital agenda verstevigen we onze positie en lobby naar het Rijk. Dit alles met als doel om onze inwoners en werkgevers optimaal te faciliteren om meer weer- en wendbaar te zijn.

Ontwikkelen en uitvoeren Strategische Agenda Arbeidsmarkt Midden Gelderland

De Strategische Agenda Arbeidsmarkt Midden Gelderland met aanvullende projecten als Perspectief op Werk en Werken aan Werk is actueler dan ooit. De huidige crisis laat zien dat we met onze partners in het Regionaal Werkbedrijf en de regiogemeenten samen sterker staan en meer kunnen voor onze inwoners en werkgevers als we intensief samenwerken. In 2021 ontving regio MG extra middelen die ingezet worden voor mensen die een kwetsbare arbeidsmarktpositie hebben, jongeren die zelfstandig onvoldoende in staat zijn om hun weg te vinden naar de arbeidsmarkt en de inzet richting ondernemers en werkgevers. Om optimaal in te zetten op vragen van mensen en werkgevers wordt samen gewerkt in een regionaal mobiliteitsteam (RMT). Het RMT Midden-Gelderland is officieel gestart per 1 juli 2021 en heeft sindsdien al meer dan 100 inwoners van Midden-Gelderland geholpen. Zo'n 70% is inwoner van de gemeente Arnhem.

Meer Arnhemmers zijn financieel zelfredzaam

Financiële basis op orde

Volgens de meest recente cijfers neemt, afgaande op het aantal huishoudens met een laag inkomen, het risico op armoede in Arnhem relatief iets af. Het nam ook iets meer af dan gemiddeld in Nederland. Echter, kijken we naar het *aantal* huishoudens dat moet rondkomen van een laag inkomen, dan is dit aantal onveranderd hoog. Rondkomen voor de noodzakelijke kosten met een uitkering of een minimumloon is nog steeds een flinke uitdaging. We hebben gelukkig ook in 2021 een aanzienlijk deel van deze huishoudens kunnen bereiken met onze inkomensregelingen. Corona heeft ook voor Arnhemmers financiële gevolgen gehad. In 2021 hebben we voortvarend enkele coronaregelingen ingevoerd waarmee we diverse huishoudens hebben kunnen ondersteunen. Daarnaast hebben we fors ingezet op het voorkomen en aanpakken van schulden. Het college heeft de Individuele Inkomenstoeslag voor gezinnen verruimd. Ook hebben we de toeslagen van de huidige Individuele studietoeslag verhoogd, vooruitlopend op de nieuwe wet Studietoeslag en hebben we de bijzondere bijstand levensonderhoud voor jongeren tot 21 jaar verhoogd.

Vergroten toegang tot en gebruik van (inkomens)ondersteuning en voorzieningen

We hebben de lijnen uitgezet om het bereik en het gebruik van de regelingen te stimuleren. Enerzijds door betere communicatie (ook conform motie 20M353). Zo zijn we gestart met een nieuwe campagne om hulpmogelijkheden beter onder de aandacht te brengen. Anderzijds zijn we gestart met het verbeteren van de informatie op onze website en het ontwikkelen van informatiemateriaal voor zogenaamde vindplaatsen zodat ook onze partners beter vroegtijdig kunnen signaleren en kunnen doorverwijzen naar de juiste hulp. We verwachten dit in het eerste kwartaal 2022 voor een belangrijk deel te kunnen implementeren. Ook hebben we ingezet op meer persoonlijke hulp en voorlichting bij de inkomensondersteuning. Onder andere door de start van Goed Geregeld Arnhem, de activiteiten van het Loket Geldzaken en Ondernemers en de nieuwe meer persoonlijke werkwijze van regisseurs en consulenten Werk & Inkomen. Daarnaast zijn we gestart met het in beeld brengen van mogelijkheden om de aanvraag van regelingen verder te kunnen vereenvoudigen. Hiermee zijn we echter minder ver dan we hadden gewild. De werkzaamheden als gevolg van corona hebben de structurele aanpassingen wat vertraagd.

GelrePas 2.0

De nieuwe Gelrepas is met ingang van 1 januari 2021 operationeel. 2021 hebben we gebruikt om goed te monitoren en bij te stellen waar nodig. De website wordt goed bezocht; veel pashouders hebben de Gelrepas-app gedownload. Ondanks corona is de Gelrepas goed gebruikt. We verwachten dat meer Arnhemmers de pas gaan gebruiken als de situatie dat weer toelaat.
Inmiddels zijn ook een aantal 'regelingen' ondergebracht bij de Gelrepas, waaronder de tegemoetkoming Peuterspeelzaal, tegemoetkoming dierenartskosten, gratis grofvuil ophalen en gratis budgetcheck. Het onderbrengen van de schoolkostenregeling voor leerlingen uit een gezin met een laag inkomen en de vergoeding ID-kaart zijn in voorbereiding (ook conform motie 20M342).

Inzet op resultaten van het convenant Beschermingsbewind

Sinds april 2020 is het convenant 'Samen Sterker' door 26 bewindvoerders ondertekend. In 2021 lag de focus op de uitwerking en concretisering van de afspraken in het convenant. Dit is gelukt. In juli 2021 is het convenant uitgebreid met een addendum. Hierbij zijn nadere afspraken gemaakt over instroom in beschermingsbewind, doorstroom naar schulddienstverlening, uitstroom uit beschermingsbewind en nazorg. De werking van het convenant gaat daarmee verder dan de mogelijkheden van de Wet adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind (Ags). Er is daarom besloten om, mede door de ervaringen van andere gemeenten met dit adviesrecht, geen gebruik van het adviesrecht te maken. De evaluatie van de afspraken in het convenant wordt in 2022 uitgevoerd.

Verlagen van de vaste lasten

In het kader van de energietransitie is beleid geformuleerd om ervoor te zorgen dat ook deze groep kan meedoen aan deze transitie. We zijn gestart met een wijkgerichte aanpak met energiecoaches, die huishoudens helpen de energiekosten te beperken. De aanpak is gericht op het stimuleren van het juiste gedrag, technische aanpassingen en de isolatie in woningen. We zijn aan het bekijken hoe we deze aanpak kunnen intensiveren. Daarnaast zijn we eind 2021 gestart met de voorbereiding van het uitvoeren van de eenmalige financiële tegemoetkoming van het Rijk voor huishoudens met een laag inkomen.

Pilot: ondersteuning op maat

De pilot Ondersteuning op Maat is van start gegaan samen met het instrument WerkenLoont, een applicatie die de inwoner meer grip geeft op de uitstroom naar betaald werk. Met deze pilot willen we ervaring opdoen met de vraag of op deze wijze een eventuele armoedeval bij de uitstroom naar betaald werk beter opgevangen kan worden. Voor de zomer 2022 vindt de eerste evaluatie plaats.

Gerichte aanvulling voor gezinnen met kinderen in het VO

In 2021 is de Individuele Inkomenstoeslag voor gezinnen met kinderen vanaf 12 jaar verhoogd. Ook hebben we met ingang van 1 januari 2022 de inkomensgrens van de Individuele Inkomenstoeslag voor gezinnen met kinderen in de leeftijd van 12 tot 18 jaar verhoogd van 105% naar 110% van de bijstandsnorm.

Voorkomen en beperken (langdurige) armoede

Langdurige armoede is een hardnekkig probleem. Het aantal Arnhemse huishoudens dat hiermee te maken heeft ligt, afhankelijk van definitie, helaas nog steeds tussen en de 4.000 en 9.000. Om (langdurige) armoede te voorkomen heeft het college in 2021 op diverse terreinen acties ondernomen.
Samen met diverse partners in de stad hebben we ons ingezet om financiële problemen zo vroeg mogelijk te signaleren en aan te pakken. Met een nieuwe communicatiecampagne willen we het hulpaanbod nog meer onder de aandacht brengen. Met dat doel hebben we tevens meer vindplaatsen benut. Met de nieuwe Gelrepas beogen we inwoners met een laag inkomen nog meer sociaal te activeren. Om inwoners zo snel en zo goed mogelijk te begeleiden naar betaald werk, hebben we verder geïnvesteerd in het verstevigen van de samenwerking tussen regisseurs en wijkcoaches in de wijken. We noemen ook de samenwerking met UWV die goed gestart is, waarmee we de doorstroom van WW naar de bijstand zoveel als mogelijk willen voorkomen. Tenslotte noemen we onze investering in de Arnhemse kinderen die in armoede opgroeien. We hebben gezorgd voor meer kennis en handvatten om kinderarmoede gerichter aan te pakken en we zijn gestart met programma's om voortijdig schoolverlaten nog meer te voorkomen.

Inkomensondersteuning gericht op perspectief en activering

Arnhem heeft een fors pakket aan inkomensregelingen en voorzieningen voor inwoners met een laag inkomen. De bestaanszekerheid voor huishoudens met een uitkering en een minimumloon is fragiel. Het college wil daarom een goed vangnet behouden voor inwoners in diverse situaties (ook de werkende met een risico op armoede) die dit tijdelijk en soms langere tijd nodig hebben. Tegelijkertijd beoogt het college dat zoveel mogelijk Arnhemmers voldoende inkomen genereren uit betaald werk. Dat betekent dat werken moet lonen.
In 2021 zijn we gestart met het verkennen van mogelijkheden om een zo eenvoudig mogelijk gemeentelijk vangnet te realiseren, met een betere balans tussen armoederisico's opvangen voor diverse situaties (dus meer maatwerk) enerzijds en werk stimuleren anderzijds (ook conform motie 20M344). Dit alles binnen de kaders van de landelijke wetgeving. Hiertoe zijn ook enkele gesprekken gevoerd met het Nibud. De nieuwe Gelrepas en de pilot Ondersteuning op Maat die beide in 2021 geïmplementeerd zijn, zijn goede voorbeelden van meer maatwerk.
We zijn echter minder ver dan we hadden gewild. Het is een complex vraagstuk. Bovendien hebben de extra werkzaamheden als gevolg van corona veel van onze tijd gevraagd. In 2022 willen we de benodigde stappen zetten.

Gebiedsgerichte sturing en wijkgerichte integrale aanpak

Zie voor de toelichting de doelstelling hierboven 'Dichtbij de Arnhemmer en integraal' en de inspanning 'Doorontwikkeling gebiedsagenda'.

Vergroten van de gezamenlijke kracht met onze maatschappelijke partners

Het afgelopen jaar hebben we een aantal acties ondernomen om de samenwerking met de partners uit de stad te versterken.
We hebben ketenpartnerbijeenkomsten georganiseerd om de organisaties in de stad te betrekken bij onze aanpak en kennisdeling met elkaar te stimuleren en het netwerk onderling te versterken. Daarnaast hebben enkele partners een bijdrage geleverd aan de uitingen in de campagnes Geldzorgen (zoals posters en filmpjes) en zijn bijhorende materialen (flyers, posters) verspreid via een groot aantal partners in de stad.
Met de Dullertsstichting hebben we gezamenlijk gewerkt aan een betere aansluiting onderling. Enerzijds door training te organiseren over 'het signaleren en doorverwijzen bij schulden', anderzijds door inhoudelijke informatie-uitwisseling te organiseren tussen de stichting en het cluster Werk & Inkomen.
De Moedige (Arnhemse) Dialoog heeft op verzoek van de gemeente een toolkit ontwikkeld om met werkgevers in gesprek te gaan over geldzorgen bij hun werknemers. De toolkit bevat handvatten om geldzorgen bij werknemers te signaleren en bespreekbaar te maken. De Moedige dialoog verwijst vervolgens door naar het hulpaanbod van de gemeente.

Een inwonerspanel (met jong en oud) als belangrijke voedingsbron voor koers

Het afgelopen jaar hebben we op verschillende manier geïnvesteerd om praktijkervaring van onze inwoners rondom armoede op te halen. Zo hebben we gebruik gemaakt van de All-In Tool van Stimulanz, waarbij jongeren de dienstverlening onderzoeken en aangeven wat zij nodig hebben. Verder zijn we gestart met het Bureau Ruimtekoers om cultuurparticipatie te bevorderen onder inwoners die met een uitkering leven. Door deze vorm stimuleren we de deelname aan de maatschappij, tegelijkertijd krijgen we waardevolle informatie terug over hoe het leven in armoede is, en wat verbeterd kan worden aan de dienstverlening.
Ook hebben we gebruik gemaakt van de stadsgesprekken met de jeugdigen om informatie op te halen over wat zij nodig hebben ter bevordering van kansengelijkheid. Verder maken we gebruik van ervaringsdeskundigen die we inzetten bij onze bijeenkomsten met partners en de campagnes over geldzorgen.

Doorbreken Generatiearmoede

Naar aanleiding van het uitgebrachte rapport (januari 2022) over het duurzaam doorbreken van kinderarmoede hebben we concreet inzicht gekregen welke cruciale elementen daadwerkelijk behulpzaam zijn om ouders en hun kinderen vooruit te helpen. Deze resultaten betrekken we bij het verstevigen van de acties die gedaan worden vanuit Kansrijk Opgroeien, de gesprekken met het onderwijs, de doorontwikkeling van Arnhemse Jeugd Doet Mee en het verstevigen van het maatschappelijk netwerk rondom jeugdigen.
Daarnaast hebben we uitvoering gegeven aan de aanpassing van de schoolkostenregeling en kunnen ouders vanaf 2022, via de Gelrepas, een gedeelte van het budget (geoormerkt) spenderen aan schoolkosten. Daarmee vergroten we deelname van kinderen in het onderwijs.
Ook is er in september een themabijeenkomst met raadsleden georganiseerd waarin zij meegenomen worden in de eerste voorlopige resultaten van het rapport, wat er gedaan wordt in de stad vanuit Kansrijk Opgroeien en op welke manier de Arnhem-Oost aanpak een aandeel heeft in het doorbreken van kinderarmoede.

Doorontwikkeling Kansrijk Opgroeien bij inzet op gelijke kansen

Zie ook de toelichting bij de inspanning 'Doorbreken generatiearmoede'.
Het afgelopen jaar is, ondanks de coronamaatregelen, geïnvesteerd in de jeugd vanuit Kansrijk Opgroeien. De investering heeft plaatsgevonden op gezondheid, cultuur, sport waarin ook het aanleren van vaardigheden centraal stonden. De acties uit kansrijk opgroeien zijn onder andere in kaart gebracht. In 2022 zullen deze acties nader worden herijkt en indien nodig aangepast aan de uitkomsten van het rapport duurzaam doorbreken van kinderarmoede. Elementen die nog onvoldoende gewaarborgd worden, worden dan meegenomen.

Aanpassen Schoolkostenregeling

We zijn gestart met de voorbereiding van een nieuwe werkwijze bij het tegemoetkomen aan schoolkosten voor ouders. De nieuwe werkwijze gaat in bij het schooljaar 2022-2023. Vanaf dat moment komen we als gemeente expliciet tegemoet in de kosten voor persoonsgebonden materialen waar ouders/leerlingen verantwoordelijk voor zijn (categorie 2). De tegemoetkoming verstrekken wij direct aan de leerlingen. Dit doen wij via een geoormerkt tegoed op de Gelrepas (conform motie 20M342), gedekt vanuit het huidige budget Schoolkostenregeling. We hebben gesproken met Stichting Leergeld over samenwerking hierin.

Gerichte aanvulling voor gezinnen met kinderen in het VO

In 2021 is de Individuele Inkomenstoeslag voor gezinnen met kinderen vanaf 12 jaar verhoogd. Ook hebben we met ingang van 1 januari 2022 de inkomensgrens van de Individuele Inkomenstoeslag voor gezinnen met kinderen in de leeftijd van 12 tot 18 jaar verhoogd van 105% naar 110% van de bijstandsnorm.

Inkomen en uitgaven in balans: minder financiële problemen en problematische schulden bij inwoners

In 2021 hebben we toegewerkt naar een integrale armoede- en schuldenaanpak. In de voortgangsrapportage van deze armoede- en schuldenaanpak staan acties beschreven waarmee we financiële problemen zoveel mogelijk willen voorkomen of in een zo vroeg mogelijk stadium signaleren en aanpakken. Rondom de nieuwe Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) zijn pilots gedraaid om een effectief hulpaanbod bij het signaleren van enkelvoudige betalingsachterstanden te ontwikkelen. Middels een communicatiecampagne hebben we ons hulpaanbod zoveel mogelijk onder de aandacht gebracht bij inwoners en ketenpartners. Daarnaast zijn voorbereidingen getroffen om begin 2022 te starten met een wijkgerichte vervolgcampagne. Tenslotte hebben we, ondanks de beperkende maatregelen door corona, zoveel mogelijk vindplaatsen benut om inwoners met geldzorgen te bereiken. Voorbeelden hiervan zijn UWV, SVB, huisartsen, verloskundigen en de rechtbank.

Intensiveren van preventie; voorkomen van financiële problemen

In 2021 hebben we opnieuw stappen gezet om financiële problemen bij Arnhemmers te voorkomen. Via onze partner Rijnstad is het Goed Geregeld Arnhem Loket van start gegaan voor alle inwoners met financiële vragen. We zijn gestart met de communicatiecampagne 'Geldzorgen, samen komen we eruit' en hebben ook de voorbereidingen getroffen voor de wijkgerichte vervolgcampagne die begin 2022 van start is gegaan. Doel van beide campagnes is om inwoners bekend te maken met ons aanbod, het taboe rondom geldzorgen te doorbreken en hen en onze ketenpartners de weg te wijzen naar hulp. We hebben op meerdere manieren ketenpartners betrokken bij ontwikkelingen binnen ons aanbod schulddienstverlening. Zo namen we hen mee in onze voortgangsrapportage en organiseerden we twee ketenpartnerbijeenkomsten. Naast het informeren van de ketenpartners over relevante ontwikkelingen faciliteerden we daarmee ook de kennisuitwisseling en samenwerking tussen de ketenpartners zelf. Voor de wijkcoaches organiseerden we een SDV-tour om hen bij te praten en nadere samenwerkingsafspraken te maken. Voor de jongeren die 18 jaar worden, hebben we het lesprogramma 'Hoe word je rijk' ingekocht. Daarnaast hebben we de landelijke Kwitstart-app lokaal gevuld met informatie op meerdere leefgebieden die van belang is als je 18 wordt.

Versterken activerende schulddienstverlening, hulp bij financiële problemen

Hulp bij schulden weer op koers
Tot de herfst van 2021 verliep de samenwerking binnen de schulddienstverlening door de Sociale wijkteams, Opr€cht, de bewindvoerders en PLANgroep naar tevredenheid. In de herfst werd duidelijk dat er bij PLANgroep door gebrek aan capaciteit achterstanden in hun werkvoorraad waren ontstaan. Dit leidde onder meer tot lange wachttijden aan de telefoon bij PLANgroep voor inwoners met budgetbeheer. Vanaf eind 2021 had PLANgroep deze achterstanden weggewerkt en is hun dienstverlening weer op orde. Deze problemen hebben ook effect gehad op het aantal aanmeldingen voor schulddienstverlening.

Integrale aanpak op koers
We hebben in 2021 mooie stappen gezet in een integrale dienstverlening voor onze inwoners met een bijstandsuitkering. Er zijn met cluster Werk en Inkomen samenwerkingsafspraken gemaakt om geldzorgen snel te signaleren, bespreekbaar te maken en passende hulp aan te bieden. Dit hebben we ook met de Connectie inzake de gemeentelijke belastingen gedaan. We leverden een actieve bijdrage aan het opstellen van het jeugdbeleid en pakken in de uitvoering gezamenlijk zaken op. Daarnaast is de samenwerking met UWV, de SVB en de vrouwenopvang Moviera geïntensiveerd waardoor de drempel om hulp te vragen voor inwoners is verlaagd.

Hulp voor jongeren op koers
Voor de jongeren met schulden hebben we onderzocht of we het hulpaanbod kunnen verruimen en meer maatwerk kunnen bieden. We hebben hierbij de jongeren zelf betrokken en hun mening hierin meegenomen. Over deze aanpak wordt in 2022 een besluit genomen. Tenslotte is de samenwerking tussen Opr€cht en het JONAhuis (voor dakloze jongeren) geïntensiveerd. Ook hierdoor wordt de drempel voor jongeren om hulp te zoeken verlaagd.

Slim monitoren en sturen

Om instroom in de uitkering te voorkomen en uitstroom te bevorderen, inwoners te kunnen ondersteunen in hun arbeidsontwikkeling, is nodig dat we weten wat werkt. Voor het cluster Werk en Inkomen en het programma Doorbraak naar Werk is daarom gestart met opzetten van een monitor op de belangrijkste kerntaken. Slimmer (bij)sturen wordt hierdoor mogelijk.

Inrichten monitor programma Doorbraak Naar Werk

In 2021 is een betrouwbare data infrastructuur ingericht en ontsloten. Daarnaast is een proces neergezet waarbij wensen ten aanzien van informatievoorziening en indicatoren uit bestuur en organisatie kunnen worden geprioriteerd en ontwikkeld door een analyseteam. Goedgekeurde indicatoren worden toegevoegd aan de monitor Doorbraak naar Werk die voor steeds meer managers en medewerkers toegankelijk is gemaakt. Het werken met het analyseteam is ingebed in de lijnorganisatie. Inzet en effectmeting wordt steeds beter mogelijk.

Een analyseteam dat uitsluitend werkt voor cluster Werk & Inkomen en voor programma Doorbraak naar Werk prioriteert informatieverzoeken vanuit de organisatie en bestuur. We zijn de basisset indicatoren verder aan het uitbouwen.

Doorontwikkelen Kritische Prestatie-indicatoren (KPI's)

De focus heeft in 2021 gelegen op de ontwikkeling van indicatoren die ken- en stuurgetallen leveren over de inwoners in de bijstand. We hebben dagelijks actuele cijfers over de ontwikkeling van het bijstandsvolume en hebben de inwoners in beeld die van de dienstverlening van Werk & Inkomen gebruik maken.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2021

20A76 Iedereen een startkwalificatie

In de begroting 2022 is het amendement overgenomen. We zijn begonnen met het ontsluiten van data. Daarbij zal de focus in eerste instantie liggen op jongeren < 27 jaar zonder startkwalificatie en met bijstandsuitkering. Dit is de groep waarbij we enerzijds verwachten dat een startkwalificatie ook het meest bijdraagt aan het vergroten van kansen op de arbeidsmarkt, anderzijds verwachten we dat een groot deel van deze groep niet in staat zal zijn de startkwalificatie te behalen. Vanaf begin 2022 zijn we in gesprek met onze partners over monitoring en ook of inzet op het behalen van startkwalificaties doelmatig lijkt te zijn.

20A80 Investeren in een sociaal sterke stad

Dit amendement is overgenomen in de Begroting 2021.

20M273 TOZO en NOW verantwoording

De motie betreft een oproep om bij de verantwoording van de TOZO en NOW gelden bij de landelijke overheid samen met de VNG aan te dringen op eerlijke en haalbare eisen voor de controle van de TOZO en NOW gelden. Dit hebben we meegenomen in de signalen richting het Rijk.

20M297g Laat EcoVrede niet vallen tijdens en na het lopende onderzoek

Deze motie is afgedaan.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	195.488	173.395	180.642	184.837	-4.195
Baten	143.602	112.334	125.360	130.643	5.283
Saldo lasten en baten	***-51.885***	***-61.061***	***-55.283***	***-54.194***	***1.089***
Toevoegingen aan reserves	4.991	554	4.974	4.288	686
Onttrekkingen aan reserves	6.385	1.344	10.148	10.118	-29
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***1.394***	***790***	***5.174***	***5.830***	***657***
Gerealiseerd resultaat	**-50.492**	**-60.271**	**-50.109**	**-48.364**	**1.745**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten	-4.040	N				
Werk en Inkomen	1.079	V	Uitvoering TOZO-regeling	J	I	AR
Werk en Inkomen	116	V	Werkinvesteringsfonds	N	I	BR
Werk en Inkomen	82	V	Regionale samenwerking	N	I	BR
Werk en Inkomen	-150	N	Compensatie SW-bedrijven	J	I	AR
Werk en Inkomen	-158	N	Doorontwikkeling W&I	N	I	AR
Werk en Inkomen	-250	N	Beleidscapaciteit	N	I	AR
Schulddienstverlening	-589	N	Hulp aan gedupeerden Toeslagenaffaire. Zie ook baten.	N	I	AR
Werk en Inkomen	-871	N	Actieplan Werk	N	I	AR
Werk en Inkomen	-1.649	N	Gebundelde uitkering (BUIG)	N	I	AR
Werk en Inkomen	-1.650	N	Afwikkeling ESF-subsidie Actieve Inclusie	N	I	AR
Baten	5.236	V				
Werk en Inkomen	2.897	V	Gebundelde uitkering (BUIG)	N	I	AR
Werk en Inkomen	1.650	V	Afwikkeling ESF-subsidie Actieve Inclusie	N	I	AR
Schulddienstverlening	740	V	Hulp aan gedupeerden Toeslagenaffaire. Zie ook lasten.	N	I	AR
Werk en Inkomen	114	V	Uitvoering TOZO-regeling	J	I	AR
Werk en Inkomen	71	V	Werkinvesteringsfonds	N	I	BR
Werk en Inkomen	32	V	Extra inzet beleidscapaciteit	N	I	AR
Werk en Inkomen	-268	N	Regionale samenwerking	N	I	BR
Toevoegingen aan reserves	686	V				
Werk en Inkomen	500	V	Actieplan Werk	N	I	AR
Werk en Inkomen	186	V	Regionale samenwerking	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	-29	N				
Werk en Inkomen	158	V	Doorontwikkeling W&I	N	I	AR
Werk en Inkomen	-187	N	Werkinvesteringsfonds	N	I	AR

Uitvoering TOZO-regeling

Als gevolg van de coronacrisis verzorgt de gemeente de TOZO-uitkeringen (bijstand voor zelfstandige ondernemers). De kosten voor de uitkering worden 100% vergoed door het Rijk. Voor de uitvoeringskosten krijgt de gemeente een vast bedrag per besluit vergoed. Een deel hiervan is gereserveerd in de BR taakmutaties voor uitvoeringskosten die in toekomstige jaren gemaakt worden, bijvoorbeeld voor invordering. Na deze reservering resteert een voordeel van € 1,1 miljoen ten gunste van de AR.

Werkinvesteringsfonds

Tot en met 2022 is in totaal een bedrag van € 2,5 miljoen beschikbaar in het Werkinvesteringsfonds. In 2021 was er € 1,0 miljoen begroot (als lasten en onttrekking aan reserve). Er zijn voldoende initiatieven aangedragen en ook inmiddels toegekend. De kosten voor deze initiatieven lopen echter deels door naar 2022 waardoor er in 2021 een voordeel op de lasten ontstaat van €116.000. Daarnaast hebben we een ESF-subsidie ontvangen voor één van de initiatieven (het buurtbaanbureau) wat zorgt voor een voordeel op de baten van € 71.000. Er is dus ook een lagere onttrekking aan de reserve gedaan van € 187.000. Per saldo is het effect € 0.

Regionale samenwerking

Arnhem ontvangt, als centrumgemeente van onze arbeidsmarktregio, diverse middelen vanuit het Rijk voor participatie met een specifiek bestedingsdoel (perspectief op werk, middelen voor versterking arbeidsmarktregio, impuls baankansen, opzet van regionale mobiliteitsteams en aanpak jeugdwerkloosheid). Over de inzet van de middelen vindt regionale afstemming plaats, dit gebeurt via het regionaal Werkbedrijf. Nu bij de jaarrekening

maken we de balans op van alle projecten en bijbehorende middelen die hieronder vallen. Een deel van de middelen, € 3.314.000 hevelen we over naar 2022, overeenkomstig de nota budgetoverhevelingen. Er is een voordeel van € 82.000 op de lasten ontstaan. Dit voordeel wordt per saldo veroorzaakt door onder andere extra personele kosten (- € 210.000) en minder lasten vanwege verlate opstart van een aantal projecten (€ 292.000). Dit resulteert in een nadeel op de baten van in totaal € 268.000, doordat er € 292.000 minder subisidiebaten zijn ontvangen. Aan de reserves is derhalve minder toegevoegd, in totaal € 186.000. Per saldo is het effect € 0.

Compensatie SW-bedrijven
In verband met corona heeft het Rijk in 2021 wederom extra middelen beschikbaar gesteld als compensatie voor omzetverlies bij SW-bedrijven. Arnhem maakt deze bijdrage rechtstreeks over aan het arbeidsontwikkelbedrijf Scalabor. Regionaal en met Scalabor is afgesproken het bedrag voor het eerste halfjaar van 2021 in te zetten voor de kosten voortvloeiend uit de nieuwe afspraken over het werk en de begeleiding voor de sw-medewerkers (verlenging van het aanwijsbesluit) vanaf 2023 en het bedrag voor het derde kwartaal (€ 150.000) weer door te zetten naar Scalabor. Omdat in de begroting nog geen rekening was gehouden met dit bedrag ontstaat er een nadeel op de lasten (binnen het programma Participatie en Armoedebestrijding) en een voordeel op de baten (binnen het programma Bestuur, dienstverlening en financiën). Per saldo is het effect gemeentebreed € 0.

Doorontwikkeling Werk & Inkomen
Er zijn in 2021 meer regisseurs ingezet om het spreken van onze huidige inwoners in de bijstand te versnellen. Vanwege de krappe arbeidsmarkt is het een uitdaging de personele inzet binnen budget op orde te krijgen, onder andere omdat we ook gebruik maken van inhuur. We hebben in 2021 een deel van het totaal beschikbare budget voor de doorontwikkeling van W&I naar voren gehaald. Dit leidt tot €158.000 hogere kosten. Hier staat een hogere onttrekking aan de reserve ter hoogte van hetzelfde bedrag tegenover. Per saldo is het effect €0.

Beleidscapaciteit
In de afgelopen jaren is een onevenwichtigheid ontstaan tussen de formatieve en daadwerkelijk ingezette capaciteit bij het cluster Strategie, beleid en regie (SBR). Het nadelige verschil is in 2021 tijdelijk opgelost in afwachting van een onderzoek waarbij opgaven en bezetting met elkaar in verband en vergeleken met andere gemeenten worden bezien. De incidentele dekking voor beleidscapaciteit is toegerekend naar de verschillende stads- en wijkprogramma's. Het extra budget dat aldus ter beschikking is gekomen bleek op het programma Participatie en armoedebestrijding niet toereikend te zijn, waardoor er sprake is van per saldo een nadeel van € 218.000.

Hulp aan gedupeerden toeslagenaffaire
Pas laat in het jaar werd duidelijk dat alle kosten voor hulp aan gedupeerden van de toeslagenaffaire werden vergoed door het Rijk. Daarom is het budget voor deze hulp maar gedeeltelijk opgenomen in de begroting. Dit heeft geleid tot een voordeel op de baten en hogere kosten dan begroot.
Het normbedrag voor vergoeding van uitvoeringskosten voor het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen en openstaande vorderingen Werk en Inkomen ligt hoger dan de Arnhemse kosten die binnen dit programma zijn verantwoord. Een deel van de werkelijke kosten is gemaakt in een ander programma. Dit heeft geleid tot een positief resultaat op dit onderdeel van € 151.000.

Actieplan Werk
We zetten vanuit het Actieplan Werk onder meer in op Arnhemmers die al langer aan de kant staan en die door corona nog moeilijker aan het werk komen. Het gaat dan om extra inspanningen om hen aan het werk te helpen zoals meer begeleiding en langere trajecten. In 2021 hebben we hier meer middelen voor ingezet dan eerder gedacht. Hiermee hebben we het gehele beschikbare budget vanuit het Actieplan Werk dat binnen het programma Participatie en armoedebestrijding beschikbaar was, ingezet en vervalt de eerder voorgestelde budgetoverheveling van € 500.000.

Op het project coronabanen uit het Actieplan Werk is een voordeel gerealiseerd. Deze middelen zijn gepositioneerd binnen het programma Wonen en Leefomgeving. Dit voordeel is ook ingezet voor de extra inzet in 2021 om juist nu mensen meer of langer te ondersteunen richting werk. Per saldo leidt dit tot een nadeel op het Actieplan Werk binnen het programma Participatie en armoedebestrijding van € 371.000. Hier staat een voordeel tegenover bij het programma Wonen en Leefomgeving. Per saldo is het effect € 0.

Gebundelde uitkering (BUIG)
Op 3 juli 2019 heeft de raad ingestemd met het programmaplan 'Doorbraak naar Werk' en het realistisch en actueel begroten van BUIG (gebundelde uitkering). De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar. Zoals in de raadsbrief 'Gebundelde uitkering (BUIG) 2021 en 2022' van 9 november 2021 gecommuniceerd zagen wij de uitkeringslasten voor Arnhem minder hard stijgen dan de landelijke ontwikkeling. Deze lijn heeft zich voortgezet wat resulteert in een positief saldo van ruim € 1,2 miljoen (ruim € 1,6 miljoen nadeel lasten en € 2,9 miljoen voordeel baten) ten opzichte van het tekort waarmee in de begroting 2021 rekening is gehouden. In 2021 heeft Arnhem daarmee vooralsnog beter gepresteerd dan de door het Rijk verwachte landelijke ontwikkeling. Ten opzichte van het budget heeft Arnhem een tekort van 0,8%. In 2020 was het tekort nog 4,5%. De daadwerkelijke landelijke ontwikkeling, op basis van de landelijke realisatiecijfers over 2021, wordt in de loop van 2022 bekend.

Afwikkeling ESF-subsidie Actieve Inclusie
In 2021 heeft de financiële afwikkeling van de ESF-subsidie Actieve Inclusie plaatsgevonden. De ontvangen subsidie is hoger dan bij de jaarrekening 2020 opgenomen. Dit leidt tot een voordeel op deze subsidie van per saldo € 285.000. Hier staan hogere lasten voor regisseurs Werk & Inkomen tegenover. Per saldo is het effect € 0.

Indicatoren

Hieronder zijn de specifieke indicatoren behorend bij de doelstellingen uit dit programma opgenomen. Deze indicatoren zijn overgenomen uit de Begroting 2022. In de bestuursrapportage Doorbraak naar Werk is meer informatie te vinden, is de voortgang op alle indicatoren opgenomen en zijn de trends en duiding hiervan beschreven.

Indicatoren programma					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
% gemeentelijke inkoopdossiers met SROI-component					
Eenheid: Percentage					
Bron: Inkoopadministratie, indicator in ontwikkeling					
Percentage bijstandsgerechtigden dat inkomsten heeft uit werk					**9,10**
Eenheid: Percentage inwoners met bijstand dat ook inkomsten uit werk heeft.					
Bron: Administratie W&I, Indicator in ontwikkeling					
Uitstroompercentage algemene bijstand			**2,10**	**1,90**	**2,40**
Eenheid: Uitstroompercentage algemene bijstand.					
Bron: Divosa					
Instroompercentage bijstand			**2,40**	**2**	**2**
Eenheid: Instroompercentage bijstand.					
Bron: Divosa					
Aantal huishoudens met ten minste 1 jaar inkomen tot 120% sociaal minimum	**15000**	**14800**	**14600**	**14700**	
Eenheid: Aantal huishoudens					
Bron: CBS					
Aantal huishoudens met ten minste 4 jaar inkomen tot 120% sociaal minimum	**8500**	**8600**	**8700**	**9100**	
Eenheid: Aantal huishoudens					
Bron: CBS					
Aantal kinderen in huishoudens met ten minste 1 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	**5200**	**5200**	**5000**	**5100**	
Eenheid: Aantal kinderen					
Bron: CBS					
Aantal kinderen in huishoudens met ten minste 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	**3200**	**3000**	**3000**	**3000**	
Eenheid: Aantal kinderen					
Bron: CBS					

% huishoudens dat afgelopen 12 maanden moeite heeft gehad om van het inkomen rond te komen	**19**		**21**		
Eenheid: Percentage					
Bron: Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)					
% huishoudens dat onverwachte noodzakelijke uitgave van € 1.000 kon betalen zonder daarvoor schulden te maken			**64**		
Eenheid: Percentage					
Bron: Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)					
% bereikte huishoudens bij huisbezoek Vroegsignalering			**72**	**59**	**68**
Eenheid: Percentage					
Bron: Vroeg Eropaf					
Aantal inwoners met financiële vragen			**1346**	**849**	**785**
Eenheid: Inwoners aangemeld bij Sociale Wijkteams Arnhem					
Bron: Sociale wijkteams					
Aantal aanmeldingen voor Schulddienstverlening			**382**	**922**	**879**
Eenheid: Inwoners aangemeld bij PLANgroep					
Bron: PLANgroep					
Gemiddelde schuld van huishouden dat start met een schuldregeling				**36000**	**25600**
Eenheid: Schuld in Euro's					
Bron: PLANgroep					
Gemiddelde aantal schuldeisers van huishouden dat start met een schuldregeling				**13**	**12**
Eenheid: Aantal schuldeisers					
Bron: PLANgroep					
Aantal huishoudens schuldenvrij uitgestroomd na traject Schulddienstverlening			**180**	**333**	**385**
Eenheid: Aantal per jaar					
Bron: PLANgroep					
Volumeontwikkeling uitkeringslast BUIG		**100**	**96,70**	**98,40**	**94,30**
Eenheid: Indexcijfer afgezet tegen andere gemeenten					
Bron: Divosa					

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

BBV - Indicatoren					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Netto arbeidsparticipatie	**65,40**	**66,50**	**66,40**	**67,70**	
Eenheid: Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.					
Bron: CBS					
Personen met een bijstandsuitkering	**82,50**	**80,10**	**76,80**	**84,30**	**79,70**
Eenheid: Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.					
Bron:					
Percentage werkloze jongeren	**3**	**3**	**3**	**3**	
Eenheid: Het percentage werkloze jongeren 16-22 jaar					
Bron: CBS					
Lopende re-integratievoorzieningen	**9,80**	**6,40**	**6,70**	**6,50**	
Eenheid: Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar					
Bron: BS- Participatiewet					

Kinderen in uitkeringsgezin	**12**	**11**	**11**	**10**
Eenheid:	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.			
Bron:	Verweij Jonker Instituut - Kinderen in Tel			

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Scalabor B.V.
Werkvoorziening Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven)
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Participatie

- Werkgeversorganisaties;
- Werknemersorganisaties;
- Onderwijsorganisaties;
- Regionaal Werkbedrijf;
- Economic Board;
- Regiogemeenten;
- UWV;
- Stichting Inclusief Midden Gelderland;
- Inclusief Werkgeven Midden Gelderland;
- Woningbouwcorporaties;
- Leerwerkloket Midden Gelderland;
- Werkgeversservicepunt Midden Gelderland;
- Scalabor;
- Centrum voor Activerend Werk;
- Stichting Sociale wijkteams Arnhem.

Armoede en schulddienstverlening

- Stichting Sociale wijkteams Arnhem;
- Dullertsstichting;
- Stichting Leergeld;
- Jeugdfonds Sport en Cultuur;
- Arnhemse Dialoog;
- De Voedselbank Arnhem, De Kledingbank;
- Partners van Vroeg Eropaf (woningcorporaties, energiebedrijven, zorgverzekeraars, waterbedrijven);
- Stichting Rijnstad, Humanitas, SWOA;
- PLANgroep;
- Opr€cht;
- Bewindvoerders aangesloten bij het convenant;
- Zuidweg en Partners;
- Over Rood;
- Landelijke partners (Schuldenlab, Schouders Eronder).

Subsidies

Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- St. Rijnstad
- Scalabor
- BV Real
- St. Leergeld Arnhem
- De Onderwijsspecialisten

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

Participatie

- Programmaplan Doorbraak Naar Werk.

Armoede en schulddienstverlening

- Doorontwikkeling Armoedeagenda en schulddienstverlening;
- Zij aan zij: schuldenvrij - De Arnhemse visie op schulddienstverlening;
- De weg uit armoede: werken aan perspectief Arnhemse armoedeaanpak - 2020 e.v.;
- Uitvoeringsagenda Schulddienstverlening 2020-2021.

Zorg

Wanneer inwoners door een beperking of (chronische) ziekte er (tijdelijk) niet in slagen zichzelf te redden in het dagelijks leven biedt de gemeente Arnhem hen ondersteuning, begeleiding en zorg. Deze zorg willen we zo dicht mogelijk bij huis in de eigen woonomgeving of zo thuis mogelijk aanbieden. Om dit te bereiken werken we intensief samen met de Sociale wijkteams, zorgaanbieders, huisartsen en welzijnsorganisaties.
Tijdens de coronaperiode hebben aanbieders veel aandacht gegeven aan het voortzetten van de ondersteuning en zorg aan onze inwoners en zijn alternatieven gevonden om de zorg zoveel mogelijk te continueren. In veel gevallen is gebruik gemaakt van digitale vormen van ondersteuning. Zo kregen inwoners bijvoorbeeld begeleiding via beeldbellen. Digitale zorgverlening zal, los van corona, in de toekomst meer worden ingezet omdat het een waardevolle aanvulling is gebleken op de al bestaande zorg en ondersteuning en door veel inwoners wordt gewaardeerd.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving

Alle inwoners die hulp nodig hebben om zelfstandig te leven ontvangen de nodige zorg en ondersteuning tijdig, op maat en dicht bij huis

In 2020 zijn beleidsregels in werking getreden, waardoor duidelijker is geworden wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg wordt verstaan. Ook zorgaanbieders zijn via de aanbesteding en met hogere kwaliteitseisen opnieuw geselecteerd om vanaf 1 juli 2020 zorg te mogen verlenen. Binnen deze kaders werken Sociale wijkteams en aanbieders samen om passende zorg te verlenen, waardoor kwetsbare inwoners ondersteund worden om zo zelfstandig en zo thuis mogelijk te kunnen leven. Vanuit de inwonerservaringsonderzoeken blijkt dat deze zorg helpt om inwoners zo zelfstandig mogelijk te laten functioneren en dat de ingezette zorg gewaardeerd wordt.

We versterken de (veer)kracht van onze inwoners thuis en in instellingen met een integrale aanpak

Bij de inzet van passende zorg wordt beter gekeken of deze er toe leidt dat de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners wordt versterkt en algemene voorzieningen in wijken beter worden benut. Sociale wijkteams spreken inwoners en aanbieders hierop aan. Ook in de nieuwe aanbestedingseisen en beleidsregels staat deze aanpak centraal. Sociale wijkteams gaan meer begeleiding zelf uitvoeren, waardoor deze begeleiding niet versnippert over veel verschillende aanbieders, maar door wijkcoaches zelf wordt gedaan, die veel kennis hebben van de sociale netwerken en algemene voorzieningen in de eigen wijk. In 2021 zijn de pilots in Malburgen en Schuytgraaf voor de jeugdzorg en in Spijkerkwartier en Kronenburg voor de Wmo gestart en is de aanpak, waarin wijkcoaches zelf begeleiding bieden, doorontwikkeld.

Daarnaast wordt in complexe (veelal multiprobleem-) situaties samen met het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) de doorbraakmethode toegepast. Waar nodig wordt via onorthodoxe maatwerkoplossingen ervoor gezorgd dat inwoners weer stappen kunnen zetten in hun ontwikkeling. We doen ervaring op met deze aanpak en hebben inmiddels veel inwoners geholpen.

Ook hebben we dit jaar weer Arnhemmers ondersteund die door fysieke problematieken hinder ondervonden in het leiden van een zelfstandig leven. Bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van een hulpmiddel, een aanpassing aan hun woning of ondersteuning/advisering te bieden aan mensen die doorstromen richting een andere woning die beter past bij hun fysieke welzijn.

We versterken de zorgtoewijzing

De beleidsregels voor zorg zijn vastgesteld en Sociale wijkteams zijn hierover geïnformeerd en werken met behulp van deze beleidsregels. Ook aanbieders zijn geïnformeerd over de nieuwe aanbestedingseisen, waarin de kwaliteit en gewenste transformatie van zorg is verduidelijkt. In periodieke contractgesprekken wordt besproken welke stappen aanbieders hierin kunnen zetten. De gemeente Arnhem voert deze gesprekken samen met de regionale inkooporganisatie. Ook worden Sociale wijkteams ondersteund in de zorgtoewijzing via gezamenlijke Analyse- en Actieteams (A2-teams). Door gezamenlijk te kijken naar ontwikkelingen in de zorg, via een verbeterde Zorgmonitor, kunnen patronen en trends worden herkend. Deze Zorgmonitor vormt ook de basis voor de periodieke bestuursrapportage.

In 2021 hebben de wijkteams een pilot gedraaid waarin een speciaal team is opgericht voor de meest complexe vraagstukken op het gebied van wonen-rollen-vervoer-huishoudelijke ondersteuning; ‘Expertiseteam WRVH’. Dit gespecialiseerde team ondersteunt de wijkcoaches door mee te denken bij complexe casuïstiek, verzorgt trainingen en heeft diverse andere taken om de inwoners in complexe situaties te helpen.

We sturen op kwaliteit en resultaat

Per 1 juli 2020 is de nieuwe aanbesteding ingegaan en zijn alle ingeschreven aanbieders getoetst aan de hogere kwaliteitseisen. Het aantal gecontracteerde aanbieders is sterk verminderd en de overgebleven aanbieders voldoen aan de hogere kwaliteitseisen. In de aanbesteding zijn ook de eisen bij de verschillende zorgvormen verduidelijkt en aangescherpt. Bijvoorbeeld via periodieke contractgesprekken monitoren we of aanbieders hieraan voldoen en spreken we hen hierop aan. We blijven kwaliteits- en rechtmatigheidscontroles uitvoeren, zowel door de VGGM (kwaliteit) als door onze afdeling Handhaving. Daarbij werken we niet alleen signaalgestuurd, maar voeren we ook steekproefsgewijze controles uit. In de raadsbrief d.d. 9 november jl. is uitgebreid gerapporteerd over het intensiveren van het toezicht op de kwaliteit en rechtmatigheid van de Wmo- en jeugdzorg.

We vergroten het inzicht of passende zorg wordt ingezet (monitoring)

De raad ontvangt periodiek een bestuursrapportage over de ontwikkelingen in het sociale domein. Op wijkniveau is een dashboard beschikbaar waarin we de zorg(kosten) tot op detail kunnen monitoren. Zogenaamde Analyse en Actieteams (A2-teams) werken met deze data (bijvoorbeeld volumes, producten, duur, kosten, aanbieders, zorgpaden en verwijzers). Het team is samengesteld vanuit verschillende disciplines (inhoudelijk, financieel en data-analisten) en zij gaan op wijkniveau of per zorgvorm in gesprek met het Sociale wijkteam over de data. Daarbij wordt gekeken naar de resultaten en ontwikkelingen in de wijk en de stad en wordt actie ondernomen als dat nodig is.

We ontschotten zorgsystemen en verkrijgen toereikend rijksbudget

Het ontschotten van zorgsystemen en het verkrijgen van toereikende rijksbudgetten is een zaak van lange adem, waarbij goed samengewerkt moet worden met andere gemeenten, de VNG en de G40. Recent is een succes geboekt doordat via een AEF-onderzoek is aangetoond dat de huidige rijksmiddelen voor jeugdzorg tekortschieten en gemeenten structureel extra middelen moeten krijgen om de jeugdzorg goed uit te kunnen voeren. Voor de jaren 2021 en 2022 heeft het Rijk inmiddels extra middelen toegekend en voor latere jaren wordt verwacht dat het nieuwe kabinet extra middelen beschikbaar zal stellen. Om dit te bereiken wordt de huidige lobby voortgezet samen met andere gemeenten, VNG en de G40.

Het zorglandschap is nog steeds versnipperd over Wmo/jeugdzorg, Zorgverzekeringswet en Wet Langdurige Zorg, waarbij in de jeugdzorg een discussie gaande is over verdere regionalisering van een deel van de taken. Via het ontwikkelen van een Norm voor opdrachtgeverschap zijn we bezig om tot een werkbare aanpak te komen. Inmiddels is de Regiovisie samenwerking en opdrachtgeverschap Jeugd, Wmo en Beschermd wonen in Centraal-Gelderland vastgesteld.

Meer kwetsbare Arnhemmers nemen actief deel aan de maatschappij

Er wordt in de participatieketen steeds beter samengewerkt ter ondersteuning van de inwoners die willen werken. Ontwikkeling van de inwoner staat centraal. Waar mogelijk is dit gericht op een stapje verder op de Participatieladder en op doorstroom of uitstroom. In de overige gevallen gaat het om het versterken of stabiliseren van de mate van participatie. Er is voldoende passend aanbod.

Een rendementsmeting Activerend Werk laat zien dat deelnemers die in 2020 deelnamen aan een traject Activerend Werk (n= 374) binnen 1 jaar daadwerkelijk stappen hebben gezet op de participatieladder (gemiddeld zijn ze 1,4 trede gestegen). Zie voor meer informatie hierover het figuur onderaan deze paragraaf.
In de afgelopen periode is het aantal inwoners dat zich meldt voor en actief aan de slag is met Activerend Werk (AW) aan het stijgen. Dit heeft vooral te maken met de intensievere samenwerking tussen Zorg dichterbij en Werk & Inkomen. In de participatieketen wordt samengewerkt aan voldoende, passende ontwikkelmogelijkheden. De ontwikkeling van basisbanen is hier een voorbeeld van en geeft inwoners de kans om na Activerend Werk betaald met begeleiding aan de slag te gaan én zich verder te ontwikkelen. Daarnaast wordt er nauw samengewerkt op het grensvlak Onderwijs en Activerend werk om kwetsbare jongeren de juiste ondersteuning te bieden in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid.

Zie de inspanningen benoemd bij het doel 'Alle inwoners die hulp nodig hebben om zelfstandig te leven ontvangen de nodige zorg en ondersteuning tijdig, op maat en dicht bij huis'

Meer jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg

Meer jeugdigen kunnen meedoen aan het dagelijks leven

Met het jeugdbeleid 2021-2025 'Opgroeien in Arnhem: een toekomst vol kansen' hebben we de richting van en samenhang in ons werk versterkt. Zo sluiten we beter aan bij de kansen en uitdagingen van Arnhemse kinderen en jongeren. Het jeugdbeleid bevat kaders waarbinnen wij ons werk doen op een integrale, effectieve manier, samen met onze samenwerkingspartners en Arnhemse kinderen, jongeren en hun ouders.

Wij zetten sinds 2020 steungezinnen in om ondersteuning te bieden aan gezinnen die dat kunnen gebruiken. Vrijwilligers zorgen een dag(deel) voor de opvang van kinderen uit kwetsbare gezinnen. De vrijwilligers krijgen professionele begeleiding. Hiermee voorkomen wij zwaardere zorg. Inmiddels begeleiden wij 26 jongeren op deze manier. Dit breiden wij in 2022 uit met 22 nieuwe matches.

Versterken eigen kracht van jeugdigen, sociaal netwerk en inzet algemene voorzieningen

Om het aanbod van voorzieningen in de wijk (sociale basis) aan te laten sluiten bij waar kinderen en jongeren behoefte aan hebben, hebben wij hiernaar onderzoek gedaan (Goed Geschut, zie programma Welzijn en Inclusie).

Vanuit verschillende samenwerkingspartners kregen wij signalen dat de mentale gezondheid van meer kinderen en jongeren onder druk stond als gevolg van de coronacrisis. Scholen vroegen naar aanleiding hiervan om extra ondersteuning vanuit de gemeente. In reactie hierop hebben wij ondersteuning georganiseerd door studenten van de HAN-opleidingen Pedagogiek en Social Work. Zij pakken lichte hulpvragen op door een luisterend oor en begeleiding te bieden. Verder zijn wij met VO- en PO-scholen in gesprek over hoe wij voorliggende hulp in de school kunnen organiseren (bijvoorbeeld kinderwerkers, jongerenwerkers).

Voor kinderen die zich somber of neerslachtig voelen kan afleiding helpend zijn. Daarom hebben wij de jongerenwerkers (Rijnstad, AM Support, PU en Youth for Christ) gevraagd hier een rol in te nemen. De jongerenwerkers fungeren als vast aanspreekpunt per wijk en kunnen deze jongeren laagdrempelig, voorliggend coaching en(sport) activiteiten bieden. Indien nodig kunnen de jongerenwerkers kinderen of jongeren ook aanmelden voor jeugdhulp.

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis

Met de acties uit de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming (GVJB) willen wij de veiligheidsketen voor kinderen in onveiligheid verbeteren en verkorten. Op 30 juni 2021 zijn de afspraken rondom de GVJB op bovenregionaal niveau vastgesteld. De contracten met de jeugdbescherming zijn met ingang van 1 januari 2022 aangepast. In het eerste kwartaal van 2022 worden afspraken over aanmeldroutes en verdere samenwerking binnen het veiligheidsnetwerk verder uitgewerkt.

Het Team Vertrouwd, Aanwezig en Veilig (VAV) is in januari 2021 van start gegaan vanuit de Sociale wijkteams Arnhem, waarbij gezinnen aan huis worden ondersteund om de veiligheid te herstellen ter voorkoming van jeugdbeschermingsmaatregelen. Inmiddels worden 15 gezinnen ondersteund wat uitgebreid kan worden naar nog twee gezinnen die ondersteuning vanuit Team VAV kunnen ontvangen.

Het regionale Perspectiefoverleg is vanaf eind 2021 omgevormd in het Regionaal Expertteam Centraal Gelderland. Hier worden complexe dossiers multidisciplinair besproken en er wordt geadviseerd over ambulante begeleiding of uithuisplaatsing. Bovendien wordt geholpen om voor de Jeugdbescherming tijdig passende jeugdhulp in te zetten.
Op 1 maart 2021 is het Digitaal Scheidingsloket live gegaan waarmee we complexe scheidingen voorkomen door relevante informatie te bieden aan ouders en hen hulp te bieden. Deze informatie en hulp is ook beschikbaar voor kinderen van ouders die uit elkaar gaan of gaan scheiden. Het doel is vechtscheidingen te voorkomen omdat uit cijfers blijkt dat dit een oorzaak is voor een groot aantal kinderen dat in de jeugdzorg belandt.

In de afgelopen twee jaar is het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen en het aantal jongeren in verblijf licht afgenomen. In de komende jaren zetten we het bovenstaand beleid voort om verdere daling mogelijk te maken.

Veilig Thuis

Zie de toelichting in het programma Welzijn en Inclusie de inspanning 'Uitvoeren regiovisie 2019-2022 huiselijk geweld en kindermishandeling'.

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk

We versterken de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. Met Passend Wijs en de Sociale wijkteams hebben we de afgelopen periode gewerkt aan verschillende thema's: richtlijnen voor inzet van jeugdhulp binnen onderwijs, afspraken over samenwerking bij hoogbegaafdheid en organiseren van voorliggende voorzieningen in scholen voor kinderen of jongeren met hulpvragen (bijvoorbeeld jongerenwerkers of kinderwerkers).

Met de inzet van de praktijkondersteuner jeugd (POH) bij drie huisartsenpraktijken krijgen kinderen dichtbij huis hulp, in een vertrouwde omgeving. De POH heeft aandacht voor veerkracht in het omgaan met problemen en om kinderen te leren dat het normaal is dat je wel eens problemen hebt. Uit de proef met de POH jeugd blijkt dat minder kinderen verwezen worden naar specialistische jeugdzorg. 75% van de kinderen kon door de POH geholpen worden. Nog 25% werd verwezen naar specialistische zorg. In 2021 is het aantal praktijken uitgebreid naar 8 en het aantal praktijkondersteuners naar 4. Er is een start gemaakt met het onderzoeken van een overdracht van de POH jeugd naar een uitvoeringsorganisatie.

In november 2020 zijn de wijkteams gestart met het zelf bieden van begeleiding in de wijken Malburgen en Schuytgraaf. Zo ontvangen kinderen dichtbij, lichte hulp. Tot 1 november 2021 zijn 77 trajecten gestart waarbij de wijkcoach zelf begeleiding biedt. In beide teams gaat het om een grote verscheidenheid aan vragen waarbij coaches begeleiding bieden (bijvoorbeeld bij zelfstandig leren wonen of de scheiding van ouders).

We zien dat kinderen en jongeren in kwetsbare positie extra aandacht verdienen als zij 18 worden, omdat zij dan te maken hebben met andere rechten en plichten. We hebben onderzoek gedaan naar de werkwijze rond het opstellen en bewaken van toekomstplannen voor jongeren in de jeugdzorg om hen goed voor te bereiden op vertrek uit jeugdzorg. Op basis van dit onderzoek ontwikkelen wij een aanpak om de overgang van 18- naar 18+ beter te laten verlopen voor deze groep jongeren in een kwetsbare positie. Een start van de aanpak is de Kwikstart-app. Sinds januari 2022 heeft Arnhem een lokale pagina in de Kwikstart-app waar jongeren informatie kunnen vinden om de overgang van 18- naar 18+ soepeler te laten verlopen.

Zie de inspanningen bij de doelen 'meer jeugdigen kunnen meedoen aan het dagelijks leven' en 'Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis'

Een meer inclusief Arnhem, waarbij meer kwetsbare Arnhemmers (blijven) wonen in de wijk

Er zijn voldoende geschikte en betaalbare woningen voor kwetsbare Arnhemmers

We hebben afspraken gemaakt met corporaties om jaarlijks 120 woningen beschikbaar te stellen voor Arnhemmers die beschermd wonen verlaten, maar via reguliere wegen niet aan een woning kunnen komen; de zogenaamde convenantswoningen. De afspraken met betrekking tot de convenantroute is in 2021 herijkt, waarbij de eerste prioriteit het opstellen van een nieuw aanmeldformulier was. Het vernieuwde aanmeldformulier geeft alle partijen een duidelijker beeld van wat er van hen wordt gevraagd en verwacht. Ook de positie en rol van de wijkcoach is beter verankerd in het proces.

We koppelen zorg(behoeften) aan wonen

Maandelijks worden aanvragen van inwoners die niet zelfstandig aan een woning kunnen komen besproken in het Stedelijk Verhuur Overleg (SVO). In 2021 zijn 115 voordrachten voor een convenantwoning besproken in het Stedelijk Verhuuroverleg, met de volgende verdeling:

- 27 uitstroom Maatschappelijke opvang;
- 88 uitstroom Beschermd Wonen.

Van deze 115 voordrachten zijn er:

- 87 woningen toegewezen;
- 19 afgewezen;
- 9 nog openstaand.

Naast de voordrachten in het SVO zijn er door Vivare en Portaal 5 woningen omgeklapt middels een omklapcontract. Verder zijn er bij Vivare 8 woningen toegewezen in het kader van uitstroom uit de W-Deal, een project waarin jongeren een deal krijgen aangeboden: progressie boeken op het vlak van leren en werken, in ruil voor een kamer. Hier kunnen jongeren, onder begeleiding, oefenen met het op zichzelf wonen.

Zorggerelateerde woonoverlast wordt minder

Meldingen rond zorggerelateerde overlast worden geregistreerd en met de betreffende zorgaanbieder besproken, zodat passende maatregelen getroffen kunnen worden. Als het gaat om zorgaanbieders die niet zijn gecontracteerd door de gemeente Arnhem, maar bijvoorbeeld door het Zorgkantoor, of door Justitie, dan wordt met deze partijen contact gezocht en het signaal gedeeld.
Als het specifiek om beschermd wonen gaat, is het casusoverleg ‘onhoudbare situaties beschermd wonen’ gestart. Naast de primaire bedoeling, het invullen van de zorg voor mensen met een intensieve en complexe zorgvraag, heeft het meerwaarde voor aanbieders, doordat zij meer onderling afstemmen.

Meer bewoners met een kwetsbaarheid kunnen in grotere mate in hun eigen woonomgeving zelfstandig (begeleid) wonen

De regio Centraal Gelderland stuurt samen met Inkoop SDCG op deze transformatie, waarbij een belangrijke ontwikkelopdracht bij de, in juli 2020 gecontracteerde, zorgaanbieders ligt. Daarnaast werkt iedere gemeente aan de lokale basisinfrastructuur en zorgt voor voldoende geschikte woningen om de doorstroom mogelijk te maken en stimuleert wooninnovatie: voldoende diversiteit aan woonvoorzieningen die niet locatie-gebonden zijn (wonen-zorg losgekoppeld). In de praktijk is het 'omklappen' van woningen nog niet altijd mogelijk en moet de inwoner bij afschaling verhuizen. Voldoende geschikte woningen en een gevarieerd aanbod in Arnhem en de regio zijn hiervoor noodzakelijk. Dit blijft een belangrijk aandachtspunt de komende jaren. Dit is ook een belangrijk onderdeel van de nieuwe regionale samenwerkingsafspraken.

We ontwikkelen meer preventieve activiteiten

Voor inwoners in een beschermd wonen of ambulant begeleidingstraject bieden we in Arnhem buurtcirkels aan, dit zijn groepen cliënten die (met coördinatie van een zorgprofessional) elkaar helpen met zaken waar cliënten in het dagelijks leven tegenaan lopen.
De uitvoering van buurtcirkels verloopt goed. Ondanks de coronapandemie zijn vele bijeenkomsten van de buurtcirkels toch doorgegaan (soms in digitale vorm). We zien positieve resultaten op de zelf- en samenredzaamheid van de deelnemers. Zie ook de toelichting bij de inspanning 'Er is een integrale aanpak voor mensen met verward gedrag'.

Er zijn regionaal sluitende afspraken Beschermd Thuis

De samenwerkende gemeenten in het programma Samen aan Zet (de gemeenten Arnhem, Rheden, Renkum, Lingewaard, Westervoort, Duiven, Overbetuwe, Zevenaar, Doesburg en Rozendaal) werken aan de regionale transformatie van beschermd wonen naar beschermd thuis. In 2021 is in regionaal verband verder gewerkt aan de diverse ontwikkellijnen die in de regio Centraal Gelderland zijn afgesproken in de doordecentralisatie van beschermd wonen. Er zijn inhoudelijk goede en toekomstgerichte stappen gezet en hiermee is ook invulling gegeven aan diverse aspecten van de Norm voor Opdrachtgeverschap: er is een bestuurlijk akkoord overeengekomen met procesafspraken, er is een gezamenlijke visie opgesteld (de Kadernota) met daarin uitgewerkt wat onze inzet is voor de inwoners die zijn aangewezen op beschermd wonen, hoe we de transformatie naar beschermd thuis verder doorzetten en de gezamenlijke organisatie ervan. Ook is er gewerkt aan de governance-structuur en er ligt een advies voor de implementatie van de nieuwe toegang vanaf 1-1-2023. Waar nog geen overeenstemming over is bereikt zijn de uitgangspunten voor de begroting vanaf 2023. Er is een meningsverschil ontstaan tussen de gemeente Arnhem en de regiogemeenten over de verdeling van de gelden voor beschermd wonen. Het Transitieteam Beschermd Thuis (landelijke ondersteuning van de regio’s bij de doordecentralisatie) is gevraagd om onze regio te ondersteunen in dit proces en met een voorstel te komen voor mogelijke oplossingsrichtingen. Het streven is om dit ondersteuningstraject voor de lokale verkiezingen te hebben afgerond.

Er is een integrale aanpak voor mensen met verward gedrag

In 2021 is geïnvesteerd in het tijdig signaleren van verward gedrag, waardoor personen tijdig kunnen worden voorzien van de juiste en benodigde hulp en ondersteuning en gewerkt wordt aan een duurzaam perspectief. Het vroeg signaleringssysteem waarbij de politie signalen van personen met verward gedrag, systematisch verstrekt aan VGGM zal moeten leiden tot een meer persoonsgerichte en preventieve aanpak. Voor het bereiken van de nodige hulp en ondersteuning aan personen met verward gedrag is het noodzakelijk dat in een vroegtijdig stadium door politie gegevens worden verstrekt. Dit is geregeld in een convenant dat op 29 november 2021 is ondertekend door alle betrokken partijen. De VGGM bekijkt de melding, inventariseert wat desbetreffende persoon over wie de melding gaat nodig heeft, schakelt waar nodig andere partners in, zoals het Sociale Wijkteam, Overlast en Zorg Coördinator, e.d., en kan er voor kiezen om bemoeizorg in te zetten.
Per 1 juni 2021 is bemoeizorg in de gemeente Arnhem uitgebreid. Naast de al bestaande mogelijkheden die RIBW AVV biedt voor (dreigend) dak- en thuislozen, zijn nu Leger des Heils en Siza gestart met bemoeizorg voor een bredere doelgroep. De aanvraag voor de inzet van bemoeizorg loop via (het Centraal Meldpunt van) VGGM.
De pilot 'Welkom in je wijk!', die tot doel heeft het stigma van onbegrepen gedrag in de woonomgeving tegen te gaan, heeft door de coronacrisis vertraging opgelopen. De bewustwordingsbijeenkomsten voor professionals, buurtbewoners en vrijwilligers zijn inmiddels gehouden. In het tweede kwartaal 2022 wordt geëvalueerd of deze werkwijze wordt gecontinueerd.
In het derde en vierde kwartaal zijn we, samen met Pro Persona Connect, gestart met Mental Health First Aid (MHFA), De cursus richt zich op het vergroten van kennis over psychische aandoeningen en het leren situaties

beter in te schatten. Deelnemers ontwikkelen vaardigheden om te kunnen handelen, zowel bij mensen met beginnende psychische problemen als bij mensen die in een crisis verkeren. Deze aanpak loopt in 2022 door en er wordt geëvalueerd of deze werkwijze wordt doorgezet.
De pilot 'Noodbed voor mensen met verward gedrag' is door corona vertraagd en half oktober gestart. In de laatste 3 maanden van 2021 is er slechts 1 maal gebruik gemaakt van het noodbed.
Onze bestuurders hebben op landelijk niveau aandacht gevraagd voor de uitvoeringsproblemen die we tegen komen in de Wet zorg en dwang en de Wet verplichte GGz. Met onze partners voeren we overleg om op lokaal en regionaal niveau tot verbeteringen te komen.

Figuur behorend bij het doel 'Meer kwetsbare Arnhemmers nemen actief deel aan de maatschappij:

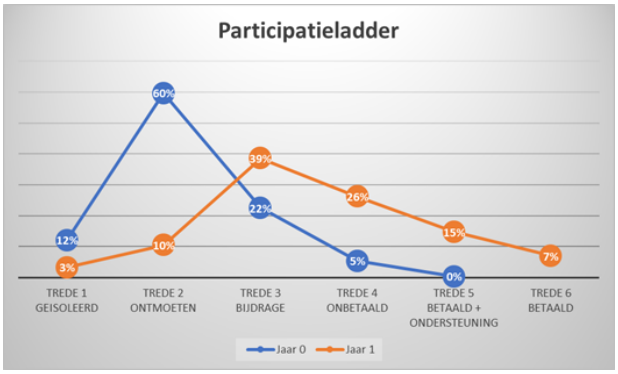

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2021
20M272 Geld jeugdzorg blijft voor jeugdzorg
Deze motie is afgedaan met de raadsbrief Ontwikkelingen Zorg en extra rijksmiddelen Jeugdzorg van 15 juni j.l.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	60.704	49.793	63.788	59.433	4.355
Baten	5.222	4.940	1.651	5.831	4.180
Saldo lasten en baten	***-55.482***	***-44.853***	***-62.137***	***-53.603***	***8.534***
Toevoegingen aan reserves	2.009	628	6.113	6.280	-167
Onttrekkingen aan reserves	3.425	1.512	2.355	2.627	271
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***1.416***	***884***	***-3.758***	***-3.653***	***105***
Gerealiseerd resultaat	**-54.066**	**-43.969**	**-65.895**	**-57.256**	**8.639**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten	4.151	V				
Zorg	2.154	V	Beschermd wonen	N	I	AR
Zorg	1.604	V	Compensatie rijk WLZ uitname (nadeel S00)	N	I	AR
Zorg	1.165	V	WMO begeleiding	N	I	AR
Zorg	205	V	Sociaal hospitaal	N	I	AR
Zorg	68	V	Doelgroepenvervoer	N	I	AR
Zorg	55	V	Huishoudelijke ondersteuning	N	I	AR
Jeugd /Jeugdzorg	-1.100	N	Jeugdzorg	N	I	AR
Baten	3.984	V				
Zorg	1.834	V	Eigen bijdrage	N	I	AR
Zorg	898	V	Rijksbijdrage Kinderopvangtoeslagaffaire	N	I	AR
Zorg	625	V	Terugvordering meerkosten corona	N	I	AR
Zorg	393	V	Ontvangsten rijk en regio			
Zorg	234	V	Terugvordering zorgaanbieders	N	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Beschermd wonen

Van het voordeel wordt circa € 2,1 miljoen vermeld op het programma S07 Zorg en circa € 4,1 miljoen op de wijkprogramma's. Vanaf 2021 is de Wet Langdurige Zorg (Wlz) opengesteld voor mensen met psychiatrische problematiek. Een aanzienlijk deel van de inwoners die een toewijzing Beschermd Wonen had, is doorgestroomd naar de Wlz. In de septembercirculaire 2021 heeft het Rijk aangegeven met welk bedrag de Integratieuitkering Beschermd Wonen verlaagd werd. De lasten zijn in 2021 door de uitstroom van cliënten harder gedaald dan de uitname van het budget. In de resultaatbestemming wordt een voorstel gedaan om dit incidentele voordeel toe te voegen aan de bestemmingsreserve Wmo & Jeugdzorg en hiermee kan bijdragen aan het opvangen van het tekort Beschermd Wonen dat zal ontstaan door het nieuwe objectief verdeelmodel.

De uitstroom van cliënten naar de Wlz heeft mogelijk ook een beperkend effect op het aantal cliënten in andere zorgvormen binnen de Wmo.

Compensatie Rijk Wlz uitname (Nadeel zie S00)

In programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën worden wijzigingen in de rijksuitkeringen verantwoord die niet overgeheveld zijn naar een beleidsveld. De uitname i.v.m. de Wet langdurige zorg (Wlz) van € 1,6 miljoen zorgt voor een nadeel op de algemene middelen. Hier staat een voordeel van dezelfde omvang tegenover op het programma S07 Zorg. Voor de jaren vanaf 2022 wordt de begroting van het beleidsveld hierop aangepast.

Wmo begeleiding

Van het voordeel wordt circa € 1,2 miljoen vermeld op programma S07 Zorg en circa € 300,000 op de wijkprogramma's. De daling van kosten waar in Turap-2 2021 en bestuursrapportages al over gerapporteerd is, zet zich vooralsnog door. We verwachten dat de verscherpte eisen in de inkoop medio 2020 en meer aandacht voor rechtmatigheid van zorgverlening door aanbieders bijgedragen hebben aan deze daling. Ook zijn, mede door de nieuwe beleidsregels, andere vormen van zorg ingezet. Deze zorg past goed bij de zorgvraag, maar is vaak goedkoper.

Sociaal Hospitaal
In 2020 is Arnhem gestart met Sociaal Hospitaal, een pilot waarbij het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) Arnhem helpt om bij multiprobleemhuishoudens te komen tot een eigen integraal maatwerkplan. Doel is om een doorbraak te realiseren om de situatie van de inwoner te verbeteren. De uitvoeringskosten van IPW voor deze doorbraakmethode zijn in 2021 lager uitgevallen dan begroot, met name omdat het "bureaucratie-vrije budget" dat beschikbaar is per casus, niet volledig is uitgegeven. In de loop van 2022 wordt naar verwachting een voorstel aan de raad voorgelegd over de manier waarop de aanpak wordt voortgezet.

Doelgroepenvervoer
Van het voordeel wordt € 68.000 op het programma S07 Zorg vermeld en circa € 1,0 miljoen op de wijkprogramma's. Bij doelgroepenvervoer is door corona het gebruik afgenomen. Bovendien zijn in 2020 nieuwe beleidsregels Wmo en Jeugdwet vastgesteld en is een nieuwe verordening leerlingenvervoer aangenomen. Dit alles heeft geleid tot een positief resultaat doelgroepenvervoer. Dit resultaat is aanvullend op Turap-2 2021.

Huishoudelijke ondersteuning
Van het voordeel wordt € 55.000 bij het programma S07 Zorg vermeld en € 295.000 op de wijkprogramma's. Bij Turap-2 was de verwachting dat de stijging in het aantal cliënten een financieel effect zou hebben. Dit effect is minder dan verwacht, omdat de groei te zien is bij de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning en niet bij de maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning. De tarieven bij de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning zijn lager dan de maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning, zodoende is dit financieel gunstiger. Tevens is er een daling te zien bij de PGB’s en deze daling kan te maken hebben met de openstelling van de Wlz.

Jeugdzorg
Tegenover het nadeel van € 1,1 miljoen staat er een voordeel van € 709.000 op de wijkprogramma's. Totaal nadeel voor de jeugdzorg is € 391.000. In Turap-2 2021 is aangegeven dat de verwachte groei in de Jeugdzorg, die tot grote tekorten zou leiden, niet optreedt. Hierdoor blijkt het bedrag van € 2,0 miljoen, dat eerder uit behoedzaamheid aan de begroting Jeugdzorg is toegevoegd, deels overbodig te zijn en is bij Turap-2 2021 de begroting verlaagd. Ondanks dat het aantal ingezette trajecten nog steeds terugloopt, blijken de totale kosten Jeugdzorg sinds september toegenomen. Dit kan veroorzaakt worden doordat kinderen langer in behandeling blijven. Corona is hierbij van invloed. Behandelaren geven aan dat de kans op terugval groter is als jongeren na behandeling weer in dezelfde situatie terugkeren. Specifiek bij GGZ-behandelaars en bij aanbieders van jeugdverblijfszorg zien we de omzetten stijgen. Dit wordt nauwlettend gemonitord om te bepalen wat het effect van deze stijging is voor 2022 en verder.

Eigen bijdrage
Vanuit het CAK heeft de gemeente Arnhem nog een eigen bijdrage over oude boekjaren ontvangen.
Bij het CAK heeft in 2020 een systeemwijziging plaatsgevonden waardoor de afdrachten onvolledig waren in 2020 en we geen inzicht hadden in de hoogte van de geïnde eigen bijdragen in 2020. Dit heeft geresulteerd in een lagere afdracht eigen bijdragen in 2020 en heeft in 2021 juist geleid tot een hoger bedrag. Totaal bedrag is € 840.000. Daarnaast is het verwachte effect van de openstelling van de Wet langdurige zorg gunstiger dan aangekondigd bij Turap-2 2021.

Rijksbijdrage Kinderopvangtoeslagaffaire
Eind 2021 heeft het rijk bekend gemaakt dat de gemeenten een compensatie krijgen voor de verleende hulp aan gedupeerden van de toeslagenaffaire. Voor deze inwoners van de gemeente Arnhem is ook zorg ingezet binnen zowel WMO als Jeugdzorg. Deze compensatie staat tegenover de lasten die voor deze inwoners in de lasten 2021 zijn opgenomen.

Terugvordering meerkosten corona
Als centrumgemeente heeft de gemeente Arnhem de meerkosten corona voor de regio betaald. De gemeente Arnhem heeft vervolgens de lasten die betrekking hebben op andere gemeenten, bij desbetreffende gemeenten teruggevorderd.

Ontvangsten Rijk en regio
Niet alle rijksmiddelen die in de loop van 2021 zijn ontvangen, zijn opgenomen in de begroting. Tegenover deze baten staan even hoge lasten. Hier staat een nadeel op de lasten tegenover (dit is onderdeel van het totale nadeel Jeugdzorg). Het voordeel wordt voornamelijk veroorzaakt door de specifieke uitkering van het Rijk voor de

transitie van vastgoed Jeugdzorgplus van Pactum/OG Heldring. Doel van deze specifieke uitkering is investeren in het voorkomen van gesloten plaatsingen van jongeren en verbeteren van Jeugdzorgplus.

Terugvordering zorgaanbieders
Naar aanleiding van rechtmatigheidsonderzoeken zijn zorggelden teruggevorderd.

Indicatoren

Hieronder zijn de specifieke indicatoren behorend bij de doelstellingen uit dit programma opgenomen. Deze indicatoren zijn overgenomen uit de Begroting 2022. . In de bestuursrapportage Zorg Dichterbij is meer informatie te vinden, is de voortgang op alle indicatoren opgenomen en zijn de trends en duiding hiervan beschreven.

Indicatoren programma					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Gemiddelde zorgkosten per inwoner.		**835**	**887**	**847**	**711**
Eenheid: Gemiddelde zorgkosten in € per inwoner.					
Bron: Gemeente Arnhem					
Inwonerstevredenheid over kwaliteit geboden ondersteuning				**79**	**73**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis		**40**	**41**	**47**	**50**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel specialistisch		**49**	**44**	**31**	**29**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis+specialistisch		**11**	**15**	**22**	**21**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel maatwerk		**81**	**84**	**65**	**43**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel algemeen		**19**	**16**	**35**	**57**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Percentage inwoners in AW met een ontwikkelarrangement		**49**	**45**	**42**	**44**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing CSA		**89**	**105**	**114**	**112**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Elden en De Laar		**115**	**123**	**128**	**123**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Malburgen		**132**	**156**	**160**	**146**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-Oost		**124**	**138**	**136**	**125**
Eenheid:	Aantal				
Bron:	Gemeente Arnhem				
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-West		**139**	**172**	**176**	**154**
Eenheid:	Aantal				
Bron:	Gemeente Arnhem				
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Presikhaaf		**105**	**104**	**119**	**109**
Eenheid:	Aantal				
Bron:	Gemeente Arnhem				
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Schuytgraaf-Elderveld		**142**	**154**	**159**	**143**
Eenheid:	Aantal				
Bron:	Gemeente Arnhem				
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing VKR		**138**	**151**	**147**	**124**
Eenheid:	Aantal				
Bron:	Gemeente Arnhem				
Aantal jeugdbeschermingsmaatregelen		**401**	**427**	**395**	**377**
Eenheid:					
Bron:	Gemeente Arnhem				
Aantal jeugdigen in verblijf		**571**	**610**	**562**	**509**
Eenheid:					
Bron:	Gemeente Arnhem				
Aantal 0-17-jarigen met een JW-toewijzing		**5048**	**5346**	**5150**	**5031**
Eenheid:	Aantal				
Bron:	Gemeente Arnhem				
Aantal 18+ers met een JW-toewijzing		**467**	**679**	**609**	**528**
Eenheid:	Aantal				
Bron:	Gemeente Arnhem				
Beschermd Wonen, aantal inwoners met verblijf		**1071**	**1013**	**958**	**605**
Eenheid:	Aantal				
Bron:	Gemeente Arnhem				

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

BBV - Indicatoren						
Effectindicator		**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo		**790**	**870**	**780**	**820**	**750**
Eenheid:	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep					
Bron:	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO					
Jongeren met jeugdhulp		**11,40**	**12,80**	**12,90**	**12,20**	**12,10**
Eenheid:	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar					
Bron:	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO					
Jongeren met jeugdreclassering		**0,80**	**0,80**	**0,70**	**0,60**	**0,50**
Eenheid:	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar)					
Bron:	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO					

Jongeren met jeugdbescherming	**1,20**	**1,20**	**1,40**	**1,30**	**1,10**

Eenheid: Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen
MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Stichting Sociale wijkteams;
- Zorgaanbieders en welzijnsorganisaties;
- Onze Huisartsen en Arts en Zorg
- Cliënten- en Adviesraden Sociaal Domein;
- Zorgbelang Gelderland.

Subsidies

Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- St. Veilig Thuis Gelderland Midden
- Centrum voor Activerend Werk
- RIBW. Arnhem & Veluwe Vallei
- St. Vitale Verbindingen
- Leger des Heils Gelderland

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Visie sociaal domein 'Sociaal domein in beweging';
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019;
- Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019;
- Nadere regels maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019;
- Nadere regels jeugdhulp gemeente Arnhem 2019;
- Beleidsregels Leerlingenvervoer gemeente Arnhem 2020;
- Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg;
- Kadernota De veerkrachtige samenleving Arnhem;
- Beleidsregels Wmo (2019);
- Beleidsregels Jeugd (2019);
- Beleidsplan Jeugd Wmo;
- Uitvoeringsplan deel Wmo;
- Jeugdbeleid 2021-2025. Opgroeien in Arnhem: een toekomst vol kansen;
- Inrichtingsplan Jeugdhulp;
- Regionaal Transformatieplan Jeugd;
- Regioaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 'Samen Veilig' 2019-2023;
- Regiovisie samenwerking en opdrachtgeverschap Jeugd, Wmo en Beschermd wonen in Centraal-Gelderland;
- Verordening Leerlingenvervoer gemeente Arnhem 2020;
- Raadsbrief Ontwikkelingen zorgdomein (december 2018);
- Transformatieplan Beschermd Thuis 2019-2021;
- Raadsbrief bestuurlijke uitgangspunten doordecentralisatie beschermd wonen (maart 2020);
- Raadsbrief kwaliteit, toezicht en handhaving (juni 2019);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen (februari 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen vanaf 2022 (juni 2021);
- Raadsbrief afspraken en contracten jeugdbescherming, juli 2021.

Welzijn en inclusie

In Arnhem is iedereen gelijk en krijgt iedereen gelijke kansen. Dat is onze ambitie. We willen een stad zijn waar inwoners kunnen zijn wie ze willen zijn en een ieder zijn identiteit en eigenheid met trots kan uitdragen. In veiligheid en vrijheid. Een stevige sociale basis is nodig. Een sociale basis waarin iedereen gelijkwaardige kansen heeft om zich te ontwikkelen en om mee te doen. We hebben daarbij speciale aandacht voor het voorkomen en tegengaan van discriminatie en willen de positie van inwoners met een beperking versterken. We ondersteunen burgerinitiatieven, zetten in op jeugdpreventie en geven ondersteuning bij opgroei- en opvoedvragen. Mantelzorgers verdienen onze bijzondere aandacht en ondersteuning, net als mensen die informele zorg en vrijwilligerswerk doen. We zorgen voor goede algemene voorzieningen, zoals ontmoetingsplekken. We bieden statushouders en vluchtelingen een nieuw thuis en toekomstperspectief. En zetten stevig in op de beweging van maatschappelijke opvang naar wonen. We stimuleren Arnhemmers om open te staan voor elkaar en elkaar te helpen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhemmers voelen zich thuis en kunnen meedoen in hun stad

Veilig en positief opgroeien

Het onderzoek naar de behoefte van Jeugd- en Jongerenwerk is inmiddels afgerond. De resultaten moeten nu worden omgezet in concrete verbeterpunten voor het huidige Jeugd en Jongerenwerk. Daarnaast is het Jeugdbeleidsplan 2021-2025 opgeleverd. In dit plan is uitgesproken dat jonge Arnhemmers dezelfde kansen op persoonlijke ontwikkeling hebben, een stabiele basis hebben en in veiligheid en vrijheid kunnen leven, waarbij de uitgangspunten om deze doelen te bereiken zijn: gebiedsgericht, preventie voorop en sterk in maatwerk.

Sluitende aanpak ketenpartners voor vroegsignalering

Met het aanbod gezinsprogramma's (Homestart, Spel aan Huis, Speelmorgens) worden ouders met jonge kinderen ondersteund bij vragen over opvoeden en de (taal)ontwikkeling van hun kind. Dit aanbod is van belang voor vroegsignalering en preventie en leidt toe naar het aanbod peuteropvang dat voor alle kinderen vanaf 2 jaar beschikbaar is. De partners op jeugd- en jongerenwerk, sport, onderwijs, en jeugd(gezondheids)zorg werken goed samen, maar dit blijft om aandacht vragen. Corona heeft het belang van deze samenwerking extra zichtbaar gemaakt. Een mooi voorbeeld hiervan is dat de afgelopen maanden partijen de handen ineen hebben geslagen en een programma hebben samengesteld voor jongeren in Arnhem onder de naam Make My City Proud. Ook in de recente lockdown hebben de partijen zich ingezet om een programma te draaien dat verveling tegen gaat, jongeren perspectief biedt en zo ook signalen vroegtijdig kan oppikken.

Ontwikkelen van voorliggende voorzieningen

Het (door-)ontwikkelen van aanbod in het afschalen of het voorkomen van zwaardere zorg is een aspect in het geheel. Daarnaast speelt vroegsignalering en doorverwijzing een belangrijk rol. Hierin trekken we samen op met het programma Zorg Dichterbij. Er zijn diverse projecten en pilots die hierin zijn gestart en worden doorontwikkeld:

- Welzijn op recept: deze pilot loopt in de wijken Malburgen en Klarendal. Met als doel psychosociale problemen op te pakken en het voorkomen van inzet bij een psycholoog in het geval dat met ontmoeting of anders opgepakt kan worden in het voorliggende veld.
- Doorontwikkeling Voor Elkaar in Arnhem (VEIA): deze pilot loopt stadsbreed met als doel vraag en aanbod op een laagdrempelige wijze met elkaar te verbinden. Dit is een samenwerking tussen diverse welzijnspartijen die werken met vrijwilligers. Dit kan fysiek en digitaal zijn.
- Buurtschakels: deze pilot loopt in de wijk CSA, met als doel het sociale netwerk te versterken van het individu met een collectieve aanpak.

Meedoen en openstaan voor elkaar

Corona heeft veel effect op hoe we elkaar ontmoeten en kunnen participeren in onze stad. Zo hebben we in de afgelopen periode veel knelpunten gesignaleerd in de wijken. Mede dankzij de steunpakketten vanuit het Rijk zijn er in 2021 aanvullende activiteiten gestart om de negatieve (gezondheids)effecten van de coronamaatregelen te beperken. Dit is opgepakt aan de hand van drie actielijnen: Jeugd, kwetsbare groepen en leefstijl interventies & sport. De meeste activiteiten zijn gestart vanaf de zomervakantie en liepen door tot eind 2021. Daarnaast is in co-creatie intensief samengewerkt met de samenwerkende buurthuizen aan een visie voor toekomstbestendige buurthuizen in Arnhem om het ontmoeten in de wijken verder te borgen.

Netwerkaanpak eenzaamheid

In 2020 is gestart met de netwerkaanpak eenzaamheid in de wijken Malburgen en Elderveld. Hiervoor werken we samen met het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en met de organisaties en initiatieven in de wijken. Ontmoeten maakt ook deel uit van de aanpak eenzaamheid. De aanpak is ook opgenomen in opdrachten aan de welzijnspartners.

Bestendigen regenboogaanpak

De gemeente Arnhem maakt zich al jaren sterk voor het verbeteren van de sociale acceptatie, veiligheid en emancipatie van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, trans- intersekse en queer personen (LHBTIQ+ personen). In 2021 hebben we op verschillende momenten extra aandacht gevraagd voor LHBTIQ+ thema's, bijvoorbeeld bij het 20-jarig jubileum van het openstellen van het burgerlijk huwelijk voor personen van gelijk geslacht, ‘Paarse Vrijdag’ en ‘coming-out dag’. Zo hebben we op Paarse Vrijdag verschillende plekken in Arnhem paarsverlicht, hebben we op ‘coming-out dag’ in samenwerking met FOCUS Filmtheater een film en gespreksavond georganiseerd en heeft Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) zoals elk jaar weer een Regenboog-kookworkshop georganiseerd. Daarnaast is dit jaar voor het eerst de ‘Progress’ Regenboogvlag gehesen. Dit om extra aandacht te vragen voor gemarginaliseerde groepen binnen de LHBTIQ+ gemeenschap.

Zoals elk jaar maken de kinderen in het onderwijs, zo vroeg mogelijk kennis met onder andere LHBTIQ+ thema’s. Helaas was dit, door de coronacrisis, beperkter mogelijk. Toch hebben onder andere Theatergroep Mind Mix en Theater aan Z op verschillende Arnhemse basis- en middelbare scholen prachtige voorstellingen mogen spelen. Ook hebben we samen met Rozet en Historicus Alex Bakker een tentoonstelling voorbereid over de geschiedenis van transpersonen in Nederland, deze is vanaf januari tot en met maart 2022 te zien in Rozet.

Daarnaast hebben we de partners in de stad betrokken bij het ontwikkelen van het actieplan 'Vrij zijn in Arnhem' (zie ook hieronder bij de inspanning 'Voorkomen en tegengaan van discriminatie'). Samen met onder andere de klankbordgroep LHBTIQ+ hebben we doelen ontwikkeld op het gebied van zichtbaarheid, versterken van de samenwerking tussen de partners en bewustwording. Via de campagne #ArnhemDurft geven we specifiek aandacht aan bewustwording. De doelen en acties zijn in het actieplan opgenomen. De aanpak is een doorlopend proces en blijft constant in ontwikkeling.

Herformuleren welzijnsopdrachten

Afgelopen jaar zijn de eerste stappen gezet richting de herijking van het welzijnsbeleid. Er zijn diverse inspanningen verricht om op de genoemde thema's stappen te zetten. Zo is bijvoorbeeld gewerkt aan een integraal jeugdpreventieplan voor Arnhem-Zuid en is de regeling Ontmoeten en Verbinden uitgevoerd en zijn daarmee maatschappelijke accommodaties in de wijken ondersteund. Ondanks deze inspanningen moeten er nog stappen worden gezet naar een herijkte welzijnsopdracht. Zo moet het subsidiehuis Welzijn nog worden aangepast.

Ondersteuning mantelzorgers

Tijdens de coronacrisis is gebleken hoe cruciaal informele zorg is, dat mensen naar elkaar omkijken. Voor Elkaar In Arnhem is gestart, een samenwerking tussen MVT (Mantelzorg Vrijwillige Thuishulp Arnhem), SWOA (Stichting Welzijn Ouderen Arnhem), Rijnstad en de gemeente, waarbij hulpvragen van Arnhemmers gekoppeld worden aan vrijwilligers.

Duurzame inburgering

Bureau nieuwkomers is in januari 2021 gestart als pilot en begeleidt 120 nieuwkomers en oudkomers.
In de begeleiding wordt uitgegaan van toekomstperspectief en inzet naar een hoger taalniveau. Daarnaast werken we met maatschappelijke begeleiding en buddy's ter ondersteuning van de inburgering. In het afgelopen jaar zijn er 140 buddy’s gekoppeld aan nieuwkomers en zijn er 58 maatschappelijke begeleidingstrajecten per huishouden ingezet.

De pilot Duale trajecten is in maart 2020 gestart. Er zijn eind 2021 in totaal 108 trajecten gestart in deze pilot, waarvan 42 bij de Mondmaskerfabriek en 66 bij de horecavoorziening A Beautiful Mess. De drie jaar die we hebben uitgetrokken voor de pilot zijn nog niet om, maar we beschikken wel over de eerste uitstroomcijfers. Eind 2021 is 37% van de deelnemers uitgestroomd naar werk of opleiding (het einddoel is dat er na 3 jaar 40% van de doelgroep is uitgestroomd.)

Tevens is de aanbestedingsprocedure voor de taalaanbieders afgerond. In de aanbesteding is nadruk gelegd op een snelle start, toewerken naar zelfredzaamheid en het gecombineerd leren van taal en participeren bij voorkeur door werk. We werken hierin samen met acht gemeenten in de regio.

Voorbereiden op de nieuwe inburgeringswet en ontwikkelen nieuwe werkwijze

In aanloop naar de gewijzigde Wet inburgering en het actieplan nieuwkomers zijn er nieuwe afspraken gemaakt met samenwerkingspartners en is de inkoop van inburgeringstrajecten inmiddels afgerond.

Een passend vangnet

Ook in 2021 had de coronapandemie een grote invloed op de vraag naar opvang. Het is gelukt zowel kwantitatief als kwalitatief aan deze vraag tegemoet te komen.
In 2021 is een drietal woonprojecten voor dak- en thuisloze jongeren gerealiseerd. De opgedane ervaringen nemen we mee in volgende projecten.

Actieprogramma dak- en thuisloze jongeren

Het actieprogramma dak- en thuisloze jongeren is beëindigd per 1 januari 2022. De uitgangspunten en opbrengsten zijn ondergebracht in de brede aanpak dakloosheid en worden daarmee voortgezet.
De eindrapportage van de Arnhemse aanpak in het kader van het actieprogramma is op 11 januari 2022 aangeboden aan de raad.

Uitvoeren regiovisie 2019-2022 huiselijk geweld en kindermishandeling

In 2021 hebben we gewerkt aan drie thema's
1) meer inzetten op vroegsignalering en preventie van huiselijk geweld;
2) huiselijk geweld stoppen en duurzaam oplossen;
3) het hebben van aandacht voor specifieke aanpakken (denk bijvoorbeeld aan eergerelateerd geweld en ouderenmishandeling).

In 2021 hebben we subsidie verleend aan Moviera om uitvoering te geven aan Vrouwenopvang en ambulante hulpverlening. Daarnaast hebben ze extra financiering ontvangen voor een tweetal (preventieve) projecten, Pleger in Ons (PION) en Kinderen in de opvang.
We hebben het overleg "veiligheid achter de Voordeur" structureel gemaakt, hieraan nemen teamleiders van het Sociaal wijkteam, bestuursadviseurs en op aanvraag Moviera of een andere partij deel. In dit overleg staan uitwisseling van kennis, aanbod en hiaten centraal om zo de samenwerking en het aanbod in de wijken te verbeteren, daar waar het veiligheidsvraagstukken betreft rondom huiselijk geweld en kindermishandeling, personen met verward gedrag of gesloten plaatsingen voor de jeugd.

In 2021 hebben we subsidie verleent aan Moviera en Expertise Centrum Samenleving om trainingen en webinars te organiseren voor professionals uit het sociale en veiligheidsdomein. Daarnaast hebben we in dat jaar gewerkt aan een subsidieregeling Huiselijk Geweld en Kindermishandeling om een breder palet aan activiteiten gericht op preventie van huiselijk geweld en kindermishandeling in de regio Arnhem – Achterhoek mogelijk te maken. Wederom is dit aanbod kosteloos toegankelijk voor professionals uit het sociale en veiligheidsdomein centrumgemeente Arnhem. Doelstelling is dat professionals eerder weten te handelen, hun kennis over de meldcode toeneemt en signalen van huiselijk geweld eerder worden opgepikt en passende hulpverlening kan worden ingezet. Daarnaast hebben we de nodige aandacht besteed aan bewustwordingscampagnes zoals Orange The World en fototentoonstelling Mensenhandel.

We hebben de ‘Lokale Alliantie Veilig Ouder Worden’ verder vormgegeven en zijn bezig met een aanpak rondom vrouwelijke genitale verminking (VGV).
We werken intern meer samen met onze collega's uit de domeinen, zoals armoede, schulden, ouderen, jeugd, scholen, inclusie en communicatie, maar dit moet nog meer. Daarom zullen we hier in 2022 meer aandacht aan besteden. De doelstelling hiervan is dat iedereen in de gemeente ervan doordrongen is dat we 'allemaal een verantwoordelijkheid hebben ten aanzien van de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling'.

Thema Veilig Thuis
Arnhem is centrumgemeente voor de regio Arnhem-Achterhoek. De prioriteiten uit de regioaanpak zijn gebaseerd op 1) meer inzetten op vroegsignalering en preventie van huiselijk geweld onder andere door het gebruik van de verbeterde meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling 2) huiselijk geweld stoppen en duurzaam oplossen en 3) het hebben van aandacht voor specifieke aanpakken (denk bijvoorbeeld aan eergerelateerd geweld en ouderenmishandeling). Om te kunnen ontwikkelen op deze prioriteiten is samenwerking met regionale en lokale partners cruciaal. Denk hierbij aan regiogemeenten, de Sociale wijkteams, Veilig Thuis, jeugdgezondheidszorg, jeugdzorgaanbieders en Moviera. In de uitvoering van de regioaanpak is de subsidie aan Moviera (vrouwenopvang) daarom van belang.
We brengen in kaart welke gevolgen de coronacrisis heeft op huiselijk geweld en zorgen dat we de resultaten verwerken in een passende aanpak (motie 20M205 Meer aandacht voor huiselijk geweld). Daarbij blijven de prioriteiten en acties uit de bestaande regioaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 'Samen Veilig' 2019-2023, zoals vastgesteld op 17 september 2019, van kracht en wordt de regioaanpak zo nodig aangepast met de uitkomsten van het onderzoek naar de gevolgen van de coronacrisis.

Versterken ketensamenwerking OGGz-partners

De uitdagingen waarvoor de opvang zich gesteld zag door de voortdurende coronapandemie heeft geleid tot (nog) kortere lijnen en (nog) betere samenwerking tussen alle betrokken partijen. De gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van een passend vangnet wordt sterk gevoeld.

Aanpak terugdringing dakloosheid

Op preventie, het voorkomen van dakloosheid, werd ook in 2021 onverminderd ingezet. Dit gebeurde onder meer door de oprichting van het daklozenloket, het voorkomen van huisuitzettingen en door waar nodig de kostendelersnorm niet toe te passen. Opvang vindt sinds april 2020 plaats in eenpersoonskamers. Dit is zo gebleven, ook nadat de noodopvang op het cruiseschip per 1 oktober 2021 beëindigd is. Er zijn tijdelijke extra opvanglocaties geopend, en een aantal daklozen heeft de stap van opvang naar een voorziening van begeleid wonen kunnen maken. De afbouw van capaciteit heeft nog niet kunnen plaatsvinden, enerzijds omdat het eerste woonproject voor volwassenen pas in 2022 gaat lopen, en anderzijds omdat de woonprojecten die gerealiseerd zijn voor jongeren de druk op de opvang nog onvoldoende verlicht hebben. Door de wooncrisis en de effecten van de coronacrisis moet de capaciteit voor opvang van gezinnen en van jongeren zelfs tijdelijk uitgebreid worden. Voor opvang van volwassenen is de huidige capaciteit toereikend.

Inclusief Arnhem

Sinds 2020 werken we bij het programma Inclusief Arnhem met vijf focuspunten:

- voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme;
- positie inwoners met een beperking versterken;
- diversiteit in organisaties;
- inclusieve gemeentelijke organisatie;
- inclusieve gemeentelijke communicatie.

Op alle vijf focuspunten hebben we diverse inspanningen verricht. Alle geplande activiteiten/ inspanningen zijn uitgevoerd, op één na. Dit betreft het onderzoek naar in hoeverre Arnhemmers met een migratieachtergrond, een LHBTIQ+ identiteit of een beperking zich herkennen en erkend voelen in onze communicatie. Dat onderzoek is wel gestart in 2021, maar de uitkomsten verwachten wij in april 2022. Zie voor een uitgebreid verslag van de inspanningen voor de focuspunten, de tekst bij het betreffende focuspunt. Onder dit kopje geven we de hoofdlijn weer van de inspanningen in 2021:

- Inzetten op het vergroten van de bewustwording en het leveren van een bijdrage door onder andere de campagne #ArnhemDurft in juni 2021. Hierin roepen we Arnhemmers op voor elkaar op te komen als iemand gediscrimineerd wordt.
- Het actieplan 'Vrij zijn in Arnhem' dat samen met de stad is ontwikkeld om discriminatie en racisme te voorkomen en terug te dringen. Eind 2021 zijn we begonnen met het vertalen van dat plan in een uitvoeringsplan met concrete acties, planning, wie het oppakken of met wie we het oppakken en hoe we het monitoren en evalueren.
- Samen met de stad hebben we in 2021 de lokale inclusieagenda VN-verdrag Handicap ontwikkeld. Deze heeft het college eind 2021 in ontvangst genomen. Ook hiervoor zijn we eind 2021 gestart met het opstellen van een uitvoeringsplan.
- Het starten van een onderzoek naar hoe we de gemeentelijke communicatie inclusiever kunnen maken. De uitkomsten van dat onderzoek gebruiken we in 2022 om een uitvoeringsplan op te stellen.
- In 2021 zijn we samen met organisaties uit de stad (Provincie Gelderland, Rozet, Rabobank, Rechtbank Gelderland, Dirkzwager, Volkshuisvesting en gemeente Arnhem), gestart met een traject om van elkaar te leren in het diverser en inclusiever maken van de organisaties.
- Het uitwerken van de bestuursopdracht ‘Een diverse en inclusieve organisatie’ in een uitvoeringsplan ‘inclusieve en diverse organisatie’ dat we in maart 2022 presenteren.
- Om te kunnen sturen op de diversiteit en inclusiviteit van alle partijen die van de gemeente een subsidie ontvangen, is in de Algemene subsidieverordening een paragraaf over diversiteit en inclusie opgenomen. Zo kunnen we subsidieontvangers verplichten om invulling te geven aan inclusie en diversiteit. De gewijzigde subsidieverordening is ter vaststelling aan de gemeenteraad gestuurd.

Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme

In de eerste helft van 2021 hebben we het actieplan 'Vrij zijn in Arnhem' ontwikkeld. In dit plan staan 37 acties waarmee discriminatie en racisme de komende twee jaar moeten worden teruggedrongen. Het actieplan is de opbrengst van gesprekken met inwoners en organisaties, en versterkt de stadsbrede beweging naar een inclusief Arnhem. De acties in het plan zijn verdeeld over drie pijlers:

- de kracht van diversiteit laten zien,
- meer besef van discriminatie en racisme,
- ‘zero tolerance’ tegen discriminatie en racisme.

Eerste stappen op dit gebied zijn al gezet met de campagne #ArnhemDurft in juni 2021. Hierin roepen we Arnhemmers op voor elkaar op te komen als iemand gediscrimineerd wordt.
Daarnaast hebben we gesprekken gevoerd met verschillende partners over de verdere uitvoering van dit actieplan. Met InDifferent hebben we gesproken over hoe hun netwerken op scholen kunnen uitbreiden. Met Vizier zijn we in gesprek over de uitvoering van acties gericht op het verhogen van meldingsbereidheid. Vizier werkt eveneens mee aan een pilot van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid naar het vergroten

van meldingsbereidheid bij moslimdiscriminatie. Deze pilot is eind 2021 afgerond en het rapport van deze pilot wordt in het eerste kwartaal 2022 verwacht.

Om in Arnhem meer besef te creëren over en kennis te nemen van ons slavernijverleden is de wens uitgesproken door de gemeenteraad en het college om een onderzoek naar het slavernijverleden van Arnhem uit te voeren. We zijn nog op zoek naar financiële dekking hiervoor.
In De Week van Diversiteit hebben we extra aandacht gevraagd voor het thema Discriminatie en Racisme. Zo zijn er met Focus Filmtheater verschillende Filmavonden met gesprek georganiseerd.

Positie inwoners met een beperking versterken

In 2021 is een klankbordgroep VN-verdrag gestart met onder andere ervaringsdeskundige inwoners. De belangenplatforms Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) en Bijzonder in Arnhem zijn hier bij aangesloten.
In het najaar hebben er vier kleinschalige fysieke themabijeenkomsten plaatsgevonden met inwoners, organisaties en vertegenwoordiging vanuit de gemeente. De thema's waren: ondersteuning (zorg en welzijn), wonen en buurt, onderwijs (leren en ontwikkelen) en werk en inkomen. De bijeenkomst over wonen en buurt hebben we gezamenlijk met het Apcg georganiseerd. Tijdens de bijenkomsten is een toekomstvisie op het thema geformuleerd, zijn knelpunten opgehaald, mooie voorbeelden genoemd en agendapunten aangegeven.
Vanuit alle input (monitor, interviews, themabijeenkomsten) is de Arnhemse inclusieagenda VN-verdrag Handicap opgesteld. In november is de agenda gepresenteerd, in samenwerking met de belangenplatforms. De uitzending was met zowel gebarentolken als een schrijftolk en ondertitelde video’s voor iedereen toegankelijk en te volgen. We hebben een start gemaakt met inclusieve beelden: foto’s van inwoners met een beperking in hun maatschappelijke rol.

Arnhemse Standaard Toegankelijkheid
Implementatie van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (AST) gebeurt in samenwerking met het Apcg. Het handboek toegankelijke openbare ruimte wordt gebruikt bij inrichting en beheer en onderhoud van de openbare ruimte. In het handboek zijn ook ‘hoofdlooproutes’ beschreven. Dit zijn veelgebruikte routes tot belangrijke voorzieningen in de stad. In 2021 zijn afspraken gemaakt met het Apcg voor het schouwen van een aantal hoofdlooproutes waaronder die in Malburgen. Bij de aanleg van koele routes in de stad, wordt ook rekening gehouden met deze hoofdlooproutes. Het gemeentelijk vastgoed moet voldoen aan de AST. Bij de planning, realisatie en aanbesteding van gemeentelijke nieuwbouwprojecten en bij renovaties is de AST een standaardonderdeel van het Programma van Eisen. Voor elke processtap van idee tot en met evaluatie laten we een ervaringsdeskundige (via het Apcg) meekijken. Er zijn vijf gemeentelijke panden geschouwd door het Apcg om een begin te maken met het voldoen aan de AST-normen.

Toegankelijk stemmen
Het verloop tijdens de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 is door team Inclusie, bureau Verkiezingen en het Apcg op toegankelijkheid geëvalueerd. De uitkomsten zijn gebruikt voor de voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022.
Naast dat we dan zorgen voor de toegankelijkheid van de stembureaus, hebben we de volgende voorzieningen ingericht:

- de ‘stemmal met soundbox’ voor Arnhemmers met een visuele beperking (op twee locaties);
- een gebarentalig stembureau, dat is een stembureau waar één of twee mensen gebarentaal beheersen om dove kiezers wegwijs te maken;
- een proefstemlokaal op het stadhuis, in de periode vóór de verkiezingen, waar inwoners praktische uitleg krijgen over het stemproces.

Semiopenbare toiletten
In januari 2021 is in samenwerking met organisatie HogeNood gestart om het beschikbare aantal semiopenbare toiletten te verdubbelen en de vindbaarheid ervan te vergroten via de HogeNoodApp. Vanaf november 2021 hebben we het Apcg gevraagd hier extra op in te zetten. Dit loopt door tot in 2022

Inclusieve speeltuinen
Het is belangrijk dat kinderen met en zonder beperking samen kunnen spelen en zo samen opgroeien. Niet alle speeltuinen, toestellen en activiteiten voor kinderen zijn al toegankelijk. Ouders en kinderen met een beperking hebben ook niet altijd het gevoel dat ze welkom zijn.
We zijn in 2021 gestart met een proef om de speeltuinen inclusief te maken. Dit doen wij in samenwerking met de betreffende wijk/buurt, ervaringsdeskundigen, Bijzonder in Arnhem en het Apcg. Het uiteindelijke doel is dat kinderen in hun eigen wijk samen kunnen spelen.
Afdeling Openbare ruimte ontwikkelt normen voor de inrichting van inclusieve speeltuinen aan de hand van deze pilot.

Algemene Subsidieverordening
In de Algemene Subsidieverordening Arnhem (ASV) zijn definities van diversiteit en inclusie opgenomen. Het college kan de subsidieontvangers verplichtingen opleggen om hier invulling aan te geven. Bijvoorbeeld aan de toegankelijkheid van gesubsidieerde activiteiten voor mensen met een beperking.

Week van de Toegankelijkheid van 4-8 oktober 2021
Een van de activiteiten, in samenwerking met belangenplatform Bijzonder in Arnhem, was de filmvertoning ‘Crip Camp’ in Focus. Deze film, over de emancipatie- en rechtenbeweging van mensen met een beperking, werd bezocht door inwoners en gemeenteambtenaren. In een nabespreking zijn de parallellen met Nederland en Arnhem besproken.

Diversiteit in organisaties

In 2021 zijn we begonnen met een aantal bijeenkomsten voor onze deelnemende organisaties en partners. Dit waren er iets minder dan gepland, omdat we vanwege de coronamaatregelen niet fysiek bij elkaar konden komen. De deelnemende organisaties hebben in online sessies gedeeld welke stappen zij zetten in het diverser maken van hun personeelsbestand, ze hebben gebrainstormd over nieuwe projecten en ideeën en inspirerende gastsprekers hebben leerzame kennis gedeeld. Naast de organisaties die al meedoen aan ‘Diversiteit in Organisaties’, hebben meerdere organisaties zich gemeld om ook mee te doen en we zijn nu bezig de groep deelnemende organisaties uit te breiden.

Daarnaast zijn we begonnen met de tweede editie van ons DUO-project, waarbij een van onze partners samen met een andere deelnemende organisatie in gesprek gaat om van elkaar te leren. Er zijn inmiddels 17 koppels ontstaan en we horen positieve berichten over de stappen die gezet worden. Zo heeft Flores (Samen met de HAN en Empowering Nisa) een klas van 20 Pabo-studenten met een diverse achtergrond opgestart om straks, na 4 jaar als basisschoolleraren aan de slag te gaan. Dit omdat kinderen met een migratieachtergrond onevenredig vaak te maken hebben met onderadvisering door stereotype beelden die hun (veelal ‘witte’) leraren hebben. Daarnaast zullen deze diverse leraren fungeren als voorbeeld voor hun toekomstige leerlingen.

Inclusieve gemeentelijke organisatie

De gemeente Arnhem wil binnen vijf jaar een inclusieve en diverse organisatie zijn die op alle niveaus binnen de organisatie een afspiegeling is van de Arnhemse beroepsbevolking. Dit staat in de raadsbrief ‘rapport stappen diverse en inclusieve organisatie’ en de bijlage bestuursopdracht ‘Een diverse en inclusieve organisatie' van 6 april 2021. Wij willen dit om beter toegerust te zijn voor de opgaven van de stad, beter dienst te verlenen en om meer toekomstbestendig te kunnen zijn in deze steeds veranderende samenleving. Maar bovenal omdat wij vinden dat iedereen waardevol is en het recht heeft op een volwaardige werkomgeving waar geen ruimte is voor uitsluiting. We willen een stad en een organisatie zijn waar alle inwoners zich in herkennen en zich welkom voelen. Ook willen wij een voorbeeld zijn voor andere gemeenten en (Arnhemse) organisaties. Deze ambitie willen we binnen vijf jaar realiseren door ons te richten op een divers personeelsbestand op verschillende niveaus en een inclusieve (werk)cultuur waarin medewerkers graag blijven werken. Hoe wij dit gaan realiseren, leggen we vast in het uitvoeringsplan ‘inclusieve en diverse organisatie’ dat in het eerste kwartaal van 2022 wordt vastgesteld.

Met de geformuleerde ambitie leggen we de lat hoog. Dit vraagt veel én continue inzet en aandacht. Hiervoor hebben wij zowel personeel als budget beschikbaar gesteld. In 2021 hebben we al de nodige acties in gang gezet. Zo is per 1 september 2021 de kwartiermaker Inclusie en Diversiteit gestart. Daarnaast zijn verschillende acties in gang gezet die bijdragen aan het diverser en inclusiever maken van de organisatie. Zo hebben de clustermanagers en afdelingshoofden trainingen gevolgd waarbij zowel (het belang en urgentie van) diversiteit en inclusie in de dagelijkse werkzaamheden als de mogelijke obstakels die daarbij komen kijken, aan bod kwamen. De trainingen zijn een voortraject voor het maken van de clusteractieplannen waar begin 2022 al de eerste stappen in zijn gezet. Verder heeft P&O en het merendeel van de leidinggevenden de training ‘selecteren zonder vooroordelen’ gevolgd en hebben we ons bij een sollicitatie laten begeleiden door een extern bureau, gericht op het inclusief werven. De kennis en ervaring die we daarmee hebben opgedaan passen we toe in onze werving. Het trainen van medewerkers en het standaardiseren van inclusief werven en selecteren als methodiek zetten we komende periode verder voort.

Ook zijn in de zomer van 2021 de vragen van de Nederlandse InclusiviteitsMonitor (NIM) uitgezet onder alle medewerkers om een goed beeld te krijgen van de ervaren mate van inclusiviteit binnen de organisatie en de concrete uitdagingen waar inzet op nodig is. Daarnaast is in 2021 de barometer Culturele Diversiteit opnieuw ingezet waardoor we jaarlijks bij kunnen houden of we vorderingen maken met ons beleid om medewerkers met een niet-westerse migratieachtergrond binnen te halen en te houden op verschillende niveaus . Het rapport van de NIM en de resultaten van de barometer culturele diversiteit zijn via deze link terug te vinden.

Ook hebben wij in 2021 weer met verschillende activiteiten aandacht besteed aan diversiteit en inclusie tijdens Diversity Week in oktober om de bewustwording van onze collega’s rondom dit thema te vergroten. Verder hebben wij de regeling ‘Vitaliteitspact’ met twee jaar verlengd. Wij willen als organisatie wat doen voor de oudere werknemer die door het verhogen van de AOW-leeftijd langer moet doorwerken. De regeling draagt eraan bij dat medewerkers van 62 jaar en ouder duurzaam kunnen blijven doorwerken tot de pensioengerechtigde leeftijd en vitaal met pensioen gaan.

Inclusieve gemeentelijke communicatie

Als gemeente willen we dat onze communicatie toegankelijk, begrijpelijk en inclusief is. We investeren daarin langs drie lijnen: Schrijven in begrijpelijke taal, toegankelijke gemeentelijke websites en communicatie waarin Arnhemmers met een migratieachtergrond, een LHBTIQ+ identiteit of een beperking zich herkennen en erkend voelen.

Begrijpelijke taal
In februari ondertekenden we de 'Direct Duidelijk Deal' met het ministerie van Binnenlandse Zaken. Daarna zijn we begonnen met het trainen van onze medewerkers in schrijven op B1-niveau (90 personen in 2021) en het coachen daarin (18 personen). Brieven zijn herschreven en er is een lezerspanel opgezet. Daarin zitten 130 Arnhemmers die feedback geven op onze teksten.

Toegankelijke websites
Sinds 2020 moeten overheidswebsites en -apps voldoen aan wettelijke toegankelijkheidseisen. In 2021 inventariseerden we onze sites en apps en troffen we voorbereidingen om de toegankelijkheid te verbeteren. Het betreft hier deels eigen websites, deels websites van verbonden partijen en soms ook van contractpartijen waaraan wij werkzaamheden hebben uitbesteed. Richting verbonden partijen en contractpartijen kan de gemeente sturen op basis van af te sluiten contracten. Op de eigen websites heeft de gemeente directe invloed. De gemeentelijke website is als voorloper onderzocht en aan de verbetervoorstellen die daaruit voortkwamen, hebben we het afgelopen jaar gewerkt. Voor de overige gemeentelijke websites is er een project gestart om ook daar de toegankelijkheid op het juiste niveau te brengen. Het project loopt tot 2022/2023.

Herkennen en erkend voelen
We willen weten of en in hoeverre Arnhemmers met een migratieachtergrond, een LHBTIQ+ identiteit of een beperking zich herkennen en erkend voelen in onze communicatie. Wat doen we goed? Wat kan beter of moet anders? We gaven Instituut Verwey-Jonker opdracht om ons, op basis van wetenschappelijke kennis én gesprekken met Arnhemmers, inzicht en aanknopingspunten te bieden. Het onderzoek is najaar 2021 gestart en in mei 2022 verwachten we de uitkomsten.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2021

20M245g Integrale inclusievisie en actieplan
Na gesprek met de indieners in januari 2021 is de project-/procesmanager gestart. Na een traject van co-creatie met de relevante personen en organisatie in de stad. Het actieplan 'Vrij zijn in Arnhem' is in juli 2021 door het college voorgelegd aan de raad. Het actieplan, waarvoor in de perspectiefnota voor 2 jaar € 200.000 is vrijgemaakt, werd in het vierde kwartaal 2021 in behandeling genomen door de raad. Het plan wordt , naar verwachting, in januari 2022 vastgesteld.

20M268 Homogenezing in kaart brengen en actief tegengaan
Op advies van Bureau van Wijk zijn we in gesprek met diverse geloofsgemeenschappen met als gemeenschappelijk thema inclusie. Zie ook de raadsbrief 23 maart 2021. Inmiddels zijn er gesprekken gevoerd met verschillende kerken en met de verschillende moskeebesturen. En zijn we bezig met een inventarisatie van de verschillen organisaties waar gelovige LHBTIQ+ers terecht kunnen en naar de mogelijkheden dit in Arnhem te organiseren. Deze motie is met de hierboven genoemde raadsbrief afgedaan.

20M278 Met de regenboogdoelgroep samen werken aan de regenboogdoelen
De uitvoering van deze motie past in de uitwerking van zowel de regenboogagenda als 'Vrij zijn in Arnhem'. InDifferent is in het schooljaar 2021/2022 aan de slag gegaan met de uitvoering van deze motie. Dit zetten zij in 2022 voort. Daarbij is het streven om binnen twee jaar een InDifferent-netwerk te realiseren op alle Arnhemse scholen voor voortgezet onderwijs en stellen we eind schooljaar 2021/2022 vast wat een realistische doelstelling is voor het MBO. Om zo te voldoen aan de volgende toezegging 'Wethouder Louwers zegt toe te streven naar het doel om binnen twee jaar op alle VO- en MBO-scholen een netwerk te hebben dat de LHBTIQ+-leerlingen ondersteunt en de raad te informeren als dat binnen twee jaar niet lukt.'. De motie is afgedaan met de raadsbrief van 11 november 2021.

20M299 Veilig klimaat voor seksuele diversiteit
In gesprekken met het onderwijs blijven we benadrukken dat een veilig leefklimaat voor alle leerlingen voorop staat en we benadrukken dat seksuele diversiteit geaccepteerd moet worden. Als we merken, of signalen krijgen, dat dit niet het geval is, dan gaan wij hierover in gesprek met de betreffende school om te komen tot verbeteringen. Daarnaast blijven we met het onderwijs in gesprek over Inclusie. Deze motie is met dezelfde raadsbrief van 11 november 2021 afgedaan.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	21.088	19.859	26.913	23.673	3.240
Baten	1.227	754	1.486	1.437	-48
Saldo lasten en baten	***-19.860***	***-19.105***	***-25.428***	***-22.236***	***3.192***
Toevoegingen aan reserves	880	0	1.880	4.211	-2.331
Onttrekkingen aan reserves	2.930	200	765	827	63
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***2.051***	***200***	***-1.115***	***-3.384***	***-2.269***
Gerealiseerd resultaat	**-17.810**	**-18.905**	**-26.543**	**-25.620**	**923**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten	2.951	V				
Welzijn	1.295	V	Vrouwenopvang en huiselijk geweld	N	I	BR
Asielzaken	870	V	Inburgering en integratie	N	I	BR
Welzijn	786	V	AWBZ/MO middelen	J	I	AR
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	-2.158	N				
Asielzaken	-959	N	Inburgering en integratie	N	I	BR
Welzijn	-1.199	N	Vrouwenopvang en huiselijk geweld	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	0					

Vrouwenopvang en huiselijk geweld

Het regioplan is conform afspraak uitgevoerd, tegelijkertijd heeft corona het lokale plan vertraagd in 2021. Het voordeel zal conform besluitvorming van de raad worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar.

Inburgering en integratie

In de Begroting zijn extra rijksmiddelen voor Inburgering en integratie beschikbaar gekomen.
Deze middelen zijn niet volledig besteed in 2021. Het restant zal conform besluitvorming van de raad via toevoeging aan de bestemmingsreserve voor dit doel beschikbaar blijven.

AWBZ / MO middelen

In 2020 is in de Herstelagenda inzet op vernieuwing van de maatschappelijke opvang en op de beweging van opvang naar wonen opgenomen. Vanwege Corona konden geplande c.q. voorgenomen activiteiten geen doorgang vinden. Bij de budgetoverheveling is een bedrag overgeheveld naar 2022, echter resteert er nog steeds een voordeel.

Indicatoren

Hieronder zijn de specifieke indicatoren behorend bij de doelstellingen uit dit programma opgenomen. Deze indicatoren zijn overgenomen uit de Begroting 2022.

Indicatoren programma						
Effectindicator		**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Kengetal sociale cohesie		**5,70**		**5,70**		
Eenheid:	Het kengetal sociale cohesie geeft aan in hoeverre er sprake is van binding met de buurt en buurtbewoners.					
Bron:	Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)					
Actief als vrijwillgers		**32**		**33**		
Eenheid:	% inwoners dat actief is als vrijwilliger					
Bron:	Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)					
Kengetal emotioneel eenzaam		**2,50**		**2,80**		
Eenheid:	Het kengetal emotioneel eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners onvoldoende netwerk om zich heen hebben zoals familie, vrienden, buren.					
Bron:	Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)					
Kengetal sociaal eenzaam		**2,70**		**2,60**		
Eenheid:	Het kengetal sociaal eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners zich eenzaam voelen.					
Bron:	Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)					
Waardering aanbod voorzieningen ouderen				**27**		
Eenheid:	% Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor ouderen					
Bron:	Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)					
Waardering aanbod voorzieningen jongeren				**22**		
Eenheid:	% Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor jongeren					
Bron:	Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)					
Mantelzorg		**19**		**22**		
Eenheid:	% inwoners dat het afgelopen jaar mantelzorg heeft gegeven					
Bron:	Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn monitor VLW (tweejaarlijks)					
Aantal dak- en thuislozen						
Eenheid:	Aantal					
Bron:	Deze indicator wordt vanaf 2022 opgenomen in de GMSD					
Tijd tot opvang (zowel direct als langdurig)						
Eenheid:	Aantal dagen					
Bron:	Deze indicator wordt vanaf 2022 opgenomen in de GMSD					
Duur van opvang (zowel direct als langdurig)						
Eenheid:	Aantal dagen					
Bron:	Deze indicator wordt vanaf 2022 opgenomen in de GMSD					
Mate van terugval						
Eenheid:	Percentage					
Bron:	Deze indicator wordt vanaf 2022 opgenomen in de GMSD					
Aantal gerealiseerde woonplekken t.b.v. uitstroom uit de maatschappelijke opvang						
Eenheid:	Aantal					
Bron:	Deze indicator wordt vanaf 2022 opgenomen in de GMSD					

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. Er zijn voor dit programma geen verplichte indicatoren. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

Met wie werken we samen

Partners

Passend Vangnet: Naast subsidiepartners werken we vooral samen met VGGM, Veilig Thuis, COA en Sociale wijkteams en woningcorporaties.

Subsidies

Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- St. IrisZorg
- St. Moviera
- St. Veilig Thuis Gelderland Midden
- Pactum
- St. Rijnstad

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Eindevaluatie Minder Opvang Beter Leven;
- Actieprogramma Dak- en thuisloze jongeren;
- Kamerbrief over Een (t)huis, een toekomst, De aanpak van dak- en thuisloosheid;
- Plan van Opvang naar wonen;
- Herijking welzijnsopdracht. Samen werken aan een sterke sociale basis. Richtinggevende notitie;
- Meedoen en Thuis voelen, een nieuw bestaan in Arnhem;
- Arnhemse standaard toegankelijkheid;
- Uitvoeringsplan inclusief Arnhem.

Gezondheid en sport

Er zijn tientallen redenen waarom je gezonder wilt leven. Je voelt je fitter, je zit lekkerder in je vel en samen sporten levert je sociale contacten op. Maar de gezondheidsverschillen in onze stad zijn groot. Dat komt met name door ongezond gedrag, zoals roken, te weinig bewegen, ongezonde voeding en problematisch alcoholgebruik. Deze verschillen hangen vaak samen met de sociaaleconomische status en de omgeving waarin het moeilijk is gezonde keuzes te maken. Dat willen we veranderen. Met verschillende programma's helpen we onze inwoners een gezonde leefstijl eigen te maken. We stimuleren bewegen voor iedereen, bijvoorbeeld door activiteiten te organiseren en sportaccommodaties te realiseren.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhemmers gezonder en fitter

Gezonde levensstijl

Een gezonde leefstijl is de basis voor een gezond en prettig leven. De meest recente update van onze inspanningen is gegeven in de raadsbrief 'voortgang gezond en fit van juni 2021.

Terugkijkend op 2021 kunnen we concluderen dat we langzaam aan stappen zetten zijn richting een meer preventieve aanpak, die breder is dan enkel sporten. Het aantal leefstijltrajecten is uitgebreid. JOGG en GO is uitgebreid naar meer wijken. Er zijn extra buurtsportcoaches aangesteld (onder andere in De Laar) en vanuit de GIDS-middelen zijn we aanjager van verschillende (preventieve) initiatieven. Zowel aan de 'software' kant (stimulering) als aan de 'hardware' kant (beweegvoorzieningen) blijven we ontwikkelen. Recent voorbeeld is de geopende pumptrack in Rijkerswoerd. Ook op het thema Rookvrij zijn verschillende stappen gezet.

De eerste stappen zijn gezet op een aanpak betreffende de mentale gezondheid van onze inwoners (vooral gericht op jongeren). Hier is in 2022 nog veel te winnen.

De coronacrisis brengt aan het licht dat leefstijl-gerelateerde aandoeningen een risicofactor vormen voor een ernstiger ziekteverloop bij het oplopen van corona. Onze leefstijlprogramma’s zijn dus ook in het licht van infectiepreventie van belang.

Het werk van de GGD Gelderland-Midden heeft ook in 2021 sterk in het teken gestaan van de bestrijding van de coronapandemie (testen, bron- en contactonderzoek, vaccineren). Bij het vaccineren zoekt de GGD zoveel mogelijk de mensen in de wijken op. De GGD is erin geslaagd om daarnaast de overige reguliere zorg grotendeels (soms op aangepaste wijze) doorgang te laten vinden.

Kinderen hebben rond en na hun geboorte een kansrijke start

In 2021 is vooral stilgestaan bij het verduurzamen van de aanpak Kansrijke Start. Dit heeft onder andere geleid tot een herinrichting van de samenwerking Kansrijke Start. Daarnaast is er op basis van input uit de lokale coalitie en een drietal bijeenkomsten met professionals gewerkt aan een plan van aanpak ‘Samen voor een Stevige Start’ om in 2022 concreet invulling te geven aan de opgave en doelstellingen van Kansrijke Start. Het verbeteren van de samenwerking, met name de aansluiting van het medische op het sociale domein, het beter signaleren van kwetsbaarheid en sociale regievoering zijn belangrijke thema’s die in 2022 in werkgroepen uitgewerkt zullen worden. Het afgelopen jaar is steeds vaker de aansluiting gezocht met betrokken beleidsdomeinen en programma’s (onder andere armoede, jeugdzorg, kinderopvang, kansrijk opgroeien) om werken aan kansengelijkheid integraal op te pakken en meer gebiedsgericht te werken.

Minder inwoners hebben overgewicht

Het programma GO! draait nu volledig in de vijf Arnhem-Oost wijken. Steeds meer kinderen nemen deel aan dit programma en samen met het gezin begeleid naar een gezondere leefstijl. We maken ons wel zorgen over de impact van de coronacrisis op de gezondheid van Arnhemmers, zeker als het gaat om het thema overgewicht. Ook in 2021 was de impact groot door de lockdowns en de daarmee gepaard gaande sluiting van sportvoorzieningen.

Het programma JOGG draait op volle toeren. Steeds meer sportkantines worden gezond, en de voorbereidingen zijn getroffen om in 2022 extra watertappunten aan te leggen bij scholen en sport- en speelplekken. Ook heeft de gemeente dit jaar het convenant gezonde sportevenementen getekend en de overeenkomst met JOGG-Nederland voor onbepaalde tijd verlengd. Hiermee is de JOGG-aanpak in Arnhem voor de lange termijn zeker gesteld.

Meer (jonge) Arnhemmers voldoen aan de beweegnorm

We hebben in 2021 stappen gezet in de samenwerking met het onderwijs, om door middel van de 2+1+2 aanpak bewegen stevig(er) te positioneren in de verlengde leerdag. Het Nationaal Programma Onderwijs (NPO-aanpak) zal hier ook een impuls aan geven.

De Pumptrack in Rijkerswoerd is inmiddels geopend en is een groot succes. Dagelijks zijn er tientallen kinderen die hier enthousiast gebruik van maken. Ook de urban sporthal in Klarendal is inmiddels weer geopend en draait goed.

Tegelijkertijd zien we een uitdaging in relatie tot de sportverenigingen. Recent onderzoek laat zien dan het verenigingslidmaatschap in Arnhem (19%) ver achterblijft op het landelijk gemiddelde. Corona heeft de situatie ook geen goed gedaan, maar dit is een trend die we al langer zien. Daarom zetten we stappen om onze sportparken anders te gebruiken (beter te benutten). Met name op sportpark de Bakenhof zijn stappen gezet om het sportpark veel meer een centrale ontmoetingsplek van de wijk te maken. Dit sluit goed aan bij de Arnhem-Oost aanpak. We zetten dus enerzijds in op het versterken van verenigingen waar dat kan, en anderzijds op aanvullend (op verenigingsgebruik) gebruik van de sportparken door de wijk, welzijnspartijen en het onderwijs. Het streven is een centrale ontmoetingsplek voor de wijk, waarbij de vereniging een verbindende rol kan spelen.

Voor ouderen is het aanbod uitgebreid, er zijn meer wandelgroepen opgericht en er zijn verschillende interventies gestart (zoals soople, valpreventie).

De status staat op 'gedeeltelijk op koers', omdat we wel stappen zetten, maar corona de winst grotendeels teniet doet. Door corona zijn sportvoorzieningen een groot gedeelte van het jaar gesloten geweest en hebben competities stilgelegen. Dit heeft als consequentie dat er in die perioden minder bewogen is.

Problematisch alcohol- en drugsgebruik terugdringen/ Kinderen en jongeren kunnen rookvrij opgroeien

Wij zetten mooie stappen richting een rookvrije generatie. De scholen en sportverenigingen zijn inmiddels rookvrij. In 2021 zijn ook de speeltuinen in Arnhem ingericht als rookvrije zone. Daarnaast zijn sinds januari 2021 de bushaltes voor het Ziekenhuis Rijnstate een rookvrije zone. Deze bushalte is het begin van een beweging naar rookvrije zones bij/op alle bushaltes in de gemeente.

Voor de zomer is het preventieakkoord ‘Een leven lang Gezond & Fit in Arnhem’ ondertekend door gemeente en partners zoals onder andere VGGM, Sportbedrijf Arnhem, IrisZorg, Menzis en het Rijnstate Ziekenhuis. Met dit akkoord is nogmaals aandacht gevraagd voor een rookvrije generatie en stoppen met roken. Dit akkoord fungeert tevens als een convenant Rookvrij en resulteerde in een gezamenlijke aanpak Stoppen met Roken. Onder andere Menzis, Rijnstate, VGGM, OnzeHuisartsen en de gemeente Arnhem werken hierbij samen om Arnhemmers te stimuleren en te ondersteunen bij het stoppen met roken.

Alcoholgebruik en mentale gezondheid bij onder andere jongeren zijn ook belangrijke thema’s in het preventieakkoord. Daarnaast is er samen met de scholen, IrisZorg en veel andere partijen een aanpak tegen drugsgebruik op school opgestart. Hiermee hebben wij in 2021 ingezet op zowel het tegengaan van drugsgebruik alsmede het aanpakken van mogelijke onderliggende (mentale) problemen. Wij bouwen hier in 2022 op voort.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2021

20A74 Actieplan voetganger

In het ontwerp van de omgevingsvisie is al nadrukkelijke aandacht voor een beweegvriendelijke openbare ruimte. Aandacht voor de voetganger nemen we nu al mee in gebiedsontwikkelingen, zoals in Kronenburg. In bredere zin werken we aan een uitvoeringsagenda ‘bewegen in de openbare ruimte’, samen met onder meer de disciplines mobiliteit, openbare ruimte, sport en gezondheid.

Met de raadsbrief 'Voortgang gezond en fit' is de raad geïnformeerd op welke wijze uitvoering is gegeven aan verschillende moties, amendementen en toezeggingen. Namelijk:

- Motie 20M323 ‘Blijvend aandacht voor gezonde voeding'
- Motie 20M325 'Versteende wijken eerst'
- Motie 19M62 “Een gezonde leefstijl is de basis”
- Motie 20M326 ‘Actief en sportief ouderen benaderen’
- Motie 20M04 'Neem alle doelgroepen mee in de fietsagenda Arnhem'
- Motie 19M137 'Op naar een rookvrije generatie'
- Motie 20M365 ‘Onderzoek alternatieve infill-materiaal bij kunstgrasvelden'
- Toezegging ID 570 betreffende denksporten.
- Amendement 20A91 'Gemeente geeft goed rookvrij voorbeeld'

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	24.062	20.157	24.842	23.188	1.653
Baten	6.454	2.674	6.308	5.296	-1.012
Saldo lasten en baten	***-17.608***	***-17.483***	***-18.534***	***-17.893***	***642***
Toevoegingen aan reserves	397	354	628	548	80
Onttrekkingen aan reserves	989	260	432	457	25
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***592***	***-94***	***-195***	***-90***	***105***
Gerealiseerd resultaat	**-17.016**	**-17.577**	**-18.730**	**-17.983**	**747**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten	1.308	V				
Sport	1.900	V	Kostprijsverhogende BTW sport (zie baten)	N	I	AR
Sport	232	V	5x5 voetbal Valkenhuizen	N	I	AR
Sport	178	V	Corona Sport en Horeca	J	I	AR
Sport	-487	N	Vastgoed Sport	N	I	AR
Sport	-515	N	SPUK IJsbanen en zwembaden (zie baten)	J	I	AR
Baten	-532	N				
Sport	515	V	SPUK IJsbanen en zwembaden (zie baten)	J	I	AR
Sport	230	V	Vastgoed sport	N	I	AR
Sport	-1.277	N	SPUK Subsidie sport (zie lasten)	N	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Kostprijsverhogende BTW Sport en subsidie SPUK
Sinds 2019 is de BTW op sport niet meer aftrekbaar en derhalve kostprijsverhogend. Ter compensatie hiervan is een subsidieregeling ingesteld, Spuk-Sportstimulering, waarmee de lasten gecompenseerd kunnen worden. In 2021 is een groter bedrag aan kostprijsverhogende BTW geboekt dan begroot. Hier staat een bedrag aan ontvangen subsidie SPUK tegenover. Daarnaast is bij de definitieve afrekening over 2020 gebleken dat meer subsidie ontvangen is (€ 0,6 miljoen) dan bij jaarrekening 2020 verwacht. Als voorschot was 80% van de aangevraagde subsidie ontvangen en omdat de regeling landelijk overvraagd werd, is ook met deze 80% rekening gehouden in de jaarrekening 2020. Pas in de loop van 2021 werd duidelijk dat over de aanvragen 2020 100% subsidie uitgekeerd werd. Dit heeft tot een voordeel in 2021 geleid.

5x5 voetbal Valkenhuizen
Met Sportbedrijf Arnhem is afgesproken om het positief jaarresultaat 2019 aan sport te besteden. Daarvoor heeft het Sportbedrijf 5x5 Voetbal op Valkenhuizen ontwikkeld. Conform het regulier subsidieproces heeft gemeente Arnhem de teveel ontvangen subsidie 2019 teruggevorderd. Hiervan is een deel al herbeschikt aan Sportbedrijf voor de skills-boxen en is een eenmalige bijdrage voor de exploitatie van 5x5 voetbal gedaan. De investering in

5x5 voetbal is vertraagd. Het bedrag van € 232.000 vormt daarom een voordeel in 2021. Bij Turap 1 van 2022 zal worden voorgesteld dit voordeel in te zetten voor de investering in 5x5 voetbal.

Corona Sport en Horeca
in Turap 2 is er € 250.000 toegevoegd aan de begroting Sport voor het 'Afwegingskader Corona' zoals deze in 2020 en 2021 werd gehanteerd. van dit corona-potje zijn twee posten geboekt, nl € 31.539 coronasteun Zwembad Klarenbeek en € 40.588 coronasteun aan het Nederlands Watermuseum. Het resterende bedrag van de 250k vormt dit voordeel.

Vastgoed sport
Op beheer van de gemeentelijke panden die onder dit programma vallen is een nadeel op de lasten ontstaan van € 467.000 en op de baten een voordeel van € 230.000. Er is met name voor 4 sportpanden meer onderhoud gepleegd dan was voorzien. Dit geeft een nadeel van € 285.000. Daarnaast worden door de gemeente bepaalde servicekosten voorgeschoten die ook doorbelast worden aan huurders. Deze lasten en baten zijn niet geraamd en dit geeft een nadeel op de lasten van € 182.000 en een voordeel op de baten van € 230.000. Mogelijk zal uit de afrekening in 2022 nog een terugbetaling van het voordelig verschil volgen.

SPUK IJsbanen en zwembaden
In 2021 zijn er twee compensatieregelingen (SPUK) geweest voor het effect van de coronamaatregelen op ijsbanen en zwembaden. Voor de zwembaden Valkenhuizen, De Grote Koppel en Zwembad Klarenbeek is een aanvraag ingediend en compensatie toegekend. Deze middelen zijn uitbetaald aan Sportbedrijf Arnhem en St. Openluchtzwembad Klarenbeek.

Indicatoren

Hieronder zijn de specifieke indicatoren behorend bij de doelstellingen uit dit programma opgenomen. Deze indicatoren zijn overgenomen uit de Begroting 2022.

Indicatoren programma					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
% voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen				**54**	
Eenheid: Percentage inwoners dat voldoet aan de Nederlands Norm Gezond Bewegen (19 en ouder)					
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)					
% roken				**21**	
Eenheid: Percentage inwoners dat rookt					
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)					
% voldoet aan alcoholrichtlijn				**43**	
Eenheid: Percentage inwoners dat voldoet aan de alcoholrichtlijn					
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)					
% kinderen eet minstens elke dag fruit	**70**				
Eenheid: Percentage kinderen (0 tot 11 jaar) dat minstens elke dag fruit eet					
Bron: Kindmonitor GGD					
% lid van sportvereniging	**20**	**20**			
Eenheid: Percentage inwoners dat is aangesloten bij een sportvereniging					
Bron: Sportbonden en NOC*NSF. Kennis- en Informatiesysteem Sport (KISS).					
% goed/ zeer goed ervaren gezondheid				**80**	
Eenheid: Percentage inwoners dat de gezondheid als goed of zeer goed ervaart					
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)					
Waardering sportvoorziening	**60**		**61**		
Eenheid: % eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende sportvoorzieningen					
Bron: Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)					
Waardering speelvoorzieningen kinderen			**60**		
Eenheid: % eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende speelplekken voor kinderen					
Bron: Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)					

Waardering voorzieningen om te bewegen	73
Eenheid:	% eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende mogelijkheden om te bewegen
Bron:	Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

BBV - Indicatoren					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Niet sporters				**46,90**	
Eenheid:	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.				
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD's, CBS en RIVM				

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Sportbedrijf Arnhem
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Sportbedrijf Arnhem;
- Eerstelijnsgezondheidszorg (onder andere huisartsen);
- Rijnstate;
- Onderwijsinstellingen;
- Sociale Wijkteams;
- Menzis;
- Iriszorg verslavingspreventie;
- Indigo;
- Provincie Gelderland;
- Sportaanbieders;
- Partners uit het Verloskundig Samenwerkingsverband Kracht (Arnhem e.o.).

Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere partijen die een preventief aanbod hebben in Arnhem.

Subsidies

Hieronder zijn de vijf grootste subsidieontvangers opgenomen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- Sportbedrijf Arnhem BV
- St. Sportcentrum Rijkerswoerd
- St. Zwembad Klarenbeek

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Plan Gezond en fit;
- Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 ‘Gezondheid breed op de agenda’ (mei 2020);
- Nationaal Preventieakkoord;
- Sport- en beweegakkoord Gemeente Arnhem (juni 2020).

Klimaat en energie

Arnhem heeft de ambitie om in 2050 een klimaatneutrale gemeente te zijn. Hoe we dat gaan doen, hebben we vastgelegd in het programma New Energy Made in Arnhem. We streven naar een fikse CO2-reductie en energiebesparing in de bebouwde omgeving en bij bedrijven, aardgasvrije wijken en steeds meer zonnepanelen. Maar ook schone mobiliteit zoals zero emissie openbaar vervoer en elektrische deelauto's en fietsen. Bewustwording en gedrag spelen daarbij een belangrijke rol. Met 'Arnhem Aan' willen we mensen enthousiasmeren en motiveren om aan de slag te gaan met energie besparen en hernieuwbare energie opwekken.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Bij de Jaarstukken 2020 is door een afvaardiging van de gemeenteraad een Duisenbergonderzoek uitgevoerd naar het programma S10 Klimaat en Energie. In het rapport zijn in het kader van de Jaarstukken een aantal aanbevelingen aan het college gedaan. Eén hiervan was zorg te dragen voor een inzichtelijke verantwoording op zowel de stand van zaken op het maatschappelijk effect (Wat hebben we bereikt?) als op de geleverde prestaties (Wat hebben we gedaan?). In onderstaande teksten is zo mogelijk aangegeven met een korte onderbouwing of Arnhem de gestelde beleidsdoelen haalt, of gaat halen.

Ook is in het Duisenbergonderzoek de aanbeveling gedaan om een verkenning te doen naar een ander gebruik van de kleuren voor de stoplichten bij de langjarige beleidsdoelen. Hierbij is opgemerkt dat zolang het langjarige beleidsdoel nog niet gehaald is, een doel nog niet 'op groen' kan staan. Om hier een vervolg op te geven hebben we in dit programma het gebruik van de 'stoplichten' aangepast (dit geldt niet voor de andere programma's in dit jaarverslag). Deze aanpak bespreken we graag met betrokkenen bij het Duisenbergonderzoek en/of de auditcommissie.

Bij de beleidsdoelen is de duiding van de 'bolletjes' als volgt:

- Groen: Het doel is bereikt;
- Oranje: Het doel is nog niet bereikt. De inspanningen om deze te bereiken worden (deels) uitgevoerd;
- Rood: Het doel wordt (waarschijnlijk) niet bereikt. De inspanningen hebben niet het gewenste effect of (kunnen) niet worden uitgevoerd, of er zijn nieuwe ontwikkelingen waardoor het doel moet worden bijgesteld/aangepast.

In de teksten bij de doelen wordt met een toelichting aangegeven of er wordt verwacht dat we de doelen gaan behalen of dat hier nog een mate van onzekerheid is (zoals hierboven aangegeven).

Bij de inspanningen is de betekenis van de bolletjes als volgt:

- Groen: De voorgenomen activiteiten lopen op koers;
- Oranje: De voorgenomen activiteiten lopen gedeeltelijk op koers;
- Rood: De voorgenomen activiteiten lopen niet op koers;
- Grijs: De activiteiten zijn gerealiseerd.

Naast alle doelen en inspanningen waarover hieronder gerapporteerd wordt, wordt jaarlijks een monitoringsdashboard van het programma gepubliceerd op www.arnhemincijfers.nl/links. De raad wordt hiervan ook op de hoogte gebracht met een raadsbrief.

Ambities	Doelen	Inspanningen

In 2030 61% CO2-reductie t.o.v. 2017, dit is 572 kT CO2, verdeeld: 130 kT autonome ontwikkelingen, 191 kT (in)direct binnen actieprogramma NemiA, 5 kT (in)direct binnen andere programma's Arnhem en 246 kT buiten de gemeentegrens (in de regio)

Gebouwde omgeving: 77 kT CO2-reductie in 2030 (ten opzichte van 2017)

De meest recente data over CO2-uitstoot (Landelijke klimaatmonitor) zijn van 2020. Hieruit is een dalende trend voor de gebouwde omgeving (woningen en publieke gebouwen) zichtbaar sinds 2015. Sinds referentiejaar 2017 is 61 kT CO2 gereduceerd. Welk deel hiervan een gevolg is van autonome ontwikkelingen en welk deel van programma-inspanningen is niet te achterhalen. Voor de actualisatie van de monitoring van de CO2-uitstoot en -reductie verwijzen we naar het monitoringsdashboard van het programma NemiA dat in het tweede kwartaal van 2022 verschijnt.

Transitievisie Warmte opgesteld in 2021, elke 5 jaar herijken

De transitievisie warmte is vastgesteld door het college. De raadsbehandeling is gestart in december.

Uitvoeringsplan per wijk opstellen (8 jaar voor aardgasvrij)

Deze inspanning draagt bij aan de inspanning om voor 2030 6.500 bestaande woningen aardgasvrij te maken in de gebouwde omgeving. Een belangrijk onderdeel van het uitvoeringsplan per wijk of buurt is de betaalbaarheid voor de bewoners. Hiervoor is financiering van de onrendabele top nodig. Vooralsnog is deze alleen te verkrijgen via de Proeftuin subsidies of bijdragen en aanvulling vanuit het klimaatfonds. Voor circa 1.300 woningen is op dit moment een subsidie/bijdrage ontvangen.

Proeftuin Kronenburg (Smart Polder): voor de eerste 386 appartementen is eind april 2021 een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen partijen. Eind 2022 verwachten wij dit uit te breiden met nog eens 120 appartementen. In het vierde kwartaal van 2021 zijn de corporaties gestart met het ophalen van draagvlak onder de huurders en trekt de gemeente samen met een corporatie op bij het verkrijgen van draagvlak van particuliere woningeigenaren binnen een VVE. Aansluiten op het warmtenet is vrijwillig. Onder huurders dient wettelijk 70% draagvlak opgehaald te worden en ook binnen de VVE dient consensus te zijn. Het uitvoeringsplan is nagenoeg gereed.

Proeftuin Elderveld-Noord: wij verwachten medio 2022 tot een samenwerkingsovereenkomst te komen met de professionele partijen. Ondertussen betrekken we de bewoners bij de planvorming om te komen tot een passend aanbod voor de bewoners. Er wordt parallel gewerkt aan het uitvoeringsplan, dat naar verwachting eind 2022 gereed is.

Hoogkamp: voor Hoogkamp is een integrale businesscase opgesteld en een Proeftuinbijdrage aangevraagd van circa € 6 miljoen bij BZK, voor 660 woningen. Ook is vanuit het Klimaatfonds € 300.000 beschikbaar gesteld. Voor deze buurt voorzien wij als techniek een buurtenergiesysteem, bestaande uit een collectieve warmtepomp en een warmtenet. In maart 2022 wordt bekendmaking van de toekenning van de Proeftuinbijdrage verwacht. Bij toekenning zal naar verwachting het uitvoeringsplan in 2023 gereed zijn.

De ontwikkelingen in de kansrijke buurt Plattenburg en de 5 all-electric buurten zijn nog in een initiatieffase. Voor deze buurten is nog geen zicht op financiering van de onrendabele top.

Voor de kansrijke buurt Immerloo (flats Volkshuisvesting en Vivare) zal geen uitvoeringsplan worden opgesteld. Deze woningen worden al aardgasvrij verwarmd en de overstap naar aardgasvrij koken en warm tapwater wordt nu voorbereid en uitgevoerd.

5% energiebesparing in gebouwde omgeving in 2023 en 15% in 2030 (ten opzichte van 2017)

De meest recente data over energiegebruik dateren uit 2020. Het energiegebruik in de gebouwde omgeving laat een dalende trend zien. In 2020 is 3,2 % minder energie verbruikt dan in 2017. Daarmee liggen we op koers voor 2023.
We hebben vol ingezet op energiebesparing in alle wijken van Arnhem, al dan niet in samenwerking met wijkinitiatieven. In 2021 hebben we hiervoor wijkgesprekken gevoerd, het gratis aanbod van energiebesparingsmaatregelen, zoals de energie bespaar box, gefinancierd vanuit rijkssubsidies, woonwensencoach gesprekken, energiescans, de campagne Arnhem Aan en het stimuleren van collectieve inkoopacties. In de prestatieafspraken met de corporaties en huurdersverenigingen zijn concrete afspraken over energiebesparing opgenomen. Circa 1.100 corporatiewoningen met label D/E/F/G zijn verbeterd tot label A/B/C in 2020 ten opzichte van 2019. De resultaten van 2021 worden gemonitord en zijn in de loop van 2022 bekend.

150.000 zonnepanelen op daken in 2023, 250.000 zonnepanelen op daken in 2030

Eind 2020 lagen er naar schatting 125.000 zonnepanelen op woningen en publieke gebouwen (aantallen van eind 2021 zijn nog niet bekend). Voor bedrijven en instellingen is een aparte doelstelling geformuleerd. Verwachting is dat de doelen van 2023 (150.000 zonnepanelen) en 2030 (250.000 zonnepanelen) worden gehaald. Deels via autonome ontwikkelingen, deels door extra stimulering, bijvoorbeeld met collectieve inkoopacties.

1.500 bestaande woningen en publieke gebouwen aardgasvrij in 2023 en 6.500 in 2030

Sinds 2018 (startjaar monitoring Liander) zijn er 371 bestaande woningen aardgasvrij gemaakt. Naar verwachting komen daar in 2023 circa 400 woningen bij in Immerloo (appartementen Volkshuisvesting). Met nog een aantal particulieren die individueel de overstap gaan maken verwachten we dat in 2023 circa 800 bestaande woningen aardgasvrij zijn, in plaats van 1.500. Het duurt vele malen langer om overeenstemming tussen partijen te krijgen en draagvlak bij bewoners om vrijwillig over te stappen dan voorzien. Als we kijken naar de financiële middelen die op dit moment beschikbaar zijn zouden we maximaal circa 2.300 bestaande woningen aardgasvrij kunnen maken voor 2030.

1.000 huishoudens in energiearmoede geholpen

Aangepast: 2500 huishoudens in energiearmoede geholpen in 2023
De raad heeft de Arnhemse aanpak energiearmoede begin 2021 vastgesteld, en daarmee een hogere ambitie op het aantal geholpen huishoudens ten opzichte van de ambitie in het programmaplan, voorzien van middelen uit het klimaatfonds.
Begin 2021 is gestart met het optuigen van een organisatie vanuit de wijken en het opzetten van samenwerking met onze partners in de stad. Door corona is deze pas begin mei, na het stookseizoen van 2021, gereed gekomen. Vanaf september 2021 is de aanpak verder uitgerold. Tot eind december 2021 zijn 105 huishoudens begonnen aan een coachingstraject. In totaal hebben 139 huishoudens zich aangemeld. Er zijn 60 energiecoaches, waarvan 32 aan het werk en 28 in opleiding.

Eén van de doelen van de aanpak is om een wijk in zijn kracht te zetten zodat inwoners ook vooruit kunnen na afloop van de aanpak energiearmoede. We zijn daarmee gestart in het Spijkerkwartier omdat we konden meeliften op wijkinitiatieven. Met de lessen die we daar hebben geleerd starten we binnenkort in de Geitenkamp en in Malburgen.

Mede vanwege de stijgende energieprijzen willen we zo snel mogelijk veel huishoudens bereiken. Daarom starten we begin 2022 met een korter traject in al verduurzaamde woningen. Met deze aanpak verwachten we 1500 huishoudens extra te bereiken. Dit doen we door in Immerloo 4 inwoners uit deze buurt zonder betaald werk op te leiden tot energiecoach zodat zij in hun eigen buurt aan de slag kunnen gaan.

3 Arnhemse innovaties in wijken getest in 2023 en 10 in 2030

Tot nu toe zijn 2 (Arnhemse) innovaties getest in Arnhemse wijken: oplaadpunten voor auto's aan lantaarnpalen in Schuytgraaf, samen met Arnhems bedrijf Allego, en een batterijopslag met energiemanagementsysteem (EMS) op Koningspleij noord, dat gekoppeld wordt aan het zonneveld in aanbouw. Het EMS is gekoppeld aan de laadpunten in de stad, waardoor elektrische auto's stroom krijgen uit het zonneveld, zodra de zonnepanelen in bedrijf zijn. Verder wordt de bruikbaarheid van innovaties op het gebied van aquathermie, restwarmte uit industrie, een buurtenergiecentrale, buurtbatterij en zonnefolie onderzocht. Het is nog onzeker of één van deze innovaties in 2023 al zo ver is dat deze in wijken getest kan worden.

Bedrijven en Industrie: 38kT CO2-reductie in 2030 (ten opzichte van 2017)

De meest recente data over CO2 uitstoot uit de landelijke Klimaatmonitor zijn van 2020. Hieruit is een dalende trend voor de bedrijven en industrie (commerciële dienstverlening, industrie en overig) zichtbaar sinds 2015. Sinds referentiejaar 2017 is circa 67 kT CO2 gereduceerd. Welk deel hiervan een gevolg is van autonome ontwikkelingen en de coronacrisis, en welk deel van programma-inspanningen is niet te achterhalen. Voor de actualisatie van de monitoring van de CO2-uitstoot en -reductie verwijzen we naar het monitoringsdashboard van het programma NemiA dat in het tweede kwartaal van 2022 verschijnt.

Communicatie en bewustwording intensiveren: 30% van bedrijven bekend met verduurzamingsmaatregelen in 2023 en 100% in 2030

Eind 2020 was 27% van de bedrijven bekend met de verplichtingen voor het nemen van verduurzamingsmaatregelen. Naar verwachting gaat de doelstelling van 2023 gehaald worden.

Energiebesparing bevorderen: 5% energiebesparing bij bedrijven en industrie in 2023 en 15% in 2030 (ten opzichte van 2017)

De meest recente data over energiegebruik bij bedrijven en industrie zijn van 2020. In dit jaar is 9,2% minder energie gebruikt dan in peiljaar 2017. Het is mogelijk dat het energieverbruik in 2020 relatief laag was door corona. Als deze trend doorzet, liggen we op koers voor de doelstelling in 2030.

Om energiebesparing te stimuleren, subsidiëren we energiescans, die we onder de aandacht brengen van de ondernemers. Om meer bekendheid te geven aan zowel de energiescans als de regeling voor duurzame terrasverwarming is gebruik gemaakt van Lijn2030. Deze aanpak heeft gewerkt en wordt voortgezet in 2022.
De ODRA voerde in 2021 132 energiecontroles uit op verplichte energiemaatregelen bij bedrijven. Ook is gestart met het uitvoeren van 80 hercontroles bij eerder gecontroleerde bedrijven. Naast de Green Deal zorg hebben we een Green Deal in voorbereiding voor kantorenpark Gelderse Poort.

De subsidieregeling voor duurzame terrasverwarming heeft gelopen tot en met november 2021. Circa 40 horecaondernemers hebben gebruik gemaakt van de regeling. Er is een bedrag van ruim € 37.000 aan subsidies toegekend. Met deze bijdrage hebben deze horeca-ondernemers duurzame terrasverwarming kunnen toepassen in plaats van bijvoorbeeld traditionele gasheaters.

Opwek en hergebruik van energie bevorderen: 25.000 zonnepanelen op daken bij bedrijven en industrie en 75.000 zonnepanelen op daken en 2 pilots met gebruik restwarmte in 2030

Eind 2021 lagen er naar schatting 47.000 zonnepanelen op daken van bedrijven en instellingen, een fikse toename vergeleken met eind 2020. Deze groei komt grotendeels door het gereedkomen van zon op dak installaties op Industriepark Kleefse Waard en bij IPC Groene Ruimte. Ook hebben we actief bedrijven benaderd met toegekende rijkssubsidies (SDE+) voor zon op dak, die nog niet zijn benut. Hierdoor zijn er 8 zonne-installaties gerealiseerd.
Verschillende bedrijven hebben we doorverwezen naar de groeiversneller zon (provincie) voor een financiële vergoeding voor technische ondersteuning die ze nodig hebben bij het realiseren van zon op dak.
In 2021 is het project Zon op Molenbeke voorbereid, en dit zal in 2022 gerealiseerd worden. Het dak van Tennisvereniging Molenbeke kan ruimte bieden aan 1.416 panelen. Dit is een coöperatief initiatief waar omwonenden in kunnen investeren en stroom kunnen afnemen. De zonnepanelen gaan stroom opwekken vergelijkbaar met de elektriciteitsbehoefte van circa 120 huishoudens.
Het aantal zonnepanelen uit het doel van 2023 (25.000) is inmiddels ruimschoots gehaald.
Er zijn in 2021 nog geen pilots restwarmte gestart bij bedrijven.

Meer bedrijven en industrie aardgasvrij maken: 100 extra bedrijven aardgasvrij in 2023 en 500 in 2030

De gesprekken met Arnhemse bedrijven over de benutting van restwarmte hebben nog niet plaatsgevonden doordat bedrijven in coronatijd met andere zaken bezig waren. In de proeftuinwijk Smart Polder Kronenburg zijn twee kantoorpanden opgenomen om aardgasvrij te worden (circa 500 woningbouwequivalenten).

Grootschalige opwek: 34 KT CO2-reductie in 2030

De drie windmolens op gemeentegrond die binnenkort in exploitatie gaan leveren jaarlijks 9,75 kT CO2 reductie/vermeden CO2.
Het reeds gerealiseerde zonneveld Drielsedijk en de in aanbouw en voorbereiding zijnde zonnevelden Koningspleij noord en IJsseloord 2 leveren jaarlijks ruim 8 kT CO2 reductie/vermeden CO2.
Samen is dit bijna 18 kT, iets meer dan de helft van de doelstelling van 2030.
Zodra de vierde windmolen in exploitatie gaat, levert dit nog 3,25 kT extra CO2 reductie/vermeden CO2.

De binnenstedelijke zonneveldlocaties waarmee we het overige deel van de CO2 reductie-doelstelling willen invullen, zijn alle relatief klein. Het betreffen relatief complexe locaties met meervoudig ruimtegebruik of op water en met verschillende betrokken partijen. Het kost daardoor veel tijd en er zijn maatschappelijke middelen nodig om de businesscase sluitend te krijgen. Het is daarom nog onzeker of de doelstelling van 2030 gehaald kan worden.

5 windmolens in Arnhem in 2030 gerealiseerd

In 2021 zijn 3 van de 4 windmolens van windpark Koningspleij noord gebouwd. Deze zullen begin 2022 in bedrijf worden genomen. De 3 windmolens staan op gemeentegrond. Rijn en IJssel Energie Coöperatie is samen met 566 inwoners en bedrijven uit Arnhem en omgeving voor 67% eigenaar van deze drie windmolens, Prowind heeft de andere 33% in eigendom. De vierde molen wordt later gebouwd door Raedthuys Pure Energie, op het terrein van IPKW. Het burgeraandeel in het windpark is dus 50%. De 4 windmolens hebben een totaal maximaal vermogen van circa 17 MW en gaan stroom opwekken vergelijkbaar met de elektriciteitsbehoefte van 11.000 huishoudens.

De voorbereiding van de windmolen Drielsedijk is opgeschort, vanwege de uitkomsten van het onderzoek Wind boven Veluwe, dat in het kader van de Regionale energiestrategie is uitgevoerd. Hieruit blijkt dat er in een straal van 8 km rondom de Veluwe door het voorkomen van de beschermde wespendief vrijwel geen ruimte is voor extra windmolens. Planontwikkelingen voor windmolens rondom de Veluwe, die in een vergevorderd stadium zijn, gaan vóór deze Arnhemse locatie. De provincie zal eerst meerjarig nader onderzoek doen naar het voorkomen van de wespendief. Het kunnen ontwikkelen van een windmolen op de locatie Drielsedijk is afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek. Dit zal pas over enkele jaren duidelijk zijn.

42 MWp (circa 45 ha) zonnevelden gerealiseerd

- In 2021 is een groot deel van zonneveld Koningspleij noord gebouwd. In het tweede kwartaal van 2022 wordt dit zonneveld in bedrijf genomen. Door een vertraagde levering van de zonnepanelen start de exploitatie iets later dan gepland. Het zonneveld is 8,5 ha groot, zal 34.000 zonnepanelen met een totaal opgesteld vermogen van 11 MWp hebben. Het zonneveld heeft 181 lokale en regionale mede-investeerders. De zonnepanelen gaan stroom opwekken vergelijkbaar met de elektriciteitsbehoefte van 4.000 huishoudens.
- Een vergunning voor een zonnepark op de bult IJsseloord 2 is aangevraagd en in procedure. Als de vergunning is verleend zal SDE++ subsidie worden aangevraagd. Als die toegekend is, kan de bouw beginnen. De locatie is 4 ha groot en zal een opgesteld vermogen van 6 MWp hebben. De zonnepanelen zullen stroom leveren aan bedrijventerrein IJsseloord 2.
- Zonnecarports bij Gelredome en Nederlands Openluchtmuseum zijn in (prille) voorbereiding (samen 3 hectare, circa 3,2 MWp), echter door de carportconstructie en de grote prijsstijgingen van materialen die daarvoor nodig zijn (onder andere staal) en transport ervan, zijn de businesscases van deze projecten op dit moment moeilijk sluitend te krijgen.
- Deze vijf locaties leveren ruim de helft (20 MWp) van het beoogde opgesteld vermogen. De binnenstedelijke zonneveldlocaties waarmee we het overige deel van de doelstelling willen invullen zijn alle relatief klein. Het betreffen relatief complexe locaties met meervoudig ruimtegebruik of op water en met verschillende betrokken partijen. Het kost daardoor veel tijd en er zijn maatschappelijke middelen nodig om de businesscase sluitend te krijgen en deze te realiseren. Het is daarom nog onzeker of de doelstelling van 2030 gehaald kan worden.
- Zoekgebied zonneveld Deelen wordt in samenhang met andere opgaven in buitengebied noord opgepakt: revitaliseren en verduurzamen van de Oranjekazerne, het vergroten van de biodiversiteit, het maken van ecologische verbindingen, onder andere door het weghalen van hekken, de transitie naar natuurinclusieve landbouw en zonering van de recreatiedruk. Dit alles met betrokken stakeholders waaronder Rijksvastgoedbedrijf, agrariërs, natuurorganisaties, gemeente Ede en provincie Gelderland. De voorbereiding zal nog enkele jaren in beslag nemen. Het is nog onzeker of een grootschalig zonneveld (minimaal 15 ha) in het zoekgebied bij vliegbasis Deelen op Arnhems grondgebied haalbaar is. Indien dit wel zo is, dan kan hier circa 22 MWp aan vermogen worden opgesteld.

Definitief bod Regionale energiestrategie en structuur warmte in juli 2021

In juni 2021 heeft de gemeenteraad het definitieve bod Regionale energiestrategie 1.0 vastgesteld.

Duurzame mobiliteit: reductie van 42 kT CO2 in 2030

De meest recente data over CO2 uitstoot (Landelijke klimaatmonitor) zijn van 2020. Hieruit is een licht dalende trend voor verkeer en vervoer zichtbaar sinds 2015. Sinds referentiejaar 2017 is 2,6 kT CO2 gereduceerd. Welk deel hiervan een gevolg is van autonome ontwikkelingen en welk deel van programma-inspanningen is niet te achterhalen. Voor de actualisatie van de monitoring van de CO2-uitstoot en -reductie verwijzen we naar het monitoringsdashboard van het programma NemiA dat in het tweede kwartaal van 2022 verschijnt.

Werkgevers aanpak modalshift: doelstelling voor 2023 25 % minder autogebruik bij 10 bedrijven

Door capaciteitskrapte is dit project nog niet gestart. Indien er in 2022 capaciteit voor is, zal het gestart worden.

Uitbreiden gebruik zero emissie deelmobiliteit: in 2030 1000 deelauto's en 2000 deelfietsen

In 2021 zijn er in Arnhem in totaal 25 elektrische deelauto’s bijgekomen, en 8 elektrische bakfietsen. Deze zijn verdeeld over 5 hubs met in totaal 10 elektrische deelauto’s en 8 elektrische bakfietsen. Naast de inspanningen van de gemeente Arnhem, zijn op initiatief van verschillende wijken 15 elektrische deelauto’s geplaatst in enkele wijken.

Na een stagnatie van de plaatsing van elektrische deelfietsen worden er in 2022 op een viertal locaties abri’s neergezet voor elk 8 deelfietsen (totaal 32 elektrische deelfietsen). Het beleidskader wordt ook in 2022 vastgesteld.

Vergroten aandeel elektrische voertuigen: in 2023 1000 laadpunten en 20 snelladers

Door de uitvoering van de concessies en verschillende pilots is het aantal laadpunten in 2021 gestegen naar 600 laadpunten en 7 snellaadlocaties (met circa 16 snelladers). Omdat eind 2021 het Uitvoeringskader elektrisch laden in Arnhem is vastgesteld, kan in 2022 een versnelling van de uitrol van laadinfrastructuur verwacht worden.

Verduurzamen/verminderen mobiliteitsbewegingen stadslogistiek: doel 2025 100 % zero emissie bestelvoertuigen in de binnenstad en 25 % minder stadslogistieke bewegingen.

De binnenstad wordt in 2025 afgesloten voor bestelvoertuigen op fossiele brandstoffen. Ondernemers worden verleid om al eerder zero-emissie te gaan rijden in de binnenstad door privileges toe te kennen aan zero-emissie voertuigen, zoals langer toegang tot de binnenstad en rijden op de busbaan. Deze privileges zijn in samenspraak met binnenstadbewoners en -ondernemers en logistieke ondernemers bedacht.

Taxibeleid verduurzamen: doel 2030 is 100 % zero emissie taxi's in de binnenstad

Door capaciteitskrapte is dit project nog niet gestart. Indien er in 2022 capaciteit voor is zal het gestart worden.

Zero emissie concessie doelgroepenvervoer: doel in 2030 is 100 % zero emissie doelgroepenvervoer

In 2021 is de dialoog gestart met de aanbieders van doelgroepenvervoer in onze regio. Zij hebben informatie gekregen over de mogelijkheden van de gemeente Arnhem om wensen die er bij hen leven op het gebied van laden te kunnen faciliteren. Deze informatie moeten de aanbieders in 2022 verwerken in een plan om hun vervoermiddelen te verduurzamen. Hiervan hangt de verlenging van hun contract af.

Vergroten aandeel zero emissie voertuigen leveranciers gemeente: doel 2023 is 100 % van nieuw in te zetten bestel- en personenauto's moet zero emissie zijn.

Het is op dit moment nog niet bekend hoeveel zero emissie voertuigen onze leveranciers inzetten.

Zero emissie openbaar vervoer concessie: doel in 2023 is een volledig zero emissie OV concessie

Er is vanuit Arnhem al input gegeven voor een pakket van eisen van deze concessie. In 2022 moet er opnieuw overleg plaatsvinden over de wijze waarop de nieuwe concessie zero emissie gaat worden.

Stimulering waterstofmobiliteit: in 2022 90 waterstof-elektrische personenwagens in Arnhem

Deze doelstelling is nagenoeg gehaald. Er rijden nu 70 waterstofauto's in deze regio rond, die regelmatig tanken in Arnhem. Daarnaast werkt Prezero, samen met de HAN en de gemeente Arnhem aan het bouwen van een waterstofhuisvuilwagen. Deze is in eerste kwartaal 2022 gereed

Meer bewustwording en gedragsverandering

De communicatiecampagne Arnhem Aan is in 2021 verder uitgerold. Hierbij is aandacht besteed aan diverse doelgroepen.

Voortzetten communicatiecampagne Arnhems AAN

Met de Arnhem Aan campagne hebben we meer Arnhemmers bereikt over energie besparen, het opwekken van hernieuwbare energie en het afkoppelen van het aardgas. Dit hebben we gedaan door wijkgesprekken, via social media, berichten in de koerier en het beantwoorden van vragen via het energieloket. Uit het digipanelonderzoek (november 2021) blijkt dat 29% van de respondenten bekend is met ArnhemAan.

Communicatie en bewustwordingsactiviteiten per thema

Op de thema's gebouwde omgeving, duurzame mobiliteit, bedrijven en industrie en grootschalige opwek zijn communicatie- en bewustwordingsacties uitgevoerd onder de vlag van Arnhem Aan.

- Gebouwde omgeving: In alle wijken zijn gesprekken gevoerd over energie besparen, het opwekken van hernieuwbare energie en het afkoppelen van het aardgas. Goede voorbeelden zijn opgehaald en gedeeld.
- Bedrijven en industrie: Er is een proefzitevenement voor de horeca georganiseerd ten behoeve van de subsidieregeling duurzame terrassen.
- Grootschalige opwek: In de wijkgesprekken is gecommuniceerd over de Regionale energiestrategie. In de pers is veel aandacht besteed aan de bouw van de windmolens en het zonneveld bij Koningspleij noord. Verder is een tijdelijk informatiecentrum bij de windmolens en het zonneveld neergezet, dat in 2022 in gebruik wordt genomen.
- Duurzame mobiliteit: in 2021 is gecommuniceerd over de laadinfrastructuur (NOS bij lantaarnpaalladen) en is met enkele wijken in Arnhem-Noord gesproken over de gecombineerde aanpak van laadpalen en deelvervoer.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2021

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	5.901	5.495	7.475	4.528	2.947
Baten	2.381	473	1.392	1.728	336
Saldo lasten en baten	***-3.520***	***-5.022***	***-6.082***	***-2.799***	***3.283***
Toevoegingen aan reserves	2.595	0	55	635	-580
Onttrekkingen aan reserves	3.970	3.200	3.203	543	-2.661
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***1.375***	***3.200***	***3.148***	***-92***	***-3.240***
Gerealiseerd resultaat	**-2.145**	**-1.823**	**-2.934**	**-2.891**	**43**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten	2.981	V				
Duurzaamheid	2.546	V	Klimaatfonds	N	I	BR
Duurzaamheid	475	V	Herstelboeking OW project (CAN)	N	I	BR
Duurzaamheid	265	V	Volkshuisvestingsfonds	N	I	BR
Duurzaamheid	-149	N	Europese subsidieprojecten	N	I	BR
Duurzaamheid	-156	N	Beleidscapaciteit	N	I	AR
Baten	163	V				
Duurzaamheid	163	V	Europese subsidieprojecten	N	I	BR
Toevoegingen aan reserves	580	V				
Duurzaamheid	535	V	Energie Made in Arnhem diversen	N	I	BR
Duurzaamheid	45	V	Europese subsidieprojecten	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	-2.661	N				
Duurzaamheid	-111	N	Energie Made in Arnhem diversen	N	I	BR
Duurzaamheid	-2.550	N	Klimaatfonds	N	I	BR

Klimaatfonds

De middelen in dit fonds zijn bedoeld ter stimulering van klimaatinvesteringen. In 2020 en 2021 is het grootste gedeelte van het klimaatfonds via geaccordeerde nota's bestemd en hiermee zijn stappen gezet richting een veelvoud aan klimaatinvesteringen binnen de gemeente Arnhem. Deze impactvolle investeringsprojecten hebben een meerjarige uitvoering. Werkelijke onttrekking aan de BR Duurzaam Arnhem zullen dus gefaseerd plaats vinden en op een andere manier over de komende jaren verdeeld zijn. Dit leidt tot een voordeel aan de lastenkant van €2,5 miljoen en een nadeel door lager dan geraamde onttrekkingen aan de bestemmingsreserve van circa €2,5 miljoen.

Herstelboeking OW project (CAN)

Administratieve boeking vanuit programma S11 naar overige programma’s. Deze boeking zorgt ervoor dat het totaal van het onderhanden werk correct op de juiste programma's komt en hiermee aansluit bij het totaal van de projecten op dat programma. Het betreft hier dus een verschuiving over de programma’s maar het heeft geen effect op het totale jaarresultaat.

Volkshuisvestingsfonds
Het betreft hier een meerjarig integraal verduurzamingsproject in Arnhem Oost. Dit project zit nog in de opstartfase en de kosten gaan pas in 2022 op gang komen. Het saldo van €265.000 zal verrekend worden met de BR klimaat en energie.

Europese subsidieprojecten NEMIA
De Europese projecten hebben een looptijd van meerdere jaren, waardoor de realisatie per jaar kan afwijken van de begroting. Minder gemaakte subsidiabele kosten leidt tot minder ontvangen subsidie. Het saldo wordt verrekend met de BR klimaat en energie.

Beleidscapaciteit
In de afgelopen jaren is een onevenwichtigheid ontstaan tussen de formatieve en daadwerkelijk ingezette capaciteit bij het cluster Strategie, beleid en regie (SBR). Het nadelige verschil is in 2021 tijdelijk opgelost in afwachting van een onderzoek waarbij opgaven en bezetting met elkaar in verband en vergeleken met andere gemeenten worden bezien. De incidentele dekking voor beleidscapaciteit is toegerekend naar de verschillende stads- en wijkprogramma's. Het extra budget dat aldus ter beschikking is gekomen bleek op het programma Klimaat, energie en milieu niet toereikend te zijn, waardoor sprake is van een nadeel van € 156.000.

Energie Made in Arnhem
De klimaatopgave is een langjarig programma, waarbij noodzakelijk geworden kosten pas verdeeld in de toekomst worden uitgegeven. Dit leidt tot een volatiel uitgave patroon in de jaren. Om deze volatiliteit op te vangen worden er dotaties en onttrekkingen aan de BR klimaat en energie gedaan.

Indicatoren
Hieronder zijn de specifieke indicatoren behorend bij de doelstellingen uit dit programma opgenomen. Deze indicatoren zijn overgenomen uit de Begroting 2022. In de voortgangsrapportage NemiA, die ieder jaar ter informatie aan de raad wordt aangeboden, is de voortgang op alle indicatoren opgenomen en zijn de trends en duiding hiervan beschreven.

Indicatoren programma					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
CO2 uitstoot gebouwde omgeving	**929**	**895**	**857**		
Eenheid: kT					
Bron: Klimaatmonitor					
CO2 reductie gebouwde omgeving t.o.v. peiljaar 2017	**0**	**34**	**-72**		
Eenheid: Vermindering in C02 uitstoot t.o.v. 2017					
Bron: Klimaatmonitor					
CO2-uitstoot bedrijven en industrie	**171**	**159**	**148**	**116**	
Eenheid: kT					
Bron: Klimaatmonitor					
CO2-reductie bedrijven en industrie t.o.v. peiljaar 2017	**0**	**12**	**23**	**55**	
Eenheid: Vermindering in C02 uitstoot t.o.v. 2017					
Bron: Klimaatmonitor					
CO2-uitstoot verkeer en vervoer	**373**	**371**	**370**		
Eenheid: kT					
Bron: Klimaatmonitor					
CO2-reductie verkeer en vervoer t.o.v. 2017	**0**	**2**	**3**		
Eenheid: Vermindering in C02 uitstoot t.o.v. 2017					
Bron: Klimaatmonitor					
Vermeden CO2-uitstoot door duurzame opwek elektriciteit	**0**	**4**	**5**		
Eenheid: Vermindering in C02 uitstoot t.o.v. 2017					
Bron: Klimaatmonitor					

Aantal unieke bezoekers website Arnhem Aan	9459	12802	15369	
Eenheid:	Aantal bezoekers			
Bron:	Gemeente Arnhem			

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

BBV - Indicatoren					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Hernieuwbare elektriciteit		**3,90**	**4**		
Eenheid:	Deel van de energie die afkomstig is uit natuurlijke hulpbronnen die constant worden aangevuld, zoals uit wind, zon en waterkracht (%)				
Bron:	Rjikswaterstaat - Klimaatmonitor				

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Triple helix partners uit het netwerk Energy made in Arnhem, zoals: woningbouwcorporaties, Alliander, Firan, ENGIE, Vattenfall, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat, Waterschappen, Rijksvastgoedbedrijf, Rijn- en IJssel Energiecoöperatie, VNO/NCW, HAN, RijnIJssel College, wijkinitiatieven, Clean Mobility Centre, Stichting KiemT, Ondernemersverenigingen, Allego, stichting E-laad, Oost Nederland Energiek, Natuur- en Milieu Gelderland, regiogemeenten, G40 gemeenten.

Subsidies

Er zijn geen partijen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

- Stg. Kiemt

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Programmaplan New Energy Made in Arnhem 2020-2030;
- Luchtagenda gemeente Arnhem;
- De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie;
- Kaders voor besteding van het klimaatfonds;
- Arnhemse aanpak Energiearmoede;
- Regionale energiestrategie 1.0.

Ruimtelijke ontwikkeling

De regio Arnhem Nijmegen groeit sterk. Vooral de steden Arnhem en Nijmegen zijn relatief sneller gegroeid dan andere steden in het land. Daarom hebben Rijk, provincie en regio een woondeal gesloten. Het doel daarvan is het structureel verbeteren van de woningmarkt, op een duurzame en circulaire manier. De regio Arnhem-Nijmegen en regio Foodvalley vormen samen de groenste metropoolregio van het land. Om naast de groei van deze regio ook het groene profiel te versterken zijn er met het Rijk en de provincie eveneens afspraken gemaakt om een verstedelijkingsstrategie op te stellen met als doel een integrale visie op de relatie tussen leefomgeving, wonen, economie en bereikbaarheid. De verstedelijkingsstrategie geeft richting aan de ruimtelijke ontwikkeling in breder regionaal verband en wordt voor Arnhem vertaald in onder andere de Omgevingsvisie en gebiedsgerichte ontwikkelperspectieven voor versnellingslocaties zoals benoemd in de woondeal.
De wetgeving, en het bijbehorende instrumentarium in het ruimtelijke domein gaan met de invoering van de Omgevingswet veranderen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Voor een stad die ruimte geeft aan nieuwe initiatieven en waarden in stand houdt of verbetert

Arnhem geeft richting

Dit programmadoel betreft inspanningen die de koers en richtinggevende kaders stellen voor de ontwikkeling van de stad vanuit de unieke kwaliteiten van Arnhem. Dit doen we onder meer door het opstellen van de Omgevingsvisie Arnhem 2040 en gebiedsgerichte ontwikkelperspectieven die kaderstellend zijn voor de ontwikkeling en versterking van gebieden waar belangrijke ontwikkelopgaven voor de stad samen komen.

Ontwikkelen omgevingsvisie

De omgevingsvisie Arnhem 2040 schetst een beeld voor ontwikkeling van de stad tot circa 2040. Met als doel dat Arnhem in een veranderende wereld zijn unieke kwaliteiten behoudt en voor al zijn huidige en nieuwe bewoners de best mogelijke leefomgeving biedt. Het ontwikkelen van deze plannen gaat altijd gepaard met participatie door de directe omgeving.

In 2021 is het Voorontwerp Omgevingsvisie Arnhem 2040 vastgesteld. We werken de visie verder uit in enerzijds beleidsthema's zoals de hoogbouw- en verdichtingsvisie, kaders voor inclusievere en gemengdere wijken, een mobiliteitsvisie die gekoppeld is aan de verstedelijkingsopgave met de stad, en meer aandacht voor een gezonde, groene en leefbare leefomgeving. Anderzijds wordt de visie uitgewerkt in ontwikkelperspectieven en gebiedsvisies. We zijn gestart met de vertaling naar een langjarige strategie gericht op de groene groei van de stad in een verstedelijkingsstrategie. Deze verstedelijkingsopgave concentreert zich in een drietal gebieden: Spoorzone Arnhem-Oost, Centrum Zuid-Kronenburg, Centrum.

Het ontwikkelperspectief Spoorzone Arnhem-Oost, fase 1 is vastgesteld. Fase 2 wordt in 2022 uitgewerkt naar de uitvoeringsagenda. De Spoorzone is verankerd in de Verstedelijkingsstrategie Groene Metropool Arnhem-Nijmegen Foodvalley als sleutelgebied waar het urgent is dat Rijk, provincie en regio samenwerken om dit gebied tot ontwikkeling te brengen. Daarnaast is voor Presikhaaf 3 een ontwikkelperspectief in ontwikkeling. Ook gaan we de komende jaren intensief aan de slag in Kronenburg. Er is een ontwikkelperspectief opgesteld waarin de plannen voor deze wijk verder worden uitgewerkt met bewoners en andere belanghebbenden.
Ook in en om het centrum zal een deel van de verstedelijking plaatsvinden. Er liggen een aantal grote gebiedsontwikkelingen in het verschiet die bepalend zijn voor de kwaliteit, vitaliteit en gevarieerdheid van de toekomstige binnenstad. Het gaat dan bijvoorbeeld om de gebiedsontwikkelingen rond het Koningsplein (stadstheater), het Bestuurskwartier, Coberco, Station en Centrum West (onder andere Museum, Coehoorn).

Om het versnellen van de bouw van woningen te bevorderen en een structurele bouwstroom op gang te brengen is het Arnhems Stadsakkoord gesloten. Dit is een publiek-private samenwerking en bestaat uit procesafspraken tussen marktpartijen (ontwikkelaars, aannemers en makelaardij), woningcorporaties en gemeente. Met als doel om bij te dragen aan versnelling van de bouwopgave, het juiste programma op de juiste plek en het continueren van de bouwstroom. Dit met behoud van ambities en ruimtelijke kwaliteit.

Arnhem is fysiek op orde

Dit programmadoel betreft voorbereidende werkzaamheden om de komende jaren toe te werken naar een integraal omgevingsplan voor het hele grondgebied van de gemeente. Het omgevingsplan bevat alle regels over de fysieke leefomgeving en geeft invulling aan de maatschappelijke opgaven uit de omgevingsvisie. De samenhangende en gebiedsgerichte benadering van het omgevingsplan gaat bijdragen aan de verbetering van onze dienstverlening.

Toewerken naar integraal omgevingsplan

De raad heeft begin 2022 verschillende kaderstellende besluiten uit het Plan van Aanpak Omgevingsplan genomen over de volgende onderwerpen: delegatie, verplichte participatie, handreiking spelregels participatie, bindend adviesrecht, nadeelcompensatie en de commissie omgevingskwaliteit. Daarna leggen we de raad nog een voorstel voor de legesverordening voor. De verwachte invoeringsdatum van de Omgevingswet is verplaatst naar 1 januari 2023. Daarmee hebben we wat meer tijd om de besluiten te implementeren in onze organisatie en voor de communicatie met de stad.
Het terugbrengen van het aantal (beheergerichte) plannen met een hogere mate van uniformiteit en die voldoen aan de DSO-standaarden (Digitaal Stelsel Omgevingswet) ligt op schema. Het uitstel van de invoeringsdatum geeft ons de mogelijkheid om een groter deel van het Arnhemse grondgebied 'DSO-proof' te maken.

Arnhem maakt mogelijk

Met dit programmadoel werken we stapsgewijs aan de verbetering van de dienstverlening aan inwoners en bedrijven. Dit doen we door het inrichten van een digitaal loket waarin alle relevante informatie over de fysieke leefomgeving goed vindbaar, betrouwbaar en volledig is. De digitale werkwijze van de Omgevingswet is geborgd in de organisatie en de mogelijkheid is gecreëerd dat ketenpartners kunnen samenwerken.

Inrichting van de aansluiting op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet

Inmiddels is de inwerkingtredingsdatum van de Omgevingswet verschoven naar 1 januari 2023. De reden is dat de minister wil dat de Omgevingswet op een verantwoorde manier wordt ingevoerd. Door het uitstel is er meer tijd is om goed te oefenen met de nieuwe ICT-systemen (Digitaal Stelsel Omgevingswet). Het goed kunnen werken met de digitale systemen van het Rijk is essentieel voor onze dienstverlening. Tegelijkertijd zijn de voorbereidingen in Arnhem vergevorderd. Afgezien van de stabiliteit van het Digitaal Stelsel Omgevingswet zijn er voor Arnhem geen belemmeringen om met de nieuwe wet aan de slag te gaan. De extra tijd die we krijgen met het uitstel geeft ons wat meer ruimte om ons de nieuwe werkwijze eigen te maken en op die manier nog beter voorbereid te zijn op de datum van inwerkingtreding. Hierbij beschouwen we de nieuwe instrumenten uit de Omgevingswet als kans om initiatievenprocessen soepeler te laten verlopen. Bij de implementatie betrekken we de bevindingen uit het proces van het stadsakkoord.

Milieubeheer en -handhaving leveren een bijdrage aan gezonde leefbare wijken en openbare ruimte

Dit programmadoel gaat over alle werkzaamheden op het vlak van milieubeheer en -handhaving die een bijdrage leveren aan gezonde leefbare wijken en openbare ruimte. Een deel van de werkzaamheden wordt uitgevoerd door de Omgevingsdienst Regio Arnhem, in opdracht van de gemeente als bevoegd gezag.

Activiteiten energie, duurzaamheid en luchtkwaliteit uitvoeren

In 2021 is de milieuzone uitgebreid met bestelvoertuigen. Ook hebben we de aanscherping van de milieuzone-regels voorbereid voor vrachtwagens, naar emissieklasse 6. Een adviesbureau onderzoekt de mogelijkheden voor het ontlasten van de centrumring en we bereiden de zero emissie zone binnenstad (2025) voor.
De ontwikkeling van de luchtkwaliteit laat zien dat we inmiddels onder de grenswaarden van de EU zitten. De inspanningen zijn er nu vooral op gericht om ook de WHO-normen voor fijnstof (PM10 en PM2,5) te halen. De focus ligt daarbij op het voorkomen van hinder door houtstook door het organiseren van workshops ‘Houtstoken met minder overlast’.
We beheren het Burgermeetnet dat in 2020 is opgezet.

Activiteiten bodem en ondergrond uitvoeren

De aanpak van locaties met een milieurisico ligt op koers. Eind 2021 zijn er nog 13 (voormalige) bedrijfslocaties waar een (meerjarige) sanering loopt. Hierbij is geen sprake van gezondheidsrisico's maar vanwege een te grote verontreiniging in het grondwater (verspreidingsrisico) is er een saneringsplicht. Daarnaast zijn er 6 gesaneerde locaties waar nazorg plaatsvindt door middel van onder andere langjarige of eeuwigdurende monitoring.
Vanwege de loodproblematiek is in 2019 gestart met de sanering van tuinen waar al een gezondheidsrisico bekend was. Begin 2021 is gestart met de vervolgfase: door middel van nieuw onderzoek brengen we de verontreinigingssituatie in beeld van tuinen in het Spijkerkwartier, St. Marten en een deel van het Arnhemse Broek. Dit project loopt door tot in 2023-2024, waarbij tuinen met humane risico’s zullen worden aangepakt via sanering of andere maatregelen (naar schatting 50-200 tuinen). Het voor dit project aangevraagde uitvoeringsbudget (SPUK) is eind 2021 vastgesteld op € 600.000 en uitgekeerd aan de gemeente.
Samen met de provincie en het Gelders Ondergrond overleg brengt de gemeente de PFAS-problematiek in Gelderland beter in beeld; hiervoor is een SPUK van € 1,2 miljoen uitgekeerd door het Rijk aan de provincie.

Activiteiten externe veiligheid uitvoeren

Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van risicovolle activiteiten. Indien nodig wordt afgestemd met de VGGM/brandweer als onderdeel van de verantwoording van de risico's.

Activiteiten geluidshinder uitvoeren

Het Actieplan Omgevingslawaai 2021-2023 is opgesteld, op basis waarvan voor een aantal belangrijke gemeentelijke wegen stil asfalt wordt toegepast. Hierdoor zal het aantal geluidgehinderden langs gemeentelijke wegen afnemen. Het ontwerp is in 2021 ter inzage gelegd en inmiddels door het college vastgesteld.

Activiteiten milieuhandhaving uitvoeren

De raad wordt in het tweede kwartaal 2022 geïnformeerd over het geactualiseerde kader voor risicogericht milieutoezicht bij bedrijven. Dit is iets later dan gepland. Het kader zal mogelijk gevolgen hebben voor de financiering van het ODRA werkpakket omdat de inzet op deze taak naar verwachting wordt geïntensiveerd.

Hieronder is een toelichting op een aanvullende inspanning bij het doel 'Arnhem maakt mogelijk' gegeven:

Afhandeltermijng bouwvergunningen

Met het amendement “80% op tijd” heeft de Arnhemse gemeenteraad ODRA gevraagd om 80% van de reguliere omgevingsvergunningen bouw binnen een termijn van 8 weken af te handelen. Van de 767 WABO-omgevingsvergunningen met reguliere termijn die ODRA in 2021 heeft verleend, zijn er 443 binnen 8 weken verleend. In 83 gevallen heeft ODRA zelf de afhandelingstermijn verlengd vanwege de werkdruk op piekmomenten. Bij 22 vergunningen is daarnaast de fatale termijn overschreden. Van 219 vergunningen is de afhandelingstermijn verlengd omdat de aanvrager aanvullend onderzoek diende te leveren of andere gegevens ontbraken. In totaal komt dit er op neer dat 14% van de verleende reguliere vergunningen vertraging heeft opgelopen door werkdruk bij ODRA. Dat is ruim binnen de gevraagde norm. Dit geldt niet voor het aantal overschrijdingen van de fatale termijn: hierbij is het streven om dit in het geheel niet te laten plaatsvinden. De verklaring voor deze cijfers ligt vooral in het feit dat ODRA in 2021 een uitstroom heeft gekend van een aantal ervaren medewerkers, in een zeer krappe arbeidsmarkt. Er is vervolgens gekozen voor het versneld zelf opleiden van een aantal onervaren nieuwe medewerkers. Dit is tijdelijk ten koste gegaan van de primaire productie. Inmiddels is dit capaciteitsprobleem opgelost.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2021

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	46.930	37.600	40.133	44.030	-3.896
Baten	48.028	36.731	37.595	46.480	8.885
Saldo lasten en baten	***1.098***	***-869***	***-2.538***	***2.451***	***4.989***
Toevoegingen aan reserves	7.874	2.758	11.628	8.753	2.875
Onttrekkingen aan reserves	3.893	0	8.381	5.878	-2.503
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-3.981***	***-2.758***	***-3.247***	***-2.875***	***372***
Gerealiseerd resultaat	**-2.883**	**-3.627**	**-5.785**	**-425**	**5.360**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten	-3.996	N				
Grondzaken	2.758	V	Fasering projecten ruimtelijke ontwikkeling en anterieure overeenkomsten		I	AR
Grondzaken	256	V	Administratieve wijziging		I	AR
Ruimtelijke Ordening en Omgevingswet	100	V	Stikstofagenda		I	AR
Ruimtelijke Ordening en Omgevingswet	-7	N	Grondwal/woonwagenkamp Bethanienstraat		I	BR
Ruimtelijke Ordening en Omgevingswet	-134	N	ODRA		I	AR

Ruimtelijke Ordening en Omgevingswet	-303	N	Visie Nieuwe Haven	I	AR
Grondzaken	-2.340	N	Resultaat grondexploitatie 2021	I	BR
Grondzaken	-4.326	N	Fasering projecten Grondexploitatie	I	AR
Baten	9.008	V			
Grondzaken	8.912	V	Resultaat grondexploitatie 2021	I	BR
Grondzaken	4.361	V	Fasering projecten Grondexploitatie	I	AR
Ruimtelijke Ordening en Omgevingswet	219	V	ODRA	I	AR
Grondzaken	-256	N	Administratieve wijziging	I	AR
Grondzaken	-657	N	Afgesloten projecten	I	BR
Ruimtelijke Ordening en Omgevingswet	-1.050	N	Grondwal/woonwagenkamp Bethanienstraat	I	BR
Grondzaken	-2.521	N	Fasering projecten ruimtelijke ontwikkeling en ant overeenkomsten	I	AR
Toevoegingen aan reserves	3.081	V			
Grondzaken	2.516	V	Administratieve wijziging	I	BR
Grondzaken	1.709	V	Resultaat grondexploitatie 2021 (geraamd)	I	BR
Ruimtelijke Ordening en Omgevingswet	1.057	V	Grondwal/woonwagenkamp Bethanienstraat	I	BR
Grondzaken	723	V	Afgesloten projecten	I	BR
Grondzaken	-2.924	N	Resultaat grondexploitatie 2021 (werkelijk)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	-2.516	N			
Grondzaken	-2.516	N	Administratieve wijziging	I	BR

Fasering overige projecten ruimtelijke ontwikkeling en anterieure overeenkomsten
Fasering in de voortgang van de projecten leidt tot afwijkingen op de geraamde lasten en baten in 2021. Maar omdat het saldo van de lasten en baten 2021 op de doorlopende projecten naar de balans gaat als onderhanden werk, is er per saldo geen resultaat voor de exploitatie. Het voordeel op de lasten valt weg tegen het nadeel op de baten.

Administratieve wijziging
Bij het verwerken van de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) is een administratieve fout gemaakt. Het betreft bedragen die elkaar opheffen en per saldo leidt het niet tot een resultaat. Het gaat om een bedrag van € 256.000 op zowel de lasten als de baten en € 2.516.000 op zowel de dotaties als de onttrekkingen.

Stikstofagenda
Medio 2021 is er een budget van € 100.000 begroot voor de verdere uitwerking van de stikstofagenda. De opdrachten voor het benodigde vervolgonderzoek over natuurherstel zijn in afwachting van de offertes. Dit heeft langer op zich laten wachten. Daarnaast zijn er subsidie mogelijkheden vanuit de provincie die onderzocht worden. Het oplossen van de problemen rondom de stikstofdepositie en het natuurherstel zijn langjarige projecten. Het budget valt vrij in het rekeningresultaat 2021 en in de Begroting 2023 zal hiervoor weer een budget begroot worden. Het budget is nodig in 2022 en 2023 om hier verdere stappen in te kunnen zetten.

Grondwal/Woonwagenkamp Bethaniënstraat
Voor de sanering van de grondwal is een specifieke uitkering van het Rijk van € 1.050.000 miljoen beschikbaar gekomen in 2021. Dit bedrag is begroot in de exploitatie, maar als vooruit ontvangen naar de balans geboekt. Hierdoor is er een nadeel op de baten maar is ook de dotatie aan de BR Taakmutaties met een gelijk bedrag lager uitgevallen. De middelen zullen in 2022 ingezet worden voor de sanering van de grondwal.

ODRA
De kosten voor de ODRA voor vergunningverlening van bouwaanvragen zijn hoger dan begroot, hier staan hogere leges tegenover. We zien dat er wat meer vergunningen voor kleinere bouwwerken zijn verleend dan voorzien en wat minder in de categorie grotere bouwwerken. Voor het taakgebied milieuvergunningverlening en -toezicht zijn er geen grote afwijkingen van de planning.

Visie Nieuwe Haven
Voor het beëindigen van de woonfunctie in de Nieuwe Haven is in totaal € 3,5 miljoen budget beschikbaar in de begroting tot en met 2022. Met eigenaren van 10 van de 15 woonboten zijn inmiddels afspraken gemaakt over uitkoop of verplaatsing. De kosten voor deze 10 oplossingen zijn hoger uitgevallen dan begroot door met name hoger uitgevallen taxatiewaarden door de forse prijsstijging op de woningmarkt. Het project is hiermee nog niet afgerond. Een totaalbeeld van de uiteindelijke kosten is daardoor nog niet te maken.

Resultaat Grondexploitatie
Het resultaat op de grondexploitatie is € 8.281.000 voordelig. In de begroting werd rekening gehouden met een voordelig resultaat van € 1.709.000. Het resultaat is daarmee € 6.572.000 hoger dan begroot, verdeeld over een nadeel van € 2.340.000 op de lasten en een voordeel van € 8.912.000 op de baten.

Het totale resultaat van € 8.281.000 kan als volgt worden gespecificeerd:

a. tussentijdse winstneming op 2 projecten		€ 7.160.000 V
b. resultaat op 4 afgesloten projecten		€ 1.195.000 V
c. resultaat op erfpachten door verkoop en hogere canon baten		€ 1.179.000 V
d. mutaties voorzieningen uit doorrekening toekomstige ontwikkelingen	-/-	€ 880.000 N
e. kosten uit voorstudies	-/-	€ 287.000 N
f. beheer strategische posities en overige kosten	-/-	€ 86.000 N

Het resultaat ad € 8.281.000 wordt als volgt bestemd:
a. € 262.000 (tot het bedrag in de reserve) wordt onttrokken aan de BR Voorstudie omdat de kosten hoger waren dan het begrote budget;
b. € 2.924.000 wordt toegevoegd aan de BR Grondexploitatie om het beschikbare weerstandsvermogen aan te vullen naar het benodigde weerstandsvermogen (het benodigde weerstandsvermogen voor de projecten is berekend op € 19.171.000 en beschikbaar aan reserves is € 16.247.000). Geraamd was een dotatie ten bedrage van € 1.709.000;
c. € 5.619.000 valt vrij aan de algemene middelen in het resultaat 2021.

Fasering projecten grondexploitatie
Fasering in de voortgang van de bouwgronden in exploitatie (BIE ofwel grondexploitatieprojecten) leidt tot afwijkingen op de geraamde lasten en baten in 2021. Maar omdat het saldo van de lasten en baten 2021 op de doorlopende projecten naar de balans gaat als onderhanden werk, is er per saldo geen resultaat voor de exploitatie. Het nadeel op de lasten loopt weg tegen het voordeel op de baten.

Afgesloten overige projecten
In de begroting was rekening gehouden met de afwikkeling van 2 projecten waarvan de opbrengst van het project Bergstraat/Coehoorn toegevoegd zou worden aan de BR Kapitaallasten. Alleen het andere project Deltakwartier is afgesloten. Daardoor is er een nadeel op de baten maar ook een voordeel op de dotaties omdat de dotatie aan de BR Kapitaallasten niet gedaan hoefde te worden.

Indicatoren
Op dit moment zijn er geen specifieke Arnhemse indicatoren behorend bij de doelstellingen van dit programma. Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. Er zijn voor dit programma geen verplichte indicatoren. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

Met wie werken we samen
Verbonden partijen

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners
Ruimte
- ODRA;
- Provincie Gelderland;
- Regio gemeenten;
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden(VGGM);
- VNG (Vereniging Nederlandse gemeenten);
- Ministerie van BZK;
- CASA;
- Groenforum.

Milieu
- Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA);
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

Subsidies
Er zijn geen partijen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders
Ruimte
- Structuurvisie Arnhem 2020;
- Groenvisie 2017-2035;
- Welstandsnota;
- De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie.

Milieu
- Luchtagenda gemeente Arnhem;
- Actieplan Omgevingslawaai;
- Rapportage geluidskaarten;
- Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen;
- Nota Bodembeheer;
- Notitie Herijking loodbeleid 2020
- Actualisatie Nota Bodembeheer- addendum 2014 ;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-2017-2018;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK2020;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK- PFAS;
- Beleidsplan externe veiligheid.

Wonen en leefomgeving

Onze stad is een groene, levendige, ondernemende en inclusieve stad waar Arnhemmers fijn en betaalbaar kunnen wonen. Grote 'nieuwe' overstijgende opgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en levensloopbestendigheid, zijn uitdagingen waar Arnhem voor staat. In de Arnhemse woonprincipes 2016-2025 wil Arnhem haar positie als aantrekkelijke woonstad, onderscheidend in de regio, versterken. Arnhem is een groene stad met een unieke ligging aan de Rijn. Zij geeft prioriteit aan ontmoetingsruimte in stadsparken, wijkparken en buurtgroen. Dit programma omvat de volgende onderdelen: wonen en een aantal aspecten van de openbare ruimte, zoals water, havenbeheer, stadsreiniging, bossen, parken en ecologie, stedelijk groen, spelen, dierenwelzijn, afval en riolering. Daarbij is klimaatadaptatie een belangrijk aandachtspunt. Met klimaatadaptatie bereiden we Arnhem voor op de effecten van de klimaatverandering, op heviger weer. We passen de stad aan zodat deze minder kwetsbaar is voor hoog en laag water, extreme regenval, hitte en langdurige droogte. We willen het Arnhemse groen versterken. Dat levert een prettige buurt op, maar draagt bijvoorbeeld met verkoeling en wateropname ook bij aan klimaatadaptatie.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem biedt woonruimte

Beschikbare en betaalbare woningen

In 2021 zijn 1.226 woningen toegevoegd aan de woningvoorraad in Arnhem. Dit betreft het grootste aantal toegevoegde woningen sinds 2011. Hiermee is de ontwikkeling van de woningvoorraad goed op peil. De harde plancapaciteit bestaat uit 4.188 woningen. Daarnaast staan er 4.099 woningen op de zachte planningslijst. Dit is voldoende voor de berekende woonbehoefte tot 2030. Voor de periode 2031-2040 dienen echter nog veel woningen te worden toegevoegd. Dit vergt nog een grote opgave.

Bij de aantallen afgegeven vergunningen zien we in 2020 en 2021 een daling, mogelijk mede veroorzaakt door de coronacrisis. In de periode januari tot en met augustus 2021 zijn 549 woningen vergund. Gezien het hoge aantal vergunningen in de afgelopen jaren en de omvang van de harde en zachte planvoorraad voorzien wij geen problemen voor een stabiele, hoge bouwproductie voor de komende jaren.

Conform het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling wordt voor nieuwe projecten minimaal 30% sociale huur afgesproken. De sociale huurwoningen in deze nieuwe plannen worden bij voorkeur verhuurd door een woningcorporatie. Sociale koop tot € 200.000 of iets daarboven wordt door de markt momenteel niet opgepakt, wat overigens voor de hele regio Arnhem-Nijmegen geldt. De opgave voor koopwoningen in het middensegment ('betaalbare koop' tot € 325.000) wordt wel in voldoende mate opgepakt.
Ondanks de flinke toevoegingen de afgelopen jaren, zien we dat de woningmarkt onder grote druk staat en dat het voor sommige, voornamelijk kwetsbare, doelgroepen moeilijk blijft om aan geschikte huisvesting te komen.

Versnellen en doorprogrammeren van (betaalbare) woningen

We sturen op een voldoende en evenwichtig aanbod van woningen. Hierbij is het belangrijk dat we streven naar meer gemengde wijken, waarbij er meer spreiding ontstaat van kwetsbare mensen over de stad. We doen dit als volgt:

1. Binnen onze woningbouwplannen sturen we op minimaal 30% sociale huur. Bij woningbouwplannen is het van belang dat we bouwen naar behoefte. Dat betekent dat er naast de sociale huur, vooral een opgave ligt in de (betaalbare) koopsegmenten. Voor het realiseren van betaalbare woningen is verder uitwerking gegeven aan het premium partnership met corporaties en is de samenwerking met marktpartijen versterkt. Een belangrijk instrument om deze samenwerking in goede banen te kunnen leiden is de doelgroepenverordening. Een voorstel hiervoor is in 2021 aan de gemeenteraad aangeboden.
2. In overleg met partners wordt momenteel gewerkt aan de versnelling en het doorprogrammeren van diverse locaties. In de woondeal is een aantal locaties opgenomen waar kansen voor verstedelijking en toevoegen van woonvoorraad liggen. We werken hierbij met integrale ontwikkel- en gebiedsperspectieven, waar we in samenspraak met bewoners een koers bepalen voor deze wijken. De raad heeft informatie ontvangen over een aantal van deze perspectieven.
3. Met ontwikkelende partijen (ontwikkelaars en corporaties) zijn de afgelopen periode verkennende gesprekken gevoerd over de uitgangspunten voor een stadsakkoord. Dat stadsakkoord is begin 2022 ondertekend. Deze uitgangspunten zijn vertaald in een concrete aanpak die nu met marktpartijen en woningcorporaties doorlopen wordt.
4. We sluiten aan bij de regionale aanpak huisvesting arbeidsmigranten. Het regionale beleidskader zal naar verwachting medio 2022 worden voorgelegd aan alle gemeenteraden in de regio Arnhem-Nijmegen. Om te komen tot dit beleidskader is tijdens een regionaal portefeuillehoudersoverleg met de wonen-wethouders al wel een startnotitie en een plan van aanpak vastgesteld. Ook is een procesregisseur al aan het werk met het thema en het beleidskader.

Uitbreiden woonwagenlocaties

De uitwerking van het plan van aanpak uitbreiding woonwagenlocaties (juni 2020) is opgepakt, maar uitvoering blijkt in de praktijk weerbarstig. Weerstand rond de mogelijke uitbreidingen, planologische belemmeringen die opgelost moeten worden, het ontbreken van draagvlak onder woonwagenbewoners en de complexe financiële vraagstukken bemoeilijken de voortgang.

Ten aanzien van de realisatie van een nieuw toewijzingssysteem is er voortgang geboekt. Er is overeenstemming tussen de gemeente, de huurdersvereniging woonwagenbewoners en de woningcorporaties over de koers. Inmiddels is er ook over de belangrijkste onderdelen overeenstemming. Vaststelling is binnen afzienbare termijn te verwachten.

Voldoende woningen voor alle Arnhemmers

In 2021 hebben we voldaan aan onze doelen en hebben we meer woonplekken gerealiseerd. In totaal hebben we 87 convenantwoningen toegewezen. Daarbij hebben we, in samenwerking met de SSH&, drie studenteneenheden voor jongeren gerealiseerd.
Via het Nova Wonen met Sterren programma hebben we acht jongeren een plek kunnen geven in de gemeente Arnhem.
Kamers met Aandacht is in 2021 ook voortvarend van start gegaan in de gemeente Arnhem. Er hebben zich gastgezinnen aangemeld met een kamer en we hebben reeds gastgezinnen/kamers geselecteerd. Momenteel onderzoeken wij de juiste match voor jongeren. Hiervoor is afstemming nodig met de partners in het werkveld.

Collectieven, zelfbouw en flexwonen bevorderen

In de stad zien we een grote behoefte aan zelfbouwmogelijkheden en collectieve woonvormen. Het Huybert van Olden Hofje (Schuytgraaf) is in ontwikkeling en het project in Elderveld (Leidenweg) is in 2021 opgeleverd. De Witte Wilgen in Schuytgraaf is momenteel in ontwikkeling en voor Gaardenhage en een CPO-project in Coehoorn worden voorbereidingen getroffen. Momenteel wordt binnen enkele concrete ‘zachte’ projecten bekeken óf en hoe we CPO-projecten mogelijk kunnen maken, hierbij bekijken we ook hoe we door middel van een informatieavond en via beleid en ruimtelijk instrumentarium CPO kunnen stimuleren.

Om te voorzien in de grote vraag naar woningen, zetten we in Arnhem ook in op de bouw van flexwoningen. Op dit moment lopen gesprekken voor de realisatie van flexibele woonvormen op het Merwedeterrein en een aantal andere locaties. Voor het Merwedeterrein is een substantiële subsidie van het Rijk beschikbaar gesteld. Voor de andere flexwoonprojecten hebben we van het Rijk een kleine stimulansbijdrage gehad in het kader van de Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen. Daarnaast wordt onderzocht of een aanvraag kan worden ingediend voor de flexpool van de Groene Metropoolregio. Mogelijk kunnen hierdoor experts van buitenaf, met kennis van flexwoonprojecten, worden toegevoegd aan het projectteam flexwonen.

Duurzame en levensloopgeschikte woningen

De corporaties en de gemeente werken gezamenlijk aan de wijkgerichte energietransitie. In de prestatieafspraken met de corporaties en huurdersverenigingen zijn concrete afspraken over energiebesparing gemaakt. Circa 1.100 corporatiewoningen met label D/E/F/G zijn verbeterd tot label A/B/C in 2020 ten opzichte van 2019. De resultaten van 2021 worden gemonitord en zijn in de loop van 2022 bekend.

Voor gestapelde nieuwbouw hebben wij in 2021, volgens de Arnhemse Woonprincipes, rekening gehouden met het realiseren van levensloopgeschikte bouw. Daarbij werden in 2021, indien mogelijk, liften en buitenpandige ruimtes voor scootmobiels toegevoegd aan gestapelde nieuwbouw. Voor het ontwikkelen van gestapelde nieuwbouw hebben we, met de huisvestingsverordening als leidraad, onder andere rekening gehouden met het volgende:

- Het realiseren van woonruimtes voor senioren op één gelijkvloerse verdieping. Als dit niet mogelijk bleek werd een traplift toegevoegd aan de woning.
- Het borgen van de toegankelijkheid van woningen (denk hierbij aan de hoogte van deurposten en de draaicirkel van rollators).

Woningen verduurzamen

De corporaties en de gemeente werken gezamenlijk aan de wijkgerichte energietransitie. De Transitievisie warmte is ontwikkeld in intensieve samenwerking met de woningcorporaties en andere belanghebbenden en betrokkenen. Bij de twee kansrijke wijken (Elderveld en Kronenburg) zijn de corporaties partner in het ontwikkelingsproces naar een plan voor duurzame/ fossielvrije warmtevoorziening (zie ook het programma Klimaat en Energie). De aanvraag voor het Volkshuisvestingsfonds is ondersteund door de corporaties. Bij de wijkgesprekken over de energietransitie nemen de corporaties deel aan het gesprek als partner in de wijk.
In de prestatieafspraken met de corporaties en huurdersverenigingen zijn concrete afspraken over energiebesparing opgenomen. Circa 1.100 corporatiewoningen met label D/E/F/G zijn verbeterd tot label A/B/C in 2020 ten opzichte van 2019. De resultaten van 2021 worden gemonitord en zijn in de loop van 2022 bekend.

Levensloopgeschikte woningen ontwikkelen en bestaande woningen levensloopgeschikter maken

Conform de Arnhemse woonprincipes hebben we ook in 2021 rekening gehouden met levensloopgeschikt wonen in onze gemeente. Bij de woningbouwprojecten in Elderveld is logischerwijs rekening gehouden met levensloopgeschikt wonen.
Met de corporaties en huurdersorganisatie zijn in 2021 gesprekken gevoerd over levensloopgeschikter wonen in de gemeente Arnhem. Om de doorstroming te bevorderen, onderzochten wij in 2021 de woningvoorraad van corporaties en de eisen/selectiecriteria van een levensloopgeschikte woning. We zijn van plan om de doorstroming te bevorderen door meer woningen beschikbaar te maken voor levensloopgeschikt wonen. Door kritisch na te denken over de criteria van een levensloopgeschikte woning in onze stad kunnen wij de doorstroming bevorderen.
Doorstroming van voldoende woningen voor senioren blijft wel een aandachtspunt in onze gemeente. Het toevoegen van voldoende betaalbare (huur)woningen voor senioren inwoners vergt extra aandacht.

Leefbare woonomgeving

Prestatieafspraken met corporaties
Uit de samenwerkingservaring met corporaties en zorgpartijen blijkt dat de vitaliteit en leefbaarheid van wooncomplexen in belangrijke mate wordt bepaald door een goede mix van bewoners. Met corporaties werken wij verder samen aan de toepassing van de vrije toewijzingsruimte als de situatie in een wijk of buurt daar aanleiding toe geeft. Extra ruimte is essentieel voor goede leefbaarheid. Hiermee kunnen wooncomplexen en de leefomgeving waarbij de leefbaarheid onder druk staat, weer vitaal worden gemaakt. Daarnaast werken we met corporaties aan wijkschetsen en instrumenten om de leefbaarheid en veerkracht van wijken te vergroten.

Nieuwbouw
Bij de woningbouwplannen wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de leefbaarheid in bepaalde wijken en het realiseren van een gevarieerd wijkaanbod. Recente voorbeelden hiervan de zijn de gebiedsvisie (Kronenburg) en de inspanningen voor het Ontwikkelperspectief Presikhaaf-3. Nieuwbouw draagt hierbij aan sociale cohesie, veiligheid, verduurzaming en vergroening van de openbare ruimte in de wijk.

Aanpak goed verhuurderschap
We geven uitvoering aan een Arnhemse aanpak 'goed verhuurderschap” om excessen op de huurmarkt te voorkomen en de veiligheid en leefbaarheid in de wijken te beschermen. Binnen deze aanpak staat niet enkel het stellen van regels centraal, maar vooral een samenwerking tussen gemeente, huurders en verhuurders. Binnen deze aanpak hebben we het Huurdershuis een aanvullende opdracht gegeven om huurders derdelijnshulp te bieden. Ook hebben we stichting KKVV gesubsidieerd. Via KKVV bieden we verhuurders kosteloos een beheerapplicatie aan, die tevens kan dienen als communicatieplatform voor verhuurders, huurders en omwonenden.

Uitvoering Plan van Aanpak Verkamering en Woningsplitsing
Door het nieuwe verkameringsbeleid zorgen we dat voorkomen wordt dat hierdoor extra druk op de leefbaarheid ontstaat. We maximeren bijvoorbeeld het aantal personen dat in een woning mag wonen.

Uitvoeringsplan Arnhem-Oost

Afgelopen jaar is door de gemeenteraad het richtinggevend kader 'een doorbraak voor Arnhem-Oost' vastgesteld. Resultaat van de landelijke coalitieonderhandelingen is dat programma Leefbare en Veilige Wijken valt onder de verantwoordelijkheid van de minister voor Wonen en daarmee en plek heeft in het regeerakkoord. Het programma en de manier van financiering worden nu verder uitgewerkt door het ministerie van BZK. Daarmee ontstaat ook meer helderheid en richting voor het programma Arnhem-Oost. Los van de rijksmiddelen blijven wij inzetten op een langdurige en meerjarige generatieaanpak voor onze kwetsbaarste wijken. Er is gewerkt aan de uitvoeringsagenda Arnhem-Oost. Deze wordt in het voorjaar 2022 ter informatie aan de Raad gestuurd. De inzet vanuit NPO-middelen wordt ingezet voor de Rijke Leerdag in de wijk onder andere in Malburgen (Bakenhof), Presikhaaf (Bethaniënstraat), Geitenkamp (Guido de Bres / pedagogisch medewerker in de Rommelkist). Per gebied wordt gekeken naar wat er nodig is en met welke partners dit het beste vorm kan worden gegeven.

Beleid op splitsen en verkameren van woningen

In het Plan van Aanpak Verkamering en Woningsplitsing zijn zes acties opgenomen. Al deze acties zijn uitgevoerd of in uitvoering genomen: Zo is er een facetbestemmingsplan vastgesteld waarin regels over nieuwe verkameringen en splitsingen zijn verankerd. Daarnaast zijn regels over het beheer van kamerverhuurbedrijven opgenomen in de APV. Ook werken we samen met huurders, verhuurders en de omgevingsdienst aan een aanpak ‘goed verhuurderschap’;

We merken dat vanuit het Rijk steeds meer instrumenten en mogelijkheden ter beschikking worden gesteld om te sturen op de woningvoorraad en malafide verhuurderschap. De komende jaren zullen we deze instrumenten afwegen tegen bestaand instrumentarium en de bestaande inzet.

Een schone, groene én klimaatbestendige openbare ruimte

Naar een klimaatadaptieve stad

Begin 2021 heeft de raad de 'Strategie Klimaatadaptatie Arnhem' vastgesteld. Met dit document ligt er een beleidskader waarmee de gemeente samen met haar partners de opgave klimaatadaptatie ter hand kan nemen. In vervolg op de strategie heeft de gemeente een netwerk geformeerd van partners (onder andere corporaties, ontwikkelaars, bewonersorganisatie en onderwijsinstellingen). Gezamenlijk werken we aan een groot aantal maatregelen die bijdragen aan een klimaatadaptief Arnhem. De Uitvoeringsagenda Klimaatadaptief Arnhem (juli 2021) geeft hiervan een uitgebreid beeld.

Actualisatie van de stresstest

Op dit moment zijn enkele onderzoeken gestart waarmee we nieuwe informatie krijgen over de kwetsbaarheden van Arnhem. De uitkomsten va deze onderzoeken zullen gebundeld worden in een actualisatie van de stresstest.

Gezamenlijke uitvoeringsagenda voor Arnhem

De UItvoeringsagenda Klimaatadaptief Arnhem, editie juli 2021 is gereed. De agenda geeft een overzicht van de maatregelen die de gemeente en haar partners de komende tijd gaan uitvoeren op het gebied van klimaatadaptatie.

Stimuleren en faciliteren

Een groot aantal bewoners heeft gebruik gemaakt van ondersteuning bij planvorming en de subsidie klimaatadaptatie. Wegens de grote hoeveelheid aanvragen is het subsidiebudget daarom onlangs verhoogd.

Gebiedsgerichte maatregelen

Doordat klimaatadaptatie in steeds meer projecten een prominente rol heeft gekregen zijn in diverse projecten kansen benut om Arnhem klimaatadaptiever te maken. Inmiddels is er in samenwerking met onze partners een omvangrijk pakket aan maatregelen in voorbereiding en uitvoering. De Uitvoeringsagenda Klimaatadaptief Arnhem, editie juli 2021 geeft hiervan een uitgebreid beeld.

Meer bomen

De uitwerking van het bomenplan is in volle gang. Er is geïnventariseerd waar nieuwe bomen geplant kunnen worden. Het plantseizoen 2021-2022 en 2022-2023 zijn en zullen op diverse plekken nieuwe bomen geplant worden. Dode en zieke bomen zijn in het plantseizoen 2021-2022 vervangen door nieuwe bomen conform de boombeheerlijst

Minder verharding

Zowel op particulier terrein (via de subsidieregeling klimaatadaptatie) als via ruimtelijke projecten wordt de hoeveelheid verharding waar mogelijk verminderd. Er is een monitoringssysteem ontwikkeld waarmee we kunnen volgen in hoeverre de hoeveelheid verharding in de komende jaren afneemt.

Arnhems groen versterken

De diverse maatregelen om het Arnhemse groen te versterken verlopen grotendeels volgens planning.

Herkenbare stad: Verhogen kwaliteit van onze bossen, natuurterreinen, parken en boomstructuren

Door complexiteit en bijzondere omstandigheden als gevolg van corona ligt het verbeteren van de parken iets achter, met name in het park Sonsbeek en de zuidelijke uiterwaarden. De resultaten voor 2021 zijn te lezen bij het hoofdstuk over Parken en Bossen. De belangrijkste punten staan ook hieronder:

- In 2021 is gestart met de actualisatie van de beheervisie Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem. Planning is dat deze voor de zomer 2022 gereed is.
- Er zijn in de parken Klarenbeek, Sonsbeek, Angerenstein, Presikhaaf en Immerloo beheermaatregelen uitgevoerd zoals nieuwe aanplant bomen en struiken, dunningen in bos en het opknappen van paden en hekwerken.
- De verbinding van het natuurgebied Meinerswijk met De Bakenhof is ‘on hold’ gezet in afwachting van de resultaten uit het participatieproces met bewoners. We verwachten deze gesprekken begin 2022 af te ronden en dan een besluit te nemen over het vervolg.
- De Uitvoeringsagenda Bomenplan Arnhem 2020-2022 geeft een uitgebreid beeld op welke wijze er invulling wordt gegeven aan de 4 pijlers van het Bomenplan.

Herkenbare stad: Alle (verpachte) agrarische gronden in eigendom van gemeente Arnhem kennen biologische landbouw / veeteelt, met een SKAL certificering

De gesprekken met pachters lopen iets achter op schema. Dit als gevolg van onder andere de complexiteit, een nieuw natuurontwikkelingsproces rondom de Kemperheide met stichting ARK en de revitalisering van de kazerne Schaarsbergen.

Herkenbare stad: Verhogen aandeel bomen en bos in Arnhem

Dit punt ligt op schema. Bij de projecten in de stad worden extra bomen geplant en we investeren in groeiplaatsen van bestaande bomen. Tijdens de boomfeestdag zijn onder andere op verschillende plekken bomen aangeplant en is in Presikhaaf een kinderklimaatbos aangeplant. Door deze investering beogen we een toename van het kroonvolume van Arnhemse bomen en krijgt Arnhem meer groenmassa. Jaarlijks wordt het kroonvolume gemonitord.

Natuurvriendelijke stad: Bij ruimtelijke project is natuurinclusief bouwen en ontwerpen de norm

Het collegebesluit van mei 2021 maakt het mogelijk de open norm 'voldoende natuurinclusieve maatregelen' toe te voegen aan nieuwe bestemmingsplannen. Hieraan wordt invulling gegeven via een Puntensysteem & maatregelencatalogus Natuurinclusief Bouwen. Bij de bouw van woningen is de ontwikkelaar verplicht om zowel nestvoorzieningen in te bouwen voor gebouwbewonende diersoorten als groene en blauwe maatregelen te nemen op/aan/om het gebouw.

Natuurvriendelijke stad: Kennis van de biodiversiteit en verbeteren leefgebieden kenmerkende soorten

In februari 2021 heeft het college de Biodiversiteitsagenda 2021-2025 vastgesteld. Er heeft een aanbesteding plaatsgevonden voor het monitoren van 14 gebieden in Arnhem voor 2021, '22, '23 en '24 via onder andere de Meetlat Biodiversiteit van het IPC. De resultaten voor 2021 worden begin 2022 verwacht.

Natuurvriendelijke stad: Verbeteren van het natuurvriendelijke beheer en inrichting ons van groen

Elk jaar neemt het gebied dat we extensief maaien toe. Het onderzoek naar de duurzame verskeersborden loopt nog. De resultaten worden in de eerste helft van 2022 gedeeld met de raad.

Groene en gezonde stad: Verhogen aandeel bomen en bos in Arnhem

Dit punt ligt op schema. Bij de projecten in de stad worden extra bomen geplant en we investeren in groeiplaatsen van bestaande bomen. Tijdens de boomfeestdag zijn onder andere op verschillende plekken bomen aangeplant en is in Presikhaaf een kinderklimaatbos aangeplant. Door deze investering beogen we een toename van het kroonvolume van Arnhemse bomen en krijgt Arnhem meer groenmassa. Jaarlijks wordt het kroonvolume gemonitord.

Samenwerkende stad: Het vergroten van het bewustzijn onder de inwoners voor groen en vergroenen (onder andere tuinen)

Er vinden volop activiteiten plaats die het bewustzijn onder onze inwoners voor groen vergroten, zoals:

- Bezoekerscentrum Molenplaats Sonsbeek is omgetoverd tot een 'groene VVV'.
- Er is een Groenmarkt Sonsbeek geweest.
- Er zijn voorbereidingen getroffen om in het najaar van 2021 te starten met een Biodiversiteitscampagne, waarin we het verhaal rond biodiversiteit vertellen en waaraan activiteiten worden gekoppeld van het 'groene netwerk' (de leden van het Groenforum), zoals excursies en lezingen.
- Er is een cameraproject afgerond in achtertuinen verspreid over de hele stad waaruit een overzicht is gekomen over de aanwezigheid van zoogdieren en vogels in particuliere tuinen.

Samenwerkende stad: Stimuleren van inwoners om hun eigen terrein en omgeving te vergroenen

Er vinden volop activiteiten plaats die het bewustzijn onder onze inwoners voor groen vergroten, zoals:

- De gemeente en Platform Arnhem Klimaatbestendig deden van 30 maart t/m 30 september 2021 mee aan het NK Tegelwippen, een campagne om inwoners te stimuleren hun tuin te vergroenen.
- In het kader hiervan deden we een pilot Tegelophaalservice, waarbij we gratis tuintegels ophalen bij onze inwoners.
- In de tweede helft van 2021 hebben we weer tuinontwerpsessies aangeboden.
- Er wordt zeer goed gebruik gemaakt van de subsidieregeling klimaatadaptatie.
- Arnhem Zoemt heeft zich samen met bewoners ook dit jaar ingezet voor de wilde bij, onder meer met het programma Adopteer een bij en met het beheer van een bloemrijk grasland in park Klarenbeek.

Aandacht voor dierenwelzijn

Het voorkomen van dierenleed en waar nodig het verbeteren van de leefomstandigheden van zowel huisdieren als in het wild levende dieren

De Visie Dierenwelzijn is op 21 juli 2021 vastgesteld door de gemeenteraad.

De opvang van huisdieren waarvoor niet (meer) wordt gezorgd goed regelen

Van de Arnhemse Minimaregeling Dierenkosten is in 2021 goed gebruik gemaakt. Stichting Dierentehuis Arnhem e.o. heeft een gemeentegarantie nodig voor de lening voor de nieuwbouw. Daarnaast zijn wij verplicht zwerfdierenopvang aan te besteden. Beide processen worden waarschijnlijk in 2022 afgerond.

Dierenwelzijn van op onze grond gehouden dieren bevorderen

De pachters in het buitengebied van Arnhem Noord hebben onder begeleiding van adviesbureaus Eelerwoude en Land&Co in 2020 gewerkt aan zowel een gezamenlijke visie als aan hun individuele bedrijfsplannen met stappen richting meer duurzaamheid, biodiversiteit en natuurinclusieve landbouw. Hun visie en ambities staan omschreven in het rapport 'Naar een duurzaam en biodivers grondgebruik in Arnhem Noord' (december 2020). Inmiddels is ook Stichting Ark hierbij betrokken, die in het gebied inzet op natuurontwikkeling.

De gesprekken met onze pachters hebben vertraging opgelopen als gevolg van onder andere de complexiteit, een nieuw natuurontwikkelingsproces rondom de Kemperheide met stichting ARK en vooral de onduidelijkheid over de wijze waarop de revitalisering van Defensiecluster Schaarsbergen vorm gaat krijgen in het gebied. In de loop van 2022 wordt er meer duidelijkheid verwacht over het ruimtelijke scenario voor deze revitalisering.

In de zuidelijke uiterwaarden zijn we met inwoners bezig om tot een juiste zonering te komen zodat het natuurgebied (met Konikpaarden en Galloway-koeien) kan worden vergroot en ook het uitlaten van honden een plek behoudt.

Op diervriendelijke wijze voorkomen of bestrijden van schade, overlast en gevaar door dieren

We verminderen overlast op diervriendelijke wijzen, zoals via nestbeheer van ganzen en opvang van duiven. Tevens proberen wij diervriendelijker (preventieve) plaagdierbeheersing in Arnhem mogelijk te maken.

Zoveel mogelijk voorkomen, beperken en bestraffen van door mensen toegebracht dierenleed

De voorlichting over dierenwelzijn op arnhem.nl is sterk verbeterd.

Natuurlijk gedrag van en een gezonde leefomgeving voor in het wild levende dieren bevorderen

We nemen deel aan het project 'Rewilding de Veluwe' met Ark Natuurontwikkeling. Dit gaat over de Kemperheide en het gebied eromheen. Een van de doelen is om versnipperde natuurgebieden op elkaar aan te sluiten en hekken te verwijderen.

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling

Minder restafval

In het Afvalbeleidsplan 2012-2020 was de invoering van omgekeerd inzamelen en de implementatie Diftar voorzien. Diftar was een belangrijk instrument om de hoeveelheid restafval per inwoner aanzienlijk terug te dringen en daarmee in de buurt te komen van de landelijke (VANG) -doelstelling van 100 kg per jaar. Dit leek voor Arnhem de goede kant op te gaan.
De raad besloot om op 1 juni 2021 echter te stoppen met Diftar. De resultaten van de tweede helft van 2021 laten weer een stijging van de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar zien.

Implementatie Diftar

De uitslag van het referendum en de overname hiervan door de raad heeft geleid tot stopzetting van de implementatie van Diftar.
Diftar is per 1 juni 2021 afgeschaft. Alle inspanningen op het gebied van Diftar zijn gestaakt. De opgebouwde inzamelfaciliteiten blijven echter bestaan. Ook blijven we communiceren om de afvalscheiding te verbeteren. Daarnaast blijft ook handhaving nodig.
In de tweede helft van 2021 is gewerkt aan een nieuwe afvalkoers. Deze ligt nu ter vaststelling voor aan de raad.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2021

20M231 Vaste kraakdagen terug

In 2019 zijn 3 pilots uitgevoerd, op basis daarvan is in een document ten behoeve van de onderhandelaars voor de nieuwe coalitie opgesteld en met de raad gedeeld. Op basis daarvan is gekozen om de milieukar vanaf 1 juli 2021 in te voeren.

20M238 Iedereen moet gewoon grofvuil weg kunnen brengen

Deze motie is afgedaan middels een raadsbrief. Inmiddels ook volledig geïmplementeerd binnen in de brief genoemde inzamelwijze

20M253 Doelen en middelen voor Arnhem Oost Aanpak

Deze motie als afgedaan met het richtinggevende kader.

20M254 Levensloopbestendige koopappartementen
Deze motie is afgedaan. Dit is een onderdeel van de visie op wonen en zorg.

20M260 Diftar PLUS voorstel 1: hoogbouw en groenafval
De plaatsing van GF-containers wordt meegenomen in de overwegingen. Er was en is binnen de huidige begroting geen dekking vanuit de afvalstoffenheffing (begrotingstekort diftar). Met de uitslag van het referendum en de afschaffing van diftar vervalt de overweging aangaande kostenverhoging en andere bezwaren voor inwoners.
De motie wordt afgedaan met de vaststelling van de Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner.

20M264 Diftar PLUS voorstel 5: meer pasjes levert meer op
Deze motie is afgedaan met de afschaffing van diftar per 01-06-2021. Afvalpasjes zijn niet meer nodig voor toegang tot de containers exclusief de GF-containers.

20M275 Actie voor bijzondere woonvormen
Deze motie is deels afgedaan met de raadsbrief d.d. 24-2-2021. De voortgang van nieuwe woonvormen (hofje en CPO) is ook toegelicht in raadsmemo d.d. 07-06-2021. Wordt vervolgd in de woonzorgvisie.

20M305 Na referendum trommelgrootte deels aanpassen als diftar blijft.
Deze motie is afgedaan met overname van de uitslag van het referendum per 01-06-2021: diftar eraf, containers open en trommelverkleining verwijderen. De genoemde aanpassingen zijn gerealiseerd.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2021		Rekening	
	2020	Primitief	Definitief	2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	36.268	36.058	37.804	38.256	-453
Baten	39.403	39.814	40.985	40.985	0
Saldo lasten en baten	***3.135***	***3.756***	***3.182***	***2.729***	***-453***
Toevoegingen aan reserves	930	371	868	1.856	-987
Onttrekkingen aan reserves	1.257	1.799	2.043	2.026	-17
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***327***	***1.428***	***1.175***	***170***	***-1.005***
Gerealiseerd resultaat	**3.462**	**5.184**	**4.357**	**2.899**	**-1.458**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2021 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR
Lasten	-151	N				
Openbare ruimte	547	V	Afvalbeheer - corona	J	I	AR
Wonen	510	V	Woondeal Arnhem-Nijmegen	N	I	AR
Groen	475	V	Water: baggerwerkzaamheden	N	I	BR
Groen	217	V	Coronabanen-buurtconciërges	J	I	AR
Groen	-313	N	Bossen en Parken	N	I	AR
Groen	-539	N	Beleidscapaciteit	N	I	AR
Openbare ruimte	-1.048	N	Rioolheffing-voorziening	N	I	AR

Baten	25	V				
Openbare ruimte	492	V	Opbrengsten afvalbeheer	N	I	AR
Groen	224	V	Bossen en Parken	N	I	AR
Groen	164	V	Subsidie coronabanen	J	I	AR
Openbare ruimte	-345	N	Rioolheffing	N	I	AR
Wonen	-510	N	Woondeal Arnhem-Nijmegen	N	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-475	N				
Groen	-475	N	Water: baggerwerkzaamheden	N	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	0					

Afvalbeheer - corona
In de begroting afval is incidenteel een bedrag van € 0,9 miljoen opgenomen voor extra afvalinzamelings- en afvalverwerkingskosten als gevolg van de coronapandemie. De werkelijke kosten zijn met € 0,4 mln. flink lager uitgevallen.

Woondeal Arnhem - Nijmegen
Voor de Woondeal Arnhem-Nijmegen vervult de gemeente Arnhem de kassiersfunctie. In het kader van de woondeal hebben zowel het Rijk als de provincie Gelderland subsidies ter beschikking gesteld voor de uitvoering van de woondeal. Omdat de voorwaarden van de provinciale subsidie stellen dat het bedrag in 2022 moet zijn uitgegeven, is er in overleg met de Woondealpartners voor gekozen om in 2021 de provinciale subsidie zoveel mogelijk uit te nutten. De rijkssubsidie van € 510.000 is hierdoor nog niet uitgegeven.
Nu de Groene Metropoolregio (GMR) is opgericht, zullen de subsidiebedragen in 2022 door Arnhem aan de GMR worden overgedragen.

Water: baggerwerkzaamheden
Voor de jaren 2022/2023 worden incidentele kosten verwacht ten aanzien van baggerwerkzaamheden van watergangen en vijvers (afvoer- en verwerkingskosten als gevolg van ontvangstplicht). Hier wordt nu alvast een eerste reservering voor opgenomen.

Bossen en Parken
De kosten voor het beheer en onderhoud van de bossen en parken zijn hoger uitgevallen ten gevolge van de toegenomen gebruiksintensiteit. Daartegenover staat dat ook meer opbrengsten zijn gerealiseerd door een ontvangen subsidies voor onderhoud aan monumentale parken vanuit het Nationaal Restauratiefonds.

Beleidscapaciteit
In de afgelopen jaren is een onevenwichtigheid ontstaan tussen de formatieve en daadwerkelijk ingezette capaciteit bij het cluster Strategie, beleid en regie (SBR). Het nadelige verschil is in 2021 tijdelijk opgelost in afwachting van een onderzoek waarbij opgaven en bezetting met elkaar in verband en vergeleken met andere gemeenten worden bezien. De incidentele dekking voor beleidscapaciteit is toegerekend naar de verschillende stads- en wijkprogramma's. Het extra budget dat aldus ter beschikking is gekomen bleek op het programma Wonen en leefomgeving niet toereikend te zijn, waardoor sprake is van een nadeel van € 539.000.

Rioolheffing - voorziening
De kostendekkendheid van de rioolheffing is in 2021 met 107% hoger uitgekomen dan de wettelijke norm van maximaal 100% (zie ook de paragraaf lokale heffingen). Het BBV verplicht om, voor het bedrag dat deze overschrijding te verklaren is doordat een deel van de begrote werkzaamheden en investeringen niet is uitgevoerd, een voorziening te vormen. Voor 2021 betekent dit een toevoeging aan de voorziening van € 1,048 miljoen. De voorziening zal aangewend worden voor toekomstige kosten van het product riolering.

Opbrengsten afvalbeheer
Door gunstige marktprijzen zijn op textiel en oud-papier extra opbrengsten gerealiseerd. Ook werden meer betaalde ophaalmeldingen grof afval uitgevoerd dan vooraf begroot.

Coronabanen en buurtconciërges
In 2021 zijn vanuit het Actieplan Werk middelen beschikbaar gesteld voor de dekking van coronabanen/buurtconciërges. Doordat de subsidieperiode voor coronabanen langer heeft gelopen, zijn meer subsidieopbrengsten ontvangen. Daarnaast zijn de kosten voor deze werkzaamheden lager uitgevallen dan begroot.

Rioolheffing
De gerealiseerde opbrengst uit rioolheffing is € 0,35 miljoen lager dan begroot. Deze minderopbrengst is te verklaren door leegstand bij voornamelijk niet-woningen en door minderopbrengsten over voorgaande jaren (2019 en 2020).

Indicatoren

Hieronder zijn de specifieke indicatoren behorend bij de doelstellingen uit dit programma opgenomen. Deze indicatoren zijn overgenomen uit de Begroting 2022.

Indicatoren programma					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Woningvoorraad	**73640**	**74416**	**75632**	**76737**	**77839**
Eenheid: Aantal woningen					
Bron: CBS					
Toevoegingen aan de woningvoorraad: nieuw gebouwde woningen	**8,70**	**11,10**	**9,20**	**11,80**	**5,50**
Eenheid: Eenheid: Het aantal nieuwbouwwoningen per 1000 woningen					
Bron: CBS (verplichte BBV-indicator)					
Toevoegingen aan de woningvoorraad: overige toevoegingen	**295**	**551**	**561**	**297**	**937**
Eenheid: Het aantal overig toegevoegde woningen (meestal transformatie)					
Bron: CBS					
Toevoegingen aan de woningvoorraad: aandeel eigendom corporaties nieuwbouwwoningen		**6,40**	**16,30**		
Eenheid: % corporatiewoningen van totaal toegevoegde woningen					
Bron: CBS					
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen koop	**43**	**43**	**44**	**43**	**42,90**
Eenheid: % koopwoningen van de totale woningvoorraad					
Bron: CBS					
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen corporatiebezit	**36**	**36**	**36**	**36**	**35,20**
Eenheid: % corporatiewoningen van de totale woningvoorraad					
Bron: CBS					
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen particuliere huur	**19**	**19**	**20**	**20**	**20**
Eenheid: % woningen particuliere verhuur van de totale woningvoorraad					
Bron: CBS					
Afgegeven woningbouwvergunningen (nieuwbouw & verbouw)/ transformatie	**1528**	**1327**	**1204**	**872**	
Eenheid: Aantal woningbouwvergunningen per jaar					
Bron: ODRA/CBS					
Rapportcijfer woning	**7,70**		**7,70**		
Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer voor de woning op een schaal van 0-10					
Bron: Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)					
Leefbaarheid in eigen buurt	**7,20**		**7,20**		
Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer voor de leefbaarheid in de buurt op een schaal van 0-10					
Bron: Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)					

Woonomgeving	**7,30**	**7,40**	
Eenheid:	Gemiddeld rapportcijfer voor de woonomgeving op een schaal van 0-10		
Bron:	Onderzoek Veiligheid, Leefbaarheid en Welzijn (tweejaarlijks, cijfers worden rond de zomer 2022 verwacht)		
Vergroening/ verstening van tuinen			
Eenheid:	Percentage		
Bron:	Eigen data; deze indicator wordt vanaf dit jaar voor het eerst gemeten (Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie).		

Er zijn indicatoren vanuit het Rijk (Besluit Begroten en Verantwoorden) die verplicht moeten worden opgenomen in de begroting. De verplichte indicatoren zijn hieronder opgenomen. Zie voor meer informatie de website waarstaatjegemeente.

BBV - Indicatoren					
Effectindicator	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Omvang huishoudelijk afval	**203,60**	**209,50**	**200,70**	**165,20**	
Eenheid:	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).				
Bron:	CBS (verplichte BBV-indicator)				

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Lingezegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Wonen

- Woningcorporaties;
- Particuliere verhuurders;
- Beleggers/ontwikkelaars;
- Provincie Gelderland;
- Ministerie van BZK;
- Zorgpartijen.

Arnhem-Oost

Met de Arnhem-Oost-aanpak willen wij de situatie in onze meest kwetsbare wijken langjarig aanpakken en duurzaam verbeteren. In de wijken, mét de wijken en in samenwerking met maatschappelijke partners en andere overheden. Hieronder, zonder uitputtend te zijn, onze belangrijkste partners:

- Ministerie van BZK;
- Provincie Gelderland;
- Partners van de samenwerkingskring Arnhem-Oost;
- Bewoners;
- Woningcorporaties;
- Primair en voorgezet onderwijs;
- Werkgeversorganisaties;
- The Economic Board.

Openbare ruimte

- Wijkteams;
- Schouwgroepen en belangengroepen;
- Waterschappen;
- Grondeigenaren (onder andere woningcorporaties, provincie, Hoge Veluwe, Gelders Landschap, Staatsbosbeheer);
- Groen Forum;
- Klimaatbestendig Arnhem;
- Triple Helix partners.

Subsidies
Er zijn geen partijen die in 2021 meer dan € 100.000 subsidie hebben ontvangen vanuit dit programma.

Het volledige overzicht van de subsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders
Wonen
- Arnhemse woonprincipes (Woonvisie);
- Volkshuisvestelijk kader 2019-2022;
- Huisvestingsverordening;
- Plan van aanpak woningbouwontwikkeling;
- Plan van aanpak Woningsplitsing en Verkamering;
- Woondeal Regio Arnhem- Nijmegen.

Openbare ruimte
- Structuurvisie 2020-2040;
- Groenvisie 2017-2035;
- Bomenplan Arnhem;
- Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2016-2020;
- Nota Ruimte voor de Jeugd (Spelennota) 2010 - 2020;
- Initiatiefvoorstel Groene Speelplaatsen;
- Aanpak wateroverlast Arnhem Noord 2015.
- Visie en Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2021-2030;
- Strategie klimaatadaptatie Arnhem 2020 - 2030.

Paragrafen

De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting, bezien vanuit een bepaald perspectief. Een aantal paragrafen is in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

In de paragrafen worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. De wijze waarop invulling wordt gegeven aan de paragrafen verschilt per onderwerp.

De volgende paragrafen zijn opgenomen:

1. Lokale heffingen
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Investeringen
9. Subsidies
10. Integriteit

Lokale heffingen

De gemeente legt heffingen op. Die zijn onder te verdelen in algemene belastingen en retributies.
Bij algemene belastingen is sprake van een gedwongen bijdrage, waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid tegenover hoeft te staan. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Voorbeelden zijn de OZB, parkeerbelasting en toeristenbelasting.
Retributies vallen uiteen in bestemmingsheffingen, leges en rechten. Bij bestemmingsheffingen zijn de opbrengsten bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De riool- en afvalstoffenheffing zijn bestemmingsheffingen. Bij leges en rechten wordt er door de overheid een individuele tegenprestatie tegenover de bijdrage gesteld.

Uitgangspunten van beleid

Afspraken uit het Coalitieakkoord 2018-2022

In het Coalitieakkoord 2018-2022 is afgesproken dat de inkomsten uit OZB met ingang van 2019 niet stijgen. Voor de OZB-tarieven 2021 geldt dat deze (gemiddeld) gelijk waren aan de tarieven 2020.

Voor de OZB geldt daarnaast dat ieder jaar een herwaarderingsjaar is. Dat betekent dat de WOZ-waarden gebaseerd worden op een nieuwe waardepeildatum (voor 2021 was dat 1 januari 2020).
Het gemiddelde herwaarderingscijfer leidt tot een tariefaanpassing zodat de herwaardering geen lastenontwikkeling tot gevolg heeft. Om te voorkomen dat de opbrengst OZB te hoog of te laag wordt, wordt de gemiddelde waarde-ontwikkeling gecompenseerd door een tariefswijziging. Uiteraard kan de werkelijke waardestijging per individueel object afwijken van de gemiddelde waardestijging, met als gevolg een andere individuele ontwikkeling van de lasten dan hiervoor genoemd.

In het coalitieakkoord 2018-2022 is tevens opgenomen dat de parkeertarieven en legestarieven niet stijgen. Voor de legestarieven 2021 is van deze afspraak afgeweken. De stijging in kosten die het Rijk ons berekent is doorberekend in de legestarieven en enkele legestarieven zijn meer in lijn gebracht met tarieven elders in de regio.

Uitgangspunten tarieven 2021

Evenwichtige lastenverdeling tussen belastingplichtigen onderling (draagkracht)

De instrumenten die Arnhem hiervoor inzet zijn:

- *De grondslag van de belastingen.*
  De OZB en de rioolheffing hebben met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. Zo geldt voor eigenaren van woningen en bedrijfsgebouwen en huurders van bedrijfsgebouwen: ‘hoe hoger de waarde van de woning / het gebouw, hoe hoger de te betalen belasting’;
- *Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen.*
  Inwoners van Arnhem (particulieren en kleine zelfstandigen) komen in aanmerking voor kwijtschelding als onder andere het zogenaamde gecorrigeerde inkomen lager uitvalt dan 100% van het bijstandsniveau.

De gebruiker betaalt

Bij de afvalstoffenheffing wordt een relatie gelegd tussen de mate van gebruik en de belasting die iemand betaalt. Daarom werkt de gemeente bij de afvalstoffenheffing met twee tarieven voor particulieren, één voor eenpersoonshuishoudens en één voor meerpersoonshuishoudens.

Belangrijke ontwikkelingen 2021

Effecten en maatregelen coronacrisis

De financiële effecten van de coronacrisis op de gemeentelijke belastingopbrengsten zijn vooralsnog beperkt. Er is een terugloop in de opbrengsten uit parkeer- en toeristenbelasting ontstaan, maar hiervoor heeft het Rijk volledig gecompenseerd. Het is echter onzeker hoe de coronacrisis zich verder gaat ontwikkelen en hoe het compensatiebeleid van het Rijk eruit blijft/ gaat zien. Ook de lange termijn effecten van corona op leegstand en faillissementen en de impact hiervan op de belastingopbrengsten en de inbaarheid hiervan zullen de komende periode helder worden.

Om ondernemers tijdens de coronacrisis te ondersteunen in hun liquiditeit is aan hen in 2021, evenals in 2020, de mogelijkheid geboden tot uitstel van betaling van gemeentelijke belastingen.
Van deze mogelijkheid is in 2021 circa 180 keer gebruikgemaakt. We zien dat een groot gedeelte van de vorderingen waarvoor uitstel wordt verleend, later alsnog betaald wordt.

Afvalstoffenheffing
De keuze voor het instrument Diftar, waarbij inwoners door middel van een prijsprikkel werden gestimuleerd om minder afval aan te bieden, is per 1 juni 2021 gestopt. Huishoudens betalen sindsdien weer een vast tarief voor afvalverwerking, waarbij de hoogte van dit tarief voor eenpersoonshuishoudens lager ligt dan voor meerpersoonshuishoudens.

Bedrijveninvesteringszone
Op 22 december 2021 heeft de raad de verordening Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2022-2026 vastgesteld. Hiermee is het voor ondernemers in het Korenkwartier mogelijk geworden om een bedrijveninvesteringszone (BIZ) op te richten. Een BIZ betreft een afgebakend gebied binnen de gemeente, waarin ondernemers samen zorgen voor een veilige en leefbare bedrijfsomgeving. De gemeente int van de ondernemers in de BIZ een bijdrage en keert deze vervolgens als subsidie uit aan de BIZ als uitvoeringsorganisatie.
De verordening treedt pas in werking bij voldoende draagvlak onder de ondernemers in de BIZ. In de Wet op de Bedrijveninvesteringszones is vastgelegd wanneer er sprake is van voldoende draagvlak. In maart 2022 heeft er onder toezicht van een notaris een draagvlakmeting plaatsgevonden, waarbij ondernemers in de BIZ de mogelijkheid hebben gekregen om hun stem uit te brengen voor of tegen invoering van de BIZ. De uitkomsten van deze draagvlakmeting voldoen niet aan één van de wettelijke eisen aangezien er niet door minimaal de helft van de stemgerechtigden een geldige stem is uitgebracht. De verordening zal dan ook niet in werking treden.

Opbrengsten 2021 van de lokale heffingen

Omschrijving	Realisatie 2020	Begroting 2021 def	Realisatie 2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000				
Belastingen				
Onroerend Zaakbelasting	56.034	56.126	56.306	179
Parkeerbelasting	6.517	8.192	6.926	-1.266
Toeristenbelasting	550	470	476	6
Subtotaal	**63.101**	**64.788**	**63.708**	**-1.081**
Heffingen				
Afvalstoffenheffing	16.678	18.482	18.319	-163
Rioolheffing	16.728	17.161	16.815	-345
Subtotaal	**33.406**	**35.643**	**35.135**	**-508**
Leges				
Algemene dienstverlening				
Leges burgerlijke stand	1.699	2.011	2.316	305
Parkeren	42	94	68	-26
Overig APV	82	97	112	15
Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning				
Leges huisvesting en Wabo	4.036	4.037	4.256	219
Kabels/leidingen	366	352	353	1
Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn				
Drank- en horeca	124	191	100	-91
Evenementen	13	130	17	-113
Prostitutiebedrijven	9	7	0	-7
Winkeltijden	0	0	0	0
Subtotaal	**6.371**	**6.919**	**7.222**	**303**

Rechten				
Scheepvaartrechten	461	536	512	-24
Reinigingsrechten	36	53	50	-3
Subtotaal	**497**	**589**	**562**	**-27**
Totaal	**103.376**	**107.939**	**106.626**	**-1.313**

Parkeerbelasting
Als gevolg van de coronacrisis blijven de parkeerinkomsten achter bij de oorspronkelijke begroting. Gedurende het jaar werd een inkomstenderving van € 1,24 miljoen voorzien. Voor dit bedrag is het kader ook gecorrigeerd in Turap 2021-2. Dat is uiteindelijk € 1,27 miljoen geworden. Via het gemeentefonds (programma Bestuur, dienstverlening en financiën) hebben we in 2021 van het Rijk compensatie ontvangen voor de gederfde inkomsten uit parkeerbelasting over 2020. De verwachting is dat we in 2022 ook voor 2021 volledig gecompenseerd zullen worden.

Rioolheffing
De gerealiseerde opbrengst uit rioolheffing is € 0,35 miljoen lager dan begroot. Deze minderopbrengst is te verklaren door leegstand bij voornamelijk niet-woningen en door minderopbrengsten over voorgaande jaren (2019 en 2020).

Leges burgerlijke stand
De opbrengsten uit leges burgerzaken zijn in 2021 hoger uitgevallen dan begroot. Dit voordeel wordt met name veroorzaakt door hogere opbrengsten van leges voor paspoorten, huwelijken en naturalisaties.
De legesopbrengsten voor paspoorten en huwelijken bleven in 2020 juist achter bij de begroting vanwege de coronacrisis en hebben in 2021 een inhaalslag gemaakt. Daarnaast zijn er meer naturalisatieverzoeken ingediend, met name door inwoners die in 2015-2016 asiel hebben gekregen.

Kwijtschelding

Overzicht kwijtschelding	Realisatie 2020	Begroting 2021 def	Realisatie 2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000				
Afvalstoffenheffing, rioolheffing en OZB	2.211	2.545	2.022	523
Totaal	**2.211**	**2.545**	**2.022**	**523**

Inwoners van Arnhem (particulieren en kleine zelfstandigen) komen in aanmerking voor kwijtschelding als onder andere het zogenaamde gecorrigeerde inkomen lager uitvalt dan 100% van het bijstandsniveau. Arnhem kiest met het hanteren van een bovengrens van 100% van het bijstandsniveau voor de maximale invulling van het kwijtscheldingsbeleid die de wet biedt. Kwijtschelding kan worden aangevraagd voor de (on)roerende zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Met de invoering van Diftar en een kostenstijging van afval is in de begroting rekening gehouden met een toename van de kosten voor kwijtschelding. Van deze stijging blijkt in de praktijk geen sprake.

Kostendekkendheid heffingen

In de gemeentewet (artikel 229b, lid 1) is opgenomen dat de tarieven die worden geheven voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing maximaal kostendekkend mogen zijn. Dit betekent dat de opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de kosten. Zo wordt voorkomen dat de gemeente 'winst' maakt op deze heffingen en met de ontvangen specifieke belastingen ook andere gemeenteactiviteiten financiert.
Het gaat bij de kostendekkendheid om geraamde bedragen, omdat op het moment van het vaststellen van de tarieven alleen nog de verwachtingen bekend zijn.

Hieronder wordt inzicht gegeven in de berekening van de kostendekkendheid van de rioolheffing en afvalstoffenheffing.

Kosten van overhead
Kosten worden zoveel mogelijk direct toegerekend aan de betreffende activiteit, maar dat gaat niet altijd. Bijvoorbeeld bij de kosten van huisvesting, (algemene) communicatie en bestuursondersteuning. Dit zijn

overheadkosten; alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze definitie van overheadkosten is vastgelegd in het BBV. Welke kosten de gemeenten als overheadkosten moeten zien, is dus in regelgeving vastgelegd. Gemeenten zijn wel vrij in de keuze van de methodiek voor toerekening van overheadkosten aan de lokale heffingen. Bij de gemeente Arnhem rekenen we de kosten van overhead aan de heffingen toe met behulp van een opslag op de ingezette uren.

Rioolheffing

Ten opzichte van de begroting is het kostenniveau € 1,9 miljoen lager uitgevallen, voornamelijk te verklaren door:

- Gewijzigd activeringsbeleid. Met het in werking treden van de "Nota investeren, waarderen en afschrijven" (vastgesteld door de raad op 15 juni 2021) worden project voorbereidingskosten volledig geactiveerd in plaats van deels ten laste van de exploitatie gebracht: effect van € 0,8 miljoen.
- Verlaging van de rekenrente in 2021 heeft geleid tot lagere kapitaallasten: effect van € 0,3 miljoen.
- Grootschalig onderzoek van het transportriool in Arnhem-Zuid is uitgesteld: effect van € 0,5 miljoen.

Het betreffen incidentele kostenafwijkingen. In de berekeningen voor de kostendekkendheid 2022 zijn bovenstaande ontwikkelingen meegenomen.

Ook de gerealiseerde opbrengsten zijn lager dan begroot. Deze minderopbrengst van € 0,35 miljoen is te verklaren door leegstand bij voornamelijk niet-woningen en door minderopbrengsten over voorgaande jaren (2019 en 2020). De afwijking in de opbrengsten is echter relatief beperkt, waardoor het gerealiseerde kostendekkendheidspercentage hoger uitvalt dan geraamd.

De kostendekkendheid van de rioolheffing is in 2021 met 107% hoger uitgekomen dan de wettelijke norm van maximaal 100%. Het BBV verplicht om, voor het bedrag dat deze overschrijding te verklaren is doordat een deel van de begrote werkzaamheden en investeringen niet is uitgevoerd, een voorziening te vormen. Voor 2021 betekent dit een toevoeging aan de voorziening van € 1,048 miljoen. De voorziening zal aangewend worden voor toekomstige kosten van het product riolering.

Berekening kostendekkenheid rioolheffing	Begroting 2021 primitief	Jaarrekening 2021
Bedragen x € 1.000		
Kosten Taakveld(en),incl (omslag) rente	15.120	13.281
Inkomsten taakveld(en), excl.heffingen		
Netto kosten taakvelden	*15.120*	*13.281*
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	1.013	1.013
BTW	1.566	1.473
Totale kosten	**17.699**	**15.767**
Opbrengst rioolheffing	17.161	16.815
Dekkingspercentage	**97%**	**107%**

Afvalstoffenheffing

Met de afschaffing van Diftar gedurende 2021 zijn ten opzichte van de begroting nadelen ontstaan als het gaat om het afvalbeheer, de primitieve begroting was gebaseerd op 12 maanden Diftar. De kosten van afvalbeheer zijn hoger uitgevallen en er zijn minder opbrengsten uit de verschillende afvalstromen gerealiseerd. Een gedeelte van dit kostennadeel is via de afvalstoffenheffing verhaald op de gebruikers, doordat medio 2021 een nieuwe verordening in werking is getreden.

Berekening kostendekkenheid afvalstoffenheffing	Begroting 2021 primitief	Jaarrekening 2021
Bedragen x € 1.000		
Kosten Taakveld(en),incl (omslag) rente	20.486	21.114
Inkomsten taakveld(en), excl.heffingen	-2.949	-2.162
Netto kosten taakvelden	*17.537*	*18.952*
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	644	644
BTW	2.775	3.095
Totale kosten	**20.956**	**22.691**
Opbrengst afvalstoffenheffing	17.554	18.319
Dekkingspercentage	**84%**	**81%**

Risicomanagement en weerstandsvermogen

Het is van belang om inzicht te hebben in de financiële positie (hoe financieel gezond is de gemeente) en de financiële weerbaarheid (welke mogelijkheden zijn er financieel). Met andere woorden hoe financieel robuust is de gemeente Arnhem?
Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeente Arnhem in staat is om risico's op te vangen.
De financiële positie van Arnhem wordt met een aantal financiële kengetallen (zoals solvabiliteit en schuldquote) in samenhang met het weerstandsvermogen in beeld gebracht en beoordeeld.

Samenvatting financiële positie

In deze paragraaf gaan we, in aansluiting op de toelichting in deel 1 van deze jaarstukken, verder in op de financiële positie van de gemeente Arnhem. Allereerst volgt een samenvatting van de belangrijkste punten uit deze paragraaf. Aansluitend volgt een toelichting op:

- de uitkomsten van de financiële kengetallen;
- de uitgangspunten voor beleid;
- het risicoprofiel en het beschikbare weerstandsvermogen;
- de belangrijkste risico's.

Nadat deze paragraaf was opgesteld en het risicoprofiel was geactualiseerd zal naar verwachting de oorlog in Oekraïne nieuwe risico's met zich mee brengen.

Om op een eenvoudige manier uit te leggen hoe de gemeente naar haar financiële positie kijkt, gebruiken we de metafoor van een privépersoon, die, na afloop van het jaar, terugkijkt op zijn of haar eigen financiële positie: Waren mijn inkomsten en uitgaven in evenwicht? Moest ik mijn spaargelden aanspreken of kon ik extra sparen? Heb ik in de toekomst wat extra middelen achter de hand als mijn wasmachine kapot gaat? Als een privépersoon een goed en zeker inkomen heeft om zijn huur of hypotheek te betalen, verder geen grote schulden heeft en ook nog over een spaarsaldo beschikt, is de conclusie dat zijn of haar financiële positie robuust en solide is.
Zo is het ook bij gemeenten. Had het gemeentelijk huishoudboekje een tekort of een overschot? Heeft de gemeente na het jaar 2021 geen of weinig schulden en een redelijk goed gevulde ‘bankrekening’ (algemene reserve)? Waren de buffers voor risico’s hoger dan de risico’s die zich voor hebben gedaan? Waren de baten even hoog of hoger dan de lasten? Als het antwoord op al die vragen positief is dan staat de gemeente Arnhem er in financiële zin goed voor.
Door in samenhang te kijken naar een aantal kengetallen kunnen we beoordelen hoe robuust de financiële positie van een gemeente is. Dat is waar we in deze paragraaf bij stilstaan.

Het jaar 2021 stond in het teken van de onzekerheden over corona en startte met een langdurige lockdown. Aansluitend werden de maatregelen versoepeld, waarna aan het einde van het jaar weer extra maatregelen noodzakelijk waren. Om in 2021 de vinger goed aan de pols te houden voor de mogelijke impact van corona op de economie zijn de ramingen van het Centraal Plan Bureau (CPB) gevolgd. Rode draad in de publicaties van het CPB was dat de grootste onzekerheid steeds in de gevolgen van corona zat. Daarbij was steeds de vraag of er sprake zou zijn van contactbeperkende maatregelen of lockdowns. De voorspellende waarde van de CPB-ramingen is dan ook betrekkelijk gebreken.
Voor onze gemeente zijn de steunpakketten van het Rijk buitengewoon belangrijk geweest. Het Rijk heeft hierdoor de impact van corona op de financiële huishouding van de gemeente Arnhem beperkt gehouden. Dit maakte het mogelijk als gemeente in de stad bij te springen. Zonder deze steunmaatregelen was dit veel minder het geval geweest of hadden de eigen financiële buffers ingezet moeten worden. Daarmee is in 2021 een potentieel groot risico door rijksmaatregelen opgevangen.

Over het jaar 2021 is een positief saldo van inkomsten en uitgaven gerealiseerd en bedraagt het voordelig jaarresultaat € 21,3 mln na mutaties in de reserves. Ook over 2020 was er bij het opmaken van de jaarrekening een positief resultaat. Om die reden hebben we in 2021 de belangrijkste afwijkingen over 2020 ten opzichte van de begroting en het risicoprofiel geanalyseerd. Daaruit bleek dat de voordelen in de loop van het begrotingsjaar grotendeels waren ontstaan op posten waarop de inkomsten van het Rijk worden verantwoord. De informatie van het Rijk daarover kwam pas beschikbaar na de vaststelling van de Begroting en na de tweede tussenrapportage (Turap 2). Ook de positieve resultaten van het grondbedrijf droegen in 2020 bij aan een positief resultaat. In 2021 doet zich een vergelijkbaar beeld voor. In hoofdstuk 1 samenvatting financieel resultaat zijn de voornaamste oorzaken van het positief saldo voor 2021 benoemd.

Het financieel voordelig jaarresultaat heeft positief doorgewerkt op de drie niveaus van robuustheid aan de hand waarvan is te beoordelen hoe de gemeente er voor staat.

1. De robuustheid van de begroting: De begroting 2021 was voldoende robuust. De baten waren hoger dan de lasten wat resulteerde in het voordelige jaarresultaat;
2. De mate van robuustheid om risico's op te vangen: Het risicoprofiel is opnieuw geactualiseerd. Ook het beeld van de beschikbare weerstandscapaciteit is opnieuw bepaald. Bij het opstellen van de begroting werd voor 2021 uitgegaan van een weerstandsfactor van 1,0. De weerstandsfactor bij de jaarrekening is 1,9. Deze hogere weerstandsfactor ontstaat vooral doordat de beschikbare weerstandscapaciteit (de buffers voor risico’s) hoger is. Verderop in deze paragraaf wordt dit toegelicht. In 2021 hebben externe experts de wijze waarop het risicoprofiel van Arnhem en de wijze waarop dit tot stand komt wordt als robuust beoordeeld. Onder de uitgangspunten van beleid komen we hier op terug. Een belangrijke kanttekening hierbij is wel dat nieuwe risico's kunnen leiden tot een mogelijke daling van de weerstandsfactor. Daarbij kan gedacht worden aan risico's in relatie tot nieuwe grondexploitaties, zoals Kronenburg en de Spoorzone. Ook de verbouw van het Stadstheater kan risico's met zich mee brengen. In samenhang met de verdere besluitvorming over nieuwe grondexploitaties en het Stadstheater zal meer zicht ontstaan over de mate waarin hiervoor ook het risicoprofiel moet worden aangepast. Daarnaast kunnen economische ontwikkelingen en de gevolgen van de spanningen rond Oekraïne een negatief effect hebben op het risicoprofiel en de daaraan gekoppelde weerstandsfactor.
3. De mate van robuustheid van de balans: Hierbij gaat het onder andere om de omvang van de schulden van de gemeente (netto schuldquote) en de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen (solvabiliteit). De financiële kengetallen hebben zich in 2021 in positieve richting ontwikkeld. De uitkomsten van de financiële kengetallen worden verderop in deze paragraaf toegelicht.

Samenvattend is te zeggen dat de financiële positie van de gemeente in 2021 robuuster is geworden op basis van het beeld uit de drie niveaus van robuustheid.

Uitkomsten financiële kengetallen

Voor de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente wordt gebruik gemaakt van de kengetallen, zoals genoemd in art. 11 van de begrotingsvoorschriften (BBV). Ook de weerstandsfactor is uitgedrukt in de vorm van een kengetal:

Een goede toelichting op deze kengetallen en de betekenis daarvan voor de sturing door de raad is opgenomen in de publicatie 'Meerjarig financieel inzicht voor de raad - de samenhang tussen beleid en kengetallen' van de commissie BBV.

De kengetallen volgens art. 11 van de BBV laten over de afgelopen jaren het volgende beeld zien:

1A. Netto schuldquote	rek. 2017	rek. 2018	rek. 2019	rek. 2020	begr. 2021	rek. 2021
	80%	86%	84%	78%	107%	72%

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	rek. 2017	rek. 2018	rek. 2019	rek. 2020	begr. 2021	rek. 2021
	71%	76%	75%	71%	98%	66%

2. Solvabiliteitsratio	rek. 2017	rek. 2018	rek. 2019	rek. 2020	begr. 2021	rek. 2021
	16%	16%	17%	19%	12%	22%

2A. Weerstandsfactor	rek. 2017	rek. 2018	rek. 2019	rek. 2020	begr. 2021	rek. 2021
	2,1	1,4	1,2	1,0	1,0	1,9

3. Kengetal grondexploitatie	rek. 2017	rek. 2018	rek. 2019	rek. 2020	begr. 2021	rek. 2021
	8%	7%	7%	5%	7%	6%

4. Structurele exploitatieruimte	rek. 2017	rek. 2018	rek. 2019	rek. 2020	begr. 2021	rek. 2021
	-1%	-2%	1%	2%	-3%	8%

5. Woonlasten meerpersoonshuishouden	rek. 2017	rek. 2018	rek. 2019	rek. 2020	begr. 2021	rek. 2021
	103%	100%	104%	102%	98%	102%

Als aanvulling op deze verplichte kengetallen worden in de begroting en jaarrekening in aansluiting op de zogenaamde stresstesten van de 100.000+ gemeenten op vier aandachtsvelden nog een aantal andere kengetallen doorgerekend. Bij elk kengetal wordt door middel van een kleur aangegeven hoe hierop wordt gescoord: rood is kwetsbaar, oranje is punt van aandacht en groen is voldoende.

Aanvullende Arnhemse kengetallen tav schuldquote		rek. 2020	begr. 2021	rek. 2021
a	Netto schuld per inwoner	€ 3.581	€ 4.316	€ 3.272
b	Schuldevolutie	0%	9%	-8%
c	Netto rentelasten/exploitatie	1,53%	1,61%	1,37%
d	Aanwezigheid rentereserve/buffer	ja	ja	ja
e	Zekerheden leningen, garantstellingen en waarborgen	94,23%	94,90%	95,93%
Aanvullende Arnhemse kengetallen tav solvabiliteit		**rek. 2020**	**begr. 2021**	**rek. 2021**
a	Weerstandsfactor	1,0	1,0	1,9
b	Mogelijkheden om weerstandscapaciteit te verbeteren	ja	ja	ja
Aanvullende Arnhemse kengetallen tav grondexploitatie		**rek. 2020**	**begr. 2021**	**rek. 2021**
a	Afhankelijkheid van grondexploitatie voor sluitende begroting	nee	nee	nee
Aanvullende Arnhemse kengetallen tav woonlasten		**rek. 2020**	**begr. 2021**	**rek. 2021**
a	Onbenutte belastingcapaciteit OZB	0,23%	0,21%	0,34%
b	Derving OZB i.v.m. leegstand	2,09%	2,06%	1,73%
c	Kostendekkendheid leges: extra ruimte voor meer baten	0,0002%	0,0003%	0,0003%

Toelichting:
Bij het beoordelen van de bovenstaande kengetallen is het belangrijk de kengetallen in onderlinge samenhang te bezien om uitspraken te kunnen doen over én de robuustheid van de begroting/rekening, én de robuustheid van de risicobuffers én de robuustheid van de balans.

Robuustheid van de begroting:
- De structurele lasten zijn in 2021 gedekt met structurele inkomsten, zoals het kengetal structurele exploitatieruimte laat zien.
- De Arnhemse begroting was minder afhankelijk van de resultaten die op de grondexploitaties worden behaald dan bij de begroting 2021 werd verwacht.
- De begroting 2022, zoals vastgesteld door de raad, laat ook een meerjarig sluitend financieel beeld zien.

Robuustheid van de buffers voor risico's in relatie tot het beschikbare weerstandsvermogen:
- Een belangrijke indicator is de weerstandsfactor die de verhouding uitdrukt tussen de beschikbare buffers (reserves die het weerstandsvermogen van de gemeente vormen) en de benodigde weerstandscapaciteit (het totaal van de berekende mogelijke nadelige financiële gevolgen van de risico's). Dankzij incidentele meevallers is de algemene reserve gegroeid. Hierdoor is de weerstandscapaciteit toegenomen tot 1,9. Dit is ruim boven de ondergrens van 1,0 waarbij de buffers voor risico's moeten worden aangevuld.
- Naast de directe buffers voor risico's zijn in de raad afspraken gemaakt over de toevoegingen aan de bestemmingsreserve Solvabiliteit als extra versteviging van de financiële positie. In 2021 is een bedrag van €4,6 miljoen toegevoegd aan deze reserve.

Robuustheid van de balans:
- De solvabiliteit van onze gemeente komt met 22% voor het eerst in jaren boven de 20% uit. Dit kengetal bevindt zich daarmee niet langer in de meest risicovolle categorie volgens de indeling die de provincie Gelderland hanteert. Zoals ook in het jaarverslag 2020 aangegeven is dit een te positief beeld doordat de jaarlijkse overhevelingen van het ene begrotingsjaar naar het volgende jaar via de bestemmingsreserve taakmutaties het kengetal positief beïnvloeden. Ondanks dat is de conclusie nog steeds dat de solvabiliteit is verbeterd.
- De cijfers van het grondbedrijf zijn relevant voor de beoordeling van de solvabiliteit. De balans van de gemeente Arnhem wordt, in vergelijking met andere gemeenten, minder beïnvloed door de resultaten van het grondbedrijf. Dit komt mede door de verliezen die na de economische crisis van 2008 - 2013 zijn genomen.
- Arnhem heeft haar schuldpositie in 2021 verbetert. De schuldquote geeft aan hoe groot de schuld is ten opzichte van de omvang van de begroting. In 2021 is het aantal betalingen aan de gemeente gestegen, onder andere voor achterstallige belastinginkomsten en vooruitbetalingen van het Rijk. Hierdoor waren er meer liquide middelen beschikbaar en hoefde er om die reden minder geleend te worden. Deze hogere betalingen aan de gemeenten zijn éénmalig, waardoor de behoefte van de gemeente om te lenen tijdelijk lager was.

Zoals eerder aangegeven is, omdat deze jaarrekening terugblikt op het jaar 2021 geen rekening gehouden met de mogelijke gevolgen van de oorlog in Oekraïne op de financiële positie van onze gemeente.
In de raadsbrief van 11 mei 2021 hebben we aangegeven de financiële kengetallen te vergelijken met de risico-indeling van de provincie. De provincie hanteert daarbij drie categorieën.
Categorie A is het minst risicovol en categorie C is het meest risicovol. De uitkomsten voor de jaarrekening 2021 zijn onderstaand vermeld. De kolom 'Gelders gemiddelde' is ontleend aan de begrotingsbrief 2022.

Kengetal	Gelders gemiddelde 2022	Waarde Arnhem Jaarrekening 2021	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	66%	72%	<90%	90-130%	>130%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd	58%	66%	<90%	90-130%	>130%
3. Solvabiliteitsratio	30%	22%	>50%	20-50%	<20%
4. Grondexploitatie	7%	6%	<20%	20-35%	>35%
5a. Structureel exploitatieruimte Begr.	0,93%	8,00%	> 0%	> 0%	< 0%
5b. Structureel exploitatieruimte MJR	0,35%				
6. Belastingcapaciteit	103%	102%	<95%	95-105%	>105%
7. Weerstandsvermogen	2,2	1,9	> 1,0	0,8 - 1,0	< 0,8

Jaartal	Solvabiliteit	
	primitieve begroting	rekening
2016	12%	15%
2017	10%	16%
2018	12%	16%
2019	14%	17%
2020	15%	19%
2021	12%	22%
2022	16%	

Uitgangspunten van beleid

Tijdens deze raadsperiode is, in nauwe samenwerking met de raad, veel aandacht besteed aan de uitgangspunten en spelregels voor risicomanagement en weerstandsvermogen. In 2020 is een nieuwe beleidsnota Risicomanagement en weerstandsvermogen (nota van 12 mei 2020, zaaknummer 466760) uitgebracht. In aansluiting hierop is na overleg met de auditcommissie een raadsbrief uitgebracht over ‘Raadsinformatie bij grote risicovolle projecten’ (raadsbrief van 5 oktober 2021, zaaknummer 607221).
In de raad is een tweetal moties aangenomen over de spelregels voor het weerstandsvermogen in samenhang met de financiële kengetallen (de motie 'Realistischer inschatten en bewuster beleid' (nummer 20M209, zaaknummer 466760) en motie 'Anticyclisch investeren, anticyclisch sparen' (nummer 20M255, zaaknummer 504479). Via het uitvoeren van onderzoek, een technische bijeenkomst met de financiële woordvoerders en een drietal experts op 24 maart 2021 en een aansluitende raadsbrief (11 mei 2021, zaaknummer 566585) heeft het college deze moties uitgevoerd. Onderstaand zijn steeds per onderdeel de belangrijkste punten uit de genoemde documenten opgenomen.

De raad heeft op 16 september 2020 de uitgangspunten voor risicomanagement en spelregels voor weerstandsvermogen vastgesteld. Daarin is onder andere vastgelegd dat:

- bij het werken aan gemeentelijke doelstellingen zijn raad, college en ambtelijke organisatie zich bewust van risico's en kansen en worden deze in beeld gebracht. Vervolgens worden maatregelen getroffen om risico's te beperken. Risicomanagement is een hulpmiddel om als gemeente doelstellingen te bereiken;
- de belangrijkste pijler van een goede risicocultuur daarbij is dat, in het samenspel tussen raad, college en ambtelijke organisatie, transparant wordt omgegaan met risico's en maatregelen;
- de realiteit is dat het niet mogelijk is alle risico's op voorhand in te schatten;
- om goed zicht te krijgen op de mogelijkheden om risico's op te vangen, als die zich voordoen, kijkt de raad naar de begroting, het risicoprofiel versus de beschikbare buffers en de balans. De stand van zaken wordt toegelicht in de begroting en het jaarverslag;

- in de nota is een stappenplan opgenomen dat de raad kan helpen afwegingen te maken over risico's en benodigde buffers. De technische uitwerking kan plaatsvinden door gebruik te maken van een aantal knoppen, waaraan kan worden gedraaid;
- het risicoprofiel wordt periodiek bekeken en op basis daarvan wordt door middel van risicosimulaties bepaald wat de omvang van de benodigde risicobuffers is. Vastgelegd is welke onderdelen van de gemeentelijke reserves de buffers zijn om niet begrote tegenvallers op te vangen. De verhouding tussen risico's en buffers wordt uitgedrukt in een zogenaamde weerstandsfactor waarvoor de spelregels vastliggen in de verordening Financieel beleid en beheer 2020;
- voor niet voorspelbare gebeurtenissen heeft de gemeente een extra buffer in de vorm van de bestemmingsreserve solvabiliteit. Ook hiervoor liggen de spelregels vast in de verordening;
- de ontwikkelingen met betrekking tot risico's en buffers worden geëvalueerd door middel van onderzoek. Op basis hiervan kunnen afspraken worden gemaakt.

In de raadsbrief van 5 oktober 2021 over de grote risicovolle projecten is aangegeven:
- dat de raad aanvullende informatie zal ontvangen over grote risicovolle projecten;
- om te bepalen wat een groot risicovol project is, gebruik gemaakt wordt van een aantal criteria (een investeringsbedrag €5 miljoen of meer, grote impact op de samenleving, grote rol van de gemeente, de betrokkenheid van meerdere externe partijen, complexiteit, politieke gevoeligheid);
- het college van B&W en de raad kunnen aangeven of er sprake is van een dergelijk project. Ook de aanvang van een nieuwe raadsperiode is een moment waarop dit kan worden bezien;
- bij de start van zo'n project wordt een onafhankelijke risicoanalyse uitgevoerd die met de raad wordt gedeeld;
- voor dergelijke projecten kunnen start- en discussienota's aan de raad worden voorgelegd, waarin alternatieven en risico's zijn opgenomen;
- er kunnen tussen college en raad aanvullende afspraken worden gemaakt over de wijze waarop de raad wordt geïnformeerd;
- het college zal initiatief nemen om hier verder invulling aan te geven;
- de spelregels zullen worden opgenomen in de verordening Financieel Beleid en Beheer.

Naast bovenstaande uitgangspunten is er ook een aantal onderwerpen in thematische sessies over risicomanagement met raadsleden en externe experts aan bod gekomen, zoals:
- de uitkomsten van een vergelijkend onderzoek naar weerstandsvermogen en financiële kengetallen zijn beschikbaar. Op basis daarvan is zichtbaar gemaakt welke keuzes er zijn voor de verschillende instellingen van de knoppen voor weerstandsvermogen en spelregels voor solvabiliteit en schuldquote;
- expliciete afwegingen over de mate van bereidheid risico's te nemen worden in de paragraaf Risicomanagement en Weerstandsvermogen toegelicht;
- in aansluiting op het advies van de experts is het belangrijk ten aanzien van de spelregels voor de berekening van de benodigde- en beschikbare weerstandscapaciteit te kiezen voor een bestendige gedragslijn;
- uitgaande van de positieve beoordeling van de experts van de kwaliteit van het risicomanagement en het hieruit voortvloeiende risicoprofiel in onze gemeente is het niet noodzakelijk risico's op structurele budgetten extra zwaar mee te rekenen;
- gegeven het goede risicoprofiel, voldoende solvabiliteit en mogelijke ondersteuning van het Rijk bij het optreden van zogenaamde 'zwarte zwanen' (grote externe risico's met een zeer incidenteel karakter en met een kleine kans, bijvoorbeeld een aardbeving) is het niet noodzakelijk hiermee rekening te houden in het risicoprofiel;
- aan de knop van de weerstandsfactor zou wel kunnen worden gedraaid. Door het hanteren van een lagere weerstandsfactor dan 1,0, (bijvoorbeeld 0,8), zou incidenteel een bedrag aan de algemene reserve onttrokken kunnen worden. Gelet op de inhoud van de motie, waarbij wordt aangedrongen op herstel van de reserves ligt dit niet voor de hand;
- financiële kengetallen met betrekking tot solvabiliteit en schuldquote in Arnhem zijn ten opzichte van andere gemeenten relatief ongunstig, maar hebben zich wel deze raadsperiode wel in positieve zin ontwikkeld. De gemaakte afspraken voor toevoegingen aan de bestemmingsreserve Solvabiliteit hebben daaraan bijgedragen;
- de beschikbare weerstandscapaciteit maakt het alleen mogelijk om op incidentele basis mogelijke tegenvallers op te vangen. Tegenvallers zullen uiteindelijk in de begroting moeten worden verwerkt. Om die reden is het belangrijk een goed inzicht te hebben in de flexibiliteit/wendbaarheid van de begroting. Ter voorbereiding van de nieuwe raadsperiode zal hiervan een beeld worden gegeven;
- een concrete doelstelling over een minimaal gewenste solvabiliteit en een maximaal gewenste netto-schuldquote ligt niet vast in de huidige financiële spelregels. Wel worden de uitkomsten van deze kengetallen steeds in samenhang met de ontwikkeling van het weerstandsvermogen in de begroting en jaarrekening toegelicht;
- om een goed beeld te geven van financiële kengetallen en de weerstandsfactor worden deze, ingaande de Begroting 2022, gespiegeld aan de risico-indeling van de provincie en de beoordelingstabel die Naris hanteert.

Weerstandsvermogen

In dit deel van de paragraaf is het totaalbeeld opgenomen van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit: en de daarmee samenhangende weerstandsfactor:

- de gemeentelijke risico's die gevolgen kunnen hebben voor de financiële positie zijn opnieuw beoordeeld, waar nodig aangepast en aangevuld. Op basis van het nieuwe risicoprofiel is met behulp van statistische berekeningen bepaald wat de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is;
- de omvang is van de reserves, waarvan is afgesproken dat deze de beschikbare weerstandscapaciteit vormen, is bepaald;
- door de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves als buffer) te delen door de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) wordt de weerstandsfactor berekend.

Het volgende plaatje illustreert dit:

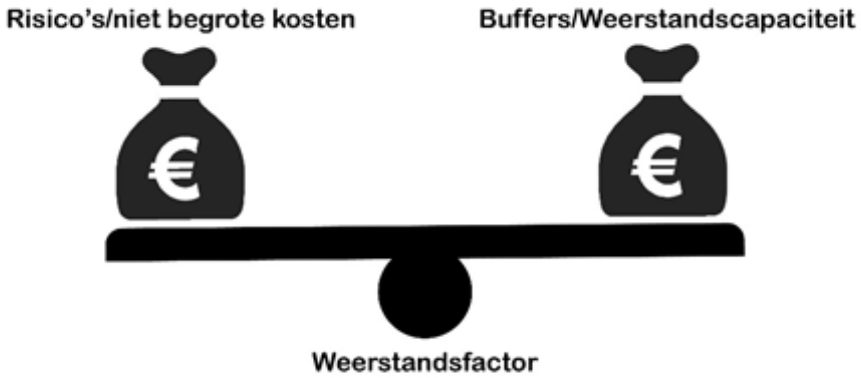

Hoe hoger de weerstandsfactor is, hoe beter de gemeente in staat is om risico's die zich voordoen op te kunnen vangen. Daalt de weerstandsfactor beneden de 1,0 dan zijn de financiële buffers lager dan het benodigde weerstandsvermogen en kan de gemeente in de financiële problemen komen als de risico's zich voordoen. De afspraken over de hoogte van de weerstandsfactor liggen vast in de verordening Financieel beleid en beheer 2020: 'Voor een robuuste financiële positie mag de weerstandsfactor niet lager zijn dan 1. Indien de weerstandsfactor lager is dan 1 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor hoger is dan 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor (nieuw) beleid (art. 11.3).'
Binnen de gemeente Arnhem kijken we niet alleen naar de weerstandsfactor, maar doen dit in onderlinge samenhang met andere financiële kengetallen. Wanneer er sprake zou zijn van een weerstandsfactor boven de 1,4 en deze ruimte zou worden ingezet voor nieuw beleid heeft dit namelijk ook een ander effect: het eigen vermogen van de gemeente vermindert en de solvabiliteit verslechtert.

Het totaalbeeld bij deze jaarrekening ziet er als volgt uit:

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2021	JV 2020	Begroting 2022	JV 2021
	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000				
Benodigde weerstandscapaciteit				
Gemeentebrede risico's	26.417	40.952	34.146	33.425
Coronarisico's	4.834	4.161	2.987	1.609
1. Gemeentebrede risico's totaal	31.251	45.113	37.133	35.034
2. Risico's grondexploitatie	11.420	13.406	13.406	17.428
Totaal	**42.671**	**58.519**	**50.539**	**52.462**
Beschikbare weerstandscapaciteit				
1. Algemene reserve	25.139	44.040	51.600	79.591
2. Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	16.445	16.509	16.509	19.171
3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	1.039	0	1.039	889
Totaal	**42.623**	**60.549**	**69.148**	**99.651**
Benodigd versus beschikbaar ruimte	**-48**	**2.030**	**18.609**	**47.189**
Verschil (> factor 1,4)	**-17.116**	**-21.378**	**-1.606**	**26.204**
Weerstandsfactor	**1,0**	**1,0**	**1,4**	**1,9**

We vergelijken de weerstandsfactor van onze gemeente ook met de beoordelingstabel van Naris.

Beoordelingstabel weerstandsvermogen		
	Ratio weerstandsvermogen	**Betekenis**
A	**>2**	**Uitstekend**
B	**1,4 < x < 2,0**	**Ruim voldoende**
C	**1,0 < x < 1,4**	**Voldoende**
D	**0,8 < x < 1,0**	**Matig**
E	**0,6 < x < 0,8**	**Onvoldoende**
F	**< 0,6**	**Ruim onvoldoende**

De weerstandsfactor komt bij dit jaarverslag uit op 1,9 en bevindt zich in categorie B 'ruim voldoende'.
Doordat we daarmee volgens onze eigen spelregels in de verordening Financieel beleid en beheer boven de 1,4 zitten, is er geen aanleiding de reserves aan te vullen en zou de ruimte boven de 1,4 in de komende jaren ingezet kunnen worden voor nieuw beleid. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is dat dit alleen mogelijk is zolang de begroting een structureel sluitend beeld laat zien.
Een belangrijke kanttekening hierbij is wel dat naar verwachting het beeld van de weerstandsfactor nog zal wijzigen naar de toekomst toe. Naar verwachting zullen nieuwe risico’s in het risicoprofiel zorgen voor een toename van de benodigde weerstandscapaciteit. Gedacht kan worden aan risico’s met betrekking tot de verbouw van het Stadstheater (Lauwersgrachtalliantie). Ook zullen risicobuffers opgenomen moeten worden voor nieuwe grondexploitaties, zoals Kronenburg, Nijmeegse weg en Spoorzone Oost. Ook risico's die nu nog niet gekwantificeerd zijn kunnen als hiervoor wel een risico wordt ingeschat een nadelig effect hebben. Ook economische ontwikkelingen, waaronder een stijgende rente kunnen een extra risico vormen. Het hiervoor aanhouden van noodzakelijke risicobuffers zal kunnen leiden tot een lagere weerstandsfactor. Ten slotte kunnen de recente ontwikkelingen rond Oekraïne negatief uitwerken.

De toelichting op de verschillende onderdelen die de weerstandsfactor bepalen, is opgenomen in volgende onderdelen van dit deel van deze paragraaf.

Benodigde weerstandscapaciteit en risicoprofiel

Het risicoprofiel wordt bepaald door te inventariseren welke risico's er bestaan en de financiële effecten in te schatten wanneer ze zich voor doen. Daarbij wordt voor de begrotingsrisico's gebruik gemaakt van de volgende indeling:

Risicoscore				
Klasse	Kans		Klasse	Geldgevolg
1	< of 1 x per 10 jaar	10%	1	< € 50.000
2	1 x per 5-10 jaar	30%	2	€ 50.000 - € 200.000
3	1 x per 2-5 jaar	50%	3	€ 200.000 - € 500.000
4	1 x per 1-2 jaar	70%	4	€ 500.000 - € 1.000.000
5	1 x per jaar of >	90%	5	> € 1.000.000

Op basis van een inschatting voor alle risico's van de kans dat het risico zal optreden en het mogelijk financieel gevolg, wordt met behulp van statistische kansberekeningen het mogelijke financieel gevolg van het risicoprofiel van alle risico's samen doorgerekend. De statische berekeningen, die daarvoor worden gemaakt, zijn een hulpmiddel om te bepalen wat het bedrag is dat we als buffer aan moeten houden om risico's te kunnen afdekken, de zogenaamde benodigde weerstandscapaciteit.
Het grote voordeel van deze rekenmethodiek is dat gebruik gemaakt kan worden van het gegeven dat niet alle risico's zich tegelijkertijd voor zullen doen. Daardoor is het bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit lager dan de optelsom van alle risicobedragen bij elkaar. Deze berekeningen zijn in combinatie met de beschikbare weerstandscapaciteit (de buffers voor risico's) de basis voor de hoogte van de weerstandsfactor.
Bij de bespreking van de begroting is het de gewoonte om grote betekenis toe te kennen aan de hoogte van de weerstandsfactor. Dat is ook logisch, omdat het een belangrijke indicator vormt voor de financiële positie. Hierbij past wel een duidelijke kanttekening. Het inschatten van risico's met daarbij behorende bedragen en kansen is per definitie geen exacte wetenschap. Ook de berekeningen die op basis daarvan plaats vinden zijn dat dus niet. Ze zijn een hulpmiddel om in totaliteit een bedrag te bepalen om als buffer voor risico's aan te houden. Enige relativering van de waarde van dit gegeven zeker is op zijn plaats. Daarnaast is het van belang om, zoals reeds is aangegeven, de financiële kengetallen in onderlinge samenhang te bezien en niet uit te gaan van één enkel kengetal als de weerstandsfactor.
Ook bij dit jaarverslag zijn de risico's geïnventariseerd om op die manier een beeld te krijgen van het risicoprofiel en benodigde buffer. In aanvulling op de gemeentebrede risico's en risico's van het grondbedrijf zijn daaraan de risico's die samenhangen met corona toegevoegd. De volgende tabel laat zien wat het totale beeld van de benodigde weerstandscapaciteit is:

Benodigde weerstandscapaciteit	Begroting 2021	JV 2020	Begroting 2022	JV 2021
	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000				
Benodigde weerstandscapaciteit				
Gemeentebrede risico's	26.417	40.952	34.146	33.425
Coronarisico's	4.834	4.161	2.987	1.609
1. Gemeentebrede risico's totaal	**31.251**	**45.113**	**37.133**	**35.034**
Conjuncturele (marktrisico) en project specifieke risico's grondexploitatie	9.810	11.763	11.763	15.519
Strategisch bezit (mva)	1.480	1.533	1.533	1.813
Anterieure overeenkomsten	130	110	110	96
2. Risico's grondexploitatie	**11.420**	**13.406**	**13.406**	**17.428**
Totaal	**42.671**	**58.519**	**50.539**	**52.462**

Onderstaand worden de onderdelen van het risicoprofiel doorgelopen.

1. Gemeentebrede risico's

De actualisatie van de gemeentebrede risico's voor de jaarrekening 2021 levert in vergelijking met de risico's bij de begroting 2022 het volgende beeld op:

- het totale gemeentebrede risicoprofiel bij de jaarrekening bestaat uit 105 risico's;
- binnen het risicoprofiel voor de jaarrekening zijn 91 gemeentebrede risico's opgenomen terwijl het risicoprofiel bij de begroting 2022 bestond uit 95 risico's;
  de verschillen zijn daarbij als volgt:
  - er zijn 7 nieuwe risico's;
  - 11 risico's zijn vervallen;
  - 29 risico's zijn gewijzigd.
- binnen het risicoprofiel voor de jaarrekening zijn 14 risico's in relatie tot corona opgenomen, terwijl het risicoprofiel bij de begroting 2022 bestond uit 16 van dergelijke risico's;
  de verschillen zijn daarbij als volgt:
  - er zijn 3 nieuwe coronarisico's;
  - 5 coronarisico's zijn vervallen;
  - 5 corona risico's zijn gewijzigd.

Met de mogelijke risico's in relatie tot de oorlog in Oekraïne is nog geen rekening gehouden.

Het risicoprofiel voor de totale gemeentebrede risico's is bij deze jaarrekening met €2,1 miljoen afgenomen ten opzichte van de begroting 2022.
De impact van de totale coronarisico's binnen de gemeentebrede risico's bedraagt bij de Jaarrekening €1,6 miljoen en is ten opzichte van de Begroting 2022 afgenomen met €1,4 miljoen.

Deze daling is vooral veroorzaakt door de belangrijkste dalers en stijgers met een grote financiële impact, dit zijn:
Dalers:

- *Bedrijfsvoering*
  dit risico is geactualiseerd naar aanleiding van de jaarrekening 2021 en naar beneden bijgesteld, er blijft nog een maximum risico van €2,5 miljoen, dit was €5,0 miljoen, het risico kan naar beneden worden bijgesteld omdat de in dit risico opgenomen taakstellingen inmiddels zijn gerealiseerd en verwerkt in de begroting en geen onderdeel meer uitmaken van het risico.
- *Aanpassing financiering BUIG door het Rijk onderdeel LKS (Loon Kosten Subsidie)*
  dit risico is naar beneden bijgesteld. Er blijft nog een risico van €0,5 miljoen. Dit was €2,5 miljoen. De kans van het risico is aangepast van 90% in 50%. Dit risico is gedaald omdat de gebeurtenis inmiddels heeft plaatsgevonden. Het budget voor Arnhem is aanzienlijk gedaald door de aanpassing van de financiering van LKS. In de toekomst kan het budget nog wijzigen afhankelijk van hoe we relatief scoren op dit onderdeel t.o.v. andere gemeenten. We schatten in dat de omvang van deze mutatie nu beperkter is;
- I*nkomensregelingen (BUIG); maximaal eigen risico*
  het risico is doorgerekend op basis van de laatste raadsbrief van 9 november 2021 en is naar beneden bijgesteld. De kans van het risico is op 70% gebleven. Het financieel maximum is verlaagd van €9,1 miljoen, naar €7,3 miljoen;
- *Extra locaties beschermd wonen en maatschappelijke opvang voor inwoners zonder corona*
  dit corona risico is vervallen en niet meer van toepassing. Dit ging om het schip voor daklozen, deze opvang is gesloten per oktober. De uitstroom vindt plaats naar andere incidentele en deels structurele plekken;
- *Opbrengst Taskforce jeugd*
  het risico vervalt, er zijn voldoende extra middelen vanuit het Rijk. Ondanks dat niet alle maatregelen zijn ingevoerd, is er een besparing tot stand gekomen als gevolg van lagere uitgaven en extra middelen vanuit het Rijk;
- *Overhead-dekking*
  risico is vervallen, in de Begroting is een stelpost opgenomen die structureel in de exploitatie leidt tot een nadeel indien de overheaddekking onvoldoende is. Het risico is daarmee overbodig.
- A*anpassing tarieven Wmo en Jeugdwet*
  risico is vervallen, de kans is bijna zeker dat we de tarieven moeten verhogen. Het voorstel is om dit structureel in het financieel beeld mee te nemen, en niet meer in het risicoprofiel;
- *Grotere zorgvraag na crisis*
  coronarisico: risico komt te vervallen, er is nog geen stijging in zorgvraag zichtbaar.

Stijgers:

- *Herijking gemeentefonds/nieuw verdeelmodel Beschermd wonen*
  bij het nieuwe verdeelmodel krijgen we als regio en Arnhem veel minder geld. Volgens de laatste berekening gaat het om een nadeel van €14,5 mln. De kans is aangepast van 50% naar 90% en het financieel maximum is aangepast van €15 mln. naar €14,5 mln;
- *Benodigde capaciteit beleid van het organisatie-onderdeel Strategie Beleid en Regie (SB&R) niet in lijn met begroting*
  het bedrag van het risico is bijgesteld van €1,5 naar €2 miljoen. De kans van het risico is verhoogd van 50% naar 70%. In afwachting van bestuurlijke besluitvorming over het externe onderzoek is het knelpunt nog niet structureel in de begroting verwerkt, maar als risico opgenomen;
- *Scalabor Detacheringsvergoeding*
  de ingeschatte kosten zijn bijgesteld, de kans van het risico is omhoog bijgesteld van 50% naar 90%. Dit zal moeten worden opgenomen in de begroting 2023. Het bedrag is verhoogd van €1,5 naar €1,7 miljoen.

Nieuwe risico's zonder geldgevolg

Van de 23 in het risicoprofiel opgenomen risico's zonder geldgevolg zijn er bij dit jaarverslag nieuwe niet gekwantificeerde risico's opgenomen. Bij deze risico's is nog niet duidelijk of en in welke mate ze zich zouden kunnen voordoen. Bij de voorbereiding van de begroting 2023 zal worden nagegaan of het noodzakelijk is om deze te kwantificeren. Het gaat hierbij om de volgende risico's:

- *Proces- en griffiekosten*
  we zien een toename in het aantal bezwaren tegen de WOZ-beschikking, waarbij steeds vaker een ‘no cure no pay’ bureau wordt ingeschakeld. Het toenemend aantal bezwaren heeft niet alleen financiële effecten (meer kosten voor afhandelen van de bezwaren), maar legt ook een steeds groter beslag op de uitvoeringscapaciteit door toename van werklast en complexiteit. De (stijgende) kosten voor het afhandelen van bezwaren worden vooralsnog niet doorberekend in de OZB-tarieven, maar gedekt uit middelen elders binnen de begroting;
- *Specialistische functies*
  landelijk is de ontwikkeling zichtbaar dat vacatures op specialistische functies binnen de gemeenten moeilijk ingevuld kunnen worden. Het risico bestaat dat werkzaamheden blijven liggen;
- *Kosten van overhead van de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)*
  het bestuur van VGGM is een evaluatie gestart ten aanzien van de taken die worden gefinancierd uit de gemeentelijke budgetten. Hiervoor is in 2021 een Benchmark uitgevoerd. Met name op het gebied van overhead is een risico te benoemen. Er komen grote uitdagingen op VGGM af waarvoor de organisatie niet is geëquipeerd. Denk hierbij aan maatschappelijke, technologische en wettelijke ontwikkelingen, zoals krapte op de arbeidsmarkt, cyber crime, informatiebeveiliging, toegenomen wet- en regelgeving en behoefte naar moderne communicatie met inwoners, bestuur en medewerkers. Naar verwachting zal dit leiden tot een aanvullende bijdragen voor de betrokken gemeenten aan de VGGM. Hiervoor zal echter nog een rapport opgesteld dienen te worden;
- *BOTOC/VIOS*
  zowel voor het projecten BOTOC als Veiligheid in en om school (VIOS) zijn voor het jaar 2022 middelen door het Rijk ter beschikking gesteld. Er is geen zekerheid over de middelen voor deze projecten 2023. Op het moment dat er geen middelen beschikbaar worden gesteld, worden de gestelde maatschappelijke doelen binnen deze projecten niet gerealiseerd;
- *Toename instroom opvanglocaties (coronarisco)*
  in het vierde kwartaal 2021 is een toename van de instroom zichtbaar bij de opvanglocaties. Daarbij gaat het met name om jongeren. Dit is mogelijk nog een gevolg van de Covid pandemie. Daarnaast is de uitstroom lager doordat op dit momenten onvoldoende woningen beschikbaar zijn. Mogelijk is de capaciteit van de opvanglocaties ook op termijn te laag. Voorlopig is dit echter incidenteel, een structureel effect op de capaciteit van de opvangvoorzieningen is nog niet te voorspellen;
- *Druk op de buurthuizen (coronarisico)*
  een grotere financiële afhankelijkheid van buurthuizen van de Gemeente Arnhem dan is voorzien in de business case voor de oprichting van de buurthuizen. Het gaat hierbij om buurthuizen die net voor het jaar 2020 of kort daarna zijn opgericht. Deze buurthuizen hebben nog niet de kans gehad om alle voorgenomen activiteiten te ontplooien omdat zij vanaf 2020 geconfronteerd raakten met de beperkingen als gevolg van maatregelen door corona. Hierdoor dreigen buurthuizen niet in aanmerking te komen voor financiële ondersteuning uit coronamiddelen omdat zij geen vergelijkende cijfers hebben van vóór corona;
- *Risico op niet halen gewenste woningbouwontwikkeling en afspraken woondeal onrendabele top*

het risico is dat ruimtelijke plannen niet tot ontwikkeling kunnen worden gebracht vanwege nog ontbrekende middelen, waardoor mogelijk de gemaakte afspraken uit de woondeal niet volledig kunnen worden nagekomen en de door de gemeente gewenste woningbouwontwikkeling niet wordt gerealiseerd.

2. Grondexploitatie risico's

Het risicoprofiel van de grondexploitaties is geactualiseerd bij de opstelling van Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2021 die tegelijk met deze jaarrekening is gemaakt. Het geactualiseerde risicoprofiel is meegenomen in dit jaarverslag.
In relatie tot de verplichte tussentijdse winstnemingen wordt in het BBV van 2019 een onderscheid gemaakt in het conjuncturele risico (marktrisico) en project specifieke risico's.
Op basis van dit onderscheid is de opbouw en bepaling van het weerstandsvermogen voor de grondexploitatie berekend. Het conjuncturele risico (marktrisico) is bepaald door een scenario berekening uit te voeren op basis van een "slecht- weer" scenario waarbij onder andere de planning van woningbouw tegenvalt. De project specifieke risico's zijn bepaald door gebruik te maken van een checklist die aansluit bij de landelijke regelgeving van de Commissie BBV en het Handboek van de accountant. De risico's van strategisch bezit (mva) de anterieure overeenkomsten zijn toegevoegd.

De aan te houden buffers voor de risico's in het grondbedrijf zijn €4 miljoen hoger dan vorig jaar.
Voor een uitgebreidere omschrijving en verklaring van de risico’s, de financiële positie, de ontwikkeling van de benodigde weerstandscapaciteit en scenario’s van het grondbedrijf wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.
Bij de berekening van de risico's en benodigde buffers voor het grondbedrijf is uitgegaan van de huidige grondexploitaties. De gemeente Arnhem heeft de zogenaamde woondeal met het Rijk gesloten. Met het risico dat de gemeente Arnhem bij de ontwikkeling en uitwerking van plannen zal moeten bijdragen is geen rekening gehouden.

Conclusie risicoprofiel

Zoals toegelicht is het totale risicoprofiel voor de gemeentebrede en grondexploitatierisico’s, ten opzichte van eerdere inschattingen bij de begroting 2022, met €1,9 miljoen gestegen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In dit onderdeel van de paragraaf is een korte toelichting opgenomen op de beschikbare weerstandscapaciteit.

In de volgende tabel is het totale beeld van de beschikbare weerstandscapaciteit opgenomen:

Beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2021	JV 2020	Begroting 2022	JV 2021
	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000				
Beschikbare weerstandscapaciteit				
Stand Algemene reserve per 1-1	27.301	29.878	59.320	44.040
+ Toevoegingen	9.807	16.330	10.780	32.671
- Onttrekkingen	-11.968	-15.181	-18.499	-18.470
- Resultaat boekjaar		13.012		21.349
1. Algemene reserve per 31-12	**25.139**	**44.040**	**51.600**	**79.591**
BR Grondexploitatie	14.662	14.747	14.747	17.671
BR Strategische posities	1.500	1.500	1.500	1.500
BR Voorstudies	283	262	262	0
2. Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	**16.445**	**16.509**	**16.509**	**19.171**
3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	**1.039**	**0**	**1.039**	**889**
Totaal	**42.623**	**60.549**	**69.148**	**99.651**

1. Algemene reserve

De algemene reserve per 31-12 is ten opzichte van de vorige stand bij de begroting 2022 toegenomen met € 28 miljoen, en ten opzichte van de stand per 1-1 met € 35,6 miljoen.

In de stand van de algemene reserve per 31-12 is verwerkt:

- de voordelige uitkomst van het jaarresultaat voor 2021 van € 21,3 miljoen;
- de voordelige financiële afwijkingen in Turap 1 van € 11,7 miljoen en Turap 2 van € 6,2 miljoen, deze zijn door middel van begrotingswijzigingen t.g.v. de algemene reserve verwerkt;
- de meerjarige doorwerking van besluitvorming uit vorige begrotingsjaren.

De algemene reserve is in 2021 toegenomen door voornamelijk incidentele meevallers en door de gemeente niet beïnvloedbare afwijkingen bij de algemene uitkering gemeentefonds, de Buig-uitkeringen en door het resultaat op de grondexploitatie.

Grote voordelen (top 10) in 2021 ten gunste van de algemene reserve:

- uitkering gemeentefonds (>€10 mln.)*;
- gebundelde uitkeringen BUIG (>€6 mln.);
- beschermd wonen (>€6 mln.)*;
- resultaat grondexploitatie (>€5 mln.)*;
- werk: compensatie corona via landelijke middelen (verschuiving middelen over de jaren) (>€3mln.);
- compensatie corona gederfde parkeerinkomsten 2020 (impact corona) (>€2 mln.);
- WSW actualisatie (>€2 mln.);
- WMO begeleiding (>€1 mln.);
- WMO huishoudelijke ondersteuning (>€1 mln.);
- eigen bijdrage CAK oude boekjaren (>€1 mln.).

**toelichting: voor deze voordelen in de jaarrekening wordt verwezen naar het afzonderlijke raadsvoorstel over de resultaatbestemming waarin een voorstel wordt gedaan om op een drietal programma's het voordeel uit 2021 te reserveren voor het opvangen van een knelpunt op deze programma's in de komende periode (dit zou een verlaging van de algemene reserve en de weerstandsfactor betekenen).*

Grote tegenvallers (top 10) in 2021 ten laste van algemene reserve zijn gebracht:

- terugloop parkeerinkomsten garage parkeren (impact corona) (>€3 mln.);
- formatie Strategie, Beleid & Regie (>€2 mln.);
- nog te besteden middelen als gevolg van nieuwe CAO gemeenten (>€1 mln.);
- extra locaties maatschappelijke opvang voor inwoners zonder corona (impact corona) (>€1 mln.);
- meerkostenregeling Jeugdwet en Wmo (>€1 mln.);
- cultuur; extra steun culturele instellingen en kunstenaars (impact corona) (>€1 mln.);
- inzet Sociaal en Mentaal Welzijn en Leefstijl (impact corona) (>€1 mln.);
- stopzetten Diftar (>€1 mln.);
- Gelrepas (>€1 mln.).

Een vergelijking van de nadelen met het risicoprofiel laat zien dat veel tegenvallers als risico in het profiel waren opgenomen. Ook voor een aantal in 2021 ontstane voordelen zoals voor de algemene uitkering gemeentefonds en Buig-uitkeringen is rekening gehouden met een mogelijk risico in het risicoprofiel.

Voor een verdere toelichting op de grootste financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar de Turaps en naar hoofdstuk 1 samenvatting financieel resultaat bij deze jaarrekening.

2. Reserves grondexploitaties

De ontwikkeling van het weerstandsvermogen van het grondbedrijf wordt in de paragraaf Grondbeleid toegelicht. Conform gemeentelijk beleid om robuuste buffers te hebben, wordt een factor 1,1 gehanteerd voor de bestemmingsreserves grondexploitatie. Dit betekent dat de omvang van de bestemmingsreserves Grondexploitatie 10% hoger mag zijn dan de benodigde weerstandscapaciteit voor de risico's van het Grondbedrijf, het bedrag boven deze 10% wordt toegevoegd aan de Algemene reserve.
Het voordelig jaarresultaat voor 2021 op de grondexploitatie is mede tot stand gebracht door de tussentijdse winstnemingen en er wordt een bedrag van € 2,9 miljoen toegevoegd aan de reserves Grondexploitatie. Per saldo valt een deel van het resultaat tot een bedrag van € 5,6 miljoen vrij in de Algemene reserve.

3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar

De post onvoorzien en strikt onvermijdbaar is in 2021 voor € 0,9 miljoen ingezet als beschikbare weerstandscapaciteit.

Conclusie beschikbare weerstandscapaciteit

Zoals toegelicht is de totale beschikbare weerstandscapaciteit ten opzichte van de vorige stand bij de begroting 2022 met € 30,5 miljoen gestegen.

Belangrijkste risico's

In onderstaande afbeelding worden de gegevens van het gemeentebrede risicoprofiel samengevat weergegeven:

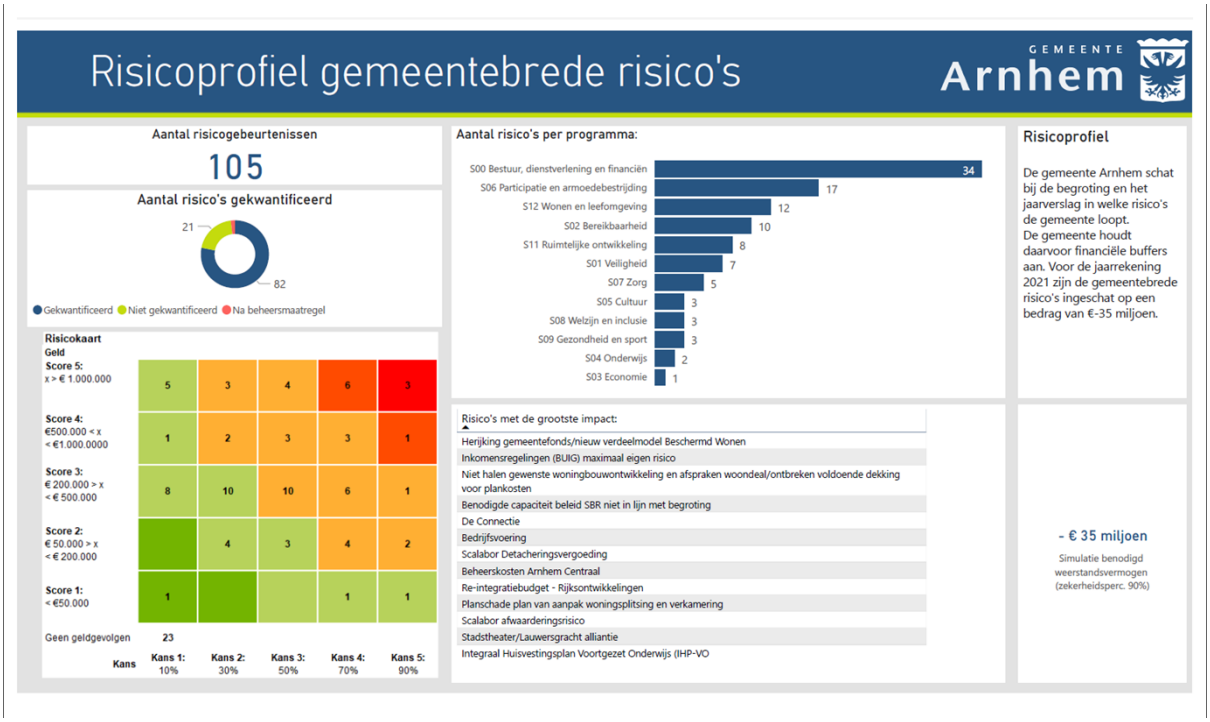

Hieronder worden de belangrijke gemeentebrede risico's (met hoogste invloed% en risicoscore) in de Top 15 toegelicht, die samen ongeveer 75% uitmaken van de totale omvang van de benodigde weerstandscapaciteit van €35 miljoen voor het risicoprofiel. De coronarisico's bij de jaarrekening hebben een lager invloed percentage en komen niet meer voor in onderstaand overzicht van de Top risico's.

Er wordt een onderverdeling gemaakt van de belangrijke risico's per programma en portefeuilleonderdeel:

Risicogebeurtenis	Kans	Geld	Geld (Max)	Risico score	Invloed (%)	Gewijzigd t.o.v. Begroting 2022
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën						
WE01 Financiën						
Herijking gemeentefonds/nieuw verdeelmodel Beschermd Wonen						
Naar verwachting wordt met ingang van 2023 de herijking van het gemeentefonds geeffectueerd. Er zijn aparte onderzoeken uitgevoerd op drie onderdelen. De klassieke taken, het sociaal domein (samen de algemene uitkering) en beschermd wonen. De verschillende onderdelen zullen verschillende herverdeeleffecten kennen, maar omdat alle gemeentefondsmiddelen vrij besteedbaar zijn, is met name het totaaleffect van belang. Het totale proces loopt vertraging op vanwege het kritische advies ROB en de verschillende lobby-trajecten van (nadeel)gemeenten. Het is onzeker of het ingangsjaar 2023 gehaald wordt. Volgens de laatste inzichten zal uit het onderzoek naar de verdeling de algemene uitkering een voordelig herverdeeleffect volgen. Uit het onderzoek naar de verdeling van beschermd wonen zal een negatief herverdeeleffect volgen. In het weerstandsvermogen houden we rekening met een maximaal herverdeeleffect van €14,5 miljoen. Dit is het verwachte nadeel in de begrotingsperiode op Beschermd Wonen, rekening houdend met ingangsjaar 2023 en het ingroei pad op Beschermd Wonen. De kans dat dit optreedt wordt ingeschat op 90%.						
	5	5	€ 14.500.000	25	24,4%	Gewijzigd (+)

WF06 Bedrijfsvoering

Benodigde capaciteit beleid SBR niet in lijn met begroting

In de afgelopen jaren is een groeiende onevenwichtigheid ontstaan tussen de formatieve en daadwerkelijk ingezette capaciteit bij het cluster Strategie, beleid en regie (SBR). Er is een extern onderzoek uitgevoerd om de opgaven en de bezetting in verband met elkaar te bezien en af te zetten tegen vergelijkbare gemeenten. Voor de jaren 2021 en 2022 zijn er weinig tot geen sturingsmogelijkheden om de bezetting te beïnvloeden. In die jaren is het als een knelpunt in de begroting meegenomen. Vanaf 2023, als ook de besluitvorming over het onderzoek heeft plaatsgevonden en daarop eventuele vervolgacties zijn opgesteld, zijn de sturingsmogelijkheden groter. In afwachting van besluitvorming over het onderzoek is het knelpunt niet structureel in de begroting verwerkt, maar als risico opgenomen.

4	5	€ 2.000.000	20	4,6%	Gewijzigd (+)

De Connectie

De begroting van de BVO De Connectie kent een aantal onzekerheden dat een risico vormt:
- Grote projecten zoals de investeringen in de ICT-infrastructuur leiden mogelijk tot meerkosten (maximaal financieel gevolg €300.000);
- Frictie: risico op frictiekosten als gevolg van: boventalligheid; wegvallen dienstverlening aan De Connectie; afbouw formatie door harmonisering. (maximaal financieel gevolg €350.000);
- Outputfinanciering: risico dat de invoering van outputfinanciering een hogere bijdrage voor Arnhem tot gevolg heeft. (niet gekwantificeerd);
- Overige risico's die samenhangen met de Connectie (maximaal financieel gevolg €2.000.000). - De afspraken tussen de gemeente Arnhem en De Connectie voorzien in onvoldoende mate in sturing op en verantwoording over de beheersing van de processen. Dit brengt het risico met zich mee dat tekortkomingen in financiële of kwalitatieve zin onvoldoende (tijdig) aan het licht komen (niet gekwantificeerd).

4	5	€ 2.650.000	20	4,1%	Ongewijzigd

Bedrijfsvoering

Het risico bestaat dat er op de bedrijfsvoering een financieel tekort ontstaat, bijvoorbeeld als gevolg van afrekeningen/meerwerk van De Connectie.

3	5	€ 2.500.000	15	3,3%	Gewijzigd (-)

S04 Onderwijs

Onderwijshuisvesting

Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs (IHP-VO)

Er wordt een nieuw Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs (IHP-VO) opgesteld. Voor de op basis van dit plan nog vast te stellen noodzakelijke investeringen ontbreekt nog voldoende dekking. Naast inhoudelijke afwegingen die in het IHP-VO gemaakt zullen worden, moet worden gekeken naar wat financieel haalbaar is en welke prioriteiten gesteld kunnen en mogen worden. Vanwege de bestaande huisvestingssituatie van Guido de Bres is voor deze school in de perspectiefnota reeds een bedrag opgenomen voor nieuwbouw/grootschalige renovatie van €7 miljoen.
Verder wordt in de meerjarenbegroting 2022-2025 voor de jaarschijf 2025 een structureel bedrag van €600.000 opgenomen ter dekking van kapitaallasten. Dit geeft voor de korte termijn een investeringsruimte van naar schatting €12 miljoen. Hiermee kan een eerste aanzet worden gegeven ter dekking van de kosten van het IHP-VO. Het merendeel van de investeringen zal vanaf 2027 plaatsvinden. De investeringsbehoefte op de middellange termijn (2027-2032) bedraagt indicatief circa €94 miljoen. Dekking hiervoor ontbreekt vooralsnog. Een jaarlijkse reservering vanaf 2023 van €3 miljoen structureel geeft naar verwachting voldoende dekking voor de kapitaallasten die met deze investeringen gemoeid zijn.
Eén en ander conform de raadsbrief “Op weg naar een Integraal Huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs in Arnhem” d.d. 21 december 2021. Indien deze reservering van €3 miljoen vanaf 2023 structureel in de begroting wordt opgenomen, kan dit risico komen te vervallen.

2	5	€ 3.000.000	10	1,7%	Gewijzigd (+)

S05 Cultuur

WC01 Cultuur en erfgoed

Stadstheater/Lauwersgracht alliantie

Er moeten mogelijk extra kosten worden gemaakt voor het onderhoud aan pand en installaties van het Stadstheater om deze langer in de lucht te houden. Zolang nog niet is gestart met de bouw, kunnen er gebreken zijn die acuut moeten worden verholpen. Dit kan zelfs zover gaan dat er voorstellingen moeten worden geannuleerd door (technische) gebreken. Nu de bouw langer op zich laat wachten, waarschijnlijk vijf tot zes jaar, wordt het risico actueler. Technische analyse op zowel het gebouw als de installaties is momenteel in uitvoering, eerste conceptrapport wordt begin 2022 verwacht.
nb. Met mogelijke risico's die verbonden zullen zijn met de verbouwing van het Stadstheater is nog geen rekening gehouden in het risicoprofiel.

4	5	€ 1.500.000	20	2,0%	Ongewijzigd

S06 Participatie en armoedebestrijding

WD01 Werk en inkomen

Inkomensregelingen (BUIG); maximaal eigen risico

Op BUIG geldt, middels de vangnetregeling, een maximaal eigen risico van 10% (gekoppeld aan de hoogte van het budget). Het maximaal eigen risico bedraagt op basis van het nader voorlopige BUIG 2022 €11,0 mln. Op basis van de begrotingssystematiek BUIG van Arnhem wordt voorgesteld in de exploitatie 2022 rekening te houden met een tekort van €3,7 mln. Het verschil tussen het maximale eigen risico en het tekort in de begroting à €7,3 mln. is opgenomen.

4	5	€ 7.300.000	20	9,6%	Gewijzigd (-)

Scalabor Detacheringsvergoeding

Gemeenten hebben voor 5 jaar afgesproken dat de SW'ers om niet worden ingezet bij Scalabor. Aan het einde van deze periode (einde 2022) wordt deze afspraak herzien. Het is de verwachting dat er dan per SW'er een bijdrage moet worden bepaald aan Scalabor. Het financieel effect treedt op vanaf 2023 en schatten we op dit moment in op gemiddeld €1,7 miljoen voor Arnhem per jaar voor de periode 2023-2025.

5	5	€ 1.700.000	25	2,9%	Gewijzigd (+)

Re-integratiebudget - Rijksontwikkelingen

Het re-integratiebudget staat onder druk. Er is geen ruimte voor extra zaken. De participatiemiddelen zijn onder andere nodig om de ambitie in de begroting op het gebied van werk te realiseren. Onder andere vanwege rijksontwikkelingen bestaat het risico dat niet op het juiste moment geld beschikbaar is om in te zetten:
- Mocht het aantal indicaties beschut werk fors gaan toenemen dan is voor het uitvoeren van Beschut Werk geen financiële dekking binnen de huidige middelen. Op basis van de taakstelling 2021 bedraagt het risico circa €2 miljoen.
- Om de doelstellingen rondom de banenafspraak te halen zal het aantal mensen dat in aanmerking komt voor de banenafspraak de komende jaren toenemen. Het risico is dat ook hiervoor geen ruimte is in het re-integratiebudget. Op dit moment is hiervoor nog geen financiële vertaling gemaakt.
- Door de op 1 januari 2020 in werking getreden Wet Arbeidsmarkt in balans (WAB) bestaat de kans dat de financiële ruimte voor de grote opgave van de verschillende doelgroepen uit de participatiewet steeds kleiner wordt.
- Er zijn landelijk ideeën over het toewerken naar een regionaal sociaal werkbedrijf. Dit kan effect hebben op Scalabor en de roep om invloed vanuit de regio kan dan groter worden.

4	5	€ 2.000.000	20	2,6%	Gewijzigd (-)

Scalabor afwaarderingsrisico

Het risico bestaat dat de gemeente de deelneming Scalabor als gevolg van een toekomstig negatief resultaat zal moeten afwaarderen. Mogelijke oorzaken:
•onvoldoende verandervermogen binnen het werkbedrijf leidt tot onvoldoende resultaten op het punt van arbeidsontwikkeling, doorstroming naar werk en financiële resultaten;
•onvoldoende benutting SW-werkplekken en onvoldoende rendabel maken van een SW-werkplek;
•onvoldoende inkoop P-wet trajecten (inwoners met een bijstandsuitkering) door gemeenten. Het bedrijfsplan Scalabor biedt arbeidsontwikkeldiensten aan voor inwoners die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet. Dit is noodzakelijk voor een gezond verdienmodel van Scalabor door de afloop van SW;
•onvoldoende aanbod van werk, oorzaken: 1. gemeente koopt groen en schoonmaak liever elders in, 2. mogelijke beperkingen in het aanbestedingsrecht;
•overige gemeenten zouden ervoor kunnen kiezen om het aanwijsbesluit niet te verlengen of op te zeggen.

2	5	€ 3.500.000	10	2,0%	Ongewijzigd

S12 Wonen en leefomgeving

WE02 Wonen

Niet halen gewenste woningbouwontwikkeling en afspraken woondeal / ontbreken voldoende dekking voor plankosten

De gemeente Arnhem heeft afspraken gemaakt over de realisatie van de woondeal en daarin opgenomen verstedelijkingsopgave. De bouw van woningen vergt voorbereidingskosten.
Op basis van recente projecten in Arnhem en ervaringen bij andere gemeenten kunnen bedragen en aantallen woningen als indicatief worden gezien voor de omvang van voorbereidingskosten door de gemeente tot aan het vaststellen van een grondexploitatie.
Uitgaande van de woningbouwopgave van 16.000 woningen en een gemiddelde van 2.000 euro per woning wordt uitgekomen op ca. €32 miljoen aan voorbereidingskosten. Op basis hiervan zal een budget van €1,5 miljoen per jaar beschikbaar moeten zijn voor organisatiecapaciteit (periode 2020-2040). In de Perspectiefnota was al rekening gehouden met een bedrag aan plankosten voor 2022 en 2023 van €1,0 miljoen. In de begroting 2022 is ingaande 2024 een bedrag van €500.000 ten laste van de algemene middelen opgenomen voor structurele plancapaciteit. Gelet op het feit dat een definitieve onderbouwing nog niet mogelijk is, is rekening gehouden met een risicobedrag voor 2022-2023 van een €0,5 miljoen en voor 2024-2026 met een bedrag van €1 miljoen, en met een kans van 70%.

4	5	€ 3.500.000	20	4,9%	Ongewijzigd

Planschade plan van aanpak woningsplitsing en verkamering

Op 16 december 2020 is het facetbestemmingsplan woningsplitsing en verkamering onherroepelijk geworden. Dit bestemmingsplan beperkt de bouw- en gebruiksmogelijkheden van eigenaren. Hierdoor bestaat er een risico op planschadeclaims van eigenaren en andere rechthebbenden. Het verzoek om planschade kan tot vijf jaar na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan worden ingediend (tot eind 2025). Het risico op planschadeclaims is aan de orde voor het gebied (Spijkerkwartier e.o) waarvoor per juli 2019 een Voorbereidingsbesluit gold. Omdat voor de rest van de stad geldt dat het college tijdig kenbaar maakte dat een facetbestemmingsplan in voorbereiding was, konden eigenaren anticiperen op het nieuwe beleid, en is het risico voor het grootste deel van de stad gemitigeerd.

3	5	€ 2.700.000	15	2,5%	Ongewijzigd

WA04 Openbare ruimte

Beheerskosten Arnhem Centraal

Naar aanleiding van de stand van het onderzoek dat wordt uitgevoerd naar alle lekkages op AC is het aannemelijker dat er verregaande herstelmaatregelen noodzakelijk zijn. Het 'slechts' treffen van beheer(s)maatregelen is niet afdoende en kan op de lange termijn naar verwachting ook teveel schade toebrengen aan de levensduur en kwaliteit van het beton. Daarnaast lijken veel herstelmaatregelen noodzakelijk te zijn in het gebied wat wordt toegerekend aan de openbare ruimte en daarmee ook onder de verantwoordelijkheid van de gemeente ondanks dat ProRail en NS-stations ook nadrukkelijk partij zijn in het verhelpen van de lekkages.

3	5	€ 3.000.000	15	2,8%	Ongewijzigd

Onderhoud kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen bestaan uit wegen en civiele kunstwerken (bruggen, tunnels en viaducten), de openbare verlichting, de verkeersregelinstallaties en -voorzieningen, de riolering, het water en het groen in de stad alsmede het gemeentelijk vastgoed. Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een aanzienlijke deel van de begroting gemoeid. De kosten worden deels gedekt uit exploitatiebudgetten en deels uit investeringsbudgetten.

Samenvattend beeld

Deze paragraaf geeft per type kapitaalgoederen inzicht in geldende kaders, ambitieniveau, planning en het in 2021 bereikte resultaat.
Bij het uitvoeren van het onderhoud aan de kapitaalgoederen streven we er naar zo veel mogelijk bij te dragen aan de ambities binnen de gemeente op het gebied van bijvoorbeeld duurzaamheid, klimaatadaptatie en verbinding te zoeken met herstructureringsopgaven. De beheerpannen voor de verschillende onderdelen vormen het vertrekpunt voor de onderhoudsplanning. Met gerichte en integrale programmering van het groot onderhoud en vervanging in de openbare ruimte worden de beschikbare middelen zo goed, duurzaam en efficiënt mogelijk ingezet. Door het sturen op deze samenloop is het soms lastig de uitgaven gelijk te laten lopen met de jaarlijkse begroting. De egalisatiereserve groot onderhoud openbare ruimte maakt het mogelijk deze fluctuaties in besteding van exploitatiebudgetten op te vangen.
Door het organiseren van ontwerpateliers bij nieuwe ontwikkelingen, waarbij beheerders meedenken over de te realiseren inrichting, komt er op een zo vroeg mogelijk moment zicht op de kosten van het beheer en onderhoud van de (ver)nieuw(d)e openbare ruimte (beheerbewust ontwerpen).

In 2021 waren de uitgaven voor het groot onderhoud aan de kapitaalgoederen die ten laste komen van de exploitatie in lijn met de begroting.
Door vertraagde uitvoering van projecten blijven de investeringen op een aantal punten achter bij de begroting. Dit is vooral aan de orde bij vastgoed, inzamelvoorzieningen voor afval, openbare verlichting en verkeersinstallaties en in mindere mate bij riolering . Het financiële beeld is onderaan deze paragraaf met grafieken weergegeven.
Hieronder wordt per product een nadere toelichting gegeven. Hierbij is de tekst onder de kopjes Actuele kaders, Ambitie en Planning gebaseerd op de tekst uit de MJPB 2021-2024.

Overzicht basisniveaus onderhoudsobjecten

Asset	Centrum	Winkelcentra	Wijken	Bedrijfs terreinen	Bossen Parken	Hoofd infra	Fietspaden
Groen / bomen	A	A	B / C	B / C	A / B	-	-
Speelvoorzieningen	B	B	B	B	B	-	-
Verhardingen*	A	A	C / D*	B	B	B	A /B
Verkeerregelinstallaties	B	B	B	B	B	B	B
Verkeersvoorzieningen	B	B	B	B	B	B	B
Civieltechnische Kunstwerken	B	B	B	B	B	B	B
Beeldende Kunst	B	B	B	B	B	B	B
Openbare Verlichting	B	B	B	B	B	B	B
Stedelijk Waterbeheer	B	B	B	B	B	B	B
Trolley Infrastructuur	A	A	B	-	-	B	-

*parkeervakken op niveau D.

In het bovenstaande overzicht zijn de in Arnhem gehanteerde basisniveaus (CROW) voor de diverse onderhoudsobjecten op hoofdlijnen weergegeven.

Mogelijke consequenties wijksturing

Voor alle onderdelen van de openbare ruimte die in deze paragraaf worden beschreven, geldt dat met de invoering van wijksturing vanaf 1 januari 2017 per wijk met de inwoners afspraken kunnen worden gemaakt over de besteding van de 'wijk gerelateerde budgetten openbare ruimte'. Hierdoor kunnen de onderhoudsniveaus in de

wijken gaan afwijken van de niveaus die in bovenstaande tabel zijn aangegeven; niveaus die tot 1 januari 2017 voor de gehele stad golden. In 2021 was dit echter niet aan de orde.

Wegen

Actuele kaders

- Beleidsnota Wegenonderhoud (raadsbesluit 2008);
- Besluitvorming bezuinigingen (raadsbesluiten 2012, 2013);

Ambitie

De huidige ambities liggen na verschillende bezuinigingen op het volgende niveau:

- niveau A voor vrij liggende fietspaden;
- niveau B voor hoofdwegen (hoofdwegen zijn gedefinieerd in de structuurvisie 2020, doorkijk 2040), fietsstroken die onderdeel uitmaken van de hoofdrijbaan en busbanen;
- niveau C voor wijkwegen, met parkeervakken op niveau D.

Planning

Het beheerplan, dat wordt opgesteld op basis van jaarlijkse weg inspecties, is qua planning bepalend voor het groot onderhoud. Waar mogelijk wordt samenloop gecreëerd met ander groot onderhoud en de uitvoering van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Het onderhoud van wijkwegen gebeurt in samenspraak met de teams Leefomgeving.
Voor 2021 staat onder andere onderhoud op de planning voor: Oude Zevenaarseweg, Velperweg, Westervoortsedijk, Dr. C. Lelyweg. Waar zinvol en (financieel) mogelijk worden kansen voor het beperken van wateroverlast meegenomen in het groot onderhoud.

Resultaat 2021

Het groot onderhoud aan de volgende wegen is aangepakt in 2021: Westervoortsedijk (gereed jun 2022), Th. A Kempislaan, Burg. Matsersingel (gedeeltelijk), Kluizeweg (inclusief snelheidsremmende maatregelen), Bronbeeklaan.
Op industrieterrein ’t Broek zijn de P. Calandweg en Leemansweg voorzien van nieuw asfalt.
Voor een aantal wegen is het geplande onderhoud om verschillende redenen opgeschoven naar 2022:
Dr. C Lelyweg (De nutsbedrijven hadden meer tijd nodig voor het omleggen van kabels en leidingen), Groningensingel (er zijn verschillende ontwerpsessies gehouden om te verkennen hoe we hier kunnen vergroenen), Hollandweg (ook hier gaan we vergroenen) en de Velperweg (hier wordt het onderhoud onderdeel van de voorgenomen herinrichting van de weg in 2022/23).

Openbare Verlichting

Actuele kaders

Nota uitrol LED-verlichting (2015) - Alle openbare verlichting zal in LED-verlichting worden uitgevoerd (nieuwe aanleg en groot onderhoud).

Ambitie

Met het oog op de sociale veiligheid en verkeersveiligheid voldoet de openbare verlichting in het algemeen aan de verlichtingsklassen van de Nederlandse Stichting Voor Verlichtingskunde (NSVV). Voor de kwaliteit van de verlichting in woonwijken gaat het om de laagste verlichtingsklassen van de NSVV, die overeenkomen met het Politiekeurmerk Veilig Wonen).
Uit duurzaamheidsoverwegingen wordt bij vervanging of nieuwe aanleg voor LED-verlichting gekozen. Met behulp van LED-verlichtingsarmaturen wordt gestreefd naar een reductie van 50% op de energiekosten. Hiermee wordt bijgedragen aan de duurzaamheidsambities.

Planning

De planning voor de vervanging van de masten, armaturen en kabels wordt zo mogelijk afgestemd op samenloop met overige werkzaamheden voor groot onderhoud in de openbare ruimte.
Volgens het huidige investeringsschema loopt de uitrol van LED- armaturen nog 10 jaar door. In het kader van anticyclisch investeren is in deze begroting een versnelling hiervan opgenomen. Hierbij is uitgegaan van een uitrol in de komende 3 jaar (2021, 2022 en 2023). Hierdoor worden de huidige armaturen voor het einde van de levensduur vervangen maar kan eerder bespaard worden op energie en onderhoudskosten. De extra kapitaallasten die dit met zich mee brengt zijn in deze begroting verwerkt.

Resultaat 2021
In het kader van anticyclisch investeren zijn we in 2021 begonnen met de versnelling van de uitrol van LED-armaturen als vervanging voor hoog vermogenarmaturen. Hiervan zijn er inmiddels op verschillende plekken in de gemeente al 500 geplaatst (onder andere IJsselsingel, Huissensestraat). Hiermee is voor deze plekken in de gemeente een energiereductie van 60% behaald.
Helaas door omstandigheden rondom corona is het niet gelukt om in 2021 meer armaturen versneld te vervangen door LED- armaturen. Vanwege onder andere het thuiswerken, waardoor voorbereiding langer duurde, maar ook door uitval van personeel en coronamaatregelen bij onze aannemer hebben we helaas een aantal projecten moeten doorschuiven naar 2022. Hierdoor is er aanzienlijk minder besteed dan was begroot.

Vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid, maar ook verduurzaming vanwege de hoog vermogen armaturen, zijn de armaturen in de Willemstunnel (60 stuks) omgebouwd naar LED. Deze armaturen zijn tevens dynamisch gemaakt, zodat het lichtniveau in de Willemstunnel zich aanpast aan het daglicht/nachtlicht niveau buiten de Willemstunnel.

In de reguliere vervanging van masten, armaturen en kabels zijn er in verschillende projecten op wijkniveau (onder andere Zeelandbuurt, de Laar West 2, Elden Zuid) circa 600 armaturen vervangen door LED-armaturen. Hiermee is voor deze delen van de wijken een energiereductie van 50% behaald.
Ook in de reguliere vervanging hebben we helaas door de omstandigheden rondom corona niet alle voorgenomen projecten van 2021 kunnen uitvoeren. Hier is wel de keuze gemaakt om dan in ieder geval de projecten in samenloop wel uit te voeren en een aantal soloprojecten naar 2022 door te schuiven. Ook dit heeft geleid tot een onderbesteding. In de gehele binnenstad (winkelgebied, Korenmarkt) zijn inmiddels 400 slimme LED-armaturen geplaatst. Dit project is op een paar losse eindjes na, compleet en afgerond. Alle OV kasten zijn in 2021 voorzien van een slimme energiemeter, zodat we het energieverbruik van de openbare verlichting steeds beter kunnen monitoren. Uit het afgelopen jaar kunnen we al goed zien dat er een reductie van ca.20% is, ten opzichte van 2020, in het energieverbruik van de openbare verlichting.
Om de openbare verlichting optimaal te laten inschakelen en uitschakelen zijn er op 3 plekken in de gemeente “slimme” lichtcellen geplaatst. Deze “slimme” lichtcellen zorgen ervoor dat de openbare verlichting op het juiste moment in- of uitschakelt. Hiermee voorkomen wij dat de openbare verlichting onnodig lang brandt. Dit zal niet direct leiden tot een forse energiereductie, maar geeft de burger wel het gevoel dat verlichting niet onnodig brandt.

Verkeersinstallaties

Actuele kaders
- Licht op groen’/ over de exploitatie (raadsbesluit 2004);
- ‘Het Groen Goed Verdeeld’ (collegebesluit 2006).

Ambitie
- Doelmatige inzet en beheer van verkeersregelinstallaties (VRI) en andere verkeersmanagementinstallaties zoals het parkeerverwijssysteem en het DBSA (Dynamisch Busstation Systeem Arnhem).
- Een goede technische staat en functionaliteit, vooral gericht op het handhaven van de verkeersveiligheid en doorstroming.
- Bijdrage aan leefbaarheid en bereikbaarheid, met een nadruk op het bevorderen van het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer.

Planning
Bij reguliere vervangingen worden vanaf 2018 altijd verkeersregelautomaten geplaatst die via de landelijke standaard kunnen communiceren met voertuigen en smartphones.
Vooralsnog staan voor 2021 de volgende locaties op het programma:
- Burg. Matsersingel - station Arnhem Zuid;
- Burg. Matsersingel - Hollandweg;
- Burg. Matsersingel - Rotterdamsingel;
- Burg. Matsersingel - Batavierenweg;
- Burg. Matsersingel - Mr. Stickerstraat;
- Burg. Matsersingel - Rijksweg-West;
- Burg. Matsersingel - A325;
- Westervoortsedijk - Driepoortenweg (3 jaar vervroegd afgeschreven in verband met reconstructie Westervoortsedijk);

- Westervoortsedijk - Simon Stevinweg (3 jaar vervroegd afgeschreven in verband met reconstructie Westervoortsedijk).

Resultaat 2021
In 2021 zijn de 7 verkeerslichten op de Burg. Matsersingel vervangen volgens planning. Er volgt dit jaar nog een update waarmee ook de netwerkregeling op dit traject weer functioneert. Door vertraging bij het project op de Zevenaarseweg zijn de verkeerslichten op de Westervoortsedijk niet vervangen. Deze worden in februari 2022 alsnog vervangen. Hierdoor zijn de investeringen in 2021 achtergebleven op de begroting. Naast bovenstaande vervangingen is nieuwe software geplaatst in de verkeerslichten op de centrumring vanaf de Sonsbeekweg tot en met het Roermondsplein. De wijziging bestaat uit een optimalisatie van de groene golf en het dynamisch maken van het in- en uitschakelen van de groene golf op basis van drukte. Vooral de overstekende fietsers en voetgangers, maar ook de bussen van het Willemsplein profiteren van het uitschakelen van de groene golf.

Civieltechnische kunstwerken

Actuele kaders
- Beheerplan civieltechnische kunstwerken 2018-2019;
- Beheerplan beeldende kunstwerken 2017-2021.

Ambitie
Ambitie is de civieltechnische kunstwerken op basisniveau (kwaliteitsniveau B) te brengen en te houden.

Planning
In het najaar 2020 zal worden gestart met de technische inspectie van het gehele areaal. Op basis hiervan zal in 2021 een nieuw beheerplan worden opgesteld. In voorbereiding is groot onderhoud viaduct Cattepoelseweg waarvan de werkzaamheden doorlopen in 2021. Daarnaast staat groot onderhoud aan de Matsertraverse, viaduct Wagnerlaan en wellicht aan de brug over de groene rivier (Eldenseweg) in de planning.

Resultaat 2021
Groot onderhoud aan het viaduct Cattepoelseweg is afgerond, behoudens het aanbrengen van een rode kleur op het fietspad. Dit was niet meer mogelijk door de vochtige weersomstandigheden en staat tweede kwartaal 2022 in de planning.
Onderhoud aan de Matsertraverse en viaduct Wagnerlaan zijn beide afgerond.
Aan de brug over de Groene Rivier hebben we vooralsnog eerst een nader onderzoek uit laten voeren omdat er wat scheuren in de kolommen van de steunpunten zichtbaar waren. Dit moeten we nog gaan herstellen en tevens zullen de voegovergangen vervangen moeten worden

In aanvulling op de geplande werkzaamheden is er groot onderhoud aan de Willemstunnel uitgevoerd.

Riolering

Actuele kaders
- Het in de MJPB 2018-2022 verlengde Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP5) 2014-2018 en aanpak wateroverlast Arnhem-Noord (raadsbesluit 2015).
- Strategie Klimaatadaptatie 2020-2030.

Ambitie
De kwaliteit van het rioolstelsel wordt bepaald aan de hand van rioolinspecties. Jaarlijks wordt een deel van het riool geïnspecteerd.
Het herstel- en vervangingsprogramma is er op gericht de risico's van bezwijkende riolen te minimaliseren. Alleen riolen met een levensduur van minder dan vijf jaar worden vervangen. Riolen met een levensduur minder dan 10 jaar worden alleen vervangen als ze in een projectgebied liggen.

Naar aanleiding van de wateroverlast in de zomer van 2014 is de aanpak wateroverlast Arnhem-Noord opgesteld en door de raad vastgesteld (2015). De aanpak van wateroverlast maakt ook onderdeel uit van de strategie Klimaatadaptatie 2020-2030. De aanpak is nadrukkelijk een gedeelde verantwoordelijkheid van de overheid (gemeente en waterschap) en de particulieren (bewoners, bedrijven, instellingen). Daarbij geldt als uitgangspunt dat de opgave ten aanzien van wateroverlast in de openbare ruimte en op particulier terrein moet worden opgelost en niet in het rioolstelsel. Binnen het in de begroting beschikbare budget zijn middelen beschikbaar voor het optimaal mee koppelen van klimaatadaptatie bij het uitvoeren van groot onderhoud en het concreet verminderen van de gevolgen van extreme wateroverlast.

Planning
In 2021 t/m 2023 loopt de grootschalige rioolvervanging in de Geitenkamp en het Spijkerkwartier nog door. Daarnaast zal een start gemaakt worden met de rioolvervanging in Sterrenberg en de Kroonsewal. Verder worden op verschillende plekken in de stad kleine rioolrenovaties uitgevoerd.

Resultaat 2021
De rioolvervangingsopgaven zijn bijna allemaal uitgevoerd zoals gepland. De rioolvervanging in Sterrenberg loopt enigszins achter op het schema, waardoor de bestedingen hier in 2021 een paar ton lager zijn uitgevallen dan begroot. Deze werkzaamheden schuiven door naar 2022.

Water

Actuele kaders
- Aanpak Wateroverlast Arnhem-Noord (2015);
- Fonteinenvisie;
- Gemeentelijke Rioleringsplan 2014-2018 (in 2018 verlengd);
- Waterbeheerplannen van beide Waterschappen.

Ambitie
Het beleidsveld 'Water' omvat onder meer beheer en onderhoud van afkoppelvoorzieningen (deze voorzieningen zorgen er voor dat regenwater niet in het riool terecht komt maar in de bodem zakt), ecozones, moerassen, sloten, paddenpoelen én oppervlaktewater(bodems) zoals de Immerlooplas, Nieuwe haven, Defensiehaven, haven van Coers, Rijnkade, Nieuwe kade en de dijkdoorbraakkolken. Ook het onderhoud aan civieltechnische watergerelateerde werken, zoals beekriolen, duikers, beschoeiingen en fonteinen hoort in deze categorie. De ambitie is:
- het watersysteem op orde brengen en houden;
- met de (water)partners de watergerelateerde opgaven oplossen door zoveel mogelijk voor ruimtelijke oplossingen te kiezen waarbij het water tegelijk een rol kan spelen in het vergroenen en verkoelen van de stad.

Planning
In de periode 2021-2022 zullen alle nog niet gebaggerde havens uitgebaggerd worden.
Het baggeren van Onderlangs wat voor 2020 op de planning stond heeft vertraging opgelopen en zal doorschuiven naar 2021. Vervolgens zullen in 2021/2022 de Praets en Rosandapolder worden aangepakt. Bij de uitvoering van de baggerwerkzaamheden in de Praets zal aansluiting gezocht worden bij de te graven nevengeul als gevolg van werkzaamheden inzake de ontwikkeling van Meinerswijk.
Het benodigde onderhoud zoals hierboven omschreven wordt gefinancierd uit het exploitatiebudget.
Na deze baggerwerkzaamheden zijn de havens weer op orde voor de komende 20 jaar en kan het jaarlijks baggeronderhoud worden gerealiseerd uit het regulier beschikbare jaarlijkse budget.

Resultaat 2021
De Defensiehaven is uitgebaggerd en de baggerwerkzaamheden zone Nieuwe kade, Rijnkade en Nieuwe haven zijn opgenomen in het nautisch bestek van Rijkswaterstaat.
De aanbesteding voor renovatie fontein Roermondsplein is afgerond en de voorbereidingen voor de uitvoeringswerkzaamheden zijn in 2021 gestart.
De infiltratievoorzieningen / afkoppelvoorzieningen in de wijk Sterrenberg en enkele in de wijk Hoogkamp zijn gelijktijdig met de rioolwerkzaamheden vervangen.
Circa 20 duikers onder de hoofdstructuur zijn gereinigd en geïnspecteerd. Reparaties zijn direct uitgevoerd. Inmiddels is 90% van alle duikers onder de hoofdstructuur gecontroleerd en indien nodig hersteld.

Wijkgroen

Actuele kaders
- Groenvisie 2017-2035 (raadsbesluit 2018);
- Bomenplan;
- Stadslandbouw.

Ambitie
De Groenvisie bevat een visie op ontwikkeling, inrichting en beheer van al het grote groen in en om de stad en geeft kaders mee voor het groen in en om Arnhem.

Wijkgroenbeheer is gericht op instandhouding van de gewenste streefbeelden en de gebruiksfunctie van een groengebied. Op de ene plaats leidt dit tot natuurlijk groen en op een andere tot meer cultuurlijk groen. De onderhoudsniveaus zijn als volgt:

- wijkgroen: technisch beheer (snoeien e.d.) op B niveau en onkruidbeheersing op minimaal C-niveau, er kan lokaal hiervan afgeweken worden als dit bijdraagt aan de verbetering van de leefbaarheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit;
- groen in de binnenstad en winkelcentra: A-niveau.

Daarnaast streven we er naar het areaal reuzenbalsemien, reuzenbereklauw en Japanse duizendknoop terug te dringen conform het plan van aanpak Bestrijding invasieve exoten 2019 - 2021.

Planning

- Dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd op het vastgestelde onderhoudsniveau.
- Vervangingen: er staan enkele kleinschalige vervangingen in verschillende wijken op de planning. Waar mogelijk worden deze integraal opgepakt met andere projecten. Vervangingen worden in overleg met de teams Leefomgeving uitgevoerd.
- Invasieve exoten: doelstelling is om deze zeer terug te dringen. Op basis van het bestrijdingsplan wordt in 2021 de bestrijding voortgezet.

Resultaat 2021

- Het dagelijks onderhoud is uitgevoerd op het vastgestelde onderhoudsniveau.
- Diverse kleinschalige vervangingen en groene buurtinitiatieven zijn uitgevoerd.
- Bestrijding invasieve exoten loopt volgens planning.

Speelvoorzieningen

Actuele kaders

- Nota Ruimte voor de Jeugd (Spelennota) 2010-2020 (raadsbesluit 2009);
- Initiatiefvoorstel Groene Speelplaatsen (raadsbesluit 2013);
- Speelvoorzieningen in de (semi-) openbare ruimte moeten voldoen aan de normen van het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS).

Ambitie

De ambitie die binnen de huidige kaders nagestreefd wordt is:

- behoud van de 10% (groene) veilige gebruiksruimte;
- waar mogelijk grote natuurlijke speel- en ontmoetingsruimtes voor alle leeftijden in de wijken;
- de onderhoudsambitie voor speelvoorzieningen is niveau B.

Planning

- Versleten speeltoestellen en speeltoestellen die niet meer veilig bespeelbaar zijn worden verwijderd.
- Vervangen of plaatsen van speeltoestellen wordt afgestemd met de teams Leefomgeving.
- Dagelijks onderhoud en inspectie worden uitgevoerd op vastgesteld onderhoudsniveau.
- In 2021 zal een grote natuurlijke speel- en ontmoetingsplek worden ingericht in de Laar-West in samenwerking met teams Leefomgeving en de buurt.

Resultaat 2021

Versleten speeltoestellen zijn conform planning verwijderd. In overleg met de teams Leefomgeving zijn op diverse speelplekken speeltoestellen vervangen en/of geplaatst.
Het dagelijks onderhoud, de inspecties en de daaruit voortvloeiende maatregelen zijn volgens planning uitgevoerd.
Teams Leefomgeving Noord-West en de Laar-Elden hebben in 2021 plannen voorbereid om in 2022 twee grote natuurlijke speel- en ontmoetingsplekken in te richten, hierbij is ook aandacht voor inclusief spelen.

Bomen

Actuele kaders

- Groenvisie 2017-2035 (raadsbesluit 2018);
- Bomenplan 2019 (raadsbesluit februari 2020).

Ambitie

Beheer- en onderhoudsmaatregelen zijn gericht op duurzame instandhouding van een gezond bomenbestand en bomenstructuur. We willen meer bomen en meer groenmassa in onze stad, daarvoor moeten de bomen

voldoende plek hebben om te kunnen groeien. Samen met goed beheer en onderhoud kunnen de bomen uitgroeien tot volwassen bomen. De oude bomen krijgen extra aandacht in beheer en onderhoud zodat ze langer kunnen blijven staan. Bijzondere bomen worden waar nodig extra beschermd. Vervanging van bomen in lanen is maatwerk. In 2021 zal een lijst met lanen die in aanmerking komen voor vervanging worden opgesteld samen met het Boom Kwaliteitsteam Arnhem. Het ambitieniveau voor het onderhoud aan vrijstaande (straat)bomen is B.

Planning
Dagelijks onderhoud van de vrijstaande bomen wordt op het vastgestelde onderhoudsniveau uitgevoerd. De visuele boomcontrole en de daaruit voortvloeiende maatregelen worden uitgevoerd. Dode en zieke bomen zijn waar nodig verwijderd en vervangen. Ziektes en plagen zijn bestreden.
In 2021 krijgen een aantal bijzondere bomen extra bescherming en krijgen een aantal oude bomen extra aandacht in beheer en onderhoud (levensduur verlengend onderhoud). In de periode tot en met 2021 wordt samen met het Boom Kwaliteitsteam Arnhem de vervangingslijst met lanen opgesteld.

Resultaat 2021
Op Boomfeestdag (november 2021) zijn er met scholen in Arnhem op verschillende plekken bomen aangeplant (park Immerloo, voormalig voetbalveld in Presikhaaf, schoolpleinen in Schyutgraaf) en is er in Bos Schaarsbergen jonge opslag van bomen en struiken uit de grond gehaald om elders weer in te planten.
In 2021 is een digitaal dashboard ontwikkeld waarop te zien is waar en hoeveel bomen er geplant zijn. Dit dashboard is voor bewoners in te zien via de website
In 2021 zijn bij benadering 300 individuele bomen geplant en 8100 bomen in bosplantsoen.

Het dagelijks onderhoud, de visuele boomcontroles en de daaruit voortvloeiende maatregelen zijn volgens planning uitgevoerd. 275 dode en zieke bomen zijn verwijderd en 268 bomen zijn geplant conform de boombeheerlijst.
Iepziekte is volgens planning bestreden, 24 iepen zijn gerooid. Als gevolg van de kastanjebloedingsziekte zijn 15 kastanjes gerooid, 22,5% van de kastanjes in Arnhem zijn aangetast door deze ziekte. Beheersing van de eikenprocessierups is volgens planning uitgevoerd.
Er zijn bij 81 buitengewone bomen beheermaatregelen in de bodem uitgevoerd om de levensverwachting van deze bomen te bevorderen.
In 2021 is een deel van de bomen aan de Cattepoelseweg en in Gaardenhage vervangen volgens de plannen van 2020. Boomvervangings- en boomplantprojecten aan Jansplein, Janssingels, Zypendaalseweg, Johan de Wittlaan zijn in 2021 voorbereid en zullen begin 2022 in uitvoering gaan.

In 2021 is er geen sprake geweest van kap van bomen met een waarde op de balans, afboeken van bomen is derhalve niet aan de orde.

Parken en bossen

Actuele kaders
- Bomenplan 2019 (raadsbesluit 2020);
- Groenvisie 2018-2035(raadsbesluit 2018);
- Beheervisie uiterwaarden Neder Rijn Arnhem 2019- 2029/2039;
- Gebiedsvisie Moscowa 2007-2030 (raadsbesluit 2007);
- Beheervisie Park Angerenstein 2006 -2016 (2005);
- Beheervisie Park Klarenbeek, Braamberg en 't Hazegrietje 2007-2017 (2007);
- Beheervisie Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem 2008-2018(2008);
- Beheervisie Park Sacre Coeur 2008-2018 (2008);
- Beheervisie Park Presikhaaf 2010-2019 (2010);
- Beheervisie Polderlinten (dijken, oude lintwegen en zeegen) 2011-2020 (2012);
- Beheervisie Park Immerloo- De Wheme 2014 -2023 (2013);
- Beheervisie Arnhem Veluwe 2015-2024 (2015).

Ambitie
Wij streven er naar om:
- voor alle parken een actuele beheervisie te hebben;
- ruimte te bieden voor recreatie, sport en samenleven in combinatie met de instandhouding en verbetering van erfgoed en ecologische systemen. Dit is onder meer aan de orde bij de instandhouding van de rijksmonumenten Moscowa, Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem;

- onderhoud gebeurt tenminste op B-kwaliteitsniveau.

Daarnaast streven we er naar het areaal reuzenbalsemien, reuzenbereklauw en Japanse duizendknoop terug te dringen conform het plan van aanpak Bestrijding invasieve exoten 2019 - 2021.

Planning
- De actualisering van de beheervisie Sonsbeek/ Zijpendaal en Gulden Bodem. Bij het beheer van de parken wordt ieder jaar een aantal parken systematisch op alle beheeronderdelen beoordeeld en uitvoering binnen de beschikbare middelen aangepakt.
- De bestrijding invasieve exoten voortzetten.
- Verbinden grote eenheden natuur van Meinerswijk met de Bakenhof: fase 2 verbinden natuurgebied Meinerswijk met de natuurgebied van de Groene Rivier in 2021 (fase 1 beheer Groene Rivier en de Bakenhof omzetten naar jaarrond begrazing is gereed).
- Uitvoeren onderzoek om de weerbaarheid van de bossen en parken op de huidige veranderingen te vergroten en maatregelen te formuleren om de negatieve effecten van klimaat en verzuring tegen te gaan.
- Migratieroutes voor het wild vergroten.

Resultaat 2021
- In 2021 is gestart met de actualisatie van de beheervisie Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem. Planning is dat deze voor de zomer 2022 gereed is.
- Er zijn in de parken Klarenbeek, Sonsbeek, Angerenstein, Presikhaaf en Immerloo beheermaatregelen uitgevoerd zoals nieuwe aanplant bomen en struiken, dunningen in bos en het opknappen van paden en hekwerken.
- Bestrijding invasieve exoten loopt volgens planning.
- De verbinding van het natuurgebied Meinerswijk met De Bakenhof is ‘on hold’ gezet in afwachting van de resultaten uit het participatieproces met bewoners. We verwachten deze gesprekken begin 2022 af te ronden en dan een besluit te nemen over het vervolg.
- Onderzoek naar maatregelen voor natuurherstel in bossen en andere natuur op de Arnhemse Veluwe (Natura 2000) is uitgevoerd in het kader van de stikstof problematiek. Daarin zijn onder andere maatregelen voor revitalisering bos opgenomen. Nader onderzoek naar de bodemkwaliteit en advies over verbetering wordt in 2022 uitgevoerd. In 2022 wordt gestart met de revitalisering van bosgebieden op de Veluwe.
- Op enkele plekken op de Arnhemse Veluwe zijn verbindingen gemaakt voor wild, waaronder het verlagen van wildrasters en het ecologisch passeerbaar maken van viaducten onder A12 ter hoogte van Deelsenseweg en Kemperbergerweg.

Inzamelvoorzieningen voor afval- en grondstoffen

Actuele kaders
- Afvalplan 2012-2020 (raadsbesluit 2012);
- Uitrol omgekeerd inzamelen (raadsbesluit juni 2015);
- Overeenkomst voor het Ondergronds Afval Transportsysteem bij Arnhem Centraal (OAT);
- Raadsbesluit invoering van Diftar (systeem met gedifferentieerde tarieven, waarbij de hoogte van de afvalstoffenheffing is gekoppeld aan de hoeveelheid aangeboden restafval) en aangenomen amendement 'Kaders voor uitwerking van Diftar' (september 2017);
- Raadsbesluit "Begrotingswijziging Diftar 1-7-2020" (november 2019);
- Raadsbesluit "Verordening afvalstoffenheffing 2020" (november 2019).

Ambitie
In het Afvalplan is de ambitie opgenomen om in 2020 te komen tot meer hergebruik van het huishoudelijk afval. Arnhem heeft daarvoor de systeemkeuze van Omgekeerd Inzamelen gemaakt in 2015. Om een extra impuls aan afvalscheiding te geven is besloten om door middel van een heffingssysteem van gedifferentieerde tarieven, ook een prijsprikkel te gaan geven.

Met betrekking tot de inzamelvoorzieningen geldt:
- Zorg voor een geborgde functionaliteit (geen storingen aan de voorzieningen).
- Te allen tijde een veilige situatie bij de inzamelvoorzieningen voor gebruikers en passanten.
- Hoogwaardige infrastructuur van inzamelmiddelen, collectief en individueel, waarmee afvalscheiding op elke locatie in Arnhem mogelijk is.

Planning

- Jaarlijkse beoordeling op basis van de controles of de onderhoudsovereenkomst nog voldoende actueel is of aangevuld moet worden.
- Noodzakelijk onderhoud aan het OAT zijn voorzien in de exploitatie en worden in 2021 opnieuw beoordeeld.
- Noodzakelijke infrastructurele aanpassingen op de afvalbrengstations in Noord en Zuid worden in 2021 opnieuw beoordeeld.

Resultaat 2021

Het op 1 juli 2020 ingevoerde systeem van gedifferentieerde tarieven (Diftar) is op 1 juni 2021 weer afgeschaft nadat de gemeenteraad de uitslag van het in maart 2021 gehouden Diftar-referendum heeft overgenomen.
Met de afschaffing van Diftar zijn de ondergrondse containers voor restafval en Plastic Verpakkingen, Blik en Drankkartons (PBD) weer zonder afvalpas te openen. Ook zijn de bij de start van Diftar ingebouwde trommelverkleiningen van de restafvalcontainers verwijderd en is het weer mogelijk een afvalzak van 60 liter in de container te werpen in plaats van een zak van maximaal 30 liter. Dit heeft in 2021 geleid tot een versnelde afschrijving van investeringen.
De toegangscontrole op de GFT-verzamelcontainers is blijven bestaan omdat deze containers geplaatst worden op aanvraag van inwoners en het de bedoeling is dat die containers ook alleen gebruikt worden door de aanvragers.

Het aantal storingen aan containers is op een zeer acceptabel niveau. 2021 zijn er 341 meldingen van storingen bij onze containers geregistreerd op een aantal van ongeveer 1600 containers met toegangscontrole voor de stromen restafval, PBD en GFT. Bij de (jaarlijkse) inspectie van de (ondergrondse) containers zijn deze als veilig beoordeeld.

Op 1 juli 2021 is een nieuwe overeenkomst met PreZero (voorheen SUEZ), voor de inzameling van huishoudelijk afval, van kracht geworden. PreZero exploiteert binnen deze overeenkomst de afvalbrengstations Noord en Zuid. In 2021 zijn de eerste gesprekken opgestart over aanpassingen en modernisering van de afvalbrengstations.
In 2021 is € 1,5 miljoen minder geïnvesteerd dan begroot in afwachting van beleidskeuzes na stoppen met diftar. Deze kredieten voor plaatsing GFT-voorzieningen en vervanging en revisie ondergrondse containers zullen in 2022 alsnog worden besteed.

In 2021 is regulier onderhoud gepleegd aan het Ondergronds Afval Transportsysteem (OAT). De hiervoor opgenomen raming in de begroting 2021 dekt de gerealiseerde onderhoudskosten.

Vastgoed

Actuele kaders

- Het uitvoeringsbeleid vastgoedbedrijf.
- Voor alle panden in permanent beheer zijn er 40-jarige onderhoudsplannen die jaarlijks worden geactualiseerd en opgenomen in de meerjarenprogrammabegroting.

Bij het vastgoed gelden als deelportefeuilles onderwijsgebouwen, culturele-, erfgoed- en sportvoorzieningen, welzijnsvoorzieningen, gemeentelijke huisvesting, bijzonder vastgoed en vastgoed in de openbare ruimte.

Ambitie

De ambitie met betrekking tot de technische staat van het vastgoed is een NEN2767-conditie score van 3 of beter. NEN 2767 is een methode voor het objectief en uniform meten van de fysieke kwaliteit van bouw- en installatiedelen van gebouwen en/of infrastructuur. De score loopt van 1 tot 6, daarbij is 1 zeer goed en 6 zeer slecht. Conditiescore 3 staat gelijk aan een redelijke conditie. Het door de gemeente aangekochte vastgoed voor stedelijke ontwikkelingsprojecten wordt niet op een conditiegerichte manier onderhouden, omdat deze panden tijdelijk in beheer zijn.
Het gemeentelijk vastgoed wordt fasegewijs verduurzaamd met de Trias Energetica (eerst energie besparen, restbehoefte zoveel mogelijk duurzaam invullen) als kompas.

Planning

Lasten en baten voor beheer en onderhoud van het permanente vastgoed maken onderdeel uit van diverse programma's in de gemeentebegroting.
In de periode 2021-2024 gemiddeld € 6,1 miljoen geraamd voor planmatig en storingsonderhoud in de exploitatie.

Voor 2021 tot 2024 wordt er gemiddeld € 3,1 miljoen geïnvesteerd in vervangingsonderhoud. Daarnaast is er een jaarlijks investeringskrediet voor duurzaamheidsmaatregelen in de MJPB opgenomen ter grootte van € 800.000. Deze investeringen moeten deels worden terugverdiend via een besparing op de energielasten.

Resultaat 2021

Exploitatie

In 2021 bedroegen de kosten van het vastgoed over alle programma's heen € 40,2 miljoen, waarvan ruim € 20,4 miljoen aan kapitaallasten en € 19,8 miljoen aan overige kosten. De grootste kostenpost hierbinnen is huur: deze bedroeg ruim € 4,7 miljoen. De (verhuur) inkomsten bedroegen € 18,4 miljoen.

Onderhoud

De onderhoudskosten voor het vastgoed bedroegen in 2021 € 5,5 miljoen (exclusief onderhoudsinvesteringen) tegen een raming van € 6,8. De grootste afwijking ten opzichte van de begroting betreffen planmatig onderhoud werkzaamheden welke worden doorgeschoven naar 2021. Bijvoorbeeld:

- Onderhoud aan het Stadhuis/Duivelshuis in afwachting van te maken keuzes rond eigen huisvesting.
- Onderhoud Willemstunnel parkeergarage AC en parkeergarage Langstraat 10.
- En in mindere mate enkele MFC’s als Omnibus, Klarendal, Presikhaven. En MFC De Malburcht en het onderwijspand aan de Pythagorasstraat 9 waar werkzaamheden in 2021 gestart zijn en in 2022 worden afgerond.

Investeringen

Voor 2021 was een krediet geraamd van € 8,6 miljoen. Er is voor € 3,9 miljoen aan investeringen gerealiseerd. De belangrijkste investering betrof de parkeergarage Willemstunnel Arnhem Centraal.
Van het totaal geraamde krediet wordt € 3,8 miljoen doorgeschoven naar 2022. Daarvan zijn een aantal werkzaamheden reeds gestart. Een deel van het begrote krediet kan vervallen omdat de geraamde werkzaamheden niet meer nodig zijn of anders zijn gerealiseerd. Het gaat hier om een bedrag van circa € 1 miljoen.

Overzicht onderhoudskosten en investeringen kapitaalgoederen

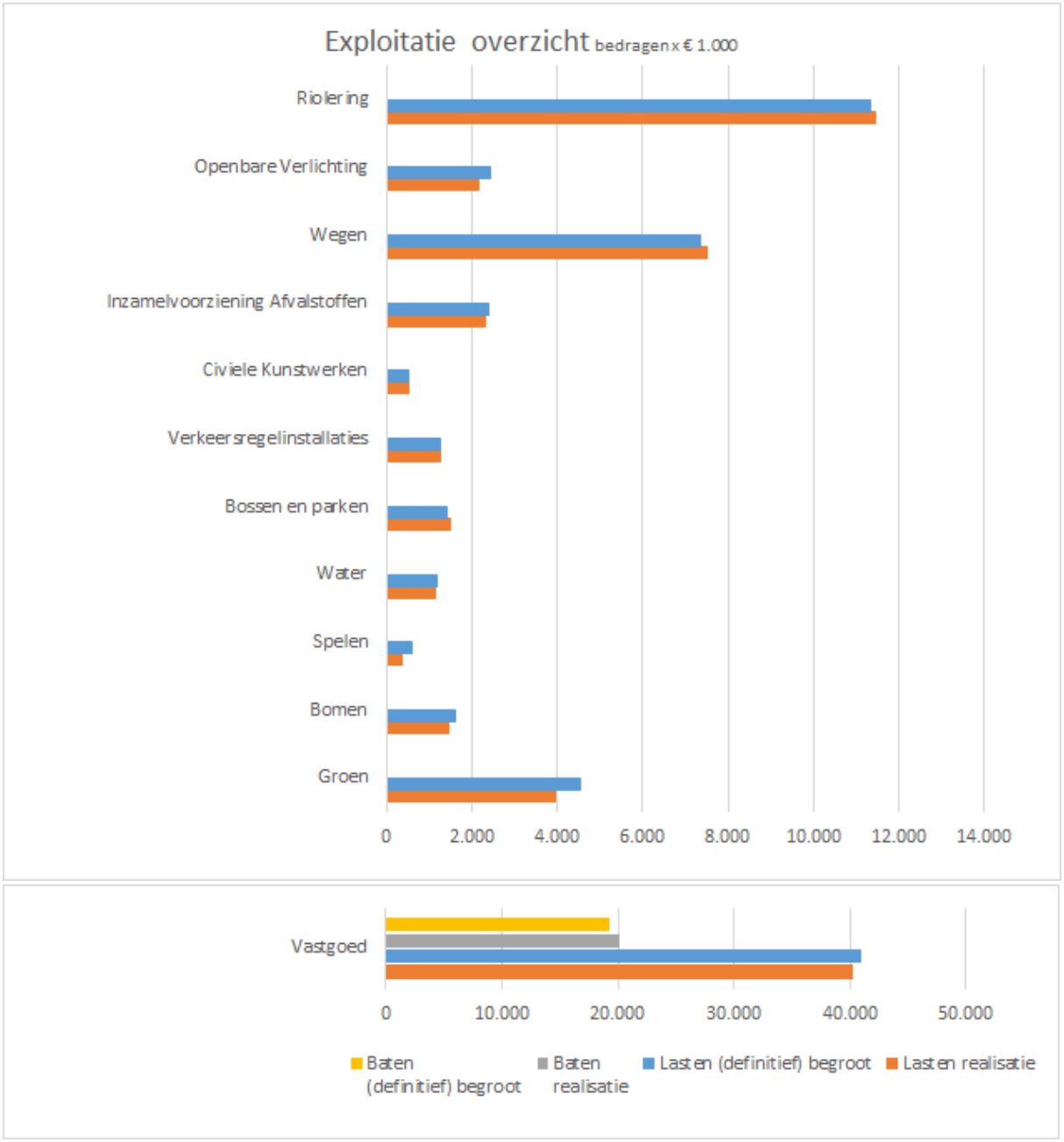

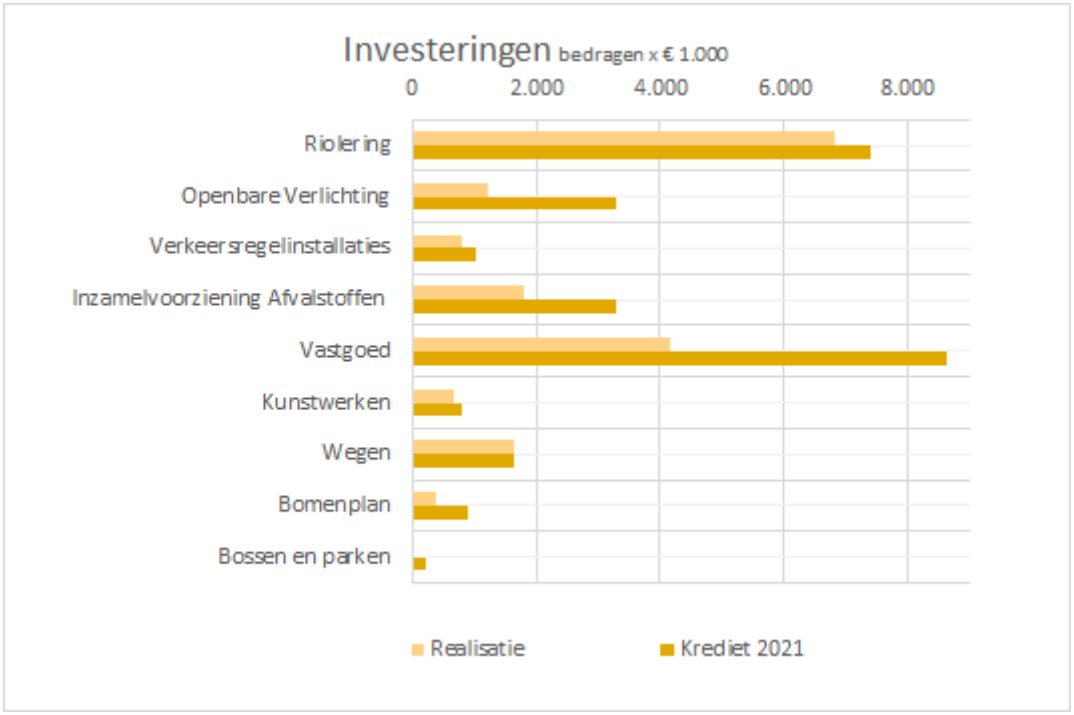
Investeringen bedragen x € 1.000
0
2.000
4.000
6.000
8.000
Riolering
Openbare Verlichting
Verkeersregelinstallaties
Inzamelvoorziening Afvalstoffen
Vastgoed
Kunstwerken
Wegen
Bomenplan
Bossen en parken
Realisatie
Krediet 2021

Financiering

In deze paragraaf financiering worden enerzijds het gevoerde beleid in de financieringsfunctie en anderzijds het resultaat daarvan in 2021 toegelicht. De werkzaamheden zijn alle binnen de kaders van het treasurystatuut uitgevoerd.

Financieringsvolume

Jaarlijks, bij de vaststelling van de Begroting, neemt de gemeenteraad een besluit over het financieringsvolume in het begrotingsjaar. Hierin stelt de gemeenteraad het maximale niveau vast waarvoor door het college van burgemeester en wethouders nieuwe langlopende leningen mogen worden aangetrokken.
Voor de langlopende financiering is door de raad voor het jaar 2021 een bovengrens vastgesteld van € 250 miljoen. In 2021 zijn geen nieuwe vaste leningen aangetrokken. De vastgestelde bovengrens is vanzelfsprekend niet overschreden.
Voor de maximaal aan te trekken kortlopende financiering wordt door de gemeenteraad geen plafond vastgesteld, hiervoor is de kasgeldlimiet (zie hierna) bepalend.

Financiering met vast geld in het jaar 2021

Voor de financiering van de investeringen en projecten wordt, naast aangetrokken leningen, gebruik gemaakt van de interne mogelijkheden om reserves en voorzieningen in te zetten als financieringsmiddel. Het volume van de voor dit doel aangewende reserves en voorzieningen bedroeg per 1 januari 2021 respectievelijk € 163,028 miljoen en € 73,230 miljoen:

Reserves en voorzieningen als financieringsbron	Volume	Rente
Bedragen x € 1.000		
Voorzieningen:		
- Voorzieningen: 0%	8.966	0
- Voorzieningen: 2%	64.264	1.285
Subtotaal voorzieningen	73.230	1.285
Reserves:		
- Rente : 0%	140.381	0
- Rente : 1,7 %	22.647	385
Subtotaal reserves	163.028	385
Totaal	**236.258**	**1.670**

Volumes en mutaties leningenportefeuille 2021

Nadat de eigen middelen (reserves en voorzieningen, zie hierboven) volledig zijn aangewend moet de gemeente voor de financiering van activa op de balans op zoek naar vreemd vermogen, van andere partijen aangetrokken leningen.
In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste volume- en stroomgegevens met betrekking tot de vaste financiering en de door de gemeente aan derden verstrekte financiering opgenomen:

Leningen portefeuille	Stand 01.01.2021	Vermeerdering	Aflossing	Stand 31.12.2021
Bedragen x € 1.000				
Leningen Opgenomen / Gelden (O/G)				
Vaste financiering	670.438		-48.892	621.546
Totaal leningen O/G	**670.438**	**0**	**-48.892**	**621.546**
Leningen Uitgaande / Gelden (U/G)				
Vaste leningen uitstaand	50.216	118	-7.586	42.748
Lening aan woningcorporatie:				
- Woningstichting Omnia	10		0	10
Totaal leningen U/G	**50.226**	**118**	**-7.586**	**42.758**

Kortlopende financiering

Bij de kortlopende financiering gaat het om het lenen van geld voor een periode van maximaal één jaar.
De gemeente trekt actief kasgeld aan op de geldmarkt, deels via geldmakelaars en deels rechtstreeks bij banken, ten behoeve van de financiering van de dagelijkse activiteiten. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de liquiditeitsprognose, de verwachting van de ontwikkelingen in inkomende en uitgaande kasstromen van de gemeente.
Daarnaast mag de gemeente bij de huisbank BNG, indien nodig, altijd nog rood staan, al is dat als gevolg van eisen van de Europese Centrale Bank wel aanzienlijk duurder dan kasgeldleningen. De aanwezigheid van deze achtervang geeft wel de zekerheid dat de gemeente altijd kan beschikken over voldoende kasgeld en aan de dagelijkse betalingsverplichtingen kan voldoen.
In 2021 heeft de gemeente Arnhem geen gebruik gemaakt van financiering met kasgeldleningen. De gemeente heeft het hele jaar over ruim voldoende liquide middelen beschikt.

Kasgeldlimiet

De wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) geeft concrete richtlijnen voor het beheersen van de renterisico's. De kasgeldlimiet is een wettelijke norm (plafond) voor de netto vlottende financiering (kortlopende financiering) van de gemeente. De bovengrens voor op te nemen kortlopende financieringsmiddelen is bij ministeriële regeling voor het jaar 2021 vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Het begrotingstotaal voor 2021 bedroeg bij vaststelling van de MJPB 2021 - 2024 door de gemeenteraad € 733 miljoen. De kasgeldlimiet voor het jaar 2021 bedroeg dus € 62,3 miljoen.
De kasgeldlimiet wordt als gemiddelde per kwartaal berekend. De gemeente Arnhem heeft het hele jaar 2021 over voldoende liquide beschikt en heeft dus in geen enkel kwartaal de kasgeldlimiet overschreden.

Schatkistbankieren

Sinds het najaar van 2013 zijn gemeenten en andere decentrale overheden verplicht tijdelijk overtollige middelen, die een vooraf bepaalde drempelwaarde te boven gaan, af te storten naar een rekening-courant bij het ministerie van Financiën, het schatkistbankieren. Halverwege 2021, per 1 juli, is de drempelwaarde verhoogd op aandringen van gemeenten en de VNG.
Voor de gemeente Arnhem bedroeg de drempelwaarde tot 1 juli 2021 € 4,2 miljoen en daarna € 10,5 miljoen. Deze verhoging, die betekent dat de gemeente een hoger banksaldo mag aanhouden, is in de praktijk door de banken teniet gedaan door hun besluit om over hoge positieve banksaldi de negatieve rente, die de ECB bij hen in rekening brengt, door te gaan berekenen aan rekeninghouders. De rente bij het schatkistbankieren is namelijk vastgelegd op 0%, dus is bij een negatieve rente schatkistbankieren voordeliger voor de gemeente.
De drempel wordt afgezet tegen het gemiddelde van de banksaldi van de gemeente in een kwartaal. Het banksaldo hoeft dus niet continu beneden de drempelwaarde te blijven. Een banksaldo boven de drempelwaarde kan binnen het kwartaal worden gecompenseerd met banksaldi, die lager zijn dan de drempelwaarde.
Gezien de genoemde ruime liquiditeit van de gemeente Arnhem gedurende het hele jaar 2021, heeft de gemeente in 2021 actief gebankierd bij de schatkist. De genoemde drempelwaarden voor schatkistbankieren zijn in 2021 in geen van de kwartalen overschreden.

Renterisiconorm

In de wet FIDO is een norm vastgesteld voor de risicobeoordeling van de rente op de langlopende financiering, de zogenaamde renterisiconorm. Deze norm geeft feitelijk aan voor welk deel van het begrotingstotaal de gemeente een zogenaamd renterisico mag lopen. Dit renterisico bestaat eruit dat bij een tussentijdse herziening van de rente of bij de noodzaak om een herfinanciering toe te passen de actuele marktrente kan zijn gestegen waardoor op de begroting hogere lasten moeten worden opgenomen. Voor 2021 was de renterisiconorm vastgesteld op 20% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting bij aanvang van het jaar.

In 2021 heeft de gemeente op de bestaande leningenportefeuille een bedrag van € 48,9 miljoen afgelost en is door partijen die een lening hebben van de gemeente € 10,2 miljoen afgelost. Per saldo heeft de gemeente voor een bedrag van € 38,7 miljoen schulden afgelost. Hier tegenover zijn geen nieuwe leningen aangetrokken en is voor € 118.000 een deelneming omgezet in een langlopende lening. Voor de berekening van de renterisiconorm wordt gekeken naar de laagste van òf de benodigde herfinanciering van de bestaande portefeuille òf de nieuw aangetrokken financiering gecorrigeerd voor nieuwe uitzettingen, wanneer die lager is.
Het gerealiseerde renterisico bedroeg -/- € 118.000, de omzetting van een deelneming in een lening.
De toegestane renterisiconorm was 20% van € 733 miljoen: € 146,7 miljoen. Het werkelijk gelopen renterisico is negatief, -/- 0 % van € 733 miljoen. De gemeente Arnhem is dus ook met betrekking tot de renterisiconorm ruim onder de wettelijke limiet gebleven.

Risicomanagement financiering

Voor wat betreft het risicomanagement financiering wordt onderscheid gemaakt tussen:

- de eigen gemeentelijke financieringsbehoefte;
- de financiering van de sociale woningbouw;
- de financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen;
- overige risico's.

Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte

Bij de eigen gemeentelijke financieringsbehoefte gaat het om de financiering van alle investeringen die worden gedaan door de gemeente Arnhem. Deze financiering vindt plaats door middel van eigen en vreemd vermogen. Als eigen financieringsmiddel worden de reserves en voorzieningen ingezet. Vreemd vermogen wordt aangetrokken in de vorm van langlopende leningen, zowel onderhands (bijvoorbeeld van banken) als in de vorm van MTN's (Medium Term Notes, een soort obligaties). De rentekosten van financiering van gemeentelijke investeringen en projecten worden doorberekend in de vorm van een zogenaamde omslagrente: een gemiddelde van de rentes van aangetrokken geldleningen en andere kosten van de treasuryfunctie. In 2021 bedroeg de omslagrente 1,7%.
De rente op de kapitaalmarkt is de afgelopen jaren sterk gedaald, maar heeft in 2022 weer een stijgende lijn ingezet. Desondanks is de rentestand nog steeds erg laag, wat betekent dat de omslagrente in de komende jaren verder verlaagd moet worden doordat relatief dure leningen (rente tot 3,2%) zullen worden afgelost en met goedkope leningen worden geherfinancierd. Voor de treasuryfunctie is het een uitdaging ervoor te zorgen dat door de juiste financieringsbeslissingen te nemen de gemeente kan blijven rekenen met een meerjarig stabiele omslagrente ondanks de krappe marges waarbinnen deze vastgesteld moet worden.
Het risico van rentefluctuaties is opgenomen in het gemeentelijke risicoprofiel, dat wordt gedekt door de weerstandscapaciteit. De gemeente Arnhem beschouwt rentefluctuaties als een normaal bedrijfsvoeringsrisico, dat geen speciale positie vraagt.

Financiering van de sociale woningbouw

Op het gebied van de financiering van de sociale woningbouw speelt de gemeente al jaren geen actieve rol meer. Deze rol is overgenomen door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW), dat goedkope leningen door corporaties garandeert.
Per 31/12/2021 bedraagt de schuld van één corporatie aan de gemeente Arnhem nog maar € 8.800. Vergeleken met de stand van € 248 miljoen per 1/1/2010 mag gesteld worden dat het risico uit hoofde van leningen voor sociale woningbouw volledig is verdwenen.
De gemeente is achtervang voor door het WSW gewaarborgde leningen, maar dit risico is veel kleiner dan wanneer de gemeente zelf borg staat voor de leningen of deze zelf heeft verstrekt.
Wanneer het WSW de achtervang aanspreekt (wat overigens nog nooit is gebeurd) moet de gemeente een renteloze lening ter beschikking stellen. Die lening wordt terugbetaald, zoals normaal is bij leningen. Het risico betreft dus alleen de rente over een dergelijke lening, die de gemeente natuurlijk wel zelf moet betalen aan de verstrekker van het geld. Voor de hoofdsom zal de gemeente niet worden aangesproken.

Financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen

Bij de financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen en derden gaat het om activiteiten die passen binnen het beleid van de gemeente Arnhem. De gemeente heeft hierbij gekozen voor een terughoudend beleid. Slechts in bijzondere gevallen en soms als voortzetting van een bestaande relatie verstrekt de gemeente leningen aan derde partijen.
Het risico is aanwezig dat een instelling niet aan de contractuele verplichting van betaling van rente en/of aflossing kan voldoen. Dit probleem wordt in eerste instantie ('aan de voorkant') beheerst door financiering te bieden die het best past bij de financiële mogelijkheden van de instelling. Voor het geval er toch problemen mochten ontstaan eist de gemeente garanties en/of waarborgen, bijvoorbeeld het recht van 1e hypotheek of pandrecht. Ook wordt bij leningen aan instellingen/derden een risico-opslag van (als regel) 0,1% op de te betalen rente gehanteerd. De risico’s zelf zijn, net als de risico’s van rentefluctuaties, ondergebracht in het gemeentelijk risicoprofiel.

Overige risico's

Conform de wettelijke voorschriften en de kaderstelling vanuit het treasurystatuut trekt de gemeente alleen leningen aan in euro’s. Beleggen van middelen is niet aan de orde vanwege de verplichting om overtollige middelen aan te houden in de schatkist van het Ministerie van Financiën (schatkistbankieren). Er is binnen de gemeente Arnhem dus geen sprake van valutarisico of koersrisico.

Resultaten van de activiteit treasury

De primaire doelstelling van de treasury is een goede financiering van de gemeentelijke organisatie tegen zo laag mogelijke kosten, waarbij rekening moet worden gehouden met wettelijke voorschriften en beperkingen. Tevens is het van belang rekening te houden met gevolgen in de toekomst van financieringsbeslissingen. Dit vereist alert reageren op ontwikkelingen in de financiële markten in het kader van een meerjarig financieringsbeleid.

Het resultaat 2021 op de financieringsfunctie is als volgt opgebouwd:

Programma	Financiering	Bedrag	V/N
Bedragen x € 1.000			
S00	Vaste en vlottende financiering	2.035	V
S00	Financiering woningbouw en volkshuisvesting	0	
S00	Dividend BNG en verkoop aandelen Facility Point	1.163	V
Totaal Resultaat		**3.198**	**V**

Afgezet tegen het begrote resultaat in de MJPB voor 2021 van € 2,108 miljoen is sprake van een voordelig resultaat van € 1,091 miljoen. Dit resultaat wordt als volgt verklaard:

Programma	Financiering	Bedrag	V/N
Bedragen x € 1.000			
	Resultaat ten opzichte van de MJPB		
S00	Vaste en vlottende financiering	1.091	V
S00	Financiering woningbouw en volkshuisvesting		
S00	Dividend BNG en verkoop aandelen Facility Point	0	V
Totaal Resultaat		**1.091**	**V**

Het resultaat op de financiering wordt voor € 498.000 verklaard door de vlottende financiering. Zoals hiervoor aangegeven heeft de gemeente Arnhem in 2021 geen gebruik gemaakt van vlottende financiering, waardoor de hiervoor begrote kosten niet gemaakt zijn.
In de vaste financiering is een voordeel gerealiseerd ten opzichte van de begroting van € 592.000 omdat geen nieuwe leningen zijn aangetrokken. Er zijn dus minder rentekosten gemaakt dan begroot.

De economie en ontwikkelingen in de rente

In 2021 is de economie wereldwijd opgeveerd na de forse knauw als gevolg van de beperkende maatregelen van overheden om covid-19 het hoofd te bieden. Het aantrekken van de economie heeft niet geleid tot stijgende rentes op de kapitaalmarkt, wat eigenlijk wel verwacht mocht worden volgens gangbare economische theorieën. Redenen daarvoor waren de grote hoeveelheid beschikbaar kapitaal onder andere als gevolg van opgebouwde pensioenreserves en de opkoopprogramma's van vooral staatsobligaties door de ECB en de FED. Toch is aan het eind van 2021 en in het begin van 2022 de rente gestegen als reactie op de ineens ongekend hoge inflatie, veroorzaakt door hoge energieprijzen en oplopende vrachtkosten wereldwijd.

Verwacht mag worden dat de rente voorlopig niet zal dalen. De verwachtingen zijn dat de inflatie zal afzwakken, maar door een afbouw van de opkoopprogramma's van obligaties door de centrale banken zal de toestroom van nieuw kapitaal naar de kapitaalmarkt geleidelijk afnemen (wat zal leiden tot hogere prijzen, dus rente). Tegelijkertijd zullen beleggers een rendement verlangen waarin de inflatie is verwerkt, een inflatie die zich jarenlang rond de 0% heeft begeven en nu op een hoog niveau ligt en voorlopig niet meer zal dalen naar het oude niveau.
In jaarverslag 2020 schreven we nog: "*De rente ligt inmiddels op een hoger niveau dan we in heel 2020 gewend waren en zal uiteindelijk nog wel naar hogere niveaus stijgen, maar het moment waarop de rente daadwerkelijk hoger wordt kan niemand voorspellen*." Eind 2021, begin 2022 heeft de rente een kleine sprong gemaakt en we mogen stellen dat het niet te voorspellen moment zich heeft voorgedaan.

Voor de financieringsfunctie is het zaak om alert te blijven op verdere ontwikkelingen. De gemeente is erbij gebaat activiteiten zo goedkoop mogelijk en toch veilig te kunnen financieren, wat betekent dat we de huidige (nog steeds lage) rente lang in de boeken willen houden door leningen met lange looptijden af te sluiten. Daarnaast is het zaak om een open oog te houden voor de economische en financiële ontwikkelingen. Met een verdere geleidelijke stijging van de rente is in meerjarig kader rekening gehouden. De uitdaging van een eventuele snelle stijging van de rente kan het hoofd geboden worden door bij nieuwe leningen te kiezen voor

kortere looptijden (waar een lagere rente bij hoort), waar dan wel een hoger risico aan hangt omdat leningen met een kortere looptijd eerder moeten worden afgelost en geherfinancierd moeten worden met nieuwe leningen tegen het dan geldende rentepercentage, een percentage dat we nu nog niet kennen.

Bedrijfsvoering

We zijn een organisatie die midden in de samenleving staat, in verbinding is met de stad en een afspiegeling van de stad wil zijn. De gemeentelijke bedrijfsvoering verandert mee met de eisen die worden gesteld door de samenleving, het bestuur, de raad en onze eigen professionaliteit.

Corona

We werken thuis….deze ingrijpende verandering vond plaats op 16 maart 2020. Vanaf dat moment was het devies om vooral thuis te werken; letterlijk van de één op de andere dag moest dit in praktijk worden gebracht. Op een honderdtal medewerkers binnen de kritische processen na, werden thuiswerkplekken ingericht, ICT-middelen beschikbaar gesteld, telefonische bereikbaarheid georganiseerd, kinderen thuis opgevangen (en les gegeven), aangepaste werkafspraken gemaakt en burgers geïnformeerd. De eerste "intelligente lockdown" was een feit. Inmiddels zijn wij bijna twee jaar verder en gaan we langzaam over naar een nieuwe situatie. De maatregelen zijn versoepeld en iets van het oude normaal wordt merk- en voelbaar.
Toch is de vanzelfsprekendheid dat we altijd ‘naar kantoor komen om te werken’ voltooid verleden tijd. Het kantoor wordt meer een ontmoetingsplek voor veel van de medewerkers en je werkt daar waar je dat het beste kunt doen. Het gedachtegoed van hybride werken.

Door corona zijn veel fysieke activiteiten uitgesteld of online georganiseerd. In de zomerperiode waren er mogelijkheden om toch evenementen fysiek te kunnen organiseren. Belangrijke evenementen dit jaar waren de Diversity week en de week van het hybride werken. Beide evenementen kende een hybride aanbod. Beide evenementen kenden ook een zeer goede opkomst.

Gemeentelijke huisvesting
Er zijn onderzoeken gedaan naar mogelijke en noodzakelijke veranderingen in de huisvesting van de gemeente Arnhem. Zo zijn bijvoorbeeld studies gedaan naar uitbreiding van het stadhuis, met als oogmerk om de ambtelijke organisatie daar te concentreren en de huur van het stadskantoor te kunnen beëindigen of beperken. Uiteindelijk is besloten om die optie niet verder uit werken en een plan B te ontwikkelen. Dat plan B krijgt een bredere scope, omdat we daarin actuele ontwikkelingen rond hybride werken en samen werken in de wijken mee willen nemen.

Personeel en organisatie

Inclusief Arnhem
In de bestuursopdracht 2021-2026 is uitgesproken dat Arnhem een inclusieve werkgever wil zijn. Arnhem heeft behoefte aan verschillende perspectieven, achtergronden en inzichten om onze doe- en denkkracht te kunnen vergroten. Hierdoor kunnen we de opgaven van de stad beter aan, kunnen we effectiever onze diensten verlenen en zijn we meer toekomstbestendig. We willen dat alle inwoners zich herkennen in de gemeente en zich als klant, burger en partner welkom voelen bij de organisatie en het bestuur.

Daarnaast willen we door potentiële werknemers als aantrekkelijke werkgever worden gezien. Dit is nog meer van belang gezien de huidige krappe arbeidsmarkt. Ook willen we toewerken naar een inclusieve cultuur als norm. Inclusie is een manier van met elkaar omgaan die noodzakelijk is om tot de beste resultaten te komen. In een inclusieve werkomgeving komen alle (toekomstige) werknemers tot hun recht. We willen een organisatie zijn waar we respect voor elkaar hebben en ruimte bieden aan eenieder zodat je mag zijn wie je bent. Een organisatie waar je de ruimte hebt om je te uiten en ideeën in te brengen. Dit vraagt om een cultuur waar onze medewerkers zich in een veilige omgeving openstellen voor elkaar en ruimte is voor verschillen. Een cultuur waarin gelijkwaardigheid het uitgangspunt is. Dit vraagt bewustwording en gedragsverandering van iedereen in de dagelijkse omgang.

Hiertoe is in 2021 een kwartiermaker Diversiteit en Inclusie aangetrokken, is een actieplan opgesteld, is de Diversity week georganiseerd en zetten wij sterk in op inclusief werven. De training 'selecteren zonder vooroordelen' is belangrijk om inclusief te werven. Een groot gedeelte van de leidinggevenden heeft deze training inmiddels gevolgd.
Arnhem maakt gebruik van de Barometer Culturele Diversiteit van het CBS en van de Nederlandse Inclusiviteitsmonitor, hiermee heeft de organisatie zicht op de ontwikkelingen. Middels de raadsbrief van 21 december 2021 (zaaknummer 626648) is de raad geïnformeerd over de meest actuele ontwikkelingen.

Verzuim en vitaliteit
Het ziekteverzuim is in 2021 beïnvloed door de coronapandemie. Door het (verplicht) thuiswerken is in algemene zin een daling te zien in het verzuimpercentage. Over heel 2021 is het verzuim binnen de Gemeente Arnhem

uitgekomen op 5,73 % en is daarmee ondanks de coronapandemie niet veel gewijzigd ten opzichte van het jaar ervoor. In het laatste kwartaal van 2021 was een stijging te zien van het verzuim – overigens een landelijke trend – welke is te linken is aan COVID-19; enerzijds door het toegenomen aantal besmettingen, maar anderzijds ook door toegenomen klachten als gevolg van het langdurig thuiswerken. Denk hierbij aan minder verbinding, sociaal isolement en intensief beeldschermwerk.

De meldingsfrequentie binnen de gemeente Arnhem is gemiddeld erg laag. Dit is niet nieuw: het verzuim wordt voor het grootste gedeelte verklaard door het (zeer) lange verzuim. Om dit te verlagen is triage - uitgevoerd door de arbodienstverlener - ingevoerd om het risico op langdurige uitval eerder in beeld te krijgen en tijdig effectieve interventies in te kunnen zetten. Ook zal de functie van casemanager/re-integratieadviseur worden ingevoerd ter ondersteuning. Het brede doel is om hiermee te voorkomen dat verzuim langer duurt dan nodig en om ervoor te zorgen dat voldaan wordt aan de eisen van Wet Verbetering Poortwachter. Gedurende 2021 is hier al een start mee gemaakt en zijn bijvoorbeeld ook de SMT's (periodiek overleg met de bedrijfsarts) geïntroduceerd.

Kerngegevens personeel

In onderstaand overzicht is de ontwikkeling van het aantal fte's bestuurlijk en ambtelijk opgenomen. De begrote formatie is gestegen naar 992 fte in 2021.

Totaal aantal FTE Arnhem	Realisatie Bezetting 2019	Realisatie Bezetting 2020	Begroting Formatie 2021	Realisatie Bezetting 2021
Bestuur	49	46	46	46
Aantal FTE Raad	42	39	39	39
Aantal FTE College B&W	7	7	7	7
Personeel	908	949	992	997
Aantal FTE ambtelijke organisatie formatie	908	949	992	997
Totaal aantal FTE gemeente Arnhem	**957**	**995**	**1.038**	**1.043**

Zowel in de formatie als in de begrote personeelslasten is in 2021 rekening gehouden met de incidentele dekking voor de ontstane scheefgroei tussen formatie en bezetting binnen het cluster Strategie, Beleid en Regie (SBR). Dit verklaart in belangrijke mate de stijging van de formatie naar 992 fte in 2021.
Genoemde evenwichtigheid tussen formatie en bezetting binnen SBR heeft ertoe geleid dat een externe doorlichting is uitgevoerd. Daarbij zijn opgaven en bezetting in onderlinge verhouding beoordeeld en, daar waar mogelijk, vergeleken met andere gemeenten. De doorlichting is inmiddels afgerond; de uitkomsten moeten worden vertaald naar keuzes die betrekking hebben op opgaven, ambities en noodzakelijke beleidscapaciteit.
Het uiteindelijke resultaat op de totale personele lasten en baten is € 380.000 negatief. In dit resultaat zijn betrokken de afwijkingen op de loonsom, de inhuur, de kosten voor voormalige medewerkers rekening houdend met reeds gevormde voorzieningen, de emolumenten en de opbrengsten voor personeel. De opbrengsten uit personeel worden gerealiseerd vanuit externe partijen.

	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000				
Aantal FTE ambtelijke organisatie	***949***	***992***	***997***	***-5***
Personeel	72.806	80.981	78.170	2.811
Inhuur gedekt uit loonsom	3.374	3.972	4.014	-42
Totaal loonsom	**76.180**	**84.954**	**82.184**	**2.770**
Inhuur gedekt uit overige middelen	11.590	15.851	18.917	-3.067
Totaal inhuur uit overige middelen	**11.590**	**15.851**	**18.917**	**-3.067**
Voormalig personeel	1.177	778	897	-119
Dekking uit voorziening	-885	-311	-347	35
Totaal voormalig personeel	**292**	**467**	**550**	**-84**
Saldo personeelsbudget	**88.061**	**101.271**	**101.651**	**-380**

De totale inhuur over 2021 bedraagt € 22,9 miljoen. De kosten voor inhuur laten de afgelopen jaren een stijgende lijn zien. De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

- Als gevolg van de krappe arbeidsmarkt zien wij dat vacatures langer open staan. Om de continuïteit te kunnen waarborgen wordt tijdelijk ingehuurd. Dit zien wij niet alleen bij IT- of financefuncties, maar inmiddels veel breder.
- Een tweede oorzaak zijn de vaak incidentele versnellingsmiddelen om doelen en / of projecten te realiseren. Deze versnellingsgelden onder andere als gevolg van de coronapandemie (Arnhemse herstelagenda), maar ook vanuit de Rijksoverheid zijn veelal incidenteel van aard. Het is niet logisch om hiervoor vaste medewerkers aan te trekken en derhalve worden hiervoor extern ingehuurd.

Inhuur externen	2018	2019	2020	2021
Bedragen x € 1.000				
Begroot	9.033	11.409	11.320	19.823
Realisatie	10.388	14.303	14.963	22.931
Afwijking	**-1.355**	**-2.894**	**-3.644**	**-3.108**

Informatie en automatisering

Uitbreiding digitale dienstverlening

Er is verder gewerkt aan het verbeteren van processen om de dienstverlening aan inwoners te verbeteren. Ook is een begin gemaakt aan het beschikbaar maken van meer onlinediensten, onder andere bij Werk en Inkomen. Om beter inzicht te hebben in de beleving van de inwoners en beter te kunnen sturen op de kwaliteit van de dienstverlening is gestart met een continu klanttevredenheidsonderzoek. Dit zal continue verbetering en jaarlijkse rapportage aan de raad hierover mogelijk maken. Er is op alle onderwerpen veel samengewerkt met De Connectie.

De Omgevingswet is opnieuw uitgesteld. De voorbereiding van het Digitaal Stelsel Omgevingswet kent nog de nodige knelpunten, Arnhem is hier continu nauw op aangesloten. Zodra de Omgevingswet in werking treedt, kan Arnhem volgens de op dat moment geldende normen aansluiten.

Wat betreft het op orde brengen van de informatievoorziening op het gebied van het archief en informatiebeheer zijn er in 2021 minder stappen gezet dan gehoopt, onder andere door veel wisselingen in bemensing en gebrek aan expertises. Er wordt op dit moment een meerjarig verbeterplan voorbereid, de raad zal hier via de toezichtsverslagen van het Gelders Archief van op de hoogte worden gehouden. Afgezien van een aantal kleine restpunten, is de digitale dienstverlening rondom Diftar afgebouwd. De voorbereidingen van een online makelpunt

voor sociaal maatschappelijk vastgoed zijn gedaan, dit komt in het eerste kwartaal 2022 live voor inwoners en ondernemers. In dat kwartaal wordt ook een website opgeleverd waarop alle kunstwerken in de openbare ruimte te vinden zijn.

Informatiegestuurde organisatie
Om informatiegestuurd werken duurzaam te borgen in de organisatie zijn analyseteams ingericht en is een team van data-ontwikkelaars opgezet. Daarnaast is de monitor op Zorg Dichterbij verder doorontwikkeld, is er voor Doorbraak naar werk een monitor vormgegeven en is er voor wijkveiligheid en dienstverlening een start gemaakt voor een monitor. Ook is er met het programma Mobiliteit een proces doorlopen om te komen tot meetbare doelen. Met de HAN is een convenant gesloten om samen te werken op data-analyse, mixed reality en 3D en inclusie en diversiteit, om met meer continuïteit van samenwerking kennis te delen en ontwikkelen.
In 2021 is veel tijd gestoken in het verbeteren van het proces rondom de WOB en het actief openbaar maken van de data. Dit heeft ertoe geleid dat er minder datasets zijn gepubliceerd dan gepland maar het biedt mogelijkheden dit beter te gaan doen. Hierover is de raad in december 2021 met een raadsbrief geïnformeerd. Arnhem participeert in de VNG-werkgroep rondom de nieuwe Wet Open Overheid (WOO) om goed voorbereid te zijn op de nieuwe wet.

Modernisering werkplek
Alle medewerkers van de gemeente hebben een laptop en bijna alle medewerkers hebben een smartphone van de gemeente. We nemen afscheid van de vaste desktops op de bureaus; de laptop is met een docking station op kantoor te gebruiken met een beeldscherm, toetsenbord en muis. Dit betekent dat alle medewerkers op een veilige manier plaatsonafhankeljik kunnen werken, ook de medewerkers die vanwege de zwaarte van applicaties met speciale zwaardere apparatuur alleen op kantoor konden werken. De mogelijkheden om online samen te werken zijn uitgebreid en meer uitbreiding is in voorbereiding voor de eerste helft van 2022. Samen met ICT De Connectie zijn de werkplekken van Arnhem, Renkum, Rheden en De Connectie geharmoniseerd. Dit project vraagt ook capaciteit van gemeente Arnhem en loopt nog in 2022 door: alle applicaties worden gemigreerd van de oude naar de nieuwe omgeving. Dit zal ervoor zorgen dat ICT efficiënter kan werken, wat ruimte biedt voor focus op kwaliteit en innovatie. Het legt de basis om in de regio verder te harmoniseren en als regio de doelen van De Connectie te behalen. Het nieuwe intranet is opgeleverd, waarop meer ruimte is voor interactie, kennisdeling en samenwerking.
Er zijn meer ruimtes ingericht voor hybride vergaderen en er wordt in 2022 gekeken naar verdere uitbreiding hiervan. Het faciliteren met ICT-middelen van werknemers thuis is in voorbereiding. Dit zijn een beeldscherm, toetsenbord, muis en kabels om de laptop met het beeldscherm te verbinden, zodat mensen op maat hun werkplek kunnen inrichten, waarmee de werkplek thuis zoveel mogelijk gelijkwaardig kan zijn aan die op kantoor.

Informatieveiligheid, privacy & auditing
In 2021 zijn verdere stappen gezet om de informatieveiligheid en privacybescherming in de organisatie te verhogen. Op gebied van bewustwording is er in de gemeente een grootschalig medewerkersonderzoek gedaan naar de mate van bewustzijn op gebied van informatieveiligheid en privacy. Er is een start gemaakt om de resultaten en aanbevelingen uit dit onderzoek verder te verwerken. Dit zal in 2022 doorlopen. Tevens is er gestart met de voorbereidingen voor Europese aanbestedingen voor een ISMS systeem (information security management system) en middelen om bewustzijn te vergroten (bijvoorbeeld e-learnings en phishing testen). Deze aanbestedingen worden samen met de regio opgepakt.
De rol van CISO (chief information security officer) is door personele wijzigingen niet het gehele jaar vervuld geweest. Dit heeft geleid tot vertraging in onder andere de implementatie van de Baseline Informatieveiligheid Overheid. Sinds september is er weer een CISO in dienst en worden stappen gezet om de basis op orde te maken. In de jaarlijkse ENSIA (eenduidige normatiek single information audit) zelfevaluatie blijkt dat er binnen Arnhem verbetering nodig is. Naast de benodigde verbetering, is ook gekeken naar welke ambities Arnhem heeft op gebied van informatieveiligheid en privacy. Gezien de importantie van dit onderwerp zal over 2022 richting de raad een uitgebreidere verantwoording rondom informatieveiligheid en privacy volgen.

Financiën en control
De afdeling Financiën en Control werkt aan de hand van een Visiedocument dat in het voorjaar van 2020 is opgesteld. In relatie tot dat visiedocument zijn op verschillende terreinen verbeteringen gerealiseerd. Zo is succesvol invulling gegeven aan de noodzakelijke inhaalslag in het financieel beleidskader. Op diverse terreinen is beleid geactualiseerd of (opnieuw) geformuleerd. Daarnaast zijn we op fiscaal gebied beter in control. Een langslepend loonheffingsonderzoek is afgerond. Het onderzoek heeft tot een naheffing geleid, maar zorgde ook voor verbetering doordat bevindingen direct werden vertaald naar aanpassingen in processen.

Ook zijn in samenwerking met Informatie opnieuw stappen gezet op het gebied van informatievoorziening, met name in de vorm van het ontwikkelen van nieuwe dashboards en rapportages. De beheersbaarheid van onze financiële administratie en processen is vergroot, bijvoorbeeld door verdere stappen in soft closure (het tussentijds afsluiten van onze administratie zodat deze actueel is, afwijkingen eerder zichtbaar worden en hierop kan worden bijgestuurd) en het verbeteren van het inkoop- en betaalproces door het terugbrengen van het aantal medewerkers dat belast is met het coderen van facturen.

De boardletter 2021 van onze accountant gaf een positief beeld: een aantal bevindingen vanuit het verleden is (gedeeltelijk) opgelost terwijl de interimcontrole niet heeft geleid tot nieuwe bevindingen.

Op het gebied van innovatie is in 2021 een pilot op het gebied van Robot Process Automation (RPA) afgerond. In deze pilot is een drietal robots ontwikkeld die routinematige, veelal administratieve handelingen overnemen. Hoewel dit initiatief positieve bevindingen en energie opleverde, is na een evaluatie besloten om vooralsnog een pas op de plaats te maken. De verhouding tussen investeringen en opbrengsten is nog (te) mager. Door eerst processen te verbeteren en deze vervolgens mogelijk in nieuwe RPA initiatieven te vertalen, wordt deze verhouding positiever, zo is de verwachting.

Auditing en risicomanagement

De paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen is de belangrijkste plek waarin op de ontwikkelingen rond risicomanagement wordt ingegaan. Ter aanvulling hierop in deze paragraaf het volgende. In 2020 zijn na overleg met de auditcommissie in de raadsbrief van 5 oktober afspraken vastgelegd over grote risicovolle projecten. De raad wordt over dit soort projecten aanvullend geïnformeerd. Daarnaast wordt voor deze projecten een onafhankelijke risicoanalyse uitgevoerd. Binnen de ambtelijke organisatie is verder gewerkt om de uitvoering van deze afspraken mogelijk te maken. Zo zijn de spelregels voor projectmatig werken binnen de gemeente geïnventariseerd. Ook is een uitvraag gedaan voor welke projecten deze spelregels van toepassing zijn.
Aan de verdere ontwikkeling en verbetering van de kwaliteit van risicomanagement binnen de gemeente Arnhem is verder gewerkt op basis van een intern werkplan. Bij de opstelling van dit werkplan is ook gebruik gemaakt van de expertise die door risicomanagers van een aantal grote steden onderling wordt gedeeld.
Als onderdeel van het gemeentelijke risicomanagement is de vinger aan de pols gehouden rondom de gevolgen van corona en verschenen de zogenaamde impactanalyses. In het gemeentelijk risicoprofiel is rekening gehouden met de mogelijke onzekerheden ten aanzien van corona.
Corona heeft wel het geven van trainingen over de risicomanagement binnen de gemeentelijke organisatie bemoeilijkt. Live trainingen konden in beperkte mate worden gegeven. Sommige trainingen zijn verschoven naar 2022.
Naar aanleiding van vragen van de raad verscheen de raadsbrief over ‘Aanpak artikel 213a onderzoeken, zero based opbouwen programma’s en onderzoek volgens methode Duisenberg’. Hierin is uitgelegd hoe het college voornemens is om met onderzoeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid op basis van artikel 213a van de gemeentewet om te gaan. In de raadsbrief is aangegeven dat het college voornemens is om in deze paragraaf bij de begroting dit soort onderzoeken aan te kondigen en in het jaarverslag hierop terug te blikken. Aangekondigd is de afspraken hierover in de verordening Financieel beleid en beheer op te nemen.

Rechtmatigheid en financial audits

De financial audits worden in het kader van de jaarrekening uitgevoerd door de externe accountant. Ter ondersteuning hiervan voert de gemeente interne controles (IC) uit zoals opgenomen in het IC-plan. In het IC-plan wordt rekening gehouden met het toekomstig invoeren van de rechtmatigheidsverklaring die het college van B&W gaat afgeven. Hiervoor worden de werkwijzen aangescherpt in afstemming met de externe accountant.

In 2021 is 'proefgedraaid' met de rechtmatigheidsverantwoording. Dit betekent dat de interne audits zijn uitgevoerd alsof in 2021 al een rechtmatigheidsverantwoording door het college afgegeven had moeten worden. Op deze wijze zijn leerpunten aan de orde gekomen die in komende jaren - wanneer de rechtmatigheidsverantwoording mogelijk wel daadwerkelijk afgegeven moet worden door het college - opgelost kunnen worden.

Uit de uitgevoerde audits in 2021 zijn geen onrechtmatigheden geconstateerd boven de gestelde rapportagegrenzen, met uitzondering van onzekerheden in het sociaal domein als gevolg van de verstrekte gelden voor het persoonsgebonden budget, welke ook onderdeel zijn van het oordeel van de accountant.

Juridische zaken

De afgelopen jaren is de aandacht en inzet op het beleidsterrein openbare orde en veiligheid enorm toegenomen. Dat hangt samen met maatschappelijke ontwikkelingen en met keuzes zoals die bijvoorbeeld naar aanleiding van het rekenkamerrapport 'De wet van de stimulerende achterstand' zijn gemaakt. Dit beleidsterrein vraagt onverminderd veel inzet en capaciteit van de afdeling juridische zaken, niet in de laatste plaats vanwege de voorbereidingen voor de deelname aan het Experiment gesloten coffeeshopketen (wietexperiment) waar mogelijk in 2022 een begin mee wordt gemaakt.

Opnieuw is de invoering van de Omgevingswet uitgesteld, maar in het afgelopen jaar zijn in samenwerking met de betrokken beleidsafdelingen en met ICT stappen gezet om, wanneer de wet in werking treedt, goed voorbereid te zijn. Ook de energietransitie en ondersteuning van wijkinitiatieven hebben de nodige aandacht gevraagd en gekregen.

Juridische zaken heeft de organisatie en het bestuur ook op andere, diverse terreinen van advies voorzien. Daarbij is vaak sprake van directe samenwerking met andere onderdelen van de organisatie, om zo het bestuur zoveel als mogelijk integraal te kunnen adviseren. In de communicatie zet juridische zaken steeds meer in op de inzet van Heldere Taal, waarbij het taalgebruik wordt afgestemd op de ontvanger.

Lokaal, sociaal, duurzaam en circulair inkopen en aanbesteden

Er vindt momenteel een project plaats omtrent de doorontwikkeling van het inkoopproces. Doel hiervan is om een geaccepteerde en hanteerbare werkwijze te ontwikkelen die er toe bijdraagt dat de resultaten op lokaal, sociaal en circulair/duurzaam inkopen geoptimaliseerd worden. We willen meer circulariteit en energie- en klimaatneutraliteit in onze inkoop en aanbestedingen. We willen lokale ondernemers een eerlijke kans geven om diensten en producten te leveren. En we stimuleren opdrachtnemers om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen, door resultaten op dit gebied op te nemen in het aanbestedingscontract. Daarmee wordt bijgedragen aan de gestelde maatschappelijke ambities van de gemeente.
Ook ontstaat eerder inzicht in toekomstige inkooptrajecten; zodoende kan er gestuurd worden op de maatschappelijke thema's. Dit heeft als bijkomend voordeel dat door dit eerdere inzicht ook (financiële) rechtmatigheidsrisico's eerder in beeld komen en beperkt kunnen worden.

Communicatie

Als gemeente willen we dat onze communicatie toegankelijk, begrijpelijk en inclusief is. We investeren daarin langs drie lijnen: Schrijven in begrijpelijke taal, toegankelijke gemeentelijke websites en communicatie waarin Arnhemmers met een migratieachtergrond, een LHBTIQ+ identiteit of een beperking zich herkennen en erkend voelen.

Begrijpelijke taal

In februari ondertekenden we de 'Direct Duidelijk Deal' met het ministerie van Binnenlandse Zaken. Daarna zijn we begonnen met het trainen van onze medewerkers in schrijven op B1-niveau (90 personen in 2021) en het coachen daarin (18 personen). Brieven zijn herschreven en er is een lezerspanel opgezet. Daarin zitten 130 Arnhemmers die feedback geven op onze teksten.

Toegankelijke websites

Sinds 2020 moeten overheidswebsites en -apps voldoen aan wettelijke toegankelijkheidseisen. In 2021 inventariseerden we onze sites en apps en troffen we voorbereidingen om de toegankelijkheid te verbeteren. Het betreft hier deels eigen websites, deels websites van verbonden partijen en soms ook van contractpartijen waaraan wij werkzaamheden hebben uitbesteed. Richting verbonden partijen en contractpartijen kan de gemeente sturen op basis van af te sluiten contracten. Op de eigen websites heeft de gemeente directe invloed. De gemeentelijke website is als voorloper onderzocht en aan de verbetervoorstellen die daaruit voortkwamen, hebben we het afgelopen jaar gewerkt. Voor de overige gemeentelijke websites is er een project gestart om ook daar de toegankelijkheid op het juiste niveau te brengen. Het project loopt tot 2022/2023.

Herkennen en erkend voelen

We willen weten of en in hoeverre Arnhemmers met een migratieachtergrond, een LHBTIQ+ identiteit of een beperking zich herkennen en erkend voelen in onze communicatie. Wat doen we goed? Wat kan beter of moet anders? We gaven Instituut Verwey-Jonker opdracht om ons, op basis van wetenschappelijke kennis én gesprekken met Arnhemmers, inzicht en aanknopingspunten te bieden. Het onderzoek is najaar 2021 gestart en in mei 2022 verwachten we de uitkomsten.

Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in diverse rechtsvormen zowel publiek als privaat. Wanneer de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij. Samenwerking met andere partijen is een manier om publieke taken uit te voeren, die bijdragen aan het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen. Deelnemingen in andere partijen brengen risico's met zich mee zowel bestuurlijk, maatschappelijk als financieel.

Verbonden partijen twee gemeentelijke rollen

De gemeente vervult twee rollen richting de verbonden partijen: de rol van eigenaar en de rol van opdrachtgever. Tussen beide rollen en de belangen die daaruit voortvloeien, kan een spanningsveld bestaan.

In de eigenaarsrol beslist de gemeente over de oprichting, de missie, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verbonden partij. Het gemeentebestuur is mede eigenaar van de verbonden partij en draagt bestuurlijke verantwoordelijkheid (de gemeente neemt deel aan het bestuur). De eigenaarsrol richt zich vooral op de continuïteit en de levensvatbaarheid van de (samenwerkings)organisatie.

De gemeente is ook opdrachtgever van de verbonden partij. De verbonden partij levert diensten of producten of is uitvoerder van gemeentelijk beleid. Veelal in de vorm van een basispakket dat door alle deelnemers in de samenwerking wordt afgenomen, met daarnaast een aanvullend pakket dat voor afzonderlijke deelnemers op maat wordt afgesproken.

Het financieel belang is gekoppeld aan beide rollen. Als opdrachtgever heeft de gemeente belang bij een zo goed mogelijke prijs-/kwaliteitsverhouding voor de afgesproken dienstverlening en deze moet passen binnen de kaders van de gemeentebegroting. Als eigenaar draagt de gemeente het 'ondernemersrisico' van de samenwerking. Als de financiële resultaten tegenvallen, zal de gemeente de tekorten moeten aanvullen.

Actuele kaders

Kadernota verbonden partijen gemeente Arnhem

In 2016 is de visie van de gemeente Arnhem op de verbonden partijen vastgelegd in de kadernota verbonden partijen 2016 gemeente Arnhem, met daarin uitvoeringsrichtlijnen over de wijze van sturen en beheersen. Uitgangspunt is om hierbij uit te gaan van een risicogerichte aanpak, onder andere door het instellen van een governance code en het toepassen van een 'risicokompas'.

BBV-Notitie verbonden partijen

Ook de Notitie verbonden partijen van de Commissie BBV uit oktober 2016 geeft verplichte en aanbevolen kaders ten aanzien van verbonden partijen. In deze notitie wordt uiteengezet wanneer sprake is van een financieel en bestuurlijk belang. Van een financieel belang is sprake als de gemeente de middelen zoals vermogen of leningen, die aan een partij ter beschikking zijn gesteld, niet terugkrijgt bij faillissement van die partij of indien financiële problemen bij de derde partij kunnen worden verhaald bij de gemeente. Bij een bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap van de gemeente in een derde partij, hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat ze via aandelen mee kan stemmen.

Wet gemeenschappelijke regeling

Een ander extern kader betreft de Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr). In 2020 is door de minister van Binnenlandse zaken een voorstel tot wijziging van deze wet ingediend die erop gericht is de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad bij taken die in gemeenschappelijke regelingen worden uitgevoerd te versterken. In juni 2021 heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel aangenomen; in december 2021 heeft ook de Eerste Kamer met het wetsvoorstel ingestemd. Naar verwachting treden de wijzigingen op 1 juli 2022 in werking. De komende tijd wordt bezien of de gewijzigde Wgr gevolgen heeft voor de kadernota en de inbedding van de verbonden partijen in de P&C-cyclus.

Diversiteit en inclusiviteit

Binnen de gemeentelijke organisatie worden stappen gezet om te komen tot een diverse en inclusieve organisatie. We vinden het belangrijk dat ook onze verbonden partijen het onderwerp diversiteit en inclusie als speerpunt van beleid hebben. Tijdens het raadsdebat op 14 juli 2021 heeft wethouder Jan van Dellen daarvoor een toezegging gedaan. Najaar 2021 en het eerste kwartaal van 2022 hebben we gebruikt om vast te stellen hoe we daar invulling aan gaan/kunnen geven. Het streven is om in gesprek te gaan met de verbonden partijen en die gesprekken zoveel als mogelijk voor de zomer van 2022 te voeren. Het gesprek zal gaan over het belang van de

gezamenlijke inzet op diversiteit en inclusiviteit, wat de partijen al doen en wat hun plannen zijn en het over en weer delen van kennis en ervaringen.

Mede naar aanleiding van de toezegging zijn in de gewijzigde Algemene subsidieverordening definities van diversiteit en inclusie opgenomen. Zodat subsidieontvangers, een van de partijen waar we als gemeente mee samenwerken, verplicht kunnen worden om hier invulling aan te geven. Voor een verdere toelichting op de wijziging van de Algemene subsidieverordening wordt verwezen naar de paragraaf Subsidies.

Ontwikkelingen risicovolle verbonden partijen

Niet alle verbonden partijen vragen om even veel betrokkenheid. Om de aandacht te geven aan die verbonden partijen die voor de gemeente van het grootste belang zijn, dan wel een belangrijk risico vormen (beleidsmatig of financieel) wordt jaarlijks in aanloop naar de begroting het risicokompas geactualiseerd. Het risicokompas is een risicoanalyse die bestaat uit de beoordeling op acht maatstaven. Deze acht maatstaven geven vorm aan de bestuurlijke en financiële verbondenheid met de partij. Door alle verbonden partijen op dezelfde wijze te beoordelen, is het mogelijk de verbonden partijen onderling te vergelijken en te bepalen welke verbonden partijen in verhouding tot elkaar een hoog risicoprofiel hebben.

In het hierna volgend overzicht wordt aangegeven in welke verbonden partijen de gemeente Arnhem deelneemt en aan welke programma's hiermee een bijdrage wordt geleverd. Per verbonden partij wordt een terugblik gegeven op de belangrijkste ontwikkelingen in 2021. Voor de partijen die bij de begroting 2021 als meest risicovol zijn aangemerkt wordt tevens de voortgang van de beheersstrategie toegelicht.

Relatie met de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen

De risico's die samenhangen met de verbonden partijen zijn meegewogen in de bepaling van de gewenste weerstandscapaciteit (zie paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Overzicht Verbonden partijen

Hierna wordt per verbonden partij een aantal gegevens weergegeven. Naast stamgegevens zijn dit het bestuurlijke en financiële belang, financiële gegevens over het vermogen en resultaat (indien beschikbaar), actuele ontwikkelingen en de beheersstrategie (indien van toepassing).

Aanvullend op de hierna weergegeven verbonden partijen neemt de gemeente Arnhem tevens deel in twee Verenigingen van Eigenaars (VVE's). Het betreft de volgende VVE's:

- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 46 en 47 te Arnhem.
- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 27, 28-1 en 28-2 te Arnhem.

De gemeente heeft als eigenaar van een gedeelte van de panden zitting in het bestuur van de VVE's en heeft tevens een (gering) financieel belang. Het risicoprofiel is als laag aan te merken.

In de Begroting 2021 is de verbonden partij Facility Point opgenomen. Het college heeft in mei 2021 besloten de aandelen in deze onderneming te verkopen aan de overige zittende aandeelhouders. De gemeenteraad is hierover op 18 mei 2021 met een brief geïnformeerd en op 15 juli 2021 zijn de aandelen daadwerkelijk verkocht. Het voordelig resultaat uit de verkoop is in dit jaarverslag verwerkt.

Scalabor B.V.

Scalabor B.V.

Vestigingsplaats	Arnhem			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Programma	S06 Participatie en armoedebestrijding			
Doel verbonden partij	Scalabor B.V. is een arbeidsontwikkelbedrijf dat inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt uit de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland ondersteunt bij het overbruggen van die afstand. Scalabor begeleidt inwoners die dat nodig hebben - in opdracht van gemeenten - naar passend en zo regulier mogelijk werk. Scalabor richt zich op het ontdekken en ontwikkelen van talenten van mensen in een werksituatie. Een belangrijke dienstverlening is het begeleiden van SW-medewerkers van de modulaire gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW).			
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van Scalabor B.V. De gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW) detacheert SW-medewerkers, in opdracht van de deelnemende gemeenten, bij Scalabor B.V. Daarnaast koopt gemeente Arnhem (als klant) ook ontwikkeltrajecten in bij Scalabor B.V. voor inwoners die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet.			
Bestuurlijk belang	De concerndirecteur van gemeente Arnhem is gemachtigd om namens de gemeente Arnhem stemrecht uit te oefenen in de vergadering van aandeelhouders. Deze taak wordt tijdelijk waargenomen door de concerncontroller.			
Financieel belang	100%			
Eigen vermogen	Per 01-01-2021	€	8.138.780	
	Per 31-12-2021	€		
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021	€	3.603.913	
	Per 31-12-2021	€		
Financieel resultaat	Resultaat 2021	€		
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2021	€		
Ontwikkelingen	Voor 2021 zagen wij: - Een snelle terugloop van het aantal SW-medewerkers (door pensionering e.d.); - Een ouder wordende SW-populatie die minder belastbaar is en meer begeleiding nodig heeft; - Dat door ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en het ontbreken van benodigde vaardigheden van medewerkers het steeds lastiger voor SW-medewerkers wordt om door te stromen naar externe werkgevers; - Landelijke ontwikkelingen rondom sociale ontwikkelbedrijven (SW 2.0) een rol gaan spelen qua positionering; - De invoering van de nieuwe cao Aan de slag gevolgen heeft als het gaat om het beleggen van risico's van werkgeverschap. In 2022 en verder vragen deze ontwikkelingen ook onze aandacht. In 2021 maakten wij in de rol van opdrachtgever ook nieuwe (financiële) afspraken voor de uitvoering van de Wsw taken. De termijn van het huidige aanwijsbesluit gaat vanaf 2023 voor onbepaalde tijd in en de nieuwe (financiële) afspraken voor de komende drie jaar zijn opgenomen in de Regeling uitvoering Wsw door Scalabor B.V. 2023-2025. Tot slot zien wij voor 2022 en verder dat voor de inkoop van diensten en producten (uitgezonderd de SW) vanaf 2023 waarschijnlijk een aanbestedingsprocedure wordt opgestart.			
Risicoprofiel	Middel			
Beheersstrategie	Niet van toepassing.			

Sportbedrijf Arnhem

Sportbedrijf Arnhem

Vestigingsplaats	Arnhem			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Programma	S09 Gezondheid en sport			
Doel verbonden partij	Het Sportbedrijf voert het sportbeleid uit. Arnhem stimuleert en faciliteert bewegen en sporten en Arnhem benut de kracht van beide, voor een beter welzijn van de stad.			
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem			
Bestuurlijk belang	De gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van de BV Sportbedrijf Arnhem. Als aandeelhouder is de gemeente Arnhem lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het mandaat om als aandeelhouder op te treden is door het college neergelegd bij de concerndirecteur. Deze taak wordt tijdelijk waargenomen door de concerncontroller.			
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft het volledige eigendom.			
Eigen vermogen	Per 01-01-2021	€	1.626.000	
	Per 31-12-2021	€		
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021	€	21.500.000	
	Per 31-12-2021	€		
Financieel resultaat	Resultaat 2021	€		
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2021	€	17.657.855	
Ontwikkelingen	De opdracht aan het sportbedrijf krijgt meer focus op gezondheid en bewegen en de inzet van de openbare ruimte ten behoeve van sport.			
Risicoprofiel	Middel			

Beheersstrategie

Sturing
Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Om de verwachtingen over en weer beter in beeld te hebben voeren de gemeente als eigenaar en opdrachtgever en het sportbedrijf gezamenlijk, buiten de kwartaalgesprekken om, gedurende 2022, regelmatig overleg.

De organisatie van het Sportbedrijf en de samenwerking met de gemeente Arnhem moet de komende jaren nog verder professionaliseren. In navolging van 2021 waar we stappen hebben gezet in werkwijze en gezamenlijk opdrachtgeverschap wordt hier in 2022 vervolg aan gegeven. De afstemming tussen de teams Leefomgeving en het Sportbedrijf komt op gang, waarmee beter invulling wordt gegeven aan het uitgangspunt van 'van wijken weten'. Het opdrachtgeverschap wordt meer gestroomlijnd.

De informatievoorziening van het Sportbedrijf aan de gemeente Arnhem als opdrachtgever, is in ontwikkeling. Het betreft hier een samenspel van vraagstelling in combinatie met beantwoording van de vragen. Het Sportbedrijf heeft in de kwartaalrapportages steeds conform afgesproken format gerapporteerd. Over de kwaliteit en met name over de (on)mogelijkheden van rapportage over effectiviteit en efficiëntie van interventies in de stad wordt nog met elkaar gesproken, alsmede wensen voor de toekomst op wijkniveau. Dit is een doorlopend proces, waarin we in 2021 duidelijk stappen hebben gezet en waarmee we verder gaan in 2022.

Het inzicht in de kostprijs van de activiteiten is door de jaren heen verbeterd. In 2021 is gewerkt aan inhoudelijk logische product/dienstgroepen met bijhorende activiteiten en daaraan gekoppelde financieel inzicht, ter verbetering van de sturing door de opdrachtgever. Dit heeft geresulteerd in een eerste versie van een activiteitenbegroting ten behoeve van 2022. Het verbeteren van inzicht in maatschappelijke meerwaarde tegenover kosten, door middel van het jaarlijks verbeteren van de activiteitenbegroting, is een doorlopend proces. Sportbedrijf en gemeente blijven samenwerken om dit inzicht en de sturing te verbeteren. In 2021 is ook een duidelijkere scheiding gemaakt tussen inkomsten uit (sport)subsidie en overige inkomsten.

Financieel
De financiële ratio's van het Sportbedrijf, gebaseerd op de jaarrekeningen waren onvoldoende tot 2020. In 2020 is de algemene reserve van het Sportbedrijf vergroot tot het afgesproken en gewenste niveau (€ 1,8 miljoen). Tegelijkertijd heeft corona impact gehad op het (beperkte) resultaat van het Sportbedrijf in 2020. Het eigen vermogen is daardoor afgenomen naar € 1,6 miljoen. Dit wordt nog steeds ruim voldoende geacht.

Sportbedrijf heeft 2020 afgesloten met een negatief resultaat van bijna € 0,2 miljoen. Dit valt mee, gezien de omstandigheden (sterk teruggelopen inkomsten in verband met corona). Dit is mede te danken aan kostenbesparing, uitgestelde investeringen en compensatieregelingen vanuit het Rijk. Het beperkte negatieve resultaat kan opgevangen worden door het verhoogde eigen vermogen.

Voor 2021 laten de laatste prognoses zien dat het Sportbedrijf naar verwachting een positief resultaat behaalt van tussen de €0,2 en €0,3 miljoen. Door de begroting te versoberen en door steun vanuit het Rijk is dit positief resultaat behaald ondanks de corona beperkingen. Het ligt voor de hand om dit resultaat te gebruiken om het verlies van 2020 te compenseren door het EV aan te vullen. Besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden. Voor 2021 wordt tegelijkertijd voldaan aan de taakstelling van € 0,5 miljoen op subsidie Sportbedrijf. Voor 2022 is er een taakstelling van € 0,75 miljoen. Op dit moment heeft het Sportbedrijf een begroting ingediend voor 2022 die nagenoeg sluitend is en uitgaat van een klein negatief resultaat (€75.000,-). De taakstelling van €0,75 miljoen in combinatie met corona beperkingen heeft Sportbedrijf genoodzaakt een uiterst sobere begroting in te dienen en creatief de eigen inkomsten te verhogen.

Samenwerking
In 2021 is de verzelfstandiging geëvalueerd door Hiemstra en de Vries. Zij concluderen dat, zoals bij elke verzelfstandiging, de nieuwe manier van samenwerken, veranderde rollen, verantwoordelijkheden etc. tijd nodig heeft gehad. In de eerste jaren van verzelfstandiging lag de nadruk voornamelijk op bedrijfsmatige aspecten en de ontvlechting van de gemeente. Het inhoudelijke gesprek over de maatschappelijke invulling van de opdracht en bijdrage aan gemeentelijke doelstellingen kreeg daardoor minder aandacht. Dit werd bemoeilijkt door het wennen aan nieuwe verhoudingen, 'losse eindjes' van de verzelfstandiging en een verschillende interpretatie van bepaalde begrippen. In de afgelopen jaren is de situatie significant verbeterd en is helderheid gekomen in bovengenoemde zaken. Nu het Sportbedrijf na vier jaar stabiel staat, is er weer meer ruimte gekomen om de focus te verleggen naar het gesprek op inhoud en gezamenlijke belangen. Het afgelopen jaar is de samenwerking tussen gemeente en Sportbedrijf sterk verbeterd. De samenwerking blijft een onderwerp waarin continu geïnvesteerd wordt, ook in 2022 e.v.

We verwachten deze ontwikkeling met het nieuwe MT van het Sportbedrijf in 2022 voort te kunnen zetten. Deze verbeterde verstandhouding zorgt ervoor dat het risicoprofiel van het Sportbedrijf als verbonden partij lager ingeschat wordt.

Bank Nederlandse Gemeenten

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën			
Doel verbonden partij	De BNG is de 'bankier ten dienste van overheden', waaronder voor gemeenten.			
Deelnemers in samenwerking	De gemeente heeft minder dan 1% van de aandelen. De andere aandeelhouders zijn de Staat der Nederlanden (50%), provincies en gemeenten.			
Bestuurlijk belang	De concerntreasurer is gemachtigde voor de aandeelhoudersvergadering.			
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft 496.470 aandelen van de BNG in bezit (bijna 1%) en is daarmee een van de grootste gemeentelijke aandeelhouders van de BNG			
Eigen vermogen	Per 01-01-2021		€	5.097.000
	Per 31-12-2021		€	5.062.000
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021		€	155.262.000
	Per 31-12-2021		€	143.995.000
Financieel resultaat	Resultaat	2021	€	236.000
Bijdrage Arnhem	Resultaat	2021	€	-1.132
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.			
Risicoprofiel	Laag			
Beheersstrategie	Niet van toepassing.			

DataLand

DataLand

Vestigingsplaats	Gouda
Rechtsvorm	Stichting
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën
Doel verbonden partij	Het ontzorgen, ondersteunen en faciliteren van gemeenten op het gebied van geo-, WOZ- en vastgoedinformatie, oftewel objectinformatie. Deze worden in de komende tijd ondergebracht bij andere overheidsinstellingen zoals kadaster en KOOP.
Deelnemers in samenwerking	Vrijwel alle Nederlandse gemeenten.
Bestuurlijk belang	Certificaathouders participeren in DataLand en hebben invloed op het beleid van DataLand via het bestuur. Het afdelingshoofd van de afdeling Informatie is gemachtigd voor deze rol.
Financieel belang	De gemeente heeft certificaten van aandelen DataLand B.V. Deze inkomsten worden door DataLand gebruikt om de kerntaken uit te voeren: ontzorgen, ondersteunen en faciliteren van gemeenten. De financiële gegevens over het vermogen en resultaat vanaf 2020 zijn niet beschikbaar vanwege de (opheffings)fase waarin de organisatie zich bevindt.
Eigen vermogen	Per 01-01-2021 €
	Per 31-12-2021 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021 €
	Per 31-12-2021 €
Financieel resultaat	Resultaat 2021 €
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2021 €
Ontwikkelingen	DataLand heeft per 1 januari 2022 haar activiteiten beëindigd. Het Kadaster draagt er zorg voor dat de landelijke set van WOZ-detailgegevens toegankelijk en beschikbaar blijft. De liquidatie van DataLand wordt per 31 maart 2022 een feit; daarna vindt vereffening plaats met de certificaathouders. De verwachting is dat de gemeente een groot gedeelte van haar inleg (circa € 10.000,-) na de liquidatie uitgekeerd krijgt.
Risicoprofiel	Laag
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Nijmegen			
Rechtsvorm	Stichting			
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie			
Doel verbonden partij	Het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren health, energy en food en de cross-overs daartussen, om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en regionale groeikansen te benutten met alle voor dat doel dienstige middelen.			
Deelnemers in samenwerking	The Economic Board wordt gevormd door achttien leden vanuit de kennisinstellingen, het bedrijfsleven en de overheden.			
Bestuurlijk belang	Burgemeester A. Marcouch (voorzitter) en de wethouder economische zaken hebben zitting in de board.			
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft geen rechtstreekse financiële relatie met The Economic Board. Van onze bijdrage aan de regio wordt 1 euro per inwoner door het GR doorgegeven aan The Economic Board.			
Eigen vermogen	Per 01-01-2021	€	142.850	
	Per 31-12-2021	€		
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021	€	133.981	
	Per 31-12-2021	€		
Financieel resultaat	Resultaat 2021	€		
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2021	€	162.000	

Ontwikkelingen

The Economic Board heeft zich in 2021 op diverse manieren ingezet voor economische ontwikkeling, innovatie en werkgelegenheid in de regio. In 2021 heeft de Economic Board samen met de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en de Provincie Gelderland gewerkt aan een regionale Human Capital Agenda. Deze agenda moet bijdragen aan een betere aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Bedrijven en organisaties willen voldoende en goed gekwalificeerd personeel. En de samenleving is erbij gebaat dat mensen de juiste opleidingen doen en straks aan het werk komen en kunnen meedoen. Aan de Human Capital agenda is via interactieve sessies gewerkt met experts vanuit de IT-, zorg-, techniek- en energiesector. Ook de onderwijsinstellingen spelen hierbij een belangrijke rol. De Human Capital agenda wordt begin 2022 gepresenteerd.

Samen met de provincies Gelderland en Overijssel, de regio's en Economic Boards in Oost-Nederland heeft de Economic Board de lobby richting Den Haag en het nieuwe kabinet mede inhoud gegeven. Onder de titel 'Nederland Slim benutten' zijn de kwaliteiten van Oost-Nederland voor het voetlicht gebracht en de bijdragen die onze regio kan leveren aan maatschappelijke vraagstukken, bijvoorbeeld de energietransitie en goede bereikbaarheid.

In 2021 is doorgewerkt aan de versterking van de clusters duurzaamheid, energy, health en food. The Economic Board heeft in 2021 bijgedragen aan de verdere realisatie van Connectr. Er zijn ook nieuwe projecten en programma's uitgedacht en in gang gezet. Onder andere Lifeport Circular Lab. In dit programma werken studenten, onderzoekers, bedrijven en overheden samen aan vraagstukken en projecten op het gebied van circulaire bouw, klimaatadaptieve leefomgeving. Onder andere klimaatadaptatie in het centrum van Arnhem.

The Economic Board is een van de partners in de nieuwe regionale investeringsagenda met de provincie en de Groene metropoolregio, waarvoor in 2021 de eerste stappen zijn gezet. De Economic Board ontwikkelde zich verder als netwerk in de regio. Kennis, kunde en ervaring vanuit de regiogemeenten, kennisinstellingen en bedrijfsleven werden steeds meer gedeeld en ingezet voor belangrijke maatschappelijke opgaven.

Risicoprofiel	Laag
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

BVO De Connectie

BVO De Connectie

Vestigingsplaats	Arnhem			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën			
Doel verbonden partij	De Connectie is een gemeenschappelijke regeling met de gemeenten Rheden en Renkum op het gebied van bedrijfsvoering.			
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem, gemeente Renkum en gemeente Rheden			
Bestuurlijk belang	Opdrachtgever is de concerndirecteur, wethouder Jan van Dellen is lid van het bestuur.			
Financieel belang	Het Arnhems aandeel in De Connectie bedraagt 72%.			
Eigen vermogen	Per 01-01-2021	€	-352.000	
	Per 31-12-2021	€		
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021	€	14.213.000	
	Per 31-12-2021	€		
Financieel resultaat	Resultaat 2021	€		
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2021	€	30.557.000	

Ontwikkelingen

Uit onderzoek blijkt dat bij een samenwerking binnen de gemeentelijke context het 3 tot 5 jaar kost (afhankelijk van de beginsituatie) om weer op het startniveau te komen in termen van opbrengsten, klanttevredenheid, organisatie-volwassenheid en medewerkertevredenheid. Bij de start van De Connectie is onvoldoende rekening gehouden met deze zogenaamde ‘servicedip’. Hoewel in de afgelopen jaren op een aantal terreinen progressie is gemaakt, is tegelijkertijd op een aantal terreinen sprake van noodzaak tot verbetering.
Deze noodzaak is door het bestuur van De Connectie vertaald naar een herijking van de bestuursopdracht. Daarbij gaat het om nieuwe afspraken met betrekking tot de wijze van organiseren van de samenwerking (governance), een duidelijke toekomstvisie omtrent de positie van De Connectie op langere termijn (groeiambitie) en het financieel perspectief van De Connectie in relatie tot de financiële positie van de eigenaar-gemeenten. De uitkomsten moeten leiden tot een nieuw ontwikkelperspectief waar de balans tussen financiële haalbaarheid en inhoudelijke noodzakelijkheid opnieuw is vastgesteld en deze een plek krijgt in een nieuw beleidsplan en MJPB.

Risicoprofiel

Middel

Beheersstrategie

De Connectie is een organisatie in die volop in ontwikkeling is en waar de komende jaren veel moet gebeuren. Het is evident dat beheersing en control hierin belangrijk zijn. De beheersing is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen met de belangen van een goede bedrijfsvoeringsorganisatie. Op verschillende niveaus en vanuit verschillende perspectieven wordt er actief samengewerkt. Het bestuur, het OGO (opdrachtgeversoverleg) en de demandorganisatie zijn hierin belangrijke gremia waarin sturing en beheersing nadrukkelijk terugkomen. Het controllersoverleg vervult hierin een belangrijke adviesrol ten aanzien van de P&C-producten van de Connectie.

Er wordt in de begroting van de Connectie een aantal risico's beschreven die significant zijn in financiële termen, maar ook voor de dienstverlening. De Connectie onderschrijft de principes van het risico gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico’s te beheersen. Afgelopen jaar heeft De Connectie belangrijke stappen gezet ten aanzien van de invulling van het risicomanagement. Zo heeft er een uitgebreide risico-inventarisatie plaatsgevonden, zowel vanuit het perspectief van de organisatiedoelstellingen als vanuit het perspectief van business continuïteit. Waar nodig zijn aanvullende beheersmaatregelen genomen. De komende jaren gaat De Connectie verder met het door ontwikkelen van het risicomanagement door te investeren in het risicobewustzijn binnen de organisatie en het cyclisch en systematisch borgen van het risicomanagement.
Enerzijds is ten aanzien van de ontwikkelingen de verwachting dat de afhankelijkheid van ICT de komende jaren steeds groter wordt. Anderzijds nemen de risico’s op het gebied van informatieveiligheid en security verder toe. Dit vraagt om een continu proces van risicobeheersing en investeringen.

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Vestigingsplaats	Arnhem			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Programma	S07 Zorg			
Doel verbonden partij	In april 2016 is de Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen opgericht ten behoeve van het aanvullend vervoer Arnhem Nijmegen (Avan). Het is een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie. Eén van de taken van deze Vervoersorganisatie is het regelen van het doelgroepenvervoer, waarbij sprake is van een bundeling van het doelgroepenvervoer (Wmo-vervoer, leerlingenvervoer en instellingsvervoer). Gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers.			
Deelnemers in samenwerking	Regio Arnhem en regio Nijmegen			
Bestuurlijk belang	Wethouder R. van der Zee is lid van het bestuur			
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt volgens een verdeelsleutel bij aan de exploitatie. De kosten van de bedrijfsvoeringsorganisatie worden bepaald op basis van het inwoneraantal. De vervoerskosten op basis van rekeneenheden van het vervoer. De vervoersorganisatie heeft geen weerstandscapaciteit; tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten.			
Eigen vermogen	Per 01-01-2021	€		
	Per 31-12-2021	€		
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021	€	13.002.611	
	Per 31-12-2021	€		
Financieel resultaat	Resultaat	2021	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat	2021	€	5.997.061
Ontwikkelingen	In 2020 zijn er beleidsregels Wmo en Jeugdwet op- en vastgesteld. Ook is er een nieuwe Verordening Leerlingenvervoer aangenomen. Daarnaast lijkt de nieuwe aanbesteding positiever uit te werken dan in eerste instantie verwacht. Deze dragen bij aan het beheersen van kosten op het gebied van Doelgroepenvervoer. Daarnaast heeft Corona in 2021 effect gehad op het routegebonden en vraagafhankelijk vervoer. Dit alles samen maakt dat voor 2021 de jaarcijfers doelgroepenvervoer met een positief resultaat afgesloten zijn. Voor 2022 verwachten we een vergelijkbaar scenario. In de begroting voor 2023 zullen de effecten van corona op het doelgroepenvervoer worden meegenomen.			
Risicoprofiel	Middel			
Beheersstrategie	De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft zijn een veranderende relatie met de Provincie, een zeer dynamische omgeving, kwetsbare burgers en daarmee politieke gevoeligheid. De risicoklasse is, bij het bepalen van de begroting 2022, van hoog naar middel gezakt. Het in 2018 verschenen knoppenplan heeft ertoe geleid dat de kostenbesparingen die mogelijk waren in regionaal verband inmiddels zijn doorgevoerd en een aantal zaken zijn meegenomen in de inmiddels afgeronde aanbesteding. Aan een aantal knoppen binnen het vraagafhankelijk vervoer zal vanaf 2021 een verder vervolg worden gegeven. Een aantal knoppen kunnen enkel door de gemeente zelf beleidsmatig worden opgepakt. De gemeente Arnhem heeft in 2020 aan een aantal van deze knoppen gedraaid door zowel beleidsregels Wmo als ook beleidsregels Leerlingenvervoer op- en vast te stellen. Dit om te kunnen blijven doen wat nodig is, maar ook een gemeentelijk kader als vertrekpunt te kunnen nemen. We hebben de eerste effecten van deze aanpassing in 2021 gezien. Deze zal zich voortzetten in 2022. De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. Structureel ontvangen we van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer tien keer per jaar ambtelijk en 6 keer per jaar bestuurlijk overleg. In 2022 zal informatie omtrent doelgroepenvervoer worden verwerkt in PowerBI waardoor dit onderdeel uit zal gaan maken van de komende bestuursrapportages.			

Euregio Rijn-Waal

Euregio Rijn-Waal

Vestigingsplaats	Kleve (D)			
Rechtsvorm	Openbaar lichaam naar Duits recht			
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie			
Doel verbonden partij	De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam waarbij ca 55 gemeenten en regionale overheden en Kamer van Koophandels uit de grensregio zijn aangesloten. De bevordering van de integratie van Europa en het slechten van nationale grenzen zijn centrale doelen van deze samenwerking (sinds 1 november 1993). De Euregio Rijn-Waal zet in op verbetering en intensiveren van grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij. In het werkgebied van de Euregio bestaan veel mogelijkheden voor een sterke economische en maatschappelijke ontwikkeling. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten. De Euregio verzorgt het programmamanagement voor het EU-programma INTERREG Duitsland-Nederland. De Euregio is geen verbonden partij in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De Euregio is een openbaar lichaam gebaseerd op het Verdrag van Anholt. In overeenstemming met artikel 3 lid 3 van dit verdrag is voor de Euregio het Duitse recht van toepassing. Dit betekent dat voor de Euregio niet dezelfde plichten gelden ten aanzien van bijvoorbeeld de verzending van de begroting aan deelnemende gemeenten. In de statuten van de Euregio is vastgelegd dat de begroting een maand voor het begin van het nieuwe begrotingsjaar een begroting wordt opgeleverd. De vergaderstukken van de Euregioraad worden door de Euregio aan de gemeenteraad verzonden.			
Deelnemers in samenwerking	55 leden, te weten 30 Nederlandse en 20 Duitse gemeenten, 3 regionale instanties en 2 Kamers van Koophandel			
Bestuurlijk belang	In de Euregio Raad zitten namens de gemeente Arnhem burgemeester A. Marcouch en raadsleden V. Bouma, mw. K. Kalthoff, Y. Usta en M. Venhoek.			
Financieel belang	Beperkt. De leden betalen een (inwoneraantal gerelateerde) contributie.			
Eigen vermogen	Per 01-01-2021	€	1.762.724	
	Per 31-12-2021	€		
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021	€	3.395.350	
	Per 31-12-2021	€		
Financieel resultaat	Resultaat 2021	€		
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2021	€	28.000	
Ontwikkelingen	De Euregio geeft uitvoering aan de Strategische Agenda 2025+ die de Euregioraad in november 2020 heeft vastgesteld. Daarin zijn vier grensuitdagingen geformuleerd: economie en klimaat, arbeidsmarkt en opleiding, leefbaarheid alsmede Euregionale identiteit. Het Europees Interreg-programma VI 2021-2027 vormt de belangrijkste financieringsbron voor de projecten die hieruit voortkomen. In 2022 worden de eerste projectvoorstellen goedgekeurd, waarmee uitvoering wordt gegeven aan deze Strategische Agenda. In samenwerking met de Groene Metropoolregio en het 100.000+ stedennetwerk worden nieuwe projectmogelijkheden met Nederlandse en Duitse projectpartners onderzocht. Zo is in 2021 gestart met de ontwikkeling van een Euregionaal Mobiliteitsplan, waaruit projecten zullen rollen. De Nederlandse regering en de regering van de Noordrijn-Westfalen zijn steeds meer betrokken bij de grensoverschrijdende samenwerking. Op de derde Grenslandconferentie is door de Nederlandse en NRW-bestuurders een gezamenlijke verklaring over Corona in het grensgebied gepresenteerd. De verschillende coronamaatregelen aan beide zijden van de grens leiden tot een groot aantal informatievragen van o.a. grenspendelaars en studenten die door het GrensInfoPunt in Kleef worden beantwoord.			
Risicoprofiel	Laag			
Beheersstrategie	Niet van toepassing.			

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S02 Bereikbaarheid; S03 Economie; S10 Klimaat en energie; S12 Wonen en leefomgeving
Doel verbonden partij	De Groene Metropoolregio is er op gericht de brede welvaart voor de inwoners van de regio verder te versterken. De Groene Metropoolregio werkt aan maatschappelijke opgaven op het gebied van werken, wonen, duurzaamheid, bereikbaarheid en leefbaarheid. De regio staat voor kwalitatieve groei en dus voor balans tussen groei en leefbaarheid. De ambitie is om de omvangrijke groeiopgave (huisvesting, werk en bereikbaarheid) te faciliteren en de groene leefomgeving en ontspannen leefkwaliteit in de regio te behouden en te versterken. De regio wil zich sterker profileren naar het rijk en Europa als groene, circulaire metropoolregio. De regionale agenda is hierop gericht.
Deelnemers in samenwerking	Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar
Bestuurlijk belang	Burgemeester Marcouch is lid van het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio, met wethouder Van Dellen als plaatsvervanger. De wethouders Van Dellen en Van der Zee waren in 2021 voorzitter van de respectievelijke bestuurlijke teams Productieve Regio en Verbonden regio. De wethouders Bouwkamp en Roelofs namen in 2021 deel aan respectievelijk de bestuurlijke teams Groene Groeiregio en Ontspannen regio. NB. Na de bestuurswisseling in 2022 worden de bestuurlijke rollen in de regio opnieuw verdeeld.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt naar rato van inwonertal bij aan de uitvoering van de gemeenschappelijke regeling. Dit betreft de basiskosten. Daar komen vanaf 2022 jaarlijks de middelen bij voor de uitvoering van de regionale agenda.
Eigen vermogen	Per 01-01-2021 €
	Per 31-12-2021 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021 €
	Per 31-12-2021 €
Financieel resultaat	Resultaat 2021 €
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2021 € 280.303
Ontwikkelingen	De Groene Metropoolregio is 1 januari 2021 als Gemeenschappelijke Regeling gestart en is de opvolger van het Gemeenschappelijk Orgaan regio Arnhem-Nijmegen. Begin 2021 is de regio aan het werk gegaan met vijf opgaven die vanuit deze ambities zijn geformuleerd: Verbonden regio, Productieve regio, Circulaire regio, Ontspannen regio en Groene groeiregio. Veel projecten en activiteiten op het gebied van mobiliteit, economie en duurzaamheid vanuit de oude samenwerking (Gemeenschappelijk Orgaan) zijn voortgezet, en er zijn nieuwe domeinen toegevoegd: onder andere cultuur en erfgoed en de ruimtelijke opgaven op het gebied van wonen en natuur in combinatie met de opgaven op het gebied van bereikbaarheid, duurzaamheid en economie. 2021 is ook het jaar geweest waarin het faciliterend regiobureau is opgestart en gewerkt is aan een verdere uitwerking van de agenda. De agenda van de regio is concreter en inzichtelijker gemaakt. Belangrijke missie daarbij was ook om deze van de benodigde middelen te voorzien vanuit de regiogemeenten, volgens het principe ‘intekenen op de opgaven’. Arnhem heeft in 2021 een bijdrage geleverd aan de basiskosten voor de Groene Metropoolregio à €2,50 per inwoner. In 2021 en 2022 zijn deze kosten gedempt naar €1,73 per inwoner door een bijdrage van de provincie Gelderland aan de Groene Metropoolregio. Voor 2022 is een extra bedrag nodig van €157.842,-. Dit inclusief de bijdrage Economie Board à €1,- per inwoner. Deze meerkosten zijn in november 2021 van dekking voorzien in de begroting 2022. De kosten voor de uitvoering van de regionale agenda worden naar rato van inwonertal verdeeld over de regiogemeenten. Arnhem heeft eind 2021 op alle vijf de opgaven ingetekend en daarvoor vanuit de Algemene Reserve een aanvullende bedrag vrijgemaakt van €412.000,- voor 2022. Het totale bedrag voor 2022 is €687.262,-. Van dit bedrag was reeds €275.000,- begroot. Van de achttien gemeenten hebben er zestien op alle opgaven ingetekend, een tweetal gemeenten doet niet aan alle opgaven mee.
Risicoprofiel	Middel

Beheersstrategie

De begroting van de GMR en de bijbehorende regionale agenda wordt vanaf 2023 meerjarig gepresenteerd, met naar verwachting vergelijkbare bedragen. Hiervoor moet nog structureel dekking worden gevonden. Vanaf 2023 zijn de totale kosten voor de regionale agenda €564.788,- per jaar. Dit bedrag is nog geen structureel onderdeel van de begroting.

Lingezegen

Lingezegen

Vestigingsplaats	Arnhem			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Programma	S12 Wonen en leefomgeving			
Doel verbonden partij	De realisatie en coördinatie van het beheer van Park Lingezegen op basis van het Masterplan, Intergemeentelijke structuurvisie, het Uitvoeringsprogramma en het AB-besluit 2015-004 over de Afronding van de basisuitrusting en de doorontwikkeling (AB, 04 12 2015).			
Deelnemers in samenwerking	Provincie Gelderland, Waterschap Rivierenland, gemeenten Lingewaard, Overbetuwe, Nijmegen en Arnhem.			
Bestuurlijk belang	Wethouder R. Paping is lid van het Dagelijks bestuur, Wethouder R. van der Zee is lid van het Algemeen bestuur.			
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt voor 25% bij aan de gemeenschappelijke regeling.			
Eigen vermogen	Per 01-01-2021	€	4.409.000	
	Per 31-12-2021	€		
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021	€	236.000	
	Per 31-12-2021	€		
Financieel resultaat	Resultaat 2021	€		
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2021	€	247.833	
Ontwikkelingen	De realisatie van de basisuitrusting van het park is afgerond. De bodemopbouw van het evenementterrein is hersteld en Waterrijk, een moerasgebied aan de rand van Arnhem, is aangelegd. De beheervisie voor het park is geactualiseerd. Het evenement Colorfields was ondanks de coronamaatregelen een groot succes. De parkorganisatie gaat haar identiteit in 2022 verder versterken en zich ontwikkelen tot een herkenbaar ‘merk’ Park Lingezegen. Ze bouwen verder aan een sterk, betrokken en actief netwerk en haken aan bij de duurzaamheids- en energieopgave. De samenwerking is gericht op de regionale stakeholders zoals de deelnemende gemeenten, provincie en de Groene Metropoolregio.			
Risicoprofiel	Middel			
Beheersstrategie	Niet van toepassing.			

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Vestigingsplaats	Arnhem			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Programma	S04 Onderwijs; S06 Participatie en armoedebestrijding; S07 Zorg			
Doel verbonden partij	De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland is in 2017 opgericht voor de uitvoering van taken op het terrein van het sociaal domein. De MGR bestaat uit vier modules: 'Inkoop van specialistische zorg' (aanbesteding, contractmanagement m.b.t. Jeugdzorg en WMO), Werkgeversservicepunt, Onderwijszaken en Werkgeverschap SW met daarboven een kleine beheerorganisatie.			
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar (niet alle gemeenten doen aan alle modules mee) alsmede het UWV (Werkgeverservicepunt).			
Bestuurlijk belang	Wethouder R. Paping is lid van het bestuur. In de bestuurscommissies zitten wethouders mw. M. Louwers (Werkgeversservicepunt en Werkgeverschap SW), R. van der Zee (Inkoop zorg) en B. Roelofs (Onderwijszaken).			
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten worden verdeeld zijn per module specifieke afspraken vastgelegd. Bij de onderwijsmodule geldt bijvoorbeeld het criterium 'leerlingaantallen en VsV-cijfers van de afgelopen 3 jaren' en bij de module WgSW het aantal inwoners met een SW-verband.			
Eigen vermogen	Per 01-01-2021	€	724.000	
	Per 31-12-2021	€		
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021	€	7.288.000	
	Per 31-12-2021	€		
Financieel resultaat	Resultaat 2021	€		
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2021	€	31.670.499	
Ontwikkelingen	Ondanks de COVID-crisis heeft de MGR goede resultaten geboekt die binnen de begroting zijn gerealiseerd. In opdracht van de deelnemende gemeenten levert de MGR-organisatie een belangrijke bijdrage aan het versterken van de regionale samenwerking, meer integraliteit en ketenoptimalisering in het sociaal domein. De MGR is gevraagd alert te zijn op ontwikkelingen en opgaven die hieraan verder kunnen bijdragen. In dit kader is de MGR gevraagd om per 1 januari 2022 te starten met de nieuwe opdracht contractmanagement inburgeringstrajecten. In 2022 zijn geen beleidswijzigingen met een betekenisvolle financiële impact voorzien. De MGR zet de afgesproken werkzaamheden conform haar meerjarig uitvoeringsprogramma voort. Mogelijke samenwerking op het gebied van beschermd wonen wordt onderzocht.			
Risicoprofiel	Laag			
Beheersstrategie	Niet van toepassing.			

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Vestigingsplaats	Arnhem			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Programma	S11 Ruimtelijke ontwikkeling			
Doel verbonden partij	Goede en efficiënte vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieu, bouwen, natuur en water.			
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Zevenaar en provincie Gelderland.			
Bestuurlijk belang	Wethouder Bouwkamp is lid van dagelijks bestuur en algemeen bestuur.			
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatiebegroting van deze gemeenschappelijke regeling. De jaarlijkse bijdrage is afhankelijk van het afgesproken werkprogramma.			
Eigen vermogen	Per 01-01-2021	€	932.400	
	Per 31-12-2021	€		
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021	€	4.838.500	
	Per 31-12-2021	€		
Financieel resultaat	Resultaat 2021	€		
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2021	€		
Ontwikkelingen	Landelijke ontwikkelingen: invoering omgevingswet, invoering particulier bouwtoezicht. Vervanging zaaksysteem in 2021. Fysieke verhuizing kantoor ODRA (verwacht 2022). Maatregelen naar aanleiding van rapportage commissie Van Aartsen, waaronder mogelijke fusie met andere omgevingsdiensten. Krapte op de arbeidsmarkt.			
Risicoprofiel	Middel			
Beheersstrategie	Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De impact van de Omgevingswet is nog steeds moeilijk in te schatten, maar deze heeft waarschijnlijk een groot effect op het takenpakket ODRA. De Wet kwaliteitsborging bouwen (WKB) zal invloed hebben op de werkzaamheden die met bouw hebben te maken. Deze wet heeft een gefaseerde invoering. ODRA is samen met de deelnemende gemeenten actief bezig met de invoering van de Omgevingswet en WKB en rapporteert hier geregeld over. Door actief met komende ontwikkelingen bezig te zijn kan beter geanticipeerd worden op eventuele grote consequenties voor het personeelsbestand van ODRA. In 2022 zal gestart worden met de implementatie van de aanbevelingen uit het in 2021 verschenen rapport ‘Om de leefomgeving’ van de commissie Van Aartsen. De meeste initiatieven zullen vanuit het rijk worden geïnitieerd. Een van de mogelijke uitwerkingen kan zijn dat omgevingsdiensten moeten gaan fuseren. ODRA heeft voor een aantal vakgebieden last van krapte op de arbeidsmarkt. Daarom is in 2021 begonnen met het aannemen van starters die met behulp van interne scholing en begeleiding de werkplekken bezetten waarvoor moeilijk ervaren specialisten te vinden zijn. De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad. Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten. De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. Actuele zaken worden op dagelijkse basis besproken. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, zo nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente. De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de bestuursvergaderingen besproken. De business controller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en kan risico's vroegtijdig signaleren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan oplopende personeelskosten door schaarste op de arbeidsmarkt of bevindingen van de accountant.			

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Vestigingsplaats	Arnhem			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Programma	S05 Cultuur			
Doel verbonden partij	Het gezamenlijk vorm en inhoud geven aan het Gelders Archief, een samenwerking van de gemeentelijke archieven van Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal, Provincie en het Rijksarchief Gelderland. Aanvullend zijn taken afgesproken op het terrein van het beheer, het behoud, de presentatie en informatieverstrekking van de historie van de stad Arnhem en de omgeving daarvan.			
Deelnemers in samenwerking	De gemeenten Renkum, Rheden en Rozendaal en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Met de Provincie Gelderland vinden onderhandelingen plaats over toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling.			
Bestuurlijk belang	Wethouders J. van Dellen en B. Roelofs maken deel uit van het bestuur			
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage.			
Eigen vermogen	Per 01-01-2021		€	368.453
	Per 31-12-2021		€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021		€	20.140.960
	Per 31-12-2021		€	
Financieel resultaat	Resultaat	2021	€	
Bijdrage Arnhem	Resultaat	2021	€	1.099.346
Ontwikkelingen	De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft aangegeven op termijn (voorzien op 1 januari 2024) uit te willen treden uit de Gemeenschappelijke Regelingen ten behoeve van de Regionale Historische Centra (RHC's), waaronder het Gelders Archief. Het Rijk wil wel de financiering op niveau houden voor het behoud en beheer van de fysieke rijksarchieven binnen de RHC's. De digitale rijksarchieven gaan volledig naar het e-depot van het Nationaal Archief. Daarnaast heeft het Ministerie van OCW eind 2020 aangegeven niet te willen dat de RHC's gebruik blijven maken van het e-depot van het Nationaal Archief, maar dat zij hiervoor een eigen voorziening dienen op te richten. Wel wil het Ministerie hiervoor middelen beschikbaar stellen aan de RHC’s. De onderhandelingen hierover lopen nog.			
Risicoprofiel	Middel			
Beheersstrategie	Niet van toepassing.			

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Vestigingsplaats	Arnhem			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Programma	S01 Veiligheid; S07 Zorg; S09 Gezondheid en sport			
Doel verbonden partij	In deze regeling participeren (inclusief Arnhem) 15 gemeenten. Het betreft hier een wettelijk aangewezen organisatie met taken op het terrein van de brandweer (hulpverlening), volksgezondheid en rampenbestrijding. Veiligheid en gezondheid zijn in de regio de kerntaken.			
Deelnemers in samenwerking	15 gemeenten (inclusief Arnhem) participeren in de gemeenschappelijke regeling.			
Bestuurlijk belang	Burgemeester A. Marcouch en wethouder R. van der Zee maken deel uit van het (dagelijks) bestuur.			
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten is verdeeld zijn per onderdeel specifieke afspraken gemaakt en vastgelegd.			
Eigen vermogen	Per 01-01-2021	€	9.884.000	
	Per 31-12-2021	€		
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021	€	49.663.000	
	Per 31-12-2021	€		
Financieel resultaat	Resultaat 2021	€		
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2021	€	16.729.000	

Ontwikkelingen

Volksgezondheid

Corona
GGD Gelderland Midden heeft ook in 2021 een centrale rol gehad in de bestrijding van de coronapandemie. Na de zomer leek de bestrijding van deze pandemie over het hoogtepunt heen. Grote groepen inwoners waren gevaccineerd, de verspreiding van het virus was beperkt en maatregelen in de samenleving konden worden versoepeld. Helaas is in het najaar van 2021 een nieuwe besmettingsgolf ontstaan. Op de drempel naar 2022 heeft de zeer besmettelijke omikron variant van het virus zijn intrede gedaan. Capaciteit voor testen en traceren is daarmee opnieuw maximaal opgeschaald. Daarnaast worden volop vaccinaties gezet, zowel fijnmazig in de wijk als voor grotere groepen (boostercampagne).
De bestrijding van het coronavirus heeft forse financiële gevolgen voor VGGM. Ook in 2021 compenseert het Rijk de extra kosten die door GGD'en en Veiligheidsregio's worden gemaakt. De opdracht van het ministerie van Volkgsgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) voor het testen, traceren, vaccineren en voorlichting wordt in de eerste helft van 2022 voortgezet. Hierbij zal VWS niet meer de gederfde inkomsten binnen andere onderdelen van GGD, zoals misgelopen klanten voor een reizigersvaccinatie, vergoeden. Hiermee loopt de GGD komend jaar een risico op een achterblijvende opbrengst.
De aanpak van de coronapandemie zal, zo voorziet het bestuur, meerjarige effecten hebben op de dienstverlening van VGGM. Uitdagingen voor de komende jaren zijn gelegen o.a. in het versterken van de infectieziektenbestrijding en de preventie en gezondheidsbevordering van kwetsbare groepen.

Publieke gezondheid
Met aanpassingen in de werkwijze (contacten niet altijd face-to-face maar ook telefonisch of via beeldbellen) blijft de reguliere zorg zoveel mogelijk gehandhaafd. Speciale aandacht is daarbij gericht op het voorkomen van situaties waarin kinderen ernstig ziek kunnen worden of in een onveilige situatie terecht kunnen komen. Het Rijksvaccinatieprogramma wordt conform opzet uitgevoerd.
In 2021 is de regionale visie op publieke gezondheid geactualiseerd, op basis van de kaders van onder meer de landelijke nota gezondheidsbeleid, de Volksgezondheid Toekomstverkenning (VTV) en het Nationaal Programma Preventie. Deze regionale visie is richtinggevend voor de inzet van VGGM in 2022 en volgende jaren.

TBC
In 2021 zijn de eerste stappen gezet om te komen tot een toekomstbestendige TBC-zorg in Nederland. Dit betreft zowel samenwerking tussen de acht GGD-en van het Regionaal Expertisecentrum Noord-Oost Nederland als intensivering van de samenwerking tussen de drie Gelderse GGD-en. Financiële en organisatorische consequenties voor 2022 en 2023 zijn nog niet bekend.

Publieke Gezondheid Asielzoekers (PGA)
De hoofdovereenkomst JGZ/PGA tussen het COA en GGD GHOR Nederland heeft een looptijd van 1 oktober 2020 tot 1 oktober 2022, plus een optie tot verlenging van tweemaal een periode van 24 maanden. Naar verwachting zal het COA begin 2022 een openbare aanbesteding uitschrijven. Voor 2022 wordt een toename in de instroom verwacht dit in de vorm van noodlocaties en een verhoogde taakstelling voor gemeenten. Dit vergt ook voor de GGD, GGD-breed extra inzet op de publieke gezondheidzorg asielzoekers.

Brandweer / Crisisbeheersing

Op 4 december 2020 verscheen het eindrapport Evaluatie Wet veiligheidsregio's en op 3 februari 2021 heeft het Kabinet hierop een standpunt ingenomen. De verwachting is dat het nieuwe Kabinet in het voorjaar meer duidelijkheid geeft over veranderingen op het gebied van de crisisbeheersing. De VGGM probeert zoveel mogelijk te anticiperen op deze veranderingen. Op het vlak van brandweer en crisisbeheersing zijn, vanwege de coronapandemie, de ambities vanuit 2020 en 2021 doorgeschoven naar 2022. Informatievoorziening en informatiegestuurd werken om beter beleid te kunnen maken, beter te kunnen managen, meer risico's te kunnen voorspellen en veiliger en efficiënter te kunnen werken, vormt een centraal thema binnen de VGGM. Het Programma Informatievoorziening 2020-2025, dat in 2020 is vastgesteld door het veiligheidsberaad, is daarbij leidend.

Op 20 januari 2021 heeft het Algemeen Bestuur de verdeelsleutel Gemeentefonds Cluster Openbare Orde en Veiligheid sub cluster brandweer gekozen als nieuwe verdeelsleutel voor de gemeentelijke bijdragen brandweer. Deze verdeelsleutel voldoet aan de criteria die zijn gesteld, namelijk eerlijk, robuust en solidair.
De nieuwe verdeelsleutel en het overgangsmodel leiden tot herverdeeleffecten. Sommige gemeenten hebben nadeel van deze nieuwe verdeelsleutel, anderen weer voordeel. Voor Arnhem leidt deze nieuwe verdeelsleutel niet tot een hogere bijdrage in 2022.
De financiële gevolgen van deze verdeelsleutel en het daarbij gekozen overgangsmodel zijn verwerkt in de begroting 2022.
Het Algemeen Bestuur heeft de wens uitgesproken de huisvestingskosten van de brandweerkazernes ook te regionaliseren. Het betreft hier een complex vraagstuk wat de nodige tijd en aandacht zal vragen. Komende periode wordt nader onderzocht wanneer en op welke wijze gekomen kan worden tot een beleidsmatig en financieel huisvestingskader, inclusief mogelijke overgangsmodellen. Ook moet helder worden wat dit nieuwe huisvestingskader voor ons eigen huisvestingskader gaat betekenen.

In 2021 heeft Berenschot een benchmark onderzoek uitgevoerd. Samenvattend concludeert Berenschot dat Gelderland Midden beschikt over een gemiddelde brandweerzorg tegen een goede prijs.
Het benchmark onderzoek leidt niet tot het inzicht dat activiteiten te ruim of inefficiënt zijn ingericht. Eventuele besparingen zijn te realiseren door keuzes in de omvang van de taakuitvoering. In 2023 zal de directie de bestuurlijke uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de omvang van de taakuitvoering met het bestuur gaan spreken.
Ten aanzien van de overhead concludeert Berenschot dat deze "knap maar krap" is ingericht. Deze krappe invulling is gerealiseerd door focus en standaardisatie aan te brengen op de dagelijkse taken. De controlerende en adviserende rollen zijn minimaal ingeregeld.
De directie van VGGM is van mening dat deze situatie niet lang houdbaar is. Bij veranderende omstandigheden ontstaan risico's in een adequate ondersteuning van de primaire processen. De directie werkt een versterkingsplan uit en zal in de (meerjaren)begroting voor 2023 voorstellen doen om de overhead meer solide in te richten.

Voor de periode 2020-2023 wil Brandweer Gelderland-Midden zorgen voor een toekomstbestendige, slagvaardige organisatie met een sterke risicogerichte informatiepositie die anticipeert op maatschappelijke ontwikkelingen.

In het kader van de inwerkingtreding van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren is landelijk onderzoek gedaan naar de toekomstbestendigheid van het huidige stelsel van de vrijwillige brandweer. Rode draad hierbij was in hoeverre het nodig was om te komen tot taakdifferentiatie tussen beroeps en vrijwillig brandweerpersoneel. De resultaten van het laatste onderzoek zijn enkele maanden geleden naar de Tweede Kamer gestuurd. In 2022 zal nadere uitwerking worden gegeven aan de noodzakelijke maatregelen, maar deze zullen naar verwachting voor onze regio beperkt zijn. In essentie komt het erop neer dat de inzet van vrijwilligers ook écht vrijwillig is en dat geen sprake mag zijn van kazernering en pikettering van vrijwilligers.

De realisatie van de nieuwe meldkamer is uitgesteld en wordt nu naar verwachting in maart 2023 operationeel. Dit uitstel maakt het steeds moeilijker om de huidige meldkamer in Arnhem in stand te houden. De financiële gevolgen van dit uitstel zijn geadresseerd bij het ministerie van Justitie en Veiligheid

Risicoprofiel Middel

Beheersstrategie

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met vijftien verschillende gemeenten. De taken zijn onder verdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweerzorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar begroting 2022 op de volgende risico's:
- Meerjarig effect van het COVID19 virus; preventie ten aanzien van kwetsbare groepen, advisering van hygiënemaatregelen, versterking infectieziektebestrijding, terug op niveau van reguliere diensten voor derden zoals reizigersvaccinaties en binden van medewerkers en vrijwilligers aan de organisatie;
- Naar aanleiding van de implementatie van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) is een complexiteit met betrekking tot de positie van de vrijwilligers ontstaan. Op basis van de huidige wet- en regelgeving is het onderscheid tussen een brandweervrijwilliger en een brandweermedewerker nauwelijks te maken. Hiermee heeft de invoering van WNRA een groot financieel risico op de betaalbaarheid van het huidige brandweermodel. Landelijk heeft een Denktank een oplossing voor deze ontstane situatie bedacht in de vorm van taakdifferentiatie. De financiële consequenties van de taakdifferentiatie worden nog nader geanalyseerd;
- Verdeelsleutel huisvestingskosten brandweer. De gemeentelijke bijdragen aan de brandweer zijn op basis van een nieuwe verdeelsleutel vastgesteld. De (regionale) huisvestingskosten van de kazernes en andere brandweeronderdelen zijn daarvan vooralsnog uitgezonderd;
- Arbeidsontwikkelingen, waaronder functiewaardering van verpleegkundigen. Vergelijkbare organisaties hebben verpleegkundigen hoger ingeschaald. Een aanpassing van de functiewaardering heeft grote consequenties op het budget of op de dienstverlening van de Jeugdgezondheidszorg en Algemene gezondheidszorg. Hiervoor is in de gemeentelijke begroting een extra budget opgenomen. Dat geldt ook voor de ICT-lasten;
- Toenemende ICT-lasten als gevolg van verdere digitalisering en plaats onafhankelijk werken. Meerdere (verouderde) systemen dienen op korte termijn vernieuwd te worden gebracht en toenemende gebruikerswensen gebaseerd op maatschappelijke 0ntwikkelingen zijn niet passend binnen de huidige ICT-budgetten.
- De grote druk op (gemeentelijke)financiën en bij andere opdrachtgevers leidt tot continuïteitsrisico’s van niet door gemeentelijke bijdrage gefinancierde activiteiten.

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en mitiganten zijn genoemd.
Aan de hand van de zogenaamde “kans x effect”-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico’s en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico’s te relateren aan de weerstands-capaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen m.b.t. de risico's worden beschreven.

Zowel de burgemeester als de wethouder publieke gezondheid zijn lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Het dagelijks bestuur en algemeen bestuur komen afzonderlijk van elkaar jaarlijks vijf keer bij elkaar. Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld.
Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de jaarrekening van VGGM. De raad houdt waar nodig rekening met eventuele financiële risico's in de eigen begroting.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat. De VGGM is al jaren een betrouwbare en stabiele partner.

Recreatieschap Overbetuwe

Recreatieschap Overbetuwe

Vestigingsplaats	Kerk - Avezaath
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S03 Economie
Doel verbonden partij	Het Recreatieschap heeft tot taak de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het rivierengebied. Samen met het Natuur- en Recreatieschap Lingegebied en het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal wordt deelgenomen in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied (handelsnaam Uiterwaarde). Uiterwaarde ontwikkelt de recreatiegebieden en land- en routegebonden voorzieningen in het rivierengebied en houdt ze in stand.
Deelnemers in samenwerking	Samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe heeft de gemeente Arnhem zitting in het bestuur van het Recreatieschap Overbetuwe. Het recreatieschap Overbetuwe is aandeelhouder van de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied.
Bestuurlijk belang	Vanuit de gemeente Arnhem participeren wethouder Van Dellen en raadslid Manders in het algemeen bestuur van Recreatieschap Overbetuwe.
Financieel belang	Eigen vermogen en vreemd vermogen liggen bij de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierenland. Het Recreatieschap Overbetuwe beschikt niet over vermogen.
Eigen vermogen	Per 01-01-2021 €
	Per 31-12-2021 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2021 €
	Per 31-12-2021 €
Financieel resultaat	Resultaat 2021 €
Bijdrage Arnhem	Resultaat 2021 €
Ontwikkelingen	Er wordt gewerkt aan de komst van een Eco-recreatiepark bij Rijkerswoerdse Plassen. De beoogde locatie is Overbetuws grondgebied, maar vanwege de nabijheid van Arnhemse woonwijken heeft Arnhem ook een belang. In 2021 heeft de gemeente Overbetuwe zienswijzen gevraagd op het nieuwe bestemmingsplan. Verwachting is dat dit traject in 2022 afgerond is.
Risicoprofiel	Laag
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

Grondbeleid

In de paragraaf Grondbeleid geven we aan hoe het grondbeleid wordt ingezet om de bestuurlijke doelstellingen te realiseren. het grondbeleid houdt rekening met de te bereiken doelen voor de stad, afgezet tegen de (financiële) risico's die dat met zich meebrengt. Maatwerk per locatie wordt geboden.

Algemeen

De coronacrisis heeft voor de vastgoedmarkt (nog) geen grote gevolgen gehad en daarmee ook niet voor het grondbedrijf. Grote effecten of veranderingen hebben daarom afgelopen jaar dan ook niet plaatsgevonden. Dit is dan ook terug te zien in de financiële resultaten van het grondbedrijf. Niet alleen de goede vastgoedmarkt zorgt voor een stabiel resultaat, maar ook de afnemende ontwikkelportefeuille van het grondbedrijf zorgt daarvoor. Immers een project in de voorfase van een ontwikkeling kent grotere onzekerheden, en daarmee risico's, dan projecten die al meer in de eindfase zitten. Daar zijn bijvoorbeeld al verkoopcontracten gesloten en zijn veel civiele werkzaamheden al uitgevoerd.

Deze stabiliteit heeft het afgelopen jaar dan ook wederom tot een positief resultaat geleid van ruim € 9,4 miljoen (vóór resultaatsbestemming). Net als voorgaande jaren hebben de (verplichte) tussentijdse winstnemingen en, in iets minder mate het onderdeel erfpacht, in belangrijke mate bijgedragen aan het positieve resultaat over 2021. Het grondbedrijf heeft voldoende buffers om de huidige risico's binnen de (grondexploitatie) projecten zelf te dragen.

Die stabiliteit heeft wel een keerzijde, namelijk dat Arnhem nog maar weinig eigen (grond)posities heeft om zelf sturing te geven aan ruimtelijke en programmatische (bijvoorbeeld extra woningbouw) vraagstukken. Door middel van ontwikkelingsperspectieven wordt nu wel voor diverse delen van de stad, bijvoorbeeld Kronenburg en de oostelijke zijde van de stad (Presikhaaf en Spoorzone), nagegaan hoe programmatische, duurzaamheids- en sociale vraagstukken ruimtelijk vertaald moeten worden. Ingrepen in de bestaande stad zullen daarbij altijd kostbaarder en ingewikkelder zijn dan wanneer dat kan plaatsvinden in een uitbreidingswijk. Hoe verder uitvoering wordt gegeven aan de ontwikkelingsperspectieven zal de komende tijd verder uitgewerkt gaan worden. Een combinatie van zowel actief als facilitair grondbeleid lijkt hierbij het meest realistische scenario.

Grondbeleid

Het beleidsmatige kader voor het grondbeleid is verwoord in de nota Zicht op Gegronde Keuzes. Bij toekomstige aanpassingen van dit (uitvoerings)beleid zal aansluiting worden gezocht bij de nieuwe omgevingsvisie die in de gemeente Arnhem wordt opgesteld. Op dit moment is het uitgangspunt nog steeds situationeel grondbeleid. Per locatie wordt maatwerk verricht. Het genoemde maatwerk komt tot uitdrukking bij de vaststelling van bestemmingsplannen of bestemmingsplanwijzigingen, waarbij de raad via de achterliggende (deels geheime) exploitaties deelgenoot wordt gemaakt van mogelijke financiële implicaties.

Strategische aankopen

Bij een situationeel grondbeleid is het nog steeds mogelijk strategische gronden aan te kopen. Er kunnen zich ruimtelijke kansen voordoen, waarvoor het wenselijk is om voorafgaand aan het vaststellen van een grondexploitatie aankopen te doen. Een belangrijk onderdeel bij strategische aankopen is de afweging van financiële risico's die met de aankoop gemoeid zijn. Door vooraf een budget ter beschikking te stellen, kan snel worden gehandeld. De totale waarde aan strategisch bezit mag maximaal € 50 miljoen bedragen. Dit bedrag is niet gewijzigd ten opzichte van het afgelopen jaar. Totale boekwaarde van het strategisch bezit bedraagt per 31-12-2021: € 18,1 miljoen.

Ontwikkelingen vastgoedmarkt

Waar vorig jaar nog sprake was van enige onzekerheid vanwege de coronacrisis, kunnen we concluderen dat de impact van de coronacrisis op de woningmarkt beperkt is gebleven. De krapte op de woningmarkt is zowel in Nederland als in de gemeente Arnhem alleen maar toegenomen, wat resulteert in ongekend sterke prijsstijgingen. De stijging van de gemiddelde verkoopprijs in de regio Arnhem is sterker dan het landelijke gemiddelde. In het derde kwartaal van 2021 zijn de woningprijzen in de regio Arnhem namelijk toegenomen met 22,1% ten opzichte van een jaar eerder.

Ondanks dat er meer woningen worden gebouwd dan gepland, blijf de bouw van nieuwe woningen achter op nog sneller ontwikkelende vraag naar woningen. Het (bestaande) woningaanbod is het afgelopen jaar verder opgedroogd en dit zorgt dat het aantal transacties afneemt, verkooptijden afnemen en het prijsniveau verder stijgt. In de regio Arnhem/Nijmegen stonden in het derde kwartaal van 2021 slechts 681 woningen te koop aangeboden. Dit was een afname van 42,8% in vergelijking met een jaar eerder. De Arnhemse woningmarkt is

een echte verkopersmarkt, waar sprake is van een krappe markt met een laag beschikbaar woningaanbod. Dit vertaalt zich onder andere in een groot tekort op de Arnhemse nieuwbouwmarkt. Het is dan ook van groot belang dat in Arnhem de woningvoorraad wordt aangevuld met nieuwe woningbouwprojecten en bestaande woningbouwprojecten versneld worden gerealiseerd.

De commerciële vastgoedmarkt kent een onzekerdere toekomst. Voor goede kantoorruimte op goede locaties en (logistieke) bedrijfsruimte zijn de verwachtingen nog wel positief. Voor detailhandel en horeca zijn de vooruitzichten minder optimistisch. Het grondbedrijf heeft overigens zelf relatief weinig projecten in portefeuille die vallen onder commercieel vastgoed.

Ontwikkeling grondbedrijf afgelopen jaar en vooruitblik komende jaren

Het grondbedrijf heeft over 2021 een positief resultaat behaald van € 9,4 miljoen (vóór resultaatsbestemming). Het resultaat wordt veroorzaakt door met name een tussentijdse winstneming van circa € 7,2 miljoen door project Schuytgraaf. Daarnaast door het resultaat erfpacht van € 2,4 miljoen. De totale mutatie van de voorzieningen is beperkt, namelijk een onttrekking van circa € 0,27 miljoen. Op basis van de huidige risico inschattingen, kan het grondbedrijf zelf haar risico's nog steeds dragen. Wel is dit jaar uit het positieve resultaat van het grondbedrijf een extra bedrag gedoteerd aan de bestemmingsreserve Weerstandsvermogen grondexploitatie van € 2,9 miljoen.

Gebiedsontwikkeling is vrijwel altijd binnenstedelijk en is derhalve complexer geworden. Verder staat de betaalbaarheid van woningen onder druk. Dit vraagt steeds meer om (gemeentelijke) financiële bijdragen. Op het ogenblik zijn er geen gemeentelijke middelen beschikbaar om tekorten binnen een nieuwe gebiedsontwikkeling op te vangen. Om toch ruimtelijke ontwikkeling in de toekomst mogelijk te maken is het raadzaam om te onderzoeken of er middelen beschikbaar kunnen worden gesteld.

Uit onderstaande grafieken (volume ontwikkeling portefeuille grondbedrijf 2021) komt naar voren dat in 2021 duidelijk meer (grond)opbrengsten binnen zijn gekomen in het grondbedrijf dan er aan kosten zijn gemaakt. In totaal is er voor circa € 12,2 miljoen aan kosten gemaakt, terwijl er voor circa € 26,0 miljoen aan opbrengsten binnen zijn gekomen. De boekwaarde van de portefeuille van het grondbedrijf volgt ook dit jaar de dalende trend die in de voorgaande jaren is ingezet (NB. de weergegeven boekwaarde betreft de boekwaarde grondexploitaties en de boekwaarde materiële vaste activa).

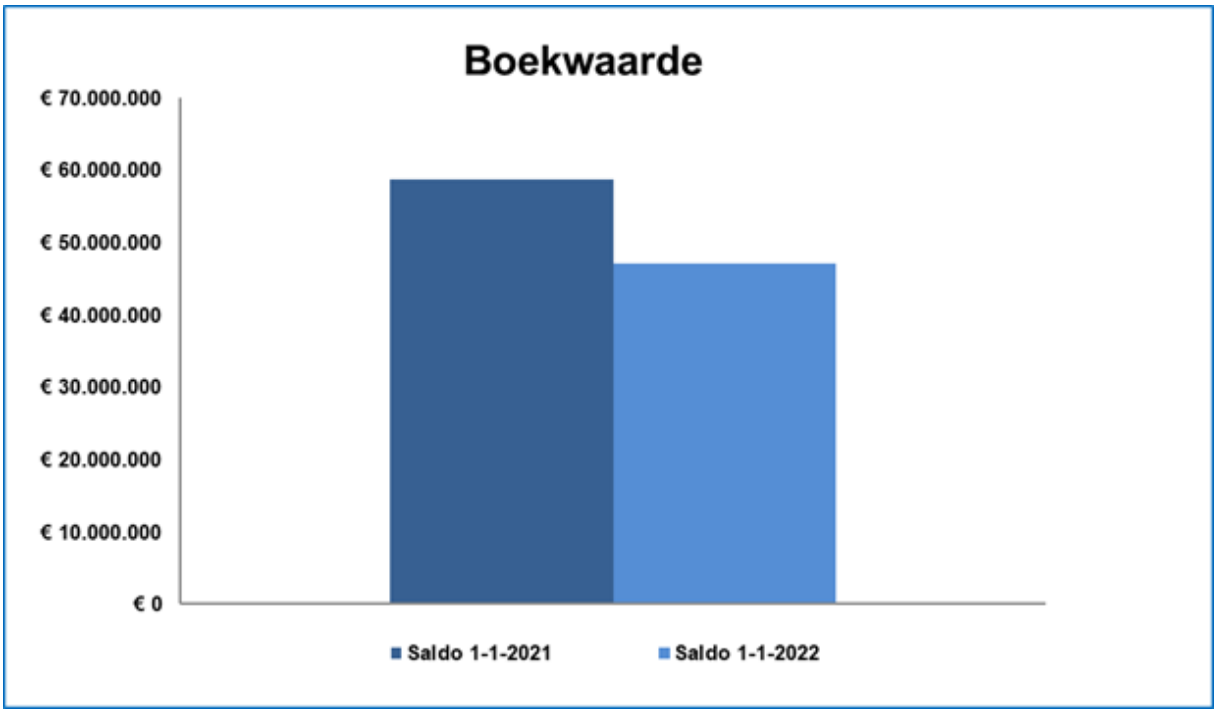

In onderstaande grafiek zijn de te verwachten kosten en opbrengsten (een optelling van grondopbrengsten en overige opbrengsten / subsidies) weergegeven. Per saldo wordt er in totaal nog voor circa € 70 miljoen geïnvesteerd in de lopende grondexploitaties en investeringsprojecten en komt er nog voor circa € 112 miljoen aan opbrengsten binnen.

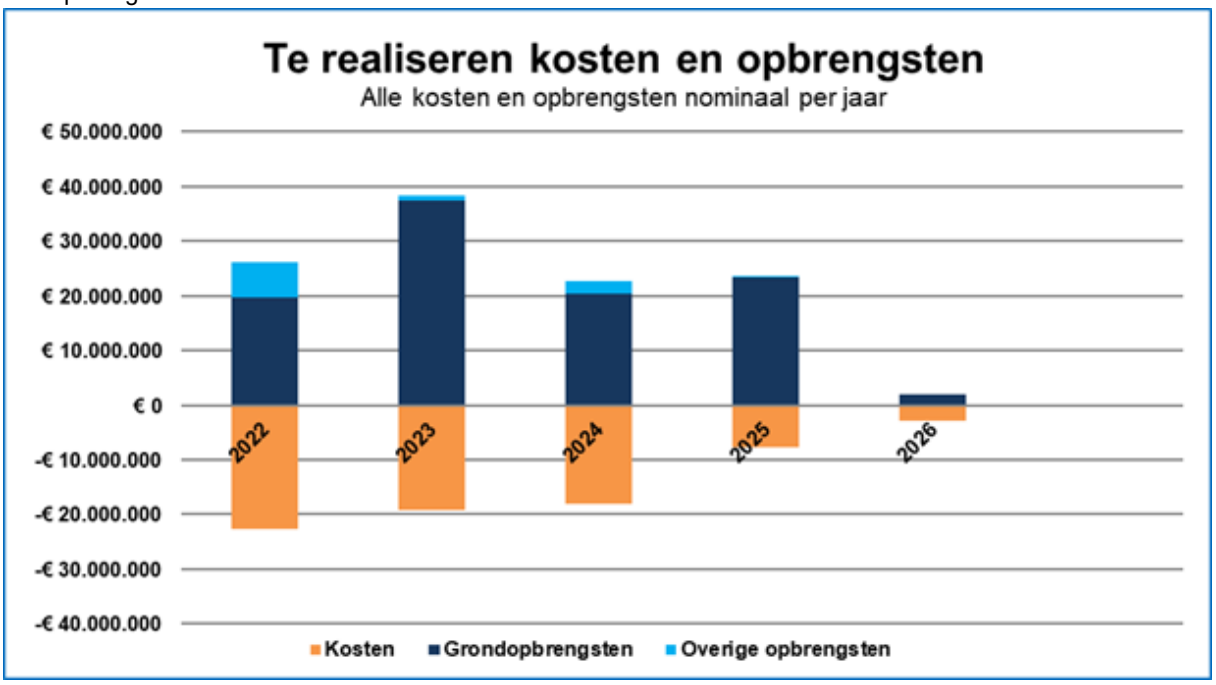

De grondexploitatie

Algemeen

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de grondexploitaties op hoofdlijnen doorgenomen. In een geheime bijlage (Financiële Jaarrapportage Projecten 2021) wordt per project nader ingegaan op de wijzigingen. Het resultaat van de grondexploitaties komt tot stand door de projecten te actualiseren/herzien op het gebied van kostenramingen, opbrengstenramingen en de fasering.

In de Najaarsrapportage is al aangegeven met welke parameters, die extern getoetst zijn, de herzieningen van de grondexploitaties uitgevoerd worden. De parameters voor de kosten- en opbrengstenstijgingen zijn beperkt gewijzigd ten opzichte van vorig jaar. Voor de grondwaarde van woningbouw in de vrije sector wordt uitgegaan van een stijging van 3% in 2022 en 2,5% in 2023 en 2024. Voor de overige opbrengstcategorieën worden lagere percentages aangehouden, variërend van 0% voor winkels en sociale woningbouw tot 2% voor bedrijventerreinen. Bij de kostenstijgingen liggen de percentages tot en met 2024 tussen de 2% en 4%. Vanaf 2025 worden geen verschillen tussen de kosten- en opbrengstenstijging verwacht (beide 2%).

De rente is bij de herzieningen dit jaar wel aangepast ten opzichte van vorig jaar. De gemeente moet namelijk verplicht uitgaan van een gewogen marktrente. Op basis daarvan is in de gemeentebegroting de rekenrente voor het grondbedrijf bepaald op 1,4%. Voor Schuytgraaf is in het verleden een aparte projectfinanciering opgezet, hiervoor geldt 2%.

Jaarresultaat grondbedrijf 2021

Over 2021 is er een positief resultaat voor het grondbedrijf Arnhem van circa € 9,4 miljoen. Dit wordt als volgt gespecificeerd.

Resultaat grondbedrijf 2021			
*Bedragen * € 1.000,=*	*Lasten*	*Baten*	*Totaal*
Afgesloten projecten	-539	580	41
Winstnemingen projecten	0	7.210	7.210
Vastgestelde grondexploitaties	-2.100	2.373	274
Strategisch bezit (MVA)	-301	420	119
Voorstudies	-412	25	-387
Overige kosten & opbrengsten	-207	1	-206
Erfpachten	-384	2.746	2.362
Totaal resultaat Grondbedrijf voor bestemming	**-3.942**	**13.356**	**9.413**

De belangrijkste kosten- en opbrengstenposten worden hierna op hoofdlijnen nader toegelicht.

- Afgesloten projecten

In 2021 zijn er vier projecten afgesloten, namelijk Leidenweg, Saksen Weimar, Merwedestraat en Wassenaarweg. Op alle projecten zat een positief saldo. In totaal levert dit circa € 41.000 aan voordelig resultaat op voor het grondbedrijf.

- Tussentijdse winstneming vastgestelde grondexploitaties

Conform de BBV-spelregels en de daarop gebaseerde winstnemingsnotitie van de gemeente Arnhem vinden er over 2021 wederom een aantal winstnemingen in projecten plaats. Dit jaar vindt de grootste winstneming plaats bij Schuytgraaf. Vervolgens zorgt Centrum Zuid het Olympus kwadrant voor een kleine winstneming. De totale tussentijdse winstneming bedraagt € 7,2 miljoen.

- Vastgestelde grondexploitaties - voorzieningen

Grondexploitaties waarop een verwacht financieel tekort zit, dienen vooraf te worden afgedekt. Dit wordt aangeduid als het voorzichtigheidsprincipe. Wanneer een grondexploitatie niet sluitend is, wordt voor het voorziene tekort een voorziening getroffen om de tekorten af te dekken. Ten opzichte van vorig jaar zijn de totale voorzieningen met ruim € 880.000 toegenomen. De wijzigingen in de voorzieningen zijn vooral het resultaat van het verschil tussen de berekende rente over de kosten en de voorzieningen. De voorzieningen van RIJC West, Arnhem Centraal en Oude Veerweg/Kleefse Waard is afgenomen als gevolg van renteopbrengsten (deze zijn hoger dan de kostentoename). Hierdoor kan er een vrijval van de voorziening plaats vinden.

- Strategisch bezit

De beheerslasten voor het strategisch bezit worden zoveel mogelijk gedekt door het tijdelijke bezit zo optimaal mogelijk te exploiteren.

- Voorstudies en algemene kosten grondexploitatie

In 2021 betrof het resultaat voor deze categorieën ruim € 593.000, waarvan Voorstudies verantwoordelijk was voor een resultaat van ruim € 387.000. Dit zijn kosten die gemaakt worden voordat er een vastgestelde grondexploitatie is en die jaarlijks afgeboekt worden. Deze kosten worden weer geactiveerd als de

grondexploitatie vastgesteld is. Afgelopen jaar zijn voor onder andere Nijmeegseweg, Station Zuid, Groningensingel en de Hobbit voorstudie kosten gemaakt.

- Erfpachten

Het netto erfpachtresultaat heeft ook in 2021 wederom duidelijk bijgedragen aan het positieve resultaat van het grondbedrijf. Dit komt vooral door opbrengsten erfpachtcanon en (eenmalige) afkopen. Het resultaat is € 2,4 miljoen positief.

Grondexploitatie en Weerstandsvermogen

Grondexploitatie

Hiervoor is beschreven hoe het jaarresultaat grondbedrijf per ultimo 2021 is opgebouwd. Hierin zijn voor alle projecten de laatste (financiële) effecten meegenomen. Echter zegt dit nog niets over de totale omvang van alle investeringen en opbrengsten en de risico's die daarbij voor de toekomst aanwezig zijn. Deze paragraaf gaat eerst in op de totalen van de grondexploitatie en de effecten daarvan op het weerstandsvermogen voor het grondbedrijf.

Grondexploitaties in voorbereiding / strategisch bezit

Dit zijn locaties waar nog geen (financiële) ontwikkelkaders voor zijn vastgesteld. Per ultimo 2021 bedroeg de totale boekwaarde van het strategisch bezit € 18,1 miljoen, ten opzichte van € 15,9 miljoen in 2020. Dit is het resultaat van het afsluiten van de grondexploitatie Merwedeterrein en het onderbrengen hiervan in het strategisch bezit. De boekwaarde bestaat uit de volgende elementen:
Voor een bedrag van circa € 4,3 miljoen betreft het bebouwde gronden. De panden zijn aangekocht met het oog op mogelijke toekomstige ontwikkelingen, maar worden in principe verkocht als inzichten daarover veranderen. Naast de gebouwen heeft de gemeente ook nog voor circa € 13,8 miljoen aan onbebouwde terreinen als strategisch bezit.

Vastgestelde grondexploitaties

In de onderstaande tabel is het totaal van alle grondexploitaties weergegeven. In 2021 zijn er vier grondexploitaties afgesloten en is er geen grondexploitatie geopend. Totaal bedraagt de boekwaarde per 1-1-2022 circa € 95 miljoen (in 2019 € 105 miljoen). Ondanks dat de winstneming steeds als "kostenpost" wordt opgenomen, loopt de boekwaarde afgelopen jaren terug. Dit is het gevolg van aflopende projecten. De reeds getroffen voorzieningen voor diverse projecten in het grondbedrijf is circa € 65 miljoen. Deze is niet als opbrengst in de boekwaarde opgenomen, maar wordt apart weergegeven. Daarnaast moeten er nog voor circa € 60,4 miljoen aan investeringen plaatsvinden (in 2020 € 64 miljoen) en voor circa € 99 miljoen aan totale opbrengsten (in 2020 € 114 miljoen) gerealiseerd worden. De totale winstpotentie, oftewel het ingeschatte eindresultaat van de projecten, per 1-1-2022 bedraagt voor de grondexploitaties nog circa € 8,2 miljoen.

Vastgestelde grondexploitaties

*Bedragen * € 1.000.000,=*

	Boekwaarde	Nog te realiseren	Totaal
Kosten			
Verwervingen	204	2	206
Civiele kosten	160	38	198
Overige kosten	30	6	37
Plankosten en VTU	140	14	154
Winstneming	31	0	31
Totaal kosten	***565***	***60***	***625***
Opbrengsten			
Grondopbrengsten	363	95	457
Subsidies / bijdragen	152	5	157
Totaal opbrengsten	***515***	***99***	***614***
Rente / Kosten- en opbrengstenstijging	45	4	49
Resultaat (op eindwaarde)	**-95**		**-60**
Resultaat op cw per 01-01-2021			**-57**
Reeds getroffen voorziening per 1-1-2021			**65**
Winstpotentie cw per 01-01-2021			**8**

Onderstaande grafieken geven het programma aan van woningbouw en niet-woningbouw die opgenomen is in de vastgestelde grondexploitaties.

Voor de korte termijn zijn op verschillende plekken in de stad nog enkele woningbouwontwikkelingen. Voor de middellangere termijn heeft de gemeente nog Schuytgraaf, Gaardenhage, Nijmeegseweg, Oostlocatie (gebiedsvisie station Zuid) en Kronenburg in voorbereiding. Voor de langere termijn wordt er gewerkt aan Spoorzone om hier woningbouw mogelijk te maken.

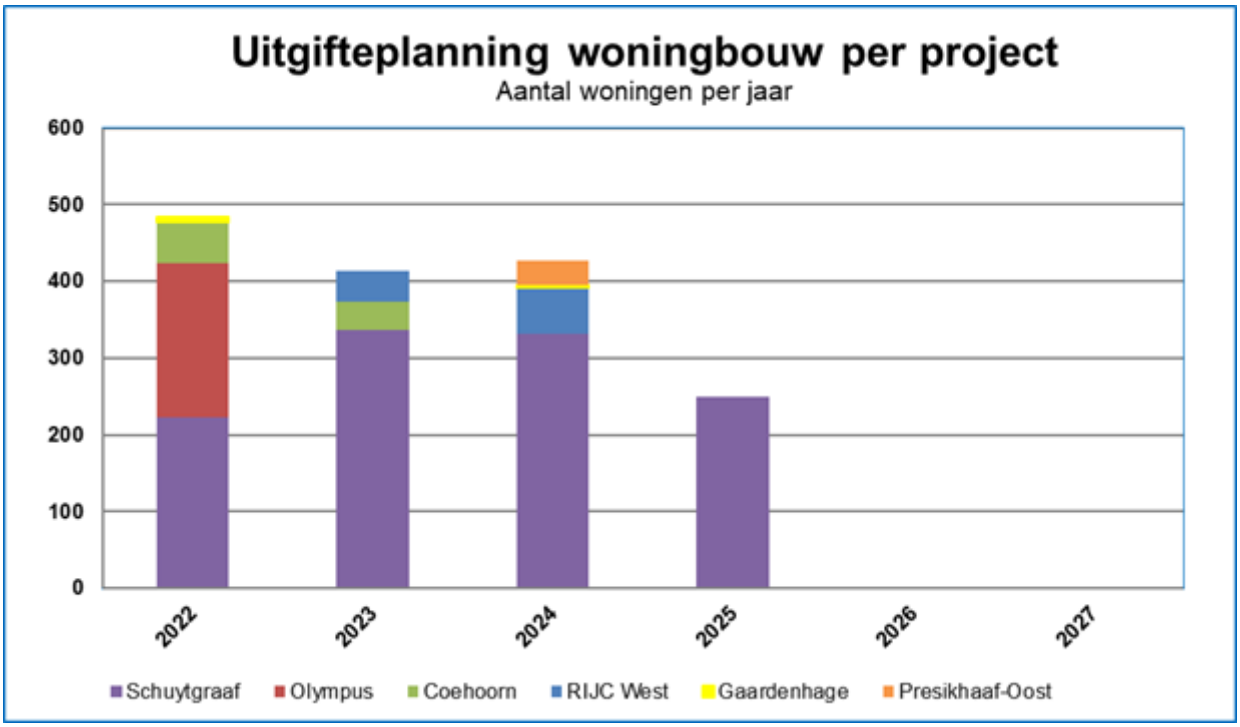

Voor bedrijven, kantoren en ander commercieel programma geldt ook dat na 2023, met uitzondering van uitgifte voor bedrijven op Oude Veerweg, er verder geen gemeentelijke gronden meer beschikbaar zijn in de huidige projecten.

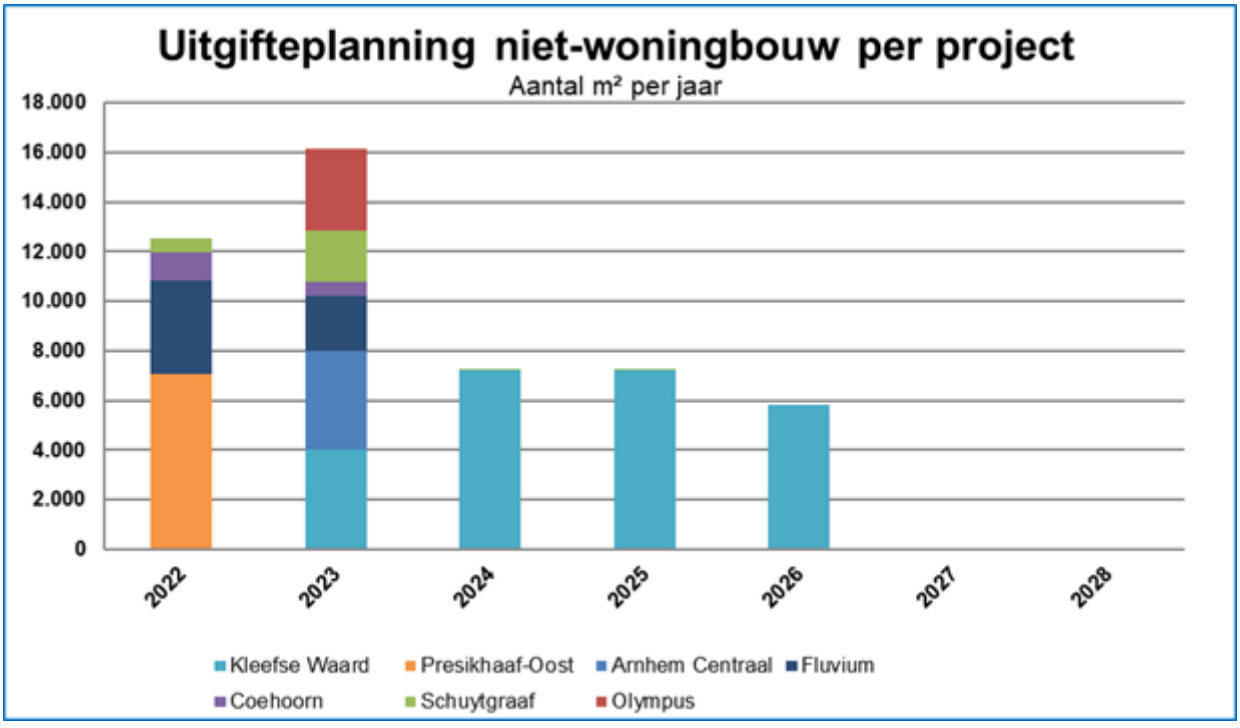

Reserves en begroting

Het grondbedrijf is alweer een aantal jaren volledig in staat om zelf haar eigen risico's te dragen. De bestemmingsreserve kan bij eventuele financiële tegenvallers in de toekomst deze eerst zelf opvangen, voordat een beroep gedaan wordt op de Algemene Reserve. Naast de reserves is er ook nog een winstpotentie van circa € 8 miljoen in de grondexploitaties. De winstpotentie is ongeveer gelijk gebleven ten opzichte van vorig jaar omdat ook dit jaar een belangrijk deel van die winstpotentie mee is genomen in het positieve resultaat van het grondbedrijf. De winstpotentie binnen de projecten wordt overigens niet meegenomen in de beschikbare weerstandscapaciteit van het grondbedrijf. Deze middelen zijn namelijk nog niet vrijgevallen en komen daarmee ook pas in de toekomst tot onze beschikking. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe worden die daarom niet ingezet als dekking voor de weerstandscapaciteit. Wel draagt de winstpotentie bij aan het vermogen om risico's binnen de grondexploitaties zelf op te kunnen vangen.

Ontwikkeling bestemmingsreserves grondbedrijf		
*Bedragen * € 1.000,=*	*Saldo per 31-12-2020*	*Saldo per 31-12-2021*
Bestemmingreserve grondexploitaties	14.747	17.671
Bestemmingreserve voorstudies	262	0
Bestemmingreserve strategische posities	1.500	1.500
Totaal bestemmingsreserves grondbedrijf	**16.509**	**19.171**

In bovenstaande tabel staat aangegeven hoe de verschillende bestemmingsreserves zich over het afgelopen jaar hebben ontwikkeld. De bestemmingsreserve grondexploitaties is dit jaar opgehoogd van € 14,7 miljoen naar € 17,6 miljoen. Dit is met name het gevolg op de stijging van de grondprijzen en het risico op daling hiervan.

De totale hoogte van de bestemmingsreserve in de FJP 2021 wordt bepaald door de weerstandscapaciteit voor het grondbedrijf plus een marge van 10%. De jaarlijkse maximale bestemmingsreserve grondexploitaties kan hiermee dus fluctueren, afhankelijk van de risico's binnen het grondbedrijf.

In 2021 zijn meer kosten gemaakt dan begroot voor de Voorstudies. De hogere kosten worden gedekt door een deel van de bestemmingsreserve Voorstudies hiervoor in te zetten. De bestemmingsreserve Voorstudies daalt hierdoor met ruim € 262.000. Het saldo van de bestemmingsreserve voorstudies bedraagt nog € 0. Deze ontwikkeling, onvoldoende budget ten behoeve van voorstudies, doet zich voor doordat er diverse projecten in voorbereiding zijn maar nog niet concreet een exploitatie is als gevolg van de verstedelijkingsopgave. De bestemmingsreserve Strategische posities is maximaal gevuld, conform het beleid en kent in 2020 geen mutaties.

In onderstaande tabel is de begroting van het Grondbedrijf voor 2021 weergegeven. Hier werd reeds rekening gehouden met een positief resultaat voor het Grondbedrijf van circa € 2,84 miljoen.

Grondexploitatie en begroting 2021		
*Bedragen * € 1.000,=*		
Totaal begroot resultaat grondexploitatie (incl erfpacht)	*2.842*	*V*
Totaal werkelijk jaarresultaat Grondbedrijf	*9.414*	*V*
Afwijking werkelijk resultaat t.o.v. begroting	**6.572**	**V**
In begroting reeds geraamde dotatie aan BR grex	*1.709*	*V*
Totaal te bestemmen resultaat	**8.281**	**V**

Het verschil tussen het werkelijke resultaat Grondbedrijf (€ 9,41 miljoen) en de begroting is circa € 6,57 miljoen. In het totale begrote bedrag van € 2,84 miljoen was al € 1,7 miljoen bestemd (een begrote winst uitname en af te sluiten projecten) voor het grondexploitatieresultaat. Daarmee komt het totale bedrag om te bestemmen naar de diverse reserves uit op € 8,28 miljoen. Hiervan wordt €0,262 onttrokken aan bestemmingsreserve voorstudie en gaat € 2.92 miljoen naar bestemmingsreserve grex. Dit resulteert in een resultaat grondbedrijf van € 5,6 miljoen na bestemming.

Weerstandsvermogen

Jaarlijks worden de ramingen van de nog te realiseren inkomsten en uitgaven van de (grondexploitatie)projecten geactualiseerd om een solide basis voor de projectbegrotingen te verkrijgen. Maar projecten verlopen soms anders dan wat op enig moment als meest waarschijnlijke scenario wordt geacht. De risico's die zich bij grondexploitatieprojecten kunnen aandienen zijn verschillend van aard. Zo zijn er project specifieke risico's,

programma risico's maar ook systeemrisico's, zoals economische ontwikkelingen, die door de gemeente niet of nauwelijks te beïnvloeden zijn.

In het BBV wordt een onderscheid gemaakt in het conjuncturele risico (marktrisico) en project specifieke risico's. Ook zijn de regels omtrent tussentijdse winst uitname aangescherpt vooral met betrekking tot het inrekenen van risico's.

Het bepalen van het risico op de projecten valt dus uiteen in twee onderdelen:

1. Het conjuncturele risico (marktrisico) is bepaald door een scenario berekening uit te voeren op basis van een "slechtweer" scenario. Dit scenario gaat uit van:
    - 3 jaar vertraging van het project door vraaguitval.
    - een waarde daling van 10% van de grondopbrengsten binnen de looptijd van de projecten,
    - 10% lagere kosten i.v.m. marktontwikkeling en bijstellen randvoorwaarden

Afgelopen jaar zijn de grondprijzen in één jaar tijd met gemiddeld 10% gestegen. Gezien de huidige grilligheid op de (vastgoed) markt is dit jaar rekening gehouden met 20% waardedaling. Vorig jaar was dit 10% waardedaling. Een extra risico van 10% bij de opbrengsten is daarmee reëel om voor dit jaar op te nemen en te kijken hoe de (vastgoed) markt zich het komende jaar ontwikkelt.

2. De project specifieke risico's zijn bepaald door gebruik te maken van een check list van mogelijke projectrisico's aan de hand van de genoemde notitie van de Commissie BBV en het 'Handboek Grondbeleid voor gemeenten' van Deloitte. Hierbij zijn ook opgenomen risico's die samenhangen met mogelijke toekomstige (programmatische) aanpassingen waarover nog moet worden besloten.

Op basis van een inventarisatie per project en een waardering van de risico's middels kans en impact zijn de project specifieke risico's bepaald. Vervolgens is met Naris de omvang van het risico bepaald.
De risico's van het strategisch bezit (MVA) en de anterieure overeenkomsten zijn toegevoegd o.b.v. 10% van de boekwaarde c.q. 10% van de gemaakte kosten uit 2020.
Het risico en daarmee het benodigde weerstandsvermogen van het grondbedrijf komt daarmee op:

Weerstandscapaciteit grondbedrijf		
*Bedragen * € 1.000,=*	*FJP 2020*	*FJP 2021*
Conjuncturele risico's (marktrisico)	5.140	14.810
Project specifieke risico's	13.000	8.339
Strategisch bezit (mva)	1.533	1.813
Anterieure overeenkomsten	110	96
Totaal risico's	19.783	25.058
Af: zelfdragend risico's vermogen pos. grex.	-6.377	-7.630
Benodigd weerstandscapaciteit grondbedrijf	**13.406**	**17.428**
BR grondexploitatie (=110% van weerst.capaciteit))	**14.747**	**19.171**

Overigens zal het weerstandsvermogen pas worden ingezet als beheersmaatregelen (bijvoorbeeld bezuinigingen) in de projecten zelf niet afdoende werken.

De benodigde weerstandscapaciteit in de FJP van 2021 komt uit op € 17,4 miljoen, een stijging van ruim € 4 miljoen ten opzichte van het jaarverslag 2020. Dit komt vooral doordat door de stijging van de opbrengsten het risico hoger wordt voor het daadwerkelijk realiseren van deze stijging. Ook door tussentijdse winst name in Schuytgraaf is het risico verhoogd. Daarnaast wordt, conform gemeentelijk beleid om robuuste buffers te hebben, een factor 1,1 gehanteerd bij de benodigde weerstandscapaciteit voor de bestemmingsreserve (BR) grondexploitatie. Deze komt daarmee uit op € 19,2 miljoen in de FJP 2021.

Om de uitkomsten van de risicoprofielen, en het gewenste weerstandsvermogen van € 17,4 miljoen, betekenis te geven en de noodzaak te onderstrepen van een weerstandsvermogen dat aansluit op het risicoprofiel van de gehele portefeuille schetsen we hieronder enkele extreme scenario's.

In onderstaande tabel zijn de scenario's weergegeven en afgezet tegen het resultaat op netto contante waarde van de vastgestelde grondexploitaties per 1 januari 2021, inclusief de reeds getroffen voorzieningen bedraagt deze afgerond € 4,3 miljoen positief (= toekomstige winstpotentie).

Scenario's grondbedrijf

*Bedragen * € 1.000.000,=*

Scenario	Omschrijving	Effect op resultaat	Resultaat grex
FJP 2020	Basis	0,0	4,3
Scenario 1	Drie jaar vertraging	-1,9	2,4
Scenario 2	Grondopbrengsten 10% lager	-10,3	-6,0
Scenario 3	Ontwikkeling staken	-38,1	-33,8

- Scenario 1 geeft het effect weer als de geraamde opbrengsten met een vertraging van drie jaar gerealiseerd worden en de overige uitgangspunten gelijk blijven. Dit houdt in dat er drie jaar extra rentekosten (2,0%/jaar) worden berekend over de huidige boekwaarde;
- Scenario 2 geeft weer wat het effect op het basisresultaat grondexploitatie is van toekomstige grondopbrengsten als die 10% lager liggen dan nu aangenomen;
- Scenario 3 geeft weer welk financieel resultaat er volgt uit het staken van alle ontwikkelingen van de grondexploitatie projecten. Uitgangspunt voor dit scenario is dat de huidige boekwaarde van de grondexploitaties bij het staken van de ontwikkeling als verlies wordt genomen

Investeringen

In de verordening financieel beleid en beheer van de gemeente Arnhem is opgenomen dat de raad de investeringsruimte autoriseert tegelijk met het vaststellen van de meerjarenprogrammabegroting. Investeringen vragen, anders dan reguliere begrotingsposten, meerjarig budgetruimte.
De kortste afschrijvingstermijn, die de gemeente Arnhem hanteert, is vijf jaar en dat betekent dat iedere investering minimaal vijf jaar budgettaire gevolgen heeft voor de begroting en realisatie in de vorm van kapitaallasten (rente en afschrijving).
Daarnaast is het zo dat veel grote investeringsprojecten (denk bv. aan nieuw- en/of verbouw) niet binnen één kalenderjaar afgerond kunnen worden. Ook de uitvoering van investeringen kan meerjarig een beslag leggen op beschikbare budgetten.
Beide aspecten van investeringen zijn voldoende reden om de realisatie van investering afzonderlijk te presenteren in het jaarverslag.

Activering/ onderhanden activa

Nr.	Prog. Omsch.	Inv.omsch.	Ec./ mtsch. nut	Act. begr.2021	Onderh. act. 2020	Best. 2021	Act. 2021 totaal	Over-/ onder-schrijding	Onderh. act.2021
Bedragen x € 1.000									
S00	**Bestuur, dienstverlening en financiën**	Publieke dienstverlening	E	0	28	19	0	0	47
		Overige Huisvesting en facilitaire zaken	E	2.588	133	427	524	2.064	36
		Overige ICT	E	1.000	514	53	220	780	347
				3.588	**675**	**499**	**744**	**2.844**	**430**
S01	**Veiligheid**	Openbare orde en veiligheid	E	220	0	0	0	220	0
		Overige Brandbestrijding	E	9	0	0	0	9	0
				229	**0**	**0**	**0**	**229**	**0**
S02	**Bereikbaarheid**	Wegen en verkeer ontwikkeling	M	2.310	1.948	-262	1.353	957	334
		Verkeersregelinstallaties	M	1.017	0	793	793	224	0
		Overige Mobiliteit & OR beheer	M	430	181	597	239	191	538
		Wegen beheer en groot onderhoud	M	1.639	0	1.648	1.646	-7	2
		Openbare verlichting Overige	M	3.300	28	1.284	1.220	2.080	92
		Kunstwerken	M	800	0	1.350	682	118	668
		Parkeerexploitatie	E	3.870	329	2.830	2.507	1.363	652
		Overige Oppervlaktewater en Havenbeheer	M	550	48	149	0	550	197
				13.916	**2.534**	**8.389**	**8.440**	**5.476**	**2.483**
S03	**Economie**	Aantrekkelijke stad	E	**250**	**0**	**83**	**0**	**250**	**83**
S04	**Onderwijs**	Overige huisvesting onderwijs	E	3.955	0	144	144	3.811	0
		Huisvesting Primair onderwijs	E	761	32	245	0	761	277

		Huisvesting Speciaal onderwijs	E	12.883	12.066	11.539	6.100	6.783	17.505
		Natuur milieu educatie	E	10	0	0	0	10	0
				17.609	**12.098**	**11.928**	**6.244**	**11.365**	**17.782**
S05	**Cultuur**	Culturele basisvoorzieningen en activiteiten	E	235	0	49	18	217	30
		Museum Arnhem	E	22.502	12.567	10.033	22.600	-98	0
		Erfgoed en welstand	E	197	0	197	197	0	0
		Erfgoed archeologische beeldkwaliteit	E	98	0	48	8	91	40
		Stadstheater	E	0	759	-92	0	0	667
				23.032	**13.326**	**10.234**	**22.822**	**210**	**738**
S09	**Gezondheid en sport**	Overige Binnensport en huisvesting	E	1.511	295	429	707	804	17
		Overige algemene publieke gezondheidszrg	E	468	0	120	0	468	120
		Overige Buitensport	E	314	0	582	495	-181	87
		Zwembad Valkenhuizen	E	12.693	9.261	2.489	11.435	1.258	314
				14.986	**9.556**	**3.620**	**12.638**	**2.348**	**538**
S12	**Wonen en leefomgeving**	Parken & bossen	E	330	0	0	0	330	0
		Overige Afval	E	1.350	936	188	1.115	235	9
		Afvalbeheer	E	1.925	0	-120	-143	2.068	23
		GRP	E	7.400	-139	7.093	6.831	569	123
		Regionale samenwerking wonen	E	0	0	11	0	0	11
		Energy Made in Arnhem (EMIA) - Luchtagenda	E	431	139	15	0	431	154
		Bomenplan	E	890	0	400	382	508	18
		Vastgoed stedelijk groen	E	50	0	0	0	50	0
				12.376	**936**	**7.587**	**8.186**	**4.190**	**337**
Totaal				**85.986**	**39.125**	**42.341**	**59.074**	**26.912**	**22.392**

Uit de tabel blijkt dat van de investeringen waarvoor kredieten ter hoogte van € 86 miljoen beschikbaar waren gesteld, in 2021 € 59,1 miljoen is geactiveerd, 69% (Ter vergelijking, in 2020 67%). De projecten zijn gereed en/of de investeringen zijn in gebruik genomen. De resulterende zogeheten onderuitputting van € 26,9 miljoen wordt met name verklaard door achterblijven van investeringen in de programma's S00 Bestuur, dienstverlening en financiën (€ 2,8 miljoen), S02 Bereikbaarheid (€ 5,5 miljoen), S04 Onderwijs (€ 11,4 miljoen), S09 Gezondheid en sport (€ 2,3 miljoen) en S12 Wonen en leefomgeving (€ 4,2 miljoen).
Dit achterblijven betekent niet dat de begrote investeringen nog helemaal niet gedaan zijn. Veel bestedingen hebben al plaatsgevonden, maar de projecten zijn nog niet volledig afgerond. Voor een bedrag € 22,4 miljoen worden in 2021 gemaakte kosten als Onderhanden Activa (OHA) doorgeschoven naar latere jaren. Dit is, zoals eerder gesteld, een normaal verschijnsel bij grote, infrastructurele projecten.
Van Museum Arnhem en zwembad Valkenhuizen zijn OHA uit 2020 van € 12,6 miljoen en € 9,3 miljoen samen met de bestedingen in 2021 geactiveerd ten laste van het door de gemeenteraad beschikbaar gestelde krediet. Daar tegenover staat dat voor huisvesting van Speciaal Onderwijs reeds gepleegde investeringen ter hoogte van € 17,5 miljoen als OHA worden doorgeschoven naar 2022. Deze investeringen zullen deels geactiveerd worden ten laste van het voor 2021 nog beschikbare budget (€ 6,8 miljoen) en verder is vooruit gelopen op de grote investeringsgolf in 2022 en 2023 van € 24,1 en € 31,1 miljoen.

De onderuitputting in genoemde programma's kunnen we toeschrijven aan een aantal grote "achterblijvers":
1. S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

Krediet	€ 3.588.000
Activering	€ 744.000
Onderschrijding	€ 2.844.000

De onderuitputting wordt verklaard door:

- Voor een bedrag van € 2,1 miljoen zijn investeringen in Huisvesting en Facilitaire zaken (voornamelijk stadhuis en stadskantoor) niet uitgevoerd en doorgeschoven naar 2022.
- Verder zijn voor € 0,8 miljoen investeringen in hardware en bedrijfsapplicaties niet gerealiseerd en doorgeschoven naar 2022.

2. S02 Bereikbaarheid

Krediet	€ 13.916.000
Activering	€ 8.440.000
Onderschrijding	€ 5.476.000

Deze onderuitputting wordt vooral verklaard door drie aandachtsgebieden:

- Van de geraamde investering in wegen (ontwikkeling en onderhoud) van € 2,3 miljoen is € 0,9 miljoen niet besteed. Slechts € 34.000 wordt als OHA doorgeschoven naar 2022.
- Van de € 3,3 miljoen voor openbare verlichting wordt € 1,2 miljoen geactiveerd. De niet bestede budgetten schuiven door naar 2022.
- Van de kredieten voor de parkeerexploitatie (straat en garage) van € 3,9 miljoen wordt € 2,5 miljoen geactiveerd en schuift € 1,4 miljoen door naar 2022, waarvan € 0,65 miljoen al besteed is en verantwoord wordt als OHA.

3. S04 Onderwijs

Krediet	€ 17.609.000
Activering	€ 6.244.000
Onderschrijding	€ 11.365.000

De investeringen en activeringen betreffen voornamelijk nieuwbouw van scholen voor speciaal onderwijs. De onderuitputting van € 11,4 miljoen zal (conform planning) in 2022 en/of 2023 worden geactiveerd. Ten laste van deze onderuitputting en van het MIP 2022 en 2023 komen de reeds gemaakte en als OHA verantwoorde kosten van € 17,5 miljoen.

4. S09 Gezondheid en sport

Krediet	€ 14.986.000
Activering	€ 12.638.000
Onderschrijding	€ 2.348.000

Deze onderuitputting komt voor € 1,3 miljoen op het conto van Sporthal Valkenhuizen. De nog niet gepleegde investeringen in overige binnensport (€ 0,8 miljoen) zullen plaatsvinden in 2022 en later, wanneer in het MIP is voorzien in minder kredieten voor binnensport.

5. S12 Wonen en leefomgeving

Krediet	€ 12.376.000
Activering	€ 8.186.000
Onderschrijding	€ 4.190.000

Deze onderuitputting wordt voor € 2,1 miljoen verklaard door achterblijvende investeringen in afvalbeheer als gevolg van het stopzetten van Diftar. De investeringen zullen worden ingehaald wanneer de benodigde nieuwe planvorming rond de inzameling en verwerking van afval resulteert in concrete uitvoeringen.
Van de beschikbare € 7,4 miljoen voor het GRP is € 6,8 miljoen geactiveerd. De onderschrijding van € 0,6 miljoen zal in de komende jaren worden geïnvesteerd, het door de gemeenteraad vastgestelde GRP wordt conform planning uitgevoerd.

Onderuitputting kapitaallasten

Als gevolg van het (nog) niet activeren van al wel gepleegde investeringen (onderhanden activa) of nog niet realiseren van investeringen, waarvoor krediet beschikbaar is, zal in 2022 een onderuitputting optreden van de begrote kapitaallasten. Conform besluit van de gemeenteraad terzake zal deze onderuitputting worden toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Uitzondering op deze regel vormen kapitaallasten voor investeringen in het onderwijs. Deze worden verrekend met de bestemmingsreserve "kapitaallasten onderwijs": realisaties worden daaruit gedekt en onderuitputtingen worden aan de reserve toegevoegd.
De verwerking in begroting 2022 zal plaatsvinden in een verzamelbesluit, dat ter vaststelling aan de gemeenteraad zal worden voorgelegd.

Gerealiseerde, in het oog springende grote investeringen

Zwembad Valkenhuizen
In 2021 is fase 1 van het zwembad Valkenhuizen (nieuwbouw) afgerond, opgeleverd en geactiveerd. In 2022 zal fase 2 afgerond worden, deze fase bestaat uit het slopen van het oude bad en het herstellen van het buitenterrein. Ten opzichte van het oorspronkelijke plan ligt er een wezenlijke wijziging ten aanzien van het sloopplan, de ondergrondse delen van het oude bad worden hergebruikt als depot waarin regenwater van het sportcomplex wordt opgeslagen t.b.v. de beregening van de sportvelden. Daarmee staan nu achtereenvolgens gepland, de gedeeltelijke sloop van het oude bad, de ombouw van de ondergrondse delen tot een waterdepot en aansluitend de aanleg van het oorspronkelijk beoogde parkeerterrein. Het waterdepot bevindt zich onder het parkeerterrein.

De nieuwbouw van het zwembad (fase 1) is binnen de beschikbaar gestelde budgetten afgerond. Het eerder aan de post ‘onvoorzien’ toegevoegde budget als gevolg van het voordeel van de lagere kapitaallasten doordat de activering van het zwembad een jaar is opgeschoven, is ook nog volledig beschikbaar. De verwachting is dat de resterende budgetten voldoende zijn voor de sloop van het oude zwembad en het aanleggen van de bijbehorende buitenruimte/parkeerterrein. De realisatie van het regenwaterdepot wordt gefinancierd vanuit het Klimaatfonds en externe subsidie. Naar verwachting zal fase 2 eind 2022 afgerond zijn waarna het gehele project ten einde komt.

Museum Arnhem
Eind 2021 is de verbouwing van Museum Arnhem afgerond en geactiveerd op de balans. De verwachting is dat in het voorjaar van 2022, nadat de inrichting van het museum is afgerond, het museum open gaat voor publiek. Zoals eerder gemeld in de Najaarsrapportage Grondexploitatie en Investeringsprojecten gebouwen 2021 zijn de financiën onder druk komen te staan. Inmiddels is duidelijk dat de post onvoorzien zal worden overschreden door met name hogere kosten voor de beveiligingsinstallatie en eerder gemelde onvoorziene kosten vernieuwing van het monumentale pand. Wij verwachten op dit moment een overschrijding van circa € 300.000 (ca. 1% van het budget) waarvan 1/3 reeds is geactiveerd. De verwachte overschrijding zal resulteren in extra kapitaallasten van jaarlijks circa € 14.000. Het concrete bedrag is in deze fase niet goed te bepalen. De afronding van de werkzaamheden in combinatie met de coronapandemie maakt een inschatting complex. We hebben te maken met de gevolgen van uitval van personeel, krapte op de arbeidsmarkt, langere levertijden en sterk stijgende bouwkosten.

Subsidies

De gemeente Arnhem heeft per programma haar doelstellingen met de daarbij behorende beoogde effecten en resultaten geformuleerd. Deze doelen kunnen op verschillende manieren worden bereikt. Een van deze manieren is het verlenen van subsidies. Subsidies zijn financiële bijdragen aan burgers en/of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van de door de gemeenteraad vastgestelde beleidsdoelen van de gemeente.
In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de verleende subsidies in 2021.

Overzicht

Subsidies kunnen op verschillende manieren worden verleend:

1. Subsidies op basis van subsidieregelingen
Volgens de Algemene wet bestuursrecht mag een bestuursorgaan alleen subsidie voor activiteiten verstrekken op grond van een wettelijk voorschrift. Dat kan een rijksregeling, provinciale regeling of een gemeentelijke (subsidie)verordening zijn. Op basis van de Algemene subsidieverordening Arnhem 2016 zijn in Arnhem verschillende subsidieregelingen vastgesteld. Hiermee is een wettelijke en rechtmatige grondslag gecreëerd voor de subsidieverstrekking. Aan de hand van vooraf bepaalde criteria worden de subsidies verdeeld en toegewezen aan de betrokken instellingen.

2. Begrotingssubsidies
Het is niet altijd zinvol om een aparte regeling op te zetten voor het verstrekken van een subsidie. Bijvoorbeeld wanneer er maar één instelling is die een bepaalde gesubsidieerde activiteit kan uitvoeren. Voor die gevallen is in de Algemene wet bestuursrecht een uitzondering gemaakt. Wanneer in de begroting een subsidieontvanger vermeld staat én het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, is geen nader wettelijk voorschrift nodig. Met name de subsidies aan grote organisaties worden op deze wijze verstrekt.

Als het bij onvoorziene omstandigheden wenselijk is om een subsidie te verstrekken, maar zowel een subsidieregeling als een begrotingssubsidie behoren niet tot de mogelijkheden, biedt de wet daarnaast onder andere de mogelijkheid om op incidentele basis subsidie te verstrekken.

	Begroting Definitief 2021	Rekening 2021	Afwijking 2021
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Subsidieregeling	**10.173**	**9.259**	**914**
Begroting	**77.206**	**76.165**	**1.041**
Incidenteel	**6.689**	**9.607**	**-2.918**
Afwikkeling voorgaande jaren	**80**	**-51**	**131**
Gerealiseerd resultaat	**94.148**	**94.980**	**-832**

In bovenstaande tabel is de subsidieverstrekking 2021 per grondslag weergegeven.
In Arnhem wordt het grootste deel van de subsidies verleend op basis van begrotingssubsidies. In 2021 is in totaal voor € 95 miljoen aan subsidies verstrekt, waarvan ruim € 76 miljoen begrotingssubsidies betreft.

Bij de incidentele subsidieverstrekking is het budget met bijna € 3 miljoen overschreden. Dit betekent niet dat er voor de subsidieverstrekking geen dekking was. Gezien de aard (onvoorziene omstandigheden) geldt voor incidentele subsidies dat deze vooraf lastig te begroten zijn. Enkel in die gevallen waarbij de subsidie meerjarig (voor een beperkt aantal jaar) wordt toegekend, is vooraf duidelijk dat deze verstrekt gaat worden. Incidentele subsidies die gedurende het jaar worden verstrekt worden veelal gedekt uit regulier programmabudget; de begroting wordt hierbij niet altijd omgezet van programmabudget naar subsidiebudget. Bij de realisatie (kolom 'rekening') zijn de verstrekte bedragen terecht als subsidie aangemerkt.

Voor een toelichting op de verstrekte subsidies met de grondslag subsidieregeling en begroting, wordt verwezen naar de volgende onderdelen in deze paragraaf.

Voor een volledig overzicht van de verstrekte subsidies (op het niveau van subsidieontvanger) wordt verwezen naar de bijlage Subsidies van dit jaarverslag. Tevens is er op het open data portaal van de gemeente, te bereiken via www.opendata.arnhem.nl een subsidieregister beschikbaar met een ruwe dump van de data over de subsidieverstrekking 2021. Deze data zijn een verbijzondering van de gegevens zoals opgenomen in de jaarstukken.

Subsidieregelingen

Op grond van de Algemene subsidieverordening Arnhem 2016 zijn er in Arnhem verschillende subsidieregelingen vastgesteld.

In onderstaande tabel zijn de regelingen opgenomen waarvoor in 2021 subsidie aan te vragen was.
Voor een aantal regelingen is geen begroting opgenomen. Voor deze regelingen geldt dat het beschikbare budget in de begroting niet is aangemerkt als subsidiebudget. De middelen waren echter wel beschikbaar als regulier programmabudget, of zijn onttrokken aan de daartoe ingestelde bestemmingsreserves.

	Begroting Definitief 2021	Rekening 2021	Afwijking 2021
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Reg Aanjaagfonds	**200**	**49**	**151**
Reg Aanpak voortijdig schoolverlaten	**817**	**740**	**77**
Reg Amateurkunstregeling	**156**	**155**	**1**
Reg Burgerkracht	**240**	**140**	**99**
Reg Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen	**30**	**20**	**10**
Reg Culturele festivals en publiekevenementen – Covid-19	**100**	**49**	**51**
Reg Demontage diesel bestelauto's	**0**	**3**	**-3**
Reg Duurzame projecten	**210**	**73**	**137**
Reg Eetbare stad	**25**	**13**	**12**
Reg Energiescan Bedrijven	**48**	**0**	**48**
Reg Gelderland Herdenkt Airborne	**57**	**0**	**57**
Reg Gelderland Herdenkt Veluwe Remembers	**378**	**0**	**378**
Reg Initiatieven klimaatadaptatie	**268**	**272**	**-4**
Reg Klimaatfonds Duurz. Terrasverwarming	**35**	**18**	**17**
Reg Non Formele Educatie regio Midden-Gelderland	**310**	**214**	**96**
Reg Particuliere culturele organisaties - Covid 19	**140**	**71**	**69**
Reg Pioniersbijdrage afsluitkosten aardgas	**0**	**22**	**-22**
Reg Publieks Evenement Ronde 1	**284**	**195**	**89**
Reg Publieks Evenement Ronde 2	**200**	**200**	**0**
Reg Publieks Evenement Ronde 3	**700**	**693**	**7**
Reg Sport	**37**	**13**	**23**
Reg Stimuleringsregeling inzet conciërges basisscholen	**343**	**312**	**30**
Reg Transitie Cultuur Arnhem	**875**	**287**	**588**
Reg Voorschools aanbod	**4.264**	**4.238**	**26**
Reg Vrijwillig Jeugdwerk	**0**	**28**	**-28**
Reg Werkinvesteringsfonds	**435**	**290**	**145**
Reg Wijkinitiatieven	**22**	**1.160**	**-1.139**
Gerealiseerd resultaat	**10.173**	**9.259**	**914**

Begrotingssubsidies

Wanneer in de begroting een subsidieontvanger vermeld staat met het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, is een grondslag voor subsidieverstrekking verkregen. Binnen het maximale bedrag mag het college (programmamanager in mandaat) besluiten over het verstrekken van begrotingssubsidie.

Bij het opstellen van de primitieve begroting is niet altijd al bekend door welke organisaties en voor welk bedrag er begrotingssubsidie aangevraagd en toegekend gaat worden. En ook na de initiële subsidiebeschikking worden soms extra taken of activiteiten van een organisatie gevraagd. Als ophogen van het maximale bedrag aan begrotingssubsidie wenselijk is, wordt dit gedurende het jaar bij een verzamelbesluit aan de raad voorgelegd.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verwachte en gerealiseerde begrotingssubsidies over 2021.
In de lijst is ook de ontvanger 'Subsidies alg' opgenomen. Deze fictieve ontvanger wordt in de financiële administratie gebruikt voor budget dat nog niet voor een specifieke organisatie bestemd is.

Begrotingssubsidies	Begroting primitief 2021	Begroting definitief 2021	Rekening 2021	Afwijking
Bedragen x € 1.000				
Subsidieontvanger				
Arnh Platf Chronisch zieken Gehand	124	124	123	1
Arnhems Fed van Muziekgezelschappen	6	6	6	0
Arnhemse Sport Federatie	0	22	22	0
B.S. Cosmicus Arnhem	2	0	0	0
Bijzonder in Arnhem	0	2	2	0
BS de Madelief	2	0	0	0
Buurtvereniging Plattenburg	0	0	2	-2
Centrum voor Activerend Werk	128	310	310	0
De Helling Exp.Werkplaats	91	91	91	0
De Nieuwe Oost	82	83	83	0
De Onderwijsspecialisten	0	122	122	0
De Opgroeiwinkel	11	0	0	0
Diverzo, COC Midden-Gelderland	11	11	11	0
Expertise Centrum Samenleving	0	20	20	0
Gelders Archief	1.073	0	0	0
GGNet Voortgezette Behandeling	19	0	0	0
Groepspraktijk van Verloskundigen	0	18	18	0
Indigo	125	133	120	13
IVIO-Opleidingen	175	179	179	0
Kinderopvang SKAR	1.498	74	79	-5
Kinderopvang Twins	113	0	0	0
Kluppluz BV	215	289	345	-56
Kunstwerk! Cultur voorz. de Liemers	19	0	0	0
Leger des Heils Gelderland	128	490	490	0
LeukOmteLeren Weekendschool Arnhem	24	35	25	10
Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp	372	411	412	-1
MEE Gelderse Poort	139	139	137	2
Nederlandse Vereniging voor Autisme	8	0	0	0

Pactum	1.841	1.800	1.774	26
Partou BV	77	0	0	0
Pro Persona Arnhem	31	47	45	2
Radboud Universiteit Nijmegen	3	3	3	0
Recreatieve Vereniging Craneveer	0	3	3	0
Reg Opleids.centr Graafschap Colleg	41	41	39	2
RIBW. Arnhem & Veluwe Vallei	264	273	258	15
Rijn Ijssel Roc	1.153	965	965	0
Rooms Kathol Parochie St. Eusebius	31	11	11	0
Scalabor	279	0	0	0
SIMON scholen	0	74	74	0
Slachtofferhulp Nederland, Reg Oost	33	33	33	0
Sportbedrijf Arnhem BV	15.937	16.554	16.500	54
St Basis	139	0	0	0
St Bibliotheek Veluwezoom	41	0	0	0
St Fluvius	76	0	0	0
St Jonge Alleenstaande moeders	0	0	0	0
St Mikado	19	0	0	0
St Peuterspeelzaal Klein Duimpje	20	0	0	0
St TaalOase	23	0	0	0
ST Toneelgroep Oostpool	68	68	68	0
St WALHALLAb Nederland	25	0	0	0
St Welzijn Lingewaard	37	0	0	0
St. 2GetThere Arnhem	366	0	0	0
St. Airborne Herdenkingen	7	7	0	7
St. Airborne Museum	249	249	249	0
St. Airborne Region	0	73	73	0
St. Arnh Stadsprijs v. Vrijwilliger	10	10	0	10
St. BBA	102	102	100	2
St. Beheer Wijk Sportac Vredenburch	52	50	50	0
St. Bewonersplatform Rijkerswoerd	0	0	6	-6
St. Bezoekerscent Sonsbeek-Molenplt	-138	0	0	0
St. Bouwspeelplaats De Leuke Linde	148	148	166	-18
St. Bridge to Liberation	0	305	305	0
St. Buddy to Buddy Nederland	0	55	41	14
St. CASA	20	21	20	1
St. Catharina	38	1	0	1
St. Citymarketing Arnhem	0	325	325	0
St. Culturele Evenementen Arnhem	36	36	33	3
St. De Innovatiefabriek Arnhem	50	50	50	0
St. De Instap	44	50	50	0
St. De Klup	16	16	16	0

St. Delta Kath.- en prot onderwijs	101	419	395	24
St. Die Blide Incomst Sinterniclaes	3	0	0	0
St. Eusebius	210	335	334	1
St. Fashion Festival Arnhem	50	50	35	15
St. Flores Onderwijs	0	732	731	1
St. Focus Filmtheater	688	636	636	0
St. Gym & Turnen Arnhem	90	122	122	0
St. Halt, team Gelderland	20	21	21	0
St. Het Droombankje	0	58	0	58
St. Het Gelderse Orkest	68	0	0	0
St. Het Huis van Puck	213	215	215	0
St. Het Omgangshuis Arnhem	0	128	128	0
St. Humanitas	51	51	12	39
St. Inloophuis Sint Marten Klarenda	0	29	29	0
St. Introdans	117	118	116	2
St. IrisZorg	4.697	4.663	4.663	0
St. Jacobiberg	223	225	211	14
St. Jeugdland	66	68	68	0
St. Jumelage Arnhem	5	5	0	5
St. KAB Posttheater	198	200	200	0
St. Kruispunt	208	232	232	0
St. Leergeld Arnhem	239	320	315	5
St. Luxor Live	409	412	412	0
St. Moviera	3.275	3.409	3.409	0
St. Museum Arnhem	3.513	3.033	3.033	0
St. Musis en Stadstheater	7.093	7.152	7.152	0
St. Natuurcentrum Arnhem	2.021	1.961	1.953	8
St. Omars Gym	22	22	20	2
St. Ome Joop's Tour	22	22	22	0
St. Ondernemersfonds Arnhem	380	380	380	0
St. Ontwerp Platform Arnhem	0	20	20	0
St. Pas	2.683	2.156	2.019	137
St. Peutercentra Arnhem	1.923	297	297	0
St. Phion	0	69	69	0
St. Platform Binnenstad Arnhem	52	52	50	2
St. PRAGO	89	101	101	0
St. Present	0	21	21	0
St. Productiehuis Plaatsmaken	182	190	190	0
St. Rijnstad	6.869	7.382	7.382	0
St. Rijnstate Ziekenhuis	16	53	53	0
St. Rozet	8.728	8.825	8.792	33
St. RTV Arnhem	127	0	0	0

St. School's cool Arnhem	31	0	0	0
St. Sinterklaasintocht Arnhem	0	3	3	0
St. SLAK	201	203	203	0
St. Sonsbeek & State of Fashion	422	427	427	0
St. Sportcentrum Rijkerswoerd	502	516	516	0
St. Stoelenproject De Duif	225	227	227	0
St. Streekomroep Middel Gelderland	0	129	129	0
St. VanHarte	80	9	0	9
St. Veilig Thuis Gelderland Midden	2.353	2.922	2.838	84
St. Viering Nat Feest en Gedenkdage	19	19	8	11
St. Vitale Verbindingen	177	177	177	0
St. Vitesse Betrokken	59	59	59	0
St. Vluchtelingenwerk Oost-Ned	287	518	518	0
St. Vrijwillige Terminale Zorg Arnh	2	2	2	0
St. Welzijn Ouderen Arnhem	2.211	2.299	2.294	5
St. Zwembad Klarenbeek	326	303	300	3
Stichting Het Huurdershuis	44	52	49	3
Stichting Schakel025	0	124	124	0
Subsidies Alg	2.903	248	0	248
Toerisme veluwe arnhem nijmegen	351	351	342	9
Verloskundig centr Puur Vroedvrouwe	0	20	20	0
VGGM	126	0	0	0
VMBO 'T Venster	24	70	70	0
Voedselbank Arnhem	0	30	0	30
Vrijwilligersgala On Ganse	0	18	13	5
Wijkv. Penseelstreek Hoogkamp	0	5	5	0
Wijkvereniging Angerenstein	0	2	2	0
Wijkvereniging Burgemeesterskwartie	0	3	3	0
Wijkvereniging De Oostelaar	0	6	6	0
Wijkvereniging Elderveld	16	16	13	3
Wijkvereniging Molenbeke	0	2	2	0
Wijkvereniging Paasberg Wellenstein	0	2	2	0
Wijkvereniging Schuytgraaf	16	16	0	16
Wijkvereniging Transvaal	0	1	1	0
Youth for Christ Nederland	84	84	84	0
Zorgbelang Inclusief	230	233	35	198
Totaal	**80.842**	**77.206**	**76.165**	**1.041**

Ontwikkelingen

Effecten corona

Al vanaf het begin van de coronacrisis is scherp in het oog gehouden dat er veel Arnhemse organisaties zijn, die een maatschappelijke bijdrage leveren. Zij zijn van belang om doelen op het gebied van zorg, een sterke samenleving en een sterke economie in de stad te realiseren. Per sector is steeds verkend wat de risico's zijn. In maart 2021 is een hernieuwd afwegingskader opgesteld, bestaande uit twee onderdelen: een kader voor organisaties en instellingen waarmee de gemeente Arnhem een bestuursrechtelijke (subsidie)relatie heeft en een kader voor partijen waarmee de gemeente een privaatrechtelijke relatie heeft. Dit hernieuwde afwegingskader had een looptijd tot 31 december 2021.
In 2022 bij de subsidievaststellingen hebben we een totaal beeld van de effecten. Bepaalde maatschappelijke effecten zullen ook pas op de langere termijn zichtbaar zijn. We willen coulant omgaan met subsidieverstrekking en ervoor zorgen dat Arnhemse organisaties hun werk zo goed mogelijk kunnen blijven doen ten behoeve van de stad en de inwoners.

Algemene subsidieverordening Arnhem

In 2021 is gestart met het traject voor aanpassen van de Algemene subsidieverordening (ASV). In deze verordening zijn algemene regels opgenomen die in Arnhem gelden voor het aanvragen en toekennen van subsidie. Een aantal beleidsinhoudelijke ontwikkelingen omtrent onder meer inclusie en diversiteit, wijkgericht werken, duurzaamheid en een gezonde leefomgeving waren nog niet geregeld in de ASV. Met de gewijzigde ASV krijgt het college de mogelijkheid om aan deze aspecten voorwaarden te stellen bij subsidieverstrekking voor activiteiten. Ook wordt met de gewijzigde ASV tegemoetgekomen aan de wens vanuit de uitvoeringspraktijk om de regellast voor de verantwoording te verminderen, door het bedrag waarboven een controleverklaring van de accountant verplicht is te verhogen. De gewijzigde ASV is op 17 februari 2022 door de gemeenteraad vastgesteld.

Integriteit

Het Arnhemse Integriteitsbeleid gaat uit van gedragscodes voor zowel bestuurders, raads- en commissieleden als voor het ambtelijk apparaat om misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie te voorkomen.

Ambtenaren

Actuele kaders

Ambtenarenwet

In de wet is de verplichting tot het voeren en handhaven van integriteitsbeleid opgenomen. Het college moet een integriteitsbeleid voeren dat is gericht op het bevorderen van goed ambtelijk handelen en dat in ieder geval aandacht besteedt aan het bevorderen van integriteitsbewustzijn en aan het voorkomen van misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie.

Terugblik ambtelijke integriteit 2021

Eigenaarschap

Actualisatie van het integriteitsbeleid is een doorlopend en essentieel proces. De organisatie is meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de ambtenaren gaan vragen ('eigenaarschap'), om te doen wat nodig is in een specifiek geval, en niet te schuilen achter bureaucratische uitvoeringsregels (geen 'afvinkgedrag' meer, maar van geval tot geval een individuele afweging maken). Dit werken in een meer regelluwe omgeving vraagt van de ambtenaren een hoge mate van professionaliteit en zelfstandigheid, en de vaardigheid om verantwoording af te kunnen leggen over de keuzes die gemaakt zijn.

I*ntegriteit: structuur en cultuur bepalen samen het succes*

Het gehalte van integriteit in een organisatie wordt bepaald door een samenwerking van maatregelen op structuur- en op cultuurniveau. Bij structuur ('hard controls') gaat het om wetten, verplichte procedures en protocollen die gedrag van medewerkers sturen om integriteitsschendingen te voorkomen. Denk bijvoorbeeld aan de inrichting van het financiële systeem ('vier ogen-principe') dat fraude zoveel als mogelijk uitsluit, het afsluiten van kasten met persoonsgevoelige informatie, een overlegvorm waarin tegenspraak georganiseerd is, autorisatie via digitale toegangsrechten, of de begrenzing van bevoegdheden in een mandaatbesluit.
Cultuurmaatregelen ('soft controls') richten zich op de kennis, overtuiging en beleving van de medewerkers, op het overbrengen van de gewenste collectieve organisatienormen en - waarden in 'the hearts and minds' van elke ambtenaar. Hier gaat het in de eerste plaats om het genoemde integriteitsbewustzijn. 'Hoe wordt hier gewerkt, en waarom?'
Voorbeelden van cultuurmaatregelen zijn de gedragscode, een introductieprogramma met daaraan gekoppeld de ambtseed voor nieuwe ambtenaren, kennisbijeenkomsten, besprekingen in werkoverleggen, intervisie, of een medewerkersonderzoek. Het gaat om bewustwording, communicatie en dialoog.

Werkgroep Ambtelijke integriteit

Er is een werkgroep 'ambtelijke integriteit' bestaande uit onder andere vertegenwoordigers vanuit P&O, informatiebeveiliging, Veiligheid en juridische control. Deze werkgroep beziet incidenten vanuit een brede blik en bespreekt of, en zo ja, welke actie in voorkomende gevallen nodig is. De werkgroep heeft een adviserende rol naar de gemeentesecretaris, ontwikkelt integriteitsbeleid en bevordert bewustwording rond integriteit.

Introductie nieuwe medewerkers & Ambtseedbijeenkomst

Nieuwe medewerkers nemen deel aan een introductiebijeenkomst, waar nader kennis gemaakt wordt met de stad, de gemeentelijke organisatie en haar werkwijze. Sinds 2019 is daar een tijdsblok over het thema integriteitsbewustzijn aan toegevoegd. Dit wordt door de directeur of gemeentesecretaris ingeleid als opstap naar de ambtseedbijenkomst.

Het afleggen van de ambtseed of -belofte is een wettelijke verplichting voor ambtenaren. Voor de ceremonie bij het afleggen hiervan is gekozen voor een mix van plechtigheid in vorm, serieusheid op de inhoud en luchtigheid in de uitvoering. Binnen de muren van de Schepenzaal van het Maarten van Rossumhuis, en in aanwezigheid van burgemeester en gemeentesecretaris.

In een ceremonie van twee uur worden medewerkers, met een theatergezelschap, door een programma over het thema integriteit in relatie tot het ambtenaarschap geleid.
Door corona, is dit format in 2020 aangepast naar een coronaproof livestream-event vanuit de Raadszaal, waarbij gebruikt wordt gemaakt van digitale mogelijkheden om kennis te delen (Mentimeter). Ook deze bijeenkomsten

worden bijgewoond door de gemeentesecretaris en burgemeester. De medewerkers nemen deel via Teams. In 2021 hebben zes van deze bijeenkomsten plaatsgevonden.

Bewustwording Integriteit "van sollicitatie tot exitgesprek"
Vanaf 2019 zijn stappen gezet om de bewustwording met betrekking tot Integriteit 'van sollicitatie- tot exitgesprek' meer in te bedden. In 2021 is er, door prioritering van de werkzaamheden in verband met corona en de doorontwikkeling van afdeling P&O en Recruitment, geen ruimte geweest hier aanvullende stappen in te zetten. Dit wordt in 2022 verder invulling gegeven.

Safe & Sound
In 2017 is gestart met de gemeentebrede campagne 'Safe & Sound' om het 'beveiligingsbewustzijn' (met name gericht op informatiebescherming) van de medewerkers te vergroten. Dit is net als is 2018, 2019 en 2020 ook in 2021, met enkele beperkingen door corona, voortgezet. Hierbij worden informatieveiligheid-, privacy- en integriteitsissues aangesneden. Deze campagne, waaraan ook samenwerkende partners kunnen deelnemen, is van belang om de gedeelde normen en waarden binnen de gemeentelijke organisatie kenbaarder te maken.

Online personeelsbijeenkomst
In een online-personeelsbijeenkomst op 24 juni 2021 is, in aanwezigheid van de gemeentesecretaris en concerndirecteur, stilgestaan bij het thema integriteit, het bestaan van de Regeling melden vermoeden misstand en de rol van de huidige twee 'vertrouwenspersonen integriteit'. We werken eraan dat op herhaalde momenten aandacht wordt besteed aan de Regeling melden vermoeden misstand, en aan het bredere thema integriteit, binnen de ambtelijke organisatie. Na vaststelling van de aangepaste ‘Regeling melden vermoeden misstand gemeente Arnhem 2020’ is op intranet specifiek bij dat feit en bij het belang van die Regeling stilgestaan.

Omgaan met vermoedens van Integriteitsschendingen
Vermoedens van een integriteitsschending door een ambtenaar kunnen op verschillende manieren boven tafel komen. Zo kan een klacht van een inwoner een dergelijk vermoeden inhouden en kunnen ambtenaren en oud-ambtenaren een vermoeden van een misstand op een vertrouwelijke manier melden bij een leidinggevende of vertrouwenspersoon (regeling melden misstand). Ook kan bijvoorbeeld een onderzoek door de accountant de verdenking van een integriteitsschending opleveren.

De gemeente kent twee vertrouwenspersonen integriteit, bij wie medewerkers terecht kunnen als zij in vertrouwelijkheid een (mogelijk) integriteitsissue willen bespreken. Het is belangrijk dat deze vragen en signalen over mogelijke integriteitsschendingen gesteld worden en in vertrouwelijkheid besproken kunnen worden. De vertrouwenspersoon heeft namelijk ook een voorlichtende rol over integriteit.

In 2021 zijn er geen meldingen door medewerkers gedaan, maar wel gesprekken gevoerd met medewerkers over het thema integriteit met de vertrouwenspersonen Integriteit.

Als er sprake is van een redelijk vermoeden van gedrag (of het nalaten daarvan) dat in strijd is met de binnen de organisatie te volgen normen en waarden, moet dit zorgvuldig en via een transparante procedure worden onderzocht. Hiervoor is er een onderzoeksprotocol opgesteld, zijnde een interne procesbeschrijving over hoe te handelen bij een vermoeden van integriteitsschending binnen de gemeentelijke organisatie.

Deze Regeling melden vermoeden misstand is in 2021 aangevuld en gepubliceerd op overheid.nl (de 'wettenbank'). Ook op de gemeentelijke website is een verwijzing naar, en een korte uitleg over deze regeling opgenomen (onder 'Organisatie', 'Visie op personeel').

In het verslagjaar 2021 is in twee gevallen sprake geweest van integriteitsschending. In één geval is de arbeidsovereenkomst beëindigd en in het andere geval zijn formele schriftelijke berispingen uitgedeeld in combinatie met het toespreken van de betrokkenen door de clustermanager.

Onderzoek bureau Governance & Integrity
Eind 2020 is, op verzoek van het management, door het Bureau Governance & Integrity een start gemaakt met een systeemanalyse van het integriteitsbeleid van gemeente Arnhem (ambtelijke organisatie). Doel is het integriteitssysteem van gemeente Arnhem te versterken. Deze analyse bestaat uit twee fases: een deskreview, waarbij bestaande gedragscodes, beleidsstukken en procedures binnen de gemeentelijke organisatie worden

beoordeeld. Aanvullend vinden een aantal gesprekken plaats om een vollediger beeld te krijgen hoe met integriteitsvraagstukken wordt omgegaan. Deze analyse wordt in het eerste kwartaal 2022 afgerond.

Aanpassing Regeling melden vermoeden misstand
Om een veilig werkklimaat te kunnen borgen is het van belang dat medewerkers die vermoeden dat er sprake is van een misstand binnen de organisatie, vertrouwelijk advies kunnen inwinnen en van hun vermoeden op een veilige en desgewenst volstrekt vertrouwelijke wijze melding kunnen doen.
De Wet Huis voor klokkenluiders (2016) verplicht werkgevers daarom om een procedure vast te stellen voor het omgaan met het melden van een vermoeden van een misstand binnen de organisatie.

Tijdens het debat op 24 februari 2021, over de gang van zaken rond het inclusiviteitsrapport, heeft de raad de motie 'De klokkenluiders horen luiden' (21M12) aangenomen. Met deze motie riep de raad het college op om de gemeentelijke Regeling melden vermoeden misstand ('Klokkenluidersregeling'), vastgesteld op 3 december 2019, op enige punten aan te vullen. Naar aanleiding van de motie is de regeling op enkele punten aangepast en vastgelegd in de procedure 'Regeling melden vermoeden misstand gemeente Arnhem 2020'.

Bestuurlijk
Bestuurlijke integriteit houdt in dat de verantwoordelijkheid die met de bestuurlijke functie samenhangt wordt aanvaard en dat er de bereidheid is om daarover verantwoording af te leggen. Verantwoording wordt intern afgelegd aan de gemeenteraad, maar ook extern aan organisaties en burgers voor wie bestuurders hun functie vervullen.

Actuele kaders
- Gedragscode integriteit raads- en commissieleden gemeente Arnhem;
- Gedragscode integriteit burgemeester en wethouders gemeente Arnhem.

Beide gedragscodes bevatten bepalingen over onder meer belangenverstrengeling, opgave van financiële belangen en nevenfuncties, geheimhouding, geschenken, giften en gunsten.

- Naleving van de Gedragscode integriteit raads- en commissieleden gemeente Arnhem;
- Naleving van Gedragscode integriteit burgemeester en wethouders gemeente Arnhem.

College van burgemeester en wethouders / Gemeenteraad
- De leden van het college hadden in totaal 52 nevenfuncties, waarvan 41 ambtshalve. Voor 1 van de niet-ambtshalve nevenfuncties wordt een onkostenvergoeding ontvangen;
- Er zijn door het college in 2021 geen geschenken, giften of gunsten aangenomen vallend binnen het meldingsbereik van de gedragscode.

De opgave van nevenfuncties van leden van het college van burgemeester en wethouders, van raadsleden en van fractievolgers is openbaar en te raadplegen op de website van de gemeente Arnhem.

Deel 3 Jaarrekening

De jaarrekening bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting
2. Balans en de toelichting
3. Bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld
4. Bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa tabel)
5. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

	Omschrijving	Begroot 2021 Prim			Begroot 2021 Def			Rekening 2021			
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Afw
Lasten/baten											
Bedragen x € 1.000.000											
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	85,6	482,7	397,1	89,7	526,0	436,4	96,9	533,0	436,1	-0,3
S01	Veiligheid	16,5	1,7	-14,8	20,6	5,1	-15,5	20,3	4,4	-15,9	-0,4
S02	Bereikbaarheid	21,9	7,7	-14,2	21,9	5,8	-16,1	20,8	6,3	-14,4	1,7
S03	Economie	6,6	0,9	-5,6	8,1	1,7	-6,4	6,6	1,0	-5,6	0,9
S04	Onderwijs	18,9	2,4	-16,5	19,7	2,7	-17,1	19,8	2,8	-16,9	0,2
S05	Cultuur	32,7	6,4	-26,3	35,6	6,0	-29,6	34,5	6,5	-28,0	1,5
S06	Participatie en armoedebestrijding	173,4	112,3	-61,1	180,6	125,4	-55,3	184,8	130,6	-54,2	1,1
S07	Zorg	49,8	4,9	-44,9	63,8	1,7	-62,1	59,4	5,8	-53,6	8,5
S08	Welzijn en inclusie	19,9	0,8	-19,1	26,9	1,5	-25,4	23,7	1,4	-22,2	3,2
S09	Gezondheid en sport	20,2	2,7	-17,5	24,8	6,3	-18,5	23,2	5,3	-17,9	0,6
S10	Klimaat, energie en milieu	5,5	0,5	-5,0	7,5	1,4	-6,1	4,5	1,7	-2,8	3,3
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	37,6	36,7	-0,9	40,1	37,6	-2,5	44,0	46,5	2,5	5,0
S12	Wonen en leefomgeving	36,1	39,8	3,8	37,8	41,0	3,2	38,3	41,0	2,7	-0,5
Subtotaal Stedelijke programma's		**524,4**	**699,5**	**175,1**	**577,2**	**762,0**	**184,8**	**576,7**	**786,4**	**209,7**	**24,9**
GEB1	CSA	29,8	9,6	-20,3	26,2	8,4	-17,8	25,1	8,5	-16,6	1,1
GEB2	Noordwest	28,7	1,8	-27,0	29,2	1,9	-27,3	28,4	1,9	-26,5	0,9
GEB3	Noordoost	23,5	1,6	-21,8	23,1	1,7	-21,4	21,4	1,6	-19,8	1,6
GEB4	Presikhaaf	23,8	2,0	-21,8	22,9	2,1	-20,8	21,1	2,3	-18,9	1,9
GEB5	Malburgen	35,6	3,9	-31,7	31,7	4,1	-27,6	30,5	3,9	-26,6	1,0
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	25,6	2,5	-23,0	24,4	2,6	-21,7	23,2	2,8	-20,4	1,4
GEB7	De Laar/Elden	16,9	1,2	-15,7	16,4	1,3	-15,1	16,3	1,4	-14,9	0,2
GEB8	RKV	24,9	1,1	-23,8	24,9	1,2	-23,7	23,3	1,2	-22,1	1,7
Subtotaal Wijk programma's		**208,8**	**23,6**	**-185,2**	**198,7**	**23,3**	**-175,4**	**189,2**	**23,5**	**-165,6**	**9,8**
Toevoeging/onttrekking aan reserves											
Bedragen x € 1.000.000											
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	13,5	20,5	7,1	38,5	28,1	-10,5	42,2	28,0	-14,2	-3,7
S01	Veiligheid	0,1	0,3	0,3	0,4	0,7	0,3	0,2	0,7	0,6	0,3
S02	Bereikbaarheid	6,9	7,9	1,0	6,7	8,5	1,9	7,4	7,7	0,3	-1,6
S03	Economie	0,0	0,1	0,1	1,0	0,4	-0,6	1,4	0,2	-1,2	-0,6
S04	Onderwijs	8,0	6,9	-1,1	8,5	7,3	-1,2	8,7	7,6	-1,1	0,0
S05	Cultuur	1,2	0,8	-0,4	3,4	1,9	-1,5	4,8	1,9	-2,9	-1,4
S06	Participatie en armoedebestrijding	0,6	1,3	0,8	5,0	10,1	5,2	4,3	10,1	5,8	0,7
S07	Zorg	0,6	1,5	0,9	6,1	2,4	-3,8	6,3	2,6	-3,7	0,1
S08	Welzijn en inclusie	0,0	0,2	0,2	1,9	0,8	-1,1	4,2	0,8	-3,4	-2,3
S09	Gezondheid en sport	0,4	0,3	-0,1	0,6	0,4	-0,2	0,5	0,5	-0,1	0,1
S10	Klimaat, energie en milieu	0,0	3,2	3,2	0,1	3,2	3,1	0,6	0,5	-0,1	-3,2
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	2,8	0,0	-2,8	11,6	8,4	-3,2	8,8	5,9	-2,9	0,4
S12	Wonen en leefomgeving	0,4	1,8	1,4	0,9	2,0	1,2	1,9	2,0	0,2	-1,0
Subtotaal Stedelijke programma's		**34,4**	**45,0**	**10,6**	**84,7**	**74,3**	**-10,4**	**91,2**	**68,5**	**-22,7**	**-12,3**
GEB1	CSA	0,0	0,0	0,0	1,1	0,5	-0,5	1,5	0,6	-0,9	-0,4
GEB2	Noordwest	0,1	0,0	-0,1	0,1	0,3	0,2	0,2	0,5	0,3	0,1
GEB3	Noordoost	0,1	0,0	0,0	0,1	0,4	0,2	0,2	0,6	0,4	0,2
GEB4	Presikhaaf	0,1	0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	0,4	0,2	-0,2	-0,3
GEB5	Malburgen	0,2	0,1	-0,1	0,3	0,4	0,1	0,4	0,3	-0,1	-0,1
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	0,2	0,1	-0,1	0,6	0,8	0,2	0,7	0,7	0,0	-0,2
GEB7	De Laar/Elden	0,1	0,0	0,0	0,1	0,3	0,2	0,1	0,3	0,2	-0,1
GEB8	RKV	0,1	0,0	0,0	0,2	0,6	0,3	0,3	0,5	0,1	-0,2
Subtotaal Wijk programma's		**0,8**	**0,3**	**-0,5**	**2,6**	**3,5**	**0,9**	**3,8**	**3,7**	**-0,1**	**-1,0**
Totaal		**768,4**	**768,5**	**0,0**	**863,2**	**863,1**	**0,0**	**860,9**	**882,2**	**21,3**	**21,2**

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Nr.	Omschrijving	Begroot 2021 start			Begroot 2021 definitief			Rekening 2021			
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Afw
Bedragen x € 1.000.000											
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:											
S00	Lokale heffingen	4,1	56,4	52,3	4,1	56,1	52,0	5,1	56,3	51,2	-0,8
S00	Algemene uitkeringen	0,0	415,3	415,3	-0,1	455,4	455,5	0,0	460,2	460,2	4,7
S00	Dividend	0,0	1,3	1,3	0,0	0,9	0,9	0,0	0,9	0,9	0,0
S00	Financieringsfunctie	-1,4	1,2	2,6	0,4	1,6	1,2	-0,9	1,4	2,3	1,1
S00	Overige algemene dekkingsmiddelen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
S00	**Subtotaal algemene dekkingsmiddelen**	**2,7**	**474,2**	**471,5**	**4,4**	**514,0**	**509,6**	**4,2**	**518,8**	**514,6**	**5,0**
S00	Gerealiseerde kosten overhead	65,9	4,1	-61,8	67,4	5,4	-62,0	70,1	4,9	-71,9	-9,9
S00	Vennootschapsbelasting	0,6	0,0	-0,6	0,6	0,0	-0,6	0,5	0,0	-0,5	0,1
S00	Overig	16,4	4,3	-12,1	17,3	6,5	-10,8	22,1	9,3	-12,8	-2,0
Totaal Bestuur, dienstverlening en financiën (S00)		**85,6**	**482,6**	**397,0**	**89,7**	**525,9**	**436,2**	**96,9**	**533,0**	**429,4**	**-6,8**

Toelichting overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

In 2021 is een voordelig saldo van baten en lasten gerealiseerd van € 44,0 miljoen. Per saldo is er in 2021 al € 14,1 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve. Daarnaast is er per saldo € 8,6 miljoen toegevoegd aan diverse bestemmingsreserves voor door de raad bestemde uitgaven die in toekomstige jaren nog volgen. Door deze mutaties die al in het jaar gedaan zijn, komt het positieve financieel resultaat na mutaties in de reserves in 2021 uit op € 21,3 miljoen.

Overzicht van baten en lasten

Omschrijving	2021	2020
Bedragen x € 1.000.000		
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	44,0	19,8
Begroot totaal saldo van baten en lasten	9,4	-5,6
Begrotingsafwijking saldo van baten en lasten	**34,6**	**25,4**
Gerealiseerde mutaties reserves	-22,8	-2,9
Begrote mutaties reserves	-9,5	5,6
Begrotingsafwijking mutaties reserves	**-13,3**	**-8,5**
Gerealiseerd resultaat	**21,3**	**16,9**

Specificatie voor- en nadelen

Voor de gedetailleerde toelichting op de onderstaande voor- en nadelen wordt verwezen naar de afzonderlijke programmateksten in het jaarverslag. Bij elk programma staan de financiën vermeld in het onderdeel 'Wat heeft het gekost'.

	Omschrijving	Begroot 2021 Def			Rekening 2021			Begroting afwijking		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Lasten/baten										
Bedragen x € 1.000.000										
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	89,7	526,0	436,4	96,9	533,0	436,1	-7,2	6,9	-0,3
S01	Veiligheid	20,6	5,1	-15,5	20,3	4,4	-15,9	0,4	-0,7	-0,4
S02	Bereikbaarheid	21,9	5,8	-16,1	20,8	6,3	-14,4	1,1	0,6	1,7
S03	Economie	8,1	1,7	-6,4	6,6	1,0	-5,6	1,5	-0,6	0,9
S04	Onderwijs	19,7	2,7	-17,1	19,8	2,8	-16,9	0,0	0,2	0,2
S05	Cultuur	35,6	6,0	-29,6	34,5	6,5	-28,0	1,1	0,5	1,5
S06	Participatie en armoedebestrijding	180,6	125,4	-55,3	184,8	130,6	-54,2	-4,2	5,3	1,1
S07	Zorg	63,8	1,7	-62,1	59,4	5,8	-53,6	4,4	4,2	8,5
S08	Welzijn en inclusie	26,9	1,5	-25,4	23,7	1,4	-22,2	3,2	0,0	3,2
S09	Gezondheid en sport	24,8	6,3	-18,5	23,2	5,3	-17,9	1,7	-1,0	0,6
S10	Klimaat, energie en milieu	7,5	1,4	-6,1	4,5	1,7	-2,8	2,9	0,3	3,3
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	40,1	37,6	-2,5	44,0	46,5	2,5	-3,9	8,9	5,0
S12	Wonen en leefomgeving	37,8	41,0	3,2	38,3	41,0	2,7	-0,5	0,0	-0,5
Subtotaal Stedelijke programma's		**577,2**	**762,0**	**184,8**	**576,7**	**786,4**	**209,7**	**0,4**	**24,4**	**24,9**
GEB1	CSA	26,2	8,4	-17,8	25,1	8,5	-16,6	1,1	0,0	1,1
GEB2	Noordwest	29,2	1,9	-27,3	28,4	1,9	-26,5	0,8	0,1	0,9
GEB3	Noordoost	23,1	1,7	-21,4	21,4	1,6	-19,8	1,7	-0,1	1,6
GEB4	Presikhaaf	22,9	2,1	-20,8	21,1	2,3	-18,9	1,8	0,1	1,9
GEB5	Malburgen	31,7	4,1	-27,6	30,5	3,9	-26,6	1,2	-0,2	1,0
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	24,4	2,6	-21,7	23,2	2,8	-20,4	1,2	0,2	1,4
GEB7	De Laar/Elden	16,4	1,3	-15,1	16,3	1,4	-14,9	0,1	0,1	0,2
GEB8	RKV	24,9	1,2	-23,7	23,3	1,2	-22,1	1,6	0,1	1,7
Subtotaal Wijk programma's		**198,7**	**23,3**	**-175,4**	**189,2**	**23,5**	**-165,6**	**9,5**	**0,2**	**9,8**
Toevoeging/onttrekking aan reserves										
Bedragen x € 1.000.000										
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	38,5	28,1	-10,5	42,2	28,0	-14,2	-3,6	-0,1	-3,7
S01	Veiligheid	0,4	0,7	0,3	0,2	0,7	0,6	0,3	0,0	0,3
S02	Bereikbaarheid	6,7	8,5	1,9	7,4	7,7	0,3	-0,7	-0,8	-1,6
S03	Economie	1,0	0,4	-0,6	1,4	0,2	-1,2	-0,4	-0,2	-0,6
S04	Onderwijs	8,5	7,3	-1,2	8,7	7,6	-1,1	-0,2	0,3	0,0
S05	Cultuur	3,4	1,9	-1,5	4,8	1,9	-2,9	-1,3	-0,1	-1,4
S06	Participatie en armoedebestrijding	5,0	10,1	5,2	4,3	10,1	5,8	0,7	0,0	0,7
S07	Zorg	6,1	2,4	-3,8	6,3	2,6	-3,7	-0,2	0,3	0,1
S08	Welzijn en inclusie	1,9	0,8	-1,1	4,2	0,8	-3,4	-2,3	0,1	-2,3
S09	Gezondheid en sport	0,6	0,4	-0,2	0,5	0,5	-0,1	0,1	0,0	0,1
S10	Klimaat, energie en milieu	0,1	3,2	3,1	0,6	0,5	-0,1	-0,6	-2,7	-3,2
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	11,6	8,4	-3,2	8,8	5,9	-2,9	2,9	-2,5	0,4
S12	Wonen en leefomgeving	0,9	2,0	1,2	1,9	2,0	0,2	-1,0	0,0	-1,0
Subtotaal Stedelijke programma's		**84,7**	**74,3**	**-10,4**	**91,2**	**68,5**	**-22,7**	**-6,5**	**-5,8**	**-12,3**
GEB1	CSA	1,1	0,5	-0,5	1,1	0,6	-0,9	-0,4	0,1	-0,4
GEB2	Noordwest	0,1	0,3	0,2	0,1	0,5	0,3	-0,1	0,2	0,1
GEB3	Noordoost	0,1	0,4	0,2	0,1	0,6	0,4	-0,1	0,3	0,2
GEB4	Presikhaaf	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	-0,2	-0,3	0,0	-0,3
GEB5	Malburgen	0,3	0,4	0,1	0,3	0,3	-0,1	-0,1	0,0	-0,1
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	0,6	0,8	0,2	0,6	0,7	0,0	-0,1	-0,1	-0,2
GEB7	De Laar/Elden	0,1	0,3	0,2	0,1	0,3	0,2	-0,1	0,0	-0,1
GEB8	RKV	0,2	0,6	0,3	0,2	0,5	0,1	-0,1	-0,1	-0,2
Subtotaal Wijk programma's		**2,6**	**3,5**	**0,9**	**2,6**	**3,7**	**-0,1**	**-1,2**	**0,2**	**-1,0**
Totaal		**863,2**	**863,1**	**0,0**	**860,9**	**882,2**	**21,3**	**2,2**	**19,1**	**21,2**

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Nr.	Omschrijving	Begroot 2021 definitief			Rekening 2021			Begroting afwijking		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000.000										
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:										
S00	Algemene uitkeringen	4,1	56,1	52,0	5,1	56,3	51,2	1,0	0,2	-0,8
S00	Dividend	-0,1	455,4	455,5	0,0	460,2	460,2	0,1	4,8	4,7
S00	Financieringsfunctie	0,0	0,9	0,9	0,0	0,9	0,9	0,0	0,0	0,0
S00	Overige algemene dekkingsmiddelen	0,4	1,6	1,2	-0,9	1,4	2,3	-1,3	-0,2	1,1
S00	Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
S00	**Subtotaal algemene dekkingsmiddelen**	**4,4**	**514,0**	**509,6**	**4,2**	**518,8**	**514,6**	**-0,2**	**4,8**	**5,0**
S00	Gerealiseerde kosten overhead	67,4	5,4	-62,0	70,1	4,9	-65,2	2,7	-0,5	-3,2
S00	Vennootschapsbelasting	0,6	0,0	-0,6	0,5	0,0	-0,5	-0,1	0,0	0,1
S00	Overig	17,3	6,5	-10,8	22,1	9,3	-12,8	4,8	2,8	-2,0
Totaal Bestuur, dienstverlening en financiën (S00)		**89,7**	**525,9**	**436,2**	**96,9**	**533,0**	**436,1**	**7,2**	**7,1**	**-0,1**

Incidentele baten en lasten

In de begroting 2021 zijn de volgende posten als incidenteel aangemerkt.

Progr.	Omschrijving	Begroot 2021		Rekening 2021	Afwijking
		Geamendeerd	Definitief		
	Incidentele lasten				
Bedragen x € 1.000					
Div.	Algemene reserve	9.826	32.606	32.671	-66
Div.	Gemeentefonds	-	15.765	18.239	-2.474
Div.	Bedrijfsvoering	1.316	1.316	1.834	-518
S00	Frictiekosten en organisatie ontwikkeling	406	406	233	173
S00	Solvabiliteit	2.535	4.583	1.831	2.752
S00	Post onvoorzien	272	122	-	122
S02	Bereikbaarheid	6.232	6.373	6.910	-537
S02/S12	Groot onderhoud en openbare ruimte	194	277	2.208	-1.931
S04	Onderwijs	7.918	8.264	8.505	-241
S05	Cultureel vastgoed	232	232	732	-500
S07	WMO en jeugdzorg	200	5.685	5.685	-
S07	Transformatiebudget zorg	428	428	595	-167
S08	Beschermd en weerbaar	-	-	1.199	-1.199
S10	Klimaat en energie	-	-	580	-580
S11	Grondexploitatie	2.758	4.225	2.924	1.301
Div.	Vastgoed	3.037	3.553	3.690	-137
	Totaal incidentele lasten	**35.354**	**83.837**	**87.836**	**-3.999**

Progr.	Omschrijving	Begroot 2021		Rekening 2021	Afwijking
		Geamendeerd	Definitief		
	Incidentele baten				
Bedragen x € 1.000					
Div.	Algemene reserve	11.777	18.469	18.469	-
Div.	Gemeentefonds	-	16.768	16.654	-114
Div.	Bedrijfsvoering	2.179	4.238	4.396	158
S02	Bereikbaarheid	6.291	6.867	6.545	-322
S02/S12	Groot onderhoud en openbare ruimte	1.394	904	1.551	647
S02	Buitengewoon beter	1.050	146	146	-
S04	Onderwijs	6.875	6.875	7.229	354
S05	Cultureel vastgoed	5.244	5.244	5.244	0
S06	Noodfonds	799	799	799	-
S07	WMO en jeugdzorg	1.238	750	750	-
S07	Transformatiebudget zorg	475	475	335	-140
S10	Klimaat en energie	151	151	17	-133
S10	Duurzaam Arnhem	3.040	3.290	763	-2.527
S11	Grondexploitatie	-	2.516	262	-2.254
Div.	Vastgoed	1.933	4.995	3.952	-1.043
	Totaal incidentele baten	**42.444**	**72.486**	**67.112**	**-5.374**

Progr.	Omschrijving	Begroting 2021		Rekening 2021	Afwijking
		Geamendeerd	Definitief		
Bedragen x € 1.000					
	Totaal incidentele lasten	**35.354**	**83.837**	**87.836**	**-3.999**
	Totaal incidentele baten	**42.444**	**72.486**	**67.112**	**-5.374**
	Per saldo hogere incidentele baten (+), hogere incidentele lasten (-)	**7.090**	**-11.351**	**-20.724**	**-9.373**

Onvoorzien / strikt onvermijdbaar

In de begroting is in het stedelijk programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën een bedrag opgenomen voor zowel incidentele als structurele onvoorziene lasten. Voor de incidentele onvoorziene lasten (= onvoorzien) wordt jaarlijks een bedrag opgenomen van € 272.000. Voor de post voor structurele onvoorziene lasten (= strikt onvermijdbaar) wordt jaarlijks een bedrag van € 767.000 gereserveerd.

	Begroot 2021		Rekening	Afwijking	V / N
Omschrijving	Primitief	Definitief	2021		
Bedragen x € 1.000					
Onvoorzien	272	122	0	122	V
Strikt onvermijdbaar	767	767	0	767	V
Totaal	**1.039**	**889**	**0**	**889**	**V**

Begrotingsanalyse

Hieronder volgt een overzicht van alle door de raad vastgestelde begrotingswijzigingen in 2021 vanaf de vaststelling van de Begroting 2021.

Begr. wijz.nr.	Raadsver-gadering	Onderwerp	Exploitatie 2021			Reserves 2021		Saldo
			Lasten	Baten	Saldo	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen	
Bedragen x € 1.000, positieve bedragen betreft voordeel, negatieve bedragen betreft nadeel								
	11-11-2020	Ontwerp Begroting 2021	-733.338	723.220	-10.118	35.226	-45.344	-
Geamendeerde MJPB 2021-2024			**-733.338**	**723.220**	**-10.118**	**35.226**	**-45.344**	**-**
21-000	Div.	Meerjarige effecten besluitvorming na gereedkoming boekwerk Begroting 2021	-16.465	209	-16.256	1.016	-17.272	-
20-014	15-3-2021	Invoering Scanparkeren	-63	600	537	537	-	-
21-001	16-12-2020	Kapschuur Hoogstambrigade Schuytgraaf	-	-	-	-	-	-
21-002	24-11-2021	Ontwikkeling Gele Rijdersplein	-	-	-	-	-	-
21-003	26-5-2021	Afvalstoffenheffing tgv stoppen Diftar	-1.345	1.345	-	-	-	-
21-004	30-6-2021	Turap-1 2021	-3.382	16.998	13.616	14.352	-736	-
21-005	30-6-2021	Mutatie BR Zuidelijk Binnenstad	-	-	-	2.000	-2.000	-
21-006	30-6-2021	Resultaatbestemming 2020	-3.924	-	-3.924	-	-3.924	-
21-007	21-7-2021	Fietsenstalling Rozet	-	-	-	-	-	-
21-008	30-9-2020	Herinrichting Bergstraat en Coehoornstraat	-723	1.446	723	723	-	-
21-009	10-11-2021	Turap-2 2021	-6.759	17.497	10.738	15.189	-4.451	-
21-010	14-4-2021	Verzamelbesluit-1 2021	-3.881	3.959	78	243	-165	-
21-013	22-12-2021	Budgetoverheveling 2021-2022	15.765	-	15.765	15.765	-	-
21-020	21-7-2021	Verzamelbesluit-2 2021	-14.171	10.758	-3.413	1.968	-5.381	-
21-030	22-12-2021	Verzamelbesluit-3 2021	-7.632	9.357	1.725	308	1.417	-
Begroot 2021 Definitief			**-775.918**	**785.389**	**9.471**	**87.327**	**-77.856**	**-**

Begrotingsrechtmatigheid

Het budgetrecht is een recht dat de raad toekomt. Het budgetrecht van de raad houdt in dat het college in principe alleen uitgaven kan doen en verplichtingen kan aangaan na toestemming ofwel autorisatie van de raad. Met de vaststelling van de begroting geeft de raad het college deze toestemming. Begrotingsrechtmatigheid houdt in dat de financiële beheershandelingen bij de gemeente binnen de begroting dienen te passen. Begrotingsoverschrijdingen die niet bij de raad bekend zijn, beschouwt de accountant als onrechtmatig. Derhalve legt het college aan de raad deze overschrijdingen voor. Formeel is het voldoende alleen de overschrijdingen aan de lastenkant te laten vaststellen om deze alsnog als rechtmatig te laten beschouwen. Na instemming van de raad met deze overschrijdingen is formeel geen sprake meer van "overschrijdingen" en geen begrotingsonrechtmatigheid in het kader van de controleverklaring. Hieraan zijn twee voorwaarden verbonden, conform het Besluit controle accountantscontrole decentrale overheid (Bado):

1. het gaat om overschrijdingen waarbij het college bij het doen van de uitgaven, binnen het door de raad uitgezette beleid is gebleven en die nog dienen te worden geautoriseerd;
2. de overschrijdingen worden goed herkenbaar in de jaarrekening opgenomen, passend binnen de aanbevelingen in de Kadernota Begrotingsrechtmatigheid van de Commissie BBV. Daarin worden de overschrijdingen in enkele categorieën ingedeeld, die ondanks de overschrijding gewoon als rechtmatig bestempeld, mits goed toegelicht in de jaarrekening. Dat gaat om:
    1. compensatie door direct gerelateerde opbrengsten;
    2. passend binnen bestaand beleid;
    3. open einde regeling;
    4. overig.

De onderstaande tabel omvat een overzicht van alle afwijkingen in de lasten tussen de definitieve Begroting 2021 en de rekening 2021.

Omschrijving		Begroot 2021 Def Lasten	Rekening 2021 Lasten	Afwijking
Lasten/baten				
Bedragen x € 1.000.000				
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	89,7	96,9	7,2
S01	Veiligheid	20,6	20,3	-0,4
S02	Bereikbaarheid	21,9	20,8	-1,1
S03	Economie	8,1	6,6	-1,5
S04	Onderwijs	19,7	19,8	0,0
S05	Cultuur	35,6	34,5	-1,1
S06	Participatie en armoedebestrijding	180,6	184,8	4,2
S07	Zorg	63,8	59,4	-4,4
S08	Welzijn en inclusie	26,9	23,7	-3,2
S09	Gezondheid en sport	24,8	23,2	-1,7
S10	Klimaat, energie en milieu	7,5	4,5	-2,9
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	40,1	44,0	3,9
S12	Wonen en leefomgeving	37,8	38,3	0,5
Subtotaal Stedelijke programma's		**577,2**	**576,7**	**-0,4**
GEB1	CSA	26,2	25,1	-1,1
GEB2	Noordwest	29,2	28,4	-0,8
GEB3	Noordoost	23,1	21,4	-1,7
GEB4	Presikhaaf	22,9	21,1	-1,8
GEB5	Malburgen	31,7	30,5	-1,2
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	24,4	23,2	-1,2
GEB7	De Laar/Elden	16,4	16,3	-0,1
GEB8	RKV	24,9	23,3	-1,6
Subtotaal Wijk programma's		**198,7**	**189,2**	**-9,5**
Totaal		**775,9**	**765,9**	**-10,0**

Hieronder wordt in het kort ingegaan op de aard van de overschrijding. Voor de verdere toelichting wordt verwezen naar het onderdeel 'Wat heeft het gekost' dat in het jaarverslag voor elk programma is opgenomen.

De nadelige afwijkingen per programma worden in de volgende categorieën geplaatst.

1. Compensatie door direct gerelateerde opbrengsten
   - S00: de hogere lasten worden deels gecompenseerd door hogere baten op onderdeel bedrijfsvoering
   - S06: de hogere lasten worden meer dan gecompenseerd door hogere baten op dezelfde beleidsonderdelen, voornamelijk de Gebundelde uitkering (BUIG) en de afwikkeling van de ESF-subsidie Actieve Inclusie
   - S11: de hogere lasten worden meer dan gecompenseerd door hogere baten op dezelfde beleidsonderdelen, voornamelijk het resultaat grondexploitatie 2021 en de fasering in de voortgang van de projecten bouwgronden in exploitatie
   - S12: de hogere lasten worden deels gecompenseerd door hogere baten op het onderdeel Bossen en Parken

2. Passend binnen bestaand beleid
   - S00: De hogere lasten hebben betrekking op de gesloten maat- en meerwerkovereenkomsten, met De Connectie en de extra te besteden middelen als gevolg van de nieuwe CAO’s gemeenten
   - S12: De hogere lasten hebben betrekking voornamelijk twee onderdelen. Enerzijds op de onevenwichtigheid die is ontstaan tussen de formatieve en daadwerkelijk ingezette capaciteit op Wonen en leefomgeving bij het cluster Strategie, beleid en regie (SBR). En anderzijds door de voorziening rioolheffing die conform de BBV moest worden gevormd, omdat de kostendekkendheid van de rioolheffing in 2021 met 107% hoger is uitgekomen dan de wettelijke norm van maximaal 100%.

3. Open einde regeling
   - NVT

4. Overig

- NVT

Wet Normering Topinkomens

WNT-verantwoording 2021 Gemeente Arnhem

De WNT is van toepassing op Gemeente Arnhem. Het voor Gemeente Arnhem toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2021 € 209.000,- (het algemeen bezoldigingsmaximum).

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gegevens 2021 **bedragen x € 1**	**R.J.M. van Wuijtswinkel**	**P.J. Altena**	**J.G.M. Kersten**
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	**Gemeentesecretaris**	**Griffier**
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1/1 – 31/7	25/1 – 31/7	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	94.446	75.407	117.619
Beloningen betaalbaar op termijn	13.157	11.152	21.543
Subtotaal	*107.603*	*86.560*	*139.162*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	121.392	107.649	209.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	107.603	86.560	139.162
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t. N.v.t.	N.v.t. N.v.t.	N.v.t. N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2020 **bedragen x € 1**	**R.J.M. van Wuijtswinkel**	**N.v.t**	**J.G.M. Kersten**
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	**N.v.t.**	**Griffier**
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1/1 – 31/12	N.v.t.	1/1 – 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	N.v.t.	1
Dienstbetrekking?	ja	N.v.t.	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	140.572	N.v.t.	112.753
Beloningen betaalbaar op termijn	21.096	N.v.t.	19.927
Subtotaal	*161.668*	*N.v.t.*	*132.680*

Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000	N.v.t.	201.000
Bezoldiging	161.668	N.v.t.	132.680

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

bedragen x € 1	J.H. de Baas
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**
Kalenderjaar	**2021**
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	15/6 – 31/12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	7
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	744
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 199
Maxima op basis van de normbedragen per maand	187.200
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	148.056
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)	
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?1	Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	111.600
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12 1	111.600
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	**111.600**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt

Gegevens 2021 bedragen x € 1	R.J.M. van Wuijtswinkel
Functiegegevens	
Functie(s) bij beëindiging dienstverband	Gemeentesecretaris
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Jaar waarin dienstverband is beëindigd	2021
Uitkering wegens beëindiging van het dienstverband	
Overeengekomen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	20.000
Individueel toepasselijk maximum	75.000
Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	20.000
Waarvan betaald in 2021	20.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2021 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Balans en de toelichting

Activa	31-12-2021	31-12-2020	Passiva	31-12-2021	31-12-2020
Vaste activa			**Vaste passiva**		
Bedragen x € 1.000					
Immateriële vaste activa	**10.522**	**10.637**	**Eigen vermogen**	**224.554**	**180.420**
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	10.522	10.637	Algemene Reserve	58.242	31.028
			Bestemmingsreserves	144.963	132.456
			Gerealiseerd resultaat boekjaar	21.349	16.936
Materiële vaste activa	**727.983**	**709.830**	**Voorzieningen**	**9.486**	**8.966**
Investeringen met een economisch nut	472.776	456.417	Voorzieningen ter egalisering van kosten	1.048	0
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	166.804	167.323	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	8.438	8.966
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	73.372	71.139			
In erfpacht	15.031	14.951			
Financiële vaste activa	**61.425**	**70.819**	**Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar**	**625.025**	**674.064**
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	4.742	4.742	Obligo's	433	601
Leningen aan woningbouwcorporaties	10	10	Onderhandse leningen van:		
Overige langlopende leningen	47.823	56.891	- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	556.546	605.439
Nog te ontvangen erfpacht canon	8.850	9.176	- buitenlandse instellingen, fondsen, banken e.d.	65.000	65.000
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	0	0	Waarborgsommen	203	126
			Vooruitontvangen afkoopsommen erfpacht	2.843	2.898
Totaal vaste activa	**799.930**	**791.286**	**Totaal vaste passiva**	**859.065**	**863.450**

Activa	31-12-2021	31-12-2020	Passiva	31-12-2021	31-12-2020
Vlottende activa			**Vlottende passiva**		
Bedragen x € 1.000					
Voorraden	**23.697**	**35.121**	**Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar**	**19.181**	**16.667**
Grond- en hulpstoffen	0	0	Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	0	0
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	23.371	34.795	Overige kasgeldleningen	3.275	2.000
Gereed product en handelsgoederen	326	326	Banksaldi (schuld)	257	257
			Overige schulden	15.649	14.410
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**97.595**	**44.302**	**Overlopende passiva**	**126.458**	**80.168**
Vorderingen op openbare lichamen	499	2.284	Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	14.816	9.590
Overige verstrekte kasgeldleningen	0	0	Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	44.307	54.981
Rekening-courantverhouding met het Rijk	74.222	16.800	De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen	67.335	15.597
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	0	0			
Overige vorderingen	22.874	25.218			
Liquide middelen	**327**	**1.221**			
Banksaldi	228	1.164			
Kassaldi	99	57			
Overlopende activa	**83.155**	**88.355**			
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel	15.659	13.495			
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	67.496	74.860			
Totaal vlottende activa	**204.774**	**168.999**	**Totaal vlottende passiva**	**145.639**	**96.835**
Totaal generaal	**1.004.704**	**960.285**	**Totaal generaal**	**1.004.704**	**960.285**

Toelichting balans

Waarderingsgrondslagen

BBV

Voor gemeenten is de regelgeving voor de jaarlijkse begrotings- en verantwoordingsstukken vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen of schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende verlofaanspraken en dergelijke. Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenprogrammabegroting, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) wordt wel een verplichting opgenomen.
Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV het volgende: Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht.

Het rijk heeft voor gemeenten een pakket aan financiële maatregelen getroffen ter (gedeeltelijke) dekking van de coronakosten/-effecten die gemeenten ondervinden. In de decembercirculaire 2020 is een totaaloverzicht van het "compensatiepakket coronacrisis mede-overheden" opgenomen. Voor enkele maatregelen is alleen het landelijk plafond vermeld, en is de concrete verdeelsleutel nog niet bekend en/of is de verdeling afhankelijk van de werkelijke cijfers over 2020. Het betreft de volgende landelijke maatregelen/onderdelen en bedragen: compensatie inkomstenderving na 1 juni (€ 100 mln.), extra beschikbaar voor inkomstenderving (€ 150 mln.), afvalinzameling (€ 32 mln.), zwembaden en ijsbanen (€ 100 mln.) en verlenging steun sportverenigingen (1 okt t/m 31 dec) (€ 60 mln.). Het ontbreken van een exacte verdeling/verdeelsleutel van de compensatie per gemeente betekent dat wij voor onze gemeente geen voldoende nauwkeurige en betrouwbare schatting/berekening kunnen maken van het bedrag waarop onze gemeente over 2020 aanspraak kan maken. In overeenstemming met de uitspraak van de commissie BBV verwerken wij het financiële effect van deze onderdelen/maatregelen uit het aanvullende compensatiepakket in de jaarrekening 2021.

Balans

Algemeen

De waardering van de activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

Immateriële vaste activa

De bijdragen aan activa in eigendom van derden worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven op basis van de afschrijvingstermijnen van de materiële vaste activa.

Materiële vaste activa
De waardering is tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht voor zover die de voorlopige kosten van de investering niet overstijgen.

Investeringen kunnen bestaan uit meerdere delen (componenten), waarvoor verschillende afschrijvingstermijnen gelden. In dat geval wordt de zogenoemde componentenmethode gebruikt. Deze houdt in dat verschillende samenstellende delen van het bewuste materieel vast actief afzonderlijk worden geactiveerd en de verschillende delen worden afgeschreven op basis van de bij die componenten horende afschrijvingstermijn.

Slijtende investeringen worden vanaf het eerste boekjaar na het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur. Op grondbezit met economisch nut wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen in jaren zijn hieronder opgenomen.

Activasoort	Afschrijvingstermijn in jaren
Gronden en terreinen	
Grond	0
Bedrijfsgebouwen en woonruimten	
Parkeergarages	50
Permanente gebouwen & Verbouwingen, renovaties en restauraties*	40
Installaties, leidingen en voorzieningen	20
Semi – permanente gebouwen	20
Dak en/of dakbedekking	15
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
Bruggen en viaducten (verkeerstechnische kunstwerken)	75
Lage Kade	60
Bomen	50
Rioleringen	40
Verkeersinfrastructuur	30
Openbare verlichting: kabels	25
Bouwkundige voorzieningen	20
Herinrichting wijken (niet meer in gebruik vanaf 01.01.2011)	20
Kunstgrasvelden – onderlaag	20
Verkeersvoorzieningen & Verkeersregelingen	20
Openbare verlichting: masten & LED-armaturen	15
Sport grasvelden	15
Beschoeiingen & Voorzieningen in bossen en parken / hekwerk	10
Kunstgrasvelden – bovenlaag	10
Openbare verlichting: LED-behuizingen	10
Parkeermaatregelen	10
Vervoermiddelen	
Tractoren - landbouwvoertuigen	10
Fietsen en scooters	5
Personenauto’s	5
Vrachtauto’s	5

Machines, apparaten en installaties	
Zonnepanelen	25
Machines en installaties (niet vast aan/in gebouwen)	10
Parkeerapparatuur	10
Telecommunicatie voorzieningen & Glasvezelbekabeling	10
Datacommunicatie voorzieningen & Hard- en software	5
Gereedschappen	5
Overige materiële vaste activa	
Ondergronds afvaltransportsysteem	30
Inrichting van gebouwen en inventaris	15
(ondergrondse) Afvalcontainers	10
Invalidentoiletten	10
Speelvoorziening	10

* Voor een beperkte categorie oudere schoolgebouwen wordt een afwijkende (langere) afschrijvingstermijn gebruikt. Dit betreft schoolgebouwen die eind jaren '70 zijn overgegaan van het Rijk naar de gemeente; destijds zijn de afschrijvingstermijnen die het Rijk hanteerde overgenomen.

Onder de materiële vaste activa zijn onderhanden activa (activa in uitvoering) opgenomen. Het betreft vooruitbetaalde termijnen en gemaakte kosten (inkopen en personeelskosten) op investeringen in kapitaalwerken die nog niet zijn opgeleverd. Na gereedmelding worden deze activa ondergebracht in één van de bovengenoemde rubrieken.

Voor de waarde van de in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde.

Financiële vaste activa
De post financiële vaste activa omvat voornamelijk deelnemingen in een aantal vennootschappen, langlopende leningen u/g en nog te ontvangen erfpacht canon.

Het aandelenbezit is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. De leningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Zonodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht. De jaarlijks ontvangen canon bij eeuwigdurend in erfpacht uitgegeven gronden zijn opgenomen tegen contante waarde. Het uitgangspunt daarbij is de interne rekenrente bij uitgifte, die gedurende de duur van de overeenkomst ongewijzigd blijft.

Voorraden
De als onderhanden werken opgenomen grondexploitatieprojecten en overige onderhanden werken zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend overeenkomstig de kostensoortenlijst van het Besluit ruimtelijke ordening (zoals grondaankopen en kosten bouw- en woonrijp maken). Daarnaast omvat de vervaardigingsprijs de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen.

Voor winsten uit de grondexploitatieprojecten en overige onderhanden werken geldt vanuit de BBV notitie grondexploitatie de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Indien uit de prognoses blijkt, dat de boekwaarde niet kan worden gecompenseerd met verwachte toekomstige opbrengsten, wordt voor het tekort een voorziening getroffen.

De vooruit ontvangen bijdragen voor het onderhanden werk worden in mindering gebracht op de vervaardigingskosten.

Gereed product wordt gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verkrijgingsprijs van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

De overige grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Ten aanzien van de waardering van de grondexploitatie bestaat een schattingsonzekerheid. Hoewel de op dit moment meest waarschijnlijke inschatting is opgenomen in de jaarrekening, kan de realisatie in de toekomst afwijken van deze schatting. Deze schattingsonzekerheid ontstaat door de omvang en de lange looptijd van met name project Schuytgraaf.

Uitzettingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht.

Liquide middelen
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. De algemene reserve is vrij besteedbaar. Bestemmingsreserves zijn reserves die de gemeenteraad voor specifieke doelen heeft ingesteld of die dienen om schommelingen op te vangen in aan derden in rekening te brengen tarieven.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De voorzieningen voor pensioenen wethouders zijn op contante waarde gewaardeerd.

Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar
Van de langlopende schulden is de oorspronkelijke looptijd een jaar of langer. Deze schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

De vooruitontvangen afkoopsommen bij tijdelijk in erfpacht uitgegeven gronden vallen vrij ten gunste van het resultaat naar gelang de looptijd van het erfpachtcontract.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Van de netto-vlottende schulden is de oorspronkelijke looptijd een jaar of korter. Deze schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende passiva
De onder de noemer overlopende passiva gepresenteerde schulden en vooruit ontvangen bedragen hebben betrekking op een resterende looptijd van minder dan een jaar en zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.
De ontvangen bijdragen die de voorlopige kosten van investeringen en faciliterende grondexploitatieplannen overstijgen, worden gepresenteerd als overige vooruit ontvangen bedragen (die ten bate van volgende begrotingsjaren komen).

Daarnaast worden de van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen (voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren) uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van: Europese overheidslichamen, Het Rijk & Overige Nederlandse overheidslichamen.

Overig

Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld
In de bijlage bij de jaarrekening is het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld opgenomen. Hierbij wordt de indeling en het verdelingsprincipe gehanteerd conform de begroting. De vergelijkende cijfers van de begroting zijn, waar nodig, qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden tussen de taken aangepast.

Bedragen
Alle bedragen in de jaarrekening zijn X € 1.000, tenzij anders aangegeven.

Immateriële vaste activa

Verloopstaat immateriële vaste activa

Omschrijving	31-12-2020	Inves-teringen	Desinves-teringen	Af-schrijving	Bijdragen van derden	31-12-2021
Bedragen x € 1.000						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	10.637	197	0	-312	0	10.522
Totaal	**10.637**	**197**	**0**	**-312**	**0**	**10.522**

De activering in 2021 betreft een aan de Stichting Eusebius Arnhem verstrekte investeringssubsidie voor restauratie van de Eusebiuskerk (raadsbesluit 19 december 2016).

Materiële vaste activa

Specificatie materiële vaste activa

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Investeringen met een economisch nut	472.776	456.417
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	166.804	167.323
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	73.372	71.139
In erfpacht	15.031	14.951
Totaal	**727.983**	**709.830**

Investeringen met een economisch nut

Verloopstaat Investeringen met een economisch nut: geen heffing

Omschrijving	31-12-2020	Verloop						31-12-2021
		Herubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	Afwaard. duurzame waardever-mindering	
Bedragen x € 1.000								
Gronden en terreinen	66.547	2.800	0	0	0	0	0	69.347
Bedrijfsgebouwen	369.917	0	25.690	0	-13.568	-1.041	0	380.998
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2.798	0	2.399	0	-216	0	0	4.980
Machines, apparaten en installaties	6.026	0	613	-367	-1.327	0	0	4.945
Vervoersmiddelen	357	0	138	0	-112	0	0	383
Overige materiële vaste activa	10.772	0	3.076	-456	-1.269	0	0	12.123
Totaal	**456.417**	**2.800**	**31.916**	**-823**	**-16.492**	**-1.041**	**0**	**472.776**

De belangrijkste activeringen in 2021 betreffen :

- Investeringen in de onderwijshuisvesting, waaronder:
- Museum Arnhem (€ 22,6 miljoen),
- Zwembad Valkenhuizen (€ 11,4 miljoen),
- Renovatie/nieuwbouw Briant (€ 3,9 miljoen).

De belangrijkste onderhanden activa ultimo 2020 betroffen het Museum Arnhem (€ 12,6 miljoen) en Zwembad Valkenhuizen (€ 9,3 miljoen), welke in 2021 zijn opgeleverd en geactiveerd..
De belangrijkste onderhanden activa naar de stand van 31-12-2021 betreffen vooral lopende investeringen in het Speciaal Onderwijs ter waarde van € 17,5 miljoen, waaronder de nieuwbouw van het Prisma college (€ 7,6 miljoen) en overige onderwijshuisvesting.

Investeringen economisch nut met heffing

Verloopstaat investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten wel heffing kan worden geheven

Omschrijving	31-12-2020	Verloop						31-12-2021
		Her-rubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	Afwaard. duurzame waardever-mindering	
Bedragen x € 1.000								
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	159.715	0	6.070	0	-5.344	-66	0	160.375
Overige materiële vaste activa	7.608	0	0	0	-1.179	0	0	6.429
Totaal	**167.323**	**0**	**6.070**	**0**	**-6.523**	**-66**	**0**	**166.804**

De belangrijkste activeringen in 2021 betreffen investeringen in de gemeentelijke riolering (in totaal € 6,8 miljoen inclusief reeds onderhanden activa vanuit de beginbalans).

Investeringen met een maatschappelijk nut

Verloopstaat investeringen met een maatschappelijk nut

Omschrijving	31-12-2020	Verloop					31-12-2021
		Her-rubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	
Bedragen x € 1.000							
Maatschappelijk nut vóór 2017							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	48.197	0	0	0	-2.869	0	45.328
Maatschappelijk nut na 2017							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	22.943	0	6.145	0	-985	-59	28.044
Totaal	**71.140**	**0**	**6.145**	**0**	**-3.854**	**-59**	**73.372**

De materiële activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut betreffen infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken. De spelregels hiervoor zijn vanaf het begrotingsjaar 2017 gelijk aan die met economisch nut. Voor 2017 was er geen verplichting om alle investeringen in maatschappelijk nut te activeren.

De belangrijkste activeringen in 2021 betreffen investeringen in:

- Infrastructuur en bewegwijzering (€ 3,8 miljoen),
- Openbare verlichting (€ 1,2 miljoen),
- Civiele kunstwerken (€ 0,6 miljoen),
- Bomenplan (€ 0,4 miljoen).

In erfpacht

Omschrijving	31-12-2020	Verloop						31-12-2021
		Her-rubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	Afwaard. duurzame waardever-mindering	
Bedragen x € 1.000								
in erfpacht uitgegeven gronden	14.951	0	144	-64	0	0	0	15.031
Totaal	**14.951**	**0**	**144**	**-64**	**0**	**0**	**0**	**15.031**

Financiële vaste activa

Verloopstaat financiële vaste activa

Omschrijving	31-12-2020	Verloop		31-12-2021
		Verhoging	Aflossing	
Bedragen x € 1.000				
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	4.742	0	0	4.742
Leningen aan woningbouwcorporaties	10	0	0	10
Overige langlopende leningen	56.891	2.013	-11.081	47.823
Nog te ontvangen erfpacht canon	9.176	0	-326	8.850
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	0	0	0	0
Totaal	**70.819**	**2.013**	**-11.407**	**61.425**

Specificatie kapitaalverstrekkingen deelnemingen

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Scalabor B.V.	3.500	3.500
Bank Nederlandse Gemeenten	1.241	1.241
Sportbedrijf Arnhem B.V.	1	1
Totaal	**4.742**	**4.742**

Specificatie leningen woningbouwcorporaties

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Woningstichting Omnia	10	10
Totaal	**10**	**10**

Specificatie overige leningen u/g

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn)	11.197	10.023
Sportbedrijf Arnhem	8.939	10.260
Stichting MSA	5.209	6.149
Stichting DrieGasthuizenGroep	3.180	6.563
Gelderse Hogeschool	2.534	3.762
OK 72	2.014	2.014
Moscowa	1.956	2.104
Stichting Oostpool	1.621	1.714
Kunstbedrijf	1.488	1.899
Stichting Eusebius	1.363	1.432
Focus	607	638
Kredietbank Nederland	500	500
Luxor	485	555
Rozet	405	483
Zwembad Klarenbeek	312	349
Stichting Behouden Steden	0	2.035
Overige instellingen	938	1.046
Leenbijstand BUIG	6.344	6.594
Voorziening leenbijstand BUIG	-1.269	-1.228
Totaal	**47.823**	**56.891**

Specificatie overige uitzettingen

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Vangnetuitkering	0	0
Regelingen werknemers (fiets)	0	0
Totaal	**0**	**0**

Voorraden

Specificatie voorraad

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Grond- en hulpstoffen	0	0
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	23.371	34.795
Gereed product en handelsgoederen	326	326
Totaal	**23.697**	**35.121**

Specificatie onderhanden werk

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Grondexploitatieprojecten	95.070	105.692
Voorzieningen verliezen grondexploitatie	-65.249	-64.264
Overig onderhanden werk	-6.450	-6.633
Voorzieningen verliezen overig onderhanden werk	0	0
Totaal	**23.371**	**34.795**

Verloop grondexploitatie

Omschrijving	31-12-2020	Verloop				31-12-2021
		Herrubr.	Kosten	Opbrengsten	Afwaardering duurzame waarde-vermindering	
Bedragen x € 1.000						
Grondexploitatieprojecten	105.692	-1.767	18.808	-27.662	0	95.070
Overig onderhanden werk	-6.633	-171	626	-273	0	-6.450
Totaal	**99.059**	**-1.938**	**19.434**	**-27.935**	**0**	**88.620**

Verklaring saldo grondexploitatie

Omschrijving	31-12-2020	Verloop				31-12-2021
		Herrubr.	Winst-neming	Gemaakte kosten	Gerealiseerde opbrengsten	Bijdragen van derden	
Bedragen x € 1.000							
Schuytgraaf	35.561	0	7.150	6.981	22.744	0	26.948
Arnhem Centraal	54.321	0	0	1.287	136	0	55.472
Koningspley	1.829	0	0	105	11	0	1.923
Presikhaaf	6.827	0	0	197	0	0	7.023
Merwedestraat	3.346	-3.340	0	15	21	0	0
De Maten	6.974	971	0	386	1.939	0	6.392
Saksen Weimar	-237	146	0	91	0	0	0
Centrum Zuid	-134	0	60	784	413	0	299
Wassenaarweg	-236	210	0	26	0	0	0
Oostelijk Centrum Gebied	558	0	0	592	422	0	728
Zuidelijke binnenstad fase 1	-3.983	0	0	529	1.908	0	-5.361
ZB Coehoorn Noord	1.131	0	0	585	70	0	1.646
Leidenweg	-266	247	0	20	0	0	0
Totaal	**105.692**	**-1.767**	**7.210**	**11.598**	**27.663**	**0**	**95.070**

Verklaring saldo overig onderhanden werk

Omschrijving	31-12-2020	Verloop				31-12-2021
		Herrubr	Gemaakte kosten	Gerealiseerde opbrengsten	Bijdragen van derden	
Bedragen x € 1.000						
Arnhem Centraal	800	0	141	141	0	799
Malburgen	-6.403	0	545	173	0	-6.032
Zuidelijke binnenstad	-1	0	114		0	113
Presikhaaf	-172	0	123	-210	0	161
Korenkwartier	-1.629	0	145	29	0	-1.513
Overig	772	-171	-441	138	0	22
Totaal	**-6.633**	**-171**	**626**	**273**	**0**	**-6.450**

Nadelige resultaten

Jaarlijks worden de resultaten van alle projecten doorgerekend. Indien deze doorrekening tot een nadelig resultaat leidt en er geen andere compenserende maatregelen in het project getroffen kunnen worden, wordt daartoe een voorziening ingesteld of de bestaande voorziening verhoogd. Verliezen bij afsluiting van projecten, naast reeds getroffen voorzieningen, komen ten laste van het resultaat van het boekjaar.

Omschrijving	Boekwaarde	Nog te realiseren	Totaal
Kosten			
Bedragen x € 1.000.000			
Verwervingen	203.900	2.100	206.000
Civiele kosten	159.500	38.400	197.900
Overige kosten	30.300	6.300	36.600
Plankosten en VTU	140.100	13.700	153.800
Totaal kosten	***533.800***	***60.500***	***594.300***
Opbrengsten			
Grondopbrengsten	362900	94600	457.500
Overige opbrengsten	0	0	-
Subsidies / bijdragen	152200	4500	156.700
Voorziening Grondbedrijf			65.100
Totaal opbrengsten	***515.100***	***99.100***	***679.300***
Rente / Kosten- en opbrengstenstijging	45200	1600	65.100
Resultaat (op eindwaarde)	**41**	**-46**	**60**
Resultaat op contante waarde per 01-01-2022			**55**

Specificatie gereed product en handelsgoederen

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Bovenleiding materiaal trolley	326	326
Totaal	**326**	**326**

Verklaring saldo gereed product en handelsgoederen

Omschrijving	31-12-2020	Verloop			31-12-2021
		Herrubr.	Aankopen	Verkopen	
Bedragen x € 1.000					
Bovenleiding materiaal Trolley	326	0	0	0	326
Totaal	**326**	**0**	**0**	**0**	**326**

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Specificatie uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Vorderingen op openbare lichamen	499	2.284
Overige verstrekte kasgeldleningen	0	0
Rekening-courantverhouding met het Rijk	74.222	16.800
Overige vorderingen	22.874	25.218
Totaal	**97.595**	**44.302**

Specificatie vorderingen op openbare lichamen

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Debiteuren publiekrechtelijk	499	2.284
Totaal	**499**	**2.284**

Specificatie overige verstrekte kasgeldleningen

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Sonsbeek State of Fashion	0	0
Totaal	**0**	**0**

Specificatie rekening-courantverhouding met het Rijk

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Rc-verhouding Ministerie van financiën: schatkistbankieren	74.222	16.800
Totaal	**74.222**	**16.800**

Specificatie overige vorderingen

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Vorderingen m.b.t. lokale heffingen	9.440	12.086
Voorziening oninbaarheid m.b.t. lokale heffingen	-411	-384
Vorderingen m.b.t. sociale zekerheid	10.077	10.505
Voorziening oninbaarheid m.b.t. sociale zekerheid	-4.564	-5.077
Debiteuren privaatrechtelijk	8.111	8.510
Voorziening oninbaarheid m.b.t. debiteuren privaatrechtelijk	-1.128	-1.462
Overige vorderingen	1.349	1.040
Totaal	**22.874**	**25.218**

Liquide middelen

Specificatie liquide middelen

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Banksaldi	228	1.164
Kassaldi	99	57
Totaal	**327**	**1.221**

Gemiddeld saldo banken per kwartaal 2021

Kwartaal	Drempelbedrag 2021	Realisatie 2021	Over- / onderschrijding 2021
Bedragen x € 1.000			
1e kwartaal	4.217	1.420	-2.797
2e kwartaal	4.217	1.214	-3.002
3e kwartaal	10.467	463	-10.003
4e kwartaal	10.467	553	-9.914

Overlopende activa

Specificatie overlopende activa

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel	**15.659**	**13.495**
Vooruitbetaalde bedragen	28.353	32.741
Nog te ontvangen bedragen	3.175	6.771
BCF	34.988	34.442
Vooruitbetaalde faciliterende grondexploitatieplannen	980	906
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	**67.496**	**74.860**
Totaal	**83.155**	**74.860**

Verloopstaat Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen

Omschrijving	31-12-2020	Verloop			31-12-2021
		Herrubricering	Toevoegingen	Verminde-ringen	
Bedragen x € 1.000					
Vooruitbetaalde bedragen	32.741	0	96.854	-101.242	28.353
Nog te ontvangen bedragen	6.771	0	14.731	-18.327	3.175
BCF	34.442	0	71.386	-70.840	34.988
Vooruitbetaalde faciliterende grondexploitatieplannen	906	0	980	-906	980
Totaal	**74.860**	**0**	**183.951**	**-191.315**	**67.496**

Verloopoverzicht de van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel

Omschrijving	31-12-2020	Verloop			31-12-2021
		Herrubricering	Toevoegingen	Verminde-ringen	
Bedragen x € 1.000					
Europese overheidslichamen	35	0	725	-564	196
Het Rijk	8.055	0	9.945	-8.094	9.906
Overige Nederlandse overheidslichamen	5.405	0	6.494	-6.342	5.557
Totaal	**13.495**	**0**	**17.164**	**-15.000**	**15.659**

Eigen vermogen

Specificatie eigen vermogen

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Algemene reserve	58.242	31.028
Bestemmingsreserves	144.963	132.456
Gerealiseerd resultaat boekjaar	21.349	16.936
Totaal	**224.554**	**180.420**
Mutatie t.o.v. vorige jaar	44.134	19.817
Solvabiliteit	22,35%	18,79%

In de mutaties van de algemene reserve zijn alle begrote dotaties en onttrekkingen verwerkt. De afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn meegenomen in het gerealiseerd resultaat.

Verloopstaat eigen vermogen

Omschrijving	Algemene reserve	Bestemmingsreserves	Totaal
Bedragen x € 1.000			
Saldo 01-01-2020	**29.879**	**130.724**	**160.602**
Gerealiseerde toevoegingen	16.330	46.395	62.726
Gerealiseerde onttrekkingen	15.181	44.663	59.844
Saldo 31-12-2020	**31.028**	**132.456**	**163.483**
Gerealiseerd resultaat voorgaand boekjaar	13.012	3.924	16.936
Saldo 01-01-2021	**44.040**	**136.380**	**180.419**
Gerealiseerde toevoegingen	32.671	62.415	95.086
Gerealiseerde onttrekkingen	-18.470	-53.830	-72.300
Saldo 31-12-2021	**58.242**	**144.964**	**203.206**
Gerealiseerd resultaat boekjaar	21.349		21.349
Saldo 01-01-2022	**79.591**	**144.964**	**224.555**
Mutaties 2021	**14.201**	**8.584**	**22.785**

Bestemmingsreserves (BR)

Verloopstaat bestemmingsreserves

Voor de tekstuele toelichting op de doelstellingen per reserve en de belangrijkste financiële reservemutaties wordt verwezen naar de programmaonderdelen 'Wat heeft het gekost' in het jaarverslag.

Voor de volgende bestemmingsreserve worden onttrekkingen aangewend voor afschrijvingen:

- Bereikbaarheid;
- Onderwijs;
- Cultureel vastgoed;
- GRP-dekking kapitaallasten;
- ICT;
- Kapitaallasten.

Prog.	Omschrijving	31-12-2020	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2021
Bedragen x € 1.000					
S00	Onderzoek Rekenkamer	271	0	-58	213
S00	Raad	12	0	0	12
S00	Fractie-ondersteuning	21	0	0	21
S02	Buitengewoon Beter	1.781	20	-146	1.655
S02	Bereikbaarheid	4.364	6.910	-6.545	4.729
S02	Groot onderhoud en vervanging Openbare Ruimte	4.866	2.208	-1.551	5.524
S03	Sociaal Economisch Fonds	455	271	-108	618
S03	Evenementen	408	336	0	744
S04	Onderwijs	24.103	8.505	-7.229	25.379
S05	Beeldbepalende culturele manifestaties	368	0	-368	0
S05	Beeldende en Monumentale Kunst	95	9	-104	0
S05	Cultureel Vastgoed	12.196	732	-5.244	7.685
S12	Groenfonds	710	277	-330	657
S06	Participatie	380	0	-341	39
S08	Maatschappelijke opvang	179	0	-179	0
Div.	Wijkfondsen	359	71	-86	344
S08	Beschermd en Weerbaar	2.163	1.199	0	3.362
S07	Burgerinitiatieven sociaal Domein	365	376	-455	286
S06	Jongerenperspectieffonds	1.246	0	-1.246	0
S06	Werk-Investeringsfonds	1.912	0	-813	1.099
S08	Inburgering, integratie en asiel	1.169	1.024	0	2.193
S07	WMO, Jeugdzorg	1.480	5.685	-750	6.415
S07	Transformatie Zorgbudget	388	595	-335	648
S07	Noodfonds	799	0	-799	0
S09	Toezicht peuterspeelzalen en gastouderopvang	100	0	-100	0
S11	Klimaat en energie	1.282	580	-17	1.844
S11	Duurzaamheidsleningen	363	55	-13	405
S11	Revolverend fonds (duurzaam)	680	0	0	680
S11	Duurzaam Arnhem	9.736	0	-763	8.973
S11	Omgevingslawaai	412	0	-6	406
S11	Risicobeheer Arnhem Centraal	3.469	0	0	3.469
S11	Grondexploitatie	14.747	2.924	0	17.671
S11	Voorstudies	262	0	-262	0
S11	Strategische posities	1.500	0	0	1.500
S08	Herstructurering OGGz	456	0	-456	0
S11	Zuidelijke Binnenstad	4.405	2.000	0	6.405

S12	Volkshuisvesting	511	43	-1	553
S12	Stimulering woningbouw	132	0	-132	0
S12	Startersleningen	1.526	99	-50	1.575
S1	Vastgoed	3.273	3.690	-3.952	3.011
Div	Taakmutaties Gemeentefonds-Overloop	12.845	22.163	-16.654	18.354
S00	Frictiekosten en Organisatie-ontwikkeling	233	-233	0	0
S00	Bedrijfsvoering	4.112	1.835	-4.396	1.551
S00	Solvabiliteit	2.949	4.583	0	7.532
S00	ICT	70	0	-55	15
S00	Kapitaallasten	9.303	100	-208	9.195
Div	Burgerparticipatie	0	282	-80	202
	Totaal Bestemmingsreserves (BR)	**132.456**	**66.339**	**-53.831**	**144.963**
	Algemene reserve	31.028	45.683	-18.469	58.242
	Totaal Algemene Reserve (AR)	**31.028**	**45.683**	**-18.469**	**58.242**
	Totaal Reserves (AR en BR)	**163.484**	**112.022**	**-72.300**	**203.206**

Het totaalsaldo van de BR solvabiliteit bestaat uit een optelling van de BR Solvabiliteit en de BR Kapitaallasten en is daarom per 31-12-2021 € 16,7 miljoen.

Doelstelling per bestemmingsreserve.

Naam	**BR Frictiekosten en Organisatie-ontwikkeling (S00)**
Doel	Deze bestemmingreserve dient ter egalisatie van de frictiekosten als gevolg van de reorganisatie in 2012.

Naam	**BR Onderzoek Rekenkamer (S00)**
Doel	In het jaarbudget van de Rekenkamer is ruimte voor het uitvoeren van ongeveer twee grote onderzoeken per jaar. Echter de rekenkamer is de afgelopen jaren, mede door een actieve gemeenteraad, op ad-hoc basis verzocht aanvullende onderzoeken uit te voeren Het karakter van dit soort onderzoeken in combinatie met de gewenste korte doorlooptijd noodzaken inhuur van externen. Toevoeging van onderbestedingen op het reguliere onderzoeksbudget en eventueel positief saldo op het product Rekenkamer geven Raad en Rekenkamer iets meer ruimte om snel en adequaat onderzoeken op te pakken, zonder zich eerst over de 'Wie-betaalt- waarvan" vraag te hoeven buigen.

Naam	**BR Raad (S00)**
Doel	Ervaringen in den lande wijzen uit dat de kosten voor het uitvoeren van een raadsonderzoek / enquête een veelvoud bedragen van het budget dat de Griffie jaarlijks hiervoor te besteden heeft van € 15.000. Zodoende wordt dit budget, voor zover het niet wordt aangewend, jaarlijks toegevoegd aan de bestemmingsreserve totdat het plafond (ingesteld op € 75.000) hiervoor is bereikt. Als er zich dan in enig jaar een raadsonderzoek wordt uitgevoerd, dan kan deze reserve hiervoor aangewend worden.

Naam	**BR Taakmutaties gemeentefonds-overloop (S00)**
Doel	Conform de spelregels gemeentefonds wordt bij elke toevoeging van nieuwe middelen (taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen) aan de raad voorgelegd of deze middelen ingezet mogen worden voor een onderliggend beleidsdoel of dat de middelen deel uitmaken van de algemene middelen in het gemeentefonds. In deze bestemmingsreserve worden nieuwe toegevoegde middelen aan het Gemeentefonds gereserveerd die gedurende het jaar niet aan de raad voorgelegd kunnen worden. Vooral van de nieuwe toevoegingen die bekend gemaakt zijn in de septembercirculaire en in de november/decembercirculaire is het niet altijd mogelijk om voor het einde van het jaar een raadsvoorstel met begrotingswijziging aan de raad voor te leggen. In het daarop volgende jaar doen de betreffende beleidsvelden een beroep op deze middelen via een raadsvoorstel en een begrotingswijziging, waarbij voorgesteld wordt de middelen aan de bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds te onttrekken. Middelen die na een jaar nog niet via een raadsvoorstel geclaimd zijn voor uitvoering van een bepaald beleid, vallen vrij ten gunste van de Algemene Reserve. (Raadsbesluit 8 februari 2010). In 2010 is het doel van deze bestemmingsreserve uitgebreid ten behoeve van niet bestede budgetten die gereserveerd moeten blijven om bestaand beleid uit te voeren in volgende jaren (raadsbesluit 13 december 2010).

Naam	BR Bedrijfsvoering (S00)
Doel	In de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering kunnen voor- en nadelen op de totale bedrijfsvoering worden verwerkt. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan resultaten op de formatie en bezetting, de inhuur en frictiekosten voor afbouw formatie. De verzelfstandigingen van MSSA, het Natuurcentrum, het Sportbedrijf, het Parkeerbedrijf, het budgetadviescentrum, de intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie en de sociale wijkteams leiden er toe dat er binnen de organisatie een afbouw van overhead moet plaatsvinden. Het is onvermijdelijk dat er hierbij frictiekosten zullen ontstaan. Voorgesteld wordt om specifiek voor deze kosten in 2016 een bestemmingsreserve in te stellen, waaruit de toekomstige kosten vervolgens gedekt kunnen worden.

Naam	BR Solvabiliteit (S00)
Doel	Een belangrijke doelstelling is naast een robuuste begroting en buffers voor risico's ook het streven naar een robuustere financiële positie. Hiervoor wordt structureel gespaard in de bestemmingsreserve Solvabiliteit. Naast de algemene reserve die direct meetelt in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit, vormt de BR Solvabiliteit een belangrijke bijdrage in de vergroting van het eigen vermogen.

Naam	BR Fractie-ondersteuning (S00)
Doel	Deze bestemmingsreserve wordt gebruikt ter dekking van de extra kosten die worden veroorzaakt door de afsplitsing van een fractie. Deze extra kosten worden voor 50% betaald uit de bestemmingsreserve en voor 50% uit een korting op de ondersteuning van de af te splitsen fractie en de oorspronkelijke fractie. Hierbij wordt voorkomen dat bij afsplitsingen de financiële gevolgen volledig bij de fracties worden neergelegd.

Naam	BR ICT (S00)
Doel	Deze Br dient om de ICT-omgeving up-to-date en stabiel te houden. Er worden twee centrale ambities onderkend: 1. Betrouwbare IT (basis op orde) Snel, Safe & Simpel IT voorziening. Door werken onder Architectuur wordt gewerkt aan een belangrijke voorwaarde voor vereenvoudiging en vergroting van de flexibiliteit van de IT, een volwassen IT-organisatie en veilige informatievoorziening door voortvarende maatregelen te nemen. Om deze ambitie te realiseren is gebleken dat een investeringsimpuls nodig is op de deels verouderde hardware. Eemn deel van de reserve zal dan gebruikt worden om toekomstige kapitaallasten van deze investering te dekken. (afloop 2019). 2. Klant centraal (inwoner, ondernemer en medewerker) Versterking samenwerking, ruimte op innovatie en oriëntatie op klant. Er is een strategie ontwikkeld langs deze ambitie met een focus op een beperkt aantal projecten. Deze worden verdeeld in 4 prioriteitsgroepen. Voor ieder project wordt een business gemaakt. De belangrijkste projecten zijn: • Zaakgericht werken, • Ondersteuning van samenwerking, • Informatieveiligheid, • Informatievoorziening van regionale samenwerking (regionale belastingsamenwerking, ICT-diensten, digitale dienstverlening aan inwoners/ ondernemers).

Naam	BR Kapitaallasten (S00)
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van diverse kapitaallasten. Het bedrag van de dotatie is gelijk aan het bedrag van de investering. Het bedrag van de onttrekkingen is gelijk aan het bedrag van de afschrijvingen. Om ook de rentelasten te kunnen dekken wordt de reserve aangemerkt als een rentedragende reserve.

Naam	AR Algemene reserve (S00)
Doel	

Naam	BR Buitengewoon Beter (S02)
Doel	De middelen uit deze bestemmingsreserve waren bedoeld ter financiering van de incidentele component van het Buiten Gewoon Beter Programma (€ 19,4 miljoen) voor de periode 2009-2016. Tevens is de bestemmingsreserve ontstaan om tempoverschillen in de uitvoering op te kunnen vangen. Het programma bestaat uit een scala aan meerjarige projecten. Bij een jaarovergang bleven op deze wijze de middelen beschikbaar voor het programma Buitengewoon Beter.

Naam	BR Bereikbaarheidsfonds (S02)
Doel	Deze bestemmingsreserve is ingesteld ten behoeve van het verhogen van de bereikbaarheid van de binnenstad, het ontwikkelen van parkeervoorzieningen en het onderhoud van de hoofdwegen die betrekking hebben op de bereikbaarheid van het stadscentrum (Besluit MJPB 2009-2012).

Naam	BR Groot onderhoud en vervanging openbare ruimte (S02)
Doel	Op 28 oktober 2013 heeft de Raad besloten een egalisatiereserve in te stellen voor het flexibeler inzetten van exploitatiebudgetten voor groot onderhoud en vervanging in de openbare ruimte. Door minder gebonden te zijn aan vaste en gelabelde budgetten kan beter worden geanticipeerd op de onderhoudsbehoefte in de stad. De flexibiliteit wordt verkregen door de schotten tussen onderwerpen (Riolering, Buitengewoon Beter, Wegen, Groen, Spelen, Bomen, Verkeersregelinstallaties, Civieltechnische Kunstwerken, Openbare Verlichting, Water) en jaren weg te halen. Daarnaast is ultimo 2013 de BR Fietspaden voormalig recreatieschap Veluwe (€ 183.000) binnen deze bestemmingsreserve geïntegreerd. De gemeente Arnhem heeft namelijk van de Recreatiegemeenschap Veluwe 8,9 km fietspad overgenomen (raadsbesluit 27-9-2010). De reserve diende voor het op niveau brengen en gedurende een aantal jaren houden van de betreffende fietspaden.

Naam	BR Evenementen (S03)
Doel	In de begroting is een budget van € 0,6 miljoen beschikbaar gesteld voor bijdragen in evenementen. De uitgaven worden gebruikt voor evenementen waarvan een groot deel al vastligt. Het overige deel is voor bijdragen welke op ad-hoc basis beschikbaar worden gesteld. Verschillen tussen werkelijkheid en budget worden met deze reserve verrekend.

Naam	BR Sociaal Economisch Fonds (S03)
Doel	Deze reserve is bestemd voor uitgaven in het kader van het faciliteren van economische stimuleringsprojecten. Verschillen tussen het jaarlijkse budget en werkelijke kosten worden met de reserve verrekend.

Naam	BR Onderwijs (S04)
Doel	In het Raadsbesluit van 30 september 2013 heeft de raad ingestemd met het doteren van de onder uitputting kapitaallasten onderwijs en overige onderwijshuisvestingsbudgetten aan de bestemmingsreserve speciaal onderwijs. Deze dotaties zijn daar de uitvoering van. Huur en pacht speciaal onderwijs betreft de huurbudgetten die voorheen voor (V)SO de Radar (tegenwoordig Briant college) gereserveerd waren. De bestemmingsreserve zal ingezet worden ter dekking van de kapitaallasten voor de nieuwbouwprojecten basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs.Per 1 januari 2015 is de bestemmingsreserve "Kapitaallasten onderwijs" samengevoegd met de bestemmingsreserve "Onderwijs", tot één Bestemmingsreserve "Onderwijs". Dit geeft flexibiliteit. Vrijvallende onderwijsmiddelen kunnen dan bijvoorbeeld in deze reserve worden geboekt en het wordt mogelijk om gelden voor het speciaal onderwijs die in de betreffende jaarschijf nog niet nodig zijn voor bovengenoemde projecten, eventueel in te zetten voor bijvoorbeeld het primair onderwijs. Onderwijsprojecten kunnen hierdoor de komende jaren worden gerealiseerd zonder dat het extra geld kost. Verder moet rekening worden gehouden dat met ingang van 2017 kapitaallasten structureel worden overgedragen aan de schoolbesturen, onder voorbehoud van hun medewerking. Deze overdracht zal dan gefinancierd worden vanuit deze nieuwe bestemmingsreserve.

Naam	BR Cultureel Vastgoed (S05)
Doel	Onder de BR Cultureel Vastgoed (voorheen BR Cultuur in Rijnboog) worden 4 projecten verstaan: een filmtheater in de Zuidelijke binnenstad: Focus Filmhuis Arnhem (1), uitbreiding van het museum aan de Utrechtseweg: Museum Arnhem (2), onderhoud schouwburg Arnhem (3) en verbouw en uitbreiding Musis Sacrum (4). Het doel van deze bestemmingsreserve is om deze gebouwen gedurende een periode van 40 jaar te beheren en exploiteren. Om dit te kunnen realiseren worden eenmalige bijdragen, opbrengsten vertreklocaties en onderbesteding kapitaallasten gedoteerd aan de reserve. De voeding van de reserve wordt ingezet ter dekking van de exploitatietekorten van de projecten die onderdeel uitmaken van Cultureel Vastgoed.

Naam	BR Participatie (S06)
Doel	De bestemmingreserve is gevormd om diverse risico's op te kunnen vangen die samenhangen met de uitvoering van de WWB en het bereiken van de doelstellingen. De risico's die afgedekt worden door de reserve zijn: A. In 2015 wordt nieuwe wetgeving ingevoerd, waarbij de doelgroep die door de gemeente gereintegreerd moet worden, wordt uitgebreid (Wajong en WSW). Met de invoering van de nieuwe wet zijn in de jaren 2014 en 2015 waarschijnlijk invoeringskosten gemoeid, die niet uit het Participatiebudget kunnen worden gedekt. B. De door het Rijk verstrekte budgetten voor reintegratie zijn de afgelopen jaren sterk teruggelopen. Tegelijkertijd blijft verhoogde inzet op participatie en re-integratie nodig om de doelstellingen te realiseren. Dit belang wordt versterkt door de recessie. C. niet nominatief te verantwoorden kosten m.b.t. re-integratie: Bij besteding van het Participatiebudget is een groot knelpunt dat niet direct tot personen te herleiden kosten hieruit niet mogen worden betaald. Deze kosten komen ten laste van de reserve. D. risicobeheersing: Voor de declaratie van het Participatiebudget geldt een foutmarge van 0%. Niet te declareren kosten van reintegratie komen ten laste van de gemeente. Dekking is mogelijk binnen deze reserve. De omvang van het mogelijke risico is moeilijk in te schatten.

Naam	BR Werk-Investeringsfonds (S06)
Doel	Afspraak 1.1 coalitieakkoord 2018-2022: Om een goede match te maken zorgt de gemeente voor goede contacten met werkgevers en gaat de gemeente mensen met een bijstandsuitkering intensiever begeleiden. Maatwerk is daarbij het uitgangspunt. De gemeente wil de landelijke trend qua uitstroom gaan volgen en daarnaast wil de gemeente gedurende een periode van 4 jaar (2019-2022) nog 500 Arnhemmers extra aan het werk helpen. Gemeente Arnhem richt een Werk-Investeringsfonds in van € 2,5 miljoen om deze mensen naar werk toe te begeleiden. de resultaten van deze investering worden jaarlijks geëvalueerd.

Naam	BR Jongerenperspectieffonds (S06)
Doel	Uit dit Revolverend Fonds reserve wordt voor jongvolwassenen met schulden de oninbaarheid en een deel van de uitvoeringskosten van externe partijen betaald.

Naam	BR Transformatie Zorg (S07)
Doel	Ingesteld door coalitiepartijen bij de MJPB 2020-2023 om extra middelen voor de zorg beschikbaar te maken.

Naam	BR Pakketmaatregelen Wmo (S07)
Doel	Tot nu toe ontbreken (op lokaal niveau) de middelen om de verdere invoeringsopgaven (transitie / transformatie) van de jeugdzorg en de wmo te begeleiden. Het betreft hier dan de dekking van de extra kosten zoals projecten, extern advies, pilots en dergelijke. In lijn met eerdere besluitvorming door de Raad wordt voorgesteld het (restant)saldo van deze reserve hiervoor aan te wenden en beschikbaar te stellen.

Naam	BR Burgerinitiatieven Sociaal Domein (S07)
Doel	De Raad heeft conform de uitwerking van het coalitieakkoord (afspraak Z2) op 3 november 2014 ingestemd met de vorming van een Sociaal Noodfonds. Met het raadsbesluit van 15 december 2014 heeft de raad ingestemd met de nadere uitwerking van de afspraken inzake de toegang tot het Noodfonds. Het Noodfonds is opgesplitst in twee aparte reserves: één voor de realisatie van het zorgniveau (BR Noodfonfds) en één voor de burgerinitiatieven (BR Burgerinitiatieven sociaal domein). DeBR Burgerinitiatieven sociaal domein is bedoeld voor het stimuleren en organiseren van activiteiten door inwoners/en of organisaties die zich richten op het versterken van de zelfredzaamheid van de inwoners van Arnhem.

Naam	BR Wmo en Jeugdzorg (S07)
Doel	De zorgmaatregelen zoals voorgesteld in de Perspectiefnota 20-23 kennen een inherent risico eventuele nadelen op de voorgestelde zorgmaatregelen kunnen verrekend worden met deze reserve.

Naam	BR Noodfonds (S07)
Doel	De Raad heeft conform de uitwerking van het coalitieakkoord op 3 november 2014 ingestemd met de vorming van een Sociaal Noodfonds. Met het raadsbesluit van 15 december 2014 heeft de Raad ingestemd met de nadere uitwerking van de afspraken inzake te toegang tot het Noodfonds. De Noodfonds is opgesplitst in twee aparte reserves: één voor de realisatie van het zorgniveau (BR Noodfonds) en één voor de burgerinitiatieven (BR Burgerinitiatieven sociaal domein). De BR Noodfonds is bedoeld voor het handhaven van het zorgniveau met betrekking tot Jeugd en Wmo. Het primaire doel is daarmee het borgen van de zorg(continuïteit) van klanttrajecten. Het is niet bedoeld voor correcties op tarieven of om problemen met betrekking tot de bedrijfsvoering van organisaties op te lossen.

Naam	BR Beschermd en Weerbaar (S08)
Doel	De bestemmingsreserve betreft regionale middelen (regio Arnhem en Achterhoek) voor de voorbereiding en uitvoering van de wet code huiselijk geweld en kindermishandeling in het kader van het Rijksprogramma Beschermd en Weerbaar (wettelijke taak) en voor de voorgenomen activiteiten op het gebied van voorkoming en bestrijding van geweld in de privésfeer, ook in het kader van het Rijksprogramma Beschermd en Weerbaar. In de Regiovisie Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, die in de tweede helft van 2014 door de 19 gemeenteraden is vastgesteld, is afgesproken dat Arnhem de besteding van de regiomiddelen op hoofdlijnen aan de regiogemeenten voorlegt. Tussen 2015 en 2018 wordt gefaseerd een nieuw landelijk verdeelmodel voor de Decentralisatie-Uitkering (DU) Vrouwenopvang ingevoerd. Dit houdt voor de regio Arnhem/Achterhoek een afname in van de DU. Arnhem is als centrumgemeente ontvanger van de DU. Arnhem wil de bestemmingsreserve reserveren voor het afdekken van de risico's die de taakstelling in verband met de afname van de DU met zich meebrengt.

Naam	BR Herstructurering OGGz (S08)
Doel	Deze bestemmingsreserve is ingesteld per 31-12-2010 en dient ter dekking voor de in het Masterplan Herstructurering MO/OGGZ/VZ nader te specificeren acties en maatregelen voor de realisatie van een structurele bezuiniging op dit beleidsveld vanaf 2012. Deze bestemmingsreserve wordt aangehouden vanwege de opdracht van de Raad dat geen gezinnen (met kinderen) op straat komen staan ook al hebben ze op basis van de bestaande afspraken geen toegang tot de reguliere maatschappelijke opvang en ontbreekt het perspectief op reguliere huisvesting in het kader van de woningwet. Om in incidentele gevallen te kunnen voorzien in maatwerkoplossingen of investering in tijdelijke voorzieningen is de instandhouding en inzet van deze bestemmingsreserve noodzakelijk.

Naam	BR Inburgering, integratie en asiel (S08)
Doel	Vooruitlopend op de nieuwe wet Inburgering die in 2021 wordt voorzien, is de reserve ingesteld om het restant c.q. het niet-bestede deel van diverse nieuwe en bestaande geldmiddelen en budgetten die samenhangen met de opvang en integratie van asielzoekers en statushouders, te verzamelen en daarmee beschikbaar te hebben en te houden ten behoeve de integratie en inburgering van de huidige doelgroep. De reserve is bedoeld beschikbaar te blijven tot één jaar na de invoering van de nieuwe wet Inburgering.

Naam	BR Toezicht peuterspeelzalen en gastouderopvang (S09)
Doel	Deze reserve is nodig om komende jaren de kwaliteit van toezicht en handhaving in de kinderopvang te kunnen continueren en waar nodig ook op een andere wijze te gaan organiseren.

Naam	BR Risicobeheer Arnhem Centraal (S11)
Doel	Deze bestemmingsreserve dient voor de beheerkosten van de transferhal, de kosten van het 2e deel van het ondergronds afvaltransportsysteem, dekking risico's met financiële tegenvallers en andere onverwachte ontwikkelingen binnen het project Arnhem Centraal.

Naam	BR Strategische Posities (S11)
Doel	Deze reserve dient ter financiering van de verwachte kosten voor het beheren en onderhouden van een eigendomssituatie in een gebied (vooruitlopend op beslissingen om te gaan ontwikkelen) op te vangen. In de begroting is hiervoor een bedrag geraamd. Afwijkingen t.o.v. dat budget worden verrekend met deze reserve.

Naam	BR Grondexploitatie (S11)
Doel	De reserve grondexploitatie is de beschikbare weerstandscapaciteit van het grondbedrijf. Deze bestemmingsreserve is conform raadsbesluit 30 juni 2014 niet opgeheven, maar zal blijven bestaan om toekomstige schommelingen in de grondexploitatie op te vangen (voor zover er weer sprake is van een positief saldo).

Naam	BR Voorstudies (S11)
Doel	De reserve is bedoeld om uitgaven te dekken uit voorstudies voordat een initiatief tot een project is verheven. Op het moment dat het project daadwerkelijk tot uitvoering komt vloeit de bijdrage die vanuit deze reserve is gedaan terug in de reserve. In de begroting is een bedrag geraamd voor kosten van voorstudies. Afwijkingen ten opzichte van de raming worden verrekend met deze reserve.

Naam	BR Zuidelijke Binnenstad (S11)
Doel	Deze reserve dient ter dekking van de boekwaarde van het projecten in de zuidelijke binnenstad vanaf 2017 totdat de projecten gereed zijn.

Naam	BR Omgevingslawaai (S11)
Doel	De gemeente Arnhem heeft deze middelen van het ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&M) ontvangen en ze worden ingezet voor maatregelen om het omgevingslawaai terug te dringen, zoals door geluidarm asfalt op de hoofdinvalswegen van Arnhem (zoals Velperweg en Huissensestraat), investeringen in geluidsschermen langs het spoor en andere bronmaatregelen.

Naam	BR Duurzaamheidsleningen (S11)
Doel	De duurzaamheidslening wordt verstrekt voor maatregelen op het gebied van energiebesparing en duurzame opwekking bij particuliere woningen. Uit de bestemmingsreserve worden de jaarlijkse beheerskosten en rentelasten van de duurzaamheidsleningen gedekt.

Naam	BR Klimaat en Energie (S11)
Doel	De bestemmingsreserve dient ter dekking van het bereiken van de doelen van New energy made in Arnhem 2015-2020 en het dekken van fluctuaties in het uitgavenpatroon die voortvloeien uit de veranderopgave Klimaat en Energie.

Naam	BR Revolverendfonds (Duurzaam) (S11)
Doel	Uit deze Revolverendfonds reserve worden duurzaamheidsleningen verstrekt volgens de al geldende 'Nadere regels duurzaamheidsleningen Arnhem 2016'. De leningen worden ten laste gebracht van de reserve en de aflossingen vloeien weer terug.

Naam	BR Duurzaam Arnhem (S11)
Doel	Het ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal, aardgasvrij en klimaat adaptief Arnhem. Met deze BR worden onder meer de doelstellingen van NEMiA ondersteund.

Naam	BR Groenfonds (S12)
Doel	Deze reserve is bij raadsbesluit op 28 juni 2004 ingesteld. De reserve wordt ingezet om investeringen mogelijk te maken in gebieden, die dringend aan een impuls toe zijn, maar waarvoor geen middelen beschikbaar zijn. Tevens geldt voor particulieren met een perceel > 1500 M2 een herplantingsplicht voor bomen, die gekapt worden. Wanneer herplanting niet mogelijk of wenselijk is, dient de waarde van de bomen gestort te worden in het Groenfonds. In het groenplan zijn een groot aantal projecten benoemd, die voor uitvoering in aanmerking komen. Wanneer er subsidies beschikbaar komen moeten er ook eigen middelen beschikbaar zijn (cofinanciering).

Naam	BR Huishoudelijk afval (S12)
Doel	Deze reserve is ingesteld om niet begrote prijsontwikkelingen op te kunnen vangen en de kosten van specifieke projecten op het gebied van afvalstoffen af te dekken. Op dit moment loopt het project "omgekeerde afvalinzameling". De eerste jaren veroorzaakt dit project een exploitatietekort van € 700.000. Dit tekort wordt conform raadsbesluit (Rb 30-05-2012) gedekt uit de BR Huishoudelijk afval.

Naam	BR Stimulering woningbouw (S12)
Doel	De kredietcrisis heeft geleid tot een forse economische recessie, met grote gevolgen voor de vastgoedmarkt. Om de bouw-productie door te laten gaan op het gewenste niveau stimuleringsmaatregelen voorzien. Voor de dekking daarvan is deze reserve gevormd. De bedragen zijn vooral bedoeld voor projecten met prioriteit voor de gemeente alsmede die van groot belang zijn voor de stedelijke ontwikkeling en grootschalige herstructurering.

Naam	BR Startersleningen (S12)
Doel	De starterslening is bedoeld voor starters op de woningmarkt. Uit de reserve worden jaarlijkse beheerskosten en rentelasten van de startersleningen gedekt.

Naam	BR Volkshuisvesting (S12)
Doel	Deze reserve is het uitvoeringsinstrument van de Nota Wonen. Overeenkomstig besluit van de raad d.d. 30 juni 2014, wordt deze reserve deels ingezet om een redelijke compensatie te bieden voor de gedupeerden van de WOS-fraude. De reserve wordt jaarlijks gevoed met het renteresultaat dat wordt behaald op de uit te zetten Startersleningen.

Naam	BR Burgerparticipatie (W1;W2;W3;W4;W5;W6;W7;W8)
Doel	Dekking van de afspraken uit het addendum op het coalitieakkoord - Uitbreiding van de griffie met een communicatiemedewerker (2021-2022) - Verlenging bewonersondersteuning (2022) - pilot digitaal wijkpanel (2021)

Naam	BR Wijkfondsen (W1;W2;W3;W4;W5;W6;W7;W8)
Doel	In uitzondering op reguliere begrotingsuitgangspunten is budgetoverheveling voor de wijkbudgetten naar een volgend jaar toegestaan. Jaarlijks wordt het surplus of tekort op de wijkbudgetten gestort respectievelijk onttrokken aan de reserve.

Naam	**BR Vastgoed (xR8)**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van onvoorziene uitgaven bij onderhoud vastgoed. Bijvoorbeeld bij calamiteiten. Voeding van de bestemmingsreserve kan de komende jaren door toevoeging uit verkoopopbrengsten en eventuele positieve resultaten op het onderhoudsbudget als gevolg van gunstige aanbestedingen. De reserve is ingesteld bij Rb. 19 december 2011 en mag een maximum van € 900.000 gaan bedragen.

Voorzieningen

Verloopstaat voorzieningen

Omschrijving	31-12-2020	Verloop		31-12-2021
		Vermeerderingen	Verminderingen	
Bedragen x € 1.000				
Voorzieningen ter egalisering van kosten:				
Rioolheffing	0	1.048	0	1.048
Verloopstaat voorzieningen voor verliezen, verplichtingen en risico's:				
Pensioen wethouders	7.946	362	-669	7.639
Personele risico's	388	189	-227	350
Kunstbedrijf	317	63	-187	193
Spaarverlof	315	0	-59	256
Totaal	**8.966**	**1.662**	**-1.142**	**9.486**

Voorziening pensioen wethouders
De gemeente is verantwoordelijk voor de uitbetaling van ouderdoms- en nabestaandenpensioen voor zittende en ex-wethouders op grond van de wet Appa. Deze voorziening dient voor de toekomstige verplichtingen.

Voorziening personele risico's
Deze voorzieningen zijn gevormd ten behoeve van getroffen afvloeiingsregelingen met personeelsleden en reorganisaties.

Voorziening kunstbedrijf
Deze voorziening is gevormd ten behoeve van uitvoering van het reorganisatieplan Stichting Kunstbedrijf Arnhem die van toepassing is op de door de gemeente bij de stichting gedetacheerde werknemers.

Voorziening spaarverlof
Dit betreft een voorziening ter dekking van de kosten die samenhangen met de mogelijkheid voor werknemers om verlof te sparen voor nader omschreven doelen. Zodra het opgespaarde verlof wordt opgenomen ontstaat een capaciteitstekort dat opgevangen wordt door de hiertoe gevormde voorziening.

Voorziening rioolheffing
De kostendekkendheid van de rioolheffing is in 2021 met 107% hoger uitgekomen dan de wettelijke norm van maximaal 100% (zie ook de paragraaf lokale heffingen). Hierdoor is het conform BBV artikel 44 lid 2 noodzakelijk om voor het bedrag dat de opbrengsten de kosten overschrijden een voorziening te vormen. Voor 2021 betekent dit een toevoeging aan de voorziening van € 1,048 miljoen. De voorziening zal aangewend worden voor toekomstige kosten van het product riolering.

Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

Specificatie schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Obligo's aan het Rijk	**433**	**601**
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	556.546	605.439
Buitenlandse instellingen	65.000	65.000
Onderhandse leningen	**621.546**	**670.439**
Waarborgsommen	**203**	**126**
Vooruitontvangen afkoopsommen erfpacht	**2.843**	**2.898**
Totaal	**625.025**	**674.064**

Specificatie onderhandse leningen binnenlandse banken en overige financiële instellingen

Omschrijving	31-12-2020	Verloop		31-12-2021
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
BNG	379.475	0	-48.737	330.738
Nederlandse Waterschapsbank	46.606	0	-48	46.559
Provincie Noord-Brabant	120.000	0	0	120.000
Triodos Bank	30.000	0	0	30.000
Provincie Limburg	10.000	0	0	10.000
AFS	16.500	0	0	16.500
Overig	2.857	0	-108	2.749
Totaal	**605.439**	**0**	**-48.893**	**556.546**

Specificatie onderhandse leningen buitenlandse banken en overige financiële instellingen

Omschrijving	31-12-2020	Verloop		31-12-2021
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
Deutsche Bank	65.000	0	0	65.000
Totaal	**65.000**	**0**	**0**	**65.000**

De totale rentelast voor het jaar 2021 met betrekking tot de langlopende leningen bedraagt € 11,6 miljoen (2020: € 12,8 miljoen).

Schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Specificatie schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	**0**	**0**
Overige kasgeldleningen	**3.275**	**2.000**
Banksaldi (schuld)	**257**	**257**
Schulden aan publiekrechtelijke lichamen	8.819	9.825
Schulden aan derden	6.830	4.532
Overige schulden	**15.649**	**14.410**
Totaal	**19.181**	**16.667**

Specificatie banksaldi (schuld)

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Rekening-courant Voorzieningsfonds	257	257
Rekening-courant Milieu Samenwerking MRA	0	0
Totaal	**257**	**257**

Specificatie overige schulden aan publiekrechtelijke lichamen

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Sociale lasten salarissen en uitkeringen	3.376	4.568
Loonheffing salarissen	5.316	5.130
Vennootschapsbelasting	127	127
Totaal	**8.819**	**9.825**

Specificatie overige schulden aan derden

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Crediteuren	3.861	130
Diverse schulden	2.969	4.402
Totaal	**6.830**	**4.532**

Overlopende passiva

Specificatie overlopende passiva

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	14.816	9.590
Verplichtingen	44.307	54.981
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen:		
Europese overheidslichamen	0	156
Het Rijk	66.533	15.274
Overige Nederlandse overheidslichamen	802	167
Totaal	**126.458**	**80.168**

Specificatie vooruitontvangen bedragen (die ten bate van volgende begrotingsjaren komen)

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Vooruitontvangen faciliterende grondexploitatieplannen	5.116	4.632
Vooruitontvangen onderhanden materiële vaste activa	7.320	4.018
Overige vooruitontvangen bedragen	2.380	940
Totaal	**14.816**	**9.590**

Specificatie verplichtingen (die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume)

Totaal	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Nog te betalen zorgkosten	15.565	19.387
Rente leningen	7.489	7.997
Nog te betalen aan De Connectie	1.351	2.598
BTW verplichtingen	566	1.711
Nog te betalen subsidies	2.082	1.291
Nog te betalen aan Scalabor B.V.	173	0
Diversen	17.081	21.997
Totaal	**44.307**	**54.981**

Verloopoverzicht specifiek ontvangen voorschotten Rijk en Provincie (voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van: Europese overheidslichamen, Het Rijk & Overige Nederlandse overheidslichamen)

Omschrijving	31-12-2020	Verloop		31-12-2021
		Ontvangen subsidies	Uitgaven	
Bedragen x € 1.000				
Europese overheidslichamen	156	0	-156	0
Het Rijk	15.274	64.938	-13.679	66.533
Overige Nederlandse overheidslichamen	167	681	-46	802
Totaal	**15.597**	**65.619**	**-13.881**	**67.335**

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Specificatie totaal niet in de balans opgenomen verplichtingen

Omschrijving	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Toekomstige verplichtingen		
Verplichtingen personeel	5.674	5.160
Verplichtingen huurovereenkomsten	12.576	18.431
Verplichtingen lopende inkoopovereenkomsten en aanbestedingen	62.135	71.638
Totaal toekomstige verplichtingen	**80.385**	**95.229**

Specificatie verplichtingen personeel

Omschrijving	31-12-2021		31-12-2020	
Uren x 1.000, Bedragen x € 1.000				
	uren	*€*	*uren*	*€*
Verloftegoeden personeel	128	5.674	116	5.154
Wachtgeldverplichting per maand voormalige wethouders		0		6

Specificatie waarde resterende contractbedragen huurovereenkomsten

Gehuurd item	Gehuurd van	Startdatum contract	Einddatum contract	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000					
Eusebiusbuitensingel 53 (incl parkeerplaatsen)	EusebiusBS (Arnhem)	1-7-2020	30-6-2025	5.418	7.798
Eusebiusbuitensingel 49-51 (incl parkeerplaatsen)	60E Sachwert Rendite Fonds	1-7-2020	30-6-2025	5.000	7.702
Mr. E.N. vaN Kleffenstraat 12	Project De Wing	1-4-2021	31-3-2026	559	0
Johnny van Doornplein 8/Velperbinnensingel	IEF Berlage Arnhem BV	15-4-2016	14-4-2026	432	684
Olympus 11/Zeegsingel 2	Stichting Quadraam	1-1-1997	31-12-2026	300	370
Boulevard Heuvelink 2, Eusebiusveste	HSA BV	1-4-2011	30-4-2022	273	1.173
Rijnkade 150	Louk Heimans Beheer BV	1-4-2015	31-3-2024	197	278
Bovenbeekstraat 21	Vereniging Hendrick de Keyser	1-4-1995	31-3-2025	94	121
Middelgraaflaan 8	A.E. Siebbeles	1-10-2021	30-9-2026	70	0
Kronenburggalerij 3	Wereldhave NV	1-4-2008	31-3-2023	51	91
Hazenkamp 66	Brassa B.V.	1-2-2015	31-7-2022	32	54
Koningsweg 13C	Rijksgebouwendienst	1-1-2014	31-12-2022	31	30
De Wiltstraat 6	Stichting Rijnstad	1-6-2020	31-12-2022	27	27
Batavierenweg 25	BV Exploitatiemaatschappij Gelredome	8-3-2007	onbepaald	25	25
Leemansweg 27C	Fabevo	1-10-2019	30-9-2022	12	12
Van Kinsbergenstraat 32	Portaal	21-1-2009	onbepaald	10	10
Keizershof 17	W.K. Boekschoten	1-9-2019	31-8-2022	8	10
Riethorsterstraat 44	VHV	13-11-2008	onbepaald	7	7
Wijde Slag 6	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	27-2-2018	onbepaald	7	7
Schuttersbergweg 27	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	1-3-2016	onbepaald	6	6
Karel Doormanstraat 100	Vivare	4-11-2011	onbepaald	6	6

Gelderse Rooslaan 5-1	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	24-9-2012	onbepaald	5	5
Gelderse Rooslaan 33-3	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	15-10-2012	onbepaald	5	5
Marasingel 19	Stichting Siza	6-2-2019	5-2-2022	1	6
Zeelandsingel 40		1-1-2017	31-12-2021	0	4
Totaal				**12.576**	**18.431**

Specificatie toekomstige verplichtingen lopende inkoopovereenkomsten en aanbestedingen

Naam	Contract	Startdatum	Einddatum	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000					
SUEZ Recycling and Recovery Netherlands	Afvalinzameling en -verwerking	diverse	juli-27	32.450	37.800
Attero BV	Afvalverwerking	januari-20	december-24	12.600	16.800
P1 Holding B.V.	Parkeergarages en straatparkeren	januari-17	december-24	9.059	5.950
Dostal Wegenbouw	Wegenbouw	juli-20	december-24	4.750	1.550
NTP BV	Wegenbouw	jul-21	jul-22	3.276	0
Van der Horst aannemers	Valkenhuizen	augustus-19	december-21	0	1.413
Rots Bouw BV	Museum Arnhem	november-19	december-21	0	8.125
Totaal				**62.135**	**71.638**

Garantiestellingen

Garantiestellingen	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000		
Garanties uit geldleningen	897.081	872.573
Garanties uit borgstellingen	26.656	27.650
Totaal garantiestellingen	**923.737**	**900.223**

Specificatie garantiebedragen geldleningen

Instelling	Garantie afgegeven voor	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000			
St. Waarborgfonds Sociale Woningbouw	Geldleningen coörporaties	897.081	872.479
St. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	Geldleningen organisaties en personen	45	94
Totaal		**897.126**	**872.573**

Naast bovengenoemde garantiebedragen geldleningen staat de gemeente garant voor hypothecaire leningen en leningen voor woningverbeteringen. Sinds de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming geven de banken geen informatie meer aan de gemeente over de omvang. Het risico voor de gemeente hier is effectief beperkt door de grote stijging van de woningprijzen.

Specificatie garantiebedragen uit borgstellingen

Instelling	Datum collegebesluit	Oorspronkelijk bedrag	% Borgstelling	31-12-2021	31-12-2020
Bedragen x € 1.000					
St. Quadraam	23-5-2017	13.350	100	12.683	13.016
Sportcentrum Papendal	20-9-2016	15.000	100	12.500	13.000
HCM Arnhem	14-5-2019	935	100	866	893
St. Sportpark Molenbeke	26-5-2020	250	100	250	250
Zeven B.V.	12-5-2015	75	100	75	75
Koningswerkplaats/ Omlab	12-5-2015	70	100	70	70
Spijkers en Spijkers B.V.	12-5-2015	75	100	52	60
Stichting Zwembad Klarenbeek	23-3-2010	180	50	50	54
VV Eldenia	17-12-2013	200	50	47	53
St.Sportpark de Hoogkamp	8-11-2011	195	50	28	34
De Voorwerkers	12-5-2020	25	100	25	25
RKVV VDZ	10-7-2012	190	50	10	20
ABC Taxus	23-5-2006	68	50	0	0
Scalabor	31-10-2017	4.000	100	0	0
Mondkapjesfabriek B.V.	23-4-2020	100	100	0	100
Totaal				**26.656**	**27.650**

Overige Niet uit balans blijkende verplichtingen

Bekend is dat in het station Arnhem Centraal het dak op bepaalde plekken lekt. Een definitief schaderapport hierover is nog niet ontvangen, waardoor de gevolgen van de lekkage op dit moment nog niet bekend zijn. Een mogelijke uitkomst van het rapport kan zijn dat de betoncontructie mogelijk sneller aan vervanging toe is en daarmee sneller moet worden afgeschreven. Voor het verhelpen van de lekkages zelf lijken de kosten beperkt te zijn.
Omdat de omvang van de kosten nog niet betrouwbaar te schatten is, is het nog niet mogelijk om de financiële impact in de jaarcijfers te verwerken.

Gebeurtenissen na balansdatum

De recente inval van Rusland in Oekraïne heeft geleid tot een oorlog met veel slachtoffers en veel menselijk leed. De vrede en veiligheid in Europa zijn geschonden. Dit heeft inmiddels al grote gevolgen. Het verdere verloop van de oorlog en de daaruit voortvloeiende ontwikkelingen zijn onzeker.
De gebeurtenissen zijn begonnen na balansdatum, maar voor afronding van de jaarrekening en de behandeling van de jaarstukken in het college en de gemeenteraad. Dit is aanleiding om in deze paragraaf melding te maken van de gebeurtenissen en de onzekerheden die dit voor de inwoners van Arnhem en de gemeente met zich mee zal kunnen brengen. Het beeld van de jaarrekening 2021 wordt door deze ontwikkelingen niet wezenlijk beïnvloed.
Wat dit betekent voor zowel de burgers en bedrijven in onze stad, als de gemeente is op dit moment nog onbekend. Wel is de verwachting dat deze impact in de komende periode steeds meer zichtbaar zal worden. Denk hierbij aan het opvangen van vluchtelingen ook in onze stad, gevolgen voor relaties of contracten met Russische bedrijven, eventuele hulp aan Oekraïense gemeenten en zorgen vanuit de samenleving. De economische destabilisatie kan gevolgen hebben voor onze inwoners. Stijgende energieprijzen en inflatie raken burgers in hun portemonnee. Dit kan leiden tot meer inwoners die in financiële problemen komen en een beroep moeten doen op armoederegelingen. Ook kan er sprake zijn van een financiële impact op de gemeente door lagere uitkeringen van het Rijk. Bijvoorbeeld door aanpassingen in de rijksbegroting en de afspraken die gemaakt zijn over de koppeling tussen de uitgaven van het rijk en de doorwerking daarvan in de hoogte van de uitkeringen uit het gemeentefonds (de zogenaamde trap-op-trap-af systematiek). Met deze onzekerheden kon, omdat de gebeurtenissen van zo recente datum en zo ongewis zijn, in het gemeentelijk risicoprofiel nog geen rekening worden gehouden.
Net als bij de coronacrisis zullen de gevolgen voor onze gemeente gevolgd worden en zal, als daartoe aanleiding is, de raad daarover geïnformeerd worden.

Bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld

	Omschrijving	Begroot 2021 Prim			Begroot 2021 Def			Rekening 2021		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000										
T73	Afval	11.661	20.640	8.979	13.687	20.155	6.469	12.939	20.644	7.704
T07	Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	415.275	415.275	-75	455.435	455.510	0	460.208	460.208
T65	Arbeidsparticipatie	8.039	0	-8.039	10.021	1.048	-8.973	12.064	2.695	-9.368
T33	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	78	59	-19	448	44	-404	296	26	-270
T64	Begeleide participatie	31.379	0	-31.379	31.541	1.025	-30.517	31.544	793	-30.751
T75	Begraafplaatsen en crematoria	48	16	-32	48	16	-32	54	39	-15
T03	Beheer overige gebouwen en gronden	1.924	250	-1.674	1.799	794	-1.005	1.551	594	-957
T064	Belastingen overig	5	381	376	5	381	376	0	104	104
T01	Bestuur	6.993	1.555	-5.439	7.502	1.777	-5.725	8.119	3.047	-5.072
T02	Burgerzaken	6.152	2.112	-4.040	6.633	2.024	-4.609	6.995	2.353	-4.641
T11	Crisisbeheersing en brandweer	13.093	1.234	-11.860	13.298	1.572	-11.726	12.929	1.601	-11.328
T55	Cultureel erfgoed	1.399	546	-853	1.694	558	-1.136	1.629	635	-994
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	17.791	5.717	-12.074	20.777	5.186	-15.591	19.705	5.572	-14.133
T24	Economische havens en waterwegen	641	474	-167	1.050	913	-137	920	834	-86
T31	Economische ontwikkeling	3.994	137	-3.857	4.260	199	-4.061	3.759	132	-3.627
T34	Economische promotie (Arnhem promo)	2.484	739	-1.745	3.379	1.410	-1.969	2.561	875	-1.686
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	1.519	0	-1.519	1.953	0	-1.953	2.208	248	-1.960
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	34.279	1.612	-32.667	40.487	2.508	-37.979	36.107	2.827	-33.280
T82	Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	29.050	32.565	3.515	28.605	31.189	2.584	32.204	41.684	9.480
T63	Inkomensregelingen	129.312	112.314	-16.998	137.068	123.185	-13.883	137.889	126.284	-11.605
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	5.470	7	-5.463	5.291	7	-5.284	6.559	516	-6.042
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	8.145	3.985	-4.160	15.691	131	-15.561	15.311	3.992	-11.319
T66	Maatwerkvoorziening WMO	-1.874	50	1.924	787	50	-737	855	27	-828
T56	Media	8.724	0	-8.724	8.647	0	-8.647	8.647	0	-8.647
T74	Milieubeheer	8.234	494	-7.740	10.520	2.459	-8.060	7.197	1.787	-5.409
T54	Musea	4.756	118	-4.638	4.461	273	-4.188	4.528	278	-4.250
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	5.297	1.714	-3.584	6.660	1.868	-4.792	6.361	1.881	-4.481
T42	Onderwijshuisvesting	13.597	682	-12.916	13.087	815	-12.272	13.396	966	-12.430
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	7.898	692	-7.206	8.219	998	-7.221	8.400	980	-7.420
T25	Openbaar vervoer	879	1.292	413	902	1.314	413	631	921	290
T12	Openbare orde en veiligheid	3.384	461	-2.923	7.320	3.528	-3.792	7.324	2.766	-4.558
T04	Overhead	65.931	4.121	-61.810	67.390	5.424	-61.966	70.102	4.875	-65.227
T08	Overige baten en lasten	1.279	0	-1.279	577	1.530	953	4.892	3.142	-1.750
T062	OZB Niet-Woningen	0	28.706	28.706	0	28.706	28.706	2.219	29.446	27.228
T061	OZB Woningen	4.085	27.739	23.655	4.085	27.421	23.336	2.874	26.859	23.985
T22	Parkeren	7.166	6.355	-811	7.695	4.401	-3.294	6.278	4.931	-1.346
T72	Riolering	13.336	17.161	3.824	11.609	17.161	5.551	12.870	16.815	3.945
T81	Ruimtelijke ordening	1.510	0	-1.510	4.488	261	-4.227	4.584	87	-4.497
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	10.264	60	-10.204	12.164	542	-11.622	9.089	528	-8.561
T52	Sportaccommodaties	2.029	2.509	480	2.486	2.746	260	3.308	3.022	-287
T51	Sportbeleid en activering	11.794	0	-11.794	15.762	3.101	-12.661	13.719	1.930	-11.789
T05	Treasury	-1.449	2.537	3.986	414	2.521	2.108	-861	2.337	3.198
T09	Vennootschapsbelasting VpB	600	0	-600	600	0	-600	543	0	-543
T21	Verkeer en vervoer	15.187	530	-14.657	14.139	560	-13.579	15.102	1.545	-13.557
T71	Volksgezondheid	6.286	149	-6.137	6.546	445	-6.101	6.108	305	-5.802
T62	Wijkteams	16.517	0	-16.517	17.028	0	-17.028	16.775	0	-16.775
T83	Wonen en bouwen	5.515	4.515	-1.000	6.429	6.339	-90	6.440	5.305	-1.136
Subtotaal Stedelijke programma's		**524.403**	**699.499**	**175.096**	**577.176**	**762.018**	**184.842**	**576.723**	**786.439**	**209.715**

	Omschrijving	Begroot 2021 Prim			Begroot 2021 Def			Rekening 2021		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000										
T73	Afval	6.248	0	-6.248	6.732	0	-6.732	6.732	0	-6.732
T65	Arbeidsparticipatie	8.825	0	-8.825	9.717	0	-9.718	9.582	74	-9.508
T33	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	0	0	0	3	1	-2
T64	Begeleide participatie	7.201	0	-7.201	4.559	0	-4.559	4.680	0	-4.680
T03	Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T01	Bestuur	0	0	0	0	0	0	2	0	-2
T11	Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0	7	7	0
T55	Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	1	0	-1
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	156	0	-156	156	0	-156	190	0	-190
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	3.745	0	-3.745	3.415	0	-3.415	3.086	0	-3.086
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	21.349	0	-21.349	16.464	0	-16.464	12.682	0	-12.682
T63	Inkomensregelingen	12.846	459	-12.386	13.689	459	-13.230	13.068	549	-12.518
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	44.601	0	-44.601	46.577	0	-46.577	46.405	0	-46.405
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	41.840	0	-41.840	33.150	63	-33.088	30.448	12	-30.437
T66	Maatwerkvoorziening WMO	7.135	0	-7.135	4.654	0	-4.654	4.613	0	-4.613
T56	Media	362	0	-362	503	0	-503	542	0	-542
T74	Milieubeheer	393	1.459	1.066	369	1.445	1.076	403	1.440	1.037
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	11.764	7.585	-4.179	12.147	8.242	-3.906	11.445	8.067	-3.378
T42	Onderwijshuisvesting	5.857	3.577	-2.280	5.874	3.603	-2.271	6.032	3.758	-2.274
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	4.128	0	-4.128	4.809	0	-4.809	4.212	18	-4.194
T12	Openbare orde en veiligheid	1.673	40	-1.632	1.550	0	-1.550	1.684	0	-1.684
T04	Overhead	38	0	-38	2.158	0	-2.158	1.760	0	-1.760
T22	Parkeren	3.093	8.280	5.188	3.153	7.040	3.887	2.975	7.002	4.027
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	7.835	0	-7.835	9.328	162	-9.166	8.497	254	-8.242
T52	Sportaccommodaties	1.374	1.783	409	1.575	1.822	248	1.781	1.974	193
T51	Sportbeleid en activering	5.314	0	-5.314	5.227	0	-5.227	5.193	0	-5.193
T21	Verkeer en vervoer	8.376	56	-8.320	7.970	35	-7.935	8.193	54	-8.140
T71	Volksgezondheid	533	464	-69	721	482	-238	419	413	-5
T62	Wijkteams	4.248	18	-4.231	4.247	18	-4.229	4.583	17	-4.567
Subtotaal Wijk programma's		**208.935**	**23.721**	**-185.213**	**198.742**	**23.371**	**-175.371**	**189.219**	**23.639**	**-165.580**
Totaal		**733.338**	**723.220**	**-10.118**	**775.918**	**785.389**	**9.471**	**765.943**	**810.078**	**44.135**

Bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa tabel)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-2-2022

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A5	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme** Gemeenten		Naam hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/01*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: A5/02*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie. Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: A5/03*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie Vanaf SiSa 2021 Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: A5/04*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 06 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/05*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/06*
			1	Analyse van de lokale problematiek met betrekking tot radicalisering en extremisme en de evaluatie van de aanpak van radicalisering en	Ja	€ 0	€ 0	Ja	Conform wijziging subsidiebesluit door Ministerie op 22 december 2021
			2	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Ja	€ 232.327	€ 232.327	Ja	Conform wijziging subsidiebesluit door Ministerie op 22 december 2021
			3	Opbouwen, behouden en faciliteren van een netwerk van personen en organisaties die betrokken zijn bij de preventie van radicalisering;	Ja	€ 62.494	€ 62.494	Ja	Conform wijziging subsidiebesluit door Ministerie op 22 december 2021
			4	Deskundigheidsbevordering en voorlichting van personen en organisaties die betrokken zijn bij de preventie van radicalisering;	Ja	€ 0	€ 0	Ja	Conform wijziging subsidiebesluit door Ministerie op 22 december 2021

		6	Evalueren van de activiteiten die zijn verricht in het kader van het tegengaan van radicalisering, extremisme en	Ja	€ 0	€ 0	Ja	Conform wijziging subsidiebesluit door Ministerie op 22 december 2021
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/07*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A5/08*				
			Nee	Ja				
JenV	**A6**	**Specifieke Uitkering Preventieve Aanpak tegen Ondermijning (onderdeel BOTOC)** Gemeenten	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A6/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/02*	Totale cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/04*		
			€ 952.110	€ 952.110	€ 0	Nee		
			Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/05*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project aangeven *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/06*	Toelichting op niet-afgeronde projecten en afwijking t.o.v. de toekenning – Bij afwijkingen is afstemming met ministerie verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A6/07*			
		1	Jeugd en Jongerenwerk 3.0	Nee	Projecten lopen conform toekenning door t/m 2022			
		2	Stichting Arnhemse Straatcoaches	Nee	Projecten lopen conform toekenning door t/m 2022			
		3	Preventief Interventie Team	Nee	Projecten lopen conform toekenning door t/m 2022			
		4	Prospect4Cash	Nee	Projecten lopen conform toekenning door t/m 2022			
		5	Informatieknooppunt Risicojeugd	Nee	Projecten lopen conform toekenning door t/m 2022			
		6	Ingrijpen en Aanpakken	Nee	Projecten lopen conform toekenning door t/m 2022			

JenV	A7	**Regeling specifieke uitkering tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving** Gemeenten	Besteding (jaar T-1, 15-31 december 2020) *Aard controle R* *Indicator: A7/01*	Besteding (jaar T, 1 januari-30 september 2021) *Aard controle R* *Indicator: A7/02*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A7/03*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A7/04*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A7/05*	
			€ 0	€ 358.094	Ja	Ja		

JenV	A9	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme in 2021** Gemeenten		Naam hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9/01*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: A9/02*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: A9/03*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie Vanaf SiSa 2021 Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: A9/04*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 06 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9/05*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9/06*
			1	Analyse van de lokale problematiek met betrekking tot radicalisering en extremisme en de evaluatie van de aanpak van radicalisering en	Ja	€ 5.938	€ 5.938	Nee	
			2	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Ja	€ 232.500	€ 232.500	Nee	
			3	Opbouwen, behouden en faciliteren van een netwerk van personen en organisaties die betrokken zijn bij de preventie van radicalisering;	Ja	€ 85.500	€ 85.500	Nee	
			4	Deskundigheidsbevordering en voorlichting van personen en organisaties die betrokken zijn bij de preventie van radicalisering;	Ja	€ 63.633	€ 63.633	Nee	
			5	Preventie-activiteiten gericht op specifieke kwetsbare doelgroepen;	Ja	€ 150.000	€ 150.000	Nee	
			6	Evalueren van de activiteiten die zijn verricht in het kader van het tegengaan van radicalisering, extremisme en	Nee	€ 0	€ 0	Nee	
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9/07*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A9/08*				
				Nee	Ja				

JenV	**A10**	**Regeling financiële impuls huisvesting grote gezinnen** Gemeenten	Besteding aan beleidsdoelstelling (jaar T)? *Aard controle R* *Indicator: A10/01*	Cumulatieve besteding aan beleidsdoelstelling (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A10/02*	Huisvesting gerealiseerd in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A10/03*	Toelichting als bij één van de vorige indicatoren "nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A10/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A10/05*	
			€ 0	€ 0	Nee	Vertraging op akkoord voor uitbreiding woning gezin	Nee	
JenV	**A12B**	**Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen** Veiligheidsregio's	Naam veiligheidsregio *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12B/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A12B/02*	Besteding volgens besluit van de veiligheidsregio uitgevoerd (Ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12B/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12B/05*	
			Veiligheidsregio Gelderland-Midden	€ 97.816	Ja	€ 97.816	Ja	
FIN	**B2**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Besteding (T-1) - betreft nog niet verantwoorde bedragen over 2020 *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Aantal (potentieel) gedupeerden (als gemeld door Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen aan de gemeente) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/02*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden (als gemeld door Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen aan de gemeente) (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/03*	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) *Aard controle R* *Indicator: B2/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen c (artikel 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	
			€ 475.469	630	630	€ 583.396	€ 1.049.187	
			Normbedragen voor a, b en d (Ja/Nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*	Normbedrag voor e (Ja/Nee) (vanaf 2021) Nee: indicator B2/13 en B2/14 / Ja: indicator B2/21 en B2/22 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/08*			
			Nee	Nee	Nee			
			Reeks 1 Aantal uitgewerkte plannen van aanpakken (jaar T) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle D2* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpakken (t/m jaar T) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/10*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b en d (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b en d (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/12*		
			328	328	€ 338.761	€ 347.814		

			Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/14*				
			€ 99.512	€ 100.137				
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden cumulatief (t/m **Keuze normbedragen** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/16*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (t/m jaar T) **Keuze normbedragen** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (t/m jaar T) **Keuze normbedragen** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/20*
			Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerde), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerde), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) **Keuze normbedragen** *Aard controle n.v.t* *Indicator: B2/22*				

BZK	**C1**	**Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik** Gemeenten	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/01*	Aantal woningen dat bereikt is met het project (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/02*	Aantal woningen waar energiebesparende maatregelen plaatsvinden (t/m *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/03*		
			Ja	5.769	3.440		
			Projectnaam/nummer per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/04*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C1/05*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/06*	Besteding (jaar T) aan afwijkingen Alleen invullen bij akkoord ministerie *Aard controle R* *Indicator: C1/07*	
			1 RRE Arnhem	€ 286.423	Ja		
			Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/08*	Cumulatieve totale bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/09*	Toelichting op afwijkingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/10*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/11*	
			1 *RRE Arnhem*	€ 477.000	Vanwege Covid is coaching deels vervangen door maatregelen achter de voordeur en digitaal	Ja	

BZK	**C9**	**Specifieke uitkering woningbouwimpuls** **Tranche 1 t/m 3** Gemeenten		Projectnaamnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/01*	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/02*	Aantal woningen cumulatief (t/m jaar T) **gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/03*	Realisatie maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 08 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/04*	Totale besteding (jaar T) Alleen van toepassing voor tranche 1 beschikkingen *Aard controle R* *Indicator: C9/05*	Bestedingen in (jaar T) komen overeen met aanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 08 verplicht Alleen van toepassing voor tranche 1 en 2 beschikkingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/06*
			1	WonIngbouwimpuls	Ja	0	Ja		
				Kopie projectnaam/ nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/07*	Toelichting besteding (jaar T) volgens projectplan *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/09*	Realisatie afwijkingen in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/10*	Cumulatieve realisatie afwijkingen in (t/m jaar T) Alleen van toepassing voor tranche 3 beschikkingen *Aard controle R* *Indicator: C9/11*	Cumulatieve opbrengsten uit grondverkopen en/of kostenverhaal tot en met (jaar T) conform projectaanvraag Alleen van toepassing voor tranche 3 beschikkingen *Aard controle R* *Indicator: C9/12*
			1	WonIngbouwimpuls	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
				Kopie projectnaam/ nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/13*	Actualisatie financieel tekort project Alleen van toepassing voor tranche 3 beschikkingen *Aard controle R* *Indicator: C9/14*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) Alleen van toepassing voor tranche 3 beschikkingen *Aard controle R* *Indicator: C9/15*	Prijzen woningen komen overeen met projectplan (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/16*	Percentage gebouwde betaalbare woningen ten opzichte van het totaal aantal gebouwde woningen (t/m jaar *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/17*	Project afgerond (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/18*
			1	WonIngbouwimpuls	€ 0	€ 0	Ja	0	Nee
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/19*					
				Nee					
BZK	**C10**	**Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening** Gemeente en Provincies		Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C10/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) vanaf verantwoordingsjaar 2020 tot *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10/02*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10/03*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10/04*	Toelichting op niet-afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10/05*	
			1	€ 409.819	€ 461.733	Nee	Ja	project loopt door in 2022 wegens COVID	

BZK	**C11**	**Regeling procesgeld woondeal regio Arnhem-Nijmegen** Gemeente Arnhem	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C11/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C11/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C11/03*				
			€ 0	€ 110.890	Nee				
BZK	**C30**	**Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde** Gemeenten	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C30/01*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30/02*	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk *Aard controle D2* *Indicator: C30/03*	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij-readygemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk *Aard controle D2* *Indicator: C30/04*	Aanvraag is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) Indicator 06 verplicht als hier 'Nee' wordt ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30/05*	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 05 'Nee' is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30/06*
			€ 55.577	€ 55.577	0	0	Ja	N.v.t. nog niet in uitvoering	
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30/07*						
			Nee						
BZK	**C31**	**Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare** Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C31/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controlen n.v.t.* *Indicator: C31/02*	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/03*	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 03 een bedrag is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/05*		
			€ 71.381	€ 71.381	€ 0		Nee		

BZK	C32	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen** Gemeenten	Beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/03*	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 augustus 2022 (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: C32/04*	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/06*
		1	SUVIS21-00905013	€ 0	€ 0	Ja		Nee
		2	SUVIS21-01084667	€ 0	€ 0	Ja		Nee
		3	SUVIS21-01084655	€ 4.098	€ 4.098	Ja		Nee
		4	SUVIS21-00904254	€ 0	€ 0	Ja		Nee
		5	SUVIS21-00903693	€ 0	€ 0	Ja		Nee
		6	SUVIS21-00904515	€ 0	€ 0	Ja		Nee
		7	SUVIS21-00904523	€ 0	€ 0	Ja		Nee
		8	SUVIS21-01058158	€ 0	€ 0	Ja		Nee
		9	SUVIS21-01006240	€ 97.724	€ 97.724	Ja		Nee
		10	SUVIS21-01038143	€ 0	€ 0	Ja		Nee
		11	SUVIS21-00903705	€ 0	€ 0	Ja		Nee
		12	SUVIS21-01139208	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		13	SUVIS21-01139674	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		14	SUVIS21-01139689	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		15	SUVIS21-01139767	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		16	SUVIS21-01139776	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		17	SUVIS21-01139781	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		18	SUVIS21-01139943	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		19	SUVIS21-01139966	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		20	SUVIS21-01140037	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		21	SUVIS21-01140053	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		22	SUVIS21-01140124	€ 3.255	€ 3.255	Ja		Nee
		23	SUVIS21-01140132	€ 3.255	€ 3.255	Ja		Nee
		24	SUVIS21-01187525	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		25	SUVIS21-01187533	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		26	SUVIS21-01187539	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		27	SUVIS21-01187545	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		28	SUVIS21-01188970	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		29	SUVIS21-01188978	€ 599	€ 599	Ja		Nee
		30	SUVIS21-01188984	€ 599	€ 599	Ja		Nee

BZK	C41B	**Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41B/01*	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning, capaciteit en expertise *Aard controle R* *Indicator: C41B/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41B/03*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C41B/04*	Aantal projecten dat (in jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41B/05*	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41B/06*
		1	030005 Provincie Gelderland	€ 0	€ 0	€ 0	0	0
			Kopie provinciecode *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41B/07*	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41B/09*			
		1	030005 Provincie Gelderland	0	Nee			
BZK	C43	**Regeling reductie energiegebruik woningen** Gemeenten	Beschikkingsnummer/naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C43/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C43/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C43/03*	Aantal bereikte woningen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C43/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C43/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C43/06*
			RREW2020-00452328/ C43	€ 325.194	€ 325.194	3.313	3313 huishoudens hebben de Arnhem Aan bon verzilverd (2035), hebben een Arnhem Aan tas ontvangen (850) en/of doen mee aan één van de acties van de woningcorporaties (428)	Nee

BZK	C47	Volkshuisvesting Gemeenten	Deelplannaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47/01*	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is in (jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: C47/02*	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47/03*	Aantal volledig gerealiseerde geherstructureerde woningen (inclusief labelstappen) (t/m iaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47/04*	Besteding (jaar T) - per deelplan Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C47/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C47/06*
		1	Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost	0	0	0	€ 57.972	€ 57.972
		10						

			Kopie deelplannaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47/07*	Totale opbrengsten (jaar T) per deelplan Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C47/08*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C47/09*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per deelplan *Aard controle R* *Indicator: C47/10*
		1	*Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost*	€ 0	€ 0	€ 0
		10				

			Zelfstandige uitvoering *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47/12*
			Ja	Nee

BZK	C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: C56/02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C56/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C56/04*	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (iaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/05*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/06*
		1	*RHA2021-02276353*	*Flexwonen Arnhem*	€ 0	€ 0	0	0
		2	*RHA2021-02276361*	*Uitbreiding Woonwagenlocaties Arnhem*	€ 0	€ 0	0	0

			Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/07*	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: C56/08*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/09*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/10*	
		1	*Flexwonen Arnhem*	Ja	Ja	Ja	
		2	*Uitbreiding Woonwagenlocaties Arnhem*	Ja	Ja	Ja	
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/11*				
			Nee				
BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toes lagenaffaire**	Aantal gedupeerden (artikel 1, lid 2) *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Berekening bedrag uitvoeringskosten *Aard controle R* *Indicator: C62/02*	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/04*	
			381	€ 57.150	€ 44.374	Nee	

OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	
			€ 3.988.728	€ 2.122.538	€ 495.305	€ 950.804	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/07*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/08*	
		1					
		100					
OCW	**D10**	**Volwasseneneducatie** Contactgemeenten	Verstrekte uitkering (jaar T) (inclusief eventuele prijsbijstelling) *Aard controle R* *Indicator: D10/01*	Besteding (jaar T) van educatie *Aard controle R* *Indicator: D10/02*	Reservering besteding van educatie in (jaar T) voor volgend kalenderjaar (jaar T+1 *Aard controle R* *Indicator: D10/03*	Onttrekking besteding van educatie in (jaar T) van volgend kalenderjaar (jaar T+1 *Aard controle R* *Indicator: D10/04*	
			€ 1.570.147	€ 1.558.568	€ 104.519	€ 0	
OCW	**D11**	**Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie** Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contact gemeente *Aard controle R* *Indicator: D11/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D11/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D11/03*		
			€ 0	€ 0	Nee		

OCW	**D12**	**Regionale meld- en coördinatiefunctie** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Regeling vsv voor de iaren Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente *Aard controle R* *Indicator: D12/01*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D12/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12/03*			
			€ 796.939	€ 0	Nee			
OCW	**D12A**	**Regionaal programma voortijdig schoolverlaten** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Regeling vsv voor de iaren Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente *Aard controle R* *Indicator: D12A/01*	Besteding aan contactschool (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D12A/02*	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12A/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D12A/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12A/05*	
			€ 371.000	€ 0	€ 371.000	€ 0	Nee	
OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/04*		
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
		1	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwiis *Aard controle R* *Indicator: D14/06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/07*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwiis *Aard controle R* *Indicator: D14/08*		

IenW	**E3**	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Riik komt *Aard controle R* *Indicator: E3/04*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Riiksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/06*
		1	IenW/BSK-2021/14778	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		2						
		100						
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/08*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/09*	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Riiksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/12*
		1	*IenW/BSK-2021/14778*	€ 0	€ 0	€ 0		Nee
		2						
		100						
IenW	**E13**	**Slimme laadpleinen** **Toekenningsbeschikking** Gemeenten en provincies	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E13/02*	Project afgerond in (jaar T) (Ja/Nee)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/03*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/04*	Toelichting op niet-afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/05*	
		1	Slimme laadpleinen project locatie Gildemeesterplein Arnhem	€ 54.473	Ja	Ja		
		2						
		100						

IenW	E20	**Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021** Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E20/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/02*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E20/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/04*	
			€ 892.496	€ 892.496	€ 446.248	Nee	
			Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/08*	
		1	115 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom | aantal in st	Ja	2		
		2	109 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden | aantal in st	Nee	0	Nog niet uitgevoerd	
		3	110 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraat GOW naar 30 km/uur-zone | aantal in st	Nee	0	Nog niet uitgevoerd	
		4	112 Inrichten van een schoolzone door snelheidsbeïnvloedende maatregelen | aantal in st	Nee	0	Nog niet uitgevoerd	
		5	113 Saneren van langsparkeren of parkeerstroken langs de	Nee	0	Nog niet uitgevoerd	
		6	207 Aanleg van een vrijliggend fiets-/bromfietspad op een 50 km/uur weg of een 80 km/uur weg | aantal in	Nee	0	Nog niet uitgevoerd	
		7	215 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom | aantal in st	Nee	0	Nog niet uitgevoerd	

IenW	**E50**	**Bodemsanering Grondwal Bethaniënstraat Arnhem**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E50/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E50/02*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E50/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E50/04*			
			€ 0	€ 0	Nee	Nee			
IenW	**E53**	**Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord**	Beschikkingsnummer / naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E53/02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/03*	Daadwerkelijke startdatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/04*	Daadwerkelijke einddatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/05*	Ervaringen binnen 3 maanden na afronding project gedeeld (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/06*	
		1	SPUKSLA-21-01876674	€ 0	€ 0	1-8-2021	1-10-2023	Nee	
		2	SPUKSLA-21-02261480	€ 0	€ 0	1-1-2021	1-9-2022	Nee	
			Kopie beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/07*	Jaar waarin het project is opgenomen in een decentraal uitvoeringsplan *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/08*					
		1	SPUKSLA-21-01876674	2022					
		2	SPUKSLA-21-02261480	2022					
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53/09*						
			Nee						

IenW	**E58**	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar**	Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E58/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58/03*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58/04*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: E58/05*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58/06*
		1	5000005023	€ 0	€ 0	Ja	€ 0	Nee
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58/07*					
			Nee					
EZK	**F9**	**Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie**	Projectnaam/nummer *Aard controle R* *Indicator: F9/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: F9/02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/03*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/05*	
		1	Transitievisie warmte; Gasloze wijk; beschikking: EAW-20-00602728	€ 20.660	€ 20.660	Ja		
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/06*					
			Ja					

SZW	G2	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeente deel 2021** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 106.702.061	€ 1.785.926	€ 5.211.068	€ 67.799	€ 260.457	€ 683
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 865.528	€ 41.380	€ 30.910	€ 1.801.284	€ 0	€ 862.673
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
			€ 482.436	Ja				

SZW	G3	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeented** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 52.773	€ 5.703	€ 162.655	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 123.870	€ 172.536	€ 0	€ 0	Ja	

SZW	G4	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) gemeentedeel** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wor							
				Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 26.119	€ 0	€ 178.021	€ 0	€ 110
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 17.975	€ 0	€ 107.654	€ 36.616	€ 1.684
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 5.620.230	€ 289.272	€ 174.278	€ 16.614	€ 33
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 2.827.317	€ 51.628	€ 21.711	€ 0	€ 0
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 1.811.244	€ 39.965	€ 5.278	€ 200	€ 0
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*		
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	721	100	Ja		
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	911	28	Ja		
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	593	21	Ja		

			Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/11*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud *Aard controle D2* *Indicator: G4/12*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/13*		
			€ 12.819	€ 2.761	0		
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/14*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing 4 *Aard controle R* *Indicator: G4/16*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/18*
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ gemeentedeel** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G12/02*	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*		
			€ 140.607	€ 0	381		

VWS	**H1**	**Ministeriële regeling heroïnebehandeling** Gemeenten	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Afspraak** *Aard controle D1* *Indicator: H1/01*	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Realisatie** *Aard controle D1* *Indicator: H1/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H1/03*				
			24	23	€ 673.535				
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*					
			€ 3.919.422	€ 2.623.479					
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*	
		1	Exploitatie Vastgoed Sport	€ 318.207	€ 0	€ 318.207	€ 0		
		2	Exploitatie Sportbedrijf	€ 1.087.278	€ 0	€ 0	€ 1.087.278		
		3	Investeringen Sportbedrijf	€ 406.641	€ 0	€ 0	€ 406.641		
		4	Exploitatie Overhead (Bedrijfsvoering)	€ 607.426	€ 0	€ 0	€ 607.426		
		5	Investeringen SBR-Sport	€ 16.210	€ 16.210	€ 0	€ 0		
		6	Investeringen Vastgoed-Sport	€ 142.401	€ 142.401	€ 0	€ 0		
		7	Investeringen SBR-Sporthallen	€ 45.316	€ 45.316	€ 0	€ 0		
VWS	**H7**	**Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling** Gemeenten	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/01*	Besteding (jaar T) **Zelfstandige uitvoering** *Aard controle R* *Indicator: H7/02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2021 Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle R* *Indicator: H7/03*	Project is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/05*		

		1	SPUK GHNT MDA++ 2.0 Regio Arnhem 2020 - 2021 / 330820	€ 49.210	€ 49.210	Ja	Einddatum project gewijzigd naar 1-1-2023 (besluit DUO 23-12-2021)	
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/06*	Projectwerkzaamheden afgerond? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/07*				
			Ja	Nee				
VWS	**H7B**	**Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling** SiSa tussen medeoverheden	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7B/01*	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle R* *Indicator: H7B/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H7B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle R* *Indicator: H7B/04*	Project is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7B/05*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7B/06*
		1	SPUK GHNT Versterken lokale teams en samenwerking Veilig Thuis 2020 - 2021 / 330836	060200 Gemeente Apeldoorn	€ 0	€ 0	Ja	
			Projectwerkzaamheden afgerond? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7B/07*					
			Ja					

VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/01*	Totaal bedrag volgens beschikking *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/02*	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/03*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/04*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/06*
		1	1016907	€ 80.000	€ 0	€ 80.000	€ 0	€ 80.000
		2	1034127	€ 340.569	€ 0	€ 97.119	€ 0	€ 97.119
		3						
		4						
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/08*				
		1	1016907	Ja				
		2	1034127	Nee				
		3						
		4						

VWS	H10	Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020	Aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/01*	Opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/02*	Opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t* *Indicator: H10/03*	Toelichting (indien bij indicatoren 01, 02 en 03 Nee is ingevuld is toelichting verplicht) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/04*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H10/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/06*
			Ja	Ja	Nee	Vastgoedplan wordt nog opgesteld. Vanuit het rijk is uitstel voor de aanlevering van het vastgoedplan	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H10/07*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/08*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties benoemd in lid 4) *Aard controle R* *Indicator: H10/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/10*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit afstoten (lid 2 sub d) *Aard controle R* *Indicator: H10/11*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit afstoten (lid 2 sub d) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/12*
			€ 127.879	€ 147.529	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

			Besteding (jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e) *Aard controle R* *Indicator: H10/13*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/14*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f) *Aard controle R* *Indicator: H10/15*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/16*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/17*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
VWS	**H12**	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/01*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/02*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/03*			
			€ 0	Nee	Nee			
VWS	**H16**	**Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden**	Betreft jaar *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H16/01*	Beschikkingsnummer / naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H16/02*	Totale besteding *Aard controle R* *Indicator: H16/03*			
		1	2020	SPUKUZ21105	€ 206.127			
		2	2021	SPUKUZ21R2163	€ 309.766			
			Naam locatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H16/04*	Totale toezegging per locatie *Aard controle R* *Indicator: H16/05*	Besteding per locatie *Aard controle R* *Indicator: H16/06*	Verschil toezegging vs. Besteding per locatie (automatisch berekend) *Aard controle n.v.t* *Indicator: H16/07*	Betreft jaar? *Aard controle R* *Indicator: H16/08*	
		1	Sportbedrijf Arnhem	€ 172.000	€ 172.000	€ 0	2020	
		2	Openlucht Zwembad Klarenbeek	€ 34.127	€ 34.127	€ 0	2020	
		3	Sportbedrijf Arnhem	€ 231.428	€ 231.428	€ 0	2021	
		4	Openlucht Zwembad Klarenbeek	€ 78.338	€ 78.338	€ 0	2021	

VWS	H20	Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie residentiële jeugdhulp 2021	Betreft naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/01*	Aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/02*	Opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/03*	Opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t* *Indicator: H20/04*	Toelichting (indien bij indicatoren 02, 03 en 04 Nee is ingevuld is toelichting verplicht) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/05*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a en de restricties benoemd art. 5 *Aard controle R* *Indicator: H20/06*
			1 Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	Ja	Nee	Nee	Eind 2021 zijn de projectleiders gestart en hebben een start gemaakt met het opstellen van het	€ 0
			2 Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/07*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a en de restricties benoemd in art. 5 lid 2) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/08*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b en de restricties benoemd in art. 5 lid 2) *Aard controle R* *Indicator: H20/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b en de restricties benoemd in art. 5 lid 2) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/10*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c en de restricties in art. 5 benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H20/11*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c en de restricties in art. 5 benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/12*
			1 Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	€ 0	€ 17.803	€ 17.803		
			2 Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/13*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit afstoten (art.4 lid 2 sub d) *Aard controle R* *Indicator: H20/14*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit afstoten (art. 4 lid 2 sub d) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/15*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit verbouwen (art. 4 lid 2 sub e) *Aard controle R* *Indicator: H20/16*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit verbouwen (art. 4 lid 2 sub e) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/17*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (art. 4 lid 2 sub f) *Aard controle R* *Indicator: H20/18*
			1 Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen					
			2 Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

				Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/19*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (art. 4 lid 2 sub f) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/20*	Activiteit Ombouw separeerruimten gerealiseerd (art. 4 lid 1 sub b) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/21*	Activiteit Ontwikkeling relationele beveiliging als de instelling niet meer beschikt over een separeerruimte (art. 4 lid 1 sub b) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/22*	Besteding realisatie activiteit ombouw separeerruimten in (jaar T) (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle R* *Indicator: H20/23*	Cumulatie besteding (t/m jaar T) ombouw separeerruimte (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/24*
			1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	€ 0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	Nee	Nee	€ 0	€ 0
				Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/25*	Besteding realisatie activiteit ontwikkeling relationele beveiliging in (jaar T) (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle R* *Indicator: H20/26*	Cumulatie besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit ontwikkeling relationele beveiliging (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/27*	Optionele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/28*		
			1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.		
			2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	€ 0	€ 0			
				Eindverantwoording (Ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20/29*					
				Nee					

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Deel 4 Bijlagen

De volgende bijlagen zijn opgenomen:

Bijlage 1: Afkortingenlijst

Bijlage 2: Begrippenlijst

Afkortingenlijst

A.
Apcg – Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten
APV – Algemene Plaatselijke Verordening
AR – Algemene Reserve
AST - Arnhemse standaard voor toegankelijkheid
ASV – Algemene Subsidieverordening Arnhem
AVG - Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWB – Algemene Wet bestuursrecht

B.
B&W – Burgemeester & Wethouders
BBV – Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BBZ - Bijstandsbesluit Zelfstandigen
BEVI - Besluit externe veiligheid inrichtingen
BNG – Bank Nederlandse Gemeenten
BOTOC - Breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit
BR – Bestemmingsreserve
BUIG – Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BV – Besloten Vennootschap
BVO - Bedrijfsvoeringsorganisatie

C.
CAO – Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS – Centraal Bureau voor de Statistiek
CmK - Cultuureducatie met Kwaliteit
COELO – Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPI - Consumentenprijsindex
CSA – Centrum, Spijkerkwartier en het Arnhemse Broek

D.
DB – Dagelijks Bestuur
DU - Decentralisatie Uitkering
DSO – Digitaal Stelsel Omgevingswet
DVO – Dienstverleningsovereenkomst

E.
EV – Eigen Vermogen
EN – Europese Norm
EMU – Economische en Monetaire Unie

F.
FDFA - Fashion + Design Festival Arnhem
FIDO – Financiering Decentrale Overheden
FJP – Financiële Jaarrapportage Projecten
FTE – fulltime-equivalent (formatieplaats)

G.
GGZ - Geestelijke gezondheidszorg
GO – Georganiseerd Overleg
GR – Gemeenschappelijke Regeling
GRP – Gemeentelijk Rioleringsplan
G40 - Netwerk van 40 (middel)grote steden

H.
HAN - Hogeschool Arnhem Nijmegen
HCA – Human Capital Agenda
HOV - Hoogwaardig Openbaar Vervoer

I.
ICT – Informatie- en communicatietechnologie
IHP - Integraal Huisvestingsplan

J.
JGZ – Jeugdgezondheidszorg
JOGG – Jongeren Op Gezond Gewicht
JOP - Jongeren Ontmoetingsplek

M.
MBO – Middelbaar beroepsonderwijs
MFC – Multi Functioneel Centrum
MIP – Meerjareninvesteringsplanning
MJPB – Meerjarenprogrammabegroting
MKB - Midden- en Kleinbedrijf

N.
NEN – Nederlandse Norm
NV – Naamloze Vennootschap

O.
OAB - Onderwijsachterstandenbeleid
OAT – Ondergronds Afval Transport
ODRA – Omgevingsdienst Regio Arnhem
OCW – Ministerie Onderwijs Cultuur en Wetenschap
OGGz – Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OKA - OndernemersKontact Arnhem
OM - Openbaar Ministerie
OR – Openbare Ruimte
OV – Openbaar Vervoer
OZB – Onroerend Zaak Belasting
OZO - Overlast en Zorg Overleggen

P.
PAS - Programma Aanpak Stikstof
P&O – Personeel & Organisatie
PBA - Platform Binnenstad Arnhem
PGB - Persoonsgebondenbudget
PMD - Plastic-, metaalverpakkingen en drankenkartons
PO – Primair onderwijs
POH – Praktijkondersteuner jeugd
PvE - Programma van eisen

R.
RBL - Regionaal Bureau Leerlingzaken
RES – Regionale energiestrategie
RKV – Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg
RMC – Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
ROB - Raad voor het Openbaar Bestuur
ROC – Regionaal opleidingscentrum

S.
SBR- Strategie, Beleid en Regie
SO – speciaal onderwijs
StAB - Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen
SVO – Stedelijk Verhuur Overleg
SW – Sociale Werkvoorziening

SWT - Sociale wijkteams
SWOA – Stichting Welzijn Ouderen Arnhem
SZW – Sociale Zaken en Werkgelegenheid

T.
TEB – The Economic Board
TLO - teams Leefomgeving

U.
UWV – Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen

V.
VGGM – Veiligheid- en Gezondheidsregio Gelderland Midden
VMBO – Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Vpb - Vennootschapsbelasting
VNG – Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO – Voortgezet Onderwijs
VRI – Verkeersregeling installatie
VSO – Voortgezet Speciaal Onderwijs
Vsv – Voortijdig schoolverlaten
VV - Vreemd vermogen
VVE – Voor- en vroegschoolse educatie
VWO – Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
VWS – Volksgezondheid welzijn en sport

W.
Wabo – Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WAW – Wet Aanpak Woonoverlast
Wet hof – Wet houdbare overheidsfinanciën
WGR – Wet gemeenschappelijke regelingen
Wlz - Wet langdurige zorg
Wmo – Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ – Wet waardering onroerende zaken
Wsp - Werkgeversservicepunt
Wsw – Wet sociale werkvoorziening
WSW - Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wvggz - Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

Z.
Zzp - Zelfstandige zonder personeel

Begrippenlijst

A.

Accress
Groei/daling van het gemeentefonds (zie ook trap-op-trap-afmethodiek).

Activa (vaste)
Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die in meerdere jaren worden afgeschreven (bijvoorbeeld gebouwen). Activa staan op de balans.

Afvalstoffenheffing
Betreft een heffing voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar gebruiker is van een woning (waarvoor een verplichting tot inzamelen geldt). De grondslag voor de heffing is het aantal inwoners (betreft twee categorieën: eenpersoons- of meerpersoonshuishouden). De heffing is een tijdvak-belasting en komt in aanmerking voor de ontheffingsregeling. Bij verhuizing naar een woning binnen of buiten Arnhem wordt ontheffing verleend voor de resterende volle maanden, dat de inwoner verhuisd is. Zodra er nieuwe bewoners ingeschreven worden, ontvangen deze bewoners een aanslag afvalstoffenheffing voor de resterende maanden.

Algemene dekkingsmiddelen
Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel. De gemeente kan deze vrij besteden. Het gaat om de uitkeringen vanuit het Gemeentefonds, om bepaalde gemeentelijke belastingen (zoals OZB-belasting) en deelnemingen/dividend.

Algemene uitkering
Uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk dat de gemeente geheel vrij mag besteden.

Algemene reserve
Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.

Auditing
Het controleren van een organisatie.

B.

Balans
De balans toont een overzicht van de bezittingen, schulden en eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.

Baten
Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.

Baten en lasten (stelsel van)
Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dit betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben (dat wil zeggen het jaar waarin de prestatie geleverd is).

Bedrijfsvoering
De beheersing van, het toezicht op en de verantwoording over de bedrijfsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie op basis van een bedrijfsvoeringsfilosofie.

Begroting
Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee gemoeid zijn en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

Begrotingsresultaat
Financieel verschil tussen het bedrag dat volgens de begroting is toegestaan en het te verwachten bestede bedrag.

Begrotingstekort
Een begrotingstekort treedt op wanneer de lasten hoger zijn dan de baten.

Beheersmaatregel
Een activiteit die zich richt op het elimineren, vermijden of verkleinen van de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis.

Belastingcapaciteit
De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval de landelijk gemiddelde tarieven. Voor gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).
Benodigde weerstandscapaciteit
Het bedrag dat benodigd is om alle risico's in de begroting waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.

Bestaand beleid
Beleid waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve
Naast de Algemene reserve zijn er buffers gevormd die niet worden meegerekend tot de weerstandscapaciteit. Het gaat hier om de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn voor specifieke doeleinden gevormd op basis van een raadsbesluit. Bestemmingsreserves zijn gebonden aan de bestemmingen die door de raad zijn vastgesteld. Wanneer de nood echt hoog is kan er door de raad aan de betreffende bestemmingsreserve een andere bestemming worden gegeven. Aan een deel van de bestemmingsreserves hangen verplichtingen tot bestedingen waarbij er beperkte sprake is sprake is van beleidsvrijheid.

Besluit begroting en verantwoording (BBV)
Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere begroting van een gemeente aan moet voldoen.

Bestuurlijk belang
Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.

BTW-compensatiefonds
Rijksfonds waaruit gemeenten een bepaald deel van de door hen betaalde BTW kunnen terugvorderen.

C.
Circulaire
Een circulaire informeert de gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen - inclusief die voor het sociaal domein - en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds.

Compabiliteitsvoorschriften
Dit zijn de wettelijke voorschriften voor de inrichting van de gemeentelijke begroting en rekening. Sinds 2004 zijn de nieuwe voorschriften volgens het Besluit Begroting en Verantwoording van kracht.

D.

Deelneming
Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Dividend
Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders.

Doeluitkering
Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar.

E.

EMU-saldo
Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften.

F.

Financieel belang
Van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/ of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Financiële kengetallen
Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente.

Financieringsmiddelen
Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen.

G.

Gemeenschappelijke regeling
Is het publiekrechtelijk juridisch kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.

Gemeentefonds
Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden.

Grondexploitatie
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

K.

Kans
De mogelijkheid dat een gebeurtenis zich voordoet uitgedrukt in een waarde tussen 0 en 1.

Kapitaalgoederen
Spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Kapitaallasten
Afschrijvingen en toegerekende rente op activa. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat besteed wordt om de investering te financieren.

L.

Lasten

De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.

Leges

Leges zijn vergoedingen voor het genot van diensten of producten, die de gemeente levert. Dat zijn bijvoorbeeld paspoorten, uittreksels uit registers, vergunningen e.d. Daarbij geldt dat de totale opbrengst van de leges niet hoger mogen zijn dan de kosten die de gemeente voor het geheel van de legesplichtige diensten of producten maakt. De leges worden in rekening gebracht bij de aanvrager van de dienst of het product. Voor sommige leges geldt een wettelijk maximum tarief (bijvoorbeeld voor paspoorten).

Lokale heffingen

Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. Het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, moeten gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht.

M.

Meerjareninvesteringsplanning (MIP)

In de meerjareninvesteringsplanning wordt de planning van de investeringen voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.

Meerjarenraming

Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.

N.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

O.

Onroerende zaakbelasting

Betreft een belasting voor het in eigendom hebben van onroerende zaken in de gemeente Arnhem.
De grondslag van de belasting is de WOZ-waarde van de woning of niet-woning. Het geldende tarief voor eigenaars van woningen of eigenaars en gebruikers van niet-woningen is gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van een onroerende zaak.

Overhead

De kosten van de werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, afdelingsadministratie of huisvesting).

Overzicht lasten en baten

Lasten: De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.
Baten: Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.
Toevoeging aan reserve: toevoegingen aan een reserve zijn weergegeven met een minteken (negatief). Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten stijgen.

Onttrekkingen aan reserve: onttrekkingen aan een reserve zijn zonder teken (positief) weergegeven. Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten dalen.
Saldo toevoegingen en onttrekkingen: Bij negatief saldo verwachten we een verhoging van de reserve binnen dit programma. Bij een positief saldo verwachten we een verlaging van de reserve binnen het programma.

P.

Paragrafen
Geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Parkeerbelasting
Betreft een belasting voor het parkeren van een voertuig op een plaats waar volgens de belastingverordening parkeerbelasting verschuldigd is. De grondslag is de duur van het parkeren. De parkeertijd maal het tarief bepaalt de hoogte van het bedrag. De belasting wordt geheven door in te loggen op een centrale computer via een GSM, het kopen van een parkeerticket of een parkeervergunning.

Planning- en controlcyclus
De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten.

Prestatie-indicator
Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.

Programma
Is een samenhangende verzameling van activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.

Programmabegroting
Dit is de typering voor de begroting waarin de programma's centraal staan. Een gemeente is vrij in de keuze van de programma's en het aantal.

R.

Reserve
Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).

Restrisico
De inschatting van het risico met medeneming van de effecten van beheersmaatregelen. Risico dat overblijft na risicobeheersing. (netto risico)

Risico
Gebeurtenis die zich al dan niet kan voordoen en die kan leiden tot schade met een financieel gevolg of afwijking van een te behalen beleidsdoel.

Risicobeheersing
Zijn activiteiten (beheersmaatregelen) die de kans op het optreden van risico's dan wel de gevolgen van risico's beïnvloeden (voorkomen of reduceren)

Risico-eigenaar
De persoon of het organisatieonderdeel aan wie het risico gealloceerd is.

Risico in relatie tot weerstandsvermogen
De kans op een gebeurtenis die leidt tot een directe financiële tegenvaller van materiële betekenis, die niet is afgedekt in de begroting.

Risicokaart
De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg.

Risicomanagement
Het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch omgaan met en beheersen van risico's.

Risicoparagraaf
Is een door het college verstrekt overzicht van alle bekende risico's tot het moment van aanbieden van de begroting.

Risicoprofiel
Overzicht van het geheel aan risico's van het betreffende proces, project, programma of beleidstraject.

Risicoscore
Per risico te bepalen score op basis van kans op voorkomen en gevolg.

Roerende zaakbelasting
Betreft een belasting voor het in eigendom van roerende zaken, zoals woonboten in de gemeente Arnhem. De grondslag van de belasting is een percentage van de RZB- waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van de roerende zaak.

S.
Solvabiliteit
Is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Stelpost
Schatting van uitgaven, opgenomen in de begroting terwijl de werkelijke kosten nog niet exact bepaald kunnen worden.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

T.
Taakmutatie
Extra geld uit het gemeentefonds voor de uitvoering van nieuwe en/of bestaande taken.

Taakveld
Eenheid waarin de programma's zijn onderverdeeld.

Trap-op-trap-af systematiek/ accresmethode
Om het totaal beschikbare bedrag te bepalen dat aan de gemeenten wordt uitgekeerd, gebruikt het Rijk de accresmethode, ook wel de 'trap-op-trap-af systematiek' genoemd. Het accress is gekoppeld aan de ontwikkeling van rijksuitgaven (niet van alle uitgaven). Stijgen de uitgaven dan stijgt het accres, dalen de uitgaven dan daalt het accress.

Treasury
Is het geheel van activiteiten in verband met het beheren van de geldstromen.

V.
Verbonden partij
Is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.

Voorziening
Dit is een reservering (geoormerkte gelden) met als doel het bedrag aan te wenden in de toekomst waar de voorziening oorspronkelijk voor is gecreëerd.

W.
Weerstandsfactor
= Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit. Bij een lagere factor dan 1 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor uitkomt boven de 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor nieuw beleid.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen is de verhouding (ratio) tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit.

Z.
Zekerheidspercentage
Voor het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen moet met behulp van de risicosimulatie een keuze worden gemaakt met welke mate van zekerheid de geïdentificeerde risico's worden afgedekt. We noemen dit ook wel het zekerheidspercentage.

Deloitte.

CONCEPT Accountantsverslag 2021

Gemeente Arnhem

19 april 2022

Deloitte.

Deloitte Accountants B.V.
Meander 551
6825 MD ARNHEM
Postbus 30265
6803 AG ARNHEM
Nederland

Tel: 088 288 2888
www.deloitte.nl

Aan de gemeenteraad
van de gemeente Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum
19 april 2022

Ons kenmerk
GEM00238-01-01

Behandeld door
M.G. van de Visch MSc RA
06 20 25 20 05
Mvandevisch@deloitte.nl

drs. J.J. Zuidema RA
06 52 61 57 38
JZuidema@deloitte.nl

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2021 van de gemeente Arnhem. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2021 van de gemeente Arnhem.

Tevens willen wij een woord van dank uitspreken voor alle inspanningen van de ambtelijke organisatie in de aanloop naar en tijdens de uitvoering van onze controle. Deze controle hebben wij, door de van kracht zijnde coronamaatregelen gedurende het jaar, grotendeels op afstand moeten verrichten. Desondanks hebben wij een constructieve samenwerking ervaren en een soepel proces doorlopen waarbij op effectieve wijze gebruik is gemaakt van de digitale middelen.

Bij de jaarrekening 2021 van de gemeente Arnhem hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt

De jaarrekening 2021 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem. Bij deze jaarrekening hebben wij op 19 april 2022 een goedkeurende controleverklaring voor het getrouwe beeld en de rechtmatigheid verstrekt.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 27 oktober 2021 en met ons auditplan van 14 oktober 2021, dat is besproken in uw auditcommissie.

Wij bespreken onze bevindingen met de auditcommissie

Wij bespreken deze rapportage graag tijdens de bijeenkomst met de auditcommissie op 16 mei 2022 en beantwoorden dan ook uw eventuele vragen. Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd met de wethouder financiën, de concerncontroller en een vertegenwoordiging van de ambtelijke organisatie.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. J.J. Zuidema RA

CONCEPT

Op alle opdrachten verricht door Deloitte zijn de 'Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2020' gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing. Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NWE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting 4

- Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen 5
- Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring 11

Bevindingen jaarrekening 13

- De financiële positie van uw gemeente 14
- Belangrijkste bevindingen uit onze controle 20

Interne beheersing 27

- Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing 28

Overige aangelegenheden 30

- Overige aangelegenheden 31

Bijlagen 34

- Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen 35
- Bijlage A2 - Onzekerheden in de controle 36
- Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen 37
- Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2021 38
- Bijlage B2 - Bevindingen controle SiSa-bijlage Tozo 2021 41
- Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging 42

CONCEPT

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Getrouwheid en rechtmatigheid	• Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor het getrouwe beeld en rechtmatigheid van de jaarstukken. • De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 8,6 miljoen respectievelijk € 25,8 miljoen.
Welke verbeteringen zien wij?	Wij zien dat uw gemeente de volgende verbeteringen heeft gerealiseerd: • Uw gemeente is 'in control' en heeft de basis op orde. Er zijn in 2021 weer verdere stappen gezet in de doorontwikkeling van de interne beheersing. Zo is er sprake van passende functiescheidingen, gedefinieerde taken en bevoegdheden, en van een gedegen primaire registratie. Uw financiële beheersing waarborgt een betrouwbare financiële verslaglegging. • De verantwoording over en interne controle van de SiSa-bijlage zijn verder verbeterd ten opzichte van vorig jaar. Ondanks een sterke toename van het aantal regelingen is het controleproces soepel verlopen. Dit geldt ook voor de verantwoording en interne controle van het sociaal domein en van de Tozo-regeling bij het organisatieonderdeel W&I. Het proces, de uitvoering en de (interne) controle zijn van een voldoende gedegen niveau om onze externe controle te kunnen verrichten. • De gemeente Arnhem besteedt op een goede manier aandacht aan de thema's fraude en integriteit, en treedt daarover tijdig met ons in contact. • Er zijn geen rechtmatigheidsfouten geconstateerd bij de controle van de Europese aanbestedingsregels
Belangrijk aandachtspunt	• Wij signaleren, net als vorig jaar, een spanningsveld ten aanzien van uw beschikbare capaciteit op bijvoorbeeld de thema's strategie en beleid, bereikbaarheid, mobiliteit en ruimtelijke ontwikkeling. U kunt nog stappen zetten in het beter met de realisatiekracht in balans brengen van uw ambities. Hierbij kan het noodzakelijk zijn om of uw organisatie te versterken of de keuzes scherper te definiëren. Specifiek zien wij dit terug in de inhuur van derden (hoger dan begroot), de netto schuldquote (lager dan begroot) en de omvang van de investeringen in materiële vaste activa per 31 december 2021, waarbij u € 86,0 miljoen begroot en € 59,1 miljoen realiseert.
Financiële positie	• De financiële positie ultimo 2021 is verbeterd ten opzichte van 2020. • De beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2021 bedraagt € 94,8 miljoen (2020: € 60,5 miljoen). Deze weerstandscapaciteit is hoger dan de door de gemeente Arnhem onderkende en aanwezige risico's van € 52,5 miljoen (2020: € 58,5 miljoen). • Uw jaarrekening toont wat betreft de baten en lasten een verschil tussen de begroting en realisatie, en kent een voordelig rekeningresultaat voor mutaties in de reserves van € 44,0 miljoen. Tussentijds is door uw raad besloten om € 22,7 miljoen toe te voegen aan de reserves, zodat het positieve financiële resultaat over 2021 uitkomt op € 21,3 miljoen (2020: voordelig € 16,9 miljoen).
Opstel- en controleproces	• Medio 2021 hebben wij met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2020 geëvalueerd. Naar aanleiding hiervan zijn waar nodig aanscherpingen doorgevoerd in het interne 'draaiboek' voor het opstelproces en de werk- en planningsafspraken voor de jaarrekeningcontrole. Met deze aanpassingen is het proces verbeterd en is de jaarrekeningcontrole binnen de afgesproken planning afgerond. Medio 2022 evalueren wij wederom het proces om te bepalen op welke terreinen/aspecten verdere verbeteringen mogelijk zijn. • In het proces en opstel- en controledossier is een aantal belangrijke verbeteringen gerealiseerd, zoals het eerder uitvoeren en afronden van de controle van de grondexploitatie (zie onderdeel 'Grondexploitatie' hierna) en de kwalitatief betere analyse en onderbouwing van zogenaamde transitorische posten (nog te ontvangen/betalen bedragen en vooruit ontvangen/nog te besteden (subsidie)bijdragen van derden).

CONCEPT

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Interne beheersing	• Op basis van de interim-controle 2021 hebben wij geconstateerd dat uw college gestructureerd opvolging geeft aan de door ons geïdentificeerde verbeterpunten in de interne beheersingsmaatregelen voor de financiële verslaggeving. Onze belangrijkste bevindingen zijn met u gedeeld in onze boardletter, en zijn besproken met de leden van de auditcommissie. In het voorliggende accountantsverslag vindt u onze bevindingen naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole. • Wij trekken samen met uw gemeente op in het proces van het digitaliseren van de interim- en jaarrekeningcontrole. Tijdens onze controle zetten wij hiertoe diverse tools in, waaronder, tijdens onze controle van 2021 een digitale omgeving om documentatie aan te leveren (Deloitte Connect) en tooling om data te analyseren. Wij zullen dit bij de audit 2022 verder intensiveren.
Kwaliteit verslaggeving	• Tijdens de controle hebben wij het door het management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingsvraagstukken geëvalueerd. Hierbij valt te denken aan het proces om tot schattingen te komen, zoals bij de grondexploitatie en de voorzieningen. Bij processen waarbij wij dat nodig achtten, hebben wij specialisten betrokken. Dit betrof de publicatie in het kader van de Wet normering Topinkomens (WNT). • Bij de jaarstukken 2020 is door een afvaardiging van de gemeenteraad een Duisenbergonderzoek uitgevoerd naar het programma 'Klimaat en Energie'. In dat kader is in deze jaarstukken op dit programma meer inzicht gegeven in zowel de stand van zaken op het maatschappelijk effect (Wat hebben we bereikt?) als op de geleverde prestaties (Wat hebben we gedaan?). Wij moedigen uw college en raad aan om ook voor andere programma's een vergelijkbare verbetering te realiseren.
Grondexploitatie	• Voor de grondexploitatie hebben wij het proces, de dossiervorming en de onderbouwingen beoordeeld waarop het management de geactualiseerde schattingen heeft gebaseerd. Wij hebben onder andere de realisatie en de geactualiseerde schattingen ultimo 2021 versus de schattingen in de jaarrekening 2020 geanalyseerd ('backtesting'). Bij deze analyse hebben wij ook gebruikgemaakt van de beoordeling door een ingeschakelde externe deskundige. • In lijn met de afspraak met de organisatie hebben wij in februari 2022 onze werkzaamheden voor de controle van de grondexploitatie reeds afgerond. Door de constructieve opstelling van en samenwerking met de ambtelijke organisatie hebben wij deze controle van de grondexploitatie snel en efficiënt kunnen afronden. Wij zijn van mening dat de waardering van de grondexploitatie op basis van de hiervoor beschreven werkzaamheden en bevindingen juist is en consistent is met voorgaand jaar. • Het grondbedrijf heeft over 2021 een positief resultaat behaald van € 9,4 miljoen (€ 7,2 miljoen Grex en €2,2 miljoen erfpacht), deze € 7,2 miljoen wordt verklaard door de tussentijdse winstneming op de grondexploitatie Schuytgraaf. Wel zien we dat Arnhem nog maar weinig eigen (grond)posities heeft om zelf sturing te geven aan ruimtelijke en programmatische (bijvoorbeeld extra woningbouw) vraagstukken. Door middel van ontwikkelingsperspectieven wordt nu, bijvoorbeeld voor Kronenburg en de oostelijke zijde van de stad (Presikhaaf en Spoorzone), onderzocht hoe de ruimtelijke ontwikkeling kan worden vormgegeven. Ingrepen in de bestaande stad zullen daarbij altijd kostbaarder en ingewikkelder zijn dan wanneer dat kan plaatsvinden in een uitbreidingswijk.

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Sociaal domein | gevolgen corona	• De financiële impact van het coronavirus op het sociaal domein is beperkt. De gemeente heeft tijdig en voldoende beheersmaatregelen getroffen waarmee het de financiële effecten van corona voor het sociaal domein over 2021 tot een minimum heeft beperkt. • Eén van de maatregelen die het kabinet gebruikt om ondernemers te steunen tijdens de coronacrisis is de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Als onderdeel van de controle van de SiSa-bijlage hebben wij deze regeling gecontroleerd. Wij hebben hierbij vastgesteld dat de Tozo uitkeringen (circa € 10,7 miljoen) juist en rechtmatig zijn verstrekt. Tevens hebben wij vastgesteld dat uw gemeente een M&O-beleid heeft vastgesteld, geïmplementeerd en zichtbaar naleeft, waarmee ook is voldaan aan deze kwalitatieve vereiste.
Sociaal domein	• In 2022 is de controle soepel verlopen. De verantwoorde bestedingen vanuit de zorgaanbieders waren eenvoudig aan te sluiten op de financiële administratie. • Ook over het boekjaar 2021 is sprake van onderbestedingen ten opzichte van de gewijzigde begroting in het sociaal domein. Dit wordt deels verklaard doordat de uitkeringslasten voor Arnhem minder hard stijgen dan de landelijke ontwikkeling (BUIG), waarover u bent geïnformeerd in de raadsbrief van 9 november. En er is een voordeel ontstaan op Beschermd Wonen en op de Jeugzorg. Hierover bent u in de tweede tussenrapportage geïnformeerd. • Op basis van de door ons uitgevoerde controle moeten wij de Persoonsgebonden Budgetten (PGB's) overeenkomstig voorgaand jaar als onzeker aanmerken. Er is een verbetering zichtbaar t.o.v. 2020 omdat dit jaar slechts een gedeelte van de bestedingen als onzeker is aangemerkt. Door de uitvoering van extra controles is de onzekerheid teruggebracht naar € 2,5 miljoen. (2020: € 5,6 miljoen)
Single Information Single Audit (SiSa)	• In de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over de ontvangen specifieke uitkeringen door middel van de SiSa bijlage. Als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen en een door het Rijk toenemend gebruik van specifieke uitkeringen (SPUK) is er voor 2021 sprake van een enorme toename van het aantal SiSa regelingen. Het apart verantwoorden van deze (veelal kleine subsidiebedragen) regelingen zorgt bij de ambtelijke medewerkers voor een verzwaring van de administratieve lasten en voor een verhoging van onze controlekosten. Wij verwachten dat het aantal regelingen de komende jaren zal toenemen. De gemeente kan de mogelijkheden onderzoeken op landelijk niveau invloed uit te oefenen om het aantal regelingen te beperken.
IT omgeving	• Uit onze IT-werkzaamheden op de belangrijkste financiële processen blijken nog tekortkomingen in de algemene IT-beheersmaatregelen (zie ook boardletter 2021). Deze zijn niet (in alle gevallen) adequaat ingeregeld, zowel binnen uw gemeente als bij De Connectie. Hierdoor kunnen wij niet steunen op de geautomatiseerde controles. Evenmin kunnen wij uitgaan van de functiescheidingen binnen de geautomatiseerde systemen. Wij hebben daarom extra gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd, waaronder detailcontroles. • Het college heeft het belang onderkend van het doorvoeren van een aantal noodzakelijke verbeteringen, en zet in op een groeipad, waarbij wordt toegegroeid naar het gewenste niveau. Een concreet voorbeeld hiervan is het IT coaching traject rondom de beheersing van de IT-processen. In het voorjaar van 2022 zal dit verder vormgegeven worden.
Cyber-security	• Recente ontwikkelingen in Oekraïne en Rusland resulteren in een toename van cybercriminaliteit en maken duidelijk dat aandacht voor en het versterken van de cybersecurity noodzakelijk is. Dit geldt ook voor de gemeente Arnhem, mede in het licht van de eerdere gerapporteerde tekortkomingen inzake de algemene IT-beheersmaatregelen, zoals het rechtenbeheer, het wijzigingsbeheer en het wachtwoordbeleid. • In 2021 zijn verdere stappen gezet om de informatieveiligheid en privacybescherming in de organisatie te verhogen, echter de ambitie om de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) te realiseren is niet gehaald.

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Realiteitsgehalte begroting	• Uit het overzicht van baten en lasten over 2021 blijken afwijkingen c.q. volumeverschillen in zowel de lasten, baten als saldi. Deze afwijkingen in combinatie met de absolute omvang en de oorzaken van het voordelig resultaat van € 44,0 miljoen ten opzichte van de laatste tussenrapportage (Turap 2) worden in het jaarverslag per programma uiteengezet. Hieruit blijkt dat het (net als in 2020) veelal gaat om incidentele voordelen in het sociale domein en in het ruimtelijk domein (BUIG en coronocompensatie). • Over het jaar 2021 is een positief saldo van inkomsten en uitgaven gerealiseerd en bedraagt het voordelig jaarresultaat na reservemutaties € 21,3 miljoen. Ook in de jaarrekening 2020 is een vergelijkbaar positief resultaat verantwoord. Naar aanleiding van het advies in 2020 is er gestart met het traject van zero-based begroten. In 2021 zijn de belangrijkste afwijkingen over 2020 ten opzichte van de begroting en het risicoprofiel geanalyseerd. Daaruit bleek dat de voordelen in de loop van het begrotingsjaar grotendeels ontstaan op posten waarop de inkomsten van het Rijk worden verantwoord. De informatie van het Rijk daarover kwam pas beschikbaar ná de vaststelling van de begroting en ná de tweede tussenrapportage (Turap 2). Ook de positieve resultaten van het grondbedrijf droegen in 2020 bij aan een positief resultaat. In 2021 doet zich een vergelijkbaar beeld voor.
Naleving van de Europese aanbestedingsregels	• Wij constateren geen rechtmatigheidsfouten als gevolg van het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels. Door de gemeente Arnhem zijn een uitgebreide spendanalyse en detailcontroles verricht. Op basis van deze combinatie van interne beheersmaatregelen en interne controles zien wij conform voorgaande jaren geen afwijkingen van de Europese aanbestedingsregels. Wij hebben in aanvulling hierop zelfstandig controlewerkzaamheden verricht op de naleving Europese aanbestedingsregels, en komen tot dezelfde conclusie.
Begrotingsrechtmatigheid	• Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van de overschrijdingen naar de analyse van de begrotingsrechtmatigheid, zoals opgenomen in het hoofdstuk ‘Begrotingsrechtmatigheid’ van de jaarrekening. Hiermee legt het college verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2021. De geconstateerde lastenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig zijn aangemerkt, wegen mede op basis van de analyse niet mee in ons rechtmatigheidsoordeel.
Frauderisicoanalyse	• Uw gemeente besteedt passende aandacht aan de onderwerpen fraude en integriteit. Wij hebben vastgesteld dat u op een adequate wijze opvolging geeft aan integriteitsmeldingen. Tijdens onze controle over 2021 zijn door ons geen fraudegevallen geconstateerd.
Stadstheater	• Begin 2022 heeft uw raad een besluit genomen over de verbouwing van het stadstheater en voor onderdelen budget beschikbaar gesteld. Met dit besluit (en het amendement hierbij) zullen de verschillende scenario’s voor de verbouwing van het stadstheater verder onderzocht worden. Zodra er een definitief plan gereed is zal de raad besluiten over het beschikbaar stellen van een investeringskrediet. Een inherent risico bij dergelijke grote projecten waarbij veel partijen betrokken zijn, is een overschrijding van de geraamde kosten zonder dat hiervoor dekking beschikbaar is. De gemeente Arnhem heeft zelf ook onderkend dat aan dit project risico’s verbonden zullen zijn. In de paragraaf Risico’s en kanttekeningen van het raadsvoorstel is de raad hierover geïnformeerd. Met de raad zijn afspraken gemaakt over grote risicovolle projecten. Wij hebben begrepen dat als invulling daarvan een onafhankelijke risicoanalyse zal worden uitgevoerd. Over de aanpak daarvan zijn afspraken gemaakt en de risico-inschatting voor het Stadstheater wordt op dit moment voorbereid.

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Rechtmatigheids-verantwoording	• Met ingang van 1 januari 2022 en voor het eerst bij de jaarstukken 2022 zal het college door middel van de rechtmatigheidsverantwoording, die wordt opgenomen in deze jaarstukken, verantwoording afleggen over de rechtmatige besteding van de lasten aan de gemeenteraad. Door de gemeente Arnhem is een risicoanalyse uitgevoerd en is een controleplan opgesteld. In 2021 zijn de eerste controles in de audittool uitgevoerd. De vastleggingen vinden gestructureerd plaats. Over de bevindingen voortkomend uit de controles wordt 1 keer in de 6 maanden gerapporteerd door middel van de Audit Rapportages.
Effecten crisis Oekraïne / Rusland	• Begin maart 2022 is de oorlog uitgebroken in Oekraïne en Rusland. De uitbraak van deze oorlog heeft geen impact op de jaarstukken 2021 en de situatie per balansdatum 31-12. Door de gemeente Arnhem is een passende toelichting opgenomen in de jaarrekening 2021 onder de 'Gebeurtenissen na balansdatum'. Hierin zijn mogelijke toekomstige effecten van de crisis opgenomen en toegelicht. De belangrijkste effecten hebben betrekking op de opvang van vluchtelingen, stijgende inflatie, toename van de energieprijzen etc. Deze in de jaarrekening opgenomen toelichtingen vinden wij toereikend.
Extra middelen Woningbouwimpuls	• Eind 2021 zijn door de gemeente Arnhem middelen in het kader van de woningbouwimpuls vanuit het Rijk voor een bedrag van € 8,3 miljoen ontvangen. Deze middelen zijn bestemd om in de komende 10 jaar de realisatie van 1.221 woningen te realiseren/versnellen. Van deze woningen in het grondexploitatieproject Kronenburg zullen er 1.077 gerealiseerd worden in het betaalbare woonprogramma. Dit project is in 2021 nog niet gestart en in 2021 zijn hier geen uitgaven voor gedaan. • Deze middelen zullen in 2022 ingebracht worden in de grondexploitatie Kronenburg, die voor besluitvorming aan uw raad zal worden voorgelegd.

CONCEPT

Bestuurlijke samenvatting

Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2021. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend (geweest) voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- Het normenkader 2021, dat op 13 oktober 2021 is vastgesteld door de gemeenteraad.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2021 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Bij de jaarrekening 2021 van de gemeente Arnhem hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2021 van de gemeente Arnhem uitgevoerd en hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Wij hebben geen niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot het vermogen en het resultaat

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze minimumdrempel, die van invloed zijn op het vermogen en/of het resultaat van de gemeente.

Wij hebben controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot rechtmatigheid

De in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2021, zijn in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2021.

Op basis van onze controlewerkzaamheden en de toelichting in de jaarrekening (hoofdstuk: ‘Begrotingsrechtmatigheid’) constateren wij dat de begrotingsoverschrijdingen niet meewegen in ons rechtmatigheidsoordeel.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot SiSa

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage 2021 geconstateerd.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel, die van invloed zijn op de WNT. Door de gemeente Arnhem is voor de WNT een specialist ingeschakeld en wij hebben voor onze controle van de WNT onze interne specialisten ingezet.

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van uw gemeente. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de toelichting op de jaarrekening 2021, onder ‘Waarderingsgrondslagen’.

Wij hebben het door het college en het ambtelijk management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

De gemeente heeft specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen voor de grondexploitatie opzetten.

Wij zijn van mening dat de verslaggevings-vraagstukken en de toegepaste inschattingen goed onderbouwd en redelijk zijn, en consistent zijn gebruikt.

Bestuurlijke samenvatting

Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Arnhem

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging.

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening 2021.

De grondslagen zijn toegepast met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. De grondslagen zijn aanvaardbaar.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.

De jaarstukken 2021 van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag 2021 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- De jaarrekening 2021 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten met toelichting en de SiSa-bijlage).

De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (over onder andere weerstandsvermogen en risicobeheersing, bedrijfsvoering en verbonden partijen) het jaarverslag.

Op basis van de Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen. Als onderdeel van dit vereiste hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.
- Wij hebben, voor zover wij kunnen beoordelen, vastgesteld dat de verklaringen van het college van burgemeester en wethouders in het jaarverslag, en de andere informatie zoals opgenomen in de jaarstukken, verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.
- Wij hebben vastgesteld dat de verklaringen in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.

CONCEPT

Bevindingen jaarrekening

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is verbeterd

Het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, maakt een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming.

Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten over het boekjaar 2021 bedraagt € 44,0 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 22,7 miljoen aan de reserves toegevoegd, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2021 circa € 21,3 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het overzicht hiernaast hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2021 circa 22% van het balanstotaal (ultimo 2020: 19% van het balanstotaal) en is verbeterd ten opzichte van 2020.

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemming. Deze tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de onttrekkingen aan en stortingen in reserves gedurende het boekjaar. Deze mutaties in reserves vinden plaats op basis van door de gemeenteraad genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de eerdere politieke besluitvorming.

Wat het voorgaande concreet betekent voor uw gemeente hebben wij in het overzicht hiernaast weergegeven.

Eigen vermogen (x € 1 miljoen)	2021	2020	2019	2018
Eigen vermogen per 1 januari	**180,4**	**160,6**	**150,8**	**151,2**
Tussentijdse resultaatbestemming	22,7	2,9	17,1	0,5
Gerealiseerd resultaat	21,3	16,9	-/- 7,3	-/- 0,9
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten	**44,0**	**19,8**	**9,8**	**-/- 0,4**
Eigen vermogen per 31 december	**224,5**	**180,4**	**160,6**	**150,8**

Exploitatieresultaat (x € 1 miljoen)	
Totale baten	809,9
Totale lasten	-/- 765,9
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten	**44,0**
Af: stortingen in reserves	-/- 95,0
Bij: onttrekkingen aan reserves	72,2
Saldo mutaties reserves	22,7
Gerealiseerd resultaat	**21,3**

CONCEPT

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Het overzicht van baten en lasten over het boekjaar 2021 laat een voordelig gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten van € 44,0 miljoen zien, ten opzichte van een begroot voordelig saldo van € 9,4 miljoen (begroting na wijziging).

De jaarrekening 2021 sluit – na verwerking van de mutaties in reserves – met een voordelig gerealiseerd resultaat van circa € 21,3 miljoen.

In de programmaverantwoording geeft het college per programma op hoofdlijnen een verklaring voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging.

De gemeente heeft de belangrijkste verschillen toegelicht en heeft de financiële impact ervan in kaart gebracht. In de paragraaf Begrotingsrechtmatigheid van onze rapportage gaan wij nader in op de verschillen tussen de begrote en de werkelijke lasten in het kader van de begrotingsrechtmatigheid.

Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten (x € 1 miljoen)

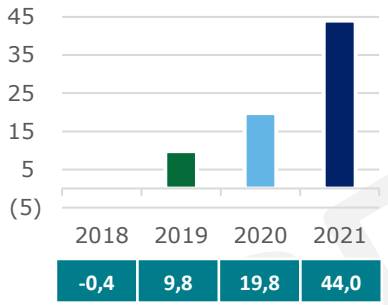

2018	2019	2020	2021
-0,4	9,8	19,8	44,0

Gerealiseerd resultaat (x € 1 miljoen)

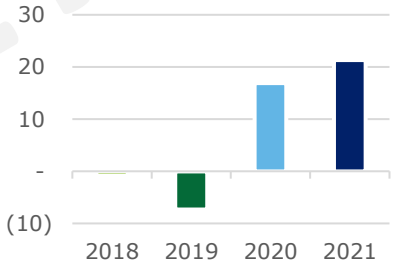

2018	2019	2020	2021
-0,9	-7,3	16,9	21,3

Mutaties in reserves (x € 1 miljoen)

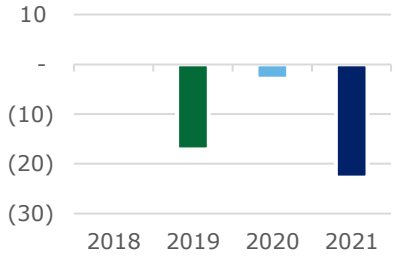

2018	2019	2020	2021
0,5	17,1	2,9	22,7

CONCEPT

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Kengetallen voor gemeente Arnhem (begroot en werkelijk over de periode 2018-2021)

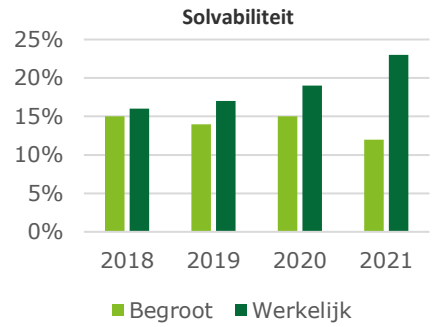

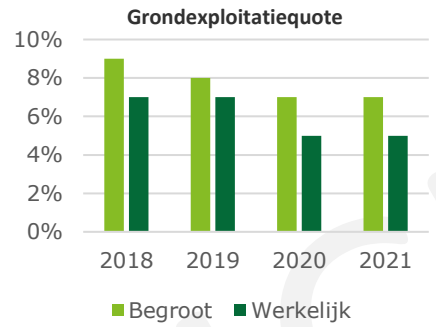

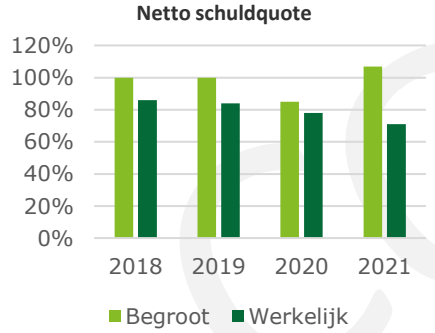

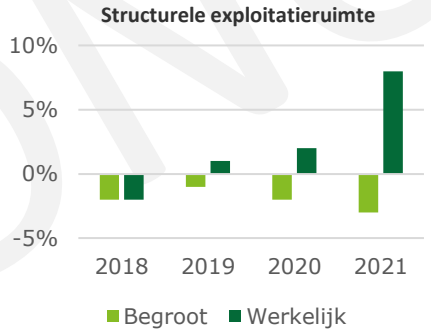

CONCEPT

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Voorspellende waarde van uw begroting

De jaarrekening 2021 sluit met een positief gerealiseerd resultaat van circa € 21,3 miljoen.

De begroting is voor uw gemeente een belangrijk sturingsinstrument. Het is een kaderstellend document waarmee de gemeenteraad financiële en beleidsmatige kaders vaststelt waarbinnen het college haar beleid en doelen kan realiseren.

De gemeenteraad heeft de focus gelegd op het realiseren van de gestelde doelen. De realiteit hiervan is echter niet altijd in balans met de beschikbare capaciteit en mogelijkheden. Hiermee is de begroting meer gebaseerd op uw politiek-bestuurlijke ambities dan op wat uw gemeente daadwerkelijk met de beschikbare middelen en capaciteit kan realiseren.

Uw organisatie is zich bewust van deze problematiek. Wij hebben u in dit kader in ons accountantsverslag bij de jaarrekening 2020 geadviseerd dit nader te onderzoeken en eventueel maatregelen te nemen om de voorspellende waarde van de begroting van zowel de investeringen als de baten en lasten en de uitvoeringskracht ervan dichter bij elkaar te brengen. De gemeente wil in dat kader met name de voorspellende waarde van de structurele geldstromen beter kunnen voorspellen.

In 2021 is opvolging gegeven aan ons advies. Uit het interne onderzoek is gebleken dat het positieve jaarresultaat over 2020 en 2021 voornamelijk ontstaat door incidentele voordelen vanuit het Rijk en het grondbedrijf, die bij de tweede tussenrapportage nog niet bekend waren.

Saldo baten en lasten | Begroting vs realisatie (x € 1 miljoen)

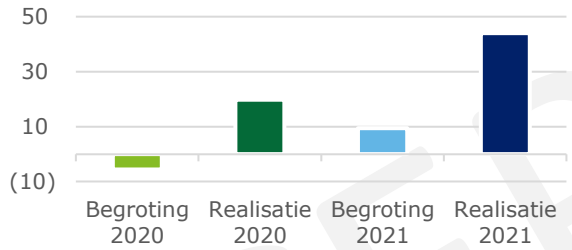

Baten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves) (x € 1 miljoen)

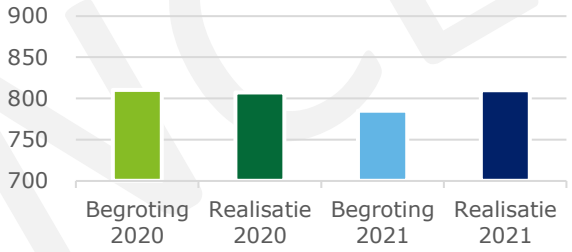

Lasten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves) (x € 1 miljoen)

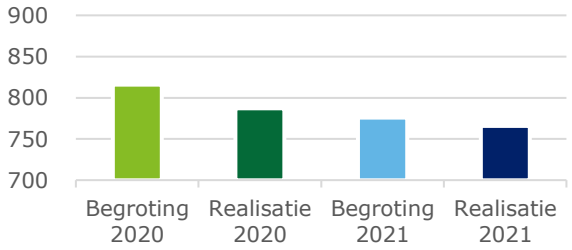

CONCEPT

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Het weerstandsvermogen is toegenomen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit op basis van de door de gemeente geschatte risico's. Beiden zijn gemuteerd in 2021; de ratio weerstandsvermogen is met 0,8 toegenomen tot 1,9 en kwalificeert als ruim voldoende.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 94,8 miljoen (2020: € 60,5 miljoen). De beschikbare weerstandscapaciteit is toegenomen ten opzichte van voorgaand jaar.

Benodigde weerstandscapaciteit

De inventarisatie van risico's – die in de paragraaf 'Risicomanagement en Weerstandsvermogen' van het jaarverslag is opgenomen – geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een schatting van de kans dat het geïdentificeerde risico zich voordoet, om daarmee de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen.

Daarbij geeft het college een doorlopend inzicht in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente, en is vermeld welke risico's zijn vervallen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook is een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de belangrijkste risico's.

Uw gemeente heeft op basis van deze risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Het berekende bedrag voor specifieke risico's bedraagt € 52,5 miljoen (2020: € 58,5 miljoen). Ten opzichte van 2020 is hiermee sprake van een afname van de gekwantificeerde risico's met € 6,0 miljoen.

Uw weerstandscapaciteit van € 94,8 miljoen is toereikend in relatie tot de berekende risico's van € 52,5 miljoen. Dit heeft het college inhoudelijk nader toegelicht in de paragraaf 'Risicomanagement en weerstandsvermogen' van het jaarverslag.

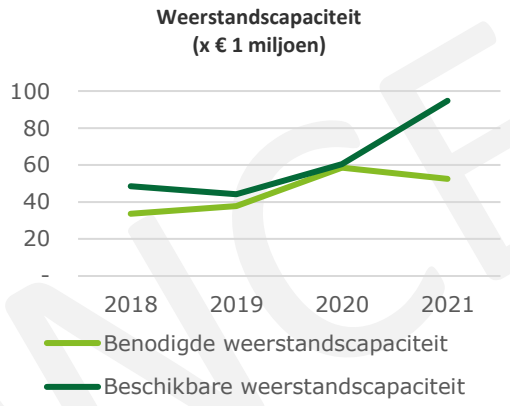

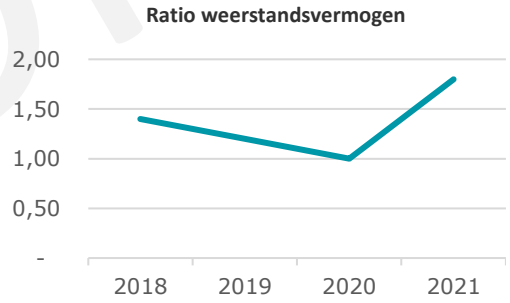

Een belangrijke kanttekening die uw college hierbij plaatst, is dat nieuwe risico's kunnen leiden tot een mogelijke daling van de weerstandsfactor. Daarbij kan gedacht worden aan risico's in relatie tot nieuwe grondexploitaties, zoals Kronenburg en de Spoorzone. Ook de verbouw van het Stadstheater kan risico's met zich mee brengen. Daarnaast kunnen economische ontwikkelingen en de gevolgen van de spanningen rond Oekraïne een negatief effect hebben op het risicoprofiel en de daaraan gekoppelde weerstandsfactor.

CONCEPT

23
25

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

De voorraad onderhanden werk

De balanspost met de belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreft de voorraad onderhanden werk, waaronder de bouwgronden in exploitatie (grondexploitatie). Deze balanspost is door het saldo ultimo 2021 ad € 88,6 miljoen relevant voor de accountantscontrole, maar ook door de schattingen die een rol spelen bij het ramen van de in 2022 e.v. nog te realiseren baten en lasten. De nog te realiseren baten en lasten vormen samen met de boekwaarde de basis voor de waardering in de jaarrekening, oftewel het verwachte resultaat bij afsluiting van de projecten. Dit leidt tot een voorziening indien het college verwacht dat het project verlieslatend is en tot (tussentijdse) winstneming bij een verwachte winst. Voor de waardering van grondexploitatie dient de gemeente per individueel project te bepalen of de gemeente de boekwaarde plus de in de toekomst nog te realiseren kosten en opbrengsten, naar beste schatting, terugverdient. Ultimo 2021 gaat het om 13 individuele projecten.

De gemeente Arnhem schat ultimo 2021 in dat de totale omvang van de niet terug te verdienen kosten op de gehele grondexploitatie circa € 65,2 miljoen bedraagt (2020: € 64,3 miljoen). Hiervoor is een voorziening getroffen. Deze voorziening is geheel in mindering gebracht op de bouwgronden in exploitatie. Dit is in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording.

Het controleproces van de waardering van de voorraad onderhanden werk

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot vijf P's:

- Planning: is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt. Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- Programmering: in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse gemaakt van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etc.) in de projecten, in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- Prijs: de verkoopprijzen van woningen, en dus van grond, hebben langere tijd onder druk gestaan. Deze situatie is omgeslagen in een grote vraag naar woningen en grond, waardoor de grondprijs zich in een hoog tempo in positieve zin ontwikkelt. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke grondprijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de positieve marktontwikkelingen?
- Plankosten: door de toenemende vraag naar woningen en dus naar bouwcapaciteit is sprake van een toenemende stijging van de bouwkosten. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke prijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de hierbij horende prijsontwikkelingen?
- Parameters: zijn de parameters voor kosten en opbrengstenstijgingen opportuun, beredeneerd vanuit de huidige situatie en de best mogelijke inschatting van de toekomstige ontwikkeling van de grondprijzen en de plankosten?

De 5 P's vormen de basis voor de actualisatie van de grondexploitaties zoals opgenomen in uw paragraaf 'Grondbeleid'.

Totale boekwaarde bouwgronden in exploitatie (x € 1 miljoen)

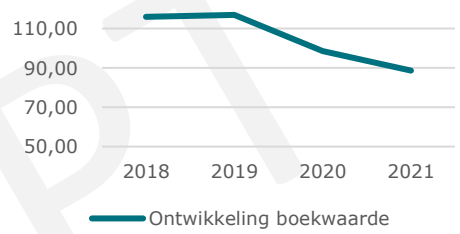

Uit deze figuur blijkt dat de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie in 2021 is afgenomen.

De belangrijkste oorzaak hiervan is de realisatie in 2021 van een groot gedeelte van Schuytgraaf.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor het actualiseren van de grondexploitaties – vooral de uitgangspunten voor planning (fasering), programmering en prijsbeleid, maar ook de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en de gehanteerde rekenrente (rente-omslagmethode), hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn, en of de veronderstellingen redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen, met andere woorden: is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente?
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden: is historische informatie representatief voor toekomstige situaties?).

De grondexploitaties zijn door het college voor de jaarrekening 2021 opnieuw doorgerekend (geactualiseerd), en waar nodig zijn de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd, en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening noodzakelijk is.

Tussentijdse winstneming

In juli 2019 heeft de commissie BBV de notitie ‘Grondbeleid in begroting en jaarstukken’ gepubliceerd. Hierin is opgenomen dat gemeenten voor tussentijdse winstneming de ‘Percentage Of Completion methode’ (POC-methode) moeten toepassen. Hierbij geldt dat gemeenten, indien aan een aantal voorwaarden is voldaan, tussentijds winst moeten nemen.

Voor het toepassen van de POC-methode is het van belang dat uw gemeente het resultaat betrouwbaar kan schatten. Ook moet er sprake zijn van verkochte grond en gerealiseerde kosten.

Op grond van de POC-methode heeft uw gemeente in het boekjaar 2021 voor € 7,2 miljoen aan tussentijdse winst genomen op de grondexploitatie (2020: € 5,3 miljoen).

Belangrijkste bevindingen inzake waardering grondexploitaties

Als onderdeel van de controle van de waardering van de bouwgronden in exploitatie voeren wij een risicoanalyse uit ter bepaling van het risicoprofiel van de individuele grondexploitaties en de hierdoor bestaande kans op een materiële fout in de waardering ervan. Hierbij betrekken wij de huidige boekwaarde, het geprognosticeerde resultaat, en de aard en omvang van de nog te realiseren baten en lasten (liggen hier bijvoorbeeld al contracten of overeenkomsten aan ten grondslag of niet).

Naast de hiervoor genoemde elementen spelen bij de risicoclassificatie van de individuele projecten ook de aard van het project, de programmering en de doorlooptijd een belangrijke rol.

Zo zorgt binnenstedelijke herstructurering normaliter voor een grotere complexiteit, doordat de gemeente de bestaande ruimte herontwikkelt en dit type projecten hierdoor (financieel gezien) gevoeliger is voor risico’s dan volledig nieuw uit te leggen locaties. Een langere doorlooptijd van de projecten zorgt voor een hoger risicoprofiel, doordat de schatting van kosten en opbrengsten van de projecten subjectiever is naarmate de doorlooptijd toeneemt.

Op grond van onze risicoanalyse hebben wij geconcludeerd dat de grondexploitaties Schuytgraaf en Arnhem Centraal de belangrijkste projecten binnen uw gemeente zijn, waarbij wij de grondexploitatie Schuytgraaf voor onze controle op deelcomplexniveau hebben geanalyseerd en – waar wij dat noodzakelijk achten op grond van onze professionele oordeelsvorming – geselecteerd voor nadere controle.

Van deze (deel)projecten hebben wij de aannemelijkheid van de nog te realiseren kosten en opbrengsten getoetst en is tevens de getroffen verliesvoorziening of de verantwoorde (tussentijdse) winstneming gecontroleerd. Gezien de verhoogde complexiteit van bepaalde onderdelen binnen de grondexploitatie van Schuytgraaf, hebben wij de specialisten beoordeeld die door de gemeente Arnhem zijn ingeschakeld bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2021 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt

Wij hebben op grond van de door ons verrichte werkzaamheden inzake de waardering van de grondexploitaties vastgesteld dat uw gemeente:

- Beschikt over actuele ramingen van de nog te realiseren baten en lasten
- Beschikt over een deugdelijke onderbouwing van de gehanteerde uitgangspunten in de grondexploitaties
- Externe deskundigheid heeft ingeschakeld ter onderbouwing van de geraamde grondprijzen en grondopbrengsten
- Een niet onaannemelijk niveau heeft bepaald van de nog te maken plan- en civiele kosten.

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2021 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt.

Verder merken wij volledigheidshalve op dat wij voor de waardering van de grondexploitatie per 31 december 2021 de per die datum vastgestelde projectkaders en genomen besluiten betrokken hebben bij de controle van de waardering. Er is geen rekening gehouden met de effecten van eventuele toekomstige, nog vast te stellen, ambities van uw gemeente.

CONCEPT

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsoverschrijdingen zijn adequaat toegelicht in de jaarrekening

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2021, hebben wij een controle uitgevoerd op de begrotingsrechtmatigheid. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moet de gemeenteraad zelf nader invullen en concretiseren. Dit gebeurt met het vaststellen van de begroting en via de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de lasten binnen de begroting blijven en het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat zij hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de Commissie BBV. Het overschrijden van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft de accountant niet in alle gevallen mee te wegen in zijn rechtmatigheidsoordeel. De kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen en zijn in te delen in de categorieën als genoemd in de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV.

Voor de begrotingsrechtmatigheid moeten wij kijken naar de lastenoverschrijdingen per programma. In de figuur hieronder hebben wij de programma's met een lastenoverschrijding opgenomen.

Lastenoverschrijdingen (x € 1 miljoen)

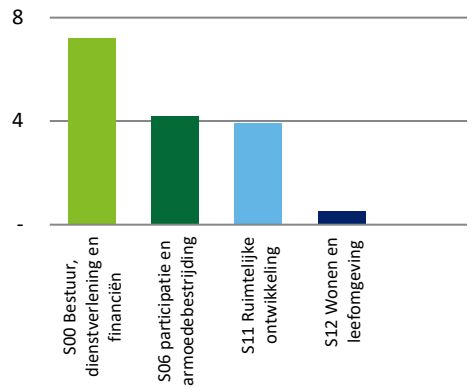

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van en toelichting op deze overschrijdingen naar de analyse begrotingsrechtmatigheid zoals opgenomen in het hoofdstuk 'Begrotingsrechtmatigheid' in de jaarrekening. Hiermee legt het college aan de gemeenteraad verantwoording af over de begrotingsrechtmatigheid van de lasten over 2021. De geconstateerde kostenoverschrijdingen wegen niet mee in ons rechtmatigheidsoordeel omdat tegenover de hogere lasten ook hogere baten zijn gerealiseerd. De overschrijdingen hebben daarom geen gevolgen voor de strekking van het rechtmatigheidsoordeel in de controleverklaring.

Kredietoverschrijdingen

Kredietoverschrijdingen vereisen conform de Kadernota Rechtmatigheid van de commissie BBV – vergelijkbaar met kostenoverschrijdingen in het overzicht van baten en lasten – autorisatie van de gemeenteraad. Indien een overschrijding niet door de raad is geautoriseerd, is deze strikt genomen onrechtmatig. Afspraken hierover tussen de gemeenteraad en het college kunnen zij nader vastleggen in de financiële verordening ex art. 212 Gemeentewet. Bij de gemeente Arnhem is geen sprake van kredietoverschrijdingen.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Fraude, integriteit, en naleving wet- en regelgeving

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving

Bij onze controle vragen wij u jaarlijks inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking kan bevatten door fraude of het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van de inschattingen, het proces dat u daarbij hanteert, en de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad. Tijdens deze gesprekken heeft uw organisatie aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen voor de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, doordat sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen of verkeerd voorstellen van zaken, of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben de accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast, in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Fraude en integriteit

Jaarlijks verkrijgen wij inzicht in de integriteitsmeldingen, die wij vervolgens analyseren en bespreken met de gemeente. Wij hebben op basis van onze controle en de besprekingen geen fraudegevallen geconstateerd.

Onze conclusie is voorts dat uw gemeente op een adequate wijze opvolging geeft aan geïdentificeerde integriteitskwesties, en hierover tijdig met ons in contact treedt.

CONCEPT

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Overige bevindingen

Naleving van de Europese aanbestedingsregels

Uw gemeente voert in het kader van de controle op de naleving van de Europese aanbestedingsregels jaarlijks een uitgebreide 'spendanalyse' uit, die in samenspraak met ons tot stand komt en waarbij de organisatie voorbereidende werkzaamheden uitvoert op basis van onze selecties.

Uit de controle van de naleving van de EU aanbestedingswetgeving blijken geen fouten of onzekerheden.

COVID-19

Wij sommen hier de belangrijkste effecten op die het coronavirus heeft (gehad) op de jaarrekening 2021 van uw gemeente:

- Waardering vorderingen: als gevolg van financiële problemen of tekorten bij debiteuren en andere soorten schuldenaars bestaat er een toegenomen risico op het niet ontvangen van vorderingen. Wij hebben de invorderingsrisico's, en daarmee de waardering van de vorderingen, gecontroleerd, en merken op dat er vooralsnog geen sprake is of zou moeten zijn van grote mutaties in de voorziening voor oninbare vorderingen.
- Subsidieverstrekkingen: uw college is in bepaalde gevallen niet overgegaan tot het terugvorderen van subsidies (in gevallen waarin de prestatie door de effecten van/maatregelen vanwege corona niet (geheel) geleverd is). De gemeenteraad is hierover geïnformeerd. Dit houdt in dat, ondanks het feit dat de gesubsidieerde instellingen niet alle prestaties hebben geleverd, het college de subsidies op basis van dit besluit kan vaststellen en wij deze subsidies daarmee als rechtmatig vastgesteld beschouwen.
- Tozo: één van de maatregelen die het kabinet (heeft) gebruikt om ondernemers te steunen tijdens de coronacrisis is de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Als onderdeel van de controle van de SiSa-bijlage hebben wij deze regeling gecontroleerd. Uw gemeente is, ondanks een snelle invoering en de wijzigingen hierin, gedurende 2021 in staat geweest aantoonbaar te voldoen aan de gestelde rechtmatigheidseisen. Zowel uw interne controlewerkzaamheden als onze zelfstandig uitgevoerde dossiercontroles bevestigen deze uitkomst.
- De Nota verwachtingen accountantscontrole schrijft daarnaast voor dat wij een kwalitatieve toets moeten verrichten op uw beleid inzake Misbruik en Oneigenlijk (M&O) beleid voor de Tozo-regeling. Wij stellen vast dat uw gemeente een M&O-beleid heeft vastgesteld met daarin de getroffen interne beheersmaatregelen, zoals de controle achteraf, en de wijze waarop u gebruikmaakt van het Inlichtingenbureau. Wij hebben vastgesteld dat uw gemeente het M&O-beleid heeft nageleefd, waarmee is voldaan aan deze kwalitatieve vereiste.

Sociaal domein | Gevolgen corona

Wij hebben in de boardletter 2021 gerapporteerd over de bijzondere gevolgen van corona voor het sociaal domein. Hieronder voorzien wij u van een beknopte actualisatie. De financiële gevolgen voor de gemeente zien toe op de volgende onderdelen:

- Continueren van reguliere zorg: Voor zover mogelijk hebben de zorgverleners de reguliere zorg gecontinueerd en volstaat ter zake de interne beheersing die in afgelopen jaren voldoende heeft gefunctioneerd.
- Leveren van alternatieve zorg: Voor zover zorgleveranciers de reguliere zorg niet konden continueren, mochten zij alternatieve zorg leveren. De verantwoording en afrekening hiervan vindt op dezelfde wijze plaats als de afrekening van reguliere zorg.

Wij merken op dat de gemeente voldoende (extra) interne beheersmaatregelen heeft getroffen om de zorgverlening te continueren, en de (mogelijke) financiële effecten van corona voor het sociaal domein in beeld te brengen en te beheersen. Dit blijkt uit het feit dat de zorg is gecontinueerd en de verzoeken voor en de omvang van continuïteitsbijdragen en meerkosten corona qua omvang beperkt zijn.

Een voor de controle belangrijk onderdeel hiervan is het interne controleplan inclusief een gedetailleerde uiteenzetting van de geschatte en werkelijke financiële effecten van corona op het sociaal domein voor de gemeente. De getroffen maatregelen hebben ertoe geleid dat de organisatie de extra kosten en vraagstukken heeft kunnen beperken.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Overige bevindingen

Sociaal domein | PGB-bestedingen

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft – net als in voorgaande jaren – bij de PGB-verantwoordingen voor Jeugd en Wmo over 2021 een controleverklaring met beperking verstrekt. De PGB-bestedingen over 2021 bedragen circa € 4,5 miljoen.

Uw organisatie heeft de voorgaand jaar getroffen aanvullende interne beheersmaatregelen en interne controles ook over 2021 gehandhaafd c.q. uitgevoerd. Hiermee is voldoende zekerheid verkregen over de prestatielevering en rechtmatigheid van € 2,0 miljoen van deze PGB-bestedingen. In dit kader is onder andere nader onderzoek uitgevoerd bij een representatief aantal gebruikers van deze PGB-gelden.

Met de getroffen beheersmaatregelen en uitgevoerde interne controles is voor de PGB-bestedingen ad € 2,0 over 2021 voldoende zekerheid verkregen wat betreft zowel de getrouwheid als rechtmatigheid van deze bestedingen. Per saldo resteert een onzekerheid van € 2,5 miljoen.

Sociaal domein | Jeugdzorgkosten

De jeugdzorgkosten bestaan uit de kosten voor de lokale en regionale jeugdzorg. De uitvoering van de regionale jeugdzorg is door uw gemeente belegd bij de Modulaire gemeenschappelijke regeling Centraal Gelderland. De bijdrage vaan de gemeenschappelijke regeling is bepaald op basis van een besluit door het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling.

In lijn met de landelijke trend zijn de kosten voor jeugdzorg de afgelopen jaren (fors) gestegen en de verwachting is dat deze ontwikkeling ook komende jaren nog doorzet.

Om de kosten beter in de greep te krijgen en hierin besparingen te realiseren, zijn voor de begroting 2021 en verder maatregelen opgezet en uitgewerkt. Er is bijvoorbeeld een zorgaccountantmanager aangesteld die moet zorgen voor spreiding van de cliënten. Het is belangrijk dat het college de resultaten en effecten van de maatregelen nauwgezet blijft volgen, zodat tijdig bekend is in hoeverre het reëel is te verwachten dat de getroffen maatregelen daadwerkelijk leiden tot de gewenste beheersing en afname van de jeugdzorgkosten. Waar nodig en mogelijk kan uw gemeente dan tijdig bijsturen en andere en/of aanvullende beheersmaatregelen treffen.

Indien (een deel van) de kosten structureel hoger blijkt uit te vallen, dan ontkomt u mogelijk niet aan het vrijmaken van structurele middelen om de verwachte toekomstige tekorten te dekken.

Wij adviseren het college mede op basis van de voor 2022 geraamde en gerealiseerde jeugdzorgkosten te analyseren in hoeverre de maatregelen het gewenste effect hebben en of het reëel is dat de getroffen interne beheersmaatregelen leiden tot de gewenste afname van het tekort. De uitkomsten van deze analyse betrekken wij bij de interim-controle 2022.

Kwaliteit en transparantie van de jaarstukken

Bij de jaarrekeningcontrole hebben wij vastgesteld dat uw jaarstukken 2021 voldoen aan de vereisten uit het BBV. Wij hebben bij onze werkzaamheden de jaarstukken integraal doorgenomen en hebben daarbij – naast de verenigbaarheid van jaarverslag en jaarrekening – vanuit het belang en begrip van de gebruikers van de jaarstukken vooral gelet op de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de daarin opgenomen toelichtingen en analyses.

Met de afdeling financiën hebben wij in dit kader medio 2021 een evaluatie gehad waarin over en weer ideeën en suggesties zijn uitgewisseld om de jaarstukken een verdere kwaliteitsimpuls te geven, zonder dat dit direct leidt tot een toename van de kwantitatieve omvang van de jaarstukken. Wat ons is opgevallen, is dat bij de concept jaarstukken kwalitatief betere en meer begrijpelijke toelichtingen en analyses zijn overlegd. De uitdaging van het college en de organisatie voor de jaarrekening 2022 is om deze aanwezige en beschikbare kennis en inzichten eerder te verzamelen en bundelen zodat dit nog in de jaarrekening kan worden verwerkt.

CONCEPT

Interne beheersing

Interne beheersing

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2021

Boardletter 2021, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2021 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle was primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

Voor de bevindingen van de interim-controle verwijzen wij naar onze boardletter 2021.

In de boardletter hebben wij een aantal aandachtspunten voor het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2021 benoemd. Als onderdeel van onze werkzaamheden voor de jaarrekening zijn wij nagegaan of deze aandachtspunten voldoende zijn opgevolgd. Voor zover de opvolging en/of onze controle ervan hiertoe aanleiding geven, hebben wij onze bevindingen in dit accountantsverslag bij het betreffende onderwerp verwerkt.

Memoriaalboekingen

Memoriaalboekingen zijn (correctie)boekingen die niet via de reguliere boekingsgang plaatsvinden. Deze boekingen zijn hierdoor in opzet meer risicovol en daarom besteden wij bij onze controle extra aandacht aan deze boekingen.

Wij merken op dat de gemeente sinds 2021 inzet op een verbetering en vereenvoudiging van de processen rondom memoriaalboekingen. Zo is de controle en autorisatie van memoriaalboekingen in 2021 aangescherpt.

Wij merken op dat het aantal memoriaalboekingen desondanks nog steeds groot is. Om de controle zo efficiënt en effectief mogelijk uit te voeren, en toe te spitsen op het specifieke risico en karakter van memoriaalboekingen, hebben wij gebruikgemaakt van een data-analyse tool. Hieruit zijn geen onjuistheden, onrechtmatigheden of anderszins bijzonderheden gebleken.

Wij onderschrijven het belang van de ontwikkelingen op het gebied van de memoriaalboekingen en dagen de gemeente uit de boekingsprocessen nog verder te standaardiseren en vereenvoudigen, waardoor het aantal memoriaalboekingen verder is te reduceren.

Evaluatie opstel- en controleproces

Medio 2021 hebben wij met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2020 geëvalueerd, en waar nodig aanscherpingen verwerkt in het interne ‘draaiboek’ voor het opstelproces en de werk- en planningsafspraken voor de jaarrekening. Met deze aanpassingen is het proces verder geoptimaliseerd en is de controle 2021 binnen de afgesproken planning afgerond.

In het proces en opstel- en controledossier is verder een aantal belangrijke verbeteringen gerealiseerd, zoals het eerder uitvoeren en afronden van de controle van de grondexploitatie en de kwalitatief betere analyse en onderbouwing van de zogenaamde transitorische posten (nog te ontvangen / betalen bedragen en vooruit ontvangen / nog te besteden (subsidie)bijdragen van derden). Ook is voorzien in beter volgbare aansluitingen en analyses tussen de uitgevoerde interne controles en de bedragen in de jaarrekening.

Het opstel- en controleproces is door de genoemde verbeteringen efficiënter en effectiever verlopen in vergelijking met voorgaand jaar.

Met het oog op verdere optimalisatie van het opstel- en controleproces van de jaarrekening merken wij het volgende op:

- Met de ambtelijke organisatie is afgesproken de administratie en jaarrekening bij aanvang van onze controle ‘te bevriezen’. Dit betekent dat de organisatie eventuele correcties uit zowel de in- als externe controle verzamelt en verwerkt in een tweede versie van de jaarrekening.

Medio 2022 evalueren wij – mede op basis van de actualisatie van de risicoanalyse voor de jaarrekening 2022 – wederom gezamenlijk het proces om te bepalen op welke terreinen/aspecten verdere verbeteringen in het opstel- en controleproces van de jaarrekening mogelijk zijn.

CONCEPT

Interne beheersing

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2021

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving inclusief cybersecurity behoeft verdere aandacht

De bestaande tekortkomingen in de IT-omgeving leiden ertoe dat de gemeente en wij niet zonder meer kunnen steunen op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Belangrijke nadelen van het feit dat onvoldoende opvolging en prioriteit is gegeven aan onze eerdere aanbevelingen, zijn onder andere:

- Uw gemeente loopt een verhoogd risico op tekortkomingen in de geautomatiseerde gegevensverwerking die bijvoorbeeld kunnen resulteren in niet-betrouwbare data c.q. cijfers en een grote(re) impact kunnen hebben indien sprake is van cybersecurity incidenten.
- Het niet zonder meer kunnen steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking leidt ertoe dat bij de interne controles niet zonder meer gebruik is te maken van onder andere data-analyses. De uitvoering van controles – waarbij data-analyse is ingezet – is hierdoor niet optimaal efficiënt, doordat eerst aanvullende werkzaamheden nodig zijn om de betrouwbaarheid van data/lijstwerk vast te stellen. Bovendien kan de interne controle bij maximaal gebruik van data-analyse een hogere toegevoegde waarde opleveren voor de organisatie doordat zij daarmee belangrijke inzichten kan verkrijgen en de controles ook meer risicogericht kan insteken.
- Als gevolg van het (vooralsnog) onvoldoende opvolgen van de aanbevelingen op dit gebied hebben wij ook voor de jaarrekeningcontrole 2021 niet zonder meer kunnen steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking. Het gevolg van deze conclusie is dat wij meer gegevensgericht werk hebben moeten verrichten, waaronder het uitvoeren van specifieke werkzaamheden om de betrouwbaarheid van data en lijstwerk vast te stellen.

Voor onze inhoudelijke bevindingen en de resterende aanbevelingen inzake de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking verwijzen wij kortheidshalve naar onze boardletter 2021.

Ondanks de bestaande tekortkomingen in de IT-omgeving zijn wij bij de jaarrekeningcontrole in staat geweest data-analyse in te zetten als onderdeel van de controleaanpak voor de memoriaalboekingen. Hierbij hebben wij met data-analyse een diepgaande en risicogerichte analyse uitgevoerd van deze in opzet meer risicovolle boekingen. Door de inzet van data-analyse hebben wij de met gegevensgerichte werkzaamheden te onderzoeken populatie memoriaalboekingen sterk kunnen reduceren. Dit illustreert het belang en de toegevoegde waarde van een betrouwbare IT-omgeving als basis voor de inzet van data-analyse.

CONCEPT

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Samenvatting overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties

Omgevingswet

Binnen een week na zijn aantreden heeft de nieuwe Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening zich een groot voorstander verklaard van de nieuwe Omgevingswet en inwerkingtreding daarvan bij alle provincies, gemeenten en waterschappen in Nederland (hierna: lokale overheden). De nieuwe Omgevingswet bundelt en moderniseert de huidige wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt, moet elke lokale overheid zijn aangesloten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Het DSO bestaat uit een landelijke voorziening (DSO-LV), collectieve voorzieningen voor gemeenten (DSO-CG) en individuele voorzieningen van lokale overheden (hierna kortweg: DSO). Voor de burger betekent het: één loket voor het aanvragen van vergunningen, het raadplegen van de geldende regels per locatie, en op termijn informatie over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

Inwerkingtreding

De introductie van het DSO is een omvangrijke opgave voor het Rijk, maar ook voor de lokale overheden. Het leidt tot verschillende ontwikkel- en beheersingsvraagstukken die komen kijken bij de implementatie van een nieuwe IT-omgeving en dienstverlening van (nieuwe) IT-leveranciers. Denk daarbij aan aanpassingen in de interne processen, applicaties, interfaces en IT-controls en tevens training van medewerkers om goed aan te sluiten op het nieuwe DSO. Om de benodigde technische aanpassingen en aansluitingen te kunnen realiseren, dienen lokale overheden nieuwe afspraken met de IT-leveranciers te maken. Voor een gecontroleerd implementatieproces dienen lokale overheden dan ook uitgebreid te testen en oefenen.

Recent is de geambieerde doelstelling van inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 juli 2022 losgelaten en binnenkort bepaalt de ministerie een nieuwe datum voor inwerkingtreding. Het loslaten van deze datum is gebaseerd op de verwachting dat het gehele systeem nog niet voldoende gereed is op 1 juli 2022.

Advies

Wij adviseren u de ontwikkelingen rondom de nieuwe (nog bekend te maken) datum van inwerkingtreding van de Omgevingswet nauwlettend te blijven volgen en vast te stellen in welke mate uw organisatie daarvoor gereed is. Het gaat daarbij concreet om de status en voortgang van in ieder geval de volgende aspecten:

1. De technische ontwikkeling applicatie/database van uw softwareleverancier en interfaces met uw andere applicaties;
2. Het testen van de nieuwe IT-omgeving en de aansluiting daarvan op het DSO;
3. Het inrichten en implementeren van algemene IT-beheersingsmaatregelen (‘General IT Controls’), en afspraken met en beheersingsmaatregelen voor de samenwerking met IT-leveranciers, inclusief specifieke aandacht en afspraken inzake (cyber) security en privacyaspecten;
4. Het (her)inrichten van de interne processen die worden geraakt door de Omgevingswet en de nieuwe IT-omgeving; en
5. Het verzorgen van opleiding en training van medewerkers en het gebruik maken van de oefenfaciliteiten die het DSO biedt.

CONCEPT

Overige aangelegenheden

Samenvatting overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties

Onze communicatie met het management

Wij hebben het management ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen gevraagd aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met het college en het ambtelijk management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen tijdens het uitvoeren van onze controle.

Naar onze mening is ons bij het uitvoeren van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

CONCEPT

Arnhem

Bijlagen

Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen groter dan de rapporteringstolerantie van € 8.600.000

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	N.v.t.
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode		
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout: • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout: • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	**€ 0**	**€ 0**
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten: • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding, Fido, etc.): • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	€ 0	€ 0
Overige rechtmatigheidsfouten	€ 0	€ 0
Totaal rechtmatigheidsfouten	**€ 0**	**€ 0**

- Het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid is opgenomen in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018, het Addendum Kadernota rechtmatigheid 2021 en het normenkader rechtmatigheid 2021, dat op 13 oktober 2021 is vastgesteld door de gemeenteraad.
- Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

CONCEPT

Bijlage A2 – Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid rechtmatigheid betreft tevens getrouwheid: • Onzekerheid PGB bestedingen (SVB)	€ 2.500.000	€ 2.500.000
Onzekerheid rechtmatigheid is per saldo ook een onzekerheid inzake getrouwheid: • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	**€ 0**	**€ 0**
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid: • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding, Fido, etc.): • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid): • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	**€ 2.500.000**	

CONCEPT

Bijlage A3 – Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening.

De tabel hierna bevat een weergave van díe onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingsvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing

CONCEPT

Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2021

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2021 alsook de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

De strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening is als volgt:
- Getrouwheidsoordeel: goedkeurend
- Rechtmatigheidsoordeel: goedkeurend

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

SiSa-code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
JenV A5	Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
JenV A6	Specifieke uitkering Aanpak tegen Ondermijning (onderdeel BOTOC)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
JenV A7	Regeling specifiek uitkering tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
JenV A9	Specifieke uitkering versterking van de locale integrale aanpak van radicalisering (gewelddadig) extremism en terrorisme 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
JenV A10	Regeling financiële impuls huisvesting grote gezinnen vergunninghouders	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
JenV A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C1	Regeling specifieke uitkering Reductie Energieverbuik	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C9	Specifieke uitkering Woningbouwimpuls	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C10	Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C11	Regeling procesgeld woondeal Regio Arnhem – Nijmegen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C30	Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Subtotaal			**€ 0**	

Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2021

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2021 alsook de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

SiSa-code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Subtotaal			**€ 0**	
BZK C41B	Regeling specifiek uikering flexibele inzet woningbouw	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C43	Regeling reductie energieverbruik woningen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C47	Volkshuisvesting	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen van gedupeerden toeslagenaffaire	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D10	Volwasseneducatie	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D11	Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D12	Regeling meld en coördinatie functie Voortijdig schoolverlaten (VSV) 2021-2024	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D12A	Regionaal programma voortijdig schoolverlaten (VSV) 2021-2024	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
IenW E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
IenW E13	Slimme laadpleinen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
IenW E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
IenW E50	Bodemsanering Grondwal Bethaniënstraat Arnhem	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
IenW E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
IenW E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
EZK F9	Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Subtotaal			**€ 0**	

Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2021

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2021 alsook de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

SiSa-code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Subtotaal			**€ 0**	
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G12	Kwijtschelden publieke schulden ZSW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H1	Ministeriële regeling heroïnebehandeling	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H7	Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (gemeente)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H7B	Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (medeoverheden)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H10	Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H12	Regeling specifieke uitkering locale preventieakkoorden of preventieaanpakken	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H16	Regeling specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H20	Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie residentiële jeugdhulp 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			**€ 0**	

Bijlage B2 - Bevindingen controle SiSa-bijlage Tozo 2021

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2021 alsook de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

De strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening is als volgt:
- Getrouwheidsoordeel: goedkeurend
- Rechtmatigheidsoordeel: goedkeurend

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

SiSa-code	Omschrijving	Fout, onzeker en/of formeel onrechtmatig	Financiële omvang	Toelichting
SZW G4	Tozo 1_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen (toepassing artikel 21, lid 3 Besluit 17 april)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G4	Tozo 2_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G4	Tozo 2_exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G4	Tozo 3_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G4	Tozo 3_exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G4	Omvang vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G4	Tozo 4	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G4	Tozo 5	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			**€ 0**	

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Arnhem

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de “Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)” en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Arnhem in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico’s ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhanke-lijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde ‘onafhankelijkheids-evaluatie’), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een gemeenteraad, raadscommissie of auditcommissie, overwegen wij ook een van deze instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheids-voorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen wordt periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om het komend boekjaar teamleden bij de gemeente Arnhem te rouleren.

CONCEPT

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Arnhem

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Arnhem

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid met een (geschatte) waarde van meer dan € 100 ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

CONCEPT

Deloitte.

Onder Deloitte wordt verstaan één of meer van Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL”), haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten (tezamen, de “Deloitte organisatie”). DTTL (hierna ook te noemen “Deloitte Global”) haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten zijn juridisch gescheiden en onafhankelijke entiteiten, die elkaar niet kunnen verplichtingen of binden ten aanzien van derden. DTTL en iedere DTTL member firm en aan hen verbonden entiteit is aansprakelijk voor hun eigen handelen en nalaten, en niet voor het handelen of nalaten van een andere entiteit. DTTL verleent geen diensten aan cliënten. Raadpleeg www.deloitte.com/about voor meer informatie.

Deloitte levert toonaangevende audit- en assurance-, belasting- en juridische diensten, consulting, financial advisory, and risk advisory diensten aan bijna 90% van de Fortune Global 500® en duizenden particuliere bedrijven. Onze professionals leveren meetbare en blijvende resultaten die het vertrouwen van het publiek in kapitaalmarkten helpen versterken, klanten in staat stellen te transformeren en bloeien, en de weg wijzen naar een sterkere economie, een meer rechtvaardige samenleving en een duurzame wereld. Voortbouwend op zijn meer dan 175-jarige geschiedenis, omvat het bereik van Deloitte meer dan 150 landen en gebieden. Ontdek hoe de meer dan 345.000 mensen van Deloitte wereldwijd een impact maken die ertoe doet op www.deloitte.com.

Deze communicatie bevat louter algemene informatie en noch DTTL, noch haar wereldwijde netwerk van member firms of aan hen verbonden entiteiten verleent door middel van deze communicatie professioneel advies of diensten. Voordat u een beslissing neemt of actie onderneemt die van invloed kan zijn op uw financiën of uw bedrijf, dient u een gekwalificeerde professionele adviseur te raadplegen. Geen enkele entiteit in de Deloitte organisatie is verantwoordelijk voor enig verlies dat wordt geleden door een persoon die op deze communicatie vertrouwt.

© 2022. Neem voor informatie contact op met Deloitte Nederland.

GEMEENTE Arnhem

Aan de gemeenteraad

Datum	: 19 april 2022
Zaaknummer	: 651356
Contactpersoon	: Ron Verheijen
Telefoonnummer	: 026 3775185

Onderwerp: Reactie van het college op het accountantsverslag

Geachte voorzitter en leden,

Onlangs heeft onze accountant zijn werkzaamheden met betrekking tot de jaarstukken 2021 afgerond en zijn bevindingen vastgelegd in het accountantsverslag. Wij zijn zeer content met de inhoud van dit verslag en geven u graag onze reactie op de belangrijkste bevindingen en conclusies.

Met tevredenheid hebben wij kennis genomen van de complimenten die de accountant maakt, onder andere met betrekking tot de gerealiseerde vooruitgang in het jaarrekeningtraject en de vaststelling dat, ondanks lastige omstandigheden, na een soepel controleproces een goed onderbouwde jaarrekening is opgesteld.

Tegelijkertijd onderschrijven wij de in het verslag opgenomen adviezen ter verdere verbetering, bijvoorbeeld op het onderwerp IT-omgeving en cyber-security. Met name ten aanzien van het laatste aspect is een versnelling met bijbehorende investeringen noodzakelijk. Het door de accountant opgemerkte spanningsveld ten aanzien van capaciteit in relatie tot ambities is herkenbaar en vraagt om aandacht en keuzes. Deze druk gaat niet vanzelf omlaag, gelet op de combinatie van de grote opgaven waarmee we te maken hebben en een krappe arbeidsmarkt.

Ten slotte is het goed om te zien dat de accountant een verdere verbetering van de interne beheersing vaststelt en de ingezette acties op aandachtsgebieden die eerder zijn meegegeven als positief ervaart. Een voorbeeld hiervan zijn de acties wat betreft het zero-based begroten en een verdere doorontwikkeling van de interne controle op de PGB-gelden om de onzekerheid in de jaarstukken te verkleinen. Vanzelfsprekend houden ook de verbeterpunten, die de accountant in de eerder verstrekte boardletter heeft benoemd, onze aandacht.

Graag zetten wij, in samenwerking met en ondersteund door adviezen van onze accountant, stappen in het verder professionaliseren van het jaarrekeningtraject.

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 655291

Onderwerp: Turap-1 2022

Voorstel

1. De Turap-1 2022 vast te stellen;
2. De bijgevoegde begrotingswijziging met betrekking tot de Turap-1 2022 vast te stellen.

Inleiding

Als regulier onderdeel van de beleidscyclus 2022 is een eerste tussenrapportage (Turap-1 2022) opgesteld. De Turap-1 2022 bevat informatie over de verwachte majeure financiële afwijkingen over het jaar 2022. In de Turap-1 2022 is rekening gehouden met de ontwikkelingen die zich op basis van het eerste kwartaal aftekenen en die leiden tot afwijkingen in de begroting. Hierbij is een splitsing aangebracht in afwijkingen met een incidenteel en afwijkingen met een structureel karakter.

Beoogd effect

Een prognose geven van de financiële afwijkingen en het resultaat over 2022.

Argumenten

1.1 Turap-1 2022 vaststellen

Op basis van de gepresenteerde majeure afwijkingen verkrijgt u inzicht in het verwachte financiële resultaat per programma en op het totaal van de begroting.

2.1 De begrotingswijziging vaststellen

Net als voorgaand jaar is bij Turap-1 een begrotingswijziging opgenomen waarin we alleen die afwijkingen verwerken die:

* verrekeningen met bestemmingsreserves betreffen (conform doelen bestemmingsreserves);
* overhevelingen tussen programma's betreffen (bijvoorbeeld extra middelen decentralisatie-uitkeringen of taakmutaties gemeentefonds op programma S00 die leiden tot extra lasten op andere programma's);
* vaststaan en niet meer wijzigen in de rest van het jaar (bijvoorbeeld een tussentijdse afrekening, uitspraak op een bezwaarschrift).

Het voordeel hiervan is dat uw raad vroegtijdig een geactualiseerde begroting heeft en dat budgethouders vroeg in het jaar duidelijkheid hebben na akkoord van de raad over wijzigingen in hun budgetten.

GEMEENTE Arnhem

De overige afwijkingen die we bij Turap-1 inschatten, verwerken we alleen als prognose in Turap-1 en nog niet in de begrotingswijziging. Dit betreft afwijkingen op bestaand beleid die nog niet vaststaan (bijvoorbeeld open einderegelingen) en waar budgethouders nog op moeten kunnen bijsturen in de rest van het jaar om deze tot een minimum te beperken. Deze worden bij Turap-2 opnieuw ingeschat en op dat moment in de begrotingswijziging verwerkt. In de bijgevoegde Turap is bij elke afwijking aangegeven of deze meeloopt in de begrotingswijziging.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Er is met de best mogelijke inschattingen gewerkt op het moment van opmaken van de Turap, maar deze inschattingen kunnen aan het einde van het jaar mogelijk afwijken van de daadwerkelijke realisatie.*

Financiën

De prognose over 2022 laat een voordelig resultaat van € 15,6 miljoen zien ten opzichte van de begroting tot en met 31 maart 2022. Hiervan wordt voorgesteld om een deel van alle verwachte afwijkingen met bijgaande begrotingswijziging op grond van de begrotingsrechtmatigheid in de begroting te verwerken.

In de bijlagen bij Turap-1 is per programma een uitputtend overzicht gegeven van alle verwachte afwijkingen. In een aantal gevallen is een afwijking op één programma benoemd, maar vindt de vertaling in de administratie plaats door de begrotingswijziging over diverse (wijk)programma's te verdelen. Voor een uitvoerige toelichting wordt verwezen naar de Turap-1 2022 en de bijlagen.

Uitvoering

Na vaststelling door de raad wordt de begroting gewijzigd met de bijgevoegde wijziging.

Communicatie

Niet van toepassing

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Raadsvoorstel Turap-1 2022
- Turap-1 2022
- Begrotingswijziging bij Turap-1

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	655291

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 april 2022, nummer: 655291;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Turap-1 2022 vast te stellen;
2. De bijgevoegde begrotingswijziging, genummerd 22-006, met betrekking tot de Turap-1 2022 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Turap 1 - 2022

Versie 12 april 2022

Inhoudsopgave

Turap 1 - 2022 1
Inhoudsopgave 2
Hoofdlijnen Turap 1 2022 3
Totaalbeeld financiën 4
Bijlagen 5
Wijken Algemeen 5
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën 7
S01 Veiligheid 10
S03 Economie 11
S04 Onderwijs 12
S06 Participatie en armoedebestrijding 13
S07 Zorg 15
S09 Gezondheid en sport 17
S12 Wonen en leefomgeving 18

Hoofdlijnen Turap 1 2022

In deze eerste Turap over 2022 zijn de verwachte financiële afwijkingen over het lopende jaar 2022 opgenomen. Deze komen naar voren vanuit de financiële vertaling van de autonome ontwikkelingen, de uitvoering van aangenomen moties en de ontwikkelingen in het bestaande beleid die voor het jaar 2022 worden voorzien.
De oorlog in Oekraïne en de vluchtelingenstroom die als gevolg daarvan is ontstaan, hebben naast maatschappelijke ook financiële gevolgen voor de gemeente. Sinds 10 maart 2022 worden in Arnhem vluchtelingen uit Oekraïne opgevangen op twee cruiseschepen en in particuliere huishoudens. De burgemeester draagt conform de Regeling opvang ontheemden Oekraïne zorg voor het aanbieden van opvangvoorzieningen. Daarnaast wordt onderwijs geboden op grond van de leerplichtwet. BRP registraties en de uitbetaling van leefgeld om in de eerste behoeften te kunnen voorzien, zijn gestart. De komende periode wordt de financiële impact van de opvang in kaart gebracht en zullen ook de meer strategische risico's geïnventariseerd worden. De opvang van de vluchtelingen zal op verschillende programma's tot extra kosten leiden, maar de huidige verwachting is dat deze kosten door het Rijk gecompenseerd worden. Om die reden is per saldo in deze Turap geen financiële afwijking opgenomen.

Bestuursrapportages en Turap

In de bestuursrapportages Zorg Dichterbij en Doorbraak naar Werk wordt gedetailleerde informatie gegeven over de voortgang en resultaten van de programma's. Deze bestuursrapportages zijn continu in ontwikkeling om de raad steeds betere instrumenten te geven om bij te sturen en te controleren.
In de Turaps wordt ook over de voortgang van de programma's gerapporteerd. In Turap-1 zijn dit alleen de financiële afwijkingen. In Turap-2 wordt ook de inhoudelijke voortgang aan de hand van de doelenboom weergeven. Deze rapportage is minder gedetailleerd dan de bestuursrapportages. In deze Turap geven we in de bijlage bij de programma's S06 en S07 een korte toelichting over de financiële afwijkingen. In de bestuursrapportages is meer informatie over de voortgang op deze onderwerpen aangegeven.

Leeswijzer

De presentatie van de baten en de lasten die in de begroting van 2022 is gebruikt, is doorgezet in deze Turap. Daarom wordt een positief bedrag gepresenteerd op het moment dat er sprake is van meer baten of meer lasten. Concreet betekent dit dat als er hogere lasten zijn, dit als een positief bedrag in de lasten is gepresenteerd. Dit veroorzaakt een nadeel voor de algemene reserve. Wanneer een negatief bedrag als afwijking in de lasten is gepresenteerd, betekent dit dat er sprake is van minder lasten, dus een voordeel voor de algemene reserve. Wat betreft de baten werkt dit hetzelfde: een positieve afwijking in de baten betekent hogere baten en een voordeel voor de algemene reserve. Of een afwijking een voordeel of nadeel voor de algemene reserve veroorzaakt, is eveneens weergegeven in de kolommen in de bijlagen.

Overeenkomstig voorgaand jaar wordt een begrotingswijziging voorgesteld bij Turap-1. Afwijkingen worden in de begroting gewijzigd wanneer deze onder één van de volgende situaties vallen:

- verrekeningen met bestemmingsreserves (conform doelen BR);
- overhevelingen tussen programma's (bijvoorbeeld extra middelen DU's of taakmutaties gemeentefonds op programma S00 die leiden tot extra lasten op andere programma's);
- wijzigingen die vaststaan en niet meer wijzigen in de rest van het jaar (bijvoorbeeld een afrekening, uitspraak op een bezwaarschrift).

Per afwijking is in de tabellen de nodige informatie verstrekt. Hieronder is per kolom aangegeven welke informatie wordt weergegeven:
C: Is de afwijking het gevolg van de coronacrisis
I/S: Is de afwijking incidenteel of structureel
AR/BR: Komt de afwijking ten gunste of laste van de algemene reserve (AR) of een bestemmingsreserve (BR)
B: Wordt de afwijking in de begroting verwerkt met bijgevoegde begrotingswijziging

Totaalbeeld financiën

In deze Turap zijn alle afwijkingen opgenomen die op dit moment bekend zijn voor boekjaar 2022.
In onderstaande tabel is het totaalbeeld van de Turap opgenomen. Dit beeld laat een voordeel van 15,6 miljoen voor de Algemene Reserve zien.

Hiervan wordt € 11,3 miljoen in de begroting gewijzigd. Dit betreft met name de mutatie in het gemeentefonds en de daarbij behorende decentralisatie-uitkeringen, integratie-uitkeringen en taakmutaties.

	Begroting Stand maart 2022	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	783.793	779.661	-4.132	V
Baten	771.017	782.515	11.498	V
Saldo lasten en baten	**-12.776**	**2.854**	**15.630**	**V**
Toevoegingen aan reserves	57.790	57.790	0	
Onttrekkingen aan reserves	70.565	70.565	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**12.775**	**12.775**	**0**	
Prognose resultaat	**-1**	**15.629**	**15.630**	**V**

Bijlagen

Wijken Algemeen

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand maart 2022	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	214.844	200.423	14.421	V
Baten	25.054	25.054	0	
Saldo lasten en baten	-189.790	-175.369	14.421	V
Toevoegingen aan reserves	1.708	1.708	0	
Onttrekkingen aan reserves	1.926	1.926	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	218	218	0	N
Prognose resultaat	-189.572	-175.151	14.421	V

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR	B
Lasten	-14.421	V					
Sociale wijkteams (SWT)	-14.987	V					
Zorg	370	N	Stijging kosten WRV	N	S	AR	N
Zorg	-6.580	V	Voordeel binnen zorgbegroting	N	I	AR	N
Zorg	-8.777	V	IU Beschermd wonen: nacalculatie uitname WLZ	N	I	AR	J
Teams Leefomgeving(TLO)	566	N					
Schulddienstverlening	354	N	Taakmutatie gemeentelijk schuldenbeleid corona	N	I	AR	J
Armoedebeleid	212	N	Taakmutatie bijzondere bijstand corona	J	I	AR	J
Baten	0						
Sociale wijkteams (SWT)	0						
Teams Leefomgeving(TLO)	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Sociale wijkteams (SWT)	0						
Teams Leefomgeving(TLO)	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						
Sociale wijkteams (SWT)	0						
Teams Leefomgeving(TLO)	0						

Stijging kosten WRV
De vergrijzing zorgt voor een toenemende vraag naar woon-, rolstoel- en vervoersvoorzieningen. Daarnaast voorzien we dat inkoopkosten toenemen als gevolg van aflopende contracten en stijgende materiaalkosten.

Voordeel binnen zorgbegroting
Zie toelichting op S07 Zorg.

IU Beschermd wonen: nacalculatie uitname WLZ
Zie toelichting op S07 Zorg.

Taakmutatie gemeentelijk schuldenbeleid corona
Zie toelichting op S06 participatie en armoedebestrijding.

Taakmutatie bijzondere bijstand corona
Betreft een taakmutatie. Als onderdeel van het steun- en herstelpakket stelt het kabinet in 2022 extra middelen voor de bijzondere bijstand beschikbaar. Dit is gericht op het bieden van snelle hulp en ondersteuning aan mensen die vanwege de crisis te maken krijgen met (dreigende) schulden- en armoedeproblematiek. De baten worden toegelicht in programma S00 bestuur, dienstverlening en financiën onder 'Gemeentefonds september- en decembercirculaire'.

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand maart 2022	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	91.558	95.402	3.844	N
Baten	521.559	536.816	15.257	V
Saldo lasten en baten	430.001	441.414	11.413	V
Toevoegingen aan reserves	20.491	20.491	0	
Onttrekkingen aan reserves	23.903	23.903	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	3.412	3.412	0	N
Prognose resultaat	433.413	444.826	11.413	V

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR	B
Lasten	3.844	N					
Financiën	2.300	N	Nominaal 2022	N	S	AR	N
Bedrijfsvoering	1.000	N	Formatie SBR	N	S	AR	N
Publieke dienstverlening	273	N	DU Gemeenteraadsverkiezingen	J	I	AR	J
Personeel en Organisatie	271	N	Taakmutatie robuust rechtbeschermingssysteem (VDG)	N	S	AR	J
Baten	15.257	V					
Financiën	10.314	V	Gemeentefonds september- en decembercirculaire	N	S	AR	J
Financiën	5.111	V	Aanvullend acress uit regeerakkoord	N	I	AR	N
Bedrijfsvoering	-168	N	Dividend BNG	N	I	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

Nominaal 2022
De loon- en prijsontwikkeling voor 2022 gaat naar verwachting hoger uitvallen dan waar in de Begroting 2022 rekening mee is gehouden. Het is niet gebruikelijk dat er met name voor de prijscompensatie een nacalculatie plaatsvindt. Doorgaans zijn de fluctuaties van een beperkte aard waardoor beperkte voor en nadelen over de jaren elkaar compenseren. In de tweede helft van 2021 is de inflatie echter fors op gaan lopen. Om te voorkomen dat de beleidsuitvoering door deze ongebruikelijke prijsstijging ernstig beperkt wordt, zijn wij genoodzaakt dit te compenseren. De begin 2022 afgesloten cao kent een fors hogere loonontwikkeling dan de 1,5 % zoals door het CPB geraamd in maart 2021. Hierdoor ontstaat een structureel nadeel van € 1,3 miljoen. Op basis van de loon- en prijsontwikkeling uit het CEP 2021 bedroeg de indexatie voor subsidies 1,5 %. Op basis van de MLT komt deze uit op 2,2%. Dit zou een aanvullende compensatie voor subsidies van € 0,6 miljoen betekenen. Samen met de compensatie op overige posten op de begroting, komt een totale voorlopige raming voor loon en prijscompensatie 2022 € 2,3 miljoen hoger uit dan geraamd bij de Begroting 2022.

Formatie SBR
In de afgelopen jaren is een onevenwichtigheid ontstaan tussen de formatieve en daadwerkelijk ingezette capaciteit bij het cluster Strategie, beleid en regie (SBR). Het nadelige verschil is in 2021 en in 2022 (gedeeltelijk) opgelost in afwachting van een onderzoek waarbij opgaven en bezetting met elkaar in verband en vergeleken met

andere gemeenten worden bezien. Voor het jaar 2022 zijn de sturingsmogelijkheden om de bezetting te beïnvloeden nog beperkt. Daarnaast blijkt uit het onderzoek dat de SBR-bezetting zich passend verhoudt tot opgaven in de stad en de hierop geformuleerde ambities. Ook in vergelijking met andere gemeenten is geen sprake van grote afwijkingen. Eventuele verlaging van capaciteit en personele kosten zou ten koste gaan van realisatie van opgaven. Om die reden wordt naast de, bij de Perspectiefnota 2022-2025, toegekende incidentele middelen een nadeel geprognosticeerd van € 1,0 mln.

DU Gemeenteraadsverkiezingen
Dit betreft een decentralisatie-uitkering: het kabinet stelt voor 2022 middelen beschikbaar om gemeenten te compenseren voor de extra kosten die zij moeten maken bij het organiseren van de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 gezien de epidemiologische situatie. De extra kosten hangen onder meer samen met het huren van locaties en het inhuren van stembureauleden voor het vervroegd stemmen op de maandag en dinsdag voorafgaand aan de reguliere dag van stemming, met aanvullende kosten voor de inrichting van stemlokalen, en met het mogelijk moeten huren van alternatieve locaties die in de coronacrisis beter geschikt zijn om als stemlokaal in te richten. De baten worden hieronder toegelicht onder 'Gemeentefonds september- en decembercirculaire'.

Taakmutatie robuust rechtsbeschermingssysteem (Versterking dienstverlening gemeenten)
Dit betreft een taakmutatie: het Rijk vindt het belangrijk dat mensen dichtbij ondersteuning hebben om de weg te vinden en hun recht te kunnen halen, bijvoorbeeld wanneer ze verdwalen tussen uitvoeringsinstanties. Er is bij het ministerie van JenV een programma rechtsbijstand waarin met partners wordt gewerkt aan een stelselvernieuwing. Er wordt gewerkt aan een robuust rechtsbeschermingsstelsel dicht bij de burger. Gemeenten zijn daarin belangrijke partners. De resultaten van de aanpak door gemeenten zijn:
1. Toegang versnellen: inwoners hebben sneller en makkelijker toegang tot voorzieningen en rechtsbescherming en verdwalen niet langer tussen uitvoeringsinstanties.
2. Betere gemeentelijke juridische dienstverlening: voor inwoners is voldoende juridische ondersteuning beschikbaar, zowel in de vorm van eerstelijns juridische ondersteuning als in de versterking van de gemeentelijke ombudsfunctie.
3. Pilots robuuste rechtsbescherming: kennis over effectieve rechtsbescherming wordt door gemeenten hergebruikt. Gemeenten hoeven niet elk het wiel zelf uit te vinden. In pilots zijn effectieve (nieuwe) werkwijzen voor rechtsbescherming ontwikkeld, gemeenten zijn ondersteund in het in gebruik nemen van die werkwijzen en gemeenten leren van elkaar.
Om gemeenten in staat te stellen om, langs bovenstaande lijnen samen met juridische partners, meer robuuste rechtsbescherming voor hun inwoners te organiseren, stelt het kabinet middelen beschikbaar. Deze baten worden hieronder toegelicht onder 'Gemeentefonds september- en decembercirculaire'.

Gemeentefonds september- en decembercirculaire
De Begroting 2022 is gebaseerd op de raming van het gemeentefonds zoals voor Arnhem volgt uit de meicirculaire 2021. Inmiddels zijn de septembercirculaire en decembercirculaire 2021 ontvangen en doorgerekend. Daaruit volgt een verwachte stijging van het accres ten opzichte van mei 2021 en worden diverse maatstaven geactualiseerd. Daarnaast is er in de september- en decembercirculaire een aantal nieuwe taakmutaties en decentralisatie-uitkeringen (DU's) opgenomen. In het geval van taakmutaties, zal dit zeker leiden tot extra kosten in het beleidsveld. In het geval van een DU is er meer beleidsvrijheid om hierin keuzes te maken. Daar waar voorgesteld wordt deze over te hevelen naar beleidsvelden ter dekking van extra lasten, is dit als zodanig in het financieel beeld verwerkt. Uiteindelijk resteert op basis van de september- en decembercirculaire een reeks van € 10,0 miljoen in 2022.

Aanvullend accres uit regeerakkoord
In het Regeerakkoord dat eind vorig jaar is verschenen is een nieuwe raming van het accres gemeentefonds opgenomen. Dit accres komt tot stand op basis van de ambities van het Rijk die trap-op doortellen in een hoger accres voor gemeenten. Het Centraal Planbureau waarschuwt het Kabinet echter voor onderuitputting. Mede op advies van landelijke netwerken en onze eigen expertise schatten we daarom het accres ietwat behoedzamer in: 25% lager in 2022 dan nu is opgenomen in het Regeerakkoord. In de meicirculaire 2022 zal een nieuwe raming met meer zekerheid worden gegeven, deze zal in Turap-2 worden verwerkt.

Dividend BNG

De BNG Bank heeft het resultaat over 2021 bekendgemaakt. In de Arnhemse begroting is over 2021 een dividend van de BNG Bank van 1,3 miljoen geraamd. Het voorstel komt voor Arnhem neer op een totaal dividend van € 1,1 miljoen. Dit levert een nadeel van € 0,2 miljoen.

S01 Veiligheid

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand maart 2022	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	19.785	20.147	362	N
Baten	2.534	2.534	0	
Saldo lasten en baten	-17.251	-17.613	-362	N
Toevoegingen aan reserves	71	71	0	
Onttrekkingen aan reserves	693	693	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	622	622	0	N
Prognose resultaat	-16.629	-16.991	-362	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR	B
Lasten	362	N					
Veiligheidshuis	362	N	DU Personen met verward gedrag (VDG)	N	S	AR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

DU Personen met verward gedrag (Versterking dienstverlening gemeenten)
Dit betreft een decentralisatie-uitkering: gemeenten hebben het kabinet verzocht om middelen beschikbaar te stellen aan de Zorg- en Veiligheidshuizen voor de aanpak van personen met verward gedrag en een hoog veiligheidsrisico. Met deze bijdrage richten de gemeenten binnen de Zorg- en Veiligheidshuizen een landelijk dekkend netwerk in om te zorgen dat personen met (verward gedrag en) een hoog veiligheidsrisico een persoonsgerichte aanpak krijgen met passende (beveiligde) zorg en begeleiding. Het kabinet omarmt deze ambitie van de gemeenten en stelt conform het verzoek van de gemeenten voor de jaren 2021 tot en met 2027 € 10 miljoen per jaar beschikbaar. Dit gebeurt middels een decentralisatie-uitkering aan de centrumgemeenten van de veiligheidsregio's. De baten worden toegelicht in programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën onder 'Gemeentefonds september- en decembercirculaire'.

S03 Economie

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand maart 2022	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	7.257	7.307	50	N
Baten	1.031	1.031	0	
Saldo lasten en baten	-6.226	-6.276	-50	N
Toevoegingen aan reserves	170	170	0	
Onttrekkingen aan reserves	700	700	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	530	530	0	N
Prognose resultaat	-5.696	-5.746	-50	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR	B
Lasten	50	N					
Economische Zaken / Acquisitie	50	N	Arnhem Energy Week	N	I	AR	N
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

Arnhem Energy Week

Naar aanleiding van de aangenomen motie Een Arnhemse week van verbinding, experiment en innovatie van de Economische Agenda wordt in het eerste kwartaal 2022 gewerkt aan het plan ‘Arnhem Energy Week’. Citymarketing Arnhem en gemeente Arnhem zijn in gesprek met onder andere het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en overheidspartijen om deze week vorm te geven. Hiervoor is financiering nodig vanuit de gemeente Arnhem, naast financiering vanuit de marktpartijen. Voor 2022 betekent dit een financiële post van € 50.000.

S04 Onderwijs

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand maart 2022	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	18.706	18.869	163	N
Baten	2.526	2.526	0	
Saldo lasten en baten	-16.180	-16.343	-163	N
Toevoegingen aan reserves	9.047	9.047	0	
Onttrekkingen aan reserves	7.766	7.766	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-1.281	-1.281	0	N
Prognose resultaat	-17.461	-17.624	-163	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR	B
Lasten	163	N					
Onderwijs (incl. biblioth, volksuni)	163	N	DU Aanpak laaggeletterdheid	N	S	AR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

DU Aanpak laaggeletterdheid
Dit betreft een decentralisatie-uitkering: tegenover deze extra uitgaven worden gelden ontvangen van het Rijk. Deze baten worden toegelicht in programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën onder 'Gemeentefonds september- en decembercirculaire'. Voor de periode 2020 – 2024 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de meerjarige aanpak van laaggeletterdheid. In de septembercirculaire 2020 zijn actuele maatstafgegevens voor de verdeling van 2021 beschikbaar gekomen en verwerkt in de begroting 2021. In de septembercirculaire 2021 zijn nu ook de budgetten voor de overige jaren 2022-2024 bekend gemaakt, respectievelijk € 162.632, € 178.766 en €196.239

S06 Participatie en armoedebestrijding

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand maart 2022	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	171.804	172.912	1.108	N
Baten	114.924	113.624	1.300	N
Saldo lasten en baten	-56.880	-59.288	-2.408	N
Toevoegingen aan reserves	554	554	0	
Onttrekkingen aan reserves	5.936	5.936	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	5.382	5.382	0	N
Prognose resultaat	-51.498	-53.906	-2.408	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR	B
Lasten	1.108	N					
Werk en Inkomen	966	N	Taakmutatie impuls re-integratie corona	N	I	AR	J
Werk en Inkomen	328	N	Taakmutatie aanvullend pakket re-integratie corona	N	I	AR	J
Werk en Inkomen	120	N	Aanpassing afstemmingsverordening (BUIG)	N	I	AR	N
Werk en Inkomen	76	N	Taakmutatie impuls integraal werken (VDG)	N	I	AR	J
Schulddienstverlening	70	N	Taakmutatie gemeentelijk schuldenbeleid corona	N	I	AR	J
Werk en Inkomen	-452	V	Voordeel wsw	N	I	AR	N
Baten	-1.300	N					
Werk en Inkomen	-1.300	N	Actualisatie BUIG	N	S	AR	N
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

Taakmutatie impuls re-integratie corona
Dit betreft een taakmutatie: tegenover deze extra uitgaven worden gelden ontvangen van het Rijk. Deze baten worden toegelicht in programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën onder 'Gemeentefonds september- en decembercirculaire'. Als onderdeel van het steun- en herstelpakket ontvangen gemeenten in 2022 een tijdelijke impuls voor re-integratie van bijstandsgerechtigden die gemeenten in staat stelt om de dienstverlening aan mensen die nu als gevolg van de crisis de bijstand instromen te intensiveren.

Taakmutatie aanvullend pakket re-integratie corona
Dit betreft een taakmutatie: tegenover deze extra uitgaven worden gelden ontvangen van het Rijk. Deze baten worden toegelicht in programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën onder 'Gemeentefonds september- en decembercirculaire'. Als onderdeel van het steun- en herstelpakket stelt het kabinet in 2022 extra middelen beschikbaar voor de re-integratie van bijstandsgerechtigden. Gemeenten ontvangen deze extra middelen zodat zij de reguliere dienstverlening op peil kunnen houden nu de instroom in de bijstand toeneemt.

Aanpassing afstemmingsverordening
Op basis van recente jurisprudentie moeten alle sancties die staan op het niet voldoen aan de arbeidsverplichting gelijk getrokken worden. Dit betekent een hersteloperatie met terugwerkende kracht vanaf 2015. De incidentele

kosten voor het terugbetalen van de ingehouden uitkeringen worden ingeschat op € 120.000. Daarbij komen nog uitvoeringskosten, hier komen we bij de tweede tussenrapportage op terug.

Taakmutatie impuls integraal werken (Versterking dienstverlening gemeenten)
Dit betreft een taakmutatie: tegenover deze extra uitgaven worden gelden ontvangen van het Rijk. Deze baten worden toegelicht in programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën onder 'Gemeentefonds september- en decembercirculaire'. Als onderdeel van het versterken van de gemeentelijke dienstverlening stelt het kabinet voor drie jaar middelen beschikbaar, waarmee gemeenten een impuls kunnen geven aan het ontwikkelen van een integrale dienstverlening. Voor de aanpak van meervoudige problematiek in het sociaal domein krijgen gemeenten incidenteel deze extra middelen om methoden voor integraal werken te ontwikkelen en geleerde lessen beter met elkaar te delen.

Taakmutatie gemeentelijk schuldenbeleid corona
Dit betreft een taakmutatie: tegenover deze extra uitgaven worden gelden ontvangen van het Rijk. Deze baten worden toegelicht in programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën onder 'Gemeentefonds september- en decembercirculaire'. Zie hiervoor ook de afwijking op Wijken algemeen. Als onderdeel van het steun- en herstelpakket stelt het kabinet in 2022 extra middelen voor het gemeentelijk schuldenbeleid beschikbaar. Dit is gericht op het bieden van snelle hulp en ondersteuning aan mensen die vanwege de crisis te maken krijgen met (dreigende) schulden- en armoedeproblematiek.

Voordeel WSW
De gerealiseerde uitstroom SW over 2021 is groter geweest dan begroot. Dit leidt tot een incidentele terugbetaling over 2021 van € 452.000. We actualiseren de begroting zodra de meicirculaire 2022 bekend is gemaakt. We komen hier op terug bij de begroting 2023.

Actualisatie BUIG
In oktober 2021 zijn de definitieve budgetten voor 2021 en de voorlopige budgetten voor 2022 bekend gemaakt. Conform afgesproken systematiek, vastgesteld bij het programmaplan Doorbraak naar Werk op 3 juli 2019, wordt de begroting van Arnhem geactualiseerd naar aanleiding van aanpassingen vanuit het Rijk. Deze wijze van begroten heeft tot gevolg dat een voordeel of nadeel op BUIG direct terugvloeit in de algemene middelen.
In 2022 en 2023 wordt het budget naar beneden bijgesteld met € 1,3 miljoen. Voor de periode 2024 en verder bedraagt de neerwaartse bijsteling € 1,5 miljoen.
Het Arnhemse budgetaandeel daalt als gevolg van een wijziging in de financieringssystematiek voor Loonkostensubsidies (LKS). Tot en met 2021 werd het deelbudget voor LKS verdeeld via het objectief verdeelmodel. Met ingang van 2022 wordt het deelbudget voor LKS verdeeld op basis van de realisaties van het voorgaand boekjaar.

S07 Zorg

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand maart 2022	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	58.678	62.820	4.142	N
Baten	4.940	2.481	2.459	N
Saldo lasten en baten	-53.738	-60.339	-6.601	N
Toevoegingen aan reserves	12.530	12.530	0	
Onttrekkingen aan reserves	354	354	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-12.176	-12.176	0	N
Prognose resultaat	-65.914	-72.515	-6.601	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR	B
Lasten	4.142	N					
Jeugd /Jeugdzorg	2.275	N	Stijging kosten jeugd (tariefstijging en volumestijging)	N	I	AR	N
Zorg	952	N	IU Beschermd wonen: nacalculatie uitname WLZ	N	S	AR	J
Zorg	561	N	Taakmutatie versterken ondersteuning wijkteams (VDG)	N	S	AR	J
Zorg	424	N	Stijging kosten HO door vergrijzing en tariefstijgingen	N	I	AR	N
Zorg	-70	V	Voordeel binnen zorgbegroting	N	I	AR	N
Baten	-2.459	N					
Zorg	-2.459	N	IU Beschermd wonen: nacalculatie uitname WLZ	N	S	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

Stijging kosten jeugd (tariefstijging en volumestijging)
Zoals eerder aangegeven zijn in de laatste kwartalen van 2021 de jeugdzorgkosten opgelopen. De verwachting is dat deze trend zich in 2022 doorzet. Bij diverse vormen van jeugdzorg is sprake van verwachte tariefstijgingen, onder andere Jeugdzorgplus (gesloten jeugdzorg) en dagbehandeling. Deze tarieven zijn onderwerp geweest van (bestuurlijke) besprekingen en onderhandelingen op bovenregionaal en regionaal niveau en zijn daarmee onvermijdelijk. Bovendien wordt verwacht dat de toenemende krapte op de arbeidsmarkt in het algemeen invloed zal hebben op de zorg en zorgtarieven. Volume- en kostenstijgingen onder andere in de GGZ en verblijfszorg hangen mogelijk samen met corona en het effect van de coronamaatregelen. Er is in deze eerste tussenrapportage zorgbreed gekeken naar trends en ontwikkelingen, een onderverdeling naar het stedelijk programma S07 en de wijkprogramma's is nog niet gemaakt. Het verwacht nadeel Jeugdzorg is in zijn geheel op programma S07 vermeld. Bij turap-2 is een nadere specificatie te maken tussen stad en wijken.

IU Beschermd wonen: nacalculatie uitname WLZ
Dit betreft een integratie-uitkering: tegenover deze extra uitgaven worden gelden ontvangen van het Rijk. Deze baten worden toegelicht in programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën onder 'Gemeentefonds september- en decembercirculaire'

Taakmutatie versterken ondersteuning wijkteams (Versterking dienstverlening gemeenten)
Dit betreft een taakmutatie: tegenover deze extra uitgaven worden gelden ontvangen van het Rijk. Deze baten worden toegelicht in programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën onder 'Gemeentefonds september- en decembercirculaire'. Voor de versterking ondersteuning wijkteams heeft het kabinet voor de jaren 2021 tot en met 2025 middelen beschikbaar gesteld ter compensatie van de extra uitgaven die gemaakt worden om de toegang van cliënten tot de gemeentelijke dienstverlening en ondersteuning in de komende jaren stap voor stap structureel te verbeteren. Dit betekent dat voor de sociale wijkteams extra uitvoeringscapaciteit beschikbaar komt, om de coördinatie tussen de verschillende soorten van hulpverlening in het sociaal domein te verbeteren.

Stijging kosten HO door vergrijzing en tariefstijgingen
De toenemende vergrijzing zorgt voor een grotere vraag naar huishoudelijke ondersteuning. Ook staan de zorgtarieven onder druk, mede als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt.

Voordeel binnen zorgbegroting
Binnen de totale zorgbegroting worden naast nadelen op Jeugdzorg ook voordelen op WMO verwacht. Het voordeel is als volgt opgebouwd:

Wmo – begeleiding (€ 3,013 miljoen)
De kosten voor Wmo-begeleiding blijven vooralsnog afnemen. Dit komt door een combinatie van factoren. Zo heeft de inkoop 2020, waarbij de inzet van lichtere begeleiding aantrekkelijker is gemaakt ten opzichte van zwaardere begeleiding, een blijvend effect. Daarnaast heeft de aanpak van zorgfraude als gevolg dat zorg doelmatiger wordt ingezet. Ook heeft de openstelling van de Wlz zoals benoemd bij beschermd wonen ook een effect op de kosten voor Wmo-begeleiding.

Wmo – activerend werk en groepsbegeleiding (€ 2,157 miljoen)
Als gevolg van de coronacrisis is het aantal mensen dat gebruik maakt van activerend werk en groepsbegeleiding teruggelopen. Vooralsnog zijn de aantallen niet naar het oude niveau teruggekeerd. We verwachten dat dit op termijn wel gebeurt.

Wmo – doelgroepenvervoer (€ 1,480 miljoen)
Bij doelgroepenvervoer is door corona het gebruik afgenomen. Bovendien zijn in 2020 nieuwe beleidsregels Wmo en Jeugdwet vastgesteld en is een nieuwe verordening leerlingenvervoer aangenomen. Dit alles heeft geleid tot een positief resultaat doelgroepenvervoer in 2021. Na beëindiging van de corona maatregelen wordt bekeken in welke mate het gebruik in 2022 weer toeneemt, wel is de verwachting dat dit voor vraagafhankelijk vervoer niet naar de oude niveau terug gaat en in combinatie met de beleidsregels en verordening een positief resultaat nog blijft bestaan.

De voordelen binnen zorg zijn als volgt verdeeld over de stad en de wijken:

	Totaal	Waarvan op stad	Waarvan op wijken
Voordeel binnen zorgbegroting	€ 6.650	€ 70	€ 6.580

S09 Gezondheid en sport

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand maart 2022	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	22.631	22.887	256	N
Baten	3.142	3.142	0	
Saldo lasten en baten	-19.489	-19.745	-256	N
Toevoegingen aan reserves	470	470	0	
Onttrekkingen aan reserves	501	501	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	31	31	0	N
Prognose resultaat	-19.458	-19.714	-256	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR	B
Lasten	256	N					
Sport	232	N	Middelen sport	N	I	AR	J
Publieke gezondheid	24	N	Taakmutatie rijksvaccinatieprogramma HPV mannen	N	S	AR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

Middelen sport
Betreft besteding van middelen sport zoals in de jaarrekening 2021 reeds is aangekondigd: realisatie horeca-unit 5x5 voetbal op Valkenhuizen heeft vertraging opgelopen. Het bedrag van € 232.000 vormde daarom een voordeel in 2021. Nu, bij Turap 1 van 2022, wordt voorgesteld dit voordeel in 2022 in te zetten voor de investering horeca-unit 5x5 voetbal.

Taakmutatie rijksvaccinatieprogramma HPV mannen
Dit betreft een taakmutatie: tegenover deze extra uitgaven worden gelden ontvangen van het Rijk. Deze baten worden toegelicht in programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën onder 'Gemeentefonds september- en decembercirculaire'. Met ingang van 1 januari 2022 worden naast meisjes ook jongens in het kader van het Rijksvaccinatieprogramma gevaccineerd tegen het Humaan Papillomavirus (HPV-virus). Daarnaast wordt de vaccinatieleeftijd verlaagd naar 10 jaar. Ten behoeve van deze taakuitbreiding wordt de algemene uitkering vanaf 2022 structureel opgehoogd. De middelen zijn toegevoegd aan de eerder overgehevelde middelen voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma.

S12 Wonen en leefomgeving

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand maart 2022	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	40.871	41.235	364	N
Baten	41.799	41.799	0	
Saldo lasten en baten	928	564	-364	N
Toevoegingen aan reserves	4.039	4.039	0	
Onttrekkingen aan reserves	7.060	7.060	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	3.021	3.021	0	N
Prognose resultaat	3.949	3.585	-364	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	C	I/S	AR/ BR	B
Lasten	364	N					
Wonen	313	N	DU Systeemleren (VDG)	N	I	AR	J
Wonen	51	N	Taakmutatie systeemleren (VDG)	N	S	AR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

DU Systeemleren (Versterking dienstverlening gemeenten)
Dit betreft een decentralisatie-uitkering: tegenover deze extra uitgaven worden gelden ontvangen van het Rijk. Deze baten worden toegelicht in programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën onder 'Gemeentefonds september- en decembercirculaire'. Een belangrijke actielijn is 'Leren van de praktijk: signalen serieus nemen'. Voor 2021 en 2022 is een landelijk bedrag van € 5 miljoen per jaar beschikbaar voor extra inzet van expertise en capaciteit in de 15 gemeenten waarmee in het kader van het programma Leefbaarheid en Veiligheid sinds 2019 intensief wordt samengewerkt. De 16 stedelijke vernieuwingsgebieden in deze gemeenten zijn gebieden waar gemeenten en betrokken partijen werken aan een langjarige, integrale en lerende aanpak om de uitvoering en dienstverlening beter te laten aansluiten op de vraagstukken van kwetsbare bewoners. De geleerde lessen binnen de koplopergemeenten kunnen ook worden benut in andere gemeenten. Hiervoor worden gerichte kennis– en leeractiviteiten uitgevoerd, waarbij nauw zal worden aangesloten bij het kennis- en leernetwerk van het programma Leefbaarheid en Veiligheid en de kennisinfrastructuur van de VNG en betrokken kennispartners

Taakmutatie Systeemleren (Versterking dienstverlening gemeenten)
Dit betreft een taakmutatie: tegenover deze extra uitgaven worden gelden ontvangen van het Rijk. Deze baten worden toegelicht in programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën onder 'Gemeentefonds september- en decembercirculaire'. Om de dienstverlening in gemeenten daadwerkelijk en structureel te kunnen verbeteren is het van belang dat de dienstverlening plaatsvindt in een 'lerende uitvoeringspraktijk'. Binnen de gemeentelijke uitvoering moet er ruimte zijn om te reflecteren op het eigen handelen in de dienstverlening aan inwoners. Gemeenten moeten kunnen leren van de fouten en knelpunten in hun uitvoeringspraktijk en kunnen leren van elkaar, zodat de gemeentelijke dienstverlening aan inwoners in kwetsbare posities continu kan worden verbeterd.

Het uiteindelijke doel daarbij is de kwaliteit van de dienstverlening aan de meest kwetsbare burgers te verhogen en zo in de gemeente een betere en veiligere leefomgeving te laten ontstaan.
De projectmatige capaciteit om de 'lerende uitvoeringspraktijk' in de gemeente vorm te geven, is nog niet in alle gemeenten beschikbaar. Het is wenselijk dat er in alle gemeenten ruimte is om het systeemleren in te richten. Deze capaciteit kan worden aangewend om aan te sluiten bij het kennis- en leernetwerk van het programma Leefbaarheid en Veiligheid en de lessen uit dat programma te vertalen naar de eigen gemeente.

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 22-006
Onderwerp : Turap-1 2022
Raad d.d. :
Zaaknr. : 655291
Toelichting: : Begrotingswijziging bij Turap-1 2022

Programma's	2022						2023						2024						2025						2026						2027						2028					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																																										
Geb 0 Gebied nader te verdelen																																										
Geb 1 CSA	-3.186		**3.186**			**3.186**																																				
Geb 2 Noordwest	-1		**1**			**1**																																				
Geb 3 Noordoost	-550		**550**			**550**																																				
Geb 4 Presikhaaf	-356		**356**			**356**																																				
Geb 5 Malburgen	-2.619		**2.619**			**2.619**																																				
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld	-120		**120**			**120**																																				
Geb 7 De Laar/Elden	-313		**313**			**313**																																				
Geb 8 RKV	-1.063		**1.063**			**1.063**																																				
	-8.210		**8.210**			**8.210**																																				
Stedelijke programma's																																										
S00 Bestuur, dienstverlening en financ	544	10.146	**9.602**			**9.602**																																					
S01 Veiligheid	362		**-362**			**-362**																																				
S02 Bereikbaarheid																																										
S03 Economie																																										
S04 Onderwijs	163		**-163**			**-163**																																				
S05 Cultuur																																										
S06 Participatie en armoedebestrijding	1.440		**-1.440**			**-1.440**																																				
S07 Zorg	1.513	-2.459	**-3.972**			**-3.972**																																				
S08 Welzijn en inclusie																																										
S09 Gezondheid en sport	256		**-256**			**-256**																																				
S10 Klimaat, energie en milieu																																										
S11 Ruimtelijke ontwikkeling																																										
S12 Wonen en leefomgeving	364		**-364**			**-364**																																				
	4.642	**7.687**	**3.046**			**3.046**																																				
Totaal	-3.568	7.687	**11.255**			**11.255**																																				

Technische sessie FJP 2021

Bram de Ruiter en Niek Holtkuile

11 mei 2022

Gemeente Arnhem

Financiële Jaarrapportage Projecten 2021

Arnhem GEMEENTE

Agenda

- Grondbeleid
- Financiële Jaarrapportage Projecten i.r.t. Jaarrekening
- Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2021 en Paragraaf grondbeleid

Grondbeleid

- Beleidsmatig kader in de Nota zicht op gegronde keuzes 2013
- Actualisatie in 2022 gepland

- Situationeel grondbeleid; maatwerk per locatie
  - Actief grondbeleid
  - Publiek private samenwerking (PPS)
  - Passief grondbeleid

Financiële Jaarrapportage Projecten i.r.t. jaarrekening

- Effecten projecten in een jaar, Winstpotentie, omvang Voorzieningen, resultaat erfpachten
- Benodigd Weerstandsvermogen Grondbedrijf (in relatie tot de risico's zoals daling vastgoedmarkt). Toekomst waarschijnlijk stijgen door toevoegen (grote) binnenstedelijke projecten.
- Jaarresultaat Grondbedrijf in beginsel ten gunste of ten laste van de algemene middelen Gemeente Arnhem
- **Geheim!**
- Bevat gevoelige informatie in relatie tot marktpartijen

Nota Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP 2021)

Jaarlijks verantwoording over de Grondexploitatie projecten

- Resultaat per project op 31-12-20XX
- Toekomstgericht; begroting over meerdere (komende) jaren

Daarnaast ook financieel inzicht in:

- Strategisch bezit van de gemeente Arnhem
- Anterieure overeenkomsten (private afspraken)
- Overige ruimtelijke projecten (bijv. Malburgen)

Nota Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP 2021)

Inzicht in:

- (financiële) stand van zaken projecten
- risico's
- aantal, typen, complexiteit en planning van projecten

Arnhem GEMEENTE

Grondexploitatie (GREX)

huishoudportemonnee van een project

- Kosten
- Opbrengsten
- Tijd

boekwaarde | budget | fasering

	Totaal	gerealiseerd	geraamd		2022	2023	2024
kosten							
Aankopen	100	100					
Civielewerken	100	10	90		0	60	30
Plankosten	20	10	10		5	4	1
Rente	70	10	60		10	20	30
Totaal kosten	290	130	160		15	84	61
opbrengsten							
Grondverkoop	250	0	250		0	250	0
Subsidies	0	0	0		0	0	0
Rente	50	0	50		0	0	50
Totaal opbrengsten	300	0	300		0	250	50
Saldo	+10	-130	+140		-15	+166	-11

Voorbeeld A

Grondexploitatie

Financieel overzicht 2022

	Boekwaarde	Raming	Totaal
Kosten	2.627.314	3.016.642	5.643.956
Verwervingen	1.458.849	536.367	1.995.216
Civiele Kosten	249.150	1.855.125	2.104.275
Overige kosten	266.764	34.000	300.764
Plankosten + VTU	612.551	591.150	1.203.701
Winstneming	40.000	0	40.000
Opbrengsten	704.472	4.620.870	5.325.342
Grondopbrengsten	0	3.720.870	3.720.870
Subsidies/bijdragen	704.472	900.000	1.604.472
Faseringskosten	0	145.565	145.565
Resultaat op eindwaarde			-464.179
Resultaat op contante waarde per 01-01-2022			-420.421
Voorziening grondbedrijf	0		0

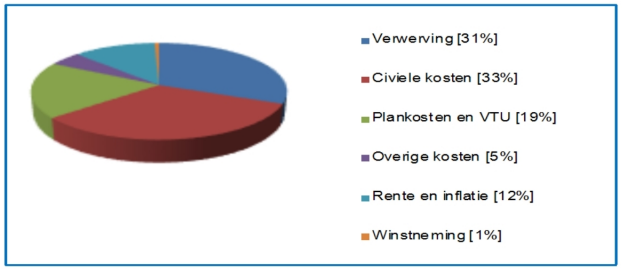

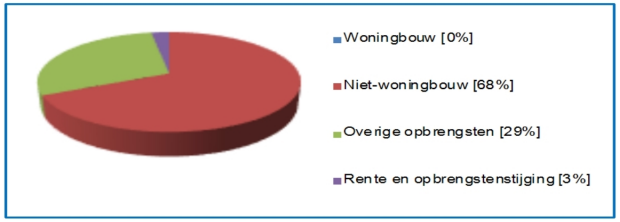

Cashflow overzicht

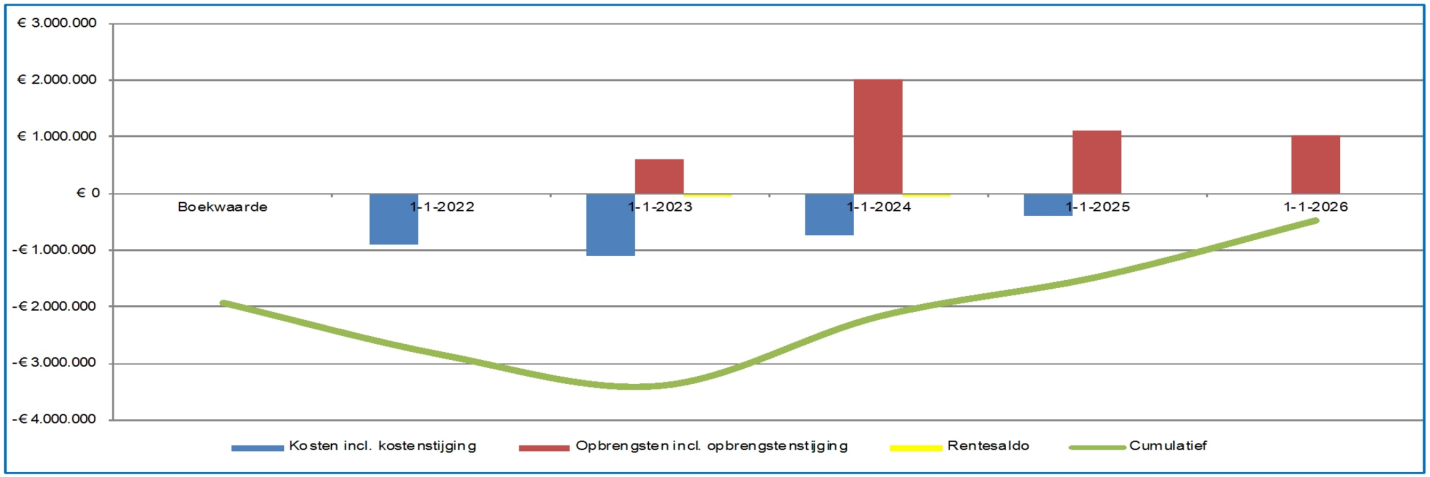

Arnhem GEMEENTE

Voorbeeld B

Grondexploitatie

Financieel overzicht 2022

	Boekwaarde	Raming	Totaal
Kosten	4.160.839	2.605.373	6.766.212
Verw ervingen	1.337.105	0	1.337.105
Civiele Kosten	938.881	1.978.883	2.917.764
Overige kosten	522.207	0	522.207
Plankosten + VTU	1.132.646	626.490	1.759.136
Winstneming	230.000	0	230.000
Opbrengsten	3.841.461	3.429.865	7.271.326
Grondopbrengsten	3.634.793	3.300.000	6.934.793
Subsidies/bijdragen	206.668	129.865	336.533
Faseringskosten	0	-12.656	-12.656
Resultaat op eindw aarde			517.770
Resultaat op contante w aarde per 01-01-2022			487.907
Voorziening grondbedrijf	0		0

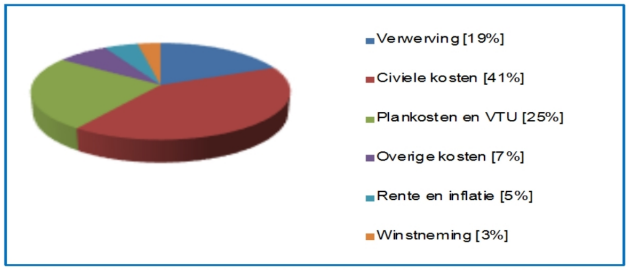

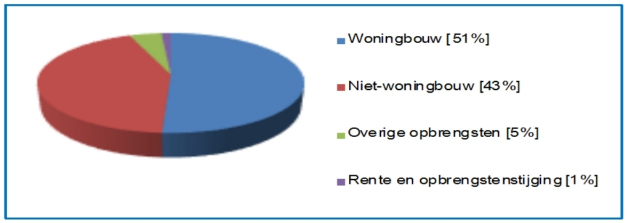

Cashflow overzicht

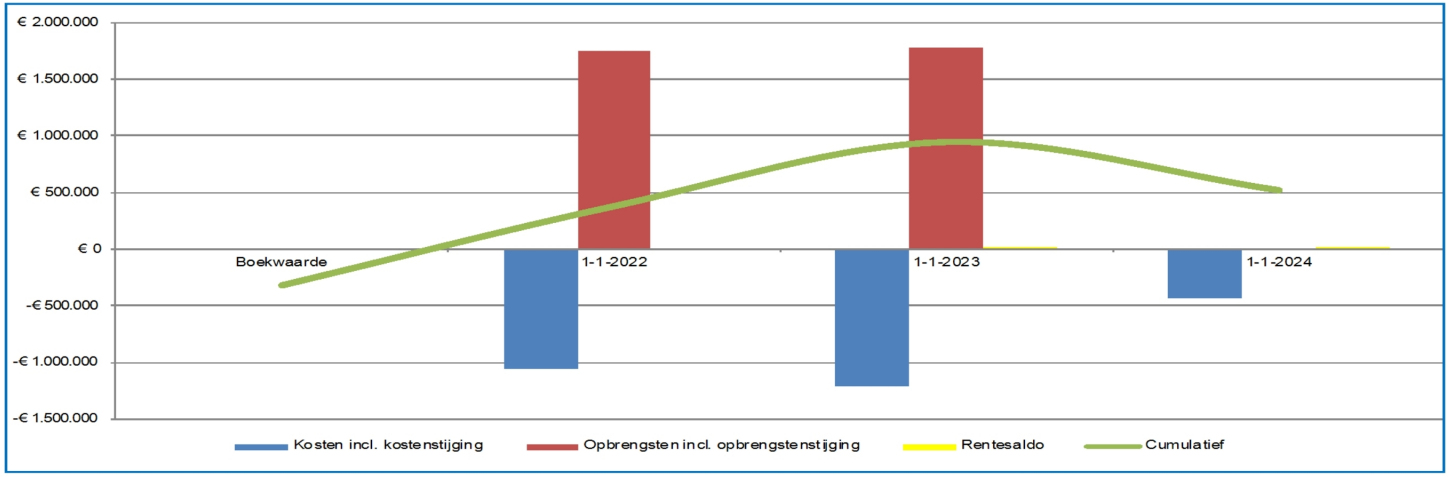

Arnhem GEMEENTE

Herziening van de grondexploitaties

- Jaarlijks financieel herzien projecten binnen de ruimtelijke kaders
- Risico’s in beeld brengen
- Totaalresultaat van alle projecten in nota FJP

Resultaat van een grondexploitatie

Resultaat kan positief of negatief zijn

- Positief: winstpotentie op termijn; tussentijds winstneming zit in het jaarresultaat

- Negatief: direct een voorziening treffen voor het tekort; komt ten laste van het jaarresultaat

Voorzichtigheidsprincipe!

Bedankt voor jullie aandacht

Tijd voor vragen!

Technische sessie Jaarstukken en Turap 1

Fenna Boorsma en Herlinde Lokhorst

11 mei 2022

Agenda

- Algemeen P&C cyclus
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Digitale versie
- Turap 1

P&C-cyclus

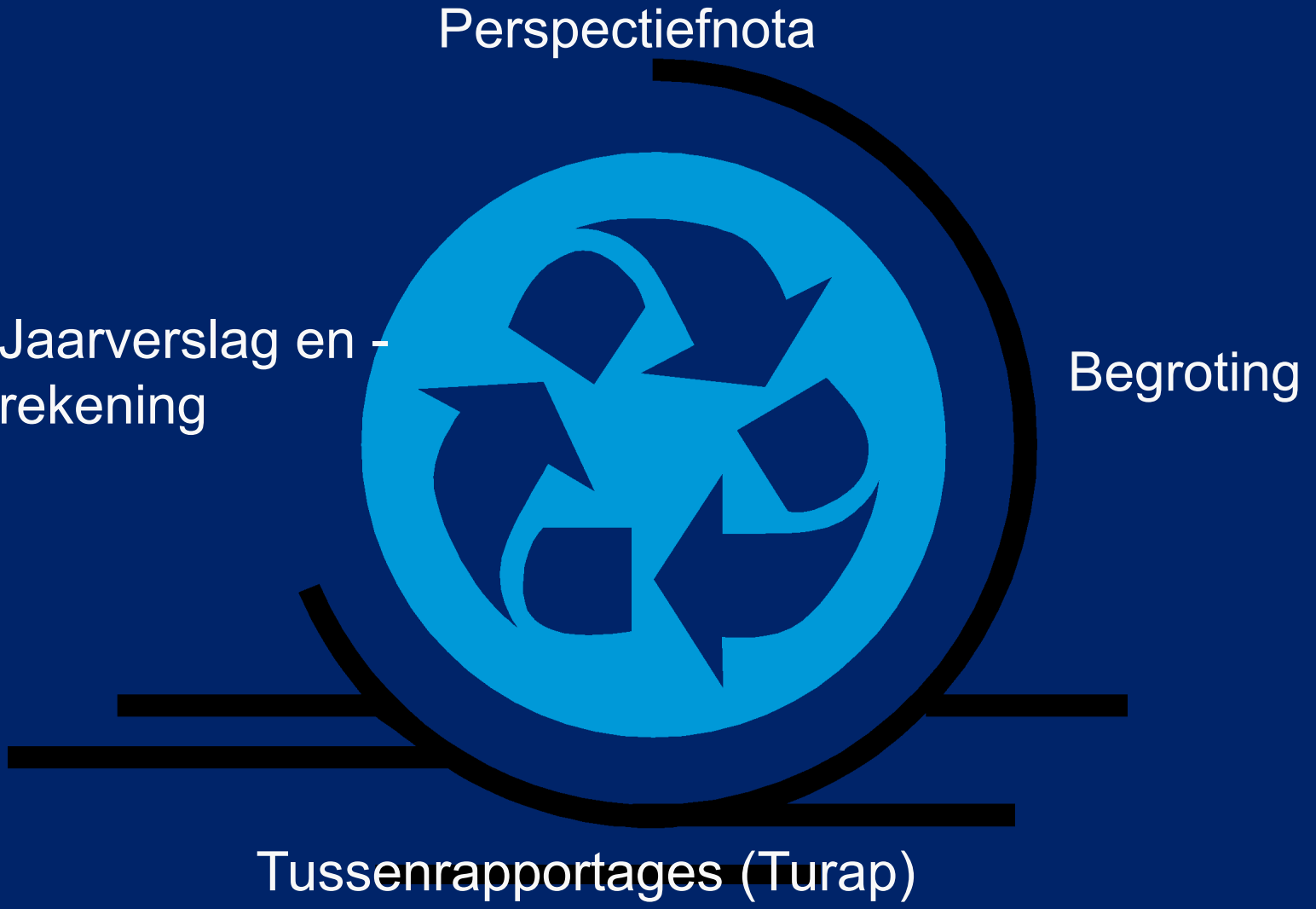

Arnhem GEMEENTE

De cyclus door het jaar heen

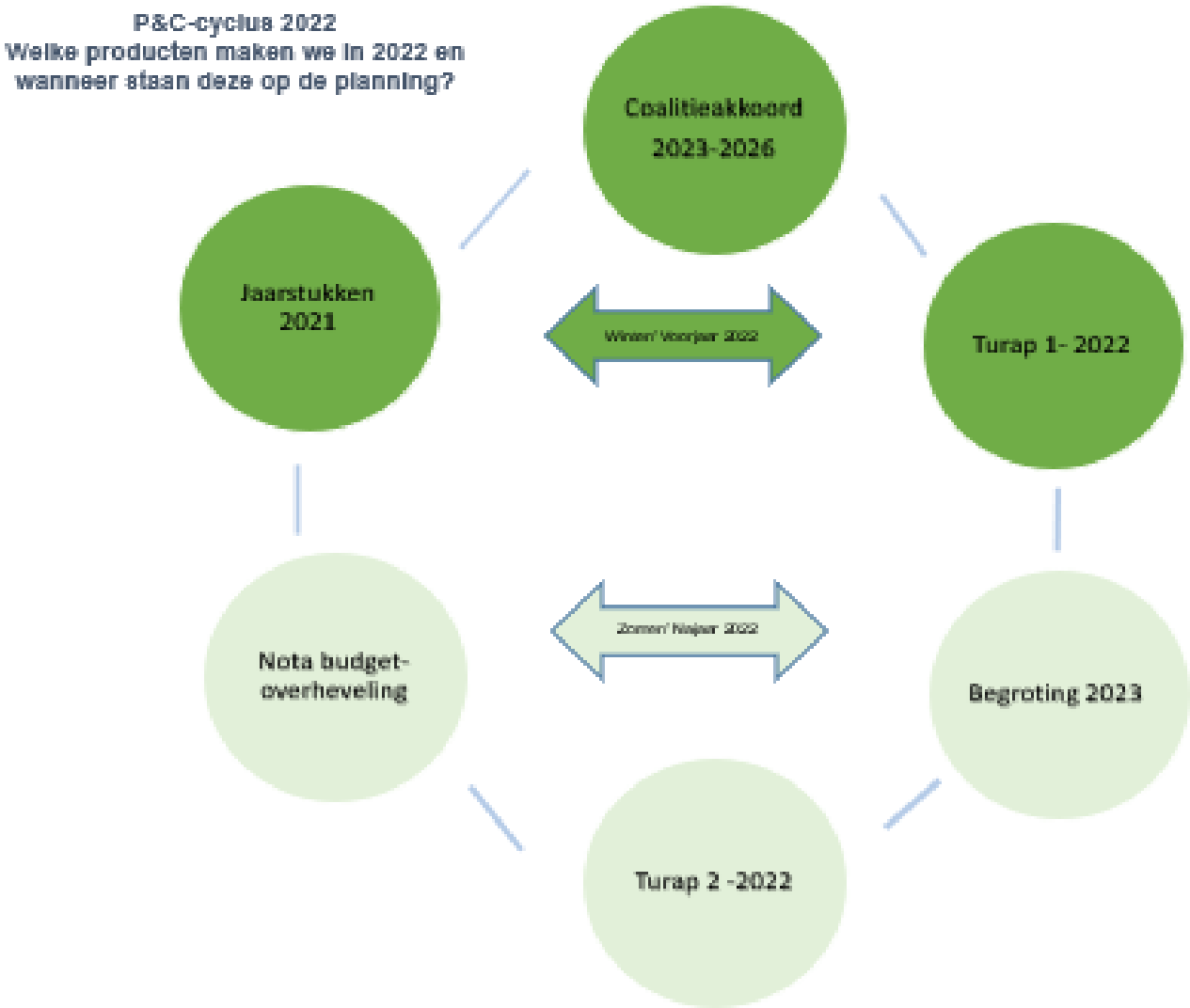

Arnhem GEMEENTE

Accountantsproducten

September – oktober: naar aanleiding van de uitgevoerde planningsfase volgt het audit plan

November – december: naar aanleiding van de uitgevoerde interim-controle volgt de boardletter

April: naar aanleiding van de uitgevoerde jaarrekeningcontrole volgt het accountantsverslag

Jaarstukken

In de jaarstukken legt het college van B&W verantwoording af over de realisatie van de door de raad in de Begroting vastgestelde beleidsvoornemens

De jaarstukken bestaan uit:

- Jaarverslag – programmaverantwoording en paragrafen
- Jaarrekening – balans met bijbehorende toelichting en de exploitatie. Bij de jaarrekening wordt een accountantsverklaring afgegeven.

Uitgangspunt Begroting 2021

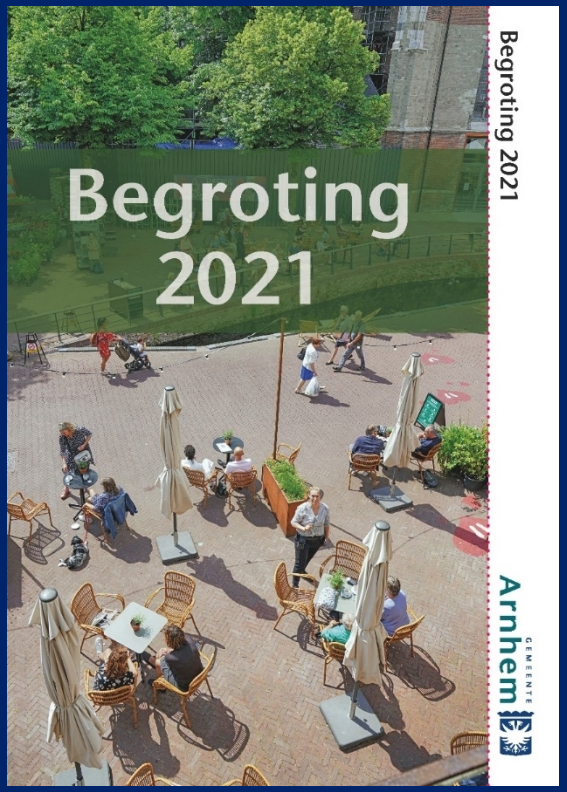

Opbouw begroting:

- 8 wijkprogramma’s
- 13 stedelijke programma’s
- paragrafen

Arnhem GEMEENTE

Wat staat er in de programma's

Ambities

Doelen

Inspanningen

Indicatoren

Arnhem GEMEENTE

Verantwoording Doelenboom

Aan de hand van ‘bolletjes/ stoplichten’:

- Groen: de voorgenomen doelen/ activiteiten lopen op koers
- Oranje: de voorgenomen doelen/ activiteiten lopen gedeeltelijk op koers
- Rood: de voorgenomen doelen/ activiteiten lopen niet op koers
- Grijs; de doelen/ activiteiten zijn gerealiseerd

met een toelichting.

Duisenbergonderzoek

Bij de methode Duisenberg analyseren raadsleden een programma uit de begroting of jaarstukken. Het doel van de methode is te komen tot een oordeel over het al dan niet behalen van de beleidsdoelen voor het betreffende programma.

- Vorig jaar pilot programma Klimaat en energie
- Aantal aanbevelingen aan college

Jaarrekening

Bestaat uit:

- Overzicht van baten en lasten
- Balans en toelichting
- Bijlage met taakvelden
- Bijlage SiSa verantwoording
- Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Overzicht van baten en lasten

	Begroot primitief			Begroot gewijzigd			Realisatie			
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Afwijking
Baten / lasten										
Programma 1										
Programma 2										
...										
Wijk 1										
Wijk 2										
...										
Subtotaal										
Mutaties reserves										
Programma 1										
Programma 2										
...										
Wijk 1										
Wijk 2										
...										
Subtotaal										
Totaal										

Resultaat voor alle mutaties in de reserves

Mutaties in de reserves gedurende het jaar

Resultaat na mutaties reserves

Balans en toelichting

Activa	t-1	t	Passiva	t-1	t
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriele vaste activa			Eigen vermogen		
materiele vaste activa			Voorzieningen		
Financiele vaste activa			langlopende schulden		
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Voorraden			Netto vlottende schulden		
Uitzettingen < 1 jaar			Overlopende passiva		
liquide middelen					
Overlopende activa					
Balanstotaal					

Eigen vermogen, bestaande uit
- algemene reserve
- bestemmingsreserves
- gerealiseerd resultaat boekjaar

Taakvelden en SiSa

Taakvelden

- In het taakveldoverzicht is weergegeven wat de baten en lasten (exclusief mutaties in de reserves) zijn per taakveld.

SiSa

- Single information, Single audit
- Overzicht van verschillende rijkssubsidies waar verantwoording over afgelegd moet worden. Per regeling zijn voorgeschreven verantwoordings-indicatoren ingevuld.

Raadsvoorstel bij de jaarstukken

Voorstel om:

- De jaarstukken vast te stellen
- De resultaatbestemming naar de AR vast te stellen
- Vast te stellen dat het resultaat vanuit de AR bestemd wordt volgens voorstel
- Kennis te nemen van het accountantsverslag
- Kennis te nemen van de FJP (geheim)
- De begrotingswijziging met betrekking tot de FJP in het eerst volgende verzamelbesluit te verwerken

Rechtmatigheidsverantwoording / Interne controle (1/2)

- Het college is verantwoordelijk voor het rechtmatig handelen binnen de gemeente
- Tot en met 2021 geeft de accountant een oordeel over de financiële rechtmatigheid
- Vanaf 2022 zal het college (waarschijnlijk) zelf een rechtmatigheidsverantwoording af moeten leggen
- De raad wordt hierover via de paragraaf bedrijfsvoering geïnformeerd

Rechtmatigheidsverantwoording / Interne controle (2/2)

- De raad stelt gedurende het boekjaar vast:
  - De verantwoordingsgrens die het college gebruikt voor de rechtmatigheidsverantwoording
  - De elementen die benoemd moeten worden door het college in de paragraaf bedrijfsvoering
  - Het normenkader

Planning

De uiterste datum voor inzending van de vastgestelde jaarstukken naar de provincie is 15 juli

Concept planning:

Deadline indienen technische vragen	1 juni
Deadline beantwoording technische vragen	15 juni
Informatieve fase *Presentatie resultaten Duisenberg onderzoek door raadsrapporteurs*	8 juni
Meningsvormende fase 1	15 juni
Meningsvormende fase 2	22 juni
Besluitvorming	29 juni

Digitale versie jaarstukken

Kijk op https://financien.arnhem.nl/

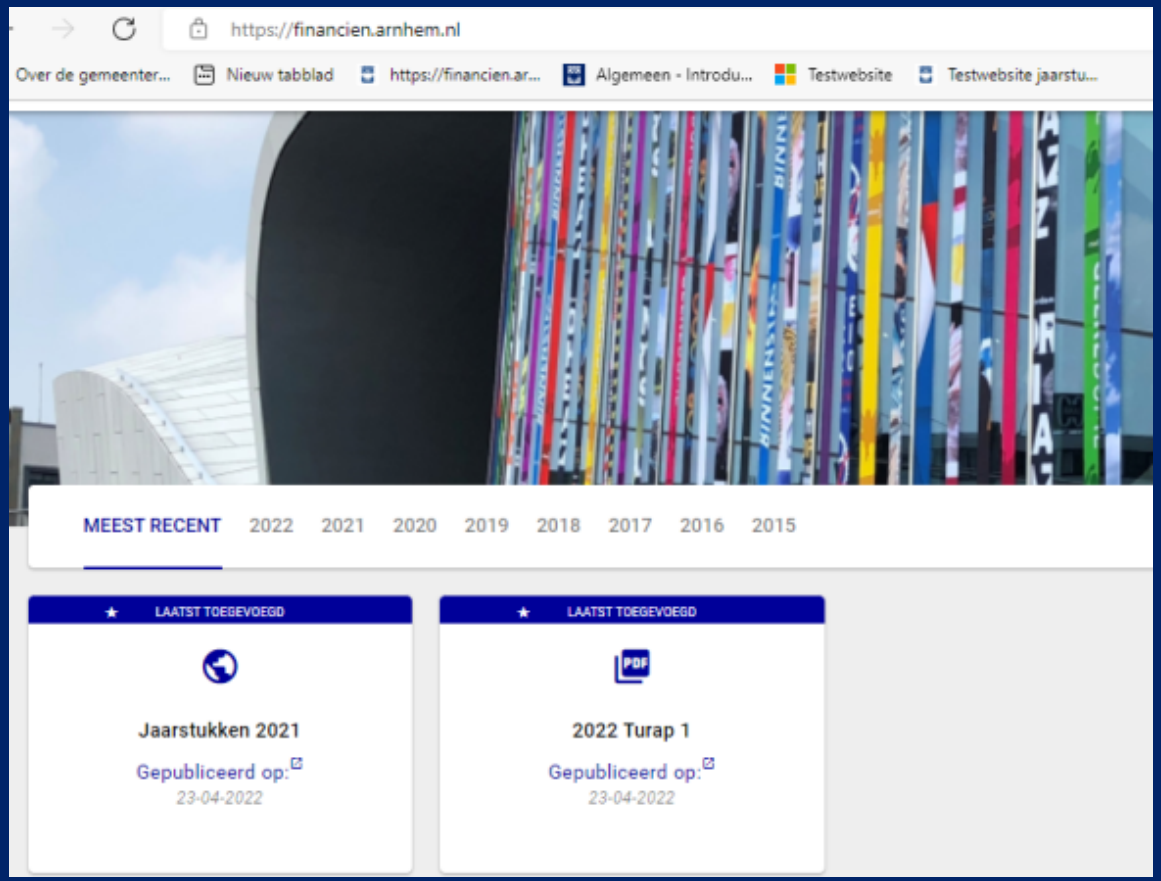

Arnhem GEMEENTE

Turap 1

- Verwachte majeure financiële afwijkingen op programmaniveau (baten en laten en mutaties in reserves)

- Inclusief begrotingswijziging: afwijkingen die niet bijgestuurd kunnen worden

- Afwijkingen die niet in de begroting worden gewijzigd komen terug in turap 2

Bedankt voor jullie aandacht

Tijd voor vragen!

Deloitte.

11 mei 2022

Jaapjan Zuidema, Marnix van de Visch en Len Brandts

Agenda

Uw accountant: ondersteuning van de gemeenteraad

- Waar draait het om?
- Zeven kernvragen
- Rollen
- Accountantscontrole
- Opbouw van de begroting en jaarstukken

Tips voor de komende periode

Bijlagen

- Rechtmatigheidsverantwoording
- Actuele financiële ontwikkelingen

Uw accountant: ondersteuning van de gemeenteraad

© 2022 Deloitte The Netherlands

Deloitte.

Waar draait het om?

Figuur 7 Woonlasten van meerpersoonshuishouden met eigen koopwoning per gemeente
In euro's. De rode lijn geeft het gewogen gemiddelde weer

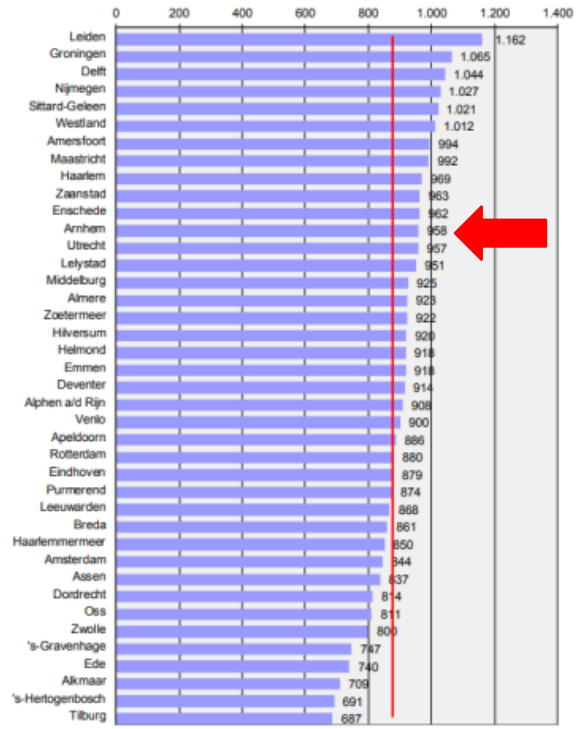

Figuur 8 Mutatie woonlasten voor eigenaar-bewoner 2021-2022
In procenten. De rode lijn geeft het gewogen gemiddelde weer

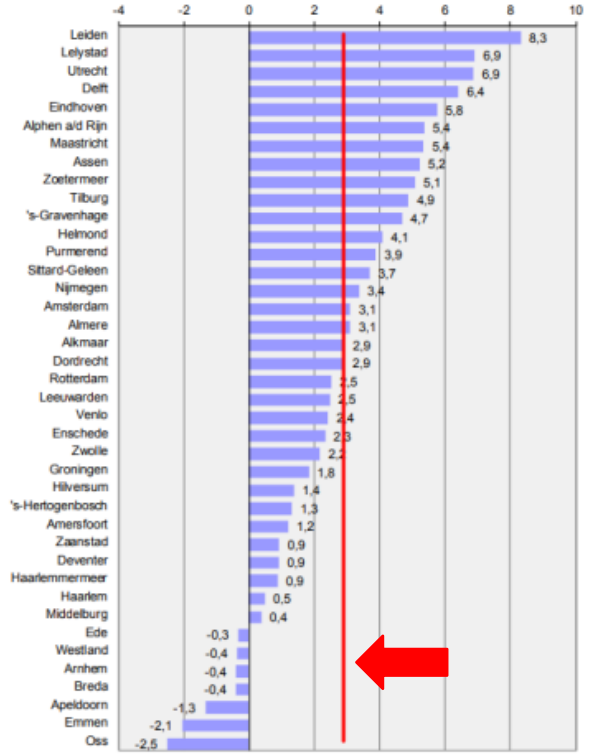

Investeringen in het voorzieningenniveau voor de burger van Arnhem:
- of bezuinigen op een andere voorziening
- of lokale lasten verhogen
- of interen op de reserves (kan slechts tijdelijk)
- of hogere opbrengsten Rijk/derden

Zeven kernvragen

Vraag 1: Waarom willen we dat doen (wat willen we **bereiken** voor de inwoners van Arnhem)?
Vraag 2: Wat willen we **doen** (voor de inwoners van Arnhem)?
- verplichte activiteiten/producten (opgelegd door o.a. Rijk)
- vrij gekozen activiteiten/producten

Vraag 3: Welke **kwaliteitseisen** stellen we aan wat we willen doen?
Vraag 4: Wat **kosten** de activiteiten/producten en hebben we daar voldoende inkomsten voor?
Vraag 5: Hoe gaan we de activiteiten/producten **betalen**?
- hebben we er voor gespaard/gaan we er voor sparen?
- willen we voor gaan lenen (betekent wel aflossen en rente betalen)?

Vraag 6: **Doen** we de activiteiten/producten **zelf**, samen met anderen (privaat/publiek) of besteden we de activiteiten uit (subsidie, inkoop, etc.)?
Vraag 7: Welke **risico's** zijn er aan deze activiteiten/producten verbonden en vinden wij dat aanvaardbaar?

Op welk (detail)niveau willen we als gemeenteraad hierover besluiten en wat leggen we neer bij het college?
n.b. kan per onderwerp verschillen

Deloitte.

Rollen

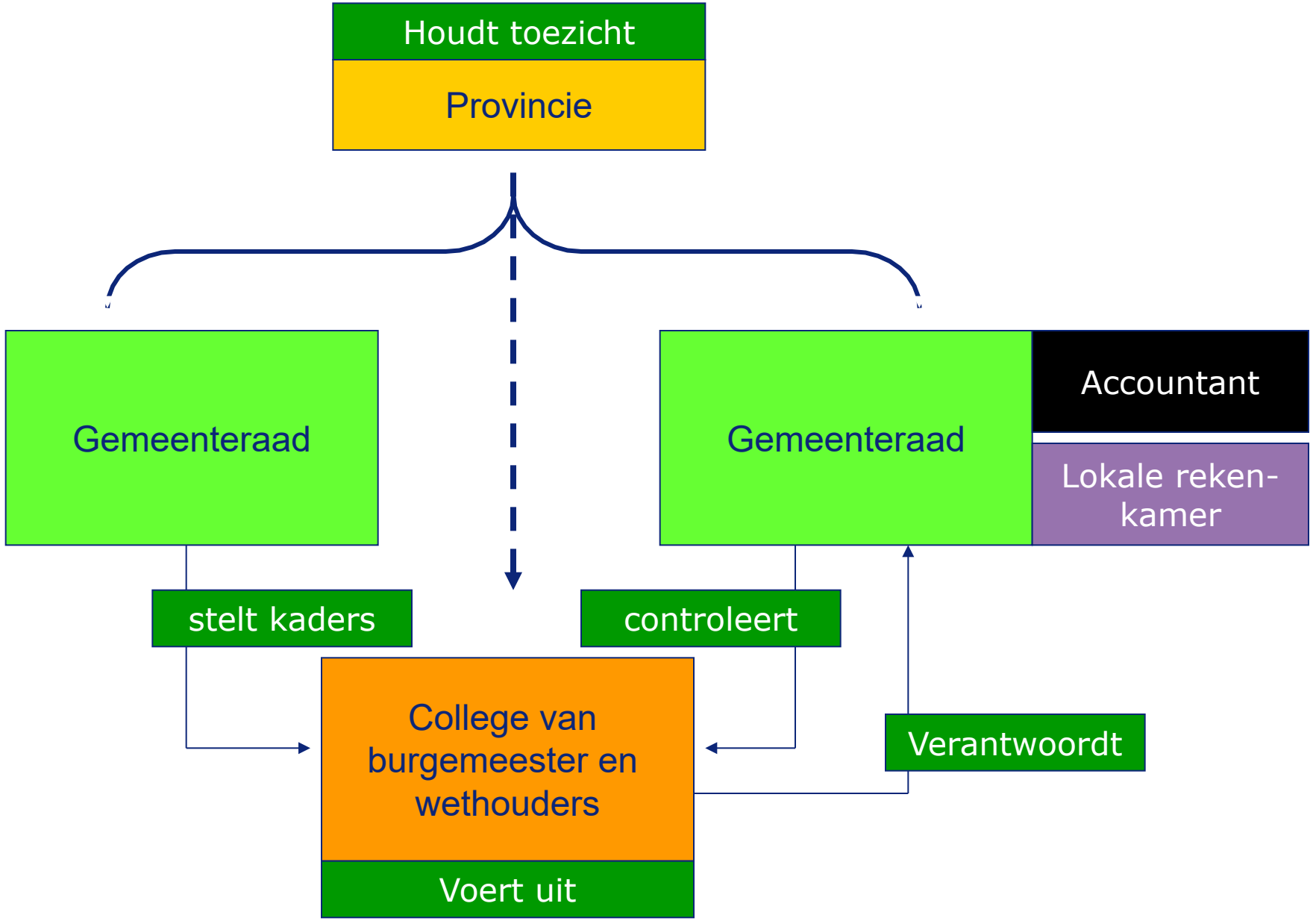

Deloitte.

De accountantscontrole

1. Raad is opdrachtgever van de accountant
2. Uw auditcommissie is eerste aanspreekpunt
3. Accountant controleert de jaarrekening:
   * controleverklaring
   * verslag van bevindingen
4. Verklaring spreekt zich uit over het getrouwe beeld *en de rechtmatigheid (tot en met 2021)*
5. Controle is in het kader van de Wet toezicht accountantscontrole (Wta) een wettelijke controle.
   Dat betekent een stevig toezichtsregime van de AFM
6. Besluit accountantscontrole decentrale overheden
7. Doelmatigheid géén onderdeel van accountantscontrole

Opbouw van de begroting en de jaarstukken

Regels voor de begroting en jaarrekening: Besluit begroting en verantwoording (BBV)

Begroting		**Jaarstukken**	
Beleidsbegroting	1. Programmaplan	Jaarverslag	1. Programmaverantwoording
	2. Paragrafen		2. Paragrafen
Financiële begroting	3. Overzicht van baten en lasten en de toelichting	Jaarrekening	3. Overzicht van baten en lasten en de toelichting
	4. 'Uiteenzetting van de financiële positie' en de toelichting		4. Balans en de toelichting
	5. De bijlage met het overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld (53 taakvelden).		5. Een bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld (53 taakvelden)
			6. De bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen
			7. Tabel Wet normering topfunctionarissen.

Financiële positie

Met de jaarrekening controleert de gemeenteraad of het college de doelstellingen en activiteiten voor het betreffende kalenderjaar heeft uitgevoerd binnen het gegeven budget en overeenkomstig de wet- en regelgeving.
De begroting en aanvullende raadsbesluiten zijn de norm om aan te toetsen.

© 2016 Deloitte The Netherlands

Tips voor de komende periode

© 2022 Deloitte The Netherlands

Deloitte.

Tips voor de komende periode

- **Focus** op bepaalde onderwerpen (programma's)
- Richten op **speerpunten**:
  - doelstelling en activiteit gerealiseerd?
  - voortgang voldoende en conform planning?
  - effect bereikt?
  - binnen het budget gebleven?
- Richten op **te beïnvloeden** programma's/taakvelden (bij medebewind: aanvullend op wat moet en kwaliteit dienstverlening)
- Vraag het college duidelijk onderscheid aan te brengen in de begroting en jaarstukken in '**going-concern-taken' en 'speerpunttaken'**
- Vermijd **details**
- Niet te veel tijd besteden aan **techniek, boekhouden** etc. (= rol accountant, rekenkamer, toezichthouders etc.). Neem kennis van hun bevindingen.
- Vraag het college op P&C-documenten en raadsvoorstellen in een **enkele A-4** aan te geven waar het bestuurlijk om draait en wat van de raad wordt verwacht?

Deloitte.

Tips voor de komende periode

- Maak snel afspraken met het nieuwe college over de **(financiële) spelregels** en wijze van informatievoorziening tussen raad en college (financiële verordening)
- Zorg dat duidelijk is hoe het **budgetrecht van de raad** is ingericht en werkt
- Investeer in de **kwaliteit van de begroting** (concreet, realistische planning, aandacht voor de uitvoering)
- Bij besluiten van de raad: **aandacht voor de uitvoering**
  (geld is minder het probleem, maar vooral 'handjes', budgetoverheveling?)
- Maak heldere **'spelregels'** over inzet van **incidenteel geld**
- Analyseer afwijkingen tussen **realisatie** en **begroting** op inhoud en geld
- Discussieer tijdig over gevolgen van **inflatie** (op o.a. niveau lokale heffingen)

Deloitte.

Tips voor de komende periode

- Jeugd en WMO
- Investeringsprojecten (verbouwing Stadstheater)
- Volg de ontwikkelingen in het **ruimtelijk domein** (Schuytgraaf, Kronenburg)
- Aandacht voor de capaciteit én kwaliteit van **bedrijfsvoering** (ICT, grondbedrijf)
- Maak gebruik van de **'hulptroepen'** (rekenkamer, accountant, griffier, concerncontroller)
- Blijf de **Auditcommissie** benutten als advieskracht en vooruitgeschoven post
- **Volg** de **financiële positie** en de trend van de financiële positie (aan de hand van de ijkpunten en streefwaarden van de gemeente Arnhem).
- **Raadsmoties, amendementen en raadsinitiatieven**: draag het college op met voorstellen (suggesties) voor financiële dekking te komen (Begroting is op een veel hoger budgetniveau om dat als raadslid zelf te vinden)

Bijlagen

© 2022 Deloitte The Netherlands

Rechtmatigheid – Oude en nieuwe situatie

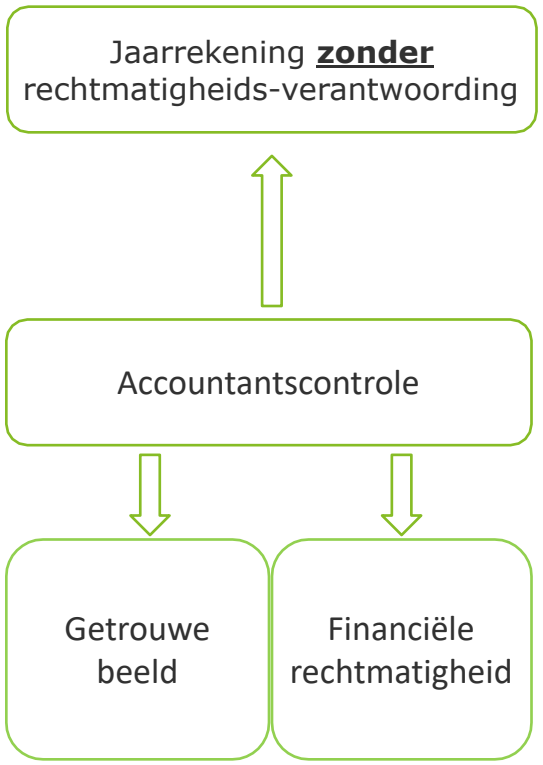

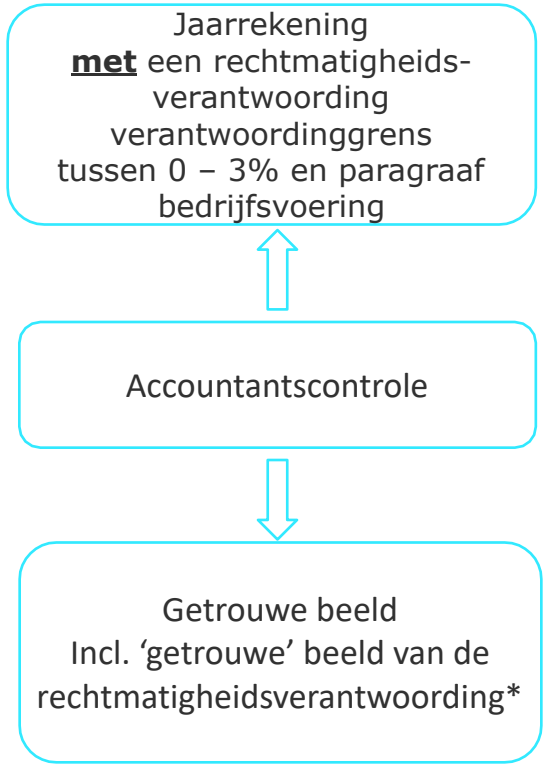

* Het is denkbaar dat de accountant niet het getrouwe beeld over de rechtmatigheidsverantwoording gaat uit spreken, maar dat de rechtmatigheidsverantwoording voldoet aan de daaraan gestelde eisen.

Actuele (financiële) ontwikkelingen

- Regeerakkoord
- Jeugd / WMO
- Krapte op de arbeidsmarkt
- Inflatie
- Oplopende rente
- Oorlog Oekraïne en gevolgen (vluchtelingen, recessie (?), tekort energie en grondstoffen)
- Energietransitie, duurzaamheid
- Omgevingswet
- Menselijke maat in beleid en uitvoering
- Verschillen tussen realisatie en begroting
- Misbruik- en Oneigenlijk gebruik en Fraude preventie
- Kwaliteit van bedrijfsvoering (ICT, data-analyse, cyberpreventie)
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Notities Commissie-BBV
- Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semi-publieke sector (WNT)
- Wet Revitalisering generiek toezicht
- Wet gemeenschappelijke regelingen (vanaf 1 juli 2022)
  - Positie gemeenteraden wordt nadrukkelijker geregeld
- Nieuwe modelverordening voor de financiële verordening (art. 212 Gemeentewet)

Gemeenteraad Arnhem

Datum : 18 mei 2022
Contactpersoon : Maaike Piscaer
Telefoonnummer : 026 377 5108

Onderwerp: Behandeladvies jaarstukken 2021

Geachte voorzitter, geachte leden van de raad,

De auditcommissie heeft de taak de raad te adviseren over de jaarstukken en de bevindingen in het accountantsverslag. Op maandag 16 mei heeft de auditcommissie daartoe de jaarrekening, het jaarverslag (tezamen: de jaarstukken 2021) en het accountantsverslag 2021 besproken met de accountant en de portefeuillehouder.

De auditcommissie vindt het belangrijk om u voorafgaand aan de besluitvorming over de jaarstukken haar advies mee te geven. De jaarstukken moeten immers inzicht geven in de mate waarin alle ambities en voornemens zijn gerealiseerd en tot welke resultaten dat heeft geleid. De auditcommissie is daarom verheugd dat er - naast het accountantsverslag –ook door gemeenteraad zelf door middel van een ‘Duisenbergonderzoek’ weer inhoudelijk naar de jaarstukken gekeken wordt. Inmiddels is duidelijk dat de raadsrapporteurs hiervoor het programma ‘cultuur’ gekozen hebben. Wij kijken uit naar de presentatie van de raadsrapporteurs tijdens de Politieke Avond van 8 juni.

Met betrekking tot het accountantsverslag zijn we in de eerste plaats blij om vast te stellen dat de accountant weer een goedkeurende verklaring heeft afgegeven. Verder sluiten wij ons volledig aan bij de complimenten die de accountant maakt, onder andere met betrekking tot de gerealiseerde vooruitgang in het jaarrekeningtraject en de vaststelling dat, ondanks lastige omstandigheden, na een soepel controleproces een goed onderbouwde jaarrekening is opgesteld. Tegelijkertijd onderschrijven wij de in het verslag opgenomen adviezen ter verdere verbetering.

Advies
Op basis van het gestelde in deze brief adviseren wij u om in te stemmen met het raadsvoorstel over de jaarstukken 2021. Wij kijken uit naar de behandeling van de jaarstukken tijdens de Politieke Avond(en) in juni.

Mocht u n.a.v. deze brief vragen hebben, dan horen wij die graag.

Met vriendelijke groet,

Hans Eliëns,
Voorzitter auditcommissie

• Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • griffie@arnhem.nl

• Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • griffie@arnhem.nl

BEHANDELRESULTAAT

Informatief – 11 mei 2022

GEMEENTE Arnhem

Technische toelichting op de Jaarstukken 2021, Turap-1 2022 en de (geheime) FJP 2021

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Paping
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig: De raadsleden/fractievolgers Loor (D66), Snelting (Volt), Van der Laak (AC), Quint (GL), Aït Chrif (PvdA), Nede (CU), Pape (VVD), Koorn (CDA), Bal (DENK), De Groot (PvdD).

De fracties van de SP, PVV, Arnhemse Ouderen Partij en FvD zijn niet aanwezig

Verder aanwezig: wethouder Paping en ambtelijke ondersteuning Lokhorst, de Ruiter en Holtkuile en de accountants Zuidema, Van de Visch en Brandts.

Bespreking

De voorzitter meldt dat dit een technische sessie is over de Jaarstukken 2021, Turap-1 2022 en de (geheime) FJP 2021. De inhoudelijke behandeling van deze stukken start later. Technische vragen over de jaarstukken en de Turap kunnen ook buiten deze bijeenkomst schriftelijk worden ingediend. Alle technische vragen die voor 1 juni worden ingediend zullen uiterlijk 15 juni worden beantwoord. De vragen en antwoorden zullen gebundeld in iBabs geplaatst worden.

Voorts doet de voorzitter een mededeling over het Duisenbergonderzoek op de jaarstukken. Dit onderzoek houdt in dat rapporteurs vanuit de raad (raadsleden vanuit de coalitie en oppositie) worden aangewezen om een (of twee) programma's uit de jaarstukken te onderzoeken en vragen te inventariseren die namens de gehele raad worden gesteld aan de verantwoordelijke portefeuillehouder van het college. De raadsrapporteurs zijn als het ware een vooruitgeschoven post van de raad en zij rapporteren ook aan de raad. Inmiddels is duidelijk dat als raadsrapporteur voor de raad aan de slag gaan: Carmen Quint, Nathalie Nede en Joris Brandts. Zij zullen naar verwachting tijdens de Politieke Avond van 8 juni hun resultaten van het onderzoek aan de raad presenteren.

De technische sessie bestaat uit 4 delen:

1. Technische toelichting op Jaarstukken en Turap 1 - door Fenna Boorsma en Herlinde Lokhorst
2. Technische toelichting vanuit accountant - door Jaapjan Zuidema, Marnix van de Visch en Len Brandts
3. Technische toelichting Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) - door Bram de Ruiter en Niek Holtkuile
4. Ruimte voor het stellen van technische vragen

De presentaties zijn na afloop van de sessie bijgeplaatst in iBabs bij het agendapunt.

Conclusie

BEHANDELRESULTAAT

Informatief – 11 mei 2022

Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter geconcludeerd dat deze informatieve fase is afgerond dat vanaf 8 juni de inhoudelijke bespreking wordt opgestart.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

J. Brandts

Technische vragen jaarstukken 2021
Fractie VVD Arnhem

Vraag 1
De uitstroom uit de bijstand is 1972 mensen, wat is de instroom? We hebben 181 mensen meer laten uitstromen dan landelijk gemiddeld. Is dat over het afgelopen jaar? Het doel was 500 mensen boven op het landelijk gemiddelde. In hoeverre hebben we dat doel gehaald? Ik kan het niet uit de bestuursrapportage halen.

Antwoord:
Het resultaat op 'de landelijke lijn +500' blijkt onder meer uit de volume-ontwikkeling van bijstandsuitkeringen. (Dit geeft een beter beeld dan het verschil tussen instroom- en uitstroomcijfers, dat heeft administratieve redenen).
Eerst een toelichting op de volume-ontwikkeling in het jaar 2021: In 2022 is het aantal uitkeringsdossiers afgenomen met 520. (Januari 2021 was de stand 7723 dossiers, januari 2022 was de stand 7207 dossiers).

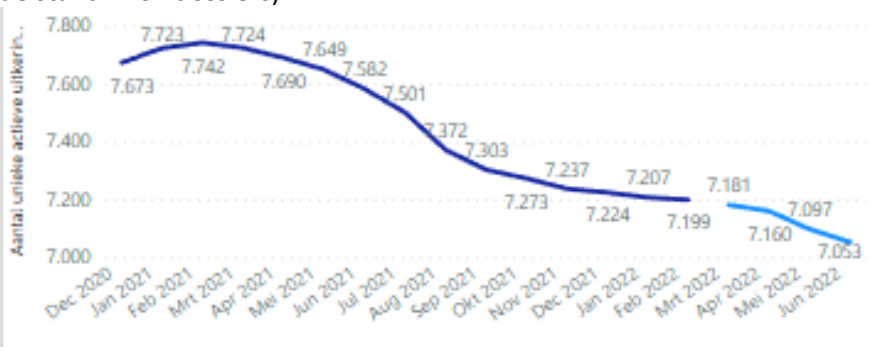

In de laatste volledige maand in 2022 is de stand 7.097 (met een voorbehoud vanwege administratieve verwerkingen die nog met terugwerkende kracht kunnen plaatsvinden).
De benchmark waarmee we meten hoe we het doen t.o.v. het landelijk gemiddelde loopt al vanaf het begin van de collegeperiode (begin 2019). Inmiddels hebben we over die periode tot en met april 2022 236 meer uitkeringen verminderd dan vergelijkbare gemeenten.

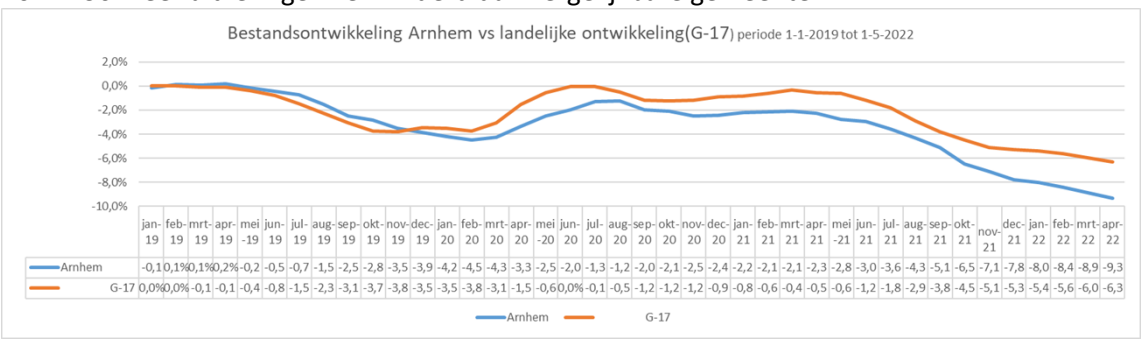

Het doel van 500 meer dan de landelijke lijn is gesteld op eind 2022: we denken niet dat we dat volledig halen. De verwachting is dat als we de huidige trend vasthouden we uitkomen op 300. Overigens is er naast resultaat in de vorm van volledig beëindigde uitkeringen ook financieel resultaat in de vorm van bijvoorbeeld meer inkomsten uit werk of meer inwoners die aan het werk zijn gegaan met een loonkostensubsidie (en dus lagere uitkeringsdruk, maar niet altijd met een volledig beëindigde uitkering). Daarom hebben we ook met de raad afgesproken dat we uiteindelijk financieel de eindbalans opmaken, dat doen we dus in 2023 bij de afronding van 2022. Voor meer informatie verwijzen we u graag naar de laatste bestuursrapportage Doorbraak naar Werk (raadsbrief 655048).

Vraag 2
In de raadsbrief bij 1.3 Begrotingswijziging 2022 inzake resultaatbestemming 2021, staat dat het voordeel op de grondexploitatie aan de BR grondexploitatie wordt toegevoegd tbv de verstedelijkingsopgave. Kunt u de behoefte onderbouwen? En waar wordt dit geld aan besteed? Gaat dat naar corporaties, naar ontwikkelaars?

Antwoord:
Arnhem staat de komende jaren voor een grote verstedelijkingsopgave die veel inzet en geld kost. Van de ca. 16.000 toe te voegen woningen tot 2040 wordt minimaal 50% gebouwd in de categorie betaalbaar, waarvan minimaal 30% sociale corporatiehuur. Het college wil deze woningen bouwen in de bestaande stad, bij voorkeur in de buurt van maatschappelijke voorzieningen en OV-locaties, waarbij kansen die er zijn om groen toe te voegen maximaal worden benut. Van nieuwbouw wordt vereist dat het natuurinclusief, klimaatadaptief en bij voorkeur energiepositief is. Het college streeft naar levendige wijken met een divers woningaanbod en uitnodigende openbare ruimte, waarin mensen van verschillende achtergronden met elkaar samenleven.

Om woningbouw op de gewenste locaties, met het gewenste programma en omgevingskwaliteit en in het gewenste tempo te realiseren, is het noodzakelijk om een budget voor publieke cofinanciering te hebben. Bij gebiedsontwikkelingen, zeker in stedelijk gebied, dekt de nieuwe grondwaarde vrijwel nooit de kosten. De tekorten nemen door de sterk stijgende bouwkosten toe en worden niet door de markt gedragen. Het deel van het tekort dat toe te rekenen is aan woningbouw en niet wordt terugverdiend uit opbrengsten van een gemeentelijke grondexploitatie of uit kostenverhaalafspraken met private partijen heet de “publieke onrendabele top” (PORT).
Ter illustratie van de omvang: Uitgaande van een PORT van gemiddeld €15.000 per woning vraagt dit in Arnhem om een publieke financiering van €12 miljoen per jaar over een periode van 20 jaar. Uitgaande van 50% cofinanciering door het Rijk gaat het dan om het reserveren van een bedrag van zo’n 6 miljoen per jaar door de gemeente.

Door een bestemmingsreserve voor stadsontwikkeling te vormen kan deze PORT worden afgedekt. Daarmee kunnen projecten sneller worden uitgevoerd en wordt voorkomen dat projecten stilvallen in tijden van crisis of stijgende bouwkosten. Op voorhand is niet te zeggen waar deze middelen aan worden besteed. Dat is afhankelijk van gebiedsafhankelijke factoren, externe ontwikkelingen en keuzes die gemaakt worden in de planuitwerking per project. Het is aan de Raad om al dan niet in te stemmen met de planuitwerking en de eventueel daarbij voorgestelde dekking van de PORT.

Vraag 3
Als het gaat om Jeugdzorg wordt genoemd dat er minder trajecten maar wel langere trajecten zijn. De reden die gegeven wordt is dat kinderen langer in behandeling zijn en door corona.
Welke invloed heeft het op de wachtlijst staan op het traject en in hoeverre heeft het terugbrengen van het aantal aanbieders hier invloed op?

Antwoord:
De zorgaanbieders en het Sociaal Wijkteam signaleren dat de problematiek de afgelopen periode zwaarder is geworden, waardoor kinderen langer in behandeling zijn en minder snel uitstromen. Corona heeft invloed gehad op de zwaarte van de problematiek. Als gevolg hiervan zijn de wachtlijsten de afgelopen periode toegenomen. Bij plaatsing op de wachtlijst wordt gekeken naar de ernst van de situatie; kinderen met ernstige problematiek komen bovenaan de wachtlijst. Bovendien heeft de zorgaanbieder een zorgplicht als kinderen op de wachtlijst staan. Dat betekent dat contact kan worden opgenomen met de zorgaanbieder voor ondersteuning als er gedurende de wachtlijst-periode iets gebeurt of de situatie verslechtert. Voor de wachtlijsten bestaan verschillende oorzaken: een tekort aan personeel voor de (jeugd) GGZ, wachtlijsten bij andere zorgaanbieders, de ernst van

de zorgvraag waardoor kinderen sneller in behandeling komen bij de GGZ en minder snel uitstromen uit zorg.

De wachtlijsten worden niet veroorzaakt door het terugbrengen van het aantal aanbieders. Het aantal jeugdzorg aanbieders binnen de GGZ is namelijk niet teruggebracht. Wel is het aantal jeugdzorg aanbieders voor begeleiding teruggebracht, maar hiervoor is voldoende aanbod en bestaan geen (lange) wachtlijsten. Bovendien is bij de gecontracteerde aanbieders slechts een klein aantal specialistische aanbieders die een wachtlijst hebben, een groot aantal aanbieders heeft geen of slechts een beperkte wachtlijst. Met ingang van 1 februari 2022 is de zorg-accounthouder gestart om te bemiddelen in de zorgvraag van het kind om zo het snelst beschikbare, best passende zorgaanbod in te kunnen zetten. Het doel is om de wachtlijsten te beperken en te kijken bij welke aanbieder kinderen eerder kunnen starten met hun behandeling. De eerste effecten hiervan zijn positief.

Vraag 4
- Pagina 24: verbetering sociaal-economische situatie gezinnen
„Om verschillende redenen heeft het project vertraging opgelopen." Welke redenen zijn dat?

Antwoord:
Uit de evaluatie (door en met partijen zelf) is naar voren gekomen:
- De regie op het project had te lijden omdat er bij W&I veel tijd en aandacht aan de uitvoering van de TOZO moest worden besteed;
- Daarbij kwam ook gelijktijdig het vertrek van de teamleider/bestuurder van het Sociaal wijkteam;
- Inhoudelijk waren er ook knelpunten omdat niet bij alle partijen de beschikbare voorzieningen voldoende in beeld waren.

Vraag 5
- Pagina 35: meer Presikhavers zijn zelfredzaam in de NL taal
Niet-uitkeringsgerechtigden kunnen gebruik maken van dit aanbod? Hoeveel zijn dat?

Antwoord:
Er zijn 6 taalgroepen en 24 deelnemers zonder uitkering.

Vraag 6
- Pagina 36: Onderzoek……niet opgepakt? Wat is het verschil tussen geïnitieerd en opgepakt?

Antwoord:
Door het openen van de afvalcontainers is het bijplaatsen van restafval verminderd. Er is geen nader onderzoek verricht naar de reden waarom een aantal bewoners weigert met behulp van hun afvalpas de container te openen en afval in de container te gooien.

Vraag 7
- Pagina 137: Aanpak terugdringing dakloosheid: afbouw van capaciteit heeft nog niet kunnen plaatsvinden: Om hoeveel plekken gaat het nu en naar hoeveel moet het worden afgeschaald ?

Antwoord:
In 2021 waren er 86 reguliere plekken nachtopvang, waarbij de ambitie en het streven was om dit aantal te reduceren naar 46 plekken, begin 2022.

Deze afbouw van de capaciteit heeft nog niet kunnen plaatsvinden, omdat er onvoldoende woonplekken beschikbaar zijn, door krapte op de woningmarkt. Dit heeft als gevolg dat de maatschappelijke opvang niet kan worden afgebouwd. Immers niemand verblijft onvrijwillig op straat. Daarbij hebben de wooncrisis en de coronacrisis geleid tot een toename in de instroom van de Maatschappelijke opvang, hierdoor is er sprake van een tijdelijk uitbreiding van de opvang. Het aantal reguliere plekken is dan ook met 0 plekken gereduceerd.

GEMEENTE Arnhem

Duisenbergonderzoek programma Cultuur

Wat is een Duisenbergonderzoek?

Het is een werkwijze

Vernoemd naar het voormalige lid van de Tweede Kamer Pieter Duisenberg.

Rapporteurs vanuit de raad worden aangewezen om **rondom een specifiek onderwerp** de gemeentelijke begroting en het jaarverslag van een bepaald jaar te analyseren **en vragen te inventariseren.**

Uitkomst in een beknopte powerpoint

Resultaat

De raad vult zijn controlerende rol goed in met het stellen van de juiste vragen aan het college.

Tegelijkertijd leereffect voor de raad om zijn kaderstellende rol in te vullen.

Wat is een Duisenbergonderzoek?

Zes kernvragen als hulpmiddel	Rol van de raad
1. Wat wil de gemeente bereiken? 2. Wat wil de gemeente daarvoor doen? 3. Wat mag dat kosten?	Kaderstellend
1. Heeft de gemeente bereikt wat zij wilde bereiken? 2. Heeft de gemeente gedaan wat zij wilde doen? 3. Heeft dat gekost dat wat het mocht kosten?	Controlerend

PARTNERS+PRÖPPER
DENKERS EN DOENERS VOOR DE PUBLIEKE ZAAK

Hoe te kijken naar doelen en doelrealisatie?

Wat wil de gemeente bereiken?
Heeft de gemeente bereikt wat zij wilde bereiken?

Wat wil de gemeente daarvoor doen?
Heeft de gemeente gedaan wat zij wilde doen?

Wat mag dat kosten?
Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Prestatieladder

Focus op resultaten

Opgaven gestuurd werken

(1) Maatschappelijk eindresultaat Zingevend resultaat Waar is het werkelijk om te doen?	**Niveau 1** **Sturen op maatschappelijke doelen en -effecten**
(2) Maatschappelijk tussenresultaat Betekenisvolle tussenstap zichtbaar in de samenleving	
(3) Activiteiten conform richtlijn Voldoende activiteiten met de gevraagde kwaliteit als resultaat	**Niveau 2** **Sturen op uitvoeringsdoelen en -prestaties**
(4) Telbare activiteit Voldoende aantal activiteiten als resultaat	
(5) Globaal omschreven activiteiten Een bepaald soort activiteit als resultaat	
(6) Personele, materiele en financiële middelen Ter beschikking stellen van financiële, materiële en financiële middelen als resultaat	**Niveau 3** **Sturen op beschikbare middelen en benutting**

© Partners+Pröpper

Wat willen we in ieder geval meegeven?

1. Goede manier om grip te krijgen
2. Duisenberg methode blijven inzetten, wel met meer kaders
3. Ga zelf aan de slag!

Maatschappelijke doelen

Cultuur maakt de stad aantrekkelijker om in te wonen, werken en verblijven.

Drie doelen:

1. Verbreding publieksbereik en –participatie
2. Versterking culturele keten
3. Profilering en vitalisering van culturele klimaat

Realisatie maatschappelijke doelen

De gemeente wil de bijdrage van cultuurinstellingen aan Arnhemse stadsbrede thema's in kaart brengen: duurzaamheid, groen, participatie en werkgelegenheid.

- In de culturele sector is 4.5% van de Arnhemse werkende inwoners werkzaam.
- Andere thema's onbekend. Leefbaarheids- en binnenstadmonitor biedt onvoldoende zicht op relatie met cultuur.

De drie doelen zijn verder niet evalueerbaar geformuleerd: er zijn geen aan de drie doelen gekoppelde beleidsindicatoren vastgesteld om te monitoren in welke mate deze doelen worden gerealiseerd.

Wel worden twee beleidsindicatoren gemeten: (a) waardering van inwoners voor het aanbod van culturele voorzieningen en (b) of zij vinden of er voldoende culturele in de buurt zijn. Maar geen koppeling met de drie doelen.

Uitvoeringsdoelen en realisatie: relatie met de drie doelen

In het geval de raad niet beschikt over beleidsindicatoren kan ook worden gekeken naar concrete praktijkvoorbeelden die illustratief zijn voor de doelen die de gemeente stelt.

1.Verbreding cultuurbereik en participatie (stimuleren verbindingen tussen cultuur en andere domeinen en verbinding met de buurt/wijk):

- Museum Arnhem: projecten in en met de zorg. De Nieuwe Oost/Wintertuin: projecten met verbinding maatschappelijke thema's. Ruimtekoers: kunst en cultuurprogramma in de wijken.
- Convenant Cultuureducatie Primair Onderwijs: verbreding naar buitenschools onderwijs en koppeling voortgezet onderwijs.
- Age Friendly Cultural Cities: cultuurparticipatie voor ouderen
- Ondersteunen platform Amateurkunst Aanbieders Arnhem.

Uitvoeringsdoelen en realisatie: relatie met de drie doelen

In het geval de raad niet beschikt over beleidsindicatoren kan ook worden gekeken naar concrete praktijkvoorbeelden die illustratief zijn voor de doelen die de gemeente stelt.

2. Versterking culturele infrastructuur (makersklimaat in de stad):

- Plan huisvesting culturele sector vastgesteld: nog geen nieuwe m2 gerealiseerd
- Schakel025 en Modepartners025
- Kunstopdrachten verstrekt en internationale Sonsbeektentoonstelling
- Versterken lokale media

Uitvoeringsdoelen en realisatie: relatie met de drie doelen

In het geval de raad niet beschikt over beleidsindicatoren kan ook worden gekeken naar concrete praktijkvoorbeelden die illustratief zijn voor de doelen die de gemeente stelt.

3. Profilering en vitalisering van het culturele klimaat:

- Vernieuwbouw Museum Arnhem, besluit vernieuwing Stadstheater
- Samenwerking in de cultuurregio Arnhem Nijmegen: uitvoeringsplan
- Transformatievoorstel Cultuurregio 025

Kwaliteit van de informatievoorziening

Het is moeilijk om de aansluiting te vinden tussen de doelen uit het beleid en de jaarstukken.

Er zijn twee concrete beleidsindicatoren, maar deze sluiten niet aan bij de beleidsdoelen die de gemeente heeft gesteld. Er zijn wel illustratieve voorbeelden.

Het college heeft veel voornemens om zaken te ontwikkelen: verkenningen en onderzoeken. Zoals aansluiting op maatschappelijke opgaven en monitoringssysteem.

Focus van de raad ligt vaak op grote specifieke investeringen

Samenvatting en conclusie

Drie maatschappelijke doelen

1. Verbreding publieksbereik en –participatie
2. Versterking culturele keten
3. Profilering en vitalisering van culturele klimaat

Financiële middelen

Budget: € 29.6 Mln.

Benut: € 28.0 Mln.

Onbenut: € 1.6 Mln.

Uitvoeringsdoelen en prestaties

1. Maken verbindingen
2. Stimuleren makersklimaat
3. Versterking positie

Geen beleidsindicatoren

Vooral kwalitatieve beschrijvingen met voorbeelden

Geen financieel zicht per doel

Aanbevelingen

1. **Maak vooraf evalueerbare doelen**
   - Zorg dat de beleidsindicatoren goed aansluiten bij de beleidsdoelen.

2. **Maak controleerbare doelen met indicatoren**
   - Maak bij monitoring onderscheid tussen de verschillende vormen van cultuur. Dan kan er beter worden bijgestuurd waar het echt nodig is.
   - Naast verkennen en onderzoeken ook monitoren. Daar kan de raad op controleren.

3. **Maak politieke keuzes**
   - Focus niet alleen op de grote investeringen van het cultureel vastgoed. Houd ook oog voor de maatschappelijke waarde en betrokkenheid.
   - Maak bij de doelen ook inzichtelijk wat daar de politieke keuzes in zijn (realiseren meer m2 zonder vastgoed en/of budget is onmogelijk.

En nu?

Kernvragen – Suggesties voor debat

1. Hoe maken we de drie doelen evalueerbaar en welke beleidsindicatoren zijn nodig om deze te kunnen monitoren?
   - Kwantitatief
   - Kwalitatief
2. Wat is het ambitieniveau per doel en wat zijn daarbij politieke keuzemogelijkheden?
3. Welke financiële middelen zijn nodig voor welk ambitieniveau per doel?

BEHANDELRESULTAAT

Informatief / meningsvormend 1– 15 juni 2022

GEMEENTE Arnhem

Jaarstukken 2021, Turap-1 2022 en de (geheime) FJP 2021
(inclusief presentatie Duisenbergonderzoek programma ‘cultuur’

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Smeulers
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig: De raadsleden/fractievolgers Lukkassen (FvD), Aydemir (DENK), Scholten (Volt), Kumas/Pape (VVD), Koorn (CDA), Loor (D66), Coenders (GroenLinks), Aït Chrif (PvdA), Van der Laak (AC), Verheij (PVV), Nede (CU)

De fracties van de SP, PvdD, Arnhemse Ouderen Partij waren niet aanwezig.

Verder aanwezig: wethouder Smeulders en ambtelijke ondersteuning Verheijen.

Bespreking
De informatieve fase bestond uit de presentatie van het Duisenbergonderzoek naar de Jaarstukken 2021 (programma cultuur) door de raadsrapporteurs: Carmen Quint, Nathalie Nede en Joris Brandts. Zij werden daarin ondersteund door de heer Peter Struik, namens onderzoeksbureau Partners + Pröpper. De presentatie is hier terug te zien. De aanwezige raadsleden en fractievolgers konden vragen stellen aan de raadsrapporteurs en de onderzoeker. Na afloop van de presentatie bedankt de voorzitter de raadsrapporteurs voor hun inzet. Wat betreft het vervolg: de raadsrapporteurs zijn eigenlijk als het ware een vooruitgeschoven post van de raad. Het is nu aan de raad en fracties zelf om de handschoen op te pakken en (indien gewenst) met de conclusies en aanbevelingen aan de slag te gaan, bijvoorbeeld door deze te verwerken in vragen aan het college of een motie.

Na de informatieve fase wordt gestart met de M1 behandeling. In de eerste termijn worden vragen gesteld aan het college en aan de aanwezige raadsleden en fractievolgers. In verband met de tijd is er geen tweede termijn.

Toezeggingen
Wethouder Smeulders zegt toe dat de vragen van het CDA (turap-1: stijging kosten jeugdzorg en zorg sport terugloop leden) en CU (milieuzone) schriftelijk worden beantwoord.

Conclusie
Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter geconcludeerd dat de M1 is afgerond en er op 22 juni een M2 kan worden geagendeerd.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

H. Eliëns

Titel/onderwerp: **Vaststelling bestemmingsplan ‘Chw Gaardenhage’ en grondexploitatie Gaardenhage**

Raadsadviseur: W. Lammers Telefoonnr: 377 2581 Willem.lammers@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Carla Frederix en Saskia Maessen
Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp	Telefoonnr:	026-3773047 en 026-3773391
		E-mailadres:	carla.frederix@arnhem.nl en saskia.maessen@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend 1		
Toelichting	**Inhoud** Het college stelt voor het bestemmingsplan ‘Chw Gaardenhage’ en de grondexploitatie Gaardenhage vast te stellen. Met de aanpassing van het bestemmingsplan en de grondexploitatie wordt het mogelijk om meer woningen toe te voegen aan de wijk, wordt het woningaanbod divers, komen er bijzondere woonvormen (zoals kleine woningen, samenbouw en collectief particulier opdrachtgeverschap) en wordt het mogelijk dat De Tuinmaat (een biologische tuinbouwvereniging) wordt verplaatst. Zie voor meer informatie het raadsvoorstel. **Proces** Op 11 mei 2022 heeft een rondetafelgesprek plaatsgevonden. Naar aanleiding daarvan hebben de omwonenden een alternatief plan gepresenteerd. Dat plan is toegevoegd aan de stukken. Raadsleden konden daarover met de omwonenden in gesprek op 25 mei 2022.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Start en afronding van de meningsvormende (M1) fase en besluit over vervolgbehandeling.		
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	Vergaderorde M1 Er wordt in twee termijnen vergaderd: - Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen gesteld. - De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij hij of zij antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen. - Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. Uitkomst van de Meningsvormende (MI) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.		
Bijlagen			

Raadsvoorstel - Vaststelling bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage’ en grondexploitatie Gaardenhage			
Aanvullende bijlage 1 - tekst bestemmingsplan			
Aanvullende bijlage 2 - verbeelding			
Aanvullende bijlage 3 - bijlagen bij de toelichting			
Aanvullende bijlage 4 - bijlage bij de regels			

Bijlage 1 - Wijzigingenrapport			
Bijlage 2a - Zienswijzerapport anoniem			
Bijlage 2b - Gebundelde zienswijzen anoniem			
Bijlage 3 - Begrotingswijziging Gaardenhage			
Bijlage 4 - Overzicht participatie bewoners			
Art. 44-vragen inzake "Gaardenhage, de vraag is enorm groot", d.d. 06-10-2021			
Beantwoording Art. 44-vragen inzake "Gaardenhage, de vraag is enorm groot" d.d. 02-11-2021			
Schriftelijke inbreng namens De Tuinmaat, d.d. 2 mei 2022			
Schriftelijke inbreng van mw. I. Kuijpers			
Schriftelijke inbreng bewoners Huissensedijk en John Grosmanstraat, d.d. 8 mei 2022			
Schriftelijke inbreng van dhr. D. Kroekenstoel			
Schriftelijke inbreng van dhr. P.G. Alstein, d.d. 9 mei 2022			
Schriftelijke inbreng van dhr. G. Bosveld d.d. 10 mei 2022			
Schriftelijke inbreng (infographic) van de heren Kersten, Soeteman, Knipping, De Haan en Mol, d.d. 10 mei 2022			
Deelnemers rondetafelgesprek Gaardenhage			
Behandelresultaat 11 mei 2022, informatieve behandeling			

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 622659

Onderwerp: Vaststelling bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage' en grondexploitatie Gaardenhage

Voorstel

1. Het bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage', zoals vervat in verbeelding NL.IMRO.0202.967-0301.gml met bijbehorende regels en toelichting, **gewijzigd** vast te stellen.
2. Geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening.
3. De grondexploitatie 'Gaardenhage' en bijbehorende begrotingswijziging (nummer 22-004) vast te stellen.
4. Geheimhouding op te leggen op basis van artikel 25, tweede lid van Gemeentewet en gelet op artikel 10, tweede lid, onder b en g van de Wet openbaarheid van bestuur ten aanzien van bijlage GREX 'Gaardenhage' bij het raadsvoorstel: Vaststelling bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage' zaaknummer 622659.

Inleiding

De wijk Gaardenhage is een moderne villawijk met ruime kavels en een strak ingerichte buitenruimte met kenmerkende hagen. Rond 2003 startte de verkoop van in eerste instantie 47 kavels, die later zijn gesplitst naar in totaal 54 ruime kavels (ca. 1280 m2) waar mensen zelf hun woning op kunnen bouwen. Medio 2021 was ca. de helft van deze kavels nog niet verkocht of bebouwd. Door onder andere de economische crisis vanaf 2008, de grootte van de kavels, die voor veel potentiële kopers niet betaalbaar zijn en de strenge beeldkwaliteitsregels die te weinig ruimte bieden om je 'droomhuis' te bouwen, is de verkoop gestagneerd. De bedoeling is de verkoop weer vlot te trekken zodat de wijk kan worden afgebouwd. Door de recente toegenomen vraag naar grote kavels is dit doel minder prangend geworden. Behalve aan meer woningen moet het plan ook voorzien in een divers woningaanbod en in de behoefte aan bijzondere woonvormen, zoals kleine woningen, samenbouw en collectief particulier opdrachtgeverschap.

Er is een nieuw verkavelingsplan en beeldkwaliteitsplan opgesteld voor Gaardenhage. Hierbij hebben we zoveel mogelijk rekening gehouden met zorgen en bezwaren van wijkbewoners. De plannen zijn in strijd met de regels uit het geldende bestemmingsplan. Om de ontwikkeling planologisch mogelijk te maken moet een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld. Voor het plangebied zullen specifieke bouwregels gaan gelden op basis van de uitgangspunten voor de ontwikkeling van dit gebied.

Daarnaast maakt dit bestemmingsplan de verplaatsing van De Tuinmaat, een biologische tuinbouw-vereniging, mogelijk. Deze vereniging is nu tijdelijk gehuisvest op een deel van Gaardenhage waar nu woningbouw komt.

GEMEENTE Arnhem

De bestemmingsplanherziening voor Gaardenhage is een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Landelijk is afgesproken om dit 'Chw'-plannen te noemen. Arnhem is door het ministerie van BZK aangewezen als experimenteergemeente, dat betekent dat in Arnhem indien gewenst de Crisis- en herstelwet van toepassing verklaard kan worden op een bestemmingsplan. De Crisis- en herstelwet passen we toe vooruitlopend op de Omgevingswet om extra regels te stellen. In een dergelijk plan kunnen we namelijk gebruik maken van de mogelijkheden van de Crisis- en herstelwet door ook regels op te nemen die normaal niet in een bestemmingsplan (mogen) zitten. In dit bestemmingsplan doen we dit door regels met betrekking tot natuurinclusief bouwen op te nemen in het bestemmingsplan.

Het ontwerpbestemmingsplan heeft vanaf 14 oktober 2021 zes weken ter inzage gelegen (zie raadsbrief: 575353). Er zijn tijdens de terinzagelegging zienswijzen ingediend.

Beoogd effect

De afronding van de nieuwbouw in Gaardenhage waarbij wordt voorzien in de behoefte aan extra woningen en bijzondere woonvormen, en het mogelijk maken van de verplaatsing van De Tuinmaat.

Argumenten

1.1 De nieuwe beeldregieregels zorgen ervoor dat toekomstige kopers meer ruimte krijgen hun woning te ontwerpen.

Het project Gaardenhage betreft een herontwikkeling van de nog niet verkochte kavels in de wijk Gaardenhage. Het plan bestaat uit verschillende kavels (een mix van grote, middelgrote en kleine kavels) en verschillende prijsklassen. De beeldregieregels worden versoepeld zodat toekomstige kopers meer ruimte krijgen hun woning te ontwerpen. De insteek blijft dat er moderne woningen worden gebouwd. De beeldregieregels zijn vastgelegd in het beeldkwaliteitsplan Gaardenhage en worden opgenomen als onderdeel van het bestemmingsplan.

In het beeldkwaliteitsplan wordt uitgegaan van meerdere gebieden waarvoor verschillende regels gelden. Zeven van de nog te bebouwen kavels behouden de oorspronkelijke grootte.

Aan de westelijke zijde van de Nel Klaassenstraat wordt de mogelijkheid geboden voor Collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO), bedoeld voor 8-12 huishoudens, en voor 12 kleine kavels.

Deelgebied 2
Aan de westelijke zijde van de Johan van Zwedenstraat worden de kavels uit het eerdere plan gehalveerd. In totaal worden er hier 12 woningen mogelijk gemaakt in plaats van 6.

Deelgebied 3
Aan de oostelijke zijde van de Johan van Zwedenstraat biedt het bestemmingsplan de mogelijkheid om 2-3 woningen te realiseren per kavel. Deze woningen worden in samenhang en binnen het oorspronkelijke bouwvlak gebouwd.

Het plan voorziet in extra woningen en bijzondere woonvormen.
Het woningbouwprogramma bestaat uit in totaal maximaal 84 woningen. Dit zijn 30 extra woningen ten opzichte van het geldende bestemmingsplan. Het programma bestaat uit een mix van grote, middelgrote en kleine kavels met verschillende prijsklassen.

Uit verschillende woonbehoefteonderzoeken blijkt dat er in Arnhem vraag is naar duizenden nieuwe woningen. Een belangrijk deel van deze nieuwbouw is gewenst in het segment 'groen-stedelijk wonen'. Deze herontwikkeling voorziet in deze behoefte. Het plan draagt ook bij aan de pijlers van de woonprincipes 2025 en het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling. De ontwikkeling draagt met name bij aan de behoefte die bestaat voor koopwoningen in het middeldure of dure segment. Volgens het meest recente woonbehoefteonderzoek uit 2019, bestaat er in Arnhem nog een grote behoefte aan dit type koopwoningen.

In de Arnhemse woonprincipes is opgenomen dat we in willen zetten op levensloopgeschikt wonen en vernieuwende en collectieve woonvormen. Er komen daarom kavels voor kleine betaalbare woningen bestemd voor 1- of 2-persoonshuishoudens die bijvoorbeeld hun ecologische voetafdruk willen verkleinen. Op andere kavels is ruimte voor samenbouw en CPO voor bijvoorbeeld senioren. Vanwege de vergrijzing is er een toenemende ruimtevraag onder ouderen voor dit type projecten.

In het project Gaardenhage worden geen (30%) sociale huurwoningen gerealiseerd, omdat het project primair bedoeld is voor particulier opdrachtgeverschap. Met het aanbieden van kleine kavels in het betaalbare segment, maken we wonen in Gaardenhage ook mogelijk voor huishoudens met lagere- en middeninkomens. Dit doen we door ‘in de geest van de doelgroepenverordening’ een aantal zaken privaatrechtelijk te regelen bij de verkoop van de kavels aan particulieren:
Conform de categorie ‘sociale koop’ uit de doelgroepenverordening, zal een inkomensgrens worden gehanteerd bij de verkoop van de kavels (1,5x DAEB). Daarnaast is het bij PO-ontwikkelingen al gebruikelijk om een clausule op te nemen die borgt dat woningen de eerste vijf jaar bewoond moeten blijven door de eigenaar. De woningen die op de kavel kunnen worden gerealiseerd zijn maximaal ongeveer 60m2, maar mogen ook kleiner zijn.
De kopers betalen een marktconforme grondprijs die is bepaald door de maximale woningwaarde die de kopers op de kavel kunnen realiseren te verminderen met de

bouwkosten en bijkomende kosten. Deze woningwaarde ligt onder de grens voor sociale koop, zoals genoemd in de doelgroepenverordening (265.000 euro vrij op naam).

Op peildatum 1 maart 2022 zijn er 340 geïnteresseerden voor de nieuwe kavels in Gaardenhage.

1.2 *Het plan levert een bijdrage aan de verduurzaming van dit deel van de stad.*

Natuurinclusief bouwen zorgt voor een betere balans in het ecosysteem, zoals vogels, vleermuizen en egels, die insecten eten, en vlinders en bijen die zorgen voor bestuiving van planten. Het extra groen verhoogt de biodiversiteit en zorgt voor een aangenamer klimaat in de wijk: waterberging, koelte en zuivering van de lucht. Daarbij heeft een groene leefomgeving een positief effect op de gezondheid van de mensen die wonen in de wijk.

Natuurinclusief bouwen wordt verplicht gesteld in het bestemmingsplan. De maatregelen die moeten worden getroffen om aan deze verplichting te voldoen volgen uit de 'Beleidsregels Natuurinclusief Bouwen'. Door te werken met beleidsregels bieden we rechtszekerheid maar behouden we toch ruimte voor flexibiliteit. Zie hiervoor verder de raadsbrief 'Collegebesluit Beleidsregels Natuurinclusief Bouwen' (zaaknummer: 565816).

1.3 *Door regels over het uiterlijk van bouwwerken op te nemen in de bestemmingsplanregels bereiden we ons voor op de komst van de Omgevingswet.*

Alle woningen moeten voldoen aan de beeldkwaliteitsregels uit het 'Beeldkwaliteitsplan Gaardenhage'.
Het beeldkwaliteitsplan bevat o.a. regels over het uiterlijk van de bouwwerken (ook wel welstandsregels). Op grond van de Crisis- en herstelwet kunnen we regels over het uiterlijk van bouwwerken opnemen in het bestemmingsplan. We doen dit door het beeldkwaliteitsplan op te nemen als bijlage bij de regels. In de regels wordt dan wat betreft het uiterlijk van bouwwerken verwezen naar deze bijlage.
De andere aspecten uit het beeldkwaliteitsplan worden verankerd in de regels. Zo zijn de stedenbouwkundige regels, o.a. over waar mag worden gebouwd, de maximale bouwhoogtes, volumes en dakvormen, opgenomen. Ook biedt het bestemmingsplan extra bescherming voor de hagen door een voorwaardelijke verplichting toe te voegen. Het in stand houden van de hagen geldt dan als voorwaarde voor wonen. Op deze manier wordt planologisch verankerd dat bijvoorbeeld het kappen van de hagen verboden is.

1.4 *De Tuinmaat is een belangrijke voorziening voor Rijkerswoerd met een meerwaarde voor de wijk.*

Het bestemmingsplan maakt de verplaatsing van de Tuinmaat mogelijk. De Tuinmaat fungeert als klimaatadaptieve groenvoorziening in een steeds meer verstedelijkte omgeving. Daarnaast heeft De Tuinmaat een belangrijke sociaal-economische functie: het stelt wijkbewoners in staat te recreëren, elkaar te ontmoeten en zelf voedsel te telen.

1.5 *Er zijn zienswijzen ingediend.*

Er is door 32 partijen een zienswijze ingediend. De zienswijzen zijn samengevat en voorzien van een reactie in het zienswijzerapport opgenomen als bijlage 2. De indieners bestaan uit de omwonenden, De Tuinmaat, een potentiële koper en Vitens.

Omwonenden uiten, kort samengevat, in hun zienswijzen zorgen over de verdichting van de wijk Gaardenhage. Zij geven aan dat dit niet aansluit op de eerdere uitgangspunten van de wijk en gepaard zal gaan met extra overlast. Naar aanleiding van de zienswijzen is een akoestisch onderzoek uitgevoerd. Uit de resultaten volgt dat er sprake is van een toename van de geluidbelasting door het toenemen van het verkeer en het aantal warmtepompen binnen de wijk. Omdat hierbij nergens de relevante grenswaarden worden overschreden, leidt dit nergens tot een onaanvaardbaar woon- en leefklimaat. De zienswijzen van de omwonenden met betrekking tot de verdichting zijn derhalve geen reden tot aanpassing van het plan.

Ook verzetten de indieners zich tegen de komst van de biologische tuinbouwvereniging De Tuinmaat op de locatie van de huidige paardenwei. Naar aanleiding van de zienswijzen stellen wij voor om de landschappelijke waarden beter te verankeren en de tuinkassen alleen binnen het bouwvlak toe te staan. Ook het in de bijlage bij de regels opgenomen beeldkwaliteitsplan is hierop aangepast. In het akoestisch onderzoek is tevens gekeken naar de tuinbouwvereniging en de stadsboerderij. Ook de piekgeluiden afkomstig van de stadsboerderij en de tuinbouwvereniging voldoen aan de hiervoor te stellen richtwaarden ingevolge het akoestisch onderzoek.

Vitens en een aantal andere indieners vragen zich af hoe de komst van een volkstuin zich verhoudt tot het grondwaterbeschermingsgebied. De provincie heeft, sinds de late actualisatie van het bestemmingsplan, de begrenzing van het grondwaterbeschermingsgebied aangepast waardoor het plangebied hier niet meer binnen valt. Het gebied valt wel binnen een borings- en warmte-koudeopslagvrije zone. Deze regels horen in een provinciale verordening en niet in een bestemmingsplan thuis. Anders dan de indieners aangeven kan de volkstuin gelet op de provinciale regels wel ter plaatse worden gerealiseerd. Indieners maakten zich namelijk zorgen over de watervoorziening van de volkstuin in een boringsvrije zone. De provincie heeft aangegeven dat een melding volstaat bij het aanleggen van de gewenste waterpomp. In de toelichting van het bestemmingsplan zijn deze aspecten verduidelijkt naar aanleiding van de zienswijzen.

1.6 *Ambtshalve wijzigingen zorgen voor een beter plan.*

Wij stellen voor om het plan op een aantal onderdelen aan te passen ten opzichte van het plan zoals dit ter inzage heeft gelegen. De voorgestelde wijzigingen zijn opgenomen in bijlage 1.

Het gaat om een aantal verduidelijkende wijzigingen in de toelichting. Verder wordt de ‘specifieke aanduiding 8’ toegevoegd ter plaatse van de Frida Heilstraat 2. De woning past niet binnen het nieuwe bestemmingsplan vanwege de bouwhoogte. Wij willen de bestaande, legale, situatie niet wegbestemmen en stellen daarom een aparte bouwhoogte voor deze kavel voor.

In het ontwerpbestemmingsplan wordt uitgegaan van een maximale nokhoogte van 9 meter voor woningen met een zadeldak. Een aantal reeds gebouwde woningen met zadeldak in Gaardenhage hebben een hogere nokhoogte dan 9 meter. Deze hoogte past binnen het vorige beeldkwaliteitsplan. Wij stellen daarom voor om voor de oorspronkelijke woningen de maximum nokhoogte voor woningen met een zadeldak te verhogen naar 10 meter. Dit is stedenbouwkundig passend en hiermee respecteren we de bestaande rechten.

2.1 *Een exploitatieplan is niet noodzakelijk.*
Het kostenverhaal is verzekerd middels de gemeentelijke grondexploitatie. Een exploitatieplan op grond van artikel 6.12 lid 2 Wro is niet van toepassing.

3.1 *Voor de herontwikkeling van deze locatie dient de gemeente een grondexploitatie te voeren*
Zie paragraaf Financiën.

4.1 *Voor de herontwikkeling van deze locatie dient de gemeente een grondexploitatie te voeren*
Het college heeft de GREX onder geheimhouding voorgelegd aan de raad op basis van artikel 25, lid 2, van de Gemeentewet. De GREX wordt geheim gehouden om mogelijke financiële benadeling bij openbaarmaking te voorkomen. Dit op basis van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g. van de Wet openbaarheid van bestuur. De geheimhouding duurt tot het moment dat het gehele project is afgerond en alle kosten volledig zijn gemaakt. Op dit moment is nog niet te zeggen wanneer dit precies zal zijn. We zullen dat te zijner tijd via de Financiële Jaarrapportage Projecten melden.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Het plan wijkt af van de beleidsregels parkeren.
Op drie onderdelen wijkt het plan af van de beleidsregels parkeren:
1. Voor de middelgrote en grote kavels legt de gemeente per nieuwe woning 0,3 parkeerplaats in de openbare ruimte aan (in grasbeton). Omdat op voorhand niet duidelijk is hoe particulieren de twee gevraagde parkeerplaatsen op eigen terrein oplossen, kan volgens de beleidsregels het aantal aan te leggen bezoekersparkeerplaatsen in de openbare ruimte wisselen. Met dit voorstel kunnen we de parkeerplaatsen in de openbare ruimte al aanleggen, voordat alle kavels zijn ontwikkeld.
2. Voor de (grondgebonden) kleine woningen hanteren we een parkeernorm van 1,3. Dit type woning kent geen eigen parkeernorm in de beleidsregels en de vrijstaande woning komt met een norm van 1,8 het meest in de buurt. Dit is voor dit type woningen aan de hoge kant. Daarom wordt hier de parkeernorm van een appartement van 75-120 m2 gebruikt, die een norm kent van 1,3 wat overeenkomt met 1 parkeerplaats per huishouden + 0,3 plaatsen voor bezoekersparkeren.
3. We leggen minder parkeerplaatsen aan voor De Tuinmaat. Volgens de geldende parkeernorm (0,3/perceel) dienen er 15 parkeerplaatsen te worden gerealiseerd, wij gaan uit van 8 parkeerplaatsen. De Tuinmaat bevindt zich al in Gaardenhage. Uit de praktijk blijkt dat de huidige parkeerplaatsen vrijwel niet worden gebruikt. De doelgroep bestaat uit bewoners die biologisch verantwoord willen tuinieren.
Zij wonen in de directe nabijheid en gebruiken veelal de fiets. De auto wordt enkel (sporadisch) gebruikt voor het verplaatsen van zwaardere materialen. De nieuwe locatie heeft

verder tot gevolg dat het voor gebruikers een stuk sneller is om met de fiets te komen dan met de auto. Ook dit is een argument waardoor de werkelijke autobehoefte waarschijnlijk lager ligt dan de parkeernorm voorschrijft. Het risico is dan dat er toch meer gebruikers van De Tuinmaat met de auto komen dan dat er parkeerruimte is. Om dit te ondervangen, reserveren we ruimte op het terrein van De Tuinmaat zodat die kan worden gebruikt als parkeerruimte. Hiermee kan later alsnog aan de parkeereis van 15 parkeerplaatsen worden voldaan.

1.2 We verankeren de woningbouw categorieën niet in het bestemmingsplan.

De Wet ruimtelijke ordening (Wro, artikel 3.1) biedt gemeenten de mogelijkheid om in een bestemmingsplan op te nemen dat bij een nieuwbouwplan een percentage van de woningbouw moet worden gerealiseerd in een bepaalde categorie. De woningbouwcategorieën waarvoor dit mogelijk is zijn wettelijk vastgelegd, en zijn: sociale huurwoningen, sociale koopwoningen, middeldure huurwoningen en particulier opdrachtgeverschap. Om dit mogelijk te maken heeft de gemeenteraad op 17 februari 2022 de doelgroepenverordening vastgesteld (606877, punt 4,7).

In het voorliggende bestemmingsplan kiezen we er echter voor om de woningbouwcategorieën niet op te nemen. Dit komt omdat we eigenaar van de gronden zijn en zelf kunnen sturen op de woningbouwcategorieën en de doelgroepen voor de woningbouw. Bovendien is het alleen mogelijk om percentages in het bestemmingsplan op te nemen waardoor we woningbouwcategorieën niet specifiek aan een bepaald veld kunnen koppelen.

Participatie

Er zijn diverse bewonersavonden georganiseerd voor omwonenden. In de bijlage vindt u hiervan de verslagen. Ook vindt u hier de beantwoording van vragen van bewoners n.a.v. de bewonersavonden. Bewoners waarderen het dat een deel van de kavels ongewijzigd blijft qua grootte. Een groot deel van de bewoners maakt zich zorgen om de toename van het aantal woningen, vooral in het veld met de kleine woningen en collectief particulier opdrachtgeverschap. Om te voorkomen dat dit tot meer verkeersoverlast leidt bij de bewoners van de Mooieweg, wordt de Nel Klaassenstraat aan de kant van de Mooieweg voor autoverkeer afgesloten. Ook komen er bomen tussen de Mooieweg en het veld met de kleine woningen.

Bewoners van het deelgebied Hagen maken zich zorgen over de toename van woningen die komen in veld 3. Waar eerst slechts 1 woning gebouwd kon worden, kunnen er nu 2 à 3 woningen komen. De bouwhoogte van de woningen en grootte van het bouwvlak is echter niet gewijzigd.

Daarnaast maken enkele bewoners zich zorgen om de verplaatsing van De Tuinmaat. Om hieraan tegemoet te komen worden er extra bomen geplant, zodat er een grotere groene buffer komt tussen de woningen aan de John Grosmanstraat en De Tuinmaat. Ook is op verzoek van omwonenden een beeldkwaliteitsplan voor De Tuinmaat opgesteld. Omwonenden en De Tuinmaat zijn met elkaar in overleg geweest over de invulling van het terrein.

Financiën

Voor het project 'Gaardenhage' is een grondexploitatie vastgesteld. Deze grondexploitatie laat een tekort zien, welke is afgedekt met een verliesvoorziening. In het voorliggende plan wordt grond die op dit moment geen onderdeel uitmaakt van de grondexploitatie, maar van het strategisch bezit, bij deze grondexploitatie gevoegd. Het gaat om grond van deelgebieden 1 en 2 (Gaarden 1), aan de westelijke zijde van de Nel Klaassenstraat en de westelijke zijde van de Johan van Zwedenlaan. Op deelgebied 1 is tijdelijk “De Tuinmaat” gevestigd en door de verhuizing van De Tuinmaat komen deze gronden weer vrij voor woningbouw. Deze gebieden zijn circa acht jaar geleden door tegenvallende verkoopresultaten uit de grondexploitatie gehaald en worden nu weer toegevoegd. Door de opbrengstpotentie van deze grond verbetert het financiële resultaat en kan een deel van de verliesvoorziening vrijvallen. Het voorliggende plan is dus economisch haalbaar en het opstellen van een exploitatieplan is niet nodig omdat de kosten gedekt zijn door de opbrengsten in de grondexploitatie. Het resultaat van de grondexploitatie bij het nieuwe bestemmingsplan wordt € 1,3 miljoen negatief. De huidige stand van de verliesvoorziening per 1-1-2022 is € 3 miljoen. Er kan dus € 1,7 miljoen vrijvallen uit de verliesvoorziening. Het bedrag van € 3 miljoen volgt uit de herziening van de grondexploitatie naar 1-1-2022. Dit maakt onderdeel uit van de jaarrekening 2021. De stand van de verliesvoorziening per 1-1-2021 was 2,8 miljoen.

Tegelijk met het vaststellen van het bestemmingsplan wordt ook de nieuwe grondexploitatie vastgesteld. De kosten voor het verplaatsen van De Tuinmaat vallen buiten de grondexploitatie. Deze kosten bedragen € 116.000 en worden op de volgende wijze gefinancierd.

Dekking verplaatsing De Tuinmaat	**Bedrag**
Team leefomgeving Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg *)	€ 35.000
Groenfonds	€ 10.000
Bomenfonds	€ 26.000
Beheer wegen	€ 15.000
Bijdrage De Tuinmaat	€ 5.000
Provinciale subsidie burgerbetrokkenheid bij natuur, groen en landschap	€ 25.000
Totaal	€ 116.000

**) De kosten en dekking van het Team Leefomgeving (€35.000) zijn al in de begroting verwerkt, en maken dan ook geen deel uit van onderstaande begrotingswijziging.*

De wijzigingen van de grondexploitatie en de kosten van verplaatsging van De Tuinmaat, zoals beiden hierboven toegelicht, leiden tot onderstaande aanpassingen van de begroting:

bedragen X €1.000	**Exploitatiebegroting**	Begroting	Meerjarenraming		
		2022	2023	2024	2025
	Lasten				
	Grondexploitatie:				
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	Verwerving, plankosten en bouwrijp maken	1.543	297	474	141
	Verrekening onderhanden werk met de balans		1.319	1.705	360
	Verplaatsen De Tuinmaat				
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	Uitgaven (excl. aandeel TLO ad €35.000)	81			
S02 Bereikbaarheid	Dekking uit budget beheer wegen	-15			
S12 Wonen en Leefomgeving	Dekking uit groenfonds en bomenfonds	-36			
		1.573	1.616	2.179	501
	Baten				
	Grondexploitatie:				
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	Opbrengst uit gronduitgifte	-40	1.616	2.179	501
	Verrekening onderhanden werk met de balans	1.583			
	Vrijval voorziening	1.723			
	Verplaatsen De Tuinmaat				
	Bijdrage provincie en eigen bijdrage De Tuinmaat	30			
		3.296	1.616	2.179	501
	Exploitatieresultaat	**1.723**	**0**	**0**	**0**
	Mutaties reserves				
	Toevoegingen aan BR Grondexploitatie	-1.723	0	0	0
	Totaal Resultaat	0	0	0	0

De kosten voor de verplaatsing van De Tuinmaat worden onder meer gedekt met €25.000 subsidie vanuit de provincie. Deze subsidie is echter nog niet toegekend en het is daarmee niet zeker of dit bedrag beschikbaar komt. Mocht deze subsidie niet toegekend worden, dan moeten er andere middelen of subsidies ingezet worden om de verplaatsing van De Tuinmaat te dekken.

Er is een risico dat de aanpassingen kunnen leiden tot planschade omdat het plan voorziet in meer en kleinere woningen. Hier wordt in de grondexploitatie rekening mee gehouden. De maximale bouwhoogte wordt daarentegen niet verhoogd.

Uitvoering

Na vaststelling van het bestemmingsplan door uw raad kunnen belanghebbenden nog zes weken beroep aantekenen tegen het bestemmingsplan bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Aangezien hier sprake is van een project waarop artikel 1.1 van de Crisis- en herstelwet (Chw) van rechtswege van toepassing is, kan de eventuele beroepsprocedure sneller worden doorlopen. Hierdoor is er eerder duidelijkheid over de status van het bestemmingsplan. De rechtsbescherming voor belanghebbenden is, met inachtneming van een aantal kleine onderdelen, gelijk. In de publicatie van het vastgestelde bestemmingsplan zal worden aangegeven dat de Chw van toepassing is. Hierdoor is het voor eventuele belanghebbenden op voorhand duidelijk dat deze wet van toepassing is.

Communicatie

De bekendmaking van de vaststelling van het bestemmingsplan vindt plaats via publicatie in het digitale gemeenteblad.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Vast te stellen bestemmingsplan Chw Gaardenhage (tekst, verbeelding en bijlagen)
- Bijlage 1 Wijzigingenrapport
- Bijlage 2a Zienswijzerapport anoniem
- Bijlage 2b Gebundelde zienswijzen anoniem
- Bijlage 3 Begrotingswijziging Gaardenhage
- Bijlage 4 Overzicht participatie

Stukken ter inzage voor gemeenteraad

- Bijlage 5 Grondexploitatie (geheim)
- Bijlage 6a Zienswijzerapport niet – geanonimiseerd **vertrouwelijk**
- Bijlage 6b Gebundelde zienswijzen niet – geanonimiseerd **vertrouwelijk**

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	622659

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 8 maart 2022, nummer: 622659 en het bijgevoegde zienswijzenrapport;

gelet op artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening;

Overwegende dat:
1. er in Arnhem een grote behoefte is aan nieuwe woningen;
2. het toevoegen van woningen kan voorzien in deze woningbouwbehoefte;
3. De Tuinmaat een belangrijke voorziening is voor Rijkerswoerd met een meerwaarde voor de wijk;
4. de zienswijzen aanleiding geven om het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen;
5. de wijzingen zoals opgenomen in bijlage 1 kunnen worden doorgevoerd;
6. artikel 1.1 van de Crisis- en herstelwet (Chw) van toepassing is.

besluit:

1. Het bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage', zoals vervat in verbeelding NL.IMRO.0202.967-0301.gml met bijbehorende regels en toelichting, **gewijzigd** vast te stellen door de wijzigingen opgenomen in bijlage 1 door te voeren.
2. Geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening.
3. De grondexploitatie 'Gaardenhage' en bijbehorende begrotingswijziging (nummer 22-004) vast te stellen.
4. Geheimhouding op te leggen op basis van artikel 25, tweede lid van Gemeentewet en gelet op artikel 10, tweede lid, onder b en g van de Wet openbaarheid van bestuur ten aanzien van bijlage GREX ‘Gaardenhage’ bij het raadsvoorstel: Vaststelling bestemmingsplan ‘Chw Gaardenhage’ zaaknummer 622659

De griffier,	De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Chw Gaardenhage

Cluster
Strategie, Beleid en Regie, Gemeente Arnhem

Bestemmingsplan

Vastgesteld
Plan

GEMEENTE Arnhem

Colofon

Plan:	Chw Gaardenhage
Gemeente:	Arnhem
Plannummer:	967
IMRO-identificatie:	NL.IMRO.0202.967-0201
Huidige status:	vastgesteld
Plantype:	bestemmingsplan

Datum:	1-3-2022

Chw Gaardenhage

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding 7
1.1 Aanleiding 7
1.2 Situering en begrenzing plangebied 7
1.3 Opzet bestemmingsplan 8
1.4 Geldende plannen 8

Hoofdstuk 2 Beschrijving plangebied 9
2.1 Inleiding 9
2.2 Historische ontwikkeling 9
2.3 Ruimtelijke en functionele structuur 10

Hoofdstuk 3 Ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen 11
3.1 Inleiding 11
3.2 Ruimtelijke opzet en structuur 11
3.2.1 Oorspronkelijke kavels 11
3.2.2 Deelgebied 3 12
3.2.3 Deelgebied 2 13
3.2.4 Deelgebied 1 - Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) 14
3.2.5 Deelgebied 1 - kleine kavels 15
3.2.6 De Tuinmaat 15
3.3 Programma Gaardenhage 16
3.3.1 Uitgangspunten provincie 16
3.3.2 Uitgangspunten regio 17
3.3.3 Uitgangspunten gemeentelijk beleid 17
3.3.4 Toets programma Gaardenhage 19
3.4 Uitgangspunten duurzaamheid 20
3.4.1 Landelijke regelgeving 20
3.4.2 Beleid 20
3.4.3 Planspecifiek 22
3.5 Mobiliteit en parkeren 24
3.5.1 Gemeentelijke visie 24
3.5.2 Autobereikbaarheid 24
3.5.3 Verkeer 25
3.5.4 Fiets- en voetgangersbereikbaarheid 25
3.5.5 Laden en lossen 26

Hoofdstuk 4 Milieu- en omgevingsaspecten 27
4.1 Inleiding 27
4.2 Geluid 27
4.2.1 Algemeen 27
4.2.2 Situatie plangebied 27

4.3 Hinder 28
4.3.1 Algemeen 28
4.3.2 Situatie plangebied 28
4.4 Luchtkwaliteit 29
4.4.1 Algemeen 29
4.4.2 Situatie plangebied 30
4.5 Externe veiligheid 30
4.5.1 Situatie plangebied 30
4.6 Groen en ecologie 30
4.6.1 Groen en ecologie 30
4.6.2 Situatie plangebied 31
4.7 Water 33
4.7.1 Algemeen 33
4.7.2 Situatie plangebied 34
4.8 Bodem 35
4.8.1 Algemeen 35
4.8.2 Situatie plangebied 36
4.9 Cultuurhistorie & archeologie 37
4.9.1 Algemeen 37
4.9.2 Situatie plangebied 39
4.10 M.e.r-toets 40
4.10.1 Toets Wet natuurbescherming 40
4.10.2 Drempelwaarden besluit m.e.r. 41
4.10.3 Vormvrije mer-beoordeling 41
4.11 Kabels, leidingen en straalpaden 42

Hoofdstuk 5 Planbeschrijving en -verantwoording 43
5.1 Inleiding 43
5.2 Opzet van de regels 43
5.2.1 Inleidende regels 43
5.2.2 Bestemmingsregels 43
5.2.3 Algemene regels 44
5.2.4 Overgangs- en slotbepalingen 44
5.3 Verantwoording van de regels 44
5.3.1 Algemeen 44
5.3.2 Afzonderlijke bestemmingen 45
5.3.3 Groen 45
5.3.4 Groen - Landschap Park 45
5.3.5 Verkeer 45
5.3.6 Wonen 46
5.3.7 Dubbelbestemmingen 48
5.4 Handhaving 48
5.5 Economische uitvoerbaarheid 49

Hoofdstuk 6 Procedure 51
6.1 Vooroverleg 51

6.2 Terinzagelegging (ontwerp-bestemmingsplan) 51

Hoofdstuk 1 Inleidende regels 53
Artikel 1 Begrippen 53
Artikel 2 Wijze van meten 59

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels 61
Artikel 3 Groen 61
Artikel 4 Groen - Landschap en park 61
Artikel 5 Verkeer - Verblijfsgebied 62
Artikel 6 Wonen 63
Artikel 7 Waarde - Archeologie (hoge verwachting) 66

Hoofdstuk 3 Algemene regels 69
Artikel 8 Anti-dubbeltelregel 69
Artikel 9 Algemene bouwregels 69
Artikel 10 Algemene gebruiksregels 69
Artikel 11 Algemene afwijkingsregels 69
Artikel 12 Overige regels 70
Artikel 13 Woningsplitsing en verkamering 71
Artikel 14 Strijdig gebruik kamergewijze bewoning 72

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels 73
Artikel 15 Overgangsrecht 73
Artikel 16 Slotregel 73

Bijlage 1 Ladderonderbouwing

Bijlage 2 Quickscan Flora en Fauna

Bijlage 3 Stikstofonderzoek

Bijlage 4 AERIUS berekening gebruiksfase

Bijlage 5 Archeologie RAAP rapport 311 uit 1997

Bijlage 6 Archeologie Bureauonderzoek en Inventariserend onderzoek

Bijlage 7 Adviesdocument Archeologie Tuinmaat

Bijlage 8 Bodemonderzoek Nel Klaassenstraat

Bijlage 9 Bodemonderzoek Tuinmaat

Bijlage 10 Akoestisch onderzoek

Bijlage 1 Beeldkwaliteitsplan Gaardenhage

Toelichting

bij het bestemmingsplan

'Chw Gaardenhage'

(plannummer: NL.IMRO.0202.967-0201)

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De wijk Gaardenhage is een moderne villawijk met ruime kavels en een strak ingerichte buitenruimte met kenmerkende hagen. Rond 2003 start de verkoop van in totaal 54 ruime kavels (ca. 1280 m2) waar mensen zelf hun woning op kunnen bouwen. Medio 2021 is ca. de helft van deze kavels nog niet verkocht of bebouwd. Door onder andere de economische crisis vanaf 2008, de grootte van de kavels, die voor veel potentiële kopers niet betaalbaar zijn en de strenge beeldkwaliteitsregels die te weinig ruimte bieden om je 'droomhuis' te bouwen is de verkoop gestagneerd. De bedoeling is de verkoop weer vlot te trekken zodat de wijk kan worden afgebouwd. Daarnaast moet het plan voorzien in de behoefte aan bijzondere woonvormen, zoals betaalbare kleine woningen, samenbouw en collectief particulier opdrachtgeverschap,

Er is een nieuw verkavelingsplan en beeldkwaliteitsplan opgesteld voor Gaardenhage. Hierbij hebben we zoveel mogelijk rekening gehouden met zorgen en bezwaren van de huidige wijkbewoners.

Deze zijn in strijd met de regels uit het geldende bestemmingsplan. Om de ontwikkeling planologisch mogelijk te maken moet een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld. Voor dit plangebied zullen specifieke bouwregels gaan gelden op basis van de uitgangspunten voor de ontwikkeling van dit gebied.

Omdat niet alle kavels uit het oorspronkelijke bouwplan waren verkocht en er sprake was van ongebruikte grond, is de grond waarop nu de kleine woningen gepland zijn, tijdelijk verhuurd aan een volkstuinvereniging. In de wijk Rijkerswoerd zijn al weinig plekken voor ontmoeting daarom wordt de volkstuin behouden. De volkstuin wordt daarom verplaatst. Dit bestemmingsplan maakt deze verplaatsing planologisch mogelijk.

Waarom een 'Chw' plan?

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft onze gemeente aangewezen als experiment 'bestemmingsplan met verbrede reikwijdte' onder artikel 7g van het 'Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet'. In een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte kunnen meer regels over de fysieke leefomgeving worden opgenomen. In het bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage' maken we gebruik van de mogelijkheden van de crisis en herstelwet door regels op te nemen in het kader van natuurinclusief bouwen en omtrent het uiterlijk van bouwwerken (welstand).

1.2 Situering en begrenzing plangebied

Het plangebied ligt in Arnhem Zuid tussen de Huissensedijk in het noorden en de Mooiweg in het zuiden. In het oosten wordt het plangebied begrensd door het Zeegbos en in het westen door een woonwagenstandplaats langs de Erasmussingel. De begrenzing is op de verbeelding (plankaart) en in figuur 1 weergegeven.

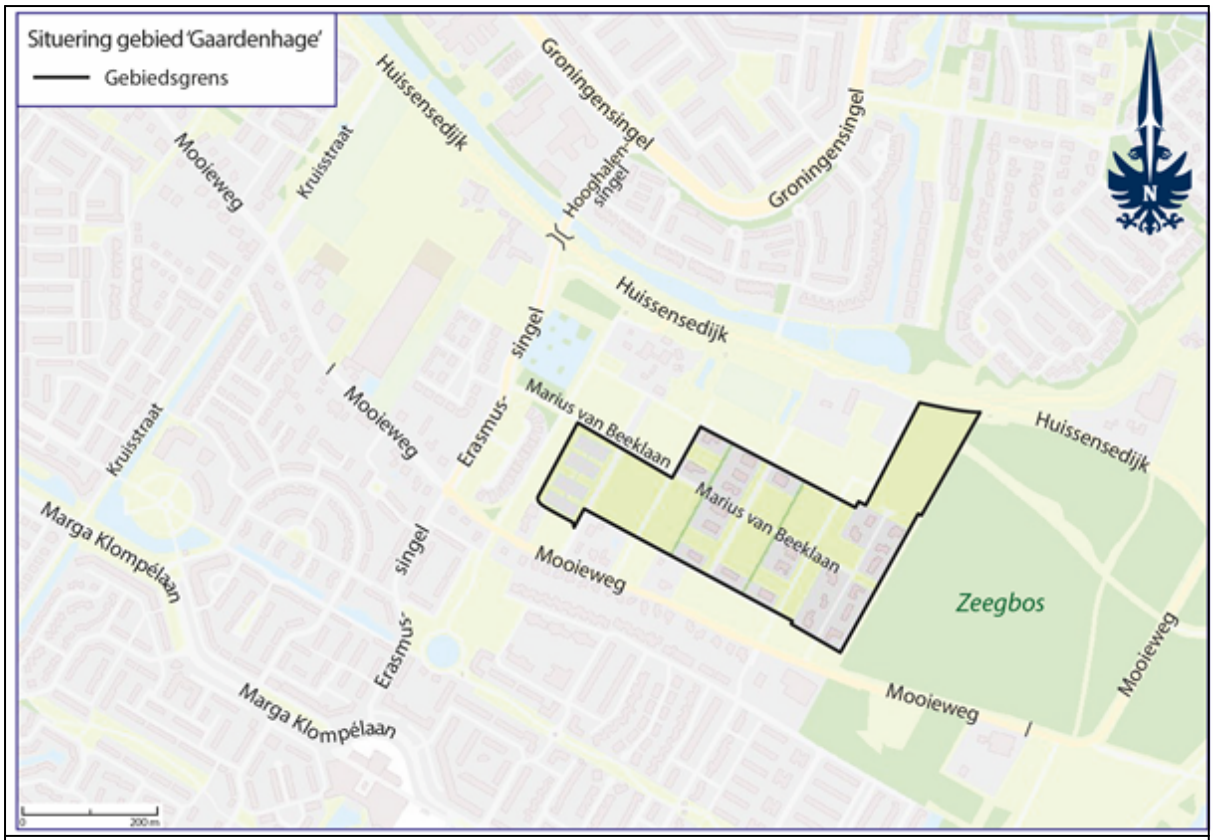

figuur 1 Begrenzing plangebied.

1.3 Opzet bestemmingsplan

Een bestemmingsplan bestaat uit een verbeelding (plankaart) en regels en gaat vergezeld van een toelichting. Op de kaart zijn de bestemmingen door middel van kleuren en tekens aangegeven. De regels bevatten de materiële inhoud van de bestemmingen. Deze bestemmingsplanonderdelen vormen tezamen het juridische toetsingskader voor ruimtelijke en functionele ontwikkelingen in het plangebied. De toelichting bevat met name de aan het plan ten grondslag liggende gedachten.

Dit plan is conform de Wro vormgegeven volgens de SVBP (Standaard voor vergelijkbare Bestemmingsplannen) 2012. De SVBP geeft voorschriften over inrichting van de kaart (kleuren en tekens) en de opbouw van de regels.

Diverse facetbelangen zijn door andere regelgeving gewaarborgd, bijvoorbeeld de Wabo, de Wet milieubeheer, de Huisvestingswet en de Erfgoedwet. Het is niet nodig dat het bestemmingsplan dezelfde waarborgen nogmaals schept.

1.4 Geldende plannen

Het bestemmingsplan Chw Gaardenhage is een algehele herziening van het bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost, voor zover van toepassing op dit plangebied.

Bestemmingsplan	**Datum van vaststelling**
Bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost	4 juli 2011
Facetplan parkeren	30 mei 2018
Facetplan woningsplitsing en verkamering	28 oktober 2020

Hoofdstuk 2 Beschrijving plangebied

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving van de bestaande situatie van het plangebied gegeven. De ontwikkeling die in het plangebied gaat plaatsvinden houdt een herinrichting van de bestaande stedenbouwkundige structuur in. Ruimtelijke vernieuwingen zullen resulteren in een nieuwe verhouding met de bestaande en de te behouden situatie. Voor een goede samenhang is kennis nodig van de bestaande situatie van het plangebied.

2.2 Historische ontwikkeling

Vanaf 2002 begint de ontwikkeling van de villawijk Gaardenhage onder de naam 'De Buitenmaten'. Hiervoor kende het gebied een agrarisch gebruik in de vorm van enkele boomgaarden. Het woningbouwprogramma bestond oorspronkelijk uit 47 vrijliggende grondgebonden woningen op kavels van een gemiddelde grootte van 1400m^2. Later zijn 7 van de oorspronkelijke kavels gesplitst waardoor het woningbouwprogramma wordt uitgebreid tot 54 kavels. In 2021 zijn in totaal 24 van deze woningen gerealiseerd.

Het eerdere beeldkwaliteitsplan voorziet in twee "smaken". Gaarden en Hagen. Voor de verschillende gebieden golden verschillende beeldkwaliteitsregels maar wel met aantal overeenkomende beeldprincipes. Dit leidt tot onderscheidende woningen met waar nodig samenhang. Zo is in heel Gaardenhage de architectuur modern en zijn er in zowel Hagen en in Gaarden hagen als omkadering van elk kavel. Maar de erfhagen zijn bijvoorbeeld in Gaarden lager en de woningen meer zichtbaar.

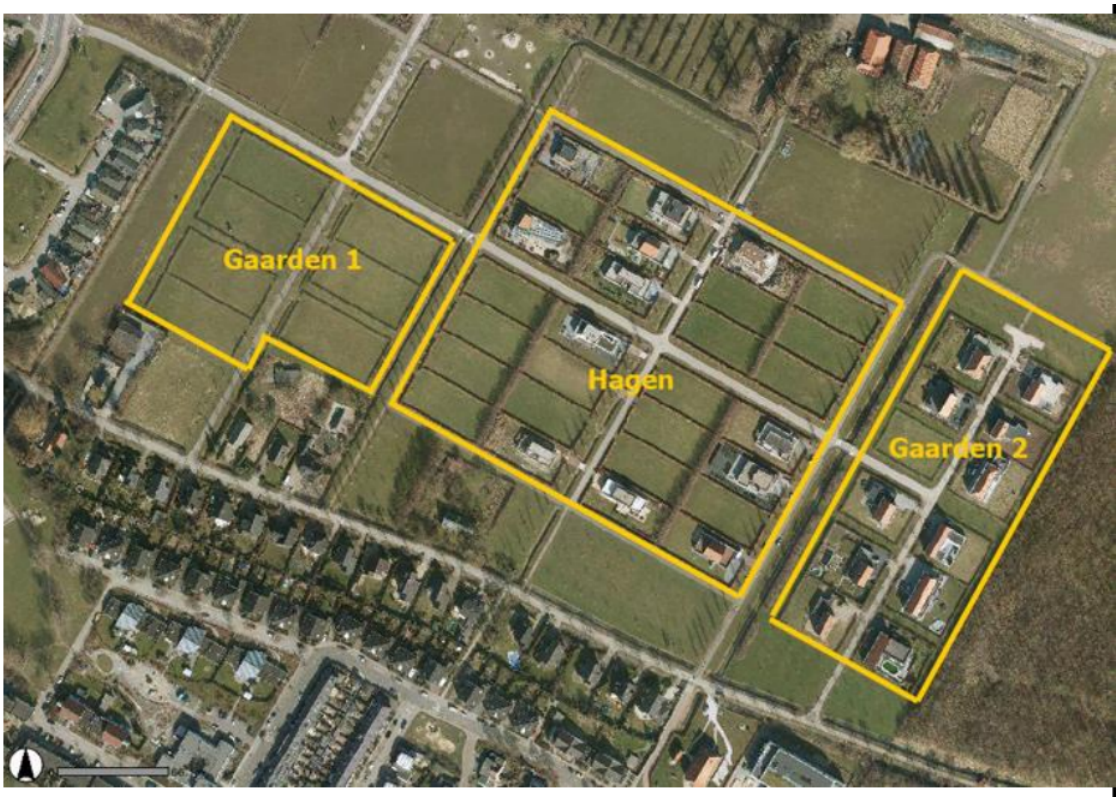

Uitsnede beeldkwaliteitsplan overzicht Gaarden en Hagen.

2.3 Ruimtelijke en functionele structuur

Gaardenhage is gelegen in de groene lob tussen de woonwijken Rijkerswoerd en Vredenburg. Aan de oostkant van Gaardenhage is het Zeegbos gelegen. Aan de noordzijde van het plangebied bevindt zich de Huissense Dijk, die nu als fietspad in gebruik is. Waar de dijk overgaat in de Drielse Dijk bij Elden en Huissen buigt de dijk om enkele wielen. Wegen en zegen vormen samen met de dijken de historische lijnen in het voormalige agrarische landschap. De bewaarde smalle wegen en zegen liggen als rechtlijnige elementen tussen de bebouwing van Arnhem-Zuid. Goede voorbeelden zijn de Mooieweg en de Eldense Zeeg. Aan deze lijnen liggen ook de boerenerven met restanten van boomgaarden. De woerden en andere hoger delen zoals donken en rivierduinen duiden op eeuwenoude bewoning en zijn van grote archeologische waarde. De zone van de poldergronden wordt doorsneden door de Limes (oude Romeinse rijkssgrens).

Hoofdstuk 3 Ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen

3.1 Inleiding

Het project Gaardenhage betreft een herontwikkeling van de nog niet verkochte kavels in de wijk Gaardenhage. Het plan bestaat uit verschillende kavels (een mix van grote, middelgrote en kleine kavels) en verschillende prijsklassen. De beeldregieregels worden versoepeld zodat toekomstige kopers meer ruimte krijgen hun woning te ontwerpen. De insteek blijft dat er moderne woningen worden gebouwd. De beeldregieregels zijn vastgelegd in het beeldkwaliteitsplan Gaardenhage Bijlage 1 bij de regels van het bestemmingsplan. In het beeldkwaliteitsplan wordt uitgegaan van meerdere gebieden waarvoor verschillende regels gelden. De hagen zijn een belangrijk onderdeel van Gaardenhage en worden vastgelegd in het beeldkwaliteitsplan. Ook de nieuwe locatie van de Tuinmaat moet worden begrensd door hagen.

3.2 Ruimtelijke opzet en structuur

Overzichtskaart

3.2.1 Oorspronkelijke kavels

In het nieuwe beeldregieplan voor Gaardenhage zijn nog 7 van de oorspronkelijke exclusieve bouwkavels beschikbaar. Deze kavels grenzen aan of liggen tussen de reeds gerealiseerde woningen. Eén van deze kavels ligt aan de John Grosmanstraat. De overige kavels liggen in het oorspronkelijke gebied de 'Hagen'.

Voor deze kavels wordt een aanpassing van de spelregels voorgesteld om er voor te zorgen dat de kavels aansluiten bij de huidige wensen van de particuliere bouwers. Ook voor de al bebouwde oorspronkelijke kavels komen de nieuwe spelregels te gelden omdat deze meer mogelijkheden bieden.

Om de nieuwe woningen niet te veel te laten contrasteren met eerder gerealiseerde woningen wordt ook in de nieuwe spelregels uitgegaan van moderne architectuur en woningen met een horizontaal karakter zodat het beeld van woningen die boven de haag uit steken zo veel mogelijk behouden blijft.

De Hagen

John Grosmanstraat

3.2.2 Deelgebied 3

De 4 kavels in deelgebied 3 liggen in het noordwestelijke deel van Gaardenhage dat is herverkaveld. Op de kavels van 1200m^2 tot 1300m^2 is de mogelijkheid om 2-3 woningen te realiseren die in samenhang, en binnen het oorspronkelijke bouwvlak, worden gebouwd. Om de nieuwe woningen niet te veel te laten contrasteren met eerder gerealiseerde woningen wordt ook in de nieuwe spelregels uitgegaan van moderne architectuur en woningen met een horizontaal karakter zodat het beeld van woningen die boven de haag uit steken zo veel mogelijk behouden blijft.

Uitsnede beeldkwaliteitsplan deelgebied 3

3.2.3 Deelgebied 2

In deelgebied 2 worden de kavels uit het eerdere plan gehalveerd. Hierdoor ontstaat een gedifferentieerd programma met behoud van de originele hagenstructuur.

Om de nieuwe woningen niet te veel te laten contrasteren met eerder gerealiseerde woningen wordt ook in de nieuwe spelregels uitgegaan van moderne architectuur en woningen met een horizontaal karakter zodat het beeld van woningen die boven de haag uit steken zo veel mogelijk behouden blijft.

Uitsnede beeldkwaliteitsplan deelgebied 2

3.2.4 Deelgebied 1 - Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO)

De CPO-kavel is bedoeld voor 8-12 huishoudens die samen hun woningen en buitenruimte willen vormgeven en ontwikkelen. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om mensen die zorg voor elkaar willen dragen of een gemeenschappelijke leefstijl hebben. Voor de keuze van een CPO-groep die het beste past bij deze plek is de gemeente voornemens een tender uit te schrijven. Daarnaast wordt er rekening mee gehouden dat vanuit de gemeente extra begeleiding nodig is om het ontwikkelproces van de woningen en buitenruimte in goede banen te leiden.

Uitsnede beeldkwaliteitsplan deelgebied 1 - CPO

3.2.5 Deelgebied 1 - kleine kavels

Deelgebied 1 is aangewezen voor de realisatie van bijzondere en betaalbare woonvormen. Voor deze doelgroep zijn in de verkaveling kavels opgenomen waarop kleine huizen kunnen worden gerealiseerd. De kleine woningen zijn bedoeld voor alleenwonenden en stellen die hun ecologische voetafdruk willen beperken, huishoudens die willen ontspullen en geen hoge hypotheeklasten kunnen of willen dragen. De spelregels voor dit deelgebied zijn er bewust op gericht om het volume van de woningen klein (en betaalbaar) te houden maar zijn wel zodanig geformuleerd dat met de vorm van het huisje kan worden geëxperimenteerd en gepionierd. De hier te bouwen woningen zijn bedoeld als permanente bebouwing; de woningen dienen onroerend te zijn. Dit wil overigens niet zeggen dat pre-fab woningen hier niet zijn toegestaan.

Uitsnede beeldkwaliteitsplan deelgebied 1 - kleine kavels

3.2.6 De Tuinmaat

Omdat niet alle kavels uit het oorspronkelijke bouwplan waren verkocht en er sprake was van ongebruikte grond, is de grond waarop nu de kleine woningen gepland zijn, tijdelijk verhuurd aan een volkstuinvereniging. In de wijk Rijkerswoerd zijn al weinig plekken voor ontmoeting daarom wordt de volkstuin behouden. De paardenwei grenzend aan Gaardenhage en de Huissense dijk is de beoogde nieuwe locatie voor de Tuinmaat.De vormgeving van de bebouwing dient eenduidig en terughoudend

te zijn. Passend binnen het omliggende landschap en de groene uitstraling van het volkstuinencomplex. In het Beeldkwaliteitsplan Gaardenhage zijn de bouw- en gebruiksmogelijkheden voor de Tuinmaat nader uitgewerkt.

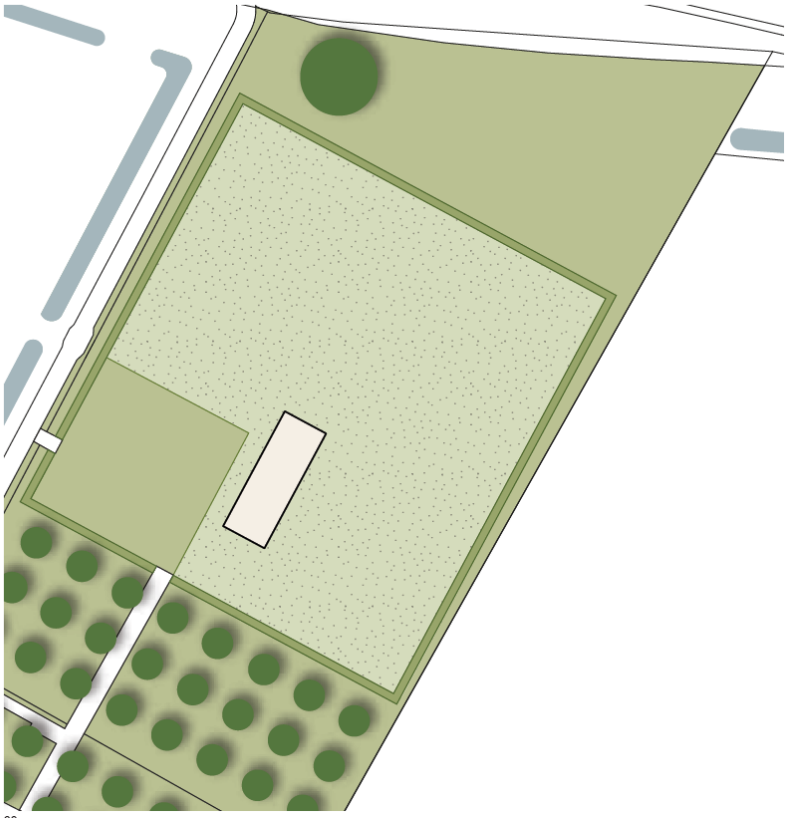

3.3 Programma Gaardenhage

3.3.1 Uitgangspunten provincie

De provinciale Omgevingsvisie Gaaf Gelderland 2018 gaat over het beleid van de provincie voor de fysieke leefomgeving en geeft richting op de strategische hoofdlijnen van het beleid op het vlak van ruimte, natuur, water, milieu en verkeer en vervoer.
De provincie Gelderland legt in de omgevingsvisie de focus op een duurzaam, verbonden en een economisch krachtig Gelderland. Daarin wordt geïnvesteerd, waardoor meerwaarde ontstaat. Dit gebeurt door zeven met elkaar samenhangende ambities na te streven voor een schoon, gezond, veilig en welvarend Gelderland.

Daarnaast wordt de provinciale Omgevingsverordening Gelderland als instrument ingezet om de doorwerking van het provinciaal beleid uit de Omgevingsvisie af te dwingen. De werking van de verordening beperkt zich tot die onderdelen van het beleid waarvoor de inzet van algemene regels noodzakelijk is om provinciale belangen veilig te stellen of om uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen.

Toetsing van het initiatief aan de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland
Dit bestemmingsplan voorziet de mogelijkheid voor 30 extra woningen. Deze ontwikkeling sluit aan op de actuele vraag vanuit de markt en levert een bijdrage aan het realiseren van voldoende woningen in Arnhem. Zoals in de volgende paragrafen blijkt, past de ontwikkeling in de regionale woningbouwafspraken en is deze overeenstemming met de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland.

Toetsing van het initiatief aan de Omgevingsverordening
Dit omgevingsplan voorziet in een binnenstedelijke woningbouwontwikkeling. Daarnaast is het plangebied gelegen in een boringsvrije zone, een koude-warmteopslagvrije zone en een intrekgebied. In het het 'Bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost' was nog de 'milieuzone- grondwaterbeschermingsgebied' openomen. Deze begrenzing van het grondwaterbeschermingsgebied is inmiddels aangepast in de provinciale verordening en is niet meer van toepassing op het plangebied.(zie 4.7.2).

Artikel 2.2: Instructieregel bestemmingsplan doorwerking regionale woonagenda
Een omgevingsplan maakt nieuwe woningen alleen mogelijk als die ontwikkeling past binnen een door Gedeputeerde Staten vastgestelde regionale woonagenda. Zie voor de toetsing paragraaf 3.3.2.

Artikel 2.38: Instructieregel bestemmingsplan Intrekgebied
Een bestemmingsplan voor gronden binnen een Intrekgebied maakt de winning van fossiele energie niet mogelijk. Dit omgevingsplan voorziet niet in de planologische kaders om binnen het plangebied fossiele energie te winnen. Winning van fossiele energie is niet toegestaan. Hiermee voldoet het plan aan het bepaalde in artikel 2.38.

Artikel 2.60: Instructieregel bestemmingsplan bescherming Romeinse limes

Een bestemmingsplan voor gronden gelegen binnen de Romeinse Limes maakt geen activiteiten mogelijk die de kernkwaliteiten van de Romeinse limes aantasten. Zie paragraaf 4.9.2 voor een beschrijving van de aanwezige waarden. Het bestemmingsplan tast deze waarden niet aan.

3.3.2 Uitgangspunten regio

Regionale Woondeal

Het Rijk, de provincie Gelderland en 18 gemeenten hebben afspraken gemaakt om samen snel meer woningen te bouwen in de regio Arnhem-Nijmegen. De afgelopen jaren is de regio als geheel en de steden Arnhem en Nijmegen in het bijzonder, snel gegroeid. De prognoses tot 2030 en 2040 laten zien dat deze groei doorzet en dat de woningtekorten oplopen. Ook zijn de complexe leefbaarheidsopgaven, de strategische ligging en de groene ambities van de regio mede aanleiding geweest voor het sluiten van een Woondeal.

De Woondeal moet ervoor zorgen dat er sneller en meer betaalbare huur- en koopwoningen worden bijgebouwd. Het versterken van het groene profiel en ook het bereikbaar houden van de regio zijn daarbij belangrijke uitgangspunten. Daarnaast wordt ingezet op het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid.

Uit verschillende woonbehoefteonderzoeken blijkt dat er in Arnhem vraag is voor duizenden nieuwe woningen. Een belangrijk deel van deze nieuwbouw is gewenst in het segment 'centrumstedelijk wonen'. Deze herontwikkeling voorziet in deze behoefte. Het plan draagt ook bij aan de pijlers van de woonprincipes 2025 en het Plan van Aanpak: Woningbouwontwikkeling. De kavels dragen bij aan de behoefte die bestaat voor koopwoningen in het middeldure of dure segment. Ook is ruimte voor levensloopgeschikt wonen en vernieuwende en collectieve woonvormen. Zo omvat het plan kavels bestemd voor 'kleine woningen' voor mensen die hun ecoologische voetafdruk willen verkleinen, samenbouw en CPO voor senioren.

3.3.3 Uitgangspunten gemeentelijk beleid

3.3.3.1 Ruimtelijke aspecten

Structuurvisie Arnhem 2020 doorkijk 2040

In de Structuurvisie Arnhem 2020 l doorkijk 2040 is de wijk Gaardenhage aangewezen als 'Stad van Vinex en Sleutelproject' de paardenwei is aangewezen als 'poldergrond'. Karakteristiek voor de poldergrond zijn de historische dijken en wielen (doorbraakgaten), wegen en zegen (waterlopen), boerenerven met boomgaarden en woerden (huisterpen). De dijken en wielen laten zien hoe de Rijn door het gebied heeft geslingerd en uiteindelijk is ingesnoerd. De meest herkenbare historische dijk is de Huissense Dijk, die nu als fietspad in gebruik is. Waar de dijk overgaat in de Drielse Dijk bij Elden en Huissen buigt de dijk om enkele wielen. Wegen en zegen vormen samen met de dijken de historische lijnen in het voormalige agrarische landschap. De bewaarde smalle wegen en zegen liggen als rechtlijnige elementen tussen de bebouwing van Arnhem-Zuid. Goede voorbeelden zijn de Mooieweg en de Eldense Zeeg. Aan deze lijnen liggen ook de boerenerven met restanten van boomgaarden. De woerden en andere hoger delen zoals donken en rivierduinen duiden op eeuwenoude bewoning en zijn van grote archeologische waarde. De zone van de poldergronden wordt doorsneden door de Limes (oude Romeinse rijkssgrens).

Groenvisie 2017 – 2035

Op 5 maart 2018 heeft de gemeenteraad de Groenvisie vastgesteld. De Groenvisie gaat over het Groen-blauw raamwerk, de stedelijke hoofdgroenstructuur, van de stad. Dit raamwerk van de stad bepaalt het gezicht van de stad.

Gaardenhage ligt ingevolge de groenvisie in de polderzone. De waarden landschap, ecologie en hydrologie (waterbuffering, waterkwaliteit) zijn het belangrijkste en stellen kaders aan gebruik. Wandelen, fietsen, paardrijden via recreatieve routes en stadslandbouw en natuurlijk spelen en sporten zijn de belangrijkste recreatievormen in de openbare ruimte en zijn gezoneerd. Landbouw (o.a. volkstuinen) vindt plaats met respect voor natuur en landschap.

3.3.3.2 Wonen

In 'De Arnhemse Woonprincipes 2025' en het Plan van Aanpak: Woningbouwontwikkeling is opgenomen welke strategische koers we volgen die er zorg voor moet dragen dat Arnhem ook in de toekomst een aantrekkelijke woonstad blijft waar het voor iedereen aantrekkelijk is om te wonen.

Het Plan van Aanpak: Woningbouwontwikkeling bevat de marsroute over hoe we de komende jaren de woningbouw vorm willen geven. Om beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen in Arnhem op peil te houden moeten er meer woningen worden gerealiseerd de komende jaren. Dit geldt voor alle soorten woningen en voor alle doelgroepen: aantrekkelijke levensloopbestendige woningen voor ouderen, woningen voor kleine huishoudens, sociale woningbouw in goedkoop en betaalbare segment, de middenhuurcategorie en het hogere segment.

De onderstaande vier pijlers vormen de hoofddoelen van de Arnhemse Woonprincipes:

- Duurzaam betaalbaar; hierbij zorgen we dat er voor elk inkomen voldoende passende sociale en betaalbare woningen beschikbaar zijn. Daarbij sturen we niet alleen op aantallen, maar streven we ook naar een goede prijskwaliteit en naar de duurzaamheid van woningen in de nieuwbouw en in de bestaande woningvoorraad.
- Levensloopgeschikt wonen; door meer levensloopgeschikte woningen aan de voorraad toe te voegen én bestaande woningen aan te passen of op te plussen, kunnen we mensen, gezond of beperkt, in verschillende levensfases van hun leven, een passende woonplek blijven bieden in Arnhem.
- Aantrekkelijke woonstad; Arnhem heeft door zijn centrale ligging een bijzondere ruimtelijke en groene kwaliteit. Met de binnenstad, de Rijn en stadsparken in combinatie met wonen, leren, werken en verblijven maakt het de stad vitaler. Arnhem wil een aantrekkelijke woonstad zijn en blijven voor haar huidige inwoners, maar ook meer studenten en midden en hoge inkomens aan zich binden door het bieden van aantrekkelijke, levendige of bijzondere woonmilieus.
  Wijken met identiteit; Elke wijk heeft zijn eigen herkenbare identiteit die recht doet aan de beleving van haar inwoners. Met deze variëteit wil de stad inzetten op een duurzame woon- en leefomgeving waar bewoners trots zijn op hun wijk, waar ze zich thuis en ook zelf verantwoordelijk voor voelen. Dat palet van eigen identiteit en karakters van wijken draagt bij aan de aantrekkingskracht van Arnhem als woonstad

Wonen, Welzijn en Zorg

Er ligt op het gebied van Wonen, Welzijn en Zorg een stevige fysieke huisvestingsopgave. Door meer levensloopgeschikte woningen aan de voorraad toe te voegen én bestaande woningen preventief aan te passen of op te plussen, kunnen we mensen, gezond of beperkt, in verschillende levensfases van hun leven, een passende woonplek blijven bieden. We faciliteren het (langer) zelfstandig wonen, door in de directe of nabije woonomgeving mogelijkheden te scheppen dat arrangementen van (thuis)zorg, begeleiding, ondersteuning of andere vormen van dienstverlening en welzijnsvoorzieningen kunnen worden geboden.

3.3.3.3 Stadslandbouw

Visie Stadslandbouwen regionaal voedsel

Arnhem heeft een visie stadslandbouw en regionaal voedsel, getiteld 'Het groeit in Arnhem'. De visie, die dateert van september 2017, omschrijft kort maar krachtig het belang van op de stad georiënteerde landbouw als het gaat om de circulaire stad, de gezonde stad, de inclusieve stad, de klimaatadaptieve stad en de bruisende stad (oftewel 'planet, people, profit'). De visie zet in op drie sporen: kennis en bereikbaarheid, ruimte scheppen, en faciliteren en verbinden.

Zoals verwoord in de raadsbrief 'Stand van zaken Stadslandbouw, regionaal voedsel en duurzame landbouw', daterend van 19 mei 2020, telt Arnhem 19 volkstuincomplexen waar circa 1.500 volkstuinders voor eigen gebruik (en deels ook voor familie en vrienden) voedsel telen. De gezamenlijke volkstuinders streven naar een duurzaam gebruik van de grond, bij voorkeur niet met bestrijdingsmiddelen en kunstmest. Dat wordt op termijn ook een voorwaarde bij de huur en verhuur van de complexen (en dus de afzonderlijke volkstuinen).

Ambities

In de bovengenoemde visie staan de volgende ambities geformuleerd:

- Arnhem stimuleert en faciliteert buurten en wijken die met stadslandbouw aan de slag willen. In alle buurten is ten minste één pluktuin die door de buurt wordt beheerd en onderhouden.

- Arnhem biedt ruimte voor stadslandbouw op wijkniveau in die groenvoorzieningen die niet primair een stedelijke of regionale functie kennen of een natuurfunctie hebben. Buurtinitiatieven krijgen daar de ruimte als die elders niet voorhanden is.

- Arnhem verankert stadslandbouw en voedsel in de stad. Bij ruimtelijke ontwikkeling (uitbreiding en inbreiding, herinrichting en herstructurering) krijgt voedselteelt nadrukkelijk een plek in de kaders van de planontwikkeling en bij de weging van plannen.

Buurtinitiatieven

Arnhem faciliteert in principe alle buurtinitiatieven die aan de slag willen met stadslandbouw in de openbare ruimte. Afhankelijk van de mogelijkheden en beperkingen van de beoogde locatie krijgen

initiatieven onder bescheiden voorwaarden (veiligheid en beheer) de ruimte. Ze worden ondersteund door onder meer de wijkteams, onze stadsdeelmanagers en Natuurcentrum Arnhem. Desgewenst kunnen ze gebruik maken van de subsidieregeling 'Eetbare Stad'.

3.3.4 Toets programma Gaardenhage

Woningbouwprogramma

Het woningbouwprogramma bestaat uit in totaal 84 potentiële woningen. Dit zijn 30 extra woningen ten opzichte van het geldende bestemmingsplan. Het programma bestaat uit een mix van grote, middelgrote en kleine kavels met verschillende prijsklassen.

Uit verschillende woonbehoefteonderzoeken blijkt dat er in Arnhem vraag is voor duizenden nieuwe woningen. Een belangrijk deel van deze nieuwbouw is gewenst in het segment 'groen-stedelijk wonen'. Deze herontwikkeling voorziet in deze behoefte. Het plan draagt ook bij aan de pijlers van de woonprincipes 2025 en het Plan van Aanpak: Woningbouwontwikkeling. De ontwikkeling draagt met name bij aan de behoefte die bestaat voor koopwoningen in het middeldure of dure segment. Volgens het meest recente woonbehoefteonderzoek uit 2019, bestaat er in Arnhem nog een grote behoefte aan dit type koopwoningen.

In de Arnhemse woonprincipes is opgenomen dat we in willen zetten op levensloopgeschikt wonen en vernieuwende en collectieve woonvormen. Één veld is bestemd voor kleine woningen. Op andere kavels is ruimte voor samenbouw en CPO voor senioren. Vanwege de vergrijzing is er een toenemende ruimtevraag onder ouderen voor dit type projecten. Deze ontwikkeling sluit ook aan bij afspraken die in de 'Woondeal' zijn opgenomen en waarbij aandacht wordt gevraagd voor onder andere flexibele en modulaire bouw.

Voor een uitgebreidere onderbouwing van de kwalitatieve en kwantitatieve behoefte wordt verwezen naar Bijlage 1 Ladderonderbouwing.

Stadslandbouw

Daarnaast voorziet voorliggend bestemmingsplan ook in een mogelijkheid voor stadslandbouw. De verplaatsing en herinrichting van de Tuinmaat naar de Huissensedijk past binnen de hierboven omschreven ambities.

De gemeente streeft behoud van de Tuinmaat in de wijk na, omdat de Tuinmaat een belangrijke

voorziening voor Rijkerswoerd is met meerwaarde voor de wijk. De Tuinmaat fungeert als klimaatadaptieve groenvoorziening in een steeds meer verstedelijkte omgeving. Daarnaast heeft de Tuinmaat een belangrijke sociaal-economische functie: het stelt wijkbewoners in staat te recreëren, elkaar te ontmoeten en zelf voedsel te telen.

Elementen als een volkstuin, tuinderij, of boomgaard is landschappelijk passend langs een dijk. De beoogde locatie voor de volkstuin is dus in lijn met de Structuurvisie. Het gebruik van de Tuinmaat vindt plaats met respect voor natuur en landschap door het gebied te omzomen met een haag en voldoende ruimte over te laten voor kruidenrijk grasland. De Tuinmaat wordt omsloten door een haag om deze ruimte goed af te bakenen en in te passen in het landschap. De haag en de tuinen dragen bij aan de biodiversiteit en zal insecten, vogels en kleine zoogdieren trekken. Daarnaast wordt voorzien in een hoogstamboomgaard ten zuiden van de Tuinmaat.

3.4 Uitgangspunten duurzaamheid

3.4.1 Landelijke regelgeving

Nieuwe gebouwen en woningen moeten volgens landelijke regelgeving voldoen aan het Bouwbesluit. In het bouwbesluit worden de energieprestaties voor nieuwe gebouwen en woningen fasegewijs aangescherpt. Vanaf 1 januari 2021 moeten alle nieuwe gebouwen en woningen in Nederland bijna energieneutrale gebouwen (BENG) zijn. Dit vloeit voort uit het Energieakkoord voor duurzame groei en uit de Europese richtlijn EPBD. Verder geldt er per 1 juli 2018 voor nieuwbouw van alle soort gebouwen een verbod voor het aansluiten op het aardgasnet.

3.4.2 Beleid

Gemeentelijke visie energie

De gemeente Arnhem heeft hoge ambities op het gebied van energie en duurzaamheid. De ambities, koers en actieprogramma zijn vastgesteld in het programma 'New Energy made in Arnhem 2020-2030' (vastgesteld op 29 januari 2020). Arnhem wil een actieve regierol innemen bij de energietransitie in de wijken. De uitgangspunten en aanpak zijn vastgesteld in 'De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie' (vastgesteld op 17 april 2019).

Energievisie

Arnhem verplicht ontwikkelaars tot het opstellen van een energievisie bij nieuwbouw van meer dan 50 woningequivalenten. Er zijn vele opties voor duurzame energie. Vanwege de wetswijziging per 1 juli 2018 moeten al deze opties zonder aardgas worden gerealiseerd. De gemeente hanteert de volgende voorkeursvolgorde inzake de ambities voor nieuwbouw:

1. Energieneutraal;
2. Bijna energieneutraal (BENG);
3. Conform eisen bouwbesluit.

De gemeente Arnhem vraagt de ontwikkelende partij om samen met andere eigenaren (bestaande en toekomstige) in het (aangrenzende) gebied te onderzoeken of een collectieve warmteoplossing tot de mogelijkheid behoort. Dit met als doel een deel van de omliggende bestaande gebouwen ook van het aardgas af te halen.

Arnhem zet met haar nieuwe energietransitie in op een transitie van fossiele naar duurzame energiebronnen en toepassen van energiebesparing, ook wel: het spoor van 'adaptie'. Het gaat om grotere extremen met betrekking tot waterberging en - afvoer en temperatuur/ hitte. Steden zijn gevoelig voor zulke extremen; er ontstaat snel overlast, schade en risico's. In de structuurvisie gaat het zowel om bijdragen aan energietransitie/mitigatie als over de voorbereiding en aanpassing van de stad op klimaatverandering. In de Structuurvisie 2020-2040 is de gemeentelijke ambitie verwoord om Arnhem klimaatbestendig te maken onder alle weersomstandigheden. Voor nu en in de toekomst, onder invloed van de klimaatverandering, wordt tenminste gestreefd naar prettig toeven binnen- en buitenshuis en het vermijden van ongewenste gezondheidsrisico's.

In januari 2020 heeft de gemeenteraad van Arnhem het programmaplan New energy made in Arnhem (NemiA) 2020-2030 vastgesteld. De doelstelling van het actieprogramma is 61% CO2-reductie ten opzichte van 2017 in 2030 met als tussendoelstelling 25% in 2023. Deze reductie wordt grotendeels gerealiseerd door het actieprogramma NemiA 2030 en overige programma's binnen de gemeente. Een deel van de reductie komt van autonome ontwikkeling, de resterende opgave zullen wij van buiten de

gemeentegrens moeten halen of hier in de komende jaren aanvullende ambities op formuleren.

Arnhem circulair

In de meerjarenprogrammabegroting (hierna: MJPB) 2018-2021 is aangegeven dat Arnhem streeft naar efficiënt en maatschappelijk verantwoord omgaan met producten, materialen, hulpbronnen en het sluiten van kringlopen, binnen ecologische randvoorwaarden zodat ook toekomstige generaties toegang tot materiële welvaart behouden. Dat betekent ook: werken aan nieuwe innovatieve vormen van (lokale en regionale) duurzame voedselvoorziening gericht op gezonder leven.

Natuurinclusief Bouwen

In Arnhem vinden we het belangrijk dat er bij nieuwe ontwikkelingen ruimte behouden blijft voor de natuur. Veel diersoorten kunnen uitstekend leven in en om gebouwen, maar dan moeten wij wel de juiste voorwaarden creëren. Daarom is het noodzakelijk dat er bij elk project voorzieningen worden gerealiseerd voor gebouw bewonende soorten zoals huismus, gierzwaluw of vleermuis. En dat er voldoende groen en blauw in de omgeving aanwezig blijft of nieuw wordt gerealiseerd, zodat gebouwbewonende soorten én andere dieren en planten daar graag willen verblijven. Deze maatregelen zorgen bovendien voor minder hitte, droogte en wateroverlast in het gebied en voor meer natuurbeleving bij de toekomstige bewoners. Dit komt ten goede aan hun algehele welzijn en gezondheid, zowel mentaal als fysiek.

Strategie klimaatadaptatie

In de strategie klimaatadaptatie zijn ambities benoemd om Arnhem klimaatbestendiger te maken. Belangrijk uitgangspunt is dat het klimaatbestendig maken van Arnhem wordt meegenomen in alle ruimtelijke plannen.

- het oppervlakte verharding tot een minimum te beperken;

- hemelwater van gebouwen af te koppelen;

- de openbare ruimte dusdanig in te richten zodat zware buien zo min mogelijk overlast veroorzaken;

- de bebouwing in deze velden heeft een zodanige verkaveling dat de ontwikkeling geen effect heeft op de verkoelende winden naar de stad;

- er wordt een balans gezocht tussen verdichten (toename bebouwing en verharding) en groen/blauwe inrichting zodat de gevoelstemperatuur aangenaam blijft.

Hittestress

Voor hitte ligt de nadruk op de toename in de toekomst van het aantal zomerse en zelfs tropische dagen. In het realiseren van een prettig stadsklimaat wil de gemeente optimaal gebruik maken van de (huidige) gunstige uitgangssituatie van natuurlijke luchtstromen die van de hoger gelegen stadsranden en vanuit de rivierzone de stad in stromen en zorgen voor koeling en tevens een goede luchtkwaliteit. Ook het groene karakter van de stad draagt daaraan in grote mate bij.

De opwarming van de stad tijdens warme, tropische dagen doet zich voor in de dichtbebouwde stenige gebieden met veel gebouwvolume, verharding en weinig groen. In de Hittekaart van Arnhem is de gevoeligheid van de stad voor opwarming weergegeven. Bepaalde delen van de stad hebben een verhoogde kans op opwarming (stedelijke hitte-eilanden), wat ongewenste gevolgen voor het woon- en leefmilieu en het functioneren van deze gebieden kan hebben.

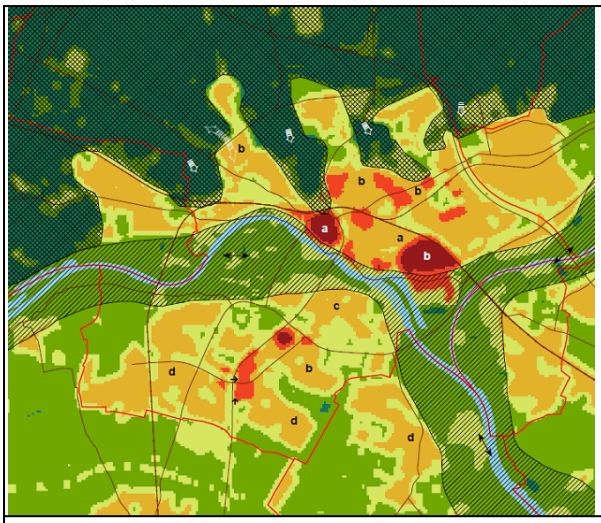

Figuur 5.1: Hittekaart van Arnhem 2010 .

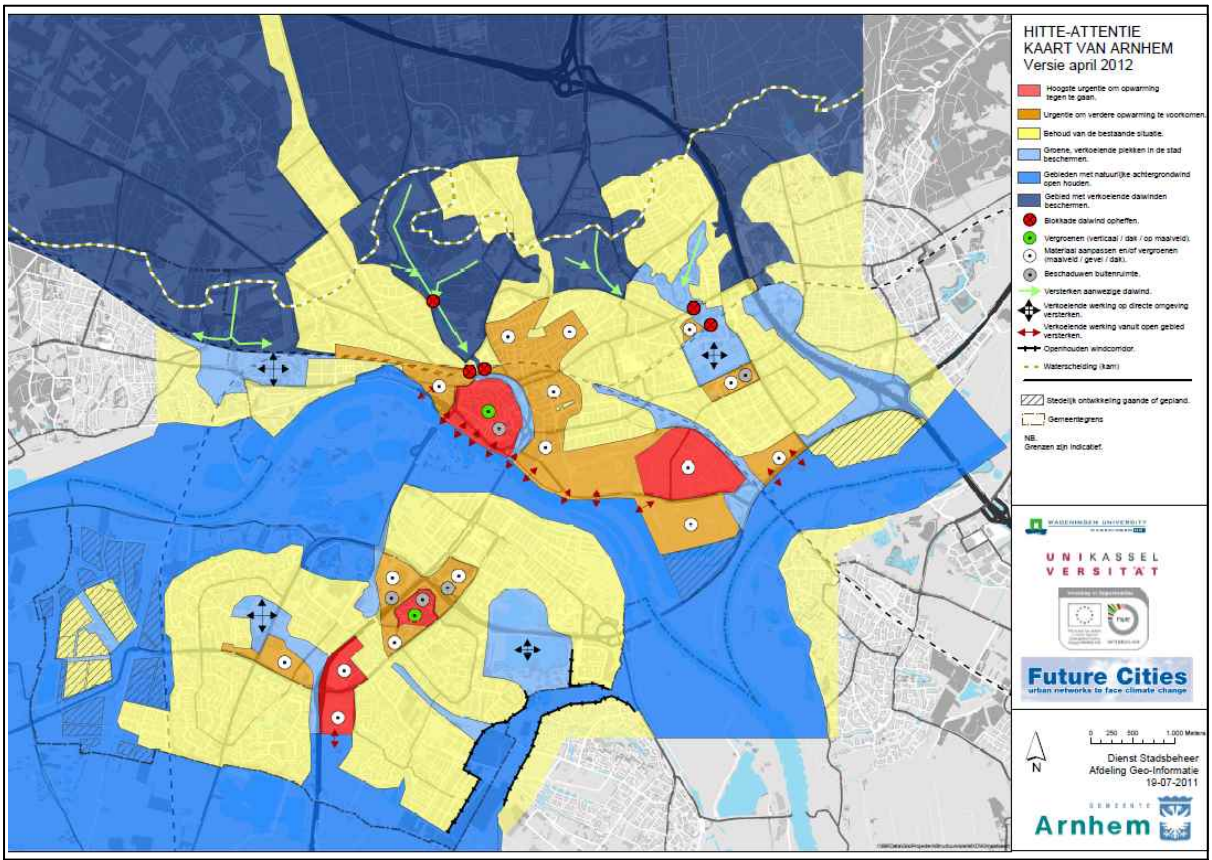

Figuur 5.3: Hitte-attentiekaart van Arnhem

3.4.3 Planspecifiek

Door zijn groene ligging en natuurlijke uitstraling past bij Gaardenhage een duurzame ontwikkeling met aardgasvrije, energieneutrale en toekomstbestendige duurzame woningen.

Aardgasvrij en Energieneutraal

Alle nieuwbouwwoningen in Nederland moeten vanaf 1 juli 2018 aardgasvrij en vanaf 1 juli 2020 bijna energieneutraal (BENG) worden gebouwd. Dat betekent dat de woningen in Gaardenhage zeer energiezuinig en met duurzame energie moeten worden ontworpen:

Zeer energiezuinige woningen beschikken in ieder geval over goede isolatie, HR++ glas of triple glas en goede kierdichting. Een ventilatiesysteem met CO2 sturing en warmteterug-winning zorgt voor schone frisse lucht en draagt bij aan een energiezuinige woning.

Voldoende dakoppervlak is van belang voor het plaatsen van zonnepanelen en/of zonne-collectoren om te voldoen aan de duurzame energievraag. Tegenwoordig zijn er oplossingen om deze te integreren in het dak. Als duurzame warmtebron is een warmtepomp, Lage Temperatuur Verwarming, eventueel in combinatie met zonnecollectoren, een goede oplossing.

Aangezien Gaardenhage gelegen is in een boringvrije zone van een drinkwaterwinning mag er geen bodemwarmtepomp worden aangelegd.

Toekomstbestendig en Duurzaam

Een toekomstbestendige duurzame woning is integraal en circulair ontworpen, er wordt rekening gehouden met de levensduur en kringloop van materialen, is klimaatbestendig en natuur/biodiversiteit is van belang:

Kies voor duurzame herbruikbare materialen, met een zo lang mogelijke levensduur.

Door een passieve bouwwijze en klimaatbeheersing, kan de warmte- en koude-vraag beperkt blijven. Daardoor zijn er minder of kleinere installaties nodig om te voorzien in warmte, koude en frisse lucht in een comfortabele duurzame woning.

Zorg voor een klimaatbestendige woning (bijvoorbeeld met een groen dak) en een klimaat-bestendig ingerichte tuin. Voorkom zo hittestress, wateroverlast en droogte.

Denk aan natuurinclusief bouwen, waarbij de biodiversiteit wordt vergroot.

GPR, instrument voor brede afweging duurzaamheid

Om de duurzaamheid van een gebouwontwerp te toetsen kan GPR-Gebouw als tool worden ingezet. Met deze tool wordt een brede afweging van duurzaamheid gemaakt op basis van de thema's energie, milieu, materiaalgebruik, gezondheid, afval, water, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde. De tool (sublicentie en adviseur) wordt door gemeente Arnhem beschikbaar gesteld.

Energieverhalen en Warmteverkenning Arnhem

De gemeente Arnhem heeft het verhaal van de Arnhemse wijken vanuit de thema's energie en duurzaamheid in kaart gebracht. De verhalen geven voorbeelden en inzicht in de mogelijkheden om energie te besparen, energie op te wekken en je huis of wijk duurzaam te maken.

Daarnaast heeft de gemeente Arnhem voor alle wijken in Arnhem een warmteverkenning uitgevoerd. Daarmee wordt in beeld gebracht wat per wijk duurzame warmteopties zijn tegen de laagste maatschappelijke kosten. Voor Rijkerswoerd (Gaardenhage maakt hier deel van uit) blijkt dit de optie "All Electric" te zijn.

Natuur inclusief bouwen

De nieuwbouwwoningen in Gaardenhage dienen natuurinclusief te worden gebouwd. In het Puntensysteem Natuurinclusief Bouwen en de Maatregelencatalogus staat hoe aan de verplichting van natuurinclusief bouwen kan worden voldaan. In het Invulformulier kan elke ontwikkelaar zelf aangeven welke maatregelen worden getroffen.

Voor Gaardenhage zijn een aantal doelsoorten benoemd (Groenvisie, 2017), waarmee de ontwikkelaar bij het kiezen van de maatregelen rekening kan houden. De dikgedrukte soorten zijn ook met zekerheid in de omgeving van de ontwikkeling waargenomen in de afgelopen 3 jaar:

De doelsoorten van de wijken: gierzwaluw, huiszwaluw, huismus, zwarte roodstaart, gewone dwergvleermuis, oranjetipje, dagpauwoog en bijen.

De doelsoorten van het Poldergebied: groene specht, ringslang, boomklever, kamsalamander, rietzanger, steenuil, patrijs, kwartelkoning, waterspitsmuis, kleine karekiet, rugstreeppad, ringslang, hermelijn en ijsvogelvlinder. Inclusief inheemse vegetatie en met aandacht voor het opheffen van versnippering en lichthinder.

3.5 Mobiliteit en parkeren

3.5.1 Gemeentelijke visie

De gemeente Arnhem heeft haar verkeersbeleid op hoofdlijnen verwoord in de Structuurvisie Arnhem 2020-2040 (vastgesteld 2012). Voor mobiliteit biedt het structuurplan een ruimtelijk ontwikkelingsperspectief. Arnhem streeft naar een duurzame bereikbaarheid in een aantrekkelijke en veilige stad. Vooral in de bestaande stad geldt daarbij het principe: eerst de bestaande verkeersruimte beter benutten en pas daarna zoeken naar mogelijkheden tot uitbreiding van de (auto)verkeersruimte.

De inzet van slim ruimtegebruik, voor versterking van fiets en openbaar vervoer, aangevuld met spitsmijdende maatregelen moet Arnhem de komende jaren bereikbaar houden.

De Structuurvisie biedt een strategisch kader voor ruimtelijke planning op stedelijk niveau. Voor mobiliteit biedt het structuurplan een ruimtelijk ontwikkelingsperspectief. In de structuurvisie is ook de wegencategorisering opgenomen. De verkeersruimte in Arnhem wordt duurzaam veilig (her-)ingericht waarbij twee typen wegen worden onderscheiden: de gebiedsontsluitingswegen (1e en 2e orde) en verblijfsgebieden. De gebiedsontsluitingswegen vormen het Arnhemse hoofdwegennet en kennen een maximum snelheid van 50 km/uur of hoger. Alle andere wegen vallen onder de categorie verblijfsgebieden. Deze wegen en straten hebben of krijgen het karakter van de 30 km/uur-zone. Ze hebben een verblijfsfunctie en ontsluiten percelen. Veelal zijn dit woonstraten.

3.5.2 Autobereikbaarheid

Gaardenhage wordt ontsloten via de Marius van Beeklaan op de Erasmussingel en via de John Grosmanstraat op de Mooieweg. Een eerdere auto-ontsluiting via de Nel Klaassenstraat op de Mooieweg is enkel nog te gebruiken als fietsontsluiting. Vanwege het rechte karakter en de vele aansluitingen zijn op de Marius van Beeklaan snelheids-remmende maatregelen getroffen.

Voor het onderdeel parkeren gelden in principe de beleidsregels zoals die zijn vastgesteld in het facetplan parkeren.

Voor de middelgrote en grote kavels legt de gemeente per nieuwe woning 0,3 parkeerplaats in de openbare ruimte aan (in grasbeton). Omdat op voorhand niet duidelijk is hoe particulieren de twee gevraagde parkeerplaatsen op eigen terrein oplossen, kan volgens de beleidsregels het aantal aan te leggen bezoekersparkeerplaatsen in de openbare ruimte wisselen. Met dit voorstel kunnen we de parkeerplaatsen in de openbare ruimte al aanleggen, voordat alle kavels zijn ontwikkeld.

Parkeernorm voor kleine woningen (70m2):

Voor de (grondgebonden) kleine woningen bestaat in Arnhem geen parkeernorm. Wanneer de beleidsregel streng gevolgd wordt, dan komt de (half) vrijstaande woning het meest in de buurt. Echter lijkt de norm van 1,8 parkeerplaats niet realistisch voor de kleine woningen.

In het geval van kleine woningen gaat het om kleine woningen voor 1 of 2 persoonshuishouden en is het voorstel om hier een lagere parkeernorm te hanteren. Voorgesteld wordt om hier de parkeernorm van een appartement van 75-120 m2 te gebruiken, die een norm kent van 1,3 wat overeenkomt met 1 auto per huishouden + 0,3 bezoekersparkeren.

Voor de bijzondere woonvormen kleine woningen (1 en 2 persoonshuishoudens) is in het vigerende parkeerbeleid geen passende parkeernorm voorzien.

Voor de kleine woningen in deelgebied 1 gaan we daarom uit van een parkeernorm van 1,3.

Tuinmaat

Volgens de geldende parkeernorm (0,3/perceel) dienen er 15 parkeerplaatsen te worden gerealiseerd. De Tuinmaat bevindt zich al in Gaardenhage. Uit de praktijk blijkt dat de huidige parkeerplaatsen vrijwel niet worden gebruikt. De doelgroep zijn bewoners die biologisch verantwoord willen tuinieren. Zij wonen in de directe nabijheid en gebruiken veelal de fiets. De auto wordt enkel (sporadisch) gebruikt voor het verplaatsen van zwaardere materialen. De nieuwe locatie heeft verder tot gevolg dat het voor gebruikers

een stuk sneller is om met de fiets te komen dan met de auto. Ook dit is een argument waardoor de werkelijke autobehoefte waarschijnlijk lager ligt dan de parkeernorm voorschrijft. Voor de huidige ontwikkeling wordt daarom uitgegaan van 8 aan te leggen parkeerplaatsen.

Het risico is dat er toch meer gebruikers van de Tuinmaat met de auto komen dan dat er parkeerplek is. Om dit te ondervangen reserveren we ruimte op het terrein van De Tuinmaat zodat die kan worden gebruikt als parkeerruimte. Hierdoor wordt voldaan aan de geldende parkeernormen omdat later alsnog aan de parkeereis van 15 parkeerplaatsen kan worden voldaan. Ook kiezen we ervoor om het aantal percelen te maximeren op 50 zodat er niet later meer dan 50 percelen in gebruik worden genomen waardoor er te weinig parkeerplaatsen zijn.

3.5.3 Verkeer

De aanwezige wegenstructuur kan het verkeer van de toekomstige invulling van de wijk Gaardenhage ruimschoots verwerken. De cijfers uit de CROW publicatie 'Toekomstbestendig Parkeren', nr. 381 onderschrijven dit. In deze publicatie staan de meest recente verkeersgeneratiecijfers per woontype (gemiddeld aantal autoverplaatsingen per woning/weekdag).

De toekomstige invulling van de wijk bestaat uit 84 woningen waarvan het merendeel vrijstaand zijn en een volkstuin. In de berekeningen is uitgegaan van 100% vrijstaand. Omdat niet alle woningen vrijstaand zullen worden gerealiseerd ligt de daadwerkelijke belasting lager. Voor vrijstaande woningen geldt de indeling 1. 'Matig Stedelijk gebied' en 2. 'Rest bebouwde kom', aangezien deze wijk aan de rand van Arnhem ligt. Bij deze indeling is het aantal verplaatsingen/woning: minimaal 7,8 en maximaal 8,6.

Uitgaande van 84 woningen x 8,6 verplaatsingen (max) = 723 verplaatsingen per woning/weekdag. Om de weekdag om te rekenen naar werkdag: 723 x 1,11 = 802 verplaatsingen per woning/werkdag (worst case).

Woongemeenschap Arneco parkeert op eigen terrein. De toegang tot de woongemeenschap verloopt via Gaardenhage. De verkeersgeneratie van de 15 woningen in de woongemeenschap Arneco levert een extra verkeersgeneratie van 8,6 verplaatsingen (maximaal) x 15 woningen = 129 motorvoertuig (mvt) verplaatsingen per weekdag. Om de weekdag om te rekenen naar werkdag volgt: 129 X 1,11 = 144.

Verkeersgeneratie van de Tuinmaat: volgens het CROW is die voor een moestuin (volkstuin) in 'matig stedelijk gebied' gelegen in 'rest bebouwde kom' maximaal 1,3 per 10 moestuinen. In het voorstel van de Tuinmaat is sprake van 50 moestuinen wat neerkomt op een verkeersgeneratie van 6,5 motorvoertuigen per werkdag.

De verkeersgeneratie van de Korenmaat (stadsboerderij) wordt beoordeeld (werkwijze CROW) aan de hand van het bruto vloeroppervlak (bvo). Het bvo van de Korenmaat is 1.396 m2. De verkeersgeneratie per 100m2 bvo is voor een stadsboerderij in 'rest bebouwde kom' en 'matig stedelijk' 22,5 motorvoertuigen per etmaal. In totaal levert dat voor de Korenmaat een verkeersgeneratie van 315 motorvoertuigen per dag op.

Eerder is geconstateerd dat de toekomstige invulling van de wijk bestaat uit 84 woningen en 802 mvt verplaatsingen per werkdag. Wanneer de verkeersgeneratie van de Tuinmaat, Korenmaat en Arneco wordt toegevoegd aan de eerder geconstateerde verkeersgeneratie, dan komt daar een totale verkeersgeneratie uit van 1286 motorvoertuigen per werkdag. De verkeersgeneratie is daarmee ruim onder de normwaarde van een comfortabele woonstraat van 2000/2500 mvt per weekdag.

3.5.4 Fiets- en voetgangersbereikbaarheid

Gaardenhage is aangesloten op het stedelijke en regionale fietsnetwerk. Met fietsaansluitingen op de Mooieweg en de Huissensedijk kent de fietser ruime mogelijkheden voor ontsluiting. Vanwege het open en rustige mobiliteits-karakter van de wijk is ervoor gekozen om geen trottoirs aan te leggen.

3.5.5 Laden en lossen

Indien de bestemming van een gebouw aanleiding geeft tot een te verwachten behoefte aan ruimte voor het laden en lossen van goederen, dient, onverminderd het bepaalde elders in de regels van dit plan, in deze behoefte in voldoende mate zijn voorzien aan, in, of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw behoort.

Hoofdstuk 4 Milieu- en omgevingsaspecten

4.1 Inleiding

Op grond van artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening moet in de toelichting op het bestemmingsplan een beschrijving worden opgenomen van de wijze waarop de milieukwaliteitseisen bij het plan zijn betrokken. Daarbij moet rekening gehouden worden met de geldende wet- en regelgeving en met de vastgestelde (boven)gemeentelijke beleidskaders. In dit hoofdstuk worden de verschillende milieu- en omgevingsaspecten onderbouwd.

In dit hoofdstuk worden de beperkingen gegeven die van belang kunnen zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen in het plangebied. De op de kaart aangegeven contouren en straalpaden kunnen beperkingen opleggen aan het gebruik van bepaalde locaties. Het is echter ook mogelijk dat oplossingen worden gevonden door ter plaatse maatregelen te treffen of randvoorwaarden op te nemen in milieuvergunningen. De contouren hebben dus met name een signalerende functie voor eventuele nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.De Handreiking bedrijven en milieuzonering van de VNG is een belangrijk hulpmiddel hierbij.

4.2 Geluid

4.2.1 Algemeen

Wet geluidhinder

De Wet geluidhinder heeft tot doel de mens te beschermen tegen geluidhinder. Dit is in de wet uitgewerkt in een normenstelsel voor de toelaatbare geluidbelasting in de woonomgeving. Alleen planologisch nieuwe situaties worden getoetst aan de wet. Daarbij moet er akoestisch onderzoek plaatsvinden naar de gevolgen daarvan voor geluidgevoelige objecten. In de wet staan regels voor weg- en railverkeerslawaai en voor gezoneerde industrieterreinen. De wet werkt met zones: dit zijn aandachtsgebieden rond geluidbronnen waarbinnen regels en normen gelden om de negatieve gevolgen van geluidhinder te beperken.

Het wettelijk normenstelsel kent voorts voorkeurswaarden en grenswaarden. Als de geluidbelasting beneden de voorkeurswaarde blijft dan zijn er wettelijk geen belemmeringen voor nieuwe geluidgevoelige situaties. Bij een geluidbelasting tussen de voorkeurswaarde en de grenswaarde moet er een gemotiveerd besluit genomen worden om nieuwe geluidgevoelige ontwikkelingen mogelijk te maken (hogere waarde). Voor het verlenen van een hogere waarde is de nota “uitvoeringsbeleid hogeregrenswaarde” van de gemeente Arnhem van toepassing.

Beleidsplan Geluid

Het beleidsplan Geluid heeft tot doel geluidsnormen voor nieuwe situaties af te stemmen op de aard en de functie van een gebied. Hierdoor kan beter rekening gehouden worden met ontwikkelingen en verwachting van de gebruikers van een gebied. In het centrum en dichtbij goed openbaar vervoer wil de gemeente Arnhem veel functies mogelijk maken. Als gebieden intensiever gebruikt worden neemt de kans op geluidhinder ook toe. Andere gebieden zoals de parken worden juist gewaardeerd om hun relatieve rust. Deze uitgangspunten hebben geleid tot een gebiedsgerichte invulling van geluidskwaliteiten binnen Arnhem. Naarmate de geluidbelasting hoger is neemt het belang van een zorgvuldige invulling van de totale leefomgevingskwaliteit toe.

4.2.2 Situatie plangebied

Geluid vormt geen belemmering voor het oprichten van woningbouw. Er wordt binnen het gehele plangebied voldaan aan de voorkeursgrenswaarde en hiermee ook aan de eisen zoals gesteld in de Wet geluidhinder en het Arnhems beleidsplan geluid.

Contourenkaart geluid

4.3 Hinder

4.3.1 Algemeen

In het kader van bedrijven en milieuzonering dienen de effecten van inrichtingen op hun omgeving (gevoelige bestemmingen, waaronder eventueel nieuw te ontwikkelen woningen) in beeld gebracht te worden. In de VNG-publicatie 'Bedrijven en milieuzonering 2009' is een lijst van inrichtingen opgenomen waarbij de inrichtingen op grond van de hinder die zij veroorzaken, zijn opgedeeld in 6 categorieën. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat een inrichting uit categorie 1 relatief weinig hinder veroorzaakt en een inrichting uit categorie 6 bijzonder veel hinder veroorzaakt.

Zonering, afstand houden, is een belangrijk middel om hinder te voorkomen. Wanneer bedrijven zonder meer naast een gevoelige functie worden gerealiseerd bestaat de mogelijkheid tot een onaanvaardbare inbreuk op een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Ook helpt zoneren ervoor dat bestaande bedrijven niet onevenredig in hun belangen worden geschaad. De VNG-brochure bevat een aantal richtafstanden, waarvan volgens vaste jurisprudentie slechts gemotiveerd van mag worden afgeweken. Per bedrijf is in de VNG-brochure in beeld gebracht welke richtafstand aan de orde is voor de aspecten geluid, geur, stof en externe veiligheid.

4.3.2 Situatie plangebied

Binnen het plangebied is wonen de bestemming naast groen (met mogelijkheid volkstuin) en verkeer, wonen. De bestemming wonen zal niet veranderen, alleen worden de kavels anders ingedeeld waardoor er meer woningbouw mogelijk is.

In de directe omgeving van het plangebied bevindt zich een kinderboerderij (Korenmaat) en een boerderij café (Hooijmaat) met een parkeerplaats. Op basis van de VNG brochure bedrijven en milieuzonering gaat het hierbij om milieucategorie 2 bedrijven. Ten opzichte van het omgevingstype wonen geldt een afstand van 30 meter. De afstand kinderboerderij tot de bestemming wonen is 135 meter, afstand boerderij café tot de bestemming wonen is 98 meter. De afstand parkeerterrein bestemming wonen is 14 meter. Door een andere indeling van de kavels verandert de bestemming wonen niet en zullen bovengenoemde afstanden niet wijzigen. Dit betekent dat hinder geen belemmering voor dit plangebied

vormt.

Uit het naar aanleiding van de zienswijzen uitgevoerde akoestische onderzoek (Ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage in Arnhem, Beoordeling aspect geluid naar aanleiding van zienswijzen, 7 februari 2022, **Kenmerk** R001-1285375CDJ-V01-lhl-NL, Bijlage 10) blijkt dat de geluidsbelasting door extra verkeer binnen de wijk, de activiteiten van stadsboerderij De Korenmaat en tuinbouwvereniging De Tuinmaat en mogelijke warmtepompen bij nieuw te realiseren woningen, er niet toe leidt dat de bewoners van de bestaande woningen onevenredig in hun woon- en leefklimaat worden aangetast. De relevante grens- en/of richtwaarden en/of de gestelde eisen voor geluidsbelasting worden niet overschreden.

4.4 Luchtkwaliteit

4.4.1 Algemeen

Wet Luchtkwaliteit 2017

De Europese richtlijnen voor luchtkwaliteit zijn geïmplementeerd in titel 5.2 van de Wet Milieubeheer. Het doel van deze wetgeving is het beschermen van mens en milieu tegen de negatieve effecten van luchtverontreiniging. De wet is primair gericht op het voorkomen van negatieve effecten op de gezondheid van de mens. Daarnaast zijn er voor de stoffen zwaveldioxide en stikstofoxiden ook normen opgenomen ter bescherming van ecosystemen.

Voor het toetsen van ruimtelijke plannen zijn de volgende grenswaarden het meest relevant:

- PM_{10} (fijnstof)
  1. de jaargemiddelde concentratie van 40 µg PM_{10}/m3 mag niet worden overschreden;
  2. de 24 uursgemiddelde concentratie van 50 µg PM_{10}/m^3 mag niet vaker dan 35 keer per jaar worden overschreden;
- NO_2 (stikstofdioxide)
  1. de jaargemiddelde concentratie van 40 µg NO_2/m^3 mag niet worden overschreden;
  2. de uurgemiddelde concentratie van 200 µg NO_2/m^3 mag niet vaker dan 18 keer per jaar worden overschreden.

Voor de overige stoffen worden in Nederland geen overschrijdingen gerapporteerd.

Niet in betekenende mate

In de op de Wet milieubeheer gebaseerde algemene maatregel van bestuur 'Niet in betekenende mate' (Besluit NIBM) zijn regels vastgelegd waaronder projecten (inrichtingen, kantoor- en woningbouwlocaties) die niet in betekenende mate bijdragen aan verslechtering van de luchtkwaliteit, zonder toetsing aan de grenswaarden voor het aspect luchtkwaliteit, toch doorgang kunnen vinden. De grens ligt bij een toename van maximaal 3%. Om te voorkomen dat in gebieden waar (nog) grenswaarden worden overschreden of dreigen overschreden te worden, een verslechtering van de luchtkwaliteit plaatsvindt, kunnen bij ministeriële regeling bepaalde gebieden en bepaalde broncategorieën worden aangewezen waarbinnen geen gebruik kan worden gemaakt van de NIBM-regeling.

Beleidsnota Lucht en Uitvoeringsprogramma Luchtkwaliteit

Het Arnhemse beleid op gebied van luchtkwaliteit is vastgelegd in de Beleidsnota Lucht uit 2005. Deze nota is erop gericht nieuwe overschrijdingen van de normen uit de Wet Milieubeheer te voorkomen en bestaande of dreigende overschrijdingen op te lossen. Daarnaast richt de Beleidsnota Lucht zich op het beperken van overlast door geurhinder. Voor wat betreft het halen van de normen uit het BLK2005 en de Wet Milieubeheer is de beleidsnota vertaald naar maatregelen in het Uitvoeringsprogramma Luchtkwaliteit 2010 - 2014.

4.4.2 Situatie plangebied

Ten aanzien van luchtkwaliteit geldt dat het geringe aantal woningen en de bijbehorende vervoersbewegingen vallen binnen de niet in betekenende mate regeling. Het plan draagt niet bij aan de verslechtering van de luchtkwaliteit.

4.5 Externe veiligheid

4.5.1 Situatie plangebied

De locatie ligt niet binnen het invloedsgebied van een risicovolle activiteit. Dit betekent dat er vanuit externe veiligheid geen belemmeringen voor dit bestemmingsplan zijn.

4.6 Groen en ecologie

4.6.1 Groen en ecologie

Wet natuurbescherming (Regels ter bescherming van de natuur)
De Wet natuurbescherming (Wnb) vervangt sinds 2017 het wettelijke stelsel voor de natuurbescherming zoals dat was neergelegd in de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet, door één integraal en vereenvoudigd kader. De Wnb neemt de Europese regelgeving als uitgangspunt. Waar dat noodzakelijk is voor een adequate bescherming van natuurwaarden waarvoor geen specifieke bescherming is voorzien in Europese regelgeving worden aanvullende nationale beschermingsvoorschriften verankerd. De wet gaat over de bescherming van de kernnatuurwaarden en de houtopstanden, als onderdeel van een groter maatregelenpakket gericht op de bescherming van natuurwaarden en het tegengaan van biodiversiteitsverlies. De taken en verantwoordelijkheden worden zoveel mogelijk bij de provincies neergelegd. De Wnb stelt specifieke kaders voor de instandhoudingsgebieden die zijn aangewezen ter uitvoering van de Natura 2000-gebieden. De Natura 2000-gebieden in Arnhem zijn Veluwe en Rijntakken. Daarnaast bevat de Wnb regels met betrekking tot bescherming van soorten. Er wordt voorzien in concrete verboden ten aanzien van onder meer het vangen en doden van in die bronnen genoemde diersoorten, de verstoring van deze soorten en aantasting van hun rust- en voortplantingsplaatsen, alsmede in een verbod op het plukken en vernielen van bepaalde planten. Voorts wordt voorzien in limitatief opgesomde gronden voor ontheffing van deze verboden. Alleen opzettelijk verrichte handelingen zijn strafbaar. Bij vogels zijn bovendien verstoringen niet strafbaar als de staat van instandhouding van die vogelsoorten niet in gevaar komt. Gedeputeerde staten kunnen onder voorwaarden ontheffing verlenen van de verboden.

Provinciaal beleid

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (in Gelderland: Gelders Natuurnetwerk GNN) is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. In of in de directe nabijheid van het GNN geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Het Gelders Natuurnetwerk is vastgelegd in de provinciale verordening. Het plangebied ligt buiten de begrenzing van dit netwerk.

Groenvisie 2017-2035

De Groenvisie gaat over het Groen-blauw raamwerk, de stedelijke hoofdgroenstructuur, vertaald in doelen, ambities en ontwikkelopgaven. Dit Groen-blauw raamwerk van de stad bepaalt het gezicht van de stad en de aantrekkelijkheid van uiteenlopende woon- en recreatiemilieus. Het gaat daarbij om de waarden vanuit landschap, cultuurhistorie, ecologie, water en recreatief gebruik op gemeente en op particuliere terreinen.

Specifieke opgave voor het centrum (stadskern) is het vergroenen van de openbare ruimte en de gebouwen (verkoeling) en het versterken van het leefgebied van doelsoorten: gierzwaluw, huiszwaluw, huismus, zwarte roodstaart, gewone dwergvleermuis, oranjetipje, dagpauwoog en bijen, inclusief inheemse vegetatie (Natuurvriendelijke stad).

De visie zorgt voor een actualisatie van de Arnhemse regels met betrekking tot groencompensatie. In de

Groenvisie zijn nu de actuele Arnhemse regels groencompensatie 2017 opgenomen. Uitgangspunt blijft dat de totale groenbalans in de stad neutraal moet blijven of toeneemt. Moet er toch groen verdwijnen, dan wordt dat gecompenseerd. Eerst kwantitatief, dan kwalitatief en als laatste financieel. Bij financiële compensatie wordt de waarde van het groen en de boomopstanden gestort in het Groenfonds.

Bomenplan 2020

Het bomenplan is een uitwerking van de Groenvisie. Onderdeel van dit plan is het jaarlijks aanplanten van nieuwe bomen en bos. Deze nieuwe bomen leveren een belangrijke bijdrage aan het klimaatbestendiger maken van Arnhem.

4.6.2 Situatie plangebied

Toets aan Wet Natuurbescherming- Natura 2000-gebieden

Mogelijk veroorzaakt het bouwen of gebruiken van de woningen stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden in de omgeving. In opdracht van de gemeente Arnhem heeft DGMR daarom onderzocht wat de stikstofdepositie is als gevolg van het plan op deze natuurgebieden (Woningplan Gaardenhage Arnhem, Onderzoek stikstofdepositie Wet natuurbescherming, M.2019.1208.10.R001, 28 februari 2021 (Bijlage 3 Stikstofonderzoek). Het onderzoek gaat uit van een worst-case scenario waarbij nog geen rekening is gehouden met het meest actuele woningbouwprogramma. In het meest actuele woningbouwprogramma wordt uitgegaan van minder woningen. Het onderzoek gaat uit van meer woningen en kan daarom worden gebruikt voor de stikstofonderbouwing. De AERIUS berekening is na de terinzagelegging geactualiseerd aan de hand van de actuele rekenmethodes.

Op 1 juli zijn de Wet en het Besluit stikstofreductie en natuurverbetering in werking getreden.

De wet en het besluit maken een vrijstelling mogelijk van de natuurvergunningplicht voor de stikstofdepositie in de bouwfase. Door de invoering van het besluit zijn bouw-, aanleg- en sloopactiviteiten waarvan de emissies tijdelijk en beperkt zijn, per 1 juli vrijgesteld van beoordeling.

Uit de berekening van de gebruiksfase volgt dat het gebruik van de woningen geen significant effect veroorzaakt op de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden in de omgeving. De berekende stikstofdepositie voldoet voor de gebruiksfase aan de grenswaarde van afgerond 0,00 mol/ha/jaar. Daarmee kan op voorhand worden uitgesloten dat vanwege de gebruiksfase van het plan, significante effecten op een Natura 2000-gebied ontstaan. Op basis van bovenstaande analyse concluderen wij dat het aspect stikstofdepositie geen belemmering vormt voor het bestemmingsplan.

Quickscan Flora en Fauna

Uit de Quick scan Flora en Fauna (Quickscan flora en fauna, Gaardenhage, Arnhem, 11 februari, Ekoza, nr. 22.025 Bijlage 2) blijkt dat Gaardenhage in de nabijheid ligt van Natura2000-gebieden en in de nabijheid van het Natuur Netwerk Nederland. Dit levert geen beperkingen op voor de voorgestelde bestemmingsplanwijziging. Zowel het woongedeelte als de paardenwei is onderzocht.

Woongebied

Het gebied is onderzocht op soorten. Voor de meeste soorten zijn geen bijzonderheden te melden en zijn er geen ontheffingen nodig i.k.v. de Wet natuurbescherming.

Uit het onderzoek volgen de volgende aandachtspunten.

1. De hagen zijn waarschijnlijk broed- en verblijfsplaatsen voor huismussen. Om dit te kunnen vaststellen is nader onderzoek nodig. Dit onderzoek moet uitwijzen of de hagen gebruikt worden door huismus en er een ontheffing in het kader van de wet natuurbescherming nodig is.

Bij de verplaatsing van de hagen dient rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van de huismus. Door de hagen te verplaatsen buiten het broedseizoen (periode half maart tot half juli) wordt voorkomen dat vogels zich nestelen in de te verwijderen hagen.

2. Het plangebied is leefgebied voor de sleedoornpage (vlindersoort). Nader onderzoek moet uitwijzen of de soort aanwezig is op de sleedoornstruiken die groeien in de hagen. Als de soort aanwezig is, en de hagen worden verwijderd, dan is ontheffing i.k.v. de Wet natuurbescherming nodig. Nader onderzoek moet plaats vinden in de winter periode zodat de takken van de Sleedoorn kunnen worden

geïnspecteerd op de aanwezigheid van eitjes.

Dit nader onderzoek naar de aanwezige huismussen en de Sleedoornpage is uitgezet. Indien nodig wordt een ontheffing aangevraagd en worden mitigerende maatregelen getroffen.

Volkstuin Gaardenhage

Het gebied is onderzocht op soorten. Voor de meeste soorten zijn geen bijzonderheden te melden en zijn er geen ontheffingen nodig i.k.v. de Wet natuurbescherming.

De volgende aandachtspunten worden meegenomen:

- De solitaire boom en de struiken aan de rand zijn geschikt als nestlocatie voor vogels. Actieve nesten mogen geen negatief effect ondervinden. De boom en struiken dienen buiten het broedseizoen (half maart – half juli) verwijderd te worden om te voorkomen dat vogels zich nestelen in de te verwijderen boom en struiken. Indien het verwijderen niet plaats kan vinden buiten het broedseizoen, dienen de boom en struiken voor verwijdering te worden gecontroleerd op de aanwezigheid van actieve nesten.

- Het projectgebied is geschikt als habitat voor sleedoornpage. Nader onderzoek moet uitwijzen of deze soort daadwerkelijk aanwezig is en of een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is. In de winter wordt gezocht naar eitjes van de sleedoornpage op de aanwezige sleedoorns.

De solitaire boom behoeft niet te worden gekapt voor de realisatie van de Tuinmaat. In het bestemmingsplan behoudt de boom bescherming door de bestemming 'Groen - Landschap en Park' waardoor een aanlegvergunning geldt.

Groenvisie

De ontwikkeling, het toevoegen van woningen en het verplaatsen van de volkstuin, past binnen de Groenvisie.De Tuinmaat is een biologische tuinbouwvereniging en heeft een eigen reglement t.a.v. het gebruik van meststoffen. Dit maakt dat ook de moestuinen van ecologische waarde zijn voor vogels en insecten. Niet het hele grasland wordt in gebruik genomen door de Tuinmaat, vandaar dat ook die ecologische kwaliteiten behouden blijven. De biodiversiteit van het gebied wordt verhoogd. Ook de volkstuin levert een bijdrage aan de natuurwaarde. De haag en de gewassen zullen geliefd zijn bij vogels, insecten en kleine zoogdieren. Het moestuinencomplex kan hierdoor voor een toename in biodiversiteit zorgen t.o.v. de huidige invulling van het perceel als paardenwei..

In de Groenvisie staat op blz. 23 geschreven: *Wandelen, fietsen, paardrijden via recreatieve routes en stadslandbouw en natuurlijk spelen en sporten zijn de belangrijkste recreatievormen in de openbare ruimte. Landbouw (o.a. volkstuinen) vindt plaats met respect voor de natuur en landschap.* Dit laatste doen wij door het gebied te omzomen met een biodiverse haag en voldoende ruimte over te laten voor kruidenrijk grasland. De hoogstamboomgaard staat ten zuiden van de Tuinmaat.

De ontwikkeling moet getoetst worden aan Spelregels groencompensatie 2017 (Groenvisie 2017). Uitgangspunten is dat het bestaande groen zoveel mogelijk behouden blijft, zo zuinig mogelijk wordt omgegaan met bestaande en potentiële kwaliteiten, op kansrijke plekken groen wordt aangeplant en versnippering wordt voorkomen. Bij veranderingen dient een groenbalans te worden opgesteld, waarin is aangegeven hoe de groencompensatieregels zijn toegepast. De groenbalans is op twee onderdelen beoordeeld namelijk de planologische effecten van het voornemen (juridische vergelijking) en de feitelijke situatie.

Groenvergelijking

In het bestemmingsplan wordt 'Verkeer-Verblijfsgebied' toegevoegd ten behoeve van de Tuinmaat. In het westen van het plangebied krijgt een gebied dat in het vorige bestemmingsplan de bestemming 'Verkeer-Verblijfsgebied' had een groenbestemming.

Het bestemmen van het volkstuingedeelte met een bestemming met landschappelijke waarden is juist bedoeld om de groene en landschappelijke kwaliteiten van dit gebied beter te kunnen borgen. Het groen is zo beter beschermd dan bijvoorbeeld bij een bestemming recreatie.

Binnen de bestemming groen is het wel toegestaan (beperkte) infrastructuur aan te brengen ter ontsluiting van de volkstuinen, maar is een overdaad aan verharding bijvoorbeeld weer niet toegestaan.

Het areaal aan groen blijft zo (in ieder geval) juridisch gelijk.

Verder investeren we in de kwaliteit van het groen (kwalitatieve groencompensatie) door het aanbrengen van gelaagdheid in de vorm van bomen en struiken. De huidige paardenweide met weinig (bio)diversiteit krijgt zo meer “lagen” groen. In de hagen en bomen kunnen insecten, vogels en kleine zoogdieren leefruimte vinden. De biodiversiteit neemt zo op termijn toe.

Bomenbalans

Er worden 24 bomen geplant om te zorgen voor een groene buffer tussen de Tuinmaat en de John Grosmanstraat

4.7 Water

4.7.1 Algemeen

Rijksbeleid

Het Rijksbeleid op het gebied van het waterbeheer is vastgelegd in het Nationaal Waterplan (NWP) 2016-2021 uit 2015. Het plan geeft op hoofdlijnen de ambities weer van het Rijk ten aanzien van het nationale waterbeleid en het daaraan gerelateerde ruimtelijke beleid. De belangrijkste ambities richten zich op waterveiligheid, zoetwater en waterkwaliteit. Maar ook de Deltabeslissingen en enkele waterafhankelijke thema's als natuur en duurzame energie hebben in het plan een plek gekregen.

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte uit 2012 is water een onderwerp. Het gaat om de bescherming van de grondwaterkwaliteit en –kwantiteit, de bescherming en verbetering van de waterkwaliteit, een goede zoetwatervoorziening en voldoende ruimte voor waterveiligheid. Verder is klimaatbestendige (her)ontwikkelingen, met water als belangrijk aspect, een belangrijk onderwerp.

In april 2011 hebben Rijk, provincies, gemeente, waterschappen, en drinkwaterbedrijven afgesproken om gezamenlijk maatregelen te nemen voor een doelmatiger waterbeheer; het Bestuursakkoord Water. De inzet ligt bij mooi, veilig, schoon, gezond en duurzaam beheer van watersysteem en waterketen. De kwaliteit moet omhoog tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.

In de Waterwet uit 2009 zijn onder meer de gemeentelijke watertaken opgenomen: de zorgplicht voor hemelwater indien de eigenaar van het terrein het hemelwater in alle redelijkheid niet op eigen terrein kan verwerken en de regierol van gemeenten bij de grondwaterzorgplicht.

Beleidslijn grote rivieren

Het uitgangspunt van de Beleidslijn grote rivieren is het waarborgen van een veilige afvoer en berging van rivierwater onder normale en onder maatgevende hoogwaterstanden. Tevens geldt dat het bieden van mogelijkheden voor ruimtelijke ontwikkelingen, binnen de randvoorwaarden die de veiligheid stelt, van belang is voor het behoud en de versterking van de ruimtelijke kwaliteit van het rivierbed. Voor de Beleidslijn grote rivieren gelden twee concrete doelstellingen:

- de beschikbare afvoer- en bergingscapaciteit van het rivierbed behouden;
- ontwikkelingen tegen gaan die de mogelijkheid tot rivierverruiming door verbreding en verlaging nu en in de toekomst feitelijk onmogelijk maken.

Provinciaal en regionaal beleid

Het provincie is aanspreekpunt voor drie watergerelateerde zaken:

- onttrekkingen voor drinkwaterwinning;
- onttrekkingen ten behoeve van bodemenergiesystemen zoals koude- en warmte opslag (KWO);
- industriële onttrekkingen meer dan 150.000 m³ per jaar.

Beleid waterschap en gemeente

De verantwoordelijkheid voor het stedelijk waterbeheer in Arnhem-Noord ligt bij het Waterschap Rijn en IJssel. Relevant beleid is opgenomen in het Waterbeheerplan (2016-2021) en de Keur en legger van het waterschap.

Het waterbeleid van de gemeente Arnhem is vastgelegd in de volgende beleidsplannen.

- Het geactualiseerde Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) vastgesteld op 14 november 2018. Het plan richt zich op een verbetering van de kwaliteit van het rioleringsstelsel door het verminderen van de vuiluitworp naar het oppervlaktewater, de bodem en het grondwater, op het voorkomen van overlast door klimaatverandering en op het vasthouden van schoon hemelwater in stedelijk gebied.
- Waterplan Arnhem (2009-2015). Door de gemeente Arnhem en haar waterpartners is dit Tweede Waterplan Arnhem opgesteld. De gemeenteraad heeft op 19 oktober 2009 het waterplan vastgesteld. Het waterplan is gebaseerd op 4 hoofddoelstellingen:
  1. Arnhem aantrekkelijke waterstad;
  2. Klimaatbestendig watersysteem en waterketen;
  3. Goede kwaliteit water en waterbodem;
  4. Bewustwording.
- Aanpak wateroverlast Arnhem-Noord (vastgesteld 2 november 2015). Het plan heeft tot doel om Arnhem en vooral Arnhem-Noord, beter waterbestendig te maken tegen zware regenbuien. Daarom zal over elk plan een waterscan worden gelegd. Tijdens werkzaamheden in de openbare ruimte worden ruimtelijke maatregelen genomen die wateroverlast verminderen dan wel beperken.

Resumé

Uitgangspunt in het huidige beleid van gemeente, waterschap en provincie is dat planontwikkeling moet aansluiten bij een duurzaam integraal waterbeheer. Dit betekent dat:

- negatieve verstoring van de grondwaterstanden en –stromingen niet toegestaan zijn om grondwateroverlast en/of verdroging op de locatie en het boven- en benedenstrooms gelegen gebied te voorkomen;
- maatregelen getroffen moeten worden ter voorkoming van (grond)watervervuiling;
- bij nieuwbouw het regenwater binnen het plangebied afgekoppeld moet worden van de riolering en worden verwerkt op eigen terrein;
- voldoende oppervlaktewater aanwezig is en op de goede locatie;
- het verhard oppervlak zoveel mogelijk beperkt wordt;
- het gebruik van uitloogbare materialen en chemische bestrijdingsmiddelen niet is toegestaan;
- ontwikkelingen moeten bijdragen aan het verminderen of beperken van wateroverlast;
- ontwikkelingen en herinrichtingen moeten klimaatbestendig en waterrobuust ingericht worden.

Hemelwaterafvoer

In Arnhem hanteren we het uitgangspunt dat voor afvoer van hemelwater van het dak verwerking op eigen terrein dient plaats te vinden (bv. middels infiltratie). Berging op het dak middels bijvoorbeeld een sedum-dak of vegetatiedak kunnen opties zijn. Echter is het een keuze van de eigenaar/ ontwikkelaar van de locatie zelf hoe dat wordt vorm gegeven. In Arnhem wordt als uitgangspunt een bui van ongeveer 40 mm in een uur gehanteerd.

4.7.2 Situatie plangebied

De oppervlaktewaterscheiding in het gebied wordt gevormd door de Huissense dijk in het noorden en de afvoer van hoofdzakelijk gebiedseigen neerslagwater vindt plaats via de kavelsloten.

De noordzuid gelegen kleine watergangen voeren het water van de openbare ruimte in zuidelijke richting af naar de sloot langs de Mooie Weg, die het water verder transporteert richting Rijkerswoerd.

De keuze voor niet permanent watervoerende watergangen komt voort uit het gedrag van het natuurlijke watersysteem, waarin permanente watervoerendheid slechts mogelijk is bij diep insnijdende sloten. Een niet permanent watervoerend systeem sluit beter aan bij het natuurlijk gedrag van het grond- en oppervlaktewater in het gebied en legt een minder grote claim op de openbare ruimte.

Uit grondboorbeschrijvingen in het gebied worden roetsporen en gleyverschijnselen aangetroffen op meer dan 1m-mv., hetgeen duidt op een van nature relatief grote ontwateringsdiepte (het verschil tussen maaiveld en het grondwaterpeil).

Voor de kavels is duurzaam omgaan met (regen)water een aandachtspunt. Hemelwater moet op het eigen terrein verwerkt worden. De eigenaar mag zelf bepalen hoe hij dit doet.

Grondwaterbescherming met het oog op de waterwinning

Voor het plangebied gelden provinciale regels met betrekking tot de bescherming van de kwaliteit van het grondwater met het oog op de waterwinning van het drinkwaterpompstation ir. H. Sijmons.

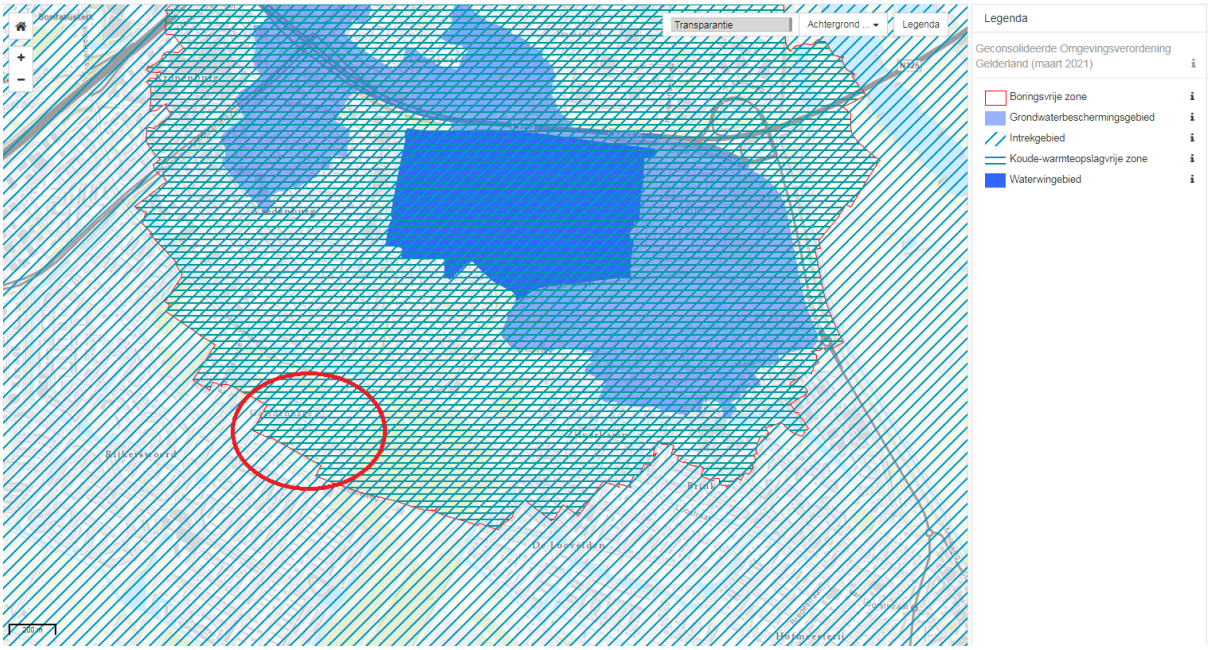

Uitsnede Geconsolideerde Provinciale verordening (maart 2021).

Het plangebied is gelegen binnen een intrekgebied grondwater, boringsvrije zone en koudeen warmteopslagvrije zone. Hiervoor zijn specifieke regels opgenomen in de Omgevingsverordening Gelderland (artikel 3.5, par. 3.2.4 en par. 3.2.5) ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater met het oog op de drinkwaterwinning. Deze regels hebben onder meer betrekking op de aanleg van boorputten (waaronder sonderingen), grond- of funderingswerken en open of gesloten bodemenergiesystemen. Zo zijn bodemenergiesystemen verboden en is het verboden om boorputten op te richten. Tevens is het verboden om grond- of funderingswerkzaamheden uit te voeren op een diepte van 3 meter of meer onder het maaiveld. Deze verboden gelden niet indien wordt voldaan aan bepaalde voorschriften die opgenomen zijn in de verordening. Voorafgaand aan het oprichten van een boorput of het uitvoeren van grond- of funderingswerkzaamheden dieper dan 3 meter dient door degene die de activiteit onderneemt een melding te worden gedaan bij Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland.

De boringsvrije zone levert geen belemmeringen op voor het gebruik als volkstuin. Voor drinkwaterwinning Ir H. Sijmons in Arnhem geldt een maximale boordiepte tot -15 m NAP. De gemiddelde maaiveld hoogt ter plaatsten is + 4 m NAP. De maximale boordiepte vanaf maaiveld is dan 19 m - mv. Voor het aanbrengen van de bronnen dient een melding gedaan te worden bij de provincie Gelderland. Het aanbrengen van de bronnen dient gedaan te worden door een erkende bodem intermediair. Op de huidige locatie is tot 10 - 12 m diep geboord voor de waterpompen. De provincie heeft aangegeven dat voor het aanleggen van een waterpomp tot deze diepte een melding voldoende is.

4.8 Bodem

4.8.1 Algemeen

Gemeentelijk beleid

Voor deze ontwikkellocatie is getoetst of de bodemkwaliteit (inclusief grondwater) de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen toelaat. Ook is getoetst of een eventuele bodemverontreiniging gevolgen heeft voor de financiële uitvoerbaarheid van de ontwikkeling.

Als toetskader wordt gebruik gemaakt van de volgende bodemregelgeving:

- Wet Bodembescherming;
- Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen, 1 december 2012;
- Besluit Bodemkwaliteit;
- Nota Bodembeheer, september 2011.

4.8.2 Situatie plangebied

Buro Ontwerp & Omgeving heeft in opdracht van de gemeente Arnhem een verkennend bodemonderzoek en verkennend onderzoek asbest in bodem op de Nel Klaassenstraat te Arnhem (Bijlage 8) en een verkennend bodemonderzoek voor de verplaatsing van de Tuinmaat (Bijlage 9) uitgevoerd.

Inventarisatie bodemgegevens

Voor het bestemmingsplan is een inventarisatie uitgevoerd naar de bekende (mogelijke) gevallen van ernstige bodemverontreiniging in het betreffende plangebied. Daarnaast is een inventarisatie uitgevoerd naar alle beschikbare bodemkwaliteitgegevens en historische gegevens in het plangebied. Daarbij is gebruik gemaakt van het bodeminformatiesysteem van de gemeente Arnhem en zijn bodemrapporten/-documenten geraadpleegd.

Uit deze inventarisatie is gebleken dat in het bestemmingsplangebied het volgende geval van ernstige bodemverontreiniging aanwezig is geweest:

Adres	BISnr.	Omschrijving	Gebruiksbeperkingen
Mooieweg 33	0895.53.01	Grond functioneel gesaneerd	Verandering van gebruik groenstroken moet gemeld worden

Ligging gesaneerde locatie Mooieweg 33

functioneel gesaneerd, geschikt gemaakt voor extensief gebruikt groen

In of direct aangrenzend aan het bestemmingsplangebied liggen voor zover bekend geen grondwaterverontreinigingen.

Op basis van het uitgevoerde verkennend onderzoek zien wij geen milieuhygienische belemmering

voor de voorgenomen ontwikkeling (woningbouw).

Beschrijving bodemkwaliteit

In 2003 is het perceel Mooieweg 33 gesaneerd (zie bovenstaand figuur). Het betreft een voormalige boomgaard waar sterk verhoogde gehalten aan DDE/DDT/DDD zijn aangetroffen in de bovengrond (0-0,5 m-mv). Ter plaatse van de twee gepande bouwblokken heeft een volledige sanering plaatsgevonden. Ter plaatse van de rondom de bouwblokken geplande groenstroken is functioneel gesaneerd. Dat wil zeggen dat de bodemkwaliteit ter plaatse geschikt is voor het gebruik als extensief gebruikt groen, maar bij wijziging van functie is een melding nodig.

Over het algemeen is in het plangebied, op basis van bodemonderzoek en/of de bodemkwaliteitskaart, licht tot matig verontreinigde grond (klasse wonen) te verwachten. Verdere informatie over de bodemkwaliteit in Arnhem kunt u vinden op de internetsite www.arnhem.nl/bodem.

Bij functiewijziging of bij nieuwbouwplannen kan voor aanpassing van het bestemmingsplan en/of aanvraag van een (bouw)vergunning om een recent bodemonderzoek worden gevraagd.

Conclusie

De geïnventariseerde en getoetste bodemgegevens geven voldoende inzicht in de bodemkwaliteit van het plangebied. Voor de ontwikkeling van het terrein zijn geen sanerende maatregelen nodig.

De kwaliteit van de bodem (inclusief grondwater) vormt geen gevaar voor de volksgezondheid bij de beoogde woningbouw in het plangebied.

De kwaliteit van de bodem (inclusief grondwater) vormt geen belemmering voor de verplaatsing van de Tuinmaat en voor de financiële uitvoerbaarheid daarvan.

4.9 Cultuurhistorie & archeologie

4.9.1 Algemeen

Rijksbeleid

Erfgoedwet

Cultuurhistorische objecten die zeldzaam of schaars zijn en die voor mensen in hoge mate het beeld van Nederland bepalen, worden aangewezen als monumenten. In de Erfgoedwet (de opvolger van de Monumentenwet 1988) is vastgelegd hoe monumenten van bouwkunst en archeologie en stads- en dorpsgezichten moeten worden beschermd. Deze wet is het belangrijkste instrument voor de bescherming van het cultuurhistorisch erfgoed in Nederland.

Besluit ruimtelijke ordening

Cultuurhistorie moet op basis van de gewijzigde Bro (art 3.1.6) goed in bestemmingsplannen verankerd worden. Dit behelst niet alleen een beschrijving van de aanwezige en te verwachten cultuurhistorische waarden, maar ook een waardering ervan en een advies over toekomstige omgang ermee, gelet op de ruimtelijke opgave die in het bestemmingsplan aan de orde is. Aangegeven moet worden hoe met de cultuurhistorische waarden rekening is gehouden in het bestemmingsplan.

Verdrag van Valletta en de Wet op de archeologische monumentenzorg

De bescherming van het archeologische erfgoed in de bodem en de inbedding ervan in de ruimtelijke ontwikkeling is het onderwerp van het Europese Verdrag van Valletta (Malta). In 1992 ondertekenden twintig Europese staten, waaronder Nederland, dit verdrag. De belangrijkste uitgangspunten van het verdrag zijn:

- archeologische waarden dienen zoveel mogelijk (in situ) in de bodem bewaard te blijven en beheermaatregelen dienen genomen te worden om dit te bewerkstelligen;
- vroeg in de ruimtelijke ordening dient al rekening gehouden te worden met archeologie;
- bodemverstoorders betalen het archeologisch (voor)onderzoek wanneer behoud in situ niet mogelijk is.

In 2007 is het verdrag vertaald in de Monumentenwet 1988 en maakt thans deel uit van de Erfgoedwet.

Provinciaal beleid

Uitgangspuntennotie Cultuur en Erfgoed

De Uitgangspuntennotitie Cultuur en Erfgoed is vastgesteld in 2020. De uitgangspunten van de notitie zijn:

1. ***Verbinden, verwonderen en bewaren.*** Cultuur en erfgoed dragen bij aan de verbinding en ontmoeting tussen mensen. Erfgoed is van belang voor het historisch besef en benadrukt onze gezamenlijke identiteit. Als drager van het verleden verdient het bescherming.

2. ***Streven naar duurzame toegankelijkheid.*** Cultuur en erfgoed komen ten goede aan de inwoners en bezoekers van Gelderland - nu en in detoekomst. Dat betekent dat cultuur en erfgoed toegankelijk moeten zijn en blijven voor het publiek. Er is ook nog een andere definitie van duurzaamheid. We denken daarbij aan de maatregelen voor het verduurzamen van gebouwen en evenementen, een gezonde financiering of het aansluiten bij andere provinciale duurzaamheidsdoelstellingen

3. Ruimte voor de regio. De provincie heeft aandacht voor de wensen en kansen die bij een regio horen en streeft hierbij naar maatwerk: soms is onze inzet geschikt voor de hele provincie, soms is de uitwerking verschillend per regio of gemeente. Daarbij is er aandacht voor culturele netwerken en bovenlokale initiatieven. De inzet is gericht op versterking van de regio, maar daarbij wil men versnippering van de Gelderse cultuur- en erfgoedsector vermijden.

Gemeentelijk beleid

Erfgoedagenda 2017-2019

Het Arnhems erfgoedbeleid richt zich op:

- behoud en versterking van aanwezige cultuurhistorische waarden en helpt hiermee bij te dragen aan een aantrekkelijke stad om in te wonen, te werken, te winkelen en te recreëren;

- duurzame bescherming van het cultuurhistorische erfgoed, waar de kwetsbaarheid dit noodzakelijk maakt (bijvoorbeeld plantoetsing, vergunningverlening);

- (her-)bestemming van cultuurhistorisch erfgoed door dit erfgoed een duurzame bestemming te geven - en daardoor voor de stad te behouden (bijvoorbeeld steenfabriek Elden, Eusebius);

cultuurhistorie als inspiratiebron op te nemen in ontwerpopgaven en gebiedsprocessen, hieraan vorm te geven in (ruimtelijke) plannen en projecten, waardoor cultuurhistorie zichtbaar en beleefbaar wordt gemaakt (bijvoorbeeld Meinerswijk, omgeving John Frostbrug);

- het toegankelijk maken van de kennis over het Arnhemse erfgoed om daarmee het publieksbereik en draagvlak voor het behoud van cultuurhistorisch erfgoed te vergroten (bijvoorbeeld advisering, frontoffice ('Archeohotspot') archeologie, erfgoedpublicaties).

Archeologische verwachtingenkaart

Archeologie is een integraal onderdeel van het erfgoedbeleid en als zodanig opgenomen in de erfgoednota. In de nota wordt voortgeborduurd op de uitgangspunten van het Verdrag van Malta. Behoud van archeologische waarden is het uitgangspunt en als dat niet mogelijk is, volgt veiligstelling door archeologisch onderzoek. Om permanente aandacht voor deze vorm van erfgoed te krijgen, is ingezet op constante voorlichting en educatie. Sinds 2008 beschikt de gemeente over een archeologische verwachtingenkaart voor heel Arnhem. De verwachtingenkaart geeft al in een vroeg stadium van planvorming globaal inzicht in de mate waarin archeologische resten in een gebied aangetroffen kunnen worden.

Conform de Erfgoedverordening geldt dat archeologisch onderzoek uitgevoerd moet worden als grondroerende werkzaamheden:

- in archeologisch waardevolle gebieden (buiten monumenten) dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 30 m2;
- in gebieden met een hoge archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 200 m2;
- in gebieden met een middelhoge archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 500 m2;

- in gebieden met een lage archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 2.000 m2.

Voor archeologisch waardevolle gebieden zijnde beschermde gemeentelijke of rijksmonumenten, geldt maatwerk. Voor rijksmonumenten beslist de Minister van OC&W. Gebieden die reeds onderzocht zijn en/of zijn vrijgegeven, zijn vrijgesteld van onderzoek. Aan het archeologische beleid dat in de verordening is verankerd, ligt de archeologische maatregelenkaart als basis.

Structuurvisie

De Structuurvisie Arnhem (2011) biedt een strategisch kader voor ruimtelijke planning op stedelijk niveau voor de lange termijn. Uitgangspunt is het voortbouwen op de karakteristieken van de historisch gegroeide stad. In de cultuurhistorische hoofdstructuur zijn de ruimtelijke, historische elementen weergegeven, die essentieel zijn voor Arnhem als geheel. Per landschappelijke karakteristiek zijn de ambities weergegeven. Vervolgens is een selectie gemaakt van die cultuurhistorische belangen en structuren die kansen bieden bij nieuwe gebiedsontwikkelingen in de stad: de 'Cultuurhistorische Kansenkaart'. De rijkdom van de Arnhemse cultuurhistorie is kader en inspiratiebron bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad.

4.9.2 Situatie plangebied

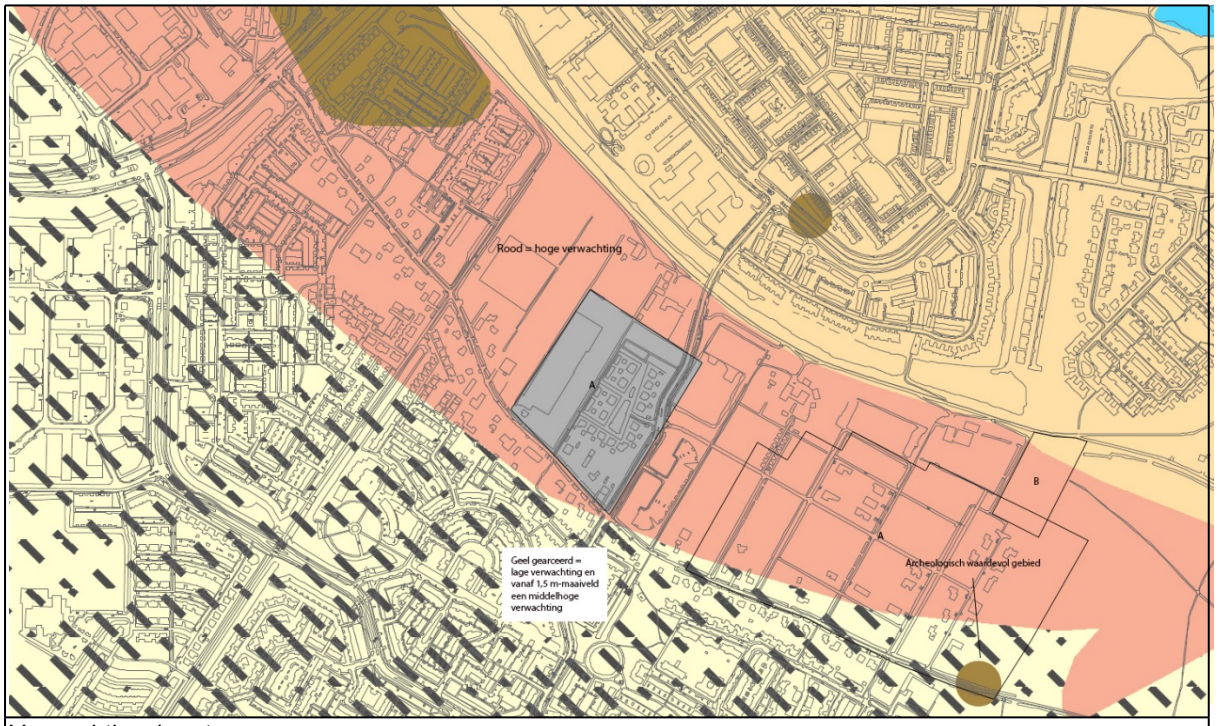

Verwachtingskaart

Woongedeelte

Op de archeologische maatregelenkaart staat plangebied Gaardenhage aangeduid als een gebied met een grotendeels hoge archeologische verwachting. Dit vanwege oeverafzettingen in de ondergrond waarop buiten Gaardenhage vanaf de Romeinse tijd werd gewoond. Het plangebied is in 1997 archeologisch onderzocht (zie Bijlage 5), toen nog in het kader van wat destijds het project 'de Groene Long' heette. Met behulp van karterende boringen zijn de oeverafzettingen aangetroffen, rustend op komklei met daar weer onder pleistoceen zand. Het onderzoek leverde één vindplaats op, een huisplaats uit de nieuwe tijd. Hiervoor is door het onderzoeksbureau van destijds geadviseerd beschermende maatregelen te nemen.

Volkstuin

Dit gedeelte van Gaardenhage is buiten het archeologische onderzoek gebleven dat in 1997 is uitgevoerd. Vanwege deze situatie is in 2021 alsnog archeologisch uitgevoerd, in de eerste plaats door

middel van boringen (zie Bijlage 6). Deze boringen leverden voor het zuiden van het plangebieddeel archeologische indicatoren op in de vorm van leem en metaal. Speciale interesse ging uit naar aangetroffen grind, mogelijk een indicatie voor een Romeinse weg. Meer oostelijk in Huissen zijn uit de Romeinse tijd meerdere vindplaatsen bekend. Geadviseerd werd over te gaan tot een proefsleuvenonderzoek.

Dit proefsleuvenonderzoek is in september 2021 uitgevoerd (zie Bijlage 7). Drie noordoost-zuidwest georiënteerde sleuven zijn gegraven, één ter hoogte van de locatie waar het grind werd aangetroffen in de boringen en twee ten zuiden daarvan. Tijdens het proefsleuvenonderzoek is op een dieper niveau dan uit de boringen bleek een vegetatiehorizont/laklaag aangetroffen onderin een fragment Romeins aardewerk. Meer vondstmateriaal uit archeologisch relevant lagen is niet aangetroffen. Wat sporen betreft is een V-vormige greppel aangetroffen die vanwege de vorm een relatie met de Romeinse tijd kan hebben. Meer relevante sporen leverde het onderzoek echter niet op. Aanbeveling van het onderzoeksbureau is vrijgave voor verdere ontwikkeling.

Conclusie

De in 1997 onderzochte delen van Gaardenhage buiten de locatie van de vindplaats om, bevatten naar verwachting geen archeologische waarden. Deze zones (aangeduid op de afbeelding hierboven binnen het kader met 'A') behoeven geen dubbelbestemming Waarde Archeologie in het bestemmingsplan met gerelateerde regels. Voor de vindplaats (bruine stip op de afbeelding hierboven) geldt dat dit archeologisch waardevol gebied is, als zodanig dubbel te bestemmen. In de regels moet vervolgens rekening worden gehouden met archeologisch onderzoek bij bodemverstoringen groter dan 30 m2 en die daarbij dieper reiken dan 40 cm-huidig maaiveld.

Voor wat betreft het moestuindeel (aangeduid op de afbeelding hierboven met 'B') wordt de aanbeveling van het onderzoeksbureau overgenomen. Met uitzondering van de greppel zijn geen archeologische waarden aanwezig en de vondstloze greppel is voldoende in beeld gebracht. Hiervoor geldt verder geen vertaling meer naar de plankaart en opname in de regels van het bestemmingsplan.

Op de afbeelding hierboven zijn buiten de onderzochte gebieden zones met een hoge archeologische verwachting en zones met een lage archeologische verwachting tot 1,5 m-huidig maaiveld en daaronder een middelhoge verwachting zichtbaar. Hier is aan- of afwezigheid van archeologische waarden nog niet getoetst en blijft de verwachting in stand. Voor zones met een hoge verwachting geldt vertaling naar de plankaart en opname in de regels dat archeologisch onderzoek noodzakelijk is bij bodemverstoringen die groter zijn dan 200 m2 en die daarbij dieper reiken dan 40 cm-huidig maaiveld. Voor de gebieden met de gecombineerde lage en middelhoge verwachting kan wordt uitgegaan van een middelhoge verwachting, eveneens aan te geven op de plankaart en te vertalen naar de regels van het bestemmingsplan waarbij archeologisch onderzoek dan noodzakelijk is bij bodemverstoringen groter dan 500 m2 en die daarbij dieper reiken dan 40 cm-huidig maaiveld. Genoemde verstoringsgrenzen maken onderdeel uit van de Erfgoedverordening Gemeente Arnhem 2017.

4.10 M.e.r-toets

Artikel 19j, lid 2 van de Natuurbeschermingswet 1998

4.10.1 Toets Wet natuurbescherming

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied, het gebied 'Rijntakken', is gelegen op een afstand van circa 2,4 kilometer van het plangebied. Gezien de aard en omvang van de in dit bestemmingsplan besloten ontwikkeling in relatie tot de ruime afstand tot Natura 2000-gebied wordt geconcludeerd dat er geen sprake zal zijn van een aantasting van de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura-2000 gebied. Een passende beoordeling op basis van artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming is in het kader van dit bestemmingsplan dan ook niet noodzakelijk. Derhalve is geen sprake van een m.e.r.-plicht op basis van artikel 7.2a van de Wet milieubeheer.

4.10.2 Drempelwaarden besluit m.e.r.

Dit bestemmingsplan voorziet in directe eindbestemmingen voor wat betreft de binnen het plangebied geplande functies en voldoet daarmee aan de definitie van een 'besluit' als bedoeld in het Besluit m.e.r. Dit betekent dat dit bestemmingsplan m.e.r.-(beoordelings)plichtig is indien activiteiten worden mogelijk gemaakt die genoemd worden in onderdeel C of D van het Besluit m.e.r. en de daarin opgenomen drempelwaarden overschrijden.

In dit geval is sprake van een ontwikkeling die niet wordt genoemd in onderdeel C van het Besluit m.e.r. Er is daarom in elk geval geen sprake van een directe m.e.r.-plicht. Op basis van onderdeel D kan de in dit plan besloten ontwikkeling worden aangemerkt als: 'De aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen'.

De ontwikkeling in dit bestemmingsplan is m.e.r.-beoordelingsplichtig indien de volgende drempelwaarden worden overschreden:

- een oppervlakte van 100 hectare of meer,
- een aaneengesloten gebied en 2000 of meer woningen omvat, of
- een bedrijfsvloeroppervlakte van 200.000 m2 of meer.

4.10.3 Vormvrije mer-beoordeling

De vormvrije m.e.r.-beoordeling is gebaseerd op de beschrijving van het plan en de ten behoeve van de ontwikkeling uitgevoerde onderzoeken.

1. *Kenmerken van het project*
   Het project betreft het toevoegen van woningen in de wijk Gaardenhage en de verplaatsing van de volkstuin De Tuinmaat.

   De omvang van het project is niet van zodanige aard dat reeds daarom sprake is van een bijzondere effecten op de omgeving. Ook zal er, gelet op de aard van de ontwikkeling geen bijzonder beroep gedaan worden op natuurlijke hulpbronnen, noch is het de verwachting dat er, in vergelijking met de omgeving, een disproportionele hoeveelheid afvalstoffen of verontreiniging ontstaan. Een bijzonder risico op ongevallen is eveneens niet aanwezig. De locatie maakt onderdeel uit van de bestaande wijk Gaardenhage. Er zijn in de directe omgeving geen andere ontwikkelingen.

3. *Plaats van het project*
   De plaats van het project betreft een stedelijke omgeving in Arnhem Zuid. Er zijn geen bijzonder relaties met gevoelige gebieden.Het beoogde grondgebruik als woonfunctie is passend in de omgeving.

4. *Effecten van het projec*t
   De te realiseren functie is grotendeels geluidgevoelig van aard, waarbij inkomend geluid van de omgeving zoals wegverkeerslawaai wel van invloed is. Uit paragraaf 4.2 blijkt dat deze effecten beperkt zijn.
   Voorts wordt op basis van de beoogde functie geen belangrijke negatieve effecten op de omgeving (overige woon- en groengebieden) verwacht.

5. *Luchtkwaliteit*
   Ten aanzien van luchtkwaliteit geldt dat het geringe aantal woningen en de bijbehorende vervoersbewegingen vallen binnen de niet in betekenende mate regeling. Het plan draagt niet bij aan de verslechtering van de luchtkwaliteit.

6. *Bodem*
   De geïnventariseerde en getoetste bodemgegevens geven voldoende inzicht in de bodemkwaliteit van het plangebied. Voor de ontwikkeling van het terrein zijn geen sanerende maatregelen nodig. De kwaliteit van de bodem (inclusief grondwater) vormt geen gevaar voor de volksgezondheid bij de beoogde woningbouw in het plangebied. De kwaliteit van de bodem (inclusief grondwater) vormt geen belemmering voor de verplaatsing van de Tuinmaat en voor de financiële uitvoerbaarheid

daarvan.

7. *Water*
   Het hemelwater wordt op eigen terrein verwerkt. Omdat gekozen is om het hemelwater op eigen terrein te verwerken is geen watercompensatie nodig. Er zijn voorts geen negatieve effecten op de omgeving te verwachten.

8. Natuur
Het gebied bevat geen bijzondere ecologische waarden, noch worden er als gevolg van de ontwikkeling bijzondere gevolgen voor de omgeving verwacht (zie 4.6).

4.12.3 Conclusie

Op grond van het voorgaande kan worden geconcludeerd dat het plan op zich en in samenhang met andere plannen geen belangrijke negatieve gevolgen zal hebben voor de kenmerken van het gebied zelf, voor de directe omgeving en voor gevoelige gebieden in de omgeving. Het opstellen van een milieueffectrapport is niet noodzakelijk

4.11 Kabels, leidingen en straalpaden

Binnen het plangebied zijn er geen kabels en leidingen die vragen om een planologische verankering in het bestemmingsplan. Tevens lopen er over het plangebied geen straalpad(en) die beperkingen aan de bouwhoogte stellen.

Hoofdstuk 5 Planbeschrijving en -verantwoording

5.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken is ingegaan op de bestaande situatie, het relevante beleid en de milieu- en omgevingsaspecten. De informatie uit deze hoofdstukken is gebruikt om keuzes te maken bij het opstellen van het bestemmingsplan: de verbeelding (plankaart) en de regels. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de opzet van dit bestemmingsplan. Daarnaast worden de gemaakte keuzes op de verbeelding en in de regels verantwoord. Dat betekent dat er wordt aangegeven waarom bepaalde bestemmingen zijn aangewezen en waarom bepaalde bebouwing acceptabel is.

5.2 Opzet van de regels

In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de verplichting opgenomen om ruimtelijke plannen en besluiten digitaal vast te stellen. De Standaard voor vergelijkbare bestemmingsplannen 2012 (SVBP2012) is verplicht.

De Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen 2012 maakt het mogelijk bestemmingsplannen te maken die op vergelijkbare wijze zijn opgebouwd en op een zelfde manier worden verbeeld. Vergelijkbare bestemmingsplannen leiden tot een betere dienstverlening en tot een effectievere en efficiëntere overheid.

Het juridisch bindend gedeelte van het bestemmingsplan bestaat uit planregels en bijbehorende plankaart waarop de bestemmingen zijn aangegeven. Deze plankaart kan zowel digitaal als analoog worden verbeeld. De plankaart en de planregels dienen in samenhang te worden bekeken.

De regels zijn onderverdeeld in vier hoofdstukken:

1. Inleidende regels (begripsbepalingen en wijze van meten);
2. Bestemmingsregels;
3. Algemene regels (o.a. afwijkingen);
4. Overgangs- en slotregels.

5.2.1 Inleidende regels

Hoofdstuk 1 Inleidende regels bevat de inleidende regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied en bevatten:

1. Artikel 1 Begrippen
   In dit artikel zijn definities van de in de regels gebruikte begrippen opgenomen, voor een eenduidige interpretatie van deze begrippen.
2. Artikel 2 Wijze van meten
   Dit artikel geeft onder meer bepalingen waar mag worden gebouwd en hoe voorkomende eisen betreffende de maatvoering begrepen moeten worden.

Op de plankaart zijn bouwhoogten en soms bebouwingspercentages aangegeven. Als er geen percentages zijn aangegeven, mag het hele bouwvlak worden bebouwd. De aangegeven bouwhoogte wordt gemeten vanaf peil tot het hoogste punt (exclusief elementen zoals een schoorsteen, liftopbouw en dergelijke). Uitgangspunt is dat alleen gebouwd mag worden binnen de bouwgrenzen.

5.2.2 Bestemmingsregels

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels van de regels bevat de juridische vertaling van de verschillende bestemmingen die voorkomen in het plangebied. Voor ieder gebied op de plankaart is de bestemming aangegeven.

Deze bestemmingen zijn in de regels onderverdeeld in o.a.:

1. Bestemmingsomschrijving: omschrijving van de activiteiten die zijn toegestaan (wonen, bedrijvigheid

etc.);
2. Bouwregels: eisen waaraan de bebouwing moet voldoen (bebouwingshoogte, bebouwingspercentage etc.);
3. Afwijken van de gebruiks- en bouwregels: onder welke voorwaarde mag afgeweken worden van de aangegeven bestemmingen en bouwregels;
4. Verboden gebruik: welke vormen van gebruik zijn uitgesloten.

In paragraaf 5.3 worden de verschillende bestemmingen toegelicht en wordt ook per bestemming aangegeven waarom voor bepaalde gronden voor deze is gekozen. Daarnaast wordt, indien gekozen wordt af te wijken van de bestemming uit het geldende bestemmingsplan, aangeven waarom daarvoor is gekozen.

5.2.3 Algemene regels

Hoofdstuk Hoofdstuk 3 Algemene regels bevat de algemene regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied. Dit hoofdstuk is opgebouwd uit:

1. Artikel 8 Anti-dubbeltelregel
   Deze regel bepaalt dat er niet twee keer voor eenzelfde locatie een bouwplan kan worden ingediend.
2. Artikel 9 Algemene bouwregels
   Hierin zijn de algemene bouwregels opgenomen zoals de verplichting tot het bouwen binnen het bouwvlak en de uitleg van het bebouwingspercentage.
3. Artikel 10 Algemene gebruiksregels
   In dit artikel zijn algemene regels mert betrekking tot het gebruik van de gronden en opstallen in het plangebied opgenomen. Hierin is aangegeven welke functies in ieder geval in strijd zijn met het bestemmingsplan.
4. Artikel 11 Algemene afwijkingsregels
   In dit artikel worden de voorwaarden beschreven waaronder kan worden afgeweken van een bestemmingsregel. Deze afwijkingen kunnen worden toegepast op alle bestemmingen in het bestemmingsplan. De afwijkingen die uitsluitend gelden voor een bepaalde bestemming zijn in het betreffende artikel van die bestemming opgenomen.
5. Artikel 12 Overige regels
   In dit artikel staan de algemene regels over parkeren.
6. Artikel 13 Woningsplitsing en verkamering en Artikel 14 Strijdig gebruik kamergewijze bewoning
   Hierin zijn de regels over woningsplitsing en verkamering opgenomen.

5.2.4 Overgangs- en slotbepalingen

In Hoofdstuk 4 staan de overgangs- en slotbepalingen. In de overgangsbepalingen is aangegeven wat de juridische consequenties zijn van bestaande situaties die in strijd zijn met dit bestemmingsplan.

5.3 Verantwoording van de regels

5.3.1 Algemeen

Kenmerk van de Nederlandse ruimtelijke ordeningsregelgeving is dat er uitgegaan wordt van toelatingsplanologie. Een bestemmingsplan geeft aan welke functies waar zijn toegestaan en welke bebouwing opgericht mag worden. Bij het opstellen van dit bestemmingsplan zijn keuzes gemaakt over welke functies waar mogelijk worden gemaakt en is gekeken welke bebouwing stedenbouwkundig toegestaan kan worden. De bestaande situatie is hierbij het uitgangspunt.

Het is noodzakelijk dat het bestemmingsplan een compleet inzicht biedt in de bouw- en gebruiksmogelijkheden binnen het betreffende plangebied. Het bestemmingsplan is het juridische toetsingskader dat bindend is voor de burger en overheid en geeft aan wat de gewenste planologische situatie voor het plangebied is. Deze situatie kan gaandeweg de planperiode wijzigen, bijvoorbeeld door veranderd stedenbouwkundig inzicht, functiewijziging veranderingen in gebruik. Ook ruimtelijke ontwikkelingen en vernieuwing van o.a. ruimtelijk, economisch, verkeerskundig en milieubeleid dragen bij aan de veroudering van geldende bestemmingsplannen.

Om recht te doen aan een goede ruimtelijke ordening binnen het plangebied wordt daarom aangegeven in welke situaties de bestemming wordt gekozen gelijk aan de oude bestemming (na strijdige situatie te hebben gewraakt) en in welke situaties een nieuwe bestemming wordt gegeven (positief bestemmen), waarmee de strijdige situatie wordt gelegaliseerd. Daarnaast wordt, indien van toepassing, aangegeven wanneer een strijdige situatie onder het overgangsrecht wordt gebracht.

In deze paragraaf worden de keuzes die zijn gemaakt nader onderbouwd. Hierbij zullen de bestemmingen in dezelfde volgorde als in de regels worden behandeld.

5.3.2 Afzonderlijke bestemmingen

In de volgende subparagrafen worden de afzonderlijke bestemmingen die voorkomen in het bestemmingsplan besproken.

Per bestemming wordt ingegaan op:

- welke gronden zijn zo bestemd;
- wat houdt de bestemming in;
- eventuele aanduidingen of andere bijzonderheden;
- vergelijking vigerend bestemmingsplan zowel qua functie als qua bebouwing.

5.3.3 Groen

In het plangebied is veel groen aanwezig en dat is bestemd als 'Groen' (artikel 3). In het Groenplan is voor de groenvoorzieningen een onderscheid gemaakt tussen structureel groen en snippergroen. De groenstroken die structuurbepalend zijn op wijkniveau, zijn bestemd als 'Groen'. Binnen deze bestemming is het toegestaan om groen in de breedste zin (grasvelden, struiken, speelvelden) aan te leggen en in stand te houden. Daarnaast zijn de belangrijkste waterlopen en waterpartijen opgenomen in deze bestemming. Het aanleggen van voetpaden, fietspaden en voorzieningen voor bestemmingsverkeer zijn eveneens toegestaan. Ook zijn in-en uitritten voor woningen toegestaan.

Bij snippergroen wordt afhankelijk van de locatie gekozen voor de groenbestemming of de bestemming Verkeer-verblijfsgebied. Dit hangt af van de grootte van de groenzone en de ligging. Bebouwing binnen de groenbestemming is uitsluitend toegestaan indien dit binnen de bestemming past zoals speeltoestellen en verlichting met een maximumbouwhoogte van 4 meter.

5.3.4 Groen - Landschap Park

'Groen - Lanschap Park' (artikel 4) is een zwaardere bestemming dan Groen omdat hieraan een omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden is gekoppeld. Dat betekent dat binnen de functie een omgevingsvergunning noodzakelijk is om bepaalde werkzaamheden uit te voeren zoals het aanleggen van verharding en het kappen van bomen. Binnen de functie parkgebied is geen bebouwing toegestaan.

Ter plaatse van de aanduiding 'volkstuin' is tevens een volkstuin toegestaan. Om het groene karakter van de volkstuin te benadrukken heeft de volkstuin een groenbestemming met landschappelijke waarden.Binnen de functie volkstuin is parkeren toegestaan. Binnen het vlak is maximaal 60m2 aan kassen en één verenigingsgebouw toegestaan. Er zijn maximaal 50 percelen toegestaan binnen de aanduiding 'volkstuin'.

5.3.5 Verkeer

De bestemming verkeer is opgedeeld in een drietal 'sub-bestemmingen' te weten:

1. Verkeer - Railverkeer;
2. Verkeer - Verblijfsgebied (artikel 5);
3. Verkeer - Wegverkeer.

In het plangebied komt alleen de bestemming 'Verkeer-verblijfsgebied' voor.

Verkeer - Verblijfsgebied

De bestemming 'Verkeer - Verblijfsgebied' geldt voor woonerven, woonstraten, parkeerplaatsen, voet- en

fietspaden, speelplaatsen en buurtgroen. Dit zijn dus voornamelijk wijken (30 km/uur zones) waar de verblijfsfunctie belangrijker is dan de verkeersfunctie. De inrichting van de wegen is hierop afgestemd.

5.3.6 Wonen

Functie

Alle woningen in het plangebied zijn bestemd als 'Wonen' (artikel 6). Binnen deze bestemming passen verscheidene woonvormen zoals gezinsbewoning, bejaardenhuizen, kamerbewoning (tot maximaal 4 personen), serviceflats, etc. Er is geen onderscheid gemaakt tussen vrijstaande-, halfvrijstaande-, aaneengesloten- en gestapelde woningen. Bijzondere woonvormen, niet specifiek gericht op therapeutische behandeling, passen ook binnen deze bestemming.

Binnen de bestemming 'Wonen' zijn in principe beroepsmatige activiteiten toegestaan. Om hinder voor de directe omgeving te voorkomen is hieraan wel een aantal voorwaarden verbonden. In de eerste plaats mag slechts een gedeelte van de woning, inclusief de bijgebouwen (maximaal 1/3 van de totale vloeroppervlakte van de woning) worden gebruikt als praktijkruimte door de bewoner. Is er meer dan 1/3 van de woning in gebruik voor het uitoefenen van een beroep, dan is er geen sprake meer van een 'beroep aan huis' en derhalve strijd met het bestemmingsplan. Voorts mag door dit gebruik geen onevenredige aantasting van het woon- en leefklimaat (bijvoorbeeld beperkte reclamemogelijkheden) noch een onevenredige parkeerdruk ontstaan. Tot slot zijn er vormen van beroepsuitoefening expliciet uitgezonderd, omdat ze te veel overlast voor de omgeving veroorzaken (detailhandel, prostitutie, horeca-activiteiten en beroepen die milieuoverlast veroorzaken).

In de bestemming 'Wonen' zijn woonwagens en woonschepen niet inbegrepen. Deze vormen van wonen zijn, indien van toepassing, in een specifieke vorm van de woonbestemming opgenomen.

Ter plaatse van de aanduiding 'parkeerterrein' mag uitsluitend een parkeerterrein worden gebouwd.

Bebouwingsmogelijkheden

Binnen de bestemming 'Wonen' zijn twee zones te onderscheiden: de bouwzone en de onbebouwbare zone. De bouwzone omvat het eigenlijke woongebouw met, daar waar mogelijk en gewenst, uitbreidingsmogelijkheden. Als geen bebouwingspercentage is vermeld, mag deze gehele zone worden bebouwd in de aangegeven bouwhoogte, mits aan andere vereisten (bijvoorbeeld welstand) is voldaan.

De onbebouwbare zone is bedoeld voor tuinen, buurtgroen, speelplekken, woonstraten, trottoirs en parkeerplaatsen ten behoeve van de woonfunctie.

Voor een groot deel van de onbebouwbare zone geldt een bouwaanduiding 'bijgebouwen'. Deze gronden met deze aanduiding zijn bedoeld voor garages, schuren en beperkte uitbreidingen aan het woonhuis, zoals serres.

Binnen de bestemming 'Wonen' wordt tevens natuurinclusief bouwen verplicht gesteld. Dit houdt in dat een bouwvergunning voor een nieuwe woning uitsluitend wordt verleend indien voldoende natuurinclusieve maatregelen worden getroffen. De beleidsregels natuurinclusief bouwen, inclusief Maatregelencatalogus en invulformulier, zijn terug te vinden op officielebekendmakingen.nl. U dient dan te zoeken op 'Beleidsregels Natuurinclusief Bouwen Arnhem' in het Gemeenteblad.

In het plangebied komen verschillende type woningen voor waarvoor verschillende beeldkwaliteitsregels gelden. Alle woningen moeten voldoen aan de beeldkwaliteitsregels uit het 'Beeldkwaliteitsplan Gaardenhage'. Dit verankeren we op verschillende manieren:

- Het Beeldkwaliteitsplan bevat een aantal bepalingen die standaard worden opgenomen in bestemmingsplan. Het gaan dan om waar mag worden gebouwd en aan welke stedenbouwkundige eisen (zoals hoogte, max oppervlakte, volume en dakvormen) moet worden voldaan. Deze bepalingen zijn opgenomen in de regels van het bestemmingsplan.

- Daarnaast bevat het beeldkwaliteitsplan regels over het uiterlijk van de bouwwerken (ook wel welstandsregels). Op grond van de Crisis- en herstelwet kunnen we regels over het uiterlijk van bouwwerken opnemen in het bestemmingsplan. We doen dit door het beeldkwaliteitsplan op te nemen als bijlage bij de regels. In de regels wordt dan ten aanzien van het uiterlijk van bouwwerken verwijst naar deze bijlage.

- Om de bescherming van de hagen te borgen wordt een voorwaardelijke verplichting toegevoegd. Het instandhouden van de hagen geldt dan als voorwaarde voor wonen. Op deze manier wordt planologisch verankerd dat bijvoorbeeld het kappen van de hagen verboden is. Voor de locaties en hoogtes van de hagen wordt tevens verwezen naar het beeldkwaliteitsplan .

Specifieke bouwaanduiding 1

Ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding 1' worden de kleine kavels (zie 3.2.5) mogelijk gemaakt. Voor de kleine kavels geldt dat het oppervlak van aan- en of bijgebouwen per woning maximaal 6m^2 bedraagt. Deze gebouwtjes hebben een maximale bouwhoogte van 2,5 m. Uit de verbeelding volgen de volgende eisen voor de woningen:

- de maximale bouwhoogte van de woningen is 6 meter,

- de inhoud bedraagt 180m^3

en de oppervlakte 50m^2.

Specifieke bouwaanduiding 2

Ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding 2' worden de kavels gehalveerd ten opzichte van het oorspronkelijk plan (zie 3.2.3). Voor deze kavels geldt dat de voorgevel moet worden gebouwd in de op de verbeelding aangegeven gevellijn. Deze gevel moet minimaal 4 meter breed zijn. Verder mogen de woningen ofwel worden gebouwd in één bouwlaag met zadeldak ofwel in twee bouwlagen zonder kap. Indien wordt gekozen voor één bouwlaag met zadeldak bedraagt de maximale goothoogte 4 meter en de bouwhoogte 8,5 meter. Bij twee bouwlagen bedraagt de maximale bouwhoogte 7 meter.

Specifieke bouwaanduiding 3

Ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding 3' worden de 'generatiewoningen' mogelijk gemaakt (zie 3.2.2). Voor deze kavels geldt dat per bouwvlak maximaal twee hoofdgebouwen zijn toegestaan. Een hoofdgebouw is in dit geval een volume. In één hoofdgebouw kunnen dus twee woningen worden gerealiseerd. Voor deze kavels geldt dat de voorgevel moet worden gebouwd in de op de verbeelding aangegeven gevellijn. Deze gevel moet minimaal 4 meter breed zijn.

Verder mogen de woningen ofwel worden gebouwd in één bouwlaag met zadeldak ofwel in twee bouwlagen zonder kap. Indien wordt gekozen voor één bouwlaag met zadeldak bedraagt de maximale goothoogte 4 meter en de bouwhoogte 8,5 meter. Bij twee bouwlagen bedraagt de maximale bouwhoogte 7 meter.

Op de verbeelding is opgenomen dat het aantal woningen per kavel maximaal 3 bedraagt. Verder mag het oppervlak van de hoofdgebouwen samen maximaal 65% van het bouwvlak bedragen.

Specifieke bouwaanduiding 4

De 'specifieke bouwaanduiding 4' geldt voor de oorspronkelijke kavels. Voor deze kavels geldt dat de voorgevel moet worden gebouwd in de op de verbeelding aangegeven gevellijn. Deze gevel moet minimaal 6 meter breed zijn.

Verder mogen de woningen ofwel worden gebouwd in één bouwlaag met zadeldak ofwel in twee bouwlagen zonder kap. Indien wordt gekozen voor één bouwlaag met zadeldak bedraagt de maximale goothoogte 4 meter en de bouwhoogte 10 meter. Bij twee bouwlagen bedraagt de maximale bouwhoogte 7 meter en beslaat de tweede bouwlaag maximaal 70% van het oppervlak van de beganegrondbouwlaag.

Op de verbeelding is opgenomen dat het oppervlak de hoofdebouwing maximaal 65% van het bouwvlak bedraagt.

Specifieke bouwaanduiding 5

Voor het CPO kavel (zie 3.2.4) geldt de specifieke bouwaanduiding 5. Voor deze kavel geldt dat de woningen ofwel worden gebouwd in één bouwlaag met zadeldak ofwel in twee bouwlagen zonder kap. Indien wordt gekozen voor één bouwlaag met zadeldak bedraagt de maximale goothoogte 4 meter en de bouwhoogte 8,5 meter. Bij twee bouwlagen bedraagt de maximale bouwhoogte 7 meter en beslaat de tweede bouwlaag maximaal 65% van het oppervlak van de beganegrondbouwlaag.

Per woning bedraagt het oppervlak van aan- en of bijgebouwen per woning maximaal 6m^2 bedraagt. Deze gebouwtjes hebben een maximale bouwhoogte van 2,5 m. Uit de verbeelding volgen de volgende eisen voor de woningen:

Uit de verbeelding volgt dat maximaal 12 woningen zijn toegestaan.

Specifieke bouwaanduiding 6

De 'specifieke bouwaanduiding 6' geldt voor de John Grosmanstraat. Ter plaatse mag het oppervlak van de hoofdbebouwing met uitbouwen (dus zonder aan- en bijgebouwen) maximaal 250m^2 bedragen. De hoofdgebouwen mogen uitsluitend worden gebouwd met één of meerdere schuine dakvlakken onder een minimale dakhelling van 35° met een nokrichting evenwijdig aan de John Grosmanstraat.De dakvorm moet het gehele hoofdgebouw bedekken. 60% van de voorgevel moet in de voorgevellijn worden gebouwd.

Uit de verbeelding volgt de bouwhoogte van het hoofdgebouw minimaal 8,5 en maximaal 10 meter bedraagt. De goothoogte van het hoofdgebouw bedraagt minimaal 5,5 en maximaal 6,5 meter.

Specifieke bouwaanduiding 8

De 'specifieke bouwaanduiding 8' geldt voor de Frida Heilstraat 2. De woning aan de Frida Heilstraat 2 heeft een hogere bouwhoogte dan is toegestaan op basis van dit bestemmingsplan. Ook bestaat de woning uit meer dan twee bouwlagen. Om de bestaande rechten van deze woning te respecteren bedraagt de maximale bouwhoogte zonder zadeldak ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding 8' bij twee bouwlagen 8,5 m en wordt dan ook de eis van maximaal twee bouwlagen losgelaten.

Verder wordt aangesloten bij de regels van de 'specifieke bouwaanduiding 4'.

Parkeren

Ter plaatse van 'specifieke bouwaanduiding 1' geldt een afwijkende parkeernorm van 1,3 per woning.

5.3.7 Dubbelbestemmingen

De SVBP 2012 geeft ook de mogelijkheid dubbelbestemmingen op te nemen. Dubbelbestemmingen zijn bestemmingen die liggen over meerdere enkelbestemmingen en daar iets over zeggen.

In dit bestemmingsplan is één dubbelbestemmingen opgenomen:

Artikel 7 Waarde - Archeologie (hoge verwachting).

5.4 Handhaving

Het bestemmingsplan is bindend voor overheid en burger. Enerzijds kan de gemeentelijke overheid naleving van bestemmingsplannen afdwingen (optreden tegen strijdig gebruik en/of bebouwing). Anderzijds vormt het bestemmingsplan ook het juridisch kader voor de burger waar deze uit af kan leiden wat zijn eigen bouw- en gebruiksmogelijkheden zijn, maar ook wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn van zijn buren en directe omgeving. Het bestemmingsplan geeft immers de gewenste planologische situatie voor het betreffende gebied aan.

In de nota “beleidsuitgangspunten handhaving bestemmingsplannen” zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:

- stringent beleid: als uitgangspunt geldt dat in principe elke overtreding wordt aangepakt;
- géén stilzwijgend gedogen;
- gewenste maar illegale ontwikkelingen zo mogelijk vooraf maar in ieder geval zo snel mogelijk legaliseren;
- gedogen van illegale gevallen alleen in uitzonderlijke gevallen, bij voorkeur alleen tijdelijk en met redenen omkleed.

Handhavend optreden tegen overtredingen van bestemmingsplannen kan niet alleen plaatsvinden via publiekrechtelijke, maar ook via de strafrechtelijke weg. De opsporingsambtenaren van de gemeente of politie zullen in die gevallen proces-verbaal van de overtreding maken. Het (reguliere) bestuursrechtelijke

traject zal gelijktijdig worden ingezet.

5.5 Economische uitvoerbaarheid

De Wet Ruimtelijke Ordening schrijft voor dat er inzicht verkregen dient te worden in de uitvoerbaarheid van een nieuwbouwplan. Ten aanzien van de economische uitvoerbaarheid van een plan is het van belang er voor zorg te dragen dat deze informatie volledig en zo veel mogelijk zonder voorbehouden wordt opgenomen in het vast te stellen plan.

Voorkomen dient te worden dat de bestemmingsplannen onvolledig ter vaststelling worden voorgelegd aan de gemeenteraden. Ten aanzien van majeure projecten wordt het acceptabel geacht om in de economische uitvoerbaarheid een fasering aan te brengen. De paragraaf economische uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan dient inzicht te verschaffen in de wijze van de gemeentelijke dekking c.q. vertaalslag in begroting en meerjarenraming en in de gedeelde verantwoordelijkheden en risico's tussen gemeenten en eventuele derden.

Met de inwerkingtreding van de Wro op 1 juli 2008 rust op de gemeente op grond van artikel 6.12 lid 1 van die wet de verplichting tot kostenverhaal bij grondexploitatie. Deze verplichting houdt in dat als de gemeente er bij een ruimtelijke ontwikkeling niet in slaagt met alle particuliere eigenaren in het gebied een overeenkomst te sluiten over grondexploitatie, de gemeente publiekrechtelijk de kosten moet verhalen bij alle eigenaren in het exploitatiegebied waarmee niet is gecontracteerd.

De toepassing voor het afdwingbare kostenverhaal richt zich op bouwplannen. De definitie van wat onder een bouwplan wordt verstaan is opgenomen in artikel 6.2.1 Bro (o.a. bouw van 1 of meer woningen, bouw van 1 of meer hoofdgebouwen). Het uitwerkingsplan voorziet in de ontwikkeling van maximaal 65. Deze ontwikkeling maakt daarmee een bouwplan mogelijk in de zin van artikel 6.2.1 Bro.

De gemeente is eigenaar van de gronden binnen het plangebied en de opbrengsten uit de verkoop van de bouwkavels dekken de gemeentelijke kosten.

Voor het project 'Gaardenhage' is een grondexploitatiecomplex vastgesteld. Het voorliggende bestemmingplan leidt tot een gewijzigd financieel resultaat van dit grondexploitatiecomplex. Daarom wordt tegelijk met het vaststellen van dit voorliggend plan ook het grondexploitatiecomplex gewijzigd. Hierdoor is het plan financieel uitvoerbaar. De verplaatsing van de Tuinmaat valt buiten de grex. Team leefomgeving zorgt met het gebruik van subsidies voor de dekking.

Hoofdstuk 6 Procedure

6.1 Vooroverleg

Bewonersoverleg

Er zijn diverse bewonersavonden georganiseerd voor omwonenden. Bewoners waarderen het dat een deel van de kavels ongewijzigd blijven qua grootte. Een groot deel van de bewoners maakt zich zorgen om de toename van het aantal woningen, vooral in het veld met de kleine woningen en collectief particulier opdrachtgeverschap. Om te voorkomen dat dit tot meer verkeersoverlast leidt bij de bewoners van de Mooieweg, wordt de Nel Klaassenstraat aan de kant van de Mooieweg voor autoverkeer afgesloten. Daarnaast maken enkele bewoners zich zorgen om de verplaatsing van de volkstuin. Om hieraan tegemoet te komen worden er extra bomen geplant, zodat er een grotere groene buffer komt tussen de woningen aan de John Grosmanstraat en de volkstuin. Enkele bewoners hebben het initiatief genomen om een moodboard op te stellen. Dit is gebruikt in het beeldkwaliteitsplan als referentiebeeld voor de grote kavels in deelgebied Hagen.

Artikel 3.1.1 Bro overleg

In het kader van artikel 3.1.1 Bro is het concept-bestemmingsplan opgestuurd naar het Waterschap. Naar aanleiding van de opmerkingen van het Waterschap is het plan niet gewijzigd. Het Waterschap geeft aan dat iedereen zelf verantwoordelijk is voor de berging van hemelwater. Dat past ook goed in het huidige denken met betrekking tot klimaatadaptatie.

Publicatie voornemen ontwikkeling

Volgens artikel 1.3.1 lid 1 van het Besluit ruimtelijke ordening moet het voornemen tot een op ontwikkeling gericht bestemmingsplan worden gepubliceerd.

Dit is gebeurd op 7 september 2021 in het digitale gemeenteblad.

6.2 Terinzagelegging (ontwerp-bestemmingsplan)

Het bestemmingsplan voor de herinrichting van Gaardenhage heeft zes weken ter inzage gelegen van 14 oktober tot en met 24 november 2021.

Naar aanleiding van de terinzagelegging zijn 32 zienswijzen, waarvan 23 uniek, op het bestemmingsplan ingediend. Deze zienswijzennota maakt onderdeel uit van het raadsvoorstel tot vaststelling van dit bestemmingsplan.

Regels

van het bestemmingsplan

Chw Gaardenhage
(plannummer: NL.IMRO.0202.967-0201)

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 plan

Het bestemmingsplan Chw Gaardenhage met identificatienummer NL.IMRO.0202.967-0201 van de gemeente Arnhem.

1.2 bestemmingsplan

De geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels *en de daarbij behorende bijlagen.*

1.3 aanduiding

Een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik of het bebouwen van deze gronden.

1.4 aanduidingsgrens

De grens van een aanduiding indien het een vlak betreft.

1.5 bebouwing

Eén of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde.

1.6 bebouwingspercentage

Een op de verbeelding of in de regels aangegeven percentage dat de grootte van een gedeelte van een bestemmingsvlak of gedeelte van een bouwvlak aangeeft dat ten hoogste mag worden bebouwd.

1.7 bed and breakfast

Overnachtingsaccomodatie gericht op het bieden van de mogelijkheid tot een kortdurend verblijf met het serveren van een ontbijt in een woning, gedreven door de bewoner van die woning.

1.8 bedrijf

Een onderneming of gedeelte van een onderneming, die een organisatorisch zelfstandige eenheid vormt en is gericht op de productie of de afzet van goederen of de verlening van diensten, hieronder begrepen ondernemingen of gedeelten van ondernemingen, die door of vanwege de overheid worden geleid.

1.9 beleidsregels Parkeren van de gemeente Arnhem

Onder de Beleidsregels Parkeren van de gemeente Arnhem wordt verstaan: de 'Beleidsregels voor toepassing van artikel 2.5.30 van de Bouwverordening gemeente Arnhem 2003', dan wel zoals deze regels komen te luiden na wijziging van deze regels.

1.10 beroep aan huis

Een (para)medisch, juridisch, administratief, therapeutisch, verzorgend, ontwerptechnisch, kunstzinnig of daarmee gelijk te stellen beroep of bedrijf dat in een woning wordt uitgeoefend.

1.11 bestaand(e)

a. bij bouwwerken: legale bouwwerken die aanwezig of in uitvoering zijn op het tijdstip van de ter visie

legging van het ontwerp van het bestemmingsplan en bouwwerken die mogen worden gebouwd

krachtens een vergunning;

b. bij gebruik: legaal gebruik van grond en opstallen zoals aanwezig tijdens de inwerkingtreding van het bestemmingsplan dat na de inwerkingtreding van het plan niet langer onderbroken is dan een jaar.

1.12 bestaande bebouwing

Eén of meer gebouwen en/of bouwwerken, geen gebouwen zijnde en niet zijnde een tijdelijk toegestaan bouwwerk, die op het tijdstip van de inwerkingtreding van dit plan volgens het geldende recht aanwezig of in uitvoering zijn dan wel na dat tijdstip zijn of mogen worden opgericht krachtens een omgevingsvergunning, die vóór dat tijdstip is aangevraagd.

1.13 bestemmingsplan

De geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels *en de daarbij behorende bijlagen.*

1.14 bestemmingsgrens

De grens van een bestemmingsvlak.

1.15 bestemmingsvlak

Een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming.

1.16 bijbehorend bouwwerk

Uitbreiding van een hoofdgebouw dan wel functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw verbonden, daar al dan niet tegen aan gebouwd en met de aarde verbonden bouwwerk met een dak.

1.17 bijgebouw

Een zelfstandig bouwwerk dat niet in directe verbinding staat met het hoofdgebouw. Het bijgebouw wordt via een aparte toegangsdeur bereikt en kan tegen een hoofdgebouw worden aangebouwd. Voorbeelden van een bijgebouw zijn een garage of een schuur.

1.18 bijzondere woonvorm

Een woonvorm waar bewoners nagenoeg zelfstandig wonen met (voorzieningen voor) verzorging en begeleiding (ook 24-uurs begeleiding) en daar niet verblijven met het doel om therapeutisch behandeld te worden.

1.19 bouwen

Het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk.

1.20 bouwgrens

De grens van een bouwvlak.

1.21 bouwlaag

Een geheel van voor personen toegankelijke ruimten, waarbinnen de vloerhoogte niet meer dan 1,20 meter varieert, met uitsluiting van onderbouw en zolder of vliering casu quo kapruimte.

1.22 bouwperceel

Een aaneengesloten stuk grond, waarop ingevolge de regels een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten.

1.23 bouwperceelgrens

Een grens van een bouwperceelgrens.

1.24 bouwvlak

Een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde zijn toegelaten.

1.25 bouwwerk

Een bouwkundige constructie van enige omvang die direct en duurzaam met de aarde is verbonden.

1.26 brutovloeroppervlak:

De oppervlakte van een ruimte of een groep van ruimten, gemeten op vloerniveau langs de buitenomtrek van de opgaande scheidingswanden, die de desbetreffende ruimte of groep van ruimtes omhullen, waarbij de oppervlakte van delen van vloeren, waarboven de netto hoogte kleiner is dan 1,5 meter niet worden meegerekend.

1.27 detailhandel

Het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder begrepen het uitstallen ten verkoop, het verkopen of leveren van goederen aan diegenen die deze goederen kopen voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van een beroeps- of bedrijfsactiviteit; dienstverlening door een horecabedrijf *en internetverkoop* wordt hieronder niet begrepen.

1.28 dienstverlenend bedrijf

Een bedrijf met een uitsluitend of in hoofdzaak dienstverlenende of verzorgende taak, al dan niet met een baliefunctie, zoals een uitzendbureau, kapsalon, kopieerservicebedrijf, een autorijschool en dergelijke. Detailhandel en garagebedrijven worden hieronder niet begrepen.

1.29 dunning

Velling welke uitsluitend is bedoeld als een verzorgingsmaatregel ter bevordering van de groei van de overblijvende bo(o)m(en), bos of houtopstand.

1.30 gebouw

Elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt.

1.31 gebruiksoppervlakte

De vloeroppervlakte binnen de bouwmuren bepaald volgens NEN 2580 met dien verstande dat daarbij

aangebouwde bergingen, garages en andere niet voor bewoning geschikte ruimtes niet worden

meegeteld

1.32 gezondheids- en welzijnszorg

- geneeskundige verzorging en verpleging zoals ziekenhuizen;
- medische, tandheelkundige en paramedische praktijken;
- apotheken;
- verpleeg- en verzorgingshuizen;
- dag- en nachtvoorzieningen voor gehandicapten, psychiatrische patiënten, jongeren en maatschappelijke opvang met (therapeutische) behandeling inclusief overnachting;
- maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting: dienstverlening gericht op ouderen en gehandicapten, kinderopvang en buitenschoolse opvang, jeugdzorg, maatschappelijk werk en dergelijke.

1.33 hoofdgebouw

Eén of meer panden, of een gedeelte daarvan, dat noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de geldende of toekomstige bestemming van een perceel en, indien meer panden of bouwwerken op het perceel aanwezig zijn, gelet op die bestemming het belangrijkst is.

1.34 horeca - 1

Een horecabedrijf gericht op het verstrekken van etenswaren, niet zijnde maaltijden, en het schenken van (zwak-alcoholische) dranken, met openingstijden overwegend tijdens de dagperiode, zoals lunchrooms, broodjeszaken, koffiezaken, juicebars, ijssalons.

1.35 horeca - 2

Een horecabedrijf gericht op het overwegend via counterverkoop verstrekken van etenswaren, zoals fastfood, niet zijnde maaltijden, en (zwak-alcoholische) dranken met openingstijden tijden dag- en avondperiode, zoals cafetaria's, snackbars, grill-rooms, shoarmaroom, pizzeria, fastfood restaurants en afhaalcentra.

1.36 horeca - 3

Een horecabedrijf gericht op het serveren van maaltijden en dranken in een restaurant-setting met openingstijden tijdens de namiddag en vroege avond, zoals restaurants, bistro, fastcasual concepten, grand-cafés en café-restaurants.

1.37 horeca - 4

Een horecabedrijf gericht op het verstrekken van (niet)-alcoholische drank als hoofdfunctie met daaraan ondersteunend het verstrekken van etenswaren met openingstijden zowel tijdens de dag- als avond- en nachtperiode, zoals cafés, cocktail-bars, wijnbars en shisha-lounges.

1.38 horeca - 5

Een horecabedrijf gericht op het verstrekken van dranken en eventueel etenswaren in combinatie met (live) entertainment of harde/elektronisch versterkte muziek, met openingstijden tijdens de avond- en nachtperiode, zoals discotheken, (nacht)clubs en andere uitgaansconcepten.

1.39 horeca - 6

Een horecabedrijf gericht op het bieden van nachtverblijf met openingstijden in de regel dagrond, al dan niet met een nachtportier of een onbemande receptie, zoals hotels, B&B met meer dan 4 slaapplaatsen, hostels en pensions.

1.40 horecabedrijf

Een bedrijf of instelling gericht op het verstrekken van logies, van maaltijden en spijzen of van dranken, alsmede het exploiteren van zaalaccommodatie; detailhandel wordt hier niet onder begrepen.

1.41 hospes/hospita

De 100% economisch en juridisch eigenaar die zélf daadwerkelijk in het gebouw woont en minimaal 50% van de gebruiksoppervlakte van het gebouw gebruikt voor zijn eigen huishouden en maximaal 2 onzelfstandige wooneenheden verhuurt. Kenmerkend voor de hospes/hospita is dat de huurder van een wooneenheid de toiletruimte, badruimte en de keuken deelt met de eigenaar van de woning. De onzelfstandige wooneenheden mogen niet beschikken over eigen voorzieningen, als badgelegenheid, keuken en/of toilet.

1.42 internetverkoop

Detailhandel zonder showroom, waarvan de handel voornamelijk via internet en andere media verloopt.

1.43 kamergewijze bewoning

Een gebouw waarin zich 3 onzelfstandige wooneenheden of meer bevinden.

1.44 kantoor

Een ruimte, of bij elkaar horende ruimten, die bestemd zijn om voornamelijk te worden gebruikt voor administratieve werkzaamheden of dienstverlening.

1.45 normaal onderhoud, gebruik en beheer

Gebruik gericht op het in zodanige conditie houden van objecten of de terreingesteldheid dat het voortbestaan van deze objecten of de terreingesteldheid op ten minste het bestaande kwaliteitsniveau wordt gehouden. Onder normaal onderhoud, gebruik en beheer wordt ook dunning van beplanting begrepen.

1.46 nutsbedrijven

Bedrijven die uitsluitend of in hoofdzaak zijn gericht op

a. de levering van elektriciteit, gas, water en warmte;
b. de verzorging van telecommunicatie;
c. de afvoer en verwerking van afvalstoffen.

1.47 onderbouw

Een gedeelte van een gebouw, dat wordt afgedekt door een vloer, waarvan de bovenkant minder dan 1,20 meter boven peil is gelegen.

1.48 onderwijs

Georganiseerde communicatie van niet-incidentele aard met als doel overdracht van kennis, vermeerdering van inzicht en/of aanleren van vaardigheden zoals primair en speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar (beroeps)onderwijs en educatie, tertiair onderwijs en overig onderwijs en bij onderwijs behorende sportvoorzieningen.

1.49 onzelfstandige wooneenheid

Een onzelfstandig gedeelte van een gebouw bedoeld voor de huisvesting van één huishouden.

Kenmerkend voor de wooneenheid is het gezamenlijk gebruik (met andere wooneenheden) van een

toiletruimte, badruimte en/of een keuken. Een wooneenheid kan uit meerdere ruimten bestaan.

1.50 openbare dienstverlening

- Openbaar bestuur en overheidsdiensten zoals een politiebureau, gemeentehuis, gerechtsgebouw, brandweerkazerne, bibliotheek en penitentiaire inrichting;
- uitvaartverzorging, crematoria en begraafplaatsen.

1.51 overig bouwwerk

Een bouwkundige constructie van enige omvang, geen pand zijnde, die direct en duurzaam met de aarde is verbonden.

1.52 pand

De kleinste bij de totstandkoming functioneel en bouwkundig- constructief zelfstandige eenheid die direct en duurzaam met de aarde is verbonden en betreedbaar en afsluitbaar is.

1.53 peil

1. Voor een gebouw , waarvan de hoofdtoegang onmiddellijk aan een weg of pad grenst: de hoogte van die weg of dat pad ter plaatse van de hoofdtoegang;
2. voor een gebouw, waarvan de hoofdtoegang niet direct aan de weg grenst: de hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse van de hoofdtoegang bij voltooiing van de bouw;
3. voor een ander bouwwerk: de hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse bij voltooiing van de bouw;
4. voor zover als zodanig aangegeven in de bestemmingsregels: Normaal Amsterdams Peil (N.A.P.).

1.54 prostitutie

Het zich beschikbaar stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen vergoeding.

1.55 prostitué(e)

Degene, die zich beschikbaar stelt tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen vergoeding.

1.56 publiekgericht kantoor

Een kantoor ten behoeve van technische, administratieve of persoonlijke dienstverlening, (hieronder niet begrepen detailhandel of horeca-activiteiten), met een publiekaantrekkend karakter, dan wel met een baliefunctie.

1.57 raamprostitutie

Een vorm van prostitutie waarbij de werving van klanten geschiedt door een prostitué(e) die door houding, gebaren, kleding of anderszins, vanuit een vitrine de aandacht op zich vestigt en waarbij de seksuele handelingen in een voor het publiek besloten ruimte plaatsvinden.

1.58 seksinrichting

Een voor publiek toegankelijke, besloten ruimte (hieronder wordt mede begrepen een voer- of vaartuig) waarin bedrijfsmatig, of in omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van pornografische aard plaatsvinden.

Onder seksinrichtingen wordt in elk geval verstaan een (raam)prostitutiebedrijf, een seksclub, een privé-huis, een erotische massagesalon, een seksbioscoop, een seksautomatenhal, een sekstheater of parenclub, al dan niet in combinatie met elkaar.

1.59 standplaats

Een kavel, waarop nutsvoorzieningen aanwezig zijn, bestemd voor het plaatsen van een woonwagen.

1.60 straatmeubilair

Onverminderd het bepaalde in bijlage II van het Besluit omgevingsrecht wordt onder straatmeubilair voor de werking van dit bestemmingsplan mede verstaan: papier-, glas- en andere inzamelbakken, toegangsconstructies voor ondergrondse voorzieningen; kunstwerken, speeltoestellen en draagconstructies voor reclame, alsmede abri's en kleinschalige bouwwerken ten behoeve van (openbare) nutsvoorzieningen.

1.61 thuisprostitutie

Vorm van prostitutie waarbij de seksuele dienstverlening plaatsvindt op het woonadres van de prostituté(e) en waarbij ook alleen door deze prostitué(e) op dit adres gewerkt wordt als prostitué(e).

1.62 verkameren

Het gebruiken van een (gedeelte van een) gebouw waar wonen is toegestaan voor kamergewijze

bewoning. Hieronder wordt tevens verstaan het toevoegen van onzelfstandige wooneenheden aan

bestaande gevallen van kamergewijze bewoning.

1.63 vestigingsbeleid

Het beleid neergelegd in de nota 'van Rood naar Groen' (vastgesteld 26 juni 2000).

1.64 volkstuin

Grond, waarop voor particulier gebruik op recreatieve wijze voedings- en siergewassen worden geteeld.

1.65 volumineuze detailhandel

detailhandel die vanwege de omvang van de gevoerde artikelen een groot oppervlak nodig heeft voor de uitstraling, zoals de verkoop van tuininrichtingsartikelen, meubelen, keukens, sanitair, (elektrische) fietsen, bromfietsen en scooters.

1.66 werken, werkzaamheden van geringe omvang

Werken of werkzaamheden die geen wezenlijke verandering van de terreingesteldheid of van een inrichting tot gevolg hebben.

1.67 werkplek

Een plaats, waar één prostitué(e) zijn of haar werk verricht.

1.68 wijk

Wijk, zoals gehanteerd wordt in de indeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

1.69 winkel

Een ruimte of bij elkaar behorende ruimten, die bestemd zijn voor de uitoefening van detailhandel, met inbegrip van bijbehorende magazijnruimte of werkruimte.

1.70 wonen

Voor de werking van dit bestemmingsplan wordt onder wonen mede geval begrepen bijzondere woonvormen en bed and breakfast met ten hoogste vier slaapplaatsen;

1.71 woning

Een complex van ruimten, bedoeld voor de huisvesting van één huishouding, een bijzondere woonvorm of een kamerverhuurbedrijf.

1.72 woningsplitsing

Het bouwkundig en/ of functioneel splitsen van één woning of (een gedeelte van een) gebouw waar

wonen is toegestaan tot twee of meer zelfstandige woningen.

1.73 woonwagen

Voor bewoning bestemd gebouw dat is geplaatst op een standplaats en in zijn geheel of in delen kan worden verplaatst.

1.74 zelfstandige woning

Een zelfstandig (gedeelte van een) gebouw, dat dient voor de huisvesting van één huishouden.

Kenmerkend voor de woning is de aanwezigheid van eigen voorzieningen, waaronder minimaal een

toiletruimte, badruimte en een keuken met kooktoestel.

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten

2.1 de dakhelling

Langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak.

2.2 de goothoogte van een bouwwerk

Vanaf het peil tot aan de bovenkant van de bovenste goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel.

2.3 de inhoud van een bouwwerk

Tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (of het hart van de scheidsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen.

2.4 de bouwhoogte van een bouwwerk

Vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een overig bouwwerk met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, liftopbouwen en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen.

2.5 de oppervlakte van een bouwwerk

Tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk.

2.6 de hoogte van een windturbine

Vanaf het peil tot aan de (wieken)as van de windturbine.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Groen

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Groen aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. groenvoorzieningen;
b. watergangen, waterpartijen, waterinfiltratievoorzieningen en andere voorzieningen voor de waterhuishouding;
c. wegen voor bestemmingsverkeer;
d. fiets- en wandelpaden, in- en uitritten naar aangrenzende woningen, straatmeubilair en speelvoorzieningen.

3.2 Bouwregels

Op deze gronden mogen uitsluitend in de gegeven bestemming passende bouwwerken worden gebouwd zoals speeltoestellen met een maximale bouwhoogte van 4 m.

Artikel 4 Groen - Landschap en park

4.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Groen - Landschap en park aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. park- en groenvoorzieningen, waaronder recreatieve- en speel- en ontmoetingsvoorzieningen;
b. watergangen, waterpartijen, waterinfiltratievoorzieningen en andere voorzieningen voor de waterhuishouding;
c. het behoud of herstel van de op deze gronden voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke-, cultuurhistorische, ecologische- en natuurwaarden;
d. volkstuinen met bijbehorende parkeerplaatsen uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'volkstuin'.

4.2 Bouwregels

1. Op deze gronden mag niet worden gebouwd.
2. In afwijking van het bepaalde onder 1 mag ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding 7' worden gebouwd:
   a. één verenigingsgebouw met veranda van maximaal 6 bij 3 meter met een maximale bouwhoogte van 2,5m; en
   b. kassen met een maximale bouwhoogte van 2,3m, waarbij de totale oppervlakte aan kassen maximaal 60m2 is.

4.3 Specifieke gebruiksregels

a. Onder gebruik van de gronden in strijd met de bestemming, wordt in ieder geval begrepen gebruik van gronden:
   1. als standplaats voor onderkomens en stacaravans of voor enige andere vorm van kamperen;
   2. voor het aanbrengen van afbeeldingen of tekens voor commerciële doeleinden;
   3. voor het opstellen, opslaan, lozen c.q. storten, al dan niet ten verkoop, van onbruikbare dan wel aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, materialen, stoffen, producten, voer- of vaartuigen of machines.
b. De in dit lid onder a. genoemde gebruiksvormen zijn niet verboden, indien en voorzover deze onlosmakelijk verbonden zijn met werken en werkzaamheden, waarvoor een omgevingsvergunning is verleend.
c. Ter plaatse van de aanduiding 'volkstuin' zijn maximaal 50 percelen toegestaan.

4.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

Het is verboden om zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (omgevingsvergunning) de volgende werken of werkzaamheden uit te voeren:

a. het vellen, rooien en beschadigen van houtgewassen;
b. het aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of andere apparatuur;
c. het aanleggen of aanbrengen van beschoeiingen en puinstortingen;
d. het graven, dichten, verdiepen of verbreden van greppels, sloten, vijvers, beken en andere watergangen;
e. het verlagen van de bodem of het afgraven van gronden waarvoor geen ontgrondingsvergunning is vereist;
f. het ophogen van gronden;
g. het aanleggen, verbreden of verharden van voet- en rijwielpaden;
h. Het aanbrengen van oppervlakte verharding groter dan 25 $m^{2.}$

4.4.1 Uitzonderingen omgevingsvergunningsplicht

Het in lid 4.4 vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van:

a. werken of werkzaamheden ter realisering van de bestemming, zoals aangegeven in lid 4.1;
b. werken of werkzaamheden, welke op het tijdstip waarop het plan rechtskracht verkrijgt, in uitvoering zijn;
c. werken of werkzaamheden die van geringe omvang zijn, dan wel het normale onderhoud betreffen;
d. werken of werkzaamheden passend bij normaal gebruik van de volkstuin waaronder het aanleggen van parkeerplaatsen.

4.4.2 Toelaatbaarheid van werken en werkzaamheden

Werken of werkzaamheden als bedoeld in lid 4.4 zijn slechts toelaatbaar, indien:

a. deze verband houden met de doeleinden, die aan de desbetreffende bestemming zijn toegekend;
b. hierdoor dan wel door daarvan hetzij direct, hetzij indirect te verwachten gevolgen de landschappelijke-, cultuurhistorische- en natuurwaarden en kwaliteiten van de gronden niet onevenredig worden of kunnen worden aangetast.

4.5 Voorwaardelijke verplichting hagen

a. Het in gebruik nemen van gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemming zoals beschreven in lid 4.1 onder d. is uitsluitend toegestaan indien binnen een jaar na het tijdstip van onherroepelijk worden van het bestemmingsplan de hagen conform het in Bijlage 1 opgenomen beeldkwaliteitsplan zijn aangelegd.
b. De hagen dienen in stand te worden gehouden.

Artikel 5 Verkeer - Verblijfsgebied

5.1 Bestemmingsomschrijving

De als Verkeer - Verblijfsgebied aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. (woon)straten, buurtwegen, pleinen en trottoirs met een inrichting hoofdzakelijk gericht op bestemmingsverkeer en verblijfsfuncties;
b. parkeervoorzieningen;
c. groen- en watervoorzieningen;
d. wandelgebieden en speelgelegenheden;
e. terrassen;
f. nutsvoorzieningen;
g. onderdoorgangen, alsmede toegangen tot ondergrondse voorzieningen ten behoeve van direct aangrenzende bestemmingen.

5.2 Bouwregels

a. Op deze gronden mogen uitsluitend bouwwerken ten dienste van de genoemde bestemmingen worden gebouwd.
b. De hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zoals entrees tot parkeergarages en straatmeubilair mag ten hoogste 5 meter bedragen.

Artikel 6 Wonen

6.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Wonen aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. het wonen, hieronder niet begrepen bewoning van woonwagens of woonschepen;

en daaraan ondergeschikt voor:

b. groen-, water- en speelvoorzieningen;
c. buurtwegen, woonstraten en andere voorzieningen ten behoeve van het verkeer;
d. verblijfsgebieden.

alsmede uitsluitend voor:

e. wonen in de vorm van vrijstaande woningen ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding-1', specifieke bouwaanduiding-2' en 'specifieke bouwaanduiding 4','specifieke bouwaanduiding 6' en 'specifieke bouwaanduiding - 8';
f. een parkeerterrein ter plaatse van de functieaanduiding 'parkeerterrein' (p).

6.2 Bouwregels

6.2.1 Algemene bouwregels

a. Op de in lid 1 van dit artikel bedoelde gronden mogen, met inachtneming van de op de verbeelding aangegeven maximum bouwhoogten, maximum aantal wooneenheden, maximum oppervlakte, maximum volume, uitsluitend de in de gegeven bestemming passende hoofdbebouwing bijbehorende bouwwerken en andere binnen de bestemming passende bouwwerken worden gebouwd.
b. Op de in lid 1 van dit artikel bedoelde gronden, ter plaatse van de bouwaanduiding 'bijgebouwen' (analoog: 'bg') mogen:
    1. bijbehorende bouwwerken worden gebouwd, voor zover het betreft:
        a. uitbreiding van de de hoofdbebouwing, tot een maximumbouwhoogte gelijk aan de hoogte van de begane-grondbouwlaag van de hoofdbebouwing, vermeerderd met maximaal 40 centimeter ten behoeve van isolatie of afschot;
        b. andere bijbehorende bouwwerken, met een maximumbouwhoogte gelijk aan de goothoogte van het hoofdgebouw, waarbij de goothoogte van vrijstaande bouwwerken niet meer mag bedragen dan de hoogte van de begane-grondbouwlaag van de hoofdbebouwing.
    2. bouwwerken geen gebouwen zijnde worden gebouwd, passend binnen de bestemming, met een maximumbouwhoogte van 3 meter;

    waarbij de oppervlakte van het totaal van deze bebouwing per bouwperceel de in onderstaand schema opgenomen maten niet overschrijdt.

oppervlakte gebied met de aanduiding 'bijgebouwen' per bouwperceel	**maximale oppervlakte bouwwerken**
< 90 m^2	50% van de oppervlakte van het gebied met de aanduiding 'bijgebouwen' per bouwperceel met een minimum van 20 m^2
90-150 m^2	45 m^2
150-300 m^2	55 m^2
300-500 m^2	65 m^2
500-1000 m^2	75 m^2

c. Een omgevingsvergunning voor bouwen ten behoeve van het bouwen van nieuwe woningen wordt uitsluitend verleend indien voldoende natuurinclusieve maatregelen worden getroffen.
    1. Aan het bepaalde onder c. wordt geacht te zijn voldaan, indien het bouwen voldoet aan de in het 'Beleidsregels Natuurinclusief Bouwen', opgenomen puntensysteem voor natuurinclusief bouwen.
    2. Voor zover de beleidsregels voor natuurinclusief bouwen zoals bedoeld onder 1. van dit lid gedurende de periode dat dit plan in werking is, worden gewijzigd, dan gelden deze wijzigingen vanaf het tijdstip van bekendmaking daarvan.
    3. De genomen maatregelen met betrekking tot natuurinclusief bouwen in het kader van de vergunningverlening moeten in stand worden gehouden.
d. Bouwwerken mogen uitsluitend worden opgericht indien ten aanzien van het uiterlijk van bouwwerken wordt voldaan aan de bepalingen uit het beeldkwaliteitsplan, opgenomen in bijlage 1 van de regels.
e. In afwijking van het gestelde onder d. wordt indien het hoofdgebouw is gerealiseerd niet meer getoetst aan het beeldkwaliteitsplan en gelden de bepalingen behorende bij het op het plangebied toepasselijke toetsniveau zoals dat is aangegeven in de welstandsnota.

6.2.2 Specifieke bouwaanduiding - 1

In afwijking van het gestelde in sublid 6.2.1 gelden ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding - 1' de volgende regels:

a. het oppervlak van aan- en of bijgebouwen per woning bedraagt maximaal 6m^2;
b. aan- en bijgebouwen hebben een maximale bouwhoogte van 2,5 m.

6.2.3 Specifieke bouwaanduiding - 2

In aanvulling op het gestelde in sublid 6.2.1 gelden ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding - 2' de volgende regels:

a. de voorgevel wordt gebouwd in de op de verbeelding aangegeven figuuraanduiding 'gevellijn' waarbij de voorgevelbreedte minimaal 4 m bedraagt;
b. de woning bestaat uit één bouwlaag met zadeldak of uit twee bouwlagen zonder kap;
c. indien de woning bestaat uit één bouwlaag met kap bedraagt de maximale goothoogte 4 m en de maximale bouwhoogte 8,5 m;
d. indien de woning bestaat uit twee bouwlagen zonder kap bedraagt de maximale bouwhoogte 7 m.

6.2.4 Specifieke bouwaanduiding -3

In aanvulling op het gestelde in sublid 6.2.1 gelden ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding - 3' de volgende regels:

a. per bouwvlak zijn maximaal twee hoofdgebouwen toegestaan;
b. de voorgevel wordt gebouwd in de op de verbeelding aangegeven figuuraanduiding 'gevellijn' waarbij de voorgevelbreedte minimaal 4 m bedraagt;
c. de woning bestaat uit één bouwlaag met zadeldak of uit twee bouwlagen zonder kap;
d. indien de woning bestaat uit één bouwlaag met kap (zadeldak) bedraagt de maximale goothoogte 4 m en de maximale bouwhoogte 8,5 m;
e. indien de woning bestaat uit twee bouwlagen zonder kap bedraagt de maximale bouwhoogte 7 m;
f. het oppervlak van de hoofdgebouwen gezamenlijk mag maximaal het op de verbeelding aangegeven bebouwingspercentage bedragen.

6.2.5 Specifieke bouwaanduiding - 4

In aanvulling op het gestelde in sublid 6.2.1 gelden ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding - 4' de volgende regels:

a. de voorgevel wordt gebouwd in de op de verbeelding aangegeven figuuraanduiding 'gevellijn' waarbij de voorgevelbreedte minimaal 6 m bedraagt;
b. de woning bestaat uit één bouwlaag met zadeldak of uit twee bouwlagen zonder kap. '
c. indien de woning bestaat uit één bouwlaag met kap, bedraagt de maximale goothoogte 4 m en de

maximale bouwhoogte 10 m;
d. indien de woning bestaat uit twee bouwlagen beslaat de 2e bouwlaag maximaal 70% van het oppervlak van de beganegrondbouwlaag en bedraagt de maximale bouwhoogte 7 m.
e. het oppervlak van het hoofdgebouw mag maximaal het op de verbeelding aangegeven bebouwingspercentage bedragen.

6.2.6 Specifieke bouwaanduiding - 5

a. In aanvulling op het gestelde in sublid 6.2.1 gelden ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding -5' de volgende regels:
    1. de woningen bestaan uit één bouwlaag met een zadeldak of uit twee bouwlagen zonder kap;
    2. indien de woning bestaat uit één bouwlaag met zadeldak bedraagt de maximale goothoogte 4 m en de maximale bouwhoogte 8,5 m;
    3. indien de woning bestaat uit 2 bouwlagen beslaat de 2e bouwlaag maximaal 65% van de beganegrondbouwlaag en bedraagt de maximale bouwhoogte 7 m;
b. In afwijking van het gestelde in sublid 6.2.1 geld ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding -6' dat:
    1. de maximale bouwhoogte van aan- en bijgebouwen 2,5 m bedraagt;
    2. het oppervlak van aan- en of bijgebouwen per woning maximaal 6m^2 bedraagt.

6.2.7 Specifieke bouwaanduiding - 6

In aanvulling op het gestelde in sublid 6.2.1 gelden ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding -6' de volgende regels:

a. Het oppervlak van de hoofdbebouwing van de woning, inclusief uitbouwen, mag maximaal 250 m^2 bedragen;
b. Minimaal 60% van de voorgevel wordt gebouwd in de op de verbeelding aangegeven figuuraanduiding 'gevellijn';
c. hoofdgebouwen mogen uitsluitend worden gebouwd met één of meerdere schuine dakvlakken onder een minimale dakhelling van 35° met een nokrichting evenwijdig aan de John Grosmanstraat.
d. de dakvorm moet het gehele hoofdgebouw bedekken.

6.2.8 Specifieke bouwaanduiding - 8

In aanvulling op het gestelde in sublid 6.2.1 gelden ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding - 4' de volgende regels:

a. de voorgevel wordt gebouwd in de op de verbeelding aangegeven figuuraanduiding 'gevellijn' waarbij de voorgevelbreedte minimaal 6 m bedraagt;
b. de woning bestaat uit één bouwlaag met zadeldak of uit bouwlagen zonder kap;
c. indien de woning bestaat uit één bouwlaag met kap, bedraagt de maximale goothoogte 4 m en de maximale bouwhoogte 9 m;
d. indien de woning bestaat uit bouwlagen beslaat de 2e bouwlaag maximaal 70% van het oppervlak van de beganegrondbouwlaag en bedraagt de maximale bouwhoogte 8,5 m.
e. het oppervlak van het hoofdgebouw mag maximaal het op de verbeelding aangegeven bebouwingspercentage bedragen.

6.3 Afwijken van de bouwregels

Burgemeester en wethouders kunnen met een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:

a. het in lid 6.2 onder b.opgenomen schema ten behoeve van een verhoging van de maximale grootte van bouwwerken voor percelen waarbij de bebouwbare zone groter is dan 1000 m^2 met maximaal 25 m^2 mits:
    1. dit vanuit stedenbouwkundig en landschappelijk oogpunt niet op bezwaren stuit en
    2. de belangen van omwonenden met betrekking tot privacy, uitzicht en bezonning niet worden geschaad.
b. sublid 6.2.1 onder d. indien dit van belang is voor de beeldkwaliteit of het voldoen aan de regels ten aanzien van het uiterlijk van bouwwerken door bijzondere omstandigheden op overwegende bezwaren stuit.

6.4 Specifieke gebruiksregels

a. Onder gebruik van de gronden en opstallen in strijd met de bestemming wordt in elk geval begrepen gebruik als beroeps- of bedrijfsmatige werk- of opslagruimte.
b. Het bepaalde in lid 6.4 onder a.is niet van toepassing op het gedeelte van een woning in gebruik ten behoeve van beroep aan huis, hieronder mede begrepen bed and breakfast, door de bewoner, mits dit gedeelte niet meer bedraagt dan 1/3 van de vloeroppervlakte van de woning. Voorts mag door dit gebruik geen onevenredige aantasting van het woon- en leefklimaat ter plaatse, noch een onevenredige parkeerdruk ontstaan en mag het geen detailhandel, internetverkoop hiervan uitgezonderd , prostitutie of horeca betreffen.

6.5 Voorwaardelijke verplichting hagen

a. Het in gebruik nemen van gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemming zoals beschreven in lid 6.1 is uitsluitend toegestaan indien binnen een jaar na het tijdstip van onherroepelijk worden van het bestemmingsplan de hagen conform het in Bijlage 1 opgenomen beeldkwaliteitsplan zijn aangelegd.
b. De hagen dienen in stand te worden gehouden.

Artikel 7 Waarde - Archeologie (hoge verwachting)

7.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie (hoge verwachting)' aangewezen gronden zijn naast de andere daar voorkomende bestemming, mede bestemd voor de bescherming en het behoud van de op en/of in deze gronden voorkomende archeologische waarden.

7.2 Bouwregels

Binnen de voor deze bestemming aangewezen gronden mogen:

a. bouwwerken geen gebouwen zijnde worden gebouwd die voor archeologisch onderzoek noodzakelijk zijn;
b. bouwwerken ten behoeve van de andere, voor deze gronden aangewezen bestemmingen worden gebouwd, indien het betreft:
    1. vervanging, vernieuwing of verandering van bestaande bebouwing, waarbij de oppervlakte voor zover gelegen op of onder peil niet wordt uitgebreid of
    2. een bouwwerk waarvan de binnen de bestemming gelegen oppervlakte ten hoogste 200 m^2 bedraagt of;
    3. een bouwwerk waarvan de binnen de bestemming gelegen oppervlakte meer dan 200 m^2 bedraagt én de daarvoor benodigde bodemingrepen niet dieper zijn dan 40 cm en dat zonder heiwerkzaamheden kan worden geplaatst .

7.3 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders zijn bevoegd af te wijken van het bepaalde in lid 7.2 met inachtneming van de voor deze gronden geldende overige bouwregels.
b. Afwijken als bedoeld in lid 7.3 sub a. kan, indien op basis van archeologisch onderzoek of naar het oordeel van een archeologische deskundige is aangetoond dat de archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad.
c. Afwijken als bedoeld in lid 7.3 sub a. kan voorts, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie de archeologische waarden door de bouwwerkzaamheden niet worden geschaad of mogelijke schade kan worden voorkomen door aan de omgevingsvergunning voor het afwijken regels te verbinden gericht op:
    1. het treffen van maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
    2. het doen van opgravingen;
    3. begeleiding van de bouwwerkzaamheden door een archeologisch deskundige.

7.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

7.4.1 Verboden werkzaamheden

Het is verboden op of in de gronden met de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie (hoge archeologische verwachting)' zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (omgevingsvergunning) de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren:

a. grondwerkzaamheden dieper dan 40 centimeter, waartoe worden gerekend het afgraven, woelen, mengen, diepploegen, egaliseren en ontginnen van gronden, alsmede het vergraven, verruimen of dempen van sloten, vijvers en andere wateren, het verwijderen van funderingen en het aanleggen van drainage;
b. het verlagen of verhogen van het waterpeil;
c. het aanleggen of rooien van bos of boomgaard waarbij stobben worden verwijderd;
d. het aanleggen van ondergrondse transport-, energie- of telecommunicatieleidingen en daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur.

7.4.2 Toelaatbaarheid

De werken of werkzaamheden, waarvoor het verbod van lid 7.4.1 geldt, zijn slechts toelaatbaar, indien op basis van archeologisch onderzoek of naar het oordeel van een archeologisch deskundige is aangetoond dat de archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad of mogelijk schade kan worden voorkomen door aan de vergunning regels te verbinden gericht op:

a. het treffen van maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
b. het doen van opgravingen;
c. begeleiding van de aanlegwerkzaamheden door een archeologisch deskundige.

7.4.3 Uitzonderingen

Het verbod, als bedoeld in lid 7.4.1 sub a, is niet van toepassing indien:

a. de werken die, voor zover deze zijn gelegen binnen deze bestemming, een oppervlakte hebben tot ten hoogste 200 m^2 of een omvang van 200 m^1;
b. de werken of werkzaamheden mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning voor het bouwen, omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden of een ontgrondingvergunning;
c. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van in werking treden van het plan;
d. behoren tot het normale onderhoud en beheer van de gronden;
e. ten dienste van archeologisch onderzoek worden uitgevoerd.

7.5 Omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk

Het is verboden binnen de voor 'Waarde - Archeologie (hoge archeologische verwachting)' aangewezen gronden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning (omgevingsvergunning) bouwwerken te slopen indien het oppervlak groter is dan 200 m^2, de verstoringsdiepte daarbij meer dan 40 cm bedraagt en deze liggen in een beschermd stadsgezicht.

7.6 Wijzigingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening het plan te wijzigen door de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie (hoge archeologische verwachting)' geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat:

a. op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn;
b. aanwezige archeologische waarden in voldoende mate zijn veilig gesteld.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 8 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 9 Algemene bouwregels

9.1 Bouwen binnen bouwvlak

a. Indien binnen een bestemmingsvlak een bouwvlak is aangegeven mag, behoudens andersluidende bepalingen in deze regels, uitsluitend worden gebouwd binnen dit bouwvlak.
b. Indien in een bestemmingsvlak geen bouwvlak is aangegeven, mag uitsluitend worden gebouwd voor zover daartoe in de betreffende bestemmingsregel uitdrukkelijk mogelijkheden zijn opgenomen.

9.2 Bebouwingspercentage

a. Indien in een bouwvlak geen bebouwingspercentage is aangegeven, mag dit vlak geheel worden bebouwd.
b. Indien binnen een bestemmingsvlak een bouwvlak en een bebouwingspercentage zijn aangegeven is het bebouwingspercentage van toepassing op de gronden binnen het bouwvlak.
c. Indien in een bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak slechts één bebouwingspercentage is aangegeven geldt dit percentage voor het gehele bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak.
d. Indien in een bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak meerdere bebouwingspercentages zijn aangegeven, gelden deze percentages voor die delen van het bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak waarin ze zijn aangegeven.

Artikel 10 Algemene gebruiksregels

Onder gebruik van gronden in strijd met het bestemmingsplan wordt in ieder geval verstaan:

a. het gebruik van bijgebouwen als zelfstandige woning ;
b. het gebruik van de gronden ten behoeve van thuisprostitutie, raamprostitutie en seksinrichtingen.

Artikel 11 Algemene afwijkingsregels

Burgemeester en wethouders kunnen met een omgevingsvergunning afwijken van:

1. de in deze regels opgenomen bebouwingsregels, voor zover betreffende de maximum bouwhoogte, de maximumgoothoogte, het maximumoppervlak en de maximuminhoud, mits:
   a. de afwijking niet meer bedraagt dan 10% van de in de regels vastgelegde maten en;
   b. geen onevenredig afbreuk wordt gedaan aan het straat- en bebouwingsbeeld, de privacy van omwonenden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.
2. de verplichting tot het bouwen binnen het bouwvlak, zoals bedoeld in lid 9.1 mits:
   a. de overschrijding van het bouwvlak niet meer bedraagt dan twee meter, de bestemmingsgrens niet wordt overschreden en het de bouw betreft van erkers, luifels, balkons, keldergaten (koekoeken) of galerijen;
   b. het de bouw van volledig beneden peil gelegen bouwwerken betreft, mits:
      1. een diepte van 6 meter niet wordt overschreden;
      2. het maaiveld wordt afgewerkt op een wijze die past binnen de bestemming;
      3. geen onevenredige toename van de parkeerdruk plaatsvindt;
3. de bestemmingsbepalingen voor het oprichten van:
   a. kunstobjecten en niet voor bewoning bestemde bouwwerken van openbaar nut, zoals

transformatorstations, rioolgemalen, schakelhuisjes, telefooncellen voorzover met een inhoud groter dan 3 m3 , en haltes van vervoersdiensten, alle met een inhoud van maximaal 75 m3;
   b. sirenemasten met een hoogte van maximaal 18 meter;
   c. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van (tele)communicatie:
      1. voorzover vrijstaand, met een hoogte van maximaal 20 m;
      2. voorzover op of aan een ander bouwwerk te plaatsen, met een hoogte van maximaal 8 m boven de aangegeven maximumbouwhoogte;
   d. geluidwerende voorzieningen voor zover deze noodzakelijk zijn ingevolge de bepalingen van de Wet geluidhinder.
4. de in deze regels opgenomen bepalingen omtrent de maximum bouwhoogte voor het oprichten van hekwerken ten behoeve van het gebruik van platte daken als dakterras tot een maximum van 1 m boven de maximaal toegestane bouwhoogte mits:
   a. dit passend is in het bebouwingsbeeld van de omringende bebouwing en
   b. de belangen van omwonenden met betrekking tot privacy, uitzicht en bezonning niet onevenredig worden geschaad.
5. het bepaalde in artikel 10 voor de vestiging van maximaal één seksinrichting per wijk onder voorwaarde dat:
   a. het geen raamprostitutie betreft;
   b. de aanvraag past binnen de ruimtelijk relevante aspecten van het vestigingsbeleid prostitutie;
   c. het aantal seksinrichtingen, niet zijnde raamprostitutiebedrijven, op het grondgebied van de gemeente Arnhem na het afwijken van de regels niet meer dan acht zal bedragen;
   d. er in de wijk nog geen seksinrichting is;
   e. de seksinrichting niet in een appartementengebouw wordt gevestigd;
   f. het woon- en leefklimaat niet onevenredig wordt aangetast;
   g. er geen onevenredige vergroting van de parkeerdruk ontstaat;
   h. de afstand tot de dichtstbijzijnde seksinrichting hemelsbreed tenminste 250 m bedraagt;
   i. de inrichting niet meer dan acht werkplekken bevat.

Artikel 12 Overige regels

12.1 Parkeren

a. Een omgevingsvergunning voor het bouwen van gebouwen wordt slechts verleend indien bij de aanvraag om een omgevingsvergunning wordt aangetoond dat gelet op de omvang of de bestemming van het gebouw in voldoende mate wordt voorzien in ruimte voor het parkeren of stallen van auto's in, op of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw behoort. Indien het wijzigen van het gebruik van gronden en/of bouwwerken - waarvoor een omgevingsvergunning is benodigd - daartoe aanleiding geeft, moet, voor wat betreft de toename in de parkeer- of stallingsbehoefte, in voldoende mate ruimte zijn aangebracht op die gronden of op de bij die bouwwerken behorende en daartoe bestemde gronden.
b. De onder a. bedoelde ruimte voor het parkeren van personenauto's moet afmetingen hebben die zijn afgestemd op gangbare personenauto's
c. Aan het bepaalde onder a. wordt geacht te zijn voldaan indien de ruimte voor parkeren of stallen voldoet aan de in de Beleidsregels Parkeren van de gemeente Arnhem daartoe opgenomen normen.
d. Ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding 1' geldt in afwijking van de beleidsregels een parkeernorm van 1,3 per woning;

12.2 Laden of lossen

Indien de bestemming van een gebouw aanleiding geeft tot een te verwachten behoefte aan ruimte voor het laden en lossen van goederen, dient, onverminderd het bepaalde elders in de regels van dit plan, in deze behoefte in voldoende mate zijn voorzien aan, in, of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw behoort.

12.3 Specifieke gebruiksregels

Tot een strijdig gebruik van gronden en bouwwerken als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder c van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht wordt in elk geval gerekend het gebruiken of laten gebruiken van gronden of bouwwerken waarbij niet in voldoende mate ruimte is aangebracht en in stand wordt gehouden op eigen terrein voor het genoemde in lid 12.1 overeenkomstig de beleidsregels als bedoeld in lid 12.6.

12.4 Afwijkingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in de leden 12.1 en 12.2:

a. indien het voldoen aan die bepalingen door bijzondere omstandigheden op overwegende bezwaren stuit, of
b. voor zover op andere wijze in de benodigde parkeer- of stallingsruimte, dan wel laad- of losruimte wordt voorzien.

12.5 Voorwaarden voor afwijken

Afwijken van de regels, als bedoeld in de leden 12.1 en 12.2 is slechts mogelijk, indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

a. de parkeersituatie in de openbare ruimte;
b. de woon- en leefsituatie.

12.6 Beleidsregels

a. Burgemeester en wethouders passen deze regels toe met inachtneming van de door hen vastgestelde beleidsregels met betrekking tot het parkeren, zoals die gelden op het tijdstip van indiening van de aanvraag om een omgevingsvergunning.
b. Indien deze beleidsregels gedurende de planperiode worden gewijzigd, wordt rekening gehouden met de wijziging.

Artikel 13 Woningsplitsing en verkamering

13.1 Omgevingsvergunning woningsplitsing en verkamering

Het is verboden om zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning van burgemeester en wethouders (omgevingsvergunning planologisch strijdig gebruik) de volgende activiteiten uit te voeren:

a. het splitsen van een (gedeelte van een) gebouw waar wonen is toegestaan naar twee of meerdere zelfstandige woningen;
b. het verkameren van een (gedeelte van een) gebouw waar wonen is toegestaan (vanaf drie onzelfstandige wooneenheden);

tenzij het een bestaand(e) situatie betreft.

13.2 Uitzonderingen omgevingsvergunningplicht hospes/hospita

Het onder lid 13.1, onder b, vervatte verbod geldt niet wanneer sprake is van het verkameren door een hospes/hospita.

13.3 Voorwaarden woningsplitsing

a. Burgemeester en wethouders kunnen een omgevingsvergunning zoals bedoeld in lid 13.1, onder a, verlenen indien:
    1. de gebruiksoppervlakte van de bestaande woning gelijk is aan of groter is dan 110 m^2, en;
    2. de gebruiksoppervlakte van elke zelfstandige woning die als gevolg van splitsing ontstaat niet kleiner is dan 50 m^2, en;
    3. de gesplitste woningen over een bergingsruimte met een oppervlakte van ten minste 5 m^2 per woning en;

4. de gesplitste woningen beschikken over een buitenruimte.

13.4 Voorwaarden verkamering

a. Burgemeester en wethouders kunnen een omgevingsvergunning zoals bedoeld in lid 3.1, onder b, verlenen indien:
   1. de gebruiksoppervlakte van de bestaande woning gelijk is aan of groter is dan 110 m^2, en;
   2. het gebouw niet opgedeeld wordt in meer dan één onzelfstandige wooneenheid per 18m^2 gebruiksoppervlakte; en;
   3. het verkamerde gebouw minimaal beschikt over een bergingsruimte met een oppervlakte van ten minste 3 m^2 ten behoeve van de stalling van fietsen, afvalcontainer(s) of afvalzakken. Vanaf 4 onzelfstandige wooneenheden geldt als aanvullende eis dat 1m^2 bergingsruimte per wooneenheid wordt toegevoegd.
b. De omgevingsvergunning zoals bedoeld in lid 13.1, onder b, wordt in ieder geval niet verleend indien:
   1. sprake is van verkameren met als doel het verschaffen van kortdurend verblijf van maximaal 3 maanden, te vergelijken met logies, al dan niet als onderdeel van de arbeidsvoorwaarden, aan werknemers; of
   2. zich door het verkameren een niet-verkamerd gebouw wordt ingesloten door legale kamergewijze bewoning van gebouwen aan dezelfde straat.
   3. indien een bijgebouw in gebruik wordt genomen als onzelfstandige wooneenheid.

Artikel 14 Strijdig gebruik kamergewijze bewoning

Onder gebruik van gronden in strijd met het bestemmingsplan wordt in ieder geval verstaan:

a. het bewonen, of laten bewonen, van een kamergewijze bewoning door meer dan één persoon per 18m^2 gebruiksoppervlakte;
b. het verschaffen van kortdurend verblijf van maximaal 3 maanden, te vergelijken met logies, al dan niet als onderdeel van de arbeidsvoorwaarden aan werknemers in een kamergewijze bewoning;
c. het gebruik van bijgebouwen als onzelfstandige wooneenheid in een kamergewijze bewoning.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 15 Overgangsrecht

15.1 Overgangsrecht bouwwerken

15.1.1 Overgangsbepaling

Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot,

a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
b. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

15.1.2 Afwijken

Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van sublid 15.1.1 een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in sublid 15.1.1 met maximaal 10%.

15.1.3 Uitzondering op het overgangsrecht bouwwerken

Het bepaalde in lid 15.1.1 is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

15.2 Overgangsrecht gebruik

15.2.1 Overgangsbepaling

Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

15.2.2 Strijdig gebruik

Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in lid 15.2.1 te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

15.2.3 Verbod hervatten strijdig gebruik

Indien het gebruik, bedoeld in lid 15.2.1 na de inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

15.2.4 Uitzondering op het overgangsrecht gebruik

Het bepaalde in lid 15.2.1 is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

Artikel 16 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:

Regels van het bestemmingsplan Chw Gaardenhage.

Plangebied
Plangebiedgrens
Bestemmingen
G
Groen
G-LP
Groen - Landschap en park
V-VB
Verkeer - Verblijfsgebied
W
Wonen
Dubbelbestemmingen
WR-A(HV)
Waarde - Archeologie (hoge verwachting)
Functieaanduidingen
(p)
parkeerterrein
(vt)
volkstuin
Bouwvlak
bouwvlak
Figuren
gevellijn
Gewijzigde onderdelen in bestemmingsplan t.o.v. vorige ontwerp
Bouwaanduidingen
[bg]
bijgebouwen
[sba-1]
specifieke bouwaanduiding - 1
[sba-2]
specifieke bouwaanduiding - 2
[sba-3]
specifieke bouwaanduiding - 3
[sba-4]
specifieke bouwaanduiding - 4
[sba-5]
specifieke bouwaanduiding - 5
[sba-6]
specifieke bouwaanduiding - 6
[sba-7]
specifieke bouwaanduiding - 7
[sba-8]
specifieke bouwaanduiding - 8
Maatvoeringaanduidingen
maatvoeringsvlak
minimum goothoogte (m)
maximum goothoogte (m)
minimum bouwhoogte (m)
maximum bouwhoogte (m)
maximum bebouwingspercentage (%)
maximum aantal wooneenheden
maximum oppervlakte (m2)
maximum volume (m3)
Emmalaan
Hulsenseweg
Mauritius van Stolkweg
Mauritius van Gelenlaan
Mauritius van Gelenlaan
Mauritius van Gelenlaan

Chw Gaardenhage

Cluster
Strategie, Beleid en Regie, Gemeente Arnhem

Bestemmingsplan

Vastgesteld
Bijlagen

GEMEENTE Arnhem

Colofon

Plan:	Chw Gaardenhage
Gemeente:	Arnhem
Plannummer:	967
IMRO-identificatie:	NL.IMRO.0202.967-0201
Huidige status:	vastgesteld
Plantype:	bestemmingsplan
Datum:	3-3-2022

Inhoudsopgave

Bijlage 1 Ladderonderbouwing

Bijlage 2 Quickscan Flora en Fauna

Bijlage 3 Stikstofonderzoek

Bijlage 4 AERIUS berekening gebruiksfase

Bijlage 5 Archeologie RAAP rapport 311 uit 1997

Bijlage 6 Archeologie Bureauonderzoek en Inventariserend onderzoek

Bijlage 7 Adviesdocument Archeologie Tuinmaat

Bijlage 8 Bodemonderzoek Nel Klaassenstraat

Bijlage 9 Bodemonderzoek Tuinmaat

Bijlage 10 Akoestisch onderzoek

Bijlage 1 Ladderonderbouwing

Ladderonderbouwing wonen

De provincie Gelderland stuurt op een gezonde regionale woningbouwprogrammering. De gemeente Arnhem valt binnen de grotere regio Arnhem-Nijmegen. De gemeenten binnen deze regio vormen één woningmarktregio en zijn het verzorgingsgebied van de woningbouwontwikkelingen in Arnhem. Met de (sub-)regiogemeenten en de provincie maken we afspraken over de groei van de woningvoorraad en over de 'kwaliteiten'. Voor een belangrijk deel zijn deze afspraken verankerd in een regionale 'Woondeal'.

Een belangrijke bron voor deze afspraken zijn bevolkingsprognoses en woonbehoefteonderzoeken. Uit het meest recente woonbehoefteonderzoek van 2019 blijkt dat er in de gehele regio Arnhem-Nijmegen nog veel behoefte is aan woningen. Deze behoefte concentreert zich met name in de steden. Tot 2030 moeten er in Arnhem ongeveer 7500 woningen worden toegevoegd om te voorzien in de behoefte. In dit aantal zit nieuwbouw, maar ook woningen die worden gerealiseerd in bijvoorbeeld bestaande leegstaande panden (transformatie).

De afgelopen jaren is de regio als geheel en de steden Arnhem en Nijmegen in het bijzonder, snel gegroeid. De prognoses tot 2030 en 2040 laten zien dat deze groei doorzet en dat de woningtekorten oplopen.

Met het oog op woningtekorten worden het eerder genoemde aantal niet gezien als hard maximum. Om te voorzien in voldoende woningen kunnen gemeenten boven de behoefte programmeren. Op dit moment heeft Arnhem ongeveer 5000 woningen in harde plannen. Dat biedt nog ruimte om de planvorming te optimaliseren en extensiveren.

Dit bestemmingsplan maakt maximaal 84 woningen mogelijk, 30 meer woningen dan het geldende bestemmingsplan. Het plan is opgenomen in de woningbouwplanningslijst die jaarlijks aan de provincie Gelderland wordt aangeboden. Deze lijsten worden doorgenomen in de subregionale woonoverleggen. Deze woningbouwontwikkeling past binnen de regionale en gemeentelijke woonbehoefte.

De ontwikkeling van Gaardenhage voorziet in een kwalitatieve behoefte en draagt bij aan een belangrijke kwaliteitsverbetering van het gebied.

Door middel van de ontwikkeling voorzien we in onder andere de volgende elementen:

- Het plan past zowel kwantitatief als kwalitatief binnen de woonbehoefte;
- Met het plan wordt ingespeeld op bijzondere doelgroepen en nieuwe woonvormen;
- Vanwege het groene karakter vormt het plan een exclusief woonmilieu binnen Arnhem.
- Het betreft een inbreidingslocatie.

Gaardenhage is gelegen in de groene lob tussen de woonwijken Rijkserswoerd en Vredenburg. De wijk Gaardenhage is een moderne villawijk met ruime kavels en een strak ingerichte buitenruimte met kenmerkende hagen.

Gezien de ligging en kenmerken van de locatie kunnen we de ontwikkeling van deze locatie toeschrijven aan het groen-stedelijke woonmilieu .

Als stad hebben we een regionale functie om in deze stedelijke woonmilieus te voorzien.

Het project betreft een herontwikkeling van nog niet verkochte kavels in de wijk Gaardenhage. Het plan bestaat uit verschillende kavels en verschillende prijsklassen. De beeldregieregels worden versoepeld zodat toekomstige kopers meer ruimte krijgen om de woningen te ontwerpen.

De woningen die worden gerealiseerd op de meeste kavels zullen koopwoningen betreffen met een hogere prijs. Uit het woonbehoefteonderzoek uit 2019 blijkt dat ook aan dit type woningen nog een aanzienlijke behoefte is.

Het unieke aan dit project is dat een van de kavels bestemd is voor een CPO-ontwikkeling voor senioren. Daarnaast zullen ook een aantal kleine woningen en wordt samenbouw gestimuleerd.

Het project bevat daarmee een mix van traditionele woonvormen, samenbouw en gezamenlijke en/of alternatieve wooninitiatieven.

Resumerend wordt dan ook gesteld dat er zowel kwantitatief als kwalitatief behoefte is aan deze woningen

Quickscan flora en fauna

Gaardenhage, Arnhem

EKOZA Ecologisch advies

Arnhem, 11 februari 2022

Colofon

Titel	: Quickscan flora en fauna
Subtitel	: Gaardenhage, Arnhem
Projectnummer	: 22.025
Datum	: 11 februari 2022
Veldonderzoek	: A. Strikwerda en M. J. Stoetzer
Auteur(s)	: A. Strikwerda en M. J. Stoetzer
Collegiale toets	: A. Zandstra
Opdrachtgever	: Gemeente Arnhem
Contactpersoon	: P. Groeneveld

EKOZA Ecologisch advies

Bezoekadres : Kerkstraat 20
Postcode : 6883 HT Velp
Telefoon : 026-2001900

info@ekoza.nl
www.ekoza.nl

NGB ***Ekoza B.V.*** is lid van het Netwerk Groene Bureaus: www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding 4
2. Wettelijk kader 5
2.1 Natura 2000-gebieden 5
2.2 Natuurnetwerk Nederland 5
2.3 Soorten 6
2.4 Houtopstanden 8
3. Gebiedsbeschrijving 10
3.1 Gebiedsbeschrijving 10
3.2 Voorgenomen ingreep 12
4. Onderzoeksmethode 14
4.1 Gebiedsbescherming 14
4.1.1 Natura 2000 14
4.1.2 Natuurnetwerk Nederland 14
4.2 Soorten 14
4.2.1 Bronnenonderzoek 15
4.2.2 Veldonderzoek 15
4.2.3 Effectenbeoordeling 15
4.3 Houtopstanden 16
5. Resultaten 17
5.1 Gebiedsbescherming 17
5.1.1 Natura 2000 17
5.1.2 Natuurnetwerk Nederland 18
5.2 Soorten 19
5.2.1 Grondgebonden zoogdieren 19
5.2.2 Vleermuizen 21
5.2.3 Vogels 22
5.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen 24
5.2.5 Flora 25
5.2.6 Ongewervelden 25
5.3 Houtopstanden 26
6. Conclusies en aanbevelingen 27
6.1 Gebiedsbescherming 27
6.1.1 Natura 2000 27
6.1.2 Natuurnetwerk Nederland 27
6.2 Soortbescherming 27
6.2.1 Grondgebonden zoogdieren 28
6.2.2 Vleermuizen 28
6.2.3 Vogels 28
6.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen 28
6.2.5 Flora 28
6.2.6 Ongewervelden 28
6.3 Houtopstanden 29
Bronnen 30
Literatuur 30
Websites 30

1. Inleiding

In de Arnhemse wijk Gaardenhage, gelegen aan de rand van Rijkerswoerd, wordt een aantal kavels herverdeeld. Door de herverdeling zullen meer en kleinere kavels ontstaan. De kleinere kavels bieden meer mogelijkheden omtrent bouw en beeldkwaliteit. De bestaande kavels zijn nu begroeid met gras en worden omgeven door hagen en in sommige gevallen ook door bomenrijen. Bij het realiseren van de nieuwe kavels zullen enkele hagen verplaatst en verwijderd worden. Een paardenweide aan de John Grosmanstraat zal worden omgevormd naar een volkstuin. Vanuit Europese- en nationale regelgeving dient onderzocht te worden welke effecten deze ingreep heeft op beschermde gebieden (Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland) en op beschermde flora en fauna.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een quickscan. Het betreft een beoordeling van de huidige en potentiële aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren op de onderzoekslocatie en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden. De quickscan vindt plaats op grond van bronnenonderzoek en een terreinbezoek. Tijdens het terreinbezoek is een inschatting gemaakt welke soorten voor kunnen komen en welke soorten op voorhand uit te sluiten zijn.

Deze quickscan is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitsel geven over de afwezigheid van soorten. Dit onderzoek betreft geen volledige veldinventarisatie. Mochten er effecten te verwachten zijn van de werkzaamheden op beschermde soorten die mogelijk aanwezig zijn, dan wordt een nader onderzoek geadviseerd.

In hoofdstuk 2 staat het wettelijk kader uiteengezet, waaraan getoetst dient te worden. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het onderzoeksgebied en de voorgenomen ingrepen. Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van de onderzoeksmethode. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van het onderzoek en de mogelijke effecten van de ingreep op beschermde soorten besproken. Ten slotte volgen in hoofdstuk 6 de conclusies, aanbevelingen en eventuele vervolgstappen.

2. Wettelijk kader

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet vervangt 3 wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. Het bevoegd gezag ligt bij de provincies. De Rijksoverheid blijft verantwoordelijk voor handelingen en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het Rijk, zoals hoofdwegen, spoorwegen, hoofdvaarwegen, waterkeringen, militaire terreinen, gastransportnet, hoogspanningsleidingen, delfstoffen, kustlijn, bepaalde visserij etc.

De Wet natuurbescherming is gericht op de bescherming van:

- Natura 2000-gebieden
- Soorten
- Houtopstanden

2.1 Natura 2000-gebieden

De basis voor Natura 2000 zijn de Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Deze natuurbeschermingsrichtlijnen hebben naast de bescherming van specifieke flora en fauna eveneens als doel om de leefgebieden van deze soorten te behouden, te herstellen of uit te breiden.

In Nederland zijn ruim 160 gebieden als Natura 2000-gebied aangewezen door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Door de toenmalige minister van LNV zijn instandhoudingsdoelstellingen vastgesteld voor de Natura 2000-gebieden, deze staan vermeld in het (ontwerp-) aanwijzingsbesluit. Daarin staan ook de instandhoudingsdoelstellingen voor alle habitattypen, -soorten en broedvogels die in het Natura 2000-gebied voorkomen beschreven. Daarnaast staat beschreven op welke wijze de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren zijn. Onder ‘instandhouding’ wordt verstaan het geheel aan maatregelen die nodig zijn ter behoud of herstel van een gunstige staat van instandhouding van de natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten.

Elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren; of
- een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen

is ingevolge artikel 2.7, tweede lid verboden. De activiteit kan slechts doorgang vinden wanneer het bevoegd gezag een vergunning verleent.

2.2 Natuurnetwerk Nederland

Het doel van het Natuurnetwerk Nederland (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS) is om een samenhangend netwerk te creëren van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen. Het huidige netwerk bestaat voor het merendeel uit Natura 2000-gebieden en andere bestaande natuurgebieden. Daarnaast worden

natuurgebieden uitgebreid, nieuwe natuurgebieden ontwikkeld en ecologische verbindingszones aangelegd.
Onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland zijn Ecologische Verbindingszones (EVZ), die natuurgebieden met elkaar verbinden om het migreren van dieren en planten tussen natuurgebieden mogelijk te maken.

De provincies zijn sinds 2014 verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. Bij toetsing van de ingreep aan het Natuurnetwerk Nederland (NNN) zijn de 'Spelregels EHS' van toepassing, een uitwerking van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte en een door Rijk, provincies en maatschappelijke organisaties gezamenlijk opgesteld beleidskader. Provincies hebben de Spelregels laten doorwerken in hun eigen ruimtelijk beleid. Het compensatiebeginsel voor de EHS is het sluitstuk van het 'nee, tenzij' beschermingsregime. Volgens dat regime zijn nieuwe projecten, plannen en handelingen, die afwijken van het bestemmingsplan, in het NNN met een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden niet toegestaan, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang én het ontbreken van reële alternatieven. De hoofdlijnen van de regels voor de bescherming en compensatie van het NNN zijn juridisch verankerd in de uitbreiding van het Besluit Algemene Regels Ruimtelijke ordening (Barro, voorheen AMvB Ruimte), die op 1 oktober 2012 in werking is getreden (bekendmaking inhoud Stb. 2012, 388; bekendmaking inwerkingtreding Stb. 2012, 434).

2.3 Soorten

Onder de Wet natuurbescherming geldt, net als onder de Flora- en faunawet, een zorgplicht voor alle in het wild levende dieren.
De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- soorten van de Vogelrichtlijn
- soorten van de Habitatrichtlijn
- andere soorten

Vogelrichtlijnsoorten

Onder de soorten van de Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Ingevolge artikel 3.1 is het verboden om:

1. Opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. Opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. Eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. Opzettelijk vogels te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Habitatrichtlijnsoorten

Onder de soorten van de Habitatrichtlijn vallen soorten die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage I van het Verdrag van Bonn. In de Bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd.
Wat betreft deze soorten is het ingevolge artikel 3.5 (Bern bijl. II, Bonn bijl. I) verboden om:

1. Opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. Opzettelijk dieren te verstoren;
3. Opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
5. Opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Wat betreft deze soorten is het ingevolge artikel 3.6 (Bern bijl. I en II, Bonn bijl. I) verboden om dieren of planten te verkopen, te vervoeren voor verkoop, te verhandelen, te ruilen of te koop of te ruil aan te bieden, tenzij het gaat om aantoonbaar gefokte of gekweekte dieren of planten.

Andere soorten

Onder het beschermingsregime andere soorten vallen soorten waarvan er geen Europese verplichting tot bescherming is. Dit zijn soorten die vanuit nationaal belang extra bescherming behoeven.
De beschermde status van soorten kan per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten. In dit geval gaat het om de provincie Gelderland.
Ingevolge de Wet natuurbescherming artikel 3.10 is het verboden om:

1. Opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. Opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Zorgplicht

Artikel 1.11 Wet natuurbescherming voorziet in een algemene verplichting voor eenieder om voldoende zorg te dragen voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Het betreft bovendien niet alleen dieren en planten van soorten waarvoor de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn specifieke beschermingsmaatregelen eisen, maar alle in het wild levende dieren en planten.

De zorgplicht is als een open norm geformuleerd in het eerste lid van artikel 1.11. In het tweede lid wordt de zorgplicht iets geconcretiseerd door te bepalen dat de zorgplicht in elk geval inhoudt dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:

- dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
- indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
- voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Voor de bescherming van dieren en planten van soorten waarvoor geen specifiek beschermingsregime geldt op grond van hoofdstuk 3, heeft de zorgplicht zelfstandig

betekenis. Op grond van de zorgplichtbepaling moeten schadelijke handelingen in beginsel achterwege worden gelaten dan wel moeten maatregelen worden genomen om schadelijke gevolgen (zoveel mogelijk) te voorkomen.

Jaarrond beschermde nesten

Nesten van vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 zijn jaarrond beschermd, de nesten van soorten in categorie 5 zijn beschermd als er onvoldoende alternatieven zijn.
Categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Enkele provincies, zoals Limburg en Overijssel, hebben hun eigen lijst van jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten.

2.4 Houtopstanden

De regels van de Boswet zijn grotendeels onveranderd opgenomen in de Wet natuurbescherming.
Een houtopstand is een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die:

a. een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of
b. bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen.

Ingevolge artikel 4.1 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom (voor deze wet);
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar
- kweekgoed;
    - uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen,
    - beplantingen langs waterwegen, en
    - eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;

- Het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa indien zij:
    - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
    - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid
    - bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
    - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

3. Gebiedsbeschrijving

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het projectgebied bestaat uit de wijk Gaardenhage in Arnhem-Zuid. Gaardenhage bestaat uit kavels waarop deels villa's staan en deels onbebouwd zijn. De onbebouwde kavels zijn begroeid met gras en omrand door hagen en er zijn enkele kavels in gebruik als volkstuin. Op een aantal kavels staan langs de achterkant bomen. Er staan bomenrijen in de bermen van de wegen die aan de kavels grenzen en in sommige gevallen staan er bomenrijen tussen de kavels in. De paardenwei ligt aan de noordkant van de kavels, tegen de Huissensedijk aan en wordt aan de oostzijde begrenst door het Zeegbos, een loofbos dat in 2000 werd aangelegd om een barrière te vormen tussen Arnhem en Huissen. De paardenweide bestaat uit een hoge, grazige vegetatie met ruigtekruiden. Aan de noordelijke kant van de kavels ligt de Huissensedijk, een voormalige bandijk. Achter die bandijk is een watergang. Ten noordwesten bevindt zich het moerasgebied de Korenmaat en kinderboerderij de Korenmaat. Ten zuiden en ten westen van de kavels liggen woonwijken (Vredenburg en Rijkerswoerd). In Figuur 1 is de globale ligging van het projectgebied weergegeven, Figuur 2 geeft de te ontwikkelen kavels en de paardenwei weer. Figuur 3 geeft een impressie van de paardenwei en Figuur 4 geeft een impressie van de te ontwikkelen kavels, waarbij de nummers op de foto's corresponderen met de nummers uit Figuur 2.

Figuur 1. Globale ligging van het projectgebied.

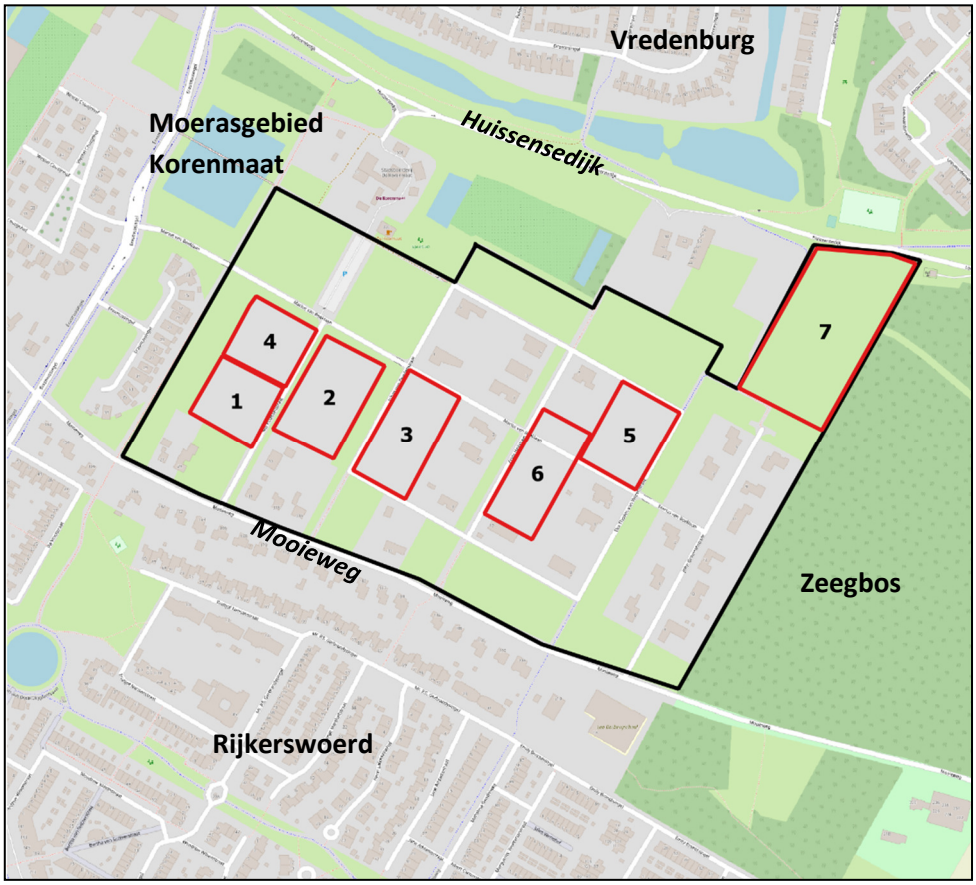

Figuur 2. Ligging van het projectgebied en de betreffende kavels (1 t/m 6) en de paardenwei (7).

Figuur 3. Impressie van de paardenwei.

Figuur 4. Impressie van het projectgebied.

3.2 Voorgenomen ingreep

De gemeente Arnhem is voornemens meerdere kavels in Gaardenhage te Arnhem her in te delen. Tevens worden spelregels betreft de bouw van nieuwe woningen aangepast. De kavels zijn nu tussen de 1250m^2 en 1300m^2. In Figuur 2 staan de verschillende deelgebieden weergegeven waarin werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. In deelgebied 1 worden kavels voor kleine woningen gerealiseerd. De nieuwe kavels zijn tussen de 150m^2 en de 165m^2 per kavel. In deelgebied 2 worden de bestaande kavels gehalveerd. De nieuwe kavels zullen per stuk tussen de 450m^2 en 480m^2 zijn. In deelgebied 3 worden de kavels zo herverdeeld dat op de originele kavels 2 á 3 woningen komen. Deze nieuwe kavels zijn per stuk tussen de 375m^2 en 600m^2. In deelgebied 4 komen CPO-kavels die bedoeld zijn voor 8 tot 12 huishoudens die gezamenlijk hun woningen en tuinen vorm gaan geven. In deelgebied 5 worden drie oorspronkelijke kavels herverdeeld in vier kleinere kavels die elk tussen de

940m^2 en 1020m^2 groot worden. Deelgebied 6 bevat zes oorspronkelijke kavels waar geen veranderingen aan worden verricht. Deelgebied 7 is een paardenweide die omgevormd zal worden tot volkstuin. Daarvoor wordt de gehele weide tot 30 cm diep afgegraven en wordt er een nieuwe toplaag van aarde aangebracht. Het struweel wordt verwijderd.

Doordat enkele kavels opnieuw worden ingedeeld zal op een aantal plaatsen de haag worden verwijderd en worden enkele dammen verplaatst of nieuw aangebracht (Figuur 6). Twee lange hagen op kavel 1 en 4 zullen geheel worden verwijderd. Op kavel 2 zullen delen van de haag worden verwijderd om een nieuwe toegang tot de kavel mogelijk te maken. Hier worden ook dammen geplaatst. In Figuur 5 zijn de te verwijderen hagen aangegeven, de dammen die verplaatst worden (met een pijl) en de nieuw aan te leggen dammen weergegeven.

Figuur 5. Heggen die verdwijnen (zwart), dammen die verplaatst worden (blauw) of nieuw aangelegd (rood).

Figuur 6. Dam.

4. Onderzoeksmethode

4.1 Gebiedsbescherming

Het onderzoek naar gebiedsbescherming betreft een bureaustudie.

4.1.1 Natura 2000

Voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden ten opzichte van de wijk is gebruik gemaakt van de gebiedendatabase op de website van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Hier is alle informatie over Natura 2000-gebieden te vinden zoals de habitattypen en -soorten waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen.

In dit onderzoek worden o.a. de onderstaande vragen beantwoord:

1. Ligt de ingreeplocatie in een Natura 2000-gebied, of ligt er een Natura 2000-gebied binnen de invloedsfeer van de ingreeplocatie, zodat externe en/of cumulatieve effecten te verwachten zijn.
2. Wat zijn de mogelijke negatieve en/of positieve effecten van de voorgenomen ingrepen op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied in kwestie.
3. Kunnen deze effecten:
    a. verstorend zijn voor kwalificerende soorten
    b. leiden tot een verslechtering van de kwaliteit van de kwalificerende habitats
    c. significant negatief zijn voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen

4.1.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) werd vroeger de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) genoemd. Het Natuurnetwerk is een Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. Voor het bepalen van de ligging van de wijk ten opzichte van het NNN is gebruikt gemaakt van de websites van de provincie Gelderland. Hierbij is bekeken hoe de ligging van de wijk is ten opzichte van het Natuurnetwerk. Bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen het NNN worden de effecten van de ingreep op de wezenlijkheidskenmerken en -waarden van het NNN getoetst.

4.2 Soorten

Het onderzoek naar beschermde soorten bestaat uit twee delen. Er is begonnen met een literatuurstudie, gevolgd door een veldonderzoek in de wijk. Aan de hand van de literatuurgegevens en het veldbezoek wordt bepaald welke soorten daadwerkelijk in de wijk voor kunnen komen.

4.2.1 Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Een belangrijke bron zijn de gegevens afkomstig uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Deze databank geeft het meest actuele overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen. Het is een koppeling van databases zoals waarneming.nl en telmee.nl. Hierin participeren onder andere de soortenorganisaties zoals Sovon, Ravon en de Zoogdiervereniging. Voor de gegevens uit de NDFF is een zoekgebied geselecteerd rondom de te onderzoeken locatie. Er is gekeken naar de gegevens van de laatste 3-10 jaar, afhankelijk van de soortgroep en hoeveelheid gegevens. De NDFF is op 31 maart en 12 augustus 2021 geraadpleegd. Verder zijn ecologische verspreidingsatlassen geraadpleegd: Bos, 2006; Broekhuizen, 2016; Creemers, 2009; NVL 2002.

4.2.2 Veldonderzoek

De kavels zijn bezocht op 1 april 2021 en de paardenwei op 18 augustus 2021. Tijdens het veldbezoek in april was het helder met een temperatuur van 17°C en een zwakke wind. Op 18 augustus 2021 was het geheel bewolkt, met een temperatuur rond de 16°C en een zwakke wind. Het veldwerk voor dit onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een quickscan. Het onderzoek bestaat uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek waarbij op basis van de fysieke kenmerken van de wijk een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Er is zowel (globaal) gekeken naar de daadwerkelijk aanwezige flora en fauna als naar de mogelijke waarden die het gebied herbergt in andere tijden van het jaar die tijdens een eenmalig bezoek niet kunnen worden vastgesteld.
Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc.).

4.2.3 Effectenbeoordeling

Als bepaald is welke beschermde soorten in de wijk voor kunnen komen vindt een inschatting van de effecten plaats. Aan de hand van de ingreep worden de effecten van de activiteiten op de mogelijk aanwezige soorten bepaald. Effecten kunnen optreden tijdens de realisatiefase van het project en zijn dan meestal tijdelijk van aard. In de gebruiksfase van het project kunnen blijvende effecten optreden. Effecten van de ingreep op aanwezige soorten zijn sterk afhankelijk van een aantal variabelen, zoals: de voorgenomen werkzaamheden, de exacte locatie, de periode van het jaar, het tijdstip van de dag, de doorlooptijd van de werkzaamheden, de gebruikte machines of materialen, enzovoort.
Niet alleen de effecten op de aanwezige verblijfplaatsen van de soort zijn van belang, maar ook of het leefgebied blijvend kan voorzien in alles wat nodig is om succesvol te kunnen voortplanten of te kunnen verblijven. Verder is het van belang te weten welke effecten de werkzaamheden hebben op de gunstige staat van instandhouding van de soort. Bij kans op negatieve effecten kan nader onderzoek worden geadviseerd en is mogelijk een ontheffing van de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming nodig.

4.3 Houtopstanden

Bij het kappen van bomen binnen de wijk wordt middels een bureaustudie bepaald of het houtopstanden betreft die buiten het besluit van de betreffende gemeente vastgestelde grenzen van de bebouwde kom (voor deze wet) liggen.

5. Resultaten

5.1 Gebiedsbescherming

5.1.1 Natura 2000

Het project ligt op 1,8 kilometer afstand van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Rijntakken, deelgebied Gelderse Poort (Figuur 7).

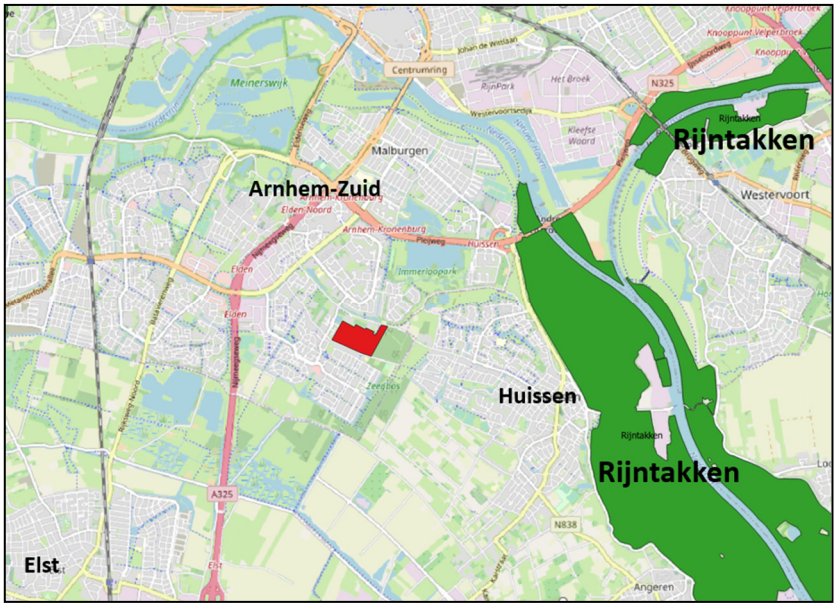

Figuur 7. Ligging van het projectgebied (rood) ten opzichte van het Natura 2000-gebied Rijntakken (groen).

Het deelgebied **Gelderse Poort** is het begin van de Rijndelta, de Rijn stroomt hier door een stuwwal Nederland binnen. Het is een rivierenlandschap met veel gradiënten tussen de Duitse grens en de steden Arnhem en Nijmegen. Het gebied ontstond rond 10.000 voor Christus toen de Rijn een loop koos ten zuiden van het Montferland en de stuwwal tussen Montferland en Nijmegen doorbrak. Delen van het gebied, waaronder het Rijnstrangengebied, ontvangen vanuit de restanten van de stuwwal kwelwater. Het gebied maakt deel uit van het grensoverschrijdende gebied Gelderse Poort. Het vormt, met de IJssel, een ecologische verbinding tussen natuurgebieden in Duitsland, de Randmeren en de moerasgebieden van Noordwest Overijssel en Friesland en de Neder-Rijn en Waal een verbinding tussen deze Duitse gebieden en de delta. Het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied vanwege kwalificerende habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten.

Effectenbeoordeling

Storingsfactoren die plaats kunnen vinden door de werkzaamheden zijn verstoring door trilling, geluid, licht en stikstofdepositie. De werkzaamheden vinden op ruime afstand van het Natura 2000-gebied plaats. Verstoring door trilling, geluid en licht wordt tevens gebufferd door de woonwijken tussen het projectgebied en het Natura 2000-gebied en ligt buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden. Sinds 2021 is er geen vergunningsplicht voor tijdelijke

stikstofdepositie in de aanlegfase van een ontwikkeling (Grapperhaus, 2021). In de gebruiksfase kunnen ook effecten optreden, deze blijven echter beperkt tot de stikstofuitstoot van het autoverkeer van en naar de woningen. Als de nieuwbouw niet wordt voorzien van een aardgasaansluiting betekent dat de woningen zelf een verwaarloosbare stikstofdepositie tot gevolg hebben.

5.1.2 Natuurnetwerk Nederland

Het projectgebied ligt niet binnen het Gelders Natuurnetwerk. De paardenweide ligt er tegen aan. Dit deel van het Natuurnetwerkwerk betreft deelgebied Overbetuwe waarvoor verschillende kernkwaliteiten gelden.

In het Gelders Natuurnetwerk heeft de provincie voor deelgebied Overbetuwe ontwikkelingsdoelen opgesteld:

natuur en landschap GNN (omvorming, natuurontwikkeling)

- Ontwikkeling ecologische verbinding Overbetuwe - KAN: parkachtige structuren met water en moeraszones
- Vermindering barrièrewerking A325, A15, A50, N836, N837, Betuwelijn
- Ontwikkeling oude landgoedbossen, bosranden en overgangen naar cultuurgronden
- Ontwikkeling biotopen voor vlinders, reptielen en amfibieën en vogels van cultuurlandschappen
- Ontwikkeling cultuurhistorische patronen en beheersvormen

natuur en landschap Groene Ontwikkelingszone

- Ontwikkeling ecologische verbinding Overbetuwe - KAN: parkachtige structuren met water en moeraszones
- Vermindering barrièrewerking A325, A15, A50, N836, N837 en Betuwelijn
- Ontwikkeling bosranden en overgangen naar cultuurgronden
- Ontwikkeling biotopen voor vlinders, reptielen en amfibieën en vogels van cultuurlandschappen
- Ontwikkeling cultuurhistorische patronen en beheersvormen

ecologische verbindingen met evz-model

Overbetuwe - KAN (Gelderse Poort - Neder-Rijn - Veluwe): ijsvogelvlinder, rietzanger

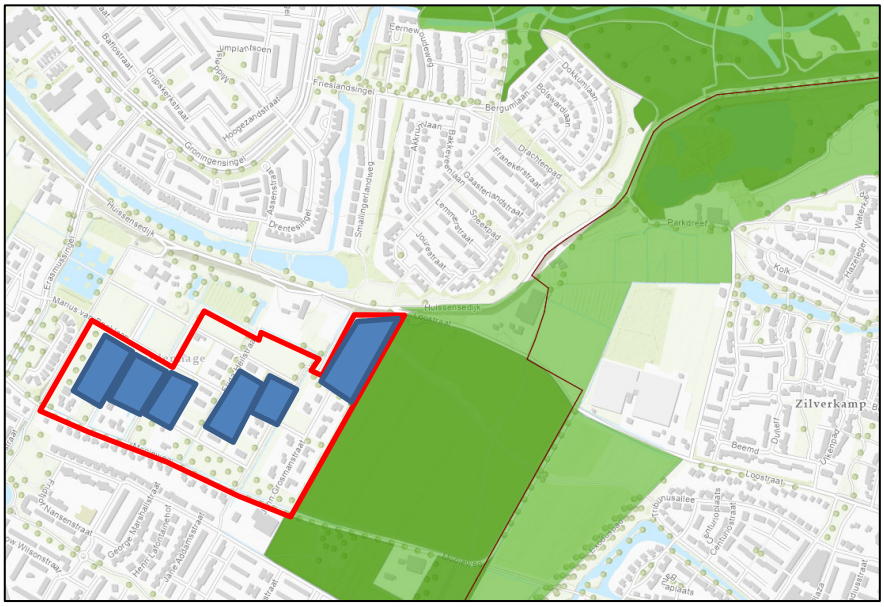

Figuur 8. Ligging van Gaardenhage (rood) en de te aan te passen kavels (blauw) ten opzichte van Natuurnetwerk Nederland (groen).

Effectenbeoordeling

Er worden geen werkzaamheden verricht binnen het Gelders Natuurnetwerk. De provincie heeft geen doelstellingen voor gebieden die buiten het Natuurnetwerk Nederland liggen. Ruimtelijke ontwikkelingen die geen significant negatief effect hebben op de wezenlijke waarden en kenmerken van het Natuurnetwerk Nederland mogen plaatsvinden. De werkzaamheden tasten de kernkwaliteiten niet aan en passen binnen het beleid van het Natuurnetwerk Nederland, provincie Gelderland.

5.2 Soorten

Er is een bronnenonderzoek verricht naar de aanwezigheid van beschermde soorten in de wijk en in de directe omgeving van de wijk. De belangrijkste gegevensbron is de NDFF. De NDFF geeft echter geen volledig beeld van de aanwezigheid van soorten. Dat komt omdat niet alle gebieden even goed worden onderzocht. Daarnaast worden bepaalde soortgroepen beter onderzocht dan andere. Dit kan te maken hebben met de interesse van de waarnemer, toegankelijkheid van een gebied of omdat sommige soorten moeilijk te inventariseren zijn. Ten slotte worden niet alle waarnemingen doorgegeven.
Door middel van het veldbezoek is een inschatting gemaakt van de te verwachte beschermde soorten in de wijk. Daarna is onderzocht welke effecten de werkzaamheden kunnen hebben op de mogelijk aanwezige beschermde soorten.

5.2.1 Grondgebonden zoogdieren

Bronnenonderzoek

Een aantal grondgebonden zoogdieren zijn in het projectgebied of in de omgeving waargenomen (NDFF). Tabel 1 geeft een overzicht van deze soorten.

Tabel 1. Overzicht van waargenomen grondgebonden zoogdieren in het projectgebied of in de nabije omgeving van de laatste 10 jaar (NDFF).

Soort	Beschermingsstatus		
	Habitat-richtlijnsoort	**andere soorten**	**vrijgestelde soorten**
Bever	X		
Bosmuis			X
Bunzing		X	
Dwergmuis			X
Eekhoorn		X	
Egel			X
Haas			X
Huisspitsmuis			X
Konijn			X
Ree			X
Rosse woelmuis			X
Steenmarter		X	
Veldmuis			X
Vos			X
Wezel		X	

Bevers worden langs de Nederrijn en in de uiterwaarden aangetroffen. In Meinerswijk, bij de Praets, een nevengeul bij de Pleijweg en rond het Zwanewater bij Huissen worden regelmatig bevers of sporen van bevers aangetroffen. Er zijn maar weinig waarnemingen van steenmarter in dit deel van Arnhem, maar er is wel een waarneming op het erf van de woning naast de paardenwei (woongemeenschap Arneco). Op hetzelfde erf is in 2012 ook een bunzing waargenomen. In een boomgaard aan de Mooieweg zijn twee jonge bunzingen waargenomen, hier zijn ook enkele keren een eekhoorn gezien. Verder is er nog een bunzing bij een woning die langs het Zeegbos staat aangetroffen. Op de Mooieweg en op de Huissensedijk zijn dode exemplaren van een wezel aangetroffen. In het Zeegbos is een levend exemplaar waargenomen.

Veldonderzoek

Het projectgebied bestaat uit kavels met gras omgeven door hagen en bomen en een ruig begroeide paardenweide met een notenboom en een struweel langs de rand. Naast de wegen, waaraan de kavels liggen, zijn sloten/greppels. Tijdens het veldbezoek zijn sporen van konijn (keutels) en ree (keutels en afdrukken) in de paardenwei aangetroffen. In de bomen zijn geen eekhoornnesten aanwezig. Bevers zijn gebonden aan water en worden binnen het projectgebied niet verwacht. Steenmarters verblijven op zolders, kelders, in spouwmuren, schuren, takkenhopen, steenhopen, boomholtes e.d.. Wezels leven in holen, onder houtstapels en zoeken graag de dekking op van bosschages en heggen. Ook de bunzing maakt zijn schuilplaats in oude holen, maar ook onder steenhopen, houtstapels, holle bomen of onder boomwortels. Dergelijke locaties zijn binnen het projectgebied niet aanwezig. In de omgeving zijn wel geschikt verblijfslocaties voor marterachtigen aanwezig.

Effectenbeoordeling

De voorgenomen werkzaamheden hebben geen negatief effect op grondgebonden zoogdieren.

5.2.2 Vleermuizen

Vleermuizen vallen onder het beschermingsregime van de Habitatrichtlijnsoorten. Verblijfplaatsen (kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven) en essentiële vliegroutes en foerageergebieden van deze soorten zijn beschermd.

Bronnenonderzoek

Er zijn vier soorten vleermuizen in de omgeving waargenomen (NDFF). Tabel 2 geeft hiervan een overzicht. De meeste vleermuiswaarnemingen betreft de gewone dwergvleermuis.

Tabel 2. Overzicht van vleermuizen die zijn waargenomen in de wijk of de omgeving van de laatste 10 jaar (NDFF).

Soort
Gewone dwergvleermuis
Laatvlieger
Rosse vleermuis
Ruige dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in het najaar roepend waargenomen rond de woningen van woongemeenschap Arneco (langs de Huissensedijk, naast de paardenwei), wat duidt op een paarverblijfplaats. Hier zijn ook foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen en enkele keren een ruige dwergvleermuis en tevens een laatvlieger. Daarnaast zijn er waarnemingen van foeragerende gewone dwergvleermuizen bij de watergang langs de Huissensedijk en nog enkele waarnemingen verspreid in de omgeving. In een boomgaard aan de Mooieweg is een foeragerende laatvlieger aangetroffen. Een rosse vleermuis is bij het Zeegbos gehoord.

Veldonderzoek

Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen zich bevinden in gebouwen of bomen. In bomen bevinden vleermuizen zich in holtes, spleten of achter loshangend boomschors. In gebouwen kunnen vleermuizen zich onder andere bevinden in de spouw, onder dakpannen, achter boeiboorden en op zolders. Er is geen bebouwing aanwezig in de deelgebieden waar werkzaamheden worden uitgevoerd.

Niet alleen verblijfplaatsen van vleermuizen, maar ook essentiële vliegroutes zijn beschermd. Vleermuizen zijn plaatstrouw en maken vaak jaren achter elkaar gebruik van hetzelfde netwerk aan verblijfplaatsen. De meeste soorten maken ook gebruik van min of meer vaste vliegroutes tussen hun verblijfplaats en het jachtgebied. Indien er geen alternatieven zijn, is de vliegroute van essentieel belang voor een kolonie. Als de dieren niet meer zonder verstoring van hun verblijfplaats bij hun jachtgebied kunnen komen, moeten ze verhuizen. Om deze reden zijn essentiële vliegroutes van vleermuizen beschermd.
Lijnvormige landschapselementen die als vliegroute kunnen dienen zijn bijvoorbeeld bomenrijen of watergangen. De bomenrijen in het gebied en de bosrand van het Zeegbos, en tevens de watergang bij de Eka Thoden van Velzenstraat (bij deelgebied 5) zijn geschikt als

vliegroute voor vleermuizen (Figuur 9). Deze elementen blijven behouden en daarnaast zijn in de omgeving ook landschapselementen aanwezig die als vliegroute kunnen dienen.

Ook essentieel foerageergebied van vleermuizen is beschermd. Het projectgebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen (Figuur 9). Opgaande begroeiing en sloten blijven behouden en in de omgeving zijn verschillende wateren, bossen, boomgaarden enz. die voldoende foerageergebied van goede kwaliteit bieden. Het projectgebied wordt dan ook niet als essentieel beschouwd.

Figuur 9. Mogelijke vliegroutes en foerageergebied vleermuizen.

Effectenbeoordeling

Er zijn geen mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het projectgebied. Er gaan geen werkzaamheden plaatsvinden aan de bomen en watergang en er zijn alternatieve vliegroutes in de omgeving aanwezig. Er zijn geen negatieve effecten van de werkzaamheden op vleermuizen te verwachten.

5.2.3 Vogels

Alle inheemse vogelsoorten behoren tot de Vogelrichtlijn. Daarnaast is het nest van enkele vogelsoorten jaarrond beschermd.

Voor het broedseizoen van vogels is geen standaardperiode. Dit omdat het broedseizoen van soort tot soort en van jaar tot jaar kan verschillen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode van 15 maart tot 15 juli worden aangehouden.

Bronnenonderzoek

In de omgeving van de planlocatie ligt bebouwd gebied, bosgebied, weilanden, boomgaarden, uiterwaarden, plassen en watergangen waardoor een grote verscheidenheid aan vogelsoorten in de omgeving voorkomt. In Tabel 3 zijn de vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest die zijn waargenomen in of in de omgeving van de wijk weergegeven (NDFF).

Tabel 3. Overzicht van vogels met jaarrond beschermde nesten die zijn waargenomen in de wijk of de omgeving van de laatste 3 jaar (NDFF).

Soort	Beschermingsstatus
	jaarrond beschermde nesten
Steenuil	1
Gierzwaluw	2
Huismus	2
Roek	2
Boomvalk	4
Buizerd	4
Havik	4
Ransuil	4
Sperwer	4

Huismus en gierzwaluw komen verspreid in de omgeving voor. Deze soorten nestelen vooral in woningen. Van de boomvalk zijn in de wijde omgeving enkele territoria bekend: in park Lingezegen en in populieren in de berm van de Nijmeegseweg. Ook van de buizerd, sperwer en havik zijn enkele vastgestelde territoria in de wijde omgeving van het projectgebied bekend, maar ook in het Zeegbos. De ransuil heeft een slaapplaats en nestlocatie in Huissen. Er is een roekenkolonie nabij de Rijkerswoerdse Plassen. De steenuil is baltsend bij kinderboerderij de Korenmaat, aan de Huissensedijk, waargenomen. Ook bij een boerderij verderop aan de Huissensedijk zijn steenuilen baltsend waargenomen. Daarnaast zijn territoria in park Lingezege aanwezig.

Veldonderzoek

Tijdens het veldbezoek zijn een aantal vogels gehoord en gezien, waaronder ekster, spreeuw, zwarte kraai, merel, huismus, koolmees, grote bonte specht, huiszwaluw, houtduif en pimpelmees. De bomen zijn gecontroleerd op jaarrond beschermde nesten. Deze zijn niet aangetroffen. In de hagen rond de kavels zijn huismussen (zingend) waargenomen. Huismussen nestelen vaak in woningen of gebouwen maar kunnen hun nest ook in dichte struiken of hagen maken. Er zijn een aantal nesten van algemene soorten waargenomen in de bomen op en rond de kavels. In de hagen, struiken en bomen binnen het projectgebied kunnen algemene vogels nestelen. Jaarrond beschermde nesten zijn binnen het projectgebied en de nabije omgeving niet waargenomen.

Effectenbeoordeling

In de hagen rondom de kavels kunnen jaarrond beschermde nesten van huismus aanwezig zijn. Tevens kan het onderdeel zijn van functioneel leefgebied van huismus als de hagen in de winterperiode als rust- of slaapplaats worden gebruikt. Bij het verwijderen van deze hagen kunnen nestplaatsen en/of functioneel leefgebied worden vernietigd, waardoor er negatieve effecten kunnen ontstaan op de huismus. Het verwijderen van struiken in het broedseizoen kunnen ook negatieve effecten voor algemene broedvogels veroorzaken.

5.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen

Bronnenonderzoek

In Tabel 4 is een overzicht weergegeven van de waargenomen beschermde amfibieën, reptielen en vissen in de wijk of in de omgeving van de wijk (NDFF).

Tabel 4. Overzicht van waargenomen reptielen, amfibieën en vissen in of nabij de wijk van de laatste 10 jaar (NDFF).

Soort	Beschermingsstatus		
	Habitat-richtlijnsoort	**andere soorten**	**vrijgestelde soorten**
Bastaardkikker			X
Bruine kikker			X
Gewone pad			X
Grote modderkruiper		X	
Kamsalamander	X		
Kleine watersalamander			X
Meerkikker			X
Poelkikker	X		
Ringslang		X	

Er zijn waarnemingen van grote modderkruiper en poelkikker in sloten in park Lingezegen. De poelkikker is ook aangetroffen bij een water in Huissen. Er is een waarneming van een kamsalamander bij de Grote Holthuizer Kolk, dat tegen de Huissensedijk aanligt. Een ringslang is één keer in de omgeving van de Huissensedijk waargenomen.

Veldonderzoek

Tijdens het veldonderzoek in augustus 2021 is een bruine kikker in de paardenweide aangetroffen. In het projectgebied zijn sloten en greppels aanwezig. De meeste sloten staan droog of er staat weinig water in. De sloot langs de Eka Thoden van Velzenstraat en de sloot langs de Mooieweg zijn breder en bevatten water. Voor kamsalamander bieden de sloten geen geschikt habitat. Deze soort heeft een voorkeur voor visvrije poelen, vijvers, vennen , strangen, kolken e.d. Ook de poelkikker is hier niet te verwachten, deze houdt van voedselarm schoon water met een begroeide oeverzone. Daarnaast worden de bermen regelmatig kort gemaaid en biedt het geen geschikt landhabitat. Algemene vrijgestelde amfibieën zijn minder kritische met betrekking tot hun leefomgeving en kunnen binnen het plangebied aanwezig zijn.

De modderkruiper heeft een voorkeur voor ondiepe wateren met een dikke modderlaag en plantengroei. De sloten in het projectgebied kunnen gebruikt worden door de grote modderkruiper.

De ringslang is gebonden aan een waterrijke omgeving met hoger gelegen delen om te kunnen overwinteren. Er is een inschatting gemaakt over het gebruik van het projectgebied door reptielen. Het ontbreekt aan geschikt habitat voor zwaar beschermde soorten, waaronder ringslang, en worden dan ook niet verwacht.

Effectenbeoordeling

Geschikt habitat om te rusten, zich voort te planten of te overwinteren is voor beschermde reptielen en amfibieën binnen het projectgebied niet aanwezig, waardoor er geen negatieve effecten te verwachten zijn. De grote modderkruiper kan voorkomen in de sloten. De sloten blijven ongemoeid. Wanneer er toch werkzaamheden aan de sloten worden uitgevoerd zijn negatieve effecten niet uit te sluiten.

5.2.5 Flora

Bronnenonderzoek

In de laatste 10 jaar zijn er geen beschermde planten in de omgeving waargenomen (NDFF).

Veldonderzoek

Tijdens het veldonderzoek zijn geen beschermde planten aangetroffen. Er zijn verschillende soorten planten waargenomen waaronder dovenetel, paardenbloem, madeliefje, ooievaarsbek, boterbloem, distel, weegbree, hulst en brandnetel, els, fluitenkruid, ereprijs en veldkers. In de paardenweide staan grote klit, valeriaan, gewone berenklauw, ooievaarsbek, veldzuring, klaver, distel, gewone brunel, Sint Jacobskruid, grote brandnetel en hondsdraf. Deelgebied 1, 2 en 4 zijn door hagen van sleedoorn, meidoorn en veldesdoorn omgeven, en deelgebied 3, 5 en 6 zijn door beukhagen omgeven. De bermen en de kavels worden regelmatig gemaaid en de paardenweide bestaat uit een dichte, grasvegetatie met ruigtekruiden. De meeste beschermde planten zijn zeer kritisch ten aanzien van hun standplaats en worden binnen het projectgebied niet verwacht.

Effectenbeoordeling

Er zijn geen negatieve effecten van de werkzaamheden te verwachten op beschermde planten.

5.2.6 Ongewervelden

Bronnenonderzoek

Tabel 5 geeft een overzicht van beschermde ongewervelden die in de wijk of in de naaste omgeving zijn waargenomen (NDFF).

Tabel 5. Overzicht van waargenomen beschermde ongewervelden in de wijk of in de nabije omgeving van de laatste 10 jaar (NDFF).

Soort	Beschermingsstatus		
	Habitat-richtlijnsoort	**andere soorten**	**vrijgestelde soorten**
Sleedoornpage		X	
Grote weerschijnvlinder		X	
Grote vos		X	
Teunisbloempijlstaart	X		

In het Zeegbos is een grote vos waargenomen en in de omgeving van de Immerlooplas een grote weerschijnvlinder. In de wijde omgeving is een rups van de teunisbloempijlstaart aangetroffen. Er zijn veel waarnemingen van sleedoornpage is de nabije omgeving van het projectgebied. De meeste waarnemingen betreffen eitjes die in sleedoornstruiken worden aangetroffen. In een boomgaard aan de Mooieweg worden ook regelmatig adulte exemplaren waargenomen.

Veldonderzoek

Tijdens het veldbezoek is een inschatting gemaakt op het voorkomen van beschermde ongewervelden in het projectgebied. Iedere soort is afhankelijk van een bepaald habitat met bepaalde waardplanten. Waardplanten van de teunisbloempijlstaart (teunisbloem, basterdwederik) en de grote weerschijnvlinder (wilg) ontbreken binnen het projectgebied. Waarnemingen van grote vos betreffen voornamelijk zwervende exemplaren. De hagen in deelgebied 1, 2 en 4 bestaat deels uit sleedoorn. Sleedoornpages kunnen deze als waardplant gebruiken en hun eitjes hierop afzetten.

Effectenbeoordeling

Het verwijderen van sleedoornhagen kunnen een negatief effect op sleedoornpage veroorzaken. De soort overwintert als ei, als de hagen in de winterperiode verwijderd worden kunnen de eitjes vernietigd worden. Daarnaast kan een belangrijk onderdeel van het leefgebied verdwijnen.

5.3 Houtopstanden

Er worden geen bomen gekapt.

6. Conclusies en aanbevelingen

Aan de hand van het voorgaande kan een aantal conclusies worden getrokken en worden aanbevelingen gegeven voor de te nemen vervolgstappen.
In de effectenbeoordeling en de daaruit volgende conclusies is uitgegaan van de werkzaamheden zoals die zijn omschreven in paragraaf 3.2. Veranderingen of afwijkingen hiervan kunnen tot andere conclusies leiden.
Natuuronderzoek heeft doorgaans een juridische houdbaarheid van drie jaar.

6.1 Gebiedsbescherming

6.1.1 Natura 2000

Tijdens de aanlegfase zijn er geen negatieve effecten, dan wel significant negatieve effecten te verwachten van het project op het nabijgelegen Natura 2000-gebied. Effecten inde gebruiksfase zijn niet op voorhand uit te sluiten. Dit is afhankelijk van de te verwachte verkeersbewegingen en of de woningen op aardgas worden aangesloten.

6.1.2 Natuurnetwerk Nederland

Het projectgebied ligt buiten de grenzen van Natuurnetwerk Nederland. Er zijn geen negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het Gelders Natuurnetwerk. Het afwegingskader EHS hoeft niet te worden doorlopen.

6.2 Soortbescherming

De Wet natuurbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Niet alleen de instandhouding van verblijfplaatsen is van belang, maar ook de instandhouding van het leefgebied. Te allen tijde dient men de zorgplicht in acht te nemen. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moet worden voorkomen. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. Tabel 6 geeft een overzicht van de maatregelen per soortgroep.

Tabel 6. Samenvatting onderzoeksresultaten en maatregelen.

Soortgroep	Soort	Maatregelen
Grondgebonden zoogdieren	n.v.t.	
Vleermuizen	n.v.t.	
Vogels	Huismus Algemene broedvogels	Nader onderzoek naar nesten en leefgebied in hagen Struiken verwijderen buiten broedseizoen
Reptielen	n.v.t.	
Amfibieën	n.v.t.	
Vissen	n.v.t.	Bij werkzaamheden aan sloten, nader onderzoek grote modderkruiper
Flora	n.v.t.	
Ongewervelden	Sleedoornpage	Nader onderzoek

6.2.1 Grondgebonden zoogdieren

De voorgenomen werkzaamheden hebben geen negatief effect op grondgebonden zoogdieren. Voortplantingsplaatsen, vaste rust- of verblijfplaatsen en (functionele) leefomgeving van beschermde grondgebonden zoogdieren zijn niet aanwezig. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is niet nodig.

6.2.2 Vleermuizen

Er zijn geen verblijfsmogelijkheden voor vleermuizen binnen het projectgebied aanwezig. Er vinden geen werkzaamheden aan watergangen, bomenrijen of andere lijnvormige elementen die als vliegroute kunnen dienen plaats. Het projectgebied is geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen. Negatieve effecten op vleermuizen worden niet verwacht. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is niet nodig.

6.2.3 Vogels

De hagen dienen mogelijk als nestlocatie en/of functioneel leefgebied voor huismussen. Negatieve effecten van de werkzaamheden zijn niet uit te sluiten. Nader onderzoek moet uitwijzen of de hagen gebruikt wordt door huismus en er een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig is. Onderzoek naar nestlocaties vindt plaats in de periode half april tot en met mei doormiddel van 2 bezoeken. Daarnaast vindt in de winterperiode onderzoek plaats naar het gebruik van de hagen als rust- of slaapplaats.

De bomen, struiken en hagen zijn geschikt als nestlocatie voor algemene vogels. Er zullen enkele hagen en struiken worden verwijderd. Om negatieve effecten te voorkomen dienen deze buiten het broedseizoen van vogels te worden verwijderd. Het broedseizoen loop globaal van half maart tot en met half juli. Van belang is dat er ten tijde van de kap geen broedende vogels aanwezig zijn.

6.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen

Geschikt habitat om te rusten, zich voort te planten of te overwinteren is voor beschermde reptielen en amfibieën binnen het projectgebied niet aanwezig. De sloten bieden geschikt habitat voor de grote modderkruiper. Er vinden echter geen werkzaamheden aan sloten plaats. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is niet nodig. Mochten er toch werkzaamheden aan sloten plaats vinden, dan is onderzoek naar de grote modderkruiper nodig en mogelijk ook een ontheffing.

6.2.5 Flora

Binnen het projectgebied zijn geen beschermde planten waargenomen of te verwachten. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is niet nodig.

6.2.6 Ongewervelden

Het projectgebied biedt geschikt habitat voor de sleedoornpage. Het verwijderen van waardplanten van deze soort kan negatieve effecten veroorzaken. Nader onderzoek moet

uitwijzen of deze soort daadwerkelijk aanwezig is en of een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.
Onderzoek naar sleedoornpage wordt uitgevoerd in de winterperiode en is gericht op het vinden van eitjes op takken en in knopoksels van sleedoorns.

6.3 Houtopstanden

Er worden geen bomen gekapt.

Bronnen

Literatuur

- Bos, F., Bosveld, M., Groenendijk, D., Swaay, van C. & Wynhoff, I., De Vlinderstichting 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea. - Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland.
- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Kanters & J.C. Buys 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12: 1-432.
- Creemers., R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON)(redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, EIS - Nederland, Leiden.
- Kapteyn, K. 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co, Haarlem.
- Limpens, H., Mosterd, K. & Bongers, W. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV, Utrecht.
- Ministeries van LNV en VROM en de provincies, 2006. Spelregels EHS, Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Websites

- https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2019/06/Beheerplan-Natura-2000-Rijntakken-2019.pdf
- https://geoportaal.gelderland.nl/portaal/apps/webappviewer/index.html?id=abe3fe98fc2f488a9c89dc4fa212f72c
- https://gelderland.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=38465e1d8fec467ba027024c1e3476d1
- https://mijn.rvo.nl/documents/20448/98667/Lijst+jaarrond+beschermde+vogelnesten/8c628143-438c-4d87-aef9-eeae6a4b7843
- https://monitor.aerius.nl/monitor/
- https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/
- https://wetten.overheid.nl/BWBR0038668/
- www.eis-nederland.nl
- www.floron.nl
- www.google.nl/maps
- www.natura2000.nl
- www.ndff.nl
- www.openstreetmap.org
- www.ravon.nl
- www.sovon.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.zoogdiervereniging.nl

Woningplan Gaardenhage Arnhem

Onderzoek stikstofdepositie
Wet natuurbescherming

Status	**definitief**
Versie	003
Rapport	M.2019.1208.10.R001
Datum	28 februari 2022

Adviseurs voor bouw, industrie, verkeer, milieu en software

Colofon

Opdrachtgever	Gemeente Arnhem
Contactpersoon opdrachtgever	De heer B. Lagerberg bart.lagerberg@arnhem.nl
Project Betreft Uw kenmerk	Stikstofdepositie nieuwbouwplannen gemeente Arnhem Gaardenhage -
Rapport Datum Versie Status	M.2019.1208.10.R001 28 februari 2022 003 definitief
Uitgevoerd door	DGMR Industrie, Verkeer en Milieu B.V. Van Pallandtstraat 9-11 6814 GM Arnhem Postbus 153 6800 AD Arnhem
Contactpersoon	H.D. (Herman) Jager MSc 088 346 78 21 hja@dgmr.nl
Auteur	H.D. (Herman) Jager MSc 088 346 78 21 hja@dgmr.nl
Projectadviseur	ing. M.H.M. (Michel) van Kesteren 088 346 78 00 ks@dgmr.nl
2e lezer/secr.	RBO|HW|MHK

k:\doc\m\2019\120810\m20191208 10r001v3 onderzoek stikstof gaardenhage.docx 24-02-2022

Inhoud

1. Inleiding **4**

2. Situatie **5**
2.1 Omgeving 5
2.2 Gaardenhage 5

3. Beoordelingskader **7**
3.1 Wet natuurbescherming 7
3.2 Beoordeling stikstofdepositie 7
3.3 Wet en besluit stikstofreductie en natuurverbetering 7

4. Uitgangspunten **8**
4.1 Verkeer plan Gaardenhage 8
4.2 Rekenmethode 8

5. Resultaten en conclusie **10**

Bijlagen
Bijlage 1 Uitgangspunten
Bijlage 2 AERIUS berekening gebruiksfase

1. Inleiding

De gemeente Arnhem is van plan om een aantal woningen binnen het plangebied Gaardenhage in Arnhem Zuid te realiseren. Mogelijk veroorzaakt het gebruik van de woningen stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden in de omgeving. In opdracht van de gemeente Arnhem heeft DGMR daarom onderzocht wat de stikstofdepositie als gevolg van het plan op deze natuurgebieden is.

De gemeente Arnhem heeft het voornemen om voor het plan Gaardenhage een wijziging van het bestemmingsplan vast te stellen. De gemeente wil het type en het aantal woningen aanpassen, dat binnen het plan gerealiseerd kan worden.

In dit onderzoek is de invloed van het plan op de Natura 2000-gebieden in de omgeving beschouwd. Daarbij beoordelen wij de stikstofdepositie op basis van de Wet natuurbescherming.
In dit onderzoek beschouwen wij de gebruiksfase. De berekening is gemaakt met AERIUS.

k:\doc\m\2019\120810\m201912081 0r001v3 onderzoek stikstof gaardenhage.docx 24-02-2022

2. Situatie

2.1 Omgeving

De planlocatie Gaardenhage ligt in het zuidoostelijke deel van Arnhem. De dichtstbijzijnde stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden zijn Veluwe en Rijntakken. Rijntakken ligt van beide gebieden het dichtst bij de planlocatie. De afstand van Rijntakken is ongeveer 2.1 kilometer tot Gaardenhage. Voor Veluwe is de afstand tot het plangebied 5.0 kilometer. Op onderstaande kaart is de ligging van Gaardenhage ten opzichte van de Natura 2000-gebieden in de omgeving weergegeven.

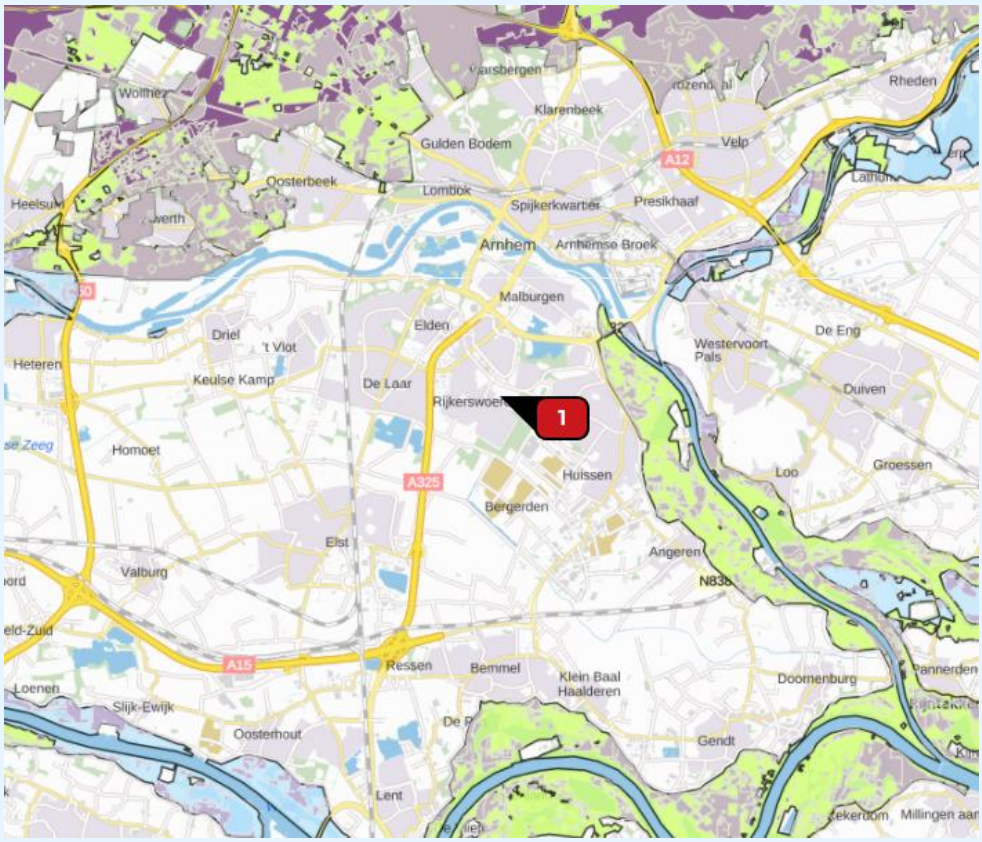

figuur 1: ligging planlocatie en relevante Natura 2000-gebieden (bron: AERIUS Calculator)

2.2 Gaardenhage

Binnen het plan worden verschillende typen woningen ontwikkeld. Volgens de beoogde planning worden de woningen verspreid over twee jaar gerealiseerd. Het volkstuinencomplex maakt ook onderdeel uit van het plan. In de tabel op de volgende pagina staat de invulling van het plan.

tabel 1: invulling plan Gaardenhage

Onderdeel	Aantal
Veld 1	
Tiny houses	12
Rijtjeswoningen koop	12
Vrijstaande woningen klein	7
Veld 2	
Vrijstaande eengezinswoningen	12
Veld 3	
Rijtjeswoningen koop	12
Veld 4	
Vrijstaande woningen	6
Veld 5	
Vrijstaande woningen	4
Totaal	**65**
Volkstuinen	**50**

Op onderstaande kaart staat de nieuwe indeling van de woonbestemmingen en volkstuinen binnen het plan. In het figuur staan de velden met rode cijfers aangegeven.

figuur 2: plattegrond Gaardenhage

k:\doc\m\20191208\10\m20191208\10r001v3 onderzoek stikstof gaardenhage.docx 24-02-2022

3. Beoordelingskader

3.1 Wet natuurbescherming

De bescherming van Natura 2000-gebieden is verankerd in de Wet natuurbescherming. Voor de Natura 2000-gebieden zijn aanwijzingsbesluiten opgesteld. In deze aanwijzingsbesluiten staat de exacte begrenzing van het gebied weergegeven, voor welke soorten en habitattypen het betreffende gebied is aangewezen (de gekwalificeerde soorten en habitattypen) en welke instandhoudingsdoelstellingen er gelden voor deze soorten en habitattypen. Voor projecten (binnen en buiten Natura 2000-gebieden) waarvan niet op voorhand zeker is dat ze geen gevaar voor de instandhoudingsdoelstellingen vormen, geldt een vergunningplicht.

3.2 Beoordeling stikstofdepositie

Een bestemmingsplan kan worden vastgesteld als het plan geen significant effect heeft op de Natura 2000-gebieden ten opzichte van de huidige (feitelijke legale) situatie. Voor een plan bestaan de volgende mogelijkheden om aan te tonen dat een plan geen significant effect op een Natura 2000-gebied veroorzaakt:

- De stikstofdepositie in de toekomstige situatie inzichtelijk maken met een AERIUS berekening. Als de stikstofdepositie voldoet aan de afgeronde grenswaarde van 0,00 mol/ha/jaar, dan kunnen significante effecten op het Natura 2000-gebied op voorhand worden uitgesloten.
- Door interne of externe saldering aantonen dat geen sprake is van een relevante toename van de depositie ten opzichte van de referentiesituatie.
- Uitvoeren van een aanvullende ecologische onderbouwing of ADC toets, waarmee wordt aangetoond dat geen nadelige gevolgen voor de instandhouding van het Natura 2000-gebied ontstaat. Dit aanvullende onderzoek dient uitgevoerd te worden als geen interne of externe saldering mogelijk is.

Interne en externe saldering

Als de berekende stikstofdepositie in de toekomstige situatie hoger is dan 0,00 mol/ha/jaar en significant negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, dan kan een activiteit toch doorgang hebben als:

- Door middel van interne saldering aangetoond kan worden dat geen significante toename van de stikstofdepositie ontstaat. Met de uitspraak van de Afdeling van 20 januari 2021 (ECLI:NL:RVS:2021:71) staat vast dat voor intern salderen géén natuurvergunningplicht meer bestaat.
- Door middel van externe saldering significant negatieve effecten kunnen worden voorkomen (in dit laatste geval is wel een natuurvergunning vereist).

Met salderen maak je inzichtelijk of sprake is van een relevante toename van de stikstofdepositie, ten opzichte van de referentiesituatie. Bij interne saldering bestaat de referentiesituatie uit activiteiten binnen de begrenzing van het plan. Bij extern salderen bestaat de referentiesituatie uit activiteiten buiten de begrenzing van het plan.

3.3 Wet en besluit stikstofreductie en natuurverbetering

Op 1 juli zijn de Wet en het Besluit stikstofreductie en natuurverbetering in werking getreden. De wet en het besluit maken een vrijstelling mogelijk van de natuurvergunningplicht voor de stikstofdepositie in de bouwfase. Door de invoering van het besluit zijn bouw-, aanleg- en sloopactiviteiten waarvan de emissies tijdelijk en beperkt zijn, per 1 juli vrijgesteld van beoordeling.

4. Uitgangspunten

In dit hoofdstuk staan de uitgangspunten voor het onderzoek beschreven. In bijlage 1 is een volledig overzicht van de uitgangspunten opgenomen.

4.1 Verkeer plan Gaardenhage

De woningen worden binnen het plangebied met een elektrische verwarming (aardgasvrij) gerealiseerd. De installaties van de nieuwe woningen veroorzaken daarom geen emissie van stikstof. Voor het berekenen van de stikstofdepositie in de gebruiksfase zijn daarom alleen de vervoersbewegingen van personenwagens relevant, die van en naar de woningen en de volkstuinen rijden.

De verkeersgeneratie is berekend op basis van CROW-publicatie 381 (Toekomstbestendig parkeren). Daarbij is uitgegaan van het gebiedstype 'sterk stedelijk in de rest van de bebouwde kom'. In onderstaande tabel staat een overzicht van de vervoersbewegingen in de toekomstige situatie voor het woningplan Gaardenhage.

tabel 2: vervoersbewegingen woningen en volkstuinen

Onderdeel	Aantal	Kengetal [bewegingen/etmaal]	Verkeersbewegingen totaal [bewegingen/etmaal]
Veld 1			
Tiny houses	12	7,1	85,2
Rijtjeswoningen koop	12	7,1	85,2
Vrijstaande woningen klein	7	8,2	57,4
Veld 2			
Vrijstaande eengezinswoningen	12	8,2	98,4
Veld 3			
Rijtjeswoningen koop	12	7,1	85,2
Veld 4			
Vrijstaande woningen	6	8,2	49,2
Veld 5			
Vrijstaande woningen	4	8,2	32,8
Volkstuinen	50	1,3 (per 10 volkstuinen)	6,5
Totaal	65 woningen		499,9

4.2 Rekenmethode

Voor het berekenen van de stikstofdepositie op de omliggende Natura 2000-gebieden hebben wij gebruik gemaakt van AERIUS Calculator (versie 2021). AERIUS berekent de stikstofdepositie in mol per hectare per jaar op de stikstofgevoelige natuurgebieden in de omgeving. Het programma maakt daarbij gebruik van standaard rekenpunten. De stikstofdepositie is berekend voor het verwachte jaar van besluitvorming (peiljaar 2022).

Bij de berekening van de depositiebijdrage maakt AERIUS gebruik van standaard invoergegevens die centraal zijn vastgesteld, zoals gegevens over de meteorologische condities, de terreinruwheid en emissiekenmerken van onder andere wegverkeer en schepen.

De rijbewegingen van de personenwagens zijn als wegverkeer in AERIUS ingevoerd. In AERIUS wordt hiermee de emissie berekend op basis van de route en het aantal vervoersbewegingen.

Het verkeer is binnen het plan gemodelleerd op basis van de beoogde wijkindeling die vastgelegd wordt in het bestemmingsplan. Bij het berekenen van het effect van de voertuigen is ook rekening gehouden met de verkeersaantrekkende werking. De verkeersaantrekkende werking is gemodelleerd tot het punt dat de wegvoertuigen van het plan zijn opgenomen in het heersende verkeersbeeld.

k:\doc\m\20191208\10\m20191208\10r001v3 onderzoek stikstof gaardenhage.docx 24-02-2022

Het verkeer van plan Gaardenhage is opgenomen in het heersende verkeersbeeld bij de aansluiting van de centrale toegangsweg op de Erasmussingel. In verhouding tot de aanwezige verkeersintensiteit is het verkeer van het plan na het passeren van deze kruising opgenomen in het heersende verkeersbeeld.

5. Resultaten en conclusie

De gemeente Arnhem is van plan om een aantal woningen binnen het plangebied Gaardenhage in Arnhem Zuid te realiseren. Mogelijk veroorzaakt het gebruik van de woningen stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden in de omgeving. In opdracht van de gemeente Arnhem heeft DGMR daarom onderzocht wat de stikstofdepositie als gevolg van het plan op deze natuurgebieden is. In het onderzoek is de stikstofdepositie voor de gebruiksfase berekend. In bijlage 2 is de AERIUS berekening van de stikstofdepositie toegevoegd.

Uit de berekening van de gebruiksfase volgt dat het gebruik van de woningen geen significant effect veroorzaakt op de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden in de omgeving. De berekende stikstofdepositie voldoet voor de gebruiksfase aan de grenswaarde van afgerond 0,00 mol/ha/jaar. Daarmee kan op voorhand worden uitgesloten dat vanwege de gebruiksfase van het plan, significante effecten op een Natura 2000-gebied ontstaan. Op basis van bovenstaande analyse concluderen wij dat het aspect stikstofdepositie geen belemmering vormt voor het bestemmingsplan.

ing. M.H.M. (Michel) van Kesteren
DGMR Industrie, Verkeer en Milieu B.V.

k:\doc\m\2019\120810\m201912081 0r001v3 onderzoek stikstof gaardenhage.docx 24-02-2022

Bijlage 1

Titel	Uitgangspunten

Onderdeel	Aantal	Kengetal*	Verkeersbewegingen totaal
Veld 1			
Tiny houses	12	7,1	85,2
Rijtjeswoningen koop	12	7,1	85,2
Vrijstaande woningen klein	7	8,2	57,4
Veld 2			
Vrijstaande eengezinswoningen	12	8,2	98,4
Veld 3			
Rijtjeswoningen koop	12	7,1	85,2
Veld 4			
Vrijstaande woningen	6	8,2	49,2
Veld 5			
Vrijstaande woningen	4	8,2	32,8
Volkstuinen	50	1,3	6,5
Totaal	65		499,9

* Gebiedstype sterk stedelijk rest bebouwde kom

Route	Verkeersbewegingen totaal
Route 1	142,6
Route 2	85,2
Route 3	49,2
Route 4	134,4
Route 5	8,2
Route 6	24,6
Route 7	8,2
Route 8	32,8
Route 9	8,2
Route 10	6,5

Bijlage 2

Titel	AERIUS berekening gebruiksfase

Projectberekening

Dit document geeft een overzicht van de invoer en rekenresultaten van een Projectberekening met AERIUS Calculator. De berekening is uitgevoerd binnen stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, op rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant, en waar tevens sprake is van een overbelaste of bijna overbelaste situatie voor stikstof.

- Overzicht
- Samenvatting situaties
- Resultaten
- Detailgegevens per emissiebron

Meer toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers

Contactgegevens

Rechtspersoon	Gemeente Arnhem
Inrichtingslocatie	, Arnhem

Activiteit

Omschrijving	Gaardenhage
Toelichting	Gebruiksfase

Berekening

AERIUS kenmerk	RWMCEfTQ3LPu
Datum berekening	24 februari 2022, 08:20
Rekenconfiguratie	Wnb-rekengrid

Totale emissie

	Rekenjaar	Emissie NH3	Emissie NOx
Gebruiksfase - Beoogd	2022	1,2 kg/j	16,6 kg/j

Resultaten

	Hoogste depositie	Hexagon	Gebied
Gebruiksfase - Beoogd	-		
Gekarteerd oppervlak met toename (ha)	0,00 ha		
Gekarteerd oppervlak met afname (ha)	0,00 ha		
Grootste toename van depositie	0,00 mol/ha/j		
Grootste afname van depositie	0,00 mol/ha/j		

Gebruiksfase (Beoogd), rekenjaar 2022

Emissiebronnen	Emissie NH3	Emissie NOx
Verkeersnetwerk	1,2 kg/j	16,6 kg/j

Hoogste af- en toename op (bijna) overbelaste stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden.

De bronnen op de kaart horen bij de Beoogde situatie.

Resultaten stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden situatie "Gebruiksfase" (Beoogd) incl. saldering e/o referentie

	Berekend (ha gekarteerd)	Hoogste totale depositie (mol/ha/jr)	Met toename (ha gekarteerd)	Grootste toename (mol/ha/jr)	Met afname (ha gekarteerd)	Grootste afname (mol/ha/jr)
Totaal	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie	2021.0.4_20220217_5a8b67b7c6
Database versie	2021.0.4_5a8b67b7c6

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
https://www.aerius.nl/

Projectberekening

Dit document geeft een overzicht van de invoer en rekenresultaten van een Projectberekening met AERIUS Calculator. De berekening is uitgevoerd binnen stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, op rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant, en waar tevens sprake is van een overbelaste of bijna overbelaste situatie voor stikstof.

- Overzicht
- Samenvatting situaties
- Resultaten
- Detailgegevens per emissiebron

Meer toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers

Contactgegevens

Rechtspersoon	Gemeente Arnhem
Inrichtingslocatie	, Arnhem

Activiteit

Omschrijving	Gaardenhage
Toelichting	Gebruiksfase

Berekening

AERIUS kenmerk	RWMCEfTQ3LPu
Datum berekening	24 februari 2022, 08:20
Rekenconfiguratie	Wnb-rekengrid

Totale emissie

	Rekenjaar	Emissie NH3	Emissie NOx
Gebruiksfase - Beoogd	2022	1,2 kg/j	16,6 kg/j

Resultaten

	Hoogste depositie	Hexagon	Gebied
Gebruiksfase - Beoogd	-		
Gekarteerd oppervlak met toename (ha)	0,00 ha		
Gekarteerd oppervlak met afname (ha)	0,00 ha		
Grootste toename van depositie	0,00 mol/ha/j		
Grootste afname van depositie	0,00 mol/ha/j		

Gebruiksfase (Beoogd), rekenjaar 2022

Emissiebronnen	Emissie NH3	Emissie NOx
Verkeersnetwerk	1,2 kg/j	16,6 kg/j

Hoogste af- en toename op (bijna) overbelaste stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden.

De bronnen op de kaart horen bij de Beoogde situatie.

Resultaten stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden situatie "Gebruiksfase" (Beoogd) incl. saldering e/o referentie

	Berekend (ha gekarteerd)	Hoogste totale depositie (mol/ha/jr)	Met toename (ha gekarteerd)	Grootste toename (mol/ha/jr)	Met afname (ha gekarteerd)	Grootste afname (mol/ha/jr)
Totaal	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie	2021.0.4_20220217_5a8b67b7c6
Database versie	2021.0.4_5a8b67b7c6

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
https://www.aerius.nl/

RAAP Archeologisch Adviesbureau

RAAP-RAPPORT 311

Gemeente Arnhem

De Groene Long

Een archeologische kartering

RAAP-rapport 311.pdf

RAAP Archeologisch Adviesbureau

RAAP-RAPPORT 311

Gemeente Arnhem

De Groene Long

Een archeologische kartering

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Arnhem
Project: De Groene Long
Titel: Gemeente Arnhem, de Groene Long; een archeologische kartering
Status: eindversie
Datum: november 1997
Auteur: *drs. H.F.A. Haarhuis*
Bestandsnaam: L:\QXPress\LONG\ra311-lo.qxd
Projectcode: LONG
Projectleider: drs. H.F.A. Haarhuis
Projectmedewerker(s): J.A.M. Roymans & drs. E. Heunks

Autorisatie: drs. H.C.J. Visscher

ISSN: 0925-6229

RAAP Archeologisch Adviesbureau
Zeeburgerdijk 54
1094 AE Amsterdam
Postbus 1347
1000 BH Amsterdam

telefoon: 020-463 4848
telefax: 020-463 4949
E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau, 1997

Archeologisch adviesbureau RAAP aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoud

4 **1 Inleiding**

5 **2 Inventarisatie: methode**
2.1 Inleiding
2.2 Vooronderzoek
2.3 Karterend booronderzoek
2.4 Oppervlaktekartering

8 **3 Onderzoeksresultaten**
3.1 Inleiding
3.2 Resultaten van het vooronderzoek
3.3 Resultaten van het karterend onderzoek

12 **4 Conclusies en aanbevelingen**
4.1 Conclusies
4.2 Aanbevelingen

14 **Literatuur**

15 **Verklarende woordenlijst**

15 **Gebruikte afkortingen**

15 **Overzicht van figuren**

1 Inleiding

Voor een gebied ten zuiden van het stadsdeel Vredenburg te Arnhem-Zuid wordt onder de naam 'de Groene Long' een bestemmingsplanprocedure voorbereid. Het gebied wordt begrensd door de Kruisstraat in het westen, de Huissensedijk in het noorden, het nog aan te leggen Stuitbos in het oosten en de Mooie Weg in het zuiden. Naast de aanleg van 'groene zones' wordt hier tevens voorzien in bestemmingen ten behoeve van woondoeleinden en agrarische doeleinden. De uiteindelijke realisatie van verschillende bestemmingen kan mogelijk leiden tot aantasting van archeologische waarden in het onderhavige gebied. In het kader van de bestemmingsplanprocedure heeft de dienst Stadsontwikkeling van de gemeente Arnhem derhalve opdracht gegeven aan archeologisch adviesbureau RAAP om een archeologische kartering in de meest bedreigde delen van het plangebied uit te voeren. Dit onderzoek vond plaats in twee delen van het plangebied (zie figuur 1). Doel van het onderzoek was het in kaart brengen van mogelijke archeologische vindplaatsen binnen de beide deelgebieden, teneinde hiermee in een vroeg stadium van de planvorming en inrichting rekening te kunnen houden.

Voorafgaand aan het veldwerk is een vooronderzoek uitgevoerd op grond waarvan de archeologische verwachtingen en mogelijkheden voor karteringsonderzoek werden bepaald. Deze zijn in hoofdzaak gebaseerd op de geomorfologische en bodemkundige kenmerken van het onderzoeksgebied en de directe omgeving hiervan. Het veldwerk bestond voornamelijk uit karterend booronderzoek. Daarnaast zijn ook op enkele percelen oppervlaktekarteringen verricht.

In hoofdstuk 2 worden de onderzoeksmethoden kort toegelicht. De resultaten van het onderzoek komen in hoofdstuk 3 aan de orde. Conclusies en aanbevelingen gebaseerd op de onderzoeksresultaten zijn uiteengezet in hoofdstuk 4.

2 Onderzoeksmethoden

2.1 Inleiding

De methoden van het archeologisch onderzoek zijn bepaald op basis van de volgende factoren:

- de archeologische verwachting op grond van het vooronderzoek;
- lokale bodemkundige alsmede geologische/geomorfologische kenmerken;
- het grondgebruik ten tijde van het veldwerk in de te onderzoeken deelgebieden.

Deze drie factoren komen in § 2.2 en § 3.2 aan de orde.

2.2 Vooronderzoek

Archeologisch veldonderzoek wordt in de regel voorafgegaan door bureauonderzoek. Tijdens dit onderzoek worden relevante gegevens met betrekking tot het onderzoeksgebied geïnventariseerd en bestudeerd. Hierdoor kan een (globaal) inzicht in de landschappelijke, bodemkundige en archeologische kenmerken van een gebied worden verkregen. Dit inzicht vormt de basis voor elk gebiedsgericht

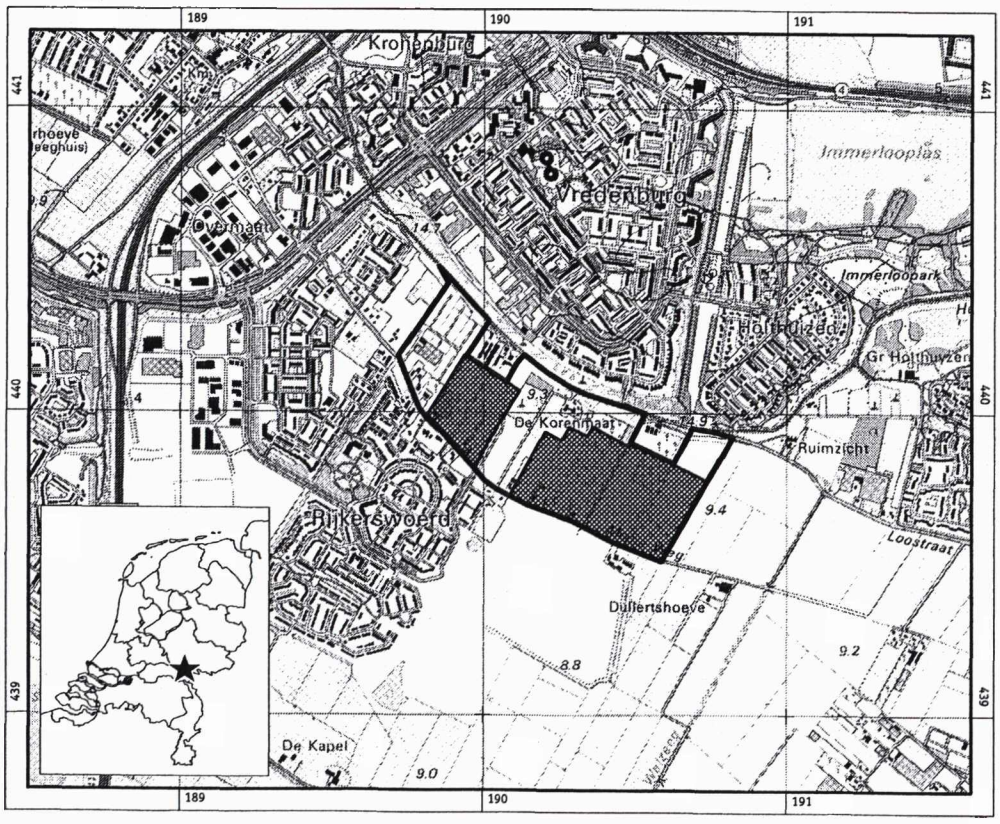

Figuur 1: Ligging van 'de Groene Long' (vette lijn) en de onderzochte deelgebieden (gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

archeologisch onderzoek. Op grond hiervan kunnen uitspraken worden gedaan over de genese van het landschap, de bodemopbouw alsmede de ligging en stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische vindplaatsen kunnen zijn ingebed. De volgende kaarten werden in het kader van het vooronderzoek bestudeerd:

- de geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, kaartblad 40 West Arnhem (concept 1990);
- de geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, kaartblad 40 Arnhem (1985);
- de bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, kaartblad 40 West Arnhem (1975);
- de zanddieptekaart, schaal 1:50.000, kaartblad 40 West Arnhem (concept 1990);
- de zanddiepte-attentiekaarten van het Gelders rivierengebied, schaal 1:25.000 (zie ook: Berendsen, 1994);
- de archeologische kaart van Nederland, schaal 1:100.000, blad: Oostelijk rivierengebied (1982; zie ook Willems 1986);
- een hoogtepuntenkaart, schaal 1:10.000;
- de topografische kaart, schaal 1:25.000, kaartbladen 40A en 40B (1991);
- verscheidene historische topografische kaarten (1830-1910), schaal 1:50.000.

Tevens zijn de onderstaande archeologische archieven geraadpleegd teneinde archeologische gegevens met betrekking tot het onderhavige onderzoeksgebied te inventariseren:

- het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de ROB;
- het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de ROB;
-het geautomatiseerde Archeologische Informatiesysteem ARCHIS.

2.3 Karterend booronderzoek

De archeologische kartering in het onderzoeksgebied van 'de Groene Long' bestond hoofdzakelijk uit karterend booronderzoek. In het rivierkleigebied, waarvan 'de Groene Long' deel uitmaakt, vormen boringen een doeltreffend middel om nederzettingsresten in kaart te brengen. De locaties waar vroegere bewoning heeft plaatsgevonden, zijn in kleibodems veelal goed te waar te nemen aan de hand van duidelijke concentraties van 'archeologische verontreinigingen'. Langdurig bewoonde nederzettingsterreinen zijn vaak te herkennen aan relatief donkere bodemlagen met onder andere houtskool, fosfaatvlekken, botmateriaal en aardewerkfragmenten (zgn. 'archeologische indicatoren'). Nederzettingsterreinen met een geringe omvang of met een korte bewoningsduur en andere vindplaatstypen, zoals grafvelden en akkercomplexen, manifesteren zich doorgaans echter minder duidelijk. Het aantreffen van slechts enkele 'archeologische indicatoren' in een boring kan reeds aanleiding vormen voor het lokaliseren van een vindplaats. Door in het te onderzoeken gebied volgens een vast grid met een aanzienlijke dichtheid boringen te verrichten, kunnen met name nederzettingsterreinen met een grote 'trefkans' opgespoord worden.

De boordichtheid is afgestemd op de archeologische verwachting, die gebaseerd is op de geologische/geomorfologische kenmerken van het onderzoeksgebied.
Er is gekarteerd met een boorgrid bestaande uit parallelle raaien op een afstand van 40 meter van elkaar. De boringen binnen iedere raai zijn gezet op een onderlinge afstand van 50 meter. Ten opzichte van de naastgelegen raai(en) verspringen de boringen 25 meter, waardoor uiteindelijk een systeem bestaande uit nagenoeg gelijkbenige driehoeken is ontstaan. Op deze wijze is een grid verkregen, waarbij de boringen, met het oog op de reeds genoemde trefkans, zo gunstig mogelijk over het vlak zijn verdeeld. Het systeem is op de meeste plaatsen aan de percelering aangepast.
Er is geboord met Edelmanboren (lepelboren) met een diameter van zes centimeter en gutsboren met een diameter van drie centimeter. In totaal zijn er 110 boringen uitgevoerd, die volgens vaste richtlijnen zijn beschreven. De meeste boringen zijn gezet tot een diepte van 2,00 meter. Omdat de geologische informatie van onderliggende afzettingen vaak bepalend is voor de interpretatie van hoger gelegen bodemlagen, zijn met grote regelmaat boringen verricht tot een diepte van 3,00 meter.

2.4 Oppervlaktekartering

Door middel van oppervlaktekartering kan in relatief korte tijd een groot gebied onderzocht worden. Hierbij wordt getracht aan de hand van oppervlaktevondsten, zoals aardewerkscherven en botmateriaal, archeologische vindplaatsen te lokaliseren. Ook landschappelijke kenmerken, zoals lokale hoogteverschillen, kunnen aanwijzingen vormen voor de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen.
Tijdens een oppervlaktekartering worden de te onderzoeken percelen systematisch (meestal in parallelle banen) belopen. Voorwaarde voor een effectieve oppervlaktekartering is een goede vondstzichtbaarheid. Bovendien dienen de archeologische lagen niet te diep onder het maaiveld te liggen. Alleen vindplaatsen waarvan de oude cultuurlaag geheel of gedeeltelijk in de bouwvoor opgenomen is, kunnen door middel van een oppervlaktekartering worden opgespoord en onderzocht.

Aangezien er gewas stond op de akkerbouwpercelen ten tijde van het onderzoek, zijn uitsluitend de boomgaarden in het onderzoeksgebied door middel van oppervlaktekartering onderzocht. Hier was ten tijde van het onderzoek sprake van een matige tot slechte vondstzichtbaarheid.

3 Onderzoeksresultaten

3.1 Inleiding

Ondanks de aanwezigheid van gewas op verscheidene akkers, werd voor alle te onderzoeken percelen toestemming verkregen voor het verrichten van veldonderzoek. Het onderzoeksgebied kon hierdoor, afgezien van enkele erven, integraal worden onderzocht.
De ligging en verspreiding van archeologische vindplaatsen in het rivierengebied is in sterke mate bepaald door de geologische en geomorfologische opbouw van het gebied. Derhalve wordt bij de uiteenzetting van de onderzoeksresultaten in dit hoofdstuk ook aandacht besteed aan de geologische en geomorfologische kenmerken van het gebied.

3.2 Resultaten van het vooronderzoek

Aangezien de archeologische verwachting en daarmee tevens de gewenste onderzoeksmethoden voor een belangrijk deel afhangen van de geologische/geomorfologische kenmerken van het onderzoeksgebied, wordt hiervan eerst een kort overzicht gegeven.

Het onderzoeksgebied maakt deel uit van het oostelijke rivierengebied, dat getypeerd wordt door holocene stroomgordelgronden en komgebieden (Betuwe Formatie) met hier en daar een pleistocene zandopduiking.
De bodem in het onderzoeksgebied bestaat hoofdzakelijk uit zware zavel en lichte tot zware klei. Volgens de geologische kaart (concept, zie § 2.2) zijn in het gebied hoofdzakelijk oeverafzettingen op kom- en oeverafzettingen aanwezig. Op de geomorfologische kaart valt het onderzoeksgebied geheel binnen de eenheid 'rivierkom- en oeverwalachtige vlakte'. Uit de verschillende zanddieptekaarten blijkt dat de diepte van het (pleistocene) zand ter plaatse varieert van twee tot vier meter onder het maaiveld. Uitgaande van deze gegevens mag worden verondersteld dat de bodem in het desbetreffende gebied bestaat uit een afwisselend pakket van oever- en komafzettingen. Dergelijke bodems worden veelal in de randzones van stroomgordels gevonden.
Archeologische resten kunnen hier met name worden verwacht op/in de oeverafzettingen. Op plaatsen waar het pleistocene zandniveau stijgt tot circa twee meter onder het maaiveld, bestaat een kans op het aantreffen van bewoningssporen uit de Steentijd (vóór 2000 voor Chr.).

Op de Archeologische kaart van Nederland, het Oostelijk rivierengebied (1:100.000), die de periode van de Late IJzertijd tot en met de Vroege middeleeuwen bestrijkt (Willems, 1986), zijn géén vindplaatsen aangegeven in het onderzoeksgebied van 'de Groene Long'. Ook in de verschillende geraadpleegde archeologische archieven (CAA, CMA en ARCHIS) zijn géén gegevens opgenomen over vindplaatsen in het desbetreffende gebied.

3.3 Resultaten van het karterend onderzoek

De geologische en bodemkundige bevindingen van het booronderzoek komen in grote lijnen overeen met de bestaande bodemkundige en geologische gegevens. In de twee en drie meter diepe boringen werd een vrij constant geologisch profiel waargenomen. Vanaf het maaiveld werd een gemiddeld één meter dik pakket oeverafzettingen aangetroffen, rustend op zware komklei. De oeverafzettingen variëren van lichte zavel tot lichte klei. Op enkele boringen in de zuidoosthoek van het onderzoeksgebied na, werden in de onderliggende komklei géén lagen met oeverafzettingen waargenomen. De komafzettingen reiken tot op de pleistocene zandondergrond (Formatie van Kreftenheye). De bovenzijde van dit pleistocene niveau bestaat uit een vrij dunne laag (grof)zandige leem. Deze laag bevindt zich in het onderzoeksgebied op een diepte variërend van circa twee tot meer dan drie meter beneden maaiveld. Op figuur 2 is aangegeven waar de afzettingen van de Formatie van Kreftenheye relatief ondiep (2-3 m -Mv) voorkomen. Dit blijkt vooral in de zuidwesthoek van het onderzoeksgebied het geval te zijn.

Het onderzoek heeft slechts op enkele plaatsen archeologische indicatoren opgeleverd (zie figuur 2). In de uiterste zuidoosthoek van het onderzochte gebied werd direct onder de bouwvoor puin (baksteen en mortel), houtskool, bot en een enkel stukje aardewerk aangetroffen (boringen 1, 2 en 7; vindplaats 1). Ook aan het oppervlak werden hier aardewerkscherven en puinresten gevonden. Het betreft de locatie van een voormalige huisplaats/boerderij. Deze werd in de vorige eeuw door brand verwoest. Het huidige perceel wordt nog altijd 'het Afgebrande Goed' genoemd. Op basis van de aangetroffen aardewerkscherven, waaronder hoofdzakelijk laat steengoed en roodbakkend, geglazuurd aardewerk, lijkt een datering in de zeventiende eeuw het meest waarschijnlijk.

Vindplaats 1

1. **RAAP-objectnr:** LONG 01
2. **ROB-code:** geen
3. **Complextype:** huisplaats
4. **Coördinaten:** 190.590/439.530; **Kaartblad:** 40B
5. **Gemeente:** Arnhem; **Toponiem:** Het Afgebrande Goed
6. **Grondgebruik:** grasland
7. **Geomorfologie:** rivierkom- en oeverwalachtige vlakte
8. **Hoogte NAP:** circa 9,4 m
9. **Datering:** Nieuwe tijd

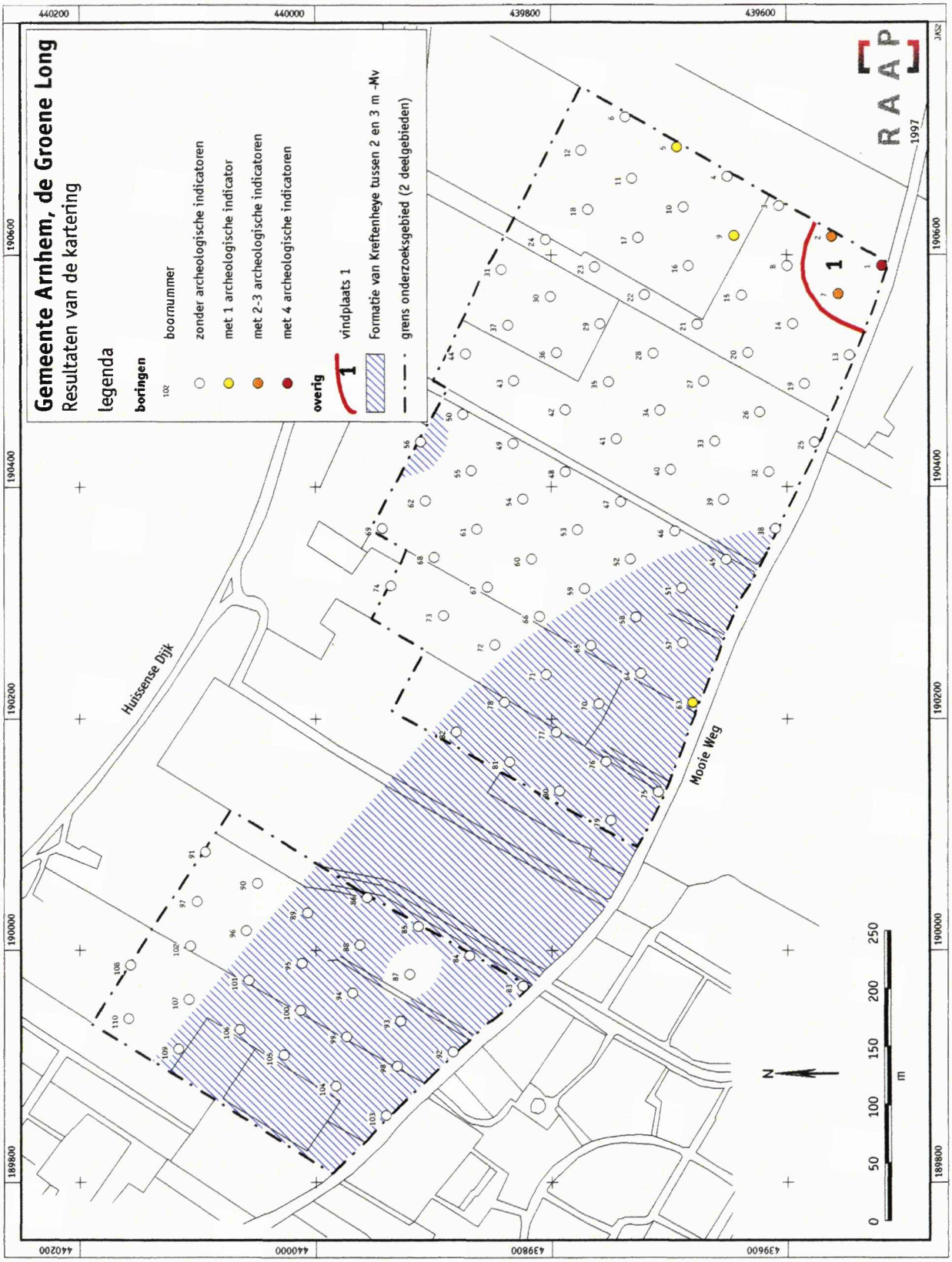

Figuur 2: Resultaten van de kartering.

Afgezien van de boringen op vindplaats 1 heeft het booronderzoek nauwelijks archeologische indicatoren opgeleverd. De op figuur 2 aangegeven gele stippen betreffen boringen waarin slechts één indicator is aangetroffen (boringen 5, 9 en 63). Het betreft telkens een minieme hoeveelheid houtskool. Houtskool kent vaak een grote verspreiding rond archeologische vindplaatsen als gevolg van allerlei (agrarische) activiteiten. Bovendien is het niet altijd uit te sluiten dat houtskooldeeltjes een natuurlijke oorsprong hebben. Het aantreffen van uitsluitend houtskool vormt doorgaans dan ook onvoldoende aanleiding om van een vindplaats te kunnen spreken.
Het bovengenoemde houtskool werd aangetroffen op een diepte van 80 tot 100 cm -Mv. Op de dieper gelegen afzettingen van de Formatie van Kreftenheye werden, ondanks de aanwezigheid van enkele kansrijke locaties (op grond van relatieve hoogte), nergens archeologische indicatoren waargenomen.

Met uitzondering van vindplaats 1 heeft de oppervlaktekartering geen vondsten opgeleverd. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de vondstzichtbaarheid over het algemeen matig tot slecht was.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Het onderzoek kon in grote lijnen uitgevoerd worden zoals op basis van het vooronderzoek gepland was. Mede op grond hiervan zijn de resultaten bevredigend te noemen. Ze geven een goed beeld van de archeologische en geologische situatie in het plangebied.

De archeologische kartering heeft één vindplaats (vindplaats 1) opgeleverd. Het betreft een huisplaats waarvan op basis van het vondstmateriaal en mondelinge mededelingen wordt aangenomen dat deze uit de postmiddeleeuwse periode (Nieuwe tijd, vanaf 1500 na Chr.) dateert. Buiten deze vindplaats zijn noch op de relatief hoog gelegen oeverafzettingen, noch op de onderliggende Formatie van Kreftenheye archeologische resten van belang aangetroffen.
Daar door middel van karterend onderzoek hoofdzakelijk nederzettingsterreinen in kaart worden gebracht, omdat andere vindplaatstypen minder goed aan het oppervlak of in boringen kunnen worden waargenomen, is het niet geheel uit te sluiten dat er bepaalde moeilijk te detecteren archeologische waarden onopgemerkt zijn gebleven. Bij een kartering kan dan ook nooit sprake zijn van een volledige inventarisatie van de in de bodem aanwezige archeologische informatie. Dit is inherent aan de onderzoeksmethoden, die hoofdzakelijk gebaseerd zijn op boringen en oppervlaktewaarnemingen.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van de bovenstaande conclusies worden hieronder enkele aanbevelingen gedaan. De adviezen hebben uitsluitend betrekking op vindplaats 1. Ten aanzien van de rest van het onderzochte gebied worden geen aanbevelingen gedaan.

Met betrekking tot vindplaats 1 wordt aanbevolen een doelgericht archiefonderzoek uit te (laten) voeren. Aan de hand van de kadastrale minuut uit de eerste helft van de vorige eeuw en ander historisch kaartmateriaal kan waarschijnlijk de precieze locatie van het huis en eventuele bijgebouwen achterhaald worden. Wellicht is het mogelijk met behulp van archiefstukken ook aanwijzingen voor de aard en ouderdom van de huisplaats te verkrijgen.

Om te kunnen besluiten over passende beschermende maatregelen en/of aanvullend onderzoek, is een waarderend onderzoek (t.b.v. omvang, ruimtelijke structuur en diepteligging) van de vindplaats door middel van boringen en eventueel

geofysisch onderzoek wenselijk. In het geval dat door archiefstudie reeds voldoende over de ruimtelijke indeling van de vindplaats bekend geworden is, zal een dergelijk waarderend onderzoek relatief weinig aanvullende gegevens opleveren. Wel is het in dat geval aan te bevelen de kwaliteit en diepteligging van de resten door middel van een proefsleuf vast te stellen teneinde de actuele waarde van de vindplaats in de planvorming te kunnen betrekken.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., E.L.J.H. Faessen & H.F.J Kempen, 1994. *Zand in banen. Zanddiepte-attentiekaarten van het Gelders rivierengebied.* Arnhem.

Bloemers, J.H.F., R.S. Hulst & W.J.H. Willems, 1980. A short introduction to the Eastern River Area (ERA) Project. *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 30: 277-280.

Egberts, H., 1950. De bodemgesteldheid van de Betuwe. *De bodemkartering van Nederland, Deel 8. Verslagen van landbouwkundige onderzoekingen.* 's-Gravenhage.

Faessen, E.L.J.H., 1991. *Een studie naar de morfogenese van het landschap van de Betuwe; in het bijzonder naar de restgeulen.* Doctoraalscriptie Vakgroep Fysische Geografie van de Rijksuniversiteit Utrecht.

Haarhuis, H.F.A., 1996. Archeologische karteringen in de Over-Betuwe. Inventarisatie van een bedreigd bodemarchief. *Gelders Erfgoed* 1996-4.

Harbers, P., & J.R. Mulder, 1981. Een poging tot reconstructie van het Rijnstelsel in het oostelijk rivierengebied tijdens het Holoceen, in het bijzonder in de Romeinse tijd. *Geografisch Tijdschrift* XV(5): 404-421. Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap.

Modderman, P.J.R., 1949. Het oudheidkundig onderzoek van de oude woongronden in de Over- en Neder-Betuwe. *Oudheidkundige Mededelingen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden* 30: 66-93.

Modderman, P.J.R., 1955. De bewoonbaarheid van het rivierkleigebied in de loop der eeuwen. *Tijdschrift van het K.N.A.G.* 72: 30-38.

Mulder, J.R., H.R. Salverda & J.A. van den Hurk, 1979. Ruilverkaveling Over-Betuwe-Oost. *Stiboka-rapport* 1389. Stiboka, Wageningen.

Willems, W.J.H., 1986. *Romans and Batavians. A regional study in the Dutch Eastern River Area.* ROB, Amersfoort.

Verklarende woordenlijst

Holoceen	jongste geologisch tijdvak (vanaf de laatste IJstijd: ca. 8000 jaar voor Chr. tot heden)
Pleistoceen	geologisch tijdperk dat ca. 2 miljoen jaar geleden begon. Gedurende deze periode waren er sterke klimaatswisselingen van gematigd warm tot zeer koud (de vier bekende IJstijden). Na de laatste IJstijd begint het Holoceen (ca. 8000 voor Chr.)
Steentijd	betreft de archeologische perioden Paleolithicum, Mesolithicum en Neolithicum
stroomgordel	het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaardafzettingen, al dan niet met restgeul(en)

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARCHeologisch Informatie Systeem
CAA	Centraal Archeologisch Archief
CMA	Centraal Monumenten Archief
Mv	maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
RAAP	Regionaal Archeologisch Archiverings Project
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Overzicht van figuren

Figuur 1: Ligging van 'de Groene Long' (vette lijn) en de onderzochte deelgebieden (gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2: Resultaten van de kartering.

BAAC
ONDERZOEKS- EN ADVIESBUREAU

Arnhem
Plangebied Gaardenhaage

Bureauonderzoek en
Inventariserend veldonderzoek (IVO-O)

BAAC Rapport V-21.0106 juli 2021

Auteur:
W.A. Bergman
R. van der Mark

Status:
definitief

Colofon

ISSN:	1873-9350	
Auteur(s):	W.A. Bergman	
	R. van der Mark	
Vondstdeterminatie:	P. Kubistal	
Cartografie:	J. Ostendorp	
Copyright:	BAAC te 's-Hertogenbosch	
Redactie senior archeoloog :	I. Cleijne	11-05-2021
Accordering senior prospector:	C.C. Kalisvaart	05-07-2021

© BAAC, 's-Hertogenbosch (2021)
BAAC aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

BAAC
Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cultuurhistorie

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
Tel.: (073) 61 36 219
E-mail: denbosch@baac.nl

Postbus 2015
7420 AA Deventer
Tel.: (0570) 67 00 55
E-mail: deventer@baac.nl

Inhoud

Samenvatting **7**

1 Inleiding **9**
1.1 Onderzoekskader **9**
1.2 Ligging van het gebied. **10**
1.3 Administratieve gegevens **11**

2 Bureauonderzoek **13**
2.1 Werkwijze **13**
2.2 Landschappelijke ontwikkeling **13**
2.3 Bewoningsgeschiedenis **18**
2.3.1 Inleiding 18
2.3.2 Historie 18
2.3.3 Archeologie 21
2.4 Archeologische verwachting **23**

3 Inventariserend veldonderzoek **27**
3.1 Werkwijze **27**
3.2 Veldwaarnemingen **28**
3.3 Booronderzoek **29**
3.3.1 Lithologie en bodemopbouw 29
3.3.2 Archeologische indicatoren 30
3.4 Archeologische interpretatie **30**

4 Conclusie en aanbevelingen **33**

5 Geraadpleegde bronnen **37**

Bijlagen **39**

Bijlage 1 Overzicht van archeologische en geologische tijdvakken
Bijlage 2 Boorstaten

Samenvatting

BAAC heeft voorafgaand aan de aanleg van een moestuincomplex een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek met behulp van boringen (karterende fase) uitgevoerd in het circa 1,5 ha grote plangebied Gaardenhaage te Arnhem.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied op de randzone van oeverwalafzettingen van de stroomgordel van Meinerswijk en/of Malburgen ligt, die vanaf de ijzertijd tot respectievelijk de Romeinse tijd en vroege middeleeuwen actief waren. Op de stroomgordels van Malburgen en Meinerswijk zijn eerder bewoningsporen aangetroffen uit de ijzertijd tot in de vroege middeleeuwen. Ook lag het plangebied aan noordgrens van het Romeinse Rijk. Mogelijk heeft de Limes door het plangebied gelopen. Binnen het plangebied zelf zijn geen bekende archeologische waarden aanwezig.

Uit het veldonderzoek blijkt dat in vrijwel het hele plangebied oeverafzettingen voorkomen, waarin mogelijk archeologische waarden te verwachten zijn. In het zuidelijke deel van het plangebied zijn enkele indicatoren zoals prehistorisch aardewerk, houtskool en verbrande leem in een laag direct onder de bouwvoor gevonden, tussen 0,2 en 0,4 m -mv, wijzend op een mogelijke prehistorische vindplaats. Daarnaast werd grind aangetroffen, een mogelijke indicatie voor de aanwezigheid van de Romeinse Limesweg binnen het plangebied.
Om te inventariseren of daadwerkelijk archeologische waarden aanwezig zijn en wat de aard hiervan is, wordt aanbevolen een proefsleuvenonderzoek uit te voeren.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

In opdracht van Gemeente Arnhem, vakgroep erfgoed, heeft het onderzoeks- en adviesbureau BAAC een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek met behulp van boringen (karterende fase) uitgevoerd in het plangebied Gaardenhaage te Arnhem. Aanleiding voor het onderzoek is het plan een moestuinencomplex aan te leggen in het gebied. De minimale bodemverstoring bij de aanleg van de moestuinen reikt mogelijk tot in de C-horizont van de bodem, waarbij een gerede kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord of vernietigd worden.

Het doel van een bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een omschreven gebied aan de hand van bestaande bronnen. Met behulp van de verworven informatie wordt een specifiek archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

Het inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek heeft tot doel inzicht te krijgen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden en om de intactheid van het bodemprofiel te bepalen.

Tijdens het onderzoek dienen de volgende onderzoeksvragen uit het Plan van Aanpak[1] te worden beantwoord:

- Zijn binnen het plangebied bekende archeologische waarden aanwezig? Zo ja, zijn er gegevens bekend over de omvang, ligging, aard en datering hiervan?
- Wat is de verwachte bodemopbouw in het gebied en zijn er gegevens bekend over bodemverstorende ingrepen in het verleden binnen het plangebied?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting voor het gebied?
- Hoe is de bodemopbouw en zijn (begraven) bodems met potentiële archeologische niveaus (cultuurlagen) aanwezig? En zo ja, op welke diepte?
- Zijn in het plangebied archeologische resten aanwezig? Zo ja, wat is de aard en datering van de ze resten en wat is de verspreiding hiervan?
- In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 4.1[2] en het onderzoeksspecifieke Plan van Aanpak.

[1] Bergman 2021.
[2] CCvD 2018.

1.2 Ligging van het gebied.

Het plangebied ligt in het noordwesten van de wijk Gaardenhaage aan de Huissensedijk te Arnhem, gemeente Arnhem. Aan de noordzijde is het perceel gelegen aan de Huissensedijk, in het oosten wordt het gebied begrensd door een bosperceel en aan de zuid- en westzijde door bebouwing. Het plangebied zelf is in gebruik als weiland. De oppervlakte bedraagt 1,46 ha. Op afbeelding1.1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

Afbeelding 1.1 Ligging van het plangebied.

1.3 Administratieve gegevens

Provincie:	Gelderland
Gemeente:	Arnhem
Plaats:	Arnhem
Toponiem:	Gaardenhaage
Kadastrale gegevens:	Gemeente Arnhem, sectie AE, nummer 7608
Datum opdracht:	13 april 2021
Datum veldwerk:	4 en 5 mei 2021
Datum conceptrapportage:	12 mei 2021
Datum definitief rapport:	5 juli 2021
BAAC-projectnummer:	V-21.0106
Coördinaten:	190.678 / 439.940 190.622 / 439.824 190.727 / 439.926 190.678 / 439.823
Kaartblad:	40B
Oppervlakte:	1,46 ha
Complextype:	Kans op nederzetting, grafveld, Limesweg
Datering:	IJzertijd – vroege middeleeuwen
Zaakidentificatienummer:	5048133100
Type onderzoek:	Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (karterende fase)
Opdrachtgever:	Gemeente Arnhem, vakgroep erfgoed Contactpersoon: C.C. Nicholson
Bevoegde overheid:	Gemeente Arnhem, vakgroep erfgoed Contactpersoon: M. Defilet
Beheer documentatie:	Archis, DANS-Easy en archief BAAC
Beheer vondstmateriaal:	Gemeentelijk Archeologisch Depot Hazenkamp 66 6836 BA Arnhem
Uitvoerder:	BAAC, vestiging 's-Hertogenbosch Graaf van Solmsweg 103 5222 BS 's-Hertogenbosch tel. 073-6136219
Projectleider:	W.A. Bergman w.bergman@baac.nl

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze

Tijdens het bureauonderzoek wordt aan de hand van bestaande bronnen een archeologische verwachting voor het plangebied opgesteld. Bij de inventarisatie van de archeologische waarden is gebruik gemaakt van gegevens van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (via ARCHIS 3) en de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart.
Met name voor de recentere archeologische periodes zijn diverse historische bronnen en luchtfoto's uit de Tweede Wereldoorlog geraadpleegd. Er is gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand Nederland en oude topografische en kadastrale kaarten. Literatuur over de geologie, geomorfologie en de bodemopbouw van het onderzoeksgebied[3] is bestudeerd om op basis van locatiekeuze-theorieën een uitspraak te doen over de kans op aanwezigheid van archeologische resten.

In navolgende paragrafen worden de resultaten van het bureauonderzoek beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een synthese in de vorm van een specifieke archeologische verwachting. Een opsomming van de geraadpleegde literatuur en gebruikte kaarten is terug te vinden in de literatuurlijst. Voor een tabel met een overzicht van geologische en archeologische tijdvakken wordt verwezen naar bijlage 1.

2.2 Landschappelijke ontwikkeling

Algemeen
In het Pleistoceen stroomden de voorlopers van de Rijn en de Maas door het gebied, waarbij grof zand en grind werden afgezet (Formatie van Kreftenheye). Onder invloed van de klimaatsverbetering op de overgang van het Pleistoceen naar het Holoceen smolt het landijs af en steeg de zeespiegel. Het vlechtende rivierpatroon kreeg door veranderingen in het afvoerregime een meanderend karakter met enkele hoofdgeulen die zich in de oudere riviervlakte insneden. Alleen bij zeer hoge rivierstanden traden de rivieren buiten hun geulen en werd in het Vroeg-Holoceen (vroeg-mesolithicum tot midden-mesolithicum) op de oudere grindige rivierafzettingen een kleilaag (Laag van Wijchen) afgezet. Als gevolg van de doorgaande zeespiegelstijging steeg de grondwaterstand en ontstond ter hoogte van het plangebied na verloop van tijd een groot drassig gebied waar veen werd gevormd (Formatie van Nieuwkoop; Basisveenlaag).

Onder invloed van de stijgende zeespiegel veranderden de zich insnijdende meanderende rivieren tussen 8000 en 7000 BP (d.w.z. in het laat-mesolithicum) in aggraderende rivieren. In de bedding van de rivieren werd het grofste materiaal, voornamelijk zand en grind, afgezet. Bij overstroming werden zand en klei uit de

[3] Het onderzoeksgebied betreft een cirkel met een straal van circa 500 m rondom het plangebied.

bedding gelicht en op de oevers afgezet, waardoor oeverwallen ontstonden (zeer fijnzandig en zavelig materiaal; Echteld Formatie). Verder van de rivier af kwam het overstromingswater tot rust en werd klei (Echteld Formatie) afgezet. In de kommen ontstond onder invloed van een hoge grondwaterspiegel veen (Formatie van Nieuwkoop; Hollandveen Laagpakket). Mede als gevolg van de invloed van de getijdewerking op de rivierstand vonden regelmatig doorbraken van de oeverwallen plaats, waardoor crevassegeulen ontstonden. In en langs de crevassegeulen vond sedimentatie plaats. De crevasse-afzettingen zijn meestal minder dik dan stroomgordelafzettingen, waarbij bovendien de lithologische samenstelling over korte afstand zeer groot kan zijn.

Na verloop van tijd verzandde de bedding en verlegde de rivier zijn loop. Het zandige geullichaam en de oeverwallen bleven hierbij achter (zie afbeelding 2.1). Door het zandige karakter van het geullichaam en de oeverwallen kwamen deze delen door ontwatering en differentiële klink[4] hoger te liggen en vormden ze door de eeuwen heen gunstige plaatsen voor bewoning.

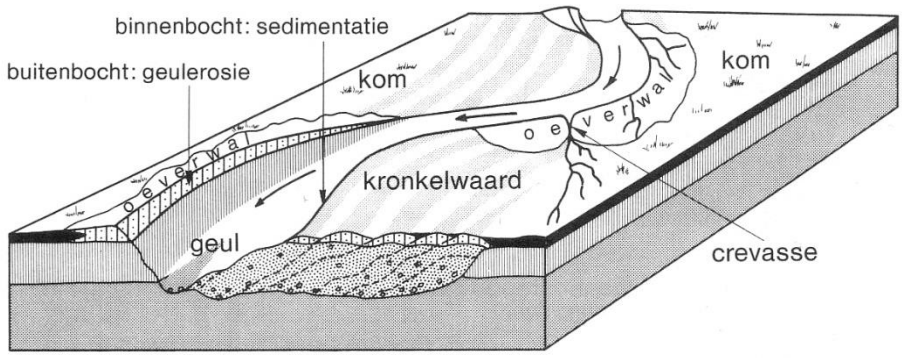

Afbeelding 2.1 Blokdiagram van een meanderende rivier (Verbraeck 1984).

Naast de geomorfologische ontwikkeling wordt het landschap ook gevormd door bodemvormende factoren en processen. De bodemvormende factoren zijn onder meer het moedermateriaal, reliëf, de biologische factor en tijd. Bij bodemvormende processen valt te denken aan onder meer humusvorming, ontkalking, podzolisatie, homogenisatie en rijping.
Het moedermateriaal is het uitgangsmateriaal (Formatie) waarin de bodem zich heeft ontwikkeld, zoals eolische, fluviatiele of mariene afzettingen.
Het reliëf hangt onder meer samen met de grondwaterstand, erosie en sedimentatieproces, zoals bijvoorbeeld oeverwalvorming in het rivierengebied.
De biologische factor is onder te verdelen in mens, bodemfauna en vegetatie. De mens is hierin een zeer belangrijke factor. Denk bijvoorbeeld aan het afplaggen van heidegrond, het ontginnen van heidevelden en veengebieden, ontwatering van kleigebieden, afwatering in zandgebieden en het omzetten van gras- naar bouwland. Maar anderzijds ook het ontstaan van enkeerdgronden. Bij de factor tijd is het bijvoorbeeld van belang in hoeverre bodemvormende processen konden plaatsvinden.

Een algemeen voorkomend bodemproces is humusvorming. Hierbij wordt organische stof in humus omgezet. Bij voldoende aanvoer van organische stof hoopt humus zich op den duur op in de bovengrond (Ah-horizont). De snelheid en mate waarin dit gebeurt hangt onder meer af van de factoren tijd,

[4] Klei en veen klinken sterker in dan zand, waardoor de oorspronkelijk laag gelegen stroomgordels na verloop van tijd hoog in het landschap kwamen te liggen.

bodemfauna en vegetatie. Ontkalking hangt onder meer af van de verticale en laterale afvoer van neerslag, de aanwezigheid van zuren en een afwisseling van droge en natte perioden (oxidatie-reductie). Indien het maaiveld van de bodem geruime tijd aan de oppervlakte ligt, vindt ontkalking van de bouwvoor plaats door percolatie van regenwater. Zo zijn pleistocene zandgronden meestal meters diep ontkalkt. Ook is het uitgangsmateriaal van belang. Zo zijn bijvoorbeeld Rijnafzettingen van origine kalkhoudend en de Maasafzettingen kalkloos. In het rivierengebied kunnen echter bijvoorbeeld oeverwallen of crevasses jarenlang aan het oppervlak gelegen hebben en zo ontkalkt zijn. Omdat dergelijke oeverwallen of crevasses mogelijk lange tijd aan het oppervlak hebben gelegen, kan ook een Ah-horizont gevormd zijn en bewoond zijn geweest. Door de dynamiek in het onbedijkte rivierengebied zijn dergelijke oeverwallen of stroomgordels vaak bedekt met jongere kalkrijke afzettingen. Ook speelt de begroeiing een belangrijke rol. In een milieu met veel CO_2 productie (riet) gaat de ontkalking snel. Daarom vindt in komgebieden waar veel riet groeit ontkalking meestal tijdens de afzetting plaats. Komkleien zijn dus doorgaans kalkloos.

Specifiek
Met behulp van de boorgegevens uit het DINOLoket kan de geologische bodemopbouw nader gespecificeerd worden.[5] Uit een geologische boring die in 1979 direct ten oosten van het plangebied is gezet, blijkt dat tot 5,1 m –mv zwak siltige klei (Formatie van Echteld) voorkomt. Zwak siltige klei is te interpreteren als komklei. Hieronder komt grof, grindhoudend zand voor (beddingafzettingen van de Formatie van Kreftenheye).[6] Direct ten zuiden van het plangebied is een gemiddeld 1 meter diep pakket oeverafzettingen op komklei aangetroffen. Beddingzand is niet binnen 3 m -mv aangetroffen.[7]

Volgens de stroomgordelkaart van de Rijn-Maas delta ligt het plangebied direct ten zuiden van de Meinerswijk stroomgordel (afbeelding 2.2, nummer 107) en de Malburgen stoomgordel (nr. 262).[8] De actieve fase van de Meinerswijk stroomgordel was vanaf ongeveer 2100 tot 1855 ± 50 cal yr. BP (late ijzertijd - Romeinse tijd). De Malburgen stroomgordel heeft een geschatte begindatering van 2100 cal yr. BP en een einddatering op circa 1397 cal yr. BP (vroege middeleeuwen).

[5] DINO loket 2021.
[6] DINO loket 2021, boring B40B0343.
[7] Haarhuis 1997.
[8] Cohen *et al*. 2012.

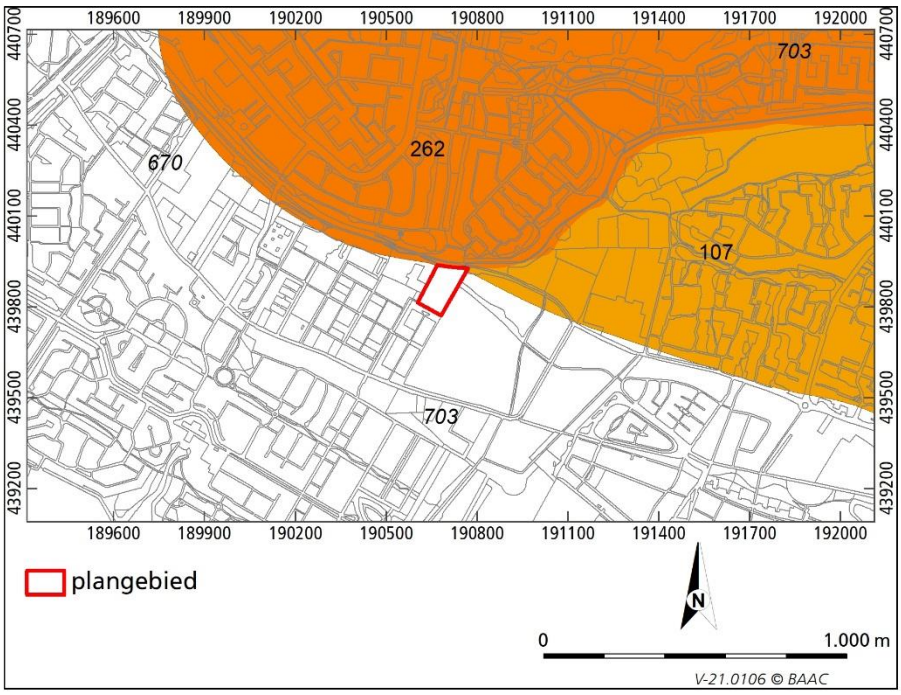

Afbeelding 2.2 Ligging van het plangebied op de stroomgordelkaart (Cohen et al. 2012). Nummer 107 betreft de stroomgordel van Meinerswijk en nummer 262 de stroomgordel van Malburgen. Nummer 703 betreft een met holoceen sediment afgedekt rivierterras (Formatie van Kreftenheye).

Volgens de archeologische waardenkaart met landschappelijke eenheden van de gemeente Arnhem ligt het plangebied op een oeverwal.[9] Volgens de geomorfologische kaart valt het plangebied geheel binnen een stroomrugglooiing (vormeenheid 3H43, afbeelding 2.3).[10] Dergelijke bodems worden veelal in de randzones van stroomgordels gevonden.

[9] Boshoven *et al* 2009.
[10] RCE 2021.

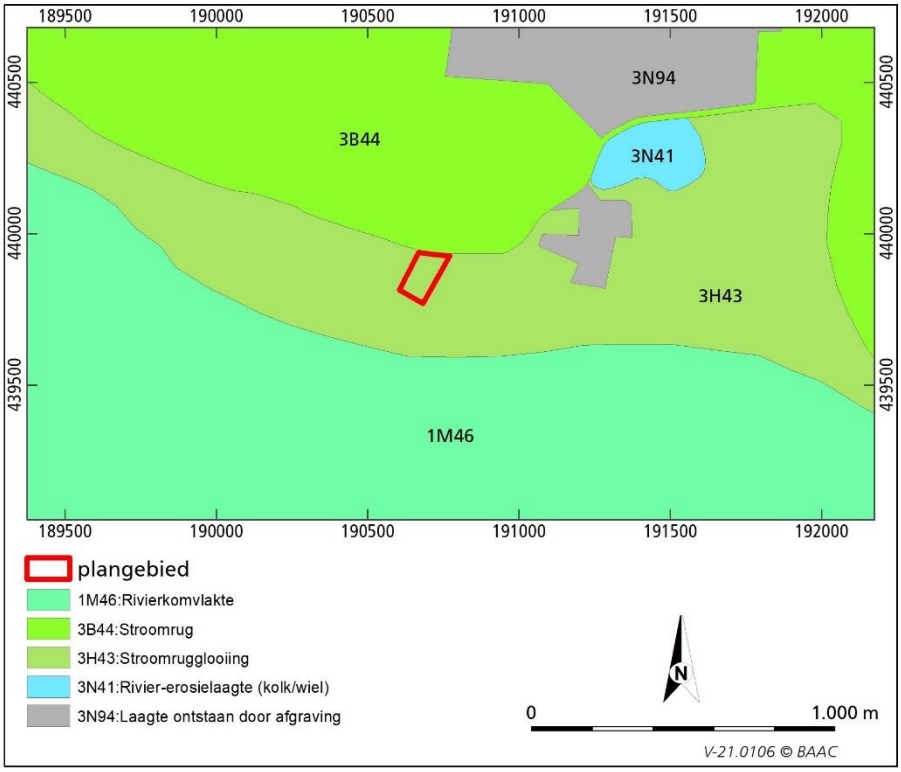

Afbeelding 2.3 Ligging van het plangebied op een uitsnede van de geomorfologische kaart .

Op een uitsnede van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is te zien dat het plangebied in een vlak en laag gedeelte van de oeverwal ligt (afbeelding 2.4).[11] Op het AHN zijn geen archeologisch relevante structuren in het plangebied zelf waarneembaar.

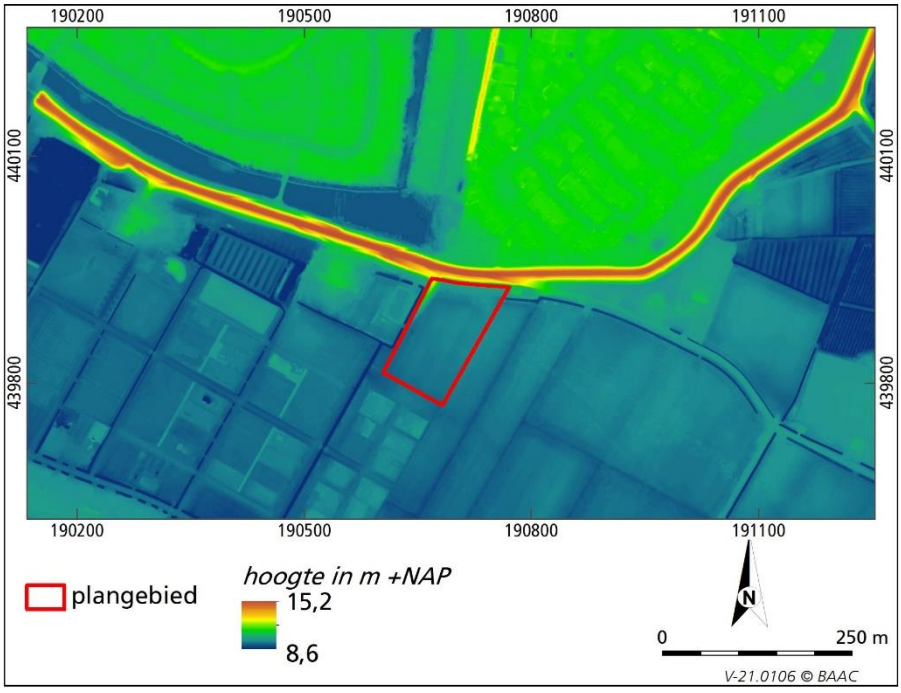

Abeelding 2.4 Ligging van het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland.

[11] AHN-3, 2021.

Op de bodemkaart wordt het plangebied gekarteerd als een kalkhoudende poldervaaggrond, bestaande uit zware zavel en lichte klei met profielverloop 5 (Rn95A). De grondwatertrap is VI.[12] Een bodem wordt een vaaggrond genoemd wanneer weinig of geen bodemvormende processen opgetreden zijn en niet voldaan wordt aan de eisen die gesteld worden aan de overige minerale gronden. Een vaaggrond bestaat meestal uit een dunne of lichtgekleurde Ah-horizont op de C-horizont.

2.3 Bewoningsgeschiedenis

2.3.1 Inleiding

Het plangebied is gelegen op de zuidelijke oeverwal van de Meinerswijkse stroomgordel en/of Malburgse stroomgordel. De stroomgordel bevindt zich circa 60 m ten noorden van het plangebied. De Meinerswijkse stroomgordel fungeerde vermoedelijk tot aan zijn eindfase (ca. 200 na Chr.) als noordgrens van het Romeinse Rijk. De fase van bewoning liep van de ijzertijd tot in de vroege middeleeuwen. Het zwaartepunt van de bewoning lag in de Romeinse tijd.[13]

2.3.2 Historie

Het plangebied ligt in het buitengebied tussen Huissen en Arnhem. In de Romeinse tijd liep door het gebied de Limesweg, deze weg vormde de noordelijke grens van het Romeinse Rijk. Deze weg is mogelijk aangetoond bij opgravingen in de nabij het plangebied wijk Loovelden in Huissen, hier zijn bewoningssporen en een grafveld uit deze periode opgegraven.[14] Deze weg liep richting het Romeinse castellum dat gelegen was in Meinerswijk.

Gedurende de middeleeuwen behoorde het gebied toe aan Elden en Huissen. De herkomst van de naam Elden is onduidelijk. Het werd voor het eerst als *Elti* genoemd in 855 als bezit van klooster Werden bij Essen. De oudste vermelding van Huissen dateert uit 814.[15] Huissen lag toen ongeveer ter hoogte van het huidige Kempke. Het bestond uit een aantal boerderijen (manses) met hoeven (huobae) die op de Hazenberg waren gelegen; een kunstmatige hoogte (terp of vliedberg) die bescherming moest bieden tegen overstromingen. Ter verdediging tegen de Vikingen werd zuidelijk hiervan een burcht gebouwd, de 'Dannenberg' of 'Denenburcht'.[16]

Elden kreeg tussen 1316 en 1322 een eigen kerk, toen het een zelfstandige parochie werd. Het kerkgebouw werd daarna vergroot met een gotisch koor. Na de middeleeuwen stagneerde de groei van de plaats.[17] In de wijk Appelgaard is

[12] Bij grondwatertrap VI ligt de gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG) tussen 40 en 80 cm –mv en ligt de gemiddelde laagste grondwaterstand (GLG) op meer dan 120 cm –mv
[13] Kerkhoven 2013.
[14] Roessingh 2011. Het is onzeker of hier daadwerkelijk resten van de Limes zijn blootgelegd.
[15] Kerkhoven 2013 en Boshoven *et al.* 2009.
[16] Mogelijk betreft de Dannenberg geen burcht, maar is deze interpretatie gegeven om de plek status te geven. Het ligt echter wel in de lijn der verwachting dat het een vroeg middeleeuwse site betreft.
[17] Boshoven *et al.* 2009.

naar verwachting een vol-middeleeuwse nederzetting aanwezig geweest, de voorloper van Elden.[18]
Het plangebied heeft altijd in het buitengebied gelegen en is zeker sinds de middeleeuwen in gebruik als landbouwgebied. Het behoorde in die tijd tot het buurtschap Holthuizen, een deel van Elden.
In de napoleontische tijd werd Elden ingedeeld bij Huissen. Op 17 december 1813 werd Elden losgemaakt van Huissen en een zelfstandige gemeente. Al snel ging Elden op 1 januari 1818 op in de gemeente Elst om vervolgens in 1966 door de gemeente Arnhem geannexeerd te worden. In het gebied van de voormalige dorpspolder Elden zijn de Arnhemse wijken Appelgaard, De Laar, Elderveld en Rijkerswoerd gebouwd.

Op de oudste kaarten, uit de16e tot 18e eeuw, is het plangebied onbebouwd (e.g. de pre-kadastrale kaarten uit 1577 en 1733). De oudst geraadpleegde kaart, waar het plangebied op staat, dateert uit 1811-1832 (afbeelding 2.5).[19] Op deze kaart - het kadastrale Minuutplan – is het plangebied niet bebouwd, het gebied hoort dan bij de gemeente Elden en is in gebruik als bouwland.[20]

In de loop van de 19e eeuw zou het grondgebruik in het plangebied niet wijzigen (afbeelding 2.6). Op recentere kaarten (vanaf 1936) staat het plangebied ook nog aangeduid als akkerlanden en deze situatie is ook nog te herkennen op een luchtfoto uit 1944 (zie afbeelding 2.7). Voor zover bekend zijn geen gevechtshandelingen binnen het plangebied uitgevoerd.[21] Na de Tweede Wereldoorlog tot op de dag van vandaag is het plangebied onbebouwd gebleven.

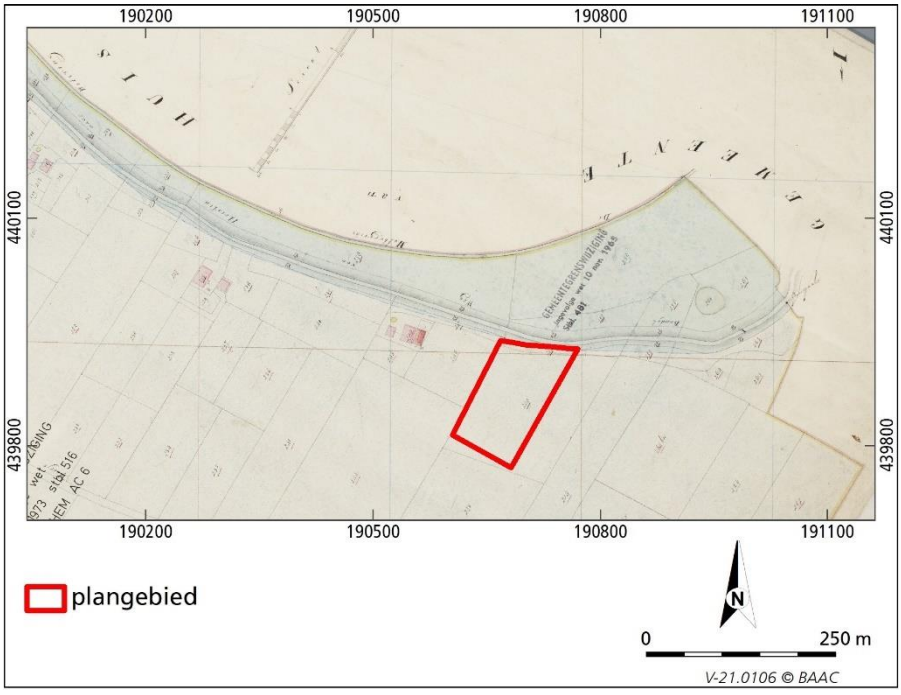

Afbeelding 2.5 Ligging van het plangebied op een uitsnede van de kadastrale kaart uit het begin van de 19e eeuw (RCE 2021).

[18] Overgenomen uit het selectiebesluit AR 21.18 d.d. 2 juli 2021.
[19] RCE 2021, MIN05054B02.
[20] RCE 2021, OAT05054B016
[21] Informatie op basis van de (concept) WOII verwachtingskaart van Arnhem. Het plangebied lag wel binnen de zone van het Betuwe offensief.

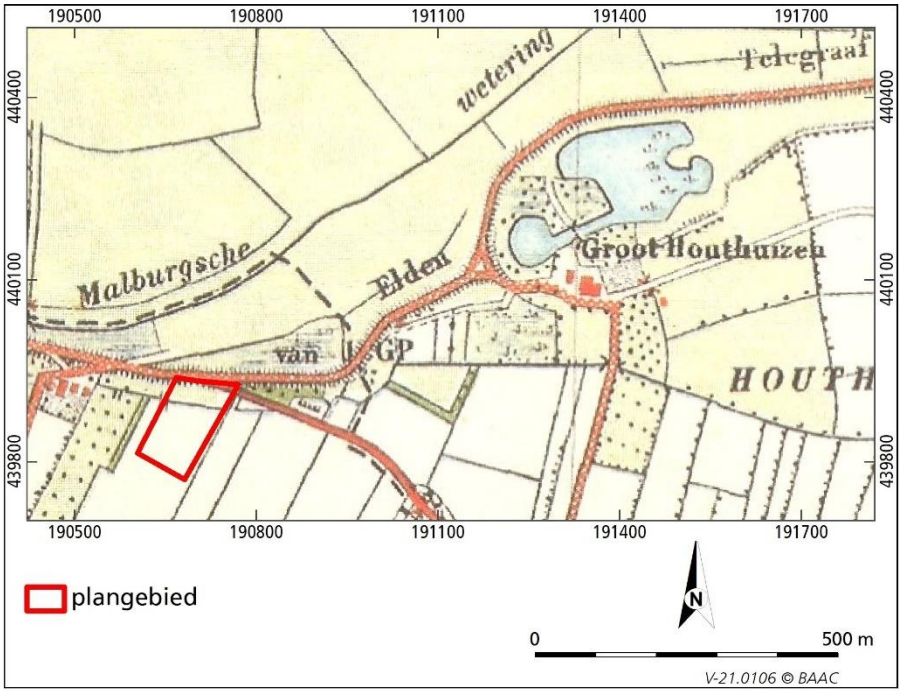

Afbeelding 2.6 Ligging van het plangebied op een uitsnede van een topografische kaart uit circa 1900 (Uitgeverij Robas Produkties 1989). De gelige vlakken ten noorden van de huidige Huissensedijk zijn grasland, de witte vlakken zijn bouwland, de groene vlakken loofbos, en de rode vlakjes zijn bebouwing. De gestippelde percelen zijn boomgaarden. Het noordelijke deel van het plangebied ligt op grasland en het overige op bouwland.

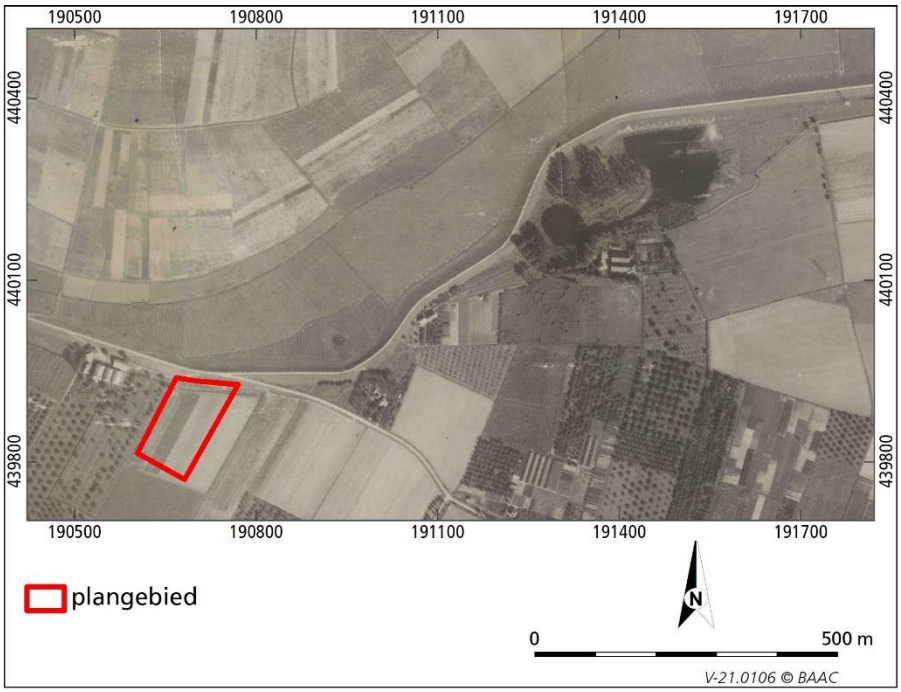

Afbeelding 2.7 Luchtfoto uit september 1944 (foto afkomstig uit de speciale collecties van de Bibliotheek Wageningen UR).

2.3.3 Archeologie

Over het algemeen zijn in Nederland op verschillende niveaus (landelijk, provinciaal, regionaal en gemeentelijk) archeologische (verwachtings-)kaarten opgesteld. Het huidige beleid, dat van toepassing is op het plangebied, is gebaseerd op de gemeentelijke verwachtingskaart (zie afbeelding 2.8).
Op deze kaart is het plangebied gelegen in een zone met een hoge archeologische verwachting. Het gaat hierbij om terreinen, waar op grond van de landschappelijke ligging een grote kans is op het aantreffen van archeologische resten. Het gaat met name om oeverwallen en rivierduinen. Bij bodemingrepen dieper dan 25 cm en groter dan 50 m² is hier archeologisch onderzoek verplicht. Volgens deze kaart loopt de Limes dwars door het plangebied.

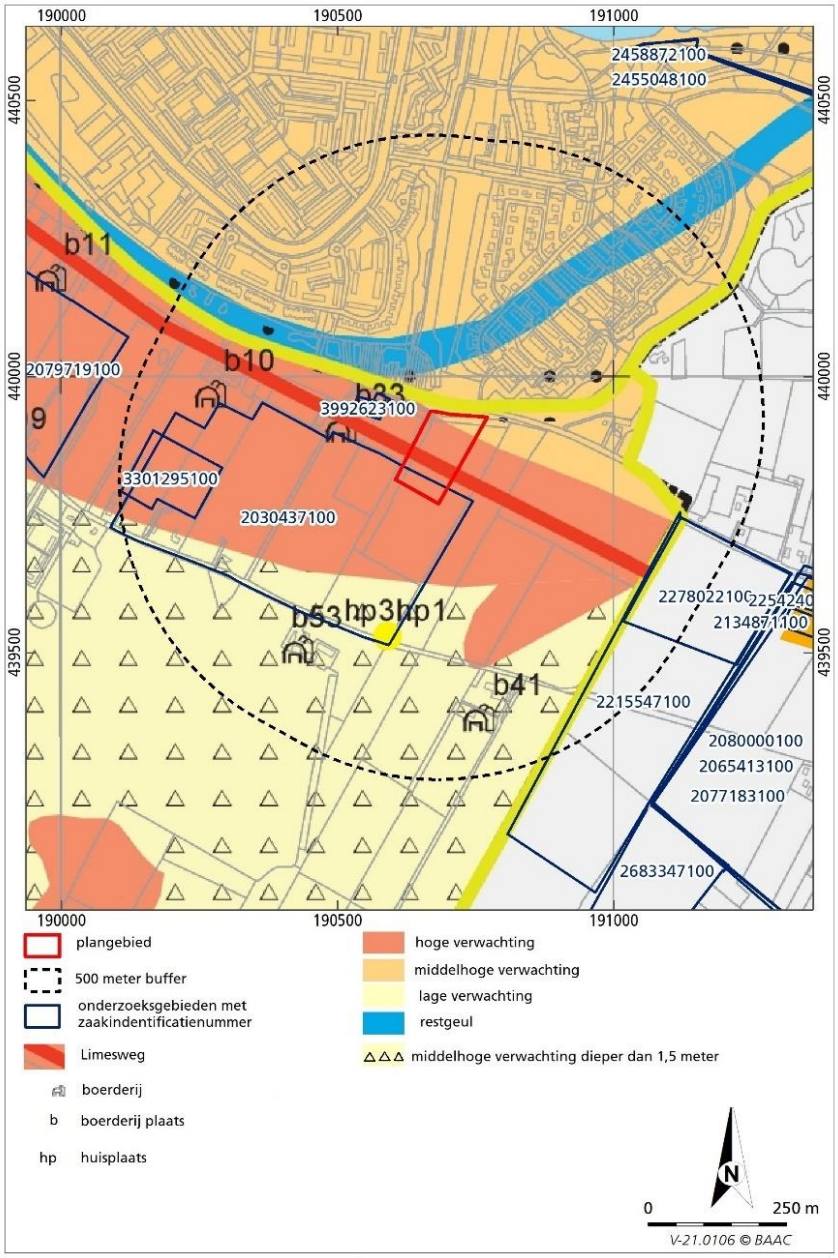

Afbeelding 2.8 Ligging van het plangebied op de gemeentelijke verwachtingskaart met onderzoeksmeldingen en ARCHIS-waarnemingen (RCE 2021 en Boshoven, Buesink, Krekelbergh en Tebbens 2009).

Bepaalde gebieden zijn vanwege hun archeologische waarde vermeld op de Archeologische Monumentenkaart. Binnen een straal van 500 meter zijn echter geen archeologische monumenten of AMK-terreinen aangewezen. Wel zijn naast verwachte archeologische waarden rond het plangebied in het verleden daadwerkelijk archeologische waarden aangetroffen. In de database van de RCE, ARCHIS III, zijn rond het plangebied binnen een straal van circa 500 meter diverse archeologische vondstenen onderzoeksmeldingen bekend (zie tabel 2.1 en afbeelding 2.8). De resultaten van de onderzoeken die binnen 500 m rond het plangebied zijn uitgevoerd worden kort beschreven.

Tabel 2.1 Onderzoeksmeldingen rond het plangebied en op de stroomgordels van Malburgen/Meinerswijk.

Zaakidentificatie nummer	Afstand tot plangebied	Soort onderzoek	Datering	Opmerkingen	gemeente
2030437100	Belendend Z/ZW	booronderzoek	Nieuwe tijd	Raap 1997	Arnhem
3992623100	belendend W	booronderzoek	Late ijzertijd middeleeuwen	Raap 2016	Arnhem
3301295100	150 m ZW	bureauonderzoek	Romeinse tijd nieuwe tijd	Gemeente Arnhem 2015	Arnhem
2079719100	600 m ZW	booronderzoek	Nieuwe tijd	Raap 1997	Arnhem
2683347100	500 m ZO	Bureau- en booronderzoek	Late-IJzertijd - Midden-Romeinse tijd	Archeodienst Gelderland 2015	Lingewaard
2077183100	>500 m ZO	booronderzoek	onbekend	Raap 2000, geen rapportage aanwezig	Lingewaard
2065413100	>500 m O	Archeologisch opgraving	Romeinse tijd	Vuhbs 2005	Lingewaard
2080000100	>500 m ZO	booronderzoek	Romeinse tijd middeleeuwen	Raap 1998	Lingewaard
2134871100[1]	>500 m ZO	Archeologische opgraving	middeleeuwen	ADC 2006	Lingewaard
2254240100	>500 m ZO	Archeologische opgraving	Romeinse tijd	ADC 2009	Lingewaard
2278022100	> 500 m ZO	proefsleuven	Late ijzertijd nieuwe tijd	ADC 2010	Lingewaard
2215547100	> 500 m ZO	booronderzoek	onbekend	BAAC 2008	Lingewaard

In 1997 is door RAAP direct ten zuiden en zuidwesten van het plangebied (zaakindentificatienr. 2030437100) een archeologische kartering en bureauonderzoek (zaakindentificatienr. 2079719100) uitgevoerd, waarbij niet alle percelen beschikbaar waren. Het gekarteerde gebied wordt begrensd door de Kruisstraat in het westen, de Huissensedijk in het noorden, het toen nog aan te leggen Stuitbos in het oosten en de Mooie Weg in het zuiden. Het onderzoek heeft slechts op enkele plaatsen archeologische indicatoren opgeleverd. Het betreft de locatie van een voormalige huisplaats/boerderij. Deze werd in de vorige eeuw door brand verwoest. Het huidige perceel wordt nog altijd 'het Afgebrande Goed' genoemd. Op basis van de aangetroffen aardewerkscherven, waaronder hoofdzakelijk laat steengoed en roodbakkend, geglazuurd aardewerk, lijkt een datering in de 17^{e} eeuw het meest waarschijnlijk.

In 2016 is door RAAP een aanvullend boor- en bureauonderzoek gedaan direct ten westen van het plangebied (zaakindentificatienr. 3992623100). Op basis van

het bureauonderzoek bestaat voor dit terrein een hoge archeologische verwachting voor de late ijzertijd en Romeinse tijd en aanwezigheid van een historisch erf uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Tijdens het veldonderzoek zijn drie archeologische niveaus aangetroffen. Het eerste niveau betreft de geroerde laag van 50 cm dik direct onder het maaiveld. De tweede laag betreft het opgebracht woonpakket tussen circa 0,5 en 1,5 m -mv. De derde laag betreft die van de geulafzettingen waarvan de top zich op circa 8,5 m + NAP bevindt.

In 2015 is door de gemeente Arnhem 150 meter ten zuidwesten van het plangebied aan de Nel Klaasenstraat een bureauonderzoek uitgevoerd (zaakindentificatienr. 3301295100). Het betreft een relatief hooggelegen gebied, waar op basis van dit onderzoek een hoge verwachting bestaat voor vindplaatsen uit de Romeinse tijd en middeleeuwen. Ook wordt er op een afstand van circa 200 meter ten noorden van het plangebied de ligging van een Romeinse weg vermoed en zijn er boerderijen uit de 17^{e}, 19^{e} en 20^{e} eeuw in de nabijheid van het plangebied bekend. Ook bestaat de mogelijkheid dat er zich in het plangebied resten van de strijd rond Arnhem aan het eind van de Tweede Wereldoorlog kunnen bevinden. Op basis van deze factoren is voor dit gebied een archeologische begeleiding van ontgravingen geadviseerd.

Op dezelfde oeverwal als het plangebied zijn in het aangrenzende gebied Loovelden (gemeente Lingewaard) diverse archeologische onderzoek uitgevoerd (zie tabel 2.1). Verschillende vooronderzoeken hebben uitgewezen dat in het plangebied vier vindplaatsen uit de Romeinse tijd aanwezig zijn: drie nederzettingsterreinen en één grafveld. Deze zijn in 2005 en 2008 deels opgegraven. De bewoning vangt aan in het tweede kwart van de 1e eeuw na Chr. De bewoning in een van de vindplaatsen lijkt af te breken voor het laatste kwart van de 1e eeuw. Een tweede occupatiefase start omstreeks het midden van de 2e eeuw na Chr. en loopt door tot het midden van de 3^{e} eeuw.

In beide vindplaatsen zijn nederzettingssporen aangetroffen, o.a. een deel van een huisplattegrond. Er lijkt verandering op te treden in het karakter van de vindplaatsen tussen de 1^{e} eeuw enerzijds en de 2^{e} en 3^{e} eeuw. Deze verandering is merkbaar in het sporenbestand, zo is er een rechthoekige greppelstructuur en de materiaalcategorieën. Vermoedelijk is dit toe te schrijven aan een grotere militaire invloed. In noordelijke randzone van de vindplaats is een weg aangesneden, die vermoedelijk geïdentificeerd kan worden als de Limesweg.

2.4 Archeologische verwachting

Archeologische verwachting (incl. datering, complextype en omvang)
Het laat paleolithicum werd evenals het daaropvolgende mesolithicum gekenmerkt door rondtrekkende jagers-verzamelaars, die gebruik maakten van stenen en benen werktuigen. De mensen woonden in tijdelijke kampen, die zich over het algemeen op landschappelijke gradiënten bevonden. Vindplaatsen van jager-verzamelaars worden overwegend gekenmerkt door een spreiding van vuurstenen werktuigen en -afval en kunnen sterk in grootte variëren van zeer klein (<50 m^{2}) tot groot (>1000 m^{2}). In het plangebied kunnen op de pleistocene afzettingen kampen van jager-verzamelaars aanwezig zijn geweest. De kans op de aanwezigheid van onverstoorde vindplaatsen is echter door de verwachte erosie klein. Op basis hiervan wordt aan vindplaatsen van jager-verzamelaars uit het laat-paleolithicum tot neolithicum een lage verwachting toegekend.
Vanaf 4900 voor Chr. (neolithicum) verruilde men geleidelijk het jagen en verzamelen voor een voedselvoorziening gebaseerd op akkerbouw en veeteelt. Door het verbouwen van voedsel werd men gebonden aan een bepaalde plek, werden stevigere onderkomens gebouwd en ging men aardewerk produceren en gebruiken. De locatiekeuze werd in belangrijke mate bepaald door de mate

waarin gronden geschikt waren voor beakkering (vruchtbaarheid en ontwatering). Vindplaatsen van landbouwers (omvang 500-2.000 m^2) worden gekenmerkt door een spreiding van vondsten (met name aardewerk, maar ook andere gebruiksvoorwerpen) en sporen (kuilen, paalgaten, waterputten e.d.).

Vanwege de ligging van het plangebied ter plaatse van oever- op komafzettingen is de verwachting dat eventuele vindplaatsen uit het neolithicum tot en met de midden ijzertijd geërodeerd zullen zijn, en/of dat geen bewoning heeft plaatsgevonden vanwege ongunstige omstandigheden (laaggelegen en nat). Voor de periode neolithicum - midden-ijzertijd geldt daarom een lage archeologische verwachting op het voorkomen van bewoningsresten.

Vanaf de late-ijzertijd zijn rivierlopen behorende tot de stroomgordels van Malburgen en Meinerswijk actief geweest in en ten noorden van het plangebied, waarbij ter hoogte van het plangebied een pakket van meer dan twee meter zandige klei, kleiig zand en zware klei op pleistoceen beddingzand is afgezet. De hoger in het landschap gelegen stroomgordel vormde een aantrekkelijk vestigingsgebied. Op de stroomgordel zijn eerder resten uit met name de Romeinse tijd gevonden. Onder meer de Limes (Romeinse weg) heeft mogelijk door het plangebied gelopen. Hoewel de rivier in de Romeinse tijd of vroege middeleeuwen inactief geworden is, heeft de stroomrug altijd een hoger deel van het landschap gevormd en is daarmee tot in de late middeleeuwen (en nieuwe tijd) aantrekkelijk voor bewoning geweest. De stroomrug is dus nooit met jonger overstromingssediment of veen afgedekt. Gezien de ouderdom van de stroomrug kunnen theoretisch sporen aanwezig zijn vanaf de Romeinse tijd tot heden. Deze zullen zich manifesteren als nederzettingen, graven, ontginningssporen e.d.
Wat betreft de nieuwe tijd geldt een lage archeologische verwachting. Er is geen historische bebouwing aanwezig in deze periode, waardoor de verwachting op bebouwing uit de nieuwe tijd in het plangebied niet hoog is.

Diepteligging en stratigrafische ligging

Een eventueel archeologisch niveau uit het laat -paleolithicum-mesolithicum kan worden verwacht in het pleistocene zand dat vanaf circa 5 m –mv kan voorkomen.
Een jonger archeologisch niveau, vanaf het neolithicum tot en met de midden ijzertijd wordt verwacht vanaf een diepte vanaf 1 m –mv, onder oeverafzettingen. Sporen uit de late ijzertijd tot heden worden binnen 1 m beneden maaiveld verwacht.

Gaafheid, conservering en mogelijke verstoringen

Eventuele vindplaatsen vanaf het paleolithicum tot het begin van de late ijzertijd zullen geërodeerd zijn. Recentere archeologische waarden zullen gaaf en goed geconserveerd bewaard zijn gebleven.

In tabel 2.2 op de volgende bladzijde is de archeologische verwachting beknopt weergegeven.

Tabel 2.2 Overzicht van de specifieke archeologische verwachting van het plangebied.

periode	verwachting	complex	omvang	kenmerken	diepte	gaafheid
paleolithicum-mesolithicum (jagers-verzamelaars)	laag	jachtkamp	sterk variabel (<50 - >1.000 m^2)	spreiding vuursteen	>5m –mv	slecht (erosie)
neolithicum-midden-ijzertijd (landbouwers)	laag	nederzetting, akker/tuin, verkaveling, begraving e.d.	500-2.000 m^2	sporen, spreiding losse vondsten	vanaf circa 1 m -mv	Mogelijk geërodeerd
late-ijzertijd-late-middeleeuwen	hoog	infrastructuur, nederzetting etc.	500-2.000 m^2	Sporen, grind, spreiding losse vondsten	vanaf mv tot 1 m -mv	goed
nieuwe tijd	laag	infrastructuur, nederzetting etc.	500-2.000 m^2	sporen, spreiding losse vondsten	Vanaf mv tot 1 m -mv	goed

3 Inventariserend veldonderzoek

3.1 Werkwijze

Tijdens het inventariserend veldonderzoek (karterende fase) is het plangebied onderzocht op de geomorfologische, geologische en bodemkundige karakteristieken. Ook geeft het booronderzoek informatie over het intact zijn van de bodem en daarmee informatie over de gaafheid van een eventuele archeologische vindplaats. De boringen gezet met een megaboor met een diameter van 12 cm tot maximaal 1 m -mv, vervolgens tot 1,5 à 2 m -mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en vervolgens tot maximaal 4 m -mv met een steekguts. De bodemlagen zijn in het veld verbrokkeld en versneden. Hierbij is gekeken naar de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals bijvoorbeeld aardewerk, verbrande leem, vuursteen, metaal, houtskool, of al dan niet verbrand bot. Deze kunnen een aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats ter plaatse van of in de nabijheid van de boring met indicator. In totaal zijn 29 boringen gezet. Boring 1 (afbeelding 3.1) is vervallen vanwege de ligging op een talud.

De locaties van de boringen zijn ingemeten met een GPS. De hoogteligging ten opzichte van NAP is uit het Actueel Hoogtebestand Nederland gehaald.
De bodemlagen zijn lithologisch[22] en bodemkundig[23] beschreven.

Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op 4 en 5 mei 2021. In navolgende paragrafen worden de resultaten van het veldonderzoek beschreven. De locaties van de boringen staan weergegeven op de boorpuntenkaart (afbeelding 3.1). De maaiveldhoogte (in meters t.o.v. NAP) is per boring vermeld in de boorstaten (bijlage 2).

[22] NEN 1989.
[23] De Bakker & Schelling 1989.

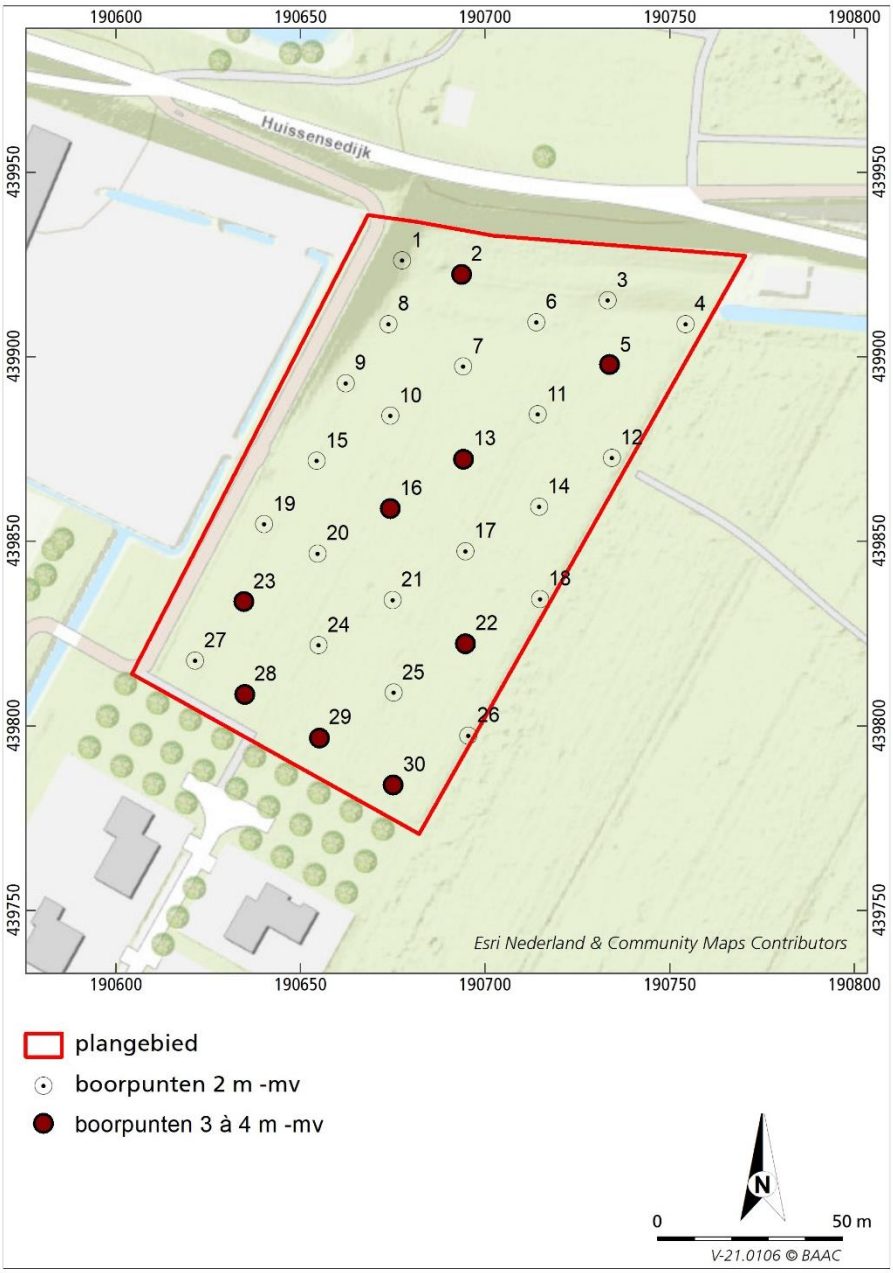

Afbeelding 3.1 Boorpuntenkaart.

3.2 Veldwaarnemingen

Door de aanwezige vegetatie waren aan het maaiveld geen aanwijzingen zichtbaar die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van archeologische resten in de bodem (afbeelding 3.2). Aan het maaiveld zijn met uitzondering van de dijk in het noorden van het plangebied evenmin reliëfverschillen zichtbaar.

Afbeelding 3.2 Zicht op het plangebied vanaf boorpunt 1 in zuidelijke richting.

3.3 Booronderzoek

3.3.1 Lithologie en bodemopbouw

De bodemopbouw binnen het plangebied is zeer uniform. Alleen langs de dijk in het noordelijke deel van het plangebied zijn afwijkende profielen vanwege bodemverstoringen aangetroffen. Ten opzichte van NAP ligt het maaiveld in het noordelijke deel op circa 9,7 m +NAP en loopt in zuidelijke richting zeer geleidelijk af tot 9,3 m +NAP. Ruwweg is de bodem als volgt opgebouwd:

0-0,2 m -mv bouwvoor
De bouwvoor bestaat uit kalkrijke, zwak humeuze, sterk silige, bruingrijze klei, waarin sporadisch brokjes houtskool en spoortjes baksteen voorkomen. Geleidelijke overgang naar:

0,2-0,4 m -mv AC- of C-horizont. Top oeverafzettingen
Deze laag bestaat uit kalkrijke, uiterst siltige, licht bruingrijze klei, waarin soms nog wat baksteen- en/of houtskoolspikkels en humus (AC-horizont) zijn aangetroffen. In het noordelijke deel van het plangebied is vrijwel geen houtskool meer aangetroffen. Geleidelijke overgang naar:

0,4-0,6 m-mv C-horizont. Oeverafzettingen.
Deze laag bestaat uit kalkrijke, uiterst siltige, licht bruingrijze klei met enkele roestvlekken en weinig mangaan. In het zuidelijke deel van het plangebied is in deze laag schelpengruis aangetroffen. In het noordelijke deel is geen schelpengruis waargenomen. Geleidelijke overgang naar:

0,6-0,95 m -mv C-horizont. Oeverafzettingen.
Kalkrijke, sterk siltige, licht bruingrijze klei met enkele roestvlekken en weinig mangaan. In het zuidelijke deel van het plangebied is in deze laag schelpengruis aangetroffen. In het noordelijke deel is geen schelpengruis waargenomen. Geleidelijke overgang naar:

0,95-1,2 m -mv C-horizont. Oeverafzettingen.
In het noordelijke deel van het plangebied bestaat deze laag uit sterk siltig, matig fijn zand. In zuidelijke richting wordt deze laag zwaarder, van zandige klei in het centrale deel van het plangebied tot sterk siltige klei in het zuidelijke deel van het plangebied. Deze laag is kalkrijk en zwak tot sterk ijzerhoudend. Geleidelijke overgang naar:

1,2-2 m -mv C-horizont. Oeverafzettingen.
Kalkrijke, sterk siltige, licht bruingrijze klei met roestvlekken. In het noordelijke deel van het plangebied is de top van deze laag mangaanhoudend. Het freatisch vlak ligt op circa 1,4 m -mv. Geleidelijke tot scherpe overgang naar:

2-2,5 m -mv C-horizont. Oeverafzettingen.
Gereduceerde zone. Ter plaatse van boring 5 loopt deze laag door tot aan het eind van de boring op 4 m -mv. Kalkarme, sterk siltige klei. Scherpe overgang naar:

2,5- 3,5 m -mv 2C-horizont. Komafzettingen.
Tot circa 3,2 m -mv is de kalkloze, matig silige, donkergrijze klei zwak humeus, waarna het humusgehalte afneemt en de klei meer blauwgrijs van kleur wordt. In de boringen 23, 28 en 30 komt aan de top van de komklei een enkele centimeters dikke venige laag voor.

3,5-3,8 m -mv 3C-horizont. Beddingafzettingen.
De boringen 2, 13,16, 22, 23, 28 en 29 zijn doorgezet tot in beddingafzettingen van de Malburgen of Meinerswijk stroomgordel (Formatie van Echteld). In het zuidelijk deel van het plangebied gaat de komklei geleidelijk over in matig tot uiterst siltig, matig fijn zand.[24] De beddingafzettingen zijn kalkloos. Grofzandige, pleistocene beddingafzettingen die worden gerekend tot de Formatie van Kreftenheye zijn niet aangetroffen.

3.3.2 Archeologische indicatoren

Naast eerder genoemd houtskool zijn in de bouwvoor ter plaatse van de boringen 22 en 30 en direct onder de bouwvoor in boring 13 enkele kiezelstenen gevonden. In boring 25 is in de AC-horizont tussen 0,2 en 0,4 m -mv een metaalbrok gevonden en in boring 26 tussen 0,3 en 0,4 - mv een fragment verbrande klei of leem en een vermoedelijk brokje bouwmateriaal of concretie. In boring 23 is relatief veel houtskool en ook verbrande leem aangetroffen. Mogelijk betreft dit een grondspoor.

3.4 Archeologische interpretatie

Vastgestelde archeologische resten zijn met name in het zuidelijke deel van het plangebied aangetroffen. Deze resten en ook houtskool elders in het plangebied komen voor in een laag direct onder de bouwvoor, tussen 0,2 en 0,4 m -mv, aan de top van oeverafzettingen. De vondst van het verbrande klei/leem en houtskool indiceert dat mogelijk een prehistorische vindplaats binnen het plangebied is gesitueerd. Tevens zijn enkele kiezelstenen gevonden. Van kiezelstenen is bekend dat deze gebruikt werden als verhardingsmateriaal in de Romeinse tijd, maar het

[24] In het noordelijke deel is ook zandige klei aangetroffen, wat mogelijk gerekend kan worden tot de Laag van Wijchen. Dat zou betekenen dat de onderliggende zandige afzettingen wel tot de Formatie van Kreftenheye gerekend kunnen worden.

aantal gevonden kiezels is wel erg laag. Hierbij dient wel aangetekend te worden dat mogelijk vlak naast de verwachte Romeinse weg is geboord en dat grind niet van nature voorkomt in de top van oeverafzettingen.

4 Conclusie en aanbevelingen

Hieronder volgt de beantwoording van de onderzoeksvragen zoals gesteld in hoofdstuk 1. De eerste drie vragen hebben betrekking op het bureauonderzoek, de overige op het veldonderzoek:

Bureauonderzoek:
Zijn binnen het plangebied bekende archeologische waarden aanwezig? Zo ja, zijn er gegevens bekend over de omvang, ligging, aard en datering hiervan?
Binnen het plangebied zijn geen bekende archeologische waarden aanwezig. Wel lag het plangebied aan de noordgrens van het Romeinse Rijk. Mogelijk liep de Limes door het plangebied. Het plangebied ligt op de stroomgordels van Malburgen en Meinerswijk, waarop bewoningsporen zijn aangetroffen uit de ijzertijd tot in de vroege middeleeuwen. Het zwaartepunt van de bewoning lag in de Romeinse tijd. In de omgeving van het plangebied was in de nieuwe tijd bebouwing aanwezig.

Wat is de verwachte bodemopbouw in het gebied en zijn er gegevens bekend over bodemverstorende ingrepen in het verleden binnen het plangebied?
Het plangebied direct ten zuiden van de Meinerswijk stroomgordel (en de Malburgen stoomgordel). De actieve fase van de Meinerswijk stroomgordel was vanaf ongeveer 2100 tot 1855 ± 50 cal yr. BP (late ijzertijd - Romeinse tijd). De Malburgen stroomgordel heeft een geschatte begindatering van 2100 cal yr. BP en een einddatering op circa 1397 cal yr. BP (vroege middeleeuwen).
In het plangebied worden oeverafzettingen op komafzettingen verwacht, waarin zich een poldervaaggrond heeft ontwikkeld.

Wat is de specifieke archeologische verwachting voor het gebied?
In tabel 4.1 op de volgende bladzijde is de archeologische verwachting voor het plangebied beknopt weergegeven.

Tabel 4.1 Overzicht van de specifieke archeologische verwachting van het plangebied.

periode	verwachting	complex	omvang	kenmerken	diepte	gaafheid
paleolithicum-mesolithicum (jagers-verzamelaars)	laag	jachtkamp	sterk variabel (<50 - >1.000 m^2)	spreiding vuursteen	>5m –mv	slecht (erosie)
neolithicum-midden-ijzertijd (landbouwers)	laag	nederzetting, akker/tuin, verkaveling, begraving e.d.	500-2.000 m^2	sporen, spreiding losse vondsten	vanaf circa 1 m -mv	Mogelijk geërodeerd
late-ijzertijd-late-middeleeuwen	hoog	infrastructuur, nederzetting etc.	500-2.000 m^2	Sporen, grind, spreiding losse vondsten	vanaf mv tot 1 m -mv	goed
nieuwe tijd	laag	infrastructuur, nederzetting etc.	500-2.000 m^2	sporen, spreiding losse vondsten	Vanaf mv tot 1 m -mv	goed

Veldonderzoek:

Hoe is de bodemopbouw en zijn (begraven) bodems met potentiële archeologische niveaus (cultuurlagen) aanwezig? En zo ja, op welke diepte?

De bodemopbouw in het plangebied is volgt samen te vatten:

0-0,2 m -mv bouwvoor
0,2-0,4 m -mv AC- of C-horizont. Top oeverafzettingen
0,4-0,6 m-mv C-horizont. Oeverafzettingen.
0,6-0,95 m -mv C-horizont. Oeverafzettingen.
0,95-1,2 m -mv C-horizont. Oeverafzettingen.
1,2-2 m -mv C-horizont. Oeverafzettingen.
2-2,5 m -mv C-horizont. Oeverafzettingen.
2,5- 3,5 m -mv 2C-horizont. Komafzettingen.
3,5-3,8 m -mv 3C-horizont. Beddingafzettingen.

Aan de top van de oeverafzetting is in het zuidelijke deel van het plangebied onder meer verbrande klei/leem gevonden. Deze laag tussen 0,2 en 0,4 m -mv is te beschouwen als cultuurlaag. In de diepere bodemlagen zijn geen aanwijzingen gevonden die duiden op de aanwezigheid van een potentieel archeologisch niveau.

Zijn in het plangebied archeologische resten aanwezig? Zo ja, wat is de aard en datering van de ze resten en wat is de verspreiding hiervan?

Verspreid over het plangebied zijn in de bouwvoor en onderliggende laag tot 0,4 m mv houtskoolspikkels en -brokjes gevonden. In een drietal boringen zijn enkele kiezelstenen gevonden. In het zuidelijke deel van het plangebied is in de AC-horizont tussen 0,2 en 0,4 m -mv een metaalbrok gevonden en ook verbrande klei/leem en relatief veel houtskool.

In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

Archeologische resten en waarden worden met uitzondering van eventuele diepere sporen tot aan circa 0,4 m -mv verwacht die verstoord kunnen worden bij de aanleg en het gebruik van volkstuinen. Het aanleggen van de moestuinen geeft de mogelijkheid om de aanwezigheid van eventuele archeologische waarden zoals de Limes en prehistorische nederzettingsterreinen door middel van

een proefsleuvenonderzoek vast te stellen. Indien geplande graafwerkzaamheden dieper reiken dan 0,2 m -mv wordt een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

Het proefsleuvenonderzoek is erop gericht om de aan- of afwezigheid, de aard, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden vast te stellen. Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek dient een (door het bevoegd gezag goedgekeurd) Programma van Eisen te worden opgesteld, waarin de eisen waaraan het onderzoek dient te voldoen, zijn vastgelegd.

Bovenstaand advies is beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Arnhem).[25]

[25] Selectiebesluit opgesteld door M. Defilet, gemeentelijk archeoloog d.d. 2 juli 2021.

5 Geraadpleegde bronnen

Geraadpleegde literatuur

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland*, Wageningen.

Bergman W.A., 2021: *Plan van Aanpak Inventariserend veldonderzoek (karterende fase) plangebied Gaardenhage te Arnhem.* 's-Hertogenbosch.

Boshoven, E.H. *et al.* 2009. Archeologische verwachtingskaart. Arnhem Zuid. BAAC rapport 04.474. Deventer.

Cohen, K.M. *et al.*, 2012. *Rhine-Meuse Delta Studies' Digital BAsemap for Delta Evolution and Palaeogeography. Dept. Physical Geography7. Utrecht University.* Utrecht

Centraal College van Deskundigen (CCvd), 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1,* Gouda.

Haarhuis, H.F.A., 1997. *Gemeente Arnhem, de Groene Long: een archeologische kartering. RAAP rapport 311*. Amsterdam.

Kerkhoven, A.A., 2013. *Loostraat – Limes Huissen (Loostraat 55a-57). Gemeente Lingewaard (Gelderland) Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (IVO; verkennende fase). Transect rapport 267.* Utrecht.

Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff & T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.

Nederlands Centrum van Normalisatie (NEN), 1989: *Classificatie van onverharde grondmonsters, NEN 5104,* Delft.

Roessingh, W., 2011. *Huissen – Loovelden, rioolsleuven. Een archeologische opgraving. ADC Rapport 2565.* Amersfoort

Geraadpleegde kaarten

ANWB, 2004: *Topografische atlas Gelderland (1:25.000).* Den Haag.

Boshoven, E.H., A. Buesink, N.J. Krekelbergh & L.A. Tebbens, 2008. *Archeologische verwachtingskaart Arnhem Noord. BAAC rapport V-05.0357.* Deventer.

Uitgeverij Robas Producties, 1990. *Historische Atlas Gelderland, Chromotopografische Kaart des Rijks 1:25.000,* Den Ilp.

Geraadpleegde websites (april 2021)

AHN 3, *Actueel Hoogtebestand Nederland,* online geraadpleegd via http://www.ahn.geodan.nl.

DINO Loket , *Data en Informatie van de Nederlandse Ondergrond,* http://www.dinoloket.nl.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), *Bodemkaart, Beeldbank, Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA),* afkomstig van ARCHIS 3. Amersfoort.

Topotijdreis, *over 200 jaar topografie*, http://www.topotijdreis.nl.

Wageningen University & Research (WUR). *Database met luchtfoto's uit WOII.* www.wur.nl.

Bijlagen

1 Overzicht van archeologische en geologische tijdvakken
2 Boorstaten

Bijlage 1: Geologische en archeologische tijdvakken

<table>
<tr><th>Ouderdom (jr)
0 = 1950 n. Chr.</th><th colspan="8">Chronostratigrafie</th><th>MIS</th><th colspan="4">Lithostratigrafie</th></tr>
<tr><td>11.650</td><td rowspan="17">Kwartair</td><td rowspan="8">Laat</td><td colspan="6">Holoceen (warme periode)</td><td>1</td><td colspan="3">Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviatiel)</td><td rowspan="17">Formatie van Beegden (Maas)</td></tr>
<tr><td>12.850</td><td rowspan="16">Pleistoceen</td><td rowspan="8">Laat</td><td rowspan="8">Weichselien (ijstijd)</td><td rowspan="4">Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)</td><td>Late Dryas (koud)</td><td rowspan="4">2</td><td rowspan="12">Formatie van Kreftenheye (Rijn)</td><td rowspan="11">Formatie van Boxtel (eolisch en lokaal terrestrisch)</td></tr>
<tr><td>13.900</td><td>Allerød (warm)</td></tr>
<tr><td>14.030</td><td>Vroege Dryas (koud)</td></tr>
<tr><td>14.640</td><td>Bølling (warm)</td></tr>
<tr><td>30.000</td><td rowspan="3">Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)</td><td>Laat-Pleniglaciaal (zeer koud)</td><td rowspan="2">3</td></tr>
<tr><td>60.000</td><td>Midden-Pleniglaciaal (koud)</td></tr>
<tr><td>75.000</td><td>Vroeg-Pleniglaciaal (zeer koud)</td><td>4</td></tr>
<tr><td>117.000</td><td colspan="2" rowspan="4">Vroeg-Weichselien (gematigd koud)</td><td>5a</td></tr>
<tr><td></td><td>5b</td></tr>
<tr><td></td><td>5c</td></tr>
<tr><td></td><td>5d</td></tr>
<tr><td>130.000</td><td colspan="3">Eemien (warme periode)</td><td>5e</td><td>Eem Formatie (marien, lagunair en lacustrien)</td></tr>
<tr><td>370.000</td><td rowspan="9">Midden</td><td rowspan="9">Midden</td><td colspan="3">Saalien (ijstijd)</td><td rowspan="2">6-10</td><td>Formatie van Drente (Glaciaal)</td></tr>
<tr><td>410.000</td><td colspan="3">Holsteinien (warme periode)</td><td>11</td><td rowspan="3">Formatie van Urk (Rijn)</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>475.000</td><td colspan="3">Elsterien (ijstijd)</td><td>12</td></tr>
<tr><td>850.000</td><td colspan="3">Cromerien (warme periode)</td><td>13-22</td><td rowspan="3">Formatie van Sterksel (Rijn)</td><td rowspan="3"></td><td rowspan="3">Formatie van Stamproy (eolisch en lokaal terrestrisch)</td></tr>
<tr><td>2.600.000</td><td>Vroeg</td><td>Vroeg</td><td colspan="3">Pre-Cromerien</td><td>23-104</td></tr>
</table>

Chrono-, zuurstofisotopen- en lithostratigrafie voor Noordwest-Europa naar De Mulder et al. (2003). Mariene isotoop stadium (MIS) volgens Bassinot et al. (1994). Atmosferische data volgens Berendsen (2008) en Cohen et al. (2009). Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor Cultuurhistorisch Erfgoed (RCE). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2008). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

Ouderdom (kal. jaren BP[1])	^{14}C jaren	Chronostratigrafie				Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden (kal. jaren v/n. Chr.)
450		Holoceen	Laat	Subatlanticum (koeler Vochtiger)		Vb2	Loofbos, waarbij eik en els overheersen; haagbeuk vanaf Vb1 (>1%); vanaf Vb2 veel cultuurplanten (rogge, boekweit, korenbloem)	nieuwe tijd (1500-heden)
1150	1250							middeleeuwen (450-1500 n. Chr.)
1500						Vb1		
1962	1950							Romeinse tijd (12 v.Chr. – 450 n. Chr.)
2750						Va		ijzertijd (800 – 12 v. Chr.)
3050	2900							bronstijd (2000 – 800 v. Chr.)
3950			Midden	Subboreaal (koeler Droger)		IVb	Loofbos. Eik, els en hazelaar overheersen; beuk vanaf IVb >1% en grotere invloed landbouw (granen)	
5700	5000					IVa		neolithicum (5300 – 2000 v. Chr.)
7250				Atlanticum (warm Vochtig)		III	Loofbos eik en els overheersen, relatief veel iep en linde. Het percentage den neemt af	
8700	8000							mesolithicum (8800 – 5300 v. Chr.)
10.250	9000		Vroeg	Boreaal (warmer)		II	Den overheerst, daarnaast hazelaar, eik, iep, linde, es	
10.750				Preboreaal (warmer)		I	Eerst berk en later overheerst de den	
11.650	10.150							
12.850	10.950	Laat-Pleistoceen	Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas	LW III	Parklandschap (subarctisch)	laat-paleolithicum (35.000 – 8800 v. Chr.)
13.900	11.900				Allerød	LW II	Dennen- en berkenbossen	
14.030	12.100				Vroege Dryas	LW I	Open parklandschap	
14.640	12.450				Bølling		Open vegetatie met kruiden (bijvoet) en berkenbomen	
35.000 (v. Chr.)	^{14}C-methode loopt tot 43.000 jaar BP			Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)			Perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra	midden-paleolithicum (300.000 – 35.000 v. Chr.)
75.000								
117.000				Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)			Perioden met bos en perioden met een subarctisch open landschap	
130.000			Eemien (warme periode)				Loofbos	
300.000 (v. Chr.)		Midden-Pleistoceen	Saalien (ijstijd)				Maximale ijsuitbreiding Scandinavische ijskap tussen 200.000 en 130.000 jaar BP	vroeg-paleolithicum (tot 300.000 v. Chr.)

[1] *BP = aantal werkelijke jaren voor 1950 AD.*

boring: 21106-2

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.694, Y: 439.922, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,70, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

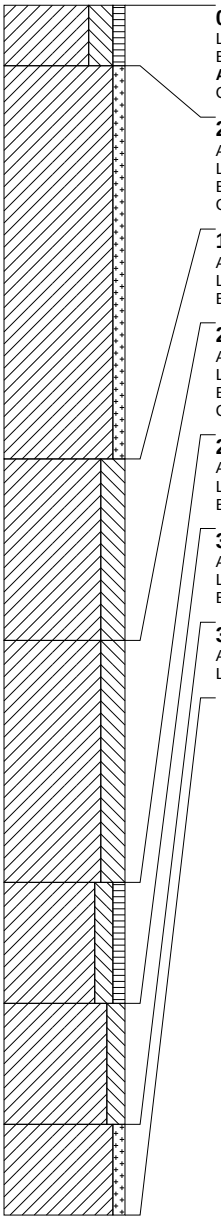

0 cm -Mv / 9,70 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont
Archeologie: enkel fragment bouwpuin (onbepaald)
Opmerking: Baksteenresten

20 cm -Mv / 9,50 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, zwak zandig, lichtbruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken, interpretatie: verstoord
Opmerking: Gedempte sloot?

150 cm -Mv / 8,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: abrupt (<0,3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

210 cm -Mv / 7,60 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, grijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd
Opmerking: Bovenin oxidatievlekken

290 cm -Mv / 6,80 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: abrupt (<0,3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, zwak humeus, donkergrijs, kalkloos, interpretatie: komafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

330 cm -Mv / 6,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: diffuus (3-10 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, blauwgrijs, kalkloos, interpretatie: komafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

370 cm -Mv / 6,00 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, zwak zandig, grijs, kalkloos, interpretatie: beddingafzettingen

Einde boring op 400 cm -Mv / 5,70 m +NAP

boring: 21106-3

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.733, Y: 439.915, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,70, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

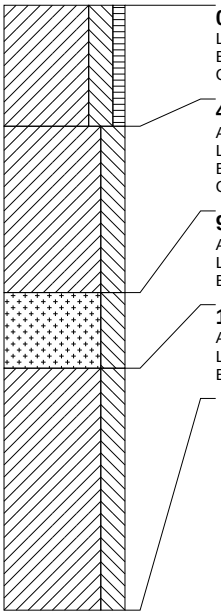

0 cm -Mv / 9,70 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont, interpretatie: verstoord
Opmerking: Baksteen en mortelresten

40 cm -Mv / 9,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

95 cm -Mv / 8,75 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, lichtbruingrijs, matig fijn, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

120 cm -Mv / 8,50 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,70 m +NAP

boring: 21106-4

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.754, Y: 439.909, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,70, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

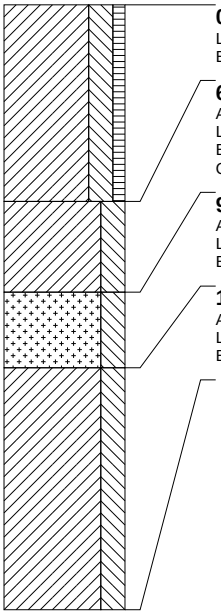

0 cm -Mv / 9,70 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont, interpretatie: verstoord

65 cm -Mv / 9,05 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

95 cm -Mv / 8,75 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, lichtbruingrijs, matig fijn, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

120 cm -Mv / 8,50 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,70 m +NAP

boring: 21106-5

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.734, Y: 439.898, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,50, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

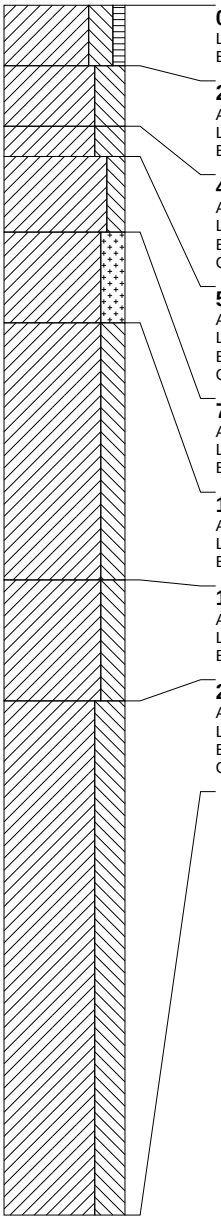

0 cm -Mv / 9,50 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, bruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont

40 cm -Mv / 9,10 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

50 cm -Mv / 9,00 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

75 cm -Mv / 8,75 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk zandig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

105 cm -Mv / 8,45 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

190 cm -Mv / 7,60 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: abrupt (<0,3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, grijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

230 cm -Mv / 7,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, grijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd
Opmerking: Enkele laagjes zeer zwak zandig

Einde boring op 400 cm -Mv / 5,50 m +NAP

boring: 21106-6

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.714, Y: 439.909, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

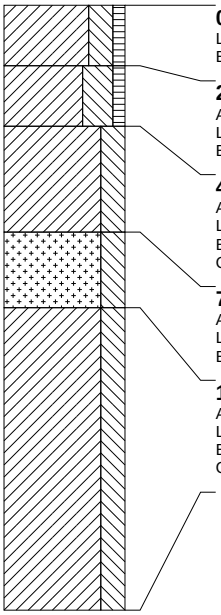

0 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont

40 cm -Mv / 9,00 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

75 cm -Mv / 8,65 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, lichtbruingrijs, matig fijn, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

100 cm -Mv / 8,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Aan top iets mangaan

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,40 m +NAP

boring: 21106-7

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.694, Y: 439.897, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,50, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

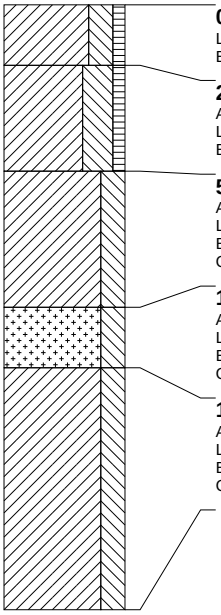

0 cm -Mv / 9,50 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont, interpretatie: verploegd

55 cm -Mv / 8,95 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

100 cm -Mv / 8,50 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, lichtbruingrijs, matig fijn, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

120 cm -Mv / 8,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Aan top iets mangaan

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,50 m +NAP

boring: 21106-8

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.674, Y: 439.909, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

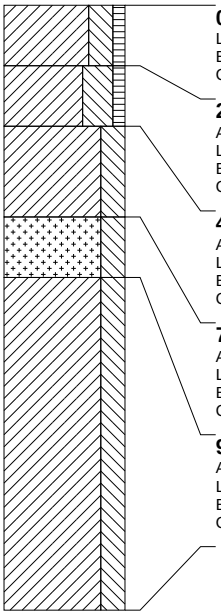

0 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont
Opmerking: Fragmentje pijpesteel

20 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Opmerking: Spoortje baksteen

40 cm -Mv / 9,00 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

70 cm -Mv / 8,70 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, lichtbruingrijs, matig fijn, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

90 cm -Mv / 8,50 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Aan top iets mangaan

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,40 m +NAP

boring: 21106-9

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.662, Y: 439.893, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

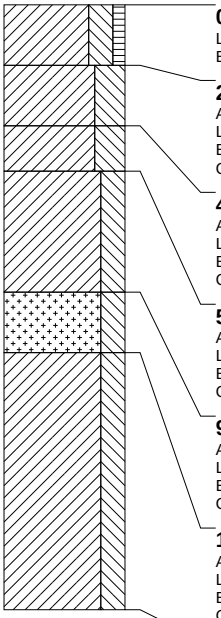

0 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Opmerking: Spoortje baksteen

40 cm -Mv / 9,00 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

55 cm -Mv / 8,85 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

95 cm -Mv / 8,45 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, lichtbruingrijs, matig fijn, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

115 cm -Mv / 8,25 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Aan top iets mangaan

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,40 m +NAP

boring: 21106-10

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.674, Y: 439.884, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,50, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

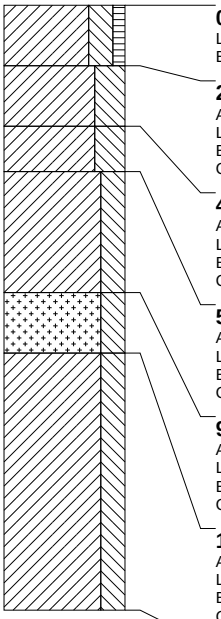

0 cm -Mv / 9,50 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Opmerking: Spoortje baksteen

40 cm -Mv / 9,10 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

55 cm -Mv / 8,95 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

95 cm -Mv / 8,55 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, lichtbruingrijs, matig fijn, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

115 cm -Mv / 8,35 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Aan top iets mangaan

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,50 m +NAP

boring: 21106-11

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.714, Y: 439.884, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,60, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

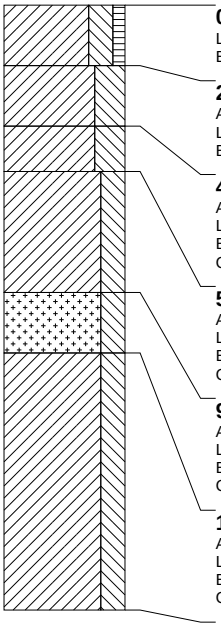

0 cm -Mv / 9,60 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont

40 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

55 cm -Mv / 9,05 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

95 cm -Mv / 8,65 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, lichtbruingrijs, matig fijn, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

115 cm -Mv / 8,45 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Aan top iets mangaan

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,60 m +NAP

boring: 21106-12

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.734, Y: 439.873, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,60, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

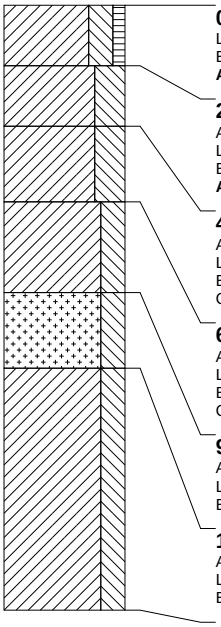

0 cm -Mv / 9,60 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont
Archeologie: enkele spikkel houtskool

20 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Archeologie: enkele spikkel houtskool

40 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: iets mangaan

65 cm -Mv / 8,95 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: iets mangaan

95 cm -Mv / 8,65 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, lichtbruingrijs, matig fijn, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

120 cm -Mv / 8,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,60 m +NAP

boring: 21106-13

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.695, Y: 439.872, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,60, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

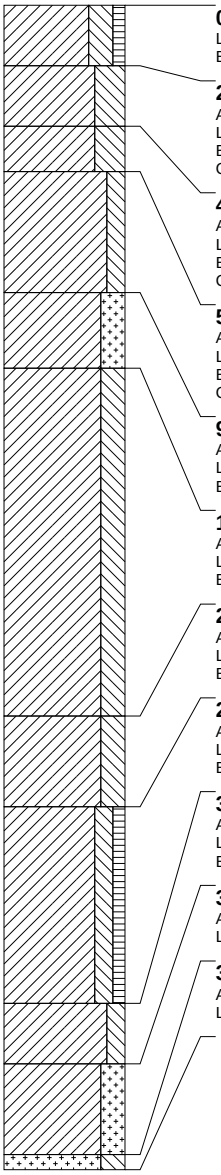

0 cm -Mv / 9,60 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, bruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont
Opmerking: Enkele kiezel

40 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

55 cm -Mv / 9,05 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

95 cm -Mv / 8,65 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk zandig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

120 cm -Mv / 8,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

235 cm -Mv / 7,25 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, grijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

265 cm -Mv / 6,95 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: abrupt (<0,3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, zwak humeus, donkergrijs, kalkloos, interpretatie: komafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

330 cm -Mv / 6,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: diffuus (3-10 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, blauwgrijs, kalkloos, interpretatie: komafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

350 cm -Mv / 6,10 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk zandig, grijs, kalkloos, interpretatie: beddingafzettingen

380 cm -Mv / 5,80 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, grijs, matig grof, spoor hout, kalkloos, interpretatie: beddingafzettingen

Einde boring op 385 cm -Mv / 5,75 m +NAP

boring: 21106-14

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.715, Y: 439.859, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,60, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

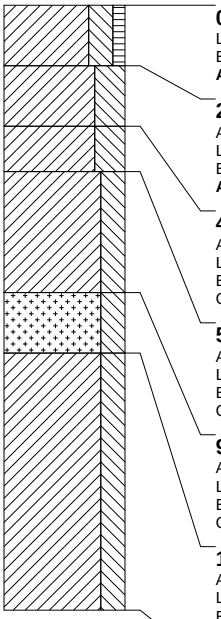

0 cm -Mv / 9,60 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont
Archeologie: enkele spikkel houtskool

20 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Archeologie: enkele spikkel houtskool

40 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

55 cm -Mv / 9,05 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

95 cm -Mv / 8,65 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, lichtbruingrijs, matig fijn, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

115 cm -Mv / 8,45 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Aan top iets mangaan

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,60 m +NAP

boring: 21106-15

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.654, Y: 439.872, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

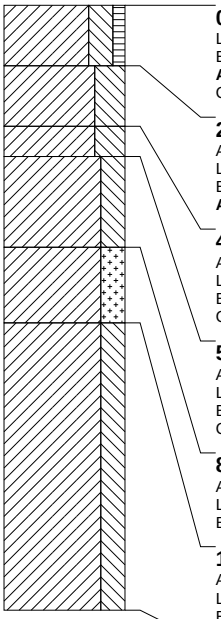

0 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont
Archeologie: enkel fragment bouwpuin (onbepaald)
Opmerking: Baksteenresten

20 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Archeologie: enkele spikkel houtskool

40 cm -Mv / 9,00 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

50 cm -Mv / 8,90 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkarm, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Mangaanvegen

80 cm -Mv / 8,60 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk zandig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: veel Fe-vlekken

105 cm -Mv / 8,35 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,40 m +NAP

boring: 21106-16

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.675, Y: 439.859, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,50, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

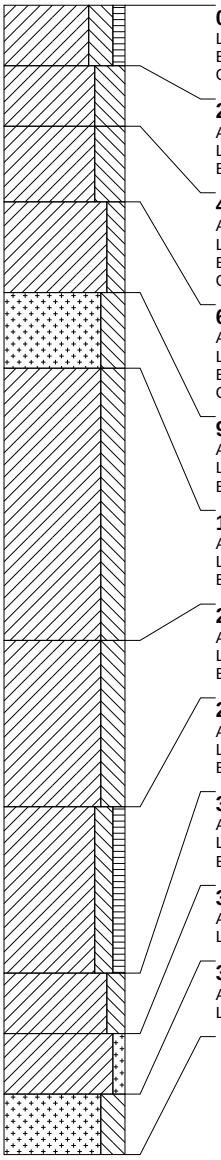

0 cm -Mv / 9,50 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont
Opmerking: Enkele kiezel

20 cm -Mv / 9,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, bruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont

40 cm -Mv / 9,10 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

65 cm -Mv / 8,85 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

95 cm -Mv / 8,55 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, lichtbruingrijs, matig fijn, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

120 cm -Mv / 8,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

210 cm -Mv / 7,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, grijs, kalkarm, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

265 cm -Mv / 6,85 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, zwak humeus, donkergrijs, kalkloos, interpretatie: komafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

320 cm -Mv / 6,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: diffuus (3-10 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, blauwgrijs, kalkloos, interpretatie: komafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

340 cm -Mv / 6,10 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, zwak zandig, grijs, kalkloos, interpretatie: beddingafzettingen

360 cm -Mv / 5,90 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, grijs, matig grof, kalkloos, interpretatie: beddingafzettingen

Einde boring op 380 cm -Mv / 5,70 m +NAP

boring: 21106-17

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.695, Y: 439.847, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,60, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

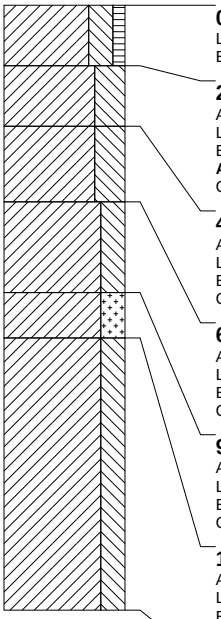

0 cm -Mv / 9,60 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Archeologie: enkel fragment bouwpuin (onbepaald)
Opmerking: Spoortje baksteen

40 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

65 cm -Mv / 8,95 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

95 cm -Mv / 8,65 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk zandig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

110 cm -Mv / 8,50 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Aan top iets mangaan

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,60 m +NAP

boring: 21106-18

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.715, Y: 439.834, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,60, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

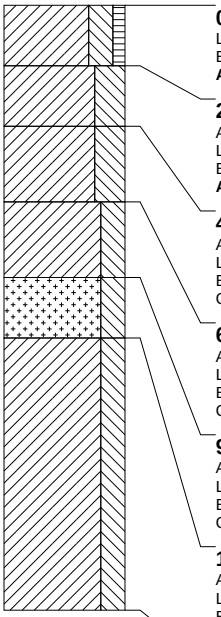

0 cm -Mv / 9,60 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont
Archeologie: enkele spikkel houtskool

20 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Archeologie: enkele spikkel houtskool

40 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

65 cm -Mv / 8,95 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

90 cm -Mv / 8,70 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, lichtbruingrijs, matig fijn, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

110 cm -Mv / 8,50 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Aan top iets mangaan

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,60 m +NAP

boring: 21106-19

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.640, Y: 439.855, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

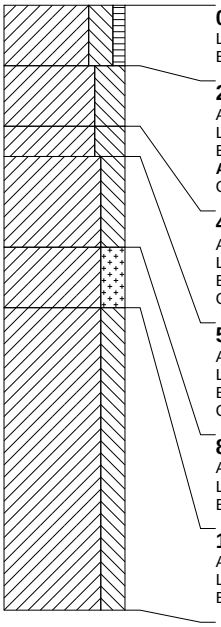

0 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Archeologie: enkele spikkel houtskool, enkel fragment bouwpuin
Opmerking: Spoortje potgruis

40 cm -Mv / 9,00 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

50 cm -Mv / 8,90 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkarm, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

80 cm -Mv / 8,60 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk zandig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: veel Fe-vlekken

100 cm -Mv / 8,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,40 m +NAP

boring: 21106-20

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.655, Y: 439.847, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,50, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

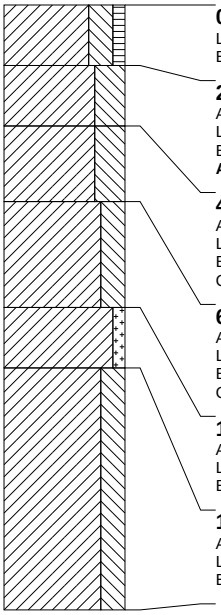

0 cm -Mv / 9,50 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, bruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Archeologie: enkele spikkel houtskool

40 cm -Mv / 9,10 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

65 cm -Mv / 8,85 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkarm, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: mangaanvegen

100 cm -Mv / 8,50 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, zwak zandig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: veel Fe-vlekken

120 cm -Mv / 8,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,50 m +NAP

boring: 21106-21

beschrijver: WB, datum: 5-5-2021, X: 190.675, Y: 439.834, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,50, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

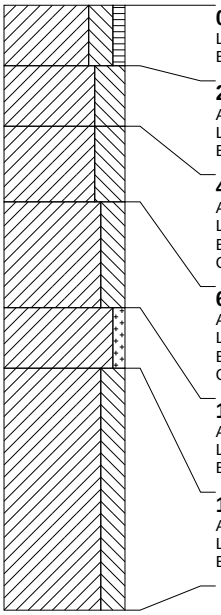

0 cm -Mv / 9,50 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, bruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont

40 cm -Mv / 9,10 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

65 cm -Mv / 8,85 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

100 cm -Mv / 8,50 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, zwak zandig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: veel Fe-vlekken

120 cm -Mv / 8,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,50 m +NAP

boring: 21106-22

beschrijver: WB, datum: 4-5-2021, X: 190.695, Y: 439.822, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

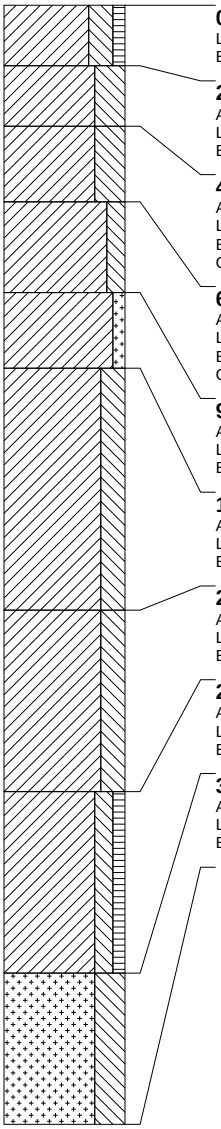

0 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, bruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont

40 cm -Mv / 9,00 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

65 cm -Mv / 8,75 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

95 cm -Mv / 8,45 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, zwak zandig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

120 cm -Mv / 8,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

200 cm -Mv / 7,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, grijs, kalkarm, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

260 cm -Mv / 6,80 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, zwak humeus, donkergrijs, kalkloos, interpretatie: komafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

320 cm -Mv / 6,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: diffuus (3-10 cm)
Lithologie: zand, uiterst siltig, grijs, matig grof, kalkloos, interpretatie: beddingafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

Einde boring op 370 cm -Mv / 5,70 m +NAP

boring: 21106-23

beschrijver: WB, datum: 4-5-2021, X: 190.635, Y: 439.834, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

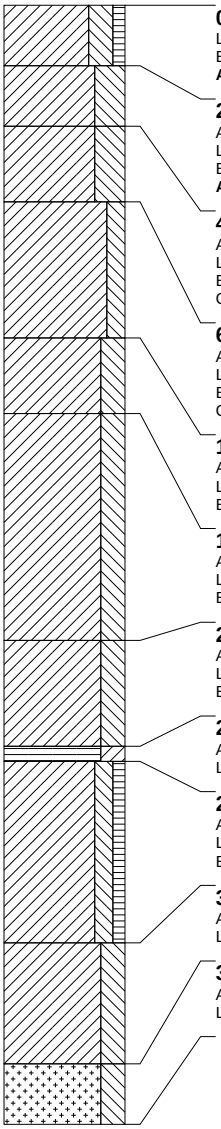

0 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont
Archeologie: enkele spikkel houtskool

20 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Archeologie: spikkels houtskool, enkel fragment verbrande klei/leem

40 cm -Mv / 9,00 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: lets mangaan

65 cm -Mv / 8,75 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, lichtbruingrijs, kalkloos, interpretatie: komafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: lets mangaan

110 cm -Mv / 8,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, oranjegrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: veel Fe-vlekken

135 cm -Mv / 8,05 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

210 cm -Mv / 7,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, blauwgrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

245 cm -Mv / 6,95 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: abrupt (<0,3 cm)
Lithologie: veen, sterk kleiig, donkerbruin, amorf veen, kalkarm

250 cm -Mv / 6,90 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, zwak humeus, donkergrijs, kalkloos, interpretatie: komafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

310 cm -Mv / 6,30 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtgrijs, kalkloos, interpretatie: oeverafzettingen

350 cm -Mv / 5,90 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: abrupt (<0,3 cm)
Lithologie: zand, sterk siltig, grijs, matig grof, kalkloos, interpretatie: beddingafzettingen

Einde boring op 370 cm -Mv / 5,70 m +NAP

boring: 21106-24

beschrijver: WB, datum: 4-5-2021, X: 190.655, Y: 439.822, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

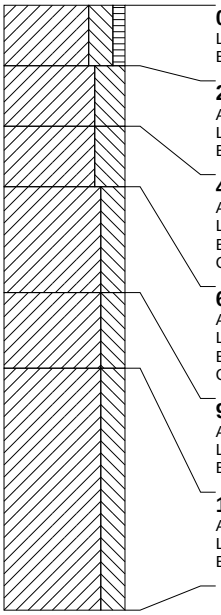

0 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont

40 cm -Mv / 9,00 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

60 cm -Mv / 8,80 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

95 cm -Mv / 8,45 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, oranjegrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: veel Fe-vlekken

120 cm -Mv / 8,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,40 m +NAP

boring: 21106-25

beschrijver: WB, datum: 4-5-2021, X: 190.675, Y: 439.809, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

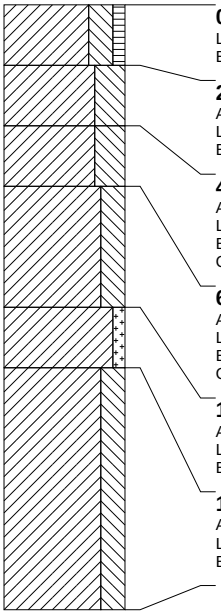

0 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont

40 cm -Mv / 9,00 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

60 cm -Mv / 8,80 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

100 cm -Mv / 8,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, zwak zandig, oranjegrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: veel Fe-vlekken

120 cm -Mv / 8,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,40 m +NAP

boring: 21106-26

beschrijver: WB, datum: 4-5-2021, X: 190.695, Y: 439.797, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

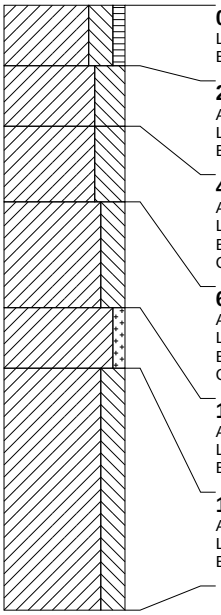

0 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, bruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont

40 cm -Mv / 9,00 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

65 cm -Mv / 8,75 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

100 cm -Mv / 8,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, zwak zandig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: veel Fe-vlekken

120 cm -Mv / 8,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,40 m +NAP

boring: 21106-27

beschrijver: WB, datum: 4-5-2021, X: 190.622, Y: 439.818, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,30, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

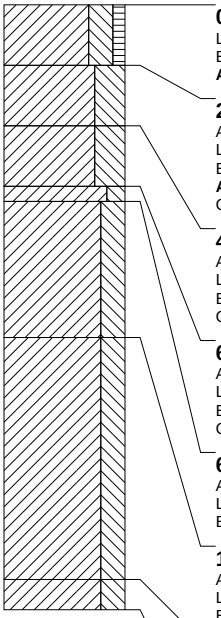

0 cm -Mv / 9,30 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont
Archeologie: enkele spikkel houtskool

20 cm -Mv / 9,10 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Archeologie: enkele spikkel houtskool
Opmerking: Spikkel baksteen

40 cm -Mv / 8,90 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

60 cm -Mv / 8,70 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

65 cm -Mv / 8,65 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, oranjegrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: veel Fe-vlekken

110 cm -Mv / 8,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

190 cm -Mv / 7,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, blauwgrijs, kalkarm, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

Einde boring op 200 cm -Mv / 7,30 m +NAP

boring: 21106-28

beschrijver: WB, datum: 4-5-2021, X: 190.635, Y: 439.809, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

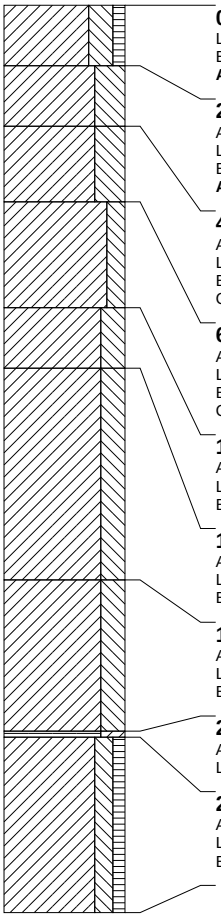

0 cm -Mv / 9,40 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont
Archeologie: enkele spikkel houtskool

20 cm -Mv / 9,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Archeologie: enkele spikkel houtskool

40 cm -Mv / 9,00 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: lets mangaan

65 cm -Mv / 8,75 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: lets mangaan

100 cm -Mv / 8,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, oranjegrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: veel Fe-vlekken

120 cm -Mv / 8,20 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

190 cm -Mv / 7,50 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, blauwgrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

240 cm -Mv / 7,00 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: abrupt (<0,3 cm)
Lithologie: veen, sterk kleiig, donkerbruin, kalkloos

242 cm -Mv / 6,98 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, zwak humeus, donkergrijs, kalkloos, interpretatie: komafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

Einde boring op 300 cm -Mv / 6,40 m +NAP

boring: 21106-29

beschrijver: WB, datum: 4-5-2021, X: 190.655, Y: 439.797, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,30, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

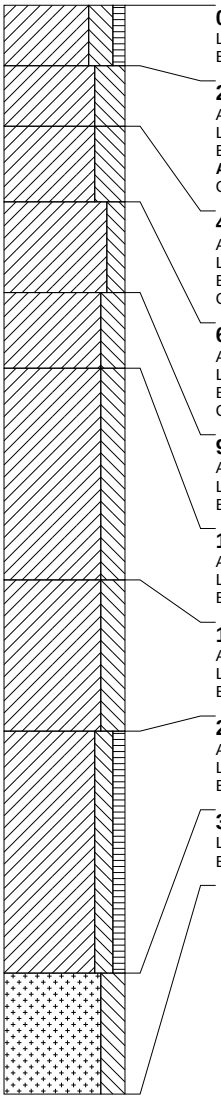

0 cm -Mv / 9,30 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont

20 cm -Mv / 9,10 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Archeologie: enkel fragment bouwpuin (onbepaald)
Opmerking: Spikkel baksteen

40 cm -Mv / 8,90 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: lets mangaan

65 cm -Mv / 8,65 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: lets mangaan

95 cm -Mv / 8,35 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, oranjegrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: veel Fe-vlekken

120 cm -Mv / 8,10 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

190 cm -Mv / 7,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, grijs, kalkarm, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

240 cm -Mv / 6,90 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, zwak humeus, donkergrijs, kalkloos, interpretatie: komafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

320 cm -Mv / 6,10 m +NAP
Lithologie: zand, sterk siltig, grijs, matig grof, kalkloos, interpretatie: beddingafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

Einde boring op 360 cm -Mv / 5,70 m +NAP

boring: 21106-30

beschrijver: WB, datum: 4-5-2021, X: 190.676, Y: 439.784, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40B, hoogte: 9,30, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Arnhem, plaatsnaam: Arnhem, opdrachtgever: Gemeente Arnhem, uitvoerder: BAAC

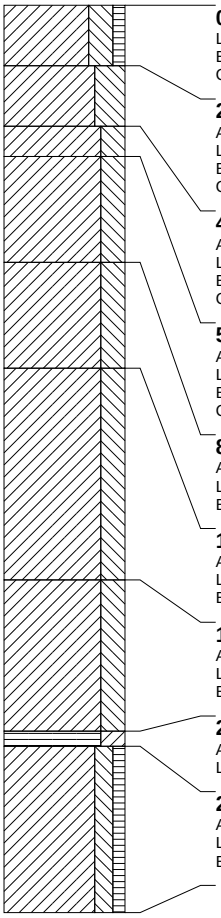

0 cm -Mv / 9,30 m +NAP
Lithologie: klei, sterk siltig, zwak humeus, bruingrijs, kalkrijk
Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont
Opmerking: Enkele kiezels

20 cm -Mv / 9,10 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, uiterst siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: AC-horizont
Opmerking: Spikkel baksteen

40 cm -Mv / 8,90 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: C-horizont, enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

50 cm -Mv / 8,80 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, schelpengruis zoet water, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
Opmerking: Iets mangaan

85 cm -Mv / 8,45 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, oranjegrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: veel Fe-vlekken

120 cm -Mv / 8,10 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, lichtbruingrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

190 cm -Mv / 7,40 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, sterk siltig, blauwgrijs, kalkrijk, interpretatie: oeverafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

240 cm -Mv / 6,90 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: abrupt (<0,3 cm)
Lithologie: veen, sterk kleiig, donkerbruin, kalkloos

245 cm -Mv / 6,85 m +NAP
Algemeen: aard bovengrens: geleidelijk (1-3 cm)
Lithologie: klei, matig siltig, zwak humeus, donkergrijs, kalkloos, interpretatie: komafzettingen
Bodemkundig: volledig gereduceerd

Einde boring op 300 cm -Mv / 6,30 m +NAP

Arnhem De Tuinmat, Gaardenhage

In opdracht van gemeente Arnhem

Adviesdocument Archeologie

Colofon

Titel: Arnhem Gaardenhage
Opdrachtgever: Gemeente Arnhem
Auteur: L.M.B. van der Feijst
Datum: 17-9-2021

© ADC ArcheoProjecten

1 Inleiding

In het kader van een bestemmingswijziging van een braakliggend terrein in de vorm van grasland naar een volkstuincomplex ten zuiden van de Huissensedijk en ten noorden van de John Grosmanstraat is dit adviesdocument opgesteld, vooruitlopende op het definitieve archeologische rapport handelende over een waardestellend archeologisch proefsleuvenonderzoek ter plaatse.

2 Uitgevoerd archeologisch onderzoek

Op 8 en 9 september 2021 heeft ADC ArcheoProjecten een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te Arnhem, Gaardenhage. Aanleiding hiervoor is het vooronderzoek door BAAC door middel van grondboringen, waarin een vindplaats uit de Romeinse tijd in het zuiden van het terrein is verondersteld. Teven is hier gerede kans op de aanwezigheid van de Romeinse weg, lopende vanaf castellum Meinerswijk richting Driel.[1]

Er zijn drie proefsleuven aangelegd, welke een doorsnede van het landschap in noord-zuidelijke richting hebben ontsloten. De sleuven en werkwijze zijn uitgevoerd conform PvE.[2] Van dit PvE is tijdens de veldwerkzaamheden afgeweken in verticale zin: de sleuven zijn dieper aangelegd.

Er is sprake van een redelijk vuile bouwvoor, waarin spaarzaam vondstmateriaal van allerlei pluimage aanwezig is, van Nieuw Tijd tot Romeinse tijd. Het betreft zeer gefragmenteerd materiaal. Daarnaast heeft detectie een aantal ontstekers van Britse komaf opgeleverd (mortiergranaten en wat grotere exemplaren). Er zijn geen sporen waargenomen op de in het PvE vermelde diepte van ca. 40 cm onder maaiveld.

Bij het zetten van de profielkolommen werd echter een vegetatieniveau/laklaag gevonden, op veel dieper niveau, vanaf ca. 80 cm – mv. Onderin deze laklaag werd een ruwwandige scherf uit de Romeinse tijd gevonden. De vlakken zijn vervolgens onder de laklaag aangelegd. Dit profiel is eenduidig richting het noorden, slechts de mate van zanderigheid neemt in de bodem toe richting de Rijn.

Nergens is meer materiaal in de laklaag gevonden. In werkput 3 werd onder de laklaag een archeologisch spoor waargenomen, een ca. 1 m brede greppel. Deze greppel is opgezocht in werkput 1. De greppel is zeer duidelijk leesbaar in het vlak en is opgevuld met de paarsgrijze ks3/4. Een tweede greppel bevond zich in het zuiden van werkput 3, maar deze doorsneed de laklaag en is daarmee van veel jonger datum. De onder de laklaag gelegen greppel is in werkput 1 gecoupeerd en afgewerkt. Helaas heeft dit geen materiaal uit de opvullingslagen opgeleverd.

Spannend is de vorm van de greppel in de coupe, deze is V-vormig, een greppel met militaire connotatie dus, mits er sprake is van een Romeins datering. Onderin was de V-vorm minder nauwkeurig leesbaar, lijkt de greppel een keer opnieuw gebaggerd/uitgegraven en is er geen sprake van een struikelgootje. De insteek is echter overduidelijk V-vormig. Er zijn in het profiel geen aanwijzingen voor een Romeinse weg gevonden, noch in de lithologie, noch qua insluitsels daarin, bijvoorbeeld in de vorm van grind en noch in ruimtelijke zin mits het de buitenste greppel (striga) moest zijn die op 100 voet (30 m) uit de eigenlijke weg soms voorkomt.

V-vormige greppels
Er is geen nederzetting aanwezig, de gehele opbrengst is daarmee een solitair gelegen mogelijk militaire greppel. Daarmee komen we op de discussie wat dat de betekenis hiervan is. Solitaire gelegen greppels worden meer gevonden in het Rivierengebied. We kunnen hier heel goed aansluiten bij greppels gevonden in de Bijland bij Huissen, Tiel-Medel, onder de toekomstige A15 te Angeren en Tiel–Kellenweg, al dan niet solitair of zelfs dubbele, waarvan naar de betekenis nog gezocht wordt. Mogelijk

[1] Bergman, W.A. en R. van der Mark, 2021: Arnhem plangebied Gaardenhage. Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (IVO-O). In: BAAC Rapport V-21.0106.
[2] Defilet, M., 2021: Programma van Eisen Huissensedijk Gaardenhage, geen nummer, goedgekeurd 3-9-2021.

betreffen dit ruimtelijk afgebakende structuren in een militaire zone, die tot nog toe geen andere sporen hebben opgeleverd.

3 Archeologische verwachting in relatie tot de werkzaamheden

Met de proefsleuven is een goed beeld verkregen. De archeologisch verwachting is behoudens de aanwezigheid van de greppel zeer laag.

4 Advies

Ten aanzien van de werkzaamheden adviseert ADC ArcheoProjecten vrijgave voor verder archeologisch onderzoek.

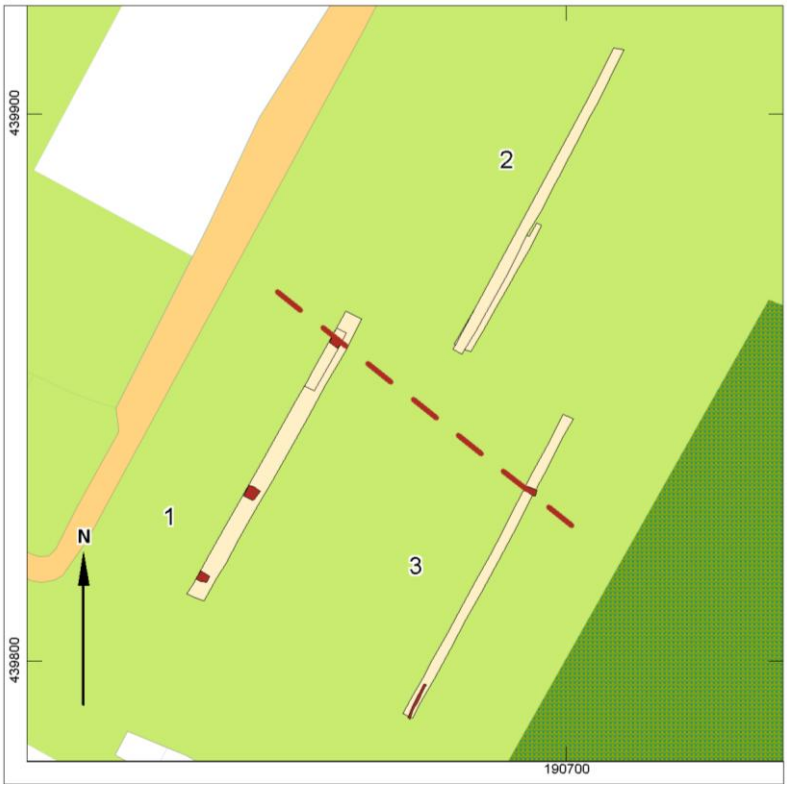

Verkennend bodemonderzoek en verkennend onderzoek asbest in bodem

Nel Klaassenstraat te Arnhem

Gemeente Arnhem

Projectnummer: 3508.01
Datum: 14 juni 2021
Versie: definitief

Verkennend bodemonderzoek en verkennend onderzoek asbest in bodem

Nel Klaassenstraat te Arnhem

Gemeente Arnhem

Opdrachtgever:	Gemeente Arnhem
Projectnummer:	3508.01
Datum:	14 juni 2021
Versie:	definitief
Projectleider en rapporteur:	ing. R. Schreuder
Autorisatie:	ing. M. Teusink

Opdrachtnemer: Buro Ontwerp & Omgeving

Velperweg 157
6824 MB Arnhem
Postbus 2033
6802 CA Arnhem

info@ontwerpenomgeving.nl
www.ontwerpenomgeving.nl

INHOUD

Pagina

1 INLEIDING 3

2 VOORONDERZOEK 4
2.1 Algemeen 4
2.2 Locatie gegevens 4
2.3 Historisch gebruik en beïnvloeding van de onderzoekslocatie 5
2.4 Verwachting ten aanzien van de bodemkwaliteit 6
2.5 Regionale bodemopbouw en geohydrologische situatie 8
2.6 Onderzoeksopzet 9

3 RESULTATEN BODEMONDERZOEK 11
3.1 Veldwerkzaamheden 11
3.2 Maaiveldinspectie, bodemopbouw en zintuiglijke waarnemingen 12
3.3 Laboratoriumonderzoek 13
3.4 Toetsingskader 15
3.5 Analyseresultaten 16
3.6 Interpretatie 18

4 SAMENVATTING, CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN 19
4.1 Samenvatting 19
4.2 Conclusies en Aanbevelingen 20
4.3 Opmerkingen 20

BIJLAGEN

1. Situatietekeningen
   1.1 regionale ligging en kadastrale kaart
   1.2 situatietekening met boorpunten
2. Boorprofielen en legenda
3. Analysecertificaten
4. Toetsing van de analysecertificaten
   4.1 toetsing analysecertificaten aan WBB
   4.2 toetsing analysecertificaten aan BBK
5. Toetsingskader
   5.1 Wet bodembescherming (Wbb)
   5.2 Besluit bodemkwaliteit (Bbk)
6. Inspectierapporten verkennend onderzoek asbest in bodem
   6.1 Inspectie maaiveld en bodem

1 INLEIDING

In opdracht van de gemeente Arnhem zijn door Buro Ontwerp & Omgeving een verkennend bodemonderzoek en een verkennend onderzoek asbest in bodem uitgevoerd op de locatie bekend als Nel Klaassenstraat te Arnhem.

De aanleiding tot de uitvoering van de werkzaamheden is de voorgenomen ontwikkeling van de locatie (woningbouw).

Doel van het verkennend bodemonderzoek is een indicatie te krijgen van de huidige milieuhygienische kwaliteit van de bodem. Het doel van het verkennend onderzoek asbest in bodem is om, met een relatief geringe onderzoeksinspanning, na te gaan of de verdenking op verontreiniging van de bodem met asbest terecht is en een indicatieve uitspraak te doen over het asbestgehalte in de bodem.

Het verkennend bodemonderzoek is uitgevoerd conform de NEN 5740:2009/A1:2016 (Bodem – Landbodem – Strategie voor het uitvoeren van verkennend bodemonderzoek – Onderzoek naar de milieuhygiënische kwaliteit van bodem en grond). Het verkennend onderzoek asbest in bodem is uitgevoerd conform de NEN 5707/C2: 2017 (Bodem- Inspectie en monsterneming van asbest in bodem en partijen grond). Uitvoering van een vooronderzoek conform NEN 5725:2017 (Bodem - Landbodem - Strategie voor het uitvoeren van milieuhygiënisch vooronderzoek) maakt deel uit van het onderzoek.

In het voorliggende rapport worden achtereenvolgens de resultaten van het vooronderzoek en de daarop gebaseerde onderzoeksstrategie (hoofdstuk 2), de uitvoering en resultaten van het uitgevoerde bodemonderzoek (hoofdstuk 3) en de samenvatting, conclusies en aanbevelingen (hoofdstuk 4) beschreven.

Buro Ontwerp & Omgeving verklaart dat zij geen financieel of zakelijk belang heeft bij het resultaat van het onderzoek. Het onderzoek is in dat opzicht onafhankelijk van de opdrachtgever uitgevoerd.

2 VOORONDERZOEK

2.1 Algemeen

Ten behoeve van het verkennend bodemonderzoek is een vooronderzoek uitgevoerd conform de norm NEN 5725. In het kader van het vooronderzoek is informatie verzameld over de volgende onderzoeksaspecten:
- Locatie gegevens;
- Gebruik en beïnvloeding van de locatie, verdachte situatie, activiteiten, ongewoon voorval;
- Verwachting ten aanzien van de bodemkwaliteit;
- Bodemopbouw en geohydrologie.

Hierbij zijn de volgende bronnen geraadpleegd:
- Verstrekte informatie door de opdrachtgever, de heer J. De Rond van de gemeente Arnhem;
- www.kadaster.nl;
- www.dinoloket.nl;
- www.bodemloket.nl/kaart;
- https://www.arnhem.nl/Inwoners/wonen_en_milieu/Bodem/bodeminformatie_op_de_kaart;
- www.gelderland.nl/kaartenencijfers;
- www.gelderland.nl/bestanden/Geo-teksten/Webmaps/Asbestdakenkaart/index.html;
- www.topotijdreis.nl.

2.2 Locatie gegevens

Afbakening onderzoekslocatie vooronderzoek
De onderzoekslocatie is gelegen aan de Nel Klaassenstraat, ter hoogte van de kruising met de Marius van Beeklaan, in het zuiden van Arnhem. De onderzoekslocatie heeft een oppervlakte van circa 7.500 m^2, en maakt deel uit van kadastrale perceel gemeente Arnhem, sectie AE, nummer 6414. Voor de ligging van de locatie en de kadastrale kaart wordt verwezen naar bijlage 1.1 en voor een situatietekening naar bijlage 1.2.

Huidig gebruik onderzoekslocatie
De onderzoekslocatie is sinds 2015 grotendeels in gebruik als moestuin. Tussen de tuintjes zijn stroken gras en hagen gelegen. Aan de noordzijde is een parkeerplaats gesitueerd, bestaande uit een halfverharding van puingranulaat. Centraal over het terrein, van noord naar zuid, is een toegangspad aanwezig. Dit pad bestaat eveneens uit puingranulaat.

Terreinverkenning
Voorafgaand aan het bodemonderzoek is er een terreinverkenning uitgevoerd. De inspectie is onder andere gericht op de identificatie van bronnen, die mogelijk hebben geleid of kunnen leiden tot een bodemverontreiniging en de aanwezigheid van asbestverdacht materiaal. Tijdens de terreinverkenning zijn geen bijzonderheden waargenomen.

Toekomstig gebruik
Het huidige gebruik zal gewijzigd worden. Het voornemen bestaat op de onderzoekslocatie woningen te realiseren.

2.3 Historisch gebruik en beïnvloeding van de onderzoekslocatie

Historisch kaartmateriaal
Uit historisch kaartmateriaal blijkt dat de onderzoekslocatie in het verleden een agrarisch gebruik kende. Tot eind jaren '90 van de vorige eeuw was de locatie en de omgeving wisselend in gebruik als weiland en/of boomgaard. De onderzoekslocatie is nimmer bebouwd geweest.

1900

1925

1999

Calamiteiten
Voor zover bij de opdrachtgever bekend hebben zich op de onderzoekslocatie in het verleden geen calamiteiten met een bodembedreigend karakter voorgedaan. Ook uit informatie van de gemeente Arnhem en provincie Gelderland blijkt niet dat er zich in het verleden bodembedreigende calamiteiten hebben voorgedaan.

Tanks
Voor zover bekend, heeft er op of direct nabij de onderzoekslocatie nimmer opslag van oliehoudende producten in ondergrondse of bovengrondse tanks plaatsgevonden.

Historisch bodemgebruik
Uit de bodeminformatie van de gemeente Arnhem blijkt dat er geen HBB-(historisch bodemgebruik) locaties ter plaatse van of in de directe omgeving van de onderzoekslocatie aanwezig zijn.

2.4 Verwachting ten aanzien van de bodemkwaliteit

Uitgevoerde bodemonderzoeken
Uit de bodeminformatie van de gemeente Arnhem blijkt dat op de onderzoekslocatie de volgende bodemonderzoeken zijn verricht. In de directe omgeving zijn voor zover bekend geen onderzoeken uitgevoerd.

Verkennend bodemonderzoek, Gaardenhage West te Arnhem, Verhoeve Milieu bv, met kenmerk 159121-2, d.d. 21 december 2009.

Het onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen aanleg van de Mari Andriessenstraat en riolering. Binnen de onderhavige onderzoekslocatie zijn vijf boringen geplaatst (201 t/m 205), waarvan twee boringen zijn afgewerkt tot peilbuis. Tijdens het veldwerk zijn zintuiglijk geen waarnemingen gedaan die kunnen duiden op een mogelijke verontreiniging van de bodem. Er zijn geen analyses op de boven- of ondergrond uitgevoerd. In het grondwater zijn concentraties barium (peilbuis 202 en 205) en zink (peilbuis 205) boven de streefwaarde aangetoond.

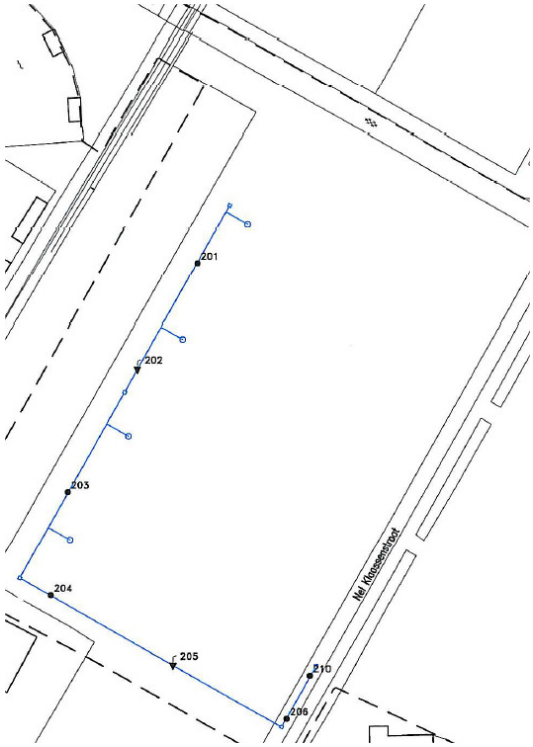

Naast dit bodemonderzoek is een in-situ AP-04 keuring uitgevoerd ter plaatse van het voorgenomen tracé (Verhoeve Milieu, 159121-1, d.d. 21-12-2009). Hieruit blijkt dat de (klei) grond vrij toepasbaar is.

Verkennend bodemonderzoek Gaardenhage (Nel Klaassenstraat) te Arnhem, Buro Antares, met kenmerk MHE/ADV/BAZ/014147, d.d. 17 december 2014.

Het onderzoek is uitgevoerd om het terrein in gebruik te nemen voor het telen van groente en fruit (stadslandbouw). Hierbij is tevens een locatie ten oosten van de Nel Klaassenstraat meegenomen.

Op de onderhavige onderzoekslocatie zijn 16 boringen geplaats, waarbij er twee boringen zijn afgewerkt tot peilbuis. In enkele boringen is in de bovengrond een bijmenging met (baksteen)puin en/of kolengruis aangetroffen. In 1 boring (04, tegen de Nel Klaassenstraat) bestaat de bovengrond uit menggranulaat.
Er is geen asbestverdacht materiaal aangetroffen op het maaiveld of in de opgeboorde grond.

In de zintuiglijk verontreinigde bovengrond is een gehalte nikkel boven de achtergrondwaarde aangetoond. In de zintuiglijk schone bovengrond zijn gehaltes cadmium, kobalt, koper, nikkel en zink boven de achtergrondwaarde aangetoond. Er zijn geen analyses op de ondergrond uitgevoerd.

In het grondwater uit peilbuis 05 ligt de gemeten concentratie barium boven de tussenwaarde en de concentratie kwik boven de streefwaarde. In het grondwater uit peilbuis 15 is een concentratie kwik boven de streefwaarde gemeten.

De matig verhoogd gemeten concentratie barium wordt toegeschreven aan natuurlijke processen en is niet aanvullend onderzocht.

Asbest
Uit de asbestdakenkaart van de provincie Gelderland blijkt dat er op de onderzoekslocatie of in de directe omgeving geen asbestverdachte dakbedekking aanwezig is.

Tijdens het uitvoeren van het vooronderzoek zijn geen aanwijzingen verkregen voor de mogelijke aanwezigheid van asbestverdachte materialen op of in de bodem van de onderzoekslocatie. Wel is er tijdens het in 2014 uitgevoerde onderzoek een bijmenging met puin aangetroffen.
Omdat de aanwezige puinverharding op de onderzoekslocatie door de gemeente Arnhem in 2015 is aangebracht, is deze niet verdacht voor de aanwezigheid van asbest.

PFAS
Er zijn geen specifieke aanwijzingen voor de aanwezigheid van PFAS ter plaatse van de onderzoekslocatie.

Publiekrechtelijke beperkingen ten aanzien van artikel 55 Wet bodembescherming

Ten aanzien van deze percelen zijn geen publiekrechtelijke beperkingen opgenomen ten aanzien van het artikel 55 uit de Wet bodembescherming, hetgeen inhoudt dat bij het Kadaster geen geval van ernstige bodemverontreiniging is geregistreerd.

Bodemkwaliteitskaart

Op de 'Bodemkwaliteitskaart en bodemfunctieklassenkaart Milieusamenwerking regio Arnhem' valt de locatie voor de bovengrond in 'B5 Uitbreidingsgebieden recent' en voor de ondergrond in 'O23 Buitengebied klei'.

De gemeente Arnhem hanteert de 80-percentielwaarde (P80) als gebiedseigen bodemkwaliteit binnen een zone. Als deze waarde onder de landelijke achtergrondwaarde is gelegen (AW2000), hanteert de gemeente de gebiedseigen bodemkwaliteitsklasse (landbouw/natuur, maximale waarde wonen of maximale waarde industrie). De geldende achtergrondwaarden (P80 of landbouw/natuur) staan voor de bovengrond vermeld in Tabel 1 en voor de ondergrond in Tabel 2 (in mg/kg ds).

Tabel 1 Bovengrond (0,0-0,5 m-mv) standaard bodem

Zone	Parameter													
	As	Ba	Cd	Cr	Co	Cu	Hg	Pb	Mo	Ni	Zn	PAK	M.O.	PCB
Bovengrond bodemkwaliteitszone B5 (Arnhem, uitbreidingsgebieden recent)														
B5	21,9	-	0,64	73	-	40,8	0,19	75	-	65,4	192	1,6	190	-

- nog niet vastgesteld

Tabel 2 Ondergrond (0,5-2,0 m-mv) standaard bodem

Zone	Parameter													
	As	Ba	Cd	Cr	Co	Cu	Hg	Pb	Mo	Ni	Zn	PAK	M.O.	PCB
Ondergrond bodemkwaliteitszone O23 (Arnhem, buitengebied klei)														
O23	21,9	-	0,64	73	-	40,8	0,19	75	-	65,4	192	1,6	190	-

- nog niet vastgesteld

Op basis van uitgevoerd (aanvullend) onderzoek (bodemkwaliteitskaart MRA, PFAS actualisatie, gemeente Arnhem, d.d. 28-09-2020) is vastgesteld dat de P-80 waarde bij geen van de onderzochte PFAS-verbindingen een overschrijding toont van de generiek gestelde toepassingsnormen uit het Tijdelijk handelingskader. Aangaande PFAS is derhalve geconcludeerd dat de gebiedseigen bodemkwaliteit in de klasse Landbouw/Natuur valt (overeenkomstig met Achtergrondwaarde (AW2000)).

2.5 Regionale bodemopbouw en geohydrologische situatie

Het maaiveld ligt globaal op een hoogte van circa 9 m +NAP. Volgens de Bodemkaart van Nederland betreft de bodem een kalkhoudende poldervaaggrond, die is opgebouwd uit zware zavel en licht klei.

Tabel 3 geeft de hydrologische bodemopbouw op basis van gegevens afkomstig van het DINOloket.

Tabel 3 Geohydrologische bodemopbouw (Dinoloket)

m-mv	Beschrijving	Formatie
0 – 3,2	Afwisseling van zandige klei, midden en fijn zand, klei en veen en een weinig grof zand	Holocene deklaag
3,2 – 31	Zand: midden en grof zand, met weinig zandige klei, fijn zand en grind en een spoor klei en veen	Formatie van Kreftenheye
31 – 36	Zand: grof en midden zand, met weinig zandige klei, fijn zand en grind en een spoor klei	Formatie van Drente
36 – 79	Zand: midden en grof zand, met weinig zandige klei, fijn zand en grind en een spoor klei en veen	Formatie van Peize en Waalre

Het grondwater bevindt zich naar verwachting op circa 8 m +NAP en stroomt globaal in zuidelijke richting. Er liggen geen pompstations in de buurt van de onderzoekslocatie die van invloed zouden kunnen zijn op de grondwaterstroming ter plaatse van de onderzoekslocatie. De onderzoekslocatie ligt niet in een grondwaterbeschermings- en/of grondwaterwingebied. De onderzoekslocatie is gelegen in een intrekgebied.

2.6 Onderzoeksopzet

Het verkennend bodemonderzoek is gebaseerd op de in de NEN 5740 genoemde strategie voor een onverdachte locatie (paragraaf 5.1, NEN 5740).

Vanwege de (plaatselijk) aangetroffen puinbijmenging tijdens het in 2014 uitgevoerde onderzoek is tevens een verkennend onderzoek asbest in bodem conform de NEN 5707 uitgevoerd. Omdat er tijdens de eerder uitgevoerde bodemonderzoeken geen asbestverdachte materialen zijn waargenomen, is het asbestonderzoek uitgevoerd volgens de strategie voor een onverdachte locatie.

De puinverharding op het maaiveld is, vanwege het aanbrengen in 2015, onverdacht voor de aanwezigheid van asbest en derhalve niet onderzocht.

De onderzoekslocatie heeft in het verleden onderdeel uitgemaakt van een boomgaard. Omdat er sinds 2015 alleen biologische (moes)tuinbouw heeft plaatsgevonden zijn op aangeven van de gemeente Arnhem bestrijdingsmiddelen niet meegenomen in het onderzoek.

Tenzij anders vermeld worden de veldwerkzaamheden uitgevoerd conform de BRL SIKB 2000 Beoordelingsrichtlijn voor het SIKB procescertificaat Veldwerk bij Milieuhygiënisch Bodemonderzoek en de bijbehorende protocollen 2001 (Plaatsen van handboringen en peilbuizen, maken van boorbeschrijvingen, nemen van grondmonsters en waterpassen), 2002 (Het nemen van grondwatermonsters) en 2018 (Locatie-inspectie en monsterneming van asbest in bodem).

De grond- en grondwatermonsters en/of puinmonsters alsmede het asbestverdachte plaatmateriaal ten behoeve van de onderzoeken zijn, tenzij anders vermeld, ter analyse aangeboden aan het milieulaboratorium van Eurofins Analytico B.V. te Barneveld. Eurofins Analytico is een NEN-EN-ISO/IEC 17025 geaccrediteerd milieulaboratorium, en door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu erkend voor de uitvoering van milieuanalyses in het kader van AS3000 en AP04.

3 RESULTATEN BODEMONDERZOEK

3.1 Veldwerkzaamheden

De veldwerkzaamheden ten behoeve van het verkennend bodemonderzoek en het verkennend onderzoek asbest in bodem zijn op 26 mei 2021 uitgevoerd.. Beide onderzoeken zijn verricht door de erkende veldwerker, de heer C. Beunk van de firma Bodemexpert te Huissen. Hij is hierbij geassisteerd door de heer J. Brouwer. Tijdens de uitvoering van de veldwerkzaamheden zijn geen kritieke afwijkingen opgetreden van de protocollen beschreven in de BRL SIKB 2000. Tabel 4 geeft een overzicht van de uitgevoerde veldwerkzaamheden.

Tabel 4 Uitgevoerde veldwerkzaamheden

Terreindeel	Discipline	Aantal boringen/gaten	Boornummers
Gehele onderzoekslocatie (circa 7.500 m^2)	Verkennend bodemonderzoek	13x 0,5 m -mv 4x 2,0 m-v 2 peilbuizen	01 t/m 19
	Verkennend onderzoek asbest in bodem	Alle 19 boorpunten zijn uitgevoerd als inspectiegat (0,3 m x 0,3 m)	01 t/m 19

De asbestgaten 01 t/m 19 zijn handmatig gegraven tot een diepte van maximaal 0,5 m -mv en hebben een lengte en breedte van circa 0,3 meter. Zes gaten zijn met een edelmanboor met een grotere diameter (12 cm) doorgezet tot een diepte van minimaal 2,0 m –mv, waarna de boringen 05 en 15 zijn afgewerkt tot peilbuis.

Bij alle boringen is de vrijgekomen grond zintuiglijk beoordeeld op textuur, kleur en zintuiglijk waarneembare verontreinigingen. De gegevens van de monsterpunten zijn verwerkt tot boorprofielen, welke zijn opgenomen in bijlage 2. De situering van de boringen en de inspectiegaten is aangegeven op tekening 1 in bijlage 1.2.

Het grondwater is bemonsterd op 4 juni 2021, eveneens door de heer C. Beunk. Tabel 5 geeft een overzicht van de tijdens de monstername van het grondwater gemeten grondwaterstand, zuurgraad (pH) en het elektrisch geleidingsvermogen (EC). Tevens is in de tabel de troebelheid van het grondwater aangegeven (in NTU).

Tabel 5 Grondwaterstanden, zuurgraad (pH), elektrisch geleidingsvermogen (EC) en troebelheid (NTU)

Peilbuis	Filterstelling (m -mv)	Grondwaterstand (m -mv)	Zuurgraad (pH)	Geleidbaarheid (EC: µs/cm)	Troebelheid (NTU)
05	2,00 - 3,00	1,25	6,6	970	3,42
15	1,50 - 2,50	1,07	6,8	1.100	19,07

De waarden voor de zuurgraad (pH) en het elektrisch geleidingsvermogen (EC) kunnen als normaal/niet afwijkend worden beschouwd.

Voor de troebelheid (NTU) is in het grondwater uit peilbuis 15 een waarde van 19,07 gemeten. Verondersteld wordt dat het water in de bodem van nature een troebelheid van 0 - 10 NTU heeft. De verhoogde troebelheid kan worden veroorzaakt door het in suspensie zijn van (grond)deeltjes. Deze deeltjes kunnen invloed hebben op het analyseresultaat.
Het meten van een troebelheid hoger dan 10 NTU is niet bezwaarlijk, maar kan bij de interpretatie van de analyseresultaten worden gebruikt.

Hierbij wordt opgemerkt dat ten behoeve van de analyse van het grondwater op zware metalen (anorganische stoffen) de watermonsters in het veld worden gefiltreerd, waardoor de troebelheid niet van invloed is op concentraties van zware metalen. Uit de analyseresultaten (zie paragraaf 3.5) blijkt dat in het grondwater overwegend maximaal licht verhoogd concentraties barium zijn aangetoond. De verhoogd gemeten troebelheid heeft geen invloed gehad op de eindconclusie van het onderzoek.

3.2 Maaiveldinspectie, bodemopbouw en zintuiglijke waarnemingen

Voorafgaand aan het veldwerk is het maaiveld geïnspecteerd op de aanwezigheid van asbestverdachte materialen. Hierbij zijn geen asbestverdachte materialen aangetroffen. Het uitgegraven materiaal is per inspectiegat gezeefd (20 mm) en afzonderlijk beoordeeld op de aanwezigheid van asbestverdachte materialen in de fractie >20 mm. Ook hierbij zijn geen asbestverdachte materialen waargenomen. Alle inspectiegaten zijn na het uitvoeren van het veldwerk gedicht met uitkomende grond. In bijlage 6 zijn de inspectierapporten opgenomen.

De bodem bestaat uit matig tot sterk siltige klei. Tot een diepte van circa 1,0 á 1,5 m-mv is de bodem zwak humeus. De bovengrond is tevens zwak zandig en bevat plantenresten. In de ondergrond (0,5 tot 1,5) is plaatselijk (sporen of resten) roest aanwezig.

Op het maaiveld en in het opgeboorde materiaal zijn op zintuiglijke wijze geen asbestverdachte materialen waargenomen.

In de grond is tot 1 á 1,5 m-mv een bijmenging met sporen baksteen waargenomen. Tabel 6 geeft een overzicht van de zintuiglijke waarnemingen.

Tabel 6 Zintuiglijke waarnemingen

Boring	Traject (m –mv)	Zintuiglijke waarneming
01	0,00 – 1,00	sporen baksteen
02	0,00 - 0,25	uiterst puinhoudend, resten glas, brokken baksteen, resten metselpuin, resten beton, worteldoek op 25cm. Betreft geen bodem.
03	0,00 - 0,25	uiterst puinhoudend, resten glas, brokken baksteen, resten metselpuin, resten beton, worteldoek op 25 cm. Betreft geen bodem.
04	0,00 - 0,50	sporen baksteen
05	0,00 - 1,50	sporen baksteen
06	0,00 - 1,50	sporen baksteen
07	0,00 - 0,50	sporen baksteen
08	0,00 - 0,25	uiterst puinhoudend, resten glas, brokken baksteen, resten metselpuin, resten beton, worteldoek op 25 cm. Betreft geen bodem.
09	0,00 - 0,50	sporen baksteen
10	0,00 - 0,50	sporen baksteen
11	0,00 - 1,50	sporen baksteen
12	0,00 - 0,50	sporen baksteen
13	0,00 - 0,50	sporen baksteen
14	0,00 - 0,25	uiterst puinhoudend, resten glas, brokken baksteen, resten metselpuin, resten beton, op 25 cm worteldoek. Betreft geen bodem.
15	0,00 - 1,00	sporen baksteen
16	0,00 - 0,50	sporen baksteen
17	0,00 - 0,50	sporen baksteen
18	0,00 - 0,25	uiterst puinhoudend, resten glas, brokken baksteen, resten metselpuin, resten beton, worteldoek op 25cm. Betreft geen bodem.
19	0,00 - 1,00	sporen baksteen

De aangetroffen laag puin bij de boringen 02, 03, 08, 14 en 18 betreft de halfverharding voor het parkeren en de toegang tot de verschillende tuintjes. Deze verharding is gerealiseerd bij de aanleg van het terrein (2015), en betreft gecertificeerd puin. Op aangeven van de gemeente Arnhem is geen onderzoek naar de kwaliteit en/of aanwezigheid van asbest in deze laag uitgevoerd.

3.3 Laboratoriumonderzoek

Ten behoeve van het analyseprogramma is rekening gehouden met de resultaten van de zintuiglijke waarnemingen. 0geeft een overzicht van de onderzochte monsters en de analysepakketten. De asbestmonsters zijn op locatie samengesteld van het uitgezeefde materiaal (fractie < 20 mm).

Tabel 7 Analyseprogramma

Monstercode	Boring/gat/monster (cm -mv)	Textuur en zint. waarnemingen	Analyses
Grond			
MM1	02 (0,25 - 0,50), 03 (0,25 - 0,50), 08 (0,25 - 0,50), 14 (0,25 - 0,50), 18 (0,25 - 0,50)	Klei, zintuiglijk schoon Direct onder puingranulaat	Standaardanalysepakket grond
MM2	01 (0,00 - 0,50), 04 (0,00 - 0,50), 05 (0,00 - 0,50), 06 (0,00 - 0,50), 07 (0,00 - 0,50), 09 (0,00 - 0,50)	Klei, humeus, sporen baksteen. Bovengrond noordelijk deel	Standaardanalysepakket grond
MM3	10 (0,00 - 0,50), 11 (0,00 - 0,50), 12 (0,00 - 0,50), 13 (0,00 - 0,50), 15 (0,00 - 0,50), 16 (0,00 - 0,50), 17 (0,00 - 0,50), 19 (0,00 - 0,50)	Klei, humeus, sporen baksteen. Bovengrond zuidelijk deel	Standaardanalysepakket grond
MM4	01 (0,50 - 1,00), 01 (1,00 - 1,50), 05 (0,50 - 1,00), 05 (1,00 - 1,50), 06 (0,50 - 1,00), 06 (1,00 - 1,50), 11 (0,50 - 1,00), 11 (1,00 - 1,50), 15 (0,50 - 1,00), 19 (0,50 - 1,00)	Klei, humeus, sporen baksteen. Ondergrond	Standaardanalysepakket grond
MM5	01 (1,50 - 2,00), 05 (1,50 - 2,00), 06 (1,50 - 2,00), 15 (1,00 - 1,50), 15 (1,50 - 2,00), 19 (1,00 - 1,50), 19 (1,50 - 2,00)	Klei, zintuiglijk schoon Ondergrond	Standaardanalysepakket grond
Grondwater			
05-1-1	05 (2,00 - 3,00)	-	Standaardanalysepakket grondwater
15-5-1	15 (1,50 - 2,50)	-	Standaardanalysepakket grondwater
Asbest			
ASB-MM3	09 (0,00 - 0,50), 10 (0,00 - 0,50), 11 (0,00 - 0,50), 12 (0,00 - 0,50), 13 (0,00 - 0,50)	Klei, sporen baksteen	Asbest
ASB-MM4	01 (0,00 - 0,50), 04 (0,00 - 0,50), 05 (0,00 - 0,50), 06 (0,00 - 0,50), 07 (0,00 - 0,50)	Klei, sporen baksteen	Asbest
ASB-MM5	15 (0,00 - 0,50), 16 (0,00 - 0,50), 17 (0,00 - 0,50), 19 (0,00 - 0,50)	Klei, sporen baksteen	Asbest
Standaardanalysepakket grond:	*droge stof, lutum, organische stof, metalen (barium, cadmium, kobalt, koper, kwik, lood, molybdeen, nikkel en zink), PCB, PAK en minerale olie.*		
Standaardanalysepakket grondwater:	*metalen (barium, cadmium, kobalt, koper, kwik, lood, molybdeen, nikkel en zink), vluchtige aromaten (BTEX), styreen, naftaleen, gehalogeneerde koolwaterstoffen (VOX) en minerale olie.*		
Asbest:	*serpentijns asbest (chrysotiel) en amfibool asbest (amosiet, crocidoliet, anthophylliet, tremoliet en actinoliet).*		

3.4 Toetsingskader

Verkennend bodemonderzoek

De analyseresultaten van de grond zijn in het kader van de Wet bodembescherming (Wbb) getoetst aan de Achtergrondwaarden uit het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) en de interventiewaarden uit de Circulaire bodemsanering 2013. De analyseresultaten voor grond zijn omgerekend naar het gehalte voor standaardbodem en vervolgens getoetst aan de toetsingswaarden voor standaardbodem. Voor de omrekening naar standaardbodem wordt gebruik gemaakt van de gemeten percentages voor organische stof (humus) en lutum. De analyseresultaten van het grondwater zijn in het kader van de Wet bodembescherming (Wbb) getoetst aan de streefwaarden en de interventiewaarden uit de Circulaire bodemsanering 2013.

Tabel 8 bevat het toetsingskader volgens de Wbb (zie tevens bijlage 5.1).

Tabel 8 Overzicht toetsingskader Wbb

Gehalte/concentratie	Betekenis	Opmerking
≤ AW-waarde (of < detectielimiet)	niet verontreinigd	geen aanvullend onderzoek nodig (*A)
> AW-waarde ≤ T-waarde	licht verontreinigd	geen aanvullend onderzoek nodig (*A)
> T-waarde ≤ I-waarde	matig verontreinigd	mogelijk nader bodemonderzoek noodzakelijk
> I-waarde	sterk verontreinigd	nader bodemonderzoek noodzakelijk; mogelijk sprake van ernstige bodemverontreiniging
*(*A)*	*Voor grondwater geldt de streefwaarde.*	
Toelichting:	*De AW-waarden zijn achtergrondwaarden en zijn referentiewaarden voor een multifunctionele bodem.*	
	De halve som van de AW- en I-waarden ((AW+I)/2 = T-waarde) is een toetsingswaarde waarboven er een vermoeden is van ernstige bodemverontreiniging. Door middel van aanvullend onderzoek moet dit vermoeden worden getoetst.	
	De I-waarden zijn de 'interventiewaarden'. Als de I-waarde voor een stof wordt overschreden in meer dan 25 m^3 grond of in meer dan 100 m^3 grondwater (bodemvolume), dan wordt gesproken van een geval van ernstige bodemverontreiniging.	

Naast de toetsing aan de landelijke (generieke) normwaarden zijn de analyseresultaten vergeleken met de gebiedsspecifieke normen voor de Achtergrondwaarden van de gemeente Arnhem.

De analyseresultaten zijn tevens getoetst aan de maximale waarden van het Bbk. Dit teneinde een indicatie omtrent de te verwachten bodemkwaliteitsklasse van de voorkomende bodemlagen te verkrijgen (zie tevens bijlagen 5.2).

Asbest in bodemonderzoek

De interventiewaarde voor asbest, zoals vastgesteld in de Circulaire bodemsanering 2013, bedraagt 100 mg/kg d.s. gewogen. Gewogen wil zeggen dat de totale asbestconcentratie, de concentratie serpentijnasbest vermeerderd met 10 maal de concentratie amfibool asbest is.

Het resultaat van het verkennend onderzoek is een uitspraak over de mogelijke verontreiniging van de bodem op basis van verzamelde stukken asbesthoudend materiaal en (meng)monsters van de grond. Aan de hand van het verkregen indicatieve gehalte aan asbest wordt nagegaan of nader onderzoek al dan niet noodzakelijk is. Door de lagere onderzoeksintensiteit van het verkennend onderzoek kan in deze fase niet direct worden getoetst aan de interventiewaarde. In het verkennend onderzoek wordt het gehalte getoetst aan de interventiewaarde gecorrigeerd met een factor 2. Deze correctiefactor is een maat voor de betrouwbaarheid van het verkennend onderzoek in relatie tot het nader onderzoek. Indien het asbestgehalte kleiner is dan de helft van de interventiewaarde, dus kleiner dan 50 mg/kg ds. gewogen, is het statistisch aannemelijk dat ook in een nader onderzoekstraject de interventiewaarde niet zal worden overschreden. In deze gevallen geldt er geen noodzaak tot het uitvoeren van een nader onderzoek asbest.

3.5 Analyseresultaten

De analysecertificaten zijn opgenomen in bijlage 3.Het resultaat van de toetsing is in bijlage 4.1 numeriek weergegeven voor toetsing van grond aan de achtergrond- en interventiewaarden uit de Wbb en in bijlage 4.2 voor de toetsing aan het Bbk.

Verkennend bodemonderzoek

Tabel 9 bevat de analyse- en de toetsingsresultaten voor grond bij toetsing aan achtergrond- en interventiewaarden (Wbb). Tevens is een indicatie met betrekking tot de te verwachten bodemkwaliteitsklasse weergegeven.

Tabel 9 Analyse- en toetsingsresultaten grond met gestandaardiseerde gehalten in mg/kg d.s.

Monstercode	Boring/monster (cm –mv)	Textuur en zint. waarnemingen	Verhoogde parameters Wbb (gestandaardiseerde gehalten in mg/kg d.s.)			Indicatie Bbk
			> AW-waarde	> T-waarde	> I-waarde	
MM1	02 (0,25 - 0,50), 03 (0,25 - 0,50), 08 (0,25 - 0,50), 14 (0,25 - 0,50), 18 (0,25 - 0,50)	Klei, zintuiglijk schoon Direct onder puingranulaat	<			AW
MM2	01 (0,00 - 0,50), 04 (0,00 - 0,50), 05 (0,00 - 0,50), 06 (0,00 - 0,50), 07 (0,00 - 0,50), 09 (0,00 - 0,50)	Klei, humeus, sporen baksteen. Bovengrond noordelijk deel	<			AW
MM3	10 (0,00 - 0,50), 11 (0,00 - 0,50), 12 (0,00 - 0,50), 13 (0,00 - 0,50), 15 (0,00 - 0,50), 16 (0,00 - 0,50), 17 (0,00 - 0,50), 19 (0,00 - 0,50)	Klei, humeus, sporen baksteen. Bovengrond zuidelijk deel	PAK (3,685) >A			Wonen
MM4	01 (0,50 - 1,00), 01 (1,00 - 1,50), 05 (0,50 - 1,00), 05 (1,00 - 1,50), 06 (0,50 - 1,00), 06 (1,00 - 1,50), 11 (0,50 - 1,00), 11 (1,00 - 1,50), 15 (0,50 - 1,00), 19 (0,50 - 1,00)	Klei, humeus, sporen baksteen. Ondergrond	Nikkel (37,05) <A			AW
MM5	01 (1,50 - 2,00), 05 (1,50 - 2,00), 06 (1,50 - 2,00), 15 (1,00 - 1,50),	Klei, zintuiglijk schoon Ondergrond	Nikkel (35,71) <A			AW

Monster-code	Boring/monster (cm –mv)	Textuur en zint. waarnemingen	Verhoogde parameters Wbb (gestandaardiseerde gehalten in mg/kg d.s.)			Indicatie Bbk
			> AW-waarde	> T-waarde	> I-waarde	
	15 (1,50 - 2,00), 19 (1,00 - 1,50), 19 (1,50 - 2,00)					

<A	*Gemeten gehalte kleiner dan achtergrondwaarde gemeente Arnhem*
>A	*Gemeten gehalte groter dan achtergrondwaarde gemeente Arnhem*
Wbb:	
<	*: aangetroffen gehaltes kleiner dan achtergrond-, tussen- en interventiewaarde*
>AW-waarde	*: aangetroffen gehalte groter dan achtergrondwaarde*
>T-waarde	*: aangetroffen gehalte groter dan tussenwaarde (aanvullend / nader bodemonderzoek nodig*
>I-waarde	*: aangetroffen gehalte groter dan interventiewaarde*
Bbk:	*De indicatieve beoordeling Bbk geldt voor de situatie "Grond, toepassing op landbodem"*
AW	*: overal toepasbaar (voldoet aan Achtergrondwaarde)*
Wonen	*: toepasbaar (functieklasse wonen)*
Industrie	*: toepasbaar (functieklasse industrie)*
NT	*: niet toepasbaar*

Tabel 10 bevat de analyse- en de toetsingsresultaten voor grondwater bij toetsing aan streef- en interventiewaarden.

Tabel 10 Analyse- en toetsingsresultaten grondwater in µg/l

Monstercode	Traject (m -mv)	Gemeten verhoogde parameters (concentraties in µg/l)		
		> S-waarde	> T-waarde	> I-waarde
05-1-1	05 (2,00 - 3,00)	Barium (160)	-	-
15-5-1	15 (1,50 - 2,50)	Barium (150)	-	-

Wbb:	
<	*: aangetroffen gehaltes kleiner dan streef-, tussen- en interventiewaarde*
>S-waarde	*: aangetroffen gehalte groter dan streefwaarde*
>T-waarde	*: aangetroffen gehalte groter dan tussenwaarde*
>I-waarde	*: aangetroffen gehalte groter dan interventiewaarde*

Verkennend onderzoek asbest in bodem

De originele analysecertificaten zijn opgenomen in bijlage 3. De analyseresultaten van de grond-analyses zijn in onderstaande Tabel 11 weergegeven.

Tabel 11 Analyseresultaten asbest in de grond in mg/kg ds gewogen

Monstercode	Traject (m -mv)	Textuur en zin-tuiglijke waar-nemingen	Gewogen gehalte asbest in mg/kg ds gewogen	Type asbest	Hechtgebonden
ASB-MM3	09 (0,00 - 0,50), 10 (0,00 - 0,50), 11 (0,00 - 0,50), 12 (0,00 - 0,50), 13 (0,00 - 0,50)	Klei, sporen baksteen	<0,8	n.v.t.	n.v.t.
ASB-MM4	01 (0,00 - 0,50), 04 (0,00 - 0,50), 05 (0,00 - 0,50), 06 (0,00 - 0,50), 07 (0,00 - 0,50)	Klei, sporen baksteen	<0,6	n.v.t.	n.v.t.

Monstercode	Traject (m -mv)	Textuur en zintuiglijke waarnemingen	Gewogen gehalte asbest in mg/kg ds gewogen	Type asbest	Hechtgebonden
ASB-MM5	15 (0,00 - 0,50), 16 (0,00 - 0,50), 17 (0,00 - 0,50), 19 (0,00 - 0,50)	Klei, sporen baksteen	<0,7	n.v.t.	n.v.t.

Opgemerkt wordt dat het monstergewicht bij monster ASB-MM4 minder dan 10 kg ds. bedraagt (9,79 kg). Dit betreft een afwijking van de NEN 5707, en wordt veroorzaakt door de relatief hoge vochtigheid van het monstermateriaal. Op basis van de waarnemingen tijdens de veldwerkzaamheden en de resultaten van de laboratoriumanalyses wordt deze afwijking beoordeeld als 'niet significant'.

3.6 Interpretatie

Verkennend bodemonderzoek
Tijdens het veldwerk is waargenomen dat een bijmenging met sporen baksteen aanwezig is in de grond tot 1 á 1,5 m-mv. In het mengmonster van de bodemlaag direct onder de puinverharding (MM1) zijn geen van de geanalyseerde parameters in gehaltes boven de achtergrondwaarde gemeten. Ook in de bovengrond van het noordelijke deel (mengmonster MM2) liggen de gemeten gehaltes onder de achtergrondwaarde. In het mengmonster van de bovengrond, betreffende het zuidelijk deel van de onderzoekslocatie (MM3), ligt het gemeten gehalte PAK boven zowel de generieke als de gebiedsspecifieke achtergrondwaarde.

In de ondergrond (humeuze bodemlaag, mengmonster MM4 en de humusarme ondergrond, mengmonster MM5) liggen de gemeten gehaltes nikkel boven de achtergrondwaarde. Hierbij wordt opgemerkt dat deze gemeten gehaltes onder de door de gemeente Arnhem vastgestelde maximale achtergrondwaarde liggen.
De indicatie voor de bodemkwaliteitsklasse betreft AW (altijd toepasbaar), met uitzondering van de bovengrond van het zuidelijke deel van de onderzoekslocatie (mengmonster MM3), waarvan de indicatie 'wonen' betreft, op basis van het gemeten gehalte PAK.

Het grondwater uit peilbuis 05 en 15 is licht verontreinigd met barium (concentratie > streefwaarde).

Verkennend onderzoek asbest in bodem
In de bovengrond is geen asbestverdacht materiaal in de fractie > 20 mm waargenomen. In alle drie de mengmonsters is in de fractie < 20 mm geen asbest geconstateerd.

4 SAMENVATTING, CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4.1 Samenvatting

In opdracht van de gemeente Arnhem is door Buro Ontwerp & Omgeving een verkennend bodemonderzoek en een verkennend onderzoek asbest in bodem uitgevoerd op de locatie bekend als Nel Klaassenstraat te Arnhem.

De aanleiding tot de uitvoering van de werkzaamheden is de voorgenomen ontwikkeling van de locatie (woningbouw).

Het verkennend bodemonderzoek is gebaseerd op de in de NEN 5740 genoemde strategie voor een onverdachte locatie (paragraaf 5.1, NEN 5740). Het verkennend onderzoek asbest in bodem is uitgevoerd conform de NEN 5707+C1:2017 (Bodem- Inspectie en monsterneming van asbest in bodem en partijen grond), waarbij de strategie voor een onverdachte locatie is aangehouden. Uitvoering van een vooronderzoek conform NEN 5725:2017 (Bodem - Landbodem - Strategie voor het uitvoeren van milieuhygiënisch vooronderzoek) maakt deel uit van het onderzoek.

Voorafgaand aan het veldwerk is het maaiveld geïnspecteerd op de aanwezigheid van asbestverdachte materialen. Hierbij zijn geen asbestverdachte materialen aangetroffen. Het uitgegraven materiaal is per inspectiegat gezeefd (20 mm) en afzonderlijk beoordeeld op de aanwezigheid van asbestverdachte materialen in de fractie >20 mm. Ook hierbij zijn geen asbestverdachte materialen waargenomen.

De bodem bestaat matig tot sterk siltige klei. Tot een diepte van circa 1,0 á 1,5 m-mv is de bodem zwak humeus. De bovengrond is tevens zwak zandig, in de ondergrond is plaatselijk roest aanwezig. In de grond (tot circa 1,0 á 1,5 m –mv) is een bijmenging met sporen baksteen aangetroffen.

Op een deel van de locatie is puinverharding aanwezig (geen bodem). Deze verharding is gerealiseerd bij de aanleg van het terrein (2015), en betreft gecertificeerd puin. In overleg met de gemeente Arnhem is er derhalve geen onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van deze puinverharding.

Ten aanzien van de onderzoekslocatie wordt de hypothese ‘onverdachte locatie’ op basis van de resultaten van het verkennend bodemonderzoek niet geheel bevestigd. In de bovengrond is plaatselijk een gehalte PAK boven de achtergrondwaarde gemeten, in de ondergrond ligt het gemeten gehalte nikkel boven de achtergrondwaarde. In het grondwater zijn concentraties barium boven de streefwaarde gemeten.

De indicatie van de te verwachten bodemkwaliteitsklasse betreft voor het zuidelijke deel van de bovengrond 'Wonen' . Voor het overige deel van de bovengrond en de ondergrond is de indicatie van de bodemkwaliteitsklasse 'AW' (overal toepasbaar).

In de bovengrond met bijmenging van sporen baksteen is geen asbestverdacht materiaal in de fractie > 20 mm waargenomen. Ook in de fractie < 20 mm is geen asbest aangetoond.

4.2 Conclusies en Aanbevelingen

In het kader van de Wet bodembescherming geven de resultaten van het uitgevoerde verkennend bodemonderzoek onzes inziens geen aanleiding tot het uitvoeren van een aanvullend of nader onderzoek.

Op basis van het uitgevoerde verkennend onderzoek zien wij geen milieuhygiënische belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling (woningbouw).

4.3 Opmerkingen

Dit onderzoek is uitgevoerd met de grootst mogelijke nauwkeurigheid en conform de daarvoor opgestelde normen en richtlijnen. Desondanks dient opgemerkt te worden dat een bodemonderzoek slechts bestaat uit een steekproef, waarbij een relatief gering aantal boringen en analyses wordt uitgevoerd. Niet geheel uitgesloten kan worden dat op de locatie een verontreiniging aanwezig is, die bij dit onderzoek niet is aangetroffen.

Tevens dient opgemerkt te worden dat het verkennend bodemonderzoek volgens de NEN 5740 niet is bedoeld voor beoordeling van de kwaliteit van de grond bij afvoer. De genoemde bodemkwaliteitsklassen betreffen een indicatie waarbij geen toetsing is uitgevoerd op PFAS. Voor afvoer van grond is het Besluit bodemkwaliteit van toepassing, waarover u informatie kunt inwinnen bij Buro Ontwerp & Omgeving of de betreffende gemeente.

Bijlagen

Bijlage 1

Kaarten en situatietekening

Bijlage 1 .1

Kadastrale kaart en regionale ligging

Regionale Ligging

Bron: https://www.pdok.nl/viewer/

Hier bevindt zich de onderzoekslocatie

Deze kaart is noordgericht

12345 Perceelnummer

25 Huisnummer

Vastgestelde kadastrale grens

Voorlopige kadastrale grens

Administratieve kadastrale grens

Bebouwing

Voor een eensluidend uittreksel, geleverd op 21 mei 2021
De bewaarder van het kadaster en de openbare registers

Schaal 1: 4100

Kadastrale gemeente	Arnhem
Sectie	AE
Perceel	6414

Aan dit uittreksel kunnen geen betrouwbare maten worden ontleend.
De Dienst voor het kadaster en de openbare registers behoudt zich de intellectuele eigendomsrechten voor, waaronder het auteursrecht en het databankenrecht.

kadaster

Bijlage 1 .2

Situatietekening met boorpunten

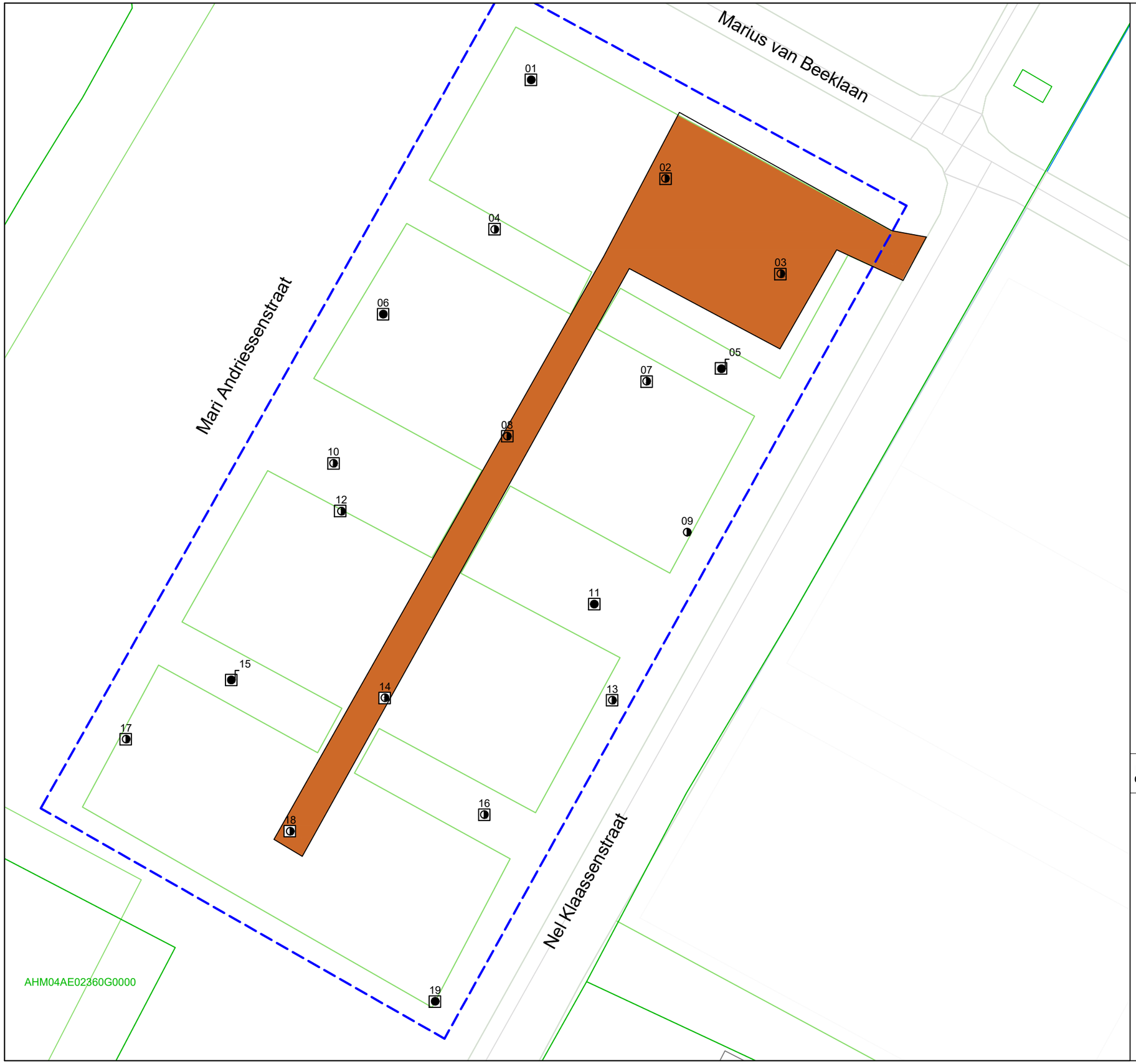

LEGENDA

- Kadastrale grens
- Bebouwing
- 14 Huisnummer
- Onderzoekslocatie
- Puingranulaat op worteldoek
- Peilbuis
- Boring tot 2 m-mv
- Boring tot 0,5 m-mv
- Asbestinspectiegat

0 5 10 15 20 25 meter

Aan de maten kunnen geen rechten worden ontleend.

Locatie:	Nel Klaassenstraat Arnhem		
Type:	Verkennend Bodemonderzoek		
Omschrijving:	Situatietekening		
Projectnr:	3507.01		
Schaal:	1 : 500	*Formaat:*	A3
Datum:	28-05-2021		
Getekend:	RS		
Tekeningnr:	1		
Bestandsnaam:	3507.01-1		

N

buro ontwerp & omgeving
adviseurs voor leefomgeving

Bijlage 2

Boorprofielen en legenda

Boring: 01

Datum: 26-5-2021

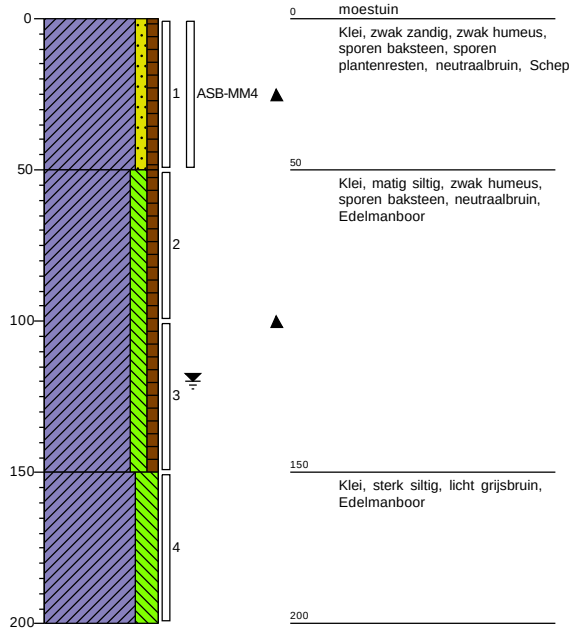

Boring: 02

Datum: 26-5-2021

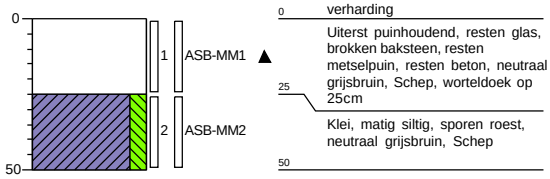

Boring: 03

Datum: 26-5-2021

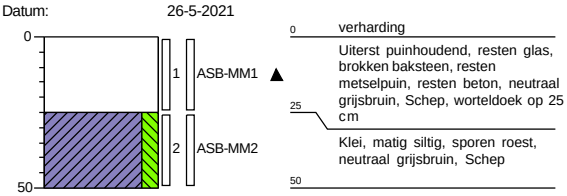

Boring: 04

Datum: 26-5-2021

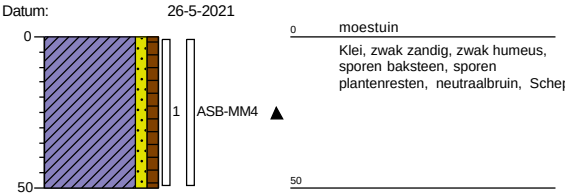

Project: Nel Klaassenstraat Arnhem

Projectnummer: 3508.01

'getekend volgens NEN 5104'

Boring: 05

Datum: 26-5-2021

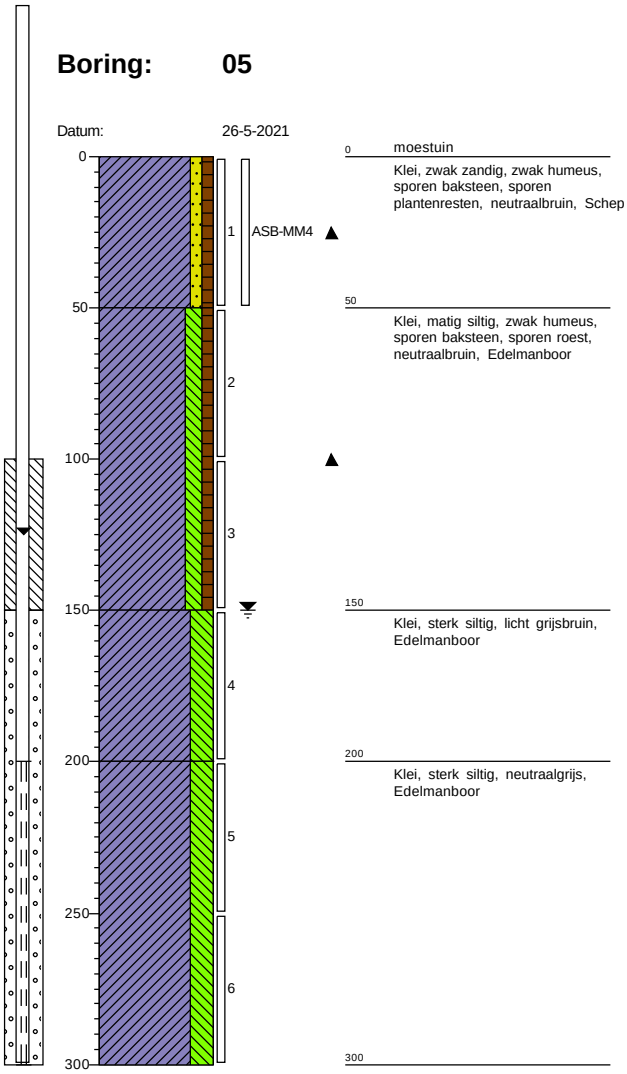

Boring: 06

Datum: 26-5-2021

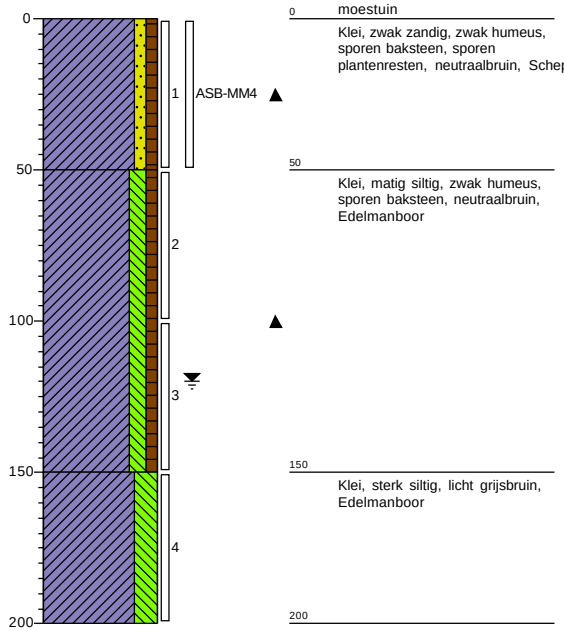

Boring: 07

Datum: 26-5-2021

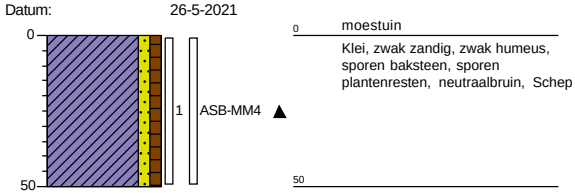

Boring: 08

Datum: 26-5-2021

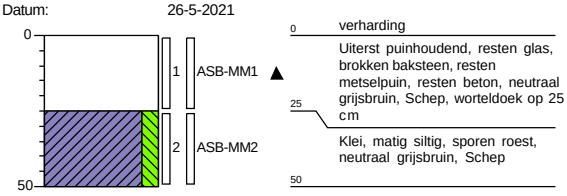

Boring: 09

Datum: 26-5-2021

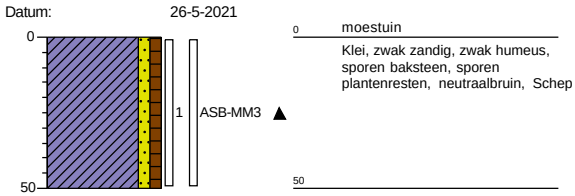

Boring: 10

Datum: 26-5-2021

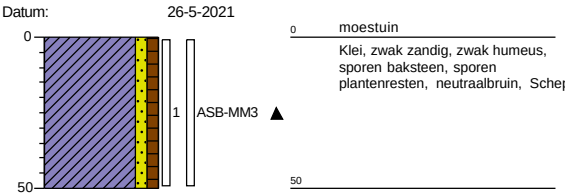

Project: Nel Klaassenstraat Arnhem

Projectnummer: 3508.01

'getekend volgens NEN 5104'

Boring: 11

Datum: 26-5-2021

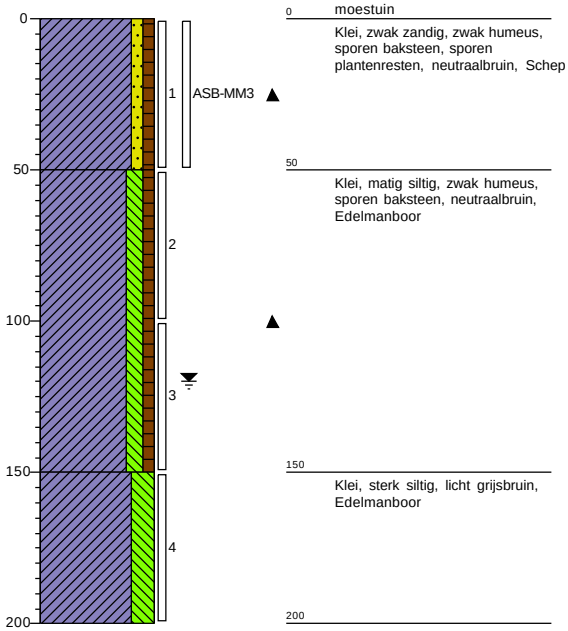

0 moestuin

Klei, zwak zandig, zwak humeus, sporen baksteen, sporen plantenresten, neutraalbruin, Schep

50

Klei, matig siltig, zwak humeus, sporen baksteen, neutraalbruin, Edelmanboor

150

Klei, sterk siltig, licht grijsbruin, Edelmanboor

200

Boring: 12

Datum: 26-5-2021

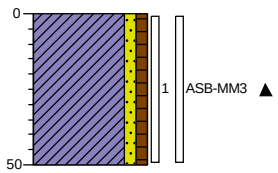

0 moestuin

Klei, zwak zandig, zwak humeus, sporen baksteen, sporen plantenresten, neutraalbruin, Schep

50

Boring: 13

Datum: 26-5-2021

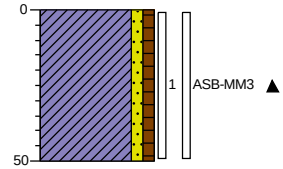

0 moestuin

Klei, zwak zandig, zwak humeus, sporen baksteen, sporen plantenresten, neutraalbruin, Schep

50

Boring: 14

Datum: 26-5-2021

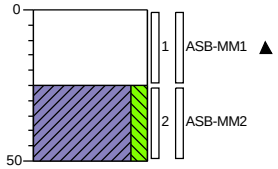

0 verharding

Uiterst puinhoudend, resten glas, brokken baksteen, resten metselpuin, resten beton, neutraal grijsbruin, Schep, op 25 cm worteldoek

25

Klei, matig siltig, sporen roest, neutraal grijsbruin, Schep

50

Project: Nel Klaassenstraat Arnhem

Projectnummer: 3508.01

'getekend volgens NEN 5104'

Boring: 15

Datum: 26-5-2021

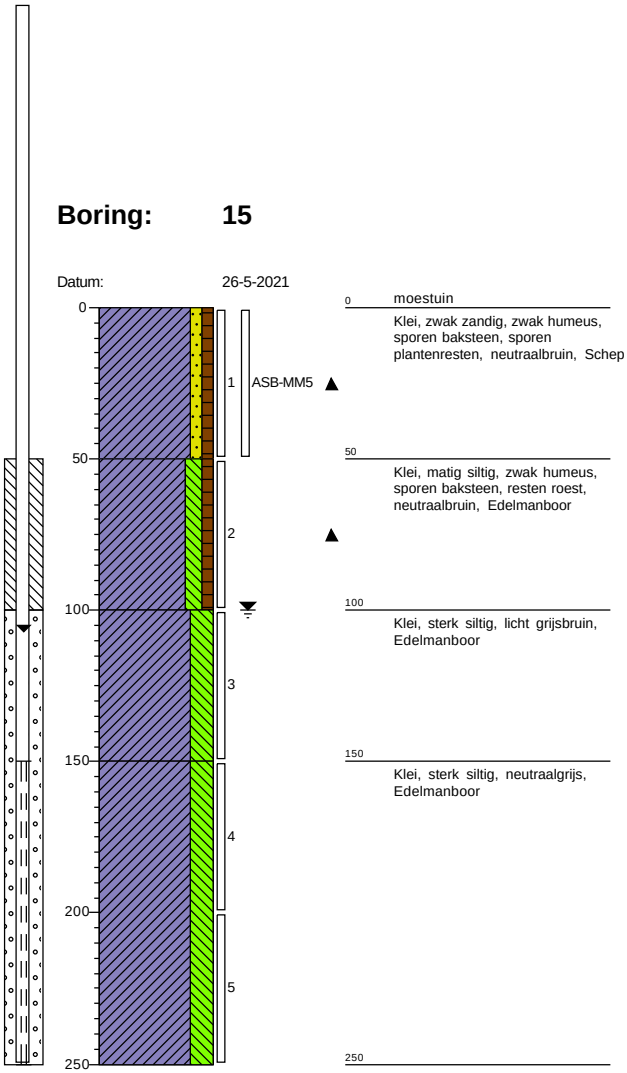

Boring: 16

Datum: 26-5-2021

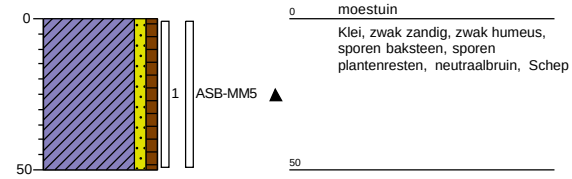

Boring: 17

Datum: 26-5-2021

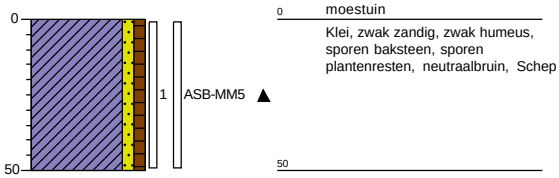

Boring: 18

Datum: 26-5-2021

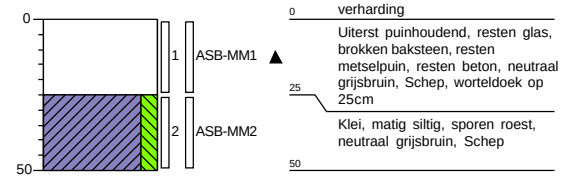

Project: Nel Klaassenstraat Arnhem

Projectnummer: 3508.01

'getekend volgens NEN 5104'

Boring: 19

Datum: 26-5-2021

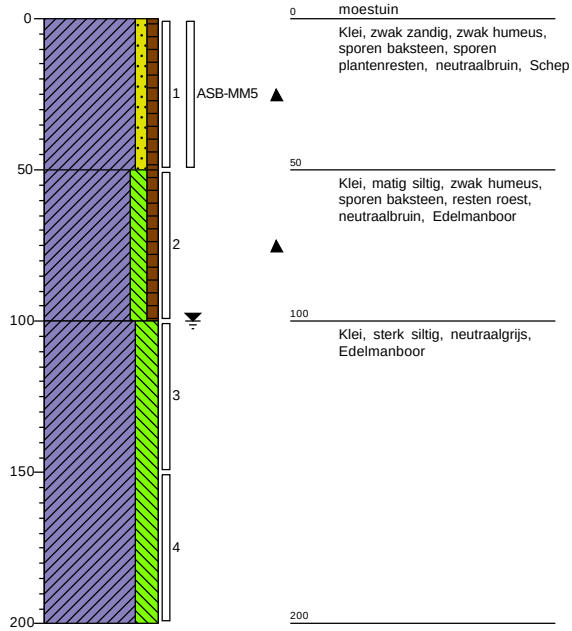

Project: Nel Klaassenstraat Arnhem

Projectnummer: 3508.01

'getekend volgens NEN 5104'

Legenda (conform NEN 5104)

grind

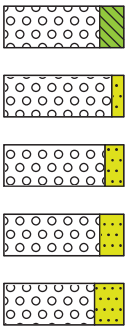

Grind, siltig

Grind, zwak zandig

Grind, matig zandig

Grind, sterk zandig

Grind, uiterst zandig

zand

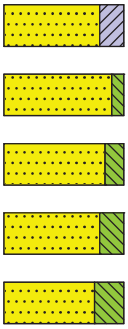

Zand, kleïig

Zand, zwak siltig

Zand, matig siltig

Zand, sterk siltig

Zand, uiterst siltig

veen

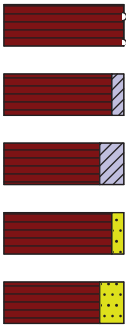

Veen, mineraalarm

Veen, zwak kleïig

Veen, sterk kleïig

Veen, zwak zandig

Veen, sterk zandig

klei

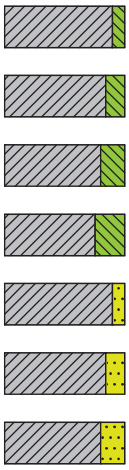

Klei, zwak siltig

Klei, matig siltig

Klei, sterk siltig

Klei, uiterst siltig

Klei, zwak zandig

Klei, matig zandig

Klei, sterk zandig

leem

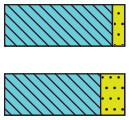

Leem, zwak zandig

Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

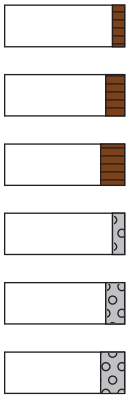

zwak humeus

matig humeus

sterk humeus

zwak grindig

matig grindig

sterk grindig

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

monsters

geroerd monster

ongeroerd monster

volumering

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand

slib

water

peilbuis

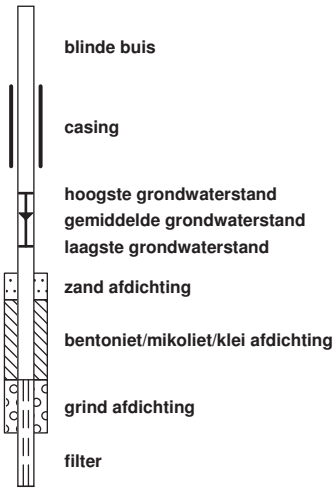

blinde buis

casing

hoogste grondwaterstand
gemiddelde grondwaterstand
laagste grondwaterstand

zand afdichting

bentoniet/mikoliet/klei afdichting

grind afdichting

filter

Bijlage 3

Analysecertificaten Analytico

Buro Ontwerp & Omgeving
T.a.v. Remco Schreuder
Velperweg 157
6824 MB ARNHEM
NETHERLANDS

Analysecertificaat

Datum: 02-Jun-2021

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2021087052/1
Uw project/verslagnummer	3508.01
Uw projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Uw ordernummer	
Monster(s) ontvangen	26-May-2021

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:
Datum: Naam: Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing. A. Veldhuizen
Technical Manager

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

eurofins | — analytico®

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	3508.01	Certificaatnummer/Versie	2021087052/1
Uw projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem	Startdatum analyse	27-May-2021
Uw ordernummer		Datum einde analyse	02-Jun-2021
Uw monsternemer		Rapportagedatum	02-Jun-2021/13:12
		Bijlage	A,B,C
		Pagina	1/2

	Analyse	Eenheid	1	2	3	4	5
	Voorbehandeling						
	Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd
	Bodemkundige analyses						
S	Droge stof	% (m/m)	78.4	79.0	79.3	85.9	67.7
S	Organische stof	% (m/m) ds	3.6	3.7	3.8	3.5	2.9
	Gloeirest	% (m/m) ds	95	95	94	95	94
S	Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	21.9	24.3	24.4	25.9	39.0
	Metalen						
S	Barium (Ba)	mg/kg ds	140	140	160	190	240
S	Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0.47	0.47	0.45	0.23	0.29
S	Kobalt (Co)	mg/kg ds	10	10	11	12	15
S	Koper (Cu)	mg/kg ds	33	30	30	19	24
S	Kwik (Hg)	mg/kg ds	0.079	0.071	0.064	<0.050	0.054
S	Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1.5	<1.5	<1.5	<1.5	<1.5
S	Nikkel (Ni)	mg/kg ds	28	28	31	38	50
S	Lood (Pb)	mg/kg ds	35	32	34	21	25
S	Zink (Zn)	mg/kg ds	84	80	75	72	94
	Minerale olie						
	Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3.0	<3.0	<3.0	<3.0	<3.0
	Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5.0	<5.0	<5.0	<5.0	<5.0
	Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5.0	<5.0	5.4	<5.0	<5.0
	Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	<11	13	<11	<11
	Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5.0	<5.0	<5.0	<5.0	<5.0
	Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6.0	<6.0	<6.0	<6.0	<6.0
S	Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	<35	<35	<35	<35
	Polychloorbifenylen, PCB						
S	PCB 28	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 52	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 101	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 118	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
1	MM1 02 (25-50) 03 (25-50) 08 (25-50) 14 (25-50) 18 (25-50)	Grond (AS3000)	12073801
2	MM2 01 (0-50) 04 (0-50) 05 (0-50) 06 (0-50) 07 (0-50) 09 (0-50)	Grond (AS3000)	12073802
3	MM3 10 (0-50) 11 (0-50) 12 (0-50) 13 (0-50) 15 (0-50) 16 (0-50) 17 (0-50) 19 (	Grond (AS3000)	12073803
4	MM4 01 (50-100) 01 (100-150) 05 (50-100) 05 (100-150) 06 (50-100) 06 (100-1	Grond (AS3000)	12073804
5	MM5 01 (150-200) 05 (150-200) 06 (150-200) 15 (100-150) 15 (150-200) 19 (1	Grond (AS3000)	12073805

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	3508.01	Certificaatnummer/Versie	2021087052/1
Uw projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem	Startdatum analyse	27-May-2021
Uw ordernummer		Datum einde analyse	02-Jun-2021
Uw monsternemer		Rapportagedatum	02-Jun-2021/13:12
		Bijlage	A,B,C
		Pagina	2/2

	Analyse	Eenheid	1	2	3	4	5
S	PCB 138	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 153	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 180	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.0049 1)	0.0049 1)	0.0049 1)	0.0049 1)	0.0049 1)
	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK						
S	Naftaleen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
S	Fenanthreen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	0.36	<0.050	<0.050
S	Anthraceen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	0.18	<0.050	<0.050
S	Fluorantheen	mg/kg ds	0.070	<0.050	1.0	<0.050	<0.050
S	Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	0.57	<0.050	<0.050
S	Chryseen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	0.50	<0.050	<0.050
S	Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	0.22	<0.050	<0.050
S	Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	0.40	<0.050	<0.050
S	Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	0.22	<0.050	<0.050
S	Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	0.20	<0.050	<0.050
S	PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.38	0.35 1)	3.7	0.35 1)	0.35 1)

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
1	MM1 02 (25-50) 03 (25-50) 08 (25-50) 14 (25-50) 18 (25-50)	Grond (AS3000)	12073801
2	MM2 01 (0-50) 04 (0-50) 05 (0-50) 06 (0-50) 07 (0-50) 09 (0-50)	Grond (AS3000)	12073802
3	MM3 10 (0-50) 11 (0-50) 12 (0-50) 13 (0-50) 15 (0-50) 16 (0-50) 17 (0-50) 19 (	Grond (AS3000)	12073803
4	MM4 01 (50-100) 01 (100-150) 05 (50-100) 05 (100-150) 06 (50-100) 06 (100-1	Grond (AS3000)	12073804
5	MM5 01 (150-200) 05 (150-200) 06 (150-200) 15 (100-150) 15 (150-200) 19 (1	Grond (AS3000)	12073805
			Akkoord
			Pr.coörd.

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

TESTEN
RvA L010

Bijlage (A) met de opgegeven deelmonsterinformatie behorende bij het analysecertificaat. 2021087052/1

Monster nr.	Uw monsteromschrijving				
Barcode	Boornr	Van	Tot	Uw datum monstername	Monsteromsch./Monstername ID
12073801	MM1 02 (25-50) 03 (25-50) 08 (25-50) 14 (25-50) 18 (25-50)				
0538782931	03	25	50	26-May-2021	2
0538782903	02	25	50	26-May-2021	2
0538782930	08	25	50	26-May-2021	2
0538782927	14	25	50	26-May-2021	2
0538782933	18	25	50	26-May-2021	2
12073802	MM2 01 (0-50) 04 (0-50) 05 (0-50) 06 (0-50) 07 (0- 50) 09 (0-50)				
0538782679	06	0	50	26-May-2021	1
0538783108	09	0	50	26-May-2021	1
0538783110	01	0	50	26-May-2021	1
0538782681	04	0	50	26-May-2021	1
0538782973	07	0	50	26-May-2021	1
0538782674	05	0	50	26-May-2021	1
12073803	MM3 10 (0-50) 11 (0-50) 12 (0-50) 13 (0-50) 15 (0- 50) 16 (0-50) 17 (0-50				
0538783121	15	0	50	26-May-2021	1
0538783118	19	0	50	26-May-2021	1
0538783113	10	0	50	26-May-2021	1
0538783098	12	0	50	26-May-2021	1
0538783115	13	0	50	26-May-2021	1
0538782879	16	0	50	26-May-2021	1
0538782920	17	0	50	26-May-2021	1
0538782938	11	0	50	26-May-2021	1
12073804	MM4 01 (50-100) 01 (100-150) 05 (50-100) 05 (100-1 50) 06 (50-100) 06 (				
0538783106	01	50	100	26-May-2021	2
0538782678	01	100	150	26-May-2021	3
0538782941	05	50	100	26-May-2021	2
0538782974	05	100	150	26-May-2021	3
0538782932	06	50	100	26-May-2021	2
0538782909	06	100	150	26-May-2021	3
0538783119	15	50	100	26-May-2021	2
0538782904	19	50	100	26-May-2021	2
0538782924	11	50	100	26-May-2021	2
0538782947	11	100	150	26-May-2021	3
12073805	MM5 01 (150-200) 05 (150-200) 06 (150-200) 15 (100 -150) 15 (150-200)				
0538782626	01	150	200	26-May-2021	4
0538782683	05	150	200	26-May-2021	4
0538782682	06	150	200	26-May-2021	4
0538783114	15	100	150	26-May-2021	3

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (A) met de opgegeven deelmonsterinformatie behorende bij het analysecertificaat. 2021087052/1

Monster nr.	Uw monsteromschrijving				
Barcode	**Boornr**	**Van**	**Tot**	**Uw datum monstername**	**Monsteromsch./Monstername ID**
0538782919	15	150	200	26-May-2021	4
0538782911	19	100	150	26-May-2021	3
0538782921	19	150	200	26-May-2021	4

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2021087052/1

Opmerking 1)

De toetswaarde van de som is gelijk aan de sommatie van 0,7*RG

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2021087052/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Voorbehandeling			
Cryogeen malen	W0106	Voorbehandeling	AS3000
Bodemkundige analyses			
Droge Stof	W0104	Gravimetrie	pb 3010-2 en NEN-EN 15934
Organische stof (gloeiverlies)	W0109	Gravimetrie	pb 3010-3 en NEN 5754
Korrelgrootte < 2 µm (lutum)	W0171	Sedimentatie	pb 3010-4 en NEN 5753
Metalen			
Barium (Ba)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Cadmium (Cd)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Kobalt (Co)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Koper (Cu)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Kwik (Hg)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Molybdeen (Mo)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Nikkel (Ni)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Lood (Pb)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Zink (Zn)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Minerale olie			
Minerale Olie (C10-C40)	W0202	GC-FID	pb 3010-7 en NEN-EN-ISO 16703
Polychloorbifenylen, PCB			
PCB (7)	W0271	GC-MS	pb 3010-8 en NEN 6980
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK			
PAK (10) (VROM)	W0271	GC-MS	pb. 3010-6 en NEN-ISO 18287
PAK som AS3000/AP04	W0271	GC-MS	pb. 3010-6 en NEN-ISO 18287

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2020.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Buro Ontwerp & Omgeving
T.a.v. Remco Schreuder
Velperweg 157
6824 MB ARNHEM
NETHERLANDS

Analysecertificaat

Datum: 03-Jun-2021

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2021087060/1
Uw project/verslagnummer	3508.01
Uw projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Uw ordernummer	
Monster(s) ontvangen	26-May-2021

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:
Datum: Naam: Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing. A. Veldhuizen
Technical Manager

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

eurofins | — analytico®

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	3508.01	Certificaatnummer/Versie	2021087060/1
Uw projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem	Startdatum analyse	27-May-2021
Uw ordernummer		Datum einde analyse	03-Jun-2021
Uw monsternemer		Rapportagedatum	03-Jun-2021/13:47
		Bijlage	A,B,C
		Pagina	1/1

Analyse	Eenheid	1	2	3
Extern / Overig onderzoek				
Droge stof (Extern)	% (m/m)	79.6 [1)]	79.3 [1)]	78.4 [1)]
In behandeling genomen hoeveelheid	kg	13.2 [2)]	12.3 [2)]	15.4 [2)]
Asbest fractie 0,5-1mm	mg	0.0 [2)]	0.0 [2)]	0.0 [2)]
Asbest fractie 1-2mm	mg	0.0 [2)]	0.0 [2)]	0.0 [2)]
Asbest fractie 2-4mm	mg	0.0 [2)]	0.0 [2)]	0.0 [2)]
Asbest fractie 4-8mm	mg	0.0 [2)]	0.0 [2)]	0.0 [2)]
Asbest fractie 8-20mm	mg	0.0 [2)]	0.0 [2)]	0.0 [2)]
Asbest fractie >20mm	mg	0.0 [2)]	0.0 [2)]	0.0 [2)]
Asbest (som)	mg	0.0 [2)]	0.0 [2)]	0.0 [2)]
Asbest in grond	mg/kg ds	<0.8 [2)]	<0.6 [2)]	<0.7 [2)]
Gemeten Asbestconcentratie	mg/kg ds	<0.8 [2)]	<0.6 [2)]	<0.7 [2)]
Gemeten concentratie Chrysotiel	mg/kg ds	<0.8 [2)]	<0.6 [2)]	<0.7 [2)]
Gemeten concentratie Amfibool	mg/kg ds	0.0 [2)]	0.0 [2)]	0.0 [2)]
Totaal asbest hechtgebonden	mg/kg ds	0.0 [2)]	0.0 [2)]	0.0 [2)]
Totaal asbest niet hechtgebonden	mg/kg ds	0.0 [2)]	0.0 [2)]	0.0 [2)]

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
1	ASB-MM3	Asbestverdachte grond	12073828
2	ASB-MM4	Asbestverdachte grond	12073829
3	ASB-MM5	Asbestverdachte grond	12073830

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Akkoord
Pr.coörd.
VA

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Bijlage (A) met de opgegeven deelmonsterinformatie behorende bij het analysecertificaat. 2021087060/1

Monster nr.	Uw monsteromschrijving				
Barcode	Boornr	Van	Tot	Uw datum monstername	Monsteromsch./Monstername ID
12073828	ASB-MM3				
1682857M	MM03	0	50	26-May-2021	1
12073829	ASB-MM4				
1682855MG	MM04	0	50	26-May-2021	1
12073830	ASB-MM5				
1682856MG	MM05	0	50	26-May-2021	1

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2021087060/1

Opmerking 1)
Deze bepaling is uitgevoerd bij Eurofins Omegam (L086).

Opmerking 2)
Deze bepaling is uitgevoerd bij Eurofins Omegam (L086).

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2021087060/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Extern / Overig onderzoek			
Droge stof (uitbesteed)	W0004	Extern	Uitbesteding
Asbest Grond NEN5898 2016	W0004	Microscopie	NEN 5898

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2020.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

ANALYSECERTIFICAAT

Projectcode : **1195839**
Uw project omschrijving : **2021087060-3508.01**
Opdrachtgever : **Eurofins Analytico B.V.**

Monstercode : **6748572**
Uw referentie : **ASB-MM3**
Opgegeven bemonsteringsdatum : **26/05/2021**

Asbestonderzoek

Initialen analist : J.T.M.D.S
Datum geanalyseerd : 02-06-2021

Analyse is uitgevoerd conform NEN 5898 (**S**).

Massa aangeleverde monster : 13160 g
Droge massa aangeleverde monster : 10475 g
Percentage droogrest : **79,6** **m/m %**
Type zeving : nat

zeeffractie (mm)	massa zeeffractie (gram)	percentage zeeffractie (m/m %)	massa onderzocht (gram)	percentage onderzocht (m/m %)	aantal asbest (deeltjes)	massa asbest-houdend materiaal (mg)
<0,5 mm	9904,7	96,2	13,0	0,13	n.v.t.	n.v.t.
0,5-1 mm	9,6	0,1	1,9	19,79	0	0,0
1-2 mm	36,2	0,4	7,9	21,82	0	0,0
2-4 mm	57,9	0,6	57,9	100,00	0	0,0
4-8 mm	147,4	1,4	147,4	100,00	0	0,0
8-20 mm	144,4	1,4	144,4	100,00	0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	100,00	0	0,0
Totaal	**10300,2**	**100,0**	**372,5**		**0**	**0,0**

	asbest totaal			serpentijn asbest			amfibool asbest		
zeeffractie (mm)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)
<0,5 mm	-								
0,5-1 mm	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1
1-2 mm	0,0	0,0	1,3	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,7
2-4 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4-8 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8-20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	**<0,8**	**0,0**	**1,6**	**<0,8**	**0,0**	**0,8**	**0,0**	**0,0**	**0,8**

Aangetroffen type asbest : Geen
Bijzonderheden waargenomen : Geen

Serpentijn asbest is chrysotiel.
Amfibool asbest is amosiet, crocidoliet, actinoliet, anthophylliet en tremoliet.

De bepalingsgrens is bepaald voor de zeeffracties kleiner dan 4 mm. De totale bepalingsgrens is verkregen door de bepalingsgrenzen van de afzonderlijke zeeffracties te sommeren.
Het materiaal is middels polarisatiemicroscopie onderzocht, de analyse is uitgevoerd conform NEN 5896.

gebondenheid	serpentijn asbest	amfibool asbest	totaal afgerond
hecht	0,0	0,0	0,0
niet hecht	0,0	0,0	0,0
totaal afgerond	0,0	0,0	

Gewogen concentratie (serpentijnasbestconcentratie vermeerderd met 10 maal de amfiboolasbestconcentratie) is: **<0,8 mg/kg ds**

De gewogen asbestconcentratie wordt berekend uit de niet-afgeronde gehalten aan serpentijn en amfibool asbest. De weergegeven resultaten zijn afgerond.

Verklaring kwalitatief onderzoek zeeffractie <0,5 mm:
- : geen asbest waargenomen

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.
- De met een 'Q' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (registratienummer L086).
- De met een 'S' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (L086) en op basis van het schema AS 3000 erkend.

ANALYSECERTIFICAAT

Projectcode : **1195839**
Uw project omschrijving : **2021087060-3508.01**
Opdrachtgever : **Eurofins Analytico B.V.**

Monstercode : **6748573**
Uw referentie : **ASB-MM4**
Opgegeven bemonsteringsdatum : **26/05/2021**

Asbestonderzoek

Initialen analist : D.v.G.
Datum geanalyseerd : 02-06-2021

Analyse is uitgevoerd conform NEN 5898 (**S**).

Massa aangeleverde monster : 12340 g
Droge massa aangeleverde monster : 9786 g
Percentage droogrest : **79,3** **m/m %**
Type zeving : nat

zeeffractie (mm)	massa zeeffractie (gram)	percentage zeeffractie (m/m %)	massa onderzocht (gram)	percentage onderzocht (m/m %)	aantal asbest (deeltjes)	massa asbest-houdend materiaal (mg)
<0,5 mm	9361,9	97,4	12,0	0,13	n.v.t.	n.v.t.
0,5-1 mm	35,8	0,4	5,5	15,36	0	0,0
1-2 mm	65,1	0,7	24,0	36,87	0	0,0
2-4 mm	46,6	0,5	46,6	100,00	0	0,0
4-8 mm	41,3	0,4	41,3	100,00	0	0,0
8-20 mm	55,8	0,6	55,8	100,00	0	0,0
>20 mm	4,7	0,0	4,7	100,00	0	0,0
Totaal	**9611,2**	**100,0**	**189,9**		**0**	**0,0**

	asbest totaal			serpentijn asbest			amfibool asbest		
zeeffractie (mm)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)
<0,5 mm	-								
0,5-1 mm	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,2
1-2 mm	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,3
2-4 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4-8 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8-20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	**<0,6**	**0,0**	**1,1**	**<0,6**	**0,0**	**0,5**	**0,0**	**0,0**	**0,5**

Aangetroffen type asbest : Geen
Bijzonderheden waargenomen : Geen

Serpentijn asbest is chrysotiel.
Amfibool asbest is amosiet, crocidoliet, actinoliet, anthophylliet en tremoliet.

De bepalingsgrens is bepaald voor de zeeffracties kleiner dan 4 mm. De totale bepalingsgrens is verkregen door de bepalingsgrenzen van de afzonderlijke zeeffracties te sommeren.
Het materiaal is middels polarisatiemicroscopie onderzocht, de analyse is uitgevoerd conform NEN 5896.

gebondenheid	serpentijn asbest	amfibool asbest	totaal afgerond
hecht	0,0	0,0	0,0
niet hecht	0,0	0,0	0,0
totaal afgerond	0,0	0,0	

Gewogen concentratie (serpentijnasbestconcentratie vermeerderd met 10 maal de amfiboolasbestconcentratie) is: **<0,6 mg/kg ds**

De gewogen asbestconcentratie wordt berekend uit de niet-afgeronde gehalten aan serpentijn en amfibool asbest. De weergegeven resultaten zijn afgerond.

Verklaring kwalitatief onderzoek zeeffractie <0,5 mm:
- : geen asbest waargenomen

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.
- De met een 'Q' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (registratienummer L086).
- De met een 'S' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (L086) en op basis van het schema AS 3000 erkend.

ANALYSECERTIFICAAT

Projectcode : **1195839**
Uw project omschrijving : **2021087060-3508.01**
Opdrachtgever : **Eurofins Analytico B.V.**

Monstercode : **6748574**
Uw referentie : **ASB-MM5**
Opgegeven bemonsteringsdatum : **26/05/2021**

Asbestonderzoek

Initialen analist : M.A.
Datum geanalyseerd : 03-06-2021

Analyse is uitgevoerd conform NEN 5898 (**S**).

Massa aangeleverde monster : 15370 g
Droge massa aangeleverde monster : 12050 g
Percentage droogrest : **78,4** **m/m %**
Type zeving : nat

zeeffractie (mm)	massa zeeffractie (gram)	percentage zeeffractie (m/m %)	massa onderzocht (gram)	percentage onderzocht (m/m %)	aantal asbest (deeltjes)	massa asbest-houdend materiaal (mg)
<0,5 mm	11814,1	99,5	12,7	0,11	n.v.t.	n.v.t.
0,5-1 mm	13,0	0,1	1,0	7,69	0	0,0
1-2 mm	13,5	0,1	4,5	33,33	0	0,0
2-4 mm	3,5	0,0	3,5	100,00	0	0,0
4-8 mm	14,0	0,1	14,0	100,00	0	0,0
8-20 mm	19,5	0,2	19,5	100,00	0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	100,00	0	0,0
Totaal	**11877,6**	**100,0**	**55,2**		**0**	**0,0**

	asbest totaal			serpentijn asbest			amfibool asbest		
zeeffractie (mm)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)
<0,5 mm	-								
0,5-1 mm	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,4
1-2 mm	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,3
2-4 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4-8 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8-20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	**<0,7**	**0,0**	**1,4**	**<0,7**	**0,0**	**0,7**	**0,0**	**0,0**	**0,7**

Aangetroffen type asbest : Geen
Bijzonderheden waargenomen : Geen

Serpentijn asbest is chrysotiel.
Amfibool asbest is amosiet, crocidoliet, actinoliet, anthophylliet en tremoliet.

De bepalingsgrens is bepaald voor de zeeffracties kleiner dan 4 mm. De totale bepalingsgrens is verkregen door de bepalingsgrenzen van de afzonderlijke zeeffracties te sommeren.
Het materiaal is middels polarisatiemicroscopie onderzocht, de analyse is uitgevoerd conform NEN 5896.

gebondenheid	serpentijn asbest	amfibool asbest	totaal afgerond
hecht	0,0	0,0	0,0
niet hecht	0,0	0,0	0,0
totaal afgerond	0,0	0,0	

Gewogen concentratie (serpentijnasbestconcentratie vermeerderd met 10 maal de amfiboolasbestconcentratie) is: **<0,7 mg/kg ds**

De gewogen asbestconcentratie wordt berekend uit de niet-afgeronde gehalten aan serpentijn en amfibool asbest. De weergegeven resultaten zijn afgerond.

Verklaring kwalitatief onderzoek zeeffractie <0,5 mm:
- : geen asbest waargenomen

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.
- De met een 'Q' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (registratienummer L086).
- De met een 'S' gemerkte analyses zijn door RvA geaccrediteerd (L086) en op basis van het schema AS 3000 erkend.

A N A L Y S E C E R T I F I C A A T

Projectcode	:	**1195839**
Uw project omschrijving	:	**2021087060-3508.01**
Opdrachtgever	:	**Eurofins Analytico B.V.**

Opmerkingen m.b.t. analyses

Opmerking(en) algemeen

De volgende informatie is indien van toepassing verstrekt door de opdrachtgever:
Project omschrijving, Monsterreferentie(s), Opgegeven bemonsteringsdatum, Matrix, Monsterdiepte, Potnr (Barcode), Veldgegevens, Veldwaarnemingen en Bemonsteringsdata. De opgegeven bemonsteringsdatum kan van invloed zijn op de geldigheid van de resultaten.

Asbest
Individuele monsters van dit project zijn als asbest verdacht gekwalificeerd. De analysedeelmonsters zijn met beschermende maatregelen in het laboratorium in behandeling genomen.

Opmerking bij project:	- Eurofins Omegam heeft het asbestonderzoek in dit/deze monster(s) uitgevoerd volgens de NEN 5898, en zoals beschreven in een aparte bijlage als onderdeel van dit analysecertificaat. Voor de analyseresultaten van het asbestonderzoek geldt dat Eurofins Omegam de analyse heeft uitgevoerd in de monsters die de opdrachtgever, zoals deze staan vermeld in de koptekst van dit analysecertificaat, zelf heeft genomen of laten nemen en aan Eurofins Omegam heeft aangeboden. Eurofins Omegam draagt geen verantwoordelijkheid inzake de herkomst en representativiteit alsmede de veiligheid tijdens de monsterneming.

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.

A N A L Y S E C E R T I F I C A A T

Projectcode	:	**1195839**
Uw project omschrijving	:	**2021087060-3508.01**
Opdrachtgever	:	**Eurofins Analytico B.V.**

Barcodeschema's

Monstercode	*Uw referentie*	*uw monsterref.*	*uw diepte*	*uw barcode*
6748572	ASB-MM3	MM03	0-.5	1682857MG
6748573	ASB-MM4	MM04	0-.5	1682855MG
6748574	ASB-MM5	MM05	0-.5	1682856MG

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.

A N A L Y S E C E R T I F I C A A T

Projectcode	:	**1195839**
Uw project omschrijving	:	**2021087060-3508.01**
Opdrachtgever	:	**Eurofins Analytico B.V.**

Analysemethoden in Grond (AS3000)

AS3000
In dit analysecertificaat zijn de met 'S' gemerkte analyses uitgevoerd volgens de analysemethoden beschreven in het "Accreditatieschema Laboratoriumanalyses voor grond-, waterbodem- en grondwateronderzoek (AS SIKB 3000)". Het laboratoriumonderzoek is uitgevoerd volgens de onderstaande analysemethoden. Deze analyses zijn vastgelegd in het geldende accreditatie-certificaat met bijbehorende verrichtingenlijst L086 van Eurofins Omegam BV.

Asbestonderzoek	:	Conform AS3070 prestatieblad 1 en NEN 5898

Dit analyse-certificaat, inclusief voorblad en eventuele bijlage(n), mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.

Buro Ontwerp & Omgeving
T.a.v. Remco Schreuder
Velperweg 157
6824 MB ARNHEM
NETHERLANDS

Analysecertificaat

Datum: 14-Jun-2021

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2021092762/1
Uw project/verslagnummer	3508.01
Uw projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Uw ordernummer	
Monster(s) ontvangen	04-Jun-2021

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:
Datum: Naam: Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing. A. Veldhuizen
Technical Manager

eurofins | — analytico®

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	3508.01	Certificaatnummer/Versie	2021092762/1
Uw projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem	Startdatum analyse	04-Jun-2021
Uw ordernummer		Datum einde analyse	14-Jun-2021
Uw monsternemer	Chris Beunk	Rapportagedatum	14-Jun-2021/08:02
		Bijlage	A,B,C
		Pagina	1/2

	Analyse	Eenheid	1	2
	Metalen			
S	Barium (Ba)	µg/l	160	150
S	Cadmium (Cd)	µg/l	<0.20	<0.20
S	Kobalt (Co)	µg/l	<2.0	<2.0
S	Koper (Cu)	µg/l	<2.0	<2.0
S	Kwik (Hg)	µg/l	<0.050	<0.050
S	Molybdeen (Mo)	µg/l	<2.0	<2.0
S	Nikkel (Ni)	µg/l	<3.0	<3.0
S	Lood (Pb)	µg/l	<2.0	<2.0
S	Zink (Zn)	µg/l	<10	<10
	Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen			
S	Benzeen	µg/l	<0.20	<0.20
S	Tolueen	µg/l	<0.20	<0.20
S	Ethylbenzeen	µg/l	<0.20	<0.20
S	o-Xyleen	µg/l	<0.10	<0.10
S	m,p-Xyleen	µg/l	<0.20	<0.20
S	Xylenen (som) factor 0,7	µg/l	0.21 [1)]	0.21 [1)]
	BTEX (som)	µg/l	<0.90	<0.90
S	Naftaleen	µg/l	<0.020	<0.020
S	Styreen	µg/l	<0.20	<0.20
	Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen			
S	Dichloormethaan	µg/l	<0.20	<0.20
S	Trichloormethaan	µg/l	<0.20	<0.20
S	Tetrachloormethaan	µg/l	<0.10	<0.10
S	Trichlooretheen	µg/l	<0.20	<0.20
S	Tetrachlooretheen	µg/l	<0.10	<0.10
S	1,1-Dichloorethaan	µg/l	<0.20	<0.20
S	1,2-Dichloorethaan	µg/l	<0.20	<0.20
S	1,1,1-Trichloorethaan	µg/l	<0.10	<0.10
S	1,1,2-Trichloorethaan	µg/l	<0.10	<0.10
S	cis 1,2-Dichlooretheen	µg/l	<0.10	<0.10

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
1	05-1-1 05 (200-300)	Water (AS3000)	12093395
2	15-1-1 15 (150-250)	Water (AS3000)	12093396

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.
Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL
Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl
BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	3508.01	Certificaatnummer/Versie	2021092762/1
Uw projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem	Startdatum analyse	04-Jun-2021
Uw ordernummer		Datum einde analyse	14-Jun-2021
Uw monsternemer	Chris Beunk	Rapportagedatum	14-Jun-2021/08:02
		Bijlage	A,B,C
		Pagina	2/2

	Analyse	Eenheid	1	2
S	trans 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0.10	<0.10
	CKW (som)	µg/L	<1.6	<1.6
S	Tribroommethaan	µg/L	<0.20	<0.20
S	Vinylchloride	µg/L	<0.10	<0.10
S	1,1-Dichlooretheen	µg/L	<0.10	<0.10
S	1,2-Dichloorethenen (Som) factor 0,7	µg/L	0.14 1)	0.14 1)
S	1,1-Dichloorpropaan	µg/L	<0.20	<0.20
S	1,2-Dichloorpropaan	µg/L	<0.20	<0.20
S	1,3-Dichloorpropaan	µg/L	<0.20	<0.20
S	Dichloorpropanen som factor 0.7	µg/L	0.42	0.42
	Minerale olie			
	Minerale olie (C10-C12)	µg/L	<10	<10
	Minerale olie (C12-C16)	µg/L	<10	<10
	Minerale olie (C16-C21)	µg/L	<10	<10
	Minerale olie (C21-C30)	µg/L	<15	<15
	Minerale olie (C30-C35)	µg/L	<10	<10
	Minerale olie (C35-C40)	µg/L	<10	<10
S	Minerale olie totaal (C10-C40)	µg/L	<50	<50

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
1	05-1-1 05 (200-300)	Water (AS3000)	12093395
2	15-1-1 15 (150-250)	Water (AS3000)	12093396

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Akkoord
Pr.coörd.

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Bijlage (A) met de opgegeven deelmonsterinformatie behorende bij het analysecertificaat. 2021092762/1

Monster nr. / Barcode	Uw monsteromschrijving / Boornr	Van	Tot	Uw datum monstername	Monsteromsch./Monstername ID
12093395	05-1-1 05 (200-300)				
0680548878	05	200	300	04-Jun-2021	1
0680548901	05	200	300	04-Jun-2021	2
0801000434	05	200	300	04-Jun-2021	3
12093396	15-1-1 15 (150-250)				
0680548921	15	150	250	04-Jun-2021	1
0680548927	15	150	250	04-Jun-2021	2
0801000370	15	150	250	04-Jun-2021	3

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2021092762/1

Opmerking 1)

De toetswaarde van de som is gelijk aan de sommatie van 0,7*RG

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2021092762/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Metalen			
Barium (Ba)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Cadmium (Cd)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Kobalt (Co)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Koper (Cu)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Kwik (Hg)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Molybdeen (Mo)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Nikkel (Ni)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Lood (Pb)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Zink (Zn)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen			
Aromaten (BTEXN)	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Xylenen som AS3000	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Styreen	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen			
VOCl (11)	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Tribroommethaan (Bromoform)	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Vinylchloride	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
1,1-Dichlooretheen	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
DiClEtheen som AS3000	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
1,1-Dichloorpropaan	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
1,2-Dichloorpropaan	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
1,3-Dichloorpropaan	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
DiChlprop. som AS3000	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Minerale olie			
Minerale olie (C10-C40)	W0215	GC-FID	pb 3110-5

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2020.

Bijlage 4

Toetsing van de analysecertificaten

Bijlage 4.1

Wet bodembescherming (Wbb)

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	3508.01
Projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021087052
Startdatum	27-05-2021
Rapportagedatum	02-06-2021

Analyse	Eenheid	1	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		3,6						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		21,9						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	78,4	78,4					
Organische stof	% (m/m) ds	3,6	3,6					
Gloeirest	% (m/m) ds	95						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	21,9	21,9					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	140	155,6		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,47	0,5867	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	10	11,07	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	33	39,21	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,079	0,085	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	28	30,72	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	35	39,4	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	84	97,11	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	5,833					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	9,722					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	9,722					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	21,39					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	9,722					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	11,67					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	68,06	-	35	190	2600	5000
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0019					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0019					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0019					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0019					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0019					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0019					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0019					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0136	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,07	0,07					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,38	0,385	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
1	12073801	MM1 02 (25-50) 03 (25-50) 08 (25-50) 14 (25-50) 18(25-50)

Eindoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	3508.01
Projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021087052
Startdatum	27-05-2021
Rapportagedatum	02-06-2021

Analyse	Eenheid	2	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		3,7						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		24,3						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	79	79					
Organische stof	% (m/m) ds	3,7	3,7					
Gloeirest	% (m/m) ds	95						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	24,3	24,3					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	140	143,2		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,47	0,5695	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	10	10,22	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	30	33,96	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,071	0,0742	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	28	28,57	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	32	34,87	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	80	87,19	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	5,676					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	9,459					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	9,459					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	20,81					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	9,459					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	11,35					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	66,22	-	35	190	2600	5000
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0018					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0018					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0018					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0018					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0018					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0018					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0018					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0132	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
2	12073802	MM2 01 (0-50) 04 (0-50) 05 (0-50) 06 (0-50) 07 (0-50) 09 (0-50)

Eindoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	3508.01
Projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021087052
Startdatum	27-05-2021
Rapportagedatum	02-06-2021

Analyse	Eenheid	3	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		3,8						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		24,4						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	79,3	79,3					
Organische stof	% (m/m) ds	3,8	3,8					
Gloeirest	% (m/m) ds	94						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	24,4	24,4					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	160	163,2		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,45	0,543	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	11	11,21	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	30	33,83	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,064	0,0667	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	31	31,54	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	34	36,96	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	75	81,46	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	5,526					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	9,211					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	5,4	14,21					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	13	34,21					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	9,211					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	11,05					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	64,47	-	35	190	2600	5000
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0018					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0018					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0018					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0018					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0018					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0018					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0018					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0128	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	0,36	0,36					
Anthraceen	mg/kg ds	0,18	0,18					
Fluorantheen	mg/kg ds	1	1					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,57	0,57					
Chryseen	mg/kg ds	0,5	0,5					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,22	0,22					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,4	0,4					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0,22	0,22					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0,2	0,2					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	3,7	3,685	*	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
3	12073803	MM3 10 (0-50) 11 (0-50) 12 (0-50) 13 (0-50) 15 (0-50) 16 (0-50) 17 (0-50) 19 (0-50)

Eindoordeel: Overschrijding Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	3508.01
Projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021087052
Startdatum	27-05-2021
Rapportagedatum	02-06-2021

Analyse	Eenheid	4	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		3,5						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		25,9						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	85,9	85,9					
Organische stof	% (m/m) ds	3,5	3,5					
Gloeirest	% (m/m) ds	95						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	25,9	25,9					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	190	184,6		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,23	0,2757	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	12	11,67	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	19	20,96	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0,050	0,0359	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	38	37,05	*	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	21	22,48	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	72	75,82	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	6					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	10					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	10					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	22					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	10					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	12					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	70	-	35	190	2600	5000
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,002					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,002					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,002					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,002					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,002					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,002					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,002					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,014	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
4	12073804	MM4 01 (50-100) 01 (100-150) 05 (50-100) 05 (100-150) 06 (50-100) 06 (100-150) 11 (50-100) 11 (100-1

Eindoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	3508.01
Projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021087052
Startdatum	27-05-2021
Rapportagedatum	02-06-2021

Analyse	Eenheid	5	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		2,9						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		39						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	67,7	67,7					
Organische stof	% (m/m) ds	2,9	2,9					
Gloeirest	% (m/m) ds	94						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	39	39					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	240	165,3		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,29	0,3102	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	15	10,45	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	24	21,52	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,054	0,0483	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	50	35,71	*	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	25	23,12	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	94	76,8	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	7,241					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	12,07					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	12,07					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	26,55					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	12,07					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	14,48					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	84,48	-	35	190	2600	5000
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0024					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0024					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0024					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0024					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0024					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0024					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0024					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0169	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
5	12073805	MM5 01 (150-200) 05 (150-200) 06 (150-200) 15 (100-150) 15 (150-200) 19 (100-150) 19 (150-200)

Eindoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T13 Toetsing Wbb grondwater (ondiep)

Projectnummer	3508.01
Projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	04-06-2021
Monsternemer	Chris Beunk
Certificaatnummer	2021092762
Startdatum	04-06-2021
Rapportagedatum	14-06-2021

Analyse	Eenheid	1	GSSD	Oordeel	RG	S	T	I
Metalen								
Barium (Ba)	µg/L	160	160	*	20	50	337,5	625
Cadmium (Cd)	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,4	3,2	6
Kobalt (Co)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	20	60	100
Koper (Cu)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	15	45	75
Kwik (Hg)	µg/L	<0,050	0,035	-	0,05	0,05	0,175	0,3
Molybdeen (Mo)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	5	152,5	300
Nikkel (Ni)	µg/L	<3,0	2,1	-	3	15	45	75
Lood (Pb)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	15	45	75
Zink (Zn)	µg/L	<10	7	-	10	65	432,5	800
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen								
Benzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,2	15,1	30
Tolueen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	503,5	1000
Ethylbenzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	4	77	150
o-Xyleen	µg/L	<0,10	0,07					
m,p-Xyleen	µg/L	<0,20	0,14					
Xylenen (som) factor 0,7	µg/L	0,21	0,21	-	0,2	0,2	35,1	70
BTEX (som)	µg/L	<0,90						
Naftaleen	µg/L	<0,020	0,014	-	0,02	0,01	35,01	70
Styreen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	6	153	300
Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen								
Dichloormethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,01	500	1000
Trichloormethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	6	203	400
Tetrachloormethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	5,005	10
Trichlooretheen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	24	262	500
Tetrachlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	20	40
1,1-Dichloorethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	453,5	900
1,2-Dichloorethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	203,5	400
1,1,1-Trichloorethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	150	300
1,1,2-Trichloorethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	65	130
cis 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07					
trans 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07					
CKW (som)	µg/L	<1,6						
Tribroommethaan	µg/L	<0,20	0,14					630
Vinylchloride	µg/L	<0,10	0,07	-	0,2	0,01	2,505	5
1,1-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	5,005	10
1,2-Dichloorethenen (Som) factor 0,7	µg/L	0,14	0,14	-	0,2	0,01	10,01	20
1,1-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14					
1,2-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14					
1,3-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14					
Dichloorpropanen som factor 0.7	µg/L	0,42	0,42	-	0,6	0,8	40,4	80
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C12-C16)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C16-C21)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C21-C30)	µg/L	<15	10,5					
Minerale olie (C30-C35)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C35-C40)	µg/L	<10	7					
Minerale olie totaal (C10-C40)	µg/L	<50	35	-	50	50	325	600
Extra parameters								
som 16 aromatische oplosmiddelen	µg/L		0,77	Geen oordeel mogelijk				

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
1	12093395	05-1-1 05 (200-300)

Eindoordeel: Overschrijding Streefwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Streefwaarde
*	groter dan Streefwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
S	Streefwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T13 Toetsing Wbb grondwater (ondiep)

Projectnummer	3508.01
Projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	04-06-2021
Monsternemer	Chris Beunk
Certificaatnummer	2021092762
Startdatum	04-06-2021
Rapportagedatum	14-06-2021

Analyse	Eenheid	2	GSSD	Oordeel	RG	S	T	I
Metalen								
Barium (Ba)	µg/L	150	150	*	20	50	337,5	625
Cadmium (Cd)	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,4	3,2	6
Kobalt (Co)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	20	60	100
Koper (Cu)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	15	45	75
Kwik (Hg)	µg/L	<0,050	0,035	-	0,05	0,05	0,175	0,3
Molybdeen (Mo)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	5	152,5	300
Nikkel (Ni)	µg/L	<3,0	2,1	-	3	15	45	75
Lood (Pb)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	15	45	75
Zink (Zn)	µg/L	<10	7	-	10	65	432,5	800
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen								
Benzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,2	15,1	30
Tolueen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	503,5	1000
Ethylbenzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	4	77	150
o-Xyleen	µg/L	<0,10	0,07					
m,p-Xyleen	µg/L	<0,20	0,14					
Xylenen (som) factor 0,7	µg/L	0,21	0,21	-	0,2	0,2	35,1	70
BTEX (som)	µg/L	<0,90						
Naftaleen	µg/L	<0,020	0,014	-	0,02	0,01	35,01	70
Styreen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	6	153	300
Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen								
Dichloormethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,01	500	1000
Trichloormethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	6	203	400
Tetrachloormethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	5,005	10
Trichlooretheen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	24	262	500
Tetrachlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	20	40
1,1-Dichloorethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	453,5	900
1,2-Dichloorethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	203,5	400
1,1,1-Trichloorethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	150	300
1,1,2-Trichloorethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	65	130
cis 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07					
trans 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07					
CKW (som)	µg/L	<1,6						
Tribroommethaan	µg/L	<0,20	0,14					630
Vinylchloride	µg/L	<0,10	0,07	-	0,2	0,01	2,505	5
1,1-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	5,005	10
1,2-Dichloorethenen (Som) factor 0,7	µg/L	0,14	0,14	-	0,2	0,01	10,01	20
1,1-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14					
1,2-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14					
1,3-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14					
Dichloorpropanen som factor 0.7	µg/L	0,42	0,42	-	0,6	0,8	40,4	80
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C12-C16)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C16-C21)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C21-C30)	µg/L	<15	10,5					
Minerale olie (C30-C35)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C35-C40)	µg/L	<10	7					
Minerale olie totaal (C10-C40)	µg/L	<50	35	-	50	50	325	600
Extra parameters								
som 16 aromatische oplosmiddelen	µg/L		0,77	Geen oordeel mogelijk				

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
2	12093396	15-1-1 15 (150-250)

Eindoordeel: Overschrijding Streefwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Streefwaarde
*	groter dan Streefwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
S	Streefwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

Bijlage 4.2

Besluit bodemkwaliteit (grond)

BoToVa T1 Beoordeling kwaliteit van grond en bagger bij toepassing op of in de lanc

Projectnummer	3508.01
Projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021087052
Startdatum	27-05-2021
Rapportagedatum	02-06-2021

Analyse	Eenheid	1	GSSD	Oordeel	RG Eis	AW	Wonen	Industrie	IW
Bodemtype correctie									
Organische stof		3,6							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		21,9							
Voorbehandeling									
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd							
Bodemkundige analyses									
Droge stof	% (m/m)	78,4	78,4						
Organische stof	% (m/m) ds	3,6	3,6						
Gloeirest	% (m/m) ds	95							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	21,9	21,9						
Metalen									
Barium (Ba)	mg/kg ds	140	155,6		20				920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,47	0,5867	<=AW	0,2	0,6	1,2	4,3	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	10	11,07	<=AW	3	15	35	190	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	33	39,21	<=AW	5	40	54	190	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,079	0,085	<=AW	0,05	0,15	0,83	4,8	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	<=AW	1,5	1,5	88	190	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	28	30,72	<=AW	4	35		100	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	35	39,4	<=AW	10	50	210	530	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	84	97,11	<=AW	20	140	200	720	720
Minerale olie									
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	5,833						
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	9,722						
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	9,722						
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	21,39						
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	9,722						
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	11,67						
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	68,06	<=AW	35	190	190	500	5000
Polychloorbifenylen, PCB									
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0019						
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0019						
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0019						
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0019						
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0019						
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0019						
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0019						
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0136	<=AW	0,0049	0,02	0,04	0,5	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK									
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fluorantheen	mg/kg ds	0,07	0,07						
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,38	0,385	<=AW	0,5	1,5	6,8	40	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
1	12073801	MM1 02 (25-50) 03 (25-50) 08 (25-50) 14 (25-50) 18(25-50)

Eindoordeel: Altijd toepasbaar

Gebruikte afkortingen

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
AW	Achtergrondwaarde
<= AW	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
RG Eis	Vereiste rapportagegrens
IW	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.
Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

BoToVa T1 Beoordeling kwaliteit van grond en bagger bij toepassing op of in de lanc

Projectnummer	3508.01
Projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021087052
Startdatum	27-05-2021
Rapportagedatum	02-06-2021

Analyse	Eenheid	2	GSSD	Oordeel	RG Eis	AW	Wonen	Industrie	IW
Bodemtype correctie									
Organische stof		3,7							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		24,3							
Voorbehandeling									
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd							
Bodemkundige analyses									
Droge stof	% (m/m)	79	79						
Organische stof	% (m/m) ds	3,7	3,7						
Gloeirest	% (m/m) ds	95							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	24,3	24,3						
Metalen									
Barium (Ba)	mg/kg ds	140	143,2		20				920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,47	0,5695	<=AW	0,2	0,6	1,2	4,3	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	10	10,22	<=AW	3	15	35	190	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	30	33,96	<=AW	5	40	54	190	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,071	0,0742	<=AW	0,05	0,15	0,83	4,8	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	<=AW	1,5	1,5	88	190	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	28	28,57	<=AW	4	35		100	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	32	34,87	<=AW	10	50	210	530	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	80	87,19	<=AW	20	140	200	720	720
Minerale olie									
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	5,676						
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	9,459						
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	9,459						
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	20,81						
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	9,459						
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	11,35						
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	66,22	<=AW	35	190	190	500	5000
Polychloorbifenylen, PCB									
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0018						
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0018						
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0018						
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0018						
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0018						
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0018						
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0018						
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0132	<=AW	0,0049	0,02	0,04	0,5	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK									
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	<=AW	0,5	1,5	6,8	40	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
2	12073802	MM2 01 (0-50) 04 (0-50) 05 (0-50) 06 (0-50) 07 (0-50) 09 (0-50)

Eindoordeel: Altijd toepasbaar

Gebruikte afkortingen

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
AW	Achtergrondwaarde
<= AW	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
RG Eis	Vereiste rapportagegrens
IW	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.
Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

BoToVa T1 Beoordeling kwaliteit van grond en bagger bij toepassing op of in de lanc

Projectnummer	3508.01
Projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021087052
Startdatum	27-05-2021
Rapportagedatum	02-06-2021

Analyse	Eenheid	3	GSSD	Oordeel	RG Eis	AW	Wonen	Industrie	IW
Bodemtype correctie									
Organische stof		3,8							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		24,4							
Voorbehandeling									
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd							
Bodemkundige analyses									
Droge stof	% (m/m)	79,3	79,3						
Organische stof	% (m/m) ds	3,8	3,8						
Gloeirest	% (m/m) ds	94							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	24,4	24,4						
Metalen									
Barium (Ba)	mg/kg ds	160	163,2		20				920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,45	0,543	<=AW	0,2	0,6	1,2	4,3	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	11	11,21	<=AW	3	15	35	190	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	30	33,83	<=AW	5	40	54	190	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,064	0,0667	<=AW	0,05	0,15	0,83	4,8	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	<=AW	1,5	1,5	88	190	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	31	31,54	<=AW	4	35		100	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	34	36,96	<=AW	10	50	210	530	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	75	81,46	<=AW	20	140	200	720	720
Minerale olie									
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	5,526						
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	9,211						
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	5,4	14,21						
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	13	34,21						
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	9,211						
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	11,05						
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	64,47	<=AW	35	190	190	500	5000
Polychloorbifenylen, PCB									
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0018						
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0018						
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0018						
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0018						
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0018						
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0018						
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0018						
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0128	<=AW	0,0049	0,02	0,04	0,5	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK									
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fenanthreen	mg/kg ds	0,36	0,36						
Anthraceen	mg/kg ds	0,18	0,18						
Fluorantheen	mg/kg ds	1	1						
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,57	0,57						
Chryseen	mg/kg ds	0,5	0,5						
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,22	0,22						
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,4	0,4						
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0,22	0,22						
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0,2	0,2						
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	3,7	3,685	Wonen	0,5	1,5	6,8	40	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
3	12073803	MM3 10 (0-50) 11 (0-50) 12 (0-50) 13 (0-50) 15 (0-50) 16 (0-50) 17 (0-50) 19 (0-50)

Eindoordeel: Klasse wonen

Gebruikte afkortingen

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
AW	Achtergrondwaarde
<= AW	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
RG Eis	Vereiste rapportagegrens
IW	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

BoToVa T1 Beoordeling kwaliteit van grond en bagger bij toepassing op of in de lanc

Projectnummer	3508.01
Projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021087052
Startdatum	27-05-2021
Rapportagedatum	02-06-2021

Analyse	Eenheid	4	GSSD	Oordeel	RG Eis	AW	Wonen	Industrie	IW
Bodemtype correctie									
Organische stof		3,5							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		25,9							
Voorbehandeling									
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd							
Bodemkundige analyses									
Droge stof	% (m/m)	85,9	85,9						
Organische stof	% (m/m) ds	3,5	3,5						
Gloeirest	% (m/m) ds	95							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	25,9	25,9						
Metalen									
Barium (Ba)	mg/kg ds	190	184,6		20				920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,23	0,2757	<=AW	0,2	0,6	1,2	4,3	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	12	11,67	<=AW	3	15	35	190	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	19	20,96	<=AW	5	40	54	190	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0,050	0,0359	<=AW	0,05	0,15	0,83	4,8	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	<=AW	1,5	1,5	88	190	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	38	37,05	Wonen	4	35		100	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	21	22,48	<=AW	10	50	210	530	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	72	75,82	<=AW	20	140	200	720	720
Minerale olie									
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	6						
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	10						
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	10						
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	22						
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	10						
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	12						
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	70	<=AW	35	190	190	500	5000
Polychloorbifenylen, PCB									
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,002						
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,002						
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,002						
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,002						
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,002						
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,002						
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,002						
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,014	<=AW	0,0049	0,02	0,04	0,5	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK									
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	<=AW	0,5	1,5	6,8	40	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
4	12073804	MM4 01 (50-100) 01 (100-150) 05 (50-100) 05 (100-150) 06 (50-100) 06 (100-150) 11 (50-100) 11 (100-1

Eindoordeel: Altijd toepasbaar

Gebruikte afkortingen

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
AW	Achtergrondwaarde
<= AW	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
RG Eis	Vereiste rapportagegrens
IW	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.
Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

BoToVa T1 Beoordeling kwaliteit van grond en bagger bij toepassing op of in de lanc

Projectnummer	3508.01
Projectnaam	Nel Klaassenstraat Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021087052
Startdatum	27-05-2021
Rapportagedatum	02-06-2021

Analyse	Eenheid	5	GSSD	Oordeel	RG Eis	AW	Wonen	Industrie	IW
Bodemtype correctie									
Organische stof		2,9							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		39							
Voorbehandeling									
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd							
Bodemkundige analyses									
Droge stof	% (m/m)	67,7	67,7						
Organische stof	% (m/m) ds	2,9	2,9						
Gloeirest	% (m/m) ds	94							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	39	39						
Metalen									
Barium (Ba)	mg/kg ds	240	165,3		20				920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,29	0,3102	<=AW	0,2	0,6	1,2	4,3	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	15	10,45	<=AW	3	15	35	190	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	24	21,52	<=AW	5	40	54	190	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,054	0,0483	<=AW	0,05	0,15	0,83	4,8	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	<=AW	1,5	1,5	88	190	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	50	35,71	Wonen	4	35		100	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	25	23,12	<=AW	10	50	210	530	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	94	76,8	<=AW	20	140	200	720	720
Minerale olie									
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	7,241						
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	12,07						
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	12,07						
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	26,55						
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	12,07						
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	14,48						
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	84,48	<=AW	35	190	190	500	5000
Polychloorbifenylen, PCB									
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0024						
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0024						
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0024						
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0024						
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0024						
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0024						
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0024						
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0169	<=AW	0,0049	0,02	0,04	0,5	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK									
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	<=AW	0,5	1,5	6,8	40	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
5	12073805	MM5 01 (150-200) 05 (150-200) 06 (150-200) 15 (100-150) 15 (150-200) 19 (100-150) 19 (150-200)

Eindoordeel: Altijd toepasbaar

Gebruikte afkortingen

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
AW	Achtergrondwaarde
<= AW	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
RG Eis	Vereiste rapportagegrens
IW	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

Bijlage 5

Toetsingskader

Bijlage 5.1

Wet bodembescherming (Wbb)

Toetsingskader Wet bodembescherming

Stof/niveau		Grond/sediment (mg/kg droge stof)		Grondwater (µg/l opgelost, tenzij anders vermeld)	
		Achtergrondwaarde	Interventiewaarde	Streefwaarde	Interventiewaarde
I.	**Metalen**				
	antimoon (Sb)	4,0	22	-	20
	arseen (As)	20	76	10	60
	barium (Ba)	-	920*	50	625
	cadmium (Cd)	0,60	13	0,4	6
	chroom (Cr)	55	-	1	30
	chroom III	-	180	-	-
	chroom VI	-	78	-	-
	cobalt (Co)	15	190	20	100
	koper (Cu	40	190	15	75
	kwik (Hg)	0,15	-	0,05	0,3
	kwik (anorganisch)	-	36	-	-
	kwik (organisch)	-	4	-	-
	lood (Pb)	50	530	15	75
	molybdeen (Mo)	1,5	190	5	300
	nikkel (Ni)	35	100	15	75
	tin (Sn)	6,5	-	-	-
	vanadium (V)	80	-	-	-
	zink (Zn)	140	720	65	800
II.	**Anorganische verbindingen**				
	chloride	-	-	100 (Cl/l)	-
	cyaniden-vrij	3	20	5	1500
	cyaniden-complex	5,5	50	10	1500
	thiocyanaat	6,0	20	-	1500
III.	**Aromatische verbindingen**				
	benzeen	0,20	1,1	0,2	30
	ethylbenzeen	0,20	110	4	150
	tolueen	0,20	32	7	1000
	xylenen	0,45	17	0,2	70
	styreen (vinylbenzeen)	0,25	86	6	300
	fenol	0,25	14	0,2	2000
	cresolen (som)	0,30	13	0,2	200
	dodecylbenzeen	0,35	-	-	-
	aromatische oplosmiddelen (som)	2,5	-	-	-
IV.	**Polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's)**				
	naftaleen			0,01	70
	antraceen			0,0007	5
	fenantreen			0,003	5
	fluoranteen			0,003	1
	benzo(a)antraceen			0,0001	0,5
	chryseen			0,003	0,2
	benzo(a)pyreen			0,0005	0,05
	benzo(ghi)peryleen			0,0003	0,05
	benzo(k)fluoranteen			0,0004	0,05
	indeno(1,2,3cd)pyreen			0,0004	0,05
	PAK (som 10)	1,5	40	-	-
V.	**Gechloreerde koolwaterstoffen**				
	vinylchloride	0,10	0,1	0,01	5
	dichloormethaan	0,10	3,9	0,01	1000
	1,1-dichloorethaan	0,20	15	7	900
	1,2-dichloorethaan	0,20	6,4	7	400
	1,1-dichlooretheen	0,30	0,3	0,01	10
	1,2-dichlooretheen (cis- en trans-)	0,30	1	0,01	20
	dichloorpropanen	0,80	2	0,8	80
	trichloormethaan (chloroform)	0,25	5,6	6	400
	1,1,1-trichloorethaan	0,25	15	0,01	300
	1,1,2-trichloorethaan	0,3	10	0,01	130
	trichlooretheen (Tri)	0,25	2,5	24	500
	tetrachloormethaan (Tetra)	0,30	0,7	0,01	10
	tetrachlooretheen (Per)	0,15	8,8	0,01	40
	monochloorbenzeen	0,20	15	7	180
	dichloorbenzenen	2,0	19	3	50
	trichloorbenzenen	0,015	11	0,01	10
	tetrachloorbenzenen	0,0090	2,2	0,01	2,5
	pentachloorbenzeen	0,0025	6,7	0,003	1
	hexachloorbenzeen	0,0085	2,0	0,0009	0,5
	monochloorfenolen(som)	0,045	54	0,3	100
	dichloorfenolen (som)	0,20	22	0,2	30
	trichloorfenolen (som)	0,0030	22	0,03	10
	tetrachloorfenolen (som)	0,015	21	0,01	10
	pentachloorfenol	0,0030	12	0,04	3
	PCB's (som 7)	0,020	1	0,01	0,01
	chloornaftaleen (som)	0,070	23	-	6
	monochlooranilinen (som)	0,20	50	-	30
	dioxine (som I-TEQ)	0,000055	0,00018	-	-
	pentachlooraniline	0,15	-	-	-

* De norm voor barium geldt alleen voor die situaties waarbij duidelijk sprake is van antropogene bodemverontreiniging. Voor overige situaties is de norm voor barium tijdelijk buiten werking gesteld.

Stof/niveau		Grond/sediment (mg/kg droge stof)		Grondwater (µg/l opgelost, tenzij anders vermeld)	
		Achtergrondwaarde	Interventiewaarde	Streefwaarde	Interventiewaarde
VI.	**Bestrijdingsmiddelen**				
	chloordaan	0,0200	4	0,02 ng/l	0,2
	DDT (som)	0,20	1,7	-	
	DDE (som)	0,10	2,3	-	
	DDD (som)	0,020	34	-	
	DDT/DDE/DDD (som)	-	-	0,004 ng/l	0,01
	aldrin	-	0,32	0,009 ng/l	-
	dieldrin	-	-	0,1 ng/l	-
	endrin	-	-	0,04 ng/l	-
	drins (som)	0,015	4	-	0,1
	α-endosulfan	0,00090	4	0,2 ng/l	5
	α-HCH	0,0010	17	33 ng/l	-
	β-HCH	0,0020	1,6	8 ng/l	-
	χ-HCH (lindaan)	0,0030	1,2	9 ng/l	-
	HCH-verbindingen (som)	-	-	0,05	1
	heptachloor	0,00070	4	0,005 ng/l	0,3
	heptachloorepoxide (som)	0,0020	4	0,005 ng/l	3
	hexachloorbutadieen	0,003	-	-	-
	organochloorhoudende bestrijdingsmiddelen(som landbodem)	0,40	-	-	-
	azinfos-methyl	0,0075	-	-	-
	organotin verbindingen (som)	0,15	2,5	0,05-16 ng/l	0,7
	tributyltin (TBT)	0,065	-	-	-
	MCPA	0,55	4	0,02	50
	atracine	0,035	0,71	29 ng/l	150
	carburyl	0,15	0,45	2 ng/l	50
	carbofuran	0,017	0,017	9 ng/l	100
	4-chloormethylfenolen (som)	0,60	-	-	-
	niet-chloorhoudende bestr.mid. (som)	0,090	-	-	-
VII.	**Overige verontreinigingen**				
	asbest	-	100	-	-
	cyclohexanon	2,0	150	0,5	15000
	dimethyl ftalaat	0,045	82	-	-
	diethyl ftalaat	0,045	53	-	-
	di-isobutylftalaat	0,045	17	-	-
	dibutyl ftalaat	0,070	36	-	-
	butyl benzylftalaat	0,070	48	-	-
	dihexyl ftalaat	0,070	220	-	-
	di(2-ethylhexyl)ftalaat	0,045	60	-	-
	ftalaten (som)	-	-	0,5	5
	minerale olie	190	5000	50	600
	pyridine	0,15	11	0,5	30
	tetrahydrofuran	0,45	7	0,5	300
	tetrahydrothiofeen	1,5	8,8	0,5	5000
	tribroommethaan	0,20	75	-	630
	ethyleenglycol	5,0	-	-	-
	diethyleenglycol	8,0	-	-	-
	acrylonitril	2,0	-	-	-
	formaldehyde	2,5	-	-	-
	isopropanol (2-propanol)	0,75	-	-	-
	methanol	3,0	-	-	-
	butanol (1-butanol)	2,0	-	-	-
	butylacetaat	2,0	-	-	-
	ethylacetaat	2,0	-	-	-
	methyl-tert-butyl ether (MTBE)	0,20	-	-	-
	methylethylketon	2,0	-	-	-

Bijlage 5.2

Besluit bodemkwaliteit (Bbk)

Toetsingskader Besluit bodemkwaliteit (grond/sediment)

	Stof/niveau	Achtergrond-waarden	Maximale waarden voor verspreiden van baggerspecie	Maximale waarden bodemfunctieklasse wonen	Maximale waarden bodemfunctieklasse industrie	Maximale waarden grootschalige toepassingen op of in de bodem	
		(mg/kg ds)	over aangrenzend perceel (2) (mg/kg ds)	Maximale waarden kwaliteitsklasse wonen (mg/kg ds)	Maximale waarden kwaliteitsklasse industrie (mg/kg ds)	Maximale emissiewaarden (mg/kg L/S 10)	Emissietoetswaarden (mg/kg ds)
I.	**Metalen**						
	antimoon (Sb)	4,0 *)		15	22	0,070	9
	arseen (As)	20	x	27	76	0,61	42
	barium (Ba)	-	(*B)	-	-	-	-
	cadmium (Cd)	0,60	x en 7,5	1,2	4,3	0,051	4,3
	chroom (Cr)	55	x	62	180	0,17	180
	kobalt (Co)	15	(*B)	35	190	0,24	130
	koper (Cu)	40	x	54	190	1,0	113
	kwik (Hg)	0,15	x	0,83	4,8	0,49	4,8
	lood (Pb)	50	x	210	530	15	308
	molybdeen (Mo)	1,5 *)	(*B)	88	190	0,48	105
	nikkel (Ni)	35	x	-	100	0,21	100
	tin (Sn)	6,5		180	900	0,093	450
	vanadium (V)	80		97	250	1,9	146
	zink (Zn)	140	x	200	720	2,1	430
II.	**Overige anorganische stoffen**						
	chloride 3)					-	
	cyanide (vrij) 4)	3,0		3,0	20	nvt	nvt
	cyanide (complex)	5,5		5,5	50	nvt	nvt
	thiocyanaten (som)	6,0		6,0	20	nvt	nvt
III.	**Aromatische stoffen**						
	benzeen	0,20 *)		0,20	1	nvt	nvt
	ethylbenzeen	0,20 *)		0,20	1,25	nvt	nvt
	tolueen	0,20 *)		0,20	1,25	nvt	nvt
	xylenen (som)	0,45 *)		0,45	1,25	nvt	nvt
	styreen (vinylbenzeen	0,25 *)		0,25	86	nvt	nvt
	fenol	0,25		0,25	1,25	nvt	nvt
	cresolen (som)	0,30 *)		0,30	5	nvt	nvt
	dodecylbenzeen	0,35 *)		0,35	0,35	nvt	nvt
	aromatische oplosmiddelen (som) 6)	2,5 *)		2,5	2,5	nvt	nvt
IV.	**Polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's)**						
	naftaleen		x			nvt	nvt
	fenantreen		x			nvt	nvt
	antraceen		x			nvt	nvt
	fluorantheen		x			nvt	nvt
	chryseen		x			nvt	nvt
	benzo(a)antraceen		x			nvt	nvt
	benzo(a)pyreen		x			nvt	nvt
	benzo(k)fluorantheen		x			nvt	nvt
	indeno(1,2,3cd)pyreen		x			nvt	nvt
	benzo(ghi)peryleen		x			nvt	nvt
	PAK's totaal (som 10)	1,5		6,8	40	nvt	nvt
V.	**Gechloreerde koolwaterstoffen a. (vluchtige) chloorkoolwaterstoffen**						
	monochlooretheen	0,10 *)		0,10	0,1	nvt	nvt
	(vinylchloride) 7)	0,10		0,10	3,9	nvt	nvt
	dichloormethaan	0,20 *)		0,20	0,20	nvt	nvt
	1,1-dichloorethaan	0,20 *)		0,20	4	nvt	nvt
	1,2-dichloorethaan	0,30 *)		0,30	0,30	nvt	nvt
	1,1-dichlooretheen 7)	0,30 *)		0,30	0,30	nvt	nvt
	1,2-dichlooretheen (som)	0,80 *)		0,80	0,80	nvt	nvt
	dichloorpropanen (som)	0,25 *)		0,25	3	nvt	nvt
	trichloormethaan (chloroform)	0,25 *)		0,25	0,25	nvt	nvt
	1,1,1-trichloorethaan	0,30 *)		0,30	0,30	nvt	nvt
	1,1,2-trichloorethaan	0,25 *)		0,25	2,5	nvt	nvt
	trichlooretheen (Tri)	0,30 *)		0,30	0,7	nvt	nvt
	tetrachloormethaan (Tetra	0,15		0,15	4	nvt	nvt
	tetrachlooretheen (Per)						
	b. chloorbenzenen						
	monochloorbenzeen	0,20 *)		0,20	5	nvt	nvt
	dichloorbenzenen (som)	2,0 *)		2,0	5	nvt	nvt
	trichloorbenzenen (som)	0,015 *)		0,015	5	nvt	nvt
	tetrachloorbenzenen (som)	0,0090 *)		0,0090	2,2	nvt	nvt
	pentachloorbenzeen	0,0025		0,0025	5	nvt	nvt
	hexachloorbenzeen	0,0085		0,027	1,4	nvt	nvt
	chloorbenzenen (som)		x				
	c. chloorfenolen						
	monochloorfenolen (som)	0,045		0,045	5,4	nvt	nvt
	dichloorfenolen (som)	0,20 *)		0,20	6	nvt	nvt
	trichloorfenolen (som)	0,0030 *)		0,0030	6	nvt	nvt
	tetrachloorfenolen (som)	0,015 *)	x	1	6	nvt	nvt
	pentachloorfenol	0,0030 *)		1,4	5	nvt	nvt
	chloorfenolen (som)	-					

	stofniveau	Achtergrondwaarden	Maximale waarden voor verspreiden van baggerspecie	Maximale waarden bodemfunctieklasse wonen	Maximale waarden bodemfunctieklasse industrie	Maximale waarden grootschalige toepassingen op of in de bodem	
		(mg/kg ds)	over aangrenzend perceel (2) (mg/kg ds)	Maximale waarden kwaliteitsklasse wonen (mg/kg ds)	Maximale waarden kwaliteitsklasse industrie (mg/kg ds)	Maximale emissiewaarden (mg/kg L/S 10)	Emissietoetswaarden (mg/kg ds)
	d. polychloorbifenylen (PCB's)						
	PCB 28		x			nvt	nvt
	PCB 52		x			nvt	nvt
	PCB 101		x			nvt	nvt
	PCB 118		x			nvt	nvt
	PCB 138		x			nvt	nvt
	PCB 153		x			nvt	nvt
	PCB 180		x			nvt	nvt
	PCB's (som 7)	0,020		0,020	0,5	nvt	nvt
	e. overige gechloreerde koolwaterstoffen						
	monochlooranilinen (som)	0,20 *)		0,20	0,20	nvt	nvt
	pentachlooraniline	0,15 *)		0,15	0,15	nvt	nvt
	dioxine (som I-TEQ)	0,000055 *)		0,000055	0,000055	nvt	nvt
	chloornaftaleen (som)	0,070 *)		0,070	10	nvt	nvt
VI.	**Bestrijdingsmiddelen**						
	a. organochloor bestrijdings-middelen chloordaan (som)						
	DDT (som)	0,0020	x	0,0020	0,0020	nvt	nvt
	DDE (som)	0,20	x	0,20	1	nvt	nvt
	DDD (som)	0,10	x	0,13	1,3	nvt	nvt
	DDT/DDE/DDD (som)	0,020	x	0,84	34	nvt	nvt
	aldrin					nvt	nvt
	dieldrin		x			nvt	nvt
	endrin		x			nvt	nvt
	isodrin		x			nvt	nvt
	telodrin		x			nvt	nvt
	drins (som)		x			nvt	nvt
	endosulfansulfaat	0,015		0,04	4,0	nvt	nvt
	α-endosulfan		x		0,1	nvt	nvt
	α-HCH	0,00090	x	0,00090	0,00090	nvt	nvt
	β-HCH	0,0010	x	0,0010	0,5	nvt	nvt
	χ-HCH (lindaan)	0,0020	x	0,0020	0,5	nvt	nvt
	δ-HCH	0,0030	x	0,04	0,5	nvt	nvt
	HCH-verbindingen (som)		x			nvt	nvt
	heptachloor				0,1	nvt	nvt
	heptachloorepoxide (som)	0,00070	x	0,00070	0,1	nvt	nvt
	hexachloorbutadieen	0,0020	x	0,0020	0,0020	nvt	nvt
	organochloorhoudende bestrijdingsmiddelen(som landbodem)	0,003 *) 0,40	x	0,40	0,5	nvt	nvt
	b. organofosforpesticiden						
	azinfos-methyl	0,0075 *)		0,0075	0,0075	nvt	nvt
	c. organotin bestrijdingsmiddelen	0,15		0,5	2,5 (9)	nvt	nvt
	organotin verbindingen (som) 8)	0,065		0,065	0,065	nvt	nvt
	tributyltin (TBT) 8)						
	d. chloorfenoxy-azijnzuur herbiciden	0,55 *)		0,55	0,55	nvt	nvt
	MCPA						
	e. overige bestrijdingsmiddelen atrazine	0,035 *)		0,035	0,5	nvt	nvt
	carbaryl	0,15 *)		0,15	0,45	nvt	nvt
	carbofuran (7)	0,017 *)		0,017	0,017	nvt	nvt
	4-chloormethylfenolen (som)	0,60 *)		0,60	0,60	nvt	nvt
	niet-chloorhoudende bestrijdingsmiddelen (som)	0,090 *)		0,090	0,5	nvt	nvt
VII.	**Overige stoffen**						
	asbest 10)			100	100	nvt	nvt
	cyclohexanon	2,0 *)		2,0	150	nvt	nvt
	dimethyl ftalaat 11)	0,045 *)		9.2	60	nvt	nvt
	diethyl ftalaat 11)	0,045 *)		5,3	5,3	nvt	nvt
	di-isobutylftalaat 11)	0,045 *)		1,3	1,7	nvt	nvt
	dibutyl ftalaat 11)	0,070 *)		5,0	36	nvt	nvt
	butyl benzylftalaat 11)	0,070 *)		2,6	48	nvt	nvt
	dihexyl ftalaat 11)	0,070 *)		18	60	nvt	nvt
	di(2-ethylhexyl)ftalaat 11)	0,045 *)		8,3	60	nvt	nvt
	minerale olie 12) 13)	190	3000	190	500	nvt	nvt
	pyridine	0,15 *)		0,15	1	nvt	nvt
	tetrahydrofuran	0,45		0,45	2	nvt	nvt
	tetrahydrothiofeen	1,5 *)		1,5	8,8	nvt	nvt
	tribroommethaan	0,20 *)		0,20	0,20	nvt	nvt
	(bromoform)	5,0		5,0	5,0	nvt	nvt
	ethyleenglycol	8,0		8,0	8,0	nvt	nvt
	diethyleenglycol	0,1 *)		0,1	0,1	nvt	nvt
	acrylonitril	0,1 *)		0,1	0,1	nvt	nvt
	formaldehyde	0,75		0,75	0,75	nvt	nvt
	isopropanol (2-propanol)	3,0		3,0	3,0	nvt	nvt
	methanol	2,0 *)		2,0	2,0	nvt	nvt
	butanol (1-butanol)	2,0 *)		2,0	2,0	nvt	nvt
	butylacetaat	2,0 *)		2,0	2,0	nvt	nvt
	ethylacetaat	0,20 *)		0,20	0,20	nvt	nvt
	methyl-tert-butyl ether (MTBE)	2,0 *)		2,0	2,0	nvt	nvt
	methylethylketon						

Verklaring en de afkortingen en tekens

1)	Voor de definitie van somparameters wordt verwezen naar bijlage N van deze regeling. De definitie van sommige somparameters is verschillend voor de landbodem en de waterbodem. Achter de somparameter wordt vermeld welke van de twee definities gehanteerd moet worden.
2)	De msPAF wordt berekend voor de met x aangegeven stoffen. Indien geen waarde wordt ingevuld (bijvoorbeeld omdat de stof niet gemeten wordt) wordt gerekend met 0,7 * bepalingsgrens (intralaboratorium reproduceerbaarheid). De baggerspecie voldoet aan de maximale waarden voor verspreiden van baggerspecie op het aangrenzende perceel * de gehalten van de gemeten stoffen lager zijn dan de Interventiewaarde bodem, niet zijnde de bodem onder oppervlaktewater, en * voor organische stoffen: msPAF < 20%, en * voor metalen: msPAF < 50%, waarbij voor cadmium een maximum gehalte geldt. Voor gemeten stoffen die geen deel uitmaken van de msPAF-berekening geldt de achtergrondwaarde (m.u.v. somparamaters waarbij de individuele parameters onderdeel uitmaken van de msPAF-berekening). Barium, kobalt, molybdeen en minerale olie maken geen deel uit van de msPAF-berekening. In plaats van de Achtergrondwaarde geldt voor deze vier stoffen de waarde, die vermeld is in de kolom 'Maximale waarden verspreiden van baggerspecie over aangrenzend perceel'. Voor de gemeten stoffen, die geen onderdeel uitmaken van de msPAF-berekening, worden de toetsingsregels van de Achtergrondwaarden toegepast.
3)	Voor het toepassen van zeezand geldt de norm 200 mg/kg ds. Bij het toepassen van zeezand op plaatsen waar een direct contact is of mogelijk is met brak oppervlaktewater of zeewater met van nature een chloride-gehalte van meer dan 5000 mg/l, geldt voor chloride geen maximale waarde.
4)	Bij gehalten die de Achtergrondwaarde overschrijden moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid van uitdamping. Wanneer uitdamping naar binnenlucht zou kunnen optreden, moet bij overschrijding van de Achtergrondwaarde worden gemeten in de bodemlucht en moet worden getoetst aan de TCL (Toxicologisch Toelaatbare Concentratie in Lucht).
5)	Het gehalte cyanide-complex is gelijk aan het gehalte cyanide-totaal minus het gehalte cyanide-vrij, bepaald conform NEN 6655. Indien geen cyanide-vrij wordt verwacht, mag het gehalte cyanide-complex gelijk worden gesteld aan het gehalte cyanide-totaal (en hoeft dus alleen het gehalte cyanide-totaal te worden gemeten).
6)	De Achtergrondwaarde van deze somparameter gaat uit van de aanwezigheid van meerdere van de 15 componenten, die tot deze somparameter worden gerekend (zie bijlage N). De hoogte van de Achtergrondwaarde is gebaseerd op de som van de bepalingsgrenzen vermenigvuldigd met 0,7. Sommige componenten zijn tevens individueel genormeerd. Binnen de somparameter mag de Achtergrondwaarde van de individueel genormeerde componenten niet worden overschreden. Hetzelfde geldt voor de Maximale waarde wonen en de Maximale waarde industrie. Voor de componenten, die niet individueel zijn genormeerd, geldt per component een maximum gehalte van 0,45 mg/kg ds, zowel voor de Achtergrondwaarde als de Maximale waarden wonen en industrie.
7)	De Interventiewaarde van deze stoffen zijn gelijk of kleiner dan de bepalingsgrens (intralaboratorium reproduceerbaarheid). Indien de stof wordt aangetoond moeten de risico's nader worden onderzocht. Bij het aantreffen van vinylchloride of 1,1-dichlooretheen moet tevens het grondwater worden onderzocht.
8)	De eenheid voor organotinverbindingen is mg Sn/kg ds, met uitzondering van de normwaarden met voetnoot 9.
9)	De eenheid van de Maximale Waarde Industrie voor organotinverbindingen (som) is mg organotin/kg ds.
10)	Zijnde het gehalte serpentijnasbest plus tienmaal het gehalte amfiboolasbest. Deze eis bedraagt 100 mg/kg d.s. indien niet is voldaan aan artikel 2, onder b, van het Productenbesluit Asbest.
11)	Het is onzeker of de Achtergrondwaarden en Maximale waarden wonen voor de ftalaten meetbaar zijn. Toekomstige ervaringen moeten uitwijzen of sprake is van een knelpunt.
12)	Minerale olie heeft betrekking op de som van de (al dan niet) vertakte alkanen. Indien er enigerlei vorm van verontreiniging met minerale olie wordt aangetoond in grond/baggerspecie, dan dient naast het gehalte aan minerale olie ook het gehalte aan aromatische en/of polycyclische aromatische koolwaterstoffen bepaald te worden.
13)	Voor het toepassen van baggerspecie in grootschalige toepassingen geldt voor minerale olie een maximale waarde van 2.000 mg/kg ds.
*)	Achtergrondwaarde is gebaseerd op de bepalingsgrens (intralaboratorium reproduceerbaarheid), omdat onvoldoende data beschikbaar zijn om een betrouwbare P95 af te leiden.
(*A)	De norm voor barium geldt alleen voor die situaties waarbij duidelijk sprake is van antropogene bodemverontreiniging. Voor overige situaties is de norm voor barium tijdelijk buiten werking gesteld. Als verhoogde bariumgehalten het gevolg zijn van een antropogene bron, dan kan het bevoegd gezag dit gehalte beoordelen op basis van de voormalige Interventiewaarde (920 mg/kg d.s. voor droge toepassingen en 625 mg/kg d.s. voor toepassingen in oppervlaktewater).
(*B)	De individuele normen voor metalen voor het verspreiden van baggerspecie over aangrenzende percelen worden tijdelijk buitenwerking gesteld, totdat deze metalen zijn geïntegreerd in de ms-PAF.

Bijlage 6

Veldwerkgegevens onderzoek asbest in bodem

Projectcode: 3503.01 ..... RE..... Locatienaam: Nel. Klaassenstraat

BODEM EXPERT

>> INVULLEN PER RE >>> PROTOCOL 2018-FORMULIER 'Monsternemingsformulier asbest in bodem'

(invullen milieutechnicus)

OMSTANDIGHEDEN VISUELE INSPECTIE MAAIVELD EN BODEM:

☐RE . . *(max. 1.000 m²)*

Tijdstip aanvang werk	8:00 uur		Bedekking maaiveld:	☒<25% ☐ >25%,
Zon op / zon onder (KNMI):	... uur	... uur	bestaande uit:	☒vegetatie ☐ Waterplassen ☐anders:
Zicht:	☐>50 m	☐ <50 m		
Neerslag:	☐geen	☒ regen	Vegetatie verwijderd:	☒nee ☐ ja,
per dag	☒<10 mm	☐ hagel	bedekking na verwijdering:	☐<25% ☐ >25%,
	☐>10 mm	☐ sneeuw	*kritische afwijking indien >25%*	

RESULTATEN VISUELE INSPECTIE MAAIVELD

Maaiveld

Oppervlakte RE (m²)		Type asbest:	
Inspectie-efficiëntie (%):	100	Vermoedelijke herkomst	
Asbestverdacht materiaal >20 mm aangetroffen:	☐ja	Barcode(s) zakjes verzamelmonster:	
vindplaats(en) op tekening noteren	☒nee	Aan lab overgedragen op d.d.:	

RESULTATEN VISUELE INSPECTIE BODEM

Voor elke sleuf /gat per laag invullen MMO1

Codering sleuf of gat:	02	03	08	14	18
Bodemvocht (%):	22,4	22,3	22,4	22,4	22,3
Inspectie efficiëntie (%):	100	100	100	100	100
Sleufbreedte (cm)	30	30	30	30	30
Sleuflengte (cm)	30	30	30	30	30
Bodemlaag (traject in cm-mv):	0-25	0-25	0-25	0-25	0-25
Massa gezeefd (kg):	41,63	41,63	41,63	41,63	41,63
Massa fractie >20 mm (kg):	16,17	18,03	16,15	16,23	17,02
Massa fractie <20 mm (kg):	25,18	23,27	25,15	25,07	24,18
Visueel asbest >20 mm (j/n):	n	n	n	n	n
zo ja, aantal stukjes					
- Gewicht totaal (gram):	/	/	/	/	/
- Gewicht bemonsterd (gram):	/	/	/	/	/
- Barcode(s) monsterzakje(s):	/	/	/	/	/
ook registreren in PSION					
Gewicht grondmonster (kg):	<		5		>
- NEN 5707 of NEN 5897:	<		5897		>
- Barcode(s) emmer(s):	<		5		>
ook registreren in PSION					
Bij boring in ondergrond Diameter grondboor (cm):					

3 x 3 a 25 x 1,85

Projectcode: 3508.01 RE..... Locatienaam: Nol. Klaassenstraat

BODEM EXPERT

RESULTATEN VISUELE INSPECTIE BODEM

Voor elke sleuf /gat per laag invullen	MM02				
Codering sleuf of gat:	02	03	08	14	18
Bodemvocht (%):	16,7	16,8	16,8	16,8	16,6
Inspectie efficiëntie (%):	100	100	100	100	100
Sleufbreedte (cm)	30	30	30	30	30
Sleuflengte (cm)	30	30	30	30	30
Bodemlaag (traject in cm-mv):	25-50	25-50	25-50	25-50	25-50
Massa gezeefd (kg):	38,25	38,25	38,25	38,25	38,25
Massa fractie >20 mm (kg):	0	0	0	0	0
Massa fractie <20 mm (kg):	38,25	38,25	38,25	38,25	38,25
Visueel asbest >20 mm (j/n):	n	n	n	n	n
zo ja, aantal stukjes					
- Gewicht totaal (gram):	/	/	/	/	/
- Gewicht bemonsterd (gram):	/	/	/	/	/
- Barcode(s) monsterzakje(s):	/	/	/	/	/
ook registreren in PSION					
Gewicht grondmonster (kg):	<		T:		>
- NEN 5707 of NEN 5897:	<		5707		>
- Barcode(s) emmer(s):	<		T:		>
ook registreren in PSION					
Bij boring in ondergrond Diameter grondboor (cm):					

3 x 3 x 25 x 1,7

Projectcode: 3508.01 ..... RE..... Locatienaam: Mel Klaassenstraat

BODEM EXPERT®

RESULTATEN VISUELE INSPECTIE BODEM

Voor elke sleuf /gat per laag invullen MM03

Codering sleuf of gat:	09	10	11	12	13
Bodemvocht (%):	22.3	22.4	22.2	22.2	22.3
Inspectie efficiëntie (%):	100	100	100	100	100
Sleufbreedte (cm)	30	30	30	30	30
Sleeflengte (cm)	30	30	30	30	30
Bodemlaag (traject in cm-mv):	0-50	0-50	0-50	0-50	0-50
Massa gezeefd (kg):	76,5	76,5	76.5	76.5	76.5
Massa fractie >20 mm (kg):	0	0	0	0	0
Massa fractie <20 mm (kg):	76.5	76.5	76.5	76.5	76.5
Visueel asbest >20 mm (j/n): *zo ja, aantal stukjes*	n	n	n	n	n
- Gewicht totaal (gram):	/	/	/	/	/
- Gewicht bemonsterd (gram):	/	/	/	/	/
- Barcode(s) monsterzakje(s): *ook registreren in PSION*	/	/	/	/	/
Gewicht grondmonster (kg):	←		Ti		→
- NEN 5707 of NEN 5897:	←		5707		→
- Barcode(s) emmer(s): *ook registreren in PSION*	←		Ti		→
Bij boring in ondergrond Diameter grondboor (cm):	—		12 ∅	—	

3 x 3 x 5 x 1,7

Projectcode: 3508.01 ..... RE..... Locatienaam: Nel Klaassenstraat

BODEM EXPERT

RESULTATEN VISUELE INSPECTIE BODEM

Voor elke sleuf /gat per laag invullen	mm 04				
Codering sleuf of gat:	01	04	05	06	07
Bodemvocht (%):	22,3	22,4	22,4	22,5	22,3
Inspectie efficiëntie (%):	100	100	100	100	100
Sleufbreedte (cm)	30	30	30	30	30
Sleuflengte (cm)	30	30	30	30	30
Bodemlaag (traject in cm-mv):	0-50	0-50	0-50	0-50	0-50
Massa gezeefd (kg):	76.5	76.5	76.5	76.5	76.5
Massa fractie >20 mm (kg):	0	0	0	0	0
Massa fractie <20 mm (kg):	76,5	76.5	76.5	76.5	76.5
Visueel asbest >20 mm (j/n): *zo ja, aantal stukjes*	n	n	n	n	n
- Gewicht totaal (gram):	—	—	—	—	—
- Gewicht bemonsterd (gram):	—	—	—	—	—
- Barcode(s) monsterzakje(s): *ook registreren in PSION*	—	—	—	—	—
Gewicht grondmonster (kg):	< ——	——	Ti:	——	—— >
- NEN 5707 of NEN 5897:	< ——	——	5707	——	—— >
- Barcode(s) emmer(s): *ook registreren in PSION*	< ——	——	Ti:	——	—— >
Bij boring in ondergrond Diameter grondboor (cm):	12 Ø	—	12 Ø	12 Ø	—

Projectcode: 3508.01 RE..... Locatienaam: Nel Klaassenstraat

BODEM EXPERT®

RESULTATEN VISUELE INSPECTIE BODEM

Voor elke sleuf /gat per laag invullen mm 05

Codering sleuf of gat:	15	16	17	19		
Bodemvocht (%):	22.5	22.4	22.4	22.3		
Inspectie efficiëntie (%):	100	100	100	100		
Sleufbreedte (cm)	30	30	30	30		
Sleeflengte (cm)	30	30	30	30		
Bodemlaag (traject in cm-mv):	0-50	0-50	0-50	0-50		
Massa gezeefd (kg):	76,5	76,5	76,5	76,5		
Massa fractie >20 mm (kg):	0	0	0	0		
Massa fractie <20 mm (kg):	76,5	76,5	76,5	76,5		
Visueel asbest >20 mm (j/n): *zo ja, aantal stukjes*	n	n	n	n		
- Gewicht totaal (gram):	/	/	/	/		
- Gewicht bemonsterd (gram):	/	/	/	/		
- Barcode(s) monsterzakje(s): *ook registreren in PSION*	/	/	/	/		
Gewicht grondmonster (kg):	< —		T:	— >		
- NEN 5707 of NEN 5897:	< —		5707	— >		
- Barcode(s) emmer(s): *ook registreren in PSION*	< —		T:	— >		
Bij boring in ondergrond Diameter grondboor (cm):	12 ø	—	—	12 ø		

Verkennend bodemonderzoek

Gaardenhage Arnhem

Gemeente Arnhem

Projectnummer: 3
Datum: 16 juni 2021
Versie: definitief

Verkennend bodemonderzoek

Gaardenhage Arnhem

Gemeente Arnhem

Opdrachtgever:	Gemeente Arnhem
Projectnummer:	3227.02
Datum:	16 juni 2021
Versie:	definitief
Projectleider en rapporteur:	ing. R. Schreuder
Autorisatie:	ing. M. Teusink

Opdrachtnemer: Buro Ontwerp & Omgeving

Velperweg 157
6824 MB Arnhem
Postbus 2033
6802 CA Arnhem

info@ontwerpenomgeving.nl
www.ontwerpenomgeving.nl

INHOUD

Pagina

1 INLEIDING 3

2 VOORONDERZOEK 4
2.1 Algemeen 4
2.2 Locatie gegevens 4
2.3 Historisch gebruik en beïnvloeding van de onderzoekslocatie 5
2.4 Verwachting ten aanzien van de bodemkwaliteit 6
2.5 Regionale bodemopbouw en geohydrologische situatie 9
2.6 Onderzoeksopzet 10

3 RESULTATEN BODEMONDERZOEK 11
3.1 Veldwerkzaamheden 11
3.2 Bodemopbouw en zintuiglijke waarnemingen 12
3.3 Laboratoriumonderzoek 12
3.4 Toetsingskader 13
3.5 Analyseresultaten 14
3.6 Interpretatie 15
3.7 Risicobeoordeling 16

4 SAMENVATTING, CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN 18
4.1 Samenvatting 18
4.2 Conclusies en Aanbevelingen 19
4.3 Opmerkingen 19

BIJLAGEN

1. Situatietekeningen
   1.1 regionale ligging en kadastrale kaart
   1.2 situatietekening met boorpunten
2. Boorprofielen en legenda
3. Analysecertificaten
4. Toetsing van de analyseresultaten
   4.1 Toetsing analyseresultaten aan Wbb
   4.2 Toetsing analyseresultaten aan Bbk
5. Toetsingskader
   5.1 Wet bodembescherming (Wbb)
   5.2 Besluit bodemkwaliteit (Bbk)
6. Risicobeoordeling
   6.1 Uitdraai Risicotoolbox bodem

1 INLEIDING

In opdracht van de gemeente Arnhem is door Buro Ontwerp & Omgeving een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd op de locatie bekend als 'Gaardenhage' in het zuiden van Arnhem.

De aanleiding tot de uitvoering van de werkzaamheden is het voornemen de locatie in gebruik te nemen als moestuin.

Doel van het verkennend bodemonderzoek is een indicatie te krijgen van de huidige milieuhygienische kwaliteit van de bodem.

Het verkennend bodemonderzoek is uitgevoerd conform de NEN 5740:2009/A1:2016 (Bodem – Landbodem – Strategie voor het uitvoeren van verkennend bodemonderzoek – Onderzoek naar de milieuhygiënische kwaliteit van bodem en grond). Uitvoering van een vooronderzoek conform NEN 5725:2017 (Bodem - Landbodem - Strategie voor het uitvoeren van milieuhygiënisch vooronderzoek) maakt deel uit van het onderzoek.

In het voorliggende rapport worden achtereenvolgens de resultaten van het vooronderzoek en de daarop gebaseerde onderzoeksstrategie (hoofdstuk 2), de uitvoering en resultaten van het uitgevoerde bodemonderzoek (hoofdstuk 3) en de samenvatting, conclusies en aanbevelingen (hoofdstuk 4) beschreven.

Buro Ontwerp & Omgeving verklaart dat zij geen financieel of zakelijk belang heeft bij het resultaat van het onderzoek. Het onderzoek is in dat opzicht onafhankelijk van de opdrachtgever uitgevoerd.

2 VOORONDERZOEK

2.1 Algemeen

Ten behoeve van het verkennend bodemonderzoek is een vooronderzoek uitgevoerd conform de norm NEN 5725. In het kader van het vooronderzoek is informatie verzameld over de volgende onderzoeksaspecten:
- Locatie gegevens;
- Gebruik en beïnvloeding van de locatie, verdachte situatie, activiteiten, ongewoon voorval;
- Verwachting ten aanzien van de bodemkwaliteit;
- Bodemopbouw en geohydrologie.

Hierbij zijn de volgende bronnen geraadpleegd:
- Verstrekte informatie door de opdrachtgever, de heer J. De Rond van de gemeente Arnhem;
- www.kadaster.nl;
- www.dinoloket.nl;
- https://www.arnhem.nl/Inwoners/wonen_en_milieu/Bodem/bodeminformatie_op_de_kaart;
- www.gelderland.nl/bestanden/Geo-teksten/Webmaps/Asbestdakenkaart/index.html;
- www.topotijdreis.nl.

2.2 Locatie gegevens

Afbakening onderzoekslocatie vooronderzoek
De onderzoekslocatie is gelegen tussen de Huissensedijk (noordzijde) en de John Grosmanstraat (zuidzijde), in het zuiden van Arnhem. De onderzoekslocatie heeft een oppervlakte van circa 13.200 m^2 en maakt deel uit van kadastrale perceel gemeente Arnhem, sectie AE, nummer 7608. Voor de ligging van de locatie en de kadastrale kaart wordt verwezen naar bijlage 1.1 en voor een situatietekening naar bijlage 1.2.

Huidig gebruik onderzoekslocatie
De onderzoekslocatie betreft een weiland dat is begroeid met gras en kruiden.

Terreinverkenning
Voorafgaand aan het bodemonderzoek is er een terreinverkenning uitgevoerd. De inspectie is onder andere gericht op de identificatie van bronnen, die mogelijk hebben geleid of kunnen leiden tot een bodemverontreiniging en de aanwezigheid van asbestverdacht materiaal. Tijdens de terreinverkenning zijn geen bijzonderheden waargenomen die kunnen duiden op een mogelijke verontreiniging van de bodem.
Toekomstig gebruik

Het huidige gebruik zal gewijzigd worden. Het voornemen bestaat de onderzoekslocatie in gebruik te nemen als moestuin.

2.3 Historisch gebruik en beïnvloeding van de onderzoekslocatie

Historisch kaartmateriaal

Op historisch kaartmateriaal daterend van 1900 zijn de Huissensedijk en de Mooieweg reeds zichtbaar. De onderzoekslocatie is in gebruik als weiland. Volgens de historisch kaarten is de locatie tussen 1962 en 1984 in gebruik als boomgaard. Op de kaart uit 2006 is voor het eerst de ontwikkeling van de omgeving (Gaardenhage) zichtbaar. De onderzoekslocatie is nimmer bebouwd geweest.

1900

1962

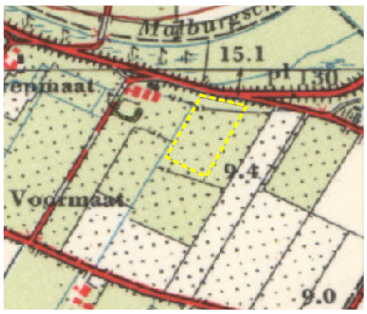

1984

2006

Calamiteiten

Voor zover bij de opdrachtgever bekend hebben zich op de onderzoekslocatie in het verleden geen calamiteiten met een bodembedreigend karakter voorgedaan. Ook uit informatie van de gemeente Arnhem blijkt niet dat er zich in het verleden bodembedreigende calamiteiten hebben voorgedaan.

Tanks

Voor zover bekend, heeft er op of direct nabij de onderzoekslocatie nimmer opslag van oliehoudende producten in ondergrondse of bovengrondse tanks plaatsgevonden.

Historisch bodemgebruik
Uit de bodeminformatie van de gemeente Arnhem blijkt dat er geen HBB-(historisch bodemgebruik) locaties ter plaatse van of in de directe omgeving van de onderzoekslocatie aanwezig zijn.

2.4 Verwachting ten aanzien van de bodemkwaliteit

Uitgevoerde bodemonderzoeken
Uit de bodeminformatie van de gemeente Arnhem blijkt dat op en in de directe omgeving van de onderzoekslocatie de volgende bodemonderzoeken zijn verricht.

Verkennend bodemonderzoek ten behoeve van de aanleg van het persriool Huissen-Immerloo te Arnhem en Huissen, IGN bv, rapportnummer ME 97.0955, d.d. 12 september 1997
Het onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de realisatie van een persleiding, Hierbij is onder andere onderzoek uitgevoerd langs de Huissensedijk (deellocatie 3 in het onderzoek). Omdat de situatietekeningen ontbreken is de onderzochte locatie en de plaats van de boringen niet inzichtelijk. Uit de bodemkaart van de gemeente Arnhem blijken de boringen ten noorden van de Huissensedijk te zijn geplaatst. In de bovengrond is in één mengmonster een gehalte minerale olie boven de streefwaarde gemeten. In de ondergrond overschrijdt het gemeten gehalte nikkel in enkele mengmonsters de streefwaarde.
In het grondwater is in één van de twee geplaatste peilbuizen een verhoogde fenolindex gemeten.

Verkennend bodemonderzoek Mooieweg/Kruisstraat/Huissensedijk te Arnhem, Gemeente Arnhem, projectnummer 11.22.5396.84, d.d. 2 juli 1997.

Het onderzoek betreft een groter gebied, ten zuiden van de Huissensedijk. Tijdens het onderzoek zijn diverse deelgebieden onderzocht (A t/m H). Onderhavige onderzoekslocatie maakte deel uit van deellocatie E.

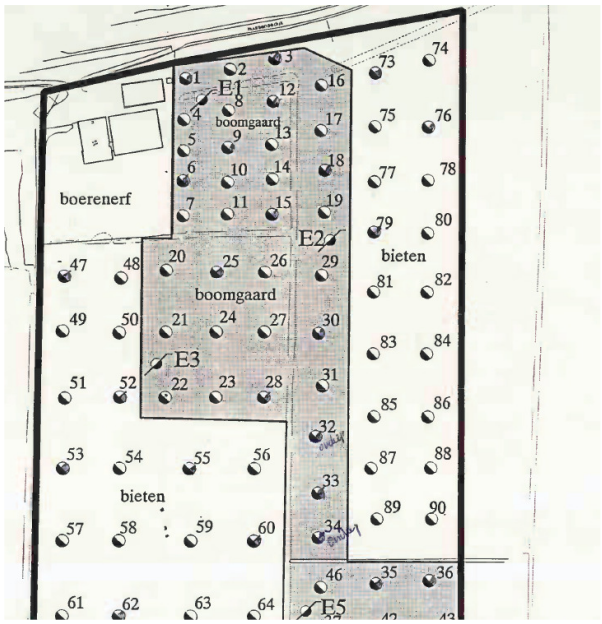

Tijdens het onderzoek zijn verspreid over de destijds onderzochte locatie (niet op onderhavige onderzoekslocatie) sporadisch puindeeltjes aangetroffen.
In de bovengrond zijn plaatselijk gehaltes koper en/of bestrijdingsmiddelen boven de streefwaarde aangetoond. In de ondergrond is plaatselijk een gehalte nikkel boven de streefwaarde gemeten. In peilbuis E1 (ten westen van onderhavige onderzoekslocatie) zijn concentraties VOCl boven de streefwaarde aanwezig. In de overige peilbuizen zijn geen van de geanalyseerde parameters in concentraties boven de streefwaarde gemeten.

Verkennend bodemonderzoek Huissensedijk 32 te Arnhem, AGEL, projectnummer 20150484, d.d. 12 februari 2016

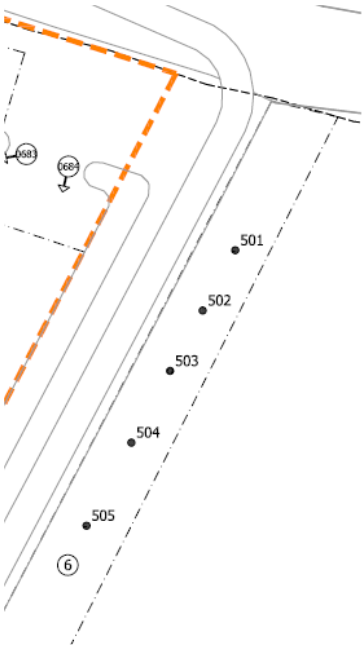

Het onderzoek is uitgevoerd ten westen van onderhavige onderzoekslocatie, naar aanleiding van de voorgenomen ontwikkeling van het terrein. Tijdens het onderzoek zijn vijf boringen tot 1,0 m-mv op de onderhavige locatie geplaatst (501 t/m 505, naast de oprit van het fietspad naar de Huissensedijk). In boring 501 is in de bovengrond (tot 0,2 m-mv) een bijmenging met sporen baksteen aangetroffen. Alleen de bovengrond is analytisch onderzocht, waarbij geen van de parameters uit het standaardpakket verhoogd zijn gemeten ten opzichte van de achtergrondwaarde.
Opgemerkt wordt dat de gehaltes bestrijdingsmiddelen niet zijn bepaald.
Ten noordwesten van de boerderij (huisnummer 32) is verontreiniging met asbest en zink aangetoond in de (boven)grond. Gezien de afstand (circa 50 meter) en de aard van de verontreiniging wordt hiervan geen negatieve invloed op onderhavige onderzoekslocatie verwacht.

In het grondwater is een concentratie barium boven de tussenwaarde gemeten, de concentratie zink licht boven de streefwaarde.

Asbest
Uit de asbestdakenkaart van de provincie Gelderland blijkt dat er op de onderzoekslocatie of in de directe omgeving geen asbestverdachte dakbedekking aanwezig is.

Tijdens het uitvoeren van het vooronderzoek zijn geen aanwijzingen verkregen voor de mogelijke aanwezigheid van asbestverdachte materialen op of in de bodem van de onderzoekslocatie.

PFAS
Er zijn geen specifieke aanwijzingen voor de aanwezigheid van PFAS ter plaatse van de onderzoekslocatie.

Publiekrechtelijke beperkingen ten aanzien van artikel 55 Wet bodembescherming
Ten aanzien van deze percelen zijn geen publiekrechtelijke beperkingen opgenomen ten aanzien van het artikel 55 uit de Wet bodembescherming, hetgeen inhoudt dat bij het Kadaster geen geval van ernstige bodemverontreiniging is geregistreerd.

Bodemkwaliteitskaart
Op de ‘Bodemkwaliteitskaart en bodemfunctieklassenkaart Milieusamenwerking regio Arnhem’ valt de locatie voor de bovengrond in ‘B5 Uitbreidingsgebieden recent’ en voor de ondergrond in ‘O23 Buitengebied klei’.

De gemeente Arnhem hanteert de 80-percentielwaarde (P80) als gebiedseigen bodemkwaliteit binnen een zone. Als deze waarde onder de landelijke achtergrondwaarde is gelegen (AW2000), hanteert de gemeente de gebiedseigen bodemkwaliteitsklasse (landbouw/natuur, maximale waarde wonen of maximale waarde industrie). De geldende achtergrondwaarden (P80 of landbouw/natuur) staan voor de bovengrond vermeld in Tabel 1 en voor de ondergrond in Tabel 2 (in mg/kg ds).

Tabel 1 Bovengrond (0,0-0,5 m-mv) standaard bodem

Zone	Parameter													
	As	Ba	Cd	Cr	Co	Cu	Hg	Pb	Mo	Ni	Zn	PAK	M.O.	PCB
Bovengrond bodemkwaliteitszone B5 (Arnhem, uitbreidingsgebieden recent)														
B5	21,9	-	0,64	73	-	40,8	0,19	75	-	65,4	192	1,6	190	-

- nog niet vastgesteld

Tabel 2 Ondergrond (0,5-2,0 m-mv) standaard bodem

Zone	Parameter													
	As	Ba	Cd	Cr	Co	Cu	Hg	Pb	Mo	Ni	Zn	PAK	M.O.	PCB
Ondergrond bodemkwaliteitszone O23 (Arnhem, buitengebied klei)														
O23	20	-	0,60	55	-	40	0,15	50	-	45,3	140	1,5	190	-

- nog niet vastgesteld

Op basis van uitgevoerd (aanvullend) onderzoek (bodemkwaliteitskaart MRA, PFAS actualisatie, gemeente Arnhem, d.d. 28-09-2020) is vastgesteld dat de P-80 waarde bij geen van de onderzochte PFAS-verbindingen een overschrijding toont van de generiek gestelde toepassingsnormen uit het Tijdelijk handelingskader. Aangaande PFAS is derhalve geconcludeerd dat de gebiedseigen bodemkwaliteit in de klasse Landbouw/Natuur valt (overeenkomstig met Achtergrondwaarde (AW2000)).

2.5 Regionale bodemopbouw en geohydrologische situatie

Het maaiveld ligt globaal op een hoogte van circa 9 m +NAP. Volgens de Bodemkaart van Nederland betreft de bodem een kalkhoudende poldervaaggrond, die is opgebouwd uit zware zavel en licht klei.

Tabel 3 geeft de hydrologische bodemopbouw op basis van gegevens afkomstig van het DINOloket.

Tabel 3 Geohydrologische bodemopbouw (Dinoloket)

m-mv	Beschrijving	Formatie
0 – 3,2	Afwisseling van zandige klei, midden en fijn zand, klei en veen en een weinig grof zand	Holocene deklaag
3,2 – 31	Zand: midden en grof zand, met weinig zandige klei, fijn zand en grind en een spoor klei en veen	Formatie van Kreftenheye
31 – 36	Zand: grof en midden zand, met weinig zandige klei, fijn zand en grind en een spoor klei	Formatie van Drente
36 – 79	Zand: midden en grof zand, met weinig zandige klei, fijn zand en grind en een spoor klei en veen	Formatie van Peize en Waalre

Het grondwater bevindt zich naar verwachting op circa 8 m +NAP en stroomt globaal in zuidelijke richting. Er liggen geen pompstations in de buurt van de onderzoekslocatie die van invloed zouden kunnen zijn op de grondwaterstroming ter plaatse van de onderzoekslocatie. De onderzoekslocatie ligt niet in een grondwaterbeschermings- en/of grondwaterwingebied. De onderzoekslocatie is gelegen in een intrekgebied.

2.6 Onderzoeksopzet

Het verkennend bodemonderzoek is gebaseerd op de in de NEN 5740 genoemde strategie voor een onverdachte locatie (paragraaf 5.1, NEN 5740).

Op basis van de resultaten van het vooronderzoek zijn er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van één of meer verdachte deellocaties. Omdat de onderzoekslocatie in het verleden enige tijd in gebruik is geweest als boomgaard zal het analysepakket van de bovengrond uitgebreid worden met bestrijdingsmiddelen (OCB).

Tenzij anders vermeld worden de veldwerkzaamheden uitgevoerd conform de BRL SIKB 2000 Beoordelingsrichtlijn voor het SIKB procescertificaat Veldwerk bij Milieuhygiënisch Bodemonderzoek en de bijbehorende protocollen 2001 (Plaatsen van handboringen en peilbuizen, maken van boorbeschrijvingen, nemen van grondmonsters en waterpassen), 2002 (Het nemen van grondwatermonsters) en 2018 (Locatie-inspectie en monsterneming van asbest in bodem).

De grond- en grondwatermonsters en/of puinmonsters alsmede het asbestverdachte plaatmateriaal ten behoeve van de onderzoeken zijn, tenzij anders vermeld, ter analyse aangeboden aan het milieulaboratorium van Eurofins Analytico B.V. te Barneveld. Eurofins Analytico is een NEN-EN-ISO/IEC 17025 geaccrediteerd milieulaboratorium, en door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu erkend voor de uitvoering van milieuanalyses in het kader van AS3000 en AP04.

3 RESULTATEN BODEMONDERZOEK

3.1 Veldwerkzaamheden

De veldwerkzaamheden ten behoeve van het verkennend bodemonderzoek zijn op 26 en 28 mei 2021 uitgevoerd. De veldwerkzaamheden zijn verricht door de erkende veldwerker, de heer C. Beunk van de firma Bodemexpert te Huissen, met medewerking van de heer J. Brouwer.
Tijdens de uitvoering van de veldwerkzaamheden zijn geen kritieke afwijkingen opgetreden van de protocollen beschreven in de BRL SIKB 2000. Tabel 4 geeft een overzicht van de uitgevoerde veldwerkzaamheden.

Tabel 4 Uitgevoerde veldwerkzaamheden

Terreindeel	Aantal boringen/gaten	Boornummers
Onderzoekslocatie, circa 13.200 m^2	16x 0,5 m -mv 5x 2,0 m -mv 2 peilbuizen	01 t/m 23

Bij alle boringen is de vrijgekomen grond zintuiglijk beoordeeld op textuur, kleur en zintuiglijk waarneembare verontreinigingen. De gegevens van de monsterpunten zijn verwerkt tot boorprofielen, welke zijn opgenomen in bijlage 2. De situering van de boringen en de inspectiegaten is aangegeven op tekening 1 in bijlage 1.2.

Het grondwater is bemonsterd op 4 juni 2021, door de heer C. Beunk van de firma Bodemexpert uit Huissen. Tabel 5 geeft een overzicht van de tijdens de monstername van het grondwater gemeten grondwaterstand, zuurgraad (pH) en het elektrisch geleidingsvermogen (EC). Tevens is in de tabel de troebelheid van het grondwater aangegeven (in NTU).

Tabel 5 Grondwaterstanden, zuurgraad (pH), elektrisch geleidingsvermogen (EC) en troebelheid (NTU)

Peilbuis	Filterstelling (m -mv)	Grondwaterstand (m -mv)	Zuurgraad (pH)	Geleidbaarheid (EC: µs/cm)	Troebelheid (NTU)
05	1,60 - 2,60	1,39	6,8	840	19,17
17	2,00 - 3,00	0,92	6,8	890	11,48

De waarden voor de zuurgraad (pH) en het elektrisch geleidingsvermogen (EC) kunnen als normaal/niet afwijkend worden beschouwd.

Voor de troebelheid (NTU) is een waarde van 19,17 (peilbuis 05) respectievelijk 11,48 (peilbuis 17) gemeten. Verondersteld wordt dat het water in de bodem van nature een troebelheid van 0 - 10 NTU heeft. De verhoogde troebelheid kan worden veroorzaakt door het in suspensie zijn van (grond)deeltjes. Deze deeltjes kunnen invloed hebben op het analyseresultaat.
Het meten van een troebelheid hoger dan 10 NTU is niet bezwaarlijk, maar kan bij de interpretatie van de analyseresultaten worden gebruikt.

Hierbij wordt opgemerkt dat ten behoeve van de analyse van het grondwater op zware metalen (anorganische stoffen) de watermonsters in het veld worden gefiltreerd, waardoor de troebelheid niet van invloed is op concentraties van zware metalen. Uit de analyseresultaten (zie paragraaf 3.5) blijkt dat in het grondwater overwegend maximaal licht verhoogd concentraties barium zijn aangetoond. Op basis hiervan heeft de verhoogd gemeten troebelheid geen invloed op de eindconclusie van het onderzoek.

3.2 Bodemopbouw en zintuiglijke waarnemingen

De bodem bestaat matig tot sterk siltige klei. Tot een diepte van circa 1,5 m-mv is de bodem zwak humeus, waarbij de bovengrond tot een diepte van circa 0,5 m-mv matig humeus is. In de ondergrond (0,5 tot 2,0) zijn sporen roest aanwezig.

In de bovengrond van enkele boringen is een bijmenging met sporen baksteen waargenomen. Op het maaiveld en in het opgeboorde materiaal zijn op indicatieve wijze geen asbestverdachte materialen waargenomen. Tabel 6 geeft een overzicht van de zintuiglijke waarnemingen.

Tabel 6 Zintuiglijke waarnemingen

Boring	Traject (m –mv)	Zintuiglijke waarneming
01	0,00 - 0,50	sporen baksteen
04	0,00 - 0,50	sporen baksteen
10	0,00 - 0,50	sporen baksteen
12	0,00 - 0,50	sporen baksteen

3.3 Laboratoriumonderzoek

Ten behoeve van het analyseprogramma is rekening gehouden met de resultaten van de zintuiglijke waarnemingen. Tabel 7 geeft een overzicht van de onderzochte monsters en de analysepakketten.

Tabel 7 Analyseprogramma

Monstercode	Boring/gat/monster (cm -mv)	Textuur en zint. waarnemingen	Analyses
Grond			
MM1	01 (0,00 - 0,50), 04 (0,00 - 0,50), 10 (0,00 - 0,50), 12 (0,00 - 0,50)	Klei, bijmenging sporen baksteen. Bovengrond.	Standaardanalysepakket grond + bestrijdingsmiddelen
MM2	02 (0,00 - 0,50), 03 (0,00 - 0,50), 05 (0,00 - 0,50), 06 (0,00 - 0,50), 07 (0,00 - 0,50), 08 (0,00 - 0,50), 09 (0,00 - 0,50), 11 (0,00 - 0,50)	Klei, zintuiglijk schoon. Bovengrond noordelijk deel	Standaardanalysepakket grond + bestrijdingsmiddelen
MM3	13 (0,00 - 0,50), 15 (0,00 - 0,50), 16 (0,00 - 0,50), 18 (0,00 - 0,50),	Klei, zintuiglijk schoon. Bovengrond zuidelijk deel	Standaardanalysepakket grond + bestrijdingsmiddelen

Monstercode	Boring/gat/monster (cm -mv)	Textuur en zint. waarnemingen	Analyses
	19 (0,00 - 0,50), 20 (0,00 - 0,50), 22 (0,00 - 0,50), 23 (0,00 - 0,50)		
MM4	04 (1,00 - 1,50), 05 (0,50 - 1,00), 10 (0,50 - 1,00), 12 (1,00 - 1,50), 17 (0,50 - 1,00), 20 (1,00 - 1,50), 23 (0,50 - 1,00)	Klei, zintuiglijk schoon. Ondergrond	Standaardanalysepakket grond
MM5	04 (1,50 - 2,00), 05 (1,50 - 1,90), 10 (1,50 - 2,00), 12 (1,50 - 2,00), 17 (1,50 - 2,00), 20 (1,50 - 2,00), 23 (1,50 - 2,00)	Klei, zintuiglijk schoon. Ondergrond	Standaardanalysepakket grond
Grondwater			
05-1-1	05 (2,00 - 3,00)	-	Standaardanalysepakket grondwater
15-5-1	15 (1,50 - 2,50)	-	Standaardanalysepakket grondwater
Standaardanalysepakket grond:	*droge stof, lutum, organische stof, metalen (barium, cadmium, kobalt, koper, kwik, lood, molybdeen, nikkel en zink), PCB, PAK en minerale olie.*		
Standaardanalysepakket grondwater:	*metalen (barium, cadmium, kobalt, koper, kwik, lood, molybdeen, nikkel en zink), vluchtige aromaten (BTEX), styreen, naftaleen, gehalogeneerde koolwaterstoffen (VOX) en minerale olie.*		

3.4 Toetsingskader

Verkennend bodemonderzoek

De analyseresultaten van de grond zijn in het kader van de Wet bodembescherming (Wbb) getoetst aan de Achtergrondwaarden uit het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) en de interventiewaarden uit de Circulaire bodemsanering 2013. De analyseresultaten voor grond zijn omgerekend naar het gehalte voor standaardbodem en vervolgens getoetst aan de toetsingswaarden voor standaardbodem. Voor de omrekening naar standaardbodem wordt gebruik gemaakt van de gemeten percentages voor organische stof (humus) en lutum. De analyseresultaten van het grondwater zijn in het kader van de Wet bodembescherming (Wbb) getoetst aan de streefwaarden en de interventiewaarden uit de Circulaire bodemsanering 2013.

Tabel 8 bevat het toetsingskader volgens de Wbb (zie tevens bijlage 5.1).

Tabel 8 Overzicht toetsingskader Wbb

Gehalte/concentratie	Betekenis	Opmerking
≤ AW-waarde (of < detectielimiet)	niet verontreinigd	geen aanvullend onderzoek nodig (*A)
> AW-waarde ≤ T-waarde	licht verontreinigd	geen aanvullend onderzoek nodig (*A)
> T-waarde ≤ I-waarde	matig verontreinigd	mogelijk nader bodemonderzoek noodzakelijk
> I-waarde	sterk verontreinigd	nader bodemonderzoek noodzakelijk; mogelijk sprake van ernstige bodemverontreiniging
*(*A)*	*Voor grondwater geldt de streefwaarde.*	
Toelichting:	*De AW-waarden zijn achtergrondwaarden en zijn referentiewaarden voor een multifunctionele bodem.*	

Gehalte/concentratie	Betekenis	Opmerking
		De halve som van de AW- en I-waarden ((AW+I)/2 = T-waarde) is een toetsingswaarde waarboven er een vermoeden is van ernstige bodemverontreiniging. Door middel van aanvullend onderzoek moet dit vermoeden worden getoetst.
		De I-waarden zijn de 'interventiewaarden'. Als de I-waarde voor een stof wordt overschreden in meer dan 25 m^3 grond of in meer dan 100 m^3 grondwater (bodemvolume), dan wordt gesproken van een geval van ernstige bodemverontreiniging.

Naast de toetsing aan de landelijke (generieke) normwaarden zijn de analyseresultaten vergeleken met de gebiedsspecifieke normen voor de Achtergrondwaarden van de gemeente Arnhem.

De analyseresultaten zijn tevens getoetst aan de maximale waarden van het Bbk. Dit teneinde een indicatie omtrent de te verwachten bodemkwaliteitsklasse van de voorkomende bodemlagen te verkrijgen (zie tevens bijlagen 5.2).

3.5 Analyseresultaten

De analysecertificaten zijn opgenomen in bijlage 3.Het resultaat van de toetsing is in bijlage 4.1 numeriek weergegeven voor toetsing van grond aan de achtergrond- en interventiewaarden uit de Wbb en in bijlage 4.2 voor de toetsing aan het Bbk.

Tabel 9 bevat de analyse- en de toetsingsresultaten voor grond bij toetsing aan achtergrond- en interventiewaarden (Wbb). Tevens is een indicatie met betrekking tot de te verwachten bodemkwaliteitsklasse weergegeven.

Tabel 9 Analyse- en toetsingsresultaten grond met gestandaardiseerde gehalten in mg/kg d.s.

Monstercode	Boring/monster (cm –mv)	Textuur en zint. waarnemingen	Verhoogde parameters Wbb (gestandaardiseerde gehalten in mg/kg d.s.)			Indicatie Bbk
			> AW-waarde	> T-waarde	> I-waarde	
MM1	01 (0,00 - 0,50), 04 (0,00 - 0,50), 10 (0,00 - 0,50), 12 (0,00 - 0,50)	Klei, bijmenging sporen baksteen. Bovengrond.	DDD (som) 0,0411 DDE (som) 0,4258			Industrie
MM2	02 (0,00 - 0,50), 03 (0,00 - 0,50), 05 (0,00 - 0,50), 06 (0,00 - 0,50), 07 (0,00 - 0,50), 08 (0,00 - 0,50), 09 (0,00 - 0,50), 11 (0,00 - 0,50)	Klei, zintuiglijk schoon. Bovengrond noordelijk deel	DDE (som) 0,2581			Industrie
MM3	13 (0,00 - 0,50), 15 (0,00 - 0,50), 16 (0,00 - 0,50), 18 (0,00 - 0,50), 19 (0,00 - 0,50), 20 (0,00 - 0,50), 22 (0,00 - 0,50), 23 (0,00 - 0,50)	Klei, zintuiglijk schoon. Bovengrond zuidelijk deel	DDD (som) 0,0321 DDE (som) 0,3954			Industrie
MM4	04 (1,00 - 1,50), 05 (0,50 - 1,00), 10 (0,50 - 1,00), 12 (1,00 - 1,50), 17 (0,50 - 1,00), 20 (1,00 - 1,50), 23 (0,50 - 1,00)	Klei, zintuiglijk schoon. Ondergrond	Nikkel (42,63) <A			AW
MM5	04 (1,50 - 2,00), 05 (1,50 - 1,90), 10 (1,50 - 2,00), 12 (1,50 - 2,00),	Klei, zintuiglijk schoon. Ondergrond	<			AW

Monster-code	Boring/monster (cm –mv)	Textuur en zint. waarnemingen	Verhoogde parameters Wbb (gestandaardiseerde gehalten in mg/kg d.s.)			Indicatie Bbk
			> AW-waarde	> T-waarde	> I-waarde	
	17 (1,50 - 2,00), 20 (1,50 - 2,00), 23 (1,50 - 2,00)					

<A	*Gemeten gehalte kleiner dan achtergrondwaarde gemeente Arnhem*
Wbb:	
<	*: aangetroffen gehaltes kleiner dan achtergrond-, tussen- en interventiewaarde*
>AW-waarde	*: aangetroffen gehalte groter dan achtergrondwaarde*
>T-waarde	*: aangetroffen gehalte groter dan tussenwaarde (aanvullend / nader bodemonderzoek nodig*
>I-waarde	*: aangetroffen gehalte groter dan interventiewaarde*
*(A)**	*Gemeten gehalte <*
Bbk:	*De indicatieve beoordeling Bbk geldt voor de situatie "Grond, toepassing op landbodem"*
AW	*: overal toepasbaar (voldoet aan Achtergrondwaarde)*
Wonen	*: toepasbaar (functieklasse wonen)*
Industrie	*: toepasbaar (functieklasse industrie)*
NT	*: niet toepasbaar*

Tabel 10 bevat de analyse- en de toetsingsresultaten voor grondwater bij toetsing aan streef- en interventiewaarden.

Tabel 10 Analyse- en toetsingsresultaten grondwater in µg/l

Monstercode	Traject (m -mv)	Gemeten verhoogde parameters (concentraties in µg/l)		
		> S-waarde	> T-waarde	> I-waarde
05-1-1	05 (2,00 - 3,00)	Barium (140)	-	-
15-5-1	15 (1,50 - 2,50)	Barium (106)	-	-

Wbb:	
<	*: aangetroffen gehaltes kleiner dan streef-, tussen- en interventiewaarde*
>S-waarde	*: aangetroffen gehalte groter dan streefwaarde*
>T-waarde	*: aangetroffen gehalte groter dan tussenwaarde*
>I-waarde	*: aangetroffen gehalte groter dan interventiewaarde*

3.6 Interpretatie

Verkennend bodemonderzoek

Tijdens het veldwerk is waargenomen dat plaatselijk een bijmenging met sporen baksteen aanwezig is in de bovengrond. In het mengmonster van de bovengrond met bijmenging van sporen baksteen (MM1) zijn licht verhoogde gehaltes van de bestrijdingsmiddelen DDD (som) en DDE (som) gemeten.

In het mengmonster van de zintuiglijk schone bovengrond van het noordelijk deel van het terrein (MM2) liggen de gemeten gehaltes van het bestrijdingsmiddel DDE (som) boven de achtergrondwaarde, dit is voor de zintuiglijk schone bovengrond van het zuidelijk deel (mengmonster MM3) het geval voor de bestrijdingsmiddelen DDD (som) en DDE (som).

In het mengmonster van de ondergrond (bodemlaag tot circa 1,5 m-mv, MM4) ligt het gemeten gehalte nikkel boven de (landelijke) achtergrondwaarde. Het gemeten gehalte ligt onder de gebiedspecifieke waarde van de gemeente Arnhem.

In het mengmonster van de bodemlaag van 1,5 tot circa 2,0 m-mv (MM5) liggen de gemeten gehaltes onder de achtergrondwaarde.

Op basis van de licht verhoogd gemeten bestrijdingsmiddelen DDE en/of DDD (som) betreft de indicatie voor de bodemkwaliteitsklasse van de bovengrond Industrie. De indicatie voor de bodemkwaliteitsklasse voor de ondergrond is AW (altijd toepasbaar).

Het grondwater uit de peilbuizen 05 en 17 is licht verontreinigd met barium (concentratie > streefwaarde).

3.7 Risicobeoordeling

Uit de resultaten blijkt dat in de bovengrond gehaltes met de bestrijdingsmiddelen DDD en DDE boven de achtergrondwaarde zijn gemeten. Daarnaast zijn ook gehaltes DDT gemeten boven de detectiegrens. Op basis van de toxiciteit van deze stoffen is de indicatie van de bodemkwaliteitsklasse van deze grond ‘Industrie’.

Om te beoordelen of de gemeten gehaltes DDD/DDE/DDT een belemmering vormen voor het voorgenomen toekomstige gebruik als moestuin is een risicobeoordeling uitgevoerd. Hiervoor is de Risicotoolbox bodem (www.risicotoolboxbodem.nl) gebruikt, waarbij voor het (toekomstige) gebruik als ‘moestuin/volkstuin’ de risico-index is bepaald. De index is bepaald voor zowel de humane als de ecologische risico’s. Er is uitgegaan van blootstelling door inname van grond, bladgewassen en knolgewassen. Tevens is rekening gehouden met doorvergiftiging.

Uit de gegevens van de risicotoolbox blijkt dat de humanerisico-index, bij de ingevoerde gemeten hoogste waarden voor DDD, DDE en DDT, ten hoogste 0,16 bedraagt. Er is pas sprake van risico’s als de index boven de 1 uitkomt. Gezien de index ruim onder de 1 is gelegen is er derhalve geen sprake van risico’s voor de mens (humane risico’s) als gevolg van de aanwezigheid van de bestrijdingsmiddelen DDD, DDE en DDT..

De ecologische risico-index ligt voor DDT en DDE ruim onder de norm en bedraagt voor DDE 3,25.. De aanwezige organismen in de bodem ter plekke kunnen derhalve hinder ondervinden van de aangetoonde hoeveelheid DDE . Dit heeft echter geen consequentie voor de mens, die de gewassen eet vanuit de moestuin of werkt in de moestuin. De risico’s voor de ecologie kunnen zich bijvoorbeeld uiten door een minder groot aantal insecten, specifiek luizen en muggen, aangezien deze middelen daar toxisch voor zijn.

DDD, DDE en DDT hebben de neiging tot bioaccumulatie omdat deze stoffen slecht afbreekbaar zijn. Voor de humane risico's is hier rekening mee gehouden middels de gemeten gehalten en de mate van gewasconsumptie welke in het programma verwerkt is.
Door deze bioaccumulatie komen de stoffen via insecten en muizen terecht komen in roofvogels, waar de schadelijke effecten optreden. Dit is de reden dat de hoge ecologische risicoindex is.

Blootstelling aan DDT, DDE en DDD door verloopt dus eerder door het eten van vlees, dan door het eten van groenten of andere gewassen.

Er is op basis van de bepaalde risico-index geen belemmering voor het gebruik als moestuin. De uitdraai van de Risicotoolbox bodem is opgenomen in bijlage 6.1.

4 SAMENVATTING, CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4.1 Samenvatting

In opdracht van de gemeente Arnhem is door Buro Ontwerp & Omgeving een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd op de locatie bekend als 'Gaardenhage' in het zuiden van Arnhem.

De aanleiding tot de uitvoering van de werkzaamheden is het voornemen de locatie in gebruik te nemen als moestuin.

Doel van het verkennend bodemonderzoek is een indicatie te krijgen van de huidige milieuhygienische kwaliteit van de bodem.

Het verkennend bodemonderzoek is uitgevoerd conform de NEN 5740:2009/A1:2016 (Bodem – Landbodem – Strategie voor het uitvoeren van verkennend bodemonderzoek – Onderzoek naar de milieuhygiënische kwaliteit van bodem en grond). Uitvoering van een vooronderzoek conform NEN 5725:2017 (Bodem - Landbodem - Strategie voor het uitvoeren van milieuhygiënisch vooronderzoek) maakt deel uit van het onderzoek.

Het verkennend bodemonderzoek is gebaseerd op de in de NEN 5740 genoemde strategie voor een onverdachte locatie (paragraaf 5.1, NEN 5740), waarbij op basis van de resultaten van het vooronderzoek het analysepakket is uitgebreid met bestrijdingsmiddelen. Uitvoering van een vooronderzoek conform NEN 5725:2017 (Bodem - Landbodem - Strategie voor het uitvoeren van milieuhygiënisch vooronderzoek) maakt deel uit van het onderzoek.

De bodem bestaat matig tot sterk siltige klei. Tot een diepte van circa 1,5 m-mv is de bodem zwak humeus, waarbij de bovengrond tot een diepte van circa 0,5 m-mv matig humeus is. In de ondergrond (0,5 tot 2,0 m-mv) zijn sporen roest aanwezig.
In enkele boringen is een bijmenging met sporen baksteen waargenomen. Op indicatieve wijze zijn geen asbestverdachte materialen aangetroffen op het maaiveld of in de bodem.

Ten aanzien van de onderzoekslocatie wordt de hypothese 'onverdachte locatie' op basis van de resultaten van het verkennend bodemonderzoek niet geheel bevestigd. In de bovengrond zijn gehaltes met de bestrijdingsmiddelen DDD en DDE boven de achtergrondwaarde gemeten, in de ondergrond is plaatselijk nikkel in een gehalte boven de achtergrondwaarde gemeten. Het grondwater is licht verontreinigd met barium (concentratie boven de streefwaarde).

De indicatie van de te verwachten bodemkwaliteitsklasse betreft voor de bovengrond 'Industrie' en voor de ondergrond 'AW' (overal toepasbaar).

4.2 Conclusies en Aanbevelingen

In het kader van de Wet bodembescherming geven de resultaten van het uitgevoerde verkennend bodemonderzoek onzes inziens geen aanleiding tot het uitvoeren van een aanvullend of nader onderzoek.

Op basis van het uitgevoerde verkennend onderzoek en de risicobeoordeling zien wij geen milieuhygiënische belemmering voor het voorgenomen gebruik van de onderzoekslocatie als moestuin.

4.3 Opmerkingen

Dit onderzoek is uitgevoerd met de grootst mogelijke nauwkeurigheid en conform de daarvoor opgestelde normen en richtlijnen. Desondanks dient opgemerkt te worden dat een bodemonderzoek slechts bestaat uit een steekproef, waarbij een relatief gering aantal boringen en analyses wordt uitgevoerd. Niet geheel uitgesloten kan worden dat op de locatie een verontreiniging aanwezig is, die bij dit onderzoek niet is aangetroffen.

Tevens dient opgemerkt te worden dat het verkennend bodemonderzoek volgens de NEN 5740 niet is bedoeld voor beoordeling van de kwaliteit van de grond bij afvoer. De genoemde bodemkwaliteitsklassen betreffen een indicatie waarbij geen toetsing is uitgevoerd op PFAS. Voor afvoer van grond is het Besluit bodemkwaliteit van toepassing, waarover u informatie kunt inwinnen bij Buro Ontwerp & Omgeving of de betreffende gemeente.

Bijlagen

Bijlage 1

Kaarten en situatietekening

Bijlage 1 .1

Kadastrale kaart en regionale ligging

Regionale Ligging

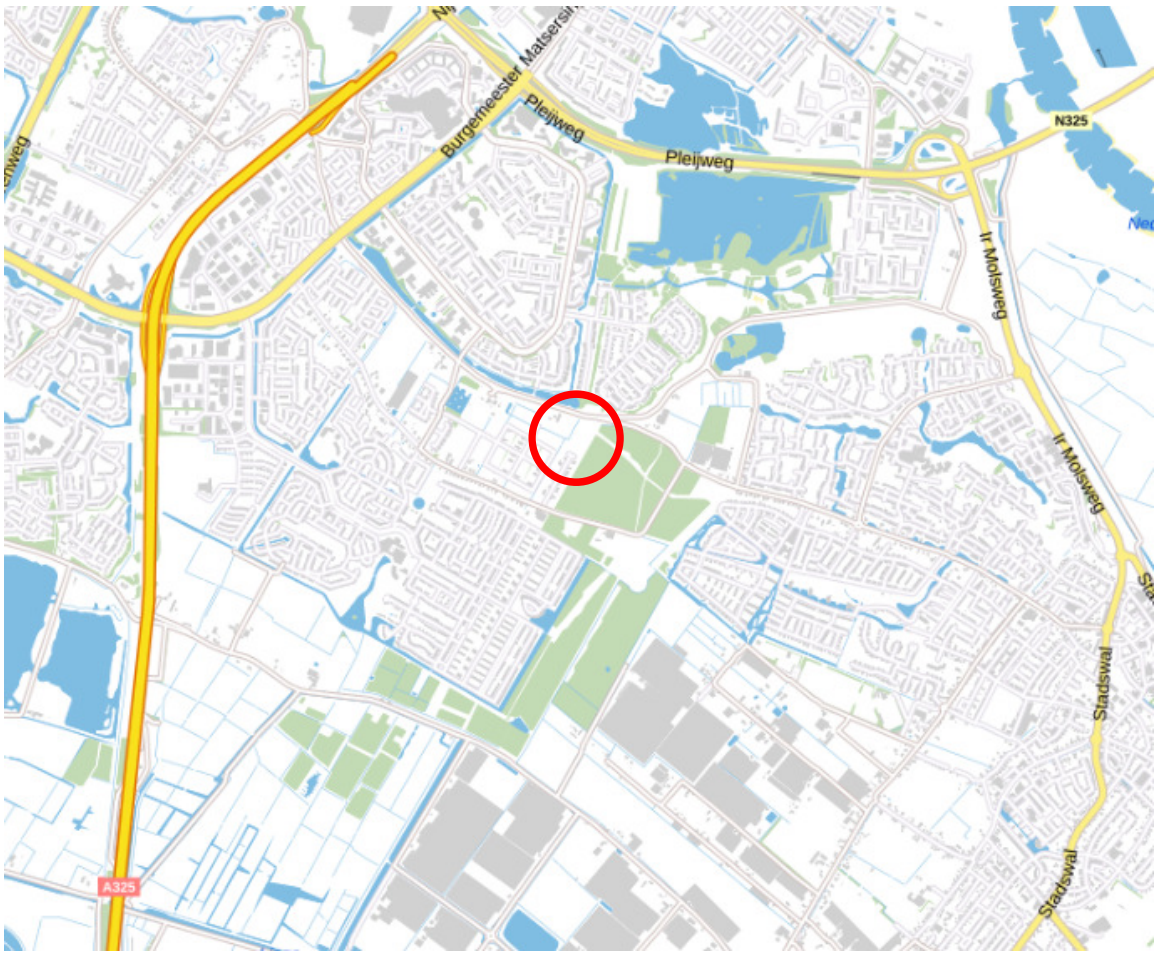

Bron: https://www.pdok.nl/viewer/

Hier bevindt zich de onderzoekslocatie

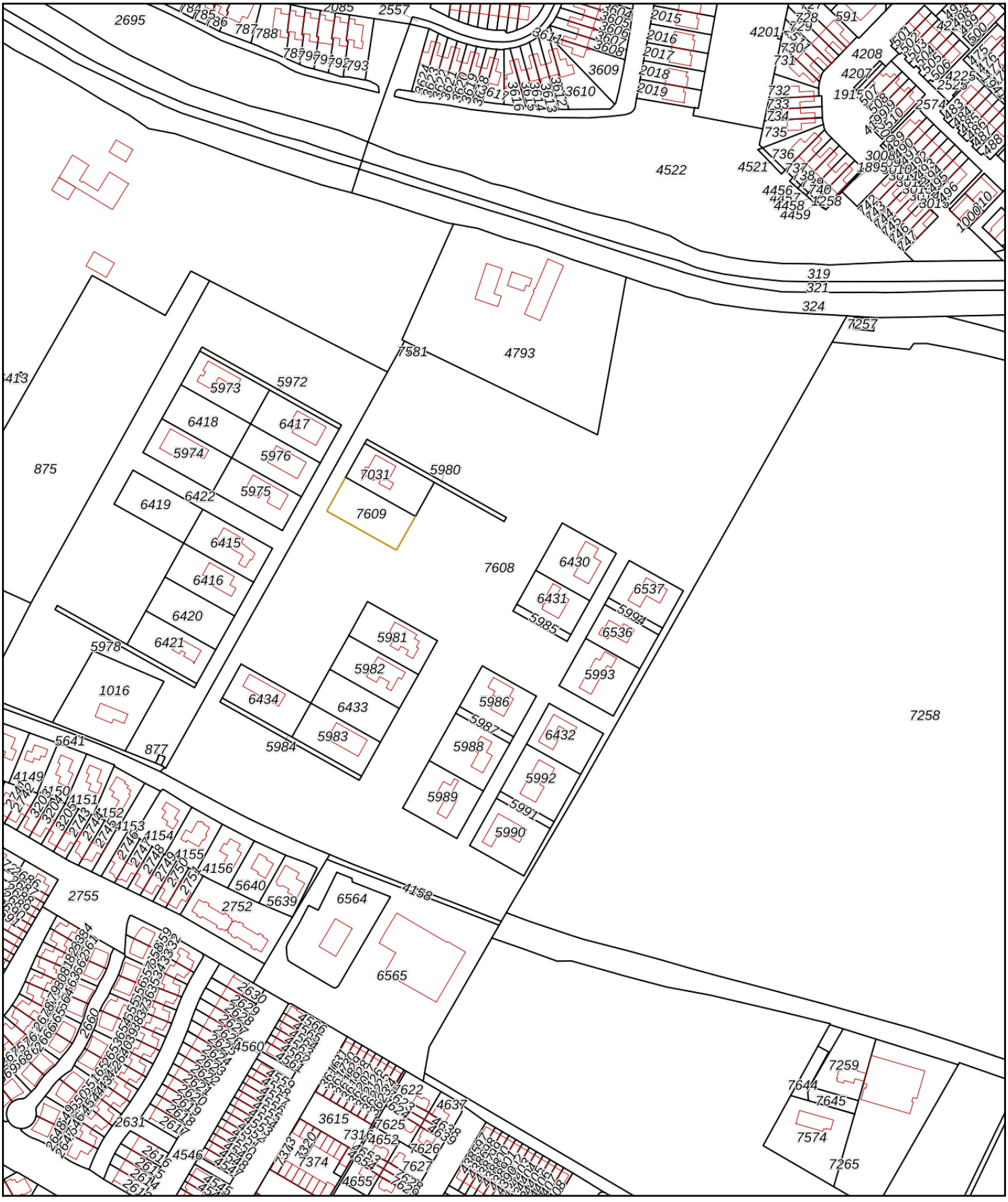

Deze kaart is noordgericht
12345 Perceelnummer
25 Huisnummer
Vastgestelde kadastrale grens
Voorlopige kadastrale grens
Administratieve kadastrale grens
Bebouwing

Voor een eensluidend uittreksel, geleverd op 19 mei 2021
De bewaarder van het kadaster en de openbare registers

Schaal 1: 3300

Kadastrale gemeente	Arnhem
Sectie	AE
Perceel	7608

Aan dit uittreksel kunnen geen betrouwbare maten worden ontleend.
De Dienst voor het kadaster en de openbare registers behoudt zich de intellectuele eigendomsrechten voor, waaronder het auteursrecht en het databankenrecht.

kadaster

Bijlage 1 .2

Situatietekening met boorpunten

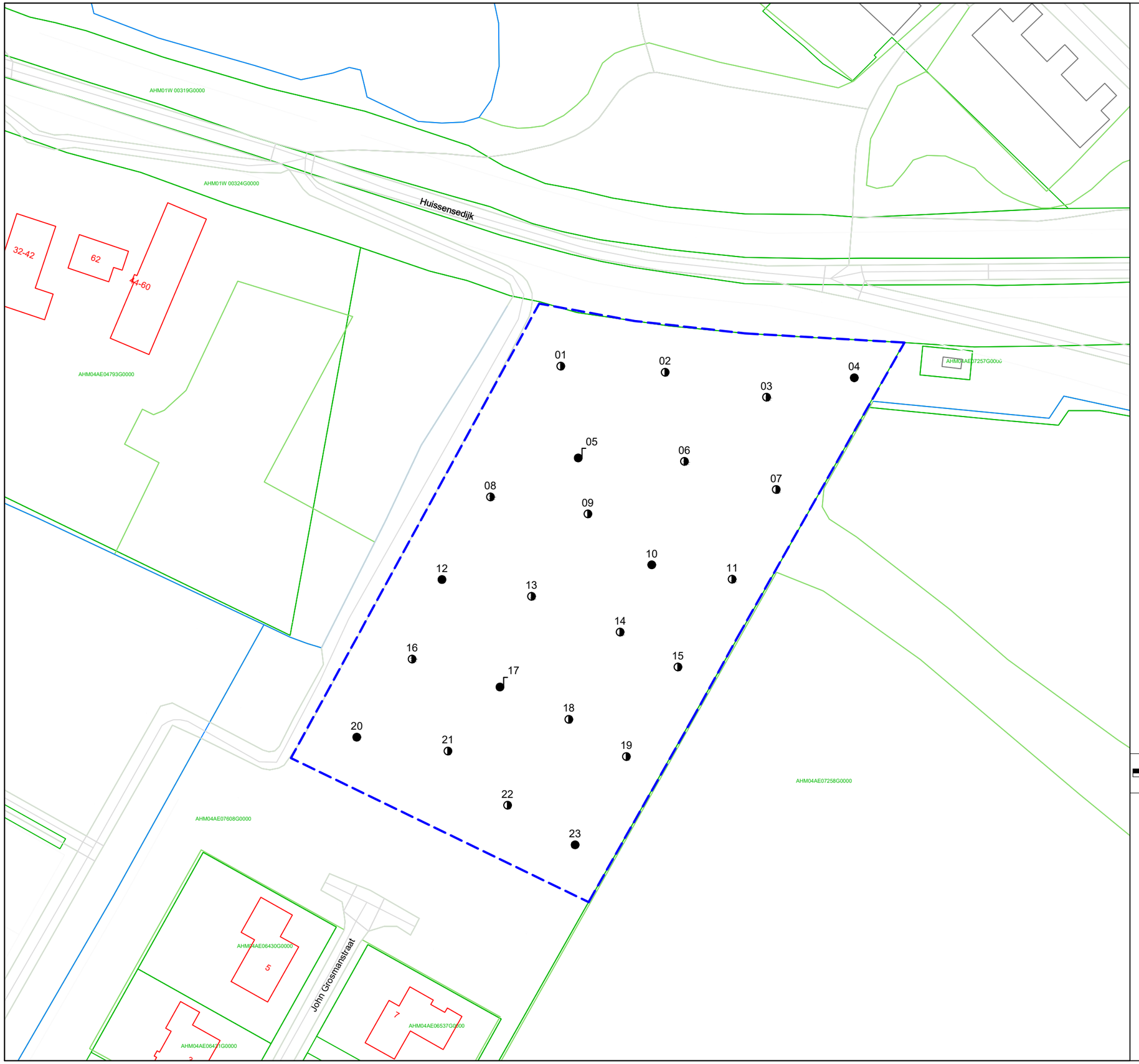

LEGENDA

- Kadastrale grens
- Bebouwing
- 14 Huisnummer
- Onderzoekslocatie
- Peilbuis
- Boring tot 2 m-mv
- Boring tot 0,5 m-mv

10 20 30 40 50 meter

Aan de maten kunnen geen rechten worden ontleend.

Locatie:	Gaardenhaage Arnhem		
Type:	Verkennend Bodemonderzoek		
Omschrijving:	Situatietekening		
Projectnr:	3227.02		
Schaal:	1 : 1000	*Formaat:*	A3
Datum:	31-05-2021		
Getekend:	RS		
Tekeningnr:	1		
Bestandsnaam:	3227.02-1		

N

buro ontwerp & omgeving
adviseurs voor leefomgeving

Bijlage 2

Boorprofielen en legenda

Boring: 01

Datum: 26-5-2021

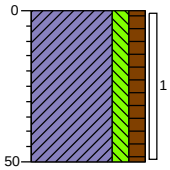

0 gras

Klei, matig siltig, matig humeus, sporen baksteen, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Boring: 02

Datum: 26-5-2021

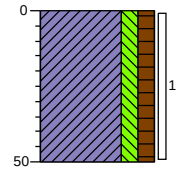

0 gras

Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Boring: 03

Datum: 26-5-2021

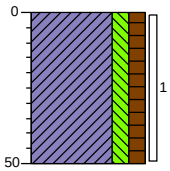

0 gras

Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Boring: 04

Datum: 28-5-2021

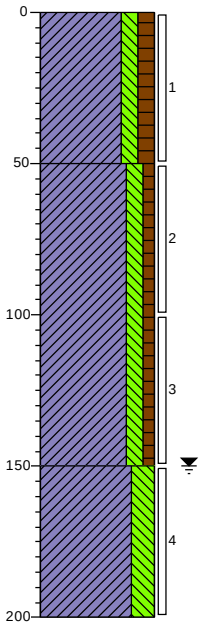

0 gras

Klei, matig siltig, matig humeus, sporen baksteen, donkerbruin, Edelmanboor

50

Klei, matig siltig, zwak humeus, sporen roest, neutraalbruin, Edelmanboor

150

Klei, sterk siltig, sporen roest, neutraalbruin, Edelmanboor

200

Project: Gaardenhage Arnhem

Projectnummer: 3227.02

'getekend volgens NEN 5104'

Boring: 05

Datum: 28-5-2021

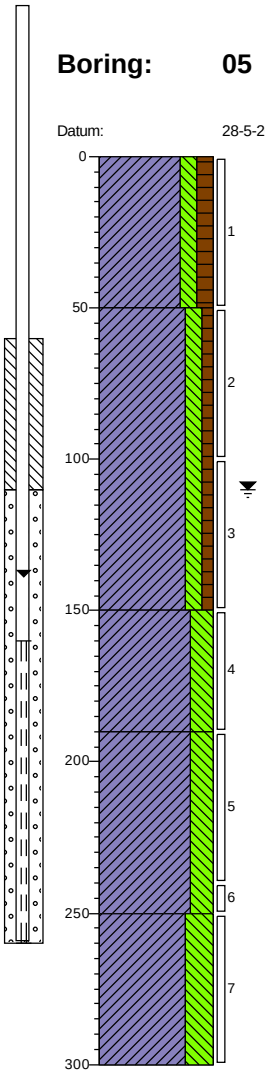

0 gras
Klei, matig siltig, matig humeus, donkerbruin, Edelmanboor

50 Klei, matig siltig, zwak humeus, sporen roest, neutraalbruin, Edelmanboor

150 Klei, sterk siltig, sporen roest, neutraalbruin, Edelmanboor

190 Klei, sterk siltig, sporen roest, neutraalgrijs, Edelmanboor

250 Klei, uiterst siltig, donkergrijs, Edelmanboor

300

Boring: 06

Datum: 26-5-2021

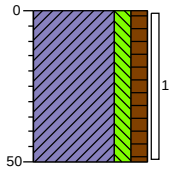

0 gras
Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Boring: 07

Datum: 26-5-2021

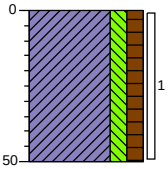

0 gras
Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Boring: 08

Datum: 26-5-2021

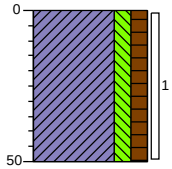

0 gras
Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Project: Gaardenhage Arnhem

Projectnummer: 3227.02

'getekend volgens NEN 5104'

Boring: 09

Datum: 26-5-2021

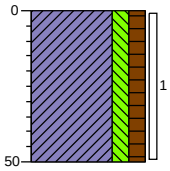

0 gras

Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Boring: 10

Datum: 28-5-2021

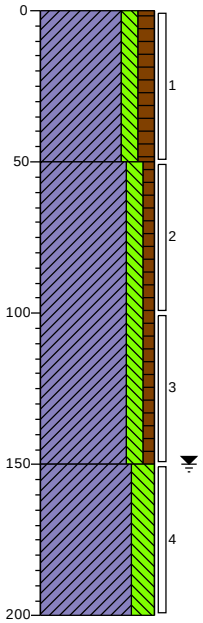

0 gras

Klei, matig siltig, matig humeus, sporen baksteen, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Klei, matig siltig, zwak humeus, sporen roest, neutraalbruin, Edelmanboor

150

Klei, sterk siltig, sporen roest, lichtbruin, Edelmanboor

200

Boring: 11

Datum: 26-5-2021

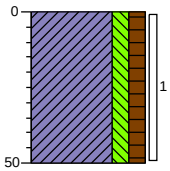

0 gras

Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Boring: 12

Datum: 28-5-2021

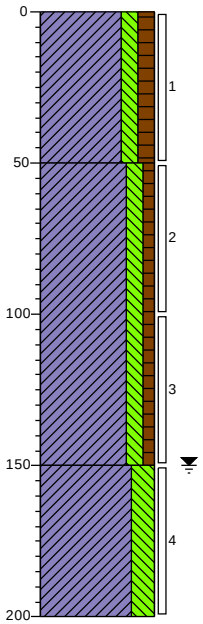

0 gras

Klei, matig siltig, matig humeus, sporen baksteen, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Klei, matig siltig, zwak humeus, sporen roest, neutraalbruin, Edelmanboor

150

Klei, sterk siltig, sporen roest, lichtbruin, Edelmanboor

200

Project: Gaardenhage Arnhem

Projectnummer: 3227.02

'getekend volgens NEN 5104'

Boring: 13

Datum: 26-5-2021

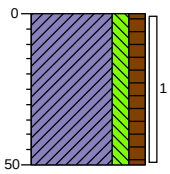

0 gras
Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor
50

Boring: 14

Datum: 26-5-2021

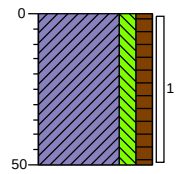

0 gras
Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor
50

Boring: 15

Datum: 26-5-2021

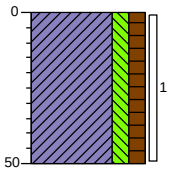

0 gras
Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor
50

Boring: 16

Datum: 26-5-2021

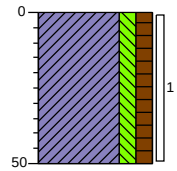

0 gras
Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor
50

Boring: 17

Datum: 26-5-2021

0 gras
Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor
50
Klei, matig siltig, zwak humeus, sporen roest, neutraalbruin, Edelmanboor
150
Klei, sterk siltig, sporen roest, lichtbruin, Edelmanboor
200
Klei, sterk siltig, neutraalgrijs, Edelmanboor
300

Boring: 18

Datum: 26-5-2021

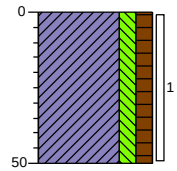

0 gras
Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor
50

Project: Gaardenhage Arnhem

Projectnummer: 3227.02

'getekend volgens NEN 5104'

Boring: 19

Datum: 26-5-2021

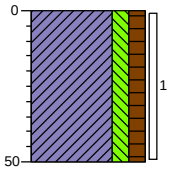

0 gras

Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Boring: 20

Datum: 26-5-2021

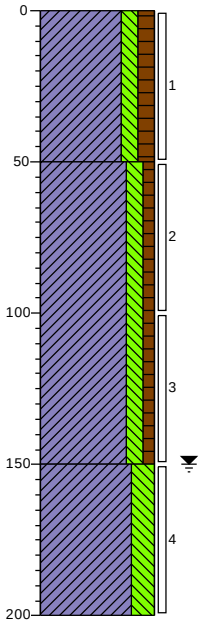

0 gras

Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Klei, matig siltig, zwak humeus, sporen roest, neutraalbruin, Edelmanboor

150

Klei, sterk siltig, sporen roest, lichtbruin, Edelmanboor

200

Boring: 21

Datum: 26-5-2021

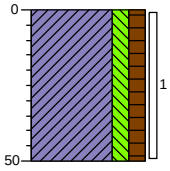

0 gras

Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Boring: 22

Datum: 26-5-2021

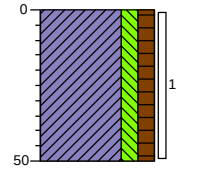

0 gras

Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Project: Gaardenhage Arnhem

Projectnummer: 3227.02

'getekend volgens NEN 5104'

Boring: 23

Datum: 26-5-2021

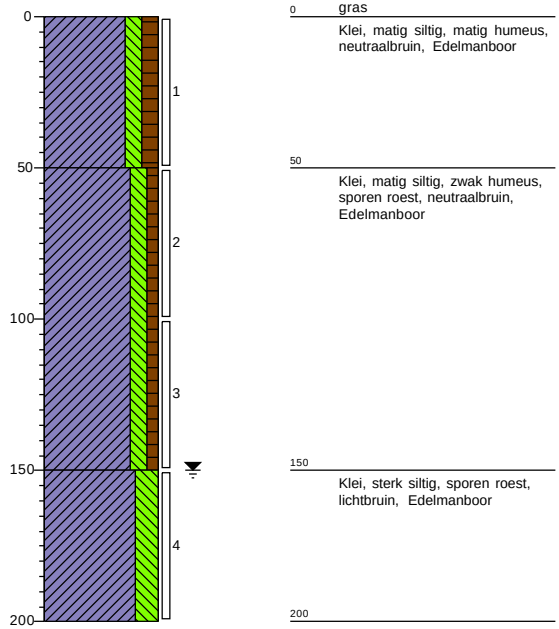

0 gras

Klei, matig siltig, matig humeus, neutraalbruin, Edelmanboor

50

Klei, matig siltig, zwak humeus, sporen roest, neutraalbruin, Edelmanboor

150

Klei, sterk siltig, sporen roest, lichtbruin, Edelmanboor

200

Project: Gaardenhage Arnhem

Projectnummer: 3227.02

'getekend volgens NEN 5104'

Legenda (conform NEN 5104)

grind

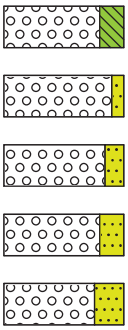

Grind, siltig

Grind, zwak zandig

Grind, matig zandig

Grind, sterk zandig

Grind, uiterst zandig

zand

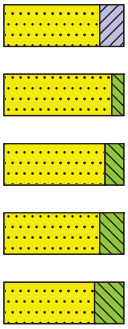

Zand, kleïig

Zand, zwak siltig

Zand, matig siltig

Zand, sterk siltig

Zand, uiterst siltig

veen

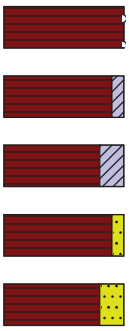

Veen, mineraalarm

Veen, zwak kleïig

Veen, sterk kleïig

Veen, zwak zandig

Veen, sterk zandig

klei

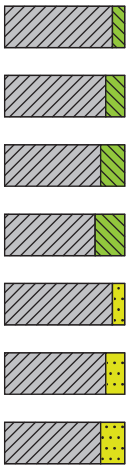

Klei, zwak siltig

Klei, matig siltig

Klei, sterk siltig

Klei, uiterst siltig

Klei, zwak zandig

Klei, matig zandig

Klei, sterk zandig

leem

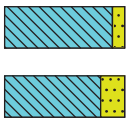

Leem, zwak zandig

Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

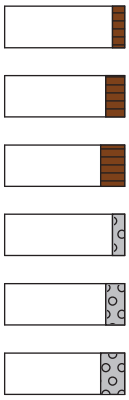

zwak humeus

matig humeus

sterk humeus

zwak grindig

matig grindig

sterk grindig

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

monsters

geroerd monster

ongeroerd monster

volumering

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand

slib

water

peilbuis

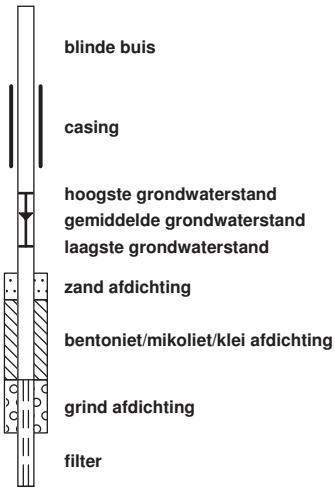

blinde buis

casing

hoogste grondwaterstand
gemiddelde grondwaterstand
laagste grondwaterstand

zand afdichting

bentoniet/mikoliet/klei afdichting

grind afdichting

filter

Bijlage 3

Analysecertificaten Analytico

Buro Ontwerp & Omgeving
T.a.v. Remco Schreuder
Velperweg 157
6824 MB ARNHEM
NETHERLANDS

Analysecertificaat

Datum: 04-Jun-2021

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2021088782/1
Uw project/verslagnummer	3227.02
Uw projectnaam	Gaardenhage Arnhem
Uw ordernummer	
Monster(s) ontvangen	26-May-2021

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:
Datum: Naam: Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing. A. Veldhuizen
Technical Manager

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

eurofins — analytico®

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	3227.02	Certificaatnummer/Versie	2021088782/1
Uw projectnaam	Gaardenhage Arnhem	Startdatum analyse	31-May-2021
Uw ordernummer		Datum einde analyse	04-Jun-2021
Uw monsternemer		Rapportagedatum	04-Jun-2021/15:00
		Bijlage	A,B,C
		Pagina	1/3

	Analyse	Eenheid	1	2	3	4	5
	Voorbehandeling						
	Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd
	Bodemkundige analyses						
S	Droge stof	% (m/m)	82.1	80.7	79.4	78.8	75.7
S	Organische stof	% (m/m) ds	2.6	2.7	2.8	2.1	1.1
	Gloeirest	% (m/m) ds	96	96	96	96	97
S	Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	22.1	21.7	22.4	21.2	25.3
	Metalen						
S	Barium (Ba)	mg/kg ds	160	120	150	150	140
S	Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0.43	0.41	0.46	0.22	0.21
S	Kobalt (Co)	mg/kg ds	11	11	11	13	10.0
S	Koper (Cu)	mg/kg ds	21	20	22	19	14
S	Kwik (Hg)	mg/kg ds	0.065	0.067	0.056	<0.050	<0.050
S	Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1.5	<1.5	<1.5	<1.5	<1.5
S	Nikkel (Ni)	mg/kg ds	29	29	31	38	31
S	Lood (Pb)	mg/kg ds	33	30	28	24	14
S	Zink (Zn)	mg/kg ds	78	78	87	76	56
	Minerale olie						
	Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3.0	<3.0	<3.0	<3.0	<3.0
	Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5.0	<5.0	<5.0	<5.0	<5.0
	Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5.0	<5.0	<5.0	<5.0	<5.0
	Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	<11	<11	<11	<11
	Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	6.1	<5.0	<5.0	<5.0	<5.0
	Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6.0	<6.0	<6.0	<6.0	<6.0
S	Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	<35	<35	<35	<35
	Organo chloorbestrijdingsmiddelen, OCB						
S	alfa-HCH	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	beta-HCH	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	gamma-HCH	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	delta-HCH	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
1	MM1 01 (0-50) 04 (0-50) 10 (0-50) 12 (0-50)	Grond (AS3000)	12079544
2	MM2 02 (0-50) 03 (0-50) 05 (0-50) 06 (0-50) 07 (0-50) 08 (0-50) 09 (0-50) 11 (0	Grond (AS3000)	12079545
3	MM3 13 (0-50) 15 (0-50) 16 (0-50) 18 (0-50) 19 (0-50) 20 (0-50) 22 (0-50) 23 (0	Grond (AS3000)	12079546
4	MM4 04 (100-150) 05 (50-100) 10 (50-100) 12 (100-150) 17 (50-100) 20 (100-1	Grond (AS3000)	12079547
5	MM5 04 (150-200) 05 (150-190) 10 (150-200) 12 (150-200) 17 (150-200) 20 (1	Grond (AS3000)	12079548

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.
Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL
Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl
BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	3227.02	Certificaatnummer/Versie	2021088782/1
Uw projectnaam	Gaardenhage Arnhem	Startdatum analyse	31-May-2021
Uw ordernummer		Datum einde analyse	04-Jun-2021
Uw monsternemer		Rapportagedatum	04-Jun-2021/15:00
		Bijlage	A,B,C
		Pagina	2/3

	Analyse	Eenheid	1	2	3	4	5
S	Hexachloorbenzeen	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	Heptachloor	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	Heptachloorepoxide(cis- of A)	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	Heptachloorepoxide(trans- of B)	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	Hexachloorbutadieen	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	Aldrin	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	Dieldrin	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	Endrin	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	Isodrin	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	Telodrin	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	alfa-Endosulfan	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
Q	beta-Endosulfan	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	Endosulfansulfaat	mg/kg ds	<0.0020	<0.0020	<0.0020		
S	alfa-Chloordaan	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	gamma-Chloordaan	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	o,p'-DDT	mg/kg ds	0.0026	0.0020	0.0031		
S	p,p'-DDT	mg/kg ds	0.023	0.012	0.019		
S	o,p'-DDE	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010		
S	p,p'-DDE	mg/kg ds	0.11	0.069	0.11		
S	o,p'-DDD	mg/kg ds	0.0014	<0.0010	0.0014		
S	p,p'-DDD	mg/kg ds	0.0093	0.0023	0.0076		
S	HCH (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.0021 [1)]	0.0021 [1)]	0.0021 [1)]		
S	Drins (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.0021 [1)]	0.0021 [1)]	0.0021 [1)]		
S	Heptachloorepoxide (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.0014 [1)]	0.0014 [1)]	0.0014 [1)]		
S	DDD (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.011	0.0030	0.0090		
S	DDE (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.11	0.069	0.11		
S	DDT (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.025	0.014	0.022		
S	DDX (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.15	0.086	0.14		
S	Chloordaan (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.0014 [1)]	0.0014 [1)]	0.0014 [1)]		
S	OCB (som) LB (factor 0,7)	mg/kg ds	0.16	0.097	0.15		
S	OCB (som) WB (factor 0,7)	mg/kg ds	0.16	0.098	0.15		

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
1	MM1 01 (0-50) 04 (0-50) 10 (0-50) 12 (0-50)	Grond (AS3000)	12079544
2	MM2 02 (0-50) 03 (0-50) 05 (0-50) 06 (0-50) 07 (0-50) 08 (0-50) 09 (0-50) 11 (	Grond (AS3000)	12079545
3	MM3 13 (0-50) 15 (0-50) 16 (0-50) 18 (0-50) 19 (0-50) 20 (0-50) 22 (0-50) 23 (	Grond (AS3000)	12079546
4	MM4 04 (100-150) 05 (50-100) 10 (50-100) 12 (100-150) 17 (50-100) 20 (100-1	Grond (AS3000)	12079547
5	MM5 04 (150-200) 05 (150-190) 10 (150-200) 12 (150-200) 17 (150-200) 20 (1	Grond (AS3000)	12079548

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Eurofins Analytico B.V.
Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL
Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl
BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

TESTEN
RvA L010

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	3227.02	Certificaatnummer/Versie	2021088782/1
Uw projectnaam	Gaardenhage Arnhem	Startdatum analyse	31-May-2021
Uw ordernummer		Datum einde analyse	04-Jun-2021
Uw monsternemer		Rapportagedatum	04-Jun-2021/15:00
		Bijlage	A,B,C
		Pagina	3/3

	Analyse	Eenheid	1	2	3	4	5
	Polychloorbifenylen, PCB						
S	PCB 28	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 52	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 101	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 118	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 138	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 153	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB 180	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S	PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.0049 1)	0.0049 1)	0.0049 1)	0.0049 1)	0.0049 1)
	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK						
S	Naftaleen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
S	Fenanthreen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
S	Anthraceen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
S	Fluorantheen	mg/kg ds	0.092	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
S	Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
S	Chryseen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
S	Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
S	Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
S	Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
S	Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
S	PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.41	0.35 1)	0.35 1)	0.35 1)	0.35 1)

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
1	MM1 01 (0-50) 04 (0-50) 10 (0-50) 12 (0-50)	Grond (AS3000)	12079544
2	MM2 02 (0-50) 03 (0-50) 05 (0-50) 06 (0-50) 07 (0-50) 08 (0-50) 09 (0-50) 11 (	Grond (AS3000)	12079545
3	MM3 13 (0-50) 15 (0-50) 16 (0-50) 18 (0-50) 19 (0-50) 20 (0-50) 22 (0-50) 23 (	Grond (AS3000)	12079546
4	MM4 04 (100-150) 05 (50-100) 10 (50-100) 12 (100-150) 17 (50-100) 20 (100-1	Grond (AS3000)	12079547
5	MM5 04 (150-200) 05 (150-190) 10 (150-200) 12 (150-200) 17 (150-200) 20 (1	Grond (AS3000)	12079548
			Akkoord
			Pr.coörd.

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

TESTEN
RvA L010

Bijlage (A) met de opgegeven deelmonsterinformatie behorende bij het analysecertificaat. 2021088782/1

Monster nr.	Uw monsteromschrijving				
Barcode	Boornr	Van	Tot	Uw datum monstername	Monsteromsch./Monstername ID
12079544	MM1 01 (0-50) 04 (0-50) 10 (0-50) 12 (0-50)				
0538783034	01	0	50	26-May-2021	1
0538783097	10	0	50	28-May-2021	1
0538783101	12	0	50	28-May-2021	1
0538783086	04	0	50	28-May-2021	1
12079545	MM2 02 (0-50) 03 (0-50) 05 (0-50) 06 (0-50) 07 (0- 50) 08 (0-50) 09 (0-50				
0538783039	02	0	50	26-May-2021	1
0538783036	03	0	50	26-May-2021	1
0538782446	05	0	50	28-May-2021	1
0538783018	08	0	50	26-May-2021	1
0538782856	09	0	50	26-May-2021	1
0538783014	11	0	50	26-May-2021	1
0538782857	07	0	50	26-May-2021	1
0538783026	06	0	50	26-May-2021	1
12079546	MM3 13 (0-50) 15 (0-50) 16 (0-50) 18 (0-50) 19 (0- 50) 20 (0-50) 22 (0-50				
0538784278	23	0	50	26-May-2021	1
0538784256	22	0	50	26-May-2021	1
0538784274	20	0	50	26-May-2021	1
0538784272	16	0	50	26-May-2021	1
0538784259	18	0	50	26-May-2021	1
0538784245	19	0	50	26-May-2021	1
0538784223	15	0	50	26-May-2021	1
0538784166	13	0	50	26-May-2021	1
12079547	MM4 04 (100-150) 05 (50-100) 10 (50-100) 12 (100-1 50) 17 (50-100) 20 (				
0538784266	23	50	100	26-May-2021	2
0538784249	20	100	150	26-May-2021	3
0538783037	17	50	100	26-May-2021	2
0538783096	10	50	100	28-May-2021	2
0538783103	12	100	150	28-May-2021	3
0538783095	04	100	150	28-May-2021	3
0538782740	05	50	100	28-May-2021	2
12079548	MM5 04 (150-200) 05 (150-190) 10 (150-200) 12 (150 -200) 17 (150-200)				
0538784257	23	150	200	26-May-2021	4
0538784234	20	150	200	26-May-2021	4
0538783038	17	150	200	26-May-2021	4
0538783102	10	150	200	28-May-2021	4
0538783099	12	150	200	28-May-2021	4
0538783091	04	150	200	28-May-2021	4

Bijlage (A) met de opgegeven deelmonsterinformatie behorende bij het analysecertificaat. 2021088782/1

Monster nr.	Uw monsteromschrijving				
Barcode	**Boornr**	**Van**	**Tot**	**Uw datum monstername**	**Monsteromsch./Monstername ID**
0538782743	05	150	190	28-May-2021	4

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2021088782/1

Opmerking 1)

De toetswaarde van de som is gelijk aan de sommatie van 0,7*RG

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2021088782/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Voorbehandeling			
Cryogeen malen	W0106	Voorbehandeling	AS3000
Bodemkundige analyses			
Droge Stof	W0104	Gravimetrie	pb 3010-2 en NEN-EN 15934
Organische stof (gloeiverlies)	W0109	Gravimetrie	pb 3010-3 en NEN 5754
Korrelgrootte < 2 µm (lutum)	W0171	Sedimentatie	pb 3010-4 en NEN 5753
Metalen			
Barium (Ba)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Cadmium (Cd)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Kobalt (Co)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Koper (Cu)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Kwik (Hg)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Molybdeen (Mo)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Nikkel (Ni)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Lood (Pb)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Zink (Zn)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Minerale olie			
Minerale Olie (C10-C40)	W0202	GC-FID	pb 3010-7 en NEN-EN-ISO 16703
Organo chloorbestrijdingsmiddelen, OCB			
OCB (25)	W0262	GC-MS	pb 3020-1-3 & NEN 6980
OCB som AP04/AS3X	W0262	GC-MS	pb 3020-1-3 & NEN 6980
Polychloorbifenylen, PCB			
PCB (7)	W0271	GC-MS	pb 3010-8 en NEN 6980
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK			
PAK som AS3000/AP04	W0271	GC-MS	pb. 3010-6 en NEN-ISO 18287
PAK (10) (VROM)	W0271	GC-MS	pb. 3010-6 en NEN-ISO 18287

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2020.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Buro Ontwerp & Omgeving
T.a.v. Remco Schreuder
Velperweg 157
6824 MB ARNHEM
NETHERLANDS

Analysecertificaat

Datum: 14-Jun-2021

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2021092746/1
Uw project/verslagnummer	3227.02
Uw projectnaam	Gaardenhage Arnhem
Uw ordernummer	
Monster(s) ontvangen	04-Jun-2021

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:
Datum: Naam: Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing. A. Veldhuizen
Technical Manager

eurofins — analytico®

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	3227.02	Certificaatnummer/Versie	2021092746/1
Uw projectnaam	Gaardenhage Arnhem	Startdatum analyse	04-Jun-2021
Uw ordernummer		Datum einde analyse	14-Jun-2021
Uw monsternemer	Chris Beunk	Rapportagedatum	14-Jun-2021/08:02
		Bijlage	A,B,C
		Pagina	1/2

	Analyse	Eenheid	1	2
	Metalen			
S	Barium (Ba)	µg/l	140	160
S	Cadmium (Cd)	µg/l	<0.20	<0.20
S	Kobalt (Co)	µg/l	<2.0	<2.0
S	Koper (Cu)	µg/l	<2.0	<2.0
S	Kwik (Hg)	µg/l	<0.050	<0.050
S	Molybdeen (Mo)	µg/l	<2.0	<2.0
S	Nikkel (Ni)	µg/l	<3.0	<3.0
S	Lood (Pb)	µg/l	<2.0	<2.0
S	Zink (Zn)	µg/l	<10	<10
	Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen			
S	Benzeen	µg/l	<0.20	<0.20
S	Tolueen	µg/l	<0.20	<0.20
S	Ethylbenzeen	µg/l	<0.20	<0.20
S	o-Xyleen	µg/l	<0.10	<0.10
S	m,p-Xyleen	µg/l	<0.20	<0.20
S	Xylenen (som) factor 0,7	µg/l	0.21 [1)]	0.21 [1)]
	BTEX (som)	µg/l	<0.90	<0.90
S	Naftaleen	µg/l	<0.020	<0.020
S	Styreen	µg/l	<0.20	<0.20
	Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen			
S	Dichloormethaan	µg/l	<0.20	<0.20
S	Trichloormethaan	µg/l	<0.20	<0.20
S	Tetrachloormethaan	µg/l	<0.10	<0.10
S	Trichlooretheen	µg/l	<0.20	<0.20
S	Tetrachlooretheen	µg/l	<0.10	<0.10
S	1,1-Dichloorethaan	µg/l	<0.20	<0.20
S	1,2-Dichloorethaan	µg/l	<0.20	<0.20
S	1,1,1-Trichloorethaan	µg/l	<0.10	<0.10
S	1,1,2-Trichloorethaan	µg/l	<0.10	<0.10
S	cis 1,2-Dichlooretheen	µg/l	<0.10	<0.10

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
1	05-1-1 05 (160-260)	Water (AS3000)	12093335
2	17-1-1 17 (200-300)	Water (AS3000)	12093336

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.
Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL
Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl
BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	3227.02	Certificaatnummer/Versie	2021092746/1
Uw projectnaam	Gaardenhage Arnhem	Startdatum analyse	04-Jun-2021
Uw ordernummer		Datum einde analyse	14-Jun-2021
Uw monsternemer	Chris Beunk	Rapportagedatum	14-Jun-2021/08:02
		Bijlage	A,B,C
		Pagina	2/2

	Analyse	Eenheid	1	2
S	trans 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0.10	<0.10
	CKW (som)	µg/L	<1.6	<1.6
S	Tribroommethaan	µg/L	<0.20	<0.20
S	Vinylchloride	µg/L	<0.10	<0.10
S	1,1-Dichlooretheen	µg/L	<0.10	<0.10
S	1,2-Dichloorethenen (Som) factor 0,7	µg/L	0.14 1)	0.14 1)
S	1,1-Dichloorpropaan	µg/L	<0.20	<0.20
S	1,2-Dichloorpropaan	µg/L	<0.20	<0.20
S	1,3-Dichloorpropaan	µg/L	<0.20	<0.20
S	Dichloorpropanen som factor 0.7	µg/L	0.42	0.42
	Minerale olie			
	Minerale olie (C10-C12)	µg/L	<10	<10
	Minerale olie (C12-C16)	µg/L	<10	<10
	Minerale olie (C16-C21)	µg/L	<10	<10
	Minerale olie (C21-C30)	µg/L	<15	<15
	Minerale olie (C30-C35)	µg/L	<10	<10
	Minerale olie (C35-C40)	µg/L	<10	<10
S	Minerale olie totaal (C10-C40)	µg/L	<50	<50

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
1	05-1-1 05 (160-260)	Water (AS3000)	12093335
2	17-1-1 17 (200-300)	Water (AS3000)	12093336

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Akkoord
Pr.coörd.

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Bijlage (A) met de opgegeven deelmonsterinformatie behorende bij het analysecertificaat. 2021092746/1

Monster nr. / Barcode	Uw monsteromschrijving / Boornr	Van	Tot	Uw datum monstername	Monsteromsch./Monstername ID
12093335	05-1-1 05 (160-260)				
0680548919	05	160	260	04-Jun-2021	1
0680548913	05	160	260	04-Jun-2021	2
0801000397	05	160	260	04-Jun-2021	3
12093336	17-1-1 17 (200-300)				
0680548873	17	200	300	04-Jun-2021	1
0680548908	17	200	300	04-Jun-2021	2
0801000462	17	200	300	04-Jun-2021	3

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2021092746/1

Opmerking 1)

De toetswaarde van de som is gelijk aan de sommatie van 0,7*RG

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2021092746/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Metalen			
Barium (Ba)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Cadmium (Cd)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Kobalt (Co)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Koper (Cu)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Kwik (Hg)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Molybdeen (Mo)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Nikkel (Ni)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Lood (Pb)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Zink (Zn)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen			
Aromaten (BTEXN)	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Xylenen som AS3000	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Styreen	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen			
VOCl (11)	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Tribroommethaan (Bromoform)	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Vinylchloride	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
1,1-Dichlooretheen	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
DiClEtheen som AS3000	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
1,1-Dichloorpropaan	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
1,2-Dichloorpropaan	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
1,3-Dichloorpropaan	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
DiChlprop. som AS3000	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Minerale olie			
Minerale olie (C10-C40)	W0215	GC-FID	pb 3110-5

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2020.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage 4

Toetsing van de analysecertificaten

Bijlage 4.1

Wet bodembescherming (Wbb)

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	3227.02
Projectnaam	Gaardenhage Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021088782
Startdatum	31-05-2021
Rapportagedatum	04-06-2021

Analyse	Eenheid	1	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		2,6						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		22,1						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	82,1	82,1					
Organische stof	% (m/m) ds	2,6	2,6					
Gloeirest	% (m/m) ds	96						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	22,1	22,1					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	160	176,5		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,43	0,554	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	11	12,09	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	21	25,35	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,065	0,0702	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	29	31,62	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	33	37,55	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	78	90,85	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	8,077					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	13,46					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	13,46					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	29,62					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	6,1	23,46					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	16,15					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	94,23	-	35	190	2600	5000
Organo chloorbestrijdingsmiddelen, OCB								
alfa-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0026	-	0,001	0,001	8,5	17
beta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0026	-	0,001	0,002	0,801	1,6
gamma-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0026	-	0,001	0,003	0,602	1,2
delta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
Hexachloorbenzeen	mg/kg ds	<0,0010	0,0026	-	0,003	0,0085	1	2
Heptachloor	mg/kg ds	<0,0010	0,0026	-	0,001	0,0007	2	4
Heptachloorepoxide(cis- of A)	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
Heptachloorepoxide(trans- of B)	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
Hexachloorbutadieen	mg/kg ds	<0,0010	0,0026	-	0,001	0,003		
Aldrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0026		0,001			0,32
Dieldrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
Endrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
Isodrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
Telodrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
alfa-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	0,0026	-	0,001	0,0009	2	4
beta-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
Endosulfansulfaat	mg/kg ds	<0,0020	0,0053					
alfa-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
gamma-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
o,p'-DDT	mg/kg ds	0,0026	0,01					
p,p'-DDT	mg/kg ds	0,023	0,0884					
o,p'-DDE	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
p,p'-DDE	mg/kg ds	0,11	0,4231					
o,p'-DDD	mg/kg ds	0,0014	0,0053					
p,p'-DDD	mg/kg ds	0,0093	0,0357					
HCH (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0021						
Drins (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0021	0,008	-	0,003	0,015	2,01	4
Heptachloorepoxide (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0014	0,0053	-	0,002	0,002	2	4
DDD (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,011	0,0411	*	0,002	0,02	17	34
DDE (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,11	0,4258	*	0,002	0,1	1,2	2,3
DDT (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,025	0,0984	-	0,006	0,2	0,95	1,7
DDX (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,15						
Chloordaan (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0014	0,0053	-	0,002	0,002	2	4
OCB (som) LB (factor 0,7)	mg/kg ds	0,16	0,6058	*	0,0056	0,4		
OCB (som) WB (factor 0,7)	mg/kg ds	0,16						
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0188	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,092	0,092					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,41	0,407	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
1	12079544	MM1 01 (0-50) 04 (0-50) 10 (0-50) 12 (0-50)

Eindoordeel: Overschrijding Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	3227.02
Projectnaam	Gaardenhage Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021088782
Startdatum	31-05-2021
Rapportagedatum	04-06-2021

Analyse	Eenheid	2	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		2,7						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		21,7						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	80,7	80,7					
Organische stof	% (m/m) ds	2,7	2,7					
Gloeirest	% (m/m) ds	96						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	21,7	21,7					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	120	134,3		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,41	0,5288	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	11	12,26	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	20	24,29	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,067	0,0726	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	29	32,02	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	30	34,27	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	78	91,65	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	7,778					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	12,96					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	12,96					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	28,52					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	12,96					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	15,56					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	90,74	-	35	190	2600	5000
Organo chloorbestrijdingsmiddelen, OCB								
alfa-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	-	0,001	0,001	8,5	17
beta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	-	0,001	0,002	0,801	1,6
gamma-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	-	0,001	0,003	0,602	1,2
delta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
Hexachloorbenzeen	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	-	0,003	0,0085	1	2
Heptachloor	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	-	0,001	0,0007	2	4
Heptachloorepoxide(cis- of A)	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
Heptachloorepoxide(trans- of B)	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
Hexachloorbutadieen	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	-	0,001	0,003		
Aldrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025		0,001			0,32
Dieldrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
Endrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
Isodrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
Telodrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
alfa-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	-	0,001	0,0009	2	4
beta-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
Endosulfansulfaat	mg/kg ds	<0,0020	0,0051					
alfa-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
gamma-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
o,p'-DDT	mg/kg ds	0,002	0,0074					
p,p'-DDT	mg/kg ds	0,012	0,0444					
o,p'-DDE	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
p,p'-DDE	mg/kg ds	0,069	0,2556					
o,p'-DDD	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
p,p'-DDD	mg/kg ds	0,0023	0,0085					
HCH (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0021						
Drins (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0021	0,0077	-	0,003	0,015	2,01	4
Heptachloorepoxide (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0014	0,0051	-	0,002	0,002	2	4
DDD (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,003	0,0111	-	0,002	0,02	17	34
DDE (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,069	0,2581	*	0,002	0,1	1,2	2,3
DDT (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,014	0,0518	-	0,006	0,2	0,95	1,7
DDX (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,086						
Chloordaan (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0014	0,0051	-	0,002	0,002	2	4
OCB (som) LB (factor 0,7)	mg/kg ds	0,097	0,36	-	0,0056	0,4		
OCB (som) WB (factor 0,7)	mg/kg ds	0,098						
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0181	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
2	12079545	MM2 02 (0-50) 03 (0-50) 05 (0-50) 06 (0-50) 07 (0-50) 08 (0-50) 09 (0-50) 11 (0-50)

Eindoordeel: Overschrijding Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	3227.02
Projectnaam	Gaardenhage Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021088782
Startdatum	31-05-2021
Rapportagedatum	04-06-2021

Analyse	Eenheid	3	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		2,8						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		22,4						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	79,4	79,4					
Organische stof	% (m/m) ds	2,8	2,8					
Gloeirest	% (m/m) ds	96						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	22,4	22,4					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	150	163,7		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,46	0,5866	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	11	11,97	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	22	26,29	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,056	0,0602	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	31	33,49	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	28	31,65	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	87	100,3	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	7,5					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	12,5					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	12,5					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	27,5					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	12,5					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	15					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	87,5	-	35	190	2600	5000
Organo chloorbestrijdingsmiddelen, OCB								
alfa-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	-	0,001	0,001	8,5	17
beta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	-	0,001	0,002	0,801	1,6
gamma-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	-	0,001	0,003	0,602	1,2
delta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
Hexachloorbenzeen	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	-	0,003	0,0085	1	2
Heptachloor	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	-	0,001	0,0007	2	4
Heptachloorepoxide(cis- of A)	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
Heptachloorepoxide(trans- of B)	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
Hexachloorbutadieen	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	-	0,001	0,003		
Aldrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025		0,001			0,32
Dieldrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
Endrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
Isodrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
Telodrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
alfa-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	-	0,001	0,0009	2	4
beta-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
Endosulfansulfaat	mg/kg ds	<0,0020	0,005					
alfa-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
gamma-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
o,p'-DDT	mg/kg ds	0,0031	0,011					
p,p'-DDT	mg/kg ds	0,019	0,0678					
o,p'-DDE	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
p,p'-DDE	mg/kg ds	0,11	0,3929					
o,p'-DDD	mg/kg ds	0,0014	0,005					
p,p'-DDD	mg/kg ds	0,0076	0,0271					
HCH (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0021						
Drins (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0021	0,0075	-	0,003	0,015	2,01	4
Heptachloorepoxide (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0014	0,005	-	0,002	0,002	2	4
DDD (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,009	0,0321	*	0,002	0,02	17	34
DDE (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,11	0,3954	*	0,002	0,1	1,2	2,3
DDT (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,022	0,0789	-	0,006	0,2	0,95	1,7
DDX (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,14						
Chloordaan (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0014	0,005	-	0,002	0,002	2	4
OCB (som) LB (factor 0,7)	mg/kg ds	0,15	0,5439	*	0,0056	0,4		
OCB (som) WB (factor 0,7)	mg/kg ds	0,15						
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0175	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
3	12079546	MM3 13 (0-50) 15 (0-50) 16 (0-50) 18 (0-50) 19 (0-50) 20 (0-50) 22 (0-50) 23 (0-50)

Eindoordeel: Overschrijding Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	3227.02
Projectnaam	Gaardenhage Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021088782
Startdatum	31-05-2021
Rapportagedatum	04-06-2021

Analyse	Eenheid	4	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		2,1						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		21,2						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	78,8	78,8					
Organische stof	% (m/m) ds	2,1	2,1					
Gloeirest	% (m/m) ds	96						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	21,2	21,2					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	150	171		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,22	0,2915	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	13	14,74	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	19	23,6	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0,050	0,0383	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	38	42,63	*	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	24	27,83	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	76	91,13	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	10					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	16,67					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	16,67					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	36,67					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	16,67					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	20					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	116,7	-	35	190	2600	5000
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0033					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0033					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0033					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0033					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0033					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0033					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0033					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0233	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
4	12079547	MM4 04 (100-150) 05 (50-100) 10 (50-100) 12 (100-150) 17 (50-100) 20 (100-150) 23 (50-100)

Eindoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	3227.02
Projectnaam	Gaardenhage Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021088782
Startdatum	31-05-2021
Rapportagedatum	04-06-2021

Analyse	Eenheid	5	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		1,1						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		25,3						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	75,7	75,7					
Organische stof	% (m/m) ds	1,1	1,1					
Gloeirest	% (m/m) ds	97						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	25,3	25,3					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	140	138,7		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,21	0,2663	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	10	9,908	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	14	16,06	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0,050	0,0365	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	31	30,74	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	14	15,39	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	56	60,82	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	10,5					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	38,5					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	21					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	122,5	-	35	190	2600	5000
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0245	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
5	12079548	MM5 04 (150-200) 05 (150-190) 10 (150-200) 12 (150-200) 17 (150-200) 20 (150-200) 23 (150-200)

Eindoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T13 Toetsing Wbb grondwater (ondiep)

Projectnummer	3227.02
Projectnaam	Gaardenhage Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	04-06-2021
Monsternemer	Chris Beunk
Certificaatnummer	2021092746
Startdatum	04-06-2021
Rapportagedatum	14-06-2021

Analyse	Eenheid	1	GSSD	Oordeel	RG	S	T	I
Metalen								
Barium (Ba)	µg/L	140	140	*	20	50	337,5	625
Cadmium (Cd)	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,4	3,2	6
Kobalt (Co)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	20	60	100
Koper (Cu)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	15	45	75
Kwik (Hg)	µg/L	<0,050	0,035	-	0,05	0,05	0,175	0,3
Molybdeen (Mo)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	5	152,5	300
Nikkel (Ni)	µg/L	<3,0	2,1	-	3	15	45	75
Lood (Pb)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	15	45	75
Zink (Zn)	µg/L	<10	7	-	10	65	432,5	800
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen								
Benzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,2	15,1	30
Tolueen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	503,5	1000
Ethylbenzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	4	77	150
o-Xyleen	µg/L	<0,10	0,07					
m,p-Xyleen	µg/L	<0,20	0,14					
Xylenen (som) factor 0,7	µg/L	0,21	0,21	-	0,2	0,2	35,1	70
BTEX (som)	µg/L	<0,90						
Naftaleen	µg/L	<0,020	0,014	-	0,02	0,01	35,01	70
Styreen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	6	153	300
Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen								
Dichloormethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,01	500	1000
Trichloormethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	6	203	400
Tetrachloormethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	5,005	10
Trichlooretheen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	24	262	500
Tetrachlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	20	40
1,1-Dichloorethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	453,5	900
1,2-Dichloorethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	203,5	400
1,1,1-Trichloorethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	150	300
1,1,2-Trichloorethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	65	130
cis 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07					
trans 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07					
CKW (som)	µg/L	<1,6						
Tribroommethaan	µg/L	<0,20	0,14					630
Vinylchloride	µg/L	<0,10	0,07	-	0,2	0,01	2,505	5
1,1-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	5,005	10
1,2-Dichloorethenen (Som) factor 0,7	µg/L	0,14	0,14	-	0,2	0,01	10,01	20
1,1-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14					
1,2-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14					
1,3-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14					
Dichloorpropanen som factor 0.7	µg/L	0,42	0,42	-	0,6	0,8	40,4	80
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C12-C16)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C16-C21)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C21-C30)	µg/L	<15	10,5					
Minerale olie (C30-C35)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C35-C40)	µg/L	<10	7					
Minerale olie totaal (C10-C40)	µg/L	<50	35	-	50	50	325	600
Extra parameters								
som 16 aromatische oplosmiddelen	µg/L		0,77	Geen oordeel mogelijk				

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
1	12093335	05-1-1 05 (160-260)

Eindoordeel: Overschrijding Streefwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Streefwaarde
*	groter dan Streefwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
S	Streefwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T13 Toetsing Wbb grondwater (ondiep)

Projectnummer	3227.02
Projectnaam	Gaardenhage Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	04-06-2021
Monsternemer	Chris Beunk
Certificaatnummer	2021092746
Startdatum	04-06-2021
Rapportagedatum	14-06-2021

Analyse	Eenheid	2	GSSD	Oordeel	RG	S	T	I
Metalen								
Barium (Ba)	µg/L	160	160	*	20	50	337,5	625
Cadmium (Cd)	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,4	3,2	6
Kobalt (Co)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	20	60	100
Koper (Cu)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	15	45	75
Kwik (Hg)	µg/L	<0,050	0,035	-	0,05	0,05	0,175	0,3
Molybdeen (Mo)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	5	152,5	300
Nikkel (Ni)	µg/L	<3,0	2,1	-	3	15	45	75
Lood (Pb)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	15	45	75
Zink (Zn)	µg/L	<10	7	-	10	65	432,5	800
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen								
Benzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,2	15,1	30
Tolueen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	503,5	1000
Ethylbenzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	4	77	150
o-Xyleen	µg/L	<0,10	0,07					
m,p-Xyleen	µg/L	<0,20	0,14					
Xylenen (som) factor 0,7	µg/L	0,21	0,21	-	0,2	0,2	35,1	70
BTEX (som)	µg/L	<0,90						
Naftaleen	µg/L	<0,020	0,014	-	0,02	0,01	35,01	70
Styreen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	6	153	300
Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen								
Dichloormethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,01	500	1000
Trichloormethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	6	203	400
Tetrachloormethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	5,005	10
Trichlooretheen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	24	262	500
Tetrachlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	20	40
1,1-Dichloorethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	453,5	900
1,2-Dichloorethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	203,5	400
1,1,1-Trichloorethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	150	300
1,1,2-Trichloorethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	65	130
cis 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07					
trans 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07					
CKW (som)	µg/L	<1,6						
Tribroommethaan	µg/L	<0,20	0,14					630
Vinylchloride	µg/L	<0,10	0,07	-	0,2	0,01	2,505	5
1,1-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	5,005	10
1,2-Dichloorethenen (Som) factor 0,7	µg/L	0,14	0,14	-	0,2	0,01	10,01	20
1,1-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14					
1,2-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14					
1,3-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14					
Dichloorpropanen som factor 0.7	µg/L	0,42	0,42	-	0,6	0,8	40,4	80
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C12-C16)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C16-C21)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C21-C30)	µg/L	<15	10,5					
Minerale olie (C30-C35)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C35-C40)	µg/L	<10	7					
Minerale olie totaal (C10-C40)	µg/L	<50	35	-	50	50	325	600
Extra parameters								
som 16 aromatische oplosmiddelen	µg/L		0,77	Geen oordeel mogelijk				

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
2	12093336	17-1-1 17 (200-300)

Eindoordeel: Overschrijding Streefwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Streefwaarde
*	groter dan Streefwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
S	Streefwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

Bijlage 4.2

Besluit bodemkwaliteit (grond)

BoToVa T1 Beoordeling kwaliteit van grond en bagger bij toepassing op of in de lan

Projectnummer	3227.02
Projectnaam	Gaardenhage Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021088782
Startdatum	31-05-2021
Rapportagedatum	04-06-2021

Analyse	Eenheid	1	GSSD	Oordeel	RG Eis	AW	Wonen	Industrie	IW
Bodemtype correctie									
Organische stof		2,6							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		22,1							
Voorbehandeling									
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd							
Bodemkundige analyses									
Droge stof	% (m/m)	82,1	82,1						
Organische stof	% (m/m) ds	2,6	2,6						
Gloeirest	% (m/m) ds	96							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	22,1	22,1						
Metalen									
Barium (Ba)	mg/kg ds	160	176,5		20				920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,43	0,554	<=AW	0,2	0,6	1,2	4,3	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	11	12,09	<=AW	3	15	35	190	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	21	25,35	<=AW	5	40	54	190	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,065	0,0702	<=AW	0,05	0,15	0,83	4,8	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	<=AW	1,5	1,5	88	190	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	29	31,62	<=AW	4	35		100	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	33	37,55	<=AW	10	50	210	530	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	78	90,85	<=AW	20	140	200	720	720
Minerale olie									
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	8,077						
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	13,46						
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	13,46						
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	29,62						
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	6,1	23,46						
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	16,15						
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	94,23	<=AW	35	190	190	500	5000
Organo chloorbestrijdingsmiddelen, OCB									
alfa-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0026	<=AW	0,001	0,001	0,001	0,5	17
beta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0026	<=AW	0,001	0,002	0,002	0,5	1,6
gamma-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0026	<=AW	0,001	0,003	0,04	0,5	1,2
delta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
Hexachloorbenzeen	mg/kg ds	<0,0010	0,0026	<=AW	0,001	0,0085	0,027	1,4	2
Heptachloor	mg/kg ds	<0,0010	0,0026	<=AW	0,001	0,0007	0,0007	0,1	4
Heptachloorepoxide(cis- of A)	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
Heptachloorepoxide(trans- of B)	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
Hexachloorbutadieen	mg/kg ds	<0,0010	0,0026	<=AW	0,001	0,003			
Aldrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0026		0,001				0,32
Dieldrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
Endrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
Isodrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
Telodrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
alfa-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	0,0026	<=AW	0,001	0,0009	0,0009	0,1	4
beta-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
Endosulfansulfaat	mg/kg ds	<0,0020	0,0053						
alfa-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
gamma-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
o,p'-DDT	mg/kg ds	0,0026	0,01						
p,p'-DDT	mg/kg ds	0,023	0,0884						
o,p'-DDE	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
p,p'-DDE	mg/kg ds	0,11	0,4231						
o,p'-DDD	mg/kg ds	0,0014	0,0053						
p,p'-DDD	mg/kg ds	0,0093	0,0357						
HCH (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0021							
Drins (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0021	0,008	<=AW	0,001	0,015	0,04	0,14	4
Heptachloorepoxide (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0014	0,0053	<=AW	0,001	0,002	0,002	0,1	4
DDD (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,011	0,0411	Wonen	0,001	0,02	0,84	34	34
DDE (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,11	0,4258	Industrie	0,001	0,1	0,13	1,3	2,3
DDT (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,025	0,0984	<=AW	0,001	0,2	0,2	1	1,7
DDX (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,15							
Chloordaan (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0014	0,0053	<=AW	0,001	0,002	0,002	0,1	4
OCB (som) LB (factor 0,7)	mg/kg ds	0,16	0,6058	Industrie		0,4			
OCB (som) WB (factor 0,7)	mg/kg ds	0,16							
Polychloorbifenylen, PCB									
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0026						
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0188	<=AW	0,0049	0,02	0,04	0,5	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK									
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fluorantheen	mg/kg ds	0,092	0,092						
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,41	0,407	<=AW	0,5	1,5	6,8	40	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
1	12079544	MM1 01 (0-50) 04 (0-50) 10 (0-50) 12 (0-50)

Eindoordeel: Klasse industrie

Gebruikte afkortingen

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
AW	Achtergrondwaarde
<= AW	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
RG Eis	Vereiste rapportagegrens
IW	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.
Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

BoToVa T1 Beoordeling kwaliteit van grond en bagger bij toepassing op of in de lan

Projectnummer	3227.02
Projectnaam	Gaardenhage Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021088782
Startdatum	31-05-2021
Rapportagedatum	04-06-2021

Analyse	Eenheid	2	GSSD	Oordeel	RG Eis	AW	Wonen	Industrie	IW
Bodemtype correctie									
Organische stof		2,7							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		21,7							
Voorbehandeling									
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd							
Bodemkundige analyses									
Droge stof	% (m/m)	80,7	80,7						
Organische stof	% (m/m) ds	2,7	2,7						
Gloeirest	% (m/m) ds	96							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	21,7	21,7						
Metalen									
Barium (Ba)	mg/kg ds	120	134,3		20				920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,41	0,5288	<=AW	0,2	0,6	1,2	4,3	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	11	12,26	<=AW	3	15	35	190	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	20	24,29	<=AW	5	40	54	190	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,067	0,0726	<=AW	0,05	0,15	0,83	4,8	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	<=AW	1,5	1,5	88	190	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	29	32,02	<=AW	4	35		100	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	30	34,27	<=AW	10	50	210	530	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	78	91,65	<=AW	20	140	200	720	720
Minerale olie									
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	7,778						
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	12,96						
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	12,96						
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	28,52						
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	12,96						
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	15,56						
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	90,74	<=AW	35	190	190	500	5000
Organo chloorbestrijdingsmiddelen, OCB									
alfa-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	<=AW	0,001	0,001	0,001	0,5	17
beta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	<=AW	0,001	0,002	0,002	0,5	1,6
gamma-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	<=AW	0,001	0,003	0,04	0,5	1,2
delta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
Hexachloorbenzeen	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	<=AW	0,001	0,0085	0,027	1,4	2
Heptachloor	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	<=AW	0,001	0,0007	0,0007	0,1	4
Heptachloorepoxide(cis- of A)	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
Heptachloorepoxide(trans- of B)	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
Hexachloorbutadieen	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	<=AW	0,001	0,003			
Aldrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025		0,001				0,32
Dieldrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
Endrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
Isodrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
Telodrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
alfa-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	<=AW	0,001	0,0009	0,0009	0,1	4
beta-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
Endosulfansulfaat	mg/kg ds	<0,0020	0,0051						
alfa-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
gamma-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
o,p'-DDT	mg/kg ds	0,002	0,0074						
p,p'-DDT	mg/kg ds	0,012	0,0444						
o,p'-DDE	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
p,p'-DDE	mg/kg ds	0,069	0,2556						
o,p'-DDD	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
p,p'-DDD	mg/kg ds	0,0023	0,0085						
HCH (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0021							
Drins (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0021	0,0077	<=AW	0,001	0,015	0,04	0,14	4
Heptachloorepoxide (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0014	0,0051	<=AW	0,001	0,002	0,002	0,1	4
DDD (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,003	0,0111	<=AW	0,001	0,02	0,84	34	34
DDE (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,069	0,2581	Industrie	0,001	0,1	0,13	1,3	2,3
DDT (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,014	0,0518	<=AW	0,001	0,2	0,2	1	1,7
DDX (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,086							
Chloordaan (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0014	0,0051	<=AW	0,001	0,002	0,002	0,1	4
OCB (som) LB (factor 0,7)	mg/kg ds	0,097	0,36	<=AW		0,4			
OCB (som) WB (factor 0,7)	mg/kg ds	0,098							
Polychloorbifenylen, PCB									
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0181	<=AW	0,0049	0,02	0,04	0,5	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK									
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	<=AW	0,5	1,5	6,8	40	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
2	12079545	MM2 02 (0-50) 03 (0-50) 05 (0-50) 06 (0-50) 07 (0-50) 08 (0-50) 09 (0-50) 11 (0-50)

Eindoordeel: Klasse industrie

Gebruikte afkortingen

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
AW	Achtergrondwaarde
<= AW	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
RG Eis	Vereiste rapportagegrens
IW	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.
Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

BoToVa T1 Beoordeling kwaliteit van grond en bagger bij toepassing op of in de lan

Projectnummer	3227.02
Projectnaam	Gaardenhage Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021088782
Startdatum	31-05-2021
Rapportagedatum	04-06-2021

Analyse	Eenheid	3	GSSD	Oordeel	RG Eis	AW	Wonen	Industrie	IW
Bodemtype correctie									
Organische stof		2,8							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		22,4							
Voorbehandeling									
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd							
Bodemkundige analyses									
Droge stof	% (m/m)	79,4	79,4						
Organische stof	% (m/m) ds	2,8	2,8						
Gloeirest	% (m/m) ds	96							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	22,4	22,4						
Metalen									
Barium (Ba)	mg/kg ds	150	163,7		20				920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,46	0,5866	<=AW	0,2	0,6	1,2	4,3	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	11	11,97	<=AW	3	15	35	190	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	22	26,29	<=AW	5	40	54	190	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,056	0,0602	<=AW	0,05	0,15	0,83	4,8	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	<=AW	1,5	1,5	88	190	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	31	33,49	<=AW	4	35		100	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	28	31,65	<=AW	10	50	210	530	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	87	100,3	<=AW	20	140	200	720	720
Minerale olie									
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	7,5						
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	12,5						
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	12,5						
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	27,5						
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	12,5						
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	15						
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	87,5	<=AW	35	190	190	500	5000
Organo chloorbestrijdingsmiddelen, OCB									
alfa-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	<=AW	0,001	0,001	0,001	0,5	17
beta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	<=AW	0,001	0,002	0,002	0,5	1,6
gamma-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	<=AW	0,001	0,003	0,04	0,5	1,2
delta-HCH	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
Hexachloorbenzeen	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	<=AW	0,001	0,0085	0,027	1,4	2
Heptachloor	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	<=AW	0,001	0,0007	0,0007	0,1	4
Heptachloorepoxide(cis- of A)	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
Heptachloorepoxide(trans- of B)	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
Hexachloorbutadieen	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	<=AW	0,001	0,003			
Aldrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025		0,001				0,32
Dieldrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
Endrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
Isodrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
Telodrin	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
alfa-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025	<=AW	0,001	0,0009	0,0009	0,1	4
beta-Endosulfan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
Endosulfansulfaat	mg/kg ds	<0,0020	0,005						
alfa-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
gamma-Chloordaan	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
o,p'-DDT	mg/kg ds	0,0031	0,011						
p,p'-DDT	mg/kg ds	0,019	0,0678						
o,p'-DDE	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
p,p'-DDE	mg/kg ds	0,11	0,3929						
o,p'-DDD	mg/kg ds	0,0014	0,005						
p,p'-DDD	mg/kg ds	0,0076	0,0271						
HCH (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0021							
Drins (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0021	0,0075	<=AW	0,001	0,015	0,04	0,14	4
Heptachloorepoxide (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0014	0,005	<=AW	0,001	0,002	0,002	0,1	4
DDD (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,009	0,0321	Wonen	0,001	0,02	0,84	34	34
DDE (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,11	0,3954	Industrie	0,001	0,1	0,13	1,3	2,3
DDT (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,022	0,0789	<=AW	0,001	0,2	0,2	1	1,7
DDX (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,14							
Chloordaan (som) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0014	0,005	<=AW	0,001	0,002	0,002	0,1	4
OCB (som) LB (factor 0,7)	mg/kg ds	0,15	0,5439	Industrie		0,4			
OCB (som) WB (factor 0,7)	mg/kg ds	0,15							
Polychloorbifenylen, PCB									
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0025						
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0175	<=AW	0,0049	0,02	0,04	0,5	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK									
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	<=AW	0,5	1,5	6,8	40	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
3	12079546	MM3 13 (0-50) 15 (0-50) 16 (0-50) 18 (0-50) 19 (0-50) 20 (0-50) 22 (0-50) 23 (0-50)

Eindoordeel: Klasse industrie

Gebruikte afkortingen

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
AW	Achtergrondwaarde
<= AW	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
RG Eis	Vereiste rapportagegrens
IW	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.
Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

BoToVa T1 Beoordeling kwaliteit van grond en bagger bij toepassing op of in de lanc

Projectnummer	3227.02
Projectnaam	Gaardenhage Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021088782
Startdatum	31-05-2021
Rapportagedatum	04-06-2021

Analyse	Eenheid	4	GSSD	Oordeel	RG Eis	AW	Wonen	Industrie	IW
Bodemtype correctie									
Organische stof		2,1							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		21,2							
Voorbehandeling									
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd							
Bodemkundige analyses									
Droge stof	% (m/m)	78,8	78,8						
Organische stof	% (m/m) ds	2,1	2,1						
Gloeirest	% (m/m) ds	96							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	21,2	21,2						
Metalen									
Barium (Ba)	mg/kg ds	150	171		20				920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,22	0,2915	<=AW	0,2	0,6	1,2	4,3	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	13	14,74	<=AW	3	15	35	190	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	19	23,6	<=AW	5	40	54	190	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0,050	0,0383	<=AW	0,05	0,15	0,83	4,8	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	<=AW	1,5	1,5	88	190	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	38	42,63	Industrie	4	35		100	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	24	27,83	<=AW	10	50	210	530	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	76	91,13	<=AW	20	140	200	720	720
Minerale olie									
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	10						
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	16,67						
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	16,67						
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	36,67						
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	16,67						
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	20						
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	116,7	<=AW	35	190	190	500	5000
Polychloorbifenylen, PCB									
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0033						
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0033						
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0033						
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0033						
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0033						
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0033						
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0033						
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0233	<=AW	0,0049	0,02	0,04	0,5	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK									
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	<=AW	0,5	1,5	6,8	40	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
4	12079547	MM4 04 (100-150) 05 (50-100) 10 (50-100) 12 (100-150) 17 (50-100) 20 (100-150) 23 (50-100)

Eindoordeel: Altijd toepasbaar

Gebruikte afkortingen

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
AW	Achtergrondwaarde
<= AW	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
RG Eis	Vereiste rapportagegrens
IW	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

BoToVa T1 Beoordeling kwaliteit van grond en bagger bij toepassing op of in de lanc

Projectnummer	3227.02
Projectnaam	Gaardenhage Arnhem
Ordernummer	
Datum monstername	26-05-2021
Monsternemer	
Certificaatnummer	2021088782
Startdatum	31-05-2021
Rapportagedatum	04-06-2021

Analyse	Eenheid	5	GSSD	Oordeel	RG Eis	AW	Wonen	Industrie	IW
Bodemtype correctie									
Organische stof		1,1							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		25,3							
Voorbehandeling									
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd							
Bodemkundige analyses									
Droge stof	% (m/m)	75,7	75,7						
Organische stof	% (m/m) ds	1,1	1,1						
Gloeirest	% (m/m) ds	97							
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	25,3	25,3						
Metalen									
Barium (Ba)	mg/kg ds	140	138,7		20				920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,21	0,2663	<=AW	0,2	0,6	1,2	4,3	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	10	9,908	<=AW	3	15	35	190	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	14	16,06	<=AW	5	40	54	190	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0,050	0,0365	<=AW	0,05	0,15	0,83	4,8	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	<=AW	1,5	1,5	88	190	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	31	30,74	<=AW	4	35		100	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	14	15,39	<=AW	10	50	210	530	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	56	60,82	<=AW	20	140	200	720	720
Minerale olie									
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	10,5						
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	17,5						
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	17,5						
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	38,5						
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	17,5						
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	21						
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	122,5	<=AW	35	190	190	500	5000
Polychloorbifenylen, PCB									
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0035						
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0035						
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0035						
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0035						
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0035						
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0035						
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0035						
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0245	<=AW	0,0049	0,02	0,04	0,5	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK									
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035						
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	<=AW	0,5	1,5	6,8	40	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
5	12079548	MM5 04 (150-200) 05 (150-190) 10 (150-200) 12 (150-200) 17 (150-200) 20 (150-200) 23 (150-200)

Eindoordeel: Altijd toepasbaar

Gebruikte afkortingen

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
AW	Achtergrondwaarde
<= AW	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
RG Eis	Vereiste rapportagegrens
IW	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.
Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

Bijlage 5

Toetsingskader

Bijlage 5.1

Wet bodembescherming (Wbb)

Toetsingskader Wet bodembescherming

Stof/niveau		Grond/sediment (mg/kg droge stof)		Grondwater (µg/l opgelost, tenzij anders vermeld)	
		Achtergrondwaarde	Interventiewaarde	Streefwaarde	Interventiewaarde
I.	**Metalen**				
	antimoon (Sb)	4,0	22	-	20
	arseen (As)	20	76	10	60
	barium (Ba)	-	920*	50	625
	cadmium (Cd)	0,60	13	0,4	6
	chroom (Cr)	55	-	1	30
	chroom III	-	180	-	-
	chroom VI	-	78	-	-
	cobalt (Co)	15	190	20	100
	koper (Cu	40	190	15	75
	kwik (Hg)	0,15	-	0,05	0,3
	kwik (anorganisch)	-	36	-	-
	kwik (organisch)	-	4	-	-
	lood (Pb)	50	530	15	75
	molybdeen (Mo)	1,5	190	5	300
	nikkel (Ni)	35	100	15	75
	tin (Sn)	6,5	-	-	-
	vanadium (V)	80	-	-	-
	zink (Zn)	140	720	65	800
II.	**Anorganische verbindingen**				
	chloride	-	-	100 (Cl/l)	-
	cyaniden-vrij	3	20	5	1500
	cyaniden-complex	5,5	50	10	1500
	thiocyanaat	6,0	20	-	1500
III.	**Aromatische verbindingen**				
	benzeen	0,20	1,1	0,2	30
	ethylbenzeen	0,20	110	4	150
	tolueen	0,20	32	7	1000
	xylenen	0,45	17	0,2	70
	styreen (vinylbenzeen)	0,25	86	6	300
	fenol	0,25	14	0,2	2000
	cresolen (som)	0,30	13	0,2	200
	dodecylbenzeen	0,35	-	-	-
	aromatische oplosmiddelen (som)	2,5	-	-	-
IV.	**Polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's)**				
	naftaleen			0,01	70
	antraceen			0,0007	5
	fenantreen			0,003	5
	fluoranteen			0,003	1
	benzo(a)antraceen			0,0001	0,5
	chryseen			0,003	0,2
	benzo(a)pyreen			0,0005	0,05
	benzo(ghi)peryleen			0,0003	0,05
	benzo(k)fluoranteen			0,0004	0,05
	indeno(1,2,3cd)pyreen			0,0004	0,05
	PAK (som 10)	1,5	40	-	-
V.	**Gechloreerde koolwaterstoffen**				
	vinylchloride	0,10	0,1	0,01	5
	dichloormethaan	0,10	3,9	0,01	1000
	1,1-dichloorethaan	0,20	15	7	900
	1,2-dichloorethaan	0,20	6,4	7	400
	1,1-dichlooretheen	0,30	0,3	0,01	10
	1,2-dichlooretheen (cis- en trans-)	0,30	1	0,01	20
	dichloorpropanen	0,80	2	0,8	80
	trichloormethaan (chloroform)	0,25	5,6	6	400
	1,1,1-trichloorethaan	0,25	15	0,01	300
	1,1,2-trichloorethaan	0,3	10	0,01	130
	trichlooretheen (Tri)	0,25	2,5	24	500
	tetrachloormethaan (Tetra)	0,30	0,7	0,01	10
	tetrachlooretheen (Per)	0,15	8,8	0,01	40
	monochloorbenzeen	0,20	15	7	180
	dichloorbenzenen	2,0	19	3	50
	trichloorbenzenen	0,015	11	0,01	10
	tetrachloorbenzenen	0,0090	2,2	0,01	2,5
	pentachloorbenzeen	0,0025	6,7	0,003	1
	hexachloorbenzeen	0,0085	2,0	0,0009	0,5
	monochloorfenolen(som)	0,045	54	0,3	100
	dichloorfenolen (som)	0,20	22	0,2	30
	trichloorfenolen (som)	0,0030	22	0,03	10
	tetrachloorfenolen (som)	0,015	21	0,01	10
	pentachloorfenol	0,0030	12	0,04	3
	PCB's (som 7)	0,020	1	0,01	0,01
	chloornaftaleen (som)	0,070	23	-	6
	monochlooranilinen (som)	0,20	50	-	30
	dioxine (som I-TEQ)	0,000055	0,00018	-	-
	pentachlooraniline	0,15	-	-	-

* De norm voor barium geldt alleen voor die situaties waarbij duidelijk sprake is van antropogene bodemverontreiniging. Voor overige situaties is de norm voor barium tijdelijk buiten werking gesteld.

Stof/niveau		Grond/sediment (mg/kg droge stof)		Grondwater (µg/l opgelost, tenzij anders vermeld)	
		Achtergrondwaarde	Interventiewaarde	Streefwaarde	Interventiewaarde
VI.	**Bestrijdingsmiddelen**				
	chloordaan	0,0200	4	0,02 ng/l	0,2
	DDT (som)	0,20	1,7	-	
	DDE (som)	0,10	2,3	-	
	DDD (som)	0,020	34	-	
	DDT/DDE/DDD (som)	-	-	0,004 ng/l	0,01
	aldrin	-	0,32	0,009 ng/l	-
	dieldrin	-	-	0,1 ng/l	-
	endrin	-	-	0,04 ng/l	-
	drins (som)	0,015	4	-	0,1
	α-endosulfan	0,00090	4	0,2 ng/l	5
	α-HCH	0,0010	17	33 ng/l	-
	β-HCH	0,0020	1,6	8 ng/l	-
	χ-HCH (lindaan)	0,0030	1,2	9 ng/l	-
	HCH-verbindingen (som)	-	-	0,05	1
	heptachloor	0,00070	4	0,005 ng/l	0,3
	heptachloorepoxide (som)	0,0020	4	0,005 ng/l	3
	hexachloorbutadieen	0,003	-	-	-
	organochloorhoudende bestrijdingsmiddelen(som landbodem)	0,40	-	-	-
	azinfos-methyl	0,0075	-	-	-
	organotin verbindingen (som)	0,15	2,5	0,05-16 ng/l	0,7
	tributyltin (TBT)	0,065	-	-	-
	MCPA	0,55	4	0,02	50
	atracine	0,035	0,71	29 ng/l	150
	carburyl	0,15	0,45	2 ng/l	50
	carbofuran	0,017	0,017	9 ng/l	100
	4-chloormethylfenolen (som)	0,60	-	-	-
	niet-chloorhoudende bestr.mid. (som)	0,090	-	-	-
VII.	**Overige verontreinigingen**				
	asbest	-	100	-	-
	cyclohexanon	2,0	150	0,5	15000
	dimethyl ftalaat	0,045	82	-	-
	diethyl ftalaat	0,045	53	-	-
	di-isobutylftalaat	0,045	17	-	-
	dibutyl ftalaat	0,070	36	-	-
	butyl benzylftalaat	0,070	48	-	-
	dihexyl ftalaat	0,070	220	-	-
	di(2-ethylhexyl)ftalaat	0,045	60	-	-
	ftalaten (som)	-	-	0,5	5
	minerale olie	190	5000	50	600
	pyridine	0,15	11	0,5	30
	tetrahydrofuran	0,45	7	0,5	300
	tetrahydrothiofeen	1,5	8,8	0,5	5000
	tribroommethaan	0,20	75	-	630
	ethyleenglycol	5,0	-	-	-
	diethyleenglycol	8,0	-	-	-
	acrylonitril	2,0	-	-	-
	formaldehyde	2,5	-	-	-
	isopropanol (2-propanol)	0,75	-	-	-
	methanol	3,0	-	-	-
	butanol (1-butanol)	2,0	-	-	-
	butylacetaat	2,0	-	-	-
	ethylacetaat	2,0	-	-	-
	methyl-tert-butyl ether (MTBE)	0,20	-	-	-
	methylethylketon	2,0	-	-	-

Bijlage 5.2

Besluit bodemkwaliteit (Bbk)

Toetsingskader Besluit bodemkwaliteit (grond/sediment)

	Stof/niveau	Achtergrond-waarden	Maximale waarden voor verspreiden van baggerspecie	Maximale waarden bodemfunctieklasse wonen	Maximale waarden bodemfunctieklasse industrie	Maximale waarden grootschalige toepassingen op of in de bodem	
		(mg/kg ds)	over aangrenzend perceel (2) (mg/kg ds)	Maximale waarden kwaliteitsklasse wonen (mg/kg ds)	Maximale waarden kwaliteitsklasse industrie (mg/kg ds)	Maximale emissiewaarden (mg/kg L/S 10)	Emissietoetswaarden (mg/kg ds)
I.	**Metalen**						
	antimoon (Sb)	4,0 *)		15	22	0,070	9
	arseen (As)	20	x	27	76	0,61	42
	barium (Ba)	-	(*B)	-	-	-	-
	cadmium (Cd)	0,60	x en 7,5	1,2	4,3	0,051	4,3
	chroom (Cr)	55	x	62	180	0,17	180
	kobalt (Co)	15	(*B)	35	190	0,24	130
	koper (Cu)	40	x	54	190	1,0	113
	kwik (Hg)	0,15	x	0,83	4,8	0,49	4,8
	lood (Pb)	50	x	210	530	15	308
	molybdeen (Mo)	1,5 *)	(*B)	88	190	0,48	105
	nikkel (Ni)	35	x	-	100	0,21	100
	tin (Sn)	6,5		180	900	0,093	450
	vanadium (V)	80		97	250	1,9	146
	zink (Zn)	140	x	200	720	2,1	430
II.	**Overige anorganische stoffen**						
	chloride 3)					-	
	cyanide (vrij) 4)	3,0		3,0	20	nvt	nvt
	cyanide (complex)	5,5		5,5	50	nvt	nvt
	thiocyanaten (som)	6,0		6,0	20	nvt	nvt
III.	**Aromatische stoffen**						
	benzeen	0,20 *)		0,20	1	nvt	nvt
	ethylbenzeen	0,20 *)		0,20	1,25	nvt	nvt
	tolueen	0,20 *)		0,20	1,25	nvt	nvt
	xylenen (som)	0,45 *)		0,45	1,25	nvt	nvt
	styreen (vinylbenzeen	0,25 *)		0,25	86	nvt	nvt
	fenol	0,25		0,25	1,25	nvt	nvt
	cresolen (som)	0,30 *)		0,30	5	nvt	nvt
	dodecylbenzeen	0,35 *)		0,35	0,35	nvt	nvt
	aromatische oplosmiddelen (som) 6)	2,5 *)		2,5	2,5	nvt	nvt
IV.	**Polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's)**						
	naftaleen		x			nvt	nvt
	fenantreen		x			nvt	nvt
	antraceen		x			nvt	nvt
	fluorantheen		x			nvt	nvt
	chryseen		x			nvt	nvt
	benzo(a)antraceen		x			nvt	nvt
	benzo(a)pyreen		x			nvt	nvt
	benzo(k)fluorantheen		x			nvt	nvt
	indeno(1,2,3cd)pyreen		x			nvt	nvt
	benzo(ghi)peryleen		x			nvt	nvt
	PAK's totaal (som 10)	1,5		6,8	40	nvt	nvt
V.	**Gechloreerde koolwaterstoffen a. (vluchtige) chloorkoolwaterstoffen**						
	monochlooretheen	0,10 *)		0,10	0,1	nvt	nvt
	(vinylchloride) 7)	0,10		0,10	3,9	nvt	nvt
	dichloormethaan	0,20 *)		0,20	0,20	nvt	nvt
	1,1-dichloorethaan	0,20 *)		0,20	4	nvt	nvt
	1,2-dichloorethaan	0,30 *)		0,30	0,30	nvt	nvt
	1,1-dichlooretheen 7)	0,30 *)		0,30	0,30	nvt	nvt
	1,2-dichlooretheen (som)	0,80 *)		0,80	0,80	nvt	nvt
	dichloorpropanen (som)	0,25 *)		0,25	3	nvt	nvt
	trichloormethaan (chloroform)	0,25 *)		0,25	0,25	nvt	nvt
	1,1,1-trichloorethaan	0,30 *)		0,30	0,30	nvt	nvt
	1,1,2-trichloorethaan	0,25 *)		0,25	2,5	nvt	nvt
	trichlooretheen (Tri)	0,30 *)		0,30	0,7	nvt	nvt
	tetrachloormethaan (Tetra	0,15		0,15	4	nvt	nvt
	tetrachlooretheen (Per)						
	b. chloorbenzenen						
	monochloorbenzeen	0,20 *)		0,20	5	nvt	nvt
	dichloorbenzenen (som)	2,0 *)		2,0	5	nvt	nvt
	trichloorbenzenen (som)	0,015 *)		0,015	5	nvt	nvt
	tetrachloorbenzenen (som)	0,0090 *)		0,0090	2,2	nvt	nvt
	pentachloorbenzeen	0,0025		0,0025	5	nvt	nvt
	hexachloorbenzeen	0,0085		0,027	1,4	nvt	nvt
	chloorbenzenen (som)		x				
	c. chloorfenolen						
	monochloorfenolen (som)	0,045		0,045	5,4	nvt	nvt
	dichloorfenolen (som)	0,20 *)		0,20	6	nvt	nvt
	trichloorfenolen (som)	0,0030 *)		0,0030	6	nvt	nvt
	tetrachloorfenolen (som)	0,015 *)	x	1	6	nvt	nvt
	pentachloorfenol	0,0030 *)		1,4	5	nvt	nvt
	chloorfenolen (som)	-					

	stofniveau	Achtergrondwaarden	Maximale waarden voor verspreiden van baggerspecie	Maximale waarden bodemfunctieklasse wonen	Maximale waarden bodemfunctieklasse industrie	Maximale waarden grootschalige toepassingen op of in de bodem	
		(mg/kg ds)	over aangrenzend perceel (2) (mg/kg ds)	Maximale waarden kwaliteitsklasse wonen (mg/kg ds)	Maximale waarden kwaliteitsklasse industrie (mg/kg ds)	Maximale emissiewaarden (mg/kg L/S 10)	Emissietoetswaarden (mg/kg ds)
	d. polychloorbifenylen (PCB's)						
	PCB 28		x			nvt	nvt
	PCB 52		x			nvt	nvt
	PCB 101		x			nvt	nvt
	PCB 118		x			nvt	nvt
	PCB 138		x			nvt	nvt
	PCB 153		x			nvt	nvt
	PCB 180		x			nvt	nvt
	PCB's (som 7)	0,020		0,020	0,5	nvt	nvt
	e. overige gechloreerde koolwaterstoffen						
	monochlooranilinen (som)	0,20 *)		0,20	0,20	nvt	nvt
	pentachlooraniline	0,15 *)		0,15	0,15	nvt	nvt
	dioxine (som I-TEQ)	0,000055 *)		0,000055	0,000055	nvt	nvt
	chloornaftaleen (som)	0,070 *)		0,070	10	nvt	nvt
VI.	**Bestrijdingsmiddelen**						
	a. organochloor bestrijdings-middelen chloordaan (som)						
	DDT (som)	0,0020	x	0,0020	0,0020	nvt	nvt
	DDE (som)	0,20	x	0,20	1	nvt	nvt
	DDD (som)	0,10	x	0,13	1,3	nvt	nvt
	DDT/DDE/DDD (som)	0,020	x	0,84	34	nvt	nvt
	aldrin					nvt	nvt
	dieldrin		x			nvt	nvt
	endrin		x			nvt	nvt
	isodrin		x			nvt	nvt
	telodrin		x			nvt	nvt
	drins (som)		x			nvt	nvt
	endosulfansulfaat	0,015		0,04	4,0	nvt	nvt
	α-endosulfan		x		0,1	nvt	nvt
	α-HCH	0,00090	x	0,00090	0,00090	nvt	nvt
	β-HCH	0,0010	x	0,0010	0,5	nvt	nvt
	χ-HCH (lindaan)	0,0020	x	0,0020	0,5	nvt	nvt
	δ-HCH	0,0030	x	0,04	0,5	nvt	nvt
	HCH-verbindingen (som)		x			nvt	nvt
	heptachloor				0,1	nvt	nvt
	heptachloorepoxide (som)	0,00070	x	0,00070	0,1	nvt	nvt
	hexachloorbutadieen	0,0020	x	0,0020	0,0020	nvt	nvt
	organochloorhoudende bestrijdingsmiddelen(som landbodem)	0,003 *) 0,40	x	0,40	0,5	nvt	nvt
	b. organofosforpesticiden						
	azinfos-methyl	0,0075 *)		0,0075	0,0075	nvt	nvt
	c. organotin bestrijdingsmiddelen	0,15		0,5	2,5 (9)	nvt	nvt
	organotin verbindingen (som) 8)	0,065		0,065	0,065	nvt	nvt
	tributyltin (TBT) 8)						
	d. chloorfenoxy-azijnzuur herbiciden	0,55 *)		0,55	0,55	nvt	nvt
	MCPA						
	e. overige bestrijdingsmiddelen atrazine	0,035 *)		0,035	0,5	nvt	nvt
	carbaryl	0,15 *)		0,15	0,45	nvt	nvt
	carbofuran (7)	0,017 *)		0,017	0,017	nvt	nvt
	4-chloormethylfenolen (som)	0,60 *)		0,60	0,60	nvt	nvt
	niet-chloorhoudende bestrijdingsmiddelen (som)	0,090 *)		0,090	0,5	nvt	nvt
VII.	**Overige stoffen**						
	asbest 10)			100	100	nvt	nvt
	cyclohexanon	2,0 *)		2,0	150	nvt	nvt
	dimethyl ftalaat 11)	0,045 *)		9.2	60	nvt	nvt
	diethyl ftalaat 11)	0,045 *)		5,3	5,3	nvt	nvt
	di-isobutylftalaat 11)	0,045 *)		1,3	1,7	nvt	nvt
	dibutyl ftalaat 11)	0,070 *)		5,0	36	nvt	nvt
	butyl benzylftalaat 11)	0,070 *)		2,6	48	nvt	nvt
	dihexyl ftalaat 11)	0,070 *)		18	60	nvt	nvt
	di(2-ethylhexyl)ftalaat 11)	0,045 *)		8,3	60	nvt	nvt
	minerale olie 12) 13)	190	3000	190	500	nvt	nvt
	pyridine	0,15 *)		0,15	1	nvt	nvt
	tetrahydrofuran	0,45		0,45	2	nvt	nvt
	tetrahydrothiofeen	1,5 *)		1,5	8,8	nvt	nvt
	tribroommethaan	0,20 *)		0,20	0,20	nvt	nvt
	(bromoform)	5,0		5,0	5,0	nvt	nvt
	ethyleenglycol	8,0		8,0	8,0	nvt	nvt
	diethyleenglycol	0,1 *)		0,1	0,1	nvt	nvt
	acrylonitril	0,1 *)		0,1	0,1	nvt	nvt
	formaldehyde	0,75		0,75	0,75	nvt	nvt
	isopropanol (2-propanol)	3,0		3,0	3,0	nvt	nvt
	methanol	2,0 *)		2,0	2,0	nvt	nvt
	butanol (1-butanol)	2,0 *)		2,0	2,0	nvt	nvt
	butylacetaat	2,0 *)		2,0	2,0	nvt	nvt
	ethylacetaat	0,20 *)		0,20	0,20	nvt	nvt
	methyl-tert-butyl ether (MTBE)	2,0 *)		2,0	2,0	nvt	nvt
	methylethylketon						

Verklaring en de afkortingen en tekens

1)	Voor de definitie van somparameters wordt verwezen naar bijlage N van deze regeling. De definitie van sommige somparameters is verschillend voor de landbodem en de waterbodem. Achter de somparameter wordt vermeld welke van de twee definities gehanteerd moet worden.
2)	De msPAF wordt berekend voor de met x aangegeven stoffen. Indien geen waarde wordt ingevuld (bijvoorbeeld omdat de stof niet gemeten wordt) wordt gerekend met 0,7 * bepalingsgrens (intralaboratorium reproduceerbaarheid). De baggerspecie voldoet aan de maximale waarden voor verspreiden van baggerspecie op het aangrenzende perceel * de gehalten van de gemeten stoffen lager zijn dan de Interventiewaarde bodem, niet zijnde de bodem onder oppervlaktewater, en * voor organische stoffen: msPAF < 20%, en * voor metalen: msPAF < 50%, waarbij voor cadmium een maximum gehalte geldt. Voor gemeten stoffen die geen deel uitmaken van de msPAF-berekening geldt de achtergrondwaarde (m.u.v. somparamaters waarbij de individuele parameters onderdeel uitmaken van de msPAF-berekening). Barium, kobalt, molybdeen en minerale olie maken geen deel uit van de msPAF-berekening. In plaats van de Achtergrondwaarde geldt voor deze vier stoffen de waarde, die vermeld is in de kolom 'Maximale waarden verspreiden van baggerspecie over aangrenzend perceel'. Voor de gemeten stoffen, die geen onderdeel uitmaken van de msPAF-berekening, worden de toetsingsregels van de Achtergrondwaarden toegepast.
3)	Voor het toepassen van zeezand geldt de norm 200 mg/kg ds. Bij het toepassen van zeezand op plaatsen waar een direct contact is of mogelijk is met brak oppervlaktewater of zeewater met van nature een chloride-gehalte van meer dan 5000 mg/l, geldt voor chloride geen maximale waarde.
4)	Bij gehalten die de Achtergrondwaarde overschrijden moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid van uitdamping. Wanneer uitdamping naar binnenlucht zou kunnen optreden, moet bij overschrijding van de Achtergrondwaarde worden gemeten in de bodemlucht en moet worden getoetst aan de TCL (Toxicologisch Toelaatbare Concentratie in Lucht).
5)	Het gehalte cyanide-complex is gelijk aan het gehalte cyanide-totaal minus het gehalte cyanide-vrij, bepaald conform NEN 6655. Indien geen cyanide-vrij wordt verwacht, mag het gehalte cyanide-complex gelijk worden gesteld aan het gehalte cyanide-totaal (en hoeft dus alleen het gehalte cyanide-totaal te worden gemeten).
6)	De Achtergrondwaarde van deze somparameter gaat uit van de aanwezigheid van meerdere van de 15 componenten, die tot deze somparameter worden gerekend (zie bijlage N). De hoogte van de Achtergrondwaarde is gebaseerd op de som van de bepalingsgrenzen vermenigvuldigd met 0,7. Sommige componenten zijn tevens individueel genormeerd. Binnen de somparameter mag de Achtergrondwaarde van de individueel genormeerde componenten niet worden overschreden. Hetzelfde geldt voor de Maximale waarde wonen en de Maximale waarde industrie. Voor de componenten, die niet individueel zijn genormeerd, geldt per component een maximum gehalte van 0,45 mg/kg ds, zowel voor de Achtergrondwaarde als de Maximale waarden wonen en industrie.
7)	De Interventiewaarde van deze stoffen zijn gelijk of kleiner dan de bepalingsgrens (intralaboratorium reproduceerbaarheid). Indien de stof wordt aangetoond moeten de risico's nader worden onderzocht. Bij het aantreffen van vinylchloride of 1,1-dichlooretheen moet tevens het grondwater worden onderzocht.
8)	De eenheid voor organotinverbindingen is mg Sn/kg ds, met uitzondering van de normwaarden met voetnoot 9.
9)	De eenheid van de Maximale Waarde Industrie voor organotinverbindingen (som) is mg organotin/kg ds.
10)	Zijnde het gehalte serpentijnasbest plus tienmaal het gehalte amfiboolasbest. Deze eis bedraagt 100 mg/kg d.s. indien niet is voldaan aan artikel 2, onder b, van het Productenbesluit Asbest.
11)	Het is onzeker of de Achtergrondwaarden en Maximale waarden wonen voor de ftalaten meetbaar zijn. Toekomstige ervaringen moeten uitwijzen of sprake is van een knelpunt.
12)	Minerale olie heeft betrekking op de som van de (al dan niet) vertakte alkanen. Indien er enigerlei vorm van verontreiniging met minerale olie wordt aangetoond in grond/baggerspecie, dan dient naast het gehalte aan minerale olie ook het gehalte aan aromatische en/of polycyclische aromatische koolwaterstoffen bepaald te worden.
13)	Voor het toepassen van baggerspecie in grootschalige toepassingen geldt voor minerale olie een maximale waarde van 2.000 mg/kg ds.
*)	Achtergrondwaarde is gebaseerd op de bepalingsgrens (intralaboratorium reproduceerbaarheid), omdat onvoldoende data beschikbaar zijn om een betrouwbare P95 af te leiden.
(*A)	De norm voor barium geldt alleen voor die situaties waarbij duidelijk sprake is van antropogene bodemverontreiniging. Voor overige situaties is de norm voor barium tijdelijk buiten werking gesteld. Als verhoogde bariumgehalten het gevolg zijn van een antropogene bron, dan kan het bevoegd gezag dit gehalte beoordelen op basis van de voormalige Interventiewaarde (920 mg/kg d.s. voor droge toepassingen en 625 mg/kg d.s. voor toepassingen in oppervlaktewater).
(*B)	De individuele normen voor metalen voor het verspreiden van baggerspecie over aangrenzende percelen worden tijdelijk buitenwerking gesteld, totdat deze metalen zijn geïntegreerd in de ms-PAF.

Bijlage 6

Risicobeoordeling

Bijlage 6.1

Uitdraai risicotoolbox bodem

Resultaten RisicotoolboxBodem.nl
Risico's behorende bij chemische bodemkwaliteit en functie

V. RTB: 1.1.4.1
V. rapport: 1.14

Algemeen

Naam berekening:	<Nieuw>
Modus:	berekenen risico's actuele bodemkwaliteit
Monstergroep:	Gaardenhage
Bodemgebruiksfunctie:	Moestuinen/volkstuinen
Bijzonderheden:	Humane biobeschikbaarheid lood: 0,74

Status van deze berekening

De risicotoolbox berekent de risico's van een chemische bodemkwaliteit voor milieu, mens en landbouwproductie die horen bij een ingevoerde chemische bodemkwaliteit en bodemfunctie. De risicotoolbox maakt hiervoor gebruik van wetenschappelijke modellen uit de normstellingspraktijk. Modellen kunnen slechts een voorspelling geven van te verwachten risico's. De kwaliteit van deze voorspellingen wordt bepaald door de betrouwbaarheid van de modellen en de mate waarin deze van toepassing zijn op de lokale situatie. De modellen achter de risicotoolbox hebben uiteenlopende betrouwbaarheden en de toepasselijkheid hangt sterk af van de lokale situatie. De verantwoordelijkheid voor de interpretatie van de resultaten ligt bij de gebruiker van het instrument.

Het bovenstaande betekent dat voorspellingen van risico's die zowel boven als onder de - voor de gekozen bodemgebruiksvorm relevante - risicogrenswaarde liggen slechts indicatief zijn. Juist bij resultaten die dicht bij risicogrenswaarden liggen is het belangrijk om hierbij in de interpretatiefase stil te staan. De risicotoolbox kan op twee manieren rekenen :

1) **Berekenen van de risico's van voorgestelde Lokale Maximale Waarden**
2) **Rekenen aan de risico's van de actuele chemische bodemkwaliteit**

Deze berekening is het resultaat van functie 2.

Functie 2: Rekenen aan de risico's van de actuele chemische bodemkwaliteit

Naast de eerste verplichte functie, waarin de risico's van Lokale Maximale Waarden worden berekend, kan de risicotoolbox ook de risico's van de actuele chemische bodemkwaliteit inzichtelijk maken.
De modelberekeningen zijn gebaseerd op de berekeningen in functie "1", uitgebreid met enkele aanvullende parameters. De uitkomsten geven de risico's weer van de ingevoerde bodemkwaliteit in relatie tot de ingevoerde gebruiksfunctie. De ingevoerde bodemkwaliteit kan de gemiddelde bodemkwaliteit zijn van het betreffende gebied, maar er mag ook gekozen worden voor een andere percentielwaarde uit de verdeling van bodemkwaliteitsgegevens. Deze keuze dient te worden aangegeven bij het invoeren van de gegevens. De keuze voor een percentielwaarde heeft invloed op de betekenis van de uitslagen van de risicotoolbox, de gebruiker dient hier rekening mee te houden bij de interpretatie.
De uitkomsten in termen van risico's zijn niet zonder meer van toepassing indien de ingevoerde bodemkwaliteit als

Resultaten

Ecologische risico's

Beschermingsniveau: Gemiddeld, geen doorvergiftiging (Moestuinen/volkstuinen)

Stof	Concentratie [mg/kg] (*)	Concentratiegrens [mg/kg]	Risico-index
DDT	0,10	0,20	0,48
DDD	0,04	0,84	0,05
DDE	0,42	0,13	**3,25**

(*) Let op: op de ingevoerde concentratie is de standaardbodemtypecorrectie toegepast

Humane risico's

Stof	Blootstelling [mg/kg lg/dag]	Risicogrens [mg/kg lg/dag]	Risico-index
DDT	8,08E-06	0,0004	0,02
DDD	2,53E-06	0,0004	0,01
DDE	6,57E-05	0,0004	0,16

Ecologische (mengsel) risico's (msPAF)

Parameter	Waarde
PAF DDD	0,05
PAF DDE	1,74
PAF DDT	0,05
msPAF (mengsel)	2,09

Toelichting bij de resultaten

Ecologische risico's

De ecologische risico's in de risicotoolbox worden berekend door de concentratie van stoffen in de bodem (gecorrigeerd naar standaardbodem) te toetsen aan risicogrenswaarden. Deze risicogrenswaarden komen overeen met de grenswaarden die zijn gebruikt voor de afleiding van de Generieke Maximale Waarden. De ecologische grenswaarden worden beleidsmatig vastgesteld. Bij de onderbouwing van de grenswaarden wordt gebruik gemaakt van wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van stoffen op soorten. In deze onderbouwing kan er voor een aantal stoffen rekening worden gehouden met de effecten van doorvergiftiging.

Humane risico's

In de risicotoolbox wordt de blootstelling van mensen aan stoffen als gevolg van bodemgebruik berekend met het model CSOIL. Dit model wordt ook gebruikt voor de afleiding van landelijke normen (Landelijke Maximale Waarden). In de risicotoolbox wordt het model doorgerekend met de lokatiespecifieke bodemkwaliteit en bodemeigenschappen. CSOIL berekent een levenslang gemiddelde blootstelling voor de gekozen bodemfunctie. Aan de bodemfunctie zijn belangrijke blootstellingsparameters gekoppeld (bijvoorbeeld: mate van gewasconsumptie, blootstelling van kinderen via inname van grond).

Landbouw risico's

De berekeningen van de landbouwrisico's worden uitgevoerd met de methoden die zijn gehanteerd voor de onderbouwing van de LAC2006 waarden. In de risicotoolbox worden deze methoden zoveel mogelijk locatiespecifiek ingezet (dat wil zeggen: rekening houdend met het lokale bodemtype). Voor de stoffen en landbouwproducten waarvoor dit niet mogelijk is, wordt getoetst aan de generieke LAC-waarden.

Toxische druk (msPAF)

Naast de standaard ecologische risicobeoordeling wordt in de risicotoolbox ook de toxische druk (op ecosystemen) van stoffen en van het mengsel van stoffen berekend. Net als in de standaard ecologische risicobeoordeling vormen wetenschappelijke gegevens over de effecten van stoffen op soorten de basis voor deze berekening. Bij de bepaling van de toxische druk wordt verder rekening gehouden met de lokale bodemeigenschappen (organisch stof, lutum en zuurgraad) en met de generieke achtergrondwaarde (AW2000).

Let op: de berekening van toxische druk in de risicotoolbox is niet geschikt om het verspreiden van baggerspecie te toetsen. Gebruik hiervoor het instrument TOWABO.

Voor aanvullende informatie over de berekeningen in de risicotoolbox: zie **www.risicotoolboxbodem.nl/methoden**

Resultaten - grafisch

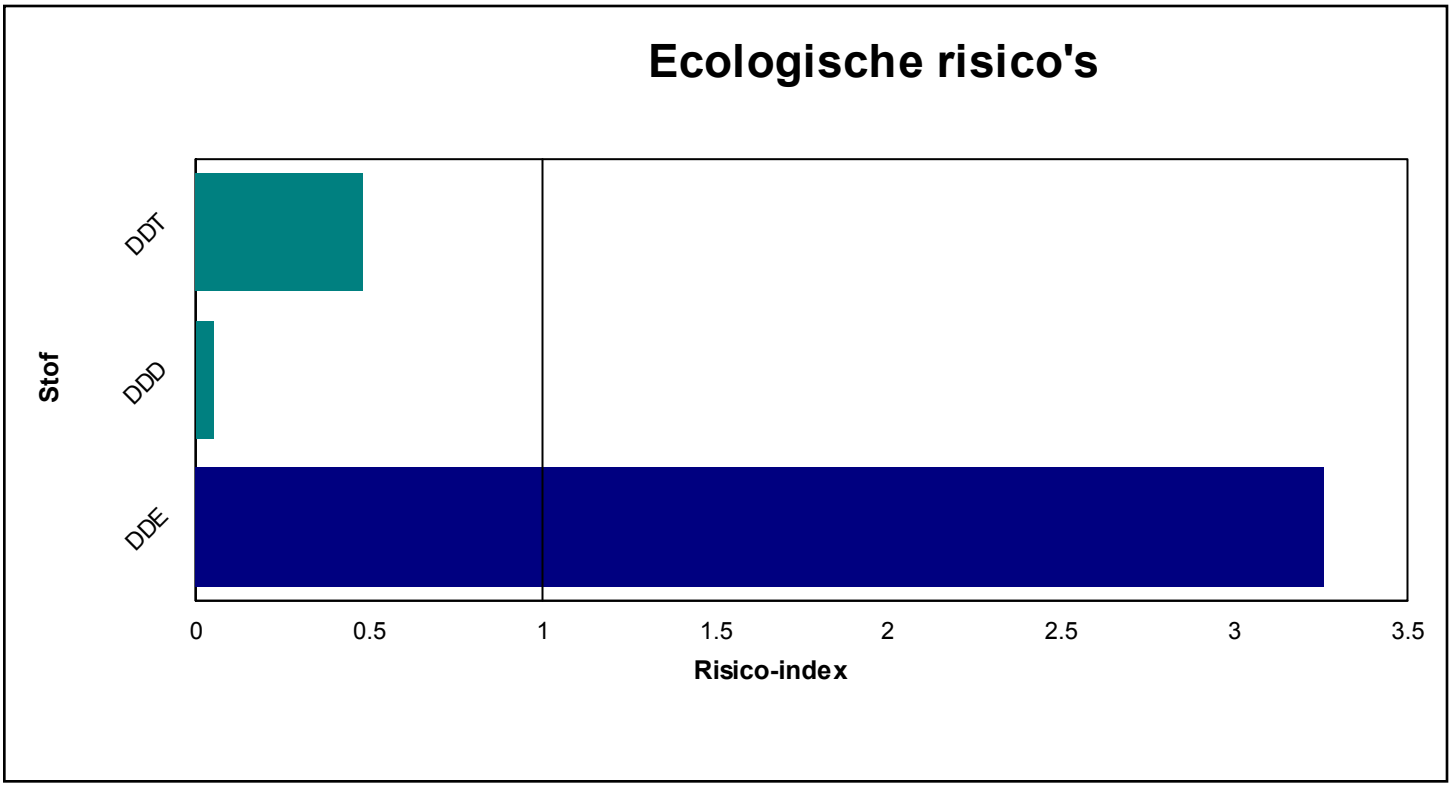

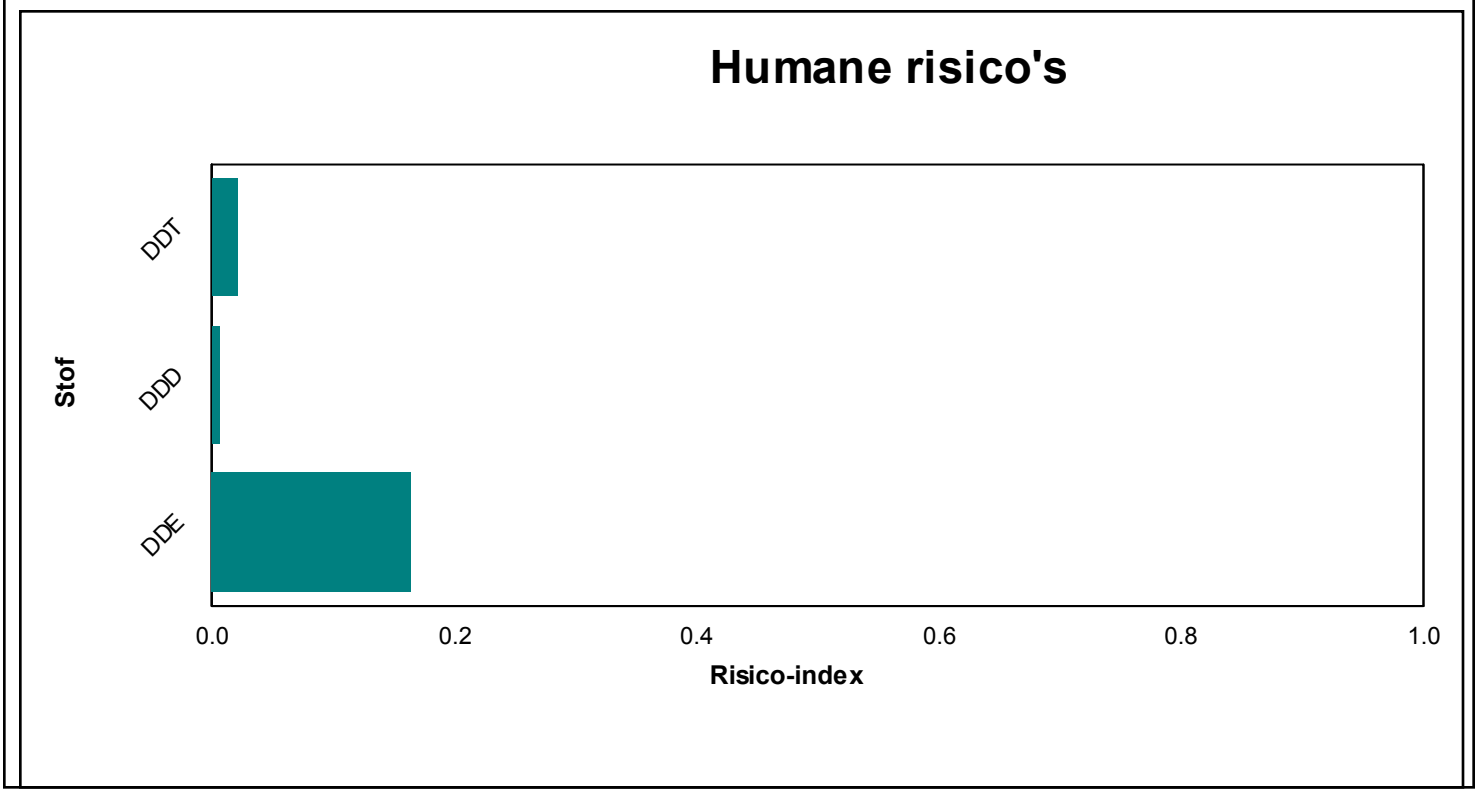

Invoergegevens

Stof	Concentratie [mg/kg]	Concentratie in standaardbodem [mg/kg]	Type
DDT	0,03	0,10	Anders
DDD	0,01	0,04	Anders
DDE	0,11	0,42	Anders

Bodemeigenschappen:

Organisch stof: 2,6 %
Lutum: 22,1 %
pH (CaCl2): 7

Resultaten - grafisch - additioneel

In deze sectie worden de berekende ecologische en humane risico's voor *alle* functies (beschermingsniveaus) in 3D staafdiagrammen weergegeven. Op deze wijze kan een indruk worden verkregen van de gevoeligheid van de uitslagen voor de gekozen functies.

Ecologische risico's

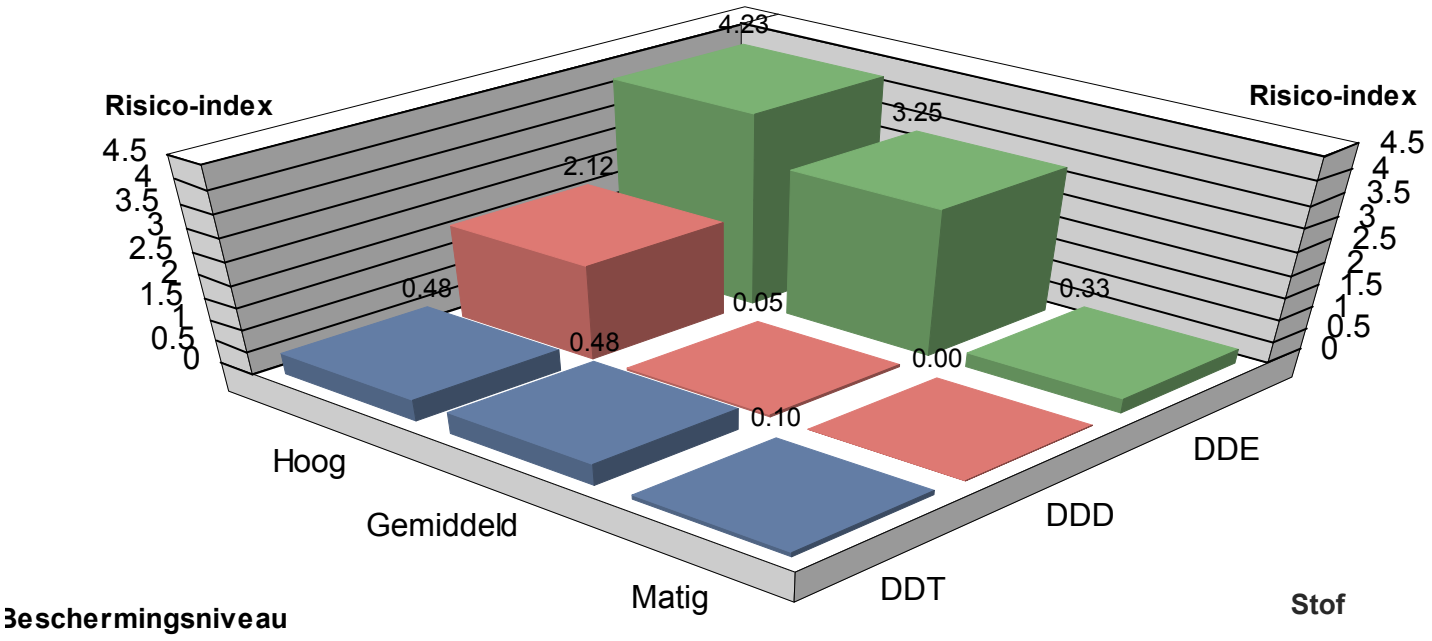

Resultaten zijn altijd inclusief doorvergiftiging (indien waarden beschikbaar)

Humane risico's

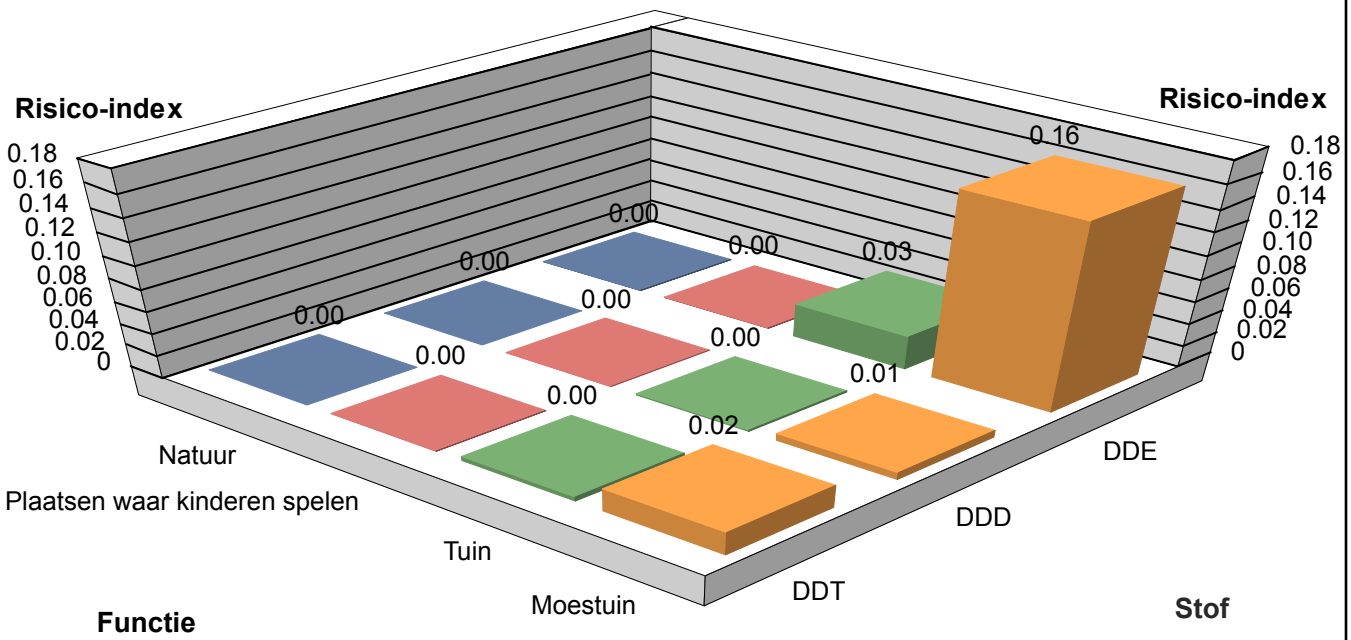

Ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage in Arnhem

Beoordeling aspect geluid naar aanleiding van zienswijzen

7 februari 2022

Kenmerk R001-1285375CDJ-V01-lhl-NL

Verantwoording

Titel	Ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage in Arnhem Beoordeling diverse geluidaspecten naar aanleiding van zienswijzen
Opdrachtgever	Gemeente Arnhem
Projectleider	Corien de Jongh
Auteur(s)	Corien de Jongh
Uitvoering meet- en inspectiewerk	
Projectnummer	1285375
Aantal pagina's	23 (exclusief bijlagen)
Datum	7 februari 2022
Handtekening	

Colofon

TAUW bv
Zekeringstraat 43g
Postbus 20748
1001 NS Amsterdam
T +31 20 60 63 22 2
E info.amsterdam@tauw.com

Kenmerk R001-1285375CDJ-V01-lhl-NL

Inhoud

1 Aanleiding 4

2 Toetsingskader 6

2.1 Wet geluidhinder 6

2.2 VNG-publicatie ‘Bedrijven en Milieuzonering’ 8

2.2.1 Richtafstanden hindercontouren 8

2.2.2 Stappenplan 9

2.3 Bouwbesluit 2012 10

3 Geluid verkeer binnen de wijk 10

4 Geluid activiteiten stadsboerderij en tuinbouwvereniging 14

5 Geluid warmtepompen 18

6 Samenvatting en conclusies 22

Bijlage 1 Figuren

Bijlage 2 Invoergegevens rekenmodel

Bijlage 3 Resultaten

1 Aanleiding

De wijk Gaardenhage in Arnhem-Zuid is een moderne villawijk met ruime kavels en een strak ingerichte buitenruimte met kenmerkende hagen. Rond 2003 startte de verkoop van de in totaal 54 ruime kavels waar mensen zelf hun woning op kunnen bouwen.

In figuur 1.1 wordt een luchtfoto met de ligging van de wijk Gaardenhage in de huidige situatie weergegeven.

Figuur 1.1 Luchtfoto met ligging wijk Gaardenhage in huidige situatie

Medio 2021 is circa de helft van de kavels nog niet verkocht of bebouwd. Door onder andere de economische crisis vanaf 2008, de grootte van de kavels (circa 1.280 m²), die voor veel potentiële kopers niet betaalbaar zijn, en de strenge beeldkwaliteitsregels die te weinig ruimte bieden om je droomhuis te bouwen, is de verkoop gestagneerd. De bedoeling is de verkoop weer vlot te trekken zodat de wijk kan worden afgebouwd. Daarnaast moet het plan voorzien in de behoefte aan bijzondere woonvormen, zoals betaalbare kleine woningen, samenbouw en collectief particulier opdrachtgeverschap.

In samenspraak met de bewoners en omwonenden van de wijk Gaardenhage is een nieuw verkavelingsplan en beeldkwaliteitsplan opgesteld. Deze plannen zijn in strijd met de regels uit het vigerende bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost zoals vastgesteld op 4 juli 2011 met identificatie NL.IMRO.0202.748-0301.

Om de ontwikkeling planologisch mogelijk te maken, moet een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld. Het bestemmingsplan Chw Gaardenhage met identificatie NL.IMRO.0202.967-0201 is met ingang van 14 oktober 2021 gedurende een termijn van zes weken in ontwerp ter inzage gelegd.

In figuur 1.2 wordt het ontwerp bestemmingsplan weergegeven.

Figuur 1.2 Ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage

Met het nieuwe bestemmingsplan wordt de realisatie van in totaal maximaal 84 woningen mogelijk gemaakt. Daarnaast maakt het bestemmingsplan de verplaatsing van De Tuinmaat, een biologische tuinbouwvereniging, mogelijk.

Gedurende de termijn van de terinzagelegging is een aantal zienswijzen ingediend. Een deel van deze zienswijzen heeft ook betrekking op mogelijke geluidoverlast, onder meer door het toenemen van de hoeveelheid verkeer binnen de wijk, de aanwezigheid van stadsboerderij De Korenmaat, het verplaatsen van tuinbouwvereniging De Tuinmaat en de plaatsing van warmtepompen.

Om inzichtelijk te maken of er sprake is van een significante toename van de geluidbelasting en of daarmee (nog) sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat, is door TAUW in opdracht van de gemeente Arnhem een akoestisch onderzoek uitgevoerd waarin de geluidbelasting veroorzaakt door de verschillende bronnen is bepaald. De geluidbelasting is daarbij getoetst aan de voor dat aspect relevante grens- en/of richtwaarden.

In het akoestisch onderzoek worden de volgende aspecten meegenomen:

- Geluid veroorzaakt door het verkeer binnen de wijk
- Geluid veroorzaakt door de activiteiten van stadsboerderij De Korenmaat en tuinbouwvereniging De Tuinmaat
- Geluid veroorzaakt door warmtepompen bij nieuw te realiseren woningen

In hoofdstuk 2 van dit rapport wordt ingegaan op het toetsingskader relevant voor de bovengenoemde aspecten. In hoofdstuk 3, 4 en 5 wordt vervolgens ingegaan op de afzonderlijke aspecten. Tot slot wordt in hoofdstuk 6 een samenvatting met conclusies weergegeven.

2 Toetsingskader

Zoals aangegeven in hoofdstuk 1 van dit rapport zullen in het akoestisch onderzoek de volgende aspecten worden meegenomen:

- Geluid veroorzaakt door het verkeer binnen de wijk
- Geluid veroorzaakt door de activiteiten van stadsboerderij De Korenmaat en tuinbouwvereniging De Tuinmaat
- Geluid veroorzaakt door warmtepompen bij nieuw te realiseren woningen

Voor wat betreft het geluid veroorzaakt door het verkeer in de wijk is de Wet geluidhinder het relevante toetsingskader en voor het geluid veroorzaakt door de activiteiten van de stadsboerderij en de tuinbouwvereniging is dat de VNG-publicatie ‘Bedrijven en Milieuzonering’. Voor wat betreft het geluid veroorzaakt door warmtepompen dient voldaan te worden aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit 2012.

2.1 Wet geluidhinder

Als het gaat om de beoordeling van de geluidbelasting veroorzaakt door het verkeer op de (openbare) weg op de gevels van woningen, is de normstelling in de Wet geluidhinder van toepassing.

Wet geluidhinder

In de Wet geluidhinder zijn grenswaarden voor toelaatbare equivalente geluidniveaus opgenomen. De grenswaarden gelden voor woningen en andere geluidgevoelige bestemmingen binnen de geluidzone van een weg. Een geluidzone is een aandachtsgebied aan weerszijden van een weg waarbinnen de grenswaarden van de Wet geluidhinder van toepassing zijn.

De breedte van geluidzones langs wegen is afhankelijk van de aard van de weg en is vermeld in tabel 2.1.

Tabel 2.1 Breedte geluidzones

Aantal rijstroken	Buitenstedelijk gebied	Stedelijk gebied
Weg met één of twee rijstroken	250 meter	200 meter
Weg met drie of vier rijstroken	400 meter	350 meter
Weg met vijf of meer rijstroken	600 meter	-

Geluidgevoelige bestemmingen

In de Wet geluidhinder zijn eisen en procedures beschreven ten aanzien van de maximaal toelaatbare geluidbelasting op de gevels van geluidgevoelige gebouwen en geluidgevoelige terreinen. Onder geluidgevoelige gebouwen worden onder andere woningen, ziekenhuizen en scholen verstaan. Onder geluidgevoelige terreinen worden standplaatsen voor woonwagens en ligplaatsen voor woonboten verstaan.

Wanneer een nieuw (of gewijzigd) bestemmingsplan het mogelijk maakt geluidgevoelige bestemmingen in de geluidzone van een weg te realiseren, is een akoestisch onderzoek noodzakelijk. Bij de uitvoering van het akoestisch onderzoek wordt het 'Reken- en meetvoorschrift geluid 2012' gehanteerd.

Normstelling
De normstelling in de Wet geluidhinder bestaat uit een voorkeursgrenswaarde en een maximaal toelaatbare waarde. Als de berekende geluidbelasting lager is dan de voorkeursgrenswaarde, dan vormt de bron geen belemmering.

Voor een berekende geluidbelasting die hoger is dan de voorkeursgrenswaarde maar lager dan de maximaal toelaatbare waarde, is nieuwbouw alleen mogelijk wanneer ontheffing wordt verleend door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente. Indien van toepassing, dient hierbij ook rekening te worden gehouden met het geluidbeleid van de gemeente.

Voorwaarde voor de aanvraag van een hogere grenswaarde is dat het toepassen van maatregelen gericht op het terugbrengen van de geluidbelasting onvoldoende doeltreffend is, of overwegende bezwaren van stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële aard een rol spelen.

Het onderzoeken en toepassen van maatregelen gebeurt in de volgende volgorde:
- Maatregelen aan de bron, zoals het toepassen van stil asfalt, het beperken van de hoeveelheid verkeer of het aanpassen van de rijsnelheid
- Maatregelen in de overdracht, zoals het toepassen van geluidschermen of -wallen
- Maatregelen bij de ontvanger, zoals het toepassen van geluidisolatie aan de gevel

In het geval dat de maximaal toelaatbare waarde wordt overschreden, dient de betreffende gevel als een dove gevel te worden uitgevoerd. Een dergelijke gevel heeft geen te openen delen in geluidgevoelige ruimtes, waardoor toetsing aan de geluidnormen niet is vereist. In situaties, waarbij de maximale ontheffingswaarde wordt overschreden, kan een dove gevel worden toegepast om een geluidgevoelige bestemming toch mogelijk te maken.

In de Wet geluidhinder zijn grenswaarden gesteld aan de dosismaat L_{den}. In tabel 2.2 zijn de grenswaarden voor wegverkeer opgenomen.

Tabel 2.2 Voorkeursgrenswaarde en maximaal toelaatbare waarde Wet geluidhinder

Geluidgevoelige bestemming	Voorkeursgrenswaarde [dB]	Maximaal toelaatbare waarde [dB]	
		Buitenstedelijk	Stedelijk
Woningen, bestaand en in aanbouw	48	58	63
Woningen, geprojecteerd	48	53	63

Aftrek
Op basis van artikel 110g van de Wet geluidhinder en artikel 3.4 van het Reken- en meetvoorschrift geluid 2012 mag er op de geluidbelasting vanwege een weg op de gevels van woningen een aftrek worden toegepast in verband met het in de toekomst stiller worden van het verkeer.

Voor wegen met een representatief te achten rijsnelheid voor lichte motorvoertuigen van 70 km/uur of meer bedraagt de aftrek op de berekende geluidbelasting:
- 3 dB bij een geluidbelasting van 56 dB
- 4 dB bij een geluidbelasting van 57 dB
- 2 dB bij een geluidbelasting anders dan 56 of 57 dB

Voor wegen met een representatief te achten rijsnelheid voor lichte motorvoertuigen van minder dan 70 km/uur bedraagt de aftrek op de berekende geluidbelasting 5 dB.

30 km/uur
In de Wet geluidhinder heeft een 30 km/uur weg geen wettelijke geluidzone. De in de Wet geluidhinder opgenomen grenswaarden zijn dan ook niet van toepassing op 30 km/uur wegen.

Vanwege de afweging of er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat wordt de geluidbelasting vanwege het verkeer op 30 km/uur wegen vaak wel berekend en getoetst. Bij de toetsing houden we de grenswaarden van de Wet geluidhinder aan.

Het is gebruikelijk om voor 30 km/uur wegen ook rekening te houden met een aftrek van 5 dB. Door deze aftrek toe te passen is het mogelijk om de berekende geluidbelasting te vergelijken met de grenswaarden voor 50 km/uur wegen. Tevens is het de verwachting dat het stiller worden van het verkeer voor 30 km/uur wegen en 50 km/uur wegen vergelijkbaar is.

2.2 VNG-publicatie ‘Bedrijven en Milieuzonering’

2.2.1 Richtafstanden hindercontouren
De VNG-publicatie ‘Bedrijven en milieuzonering’ geeft per bedrijfscategorie een ‘veilige’ afstand voor het milieuaspect geluid, de zogenaamde richtafstand. Wanneer woningen binnen deze richtafstand[1] zijn gelegen, dan is de realisatie van het plan alleen gemotiveerd mogelijk als aangetoond wordt dat ter plaatse van de woningen wordt voldaan aan de geluidgrenswaarden.

Voor een bedrijf in akker- en/of tuinbouw in combinatie met het fokken en houden van dieren (niet intensief (SBI-code 0150) of een kinderboerderij (SBI-code 91041) bedraagt de richtafstand 30 meter in het geval van omgevingstype ‘rustige woonwijk’ of omgevingstype ‘rustig buitengebied’.

In het geval van omgevingstype ‘gemengd gebied’ kan de afstand met één afstandsstap worden verlaagd tot 10 meter.

[1] De richtafstand wordt gemeten vanaf de terreingrens van de inrichting

Voor de wijk Gaardenhage, geldt het omgevingstype ‘rustige woonwijk’ / ‘rustig buitengebied’.

De VNG-publicatie gaat bij de gestelde richtafstanden uit van de afstand van een woning van derden tot de grens van een inrichting.

2.2.2 Stappenplan

De VNG-publicatie omschrijft voor de beoordeling van geluidhinder het volgende stappenplan:

Stap 1
Indien de richtafstanden niet worden overschreden, kan onderzoek en verdere toetsing in beginsel achterwege blijven.

Stap 2
Indien stap 1 niet toereikend is:

a. Bij een geluidbelasting op woningen en andere geluidgevoelige bestemmingen in gebiedstype ‘rustige woonwijk’ van maximaal:
   - 45 dB(A) langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Ar,LT}$ (etmaalwaarde)
   - 65 dB(A) maximale geluidniveaus L_{Amax} (etmaalwaarde)
   - 50 dB(A) verkeersaantrekkende werking L_{Aeq} (etmaalwaarde)

b. Bij een geluidbelasting op woningen en andere geluidgevoelige bestemmingen in gebiedstype ‘gemengd gebied’ van maximaal:
   - 50 dB(A) langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Ar,LT}$ (etmaalwaarde)
   - 70 dB(A) maximale geluidniveaus L_{Amax} (etmaalwaarde)
   - 50 dB(A) verkeersaantrekkende werking L_{Aeq} (etmaalwaarde)

c. Vrijstelling is dan mogelijk.

Stap 3
Indien stap 2 niet toereikend is:

a. Bij een geluidbelasting op woningen en andere geluidgevoelige bestemmingen in gebiedstype ‘rustige woonwijk’ van maximaal:
   - 50 dB(A) langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Ar,LT}$ (etmaalwaarde)
   - 70 dB(A) maximale geluidniveaus L_{Amax} (etmaalwaarde)
   - 50 dB(A) verkeersaantrekkende werking L_{Aeq} (etmaalwaarde)

b. Bij een geluidbelasting op woningen en andere geluidgevoelige bestemmingen in gebiedstype ‘gemengd gebied’ van maximaal:
   - 55 dB(A) langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Ar,LT}$ (etmaalwaarde)
   - 70 dB(A) maximale geluidniveaus L_{Amax} (etmaalwaarde)
   - 65 dB(A) verkeersaantrekkende werking L_{Aeq} (etmaalwaarde)

c. Vrijstelling is dan mogelijk met dien verstande dat het bevoegd gezag moet motiveren waarom het deze geluidbelasting in de concrete situatie acceptabel acht.

Stap 4
Bij een hogere geluidbelasting dan aangegeven in stap 3 zal vrijstelling doorgaans niet mogelijk zijn.

2.3 Bouwbesluit 2012

Bij de realisatie van een woning gelegen binnen het bestemmingsplan ‘Chw Gaardenhage’ dient ten behoeve van de aanvraag van de omgevingsvergunning aangetoond te worden dat voldaan kan worden aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit 2012 met betrekking tot het beschermen tegen het geluid veroorzaakt door technische installaties, zoals bijvoorbeeld warmtepompen.

Aanvullend op de reeds geldende bepalingen is sinds 1 april 2021 een nieuwe regeling van kracht:
‘Een installatie voor warmte- of koude opwekking, die is opgesteld buiten de uitwendige scheidingsconstructie van een bouwwerk, veroorzaakt op de perceelsgrens met een perceel voor een (andere) woonfunctie een geluidniveau van ten hoogste 40 dB, bepaald volgens de Handleiding Meten en Rekenen Industrielawaai.’

3 Geluid verkeer binnen de wijk

Met het vergroten van het aantal woningen dat binnen het bestemmingsplan maximaal gerealiseerd kan worden, neemt ook het aantal verkeersbewegingen binnen de wijk toe en daarmee ook de geluidbelasting veroorzaakt door het verkeer binnen de wijk.

Om inzichtelijk te maken in welke mate de geluidbelasting toeneemt en of dit aanvaardbaar is, is de geluidbelasting vanwege het verkeer binnen de wijk bepaald voor de volgende scenario’s:

- Scenario waarbij het aantal woningen dat maximaal mogelijk is binnen het vigerende bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost volledig is gerealiseerd
- Scenario waarbij het aantal woningen dat maximaal mogelijk is binnen het ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage volledig is gerealiseerd

Bij de berekeningen is voor de verkeersgeneratie van de woningen uitgegaan van 8,6 motorvoertuigen per etmaal per woning.

Binnen het vigerende bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost kunnen maximaal 54 woningen gerealiseerd worden. De verkeersgeneratie van de woningen binnen het bestemmingsplan bedraagt daarmee 54 * 8,6 = 464,4 motorvoertuigen per etmaal.

Binnen het ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage kunnen maximaal 84 woningen gerealiseerd worden. De verkeersgeneratie van de woningen binnen het bestemmingsplan bedraagt daarmee 84 * 8,6 = 722,4 motorvoertuigen per etmaal.

Binnen de beide bestemmingsplannen dient ook rekening te worden gehouden met de verkeersgeneratie van stadsboerderij De Korenmaat en tuinbouwvereniging De Tuinmaat. Volgens opgave van de gemeente bedraagt de verkeersgeneratie 315 motorvoertuigen per etmaal respectievelijk 65 motorvoertuigen per etmaal.

Op het perceel aan de Huissensedijk 52 ten noorden van het plangebied is woongemeenschap Arneco gelegen. De woongemeenschap wordt via de Frida Heilstraat op de Marius van Beeklaan ontsloten. Volgens opgave van de gemeente bedraagt de verkeersgeneratie 144 motorvoertuigen per etmaal.

De wijk wordt ontsloten via de Marius van Beeklaan. Rekening houdend met de verkeersgeneratie zoals bovenstaand omschreven, is er voor het vigerende bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost aan het begin van de Marius van Beeklaan sprake van een verkeersgeneratie van 464,4 + 315 + 65 + 144 = 988,4 motorvoertuigen per etmaal.

In figuur 3.1 is de verdeling van het aantal motorvoertuigen over de verschillende wegvakken weergegeven voor het vigerende bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost.

Figuur 3.1 Verdeling motorvoertuigen per etmaal (weekdag) bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost

Voor het ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage is aan het begin van de Marius van Beeklaan sprake van een verkeersgeneratie van 722,4 + 315 + 65 + 144 = 1.246,4 motorvoertuigen per etmaal.

In figuur 3.2 is de verdeling van het aantal motorvoertuigen over de verschillende wegvakken weergegeven voor het ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage.

Voor de verdeling van het verkeer over het etmaal en de verdeling van het verkeer over de verschillende voertuigcategorieën is gebruik gemaakt van de standaard verdeling voor 30 km/uur wegen zoals weergegeven in de VROM-publicatie ‘Handreiking omgevingslawaai’. In tabel 3.1 zijn deze verdelingen weergegeven.

Tabel 3.1 Verdeling verkeer 30 km/uur wegen op basis van Handreiking Omgevingslawaai

Omschrijving	Periode	Uurpercentage en voertuigverdeling [%]		
		Dag	Avond	Nacht
30 km/uur wegen	Uur	7,2	2,4	0,7
	LMV*	97,0	97,9	98,5
	MZMV*	2,0	1,4	1,0
	ZMV*	1,0	0,7	0,5

** LMV = LICHTE MOTORVOERTUIGEN, MZMV = MIDDELZWARE MOTORVOERTUIGEN EN ZMV = ZWARE MOTORVOERTUIGEN*

Figuur 3.2 Verdeling motorvoertuigen per etmaal (weekdag) bestemmingsplan Chw Gaardenhage

Voor alle in het onderzoek betrokken wegen geldt een snelheid van 30 km/uur. Het wegdek van alle wegen bestaat uit standaard asfalt, met uitzondering van de Mooieweg. Hier bestaat het wegdek uit klinkers.

De geluidbelasting vanwege het verkeer is berekend op de gevels van de bestaande woningen aan de Mooieweg en de reeds binnen het bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost gerealiseerde woningen aan de Johan van Zwedenstraat, de Frida Heilstraat, de Eka Thoden van Velzenstraat en de John Grosmanstraat.

Voor een grafische weergave van de rekenmodellen behorende bij de beide scenario's wordt verwezen naar de figuren in bijlage 1 van dit rapport. Voor een overzicht van de relevante invoergegevens van beide scenario's wordt verwezen naar bijlage 2 van dit rapport. Voor een volledig overzicht van de resultaten per toetspunt wordt verwezen naar bijlage 3 van dit rapport.

In tabel 3.2 is de geluidbelasting vanwege het verkeer op de in het onderzoek betrokken wegen voor beide scenario's weergegeven per straat voor de woning waar de grootste toename van de geluidbelasting optreedt.

De in de tabel weergegeven geluidbelasting betreft de gecumuleerde geluidbelasting vanwege het verkeer op alle in het onderzoek betrokken wegen tezamen inclusief aftrek van 5 dB ex artikel 110g Wgh.
Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de toetsing van de geluidbelasting aan de grenswaarden van de Wet geluidhinder normaliter per afzonderlijke weg plaatsvindt.

Tabel 3.2 Gecumuleerde geluidbelasting vanwege wegverkeer per scenario en toename geluidbelasting

Toetspunt	Omschrijving	Bestemmingsplan		Toename geluidbelasting
		Scenario 1 | Arnhem Zuid-Oost	Scenario 2 | Gaardenhage	
ETvV_02	Eka Thoden van Velzenstraat 2	39,06	40,55	+ 1,49
FH_02	Frida Heilstraat 2	42,42	43,07	+ 0,65
JG_05	John Grosmanstraat 5	31,81	35,28	+ 3,47
JvZ_01	Johan van Zwedenstraat 1	36,94	38,03	+ 1,09
M_31	Mooieweg 31	37,51	38,08	+ 0,57

Uit de resultaten volgt dat de gecumuleerde geluidbelasting vanwege het verkeer binnen de wijk ten hoogste 42 dB (inclusief 5 dB aftrek) bedraagt op de gevel van de maatgevende woning aan de Frida Heilstraat 2, uitgaande van het scenario dat het aantal woningen dat maximaal mogelijk is binnen het vigerende bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost volledig is gerealiseerd.

Uit de resultaten volgt ook dat de gecumuleerde geluidbelasting op de gevel van de maatgevende woning aan de Frida Heilstraat 2 toeneemt met ten hoogste 0,65 dB, uitgaande van het scenario dat het aantal woningen dat maximaal mogelijk is binnen het ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage volledig is gerealiseerd. De gecumuleerde geluidbelasting vanwege het verkeer in de wijk bedraagt daarmee ten hoogste 43 dB (inclusief 5 dB aftrek).

De gecumuleerde geluidbelasting is hiermee in alle gevallen lager dan 48 dB, zijnde de voorkeursgrenswaarde voor wegen met een snelheid van 50 km/uur. Vanuit akoestisch oogpunt vormt een geluidbelasting lager dan 48 dB geen belemmering.

Voor de woningen aan de John Grosmanstraat is weliswaar sprake van een toename van 3 dB, hetgeen voor het menselijk gehoor net waarneembaar is, maar omdat de gecumuleerde geluidbelasting voor deze woningen aanzienlijk lager is dan 48 dB, kan geconcludeerd worden dat de bewoners van deze woningen door de verplaatsing van de tuinbouwvereniging niet onevenredig worden aangetast in hun woon- en leefklimaat.

4 Geluid activiteiten stadsboerderij en tuinbouwvereniging

Aan de noordzijde van het plangebied is op het perceel aan de Marius van Beeklaan 5 stadsboerderij De Korenmaat gelegen.

In figuur 4.1 wordt een luchtfoto met de ligging van de stadsboerderij weergegeven.

Figuur 4.1 Luchtfoto met ligging stadsboerderij De Korenmaat

De stadsboerderij wordt ontsloten via de Marius van Beeklaan. De bezoekers parkeren op het eigen terrein. Door omwonenden is aangegeven dat het aantal bezoekers aan de stadsboerderij op momenten zodanig groot is, dat het aantal parkeerplaatsen op het eigen terrein niet voldoende is en de bezoekers hun auto in de berm van de Marius van Beeklaan parkeren.

In figuur 4.2 wordt een foto van de parkeerplaats van de stadsboerderij weergegeven, gezien vanaf de Marius van Beeklaan.

Met de realisatie van meer woningen in de wijk, zal de parkeerdruk in de wijk zeker niet afnemen, maar naar verwachting eerder toenemen. De omwonenden hebben dan ook hun zorgen geuit onder meer over de geluidoverlast die dit mogelijk met zich mee kan brengen.

Figuur 4.2 Foto met parkeerplaats stadsboerderij De Korenmaat gezien vanaf de Marius van Beeklaan

Deze zorgen zijn ook geuit door de bewoners van de woningen aan de John Grosmanstraat, waarvan in het verlengde de gronden bestemd voor tuinbouwvereniging De Tuinmaat zijn voorzien.

In figuur 4.3 wordt een luchtfoto met de ligging van de gronden bestemd voor de tuinbouwvereniging weergegeven.

Figuur 4.3 Luchtfoto met ligging gronden bestemd voor tuinbouwvereniging De Tuinmaat

De leden van de tuinbouwvereniging die met de auto naar het terrein komen, rijden - afhankelijk van waar zij vandaan komen - of via de Marius van Beeklaan of via de Mooieweg de John Grosmanstraat in. Parkeren is voorzien aan de zuidzijde van de gronden bestemd voor de tuinbouwvereniging.

Uit hoofdstuk 3 is al gebleken dat het verkeer binnen de wijk nergens leidt tot een gecumuleerde geluidbelasting van meer dan 48 dB en daarmee niet leidt tot een onaanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Zowel de hoeveelheid verkeer van en naar stadsboerderij De Korenmaat als de hoeveelheid verkeer van en naar tuinbouwvereniging De Tuinmaat is reeds meegenomen in de beoordeling van de gecumuleerde geluidbelasting vanwege het verkeer binnen de wijk.

Het verkeer van en naar de stadsboerderij afzonderlijk dan wel het verkeer van en naar de tuinbouwvereniging afzonderlijk zal altijd leiden tot een nog lagere geluidbelasting.

Geconcludeerd kan worden dat de geluidbelasting vanwege het verkeer van en naar de stadsboerderij en de tuinbouwvereniging niet leidt tot een onaanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Het parkeren ten behoeve van de stadsboerderij dan wel de tuinbouwvereniging op korte afstand van de reeds binnen het vigerende bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost gerealiseerde woningen kan mogelijk wel leiden tot hinder van piekgeluiden veroorzaakt door het dichtslaan van autoportieren of het schreeuwen van mensen.

Voor zowel de stadsboerderij als de tuinbouwvereniging is daarom het maximale geluidniveau op de gevel van de meest nabijgelegen woningen die reeds binnen het bestemmingsplan zijn gerealiseerd bepaald.

In de berekeningen is voor het dichtslaan van een autoportier uitgegaan van een bronvermogen van L_{WR} = 100 dB(A). Voor een schreeuwend persoon is uitgegaan van een bronvermogen van L_{WR} = 95 dB(A).

Voor een grafische weergave van het rekenmodel wordt verwezen naar de figuren in bijlage 1 van dit rapport. Voor een overzicht van de relevante invoergegevens wordt verwezen naar bijlage 2 van dit rapport. Voor een volledig overzicht van de resultaten per toetspunt wordt verwezen naar bijlage 3 van dit rapport.

In figuur 4.4 wordt een uitsnede van het rekenmodel ten behoeve van stadsboerderij De Korenmaat weergegeven.

Figuur 4.4 Uitsnede rekenmodel piekgeluiden stadsboerderij De Korenmaat

Uit de resultaten volgt dat het maximale geluidniveau veroorzaakt door stadsboerderij De Korenmaat ten hoogste 59 dB(A) bedraagt op de gevel van de maatgevende woning aan de Johan van Zwedenstraat 1. Hiermee wordt de richtwaarde van 65 dB(A) van stap 2 van de VNG nergens overschreden. Geconcludeerd kan worden dat er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

In figuur 4.5 wordt een uitsnede van het rekenmodel ten behoeve van tuinbouwvereniging De Tuinmaat weergegeven.

Figuur 4.5 Uitsnede rekenmodel piekgeluiden tuinbouwvereniging De Tuinmaat

Uit de resultaten volgt dat het maximale geluidniveau veroorzaakt door tuinbouwvereniging De Tuinmaat ten hoogste 57 dB(A) bedraagt op de gevel van de maatgevende woning aan de John Grosmanstraat 7. Hiermee wordt de richtwaarde van 65 dB(A) van stap 2 van de VNG nergens overschreden. Geconcludeerd kan worden dat er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

5 Geluid warmtepompen

Zoals aangegeven in paragraaf 2.3 dient bij de realisatie van een woning ten behoeve van de aanvraag van de omgevingsvergunning aangetoond te worden dat voldaan kan worden aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit 2012 met betrekking tot het beschermen tegen het geluid veroorzaakt door technische installaties, zoals bijvoorbeeld warmtepompen.

Dit houdt in dat een warmtepomp die bij een binnen het bestemmingsplan te realiseren woning wordt opgesteld, op de perceelsgrens met een perceel van een andere woning een geluidniveau van ten hoogste 40 dB mag veroorzaken.

Op dit moment is nog niet bekend welke warmtepompen toegepast gaan worden en waar op het perceel deze dan zullen worden opgesteld. Het is dan ook nog niet duidelijk hoeveel geluid de warmtepompen zullen gaan produceren en of daarmee aan de in het Bouwbesluit 2012 gestelde eisen voldaan kan worden.

Omdat de zorgen van de omwonenden juist het geluid veroorzaakt door de warmtepompen betreft, en dan met name de toename van het geluid door de toename van het aantal woningen en daarmee het totale aantal warmtepompen, is het geluid veroorzaakt door de warmtepompen nu wel berekend.

Het geluid veroorzaakt door de warmtepompen is bepaald voor de volgende drie scenario’s:

- Op basis van het aantal woningen mogelijk binnen bestemmingsplan De Maten II
- Op basis van het aantal woningen mogelijk binnen bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost
- Op basis van het aantal woningen mogelijk binnen bestemmingsplan Chw Gaardenhage

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de in het Bouwbesluit 2012 gestelde eisen van toepassing zijn op elke woning afzonderlijk en niet voor een cluster van woningen.

Ook wordt opgemerkt dat de binnen het bestemmingsplan nieuw te realiseren woningen zelf bepalend zijn bij de keuze voor een bepaald type warmtepomp met bijbehorend geluidbronvermogen, en niet de reeds bestaande woningen. Dit omdat de onderlinge afstand tussen de binnen het bestemmingsplan te realiseren woningen kleiner is dan de afstand van de te realiseren woningen tot de bestaande woningen.

Voor het bij de berekeningen te hanteren geluidbronvermogen voor een enkele warmtepomp is daarom gekozen voor een geluidbronvermogen waarmee ter plaatse van de andere binnen het bestemmingsplan Chw Gaardenhage te realiseren woningen juist voldaan kan worden aan de in het Bouwbesluit 2012 gestelde eisen.

In figuur 5.1 is een uitsnede van het rekenmodel waarin het geluidbronvermogen van een enkele warmtepomp is bepaald.

Figuur 5.1 Uitsnede rekenmodel ten behoeve van bepaling geluidbronvermogen enkele warmtepomp

Uit de resultaten volgt dat wanneer wordt gekozen voor een warmtepomp met een geluidbronvermogen L_{WR} van ten hoogste 53 dB(A) (inclusief eventuele toeslag voor tonaal geluid) op de perceelsgrens van de naastgelegen woningen net voldaan kan worden aan de grenswaarde van 40 dB.

In figuur 5.2 worden de resultaten van een enkele warmtepomp grafisch weergegeven. In figuur 5.3 wordt het voor een enkele warmtepomp gehanteerde geluidbronvermogen L_{WR} spectraal weergegeven.

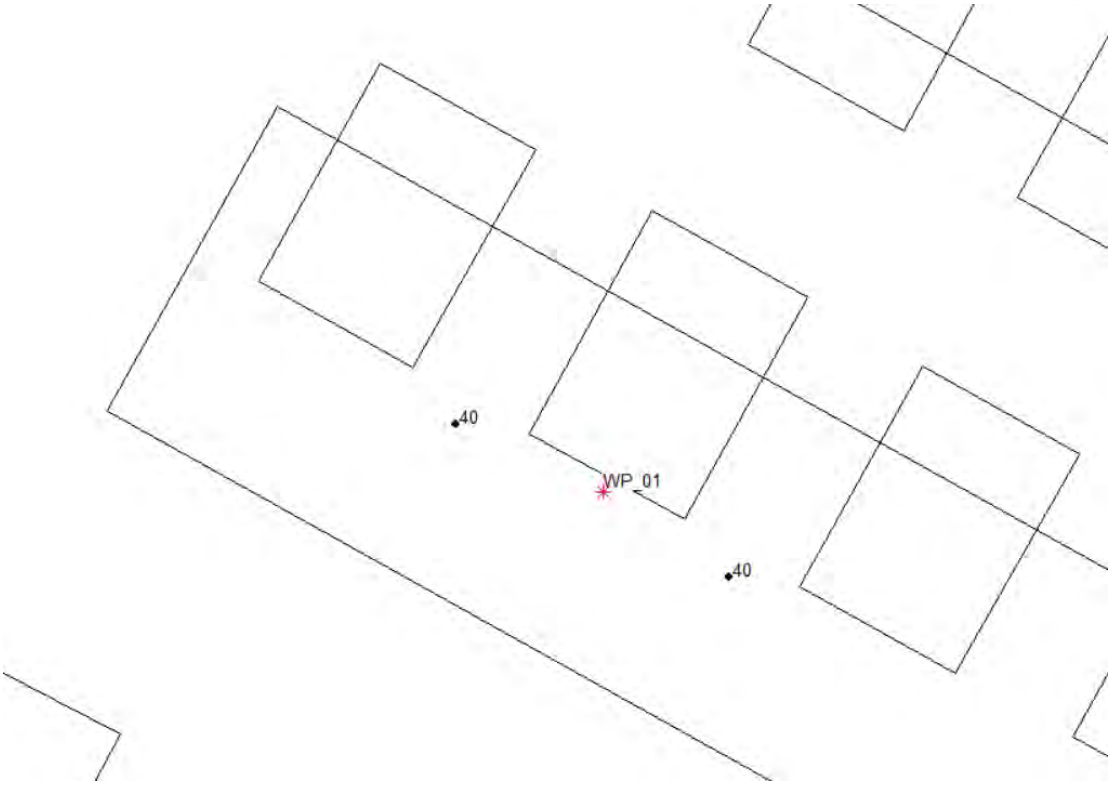

Figuur 5.2 Resultaten geluid veroorzaakt door enkele warmtepomp op perceelsgrens

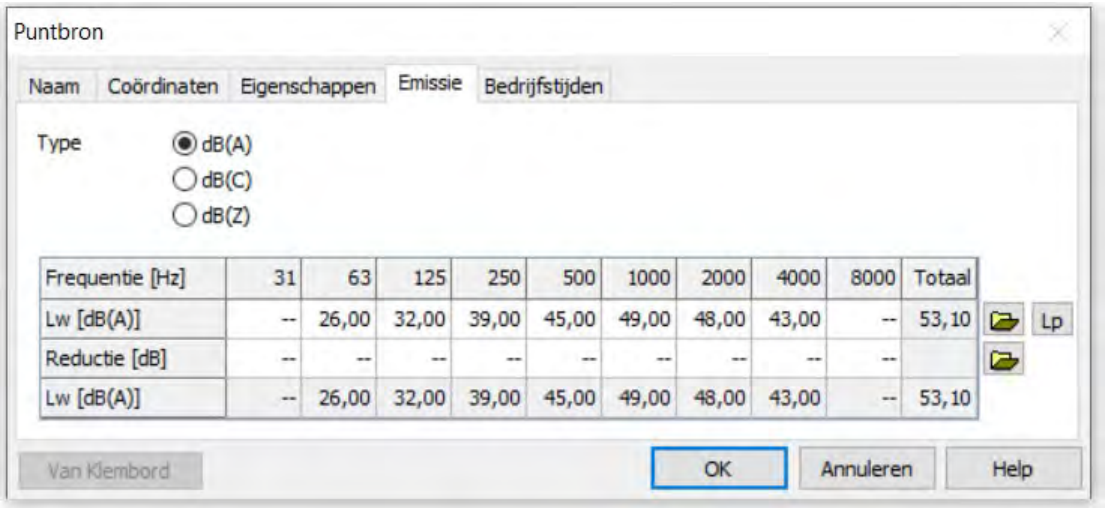

Figuur 5.3 Spectraal geluidbronvermogen L_{WR} enkele warmtepomp

Voor elk van de drie scenario's is vervolgens rekening gehouden van het opstellen van een warmtepomp met een geluidbronvermogen L_{WR} van 53 dB(A) voor elke binnen veld 1 en veld 2 van het betreffende bestemmingsplan te realiseren woning. De warmtepompen zijn daarbij opgesteld aan de zuidzijde van de woning, gericht op de bestaande woningen aan de Mooieweg ('worst-case-situatie').

Het geluid veroorzaakt door alle warmtepompen binnen veld 1 en veld 2 is berekend op de perceelsgrens van de bestaande woningen aan de Mooieweg

Voor een grafische weergave van de rekenmodellen behorende bij de verschillende scenario's wordt verwezen naar de figuren in bijlage 1 van dit rapport. Voor een overzicht van de relevante invoergegevens wordt verwezen naar bijlage 2 van dit rapport. Voor een volledig overzicht van de resultaten per toetspunt wordt verwezen naar bijlage 3 van dit rapport.

In tabel 5.1 wordt voor alle scenario's een overzicht gegeven van het geluidniveau dat op de perceelsgrenzen van de bestaande woningen aan de Mooieweg optreedt ten gevolge van alle warmtepompen tezamen. Ook wordt het verschil tussen de verschillende scenario's gegeven.

Tabel 5.1 Overzicht cumulatief geluidniveau warmtepompen op perceelsgrenzen bestaande woningen

Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Bestemmingsplan			Verschil	
			Scenario 1 | De Maten II	Scenario 2 | Arnhem Zuid-Oost	Scenario 3 | Gaardenhage	Tussen scenario 1 en 2	Tussen scenario 2 en 3
M_27_erf	Mooieweg 27	1,50	18,30	17,78	22,31	-0,52	4,53
		4,50	20,94	21,61	25,66	0,67	4,05
M_29_erf	Mooieweg 29	1,50	27,84	29,44	34,28	1,60	4,84
		4,50	27,97	31,99	36,37	4,02	4,38
M_31_erf	Mooieweg 31	1,50	18,00	21,24	24,77	3,24	3,53
		4,50	21,03	23,76	26,87	2,73	3,11
M_31a_erf	Mooieweg 31a	1,50	27,96	30,99	34,57	3,03	3,58
		4,50	27,09	24,03	33,51	-3,06	9,48
M_31b_erf	Mooieweg 31b	1,50	32,74	30,83	32,43	-1,91	1,60
		4,50	32,77	23,69	31,41	-9,08	7,72
NK_10_erf	Nel Klaassenstraat 10	1,50	27,96	30,92	34,34	2,96	3,42
		4,50	27,52	26,09	33,29	-1,43	7,20

Uit de resultaten volgt dat op de erfgrens van de bestaande woningen aan de Mooieweg voor alle scenario's voldaan kan worden aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit 2012.

Er is weliswaar een toename van het cumulatieve geluidniveau veroorzaakt door warmtepompen, maar dit leidt nergens tot een overschrijding van de hier gestelde eisen. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de eisen van toepassing zijn op het geluidniveau veroorzaakt door een enkele warmtepomp, en niet op het cumulatieve geluidniveau veroorzaakt door een cluster van meerdere warmtepompen.

Geconcludeerd kan worden dat het vergroten van het aantal woningen dat maximaal binnen het ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage gerealiseerd kan worden er niet toe leidt dat de bewoners van de bestaande woningen onevenredig in hun woon- en leefklimaat worden aangetast.

Voor de volledigheid wordt nog opgemerkt dat voor alle nieuw te realiseren woningen ten behoeve van de aanvraag van de omgevingsvergunning aangetoond zal moeten worden dat voldaan kan worden aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit 2012. Het verdient aanbeveling om deze eisen ook expliciet op te nemen in bijvoorbeeld een kavelpaspoort.

6 Samenvatting en conclusies

In opdracht van de gemeente Arnhem heeft TAUW een akoestisch onderzoek uitgevoerd naar de geluidbelasting veroorzaakt door verschillende bronnen binnen het ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage.

Het bestemmingsplan heeft met ingang van 14 oktober 2021 gedurende een termijn van zes weken in ontwerp ter inzage gelegen. Er is een aantal zienswijzen ingediend. Een deel van deze zienswijzen heeft ook betrekking op mogelijke geluidoverlast, onder meer door het toenemen van de hoeveelheid verkeer binnen de wijk, de aanwezigheid van stadsboerderij De Korenmaat, het verplaatsen van tuinbouwvereniging De Tuinmaat en de plaatsing van warmtepompen.

Het doel van het akoestisch onderzoek is inzichtelijk maken of er sprake is van een significante toename van de geluidbelasting en of daarmee (nog) sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. De geluidbelasting is daarbij getoetst aan de voor dat aspect relevante grens- en/of richtwaarden.

In het akoestisch onderzoek zijn de volgende aspecten meegenomen:
- Geluid veroorzaakt door het verkeer binnen de wijk
- Geluid veroorzaakt door de activiteiten van stadsboerderij De Korenmaat en tuinbouwvereniging De Tuinmaat
- Geluid veroorzaakt door warmtepompen bij nieuw te realiseren woningen

Geluid veroorzaakt door het verkeer binnen de wijk
Uit de resultaten volgt dat de gecumuleerde geluidbelasting vanwege het verkeer binnen de wijk ten hoogste 42 dB (inclusief 5 dB aftrek) bedraagt op de gevel van de maatgevende woning aan de Frida Heilstraat 2, uitgaande van het scenario dat het aantal woningen dat maximaal mogelijk is binnen het vigerende bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost volledig is gerealiseerd.

Uit de resultaten volgt ook dat de gecumuleerde geluidbelasting op de gevel van de maatgevende woning aan de Frida Heilstraat 2 toeneemt met ten hoogste 0,65 dB, uitgaande van het scenario dat het aantal woningen dat maximaal mogelijk is binnen het ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage volledig is gerealiseerd. De gecumuleerde geluidbelasting vanwege het verkeer in de wijk bedraagt daarmee ten hoogste 43 dB (inclusief 5 dB aftrek).

De gecumuleerde geluidbelasting is hiermee in alle gevallen lager dan 48 dB, zijnde de voorkeursgrenswaarde voor wegen met een snelheid van 50 km/uur. Vanuit akoestisch oogpunt vormt een geluidbelasting lager dan 48 dB geen belemmering.

Voor de woningen aan de John Grosmanstraat is weliswaar sprake van een toename van 3 dB, hetgeen voor het menselijk gehoor net waarneembaar is, maar omdat de gecumuleerde geluidbelasting voor deze woningen aanzienlijk lager is dan 48 dB, kan geconcludeerd worden dat de bewoners van deze woningen door de verplaatsing van de tuinbouwvereniging niet onevenredig worden aangetast in hun woon- en leefklimaat.

Geluid veroorzaakt door activiteiten stadsboerderij en tuinbouwvereniging
Uit de resultaten volgt dat het maximale geluidniveau veroorzaakt door stadsboerderij De Korenmaat ten hoogste 59 dB(A) bedraagt op de gevel van de maatgevende woning aan de Johan van Zwedenstraat 1.

Uit de resultaten volgt ook dat het maximale geluidniveau veroorzaakt door tuinbouwvereniging De Tuinmaat ten hoogste 57 dB(A) bedraagt op de gevel van de maatgevende woning aan de John Grosmanstraat 7.

Voor zowel de stadsboerderij als voor de tuinbouwvereniging geldt dat de richtwaarde van 65 dB(A) van stap 2 van de VNG nergens wordt overschreden. Geconcludeerd kan worden dat er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Geluid veroorzaakt door warmtepompen bij nieuw te realiseren woningen
Uit de resultaten volgt dat op de erfgrens van de bestaande woningen aan de Mooieweg voor alle scenario's voldaan kan worden aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit 2012.

Er is weliswaar een toename van het cumulatieve geluidniveau veroorzaakt door warmtepompen, maar dit leidt nergens tot een overschrijding van de hier gestelde eisen.

Geconcludeerd kan worden dat het vergroten van het aantal woningen dat maximaal binnen het ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage gerealiseerd kan worden er niet toe leidt dat de bewoners van de bestaande woningen onevenredig in hun woon- en leefklimaat worden aangetast.

Voor de volledigheid wordt nog opgemerkt dat voor alle nieuw te realiseren woningen ten behoeve van de aanvraag van de omgevingsvergunning aangetoond zal moeten worden dat voldaan kan worden aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit 2012. Het verdient aanbeveling om deze eisen ook expliciet op te nemen in bijvoorbeeld een kavelpaspoort.

Kenmerk R001-1285375CDJ-V01-lhl-NL

Bijlage 1 Figuren

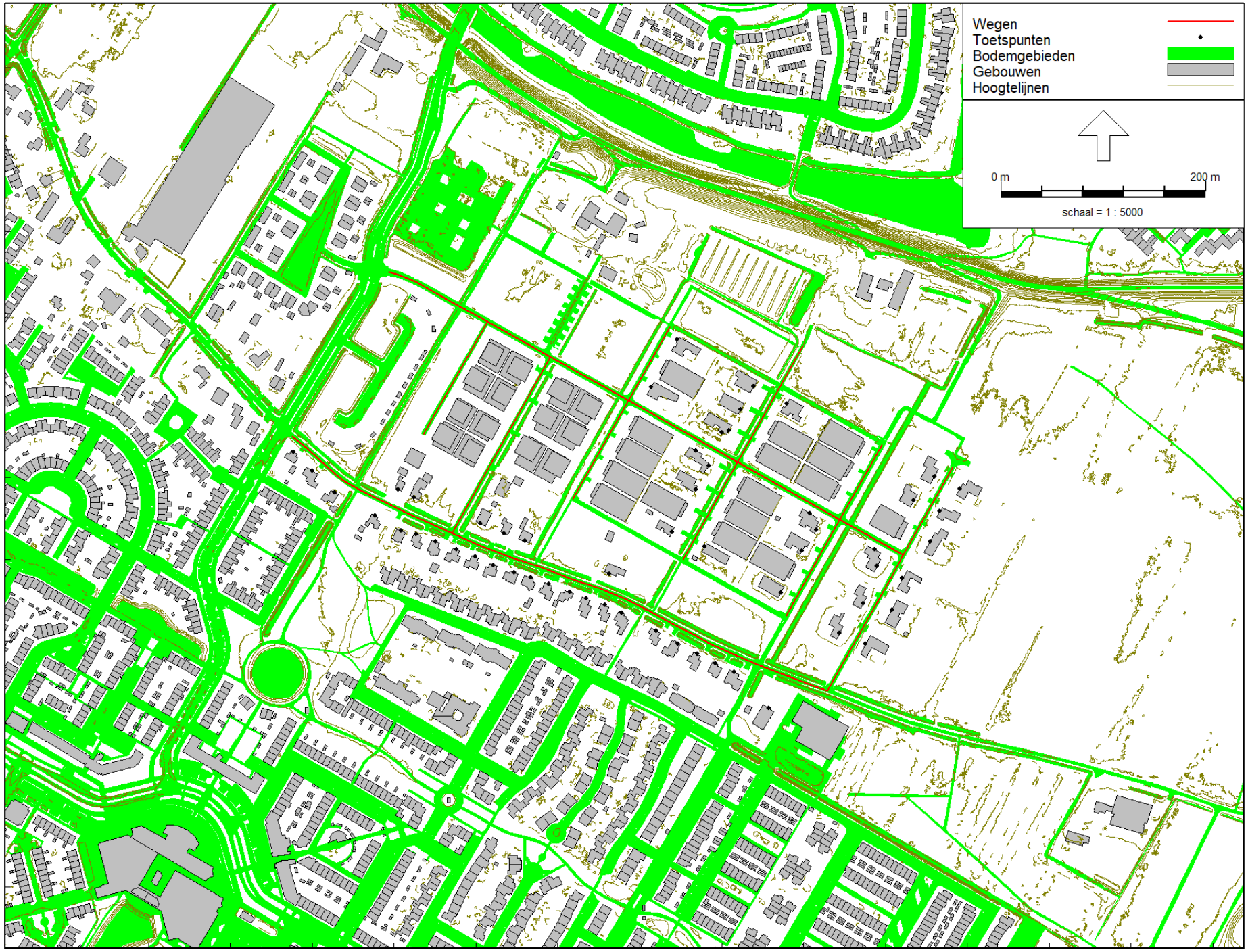

Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer, [Versie 1.0 | Februari 2022 - Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost] , Geomilieu V2021.1 Licentiehouder: Tauw bv

Figuur 1 | Overzicht rekenmodel verkeersgeneratie binnen de wijk | Bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost

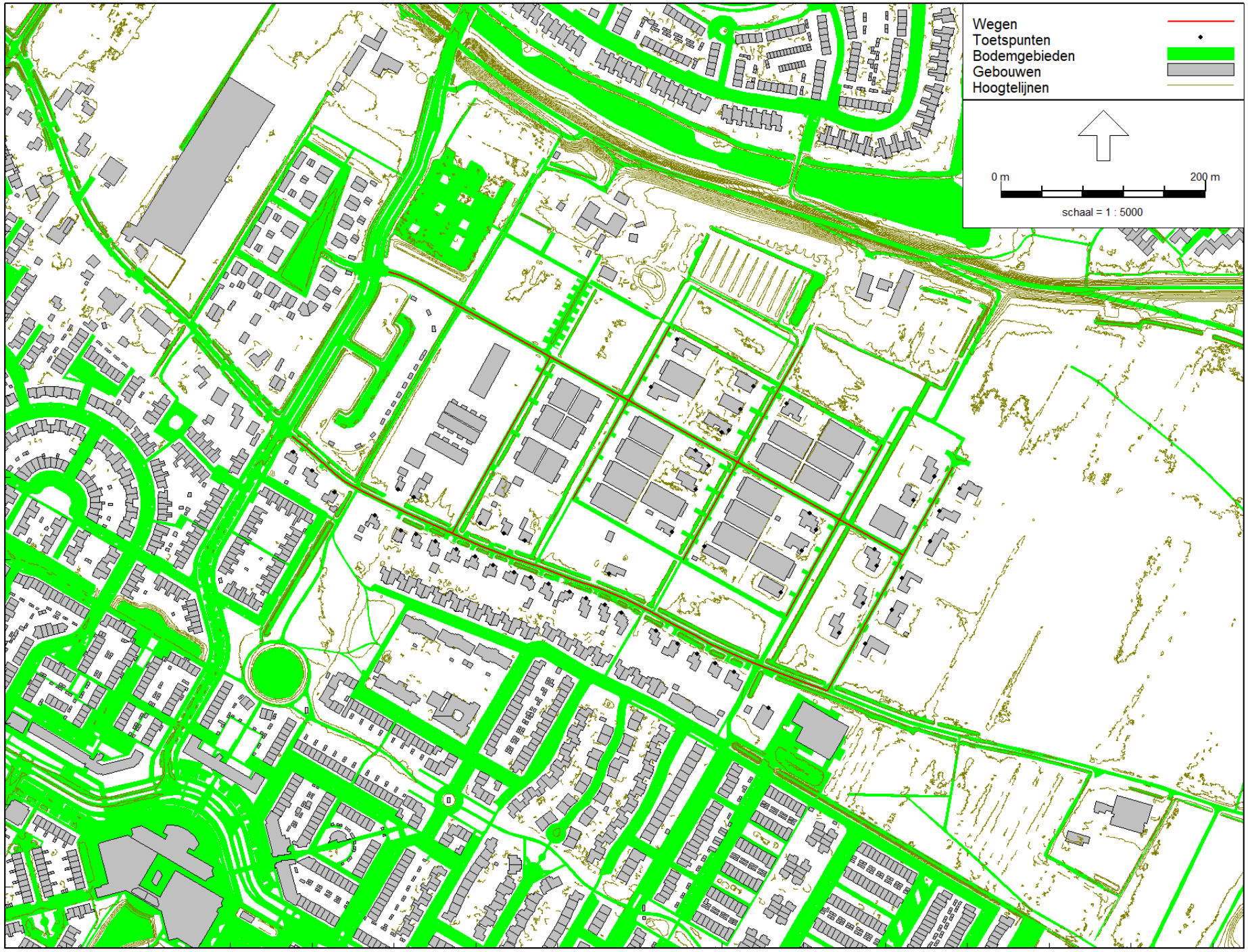

Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer, [Versie 1.0 | Februari 2022 - Verkeersgeneratie binnen de wijk | Gaardenhage] , Geomilieu V2021.1 Licentiehouder: Tauw bv

Figuur 2 | Overzicht rekenmodel verkeersgeneratie binnen de wijk | Ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage

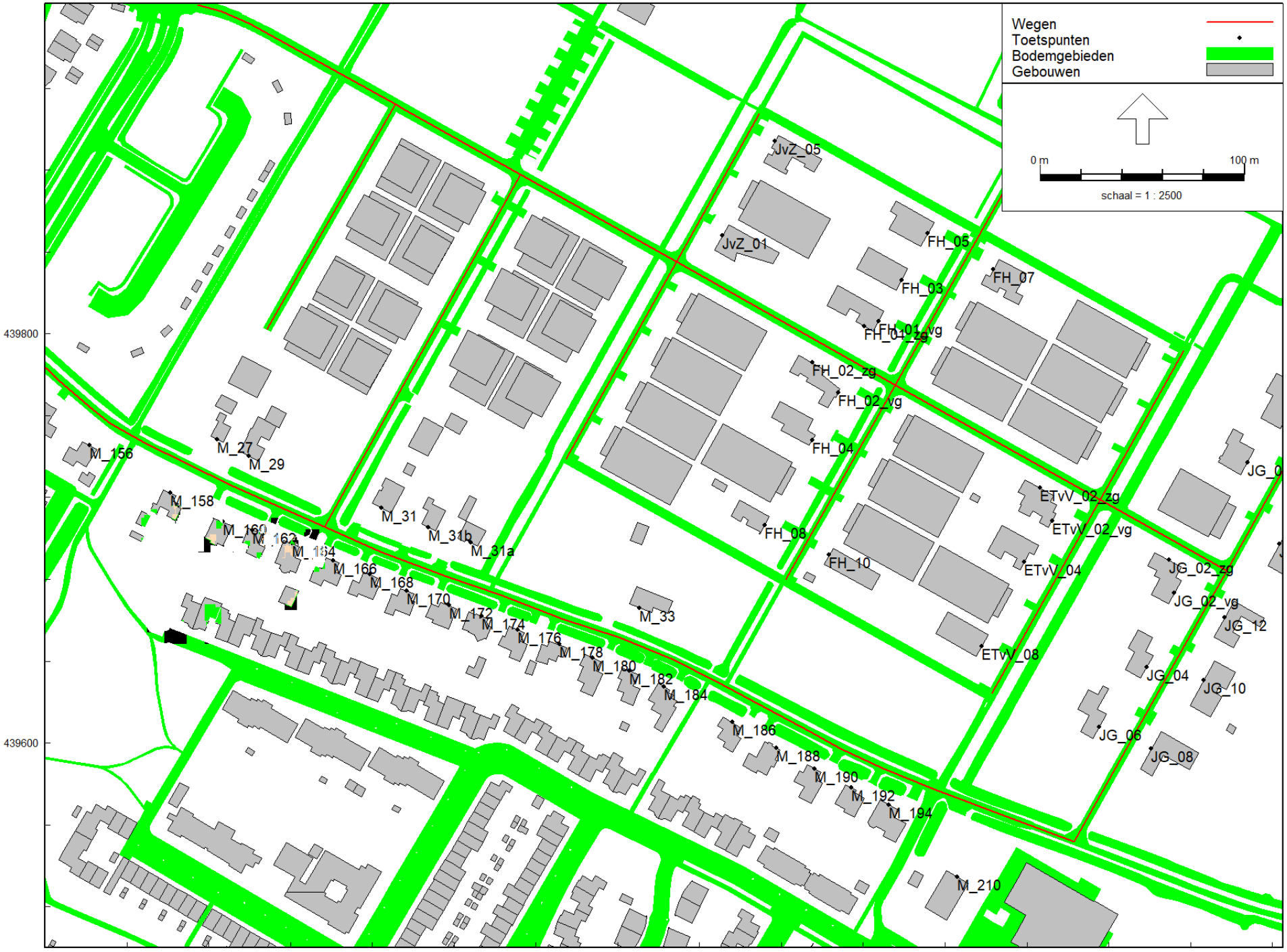

Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer, [Versie 1.0 | Februari 2022 - Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost] , Geomilieu V2021.1 Licentiehouder: Tauw bv

Figuur 3 | Overzicht rekenmodel met identificatie toetspunten verkeersgeneratie binnen de wijk

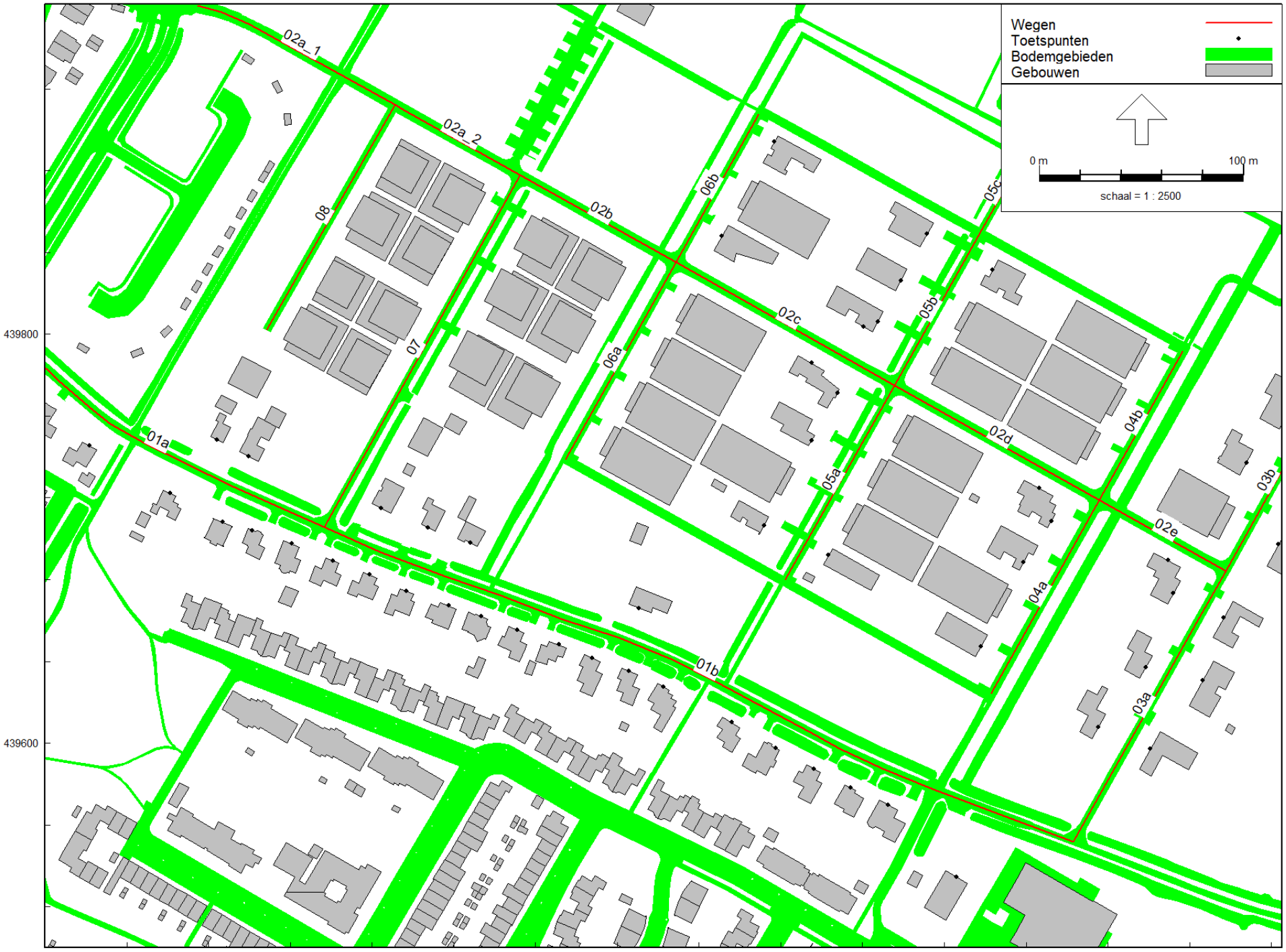

Ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage in Arnhem
1285375

TAUW bv
Bijlage 1

Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer, [Versie 1.0 | Februari 2022 - Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost] , Geomilieu V2021.1 Licentiehouder: Tauw bv

Figuur 4 | Overzicht rekenmodel met identificatie wegen | Bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost

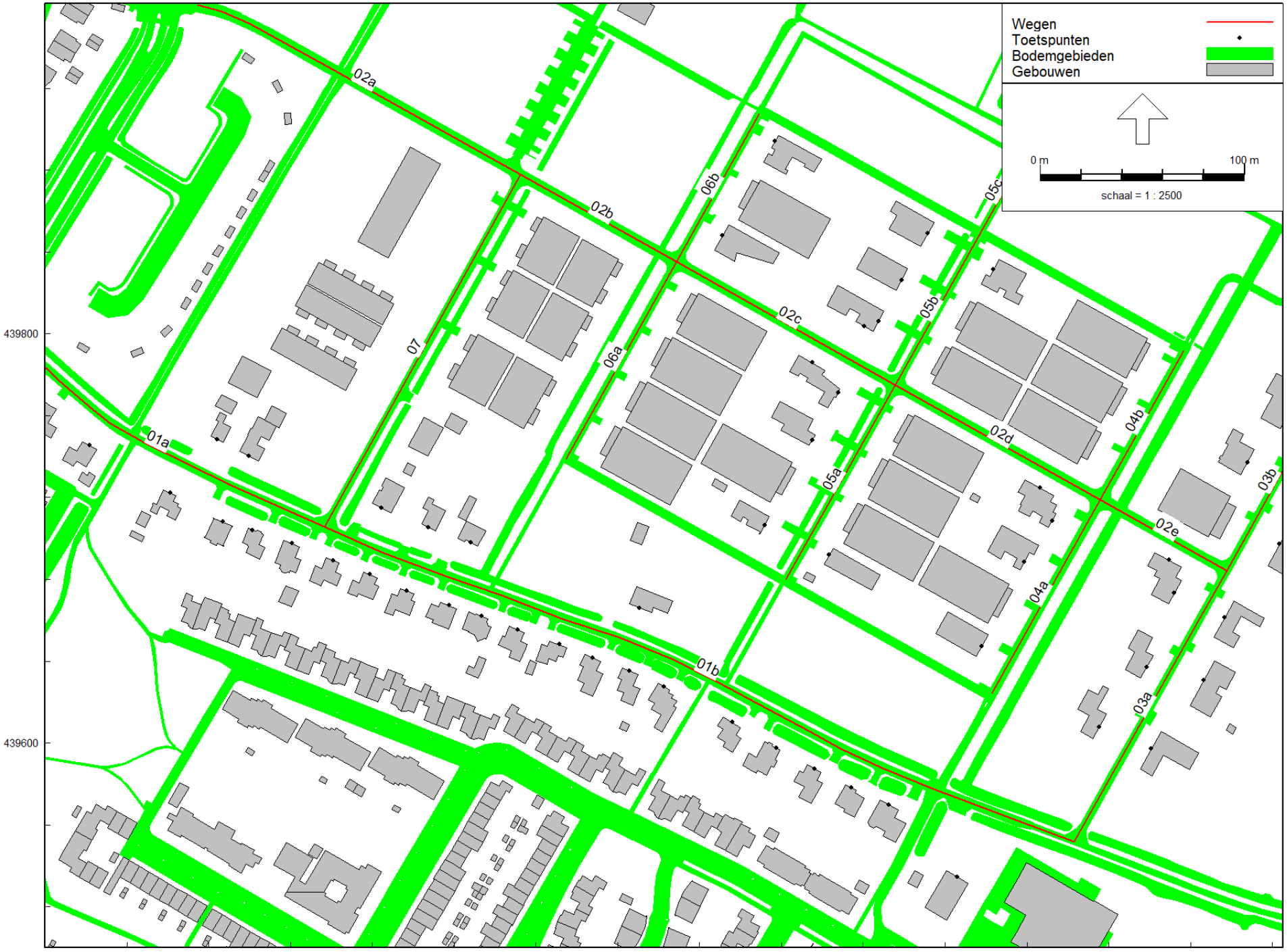

Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer, [Versie 1.0 | Februari 2022 - Verkeersgeneratie binnen de wijk | Gaardenhage] , Geomilieu V2021.1 Licentiehouder: Tauw bv

Ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage in Arnhem
1285375

TAUW bv
Bijlage 1

Figuur 5 | Overzicht rekenmodel met identificatie wegen | Ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage

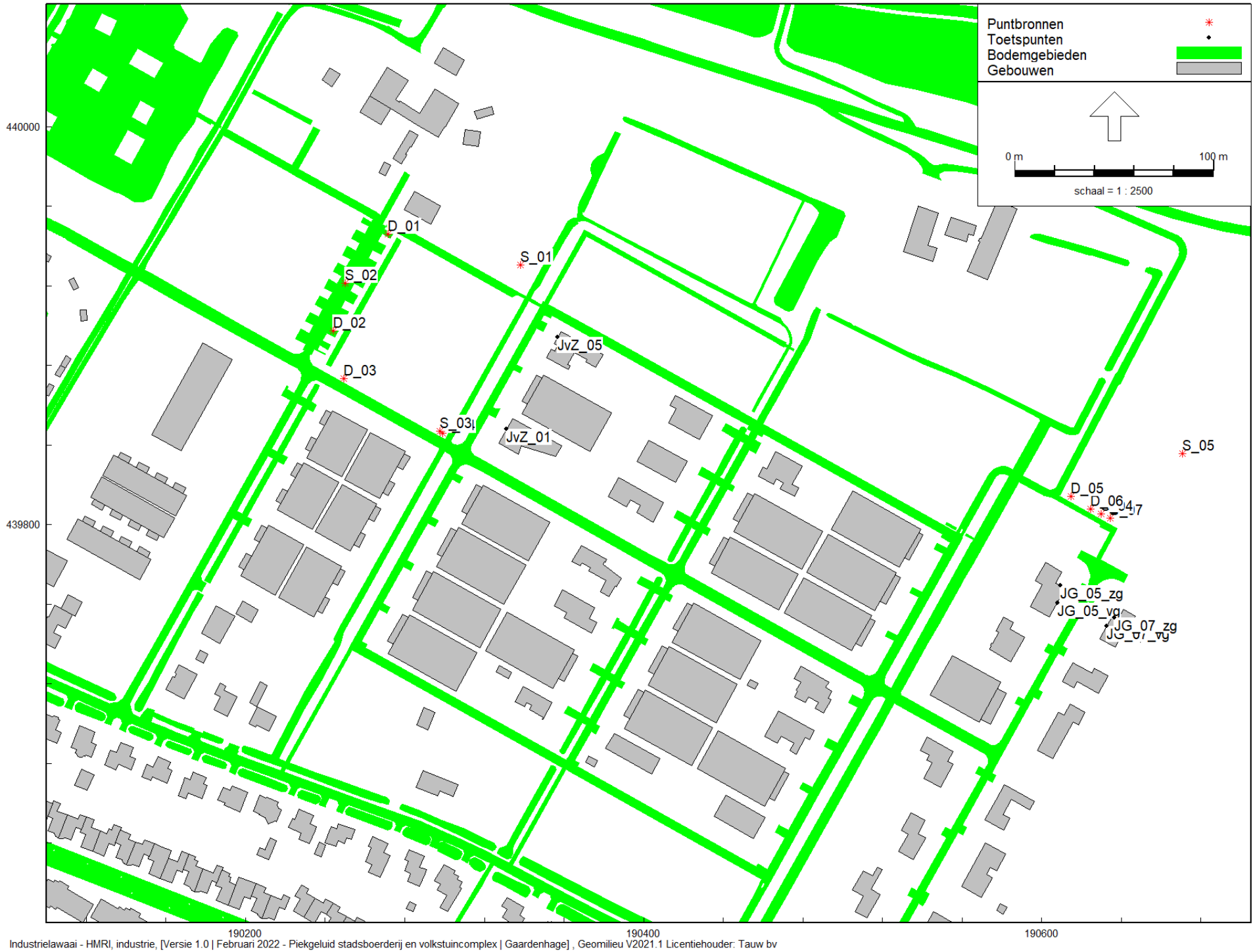

Industrielawaai - HMRI, industrie, [Versie 1.0 | Februari 2022 - Piekgeluid stadsboerderij en volkstuincomplex | Gaardenhage] , Geomilieu V2021.1 Licentiehouder: Tauw bv

Figuur 6 | Overzicht rekenmodel piekgeluiden stadsboerderij en tuinbouwvereniging

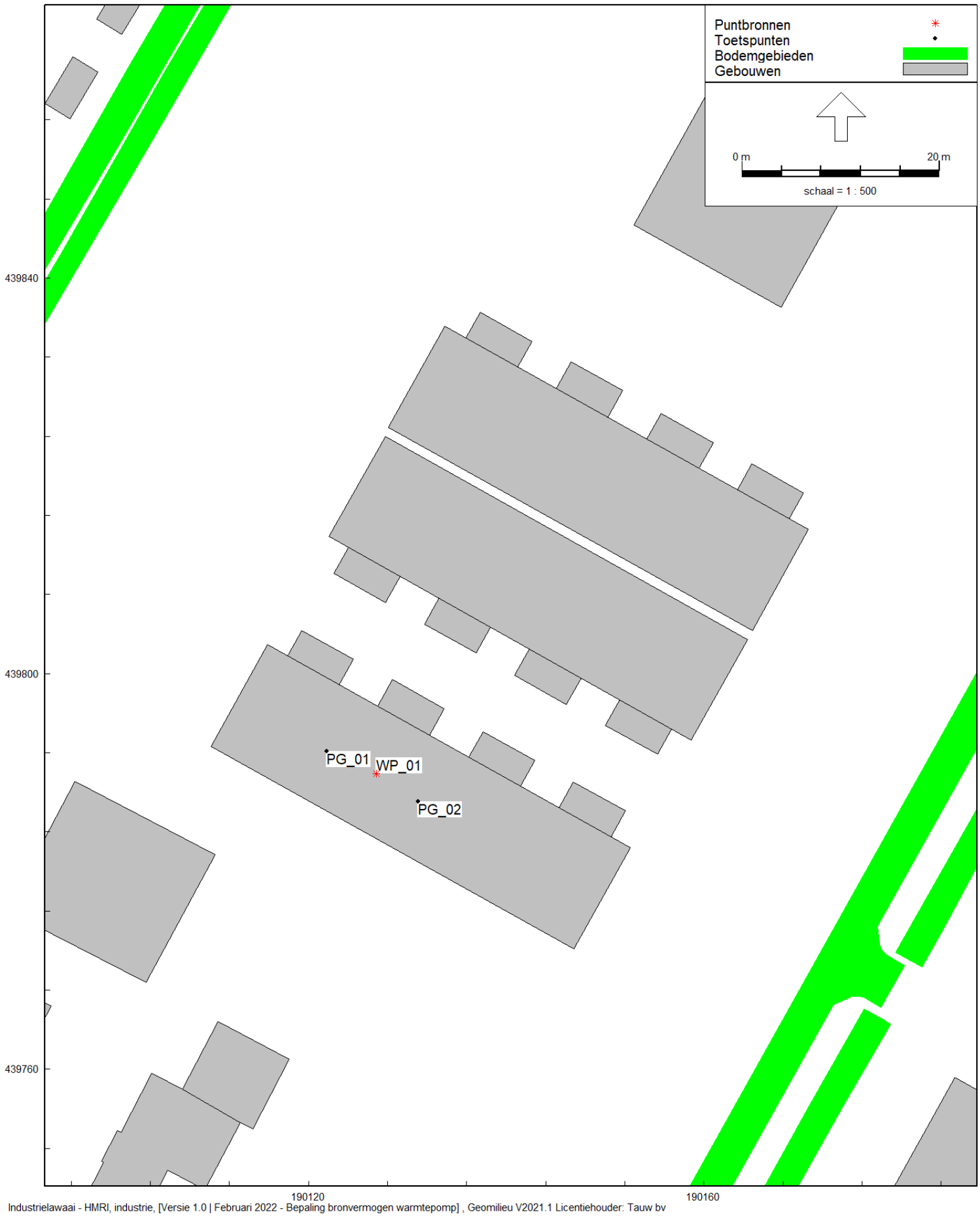

Figuur 7 | Overzicht rekenmodel bepaling bronvermogen warmtepomp

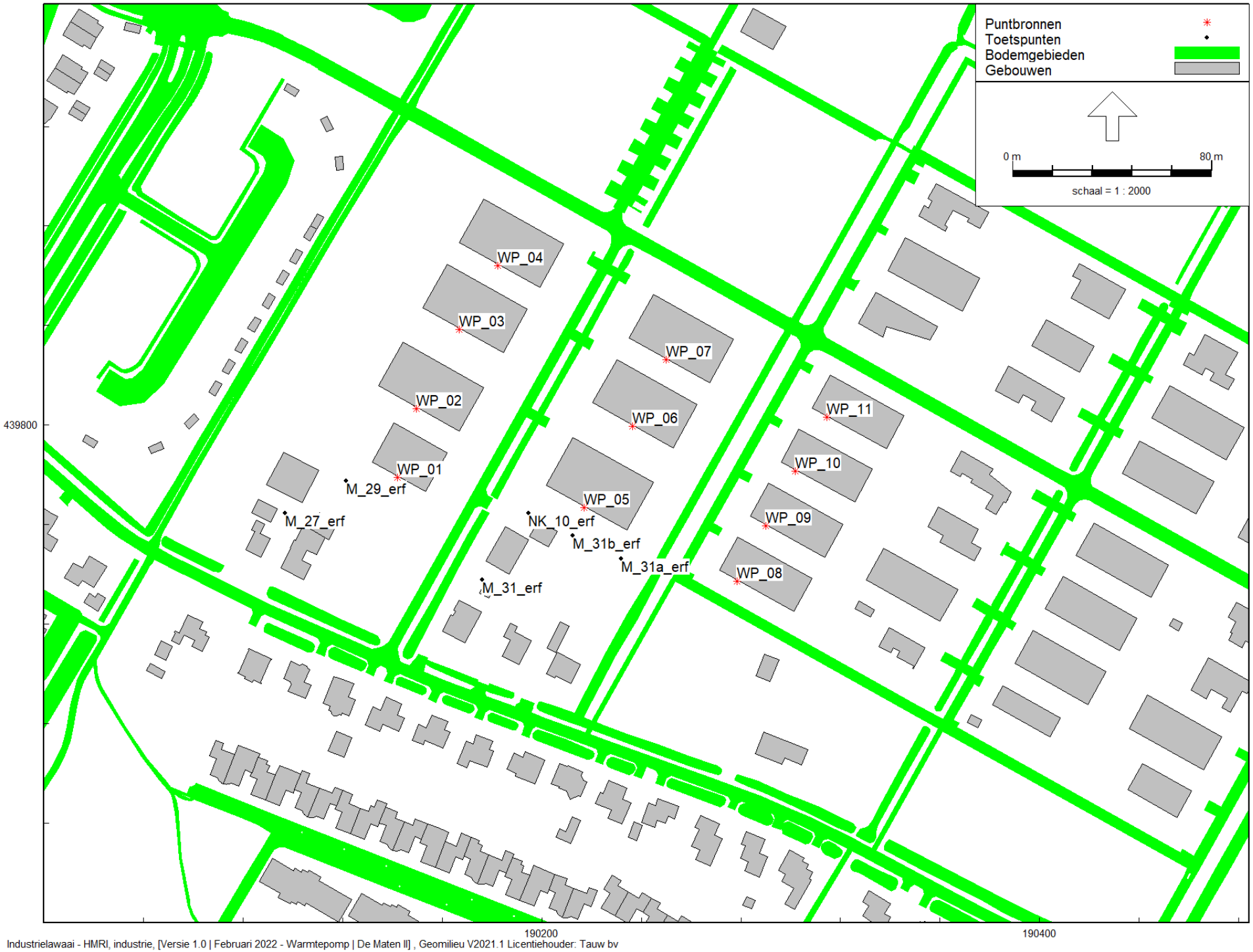

Onwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage
1285375

TAUW bv
Bijlage 1

Industrielawaai - HMRI, industrie, [Versie 1.0 | Februari 2022 - Warmtepomp | De Maten II] , Geomilieu V2021.1 Licentiehouder: Tauw bv

Figuur 8 | Overzicht rekenmodel warmtepompen | Bestemmingsplan De Maten II

Ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage
1285375

TAUW bv
Bijlage 1

Industrielawaai - HMRI, industrie, [Versie 1.0 | Februari 2022 - Warmtepomp | Arnhem Zuid-Oost] , Geomilieu V2021.1 Licentiehouder: Tauw bv

Figuur 9 | Overzicht rekenmodel warmtepompen | Bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost

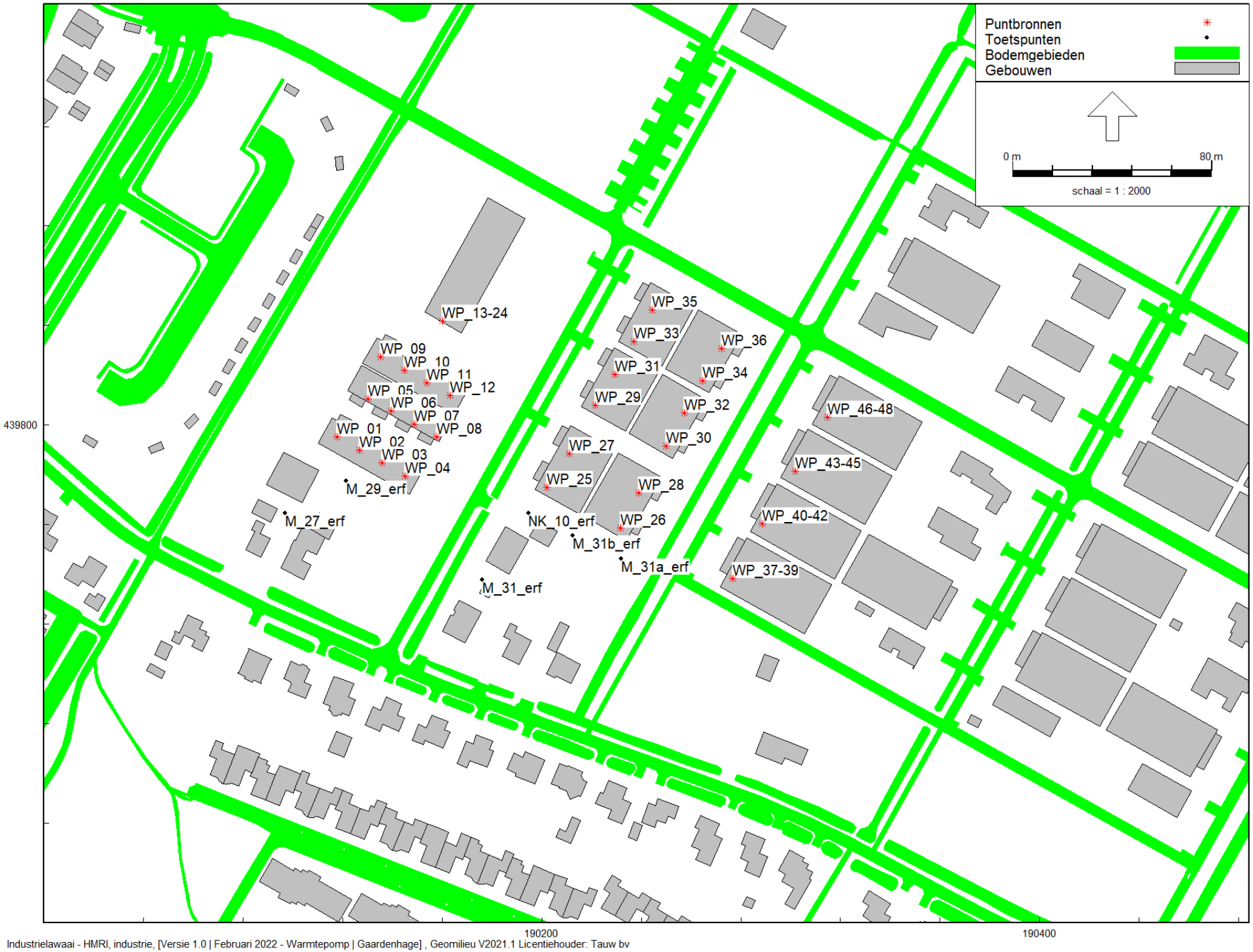

Ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage
1285375

TAUW bv
Bijlage 1

Industrielawaai - HMRI, industrie, [Versie 1.0 | Februari 2022 - Warmtepomp | Gaardenhage] , Geomilieu V2021.1 Licentiehouder: Tauw bv

Figuur 10 | Overzicht rekenmodel warmtepompen | Ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage

Kenmerk R001-1285375CDJ-V01-lhl-NL

Bijlage 2 Invoergegevens rekenmodel

Rapport: Lijst van model eigenschappen
Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost

Model eigenschap	
Omschrijving	Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost
Verantwoordelijke	cdj
Rekenmethode	#2|Wegverkeerslawaai|RMG-2012, wegverkeer|
Aangemaakt door	cdj op 3-2-2022
Laatst ingezien door	cdj op 6-2-2022
Model aangemaakt met	Geomilieu V2021.1
Dagperiode	07:00 - 19:00
Avondperiode	19:00 - 23:00
Nachtperiode	23:00 - 07:00
Samengestelde periode	Lden
Waarde	Gem(Dag, Avond + 5, Nacht + 10)
Standaard maaiveldhoogte	0
Rekenhoogte contouren	4
Detailniveau toetspunt resultaten	Groepsresultaten
Detailniveau resultaten grids	Groepsresultaten
Aandachtsgebied	--
Max.refl.afstand	--
Standaard bodemfactor	0,80
Zichthoek	2
Max.refl.diepte	1
Geometrische uitbreiding	Conform standaard
Luchtdemping	Conform standaard
Luchtdemping [dB/km]	0,00; 0,00; 1,00; 2,00; 4,00; 10,00; 23,00; 58,00
Meteorologische correctie	Conform standaard
Waarde voor C0	3,50

Commentaar

Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Omschr.	ISO_H	ISO M.	Hdef.	Type	Cpl	Cpl_W	Helling	Wegdek	V(MR(D))	V(MR(A))	V(MR(N))	V(MR(P4))	V(LV(D))	V(LV(A))	V(LV(N))	V(LV(P4))
01a	Mooieweg	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W13	--	--	--	--	30	30	30	--
01b	Mooieweg	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W13	--	--	--	--	30	30	30	--
02a_1	Marius van Beeklaan	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
02a_2	Marius van Beeklaan	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
02b	Marius van Beeklaan	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
02c	Marius van Beeklaan	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
02d	Marius van Beeklaan	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
02e	Marius van Beeklaan	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
03a	John Grosmanstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
03b	John Grosmanstraat	0,00	9,50	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
04a	Eka Thoden van Velzenstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
04b	Eka Thoden van Velzenstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
05a	Frida Heilstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
05b	Frida Heilstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
05c	Frida Heilstraat (Arneco)	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
06a	Johan van Zwedenstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
06b	Johan van Zwedenstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
07	Nel Klaassenstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
08	Kavelweg	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--

Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	V(MV(D))	V(MV(A))	V(MV(N))	V(MV(P4))	V(ZV(D))	V(ZV(A))	V(ZV(N))	V(ZV(P4))	Totaal aantal	%Int(D)	%Int(A)	%Int(N)	%Int(P4)	%MR(D)	%MR(A)	%MR(N)	%MR(P4)	%LV(D)
01a	30	30	30	--	30	30	30	--	241,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
01b	30	30	30	--	30	30	30	--	172,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
02a_1	30	30	30	--	30	30	30	--	988,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
02a_2	30	30	30	--	30	30	30	--	954,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
02b	30	30	30	--	30	30	30	--	514,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
02c	30	30	30	--	30	30	30	--	428,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
02d	30	30	30	--	30	30	30	--	163,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
02e	30	30	30	--	30	30	30	--	103,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
03a	30	30	30	--	30	30	30	--	52,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
03b	30	30	30	--	30	30	30	--	52,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
04a	30	30	30	--	30	30	30	--	34,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
04b	30	30	30	--	30	30	30	--	26,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
05a	30	30	30	--	30	30	30	--	69,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
05b	30	30	30	--	30	30	30	--	196,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
05c	30	30	30	--	30	30	30	--	144,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
06a	30	30	30	--	30	30	30	--	60,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
06b	30	30	30	--	30	30	30	--	26,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
07	30	30	30	--	30	30	30	--	125,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
08	30	30	30	--	30	30	30	--	34,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00

Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	%LV(A)	%LV(N)	%LV(P4)	%MV(D)	%MV(A)	%MV(N)	%MV(P4)	%ZV(D)	%ZV(A)	%ZV(N)	%ZV(P4)	MR(D)	MR(A)	MR(N)	MR(P4)	LV(D)	LV(A)	LV(N)	LV(P4)	MV(D)
01a	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	16,83	5,66	1,66	--	0,35
01b	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	12,01	4,04	1,19	--	0,25
02a_1	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	69,00	23,21	6,81	--	1,42
02a_2	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	66,63	22,42	6,58	--	1,37
02b	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	35,90	12,08	3,54	--	0,74
02c	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	29,89	10,06	2,95	--	0,62
02d	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	11,38	3,83	1,12	--	0,23
02e	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	7,19	2,42	0,71	--	0,15
03a	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	3,63	1,22	0,36	--	0,07
03b	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	3,63	1,22	0,36	--	0,07
04a	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	2,37	0,80	0,23	--	0,05
04b	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	1,82	0,61	0,18	--	0,04
05a	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	4,82	1,62	0,48	--	0,10
05b	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	13,69	4,61	1,35	--	0,28
05c	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	10,06	3,38	0,99	--	0,21
06a	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	4,19	1,41	0,41	--	0,09
06b	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	1,82	0,61	0,18	--	0,04
07	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	8,73	2,94	0,86	--	0,18
08	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	2,37	0,80	0,23	--	0,05

Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	MV(A)	MV(N)	MV(P4)	ZV(D)	ZV(A)	ZV(N)	ZV(P4)	LE (D) 63	LE (D) 125	LE (D) 250	LE (D) 500	LE (D) 1k	LE (D) 2k	LE (D) 4k	LE (D) 8k	LE (A) 63	LE (A) 125	LE (A) 250
01a	0,08	0,02	--	0,17	0,04	0,01	--	74,45	79,01	86,54	86,61	89,89	83,21	78,11	72,18	69,23	73,55	80,56
01b	0,06	0,01	--	0,12	0,03	0,01	--	72,99	77,54	85,08	85,15	88,43	81,75	76,65	70,71	67,76	72,08	79,10
02a_1	0,33	0,07	--	0,71	0,17	0,03	--	73,30	77,43	85,82	88,77	94,07	91,08	84,48	77,47	68,08	71,98	79,85
02a_2	0,32	0,07	--	0,69	0,16	0,03	--	73,14	77,28	85,66	88,62	93,91	90,93	84,32	77,32	67,93	71,83	79,69
02b	0,17	0,04	--	0,37	0,09	0,02	--	70,46	74,59	82,98	85,94	91,23	88,24	81,64	74,64	65,24	69,14	77,01
02c	0,14	0,03	--	0,31	0,07	0,01	--	69,66	73,80	82,18	85,14	90,43	87,45	80,84	73,84	64,45	68,35	76,21
02d	0,05	0,01	--	0,12	0,03	0,01	--	65,47	69,60	77,99	80,95	86,24	83,25	76,65	69,65	60,25	64,16	72,02
02e	0,03	0,01	--	0,07	0,02	--	--	63,48	67,61	76,00	78,95	84,25	81,26	74,66	67,66	58,26	62,16	70,03
03a	0,02	--	--	0,04	0,01	--	--	60,51	64,64	73,03	75,99	81,28	78,29	71,69	64,69	55,29	59,19	67,06
03b	0,02	--	--	0,04	0,01	--	--	60,51	64,64	73,03	75,99	81,28	78,29	71,69	64,69	55,29	59,19	67,06
04a	0,01	--	--	0,02	0,01	--	--	58,66	62,80	71,18	74,14	79,43	76,45	69,84	62,84	53,45	57,35	65,21
04b	0,01	--	--	0,02	--	--	--	57,50	61,63	70,02	72,98	78,27	75,28	68,68	61,68	52,28	56,18	64,05
05a	0,02	--	--	0,05	0,01	--	--	61,74	65,87	74,26	77,22	82,51	79,52	72,92	65,92	56,52	60,42	68,29
05b	0,07	0,01	--	0,14	0,03	0,01	--	66,27	70,40	78,79	81,75	87,04	84,05	77,45	70,45	61,05	64,96	72,82
05c	0,05	0,01	--	0,10	0,02	0,01	--	64,93	69,06	77,45	80,41	85,70	82,71	76,11	69,11	59,72	63,62	71,48
06a	0,02	--	--	0,04	0,01	--	--	61,13	65,26	73,65	76,61	81,90	78,91	72,31	65,31	55,91	59,82	67,68
06b	0,01	--	--	0,02	--	--	--	57,50	61,63	70,02	72,98	78,27	75,28	68,68	61,68	52,28	56,18	64,05
07	0,04	0,01	--	0,09	0,02	--	--	64,32	68,45	76,84	79,80	85,09	82,10	75,50	68,50	59,10	63,00	70,87
08	0,01	--	--	0,02	0,01	--	--	58,66	62,80	71,18	74,14	79,43	76,45	69,84	62,84	53,45	57,35	65,21

Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	LE (A) 500	LE (A) 1k	LE (A) 2k	LE (A) 4k	LE (A) 8k	LE (N) 63	LE (N) 125	LE (N) 250	LE (N) 500	LE (N) 1k	LE (N) 2k	LE (N) 4k	LE (N) 8k	LE (P4) 63	LE (P4) 125	LE (P4) 250
01a	81,59	84,98	78,22	73,08	66,49	63,54	67,67	74,17	76,06	79,53	72,71	67,55	60,39	--	--	--
01b	80,12	83,51	76,75	71,62	65,02	62,08	66,20	72,70	74,60	78,06	71,24	66,08	58,93	--	--	--
02a_1	83,76	89,16	86,09	79,45	71,80	62,40	66,11	73,46	78,24	83,71	80,58	73,92	65,72	--	--	--
02a_2	83,61	89,00	85,94	79,30	71,65	62,25	65,96	73,31	78,08	83,56	80,43	73,77	65,57	--	--	--
02b	80,92	86,32	83,25	76,61	68,96	59,57	63,28	70,62	75,40	80,87	77,75	71,09	62,88	--	--	--
02c	80,13	85,52	82,45	75,82	68,17	58,77	62,48	69,83	74,60	80,08	76,95	70,29	62,09	--	--	--
02d	75,93	81,33	78,26	71,63	63,97	54,58	58,29	65,64	70,41	75,89	72,76	66,10	57,89	--	--	--
02e	73,94	79,34	76,27	69,63	61,98	52,58	56,30	63,64	68,42	73,89	70,76	64,10	55,90	--	--	--
03a	70,97	76,37	73,30	66,66	59,01	49,62	53,33	60,67	65,45	70,92	67,80	61,14	52,93	--	--	--
03b	70,97	76,37	73,30	66,66	59,01	49,62	53,33	60,67	65,45	70,92	67,80	61,14	52,93	--	--	--
04a	69,13	74,52	71,46	64,82	57,17	47,77	51,48	58,83	63,60	69,08	65,95	59,29	51,09	--	--	--
04b	67,96	73,36	70,29	63,65	56,00	46,61	50,32	57,66	62,44	67,91	64,79	58,13	49,92	--	--	--
05a	72,20	77,60	74,53	67,89	60,24	50,84	54,56	61,90	66,68	72,15	69,02	62,36	54,16	--	--	--
05b	76,73	82,13	79,06	72,43	64,77	55,38	59,09	66,44	71,21	76,69	73,56	66,90	58,69	--	--	--
05c	75,39	80,79	77,72	71,09	63,43	54,04	57,75	65,10	69,87	75,35	72,22	65,56	57,35	--	--	--
06a	71,59	76,99	73,92	67,29	59,63	50,24	53,95	61,30	66,07	71,55	68,42	61,76	53,55	--	--	--
06b	67,96	73,36	70,29	63,65	56,00	46,61	50,32	57,66	62,44	67,91	64,79	58,13	49,92	--	--	--
07	74,78	80,18	77,11	70,47	62,82	53,43	57,14	64,48	69,26	74,73	71,61	64,94	56,74	--	--	--
08	69,13	74,52	71,46	64,82	57,17	47,77	51,48	58,83	63,60	69,08	65,95	59,29	51,09	--	--	--

Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	LE (P4) 500	LE (P4) 1k	LE (P4) 2k	LE (P4) 4k	LE (P4) 8k
01a	--	--	--	--	--
01b	--	--	--	--	--
02a_1	--	--	--	--	--
02a_2	--	--	--	--	--
02b	--	--	--	--	--
02c	--	--	--	--	--
02d	--	--	--	--	--
02e	--	--	--	--	--
03a	--	--	--	--	--
03b	--	--	--	--	--
04a	--	--	--	--	--
04b	--	--	--	--	--
05a	--	--	--	--	--
05b	--	--	--	--	--
05c	--	--	--	--	--
06a	--	--	--	--	--
06b	--	--	--	--	--
07	--	--	--	--	--
08	--	--	--	--	--

Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Gaardenhage
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Omschr.	ISO_H	ISO M.	Hdef.	Type	Cpl	Cpl_W	Helling	Wegdek	V(MR(D))	V(MR(A))	V(MR(N))	V(MR(P4))	V(LV(D))	V(LV(A))	V(LV(N))	V(LV(P4))
01a	Mooieweg	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W13	--	--	--	--	30	30	30	--
01b	Mooieweg	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W13	--	--	--	--	30	30	30	--
02a	Marius van Beeklaan	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
02b	Marius van Beeklaan	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
02c	Marius van Beeklaan	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
02d	Marius van Beeklaan	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
02e	Marius van Beeklaan	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
03a	John Grosmanstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
03b	John Grosmanstraat	0,00	9,50	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
04a	Eka Thoden van Velzenstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
04b	Eka Thoden van Velzenstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
05a	Frida Heilstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
05b	Frida Heilstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
05c	Frida Heilstraat (Arneco)	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
06a	Johan van Zwedenstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
06b	Johan van Zwedenstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
07	Nel Klaassenstraat	0,00	--	Relatief	Verdeling	False	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--

Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Gaardenhage
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	V(MV(D))	V(MV(A))	V(MV(N))	V(MV(P4))	V(ZV(D))	V(ZV(A))	V(ZV(N))	V(ZV(P4))	Totaal aantal	%Int(D)	%Int(A)	%Int(N)	%Int(P4)	%MR(D)	%MR(A)	%MR(N)	%MR(P4)	%LV(D)
01a	30	30	30	--	30	30	30	--	241,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
01b	30	30	30	--	30	30	30	--	172,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
02a	30	30	30	--	30	30	30	--	1246,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
02b	30	30	30	--	30	30	30	--	673,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
02c	30	30	30	--	30	30	30	--	493,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
02d	30	30	30	--	30	30	30	--	228,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
02e	30	30	30	--	30	30	30	--	168,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
03a	30	30	30	--	30	30	30	--	52,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
03b	30	30	30	--	30	30	30	--	117,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
04a	30	30	30	--	30	30	30	--	34,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
04b	30	30	30	--	30	30	30	--	26,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
05a	30	30	30	--	30	30	30	--	69,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
05b	30	30	30	--	30	30	30	--	196,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
05c	30	30	30	--	30	30	30	--	144,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
06a	30	30	30	--	30	30	30	--	155,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
06b	30	30	30	--	30	30	30	--	26,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00
07	30	30	30	--	30	30	30	--	258,00	7,20	2,40	0,70	--	--	--	--	--	97,00

Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Gaardenhage
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	%LV(A)	%LV(N)	%LV(P4)	%MV(D)	%MV(A)	%MV(N)	%MV(P4)	%ZV(D)	%ZV(A)	%ZV(N)	%ZV(P4)	MR(D)	MR(A)	MR(N)	MR(P4)	LV(D)	LV(A)	LV(N)	LV(P4)	MV(D)
01a	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	16,83	5,66	1,66	--	0,35
01b	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	12,01	4,04	1,19	--	0,25
02a	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	87,02	29,28	8,59	--	1,79
02b	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	47,00	15,81	4,64	--	0,97
02c	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	34,43	11,58	3,40	--	0,71
02d	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	15,92	5,36	1,57	--	0,33
02e	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	11,73	3,95	1,16	--	0,24
03a	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	3,63	1,22	0,36	--	0,07
03b	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	8,17	2,75	0,81	--	0,17
04a	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	2,37	0,80	0,23	--	0,05
04b	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	1,82	0,61	0,18	--	0,04
05a	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	4,82	1,62	0,48	--	0,10
05b	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	13,69	4,61	1,35	--	0,28
05c	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	10,06	3,38	0,99	--	0,21
06a	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	10,83	3,64	1,07	--	0,22
06b	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	1,82	0,61	0,18	--	0,04
07	97,90	98,50	--	2,00	1,40	1,00	--	1,00	0,70	0,50	--	--	--	--	--	18,02	6,06	1,78	--	0,37

Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Gaardenhage
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	MV(A)	MV(N)	MV(P4)	ZV(D)	ZV(A)	ZV(N)	ZV(P4)	LE (D) 63	LE (D) 125	LE (D) 250	LE (D) 500	LE (D) 1k	LE (D) 2k	LE (D) 4k	LE (D) 8k	LE (A) 63	LE (A) 125	LE (A) 250
01a	0,08	0,02	--	0,17	0,04	0,01	--	74,45	79,01	86,54	86,61	89,89	83,21	78,11	72,18	69,23	73,55	80,56
01b	0,06	0,01	--	0,12	0,03	0,01	--	72,99	77,54	85,08	85,15	88,43	81,75	76,65	70,71	67,76	72,08	79,10
02a	0,42	0,09	--	0,90	0,21	0,04	--	74,30	78,44	86,82	89,78	95,07	92,09	85,48	78,48	69,09	72,99	80,85
02b	0,23	0,05	--	0,48	0,11	0,02	--	71,63	75,76	84,15	87,11	92,40	89,41	82,81	75,81	66,41	70,31	78,18
02c	0,17	0,03	--	0,35	0,08	0,02	--	70,28	74,41	82,80	85,76	91,05	88,06	81,46	74,46	65,06	68,96	76,83
02d	0,08	0,02	--	0,16	0,04	0,01	--	66,93	71,06	79,45	82,41	87,70	84,71	78,11	71,11	61,71	65,61	73,48
02e	0,06	0,01	--	0,12	0,03	0,01	--	65,60	69,73	78,12	81,08	86,37	83,38	76,78	69,78	60,38	64,29	72,15
03a	0,02	--	--	0,04	0,01	--	--	60,51	64,64	73,03	75,99	81,28	78,29	71,69	64,69	55,29	59,19	67,06
03b	0,04	0,01	--	0,08	0,02	--	--	64,03	68,16	76,55	79,51	84,80	81,81	75,21	68,21	58,81	62,72	70,58
04a	0,01	--	--	0,02	0,01	--	--	58,66	62,80	71,18	74,14	79,43	76,45	69,84	62,84	53,45	57,35	65,21
04b	0,01	--	--	0,02	--	--	--	57,50	61,63	70,02	72,98	78,27	75,28	68,68	61,68	52,28	56,18	64,05
05a	0,02	--	--	0,05	0,01	--	--	61,74	65,87	74,26	77,22	82,51	79,52	72,92	65,92	56,52	60,42	68,29
05b	0,07	0,01	--	0,14	0,03	0,01	--	66,27	70,40	78,79	81,75	87,04	84,05	77,45	70,45	61,05	64,96	72,82
05c	0,05	0,01	--	0,10	0,02	0,01	--	64,93	69,06	77,45	80,41	85,70	82,71	76,11	69,11	59,72	63,62	71,48
06a	0,05	0,01	--	0,11	0,03	0,01	--	65,25	69,38	77,77	80,73	86,02	83,03	76,43	69,43	60,04	63,94	71,80
06b	0,01	--	--	0,02	--	--	--	57,50	61,63	70,02	72,98	78,27	75,28	68,68	61,68	52,28	56,18	64,05
07	0,09	0,02	--	0,19	0,04	0,01	--	67,46	71,60	79,98	82,94	88,24	85,25	78,64	71,64	62,25	66,15	74,02

Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Gaardenhage
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	LE (A) 500	LE (A) 1k	LE (A) 2k	LE (A) 4k	LE (A) 8k	LE (N) 63	LE (N) 125	LE (N) 250	LE (N) 500	LE (N) 1k	LE (N) 2k	LE (N) 4k	LE (N) 8k	LE (P4) 63	LE (P4) 125	LE (P4) 250
01a	81,59	84,98	78,22	73,08	66,49	63,54	67,67	74,17	76,06	79,53	72,71	67,55	60,39	--	--	--
01b	80,12	83,51	76,75	71,62	65,02	62,08	66,20	72,70	74,60	78,06	71,24	66,08	58,93	--	--	--
02a	84,77	90,16	87,10	80,46	72,81	63,41	67,12	74,47	79,24	84,72	81,59	74,93	66,73	--	--	--
02b	82,09	87,49	84,42	77,78	70,13	60,74	64,45	71,79	76,57	82,04	78,92	72,26	64,05	--	--	--
02c	80,74	86,14	83,07	76,43	68,78	59,38	63,10	70,44	75,22	80,69	77,56	70,90	62,70	--	--	--
02d	77,39	82,79	79,72	73,08	65,43	56,04	59,75	67,09	71,87	77,34	74,22	67,56	59,35	--	--	--
02e	76,06	81,46	78,39	71,76	64,10	54,71	58,42	65,77	70,54	76,02	72,89	66,23	58,02	--	--	--
03a	70,97	76,37	73,30	66,66	59,01	49,62	53,33	60,67	65,45	70,92	67,80	61,14	52,93	--	--	--
03b	74,49	79,89	76,82	70,19	62,53	53,14	56,85	64,20	68,97	74,45	71,32	64,66	56,45	--	--	--
04a	69,13	74,52	71,46	64,82	57,17	47,77	51,48	58,83	63,60	69,08	65,95	59,29	51,09	--	--	--
04b	67,96	73,36	70,29	63,65	56,00	46,61	50,32	57,66	62,44	67,91	64,79	58,13	49,92	--	--	--
05a	72,20	77,60	74,53	67,89	60,24	50,84	54,56	61,90	66,68	72,15	69,02	62,36	54,16	--	--	--
05b	76,73	82,13	79,06	72,43	64,77	55,38	59,09	66,44	71,21	76,69	73,56	66,90	58,69	--	--	--
05c	75,39	80,79	77,72	71,09	63,43	54,04	57,75	65,10	69,87	75,35	72,22	65,56	57,35	--	--	--
06a	75,71	81,11	78,04	71,41	63,75	54,36	58,07	65,42	70,19	75,67	72,54	65,88	57,67	--	--	--
06b	67,96	73,36	70,29	63,65	56,00	46,61	50,32	57,66	62,44	67,91	64,79	58,13	49,92	--	--	--
07	77,93	83,33	80,26	73,62	65,97	56,57	60,28	67,63	72,40	77,88	74,75	68,09	59,89	--	--	--

Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Gaardenhage
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	LE (P4) 500	LE (P4) 1k	LE (P4) 2k	LE (P4) 4k	LE (P4) 8k
01a	--	--	--	--	--
01b	--	--	--	--	--
02a	--	--	--	--	--
02b	--	--	--	--	--
02c	--	--	--	--	--
02d	--	--	--	--	--
02e	--	--	--	--	--
03a	--	--	--	--	--
03b	--	--	--	--	--
04a	--	--	--	--	--
04b	--	--	--	--	--
05a	--	--	--	--	--
05b	--	--	--	--	--
05c	--	--	--	--	--
06a	--	--	--	--	--
06b	--	--	--	--	--
07	--	--	--	--	--

Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Omschr.	Maaiveld	Hdef.	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E	Hoogte F	Gevel
ETvV_02_vg	Eka Thoden van Velzenstraat 2 | Voorgevel	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
ETvV_02_zg	Eka Thoden van Velzenstraat 2 | Zijgevel	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
ETvV_04	Eka Thoden van Velzenstraat 4	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
ETvV_08	Eka Thoden van Velzenstraat 8	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
FH_01_vg	Frida Heilstraat 1 | Voorgevel	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
FH_01_zg	Frida Heilstraat 1 | Zijgevel	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
FH_02_vg	Frida Heilstraat 2 | Voorgevel	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
FH_02_zg	Frida Heilstraat 2 | Zijgevel	8,63	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
FH_03	Frida Heilstraat 3	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
FH_04	Frida Heilstraat 4	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
FH_05	Frida Heilstraat 5	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
FH_07	Frida Heilstraat 7	9,90	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
FH_08	Frida Heilstraat 8	9,12	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
FH_10	Frida Heilstraat 10	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_02_vg	John Grosmanstraat 2 | Voorgevel	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_02_zg	John Grosmanstraat 2 | Zijgevel	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_03	John Grosmanstraat 3	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_04	John Grosmanstraat 4	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_05	John Grosmanstraat 5	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_06	John Grosmanstraat 6	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_07	John Grosmanstraat 7	9,65	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_08	John Grosmanstraat 8	9,69	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_09	John Grosmanstraat 9	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_10	John Grosmanstraat 10	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_11	John Grosmanstraat 11	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_12	John Grosmanstraat 12	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JvZ_01	Johan van Zwedenstraat 1	9,31	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JvZ_05	Johan van Zwedenstraat 5	9,42	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_152	Mooieweg 152	9,60	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_154	Mooieweg 154	9,55	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_156	Mooieweg 156	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_158	Mooieweg 158	9,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_160	Mooieweg 160	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_162	Mooieweg 162	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_164	Mooieweg 164	9,57	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_166	Mooieweg 166	9,26	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
M_168	Mooieweg 168	9,17	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja

Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Omschr.	Maaiveld	Hdef.	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E	Hoogte F	Gevel
M_170	Mooieweg 170	9,18	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_172	Mooieweg 172	9,55	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_174	Mooieweg 174	9,57	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_176	Mooieweg 176	9,59	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_178	Mooieweg 178	9,60	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_180	Mooieweg 180	8,98	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_182	Mooieweg 182	9,36	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_184	Mooieweg 184	9,61	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_186	Mooieweg 186	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_188	Mooieweg 188	9,54	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_190	Mooieweg 190	9,54	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_192	Mooieweg 192	9,54	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_194	Mooieweg 194	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_210	Mooieweg 210	9,20	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_27	Mooieweg 27	9,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_29	Mooieweg 29	9,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_31	Mooieweg 31	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_31a	Mooieweg 31a	9,43	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_31b	Mooieweg 31b	9,33	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
M_33	Mooieweg 33	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja

Rapport: Lijst van model eigenschappen
Model: Piekgeluid stadsboerderij en volkstuincomplex | Gaardenhage

Model eigenschap	
Omschrijving	Piekgeluid stadsboerderij en volkstuincomplex | Gaardenhage
Verantwoordelijke	cdj
Rekenmethode	#2|Industrielawaai|HMRI, industrie|
Aangemaakt door	cdj op 4-2-2022
Laatst ingezien door	cdj op 6-2-2022
Model aangemaakt met	Geomilieu V2021.1
Dagperiode	07:00 - 19:00
Avondperiode	19:00 - 23:00
Nachtperiode	23:00 - 07:00
Samengestelde periode	Etmaalwaarde
Waarde	Max(Dag, Avond + 5, Nacht + 10)
Standaard maaiveldhoogte	0
Rekenhoogte contouren	4
Detailniveau toetspunt resultaten	Bronresultaten
Detailniveau resultaten grids	Groepsresultaten
Meteorologische correctie	Toepassen standaard, 5,0
Standaard bodemfactor	0,8
Absorptiestandaarden	HMRI-II.8
Dynamische foutmarge	--
Clusteren gebouwen	Ja
Verwijderen binnenwanden	Ja
Max.refl.afstand	--
Max.refl.diepte	1

Commentaar

Kopie van rekenmodel
'Verkeersgeneratie binnen de wijk | Gaardenhage'
met toevoeging puntbronnen dichtslaande autoportieren en schreeuwende mensen

Model: Piekgeluid stadsboerderij en volkstuincomplex | Gaardenhage
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Type	Richt.	Hoek	Cb(D)	Cb(A)	Cb(N)	Weging	GeenRefl.
D_01	dichtslaan autoportier | LAmax	0,75	9,00	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	--	--	A	Nee
D_02	dichtslaan autoportier | LAmax	0,75	9,00	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	--	--	A	Nee
D_03	dichtslaan autoportier | LAmax	0,75	9,12	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	--	--	A	Nee
D_04	dichtslaan autoportier | LAmax	0,75	9,00	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	--	--	A	Nee
D_05	dichtslaan autoportier | LAmax	0,75	9,26	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	--	A	Nee
D_06	dichtslaan autoportier | LAmax	0,75	9,38	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	--	A	Nee
D_07	dichtslaan autoportier | LAmax	0,75	9,48	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	--	A	Nee
S_01	schreeuwen | LAmax	1,50	9,44	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	--	--	A	Nee
S_02	schreeuwen | LAmax	1,50	9,00	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	--	--	A	Nee
S_03	schreeuwen | LAmax	1,50	9,00	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	--	--	A	Nee
S_04	schreeuwen | LAmax	1,50	9,43	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	--	A	Nee
S_05	schreeuwen | LAmax	1,50	9,50	Relatief	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	--	A	Nee

Model: Piekgeluid stadsboerderij en volkstuincomplex | Gaardenhage
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	GeenDemping	GeenProces	Lw 31	Lw 63	Lw 125	Lw 250	Lw 500	Lw 1k	Lw 2k	Lw 4k	Lw 8k	Red 31	Red 63	Red 125	Red 250
D_01	Nee	Nee	75,00	87,30	89,40	93,00	94,10	92,00	91,00	90,60	--	0,00	0,00	0,00	0,00
D_02	Nee	Nee	75,00	87,30	89,40	93,00	94,10	92,00	91,00	90,60	--	0,00	0,00	0,00	0,00
D_03	Nee	Nee	75,00	87,30	89,40	93,00	94,10	92,00	91,00	90,60	--	0,00	0,00	0,00	0,00
D_04	Nee	Nee	75,00	87,30	89,40	93,00	94,10	92,00	91,00	90,60	--	0,00	0,00	0,00	0,00
D_05	Nee	Nee	75,00	87,30	89,40	93,00	94,10	92,00	91,00	90,60	--	0,00	0,00	0,00	0,00
D_06	Nee	Nee	75,00	87,30	89,40	93,00	94,10	92,00	91,00	90,60	--	0,00	0,00	0,00	0,00
D_07	Nee	Nee	75,00	87,30	89,40	93,00	94,10	92,00	91,00	90,60	--	0,00	0,00	0,00	0,00
S_01	Nee	Nee	0,00	72,00	70,00	80,00	88,00	92,00	89,00	83,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
S_02	Nee	Nee	0,00	72,00	70,00	80,00	88,00	92,00	89,00	83,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
S_03	Nee	Nee	0,00	72,00	70,00	80,00	88,00	92,00	89,00	83,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
S_04	Nee	Nee	0,00	72,00	70,00	80,00	88,00	92,00	89,00	83,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
S_05	Nee	Nee	0,00	72,00	70,00	80,00	88,00	92,00	89,00	83,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00

Model: Piekgeluid stadsboerderij en volkstuincomplex | Gaardenhage
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Red 500	Red 1k	Red 2k	Red 4k	Red 8k
D_01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D_02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D_03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D_04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D_05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D_06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
D_07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
S_01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
S_02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
S_03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
S_04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
S_05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Model: Piekgeluid stadsboerderij en volkstuincomplex | Gaardenhage
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Omschr.	Maaiveld	Hdef.	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E	Hoogte F	Gevel
JvZ_05	Johan van Zwedenstraat 5	9,42	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JvZ_01	Johan van Zwedenstraat 1	9,31	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_07_zg	John Grosmanstraat 7 | Zijgevel	9,70	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_07_vg	John Grosmanstraat 7 | Voorgevel	9,65	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_05_zg	John Grosmanstraat 5 | Zijgevel	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
JG_05_vg	John Grosmanstraat 5 | Voorgevel	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja

Rapport: Lijst van model eigenschappen
Model: Warmtepomp | De Maten II

Model eigenschap	
Omschrijving	Warmtepomp | De Maten II
Verantwoordelijke	cdj
Rekenmethode	#2|Industrielawaai|HMRI, industrie|
Aangemaakt door	cdj op 4-2-2022
Laatst ingezien door	cdj op 6-2-2022
Model aangemaakt met	Geomilieu V2021.1
Dagperiode	07:00 - 19:00
Avondperiode	19:00 - 23:00
Nachtperiode	23:00 - 07:00
Samengestelde periode	Etmaalwaarde
Waarde	Max(Dag, Avond + 5, Nacht + 10)
Standaard maaiveldhoogte	0
Rekenhoogte contouren	4
Detailniveau toetspunt resultaten	Bronresultaten
Detailniveau resultaten grids	Groepsresultaten
Meteorologische correctie	Toepassen standaard, 5,0
Standaard bodemfactor	0,8
Absorptiestandaarden	HMRI-II.8
Dynamische foutmarge	--
Clusteren gebouwen	Ja
Verwijderen binnenwanden	Ja
Max.refl.afstand	--
Max.refl.diepte	1

Commentaar

Model: Warmtepomp | De Maten II
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Type	Richt.	Hoek	Cb(D)	Cb(A)	Cb(N)	Weging	GeenRefl.
WP_01	Warmtepomp	1,00	9,00	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_02	Warmtepomp	1,00	9,00	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_04	Warmtepomp	1,00	9,36	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_03	Warmtepomp	1,00	9,20	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_05	Warmtepomp	1,00	9,30	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_06	Warmtepomp	1,00	9,00	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_07	Warmtepomp	1,00	9,00	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_08	Warmtepomp	1,00	9,23	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_09	Warmtepomp	1,00	9,22	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_10	Warmtepomp	1,00	9,20	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_11	Warmtepomp	1,00	9,22	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee

Model: Warmtepomp | De Maten II
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	GeenDemping	GeenProces	Lw 31	Lw 63	Lw 125	Lw 250	Lw 500	Lw 1k	Lw 2k	Lw 4k	Lw 8k	Red 31	Red 63	Red 125	Red 250
WP_01	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_02	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_04	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_03	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_05	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_06	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_07	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_08	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_09	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_10	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_11	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00

Model: Warmtepomp | De Maten II
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Red 500	Red 1k	Red 2k	Red 4k	Red 8k
WP_01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Model: Warmtepomp | Arnhem Zuid-Oost
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Type	Richt.	Hoek	Cb(D)	Cb(A)	Cb(N)	Weging	GeenRefl.
WP_01	Warmtepomp	1,00	13,00	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_02	Warmtepomp	1,00	13,00	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_03	Warmtepomp	1,00	13,05	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_04	Warmtepomp	1,00	13,06	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_05	Warmtepomp	1,00	13,17	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_06	Warmtepomp	1,00	13,17	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_07	Warmtepomp	1,00	13,13	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_08	Warmtepomp	1,00	13,38	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_09	Warmtepomp	1,00	13,00	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_10	Warmtepomp	1,00	13,31	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_11	Warmtepomp	1,00	13,00	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_12	Warmtepomp	1,00	13,00	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_13	Warmtepomp	1,00	13,00	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_14	Warmtepomp	1,00	13,00	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_15	Warmtepomp	1,00	13,19	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_16	Warmtepomp	1,00	13,18	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_17	Warmtepomp	1,00	13,17	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee
WP_18	Warmtepomp	1,00	13,28	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee

Model: Warmtepomp | Arnhem Zuid-Oost
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	GeenDemping	GeenProces	Lw 31	Lw 63	Lw 125	Lw 250	Lw 500	Lw 1k	Lw 2k	Lw 4k	Lw 8k	Red 31	Red 63	Red 125	Red 250
WP_01	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_02	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_03	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_04	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_05	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_06	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_07	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_08	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_09	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_10	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_11	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_12	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_13	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_14	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_15	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_16	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_17	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_18	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00	0,00	0,00

Model: Warmtepomp | Arnhem Zuid-Oost
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Red 500	Red 1k	Red 2k	Red 4k	Red 8k
WP_01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_15	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_17	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_18	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Model: Warmtepomp | Gaardenhage
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Type	Richt.	Hoek	Cb(D)	Cb(A)	Cb(N)	Weging
WP_01	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_05	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_06	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_07	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_08	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_09	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_10	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_11	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_12	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_02	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_03	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_04	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_13-24	Warmtepomp	1,00	16,19	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_25	Warmtepomp	1,00	11,80	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_26	Warmtepomp	1,00	11,81	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_27	Warmtepomp	1,00	11,80	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_28	Warmtepomp	1,00	11,81	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_29	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_31	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_33	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_30	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_32	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_34	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_36	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_35	Warmtepomp	1,00	11,50	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_37-39	Warmtepomp	1,00	11,69	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_40-42	Warmtepomp	1,00	11,68	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_43-45	Warmtepomp	1,00	11,67	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A
WP_46-48	Warmtepomp	1,00	11,78	Relatief aan onderliggend item	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A

Model: Warmtepomp | Gaardenhage
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	GeenRefl.	GeenDemping	GeenProces	Lw 31	Lw 63	Lw 125	Lw 250	Lw 500	Lw 1k	Lw 2k	Lw 4k	Lw 8k	Red 31	Red 63
WP_01	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_05	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_06	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_07	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_08	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_09	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_10	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_11	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_12	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_02	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_03	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_04	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_13-24	Nee	Nee	Nee	--	37,00	43,00	50,00	56,00	60,00	59,00	54,00	--	0,00	0,00
WP_25	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_26	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_27	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_28	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_29	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_31	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_33	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_30	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_32	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_34	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_36	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_35	Nee	Nee	Nee	--	26,00	32,00	39,00	45,00	49,00	48,00	43,00	--	0,00	0,00
WP_37-39	Nee	Nee	Nee	--	31,00	37,00	44,00	50,00	54,00	53,00	48,00	--	0,00	0,00
WP_40-42	Nee	Nee	Nee	--	31,00	37,00	44,00	50,00	54,00	53,00	48,00	--	0,00	0,00
WP_43-45	Nee	Nee	Nee	--	31,00	37,00	44,00	50,00	54,00	53,00	48,00	--	0,00	0,00
WP_46-48	Nee	Nee	Nee	--	31,00	37,00	44,00	50,00	54,00	53,00	48,00	--	0,00	0,00

Model: Warmtepomp | Gaardenhage
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Red 125	Red 250	Red 500	Red 1k	Red 2k	Red 4k	Red 8k
WP_01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_13-24	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_27	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_28	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_29	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_31	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_32	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_34	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_36	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_35	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_37-39	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_40-42	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_43-45	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
WP_46-48	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Model: Warmtepomp | Gaardenhage
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Industrielawaai - HMRI, industrie

Naam	Omschr.	Maaiveld	Hdef.	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E	Hoogte F	Gevel
NK_10_erf	Nel Klaassenstraat 10 | Erfgrens	9,06	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Nee
M_31_erf	Mooieweg 31 | Erfgrens	9,41	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Nee
M_31b_erf	Mooieweg 31b | Erfgrens	9,28	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Nee
M_31a_erf	Mooieweg 31a | Erfgrens	9,50	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Nee
M_29_erf	Mooieweg 29 | Erfgrens	9,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Nee
M_27_erf	Mooieweg 27 | Erfgrens	9,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Nee

Kenmerk R001-1285375CDJ-V01-lhl-NL

Bijlage 3 Resultaten

Rapport: Resultatentabel
Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
ETvV_02_vg	Eka Thoden van Velzenstraat 2 | Voorgevel	4,50	38,22	33,20	27,68	38,04
ETvV_02_vg	Eka Thoden van Velzenstraat 2 | Voorgevel	1,50	37,61	32,60	27,08	37,44
ETvV_02_zg	Eka Thoden van Velzenstraat 2 | Zijgevel	4,50	44,24	39,22	33,69	44,06
ETvV_02_zg	Eka Thoden van Velzenstraat 2 | Zijgevel	1,50	43,89	38,88	33,35	43,72
ETvV_04_A	Eka Thoden van Velzenstraat 4	1,50	34,18	29,18	23,66	34,01
ETvV_04_B	Eka Thoden van Velzenstraat 4	4,50	35,09	30,06	24,53	34,91
ETvV_08_A	Eka Thoden van Velzenstraat 8	1,50	34,60	29,58	24,06	34,42
ETvV_08_B	Eka Thoden van Velzenstraat 8	4,50	35,34	30,30	24,76	35,15
FH_01_vg_A	Frida Heilstraat 1 | Voorgevel	1,50	41,69	36,69	31,18	41,53
FH_01_vg_B	Frida Heilstraat 1 | Voorgevel	4,50	42,42	37,41	31,89	42,25
FH_01_zg_A	Frida Heilstraat 1 | Zijgevel	1,50	44,28	39,28	33,77	44,12
FH_01_zg_B	Frida Heilstraat 1 | Zijgevel	4,50	44,97	39,96	34,44	44,80
FH_02_vg_A	Frida Heilstraat 2 | Voorgevel	1,50	42,02	37,01	31,50	41,85
FH_02_vg_B	Frida Heilstraat 2 | Voorgevel	4,50	42,59	37,58	32,06	42,42
FH_02_zg_A	Frida Heilstraat 2 | Zijgevel	1,50	47,08	42,07	36,56	46,91
FH_02_zg_B	Frida Heilstraat 2 | Zijgevel	4,50	47,60	42,58	37,06	47,42
FH_03_A	Frida Heilstraat 3	1,50	40,08	35,08	29,57	39,92
FH_03_B	Frida Heilstraat 3	4,50	41,05	36,04	30,52	40,88
FH_04_A	Frida Heilstraat 4	1,50	37,60	32,60	27,08	37,43
FH_04_B	Frida Heilstraat 4	4,50	38,86	33,85	28,32	38,69
FH_05_A	Frida Heilstraat 5	1,50	39,30	34,30	28,79	39,14
FH_05_B	Frida Heilstraat 5	4,50	40,10	35,08	29,57	39,93
FH_07_A	Frida Heilstraat 7	1,50	41,31	36,30	30,77	41,14
FH_07_B	Frida Heilstraat 7	4,50	41,65	36,63	31,10	41,47
FH_08_A	Frida Heilstraat 8	1,50	35,78	30,77	25,25	35,61
FH_08_B	Frida Heilstraat 8	4,50	36,81	31,78	26,25	36,63
FH_10_A	Frida Heilstraat 10	1,50	38,51	33,50	27,98	38,34
FH_10_B	Frida Heilstraat 10	4,50	38,73	33,69	28,17	38,54
JG_02_vg_A	John Grosmanstraat 2 | Voorgevel	1,50	36,59	31,59	26,07	36,42
JG_02_vg_B	John Grosmanstraat 2 | Voorgevel	4,50	37,31	32,30	26,77	37,14
JG_02_zg_A	John Grosmanstraat 2 | Zijgevel	1,50	42,09	37,07	31,55	41,91
JG_02_zg_B	John Grosmanstraat 2 | Zijgevel	4,50	42,35	37,32	31,80	42,17
JG_03_A	John Grosmanstraat 3	1,50	34,95	29,95	24,43	34,78
JG_03_B	John Grosmanstraat 3	4,50	35,65	30,64	25,11	35,48
JG_04_A	John Grosmanstraat 4	1,50	37,72	32,71	27,19	37,55
JG_04_B	John Grosmanstraat 4	4,50	38,17	33,16	27,63	38,00
JG_05_A	John Grosmanstraat 5	1,50	36,98	31,97	26,44	36,81
JG_05_B	John Grosmanstraat 5	4,50	37,25	32,23	26,70	37,07
JG_06_A	John Grosmanstraat 6	1,50	35,37	30,36	24,84	35,20
JG_06_B	John Grosmanstraat 6	4,50	36,20	31,18	25,65	36,02
JG_07_A	John Grosmanstraat 7	1,50	34,28	29,28	23,76	34,11
JG_07_B	John Grosmanstraat 7	4,50	34,81	29,79	24,27	34,63
JG_08_A	John Grosmanstraat 8	1,50	38,48	33,46	27,93	38,30
JG_08_B	John Grosmanstraat 8	4,50	38,94	33,91	28,37	38,75
JG_09_A	John Grosmanstraat 9	1,50	37,90	32,89	27,37	37,73
JG_09_B	John Grosmanstraat 9	4,50	38,28	33,26	27,73	38,10
JG_10_A	John Grosmanstraat 10	1,50	35,93	30,93	25,41	35,76
JG_10_B	John Grosmanstraat 10	4,50	36,75	31,73	26,20	36,57
JG_11_A	John Grosmanstraat 11	1,50	36,07	31,06	25,55	35,90
JG_11_B	John Grosmanstraat 11	4,50	36,95	31,94	26,41	36,78

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
JG_12_A	John Grosmanstraat 12	1,50	38,88	33,87	28,35	38,71
JG_12_B	John Grosmanstraat 12	4,50	39,43	34,41	28,88	39,25
JvZ_01_A	Johan van Zwedenstraat 1	1,50	41,23	36,23	30,72	41,07
JvZ_01_B	Johan van Zwedenstraat 1	4,50	42,11	37,10	31,58	41,94
JvZ_05_A	Johan van Zwedenstraat 5	1,50	35,73	30,74	25,23	35,57
JvZ_05_B	Johan van Zwedenstraat 5	4,50	36,48	31,47	25,95	36,31
M_152_A	Mooieweg 152	1,50	45,46	40,33	34,73	45,21
M_152_B	Mooieweg 152	4,50	45,73	40,59	34,97	45,47
M_154_A	Mooieweg 154	1,50	45,39	40,27	34,67	45,14
M_154_B	Mooieweg 154	4,50	45,85	40,71	35,09	45,59
M_156_A	Mooieweg 156	1,50	44,31	39,20	33,61	44,07
M_156_B	Mooieweg 156	4,50	44,90	39,76	34,16	44,64
M_158_A	Mooieweg 158	1,50	43,91	38,80	33,22	43,67
M_158_B	Mooieweg 158	4,50	44,71	39,58	33,98	44,46
M_160_A	Mooieweg 160	1,50	43,77	38,66	33,06	43,53
M_160_B	Mooieweg 160	4,50	44,42	39,28	33,67	44,16
M_162_A	Mooieweg 162	1,50	45,29	40,17	34,57	45,04
M_162_B	Mooieweg 162	4,50	45,65	40,51	34,89	45,39
M_164_A	Mooieweg 164	1,50	45,76	40,64	35,04	45,51
M_164_B	Mooieweg 164	4,50	46,13	40,99	35,38	45,87
M_166_A	Mooieweg 166	1,50	45,21	40,09	34,49	44,96
M_166_B	Mooieweg 166	4,50	45,73	40,59	34,98	45,47
M_166_C	Mooieweg 166	7,50	45,69	40,55	34,93	45,43
M_168_A	Mooieweg 168	1,50	45,08	39,96	34,35	44,83
M_168_B	Mooieweg 168	4,50	45,57	40,44	34,82	45,31
M_170_A	Mooieweg 170	1,50	44,50	39,38	33,77	44,25
M_170_B	Mooieweg 170	4,50	45,01	39,87	34,25	44,75
M_172_A	Mooieweg 172	1,50	44,72	39,59	33,98	44,46
M_172_B	Mooieweg 172	4,50	45,04	39,90	34,28	44,78
M_174_A	Mooieweg 174	1,50	44,81	39,68	34,06	44,55
M_174_B	Mooieweg 174	4,50	45,13	39,98	34,36	44,86
M_176_A	Mooieweg 176	1,50	44,70	39,57	33,96	44,44
M_176_B	Mooieweg 176	4,50	45,05	39,91	34,28	44,78
M_178_A	Mooieweg 178	1,50	44,83	39,70	34,08	44,57
M_178_B	Mooieweg 178	4,50	45,12	39,97	34,35	44,85
M_180_A	Mooieweg 180	1,50	44,43	39,31	33,70	44,18
M_180_B	Mooieweg 180	4,50	44,96	39,82	34,20	44,70
M_182_A	Mooieweg 182	1,50	44,91	39,78	34,16	44,65
M_182_B	Mooieweg 182	4,50	45,29	40,14	34,51	45,02
M_184_A	Mooieweg 184	1,50	44,64	39,51	33,89	44,38
M_184_B	Mooieweg 184	4,50	44,97	39,82	34,20	44,70
M_186_A	Mooieweg 186	1,50	44,34	39,21	33,59	44,08
M_186_B	Mooieweg 186	4,50	44,71	39,57	33,94	44,44
M_188_A	Mooieweg 188	1,50	43,92	38,79	33,18	43,66
M_188_B	Mooieweg 188	4,50	44,28	39,13	33,51	44,01
M_190_A	Mooieweg 190	1,50	43,89	38,76	33,15	43,63
M_190_B	Mooieweg 190	4,50	44,27	39,12	33,50	44,00
M_192_A	Mooieweg 192	1,50	43,74	38,61	33,00	43,48
M_192_B	Mooieweg 192	4,50	44,16	39,02	33,39	43,89
M_194_A	Mooieweg 194	1,50	43,65	38,52	32,91	43,39

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Arnhem Zuid-Oost
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
M_194_B	Mooieweg 194	4,50	44,11	38,96	33,34	43,84
M_210_A	Mooieweg 210	1,50	37,03	31,95	26,38	36,81
M_210_B	Mooieweg 210	4,50	38,63	33,51	27,92	38,39
M_27_A	Mooieweg 27	1,50	43,58	38,48	32,89	43,34
M_27_B	Mooieweg 27	4,50	44,43	39,30	33,69	44,17
M_29_A	Mooieweg 29	1,50	44,16	39,04	33,45	43,92
M_29_B	Mooieweg 29	4,50	44,91	39,77	34,17	44,65
M_31_A	Mooieweg 31	1,50	42,74	37,65	32,06	42,51
M_31_B	Mooieweg 31	4,50	43,55	38,43	32,83	43,30
M_31a_A	Mooieweg 31a	1,50	42,31	37,20	31,60	42,07
M_31a_B	Mooieweg 31a	4,50	43,12	37,99	32,38	42,86
M_31b_A	Mooieweg 31b	1,50	42,13	37,02	31,43	41,89
M_31b_B	Mooieweg 31b	4,50	43,03	37,90	32,29	42,77
M_33_A	Mooieweg 33	1,50	42,63	37,52	31,92	42,39
M_33_B	Mooieweg 33	4,50	43,35	38,21	32,59	43,09

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Gaardenhage
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
ETvV_02_vg	Eka Thoden van Velzenstraat 2 | Voorgevel	4,50	39,33	34,31	28,79	39,15
ETvV_02_vg	Eka Thoden van Velzenstraat 2 | Voorgevel	1,50	38,66	33,65	28,14	38,49
ETvV_02_zg	Eka Thoden van Velzenstraat 2 | Zijgevel	4,50	45,73	40,71	35,18	45,55
ETvV_02_zg	Eka Thoden van Velzenstraat 2 | Zijgevel	1,50	45,37	40,36	34,83	45,20
ETvV_04_A	Eka Thoden van Velzenstraat 4	1,50	34,62	29,61	24,10	34,45
ETvV_04_B	Eka Thoden van Velzenstraat 4	4,50	35,62	30,60	25,07	35,44
ETvV_08_A	Eka Thoden van Velzenstraat 8	1,50	34,76	29,74	24,21	34,58
ETvV_08_B	Eka Thoden van Velzenstraat 8	4,50	35,51	30,47	24,93	35,32
FH_01_vg_A	Frida Heilstraat 1 | Voorgevel	1,50	42,08	37,08	31,56	41,91
FH_01_vg_B	Frida Heilstraat 1 | Voorgevel	4,50	42,78	37,77	32,25	42,61
FH_01_zg_A	Frida Heilstraat 1 | Zijgevel	1,50	44,93	39,92	34,41	44,76
FH_01_zg_B	Frida Heilstraat 1 | Zijgevel	4,50	45,60	40,59	35,06	45,43
FH_02_vg_A	Frida Heilstraat 2 | Voorgevel	1,50	42,58	37,57	32,05	42,41
FH_02_vg_B	Frida Heilstraat 2 | Voorgevel	4,50	43,17	38,15	32,63	42,99
FH_02_zg_A	Frida Heilstraat 2 | Zijgevel	1,50	47,72	42,70	37,18	47,54
FH_02_zg_B	Frida Heilstraat 2 | Zijgevel	4,50	48,24	43,23	37,70	48,07
FH_03_A	Frida Heilstraat 3	1,50	40,24	35,24	29,72	40,07
FH_03_B	Frida Heilstraat 3	4,50	41,24	36,22	30,71	41,07
FH_04_A	Frida Heilstraat 4	1,50	37,89	32,89	27,37	37,72
FH_04_B	Frida Heilstraat 4	4,50	39,15	34,13	28,61	38,97
FH_05_A	Frida Heilstraat 5	1,50	39,37	34,37	28,86	39,21
FH_05_B	Frida Heilstraat 5	4,50	40,18	35,17	29,65	40,01
FH_07_A	Frida Heilstraat 7	1,50	41,33	36,32	30,80	41,16
FH_07_B	Frida Heilstraat 7	4,50	41,68	36,66	31,13	41,50
FH_08_A	Frida Heilstraat 8	1,50	35,89	30,87	25,35	35,71
FH_08_B	Frida Heilstraat 8	4,50	36,91	31,88	26,35	36,73
FH_10_A	Frida Heilstraat 10	1,50	38,59	33,58	28,05	38,42
FH_10_B	Frida Heilstraat 10	4,50	38,80	33,77	28,24	38,62
JG_02_vg_A	John Grosmanstraat 2 | Voorgevel	1,50	37,71	32,71	27,20	37,55
JG_02_vg_B	John Grosmanstraat 2 | Voorgevel	4,50	38,51	33,50	27,98	38,34
JG_02_zg_A	John Grosmanstraat 2 | Zijgevel	1,50	44,13	39,12	33,59	43,96
JG_02_zg_B	John Grosmanstraat 2 | Zijgevel	4,50	44,40	39,38	33,85	44,22
JG_03_A	John Grosmanstraat 3	1,50	38,34	33,34	27,82	38,17
JG_03_B	John Grosmanstraat 3	4,50	39,01	34,00	28,47	38,84
JG_04_A	John Grosmanstraat 4	1,50	37,87	32,86	27,34	37,70
JG_04_B	John Grosmanstraat 4	4,50	38,37	33,36	27,83	38,20
JG_05_A	John Grosmanstraat 5	1,50	40,45	35,44	29,91	40,28
JG_05_B	John Grosmanstraat 5	4,50	40,70	35,68	30,15	40,52
JG_06_A	John Grosmanstraat 6	1,50	35,41	30,40	24,88	35,24
JG_06_B	John Grosmanstraat 6	4,50	36,24	31,22	25,69	36,06
JG_07_A	John Grosmanstraat 7	1,50	37,74	32,74	27,22	37,57
JG_07_B	John Grosmanstraat 7	4,50	38,25	33,23	27,70	38,07
JG_08_A	John Grosmanstraat 8	1,50	38,56	33,55	28,02	38,39
JG_08_B	John Grosmanstraat 8	4,50	39,04	34,00	28,46	38,85
JG_09_A	John Grosmanstraat 9	1,50	41,31	36,30	30,78	41,14
JG_09_B	John Grosmanstraat 9	4,50	41,64	36,63	31,10	41,47
JG_10_A	John Grosmanstraat 10	1,50	36,24	31,23	25,71	36,07
JG_10_B	John Grosmanstraat 10	4,50	37,10	32,08	26,55	36,92
JG_11_A	John Grosmanstraat 11	1,50	39,09	34,09	28,57	38,92
JG_11_B	John Grosmanstraat 11	4,50	39,87	34,86	29,33	39,70

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Gaardenhage
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
JG_12_A	John Grosmanstraat 12	1,50	39,72	34,71	29,19	39,55
JG_12_B	John Grosmanstraat 12	4,50	40,40	35,38	29,85	40,22
JvZ_01_A	Johan van Zwedenstraat 1	1,50	42,23	37,23	31,71	42,06
JvZ_01_B	Johan van Zwedenstraat 1	4,50	43,21	38,19	32,67	43,03
JvZ_05_A	Johan van Zwedenstraat 5	1,50	36,31	31,32	25,81	36,15
JvZ_05_B	Johan van Zwedenstraat 5	4,50	37,12	32,12	26,60	36,95
M_152_A	Mooieweg 152	1,50	45,48	40,36	34,75	45,23
M_152_B	Mooieweg 152	4,50	45,75	40,61	35,00	45,49
M_154_A	Mooieweg 154	1,50	45,40	40,28	34,69	45,16
M_154_B	Mooieweg 154	4,50	45,86	40,72	35,10	45,60
M_156_A	Mooieweg 156	1,50	44,34	39,23	33,64	44,10
M_156_B	Mooieweg 156	4,50	44,93	39,79	34,19	44,67
M_158_A	Mooieweg 158	1,50	43,96	38,86	33,27	43,72
M_158_B	Mooieweg 158	4,50	44,77	39,64	34,04	44,52
M_160_A	Mooieweg 160	1,50	43,90	38,78	33,19	43,66
M_160_B	Mooieweg 160	4,50	44,56	39,43	33,82	44,30
M_162_A	Mooieweg 162	1,50	45,44	40,32	34,73	45,20
M_162_B	Mooieweg 162	4,50	45,83	40,70	35,09	45,57
M_164_A	Mooieweg 164	1,50	46,09	40,98	35,39	45,85
M_164_B	Mooieweg 164	4,50	46,47	41,34	35,74	46,22
M_166_A	Mooieweg 166	1,50	45,63	40,52	34,93	45,39
M_166_B	Mooieweg 166	4,50	46,16	41,04	35,43	45,91
M_166_C	Mooieweg 166	7,50	46,13	41,01	35,40	45,88
M_168_A	Mooieweg 168	1,50	45,23	40,12	34,51	44,98
M_168_B	Mooieweg 168	4,50	45,77	40,64	35,02	45,51
M_170_A	Mooieweg 170	1,50	44,57	39,45	33,85	44,32
M_170_B	Mooieweg 170	4,50	45,11	39,98	34,36	44,85
M_172_A	Mooieweg 172	1,50	44,79	39,66	34,05	44,53
M_172_B	Mooieweg 172	4,50	45,12	39,98	34,35	44,85
M_174_A	Mooieweg 174	1,50	44,85	39,72	34,11	44,59
M_174_B	Mooieweg 174	4,50	45,18	40,03	34,41	44,91
M_176_A	Mooieweg 176	1,50	44,74	39,61	34,00	44,48
M_176_B	Mooieweg 176	4,50	45,09	39,94	34,32	44,82
M_178_A	Mooieweg 178	1,50	44,85	39,72	34,11	44,59
M_178_B	Mooieweg 178	4,50	45,15	40,00	34,38	44,88
M_180_A	Mooieweg 180	1,50	44,45	39,33	33,72	44,20
M_180_B	Mooieweg 180	4,50	44,99	39,85	34,23	44,73
M_182_A	Mooieweg 182	1,50	44,92	39,79	34,18	44,66
M_182_B	Mooieweg 182	4,50	45,30	40,15	34,53	45,03
M_184_A	Mooieweg 184	1,50	44,65	39,52	33,91	44,39
M_184_B	Mooieweg 184	4,50	44,98	39,83	34,20	44,71
M_186_A	Mooieweg 186	1,50	44,35	39,22	33,61	44,09
M_186_B	Mooieweg 186	4,50	44,72	39,57	33,95	44,45
M_188_A	Mooieweg 188	1,50	43,93	38,80	33,19	43,67
M_188_B	Mooieweg 188	4,50	44,29	39,14	33,51	44,02
M_190_A	Mooieweg 190	1,50	43,90	38,78	33,16	43,65
M_190_B	Mooieweg 190	4,50	44,27	39,13	33,50	44,00
M_192_A	Mooieweg 192	1,50	43,75	38,62	33,01	43,49
M_192_B	Mooieweg 192	4,50	44,17	39,02	33,40	43,90
M_194_A	Mooieweg 194	1,50	43,66	38,53	32,92	43,40

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: Verkeersgeneratie binnen de wijk | Gaardenhage
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
M_194_B	Mooieweg 194	4,50	44,12	38,97	33,35	43,85
M_210_A	Mooieweg 210	1,50	37,07	31,99	26,42	36,85
M_210_B	Mooieweg 210	4,50	38,65	33,54	27,94	38,41
M_27_A	Mooieweg 27	1,50	43,62	38,52	32,93	43,38
M_27_B	Mooieweg 27	4,50	44,47	39,34	33,74	44,22
M_29_A	Mooieweg 29	1,50	44,20	39,08	33,49	43,96
M_29_B	Mooieweg 29	4,50	44,96	39,83	34,22	44,70
M_31_A	Mooieweg 31	1,50	43,30	38,22	32,64	43,08
M_31_B	Mooieweg 31	4,50	44,06	38,94	33,35	43,82
M_31a_A	Mooieweg 31a	1,50	42,35	37,24	31,64	42,11
M_31a_B	Mooieweg 31a	4,50	43,17	38,03	32,42	42,91
M_31b_A	Mooieweg 31b	1,50	42,21	37,10	31,51	41,97
M_31b_B	Mooieweg 31b	4,50	43,13	38,00	32,39	42,87
M_33_A	Mooieweg 33	1,50	42,64	37,53	31,93	42,40
M_33_B	Mooieweg 33	4,50	43,36	38,22	32,61	43,10

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: Piekgeluid stadsboerderij en volkstuincomplex | Gaardenhage
LAmax totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Stadsboerderij De Korenmaat

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht
JG_05_vg_A	John Grosmanstraat 5 | Voorgevel	1,50	24,34	--	--
JG_05_vg_B	John Grosmanstraat 5 | Voorgevel	4,50	26,56	--	--
JG_05_zg_A	John Grosmanstraat 5 | Zijgevel	1,50	24,75	--	--
JG_05_zg_B	John Grosmanstraat 5 | Zijgevel	4,50	25,71	--	--
JG_07_vg_A	John Grosmanstraat 7 | Voorgevel	1,50	25,72	--	--
JG_07_vg_B	John Grosmanstraat 7 | Voorgevel	4,50	26,67	--	--
JG_07_zg_A	John Grosmanstraat 7 | Zijgevel	1,50	23,95	--	--
JG_07_zg_B	John Grosmanstraat 7 | Zijgevel	4,50	25,20	--	--
JvZ_01_A	Johan van Zwedenstraat 1	1,50	57,27	--	--
JvZ_01_B	Johan van Zwedenstraat 1	4,50	59,05	--	--
JvZ_05_A	Johan van Zwedenstraat 5	1,50	50,70	--	--
JvZ_05_B	Johan van Zwedenstraat 5	4,50	52,33	--	--

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: Piekgeluid stadsboerderij en volkstuincomplex | Gaardenhage
LAmax totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Volkstuincomplex Tuinmaat

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht
JG_05_vg_A	John Grosmanstraat 5 | Voorgevel	1,50	51,34	51,34	--
JG_05_vg_B	John Grosmanstraat 5 | Voorgevel	4,50	54,48	54,48	--
JG_05_zg_A	John Grosmanstraat 5 | Zijgevel	1,50	53,52	53,52	--
JG_05_zg_B	John Grosmanstraat 5 | Zijgevel	4,50	56,17	56,17	--
JG_07_vg_A	John Grosmanstraat 7 | Voorgevel	1,50	50,77	50,77	--
JG_07_vg_B	John Grosmanstraat 7 | Voorgevel	4,50	53,96	53,96	--
JG_07_zg_A	John Grosmanstraat 7 | Zijgevel	1,50	53,57	53,57	--
JG_07_zg_B	John Grosmanstraat 7 | Zijgevel	4,50	56,75	56,75	--
JvZ_01_A	Johan van Zwedenstraat 1	1,50	16,11	16,11	--
JvZ_01_B	Johan van Zwedenstraat 1	4,50	17,04	17,04	--
JvZ_05_A	Johan van Zwedenstraat 5	1,50	23,74	23,74	--
JvZ_05_B	Johan van Zwedenstraat 5	4,50	24,97	24,97	--

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: Warmtepomp | De Maten II
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Warmtepompen
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
M_27_erf_A	Mooieweg 27 | Erfgrens	1,50	8,30	8,30	8,30	18,30
M_27_erf_B	Mooieweg 27 | Erfgrens	4,50	10,94	10,94	10,94	20,94
M_29_erf_A	Mooieweg 29 | Erfgrens	1,50	17,84	17,84	17,84	27,84
M_29_erf_B	Mooieweg 29 | Erfgrens	4,50	17,97	17,97	17,97	27,97
M_31_erf_A	Mooieweg 31 | Erfgrens	1,50	8,00	8,00	8,00	18,00
M_31_erf_B	Mooieweg 31 | Erfgrens	4,50	11,03	11,03	11,03	21,03
M_31a_erf_	Mooieweg 31a | Erfgrens	4,50	17,96	17,96	17,96	27,96
M_31a_erf_	Mooieweg 31a | Erfgrens	1,50	17,09	17,09	17,09	27,09
M_31b_erf_	Mooieweg 31b | Erfgrens	4,50	22,74	22,74	22,74	32,74
M_31b_erf_	Mooieweg 31b | Erfgrens	1,50	22,77	22,77	22,77	32,77
NK_10_erf_	Nel Klaassenstraat 10 | Erfgrens	4,50	17,96	17,96	17,96	27,96
NK_10_erf_	Nel Klaassenstraat 10 | Erfgrens	1,50	17,52	17,52	17,52	27,52

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: Warmtepomp | Arnhem Zuid-Oost
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Warmtepompen
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
M_27_erf_A	Mooieweg 27 | Erfgrens	1,50	7,78	7,78	7,78	17,78
M_27_erf_B	Mooieweg 27 | Erfgrens	4,50	11,61	11,61	11,61	21,61
M_29_erf_A	Mooieweg 29 | Erfgrens	1,50	19,44	19,44	19,44	29,44
M_29_erf_B	Mooieweg 29 | Erfgrens	4,50	21,99	21,99	21,99	31,99
M_31_erf_A	Mooieweg 31 | Erfgrens	1,50	11,24	11,24	11,24	21,24
M_31_erf_B	Mooieweg 31 | Erfgrens	4,50	13,76	13,76	13,76	23,76
M_31a_erf_	Mooieweg 31a | Erfgrens	4,50	20,99	20,99	20,99	30,99
M_31a_erf_	Mooieweg 31a | Erfgrens	1,50	14,03	14,03	14,03	24,03
M_31b_erf_	Mooieweg 31b | Erfgrens	4,50	20,83	20,83	20,83	30,83
M_31b_erf_	Mooieweg 31b | Erfgrens	1,50	13,69	13,69	13,69	23,69
NK_10_erf_	Nel Klaassenstraat 10 | Erfgrens	4,50	20,92	20,92	20,92	30,92
NK_10_erf_	Nel Klaassenstraat 10 | Erfgrens	1,50	16,09	16,09	16,09	26,09

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: Warmtepomp | Gaardenhage
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Warmtepompen
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
M_27_erf_A	Mooieweg 27 | Erfgrens	1,50	12,31	12,31	12,31	22,31
M_27_erf_B	Mooieweg 27 | Erfgrens	4,50	15,66	15,66	15,66	25,66
M_29_erf_A	Mooieweg 29 | Erfgrens	1,50	24,28	24,28	24,28	34,28
M_29_erf_B	Mooieweg 29 | Erfgrens	4,50	26,37	26,37	26,37	36,37
M_31_erf_A	Mooieweg 31 | Erfgrens	1,50	14,77	14,77	14,77	24,77
M_31_erf_B	Mooieweg 31 | Erfgrens	4,50	16,87	16,87	16,87	26,87
M_31a_erf_	Mooieweg 31a | Erfgrens	4,50	24,57	24,57	24,57	34,57
M_31a_erf_	Mooieweg 31a | Erfgrens	1,50	23,51	23,51	23,51	33,51
M_31b_erf_	Mooieweg 31b | Erfgrens	4,50	22,43	22,43	22,43	32,43
M_31b_erf_	Mooieweg 31b | Erfgrens	1,50	21,41	21,41	21,41	31,41
NK_10_erf_	Nel Klaassenstraat 10 | Erfgrens	4,50	24,34	24,34	24,34	34,34
NK_10_erf_	Nel Klaassenstraat 10 | Erfgrens	1,50	23,29	23,29	23,29	33,29

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Onwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage in Arnhem

Geluidbelasting vanwege verkeer binnen de wijk

Naam	Omschrijving	Hoogte [m]	Arnhem Zuid-Oost Lden exclusief aftrek	Arnhem Zuid-Oost Lden inclusief aftrek	Chw Gaardenhage Lden exclusief aftrek	Chw Gaardenhage Lden inclusief aftrek	Toename
ETvV_02_vg	Eka Thoden van Velzenstraat 2 | Voorgevel	1,50	37,44	32,44	38,49	33,49	1,05
ETvV_02_vg	Eka Thoden van Velzenstraat 2 | Voorgevel	4,50	38,04	33,04	39,15	34,15	1,11
ETvV_02_zg	Eka Thoden van Velzenstraat 2 | Zijgevel	1,50	43,72	38,72	45,20	40,20	1,48
ETvV_02_zg	Eka Thoden van Velzenstraat 2 | Zijgevel	4,50	44,06	39,06	45,55	40,55	1,49
ETvV_04_A	Eka Thoden van Velzenstraat 4	1,50	34,01	29,01	34,45	29,45	0,44
ETvV_04_B	Eka Thoden van Velzenstraat 4	4,50	34,91	29,91	35,44	30,44	0,53
ETvV_08_A	Eka Thoden van Velzenstraat 8	1,50	34,42	29,42	34,58	29,58	0,16
ETvV_08_B	Eka Thoden van Velzenstraat 8	4,50	35,15	30,15	35,32	30,32	0,17
FH_01_vg_A	Frida Heilstraat 1 | Voorgevel	1,50	41,53	36,53	41,91	36,91	0,38
FH_01_vg_B	Frida Heilstraat 1 | Voorgevel	4,50	42,25	37,25	42,61	37,61	0,36
FH_01_zg_A	Frida Heilstraat 1 | Zijgevel	1,50	44,12	39,12	44,76	39,76	0,64
FH_01_zg_B	Frida Heilstraat 1 | Zijgevel	4,50	44,80	39,80	45,43	40,43	0,63
FH_02_vg_A	Frida Heilstraat 2 | Voorgevel	1,50	41,85	36,85	42,41	37,41	0,56
FH_02_vg_B	Frida Heilstraat 2 | Voorgevel	4,50	42,42	37,42	42,99	37,99	0,57
FH_02_zg_A	Frida Heilstraat 2 | Zijgevel	1,50	46,91	41,91	47,54	42,54	0,63
FH_02_zg_B	Frida Heilstraat 2 | Zijgevel	4,50	47,42	42,42	48,07	43,07	0,65
FH_03_A	Frida Heilstraat 3	1,50	39,92	34,92	40,07	35,07	0,15
FH_03_B	Frida Heilstraat 3	4,50	40,88	35,88	41,07	36,07	0,19
FH_04_A	Frida Heilstraat 4	1,50	37,43	32,43	37,72	32,72	0,29
FH_04_B	Frida Heilstraat 4	4,50	38,69	33,69	38,97	33,97	0,28
FH_05_A	Frida Heilstraat 5	1,50	39,14	34,14	39,21	34,21	0,07
FH_05_B	Frida Heilstraat 5	4,50	39,93	34,93	40,01	35,01	0,08
FH_07_A	Frida Heilstraat 7	1,50	41,14	36,14	41,16	36,16	0,02
FH_07_B	Frida Heilstraat 7	4,50	41,47	36,47	41,50	36,50	0,03
FH_08_A	Frida Heilstraat 8	1,50	35,61	30,61	35,71	30,71	0,10
FH_08_B	Frida Heilstraat 8	4,50	36,63	31,63	36,73	31,73	0,10
FH_10_A	Frida Heilstraat 10	1,50	38,34	33,34	38,42	33,42	0,08
FH_10_B	Frida Heilstraat 10	4,50	38,54	33,54	38,62	33,62	0,08
JG_02_vg_A	John Grosmanstraat 2 | Voorgevel	1,50	36,42	31,42	37,55	32,55	1,13
JG_02_vg_B	John Grosmanstraat 2 | Voorgevel	4,50	37,14	32,14	38,34	33,34	1,20
JG_02_zg_A	John Grosmanstraat 2 | Zijgevel	1,50	41,91	36,91	43,96	38,96	2,05
JG_02_zg_B	John Grosmanstraat 2 | Zijgevel	4,50	42,17	37,17	44,22	39,22	2,05
JG_03_A	John Grosmanstraat 3	1,50	34,78	29,78	38,17	33,17	3,39
JG_03_B	John Grosmanstraat 3	4,50	35,48	30,48	38,84	33,84	3,36
JG_04_A	John Grosmanstraat 4	1,50	37,55	32,55	37,70	32,70	0,15
JG_04_B	John Grosmanstraat 4	4,50	38,00	33,00	38,20	33,20	0,20
JG_05_A	John Grosmanstraat 5	1,50	36,81	31,81	40,28	35,28	3,47
JG_05_B	John Grosmanstraat 5	4,50	37,07	32,07	40,52	35,52	3,45
JG_06_A	John Grosmanstraat 6	1,50	35,20	30,20	35,24	30,24	0,04
JG_06_B	John Grosmanstraat 6	4,50	36,02	31,02	36,06	31,06	0,04
JG_07_A	John Grosmanstraat 7	1,50	34,11	29,11	37,57	32,57	3,46
JG_07_B	John Grosmanstraat 7	4,50	34,63	29,63	38,07	33,07	3,44
JG_08_A	John Grosmanstraat 8	1,50	38,30	33,30	38,39	33,39	0,09
JG_08_B	John Grosmanstraat 8	4,50	38,75	33,75	38,85	33,85	0,10
JG_09_A	John Grosmanstraat 9	1,50	37,73	32,73	41,14	36,14	3,41
JG_09_B	John Grosmanstraat 9	4,50	38,10	33,10	41,47	36,47	3,37
JG_10_A	John Grosmanstraat 10	1,50	35,76	30,76	36,07	31,07	0,31
JG_10_B	John Grosmanstraat 10	4,50	36,57	31,57	36,92	31,92	0,35
JG_11_A	John Grosmanstraat 11	1,50	35,90	30,90	38,92	33,92	3,02
JG_11_B	John Grosmanstraat 11	4,50	36,78	31,78	39,70	34,70	2,92
JG_12_A	John Grosmanstraat 12	1,50	38,71	33,71	39,55	34,55	0,84
JG_12_B	John Grosmanstraat 12	4,50	39,25	34,25	40,22	35,22	0,97
JvZ_01_A	Johan van Zwedenstraat 1	1,50	41,07	36,07	42,06	37,06	0,99
JvZ_01_B	Johan van Zwedenstraat 1	4,50	41,94	36,94	43,03	38,03	1,09
JvZ_05_A	Johan van Zwedenstraat 5	1,50	35,57	30,57	36,15	31,15	0,58
JvZ_05_B	Johan van Zwedenstraat 5	4,50	36,31	31,31	36,95	31,95	0,64
M_152_A	Mooieweg 152	1,50	45,21	40,21	45,23	40,23	0,02
M_152_B	Mooieweg 152	4,50	45,47	40,47	45,49	40,49	0,02
M_154_A	Mooieweg 154	1,50	45,14	40,14	45,16	40,16	0,02
M_154_B	Mooieweg 154	4,50	45,59	40,59	45,60	40,60	0,01
M_156_A	Mooieweg 156	1,50	44,07	39,07	44,10	39,10	0,03
M_156_B	Mooieweg 156	4,50	44,64	39,64	44,67	39,67	0,03
M_158_A	Mooieweg 158	1,50	43,67	38,67	43,72	38,72	0,05

M_158_B	Mooieweg 158	4,50	44,46	39,46	44,52	39,52	0,06
M_160_A	Mooieweg 160	1,50	43,53	38,53	43,66	38,66	0,13
M_160_B	Mooieweg 160	4,50	44,16	39,16	44,30	39,30	0,14
M_162_A	Mooieweg 162	1,50	45,04	40,04	45,20	40,20	0,16
M_162_B	Mooieweg 162	4,50	45,39	40,39	45,57	40,57	0,18
M_164_A	Mooieweg 164	1,50	45,51	40,51	45,85	40,85	0,34
M_164_B	Mooieweg 164	4,50	45,87	40,87	46,22	41,22	0,35
M_166_A	Mooieweg 166	1,50	44,96	39,96	45,39	40,39	0,43
M_166_B	Mooieweg 166	4,50	45,47	40,47	45,91	40,91	0,44
M_166_C	Mooieweg 166	7,50	45,43	40,43	45,88	40,88	0,45
M_168_A	Mooieweg 168	1,50	44,83	39,83	44,98	39,98	0,15
M_168_B	Mooieweg 168	4,50	45,31	40,31	45,51	40,51	0,20
M_170_A	Mooieweg 170	1,50	44,25	39,25	44,32	39,32	0,07
M_170_B	Mooieweg 170	4,50	44,75	39,75	44,85	39,85	0,10
M_172_A	Mooieweg 172	1,50	44,46	39,46	44,53	39,53	0,07
M_172_B	Mooieweg 172	4,50	44,78	39,78	44,85	39,85	0,07
M_174_A	Mooieweg 174	1,50	44,55	39,55	44,59	39,59	0,04
M_174_B	Mooieweg 174	4,50	44,86	39,86	44,91	39,91	0,05
M_176_A	Mooieweg 176	1,50	44,44	39,44	44,48	39,48	0,04
M_176_B	Mooieweg 176	4,50	44,78	39,78	44,82	39,82	0,04
M_178_A	Mooieweg 178	1,50	44,57	39,57	44,59	39,59	0,02
M_178_B	Mooieweg 178	4,50	44,85	39,85	44,88	39,88	0,03
M_180_A	Mooieweg 180	1,50	44,18	39,18	44,20	39,20	0,02
M_180_B	Mooieweg 180	4,50	44,70	39,70	44,73	39,73	0,03
M_182_A	Mooieweg 182	1,50	44,65	39,65	44,66	39,66	0,01
M_182_B	Mooieweg 182	4,50	45,02	40,02	45,03	40,03	0,01
M_184_A	Mooieweg 184	1,50	44,38	39,38	44,39	39,39	0,01
M_184_B	Mooieweg 184	4,50	44,70	39,70	44,71	39,71	0,01
M_186_A	Mooieweg 186	1,50	44,08	39,08	44,09	39,09	0,01
M_186_B	Mooieweg 186	4,50	44,44	39,44	44,45	39,45	0,01
M_188_A	Mooieweg 188	1,50	43,66	38,66	43,67	38,67	0,01
M_188_B	Mooieweg 188	4,50	44,01	39,01	44,02	39,02	0,01
M_190_A	Mooieweg 190	1,50	43,63	38,63	43,65	38,65	0,02
M_190_B	Mooieweg 190	4,50	44,00	39,00	44,00	39,00	0,00
M_192_A	Mooieweg 192	1,50	43,48	38,48	43,49	38,49	0,01
M_192_B	Mooieweg 192	4,50	43,89	38,89	43,90	38,90	0,01
M_194_A	Mooieweg 194	1,50	43,39	38,39	43,40	38,40	0,01
M_194_B	Mooieweg 194	4,50	43,84	38,84	43,85	38,85	0,01
M_210_A	Mooieweg 210	1,50	36,81	31,81	36,85	31,85	0,04
M_210_B	Mooieweg 210	4,50	38,39	33,39	38,41	33,41	0,02
M_27_A	Mooieweg 27	1,50	43,34	38,34	43,38	38,38	0,04
M_27_B	Mooieweg 27	4,50	44,17	39,17	44,22	39,22	0,05
M_29_A	Mooieweg 29	1,50	43,92	38,92	43,96	38,96	0,04
M_29_B	Mooieweg 29	4,50	44,65	39,65	44,70	39,70	0,05
M_31_A	Mooieweg 31	1,50	42,51	37,51	43,08	38,08	0,57
M_31_B	Mooieweg 31	4,50	43,30	38,30	43,82	38,82	0,52
M_31a_A	Mooieweg 31a	1,50	42,07	37,07	42,11	37,11	0,04
M_31a_B	Mooieweg 31a	4,50	42,86	37,86	42,91	37,91	0,05
M_31b_A	Mooieweg 31b	1,50	41,89	36,89	41,97	36,97	0,08
M_31b_B	Mooieweg 31b	4,50	42,77	37,77	42,87	37,87	0,10
M_33_A	Mooieweg 33	1,50	42,39	37,39	42,40	37,40	0,01
M_33_B	Mooieweg 33	4,50	43,09	38,09	43,10	38,10	0,01

ARNHEM GAARDENHAGE

BEELDKWALITEITPLAN

02-03-2022

ARNHEM GAARDENHAGE

BEELDKWALITEITPLAN

02-03-2022

INHOUDSOPGAVE

STEDENBOUWKUNDIGE CONTEXT	6
DEELGEBIED 1 - KLEINE KAVELS	8
DEELGEBIED 1 - CPO	10
DEELGEBIED 2	12
DEELGEBIED 3	14
OORSPRONKELIJKE KAVELS	16
GAARDEN (JOHN GROSMANSTRAAT)	18
TUINMAAT	20
MATERIAALGEBRUIK	22
NATUURINCLUSIEF	23

Gaarden 1
Hagen 1
Gaarden 2
1
2
3
5

In dit rapport zijn de aangepaste beeldkwaliteitsregels voor het plan Gaardenhage opgenomen. Doel en inhoud is om middels een aantal regels te bereiken dat op de kavel een woning wordt gerealiseerd in de geest van het planconcept Gaardenhage, passend in de ruimtelijk-architectonische situatie, en bij de bestaande woningen.

Voor 'het passen in deze context' worden de algemene beeldprincipes van het plan toegelicht.

Overeenkomende beeldprincipes
De eenheid van Gaardenhage ontstaat door een aantal overeenkomende beeldprincipes.

Het stedenbouwkundig plan en de openbare ruimte dragen belangrijk bij aan de samenhang. Daarnaast bevat de architectuur een aantal kenmerken.
De overeenkomende beeldprincipes zijn:
- De woningarchitectuur is 'modern'
- De hagen als omkadering van elk kavel

Moderne woningarchitectuur
De architectuurstijl is een wezenlijk onderdeel van de beeldidentiteit van Gaardenhage. Kiezen voor Gaardenhage is kiezen voor deze architectuur. Het is van belang hierin een zekere discipline te handhaven. De architectuurstijl is in het oorspronkelijke beeldkwaliteitsplan geoperationaliseerd in 4 van de zeven "vuistregels"
- eenvoudige volumes en vormen
- eenvoudige hellende dakvlakken
- buitenruimten binnen het bouwvolume
- niet zichtbaar zijn van parkeren.

Hoe lastig het ook is om de beeldtaal van moderne architectuur te vangen in eenduidige ontwerpprincipes, het is duidelijk dat in Gaardenhage een bepaalde architectuurstijl wordt nagestreefd. Het streven naar strakke vormen en vlakken, de aandacht voor de textuur van deze vlakken en vermijden van versnippering van de bouwvlakken, en het abstraheren van details en bouwtechniek, leveren een beoogd sereen en gecultiveerd beeld op, dat in een beheerst contrast met de groene natuurlijke sfeer van de straten moet staan. In deze geest moeten de bouwregels worden gehanteerd.

Hagen en kaveltoegangen
De hagen bieden continuïteit en samenhang in het beeld, en privacy en intimiteit binnen de individuele kavels. De hagen-structuur moet, en wordt beschermd doordat ze in collectief beheer zijn bij de vereniging van eigenaren.
De kaveltoegangen en eventuele poorten bieden in contrast met de omsluitende hagen de enige toegang naar de individuele woning. Hierin is een mate van esthetiek beoogd, en ze behoren tot de architectuur van de wijk. In de nieuwe regels wordt ruimte gegeven om de entree, liefst met poortkolommen, in een stijl passend bij de woning te realiseren, maar uiteindelijk criterium is dat de kaveltoegang integraal wordt vormgegeven, en niet een toevalligheid of sluitpost van een kavelontwikkeling is.

Onderscheidende beeldprincipes
De eenheid door de overeenkomende beeldprincipes wordt niet saai, maar blijft levendig en boeiend door een aantal verschillen per deelgebied. Het verschil tussen Gaarden en het middendeel Hagen is essentieel.
Het onderscheidende beeldprincipe is:
- Erfhagen in Gaarden zijn lager, en de woningen meer zichtbaar.
- Verschillende woningtypologie voor Gaarden en voor Hagen
- De woningtypologie voor Gaarden is een eenduidig staand volume.
- De woningtypologie voor Hagen is een liggend volume
- Dit leidt tot onderscheide beeldaspecten. Het is niet de bedoeling dat de woningen in Gaarden en Hagen teveel op elkaar gaan lijken.
- De gestapelde typologie van Gaarden betekent een compacter en uit meerdere bouwlagen bestaand bouwvolume, met een kap afgedekt. Het architectuurbeeld is verticaal, de bebouwing is in principe hoger dan in Hagen. Het bouwvolume heeft een heldere contour tot op het maaiveld, en aan- en uitbouwen verstoren deze primaire beeldvorming niet.
- Voor het gebied Hagen geldt in basis een liggende typologie. Door de aanpassing van het programma is het liggende thema echter niet meer leidend voor alle deelgebieden. De oorspronkelijke kavels en de kavels in deelgebied 5 gaan wel nog uit van een horizontaal architectuurbeeld. De bebouwing in de overige deelgebieden is compacter waardoor de horizontale geleding niet meer passend is bij het woningtype. Hier wordt uitgegaan van een moderne architectuur, met eenvoudige volumes en vormen, passend binnen de sfeer van Gaardenhage.

DEELGEBIED 1 - KLEINE KAVELS

(150m^2 tot 165m^2)

Algemeen

Deelgebied 1 is aangewezen voor de realisatie van bijzondere en betaalbare woonvormen. Voor deze doelgroep zijn in de verkaveling kavels opgenomen waarop kleine huizen kunnen worden gerealiseerd. De kleine woningen (niet te verwarren met tiny houses) zijn bedoeld voor alleenwonenden en stellen die hun ecologische voetafdruk willen beperken, huishoudens die willen ontspullen en geen hoge hypotheeklasten kunnen of willen dragen. De spelregels voor dit deelgebied zijn er bewust op gericht om het volume van de woningen klein (en betaalbaar) te houden maar zijn wel zodanig geformuleerd dat met de vorm van het huisje kan worden geëxperimenteerd en gepionierd.

Bouwzonering

De woning moet gebouwd worden binnen de aangegeven bouwzone voor hoofdbebouwing. De afmetingen van deze bouwzone zijn 8,5m bij 6m. De voetprint van de woning moet worden gebouwd binnen de bouwzone voor hoofdbebouwing.

Bouwvolume

- De voetprint van een klein huis mag maximaal 50m^2 bedragen;
- De woning mag maximaal een inhoud van 180m^3 hebben;
- De maximum bouwhoogte is 6,0 meter.

Aan- en bijgebouwen

- Het oppervlak van aan en/of bijgebouwen (inclusief vergunningsvrij) mag maximaal 6m^2 bedragen;
- Aan en bijgebouwen hebben een maximale bouwhoogte van 2,50 meter

Architectuur

Wat betreft de spelregels voor beeldkwaliteit wordt gepoogd om de kleine woningen aan te laten sluiten bij de oorspronkelijke ontwerpfilosofie van Gaardenhage. Hierbij gaat het met name om de groene inbedding van de woningen en de eigentijdse architectuur. De onderstaande basisprincipes moeten in ieder geval worden gehanteerd:

- Eenvoudige volumes en (dak)vormen;
- Eenvoudige vlakverdeling van gevels met aandacht voor de textuur van deze vlakken;
- Het beperken of abstraheren van details;
- Een helder onderscheid tussen hoofd-, aan- en bijgebouwen;
- Gebruik van hoogwaardige materialen;
- Voor het ontwerp en de uitwerking van het bouwplan van een woning wordt samenwerking met een architect ten zeerste aangeraden.

Hagen

De buitenranden van dit deelgebied worden al begrensd door hagen. De hagen vormen een wezenlijk, architectonisch, kenmerk van de beeldkwaliteit van geheel Gaardenhage.
Voor het behoud en de bescherming ervan gelden de volgende regels:

- Hagen zijn minimaal 1,00 meter breed;
- De hagen zijn 1,60 meter hoog;
- De hagen mogen niet worden verwijderd, verlaagd, of onderbroken worden, en moeten een gesloten karakter behouden;
- De basissamenstelling van de hagen is gemengd (samenstelling: meidoorn, sleedoorn en veldesdoorn);
- De hagen zijn in gezamenlijk beheer van een vereniging van eigenaren.

Parkeren

Voor de kleine woningen worden parkeerplaatsen aangelegd die openbaar toegankelijk zijn. Omdat de relevante parkeernorm van 1,8 per (half)vrijstaande woning onvoldoende past bij het type woning in deelgebied 1, is ervoor gekozen om af te wijken van de parkeernorm en te rekenen met een parkeernorm van 1,3 per woning.

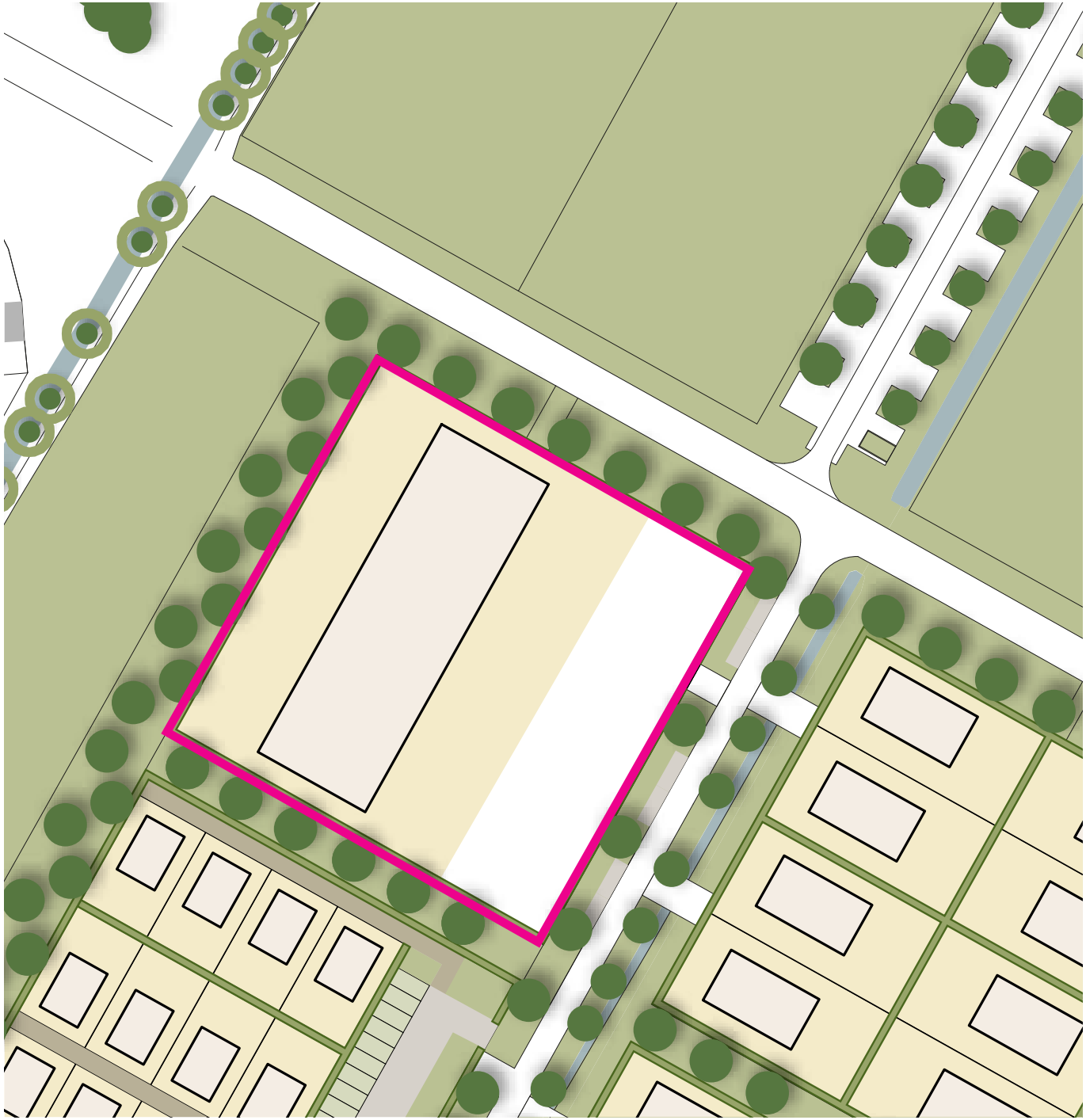

DEELGEBIED 1 - CPO

Algemeen

De CPO-kavel is bedoeld voor 8-12 huishoudens die samen hun woningen en buitenruimte willen vormgeven en ontwikkelen. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om mensen die zorg voor elkaar willen dragen of een gemeenschappelijke leefstijl hebben. Voor de keuze van een CPO-groep die het beste past bij deze plek is de gemeente voornemens een tender uit te schrijven. Daarnaast wordt er rekening mee gehouden dat vanuit de gemeente extra begeleiding nodig is om het ontwikkelproces van de woningen en buitenruimte in goede banen te leiden.

Bouwzonering

De woningen moet gebouwd worden binnen de aangegeven bouwzone voor hoofdbebouwing. Daarbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Binnen de bouwzone mogen 8 tot 12 woningen worden gebouwd;

Bouwvolume

De woningen bestaan uit één bouwlaag met een kap of twee bouwlagen. Bij 2 bouwlagen beslaat de 2e bouwlaag maximaal 65% van de begane grond bouwlaag. Voor de bouwhoogten gelden de volgende spelregels:

- Eén bouwlaag met kap (zadeldak): goothoogte maximaal 4,0 meter, nokhoogte maximaal 8,5 meter;
- Twee bouwlagen: maximale bouwhoogte 7 meter.

Aan- en bijgebouwen

- Het oppervlak van aan en/of bijgebouwen mag per woning maximaal 6m^2 bedragen. Deze dienen als 1 totaal volume gerealiseerd te worden.
- Aan en bijgebouwen hebben een maximale bouwhoogte van 2,50 meter.

Architectuur

Wat betreft de spelregels voor beeldkwaliteit wordt gepoogd om de ontwikkeling aan te laten sluiten bij de oorspronkelijke ontwerpfilosofie van Gaardenhage. Hierbij gaat het met name om de groene inbedding van de woningen en de eigentijdse architectuur. De onderstaande basisprincipes moeten in ieder geval worden gehanteerd:

- Eenvoudige en eenduidige volumes en (dak)vormen;
- Eenvoudige vlakverdeling van gevels met aandacht voor de textuur van deze vlakken;
- De collectiviteit zit ook in de bebouwing. Dus niet 8-12 losse eenheden maar 1-3 bouwvolumes met meerdere eenheden.
- Het beperken of abstraheren van details;
- Duidelijke samenhang tussen de bouwvolumes in massa en uitstraling;
- Een helder onderscheid tussen hoofd-, aan- en bijgebouwen;
- Gebruik van hoogwaardige materialen;
- Voor het ontwerp en de uitwerking van het bouwplan van een woning wordt samenwerking met een architect ten zeerste aangeraden.

NB: Dit betekent bijvoorbeeld dat de historiserende architectuur van jaren ‘30- of “notariswoningen” niet geschikt is voor Gaardenhage.

Hagen

De buitenranden van dit deelgebied worden al begrensd door hagen. De hagen vormen een wezenlijk, architectonisch, kenmerk van de beeldkwaliteit van geheel Gaardenhage.
Voor het behoud en de bescherming ervan gelden de volgende regels:

- Hagen zijn minimaal 1,0 meter breed.
- De hagen rond de CPO kavel zijn 1,8 meter hoog;
- De hagen mogen niet worden verwijderd, verlaagd, of onderbroken worden, en moeten een gesloten karakter behouden;
- De basissamenstelling van de hagen is gemengd (samenstelling: meidoorn, sleedoorn en veldesdoorn);
- De hagen zijn in gezamenlijk beheer van een vereniging van eigenaren (bijv. van de CPO-groep).

Parkeren

Parkeren voor bewoners en bezoekers vindt geclusterd plaats aan de voorzijde van het terrein van de CPO-ontwikkeling. Hiervoor gelden de vigerende parkeernormen.

DEELGEBIED 2
(450m^2 tot 480m^2)

Algemeen
In deelgebied 2 worden de kavels uit het eerdere plan gehalveerd. Hierdoor ontstaat een gedifferentieerd programma met behoud van de originele hagenstructuur.
Om de nieuwe woningen niet te laten contrasteren met eerder gerealiseerde woningen wordt ook in de nieuwe spelregels uitgegaan van moderne architectuur en woningen met een horizontaal karakter zodat het beeld van woningen die boven de haag uit steken zo veel mogelijk behouden blijft.

Bouwzonering
De woning moet gebouwd worden binnen de aangegeven bouwzone voor hoofdbebouwing. De bouwzone wordt begrensd door de volgende afstanden tot de erfgrenzen:
- 6,0 meter tot de erfgrens aan de straatzijde;
- 10,0 meter tot de erfgrens aan de achterzijde;
- 3,0 meter tot de zijdelingse noordelijke erfgrens;
- 5,0 meter tot de zijdelingse zuidelijke erfgrens;

Het oppervlak van de hoofdbebouwing van de woning moet binnen de bouwzone liggen.

De woning moet op de grens van de bouwzone aan de straatzijde een voorgevelbreedte van minimaal 4,0 meter hebben.

NB: erfgrenzen zijn veelal (in het hart van) hagen en houtwallen gelegen.

Bouwvolume
De woning bestaat uit één bouwlaag met een kap of twee bouwlagen.
Voor de bouwhoogten gelden de volgende spelregels:
- Eén bouwlaag met kap (zadeldak): goothoogte 4,0 meter, nokhoogte 8,5 meter;
- Twee bouwlagen: maximale bouwhoogte 7 meter.

Architectuur
Wat betreft de spelregels voor bouwvolumes en beeldkwaliteit is hier, ten aanzien van de originele kavels, een verruiming mogelijk. De spelregels worden verruimd maar gepoogd wordt om nieuwe woningen wel aan te laten sluiten bij de oorspronkelijke ontwerpfilosofie van Gaardenhage. Hierbij gaat het met name om de groene inbedding van de woningen en de moderne architectuur. Het is lastig om de beeldtaal van moderne architectuur in éénduidige spelregels te vatten. De onderstaande basisprincipes moeten in ieder geval worden gehanteerd:
- Eenvoudige volumes en (dak)vormen;
- Eenvoudige vlakverdeling van gevels met aandacht voor de textuur van deze vlakken;
- Het beperken of abstraheren van details;
- Een helder onderscheid tussen hoofd-, aan- en bijgebouwen;
- Gebruik van hoogwaardige materialen;
- Voor het ontwerp en de uitwerking van het bouwplan van een woning wordt samenwerking met een architect ten zeerste aangeraden.

NB: Dit betekent bijvoorbeeld dat de historiserende architectuur van jaren ‘30- of “notariswoningen” niet geschikt is voor Gaardenhage.

Hagen en singels
De kavels zijn begrensd door hagen en in een paar gevallen (aan de oostzijde grenzend aan deelgebied Hagen) geflankeerd door een houtsingel in het openbaar gebied. De houtsingel en een aantal hagen zijn reeds bestaand. De hagen vormen een wezenlijk, architectonisch, kenmerk van de beeldkwaliteit van geheel Gaardenhage. Voor het behoud en de bescherming ervan gelden de volgende regels:
- Hagen zijn minimaal 1,00 meter breed;
- De hagen zijn 1,8 meter hoog;
- De hagen mogen niet worden verwijderd, verlaagd, of onderbroken worden, en moeten een gesloten karakter behouden;
- De basissamenstelling van de hagen is gemengd (samenstelling: meidoorn en veldesdoorn);
- De hagen komen in gezamenlijk beheer. De houtsingel is in eigendom en beheer van de gemeente Arnhem.

Kaveltoegang
Voor de kaveltoegang gelden de volgende regels:
- De toegangsopening in de haag naar de kavel is tussen de 3,00 en 4,00 meter breed;
- De toegangsopening is op minimaal 1,0 meter afstand van de hoek van het perceel.

Parkeren
In dit deelgebied is de vigerende parkeernormering van kracht. Deze is voor een (half) vrijstaande woning 1,8 parkeerplaats, afgerond 2 parkeerplaatsen. In de openbare ruimte wordt per kavel 0,3 bezoekersparkeren gerealiseerd (in grasbeton). Als voor de garage een oprit aanwezig is, telt een garage + oprit als 2,0 parkeerplaats.

DEELGEBIED 3
(375m^2 - 600m^2)

Algemeen
De 4 kavels in deelgebied 3 liggen in het noordwestelijke deel van Gaardenhage dat is herverkaveld. Op de kavels van 1200m^2 tot 1300m^2 is de mogelijkheid om 2-3 woningen te realiseren die in samenhang, en binnen het oorspronkelijke bouwvlak, worden gebouwd. Om de nieuwe woningen niet te veel te laten contrasteren met eerder gerealiseerde woningen wordt ook in de nieuwe spelregels uitgegaan van moderne architectuur en woningen met een horizontaal karakter zodat het beeld van woningen die boven de haag uit steken zo veel mogelijk behouden blijft.

Bouwzonering
De woning moet gebouwd worden binnen de aangegeven bouwzone voor hoofdbebouwing. De bouwzone wordt begrensd door de volgende afstanden tot de erfgrenzen:
- 8,0 meter tot de erfgrens aan de straatzijde;
- 9,5 meter tot de erfgrens aan de achterzijde;
- 3,0 meter tot de zijdelingse noordelijke erfgrens;
- 7,0 meter tot de zijdelingse zuidelijke erfgrens;

Per bouwzone mogen maximaal drie woningen worden gebouwd, dit gebeurt in 1 of 2 volumes. Bij 2 woningen mogen dit 1 of 2 gebouwen zijn en bij 3 woningen 2 gebouwen. Het oppervlak van de hoofdbebouwing van de woningen mag samen maximaal 65% van de bouwzone bedragen;

Op de grens van de bouwzone aan de straatzijde dient een volume te staan bestaande uit 1 of 2 woningen met een voorgevelbreedte van minimaal 4,0 meter.

NB: erfgrenzen zijn veelal (in het hart van) hagen en houtwallen gelegen.

Bouwvolume

De woningen bestaat uit één bouwlaag met een kap of twee bouwlagen. Voor de bouwhoogten gelden de volgende spelregels:

- Eén bouwlaag met kap (zadeldak): maximale goothoogte 4,0 meter, maximale nokhoogte 8,5 meter;
- Twee bouwlagen: maximale bouwhoogte 7 meter.

Architectuur

Wat betreft de spelregels voor bouwvolumes en beeldkwaliteit is hier, ten aanzien van de originele kavels, een verruiming mogelijk. De spelregels worden verruimd maar gepoogd wordt om nieuwe woningen wel aan te laten sluiten bij de oorspronkelijke ontwerpfilosofie van Gaardenhage. Hierbij gaat het met name om de groene inbedding van de woningen en de moderne architectuur. Het is lastig om de beeldtaal van moderne architectuur in éénduidige spelregels te vatten. De onderstaande basisprincipes moeten in ieder geval worden gehanteerd:

- Eenvoudige volumes en (dak)vormen;
- Duidelijke samenhang tussen de volumes op dezelfde kavel;
- Eenvoudige vlakverdeling van gevels met aandacht voor de textuur van deze vlakken;
- Het beperken of abstraheren van details;
- Een helder onderscheid tussen hoofd-, aan- en bijgebouwen;
- Gebruik van hoogwaardige bouwmaterialen en kleuren die harmoniëren met de gebruikte materialen en kleuren vanuit het originele beeldkwaliteitplan (dit wil niet zeggen dat ze het zelfde moeten zijn);
- Voor het ontwerp en de uitwerking van het bouwplan van een woning wordt samenwerking met een architect ten zeerste aangeraden.

NB: Dit betekent bijvoorbeeld dat de historiserende architectuur van jaren ‘30- of “notariswoningen” niet geschikt is voor Gaardenhage.

Hagen en singels

De kavels zijn begrensd door beuken en gemengde hagen. De hagen zijn reeds bestaand. De hagen vormen een wezenlijk, architectonisch, kenmerk van de beeldkwaliteit van geheel Gaardenhage.
Voor het behoud en de bescherming ervan gelden de volgende regels:

- Beukenhagen zijn minimaal 1,00 meter breed, de gemengde hagen zijn minimaal 3,0 meter breed, waarvan op elke kavel minimaal 1,5 meter;
- De hagen zijn 2,0 meter hoog;
- De hagen mogen niet worden verwijderd, verlaagd, of onderbroken worden, en moeten een gesloten karakter behouden;
- De basissamenstelling van de hagen is beuk;
- De hagen zijn in gezamenlijk beheer van een vereniging van eigenaren Hagen.

Kaveltoegang

Voor de kaveltoegang gelden de volgende regels:

- De toegangsopening in de haag naar de kavel is tussen de 3,00 en 5,00 meter breed. Per kavel zijn maximaal 2 toegangsopening mogelijk.
- De toegangsopeningen zijn op minimaal 1,0 meter afstand van de hoek van het perceel.

Parkeren

In dit deelgebied is de vigerende parkeernormering van kracht. Deze is voor een (half) vrijstaande woning 1,8 parkeerplaats, afgerond 2 parkeerplaatsen. In de openbare ruimte wordt per kavel 0,3 bezoekersparkeren gerealiseerd (in grasbeton). Als voor de garage een oprit aanwezig is, telt een garage + oprit als 2,0 parkeerplaats.

OORSPRONKELIJKE KAVELS
(1.250m^2 - 1.300m^2)

Algemeen
In het nieuwe beeldregieplan voor Gaardenhage zijn nog 6 van de oorspronkelijke exclusieve bouwkavels beschikbaar. Deze kavels liggen in het deelgebied Hagen en grenzen aan of liggen tussen de reeds gerealiseerde woningen.

Voor deze kavels wordt een aanpassing van de spelregels voorgesteld om er voor te zorgen dat deze kavels aansluiten bij de huidige wensen van particuliere bouwers.

De huidige bewoners hebben middels een moodboard aangegeven wat passend is in hun wijk. De beelden laten een moderne uitstraling zien met 2 bouwlagen of één bouwlaag met kap.

Om de nieuwe woningen niet te veel te laten contrasteren met eerder gerealiseerde woningen wordt ook in de nieuwe spelregels uitgegaan van moderne architectuur en woningen met een horizontaal karakter zodat het beeld van woningen die boven de haag uit steken zo veel mogelijk behouden blijft.

Bouwzonering
De woning moet gebouwd worden binnen de bouwzone voor hoofdbebouwing. De bouwzone wordt begrensd door de volgende afstanden tot de erfgrenzen:
- 8,0 meter tot de erfgrens aan de straatzijde;
- 9,5 meter tot de erfgrens aan de achterzijde;
- 3,0 meter tot de zijdelingse noordelijke erfgrens;
- 7,0 meter tot de zijdelingse zuidelijke erfgrens;

Het oppervlak van de hoofdbebouwing van de woning mag maximaal 55% van de bouwzone bedragen;

De woning moet op de grens van de bouwzone aan de straatzijde een voorgevelbreedte van minimaal 6,0 meter hebben.

NB: erfgrenzen zijn veelal (in het hart van) hagen en houtwallen gelegen.

Bouwvolume

De woning bestaat uit één bouwlaag met een kap of twee bouwlagen. Bij 2 bouwlagen beslaat de 2e bouwlaag maximaal 70% van de voorgestelde begane grond bouwlaag. Voor de bouwhoogten gelden de volgende spelregels:

- Eén bouwlaag met kap (zadeldak): maximale goothoogte 4,0 meter, maximale nokhoogte 10 meter;
- Twee bouwlagen: maximale bouwhoogte 7 meter

Architectuur

Overeenkomstig met de oorspronkelijke filosofie heeft een woning in Gaardenhage een moderne architectuur. Het is lastig om de beeldtaal van moderne architectuur in éénduidige spelregels te vatten. De onderstaande basisprincipes moeten in ieder geval worden gehanteerd:

- Eenvoudige volumes en (dak)vormen;
- Eenvoudige vlakverdeling van gevels met aandacht voor de textuur van deze vlakken;
- Het beperken of abstraheren van details;
- Nadruk op horizontale geleding van woningen;
- Een helder onderscheid tussen hoofd-, aan- en bijgebouwen;
- Gebruik van hoogwaardige bouwmaterialen en kleuren die harmoniëren met de gebruikte materialen en kleuren vanuit het originele beeldkwaliteitplan (dit wil niet zeggen dat ze het zelfde moeten zijn);
- Voor het ontwerp en de uitwerking van het bouwplan van een woning wordt samenwerking met een architect ten zeerste aangeraden.

NB: Dit betekent bijvoorbeeld dat de historiserende architectuur van jaren ‘30- of “notariswoningen” niet geschikt is voor Gaardenhage.

Hagen en singels

De kavels zijn begrensd door beuken en gemengde hagen. De hagen zijn reeds bestaand. De hagen vormen een wezenlijk, architectonisch, kenmerk van de beeldkwaliteit van geheel Gaardenhage.
Voor het behoud en de bescherming ervan gelden de volgende regels:

- Beukenhagen zijn minimaal 1,00 meter breed, de gemengde hagen zijn minimaal 3,0 meter breed, waarvan op elke kavel minimaal 1,5 meter;
- De hagen zijn 2,0 meter hoog;
- De hagen mogen niet worden verwijderd, verlaagd, of onderbroken worden, en moeten een gesloten karakter behouden;
- De basissamenstelling van de hagen is beuk;
- De hagen zijn in gezamenlijk beheer van de vereniging van eigenaren Hagen.

Kaveltoegang

Voor de kaveltoegang gelden de volgende regels:

- De toegangsopening in de haag naar de kavel is tussen de 4,00 en 6,00 meter breed;
- De toegangsopening is op minimaal 3,00 meter afstand van de noordelijke hoek van het perceel.

Parkeren

In dit deelgebied is de vigerende parkeernormering van kracht. Deze is voor een (half) vrijstaande woning 1,8 parkeerplaats, afgerond 2 parkeerplaatsen. In de openbare ruimte wordt per kavel 0,3 bezoekersparkeren gerealiseerd (in grasbeton). Als voor de garage een oprit aanwezig is, telt een garage + oprit als 2,0 parkeerplaats.

GAARDEN (JOHN GROSMANSTRAAT)

Bouwzonering

De woning moet gebouwd worden binnen de bouwzone, welke wordt begrensd door de volgende afstanden tot de erfgrenzen:

- 6,00 meter tot de erfgrens straatzijde;
- 11,00 meter tot de erfgrens achterzijde;
- 5,00 meter tot de zijdelingse erfgrens;

Het oppervlak van de hoofdbebouwing van de woning, inclusief uitbouwen van woonruimte, mag max. 250 m2 bedragen. Overige aan/bijgebouwen tellen niet mee. Minimaal 60% van de breedte van de voorgevel van de woning moet in de bouwzonegrens aan de straatzijde (“de gevellijn”/gearceerde lijn) gesitueerd zijn.

Bouwvolume

De woning bestaat uit een rijzend (verticaal gearticuleerd) bouwvolume. Het bouwvolume wordt beëindigd met een gekapt dak. Hiervoor gelden de volgende bouwhoogten:

- De bouwhoogte van het hoofdvolume inclusief dak bedraagt minimaal 8,50 meter en maximaal 10 meter.
- De goothoogte van het hoofdvolume bedraagt minimaal 5,50 meter en maximaal 6,50 meter

Het hoofdbouwvolume moet in samenhang met de kapvorm en de uitbouwen en bijgebouwen zich tonen als één geheel, waarbij de geleding van de bouwlagen niet moet leiden tot het beeld van een liggend/horizontaal bouwvolume met een opbouw met dak als apart volume. Ook moeten uit- en aanbouwen niet ogen als een toevoeging, maar opgaan in het geheel van de bouwmassa.

Daken

Het hoofdvolume wordt beëindigd met een dakvorm. Een platdak is voor het hoofdvolume uitgesloten.

- De dakvorm moet het gehele hoofdvolume bedekken
- De dakvorm bestaat geheel uit één of meerdere schuine dakvlakken
- De hellingshoek van dakvlakken moet minimaal 35 graden bedragen.
- De nokrichting is evenwijdig aan de John Grosmanstraat

Uitstraling

De woningen in Gaarden hebben een moderne architectuur. Belangrijk zijn: objectmatige compositie (uiterlijke visuele eenheid), de abstrahering van vlakken en volumes (herleiden tot eenvoudige vormen), en de abstrahering van bouwdetails en installaties (utilitaire bouwtechniek her-vormen).
Dit is lastig in precieze bouwregels vast te leggen, en zou de architectonische mogelijkheden onnodig inperken.
Andere belangrijke beeldkenmerken van de architectuur zijn wel te benoemen.

De architectuur van de Gaarden-woningen moet voldoen aan:

- Het is van belang te voorkomen dat de volumegeleding op die van Hagen gaat lijken. Horizontale gelaagdheid en stapeling moet in het beeld worden voorkomen ten gunsten van objectmatige eenheid en rijzigheid/verticaliteit van het bouwvolume;
- Het hoofdbouwvolume met de uit- en aanbreidingen moeten uit één kleur en materiaal bestaan;
- Het hoofdbouwvolume is licht van kleur, bijvoorkeur wit;

Haag en singels

De kavels zijn begrensd door hagen en houtsingels. De hagen zijn reeds bestaand. Zij vormen een wezenlijk, architectonisch, kenmerk van de beeldkwaliteit van geheel Gaardenhage.
Kenmerkend voor Gaarden is, dat het straatbeeld bestaat uit middelhoge hagen, welk enig zicht op de woning toelaten.
De continuïteit van de hagen is de basis voor deze beeldvorming.
Voor het behoud en de bescherming ervan gelden de volgende regels:

- Hagen zijn minimaal 1,00 meter breed.
- De hagen zijn 1,50 meter hoog
- De hagen mogen niet worden verwijderd, verlaagd, of onderbroken worden, en moeten een gesloten karakter behouden.
- De basissamenstelling van de hagen is meidoorn en veldesdoorn.

Kaveltoegang

Voor de kaveltoegang gelden de volgende regels:

- De toegangsopening in de haag naar de kavel is tussen de 4,00 en 6,00 meter breed.
- De toegangsopening is op minimaal 3,00 meter afstand uit de zij-erfgrens.
- De toegang ter plaatse van de erfgrens/hekwerk is visueel open. Indien een hekwerk of poort ter afsluiting van de kavel wordt toegepast, dat moet het hekwerk of portconstructie een algehele transparantie bezitten van minimaal 50 %.
- Indien een hekwerk of poort ter afsluiting van de kavel wordt toegepast, dan moet dit de hoogte van de haag bezitten, en mogen er poortkolommen worden gerealiseerd mits deze eveneens de hoogte van de haag bezitten.
- Indien er poortkolommen worden gerealiseerd moeten deze in de stijl (vorm, materiaal en kleur) van de woningarchitectuur of in de stijl van de buitenruimte-inrichting worden gerealiseerd.

Parkeren

In dit deelgebied is de vigerende parkeernormering van kracht. Deze is voor een (half) vrijstaande woning 1,8 parkeerplaats, afgerond 2 parkeerplaatsen. In de openbare ruimte wordt per kavel 0,3 bezoekersparkeren gerealiseerd (in grasbeton). Als voor de garage een oprit aanwezig is, telt een garage + oprit als 2,0 parkeerplaats.

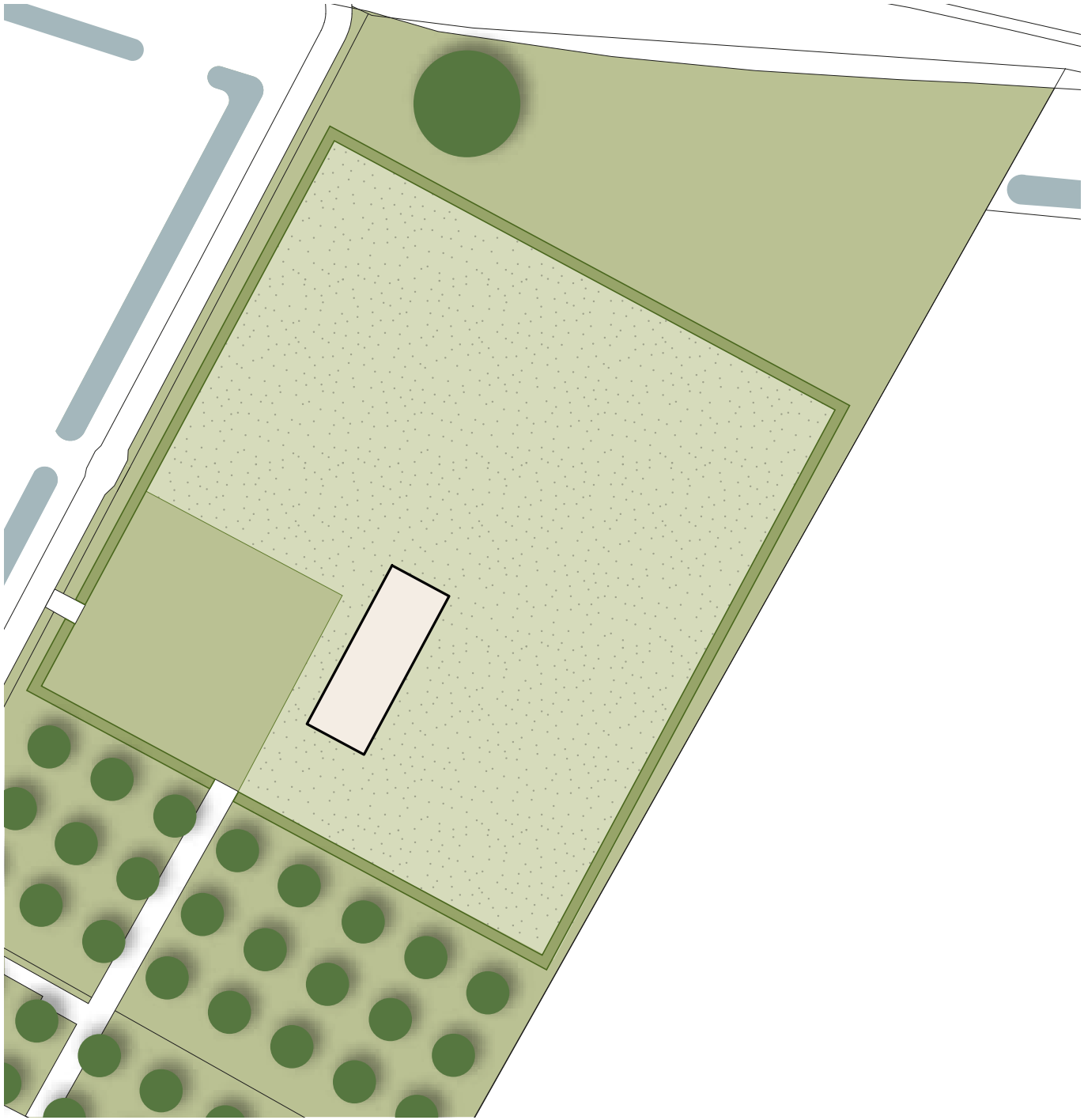

TUINMAAT

Zonering

- Binnen het terrein van de Tuinmaat is ruimte om volkstuinen aan te leggen.
- Voor het verenigingsgebouw en de kassen is de locatie aangegeven.

Bouwvolume

- Maximaal 60 m² aan kassen.
- Gesitueerd binnen bouwvlak.
- Maximale bouwhoogte van 2,30 meter.
- Materialisering in uitstraling van donkere kleur.

- 1 vereningsgebouw met veranda
- Maximaal 6 bij 3 meter
- Maximale bouwhoogte van 2,50 meter.
- Functies; schuilen, vergaderen, opslag en koffiedrinken.

Uitstraling

De vormgeving van de bebouwing dient eenduidig en terughoudend te zijn. Passend binnen het omliggende landschap en de groene uitstraling van het volkstuinencomplex.

Voor het terrein van de Tuinmaat geldt:

- Geen verlichting.
- Minimaal benodigde paden en verharding.
- Voorkomen van verrommeling.
- Kleurgebruik conform huishoudelijk reglement.
- Voorkomen geluidsoverlast.
- Geen feestjes, BBQ's, huisjes en bewoning.

Haag en singels

De kavel is begrensd door een haag. Hagen vormen een wezenlijk kenmerk van de beeldkwaliteit van Gaardenhage en daarom wordt dit ook toegepast bij de Tuinmaat.

- Hagen zijn minimaal 1 meter breed.
- De hagen zijn 1,80 meter hoog, met uitzondering van de fietspadzijde waar de hoogte 1,50 meter is.
- Bij de keuze van de hagen is bijzondere aandacht voor biodiversiteit.

Kaveltoegang

- Omdat er geen verlichting is toegestaan zullen de openingstijden beperkt zijn.
- Er komen 2 ingangen met poort.
  Ingang fietsers; Eka Thoden van Velzenstraat
  Ingang auto's; John Grosmanstraat

Parkeren

- De Tuinmaat dient te voldoen aan de gemeentelijke parkeernorm. Het parkeren wordt volledig opgelost op het terrein van de Tuinmaat binnen de haag.
- Voor het parkeren is een afgebakende ruimte aangeduid.

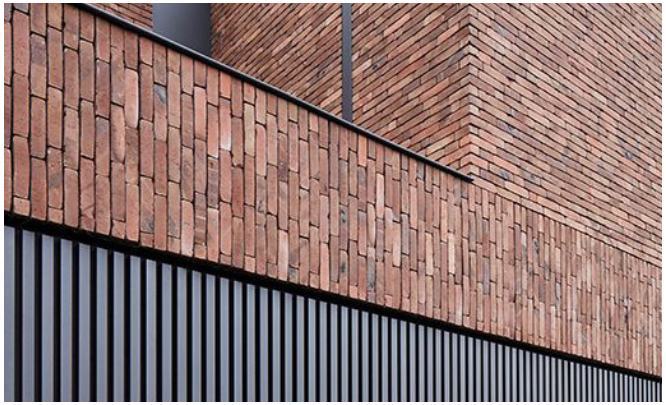

MATERIAALGEBRUIK & DETAILLERING

Voor het gehele gebied geldt dat alleen materialen worden toegepast die hoogwaardig zijn en mooier worden naarmate ze verouderen. Hierbij wordt uitgegaan van duurzame, natuurlijke en niet giftige materialen met aandacht voor de herbruikbaarheid. De voorkeur gaat hierbij tevens uit naar lokale, streekgebonden materialen. Toepassing van kunststoffen, betonsteen, houtwol-cementplaat en dergelijke in de buitengevel of op het dak horen daar niet bij. Er kan worden afgeweken aan de hiervoor gestelde eisen aan het materiaalgebruik als dat leidt tot een kleinere milieu impact voor de bouw beschouwd over de hele levensduur. Dit kan bijvoorbeeld door de inzet van innovatieve materialen en technieken. Het kleurgebruik aan de buitenzijde van de woningen is terughoudend en heeft een natuurlijke uitstraling. Lichte kleuren hebben de duidelijke voorkeur in verband met hittestress.

De uitstraling wordt vooral bepaald door het uiterlijk van de toegepaste materialen. Dit geldt zowel voor het gevelmateriaal als voor de kozijnen. Essentieel hierbij is een zorgvuldige en bijzondere detaillering die past bij de keuze van de materialen.

Het toepassen van groene gevels en groene daken wordt gestimuleerd. Dit heeft een positief effect op de waterhuishouding, de natuurinclusiviteit, het tegengaan van hittestress en de groene, duurzame uitstraling van het veld.

Circulair bouwen is een belangrijk thema bij de toepassing van materialen. Het is het uitgangspunt om grondstoffen zoveel mogelijk te hergebruiken. Naast het toepassen van herbruikbare materialen is ook de toepassing van innovatieve duurzame oplossingen voor bijvoorbeeld energieopwekking of warmteopslag een manier om het duurzame karakter van de wijk uit te dragen. Door deze oplossingen mee te nemen in het ontwerp worden ze op een mooie manier geïntegreerd in het geheel.

NATUURINCLUSIEF BOUWEN

Alles en iedereen is onderdeel van één groot ecosysteem dat gekoesterd moet worden. Het geheel van gebouwen en groene ruimtes in Gaardenhage biedt een integraal afgestemd biotoop aan, waarin plant en diersoorten elkaar wederzijds aanvullen. Door deze natuurinclusieve aanpak wordt winst gehaald op meerdere vlakken:

- Er ontstaat een betere balans in het ecosysteem, zoals vogels, vleermuizen en egels, die insecten eten en vlinders en bijen, die zorgen voor bestuiving van planten.
- Het extra groen verhoogd de biodiversiteit en zorgt voor een aangenamer klimaat in de wijk: waterberging, koelte en zuivering van de lucht.
- Een groene leefomgeving heeft een positief effect op de gezondheid van de mensen die wonen in de wijk.

De wijze waarop de mens het landschap vormgeeft, bepaalt in belangrijke mate het voorkomen van planten en dieren. Dat geldt ook voor het bebouwd gebied. Voor enkele soorten zijn onze steden en dorpen het belangrijkste leefgebied. Natuurinclusief bouwen is het zodanig oprichten van bouwwerken en inrichten van de omgeving van de gebouwen, dat het van waarde is voor de natuur in de stad. Hiervoor zijn natuurinclusieve bouwmaatregelen nodig zoals nestkasten voor dieren of de aanleg van tuinen, daken of gevels. Dit klinkt ingewikkeld, maar in de praktijk valt dit mee, zowel financieel als bouwtechnisch. In basis komt het erop neer dat er gezorgd wordt voor nestgelegenheid en voedsel. Dit kan door op slimme plekken extra groen toe te voegen of in de woningen nestgelegenheden te bouwen. De insteek is dit te doen voor soorten die nu al in de directe omgeving leven zoals de gewone dwergvleermuis, gierzwaluw, huismus, zwarte roodstaart, egel, wilde bijen en vlinders. Dit soort maatregelen dienen meegenomen te worden bij de ontwikkeling van de woningen aangezien ze voor het behoud van deze soorten cruciaal zijn. Andere maatregelen van natuurinclusief bouwen zijn groene gevels (bijvoorbeeld als kopgevel) en groene of bruine daken. Dit zijn toepassingen die zowel voor de waterhuishouding als voor vogels en insecten van toegevoegde waarde zijn.

Bijlage 1 bij het besluit van de gemeenteraad van Arnhem van …… 2022 tot vaststelling van het bestemmingsplan ‘Chw Gaardenhage’

Wijzigingenoverzicht bestemmingsplan ‘Chw Gaardenhage’

Zaaknummer: 622659
Ten behoeve van de overzichtelijkheid zijn hieronder alle wezenlijke in het vast te stellen bestemmingsplan ten opzichte van het ter inzage gelegde ontwerpbestemmingsplan aangebrachte wijzigingen opgenomen en, voor zover nodig, toegelicht. Hierbij is onderscheid is gemaakt tussen ambtshalve aangebrachte wijzigingen en wijzigingen die naar aan leiding van ingediende zienswijzen zijn doorgevoerd. Wijzigingen van redactionele aard zijn buiten beschouwing gelaten.

Nr.		
1	**Ambtshalve op de verbeelding bij het bestemmingsplan aangebrachte wijzigingen**	**Toelichting op de wijzigingen**
1.1	Schrappen van aanduiding ‘specifieke bouwaanduiding 4’ voor het perceel aan de Frida Heilstraat 2 en toevoegen ‘specifieke bouwaanduiding – 8’.	De woning aan de Frida Heilstraat 2 heeft een hogere bouwhoogte dan is toegestaan op basis van dit bestemmingsplan. Ook bestaat de woning uit meer dan twee bouwlagen. Om de bestaande rechten van deze woning te respecteren bedraagt de maximale bouwhoogte zonder zadeldak ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding 8' bij twee bouwlagen 8,5 m en wordt dan ook de eis van maximaal twee bouwlagen losgelaten. Verder wordt aangesloten bij de regels van de 'specifieke bouwaanduiding 4'.
2	**Ambtshalve in de toelichting van het bestemmingsplan aangebrachte wijzigingen**	**Toelichting op de wijzigingen**
2.1	Uitsnede beeldkwaliteitsplan deelgebied 1 – CPO is aangepast.	Deze uitsnede bevatte nog een gedeelte van de verouderde verkaveling van deelgebied 1 – kleine kavels.
2.2	Paragraaf 3.3 is verduidelijkt.	De toets aan het gemeentelijk beleid en het beleid van de provincie was in het ter inzage gelegde verspreid over het plan. Ook is een duidelijkere conclusie opgenomen.
2.3	De conclusie uit de Quickscan Flora en Fauna voor het wijkgedeelte is geactualiseerd (subparagraaf 4.6.2.) en de juiste versie van de Quicscan Flora en Fauna (bijlage 2) is toegevoegd. Het stikstofonderzoek is geactualiseerd.	De mogelijke gevolgen van de aanwezigheid van de huismus zijn verduidelijkt. Verder is inmiddels het vervolgonderzoek uitgezet. De Quickscans Flora en Fauna zijn samengevoegd en het gedeelte over de solitaire boom op de paardenwei is eruit gehaald. Deze behoeft namelijk niet gekapt te worden. Er is een nieuwe AERIUS-rekenmethode. Ook zijn de verkeersbewegingen voor de Tuinmaat meegenomen. Wij stellen voor om dit met de vaststelling te herstellen.
2.4	De groenvergelijking en de toets aan de Groenvisie uit subparagraaf 4.6.2. is verduidelijkt.	
3	**Ambtshalve in de regels van het bestemmingsplan aangebrachte wijzigingen**	**Toelichting op de wijzigingen**

Wijzigingenoverzicht bestemmingsplan ‘Chw Gaardenhage’

Zaaknummer: 622659

3.1	a. Onderdeel c van sublid 6.2.5 Specifieke bouwaanduiding – 4 komt te luiden als volgt: ‘indien de woning bestaat uit één bouwlaag met kap, bedraagt de **maximale** goothoogte 4 m en de **maximale bouw**hoogte **10** m;’ b. In Bijlage 1 bij de regels ‘Beeldkwaliteitsplan Gaardenhage’ is op p. 17 de maximale nokhoogte aangepast naar 10 meter. c. Onderdeel a, onder 2 van sublid 6.2.6 Specifieke bouwaanduiding – 5 komt te luiden als volgt: indien de woning bestaat uit één bouwlaag met zadeldak bedraagt de maximale goothoogte 4 m en de maximale **bouw**hoogte 8,5 m;	In het ontwerpbestemmingsplan wordt uitgegaan van een maximale nokhoogte van 9 meter voor woningen met een zadeldak.Een aantal reeds gebouwde woningen met zadeldak in Gaardenhage hebben een hogere nokhoogte dan 9 meter. Deze hoogte past binnen het vorige beeldkwaliteitsplan. Wij stellen daarom voor om voor de oorspronkelijke woningen de maximum nokhoogte voor woningen met een zadeldak te verhogen naar 10 meter. Dit is stedenbouwkundig passend en hiermee respecteren we de bestaande rechten. Verder is per abuis is ‘maximale’ niet opgenomen in het ontwerpbestemmingsplan. Nokhoogte en bouwhoogte betekenen in Arnhemse bestemmingsplannen hetzelfde. In het ontwerpbestemmingsplan werd in de regels nog twee keer nokhoogte gebruikt. Om de termen te harmoniseren wordt dit gewijzigd naar bouwhoogte. Wij stellen voor om dit te herstellen.
3.2	Onderdeel d van lid 3.1. komt als volgt te luiden: ‘fiets- en wandelpaden, **in- en uitritten naar aangrenzende woningen**, straatmeubilair en speelvoorzieningen.’	Met deze toevoeging wordt de nieuwe groenbestemming gelijk gesteld met de oude bestemming groen. Hierdoor maken we het aanleggen van in- en uitritten voor de woningen in Gaardenhage mogelijk. In de toelichting was reeds aangegeven dat binnen de groenbestemming in- en uitritten naar woningen zijn toegestaan.
3.3.	Toevoegen sublid 2.6.8 ‘Specifieke bouwaanduiding – 8’ luidende: “In aanvulling op het gestelde in sublid 6.2.1 gelden ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding - 4' de volgende regels: a. de voorgevel wordt gebouwd in de op de verbeelding aangegeven figuuraanduiding 'gevellijn' waarbij de voorgevelbreedte minimaal 6 m bedraagt; b. de woning bestaat uit één bouwlaag met zadeldak of uit bouwlagen zonder kap; c. indien de woning bestaat uit één bouwlaag met kap, bedraagt de maximale goothoogte 4 m en de maximale bouwhoogte 9 m; d. indien de woning bestaat uit bouwlagen beslaat de 2e bouwlaag maximaal 70% van het oppervlak van de begane grondbouwlaag en bedraagt de maximale bouwhoogte 8,5 m. e. het oppervlak van het hoofdgebouw mag maximaal het op de verbeelding aangegeven bebouwingspercentage bedragen.”	Zie onderdeel 1.1.

Wijzigingenoverzicht bestemmingsplan ‘Chw Gaardenhage’

Zaaknummer: 622659

3.4	Aan artikel 6.1 Bestemmingsomschrijving wordt onder e de zinsnede ‘specifieke bouwaanduiding – 8’ toegevoegd.	Zie 1.1.
3.5	Onderdeel c van artikel 10 Algemene gebruiksregels komt te vervallen.	Deze bepaling luidt als volgt: “het gebruik van gronden of bouwwerken waarbij niet wordt voorzien in voldoende parkeergelegenheid volgens de in de geldende Arnhemse beleidsregels voor parkeren opgenomen normen.” Deze regel komt voort vanuit een foutieve vertaling van het facetplan parkeren in dit bestemmingsplan.
3.6	Onderdeel d van lid 12.1 Parkeren komt te luiden als volgt: d. Ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding 1' geldt in afwijking van de beleidsregels een parkeernorm van 1,3 per woning;	In het bestemmingsplan zoals deze ter inzage heeft gelegen ontbrak het gedeelte ‘per woning’. Wij stellen voor om dit aan te passen zodat duidelijk is wat bedoeld wordt met de parkeernorm.
3.7	Onderdeel c. van lid 4.3 komt te luiden als volgt: c. Ter plaatse van de aanduiding 'volkstuin' zijn maximaal 50 percelen toegestaan.	De parkeernormen gaan uit van 0,3 parkeerplaatsen per perceel. Een perceel heeft geen minimale grootte. Op grond van het ontwerpbestemmingsplan zouden dus in theorie meer dan 50 perceeltjes aangelegd kunnen worden waardoor parkeeroverlast zou kunnen ontstaan. Wij vinden maximaal 50 percelen passend op deze locatie. Daarom stellen wij voor om het aantal te maximeren in de regels.
3.8	Voor veld 2 is in het beeldkwaliteitsplan aangepast dat er sprake is van een gemengde haag in plaats van een beukenhaag. De hoogte van de haag is aangepast van 2 meter naar 1,8 meter. Daarnaast is verduidelijkt dat de houtsingel in eigendom is van de gemeente. In het deel Hagen is het woord houtsingel vervangen door gemengde hagen.	Per abuis is de bestaande haag in veld 2 aangeduid als beukenhaag. Dit is een gemengde haag en aangepast in het beeldkwaliteitsplan. De hoogte van een gemengde haag van 1,8 meter vinden we passender dan een haaghoogte van 2 meter. Dit is conform de haaghoogte in veld 1 voor het bouwblok waar Collectief Particulier opdrachtgeverschap wordt beoogd. Per abuis staat in het onderdeel Hagen dat er sprake is van een houtsingel in plaats van gemengde hagen.
4	**Naar aanleiding van zienswijzen op de verbeelding bij het bestemmingsplan doorgevoerde wijzigingen**	**Toelichting op de wijzigingen**
4.1	Het gedeelte met de aanduiding volkstuin krijgt in plaats van de bestemming ‘Groen’, de bestemming ‘Groen- Landschap en Park’.	Wij stellen dit voor zodat landschappelijke waarden beter worden geborgd. Door de volkstuin de bestemming ‘Groen – Landschap en Park’ te geven staan we alleen activiteiten toe die passen binnen de landschappelijke waarden.

Wijzigingenoverzicht bestemmingsplan ‘Chw Gaardenhage’

Zaaknummer: 622659

4.2	De ‘Specifieke bouwaanduiding – 7’ wordt vergroot.	Om te zorgen voor een betere inpassing van de kassen in het landschap stellen wij voor om een bouwvlak op te nemen in het bestemmingsplan waar de kassen zijn toegestaan. Het maximaal oppervlakte aan kasruimte is ingeperkt tot maximaal 60 m^2. Dit kunnen bijvoorbeeld 10 kleine kassen zijn van 2 bij 3 meter, maar bijvoorbeeld ook een tunnelkas van maximaal 10 bij 3 meter en 5 kleine kassen van 2 bij 3 meter.
5	**Naar aanleiding van zienswijzen in de toelichting van het bestemmingsplan doorgevoerde wijzigingen**	
5.1	In samenspraak met omwonenden wordt vervangen door: “E*r is een nieuw verkavelingsplan en beeldkwaliteitsplan opgesteld voor Gaardenhage. Hierbij hebben we zoveel mogelijk rekening gehouden met zorgen en bezwaren van de huidige wijkbewoners.”*	Per abuis stond er nog een verouderde tekst in het bestemmingsplan. De tekst die ook in de eerdere raadsbrief stond sluit meer aan bij het gevoel van omwonenden.
5.2	Subparagraaf 3.5.3 Verkeer is aangepast naar een volledige beeld van de verkeerssituatie.	In het ontwerpbestemmingsplan waren in de berekening van de verkeerssituatie alleen de woningen van de wijk Gaardenhage en de volkstuin meegenomen. Hierbij was geen rekening gehouden met verkeer van Arneco en de Korenmaat. Dit is hersteld in het huidige plan.
5.3	Subparagraaf 4.7.2 Situatie plangebied water is verduidelijkt.	In het ontwerpbestemmingsplan ontbrak volgens de indieners van de zienswijzen een duidelijke beschrijving van de situatie met betrekking tot het grondwaterbeschermingsgebied, de boringsvrije zone en de warmte-koudeopslagvrije zone.
5.4	Onderdeel 7 van subparagraaf 4.10.3 komt als volgt te luiden: *Water* *Het hemelwater wordt op eigen terrein verwerkt. Omdat gekozen is om het hemelwater op eigen terrein te verwerken is geen watercompensatie nodig. Er zijn voorts geen negatieve effecten op de omgeving te verwachten*.	Per abuis was opgenomen in het ontwerpbestemmingsplan dat er geen sprake zou zijn van een toename van de hoeveelheid verharding. Dit is niet correct, dus de tekst is aangepast.
6	**Naar aanleiding van zienswijzen in de regels van het bestemmingsplan doorgevoerde wijzigingen**	**Toelichting op de wijzigingen**
6.1	Aanpassing bestemming van de volkstuin: 1. Onderdeel e. van artikel 3.1. wordt geschrapt. Onderdeel d. van artikel 4.1. wordt toegevoegd luidende:	Zie onderdeel 4.1.

Wijzigingenoverzicht bestemmingsplan ‘Chw Gaardenhage’

Zaaknummer: 622659

	d. volkstuinen met bijbehorende parkeerplaatsen uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'volkstuin'. 2. Onderdeel 3.2, lid 2 wordt geschrapt. 3. Onderdeel d van subsublid 4.4.1. wordt toegevoegd luidende: *d. werken of werkzaamheden passend bij normaal gebruik van een volkstuin waaronder het aanleggen van parkeerplaatsen.* 4. Onderdeel 3.3. wordt geschrapt. Onderdeel 4.3. wordt toegevoegd luidende: *a. Het in gebruik nemen van gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemming zoals beschreven in lid 4.1 onder d. is uitsluitend toegestaan indien binnen een jaar na het tijdstip van onherroepelijk worden van het bestemmingsplan de hagen conform het in Bijlage 1 opgenomen beeldkwaliteitsplan zijn aangelegd.* *b. De hagen dienen in stand te worden gehouden.*	
6.2.	Onderdeel 2 wordt toegevoegd aan lid 4.2 luidende: 2. In afwijking van het bepaalde onder 1 mag ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding 7' worden gebouwd: a. één verenigingsgebouw met veranda van maximaal 6 bij 3 meter met een maximale bouwhoogte van 2,5m; en b. kassen met een maximale bouwhoogte van 2,3m, waarbij de totale oppervlakte aan kassen maximaal 60m2 is.	Zie onderdeel 4.2.

Bijlage 2b Onderdeel uitmakend van het raadsvoorstel

Zienswijzennota behorende bij het raadsvoorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage'

GEANONIMISEERD

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Reactie op hoofdlijnen 3
2.1 Woonbeleid en woonbehoefte 3
2.2 Stedenbouwkundige en landschappelijke inpassing woningen Gaardenhage 4
2.3 Mobiliteit en parkeren woningen Gaardenhage 6
2.4 Grondzaken 7
2.5 Wenselijkheid nieuwe locatie van de Tuinmaat 10
2.6 Stedenbouwkundige en landschappelijke inpassing Tuinmaat 12
2.7 Verkeer en mobiliteitsaspecten Tuinmaat 14
2.8 Openbare ruimte en werkzaamheden 15
2.9 Grondwaterbeschermingsgebied 15
2.10 Communicatie huidige bewoners 16
3. Overzicht ingediende zienswijzen 17
3.1 Naam en adressen van de indieners zienswijzen 17
3.2 Overzicht ingediende zienswijzen 19

1. Inleiding

Het bestemmingsplan voor de herinrichting van Gaardenhage heeft zes weken ter inzage gelegen van 14 oktober tot en met 24 november 2021.

Naar aanleiding van de terinzagelegging zijn 32 zienswijzen, waarvan 23 uniek, op het bestemmingsplan ingediend. Deze zienswijzennota maakt onderdeel uit van het raadsvoorstel tot vaststelling van dit bestemmingsplan.

Een aantal onderwerpen komt in meerdere zienswijzen terug. Ten behoeve van de leesbaarheid is ervoor gekozen om met name op deze onderwerpen in hoofdstuk 2 een reactie op hoofdlijnen te geven.

In de hoofdstuk 3 zijn de individuele zienswijzen samengevat met een reactie van de gemeente. Afgesloten wordt met hoofdstuk 4 waarin een overzicht is opgenomen met daarin de (ambtshalve) wijzigingen die zijn doorgevoerd in het bestemmingsplan en/of de vergunningen.

2. Reactie op hoofdlijnen

2.1 Woonbeleid en woonbehoefte

2.1.1 Extra woningen zijn nodig in Arnhem

Indieners vragen zich de noodzaak af om te verdichten in de wijk Gaardenhage. Immers ook door de uitvoering van het oorspronkelijke plan zullen er extra woningen bij komen.

In Nederland is sprake van een wooncrisis. Dat betekent dat de behoefte aan woningen groter is dan het aanbod. Ook Arnhem kent een grote opgave om te voorzien in de woonbehoefte. Uit recent onderzoek van ABF blijkt dat voor de gemeente Arnhem voor de periode 2021-2030 een groei is geprognosticeerd van circa 9.190 woningen. Dit betekent dat tot 2030 er circa 9.190 extra woningen nodig zijn. Tot 2040 zijn er zo'n 16.000 extra woningen benodigd. Gelet op de woonbehoefte is er een belangrijke, stadsbrede, opgave om te kijken hoe de woningbouwproductie versneld kan worden en bekeken dient te worden binnen welke projecten woningen kunnen worden toegevoegd.

Het project Gaardenhage biedt de mogelijkheid om extra woningen toe te voegen. Het woningbouwprogramma bestaat uit in totaal maximaal 84 woningen. Dit zijn 30 extra woningen ten opzichte van het geldende bestemmingsplan.

2.1.2 Diversiteit woningaanbod

Gemeente Arnhem heeft ambities om collectieve woonvormen te stimuleren. Deze ambitie is vastgelegd in de zogeheten 'Arnhemse Woonprincipes'. Dit document vormt de woonvisie van gemeente Arnhem. Omdat er een grote vraag is naar deze projecten, is ook in de begroting van gemeente Arnhem voor 2022 opgenomen dat we er naar streven jaarlijks minimaal twee collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO)-locaties te bevorderen. Hierbij wordt aangegeven dat collectief wonen een bijdrage levert aan de sociale cohesie; vaak niet enkel binnen het collectief maar ook voor de omgeving. Zelfbouw geeft mensen de kans om hun droom te realiseren en zal hen stevig verankeren in de wijk. In tegenstelling tot conventionele (koop)woningen, worden deze concepten vanuit de markt in onvoldoende mate ontwikkeld of beschikbaar gesteld. Project

Gaardenhage is dan ook een belangrijk project om uitvoering te geven aan bovenstaande ambities van de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders van Arnhem. Wij zijn zelf grondeigenaar in de wijk Gaardenhage. Het uitgangspunt is dat de gronden in veld 1 en 3 worden ontwikkeld voor bijzondere woonvormen (zie ook onderdeel 2.4 van deze zienswijzennota). Gelet op onze eigendomspositie kunnen we zelf de voorwaarden bepalen waaronder wij de nieuwe woningen verkopen en daarom is het niet nodig om woningbouwcategorieën op te nemen in de regels van het bestemmingsplan. Om er toch voor te zorgen dat kavels beschikbaar zijn voor mensen met lagere- en middeninkomens én ervoor te zorgen dat de woningen voor een periode van vijf jaar lang niet verkocht worden tegen een hogere verkoopprijs, stellen we voor om 'in de geest van de doelgroepenverordening' een aantal zaken privaatrechtelijk te regelen bij de verkoop van de kavels aan particulieren:

Conform de categorie 'sociale koop' uit de doelgroepenverordening, zal een inkomensgrens worden gehanteerd bij de verkoop van de kleine kavels (1,5x DAEB) in veld 1. Daarnaast is het bij PO-ontwikkelingen al gebruikelijk om een clausule op te nemen die borgt dat woningen de eerste vijf jaar bewoond moeten blijven door de eigenaar. De woningen die op de kavel kunnen worden gerealiseerd zijn maximaal ongeveer 60m2, maar mogen ook kleiner zijn. (Ook pre-fab woningen zijn toegestaan). De kopers betalen een marktconforme grondprijs die is bepaald door de maximale woningwaarde die de kopers op de kavel kunnen realiseren te verminderen met de bouwkosten en bijkomende kosten. Deze woningwaarde ligt onder de grens voor sociale koop, zoals genoemd in de doelgroepenverordening (265.000 euro vrij op naam).

In het regionale woningmarktonderzoek dat Companen voor alle gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen in 2019 heeft laten uitvoeren, is een belangrijke conclusie voor Arnhem dat er naast een algemeen woningtekort vooral een mismatch is tussen vraag en aanbod op de woningmarkt, die het gevolg is van het groeiende aantal kleine huishoudens. Dit vertaalt zich volgens het onderzoek in een grote behoefte naar meer én kleinere woningen. Het plan Gaardenhage draagt bij aan zelfbouwkavels voor 12 kleine woningen voor 1- en 2 persoonshuishoudens, aan CPO voor 8 tot 12 huishoudens voor bijvoorbeeld senioren en 4 samenbouwkavels voor 2 à 3 huishoudens waarmee bijvoorbeeld generatiewonen mogelijk wordt gemaakt. Daarnaast worden er 12 reguliere kavels toegevoegd.

Gelet op de grote algehele druk op de woningvoorraad, gaat een voorkeur uit naar verdichting en bijplussen. Door de variëteit in de verkaveling en doordat we maatregelen treffen om kavels beschikbaar te maken voor mensen met een brede inkomensbandbreedte, draagt de ontwikkeling bij aan het gemeentelijke doel tot gevarieerde wijken.

2.2 Stedenbouwkundige en landschappelijke inpassing woningen Gaardenhage

2.2.1 Opzet van de wijk

Indieners geven aan dat de nieuwe invulling van de wijk niet aansluit bij de eerdere stedenbouwkundige opzet. Ondanks dat we hier meerdere kavels bundelen zorgen we ervoor dat de basisopzet aansluit bij het karakter van de wijk en het omliggende landschap.

Ook met enige mate van verdichting blijft Gaardenhage een rustige wijk met een lage dichtheid. De ruimtelijke opzet van het originele plan met groene kamers wordt gehandhaafd. Binnen de kamers vindt er een verdichting plaats t.o.v. de originele opzet waardoor deze opzet niet fundamenteel verandert. Gezien de ruime opzet is deze verdichting goed te verantwoorden en gaat deze niet ten koste van de ruimtelijke kwaliteit van het stedenbouwkundig plan.

De ruim opgezette openbare ruimte van straten, bermen, boom-en haagbeplanting blijft behouden. De nieuwe kavels worden omzoomd door boomlanen en hagen die ook in de rest van Gaardenhage worden toegepast. De groenstructuur sluit aan op de bestaande structuur van boomlanen en hagen zodat het landelijke karakter behouden blijft. Van verstoring van het groene landschap is geen sprake.

Meer woningen betekent niet minder eenheid. Bewust is gekozen om de ruimtelijke opzet te behouden en de beeldkwaliteit te baseren op de bestaande kwaliteit waardoor het bijzondere woonmilieu overeind blijft. Hierdoor wordt erop toegezien dat ook met de kleinere woningen en CPO-projecten wordt aangesloten op de identiteit van Gaardenhage.

Qua rust: de afstand van de gemiddelde bestaande woning in Gaardenhage tot de nieuwere, kleinere kavels binnen Gaardenhage is ongeveer gelijk aan de afstand tussen de bestaande kavels en de bestaande kleinere kavels aan de andere zijde van de Mooieweg (bijv. Mr PS Gerbrandysingel). Bewoners melden van deze kavels geen rustverstoring. De vraag is dus of rustverstoring van de nieuwe kavels, voor het merendeel van de kavels in Gaardenhage op gelijke afstand, wel te verwachten is.

2.2.2 Concentratie veld 1 en 2

Het plan gaat uit van een logische ruimtelijke opzet met verschillende deelgebieden (Gaarden 1, Hagen en Gaarden 2) met een eigen programma en verkaveling.

Hierbij is gekozen om per veld te kijken naar het woningbouwprogramma en een bijpassende verkaveling. Aangezien de drie westelijke velden nog volledig onbebouwd zijn en ontwikkeld dienen te worden zorgt een aanpassing van het programma hier voor de minste impact op de totale verkaveling van Gaardenhage. Bovendien kent het plan zo een logische opbouw. De verdichting die hiermee gepaard gaat heeft geen onevenredige invloed op de ruimtelijke kwaliteit, de verkeersveiligheid en de parkeerdruk. Dit betekent dat huidige bewoners en omwonenden dus ook niet onevenredig worden

getroffen. Ook blijkt uit akoestisch onderzoek dat de geluidsbelasting door extra verkeer binnen de wijk, de activiteiten van stadsboerderij De Korenmaat en tuinbouwvereniging De Tuinmaat en mogelijke warmtepompen bij nieuw te realiseren woningen, er niet toe leidt dat de bewoners van de bestaande woningen onevenredig in hun woon- en leefklimaat worden aangetast. De relevante grens- en/of richtwaarden en/of de gestelde eisen voor geluidsbelasting worden niet overschreden.

2.3 Mobiliteit en parkeren woningen Gaardenhage

2.3.1 Parkeernormen

In het bestemmingsplan hanteren we een afwijkende parkeernorm voor de kleine kavels in veld 1. Deze afwijkende parkeernorm vinden wij passend voor deze bijzondere woningen.

Voor (grondgebonden) kleine woningen bestaat in Arnhem geen parkeernorm. Wanneer de beleidsregel gevolgd wordt, dan komt de (half) vrijstaande woning het meest in de buurt. Echter lijkt de norm van 1,8 parkeerplaats niet realistisch voor de kleine woningen omdat bewoners van kleine woningen waarschijnlijk een lager autobezit voorstaan. Kleine woningen worden niet zelden alleen bewoond, wat een lage parkeernorm gerechtvaardigd maakt. Zoals aangegeven in het beeldkwaliteitsplan wordt er gemikt op een specifieke doelgroep. Namelijk die van alleenwonenden en stellen die hun ecologische voetafdruk willen beperken, 1- en 2 persoonshuishoudens die willen ontspullen en geen hoge hypotheekkosten willen dragen. Deze kenmerken, samen met de kleinere afmeting dan normaal bij een vrijstaande woningen, maken dat een lagere parkeernorm is beargumenteerd. Voor de kleine woningen wordt de parkeernorm van een appartement van 75-120 m2 gebruikt, die een norm kent van 1,3 wat overeenkomt met 1 auto per huishouden + 0,3 bezoekersparkeren.

In veld 2 moet de gehele parkeereis worden opgelost op eigen terrein. Dit betekent 2 parkeerplaatsen op eigen terrein. Daarnaast worden er parkeerplaatsen, uitgevoerd in grasbeton, aangelegd in de openbare ruimte. Het aanleggen van openbare parkeervoorzieningen is in lijn met het parkeerbeleid voor de gehele gemeente en is ook al verder in de wijk te zien.

2.3.2 Verkeersonveiligheid

Er is geen reden om aan te nemen dat het extra verkeer zal leiden tot verkeersonveiligheid. De totale verkeersgeneratie (1286 motorvoertuigen per werkdag) in de wijk blijft ruim onder waardes wat nog comfortabel wordt geacht voor woonstraten (2000 – 2500 motorvoertuigen per werkdag).

2.3.3 Parkeeroverlast

Met het verdwijnen van de parkeerplaatsen bij de Tuinmaat, verdwijnt ook de mogelijkheid tot overloop voor parkeerders van de Korenmaat. Wanneer in de toekomst blijkt dat er veelvuldig parkeeroverlast ontstaat van de Korenmaat, kunnen er in de toekomst extra parkeervoorzieningen worden aangelegd. Dit kan bijvoorbeeld zijn grasbetonvoorzieningen in de Marius van Beeklaan. Er moet echter wel sprake zijn van veelvuldige parkeeroverlast en dus niet incidenteel.

Ten aanzien van het bezoekersparkeren in de openbare ruimte: dit wordt niet aangelegd aan de Marius van Beeklaan, maar wel in straten die liggen aan de Marius van Beeklaan. Dit gebeurt in dezelfde stijl als nu al zichtbaar in de wijk, door middel van grasbeton. Hierdoor past het binnen het huidige beeld van de wijk.

De parkeereis moet per kavel op eigen terrein worden opgelost. Per woning wordt 0,3 parkeren in de openbare ruimte opgelost. Dit gebeurt in dezelfde stijl als nu al te vinden is in de wijk, namelijk door middel van grasbeton.

2.3.4. Verkeerssituatie Gaardenhage

Hoewel er meer woningen zijn gepland dan eerder geval was, is er nog altijd sprake van rustige wegen en is er geen sprake van een hoge verkeersintensiteit.

De doorgaande route verloopt via de Mooieweg en de Erasmussingel. Snelheidsbeperkende maatregelen als drempels en matrixborden wijzen de gebruikers van de Marius van Beeklaan op de lagere maximum snelheid op de Marius van Beeklaan (30 km/u) in vergelijking met de Erasmussingel (50 km/u). Veelvuldig gebruik van de Marius van Beeklaan in plaats van de Erasmussingel en Mooieweg lijkt dan ook uitzonderlijk.

Ten aanzien van de breedte van de Nel Klaassenstraat: door het toevoegen van openbare parkeergelegenheid en een aantal opritten is er voldoende mogelijkheid voor auto's om te passeren.

2.3.5 Verkeersberekening in toelichting van het bestemmingsplan

Woongemeenschap Arneco parkeert op eigen terrein. De toegang tot de woongemeenschap verloopt inderdaad via Gaardenhage. De verkeersgeneratie van de 15 woningen in de woongemeenschap Arneco levert een extra verkeersgeneratie van 8,6 verplaatsingen (maximaal) x 15 woningen = 129 motorvoertuig (mvt) verplaatsingen per weekdag. Om de weekdag om te rekenen naar werkdag volgt: 129 X 1,11 = 144.

Verkeersgeneratie van de Tuinmaat: volgens het CROW is die voor een moestuin (volkstuin) in 'matig stedelijk gebied' gelegen in 'rest bebouwde kom' maximaal 1,3 per 10 volkstuinen. In het voorstel van de Tuinmaat is sprake van 50 volkstuinen wat neerkomt op een verkeersgeneratie van 6,5 motorvoertuigen per werkdag. De verkeersgeneratie van de Korenmaat (stadsboerderij) wordt beoordeeld (werkwijze CROW) aan de hand van het bruto vloeroppervlak (bvo). Het bvo van de Korenmaat is 1.396 m2. De verkeersgeneratie per 100m2 bvo is voor een stadsboerderij in 'rest bebouwde kom' en 'matig stedelijk' 22,5 motorvoertuigen per etmaal. In totaal levert dat voor de Korenmaat een verkeersgeneratie van 315 motorvoertuigen per dag op.

Eerder is geconstateerd dat de toekomstige invulling van de wijk bestaat uit 84 woningen en 802 mvt verplaatsingen per werkdag. Wanneer de verkeersgeneratie van de Tuinmaat, Korenmaat en Arneco wordt toegevoegd aan de eerder geconstateerde verkeersgeneratie, dan komt daar een totale verkeersgeneratie uit van 1268 motorvoertuigen per werkdag. De verkeersgeneratie is daarmee ruim onder de normwaarde van een comfortabele woonstraat van 2000/2500 mvt per weekdag.
We passen de toelichting hierop aan.

2.4 Grondzaken

2.4.1 Verkoop en promotie

Het project Gaardenhage is vanaf 2000 gestart met de aankoop van gronden in De Maten door de gemeente. Een deel van de eigendommen was in eigendom bij ontwikkelaar Kalliste. In samenspraak met deze ontwikkelaar zijn de plannen verder ontwikkeld: verkaveling, beeldkwaliteitsplan, bestemmingsplan en verkoop. Beide partijen maken gebruik van dezelfde verkoopmakelaar.

Rond 2003 vonden de eerste verkopen van de kavels plaats. Dit betreft kavels van de ontwikkelaar; de gemeente stelde de start verkoop uit tot het moment dat alle stukken die ten grondslag aan de verkoop lagen (met name de toelichting op het 6e voorontwerp) definitief waren vastgesteld. Na deze eerste vliegende start stagneert de verkoop van de kavels. Kalliste verkoopt haar overgebleven kavels in 2009 aan een andere ontwikkelaar.

De verkoop van de gemeentelijke kavels werd in 2004 in die periode in handen gelegd van makelaardij Bieze. Makelaar Bieze draagt tot en met 2011 zorg voor alle verkoophandelingen, inclusief plaatsing van de kavels op de site Funda. In 2011, midden in de woningbouwcrisis (2008-2013), vertrekt Bieze uit Arnhem en de samenwerking wordt opgezegd. De werkzaamheden worden overgenomen door makelaardij Willemsen die tot 2018 verantwoordelijk is voor de verkoop van de gemeentelijke kavels in Gaardenhage. Daarna neemt de gemeente zelf de verkoop ter hand, met gebruik van haar eigen verkoopsite www.Vastgoedplein.nl.

2.4.2 Gaarden I

Omdat de verkoop van de kavels in Gaardenhage aan particulieren niet vlot biedt de gemeente in 2007 de kavels in het deel Gaarden I (de eerste twee velden) aan enkele projectontwikkelaars te koop aan. Met één van deze ontwikkelaars wordt na een lang traject overeenstemming bereikt over de koopsom en overige voorwaarden. De zeven kavels worden voor deze ontwikkeling gehalveerd en dit wordt in het bestemmingsplan vastgelegd. Het huidige veld 1 biedt vanaf nu ruimte aan 8 kavels, veld 2 is 6 kavels groot. Uiteindelijk ziet de ontwikkelaar als gevolg van de gewijzigde marktomstandigheden in 2010 af van ondertekening van de realisatieovereenkomst.
De kavels in Gaarden I worden niet meer op de particuliere markt aangeboden. De mogelijkheden tot verkaveling van alle nog niet verkochte kavels in Gaardenhage worden in 2013 nogmaals onderzocht maar vinden geen doorgang. In 2015 wordt een deel van de kavels in Gaarden I verhuurd aan de Tuinbouwvereniging De Tuinmaat.

2.4.3 Mate van interesse

Met enige regelmaat ontving en ontvangt de gemeente informatieverzoeken van geïnteresseerden voor de kavels in Gaardenhage. De kavels blijken zich in een lastige marktpositie te bevinden; ondanks het feit dat de kavelprijzen gelijk blijven worden de totaalkosten voor de realisatie van een woning voor veel geïnteresseerden als te grote drempel ervaren. Daarbij blijken in eerste instantie het vrij stringente beeldkwaliteitsplan en later ook de steeds stijgende bouwkosten een remmende rol te spelen. Het feit dat het om particulier opdrachtgeverschap (PO) gaat lijkt niet het probleem te zijn. De verkoop van overige gemeentelijke PO-kavels (met ingang van 2013 heeft de gemeente Arnhem ook PO-kavels in Arnhem) loopt na afloop van de woningbouwcrisis (2013) zonder problemen.

Het beeldkwaliteitsplan wordt in 2015 enigszins aangepast. Onder meer enkele bouwkostenverhogende regels worden versoepeld. De maatregelen blijken echter niet voldoende om de enkele geïnteresseerde voor deze kavels te doen overgaan tot aankoop en ontwikkeling.

Begin 2019 start het traject tot herinrichting van de nog niet verkochte kavels in Gaardenhage. Om de mogelijkheden voor een herinrichting niet te frustreren is besloten de verkoop van de nog niet verkochte kavels te faseren. De kavels die door hun ligging niet voor herverkaveling in aanmerking komen vormen de eerste fase. Na verkoop van 75% van deze kavels wordt de volgende fase in verkoop aangeboden.

Inmiddels trekt de woningmarkt aan. Er is sprake van een zeer grote vraag naar koopwoningen én bouwkavels voor PO. Mensen die op de hoogte willen blijven van de ontwikkelingen in Gaardenhage kunnen zich laten registreren op een lijst met belangstellenden. Begin december 2021 omvat de lijst een kleine 300 gegadigden die interesse hebben in een nieuw te ontwikkelen kavel.
Medio december 2021 worden de laatste drie - oorspronkelijke - kavels middels loting te koop aangeboden. Er hebben zich 24 personen/huishoudens ingeschreven voor deze kavels.

De te bouwen nieuwbouwwoningen worden niet aangesloten op het gasnet.

2.4.4 Bouwtempo

Door de verkaveling wordt het aantal kavels per veld vergroot:

Aantal kavels in veld	Was	Wordt
Veld 1	8	12 + 1*
Veld 2	6	12
Veld 3	4	4**
Totaal	18	29

* In veld 1 worden 12 kavels voor kleine woningen gecreëerd. Het type woning leent zich uitstekend voor pre-fab gebouwde woningen waardoor de daadwerkelijke bouwwerkzaamheden elders plaatsvinden. De bouwtijd van deze woningen is naar verwachting aanzienlijk korter dan die van een reguliere woning.
** de vier kavels worden elk verkocht aan een twee of drie particulieren voor de bouw van evenveel woningen. Het bouwen in één bouwstroom door dezelfde bouwer wordt daarbij geadviseerd.

2.4.5 Wijze van verkoop

De nieuw ontstane PO kavels zijn in 2 types te verdelen: kleine woningen en eengezinswoningen. De te bouwen woningen moeten voldoen aan de eisen als gesteld in het bestemmingsplan en beeldkwaliteitsplan. De wijze van verkoop doet hier niets aan af.

Wel kan de wijze van verkopen van de kavels op andere vlakken gevolgen hebben voor de bewoners van de wijk. Daarom wordt er voor gekozen de kavels gefaseerd te verkopen wat voorkomt dat de wijk in korte tijd teveel bouwwerkzaamheden ervaart. Enige overlast is echter inherent aan het afbouwen van een wijk. De verkoop van de kavel voor CPO (collectief particulier opdrachtgeverschap) vergt meer voorbereidingstijd dan de reguliere PO-kavels. Verkoop van deze kavel en daarmee de bouw van de opstallen zal naar verwachting later plaatsvinden dan die van de overige kavels.

In veld 3 is sprake van samenbouwkavels, in eerste instantie "generatiewonen" genoemd. De benaming heeft alleen relatie op de wijze van uitgeven van de kavels. De wijze van verkoop van deze kavels is niet vastgelegd in het bestemmingsplan. De exacte invulling vindt in aanloop naar het verkoopproces plaats. Zo zal de exacte juridische invulling van de regeling omtrent het gezamenlijke eigendom van de hagen in het proces plaatsvinden.
Als schets van de denkrichting wordt het volgende meegegeven: Kopers worden vooraf van de regeling rondom dit gezamenlijke eigendom op de hoogte gebracht. De verkoop vindt per kavel plaats waardoor de toekomstige eigenaren van de kavel samen dit eigendom verkrijgen. In de verkoopovereenkomst van de kavel wordt dit nader uitgewerkt binnen de mogelijkheden die de afspraken en de tekst van het bestemmingsplan bieden.

2.5 Wenselijkheid nieuwe locatie van de Tuinmaat

2.5.1 Waarom een nieuwe locatie?

De huidige locatie van de Tuinmaat was al bestemd voor woningbouw nog voordat zij dit in 2015 in gebruik hebben genomen. De verhuurovereenkomst met de Tuinmaat op deze locatie is altijd van tijdelijke aard geweest. Een centrale tunnelkas en verenigingsgebouw waren met het oog op de toekomstige woningbouw niet mogelijk.

Aangezien de Tuinmaat floreert hebben wij hen ondersteund bij de zoektocht naar een andere locatie. De paardenwei bleek de beste optie. De bedoeling is om de Tuinmaat, na jaren van tijdelijke contracten, een contract voor langere tijd aan te bieden. Daarmee kan ook tegemoet worden gekomen aan wensen als een tunnelkas en verenigingsgebouw.

De nieuwe locatie ligt weliswaar aan de rand maar nog wel binnen de wijk Rijkerswoerd.

2.5.2 Behoefte stadslandbouw op deze locatie

Het ruimte bieden aan functies in de openbare ruimte, zoals stadslandbouw (ontmoeten, zelfvoorzienend willen zijn) achten wij belangrijk voor de leefbaarheid van de wijk. Wij zien niet in dat dit nadelige gevolgen heeft.

De gemeente streeft behoud van de Tuinmaat in de wijk Rijkerswoerd na, omdat de Tuinmaat een betekenisvolle voorziening voor Rijkerswoerd is met meerwaarde voor de wijk, wiens nut de afgelopen jaren is bewezen. De Tuinmaat draagt met haar ontmoetingsfunctie bij aan sociale cohesie in de wijk: het stimuleert contacten tussen wijkbewoners en verbindt mensen met verschillende achtergronden. Daarnaast draagt tuinieren in het algemeen bij aan de fysieke en mentale gezondheid van deelnemers; het houdt mensen in beweging en heeft een stress verlagend effect. Verder is de Tuinmaat een mooi voorbeeld van korte keten stadslandbouw, waar voedsel op een lokale en duurzame wijze geproduceerd wordt. Het zorgt niet alleen voor een minder grote CO2 footprint maar draagt ook bij aan kennis en bewustwording met betrekking tot eetbaar groen. Tenslotte draagt het volkstuinencomplex met haar diverse gewassen en de omringende biodiverse hagen bij aan een hogere mate van biodiversiteit ten opzichte van de huidige invulling van het perceel als paardenwei.

Het recreatieve gebruik van een volkstuin is zowel gemeentebreed als in deze wijk populair. De Tuinmaat heeft evenals andere volkstuincomplexen een wachtlijst. Mensen maken er graag en dankbaar gebruik van. Moestuinieren is de laatste jaren aan populariteit aan het winnen. Door de corona-crisis is de vraag naar volkstuinen alleen maar toegenomen. Zeker voor mensen zonder tuin biedt dit een uitkomst.
De gemeente speelt in op deze toenemende vraag door in de nieuwe situatie het complex groter te maken zodat er meer tuintjes kunnen komen.

Een volkstuinencomplex is wel degelijk in lijn met de visie Stadslandbouw en regionaal voedsel van de gemeente Arnhem.

Voortschrijdend inzicht in klimaatverandering en -adaptatie, lokaal voedsel, biodiversiteit, gezondheid en de leefbare, gezonde en inclusieve stad vraagt bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen een andere aanpak en invulling dan de gangbare. In dat licht zijn er zeker argumenten te bedenken waarom volkstuinen en andere vormen van stadslandbouw in een nieuw te ontwikkelen buurt zoals Gaardenhage zou moeten worden ingepast.

“Arnhem biedt ruimte voor stadslandbouw op wijkniveau in die groenvoorzieningen die niet primair een stedelijke of regionale functie kennen of een natuurfunctie hebben. Buurtinitiatieven krijgen daar de ruimte als die elders niet voorhanden is.” p. 5, Visie stadslandbouw en regionaal voedsel.

De Tuinmaat is een goed voorbeeld van een buurtinitiatief met een meerwaarde voor de wijk. Naast de teelt van gewassen voor eigen gebruik (gezin, familie en vrienden) heeft De Tuinmaat een belangrijke sociale functie in de wijk (participatie, activering, armoedebestrijding). Dat is van belang omdat Rijkerswoerd volgens TLO behoefte heeft aan meer sociale cohesie en kampt met daaraan gerelateerde problemen als vereenzaming en uitsluiting. Om die reden hecht TLO aan het behoud voor de wijk van zowel De Tuinmaat als de drie initiatieven aan de Mooieweg. Naast de sociale functie passen de volkstuinders en de andere stadslandbouwinitiatieven ook prima in de ambities van de Visie Stadslandbouw en Regionaal Voedsel.

Ook geldt de Tuinmaat, net als menig ander volkstuincomplex, als een belangrijke ontmoetingsplek, waar mensen met uiteenlopende achtergronden elkaar kunnen treffen, samen kunnen ontspannen en kennis en ervaringen kunnen uitwisselen. De Tuinmaat draagt (on)bewust bij aan kennisdeling en bewustwording t.a.v. eetbaar groen onder haar leden en hun sociale kringen. De Tuinmaat heeft daarmee wel degelijk een sociaal en maatschappelijk karakter.

De Tuinmaat is geen ‘willekeurige volkstuinvereniging’. De Tuinmaat is allereerst een biologische tuinvereniging die biologische land- en tuinbouw principes toepast. Dit past binnen het gemeentelijk beleid waarin natuurinclusief en duurzaam (grond)gebruik wordt nagestreefd. Daarnaast streeft de gemeente behoud van de Tuinmaat in de wijk na, omdat de Tuinmaat haar nut als belangrijke voorziening voor Rijkerswoerd de afgelopen jaren heeft bewezen.

Stadslandbouw-initiatieven in bredere zin worden door de gemeente actief ondersteund, aangezien deze initiatieven vaak op meerdere vlakken een meerwaarde voor de stad vormen (denk aan bijdragen in de vorm van: 1) lokale en duurzame voedselvoorziening, 2) kennis, bewustwording en onderzoek m.b.t. eetbaar groen en natuureducatie 3) lokale werkgelegenheid en de lokale economie 4) het bieden van werk aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt 5) klimaatadaptatie 6) biodiversiteit 7) een ontmoetingsplek in de wijk etc.).

Kortom, de Tuinmaat heeft een belangrijk sociaal en maatschappelijk karakter en een relevante wijkfunctie.

2.5.3 Alternatieven

Er is ruim een jaar gezocht naar alternatieve locaties voor de Tuinmaat. Een belangrijke voorwaarde is dat de gemeente eigenaar is van deze grond. Naast het perceel aan de Huissensedijk is een perceel in Rijkerswoerd Zuid in overweging genomen. Ook dit perceel is gemeentelijk eigendom en ligt ten zuidwesten van Rijkerswoerd aan de rand van de wijk op de overgang naar Park Lingezegen. De voorkeur is echter uitgegaan naar het perceel aan de Huissensedijk, ook wel de Paardenwei genoemd Het perceel in Rijkerswoerd Zuid wil de gemeente reserveren voor mogelijke woningbouw gelet op de noodzaak om nieuwe woningen toe te voegen en de schaarste aan bouwgrond. De Paardenwei vinden we geen geschikte woningbouwlocatie gelet op de groene en landschappelijke bestemming, maar wel geschikt als volkstuinlocatie.

2.6 Stedenbouwkundige en landschappelijke inpassing Tuinmaat

2.6.1 De locatie van de paardenwei leent zich voor stadslandbouw

De gemeente is van mening dat de komst van de Tuinmaat op het perceel aan de Huissensedijk wel degelijk past binnen de Structuurvisie. Elementen als een volkstuin, tuinderij, of boomgaard vinden wij landschappelijk passend langs een dijk.

De Tuinmaat is een biologische tuinbouwvereniging en heeft een eigen reglement t.a.v. het gebruik van meststoffen. Dit maakt dat ook de volkstuinen van ecologische waarde zijn voor vogels en insecten. Niet het hele grasland wordt in gebruik genomen door de Tuinmaat, vandaar dat ook die ecologische kwaliteiten behouden blijven. De biodiversiteit van het gebied wordt verhoogd. Ook de volkstuin levert een bijdrage aan de natuurwaarde. De haag en de gewassen zullen geliefd zijn bij vogels, insecten en kleine zoogdieren. Het volkstuinencomplex kan hierdoor voor een toename in biodiversiteit zorgen t.o.v. de huidige invulling van het perceel als paardenwei.

Indieners vragen zich af hoe de Tuinmaat kan bijdragen aan het tegengaan van versnippering zoals benoemd in blz. 7 Groenvisie. Het versnipperen gaat in deze context over het onthekken van landbouwpercelen. De Tuinmaat wordt omsloten door een haag om deze ruimte goed af te bakenen en in te passen in het landschap. Dit zien wij niet als versnippering. De haag en de tuinen dragen bij aan de biodiversiteit en zal insecten, vogels en kleine zoogdieren trekken zoals hierboven beschreven.

Onder de Huissensedijk wordt het pad en de taluds verstaan. Het betreft niet de aangrenzende percelen. De paardenweide is zeker passend in de structuur, maar er is ook behoefte aan volkstuinen en woningen. Op deze manier hebben wij gemeend om met behoud van het groene landelijke karakter van de Huissensedijk invulling te geven aan de wens van bewoners voor volkstuinen.

In de Groenvisie staat op blz. 23 tevens geschreven: *Wandelen, fietsen, paardrijden via recreatieve routes en stadslandbouw en natuurlijk spelen en sporten zijn de belangrijkste recreatievormen in de openbare ruimte. Landbouw (o.a. volkstuinen) vindt plaats met respect voor de natuur en landschap.* Dit laatste doen wij door het gebied te omzomen met een biodiverse haag en voldoende ruimte over te laten voor kruidenrijk grasland. De hoogstamboomgaard staat ten zuiden van de Tuinmaat.
Het perceel aan de Huissensedijk heeft de laatste jaren gefungeerd als paardenweide. Dit betreft geen stedelijke, noch een regionale functie. Uit de Quick scan flora en fauna blijkt dat de beoogde wijziging van het gebied geen negatief effect heeft aanwezige natuurwaarden. Door de beoogde inrichting met hagen en kruidenrijk grasland wordt er met respect voor natuur en landschap gehandeld.

Om de landschappelijke waarden beter te borgen zullen ze weer wederom worden verankerd in het plan. Dit doen we door De Tuinmaat wederom de bestemming ‘Groen – Landschap en park’ te geven met de functieaanduiding ‘volkstuin’. Hierdoor zorgen we ervoor dat de gronden blijven bestemd voor het behoud of herstel van de op deze gronden voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke-, cultuurhistorische, ecologische- en natuurwaarden. Het gebruik van een volkstuin past hierbinnen. Deze bepaling zorgt voor een betere borging van de landschappelijke waarden bij gebruik als volkstuin of voor ander gebruik.

Wat betreft het risico op geluidsoverlast, in het beeldkwaliteitsplan staat vastgelegd dat geluidsoverlast op het terrein van de Tuinmaat dient te worden voorkomen. Er wordt met de Tuinmaat afgestemd om geluidsoverlast tot een minimum te beperken. Ook blijkt uit akoestisch onderzoek dat de

geluidsbelasting door extra verkeer binnen de wijk, de activiteiten van stadsboerderij De Korenmaat en tuinbouwvereniging De Tuinmaat en mogelijke warmtepompen bij nieuw te realiseren woningen, er niet toe leidt dat de bewoners van de bestaande woningen onevenredig in hun woon- en leefklimaat worden aangetast. De relevante grens- en/of richtwaarden en/of de gestelde eisen voor geluidsbelasting worden niet overschreden.

2.6.2 Verrommeling Tuinmaat

In het plan zoals deze ter inzage heeft gelegen zijn de kassen nog verspreid over het terrein van de Tuinmaat toegestaan. **Om te zorgen voor een betere inpassing van de kassen in het landschap stellen wij voor om een bouwvlak op te nemen in het bestemmingsplan waar de kassen zijn toegestaan. Het maximaal oppervlakte aan kasruimte is ingeperkt tot maximaal 60 m2 met een maximale bouwhoogte van 2.30 meter.** Om dit mogelijk te maken worden de valken waar in het ontwerpbestemmingsplan het verenigingsgebouw en de centrale tunnelkas waren toegestaan samengevoegd en vergroot. Het verenigingsgebouw kan binnen hetzelfde bouwvlak mogelijk worden gemaakt.

De gemeente is van mening dat een verenigingsgebouw van maximaal 18m^2 en een maximum van 60 m2 aan kassen (dit kunnen maximaal 10 kleine kassen zijn of een centrale tunnelkas) wel degelijk in de natuurlijke omgeving kunnen worden ingepast zonder tot verrommeling en/of onbedoeld gebruik te leiden. In het beeldkwaliteitsplan staat vastgelegd dat verrommeling op het terrein van de Tuinmaat voorkomen dient te worden. Ook zijn er regels ter voorkoming van verrommeling opgenomen in zowel het huishoudelijk reglement van de Tuinmaat (onder artikel 7 ‘verplichtingen’ als in de huurovereenkomst (onder artikel 9 ‘inrichting van het gehuurde’). Deze regels worden ook opgenomen in de nieuwe huurovereenkomst met de Tuinmaat op de toekomstige locatie. De Tuinmaat kan hier door de gemeente op worden aangesproken als niet aan het formaat en de uitstraling van de bouwobjecten wordt voldaan.

Het doel is om een zo goed mogelijke ruimtelijke inpassing van de volkstuinen te realiseren. Mocht er volgens indieners alsnog sprake zijn van een mogelijke waardedaling van de woning dan is er het recht om een aanvraag voor een tegemoetkoming in planschade in te dienen.

2.6.3 Struinpad Zeegbos

Vanuit de gemeente willen we graag een onverhard struinpad realiseren tussen de Tuinmaat en het fietspad en ten noorden van de Tuinmaat, parallel lopend aan de Huissensedijk, richting het Zeegbos. Ten eerste zal dit de veiligheid van voetgangers ten goede komen, zij moeten immers nu nog gebruik maken van het fietspad. En tevens wordt met dit pad tegemoet gekomen aan de wens vanuit bewoners voor meer wandelpaden in de wijk (zie wijkactieplan Rijkerswoerd 2019-2021). Mocht dit struinpad in de praktijk niet of nauwelijks gebruikt worden dan is de ervaring dat dit soort paden mede door extensief maaibeheer vanzelf weer dichtgroeien.

De gemeente Arnhem stimuleert bewegen in de nabije omgeving. Een aanbod van diverse ommetjes draagt daaraan bij. Dit doen wij niet uit naam van één bewoner, maar voor de omliggende wijken. Het pad komt langs een open veld waardoor het goed in het zicht ligt. De tuin wordt omsloten door een haag. Wij zien daartoe geen reden van het pad af te zien omwille van het argument vandalisme.

2.6.4 Relatie Tuinmaat eerdere adviezen gemeente

Woongemeenschap Arneco heeft in het verleden gevraagd om een hobbykas te mogen bouwen voor het kweken van eigen groenten en kruiden. Deze aanvraag was in strijd met de vigerende

bestemmingsplanregels voor de bestemming groen. De gemeente vond het realiseren van een kas op dit perceel mogelijk, mits hiervoor een goede locatie wordt gevonden. In lijn met dit advies is ons voorstel om voor de Tuinmaat een bouwvlak op te nemen waar het verenigingsgebouw en kassen geplaatst kunnen worden, zodat de kassen en verenigingsgebouw alleen in dit aangewezen gebied kunnen komen. Dit komt de beeldkwaliteit van de Tuinmaat ten goede. Bovendien wordt hiermee het plan in lijn gebracht met eerdere adviezen van de gemeente.

2.6.5 Bestemming groen

In het nieuwe bestemmingsplan heeft de volkstuin een groenbestemming. Dit sluit aan bij de manier van bestemmen in Arnhem. Indien een bepaalde functie in een groene zone is gelegen krijgt deze een functieaanduiding. Ook in het vorige bestemmingsplan 'Arnhem Zuid-Oost' hebben we deze systematiek toegepast. Binnen de bestemming 'groen' geldt namelijk de functieaanduiding 'sport'. Hierdoor borgen we het groene karakter van het gebied. (**Zoals aangegeven onder onderdeel 2.6.1. kiezen we er wel voor om de bestemming 'Groen – Landschap en Park' terug te laten keren voor de volkstuin.**)

Deze manier van bestemmen is niet in strijd met de SVBP 2012. In paragraaf 3.3 van de SVBP 2012 is opgenomen dat een functie als functieaanduiding in elke gewenste bestemming kan worden gebruikt. In paragraaf 5.3 is verder over functieaanduidingen opgenomen dat zij worden gebruikt om de gebruiksmogelijkheden binnen een bestemmingsvlak of een gedeelte daarvan nader te specificeren. Zo kan worden aangegeven dat ter plaatse alleen een bepaalde, met name genoemde functie is toegestaan of juist is uitgesloten. Voorts staat in die paragraaf opgenomen dat functieaanduidingen ook kunnen worden gebruikt om op een bepaalde locatie een specifieke, niet bij de bestemming passende, functie toe te laten.

2.7 Verkeer en mobiliteitsaspecten Tuinmaat

2.7.1 Ontsluiting Tuinmaat via John Grosmanstraat

In het plan wordt uitgegaan van ontsluiting van autoverkeer van de Tuinmaat via de John Grosmanstraat. Ontsluiting via andere wegen (waaronder de Huissensedijk en de Eka Thoden van Velzenstraat) is onderzocht, maar er is geconcludeerd dat ontsluiting via de John Grosmanstraat het meest voor de hand ligt.

Het combineren van de ontsluiting van de Tuinmaat met de fietsontsluiting levert gevaarlijke situaties op. Het huidige fietspad en de brug zijn daarbij niet berekend op autoverkeer. Voor de ontsluiting is een nieuwe autobrug noodzakelijk. Momenteel is de brug geschikt voor fietsers, maar niet om autoverkeer te dragen. Om deze route geschikt te maken als ontsluiting voor de volkstuinen, moet hier een nieuwe weg en brug voor worden aangelegd. Ook zou het fietspad moeten worden aangepast. Dit alles zou een forse investering vergen, welke niet opweegt tegen de bezwaren voor de ontsluiting via de John Grosmanstraat.

Kortom: De route via de John Grosmanstraat is korter, veiliger en kost veel minder.

2.7.2 Verkeersafwikkeling en parkeerbehoefte Tuinmaat

Een aantal indieners van de zienswijzen geeft aan dat de verkeersafwikkeling en parkeerbehoefte van de Tuinmaat niet goed in beeld is gebracht.

Voor de verkeersafwikkeling kan worden gekeken naar de verkeersgeneratie. Volgens het CROW is die voor een moestuin (volkstuin) in ‘matig stedelijk gebied’ gelegen in ‘rest bebouwde kom’ maximaal 1,3 per 10 volkstuinen. In het voorstel van de Tuinmaat is sprake van 50 volkstuinen wat neerkomt op een verkeersgeneratie van 6,5 motorvoertuigen per etmaal. Dit is ruim onder de capaciteit van de weg (tussen de 2000 en 2500 mvt/etmaal Wegenscan Goudappel).

De verwachting is dat een toename van verkeersbewegingen en parkeerdruk mee zullen vallen. Aangezien de tuinders vrijwel allemaal uit Rijkerswoerd en omliggende wijken komen, gaan zij grotendeels met de fiets naar de tuin en zullen er slechts enkele auto’s per dag van deze ontsluiting gebruik maken.

De gemeente gaat mee in de afweging dat er minder parkeerruimte voor de volkstuin noodzakelijk is. Ook op verzoek van omwonenden. De gemeente stelt voor om in eerste instantie 8 parkeerplaatsen aan te leggen. Voorwaarde is wel dat er ruimte wordt gereserveerd om de parkeerplekken, bij parkeeroverlast, alsnog aan te leggen. Hierdoor kan alsnog worden voldaan aan de geldende parkeernormen voor de volkstuinen.

De volkstuin moet de parkeereis volledig voldoen op het eigen terrein. Er wordt daarom een parkeerplaats op het perceel bij de volkstuinen gerealiseerd dat in de parkeerbehoefte voorziet en eventuele parkeerdruk op zal vangen. Er is ruimte gereserveerd om eventueel extra parkeergelegenheid aan te leggen, mocht de voorgestelde capaciteit onvoldoende zijn. In eerste instantie is uitgegaan van een lage capaciteit om juist andere modaliteiten te stimuleren.

2.8 Openbare ruimte en werkzaamheden

2.8.1 Rioolstelsel

Gaardenhage is en blijft een buurt met een gescheiden rioolstelsel. Regenwater is hier lastig te infiltreren. Ook in de nieuwe situatie zal het regenwater in de bodempassages/greppels worden opgevangen. Overtollig water zal via de Mooieweg worden afgevoerd. Er komen inderdaad meer huishoudens op het rioolstelsel. Dit wordt doorgerekend en waar nodig worden aanpassingen gedaan aan het rioolstelsel.

2.9 Grondwaterbeschermingsgebied

2.9.1 Grondwaterbeschermingsgebied

Regels met betrekking tot het grondwaterbeschermingsgebied en het boren in nabijheid van een waterwingebied zijn een bevoegdheid van de provincie. Deze regels horen daarom thuis in de provinciale verordening en niet in een bestemmingsplan.

Sinds de vorige bestemmingsplanherziening is de begrenzing van het grondwaterbeschermingsgebied door de provincie aangepast. De begrenzing van het ‘Grondwaterbeschermingsgebied’ in het bestemmingsplan ‘Arnhem Zuid-Oost’ is hierdoor niet meer actueel. De gemeente heeft dus met reden deze aanduiding eruit gehaald.

2.9.2 Boringsvrije zone

De wijk Gaardenhage ligt in een boringsvrije zone. De provincie stelt in deze zone in de provinciale verordening aanvullende eisen over waterputten. De gemeente is hiervoor niet het bevoegd gezag dus neemt hier ook geen regels over op.

Op de locatie van de Tuinmaat is het mogelijk om te voorzien in de watervoorziening door een waterpomp aan te leggen. De provincie heeft bevestigd dat voor een vergelijkbare pomp als bij het huidige gebruik een melding voldoende is.

2.9.3 Koude-warmteopslagvrije zone

Een waterpomp gaat veel minder diep dan een warmtesysteem. De diepte van een warmtepomp is afhankelijk van de bodemsamenstelling. Een boring voor een warmtesysteem gaat machinaal met grote machines. Te denken valt dan bijvoorbeeld aan een boring tot maar liefst 200 meter. Dat gaat ook machinaal met grote machines.

2.10 Communicatie huidige bewoners

2.10.1 Participatieproces

Naar aanloop van het bestemmingsplan zijn verschillende bewonersavonden georganiseerd. Op deze avonden zijn de wensen van bewoners inzichtelijk gemaakt. Ook zijn er twee gesprekken gevoerd met een afvaardiging van de Tuinmaat en een afvaardiging van bewoners van Arneco en de John Grosmanstraat.

In de zienswijzen geven sommige bewoners aan dat er sprake is van 1-richtingsverkeer en dat er onvoldoende met hun opmerkingen is gedaan. Er zijn vanuit het algemene belang andere keuzes gemaakt dan diverse omwonenden wenselijk achten. Sommige bewoners hebben moeite met (een deel van) het plan, vooral als dit van invloed is op de directe woonomgeving. In de planvorming is op de volgende wijze rekening gehouden met bezwaren en wensen van bewoners:

- Een deel van de bewoners maken zich zorgen om de toename van het aantal woningen, vooral in het veld met de kleine woningen en collectief particulier opdrachtgeverschap. Om te voorkomen dat dit tot meer verkeersoverlast leidt bij de bewoners van de Mooieweg en Nel Klaassenstraat, wordt op hun verzoek de Nel Klaassenstraat aan de kant van de Mooieweg voor autoverkeer afgesloten. Ook willen we nieuwe bomen planten tussen de Mooieweg en het veld met de kleine woningen, zodat deze woningen minder zichtbaar zijn.
- Een deel van de bewoners maken zich zorgen over de toename van woningen die komen in veld 3. Waar eerst slechts 1 woning gebouwd kon worden, kunnen er nu 2 à 3 woningen komen. De woningen mogen niet hoger worden dan nu het geval is en ook is de grootte van het bouwvlak bewust niet gewijzigd, zodat de afstand van bebouwing tot de achtererfgrens niet kleiner wordt.
- Sommige bewoners maken zich zorgen om de verplaatsing van De Tuinmaat. Om deels aan de bezwaren tegemoet te komen, worden er extra bomen geplant, zodat er een grotere groene buffer komt tussen de woningen aan de John Grosmanstraat en de Tuinmaat. Ook is op verzoek van bewoners een beeldkwaliteitsplan gemaakt voor de Tuinmaat .
- Op verzoek van bewoners zijn er meer grote kavels ongewijzigd gelaten.
- Op verzoek van bewoners zijn kavels die te koop zijn op Funda gezet en is er een marketingbureau ingehuurd die adviseert over de marketing.
- Enkele bewoners hebben het initiatief genomen om een moodboard op te stellen. Dit is gebruikt in het beeldkwaliteitsplan als referentiebeeld voor de grote kavels in deelgebied Hagen.

2.10.2 Beloftes en het vertrouwensbeginsel

Indieners geven aan dat de nieuwe plannen voor de wijk Gaardenhage in strijd zijn met de uitgangspunten waarop zij hun kavel toentertijd hebben gekocht. Zoals aangegeven onder onderdeel 2.2.1. zijn wij van mening dat door het nieuwe beeldkwaliteitsplan en het bestemmingsplan de opzet van de wijk, een rustige en groene wijk, behouden blijft.

Onze samenleving staat niet stil. Als iets eenmaal op een bepaalde manier in een bestemmingsplan of in een beleidsdocument is vastgelegd betekent dat niet dat dit voor altijd zo moet blijven. De gemeente Arnhem beweegt mee met maatschappelijke ontwikkelingen zoals de woningbouwbehoefte en past hierop haar kaders aan. Uiteraard doen we dit zorgvuldig door bij een wijziging in de fysieke leefomgeving alle belangen zorgvuldig te betrekken.

3. Overzicht ingediende zienswijzen

3.1 Naam en adressen van de indieners zienswijzen

	Naam	Straat/Postbus	Postcode	Plaats
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				

25				

3.2 Overzicht ingediende zienswijzen

In deze paragraaf zijn de zienswijzen op het ontwerpbestemmingsplan samengevat en van een reactie voorzien. In die gevallen dat een zienswijze gegrond wordt verklaard en dit leidt tot aanpassing van het bestemmingsplan wordt dit expliciet aangegeven. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat in deze zienswijzennota de ingediende zienswijzen samengevat worden weergegeven. Dat deze zienswijzen zijn samengevat betekent niet dat bepaalde zienswijzen niet of niet volledig betrokken zijn in de (belangen)afweging. Alle ingediende zienswijzen inclusief eventuele bijlagen zijn in de (belangen)afweging betrokken. Een groot aantal van de zienswijzen is (nagenoeg) identiek.

	Gronden	**Reactie gemeente**
Zienswijze #1	1. In plaats van een rustige doodlopende straat, die met name door aanwonenden wordt gebruikt, wordt de John Grosmanstraat met de beoogde wijziging tot een doorgangsroute voor de gebruikers van de volkstuinen. Reeds in het kader van het rechtszekerheids- en het vertrouwensbeginsel is de beoogde ontwikkeling rechtens niet voorstelbaar.	1. Zie voor de beantwoording van het punt met betrekking tot de John Grosmanstraat onderdeel *2.7.1 Ontsluiting Tuinmaat via John Grosmanstraat*. In onderdeel *2.10.2 Beloftes en het vertrouwensbeginsel* gaan wij in algemene zin in op het rechtszekerheid en evenredigheidsbeginsel.
	2. Onverlet vorenstaande is ook is op geen enkele manier kenbaar in kaart gebracht door u wat voornoemde ontwikkeling betekent in termen van verkeersafwikkeling en parkeerbehoefte hetgeen de ontwerpbesluitvorming reeds deswege onzorgvuldig maakt.	2. Wij hebben wel degelijk de verkeersafwikkeling en parkeerbehoefte meegenomen in het bestemmingsplan. Zie onderdeel *2.7.2 Verkeersafwikkeling en parkeerbehoefte Tuinmaat* voor de beantwoording van de verkeersafwikkeling.
	3. Ook overwegingen m.b.t. extra parkeercapaciteit ontbreken in het geheel.	3. Zie onderdeel *2.7.2 Verkeersafwikkeling en parkeerbehoefte*.
	4. Ontsluiting volkstuin via de Eka Thoden van Velzenstraat. Deze straat is niet reeds doodlopend en daarenboven zijn de direct aanliggende kavels nog niet verkocht zodat aspirant kopers deze omstandigheid mee kunnen laten wegen bij het al dan niet kopen van een perceel. Voorgestelde ontsluiting is op voorhand veel minder bezwaarlijk in termen van een goede ruimtelijke ordening en behoorlijk bestuur.	4. Zie onderdeel *2.7.1 Ontsluiting Tuinmaat via John Grosmanstraat*.

	5. Het is niet aangetoond dat er geen vraag is naar de grotere kavels.	5. De grotere kavels hebben jarenlang in de verkoop gestaan zonder dat hier interesse voor was. Pas toen het proces voor een nieuw plan al was opgestart is de interesse op gang gekomen. Daarnaast is er een grote behoefte aan (betaalbare) woningen in Arnhem en door een aantal grotere kavels te herverdelen in kleinere kavels wordt aan deze behoefte voldaan zie paragraaf *2.1* Woonbeleid en woonbehoefte. Zie voor meer informatie over het onderdeel grondzaken 2.4.
	6. In de toelichting staat dat de plannen in samenspraak met bewoners en omwonenden van de Gaardenhage zijn gemaakt. Bewoners kunnen zich niet vinden in de plannen tot herverkaveling. In aanloop naar de Omgevingswet is participatie en het creëren van draagvlak van wezenlijk belang om een plan te kunnen verwezenlijken.	6. Zie onderdeel *2.10.1 Participatieproces* wat betreft het participatieproces. We passen de tekst in de toelichting aan naar "er is een nieuw verkavelingsplan en beeldkwaliteitsplan opgesteld voor Gaardenhage. Hierbij hebben we zoveel mogelijk rekening gehouden met zorgen en bezwaren van de huidige wijkbewoners".
Zienswijze # 2	1.Veld 1 wordt te veel verdicht: van oorspronkelijk 4 woningen naar 20 tot 24 woningen. Dit doet geen recht aan de oorspronkelijke opzet van Gaardenhage. Woning in 2017 gekocht met de veronderstelling te komen wonen naast een ruim opgezette groene villawijk met weinig autoverkeer.	1. Veld 1 biedt nu ruimte aan 8 kavels. Dit is verwerkt in onderdeel *2.4 Grondzaken.*
	2. Door deze verdichting wordt gevreesd voor: a. Verlies van ruimtelijke kwaliteit t.o.v. huidige bestemmingsplan; b. Extra verkeer over de Mooieweg en Nel Klaassenstraat met bijbehorende geluidshinder en verkeersonveiligheid; c. Extra parkeeroverlast: parkeren in berm Nel Klaassenstraat vanwege te krappe parkeernorm voor veld 1 (1,3 auto's i.p.v. 2); d. Een langere bouwperiode met alle bijbehorende overlast nu niet 4 afzonderlijke bouwprojecten	2.a. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk.* b. Zie onderdeel *2.3.2 Verkeersonveiligheid* voor wat betreft de verkeersonveiligheid. Zie onderdeel *2.2.2 Concentratie veld 1 en 2.* voor geluidshinder c. Zie onderdeel *2.3.1 Parkeernormen.*

	gerealiseerd worden maar 12+1 = 13 afzonderlijke bouwprojecten; e. Verlies van woongenot (punt a, b, c en d). f. Waardedaling direct omliggende woningen Mooieweg en Nel Klaassenstraat;	d. Dit verschil wordt minder omdat veld 1 ruimte biedt aan 12 kavels. De overlast voor de kleine woningen zal naar verwachting vaker gebruik gemaakt worden van prefab woningen. Hierdoor wordt minder overlast verwacht. Zie onderdeel *2.4. Grondzaken*. e. zie beantwoording bovengenoemde punten 2a t/m d f. Omwonenden hebben de mogelijkheid een aanvraag voor een tegemoetkoming in planschade in te dienen.
	3. Afwijkingen t.o.v. het oorspronkelijke bestemmingsplan zijn geconcentreerd in veld 1 en 2, waardoor bewoners van de Nel Klaasenstraat en de Mooieweg veel harder worden getroffen dan de huidige bewoners van Gaardenhage, waar de facto niets verandert.	3. Zie voor de beantwoording *2.2.2 Concentratie veld 1 en 2.*
	4. De afgelopen 1,5 jaar deelgenomen aan 3 bewonersavonden en verbetervoorstellen gedaan, zoals bijvoorbeeld minder woningen in veld 1, of veld 1 met 12 woningen ruilen met het noordelijk deel van veld 2. De plannen voor veld 1 en veld 2 zijn hierop niet aangepast, waardoor er geen echte inspraak was. Aan inspraak conform de afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht wordt geen recht gedaan (Awb).	4. Zie algemeen deel bewonersparticipatie 2.10.1.
Zienswijze # 3	1. Potentiële koper van een kavel in deelgebied Hagen van Gaardenhage zoekt huis met rust met een ruime hoeveelheid groen/natuur. Dit was vertrekpunt bij opzet van deze wijk zoals blijkt uit Beeldkwaliteitsplan BKR Hagen def.versie juni 2015. Er wordt hier gesproken over o.a. een exclusief woonmilieu in het hogere prijssegment, met ruim opgezette openbare ruimte van straten, bermen, boom- en haagbeplanting en ruime kavels met vrijstaande woningen. Een rechthoekige opzet van ruime groene straatprofielen met agrarische bebouwing en landschappelijke groengebiedjes langs de Mooieweg en de Huissensedijk. De opzet van deze wijk wordt totaal aangepast en minder aantrekkelijk gemaakt voor de bewoners/kopers van originele kavels.	1. Zie voor de beantwoording onderdeel 2.1 over woonbeleid en woonbehoefte. Het nieuwe stedenbouwkundige plan sluit aan bij de eerdere opzet, zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk.*
	2, In veld 3 (plan Hagen) komen er in plaats van 4 huishoudens, nu 8-12 huishoudens te wonen. Dit geeft:	2.a. Zie onderdeel *2.2.2 Concentratie veld 1 en 2.* b. Zie onderdeel 2.2.2.

	a. meer verkeer met als gevolg meer geluid en meer risico voor onze op straat spelende kinderen. b. meer geluid en c. door de bouw van meer huizen ook meer verstoring van het groene landschap.	c. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk.*
	3. Omdat dit gebeurt tegen de achtertuinen van de reeds 3 verkochte grotere percelen in het plan Hagen zal dit leiden tot een waardedaling van de huizenprijzen aldaar, maar mogelijk ook in de rest van de wijk.	3 Omwonenden hebben de mogelijkheid een aanvraag voor een tegemoetkoming in planschade in te dienen.
	4. De tiny houses en het CPO in veld 1 en de verkaveling van veld 2 in het plan Gaarden 1 past niet bij het karakter van de wijk en het omliggende landschap omdat de rechthoekige opzet van de wijk verdwijnt door het invoegen van meerdere huizen op 1 terrein.	4. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk*.
	5. In het bestemmingsplan BKR Hagen def.versie juni 2015 staat dat vanwege de hoge grondwaterstanden het hemelwater niet kan worden geïnfiltreerd. Hemelwater wordt bovengronds afgevoerd met behulp van bodempassages (de greppels) richting de Mooieweg en vervolgens naar Rijkserwoerd. Door het bouwen van meerdere huizen is er minder ruimte voor infiltratie van hemelwater met een hogere kans op waterafvoer problemen bij een toch al hoge grondwaterstand. Ook moeten meer huishoudens op de riolering worden aangesloten met eveneens mogelijke capaciteitsproblemen.	5. Zie onderdeel *2.8.1 Rioolstelsel.*
	6. Veld 3 moet worden behouden zoals ooit bedacht met 4 kavels gezien ook de ruime wachtlijst voor de grotere kavels.	6. Voor de drie kavels die per loting worden verkocht in december: 24 belangstellenden. Op de lijst belangstellenden voor de herverkavelde kavels: in dezelfde periode 300 belangstellenden. Zie ook paragraaf *2.4 grondzaken.*

	7. De 7 kavels in Gaarden 1 herverkavelen naar kavels voor 14 danwel maximaal 21 woningenin dezelfde stijl van de rest van de wijk. De tiny houses en CPO zouden dan geheel verdwijnen	7. Zie onderdeel *2.4. Grondzaken.*
Zienswijze # 4	1. Indiener woont sinds 1998 aan de Mooieweg en het bestemmingsplan is in verschillende stappen verslechterd van een natuurlijk en landelijk gebied naar een gebied met een dichtere bebouwing. De verdichting zit met name aan de westzijde van het plan, waardoor de bewoners aan dit deel van de Mooieweg onevenredig worden benadeeld ten opzichte van de nieuwste bewoners aan de oostkant van het plan.	1. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk.*
	2. De inmiddels florerende volkstuintjes zijn wat ons betreft een goede invulling voor dit gebied. Het verplaatsen van de volkstuintjes buiten de wijk Rijkerswoerd heeft nadelige gevolgen voor de leefbaarheid van de wijk. .	2. Het ruimte bieden aan functies in de openbare ruimte, zoals stadslandbouw (ontmoeten, zelfvoorzienend willen zijn) achten wij belangrijk voor de leefbaarheid van de wijk. Wij zien niet in dat dit nadelige gevolgen heeft. Zie voor de beantwoording onderdelen *2.5.1 Waarom een nieuwe locatie* en *2.5.2 Behoefte aan stadslandbouw op deze locatie.*
	3. Het concentreren van de bebouwing aan de Nel Klaassenstraat geeft extra parkeeroverlast rondom de kinderboerderij. Nu al wordt er regelmatig in de bermen van de Nel Klaassenstraat en de Marius van Beeklaan geparkeerd omdat er onvoldoende parkeerruimte is. De geplande parkeerruimte is ruim onvoldoende om dit op te vangen. Het parkeren zal zich verplaatsen verder de Nel Klaassenstraat in en tot op de Mooieweg overlast betekenen.	3. Zie voor de beantwoording onderdeel *2.3.1 Parkeernormen*, *2.3.3 Parkeeroverlast* en *2.3.4 Verkeerssituatie Gaardenhage.*
	4. De Mooieweg is een landelijke weg die steeds drukker wordt o.a. door ouders die kinderen hier afzetten voor de Lea Dasbergschool en schoolgaande kinderen van Huissen naar Arnhem en vice versa. Als het plan doorgaat zijn verkeersmaatregelen noodzakelijk om autoverkeer over de Mooieweg naar de Nel Klaassenstraat te voorkomen. Een afsluiting is al toegezegd door de gemeente, echter	4. Het voorstel is inderdaad om de Nel Klaassenstraat niet doorlopend te maken voor autoverkeer. Wanneer er voor of na de afsluiting parkeeroverlast ontstaat zal dit moeten worden beoordeeld waarnaar er eventueel maatregelen kunnen worden genomen. Op dit moment is er geen reden om dit te verwachten.

	dient er voorkomen te worden dat er vóór de afsluiting geparkeerd kan worden op de Nel Klaassenstraat en de Mooieweg. Dit veroorzaakt onveilige situaties omdat de Mooieweg hier niet op ingericht is. De verdichting van de bebouwing en de daarmee gepaard gaande parkeeroverlast zal een zeer negatieve invloed hebben op het open en natuurlijk karakter van de wijk.	
	5.Het nieuwe plan past niet in het beeld- en kwaliteitsplan van dit gebied, omdat de verdichting van de bebouwing en de daarmee gepaard gaande parkeeroverlast een negatieve invloed hebben op het open en natuurlijk karakter van de wijk.	5. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk* en *2.3.1 Parkeernormen.*
	6. Mochten de plannen doorgaan dan gaan we ervan uit dat de toezeggingen over de afsluiting van de Nel Klaasenstraat en het planten van bomen op het weiland op de hoek van de Mooieweg en de Nel Klaasenstraat door de gemeente worden nagekomen.	6. Kennis van genomen.
Zienswijze # 5	1. Indiener woont op de Mooieweg sinds 2012. De verwachting was dat er 8 extra woningen gebouwd zou worden (7 woningen in Gaarden 1 en 1 op Nel Klaassenstraat 10). Inmiddels is het aantal opgelopen naar 39 extra woningen (incl. Mooieweg 29 en splitsing kavel Mooieweg 31a). Dat is bijna een vervijfvoudiging van het aantal woningen en deze toename is te veel. Dit zal leiden tot een veel drukkere leefomgeving. Het aantal verkeersbewegingen, maar ook de overlast en het geluidsniveau zal stijgen. Indiener koos in 2012 bewust voor een rustige omgeving en daar voldoet het plan niet meer aan. Er is bezwaar tegen de enorme toename van het aantal woningen in vooral deelgebied 1 en de CPO, en in mindere mate in deelgebied 2. Er is begrip dat de gemeente meer woningen wil realiseren, maar in deelveld 1 stijgt het aantal woningen van 4 naar 24, dat vindt indiener veel te veel.	1. Zie opmerking over aantal kavels in Gaarden 1 in paragraaf *2.4 Grondzaken*. Zie opmerking over woonbeleid en woonbehoefte in 2.1

	2. Het aantal extra te realiseren woningen is scheef verdeeld over de wijk. Vrijwel alle extra woningen komen in Gaarden 1 (en een stukje Hagen), terwijl achterin de wijk geen sprake is van een toename van het aantal woningen.	2. Zie onderdeel *2.2.2 Concentratie veld 1 en 2.*
	3. Indiener maakt bezwaar tegen het verlagen van de parkeernorm in deelgebied 1 van 1.8 naar 1.3 parkeerplaatsen per woning. Juist in een gebied waar rust en landelijkheid de norm zijn, is het onbegrijpelijk dat de parkeernorm verlaagd wordt. Hierdoor wordt er meer in de straat geparkeerd en dit leidt tot een verrommeling van het straatbeeld en kapotgereden bermen. Het is niet netjes dat de gemeente dit nu voorstelt omdat in de voorgesprekken is gewezen op dit punt en de gemeente toen toegezegd heeft dat de parkeernorm gehandhaafd zou worden.	3. Zie onderdeel *2.3.1 Parkeernormen.*
	4. Indiener heeft twee voorstellen tot aanpassing van de plannen: Voorstel 1: Handhaaf de Tuinmaat op de huidige locatie, en verkavel deelgebied 2 zoals voorgesteld is door de gemeente (12 woningen). Voorstel 2: Verkavel deelgebied 1 op dezelfde wijze als deelgebied 2. Dat betekent dat in deelgebied 1 12 woningen komen in plaats van de geplande 24.	4. Zie onderdeel *2.5.1 Waarom een nieuwe locatie?* voor de beantwoording van voorstel 1. Voorstel 2: zie *2.1.1 Extra woningen zijn nodig* en *2.1.2 Diversiteit woningaanbod.*
Zienswijze # 6	Indiener wil laten weten dat zij de afgelopen jaren genoten hebben van hun moestuin bij vereniging De Tuinmaat bij Rijkerswoerd. Indiener hoopt van harte dat de plannen om de Tuinmaat een nieuwe plek te geven in de plannen van Gaardenhage door kunnen gaan.	Kennis van genomen. Aangezien de Tuinmaat floreert en door de gemeente als een betekenisvolle voorziening met meerwaarde voor de wijk wordt gezien, heeft de gemeente hen ondersteund bij de zoektocht naar een andere locatie.
Zienswijze # 7	1. Indiener maakt bezwaar tegen de herverkaveling van de 2 zuidelijke kavels van veld 1. Waardoor er nu 12 woningen i.p.v. 2 woningen worden gebouwd.	1. In het geldende bestemmingsplan worden reeds 4 woningen mogelijk gemaakt in plaats van 2. Zie verder voor de onderbouwing van de woonbehoefte 2.1.
	2. Indiener heeft een ondertekend schrijven van de gemeente dat er aan de oostzijde van de zuidelijke kavel van veld 1 geen bebouwing komt (achterzijde van woning van indiener). Indiener is dan ook tegen het bebouwen van dit gedeelte van de zuidelijke kavel van veld 1.	2. Ervan uitgaande dat met kavel "bouwvlak" wordt bedoeld: genoemd schrijven is een bevestiging (op persoonlijke titel) van de toenmalige projectleider dat het bouwvlak met voorgevelrooilijn op het aanliggende kavel naar oostelijke richting wordt verschoven. In de eerste plannen van

		Gaardenhage in 2003 verspringen de voorgevelrooilijnen van de kavels namelijk. Op verzoek van de toenmalige bewoner is de rooilijn voor dit kavel meer naar voren op de kavel gelegd. De inwilliging van dit verzoek omhelst geen belofte dat er nimmer bebouwd zal worden achter het destijds aangegeven bouwvlak.
	3. Omdat er nu 12 i.p.v. 2 woningen gebouwd gaan worden op de 2 zuidelijke kavels van veld 1 zullen er ook 12 i.p.v. 2 warmtepompen geplaatst gaan worden. Deze kunnen afzonderlijk misschien wel aan een bepaalde geluidsnorm voldoen maar gezamenlijk zullen zij veel geluidsoverlast gaan geven.	Zie onderdeel *2.2.2 Concentratie veld 1 en 2 en akoestisch onderzoek.*
	4. Indiener maakt bezwaar tegen het opzeggen van de huur door de gemeente Arnhem van het weiland aan de oostzijde van zijn woning. Enkele bewoners van de Mooieweg eisen dat er bomen geplant gaan worden en beroepen zich op een belofte die ooit gedaan zou zijn door de gemeente maar die nergens genoteerd staat. In de diverse plannen staan de ene keer wel bomen ingetekend maar meestal niet. In het nieuwste ontwerpbestemmingsplan zijn deze wel weer ingetekend. Het voorstel om weiland met bomen te combineren is door de gemeente afgewezen.	4. De weide heeft een groenbestemming en bomen planten past in deze bestemming. Dit is opgenomen in het beeldkwaliteitsplan. Dit past goed binnen het landschappelijk karakter van de weg.
	5. Indiener maakt bezwaar tegen het planten van bomen op het weiland naast zijn woning omdat die de zon gaan weghalen van zijn zonnepanelen (24 stuks) die op het platte dak liggen van zijn garage. Hierdoor zal de stroomopbrengst heel ver zakken ten opzichte van nu. De panelen zullen dan minimaal 60% van de tijd in de schaduw van de bomen liggen.	5. Bij het opstellen van het definitieve ontwerp zullen wij rekening houden met de schaduwwerking op de zonnepanelen.
Zienswijze # 8	1.Indiener heeft een huis gekocht vanwege een groene, rustige, ruime en verkeersluwe wijk. Met dit uitgangspunt kocht indiener een kavel tegen de bosrand, aan het einde van een doodlopende straat, met uitzicht op een weiland dat ook die bestemming had. Door het beeldkwaliteitsplan en het nieuwe bestemmingsplan wordt niet recht gedaan	1. Zie voor beantwoording onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk.*

	aan deze uitgangspunten. De voorgenomen plannen tasten indieners woongenot ernstig aan.	
	2. Naar onze mening is de door de Gemeente geschapen onzekerheid met betrekking tot de handhaving van de oorspronkelijke uitgangspunten, en het gebrek aan een marketingstrategie, de belangrijkste oorzaak dat de verkoop van de kavels vele jaren heeft stilgelegen. Onder deze omstandigheden gaan potentiële kopers niet eenvoudig over tot een forse investering. Wij zijn van mening dat er genoeg gegadigden zijn om kavels te kopen zodra de Gemeente deze onzekerheid met betrekking de bestemming opheft. De voorgenomen wijzigingen zullen naar onze mening resulteren in het afhaken van gegadigden voor de kavels en planschade claims van eerdere kopers. De gemeente heeft vorig jaar en voorgaande jaren tijdens bewonersbijeenkomsten gezegd, dat als er gegadigden voor de nog resterende kavels zich zouden melden, dat het natuurlijk prima zou zijn als de wijk volgens plan wordt volgebouwd. We hebben echter moeten constateren, dat de gemeente bewust een aantal kavels als niet-beschikbaar heeft aangemerkt, en ondanks toezeggingen in maart dit jaar deze kavels nog steeds niet als beschikbaar aanduidt .	2. Zie voor beantwoording onderdeel *2.4 Grondzaken.*
	3. Het toevoegen van wooneenheden is een aanslag op de rust en verkeersluwheid van Gaardenhage.	3. Zie onderdeel *2.3.4 Verkeerssituatie Gaardenhage*.
	4. Een voor indiener zeer belangrijke wijziging is de permanente aanwezigheid van een volkstuinen complex op een aangrenzend perceel met ontsluiting door zijn wijk en straat. a. Gezien de ervaringen met de "Tuinmaat" op de tijdelijke locatie in onze wijk, zijn er geen zwaarwegende belangen om deze club een plaats te bieden in Gaardenhage, met ontsluiting door de John Grosmanstraat.	4a. De vraag is op welke ‘ervaringen met de Tuinmaat op de tijdelijke locatie’ de indiener doelt. De gemeente is van mening dat er wel degelijk zwaarwegende belangen zijn om de Tuinmaat een plaats te bieden in Gaardenhage. Dit volgt uit onderdeel *2.5.2 Behoefte stadslandbouw op deze locatie. .*

	b. Bovendien ontbreekt elke onderbouwing voor de uitbreiding van de "Tuinmaat". Op dit moment zijn zelfs op de kleinere locatie die de "Tuinmaat" gebruikt niet alle kavels in gebruik. c. De verplaatsing van de Tuinmaat leidt tot een toename van verkeersbewegingen, parkeerdruk en risico op geluidsoverlast. d. Toevoegen van kassen en een verenigingsgebouw zal eenvoudig tot verrommeling en niet bedoeld gebruik leiden. e. Ook onduidelijk is in hoeverre alternatieve locaties, die makkelijker bereikbaar zijn en voor minder overlast zorgen, zijn onderzocht.	b. Moestuinieren is de laatste tijd populariteit aan het winnen. De vraag naar volkstuinen is alleen maar toegenomen. De Tuinmaat heeft net als andere volkstuinen een wachtlijst. Zie verder onderdeel *2.5.2 Behoefte aan stadslandbouw op deze locatie.* c. Zie onderdeel *2.7.2 Verkeersafwikkeling en parkeerbehoefte.* d. Zie onderdeel *2.6.2 Verrommeling Tuinmaat..* e. Zie onderdeel *2.5.3 Alternatieven .*
	5. Indien de gemeente er toch voor kiest om de Tuinmaat te verplaatsen dan draagt indiener de volgende mogelijkheden aan zodat het niet nodig is dat in de John Grosmanstraat of Eka Thoden van Velzen parkeerruimte voor de Tuinmaat wordt gezocht: a. Zorg ervoor dat de parkeerplaats binnen het hek van de Tuinmaat voldoende ruim bemeten is' b. overweeg om een overloop te maken in de bocht van het fietspad naar het bruggetje over de watergang (rode rechthoek in tekening 1), die afgesloten kan worden en uitsluitend toegankelijk is voor leden van de Tuinmaat, omzoomd met een haag. c. Een derde oplossing om parkeren in de John Grosmanstraat te voorkomen zou kunnen zijn, om het eind van de John Grosmanstraat uit te voeren zoals dat in het oorspronkelijke plan ook stond: geheel afsluiten, nu dan door het plaatsen van een afscheiding in de vorm van hagen tussen de punt van het voorgenomen terrein van de Tuinmaat en het bruggetje over de watergang. Zie de zwarte balken in tekening 2. In contacten met diverse bewoners van de John Grosmanstraat blijkt, dat volledig afsluiten ieders sterke voorkeur heeft.	a. de parkeerplekken moet voldoen aan de afmetingvoorschriften van een parkeerplaats. b. parkeren moet worden opgelost op eigen terrein van de Tuinmaat. c. Deze oplossing gaat uit van ontsluiting via de Eka Thodenstraat. Dit is niet mogelijk, zie onderdeel *2.7.1 Ontsluiting Tuinmaat via John Grosmanstraat.* Er wordt een parkeerplaats op het perceel bij de volkstuinen gerealiseerd welke in de parkeerbehoefte voorziet en eventuele parkeerdruk op zal vangen. De parkeervoorziening van de Tuinmaat komt op het terrein van de tuinmaat. Met de tuindersvereniging zijn afspraken gemaakt over het maximaal aantal auto's wat mag en kan parkeren**.**

	6. De bewoners hechten er sterk aan dat de jaarlijkse schouw op de Tuinmaat door blijft gaan.	6. De wens tot een jaarlijkse schouw worden door zowel gemeente als de Tuinmaat gedeeld. Twee keer per jaar, wordt onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de Tuinmaat een controleronde (Schouw) gemaakt over het tuinencomplex, met als doel tuinen te controleren die een verwaarloosde indruk geven. Dit is vastgelegd in zowel het huishoudelijk reglement van de Tuinmaat als de huidige huurovereenkomst met de Tuinmaat. In de laatstgenoemde overeenkomst staan ook de regels die ten grondslag liggen aan een gezamenlijke schouw van het gehuurde vastgelegd. De schouw wordt voortgezet op de toekomstige locatie van de Tuinmaat en de regels hiertoe worden vastgelegd in de toekomstige huurovereenkomst met de Tuinmaat.
	7. Een kleine aanpassing op de oorspronkelijke plannen, namelijk de opsplitsing van de kavels in de deelgebieden 1) en 2) in kavels van min 600m2, is voor ons acceptabel. Evenwel zolang ook hier binnen het bestaande beeldkwaliteitsplan en bestemmingsplan wordt gebouwd. De voorgenomen plannen voor zogenaamde "tiny houses" ondersteunen we, onder verwijzing naar eerdere argumenten, niet.	7. Zie voor de beantwoording *onderdeel 2.2.1 Opzet van de wijk.* en *2.7.1 Ontsluiting Tuinmaat via John Grosmanstraat* (parkeernorm tiny houses).
	8. De eis met betrekking tot het realiseren van tenminste twee parkeerplaatsen op eigen terrein moeten worden gehandhaafd voor de hele wijk.	8. Zie onderdeel *2.3.1 Parkeernormen.*
	9. De eis met een verbod op het aansluiten van de hemelwaterafvoer op het rioleringssysteem om ervoor te zorgen dat regenwater in het gebied zelf wordt opgevangen en in de bodem kan infiltreren moet behouden blijven.	9. Zie onderdeel *2.8.1 Rioolstelsel.*
	10. Indiener stelt een combinatie van werkzaamheden voor. Het op de schop gaan van de wijk biedt een goede gelegenheid om glasvezel aan te leggen. Gaardenhage zou ook een proeftuin kunnen zijn om gasloos te worden.	10. Deels genoemd in onderdeel 2*.4. Grondzaken* namelijk dat nieuwbouwwoningen sowieso gasloos moeten worden gebouwd
Zienswijze # 9	1. Indiener maakt bezwaar omdat het nieuwe plan in strijd is met de oorspronkelijke opzet van de wijk Gaardenhage. Opzet van de wijk was gericht op een homogeen beeld qua stijl en kleurstelling, met rust en grote kavels voor tuin- en	1. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk.*

	huisliefhebbers. Indiener heeft woning in 2003 gekocht en woont hier met plezier vanwege rust, plezierige woonomgeving en “gelijkgestemde” buurtgenoten. Met de beoogde opzet van (een deel van) Gaardenhage met meer diversiteit, veel meer huizen, veel meer mensen, veel meer auto’s en verkeer, worden de oorspronkelijke doelstellingen van de wijk geweld aangedaan t.a.v. homogene opzet en rust die door gemeente is gegarandeerd.	
	2. Indiener is van mening dat de gemeente in de beginperiode veel te weinig gedaan heeft aan de verkoop vanwege capaciteitsproblemen door Schuijtgraaf.	2. Zie onderdeel *2.4 Grondzaken.* De beginperiode van Gaardenhage ligt ruim voor de "overname" van Schuytgraaf en de verkoop van de daar aanwezige kavels.
	3. In Gaardenhage is al diversiteit vanwege de bouw van CPO’s langs de Huissensedijk (Arneco), Gaardenhage vormt slechts 0,7% van Rijkerswoerd en er zijn voldoende andere opties zijn om die diversiteit te realiseren zonder dat de opzet van de wijk wordt aangetast.	3. Zie onderdeel *2.1 Woonbeleid en woonbehoefte.*
	4. De Gemeente Arnhem pakt de marketing niet goed aan, ondanks de inzet van marketingbureaus en maakt te weinig gebruik van de marketingkennis van bewoners. Er werd nooit Funda ingezet omdat de gemeente via het vastgoedplein verkoopt. Sinds vorig jaar zet gemeente de woningen wel op Funda en 7 van de 8 kavels zijn nu verkocht. Gemeente zou de huidige kavels allemaal te koop moeten aanbieden, want er is voldoende vraag. De vraag naar de nieuwe kavels is onzeker.	4. Zie onderdeel *2.4 Grondzaken.*

	5. Verkeerssituatie. Bezoekers van de Stadsboerderij de Korenmaat komen vaak met de auto, waardoor op zonnige woensdagen, zaterdagen en zondagen nu al vele auto's geparkeerd staan op de Marius van Beeklaan ondanks het feit dat de (nu nog aanwezige) grote parkeerplaats bij de volkstuinen. De parkeerplaats bij de volkstuinen zal vervallen, waardoor er veel meer drukte en gevaarlijke situaties voor de vele kleine kinderen ontstaan. Hiervoor heeft de Gemeente nog geen goede oplossing kunnen aangeven.	5. Zie onderdeel *2.3.3 Parkeeroverlast.*
	6. Een betrouwbare overheid? Wij hebben destijds (2003) de kavel verkocht op basis van de schriftelijke vastlegging door de Gemeente dat de wijk bestemd was voor mensen, die "in het groene hart van Rijkerswoerd" wilden wonen, in de rust midden in de levendige wijk Rijkerswoerd. De herverkavelingsplannen hebben een geheel afwijkende opzet van de bewoning. Indiener stelt dat de Gemeente met betrekking tot onze wijk in strijd met het Vertrouwensbeginsel van de Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur heeft gehandeld en is van mening dat het College van B&W hierop door de Gemeenteraad moet worden aangesproken.	6. De groenstructuur in Gaardenhage blijft gehandhaafd met uitzondering van de wijziging van de Paardenwei. De intensivering van de bebouwing betreffen alleen de velden die al een woningbouwbestemming hebben. De opbouw van de wijk blijft behouden zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk.* In onderdeel *2.10.2 Beloftes en het vertrouwensbeginsel* gaan wij in algemene zin in op het rechtszekerheid en evenredigheidsbeginsel.
Zienswijze # 10	1. Als vereniging zijn wij blij met de nieuwe plek, die er voor volkstuinen in het nieuwe bestemmingsplan is ingeruimd. Uiteraard waren we liever op de huidige locatie blijven zitten, omdat we daar al zeven jaar de klei hebben bewerkt en onze tuintjes hebben ingericht. Maar we wisten dat onze aanwezigheid daar tijdelijk zou zijn en zien uit naar de nieuwe definitieve plek, waar niet elk jaar onzekerheid is of we kunnen blijven.	1. Kennis van genomen.

	2. De tuinen van de Tuinmaat hebben een waardevolle functie voor onze buurt. Voor onze wijk, waar maar weinig mogelijkheden tot activiteiten zijn, is behoud van deze voorziening van groot belang. De volkstuinen dragen bij aan de samenhang en contacten tussen wijkbewoners; mensen met verschillende achtergronden en nationaliteiten. Enkele keren per jaar ontplooien wij ook gezamenlijke activiteiten op de tuin, die altijd erg gezellig zijn. Zo draagt het complex bij aan een gezellige buurt en aan de gezondheid van de deelnemers, niet alleen de huurders zelf maar ook hun meewerkende en mee-etende gezinsleden en vrienden. Volkstuinen hebben daarnaast een stress verlagend effect en houden mensen in beweging.	2. De gemeente onderschrijft de meerwaarde van de Tuinmaat voor de wijk, zie onderdeel *2.5.2 Behoefte aan stadslandbouw op deze locatie..*
	3. Met alle verschillende gewassen dragen de moestuinen ook bij aan een grote biodiversiteit. De biodiversiteit van de paardenwei, waar nu voornamelijk alleen gras op staat, zal sterk vergroot worden door de aanleg van de biodiverse hagen rondom en de verschillende planten op de moestuinen.	3. De gemeente onderschrijft het belang van biodiversiteit en deelt de mening dat het volkstuinencomplex voor een toename in biodiversiteit kan zorgen t.o.v. de huidige invulling van het perceel als paardenwei, zie onderdeel *2.6.1 De locatie van de paardenwei leent zich voor stadslandbouw .*
	4. Op de huidige locatie hebben wij al een aantal jaren getoond dat een moestuincomplex niet per definitie zorgt voor een rommelig aanzicht. Met de afspraken in het beeldkwaliteitsplan en ons huishoudelijk reglement zijn de kleuren van tonnen en bakken gedekt donkerbruin, antraciet en donkergroen. . Bovendien hebben wij afspraken over het opslaan van spullen op regelmatige plekken aan de achterzijde van onze tuinen. Deze afspraken zullen wij ook op de nieuwe locatie aanhouden. Daarbij achten wij het wenselijk dat de tuinierders op hun stukje tuin een eigen opslagplek en composthoop kunnen inrichten.	4. Zie onderdeel *2.6.2 Verrommeling Tuinmaat. .*

	5. In de afgelopen tijd zijn wij met gemeente en omwonenden in gesprek geweest over de inrichting en ontsluiting van het nieuwe complex. De keuze voor ontsluiting voor fietsers via het fietspad naar de Huissensedijk en voor auto's via de John Grosmanstraat lijkt ons een logische en vanuit verkeersveiligheid ook de beste. Aangezien de tuinders vrijwel allemaal uit Rijkerswoerd en omliggende wijken komen, komen zij grotendeels met de fiets naar de tuin en zullen er slechts enkele auto's per dag van deze ontsluiting gebruik maken.	5. Kennis van genomen.
	6. Op grond daarvan achten wij een parkeerplaats voor 6 auto's voldoende. De vergelijking die er in paragraaf 3.5.2 van de Toelichting op het bestemmingsplan wordt gemaakt met de huidige parkeerplaats aan de Nel Klaassenstraat klopt niet; de huidige parkeerplaats is tevens bedoeld voor overloop van parkeren bij de Korenmaat. Die functie vervalt op de nieuwe locatie. Wellicht zou het zicht op de geparkeerde auto's wat kunnen worden beperkt door ter plaatse de haag, die het complex omzoomt, hoger te laten doorgroeien.	6. Zie voor de beantwoording de onderdelen *2.3.3 Parkeeroverlast* en *2.7.2 Verkeersafwikkeling en parkeerbehoefte.*
	7. In het ontwerpbestemmingsplan is een struinpad voorzien vanuit het Zeegbos achter de volkstuinen langs; een idee van een bewoner, die inmiddels naar elders verhuisd is. Tegen dit pad maken wij bezwaar: het nodigt uit tot vandalisme op de tuinen en zorgt op het donkerste deel van de wijk voor het aantrekken van ongenode gasten. Bovendien zijn er inmiddels voldoende andere paden in het Zeegbos om diverse ommetjes te maken.	7. Zie onderdeel *2.6.3 Struinpad Zeegbos.*
	8. Wij begrijpen dat het nu nog niet 100% zeker is hoe de procedure verder zal verlopen, totdat de paardenwei als tuincomplex kan worden ingericht. Wel dringen wij er op aan, om in het voorjaar van 2022 duidelijkheid te hebben over het al dan niet verhuizen in de winter of het vroege voorjaar 2022-2023.	8. Kennis van genomen. We kunnen echter niet garanderen dat in het voorjaar van 2022 duidelijkheid kan worden verschaft. Dit hangt onder meer af van wanneer het bestemmingsplan wordt vastgesteld en of er in navolging geprocedeerd gaat worden.

Zienswijze # 11	1. Indiener is in augustus 2021 komen wonen op de Frida Heilstraat en vreest door de nieuwe plannen voor waardedaling van de woning. De investering van 1,13 miljoen euro vormt een significant onderdeel van het pensioen en inwoner vreest een verlies van pensioen.	1. Omwonenden hebben de mogelijkheid een aanvraag voor een tegemoetkoming in planschade in te dienen. De gemeente geeft al geruime tijd (sinds start inspanningen rondom herverkaveling - 2019) informatie over de aanstaande herverkaveling. Dit kan niet als verrassing voor een nieuwe bewoner komen.
	2. In de brochure op Funda werd gesproken over een villa in een landelijke omgeving en er werd geen indicatie gegeven dat de plannen zouden veranderen. Indiener is van mening dat kopers werden misleid.	2. De verkoop van deze woning heeft niet via de gemeente plaatsgevonden. Mocht er sprake zijn van misleiding of het verstrekken van foutieve of onvolledige informatie dan is dat vervelend. De verkopende partij kan daarvoor verantwoordelijk worden gehouden.
	3. De belangrijkste redenen om te kiezen voor deze woning was de perfecte combinatie van privacy, rust en nabijheid van de binnenstad. Met de herverkavelingsplannen komt er meer verkeer, geluid en verdwijnt het landelijke karakter. Dit beïnvloedt de leefomstandigheden negatief.	3. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk*.
Zienswijze # 12	1. In het bestemmingsplan van 2004 werd uitgegaan van de ambitie een hoogwaardige woonlocatie te ontwikkelen in een ruime, groene zetting met 47 woningen. De nog beschíkbare ruimte moet nu worden volgebouwd met een grote diversÍteit aan bebouwing. Eenheid in sfeer en uitstraling, zoals beoogd in het oorspronkelijke plan, worden hiermee niet meer verwezenlijkt en dit doet geweld aan de oorspronkelijke opzet van Gaardenhage. Ook wordt ruimte voor groen en natuur hierdoor sterk verminderd en is er geen oase meer van ruimte en rust.	1. Zie *2.1. Woonbehoefte en woonbeleid* en *onderdeel 2.2.1 Opzet van de Wijk.*
	2. Gehanteerde berekeningen voor parkeren en verkeer kloppen niet. Gemeente gaat uit van 84 woningen maar de gemeente telt hierbij de huishoudens van de woongemeenschap Arneco (15 huishoudens) niet mee die ook gebruik maken van de wegen in Gaardenhage. Daarnaast zÍt aan de Mooieweg een school wat voor extra verkeer zorgt. Ook de Korenmaat en Hooimaat veroorzaken	2. Zie onderdeel *2.3.5 Verkeersberekening in toelichting bestemmingsplan*.

	verkeersbewegingen binnen Gaardenhage. Vraag is of daar rekening mee is gehouden in de berekeningen.	
	3. De specifieke regels voor Veld 3 zijn onduidelijk en niet uitgewerkt. Veld 3 maakt onderdeel uit van deelgebied "Hagen" en per kavel kunnen hier volgens het concept bestemmingsplan maximaal 3 huishoudens komen te wonen. Het is onduidelijk wat hier de regel gaat worden ten aanzien van parkeren. Ten aanzien van parkeren staat nergens duidelijk beschreven wat hier de regel gaat worden. Zijn dat 2 parkeerplaatsen per kavel of per huishouden? In het laatste geval zal er dan een aanzienlijk deel van de kavel geschikt gemaakt moeten worden voor parkeren en dus geen groen. Indien de regel is/wordt dat er slechts 2 parkeerplaatsen per kavel nodig zijn, zal in het overíge geval geparkeerd gaan worden op of naast de openbare weg. Dit doet afbreuk aan de verkeersveiligheid en de opzet van de wijk (rust en ruimte).	3. Specifieke verkoopregels voor de kavels in veld 3 worden privaatrechtelijk nader uitgewerkt binnen de mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt. Elk adres moet voldoen aan de parkeernorm. 3 woningen, zij het in 2 gebouwen, moeten los van elkaar voldoen aan de parkeernorm. De parkeernorm moet op eigen terrein worden opgelost. Het staat de eigenaar vrij om dit bijvoorbeeld in grasbeton uit te voeren waardoor een groen karakter behouden kan worden. Voor deelgebied 1 is een parkeernorm van 1,3 per woning vastgesteld. Dit wordt opgelost op een gemeenschappelijk parkeerterrein.
	4. Voor deelgebied "Hagen" zijn alle huidige kaveleigenaren 1/28 deel eigenaar van gemeenschappelijk groen. Hoe de gemeente deze mandeligheid wil gaan regelen in het geval in Veld 3 meerdere huishoudens komen te wonen op één kavel is onduidelijk. Op specifieke vragen van bewoners is geen duidelijk antwoord gekomen, wat de indruk wekt dat daar nog helemaal niet in detail over is nagedacht.	4. zie onderdeel *2.4 Grondzaken*.
	5. Door alle losse projecten en experimenten zoals zeer kleine woningen en CPO in diverse vormen verliest Gaardenhage zijn identiteit waar juist de huidige bewoners zich heel goed ín konden vinden en forse investeringen hebben gedaan om zo Gaardenhage mede te realiseren.	5. Zie onderdeel *2.1 Woonbehoefte en woonbeleid* en onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk* voor aansluiting op het huidige stedenbouwkundig plan.
	6. De gemeente wil laten lijken dat het ontwerp bestemmingsplan tot stand is gekomen met	6. Zie algemeen deel bewonersparticipatie onder *2.10.1.*

	participatie van de bewoners van Gaardenhage en de Mooieweg. Indiener heeft het gevoel dat de gemeente volgens de regels bewoners heeft betrokken maar niet heeft gehoord. De bewonersavonden hadden sterk het karakter van informatiebijeenkomsten. Elke bljeenkomst kwam er weer een ander plan op tafel zonder dat daar de participatie van de bewoners in terug te zíen was.	Op onderdelen is het plan aangepast op verzoek van bewoners. Daarbij is vastgehouden aan het doel om meer en meer verschillende kavels voor zelfbouw aan te bieden, zoals bijvoorbeeld kavels voor kleine woningen, samenbouw en collectief particulier opdrachtgeverschap. Er is uiteindelijk voor een stedenbouwkundige opzet gekozen waarbij de huidige hagenstructuur zo veel mogelijk gehandhaafd blijft
	7. Al vele jaren pleiten de huidige bewoners voor het afbouwen van de wijk. Daarbij is ook meermalen aangegeven dat door het simpel opdelen van te grote kavels de verkoop vlot getrokken zou moeten kunnen worden. In 2012 zijn 7 grote kavels van circa 1800 m2 gesplitst maar daarna zijn er geen doeltreffende acties geweest om de kavels ook gereed te maken en te verkopen.	7. Na 2012 is er nog een vereenvoudigd beeldkwaliteitsplan vastgesteld en is er geïnvesteerd in een verbeterde openbare ruimte en entree van de wijk. Ook dit heeft jarenlang niet geleid tot interesse in de grote kavels. Zie onderdeel *2.4 Grondzaken.*
	8. Gemeente heeft vele kavels al zeer lange tijd uit de verkoop gelaten. Mede hierdoor is Gaardenhage tot op de dag van vandaag nog steeds niet afgebouwd. Met de juiste acties vanuit de gemeente zou het plan Gaardenhage allang afgebouwd zijn geweest.	8. De grote kavels hebben zeker tien jaar lang in de verkoop gestaan zonder dat hier veel interesse voor is geweest.
	9. Om het concept bestemmingsplan te kunnen realiseren moet er wederom een forse investering gedaan worden om het aangepaste plan te realiseren. Door de uitbreiding van het aantal woningen zullen de aansluitingen voor nutsvoozieningen aangelegd moeten worden. Tevens moeten de nieuwe kleine kavels ontsloten worden. Al met al hoge kosten terwijl op dit moment de markt dusdanig gunstig is dat het huidige bestemmingsplan eenvoudig en snel uitgevoerd kan worden.	9. De keuze om te herverkavelen in kleinere kavels en meer woningen toe te voegen komt voort uit het grote tekort aan woningen dat er is in Arnhem zie onderdeel *2.1 Woonbeleid en woonbehoefte.*
	10. Tijdens de bewonersavonden is aangegeven dat het nieuwe plan nodig is voor de realisatie van meer (kleinere) woningen. Echter door het realiseren van grote en	10. Het is nu lastig in te schatten wanneer het bestemmingsplan onherroepelijk is en de verkoop kan starten. Dit is ook afhankelijk van een eventuele procedure bij

	middelgrote woningen (18 stuks in de velden 1, 2 en 3 volgens het huidige bestemmingsplan) komt er binnen de huizenmarkt in Arnhem een doorstroming op gang waardoor een veelvoud van 18 huishoudens kan gaan verhuizen naar een andere woning. Dat betreft dan niet alleen koopwoningen maar ook huurwoningen. Aangezien het huidige bestemmingsplan direct uitvoerbaar is, kan dit effect hebben op de korte termijn.	Raad van State. Door meer woningen toe te voegen komt er binnen de huizenmarkt in Arnhem een nog grotere doorstroming op gang.
	11. Het proces om tot dit concept plan te komen loopt nu al meer dan 2 jaar. Een lange periode waarin kavels niet te koop waren maar waarin al heel veel had kunnen gebeuren op het gebied van verkoop en bouw. Indiener is van mening dat gezien de huidige invulling van het concept bestemmingsplan met "bijzondere woonvormen" deze periode nog wel eens vele jaren meer kan gaan duren waarin de wijk dus nog steeds niet afgebouwd zal zijn en het woningaanbod niet vergroot zal zijn. En dat terwijl er nu behoefte is aan extra huizen.	11. De afgelopen jaren heeft de gemeente diverse grote kavels verkocht. De intentie is om ook snel de nieuwe kavels te verkopen. Gelet op de grote wachtlijst voor de nieuwe woningen, heeft de gemeente er alle vertrouwen in dat dit gaat lukken. Uiteraard moet er dan wel eerst sprake zijn van een onherroepelijk bestemmingsplan.
Zienswijze # 13	Zie zienswijze 18.	
Zienswijze # 14	1. Het originele plan met 47 kavels is reden van indiener om hier te komen wonen. Veel rust, groen, ruime tuinen en huizen en toch dicht bij de stad en internationale school. Ontwerp bestemmingsplan maakt van de mooie buurt Gaardenhage een stedenbouwkundig rommeltje waarbij de oorspronkelijk doelstellingen van een ruime, groene wijk om zeep worden geholpen.	1. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk*.
	2. Er zijn geen legitieme redenen voor herverkaveling aangezien er meer dan voldoende belangstellenden zijn voor de kavels, dit ondanks het falende verkoop-en marketingbeleid van de gemeente. Gemeente heeft jarenlang geen gebruik willen maken van Funda, terwijl indiener zelf via Funda plan Gaardenhage heeft gevonden. Nu recent 8 kavels op Funda zijn gezet, zijn er 7 verkocht en 1 gereserveerd en er is een lange wachtlijst. Deze mensen kunnen niet hun droom realiseren, terwijl dat ook tot doorstroming op de markt zal leiden.	2. Zie onderdeel *2.4 Grondzaken*.

	3. Van bewonersparticipatie is geen sprake geweest in dit hele proces, slechts 1-richtingsverkeer vanuit de wethouder/gemeente. a. *Doel* van herziening huidige bestemmingsplan – De tegenvallende verkoop (veroorzaakt door falend verkoop beleid) was voor de gemeente aanleiding om te kijken naar het verkleinen van de nog niet verkochte kavels. Nu is er een andere reden om te herverkavelen, namelijk het creëren van diversiteit en meer woningen. Wethouder schaart dit onder het maatschappelijk belang van bewoners die er nog niet wonen en vergeet daarbij het belang van de huidige bewoners die hier geïnvesteerd hebben in hun woning. Huidige bewoners hebben zich constructief opgesteld richting de gemeente en meegedacht hoe de wens voor meer woningen vorm te kunnen geven zonder het hele concept en aanzien van Gaardenhage overhoop te halen. Ook het creëren van diversiteit in een deel van Rijkerswoerd dat slechts 0,7% van de woningen vertegenwoordigd is de wereld op zijn kop. Bovendien is er voldoende diversiteit met woonwagens op de Erasmussingel en een woongroep/CPO (Arneco). b. *Proces* – Bewoners worden niet gehoord De eerste schetsen hiervoor zijn in juni 2019 aan bewoners gepresenteerd. Hierna zijn er vele verschillende plannen door de wethouder/gemeente aan bewoners gepresenteerd, waarbij de aanleiding voor de aanpassingen t.o.v. de laatste versie meestal volledig onduidelijk was. Het was in ieder geval niet zo dat er in een volgend plan veel gedaan was met de constructieve feedback van bewoners. Dit wordt wel door de wethouder en gemeente gesuggereerd dat er in samenspraak met de bewoners is gewerkt naar het nu voorliggende plan, dit is geheel bezijden de waarheid. c. *Resultaat* Stedenbouwkundig rommeltje met volledig onduidelijke experimentele woonvormen. ***Deelgebieden 1 en 2:*** origineel **7** woningen nieuw plan **32-36** woningen (5 keer zoveel!).	Deelgebied 3: zie *onderdeel 2.4 Grondzaken.* 3a. *zie 2.1. over woonbehoefte en woonbeleid* 3b. Zie onderdeel *2.10 Participatieproces* En zie beantwoording zienswijze 1. Punt 6 c. We hebben kennis genomen van uw alternatieve verkaveling. In het voorgestelde plan zijn andere keuzes gemaakt. Zie *2.1 Woonbeleid en woonbehoefte.*

	Dit is een extreme afwijking van het originele plan waarbij groen, rust en ruimte de kernwaarden zijn. *Alternatief voorstel*: Deze grote kavels van 1.800m2 herverkavelen oplopend van ongeveer 400m2 in deelgebied 1 tot ongeveer 800m2 in deelgebied 2. Hierbij wordt dan tegemoet gekomen aan een segment waarvoor ook zeer veel belangstelling is, hetgeen verdere doorstroming op de woningmarkt mogelijk maakt. ***Deelgebied 3:*** origineel 4 woningen nieuw plan 8-12 woningen (2 tot 3 keer zoveel!). Deelgebied 3 betreft de laatste 4 van 28 kavels in “de Hagen”. Het is volledig onlogisch om in dit deelgebied “de Hagen” dit kleine stukje te herverkavelen aangezien dit gebied vrijwel af is en er enorme belangstelling bestaat voor deze grote kavels gezien de enorme wachtlijst. Ambtenaren kunnen geen duidelijk antwoord geven op vragen die gaan over de uitvoering en toekomstbestendigheid van dit type experimentele bouw. Uit de verschillende gesprekken lijkt dit een persoonlijk prestige experiment van de wethouder waar ook de ambtenaren weinig mee hebben. *Voorstel:* Deelgebied “de Hagen” verder ongemoeid laten aangezien het slechts gaat om de laatste 4 kavels van de 28 in totaal in dit plan en de kavels zo spoedig mogelijk beschikbaar te stellen voor verkoop om zo tegemoet te komen aan de grote groep belangstellenden op de wachtlijst. ***Overige Kavels:*** 9 kavels waarvan er 5 verkocht zijn en 1 gereserveerd, de overige 3 zijn recentelijk voor verkoop vrijgegeven door de gemeente en deze zullen worden verloot onder de mensen die nu op de wachtlijst staan op 10 december aanstaande. Waarschijnlijk zullen voor een deel van deze kavels het nieuw voorgestelde beeld-kwaliteitsplan (BKP) gelden. Het versoepelen van het BKP is een prima plan en iets waarop wij als bewoners al jaren aansturen, vooral ook omdat het originele BKP enorm	

	kostenverhogend heeft gewerkt bij de bouw van onze woningen.	
	4. Onbetrouwbare overheid a. Wijziging politieke koers en idealen met een nieuwe wethouder om de 4 jaar strookt niet met levensgrote investeringen door burgers op basis van bestemmingsplannen. b. Burgerparticipatie ontbreekt volledig gedurende jaren – 1-richtingsverkeer vanuit gemeente en wethouder; “dat is intern besloten”	4a. Zie *2.10.2 Beloftes en het vertrouwensbeginsel.* 4b. Zie *2.10.1 Participatieproces.*
Zienswijze # 15	1. Indiener kijkt uit op het grasveld en het bos. In het herbestemmingsplan voor de wijk Gaardenhage is daar nu een volkstuin gepland. U kunt zich voorstellen dat dit een teleurstelling is als dit uitzicht wordt vervangen door verspreid staande kleine kassen, een grote tunnelkas, een clubgebouw en naar eigen smaak ingericht moestuinen met her en der regentonnen, lage kweekkassen etc. Nu liggen mijn woonkeuken en werkkamer op de 3e verdieping en heb ik weinig aan de haag die dit alles zal moeten gaan camoufleren.	1. Zie onderdeel *2.6 Stedenbouwkundige en landschappelijke inpassing Tuinmaat.* Het doel is om een zo goed mogelijke ruimtelijke inpassing van de volkstuinen te realiseren. Mocht er volgens indiener alsnog sprake zijn van een mogelijke waardedaling van de woning dan is er het recht om een aanvraag voor een tegemoetkoming in planschade in te dienen.
	2. Als er geen nieuwe bestemming wordt gevonden voor de Tuinmaat wenst indiener in het beeldkwaliteitsplan op te nemen dat de 10 individuele kassen gegroepeerd op een nader aan te wijzen bouwvlak worden gerealiseerd, om verdere landschappelijke verstoring voor omwonenden en recreanten, die vanaf de dijk het terrein op kijken, tot een minimum te beperken.	2. Zie onderdeel *2.6.2 Verrommeling Tuinmaat. .*
	3. Indiener geeft aan dat de grondwaterbeschermingsfunctie ontbreekt in het bestemmingsplan. En dat er geen voorzieningen worden getroffen voor wateraanvoer voor de moestuinen, terwijl evident is dat een moestuinvereniging veel water zal gebruiken. In een rondwaterbeschermingsgebied is er minimaal een kwalitatieve verplichting te verwachten omtrent het verbod op het realiseren van grondwaterputten.	3. Zie onderdeel grondwaterbeschermingsgebied in algemeen stuk *onderdeel 2.9 Grondwaterbeschermingsgebied*

	4. Een ander punt van verbazing is dat de bestemming ‘groen’ niet wordt gewijzigd, terwijl een moestuin dan wel stadslandbouw volgens de algemeen geldende bepalingen hier niet onder past. Laten we het beestje bij zijn naam noemen en er de bestemming agrarisch gebruik aan geven.	4. Zie onderdeel *2.4 Grondzaken.*
	5. De bewoners van Gaardenhagen hebben geen binding met de Tuinmaat, en maken er geen gebruik van. Het is een vereniging met regionale uitstraling, zeggen ze zelf. Dan kan er ook regionaal (Arnhem Zuid-Oost) gezocht worden naar een alternatieve plek. Binnen de Wijk zelf zou gekeken kunnen worden naar een locatie die minder beeld verstorend is voor wandelaars en fietsets op de dijk en omwonenden, bijvoorbeeld door in overleg met de stadsboerderij de Korenmaat (ook in de wijk gelegen) te kijken of er grondruil mogelijk is, want de boerderij heeft behoefte aan ruimte, en percelen in gebruik die qua ligging en maat beter passen bij de Tuinmaat. Een weide voor de stadsboerderij maken van de huidige paardenwei ligt veel meer in lijn met de huidige bestemming en medebestemming van grond, namelijk landschappelijke waarde, archeologische waarde - de limes, recent uitgeroepen tot werelderfgoed ligt onder het veld en grondwaterbeschermingsgebied.	5. Zie onderdeel *2.5.3 Alternatieven.*
Zienswijze # 16	1. Gemeente is tekort geschoten in verkoop van kavels op veld 3 en zou deze 4 kavels alsnog conform de oorspronkelijke planning te koop moeten aanbieden aan kandidaten op de wachtlijst. Belangrijkste argumentatie voor de aanpassing van het bestemmingsplan is de tegenvallende verkoop van de helft van de kavels. Gemeente is in tegenstelling tot de brief van 2 november 2021 aan de raad niet sinds 2018 maar sinds 2012 al bezig met verkavelingsplannen en gedurende deze periode zijn de betreffende kavels op deelgebieden 1, 2 en 3 aan de verkoop onttrokken geweest. Dit is een zeer belangrijke factor in de slechte verkoop van kavels in de Hagen. De verkochte kavels in de Hagen zijn bijna allemaal zonder uitzondering verkocht door een projectontwikkelaar, terwijl	1. Sinds 2012 heeft er continu een groot aantal kavels in de verkoop gestaan en dit heeft niet geleid tot veel interesse. Pas sinds kortere tijd is er veel belangstelling voor de grote kavels maar het is de vraag in hoeverre dit te danken is aan marketing via Funda. Volgens de gemeente komt dit eerder door de gespannen woningmarkt en het feit dat de kavelprijs al jaren op hetzelfde niveau is en nu weer marktconform is. Ondertussen is er een groot tekort aan woningen en door een deel van de grotere kavels in tact te laten en een deel te herverkavelen in kleinere (betaalbare) kavels komt het nieuwe plan tegemoet aan de huidige woonbehoefte.

	de gemeente slechts 1 van de 14 kavels wist te verkopen. Pas sinds maart 2020 is marketing via Funda ingezet en sindsdien overtreft de belangstelling voor de Hagen het aantal beschikbare kavels.	
	2. Bezwaren tegen voorgestelde plannen voor deelgebied 3 Als gemeente onverhoopt overgaat tot de voorgestelde verkoop dan rekening houden met een aantal aspecten: a. De kavel dient in één keer en in zijn geheel aan de in samenhang bouwende partij(en) te worden verkocht. Ook dient in één beoordelingsprocedure de bouwvergunning voor het geheel van de per kavel te bouwen 2 of 3 woningen te worden afgegeven. b. Aansprakelijkheid per kavel i.p.v. per woning Indiener is tevreden dat in de deelgebied 3 de bestaande hagen en singels behouden blijven met duidelijke omschreven eisen m.b.t. de breedte en hoogte en gemeenschappelijk beheer door de VVE de Hagen. Met het oog op juridische aansprakelijkheid m.b.t. het respecteren van de gestelde eisen en de daaruit voortvloeiende kosten is het noodzakelijk dat per kavel een duidelijke juridische entiteit de gehele kavel vertegenwoordigd (dit kan zijn 1 persoon, dan wel een juridische entiteit waarin de in samenhang bouwenden zich verenigd hebben. De VVE de Hagen heeft enkele keren een bewoner in gebreke moeten stellen en een boete moeten opleggen. c. Beperkt het aantal woningen tot twee per kavel: het netto kavel oppervlakte is kleiner dan aangegeven door de haag, en het deel dichtbij de singel is minder geschikt voor een woning vanwege de slagschaduw van de singel.	*a.* zie *2.4.5 wijze van verkoop* b. zie *2.4.5. wijze van verkoop* c. We hebben kennis genomen van uw alternatieve verkaveling. In het voorgestelde plan zijn andere keuzes gemaakt. Zie *2.1 Woonbeleid en woonbehoefte.*
Zienswijze # 17	**1. Bestemmingsplansystematiek** In het bestemmingsplan wordt een afwijkende definitie opgenomen van ‘groen’. De bestemmingsomschrijving bevat namelijk ook de mogelijkheid voor volkstuinen In de	1. Zie onderdeel *2.6.5 Bestemming Groen.*

	toelichting van het bestemmingsplan wordt deze wijziging nergens vermeld. a. Hoe legt de gemeente dit uit? Dit roept bij ons vragen op over de transpiratie en gelijke behandeling van burgers en initiatieven. b. Daarnaast is het toestaan van een volkstuin binnen de groenbestemming niet in lijn met de Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen. c. Het toekennen van een bestemming 'recreatie' aan de paardenwei is in strijd met de 'Structuurvisie 2020 met doorkijk 2040' en daarom is er van afgezien. d. Volkstuinen zijn een agrarische functie en niet groen in de zin van natuurwaarde. Doelstellingen rondom volkstuinen en stadslandbouw geven geen reden om hier verandering in te brengen.	
	2. Landschappelijke waarden Een volkstuin is in strijd met de bestemming 'Waarde – Landschap'. "Mede bestemd voor behoud, het herstel en de versterking van de op deze gronden voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke en ecologische waarden met recreatief medegebruik." a. Wellicht ten overvloede vermelden wij, dat met dit laatste geen volkstuinen wordt verstaan, zoals blijkt uit de regelgeving over 'recreatief medegebruik'. b. In het bestemmingsplan wordt geen enkele keer melding gemaakt van deze geldende bestemming. Ook in gesprekken met gemeente en omwonenden is hier niet op gereageerd en is het afgedaan op details. De wens voor een volkstuinencomplex zou hier boven staan volgens de verantwoordelijk wethouder. c. In interne communicatie van de gemeente van 15 maart jl. over het concept bestemmingsplan (via WOB	2a Elementen als een volkstuin, tuinderij, of boomgaard vinden wij landschappelijk wel passend langs een dijk. De Tuinmaat is een biologische tuinvereniging en heeft een eigen reglement t.a.v. het gebruik van meststoffen. Dit maakt dat ook de volkstuinen van ecologische waarde zijn voor vogels en insecten. Niet het hele grasland wordt in gebruik genomen door de Tuinmaat, vandaar dat ook die ecologische kwaliteiten behouden blijven. **Toevoegen landschappelijke waarden.** De door indiener aangehaalde regelgeving is niet van de gemeente Arnhem maar van het waterschap Vechtstromen en dus niet van toepassing. 2b. De landschappelijke waarden worden opgenomen in het bestemmingplan ter plaatse van de volkstuin. Zie *2.6.1 De locatie van de paardenwei leent zich voor stadslandbouw.* 2c. De landschappelijke waarden worden opgenomen in het bestemmingsplan ter plaatse van de volkstuin. Zie *2.6.1 De locatie van de paardenwei leent zich voor stadslandbouw.*

	verzoek) lezen we "*In het geldende plan heeft de locatie van de toekomstige Tuinmaat de "Waarde - Landschap'. Mij lijkt een aanlegvergunningstelsel minder praktisch op een volkstuin. Kan deze vervallen?"* Van de eventuele afwegingen om deze te laten vervallen zien wij echter niets terug in het voorgestelde bestemmingsplan. Wij stellen daarom wederom vragen bij de transparantie en willekeurigheid van de gemeente in dezen. d. Wij willen benadrukken dat de Huissensedijk en groene zone daaromheen zeer geliefd is bij omwonenden, mensen uit de wijk en recreanten uit Arnhem en verder weg. Juist de natuurlijke uitstraling, typische landschappen en het behoud van groen binnen verstedelijking heeft heel veel waarde voor mens, dier en natuur. De paardenwei aan de dijk is een ongekend stuk landschappelijke waarde, dat aan de rest van de dijk en zeker in Arnhem als geheel heel schaars is. Dit stuk landschap verder ontwikkelen als natuur zien wij zitten. Maar dit unieke landschap verrommelen door een volkstuincomplex is het slopen van landschappelijke waarde, en zonde voor Arnhem en haar inwoners.	2d Ook de volkstuin levert een bijdrage aan de natuurwaarde. De haag en de gewassen zullen geliefd zijn bij vogels, insecten en kleine zoogdieren. Zie verder antwoord 2a
	3. Grondwaterbeschermingsgebied In het geldende bestemmingsplan geldt voor de paardenwei de aanduiding 'Milieuzone – grondwaterbeschermingsgebied'. Volkstuinen zullen in de zomer niet zonder bewatering kunnen. Zeker niet met de toename in extremen volgens de klimaat voorspellingen.	3. Regels met betrekking tot het grondwaterbeschermingsgebied en het boren in nabijheid van een waterwingebied zijn een bevoegdheid van de provincie. Deze regels horen daarom thuis in de provinciale verordening en niet in een bestemmingsplan. Sinds de vorige bestemmingsplanherziening is de begrenzing van het grondwaterbeschermingsgebied door de provincie aangepast. De begrenzing van het 'Grondwaterbeschermingsgebied' in het bestemmingsplan 'Arnhem Zuid-Oost' is hierdoor niet meer actueel. Wel ligt de Tuinmaat in een boringsvrije zone. De provincie stelt in deze zone in de provinciale verordening aanvullende eisen over waterputten. Zie ook de beantwoording onder *2.9 Grondwaterbeschermingsgebied.*

	a. In het plan is niets terug te vinden over voorzieningen voor waterafvoer. Indiener verwacht in het plan tenminste een verbod op het slaan van grondwaterputten en strikte handhaving hierop. b. Hoe denkt de gemeente in het grondwaterbeschermingsgebied een watervoorziening te realiseren zonder de grond te roeren . Wat zal het effect zijn van watervoorziening op het grondwaterpeil? c. Bewoners van Arneco (aangrenzend aan de Paardenwei) geven aan dat een grondwarmtepomp niet mogelijk zou zijn. Het aanleggen van diepe warmtenetten voor een water/brine warmtepomp was niet toegestaan omdat hiervoor een waterscheidende grondlaag zou moeten worden doorboord. Hierdoor zou contaminatie kunnen optreden van de dieper watervoerende laag waaruit het water voor drinkwaterbereiding onttrokken wordt. d. Uit persoonlijke communicatie met leden van de Tuinmaat is gebleken dat op de huidige locatie van de Tuinmaat aan deze regel NIET is voldaan omdat bij uitvoering van het putten slaan bleek dat op hoger gelegen grond op dat moment geen water onttrokken kon worden. Men is toen - bij afwezigheid van handhaving - dieper gaan boren dan toegestaan, naar men vermeldde tot meer dan 20 meter diepte bij sommige putten. Het is ons overigens onbekend of er überhaupt vergunning is aangevraagd voor deze vergunningsplichtige handelingen toentertijd door de Tuinmaat. Een herhaling van dit scenario dient in ieder geval voorkomen te worden. Daarnaast is er in onze ogen sprake van willekeur en ongelijke behandeling van burgers en initiatieven door de gemeente. e. Tenslotte verbazen wij ons erover dat in het nieuwe bestemmingsplan de grondwaterbeschermingsfunctie in z'n geheel verdwenen is. We vragen ons af of dit wellicht over het hoofd is gezien?	3a. Dit volgt uit de provinciale verordening. 3b. Zie onderdeel 2.9.2 Boringsvrije zone. . 3c. Zie onderdeel 2.9.2 *Boringsvrije zone*. 3d. Op de huidige locatie is tot 10a 12 m diep geboord voor de waterpompen. Een melding bij het waterschap was niet nodig, omdat De Tuinmaat daarvoor onder de norm qua m3 onttrekking zat. 3e. Zie onderdeel *2.9.1 Grondwaterbeschermingsgebied.*

	Het opheffen van het grondwaterbeschermingsgebied lijkt ons in ieder geval een taak die bij de provincie thuis hoort.	
	4. Tuinmaat is in strijd met de Groenvisie Een volkstuinencomplex in de Paardenwei is niet in lijn met de Groenvisie 2017 – 2035. Indiener vindt het moeilijk te begrijpen hoe een volkstuinencomplex, inclusief 10 kasjes, een grote tunnelkas, een verenigingsgebouw en parkeerplaatsen zouden kunnen bijdragen aan: a. het tegengaan van versnippering (blz. 7 Groenvisie); b. Behoud van het huidige karakter van de groenstructuur langs de Huissensedijk (blz. 32 Groenvisie); c. Het behouden en versterken van de landschappelijke identiteit (polderlinten en dijken, herkenbaar polderlandschap) aan de Huissensedijk (blz. 23 en 33 Groenvisie). In lijn met de Groenvisie en de landschappelijke context denkt indiener eerder aan natuurlijke en cultuurhistorische waarden die je in een overwallandschap kan verwachten. Denk aan een paardenwei, kruidenrijk grasland, gecombineerd met hoogstamboomgaard (of zelfs een historische collectieboomgaard via Landschapsbeheer Gelderland) met als perceelafscheiding een vlechtheg of struweelhaag. Op deze manier leent het stuk zich als bufferzone om de overgang van bos naar bebouwing en tuinen gradueel te doen verlopen. En kan het als foerageerplaats voor reeën en hazen behouden blijven.	4a. Zie onderdeel *2.6.1 De locatie van de paardenwei leent zich voor stadslandbouw.*. 4b. Onder de Huissensedijk wordt het pad en de taluds verstaan. Het betreft niet de aangrenzende percelen. De paardenweide is zeker passend in de structuur, maar er is ook behoefte aan volkstuinen en woningen. Op deze manier hebben wij gemeend om met behoud van het groene landelijke karakter van de Huissensedijk invulling te geven aan de wens van bewoners voor volkstuinen. 4c. Zie onderdeel *2.6.1 De locatie van de paardenwei leent zich voor stadslandbouw.*
	5. Tuinmaat is in strijd met visie op de Stadslandbouw Een volkstuinencompex is niet in lijn met de visie van de gemeente op Stadslandbouw. a. In de visie van de gemeente op stadslandbouw en regionaal voedsel, getiteld ‘Het groeit in Arnhem’ dd sept 2017 staat een aantal ambities geformuleerd, waaronder de volgende:	5. Zie onderdeel *2.5.2 Behoefte aan stadslanbouw op deze locatie.* Het perceel aan de Huissensedijk heeft de laatste jaren gefungeerd als paardenweide. Dit betreft geen stedelijke, noch een regionale functie. De vraag is of de paardenwei een natuurfunctie bekleedt en hoeveel natuurwaarde deze heeft. b. Er worden hier twee verschillende zaken in één zin benoemd: enerzijds een natuurinclusieve vorm van

	“Arnhem biedt ruimte voor stadslandbouw op wijkniveau in die groenvoorzieningen die niet primair een stedelijke of regionale functie kennen of een natuurfunctie hebben. Buurtinitiatieven krijgen daar de ruimte als die elders niet voorhanden is.” Voorts concludeert de gemeente onterecht dat de verplaatsing en herinrichting van de Tuinmaat naar de Huissensedijk past binnen deze ambitie. Zoals uit de geldende bestemmingen en de groenvisie van de gemeente blijkt (zie eerder betoog), heeft de Paardenwei echter wel degelijk een natuurfunctie. b. Mocht er dan echt behoefte zijn aan meer stadslandbouw specifiek op deze locatie, waarom dan niet een natuurinclusieve vorm van (stads)landbouw, bijvoorbeeld een sociaal en maatschappelijk initiatief zoals een permacultuur of voedselbos. Dit draagt bij aan stedelijke voedselproductie, biodiversiteit, gezamenlijkheid, landschap. Een conventioneel volkstuincomplex is - zoals ook is gebleken in overleggen met de Tuinmaat - erg individualistisch en staat derhalve in schril contrast met een maatschappelijke bestemming en sociale interactie in de wijk.	(stads)landbouw, anderzijds een initiatief met een sociaal/maatschappelijk karakter. Wat betreft het natuurinclusieve karakter: De Tuinmaat is een biologische tuinvereniging die volkstuinieren op basis van principes van biologische land- en tuinbouw nastreeft. Zo is het aan leden van de Tuinmaat verboden om chemische insecten en onkruidbestrijdingsmiddelen te gebruiken en/of chemische niet – natuurlijke mest en groeistoffen aan te wenden. Deze regels zijn vastgelegd in het huishoudelijk reglement van de Tuinmaat. Ook in de huurovereenkomst staat vermeld dat gebruik van chemische, niet natuurlijke meststoffen, en gebruik van chemische insecten- en onkruidbestrijdingsmiddelen en rioolslib niet is toegestaan. Naast toepassing van biologische landbouwprincipes draagt het volkstuinencomplex met haar diverse gewassen en de omringende biodiverse hagen bij aan een hogere mate van biodiversiteit ten opzichte van de huidige invulling van het perceel als paardenwei. Het volkstuinencomplex draagt bij aan de lokale biodiversiteit en aan natuurwaarden. Er is m.a.w. wel degelijk sprake van een natuurinclusief karakter. Wat betreft het sociaal/maatschappelijk karakter: naast de teelt van gewassen voor eigen gebruik (gezin, familie en vrienden) heeft De Tuinmaat een belangrijke sociale functie in de wijk (participatie, activering, armoedebestrijding). Dat is van belang omdat Rijkerswoerd volgens team leefomgeving Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg een gebrek aan sociale cohesie kent en kampt met daaraan gerelateerde problemen als vereenzaming en uitsluiting. Om die reden hecht dit team aan het behoud voor de wijk van zowel De Tuinmaat als de drie initiatieven aan de Mooieweg. Naast de sociale functie passen de volkstuinders en de andere stadslandbouwinitiatieven ook prima in de ambities van de Visie Stadslandbouw en Regionaal Voedsel. De Tuinmaat geeft tientallen inwoners uit Rijkerswoerd en omgeving de mogelijkheid om te volkstuinieren, een activiteit die door de gemeente op waarde wordt geschat, aangezien

		volkstuinieren bijdraagt aan onder meer de lokale voedselvoorziening, biodiversiteit en de fysieke als mentale gezondheid van mensen (beweging en vermindering van stress). Ook geldt de Tuinmaat, net als menig ander volkstuincomplex, als een belangrijke ontmoetingsplek, waar mensen met uiteenlopende achtergronden elkaar kunnen treffen, samen kunnen ontspannen en kennis en ervaringen kunnen uitwisselen. De Tuinmaat draagt (on)bewust bij aan kennisdeling en bewustwording t.a.v. eetbaar groen onder haar leden en hun sociale kringen. De Tuinmaat heeft daarmee wel degelijk een sociaal en maatschappelijk karakter. De Tuinmaat is niet per definitie een conventioneel volkstuincomplex. Ten eerste ligt er een accent op duurzaam en biologisch (land)gebruik en ten tweede worden er meerdere keren per jaar gezamenlijke activiteiten door de Tuinmaat ondernomen die bijdragen aan de sociale samenhang en vergroting van het verenigingsgevoel. Er is wel degelijk contact tussen leden van de Tuinmaat onderling. De mate van individualisme valt mee.
	6. Tuinmaat is in strijd met eerdere adviezen Een volkstuinencomplex in de Paardenwei is niet in lijn met eerder beoordeelde plannen en communicatie vanuit de gemeente Arnhem. a. Arneco heeft eerder een vergunning aangevraagd om op hun terrein een kas te plaatsen. Het stuk grond is direct grenzend aan de Paardenwei. Deze vergunning is geweigerd omdat de gekozen locatie niet akkoord is. Het mogelijk maken van een volkstuinencomplex inclusief 10 kassen, een grotere kas en een verenigingsgebouw strookt met het eerdere advies waarin vanwege de dubbelbestemming Waarde - Landschap aantasting van aanwezige landschappelijke en ecologische waarden voorkomen dienen te worden. Verder is Arneco aangesproken op de toenmalige rommelige inrichting van	6a. Zie onderdeel *2.6.4 Bestemming groen.*

	het terrein, met diversiteit aan opslag en activiteiten die niet lijken te passen bij de bestemming ‘Groen’. b. Individuele bewoners van Arneco hebben respectievelijk in juli 2016 en september 2019 een plan ingediend voor het gebruik en beheer van de Paardenwei. Het eerste plan omhelsde een maatschappelijke, natuurlijke en biodiverse invulling en verdere ontwikkeling van de wei, te weten een combinatie van een pluktuin, permacultuur, voedselbos en een rustplaats aan de dijk voor fietsers. Dit plan is niet goed gekeurd omdat er sprake zou zijn van de bestemming groen met landschappelijke waarde. Een open dijklandschap zou het doel zijn, juist omdat dat het stuk grond zo uniek maakt. Het tweede plan omvatte slechts het gebruik en beheer van de paardenwei, op ecologische verantwoorde wijze, diervriendelijk en veilig beheer in overleg met aanwonenden. Een reactie van de gemeente op dat plan is er helaas nooit gekomen Naar onze mening is hier sprake van ongelijke behandeling van burgers en initiatieven en van willekeur bij de gemeente. c. Een ander plan om de paardenwei te gebruiken voor centraal op te zetten schoolmoestuinen voor basisschoolleerlingen uit de buurt is niet verder verkend vanwege het feit, dat de grond al gegund zou zijn aan volkstuincomplex de Tuinmaat. Echter is er nooit naar de buurt gecommuniceerd dat er mogelijkheden zouden zijn om een maatschappelijk initiatief te starten op de paardenwei. Er is geen openbare aanbesteding geweest, dat terwijl stukken grond voor stadslandbouw schaars zijn. Op dit moment is ook de toekomst van het stuk grond waar stadslandbouw Mooieweg gebruik van maakt ook onzeker. Kortom, als er al redenen zouden zijn om dit stuk natuur met landschappelijke waarde aan te tasten, waarom dan niet meerdere initiatieven de gelegenheid bieden zich in te schrijven? En de	b. De gemeente heeft de Paardenwei al jaren aan een omwonende in bruikleen gegeven om als paardenwei te gebruiken. De grond was niet beschikbaar voor maatschappelijke initiatieven. Omdat de gemeente de volkstuinvereniging de Tuinmaat een nieuwe locatie wil bieden, wil de gemeente het terrein nu gaan verhuren aan de Tuinmaat. Dit is bij omwonenden bekend. 6c. Zie ook antwoord bij 6b. Het is niet zozeer dat de grond al gegund was aan de Tuinmaat, als wel dat er momenteel geen alternatieve locaties voor de Tuinmaat voorhanden zijn in combinatie met de conclusie dat het perceel niet als geschikt wordt geacht voor het schoolmoestuinen-initiatief. Wat dit laatste betreft, zijn de volgende aspecten meegewogen. Allereerst vereist het initiatief voor schooltuinen een zichtbaar groter oppervlakte dan het perceel waar het hier om gaat. Daarnaast vragen schoolmoestuinen om een meer centrale locatie in de wijk, zodat zoveel mogelijk scholen er gebruik van kunnen maken. Dus niet aan de rand van de wijk zoals hier het geval is. Ook speelt mee dat schoolmoestuinen de nodige uitdagingen met zich mee brengen op bijvoorbeeld logistiek gebied. Schoolmoestuinen vormen, met de aanloop en aanwezigheid van meerdere klassen die meerdere dagen per

	uiteindelijke gunning een eerlijk proces te laten zijn met betrokkenheid van de buurt? Dat de Tuinmaat toevallig als eerste aanklopt, mag toch geen reden zijn om het dan ook direct te gunnen? Naar onze mening is ook hier sprake van ongelijke behandeling van burgers en initiatieven en van willekeur bij de gemeente.	week op het tuinencomplex aanwezig zijn, een grote logistieke operatie. Dit leidt onherroepelijk tot een verkeerstoename, wat vraagt om een betere (verkeers)ontsluiting van het gebied. Met een toename van verkeer en mensen, zijn er gevolgen voor de directe leefomgeving in de vorm van toename van geluid(soverlast). Ook vragen schoolmoestuinen om meer aanvullende voorzieningen dan een volkstuincomplex als de Tuinmaat. Denk hierbij bijv. aan de aanwezigheid van toiletten voor kinderen. In het licht van de huidige zorgen vanuit de wijk m.b.t. een mogelijke toename van verkeer, parkeerdruk, en geluidsoverlast door de komst van de Tuinmaat, vormen schoolvolkstuinen op deze locatie geen optie. De impact op de leefomgeving en woongenot van directe omwonenden zou vele malen groter zijn dan enkel bij de komst van de Tuinmaat. De gemeente streeft behoud van de Tuinmaat in de wijk na, omdat de Tuinmaat een belangrijke voorziening voor Rijkerswoerd is met meerwaarde voor de wijk. Er is ruim een jaar gezocht naar een alternatieve locatie voor dit reeds bestaande initiatief, dat haar nut als belangrijke voorziening voor Rijkerswoerd de afgelopen jaren heeft bewezen.
	7. Alternatieve locaties tuinmaat a. De gemeente heeft te weinig alternatieve locaties beoordeeld. De gemeente heeft slechts één andere optie bekeken. b. Deze tweede – kort beschouwde locatie – betrof de zogenaamde optie B aan de Zuidwestzijde van Rijkerswoerd Rest. Op deze alternatieve locatie berust de enkelbestemming ‘agrarisch’. Het lijkt ons veel logischer om dat te benutten voor stadslandbouw en volkstuinen. Zeker wanneer je alle onder punt 1 genoemde argumenten in ogenschouw neemt, lijkt ons dit in meerdere opzichten een locatie die meer in aanmerking komt dan de Paardenwei. c. En ook de gemeente zelf stelt dus dat het inpassen van volkstuinen in dit gebied als uitgangspunt kan worden meegenomen. Het perceel waar nu de stadslandbouw Mooieweg en een aantal andere	7. a. Er zijn voldoende alternatieve locaties bekeken zie *2.5.3 Alternatieven.* b. Gelet op de woningbouwopgave wil de gemeente de mogelijkheid open houden om deze locatie hiervoor in te zetten. De Paardenwei vinden we geen goede bestemming voor woningbouw vanwege de groene bestemming. c. De gemeente is geen eigenaar van de locatie stadslandbouw Mooieweg en het is nog onzeker of we op termijn het terrein kunnen blijven gebruiken. Om deze reden is deze locatie afgevallen.

	initiatieven plaatsvinden heeft dezelfde bestemming agrarisch. Voor ons is niet inzichtelijk waarom de gemeente dan uiteindelijk toch de keuze maakt voor de Paardenwei, die nota bene een bestemming groen met landschappelijke waarde heeft. d. Verwacht mag worden dat op termijn woningbouw in Rijkerswoerd Rest aan de orde zal komen gezien de noodzaak voor de gemeente Arnhem om haar steentje bij te dragen aan het oplossen van de huidige woningnood. Het combineren van de Tuinmaat met die toekomstige woningbouw geeft dan een prima kans om die nieuwbouw beter klimaatbestendig te ontwikkelen door het tegengaan van verstening en daarmee voorkomen van hittestress. De tuinmaat zou daar dus een goede bijdrage kunnen leveren aan een leefbare, gezonde en inclusieve wijk in de stad in de vorm van een “groene long”. Die voordelen worden in plan Gaardenhage niet bereikt. e. Wel lezen wij in interne uitwisseling binnen de gemeente in een email van 18 maart 2020*: “De Tuinmaat kiest voor de paardenwei aan de dijk, deze geeft maximale zekerheid voor een lange termijn.”* Dit duidt erop dat er geen zorgvuldige afweging is gemaakt op basis van objectieve en vooraf gedefinieerde criteria, maar dat in plaats daarvan de Tuinmaat de keus is gegeven, die dan ook door hen is gemaakt. Het kan toch niet zo zijn, dat de gemeente haar beleid laat bepalen door een willekeurige volkstuinvereniging? Dit lijkt ons geen normale en ook geen gewenste gang van zaken voor een gemeente. Stukken grond met natuur en groen zijn schaars en vertegenwoordigen een maatschappelijk belang. Het belang van een volkstuincomplex is in principe het belang van individuele burgers die een eigen tuin willen. Daar mag ook plek voor zijn, maar niet ten koste van natuur en landschap.	d. Op dit moment is nog niet duidelijk of en hoe deze locatie wordt herontwikkeld. e Het belang van de Tuinmaat en volkstuincomplexen in het algemeen gaat verder dan het belang van ‘individuele burgers die een eigen tuin willen’ zoals wordt gesteld. Dat er afstemming is geweest met de Tuinmaat over hun toekomstige locatie, wil niet zeggen dat dit het enige criterium is geweest. Zie onderdeel *2.5.2 Behoefte aan stadslandbouw op deze locatie.* f. Zie onderdeel *2.5.3 Alternatieven.*

	f. Verder vragen wij ons af waarom er niet meerdere locaties in overweging zijn genomen. Zo zou de Tuinmaat ons inziens het best tot haar recht komen in de wei gelegen aan het perenlaantje, tussen de huidige Tuinmaat en het 'woonwagenkamp'. De plek in de wijk blijft dan bijna ongewijzigd en de versterking met het Natuurcentrum / stadsboerderij de Korenmaat aan de overkant is ook een logische keuze. In het verleden heeft de gemeente ook aangegeven dat de synergie van de huidige plek van de Tuinmaat met de nabijgelegen Stadsboerderij zo belangrijk was. De samenwerking met de Stadsboerderij zou tot bloei kunnen komen en zo een versterking zijn voor het ontmoeten in de wijk. Eventueel zou de Stadsboerderij - die nu mogelijk dit stuk van de gemeente huurt voor paarden of andere dieren – als alternatief dan gebruik kunnen maken van (een deel van) de Paardenwei, waardoor er een natuurlijke en landschappelijke invulling is en dat ook gewaarborgd blijft. g. Daarnaast lezen wij in interne emailuitwisseling binnen de gemeente - gedateerd 30 augustus 2021 - dat de Tuinmaat tot en met oktober 2022 gebruik kan blijven maken van de huidige tijdelijke locatie. En in een memo van 16 december 2019 lezen we dat de drie stadslandbouw initiatieven aan de Mooieweg in het najaar van 2023 ook hun grond dienen terug te leveren. In diezelfde memo staat: "Het lijkt daarom voor de hand te liggen bij een eventuele zoektocht naar een nieuwe locatie voor De Tuinmaat ook de verwachte ruimtevraag van deze initiatieven mee te nemen". h. Tot nu toe ontbreekt elk spoor van een zorgvuldige afweging, waarin vooraf objectief vast te stellen criteria en weegfactoren zijn vastgelegd, waarlangs vervolgens verschillende alternatieven onderling zijn vergeleken.	g. Er wordt momenteel onderzocht hoe we drie initiatieven aan de Mooieweg duurzaam kunnen huisvesten. h. Kennis van genomen. i. Kennis van genomen.

	i. Het lijkt ons niet meer dan logisch, dat de gemeente alsnog serieus de mogelijkheden gaat bekijken in hoeverre het combineren van die verschillende activiteiten synergievoordelen kan opleveren voor alle partijen, iets dat tot dusverre achterwege is gebleven. De bewoners van Gaardenhagen hebben geen binding met de Tuinmaat, en maken er geen gebruik van. Het is een vereniging met regionale uitstraling, aldus de Tuinmaat zelf. Voor alternatieven zou dan ook breder cq. regionaal (Arnhem Zuid-Oost) gezocht moeten worden naar een geschikte plek.	
	8. Toename van aantal woningen a. Door deze voorgenomen veranderingen (meer woningen en daardoor geen onderscheid meer in ruimte en allure ten opzichte van andere nieuwbouwwijken) juist de oorspronkelijk nagestreefde diversificatie op het wijkniveau van Rijkerswoerd voor een deel teniet wordt gedaan. Gezien de zware en soms kostbare eisen die via het beeldkwaliteitsplan is opgelegd aan de eerste bewoners voelt het vanuit die bewoners als contractbreuk door de gemeente. b. Indiener heeft de indruk dat de gemeente met het herverkavelen met name beoogd de GREX te beperken. Door de herverkaveling komt er naar verwachting méér geld binnen dan in het oorspronkelijke plan. Het is dan raar, dat de plannen rondom bijvoorbeeld het (ver)plaatsen van Tiny Houses zijn afgeblazen omdat er geen overeenstemming over de grondprijs kon worden bereikt. Dat staat op gespannen voet met de geformuleerde wens ook minder draagkrachtigen in de gelegenheid te stellen om woonruimte te bemachtigen. Het argument van een diverser aanbod lijkt daarmee slechts een gelegenheidsargument. c. Los van de stedenbouwkundige veranderingen vrezen wij op verschillende manieren voor aantasting van het woon- en leefklimaat.	8. a. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk.* Er lag ook de wens van diverse bewoners om de mogelijkheden in het beeldkwaliteitsplan te verruimen en enkele kostenverhogende eisen te schrappen om de verkoop te stimuleren. b. Voor sociale woningbouw hanteert de gemeente een lagere sociale grondprijs conform de door de raad vastgestelde grondprijzenbrief. Omdat de tiny houses (sociale huur) in relatie tot het woningoppervlak relatief veel grond vragen, bleek de sociale grondprijs te hoog in relatie tot het product. Dat neemt niet weg dat de gemeente het nog steeds belangrijk vindt om minder draagkrachtigen in de gelegenheid te stellen om woonruimte te bemachtigen. Bij de uitgifte van de grond worden de woningen toegewezen aan de gewenste doelgroep. De kleine woningen worden toegewezen aan de doelgroep conform de categorie ‘sociale koop’ uit de doelgroepenverordening. Er zal een inkomensgrens worden gehanteerd bij de verkoop van de kavels (1,5x DAEB).

	In het verleden is de wijk Rijkerswoerd verder uitgebouwd in de richting van Huissen dan eigenlijk toegestaan. Als compensatie voor het ontbreken van een voldoend brede bufferzone is vervolgens tussen Provincie en Gemeente Arnhem afgestemd, dat in het plan de Maten geen intensieve bebouwing mocht plaatsvinden. De voorgenomen verkaveling is hiermee strijdig. d. De toename van het aantal woningen ontneemt simpelweg het rustieke karakter van de wijk en zorgt voor meer woon- en leefgeluiden en verkeersbewegingen, een hogere parkeerdruk, minder privacy en allerhande andere vormen van hinder c.q. overlast. Zo zijn de openbare ruimten in gemeenschappelijke eigendom en beheer (VvE). Een aanzienlijke toename van het aantal eigenaars met ieder hun eigen belangen leidt tot meer potentiële conflictsituaties. Wij maken ons in dat kader dan ook zorgen over de 'meergeneratiewoningen', welk gebruik als zodanig niet planologisch te borgen is, zodat de gevolgen voor het woon- en leefklimaat daarvan ongewis zijn.	c. Het bestemmingsplan past binnen de provinciale verordening en provinciaal beleid. d. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk* en *2.3.3 Parkeeroverlast* en *2.3.4 Verkeerssituatie Gaardenhage.*
	9. Toename van verkeer a. Bovendien wordt de wijk veel gebruikt door wandelaars (al dan niet met hond) en fietsers en spelen kinderen buiten in de (nu nog) rustige straten. Een verdriedubbeling - of nog meer - van het aantal huishoudens leidt tot een fors aantal extra verkeersbewegingen, hetgeen nadelige gevolgen heeft voor de verkeersveiligheid en het oorspronkelijk rustige karakter van de wijk. De gemeente streeft naar kindvriendelijke straten; dat wordt zo niet bereikt wegens smalle straten zonder trottoir (alleen uitgelegd voor bewonersverkeer vanuit de oorspronkelijke opzet; zie hierboven) met (sterk) toenemende verkeersdruk. b. Ten aanzien van de verkeersdruk wordt in de stukken bij het ontwerpbestemmingsplan een aantal zaken over het hoofd gezien. Het uitgangspunt van 84 woningen klopt niet.	9. a. Zie onderdeel *2.3.4 Verkeerssituatie Gaardenhage.* b. Zie onderdeel *2.3.5 Verkeersberekening in de toelichting van het bestemmingsplan.* Wij zullen dit aanpassen.

	Ten onrechte is geen rekening gehouden met Arneco, een andere woning, Stadsboerderij de Korenmaat, Boerderijwinkel, Boerderijcafé de Hooijmaat, kindertuinen, permacultuurleertuin. c. De Lea Dasberg school ligt aan de Emily Brontësingel, maar heel veel ouders rijden via de Marius van Beeklaan, John Grosmanstraat naar de Mooieweg, of in omgekeerde richting, om daar hun kinderen uit te laten stappen voor school. d. Het appartementencomplex en de twee woningen aan het eind van de Mooieweg maken ook graag gebruik van de John Grosmanstraat en de Marius van Beeklaan. Evenals veel sluipverkeer van en naar Huissen, waarvan bekend is dat er meer passen in omloop zijn dan toegestaan. Er is een levendige handel in deze passen en veel oneigenlijk gebruik. e. Het voornemen de Tuinmaat te verplaatsen naar helemaal achter in de wijk geeft een toename van verkeersbewegingen door de gehele wijk. De suggestie dat dit uitnodigt om nu juist met de fiets te gaan klopt niet: De Tuinmaat ligt zo ongeveer tegen Huissen aan, dus verder weg dan eerst t.o.v. het zwaartepunt van Rijkerswoerd. Wij zien daardoor eerder een toename van autoverkeer dan een afname.	c. De doorgaande route van en naar de school vanuit het noordwesten is via de Erasmussingel en de Mooieweg. Niet door Gaardenhage. Er zal incidenteel verkeer zijn, maar de verwachting is dat de meerderheid van de automobilsten voor Mooieweg/ Erasmusweg kiest. Ook omdat de Erasmusweg 50 km/u is en in Gaardenhage alles 30 km/u. d. Zie onderdeel *2.3.4 Verkeerssituatie Gaardenhage.* e. De toekomstige locatie van de Tuinmaat ligt weliswaar aan de rand van de wijk Rijkerswoerd, dus iets verder van het zwaartepunt van Rijkerswoerd, maar nog altijd zo'n 3 km van de dorpskern van Huissen. De verwachting is dat deze locatie leden niet zal weerhouden om op de fiets te komen. Het verschil van de huidige locatie naar de locatie aan de Huissensedijk is zo'n 500 meter. Dat is hooguit 3 minuten verder fietsen voor sommige mensen. Die paar minuten extra fietstijd zullen niet het verschil gaan maken als het aankomt op de keuze tussen fiets dan wel auto. Om het risico te ondervangen dat er mogelijk toch meer parkeerders zijn dan waar nu van wordt uitgegaan wordt er ruimte gereserveerd op het terrein van de Tuinmaat. Met deze ruimte kunnen de parkeerplekken die oorspronkelijk nodig zijn om aan de parkeernorm te voldoen alsnog worden aangelegd. Door nu minder parkeerplekken aan te leggen wordt het komen met de auto ontmoedigd.
	10. Parkeeroverlast Indiener geeft aan dat de stadboerderij/ natuurcentrum veel bezoekers aantrekt vaak met auto's. Hij constateert parkeeroverlast. De parkeerplaats van de tuinmaat gaat verdwijnen in het nieuwe plan. Er is in het verleden duidelijk	10. Wanneer de situatie daarom vraagt zal worden gekeken naar het realiseren van extra parkeervoorzieningen.

	afgesproken dat de parkeerplaats van de Tuinmaat als overloop parkeerplaats gebruikt kon worden door de Stadsboerderij. Hoe wordt die parkeerlast straks opgelost, zeker gezien het feit dat in Veld 1 en 2 er veel woningen (en mogelijk dus auto's) bijkomen?	
	11. Laden en Lossen a. Het ontbreekt in het plan aan een laad–en-losplaats van de Stadsboerderij; dit is een wettelijk vereiste. b. Wij vinden het dan ook vreemd, dat de Nel Klaassenstraat wordt afgesloten. Dat is namelijk de enige ontsnappingsroute als de Marius van Beeklaan dicht staat, of er moet helemaal worden omgereden via de John Grosmanstraat en Mooieweg. Vreemd dus dat als voorzienbaar de verkeersdruk toeneemt er wegen worden afgesloten.	11. a. Ten tijde van het realiseren van de stadsboerderij zijn er geen aanvullende eisen gesteld aan het laden en lossen. b. Zoals beschreven zijn er 2 routes de wijk uit. Via de Marius van Beeklaan op de Erasmussingel en via de John Grosmanstraat op de Mooieweg. Hiermee is het autonetwerk voldoende robuust.
Zienswijze #18	Zie zienswijze 17.	
Zienswijze # 19	1. Indiener is het niet eens met het afwijken van de relevante parkeernorm van 1,8 per half/vrijstaande woning voor deelgebied 1 kleine kavels. U heeft dit veranderd in 1,3 omdat u dat beter vindt passen bij het type woning. Indiener vreest echter met 16 parkeerplaatsen voor 12 woningen voor regelmatig parkeergebrek met als gevolg geparkeerde auto's op de Nel Klaassenstraat waar op mooie dagen ook al auto's staan van Korenmaat bezoekers. Als argument noemt u het type woning. Door krapte op de woningmarkt kan het ook worden bewoond door tweeverdieners die daarvoor twee auto's nodig hebben.	1. Zie onderdeel *2.3.1 Parkeernormen.*
	2. Met regelmatig geparkeerde auto's in de Nel Klaassenstraat wordt niet voldaan aan uw eigen beeldkwaliteitsplan: de eenheid van Gaardenhage ontstaat door o.a. het niet zichtbaar zijn van parkeren.	2. Zie onderdeel *2.3.3 Parkeeroverlast..*
	3. Gemeente schrijft in een brief dat wordt onderzocht of bomen geplant kunnen worden tussen de Mooieweg en veld 1. Omdat dit al past binnen het huidige	3. Er geldt een groenbestemming op de betreffende weide, waardoor het aanplanten van bomen binnen deze bestemming valt. Dat wil niet zeggen dat in het vigerende

	bestemmingsplan is niet de vraag of maar wanneer de bomen komen, inclusief de vermelding van de termijn waarop. Vanaf het allereerste bestemmingsplan voor Gaardenhage, begin 2000, is dit al opgenomen maar nog nooit geëffectueerd omdat de gemeente deze grond als paardenweide heeft verhuurd en er afspraken waren met de huurder dat hij dit tot zijn dood mag gebruiken. Op alle andere plaatsen langs de Mooieweg is al wel een buffer met bomen geplaatst. Nu de huurder is overleden wil indiener dat de bomen worden geplant omdat wijkbelang boven individueel belang moet gaan.	bestemmingsplan expliciet is opgenomen dat op deze weide bomen moeten komen. Er is ook een zienswijze ingediend tegen het planten van bomen op de weide tussen de Mooieweg en veld 1. We gaan daarom de bomen pas aanplanten als het bestemmingsplan onherroepelijk is en het huurcontract is beëindigd. Bij voorkeur tegelijkertijd met het aanplanten van bomen tussen de John Grosmanstraat en de volkstuin.
Zienswijze # 20	1. Indiener wijst naar de passage die nog steeds op het vastgoedplein.nl staat voor de verkoop van de kavels uit het oorspronkelijke plan. Groen, rust, ruimte en privacy worden genoemd in deze passage. Deze passage is de reden van indiener om toentertijd deze woning te kopen. Met de wijziging van het plan wordt deze belofte teniet gedaan.	1. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk.*
	2. De verkoopbaarheid van de huidige percelen is geen issue meer. Er zijn meer dan 25 wachtenden op de huidige percelen van Gaardenhage. Het meest voor de hand liggend zou dus het oorspronkelijke plan uitvoeren zijn.	2. Zie onderdeel *2.4 Grondzaken.*
	3. Het aantal woningen stijgt exponentieel, waardoor de basis van ruimte en rust verdwijnt.	3. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk*.
	4. De ‘onderscheidende’ ruime opzet maakt plaats voor een opzet die lijnrecht tegenover de oorspronkelijk en door de gemeente nog steeds gecommuniceerde huidige plannen van de wijk staat.	4. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk*.
	5. Er is geprobeerd een te grote variëteit aan huizen/woonvormen in een kleine wijk te proppen’. a. Het karakter van de wijk wordt te niet gedaan door een te grote variëteit aan woningen. De eenduidige inrichting van grote kavels en strakke woningen lijkt volledig te zijn losgelaten. Met een dergelijke diversiteit aan type woningen kan het karakter van de wijk niet geborgd worden.	5. a. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk*. De opzet van het nieuwe beeldkwaliteitsplan en het bestemmingsplan sluit aan bij het karakter van de wijk.

	b. Als het gaat om diversiteit in de wijk dient er gekeken te worden naar de wijk Rijkerswoerd. Gaardenhage maakt deel uit van deze wijk en in deze wijk is eerder een tekort aan woningen in het hogere segment dan een overschot. c. Er is al meer sprake van diversiteit door de toevoeging van CPO Arneco met 15 nieuwe huishoudens.	b. Zie onderdeel *2.1 Woonbeleid en woonbehoefte.* c. De toevoeging van CPO Arneco heeft inderdaad de diversiteit verhoogd.
	6. De 'oase van ruimte en rust' zal verdwijnen waardoor het woon- en leefklimaat fundamenteel verslechterd en niet meer in lijn is met de belofte van de wijk. Indiener had een andere keuze gemaakt bij de aankoop van zijn huis (een zeer forse investering) indien hij had geweten dat de gemeente zo makkelijk deze fundamentele en strijdige wijzigingen zou overwegen.	6. Zie onderdeel *2.10.2 Beloftes en het vertrouwensbeginsel* over gewekte verwachtingen en nieuwe plannen van de gemeente.
	7. Het wijzigingen van de plannen zorgt voor extra kosten (het aanleggen van voorzieningen en marketingkosten) en doorlooptijd waardoor het weer langer gaat duren totdat de plannen gerealiseerd worden en kosten toenemen.	7. De kosten zijn gedekt in de (vertrouwelijke) grondexploitatie van de gemeente.
	8. De gemeente voelt zich vrij om contractuele zaken te schenden die voor hem als bewoner zijn afgedwongen met een stevige boeteclausule. Het gaat over een boeteclausule voor het in stand houden van groenstroken met bomen tussen de kavels. De gemeente wijkt hier zelf van af door het plan volledig aan te willen passen.	8. Gemaakte contractuele afspraken zijn privaatrechtelijk. Er is nergens contractueel vastgelegd dat geen aanpassing van de wijk plaats mag vinden: dat kan publiekrechtelijk.
	Oplossingsrichting 9. Realiseer in elk geval veld 3 en 4 (is reeds opgenomen in de laatste plannen) conform het huidige bestemmingsplan.	9. Veld 4 wordt conform verkocht.
	10. Maak de afweging om voor veld 1 en 2 wel door te gaan met het huidige bestemmingsplan, danwel splits de kavels naar kavels van 450-900m2	10. We hebben kennisgenomen van uw alternatieve voorstellen. Er is gekozen voor een andere herverkaveling vanwege de woningbehoefte, zie onderdeel 2.1.
	11. Schrap het voornemen voor nog meer CPO bouw in een zo kleine wijk als Gaardenhage.	11. Er is behoefte aan CPO kavels in Arnhem zie onderdeel 2.1.
	12. Heroverweeg (de grootte van' de Tuinmaat. a. Er is al een ontmoetingsplek in de vorm van de stadsboerderij.	12 a. Zie onderdeel *2.5.2 Behoefte aan stadslandbouw op deze locatie*

	b. De bestemming ‘groen’ past niet, een volkstuin is een gebruiksdoel van de bestemming ‘recreatie’. c. De vraag is hoe levendig de vereniging is gezien de wankele financiële basis en het ontbreken van een voorzitter. d. Is er wel zoveel animo voor de Tuinmaat? e. Waarom niet elders in Rijkerswoerd? De huidige locatie grenst aan het Zeegbos (Natura 2000-gebied) en aan de Huissensedijk met bijbehorende structuurvisie.	b. Zie onderdeel *2.6.5 Bestemming groen..* c. De Tuinmaat heeft mede door tussenkomst van de corona-crisis de afgelopen twee jaren juist kunnen sparen en is voor zover wij weten financieel gezond. Daarnaast kent de Tuinmaat een volledig bestuur, waaronder ook een voorzitter met wie de gemeente het afgelopen jaar regelmatig contact heeft gehad. d. Wordt hier animo vanuit inwoners om lid te worden van de Tuinmaat mee bedoeld? De Tuinmaat heeft aangegeven dat er sprake is van een wachtlijst, zie onderdeel *2.5.2 Behoefte aan stadslandbouw op deze locatie.* e. Zie onderdeel *2.5.3 Alternatieven.*
Zienswijze # 21	A. Bezwaar tegen het plan 1. De plannen wijken teveel af van het oorspronkelijke plan, zowel in opzet, aantallen als typen woningen. Aantal woningen op veld 1 en 2 stijgt van oorspronkelijk 7 (later 14) naar circa 40 woningen. In 2018 heeft indiener de woning gekocht in de veronderstelling dat er op de bestaande lege kavels in Gaardenhage vergelijkbare woningen komen, één bebouwing per kavel. Er is gekozen voor de uitstraling, ruimte en rust en de forse toename van het aantal woningen tast woon- en leefklimaat aan door meer leefgeluiden en verkeersbewegingen, een hogere parkeerdruk, minder privacy en andere vormen van hinder/ overlast.	1. De verdichting die hiermee gepaard heeft geen onevenredige invloed op de ruimtelijke kwaliteit, de verkeersveiligheid en de parkeerdruk. Dit betekent dat huidige bewoners en omwonenden dus ook niet onevenredig worden getroffen. Het nieuwe plan sluit aan bij de eerdere uitgangspunten zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk.*
	2. Veel teveel verschillende typen woningen/kavels	2. Zie *2.1.2 Diversiteit woningaanbod.*
	3. Parkeerproblemen en verkeersdrukte in de wijk door zoveel extra woningen en het verplaatsen van de Tuinmaat naar achteren in de wijk. Dit heeft negatieve invloed op de rust in de wijk en de mogelijkheden van (kleine) kinderen om vrij en veilig buiten te spelen. De gemeente gaat uit van te weinig parkeerplaatsen waardoor bewoners en bezoekers hun auto’s in de berm van de Nel Klaassenstraat	3. Tav het parkeren in veld 1, zie *onderdeel 2.3.1 Parkeernormen*. Tav het bezoekersparkeren in de openbare ruimte, zie onderdeel *2.3.3 Parkeeroverlast.*

	en de Marius van Beeklaan gaan zetten. Door bezoekers van de stadsboerderij staan de auto's nu al regelmatig in de bermen van de Marius van Beeklaan geparkeerd. Dit leidt nu al tot gevaarlijke situaties en ernstige hinder. Als hier nog zoveel extra woningen worden gerealiseerd, zal dit probleem alleen maar toenemen. De Nel Klaassenstraat is een smalle straat en door geparkeerde auto's in de berm wordt dit beeld ernstig verstoord. Daarnaast is de Nel Klaassenstraat te krap om twee auto's te laten passeren. Als er geparkeerde auto's in de berm staan, leidt dit tot gevaarlijke of hinderlijke situaties. De gemeente wil dat een deel van de bezoekersparkeerplaatsen in de openbare ruimte wordt opgelost. Dat betekent dat er parkeerplaatsen in de berm van de omliggende straten (Nel Klaassenstraat en Marius van Beeklaan) moeten worden gemaakt en dat past niet in het huidige beeld en de opzet.	
	4. Hoge (extra) kosten voor het bouwrijpmaken van de kavels van met name veld 1 en 2, betekent veel aanpassingen aan riolering, extra toegangen zoals bruggetjes, aanleg van parkeerplaatsen, aansluitingen voor elektra en water, etc. Ook kosten voor een nieuwe campagne voor de nieuwe type woningen. Gezien de kleine schaal per type woning/kavel is dit onevenredig duur. Al deze extra kosten verhogen de kavelprijs per m2 en het is maar de vraag of deze extra kosten volledig in de verkoopprijs verwerkt kunnen worden.	4. Deze kosten zijn gedekt in de gemeentelijke grondexploitatie. De grondexploitatie is vertrouwelijk, maar deze kosten verhogen niet de kavelprijzen van de woningen. Uitgangspunt is een marktconforme grondprijs.
	5. Het verplaatsen van de Tuinmaat (volkstuinen) naar de Paardenwei zal het beeld van open uitzicht, het polderlandschap verstoren. Indiener kijkt uit op het open groen van de Paardenwei. Het meer rommelige karakter van een volkstuin met afgescheiden stukjes grond, paden, hegjes, zelfs kleine gebouwen of kassen, met daaromheen een haag, past wat ons betreft niet in dit mooie stuk natuur. Wij maken bezwaar tegen het neerzetten van bebouwing zoals kassen.	5. De gemeente is van mening dat de komst van de Tuinmaat op het perceel aan de Huissensedijk wel degelijk past binnen de Structuurvisie, zie onderdeel *2.5.2 Behoefte stadslandbouw op deze locatie*. Er worden regels gesteld over verrommeling zie *2.6.2 Verrommeling Tuinmaat..*

	6. A. Indiener maakt zich zorgen om de milieu- en omgevingsaspecten onder invloed van extra bebouwing, meer huishoudens en meer verkeer (onder andere natuurbehoud en het voldoen aan de nieuwe stikstofwetgeving). De gemeente doet het telkens af met dat het binnen de normen valt, zonder er inhoudelijk op in te gaan. B. Bezwaar tegen het proces. =ewoners van de Gaardenhage hebben zich bereid getoond mee te denken en met voorstellen gekomen (bijv. moodboard en voorstel voor campagne), maar voelen zich niet voldoende serieus genomen. De gemeente leek meermaals de argumenten van bewoners naast zich neer te leggen en een geheel eigen koers te varen of ineens nieuwe ideeën als gegeven te presenteren, waardoor de gemeente Arnhem op ons onbetrouwbaar overkomt. C.Bezwaar tegen de reden voor de wijziging van bestemmingsplan/ herverkaveling Door de ontwikkeling van de woningmarkt en het grote aantal belangstellenden voor de bestaande kavels (loting en wachtlijst) is het eerdere argument voor de herverkaveling vervallen, namelijk het stimuleren van de verkoop en het afbouwen van de wijk. Nu is de reden om de plannen door te zetten gelegen in de politieke opdracht om meer woningaanbod en meer diversiteit aan woningen te realiseren. Alternatief voorstel is in velden 1 en 2 middelgrote woningen te bouwen. Mocht de gemeente vanwege het woningtekort woningen in het lagere prijssegment nodig achten, dan is het voorstel om slechts een bestemmingsplan vast te stellen voor de velden 1 en 2. Velden 3, 4 en 5 blijven daarmee ongemoeid.	6. A In het bestemmingsplan is onderzoek gedaan naar de effecten van het toevoegen van bebouwing. Uit het stikstofonderzoek blijkt dat het toevoegen van woningen past binnen de Wet natuurbescherming. In het kader van de natuurbelangen is een Quickscan Flora en Fauna uitgevoerd. De milieu- en omgevingsaspecten zijn dus voldoende in beeld gebracht. B. Zie onderdeel *2.10.1 Participatieproces.* C. Hiertegenover staat het grote aantal belangstellenden voor de nieuwe kavels. Zie onderdeel *2.4 Grondzaken.*
Zienswijze # 22	1. Indiener heeft woning bewust gekocht om in rust en ruimte te kunnen woningen. Door de beoogde verhoging van het aantal woningen zal een gedeelte van deze rust teniet worden gedaan.	1. Ondanks de verdichting blijft Gaardenhage een rustige wijk met een lage dichtheid. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk.*

		Zie *2.10.2 Beloftes en het vertrouwensbeginsel* over het wijzigen van plannen door de gemeente.
	2. Door een toevoeging van het aantal woningen wordt de entree van de wijk veel minder ruimtelijk en zal een hele andere sfeer uitademen.	2. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk* Dit geldt ook voor de entree van de wijk. De bestaande sfeer zal daarom niet significant wijzigen.
	3. De nieuwe verkaveling zorgt voor een versnipperde wijk met allemaal deelgebieden in plaats van één wijk die dezelfde sfeer uitademt. *Het verschil van de stijl woningen in veld 1 tot de woningen in de velden erachter is zo immens groot, dat het niet zou moeten mogen in één deelplan, wat Gaardenhage is van Rijkerswoerd.*	3. Zie onderdeel *2.2.2 Concentratie veld 1 en 2.*
	4. Door het bouwen van meer woningen zal parkeerproblematiek ontstaan. Niet iedereen zal op eigen kavel parkeren en vooral de woningen in veld 1 en 2 zullen niet voldoende parkeergelegenheid op eigen terrein hebben voor bijvoorbeeld 2 auto's, wat veel huishoudens tegenwoordig hebben. Daarnaast zal de overloop van de Korenmaat dit probleem verergeren.	4. Zie onderdeel *2.3.2 Verkeersonveiligheid.*
	5. Door de nieuwe verkaveling moeten bestaande kavels aangepast worden (extra toegangen, verplaatsen van hagen, riolering elektra en water etc). Dit brengt naast kosten voor de gemeente ook overlast mee voor de huidige bewoners.	5. De kosten zijn gedekt in de (vertrouwelijke) grondexploitatie van de gemeente.
	6. Er is voldoende belangstelling voor de huidige kavels (een wachtlijst van 25 geïnteresseerden en zonder stop wellicht meer). Waarom zou je als gemeente extra kosten willen maken om te verkavelen als er genoeg belangstelling is?	6. Omdat er een groot tekort is aan woningen in Arnhem en door te herverkavelen in kleinere kavels aan deze behoefte wordt voldaan, zie onderdeel 2.1. Met betrekking tot de wachtlijst. In dezelfde tijd op de lijst belangstellenden voor de herverkavelde kavels: in dezelfde periode 300 belangstellenden. Zie ook *2.4 Grondzaken.*
	7. Door veel woningen vooraan in de wijk te bouwen, wordt de toegang tot de wijk beperkter; meer	7. Zie *2.3.4 Verkeerssituatie Gaardenhage.*

	verkeer over dezelfde toegangsweg. Het geeft extra risico's voor bewoners, kinderen die op straat spelen of naar de Korenmaat gaan, de vele wandelaars met of zonder hond.	
	8. Indiener geeft aan dat zij zich moeten houden aan strenge regels gesteld door de gemeente. Tegelijkertijd is het voor de gemeente Arnhem akkoord om kavels van 150m2 te realiseren vooraan in de wijk, waarop veel meer bebouwing zal plaatsvinden dan op de bestaande kavels met woningen.	8. Het bebouwingspercentage van de kleinere kavels is hoger dan hele grote kavels omdat het anders niet haalbaar is om überhaupt een woning te bouwen. Het totaal bebouwd oppervlakte van veld 1 zal echter niet veel hoger zijn dan bij de overige velden en de oorspronkelijke plannen.
	9. Er is momenteel een wachtlijst voor de kavels; waarom wordt deze mensen niet een kavel gegund waar behoefte aan is. Ook zij laten weer een woning achter. Dat er in het verleden te weinig belangstelling voor de kavels was, heeft grotendeels gelegen aan de slechte marketing vanuit de gemeente. Op bekende sites zoals Funda waren deze kavels niet te vinden.	9. Zie onderdeel *2.4 Grondzaken.*
	10. De versnippering in Gaardenhage zal leiden tot een verminderde leefomgeving voor de huidige bewoners; wij hebben gekozen voor een wijk met bepaalde uitstraling, die sterkt wordt verminderd door de plannen van de gemeente. Het gebied wordt daarnaast veelvuldig gebruikt als wandelgebied door velen in de omgeving, juist om de rust die er nu heerst.	10. Zie onderdeel *2.2.1 Opzet van de wijk*.
Zienswijze # 23	1: Indiener vindt dat er veel te veel woningen worden gebouwd. Heeft in 2013 een kavel gekocht aan de Nel Klaassenstraat en bewust gekozen voor rust en ruimte: een ruim opgezette wijk met weinig (toekomstige) woningen en weinig verkeer. In onze directe nabijheid zouden 11 woningen komen en door de komst van een nieuwe woning gebouwd (Mooieweg 29), en de gemeentelijke goedkeuring om de kavel van Mooieweg 31a te splitsen en de 48 woningen die het nieuwe bestemmingsplan mogelijk maakt zijn dat er nu 50.	1. Zie onderdeel *2.2.2 Concentratie veld 1 en 2.*

	Dat is bijna 5x zoveel woningen en ook 5x meer geluid, 5x meer overlast, 5 x meer verkeer, 5x meer parkeerproblemen, Specifiek voor het geluid wordt ook geluidsoverlast van de warmtepompen verwacht, vooral omdat het er zoveel bij elkaar zijn. Bijna alle extra te realiseren woningen zijn geconcentreerd op veld 1 en 2 en dus rond hun woning en indiener vindt deze scheve verhouding niet eerlijk en de Gemeente op deze manier erg onbetrouwbaar.	
	2.Parkeren a. In het thans geldende beeldkwaliteitsplan uit 2015 geldt dat het bewonersparkeren op de kavel wordt opgelost. Ook voor het bezoekersparkeren geldt dat dit bij voorkeur op de eigen kavel wordt opgelost. Met veel meer woningen, zullen er ook veel vaker auto's buiten de kavels geparkeerd worden. De Nel Klaassenstraat heeft het karakter van een laan: Smal, rustig en aan weerszijden een bomenrij. De straat is 3,7 meter breed en daarmee te krap om twee auto's te laten passeren. Indiener maakt bezwaar tegen de verlaging van de parkeernorm en bezwaar tegen het aanleggen van parkeerplaatsen aan de Nel Klaassenstraat (0,3 parkeerplaats per woning in het openbaar gebied). De parkeernorm van 1,3 is onvoldoende voor kleine woningen en leidt tot parkeeroverlast in de straat. Er kunnen namelijk ook tweeverdieners gaan wonen met twee auto's. Parkeren in de berm van de Nel Klaassenstraat leidt tot een verstoord beeld (verrommeling), kapotgereden bermen, en onveilige verkeerssituaties. Juist in een gebied waar rust en landelijkheid de norm zijn, is het onbegrijpelijk dat de parkeernorm verlaagd wordt van 1,8 naar 1,3. b. Daarnaast voelt indiener zich belazerd omdat de gemeente in de bewoners-overleggen steeds heeft gezegd dat de huidige parkeernorm gehandhaafd zou blijven.	2. a. Zie onderdeel *2.3.3 Parkeeroverlast..* T.a.v. verlaging parkeernorm veld 1 kleine woningen: zie onderdeel *2.3.1 Parkeernormen.* b. Voor kleine woningen bestaat geen specifieke parkeernorm. Daarom is de parkeernorm van een woningtype genomen die hiermee te vergelijken is. Zie onderdeel *2.3.1 Parkeernormen.*
	3. Te veel diversiteit	3.

	a.Wij maken bezwaar tegen de te veel diversiteit. Gaardenhage is ruim opgezet met grote kavels en grote huizen. Dat straalt rust en eenheid uit. De Gemeente heeft nu de volgende typen toegevoegd: - Kleine woningen (veld 1) - CPO (veld 1) - Middelgrote vrijstaande woningen (veld 2) - Kavels voor samenbouw (veld 3); dit is eigenlijk ook CPO, maar dan op kleine schaal. - Stadslandbouw In een wijk met oorspronkelijk 47 kavels is dit gewoon te veel en staat te veel af van het oorspronkelijke beeld. Het verstoort de stedenbouwkundige eenheid en maakt het tot een soort lappendeken van allerlei mini-projectjes in een bestaande wijk. b. In alle bewonersoverleggen hebben de bewoners steeds aangegeven dat ze juist zo weinig mogelijk diversiteit willen. In dat verband is het stuitend dat de Gemeente aangeeft dat het nieuwe verkavelingsplan en beeldkwaliteitsplan in samenspraak met de bewoners en omwonenden is opgesteld.	a. Zie onderdeel *2.1 Woonbeleid en Woonbehoefte .* 3b. **<u>Deze tekst zal worden aangepast</u>**. Zie zienswijze 1 punt 6 Zie ook *2.10.1. bewonersparticipatie*
	4: CPO op veld 1 De Gemeente geeft twee argumenten voor de CPO: 1) Vanwege de vergrijzing is er een toenemende ruimtevraag onder ouderen voor dit type projecten. 2) CPO sluit volgens de Gemeente ook aan bij afspraken die in de 'Woondeal' zijn opgenomen en waarbij aandacht wordt gevraagd voor onder andere flexibele en modulaire bouw. Het eerste argument is boterzacht. In de gesprekken die wij met de Gemeente hebben gevoerd, werd alleen gezegd dat er heel veel vraag naar is, zonder harde getallen te noemen. Er is ook heel veel vraag naar grote villa’s, ruime woningen, kleine woningen, etc. Het tweede argument klopt niet. CPO is een vorm van opdrachtgeven en heeft in de basis niets te maken met flexibel en modulair bouwen. Indiener vindt CPO een stap te ver gaan en niet in het beeld passen van de oorspronkelijke opzet van de wijk.	Het klopt dat flexibele modulaire woningbouw kan verschillen van particulier opdrachtgeverschap (PO) en collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO). Dat laat onverlet dat in de regionale Woondeal belang wordt gehecht aan beide zaken en er wel degelijk mogelijkheden bestaan om binnen PO of CPO flexibele modulaire woningbouw toe te passen. Belangrijker is echter dat in gemeente Arnhem ambities om CPO en PO te stimuleren door de gemeenteraad zijn vastgesteld. In tegenstelling tot de ontwikkeling van grotere en kleinere koopwoningen, pakt de markt deze concepten in mindere mate op, waardoor meer sturing vanuit de gemeente noodzakelijk is. Zie 2.1.

	Daarbij komt dat Gaardenhage al CPO in haar wijk heeft sinds begin 2019 Woongroep Arneco zich heeft gevestigd. De extra begeleiding om het ontwikkelproces van de woningen en buitenruimte in goede banen te leiden kost ook extra geld.	
	5: Tuinmaat De Tuinmaat huurt sinds 2014 tijdelijk grond aan de Nel Klaassenstraat, omdat de grond nog niet was verkocht. De Gemeente wil de volkstuinen behouden om diverse redenen. Wij begrijpen dit, maar het is de vraag waarom een in eerste aanleg tijdelijke huur nu kennelijk een vaste plek mag innemen in Gaardenhage. Het valt ons tevens op dat het voorgestelde beeldkwaliteitsplan voor de tuinmaat op de beoogde nieuwe locatie ook een centrale tunnelkas en verenigingsgebouw toestaat, terwijl dat op de tijdelijke locatie aan de Nel Klaassenstraat niet het geval is. Het lijkt er op dat er al afspraken met de Tuinmaat gemaakt zijn of dat er toezeggingen door de Gemeente zijn gedaan. Verhuizing van de Tuinmaat brengt veel kosten met zich mee en leidt tot overlast voor de omwonenden van de John Grosmanstraat. Wij hebben begrepen dat de kosten voor de verhuizing van de Tuinmaat geraamd zijn op circa € 160.000. Dit is maatschappelijk geld. Voor de Tuinmaat zelf is het ook niet ideaal, want verhuizing betekent veel energie steken in het opnieuw bewerken van de grond (klei is niet ideaal en kost echt een paar seizoenen). Het zou wat ons betreft een goede optie zijn om de Tuinmaat aan de Nel Klaassenstraat te laten.	5. Zie onderdeel *2.5.1 Waarom een nieuwe locatie?* en *2.5.2 Behoefte stadslandbouw op deze locatie*.
	6: Investeringen Wij zijn verbaasd dat er nergens in het ontwerpbestemmingsplan een financiële verantwoording wordt gegeven. Wij lezen alleen dat de kosten op de vastgoedexploitatie moeten drukken. Los van het feit dat alle ontwikkelingsuren van de afgelopen jaren betaald moeten worden, moeten ook alle investeringen	6. Uiteraard zijn de plannen doorgerekend door de gemeente en is het plan financieel haalbaar. Het is niet zo dat de hoogte van de investeringen die nog gemaakt moeten worden voor het nieuwe plan invloed hebben op de kavelprijzen. De gemeente gaat uit van marktconforme kavelprijzen, die los staan van de investeringskosten.

	betaald worden die de nieuwe plannen met zich meebrengen: - Aanpassen riolering (uitbreiding en verzwaring) - Aanleg extra parkeerplaatsen - Extra bruggetjes voor inrit - Aanleg extra leidingen voor water en elektra naar de kavels toe - Extra marketing en verkoopondersteuning voor alle verschillende plannen - Het kappen van bomen - Het (ver)plaatsen van hagen - Aanpassen bestaande straten (versmallen, verlengen, etc.) Het is onverantwoord om een bestemmingsplan te wijzigen zonder dat je van te voren hebt uitgerekend wat het gaat kosten en wat je kunt doorbelasten in de kavelprijs. Als de kavelprijs van b.v. de kleine woningen op veld 1 te hoog wordt, is de kans groot dat de kavels niet of niet snel verkocht worden.	
	7: Riolering Indiener maakt zich zorgen over de bestaande rioleringscapaciteit omdat tijdens de bouw van hun eigen huis (2015, Nel Klaassenstraat) zij te horen kregen dat de riolering in de Nel Klaassenstraat berekend is op het plan van 2003, dus 7 woningen, en dat de capaciteit niet over houdt. Dat zou betekenen dat uitbreiding van zoveel woningen, tot overbelasting en dus tot overlast gaat leiden.	7. Zie onderdeel *2.8.1 Rioolstelsel.*
	Indiener denkt graag mee en draagt drie alternatieven aan: Alternatief 1: Verminder het aantal woning en het aantal typen woningen. Plan veld 3 zoals de oorspronkelijke bedoeling (4 kavels) of splits het in twee kavels voor 1 villa per kavel en 2 kavels voor samenbouwen Plan veld 2 zoals vastgelegd is in het bestemmingsplan van 2012: 6 kavels van 900 m2	We hebben kennisgenomen van uw alternatieve voorstellen. Er is gekozen voor een andere herverkaveling vanwege de woningbehoefte, zie onderdeel 2.1.

	□ Plan veld 1 zoals nu in het ontwerpbestemmingsplan veld 2 is ingericht: kavels voor middelgrote vrijstaande woningen op kavels van 450 m2; Veld 1 krijgt dan 16 woningen. Alternatief 2: Laat de Tuinmaat op veld 1, voer veld 2 uit zoals voorgesteld (12 kavels à 450 m2) Alternatief 3: Laat de Tuinmaat op veld 1, en optimaliseer de ruimte zodat er nog ruimte is voor een beperkt CPO-programma (bv 4-6 woningen) of een beperkt programma voor kleine of middelgrote woningen.	
Zienswijze # 24	1a. Indiener vindt dat volkstuinen niet passen in de wijk. De tuintjes zien er niet ordelijk uit en maken de wijk erg rommeling. b. De volkstuin gaat leiden tot meer verkeer, ondanks dat de gemeente er van uit gaat dat het verkeer via de Thoden van Velzenstraat zal gaan. De keuze om in de John Grosmanstraat een kavel te kopen is mede bepaald omdat het een doodlopende straat zou blijven voor gemotoriseerd verkeer. c. De volkstuin zal leiden tot parkeeroverlast in de John Grosmanstraat. d. De paardenwei was een belangrijke keuze geweest voor indiener om juist op de John Grosmanstraat te gaan bouwen. Door de verplaatsing van de Tuinmaat gaat het uitzicht vanuit de dijk verloren. e. De overeenkomst voor de volkstuintjes is aangegaan in een periode dat er weinig animo was voor de kavels. Dat is nu anders omdat de vraag zodanig is gestegen dat alle kavels per direct verkocht kunnen worden. f. Indien de Tuinmaat niet wordt verplaatst wenst indiener dat de John Grosmanstraat geheel wordt afgesloten, conform het originele plan. g. Er is te veel ruimte ingepland voor de tuintjes.	1. Er worden regels gesteld om verrommeling tegen te gaan zie onderdeel *2.6.2 Verrommeling Tuinmaat.* b en c. Zie onderdeel *2.7.2 Verkeersafwikkeling en parkeerbehoefte.* d. Een volkstuin achten wij op deze locatie passend zie onderdeel *2.6.1 De locatie van de paardenwei leent zich voor stadslandbouw.* e. Zie onderdeel *2.4 Grondzaken.* f. Zie voor de ontsluiting van de Tuinmaat onderdeel *2.7.1 Ontsluiting Tuinmaat via John Grosmanstraat.*

		g. Niet het gehele perceel van de paardenweide wordt ingevuld door moestuinen. Er wordt ook ruimte gereserveerd voor een parkeerplaats en parallel aan de Huissensedijk wordt een strook gereserveerd voor bewoners in de wijk om te wandelen.
	2a. Anders dan wordt aangegeven is er altijd vraag geweest naar de kavels in Gaardenhage. Indiener heeft geen zicht op de actieve verkoopinspanningen die er in de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden. b. Alle kavels die te koop stonden zijn verkocht. De 3 nieuwe kavels op de Eka Thoden van Velzenstraat worden nu via loting verkocht omdat er veel inschrijvingen zijn. Het is onduidelijk voor indiener waarom, nu er zoveel vraag is naar grote kavels, de plannen worden gewijzigd.	2.a Dit is niet juist. Er is lange periode geen belangstelling geweest voor de kavels. b. De grote belangstelling is iets van de laatste tijd en kwam op gang toen de planvorming voor een nieuw plan al was opgestart. Dit nieuwe plan was nodig omdat de kavels niet verkochten en inmiddels ook omdat er een groot tekort aan woningen is in Arnhem. Het nieuwe plan voldoet in deze behoefte omdat er meer woningen worden toegevoegd in Gaardenhage.
	3. Door het verkleinen/ vermeerderen van de kavels verandert Gaardenhage in een groot bouwproject wat jaren kan duren. Nog belangrijker is het een enorme afwijking van hetgeen waar indiener in het verleden voor getekend heeft.	3. De herverkaveling sluit aan bij de eerdere opzet, zie *2.2.1 Opzet van de wijk.* Met betrekking tot het afwijken en nieuwe plannen verwijzen wij naar *2.10.2 Beloftes en het vertrouwensbeginsel.*
#25	1. In de toelichting staat dat Gaardenhage gelegen is in een boringsvrije zone en dat er geen bodemwarmtepompen mogen worden aangelegd. In de planregels is dit verbod niet specifiek opgenomen. Indiener verzoekt dit verbod ook op te nemen in de planregels.	1. Zie onderdeel *2.9.1 Grondwaterbeschermignsgebied.*
	2. In de plantoelichting is niet ingegaan op het feit dat het plangebied is gelegen in de koude- en warmteopslagvrije zone. Indiener ziet graag dat hier iets over wordt opgenomen.	2. **We nemen aanvullende informatie op in de toelichting**
	3. In de toelichting staat dat, omdat gekozen is om het hemelwater op eigen terrein te verwerken, er geen watercompensatie nodig is. Het is niet duidelijk hoe dit is geborgd en hoe wordt voorkomen dat regenwater toch via	3. Zie onderdeel *2.8.1 Rioolstelsel.*

	het riool wordt afgevoerd. Tevens staat aangegeven dat er geen sprake is van toename van de hoeveelheid verharding terwijl volgens ons dit ten aanzien van de bestaande situatie wel het geval is.	**Abusievelijk staat in paragraaf 4.10.3 dat er geen sprake is van een toename van de verharding. Wij passen dit aan in de toelichting.**
	4. Vitens mist in de planregels een nadere aanduiding t.a.v. grondwaterbescherming. Tevens zijn voornoemde zones niet op de verbeelding opgenomen. Voor het onderdeel grondwaterbescherming verzoekt indiener om de toelichting aan te vullen (zie voorbeeldbijlage I) en de watertoets verder uit te werken en daarbij aan te geven op welke wijze de diverse belangen worden beschermd. Van belang is dat zeker is gesteld dat het plan geen mogelijkheden biedt dat watervoerende lagen kunnen worden verstoord en dat de intrekfunctie niet verslechtert t.o.v. de bestaande uitgangssituatie. Graag zien we toegelicht hoe wordt geborgd dat het hemelwater op eigen terrein wordt verwerkt.	4. Zie onderdeel 3.
	5. Vitens acht het verder van belang dat in de planregels de aanduiding grondwaterbescherming wordt opgenomen voor wat betreft de functie van koude- en warmteopslagvrije zone, boringsvrije zone en intrekgebied. Zie hiervoor de voorbeeldbijlage II. Daarbij kan dan een rechtstreekse verwijzing opgenomen worden naar de bepalingen hiervoor in de provinciale omgevingsverordening. We verzoeken u ook om op de verbeelding de betreffende zones als zodanig aan te duiden.	5. Voor een boringsvrije zone en een kwo-vrije zone gelden geen instructieregels op het gebied van ruimtelijke ordening. Daarom hoeven ze niet op een bestemmingsplankaart opgenomen te worden. Overigens is het niet verplicht om waterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden op te nemen op de kaart omdat die al in de Omgevingsverordening staan.

Gebundelde zienswijzen Chw Gaardenhage

Geanonimiseerd

Zaaknummer: 622659

#1

2021-1011209Z

INGEKOMEN - 2 NOV. 2021

In verband met COVID-19 werken wij zoveel mogelijk vanuit huis en is bezoek op onze vestigingen helaas momenteel niet mogelijk. Een afspraak via beeldbellen is wel mogelijk.
Zodra het weer mogelijk is ontvangen wij u weer graag op afspraak persoonlijk op één van onze vestigingen.

Gemeente Arnhem
Tav de gemeenteraad
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Dossiernummer:
2CG.0.21.022735

Telefoon: [redacted]

Datum: 1 november 2021

Behandeld door:
[redacted]

E-mail: dossiergroep@das.nl
vermeld ons dossiernummer in de onderwerpregel

Fax: [redacted]

Betreft: zienswijze tegen ontwerp bestemmingsplan Chw Gaardenhage en zoals ter inzage tot en met 24 november 2021

Geachte leden van de raad,

Namens cliënten de familie [redacted], [redacted], [redacted] ARNHEM verder te noemen cliënten, wordt hierbij een zienswijze ingediend gericht tegen voornoemd ontwerp.

Zienswijze

De zienswijze luidt als volgt.

I. Volkstuinen en bestemming verkeer ter ontsluiting

Mijn cliënten hebben bezwaren van overwegende aard tegen de ontwikkeling in het ontwerpbestemmingsplan en waarbij meer dan 7000m2 grond met de bestemming Groen in het verlengde van het einde van hun straat een nadere aanduiding Volkstuin krijgt. Ook verzetten zij zich tegen de verkeersbestemming binnen de bestemming Groen ter ontsluiting van de volkstuinen.

Onderstaand treft u eerst een uitsnede van de plankaart mbt het vigerende bestemmingsplan (1). Voorts treft u een uitsnede van de plankaart van het voorliggende ontwerp (2).

DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V.

Amsterdam
De Entree 222
Postadres
Postbus 23000
1100 DM Amsterdam

T 020 6 517 517
F 020 6 914 737
www.das.nl

IBAN NL07 ABNA 0243 1333 59 (premie)
IBAN NL46 ABNA 0243 1604 96 (overig)

BIC ABNANL2A

KvK 33110754

1.

190582.8, 439741.2
Enkelbestemming
Wonen
Dubbelbestemming
Waarde - Archeologie
Bouwvlak
Bouwaanduiding
specifieke bouwaanduiding - 1
Gebiedsaanduiding
milieuzone -
grondwaterbeschermingsgebied
15:05
28-10-2021

2.

Cliënten en de andere bewoners van de straat hebben hun keuze om hun bouwkavel te kopen bepaald op de mogelijkheden van het vigerende bestemmingsplan en waarbij juridisch planologisch is vastgelegd dat hun straat doodlopend zou worden voor gemotoriseerd verkeer en zou aansluiten op de bestemming Groen.

In het thans voorliggende ontwerp is de verkeersbestemming doorgetrokken naar het gedeelte van de meer dan 7000m2 grond met functieaanduiding Volkstuin. In plaats van een rustige doodlopende straat, die met name door aanwonenden wordt gebruikt, verwordt de straat met de beoogde wijziging tot een doorgangsroute voor de gebruikers van de volkstuinen. Reeds in het kader van het rechtszekerheids- en het vertrouwensbeginsel is de beoogde ontwikkeling rechtens niet voorstelbaar.

Onverlet vorenstaande is ook is op geen enkele manier kenbaar in kaart gebracht door u wat voornoemde ontwikkeling betekent in termen van verkeersafwikkeling en parkeerbehoefte hetgeen de ontwerpbesluitvorming reeds deswege onzorgvuldig maakt. Ook overwegingen mbt extra parkeercapaciteit ontbreken in het geheel.

Door mijn cliënten en andere bewoners zijn er gesprekken gevoerd met de gemeente voorafgaande aan het ter inzage leggen van het ontwerp en waarbij is voorgesteld, vanuit het idee dat de volkstuinen er zouden moeten komen, om de ontsluiting anders te organiseren. Hierbij is als voorstel op tafel gekomen om te ontsluiten via de Eka Thoden van Velzenstraat in deelgebied Hagen. Ik mag verwijzen naar onderstaande uitsnedes.

330-013

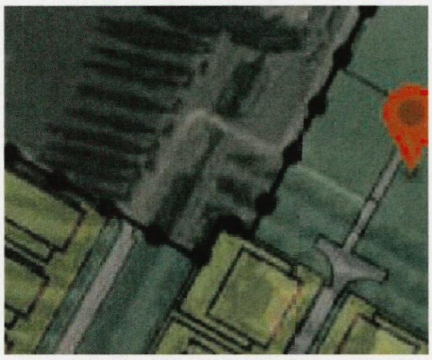

Eka Thodenvan Velzenstraat
John Grosmanstraat
Marius van Beeklaan

Genoemde straat is reeds niet doodlopend en daarenboven zijn de direct aanliggende kavels nog niet verkocht zodat aspirant kopers deze omstandigheid mee kunnen laten wegen bij het al dan niet kopen van een perceel. Voorgestelde ontsluiting is op voorhand veel minder bezwaarlijk in termen van een goede ruimtelijke ordening en behoorlijk bestuur.

Cliënten verzoeken u primair in het geheel af te zien van het leggen van een nadere aanduiding volkstuin ter plaatse en het leggen van een bestemming verkeer. Subsidiair verzoeken zij u de beoogde bestemming verkeer ter plaatse te laten vervallen en de verkeersontsluiting anders juridisch planologisch vorm te geven bijvoorbeeld via de Eka Thoden van Velzenstraat in deelgebied Hagen.

II. Herverkaveling

Cliënten hebben ook bezwaren van overwegende aard tegen het lichtzinnig verlaten van het kader van het vigerende bestemmingsplan. In de toelichting van het ontwerp wordt het motief als volgt omschreven.

De wijk Gaardenhage is een moderne villawijk met ruime kavels en een strak ingerichte buitenruimte met kenmerkende hagen. Rond 2003 start de verkoop van in totaal 54 ruime kavels (ca. 1280 m2) waar mensen zelf hun woning op kunnen bouwen. Medio 2021 is ca. de helft van deze kavels nog niet verkocht of bebouwd.

Door onder andere de economische crisis vanaf 2008, de grootte van de kavels, die voor veel potentiële kopers niet betaalbaar zijn en de strenge beeldkwaliteitsregels die te weinig ruimte bieden om je 'droomhuis' te bouwen is de verkoop gestagneerd. De bedoeling is de verkoop weer vlot te trekken zodat de wijk kan worden afgebouwd. Daarnaast moet het plan voorzien in de behoefte aan bijzondere woonvormen, zoals betaalbare kleine woningen, samenbouw en collectief particulier opdrachtgeverschap,

In samenspraak met de bewoners en omwonenden van Gaardenhage is een nieuw verkavelingsplan en beeldkwaliteitsplan opgesteld.

Mijn cliënten betwisten dat er geen vraag zou zijn in de markt naar de grotere kavels en zoals in het vigerende bestemmingsplan vastgelegd althans zulks heeft u rechtens allesbehalve aangetoond.

Ik mag in dat kader ook verwijzen naar de oproep van de VVD fractie nav de beoogde ontwikkeling om de markt zijn werk te laten. Het door u gegeven motief voor voorliggende ontwikkeling is allesbehalve rechtens adequaat onderbouwd en onzorgvuldig.

Gaardenhage, laat de markt toch zijn werk doen

Gaardenhage is een zeer ruim en landelijk opgezette wijk. Ruime kavels met hoge eisen aan het beeldkwaliteitsplan, passend bij de verschillende woonbehoeften van onze stad. De vraag naar dit soort kavels is, zeker in de huidige markt, groot.
Het college lijkt nu het bestemmingsplan en het beeldkwaliteitsplan te willen wijzigen, omdat de kavels niet te verkopen zouden zijn.
De gemeente heeft nog 25 kavels in bezit, waarvan er 21 niet te koop worden aangeboden. Zolang je kavels niet te koop aanbiedt, is het niet vreemd dat deze niet verkocht worden. De vier kavels die wel op Funda zijn gezet, zijn allen gereserveerd voor de verkoop. Er is zelfs een enorme wachtrij ontstaan voor deze kavels. De interesse was zo groot dat er even geen nieuwe

330-013

geïnteresseerden op de wachtlijst werden gezet vanwege het beperkt aanbod van kavels dat in de verkoop is gegaan.

Daarom heeft de VVD de volgende vraag:
1. Waarom zijn niet alle kavels te koop gezet, zodat het geldende bestemmingsplan gewoon uitgevoerd kan worden?
Rebin Maref VVD Arnhem

Tevens is onduidelijk waar de frase in de toelichting op stoelt dat de plannen in samenspraak met bewoners en omwonenden van de Gaardenhaage zijn gemaakt. Uit bijgevoegd krantenartikel blijkt onder meer dat de huidige bewoners zich niet kunnen vinden in de plannen tot herverkaveling. In aanloop naar de Omgevingswet is participatie en het creëren van draagvlak van wezenlijk belang om een plan te kunnen verwezenlijken. Voorliggend ontwerp getuigt niet van draagvlak.

Ook overwegingen mbt extra parkeerbehoefte en capaciteit ontbreken in het geheel.

Verzoek
Op grond van het vorenstaande is voorliggend ontwerp onzorgvuldig voorbereid, in strijd met het motiverings-, vertrouwens- en rechtszekerheidsbeginsel en getuigt niet te strekken tbv een goede ruimtelijke ordening ex artikel 3.1 Wro.

Het is om vorenstaande redenen dat cliënt u verzoekt het besluit niet vast te stellen. De beantwoording van de zienswijze alsmede uw nadere besluit zie ik graag tegemoet.

Met vriendelijke groet,

DAS

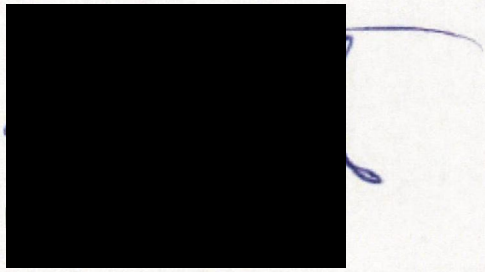

#2

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 3 november 2021 20:21
Aan: [redacted]
Onderwerp: Indienen zienswijze ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage

Zienswijze ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage

Aan: Gemeente Arnhem, t.a.v. mevrouw [redacted]
Van: [redacted]
Datum: 3 november 2021
Betreft: Zienswijze tegen ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage

Geachte mevrouw [redacted]

In de brief van de gemeente Arnhem van 13 oktober jl. lazen wij dat het ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage ter inzage ligt. Door middel van deze email maken wij onze zienswijze kenbaar over dit ontwerp bestemmingsplan.
Onze bezwaren tegen het bestemmingsplan Gaardenhage zijn gericht op de volgende punten:

1) In veld 1 worden er in plaats van oorspronkelijk 4 woningen, nu 20 tot 24 woningen gepland. Dit vinden wij een veel te grote verdichting welke doet geen recht aan de oorspronkelijke opzet van Gaardenhage. Wij hebben in 2017 onze woning aan de Mooieweg gekocht in de veronderstelling te komen wonen naast een ruim opgezette groene villawijk met weinig autoverkeer, conform het bestemmingsplan. En niet tegenover een compacte woonwijk met een factor 5 tot 6 meer huizen.
2) Door deze verdichting vrezen wij voor:
    a. Verlies van ruimtelijke kwaliteit t.o.v. huidige bestemmingsplan;
    b. Extra verkeer over de Mooieweg en Nel Klaassenstraat met bijbehorende geluidshinder en verkeersonveiligheid;
    c. Extra parkeeroverlast: parkeren in berm Nel Klaassenstraat vanwege ter krappe parkeernorm voor veld 1 (1,3 auto's i.p.v. 2);
    d. Een langere bouwperiode met alle bijbehorende overlast nu niet 4 afzonderlijke bouwprojecten gerealiseerd worden maar 12+1 = 13 afzonderlijke bouwprojecten;
    e. Verlies van woongenot (punt a, b, c en d).
    f. Waardedaling direct omliggende woningen Mooieweg en Nel Klaassenstraat;
3) Alle afwijkingen t.o.v. het oorspronkelijke bestemmingsplan zijn geconcentreerd in veld 1 en 2, in plaats van meer gelijkmatig verdeeld over de wijk. Door alle verdichting te concentreren in met name veld 1 worden bewoners van de Nel Klaasenstraat en de Mooieweg onevenredig getroffen. Veel harder dan de huidige bewoners van Gaardenhage, waar de facto niets verandert.
4) De afgelopen 1,5 jaar hebben wij deelgenomen aan 3 bewonersavonden. Daar hebben wij bovenstaande bezwaren mondeling geuit, en ook diverse verbeteringsvoorstellen aangedragen, bevestigt door twee emails. Zoals bijvoorbeeld minder woningen in veld 1, of het deel van veld 1 met 12 woningen te ruilen met het noordelijk deel van veld 2. Echter dit heeft niet geleid tot ook maar enige aanpassingen van de plannen voor veld 1 en veld 2. Ook tijdens de bewonersavonden bespeurden we t.a.v. veld 1 en 2 0,0 bereidheid tot een compromis bij de Wethouder. Naar onze mening hebben wij onvoldoende de mogelijkheid tot echte inspraak en participatie gehad en zijn wij onvoldoende bij de planvorming betrokken door de gemeente. Hiermee is naar onze mening geen recht gedaan aan inspraak conform de afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

Op basis van de bovenstaande argumenten hebben wij bezwaar tegen het ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage.

Wat wij anders zouden willen zien, zodat een beter gedragen plan ontstaat:

- Minder woningen in veld 1
- Verplaatsing /ruilen van de twee zuidelijke kavels van veld 1 met de twee noordelijke kavels van veld 2. Daarmee wordt een "rustiger" beeld en overgang verkregen van open gebied, naar matig bebouwd naar dicht bebouwd.
- Verplicht parkeren op eigen terrein en niet in de berm van de Nel Klaassenstraat, ook niet voor veld 2.
- Een minimale parkeernorm van 1,5 voor veld 1.
- Afsluiting Nel Klassenstraat net ten noorden van huisnummer 10 voor autoverkeer

Op die manier ontstaat een beter en meer gedragen plan dat meer recht doet aan alle belangen. Met minder juridische vervolgprocedures tot gevolg.

Naar aanleiding van het voorgaande verzoeken wij daarom u het ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage niet vast te stellen, of zodanig te wijzigingen dat een beter plan ontstaat.

Met vriendelijke groet,

#3

Zaaknummer : 618520
Ontvangstdatum : 07-11-2021

Geachte heer/mevrouw [redacted]

Hartelijk dank voor uw aanvraag of melding. Uw zaaknummer is 618520

Als u de melding of aanvraag ingediend heeft via DigiD, kunt u de voortgang volgen op uw persoonlijke pagina:

https://www.arnhem.nl/mijnarnhem.

Heeft u nog aanvullende vragen, neem dan contact op. Onze contactinformatie vindt u op https://www.arnhem.nl/contact.

Met uw zaaknummer kunnen wij u sneller helpen. Houd daarom uw zaaknummer bij de hand als u ons belt.

Met vriendelijke groet,

Gemeente Arnhem

Uw Aanvraag of Melding

Naw gegevens	
Naambeschrijving:	[redacted]
Persoonlijke gegevens	
Voorletter	[redacted]
Achternaam	[redacted]
Emailadres	[redacted]
Telefoonnummer (10 cijfers)	[redacted]
Categorie	5 Overig
Onderwerp	Bezwaar bestemmingsplan
Mijn vraag/opmerking	Bezwaar herziening bestemmingsplan Gaardenhage

Ls.,
Bij dezen willen wij onze zienswijze gevel t.a.v. het bestemmingsplan CHW Gaardenhage met datum 2021-10-12.
Als potentiele kopers van een kavel in het plan Hagen zijn wij op zoek naar een ruim stuk grond alwaar wij ons huis voor de komende 30 jaar kunnen bouwen. Daarbij zoeken wij naast de rust die het wonen op een groot stuk grond biedt ook rust in dezelfde wijk. Gechargeerd, er moet geen snelweg om het perceel heen lopen. Het mooie van het wonen te midden van grote percelen is dat daarmee ook een ruime hoeveelheid groen/natuur behouden zal blijven.
Dit was ook ooit het vertrekpunt bij het opzetten van deze wijk. Zoals te lezen in het Beeldkwaliteitsplan BKP Hagen def.versie juni 2015: *"De woonwijk Gaardenhage, oorspronkelijk De Buitenmaten genoemd, is ontstaan en ontwikkeld vanuit een bijzondere ambitie. De landschappelijke situatie en toenmalige situatie met betrekking tot grondwaterbescherming dwong tot een extensief opgezette en groene wijk.*
Dit is vertaald in een concept voor een exclusief woonmilieu in het hogere prijssegment, en met een nadrukkelijke eigen identiteit. De wijk bezit door de ruim opgezette openbare ruimte van straten, bermen, boom- en haagbeplanting zowel een landschappelijk karakter dat goed aansluit op het omgevende oorspronkelijke polderlandschap, als dat het ook het kader bood voor ruime kavels met vrijstaande woningen."...
..."Het stedenbouwkundig plan levert de basis voor de specifieke wijkidentiteit. Een rechthoekige opzet van ruime groene straatprofielen in de richtingen van het onderliggende landschap, en de gecomponeerde invoeging van agrarische bebouwing en landschappelijke groengebiedjes langs de Mooieweg en de Huissensedijk, levert een overtuigende invoeging en aanhaking op het bestaande landschap, en tegelijk een onderscheid tussen 'natuur' (het landschap) en 'cultuur' (de stedelijke woonbebouwing)."

Met het verkavelen van de kavels in vak 3 (plan Hagen) conform het herinrichtingsplan komen er in plaats van 4 huishoudens, nu 8-12 huishoudens te wonen. Dit geeft meer verkeer met als gevolg meer geluid en meer risico voor onze op straat spelende kinderen. Daarnaast geeft de toename in het aantal huishoudens ook meer geluid en door de bouw van meer huizen ook meer verstoring van het groene landschap. Omdat dit gebeurt tegen de achtertuinen van de reeds 3 verkochte grotere percelen in het plan Hagen zal dit leiden tot een waardedaling van de huizenprijzen aldaar, maar mogelijk ook in de rest van de wijk. Eenzelfde argumentatie houdt stand voor de tiny houses en het CPO in veld 1 en de verkaveling van veld 2 in het plan Gaarden 1. Daarbij past ons inziens het karakter van de wijk van de herziening niet meer bij het omliggende landschap en verdwijnt de rechthoekige opzet van de wijk door het invoegen van meerdere huizen op 1 terrein. Dit was juist een van de kenmerken van deze wijk.

Het plan van herziening geeft ook nog een tweede aanleiding tot bezwaar als het bestemmingsplan BKP Hagen def.versie juni 2015 wordt gelezen: *"De openbare ruimte voorziet technisch in de ontsluiting en herbergt de civiele infrastructuur. De ruime groene opzet is mede gebaseerd op de waterhuishouding. Vanwege de hoge grondwaterstanden kan het hemelwater niet worden geïnfiltreerd. Hemelwater wordt bovengronds afgevoerd met behulp van bodempassages (de greppels) richting de Mooieweg en vervolgens naar Rijkserwoerd. In het systeem zit een buffer langs de Mooieweg/Eka van Thoden van Velzenstraat."*

Een eis van het huidige plan is dat hemelwater op eigen terrein zoveel mogelijk wordt geïnfiltreerd ondanks de hogere grondwaterstand. Hemelwater mag niet worden afgevoerd via de riolering vanwege de beperkte capaciteit hiervan. Door het bouwen van meerdere huizen, zoals de herziening voorstelt, is er minder ruimte voor infiltratie van hemelwater met een hogere kans op waterafvoer problemen bij een toch al hoge grondwaterstand. Los van het hemelwater zullen er ook meer huishoudens op de riolering worden aangesloten met eveneens mogelijke capaciteitsproblemen.

Vanuit onze kant is er begrip voor de woningnood in Nederland. Echter, de wijk Gaardenhage is ooit opgezet met het idee daar plaats te maken voor natuur en hierdoor rust en ruimte te garanderen. Door de voorgenomen herziening wordt de opzet van deze wijk totaal aangepast en minder aantrekkelijk gemaakt voor de bewoners/kopers van originele kavels. Ons inziens zou veld 3 moeten worden behouden zoals ooit bedacht met 4 kavels gezien ook de ruime wachtlijst voor de grotere kavels. Als tegemoetkoming aan de woningnood, maar met het oog op behoud van het karakter van de wijk zouden de 7 kavels in Gaarden 1 kunnen worden herkaveld naar kavels voor 14 danwel maximaal 21 woningen in dezelfde stijl van de rest van de wijk. De tiny houses en CPO zouden dan geheel verdwijnen.

Dank voor het leven van onze zienswijze.

Hoogachtend,
[redacted]

#4

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: zondag 14 november 2021 16:41
Aan: [redacted]
Onderwerp: Zienswijze wijziging bestemmingsplan Gaardenhage

Beste [redacted]

Hierbij willen wij onze zienswijze kenbaar maken t.a.v. de wijziging van het bestemmingsplan Gaardenhage.

1. Sinds wij in 1998 aan de Mooieweg zijn komen wonen is het bestemmingsplan steeds in verschillende stappen verslechterd van een natuurlijk en landelijk gebied naar een gebied met een dichtere bebouwing.
   Deze wijziging is wederom een aantasting van het natuurlijke gebied, met name aan de westzijde van het plan. Helaas is dit precies bij ons voor het huis. Dus steeds weer aanpassingen ten nadele van de bewoners aan dit deel van de Mooieweg. De verdichting wordt onevenredig over het plan verdeeld ten gunste van de nieuwste bewoners aan de oostkant van het plan. Daar verandert, net als in de vorige plannen, wederom nauwelijks iets aan het oorspronkelijke plan. Kennelijk hebben zij de meeste invloed op de besluitvorming bij de gemeente.
2. Door de verdichting alleen aan de westzijde van het plan, worden wij onevenredig benadeeld. De inmiddels florerende volkstuintjes, zijn wat ons betreft een goede invulling voor dit gebied. Het verplaatsen van de volkstuintjes buiten de wijk Rijkerswoerd heeft nadelige gevolgen voor de leefbaarheid van de wijk.
3. Het concentreren van de bebouwing aan de Nel Klaassenstraat geeft extra parkeeroverlast rondom de kinderboerderij. Nu al wordt er regelmatig in de bermen van de Nel Klaassenstraat en de Marius van Beeklaan geparkeerd omdat er onvoldoende parkeerruimte is. De geplande parkeerruimte is ruim onvoldoende om dit op te vangen. Het parkeren zal zich verplaatsen verder de Nel Klaassenstraat in en tot op de Mooieweg overlast betekenen.
4. De Mooieweg wordt steeds drukker. Dit is een landelijke weg, bedoeld voor de aanwonenden en langzaam verkeer van en naar Huissen. Nu al zien we dat veel kinderen met de auto worden afzet op de Mooieweg, nabij de Lea Dasbergschool. Daarnaast wordt de Mooieweg veel gebruikt door schoolkinderen richting Huissen en v.v. Mocht het plan toch doorgang vinden, dan zijn verkeersmaatregelen noodzakelijk om autoverkeer over de Mooieweg naar de Nel Klaassenstraat te voorkomen. Een afsluiting is al toegezegd door de gemeente, echter dient er voorkomen te worden dat er vóór de afsluiting geparkeerd kan worden op de Nel Klaassenstraat en de Mooieweg. Dit veroorzaakt onveilige situaties omdat de Mooieweg hier niet op ingericht is.

De Mooieweg en Gaardenhage zijn, met de kinderboerderij, de Tuinmaat en het Stuitbos een uitloop- en recreatiegebied” voor de Wijk Rijkerswoerd. De verdichting van de bebouwing en de daarmee gepaard gaande parkeeroverlast zal een zeer negatieve invloed hebben op het open en natuurlijk karakter van de wijk. Het nieuwe plan past niet in het beeld- en kwaliteitsplan van dit gebied.

Mochten de plannen doorgaan dan gaan we ervan uit dat de toezeggingen als de afsluiting van de Nel Klaasenstraat en het planten van bomen op het weiland op de hoek van de Mooieweg (zoals op de schetsen staat vermeld en toegankelijk zoals oostelijk aan de Mooieweg) en de Nel Klaasenstraat door de gemeende worden nagekomen.

Indien gewenst zijn wij beschikbaar voor een nadere toelichting en zo nodig overleg hierover.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

#5

Gemeente Arnhem
t.a.v. [redacted]
Postbus 9029
6800 EL Arnhem
[redacted]

Arnhem, 14 november 2021

Geachte mevrouwe [redacted]

Als bewoners van de [redacted] in Arnhem willen wij graag onze zienswijze indienen op het voorgenomen besluit om het bestemmingsplan van Gaardenhage aan te passen. Wij reageren op de voorgestelde aanpassingen die op 13 oktober 2021 gepubliceerd zijn in het Gemeenteblad 2021, nummer 355819.

Laten we allereerst beginnen met uit te spreken dat we begrip hebben voor de wens van de gemeente Arnhem om (extra) woningen te realiseren. De woningnood is hoog, en daar zullen we allemaal ons steentje aan bij moeten dragen. Daar willen ook wij aan bijdragen, maar in onze ogen gaat de voorgestelde wijziging hierin een stap te ver.

Ons eerste bezwaar: het aantal woningen in deelgebied 1 en deelgebied 2
In 2012 hebben wij de vervallen boerderij op de Mooieweg 31 gekocht (de blauwe stip op de foto hieronder). Omdat de boerderij op een groot kavel stond (> 2600 m^2) is op ons verzoek toen het kavel gesplist en is het vrijkomende kavel apart verkocht. Dat is Nel Klaassenstraat 10 geworden. De onderstaande luchtfoto (figuur 1) laat zien wat de situatie was toen wij op de Mooieweg 31 kwamen wonen.

figuur 1: situatie in 2012, bij aankoop perceel Mooieweg 31

Toen wij op de Mooieweg kwamen wonen wisten we dat de nabijgelegen Gaarden 1 ooit bebouwd zouden worden. We gingen er vanuit dat daar 7 woningen zouden komen te staan. Daarnaast wisten we dat op het kavel dat achter ons huis ligt, ook een woning zou komen te staan. Dus wij gingen er vanuit dat er 8 woningen extra bijgebouwd zouden worden, zie figuur 2. Al met al een rustige woonomgeving.

Inmiddels zijn er, naast de voorgenomen wijziging van Gaarden 1, ook een aantal andere ontwikkelingen in onze directe omgeving waar de gemeente goedkeuring voor gegeven heeft, of voornemens is om die te geven. Het gaat om de bouw van een nieuwe woning aan de Mooieweg 29 (inmiddels gerealiseerd), en het opsplitsen van het kavel aan de Mooieweg 31a (in voorbereiding). In figuur 3 hebben we weergegeven wat het effect is van deze plannen.

figuur 2: verwachting in 2012 van het aantal toekomstige woningen (8 extra woningen)

figuur 3: huidige verwachting van het aantal woningen o.b.v. voorstel wijziging indeling Gaarden (39 extra woningen)

Ten opzichte van de verwachting die wij in 2012 hadden van onze toekomstige woonomgeving **stijgt** het aantal woningen in onze directe leefomgeving dus van **8** naar **39** woningen. Dat is bijna een **vervijfvoudiging**(!) van het aantal woningen.

Deze onverwachte vervijfvoudiging van het aantal woningen in onze, nu nog zeer rustige buurt, zal hoe dan ook gaan leiden tot een veel drukkere leefomgeving. Niet alleen door de stijging van het aantal verkeersbewegingen, maar ook bijvoorbeeld de overlast en het geluidsniveau zal stijgen. Op de nu nog rustige avonden zal het veel rumoeriger worden. En dat is iets waar wij in 2012 heel bewust niet voor gekozen hebben. Wij woonden hiervoor in Rijkerswoerd zelf, en wilden niet meer in zo'n drukke omgeving wonen.

Wij maken bezwaar tegen de enorme toename van het aantal woningen in vooral deelgebied 1 en de CPO, en in mindere mate in deelgebied 2. We begrijpen dat de gemeente meer woningen wil realiseren, maar in deelveld 1 stijgt het aantal woningen van 4 naar 24, dat is in onze ogen veel te veel. Ook vinden we dat het aantal extra te realiseren woningen scheef verdeeld is over de wijk. Vrijwel alle extra woningen komen in Gaarden 1 (en een stukje Hagen), terwijl achterin de wijk er geen sprake is van een toename van het aantal woningen. De 'lasten' worden ons inziens dus niet eerlijk verdeeld over de wijk.

Ons tweede bezwaar: de parkeernorm
In het voorstel is aangegeven dat voor deelgebied 1 de parkeernorm verlaagd wordt van 1.8 naar 1.3 parkeerplaatsen per woning. Juist in een gebied waar rust en landelijkheid de norm zijn, is het onbegrijpelijk dat de parkeernorm verlaagd wordt. Het gevolg van deze verlaging van de parkeernorm zal zijn dat er meer in de straat geparkeerd gaat worden. Zeker als mensen bezoek ontvangen zal er in de straat geparkeerd moeten worden als de parkeernorm zo laag is. Dit leidt tot een verrommeling van het straatbeeld en kapotgereden bermen. We vinden het ook op z'n zachtst

gezegd niet netjes dat de gemeente dit nu voorstelt omdat in de voorgesprekken steeds gewezen is op dit punt, en de gemeente toen toegezegd heeft dat de parkeernorm gehandhaafd zou worden.

Wij maken daarom bezwaar tegen het verlagen van de parkeernorm in het gehele plangebied.

Hoe dan wel?
Zoals als eerder aangegeven begrijpen wij dat er in Nederland meer gebouwd moet worden. En dat het aantal woningen in Gaardenhage moet stijgen begrijpen wij ook. Maar de nu voorgestelde aantallen, en dan met name in combinatie met de scheve verdeling van de extra woningen over het plangebied, zijn te hoog.

Wij hebben twee voorstellen tot aanpassing van de plannen, die zowel tegemoet komen aan de wens van de gemeente om meer woningen te realiseren als aan onze wens om in een rustige omgeving te wonen:

Voorstel 1:
Handhaaf de Tuinmaat op de huidige locatie, en verkavel deelgebied 2 zoals voorgesteld is door de gemeente (12 woningen).

- Voordelen:
  - Rustigere woonomgeving in Gaarden 1
  - De bewoners van Gaarden 2 zullen ook tevreden zijn omdat zij tegenstander zijn van de komst van de Tuinmaat naar de Paardenwei. Wij vinden de nabijheid van de Tuinmaat plezierig en zouden graag zien dat de Tuinmaat blijft op de huidige locatie
- Nadeel:
  - Er kunnen 24 woningen minder gerealiseerd worden (12 kleine woningen en CPO komen te vervallen).

Voorstel 2:
Verkavel deelgebied 1 op dezelfde wijze als deelgebied 2. Dat betekent dat in deelgebied 1 12 woningen komen in plaats van de geplande 24.

- Voordelen:
  - Rustigere woonomgeving in Gaarden 1
- Nadelen:
  - Er kunnen 12 woningen minder gerealiseerd worden.

Onze voorkeur gaat uit naar voorstel 1, maar voorstel 2 is voor ons ook acceptabel.

We vertrouwen er op u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben en hopen dat de plannen nog aangepast kunnen worden. Zodat wij een fijne en rustige leefomgeving houden en er toch extra woningen binnen Gaardenhage gerealiseerd kunnen worden.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

#6

[redacted]

Van: Volkstuin De Tuinmaat <tuinmaat@gmail.com>
Verzonden: maandag 15 november 2021 09:53
Aan: [redacted]
Onderwerp: Fwd: Zienswijze
Bijlagen: SAM_1134.JPG; SAM_1138.JPG; SAM_1142.JPG

Aan gemeenteraad Arnhem,

Hierbij ter kennisname doorgestuurd een zienswijze van één onzer leden betreffende het ontwerpbestemmingsplan 'Chw Gaardenhage'.

Vriendelijke groet,
[redacted]
(secretariaat)

---------- Forwarded message ---------
Van: [redacted]>
Date: zo 14 nov. 2021 om 19:57
Subject: Zienswijze
To: Volkstuin De Tuinmaat <tuinmaat@gmail.com>

Beste Mensen van de Gemeente Arnhem,

Graag wil ik jullie laten weten hoezeer wij de afgelopen jaren genoten hebben van onze moestuin bij onze vereniging De Tuinmaat bij Rijkerswoerd.

Wij hopen van harte dat de plannen om de Tuinmaat een nieuwe plek te geven in de plannen van GAARDENHAGE door kunnen gaan.

De foto's (in de bijlage) van het plezier in onze moestuin spreken voor zich.

Ik wens de Gemeente Arnhem en de Gemeenteraad veel wijsheid toe met de besluitvorming.

Met hartelijke groene groet,
[redacted]

Virusvrij. www.avast.com

#7

Beste,

Bij deze wil ik een zienswijze indienen tegen het Ontwerpbestemmingsplan Chw Gaardenhage + m.e.r-beoordelingsbesluit.

In het oude bestemmingplan zouden er op veld 1 per kavel 1 woning gebouwd worden. Nu zijn dat er op de 2 zuidelijke kavels 12 en op de noordelijke 2 kavels een samenbouwproject.

Ten aanzien van de meest zuidelijke kavel van veld 1 (achterzijde van onze woning) heb ik een ondertekend schrijven van de gemeente dat er aan de oostzijde van dit zuidelijke kavel niet gebouwd gaat worden. In de oude situatie zou het bouwvlak daarom naar het oosten verschoven worden.

Ik ben dan ook tegen het bebouwen van dit gedeelte van de zuidelijke kavel van veld 1.

Omdat er nu 12 i.p.v. 2 woningen gebouwd gaan worden op de 2 zuidelijke kavels van veld 1 zullen er dan ook 12 i.p.v. 2 warmtepompen geplaatst gaan worden. Deze kunnen afzonderlijk misschien wel aan een bepaalde geluidsnorm voldoen maar gezamenlijk zullen zij veel overlast gaan geven.

Waar ik ook tegen in bezwaar ga (zienswijze indien) is dat het weiland dat aan de oostzijde van ons huis ligt en door ons gehuurd wordt van de gemeente Arnhem, nu de huur opgezegd gaat worden omdat enkele bewoners van de Mooieweg eisen dat er bomen geplant gaan worden. Zij beroepen zich op een belofte die ooit gedaan zou zijn door de gemeente maar die nergens genoteerd staat. In de diverse plannen staan de ene keer wel bomen ingetekend maar meestal niet. Nu in het nieuwste ontwerpbestemmingsplan zijn deze wel weer ingetekend.

Bij navraag in de buurt blijkt dat men bang is dat de gemeente op de plaats van het weiland huizen zal gaan bouwen. Ik heb hierover een gesprek gehad met o.a. mevr. Frederix van de gemeente Arnhem. Ik heb toen aangegeven dat de combinatie weiland/bomen ook tot de mogelijkheden behoord. Het weiland wordt door ons gebruikt om vee te laten grazen (gemiddeld 2,5 weken per jaar en daarnaast wordt er dan door ons onderhoud aan het gras en afrastering gedaan, welke nu voor rekening van de gemeente gaan komen). Ook heeft de gemeente dan geen inkomsten meer van de huur. Vee in de bewoonde kern van Arnhem! Mooier kan het niet. Inmiddels heb ik hierover terugkoppeling gehad maar die was niet in het voordeel van de dieren. De argumenten die genoemd waren zijn duidelijk niet door ter zake kundige gesteld.

Daar waar een deel van deze bomen gepland zijn gaan die de zon weghalen van mijn zonnepanelen die op het platte dak liggen van de garage. Hierdoor zal de stroomopbrengst heel ver zakken ten opzichte van nu. De panelen zullen dan minimaal 60% van de tijd in de schaduw van de bomen liggen.

Tegen deze bomen (die opgenomen zijn in het bestemmingsplan) dien ik dan ook een zienswijze in.

Resumerend, de punten waar ik een zienswijze voor indien zijn:

1e herverkaveling van de 2 zuidelijke kavels van veld 1. Waardoor er nu 12 woningen i.p.v. 2 woningen worden gebouwd.

2e bebouwing van het westelijk gedeelte van het huidige meest zuidelijke kavel van veld 1.

3e opzeggen van de huur van het weiland aansluitend aan de oostzijde van onze woning met als doel daar bomen te planten.

4e het planten van bomen die de zon wegnemen voor onze zonnepanelen op het platte dak (24 stuks).

5e plaatsen van 12 warmtepompen.

Indien deze zienswijze niet aan de eisen/voorwaarden voldoet dan hoor ik dat graag zodat ik dat aan kan passen.

Correspondentie kan alleen via de mail of de telefoon omdat wij gedurende 4 maanden in het buitenland verblijven.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

#8

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 16 november 2021 19:45
Aan: [redacted]
Onderwerp: Bestemmingsplan Gaardenhage
Bijlagen: Reactie naar aanleiding van de Webinar op 5 oktober 2020 mbt ontwikkeling plan Gaardenhage.odt

Geachte Mevrouw [redacted]

Gaarne voldoen wij aan uw verzoek een zienswijze in te dienen m.b.t. de voorgenomen wijziging van het bestemmingsplan Gaardenhage.

Wij zijn in 2007 door de Gemeente Arnhem overgehaald een kavel te kopen aan de John Grosmanstraat (nr. 7). Wat ons aantrok was een groene, rustige, ruime en verkeersluwe wijk. Met dit uitgangspunt kozen we voor een kavel tegen de bosrand, aan het einde van een doodlopende straat, met uitzicht op een weiland dat ook die bestemming had. Met een architect hebben we onze woonwensen binnen het zeer strikte bestemmingsplan en beeldkwaliteitsplan ingevuld op basis van deze uitgangspunten (met de nodige problemen en vertragingen). Uiteindelijk hebben wij ons nieuwe huis eind 2009 betrokken.

De door uw voorgestelde wijzigingen in het bestaande bestemmings- en beeldkwaliteitsplan wijzigt de situatie voor ons. De wijk en onze straat zal niet meer deze uitgangspunten recht doen. Ons woongenot wordt door de voorgenomen plannen ernstig aangetast.

Naar onze mening is de door de Gemeente geschapen onzekerheid met betrekking tot de handhaving van de oorspronkelijke uitgangspunten, en het gebrek aan een marketingstrategie, de belangrijkste oorzaak dat de verkoop van de kavels vele jaren heeft stilgelegen. Onder deze omstandigheden gaan potentiële kopers niet eenvoudig over tot een forse investering. Wij zijn van mening dat er genoeg gegadigden zijn om kavels te kopen zodra de Gemeente deze onzekerheid met betrekking de bestemming opheft. De voorgenomen wijzigingen zullen naar onze mening resulteren in het afhaken van gegadigden voor de kavels en planschade claims van eerdere kopers.

Een voor ons zeer belangrijke wijziging is de permanente aanwezigheid van een volkstuinen complex op een aangrenzende perceel met ontsluiting door onze wijk en straat. Wij denken gezien de ervaringen met de "Tuinmaat" op de tijdelijke locatie in onze wijk, dat er geen zwaarwegende belangen zijn deze club een plaats te bieden in onze wijk, met ontsluiting door onze straat. Bovendien ontbreekt elke onderbouwing voor de uitbreiding van de "Tuinmaat". Op dit moment zijn zelfs op de kleinere locatie die de "Tuinmaat" gebruikt niet alle kavels in gebruik. Toevoegen van kassen en een verenigingsgebouw zal eenvoudig tot verrommeling en niet bedoeld gebruik leiden. Ook onduidelijk is in hoeverre alternatieve locaties, die makkelijker bereikbaar zijn en voor minder overlast zorgen, zijn onderzocht.

Voor een meer uitgebreide toelichting op deze zienswijze verwijzen we naar eerder ingediend commentaar, speciaal de in bijlage toegevoegde brief die we in 2020 tezamen met buren hebben verzonden.

Een kleine aanpassing op de oorspronkelijke plannen, namelijk de opsplitsing van de kavels in de deelgebieden 1) en 2) in kavels van min 600m2, is voor ons acceptabel. Evenwel zolang ook hier binnen het bestaande beeldkwaliteitsplan en bestemmingsplan wordt gebouwd. De voorgenomen plannen voor zogenaamde "tiny houses" ondersteunen we, onder verwijzing naar eerdere argumenten, niet.

Wij behouden ons het recht voor, indien de Gemeente op deze weg wil voortgaan, om aansluitend bezwarenprocedures, alsmede planschade-procedures, te voeren. Uiteraard hopen we dat het niet zover hoeft te komen en dat de Gemeente afziet van de plannen in de huidige vorm.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Reactie van de familie [redacted], familie [redacted] en de familie [redacted] naar aanleiding van de Webinar op 5 oktober 2020 mbt ontwikkeling plan Gaardenhage en de bijbehorende Powerpoint presentatie die op 6 oktober is toegezonden.

1. **Algemeen**

Het plan Gaardenhage is indertijd opgezet met als doel om te komen tot een groene, rustige, ruime en verkeersluwe wijk. Een eerste aanslag op die rust en verkeersluwheid heeft al plaatsgevonden, door het toestaan van het tot stand brengen van het project Arneco; vijftien wooneenheden in plaats van één.

Hoewel alle postadressen van Arneco de Huissensedijk betreffen gaat alle verkeer door de wijk Gaardenhage. Waarbij helaas te constateren valt, dat er door sommigen bepaald niet rustig wordt gereden. Waarom niet een ontsluiting vanaf de Huissensedijk?

Door het versnipperen van de kavels dreigt een gebied te ontstaan, waar in totaal 69 wooneenheden zijn gesitueerd. Een toename van 46,8% ten opzichte van het oorspronkelijke plan.

Opnieuw een aanslag op rust en verkeersluwheid.

Tenslotte bestaat de intentie om de Tuinmaat te verplaatsen naar helemaal achterin de wijk, gezien vanaf de Erasmussingel. Opnieuw met een toename van verkeersbewegingen, parkeerdruk en risico

op geluidsoverlast door de activiteiten op de Tuinmaat . Bovendien verdwijnt daarmee het laatste stukje polderlandschap.

Het moge duidelijk zijn, dat wij hier bepaald niet tevreden over zijn, ook al omdat de gemeente de afgelopen jaren op geen enkele manier blijk heeft gegeven zich serieus in te spannen om de resterende kavels actief aan de man te brengen. Ter illustratie: we bezitten een powerpoint-presentatie uit 2007 waarin al wordt gesproken over het verkleinen van de kavels vooraan in de wijk; dertien jaar terug!

De gemeente heeft vorig jaar en voorgaande jaren tijdens bewonersbijeenkomsten gezegd, dat als er gegadigden voor de nog resterende kavels zich zouden melden, dat het natuurlijk prima zou zijn als de wijk volgens plan wordt volgebouwd. We hebben echter moeten constateren, dat de gemeente bewust een aantal kavels als niet-beschikbaar heeft aangemerkt, en ondanks toezeggingen in maart dit jaar deze kavels nog steeds niet als beschikbaar aanduidt . Zie ook het verslag van de bijeenkomst in maart dit jaar waarin zelfs opgenomen staat, dat tijdens die bijeenkomst door de gemeente was aangegeven, dat die belemmering er op dat moment al zou zijn afgehaald. Niet dus!

Al met al is het vertrouwen in de afgelopen jaren, dat de gemeente op zorgvuldige wijze omgaat met de belangen van de huidige bewoners tot onder het nulpunt gedaald.

Wij behouden ons dan ook het recht voor om zienswijzen in te dienen bij voorgenomen bestemmingsplanwijzigingen en aansluitend bezwarenprocedures (tot aan de Hoge Raad), alsmede planschade-procedures.

2. **Te handhaven eisen met betrekking tot bouwen in Gaardenhage**

Alle huidige bewoners hebben als verplichting voor het mogen bouwen moeten instemmen met (o.a.):

- Het realiseren van tenminste twee parkeerplekken op eigen terrein
- Een verbod op het aansluiten van de hemelwaterafvoer op het rioleringssysteem, om ervoor te zorgen dat regenwater in het gebied zelf wordt opgevangen en in de bodem kan infiltreren.

Wij zijn van mening , dat deze eisen onverkort moeten worden gehandhaafd voor de hele wijk.

> Noot 1: De gemeente heeft hier onvoldoende op gehandhaafd. Wij vermoeden, dat voor sommige bestaande woningen niet is voldaan aan het bovengronds afvoeren van hemelwater. Die woningeigenaren zouden alsnog verplicht moeten worden aan die eis te voldoen.
>
> Noot 2: al een groot aantal jaren geleden is uit uitlatingen van gemeentemedewerkers duidelijk geworden, dat het huidige rioleringssysteem maar net voldoende is voor het oorspronkelijk geplande aantal van 47 woningen, zelfs uitgaande van het afkoppelen van hemelwater. Dit zal dus een serieus aandachtpunt moeten zijn om te voorkomen dat straks problemen met de riolering gaan ontstaan.

3. **Kavelindeling**

In bewoners-overleggen vorig jaar en dit jaar is door de bewoners naar voren gebracht, dat als er al tot versnippering zou moeten worden overgegaan, dat dan de voorkeur uitgaat naar een opbouw van vóór in de wijk (nabij Erasmussingel) naar achteren met steeds groter wordende kavels.

Het voorstel dat nu voorligt wijkt daar voor veld vier en vijf vanaf.

In veld vier houden de kavels de oorspronkelijke grootte, terwijl ze in veld vijf kleiner worden gemaakt.

Ons voorstel is dat om te draaien, dus de indeling van veld vijf toepassen op veld vier en omgekeerd.

4. **Tuinmaat en nieuwe doorgang naar Stuitbos**

Zoals in de inleiding al aangegeven, zijn wij niet gelukkig met de voorgenomen verplaatsing van de Tuinmaat naar het weiland tegen het Zeegbos aan. In de eerste plaats door het “verrommelen” van het landschap ter plaatse in de nabijheid van onze woning , waarmee het laatste stukje polderlandschap dreigt te verdwijnen. Niet voor niets hebben wij in het verleden bewust gekozen voor het kavel aan het eind van de John Grosmanstraat. Als daar toentertijd al een volkstuinencomplex zou zijn geweest, dan hadden we een andere keuze gemaakt.

Daarnaast gaat dit extra omgevingslawaai veroorzaken, plus verkeersbewegingen en parkeerdruk.

Het voornemen om een beperkt aantal parkeerplaatsen op het terrein van de Tuinmaat te maken, zal voor een gedeelte van de tijd voldoende zijn. Komen er echter meer auto’s dan de ingeplande parkeerplek kan bergen, dan is het zeer waarschijnlijk dat mensen zullen kiezen voor het parkeren van hun auto in de keerlus van de John Grosmanstraat, of langs de John Grosmanstraat, omdat dat de kortste loopafstand betekent . Daar staan ze dan pal tegen de heg op de stroken met grasklinkers, op zes meter van de gevel.

Het is een illusie om te denken dat tot in lengte van jaren de tuiniers de discipline zouden willen opbrengen om langs de Eka Thoden van Velzenstraat te parkeren. Daar bevindt zich weliswaar als extra buffer een fietspad en een groenstrook tussen de hagen rond de percelen aan de ene kant , en de parkeerstrook met grasklinkers aan de andere kant Op dit moment zijn die percelen nog niet bewoond, maar ook daar zullen toekomstige bewoners niet gelukkig zijn met extra parkeerdruk.

Dat pleit dus voor een oplossing die ervoor zorgt dat het niet nodig is dat in de John Grosmanstraat of de Eka Thoden van Velzen parkeerruimte voor de Tuinmaat wordt gezocht.

Dan zijn er twee mogelijkheden:

- zorg ervoor dat de parkeerplaats binnen het hek van de Tuinmaat voldoende ruim bemeten is;

- overweeg om een overloop te maken in de bocht van het fietspad naar het bruggetje over de watergang (rode rechthoek in tekening 1), die afgesloten kan worden en uitsluitend toegankelijk is voor leden van de Tuinmaat, omzoomd met een haag.

Tekening 1, overloop parkeerruimte, omzoomd met haag en afsluitbaar.

Een derde oplossing om parkeren in de John Grosmanstraat te voorkomen zou kunnen zijn, om het eind van de John Grosmanstraat uit te voeren zoals dat in het oorspronkelijke plan ook stond: geheel afsluiten, nu dan door het plaatsen van een afscheiding in de vorm van hagen tussen de punt van het voorgenomen terrein van de Tuinmaat en het bruggetje over de watergang. Zie de zwarte balken in tekening 2. In contacten met diverse bewoners van de John Grosmanstraat blijkt, **dat volledig afsluiten ieders sterke voorkeur heeft.**

Er staat immers al een bord doodlopende straat richting de oneven nummers.

Dat afsluiten zou ook prima kunnen worden gedaan door het doortrekken van de watergang van het bruggetje tot aan het Zeegbos (zie schematisch de blauwe aanduidingen in tekening 2). Dat voorkomt tevens, dat hondenbezitters die vanuit het Zeegbos zouden komen via de eventuele nieuwe ontsluiting hun dieren laten uitwaaieren over het terrein.

Tekening 2, afsluiting John Grosmanstraat met hagen of watergang.

Qua inrichting van de voorgenomen plek voor de Tuinmaat: als eerste zij opgemerkt, dat er nu vijftig(!) relatief grote plekken zijn ingetekend. Dat lijkt ons ruim meer dan de huidige situatie.

Door het inrichten van een vergelijkbaar aantal percelen zoals nu in gebruik door de Tuinmaat kan dit met ongeveer de helft van de nu ingetekende kavels. Dan zou ook nog een stuk weiland intact kunnen blijven als extra buffer tussen Tuinmaat en bestaande bebouwing.

Onze voorkeur gaat dus uit naar een meer beperkte opzet, die dan ook zoveel mogelijk richting de Huissensedijk een plek zou moeten krijgen. In ieder geval een fasering hanteren, waarbij wordt gestart met het uitgeven van percelen die het dichtst bij de dijk liggen.

Hetzelfde geldt voor het ingetekende centrale opberghok: ook meer richting de dijk in plaats van nu in het midden.

Op dit moment vindt twee keer per jaar een schouw plaatst op de Tuinmaat in samenwerking met de o.a. de bewoners van Gaardenhage, om te borgen dat alles er ordentelijk uit blijft zien. Wij hechten er sterk aan dat dat wordt voortgezet, als de verplaatsing van de Tuinmaat inderdaad door zou gaan.

Tenslotte een opmerking ten aanzien van het ingetekende looppad vanaf het stuitbos langs de Tuinmaat:

Het Zeegbos heeft nu reeds zes plekken waar toegang is. Wij zitten zeker niet te wachten op nog meer hondenbezitters/crossbrommers die via het Zeegbos op deze plek de wijk in komen. Bovendien levert dit een extra mogelijkheid tot het illegaal dumpen van afval, zoals onlangs nog in de buurt van de C2000 mast is gebeurd.

Zoals het pad nu is getekend, loopt het zonder afscheiding langs de plek waar extra bomen zijn ingetekend. Dat betekent, dat iedereen die met zijn hond vanuit het Zeegbos daar aan komt geen enkel beletsel heeft om hem niet vrij los te laten lopen over het hele veld. Als dat pad er al zou moeten komen, dan moet dat in ieder geval uitkomen op het fietspad, en niet in het vrije veld.

Zie ook de optie van een watergang ter afsluiting van de John Grosmanstraat, zoals die eerder is genoemd.

Daarnaast is een veel kortere – en dus goedkopere - mogelijkheid om vanaf het Zeegbos eventueel een paadje naar de Huissensedijk te leggen, langs de bestaande C2000 mast. De goedkoopste oplossing is echter af te zien van een extra ontsluiting.

5. **Combineren van werkzaamheden**

Wellicht biedt het op de schop gaan van de wijk een goede gelegenheid om glasvezel aan te leggen. Voor zover ons bekend liggen er al loze leidingen naar de bestaande bebouwing, waar een vezel doorheen kan worden geblazen.

Daarnaast bestaat het plan bij de gemeente om in het kader van de Energietransitie Rijkerswoerd vóór 2030 gasloos te maken. Gaardenhage zou daarbij een proeftuin kunnen zijn: de nieuwe woningen gaan meteen gasloos worden, de bestaande krijgen de mogelijkheid dat ook te doen.

Afzenders:

[redacted]

#9

Aan: Gemeenteraad van de Gemeente Arnhem

t.a.v. (email): [redacted]

Arnhem, 18 november 2021

Betreft: Kennisgeving van bezwaar tegen het bestemmingsplan Gaardenhage

Geachte Raad,

Op 14 oktober jl. is het ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage bekend gemaakt. Ik deel u hierbij mijn bezwaren mee tegen dit bestemmingplan, aangezien het volstrekt in strijd is met de oorspronkelijke opzet van de wijk Gaardenhage en als ook tegen de handelswijze sinds de oprichting van de wijk van de kant van de Gemeente Arnhem.

1. **Opzet van de wijk.**

In het begin van deze eeuw is de wijk Gaardenhage in Rijkerswoerd gerealiseerd voor verkoop, gelegen in Arnhem-Zuid. Op 47 kavels, van 1100 tot 1800 m2, zouden huizen gebouwd kunnen worden, die door hun stijl en kleurstelling een homogeen beeld zouden vormen. Een luxe enclave in de wijk Rijkerswoerd, bedoeld om in die wijk diversiteit te realiseren. Rust, ver van het lawaai, mooie grote kavels voor tuin- en huisliefhebbers.

Projectontwikkelaar Kalliste zou 24 kavels verkopen, de Gemeente de overige 23. In december 2002 is de verkoop gestart met een advertentie van de makelaar van de Kalliste in de Gelderlander. De Gemeente bleef inactief, deed niets. “Wij hebben geen capaciteit, wij zijn te druk met de Schuytgraaf bezig” was het antwoord van de Gemeente toen. Gevolg: in de jaren daarna heeft de projectontwikkelaar de haar toebedeelde kavels -1 verkocht. En de Gemeente heeft de haar toebedeelde kavels niet verkocht, op 1 na.

2. **Onze aankoop.**

Mijn echtgenote en ik zijn momenteel rond 75 jaar oud. Om meer ruimte, meer tuin, een voor ons passend huis en vooral geen overlast en lawaai te krijgen voor een rustige periode na een druk werkzaam leven hebben wij als één van de eersten onze kavel begin 2003 gekocht en twee jaar later zijn wij er gaan wonen. Nog steeds wonen wij er met erg veel plezier (“ik heb nog vaak het gevoel hier met vakantie te zijn”, aldus mijn echtgenote) vooral vanwege de rust, de plezierige omgeving en de min of meer “gelijkgestemde” buurtgenoten.

Echter, als gevolg van de nu beoogde opzet van (een deel van) Gaardenhage, diversiteit met veel meer huizen, veel meer mensen, veel meer auto’s en verkeer, worden de oorspronkelijke doelstellingen van de wijk geweld aangedaan, zal de homogene uitstraling van het plan worden teniet gedaan en zal het gedaan zijn met de rust die ons in alle publicaties was gegarandeerd door de Gemeente. Wij hoeven de diversiteit van de wethouder niet, die past niet in onze wijk.

En wat betreft die diversiteit, die is er al in onze wijk door de bouw van CPO’s langs de Huissensedijk (Arneco), waarvan de bewoners ook altijd door ons wijk rijden en lopen. Daarbij, als de wethouder in Rijkerswoerd meer diversiteit wil, Gaardenhage vormt slechts 0,7% van Rijkerswoerd. Er zullen voldoende andere opties zijn om die diversiteit te realiseren zonder “verkrachting” van de betreffende wijk.

3. Marketing.

Na de eerste aankondiging van Wethouder Elfrink over herverkaveling van de wijk, nu ruim 8 jaar geleden denk ik, heeft de Gemeente Arnhem minstens 3 marketingbureaus ingehuurd om een strategie voor de verkoop van de kavels op te zetten. De bewoners wilden dat ook graag, willen dat nog steeds graag. Daarom hebben wij ons te allen tijde zeer positief opgesteld. Het moet mij echter van het hart dat wij veel zinloze ideeën en plannen voorbij hebben zien komen. Op de manier van de Gemeente zouden de kavels nooit verkocht worden.

Binnen onze wijk is ruime marketingkennis aanwezig, die wij al ook hebben aangeboden. De Gemeente heeft hier niets mee gedaan. Zo pleiten de bewoners onder andere al jaren voor plaatsing van de lege kavels op Funda. “Neen,” is (ook al jaren) het antwoord, “De Gemeente werkt niet met Funda, wij doen alles met onze eigen website, via Vastgoedplein.” Maar….. de bewoners komen uit heel Nederland. Wie kent die website?

Pas vorig jaar is de Gemeente overstag gegaan en heeft 8 kavels op Funda gezet. Daarvan zijn er nu 7 verkocht en de 8^{e} is gereserveerd. De vraag en de interesse zijn er dus wel degelijk. De wethouder heeft onlangs op ons uitdrukkelijke verzoek alsnog 3 kavels (Veld 5) voor verkoop vrij gegeven. Momenteel is er nog een zodanige wachtlijst voor die kavels (25 aanvragen), dat de Gemeente de inschrijving op die wachtlijst heeft stopgezet.

Eenvoudige conclusie: nu zou ook direct Veld 3 voor verkoop vrijgegeven moeten en kunnen worden. De betreffende kavels liggen immers binnen het Hagen-deel van de wijk liggen, zijn dus blijkbaar erg goed verkoopbaar en zullen bijdragen aan het homogene karakter van de wijk. En, het scheelt op dezelfde oppervlakte maar 1 kavel (3 ipv de beoogde 4).

Kortom: er is altijd vraag geweest naar de kavels in de wijk, er is nog steeds veel vraag naar de kavels in de wijk. De opzet van de wijk, zoals destijds beslist, toegezegd en gepubliceerd door de Gemeente, dus ook de Velden 1 en 2 kan geheel gehandhaafd worden met behoud van het vigerende beeldkwaliteitsplan. En of er vraag is naar de woningen die de wethouder nu vanuit haar visie voor diversiteit wil laten neerzetten (Velden 1,2 en 3), is nog zeer onzeker. “Dat weten wij niet” was het antwoord tijdens de laatste (digitale) informatieve bijeenkomt.

4. Verkeerssituatie.

De Stadsboerderij de Korenmaat heeft naast de educatieve functie ook een mooie speeltuin die door veel kinderen uit Rijkerswoerd regelmatig wordt bezocht. Zodanig, dat op zonnige woensdagen, zaterdagen en zondagen nu al vele auto’s geparkeerd staan op de Marius van Beeklaan ondanks het feit dat de (nu nog aanwezige) grote parkeerplaats bij de volkstuinen ook voor een bezoek aan de Stadsboerderij gebruikt kan worden.

In dat eerste gedeelte van de wijk moeten nu tientallen nieuwe huizen komen met waarschijnlijk gemiddeld meer dan één auto per gezin. Die zullen bijna alle via de Marius van Beeklaan de wijk binnenkomen en verlaten. De parkeerplaats bij de volkstuinen zal ook vervallen.

Dat alles zal zorgen voor veel meer drukte en gevaarlijke situaties voor de vele kleine kinderen, die komen spelen. Dat wordt voor ons, ook vanwege onze kleinkinderen die vaak naar de speeltuin gaan, erg gevaarlijk en onacceptabel. Ook hiervoor heeft de Gemeente nog geen goede oplossing kunnen aangeven.

5. Een betrouwbare overheid?

Wij hebben destijds (2003) de kavel verkocht op basis van de schriftelijke vastlegging, publicatie, door de Gemeente dat de wijk bestemd was voor mensen, die “in het groene hart van Rijkerswoerd” wilden wonen, in de rust midden in de levendige wijk Rijkerswoerd. Dat klopt, is geheel juist.

Na ongeveer 10 jaar kwam wethouder Elfrink met zijn herverkavelingsplannen, om financiële redenen.

Nu, in 2019/2020 komt wethouder Bouwkamp met haar herverkavelingsplannen, met een geheel afwijkende opzet van de bewoning, om principiële redenen (diversiteit).

In maart 2022 zijn er weer Gemeenteraadsverkiezingen. Welke partij levert dan de nieuwe wethouder en wat zullen zijn/haar plannen met onze wijk dan weer worden?

Kortom, de Gemeente verandert in twee decennia van het ene uiterste naar het andere uiterste en wij, de bewoners, zijn en worden daar de dupe van. Hadden wij dit alles van te voren geweten, dan betwijfel ik of wij hier waren komen wonen. Ik stel dan ook dat de Gemeente met betrekking tot onze wijk in strijd met het Vertrouwensbeginsel van de Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur heeft gehandeld en ben van mening dat het College van B&W hierop door de Gemeenteraad moet worden aangesproken.

6. Samenvatting.

1.De Gemeente heeft zich vanaf het begin van Gaardenhage volstrekt onvoldoende ingespannen om de kavels te verkopen.

2.De redenen om hier te komen wonen en waarom wij hier zijn komen wonen, worden in de nieuwe opzet geweld aangedaan. En de door de wethouder gewenste diversiteit is reeds in de wijk aanwezig, en kan ook elders in Rijkerswoerd worden gerealiseerd.

3.De Gemeente heeft veel te lang vastgehouden aan haar eigen bedoelingen en geen gebruik gemaakt van de knowhow bij de bewoners van Gaardenhage. Eerdere inschakeling van Funda, dus luisteren naar de mening van de wijk, had geleid tot veel eerdere verkoop van de kavels. En de kavels van Veld 3 moeten nu ook direct worden vrijgegeven.

4.Er is in het nieuwe plan veel te weinig parkeergelegenheid voor de bezoekers van de Korenmaat. Wij vrezen voor verkeersproblemen en ongelukken gelet op de vele kleine kinderen, ook onze kleinkinderen.

5.De Gemeente schendt het Vertrouwensbeginsel van de Algemene Bepalingen van Behoorlijk Bestuur en moet daarop aangesproken worden.

Wij maken dan ook ernstig bezwaar tegen het voorliggende bestemmingsplan

Wij verzoeken u ons van de voorgang van het proces op de hoogte te houden.

Hoogachtend,

[redacted]

[redacted]

[redacted]

#10

Aan de Gemeenteraad Arnhem
Postbus 9029
6800 AL Arnhem

Betreft: Zienswijze Ontwerpbestemmingsplan Chw Gaardenhage
Datum: 17 november 2021

Geachte raadsleden,

Namens de Biologische Tuinbouwvereniging De Tuinmaat dien ik onderstaande zienswijze in op het ontwerpbestemmingsplan Chw Gaardenhage, landelijk bekend onder het plan-identificatienummer NL.IMRO.0202.967-0201, gepubliceerd op 13-10-2021.

Definitieve plek
Als vereniging zijn wij blij met de nieuwe plek, die er voor volkstuinen in het nieuwe bestemmingsplan is ingeruimd. Uiteraard waren we liever op de huidige locatie blijven zitten, omdat we daar al zeven jaar de klei hebben bewerkt en onze tuintjes hebben ingericht. Maar we wisten dat onze aanwezigheid daar tijdelijk zou zijn en zien uit naar de nieuwe definitieve plek, waar niet elk jaar onzekerheid is of we kunnen blijven.

Waardevol voor de buurt
De tuinen van onze vereniging hebben een waardevolle functie voor onze buurt. Moestuinierders uit Rijkerswoerd en omliggende wijken maken gebruik van deze mogelijkheid om hier een deel van hun eigen groenten, fruit en bloemen te kweken. Voor onze wijk, waar maar weinig mogelijkheden tot activiteiten zijn, is behoud van deze voorziening van groot belang. De volkstuinen dragen bij aan de samenhang en contacten tussen wijkbewoners; mensen met verschillende achtergronden en nationaliteiten. In steden bestaan nog maar weinig plekken waar mensen met verschillende achtergronden samenkomen, samenwerken en samenleven. De volkstuin is wel zo'n plek. Hier verbouwen we onze eigen gewassen en wisselen onderling kennis, zaden, zaailingen, plantjes, recepten en tuintips uit. Enkele keren per jaar ontplooien wij ook gezamenlijke activiteiten op de tuin, die altijd erg gezellig zijn. Zo draagt het complex bij aan een gezellige buurt en aan de gezondheid van de deelnemers, niet alleen de huurders zelf maar ook hun meewerkende en mee-etende gezinsleden en vrienden. Volkstuinen hebben daarnaast een stress verlagend effect en houden mensen in beweging.

Bijdrage aan biodiversiteit
Met alle verschillende gewassen dragen de moestuinen ook bij aan een grote biodiversiteit. De biodiversiteit van de paardenwei, waar nu voornamelijk alleen gras op staat, zal sterk vergroot worden door de aanleg van de biodiverse hagen rondom en de verschillende planten op de moestuinen.

Inrichting
Op de huidige locatie hebben wij al een aantal jaren getoond dat een moestuincomplex niet per definitie zorgt voor een rommelig aanzicht. Met de afspraken in het beeldkwaliteitsplan en ons huishoudelijk reglement zijn de kleuren van tonnen en bakken gedekt donkerbruin, antraciet en donkergroen. Opvallende blauwe watertonnen zijn op onze tuinen niet toegestaan. Bovendien hebben wij afspraken over het opslaan van spullen op regelmatige plekken aan de achterzijde van onze tuinen. Deze afspraken zullen wij ook op de nieuwe locatie aanhouden. Daarbij achten wij het wenselijk dat de tuinierders op hun stukje tuin een eigen opslagplek en composthoop kunnen inrichten.

Ontsluiting
In de afgelopen tijd zijn wij met gemeente en omwonenden in gesprek geweest over de inrichting en ontsluiting van het nieuwe complex. De keuze voor ontsluiting voor fietsers via het fietspad naar de Huissensedijk en voor auto's via de John Grosmanstraat lijkt ons een logische en vanuit verkeersveiligheid ook de beste. Aangezien de tuinders vrijwel allemaal uit Rijkerswoerd en omliggende wijken komen, komen zij grotendeels met de fiets naar de tuin en zullen er slechts enkele auto's per dag van deze ontsluiting gebruik maken.

Kleinere parkeerplaats
Op grond daarvan achten wij een parkeerplaats voor 6 auto's voldoende. De vergelijking die er in paragraaf 3.5.2 van de Toelichting op het bestemmingsplan wordt gemaakt met de huidige parkeerplaats aan de Nel Klaassenstraat klopt niet; de huidige parkeerplaats is tevens bedoeld voor overloop van parkeren bij de Korenmaat. Die functie vervalt op de nieuwe locatie. Wellicht zou het zicht op de geparkeerde auto's wat kunnen worden beperkt door ter plaatse de haag, die het complex omzoomt, hoger te laten doorgroeien.

Geen struinpad
In het ontwerpbestemmingsplan is een struinpad voorzien vanuit het Zeegbos achter de volkstuinen langs; een idee van een bewoner, die inmiddels naar elders verhuisd is. Tegen dit pad maken wij bezwaar: het nodigt uit tot vandalisme op de tuinen en zorgt op het donkerste deel van de wijk voor het aantrekken van ongenode gasten. Bovendien zijn er inmiddels voldoende andere paden in het Zeegbos om diverse ommetjes te maken.

Duidelijkheid planning en verhuizing
Wij begrijpen dat het nu nog niet 100% zeker is hoe de procedure verder zal verlopen, totdat de paardenwei als tuincomplex kan worden ingericht. Wel dringen wij er op aan, om in het voorjaar van 2022 duidelijkheid te hebben over het al dan niet verhuizen in de winter of het vroege voorjaar 2022-2023. Tot het moment van verhuizing zouden wij op de huidige locatie willen blijven om een overlappende of zo naadloos mogelijke overgang van de huidige naar de nieuwe locatie te creëren. Ook met het oog op het overzetten van bessen- en frambozenstruiken en fruitbomen en groot materiaal, waarvoor onze leden niet zomaar een tussentijdse plek hebben.

Graag licht ik onze zienswijze mondeling toe bij de behandeling van het bestemmingsplan in de raad.

Met vriendelijke groet,
Namens het bestuur van de Biologische Tuinbouwvereniging De Tuinmaat

[redacted]
Voorzitter

#11

19-11-2021

DE GEMEENTERAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM

E-MAIL: [redacted]

[redacted]

Betreft: Objection to the redesignation of the development plan Gaardenhage

Dear Arnhem city council,

First, my apologies for writing this letter in English but my Dutch is unfortunately not good enough to express my thoughts.

End of October I learned that the Arnhem city council decided to change the development plan for the Gaardenhage neighborhood.

With this letter I formally object to the redesignation of the development plan for the below mentioned reasons and I kindly ask you to reconsider your decision.

1. Loss in value of my property
   In August 2021 I purchased the property [redacted] for 1,13 Mio Eur. At the time I was under the impression that the property had an equivalent value based on the characteristic of the neighborhood as countryside villa area with single freestanding houses. The investment in the property is a significant part of my pension.
   With the considered changes in the development plan the original character of the neighborhood as upscale villa area is gone and it turns into another newly-built area, as

many others in Arnhem. Therefore, I am very concerned that consequently the value of my property is decreasing, which means a loss in pension for me. This is not acceptable.

2. Misleading promotion of the neighborhood
   Before acquiring Frida Heilstraat 10 in summer this year I was also considering buying one of the available plots in that neighborhood. I was attracted to it because it was advertised on Funda and the enclosed brochure as countryside villa area. There was no indication of a change in the development plan. Now, just a couple month later, plans are changing. I find that an intend to mislead buyers.

3. Deterioration of living conditions
   One of the main reasons to choose my current property is that it represents the perfect combination of privacy, tranquility, and proximity to the city center. After living for more than 30 decades in apartments and terrace houses, I was so happy that I could finally afford a freestanding house in a calm and countryside like neighborhood. With the considered changes in the development plan traffic, noise will increase, and the countryside character is gone. This is major negative change in living conditions.

   Again I highly appreciate your kind re-consideration of the changes in the development plan.

SINCERELY,

[redacted]

#12

Gemeenteraad van de gemeente Arnhem
Ter attentie van [redacted]
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Arnhem, 20 november 2021

Onderwerp: Zienswijze tegen ontwerp bestemmingsplan "Chw Gaardenhage"
NL.IMRO.0202.967-0201

Geachte raad,

Middels een brief van 13 oktober 2021 is het ontwerp bestemmingsplan "Chw Gaardenhage" bekend gemaakt.

Hierbij maken wij onze zienswijze kenbaar over dit ontwerp bestemmingsplan.

Korte historie Gaardenhage

Medio 2004 is een bestemmingsplan opgesteld voor Gaardenhage, een villawijk met 47 ruime kavels in de groene vinger tussen Rijkeswoerd en Vredenburg. Ontwikkeling was een samenwerking tussen de Gemeente Arnhem en Kalliste Woningbouwontwikkeling. Enkele citaten uit de brochures die destijds voor de aspirant kopers van de kavels zijn gemaakt zijn:

"Dit initiatief is ontstaan vanuit de ambitie een hoogwaardige woonlocatie te ontwikkelen in een ruime, groene zetting"

"Dit is wonen in een groene enclave"

"Wij zijn als gemeente bereid fors te investeren in de kwaliteit van dit plan. Onze eigen Stedenbouwkundige dienst heeft in samenwerking met bureau Lubbers uit 's Hertogenbosch een stedenbouwkundig ontwerp gemaakt. In dat ontwerp is een prachtige balans gevonden tussen villa's en groen."

"Hier komt iets bijzonders te staan. Dat is zonder meer te danken aan de durf die we hier als gemeente tonen, maar ook aan de bijzondere wijze waarop met de invulling van het gebied is omgegaan."

"Een groene wijk. Wonen met de natuur in de hoofdrol."

" Gaardenhage wordt geënt op de landschappelijke structuur."

"Thuis op een unieke plek: uw eigen moderne, ruime villa in Gaardenhage. Een oase van ruimte en rust."

De 47 kavels waren oorspronkelijk deels van de Gemeente en deels van Kalliste. De Gemeente heeft 1 van haar kavels weten te verkopen, Kalliste heeft 23 kavels verkocht. Er zijn in totaal slechts 24 woningen gebouwd, waarvan de laatste In 2013.

Inmiddels is de woningmarkt dusdanig dat er in korte tijd zeer veel interesse is voor de overgebleven kavels die door de gemeente worden aangeboden en zijn er inmiddels meerdere verkocht en bestaat er zelfs een wachtlijst. Een deel van de vrije kavels is op dit moment (nog) niet te koop in verband met de planvorming door de gemeente.

Zienswijze

1. Bezwaren tegen het plan.

De invulling van het restant van Gaardenhage in het nieuwe concept bestemmingsplan is alles behalve hetgeen hierboven in de diverse citaten is verwoord.

- De nog beschikbare ruimte moet worden volgebouwd met een grote diversiteit aan bebouwing. Eenheid in sfeer en uitstraling, zoals beoogd in het oorspronkelijke plan, worden hiermee niet meer verwezenlijkt.
- De nieuwe structuur doet geweld aan de oorspronkelijke opzet van Gaardenhage.
- Ruimte voor groen en natuur wordt hierdoor sterk verminderd.
- De forse investering die destijds door de gemeente en de huidige bewoners is gedaan resulteert niet meer volledig in het beoogde doel, "Een oase van ruimte en rust" en "Een groene wijk. Wonen met de natuur in de hoofdrol.".
- Gehanteerde berekeningen voor parkeren en verkeer kloppen niet. Gemeente gaat uit van 84 woningen maar de gemeente telt hierbij de huishoudens van de woongemeenschap Arneco (15 huishoudens) voor het gemak maar even niet mee maar deze bewoners maken ook gebruik van de wegen in Gaardenhage. Daarnaast zit aan de Mooieweg een school wat ook extra verkeer met zich mee brengt. Ook de Korenmaat en Hooimaat veroorzaken verkeersbewegingen binnen Gaardenhage. Vraag is of daar ook rekening mee is gehouden in de berekeningen.
- De specifieke regels voor Veld 3 zijn onduidelijk/niet uitgewerkt. Veld 3 maakt onderdeel uit van deelgebied "Hagen". Per kavel kunnen hier volgens het concept bestemmingsplan maximaal 3 huishoudens komen te wonen.
    - Ten aanzien van parkeren staat nergens duidelijk beschreven wat hier de regel gaat worden. Zijn dat 2 parkeerplaatsen per kavel of per huishouden? In het laatste geval zal er dan een aanzienlijk deel van de kavel geschikt gemaakt moeten worden voor parkeren en dus geen groen. Indien de regel is/wordt dat er slechts 2 parkeerplaatsen per kavel nodig zijn, zal in het overige geval geparkeerd gaan worden op of naast de openbare weg. Dit doet afbreuk aan de verkeersveiligheid en de opzet van de wijk (rust en ruimte).
    - Voor deelgebied "Hagen" hebben alle huidige kaveleigenaren een artikel in het "Bewijs van eigendom" staan wat gaat over mandeligheid. Iedere kaveleigenaar is voor 1/28 deel eigenaar van gemeenschappelijk groen. Hoe de gemeente deze mandeligheid wil gaan regelen in het geval in Veld 3 meerdere huishoudens komen te wonen op één kavel is onduidelijk. Ook op vragen over de regels die voor deze kavels specifiek gaan gelden kon geen antwoord gegeven worden wat de indruk wekt dat daar nog helemaal niet in detail over is nagedacht of dat men daar wellicht niet eens de kennis heeft over deze situatie. Kortom geen goed doordacht bestemmingsplan op dit vlak.
- In algemene zin is onze mening dat Gaardenhage door de gemeente, of moeten wij hier zeggen de Wethouder, op dit moment gebruikt gaat worden voor het realiseren van diverse losse projecten en experimenten zoals zeer kleine woningen en CPO in diverse vormen. Hierdoor verliest Gaardenhage zijn identiteit waar juist de huidige bewoners zich heel goed in konden vinden en forse investeringen hebben gedaan om zo Gaardenhage mede te realiseren.

2. Bezwaren tegen het proces.

De gemeente wil laten lijken dat het ontwerp bestemmingsplan tot stand is gekomen met participatie van de bewoners van Gaardenhage en de Mooieweg. Ons gevoel daarin is dat de gemeente volgens de regels bewoners heeft betrokken maar niet heeft gehoord.

- Er zijn bewonersavonden georganiseerd. Deze hadden echter sterk het karakter van informatie bijeenkomsten en niet van participatie bijeenkomsten. Elke bijeenkomst kwam er weer een ander plan op tafel zonder dat daar de participatie van de bewoners in terug te zien was.
- Al vele jaren pleiten de huidige bewoners voor het afbouwen van de wijk. Daarbij is ook meermalen aangegeven dat door het simpel opdelen van te grote kavels de verkoop vlot

getrokken zou moeten kunnen worden. In 2012 zijn 7 grote kavels van circa 1800 m2 gesplitst maar daarna zijn er geen doeltreffende acties geweest om de kavels ook gereed te maken en te verkopen.

- Gemeente heeft vele kavels al zeer lange tijd uit de verkoop gelaten. Mede hierdoor is Gaardenhage tot op de dag van vandaag nog steeds niet afgebouwd. Het is echter onze mening en overtuiging dat met de juiste acties vanuit de gemeente het plan Gaardenhage allang afgebouwd zou zijn geweest.
- Om het concept bestemmingsplan te kunnen realiseren moet er wederom een forse investering gedaan worden om het aangepaste plan te realiseren. Door de uitbreiding van het aantal woningen zullen de aansluitingen voor nutsvoorzieningen aangelegd moeten worden. Tevens moeten de nieuwe kleine kavels ontsloten worden. Al met al hoge kosten terwijl op dit moment de markt dusdanig gunstig is dat het huidige bestemmingsplan eenvoudig en snel uitgevoerd kan worden.
- Tijdens de bewonersavonden is telkens aangegeven dat het nieuwe plan nodig is voor de realisatie van meer (kleinere) woningen (dit omdat het argument van "onverkoopbaarheid" op dit moment niet meer opgaat). Echter door het realiseren van grote en middelgrote woningen (18 stuks in de velden 1, 2 en 3 volgens het huidige bestemmingsplan) komt er binnen de huizenmarkt in Arnhem een doorstroming op gang waardoor een veelvoud van 18 huishouden kan gaan verhuizen naar een andere woning. Dat betreft dan niet alleen koopwoningen maar ook huurwoningen. Aangezien het huidige bestemmingsplan direct uitvoerbaar is, kan dit effect hebben op de korte termijn.
- Door telkens met nieuwe plannen te komen en niet door te pakken loopt het opstellen van het concept plan wat nu ter inzage ligt al meer dan 2 jaar. Een lange periode waarin kavels niet te koop waren maar waarin al heel veel had kunnen gebeuren op het gebied van verkoop en bouw. Onze mening is dat gezien de huidige invulling van het concept bestemmingsplan met "bijzondere woonvormen" deze periode nog wel eens vele jaren meer kan gaan duren waarin de wijk dus nog steeds niet afgebouwd zal zijn en het woningaanbod niet vergroot zal zijn. En dat terwijl er nu behoefte is aan extra huizen.

Voor de duidelijkheid, wij zijn absoluut niet tegen meer woningen in Gaardenhage. Wij onderkennen het maatschappelijk belang en zouden graag zien dat daar in Gaardenhage een bijdrage aan geleverd wordt. Echter moet dat wat ons betreft niet op een manier waardoor een fantastisch opgezet plan teniet wordt gedaan.

Op basis van de bovenstaande argumenten heb ik bezwaar tegen het ontwerp bestemmingsplan "Chw Gaardenhage" (NL.IMRO.0202.967-0201).

Naar aanleiding van het voorgaande, verzoek ik u met inachtneming van mijn zienswijze het ontwerp bestemmingsplan niet vast te stellen en het huidige bestemmingsplan ten uitvoer te brengen. Op deze manier kan Gaardenhage binnen afzienbare tijd worden afgebouwd en krijgen alle (toekomstige) bewoners waar ze bewust voor gekozen en in geïnvesteerd hebben.

Ik ga ervan uit dat u mij van de verdere procedure op de hoogte houdt.

Hoogachtend,

[redacted]

#13

Geachte College,

Op 14 oktober 2021 heeft het college een ontwerp bestemmingsplan voor (een deel van) de wijk Gaardenhage in Rijkerswoerd (NL.IMRO.0202.967-0201) vastgesteld. Ondergetekende is het niet eens met een aantal zaken dat in dit ontwerpbestemmingsplan staat. bezwaren hebben betrekking op de volgende punten:

1. Een volkstuinencomplex op het stuk grond grenzend aan de Gaardenhage en de Huissensedijk - vanaf nu aangeduid met de Paardenwei - is niet in lijn met:
   -A De geldende bestemmingen
   -B Visies van de gemeente Arnhem
   -C Eerder beoordeelde plannen en communicatie
2. Het ontbreken van een objectieve en zorgvuldige beoordeling van alternatieve locaties Tuinmaat
3. Het totale plan Gaardenhage - waar verhuizing van de Tuinmaat onderdeel van is - is ingehaald door de realiteit
4. Het proces van betrekken van omwonenden (burgerparticipatie) is onzorgvuldig verlopen en zelfs actief tegengewerkt.

Een volkstuinencomplex in de Paardenwei is in strijd met de volgende punten

A.<u>Huidige bestemmingen</u>

Het plan voldoet niet aan drie van de huidig geldende (dubbel)bestemmingen die op de Paardenwei rusten, te weten: Groen, Waarde - Landschap en Grondwaterbeschermingsgebied.

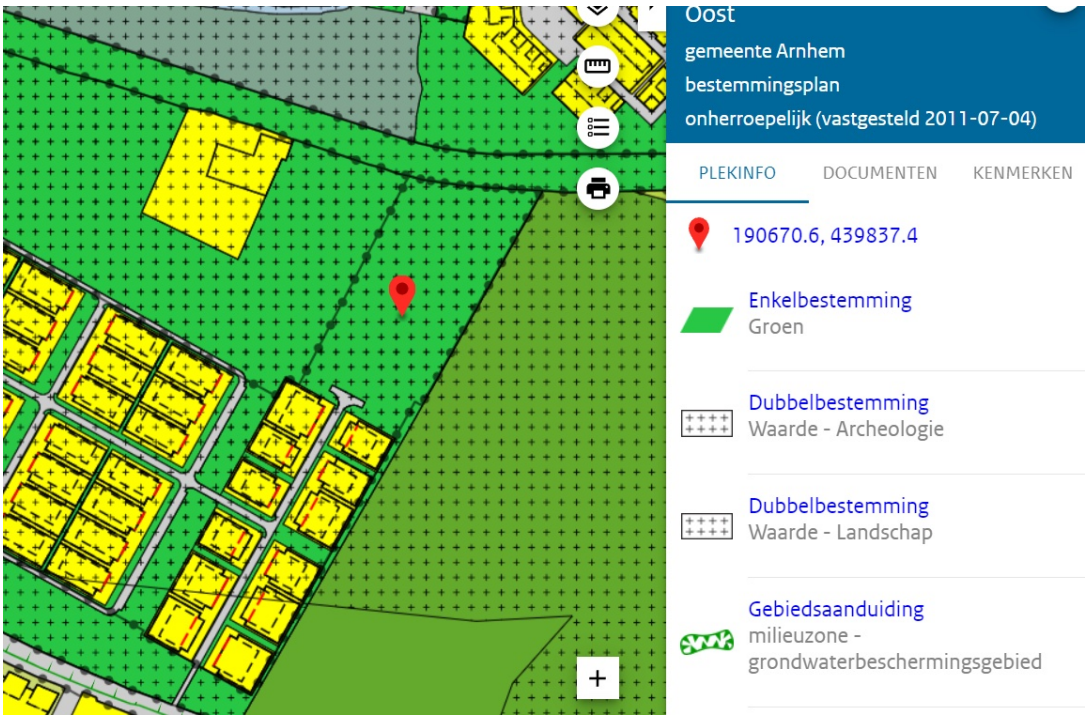

Toelichting enkelbestemming Groen, artikel 10, bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost:

De voor 'Groen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. groenvoorzieningen;
b. watergangen, waterpartijen, waterinfiltratievoorzieningen en andere voorzieningen voor de waterhuishouding;
c. fiets- en wandelpaden, in- en uitritten naar aangrenzende woningen, straatmeubilair en speelvoorzieningen;
d. wegen voor bestemmingsverkeer;
e. tuin zoals bedoeld in artikel 18 ter plaatse van de aanduiding 'tuin' -> De voor 'Tuin' aangewezen gronden zijn bestemd voor groenvoorzieningen ten behoeve van aangrenzende (woon)bestemmingen.
f. en tevens voor sport zoals bedoeld in artikel 17 ter plaatse van de aanduiding 'sport'.

Opvallend is dat in het voorgestelde bestemmingsplan Chw Gaardenhage in Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels onder artikel 3 een afwijkende definitie wordt gegeven van ‘Groen’, te weten:

De voor Groen aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. Groenvoorzieningen;
b. watergangen, waterpartijen, waterinfiltratievoorzieningen en andere voorzieningen voor de waterhuishouding;
c. wegen voor bestemmingsverkeer;
d. fiets- en wandelpaden, straatmeubilair en speelvoorzieningen.
e. volkstuinen met bijbehorende parkeerplaatsen uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'volkstuinen'

In de toelichting van het voorliggende bestemmingsplan wordt deze wijziging nergens vermeld. Hoe legt de gemeente dit uit? Dit roept bij ons vragen op over de transparantie en gelijke behandeling van burgers en initiatieven.

Dat een volkstuin niet valt onder Groen wordt ook bevestigd in de systematiek van Standaard Vergelijkbare BestemmingsPlannen (SVBP2008, versie 18 oktober 2010, blz. 8). Hierin worden voor de bestemming GROEN de volgende functies / gebruiksdoelen gedefinieerd:

- beeldbepalende boom
- groen(voorziening)
- monumentale boom
- park
- plantsoen

Een volkstuin valt daarentegen onder de bestemming ‘recreatie’:

- dagrecreatie
- jachthaven
- kampeerboerderij
- kampeerterrein
- modelvliegtuigbaan
- passantenhaven
- recreatie
- recreatiewoning
- strand
- verblijfsrecreatie
- volkstuin

Zoals ik van de ambtenaren van de gemeente Arnhem heb begrepen, was het mogelijk toekennen van een bestemming recreatie aan de Paardenwei dermate in strijd met de eigen richtlijn “Structuurvisie 2020 met doorkijk 2040”, dat daar – terecht – van is afgezien.

Onder Groen valt dus wat de regelgeving en ons als omwonenden betreft geen volkstuinen. Wat ik ook zeer logisch vind, want volkstuinen is een agrarische functie en niet groen in de zin van natuurwaarde. Doelstellingen rondom volkstuinen en stadslandbouw geven geen reden om hier verandering in te brengen. Zeker gezien er locaties zijn onderzocht waar het wel (beter) in de bestemming past (zie ook onder punt 2).

Toelichting dubbelbestemming Waarde - Landschap
De bestemmingsomschrijving in artikel 25 van het geldende bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost luidt: “De voor Waarde - Landschap aangewezen gronden zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor behoud, het herstel en de versterking van de op deze gronden voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke en ecologische waarden met recreatief medegebruik.” Wellicht ten overvloede vermelden wij dat met dit laatste geen volkstuinen wordt verstaan, zoals blijkt uit de regelgeving over ‘recreatief medegebruik’.

Opvallend is dat in het voorgestelde bestemmingsplan Chw Gaardenhaage geen enkele keer melding wordt gemaakt van deze geldende bestemming. Ook in gesprekken met de gemeente en omwonenden is hierop niet gereageerd en is het afgedaan als details. De wens voor een volkstuincomplex gezien als stadslandbouw zou hier boven staan volgens de verantwoordelijk wethouder mevrouw Bouwkamp.

In interne communicatie van de gemeente van 15 maart jl. over het concept bestemmingsplan (via WOB verzoek) lees ik*"In het geldende plan heeft de locatie van de toekomstige Tuinmaat de "Waarde - Landschap'. Mij lijkt een aanlegvergunningstelsel minder praktisch op een volkstuin. Kan deze vervallen?”* Van de eventuele afwegingen om deze te laten vervallen zie ik echter niets terug in het voorgestelde bestemmingsplan. Ik stel daarom wederom vragen bij de transparantie en willekeurigheid van de gemeente in dezen. Mijns inziens strookt de huidige visies van de gemeente Arnhem niet.

Ik wil benadrukken dat de Huissensedijk en groene zone daaromheen zeer geliefd is bij omwonenden, mensen uit de wijk en recreanten uit Arnhem en verder weg. Juist de natuurlijke uitstraling, typische

landschappen en het behoud van groen binnen verstedelijking heeft heel veel waarde voor mens, dier en natuur. De paardenwei aan de dijk is een ongekend stuk landschappelijke waarde, dat aan de rest van de dijk en zeker in Arnhem als geheel heel schaars is. Dit stuk landschap verder ontwikkelen als natuur zie ik als enige verstandige keuze. Een stuk natuur waar je vanaf de dijk en het fietspad kunt genieten zonder de rust te verstoren. Dit unieke landschap verrommelen door een volkstuincomplex is het slopen van landschappelijke waarde en zonde voor Arnhem en haar inwoners.

Toelichting milieuzone Grondwaterbeschermingsgebied
In artikel 32.2 van het bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost staat het volgende vermeld “Ter plaatse van de aanduiding Milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied zijn de gronden naast de overige aangegeven bestemmingen tevens bestemd voor de bescherming van de kwaliteit van het grondwater ten behoeve van de drinkwatervoorziening.”

Voorts staat onder artikel 30.1 “Werken of werkzaamheden als bedoeld in het eerste lid zijn slechts toelaatbaar, indien, voor zover van toepassing op de bestemming, dan wel gebiedsaanduiding: door de uitvoering van het werk geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de bescherming van de kwaliteit van het grondwater en aan de winning daarvan.”
“Het bepaalde in artikel 30 is van toepassing:
Het is verboden om zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (omgevingsvergunning) de in de onderstaande tabel opgenomen werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren, te doen of te laten uitvoeren:

- het aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of andere apparatuur
- werken die een verandering van de waterhuishouding of het grondwaterpeil tot gevolg hebben, zoals drainage en (onder)bemaling
- het aanbrengen of verbreden van verhardingen zoals voet- en rijwielpaden, ontsluitingswegen en parkeerplaatsen”

Volkstuinen zullen in de zomer niet zonder bewatering kunnen. Zeker niet met de afgelopen droge zomers die we hebben gehad en die volgens klimaatvoorspellingen alleen maar meer zullen voorkomen door een toename in extremen. Hoe denkt de gemeente in dit grondwaterbeschermingsgebied een watervoorziening te realiseren zonder impact op bovenstaande drie eisen? Wat zal het effect zijn op het grondwaterpeil, specifiek bij droge zomers? Waarom lees ik hierover niets terug in het bestemmingsplan.

De bewoners van Arneco hebben - woonachtig op het aan de Paardenwei grenzende perceel - hebben voorafgaand aan de bouw van hun woningen in het kader van duurzaamheid met de gemeente overleg gevoerd over de aanleg van grondwarmtepompen. Dit zou niet mogelijk zijn Het aanleggen van diepe warmtenetten voor een water/brine warmtepomp was niet toegestaan omdat hiervoor een waterscheidende grondlaag zou moeten worden doorboord. Hierdoor zou contaminatie kunnen optreden van de dieper watervoerende laag waaruit het water voor drinkwaterbereiding onttrokken wordt. Ondanks de sterke wens van Arneco is er, in het belang van maatschappelijke duurzaamheid, niet afgeweken van bestaande regelgeving.

Uit persoonlijke communicatie met leden van de Tuinmaat is gebleken dat op de huidige locatie van de Tuinmaat aan deze regel NIET is voldaan omdat bij uitvoering van het putten slaan bleek dat op hoger gelegen grond op dat moment geen water onttrokken kon worden. Men is toen - bij afwezigheid van handhaving - dieper gaan boren dan toegestaan, naar men vermeldde tot meer dan 20 meter diepte bij sommige putten. Het is ons overigens onbekend of er überhaupt vergunning is aangevraagd voor deze vergunningsplichtige handelingen toentertijd door de Tuinmaat. Een herhaling van dit scenario dient in ieder geval voorkomen te worden. Daarnaast is er in onze ogen sprake van willekeur en ongelijke behandeling van burgers en initiatieven door de gemeente.

Een volkstuinencomplex in de Paardenwei is niet in lijn met Groenvisie 2017 - 2035, gemeente Arnhem, maart 2018

In de vigerende gemeentelijke Groenvisie zijn de volgende relevante passages terug te vinden:

- **Blz. 7.** "De afgelopen 15 jaar is ons denken over hoe we omgaan met het groen in de stad veranderd. Toch blijven de visie en de algehele uitgangspunten uit het Groenplan 2004 nog steeds actueel, te weten respect voor de landschappelijke en cultuurhistorische onderlegger, het principe van groen blijft groen en het tegengaan van versnippering."
- **Blz. 23**. Polderlandschap

  "Behouden en versterken van een herkenbare polder, met oude ontginningsstructuren (wegen)."

  "Het landschap bestaat uit een afwisseling van bosjes, weides, boomgaarden, moeras en open water (zegen en wielen)."

  "Versterken (heldere begrenzing) van de landschappelijke identiteit (polderlinten en dijken) in Arnhem Zuid, ***met name de Huissensedijk*** en de polderlinten."

5. **Blz 32. "**Groenstructuur langs de Huissensedijk, waar zetten we de komende jaren op in? Behoud huidige karakter."
6. **Blz. 33. "**Realisering van de continuïteit van de Huissensedijk en de Mooieweg door middel van groene verbindingen bij de kruisingen met de Matsersingel. Waar zetten we de komende jaren op in? Versterking groenstructuur dijken in combinatie met cultuurhistorie/ Limes."

Het is moeilijk te begrijpen hoe een volkstuinencomplex, inclusief 10 kasjes, een grote tunnelkas, een verenigingsgebouw en parkeerplaatsen zou kunnen bijdragen aan:

- Het tegengaan van versnippering;
- Behoud van het huidige karakter / het behoud van Groen zoals bedoeld in de geldende bestemming;
- Het behouden en versterken van de landschappelijke identiteit (polderlinten en dijken, herkenbaar polderlandschap) aan de Huissensedijk.

In lijn met deze visie en de landschappelijke context denk ik eerder aan natuurlijke en cultuurhistorische waarden die je in een oeverwallandschap kunt verwachten. Denk aan een paardenwei, kruidenrijk grasland, gecombineerd met hoogstamboomgaard een vlechtheg of struweelhaag.

Op deze manier leent het stuk zich als bufferzone om de overgang van bos naar bebouwing en tuinen gradueel te doen verlopen. En kan het als foerageerplaats voor reeën en hazen behouden blijven.

B. Een volkstuinencomplex in de Paardenwei is niet in lijn met de visie van de gemeente op Stadslandbouw

In de visie van de gemeente op stadslandbouw en regionaal voedsel, getiteld 'Het groeit in Arnhem' dd sept 2017 staat een aantal ambities geformuleerd, waaronder de volgende:
"Arnhem biedt ruimte voor stadslandbouw op wijkniveau in die groenvoorzieningen die *niet* primair een stedelijke of regionale functie kennen of een natuurfunctie hebben. Buurtinitiatieven krijgen daar de ruimte als die elders niet voorhanden is." Voorts concludeert de gemeente onterecht dat de verplaatsing en herinrichting van de Tuinmaat naar de Huissensedijk past binnen deze ambitie. Zoals uit de geldende bestemmingen en de groenvisie van de gemeente blijkt (zie eerder betoog), heeft de Paardenwei echter wel degelijk een natuurfunctie. Daarnaast is er ook wel degelijk een andere meer voor de hand liggende locatie beschikbaar (zie verderop onder punt 2).

Een conventioneel volkstuincomplex is - zoals ook is gebleken in overleggen met de Tuinmaat - erg individualistisch en staat derhalve in schril contrast met een maatschappelijke bestemming en sociale interactie in de wijk.

C. Een volkstuinencomplex in de Paardenwei is niet in lijn met eerder beoordeelde plannen en communicatie vanuit de gemeente Arnhem

C1. Bewoners van Arneco hebben een vergunning aangevraagd om op hun terrein een kas te plaatsen. Het stuk grond is direct grenzend aan de Paardenwei (met tussengelegen fietspad), waarvoor dus dezelfde bestemmingen gelden als de Paardenwei. De volgende schriftelijke reactie is daarop ontvangen van de gemeente op 17 maart 2020:

[BEGIN REACTIE]
Ruimtelijk advies:

Inleiding
Initiatiefnemers willen bij de ecologische woongemeenschap Arneco een hobbykas bouwen voor het kweken van eigen groenten en kruiden. Het plan is in strijd met het vigerende bestemmingsplan omdat de kas in de bestemming 'Groen' wordt gerealiseerd. Daarnaast kunnen op grond van de dubbelbestemming 'Waarde - Landschap' ter bescherming van de landschappelijke en ecologische waarden van de gronden nadere eisen aan de situering van bouwwerken worden gesteld.

Bestemmingsplan
Ter plaatse geldt het bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost. De kas wordt gerealiseerd in de enkelbestemming 'Groen'. Deze bestemming wordt nader gedefinieerd in artikel 10 van de regels behorend bij het bestemmingsplan. In artikel 10.1 is de bestemmingsomschrijving opgenomen. Een kas past niet binnen de gegeven bestemming.
Op het perceel rust ook de dubbelbestemming 'Waarde - Landschap'. Deze bestemming wordt uitgewerkt in artikel 25 van de planregels. Op grond van artikel 25.2 kunnen op deze gronden ten aanzien van de situering van bouwwerken die mogen worden gebouwd op grond van de andere bestemming(en) nadere

eisen worden gesteld ter voorkoming van een onevenredige aantasting van de aanwezige landschappelijke en ecologische waarden.

Procedure en beleid
Op grond van het Besluit ruimtelijke ordening, Bijlage II, artikel 4, lid 1, kan voor het bouwen van een kas in de bestemming 'Groen' van dit artikel van het bestemmingsplan worden afgeweken. Het beleid voor het verlenen van afwijkingen is vastgelegd in het Beleid omtrent planologische afwijking op grond van artikel 4 van Bijlage II van het Besluit omgevingsrecht. Als het ruimtelijk en planologisch aanvaardbaar is kan op grond van dit beleid voor dit plan een afwijking worden verleend.
De procedure is een omgevingsvergunning volgens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht artikel 2.12, lid 1, sub a, onder 2, juncto Besluit omgevingsrecht, Bijlage II, artikel 4, lid 1.

Overwegingen
Dat de kas zoveel mogelijk in de zon moet staan is duidelijk en dat daar geen grote toekomst bestendige bomen voor moeten wijken is evident. De plek die door de initiatiefnemers gekozen is, ligt aan de rand van het perceel. Ruimtelijk is dit ongewenst omdat daarmee de kas te prominent op de kavel aanwezig is. Qua positie zou de kas een plek moeten krijgen in de nabijheid van de bestaande bebouwing en schuren waardoor het meer een eenheid gaat vormen met deze bebouwing. Dichter bij de bestaande bebouwing heeft ruimtelijk ook als voordeel dat vanaf de Huissensedijk er minder zicht is op de kas. Deze gaat dan schuil achter de dijk en door de hoogteligging wordt zelfs over de kas heen gekeken naar het achterliggende landschap.
Een kas op dit perceel met deze grootte is acceptabel en het plan voorziet in maatregelen om de plek ecologisch interessanter te maken. Op dit moment heeft het terrein als geheel een rommelige inrichting met een diversiteit aan opslag en activiteiten die niet lijken te passen bij de bestemming 'Groen'.

Conclusie: nog niet akkoord
Het realiseren van een kas op dit perceel is mogelijk, maar de gekozen locatie is niet akkoord. Het advies is om met initiatiefnemer in gesprek te gaan over een goede locatie voor de kas. Vanuit openbare ruimte is het de wens om te komen tot een inrichtingsplan voor het hele gebied, waarbij de kas meegenomen kan worden.

[EINDE REACTIE]

Het toestaan van een volkstuinencomplex inclusief 10 kassen, een grotere kas en een verenigingsgebouw bevreemdt mij dan ook zeer. Dat strookt in geen enkel geval met de communicatie in bovenstaande reactie op de eerdere wens, waarin vanwege de dubbelbestemming Waarde - Landschap aantasting van aanwezige landschappelijke en ecologische waarden voorkomen dienen te worden. Verder is Arneco aangesproken op de toenmalige rommelige inrichting van het terrein, met diversiteit aan opslag en activiteiten die niet lijken te passen bij de bestemming ‘Groen’. Ik kan dit niet rijmen met het voorstel van de gemeente om dan wel 50 volkstuinen, 10 kassen, twee grote gebouwen, watertonnen, parkeerplaatsen, composthopen, gereedschapbakken etc. toe te staan. Dat terwijl de Paardenwei niet alleen grenst aan de Huissensedijk, maar ook nog eens direct aan het Zeegbos, een NNN gebied (Natuurnetwerk Nederland).

De EHS die van de Rijn uiterwaarden tot aan de Linge loopt, grenst aan de paardenwei in de wijk Gaardenhage. De soort EHS is land als verbinden, droge verbindings zone, EVZ model IJsvogelvlinder.

De IJsvogelvlinder
Dit model is gebaseerd op de kleine IJsvogelvlinder en bestaat uit grote en kleine stapstenen open bos, in een landschapszone. Het is bedoeld voor organismen die niet zozeer uitgestrekte bossen nodig hebben, maar bos van hoge kwaliteit: vochtig, met gevarieerde samenstelling en **structuurrijke randen** en open plekken. De kleine IJsvogelvlinder en de grote weerschijnvlinders zijn daarvan goede voorbeelden. Tevens dient het model om kleine, geïsoleerde maar waardevolle bosjes uit hun isolement te halen. De landschapszone is 250 meter breed en bestaat uit kleinschalig landschap of open bos. In een agrarisch landschap bevorderen van houtwallen.
Door de paardenwei op te offeren aan de tuinmaat gaat een waardevolle overgang van bos naar wei verloren. Dit verzwakt de EHS en alleen daarom niet wenselijk.

C2. Individuele bewoners van Arneco hebben respectievelijk in juli 2016 en september 2019 een plan ingediend voor het gebruik en beheer van de Paardenwei. Het eerste plan omhelsde een maatschappelijke, natuurlijke en biodiverse invulling en verdere ontwikkeling van de wei, te weten een combinatie van een pluktuin, permacultuur, voedselbos en een rustplaats aan de dijk voor fietsers. Dit plan is niet goed gekeurd omdat er sprake zou zijn van de bestemming groen met landschappelijke waarde. Een open dijklandschap zou het doel zijn, juist omdat dat het stuk grond zo uniek maakt. Het tweede plan omvatte slechts het gebruik en beheer van de paardenwei, op ecologische verantwoorde wijze, diervriendelijk en veilig beheer in overleg met aanwonenden. Een reactie van de gemeente op dat plan is er helaas nooit gekomen Naar mijn mening is hier sprake van ongelijke behandeling van burgers en initiatieven en van willekeur bij gemeente.

C3. Een ander om de paardenwei te gebruiken voor centrale op te zetten schoolmoestuinen voor basisschoolleerlingen uit de buurt is niet verder verkend vanwege het feit dat de grond al gegund zou zijn aan volkstuincomplex de Tuinmaat. Echter is er nooit naar de buurt gecommuniceerd dat er mogelijkheden zouden zijn om een maatschappelijk initiatief te starten op de paardenwei. Er is geen openbare aanbesteding geweest, dat terwijl stukken grond voor stadslandbouw schaars zijn. Op dit moment is ook de toekomst van het stuk grond waar stadslandbouw Mooieweg gebruik van maakt ook onzeker. Kortom, als er al redenen zouden zijn om dit stuk natuur met landschappelijke waarde aan te tasten, waarom dan niet meerdere initiatieven de gelegenheid bieden zich in te schrijven? En de uiteindelijke gunning een eerlijk proces te laten zijn met betrokkenheid van de buurt? Dat de Tuinmaat toevallig als eerst aanklopt, mag toch geen reden zijn om het dan ook direct te gunnen? Hier laadt de gemeente de verdenking op zich, dat er sprake is (geweest) van vriendjespolitiek.

Punt 2. Gebrek aan beoordeling alternatieve locaties

De gemeente heeft, naast de Paardenwei, slechts één andere optie bekeken. Dit blijkt uit de stukken en emailwisselingen die openbaar gemaakt zijn door de gemeente via een WOB verzoek. Deze tweede – kort beschouwde locatie – betrof de zogenaamde optie B aan de Zuidwestzijde van Rijkerswoerd Rest. Daarover wordt in een bericht van 15 januari 2020 geschreven:

> "Uit de verkenning naar woningbouwlocaties voor de korte termijn >5 jaar en voor de iets langere termijn >10 jaar blijkt dat er onvoldoende plancapaciteit in voorraad is om aan de woonvraag te voldoen. Dit houdt in dat de locatie Rijkerswoerd Rest (landbouwgronden zuidzijde Rijkerswoerd) in beeld komt als mogelijke woningbouwlocatie. In dat kader is het nu niet handig om een deel van de grond in gebruik te nemen voor stadslandbouw en / of volkstuinen omdat dat een optimale ontwikkeling van dit gebied in de weg kan staan. Neemt niet weg dat stadslandbouw en volkstuinen van belang zijn voor de leefbaarheid van de wijk. Ze zijn duidelijk benoemd in het coalitieakkoord en verankerd in beleid. **Voor een eventuele gebiedsontwikkeling in Rijkerswoerd Rest zou het inpassen van volkstuinen ook een uitgangspunt kunnen zijn. "**

Op deze alternatieve locatie berust de enkelbestemming 'agrarisch'. Het lijkt mij veel logischer om dat te benutten voor stadslandbouw en volkstuinen. Zeker wanneer je alle onder punt 1 genoemde argumenten in ogenschouw neemt, lijkt ons dit in meerdere opzichten een locatie die meer in aanmerking komt dan de Paardenwei.

En ook de gemeente zelf stelt dus dat het inpassen van volkstuinen in dit gebied als uitgangspunt kan worden meegenomen. Het perceel waar nu de stadslandbouw Mooieweg en een aantal andere initiatieven plaatsvinden heeft dezelfde bestemming agrarisch. Voor mij is niet inzichtelijk waarom de gemeente dan uiteindelijk toch de keuze maakt voor de Paardenwei, die nota bene een bestemming groen met landschappelijke waarde heeft.

Verwacht mag worden dat op termijn woningbouw in Rijkerswoerd Rest aan de orde zal komen gezien de noodzaak voor de gemeente Arnhem om haar steentje bij te dragen aan het oplossen van de huidige woningnood. Het combineren van de Tuinmaat met die toekomstige woningbouw geeft dan een prima kans om die nieuwbouw beter klimaatbestendig te ontwikkelen door het tegengaan van verstening en daarmee voorkomen van hittestress. De tuinmaat zou daar dus een goede bijdrage kunnen leveren aan een leefbare, gezonde en inclusieve wijk in de stad in de vorm van een "groene long". Die voordelen worden in plan Gaardenhage niet bereikt.

Wel lees ik in interne uitwisseling binnen de gemeente in een email van 18 maart 2020: *"De Tuinmaat kiest voor de paardenwei aan de dijk, deze geeft maximale zekerheid voor een lange termijn."*

Dit duidt erop dat er geen zorgvuldige afweging is gemaakt op basis van objectieve en vooraf gedefinieerde criteria, maar dat in plaats daarvan, de Tuinmaat de keus is gegeven, die dan ook door hen is gemaakt.
Het kan toch niet zo zijn, dat de gemeente haar beleid laat bepalen door een willekeurige volkstuinvereniging? Dit lijkt ons geen normale en ook geen gewenste gang van zaken voor een gemeente. Stukken grond met natuur en groen zijn schaars en vertegenwoordigen een maatschappelijk belang. Het belang van een volkstuincomplex is in principe het belang van individuele burgers die een eigen tuin willen. Daar mag ook plek voor zijn, maar niet ten koste van natuur en landschap.

Verder vraag ik mij af waarom er niet meerdere locaties in overweging zijn genomen. Zo zou de Tuinmaat mijns inziens het best tot haar recht komen in de wei gelegen aan het perenlaantje, tussen de huidige Tuinmaat en het 'woonwagenkamp'. De plek in de wijk blijft dan bijna ongewijzigd en de versterking met het Natuurcentrum / stadsboerderij de Korenmaat aan de overkant is ook een logische keuze. In het verleden heeft de gemeente ook aangegeven dat de synergie van de huidige plek van de Tuinmaat met de nabijgelegen Stadsboerderij zo belangrijk was. De samenwerking met de Stadsboerderij zou tot bloei kunnen komen en zo een versterking zijn voor het ontmoeten in de wijk. Eventueel zou de Stadsboerderij - die nu mogelijk dit stuk van de gemeente huurt voor paarden of andere dieren - dan gebruik kunnen maken van (een deel van) de Paardenwei, waardoor er een natuurlijke en landschappelijke invulling is en dat ook gewaarborgd blijft. Er hoeft geen parkeerplaats aangelegd te worden er is water geen extra verkeersdruk door de gehele wijk en een hele grote kostenbesparing voor de Gemeente.

Daarnaast lezen wij in interne emailuitwisseling binnen de gemeente - gedateerd 30 augustus 2021 - dat de Tuinmaat tot en met oktober 2022 gebruik kan blijven maken van de huidige tijdelijke locatie. En in een memo van 16 december 2019 lezen we dat de drie stadslandbouw initiatieven aan de Mooieweg in het najaar van 2023 ook hun grond dienen terug te leveren. In diezelfde memo staat: "Het lijkt daarom voor de hand te liggen bij een eventuele zoektocht naar een nieuwe locatie voor De Tuinmaat ook de verwachte ruimtevraag van deze initiatieven mee te nemen".

Het lijkt ons niet meer dan logisch, dat de gemeente serieus de mogelijkheden gaat bekijken in hoeverre het combineren van die verschillende actieviteiten synergievoordelen kan opleveren voor alle partijen, iets dat tot dusverre achterwege is gebleven.

Punt 3. Totale plan Gaardenhage ingehaald door de realiteit

De zienswijze versnippering van de grote kavels

In de bestaande situatie is de wijk opgedeeld in meerdere delen, met per blok bouwkavels van ongeveer dezelfde omvang.
Gelet op de centrale ligging van Arnhem op ongeveer een uur reizen van de luchthavens Schiphol en Düsseldorf, de nabijheid van de internationale school en de goede bereikbaarheid vanuit alle windrichtingen, is Gaardenhage in trek bij ex pats en personen en gezinnen die lang in het buitenland hebben gewoond. Voor die doelgroep betreft het dus een onderscheidend woningaanbod.
Dat was ook één van de oorspronkelijke doelstellingen van plan Gaardenhage: door het inrichten van een ruim opgezette groene leefzone wordt een bijdrage geleverd aan de gewenste diversificatie van het woningaanbod in Rijkerswoerd.

In de nieuwe opzet worden verschillende kavels opgeknipt (velden 1, 2 en 3. Veld 1 verandert van vier (later acht) vrijstaande woningen naar een onbekend aantal kavels voor kleine woningen . Veld 2 voorzag aanvankelijk in drie en later in zes vrijstaande woningen, dat zouden er nu maar liefst twaalf worden. Veld 3 gaat nu voorzien in 'meergeneratiewoningen', hetgeen feitelijk neerkomt op twee tot drie huishoudens per kavel, oftewel acht tot twaalf huishoudens.
In Veld 4 worden de bouwmogelijkheden van de bestaande kavels verruimd.
Uitgaande van ongeveer twintig woningen voor Veld 1 is in de beoogde situatie sprake van meer dan vijftig woningen c.q. huishoudens, waar dat er oorspronkelijk zeventien waren.

Zoals uit het voorgaande duidelijk blijkt, gaan de oorspronkelijk zorgvuldig tot stand gekomen kavelstructuur en stedenbouwkundige opzet door deze aanpassingen verloren. Bij Velden 1 en 2 is absoluut geen sprake meer van de oorspronkelijke ruime opzet en allure. Deze onderscheiden zich niet meer van andere nieuwbouwwijken in Arnhem en de rest van Nederland. De beoogde opzet voor Veld 3 betekent de facto het toevoegen van tweedelijns bebouwing, iets dat in de oorspronkelijke stedenbouwkundige opzet expliciet was uitgesloten en ook in zijn algemeenheid - door verdichting en de daaraan verbonden hinder - als stedenbouwkundig en ruimtelijk onwenselijk wordt gezien.

Conclusie is dan ook, dat door deze voorgenomen veranderingen juist de oorspronkelijk nagestreefde diversificatie op het wijkniveau van Rijkerswoerd voor een deel teniet wordt gedaan. Gezien de zware en soms kostbare eisen die via het beeldkwaliteitsplan is opgelegd aan de eerste bewoners voelt het vanuit die bewoners als contractbreuk door de gemeente.

Los van de stedenbouwkundige veranderingen vrezen wij op verschillende manieren voor aantasting van het woon- en leefklimaat.
In het verleden is de wijk Rijkerswoerd verder uitgebouwd in de richting van Huissen dan eigenlijk toegestaan. Als compensatie voor het ontbreken van een voldoend brede bufferzone is vervolgens tussen Provincie en Gemeente Arnhem afgestemd, dat in het plan de Maten geen intensieve bebouwing mocht plaatsvinden. De voorgenomen verkaveling is hiermee strijdig.

Om de groene uitstraling van de wijk te bewerkstelligen is niet alleen de beplanting doorslaggevend, maar ook de beperking van de hoeveelheid verharding. Er is gekozen om de trottoirs weg te laten, waardoor met de bermen en de watergangen een maximaal groen straatprofiel is gecreëerd. Door de lage verkeersintensiteit in de wijk zijn de woonstraten zeer geschikt voor het medegebruik van langzaam verkeer. Zodoende lopen er verschillende wandel- en fietsroutes door het gebied, die de wijk verbinden met de attractieve Huissensedijk, het nabij gelegen bos en stadsboerderij de Korenmaat en de daarbij horende weides. Om de verharding voor het autoverkeer tot een minimum te beperken, zijn de straten doodlopend ontworpen en wordt het bezoekersparkeren opgelost in de verstevigde groene bermen. Alleen langs de Marius van Beeklaan zijn de bermen niet verstevigd, er is daar dus geen parkeer mogelijkheid. De gemeente heeft echter aangegeven hier niet op te handhaven.

De toename van het aantal woningen ontneemt simpelweg het rustieke karakter van de wijk en zorgt voor meer woon- en leefgeluiden en verkeersbewegingen, een hogere parkeerdruk, minder privacy en allerhande andere vormen van hinder c.q. overlast. Zo zijn de openbare ruimten in gemeenschappelijke eigendom en beheer (VvE). Een aanzienlijke toename van het aantal eigenaars met ieder hun eigen belangen leidt tot meer potentiële conflictsituaties. Wij maken ons in dat kader dan ook zorgen over de 'meergeneratiewoningen', welk gebruik als zodanig niet planologisch te borgen is, zodat de gevolgen voor het woon- en leefklimaat daarvan ongewis zijn.
Bovendien wordt de wijk veel gebruikt door wandelaars (al dan niet met hond) en fietsers en spelen kinderen buiten in de (nu nog) rustige straten. Een verdriedubbeling - of nog meer - van het aantal huishoudens leidt tot een fors aantal extra verkeersbewegingen, hetgeen nadelige gevolgen heeft voor de verkeersveiligheid en het oorspronkelijk rustige karakter van de wijk. De gemeente streeft naar kindvriendelijke straten; dat wordt zo niet bereikt wegens smalle straten zonder trottoir (alleen uitgelegd voor bewonersverkeer vanuit de oorspronkelijke opzet; zie hierboven) met (sterk) toenemende verkeersdruk.

In het koopcontract van de bewoners van Gaardenhage staat:
Parkeren op eigen terrein voor 2 auto ‘s. Bij niet nakomen € 1000,= boete en herstellen van de parkeerplaatsen. De verkopende partij, Gemeente Arnhem, is verplicht dit op te nemen in het koopcontract op straffe van € 250.000 per overtreding.

De mandelige groenstroken zijn nu evenredig verdeeld. Als er meer bewoners komen hoe verdelen wij dan de mandelige zaak. De huidige bewoners leveren een stuk mandeligheid in, en worden daar dan voor gecompenseerd? In het koopcontract staat dat : Een aandeel kan niet afzonderlijk van het perceel worden overgedragen aan een of meer van de overige deelgenoten. Iedere deelgenoot, de Gemeente Arnhem, die in strijd handelt met het bepaalde in artikel 3 tot en met 6 van deze bepalingen verbeurt een boete van € 20.000 alsmede een boete van € 500 voor iedere dag dat de overtreding voortduurt ten bate van die zelfde Gemeente Arnhem. Wij mogen toch verwachten van de overheid dat zij zich aan de wet houden, net zoals ze vragen van de huidige bewoners in hun koopcontract. Ik maak dan ook bezwaar tegen het opdelen van kavels daar dit niet kan volgends onze koopcontracten. De Gemeente Arnhem wil toch niet de wet overtreden.
Noot: ten aanzien van de verkeersdruk wordt in de stukken bij het ontwerpbestemmingsplan een aantal zaken over het hoofd gezien

Er wordt uitgegaan van 84 woningen in de toekomst, maar dat klopt niet. Woongemeenschap Arneco heeft wel het adres op de Huissensedijk, maar de ontsluiting qua verkeer bevindt zich aan de Frida Heilstraat. Stadsboerderij de Korenmaat, Boerderijwinkel, Boerderijcafé de Hooijmaat, kindertuinen en permacultuurlleertuin hebben hun adres ook aan de Huissensedijk maar de hoofdingang is aan de Marius van Beeklaan. Daarnaast is het kavel achter woonhuis 31A van de mooieweg verkocht met ook een uitrit op de Johan van Zweden straat.
Dit betekent er met 17 woningen geen rekening is gehouden: een bedrijfsleider woning en 15 woningen van woongemeenschap Arneco en één aan de Johan van Zweedenstraat..
Daarmee komt het aantal woningen waarmee rekening zou moeten worden gehouden al op 101, terwijl dat oorspronkelijk 47 was.

Daarnaast trekt De Stadsboerderij/natuurcentrum veel bezoekers uit heel Arnhem, vaak met auto's. Boerderijcafé de Hooijmaat trekt ook veel bezoekers en er worden ook feesten en partijen gehouden. Vaak constateren wij parkeeroverlast. De parkeerplaats van de tuinmaat gaat verdwijnen in het nieuwe plan. Er is in het verleden duidelijk afgesproken dat de parkeerplaats van de tuinmaat als overloop parkeerplaats gebruikt kon worden door de Stadsboerderij. Hoe wordt die parkeer last straks opgelost, zeker gezien het feit dat in Veld 1 en 2 er veel woningen (en mogelijk dus auto's) bijkomen?

Het voornemen de Tuinmaat te verplaatsen naar helemaal achter in de wijk geeft een toename van verkeersbewegingen door de gehele wijk.
De suggestie dat dit uitnodigt om nu juist met de fiets te gaan klopt niet: De Tuinmaat ligt zo ongeveer tegen Huissen aan, dus verder weg dan eerst t.o.v. het zwaartepunt van Rijkerswoerd. Wij zien daardoor eerder een toename van autoverkeer dan een afname

De Lea Dasberg school ligt aan de Emily Brontësingel maar heel veel ouders rijden via de Marius van Beeklaan, John Grosmanstraat naar de Mooieweg, of in omgekeerde richting, om daar hun kinderen uit te laten stappen voor school.

Het appartementencomplex en de twee woningen aan het eind van de Mooieweg maken ook graag gebruik van de John Grosmanstraat en de Marius van Beeklaan. Evenals veel sluipverkeer van en naar Huissen, waarvan bekend is dat er meer passen in omloop zijn dan toegestaan. Er is een levendige handel in deze passen en veel oneigenlijk gebruik.

Laden en Lossen
Ook een punt is het laden en lossen bij de Stadsboerderij. Dat gebeurt altijd midden op de Marius van Beeklaan, waarbij de weg dan wordt geblokkeerd.
Wij vinden het dan ook vreemd, dat de Nel Klaassenstraat wordt afgesloten. Dat is namelijk de enige ontsnappingsroute als de Marius van Beeklaan dicht staat, of er moet helemaal worden omgereden via de John Grosmanstraat en Mooieweg.
Halverwege afsluiten van de Nel Klaassen straat betekent dat alle verkeer dat rond wil rijden door de John Grosmanstraat moet rijden en –alsnog- door een groter deel van de Mooieweg

Op basis van door de gemeente verstrekte informatie en brochures en door de gemeente vastgestelde ruimtelijke regelgeving en beleid hebben wij de stap gemaakt om een absoluut en relatief gezien zeer grote en levensbepalende investering in een nieuw huis te doen, waarbij wij er bewust voor hebben gekozen een kavel in de John Grosmanstraat te kopen.
De door ons nagestreefde verkeersluwheid dreigt door de voorgenomen verplaatsing van de Tuinmaat teniet gedaan te worden, waaronder het risico van parkeren in onze straat waar deze niet op berekend is. De Gemeente wilde graag een kwalitatieve wijk in Arnhem-Zuid als tegenhanger van Park Sonsbeek in Noord, dit wordt nu te grabbel gegooid.
Als van meet af aan duidelijk was geweest, dat de gemeente met zoveel gemak de principes en uitgangspunten voor Gaardenhage terzijde zou schuiven, dan hadden wij van koop en nieuwbouw in Gaardenhage afgezien.
Gezien de ervaringen de afgelopen ruim tien jaar, waarin meerdere keren bewonersavonden door de gemeente zijn georganiseerd, zonder serieus met de ingebrachte voorstellen vanuit de bewoners rekening te houden (beter gezegd: helemaal niet), zou dat een tweede reden zijn geweest om af te zien van aankoop van de grond en het ontwikkelen van een goedgekeurd bouwplan.
Uit het participatietraject blijkt niet dat ons rechtszekerheidsbelang - nog los van de voornoemde aantastingen van de stedenbouwkundige structuur en het woon- en leefklimaat - serieus is genomen.

Aanpassingen niet alle noodzakelijk en wenselijk
Uit de tot nu toe verstrekte informatie leiden wij af, dat de aanpassing van Gaardenhage is gelegen in de stagnerende verkoop c.q. te hoge kavelprijzen enerzijds en het woningtekort anderzijds.
De conclusie dat de kavelprijzen te hoog zijn en dat er onvoldoende interesse is in de kavels is ondertussen ruim achterhaald door de feiten. Er bestaat om dit moment een wachtlijst van 25 personen die een grote kavel zouden willen kopen. De gemeente is zelfs gestopt met het nog opnemen van nieuwe aanmeldingen op die lijst. Onze conclusie kan niet anders zijn, dan dat de belangstelling op dit moment zo groot is, dat ALLE grote kavels potentieel op korte termijn zouden kunnen worden verkocht, als de gemeente de blokkade daarvan maar opheft.

Dat wordt ondersteund door het feit dat alle thans wel te koop staande kavels op dit moment gereserveerd of verkocht zijn, waarbij ook nog eens sprake is van een eerder genoemde wachtlijst.
Dit ondanks de onduidelijkheid die de gemeente nu, en bij herhaling de afgelopen tien jaar heeft gecreeerd over de toekomst van Gaardenhage, welke onduidelijkheid immers niet bijdraagt aan de koopbereidheid.
Kortom: de hoogte van de kavelprijzen is op dit moment geen reden om Gaardenhage te herstructureren, terwijl de gevolgen daarvan voor ons als oorspronkelijke bewoners verstrekkend zijn.

Ten aanzien van het woningtekort ontkennen wij niet dat ook de gemeente Arnhem daaraan

haar steentje moet bijdragen. Het plan beschouwend worden de extra woningen vooral in Veld 1 en 2 gerealiseerd (van oorspronkelijk 7 en later 14 naar nu tientallen woningen). Voor het gedeelte van Gaardenhage, aangeduid met veld 3 en 4, is het aantal extra gecreëerde woningen minder uitbundig, terwijl deze nog steeds in een hoog prijssegment vallen. Enerzijds is de toegevoegde waarde van de wijzigingen die zijn voorzien voor Velden 3 en 4 ten aanzien van het woningtekort dus gering. Anderzijds hebben die wijzigingen de meeste gevolgen voor direct aanwonenden.
Kortom: ten aanzien van de gemeentelijke ambities voor het woningtekort wordt de slag de facto geslagen op Velden 1 en 2, en niet op Velden 3 en 4.

Mogelijke oplossingsrichting: aanpassing plangrens
Hoewel wij nog steeds van mening zijn, dat afbouwen van Gaardenhage volgens de oorspronkelijke opzet onze nadrukkelijke voorkeur heeft, zien wij ook in dat de gemeente Arnhem een collectieve verantwoordelijkheid heeft ten aanzien van het woningtekort, in het bijzonder waar het gaat om het lagere prijssegment.

Velden 1 en 2 zijn op een natuurlijke wijze op grotere afstand gelegen van de woningen van in veld 3, zodat de gevolgen van aanpassingen in Veld 1 of 2 beperkter zijn dan die van de voorgenomen aanpassingen van Velden 3 en 4. Voor Velden 3,4 en 5 blijkt op dit moment juist veel interesse te zijn in de kavels en zijn de prijzen inmiddels ten hoogste marktconform of zelfs minder dan marktconform.

Wij willen dan ook voorstellen om het bestemmingsplan alleen te wijzigen voor Velden 1 en 2. Velden 3, 4 en 5 zouden naar onze mening prima en zelfs op zeer korte termijn vrij beschikbaar kunnen komen, met direct positieve gevolgen voor de GREX.

Op deze wijze behoudt dit gedeelte van Gaardenhage zijn oorspronkelijke vorm en opzet, terwijl alsnog wordt voorzien in de toevoeging van een aanzienlijk aantal woningen.
Daarmee behoudt Arnhem ook voldoende woningen in het hogere segment, in welke behoefte immers ook moet worden voorzien, mede gelet op de internationaal gunstige ligging van Arnhem.

Het voor Gaardenhage opgestelde aangepaste beeldkwaliteitsplan kan uiteraard wel gelden voor de hele wijk middels een verwijzing daarnaar in de Welstandsnota.

Tot slot wordt hiermee een mogelijk langdurig juridisch traject voorkomen, wat in ieders belang is.
Tot slot vinden wij het van belang, dat degenen die hun kavels en woningen nu kopen, bekend kunnen worden verondersteld met de aangepaste plannen, terwijl dat voor ons niet gold ten tijde van de aankoop van kavel en de bouw van onze woning. Bovendien draagt duidelijkheid op korte termijn bij aan het bespoedigen van de verkoop van de bestaande kavels op Velden 3, 4 en 5.

4. Onzorgvuldig proces
Ik hebi n eerdere bewonersavonden en gesprekken met de gemeente aangegeven dat ik in algemene zin positief sta tegenover stadslandbouw / voedselproductie in de stad en volkstuinen. Ik heb mij dan ook

bereidwillig opgesteld en meegedacht. En ik was in de veronderstelling dat ik bezig was met een participatief traject waarbij het uitgangspunt zou zijn om er samen met bewoners en de Tuinmaat uit te komen.

Dat proces is mij inziens een schijn participatieproces geworden. De voor mij belangrijkste punten ten aanzien van de voorgenomen verplaatsing van de Tuinmaat - die betrekking hadden op de realisatie van alternatieve parkeerplaatsen en het toestaan van de plaatsing van individuele kassen - zijn door de gemeente van tafel geschoven. Het door de gemeente voorgestelde bestemmingsplan is volledig toegespitst op de wensen van de Tuinmaat. Dat terwijl in mijn ogen het proces - met dan externe procesbegeleiding - tot een voor iedereen acceptabel resultaat had kunnen leiden.

Ook het eenzijdig niet nakomen van afspraken door de Tuinmaat, om te komen tot een set afspraken waar alle partijen zich in zouden hebben kunnen vinden, draagt niet bij aan een gedragen plan. Bijzonder is, dat de gemeente de handelswijze van de Tuinmaat stilzwijgend heeft laten passeren en niet corrigerend is opgetreden. Dit versterkt mijn gevoel, dat er van meet af aan eenzijdig naar maar één eindresultaat toe is gewerkt.

Deze handelswijze van de gemeente heeft bij mij vragen opgeroepen en heeft mij gemotiveerd om stukken die opgevraagd zijn middels de WOB, door te nemen om meer inzicht te krijgen in het volledige proces, inclusief de afweging van alternatieve locaties. Dat heeft mij tot inzicht gebracht dat er meer voor de hand liggende locaties beschikbaar zijn. En dat de gemeente - zoals eerder genoemd - op een aantal essentiële punten niet zorgvuldig en transparant heeft gehandeld. Ik ben van mening dat het de plicht is van de gemeente om alsnog alternatieve locaties in beeld te brengen voor de Tuinmaat / een volkstuinencomplex om vervolgens een transparante en zorgvuldige afweging te maken. Het mag duidelijk zijn dat de Paardenwei niet meer als optie in deze afweging hoeft te worden meegenomen.

Ten aanzien van de manier waarop de gemeente burgerparticipatie met betrekking tot het weer vlot trekken van de verkoop de afgelopen ruim tien jaar heeft benaderd is meer dan voldoende over gezegd.

Naar aanleiding van het voorgaande verzoek ik u met inachtneming van onze zienswijze het ontwerp bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen en mijn alternatieve voorstellen hierin mee te nemen.

Ik ga ervan uit dat u mij van de verdere procedure op de hoogte houdt.

Met vriendelijke groet,

#14

Zienswijze tegen ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage

Aan: De gemeenteraad van de gemeente Arnhem

e-mail: [redacted]

Afzender: [redacted]

[redacted]

Arnhem, 22 november 2021

Betreft: Zienswijze tegen ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage.

Geachte raad,

Op 14 oktober jl. is het ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage bekendgemaakt.

Hierbij maak ik mijn zienswijze kenbaar over dit ontwerp bestemmingsplan.

1. <u>Origineel plan Gaardenhage – reden om hier te komen wonen – en huidige staat</u>

   De wijk Gaardenhage is ontwikkeld om Arnhem Zuid en in het bijzonder de wijk Rijkerswoerd te verrijken met woningen in het hogere segment. Veel rust, groen, ruime tuinen en huizen en toch dicht bij de stad en internationale school. Het originele plan bestond uit 47 kavels van 1100-1800m^2 (niet 54 zoals de gemeente in de meeste documenten en publicaties vermeld).

   In de wijk zijn 3 gebieden te onderscheiden:

   - Gaarden 1 (momenteel nog onbebouwd),
   - Hagen: 28 kavels waarvan 20 bebouwt/verkocht, 1 gereserveerd, 3 worden verloot op 10/12/2021 en 4 zijn niet voor verkoop beschikbaar gesteld (veld 3 in het nieuwe ontwerp bestemmingsplan)
   - Gaarden 2: 12 kavels waarvan 11 bebouwd en de laatste recentelijk verkocht.

   Deze 3 deelgebieden zijn duidelijk gescheiden door sloten, groen en bomenrijen tussen de 3 gebieden. Waarbij de laatste 2 (de Hagen en Gaarden 2) vrijwel af zijn, en indien de wil er is zal ook veld 3 snel bebouwd kunnen zijn volgens origineel plan om het geheel netjes af te ronden.

   Ook niet onbelangrijk is dat de wijk zich heeft ontwikkeld tot een groen rustgebied waar veel mensen woonachtig in andere delen van Rijkerswoerd graag en veelvuldig wandelen)o.a. naar de stadsboerderij), en kinderen op straat spelen, hetgeen (veilig) mogelijk is doordat het een verkeersluwe wijk is.

   Dit alles heeft ons doen besluiten om naar Arnhem en specifiek Gaardenhage te verhuizen toen wij in 2011/2012 terugkeerden naar Nederland na ruim 13 jaar als expat in Azië te hebben gewoond en gewerkt. Het gevoel om iedere dag op vakantie te zijn is de sfeer die de wijk ademt.

2. <u>Falend verkoopbeleid</u>

Toen wij ons gingen oriënteren vanuit Thailand op een woonplaats in (Oost-)Nederland kwamen wij per toeval in Gaardenhage omdat er destijds 2 bestaande woningen te koop stonden op Funda. Deze hebben wij bezichtigd, en tijdens de bezichtigingen ontdekten wij dat er ook vrije bouwkavels beschikbaar waren. Het idee om onze eigen woonwens realiteit te maken was hiermee geboren. Het feit dat deze kavels bestonden hadden wij anders niet geweten. Dit geeft aan dat het marketing beleid dusdanig was dat mensen van buiten (de regio) Arnhem geen weet konden hebben van het bestaan van Gaardenhage. Het is duidelijk dat de gemeente geen makelaar is (is mij ook meermaals zo verteld door de gemeente zelf), makelaar is toch echt een vak zeker als het gaat om het hogere segment zal een professionele partij veel beter in staat zijn om een project als Gaardenhage vlot te trekken. Dit is helaas, ondanks veelvuldig aandringen door bewoners, nooit echt verandert tot recent een beperkt aantal kavels wel op Funda zijn aangeboden, deze paar kavels zijn in de laatste maanden op 1 na verkocht (de laatste is nog gereserveerd), en er is een ruime wachtlijst van toekomstige bewoners die hier graag willen komen wonen. Helaas zal er als het aan de wethouder ligt voor deze grote groep mensen (burgers die de wethouder ook zou moeten vertegenwoordigen) geen mogelijkheid komen om hun droom te verwezenlijken. Uiteraard belemmert dit ook doorstroming in de woningmarkt…

3. Nieuw ontwerp bestemmingsplan – Doel, Proces en Resultaat

    a. *Doel* van herziening huidige bestemmingsplan – zogenaamd onverkoopbare kavels

        De tegenvallende verkoop (veroorzaakt door falend verkoop beleid) was voor de gemeente aanleiding om te kijken naar het verkleinen van de nog niet verkochte kavels.

        Recentelijk heeft de wethouder aangegeven dat de oorspronkelijke reden herverkaveling (on-verkoopbaarheid van kavels) geen reden meer is om te herverkavelen. Er is nu een geheel andere reden; namelijk het creëren van diversiteit en meer woningen.

        Deze nieuwe inzichten schaart deze wethouder onder “het maatschappelijk belang gaat voor”, waarbij de wethouder even voorbij gaat aan wat de definitie van maatschappelijk belang in deze is, daar hoort ook zeker het belang van huidige bewoners en geïnteresseerde nieuwe bewoners voor grote kavels bij lijkt mij.

        Dat de wethouder geen oog heeft voor deze groep kwam uiteindelijk ook duidelijk tot uiting toen de wethouder kleur bekende door te zeggen dat zij “de bewoners die er nog niet wonen” vertegenwoordigt, en duidelijk niet de bewoners die hier de waarschijnlijk grootste investering van hun leven inmiddels hebben gedaan en geen keuze meer hebben dit in tegenstelling tot ‘de bewoners die er nog niet wonen’.

        Nu is het belangrijk om te vermelden dat ook de huidige bewoners niet blind zijn voor het nijpende woning tekort. Wij hebben ons om die reden dan ook altijd constructief opgesteld richting de gemeente en meegedacht hoe de wens voor meer woningen vorm te kunnen geven zonder het hele concept en aanzien van Gaardenhage overhoop te halen. Dit in tegenstelling tot het beeld dat de wethouder probeert neer te zetten van ons als huidige bewoners: “ Participatie wil echter niet zeggen dat de huidige bewoners het plan volledig kunnen invullen, maar gemeente vertegenwoordigt ook de stem van de toekomstige bewoners, die ontbreekt nu nog” (een antwoord van de wethouder op een vraag via Mentimeter op 02-03-2021). Dit is extreem frustrerend voor ons om door een volksvertegenwoordiger te worden weggezet als niet meedenkend, terwijl het juist volledig omgekeerd is: de wethouders wil is wet gedurende dit gehele proces de laatste 2 jaar.

Wij als bewoners hebben juist erg intensief geprobeerd te participeren, maar worden totaal niet gehoord. Dit heeft o.a. geresulteerd in het veelvuldig voorstellen van een geleidelijke opbouw van de wijk.

Het andere argument waar de wethouder als een duveltje uit een doosje ineens mee kwam is creatie van diversiteit in het gebied Gaardenhage. Dit is natuurlijk de wereld op z'n kop aangezien Gaardenhage een klein gebied in de wijk Rijkerswoerd is, met welgeteld 47 kavels op bijna 6.000 woningen, hetgeen 0,7% vertegenwoordigd….ontstaan om juist diversiteit te creëren in Arnhem Zuid/Rijkerswoerd…. En nu wil de wethouder binnen die 0,7% diversiteit creëren? Daarnaast is er al flinke diversiteit rondom Gaardenhage met de woonwagens aan de Erasmussingel, en zonder dat wij er als bewoners enige weet van hadden is er in onze wijk een woongroep/CPO (Arneco) ontstaan in 2019 van 15 huishoudens die ook allemaal via de Marius van Beeklaan en Frida Heilstraat naar hun woning rijden. Voldoende diversitite op zo'n klein gebied lijkt mij zo, maar voor de wethouder moet Gaardenhage een soort proeftuin vol met experimenten worden, resulterend in een stedenbouwkundig rommeltje.

b. *Proces* – Bewoners worden niet gehoord

De eerste schetsen hiervoor (voor zover bij ons bekent) zijn in juni 2019 aan bewoners gepresenteerd. Hierna zijn er vele verschillende plannen door de wethouder/gemeente aan bewoners gepresenteerd, waarbij de aanleiding voor de aanpassingen t.o.v. de laatste versie meestal volledig onduidelijk was. Het was in ieder geval niet zo dat er in een volgend plan veel gedaan was met de constructieve feedback van bewoners. Dit wordt wel door de wethouder en gemeente gesuggereerd dat er in samenspraak met de bewoners is gewerkt naar het nu voorliggende plan, dit is geheel bezijden de waarheid. Door Corona is het onmogelijk geweest om sinds begin 2020 in gesprek te gaan met de wethouder en gemeente, de zogenoemde bewonersavonden werden 1-richtingsverkeer via internet. Vragen en/of suggestie konden via Mentimeter gesteld worden, en werden 2 tot 3 maanden later beantwoord. De antwoorden waren veelal "Kennis van genomen", of onjuiste informatie (bijvoorbeeld aangaande het bestaande bestemmingsplan in relatie tot reeds gebouwde woningen), of een uitleg verklaring waarom er iets besloten is waarbij er niets wordt gedaan met bewoners-suggesties.

c. *Resultaat*

Stedenbouwkundig rommeltje met volledig onduidelijke experimentele woonvormen.

- ***Deelgebieden 1 en 2:*** origineel **7** woningen → nieuw plan **32-36** woningen (5 keer zoveel!).

  Onnodig om uit te leggen dat dit een extreme afwijking is van het originele plan waarbij groen, rust en ruimte de kernwaarden zijn. Dit wordt volledig om zeep geholpen in dit nieuwe plan (denk aan woningdichtheid, verkeer, etc.)

  Alternatief voorstel (zoals meermalen geprobeerd bespreekbaar te maken door bewoners, zonder gehoord te worden door wethouder en gemeente): Deze grote kavels van 1.800m^2 herverkavelen oplopend van ongeveer 400m^2 in deelgebied 1 tot ongeveer 800m^2 in deelgebied 2. Hierbij wordt dan tegemoet gekomen aan een

segment waarvoor ook zeer veel belangstelling is, hetgeen verdere doorstroming op de woningmarkt mogelijk maakt. Daarnaast is het dan mogelijk om het groene, ruime karakter van Gaardenhage redelijk in stand te houden.

- ***Deelgebied 3:*** origineel 4 woningen → nieuw plan 8-12 woningen <u>(2 tot 3 keer zoveel!).</u>

  Deelgebied 3 betreft de laatste 4 van 28 kavels in "de Hagen". Het is volledig onlogisch om in dit deelgebied "de Hagen" dit kleine stukje te herverkavelen aangezien dit gebied vrijwel af is en er enorme belangstelling bestaat voor deze grote kavels gezien de enorme wachtlijst (waar de gemeente inmiddels geruime tijd geleden een stop op heeft gezet, en geen nieuwe belangstellenden meer toelaat op de wachtlijst waarop 25 gegadigden staan…).

  Om een goed oordeel te kunnen hebben over het nu voorliggende plan voor deelgebied 3 ("samen bouwen") heb ik met de verantwoordelijke ambtenaren van de gemeente gebeld op 18 november. Hierbij ging het mij in het bijzonder om de 'spelregels' voor het zogenaamde 'samen bouwen'. Ik heb een aantal (logische) vragen gesteld, waarop geen of geen eenduidig antwoord kwam van de gemeente. De vragen die ik gesteld heb zijn onder andere:

  - Wie koopt de kavel (juridisch gezien)? Antw. "Nog niet bekend"
  - Moeten de mensen die de kavel gezamenlijk kopen dit doen via een woongroep/stichting? Antw. "Waarschijnlijk niet"
  - Moeten de 2-3 kopers met 1 architect en aannemer werken en het geheel tegelijk bouwen? Antw. "Klinkt wel logisch om het zo te doen, maar weet het niet zeker"
  - Zijn er regels over de ver- of indeling van de kavel? Antw. "Hoe de bewoners de kavel gaan verdelen zal aan de bewoners zelf zijn nadien".
  - Dus de bewoners kunnen in feite 'informeel' de kavel verdelen, hetgeen eigenlijk een soort private herverkaveling is? Antw. "Ja, dat kan"
  - Wat gebeurd er indien, in het geval van een aanleunwoning voor grootouders, de grootouders komen te overlijden? Antw. …Geen idee…
  - Er wordt verwacht dat het onderhoud van de Hagen zoals voor het gehele gebied "de Hagen" wordt ondergebracht bij VVE de Hagen, hoe gaat dit voor deze paar kavels? Antw. "Deze 4 kavels zullen ook mee moeten doen met de VVE de Hagen zoals de overige bewoners van de 24 andere kavels".
  - Etc…etc..

  Het is duidelijk een volledig nieuw experiment waarover totaal niet is nagedacht door de wethouder en de gemeente als het gaat over de uitvoering en de toekomst bestendigheid. Uit de verschillende gesprekken lijkt dit een persoonlijk prestige experiment van de wethouder waar ook de ambtenaren weinig mee hebben.

  Voorstel: Deelgebied "de Hagen" verder ongemoeid laten aangezien het slechts gaat om de laatste 4 kavels van de 28 in totaal in dit plan en de kavels zo spoedig mogelijk beschikbaar te stellen voor verkoop om zo tegemoet te komen aan de grote groep belangstellenden op de wachtlijst.

- ***Overige Kavels:*** 9 kavels waarvan er 5 verkocht zijn en 1 gereserveerd, de overige 3 zijn recentelijk voor verkoop vrijgegeven door de gemeente en deze zullen worden verloot onder de mensen die nu op de wachtlijst staan op 10 december aanstaande. Waarschijnlijk zullen voor een deel van deze kavels het nieuw voorgestelde beeld-kwaliteitsplan (BKP) gelden. Het versoepelen van het BKP is een prima plan en iets waarop wij als bewoners al jaren aansturen, vooral ook omdat het originele BKP enorm kosten verhogend heeft gewerkt bij de bouw van onze woningen.

4. Onbetrouwbare overheid
    a. Wijziging politieke koers en idealen met een nieuwe wethouder om de 4 jaar strookt niet met levensgrote investeringen door burgers op basis va bestemmingsplannen.
    b. Burgerparticipatie ontbreekt volledig gedurende jaren – 1-richtingsverkeer vanuit gemeente en wethouder; “dat is intern besloten”
5. Conclusies
    a. Ontwerp bestemmingsplan maakt van de mooie buurt Gaardenhage een stedenbouwkundig rommeltje waarbij de oorspronkelijk doelstellingen van een ruime, groene wijk om zeep worden geholpen.
    b. Er zijn geen legitieme redenen voor herverkaveling aangezien er meer dan voldoende belangstellenden zijn voor de kavels, dit ondanks het falende verkoop-en marketingbeleid van de gemeente.
    c. Van bewonersparticipatie is geen sprake geweest in dit hele proces, slechts 1-richtingsverkeer vanuit de wethouder/gemeente.

Op basis van de bovenstaande argumenten heb ik bezwaar tegen het ontwerp bestemmingsplan (naam plan).

Naar aanleiding van het voorgaande verzoek ik u met inachtneming van mijn zienswijze het ontwerp bestemmingsplan niet vast te stellen,

Ik ga ervan uit dat u mij van de verdere procedure op de hoogte houdt.

Hoogachtend,

#15

Geacht college en gemeenteraad,

5 jaar geleden kocht ik, samen met wat nu mijn buren zijn, de boerderij grenzend aan de wijk Gaardenhagen. Vanuit de gezamenlijke tuin, mijn keukenraam & werkkamer kijk ik uit op het grasveld en het bos naast ons terrein. In het herbestemmingsplan voor de wijk Gaardenhagen is daar nu een volkstuin gepland. U kunt zich voorstellen dat dit een teleurstelling is als dit uitzicht wordt vervangen door verspreid staande kleine kassen, een grote tunnelkas, een clubgebouw en naar eigen smaak ingericht moestuinen met her en der regentonnen, lage kweekkassen etc. Nu liggen mijn woonkeuken en werkkamer op de 3e verdieping en heb ik weinig aan de haag die dit alles zal moeten gaan camoufleren.

Ik gun de mensen van de Tuinmaat een nieuwe plek, echt waar. En ik snap dat daar in de nieuwe of oude plannen, nu er wel kopers zijn voor de kavels en er zelfs wachtlijsten zijn, geen plek meer is voor hen op de kavels. Echter ze wisten dat dit zou gebeuren, toen ze tijdelijk de kavels in gebruik kregen. En dat ze op den duur opzoek zouden moeten naar een nieuwe plek. In mijn bezwaar wil ik het college en gemeenteraad vragen nog eens goed naar de nieuwe bestemming van de Tuinmaat te kijken (zie overwegingen). En als er geen nieuwe bestemming wordt gevonden in het beeldkwaliteitsplan op te nemen dat de 10 individuele kassen gegroepeerd op een nader aan te wijzen bouwvlak worden gerealiseerd, om verdere landschappelijke verstoring voor omwonenden en recreanten, die vanaf de dijk het terrein op kijken, tot een minimum te beperken.

Daarnaast is er bij mij verbazing over het ontbreken van de grondwaterbeschermingsfunctie nieuwe bestemmingsplan. En dat er geen voorzieningen worden getroffen voor wateraanvoer voor de moestuinen, terwijl evident is dat een moestuinvereniging veel water zal gebruiken. In een rondwaterbeschermingsgebied is er minimaal een kwalitatieve verplichting te verwachten omtrent het verbod op het realiseren van grondwaterputten. Hierover is niets terug te vinden. Ik verzoek de gemeenteraad hierover opheldering te vragen bij het college.

Een ander punt van verbazing is dat de bestemming 'groen' niet wordt gewijzigd, terwijl een moestuin dan wel stadslandbouw volgens de algemeen geldende bepalingen hier niet onder past. Laten we het beestje bij zijn naam noemen en er de bestemming agrarisch gebruik aan geven.

Een ander locatie

De bewoners van Gaardenhagen hebben geen binding met de Tuinmaat, en maken er geen gebruik van. Het is een vereniging met regionale uitstraling, zeggen ze zelf. Dan kan er ook regionaal (Arnhem Zuid-Oost) gezocht worden naar een alternatieve plek.

Binnen de Wijk zelf zou gekeken kunnen worden naar een locatie die minder beeld verstorend is voor wandelaars en fietsets op de dijk en omwonenden, bijvoorbeeld door in overleg met de stadsboerderij de Korenmaat (ook in de wijk gelegen) te kijken of er grondruil mogelijk is, want de boerderij heeft behoefte aan ruimte, en percelen in gebruik die qua ligging en maat beter passen bij de Tuinmaat. Een weide voor de stadsboerderij maken van de huidige paardenwei ligt veel meer in lijn met de huidige bestemming en medebestemming van grond, namelijk landschappelijke waarde, archeologische waarde - de limes, recent uitgeroepen tot werelderfgoed ligt onder het veld en grondwaterbeschermingsgebied.

Kortom:

Ik vraag u hierbij de re-locatie van de Tuinmaat te heroverwegen omdat deze niet bij de geldende bestemming past.

De grondwaterbeschermingsstatus van de wijk, inclusief grasland, te handhaven en veilig te stellen door te zorgen voor een adequate watervoorziening van de Tuinmaat. Volgens mij is het aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebied een provinciale taak, mag de gemeente dit niet zomaar opheffen?

Als er dan toch een moestuin komt de bestemming te wijzigen naar de werkelijke nieuwe functie, te weten agrarisch dan wel recreatief gebruik. Als er toch een moestuin komt op de voorgestelde plek in het beeldkwaliteitsplan een zone voor de 10 vrij te plaatsten kassen op te nemen om de verrommeling van de weide zoveel mogelijk te beperken voor de bewoners van de wijk en recreanten op de dijk.

Vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

#16

Zienswijze tegen ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage

Aan: De gemeenteraad van de gemeente Arnhem

e-mail: [redacted]

Afzender: [redacted]

Arnhem, 23 november 2021

Betreft: zienswijze tegen ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage.

Geachte raad,

Op 14 oktober jl. is het ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage bekendgemaakt.

Hierbij maak ik mijn zienswijze kenbaar over dit ontwerp bestemmingsplan.

1. Gemeente is tekort geschoten in verkoop van kavels op Veld 3 en zou deze 4 kavels alsnog conform de oorspronkelijke planning te koop moet aanbieden aan kandidaten op de wachtlijst

De belangrijke argumentatie voor de aanpassing van het bestemmingsplan is gelegen in het feit dat de verkoop van helft van de kavels in Gaardenhage zo langzaam verliep. Echter, in tegenstelling tot hetgeen is aangegeven in de brief van de heren de Baas en Marcouch dd 2 november 2021 aan de raad, is de gemeente Arnhem niet sinds 2018, maar reed sinds 2012 bezig met allerlei verkavelingsplannen voor Gaardenhage, en zijn de betreffende kavels op de deelgebieden 1,2 en 3 gedurende al die tijd aan de verkoop onttrokken geweest. Dit is een zeer belangrijke factor in de slechte verkoop van kavels in de Hagen. Bovendien heeft de gemeente nooit effectief werk gemaakt van de verkoop van haar kavels in Gaardenhage. Het zal de raad bekend zijn dat de verkochte kavels in de Hagen vrijwel zonder uitzondering door een projectontwikkelaar zijn verkocht, terwijl de gemeente slechts 1 van de 14 kavels wist te verkopen. Zoals aangegeven in de brief van De Baas en Marcouch is pas in maart 2020 (!)voor het eerst marketing via Funda ingezet, en overtreft sindsdien de belangstelling voor de Hagen veruit het aantal beschikbare kavels. Gezien het voorgaande past het de gemeente om in ieder geval de 4 kavels op deelgebied 3 conform de oorspronkelijke planning voor verkoop beschikbaar te stellen aan kandidaten van de wachtlijst.

2. Bezwaren tegen voorgestelde plannen voor deelgebied 3

Indien de gemeente onverhoopt niet overgaat tot de voorgestelde verkoop van de bovengenoemde kavels conform de oorspronkelijke planning, dient - aangezien deelgebied 3 integraal deel uitmaakt van de Hagen - het ontwerpbestemmingsplan rekening te houden met een aantal aspecten:

a. Realisatie 'in samenhang ' op deelgebied 3

Het begrip realisatie ín samenhang voor deelgebied 3 dient nader gespecificeerd te worden. Om verrommeling en toekomstige conflicten te voorkomen, dient bij het verkopen van een kavel deze in één keer en in zijn geheel aan de in samenhang bouwende partij(en) te worden verkocht. Ook dient in één beooordelingsprocedure de bouwvergunning voor het geheel van de per kavel te bouwen 2 of 3 woningen te worden afgegeven.

b. Aansprakelijkheid per kavel i.p.v. per woning

Tot tevredenheid heb ik vastgesteld dat de in deelgebied 3 de bestaande hagen en singels blijven behouden, met duidelijk omschreven eisen m.b.t. de breedte en hoogte, en gemeenschappelijk beheer door de VVE de Hagen. Mede met het oog op eventuele juridische aansprakelijkheid m.b.t. tot het respecteren van de gestelde eisen en eventueel

daaruit voortvloeiende kosten is het noodzakelijk dat per kavel een duidelijke juridische entiteit de gehele kavel vertegenwoordigd (dit kan zijn 1 persoon, dan wel een juridisch vastgelegde entiteit waarin de in samenhang bouwenden zich verenigd hebben). De VVE de Hagen heeft de afgelopen jaren enkele keren een bewoner cq kavel in gebreke moeten stellen en een boete moeten opleggen, en heeft daarom per kavel recht een duidelijk en juridisch bindend aanspreekpunt.

c. Beperk aantal woningen tot twee per kavel: de netto kavel oppervlakte is kleiner dan aangegeven, en het deel dichtbij de singel is minder geschikt voor een woning.

Graag wil ik de raad erop wijzen dat de netto oppervlakte van de kavel aanzienlijk beperkt wordt door de breedte van de hagen en de breedte en hoogte van de singel.

V.w.b. de buitenrand van deelgebied 3 dient gerealiseerd te worden dat de beukenhaag minimaal 1 meter breed is, en geheel op de kavel staat. Bij het bruto, kadastrale kavel oppervlak van 1287 m^2 betekent dit voor de buitenste kavels dat er minimaal 137.5 m^2 in gebruik is genomen door de singels en de hagen (voor de twee binnenkavels is dit minimaal 112.5 m^2). Bovendien is de singel behoorlijk hoog, waardoor een toekomstige woning op 8 meter van de singel voor een groot deel van de dag veelal in de slagschaduw van de singel zal liggen. Vanuit dit oogpunt zou het wenselijk zijn de bebouwing tot maximaal twee woningen te beperken.

Op basis van de bovenstaande argumenten heb ik bezwaar tegen het ontwerp bestemmingsplan NL.IMRO.0202.967-0201 (Chw Gaardenhage).

Naar aanleiding van het voorgaande verzoek ik u met inachtneming van mijn zienswijze het ontwerp bestemmingsplan niet vast te stellen, doch aan te passen door slechts het bestemmingsplan vast te stellen voor Deelgebieden 1 en 2, en zoals betoogd de 4 kavels op deelgebied 3 alsnog conform de oorspronkelijke planning te koop aan te bieden aan kandidaten op de wachtlijst.

Indien de gemeente onverhoopt door wenst te gaan met 'realisatie in samenhang' in deelgebied 3 aanpast, dan verzoek ik het bestemmingsplan zodanig aan te passen dat

a) Per kavel slechts twee woningen worden gerealiseerd;

b) Bij het verkopen van een kavel deze in één keer en in zijn geheel aan de in samenhang bouwende partij(en) te worden verkocht, en de bouwvergunning in één beooordelingsprocedure voor het geheel van de per kavel te bouwen woningen te worden afgegeven;

c) Een eenduidig juridisch aanspreekpunt per kavel wordt gerealiseerd, en niet per woning.

Ik ga ervan uit dat u mij van de verdere procedure op de hoogte houdt.

Hoogachtend,

[redacted]

#17

Aan: College van B&W Arnhem
Betreft: zienswijze tav bestemmingsplan Chw Gaardenhage

Arnhem, 22 november 2021

Geacht College

Op 14 oktober 2021 heeft het college een ontwerp bestemmingsplan voor (een deel van) de wijk Gaardenhage in Rijkerswoerd (NL.IMRO.0202.967-0201) vastgesteld. Ondergetekenden zijn het niet eens met een aantal zaken dat in dit ontwerpbestemmingsplan staat. Onze bezwaren hebben betrekking op de volgende punten:

1. Een volkstuinencomplex op het stuk grond grenzend aan de Gaardenhage en de Huissensedijk - vanaf nu aangeduid met de Paardenwei - is niet in lijn met:
    A. De geldende bestemmingen
    B. Visies van de gemeente Arnhem
    C. Eerder beoordeelde plannen en communicatie
2. Het ontbreken van een objectieve en zorgvuldige beoordeling van alternatieve locaties Tuinmaat
3. Noodzaak tot verkaveling van plan Gaardenhaage is ingehaald door de realiteit
4. Het proces van betrekken van omwonenden (burgerparticipatie) is onzorgvuldig verlopen en zelfs actief tegengewerkt.

Wij zullen onderstaand per punt een toelichting geven.

Punt 1 Een volkstuinencomplex in de Paardenwei is niet in lijn met...

A: <u>Huidige bestemmingen</u>

Het plan voldoet niet aan drie van de huidig geldende (dubbel)bestemmingen die op de Paardenwei rusten, te weten: Groen, Waarde - Landschap en Grondwaterbeschermingsgebied.

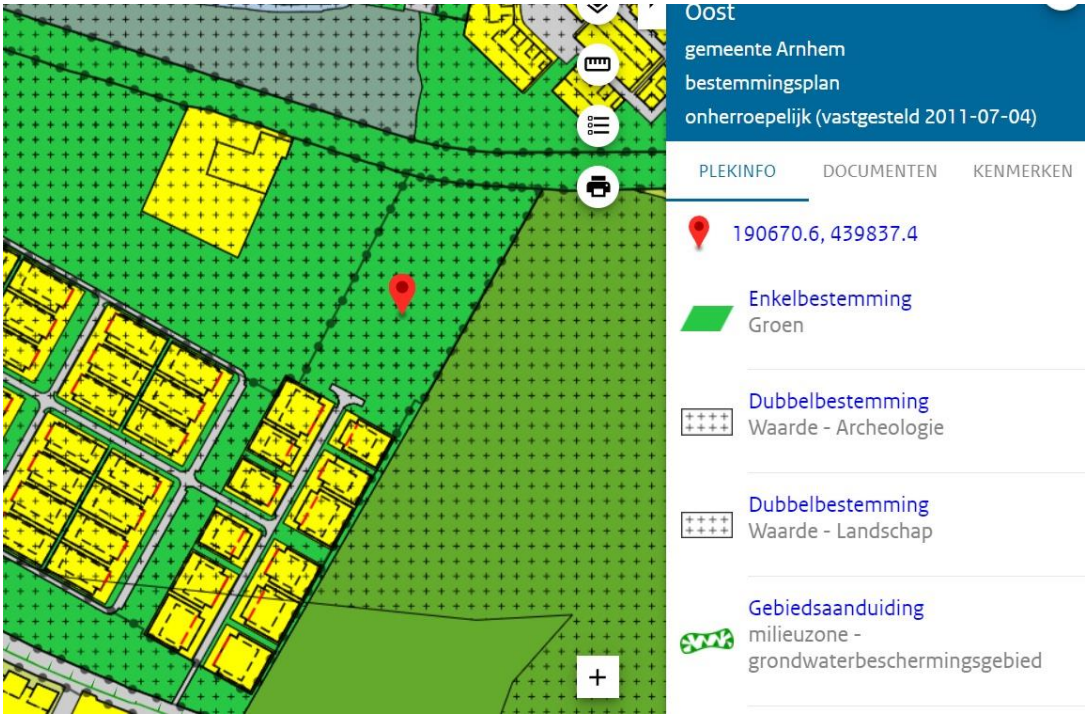

Toelichting enkelbestemming Groen, artikel 10, bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost:

De voor '<u>Groen</u>' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. groenvoorzieningen;
b. watergangen, waterpartijen, waterinfiltratievoorzieningen en andere voorzieningen voor de waterhuishouding;
c. fiets- en wandelpaden, in- en uitritten naar aangrenzende woningen, straatmeubilair en speelvoorzieningen;
d. wegen voor bestemmingsverkeer;
e. tuin zoals bedoeld in artikel 18 ter plaatse van de aanduiding 'tuin' -> De voor '<u>Tuin</u>' aangewezen gronden zijn bestemd voor groenvoorzieningen ten behoeve van aangrenzende (woon)bestemmingen.
f. en tevens voor sport zoals bedoeld in artikel <u>17</u> ter plaatse van de aanduiding 'sport'.

Opvallend is dat in het voorgestelde bestemmingsplan Chw Gaardenhaage in Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels onder <u>artikel 3</u> een afwijkende definitie wordt gegeven van ‘Groen’, te weten:

De voor Groen aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. Groenvoorzieningen;
b. watergangen, waterpartijen, waterinfiltratievoorzieningen en andere voorzieningen voor de waterhuishouding;
c. wegen voor bestemmingsverkeer;
d. fiets- en wandelpaden, straatmeubilair en speelvoorzieningen.
e. volkstuinen met bijbehorende parkeerplaatsen uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'volkstuinen'

In de toelichting van het voorliggende bestemmingsplan wordt deze wijziging nergens vermeld. Hoe legt de gemeente dit uit? Dit roept bij ons vragen op over de transparantie en gelijke behandeling van burgers en initiatieven.

Dat een volkstuin niet valt onder Groen wordt ook bevestigd in de systematiek van Standaard Vergelijkbare BestemmingsPlannen (SVBP2008, versie 18 oktober 2010, blz. 8). Hierin worden voor de bestemming GROEN de volgende functies / gebruiksdoelen gedefinieerd:

- beeldbepalende boom
- groen(voorziening)
- monumentale boom
- park
- plantsoen

Een volkstuin valt daarentegen onder de bestemming 'recreatie':

- dagrecreatie
- jachthaven
- kampeerboerderij
- kampeerterrein
- modelvliegtuigbaan
- passantenhaven
- recreatie
- recreatiewoning
- strand
- verblijfsrecreatie
- volkstuin

Zoals wij van ambtenaren van de gemeente Arnhem hebben begrepen, was het mogelijk toekennen van een bestemming RECREATIE aan de Paardenwei dermate in strijd met de eigen richtlijn "Structuurvisie 2020 met doorkijk 2040", dat daar – terecht – van is afgezien.

Onder Groen valt dus wat de regelgeving en ons als omwonenden betreft geen volkstuinen. Wat wij ook zeer logisch vinden, want volkstuinen is een agrarische functie en niet groen in de zin van natuurwaarde. Doelstellingen rondom volkstuinen en stadslandbouw geven geen reden om hier verandering in te brengen. Zeker gezien er locaties zijn onderzocht waar het wel (beter) in de bestemming past (zie ook onder punt 2).

Toelichting dubbelbestemming Waarde - Landschap
De bestemmingsomschrijving in artikel 25 van het geldende bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost luidt: "De voor Waarde - Landschap aangewezen gronden zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor behoud, het herstel en de versterking van de op deze gronden voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke en ecologische waarden met recreatief medegebruik." Wellicht ten overvloede vermelden wij, dat met dit laatste geen volkstuinen wordt verstaan, zoals blijkt uit de regelgeving over 'recreatief medegebruik'.

Opvallend is dat in het voorgestelde bestemmingsplan Chw Gaardenhaage geen enkele keer melding wordt gemaakt van deze geldende bestemming. Ook in gesprekken met de gemeente en omwonenden is hierop niet gereageerd en is het afgedaan als details. De wens voor een volkstuincomplex gezien als stadslandbouw zou hier boven staan volgens de verantwoordelijk wethouder mevrouw Bouwkamp.

In interne communicatie van de gemeente van 15 maart jl. over het concept bestemmingsplan (via WOB verzoek) lezen we *"In het geldende plan heeft de locatie van de toekomstige Tuinmaat de "Waarde - Landschap'. Mij lijkt een aanlegvergunningstelsel minder praktisch op een volkstuin. Kan deze vervallen?"* Van de eventuele afwegingen om deze te laten vervallen zien wij echter niets terug in het voorgestelde bestemmingsplan. Wij stellen daarom wederom vragen bij de transparantie en willekeurigheid van de gemeente in dezen. En kunnen ons - gezien de huidige visies van de gemeente Arnhem (zie verderop) - geen reden bedenken om deze bestemming te laten vervallen.

Wij willen benadrukken dat de Huissensedijk en groene zone daaromheen zeer geliefd is bij omwonenden, mensen uit de wijk en recreanten uit Arnhem en verder weg. Juist de natuurlijke uitstraling, typische landschappen en het behoud van groen binnen verstedelijking heeft heel veel waarde voor mens, dier en natuur. De paardenwei aan de dijk is een ongekend stuk landschappelijke waarde, dat aan de rest van de dijk en zeker in Arnhem als geheel heel schaars is. Dit stuk landschap verder ontwikkelen als natuur zien wij zitten. Maar dit unieke landschap verrommelen door een volkstuincomplex is het slopen van landschappelijke waarde, en zonde voor Arnhem en haar inwoners.

Toelichting milieuzone Grondwaterbeschermingsgebied
In artikel 32.2 van het bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost staat het volgende vermeld "Ter plaatse van de aanduiding Milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied zijn de gronden naast de overige aangegeven bestemmingen tevens bestemd voor de bescherming van de kwaliteit van het grondwater ten behoeve van de drinkwatervoorziening."

Voorts staat onder artikel 30.1 "Werken of werkzaamheden als bedoeld in het eerste lid zijn slechts toelaatbaar, indien, voor zover van toepassing op de bestemming, dan wel gebiedsaanduiding: door de uitvoering van het werk geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de bescherming van de kwaliteit van het grondwater en aan de winning daarvan."

"Het bepaalde in artikel 30 is van toepassing:

Het is verboden om zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (omgevingsvergunning) de in de onderstaande tabel opgenomen werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren, te doen of te laten uitvoeren:

- het aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of andere apparatuur
- werken die een verandering van de waterhuishouding of het grondwaterpeil tot gevolg hebben, zoals drainage en (onder)bemaling
- het aanbrengen of verbreden van verhardingen zoals voet- en rijwielpaden, ontsluitingswegen en parkeerplaatsen"

Volkstuinen zullen in de zomer niet zonder bewatering kunnen. Zeker niet met de afgelopen droge zomers die we hebben gehad en die volgens klimaatvoorspellingen alleen maar meer zullen voorkomen door een toename in extremen. In het plan is niets terug te vinden over voorzieningen voor wateraanvoer.
Wij zouden in het plan op zijn minst een verbod op slaan van grondwaterputten verwachten en de toezegging voor een strikte handhaving daarop. Ook hierover is niets terug te vinden.
En hoe denkt de gemeente in het grondwaterbeschermingsgebied een watervoorziening te realiseren zonder impact op bovenstaande drie eisen? Wat zal het effect zijn op het grondwaterpeil, specifiek bij droge zomers? Wij lezen hierover niets terug in het bestemmingsplan.

De bewoners van Arneco - woonachtig op het aan de Paardenwei grenzende perceel - hebben voorafgaand aan de bouw van hun woningen in het kader van duurzaamheid met de gemeente overleg gevoerd over de aanleg van grondwarmtepompen. Dit zou niet mogelijk zijn. Het aanleggen van diepe warmtenetten voor een water/brine warmtepomp was niet toegestaan omdat hiervoor een waterscheidende grondlaag zou moeten worden doorboord. Hierdoor zou contaminatie kunnen optreden van de dieper watervoerende laag waaruit het water voor drinkwaterbereiding onttrokken wordt. Ondanks de sterke wens van Arneco is er, in het belang van maatschappelijke duurzaamheid, niet afgeweken van bestaande regelgeving.

Uit persoonlijke communicatie met leden van de Tuinmaat is gebleken dat op de huidige locatie van de Tuinmaat aan deze regel NIET is voldaan omdat bij uitvoering van het putten slaan bleek dat op hoger gelegen grond op dat moment geen water onttrokken kon worden. Men is toen - *bij afwezigheid van handhaving* - dieper gaan boren dan toegestaan, naar men vermeldde tot meer dan 20 meter diepte bij sommige putten. Het is ons overigens onbekend of er überhaupt vergunning is aangevraagd voor deze vergunningsplichtige handelingen toentertijd door de Tuinmaat. Een herhaling van dit scenario dient in ieder geval voorkomen te worden. Daarnaast is er in onze ogen sprake van willekeur en ongelijke behandeling van burgers en initiatieven door de gemeente.

Tenslotte verbazen wij ons erover dat in het nieuwe bestemmingsplan de grondwaterbeschermingsfunctie in z'n geheel verdwenen is. We vragen ons af of dit wellicht over het

hoofd is gezien? Het opheffen van het grondwaterbeschermingsgebied lijkt ons in ieder geval een taak die bij de provincie thuis hoort.

B1: Een volkstuinencomplex in de Paardenwei is niet in lijn met Groenvisie 2017 - 2035, gemeente Arnhem, maart 2018

In de vigerende gemeentelijke Groenvisie zijn de volgende relevante passages terug te vinden:

- **Blz. 7.** "De afgelopen 15 jaar is ons denken over hoe we omgaan met het groen in de stad veranderd. Toch blijven de visie en de algehele uitgangspunten uit het Groenplan 2004 nog steeds actueel, te weten respect voor de landschappelijke en cultuurhistorische onderlegger, het principe van groen blijft groen en het tegengaan van versnippering."
- **Blz. 23**. Polderlandschap

  "Behouden en versterken van een herkenbare polder, met oude ontginningsstructuren (wegen)."

  "Het landschap bestaat uit een afwisseling van bosjes, weides, boomgaarden, moeras en open water (zegen en wielen)."

  "Versterken (heldere begrenzing) van de landschappelijke identiteit (polderlinten en dijken) in Arnhem Zuid, ***met name de Huissensedijk*** en de polderlinten."

5. **Blz 32. "Groenstructuur langs de Huissensedijk**, waar zetten we de komende jaren op in? **Behoud huidige karakter**."
6. **Blz. 33. "**Realisering van de continuïteit van de Huissensedijk en de Mooieweg door middel van groene verbindingen bij de kruisingen met de Matsersingel. Waar zetten we de komende jaren op in? Versterking groenstructuur dijken in combinatie met cultuurhistorie/ Limes."

Wij vinden het moeilijk te begrijpen hoe een volkstuinencomplex, inclusief 10 kasjes, een grote tunnelkas, een verenigingsgebouw en parkeerplaatsen zou kunnen bijdragen aan:

- Het tegengaan van versnippering;
- Behoud van het huidige karakter / het behoud van Groen zoals bedoeld in de geldende bestemming;
- Het behouden en versterken van de landschappelijke identiteit (polderlinten en dijken, herkenbaar polderlandschap) aan de Huissensedijk.

In lijn met deze visie en de landschappelijke context denken wij eerder aan natuurlijke en cultuurhistorische waarden die je in een oeverwallandschap kan verwachten. Denk aan een paardenwei, kruidenrijk grasland, gecombineerd met hoogstamboomgaard (of zelfs een historische collectieboomgaard via Landschapsbeheer Gelderland) met als perceelafscheiding een vlechtheg of struweelhaag. Op deze manier leent het stuk zich als bufferzone om de overgang van bos naar

bebouwing en tuinen gradueel te doen verlopen. En kan het als foerageerplaats voor reeën en hazen behouden blijven.

B2. Een volkstuinencomplex in de Paardenwei is niet in lijn met de visie van de gemeente op Stadslandbouw

In de visie van de gemeente op stadslandbouw en regionaal voedsel, getiteld 'Het groeit in Arnhem' dd sept 2017 staat een aantal ambities geformuleerd, waaronder de volgende:
"Arnhem biedt ruimte voor stadslandbouw op wijkniveau in die groenvoorzieningen die ***niet*** primair een stedelijke of regionale functie kennen of een natuurfunctie hebben. Buurtinitiatieven krijgen daar de ruimte als die elders niet voorhanden is." Voorts concludeert de gemeente onterecht dat de verplaatsing en herinrichting van de Tuinmaat naar de Huissensedijk past binnen deze ambitie. Zoals uit de geldende bestemmingen en de groenvisie van de gemeente blijkt (zie eerder betoog), heeft de Paardenwei echter wel degelijk een natuurfunctie. Daarnaast is er ook wel degelijk een andere meer voor de hand liggende locatie beschikbaar (zie verderop onder punt 2).

En mocht er dan echt behoefte zijn aan meer stadslandbouw specifiek op deze locatie, waarom dan niet een natuurinclusieve vorm van (stads)landbouw, bijvoorbeeld een sociaal en maatschappelijk initiatief zoals een permacultuur of voedselbos. Dit draagt bij aan stedelijke voedselproductie, biodiversiteit, gezamenlijkheid, landschap. Een conventioneel volkstuincomplex is - zoals ook is gebleden in overleggen met de Tuinmaat - erg individualistisch en staat derhalve in schril contrast met een maatschappelijke bestemming en sociale interactie in de wijk.

C. Een volkstuinencomplex in de Paardenwei is niet in lijn met eerder beoordeelde plannen en communicatie vanuit de gemeente Arnhem

C1. Bewoners van Arneco hebben een vergunning aangevraagd om op hun terrein een kas te plaatsen. Het stuk grond is direct grenzend aan de Paardenwei (met tussengelegen fietspad), waarvoor dus dezelfde bestemmingen gelden als de Paardenwei. De volgende schriftelijke reactie is daarop ontvangen van de gemeente op 17 maart 2020:

[BEGIN REACTIE]
Ruimtelijk advies:

Inleiding
Initiatiefnemers willen bij de ecologische woongemeenschap Arneco een hobbykas bouwen voor het kweken van eigen groenten en kruiden. Het plan is in strijd met het vigerende bestemmingsplan omdat de kas in de bestemming 'Groen' wordt gerealiseerd. Daarnaast kunnen op grond van de dubbelbestemming 'Waarde - Landschap' ter bescherming van de landschappelijke en ecologische waarden van de gronden nadere eisen aan de situering van bouwwerken worden gesteld.

Bestemmingsplan
Ter plaatse geldt het bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost. De kas wordt gerealiseerd in de enkelbestemming 'Groen'. Deze bestemming wordt nader gedefinieerd in artikel 10 van de regels

behorend bij het bestemmingsplan. In artikel 10.1 is de bestemmingsomschrijving opgenomen. Een kas past niet binnen de gegeven bestemming.
Op het perceel rust ook de dubbelbestemming 'Waarde - Landschap'. Deze bestemming wordt uitgewerkt in artikel 25 van de planregels. Op grond van artikel 25.2 kunnen op deze gronden ten aanzien van de situering van bouwwerken die mogen worden gebouwd op grond van de andere bestemming(en) nadere eisen worden gesteld ter voorkoming van een onevenredige aantasting van de aanwezige landschappelijke en ecologische waarden.

Procedure en beleid
Op grond van het Besluit ruimtelijke ordening, Bijlage II, artikel 4, lid 1, kan voor het bouwen van een kas in de bestemming 'Groen' van dit artikel van het bestemmingsplan worden afgeweken. Het beleid voor het verlenen van afwijkingen is vastgelegd in het Beleid omtrent planologische afwijking op grond van artikel 4 van Bijlage II van het Besluit omgevingsrecht. Als het ruimtelijk en planologisch aanvaardbaar is kan op grond van dit beleid voor dit plan een afwijking worden verleend.
De procedure is een omgevingsvergunning volgens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht artikel 2.12, lid 1, sub a, onder 2, juncto Besluit omgevingsrecht, Bijlage II, artikel 4, lid 1.

Overwegingen
Dat de kas zoveel mogelijk in de zon moet staan is duidelijk en dat daar geen grote toekomst bestendige bomen voor moeten wijken is evident. De plek die door de initiatiefnemers gekozen is, ligt aan de rand van het perceel. Ruimtelijk is dit ongewenst omdat daarmee de kas te prominent op de kavel aanwezig is. Qua positie zou de kas een plek moeten krijgen in de nabijheid van de bestaande bebouwing en schuren waardoor het meer een eenheid gaat vormen met deze bebouwing. Dichter bij de bestaande bebouwing heeft ruimtelijk ook als voordeel dat ***vanaf de Huissensedijk er minder zicht is op de kas****.*
Deze gaat dan schuil achter de dijk en door de hoogteligging wordt zelfs over de kas heen gekeken naar het achterliggende landschap.
Een kas op dit perceel met deze grootte is acceptabel en het plan voorziet in maatregelen om de plek ecologisch interessanter te maken. Op dit moment heeft het terrein als geheel een rommelige inrichting met een ***diversiteit aan opslag en activiteiten die niet lijken te passen bij de bestemming 'Groen'.***

Conclusie: nog niet akkoord
Het realiseren van een kas op dit perceel is mogelijk, maar de gekozen locatie is niet akkoord. Het advies is om met initiatiefnemer in gesprek te gaan over een goede locatie voor de kas. Vanuit openbare ruimte is het de wens om te komen tot een inrichtingsplan voor het hele gebied, waarbij de kas meegenomen kan worden.

[EINDE REACTIE]

Het toestaan van een volkstuinencomplex inclusief 10 kassen, een grotere kas en een verenigingsgebouw bevreemdt ons dan ook zeer. Dat strookt in geen enkel geval met de communicatie in bovenstaande reactie op de eerdere wens vanuit Arneco, waarin vanwege de dubbelbestemming Waarde - Landschap aantasting van aanwezige landschappelijke en ecologische waarden voorkomen

dienen te worden. Verder is Arneco aangesproken op de toenmalige rommelige inrichting van het terrein, met diversiteit aan opslag en activiteiten die niet lijken te passen bij de bestemming ‘Groen’. Wij kunnen dit niet rijmen met het voorstel van de gemeente om dan wel tig volkstuinen, 10 kassen, twee grotere gebouwen, watertonnen, parkeerplaatsen, composthopen, gereedschapbakken etc. toe te staan. Dat terwijl de Paardenwei niet alleen grenst aan de Huissensedijk, maar ook nog eens direct aan het Zeegbos, een NNN gebied (Natuurnetwerk Nederland).

C2. Individuele bewoners van Arneco hebben respectievelijk in juli 2016 en september 2019 een plan ingediend voor het gebruik en beheer van de Paardenwei. Het eerste plan omhelsde een maatschappelijke, natuurlijke en biodiverse invulling en verdere ontwikkeling van de wei, te weten een combinatie van een pluktuin, permacultuur, voedselbos en een rustplaats aan de dijk voor fietsers. Dit plan is niet goed gekeurd omdat er sprake zou zijn van de bestemming groen met landschappelijke waarde. **Een open dijklandschap zou het doel zijn, juist omdat dat het stuk grond zo uniek maakt**. Het tweede plan omvatte slechts het gebruik en beheer van de paardenwei, op ecologische verantwoorde wijze, diervriendelijk en veilig beheer in overleg met aanwonenden. Een reactie van de gemeente op dat plan is er helaas nooit gekomen Naar onze mening is hier sprake van ongelijke behandeling van burgers en initiatieven en van willekeur bij de gemeente.

C3. Een ander plan om de paardenwei te gebruiken voor centraal op te zetten schoolmoestuinen voor basisschoolleerlingen uit de buurt is niet verder verkend vanwege het feit, dat de grond al gegund zou zijn aan volkstuincomplex de Tuinmaat. Echter is er nooit naar de buurt gecommuniceerd dat er mogelijkheden zouden zijn om een maatschappelijk initiatief te starten op de paardenwei. Er is geen openbare aanbesteding geweest, dat terwijl stukken grond voor stadslandbouw schaars zijn. Op dit moment is ook de toekomst van het stuk grond waar stadslandbouw Mooieweg gebruik van maakt ook onzeker. Kortom, als er al redenen zouden zijn om dit stuk natuur met landschappelijke waarde aan te tasten, waarom dan niet meerdere initiatieven de gelegenheid bieden zich in te schrijven? En de uiteindelijke gunning een eerlijk proces te laten zijn met betrokkenheid van de buurt? Dat de Tuinmaat toevallig als eerste aanklopt, mag toch geen reden zijn om het dan ook direct te gunnen? Naar onze mening is ook hier sprake van ongelijke behandeling van burgers en initiatieven en van willekeur bij de gemeente.

Punt 2: Gebrek aan beoordeling alternatieve locaties

De gemeente heeft, naast de Paardenwei, slechts één andere optie bekeken. Dit blijkt uit de stukken en emailwisselingen die openbaar gemaakt zijn door de gemeente via een WOB verzoek. Deze tweede – kort beschouwde locatie – betrof de zogenaamde optie B aan de Zuidwestzijde van Rijkerswoerd Rest. Daarover wordt in een bericht van 15 januari 2020 geschreven:

> "Uit de verkenning naar woningbouwlocaties voor de korte termijn >5 jaar en voor de iets langere termijn >10 jaar blijkt dat er onvoldoende plancapaciteit in voorraad is om aan de woonvraag te voldoen. Dit houdt in dat de locatie Rijkerswoerd Rest (landbouwgronden zuidzijde Rijkerswoerd) in beeld komt als mogelijke woningbouwlocatie. In dat kader is het nu niet handig om een deel van de grond in gebruik te nemen voor stadslandbouw en / of volkstuinen omdat dat een optimale ontwikkeling van dit gebied in de weg kan staan. Neemt niet weg dat stadslandbouw en volkstuinen van belang zijn voor de leefbaarheid van de wijk. Ze zijn duidelijk benoemd in het coalitieakkoord en verankerd in beleid. **Voor een eventuele gebiedsontwikkeling in Rijkerswoerd Rest zou het inpassen van volkstuinen ook een uitgangspunt kunnen zijn. "**

Op deze alternatieve locatie berust de enkelbestemming 'agrarisch'. Het lijkt ons veel logischer om dat te benutten voor stadslandbouw en volkstuinen. Zeker wanneer je alle onder punt 1 genoemde argumenten in ogenschouw neemt, lijkt ons dit in meerdere opzichten een locatie die meer in aanmerking komt dan de Paardenwei.

En ook de gemeente zelf stelt dus dat het inpassen van volkstuinen in dit gebied als uitgangspunt kan worden meegenomen. Het perceel waar nu de stadslandbouw Mooieweg en een aantal andere initiatieven plaatsvinden heeft dezelfde bestemming agrarisch. Voor ons is niet inzichtelijk waarom de gemeente dan uiteindelijk toch de keuze maakt voor de Paardenwei, die nota bene een bestemming groen met landschappelijke waarde heeft.

Verwacht mag worden dat op termijn woningbouw in Rijkerswoerd Rest aan de orde zal komen gezien de noodzaak voor de gemeente Arnhem om haar steentje bij te dragen aan het oplossen van de huidige woningnood. Het combineren van de Tuinmaat met die toekomstige woningbouw geeft dan een prima kans om die nieuwbouw beter klimaatbestendig te ontwikkelen door het tegengaan van verstening en daarmee voorkomen van hittestress. De tuinmaat zou daar dus een goede bijdrage kunnen leveren aan een leefbare, gezonde en inclusieve wijk in de stad in de vorm van een "groene long". Die voordelen worden in plan Gaardenhage niet bereikt.

Wel lezen wij in interne uitwisseling binnen de gemeente in een email van 18 maart 2020: *"De Tuinmaat kiest voor de paardenwei aan de dijk, deze geeft maximale zekerheid voor een lange termijn."*

Dit duidt erop dat er geen zorgvuldige afweging is gemaakt op basis van objectieve en vooraf gedefinieerde criteria, maar dat in plaats daarvan de Tuinmaat de keus is gegeven, die dan ook door hen is gemaakt.
Het kan toch niet zo zijn, dat de gemeente haar beleid laat bepalen door een willekeurige volkstuinvereniging?
Dit lijkt ons geen normale en ook geen gewenste gang van zaken voor een gemeente. Stukken grond met natuur en groen zijn schaars en vertegenwoordigen een maatschappelijk belang. Het belang van een volkstuincomplex is in principe het belang van individuele burgers die een eigen tuin willen. Daar mag ook plek voor zijn, maar niet ten koste van natuur en landschap.

Verder vragen wij ons af waarom er niet meerdere locaties in overweging zijn genomen. Zo zou de Tuinmaat ons inziens het best tot haar recht komen in de wei gelegen aan het perenlaantje, tussen de huidige Tuinmaat en het 'woonwagenkamp'. De plek in de wijk blijft dan bijna ongewijzigd en de versterking met het Natuurcentrum / stadsboerderij de Korenmaat aan de overkant is ook een logische keuze. In het verleden heeft de gemeente ook aangegeven dat de synergie van de huidige plek van de Tuinmaat met de nabijgelegen Stadsboerderij zo belangrijk was. De samenwerking met de Stadsboerderij zou tot bloei kunnen komen en zo een versterking zijn voor het ontmoeten in de wijk. Eventueel zou de Stadsboerderij - die nu mogelijk dit stuk van de gemeente huurt voor paarden of andere dieren – als alternatief dan gebruik kunnen maken van (een deel van) de Paardenwei, waardoor er een natuurlijke en landschappelijke invulling is en dat ook gewaarborgd blijft.

Daarnaast lezen wij in interne emailuitwisseling binnen de gemeente - gedateerd 30 augustus 2021 - dat de Tuinmaat tot en met oktober 2022 gebruik kan blijven maken van de huidige tijdelijke locatie. En in een memo van 16 december 2019 lezen we dat de drie stadslandbouw initiatieven aan de Mooieweg in het najaar van 2023 ook hun grond dienen terug te leveren. In diezelfde memo staat: "**Het lijkt daarom voor de hand te liggen bij een eventuele zoektocht naar een nieuwe locatie voor De Tuinmaat ook de verwachte ruimtevraag van deze initiatieven mee te nemen"**.

Tot nu toe ontbreekt elk spoor van een zorgvuldige afweging, waarin vooraf objectief vast te stellen criteria en weegfactoren zijn vastgelegd, waarlangs vervolgens verschillende alternatieven onderling zijn vergeleken.

Het lijkt ons niet meer dan logisch, dat de gemeente alsnog serieus de mogelijkheden gaat bekijken in hoeverre het combineren van die verschillende activiteiten synergievoordelen kan opleveren voor alle partijen, iets dat tot dusverre achterwege is gebleven. De bewoners van Gaardenhagen hebben geen binding met de Tuinmaat, en maken er geen gebruik van. Het is een vereniging met regionale uitstraling, aldus de Tuinmaat zelf. Voor alternatieven zou dan ook breder cq. regionaal (Arnhem Zuid-Oost) gezocht moeten worden naar een geschikte plek.

Punt 3: Noodzaak tot verkaveling van plan Gaardenhaage is ingehaald door de realiteit

In de bestaande situatie is de wijk opgedeeld in meerdere delen, met per blok bouwkavels van ongeveer dezelfde omvang.
Gelet op de centrale ligging van Arnhem op ongeveer een uur reizen van de luchthavens Schiphol en Düsseldorf, de nabijheid van de internationale school en de goede bereikbaarheid vanuit alle windrichtingen, is Gaardenhage o.a. in trek bij expats en personen en gezinnen die lang in het buitenland hebben gewoond. Voor die doelgroep betreft het dus een onderscheidend woningaanbod. Dat was ook één van de oorspronkelijke doelstellingen van plan Gaardenhage: door het inrichten van een ruim opgezette groene leefzone wordt een bijdrage geleverd aan de gewenste diversificatie van het woningaanbod in Rijkerswoerd.

In de nieuwe opzet worden verschillende kavels opgeknipt (velden 1, 2 en 3. Veld 1 verandert van vier (later acht) vrijstaande woningen naar een onbekend aantal kavels voor kleine woningen . Veld 2 voorzag aanvankelijk in drie en later in zes vrijstaande woningen, dat zouden er nu maar liefst twaalf worden. Veld 3 gaat nu voorzien in 'meergeneratiewoningen', hetgeen feitelijk neerkomt op twee tot drie huishoudens per kavel, oftewel acht tot twaalf huishoudens.
In Veld 4 worden de bouwmogelijkheden van de bestaande kavels verruimd.
Uitgaande van ongeveer twintig woningen voor Veld 1 is in de beoogde situatie sprake van meer dan vijftig woningen c.q. huishoudens, waar dat er oorspronkelijk zeventien waren.

Zoals uit het voorgaande duidelijk blijkt, gaan de oorspronkelijk zorgvuldig tot stand gekomen kavelstructuur en stedenbouwkundige opzet door deze aanpassingen verloren. Bij Velden 1 en 2 is absoluut geen sprake meer van de oorspronkelijke ruime opzet en allure. Deze onderscheiden zich niet meer van andere nieuwbouwwijken in Arnhem en de rest van Nederland. De beoogde opzet voor Veld 3 betekent de facto het toevoegen van tweedelijns bebouwing, iets dat in de oorspronkelijke stedenbouwkundige opzet expliciet was uitgesloten en ook in zijn algemeenheid - door verdichting en de daaraan verbonden hinder - als stedenbouwkundig en ruimtelijk onwenselijk wordt gezien.

Conclusie is dan ook, dat door deze voorgenomen veranderingen juist de oorspronkelijk nagestreefde diversificatie op het wijkniveau van Rijkerswoerd voor een deel teniet wordt gedaan. Gezien de zware en soms kostbare eisen die via het beeldkwaliteitsplan is opgelegd aan de eerste bewoners voelt het vanuit die bewoners als contractbreuk door de gemeente.

Daarnaast kunnen wij ons niet aan de indruk onttrekken, dat de gemeente met het herverkavelen met name beoogt de verliezen mbt de GREX te beperken. Door de herverkaveling komt er naar verwachting méér geld binnen dan in het oorspronkelijke plan. Het is dan raar, dat de plannen rondom bijvoorbeeld het (ver)plaatsen van Tiny Houses zijn afgeblazen omdat er geen overeenstemming over de grondprijs kon worden bereikt. Dat staat op gespannen voet met de geformuleerde wens ook minder draagkrachtigen in de gelegenheid te stellen om woonruimte te bemachtigen. Het argument van een diverser aanbod lijkt daarmee slechts een gelegenheidsargument.

Los van de stedenbouwkundige veranderingen vrezen wij op verschillende manieren voor aantasting van het woon- en leefklimaat.
In het verleden is de wijk Rijkerswoerd verder uitgebouwd in de richting van Huissen dan eigenlijk toegestaan. Als compensatie voor het ontbreken van een voldoend brede bufferzone is vervolgens tussen Provincie en Gemeente Arnhem afgestemd, dat in het plan de Maten geen intensieve bebouwing mocht plaatsvinden. De voorgenomen verkaveling is hiermee strijdig.

Om de groene uitstraling van de wijk te bewerkstelligen is bij de opzet van het plan vastglegd, dat niet alleen de beplanting doorslaggevend is, maar ook de beperking van de hoeveelheid verharding. Er is gekozen om de trottoirs weg te laten, waardoor met de bermen en de watergangen een maximaal groen straatprofiel is gecreëerd. Door de lage verkeersintensiteit in de wijk zijn de woonstraten zeer geschikt voor het medegebruik van langzaam verkeer. Zodoende lopen er verschillende wandel- en fietsroutes door het gebied, die de wijk verbinden met de attractieve Huissensedijk, het nabij gelegen bos en stadsboerderij de Korenmaat en de daarbij horende weides. Om de verharding voor het autoverkeer tot een minimum te beperken, zijn de straten doodlopend ontworpen en wordt het bezoekersparkeren opgelost in de verstevigde groene bermen. Alleen langs de Marius van Beeklaan zijn de bermen niet verstevigd; er is daar dus geen parkeer mogelijkheid. Op zonnige dagen moeten we echter constateren, dat bezoekers van de Stadsboerderij massaal links en rechts in de bermen van de Marius van Beeklaan hun auto neerzetten De gemeente heeft echter aangegeven hier niet op te handhaven.

De toename van het aantal woningen ontneemt simpelweg het rustieke karakter van de wijk en zorgt voor meer woon- en leefgeluiden en verkeersbewegingen, een hogere parkeerdruk, minder privacy en allerhande andere vormen van hinder c.q. overlast. Zo zijn de openbare ruimten in gemeenschappelijke eigendom en beheer (VvE). Een aanzienlijke toename van het aantal eigenaars met ieder hun eigen belangen leidt tot meer potentiële conflictsituaties. Wij maken ons in dat kader dan ook zorgen over de 'meergeneratiewoningen', welk gebruik als zodanig niet planologisch te borgen is, zodat de gevolgen voor het woon- en leefklimaat daarvan ongewis zijn.
Bovendien wordt de wijk veel gebruikt door wandelaars (al dan niet met hond) en fietsers en spelen kinderen buiten in de (nu nog) rustige straten. Een verdriedubbeling - of nog meer - van het aantal huishoudens leidt tot een fors aantal extra verkeersbewegingen, hetgeen nadelige gevolgen heeft voor de verkeersveiligheid en het oorspronkelijk rustige karakter van de wijk. De gemeente streeft naar kindvriendelijke straten; dat wordt zo niet bereikt wegens smalle straten zonder trottoir (alleen uitgelegd voor bewonersverkeer vanuit de oorspronkelijke opzet; zie hierboven) met (sterk) toenemende verkeersdruk.

Noot: ten aanzien van de verkeersdruk wordt in de stukken bij het ontwerpbestemmingsplan een aantal zaken over het hoofd gezien

Er wordt uitgegaan van 84 woningen in de toekomst, maar dat klopt niet. Woongemeenschap

Arneco heeft wel het adres op de Huissensedijk, maar de ontsluiting qua verkeer bevindt zich aan de Frida Heilstraat. Stadsboerderij de Korenmaat, Boerderijwinkel, Boerderijcafé de Hooijmaat, kindertuinen en permacultuurlleertuin hebben hun adres ook aan de Huissensedijk maar de hoofdingang is aan de Marius van Beeklaan. Daarnaast is het kavel achter woonhuis 31A van de mooieweg verkocht met ook een uitrit op de Johan van Zweden straat.
Dit betekent dat er met 17 woningen geen rekening is gehouden: een bedrijfsleider woning en 15 woningen van woongemeenschap Arneco en één aan de Johan van Zweedenstraat. Daarmee komt het aantal woningen waarmee rekening zou moeten worden gehouden al op 101, terwijl dat oorspronkelijk 47 was.

Daarnaast trekt De Stadsboerderij/natuurcentrum veel bezoekers uit heel Arnhem, vaak met auto's. Boerderijcafé de Hooijmaat trekt ook veel bezoekers en er worden ook feesten en partijen gehouden. Vaak constateren wij parkeeroverlast. De parkeerplaats van de tuinmaat gaat verdwijnen in het nieuwe plan. Er is in het verleden duidelijk afgesproken dat de parkeerplaats van de tuinmaat als overloop parkeerplaats gebruikt kon worden door de Stadsboerderij. Hoe wordt die parkeer last straks opgelost, zeker gezien het feit dat in Veld 1 en 2 er veel woningen (en mogelijk dus auto's) bijkomen?

Het voornemen de Tuinmaat te verplaatsen naar helemaal achter in de wijk geeft een toename van verkeersbewegingen door de gehele wijk.
De suggestie dat dit uitnodigt om nu juist met de fiets te gaan klopt niet: De Tuinmaat ligt zo ongeveer tegen Huissen aan, dus verder weg dan eerst t.o.v. het zwaartepunt van Rijkerswoerd. Wij zien daardoor eerder een toename van autoverkeer dan een afname.

De Lea Dasberg school ligt aan de Emily Brontësingel, maar heel veel ouders rijden via de Marius van Beeklaan, John Grosmanstraat naar de Mooieweg, of in omgekeerde richting, om daar hun kinderen uit te laten stappen voor school.

Het appartementencomplex en de twee woningen aan het eind van de Mooieweg maken ook graag gebruik van de John Grosmanstraat en de Marius van Beeklaan. Evenals veel sluipverkeer van en naar Huissen, waarvan bekend is dat er meer passen in omloop zijn dan toegestaan. Er is een levendige handel in deze passen en veel oneigenlijk gebruik.

Laden en Lossen
Ook een punt is het laden en lossen bij de Stadsboerderij. Dat gebeurt altijd midden op de Marius van Beeklaan, waarbij de weg dan wordt geblokkeerd.
Wij vinden het dan ook vreemd, dat de Nel Klaassenstraat wordt afgesloten. Dat is namelijk de enige ontsnappingsroute als de Marius van Beeklaan dicht staat, of er moet helemaal worden omgereden via de John Grosmanstraat en Mooieweg.
Halverwege afsluiten van de Nel Klaassen straat betekent dat alle verkeer dat rond wil rijden

door de John Grosmanstraat moet rijden en –alsnog- door een groter deel van de Mooieweg gaat komen, met tweemaal het kruisen van een druk fietspad.

Vreemd dus dat als voorzienbaar de verkeersdruk toeneemt er wegen worden afgesloten.

Kort samengevat:

- ➔ De berekeningen van de verkeersintensiteit zijn onjuist
- ➔ De wijk is oorspronkelijk juist ontworpen voor een lage verkeersintensiteit
- ➔ Niet meegenomen zijn de verkeersbewegingen tbv woongemeenschap Arneco
- ➔ Niet meegenomen is het sluipverkeer van en naar Huissen.
- ➔ Niet meegenomen zijn de verkeersbewegingen tbv de Stadsboerderij
- ➔ Niet meegenomen zijn de verkeersbewegingen tbv de Hooimaat
- ➔ Niet meegenomen zijn de verkeersbewegingen tbv halen en brengen richting de Lea Dasberg school
- ➔ Er zijn - nog afgezien van het CPO gedeelte - 101 woningen en niet 84 (en al helemaal niet de oorspronkelijk geplande 47 woningen) waarmee verkeerstechnisch rekening zou moeten worden gehouden.
- ➔ Waar gaat de Stadsboerderij een overloop parkeerplaats creëren
- ➔ Het ontbreekt in het plan aan een laad–en-losplaats van de Stadsboerderij; dit is een wettelijk vereiste.
- ➔ Afsluiting van de Nel Klaassenstraat is geen goed idee en zorgt voor meer verkeer over een groter deel van de Mooieweg.

Op basis van door de gemeente verstrekte informatie en brochures en door de gemeente vastgestelde ruimtelijke regelgeving en beleid hebben wij de stap gemaakt om een absoluut en relatief gezien zeer grote en levensbepalende investering in een nieuw huis te doen, waarbij wij er bewust voor hebben gekozen een kavel aan het eind van een doodlopende straat te kopen.
De door ons nagestreefde verkeersluwheid dreigt door de voorgenomen verplaatsing van de Tuinmaat teniet gedaan te worden, waaronder het risico van parkeren op zes meter van onze woonkamer.
Als van meet af aan duidelijk was geweest, dat de gemeente met zoveel gemak de principes en uitgangspunten voor Gaardenhage terzijde zou schuiven, dan hadden wij van koop en nieuwbouw in Gaardenhage afgezien.
Gezien de ervaringen de afgelopen ruim tien jaar, waarin meerdere keren bewonersavonden door de gemeente zijn georganiseerd, zonder serieus met de ingebrachte voorstellen vanuit de bewoners rekening te houden (beter gezegd: helemaal niet), zou dat een tweede reden zijn geweest om af te zien van aankoop van de grond en het ontwikkelen van een goedgekeurd bouwplan.

Uit het participatietraject blijkt niet dat ons rechtszekerheidsbelang - nog los van de voornoemde aantastingen van de stedenbouwkundige structuur en het woon- en leefklimaat - serieus is genomen.

Daarnaast lijkt herverkaveling in strijd te zijn met de clausules in de koopcontracen van de huidige bewoners. In die contracten wordt ten aanzien van de mandelige stukken o.a het volgende genoemd:

> Artilel 7a, onderdeel 1 (het aandeel) regel 3:
> Een aandeel kan niet afzonderlijk van het perceel worden overgedrgaen aan één of meer van de overige deelgenoten
>
> Artikel 7a, onderdeel 2 (Verdeling): Zolang de mandeligheid bestaat kan geen van de deelgenoten verdeling van de mandelige zaak vorderen.

Voor de nog vrije kavels van de Johan van Zwedenstraat geldt, dat per huidige grote kavel een evenredig deel van de mandeligheid is toegekend.
Wij mogen toch van de gemeente verwachten dat zij zich aan de wet houdt, net zoals ze dat vraagt van de huidige bewoners in hun koopcontract. Voor de gemeente – als huidige eigenaar van een kavel - gelden aldus dezelfde rechten en plichten als voor de huidige bewoners.
Als die kavels worden verdeeld in kleinere stukken, dan is het volgens ons niet toegestaan de mandeligheid die nu aan de totale kavel is gekoppeld op te knippen naar drie nieuwe eigenaren. Het kan toch niet zo zijn, dat daarmee de mandeligheid voor de huidige bewoners “verwatert”.
Zij hebben immers impliciet in de koopsom van de grond een stuk mandeligheid verworven ter groote van 1/28e deel.
Als daarentegen de mandeligheid aan slechts één van de drie nieuwe eigenaren van een deel van de huidige grote kavel wordt toegekend, dan “verwatert” de mandeligheid voor de huidige eigenaren weliswaar niet, maar wordt er een bijzonder onderscheid gemaakt tussen de drie nieuwe eigenaren: één krijgt wel de mandeligheid toegewezen, en de daaraan verbonden rechten en plichten, de andere twee niet.
Hoe zit het dan met de verplichting het onderhoud van de mandeligheid naar evenredigheid te dragen?

Aanpassingen niet alle noodzakelijk en wenselijk
Uit de tot nu toe verstrekte informatie leiden wij af, dat de aanpassing van Gaardenhage is gelegen in de stagnerende verkoop c.q. te hoge kavelprijzen enerzijds en het woningtekort anderzijds.
De conclusie dat de kavelprijzen te hoog zijn en dat er onvoldoende interesse is in de kavels is ondertussen ruim achterhaald door de feiten. Er bestaat om dit moment een wachtlijst van 25 personen die een grote kavel zouden willen kopen. De gemeente is zelfs gestopt met het nog opnemen van nieuwe aanmeldingen op die lijst. Onze conclusie kan niet anders zijn, dan dat de

belangstelling op dit moment zo groot is, dat ALLE grote kavels potentieel op korte termijn zouden kunnen worden verkocht, als de gemeente de blokkade daarvan maar opheft.

Dat wordt ondersteund door het feit dat alle thans wel te koop staande kavels op dit moment gereserveerd of verkocht zijn, waarbij ook nog eens sprake is van een eerder genoemde wachtlijst.
Dit ondanks de onduidelijkheid die de gemeente nu, en bij herhaling de afgelopen tien jaar heeft gecreeerd over de toekomst van Gaardenhage, welke onduidelijkheid immers niet bijdraagt aan de koopbereidheid.
Kortom: de hoogte van de kavelprijzen is op dit moment geen reden om Gaardenhage te herstructureren, terwijl de gevolgen daarvan voor ons als oorspronkelijke bewoners verstrekkend zijn.

Ten aanzien van het woningtekort ontkennen wij niet dat ook de gemeente Arnhem daaraan haar steentje moet bijdragen. Het plan beschouwend worden de extra woningen vooral in Veld 1 en 2 gerealiseerd (van oorspronkelijk 7 en later 14 naar nu tientallen woningen). Voor het gedeelte van Gaardenhage, aangeduid met veld 3 en 4, is het aantal extra gecreëerde woningen minder uitbundig, terwijl deze nog steeds in een hoog prijssegment vallen. Enerzijds is de toegevoegde waarde van de wijzigingen die zijn voorzien voor Velden 3 en 4 ten aanzien van het woningtekort dus gering. Anderzijds hebben die wijzigingen de meeste gevolgen voor direct aanwonenden.
Kortom: ten aanzien van de gemeentelijke ambities voor het woningtekort wordt de slag de facto geslagen op Velden 1 en 2, en niet op Velden 3 en 4.

Mogelijke oplossingsrichting: aanpassing plangrens
Hoewel wij nog steeds van mening zijn, dat afbouwen van Gaardenhage volgens de oorspronkelijke opzet onze nadrukkelijke voorkeur heeft, zien wij ook in dat de gemeente Arnhem een collectieve verantwoordelijkheid heeft ten aanzien van het woningtekort, in het bijzonder waar het gaat om het lagere prijssegment.

Velden 1 en 2 zijn op een natuurlijke wijze op grotere afstand gelegen van de woningen van in veld 3, zodat de gevolgen van aanpassingen in Veld 1 of 2 beperkter zijn dan die van de voorgenomen aanpassingen van Velden 3 en 4. Voor Velden 3,4 en 5 blijkt op dit moment juist veel interesse te zijn in de kavels en zijn de prijzen inmiddels ten hoogste marktconform of zelfs minder dan marktconform.

Als het bestaande bestemmingsplan al gewijzigd zou moeten worden wat betreft verkaveling, dan is ons voorstel dat hoogstens te doen voor de Velden 1 en 2.
Velden 3, 4 en 5 zouden naar onze mening prima en zelfs op zeer korte termijn vrij beschikbaar kunnen komen, met direct positieve gevolgen voor de GREX gezien de bestaande wachtlijst.

Op deze wijze behoudt dit gedeelte van Gaardenhage zijn oorspronkelijke vorm en opzet, terwijl alsnog wordt voorzien in de toevoeging van een aanzienlijk aantal woningen.
Daarmee behoudt Arnhem ook voldoende woningen in het hogere segment, in welke behoefte immers ook moet worden voorzien, mede gelet op de internationaal gunstige ligging van Arnhem.

Het voor Gaardenhage opgestelde aangepaste beeldkwaliteitsplan kan uiteraard wel gelden voor de hele wijk middels een verwijzing daarnaar in de Welstandsnota.

Mogelijk wordt hiermee een langdurig juridisch traject wat betreft de voorgenomen herverkaveling voorkomen, wat in ieders belang is.
Tot slot vinden wij het van belang, dat degenen die hun kavels en woningen nu kopen, bekend kunnen worden verondersteld met de aangepaste plannen, terwijl dat voor ons niet gold ten tijde van de aankoop van kavel en de bouw van onze woning. Bovendien draagt duidelijkheid op korte termijn bij aan het bespoedigen van de verkoop van de bestaande kavels op Velden 3, 4 en 5.

4. Onzorgvuldig proces

Wij hebben in eerdere bewonersavonden en gesprekken met de gemeente aangegeven dat we in algemene zin positief staan tegenover stadslandbouw / voedselproductie in de stad en volkstuinen. We hebben ons dan ook bereidwillig opgesteld en meegedacht. En we waren in de veronderstelling dat we bezig waren met een participatief traject waarbij het uitgangspunt zou zijn om er samen met bewoners en de Tuinmaat uit te komen.

Dat proces is ons inziens een schijn participatieproces geworden. De voor ons belangrijkste punten ten aanzien van de voorgenomen verplaatsing van de Tuinmaat - die betrekking hadden op de realisatie van alternatieve parkeerplaatsen en het toestaan van de plaatsing van individuele kassen - zijn door de gemeente van tafel geschoven. Het door de gemeente voorgestelde bestemmingsplan is volledig toegespitst op de wensen van de Tuinmaat. Dat terwijl in onze ogen het proces - met dan externe procesbegeleiding - tot een voor iedereen acceptabel resultaat had kunnen leiden.

Ook het eenzijdig niet nakomen van afspraken door de Tuinmaat, om te komen tot een set afspraken waar alle partijen zich in zouden hebben kunnen vinden, draagt niet bij aan een gedragen plan. Bijzonder is, dat de gemeente de handelswijze van de Tuinmaat stilzwijgend heeft laten passeren en niet corrigerend is opgetreden. Dit versterkt ons gevoel, dat er van meet af aan eenzijzig naar maar één eindresultaat toe is gewerkt.

Deze handelswijze van de gemeente heeft bij ons vragen opgeroepen en heeft ons gemotiveerd om stukken die opgevraagd zijn middels de WOB, door te nemen om meer inzicht te krijgen in het volledige proces, inclusief de afweging van alternatieve locaties. Dat heeft ons tot inzicht gebracht dat er meer voor de hand liggende locaties beschikbaar zijn. En dat de gemeente - zoals eerder genoemd - op een aantal essentiële punten niet zorgvuldig en transparant heeft gehandeld. En we zijn van mening dat het de plicht is van de gemeente om alsnog alternatieve locaties in beeld te brengen voor de Tuinmaat / een volkstuinencomplex om vervolgens een transparante en zorgvuldige afweging te maken. Het mag duidelijk zijn dat de Paardenwei niet meer als optie in deze afweging hoeft te worden meegenomen.

Ten aanzien van de manier waarop de gemeente burgerparticipatie met betrekking tot het weer vlot trekken van de verkoop de afgelopen ruim tien jaar heeft benaderd is op pagina 15 en 16 al voldoende gezegd.

Naar aanleiding van het voorgaande verzoek ik u met inachtneming van onze zienswijze het ontwerp bestemmingsplan aan te passen en onze alternatieve voorstellen hierin mee te nemen.

Wij gaan ervan uit dat u ons van de verdere procedure op de hoogte houdt.

Met vriendelijke groet,

#18

Arnhem, 23 november 2021

gemeente Arnhem
t.a.v. [redacted]
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Betreft: zienswijze tegen Chw Gaardenhage

Geacht College,

Op 14 oktober 2021 heeft het college een ontwerp bestemmingsplan voor (een deel van) de wijk Gaardenhage in Rijkerswoerd (NL.IMRO.0202.967-0201) vastgesteld. Ondergetekenden zijn het niet eens met een aantal zaken dat in dit ontwerpbestemmingsplan staat. Onze bezwaren hebben betrekking op de volgende punten:

1. Een volkstuinencomplex op het stuk grond grenzend aan de Gaardenhage en de Huissensedijk - vanaf nu aangeduid met de Paardenwei - is niet in lijn met:
    A. De geldende bestemmingen
    B. Visies van de gemeente Arnhem
    C. Eerder beoordeelde plannen en communicatie
2. Het ontbreken van een objectieve en zorgvuldige beoordeling van alternatieve locaties voor de Tuinmaat
3. Het totale plan Gaardenhage - waar verhuizing van de Tuinmaat onderdeel van is - is ingehaald door de realiteit
4. Het proces van betrekken van omwonenden (burgerparticipatie) is onzorgvuldig verlopen en tegengewerkt

Wij zullen onderstaand per punt een toelichting geven.

Punt 1 Een volkstuinencomplex in de Paardenwei is niet in lijn met...

A: <u>Huidige bestemmingen</u>
Het plan voldoet niet aan drie van de huidig geldende (dubbel)bestemmingen die op de Paardenwei rusten, te weten: Groen, Waarde - Landschap en Grondwaterbeschermingsgebied.

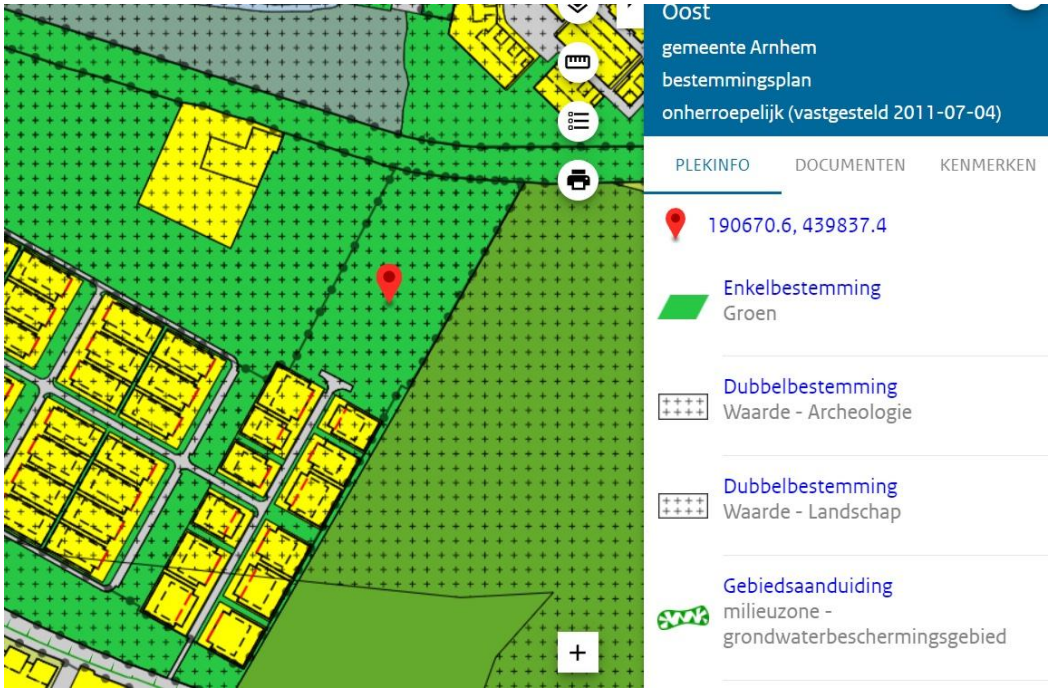

Toelichting enkelbestemming Groen, artikel 10, bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost:

De voor 'Groen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. groenvoorzieningen;
b. watergangen, waterpartijen, waterinfiltratievoorzieningen en andere voorzieningen voor de waterhuishouding;
c. fiets- en wandelpaden, in- en uitritten naar aangrenzende woningen, straatmeubilair en speelvoorzieningen;
d. wegen voor bestemmingsverkeer;
e. tuin zoals bedoeld in artikel 18 ter plaatse van de aanduiding 'tuin' -> De voor 'Tuin' aangewezen gronden zijn bestemd voor groenvoorzieningen ten behoeve van aangrenzende (woon)bestemmingen.
f. en tevens voor sport zoals bedoeld in artikel 17 ter plaatse van de aanduiding 'sport'.

Opvallend is dat in het voorgestelde bestemmingsplan Chw Gaardenhaage in Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels onder artikel 3 een afwijkende definitie wordt gegeven van ‘Groen’, te weten:

De voor Groen aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. Groenvoorzieningen;
b. watergangen, waterpartijen, waterinfiltratievoorzieningen en andere voorzieningen voor de waterhuishouding;
c. wegen voor bestemmingsverkeer;
d. fiets- en wandelpaden, straatmeubilair en speelvoorzieningen.

e. volkstuinen met bijbehorende parkeerplaatsen uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'volkstuinen'

In de toelichting van het voorliggende bestemmingsplan wordt deze wijziging nergens vermeld. Hoe legt de gemeente dit uit? Dit roept bij ons vragen op over de transparantie en gelijke behandeling van burgers en initiatieven.

Dat een volkstuin niet valt onder Groen wordt ook bevestigd in de systematiek van Standaard Vergelijkbare BestemmingsPlannen (SVBP2008, versie 18 oktober 2010, blz. 8). Hierin worden voor de bestemming GROEN de volgende functies / gebruiksdoelen gedefinieerd:

- beeldbepalende boom
- groen(voorziening)
- monumentale boom
- park
- plantsoen

Een volkstuin valt daarentegen onder de bestemming ‘recreatie’:

- dagrecreatie
- jachthaven
- kampeerboerderij
- kampeerterrein
- modelvliegtuigbaan
- passantenhaven
- recreatie
- recreatiewoning
- strand
- verblijfsrecreatie
- volkstuin

Zoals wij van ambtenaren van de gemeente Arnhem hebben begrepen, was het mogelijk toekennen van een bestemming RECREATIE aan de Paardenwei dermate in strijd met de eigen richtlijn “Structuurvisie 2020 met doorkijk 2040”, dat daar – terecht – van is afgezien.

Onder Groen vallen dus wat de regelgeving en ons als omwonenden betreft geen volkstuinen. Wat wij ook zeer logisch vinden, want volkstuin is een agrarische functie en niet groen in de zin van natuurwaarde. Doelstellingen rondom volkstuinen en stadslandbouw geven geen reden om hier verandering in te brengen. Zeker gezien er locaties zijn onderzocht waar het wel (beter) in de bestemming past (zie ook onder punt 2).

Toelichting dubbelbestemming Waarde - Landschap

De bestemmingsomschrijving in artikel 25 van het geldende bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost luidt: “De voor Waarde - Landschap aangewezen gronden zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor behoud, het herstel en de versterking van de op deze gronden voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke en ecologische waarden met recreatief

medegebruik.” Wellicht ten overvloede vermelden wij dat onder dit laatste geen volkstuinen wordt verstaan, zoals blijkt uit de regelgeving over ‘recreatief medegebruik’.

Opvallend is dat in het voorgestelde bestemmingsplan Chw Gaardenhaage geen enkele keer melding wordt gemaakt van deze geldende bestemming. Ook in gesprekken met de gemeente en omwonenden is hierop niet gereageerd en is het afgedaan als ‘details’. De wens voor een volkstuincomplex, gezien als stadslandbouw, zou hier boven staan wat betreft de verantwoordelijk wethouder mevrouw Bouwkamp.

In interne communicatie van de gemeente van 15 maart jl. over het concept bestemmingsplan (via WOB verzoek) lezen we *"In het geldende plan heeft de locatie van de toekomstige Tuinmaat de "Waarde - Landschap'. Mij lijkt een aanlegvergunningstelsel minder praktisch op een volkstuin. Kan deze vervallen?”* Van de eventuele afwegingen om deze te laten vervallen zien wij echter niets terug in het voorgestelde bestemmingsplan. Wij stellen daarom wederom vragen bij de transparantie en willekeurigheid van de gemeente in dezen. En kunnen ons - gezien de huidige visies van de gemeente Arnhem (zie verderop) - geen reden bedenken om deze bestemming te laten vervallen.

Wij willen benadrukken dat de Huissensedijk en groene zone daaromheen zeer geliefd zijn bij omwonenden, mensen uit de wijk en recreanten uit Arnhem en verder weg. Juist de natuurlijke uitstraling, typische landschappen en het behoud van groen binnen verstedelijking heeft heel veel waarde voor mens, dier en natuur. De paardenwei aan de dijk is een ongekend stuk landschappelijke waarde, dat aan de rest van de dijk en zeker in Arnhem als geheel heel schaars is. Dit stuk landschap verder ontwikkelen als natuur zien wij zitten. Maar in dit unieke landschap een volkstuincomplex plaatsen, doet afbreuk aan de landschappelijke waarde en is zonde voor Arnhem en haar inwoners.

Toelichting milieuzone Grondwaterbeschermingsgebied
In artikel 32.2 van het bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost staat het volgende vermeld “Ter plaatse van de aanduiding Milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied zijn de gronden naast de overige aangegeven bestemmingen tevens bestemd voor de bescherming van de kwaliteit van het grondwater ten behoeve van de drinkwatervoorziening.”

Voorts staat onder artikel 30.1 “Werken of werkzaamheden als bedoeld in het eerste lid zijn slechts toelaatbaar, indien, voor zover van toepassing op de bestemming, dan wel gebiedsaanduiding: door de uitvoering van het werk geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de bescherming van de kwaliteit van het grondwater en aan de winning daarvan.”

“Het bepaalde in artikel 30 is van toepassing:
Het is verboden om zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (omgevingsvergunning) de in de onderstaande tabel opgenomen werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren, te doen of te laten uitvoeren:

- het aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of andere apparatuur

- werken die een verandering van de waterhuishouding of het grondwaterpeil tot gevolg hebben, zoals drainage en (onder)bemaling
- het aanbrengen of verbreden van verhardingen zoals voet- en rijwielpaden, ontsluitingswegen en parkeerplaatsen”

Volkstuinen zullen in de zomer niet zonder bewatering kunnen. Zeker niet met de afgelopen droge zomers die we hebben gehad en die volgens klimaatvoorspellingen alleen maar meer zullen voorkomen door een toename in extremen. In het plan is niets terug te vinden over voorzieningen voor wateraanvoer. Wij zouden hierin op zijn minst een verbod op het slaan van grondwaterputten verwachten en een strikte handhaving daarop. En hoe denkt de gemeente in het grondwaterbeschermingsgebied een watervoorziening te realiseren zonder impact op bovenstaande drie eisen? Wat zal het effect zijn op het grondwaterpeil, specifiek bij droge zomers? Wij lezen hierover niets terug in het bestemmingsplan.

De bewoners van woongemeenschap Arneco - woonachtig op het aan de Paardenwei grenzende perceel - hebben voorafgaand aan de bouw van hun woningen in het kader van duurzaamheid met de gemeente overleg gevoerd over de aanleg van grondwarmtepompen. Dit zou niet mogelijk zijn. Het aanleggen van diepe warmtenetten voor een water/brine warmtepomp was niet toegestaan omdat hiervoor een waterscheidende grondlaag zou moeten worden doorboord. Hierdoor zou contaminatie kunnen optreden van de dieper watervoerende laag waaruit het water voor drinkwaterbereiding onttrokken wordt. Ondanks de sterke wens van Arneco is er, in het belang van maatschappelijke duurzaamheid, niet afgeweken van bestaande regelgeving.

Uit persoonlijke communicatie met leden van de Tuinmaat is gebleken dat op de huidige locatie van de Tuinmaat aan deze regel NIET is voldaan omdat bij uitvoering van het putten slaan bleek dat op hoger gelegen grond op dat moment geen water onttrokken kon worden. Men is toen bij sommige putten dieper gaan boren dan de toegestane 20 meter. Het is ons niet bekend of er vergunning is aangevraagd voor deze vergunningsplichtige handelingen en/of dat er niet gehandhaafd is. Een herhaling van dit scenario lijkt ons in ieder geval niet wenselijk. Daarnaast is er in onze ogen wederom sprake van willekeur en ongelijke behandeling van burgers en initiatieven door de gemeente.

Tenslotte verbazen wij ons erover dat in het nieuwe bestemmingsplan de grondwaterbeschermingsfunctie in z’n geheel verdwenen is. We vragen ons af of dit wellicht over het hoofd is gezien? Het opheffen van het grondwaterbeschermingsgebied lijkt ons in ieder geval een provinciale taak.

B1: Een volkstuinencomplex in de Paardenwei is niet in lijn met Groenvisie 2017 - 2035, gemeente Arnhem, maart 2018

In de vigerende gemeentelijke Groenvisie zijn de volgende relevante passages terug te vinden:

- **Blz. 7.** “De afgelopen 15 jaar is ons denken over hoe we omgaan met het groen in de stad veranderd. Toch blijven de visie en de algehele uitgangspunten uit het Groenplan 2004 nog steeds actueel, te weten respect voor de landschappelijke en cultuurhistorische onderlegger, het principe van groen blijft groen en het tegengaan van versnippering.”

- **Blz. 23**. Polderlandschap

  > "Behouden en versterken van een herkenbare polder, met oude ontginningsstructuren (wegen)."
  >
  > "Het landschap bestaat uit een afwisseling van bosjes, weides, boomgaarden, moeras en open water (zegen en wielen)."
  >
  > "Versterken (heldere begrenzing) van de landschappelijke identiteit (polderlinten en dijken) in Arnhem Zuid, met name de Huissensedijk en de polderlinten."

5. **Blz 32. "**Groenstructuur langs de Huissensedijk, waar zetten we de komende jaren op in? Behoud huidige karakter."
6. **Blz. 33. "**Realisering van de continuïteit van de Huissensedijk en de Mooieweg door middel van groene verbindingen bij de kruisingen met de Matsersingel. Waar zetten we de komende jaren op in? Versterking groenstructuur dijken in combinatie met cultuurhistorie/ Limes."

Wij vinden het moeilijk te begrijpen hoe een volkstuinencomplex, inclusief 10 kasjes, een grote tunnelkas, een verenigingsgebouw en parkeerplaatsen zou kunnen bijdragen aan:

- Het tegengaan van versnippering;
- Behoud van het huidige karakter / het behoud van Groen zoals bedoeld in de geldende bestemming;
- Het behouden en versterken van de landschappelijke identiteit (polderlinten en dijken, herkenbaar polderlandschap) aan de Huissensedijk.

In lijn met deze visie en de landschappelijke context denken wij eerder aan natuurlijke en cultuurhistorische waarden die je in een oeverwallandschap kan verwachten. Denk aan een paardenwei, kruidenrijk grasland, gecombineerd met hoogstamboomgaard (of zelfs een historische collectieboomgaard via Landschapsbeheer Gelderland) met als perceelafscheiding een vlechtheg of struweelhaag. Uiteraard openbaar, met wandelpad tussen Zeegbos en dijk/fietspad. Net zoals de walnotenboomgaard langs de Mooieweg, daar komen veel mensen walnoten rapen. En op deze manier leent het stuk zich als bufferzone om de overgang van bos naar bebouwing en tuinen gradueel te doen verlopen. En kan het als foerageerplaats voor reeën en hazen behouden blijven.

B2. Een volkstuinencomplex in de Paardenwei is niet in lijn met de visie van de gemeente op Stadslandbouw

In de visie van de gemeente op stadslandbouw en regionaal voedsel, getiteld 'Het groeit in Arnhem' dd sept 2017 staat een aantal ambities geformuleerd, waaronder de volgende:
"Arnhem biedt ruimte voor stadslandbouw op wijkniveau in die groenvoorzieningen die *niet* primair een stedelijke of regionale functie kennen of een natuurfunctie hebben. Buurtinitiatieven krijgen daar de ruimte als die elders niet voorhanden is." Voorts concludeert de gemeente onterecht dat de verplaatsing en herinrichting van de Tuinmaat naar de Huissensedijk past binnen deze ambitie. Zoals uit de geldende

bestemmingen en de groenvisie van de gemeente blijkt (zie eerder betoog), heeft de Paardenwei echter wel degelijk een natuurfunctie. Daarnaast is er ook wel degelijk een andere meer voor de hand liggende locatie beschikbaar (zie verderop onder punt 2).

En mocht er dan echt behoefte zijn aan meer stadslandbouw specifiek op deze locatie, waarom dan niet een natuurinclusieve vorm van (stads)landbouw, bijvoorbeeld een sociaal en maatschappelijk initiatief zoals een permacultuur of voedselbos? Dit draagt bij aan stedelijke voedselproductie, biodiversiteit, landschap en gezamenlijkheid. Een conventioneel volkstuincomplex is - zoals ook is gebleken in overleggen met de Tuinmaat - erg individualistisch en staat derhalve in schril contrast met een maatschappelijke bestemming en sociale interactie in de wijk.

C. Een volkstuinencomplex in de Paardenwei is niet in lijn met eerder beoordeelde plannen en communicatie vanuit de gemeente Arnhem

C1. De bewoners van Arneco hebben een vergunning aangevraagd om op hun terrein een kas te plaatsen. Het stuk grond is direct grenzend aan de Paardenwei (met tussengelegen fietspad), waarvoor dus dezelfde bestemmingen gelden als de Paardenwei. De volgende schriftelijke reactie is daarop ontvangen van de gemeente op 17 maart 2020:

[BEGIN REACTIE]
Ruimtelijk advies:

Inleiding
Initiatiefnemers willen bij de ecologische woongemeenschap Arneco een hobbykas bouwen voor het kweken van eigen groenten en kruiden. Het plan is in strijd met het vigerende bestemmingsplan omdat de kas in de bestemming 'Groen' wordt gerealiseerd. Daarnaast kunnen op grond van de dubbelbestemming 'Waarde - Landschap' ter bescherming van de landschappelijke en ecologische waarden van de gronden nadere eisen aan de situering van bouwwerken worden gesteld.

Bestemmingsplan
Ter plaatse geldt het bestemmingsplan Arnhem Zuid-Oost. De kas wordt gerealiseerd in de enkelbestemming 'Groen'. Deze bestemming wordt nader gedefinieerd in artikel 10 van de regels behorend bij het bestemmingsplan. In artikel 10.1 is de bestemmingsomschrijving opgenomen. Een kas past niet binnen de gegeven bestemming.
Op het perceel rust ook de dubbelbestemming 'Waarde - Landschap'. Deze bestemming wordt uitgewerkt in artikel 25 van de planregels. Op grond van artikel 25.2 kunnen op deze gronden ten aanzien van de situering van bouwwerken die mogen worden gebouwd op grond van de andere bestemming(en) nadere eisen worden gesteld ter voorkoming van een onevenredige aantasting van de aanwezige landschappelijke en ecologische waarden.

Procedure en beleid

Op grond van het Besluit ruimtelijke ordening, Bijlage II, artikel 4, lid 1, kan voor het bouwen van een kas in de bestemming 'Groen' van dit artikel van het bestemmingsplan worden afgeweken. Het beleid voor het verlenen van afwijkingen is vastgelegd in het Beleid omtrent planologische afwijking op grond van artikel 4 van Bijlage II van het Besluit omgevingsrecht. Als het ruimtelijk en planologisch aanvaardbaar is kan op grond van dit beleid voor dit plan een afwijking worden verleend.
De procedure is een omgevingsvergunning volgens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht artikel 2.12, lid 1, sub a, onder 2, juncto Besluit omgevingsrecht, Bijlage II, artikel 4, lid 1.

Overwegingen
Dat de kas zoveel mogelijk in de zon moet staan is duidelijk en dat daar geen grote toekomst bestendige bomen voor moeten wijken is evident. De plek die door de initiatiefnemers gekozen is, ligt aan de rand van het perceel. Ruimtelijk is dit ongewenst omdat daarmee de kas te prominent op de kavel aanwezig is. Qua positie zou de kas een plek moeten krijgen in de nabijheid van de bestaande bebouwing en schuren waardoor het meer een eenheid gaat vormen met deze bebouwing. Dichter bij de bestaande bebouwing heeft ruimtelijk ook als voordeel dat vanaf de Huissensedijk er minder zicht is op de kas. Deze gaat dan schuil achter de dijk en door de hoogteligging wordt zelfs over de kas heen gekeken naar het achterliggende landschap.
Een kas op dit perceel met deze grootte is acceptabel en het plan voorziet in maatregelen om de plek ecologisch interessanter te maken. Op dit moment heeft het terrein als geheel een rommelige inrichting met een diversiteit aan opslag en activiteiten die niet lijken te passen bij de bestemming 'Groen'.

Conclusie: nog niet akkoord
Het realiseren van een kas op dit perceel is mogelijk, maar de gekozen locatie is niet akkoord. Het advies is om met initiatiefnemer in gesprek te gaan over een goede locatie voor de kas. Vanuit openbare ruimte is het de wens om te komen tot een inrichtingsplan voor het hele gebied, waarbij de kas meegenomen kan worden.

[EINDE REACTIE]

Het toestaan van een volkstuinencomplex inclusief 10 kassen, een grotere kas en een verenigingsgebouw bevreemd ons dan ook zeer. Dat strookt in geen enkel geval met de communicatie in bovenstaande reactie op de eerdere wens van de bewoners, waarin vanwege de dubbelbestemming Waarde - Landschap aantasting van aanwezige landschappelijke en ecologische waarden voorkomen dienen te worden. Verder is Arneco aangesproken op de toenmalige rommelige inrichting van het terrein, met diversiteit aan opslag en activiteiten die niet lijken te passen bij de bestemming ‘Groen’. Wij kunnen dit niet rijmen met het voorstel van de gemeente om dan wel tientallen volkstuinen, 10 kassen, twee grotere gebouwen, watertonnen, parkeerplaatsen, composthopen, gereedschapsbakken etc. toe te staan. Dat terwijl de Paardenwei niet alleen grenst aan de Huissensedijk, maar ook nog eens direct aan het Zeegbos, een NNN gebied (Natuurnetwerk Nederland).

C2. Individuele bewoners van Arneco hebben respectievelijk in juli 2016 en september 2019 een plan ingediend voor het gebruik en beheer van de Paardenwei. Het eerste plan omhelsde een

maatschappelijke, natuurlijke en biodiverse invulling en verdere ontwikkeling van de wei, te weten een combinatie van een pluktuin, permacultuur, voedselbos en een rustplaats aan de dijk voor fietsers. Dit plan is niet goedgekeurd omdat er sprake zou zijn van de bestemming groen met landschappelijke waarde. Een open dijklandschap zou het doel zijn, juist omdat dat het stuk grond zo uniek maakt. Het tweede plan omvatte slechts het gebruik en beheer van de paardenwei, op ecologische verantwoorde wijze, diervriendelijk en veilig beheer in overleg met aanwonenden. Een reactie op dat plan hebben wij helaas nooit meer ontvangen van de gemeente. Naar onze mening is hier sprake van ongelijke behandeling van burgers en initiatieven en van willekeur bij gemeente.

C3. Een ander plan om de paardenwei te gebruiken voor centrale op te zetten schoolmoestuinen voor basisschoolleerlingen uit de buurt is niet verder verkend vanwege het feit dat de grond al gegund zou zijn aan volkstuincomplex de Tuinmaat. Echter is er nooit naar de buurt gecommuniceerd dat er mogelijkheden zouden zijn om een maatschappelijk initiatief te starten op de paardenwei. Er is geen openbare aanbesteding geweest, dat terwijl stukken grond voor stadslandbouw schaars zijn. Op dit moment is ook de toekomst van het stuk grond waar stadslandbouw Mooieweg gebruik van maakt onzeker. Kortom, als er al redenen zouden zijn om dit stuk natuur met landschappelijke waarde aan te tasten, waarom dan niet meerdere initiatieven de gelegenheid bieden zich in te schrijven? En de uiteindelijke gunning een eerlijk proces te laten zijn, met betrokkenheid van de buurt? Dat de Tuinmaat toevallig als eerste aanklopt, mag toch geen reden zijn om het dan ook direct te gunnen?

Punt 2: Gebrek aan beoordeling alternatieve locaties

De gemeente heeft, naast de Paardenwei, slechts één andere optie bekeken. Dit blijkt uit de stukken en emailuitwisselingen die openbaar gemaakt zijn door de gemeente via een WOB verzoek. Deze tweede – kort beschouwde locatie – betrof de zogenaamde optie B aan de Zuidwestzijde van Rijkerswoerd Rest. Daarover wordt in een bericht van 15 januari 2020 geschreven:

> “Uit de verkenning naar woningbouwlocaties voor de korte termijn >5 jaar en voor de iets langere termijn >10 jaar blijkt dat er onvoldoende plancapaciteit in voorraad is om aan de woonvraag te voldoen. Dit houdt in dat de locatie Rijkerswoerd Rest (landbouwgronden zuidzijde Rijkerswoerd) in beeld komt als mogelijke woningbouwlocatie. In dat kader is het nu niet handig om een deel van de grond in gebruik te nemen voor stadslandbouw en / of volkstuinen omdat dat een optimale ontwikkeling van dit gebied in de weg kan staan. Neemt niet weg dat stadslandbouw en volkstuinen van belang zijn voor de leefbaarheid van de wijk. Ze zijn duidelijk benoemd in het coalitieakkoord en verankerd in beleid. **Voor een eventuele gebiedsontwikkeling in Rijkerswoerd Rest zou het inpassen van volkstuinen ook een uitgangspunt kunnen zijn. “**

Op deze alternatieve locatie berust de enkelbestemming ‘agrarisch’. Het lijkt ons veel logischer om dat te benutten voor stadslandbouw en volkstuinen. Zeker wanneer je alle onder punt 1 genoemde argumenten in ogenschouw neemt, lijkt ons dit in meerdere opzichten een locatie die meer in aanmerking komt dan de Paardenwei. En ook de gemeente zelf stelt dus dat het inpassen van volkstuinen in dit gebied als uitgangspunt kan worden meegenomen. Het perceel waar nu de stadslandbouw Mooieweg en een aantal andere initiatieven plaatsvinden heeft dezelfde bestemming agrarisch. Voor ons is niet inzichtelijk waarom de gemeente dan uiteindelijk toch de keuze maakt voor de Paardenwei, die nota bene een bestemming groen met landschappelijke waarde heeft.

Verwacht mag worden dat op termijn woningbouw in Rijkerswoerd Rest aan de orde zal komen gezien de noodzaak voor de gemeente Arnhem om haar steentje bij te dragen aan het oplossen van de huidige woningnood. Het combineren van de Tuinmaat met die toekomstige woningbouw geeft dan een prima kans om die nieuwbouw beter klimaatbestendig te ontwikkelen door het tegengaan van verstening en daarmee voorkomen van hittestress. De tuinmaat zou daar dus een goede bijdrage kunnen leveren aan een leefbare, gezonde en inclusieve stad. Die voordelen worden in plan Gaardenhage niet bereikt.

Wij lezen in een interne uitwisseling binnen de gemeente in een email van 18 maart 2020: *“De Tuinmaat kiest voor de paardenwei aan de dijk, deze geeft maximale zekerheid voor een lange termijn.”*

Dit duidt erop dat er geen zorgvuldige afweging is gemaakt op basis van objectieve en vooraf gedefinieerde criteria, maar dat in plaats daarvan, de Tuinmaat de keus is gegeven, die dan ook door hen is gemaakt. Het kan toch niet zo zijn, dat de gemeente haar beleid laat bepalen door een individuele volkstuinvereniging? Dit lijkt ons geen normale en ook geen gewenste gang van zaken voor een gemeente. Stukken grond met natuur en groen zijn schaars en vertegenwoordigen een maatschappelijk belang. Het belang van een volkstuincomplex is in principe het belang van individuele burgers die een eigen tuin willen. Daar mag ook plek voor zijn, maar niet ten koste van natuur en landschap.

Verder vragen wij ons af waarom er niet meerdere locaties in overweging zijn genomen. Zo zou de Tuinmaat ons inziens het best tot haar recht komen in de wei gelegen aan het perenlaantje, tussen de huidige Tuinmaat en het ‘woonwagenkamp’. De plek in de wijk blijft dan bijna ongewijzigd en de versterking met het Natuurcentrum / stadsboerderij de Korenmaat aan de overkant is ook een logische keuze. In het verleden heeft de gemeente ook aangegeven dat de synergie van de huidige plek van de Tuinmaat met de nabijgelegen Stadsboerderij zo belangrijk was. De samenwerking met de Stadsboerderij zou tot bloei kunnen komen en zo een versterking zijn voor het ontmoeten in de wijk. Eventueel zou de Stadsboerderij - die nu mogelijk dit stuk van de gemeente huurt voor paarden of andere dieren - dan gebruik kunnen maken van (een deel van) de Paardenwei, waardoor er een natuurlijke en landschappelijke invulling is en dat ook gewaarborgd blijft.

Daarnaast lezen wij in interne emailuitwisseling binnen de gemeente - gedateerd 30 augustus 2021 - dat de Tuinmaat tot en met oktober 2022 gebruik kan blijven maken van de huidige tijdelijke locatie. En in een memo van 16 december 2019 lezen we dat de drie stadslandbouw initiatieven aan de Mooieweg in het najaar van 2023 ook hun grond dienen terug te leveren. In diezelfde memo staat: “Het lijkt daarom voor de hand te liggen bij een eventuele zoektocht naar een nieuwe locatie voor De Tuinmaat ook de

verwachte ruimtevraag van deze initiatieven mee te nemen". Tot nu toe ontbreekt elk spoor van een zorgvuldige afweging, waarin vooraf objectief vast te stellen criteria en weegfactoren zijn vastgelegd, waarlangs vervolgens verschillende alternatieven onderling zijn vergeleken.

Het lijkt ons niet meer dan logisch, dat de gemeente alsnog serieus de mogelijkheden gaat bekijken in hoeverre het combineren van die verschillende activiteiten synergievoordelen kan opleveren voor alle partijen. De bewoners van Gaardenhage hebben geen binding met de Tuinmaat, en maken er geen gebruik van. Het is een vereniging met regionale uitstraling, aldus de Tuinmaat zelf. Voor meer alternatieven kan dan ook regionaal (Arnhem Zuid-Oost) gezocht worden naar een alternatieve plek.

Punt 3: Totale plan Gaardenhaage - waar verhuizing Tuinmaat onderdeel van is - ingehaald door de realiteit

Uit de tot nu toe verstrekte informatie leiden wij af, dat de aanpassing van Gaardenhage is gelegen in de stagnerende verkoop c.q. te hoge kavelprijzen enerzijds en het woningtekort anderzijds. De conclusie dat de kavelprijzen te hoog zijn en dat er onvoldoende interesse is in de kavels is ondertussen ruim achterhaald door de feiten. Er bestaat op dit moment een wachtlijst van 25 personen die een grote kavel zouden willen kopen. De gemeente is zelfs gestopt met het nog opnemen van nieuwe aanmeldingen op die lijst. Onze conclusie kan niet anders zijn, dan dat de belangstelling op dit moment zo groot is, dat ALLE grote kavels potentieel op korte termijn zouden kunnen worden verkocht, als de gemeente de blokkade daarvan maar opheft. Dat wordt ondersteund door het feit dat alle thans wel te koop staande kavels op dit moment gereserveerd of verkocht zijn, waarbij ook nog eens sprake is van een eerder genoemde wachtlijst. Dit ondanks de onduidelijkheid die de gemeente nu zelf creëert over de toekomst van Gaardenhage, welke immers niet bijdraagt aan de koopbereidheid.

Kortom: de hoogte van de kavelprijzen is op dit moment geen reden om Gaardenhage te herstructureren. Wij sluiten ons dan ook aan bij het verzoek van bewoners van de Gaardenhaage om het bestemmingsplan alleen te wijzigen voor Velden 1 en 2. Velden 3, 4 en 5 zouden naar onze mening prima en zelfs op zeer korte termijn vrij beschikbaar kunnen komen, met direct positieve gevolgen voor de GREX. Bij het herzien van het plan kan gelijk de locatie voor de Tuinmaat heroverwogen worden.

Punt 4. Onzorgvuldig proces

Wij hebben in eerdere bewonersavonden en gesprekken met de gemeente aangegeven dat we in algemene zin positief staan tegenover stadslandbouw / voedselproductie in de stad en volkstuinen. We hebben ons dan ook pro-actief en bereidwillig opgesteld en meegedacht. En we waren in de veronderstelling dat we bezig waren met een participatief traject waarbij het uitgangspunt zou zijn om er samen met bewoners en de Tuinmaat uit te komen.

Dat proces is ons inziens een schijnparticipatieproces geworden. De voor ons belangrijkste punten ten aanzien van de voorgenomen verplaatsing van de Tuinmaat - die betrekking hadden op de realisatie van alternatieve parkeerplaatsen en het toestaan van de plaatsing van individuele kassen - zijn door de gemeente van tafel geschoven. Het door de gemeente voorgestelde bestemmingsplan is volledig toegespitst op de wensen van de Tuinmaat. Dat terwijl in onze ogen het proces - met externe procesbegeleiding - tot een voor iedereen acceptabel resultaat had kunnen leiden.

Ook het eenzijdig niet nakomen van afspraken door de Tuinmaat, om te komen tot een set afspraken waar alle partijen zich in zouden hebben kunnen vinden, draagt niet bij aan een gedragen plan. Bijzonder is, dat de gemeente de Tuinmaat niet aanspreekt op het niet nakomen van deze afspraken. Dit versterkt ons gevoel dat er eenzijdig naar maar één eindresultaat is gewerkt.

Deze handelswijze van de gemeente heeft bij ons vragen opgeroepen en heeft ons gemotiveerd om stukken die opgevraagd zijn middels de WOB, door te nemen om meer inzicht te krijgen in het volledige proces, inclusief de afweging van alternatieve locaties. Dat heeft ons tot inzicht gebracht dat er meer voor de hand liggende locaties beschikbaar zijn. En dat de gemeente - zoals eerder genoemd - op een aantal essentiële punten niet zorgvuldig en transparant heeft gehandeld. En we zijn van mening dat het de plicht is van de gemeente om alsnog alternatieve locaties in beeld te brengen voor de Tuinmaat / een volkstuinencomplex om vervolgens een transparante en zorgvuldige afweging te maken. Het mag duidelijk zijn dat de Paardenwei niet meer als optie in deze afweging hoeft te worden meegenomen.

Naar aanleiding van het voorgaande verzoeken wij u met inachtneming van onze zienswijze het ontwerp bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen en onze alternatieve voorstellen hierin mee te nemen.

Wij gaan ervan uit dat u ons van de verdere procedure op de hoogte houdt.

Met vriendelijke groet,
Bewoners Huissensedijk, direct grenzend aan de paardenwei,

#19

Gemeenteraad van de Gemeente Arnhem,
Postbus 9029,
6800 EL ARNHEM

Arnhem 23 november 2021

Onderwerp: Zienswijzen bestemmingsplan Gaardenhage

Geachte raad,

Op 14 oktober jl. heeft u het bestemmingsplan Gaardenhage ter inzage gelegd. Ondergetekenden zijn het niet eens met:

- Het afwijken van de relevante parkeernorm van 1,8 per half/vrijstaande woning voor deelgebied 1 kleine kavels. U heeft dit veranderd in 1,3 omdat u dat beter vindt passen bij het type woning. Wij vrezen echter met 16 parkeerplaatsen voor 12 woningen voor regelmatig parkeergebrek met als gevolg geparkeerde auto's op de Nel Klaassenstraat waar op mooie dagen ook al auto's staan van Korenmaat bezoekers.
Als argument noemt u het type woning. Wie zegt dat ze ook bewoond gaan worden door het type bewoner dat u schetst, de krapte op de woningmarkt zal allerlei gegadigden trekken. Wie zegt dat dat niet tweeverdieners zijn die daarvoor twee auto's nodig hebben en tel daarbij op het bezoek. Met regelmatig geparkeerde auto's in de Nel Klaassenstraat voldoet u toch niet aan uw eigen beeldkwaliteitsplan: de eenheid van Gaardenhage ontstaat door o.a. het niet zichtbaar zijn van parkeren.

- De formulering in uw brief van 13 oktober 2021 met als onderwerp 'bestemmingsplan Gaardenhage ter inzage' onder het kopje aanpassingen: we onderzoeken of we bomen kunnen planten tussen de Mooieweg en veld 1. Tevens schrijft u daar: Omdat dit al past binnen het huidige bestemmingsplan…

De vraag moet dus niet zijn of maar wanneer inclusief vermelding van de termijn waarop.
Vanaf het allereerste bestemmingsplan voor Gaardenhage, begin 2000, is dit al opgenomen maar nog nooit geëffectueerd. Hoezo dan niet vraagt u zich waarschijnlijk af, op alle andere plaatsen langs de Mooieweg is dat toch ook gebeurd? Inderdaad.
Bij de vaststelling van het eerste bestemmingsplan Gaardenhage is de gemeente Arnhem de bewoners van de Mooieweg tegemoet gekomen door een buffer met bomen te creëren tussen de Mooieweg en de huizen in Gaardenhage. Voor het betreffende veld werd een uitzondering gemaakt voor de daadwerkelijke uitvoering omdat de gemeente Arnhem een afspraak gemaakt had met de heer Tilleman sr, wonend aan de Mooieweg, die dat stukje grond als "zijn" paardenwei mocht blijven gebruiken tot aan zijn dood. Wij als omwonenden hebben daar destijds mee ingestemd want neem je zo'n oude man en oorspronkelijk boer op die plaats, zijn hobby af? Daarnaast het was tijdelijk want er was een duidelijke deadline gesteld, tot aan zijn overlijden, en voor daarna was duidelijk dat er dan de bomen geplant zouden worden want dat stond immers in het bestemmingsplan.
De heer Tilleman sr is inmiddels twee jaar geleden overleden. Ik heb hierover mail contact gehad met mw. Frederix. Op haar verzoek heb ik ook nog een handtekeningenlijst van de andere omwonenden ingediend die daar allemaal de bomen geplant willen hebben.
Probleem is echter dat de gemeente Arnhem zich niet aan de afspraak en aan haar eigen bestemmingsplan heeft gehouden want na het overlijden van dhr Tilleman sr heeft zij een nieuwe deal gesloten met dhr Tilleman jr toen hij naast het huis van Tilleman sr aan de Mooieweg een eigen huis gebouwd heeft grenzend aan de betreffende weide. Kan dus elke bewoner zulke deals sluiten? Maar voor ons blijft ondanks het bestemmingsplan de vraag of er bomen geplant kunnen gaan worden…

Waarom is het nog de vraag voor de gemeente om te blijven kiezen voor selectieve geplante buffering als compensatie? De andere bewoners van de Mooieweg zijn destijds concreet gecompenseerd voor hun uitkijk op

Gaardenhage en de bewoners van de John Grosmanstraat krijgen nu ook een buffer, zelfs naar de Tuinmaat toe terwijl daar al een buffer is. Wij krijgen alleen maar meer huizen voor ons en voor ons is het nog steeds de vraag of er bomen komen terwijl deze al jaren in het bestemmingsplan staan, waarvoor dus zelfs geen wijziging vereist is. Waar blijft de *eenheid* van Gaardenhage waarover u spreekt in uw beeldkwaliteitsplan?

Wethouder Bouwkamp stelt in de Gelderlander als argument voor de huidige wijziging van het bestemmingsplan Gaardenhage naar meer dan het oorspronkelijke aantal kavels dat het algemeen belang het wint van het wijkbelang. Het is dan toch geen vraag meer of het particulier belang dat in de nieuwe deal zelfs een pachtovereenkomst voor onbepaalde tijd is geworden zoals mw Frederix schreef, mag zegevieren boven het wijkbelang en zelfs boven het bestemmingsplan. Waar heb je dan nog een bestemmingsplan voor nodig? Hoe betrouwbaar is de gemeente?

De wethouder rechtvaardigt met dit algemeen belang het “openbreken” van het oude bestemmingsplan voor wat betreft verkaveling. Hoe makkelijk moet het dan wel niet zijn om een nieuw afgesloten particuliere deal die in strijd is met het bestemmingsplan open te breken? Daarom is voor ons niet de vraag of er bomen geplant zullen worden maar wanneer. We wachten al te lang op uitvoering van het bestemmingsplan voor wat betreft het planten van bomen aan de Mooieweg dat kijkt op Veld 1. Of? Wanneer!

Uiteraard zijn we bereid deze zienswijzen toe te lichten.

Hoogachtend,

#20

Zienswijze tegen ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage

Aan: De gemeenteraad van de gemeente Arnhem

[redacted]

Afzender: [redacted]

Arnhem, 23 November 2021

Betreft: Zienswijze tegen ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage.

Geachte raad,

Op 14 oktober jl. is het ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage bekendgemaakt.

Met deze brief wil ik mijn zienswijze kenbaar maken over dit ontwerp bestemmingsplan. Mijn brief begint met de bezwaren die ik heb tegen het voorgestelde plan en (in)consistentie hiervan met de visie zoals deze bestaat t.o..v. de wijk Gaardenhage. Tevens wil ik bezwaar maken op het gevolgde proces. Ik begrijp terdege dat er ook oplossingen moeten komen voor deze kwestie. Hierin doe ik een handreiking in het laatste deel van deze brief.

Bezwaren tegen het voorgestelde plan en gevolgen hiervan:

" Houdt u van moderne architectuur, ruim wonen en bent u gesteld op uw privacy? Dan is wonen in Gaardenhage iets voor u. Gaardenhage is volop groen, rust en ruimte. Gaardenhage is perfect voor mensen die houden van mooie strakke woningen en graag zelf hun leven vormgeven. Wonen alsof je thuis op vakantie bent. In Gaardenhage koopt u een zeer ruime kavel met veel privacy. "
(bron: https://www.vastgoedplein.nl/aanbod/woonkavel/gaardenhage/ 22-11-2021)"

Bovenstaande passage staat tot op heden nog steeds op vastgoedplein.nl en was destijds voor mij als bewoner de reden om bewust te kiezen voor deze mooie en vooral ook rustige wijk. Met de voorgestelde majeure planwijziging wordt dit beeld, de belofte van de wijk aan de bewoners, volledig teniet gedaan, terwijl hier geen noodzaak toe is.

1. **Verkoopbaarheid van de huidige percelen is geen issue meer**. De noodzaak om de plannen zo fundamenteel te veranderen is er niet (meer) in de huidige markt. Het is inmiddels voor alle partijen wel duidelijk dat verkoopbaarheid van de huidige percelen geen issue meer is. Het grote aantal gegadigden voor de huidige kavels is met minimale verkoopinspanningen dermate groot dat het niet noodzakelijk is om überhaupt de plannen te herzien. Er zijn meer dan 25 wachtenden op de huidige percelen van Gaardenhage, veld 4 wordt bij loting verkocht en de wachtlijst is zelfs bevroren vanwege de belangstelling. Het meest voor de hand liggend zou derhalve zijn het huidige bestemmingsplan gewoon uit te voeren en hiermee de wijk af te bouwen conform het stedenbouwkundig plan en belofte die de gemeente hiermee heeft gedaan in het verleden aan de huidige bewoners.

2. **Het aantal woningen stijgt exponentieel, waardoor de basis van ruimte en rust verdwijnt wat de kern belofte (en basis voor aankoopbeslissing) is van een huis in deze wijk.** Alleen al op veld 1 is sprake van een een verdrievoudiging (van 17-50 woningen) wat negatieve gevolgen heeft voor de inrichting van de wijk zoals deze tot op heden nog steeds wordt aangeprezen door de gemeente.

3. **De 'onderscheidende' ruime opzet maakt plaats voor een opzet die lijnrecht tegenover de oorspronkelijk en door de gemeente nog steeds gecommuniceerde huidige plannen van de wijk staat.** Daar waar de wijk in het huidige bestemmingsplan voorziet in ruime kavels van ongeveer 1300 m^2 worden in het nieuwe voorstel alle soorten varianten van kavels voorgesteld met in het uiterste geval tiny houses. Groter kan het verschil in visie, huidige bebouwing en nieuwe planvorming niet zijn.

4. **Er wordt geforceerd geprobeerd een te grote variëteit aan huizen/woonvormen in een kleine wijk te 'proppen'.**
    a. Het karakter van de wijk wordt te niet gedaan door een te grote variëteit aan woningen. Daar waar er zeer bewust gekozen is voor een streng beeldkwaliteitsplan en eenduidige inrichting van grote kavels en strakke woningen lijkt dit nu volledig te worden losgelaten.
    Het is niet reëel om te veronderstellen dat met een dergelijke diversiteit (grote huizen, tiny houses, cpo's, ...) aan typen woningen zoals nu is voorgesteld het karakter van de wijk geborgd kan worden. Het is voor mij niet te verklaren waarom zo geforceerd wordt geprobeerd al deze verschillende woonvormen/huizen op een zo een kleine oppervlakte te verenigen terwijl iets breder kijken naar Rijkerswoerd in het algemeen deze variëteit er wel degelijk is.
    b. Als het gaat om diversiteit in de wijk dan dient er uiteraard gekeken te worden naar de wijk Rijkerswoerd waar Gaardenhage deel van uitmaakt en dan is er wel degelijk sprake van veel diversiteit (woonwagens, sociale en commerciële huur, laag/midden/hoog segment koop), met eerder een tekort aan woningen in het hogere segment dan een overschot zo blijkt ook uit de huidige belangstelling. Totaal Rijkerswoerd zijn 5.500 woningen waarvan 47 (indien alle kavels bebouwd) in Gaardenhage = 47/5.500*100% = 0,85% woningen in het hogere segment. Hoogstwaarschijnlijk is dit ook de redenatie destijds geweest om de wijk te verrijken met Gaardenhage.
    c. Er is overigens reeds sprake van meer diversiteit door de toevoeging van CPO Arneco met 15 nieuwe huishoudens.

5. **'De oase van ruimte en rust' zoals door de gemeente zelf is beschreven zal verdwijnen waardoor het woon- en leefklimaat fundamenteel verslechterd en niet meer in lijn is met de belofte van de wijk, het 'contract van mij als bewoner met de gemeente'**. Ik hecht eraan te benadrukken dat ik een groot voorstander ben van het 'afbouwen' van de wijk omdat enerzijds hiermee de kans wordt geboden aan meerder gezinnen om in hun woonbehoefte te voorzien c.q, er een prettige woonomgeving blijft waarmee de lege kavels verdwijnen. De reden om in deze week te komen wonen is juist nadrukkelijk deze rust, de ruime opzet, etc. De voorgestelde wijzigingen zorgen voor dermate meer bewoning dat er aan deze belofte geen gestand gedaan meer kan worden.

6. **Het niet nakomen van de belofte van de wijk door de gemeente heeft mij als bewoner misleid en ondermijnt mijn 'koopcontract met de gemeente', zeer forse investering die hierop gebaseerd was**. Samengevat is mijn beeld dat de uitgangspunten van de wijk volledig worden verlaten en hiermee de belofte die de gemeente heeft gedaan in het verleden volledig wordt verbroken. Een belofte waarop door de huidige bewoners een zeer forse investering is gedaan in een droomhuis voor de toekomst. Indien ik me beseft had, dat de gemeente zo makkelijk deze fundamentele en strijdige wijzigingen zou overwegen, had ik een andere keuze gemaakt bij de aankoop van mijn huis.

7. **Het wijzigen van de plannen zorgt voor extra kosten en doorlooptijd waardoor het langer gaat duren totdat de plannen gerealiseerd worden en kosten toenemen.** De forse uitbreiding in aantallen en variëteit in woningen brengen veel aanpassingen met zich mee m.b.t. infrastructuur, nutsvoorzieningen, groenaanleg evenals ontwikkelings- en marketingkosten die niet voorzien zijn. Dit zal ook zorgen voor extra doorlooptijd die nu al ingaat omdat de gemeente bewust (in de huidige markt) gemakkelijk verkoopbare percelen uit de verkoop houdt. Dit heeft weer een opwaarts effect voor de kavelprijs per m^2.

8. **De gemeente voelt zich vrij om contractuele zaken te schenden die bij mij als bewoner zijn afgedwongen met een stevige boeteclausule.** In het verkoopcontract van mij als bewoner staan boeteclausules voor het in stand houden van groenstroken met bomen tussen de kavels. Het betreft mandeligheid (boete van 20.000 euro en 500 euro per dag dat bewoner in vertreding is, boete van 100.000 euro als mandeligheid niet wordt overgedragen aan nieuwe bewoner bij verkoop). Verder is er een boete opgenomen omtrent de hoogte van de hagen op 200cm (boete van 50.000 euro als deze niet wordt doorgegeven in het contract aan de volgende eigenaar) opgenomen. Deze zijn opgenomen met een reden de eenheid in de wijk te borgen. De hoogte van de boetes veronderstellen dat het belang hiervan groot is anders waren deze niet zo expliciet opgenomen in de verkoopcontracten van de bewoners. Ik ben het zeer eens met dit uitgangspunt en wil het ook graag geborgd houden voor het gehele plan. Wat mij bevreemdt is dat de gemeente zichzelf wel vrij voelt om zo makkelijk hiervan af te wijken door het plan volledig aan te willen passen en hier zelf wel contractbreuk te plegen voor de overige kavels c.q. willekeur in contracten tussen nieuwe en huidige bewoners toe te passen.

Mijn persoonlijke beeld is dat alles gekarakteriseerd wordt door het woord 'te'. Er is een te rigoreuze, bijna idealistische planwijziging voorgesteld, met te veel impact voor de huidige bewoners, nadat te lang door de gemeente te weinig moeite is gedaan om het huidige plan te realiseren, die met de huidige markt niet nodig is. De gevolgen hiervan zijn te groot.

Overigens ben ik van mening dat er met een simpele ingreep (hoewel niet per se nodig gezien de huidige belangstelling) ook tegemoet kan komen aan de wens om meer huishoudens een kans te bieden om hun droomhuis te bouwen, door de kavels op veld 1-2 te splitsen in kavels van tussen de 450-900m2. Hierover meer in de volgende alinea.

Alternatieve voorgestelde oplossingsrichting

Naar aanleiding van het voorgaande verzoek ik u met inachtneming van mijn zienswijze het ontwerp bestemmingsplan niet vast te stellen, maar mijn zienswijze in overweging te nemen.

Vanuit de bewoners hebben we diverse voorstellen aangedragen waar in de planvorming van de gemeente steeds verder afstand van gedaan lijkt te worden. Dit in de situatie dat wij al enige jaren als bewoners van mening zijn dat met geringe verkoopinspanning als het op funda zetten en een minimale investering in marketing de huidige percelen verkoopbaar zijn. Geholpen door de huidige markt is dit inmiddels ook zonder aanprijzing mogelijk zo blijkt en is dit gezien de eerder aan gerefereerde belangstelling ook niet meer te ontkennen. Mijn voorstel voor een oplossing is derhalve eenvoudig en is reeds eerder aangeboden aan de (contactpersonen namens de) gemeente.

1. **Realiseer in elk geval veld 3 en 4 (is reeds opgenomen in de laatste plannen) conform het huidige bestemmingsplan**. Op deze wijze kan op zeer korte termijn invulling worden gegeven aan het afbouwen van een groot deel van de wijk. Verkoopbaarheid is geen issue meer zo blijkt. Een afgebouwde wijk maakt gemeente en (huidige en nieuwe) bewoners gelukkig en jaagt de gemeente niet onnodig op meer kosten.

2. **Maak de afweging om voor veld 1-2 ook door te gaan met het huidige bestemmingsplan, danwel splits de huidige kavels naar kavels van 450-900m^2.**
    a. Afhankelijk van kosten die ermee gemoeid zijn om de infrastructuur aan te passen en marketingkosten e.d. is voor deze velden de afweging te maken om ze danwel te verkopen conform het huidige bestemmingsplan c.q. te herverkalen. Verkoopbaarheid is ook voor veld 1-2 in huidig bestemmingsplan geen issue meer zo blijkt.
    b. Dor de kavels te splitsen naar kavels van een grootte van 450-900m^2 kan invulling gegeven blijven worden aan de belofte van de wijk en het uitgangspunten van de gemeente om meer mensen de kans te geven hun eigen woning te bouwen.
    c. Door de grens voor herverkaveling bij veld 1-2 te trekken, ligt deze op een natuurlijk, (plano)logisch punt in lijn met de weides van de Stads Boerderij.

3. **Schrap het voornemen voor nog meer CPO bouw in zo een kleine wijk als Gaardenghage**. Kijk hier naar opties elders binnen Rijkerswoerd of Arnhem-Zuid. Dit plan is niet realistisch. Met Arneco is reeds invulling gegeven aan CPO voor 15 huishoudens. Met meer CPO zou de belofte van de wijk, zoals eerder aangegeven bij de bezwaren, niet meer kunnen worden nagekomen.

4. **Heroverweeg (de grootte van) De Tuinmaat**. Rekening houdend met het feit dat veld 1 en 2 worden bebouwd begrijp ik dat de gemeente 'iets moet' met de Tuinmaat. Op het eerste gezicht lijkt dit een weinig doordacht plan, maar het zou ook kunnen dat dit komt omdat de informatie die hierover gedeeld is summier is:

    a. Mocht het doel van de Tuinmaat een ontmoetingsplek zijn dan is deze reeds voorhanden in de vorm van De Stads boerderij die ook in praktijk zich bewezen heeft als ontmoetingsplek.

    b. De bestemming van de paardewei is 'Groen' en als ik goed geïnformeerd ben, is volkstuin een gebruiksdoel van de bestemming 'Recreatie'.

    c. De vraag is hoe levendig de vereniging is gezien de wankele financiële basis en het ontbreken van een voorzitter (althans volgens KvK).

    d. Is er zoveel animo als de gemeente veronderstelt vanuit Arnhem? In het ledenbestand (b)lijken ook mensen uit Huissen te zitten? Is de wachtlijst voor de Tuinmaat dermate groot dat een verveelvouding van de oppervlakte nodig is t.o.v. de huidige grootte?

    e. Wat is de overweging om het op deze plaats onder te brengen in niet bijvoorbeeld elders in Rijkerswoerd? Dit omdat het grenst aan Het Zeegbos (Natura2000 gebied) en aan de Huissensedijk met bijbehorende structuurvisie.

    Mijn voorstel zou hier zijn om eerst grondiger en meer onderbouwd het plan voor De Tuinmaat uit te werken. Mits de Tuinmaat voldoende bestaansrecht heeft eerst ook zorgvuldig naar alternatieven te kijken binnen Rijkerswoerd voor de Tuinmaat en hiermee ook de benodigde grootte in ogenschouw te nemen. Indien toch de voorkeur uit zou gaan naar De Paardenwei en dit ook bestemmingsplan technisch toegestaan is, zou het te overwegen zijn om de vergelijkbare grootte qua huidige opzet van de Tuinmaat in De Paardenwei te realiseren en derhalve niet de gehele Paardenwei hiervoor te gebruiken.

Ik hoop u hiermee voldoende inzicht te hebben gegeven in mijn overwegingen of beter nog geïnspireerd te hebben met de eenvoud van mijn voorgestelde plan en ga ervan uit dat u mij van de verdere procedure op de hoogte houdt. Uiteraard ben ik altijd bereid een en ander toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

#21

Zienswijze tegen ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage

Aan: De gemeenteraad van de gemeente Arnhem

[redacted]

Afzender: [redacted]

[redacted]

[redacted]

Arnhem, 22 november 2021

Betreft: zienswijze tegen ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage.

Geachte raad,

Op 14 oktober jl. is het ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage, zaaknummer 575353, bekendgemaakt.

Hierbij maken wij onze zienswijze kenbaar over dit ontwerp bestemmingsplan.

Onze belangrijkste bezwaren geven wij hieronder puntsgewijs weer:

A. Bezwaar tegen het plan

De plannen wijken teveel af van het oorspronkelijke plan, zowel in opzet, aantallen als typen woningen.

1) Aantal woningen op veld 1 en 2 stijgt van oorspronkelijk 7 (later 14) naar circa 40 woningen.

Wij hebben in 2018 voor deze wijk gekozen en onze woning aan de Frida Heilstraat gekocht in de veronderstelling dat er op de bestaande lege kavels in de gehele Gaardenhage vergelijkbare woningen bij zouden komen, één bebouwing per kavel. Wij kozen voor de uitstraling, ruimte en rust om ons heen. Met de voorliggende plannen voor met name velden 1, 2 en 3 is daar geen sprake meer van.

De forse toename van het aantal woningen tast ons woon- en leefklimaat aan. Het ontneemt het rustieke karakter van de wijk en zorgt voor meer woon- en leefgeluiden en verkeersbewegingen, een hogere parkeerdruk, minder privacy en andere vormen van hinder/ overlast.

2) Veel teveel verschillende typen woningen/kavels

Gaardenhage is ruim opgezet met grote kavels en grote huizen. Dat straalt rust en eenheid uit. De gemeente heeft nu de volgende typen toegevoegd:

- kleinere vrijstaande woningen (veld 2)

- Tinyhouses (veld 1)

- CPO (veld 1)

- Er was sprake van splitsing van 3 kavels naar 4 kavels (veld 5); gelukkig wordt daar inmiddels van afgezien.

- Kavels voor samenbouw (veld 3); dit is eigenlijk ook CPO, maar dan op kleine schaal.

In een wijk met oorspronkelijk 47 kavels is dit gewoon teveel en staat teveel af van het oorspronkelijke beeld. Het verstoort de stedenbouwkundige eenheid en maakt het tot een soort lappendeken van allerlei mini-projectjes in een bestaande wijk.

3) Parkeerproblemen en verkeersdrukte in de wijk.

Door zoveel extra woningen te willen realiseren en het verplaatsen van de Tuinmaat naar achteren in de wijk, zal de stroom van verkeer flink toenemen. Dit heeft negatieve invloed op de rust in de wijk en de mogelijkheden van (kleine) kinderen om vrij en veilig buiten te spelen.

De gemeente is voornemens het parkeren op te lossen binnen de kavels, maar gaat uit van te weinig parkeerplaatsen. Dat betekent dat de bewoners zelf, maar zeker bezoekers, hun auto's in de berm van de Nel Klaassenstraat en de Marius van Beeklaan gaan zetten. De gemeente geeft aan dat ze dit niet kunnen verbieden.

De Marius van Beeklaan is de toegangsweg tot de Gaardenhage. Bij mooi weer wordt de stadsboerderij druk bezocht en staan de auto's nu al regelmatig in de bermen geparkeerd. Dit leidt nu al tot gevaarlijke situaties en ernstige hinder. Als hier nog zoveel extra woningen worden gerealiseerd, zal dit probleem alleen maar toenemen.

De Nel Klaassenstraat is een smalle straat die als laan is opgezet. Aan beide kanten een ruime berm met een bomenrij. Door geparkeerde auto's in de berm wordt dit beeld ernstig verstoord. Daarnaast is de Nel Klaassenstraat te krap om twee auto's te laten passeren. Als er geparkeerde auto's in de berm staan, leidt dit tot gevaarlijke of hinderlijke situaties.

De gemeente wil hier geen harde afspraken over maken en beroept zich op normen, onduidelijke antwoorden en noemt dat een deel van de bezoekersparkeerplaatsen in de openbare ruimte wordt opgelost. Dat betekent simpelweg dat er parkeerplaatsen in de berm van de omliggende straten (Nel Klaassenstraat en Marius van Beeklaan) moeten worden gemaakt en dat past niet in het huidige beeld en de opzet.

4) Hoge (extra) kosten voor het bouwrijpmaken van de kavels

De forse uitbreiding in aantallen, met name op veld 1 en 2, betekent ook veel aanpassingen aan riolering, extra toegangen zoals bruggetjes, aanleg van parkeerplaatsen, aansluitingen voor elektra en water, etc. Het is nog onduidelijk of de huidige riolering in de wijk berekend is op zoveel meer woningen. Een vergelijkbare situatie is aan de orde geweest toen de woongemeenschap Arneco aan de Huissensedijk werd gebouwd; de infrastructuur van voorzieningen bleek gaandeweg niet toereikend te zijn om zoveel extra huishoudens te bedienen.

Daarnaast zal ook een nieuwe campagne opgezet moeten worden voor de nieuwe type woningen. Gezien de kleine schaal per type woning/kavel is dit onevenredig duur.

Al deze extra kosten verhogen de kavelprijs per m2 en het is maar de vraag of deze extra kosten volledig in de verkoopprijs verwerkt kunnen worden.

5) Het verplaatsen van de Tuinmaat (volkstuinen) naar de Paardenwei zal het beeld van open uitzicht, het polderlandschap verstoren. Als bewoners van Frida Heilstraat 7 kijken wij graag uit op het open groen van de Paardenwei. Het meer rommelige karakter van een volkstuin met afgescheiden stukjes grond, paden, hegjes, zelfs kleine gebouwen of kassen, met daaromheen een haag, past wat ons betreft niet in dit mooie stuk natuur. Wij maken bezwaar tegen het neerzetten van bebouwing zoals kassen.

Daarnaast is bekend dat de leden van de volkstuinvereniging niet uit de Gaardenhage komen, hetgeen betekent dat er meer verkeersbewegingen te verwachten zijn, in plaats van bij de toegang vooraan in de wijk (centraler gelegen en met minder verstoring toegankelijk), naar achterin de wijk.

Kortom, wederom verandert het karakter van de ruime, groene, verkeersluwe wijk door rommelige extra bebouwing en toenemende verkeersstromen.

6) Wij maken ons zorgen om de milieu- en omgevingsaspecten onder invloed van extra bebouwing, meer huishoudens en meer verkeer (onder andere natuurbehoud en het voldoen aan de nieuwe stikstofwetgeving). De gemeente doet het telkens af met dat het binnen de normen valt, zonder er inhoudelijk op in te gaan.

B. Bezwaar tegen het proces.

Bewoners van de Gaardenhage hebben zich door de tijd heen steeds bereid getoond mee te denken en met voorstellen gekomen (bijv. moodboard en voorstel voor campagne), maar wij voelen ons niet voldoende serieus genomen. De gemeente leek meermaals de argumenten van bewoners naast zich neer te leggen en daar niet meer op terug te komen, tot onze verbazing in plaats daarvan een geheel eigen koers te varen of ineens nieuwe ideeën als gegeven te presenteren. Er was geen duidelijke lijn in te ontdekken en bewoners kwamen voor verrassingen te staan, waardoor de gemeente Arnhem op ons onbetrouwbaar overkomt.

C. Bezwaar tegen de reden voor de wijziging van bestemmingsplan/ herverkaveling

De ontwikkeling van de woningmarkt en het grote aantal belangstellenden voor de bestaande kavels (loting en wachtlijst) maken dat het eerdere argument voor de herverkaveling is komen te vervallen, namelijk het stimuleren van de verkoop en het afbouwen van de wijk. Nu is de reden om de plannen door te zetten gelegen in de politieke opdracht om meer woningaanbod en meer diversiteit aan woningen te realiseren. Mocht de gemeente, ondanks de bezwaren van de huidige bewoners, menen dat de wijk Gaardenhage hierin dient te voorzien, dan stellen wij voor dat in velden 1 en 2 middelgrote woningen worden gebouwd. Geen kleine huizen en geen CPO. Met middelgrote huizen komt de wijk tegemoet aan mogelijkheden voor doorstroom, wat op die wijze ook bijdraagt aan het reduceren van de krapte op de woningmarkt.

Op basis van de bovenstaande argumenten heb ik bezwaar tegen het ontwerp bestemmingsplan "Chw Gaardenhage'.

Naar aanleiding van het voorgaande verzoek ik u met inachtneming van mijn zienswijze het ontwerp bestemmingsplan niet vast te stellen.

Mocht de gemeente het vanuit een collectieve verantwoordelijkheid ten aanzien van het woningtekort, in het bijzonder waar het gaat om het lagere prijssegment, toch nodig achten om de oorspronkelijke uitgangspunten voor de wijk Gaardenhage te verlaten, dan stellen wij voor om slechts een bestemmingsplan vast te stellen voor de velden 1 en 2. Velden 3, 4 en 5 blijven daarmee ongemoeid. Velden 1 en 2 zijn op grotere afstand gelegen van de bestaande vrijstaande woningen in de Gaardenhage, zodat de gevolgen in die zin voor de huidige bewoners beperkter zijn dan die van de aanpassingen van velden 3, 4 en 5. Voor de velden 3, 4 en 5 is al geruime tijd juist veel interesse in de kavels, met zelfs loting in december a.s. en een aanzienlijke wachtlijst. Daarmee behoudt Arnhem ook woningen in het hogere segment, in welke behoefte ook moet worden voorzien.

Ik ga ervan uit dat u mij van de verdere procedure op de hoogte houdt.

Hoogachtend,

#22

Zienswijze tegen ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage

Aan: De gemeenteraad van de gemeente Arnhem

e-mail: [redacted]

Afzender: Naam [redacted]

Adres [redacted] te Arnhem

Arnhem, 23 november 2021

Betreft: zienswijze tegen ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage.

Geachte raad,

Op 14 oktober jl. is het ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage bekendgemaakt.

Hierbij maken wij onze zienswijze kenbaar over dit ontwerp bestemmingsplan.

1. Aantal woningen

   Wij hebben onze woning bewust gekocht om in rust en ruimte te kunnen wonen. Dit wordt mede gecreëerd door een beperkt aantal woningen in de wijk Gaardenhage. Door de beoogde verhoging van het aantal woningen door de gemeente Arnhem, zal een gedeelte van deze rust teniet worden gedaan. De entree tot de wijk wordt veel minder ruimtelijk en zal een hele andere sfeer uitademen. Wij zijn bij de koop van onze woning uitgegaan van het geldende bestemmingsplan.

2. Verschillende woningen

   Door in de verschillende velden nu een verkaveling te laten plaatsvinden, wordt het een versnipperde wijk met allemaal deelgebieden in plaats van één wijk die dezelfde sfeer uitademt. Het verschil van de stijl woningen in veld 1 tot de woningen in de velden erachter is zo immens groot, dat het niet zou moeten mogen in één deelplan, wat Gaardenhage is van Rijkerswoerd.

3. Parkeerproblemen

   Door meerdere woningen te bouwen op dezelfde grond, zal er parkeerproblematiek ontstaan. Niet iedereen zal op eigen kavel parkeren en vooral de woningen in veld 1 en 2 zullen niet voldoende parkeergelegenheid op eigen terrein hebben voor bijvoorbeeld 2 auto's, wat veel huishoudens tegenwoordig hebben. Daarnaast zal de overloop van de Korenmaat dit probleem verergeren.

4. Extra overlast verkaveling

   De kavels zijn aangelegd en klaar voor verkoop. Door te willen verkavelen, zullen de bestaande kavels aangepast moeten worden. Denk aan extra toegangen, verplaatsen van hagen, riolering, electra en water etc. Dit brengt naast veel onnodige kosten voor de gemeente, ook veel overlast mee voor de huidige bewoners. Vooral omdat de meeste werkzaamheden vooraan in de wijk zullen plaatsvinden.

5. Kosten

   De gemeente lijkt de huidige kavels nu te kunnen verkopen. Er is inmiddels een wachtlijst van 25 geïnteresseerden en deze zou waarschijnlijk nog langer zijn, als de gemeente geen stop had gezet op deze wachtlijst. Waarom zou je als gemeente extra kosten willen maken om te verkavelen, als er genoeg belangstelling is voor de huidige kavels.

6. Toegang tot de wijk

Door veel woningen vooraan in de wijk te bouwen, wordt de toegang tot de wijk beperkter; meer verkeer over dezelfde toegangsweg. Het geeft extra risico's voor bewoners, kinderen die op straat spelen of naar de Korenmaat gaan, de vele wandelaars met of zonder hond.

7. Mogelijkheden eigen kavel

   Wij moeten ons houden aan de regels gesteld door de gemeente. Wij mogen bijvoorbeeld niets bouwen tot 5 meter achter de voorgevel. Tegelijkertijd is het voor de gemeente Arnhem akkoord om kavels van 150 m2 te realiseren vooraan in de wijk, waarop veel meer bebouwing zal plaatsvinden dan op de bestaande kavels met woningen.

8. Wachtlijst en marketing

   Er is momenteel een wachtlijst voor de kavels; waarom wordt deze mensen niet een kavel gegund waar behoefte aan is. Ook zij laten weer een woning achter. Dat er in het verleden te weinig belangstelling voor de kavels was, heeft grotendeels gelegen aan de slechte marketing vanuit de gemeente. Op bekende sites zoals Funda waren deze kavels niet te vinden.

9. Leefomgeving

   De versnippering in Gaardenhage zal leiden tot een verminderde leefomgeving voor de huidige bewoners; wij hebben gekozen voor een wijk met bepaalde uitstraling, die sterkt wordt verminderd door de plannen van de gemeente. Het gebied wordt daarnaast veelvuldig gebruikt als wandelgebied door velen in de omgeving, juist om de rust die er nu heerst.

Als er geen wachtlijst was geweest voor de kavels, hadden wij kunnen begrijpen dat de gemeente iets moet doen. In de huidige situatie echter, vinden wij de keuzes onbegrijpelijk en krijgen wij het gevoel dat het om een persoonlijk project gaat van de betrokken wethouder. De gemeente kan nu op relatief korte termijn veel geld in kas krijgen door de verkoop van de kavels, waarbij de huidige bewoners ook tevreden worden gesteld. Mocht de gemeente toch willen verkavelen, dan vinden wij een verkaveling naar kavels van bijvoorbeeld 700 tot 900 vierkante meter veel passender en dit zal ook sneller worden geaccepteerd door de huidige buurt. Met dit soort kavels wordt het beeldkwaliteitsplan veel beter gehandhaafd.

Op basis van de bovenstaande argumenten heb ik bezwaar tegen het ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage.

Naar aanleiding van het voorgaande verzoek ik u met inachtneming van mijn zienswijze het ontwerp bestemmingsplan niet vast te stellen.

Ik ga ervan uit dat u mij van de verdere procedure op de hoogte houdt.

Hoogachtend,

#23

Gemeente Arnhem
t.a.v. [redacted]
6800 EL Arnhem
[redacted]

Arnhem, 22 november 2021

Geachte [redacted]

Als bewoners van de Nel Klaasenstraat 10 willen wij graag onze zienswijze indienen op het voorgenomen besluit om het bestemmingsplan van Gaardenhage aan te passen. Wij reageren op de voorgestelde aanpassingen die op 13 oktober 2021 zijn gepubliceerd in het Gemeenteblad 2021, nummer 355819.

Wij zijn sinds oktober 2019 betrokken bij de plannen van de Gemeente en hebben geprobeerd om alternatieven aan te dragen en de Gemeente duidelijk te maken dat het probleem van onverkoopbaarheid van de huidige kavels niet meer aan de orde is. Wij hebben helaas moeten constateren dat er een andere politieke en persoonlijke agenda achter zat en zit, om het bestaande bestemmingsplan te wijzigen. Dat betekent dientengevolge een fors aantal bezwaren tegen het ingediende ontwerpbestemmingsplan “Chw Gaardenhage”, en dat betreuren wij zeer.
Wij zijn namelijk niet blind voor ontwikkelingen om ons heen en zijn zeker bereid onze maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen door te zoeken naar oplossingen die passen bij de oorspronkelijke opzet van Gaardenhage èn bijdragen aan het oplossen van het woningtekort. De plannen van de Gemeente gaan echter veel te ver, en wij hebben – herhaling – moeten constateren dat er geen enkele mogelijkheid is geweest om serieus alternatieven te bespreken.

Onze bezwaren:

Bezwaar 1: Veel te veel woningen

Wij hebben in 2013 onze kavel gekocht aan de Nel Klaassenstraat. Wij hebben heel bewust gekozen voor rust en ruimte: een ruim opgezette wijk met weinig (toekomstige) woningen en weinig verkeer. In onderstaande overzichtsplaatje is onze kavel rood omkaderd.

Afbeelding 1: Overzichtskaart situatie 2012

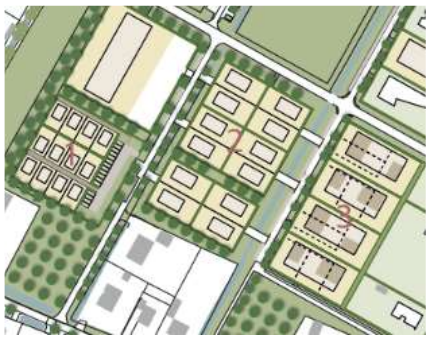
Afbeelding 2: nieuwe plannen veld 1,2 en 3

Aan de Nel Klaassenstraat (Gaarden 1) zouden in totaal 7 woningen komen, 4 schuin tegenover ons en 3 naast ons. Schuin achter ons zouden aan de Johan van Zwedenstraat (Hagen) 4 woningen komen. In onze directe nabijheid zouden dus 11 woningen komen. Deze 11 woningen zijn de oranje vlakjes op *afbeelding 1*.

[redacted]

Inmiddels is schuin tegenover ons een paar jaar geleden al een nieuwe woning gebouwd (Mooieweg 29), en heeft de Gemeente goedkeuring gegeven om de kavel van Mooieweg 31a te splitsen, notabene in onze achtertuin! Beide hebben wij met een blauwe stip gemarkeerd.
Het nieuwe ontwerpbestemmingsplan voorziet op veld 1, 2 en 3 – zie *afbeelding 2* - in totaal 48 woningen (12 kleine woningen en 12x CPO op veld 1, 12 middelgrote vrijstaande woningen op veld 2 en 12 woningen voor samenbouw op veld 3). Dat betekent dat wij niet 11, maar 50 woningen om ons heen krijgen. Dat is bijna 5x zoveel als waar wij voor gekozen hebben. Bijna 5 x zoveel woningen betekent ook 5x meer geluid, 5x meer overlast, 5 x meer verkeer, 5x meer parkeerproblemen, etc.
Specifiek voor het geluid verwachten wij ook geluidsoverlast van de warmtepompen, vooral omdat het er zoveel bij elkaar zijn. Ook als de warmtepompen voldoen aan het bouwbesluit, is er in de praktijk veel geluidshinder.

Wij maken dus bezwaar tegen het grote aantal woningen, vooral op veld 1 (van 4 naar 24) en veld 2 (van 3 naar 12). We begrijpen dat er meer woningen moeten worden gebouwd, maar deze aantallen zijn veel te hoog en de verhouding tot de rest van de wijk is ook zoek. Bijna alle extra te realiseren woningen zijn geconcentreerd op veld 1 en 2 en dus rond onze woning. Wij vinden deze scheve verhouding niet eerlijk en de Gemeente is op deze manier erg onbetrouwbaar.
Wij kwamen hier voor rust en ruimte, maar met 5x meer woningen dan verwacht, is er geen sprake meer van rust en ruimte.

Bezwaar 2: Parkeren

Gaardenhage is opgezet als ruime wijk voor 47 woningen op grote kavels. De stalling van auto's heeft grote invloed op de beleving van de beeldkwaliteit. In het thans geldende beeldkwaliteitsplan uit 2015 geldt dat het bewonersparkeren op de kavel wordt opgelost. Ook voor het bezoekersparkeren geldt dat dit bij voorkeur op de eigen kavel wordt opgelost.

<u>Algemeen:</u>
Met zoveel meer woningen aan de Nel Klaassenstraat en Johan van Zwedenstraat voorzien wij grote problemen. De standaard parkeernorm van 2 is logisch, zeker in combinatie met ruime kavels, en zou voldoende moeten zijn. Met veel meer woningen, zullen er ook veel vaker auto's buiten de kavels geparkeerd worden.

<u>Nel Klaassenstraat</u>
De Nel Klaassenstraat heeft het karakter van een laan: Smal, rustig en aan weerszijden een bomenrij. De straat is 3,7 meter breed en daarmee te krap om twee auto's te laten passeren. Als er geparkeerde auto's in de berm staan, wordt het beeld ernstig verstoord en leidt het tot gevaarlijke of hinderlijke situaties. Daarnaast zal veel verkeer ook leiden tot kapotgereden bermen.

Afbeelding 3: Nel Klaassenstraat

De Gemeente is voornemens het parkeren op te lossen binnen de kavels, echter gaat uit van te weinig parkeerplaatsen. Daarnaast wil de Gemeente het bezoekersparkeren oplossen door per woning 0,3 parkeerplaats aan te leggen in de openbare ruimte (grasbeton). Dat betekent dat de bewoners zelf, maar zeker bezoekers, hun auto's in de berm van de Nel Klaassenstraat gaan zetten, al dan niet op grasbeton. Parkeren in de berm past niet in het huidige beeld en opzet van de Nel Klaassenstraat. De Gemeente geeft aan dat ze parkeren in de berm, buiten de aangewezen parkeerplaatsen, niet kunnen verbieden. De Gemeente wil hier geen harde afspraken over maken en beroept zich op normen en wollige antwoorden.

Parkeernorm veld 1, kleine woningen

Voor de kleine woningen gaat het ontwerpbestemmingsplan uit van een parkeernorm van 1,3 omdat de reguliere norm van 1,8 onvoldoende zou passen bij het type woning. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat het de Gemeente niet past om 24 i.p.v. 16 parkeerplaatsen te maken binnen de kavel en zo dus minder kavels kwijt kan.
Aangezien je toekomstige bewoners niet kunt weren als ze meer dan 1 auto hebben, is het maar zeer de vraag hoeveel auto's er straks op de parkeerplaats staan. Bijna ieder bewoner van een koopwoning heeft een auto, ook als is deze nog zo klein, en ook deze woningen zullen ondanks de beperkte afmetingen een behoorlijke investering vragen. De kans is dus ook groot dat er startende twee-verdieners komen wonen en die hebben bijna altijd twee auto's. Als er bijvoorbeeld 8 bewoners met 2 auto's zijn en 4 bewoners met 1 auto, dan zijn er al 4 parkeerplaatsen te weinig en geen plek meer voor bezoekers
Wij verwachten dus parkeeroverlast van bewonersauto's en zeker van bezoekersauto's.

Voor uw beeld laten wij hiernaast zien hoe de Nel Klaassenstraat er uitziet als er auto's in de berm worden geparkeerd. Dat gebeurt nu al omdat de parkeerplaatsen voor de stadsboerderij en Hooijmaat te beperkt zijn, laat staan als er straks woningen worden gebouwd.

Wij vinden het onbegrijpelijk dat juist in een gebied waar rust en landelijkheid de norm zijn, de parkeernorm verlaagd wordt van 1,8 naar 1,3. Daarnaast voelen wij ons ook belazerd omdat de Gemeente in de bewoners-overleggen steeds heeft gezegd dat de huidige parkeernorm gehandhaafd zou blijven.

Afbeelding 4: Nel Klaassenstraat met geparkeerde auto's

Wij maken bezwaar tegen de verlaging van de parkeernorm en bezwaar tegen het aanleggen van parkeerplaatsen aan de Nel Klaassenstraat (0,3 parkeerplaats per woning in het openbaar gebied). De parkeernorm van 1,3 is onvoldoende en leidt tot parkeeroverlast in de straat. Parkeren in de berm van de Nel Klaassenstraat leidt tot een verstoord beeld (verrommeling), kapotgereden bermen, en onveilige verkeerssituaties.

Bezwaar 3: Te veel diversiteit

Wij maken bezwaar tegen de te veel diversiteit. Gaardenhage is ruim opgezet met grote kavels en grote huizen. Dat straalt rust en eenheid uit. De Gemeente heeft nu de volgende typen toegevoegd:

- Kleine woningen (veld 1)
- CPO (veld 1)
- Middelgrote vrijstaande woningen (veld 2)
- Kavels voor samenbouw (veld 3); dit is eigenlijk ook CPO, maar dan op kleine schaal.
- Stadslandbouw

Het feit dat de Gemeente ook nog voornemens was om op veld 1 de flexibele woningen te plaatsen die nu op Meinerswijk staan, geeft aan dat Gaardenhage vooral gebruikt wordt om alle problemen of politieke dan wel persoonlijke voorkeuren van de wethouder op te lossen c.q. uit te voeren.

In een wijk met oorspronkelijk 47 kavels is dit gewoon te veel en staat te veel af van het oorspronkelijke beeld. Het verstoort de stedenbouwkundige eenheid en maakt het tot een soort lappendeken van allerlei mini-projectjes in een bestaande wijk.

In alle bewonersoverleggen hebben de bewoners steeds aangegeven dat ze juist zo weinig mogelijk diversiteit willen. In dat verband is het stuitend dat de Gemeente aangeeft dat het nieuwe verkavelingsplan en beeldkwaliteitsplan *in samenspraak* met de bewoners en omwonenden is opgesteld.

Bezwaar 4: CPO op veld 1

De Gemeente geeft twee argumenten voor de CPO:

1) Vanwege de vergrijzing is er een toenemende ruimtevraag onder ouderen voor dit type projecten.
2) CPO sluit volgens de Gemeente ook aan bij afspraken die in de 'Woondeal' zijn opgenomen en waarbij aandacht wordt gevraagd voor onder andere flexibele en modulaire bouw.

Het eerste argument is boterzacht. In de gesprekken die wij met de Gemeente hebben gevoerd, werd alleen gezegd dat er heel veel vraag naar is, zonder harde getallen te noemen. Er is ook heel veel vraag naar grote villa's, ruime woningen, kleine woningen, etc.
Het tweede argument klopt niet. CPO is een vorm van opdrachtgeven en heeft in de basis niets te maken met flexibel en modulair bouwen.

Naast de reeds genoemde bezwaarpunten over te veel woningen, parkeerproblemen en te veel diversiteit, vinden wij CPO een stap te ver in de aanpassingen van het bestaande plan.
Wij vinden CPO niet in het beeld passen van de oorspronkelijke opzet van de wijk. Daarbij komt dat Gaardenhage al sinds begin 2019 Woongroep Arneco naast zich heeft, waarbij de ontsluiting overigens ook via Gaardenhage is geregeld.
Gaardenhage heeft als zodanig al CPO in haar wijk.

Afbeelding 5: Overzichtskaart Gaardenhage met CPO (beoogd) en Arneco (gerealiseerd)

De Gemeente geeft aan dat er rekening mee wordt gehouden dat vanuit de gemeente extra begeleiding nodig is om het ontwikkelproces van de woningen en buitenruimte in goede banen te leiden. Dat is fijn, maar geeft aan dat er ook extra geld nodig is om deze CPO in goede banen te leiden, maar daar wordt geen verdere duiding aan gegeven. En geld uit potjes en subsidies maakt dit proces niet goedkoper.

Bezwaar 5: Tuinmaat

De Tuinmaat huurt sinds 2014 grond aan de Nel Klaassenstraat, op de plek waar nu de kleine woningen worden voorzien. Dit was tijdelijk omdat de grond nog niet was verkocht.
De Gemeente wil de volkstuinen behouden om diverse redenen. Wij begrijpen dit, maar het is de vraag waarom een in eerste aanleg tijdelijke huur nu kennelijk een vaste plek mag innemen in Gaardenhage.
Het valt ons tevens op dat het voorgestelde beeldkwaliteitsplan voor de tuinmaat op de beoogde nieuwe locatie ook een centrale tunnelkas en verenigingsgebouw toestaat, terwijl dat op de tijdelijke locatie aan de Nel Klaassenstraat niet het geval is. Het lijkt er op dat er al afspraken met de Tuinmaat gemaakt zijn of dat er toezeggingen door de Gemeente zijn gedaan.

Verhuizing van de Tuinmaat brengt veel kosten met zich mee en leidt tot overlast voor de omwonenden van de John Grosmanstraat. Wij hebben begrepen dat de kosten voor de verhuizing van de Tuinmaat geraamd zijn op circa € 160.000. Ook hier weer horen wij subsidie-oplossingen, maar ook hier worden de

maatschappelijke kosten echt niet lager als de Gemeente het niet hoeft te betalen. Het blijft maatschappelijk geld.
Voor de Tuinmaat zelf is het ook niet ideaal, want verhuizing betekent veel energie steken in het opnieuw bewerken van de grond (klei is niet ideaal en kost echt een paar seizoenen).

Het zou wat ons betreft een goede optie zijn om de Tuinmaat aan de Nel Klaassenstraat te laten.

Bezwaar 6: Investeringen

Wij zijn verbaasd dat er nergens in het ontwerpbestemmingsplan een financiële verantwoording wordt gegeven. Wij lezen alleen dat de kosten op de vastgoedexploitatie moeten drukken. Los van het feit dat alle ontwikkelingsuren van de afgelopen jaren betaald moeten worden, moeten ook alle investeringen betaald worden die de nieuwe plannen met zich meebrengen:

- Aanpassen riolering (uitbreiding en verzwaring)
- Aanleg extra parkeerplaatsen
- Extra bruggetjes voor inrit
- Aanleg extra leidingen voor water en elektra naar de kavels toe
- Extra marketing en verkoopondersteuning voor alle verschillende plannen
- Het kappen van bomen
- Het (ver)plaatsen van hagen
- Aanpassen bestaande straten (versmallen, verlengen, etc.)

Het is onverantwoord om een bestemmingsplan te wijzigen zonder dat je van te voren hebt uitgerekend wat het gaat kosten en wat je kunt doorbelasten in de kavelprijs. Als de kavelprijs van b.v. de kleine woningen op veld 1 te hoog wordt, is de kans groot dat de kavels niet of niet snel verkocht worden.

Bezwaar 7: Riolering

Wij maken ons zorgen over de bestaande rioleringscapaciteit. Wij kregen tijdens de bouw van ons eigen huis (2015, Nel Klaassenstraat) te horen dat de riolering in de Nel Klaassenstraat berekend is op het plan van 2003, dus 7 woningen, en dat de capaciteit niet over houdt. Dat zou betekenen dat uitbreiding van zoveel woningen, tot overbelasting en dus tot overlast gaat leiden.

Hoe dan wel?

Zoals in de aanleiding aangegeven, hebben wij geen ruimte gekregen om serieuze alternatieven aan te dragen, echter die zijn er in onze ogen wel.
Natuurlijk zouden wij graag zien dat Gaardenhage afgebouwd wordt zoals bedoeld. Het argument van onverkoopbaarheid speelt niet meer, gezien de succesvolle verkoop van 7 kavels en een wachtlijst van potentiële kopers die op 25 personen gemaximeerd is.
Wij begrijpen echter ook dat er een groot te kort is aan woningen en wij nemen daarom ook graag onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. Wij geven graag een aantal alternatieven mee:

Alternatief 1:
Verminder het aantal woning en het aantal typen woningen.

- Plan veld 3 zoals de oorspronkelijke bedoeling (4 kavels) of splits het in twee kavels voor 1 villa per kavel en 2 kavels voor samenbouwen
- Plan veld 2 zoals vastgelegd is in het bestemmingsplan van 2012: 6 kavels van 900 m^2
- Plan veld 1 zoals nu in het ontwerpbestemmingsplan veld 2 is ingericht: kavels voor middelgrote vrijstaande woningen op kavels van 450 m^2; Veld 1 krijgt dan 16 woningen.

Voordelen:

- Het plan past veel beter binnen de huidige wijk, zowel qua aanzien, aantallen en type woningen
- Rustigere woonomgeving (minder verkeer, minder parkeer- en geluidsoverlast)
- Afhankelijk van wel of geen splitsing op veld 3, worden er dan 26 tot 30 woningen gebouwd.
- Door de afname van het aantal woningen is er mogelijk geen wegafsluiting nodig voor de Nel Klaassenstraat

Nadelen:
- Minder woningen tov ontwerpbestemmingsplan

Alternatief 2:
Laat de Tuinmaat op veld 1, voer veld 2 uit zoals voorgesteld (12 kavels à 450 m2)

Voordelen:
- Het plan past veel beter binnen de huidige wijk, zowel qua aanzien, aantallen en type woningen
- Rustigere woonomgeving (minder verkeer, minder parkeer- en geluidsoverlast)
- Er worden nog steeds meer woningen gebouwd dan gepland
- De bewoners van Gaarden 2 zullen hier ook blij mee zijn, want zij zijn erg tegen de verhuizing van de Tuinmaat naar de paardenwei.
- Door de afname van het aantal woningen is er geen wegafsluiting nodig voor de Nel Klaassenstraat
- Op een deel van de grond van de Tuinmaat kunnen openbare parkeerplaatsen worden gecreëerd voor het opvangen van bezoekersparkeren van de Korenmaat/Hooijmaat en woningen op veld 2.

Nadelen:
- Minder woningen tov ontwerpbestemmingsplan

Alternatief 3:
Laat de Tuinmaat op veld 1, en optimaliseer de ruimte zodat er nog ruimte is voor een beperkt CPO-programma (bv 4-6 woningen) of een beperkt programma voor kleine of middelgrote woningen.

Voordelen:
- Het plan past veel beter binnen de huidige wijk, zowel qua aanzien, aantallen en type woningen
- Rustigere woonomgeving (minder verkeer, minder parkeer- en geluidsoverlast)
- Er worden nog steeds meer woningen gebouwd dan gepland
- De bewoners van Gaarden 2 zullen hier ook blij mee zijn, want zij zijn erg tegen de verhuizing van de Tuinmaat naar de paardenwei.
- Door de afname van het aantal woningen is er geen wegafsluiting nodig voor de Nel Klaassenstraat

Nadelen:
- Minder woningen tov ontwerpbestemmingsplan

Alternatief voor parkeren:
Breidt de parkeermogelijkheden op het terrein van de stadsboerderij uit. De huidige parkeerplaats is vaak ontoereikend. Uitbreiding kan ook voorzien in bezoekersplaatsen van omwonenden.

Geredeneerd vanuit snelheid, efficiency, zo weinig mogelijk kosten en het vertrouwen in de gemeente blijft de mogelijkheid bestaan om het oorspronkelijke plan uit te voeren waarbij 7 woningen aan de Nel Klaassenstraat worden gesitueerd.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben en hopen dat de plannen nog aangepast kunnen worden zodat wij een fijne en rustige leefomgeving houden en er toch extra woningen gebouwd kunnen worden.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

#24

INGEKOMEN 23 NOV. 2021

Gemeente Arnhem
T.a.v. de Gemeenteraad
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Datum: 21 november 2021 **Telefoon:** 06 10949694

Betreft: Zienswijze tegen het ontwerp bestemmingsplan Gaardenhaage
Plannummer: NL.IMRO.0202.967-0201

Geachte leden van de Raad,

Als inwoner van de Gaardenhaage maak ik gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen tegen voornoemd ontwerp Chw Gaardenhaage bestemmingsplan (2021-10-12).

De zienswijze luidt als volgt

1. **Locatie volkstuinen en bestemming verkeer**

Wij willen hierbij bezwaar aantekenen tegen het blijven van de tuintjes en met name tegen het verhuizen van de tuintjes naar het einde van de John Grosmanstraat, de straat waar wij in wonen.

- Volkstuinen passen wat ons betreft niet in de wijk. Wij lopen regelmatig langs de tuintjes. Deze zien er niet orderlijk uit en maken de wijk erg rommelig.
- Voor onze straat betekent dit meer verkeer, ondanks dat u er van uit gaat dat het verkeer via de Eka Thoden van Velzenstraat zal gaan.
- Juist het weiland dat er nu staat, is voor ons destijds de keuze geweest om hier te bouwen.
- Parkeeroverlast in de John Grosmanstraat.
- Het mooie, vrije uitzicht vanuit de dijk zou hierdoor verloren gaan.

Onze keuze en van medebewoners om in de John Grosmanstraat een kavel te kopen is mede bepaald, omdat het een doodlopende straat zou blijven voor gemotoriseerd verkeer.

De overeenkomst voor volkstuintje is destijds aangegaan in een periode dat er weinig animo was voor de kavels. Dat is nu totaal anders. Vraag is zodanig gestegen dat alle kavels per direct verkocht kunnen worden.

Wij verzoeken u primair in het geheel af te zien van plaatsen van volkstuintjes in de Gaardenhage. Mocht u geen gehoor geven aan ons oproep om geen tuintjes in onze wijk te plaatsen, dan zien wij graag dat om de John Grosmanstraat geheel af te sluiten, conform het originele plan. Ook is er in onze visie teveel ruimte ingepland voor de tuintjes.

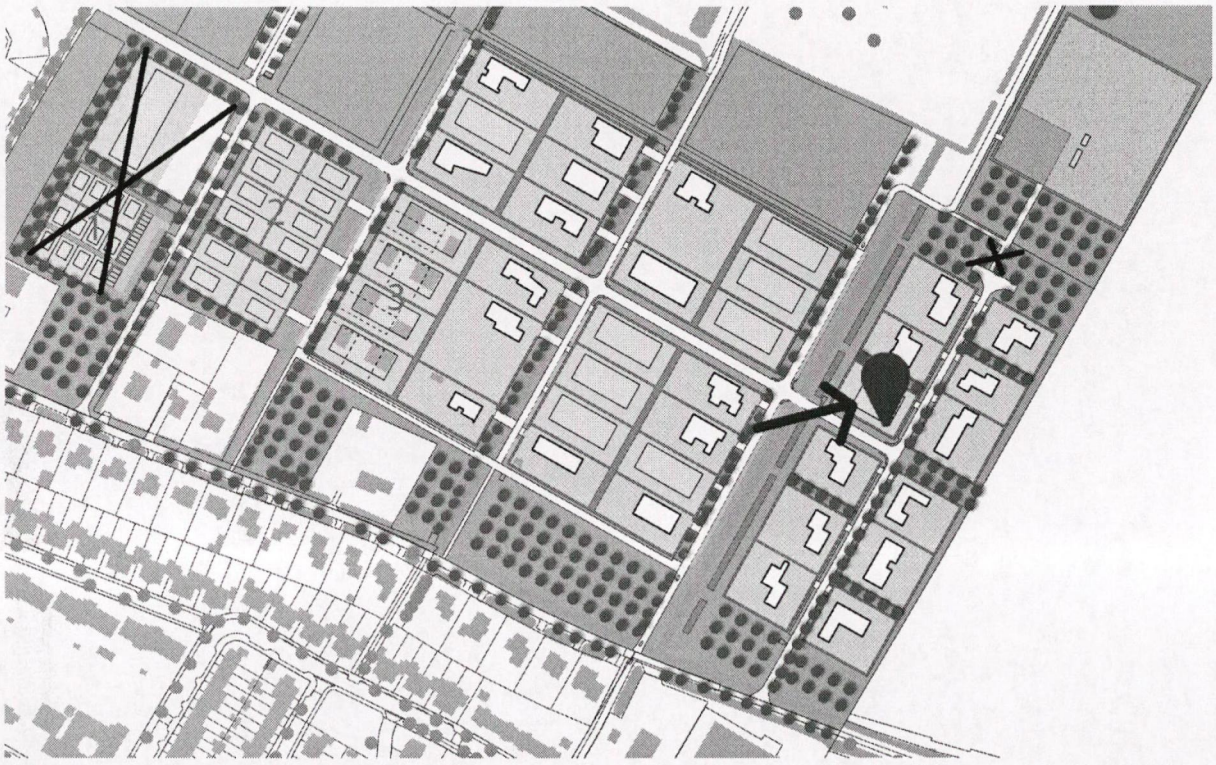

2. Herkaveling

Hier volgen eerst enkele citaten uit de wervingsfolders van de Gemeente, die precies aangeven waarom de huidige bewoners in deze wijk zijn gaan wonen.

"Wonen Gaardenhage is wonen in een groene enclave vlakbij het levendige hart van Arnhem. Wonen in Gaardenhage is stijlvol wonen in eigentijds en uniek vormgegeven villa's en landhuizen. Wonen in Gaardenhage is wonen in de bloei van het leven."

"In Gaardenhage worden 46 unieke woningen gerealiseerd. Zowel villa's als landhuizen, geheel naar eigen keuze van de toekomstige bewoners. Er is gekozen voor individuele architectuur die past bij de kwaliteit van het gebied. Hierbij worden klassieke materialen toegepast die hun waarde hebben bewezen."

In samenspraak met de bewoners en omwonenden van Gaardenhage is een nieuw verkavelingsplan en beeldkwaliteitsplan opgesteld. Reden hiervoor was dat de kavels niet te verkopen waren. Wij betwisten dat er geen vraag zou zijn in de markt naar de

grotere kavels. Er is altijd vraag geweest. Wij hebben geen zicht op de actieve verkoopinspanningen die er in de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden.

De kavels die niet in de verkoop zijn, kunnen niet verkocht worden als het niet wordt aangeboden. De kavels die te koop stonden zijn verkocht. De 3 nieuwe kavels op de Eka Thoden van Velzenstraat worden nu via loting verkocht om dat er veel inschrijvingen voor zijn. Het is voor ons onduidelijk waarom er nu zoveel vraag is naar grote kavels de plannen worden gewijzigd.

Daarnaast zal het bij het verkleinen/vermeerderen van de kavels de Gaardenhaage veranderen in een groot bouwproject wat een aantal jaren kan duren. Maar belangrijker dan dat, het is een enorme afwijking van hetgeen waar wij in het verleden voor getekend hebben.

Ik verzoek u om met mijn zienswijze rekening te houden bij de definitieve vaststelling.

Met vriendelijke groet.

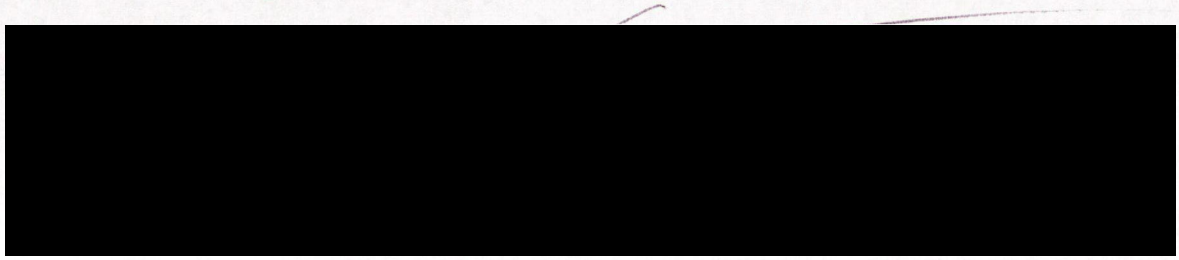

#25

Openbaar

Gemeente Arnhem
t.a.v. de Gemeenteraad
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Behandeld door	[redacted]	Datum	24 november 2021
Doorkiesnummer	06 – 13 85 45 28	Email	[redacted]
Ons kenmerk	2021/082 AMT-GLD/IA	Uw kenmerk	--
Onderwerp	Zienswijze ontwerpbestemmingsplan Chw Gaardenhage		

Geachte raad,

In het kader van het ontwerpbestemmingsplan Chw Gaardenhage sturen we u bij deze onze zienswijze op.

Het plan voorziet in een gewijzigd woningbouwproject ten noorden van de Mooieweg in Arnhem-Zuid. De locatie ligt in een boringsvrije en koude- en warmteopslag (KWO) vrije zone. Ook valt de locatie in het intrekgebied behorende bij het grondwaterbeschermings-gebied van onze winning ir. Sijmons.

Voor boringsvrije en KWO-vrije zones gelden randvoorwaarden ten aanzien van ingrepen in de bodem op basis van paragraaf 3.2.4 en 3.2.5 van de Omgevingsverordening Gelderland. Voor intrekgebieden geldt, naast het verbod op de winning van fossiele energie, ook de zorgplicht. Dit blijkt uit de toelichting op artikel 3.5 van de verordening. Met andere woorden er wordt van het bevoegd gezag verwacht dat wordt nagegaan welke gevolgen een bepaalde ontwikkeling kan hebben voor de functie van het intrekgebied.

Boringsvrije zone
In de toelichting staat dat Gaardenhage gelegen is in een boringsvrije zone en dat er geen bodemwarmtepompen mogen worden aangelegd. In de planregels is dit verbod niet specifiek opgenomen. Graag verzoeken wij u om dit ook op te nemen in de planregels.

Koude- en warmteopslagvrije zone
In de plantoelichting is niet ingegaan op het feit dat het plangebied is gelegen in de koude- en warmteopslagvrije zone. Wij zien graag dat hier iets over wordt opgenomen.

Intrekgebied
In de toelichting staat dat, omdat gekozen is om het hemelwater op eigen terrein te verwerken, er geen watercompensatie nodig is. Het is niet duidelijk hoe dit is geborgd en hoe wordt voorkomen dat regenwater toch via het riool wordt afgevoerd. Tevens staat aangegeven dat er geen sprake is van toename van de hoeveelheid verharding terwijl volgens ons dit ten aanzien van de bestaande situatie wel het geval is.

Planregels en verbeelding
We missen in de planregels een nadere aanduiding t.a.v. grondwaterbescherming. Tevens zijn voornoemde zones niet op de verbeelding opgenomen.

Voor het onderdeel grondwaterbescherming verzoeken wij u om de toelichting aan te vullen (zie voorbeeldbijlage I) en de watertoets verder uit te werken en daarbij aan te geven op welke wijze de diverse belangen worden beschermd. Van belang is dat zeker is gesteld dat het plan geen mogelijkheden biedt dat watervoerende lagen kunnen worden verstoord en dat de intrekfunctie niet verslechtert t.o.v. de bestaande uitgangssituatie. Graag zien we toegelicht hoe wordt geborgd dat het hemelwater op eigen terrein wordt verwerkt.

We achten het verder van belang dat in de planregels de aanduiding grondwaterbescherming wordt opgenomen voor wat betreft de functie van koude- en warmteopslagvrije zone, boringsvrije zone en intrekgebied. Zie hiervoor de voorbeeldbijlage II. Daarbij kan dan een rechtstreekse verwijzing opgenomen worden naar de bepalingen hiervoor in de provinciale omgevingsverordening. We verzoeken u ook om op de verbeelding de betreffende zones als zodanig aan te duiden.

Wij hopen dat u de gevraagde aanpassingen doorvoert en wensen u veel succes met de verdere besluitvorming.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Bijlagen I: Tekstvoorstel toelichting
II: Tekstvoorstel milieuzone

BIJLAGE I: TEKSTVOORSTEL TOELICHTING

Drinkwaterbescherming

Het plangebied is gelegen binnen een intrekgebied grondwater, boringsvrije zone en koude- en warmteopslagvrije zone. Hiervoor zijn specifieke regels opgenomen in de Omgevingsverordening Gelderland (artikel 3.5, par. 3.2.4 en par. 3.2.5) ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater met het oog op de drinkwaterwinning. Deze regels hebben onder meer betrekking op de aanleg van boorputten (waaronder sonderingen), grond- of funderingswerken en open of gesloten bodemenergiesystemen. Zo zijn bodemenergie-systemen verboden en is het verboden om boorputten op te richten. Tevens is het verboden om grond- of funderingswerkzaamheden uit te voeren op een diepte van 3 meter of meer onder het maaiveld. Deze verboden gelden niet indien wordt voldaan aan bepaalde voorschriften die opgenomen zijn in de verordening. Voorafgaand aan het oprichten van een boorput of het uitvoeren van grond- of funderingswerkzaamheden dieper dan 3 meter dient door degene die de activiteit onderneemt een melding te worden gedaan bij Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland.

De zorgplicht grondwaterbescherming vraagt aandacht om te voorkomen dat bepaald handelen of juist het nalaten daarvan de kwaliteit van het grondwater aantast.

Omdat bij de uitvoering van werkzaamheden in het plangebied moet worden voldaan aan de regels die opgenomen zijn in de Omgevingsverordening voor boringsvrije zones, koude- en warmteopslagvrije zones en intrekgebieden, is op de verbeelding van het bestemmingsplan de aanduiding 'milieuzone – beschermingszone grondwater' opgenomen. In de regels is bepaald dat hier tevens de regels uit de Omgevingsverordening Gelderland gelden vanwege de ter plaatse aanwezige boringsvrije zone, koude- en warmteopslagvrije zone en het intrekgebied. De aanduiding 'milieuzone – beschermingszone grondwater' vervult daarmee een signaleringsfunctie en maakt direct duidelijk dat deze regels uit de verordening ten behoeve van de bescherming van het grondwater in acht genomen moeten worden. De regels die opgenomen zijn in de Omgevingsverordening Gelderland hebben een rechtstreekse werking en deze gelden dus ook los van het bestemmingsplan.

BIJLAGE II: TEKSTVOORSTEL BESTEMMING 'MILIEUZONE – BESCHERMINGSZONE GRONDWATER: BORINGSVRIJE ZONE, KOUDE- EN WARMTEOPSLAGVRIJE ZONE EN INTREKGEBIED

"Artikel XX – Milieuzone Beschermingszone Grondwater: boringsvrije zone, koude- en warmteopslagvrije zone en intrekgebied.

De *gronden ter plaatse van de aanduiding 'Milieuzone Beschermingszone Grondwater: boringsvrije zone, koude-en warmteopslagvrije zone en intrekgebied' zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor de bescherming van de functie van de bodem en daarin aanwezige waterlagen ten behoeve van de drinkwatervoorziening. Voor deze zones zijn naast de regels van dit plan tevens de regels van toepassing zoals die zijn opgenomen in de Omgevingsverordening Gelderland.*

Concernwijziging

Bijlage 3
Begrotingswijziging Gaardenhage

	Nr.	**22-004**
	Onderwerp	Vaststelling grondexploitatie Gaardenhaage
	S	
	Raad d.d.	
	Zaaknr.	

bedragen	**Exploitatiebegroting**	Begroting	Meerjarenraming		
x € 1.000		2022	2023	2024	2025
	Lasten				
	Grondexploitatie:				
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	Verwerving, plankosten en bouwrijp maken	1.543	297	474	141
	Verrekening onderhanden werk met de balans		1.319	1.705	360
	Verplaatsen De Tuinmaat				
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	Uitgaven (excl. aandeel TLO ad €35.000)	81			
S02 Bereikbaarheid	Dekking uit budget beheer wegen	-15			
S12 Wonen en Leefomgeving	Dekking uit groenfonds en bomenfonds	-36			
		1.573	1.616	2.179	501
	Baten				
	Grondexploitatie:				
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	Opbrengst uit gronduitgifte	-40	1.616	2.179	501
	Verrekening onderhanden werk met de balans	1.583			
	Vrijval voorziening	1.723			
	Verplaatsen De Tuinmaat				
	Bijdrage provincie en eigen bijdrage De Tuinmaat	30			
		3.296	1.616	2.179	501
	Exploitatieresultaat	**1.723**	**0**	**0**	**0**
	Mutaties reserves				
	Toevoegingen aan BR Grondexploitatie	-1.723	0	0	0
	Totaal Resultaat	0	0	0	0

	Meerjaren Investeringsplan (MIP)	Begroting	Meerjarenraming		
		2022	2023	2024	2025
	Totaal Investeringen	0			

Overzicht participatie bewoners Gaardenhage

Inhoud:

- Verslag bewonersavond Gaardenhage 28-11-2019,
- Vragen Gaardenhage 28-11-2019
- Verslag bewonersavond Gaardenhage 05-03-2020
- Verslag bewonersavond Gaardenhage 05-10-2020
- Vragen Gaardenhage 05-10-2020
- Verslag bewonersavond Gaardenhage 02-03-2021
- Vragen Gaardenhage 02-03-2021
- Moodboard
- Verslag overleg bewoners, Tuinmaat en gemeente 09-06-2021
- Afspraken Tuinmaat

Verslag

Notulen van	**:**	Bewonersavond Gaardenhage
Gehouden op	**:**	28 november 2019
Plaats	**:**	De Hooijmaat

Afspraken:
- Op verzoek van de bewoners wordt de presentatie van de avond rondgestuurd naar hen die een e-mailadres achterlaten.
- Er wordt een concept-overzicht gemaakt van de onderwerpen die op de avond worden genoemd (dit is geen letterlijk verslag van de avond). Deze zijn hieronder op een rij gezet en worden toegevoegd aan het overzicht met reacties en antwoorden. Bewoners kunnen dit nog aanvullen.
- De termijn om reacties te geven wordt verlengd t/m 15 december. Naast het invullen van het reactieformulier, is het ook mogelijk om per e-mail te reageren.
- Alle reacties worden gebundeld en voorzien van antwoorden. Dit wordt naar bewoners die een e-mailadres achter hebben gelaten verzonden.
- Er wordt voorgesteld een avond met de wethouder te plannen in januari 2020.

Reacties:
- Kun je nog steeds een verdieping bouwen?
- Kleine kavels: Een risico van de herverkaveling en de kleine kavels is dat het een rommelig en chaotisch beeld oplevert. Er is geen ruimte om schuurtjes te bouwen, fietsen in straatbeeld, jongeren hebben minder te besteden, hoe kan een met gezin met kinderen in kleine woning wonen etc. Daarnaast is de balans ten opzichte van de grote kavels ver te zoeken.
- De vraag is hoe hierop wordt gehandhaafd als verrommeling ontstaat?
- Tijdens de voorgaande avonden is gesproken over kavels rond de 600 - 800 m2. Bewoner geeft aan dat hierover consensus was. Bewoners zijn het niet eens met de kleinere kavels en hebben hier niet voor gekozen.
- Waarom wordt er niet geprobeerd om ook grotere kavels van 600 - 800 m2 te verkopen? Bewoners hebben het gevoel dat hier te weinig op in wordt gezet.
- Er is zorg dat de waarde van de woningen naar beneden gaan als gevolg van de herverkaveling.
- Een nieuw bestemmingsplan gaat ten koste van de betrouwbaarheid van de gemeente, men is hier komen wonen op basis van het plan wat hier lag (weinig verkeer, rustige wijk).
- Er is zorg over drukker wordende verkeer in de wijk. Kan er een drempel worden geplaatst?
- Aanwezigen geven aan dat vorige avonden is afgesproken dat de grote kavels niet uit de verkoop worden gehaald. Nu blijken ze op dit moment toch uit de verkoop te zijn gehaald.
- Kunnen de kavels op funda worden geplaatst?
- Betekent een zelfbouwkavel dat je ook echt zelf een woning moet bouwen?
- Aangezien invulling wordt gegeven aan (nieuw) beleid en dit een opgave is vanuit het bestuur is er behoefte om aan een avond waarop men met de wethouder in gesprek kan gaan.
- Wat gebeurt er met de grote kavels op termijn, als blijkt dat deze alsnog niet worden verkocht?

Reacties op opmerkingen verkavelingsplan en verkoop kavels Gaardenhage d.d. 28-02-2020

Vooraf

Eind november 2019 zijn tijdens twee avonden de direct omwonenden en de bewoners van Gaardenhage bijgepraat over de stand van zaken rondom de herverkaveling van de nog niet verkochte kavels in Gaardenhage. Hier zijn in de eerste helft van 2019 twee bewonersavonden en verschillende overleggen met de klankbordgroep aan vooraf gegaan. Het aangepaste concept verkavelingsplan, een voorstel voor de verkoopcampagne en het vervolgproces zijn gepresenteerd.

Tijdens en na de bewonersavonden zijn door de omwonenden verschillende reacties op de voorstellen binnen gekomen. In dit overzicht treft u de binnengekomen reacties aan. Het betreft geen letterlijke weergave maar een samenvatting van alle reacties per thema. De reacties worden in een tweede kolom voorzien van antwoorden.

Opmerking	Reactie
Algemeen	
Het verkleinen van de grote kavels naar middelgrote kavels is denkbaar.	We hebben hier kennis van genomen.
Een wens is om kavels van 600 m2 - 800 m2 te realiseren. De visie van bewoners is om deze te realiseren in het laatste blok nabij de bebouwde kavels. De twee eerste blokken zouden in aanmerking kunnen komen voor kavels van 400 m2 - 600 m2. De overige kavels blijven onveranderd qua grootte. Dit is op de voorgaande bewonersavonden al door de bewoners voorgesteld, hier is niets mee gedaan. Dit betreuren de bewoners.	Het verzoek is door verschillende bewoners ingediend en is in overweging genomen. Op dit moment is er een tekort aan woningen in Arnhem. Er is met name behoefte aan (zelfbouw) woningen die bereikbaar zijn voor starters en doorstarters. Dat wil zeggen voor mensen met een kleine en middelgrote beurs. Gezien de grote vraag naar deze woningen is een stadsbrede afweging gemaakt en is het college voornemens om voor de herverkaveling naast het behoud van elf grote kavels (10 in deel Hagen en 1 in deel Gaarden) ruimte te bieden aan kavels tussen 150 m2 en 600 m2.
Er is zorg dat de waarde van de bestaande woningen daalt als gevolg van de herverkaveling	Wij kunnen ons voorstellen dat deze zorg er is. Daarbij wijzen we ook op de mogelijkheid om een verzoek tot planschade in te dienen bij het wijzigen van het bestemmingsplan. Een onafhankelijke planschadecommissie beoordeelt of er sprake is van planschade en in welke mate.
Een nieuw bestemmingsplan gaat ten koste van de betrouwbaarheid van de gemeente, men is hier komen wonen op basis van het plan wat hier lag (weinig verkeer, rustige wijk).	De gemeente voelt zich genoodzaakt om het bestemmingsplan aan te passen. Na een periode van bijna 20 jaar is dat nodig om de wijk af te kunnen maken, zeker gezien de grote woningbehoefte op dit moment in de stad en regio.
Wat gebeurt er met de grote kavels op termijn, als blijkt dat deze alsnog niet worden verkocht?	Dat wordt te zijnertijd bezien. Voorlopig gaan we ervan uit dat met een nieuwe verkoopcampagne en gewijzigde beeldregieregels de verkoop

	van de grote kavels ook aantrekt. Mocht dit niet het gewenst effect hebben, dan wordt op dat moment bekeken hoe hier mee om te gaan, met inachtneming van de (markt)situatie op dat moment.
Kunnen twee van de kleinere percelen worden samengevoegd tot één perceel zodat er toch meer kavels zijn van 600 - 800 m2?	Dit is afgewogen. Gezien de aard van de huidige woningbehoefte in Arnhem en de vraag naar kavels heeft het college de voorkeur om uit te gaan van de verkoop van de kavels met de voorgestelde oppervlakte en de mogelijkheid voor het kopen van twee kavels tot één perceel uit te sluiten.
Kunnen de woningen tussen de Nel Klaassenstraat en de Johan van Zwedenstraat worden ontsloten via de Nel Klaassenstraat, in plaats van via de Johan van Zwedenstraat? Ontsluiten via de Johan van Zwedenstaat geeft extra overlast, betekent extra bruggetjes over de sloot, verwijderen van hagen, aanpassingen aan riolering e.d., terwijl op de Nel Klaassenstraat alle aansluitingen al op de bestaande kavels liggen. Het verkeer kan dan zowel via de Marius van Beeklaan als via de Mooieweg de wijk verlaten (de Johan van Zwedenstraat loopt dood op het vuilniswagenpad).	Het is mogelijk deze woningen ook te ontsluiten via de Nel Klaassenstraat. In de voorgenomen verkaveling waarbij het verkeer wordt ontsloten via de Johan van Zwedenstraat wordt het verkeer over de twee genoemde straten verdeeld. Ook kan er een verbinding worden gelegd tussen de groene veldjes in veld 2 en 3. In de voorgenomen verkaveling zijn voor veld 2 twee bruggetjes nodig. De drie bestaande bruggetjes aan de Nel Klaassenstraat zijn niet bruikbaar.
De kavels gemerkt met A, B en C hebben een tuin op het noorden. Het is beter de betreffende bouwvlakken naar het noorden te verplaatsen. Dit geeft een veel rustiger beeld vanaf de Marius van Beeklaan, alle huizen liggen dan op een lijn. En de bewoners krijgen een tuin op het zuiden. 	In uw voorstel ontstaat een grote voortuin op het zuiden en nauwelijks achtertuin. Veel mensen hebben juist de voorkeur voor een grotere achtertuin.
Het aantal huizen, grenzend aan de Nel Klaassenstraat, is veel te hoog (ca. 35 woningen/gezinnen) en veel meer dan nu mogelijk is. Dat betekent veel meer verkeer, lawaai en verkeersoverlast.	Door de herverkaveling komen er meer mensen wonen in Gaardenhage. Onze overtuiging is dat de buurt deze toename aankan, zowel verkeerskundig als stedenbouwkundig.

De diversiteit van woningtypes is te groot en niet passend binnen de woonwijk Gaardenhage en de woningen aan de Mooieweg. Het beeld van een mooie, rustige wijk met ruime kavels en grote huizen wordt verstoord met drie nieuwe, sterk verschillende doelgroepen.	De landschappelijke uitgangspunten die de basis vormen voor het stedenbouwkundig plan blijven overeind: de hagen en het landschappelijke raamwerk. Daarbij sluit de beeldkwaliteit van de nieuw te bouwen woningen aan op de huidige beeldkwaliteit, waardoor de wijk toch als één geheel gezien kan worden.
Het nieuwe verkavelingsplan nodigt potentiële kopers van de huidige, grote kavels op Gaardenhage niet echt uit om veel geld te investeren in grond en woning.	Op dit moment kan de onzekere situatie over de toekomst van de wijk dit effect wellicht hebben. Wij denken dat duidelijkheid over de gemeentelijke plannen, extra inzet op de verkoopcampagne en het wijzigen van beeldregieregels zorgen voor het vlot trekken van de verkoop.
Als gevolg van de toename van het aantal woningen verwacht men veel parkeeroverlast en auto's van bewoners en bezoekers in de huidige straten. Nu gebeurt dit al (o.a. in de berm van de Nel Klaassenstraat). De gemeente kan dit niet verbieden. Hoe meer woningen, hoe meer auto's in de berm.	Er moet voldaan worden aan de parkeernorm. Het ligt niet voor de hand dat mensen langs de straten gaan parkeren wanneer er voldoende plaatsen zijn binnen de velden. In de huidige straten is parkeren in de berm echter toegestaan, daar is in het ontwerp destijds ook rekening mee gehouden.
Het verkavelingsplan ziet er goed uit	Dank voor het compliment.
<u>Kleine kavels</u>	
Kleine kavels leveren een rommelig, chaotisch beeld op. Er komen veel mensen op een relatief klein oppervlak te wonen en er is geen ruimte om schuurtjes te bouwen, met als risico o.a. fietsen in het straatbeeld	De kleinste kavels zijn ca. 150 m2, de maximale voetprint van de kleine woningen is 50 m2. Er blijft dus minimaal ca. 100 m2 over voor eventuele vergunningsvrije bouwwerken zoals schuurtjes. De kaveloppervlakte van ca. 150 m² is overigens vergelijkbaar of zelfs groter dan die van een gemiddelde rijwoning in Arnhem. Ook bij de nieuw te verkavelen velden wordt met hagen gewerkt.
Ruimtelijk/stedenbouwkundig gezien is de balans tussen de grote en kleine kavels ver te zoeken.	De landschappelijke uitgangspunten die de basis vormen voor het stedenbouwkundig plan blijven overeind; de hagen en het landschappelijke raamwerk.
Jongeren die hier bouwen hebben weinig te besteden. Hoe kunnen gezinnen met kinderen in deze woningen wonen?	We verwachten dat vooral 1 à 2 persoons huishoudens interesse hebben voor de kleine woningen.
<u>Samenbouw</u>	
Bij samenbouw is er onduidelijkheid vooraf over hoeveel mensen er komen te wonen en wat er gebouwd wordt.	Bij de start van de verkoop van de kavels voor samenbouw zijn de randvoorwaarden vastgesteld. Deze randvoorwaarden omvatten onder meer het aantal huishoudens, eisen aan bouwwerken en inrichting van de buitenruimte.
Samenbouw kan leiden tot lange ontwikkel- en bouwtijd. Hierdoor langer overlast.	De ontwikkel- en bouwtijd van deze bouwvorm is inderdaad doorgaans wat langer. Voorafgaand aan de verkoop worden afspraken gemaakt over de duur van het traject om onnodige uitloop te voorkomen.

Het samenbouwbouwblok is te groot, er moet veel terrein worden ingericht inclusief ontsluiting en er moeten veel partijen samenwerken.	Deze opmerking heeft geleid tot het aanpassen van het bouwblok tot twee kleinere blokken. Hiermee wordt het aandeel in te richten terrein verkleind en is er sprake van minder partijen per bouwblok.
Kan het veld voor samenbouw omgedraaid worden met de kleine woningen?	Zie hiervoor: het grote blok is opgesplitst in kleine woningen en een klein samenbouwblok.
Betekent een zelfbouwkavel dat je ook echt zelf een woning moet bouwen?	Nee, het kan/mag wel, maar in de meeste gevallen bouwt een aannemer de woning.
Bewoners willen geen samenbouw-ontwikkeling i.v.m. zorg over verrommeling en een verwaarloosde uitstraling. Omdat hier ruime kaders worden meegegeven aan de toekomstige eigenaren, is onduidelijk wat er op de kavel gebouwd wordt. Lange bouwtijden en een onvoorspelbaar proces vormen een risico. De kans is groot dat dit publiek aantrekt dat bijvoorbeeld zelfvoorzienend wil zijn (kippen, geiten, windmolentjes etc.) of woningen/woonvormen oplevert die onvoldoende passen binnen de rest van de wijk. Differentiatie heeft al plaatsgevonden aan de Huissensedijk (samenbouwproject van 16 gezinsappartementen). Dit heeft een negatief effect op de wijk (meer verkeer, rommelige uitstraling).	Vooraf worden randvoorwaarden gesteld om de samenbouw-ontwikkeling in goede banen te leiden.
<u>Beeldregie regels</u>	
Kun je nog steeds een verdieping bouwen?	Ja, dat kan nog steeds, het is echter geen verplichting om een verdieping te bouwen. De beeldregieregels gaan wat betreft bouwvolume uit van één bouwlaag met kap of twee bouwlagen.
Kunnen er ook zonnepanelen worden geplaatst, past dat in de beeldregie-regels?	Ja, dat is zeker mogelijk.
Naast aanpassen van het bestemmingsplan is het ook nodig om het beeldkwaliteitsplan voor de gehele wijk te herzien. Er is met genoegen kennis genomen van de visie op de beeldkwaliteit. Deze voldoet op het eerste gezicht aan de wensen van de bewoners. Wij stellen deze beeldregie regels ook voor de kleine kavels (Hout ziet men liever niet). Bewoners willen hier graag in meedenken. Dit plan moet worden vastgesteld door de gemeenteraad.	Dank voor het compliment. Het huidige plan zal worden aangepast en is toegelicht op de bewonersavonden. Als basis hiervoor is het moodboard van de bewoners gebruikt. Het aangepaste plan moet inderdaad worden vastgesteld door de gemeenteraad.
<u>Proces</u>	
Aangezien invulling wordt gegeven aan (nieuw) beleid en dit een opgave is vanuit het bestuur, is er behoefte aan een avond waarop men met de wethouder in gesprek kan.	Op de bewonersavond van 5 maart is wethouder Bouwkamp aanwezig.
Stuur voorafgaand aan de info-avond alvast de stukken toe, zodat mensen tijdens de avond niet voor verrassingen komen te staan.	Hier zijn wij terughoudend in omdat presentaties en tekeningen om een toelichting vragen. Dit schema sturen we wel toe voorafgaand aan de nieuwe bewonersavond zodat vragen hierover tijdens de bewonersavond gesteld kunnen worden.

Kunnen we het proces van het verdere verloop van de plannen ontvangen? En daarbij ook opgenomen de tijdstippen waarop we bezwaar kunnen indienen en waar en hoe we dat kunnen doen?	De exacte tijdstippen voor bezwaar zijn nu nog niet bekend. We zullen dit communiceren met de buurt zodra dit duidelijk is. Op de bewonersavond zullen we een aangepaste planning presenteren. Deze kunnen we daarna ook toesturen
Het lijkt er op dat in dit proces het beleid is veranderd: eerst lag het accent op het verkopen van het totale plan, nu ligt het accent op het verkopen van kleine kavels voor andere doelgroepen.	Vervelend dat die indruk gewekt is. Het accent ligt zowel op verkoop als op uitvoeren van bestaand beleid en tegemoet komen aan de woonvraag en woonbehoefte die er op dit moment is. Dat is ook de reden dat in het voorstel gekozen is voor zowel handhaven van enkele grote kavels als voor herverkaveling.
De gemeente heeft het voorstel voor het verkavelingsplan eerst met bewoners van de Mooieweg besproken (ook woonwagenbewoners waren uitgenodigd), voordat dit plan met de buurtbewoners Gaardenhage is besproken. Een andere volgorde was op zijn plaats geweest en had veel ruis kunnen voorkomen omdat de plannen al werden gedeeld met de Gaardenhage-bewoners.	We vinden het belangrijk om met alle direct betrokkenen te communiceren. Bewoners buiten het project Gaardenhage die direct grenzen aan de te verkavelen percelen waren nog niet bij het proces betrokken. Met hen is daarom alsnog het concept-verkavelingsplan doorgesproken (er was geen presentatie).
Graag afspraken vastleggen en terugkoppelen aan de bewoners.	Tijdens het laatste overleg op 28 november zijn de afspraken vastgelegd en deze zijn later teruggekoppeld. Ook op de bewonersavond van 5 maart zullen we de afspraken vastleggen en terugkoppelen.
Bewoners hechten er aan om betrokken te worden bij plannen die tot ingrijpende wijziging kan leiden. Bewoners willen graag meedenken en waar zinvol meebeslissen om tot een zowel voor de gemeente als voor de bewoners acceptabele invulling van de wijk te komen.	We willen graag bewoners betrekken en laten meedenken daar waar mogelijk. Daarvoor zijn de verschillende bewonersavonden en de gesprekken met de werkgroep bedoeld. De beslissingsbevoegdheid ligt uiteindelijk bij het gemeentebestuur.
In de woonvisie wordt gesproken over differentiatie op wijkniveau/Rijkerswoerd. Hierin wordt over Gaardenhage niets gezegd. Bewoners willen graag meedenken over differentiatie op wijkniveau waarin Gaardenhage met behoud van karakter een plaats heeft.	Ideeën voor Rijkerswoerd zijn welkom. Het voorliggende project en de hieraan gekoppelde bewonersparticipatie spitsen zich toe op Gaardenhage.
Bewoners behouden zich het recht voor om planschade in te dienen indien de omstandigheden/ het plan daar aanleiding toe geven.	Dit recht geldt voor iedereen.
Bewoners willen de mogelijkheid open houden om zienswijzen in te dienen tegen plannen en beslissingen die het project Gaardenhage geweld aandoen.	Dit recht geldt voor alle belanghebbenden bij het nieuwe bestemmingsplan.
<u>Marketing/verkoopplan</u>	
De bewoners zien de schillen-opzet (eerst in Arnhem kijken en daarna geleidelijk verder weg) niet zitten, aangezien de huidige bewoners niet uit Arnhem kwamen (buitenland, westen of zuiden van Nederland).	Hier lijkt sprake van een spraakverwarring. Met de ‘schillenopzet’ kijken we namelijk niet naar mensen die nu in de regio wonen, maar naar mensen die hebben aangegeven interesse te hebben in een nieuwbouwwoning of kavel in de regio Arnhem. Dit mailadressenbestand bestaat dan ook voor een groot deel uit mensen die niet in Arnhem wonen, maar elders in het land of zelfs in het buitenland.

	Als deze eerste ronde niet voldoende geïnteresseerden oplevert dan worden ook mensen benaderd die aangeven in een ruimere regio rondom Arnhem geïnteresseerd te zijn. En zo verder.
Bewoners stellen een andere marketingcampagne voor en adviseren daarbij externe deskundigen te betrekken.	De gemeente maakt mede op verzoek van bewoners gebruik van de deskundigheid van twee externe bureaus met expertise van vastgoedmarketing. Deze bureaus hebben landelijk bekendheid en opereren ook landelijk voor ontwikkelaars. Ook gaat de gemeente via een plaatselijke makelaar een aantal grote kavels te koop aanbieden op Funda zodat de bekendheid wordt vergroot. Daarnaast sturen we een mailing aan makelaars om de verkoop van de grote kavels in Gaardenhage te stimuleren.
Aanwezigen geven aan dat vorige avonden is afgesproken dat de grote kavels niet uit de verkoop worden gehaald. Op het Vastgoedplein zijn de kavels aangegeven als "'in revisie'. Hierdoor lijkt het er op dat deze kavels niet te koop zijn, terwijl een groot deel van de grote kavels niet aangepast worden en dus te koop kunnen worden aangeboden. Kan de melding 'in revisie' weggehaald worden en alleen een melding daarvan te maken op de kavels waarvoor dit geldt? .	Het merendeel van de grote kavels is tijdelijk uit de verkoop gehaald in afwachting van duidelijkheid over eventuele herverkaveling van de hier gelegen kavels. Tussentijdse verkoop van een enkele kavel zou de mogelijkheden frustreren. Nu besproken is dat diverse grote kavels niet verkleind worden, zijn de grote kavels weer gefaseerd in de verkoop gebracht.
Kunnen de kavels op Funda worden geplaatst?	Ja, dat kan. De grote kavels die te koop staan worden ook op Funda geplaatst.
Geef de marketing in handen van een landelijk opererende makelaar en stuur een wervend mailbericht naar gerenommeerde makelaarskantoren in de Randstad om het plan meer bekendheid te geven.	De verkoop van kavels is in handen van de gemeente zelf. Waar nodig wordt expertise van een vastgoedmarketingbureau ingezet. We gaan een wervende mailing sturen naar makelaarskantoren om de verkoop te stimuleren.
De sterke verkaveling van een deel van Gaardenhage staat haaks op het voornemen om met extra marketing de verkoop van de overige onverkochte kavels te stimuleren. Hier zit geen samenhang in.	De verkoop van de kavels in Gaardenhage zal doelgroepgericht worden aangepakt.
Overig	
Er is zorg over drukker wordend verkeer in de wijk. Kan er een drempel worden geplaatst?	Er komen in verhouding tot het huidige plan meer woningen, dus er zal ook meer verkeer komen. Deze toename blijft binnen de perken en is voor de aangelegde wegenstructuur acceptabel. De toename zal naar verwachting met name in het voorste gedeelte van de wijk zijn. De mogelijkheid om een drempel te plaatsen wordt onderzocht in overleg met de afdeling mobiliteit.
Situatie wortelgesteldheid populieren: de bomen wortelen breed en zijn instabiel. Dit geeft overlast en mogelijk ook onveilige situaties.	Dit onderwerp wordt opgepakt door de afdeling openbare ruimte en valt buiten de scope van dit project. Hierover worden bewoners apart geïnformeerd.
Volkstuinen: ontwikkel eerst een totaalvisie op stadslandbouw/volkstuinen en kavels voor starten en samenbouw elders in de wijk. De bewoners willen geen verplaatsing van de volkstuinen naar de paardenwei.	Binnen de gemeente wordt een alternatieve locatie voor de Tuinmaat gezocht. De paardenwei is hiervoor een optie. Een goede landschappelijke inpassing is daarbij belangrijk.

Beschermingsgebied. Onze wijk, met uitzondering van het stukje met de volkstuintjes, valt al vanaf het begin onder een KWO-vrije zone. Voorheen was dat een grondwaterbeschermingsgebied. Dit gebied is op enig ogenblik enigszins kleiner gemaakt. Maar het was een belangrijke reden waarom de verdichting van de wijk in 2012 op moeilijkheden stuitte. Wij vragen ons af of dat nu nog het geval is en verzoeken de gemeente dit nader te onderzoeken. Immers, er zou dan een geheel nieuwe situatie ontstaan.	Deze mogelijke beperking is bij het opstarten van het onderzoek naar herverkaveling onderzocht. Gebleken is dat deze beperking nu niet meer aan de orde is. Vanwege het grondwaterbeschermingsgebied is het echter niet toegestaan om bodemwarmtepompen te gebruiken.
Verkoop ook enkele kavels aan een projectontwikkelaar.	Gaardenhage is in basis een locatie voor de ontwikkeling van zelfbouwkavels voor particulieren. Hiervan wordt op dit moment niet afgeweken.
Bezoekers van de stadsboerderij parkeren bij drukte langs de Marius van Beeklaan en op de huidige parkeerplaats van de volkstuintjes. De volkstuintjes gaan verdwijnen. Kunnen aan de westkant van de Nel Klaassenstraat extra parkeervakken haaks op de weg gemaakt worden?	De stadsboerderij geeft aan dat er ca. 6 keer per jaar een grote drukte is, waarbij in de voorziene situaties (ca. 3 keer per jaar) een verkeersregelaar wordt ingezet. Voor deze incidentele piekdrukte wordt parkeren in de berm acceptabel bevonden en acht de gemeente het niet nodig om extra parkeervakken aan te leggen.
De drie hierboven vermelde deelnemers hebben sinds de eerste plenaire bijeenkomst van de gemeente en de bewoners in januari 2019, met enige regelmaat met de gemeente overlegd over het opzetten c.q. verbeteren van een marketing- en verkoopstrategie voor onze wijk. Die besprekingen blijken nu van generlei waarde te zijn geweest, aangezien als gevolg van een gelijktijdige koerswijziging de focus thans wordt gelegd op differentiatie op projectniveau en het verkopen van bouwgrond voor andere doelgroepen.	We delen de visie niet dat het gesprek met de klankbord van generlei waarde is geweest. De gemeente beschouwt de overleggen als waardevol en aanvullend. Concrete voorbeelden van resultaten zijn het moodboard voor grote kavels, dat zijn weerslag vindt in de nieuwe beeldregieregels. Ook de inhuur van extra marketing-deskundigheid en de aanpassing van het eerste verkavelingsplan is naar aanleiding van deze overleggen van de grond gekomen. We zijn ons bewust dat de opgave om ook woningen voor bijzondere doelgroepen te realiseren niet overeenkomt met de wensen van de klankbordgroep.
Het college heeft eerder besloten dat verkleining van de kavels onwenselijk is i.v.m. het risico op planschade. Aangezien de situatie niet wezenlijk veranderd is, gaan de bewoners er vanuit dat dit nog steeds van kracht is en dat het college dit meeneemt in de beoordeling van de plannen.	Het nieuwe verkavelingsplan wordt op alle facetten beoordeeld.

Verslag bewonersavond Gaardenhage
d.d. 2 maart 2021

Aanwezig wethouder Cathelijne Bouwkamp CB
Voorzitter Raymond Reesink RR
Projectleider Carla Frederix CF
Stedenbouwkundige Martijn van Bussel MB
Stadslandbouw en lokaal voedsel Herman Klein-Jan HK
Afwezig ivm Coronamaatregelen verkeerskundige Remy Baas

(Vragen uit het publiek via mentimeter worden voorafgegaan door een *)

Welkom door RR en CB

CB vat samen wat er na de bijeenkomst van 5 oktober is gebeurd. 5 oktober was vooral om reacties op te halen, vanavond is het doel informeren wat de keuzes zijn geweest.
Uiteraard ruimte voor vragen door bewoners. Wethouder wil met het plan verder naar het college.

Agenda
Opening met Cathelijne Bouwkamp
Aangepast verkavelingsplan
Concept Beeldkwaliteitsplan
Ontsluiting Tuinmaat
Vervolgtraject

Na elk blokje ruimte voor vragen met mentimetercode

Vragen na afloop altijd te mailen aan carla.frederix@arnhem.nl.

Aangepast verkavelingsplan
MB licht verkavelingsplan toe. De wijzigingen ten opzichte van 5 oktober worden per deelgebied doorgenomen

Veld 1:
Tiny houses (TH) en kleine kavels. De vorm van de oorspronkelijke kavels zijn weer te herkennen in dit deel van veld 1. Voor één blok voert de gemeente gesprekken met VHV voor de verplaatsing van de tiny houses die momenteel in Meinerswijk zijn geplaatst.
Knip in Nel Klaassenstraat: ontsluiting kan dan niet meer via Mooieweg. De ontsluiting van het onderste blok van veld 1 is verplaatst, zodat de inrit niet meer tegenover een bestaande woning is.

Veld 2:
De opritten van de kavels zijn nu aangegeven, één per 2 kavels
Bezoekersparkeren is opgenomen met grasbeton in de berm

Veld 3:
Generatiewonen - samenbouwen
2 of 3 huishoudens bouwen samen, geen familiaire band verplicht

Hierbij parkeren groot deel op eigen terrein, bouwvolume blijft gelijk aan die bij het oorspronkelijke plan.

Veld 4 en 5:
Geen wijzigingen ten opzichte van de presentatie van 5 oktober

Vragen:
*Is er bij de tiny houses sprake van koop of ook huurwoningen? Was eerder niet, toen alleen koop.
CB voor een deel van veld 1 (12 tiny houses) vindt overleg plaats met één van de corporaties, daar dus huur. De andere 7 kavels zijn koop. Mocht dit niet doorgaan dan worden deze kavels ook te koop aangeboden als kleine kavels.
* Mensen zitten hier niet op de wachten?
CB het gaat om goed buurschap, wat dat betreft geen verschil tussen huurders en kopers. Voordeel is dat voor dit deel met één partij afspraken gemaakt kunnen worden en dat dit dus snel gerealiseerd kan worden. Geen appartementencomplex ook als een corporatie dat zou willen, wordt wel gekeken naar wat in de buurt past. Dus alleen tiny houses.

* Vraag blijft wandelpad naast 31a intact?
MB wandelpaden blijven intact. Alleen in de Nel Klaassenstraat komt een knip, verder blijft de infrastructuur gelijk.

* Waarom in veld 1 meer kavels, van 16 naar 19?
MB Er is voor gekozen is om de oorspronkelijke kamers intact te houden. Vervolgens is gekeken hoeveel woningen daar stedenbouwkundig gezien goed passen. Dat is het huidige aantal geworden..

* Als de waarde van een woning na herinrichting daalt, is het dan mogelijk planschade te claimen?
MB ja, dat is mogelijk. Bewoners kunnen altijd bekijken of ze daarvoor in aanmerking komen.
CB er is zoveel mogelijk rekening gehouden met de wensen van de wijk. Wijkbelangen en algemeen belang worden afgewogen gezien vraag naar woningen.

* Wat gaan de tiny houses kosten?
CF, wat betreft de 12 huurwoningen, de huursom van de tiny houses ligt nu tussen € 400 en €450.

Generatiewonen
* Wil dat zeggen dat mensen samen een kavel kopen en tegelijk bouwen/ontwikkelen
CB Realisatieverplichting in de af te sluiten overeenkomsten met maximale termijn om de bouwtijd binnen de perken te houden. Geldt voor alle woningen.

* Veld 5 geen wijzigingen, maar hoe zat het ten opzichte van de eerdere plannen?
MB de aanpassingen zijn een antwoord op de vraag naar meer keuze, deze kavels zijn net iets kleiner.

* huurders brengen een heel groot verschil ten opzichte van de oorspronkelijke opzet van de wijk.
CB: het gaat om de helft van veld 1. Na het eerste gesprek (maart 2020) is het ontwerp van de wijk aangepast zodat de indeling van de wijk meer bij de wensen van de wijk aansluit. Dus groene hofjes eruit. Het huidige plan past dus beter bij Gaardenhage. Verschil in inkomen/wijze van wonen: CB vindt belangrijk dat er voor iedereen plek is, mooi dat diversiteit ook hier wordt gevonden. Ook door de verkleining van de kavels en het concept generatiewoningen.

Concept Beeldregie/BKP
MB licht toe: aangepast vanwege andere woningtypen en grootte en ook aangepast aan de tijd. Wel sluit het nieuwe beeld aan op de bestaande woningen. BKP is bij de presentatie zichtbaar en wordt per veld doorgenomen.

Deelgebied 1
tiny houses: Woningen vanuit Meinerswijk. Natuurinclusief, circulair
Kleine kavels: Kunnen prefab of ter plaatse worden gebouwd, eisen aan architectuur.
Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO): Solitair gebouw met natuurlijke uitstraling, terrein als totaal ingericht

Deelgebied 2
Tussencategorie; kleiner maar niet minder eisen. Eigentijds, aansluitend bij eerdere beeldkwaliteit

Deelgebied 3
Is bedoeld voor twee of drie huishoudens, gebouwd wordt binnen één of twee volumes. Geen rijtje van drie. Belangrijk is hoe de woningen aansluiten op de bestaande velden.

Deelgebied 5
Sluiten aan bij oorspronkelijke kavels, net iets kleiner in omvang. Eisen vergelijkbaar bij oorspronkelijke kavels: hagen, woningen aan de voorzijde. Iets minder rigide in materiaalkeuze (wel hoogwaardig) en kleur tweede laag. Horizontale geleding blijft.

Vragen:
* in hoeverre is verruiming van het BKP ook van toepassing op de kavel die nog gelegen is in Gaarden 2 tegenover veld 5
MB Verruiming is van toepassing op alle kavels die nog vrij zijn op het moment na inwerkingtreding nieuwe bestemmingsplan. Deze nieuwe regels gelden dan ook voor bestaande woningen.

* hoe vindt ontsluiting van deelgebied 3 plaats?
MB Dat is afhankelijk van de initiatieven, waar ligt het bouwvlak binnen de kavel. Niet 3 inritten, gemeente gaat er nu van uit dat er één ontsluiting per oorspronkelijke kavel komt.

* kunnen de hagen bij veld 1 hoger worden, 2 meter ipv 1,5 meter.
MB Dat heeft niet de voorkeur. Werkt niet goed voor deze kavels, omdat het om kleine woningen gaat.

* mag ik de hagen rondom de kavels als vervallen beschouwen?
MB Nee, hagen vervallen niet, ze worden juist meegenomen. Ze zijn wellicht het belangrijkste deel van de structuur.

* heien of boren?
Deze vraag nemen wij mee, is nog niet bekend.***
*** *Bovengenoemde vraag is naderhand uitgezocht. Als gemeente kunnen we niet een wijze van fundatie voorschrijven. Wel kunnen we in het koopcontract of in een bouwplaatsreglement dat wordt toegevoegd aan het koopcontract aangegeven dat er trillingsarm gefundeerd moet worden en dat degene die gaat bouwen verantwoordelijk is voor schade aan bestaande bebouwing en aan de openbare ruimte.*

*Huidige bomen zijn gekapt, wat komt er terug?
CB bomen veroorzaakten problemen met wortelvorming en veiligheid. Het soort te plaatsen bomen staat vermeld in brief die is verzonden.
CF: Kersenbomen
Latere aanvulling: er komen meerdere prunus soorten: P. avium, P. padus en P. serrulata en Iepen op de Eka van Thoden van Velzenstraat.

* Wordt er gebouwd met CO2 reductie?
CB bij bouwen komt altijd CO2 vrij, wenselijk om zoveel mogelijk te beperken door gebruik circulaire gebouwen. Daarnaast wordt ook ingezet op natuurinclusief bouwen.

*Hoe staat het met de verkoop en de reservering?
CF op dit moment 5 reserveringen, 2 kavels in optie, 1 kavel verkocht.

* Als het met de verkoop beter gaat, waarom de kavels dan niet laten zoals het was?
CF er is wel meer belangstelling, maar de noodzaak voor herverkaveling blijft onder andere om diversiteit in de wijk te krijgen.
CB verkoop van deze kavels heeft ook heel lang stilgelegen. Nu willen we beter aansluiten op de vraag in de markt, wat we met dit plan doen.

*Hagen: kan er een nieuwe vereniging worden opgericht in GH 1 voor onderhoud van de hagen? Moet daar een bewonersinitiatief voor komen?
CB weet niet precies hoe het hier geregeld is, maar dergelijke initiatieven vind de gemeente belangrijk om samen op te pakken.

*Veld 5: langgerekt is minder mooi, relatief meer bouwvlak, dus duurder. Is dat een verbetering?
MB Mooi is subjectief. Verbetering ligt ook in ander/diverser aanbod. De kavels kunnen in verhouding duurder zijn maar ze bieden ook meer mogelijkheden.

* Parkeren in Nel Klaassenstraat bij een knip in de straat?
MB parkeren voor de woningen binnen het plan zit aan de kant van de knip waar de ontsluiting zit.

*Hoe gaan we om met de kwetsbare natuur, moerasgebied?
CF Wordt nagevraagd, antwoord volgt.**
***Dit is later uitgezocht. Het moerasgebied naast de kinderboerderij de Korenmaat blijft zoals het is.*

*Er is de afgelopen tijd helemaal geen overleg geweest met Mooieweg!
CB In het begin is alleen het gesprek gevoerd met bewoners van Gaardenhage, daarna is er voor gekozen om alle omwonenden tegelijkertijd uit te nodigen en te informeren. Overleg 5 oktober stond ook open voor bewoners van de Mooieweg. Er is sinds 5 oktober geen apart overleg geweest met bewoners van alleen Gaardenhage.

*Warmtepompen: zorgen over geluid van deze pompen. Nieuwe wetgeving, de normen voor geluidsnormen zijn aangepast. Gaat gemeente handhaven op de geluidsnormen?
CB Warmtepompen zijn nu efficiënter en kleiner en maken minder geluid. Met name oudere pompen maken meer geluid.

* Is deze vergadering opgenomen en is deze later terug te zien?
RR Nee dat is niet het geval. Wel volgt een verslag, een overzicht van gestelde vragen en antwoorden.

* Hagen is niet duidelijk: blijft BKP gelden voor huidige kavels?
MB Ja, de hagen blijven overeind.
CB hagenstructuur is kenmerkend voor de wijk blijft identiek. Zodra nieuw BKP geldt dit voor hele gebied, ook voor huidige kavels/bebouwing.

* mensen ervaren niet dat eerdere opmerkingen zijn verwerkt in de plannen. Geen intensief contact geweest, niet blij met uitkomst, voldoet niet aan de wensen van de buurt.
CB Het blijft belangrijk om het gesprek te voeren, een plan waar iedereen mee akkoord is komt er niet, er blijven verschillen van mening en inzicht. Dat is lastig voor bewoners, maar soms zijn er tegengestelde belangen. Het gesprek over deze onderwerpen is er echter wel degelijk geweest, en er is gekeken naar waar aanpassing mogelijk was. Participatie wil echter niet zeggen dat de huidige bewoners het plan volledig kunnen invullen, maar gemeente vertegenwoordigt ook de stem van de toekomstige bewoners, die ontbreekt nu nog.

* Parkeren TH in veld 1? Hoeveel?
MB Voor TH gelden minder parkeerplaatsen per woning, het gaat over 1 of 2 persoonshuishoudens. Ruimte is voorzien in de voorzijde van het veld, in het witte deel. TH is een nieuwe woonvorm, dit is nog niet geregeld in de huidige parkeernormen.

*Verschil tussen bestaande gebied en de TH als het om de hoogte van de hagen gaat?
MB Hagen zijn lager omdat de bebouwing ook lager is. Net als bij de overige bebouwing in GH steekt een deel van de eerste laag / de kap boven de haag uit. De verhoudingen zijn dus gelijk.

* er wordt alleen antwoord gegeven op veilige vragen! Censuur op de vragen?
RR Nee het zijn er gewoon heel veel. Beantwoording van alle vragen is nu niet mogelijk maar volgt.

Ontsluiting Tuinmaat
HK (opvolger van Henk Wentink) schetst de geschiedenis van de Tuinmaat. Was oorspronkelijk tijdelijk, nu belangrijk als voorziening voor Rijkerswoerd: klimaatadaptatie, opvang regenwater, ook in sociaal economische zin meerwaarde.
Verhuizing naar de paardewei aan de Huissensedijk, omdat dit de enige beschikbare grond in wijde omtrek is. Gebruik van de paardenwei is opgezegd per eind augustus, daarna moeten nog onderzoeken plaatsvinden.

Ontsluiting: op 5 oktober aangegeven dat dit plaatsvindt via bestaande brug en fietspad. Brug blijkt echter niet geschikt voor auto's. Fietspad zou bij dit gebruik verbreed moeten worden, en er ontstaat een onveilige situatie. Bovendien is het een dure oplossing voor de ontsluiting van de Tuinmaat. Beste én goedkoopste optie is via de doodlopende John Grosmanstraat. Het huidige paadje aan het einde van de weg wordt verlengd. Uitgangspunt is dat het incidenteel autoverkeer betreft. Fietsers blijven de Tuinmaat bereiken via huidige fietspad.

* Geen toegang via Grosmanstraat, procedure tot aan de hoge raad zal volgen! Gemeente zegt gebruik valt wel mee, hoe dan? Geen gebruik door tractoren met mestkarren!

HK is geen verkeerskundige, tuinmaat geeft zelf aan dat deze weg alleen voor incidenteel autoverkeer zal worden gebruikt.
CB hierover moeten afspraken worden gemaakt met de Tuinmaat. Begrijpt dat bewoners Grosmanstraat echt niet blij zijn. Vorige keer is echter ook door bewoners aangegeven dat het fietspad niet te combineren is met autoverkeer. Inschatting aantal auto's is moeilijk. Gemeente kan hierover geen garanties afgeven, wel kunnen er afspraken worden gemaakt met Tuinmaat over dat het echt alleen incidenteel, als nodig, gebruikt wordt. Fervente autogebruikers zouden hier geen gebruik van moeten maken.

* Eis aan de Tuinmaat dat alleen hand- en elektrisch gereedschap gebruikt mag worden.
CB eerder al aangegeven door een van de bewoners dat dan eerst zelf het goede voorbeeld gegeven kan worden. Vraag is of het nog wel redelijk is dat wij als gemeente eisen gaan stellen op dit vlak.

* Kan er een knip in het pad van de John grosmanstraat naar de tuinmaat?
Deze vraag is niet geheel duidelijk en kan dus niet eenduidig worden beantwoordt.

* Hoe wordt voorkomen dat mensen met de auto via de parkeerplaats naar de dijk rijden?
CB Verkeerskundige is afwezig, maar het lijkt duidelijk dat voorkomen moet worden dat auto's van een dergelijke route gebruik maken.
MB Parkeervoorziening Tuinmaat is echt klein, dat is op zich ook al een ontmoediging gebruik.

* Hoever ligt de tuinmaat van de huizen aan de John Grosmanstraat af?
HK Ca. 25/30 meter.

* Gebruik van de tuinen: er mogen geen huisjes en dergelijke geplaatst worden. Wordt daarvoor iets geregeld?
HK Afspraken daarover moeten nog gemaakt worden, verrommeling dient inderdaad voorkomen te worden.

* Verwijzing naar de situatie in Bemmel/Lent: daar is geen toegang autoverkeer. Kan dat hier ook?
HK dit zou onderzocht kunnen worden, maar helemaal afgesloten voor autoverkeer lijkt uitgesloten.

RR geeft aan in de vragen en opmerkingen verschil tussen bewoners Grosmanstraat en rest van GH te merken. Met name over toename verkeer.
CB: extra kavels en kleinere kavels levert meer verkeer op. Dat is zeker in een wijk als GH merkbaar. Autoverkeer dat niet mag toenemen is geen realistisch standpunt. Verkeerstechnisch wordt er goed naar gekeken.

Planning/procedure
CF: tot nu toe veel planningen laten zien, hopelijk gaat deze door. Het concept bestemmingsplan wordt opgesteld in de periode tot en met juni. Daarna ter inzage in de periode juni - augustus, gevolgd door vaststelling in het najaar door gemeenteraad. De gemeenteraad bepaalt zelf haar agenda en in de maand oktober staat de begroting op de agenda van de gemeenteraad. Er is dan meestal geen ruimte voor andere onderwerpen. Mogelijk dat agendering in november zal plaatsvinden. Zodra bestemmingsplan definitief is-> start verkoop kavels

Niet mee eens? Zienswijzen zijn in te dienen tegen het bestemmingsplan. Zienswijzen met door het ambtelijk apparaat opgesteld antwoord gaan naar gemeenteraad. Gemeenteraad maakt afweging of antwoorden goed zijn. Bezwaarmakers hebben de mogelijkheid tot inspreken.

CB: wil bestemmingsplan snel opgesteld zien. Bij ter inzagelegging houdt gemeente rekening met zomerperiode.

* Hoe gaat het verder met mensen die een optie hebben?
CF de volgorde hierbij is optie, reservering, koop.

Ruimte voor prangende vragen

* kan verslag en antwoord op vragen sneller worden toegezonden dan vorige keer?
CF hopelijk gaar het om minder vragen, dan kan het sneller.

* Gaat de gemeente een onafhankelijk verkeerskundige inhuren in afstemming met de bewoners?
CB gemeente heeft eigen verkeersdeskundigen. Deze locatie geeft geen aanleiding om een onafhankelijk verkeerskundig onderzoek in te laten stellen omdat de te verwachten problemen binnen GH niet dusdanig groot zijn dat dit hier noodzakelijk is.

* worden er verkeersmaatregelen genomen zoals drempels in de wijk?
CB vraag leggen we neer bij verkeerskundige, die is nu helaas afwezig. Antwoord volgt****.
*****Antwoord later toegevoegd. Er liggen momenteel al vier drempels op de Marius van Beeklaan. Er is in eerste instantie een matrixbord op de Marius van Beeklaan geplaatst om mensen bewust te maken van hoe hard zij rijden. Mocht er nog steeds te hard worden gereden, kunnen we daarna alsnog bekijken of extra drempels nodig zijn.*

* Als de gemeente de zienswijze afwijst wat staat dan nog open, in beroep?
CF bij raad van state beroep aantekenen
CB Gemeenteraad kijkt naar de gestelde vragen, daarna stappen richting Raad van State. Gemeente houdt bewoners op de hoogte van de verschillende momenten zodat duidelijk is waar we in het proces staan.
RR volgorde is dus inspraak, gemeenteraad, rechter

* Waarom wel afsluiting Nel Klaassenstraat en niet de John Grosmanstraat vanuit Mooieweg.
CB Knip is niet de oplossing want auto's moeten naar de Tuinmaat. Mogelijk niet volledig antwoord; verkeerskundige is vanavond echter afwezig.*****
******Antwoord later toegevoegd. We zijn niet voornemens om de John Grosmanstraat richting de Mooieweg af te sluiten. Om de wijk voldoende robuust bereikbaar te houden zijn twee aansluitingen van de wijk noodzakelijk. Op deze manier is de wijk bereikbaar wanneer één van de twee aansluitingen onverhoopt geblokkeerd zijn. Daarnaast voorkomt het significant omrijden voor herkomst en bestemmingen vanuit het westen naar Gaardenhage.*

RR De gestelde vragen over verkeer mailen, deze worden later schriftelijk beantwoord

* waar kan ik informatie krijgen over de Tuinmaat?

Informatie over de Tuinmaat is te verkrijgen via bijvoorbeeld www.bloeiinarnhem.nl. Meer informatie is rechtstreeks te verkrijgen middels een mail naar tuinmaat@gmail.com.

* Planschade: houdt gemeente rekening met de kosten?
CB Als planschade wordt toegekend, wordt planschade uitbetaald.

Afsluiting

De via mentimeter gestelde vragen worden gepubliceerd. Zijn er nog vragen, stel ze dan per mail aan Carla Frederix: carla.frederix@arnhem.nl

CB: deze gesprekken zijn belangrijk en waardevol ook al zijn ze wel eens moeilijk. Jammer dat het online moet in deze tijden. Dank aan allen vanavond voor de aanwezigheid, betrokkenheid en het geduld.

RR sluit onder dankzegging het overleg.

Vragen en antwoorden Online Bewonersavond 2 maart 2021

Op 2 maart 2021 is er een bewonersavond geweest voor betrokkenen bij het plan Gaardenhage. Naar aanleiding hiervan zijn diverse vragen gesteld.
Hieronder een weergave van de vragen en reacties met daarbij de antwoorden. Sommige reacties zijn ingekort en dezelfde vragen zijn waar mogelijk samengevoegd.

Verkaveling

Blijft het wandelpad naast 31A intact?	Ja, dit pad blijft bestaan.
Op veld 1 komen veel meer woningen dan in de vorige presentatie (19 ipv 16 woningen). Waarom deze keuze?	De keuze voor meer verdichting is gemaakt omdat het financieel niet haalbaar bleek om 16 tiny houses op een relatief groot oppervlak te plaatsen. Bovendien had de corporatie voor 4 tiny houses al een andere bestemming. Er is daarom voor gekozen om de oorspronkelijke haagstructuur grotendeels te behouden en een splitsing te maken tussen 7 kleine koopkavels en 12 tiny houses sociale huur. N.B. de 12 tiny houses sociale huur gaan niet meer door, omdat we geen overeenstemming hebben bereikt met de woningcorporatie. We onderzoeken of we hier ook kavels voor kleine woningen (koop) kunnen aanbieden.
3 kavels worden verkleind naar 4 kavels, waarom? Er is toch voldoende interesse? Alle in de verkoop zijnde kavels zit een optie op of zijn gereserveerd.	Door de aanpassing van 3 naar 4 kavels ontstaat er een grote diversiteit in aanbod en een type kavel dat goed past binnen de structuur maar wel weer een andere markt bedient.
Veld 3 is een verdrievoudiging van het aantal bewoners, dit is totaal niet in lijn met het originele plan.	Er is gezocht naar een verkaveling die, met een toename van het aantal woningen, aansluit bij de ruimtelijke opzet van het originele plan. Dit geldt voor zowel het bouwvolume, de uitstraling als de ruimtelijke structuur.
Waarom in veld 5 opknippen. Dit is in tegenspraak met het uitgangspunt dat van achter naar voor de kavels kleiner worden.	Het is geen uitgangspunt dat de dichtheid aan de westkant (achter) hoger moet zijn dan aan de oostkant (voor). Er is wel bewust gekozen om de verdichting voornamelijk aan de westkant te laten plaatsvinden. Met het herverkavelen van veld 5 blijven de kavels binnen dit deelgebied ruim van opzet en vindt er geen verstoring van de ruimtelijke kwaliteit plaats.
Waarom zijn de kavels in veld 4 in de lengte ingedeeld en niet twee aan twee?	In veld 4 wordt niks veranderd. Wanneer veld 5 wordt bedoeld, dan heeft dit te maken met de bereikbaarheid van de kavels.
Kunnen plannen veld 1 (onderste 2 kavels) geruild worden met plannen bovenste 2 kavels van veld 2?	De keuze voor deze opzet is gemaakt op basis van de ruimtelijke opzet en de bereikbaarheid. Bij het wisselen van de velden moet aan de westkant een extra weg aangelegd worden om de woningen te ontsluiten. Dit is geen wenselijke situatie.
Wijk gaat van 47 kavels naar mogelijk 78 wooneenheden. Dat is plus 66%. Hoe blijkt karakter van de wijk overeind?	Het karakter blijft overeind door vast te houden aan de sterke ruimtelijke structuur. Binnen deze structuur zijn de groene inpassing, de met hagen omsloten kamers en de beeldkwaliteit erg belangrijk. Dit blijft in het nieuwe plan ook het geval.

Die 7 kavels in het eerste veld daar liggen de voortuinen op het zuiden en is er geen achtertuin. Geen aantrekkelijke kavel om te kopen?	Deze kavels zijn beperkt van omvang en dat brengt ook beperkingen met zich mee. Hiermee wordt het mogelijk gemaakt om ook mensen met een kleinere woonwens hun eigen woning te laten realiseren.
Waarom wordt het oorspronkelijke plan niet afgemaakt? Alle kavels in de 1e fase werden nagenoeg allemaal verkocht. Slechte verkoopinspanningen zijdens de Gemeente sindsdien . Maar de markt is nu hot en verkoop zou moeten lukken.	De interesse voor alle kavels is sinds enige tijd inderdaad toegenomen, maar tot nu toe is van de grote kavels slechts 1 verkocht (peildatum 1 april 2021). Met de nieuwe kavels ontstaat er meer differentiatie en kunnen meer mensen in hun woonbehoefte worden voorzien. We vinden het daarom nog steeds nodig om met het verkavelingsplan door te gaan.
Heeft De Brinkgroep groep ook al een inschatting gemaakt van de planschade zoals die o.b.v. deze nieuwe plannen door de huidige bewoners geclaimd kan worden?	Nee, de Brinkgroep heeft geen inschatting gemaakt van de planschade.
Wat is de reden dat de gemeente is afgestapt van het 5 maart plan aangaande veld 3?	Er is gezocht naar een verkaveling die goed aansluit bij de structuur van Gaardenhagen en waarbij ruimte is voor vernieuwende woonvormen. Met de nieuwe opzet wordt de hagenstructuur van het originele plan gerespecteerd en worden de oplossingen gezocht binnen de kamers.
Het lijkt er wel heel erg op dat veld 1 en veld 3 de wens van de wethouder is.	De wethouder vindt het belangrijk dat er ook betaalbare woningen worden gebouwd omdat hieraan veel behoefte is. Ook vindt de wethouder het belangrijk dat er in Arnhem meer mogelijkheden komen voor collectief particulier opdrachtgeverschap en samenbouw. De gemeente heeft weinig eigen grond en in Gaardenhage zijn er mogelijkheden. Uiteindelijk beslist de gemeenteraad hierover.
Keuze voor veld 5 had ook gewisseld kunnen worden met veld 4!	Het klopt dat de oplossing van veld 5 ook gewisseld had kunnen worden met veld 4.
Ik heb uit meerdere bronnen vernomen dat de interesse voor de originele kavels erg groot is sinds de gemeente het op Funda heeft gezet (laat staan een professionele makelaar in te schakelen). Is verkavelen nog nodig als nu blijkt dat er toch interesse is.	De interesse voor alle kavels is sinds enige tijd inderdaad toegenomen, maar tot nu toe is van de grote kavels slechts 1 verkocht (peildatum 1 april 2021). Met de nieuwe kavels ontstaat er meer differentiatie en kunnen meer mensen in hun woonbehoefte worden voorzien. We vinden het daarom nog steeds nodig om met het verkavelingsplan door te gaan.
Moet het bouwvlak ook altijd bebouwd worden, of mag er ook minder gebouwd worden?	Er mag ook minder bebouwd worden.
Waarom is het wandelpad vanaf het stuitbos achter de volkstuinen langs, naar het fietspad verdwenen.	Deze is niet ingetekend maar wel voorzien.
Waarom is er ook een weg ingetekend van parkeerplaats naar fietspad? Waarom niet een paadje?	Deze aansluiting is alleen bedoeld voor fietsers en zal hierop ook gedimensioneerd worden.
Afstand tussen huizen en Tuinmaaat is volgens eerder plan zeker meer dan 25 meter, er zouden drie rijen extra bomen naast de reeds bestaande komen, dat is dan zeker tenminste 35 tot 40 meter.	De afstand tussen de meest noordelijke kavels van de John Grosmanstraat en de Tuinmaat is ongeveer 60 m.
Wat gaat er met het weiland tussen veld 1 en de Mooieweg gebeuren nu dat vrijkomt? Dan dezelfde uitstraling als de andere velden langs de Mooieweg.	Dit weiland is momenteel in gebruik bij derden en er kan niet vrij over worden beschikt.

Wonen

Waarom een project ontwikkellaar/woningbouwvereniging inschakelen voor tiny houses. Voor de grotere kavels kon dit niet.	In Arnhem is een (kleine) vraag naar kleine woningen voor personen die hun ecologische voetafdruk willen verminderen. Eén van de Arnhemse woningcorporaties heeft gevraagd of we een locatie voor tiny houses weten. Op een plek in Arnhem waar nu kleine woningen staan, moeten deze verdwijnen. We zien mogelijkheden in Gaardenhage. Het gesprek met de woningcorporatie heeft niet tot overeenstemming geleid. We overwegen hier nu kleine koopkavels toe te passen.
Gaat het bij de tiny houses om koop of (sociale) huurwoningen?	Het plan is nu om 7 kleine koopkavels aan te bieden en 12 tiny houses in de sociale huur. We zijn nu nog in gesprek met de corporatie, dus dat laatste is nog niet zeker. Het gesprek met de woningcorporatie heeft niet tot overeenstemming geleid. We overwegen hier nu kleine koopkavels toe te passen.
Er is altijd gezegd en beloofd dat er geen huurwoningen komen, waarom nu opeens wel sociale huur?	Er is een zeer grote vraag naar sociale huurwoningen. Nog steeds zoeken duizenden mensen in Arnhem naar een sociale huurwoning. In dit geval gaat het om een vernieuwend woonconcept. In Arnhems woonbeleid is opgenomen dat we dit soort bijzondere concepten willen ondersteunen. Vanuit een woningcorporatie kwam een ruimtevraag voor dit bijzondere concept. Gelet op onze opgave om sociale woningen bij te bouwen én op onze doelstelling te voorzien in bijzondere woonvormen, past de bouw van de kleine woningen goed binnen ons beleid. We zijn echter niet met de corporatie tot overeenstemming gekomen om hier 12 tiny houses te plaatsen. We onderzoeken nu alternatieven. Zodra hierover meer duidelijkheid is, wordt de buurt hierover geïnformeerd.
Hoe denkt u de financiële haalbaarheid te borgen van de grond voor de Tiny houses? Een woningcorporatie gaat echt geen 40.000 voor een kavel betalen voor een woning van 22m2.	Dat is een terechte vraag en constatering. Het plaatsen van de tiny houses is inderdaad niet financieel haalbaar gebleken.
Het doel was toch om kavels aantrekkelijker in de markt te zetten, sociale woningbouw hoort daar niet bij.	Het is inderdaad de bedoeling om een verkavelingsplan te maken die de verkoop bevordert. Daarnaast willen we ook woningen toevoegen die betaalbaar zijn en collectief particulier opdrachtgeverschap/samenbouw. Hier is vanuit de woningopgave voor de stad behoefte aan.
Waarom niet eerst verkoop, en dan eventueel huur?	Als woningen zijn verkocht, kunnen we ze niet meer als huurwoningen aanbieden.
Wat gaat zo'n Tiny house ongeveer kosten?	Voor de tiny houses zijn wij in gesprek met een woningcorporatie. Het betreft (sociale) huurwoningen die de corporatie verhuurt voor een huurprijs van 400-500 euro per maand. Inmiddels is bekend dat we met de woningcorporatie niet tot overeenstemming zijn gekomen om de 12 tiny houses in Gaardenhage te plaatsen. We onderzoeken nu of we hier ook kavels voor kleine woningen kunnen aanbieden (koop).
Met welke corporatie wordt gesproken?	Volkshuisvesting
Zien jullie die generatie woningen echt gebeuren of is het meer ideologisch probeersel?	Het samenbrengen van mensen uit verschillende generaties kan kosten, eenzaamheid bestrijden en zorgen voor meer sociale cohesie. Door samenbouw mogelijk te maken scheppen we de randvoorwaarden om generatiewonen/samenbouw mogelijk te maken.

Het doel van Tiny houses is toch juist om mensen met de wens om een kleinere co2 footprint een plek te geven. Huur past dan toch juist niet in dit doel gezien dit meer financieel oogmerk heeft.	Huur heeft niet enkel een financieel oogmerk, juist ook omdat het minder draait om waardevermeerdering van de woning. Ook is een groot deel van de Nederlandse en Arnhemse bevolking afhankelijk van de huursector om een woning te bewonen. In dit geval gaat het ook om huurwoningen in het sociale segment. Deze woningen worden verhuurd door corporaties zonder winstoogmerk. Inmiddels is bekend dat we niet met de woningcorporatie tot overeenstemming zijn gekomen over het plaatsen van de 12 tiny houses.
Veld 3: hier is dus eigenlijk sprake van 4 mini cpo's. Is hier ook weer heel veel vraag naar?	De term CPO is hier niet één op één van toepassing, de overeenkomst is dat er sprake is van samenbouw. Er is regelmatig vraag naar bouwgrond voor mensen die graag bij elkaar willen wonen en hun eigen huis willen bouwen.
Als ik goed heb geluisterd. Is het dus al besloten dat het huur is?	Dat is nog niet definitief besloten. We zijn nu in gesprek met een woningcorporatie om 12 tiny houses in te plaatsen. De insteek is dat dit sociale huur wordt. De andere 7 kleine kavels in veld 1 blijven koop. Inmiddels is bekend dat we met de woningcorporatie niet tot overeenstemming zijn gekomen over het plaatsen van de 12 tiny houses. We onderzoeken nu of hier ook kleine koopkavels kunnen komen.
Heeft de gemeente geïnventariseerd hoeveel interesse er is voor huur Tiny houses?	Omdat op een andere plek tiny houses verdwijnen, wordt er gezocht naar een nieuwe locatie voor de woningen. Er is dus al zekerheid op bewoning. Het gaat ook om een beperkt aantal.
Hoe staat het aantal CPO woningen dat er nu komt in de woonwijk in verhoudingen tot andere wijken in Arnhem?	De gemeente maakt de realisatie van CPO's op gemeentelijke grond op drie locaties mogelijk: in het centrum, in Schuytgraaf en in Gaardenhage.
Er is heel veel plek voor sociale woningbouw in Schuytgraaf, waarom nog extra in de Gaardenhage?	Het gaat slechts om een beperkt aantal sociale huurwoningen in de vorm van een bijzonder woonconcept. Ook is er in Arnhem nog een zeer grote behoefte aan sociale huurwoningen. De druk op deze sector is hoog en mensen met lagere inkomens zijn voor hun woning compleet afhankelijk van realisatie van sociale huurwoningen. 23% van de woningen in Schuytgraaf is een sociale huurwoning, dat is onder het Arnhemse gemiddelde (36%)

Beeldkwaliteit

Nu opeens sociale huurwoningen en dan ook nog eens Tiny houses: dat wordt een Ghetto! Welke inschatting maakt de Gemeente daarbij?	Er is een grote behoefte aan sociale huurwoningen. Bovendien gaat het om goed buurschap, wat dat betreft geen verschil tussen huurders en kopers. Voordeel is dat voor dit deel met één partij afspraken gemaakt kunnen worden en dat dit dus snel gerealiseerd kan worden. Er komt geen appartementen-complex ook als een corporatie dat zou willen, er wordt wel gekeken naar wat in de buurt past. Dus alleen tiny houses. Inmiddels is bekend dat we met de woningcorporatie niet tot overeenstemming zijn gekomen over het plaatsen van de 12 tiny houses. We onderzoeken nu of hier ook kleine koopkavels kunnen komen.
Nu de gehele beeldkwaliteit ala destijds vastgelegd via de verplichtingen van de Gemeente / Visie Jo Crepain ,: kan ik nu mijn kavel zelf invullen zonder rekening te houden met dat beeldplaat Jo Crepain?	Er komt in het nieuwe beeldkwaliteitplan meer ruimte voor de uitstraling. Dit geldt ook voor de bestaande woningen. Het blijft echter dat in het nieuwe plan gerefereerd wordt naar de eigentijdse uitstraling van het originele plan en de horizontale geleding.
Bij cpo en huur kleine woningen ben ik bang voor een rommelige aanblik (zie wijken met veel huur). Slordige tuinen etc. Geen goede ingang van de wijk. Hoe wordt dit voorkomen?	Ook in dit deel blijft de structuur van de hagen en de wegen overeind. Dit zorgt voor een goed raamwerk waarbinnen ruimte is om de kamers op verschillende manieren in te vullen zonder dat dit ten koste gaat van de opzet van het plan. Er is veel aandacht voor de inrichting van de tuinen dit is ook zo bij de CPO en kleine woningen.
Waarom worden de hagen lager, niemand zit te wachten om op geparkeerde auto's te kijken.	We gaan hier nog eens goed naar kijken en daar waar het niet aansluit bij de lijn van het beeldkwaliteitplan dit aanpassen.
Bij verschillende deelgebieden worden aan de voorzijde de hagen verlaagd naar 0,6 meter. Dit geeft meer zicht op de huizen. Niet in lijn met beeldplan. Daarnaast wordt door de verdichting van de velden extra geconfronteerd met veel huizen.	We gaan hier nog eens goed naar kijken en daar waar het niet aansluit bij de lijn van het beeldkwaliteitplan dit aanpassen.
U spreek over het verruimen van het beeldkwaliteitsplan, in hoeverre is dit ook van toepassing op de kavel die nog gelegen is in gaarden 2?	Dit zat aanvankelijk niet in het plan. Hier wordt naar gekeken en waar nodig aangepast.
Bij veld 1 en veld 3 staat dat de hagen aan de voorkant 60 cm hoog moeten zijn. Kunt u bevestigen dat dit niet gaat over de buitenste kavelhaag? Dus het betreft hier de hagen voor een individueel kaveltje binnen de grote kavel?	We gaan hier nog goed naar kijken en daar waar het niet aansluit bij de lijn van het beeldkwaliteitplan dit nog aanpassen.
Waarom wordt bij CPO geen maximum gesteld aan woningen tussen 8 en 12 zit 50%?	Het maximum aantal is 12.
Waarom worden de hagen verlaagd, dit is zeker niet gewenst aan de voorzijde waar de auto's geparkeerd staan.	We kijken hier nog goed naar en daar waar het niet aansluit bij de lijn van het beeldkwaliteitplan dit nog aanpassen.

Beeldkwaliteitplan zou beter aansluiten bij de marktbehoefte: hoe is dat vastgesteld / beoordeeld? De indruk is veel meer dat e.e.a. gewoon bedacht is. Tiny houses passend binnen het bestaande beeld-kwaliteitsplan? Dat is toch een grapje?	We hebben gemerkt dat er behoefte is aan een verruiming van het beeldkwaliteitplan. Op basis hiervan hebben we in overleg met de buurt gekeken naar de mogelijkheden tot verruiming. Naast verruiming van het beeldkwaliteitplan is ook het programma aangepast. Hierbij is de keuze genomen om tiny houses toe te voegen. Deze keuzes staat los van de verruiming van het beeldkwaliteitplan.
Kleine kavels : beeldkwaliteit zoals getoond lijkt toch nergens op/zeer armoedig en sterk afwijkend van de bestaande/omringende bebouwing. Wie bedenkt zoiets op deze mooie en bijzondere plek?	De beelden zoals getoond zijn passend bij woningen van deze afmetingen.
Jullie geven aan dat er natuurinclusief wordt gebouwd. Geldt dat voor alle kavels? Wordt dit een punten-systeem? Hebben jullie al helder op welke soorten wordt gericht?	Er wordt momenteel uitgezocht hoe dit in zijn werk zal gaan. Een puntensysteem is een goede optie. Dit geldt voor alle kavels.
Veld 5: materiaalkeuze wordt losser, pleidooi om toch pannendaken in dezelfde kleur te houden.	De verruiming van de beeldkwaliteit is nadrukkelijk in overleg met de omgeving gebeurd. Een van de belangrijkste behoeftes was de verruiming van het kleurenpalet.
Waarom wordt bij veld 3 op de Johan vZwedenstraat de beukenhaag verlaagd van 1.8m naar 0.6m. Alle beukenhagen zijn nu 2m.	We kijken hier nog goed naar en daar waar het niet aansluit bij de lijn van het beeldkwaliteitplan dit nog aanpassen.
De nog vrije kavel J grosmanstraat zou blijven zoals dat is, inclusief het beeld kwaliteitseisen zoals die nu in J. Grosmanstraat geldt!, hier worden oude toezeggingen zomaar losgelaten, bezwaar!	Dit zat eerst niet in het plan. Hier wordt naar gekeken en waar nodig aangepast.
Beeldkwaliteitsplan zou voor vrije kavel J. Grosmanstraat ongewijzigd blijven!!	Dit zat in eerste instantie niet in het plan. Hier wordt naar gekeken en waar nodig aangepast.

Tuinmaat

Tuinmaat: waarom ruim 50 percelen terwijl er nu ca. 30 gebruikers zijn? Extra verkeersdruk voor hele wijk: ongewenst. Ontsluiting via Grosmanstraat No-Go! Er is bewust gekozen voor een plek aan eind doodlopende straat.	De Tuinmaat is een belangrijke voorziening voor Rijkerswoerd met een meerwaarde voor de wijk. Het recreatieve gebruik van een volkstuin is zowel gemeentebreed en ook in deze wijk populair. Dit blijkt ook uit navraag bij de Tuinmaat: de Tuinmaat heeft evenals andere volkstuincomplexen een wachtlijst. Mensen maken er graag en dankbaar gebruik van. De gemeente speelt in op deze toenemende vraag door meer percelen in gebruik te nemen. Overige opmerkingen betreffen meningen waar kennis van is genomen.
Waarom is er niet een open vraag (tender) uitgezet voor maatschappelijk initiatieven voor het ('tuinmaat') perceel? Waarom is er gelijk met de tuinmaat om de tafel gegaan? Waarom niet open gooien en voor directe wijkbewoner benutten?	De gemeente streeft behoud van de Tuinmaat in de wijk na, omdat de Tuinmaat een belangrijke voorziening voor Rijkerswoerd is met meerwaarde voor de wijk. De verplaatsing van de Tuinmaat speelt al geruime tijd. Er is al ruim een jaar gewerkt aan het vinden van een alternatieve locatie voor dit reeds bestaande initiatief, dat haar nut als belangrijke voorziening voor Rijkerswoerd de afgelopen jaren heeft bewezen. Er is gekeken naar alternatieve locaties, maar die zijn er momenteel niet. De Paardenwei bleek de beste plek.
Waarom wordt er geen echt maatschappelijk doel gegeven aan het perceel waar de tuinmaat nu gepland staat? Volgens gemeentelijk beleid (aldus GroenLinks raadslid) zou het een maatschappelijk functie moeten krijgen.	De gemeente streeft behoud van de Tuinmaat in de wijk na, omdat de Tuinmaat een belangrijke voorziening voor Rijkerswoerd is met meerwaarde voor de wijk. De verplaatsing van de Tuinmaat speelt al geruime tijd. Er is ruim een jaar gewerkt aan het vinden van een alternatieve locatie voor dit reeds bestaande initiatief, dat haar nut als belangrijke voorziening voor Rijkerswoerd de afgelopen jaren heeft bewezen.
Gemeente "denkt" dat het verkeer gaat meevallen; maar dat verhindert niet dat er geen rem op zit, dus wie bewaakt dat?	Door het huidig gebruik van de Tuinmaat is een goede inschatting te maken van het toekomstige verkeer van en naar de Tuinmaat.
Hoe zit het met de tuinier tijden?	De invulling van een huur- en gebruikersovereenkomst liggen bij de gemeente. Er zijn geen tuinier tijden opgenomen in de huidige overeenkomst met de Tuinmaat. Wel is opgenomen dat het gebruik van het gehuurde zodanig dient te zijn dat de omgeving hier geen onnodige hinder of overlast van ondervindt. De huurder dient ook een huishoudelijk reglement vast te stellen bij aanvang van het gehuurde. De gemeente kan overwegen om tuinier tijden op te nemen in de overeenkomst voor de nieuwe locatie. Deze mogelijkheid wordt nog onderzocht.
Waarom wordt er niet voorrang gegeven voor Stadslandbouw Mooieweg voor het perceel? Stadslandbouw Mooieweg is op dit moment niet zeker of ze kunnen blijven waar ze zitten, aldus ambtenaren. Waarom wordt niet eerst gewacht tot dat duidelijkheid is?	Het is inderdaad niet zeker dat Stadslandbouw Mooieweg op haar huidige locatie kan blijven. De initiatiefnemers van Stadslandbouw Mooieweg willen graag op de huidige locatie blijven indien mogelijk. Deze mogelijkheid wordt momenteel onderzocht. Er zijn gesprekken tussen de initiatiefnemers, de eigenaar en de gemeente gaande. Het is nog te vroeg om de huidige locatie van Stadslandbouw Mooieweg op te geven of als verloren te beschouwen. Eerst dient daar uitsluitsel over gegeven te worden, alvorens uit kan worden gekeken naar een alternatieve locatie.
Zowel ambtenaren als bewoners in de Q&A zijn zeer positief over het initiatief van schooltuinen op het weiland. Waarom is die nog niet ingetekend? Waarom wordt er voorgesorteerd op het hele veld schenken aan individuele moestuintjes.	Enerzijds omdat het initiatief voor schooltuinen om een zichtbaar grotere oppervlakte vraagt dan het perceel waar het hier om gaat. Bovendien bevindt het initiatief voor schooltuinen zich momenteel nog in de verkenningsfase; het is nog onvoldoende duidelijk of en waar dit initiatief gaat landen. Er wordt momenteel naar andere geschikte en grotere percelen binnen de gemeentegrenzen gezocht. Anderzijds speelt de verplaatsing van de Tuinmaat al geruime tijd. Er is al ruim een jaar gewerkt aan het vinden van een alternatieve locatie voor dit reeds bestaande initiatief, dat haar nut als belangrijke voorziening voor Rijkerswoerd de afgelopen jaren heeft bewezen.

De gemeente en de wereld moeten duurzaam. Waarom wordt bij het uitgeven van het veld voor de Tuinmaat niet gewoon duurzaamheidseisen gesteld? De gemeente bepaald over hun eigen gronden, dat is ook het geval bij conventioneel pachten.	De gemeente Arnhem streeft duurzaam grondgebruik na. Dit is echter nog niet altijd geregeld in bestaande huur of pachtovereenkomsten. Dit vergt veelal medewerking van de huurder of pachter. In de huidige huurovereenkomst voor het volkstuincomplex zijn beperkt regels opgenomen over het grondgebruik. De gemeente onderzoekt de mogelijkheid om meer regels te verbinden aan de wijze van grondgebruik.
Dit is het stilste gebied van Arnhem. Gemeente moet als eis in de overeenkomst met de Tuinmaat elektrisch gereedschap voorschrijven. Wij “denken” dat de meeste mensen met de fiets komen. Ja ja.	Kennis van genomen. Een verbod op fossiel aangedreven gereedschap is juridisch niet mogelijk, wel wenselijk, voor de hele wijk. Duurzaam, milieu verantwoord gereedschap kan niet afgedwongen worden, hooguit gestimuleerd worden.
Gaat er gehandhaafd worden als er klachten komen uit de wijk? Wordt er dan dwingend opgetreden tegen de vereniging?	Ja, er wordt gehandhaafd zoals ook nu het geval is. Indien er klachten komen, wordt eerst een gesprek met de Tuinmaat aangegaan voordat er dwingend opgetreden wordt. In de praktijk blijkt dat het gebruik van de Tuinmaat de afgelopen jaren tot nauwelijks tot geen klachten in de wijk heeft geleid.
Wordt er gekozen voor een tijdelijke vergunning en contract, als test, zou heel logisch zijn.	Gelet op de benodigde investeringen is het aannemelijk dat de overeenkomst voor een langere periode wordt afgesloten. Dit wordt afgestemd met de Tuinmaat.
Waarom de heg nu van 1,5 zelfs naar 2 meter? Zo laag mogelijk. Diverse haagplanten. Een haag is niet een eis voor een moestuincomplex.	De wens is om uitsluitend de haag aan de oostzijde, grenzend met het Zeegbos, te laten groeien naar 2 meter en in dit gedeelte diverse haagplanten te combineren. Dit is een wens vanuit de vakgroep biodiversiteit. Hoge hagen als deze dragen namelijk significant bij aan biodiversiteit. Een haag is inderdaad geen vereiste voor een moestuincomplex, maar in dit geval wel wenselijk. Deze hagen vormen een natuurlijke barrière voor inbraak en geven een rustiger beeld rond de volkstuinen. De wens van een rustig beeld zonder verrommeling is immers een wens vanuit zowel de gemeente als omwonenden. Daarnaast geldt dat hagen vanuit cultuur-historisch perspectief een belangrijk onderdeel vormen van de landschapsstructuur in Gaardenhage. Hiermee wordt aangesloten bij de toepassing en beeld van hagen bij de nieuwbouw in Gaardenhage en de rest van de wijk.
Waarom wordt er niet voorrang gegeven voor Stadslandbouw Mooieweg voor het perceel? Stadslandbouw Mooieweg is op dit moment niet zeker of ze kunnen blijven waar ze zitten, aldus ambtenaren.	Het is inderdaad niet zeker dat Stadslandbouw Mooieweg op haar huidige locatie kan blijven. De mogelijkheid om de stadslandbouw aan de Mooieweg te behouden voor de wijk wordt momenteel onderzocht. Er zijn gesprekken tussen de initiatiefnemers, de eigenaar en de gemeente gaande. Het is nog te vroeg om de huidige locatie van Stadslandbouw Mooieweg op te geven of als verloren te beschouwen. Eerst dient daar meer uitsluitsel en zekerheid over te komen.

Verkeer

Vind het niet acceptabel dat er toch buiten de kavel geparkeerd gaat worden. Iedereen op zijn eigen kavel parkeren.	Dit is vastgesteld beleid. Denk bijvoorbeeld aan een situatie waarin er een verjaardag is en er meerdere gasten met de auto komen.
Meer huizen heeft negatief invloed op parkeren, ik hoor dat een gedeelte wordt opgelost in de kavel, waar wordt dan de rest van auto's geparkeerd? Niet in de straten toch.	Een deel van het parkeren wordt in de openbare ruimte opgelost.
Parkeeroverloop van de Hooijmaat en kinderboerderij?	Er kan geparkeerd worden in de berm.
Goed plan die knip in de weg! Wel nogmaals de vraag om de wandelpaden zo danig aan te passen dat er geen brommers e.d. over kunnen. Nu staan er alleen borden voetgangers aan de kant van de Mooieweg, niet aan de kant van Gaardenhage.	Aannemelijk is dat het stuk na de knip bereikbaar is voor fietsers en snorfietsers. Het volledig weren van brommers is in de praktijk erg lastig.
Fietspad t.o.v. de Lea Dasberg school is inmiddels zo breed geworden dat er regelmatig auto's doorheen gaan, zelfs richting Emily Brontesingel. Dus versmallingen/obstakels zijn wenselijk.	Obstakels op het fietspad hebben een negatief effect op de verkeersveiligheid van de fietser. Daarom wordt ervoor gekozen om geen obstakels op het fietspad te zetten.
Ontsluiting via Eka: brug wordt met regelmaat door zware voertuigen gebruikt, dus dat kan prima.	De fietsersbrug is niet berekend op autoverkeer.
Wij hebben gekozen voor een doodlopende weg ivm veiligheid wordt dit nu een doorlopende weg? John Grosmanstraat.	Het meest noordelijke deel van de John Grosmanstraat wordt niet doorlopend maar kent in het voorstel een bestemming met de Tuinmaat. Het zuidelijke deel van de John Grosmanstraat is nu ook al doorlopend.
Wat is incidenteel verkeer?	Dat is verkeer dat eerder een uitzondering is dan dat het regelmatig voorkomt.
Ook John Grosmanstraat wordt druk gebruikt door fietsers en wandelaars, dus risico is hetzelfde. Als het incidenteel is, dan kan Eka ook prima. Dit wordt een procedure tot aan de Hoge Raad	De fietsersbrug is niet berekend op autoverkeer.
Er zijn zeker 55 tuintjes zijn 55 auto's en mensen.	Gebruikers komen per voorkeur met de fiets, maar voor de aanvoer van materialen (zoals mest, gereedschap e.d.) moet het bereiken van de Tuinmaat met de auto mogelijk zijn.
Aan de EK's van thoden komen toch ook 4 kavels en toch ook auto's ?	Deze kavels worden niet ontsloten over de fietsersbrug.
Eka of John Grosman worden beide druk gebruikt door wandelaars en fietsers, dus dat maakt het verschil niet. Alleen de brug zou dan een kostenpost zijn.	In het verlengde van de Eka Thoden van Velzenstraat ligt een fietspad. Een extra overweging is dus autoverkeer op het fietspad.
Er zijn zeker 55 tuintjes zijn 55 auto's en mensen.	Gebruikers komen per voorkeur met de fiets, maar voor de aanvoer van materialen (zoals mest, gereedschap e.d.) moet het bereiken van de Tuinmaat met de auto mogelijk zijn.

Aan de EK's van thoden komen toch ook 4 kavels en toch ook auto's ?	Deze kavels worden niet ontsloten over de fietsersbrug.
Eka of John Grosman worden beide druk gebruikt door wandelaars en fietsers, dus dat maakt het verschil niet. Alleen de brug zou dan een kostenpost zijn.	In het verlengde van de Eka Thoden van Velzenstraat ligt een fietspad. Een extra overweging is dus autoverkeer op het fietspad.
Kan er dan een parkeerverbod komen in de John grosmanstraat?	Wanneer er parkeeroverlast is kan hiervoor worden gekozen.
Parkeervoorziening is beperkt; hoe voorkom je parkeeroverlast in de omgeving als er toch veel auto's komen?	Door voldoende parkeervoorzieningen aan te leggen naast de Tuinmaat willen we dit voorkomen.
Zet een paal aan uitgang Grosmanstraat op de Mooieweg. Dan stopt het sluipverkeer via Gaardenhage dat eigenlijk via de Mooieweg zou moeten.	We zijn niet voornemens om de John Grosmanstraat richting de Mooieweg af te sluiten. Om de wijk voldoende bereikbaar te houden zijn twee aansluitingen van de wijk noodzakelijk. Op deze manier is de wijk bereikbaar wanneer een van de twee aansluitingen onverhoopt geblokkeerd is. Daarnaast voorkomt het significant omrijden voor herkomst en bestemmingen vanuit het westen naar Gaardenhage.
Alle straten in de wijk hebben geen trottoirs, snelheidsbeperking is dus een must voor de veiligheid voor wandelaars en fietsers.	Vanwege de landelijke uitstraling van de wijk is gekozen om geen trottoirs aan te leggen. Op de Marius van Beeklaan is een aantal snelheidsbeperkende maatregelen genomen. Recent is er een matrixbord waar de snelheid op staat aan toegevoegd. Op de andere straten komt veelal bestemmingsverkeer en staan maatregelen niet in verhouding tot de overlast.

Verkoop

Wat als een individu zich meldt voor een kavel in veld 3?	Verkoop van een kavel in veld 3 vindt alleen plaats aan twee of drie kopers die er zelf hun huis gaan bouwen en bewonen. Verkoop aan één gegadigde voldoet hier niet aan.
Deelgebied 3: in samenhang betekent dat in een keer de kavel samen kopen en tegelijkertijd de twee of drie huizen bouwen?	De verkoop van de kavel gebeurt ineens aan twee of drie partijen. De bouw van de woningen is aan de kopers, maar verwacht wordt dat deze (vrijwel) tegelijkertijd gebouwd gaan worden.
Graag informatie over de huidige stand van zaken betreffende verkoop, opties en reserveringen.	De meest recente informatie over de verkoop van de oorspronkelijke kavels staat op de website van het Vastgoedplein. Daar is aangegeven welke kavel onder optie, gereserveerd of verkocht is. Kijk hiervoor op www.vastgoedplein.nl
Hoe staat het met het marketing plan?	Het marktelingplan voor de nieuw te ontwikkelen kavels wordt momenteel opgezet.
Zijn er al prijzen voor de kavels beschikbaar?	Nee
Er zijn blijkbaar recent een tweetal grote kavels verkocht : wat wordt daarop gebouwd of blijven dat grote extra tuinen?	In Gaardenhage is op slechts twee plekken sprake van “extra grote tuinen”. Overige kavels worden verkocht ten behoeve van de bouw van een woonhuis.
Veld 3: in een keer de hele kavel verkopen voor 2 of 3 woningen moet een must zijn. Als verkoop van een deel van de kavel wordt toegestaan wordt het een rommeltje omdat je dan ongetwijfeld met onverkochte delen van de kavels blijft zitten.	Eens. De gemeente verkoopt daarom de hele kavel ineens aan twee of drie kopers.
Wat is de status van de enige kavel aan de J. Grosmanstraat?	Zie voor de meest recente status de gegevens op het Vastgoedplein. Daar staat aangegeven of deze kavel vrij, onder optie, gereserveerd of verkocht is.
Wat is het verschil tussen reserveren en optie?	Een optie betekent dat de kavel kosteloos en vrijblijvend, voor een korte periode, voor een geinteresseerde wordt “vastgehouden”. Bij een reservering verkrijgt de toekomstige koper exclusiviteit ten aanzien van deze kavel. Hieraan zijn kosten en voorwaarden verbonden. Reservering is de opmaat naar verkoop, gedurende deze periode bereidt de aspirantkoper de koop van de kavel én de bouw van de woning voor.
Op welke kavels is een optie, welke zijn verkocht?	De meest recente informatie over de verkoop van de oorspronkelijke kavels staat op het Vastgoedplein. Daar is aangegeven welke kavel onder optie, gereserveerd of verkocht is.
Waarom zijn de opties en reserveringen allemaal op dezelfde dag gedaan?	Dit lijkt zo, maar dit komt door de instellingen van het Vastgoedplein. Tot voor kort gaf het Vastgoedplein alleen de mogelijkheid tot het aanmaken van het label “optie”. Sinds kort is ook het label “gereserveerd” mogelijk gemaakt. De aanpassingen aan de weergave zijn allemaal op dezelfde dag doorgevoerd.
Kan er al een optie op een kavel genomen worden voor de start van de verkoop?	Nee. Bij de start verkoop zijn alle kavels beschikbaar. Uiteraard met uitzondering van de kavels die nu al in verkoop zijn.

Proces

De wethouder heeft het over intensief overleg na de vorige bijeenkomst. Ondanks mijn verzoek is niet overlegd met de bewoners aan de Mooieweg bij veld 1. Weer waarschijnlijk alleen met de bewoners op Gaardenhage.	Er heeft na de bijeenkomst in oktober geen intensief overleg met bewoners plaatsgevonden. Alle reacties en opmerkingen zijn verzameld en voorzien van een antwoord. Insteek is om iedereen tijdens de bewonersavonden tegelijkertijd te informeren.
Worden alle vragen gelogd en schriftelijk behandeld zoals de laatste keer?	Ja, via dit overzicht.
Waarom is er niet gekozen om met een representatie van buurtbewoners samen aan het plan te werken? Echt in workshop vorm. Dat is pas echt burgerparticipatie.	De insteek is dat er ook betaalbare woningen komen, waardoor er intensiever moet worden gebouwd. Ook is de opgave om te voorzien in collectief particulier opdrachtgeverschap. Dit is vooral in het belang van woningzoekenden die hier naar op zoek zijn en niet direct in het belang van omwonenden. Dit tegengesteld belang wordt niet opgelost door in een workshopvorm te gaan werken.
Krijgen we een melding van het bestemmingsplan zodat tijdig een zienswijze kan worden ingediend	Ja, omwonenden worden hierover geïnformeerd.
Waar is het ter inzage? Krijgen bewoners het toegestuurd?	Het bestemmingsplan is online ter inzage en ook kan het worden ingezien op het stadskantoor. In tijden van corona kan het bestemmingsplan desgewenst ook worden toegestuurd.
Vakantie in Juli en Augustus?	We zullen bij de terinzage legging van het bestemmingsplan rekening houden met de vakantieperiode.
Krijgen we net als de vorige keer een totaal overzicht van gestelde vragen (ook die naderhand nog binnenkomen) plus de antwoorden	De vragen die gesteld zijn via de mentimeter, worden via dit overzicht beantwoord. Overige vragen die via de mail binnenkomen, zullen nu persoonlijk worden beantwoord.
Graag vastleggen: de toezegging van de wethouder dat tijdig info wordt verstrekt aan bewoners over voortgang/ status van plannen / voorgenomen beslissingen.	Omwonenden worden geïnformeerd als het bestemmingsplan ter inzage wordt gelegd en als de gemeenteraad het bestemmingsplan gaat behandelen.

Overige vragen

Ik heb ooit een kavel gekocht van de Gemeente obv de destijds geldende verkaveling. Nu er Tiny houses, kleine kavels e.d. komen: komen we in aanmerking voor Planschade?	Er kan een verzoek om planschade worden ingediend bij de gemeente. Een onafhankelijke planschadecommissie beoordeelt of er van sprake is van planschade en of en hoeveel planschade betaald moet worden.
Planschade : neemt de Gemeente haar verantwoordelijkheid nu wel of niet?	Er kan een verzoek om planschade worden ingediend bij de gemeente. Een onafhankelijke planschadecommissie beoordeelt of er van sprake is van planschade en of en hoeveel planschade betaald moet worden.
Met welk bedrag aan planschade is rekening gehouden / gerekend door de Gemeente bij de uitwerking van deze plannen ? Ik neem aan dat de Gemeente daar reeel in is geweest.	Als de planschadecommissie bepaalt dat de gemeente een bepaald bedrag aan planschade moet betalen, dan doet zij dit uiteraard. Dat is onafhankelijk van een budget.
Komt er glasvezel?	KPN gaat heel Arnhem voorzien van glasvezel, dus ook Gaardenhage. De planning is nog niet definitief maar zoals het nu bij KPN gepland staat starten ze 'ergens' 3e kwartaal 2022 met de aanleg van het glas-vezel in Rijkerswoerd (waar Gaardenhage onder valt). De engineer neemt op voorhand al extra capaciteit mee voor extra aansluitingen in Gaardenhage.
Stel zeer strenge eisen aan geluidproductie van warmtepompen als die worden gebruikt ipv gas. De aangescherpte regels voor WP zijn nog onvoldoende voor huizen die dicht bij elkaar staan.	Als gemeente kunnen wij geen eisen stellen aan de geluidsproductie van warmtepompen. Strengere geluideisen aan warmtepompen wordt per 1-1-2021 verplicht geregeld in het Bouwbesluit. Als hier aan wordt voldaan dan is het goed. Eventueel nemen bewoners aanvullende maatregelen door 1) de warmtepomp op een locatie te plaatsen waar zo min mogelijk overlast wordt veroorzaakt en 2) door de warmtepomp te voorzien van een geluidswerende kast.
Wat zijn de geluidseisen voor de warmtepompen? Als je zoals op veld 1 25 tot 30 warmtepompen krijgt gaat dat heel veel geluidsoverlast betekenen.	Strengere geluideisen aan warmtepompen is per 1-1-2021 verplicht geregeld in het Bouwbesluit. Als hier aan wordt voldaan dan is het goed. Eventueel nemen bewoners aanvullende maatregelen door 1) de warmtepomp op een locatie te plaatsen waar zo min mogelijk overlast wordt veroorzaakt en 2) door de warmtepomp te voorzien van een geluidswerende kast. Wat toekomstige bewoners kunnen doen is onderzoeken of een gezamenlijke energievoorziening mogelijk is. Denk aan één warmtepomp voor een blok woningen. Of dit technisch en financieel haalbaar is kan uitgezocht worden in een onderzoek. Toekomstige bewoners zouden dit als bewonersinitiatief kunnen laten uitvoeren. Zij moeten dan wel een collectief vormen. Het onderzoek kan dan vanuit de subsidieregeling Aanjaagfonds gefinancierd worden.
Waarom wordt er gekozen voor sierkers bomen en niet gewoon fruit en notenbomen? Zien er even mooi uit en produceren ook nog voedsel!	Deze bomen zijn in overleg met de bewoners gekozen.
Onderhoud hagen: geen verplichting tot gedwongen collectieve aanpak.	Voor de bestaande hagen wijzigen de afspraken over het onderhoud niet. Voor de nieuw te vormen kavels worden de hagen (deels) in gezamenlijk onderhoud gegeven om het groene hagen-beeld van Gaardenhage voort te laten bestaan.

Kan de verlichting in de wijk ook gelijk aangepast worden naar fauna vriendelijke lampen. Zijn nu zo fel. Zelfde type lampen als nu op de dijk staan. Fijn dat niet nog wat minder fel zijn gaan branden.	Deze lichtmasten zijn in 2004 / 2005 geplaatst. De armaturen zijn nog niet aan vervanging toe. Normaal gesproken zouden hier de armaturen over ca 20 jaar vervangen worden, maar omdat we in Arnhem versneld armaturen willen vervangen voor LED armaturen, worden de armaturen ook in Gaardenhage eerder vervangen. Wanneer weten we nu nog niet. De keuzes voor de volgorde van vervanging van armaturen voor LED armaturen is van veel factoren afhankelijk. Wat het vervangend type armatuur precies gaat worden weten we nog niet, maar wel zeker is dat het zuinige LED armaturen worden.
Opmerkingen	
Er word gesuggereerd dat er naar bewoners geluisterd is/wordt. Dit is in ieder geval aangaande veld 3 geenszins het geval, het komt voor de gemeente niet verder dan ' Voor veld 3 intern is besproken en besloten....	Kennis van genomen
Er is en wordt niets gedaan met de bezwaren van bewoners, hierdoor zijn bewoners erg gefrustreerd.	Kennis van genomen
Gemeente heeft helaas voor veld 1 niet geluisterd naar wensen en verbeter suggesties van bewoners (uitgezonderd afsluiten Nel Klaassen straat voor auto's). Zeer teleurstellend. Ik noem dat geen inspraak.	Kennis van genomen
Tiny houses tijdelijk? Sociale huur via woningcooperatie?? Volkomen in strijd met opzet van de wijk.	Kennis van genomen
Het idee van een villawijk zoals het oorspronkelijk bedoeld is, is weinig meer van over. Hoe betrouwbaar is de gemeente?	Kennis van genomen
Geen huurwoningen.	Kennis van genomen
(Sociale) huurwoningen staat wel extreem ver af van waarvoor wij als bewoners hebben gekozen namelijk een luxe villawijk.	Kennis van genomen
Wooncooperatie zorgen dat de woning volgens NEN niveau 3 worden onderhouden, dat is niet wenselijk.	Kennis van genomen
Dit plan is een glijdende schaal, het wordt steeds meer sociale woningbouw.	Kennis van genomen
Hoe kan dit worden gezegd als er steeds meer huizen worden geplaatst.	Kennis van genomen
Compliment voor de aanpassingen. Er is goed geluisterd naar de opmerkingen die eerder gemaakt zijn.	Kennis van genomen
Gemeente heeft zelf jaren de zaken laten lopen, en nu moet er met stoom en kokend water in allerijl de wijk worden omgeploegd.	Kennis van genomen

Tegenstijdige antwoorden mbt (sociale) huur! DAT PAST NIET IN ONZE WIJK.	Kennis van genomen
Misschien wordt het wel gezelliger zo.	Kennis van genomen
Sociale woningbouw past niet in de Gaardenhage	Kennis van genomen
We gaan geen huurwoningen accepteren. Daardoor zakt de waarde van onze woningen.	Kennis van genomen
We kunnen wel leven met meer woningen maar van 2 naar 19.... Dat is extreem.	Kennis van genomen
De bewoners hebben ooit gekozen voor een rustige ruime wijk. Niet voor diversiteit. Aantal wooneenheden stijgt met 66%! Dus er komt geen “kleine” groep bij!	Kennis van genomen
Iedereen zou moeten weten welke bomen er komen: die info is rondgestuurd!	Kennis van genomen
Potentiële kopers voor originele kavels wachten nu af ivm de herverkaveling. De reden voor slechte verkoop in het verleden is het resultaat van slechte marketing.	Kennis van genomen
De volgende bomen komen: zoete kers, gewone vogelkers, japanse zuilenkers, iep.	Kennis van genomen
Warmtepompen hoor je echt niet. Als ze maar niet te groot zijn, zoals ze al helaas bij een aantal bestaande woningen hebben.	Kennis van genomen
Ook wij gaan proceduren absoluut ontoelaatbaar.	Kennis van genomen
Het fietspad wordt veel gebruikt door kinderen van de school. Goede keus!	Kennis van genomen
Wij zien een mooi plan met een boel diversiteit en met oog voor groen. Complimenten! Kennis van genomen	Kennis van genomen
Tiny houses versus kavels die eertijds verkocht werden voor bedragen van ruim €400 /m. Dat is toch onbestaanbaar?	Kennis van genomen
De bedoeling was eertijds (en daar hebben wij eertijds onze kavel op gekocht) om een wijkje te realiseren met grote ruime kavels. En nu worden Tiny houses, huur en of koop, etc. Dan blijft er van het oorspronkelijke concept niets over.	Kennis van genomen

Tuinmaat is groenvoorziening: Gaardenhage was al groen (gepland). Recreeren was niet de opzet van de wijk, we zitten niet op extra drukte te wachten.	Kennis van genomen
Bij de tuinmaat gaat het om individuele tuinen waar huur voor wordt betaald. De tuinmaat is individueel belang en commercieel belang. Meer maatschappelijk zou een schooltuin of rustplaats voor fietsers zijn of een openbare pluktuin.	Kennis van genomen
Ook hier 55 tuintjes 55 gereedschappen die gebruikt worden.	Kennis van genomen
Met de auto naar je moestuintje? Waarom dat niet gewoon verbieden? Dat zou een voorwaarde moeten zijn.	Kennis van genomen
Onderzoek serieus a la Bemmel om auto's helemaal te weren.	Kennis van genomen
Gewoon verplichten niet met de auto te komen. Hoe lui ben je als je dat niet kan accepteren als je al blij mag zijn dat je een tuintje krijg ;-)	Kennis van genomen
Vervolg: wij willen dus absoluut niet het verkeer voor Tuinmaat door de Grosmanstraat laten lopen.	Kennis van genomen
Huidige looppad eind Grosmanstraat wordt daarnaast vaak overgeslagen door fietsers brommers die het grasveld dwars oversteken.	Kennis van genomen

Informatieavond	**:**	Gaardenhage
Gehouden op	**:**	5 maart 2020
Plaats	**:**	Lea Dasbergschool
Voorzitter	**:**	Raymond Reesink

Verslag op hoofdlijnen

Op de avond waren ca. 45 a 50 bewoners aanwezig.

Doel van de avond
Tijdens een van de vorige bewonersavonden, gehouden op 28 november jl. is vanuit de bewoners van de wijk Gaardenhage aangegeven dat zij met verantwoordelijk wethouder Bouwkamp in gesprek willen. Uit eerdere sessies is gebleken dat het voorstel vanuit de gemeente niet overeen komt met wat de bewoners willen. Vanavond willen we een toelichting geven op het plan. Wethouder Bouwkamp wil graag vragen beantwoorden, het gesprek aangaan en horen wat de reacties van de aanwezigen zijn en op basis hiervan een goed afgewogen plan verder in procedure brengen. De avond start met een aantal korte vragen aan de wethouder:

- Staan de plannen vast*?*
  Nee, de plannen staan niet vast. Als er goede suggesties zijn, nieuwe opmerkingen of probleemsituaties zijn die nog niet goed afgewogen zijn, dan gaan we daar naar kijken. We wegen alles af en op basis daarvan brengen we het plan verder. Het is niet de bedoeling om naar aanleiding van vanavond opnieuw te beginnen, maar we willen inventariseren waar we nu staan en van hieruit gaan we verder in het proces.

- Wat ziet u als de opgave?
  De kavels in Gaardenhage staan al heel lang te koop. Het is zowel voor bewoners als voor gemeente prettig als de kavels verkocht worden en de wijk wordt afgemaakt. We kijken hierbij naar de marketingaanpak. Maar we willen ook de strakke beeldregieregels aanpassen. We staan als stad voor de opgave om veel woningen te bouwen, want daar is een groot tekort aan. Er is ook behoefte aan samenbouw en kleine, goedkopere woningen, dus ik vind het belangrijk dat ook die een plek krijgen. Deze opgave komt nu hier samen. De opgave is om gezamenlijk te kijken hoe we dit op kunnen lossen.

- Er zijn vanavond veel bewoners van de Mooieweg. Gaat de bewonersavond voor de bewoners van de Mooieweg, Huissensedijk en de woonwagens op 17 maart nog door?
  Ja, niet alle bewoners zijn er. De bewoners van de Mooieweg zijn voor deze avond ook welkom. Er is een verzoek vanuit de bewoners om vanaf nu gezamenlijk alle bewoners gelijktijdig te informeren. Dat gaan we doen. N.B. Het was de bedoeling de avond van 17 maart door te laten gaan, maar om verspreiding van het Coronavirus te voorkomen, is deze avond afgelast. Genodigden zijn hierover geïnformeerd.

- Heeft deze avond nog zin?

Ja zeker. Het plan is nog niet vastgesteld. Het plan is nog niet in het College van Burgemeester en wethouders besloten en moet ook nog naar de gemeenteraad. De gemeenteraad neemt uiteindelijke beslissingen. Er komt in het kader van de wijziging van het bestemmingsplan nog een formele procedure. Je kunt formeel zienswijzen indienen en ook nog inspreken bij de gemeenteraad. Je kunt uiteindelijk ook nog een juridische procedure opstarten. Voor ons is het nu van belang om te kijken hoe we zoveel mogelijk samen kunnen optrekken in het voortraject. Dat is lastig en het gaat mogelijk in dit proces ook niet lukken om het met elkaar eens te worden. Er zijn al meerdere gesprekken geweest en er zijn naar aanleiding hiervan ook al plannen aangepast. Maar we hebben ook een opgave als gemeente.

- Er is behoefte aan duidelijke, eenduidige informatie. Vanuit één orgaan zodat met iedereen gelijktijdig informatie gedeeld wordt, met alle omwonenden.
  Omdat er sprake was van verschillende belangen en informatieachterstand vanuit verschillende belanghebbenden hebben we de keuze gemaakt om informatieverstrekking in verschillende avonden op te splitsen. Dit heeft bij bewoners een verkeerde indruk gemaakt. Dat was zeker niet de bedoeling. We zullen vanaf nu iedereen op dezelfde wijze en gelijktijdig informeren.

- Bewoners van de Mooieweg geven aan dat er geen sprake is van informatieachterstand, maar wel gebrek aan inspraak, omdat deze bewoners niet eerder zijn geïnformeerd.
  De avond van 17 maart, en ook deze avond is hiervoor bedoeld. Maar het is een terecht punt. Voor deze aanpak zijn overwegingen en keuzes gemaakt. We willen ook bewoners van de Mooieweg de gelegenheid geven om te reageren op de plannen. Het zou erg jammer zijn als het proces om deze reden verstoord wordt; excuses daarvoor. Wethouder Bouwkamp wil het hierover graag met de bewoners van de Mooieweg hebben aan het einde van deze avond.

Inventarisatie opmerkingen na de presentatie

- Na de crisis is de verkoop in het slop geraakt. Men is terughoudend om te kopen omdat men niet weet wat er met de niet verkochte kavels gaat gebeuren. En daarnaast was er geen ruimte om anderen dan eigenbouwers toe te laten.
- Dit heeft o.a. ook geleid tot onzekerheid bij de verkoop van de bestaande woningen.
- Bewoners geven aan dat dit o.a. te wijten is aan de gemeente, omdat gemeente geen ervaring heeft met kavels verkopen, gemeente is geen ontwikkelaar. Verzoek wordt gedaan de verkoop uit te besteden aan partijen die hier meer ervaring in hebben.
- Er zijn zorgen over de status van de wijk naar aanleiding van de herverkaveling naar kleinere kavels
- Waarom wil gemeente ruimte bieden voor samenbouw? Hier is geen vraag naar.
- Waar worden de auto's geparkeerd? Het is niet gewenst om in de berm te parkeren. Ook niet bij de kinderboerderij.
  Stedenbouwkundige Eric Jongen geeft aan dat alle woningen parkeren hebben op eigen terrein en op openbaar terrein binnen de blokken. Ook het samenbouw blok. Parkeren in de berm is toegestaan en is altijd onderdeel geweest in het plan. We kunnen het parkeren in de berm niet verbieden. Ook het samenbouw blok moet parkeren op eigen terrein.
- Hoe kun je op 150 m2 een vrijstaand huis bouwen, dat is erg klein*?*
  Eric Jongen legt uit dat kleine woningen een footprint hebben van 50 m2. Dan is er nog 100 m2 tuin over. De kleine woningen zijn bedoeld voor een- of tweepersoons huishoudens.

- Tot nu toe zijn kavels en woningen hier verkocht als vrijstaande, luxe woningen. Hier komen een bepaald type mensen op af. Daarom willen huidige bewoners hier juist wonen. Hiervoor is een gezin vanuit Schuytgraaf naar de Mooieweg verhuisd. Als men had geweten van de herverkaveling had men hier onlangs niet gekocht.
- De voorgestelde verdichting van 8 naar ca. 26 woningen is een enorme toename. Er komt meer verkeer. Het wordt gevaarlijk.
- Een ander voorstel vanuit de bewoners is: deel de grote kavels door midden. Er is behoefte voor kavels van 600 - 800 m2, of ruime 2 kappers. Daar is ook veel vraag naar.
- Een bewoners kan zich voorstellen dat kleinere kavels komen, maar onder de voorwaarde dat de afspraak wordt gemaakt dat de grote kavels groot blijven. Bewoners hebben elk college een nieuw plan zien maken, en zien de kans groot dat als de grote kavels niet verkocht worden, ze toch kleiner zullen worden.
- Een van de aanwezige bewoners is jaren terug als een van de eerste bewoners aan de Mooieweg komen wonen. Ondertussen is alle ruimte bebouwd, men is daar boos en verdrietig over.
- Bewoners geven aan zorgen te hebben over de verplaatsing van de Tuinmaat; er zijn ideeën om ze naar de Huissensedijk te verplaatsen. Dat geeft nog meer druk op de wijk. Hier is veel bezwaar tegen. Het is in de huidige situatie een ecologische, stille plek.
- Bewoners zien waardevermindering van de woningen als gevolg van het nieuwe plan.

Algemene reactie van wethouder Bouwkamp op bovengenoemde punten:
- Als stad hebben we een opgave om voldoende woningen te bouwen. Er moet ruime zijn voor iedereen. Alle doelgroepen moeten een plek krijgen.
- De samenbouwkavels zijn heel geschikt voor senioren. We zien dat zij juist graag samen wonen en samen zorg willen organiseren. Die verzoeken bereiken ook de gemeente.
- Het is een terechte opmerking dat kavels o.a. niet verkocht worden omdat herontwikkeling onzeker blijft. Dat snapt de wethouder, die onzekerheid kunnen we op korte termijn ook niet wegnemen. We gaan proberen zo snel mogelijk helderheid te geven.
- De kernvraag is: wil je als gemeente kavels verkopen of wil je een opgave voor de stad kwijt. Wethouder Bouwkamp geeft aan dat beide opgaven van belang zijn.
- Als er sprake is van waardevermindering is er in het kader van het wijzigen van het bestemmingsplan een mogelijkheid om planschade in te dienen. Bewoners geven aan daar niets mee op te schieten, omdat ze liever ruim wonen. Wethouder Bouwkamp geeft aan vanavond niet te komen praten met planschade als insteek, maar om gezamenlijk te kijken hoe we de opgave kunnen realiseren. Zij begrijpt dat planschade niet de compensatie is van de bezwaren die de bewoners hebben.
- Bewoners geven aan begrip te hebben voor de politieke opdracht, maar dat de balans zoek is bij de herontwikkeling. Door de herverkaveling vooraan in de wijk zullen de grote kavels achteraan ook niet meer verkocht worden. Bewoners geven aan graag te willen meedenken over hoe de kavels te verkopen omdat er veel kennis is in de wijk. Wethouder Bouwkamp geeft aan daar naar te kijken. Zij wil daarnaast objectief laten beoordelen of dit voorstel met behoud van de grote kavels in combinatie met kleine kavels realistisch is.
- Vraag vanuit de buurt wordt gesteld of er over de aantallen woningen te praten valt. Wethouder geeft aan dat we daar serieus naar gaan kijken, zij geeft ook aan dat we er samen waarschijnlijk niet helemaal uit gaan komen, omdat we in de stad ook een opgave en verantwoordelijkheid hebben om woningen te bouwen.

- De vraag wordt gesteld of er ook sociale woningbouw komt? Wethouder geeft aan dat sociale huurwoningen nu niet in de plannen zit. Dat is een politiek spanningsveld; de gemeenteraad heeft zich namelijk uitgesproken dit wel te willen in de stad. Wel wordt overwogen om de kleine woningen aan te merken als sociale koop. De gemeenteraad stelt de uiteindelijke plannen vast.
- Bewoners geven aan er moeite mee te hebben dat gemeente regels heeft gemaakt en dat de gemeente nu terug komt op eerder gemaakte regels. Dat voelt onterecht. Wethouder Bouwkamp geeft aan dat zo de democratie moet werken, de gemeenteraad weegt dit af en neemt in dit geval namens de bewoners van Arnhem een besluit.
- De vraag wordt gesteld of op het Vastgoedplein de tekst "onder restrictie" van de kavels af gehaald kan worden? Deze tekst is er al af. De kavels worden ondertussen ook aangeboden op Funda.
- Een bewoner doet nog een verzoek om snel een besluit te nemen en niet nog heel lang te discussiëren over het plan, omdat de onzekerheid nog erger is dan het voorliggende plan en je niet weet wat er anders gaat komen.
- Tot slot geeft wethouder Bouwkamp aan dat het goed is om samen dit ingewikkelde gesprek te hebben. Wethouder geeft aan nog graag even na te willen bespreken met de bewoners van de Mooieweg over hoe wij in het vervolg met hen communiceren.
- Bewoners danken wethouder Bouwkamp voor de toelichting en haar aanwezigheid. Hoewel zij het niet eens zijn met het voorstel is het wel fijn om in gesprek te zijn en samen te kunnen kijken hoe we verder gaan. Het is wel duidelijk dat bewoners tegen het voorstel zijn en dat we het niet eens gaan worden.
- De voorzitter dankt iedereen voor zijn of haar aanwezigheid en sluit de avond af. Er is gelegenheid om met wethouder en ambtenaren na te praten.
- Het verslag zal worden rondgestuurd, als er nog aanvullende zaken zijn dan kan dat worden doorgemaild aan carla.frederix@arnhem.nl

Verslag online bewonersavond Gaardenhage d.d. 5 oktober 2020

Aanwezig wethouder Cathelijne Bouwkamp CB
Raymond Reesink RR
Carla Frederix CF
Martijn van Bussel MB
Martijn Langbroek ML
Bart Lichtenberg BL

(Vragen uit het publiek via mentimeter worden voorafgegaan door een *)

Welkom door RR
Uitleg mentimeter
Stelt CB voor en stelt de vraag: wat is er gebeurd?
CB: - corona
- vorige bijeenkomst pittig, alles uitgebreid besproken, jammer dat het niet nog een keer zo kan.
- te bespreken punten: verkoopbaarheid, nu wijk met grote kavels, naar kleine kavels: hoe in de huidige structuur te plaatsen. Hopelijk aansluitend op wensen bewoners . Tuinmaat: hoe beter/goed in te richten.

Inhoudelijke mensen aanwezig, mogelijkheid om vragen te beantwoorden middels mentimeter.

RR: Wat is de status van het gepresenteerde
CB: is benieuwd of mensen de invloed en geuite zorgen herkennen. Wat gepresenteerd wordt is niet in beton gegoten, niet de eindpresentatie, stavaza nu presenteren, bijdrage bewoners nog mogelijk. Er zijn zoveel inzichten dat we het nooit helemaal eens worden, dan maakt college/stadsbestuur een keuze. Bedankt bewoners voor de tip om woningen ook via Funda te koop aan te bieden.

RR: legt uit hoe mentimeter werkt. Vragen kunnen altijd nog aan CF gesteld worden. Als mentimeter niet werkt stuur haar een mailtje.

Er kijken momenteel 34 mensen.
De uitzending is niet later terug te kijken.

Rapportage Brink groep:
ML stelt zich voor en presenteert de belangrijkste conclusies van de Brinkgroep
Gestelde vragen aan de Brinkgroep waren:
1 wat is een marktconforme grondprijs
2 Beoordeling verkoopbaarheid

Voor bestaande kavels én voor plannen

1. conclusies grondprijs:
Grondprijs is aan de hoge kant, de bebouwingsmogelijkheden zijn beperkt voor een dergelijke kavel in vergelijking met andere vergelijkbare kavels (meer vrijheid beeldkwal. En grotere/hogere bebouwing mogelijk)
Dit is een belangrijke reden dat verkoop niet op gang is gekomen

2. verkoopbaarheid:
Bouwmogelijkheden zijn beperkt, verruiming leidt tot verbetering verkoop
Grondprijs moet passend zijn
- herverkaveling zal leiden tot betere afzetbaarheid. Nog wel forse kavels. Veel vraag naar kleinere kavels en samenbouw/CPO: dat zijn doelgroepen van de gemeente
- Onderlinge afhankelijkheid: er blijven wel gewoon grote kavels over, aansluitend op bestaande beeldkwaliteit. Kleine kavels zijn niet belemmerend voor verkoop grote kavels, waarschijnlijk eerder stimulerend.

* wat is een passende meterprijs?
Bestaande kavels: marktconforme grondprijs is een stuk lager, 10/20%. Verder hangt het af van de mogelijkheden van de kavel.

* Kunnen de slides worden toegezonden?
Ja

Stedenbouwkundig plan en beeldregie:
MB stelt zich voor
Laat zien slides van eerdere plannen.
Nieuwe plan blijft zoveel mogelijk in de buurt van het oorspronkelijke idee achter Gaardenhage.
Dit itt eerste ontwikkelingsontwerp, en verkavelingsschets van 5 maart, linkerdeel.
Deze opzet laat een afwijking van de oorspronkelijke structuur zien, en linkerdeel van de wijk komt te dicht bij de bestaande bebouwing aan de Mooieweg.
Daarnaast grote kavels: kan hier een slag in worden gemaakt?

Huidige idee: 5 velden, worden per veld toegelicht.
Veld 1: Programma is ongeveer gelijk, andere structuur: kleine kavels in één veld, en samenbouw in één veld.

Veld 2: zes oorspronkelijke kamers zijn behouden en onderverdeeld in 12 kavels. Geen extra wegen en infrastructuur. Groene opzet blijft beter behouden. Kavels ca. 450 m²

Veld 3: bijzondere opzet: ruimte voor andere samenbouw. Twee of drie woningen binnen oorspronkelijke kavels. Belangrijk is beeldkwaliteit.

Veld 4: geen wijzigingen. Er blijkt nu behoefte te zijn aan dergelijke kavels, en niet de hele wijk om gooien

Veld 5: tussenvariant. Van 3 naar 4 kavels, 944 m² per kavel. Maat sluit iets meer aan op vraag.

* aftand bouwvlak en achterkant kavel veld 3?
Bouwvlak is ongewijzigd, Afstand dus ook. Inschatting 9 meter??

*Nel Klaassenstraat wordt toegangsweg voor de kleine kavels. Vanaf Mooieweg. Wordt druk!
Nee, grote problemen worden niet voorzien, verkeerskundig wordt overzichtelijke situatie bekeken.

* inrit kleine woningen tegenover NK 10?
Ja klopt, is nog flexibel. Moet / zal nog naar een goede oplossing gezocht worden. Was ook een punt uit de eerdere bijeenkomst.

*Waarom Nel klaasssen niet in 1 richting afsluiten?
Wordt genoteerd, besproken met verkeerskundige. Is ook eerder besproken binnen project, nu is nog niet vanuit verkeer bekeken.

* hoeveel woningen in veld 1? Ligt nog niet vast, met name samenbouw is nog niet bekend, kleine woningen nu 16, maar ook nog flexibel

* kan veld 5 niet in vierkantere kavels geknipt worden?
Bereikbaarheid achterste kavel is dan een probleem, kavels zijn wel lang, maar niet zo smal als ze lijken.

* ontsluiting achterste woningen in veld 2?
Aan beide kanten aan de aanliggende weg.

Beeldregie door MB:
- update: meer ruimte cf plan brinkgroep. Moodboard klankbordgroep blijft overeind.
- kleine woningen vaak met hout, duurzaam ingepast.
Cpo: inpasbaar in groen, met gemeenschappelijke ruimte
Veld 3: vrijstaande woning net kleiner dan grote kavels,
Grote kavels net als bij moodboard.

Tuinmaat: BL stelt zich voor.

Tuinmaat heeft nu een plek in Rijkerswoerd, op vier kavels in GH. Nu woningbouw in zicht is: verplaatsing. Naar nieuwe locatie, zie tekening. Ingang via het fietspad Eka Thoden van Velzenstraat. Inpassing in dijkenlandschap, gebruik meidoornhagen (landschappelijk, rust) op vijf plekken parkeren voor incidenteel gebruik. Met een schuilplaats (oranje vlak). Verplaatsing voordat de woningen gebouwd worden, na bestemmingsplanwijziging.

* hoe kun je met de auto naar de tuinen:
fietspad en bruggetje is autoberijdbaar, met verkeersregeling te regelen

* hoe ontsluiting: veel schoolkinderen maken gebruik? Zorg!
nee, je kunt er niet hard rijden, stapvoets, zelfs deels over gras. Zorg is duidelijk, auto's worden ontmoedigd om daar hard te rijden.

* haag? Landschappelijk open karakter moet behouden blijven!
hagen worden niet hoger dan 1,5 meter, wel kwaliteit, toch open karakter

* kunnen de nieuwe tuinen ook gebruikt worden voor schooltuinen?

op dit moment is de wens gehoord, maar niet van scholen. Als dat belang blijkt wil de gemeente dat zeker graag doen, er is ruimte voor. Scholen willen het graag zo dicht mogelijk bij school

* hoe lang krijgt de tuinmaat een contract?
de tuinmaat krijgt een permanent contract

* komt er ook een ingang naar het Stuitbos?
er loop een weggetje door het Stuitbos, ontsluiting op die plek is wenselijk.

*walnotenboom?
blijft staan.

* alternatieven voor tuinmaat? Park Lingewaard bijvoorbeeld?
Andere plekken zijn vaak niet beschikbaar of geen eigendom gemeente.
CB: ook graag binnen rijkerswoerd, ontmoetingsmogelijkheid in de wijk is van belang.

* er is ruimte genoeg? Is het niet te groot, er zijn nu minder tuinders.
er is nu minder behoefte dan deze aantal tuinen: moet nog bepaald worden, maar Bestemmingsplan is straks bepalend, dus niet huidige aantal tuinders

* kan er iets tegen lawaaiige machines gedaan worden?
CB: op juridische basis lastig af te dwingen door gemeente, moet door de tuinmaat onderling geregeld worden.

* hoe wordt voorkomen dat er parkeeroverlast ontstaat aan de John Grosmanstraat?
waarschijnlijk ontstaat dit niet, er wordt sporadisch gebruik van auto's voorzien.

CF legt het verdere het proces uit adhv een slide.

Iedereen kan binnen 3 weken reageren, mailen.
Vervolg hangt af van aantal reacties na vandaag.
Aanvullend: zienswijzen en mogelijkheid tot inspreken bij gemeenteraad

RR: slides zijn klaar: nu vrije ronde vragen.

* hoe staat het met de kavelverkoop.
nu vijf kavels in de verkoop, 1 kavel verkocht, 1 reservering, 2 opties
Als 1 optie een reservering wordt dan worden de volgende kavels op Funda gezet.
CB: dank voor de tip mbt Funda, was goede toevoeging.

* suggestie 600-700 m² grote kavel?
CB: niet zozeer naar aantal m² kavel gekeken, maar meer naar de structuur in de wijk, behoud kavelstructuur. Pragmatische insteek.

* CPO: wat is het concrete plan, zijn er al geïnteresseerden?

CB: ja zie CPO in Coehoorn, is wel een andere kavel, andere locatie. Wel wordt behoefte gezien. Gemeente is hier grondeigenaar en kijkt hier bijv. naar CPO senioren. Geen concreet plan, wordt nog uitgewerkt.
Er komen geregeld verzoeken binnen bij wethouder Paping voor een locatie voor CPO.

* gaan de kleine woningen als cpo?
In de eerdere bewonersavond kwam als algemene mening naar voren dat kleine kavels niks zijn, en dat er veel bouwoverlast gevreesd over langere periode. Oplossing van de gemeente hierop: afspraken over termijn waarin kopers moeten bouwen. Ook wordt gekeken naar een andere partij, bijvoorbeeld een corporatie. Daarin geen lange bouwperiode en bouwoverlast.

Doelgroep tiny houses waarschijnlijk jongeren, CPO zou ook senioren kunnen worden om een mix te maken. Veld 3: generatiewoningen, wonen met je ouders.

*Generatiewoningen: 1 kopende partij, twee woningen?
CB: Nog niet bekend. Er worden wel meer adressen voor een kavel mogelijk gemaakt. Dat was een probleem.

* Is de m² prijs voor elke kavel gelijk?
ML: Nee, bij een grote kavel heeft een tuin een lagere waarde. Een kleinere kavel heeft een hogere grondwaarde per m² want minder tuin.

* zijn de percelen voor de tiny houses niet te duur?
CB: mensen willen een dergelijke kavel niet alleen uit financiële overwegingen, maar ook ideële. Dat zou geen probleem moeten vormen.

* parkeren bij vlak 1: grijs vlak of groene buffer?
MB: Groene buffer

* wat heeft gemeente gedaan aan de verkoop tot nu toe
Vastgoedplein en funda.

* Als het nu goed loopt waarom dan aanpassingen nodig?
CB: 1 kavel verkocht, er blijven kavels groot, Er is geen sprake van een overvraag. Interesse neemt toe via Funda. Maar ook al veel interesse in kleinere kavels, die interesse is duidelijk veel groter dan de interesse in de huidige grote kavels.

* aantal kavels verkocht aan buren, tegen welke prijs?
ML: bestaande kavelprijs, marktprijs.

* als marktconforme prijs te hoog is krijgen de huidige kopers dan geld terug?
CB: nee.

* parkeren, wat is in het algemeen het idee over parkeren
- er is bewuster gekeken naar parkeren dan voorheen

* Wordt er rekening gehouden met extra kinderen, speelgelegenheid in de wijk?

CB: groene plekken in vorige plan bood ruimte voor spelen bij de woningen, dat is nu weg omdat we voor de huidige bewoners de huidige structuur hebben aangehouden. Er is natuurlijk de boerderij in de buurt.
BL: er is alleen de kinderboerderij in deze omgeving, en die is na 5 - 6 uur dicht.
CB: er is ook het Zeegbos om de hoek, ook mooi om daarbij op te groeien. Of er kinderen in de buurt komen wonen weten we natuurlijk niet, dat blijkt pas als we de toekomstige bewoners kennen. Dan kunnen we alsnog bekijken of er extra speelmogelijkheden nodig zijn.

* Als je dan pas kijkt is de wijk al volgebouwd?
Er zijn grote kavels, kinderen groeien op in een groene omgeving. In vergelijking met bijvoorbeeld Malburgen of Presikhaaf hebben de hier wonende kinderen al een groenere omgeving.

* p veld 2: parkeren verplicht op kavel om overlast op straat te voorkomen?
MB: ja parkeren zal op eigen terrein moeten plaatsvinden.

* parkeren en kinderboerderij?
BL: Dit is een aantal keren per jaar druk en dan moet eigenlijk de kinderboerderij daar zelf een oplossing voor maken. Anders zou je de nu groene plekken moeten ombouwen tot een parkeerplaats, en dus is acceptatie een aantal keer per jaar beter. Ten koste van groen: niet doen.
* Bewoners: zien elke zaterdag overlast. Tip: uitbreiding grastegels.

* riolering en meer percelen, was altijd een probleem?
CB: kijken we naar. We zorgen er voor dat de riolering voldoende is voor het aantal woningen.

* parkeren op veld 1 ook voor piekbelasting bij korenmaat?
MB: nee, in principe niet, is alleen voor wonen.

* extra wateropslag?
CB: klimaatadapatatie is belangrijk, is het hier een probleem?
BL: waterbergend vermogen is op orde en er lijken geen problemen.

Gasloos bouwen?
CB: ja is in heel Nederland verplicht

* marktconforme prijs is nu te hoog, wat met huidige te koop staande kavels?
CB: is overgangsfase, nu niet op te lossen, is constatering onafhankelijk onderzoeksbureau
ML: kavelprijs wordt niet straks verlaagd, bebouwingsmogelijkheden worden vergroot, en aangepast

* Geluidsnormen warmte pompen? Geluidsoverlast wordt gevreesd.
Staat of wordt geregeld binnen huidige wet - en regelgeving.

* Waarom is een 600 m² kavel geen optie?
MB: Ruimte zit in verkaveling in veld 3. Als daar twee woningen komen, dan 2 x 600 m²

*Ontsluiting klopt het aan beide zijden veld 2 6 x?
MB: Waarschijnlijk wel. Ja.

* Wateropslag: deze wijk staat droog, water vasthouden is belangrijk, water vasthouden op eigen kavel.
CB: kijken we naar. Afkoppelen van riool is essentieel en zullen we meenemen.

RR: Geen vragen meer?

Cathelijne: is eerste online bijeenkomst. Graag mening van gebruikers geven via mentimeter. Ook graag mening geven op plan zoals gepresenteerd.

Reacties:
- prima, duidelijk, technisch best goed, niet alle vragen worden opgepakt.
- plan teveel en te kleine kavels, parkeeroverlast, complimenten voor info voorziening en plan, wordt echt wat met de vragen en opmerkingen gedaan. Verbetering: alle vragen zichtbaar maken. Alleen camera's kunnen beter. Tuinmaat geen auto's. Geen houten huizen, weinig verkoopinspanningen. Fijn om met huisgenoot te kunnen kijken. Wijk wordt onrustig, qua verkeer en aan het begin van de wijk met al die kleine kavels. Fijne voorzitter. Etcetera.

RR: Geen censuur, niet beantwoordde vragen vergen nog wat extra toelichting.

CF stuurt presentatie naar diegenen die een uitnodiging hebben ontvangen, vragen kunnen nog aan haar gesteld worden. Zie mailadres.

De inbreng van deze avond wordt op een rij gezet.

CB: bedankt voor reactie, gesprek als op 5 maart kan niet in deze setting, zorgen over kwaliteit vooraf, fijn dat het nu zo goed is gegaan. Dank aan de voorzitter. Blij dat het zo kon, erg jammer dat het zo moet. Hopelijk een volgende keer niet meer. Er zijn verschillen van inzicht tussen gemeente en bewoners, wel blij met constructieve meedenkers en meepraters. Past zoveel mogelijk bij de wijk, veel mensen nemen de moeite in te loggen voor een plan waar ze eigenlijk niet achter staan.

RR: Terugkomend op vragen direct in beeld: ervaring leert dat dit afleidt, omdat mensen op elkaar gaan reageren. Daarom nu gekozen voor deze oplossing.

Voorzitter sluit de vergadering onder dankzegging aan alle aanwezigen om 22.04 uur.

Vragen en antwoorden Online Bewonersavond 5 oktober 2020

Op 5 oktober 2020 is er een bewonersavond geweest voor betrokkenen bij het plan Gaardenhage. Naar aanleiding hiervan zijn diverse vragen gesteld.
Hieronder een weergave van de vragen en reacties met daarbij de antwoorden. Sommige reacties zijn ingekort en dezelfde vragen zijn waar mogelijk samengevoegd.

Afzetbaarheid en grondprijzen

Geldt ook voor de nieuwe plannen het advies van De Brinkgroep om de grondprijs naar beneden bij te stellen?	Ja, het advies van De Brinkgroep is ook van toepassing op ons nieuwe voorgestelde plan.
Als nu gezegd wordt marktconforme grondprijs ligt 10 a 20% lager dan wat gemeente nu vraagt, gaan geïnteresseerden daarop wachten? Dan schiet het toch juist niet op met de verkoop?	Dat kan een gevolg zijn. In het voorgestelde plan blijft een aantal grote kavels aanwezig (1.285 en 944 m2) zodat de kern van Gaardenhage in tact blijft. Volgens De Brinkgroep is de marktconforme kavelprijs voor deze kavels lager dan de prijs die de gemeente nu vraagt. Het verlagen van de grondprijs beïnvloedt echter de financiële haalbaarheid van het plan voor de gemeente. Daarom wordt de kavelprijs niet verlaagd en blijft de huidige kavelprijs van toepassing. Wél worden de bebouwingsmogelijkheden op de kavels zodanig verruimd dat de huidige kavelprijs passend is, waardoor de kavels naar verwachting wel worden verkocht. Dit geldt voor alle grote kavels (van 1.285 en 944 m2) in het voorgestelde plan. Voor de andere kavels geldt een andere m2-prijs welke De Brinkgroep heeft berekend en door de gemeente gehanteerd zal worden.
De Brinkgroep adviseert een 10% tot 20% lagere waarde van de kavelprijs. De Brinkgroep suggereert dat de kavels dan wel verkocht kunnen worden. Waarom gebeurt dat dan niet?	De Brinkgroep adviseert een verlaging van de kavelprijs. Als we deze verlaging doorvoeren is het plan niet langer financieel haalbaar voor de gemeente. Daarom is ervoor gekozen om de prijzen niet te verlagen maar wel de bebouwingsmogelijkheden op de kavels zodanig te verruimen dat de kavelprijs passend is. Dit geldt voor alle grote kavels (van 1.285 en 944 m2) in het voorgestelde plan.
Wordt in veld 4 de grondprijs per m2 ook marktconform 10 - 20 % verlaagd? Dit zal de verkoop zeker bevorderen.	De kavelprijs wordt niet verlaagd, de huidige kavelprijs blijft van toepassing. Wél worden de bebouwingsmogelijkheden op de kavels zodanig verruimd zodat de kavelprijs passend is en de verkoop op deze manier bevorderd wordt. Dit geldt voor alle grote kavels (van 1.285 en 944 m2) in het voorgestelde plan. Voor de andere kavels geldt een andere m2-prijs welke De Brinkgroep heeft berekend en door de gemeente wordt gehanteerd.
Hebben alle kavels na opnieuw verkavelen een lagere m2-prijs? Is er 1 prijs voor alle type kavels of verschillende prijzen?	Voor de grote kavels blijft de huidige kavelprijs gelden (zie antwoord op de vorige vraag). Voor de overige kavels in het voorgestelde plan gaat een andere m2-prijs gelden die past bij de kavelgrootte en het woningtype dat hier gerealiseerd kan worden. Er gelden dus verschillende prijzen.
Ik zag dat er twee kavels in gebruik zijn bij buren van die kavels. Welke prijs is daarvoor betaald?	Voor deze kavels geldt de gebruikelijke vraagprijs.
Wat is dan die “passende“ meterprijs?	De marktconforme prijs volgens De Brinkgroep is ongeveer 10 tot 20% lager dan de verkoopprijs die de gemeente hanteert. De gemeente verlaagt de prijs niet maar gaat wel de bebouwingsmogelijkheden op de kavels verruimen waardoor de verkoopprijs passend is.

Heeft De Brinkgroep gekeken of jonge mensen in een Tiny house willen wonen in Rijkerswoerd? M.a.w. is er wel markt voor?	De Brinkgroep heeft niet specifiek de markt voor Tiny houses in Rijkerswoerd onderzocht. Wij denken echter dat er voldoende vraag is naar dit type woningen op deze plek. We zien een toenemende vraag naar tiny houses en kleinere woningen door de groei van kleinere huishoudens.
Risico dat een deel niet verkocht wordt. Wat gebeurt er als de Tiny houses toch niet worden verkocht?	De tiny houses worden waarschijnlijk eigendom van een woningcorporatie en worden dan verhuurd. Als er sprake is van koop, verwachten wij dat de verkoop geen probleem zal zijn omdat er een grote vraag is naar goedkope koopwoningen. Mocht het toch niet verkopen, dan bekijken we dan wat de beste strategie is om de verkoop te bevorderen.
Als de marktconforme marktprijs nu 10-20% lager is dan de prijs nu; krijgen de oorspronkelijke kopers die dan terug?	Nee, die krijgen zij niet terug. Op het moment van verkoop was de kavelprijs acceptabel voor de oorspronkelijke kopers. Als de marktprijs stijgt, vragen we bovendien ook niet om de meerprijs aan de gemeente terug te betalen.
Heeft De Brinkgroep groep ook al een inschatting gemaakt van de planschade zoals die o.b.v. deze nieuwe plannen door de huidige bewoners geclaimd kan worden?	Nee, de Brinkgroep heeft geen inschatting gemaakt van de planschade.
Zijn de percelen voor Tiny houses niet te duur? Mensen die in Tiny houses willen wonen doen dat voornamelijk vanuit financiële overwegingen.	Voor de Tiny houses gaat een passende m2-prijs gelden. De marktconforme prijs voor Tiny houses is door De Brinkgroep onderzocht en meegenomen in het adviesrapport aan de gemeente. Als de Tiny houses gerealiseerd worden door een woningcorporatie is een lagere grondprijs voor sociale woningbouw van toepassing. Het hoeft niet altijd uit financiële overwegingen te zijn dat iemand kiest voor een tiny house, ook idealistische motieven spelen voor sommige kopers een rol (verkleinen footprint).
Er staan 5 kavels te koop: deels verkocht, deels gereserveerd. Dus wat is het probleem om nu eens actief aan de slag te gaan om ze allemaal te verkopen. Kan dit plan van tafel en wordt het originele plan gewoon uitgevoerd. Scheelt veel geld.	Er is in 2020 één kavel daadwerkelijk verkocht. De overige kavels die in de verkoop staan zijn nog niet verkocht, maar wel onder optie of gereserveerd. We gaan verder met ons voornemen om een deel van de kavels te herverkavelen omdat er binnen Arnhem behoefte is aan meer (collectief) particulier opdrachtgeverschap en kleinere kavels.
Qua timing lijkt het ons minder handig om nu, als er juist belangstelling is voor de grotere kavels (gereserveerd en aantal in optie), te ventileren dat de marktconforme grondprijs 10 a 20% lager ligt dan de gemeente nu vraagt.	Eens, de timing is minder gunstig. Wij hebben deze informatie gedeeld omdat het de aanleiding is voor het verruimen van de bebouwingsmogelijkheden op de kavels in het nieuwe plan. Met het verder verruimen van de bouwmogelijkheden verwachten wij de kavelverkoop vlot te trekken (tegen de huidige verkoopprijzen). In de tussentijd zijn alle kavels die te koop staan onder optie of gereserveerd maar is er in 2020 slechts 1 kavel daadwerkelijk verkocht.
Verkavelingsplan en beeldregie	
Komt er sociale woningbouw in veld 1?	Ja, dat is wel het plan. Voorwaarde is dat we hierover overeenstemming moeten bereiken met een woningcorporatie. We zijn hierover in gesprek met een corporatie.
Geldt het nieuwe beeldregieplan voor iedereen?	Ja, het beeldregieplan is voor iedereen van toepassing.

Hoeveel m2 is een middel grote kavel?	Een middelgrote kavel ligt tussen de 450 en 700m2.
Hoe groot zijn de kleine kavels op veld 1?	In het nieuwe voorstel zijn geen losse kavels ingetekend in veld 1.
Jullie hebben het over de parkeerplekken als groene buffer, maar ik zie vooral een grijs vlak voor mij als ik denk aan parkeerplaatsen. Hoe moet ik dit voor mij zien?	Je moet het parkeren van veld 1 zien als een groen vlak waar ook geparkeerd wordt, de rest van de ruimte wordt groen ingevuld. De parkeerplaatsen voor de kleine woningen/ tiny houses voeren we indien mogelijk in grasbeton uit, zodat het groener oogt.
Blijven het allemaal koopwoningen?	Voor de Tiny houses is de insteek dat het sociale huurwoningen worden. We moeten hierover nog in overleg met een woningcorporatie.
Hebben na opnieuw verkavelen de kavels een lagere per m2 prijs? Is er 1 prijs voor alle type kavels of verschillende prijzen?	Voor de grote kavels blijft de huidige kavelprijs gelden (zie antwoord op de vorige vraag). Voor de overige kavels in het voorgestelde plan gaat een andere m2-prijs gelden die past bij de kavelgrootte en het woningtype dat hier gerealiseerd kan worden. Er gelden dus verschillende prijzen.
Hoeveel kavels zijn nu nog beschikbaar?	Er zijn in 2020 zeven kavels in de markt gezet. Hiervan is er in 2020 één verkocht en de andere kavels zijn in optie uitgegeven of gereserveerd. De actuele stand van zaken vindt u op www.vastgoedplein.nl onder het project Gaardenhage.
Wat wordt bedoeld met de groene ruimte in veld 2 wordt nog niet gebouwd?	Deze vraag is lastig te plaatsen. In het nieuwe voorstel wordt veld 2 volledig verkaveld met behoud van de reeds aanwezige hagenstructuur.
Kan er iets meer gezegd worden over afstand bouwvlak tot achterkant kavel in veld 3?	De afstand tot de achterkant van de kavel is 9.5 meter. Deze is vergelijkbaar met de huidige situatie en regels voor deze kavels. Het bouwvlak wordt niet groter, alleen kunnen er 3 woningen i.p.v. 1 woning binnen hetzelfde volume gebouwd worden.
Wat is de afstand van het achterveld tot bebouwing tot erfgrens in veld 5?	Deze blijft gelijk aan de huidige situatie. De afstand is9,5m tot de achter erfgrens.
Worden de Tiny house kavels verhuurd of verkocht?	De insteek is dat ze worden verhuurd; de mogelijkheid een deel van de kavels aan particulieren te verkopen ligt nog open.
Grote voorkeur voor een (1) partij die de regie neemt en uniforme kleine woningen bouwt ter voorkoming van rommelig beeld.	Dit zijn we nu ook van plan en we gaan dit onderzoeken. Bij verkoop aan particulieren draagt een beeldkwaliteitsplan bij aan een uniforme uitstraling.
Hagen zijn toch overal in dit plan aanwezig?	Ja, het aantal hagen blijft gelijk. Alleen in veld 5 komt een herverkaveling waarbij in de eindsituatie er een haag extra komt.

Hoe groot zijn de kavels in veld 2?	In veld 2 hebben de kavels een grootte van 450m2.
Worden in veld 1 nu meer woningen gebouwd dan in het plan van maart'20?	Dat is niet de insteek van het plan. Exacte aantallen zijn nog niet bepaald. In het nieuwe voorstel zijn minder woningen getekend dan in maart' 20. We gaan uit van een ongeveer gelijkblijvend aantal.
Hoeveel woningen zijn er in veld 1 gepland?	Dit is nog niet exact bepaald. In het plan van 5 oktober gaan we uit van ongeveer 16 tiny houses en een cpo-blok voor 8-12 woningen.
Wat wordt bedoeld met generatie wonen - samen bouwen (veld 3)? Is er dan 1 kopende partij en worden er 2 woningen gebouwd?	Wat generatie wonen precies inhoudt, wie de doelgroep is en de regels en voorwaarden wordt nader uitgewerkt. Gedacht wordt in de richting van verkoop van 1 kavel aan 2 of 3 particulieren. Een familieband is niet verplicht.
Komen er nog seniorenwoningen?	Hiervoor is ruimte in zowel veld 1 in de vorm van een collectieve woonvorm. In veld 3 is de bouw van een seniorenwoning goed te realiseren binnen de geldende voorwaarden.
In veld 5 komen vier hele smalle kavels, waarom worden deze niet dwars doorgesneden? Dan zijn ze meer vierkant.	Bij deze vorm hoeven geen extra ontsluiting aangelegd te worden en wijkt het minder af op de originele gedachte van het plan.
Ik vind het plan voor veld 1 nog het minst concreet. Vooral t.a.v. het aantal kleine kavels. Worden dit vrijstaande woningen of twee onder 1 kappers?	Het is correct dat deze nog het minst concreet zijn. Als de tiny houses van Meinerswijk worden verplaatst, dan zijn die twee onder 1 kap. Andere tiny houses of kleine woningen zijn naar verwachting vrijstaand.
We missen in het voorstel van Gaardenhage een kavel ter grootte van 600 a 700m2. Is ook in de brief en eerdere bijeenkomsten benoemd.	In veld 3 is ruimte om dit in collectiviteit te realiseren. Bijvoorbeeld door van 1 kamer van 1200m2 twee kavels van 600m2 te maken.
De toepassing van houten huizen heeft niet de voorkeur.	Dit nemen we ter kennisname aan. Het bouwen van een houten woning behoort tot de mogelijkheden omdat het past binnen de visie van duurzaam en circulair bouwen.
In veld 1 gaan de kleine woningen als CPO? Of zijn dat individuele projecten?	Verkoop vindt plaats aan een corporatie, aan individuele kavelkopers of aan een collectief van kavelkopers.
Blijven in velden 3, 4 en 5 de afscheiding tussen kavels met beukenhagen wel gehandhaafd?	Ja, deze blijven allen gehandhaafd. In veld 5 worden door de herverkaveling nieuwe hagen aangeplant en komt er zelfs één haag extra bij.
Tiny houses. Gevoelsmatig is de doelgroep jonge starters. Willen die wel in Rijkerswoerd wonen? Zo ver van het centrum af?	In alle leeftijdsgroepen zijn er verschillende woonvoorkeuren. Niet alle jonge starters willen in of nabij het centrum wonen. Overigens zijn voor Tiny houses niet alleen jonge starters de doelgroep.
Waarom i.p.v. CPO geen mooi, ruim appartementencomplex?	Een appartementencomplex kan ook het resultaat zijn van CPO.
Kan er een kavel ingericht worden als hondenloslooppplaats? Daar worden nu de kavels voor gebruikt.	Dit is niet opgenomen in de exploitatie en dus geen onderdeel van het plan.

Blijft het wandelpad naast woning 31A?	Het nieuwe voorstel gaat hier vooralsnog wel van uit.
Tiny houses worden gekocht vooral om kosten te drukken. Gaan die kavels dan ook minder kosten dan andere kavels per m2?	Tiny houses worden niet alleen gekocht omdat het goedkoper is. Sommige mensen willen ook een kleinere voetprint. Voor de Tiny houses gaat een passende m2-prijs gelden. Omdat er relatief minder tuin is, kan de m2-prijs mogelijk iets hoger uitvallen dan de m2-prijs voor de grote zelfbouwkavels. De marktconforme prijs voor Tiny houses is door De Brinkgroep onderzocht en meegenomen in het adviesrapport aan de gemeente. Als de Tiny houses gerealiseerd worden door een woningcorporatie is de grondprijs voor sociale woningbouw van toepassing.
Wat wordt de maximale grootte/bouwvak van de CPO?	Dit wordt nog nader bepaald. We denken aan max 800 m2 aan voetprint. Het gebouw kan bestaan uit twee bouwlagen of één bouwlaag met een kap.
Zijn bij die meerdere woningen per kavel dan zelfde regels over hoe groot die bebouwing mag zijn?	De regels moeten nog worden uitgewerkt. Het bouwvlak zal in ieder geval niet het bestaande bouwvlak van de kavels overschrijden. Qua hoogte en bouwvlak worden vooraf regels opgesteld welke in harmonie zijn met de beeldkwaliteitseisen op de overige kavels.
Er wordt gezegd dat er behoefte zou zijn aan meer generatie woningen. Waar is dat op gebaseerd? Is er marktconsultatie geweest? Waar is in Arnhem in deze behoefte voorzien? Ik neem aan dat in Schuytgraaf dan ook in deze behoeften wordt voorzien?	Dit is een woonvorm die nauwelijks voorkomt in Arnhem en die we graag in Gaardenhage mogelijk willen maken. Het is vaak niet mogelijk om met meerdere huishoudens op één perceel te wonen en wij ontvangen signalen dat er inwoners zijn die dit wel graag zouden willen.
Is er genoeg vraag naar tiny houses? Ook specifiek in deze regio en in deze wijk?	Tiny houses zijn inderdaad een alternatieve vorm van huisvesting. Bij deze tiny houses gaat het om kleinere woningen. We zien zowel naar tiny houses als naar kleinere woningen een toenemende vraag door de groei van de aantallen kleinere huishoudens
Gelden de huidige beeldkwaliteiten / JO Crepain ook voor de nieuwe woningen?	Hier wordt nog een aanvulling op gemaakt die goed aansluit op de bestaande beeldkwaliteitsregels.
Hoeveel Tiny houses komen er in veld 1?	Dit ligt nog niet vast. In het plan van 5 oktober gaan we uit van 16 tiny houses.
Zijn de drie op een kavel woningen ook CPO?	De verkoop van deze kavels kan gezien worden als een soort CPO aangezien de verkoop aan meerdere kopers plaatsvindt waarbij de indeling van de kavel niet door de gemeente wordt voorgeschreven. Een en ander dient echter nog nader te worden uitgewerkt.
Tiny houses levert doorgaans een rommelig en onverzorgd beeld op. Gezien het gewenste beeldkwaliteit lijkt me dit een zeer ongewenste ontwikkeling?	Met de vaststelling van een duidelijk beeldkwaliteitsplan wordt verwacht dat het uiteindelijke beeld van de bebouwing eenduidig is.
Kan er overwogen worden om prefab duurzame kleine woningen te eisen?	Prefab duurzame woningen zijn mogelijk maar worden niet vereist.
Hoeveel Tiny houses heeft de Gemeente weten te regelen? Bv in Schuytgraaf of andere plekken?	Er staan nu tijdelijk 16 Tiny houses in Stadsblokken Meinerswijk. Dit is echter een tijdelijke situatie.

Wordt er rekening gehouden met extra kinderen in de wijk en speelmogelijkheden?	Er zijn speelmogelijkheden in de buurt aanwezig. Of er extra speelmogelijkheden nodig zijn, kan terzijnertijd ook met de nieuwe bewoners erbij worden besproken.
Er wordt geschreven twee- of drieperoonshuishoudens op 1 kavel. Dit is dus feitelijk een opdeling van 1 kavel naar 2 of 3 kleine kavels. Hoe zien jullie dit? Dit zou dus ook betekenen dat er eventueel 3 gezinnen van gemiddeld vier personen (= twaalf personen) i.p.v. vier personen zou kunnen komen?	Ja, uw berekening klopt. De wijze van invulling van de kavels op veld 3 is nog niet volledig uitgewerkt.
Worden de kavels in veld 3 in dit nieuwe voorstel opgedeeld/herverkaveld?	Hier ligt het initiatief bij de toekomstige bewoners. Wel worden in de beeldregieregels nadere kaders voor ontwikkeling uitgewerkt. De wijze van invulling van deze kavels is nog niet volledig uitgewerkt.
Ik begreep tijdens de bijeenkomst van 5 oktober jl. dat op veld 3 het bouwvlak intact blijft? Dus zoals op pagina 31 t/m 34 van het Kavelboek Gaardenhage?	Het oppervlakte van het huidige bouwvlak wordt in ieder geval niet groter, alle bebouwing dient binnen het bouwvlak gebouwd te worden. Wel komen er nog aanvullende eisen/regels m.b.t. de bouw bij 2 of 3 eenheden.
Kunt u aangeven wat de geplande maximale afmetingen/hoogtes van de bebouwing op deze kavels zullen zijn (pagina 5 'Kavelboek Gaardenhage')?	Dit wordt nog uitgewerkt in de nieuwe beeldkwaliteitsregels.
Hoeveel woningen worden er gepland in elk van de 4 oorspronkelijke 4 kavels van veld 1? Dat wil zeggen op de 2 zuidelijke kavels en op de 2 CPO kavels.	Dit ligt nog niet vast en zijn we nader aan het onderzoeken. In het plan van 5 oktober gaan we uit van ongeveer 16 tiny houses en een cpo-blok voor 8 - 12 woningen. We denken aan ongeveer een gelijk-blijvend aantal als in het plan van 5 maart 2020, tussen de 26 en 32 woningen.
Welk type woningenbouw is in veld 1 toegestaan? Alleen vrijstaand? Of ook 2-onder-1 kap? Of ook rijtjes-woningen?	Veld 1 gaat uit van collectieve initiatieven, dit kan met kleine vrijstaande woningen maar ook met gescha-kelde woningen van 2 of meer zolang het past binnen de opzet van de wijk en het omliggende landschap.
Hoe groot worden deze mini-kavels, rekening houdend met de benodigde ruimte voor openbaar parkeren, trottoirs, groenstroken etc.?	Hiervoor is nog geen afmeting bepaald omdat dit deels afhangt van de initiatiefnemers.
Om een beter gedragen plan te krijgen (met bijbehorend kleiner risico op juridische procedures) zouden wij graag de volgende aanpassingen zien in de plannen: Een aantal woningen in veld 1 dat meer recht doet aan de oorspronkelijke opzet van Gaardenhage. Dat wil zeggen de bestaande kavels niet opknippen in 8 mini-kavels maar bijvoorbeeld 3, of 4 net zoals bij veld 2.	Er is bewust gekozen voor een grotere differentiatie in het programma met kleine kavels, middelgrote kavels, grotere kavels en ruime kavels om verschillende doelgroepen en initiatiefnemers tegenmoet te komen. Er wordt wel altijd rekening gehouden met de stedenbouwkundige opzet van de wijk.
Verplaatsing /ruilen van de twee zuidelijke kavels van veld 1 met de twee noordelijke kavels van veld 2. Daarmee wordt een rustiger beeld en overgang verkregen van open gebied, naar matig bebouwd naar dicht bebouwd.	Het plan is evenwichtig opgebouwd in opzet en programma. Hierbij is de keuze gemaakt om voor veld 1 te kiezen voor kleinere woningen en CPO. Verplaatsing vinden we minder goed passen in het totale stedenbouwkundig plan.

Wat ons opvalt, is dat veld 2 de minste mensen benadeeld. Daarom onze vraag om veld 1 en 2 met elkaar om te draaien. Op deze manier hebben bewoners van de Mooieweg een uitzicht op woningen die meer aansluit bij hun eigen woning. De velden 1 en 3 die nog gerealiseerd moeten worden, hebben geen derving van woongenot door deze aanpassing. Van de type woningen die momenteel op veld 2 staan kunnen dan 2 extra gerealiseerd worden op veld 1. Door de CPO woning op veld 2 te plaatsen richting Marius van Beeklaan (dus te draaien) blijven onzes inziens nog altijd 12 Tiny houses mogelijk.	Het plan is evenwichtig opgebouwd in opzet en programma. Hierbij is de keuze gemaakt om voor veld 1 te kiezen voor kleinere woningen en CPO. Als veld 1 en veld 2 worden omgedraaid, moet er een extra weg aan de westzijde aangelegd worden, buiten de contouren van het plan. Dit gaat ten koste van groen. Voor alle velden geldt dat deze onderdeel zijn van de verkaveling en allen nabij andere kavels liggen, reeds bebouwd, of nog onbebouwd. Omdraaien van veld 1 met veld 2, vinden we dus minder goed passen in het totale stedenbouwkundig plan.
De plannen voor veld 1 doen enorm afbreuk aan de landelijke sfeer die met Gaardenhage, de weilanden, de stadsboerderij en de Huissensedijk is neergezet. Dit gebied wordt veel gebruikt om met een wandeling even te 'ontsnappen' aan de straten in Rijkerswoerd waarin mensen relatief dicht op elkaar wonen.	De plannen voor veld 1 passen binnen de ruimtelijke structuur van Gaardenhage met behoud van de hagenstructuur. Omdat de bebouwing binnen de groene kamers achter de hagen staat, doet de nieuwe invulling geen afbreuk aan het landschappelijke beeld.
Door het versnipperen van de kavels dreigt een gebied te ontstaan waar in totaal 69 wooneenheden zijn gesitueerd. Een toename van 46,8% ten opzichte van het oorspronkelijke plan. Is dat wel de bedoeling?	Het is niet de bedoeling om het plan te versnipperen maar te differentiëren in woningaanbod met behoud van de stedenbouwkundige opzet.
Ons voorstel is om de indeling van veld 4 en 5 om te draaien. Zodat veld 5 de oorspronkelijke grootte behoudt.	Er is bewust gekozen voor de huidige opzet om hierbij zoveel mogelijk rekening te houden met de omgeving.
De inrit van veld 1 is weer pal voor de inrit van de Nel Klaassenstraat 10 getekend. Al één keer eerder opgemerkt, was al weggehaald, maar staat er nu weer vrolijk in.	Dit wordt gewijzigd, de inrit komt niet pal tegenover de Nel Klaassenstraat 10.
In het plan staan groene stippen rondom de velden maar zijn dat de bomen of toch ook de hagen? Met andere woorden: krijgen wij ook nog een 'blikveld' in ons blikveld? De hagen blijven toch wel gehandhaafd in dit plan?	De stippen zijn de bomen, daarnaast blijven de hagen gehandhaafd.
Verplaatsing /ruilen van de twee zuidelijke kavels van veld 1 met de twee noordelijke kavels van veld 2. Daarmee wordt een rustiger beeld en overgang verkregen van open gebied, naar matig bebouwd naar dicht bebouwd.	Het plan is evenwichtig opgebouwd in opzet en programma. Hierbij is de keuze gemaakt om voor veld 1 te kiezen voor kleinere woningen en CPO. Verplaatsing vinden we minder goed passen in het totale stedenbouwkundig plan.
Door meer huizen te bouwen dan in het oorspronkelijke plan, dus meer gezinnen, auto's geluid, huizen, dit draagt niet bij aan de klimaat-adaptatiestrategie van GroenLinks.	Er is een grote woningbehoefte in Nederland en de regio. Wanneer dit geregeld kan worden binnen het bestaande stedelijke gebied is dit een beter alternatief voor het klimaat dan het uitbreiden van het stedelijk gebied. Bij de verdichting is aandacht voor klimaatadaptatie en klimaat bestendig bouwen essentieel.
De Gemeente heeft wel een globaal plan voor de Tiny houses, maar weet nog niet hoe dat op de kavels past, zeker niet i.c.m. de parkeerplaatsen. Waarom niet gewoon realistisch intekenen, inclusief de parkeer-plaatsen.	Hier was op het moment van de informatieavond, 5 oktober 2020 nog niet voldoende informatie over beschikbaar.
Wij waren verbaasd dat er weer een ander plan werd gepresenteerd, met weer een extra doelgroep: de generatie woningen. Uitleg was vaag en er kon ook geen concrete invulling getekend worden.	De term generatiewonen was inderdaad nieuw op 5 oktober. De wijze van invullen van deze woonvorm is nog in onderzoek maar houdt voornamelijk in dat er één kavel verkocht wordt aan 2 of 3 huishoudens die in samenhang hun woning bouwen. Een familieband is niet noodzakelijk.
Voldoende speelmogelijkheden voor kinderen in de wijk, het aantal kinderen zal waarschijnlijk toenemen bij kleinere goedkopere percelen/woningen door de komst van meer gezinnen;	Speelgelegenheid is belangrijk. Dit wordt bekeken in breder verband.

Kunnen de tiny houses en groepswonen (cpo) niet op de plaats van de Paardenwei komen, zodat de Tuinmaat op de huidige plek kan blijven?	Ons voornemen blijft de woningen te bouwen op de grond die nu al een woonbestemming heeft, zodat we het groene raamwerk zo veel mogelijk intact kunnen laten.
Wanneer gaat de gemeente bomen planten op de weide naast Mooieweg 27? Dit is in het verleden toegezegd als bufferzone/ compensatiezone.	We zijn niet bekend met deze toezegging. Momenteel is de grond in gebruik gegeven en kunnen we er niet vrij over beschikken. Er is nu geen voornemen om hier bomen te planten.
Is het landschappelijk gezien niet logischer om het grotere cpo-pand en de tiny houses op veld 1 om te draaien?	Dit is landschappelijk niet logischer, omdat vanuit landschap bewust is gekozen om de minst intensieve bebouwing aan de kant van de Marius van Beeklaan te leggen.

Parkeren en verkeer

Door de aanleg van de tuin op die plek komt er dus verkeer bij. Veelgebruikte wandelroute wordt daardoor verstoord en onveiliger. Bovendien: waarom moet je er met de auto bij kunnen komen? Fiets is toch voldoende	Goed punt. We gaan onderzoeken of er een alternatieve onsluiting mogelijk is via bijvoorbeeld de John Grosmanstraat. We vinden het belangrijk dat beperkt autoverkeer naar de Tuimaat mogelijk wordt voor het aanvoeren van materialen.
Dat betekent dus dat de Nel Klaassenstraat de toegangsweg wordt van de kleine kavels en de midden kavels. Dit brengt veel verkeersgevaarlijke situatie met name naar de Mooieweg.	We onderzoeken of we de Nel Klaassenstraat af kunnen sluiten voor autoverkeer richting Mooieweg.
Wordt het verlengde fietspad John Grosmanstraat naar tuin afgesloten?	We zien geen noodzaak om dit fietspad af te sluiten.
Hoe worden de parkeerproblemen bij de kinderboerderij opgelost?	Op dit moment is het probleem beperkt tot een aantal dagen per jaar. We monitoren of dit in toekomst erger wordt als de parkeerplaats van de Tuinmaat verdwijnt.
Misschien niet in scope, maar de twee voetpaden tussen de Mooieweg en Gaardenhage, kunnen die duidelijke voetpaden worden? Nu staan er vanaf Gaardenhage geen borden voetpad en rijden er vaak fietsers en brommers overheen, zelfs af en toe een auto.	Er zijn al borden met ‘voetpad’ geplaatst. Het is aan bewoners om zich hieraan te houden.
Zijn de parkeerplaatsen in veld 1 ook/mede bedoeld om incidentele piekparkeerproblemen rond de stadsboerderij op te vangen?	Nee, de parkeerplaatsen in veld 1 zijn primair voor bewoners.
Is het mogelijk om veld 1 te ontsluiten op de Marius van Beeklaan?	De ontsluiting van de velden gaan niet rechtstreeks via de Marius van Beeklaan, maar via de zijstraten aan de Marius van Beeklaan. Dit geeft een duidelijke wegstructuur en een veiligere situatie.
Is het zo dat er 6 woningen uitkomen op de Nel Klaassenstraat en 6 woningen op de Johan van Zwedenstraat? Dit betreft veld 2.	Ja, dat is correct.
Veel schoolkinderen rijden over het fietspad dat gelegen is bij de Tuinmaat. We zien hier ook auto’s voor de Tuinmaat rijden. Dit lijkt ons niet gewenst. Is dit niet gevaarlijk?	Dit is een terecht punt. Hoewel het om een beperkt aantal auto’s gaat, gaan we onderzoeken of er een alternatieve onsluiting mogelijk is via bijvoorbeeld de John Grosmanstraat.

Wat zijn de ingetekende paden/inritten t.h.v. velden 2 en 3 aan de zijde van de Marius van Beeklaan?	Dit zijn fouten in de tekening. Dit wordt aangepast naar groen.
Hoe komen de bewoners van veld 2 bij hun woning? Is dat via de kinderboerderijweg of via de Mooieweg?	Met de auto gaat dat via de Marius van Beeklaan (kinderboerderijweg) en dan via de Nel Klaassenstraat of Johan van Zwedenstraat.
Wordt de John Grosmanstraat afgesloten van de Mooieweg?	We zijn niet voornemens om deze straat af te sluiten.
Wat wordt er gedaan om het verkeer van en naar de Mooieweg te voorkomen of te ontmoedigen?	De hoofdontsluiting loopt via de Marius van Beeklaan. We onderzoeken of we de Nel Klaassenstraat kunnen afsluiten voor autoverkeer richting de Mooieweg.
Hoe is de aanrijroute voor auto's naar de Tuinmaat gepland als er alleen een fietspad loopt?	Aanvankelijk was het de bedoeling dat de auto's richting de Tuinmaat stapvoets over het fietspad rijden. We zijn nu alternatieve mogelijkheden aan het onderzoeken. Gebruikers komen per voorkeur met de fiets, maar voor de aanvoer van materialen (zoals mest, gereedschap e.d.) moet het bereiken van de Tuinmaat met de auto mogelijk zijn.
Wat gebeurt er met het wandelpad naast woning 31A?	Die blijft vooralsnog gehandhaafd.
Is het mogelijk dat op Veld 2 verplicht bv twee parkeerplaatsen gecreëerd moeten worden op de kavel? Ter voorkoming van geparkeerde auto's in de berm van de Nel Klaassenstraat en Johan van Zwedenstraat.	Ja, dat is mogelijk. De parkeernorm is hier van toepassing. Hiervoor geldt 1,8 parkeerplaats voor (half) vrijstaande woningen, wat afgerond twee parkeerplaatsen per woning op eigen terrein betekent. In de openbare ruimte zal een deel van het bezoekersparkeren worden opgelost.
Hoe zit het met parkeren bij al die verschillende vlakken?	Hoofdzakelijk parkeren op eigen terrein en daarnaast komen er nog bezoekersparkeerplaatsen in de openbare ruimte. Voor de kleine woningen/ tiny houses is het idee om al het parkeren binnen de hagen op te lossen op een gezamenlijke parkeerplaats.
Op de Mooieweg is het verplicht om op eigen terrein 2 parkeerplekken te hebben. Gewoon 2 parkeerplaatsen verplichten.	We gaan uit van twee parkeerplaatsen op eigen terrein voor de grotere woningen zodat voldaan wordt aan de parkeernorm van 1,8 parkeerplaats voor (half) vrijstaande woningen. We onderzoeken nog of de parkeernorm voor kleine woningen/ tiny houses (1- en 2 persoonshuishoudens) wat lager kan zijn. In de openbare ruimte zal een deel van het bezoekersparkeren worden opgelost. Voor de kleine woningen/ tiny houses is het idee om al het parkeren binnen de hagen op te lossen op een gezamenlijke parkeerplaats.
Bij mooi weer ervaren we in het weekend iedere keer parkeeroverlast van de Korenmaat. Kan hier iets aan gedaan worden?	We gaan de parkeeroverlast monitoren zodat duidelijk wordt of er sprake is van parkeeroverlast.
Wat is in het algemene het idee over parkeren?	Parkeren op eigen terrein en daarnaast waar nodig extra bezoekers parkeren toevoegen.
Is het mogelijk om extra grastegels te leggen aan de rand van de weg zodat bezoekers hierop kunnen parkeren?	We gaan onderzoeken of we bezoekersparkeren in de vorm van grastegels kunnen doen.

Een drukkere verkeerssituatie voor de wijk. De wegen in de wijk zijn nu tweerichtingsverkeer en er gelden geen parkeerverboden voor de bermen. Dit zal onzes inziens moeten veranderen en tevens op gehandhaafd worden.	M.b.t.het parkeren in de berm: voor het parkeren in de (grasbeton)bermen is gekozen om het groene karakter te behouden. Op deze manier wordt het parkeren opgelost en hoeft er geen verharding in de vorm van parkeerplaatsen worden aangelegd. De verkeerstoename is relatief beperkt. Het aanpassen van tweerichtingswegen naar éénrichting is niet nodig en zou extra verkeerbewegingen creëren.
Een dringend verzoek van ons is om de Nel Klaassenstraat door een paal af te sluiten van de Mooieweg waardoor bewoners van veld 1 en 2 alleen ontsluiting hebben via de Marius van Beeklaan. Door middel van een paal behoud je voor beide richtingen wel de mogelijkheid voor fietsverkeer.	We onderzoeken of we de Nel Klaassenstraat af kunnen sluiten voor autoverkeer richting Mooieweg.
Is een parkeerverbod mogelijk in alle bermen van de wijk?	Bezoekersparkeren wordt deels in de bermen opgelost. Bij een parkeerverbod moeten we de parkeervakken duidelijk markeren. Dat geeft een ander straatbeeld en het is de vraag of dat gewenst is.
Moet elk huis op zijn eigen bouwvlak zijn eigen parkeerplaats plannen.	Ja. Het bezoekersparkeren wordt deels in de openbare ruimte opgelost.
Hoewel alle postadressen van Arneco aan de Huissensedijk betreffen, gaat al het verkeer door Gaardenhage. Waarbij helaas te constateren valt, dat er door sommigen bepaald niet rustig wordt gereden. Waarom niet een ontsluiting vanaf de Huissensedijk?	De gemeente wil graag het recreatieve karakter van de Huissensedijk behouden voor het fietsverkeer.
De Tiny houses en de CPO in veld 1 hebben nu weer elk hun eigen ontsluiting; dat was in het plan van maart'20 juist tot één uitrit gemaakt op de hoek Nel Klaasenstraat / Marius van Beeklaan. De doorsteek tussen beide "kavels" van het plan maart 2020 bestaat nu ook al bij de tuintjes. Waarom is dit niet behouden?	In het plan van oktober 2020 sluiten we meer aan bij de oude structuur van Gaardenhage dan in het plan van maart 2020. Bovendien zijn de tiny houses/ kleine woningen en het collectief particulier opdrachtgeverschap, twee seperate ontwikkelingen. Daarom is gekozen voor elk hun eigen ontsluiting.
Echter het meeste maken we zorgen over de afwikkeling van het beoogde verkeer van veld 1 via de Nel Klaassenstraat en de Mooieweg. Deze beide straten zijn niet ontworpen voor een dergelijke toename van het verkeer.	We onderzoeken of we de Nel Klaassenstraat af kunnen sluiten voor autoverkeer richting Mooieweg.
Waarom wordt er niet gekozen voor een extra toegangsweg vanaf de Marius van Beeklaan, die geheel achter Veld 1 langs loopt, dus een aparte weg. Op deze wijze is het veel makkelijker om efficiënter te verkavelen en de verkeers- en parkeeroverlast op de Nel Klaasenstraat te beperken. We begrijpen uiteraard dat dit extra infrastructurele investeringen met zich meebrengt.	Een extra toegangsweg gaat ten koste van groen en is voor de ontsluting ook niet noodzakelijk.
Is het mogelijk om drempels te plaatsen op de Marius van Beeklaan omdat vaak harder wordt gereden dan 30 km/ per uur?	Er liggen momenteel al vier drempels op de Marius van Beeklaan. We denken in eerste instantie aan het plaatsen van een matrixbord, om mensen bewust te maken van hoe hard zij rijden. Mocht er nog steeds te hard worden gereden, kunnen we daarna alsnog bekijken of extra drempels nodig zijn.
Zorg er voor dat er voldoende parkeerplaatsen zijn voor de Tuimaat, zodat zij niet gaan parkeren in de John Grosmanstraat of Eka van Thoden van Velzenstraat. Overweeg eventueel een overloop voor parkeren te maken in de bocht van het fietspad.	De inrichting van de Tuinmaat wordt nog nader bekeken. Deze opmerking wordt meegenomen.

Verplaatsing van Tuinmaat

Waar gaan de privé moestuintjes (de Tuinmaat) heen?	Het voorstel is de Tuinmaat te verplaatsen naar de Paardenwei aan de Huissensedijk.
Wat zijn de mogelijke locaties? Moet het in de wijk zelf? Kan het ergens anders?	Er is gekeken naar alternatieve locaties, maar die zijn er momenteel niet. De Paardenwei bleek de beste plek. De gemeente streeft behoud van de Tuinmaat in de wijk na, omdat de Tuinmaat een belangrijke voorziening voor Rijkerswoerd is met meerwaarde voor de wijk. De Tuinmaat fungeert als klimaatadaptieve groenvoorziening in een steeds meer verstedelijkte omgeving. Daarnaast heeft de Tuinmaat een belangrijke sociaal-economische functie: het stelt wijkbewoners in staat te recreëren, elkaar te ontmoeten en zelf voedsel te telen.
Komt er in de wijk een schooltuin, voor de scholen in de wijk?	Dit idee wordt de komende maanden onderzocht, maar staat nog in de kinderschoenen. Hierover vindt nu overleg plaats.
Wordt de Tuinmaat uitgebreid?	Ja, in het nieuwe voorstel is de Tuinmaat groter in omvang dan de huidige omvang van de Tuinmaat. Voor het bestemmingsplan gaan we uit van de maximaal mogelijke maat.
Hoe kunnen we voorkomen dat de John Grosmanstraat als parkeerplaats wordt gebruikt door bezoekers van de Tuinmaat?	Er komt een parkeerplaats bij de Tuinmaat, waardoor het niet interessant is om bij de John Grosmanstraat te parkeren.
Kan de inrichting van de Tuinmaat minder rommelig? Zoals het park Lingezege in Bemmel?	Over de inrichting moet nog gesproken worden. De wens van een rustig beeld, zonder verrommeling wordt daarin meegenomen.
Wordt er aan bewoners ook gevraagd om stil gereedschap te gebruiken?	Een verbod op fossiel aangedreven en luid gereedschap is juridisch niet mogelijk, wel wenselijk, voor de hele wijk. Duurzaam, milieu verantwoord gereedschap kan niet afgedwongen worden, hooguit gestimuleerd worden. Dit is iets om te bespreken met de betrokkenen.
Komt er nu ook een ingang naar het stuitbos langs de tuintjes?	Ja, dat is inderdaad het voorstel.
Hoe verhoudt de oppervlakte van de nieuwe locatie van Tuinmaat zich tot de behoefte. Op dit moment is de huidige grootte niet volledig bezet.	De oppervlakte in het nieuwe voorstel is wat groter dan de huidige plek. De uiteindelijke maat moet nog bepaald worden.
Als de Tuinmaat blijft bestaan in de wijk, is het dan mogelijk een verbod op benzine gereedschap te realiseren?	Een verbod op fossiel aangedreven gereedschap is juridisch niet mogelijk, wel wenselijk, voor de hele wijk. Duurzaam, milieu verantwoord gereedschap kan niet afgedwongen worden, hooguit gestimuleerd worden.
Kan de ontsluiting van het stuitbos vanaf de dijk?	Dit is voor wandelaars uit Rijkerswoerd minder logisch.
In Bemmel kan je niet met de auto komen, kan dat hier ook worden toegepast?	Kan, is iets om te bespreken met de tuinders, minimaal autogebruik bij de tuinen heeft de voorkeur.

Waarom een haag? De wens is om open landschap te hebben?	Een haag vormt een barrière voor inbraak en geeft een rustiger beeld rond het volkstuincomplex. Bovendien passen hagen cultuur-historisch gezien goed in dit gebied en sluit dit beeld aan bij de nieuwbouw in Gaardenhage.
Bladblazers zijn niet nodig, harken kan ook, en waar komen die bladeren dan vandaan?	Het is niet gebruikelijk om bladblazers te gebruiken in een moestuincomplex. Het is niet duidelijk waar de bladeren vandaan komen, maar dit kan o.a. van de walnootboom zijn.
Wanneer zou de Tuinmaat geschikt worden gemaakt voor gebruik? En wat voor een type contract wordt er uitgegeven?	Dit vraagt een aanpassing van het bestemmingsplan. Daarnaast moet het perceel aan de Huissensedijk beschikbaar zijn voor de Tuinmaat. Als alles mee zit, verwachten we dat het in de 2e helft van 2021 geschikt gemaakt kan worden voor gebruik. Het contract wordt opgemaakt net zoals alle andere volkstuin-complexen in Arnhem.
Wat gaat er gebeuren met de walnootboom die er nu al staat?	De walnootboom blijft behouden.
Zijn er alternatieven voor de Tuinmaat? Een ander perceel?	Nee, er zijn op dit moment geen alternatieven. We willen de Tuinmaat graag in de wijk behouden als ontmoetingsplek.
De Tuinmaat was toch een tijdelijke bestemming. Waarom moet daar nu een definitieve invulling voor komen?	De Tuinmaat zit inderdaad tijdelijk op de huidige locatie. Deze tijdelijke bestemming wordt opgeheven omdat hier woningen gebouwd worden. De gemeente streeft behoud van de Tuinmaat in de wijk na, omdat de Tuinmaat een belangrijke voorziening voor Rijkerswoerd is met meerwaarde voor de wijk. De Tuinmaat fungeert als klimaatadaptieve groenvoorziening in een steeds meer verstedelijkte omgeving. Daarnaast heeft de Tuinmaat een belangrijke sociaal-economische functie: het stelt wijkbewoners in staat te recreëren, elkaar te ontmoeten en zelf voedsel te telen.
Wat gaat er gebeuren met Stadslandbouw aan de Mooieweg?	Dat is op dit moment onzeker. De mogelijkheid om de stadslandbouw aan de Mooieweg te behouden voor de wijk wordt onderzocht. Er zijn gesprekken tussen de initiatiefnemers, de eigenaar en de gemeente gaande.
De Tuinmaat zou ook prima kunnen aansluiten bij Stadslandbouwgebied, iets verderop aan de Mooieweg. Daar zijn al voorzieningen, opslag, ontmoetingsruimte etc.	Het stadslandbouwgebied aan de Mooieweg is geen eigendom van de gemeente. Het is ook niet zeker dat de Stadslandbouw daar kan blijven.
Wij dringen er tevens op aan om de bestemming van de moestuinen onderdeel te laten zijn van het aangepaste bestemmingsplan voor Gaardenhage, om zo de samenhang te bewaken en de exploitatie in zijn totaliteit te beschouwen.	De bestemmingsplanwijziging voor de Tuinmaat kan waarschijnlijk meelopen met de wijziging bestemmingsplan Gaardenhage. Wel staat de financiering van de verplaatsing op zichzelf. Hiervoor moet voldoende geld beschikbaar zijn.,
We gaan er vanuit dat er een huur- en gebruiksovereenkomst wordt afgesloten met de Tuinmaat en haar huurders (leden).	De invulling van een huur- en gebruikersovereenkomst liggen bij de gemeente. De gemeente stelt een contract op, rekening houdend met wensen uit de omgeving. De gemeente is verantwoordelijk voor het contract en de handhaving van de regels.

Wij zijn niet gelukkig met de voorgenomen verplaatsing van de Tuinmaat naar het weiland tegen het Zeegbos aan. In de eerste plaats door het “verrommelen” van het landschap ter plaatse in de nabijheid van onze woning, waarmee het laatste stukje polderlandschap dreigt te verdwijnen. Daarnaast gaat dit extra omgevingslawaai veroorzaken, plus verkeersbewegingen en parkeerdruk.	Als gemeente willen we het huidige regime van beheer en onderhoud handhaven en de beeldkwaliteit behouden. De wens van een rustig beeld zonder verrommeling wordt daarin meegenomen. De volkstuinen worden omgeven door hagen (zuid, west en noord). Deze hagen vormen een barrière voor inbraak en geven een rustiger beeld rond de volkstuinen. Tussen de Tuinmaat en noordelijke kop John Grosmanstraat zullen een houtwal dan wel aanvulling van de boomgaard zorgen voor een natuurlijk barrière waardoor de volkstuinen deels aan het zicht onttrokken worden, zonder afbreuk te doen aan het open karakter van het landschap. De gemeente is voorstander van minimaal gemotoriseerd verkeer.
De voorgestelde verplaatsing van in de wijk naar de dijk, buiten de wijk is zowel voor de gebruikers als de omwonenden een slecht plan en verliest hiermee zijn wijkfunctie.	Kennis genomen van deze mening. Als gemeente zijn we van mening dat met de verplaatsing van de Tuinmaat de wijkfunctie niet verloren gaat.
Zorg ervoor dat lichtvervuiling tot een minimum beperkt blijft voor mens en natuur, denk bijvoorbeeld aan geen lampen op het terrein, geen lantaarnpalen langs het fietspad, geen verlichting op de voorgenomen parkeerplaatsen.	De wens om lichtvervuiling tot een minimum te beperken zal meegenomen worden in de huur- en gebruikersovereenkomst. Echter, enige vorm van verlichting is wel degelijk wenselijk in het kader van de (verkeers)veiligheid.
Op dit moment vindt twee keer per jaar een schouw plaatst op de Tuinmaat in samenwerking met de o.a. de bewoners van Gaardenhage, om te borgen dat alles er ordentelijk uit blijft zien. Wij hechten er sterk aan dat dat wordt voortgezet, als de verplaatsing van de Tuinmaat inderdaad door zou gaan.	We onderzoeken of we in de huur- en gebruikersovereenkomst ook een halfjaarlijkse schouw opnemen.
Het Zeegbos heeft nu reeds zes plekken waar toegang is. Wij zitten zeker niet te wachten op nog meer hondenbezitters/crossbrommers die via het Zeegbos op deze plek de wijk in komen. Bovendien levert dit een extra mogelijkheid tot het illegaal dumpen van afval, zoals onlangs nog in de buurt van de C2000 mast is gebeurd. Zoals het pad nu is getekend, loopt het zonder afscheiding langs de plek waar extra bomen zijn ingetekend. Dat betekent, dat iedereen die met zijn hond vanuit het Zeegbos daar aan komt geen enkel beletsel heeft om hem niet vrij los te laten lopen over het hele veld. Als dat pad er al zou moeten komen, dan moet dat in ieder geval uitkomen op het fietspad, en niet in het vrije veld. Daarnaast is een veel kortere – en dus goedkopere - mogelijkheid om vanaf het Zeegbos eventueel een paadje naar de Huissensedijk te leggen, langs de bestaande C2000 mast. De goedkoopste oplossing is echter af te zien van een extra ontsluiting.	De genoemde overlast is vervelend. Extra ontsluiting van het gebied betekent echter niet per definitie dat de overlast ook toeneemt. Met de aanwezigheid van meer mensen zal de sociale controle ook groter worden. Bij de ontsluiting van het gebied en invulling van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met wensen uit de omgeving. Mogelijk vormen een verplichting tot aanlijnen van de hond en een verbod op motorisch verkeer (waaronder crossbrommers) in dat specifieke gebied tot de mogelijkheden. Ook kan handhaving vanuit de gemeente uitkomst bieden.
Als bestuur van De Tuinmaat ondersteunen we het streven om een ruimtelijke overgang tussen de moestuinen en de wijk te maken met rijen fruitbomen. Aan de zijde van de dijk zou een driehoekige strook opengehouden kunnen worden, waarmee ook de notenboom langs het fietspad gespaard kan blijven.	De ruimtelijke overgang tussen de moestuinen en de wijk is in de plannen opgenomen, evenals het behoud van de notenboom. Zowel de fruitbomen als de notenboom voegen waarde aan het landschap toe.
Aangezien de tuinen op de nieuwe plek permanent worden, gaan wij er vanuit dat de normale Arnhemse eisen qua ruimtelijke kwaliteit voor volkstuinen ook voor ons van toepassing zullen zijn.	De invulling van een huur- en gebruikersovereenkomst liggen bij de gemeente. De gemeente stelt een contract op, rekening houdend met wensen uit de omgeving. De gemeente is verantwoordelijk voor het contract en de handhaving van de regels.
Verder zo minimaal mogelijk andere (vaste) objecten te plaatsen, denk aan (hoge) bomen, regentonnen (hoe komen ze aan water in droge tijd?), kassen, schuttingen, etc.;	Als gemeente willen we het huidige regime van beheer en onderhoud handhaven en de beeldkwaliteit behouden. Hierbij valt te denken aan het behoud van het open landschap, en het voorkomen van een rommelig plaatje (vanaf de dijk). De gemeente is verantwoordelijk voor het contract en de handhaving van de regels.

Geluidsoverlast moet zo veel mogelijk voorkomen worden, denk aan te harde muziek, feestjes en fossiel aangedreven tuingereedschap zoals bladblazers, maaiers, freesmachines, etc.;	Als gemeente willen we het huidige regime van beheer en onderhoud handhaven. Een verbod op fossiel aangedreven gereedschap is juridisch niet mogelijk, wel wenselijk, voor de hele wijk. Duurzaam, milieu verantwoord gereedschap kan niet afgedwongen worden, hooguit gestimuleerd worden.
Het perceel van de Tuinmaat moet zo open mogelijk in karakter blijven (open landschap, groene corridor) zoals ook genoemd in het huidige bestemmingsplan, o.a. door: 1. De voorgenomen heg (in ieder geval aan de westzijde en dijkzijde) zo laag mogelijk te houden, puur als afbakening, de voorgestelde 1,5 meter is mogelijk aan de hoge kant; 2. Te kiezen voor een klein elegant centraal gebouwtje van natuurlijke materialen (bijv. hout en groen dak, in combinatie met kas?) voor opslag van o.a. tuingereedschap zo veel mogelijk aan de zuidzijde, en daarmee geen opslagbakken per tuintje; 3. Er zo nodig overleg is over openingstijden van de Tuinmaat en haar leden met omwonenden, in ieder geval niet te vroeg en te laat op de dag als er geluidsoverlast aan te pas komt. 4. Het gebruik (van een deel) van het perceel door de Tuinmaat gecombineerd wordt met het plan voor een te ontwikkelen centrale schooltuin voor basisscholen in de buurt, waar elk kind minimaal 1 jaar een eigen schooltuintje krijgt, in combinatie met natuur.	Toelichting punt 1 t/m 3: de gemeente is voorstander van het behoud van een zo open mogelijk landschap. De invulling van een huur- en gebruikersovereenkomst liggen bij de gemeente. De gemeente stelt een contract op, rekening houdend met wensen uit de omgeving. Toelichting punt 4: Of een deel van het perceel van de Tuinmaat gecombineerd kan worden met het plan voor een te ontwikkelen centrale schooltuin voor basisscholen in de buurt, wordt de komende maanden onderzocht. Het plan dient in ieder geval eerst nog nader te worden uitgewerkt en vervolgens verder te worden afgestemd met diverse betrokkenen zoals de gemeente, het Natuurcentrum, de basisscholen in de buurt en tenslotte ook met de Tuinmaat zelf.
Marketing	
Wat zijn naast het aanbieden van de kavels via Funda, andere actieve inspanningen van de gemeente geweest om de kavels als zodanig aan te bieden?	Naast de plaatsing op Funda staan de kavels op Vastgoedplein. Er is een mailing gestuurd naar makelaars, er staat een reclamebord in de openbare ruimte en er vindt promotie via Twitter plaats. Er is een klantenbestand met geïnteresseerden in de nieuwe kavels. Zij ontvangen geregeld een mailing.
Beeld over verkavelingsplan: weinig idee van de actieve verkoopinspanningen vanuit de gemeente om het oude plan aan de man te krijgen. Lijkt ons dat de gemeente hierin is tekortgeschoten.	Kennis van genomen.
Heeft er geen marktconsultatie plaatsgevonden met Arnhemse partijen: ontwikkelaars of makelaars?	Jawel, er is gesproken met makelaars en met een projectontwikkelaar.
Welke marktpartijen en wie uit Arnhem zijn geconsulteerd?	Diverse Arnhemse makelaars zoals BMV makelaars en de projectontwikkelaar Klokbouw.
De vraag welke inspanningen de Gemeente tot op heden (20 jaar)geleverd heeft is mijn inziens simpel: veel te weinig. Nu staat een aantal kavels op Funda en loopt het opeens uitstekend!	Kennis van genomen.
Waarom al die moeite voor een nieuw plan?	De vraag naar grote kavels is beperkt, de vraag naar kleinere kavels is zeer groot.
Is de verkochte kavel, de kavel die extra is gekocht bij de woning die al bestond, tegenover Arneco?	Ja, dat is correct.
Naar ons idee kan de gemeente meer dan tot op heden betekenen in het verrichten van inspanningen om de verkoop van de kavels te bevorderen. Juist in de huidige tijd blijkt dat mensen een toenemende behoefte ervaren om een ruim en fijn eigen huis met mooie tuin te kunnen bewonen (weg uit de Randstad).	Zodra de nieuwe verkavelingen bekend zijn, wordt gestart met een nieuw marketingplan.

Ook het stringent vasthouden aan het beeld- en kwaliteitsplan is de verkoop in onze optiek niet ten goede gekomen. Wij weten uit eigen ervaring, maar ook van destijds potentiële kopers dat het proces rond de goedkeuring van de bouwplannen erg moeizaam verloopt en in een aantal gevallen ook reden is voor het niet doorgaan van de koop.	Dat is correct en bekend. Daarom wordt het beeldkwaliteitsplan aangepast.
Het beeld en kwaliteitsplan moet ook meegaan met de tijd; immers, de eerste woning is 14 jaar geleden in gebruik genomen. Wij weten dat dit mogelijk in het verleden is ingegeven door bewoners van de wijk, maar wij vragen met klem om hier flexibeler mee om te gaan.	Er gaan nieuwe beeldkwaliteitseisen gelden voor de kavels na de herinrichting welke beter aansluiten op de eisen en wensen van deze tijd. Qua uiterlijke verschijningsvorm blijven de nieuw te bouwen woningen echter “familie” van de huidige bebouwing.
Daarnaast blijft actieve promotie van de wijk van belang. Nog te weinig mensen buiten Arnhem Zuid kennen onze wijk. En hoe mooi de wijk ook is, het verkoopt zich niet vanzelf; het blijft Arnhem Zuid.	Zodra de nieuwe verkavelingen bekend zijn, start het nieuwe marketingplan.
Het bewijs dat de kavels wel verkocht kunnen worden is geleverd nu het op Funda staat. Er blijkt wel degelijk interesse te zijn.	Kennis van genomen
Tijdens de webinar is onvoldoende inzicht verstrekt in de verkoopinspanningen van de gemeente. De resultaten van de verkoop door de gemeente zijn vanaf het begin van het plan uitermate teleurstellend geweest.	Kennis van genomen
We hebben echter moeten constateren, dat de gemeente bewust een aantal kavels als niet-beschikbaar heeft aangemerkt, en ondanks toezeggingen in maart dit jaar deze kavels nog steeds niet als beschikbaar aanduidt. Zie ook het verslag van de bijeenkomst in maart dit jaar waarin zelfs opgenomen staat, dat tijdens die bijeenkomst door de gemeente was aangegeven, dat die belemmering er op dat moment al zou zijn afgehaald. Niet dus!	Het niet-beschikbaar maken van de kavels is gedaan vooruitlopend op de mogelijke nieuwe verkaveling. Verkoop van een enkele kavel in een rij zou de gehele verkaveling kunnen frustreren. Daarom is gekozen voor een gefaseerde verkoop. Bij het behalen van een bepaalde reserveringsgraad komt de volgende fase in de verkoop.
Wat gebeurt er als er in veld 1 onvoldoende huizen verkocht worden? Wat is dan plan B?	Dit ligt niet in de lijn der verwachtingen. De vraag naar kavels zoals in veld 1, zowel voor kleine woningen als voor CPO is groot.
Is het mogelijk dat de Gemeente een minimaal verkocht-percentage aanhoudt van bv 70% voordat er gebouwd gaat worden, in combinatie met een maximale termijn van ontwikkeling. Dit voorkomt jarenlange bouwputten en risico op stagnering van het totale plan met alle ellende van dien.	Het is zeer waarschijnlijk dat de diverse velden gefaseerd in de verkoop gaan. Het hanteren van verkoop-percentages is iets voor bij verkoop aan ontwikkelaars en bij particuliere kavelverkoop niet gewenst. Zodra een particulier een kavel koopt moet hij budgettair gezien rekening houden met offertes met een beperkte geldigheid. Bij eerdere verkopen van particuliere bouwkavels door de gemeente blijkt de bouw van de diverse woningen binnen één fase echter vaak gelijk op te lopen omdat er sprake is van een gezamenlijke start van de verkoop van de kavels.
Wat is de maximum tijd dat de bouw in veld 1 mag duren.	De doorlooptijd van de bouw in veld 1 zal naar verwachting niet afwijken van reguliere bouw. Kleine woningen zullen mogelijk sneller gerealiseerd kunnen worden - daarvoor zijn meer prefab mogelijkheden. Bij CPO is sprake van een langere voorbereidingstijd, de daadwerkelijke bouw zal niet meer tijd nemen dan reguliere bouw. Doorgaans is er circa een jaar gemoeid met de bouw van een woning.
Extra facilitering vanuit de gemeente is gewenst bij de ontwikkeling van de CPO en Tiny house kavels, in de realisatie dat er met burgers gewerkt wordt en niet met projectontwikkelaars.	Dat is genoegzaam bekend binnen de gemeente. Er wordt voor dergelijke projecten extra tijd en begeleiding ingezet.

Duurzaamheid en milieu

Wordt gasloos bouwen verplicht?	Ja, dat geldt voor elke nieuwe woning sinds 1 juli 2018
De wethouder heeft het mis betreffende accu gereedschap. Er zijn prima bladblazers op elektra in de markt.	Bedankt voor deze informatie.
Worden er geluidseisen gesteld aan warmtepompen? (als alternatief voor gasloos bouwen)	Strengere geluideisen aan warmtepompen wordt per 1-1-2021 verplicht geregeld in Bouwbesluit
Geluid warmtepomp: wordt toch hinderlijk als nét wordt voldaan aan algemene geluidseisen	Kennis van genomen.
Gaardenhage ligt lager dan rest Rijkerswoerd. Dus eerder last van grondwater of wateroverlast.	Rijkerswoerd is opgehoogd en ligt daardoor inderdaad hoger, maar van nature ligt Gaardenhage hoger. Echter Gaardenhage ligt vlak achter de oude dijk en uiterwaarden en heeft een minder zware kleibodem dan Rijkerswoerd en is daardoor inderdaad gevoeliger voor effecten van waterstanden op de rivier. Aan de andere kant is deze minder zware bodem ook beter doorlaatbaar bij neerslag
Wateropslag: verplicht op eigen terrein opvangen, niet naar de riolering	Dit is conform gemeentelijk beleid.
Afvoeren naar riolering is VERBODEN!	Dit is nu inderdaad de landelijke en gemeentelijke beleidslijn, echter tijdens de ontwikkeling van Gaardenhage nog niet. In het waterplan dat deel uitmaakte van het ontwikkelingsplan is opgenomen dat hemelwater wordt afgevoerd naar de greppels in de openbare ruimte (bodempassages). In die bodem-passages wordt tevens het hemelwater dat afkomstig is van de wegen gezuiverd voordat het de bodem inzakt of afgevoerd wordt naar het oppervlaktewater. Voor deze afvoer is gekozen omdat de bodem niet altijd goed doorlatend is en omdat het gebied tijdens de planontwikkeling deel uitmaakte van het grondwaterbeschermingsgebied.
Overal moet worden afgekoppeld (is nu het geval, behalve waar gemeente niet heeft gehandhaafd.)”	Dat klopt, in principe mag nergens hemelwater aangesloten zijn op de riolering. Of dit wel geval is, dat gaan we onderzoeken.
Wordt er nog iets gedaan met extra wateropslag?	In de bodempassages wordt water opgevangen, gezuiverd en langzaam afgevoerd naar het oppervlakte-water. Bij kleine buien zal het water niet verder stromen dan de bodempassages. Bij grotere buien stroomt het water naar de sloot langs de Mooieweg en uiteindelijk naar het open water in Rijkerswoerd. Hiervoor is indertijd gekozen omdat de kleibodem waar Gaardenhage op is gebouwd matig tot slecht doorlatend is. Als gekozen zou zijn om het hemelwater alleen te infiltreren, dan zou de kans op wateroverlast groot zijn. Daarbij speelt ook dat tijdens het maken van de eerste plannen, Gaardenhage nog onderdeel uitmaakte van het grondwaterbeschermingsgebied. Zo’n gebied stelt extra voorwaarden ter bescherming van de drinkwaterwinning.
Hele wijk staat helemaal droog. Water wordt veel te snel afgevoerd.	Er is bewust gekozen om het hemelwater via de bodempassages (de groene greppels) vertraagd af te voeren richting Mooieweg omdat de bodem matig tot slecht infiltreert. Bij zware buien zou dit tot water-overlast kunnen leiden.

Hoe moet je gaan verwarmen als je geen gas tot je beschikking hebt?	Het advies is goed te isoleren en all electric toe te passen.
Gaan jullie eisen stellen om woningen natuurinclusief in te richten? Bijvoorbeeld: ruimte in de woningen voor vleermuizen (en rekening houden met uitstraling licht), ruimte onder dakpannen voor huismussen, wilde inheemse bloemen voor insecten.	Dit ligt in de lijn der verwachtingen en is ook afhankelijk van de uitkomsten van de ecologische quick scan.
Ik neem aan dat jullie nog ecologische quickscan gaan uit laten voeren. Wanneer staat dit in de planning?	We gaan inderdaad nog een ecologische quickscan uitvoeren. Die staat voor de 1e helft van 2021 in de planning.
Bij een eerder gebouwd huis, is er om het bouwen van de kelders mogelijk te maken, onderbemaling toegepast. Enkele maanden heeft deze onderbemaling gedraaid. Het grondwater werd geloosd in de sloot. Hierdoor hebben we maanden last gehad van een bruine sloot. De bruine kleur kwam door het hoge ijzergehalte in het grond water. Door dit bruine slootwater was heel het organisch leven gedood. Geen kikkers, salamanders, vissen enz. Ik wil u met klem verzoeken om als er nieuwbouw plaats gaat vinden op Gaardenhagen dat onderbemaling met lozing op de sloot verboden wordt.	Afgesproken is dat de woningen kruipruimteloos gebouwd moeten worden. Voor deze kelder is geen afstemming geweest of toestemming gevraagd bij beleidsverantwoordelijke. In alle situaties kan het college natuurlijk een uitzondering maken op de regels. Maar zelfs als het toegestaan zou zijn om bijvoorbeeld een kelder aan te leggen, dan moet het bronneringswater schoon zijn; niet alleen chemisch, ook qua bezinksel. Dus wat hier gebeurd is, dat had nooit zo gemogen.
Wat zijn de eisen of voorwaarden van de energievoorziening?	Er moet gasloos worden gebouwd en er mogen geen bodemwarmtepompen gebruikt worden omdat Gaardenhage gelegen is in een boringvrije zone van een drinkwaterwinning. Lucht warmtepompen behoren wel tot de mogelijkheden. Advies is all electric.
Een verbod op het aansluiten van de hemelwaterafvoer op het rioleringssysteem, om ervoor te zorgen dat regenwater in het gebied zelf wordt opgevangen en in de bodem kan infiltreren.	Dit is inderdaad het beleid van de gemeente Arnhem om hemelwater niet op de riolering aan te sluiten maar af te koppelen. Voor Gaardenhage geldt dat principe al vanaf de eerste ontwikkelplannen. Gezien de bodemopbouw is niet gekozen voor infiltreren op de kavel, maar afvoer naar openbare bodempassages. Vandaar wordt het vertraagd afgevoerd naar uiteindelijk open water. Sinds aanpassing van de (nationale) wetgeving in 2008 ligt de verantwoordelijkheid voor een duurzame oplossing voor het hemelwater primair bij de terreineigenaar. Deze kan zelf kiezen welke oplossing het meeste gewenst is. Of dan gekozen wordt voor infiltreren of een andere oplossing, dat is aan de eigenaar. De mogelijkheid blijft om het hemelwater af te voeren naar de bodempassages. Aansluiten op de riolering is en blijft niet toegestaan.
Wij vermoeden, dat voor sommige bestaande woningen niet is voldaan aan het bovengronds afvoeren van hemelwater. Die woningeigenaren zouden alsnog verplicht moeten worden aan die eis te voldoen.	We gaan uitzoeken of dat inderdaad het geval is en als blijkt dat hemelwater inderdaad op het riool is aangesloten dan is handhaving wel voor de hand liggend. Hoewel het de meest eenvoudige en goedkoopste oplossing is, is het ook niet uitgesloten dat de afvoer van hemelwater op het eigen terrein ondergronds plaats vindt in plaats van oppervlakkig. Dat is de verantwoordelijkheid van de eigenaar en niet van de gemeente. Wij kunnen alleen de voorwaarde stellen dat het hemelwater bovengronds op de openbare ruimte wordt aangeboden.
Daarnaast bestaat het plan bij de gemeente om in het kader van de Energietransitie, Rijkerswoerd vóór 2030 gasloos te maken. Gaardenhage zou daarbij een proeftuin kunnen zijn: de nieuwe woningen gaan meteen gasloos worden, de bestaande krijgen de mogelijkheid dat ook te doen.	De nieuwe woningen moeten inderdaad gasloos gebouwd worden. De bestaande woningen in de wijk, die nog op het aardgasnet zijn aangesloten, worden nog geïnformeerd over de mogelijkheden om aardgasvrij te worden. Deze aanpak is nog in voorbereiding. Het idee van een proeftuin wordt daarin meegenomen. Willen de bewoners een proeftuin worden met hun buurt?

Voor het herverkavelen van een aantal kavels zal ook voor energie, water en telecom het één en ander moeten gebeuren. Nu is ons bekend, dat Rijkerswoerd door de gemeente als kansrijk is aangewezen om vóór 2030 gasloos te worden. Dan zou het raar zijn, als nieuw te bouwen woningen nog een gasaansluiting krijgen; zeker voor kleine, goed geïsoleerde panden is het gasverbruik voor ruimteverwarming zo laag, dat het bedrijfseconomisch niet rendabel is daar een gasnet voor aan te leggen. Wellicht valt te overwegen de wijk Gaardenhage speerpunt te maken van de energietransitie in Rijkerswoerd.	De nieuwe woningen moeten gasloos worden gebouwd. Deze worden niet aangesloten op het gasnet en er wordt ook geen nieuw gasnet aangelegd. De bestaande woningen in de wijk, die nog op het aardgasnet zijn aangesloten, worden nog geïnformeerd over de mogelijkheden om aardgasvrij te worden. Deze aanpak is nog in voorbereiding. Het idee, van de wijk speerpunt maken van de energietransitie in Rijkerswoerd, wordt daarin meegenomen.
Vervolgproces	
Vragen die niet beantwoord zijn worden later nog op een andere manier beantwoord?	Ja, die worden via dit overzicht beantwoord.
Mogelijke verbetering: alle vragen voor iedereen zichtbaar maken tijdens presentatie	Hiervoor is bewust niet gekozen, omdat het kan leiden tot een parallelle sessie waarin op elkaars reacties wordt gereageerd.
Is er trouwens een notulen van de vorige vergadering.	ja, die is er en is naar de aanwezigen van die bijeenkomst toegestuurd. Indien gewenst kan die worden opgevraagd.
Investeer in videoconference apparatuur. Hierdoor krijg je ook een totaalbeeld van de zaal en is het geluid beter.	Bedankt voor uw suggestie. We hebben nu geroeid met de riemen die beschikbaar waren.
Vanaf wanneer kan een zienswijze worden ingediend.	Dat is nog niet exact bekend. De buurt zal hierover geïnformeerd worden als het zo ver is.
Deed de Mooieweg nu ook mee?	Ja, alle omwonenden zijn tegelijkertijd uitgenodigd.
Wij vragen ons tevens af waarom er geen hulp gevraagd wordt van de bewoners op Gaardenhagen/ Mooieweg. We hebben makelaars, vastgoeddeskundigen, ondernemers, investeerders in ons midden.	Samen met omwonenden is er een moodboard gemaakt. Ook wordt de input van bewoners gebruikt om het plan op onderdelen aan te scherpen.
Wij denken dat het goed is dat de gemeente met (alleen) de direct omwonenden van de Nel Klaasenstraat en de Mooieweg in overleg gaat (over o.a. veld 1). Tot nu toe zijn alleen de belangen van de bewoners van Gaardenhage in de plannen meegenomen.	Bij het maken van het plan zijn alle belangen meegewogen.
Overige vragen en opmerkingen	
Al een groot aantal jaren geleden is uit uitlatingen van gemeentemedewerkers duidelijk geworden, dat het huidige rioleringssysteem maar net voldoende is voor het oorspronkelijk geplande aantal van 47 woningen, zelfs uitgaande van het afkoppelen van hemelwater. Dit zal dus een serieus aandachtpunt moeten zijn om te voorkomen dat straks problemen met de riolering gaan ontstaan.	Dit is inderdaad een aandachtspunt. We gaan berekenen hoe groot de capaciteit van de riolering moet zijn in de nieuwe situatie en de riolering hierop aanpassen mocht uit onderzoek blijken dat dit nodig is.

Is de riolering in de Nel Klaassenstraat berekend op zoveel woningen?	Dit is inderdaad een aandachtspunt. We gaan berekenen hoe groot de capaciteit van de riolering moet zijn in de nieuwe situatie en de riolering hierop aanpassen mocht uit onderzoek blijken dat dit nodig is.
Hoeveel budget heeft de Gemeente voor planschade uitkering voor bestaande bewoners?	Als de planschadecommissie bepaalt dat de gemeente een bepaald bedrag aan planschade moet betalen, dan zal zij dit uiteraard doen. Dat is onafhankelijk van een budget.
Destijds is er niet aan versnippering gedaan. Want dat kon financieel niet. Is dat nu wel mogelijk?	In het projectbudget wordt rekening gehouden met aanpassingen aan de riolering.
Wat is het idee voor herplant van bomen?	Bewoners zijn/ worden hierover geïnformeerd. Het idee is meer bomen te planten dan er worden gekapt. Gemeente wil zo snel mogelijk de bomen vervangen (winter 2020/ 2021), een enkele boom die dan in de weg staat door de bouwwerkzaamheden, zal verplaatst worden of later worden vervangen.
Wordt er rekening gehouden met extra kinderen in de wijk en de nu al overvolle Lea Dasbergschool? Hoe lossen we dat op?	Op basis van leerlingaantallen wordt met de gemeente bekeken hoeveel lokalen er nodig zijn.
Wordt er ook rekening gehouden met extra internet? Extra glasvezel?	Wanneer er meer dan 20 woningen worden gebouwd legt KPN glasvezel aan.
Mogelijk kan met aanleggen van nieuwe infra voor telecom worden gekozen voor het meteen aanleggen van glasvezel, en dat gelijk dan voor geheel Gaardenhage.	Wanneer er meer dan 20 woningen worden gebouwd legt KPN glasvezel aan. KPN netwerk is een open netwerk, wanneer de glasvezel aansluiting in de woning is gerealiseerd kan de bewoner kiezen voor glasvezel van verschillende aanbieders.
Herinrichten van bestrating ten behoeve van herverkaveling maakt het ook noodzakelijk dat naar de openbare verlichting wordt gekeken. Een uitgelezen kans om meteen op energiezuinige LED-verlichting over te gaan voor de hele wijk. Om een uniforme uitstraling voor de gehele wijk te behouden, zouden we het zeer op prijs stellen als dan ook de huidige lantaarnpalen - die een troosteloze, armoedige aanblik bieden met vale en vergeelde kappen -worden vervangen. Het is bekend, dat de bestaande kappen een constructiefout hebben waardoor deze met regelmaat scheef hangen.	Voor de straten in het gebied geldt dat de armaturen in 2024 vervangen moeten worden. Dan is de technische levensduur van de armaturen bereikt. De masten zijn in 2042 aan de beurt om vervangen te worden. Het probleem met de kappen van de lantaarnpalen was nog niet bekend. Als we uitgaan van de reguliere vervanging vindt vervanging van armaturen in 2024 plaats. In het kader van een project om versneld LED-verlichting door te voeren, willen wij onderzoeken of de armaturen eerder vervangen kunnen worden.
Wellicht biedt het op de schop gaan van de wijk een goede gelegenheid om glasvezel aan te leggen. Voor zover ons bekend liggen er al loze leidingen naar de bestaande bebouwing, waar een vezel doorheen kan worden geblazen.	We gaan dit bespreken met KPN. We zijn nu wijkgericht bezig om gasvezel aan te leggen. Bij meer dan 20 woningen legt KPN ook glasvezel aan.
Wij vragen ten slotte om duidelijkheid omtrent de compensatie die gemeente biedt voor waardedaling van onze woning door aanpassing van het huidige bestemmingsplan.	Er kan een verzoek om planschade worden ingediend bij de gemeente. De planschadecommissie beoordeelt of er sprake is van planschade en of en hoeveel planschade betaald moet worden.

Algemene opmerkingen

Er gaat planschade komen, want het is wel een heel verschil of men 1 of 2 villa's achter of tegenover je krijgt of 16 huizen met onder andere al de parkeeroverlast, geluidoverlast, langdurige bouwoverlast en verminderde uitzichtkwaliteit.	Kennis van genomen
Ons vrije uitzicht op veld 1 veranderd naar 16 Tiny houses. Iets wat geheel niet past in het beeld van de wijk waarvoor wij en velen anderen hebben gekozen. Echter voor velen is dit niet direct in hun gezichts-veld. Wel voor ons.	Kennis van genomen
Het plan is een vergaarbak van allerlei aparte doelgroepen die niet passen in het oorspronkelijke plan. Het wordt een lappendeken, een ratjetoe. Van allemaal grote kavels naar deels grote kavels (nog enkele op Veld 4 en deels Veld 5), een veld met Tiny houses, een veld met CPO, een veld met kleine(re) vrijstaande woningen en nu ook opeens een veld met generatie-woningen.	Kennis van genomen
Wij zijn positief over het omdraaien van het CPO-veld en het Tiny houses- veld en dat de parkeerplaatsen nu aan de voorzijde zijn gepland.	Kennis van genomen
We hebben de plannen bekeken. De nieuwe bestemming voor de velden 2 t/m 5 passen prima bij het huidige 'landschapsbeeld' van Gaardenhage.	Kennis van genomen
Nieuwe plannen zijn NIET in de geest van het oude plan. Het oude plan was landelijk, met grote ruime kavels en grote huizen. Het argument van de Gemeente Arnhem dat de ruime kavels moeilijk te vermarkten zijn, is onzin. De Gemeente weet alleen niet hoe dat moet, maar die expertise kun je inkopen. Het feit dat voor de huizencrisis in 2008 door de Gemeente maar 1 kavel is verkocht en de rest van de huidig bebouw-de kavels allemaal door een projectontwikkelaar, is daarvoor wel genoeg bewijs.	Kennis van genomen
Het komt ons rommelig voor, het zijn weer veel te veel woningen en dat is niet in lijn met de landelijke uitstraling.	Kennis van genomen
Onze woonwijk biedt voor zowel mensen in als buiten onze wijk het nodige: een mooie kinderboerderij, het Zeegbos, het woonwagenkamp, Arneco en een grote hondenuitlaatplaats, namelijk de gehele wijk. Wij vinden daarom dat u zich hoort te beperken tot het herverdelen van de kavels tot kleinere kavels voor vrijstaande woningen. Niet (nog meer) CPO, geen tuintjes.	Kennis van genomen
Geen probleem met de plannen, goed dat een aantal opmerkingen vanuit de buurt zijn opgepakt.	Kennis van genomen
Superleuk plan.	Kennis van genomen
Modern, relevant, mooi plan.	Kennis van genomen

Ik vind het nieuwe plan te veel en te kleine kavels hebben. En ik verwacht een grote verkeerschaos.	Kennis van genomen
Ik vind de plannen vooralsnog best goed. Ik vind groen heel belangrijk en hoop dat dat goed terugkomt.	Kennis van genomen
Complimenten voor het plan.	Kennis van genomen
Plan zo op het eerste oog is ok.	Kennis van genomen
Ziet er nog niet eens zo heel slecht uit.	Kennis van genomen
Plan is goed, alleen geen aanvoer van materialen voor de tuinmaat over de John Grosmanstraat.	Kennis van genomen
Goed plan, doorpakken.	Kennis van genomen
De wijk verliest haar karakter. Zeker aan de voorkant. Maar ook de rust waar wij voor hebben gekozen, komt niet terug in de plannen. CPO is inmiddels al in onze wijk.	Kennis van genomen
Laten bezinken, wel idee dat er naar huidige bewoners is geluisterd en meer is meegenomen in het nieuwe plan.	Kennis van genomen
Tot nu toe positief hoor! Zeker de inrichting en uiterlijk van de kavels, Tuinmaat past daar beter.	Kennis van genomen
Extra reuring door Arneco. Extra reuring door versnippering. We zitten niet te wachten op extra verkeers-bewegingen plus parkeren. Vele weken extra geluidsdruk door alle bewerkingen die daar gaan plaatsvinden, ergo: tegen.	Kennis van genomen
Vind plannen beter geworden maar voor veld 1 nog steeds erg massaal en op delen niet duidelijk. Zoals het aantal kleine kavels, kavel grootte en type woningen (vrijstaand of rijtjeswoningen).	Kennis van genomen
Auto's in die hoek waar de tuinen nu komen is zeer ongewenst. Veel extra autobewegingen zijn ongewenst.	Kennis van genomen
De wethouder drukt wel haar plan door, de ruimtelijke indeling is beter.	Kennis van genomen
Totaalbeeld: weinig verandering t.o.v. maart, verplaatsing Tuinmaat zeker niet gelukkig mee, houd me recht voor bezwaar te maken, schooltuin is een optie.	Kennis van genomen

Eens dat de wijk nu geheel van karakter veranderd, hier hebben we niet voor gekozen.	Kennis van genomen
Totaalbeeld is positief. Ik vind het een heel mooi idee dat het veld gebruikt gaat worden voor schooltuinen. Heel waardevol. Privé tuintjes van de Tuinmaat veel minder fijn, algemeen doel.	Kennis van genomen
Wij vinden de Tiny houses niet passen binnen de uitstraling van de wijk. Kleinere woningen begrijpen wij, maar zoals de plannen nu zijn voor het voorste deel van de wijk (veld 1), voorzien wij veel verkeers-bewegingen en onrust.	Kennis van genomen
De Gaardenhage is zeker een prachtige wijk, maar het is geen recreatiegebied waar u als gemeente diverse ontmoetingsplekken hoort in te richten. Het is onze thuis.	Kennis van genomen
De verkaveling van veld 3 naar 7 woningen in het plan van 5 maart is een betere optie dan de verkaveling van veld 3 naar 12 woningen (plan 5 oktober).	Kennis van genomen
Veel te veel huizen in de Nel Klaassenstraat. Het huidige bestemmingsplan heeft op de plek van de huidige tuintjes, 4 kavels met een uitrit naar de Nel Klaasenstraat, maar nu zien we al schetsen met 12 tot 16 tiny houses en voor de CPO is in maart 2020 aangegeven dat dit er ook wel 10 à 12 woningen kunnen worden. Dat zouden dan 22 tot 28 woningen zijn aan één kant van de Nel Klaassenstraat en op Veld 2 komen er ook nog eens 6 bij met de uitrit naar de Nel Klaassenstraat. Dat betekent 28 tot 34 gezinnen met allemaal hun geluid en bewegingen.	Kennis van genomen

GAARDENHAGE

een ruime bouwkavel in Arnhem

Altijd uw eigen droomhuis willen bouwen Dan kunt u wellicht uw droom verwezenlijken! In een groene omgeving, ten zuiden van Arnhem.

De bouwkavels hebben een oppervlakte van circa 1.100 m² tot circa 1.800 m² en zijn bestemd voor het realiseren van vrijstaande woningen.
Op deze bouwkavels is er voldoende ruimte om uw droomhuis te realiseren en van uw privacy te genieten.
Het is mogelijk om zelfs op een bouwkavel met 2 gezinnen te wonen (dubbele voordeur).

Een unieke locatie, lekker centraal gelegen. Met de kinderen of kleinkinderen kunt u zelfs op de fiets genieten van de mooie en natuurrijke omgeving. Het bestemmingsplan van 'Gaardenhaage' staat de ontwikkeling van hypermoderne tot traditionele woningen toe. U heeft dus een zeer vrije keuze op een vrij kavel.

Build the life ♥ you love

Gespreksverslag n.a.v. de schouw Tuinmaat en aansluitend bewonersoverleg
9 juni 2021

Aanwezig:
Bewoners John Grosmanstraat ([redacted])
Tuinmaat ([redacted])
Arneco ([redacted])
Gemeente ([redacted]).

Disclaimer: Deze notulen zijn geen woordelijke transcriptie van hetgeen is besproken. Ten behoeve van de leesbaarheid zijn sommige opmerkingen herschreven.

Notulen:
De voorzitter ([redacted] opent het gesprek en vraagt of er nog opmerkingen zijn over de schouw.
Arneco: Ik vind het er mooi uit zien. Er wordt over na gedacht hoe het wordt gedaan. Opvallend was dat de centrale composthoop niet werkt.
Verder zijn er geen opmerkingen.

Voorzitter: Hoe groot is het ledenbestand precies?
Tuinmaat: Ongeveer 50 (54 precies) met 8 mensen op de wachtlijst.
Voorzitter: Vanwaar deze vraag?
Bewoners John Grosmanstraat: Dit heeft te maken met de plannen die gemaakt zijn en de hoeveelheid terrein die wordt ingericht. En ook de indruk dat wat nu ingetekend stond ruimer is dan wat nu voor de Tuinmaat nodig is. Moet het daadwerkelijk zo ruim?
Tuinmaat: het hoeft niet zo groot. 150m2 is maximale grote van één tuin.

Voorzitter: De zorgpunten die zijn geuit door bewoners van de John Grosmanstraat komen later aan bod. Zijn er nog andere algemene opmerkingen over de schouw?
Arneco: Ik ben heel erg benieuwd hoe het gaat worden. De Tuinmaat is nu zo. Er is kennis en ervaring opgedaan. Wordt het wellicht anders? Kostenbesparing voor de hagen?
De relevantie van de vraag 'zijn er nog vragen over de schouw' hangt ook mede af van de uitwerking van het agendapunt 'nut en noodzaak van de verplaatsing van de Tuinmaat'.

De voorzitter vraagt [redacted] of zij achtergrondinformatie kan geven over Gaardenhage.
[redacted] Als gemeente zijn we vanaf 2003/04 bezig met verkopen van kavels. Groot deel van de kavels verkocht niet. Daarom is met de Tuinmaat afgesproken dat ze zich als tuinbouwvereniging tijdelijk mochten vestigen op de huidige locatie. Altijd met de bedoeling tijdelijk want woonbestemming. We zitten nu in een andere woningmarkt. We gaan ook kavels verkleinen. Er is heel veel behoefte aan woningbouw en we willen dat er op de huidige locatie van de Tuinmaat nieuwe woningen komen. We hebben ook met de Tuinmaat afgesproken om te onderzoeken of er een alternatieve locatie is. De gemeente vindt de Tuinmaat belangrijk vanwege de lokale voedselproductie en de Tuinmaat is ook belangrijk voor de wijk als ontmoetingsplek. Er is behoefte aan een volkstuin daarom faciliteert de gemeente het. Er staan 8 mensen op de wachtlijst, het kan zijn dat het nog groeit.

Bewoners John Grosmanstraat: Speelde ook nog mee dat de gemeente geen grond wil kopen?
[redacted] Klopt, we zoeken naar eigen grond in Rijkerswoerd.
Arneco: Er is veel te lezen over de woningbehoefte. Er zijn veel verschillende visies op. Ook opties om binnen bebouwd oppervlak de volumes te vergroten. Argument; er moet meer bijgebouwd worden daarom moeten dingen herplaatst worden. Is de afweging in de breedste zin van het woord gemaakt? *(Afweging tussen inbreiding en uitbreiding).*

[redacted] De huidige locatie van de Tuinmaat was altijd al voorzien als locatie voor woningbouw.
Arneco: In hoeverre is het een open blik geweest? Politiek kan van alles beslissen.
[redacted] De voorzieningen liggen er al voor woningbouw. Daarom logische locatie om het voor woningbouw te gebruiken. Dus er is op dat principe doorgegaan. Er is woningbouw bedoeld. Er is vraag naar woningbouw.
Bewoners John Grosmanstraat: In principe was het één plan. De infrastructuur ligt er al (riolering, in- en uitritten zijn vormgegeven).
Arneco: Het midden van de wijk zou een goede plek zijn om samen te komen. Nu komt de Tuinmaat meer aan de zijkant van de wijk.
Voorzitter: nu spreek je over het agendapunt 'het belang van de gemeente'. Bij de paardenwei (*verplaatsing van de Tuinmaat)* speelt het financieel belang een veel minder grote rol. Anders hadden we ook kunnen kiezen voor woningbouw. De Tuinmaat is een groenvoorziening in de wijk met een sociale functie: het is een belangrijke ontmoetingsplek voor mensen in de wijk. Daar is ontzettend veel behoefte aan. Op voorhand is gezegd dat de Tuinmaat op den duur weg moest . We hadden ook als gemeente kunnen zeggen we stoppen met de overeenkomst en zoek zelf maar een nieuwe plek. Dat kunnen wij als gemeente niet maken. Maar wij zien heel erg de noodzaak en meerwaarde van deze voorziening voor de wijk. Ook buiten Rijkerswoerd is naar een locatie gezocht. Maar de paardenwei bleek een hele mooie en geschikte locatie.
Bewoners ([redacted] Het *(de paardenwei)* heeft nu nog een groenbestemming.
Tuinmaat : Wij zijn de laatste rij. Maar toen kwam er nog een hele woonwijk. Vroeger was dit de groene long. En toen kwam er Gaardenhage.
Bewoners John Grosmanstraat (Bob): Wethouder wil dat het zo gaat. En binnen 4 jaar moet er iets gebeuren. De gemeente creëert een probleem omdat ze iets willen veranderen.
Arneco: Er is een woningbouwbehoefte. De gemeente brengt de belangen samen.
Voorzitter: Als gemeente dienen we te anticiperen op diverse uitdagingen zoals woningnood, het verlies van groen en biodiversiteit en klimaatverandering. Je hebt te maken met verschillende belangen. Het is zelden zo dat alle belangen gediend kunnen worden. De wethouder wil het liefst ook iedereen naar zijn zin maken, maar dat kan nu eenmaal niet altijd
Carla: Het gaat verder dan de wijk. We hebben heel weinig bouwgrond in de gemeente waarvan de gemeente eigenaar is. Daarom voegen we bewust kleine woningen en collectief particulier opdrachtgeverschap/ samenbouw toe.
Bewoners John Grosmanstraat ([redacted] De gemeente heeft verzaakt om de woningen goed en snel te verkopen. Als de gemeente haar best had gedaan was alles al verkocht geweest. Herverkaveling is al eerder voorgesteld. Taak bij de gemeente om het vertrouwen dat zij kwijt zijn weer terug te winnen.
Voorzitter: We hebben te maken met de situatie zoals die nu is. Vraag aan Sam: is het belang van de gemeente in deze duidelijk?
Arneco ([redacted] het belang is duidelijk. Ons andere punt, naast het belang van de gemeente, is wat het doel/ de uitkomstruimte van dit overleg is? Er zijn een aantal constructieve punten aangedragen. Per vermindering van gebruiksmogelijkheden kost dat pachtgeld. Valt er te praten over dit soort dingen? Valt dit vast te leggen in juridisch houdbare documenten? Het is spijtig om te constateren dat het verwachtingspatroon van de omwonenden niet goed is.
Bewoners John Grosmanstraat: Heel goed punt. Ik ben niet tegen de Tuinmaat. Maar wij zouden het heel erg op prijs stellen als er iets wordt afgesproken en dat het dan ook echt gebeurt. Niet dat als er andere mensen op het project komen dat het weer gaat wijzigen. Prima dat er wat verandert. Maar leg het dan vast. Dit is afgesproken en als het anders gaat wordt het ook gehandhaafd.
Voorzitter: Waar hebben we het dan precies over?
Bewoners John Grosmanstraat: De Tuinmaat moest destijds aan de Nel Klaassenstraat komen want er zou een mooie samenwerking met de stadsboerderij gevormd kunnen worden. Dat was toen heel belangrijk. Er werden parkeerplekken vrijgemaakt. Er is niets van terecht gekomen. De gemeente heeft gefaciliteerd dat het zo gaat. Eerst geen horeca, dan toch feesten en partijen. Steeds een stukje erbij.

Arneco: Vanuit Arneco zijn we best voor lokale voedselvoorziening. Doe maar, maar onder voorwaarden. Om één voorbeeld te noemen. Extra verlichting op het fietspad omdat er een Tuinmaat zou neerstrijken willen we echt niet.
Tuinmaat: Dat willen wij helemaal niet.
Voorzitter: Het punt van de verlichting kwam vanuit beide partijen terug. Goed om te weten dat ik contact heb gehad met [redacted] (*de Vastgoedmanager)*. Hij gaat over de huurovereenkomsten. Als de Tuinmaat wordt verplaatst naar de paardenwei is er geen pachtovereenkomst maar een huurovereenkomst. Dit soort aanvullende voorwaarden kunnen wel worden opgenomen in de overeenkomst, maar wel in samenspraak met de Tuinmaat. De Tuinmaat heeft al een reglement; alle bouwwerken moeten aan afmetingen voldoen, regentonnen moeten in de juiste kleur zijn etc
Bewoners John Grosmanstraat: Als je kijkt in het bestemmingsplan weet je niet wat je allemaal voor privaatrechtelijke afspraken hebt gemaakt als gemeente.
Voorzitter: in de praktijk zal dit niet zo snel gebeuren. Het huidige huishoudelijk reglement zal in de basis waarschijnlijk worden overgenomen.
De Tuinmaat: In de huurovereenkomst en in de omgevingsvergunning staan al heel veel regels. Het begint met het bestemmingsplan, dan de omgevingsvergunning en via de huurovereenkomst kunnen veel zaken al redelijk vastgelegd worden.

[redacted] Bestemmingsplannen gelden niet voor 10 jaar. Actualiseringsplicht is ook vervallen. In principe is het niet zo dat als we het vastleggen in een bestemmingsplan dat het maar voor 10 jaar is. Een bestemmingsplan geldt in principe voor onbepaalde tijd. *(Latere toevoeging: het bestemmingsplan geldt inderdaad niet voor altijd. Een bestemmingsplan kan namelijk worden gewijzigd. Maar het is niet zo dat de rechten uit het bestemmingsplan na een bepaalde tijd zonder meer komen te vervallen).*

Bewoners John Grosmanstraat: Maak de huurovereenkomst heel concreet.
Arneco: Er kan nu al in vertrouwen een huurovereenkomst worden opgesteld. Wat als er een nieuwe omgevingsvergunning/ bestemmingsplanwijziging komt waarin een flatgebouw van kassen wordt toegestaan? Als dit in een huurovereenkomst is geregeld zegt dit niets over toekomstige huurders. Beter om het dan in het bestemmingsplan te regelen.
Voorzitter: Niemand wil verlichting. Dus dan zijn wij als gemeente ook niet genegen om dat vast te leggen.
Arneco: Hellend vlak redenering. Wij hebben nog Flora en Fauna dingen moeten doen.
Het kan niet zo zijn dat daar nu een publieke functie komt, maar omdat daar dan een onveilige situatie ontstaat kunnen we dat doen (*het plaatsen van verlichting op de fietspaden)*.
Bewoners John Grosmanstraat: Dat zie je ook met de horecafunctie in de stadsboerderij.
Carla: Ik vind het moeilijk om een toezegging te doen tot in de lengte der dagen. Zaken kunnen in de toekomst veranderen.
Arneco: Het doel moet goed vastliggen. Een pachtovereenkomst.
[redacted] Regels in een bestemmingsplan moeten ruimtelijk relevant zijn. Indien er een onderbouwing is waarom verlichting niet in een bestemmingsplan zou kunnen dan kan je dat opnemen.
Arneco: Wij zijn niet goed ingevoerd in de specifieke ins- en outs. Waarom zijn wij hier niet meer bij betrokken?
Tuinmaat: Wij willen ook kassen. Nu is er wel de mogelijkheid om op elke hoekpunt kastjes te zetten. De Tuinmaat zit nu met de investering.
Bewoners John Grosmanstraat: Er zijn vaste maten vastgesteld.

Arneco: Zo bio-divers en natuurlijk mogelijk. We snappen dat er een heg mogelijk is. De wens is om hem niet te hoog te maken. Juist om dat uitzicht duidelijker te maken.
Bewoners John Grosmanstraat ([redacted] Bij de John Grosmanstraat staan er boerenhagen/ veldhagen. In de loop der jaren vervallen struiken. Dat maakt dat het mooi is en op die plek heel mooi past. Dat sluit dan ook goed aan bij de rest. Officieel horen de hagen officieel max 1,5 m te zijn

(we meten vanaf de vloer van het huis). Dat is anders dan bij de 'dozen', daar zijn de hagen vier rijen breed.
Voorzitter: Vanuit de gemeente staat biodiversiteit hoog op de agenda. De gemeente wil zo graag een zo bio-divers mogelijke haag.
Arneco: Creatieve compromissen. Wat zijn de opties?
Voorzitter: Als jullie die lijst opstellen met elkaar, dan kunnen wij gaan onderzoeken of we die punten kunnen opnemen in het bestemmingsplan. Het zou gemakkelijk zijn om een gezamenlijke lijst opstellen.
Bewoners John Grosmanstraat: dan is het nog maar zeer de vraag hoe en bij wie dit landt binnen de gemeente. Iedereen moet er vervolgens nog een plasje overheen doen.
[redacted]**:** Af ten toe verbaast mij dat ook. Dat is niet zomaar een gelopen race. Je hebt te maken met verschillende afdelingen. Soms kijken afdelingen verschillend tegen dingen aan.
Arneco: Wil je samen een hoop tijd verdoen?
Tuinmaat: Je moet een beetje vertrouwen hebben in de gemeente.

Voorzitter: Er wordt gezorgd voor een gezamenlijke lijst met zorgpunten. Vervolgens wordt er gekeken wat we willen/ kunnen vastleggen in het bestemmingsplan.

Nu goed om laatste stand van het onderzoek uit te leggen. Al met al lopen er iets van 5 onderzoeken.
Carla: Er is een QuickScan Flora en Fauna uitgevoerd. Blijkt dat de huismus en mogelijk ook de sleedoornpage (vlinder) in de hagen zit. Die staan op de lijst bedreigde diersoorten. De vraag is of de hagen verplaatst kunnen/mogen worden. Op bepaalde plekken in het plan Gaardenhage wijzigt de locatie van de hagen. Vraag is of we dezen hagen gaan verplaatsen of nieuwe gaan planten.
Stikstofonderzoek is ook afgerond, geen belemmering.
Er is een vooronderzoek archeologie geweest. Er moet een vervolgonderzoek worden uitgevoerd. Er zit misschien een Romeinse weg (de Limes).
In een later stadium zal er ook CE onderzoek uitgevoerd. Dit is nodig voor de veiligheid voor de volkstuinen maar niet noodzakelijk voor het bestemmingsplan.
Bodemonderzoek is uitgevoerd, resultaten moeten nog komen. Rapport verwachten we binnenkort.

Bewoners John Grosmanstraat (Bob): er hebben onder aan de dijk oorlogshandelingen plaatsgevonden.

Voorzitter: zijn er nog vragen over de onderzoeken?
Bewoners John Grosmanstraat: kunnen we het Flora en Fauna onderzoek ontvangen?
[redacted] Dat wordt allemaal tegelijkertijd met het bestemmingsplan naar buiten gebracht.

BESCHRIJVING PROCES VERVOLG BESTEMMINGSPLAN
[redacted] *Als de onderzoeken zijn afgerond en het ontwerpbestemmingsplan gereed is, brengt het college het bestemmingsplan naar buiten. Het bestemmingsplan wordt vervolgens bekend gemaakt op officielebekendmakingen.nl en bewoners en belanghebbenden worden op de hoogte gesteld via een brief. Het bestemmingsplan is dan in te zien op www.ruimtelijkeplannen.nl of op de receptie van het stadskantoor.*

De dag na de bekendmaking begint de zienswijzetermijn te lopen. Deze termijn duurt 6 weken en tijdens deze periode kan iedereen een zienswijze indienen. Wij zullen aan de hand van de zienswijzen een zienswijzerapport opstellen. Deze leggen wij samen met het bestemmingsplan voor aan de gemeenteraad.

De gemeenteraad zal vervolgens het bestemmingsplan behandelen op de politieke avond. Tijdens de behandeling worden de degenen die een zienswijze hebben ingediend (en eventueel andere

belanghebbenden) uitgenodigd om hun standpunt te verdedigen. De gemeenteraad stelt vervolgens (al dan niet gewijzigd) het bestemmingsplan vast.

Na vaststelling wordt het bestemmingsplan wederom ter inzage gelegd voor 6 weken. Tijdens deze termijn kan een beroep worden ingediend. Een eventueel beroep zal worden behandeld door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in Den Haag. Wij schatten in dat een eventuele beroepsprocedure meer dan een jaar kan duren.

Bewoners John Grosmanstraat: Wij hebben de voorkeur om vooraf al de plannen te bespreken.
[redacted] Planning is halverwege augustus/ eind augustus ter inzage.

Hoe zit het met de vaststelling? Wie is daarvoor verantwoordelijk?
Arneco; lokale voedselproductie is een wens van heel veel partijen.
[redacted] De raad kan een amendement aannemen of besluiten om het plan niet aan te nemen.
[redacted]**:** De afdeling wonen heeft de opdracht gekeken om al het oppervlakte aan groen te bekijken. De gemeenteraad beslist of een bestemmingsplan wel of niet wordt aangenomen.
Tuinmaat: Het bestemmingsplan Whemedreef is niet aangenomen door de gemeenteraad.

Voorzitter: De meeste punten zijn besproken. Zijn er nog andere punten die we onder de aandacht willen brengen?
Arneco: Wil de gemeente/ direct omwonenden/ tuinmaat aangeven in hoeverre het een haalbaar/ acceptabel plan dat een deel van de tuin als schooltuin kan worden gebruikt. Meedere steden (waaronder Amsterdam, Den Haag, Amersfoort) hebben centrale schooltuinen (parken die over zijn), waar meerdere klassen doordeweeks kunnen moestuinieren (met professionals). Het hele veld is te groot, hoor ik, het kan dus zijn dat de helft Tuinmaat is en de helft schooltuin. Omdat het zo schaars is het een belangrijke afweging of er ook plek kan zijn voor een schooltuin.
Gemeente: Hoe komen de scholen daar?
Arneco: Het liefst met de fiets. Maar betekent wel dat je kinderen hebt. En daardoor ook geluidsoverlast. Voor de Tuinmaat zorgt het wel voor minder oppervlakte. Van de 50 scholen zijn er al 25 scholen die doen aan moestuineren. Probleem is nu dat er niemand in de zomer mee bezig is en dat het plantgoed dan dood gaat. De scholen zullen onder schooltijd bezig zijn. Het gaat om 25 lessen per jaar. Win-win situatie met de Korenmaat. Grond is heel schaars.
Bewoners John Grosmanstraat: Ze hebben al tuintjes bij de Korenmaat en het is helemaal niet vol.
Tuinmaat: Op zich is het een heel sympathiek idee. Maar is het realistisch? Hoeveel verkeer ga je aantrekken? Hoe komen ze op die tuintjes? Het is alleen een verzwaring van die plek. Daarnaast wordt het onderwijs momenteel al overvraagd door het toevoegen van allerlei nieuwe thema's.
Arneco: We zijn in overleg met scholen en schoolbesturen over dit laatste punt. Is het inpasbaar?
Tuinmaat: De helft is te weinig. En misschien wil je ook wat met de zones (dus dichter bij de dijk).
Voorzitter: E.e.a. is ook afhankelijk van het archeologisch onderzoek. Hoeveel ruimte blijft er dan bestaan? Dan is er meer ruimte bij het project Stadslandbouw Mooieweg. Los van logistiek/ verkeersaantrekkende werking. Daar heb je al een bestaand stadslandbouwinitiatief en heb je ook meer body. Het is echter onzeker of de stadslandbouw Mooieweg kan blijven op deze plek.
Arneco: Het is ontiegelijk schaars.
De schooltuinen zie ik zelf als een belangengroep. Namelijk scholieren in de wijk. Wat een zorg is in hoeverre de wijkfunctie van de Tuinmaat echt vast ligt.
Tuinmaat: Wij zijn voor Rijkerswoerd en omliggende wijken. Dat is vastgelegd door de notaris.
Arneco: Nu is er een kleine wachtlijst. Het zou zomaar kunnen dat het nog een stukje populairder wordt bijvoorbeeld als de groenten/fruit steeds duurder worden. Hoe eerlijk is het nu first in first out? Buurtfunctie is een openbare functie. Natuurlijk zitten daar beperkingen aan. Tot nu is het zolang je binnen bent ben je welkom, als buitenstaander heb je nu nog pech gehad.
Bewoners John Grosmanstraat: Hoe kan je dat dan ondervangen?

Arneco: Meer flexibiliteit inbouwen in de statuten. Gemeente wil de grond behouden. Kerndoelstelling van de gemeente is om al de belangen te behartigen.
Tuinmaat: Er zit best wel wat verloop. Wij hebben deze lengte (*van de wachtlijst)* nooit meegemaakt. Het fluctueert heel vaak. Er worden ook opschoonacties gedaan.

Arneco: Er zijn voorzieningen nodig om goed te kunnen tuinieren. In hoeverre is de gemeente daarvoor bereid te investeren?
Voorzitter: Dit wordt zeker niet aan de vereniging overgelaten. Dat wordt in voorzien vanuit de gemeente.
[redacted] er is €65.000,- beschikbaar voor de verplaatsing van de Tuinmaat. Mogelijk kan de tuinmaat ook een beroep doen op subsidies. De Tuinmaat staat er zeker niet alleen voor.
Arneco: Om tot een goed gesprek te komen is het belangrijk dat je niet heel veel investeringen moet doen. Maar ook op de termijn waarop jullie rechten hebben (hoe lang loopt de huurconstructie)?
Gemeente: Huurovereenkomst over een langere termijn. We gaan niet investeren met €65.000,- als het maar voor een jaar is.
[redacted] Een bestemmingsplan is in principe voor onbepaalde tijd.
Bewoners John Grosmanstraat: Tenzij het wordt gewijzigd.

[redacted] De planning is dat het bestemmingsplan in het najaar wordt vastgesteld. Mogelijk wordt het later, want de gemeenteraad bepaalt haar eigen agenda. Als er beroep komt kan dit een jaar vertraging oplopen. Als er geen beroep komt hebben we te maken met een opzegtermijn.
Tuinmaat: Wij willen een overbruggingsperiode hebben.
Carla: We zeggen de huurovereenkomst pas op als het bestemmingsplan er ligt. In goed overleg kijken we wat een goede periode is.
Tuinmaat: Als het in oktober kan worden omgezet, kunnen we in het voorjaar verhuizen. Dat willen wij.
Tuinmaat: Een schoolgroep gaat nog voor extra overlast zorgen. Er ligt nog ruimte bij de Korenmaat. Door een schooltuin wordt het alleen maar duurder. En we vinden het niet zo prettig als er kinderen door de volkstuin lopen. Ik maak nu al heel vaak mee dat alles open staat.

Bewoners John Grosmanstraat: Is de verkavelingsschets van maart nog actueel?
[redacted] We zijn er niet uitgekomen met de tiny houses van Volkshuisvesting. Er komen nu 12 kleine woningen. Een kleine woning is groter dan een 'tiny house'. Is ook weer particulier opdrachtgeverschap.
Bewoners John Grosmanstraat: Moeilijk om een aannemer te vinden voor een dergelijke kleine woning.

Kijkend naar de tuinmaat zoals het nu ingetekend staat is dat nog steeds actueel?
[redacted] Ja, nog steeds actueel.

***Arneco:** Hoe zit het met verkeer?*
Voorzitter: Verkeer is een paar keer kort ter sprake gekomen. Mensen komen vooral met de fiets. De Tuinmaat had het idee om 5, maximaal 6 parkeerplaatsen aan te leggen. Behoefte voor meer is er niet. 2 á3 auto's per dag. Parkeerdruk komt juist door de incidentele evenementen op stadsboerderij De Korenmaat.
Tuinmaat: Nu twee parkeerplaatsen. Krap want op een schoonmaakdag heb je er wel eens 5 nodig. Met 5 á 6 kan je een beetje groei opvangen.
Arneco: Vraag is de aanrij route. Kan dit ook via het bruggetje?
Bewoners John Grosmanstraat: We wonen bewust op de hoek van de John Grosmanstraat . Gemeente gaat uit van een speelstraat. Wegen zijn aangelegd als bestemmingsverkeer.
Arneco: Er is ook een verkeersveiligheidsriscio.

Carla: Het fietsbruggetje (verlengde Eka van Thoden van Velzenstraat) is zijn niet berekend voor wegverkeer. Te vroeg is de conclusie getrokken: 'er wordt overheen gereden dus het kan'. Wegbeheerder en constructeur zeggen dat de constructie van de fietsbrug niet geschikt is voor dagelijks autoverkeer. Er zitten ook nog financiële gevolgen aan de aanleg van een nieuwe brug. Ontsluiting via het fietspad bleek een erg dure optie; het fietspad zou dan geheel moeten worden aangepast naar een weg/fietsstraat en de fietsbrug zou vervangen moeten worden door een autobrug. De bestaande brug is niet geschikt voor structureel gebruik door auto's. De kosten voor de brug alleen al bedroeg €150.000,- Het gaat over niet zoveel auto's dus daarom is via de John Grosmanstraat de beste optie.
Voorzitter: In verband met de verkeersveiligheid van de fietsers op het fietspad, zou dan bovendien een aparte rijbaan voor auto's en fietsers moeten worden gemaakt.
Bewoners John Grosmanstraat: Het speelt mee dat in het beeldkwaliteitsplan strenge eisen worden gesteld aan bewoners. Ook over parkeren.
Arneco: Is het een mogelijkheid om toch te kijken welke voorwaarden in het bestemmingsplan kunnen worden meegenomen?
[redacted] Niet alles kan worden opgenomen in een bestemmingsplan. We zijn ook gehouden als gemeente aan het proportionaliteit en subsidiariteitsbeginsel. *Proportionaliteit houdt in dat de zwaarte van het in te zetten middel in verhouding dient te staan tot het beoogde doel. Subsidiariteit betekent dat indien ook met een minder belastend middel hetzelfde doel kan worden bereikt voor dat middel kan worden gekozen. Een voorbeeld hiervan is dat we niet mogen opleggen dat in het kader van de geluidbelasting alleen een bepaald soort tuingereedschap mag worden gebruikt, omdat andere soorten tuingereedschap ook tot hetzelfde resultaat (zelfde geluidbelasting) mogen leiden.*

Voorzitter: Sluit af. Veel dingen zijn besproken. Dank voor jullie gastvrijheid, het ter beschikking stellen van de ruimte en de input.

***Afspraken naar aanleiding van het overleg**:*
[redacted] werkt notulen uit en voegt daarbij een overzicht wat in een bestemmingsplan kan worden verwerkt.
Vertegenwoordigers van de Tuinmaat, bewoners van Arneco en bewoners van de John Grosmanstraat plannen een vervolgoverleg in waarbij ze een lijst met gezamenlijke zorgpunten/wensen opstellen.
[redacted] werkt uit wat in een bestemmingsplan kan worden verwerkt.

Toevoeging 11 juni 2021; wat kan in een bestemmingsplan worden opgenomen?
In een bestemmingsplan (*vanaf 2022 een omgevingsplan*) kunnen alleen onderdelen worden opgenomen die een ruimtelijke relevantie hebben (*of betrekking hebben op de fysieke leefomgeving*). In het bestemmingsplan kunnen derhalve alleen regels worden opgenomen die te maken hebben met de ruimtelijke uitstraling van bestemmingen. Wij kunnen bijvoorbeeld niet opnemen dat alleen een 'biologische' tuinbouwvereniging zich mag vestigen op de Tuinmaat. Ook regels over gedrag, bijvoorbeeld welke planten er mogen worden geplant en hoe er voor de planten gezorgd wordt, kunnen wij niet opnemen in het bestemmingsplan.

Andere beperking is dat wij alleen regels mogen opnemen in een bestemmingsplan die we noodzakelijk achten. Er moet dus een goede argumentatie aan ten grondslag liggen om een bepaalde regel op te leggen. Dit heeft er ook mee te maken dat je iemand niet onevenredig mag belasten. Het is dus onvoldoende om te zeggen 'alle partijen zijn er over eens dus we leggen het vast'. Deze vastlegging moet wel onderbouwd zijn met ruimtelijke argumenten. Ook is er voor veel onderwerpen beleid vastgelegd. Van dit gemaakte beleid kunnen we niet zomaar afwijken.

Afspraken:
- [redacted] vraagt bij [redacted] na hoeveel tuinen er (maximaal) nodig zijn, hoeveel van de 45 tuinen van 120 m2, moeten gesplitst kunnen worden. Ook vraagt Herman een onderbouwing van de 6 parkeerplaatsen die ruim onder de gemeentelijke norm liggen.
- We gaan uit van een plafond aan aantal toegestane tuintjes, waarop we de maximale parkeernorm kunnen bepalen. Deze ruimte kunnen we claimen van de Tuinmaat, mocht het aantal van 6 parkeerplaatsen in de praktijk onvoldoende zijn. Het moet mogelijk blijven extra parkeerplaatsen op eigen terrein bij te maken. We blijven uitgaan van parkeren op eigen terrein Tuinmaat. Verkeersaantrekkende werking is beperkt (John Grosmanstraat kan het aan), auto's staan achter een heg en daarmee uit het zicht.
- grootte tuinmaat ca. 6500 m2, bestemming groen. Tuinmaat loop aan noordzijde schuin, parallel aan dijk, dijkzone wordt vrijgehouden en boom valt buiten de Tuinmaat.
- biodiverse haag rondom, 1,5 - 1,8 m hoog zoals bewoners en tuinmaat overeengekomen zijn, 1,5 m hoog richting fietspad
- we willen maximaal 1 centrale kas toestaan en maximaal 10 kleine kasjes. Omdat het aantal kasjes gemaximeerd is kan de haag lager zoals bewoners en Tuinmaat willen (anders haag even hoog als kas).
Maten die Tuinmaat opgeeft: max 1 centrale tunnelkas: 10x 3m met hoogte 2,30m
Kleine kasjes: (zoals ook in huidige vergunning: 2x3m hoogte 2,30m). Omschrijven wat mag, geen eigen knutsels.
Locatie centrale kas: in verlengde van clubhuis, maar niet in de schaduw daarvan.
- 1 gebouw. Bouwkeetformaat, 6 x 3 x2,5, met veranda, goed ingepast. Functie: schuilen, vergaderen. Opslag materialen, koffiedrinken. Locatie: centraal, vandalisme proof, dus bij voorkeur niet aan de bosrand, maar op de plek zoals steeds in de gemeentelijke schets stond.
- Bij de parkeerplaats ruimte voor 6 Toptuinbakken.
- Prikkeldraad verwijderen aan de kant van de dijk.
- Struinpad maaien aan noordzijde de Tuinmaat richting ingang zeegbos
Kleurgebruik conform huishoudelijk reglement : zwart, antraciet, donkerbruin, groen
- Beperken zicht vanaf Grosmanstraat met 3 extra rijen kersenbomen
- Geen verlichting
- Zo min mogelijk paden en verharding
- Afsluiten met poort, 2 ingangen (Eka Thoden van Velzenstraat voor fietsers, John Grosmanstraat voor auto's)
- voorkomen verrommeling
- watervoorziening met meerdere waterpunten
- openingstijden: beperken door geen verlichting
- geen feestjes, BBQ, huisjes, bewoning
- Voorkomen geluidsoverlast, geen versterkte muziek, handgereedschap, incidenteel zwaarder

Schriftelijke vragen
Ex Artikel 44 RVO

Arnhem, 6 oktober 2021

Gaardenhage, de vraag is enorm groot

Gaardenhage is een zeer ruim en landelijk opgezette wijk. Ruime kavels met hoge eisen aan het beeldkwaliteitsplan, passend bij de verschillende woonbehoeften van onze stad. De vraag naar dit soort kavels is, zeker in de huidige markt, groot.

Het college lijkt nu het bestemmingsplan en het beeldkwaliteitsplan te willen wijzigen, omdat de kavels niet te verkopen zouden zijn.

De gemeente heeft nog 25 kavels in bezit, waarvan er 21 niet te koop worden aangeboden. Zolang je kavels niet te koop aanbiedt, is het niet vreemd dat deze niet verkocht worden. De vier kavels die wel op Funda zijn gezet, zijn allen gereserveerd voor de verkoop. Er is zelfs een enorme wachtrij ontstaan voor deze kavels. De interesse was zo groot dat er even geen nieuwe geïnteresseerden op de wachtlijst werden gezet vanwege het beperkt aanbod van kavels dat in de verkoop is gegaan.

Daarom heeft de VVD de volgende vragen:

1. Zijn er kavels die nog niet te koop zijn aangeboden? Zo ja, waarom zijn niet alle kavels te koop gezet, zodat het geldende bestemmingsplan gewoon uitgevoerd kan worden?
2. Wat zijn de stappen die het college had kunnen nemen om op basis van de huidige bestemmingsplan de kavels actiever aan te bieden voor de verkoop?
3. Welke conclusie trekt het college uit de enorme toename van geïnteresseerden voor de kavels die wel op de markt zijn gezet? En klopt het dat er is gestopt met het aannemen van aanmeldingen vanwege een te grote belangstelling?
4. Hebben geïnteresseerden die daar willen wonen nu de mogelijkheid om alle kavels op het huidige bestemmingsplan te kunnen kopen?
5. Waarom is er niet voor gekozen om alle kavels ook actief op websites als Funda aan te bieden?
6. De reden voor het willen wijzigen van het bestemmingsplan was een gebrek aan belangstelling voor de kavels, hoe gaat het college met de nieuwe situatie om waarbij de kavels enorm in populariteit zijn toegenomen?
7. Wat vinden de bewoners van Gaardenhage van het resultaat uit het participeren m.b.t. de voorgestelde wijzigingen?

Rebin Maref
VVD Arnhem

Aan de leden van de raad

Datum : 2 november 2021
Zaaknummer : 610761
Contactpersoon : Carla Frederix
Telefoonnummer : 06-50740226

Onderwerp: Schriftelijke vragen art. 44 Rvo over 'Gaardenhage, de vraag is enorm groot'

Geachte voorzitter en leden,

Het raadslid Maref van de fractie VVD heeft ons bij brief, ingekomen 6 oktober 2021, schriftelijk vragen gesteld op grond van artikel 44 van het Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2018 over Gaardenhage. De vragen zijn als bijlage toegevoegd aan deze brief.

Ter beantwoording van deze vragen delen wij u het volgende mee.

1. *Zijn er kavels die nog niet te koop zijn aangeboden? Zo ja, waarom zijn niet alle kavels te koop gezet, zodat het geldende bestemmingsplan gewoon uitgevoerd kan worden?*

Ja, er zijn kavels die nu niet te koop worden aangeboden. Dit zijn de kavels waarvoor een plan voor herverkaveling is gemaakt. Het ontwerpbestemmingsplan dat deze herverkaveling mogelijk moet maken, ligt sinds 14 oktober jl. ter inzage. De kavels die niet worden herverkaveld worden wel te koop aangeboden omdat dit geen invloed heeft op de mogelijkheid de nieuwe plannen uit te voeren.

2. *Wat zijn de stappen die het college had kunnen nemen om op basis van de huidige bestemmingsplan de kavels actiever aan te bieden voor de verkoop?*

In 2015 is een nieuwe verkoopcampagne gestart met een aangepast beeldkwaliteitsplan en een vernieuwde huisstijl en website, maar dit heeft niet geleid tot extra verkopen. Daarom is vanaf eind 2018 een traject gestart om te komen tot een nieuwe verkaveling en een gewijzigd beeldkwaliteitsplan waarin de bouwmogelijkheden worden verruimd. Door de huidige krapte op de woningmarkt is de verkoop sinds 2020 aangetrokken. Dat komt waarschijnlijk ook doordat de kavelprijzen in tegenstelling tot de huizenprijzen niet hoger zijn geworden.

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9200 • 6800 HA Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

3. *Welke conclusie trekt het college uit de enorme toename van geïnteresseerden voor de kavels die wel op de markt zijn gezet? En klopt het dat er is gestopt met het aannemen van aanmeldingen vanwege een te grote belangstelling?*

De belangstelling voor de grote kavels is sinds anderhalf jaar veel groter geworden. Van de 8 kavels die nu ruim 1,5 jaar te koop staan, zijn er nu (peildatum medio oktober 2021) 3 verkocht, 4 verkocht onder voorbehoud en 1 gereserveerd. Sinds kort worden op verzoek van bewoners drie nieuwe kavels te koop aangeboden. Er staan nu 25 personen op de wachtlijst voor de grote kavels. We verwachten dat dit aantal voldoende is om de resterende grote kavels te verkopen, waardoor nieuwe gegadigden weinig kans maken. Daarom zijn we terughoudend met nieuwe geïnteresseerden op de wachtlijst plaatsen. De belangstelling voor de toekomstige kavels is nog vele malen groter dan voor de huidige kavels. Hiervoor staan nu 277 mensen op de wachtlijst. We verwachten de nieuwe kavels daarom gemakkelijk te kunnen verkopen.

4. *Hebben geïnteresseerden die daar willen wonen nu de mogelijkheid om alle kavels op het huidige bestemmingsplan te kunnen kopen?*

Geïnteresseerden kunnen alleen de kavels op het huidige bestemmingsplan kopen die volgens het ontwerpbestemmingsplan Gaardenhage niet worden herverkaveld. Als we de andere kavels ook te koop aan zouden bieden, doorkruist dat de mogelijkheden voor herverkaveling en de bestemmingsplan-procedure.

5. *Waarom is er niet voor gekozen om alle kavels ook actief op websites als Funda aan te bieden?*

Het is gebruikelijk dat alle kavels die de gemeente Arnhem verkoopt via het vastgoedplein worden aangeboden, omdat de kavels worden verkocht zonder tussenkomst van een makelaar. Sinds maart 2020 zijn de grote kavels in Gaardenhage ook te koop aangeboden op Funda in samenwerking met een plaatselijke makelaar.

6. *De reden voor het willen wijzigen van het bestemmingsplan was een gebrek aan belangstelling voor de kavels, hoe gaat het college met de nieuwe situatie om waarbij de kavels enorm in populariteit zijn toegenomen?*

De gemeente wil een deel van de velden in Gaardenhage nog steeds herverkavelen omdat het nieuwe plan twee doelen dient, namelijk:

1. het stimuleren van de verkoop en het afbouwen van de wijk Gaardenhage;
2. voorzien in meer diversiteit aan woningen en bijzondere woonvormen.

Door de veranderende marktsituatie is de noodzaak van het eerste doel nu minder prangend.

De nieuwe herverkaveling voorziet in een grotere diversiteit aan woningen in verschillende prijsklassen waardoor het mogelijk is om 30 huishoudens extra in woonruimte te voorzien. Hierbij is specifiek ingezet op het realiseren van bijzondere woonvormen die vanuit de markt niet of nauwelijks worden gebouwd. Omdat de gemeente weinig grondpositie heeft en er wel mogelijkheden zijn in Gaardenhage wil het college deze kans niet onbenut laten. Denk daarbij aan collectief particulier opdrachtgeverschap voor bijvoorbeeld senioren en aan samenbouw waarmee generatiewonen mogelijk wordt gemaakt. Speciaal voor 1- en 2-persoonshuishoudens bestaat de mogelijkheid zelf een kleine woning te realiseren. Daarnaast biedt het nieuwe plan ruimte aan 12 meer betaalbare reguliere kavels.

7. *Wat vinden de bewoners van Gaardenhage van het resultaat uit het participeren m.b.t. de voorgestelde wijzigingen?*

Bij het opstellen van het nieuwe plan is zoveel mogelijk rekening gehouden met zorgen en bezwaren van wijkbewoners. Dat neemt niet weg dat bewoners moeite blijven hebben met (een deel van) het plan, vooral als dit van invloed is op de directe woonomgeving.
In een notendop kan gezegd worden dat bewoners het waarderen dat een deel van de kavels ongewijzigd blijft qua grootte. Sommige bewoners maken zich zorgen om de toename van het aantal woningen, vooral in het veld met de kleine woningen en collectief particulier opdrachtgeverschap. Om te voorkomen dat dit tot meer verkeersoverlast leidt bij de bewoners van de Mooieweg en de Nel Klaassenstraat, wordt op hun verzoek de Nel Klaassenstraat aan de kant van de Mooieweg voor autoverkeer afgesloten. Ook willen we nieuwe bomen planten tussen de Mooieweg en het veld met de kleine woningen, zodat deze woningen minder zichtbaar zijn.
Bewoners van het deelgebied Hagen maken zich vooral zorgen over de toename van woningen die komen in veld 3. Waar eerst slechts 1 woning gebouwd kon worden, kunnen er nu 2 à 3 woningen komen. De bouwhoogte van de woningen en grootte van het bouwvlak is daarom niet gewijzigd.

Daarnaast maken bewoners van de John Grosmanstraat en woongemeenschap Arneco zich vooral zorgen om de verplaatsing van De Tuinmaat. Om deels aan de bezwaren tegemoet te komen, worden er extra bomen geplant, zodat er een grotere groene buffer komt tussen de woningen aan de John Grosmanstraat en De Tuinmaat. Ook zijn er op hun verzoek beeldkwaliteitseisen gesteld aan De Tuinmaat.
Enkele bewoners hebben het initiatief genomen om een moodboard op te stellen. Dit is naar tevredenheid gebruikt in het beeldkwaliteitsplan als referentiebeeld voor de grote kavels in deelgebied Hagen.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Bijlage
– Ingekomen vragen VVD over 'Gaardenhage, de vraag is enorm groot'

Geachte voorzitter, dames en heren van de gemeenteraad.

Graag wil ik vanavond een positief geluid laten horen. Mijn naam is Josan Tielen en ik spreek hier als voorzitter van de Biologische Tuinvereniging De Tuinmaat. Sinds 2015 tuinieren wij, mede door de inspanningen van toenmalig wethouder Elfrink, op een prachtplek in Gaardenhage. Op enkele percelen tussen de kersenbomen, op goede grond. We zouden hier ook graag willen blijven, maar we begrijpen ook de noodzaak om ruimte te maken voor woningbouw. Ondanks alle gedoe van een verhuizing, zijn we erg blij met de definitieve plek voor onze vereniging in het nieuwe bestemmingsplan.

Op onze vereniging kweken zo'n 45 leden met hun aanhang groenten, fruit en bloemen op hun eigen tuinen. Het gonst van de hommels en bijen, vogels, kikkers, soms erg veel slakken. Een groene specht woont in een van onze hagen. Eén van de leden van het eerste uur, Cootje Verzijl, heeft mij gevraagd haar reactie, die zij in een fotocollage heeft verbeeld, ook te delen.

Voor Rijkerswoerd en omgeving, waar relatief weinig activiteiten plaatsvinden, is het een unieke plek om andere mensen te treffen, samen wat klussen te doen of leunend op een spitvork even bij te kletsen. Dat willen we graag voor de wijk behouden, zeker op een plek waar we permanent kunnen blijven.

Wij hebben strenge regels om een zo rustig mogelijk beeld op de tuinen te bewaren; alles in donkergroen, donkergrijs of bruine kleuren. Materiaalopslag wordt geconcentreerd. De schouwgroep van omwonenden, die de afgelopen jaren regelmatig kwam kijken, was meestal tevreden over de inrichting.

Met de nieuwe omwonenden hebben we vorig jaar over de nieuwe locatie overlegd. Over veel van de wensen aan de nieuwe plek konden we het eens worden. Maar helaas niet over de toegang en parkeerplek voor de enkele auto, die onze leden soms gebruiken voor de aan- en afvoer van materiaal.

Gaardenhage is een weldadige plek om te wonen, een mooi stukje Arnhem. Voor de huidige bewoners van Gaardenhage. Voor de bewoners van Arneco met hun paradijselijke tuin. Zo'n weldadige omgeving ervaren wij op onze moestuinen en hopen die ook op de nieuwe locatie weer terug vinden. Laten we elkaar die ruimte gunnen. Zodat Gaardenhage een wijk blijft waar mensen in alle rust kunnen wonen en waar allerlei Arnhemmers kunnen genieten van de natuur, van elkaar en de gewassen op het land.

Josan Tielen
Namens De Tuinmaat

"De Tuinmaat"wenst
de gemeenteraad van Arnhem
succes
met de besluitvorming rond het plan
Gaardenhage!

Inspreekavond Gemeente Arnhem

11 mei 2022

Onderwerp: bestemmingsplanwijziging Gaardenhage

Elf jaar geleden, in 2011, kochten mijn man en ik een vervallen boerderij op de hoek van de Mooieweg en de Nel Klaassenstraat. Op dat moment woonden wij nog in Rijkerswoerd zelf. Een hele fijne wijk om te wonen, maar we wilden wel wat rustiger wonen.

Toen wij ons huis gingen bouwen was de situatie dat het bestemmingsplan aangaf dat er direct achter ons 7 woningen in Gaardenhage gebouwd zouden gaan worden. Het gaat dan om de 7 kavels die aan de Nel Klaassenstraat liggen (nu Tuinmaat en 3 lege kavels).

Als ik dan nu kijk naar de voorgestelde wijziging van het bestemmingsplan, dan is er ten opzichte van 2011 sprake van in totaal 38 woningen die gebouwd gaan worden. Dus van 7 naar 38 woningen: dat is meer dan 5 keer zoveel woningen als oorspronkelijk!

Ik wil dat u er allemaal even over nadenkt wat het in uw straat zou betekenen als daar ineens 5 keer zoveel woningen komen te staan....

En natuurlijk geeft de Wethouder aan dat het plan aan de regels voldoet, ja dat klopt. Maar waar het om gaat is dat je ergens gaat wonen met een bepaalde verwachting. En als er dan 5 keer zoveel woningen direct achter je huis gebouwd gaan worden dan valt dat vies tegen.

En als je dan constateert dat er wel inspraakavonden gehouden worden, maar dat tijdens die avonden het aantal woningen dat er gebouwd gaat worden blijkbaar een vaststaand gegeven is, dan word ik daar toch echt boos van. Want waarom houd je dan nog inspraakavonden? Om het plan een klein beetje bij te schaven met een paar bomen hier en een wegafsluiting daar? En dan net te doen alsof je de buurt hebt laten meepraten? Dat is een farce.

Ik begrijp heel goed dat er meer woningen in Nederland gebouwd moeten worden, en ik vind ook dat wij als buurt daar onze bijdrage in kunnen en moeten leveren. Maar dan wel in goed en redelijk overleg. Want daar is bewonersparticipatie voor bedoeld!

Wij als buurt zijn bereid een stap vooruit te zetten, maar dat betekent dan ook dat wij van de gemeente verwachten dat zij dat ook doet. Dus ga met ons in gesprek: 5 keer zoveel woningen is te veel, maar 3 of 4 keer zoveel is voor ons echt bespreekbaar.

Ieke Kuijpers

Verzonden: zondag 8 mei 2022
Onderwerp: Info behorend bij inspreken mbt "Chw Gaardenhage" op 11 mei aanstaande

Geachte raadsleden en fractievolgers,

Op 11 mei staat het bestemmingsplan ‘Chw Gaardenhage’ op de agenda van de gemeenteraad. Wij zullen van de gelegenheid gebruik maken om onze zienswijzen - in reactie op dit bestemmingsplan - in deze vergadering kort toe te lichten. Daarbij zullen wij ter achtergrondinformatie verwijzen naar bijgesloten pdf document.

Van uw ambtenaren heeft u een zienswijzerapport ontvangen, waarmee de gemeente reageert op punten uit ingediende zienswijzen.

Wij vinden het belangrijk om erop te wijzen dat deze reactie niet compleet, noch accuraat is, waardoor u als raadsleden onvolledig of zelfs onjuist geïnformeerd dreigt te worden.

We beogen met het bijgesloten pdf document een vollediger beeld te geven.

Met vriendelijke groet,

Sam Molenaar

Sanne Raes

Bianca Driesse

Egon de Bruin

Moniek Zegers

Kimo van Dijk

Christanne de Vries

Caco Verhees

Steiny en Rien Boone

Familie Heijmen

Familie Nijhuis

Familie Sieuwram

Beste raadsleden,

Op 11 mei staat het bestemmingsplan ‘Chw Gaardenhage’ op de agenda van de gemeenteraad. Wij zullen van de gelegenheid gebruik maken om onze zienswijze - in reactie op dit bestemmingsplan - in deze vergadering kort toe te lichten. Daarbij zullen ter achtergrondinformatie verwijzen naar voorliggend stuk.

Van uw ambtenaren heeft u een zienswijzerapport ontvangen, waarmee de gemeente reageert op punten uit ingediende zienswijzen. Wij vinden het belangrijk om erop te wijzen dat deze reactie niet compleet, noch accuraat is. En we beogen met dit stuk een vollediger beeld te geven.

Ongeveer de helft van de ‘reactie op hoofdlijnen’ in het zienswijzerapport gaat over de verhuizing van de Tuinmaat. Er wordt door de gemeente uitgebreid onderbouwd waarom een volkstuinencomplex of andere vormen van stadslandbouw goed zijn voor de wijk. Dat betwisten wij echter in z’n geheel niet. Dit leidt dan ook af van de meest relevante punten in onze zienswijze, waar niet of nauwelijks op wordt ingegaan.

De gemeente lijkt zich te willen vasthouden aan en blind te staren op een volkstuinencomplex in de Paardenwei. Ook als dat ten koste gaat van landschap en natuur, in strijd is met de vigerende visies en beleidsmaatregelen van de gemeente, het vertrouwen schaadt van omwonenden en het financieringsplaatje niet rond gemaakt kan worden:

1. Alternatieven locaties voor volkstuinen in de wijk en de ommelanden zijn niet serieus zijn onderzocht. Er is geen afweging gemaakt op basis van objectieve criteria. Er zijn geschiktere locaties voor de Tuinmaat die wij meermaals hebben aangedragen, ook in de zienswijze. De gemeente gaat hier niet op in.
2. Realisatie beleidsdoelstellingen. Dat gemeente zegt te staan voor gebiedsontwikkeling die bijdraagt aan klimaatverandering en -adaptatie, lokaal voedsel, biodiversiteit, gezondheid en de leefbare, gezonde en inclusieve stad. Dit alles is prima in de Paardenwei te realiseren op een manier die *wel* serieus bijdraagt aan een versterking van de landschappelijke- en natuurwaarden in plaats van dat het daar ten koste van gaat.
3. Burgerparticipatie. De gemeente zegt te voldoen aan burgerparticipatie, maar in plaats daarvan drukt ze haar eigen plan door tegen de zin van bewoners in. Dit is door indieners van zienswijzen uitvoerig aangekaart en in plaats van dit recht te zetten, continueert de gemeente deze onbehoorlijke handelswijze. Relevante door bewoners aangedragen punten worden niet vermeld in het zienswijzerapport en/of er wordt niet of ongefundeerd op gereageerd. We voelen ons wederom niet serieus genomen door de gemeente.
4. Financieringsplaatje. Het door de gemeente geschetste financieringsplaatje roept bij een aantal fundamentele vragen op rond verborgen kosten, onrechtmatige besteding van publieke gelden, financiering zonder draagvlak van wijkteams en een ongedekte begroting.

Wij lichten deze punten nader toe in onderstaande tabel aan de door ons aangevoerde punten en de (ontbrekende) reacties van de gemeente.

Wij vragen de raad: neem uw controlerende taak serieus, koppel de Tuinmaat los van de toekomstige woningbouw. Vraag uw wethouder om de regels niet steeds op te rekken, te omzeilen, of zo te interpreteren dat wat krom is recht wordt gepraat. Het schamele vertrouwen in de overheid krijgt zo weer een deuk. Als het de gemeente serieus te doen is om het realiseren van beleidsdoelstellingen voor deze wijk door het verder ontwikkelen van de Paardenwei, dan zouden wij als omwonenden in de gelegenheid willen worden gesteld om zelf met een plan te komen. Bij voorkeur in samenwerking met een specialist in natuurontwikkeling*.

*We zouden daarbij bijvoorbeeld advies kunnen inwinnen van Ark Natuurontwikkeling. Zij houden zich onder andere bezig met het herstel van de Gelderse Poort: "*De uiterwaarden, voorheen bestaand uit boerenweilanden en akkers, zijn omgetoverd tot bloemrijke graslanden, moerassen, ruigtes, struwelen en bossen waar runderen en paarden doorheen trekken. Het natuurherstel gaat hier razendsnel, dat blijkt telkens weer als dieren en planten spontaan terugkeren.*"

Toelichting

Punten van de gemeente	**Reactie**
A. Bijdrage aan biodiversiteit Het volkstuinencomplex met haar diverse gewassen en de omringende biodiverse hagen draagt bij aan een hogere mate van biodiversiteit ten opzichte van de huidige invulling van het perceel als paardenwei. Landbouw (o.a. volkstuinen) vindt plaats met respect voor de natuur en landschap. Dit laatste doen wij door het gebied te	**A. Vermeende bijdrage aan biodiversiteit onjuist** De quickscan Flora en Fauna waar de gemeente aan refereert heeft een beperkte scope. Er is alleen gekeken naar mogelijke negatieve effecten van het bestemmingsplan op aanwezige plant- en diersoorten. Bodemkwaliteit speelt echter ook een belangrijke rol bij biodiversiteit. Zo heeft historisch kruidenrijk grasland een grotere bodemdiversiteit dan landbouwgrond van volkstuinen zoals de tuinmaat, waar ieder seizoen de grond weer diep wordt omgespit. Intensivering van het landgebruik leidt tot een achteruitgang van de bodembiodiversiteit, de complexiteit van de bodemgemeenschap (zgn trofische complexiteit) en de biomassa van de meeste (inclusief bacteriën, schimmels en micro-arthropoden) groepen van bodemorganismen.

omzomen met een biodiverse haag en voldoende ruimte over te laten voor kruidenrijk grasland. De hoogstamboomgaard staat ten zuiden van de Tuinmaat. Het perceel aan de Huissensedijk heeft de laatste jaren gefungeerd als paardenweide. Dit betreft geen stedelijke, noch een regionale functie. Uit de Quick scan flora en fauna blijkt dat de beoogde wijziging van het gebied geen negatief effect heeft op aanwezige natuurwaarden. Door de beoogde inrichting met hagen en kruidenrijk grasland wordt er met respect voor natuur en landschap gehandeld.	(zie onderstaande bronnen). En dan is nog buiten beschouwing gelaten het verlies van natuur aan de nieuwe oppervlakte aan gebouwen en parkeerplaats. Daarnaast betekent het frequent spitten in de volkstuinen dat er koolstofverbindingen, opgeslagen in de bodem, vrijkomen en zo extra CO2 in de atmosfeer komt. In het historisch kruidenrijk grasland is biomassa door beweiding van paarden deels de bodem in getrapt en wordt er zo CO2 'vastgelegd' in de bodem. In een gezonde bodem wordt meer water vastgehouden dan in omgespitte, grotendeels onbegroeide volkstuinakkers. Dat een volkstuinencomplex met haar diverse gewassen bijdraagt aan een hogere mate van biodiversiteit ten opzichte van de huidige invulling van het perceel als paardenwei is dus ongefundeerd. Er is verminderd bodemleven (zie boven), eenjarige gewassen die hier geteeld worden voor menselijke consumptie levert misschien andere soorten op, maar die hebben weinig tot geen meerwaarde voor de omringende natuur. Meerjarige houtige gewassen in een voedselbos of mini agroforestry of een ecologisch beheerd historisch kruidenrijk grasland, passend bij de gemeentelijk visie Polderlinten, levert meer biodiversiteit en natuurwaarde op en een waardevollere aanblik voor de vele recreanten op de Huissensedijk dan de versnipperde rommelige volkstuinen. Een haag om de landbouw en wat extra bomen doen daar per saldo niets aan af. De waargenomen plantensoorten bijvoorbeeld, zijn veelvoorkomende grassen en veelvoorkomende kruiden zoals grote klit, valeriaan, gewone berenklauw, ooievaarsbek, veldzuring, klaver, distel, gewone brunel, sint Jacobskruiskruid, brandnetel en hondsdraf. Veelvoorkomend, maar regionaal inheems en die zijn dus van grotere meerwaarde voor de omringende natuur, zoals wilde bijen en insecten, dan sla en prei. **Bronnen:** *Factfinding paper voor de Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur (RLI) voor het advies Vitale Bodem, onderwerp Bodembiodiversiteit. Auteur: Wim van der Putten van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW)*

	https://www.rli.nl/sites/default/files/fact_finding_paper_1_bodembiodiversiteit_in_nederlandse_landbouw_bos_en_droge_natuur_-_wim_van_der_putten_nioo_1.pdf **Intensivering van landgebruik (ongeacht of er biologisch wordt getuinierd), leidt tot een achteruitgang van:** 1. de bodembiodiversiteit, 2. de complexiteit van de bodemgemeenschap (zgn trofische complexiteit) 3. de biomassa van de meeste (inclusief bacteriën, schimmels en micro-arthropoden) groepen bodemorganismen. De biomassa van alle soorten ongewervelden (behalve van sommige planteneters zoals die van enkele soorten plantenparasitaire nematoden) neemt af naarmate het land intensiever wordt gebruikt. Daarnaast nemen ook mycorrhizaschimmels af. Hierdoor ontstaan bacterie-gedomineerde bodems die goed zijn voor hoge gewasopbrengsten, maar slecht presteren op de levering van andere ecosysteemdiensten, zoals het vasthouden van voedingsstoffen, tegengaan van uitspoeling van nitraat naar het grond- en oppervlaktewater, vastlegging van koolstof, bodemstructuur en watervasthoudend vermogen en het vastleggen van broeikasgassen. Het afgraven van de toplaag van landbouwgrond resulteert in een verarmde toplaag waarin de hoeveelheid voedingsstoffen, maar ook organische stof, de biodiversiteit en de biomassa aan bodemorganismen sterk is gereduceerd. **Ook het Louis Bolk instituut, het kennisinstituut voor duurzame landbouw, voeding en gezondheid stelt in een publicatie over 'bodemleven in de toplaag' dat grasland beter is voor de bodemkwaliteit dan landbouw:** (https://louis-bolk.nl/publicaties/bodemleven-de-toplaag) : "Geconcludeerd wordt dat voor het herstel van micro-geleedpotigen in de bodem en hun ecosysteemdiensten op zandgrond, blijvend grasland (zonder grondbewerking) met

	maaibeheer het beste is, gevolgd door begrazing met een lage veebezetting, waarbij bodemverdichting in de laag 0-5 cm voorkomen wordt." Die micro-geleedpotigen (Springstaarten en mijten) spelen een belangrijke rol in het bodemvoedselweb en zijn indicatoren zijn voor de kwaliteit van het bodemleven. Het planten van extra bomen en hagen zorgen uiteraard wel voor meer biodiversiteit en dit juichen wij uiteraard ook toe. Maar dat is geen reden om te stellen dat volkstuinen zorgen voor een hogere natuurwaarde dan de huidige invulling van de Paardenwei.

B. Inpassen volkstuinen in Gaardenhage
Voortschrijdend inzicht in klimaatverandering en -adaptatie, lokaal voedsel, biodiversiteit, gezondheid en de leefbare, gezonde en inclusieve stad vraagt bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen een andere aanpak en invulling dan de gangbare. In dat licht zijn er zeker argumenten te bedenken waarom volkstuinen en andere vormen van stadslandbouw in een nieuw te ontwikkelen buurt zoals Gaardenhage zou moeten worden ingepast.
	B. Volkstuinen in de Paardenwei stroken niet met de Groenvisie
	Dit zou kunnen gelden wanneer dit wordt ingepast in een gebied met bestemming agrarisch, echter niet in een gebied met de bestemming 'groen met landschappelijke waarde' dat al klimaatadaptiever en biodiverser is dan volkstuinen.
	
	Bovendien strookt een volkstuincomplex in de Paardenwei niet **met de Groenvisie 2017 - 2035 van de gemeente, waarin ondermeer de volgende relevante** passages zijn terug te vinden:
	- **Blz. 7.** "De afgelopen 15 jaar is ons denken over hoe we omgaan met het groen in de stad veranderd. Toch blijven de visie en de algehele uitgangspunten uit het Groenplan 2004 nog steeds actueel, te weten respect voor de landschappelijke en cultuurhistorische onderlegger, het principe van groen blijft groen en het tegengaan van versnippering."
	- **Blz. 23**. Polderlandschap
	  - "Behouden en versterken van een herkenbare polder, met oude ontginningsstructuren (wegen)."
	  - "Het landschap bestaat uit een afwisseling van bosjes, weides, boomgaarden, moeras en open water (zegen en wielen)."
	  - "Versterken (heldere begrenzing) van de landschappelijke identiteit (polderlinten en dijken) in Arnhem Zuid, met name de Huissensedijk en de polderlinten."

	- **Blz 32. “**Groenstructuur langs de Huissensedijk, waar zetten we de komende jaren op in? Behoud huidige karakter.” - **Blz. 33. “**Realisering van de continuïteit van de Huissensedijk en de Mooieweg door middel van groene verbindingen bij de kruisingen met de Matsersingel. Waar zetten we de komende jaren op in? Versterking groenstructuur dijken in combinatie met cultuurhistorie/ Limes.” Wij vinden het moeilijk te begrijpen hoe een volkstuinencomplex, inclusief 10 kasjes, een grote tunnelkas, een verenigingsgebouw en parkeerplaatsen, zou kunnen bijdragen aan: - Het tegengaan van versnippering; - Behoud van het huidige karakter / het behoud van Groen zoals bedoeld in de geldende bestemming; - Het behouden en versterken van de landschappelijke identiteit (polderlinten en dijken, herkenbaar polderlandschap) aan de Huissensedijk. **Bovendien zijn er genoeg andere mogelijkheden om het landschap in de Paardenwei verder te versterken op manieren die:** - Voldoen aan de Groenvisie - Voldoen aan de eisen en wensen rond klimaatverandering en -adaptatie, productie van lokaal voedsel, meer biodiversiteit en de leefbare, gezonde, inclusieve stad. - En die tegelijk tegemoet komen aan burgerparticipatie, tevens onderdeel is van genoemde groenvisie. *“Daarnaast staat burgerparticipatie hoog op de agenda met het wijkgericht werken. De inwoners van onze stad krijgen meer zeggenschap over ons groen.”* Denk aan natuurlijke en cultuurhistorische waarden die je in een oeverwallandschap kan verwachten. Zoals een paardenwei, kruidenrijk grasland, gecombineerd met hoogstamboomgaard (of zelfs een historische collectieboomgaard via Landschapsbeheer Gelderland). Gecombineerd met een voedselbos en een rustplaats voor recreanten. Met als

Eerder plan van bewoners voor Paardenwei niet gehonoreerd Er is door bewoners in 2016 en in 2019 een een plan ingediend voor de Paardenwei. De gemeente heeft de Paardenwei al jaren aan een omwonende in bruikleen gegeven om als paardenwei te gebruiken. De grond was niet beschikbaar voor maatschappelijke initiatieven. Omdat de gemeente de volkstuinvereniging de Tuinmaat een nieuwe locatie wil bieden, wil de gemeente het terrein nu gaan verhuren aan de Tuinmaat. Dit is bij omwonenden bekend.	perceelafscheiding een vlechtheg of struweelhaag. Uiteraard openbaar, met wandel/struinpad tussen Zeegbos en dijk/fietspad. Net zoals de walnotenboomgaard langs de Mooieweg, daar komen veel mensen walnoten rapen. En op deze manier leent het stuk zich als bufferzone om de overgang van bos naar bebouwing en tuinen gradueel te doen verlopen. En kan het als foerageerplaats voor reeën en hazen behouden blijven. **Oneerlijke behandeling** De gemeente schrijft dat de Paardenwei eerder niet beschikbaar was voor maatschappelijke initiatieven. **Dit is onjuist**. Individuele bewoners van Arneco hebben respectievelijk in juli 2016 en september 2019 een plan ingediend voor het gebruik en beheer van de Paardenwei, volledig passend binnen de Groenvisie. Het eerste plan is niet goedgekeurd omdat het het open dijklandschap zou verstoren, juist omdat dat het stuk grond zo uniek maakt, aldus de gemeente zelf. Het indienen is in overleg met de gemeente gebeurd en is dus uitdrukkelijk *niet* afgekeurd omdat het niet beschikbaar zou zijn voor maatschappelijke initiatieven. Het tweede plan omvatte slechts het gebruik en beheer van de paardenwei, op ecologische verantwoorde wijze, diervriendelijk en veilig beheer in overleg met aanwonenden. Daarop hebben de indieners nooit een reactie ontvangen. Hoe is het mogelijk dat de gemeente dan nu met een bestemmingsplan komt dat het open dijklandschap sterk verrommelt en versnippert (zie verderop onder het kopje ‘verrommeling en versnippering’)? Wij wensen in het kader van eerlijke behandeling alsnog samen met omwonenden tot een plan te komen voor de Paardenwei, passend binnen de Groenvisie. We zouden dat voor zover mogelijk - mede in het kader om de sociale cohesie verder te bevorderen - samen met bewoners vrijwillig ten uitvoer willen brengen en (voor zover nodig) samen willen beheren.
C. Alternatieve locatie voor de Tuinmaat: voorkeur voor de Paardenwei Arnhem biedt ruimte voor stadslandbouw op wijkniveau in die groenvoorzieningen die	**C. Zorgvuldige afweging behoefte en alternatieve locaties ontbreekt** De gemeente stelt dat zij de locatie Rijkerswoerd Zuid wil reserveren voor woningbouw. Het combineren van de Tuinmaat met die toekomstige woningbouw geeft een prima kans om te voldoen aan klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen. De tuinmaat zou daar dus juist een

niet primair een stedelijke of regionale functie kennen of een natuurfunctie hebben. Buurtinitiatieven krijgen daar de ruimte als die elders niet voorhanden is." *p. 5, Visie stadslandbouw en regionaal voedsel.* …. Er is ruim een jaar gezocht naar alternatieve locaties voor de Tuinmaat. Een belangrijke voorwaarde is dat de gemeente eigenaar is van deze grond. Naast het perceel aan de Huissensedijk is een perceel in Rijkerswoerd Zuid in overweging genomen. Ook dit perceel is gemeentelijk eigendom en ligt ten zuidwesten van Rijkerswoerd aan de rand van de wijk op de overgang naar Park Lingezegen. ….. De voorkeur is echter uitgegaan naar het perceel aan de Huissensedijk, ook wel de Paardenwei genoemd. Het perceel in Rijkerswoerd Zuid wil de gemeente reserveren voor mogelijke woningbouw gelet op de noodzaak om nieuwe woningen toe te voegen en de schaarste aan bouwgrond. De Paardenwei vinden we geen geschikte woningbouwlocatie gelet op de groene en landschappelijke bestemming, maar wel geschikt als volkstuinlocatie.	goede bijdrage kunnen leveren aan een leefbare, gezonde en inclusieve stad. Die voordelen worden in plan Gaardenhage niet bereikt (zie vorige punt). Op deze alternatieve locatie berust de enkelbestemming 'agrarisch' in tegenstelling tot de Paardenwei die terecht de bestemming Groen met landschappelijke waarde heeft. Het lijkt ons veel logischer om dat te benutten voor stadslandbouw en volkstuinen. En ook de gemeente zelf stelt dat het inpassen van volkstuinen in dit gebied als uitgangspunt kan worden meegenomen, zo blijkt uit stukken die wij met de WOB hebben opgevraagd. Ook het perceel waar nu de stadslandbouw Mooieweg en een aantal andere initiatieven plaatsvinden heeft dezelfde bestemming agrarisch. Wij lezen in een interne uitwisseling binnen de gemeente in een email van 18 maart 2020: *"De Tuinmaat kiest voor de paardenwei aan de dijk, deze geeft maximale zekerheid voor een lange termijn."* Dit duidt erop dat er geen zorgvuldige afweging is gemaakt op basis van objectieve en vooraf gedefinieerde criteria, maar dat in plaats daarvan, de Tuinmaat de keus is gegeven, die dan ook door hen is gemaakt. Het kan toch niet zo zijn, dat de gemeente haar beleid laat bepalen door een individuele volkstuinvereniging? Dit lijkt ons geen normale en ook geen gewenste gang van zaken voor een gemeente. Verder vragen wij ons af waarom er niet meerdere locaties in overweging zijn genomen. Zo zou de Tuinmaat ons inziens het best tot haar recht komen in de wei gelegen aan het perenlaantje, tussen de huidige Tuinmaat en het 'woonwagenkamp'. De plek in de wijk blijft dan bijna ongewijzigd en de versterking met het Natuurcentrum / stadsboerderij de Korenmaat aan de overkant is ook een logische keuze. In het verleden heeft de gemeente ook aangegeven dat de synergie van de huidige plek van de Tuinmaat met de nabijgelegen Stadsboerderij zo belangrijk was. De samenwerking met de Stadsboerderij zou tot bloei kunnen komen en zo een

	versterking zijn voor het ontmoeten in de wijk. Eventueel zou de Stadsboerderij - die nu mogelijk dit stuk van de gemeente huurt voor paarden of andere dieren - dan gebruik kunnen maken van (een deel van) de Paardenwei, waardoor er een natuurlijke en landschappelijke invulling is en dat ook gewaarborgd blijft. Deze locatie is meerdere malen door omwonenden als optie ingebracht en is niet onderzocht. Daarnaast lezen wij in interne emailuitwisseling binnen de gemeente - gedateerd 30 augustus 2021 - dat de Tuinmaat tot en met oktober 2022 gebruik kan blijven maken van de huidige tijdelijke locatie. En in een memo van 16 december 2019 lezen we dat de drie stadslandbouw initiatieven aan de Mooieweg in het najaar van 2023 ook hun grond dienen terug te leveren. In diezelfde memo staat: “Het lijkt daarom voor de hand te liggen bij een eventuele zoektocht naar een nieuwe locatie voor De Tuinmaat ook de verwachte ruimtevraag van deze initiatieven mee te nemen”. Het lijkt ons niet meer dan logisch, dat de gemeente alsnog serieus de mogelijkheden gaat bekijken in hoeverre het combineren van die verschillende activiteiten synergievoordelen kan opleveren voor alle partijen. De bewoners van Gaardenhage hebben geen binding met de Tuinmaat, en maken er geen gebruik van. Het is een vereniging met regionale uitstraling, aldus de Tuinmaat zelf. Voor meer alternatieven kan dan ook regionaal (Arnhem Zuid-Oost) gezocht worden naar een alternatieve plek.
Afspraken met de Tuinmaat en wachtlijst De huidige locatie van de Tuinmaat was al bestemd voor woningbouw nog voordat zij dit in 2015 in gebruik hebben genomen. De verhuurovereenkomst met de Tuinmaat op deze locatie is altijd van tijdelijke aard geweest. …Aangezien de Tuinmaat floreert	**Afspraken met de Tuinmaat en GEEN wachtlijst** De gemeente is de Tuinmaat niets verplicht, het is vanaf het begin bekend geweest dat de Tuinmaat de grond tijdelijk mocht gebruiken. Het lijkt ons dan ook logisch dat - alvorens wordt geconcludeerd dat de Tuinmaat moet blijven - de gemeente vraag en aanbod in deze specifieke regio analyseert. Zo was de wachtlijst van de Tuinmaat van zeer tijdelijke aard (ten tijde van de Corona crisis). Daarvoor bestond er geen wachtlijst en ook nu is er geen wachtlijst en liggen meerdere

hebben wij hen ondersteund bij de zoektocht naar een andere locatie. De paardenwei bleek de beste optie. De bedoeling is om de Tuinmaat, na jaren van tijdelijke contracten, een contract voor langere tijd aan te bieden. … De Tuinmaat heeft een wachtlijst. Deze is door de Coronacrisis toegenomen.	percelen bij de Tuinmaat braak. Verder wordt er al geruime tijd geadverteerd voor verhuur van volkstuintjes 3 km verderop in Huissen. Op de advertentie in de bushalte staat 'Biologisch tuinieren is voor iedereen mogelijk'. **Conclusie** Tot nu toe ontbreekt elk spoor van een zorgvuldige afweging, waarbij: - Locaties voor andere stadslandbouwinitiatieven in aangrenzende buurten worden meegenomen - Serieus is gekeken naar de behoefte in de wijk Gaardenhage en het huidige aanbod van volkstuinen rondom de wijk / in aangrenzende buurten (incl. Huissen). - Bij gebleken behoefte er meerdere locaties worden geïdentificeerd in een wat wijdere omtrek om Rijkerswoerd (Arnhem Zuid-Oost). - Vooraf objectief vast te stellen criteria en weegfactoren zijn vastgelegd, waarlangs vervolgens verschillende alternatieven onderling zijn vergeleken.
D. Boringsvrije zone 2.9.1 Grondwaterbeschermingsgebied Regels met betrekking tot het grondwaterbeschermingsgebied en het boren in nabijheid van een waterwingebied zijn een bevoegdheid van de provincie. Deze regels horen daarom thuis in de provinciale verordening en niet in een bestemmingsplan. Sinds de vorige bestemmingsplanherziening is de begrenzing van het	**D. Fundamentele vragen en huidig praktijk bij de Tuinmaat tav boringen** In de aanloopfase van het opstellen van het gewijzigde bestemmingsplan betrof het plangebied een grondwaterbeschermingsgebied, althans zoveel viel op te maken uit de informatie beschikbaar op PDOK. Ik en omwonenden, en waterbedrijf Vitens, hebben dan ook met betrekking tot deze status zienswijzen ingediend waarin wij het vormgeven van een adequate watervoorziening voor de volkstuin met gebruikmaking van regenwater als minimale voorwaarde stellen voor het realiseren ervan. Een volkstuin heeft namelijk water nodig, en als dat niet in de vorm van regenwater uit de lucht komt, dan gaat men dat uit de grond putten. In een reactie op dit punt van onze zienswijze heeft de gemeente nu aangegeven inderdaad putten te willen slaan. Wat ons betreft is dit strijdig met de status

grondwaterbeschermingsgebied door de provincie aangepast. De begrenzing van het 'Grondwaterbeschermingsgebied' in het bestemmingsplan 'Arnhem Zuid-Oost' is hierdoor niet meer actueel. De gemeente heeft dus met reden deze aanduiding eruit gehaald. 2.9.2 Boringsvrije zone De wijk Gaardenhage ligt in een boringsvrije zone. De provincie stelt in deze zone in de provinciale verordening aanvullende eisen over waterputten. De gemeente is hiervoor niet het bevoegd gezag dus neemt hier ook geen regels over op. 16 Op de locatie van de Tuinmaat is het mogelijk om te voorzien in de watervoorziening door een waterpomp aan te leggen. De provincie heeft bevestigd dat voor een vergelijkbare pomp als bij het huidige gebruik een melding voldoende is.	grondwaterbescherming, maar in een ambtelijke reactie op de zienswijzen geeft de gemeente aan hier anders tegenaan te kijken. In het aangepaste bestemmingsplan staat er nu het volgende over opgenomen (pagina 35 van bijlage "vast te stellen Chw Gaardenhage tekst.pdf): "Het plangebied is gelegen binnen een intrekgebied grondwater, boringsvrije zone en koude- en warmteopslagvrije zone. Hiervoor zijn specifieke regels opgenomen in de Omgevingsverordening Gelderland (artikel 3.5, par. 3.2.4 en par. 3.2.5) ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater met het oog op de drinkwaterwinning. Deze regels hebben onder meer betrekking op de aanleg van boorputten (waaronder sonderingen), grond- of funderingswerken en open of gesloten bodemenergiesystemen. Zo zijn bodemenergiesystemen verboden en is het verboden om boorputten op te richten. Tevens is het verboden om grond- of funderingswerkzaamheden uit te voeren op een diepte van 3 meter of meer onder het maaiveld. Deze verboden gelden niet indien wordt voldaan aan bepaalde voorschriften die opgenomen zijn in de verordening. Voorafgaand aan het oprichten van een boorput of het uitvoeren van grond- of funderingswerkzaamheden dieper dan 3 meter dient door degene die de activiteit onderneemt een melding te worden gedaan bij Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland. De boringsvrije zone levert geen belemmeringen op voor het gebruik als volkstuin. Voor drinkwaterwinning Ir H. Sijmons in Arnhem geldt een maximale boordiepte tot -15 m NAP. De gemiddelde maaiveld hoogt ter plaatsten is + 4 m NAP. De maximale boordiepte vanaf maaiveld is dan 19 m - mv. Voor het aanbrengen van de bronnen dient een melding gedaan te worden bij de provincie Gelderland. Het aanbrengen van de bronnen dient gedaan te worden door een erkende bodem intermediair. Op de huidige locatie is tot 10 - 12 m diep geboord voor de waterpompen. De provincie heeft aangegeven dat voor het aanleggen van een waterpomp tot deze diepte een melding voldoende is." Een directe reactie op de door bezwaarmakers ingediende bezwaren wordt ook nog gegeven in de bijlage (Grondexploitatie iBabs ambtelijk mandaat.pdf): "Vitens en een aantal andere indieners vragen zich af hoe de komst van een volkstuin zich verhoudt tot het grondwaterbeschermingsgebied. De provincie heeft, sinds de late actualisatie van het bestemmingsplan, de begrenzing van het grondwaterbeschermingsgebied aangepast waardoor het

	plangebied hier niet meer binnen valt. Het gebied valt wel binnen een borings- en warmte-koudeopslagvrije zone. Deze regels horen in een provinciale verordening en niet in een bestemmingsplan thuis. Anders dan de indieners aangeven kan de volkstuin gelet op de provinciale regels wel ter plaatse worden gerealiseerd. Indieners maakten zich namelijk zorgen over de watervoorziening van de volkstuin in een boringsvrije zone. De provincie heeft aangegeven dat een melding volstaat bij het aanleggen van de gewenste waterpomp. In de toelichting van het bestemmingsplan zijn deze aspecten verduidelijkt naar aanleiding van de zienswijzen. Uit deze teksten valt op dat maken dat de begrenzing van het grondwatergebied dus onlangs opnieuw zou zijn vastgesteld. Mede hierdoor zou er nu dus geen bedreiging / conflict meer zijn voor het slaan van grondwaterputten i.c.m. de overgebleven geldende beperkingen. Essentieel hierbij acht men dat de putten niet al te diep worden geslagen, en dat dit dan verder met een melding naar provincie af kan. Wij twijfelen aan de correctheid van deze teksten door de ambtenaren van de gemeente, en willen dan ook graag de volgende vragen ter verifiëring aan de provincie voorleggen: 1. Klopt het dat de begrenzing grondwatergebied recentelijk is gewijzigd? Indien ja, kunt u deze wijziging en de achterliggende modellen of toegepaste toetsingskaders ons toelichten / doen toekomen? 2. Aangenomen dat de informatie van de gemeente correct is en het nu dus om een intrekgebied grondwater, boringsvrije zone en koude- en warmteopslagvrije zone gaat: kloppen dan de beperkingen zoals verwoord door de gemeente hieromtrent? Volgt inderdaad louter een meldingsplicht uit de van toepassing zijnde regelgeving betrekking hebbende op deze status? 3. Anderszijds hebben wij onze twijfels bij de praktische voorstelling van zaken zoals de gemeente dit nu geeft: in de huidige locatie van de volkstuin, iets verderop in de wijk, heeft men reeds putten geboord (volgens mij toentertijd

	zelfs zonder melding). Men stelt nu dat deze 10 tot 12 meter diep zouden zijn, maar ik heb in een eerdere fase gevraagd aan de beheerder van de volkstuin hoe diep deze putten zijn geslagen, en die gaf aan dat sommigen tot 20 meter diep gaan, omdat er tijdens het boren bleek dat op 10-12 meter er geen substantiële hoeveelheid water kon worden gewonnen. Kennelijk is de uitvoeringspraktijk hier anders dan de theorie: ofschoon 12 meter diep de instructie was, werd er gewoon doorgeboord net zolang totdat er genoeg water uit de put kwam. In hoeverre rijmt de provincie dit soort praktijken met een meldingsplicht? Er wordt nu gezegd dat aanbrengen van de bronnen door een erkend bodem intermediair gedaan wordt, maar die heeft baat erbij werk te kunnen verrichten en een werkende bron achter te laten. Zou er op de uitvoering niet toegezien moeten worden door een onafhankelijke partij die louter toezicht voert, in opdracht van de gemeente of provincie? Heeft de provincie dit soort praktijken eerder vernomen, en in hoeverre bestaan er instrumenten welk als doel hebben onrechtmatigheden hierin te voorkomen? 4. Daarnaast speelt er bij ons ook nog een ander aspect t.a.v. het gebruik van grondwater: grondwater bevat relatief veel ijzer, wat bij toepassing op het land fosfaat bindt tot ijzerfosfaat. Het fosfaat slaat in die vorm neer en is dan niet meer beschikbaar voor snelle plantopname. Hierdoor kan een verhoogde bemestingsbehoefte ontstaan, wat niet ten goede komt aan de circulariteit van de volkstuinpraktijk. Aangezien de volkstuinvereniging alleen maar “natuurlijke” meststoffen toevoegt (dus compost en mest) gaat dit in praktijk een onnodig hoge stikstofbelasting opleveren en bijkans ook nog vervuiling met zware metalen. In hoeverre acteert de Provincie waar het duurzame omgang met het land betreft? Zijn er provinciale instrumenten die wij kunnen benutten om dit argument wat vóór het gebruik van regenwater spreekt, kracht bij te zetten?

E. Verrommeling & versnippering Omwonenden voorzien een verrommeling van het landschap. In het beeldkwaliteitsplan staat vastgelegd dat verrommeling op het terrein van de Tuinmaat voorkomen dient te worden. Ook zijn er regels ter voorkoming van verrommeling opgenomen in zowel het huishoudelijk reglement van de Tuinmaat (onder artikel 7 'verplichtingen' als in de huurovereenkomst (onder artikel 9 'inrichting van het gehuurde'). Deze regels worden ook opgenomen in de nieuwe huurovereenkomst met de Tuinmaat op de toekomstige locatie. De Tuinmaat kan hier door de gemeente op worden aangesproken als niet aan het formaat en de uitstraling van de bouwobjecten wordt voldaan. Indieners vragen zich af hoe de Tuinmaat kan bijdragen aan het tegengaan van versnippering zoals benoemd in blz. 7 Groenvisie. Het versnipperen gaat in deze context over het onthekken van landbouwpercelen. De Tuinmaat wordt omsloten door een haag om deze ruimte goed af te bakenen en in te passen in het landschap. Dit zien wij niet als versnippering.	**E. Verrommeling & versnippering** Verrommeling. De genoemde reeds bestaande afspraken in het huishoudelijk reglement van de Tuinmaat voorkomen op dit moment geen verrommeling. Onderstaande foto en de foto's in de bijlage zijn 25 april jl. en mogen voor zich spreken. Wij zien niet dat nog meer regels tot een andere situatie gaat leiden, als daar nu ook al niet op wordt toegezien. Bovendien is het storende effect veel groter dan in de huidige situatie, omdat alle recreanten die over de dijk komen er direct op uitkijken. Dagelijks komen er maar liefst 800 fietsers en scooters over de dijk, daar zijn alle wandelaars nog niet in meegeteld. *Foto van de Paardenwei genomen vanaf de dijk (dd 25 april)*

Foto genomen in de huidige tuinmaat moestuinen (dd 25 april). Zie voor meer foto's de bijlage.

<u>Versnippering.</u> Los van deze verrommeling zullen volkstuinen in de Paardenwei het beeld van open uitzicht, het polderlandschap ruw verstoren. Versnippering gaat (niet alleen) over het onthekken van landbouwpercelen. Het gaat echter over het splitsen en versnijden van landschappen, leidend tot fragmentatie (zie ook onderstaande tekst uit de Groenvisie). Het mag duidelijk zijn dat vijftig losse stukjes grond, 10 kasjes, een grote plastic koepelkas, auto's en een clubgebouw een sterk versnipperd aanzien geeft. Een haag brengt hier voor het aanzicht

	vanaf de dijk geen verandering in. Bij de alternatieve locaties waarbij geen sprake is van een bovenaanzicht vanaf de dijk bieden de hagen wel gedeeltelijk een oplossing voor het verrommelde en versnipperde aanzicht die nou eenmaal samen gaan met een volkstuincomplex zoals de Tuinmaat. ***Groenvisie 2017-2035:*** *"Arnhem is een groene stad. Het groen is de drager. De afgelopen 15 jaar is ons denken over hoe we omgaan met het groen in de stad veranderd. Toch blijven de visie en de algehele uitgangspunten uit het Groenplan 2004 nog steeds actueel, te weten respect voor de landschappelijke en cultuurhistorische onderlegger, het principe van groen blijft groen en* ***het tegengaan van versnippering."*** *"De versnippering van landschappelijke eenheden is teruggedrongen"…"Op agrarische percelen en volkstuinen staan zo min mogelijk bouwwerken (stallen).* ***We moeten zuinig zijn op dit landschappelijk raamwerk en versnippering zien te voorkomen. De mate van robuustheid en compleetheid van groengebieden moet zo groot mogelijk blijven. Dit geeft een compleet beeld van het landschap en komt de natuur ten goede."***
F. Participatieproces Naar aanloop van het bestemmingsplan zijn verschillende bewonersavonden georganiseerd. Op deze avonden zijn de wensen van bewoners inzichtelijk gemaakt. Ook zijn er twee gesprekken gevoerd met een afvaardiging van de Tuinmaat en een afvaardiging van bewoners van Arneco en de John Grosmanstraat.	**F. Schijnparticipatieproces** Helaas blijft de gemeente in haar zienswijzerapport doen voorkomen alsof er een zorgvuldig participatieproces heeft plaatsgevonden. En dat ze aan bezwaren tegemoet komt. **Dat is pertinent onjuist.** Een extra rij bomen heeft geen enkel effect op de door ons aangedragen punten en zorgt ook niet voor een grotere groene buffer voor bewoners van Arneco. Ook worden er nog steeds evenveel individuele kassen in de bestemming meegenomen (alleen dan geclusterd) en komen er 8 parkeerplaatsen met mogelijke uitbreiding bij parkeeroverlast. Tot slot gaat een beeldkwaliteitsplan op papier in de praktijk geen soelaas bieden om verrommeling en versnippering tegen te gaan (zie eerder punt). Tenslotte zullen zoals eerder onderbouwd ook diepere boringen dan wettelijk toegestaan niet voorkomen gaan worden.

In de zienswijzen geven sommige bewoners aan dat er sprake is van 1-richtingsverkeer en dat er onvoldoende met hun opmerkingen is gedaan. Er zijn vanuit het algemene belang andere keuzes gemaakt dan diverse omwonenden wenselijk achten. Sommige bewoners hebben moeite met (een deel van) het plan, vooral als dit van invloed is op de directe woonomgeving. In de planvorming is op de volgende wijze rekening gehouden met bezwaren en wensen van bewoners: … • Sommige bewoners maken zich zorgen om de verplaatsing van De Tuinmaat. Om deels aan de bezwaren tegemoet te komen, worden er extra bomen geplant, zodat er een grotere groene buffer komt tussen de woningen aan de John Grosmanstraat en de Tuinmaat. Ook is op verzoek van bewoners een beeldkwaliteitsplan gemaakt voor de Tuinmaat .	Al met al blijft de gemeente alle door ons aangedragen relevante punten in onze zienswijze negeren, inclusief die ten aanzien van het doorlopen proces (zie onderstaand). In onze zienswijze hebben we de gemeente opgeroepen om het onzorgvuldige proces recht te zetten en alsnog een zorgvuldig afweging te maken en daarbij gelijke behandeling in acht te nemen jegens andere stadslandbouwinitiatieven. Waarbij uiteraard de Paardenwei niet meer als optie zou worden meegenomen. In plaats van dit serieus te nemen, continueert de gemeente helaas haar handelswijze. Dat komt het al geschade vertrouwen niet ten goede. We voelen ons geschoffeerd. Het enige positieve dat het brengt is dat bewoners elkaar alleen nog maar meer hebben gevonden en wij wensen het heft in eigen handen te nemen. **We roepen de gemeenteraad dan ook op om de inwoners van het plangebied de gelegenheid te geven zelf met een plan te komen. Om ditmaal de beleidsdoelstellingen te implementeren mét de omwonenden.** *Uit zienswijze van een aantal bewoners van Arneco:* *“Wij hebben in eerdere bewonersavonden en gesprekken met de gemeente aangegeven dat we in algemene zin positief staan tegenover stadslandbouw in de stad. We hebben ons dan ook pro-actief en bereidwillig opgesteld en meegedacht. En we waren in de veronderstelling dat we bezig waren met een participatief traject waarbij het uitgangspunt zou zijn om er samen met bewoners en de Tuinmaat uit te komen.* *Dat proces is ons inziens een schijnparticipatieproces geworden. De voor ons belangrijkste punten ten aanzien van de voorgenomen verplaatsing van de Tuinmaat - die betrekking hadden op de realisatie van alternatieve parkeerplaatsen en het toestaan van de plaatsing van individuele kassen - zijn door de gemeente van tafel geschoven. Het door de gemeente voorgestelde bestemmingsplan is van meet af aan toegespitst op de wensen van de Tuinmaat.*

	Dat terwijl in onze ogen het proces - met externe procesbegeleiding - tot een voor iedereen acceptabel resultaat had kunnen leiden. *Ook het eenzijdig niet nakomen van afspraken door de Tuinmaat, om te komen tot een set afspraken waar alle partijen zich in zouden hebben kunnen vinden, draagt niet bij aan een gedragen plan. Bijzonder is, dat de gemeente de Tuinmaat niet aanspreekt op het niet nakomen van deze afspraken. Dit versterkt ons gevoel dat er eenzijdig naar maar één eindresultaat is toe gewerkt.* ***Deze handelswijze van de gemeente heeft bij ons vragen opgeroepen en heeft ons gemotiveerd om stukken die opgevraagd zijn middels de WOB, door te nemen om meer inzicht te krijgen in het volledige proces, inclusief de afweging van alternatieve locaties. Dat heeft ons tot inzicht gebracht dat er wel degelijk meer voor de hand liggende locaties beschikbaar zijn. En dat de gemeente - zoals eerder genoemd - op een aantal essentiële punten niet zorgvuldig en transparant heeft gehandeld.***
G. Financiering De verplaatsing van de Tuinmaat valt buiten de grex. Team leefomgeving zorgt met het gebruik van subsidies voor de dekking. De kosten voor het verplaatsen van De Tuinmaat bedragen **€ 116.000** en worden op de volgende wijze gefinancierd. - Bedrag Team leefomgeving Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg) € 35.000 - Groenfonds € 10.000	**G. Onrechtmatige en onvolledige financiering?** Het door de gemeente geschetste financieringsplaatje roept bij ons een aantal fundamentele vragen op: - Verborgen kosten? Wij lezen in de Flora en Fauna Quickscan van de Paardenwei dat de grond 30 cm dient te worden afgegraven. Gezien de de verplichting tot het werken met een gesloten grondbalans die voor heel Gaardenhage geldt, zal deze grond gereinigd moeten worden en opnieuw moeten worden aangebracht. Zoals ook de huidige bewoners van Gaardenhage dit hebben gedaan. Hier zijn veel kosten mee gemoeid. In het plan lezen we echter *'De kwaliteit van de bodem (inclusief grondwater) vormt geen belemmering voor de verplaatsing van de tuinmaat en voor de financiële uitvoerbaarheid daarvan.'* Dit kunnen we niet rijmen met de uitkomsten van de Quickscan. Waarom is hierover niets meer vermeld? Gaat het hier om verborgen kosten?

- Bomenfonds € 26.000 - Beheer wegen € 15.000 - Bijdrage De Tuinmaat € 5.000 - Provinciale subsidie burgerbetrokkenheid bij natuur, groen en landschap € 25.000 De kosten voor de verplaatsing van De Tuinmaat worden onder meer gedekt met €25.000 subsidie vanuit de provincie. Deze subsidie is echter nog niet toegekend en het is daarmee niet zeker of dit bedrag beschikbaar komt. Mocht deze subsidie niet toegekend worden, dan moeten er andere middelen of subsidies ingezet worden om de verplaatsing van De Tuinmaat te dekken.	- Kosten voor beheer. Wie gaat de jaarlijkse beheerkosten van de hagen financieren? Zijn deze kosten meegenomen in de begroting? - Onrechtmatige besteding van publieke gelden? De verplaatsing van de Tuinmaat wordt gefinancierd uit fondsen, subsidies en overheidsgelden. Wij vragen ons af of het hier wel gaat om een rechtmatige besteding van deze publieke gelden. Aan een 40-tal leden van de Tuinmaat wordt - uitgaande van €116.000 - maar liefst €2900 per lid besteed. Dit terwijl een volktuinencomplex in de Paardenwei op grote weerstand stuit van omwonenden / bewoners van Gaardenhage (niemand in de Gaardenhage is lid van de Tuinmaat). Dit mag ook duidelijk zijn uit de 32 ingediende zienswijzen en de vele aanvragen voor spreektijd. Omwonenden voelen zich onrechtvaardig behandeld of zelfs geschoffeerd. Daarnaast gaat het ten koste van de natuurbeleving van de 800 recreanten op de fiets en de vele wandelaars die dagelijks passeren. Passanten die wij hebben gepolst schrikken van dit plan. En zoals eerder toegelicht druist het in tegen de visies van de gemeente en gaat het ten koste van de landschappelijke waarde. Al deze schade voor 40 mensen die drie kilometer verderop in Huissen ook kunnen moestuinieren? - Financiering zonder draagvlak van wijkteams? Er wordt voor maar liefst €35.000 aanspraak gemaakt op de financieringspotjes die bedoeld zijn voor verbetering van de leefomgeving van drie wijken. Geld dat niet meer in deze wijken zelf kan worden besteed en daar wel voor bedoeld is. Hebben deze wijken daar zelf om gevraagd? Wij zien het niet terug in de (begrotings)plannen van betreffende wijkplatforms. Hoe is dat mogelijk? Kan de gemeente zonder betrokkenheid van deze wijkplatforms beslissen daar geld weg te halen? Opnieuw vragen we ons af of het bestemmen van zo'n groot bedrag ten bate voor een handjevol bewoners (die ook elders kunnen tuinieren) wel een rechtmatige besteding van gelden betreft. - Ongedekte begroting. Los van genoemde mogelijk bijkomende ongedekte kosten, is niet duidelijk of de Provincie de aangevraagde subsidie zal verlenen. Hoe kan er akkoord worden gegeven op een plan waarvoor alle mogelijke potjes al zijn aangeboord en dat voor meer dan ⅛ ongedekt is?

BIJLAGE Foto van de Paardenwei en foto's Tuinmaat dd 25 april jl.

Pitch Mooieweg (David Kroekenstoel)

Punt 1: Geen echte inspraak gehad

De bewoners van de Mooieweg waren in eerste instantie niet uitgenodigd en zaten niet aan tafel toen in 2019 de eerste plannen werden uitgewerkt. Dat terwijl de bewoners van de Mooieweg, en zeker de noordzijde, direct aanwonenden zijn en direct hierop uitkijken.

Pas in 2020 konden we voor het eerst deelnemen aan een bewonersavond waarbij we schrokken van de plannen.

Bij elke bewonersavond die vervolgens plaatsvond was er een terugkerend patroon:

- De gemeente kwam elke keer met een gewijzigd plan, met elementen die niet in de vorige bewonersavond aan bod waren gekomen of ingebracht waren door de huidige bewoners.
- Met suggesties van onze kant om het plan beter te maken, en zo een meer gedragen plan te krijgen, werd niets of bijna niets gedaan. Uitgezonderd een boompje hier en daar.
- Over het aantal woningen in veld 1 en veld 2 viel vanaf het begin niet te praten met de wethouder. Sterker nog, dat werden er gedurende het proces steeds meer.
- Ook met de suggestie om de geplande kleine huizen eerlijker te verdelen over heel Gaardenhage, of te ruilen met een deel van veld 2, werd niets gedaan en weggeschreven als landschappelijk niet passend. Maar wat landschappelijk niet past midden in Gaardenhage past blijkbaar wel tegenover de Mooieweg en Nel Klaassenstraat.

Hierdoor hebben wij het gevoel dat van echte inspraak, met hoor- en wederhoor en een proces van geven en nemen, geen sprake is geweest.

Punt 2: De enorme toename van het aantal huizen

Ons tweede punt is de toename van het aantal huizen in met name veld 1 en in mindere mate veld 2.

In 2018 zijn wij aan de Mooieweg komen wonen ter hoogte van veld 1, in de verwachting uit te kijken op een ruim opgezette villawijk, met veel groen en weinig verkeer.

Op het stuk grond (veld 1) waar volgens het oorspronkelijke bestemmingsplan 4 huizen zouden komen, en later 8, worden nu maar liefst 24 huizen gepland. Dat is een factor 6 meer, een factor 6!! In plaats van 4 huishoudens, hebben we straks te maken met 24 huishoudens, op hetzelfde stukje grond, met bijbehorend geluid, verkeer en parkeeroverlast.

Wij zijn op zich niet tegen meer woningen in veld 1 en ook niet blind voor de woningnood, maar willen wel dat meer rekening wordt gehouden met de menselijke maat. En die menselijke maat is niet een factor 6 meer woningen. Die factor 6 doet geen recht aan de oorspronkelijke groene opzet van Gaardenhage.

Ik roep daarom de gemeenteraad op de wethouder opdracht te geven om met een beter gedragen plan te komen, met een betere balans tussen de ambities van de gemeente en de belangen van de huidige bewoners. Een plan met een realistischer aantal woningen in veld 1.

Verzonden: maandag 9 mei 2022
Onderwerp: Inspreken Gaardenhage: Een verzoek en praktische informatie

Geachte heer Lammers,

Bijgaand zoals afgesproken de punten die ik naar voren wil brengen:

1) De opzet en bedoeling van de wijk benadrukken
2) Argument van onverkoopbaarheid klopt niet
   - Gemeente loopt vanaf 2004 stelselmatig achter de feiten aan en heeft haar eigen onverkoopbaarheid gecreëerd
   - Na aandringen van bewoners zijn 10 kavels van de Hagen in 2021 op Funda gezet en allemaal snel verkocht (er wordt al gebouwd!!)
3) Onevenredigheid plannen en doorgeschoten beleid
   - In 2013 is nav onderzoek naar verdichting van de kavels op Gaardenhage, door het college van B&W geconcludeerd dat de wijk Gaardenhage hiervoor niet geschikt is (zie bijgevoegde brief van college B&W)
   - Van de oorspronkelijk 47 kavels zijn er 36 verkocht en dus nog 11 over. Daar waar 11 villa's waren gepland leidt de uitvoering van Gemeentebeleid tot de bouw van 48 woningen met 4 nieuwe type woningen. Dit wordt een rommeltje.
   - Er is al veel diversiteit bijgekomen in Gaardenhagen
   - Er is de afgelopen jaren heel veel geld uitgegeven voor nieuwe plannen terwijl de wijk in 2016 al afgebouwd had kunnen worden. Dat had tijd en geld bespaart!
4) Participatie
   - De wethouder wil wel informeren en punten en komma's veranderen, maar inhoudelijk valt er niets te onderhandelen of bij te sturen
   - Alle bezwaren en zorgen worden eenzijdig uitgelegd
   - Tijdens opvolgende bewonersavonden worden we geconfronteerd met steeds nieuwe varianten die zeker niet vanuit de bewoners komen. Er komen steeds nieuwe dingen bij zoals CPO, weer meer kavelsplitsing, sociale woningbouw, levensloopwoningen, etc.
5) Verzoek om water bij de wijn te doen
   - Participatie betekent inbreng van bewoners en niet alleen informeren en gewoon eigen plan trekken.
   - Wij willen heel graag onze maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen en water bij de wijn doen, maar dat moet wel van twee kanten komen. Daarom verzoek om om de tafel te gaan zitten en serieus kijken of we kunnen middelen.

Afgelopen week heb ik afstemming gezocht met mijn achterburen Ieke Kuijpers en David Kroekenstoel en we proberen zo complementair mogelijk te pitchen. Ik probeer voor woensdagavond in detail nog met hen af te stemmen.
Ik kan me ook voorstellen dat ik in mijn betoog punten weg laat als die door voorgaande sprekers al genoemd zijn.

We proberen zo kort en bondig mogelijk de boodschap te brengen zodat er meer tijd overblijft voor vragen en antwoorden tussen de insprekers en de raadsleden.

Met vriendelijke groet,

Paul Gerard Alstein

Aan de gemeenteraad

Datum	:	17 december 2013
Documentnummer	:	2013.0.125.191/mbr
Zaaknummer	:	2013-12-00636
Contactpersoon	:	S. Luijmes
Telefoonnummer	:	(026) 377 4565

Onderwerp : Koers Gaardenhage

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van ons besluit van om

1. De bestaande opzet van Gaardenhage handhaven voor de nog te verkopen kavels
2. Maatregelen nemen om de verkoop te versnellen (oa verbeteren entree, versoepelen eisen m.b.t. beeldkwaliteit, hernieuwde marketinginspanning)
3. De kavels van het deelgebied Gaarden 1 te faseren na de kavels in Hagen.
4. Gaarden 1 onderbrengen in een aparte grondexploitatie die de NIEG status krijgt
5. Een verliesvoorzienig treffen van € 3,2 miljoen euro

Aanleiding / Probleemstelling

Gaardenhage is een woningbouwlocatie in Arnhem Zuid met een gemeentelijke grondexploitatie (Grex). Het ligt tussen de Huissensedijk en de Mooieweg, tussen de wijken Rijkerswoerd en Vredenburg. Er worden grote bouwkavels uitgegeven aan kopers die hun eigen architect in de arm nemen om er een woning te realiseren. Woningen kosten ongeveer € 750.000 vrij op naam (kavel + woning, incl. BTW, notariskosten en overdrachtsbelasting). Deelgebied Gaarden 2 is inmiddels voltooid, deelgebied Hagen voor ongeveer de helft, in deelgebied Gaarden 1 zijn nog geen kavels verkocht.

Omdat de verkoop van kavels aan particulieren stagneerde, is in 2012 een alternatief plan ontwikkeld om de verliezen op de grondexploitatie te beperken. Dit alternatieve plan ging uit van verkleining van de nog niet verkochte kavels in de deelgebieden Gaarden 1 en Hagen, om de bouw mogelijk te

maken van woningen van ca. € 350.000,-- v.o.n. Op basis van dit plan zou de Grex weer licht positief sluiten. Het college van B&W besloot in januari 2013 echter dat verkleining van de kavels in het deels al bewoonde Hagen vooralsnog niet wenselijk is, onder meer in verband met het risico op planschade.

Met het verkleinen van alleen de kavels in Gaarden 1 werd het verlies van de Grex op dat moment geraamd op € 1,6 miljoen (inmiddels is dat € 1,9 miljoen). De projectwethouder gaf daarom opdracht om de haalbaarheid en het financiële resultaat te onderzoeken van een nog verdere verkleining van de kavels van Gaarden 1, om woningen van ca. € 250.000,-- v.o.n. mogelijk te maken.

Uit een haalbaarheidsonderzoek blijkt dat deze variant weliswaar denkbaar is, maar dat de grex eveneens sluit op een verlies van € 1,9 miljoen. Dit terwijl er aan de noodzakelijke planologische procedure (voor alle verdichtingsvarianten) risico's op vertraging of zelfs afstel verbonden zijn, waardoor het verlies nog verder kan toenemen.

De vraag die nu voorligt is of een aanpassing van de bestaande ruimtelijke kaders voor Gaardenhagen wel wenselijk is, of dat het handhaven en optimaliseren van de huidige kaders de voorkeur verdient. Het bepalen van een heldere koers is van belang, omdat stilstand geld kost en er mede door de onduidelijke toekomst van het gebied op dit moment hoe dan ook geen kavels meer verkocht worden. Elk jaar dat er geen kavels verkocht worden in Gaardenhage kost ruim € 0,3 miljoen aan rente.

Doel
Het bepalen van de koers bij het afmaken (realiseren, herontwikkelen, afboeken) van de woningbouwlocatie Gaardenhage.

Argumenten
Het bepalen van een koers bij het afmaken (realiseren, herontwikkelen, afboeken) van de woningbouwlokatie Gaardenhage is ruimtelijk en programmatisch onderzocht.

Na onderzoek blijkt dat vormen van verdichting van Gaarden 1 de dreigende verliezen op de grondexploitatie niet kunnen compenseren en ook ruimtelijk en programmatisch geen evidente voordelen bieden. Vervolgens is de financiële component meer prominent onderzocht als middel om de huidige patstelling te doorbreken.

<u>Reële opbrengst</u>
In alle gevallen moet uitgegaan worden van een reële opbrengstverwachting van de kavels. Dat houdt in dat het afzettempo van kavels uitgesmeerd wordt over de komende 13 jaar. De in totaal 26 kavels worden met een gemiddelde snelheid van 2 per jaar verkocht, waarbij het accent in de verkopen ligt op de laatste periode, omdat we momenteel zien dat er afgelopen jaren geen kavels door de gemeente verkocht zijn. Daardoor blijven de rentelasten over de boekwaarde van € 6 miljoen op de grond relatief lang doortellen en zijn de opbrengsten uit verkoop niet voldoende om een verlies van €1,9 miljoen op de grond te voorkomen.

Lager risicoprofiel

Omdat het in de huidige markt nog redelijk ambitieus is om deze 26 kavels in het hoogste segment te verkopen, wordt voorgesteld de focus van de verkoop te leggen op de kavels in Hagen en de kavels in Gaarden 1 uit de markt te nemen. Het voordeel is dat de boekwaarde lager wordt en daardoor de rentelasten eveneens. De opbrengsten worden niet meer meegerekend in de totale grex. Deze optie leidt tot een verlies van € 3,2 miljoen euro, door minder opbrengsten en vertraagde afzet tot 2026 van de kavels in Hagen. Daarnaast wordt een deel van de grond (Gaarden I) naar NIEGG gebracht à € 1,2 miljoen. Het voordeel is dat er een reële financiële situatie ontstaat met een lager risicoprofiel. Dat zal tot uitdrukking komen in de hoogte van het weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Een ander voordeel is dat er een duidelijke financiële situatie ontstaat voor de kavels in Hagen.

Kavelprijzen

Ook is overwogen om de kavelprijzen naar beneden bij te stellen. De taxatiecommissie geeft aan dat de huidige kavelprijs marktconform is en ziet geen aanleiding deze te verlagen.

Stadslandbouw

Behalve deze financiële overwegingen werd afgelopen half jaar ook duidelijk dat er in de wijk Rijkerswoerd behoefte is aan stadslandbouw. Bewonersplatform Rijkerswoerd stuurde het college hierover begin oktober een brief. Ook volks/stadstuinvereniging de Tuinmaat stuurde eveneens in oktober een open brief aan het college en raadsleden. Met de voorzitter van de Tuinmaat is een eemalig verkennend gesprek geweest over het gebruik van een deel van Gaarden als stadslandbouw-locatie.

Overwegende dat:

1. het college al besloten heeft dat verdichting zoals eind 2012 voorgesteld onwenselijk is;
2. dit al schriftelijk bekend is gemaakt aan de bestaande bewoners van het plangebied;
3. er afgelopen 3 jaar door de gemeente geen kavels in Gaardenhage verkocht zijn en ook niet actief in de markt gezet door de beoogde herpositionering;
4. de beoogde markt er voor dit segment en in die omvang van 26 kavels momenteel niet is en als verkoop-streven ambiteus wordt geacht;
5. verdichting ruimtelijk en/of programmatisch niet nadrukkelijk positief en/of wenselijk is;
6. Gaarden 1 qua beeldkwaliteit en landelijke setting niet voor de hand liggend is als verdichtingslokatie en er andere plekken in de stad meer geschikt zijn voor het realiseren van kleine eigenbouw-kavels;
7. er bij verdichting ontwikkelrisico's zijn die betrekking hebben op de beperkingen van verdichting in waterwingebied Sijmons, watercompensatie bij verdichting, bezwaren van bewoners uit de buurt en de onzekere woning- en financieringsmarkt in het beoogde segment van 250.000 tot 400.000 v.o.n. en concurrentie met andere locaties in de stad;
8. het optimaliseren van de ruimtelijke kaders (versoepelen beeldkwaliteit, entree verbeteren) de verkoop zal stimuleren;
9. kavels in Hagen een unieke nichemarkt bedienen en daardoor niet concurreren met andere

gemeentelijke grondexploitaties (Schuytgraaf);
10. de maatregelen trouw blijven aan het oorspronkelijke planconcept;
11. het uit de markt nemen van Gaarden I schaarste zal creëren voor kavels in Hagen;
12. het uit de markt nemen van Gaarden I duidelijkheid biedt voor kopers van kavels in Hagen;
13. het uit de markt nemen van Gaarden I voorkomt dat er 'gatenkaas' ontstaat door het verspreid verkopen van kavels waardoor de resterende ruimte versnippert;
14. Stadslandbouw op deze locatie een wens is van bewonersplatform Rijkerswoerd en volks/stadstuin-vereniging de Tuinmaat en aansluit bij de Korenmaat,

…wordt geadviseerd te kiezen voor het handhaven van de bestaande kaders, maar die wel te optimaliseren (oa verbeteren van de entree, versoepelen eisen beeldkwaliteit, hernieuwde marketing-inspanning). Bovendien wordt er vanuit het voorzichtheidsprincipe, vanwege de onzekerheid van de markt in combinatie met een relatief slechte markpositie van deze locatie, geadviseerd een aanvullende maatregel te treffen. Namelijk het uit de markt nemen van een aantal kavels, teneinde de financiële risico's te beperken en schaarste op de markt te creëren ten gunste van de resterende kavels. Het meest voor de hand ligt om dit te doen met de kavels van deelgebied Gaarden 1, zodat met de verkoop van de resterende kavels van Hagen een mooi afgerond geheel ontstaat. Het bestemmingsplan blijft ongewijzigd, maar op Gaarden 1 zal met een planologische afwijking in het kader van de WABO stadslandbouw mogelijk gemaakt worden.

Financiën
De boekwaarde van Gaardenhage bedraagt per 31-12-2012 € 6.056.000,--. In de Financiële Jaarrapportage Projecten 2012 is nog uitgegaan van verdichting van Gaarden 1 én Hagen, met een positief resultaat van € 0,1 miljoen.
Bij voorliggend besluit zal de boekwaarde van Gaardenhage naar beneden bijgesteld worden door een deel van de grond (Gaarden I) met een boekwaarde van € 1,2 miljoen naar NIEGG te brengen. Daarnaast moet een voorziening getroffen worden van € 3,2 miljoen.
Er ontstaat een reële financiële situatie met een lager risicoprofiel. Dat zal tot uitdrukking komen in de hoogte van het weerstandsvermogen van het grondbedrijf.

Risico's
Het verkooptempo van de kavels is ongewis.

Uitvoering en evaluatie
De uitvoering van dit besluit zal zijn beslag krijgen bij de jaarrekening van 2013. De verkoopresultaten zullen jaarlijks gemonitord worden en daarvan zal o.a. melding worden gemaakt in de Financiële Jaarrapportage Projecten, turaps e.d. .

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)

- geen

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9200 • 6800 HA Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

Van: Gert Bosveld
Verzonden: dinsdag 10 mei 2022
Onderwerp: kavels Gaardenhagen

Beste M,

Aangezien wij 11 mei verhinderd zijn, willen wij graag op deze wijze onze inbreng hebben bij deze vergadering.

Al lange tijd staan wij ingeschreven voor een bouwkavel in Gaardenhagen... .
Wij wonen in een vrijstaande woning in de Laar Oost. Deze is inmiddels veel te groot geworden en we zouden graag in aanmerking
komen voor een kavel van 300 a 400 M2, zodat wij daar een wat kleinere woning zouden kunnen laten bouwen.
Deze buurt is , naar ons inziens, zeer geschikt voor meer mensen zoals wij.... .
We willen graag rustig wonen en een levensloopbestendige gelijkvloerse bungalow zou mooi passen in die wijk.
Ook wordt het niet super druk in de wijk, omdat er geen hele grote huishoudens zullen zijn, op kleinere kavels.
Tegelijkertijd maken wij dan ruimte voor een jonger gezin met kinderen in een grote woning, waar ook zo'n behoefte aan is.

We hopen van harte dat onze zienswijze meetelt bij deze vergadering en dat we het geluk hebben bij de mensen te behoren die een bouwkavel toegewezen krijgen.

Met een vriendelijke groet,
Gert en Irma Bosveld

GAARDENHAGE

GAARDENHAGE..... NAAR EEN

FEITENGEBASEERD EN CONSISTENT BESLUIT

FEITELIJK INZICHT OM EEN DOORDACHT EN CONSISTENT BESLUIT TE NEMEN

1 ONS VOORSTEL HEEFT BREED DRAAGVLAK

DIT VOORSTEL WORDT GEDEELD DOOR EEN GROOT DEEL VAN DE INDIENERS VAN EEN ZIENSWIJZE.

VOORBEELDEN:

SCHIJNPARTICIPATIE:

2012 SPLITSING VELD 1,2
2012 TUINMAAT
2013 KAVELS UIT VERKOOP
2018 KAVELS UIT VERKOOP
2019 KOMST CPO ARNECO
2019- 6 'SCHETSEN'
HEDEN

2 'SCHIJN' PARTICIPATIE / BETROUWBARE OVERHEID?

- PROCES MANAGEN (BIJEENKOMSTEN HOUDEN)
- MAAR VOORSTELLEN VAN BUURT NIET OF NAUWELIJKS MEEGENOMEN
- KAVELS UIT VERKOOP GEHAALD BIJ AANGETROKKEN MARKT
- SINDS 2012 (STEEDS VERANDERENDE) PLANNEN / BEWONERS HEBBEN CONTRACTEN MET FLINKE BOETECLAUSULES

3 SELECTIEVE EN ONVOLLEDIGE INFORMATIEVOORZIENING AAN U ALS RAAD

- GEMEENTE HEEFT KAVELS UIT VERKOOP GEHOUDEN OP MOMENTEN DAT DEZE WEL VERKOOPBAAR WAREN (SUGGESTIE BUURT VOOR FUNDA LANG GENEGEERD)
- MEER DAN 25 GEGADIGDEN VOOR 4 KAVELS (WACHTLIJST STOPGEZET)
- GEEN (EFFECTIEVE) VERKOOPACTIVITEIT
- NORMEN (PARKEREN EN VERKEERSDRUK) WORDEN CONTINU BIJGESTELD
- VOORSTEL VELD 3: 'SAMENBOUWKAVELS' NIET AF, PRAKTISCH, JURIDISCH EN BELEIDSMATIG ONUITVOERBAAR. --› '*VINDT IN HET PROCES PLAATS' ?????*

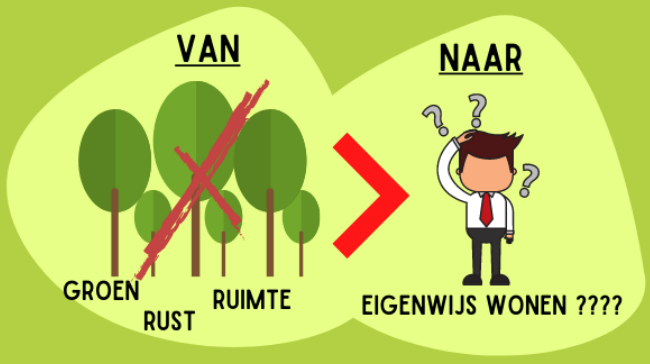

HOEVEEL DIVERSITEIT PER VIERKANTE METER?

+23

GAARDENHAGE
1,7% VAN
RIJKERSWOERD

23 IDENTIEKE
KAVELS IN
SCHUYT BOS

ZELFDE WIJK OP ANDERE PLEK

4 (ON)TROUW AAN UITGANGSPUNTEN / IDENTITEIT WIJK

- VERKOOPBELOFTE WIJK (ONNODIG) VERLATEN:
- GEMEENTE ZELF NOEMT DIT INMIDDELS 'EIGENWIJS WONEN' EN NIET MEER GROEN (DAT IS SCHUYT BOS).
- FORSE AANKOOPBESLISSINGEN GEBASEERD OP DEZE UITGANGSPUNTEN (CONTRACT MET DE GEMEENTE).

5 DIVERSITEIT OP MICRO NIVEAU BEKEKEN

- GAARDENHAGE (1,7%) IN ZICHZELF ZORGT VOOR DIVERSITEIT IN RIJKERSWOERD
- REEDS DIVERSITEIT DOOR AANWEZIG CPO ARNECO IN GAARDENHAGE
- DIVERSITEIT 'GEFORCEERD' IN KLEINE WIJK 'PROPPEN' TERWIJL DEZE RUIM IN RIJKERSWOERD AANWEZIG IS.

NU NAAR HET VOORSTEL! 2.0Z.

GAARDENHAGE

NAAR EEN REALISTISCHE INVULLING

GRADUELE OPBOUW MET BEHOUD IDENTITEIT

VOORSTEL REKENING HOUDEND MET BEHOEFTE AAN MEER WONINGEN MAAR OOK MET BALANS DIE RECHT DOET AAN DE VERKOOPBELOFTE EN HET KARAKTER VAN DE WIJK.

6 UITGANGSPUNT: GRADUEEL OPBOUWEN KAVELGROOTTE

- KAVELS VAN KLEIN, NAAR GROOT OPBOUWEN ZORGT VOOR RUST IN WIJK EN BLIJFT DICHTER BIJ OORSPRONKELIJKE UITGANGSPUNTEN. DIT IS MEERDERE KEREN VOORGESTELD DOOR BUURT.

'LOGISCH'

7 GROOT DEEL VAN LAATSTE PLAN IS BEGRIP VOOR

- MEER WONINGEN DAN OORSPRONKELIJKE PLAN
- VELD 2 SPLITSEN VAN 3 NAAR 12 KAVELS (LIEFST DIT OOK VOOR VELD 1)
- BEHOUDEN FIETSPAD EN NIET OPENSTELLEN EKA THODEN VAN VELZENSTRAAT VOOR VERKEER (VEILIGHEID)

8 REALISEER OORSPRONKELIJK PLAN GAARDENHAGE IN KLEINERE VORM DOOR VELD 3 ONGEMOEID TE LATEN

- CONISTENTIE/ IDENTITEIT, BELOFTE WIJK BLIJFT GROTENDEELS OVEREIND
- VOORGESTELDE OPLOSSING GEMEENTE VELD 3 IS PRAKTISCH EN JURIDISCH ONDUIDELIJK EN NIET OF NAUWELIJKS UITGEWERKT
- VOLDOENDE POTENTIELE KOPERS HUIDIGE KAVELS
- IN DE MEERDERHEID VAN ZIENSWIJZEN KOMT HANDHAVING VAN VELD 3 IN HUIDIGE KAVELGROOTTE (4 KAVELS IN TOTAAL) TERUG
- LOGISCHE SCHEIDSLIJN (BRUG, ELZENSINGEL, SLOOT) VELD 3 MET ANDERE KAVELGROOTTE'S
- MET DEZE LAATSTE 4 KAVELS WORDT DE HAGEN CONFORM PLAN AFGEBOUWD!

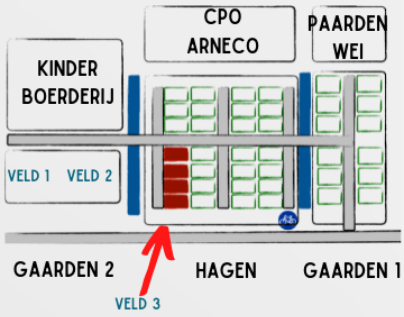

OVERWEGINGEN / KANTTEKENINGEN

- HOE UITLEGBAAR IS NIET VERKOPEN HUIDIGE KAVELS TERWIJL ER VOLDOENDE MARKT IS?
- WAAROM NIET VELD 1 OP ZELFDE MANIER 'VERKAVELEN' ALS VELD 2?
- ER IS AL EEN CPO AANWEZIG EN BEPERKTE GROOTTE VAN WIJK RECHTVAARDIGT NIET DE VOORGESTELDE DIVERSITEIT.
- N ARNHEM ZUID 23 IDENTIEKE KAVELS (UITSTRALING, PRIJS, M2) IN SCHUIJTGRAAF NOG TE ONTWIKKELEN--› WAAROM GAARDENHAGE NIET AFBOUWEN? HOE UITLEGBAAR IS DIT BELEID?

VOORSTEL

GEDRAGEN, GEBALANCEERD EN REALISTISCH

Deelnemers rondetafelgesprek Gaardenhage – 11 mei 2022

1	Josan Tielen	Voorzitter De Tuinmaat
2.	Sam Molenaar	
3	Bob Nijhuis	
4	Rien Boone	
5	Erwin Kersten	
6	Aad Soeteman	
7	Anton Knipping	
8	Ronald de Haan	
9	Wim Mol	
10	Ieke Kuijpers	
11	Paul Gerard Alstein	
12	David Kroekenstoel	

Van: Paul Gerard Alstein
Verzonden: woensdag 18 mei 2022
Onderwerp: Breedgedragen bewonersvoorstel Gaardenhage

Beste raadsleden en fractievolgers,

Vorige week woensdag 11 mei hebben wij mogen inspreken over het ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage. Wij hebben deze mogelijkheid zeer gewaardeerd en zijn blij met de vele vragen van de betreffende raadsleden en fractievolgers.
De rode draad van de inspreekavond was dat de burgerparticipatie volstrekt onvoldoende is geweest, waarbij de wethouder niet wil bewegen en wij als bewoners aangeven wel water bij de wijn te willen doen.

U heeft ons gevraagd om een breed gedragen alternatief te maken om handen en voeten te geven aan het “water bij de wijn”-doen.
Bijgevoegd vindt u ons voorstel met twee uitgewerkte alternatieven die gedragen worden door alle betrokken bewoners. Wij hebben de uitwerking kort en bondig gehouden met de belangrijkste uitgangspunten.

Wij lichten onze twee alternatieven graag verder aan u toe. Wij stellen voor om dit op het gemeentehuis te doen, a.s. woensdagmiddag 25 mei, tijdstip nader te bepalen. De toelichting doen we uiteraard ook met alle plezier telefonisch, op locatie in Gaardenhage, of op een tijdstip dat u beter past.

Wij zien graag uw reactie tegemoet middels antwoord op deze mail of mailen/bellen naar:

- Paul Gerard Alstein
- Ronald de Haan
- Rien Boone

Hoogachtend en met vriendelijke groet,

Bewoners en omwonenden van Gaardenhage

Breed gedragen voorstel bewoners en omwonenden Gaardenhage

Inleiding:

Verdrievoudiging van woningen op resterende 11 kavels, herpositionering Tuinmaat, voorstel o.b.v. burgerparticipatie

Vorige week woensdag 11 mei hebben wij mogen inspreken over het ontwerp bestemmingsplan Gaardenhage. Wij hebben deze mogelijkheid zeer gewaardeerd en zijn blij met de vele vragen van de betreffende raadsleden en fractievolgers.
De rode draad van de inspreekavond was dat de burgerparticipatie volstrekt onvoldoende is geweest, waarbij de wethouder niet wil bewegen en wij als bewoners aangeven wél water bij de wijn te willen doen. U heeft ons gevraagd om een *gedragen alternatief* te maken om handen en voeten te geven aan "water bij de wijn".

Het voorstel is gebaseerd op een aantal principes dat u als raadsleden ons in de vergadering heeft meegegeven:

- **Breed draagvlak (burgerparticipatie):** Het voorstel is ontworpen in samenwerking met alle betrokken partijen.
- **Behoefte aan meer woningen:** Ondanks dat het niet onze voorkeur heeft, hebben we als bewoners begrip voor deze behoefte in de huidige woningmarkt. In ons voorstel is een verdrievoudiging opgenomen van het aantal woningen in veld 1,2 en 3; de gemeente streeft naar een vervijfvoudiging. *Ter illustratie: voor de Nel Klaassenstraat zou dit een toename betekenen van oorspronkelijk zeven huishoudens naar 36.*

We zijn als buurt van mening dat wij met dit voorstel tegemoet komen aan de wensen van de gemeente en hebben hier significant ‘water bij de wijn’ gedaan. Onze grootste wens is namelijk het conform oorspronkelijk plan afbouwen van onze mooie wijk, mede gezien het gebleken gemak waarmee de huidige 11 resterende kavels verkocht kunnen worden. Wij rekenen erop dat ook de gemeente op haar beurt ook ‘water bij de wijn’ doet en akkoord kan gaan met ons voorstel, waarvan u de uitgangspunten hieronder aantreft:

Uitgangspunten voor ontwerp

- Redelijkheid in aantal en type woningen: verdrievoudiging t.o.v. oorspronkelijke plan
  We zijn niet tegen meer woningen, of bepaalde woningtypen, het zijn er alleen te veel, in verhouding tot een klein deel van de wijk (11 kavels). We hebben als uitgangspunt het gemiddelde aantal woningen op veld 1,2 en 3 aangehouden tussen het oorspronkelijke plan uit 2004 (11 woningen) en het nieuwe plan (48 woningen).

- Graduele opbouw en diversiviteit
  Gaardenhage is mede gecreëerd met als doel meer diversiteit in Rijkerswoerd te bereiken. Vanuit stedenbouwkundig oogpunt verdient een geleidelijke toename van kavelgrootte de voorkeur. Met de reeds aanwezige CPO Arneco en een graduele opbouw van de wijk wordt invulling gegeven aan de behoefte aan meer diversiteit ten behoeve van verschillende doelgroepen.

- Kostenbesef
  We hebben rekening gehouden met bestaande structuren en plannen, alsmede met delen van het nieuwe bestemmingsplan. Op deze manier is bijsturen sneller en goedkoper te realiseren.

- Minder verkeers- en parkeeroverlast: in Nel Klaassenstraat
  Dit wordt voor een groot deel opgelost door de extra toegangsweg voor Veld 1: De Mari Andriessenstraat. Bij de bestemmingsplanwijziging van 2012 zijn de 7 kavels van veld 1 en 2 (Nel Klaassenstraat) gesplitst en is een extra toegangsweg vanaf de Marius van Beeklaan voorzien (Mari Andriesenstraat). Deze weg ligt er dus al op papier, maar is nooit aangelegd i.v.m. tijdelijke komst Tuinmaat.

- <u>Veiligheid: Nel Klaassenstraat openhouden voor autoverkeer</u>
  De Nel Klaassenstraat willen wij graag openhouden voor autoverkeer. Bij calamiteiten heeft de brandweer en politie meer mogelijkheden om snel ter plaatse te zijn. Met het verminderen van woningen die uitkomen op de Nel Klaassenstraat, zie ook vorige punt, is een wegafsluiting niet meer nodig en dat scheelt ook weer een hoop geld.

- <u>Herpositionering Tuinmaat:</u>
  - De door de gemeente voorgestelde herpositionering is in strijd met de Groenvisie.
  - Gemeente zou serieus verder moeten zoeken naar andere alternatieve locaties voor de Tuinmaat. Er zijn volgens ons prima synergievoordelen te behalen door een combinatie met de bestaande stadslandbouwinitiatieven langs de Mooieweg, waarvan bekend is dat in 2023 keuzes voor de toekomst moeten worden gemaakt . Zie ook de nieuwe samenwerking tussen Wijkplatform en Stadslandbouw Mooieweg . Ook voor de toekomstige woningbouw in Rijkerswoerd Rest zou de Tuinmaat een goede bijdrage kunnen leveren in het kader van een klimaat adaptieve wijk en het opnemen van voedselteelt in de plannen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Zie Visie Stadslandbouw (2017).
  - Hoewel de Tuinmaat tijdelijk onderdeel van Gaardenhage zou zijn èn de Tuinmaat slechts huurder is, is er één alternatief getekend, waarbij de Tuinmaat gedeeltelijk in- en tegen Gaardenhage wordt gepositioneerd.

2 Varianten:

Bovenstaande uitgangspunten hebben geleid tot twee varianten. Bij beide varianten is de *Mari Andriessenstraat* ingetekend ter ontlasting van de Nel Klaasenstraat. In beide varianten wordt er ruim (verdrievoudiging) invulling gegeven aan het aantal woningen binnen de resterende kavels. Het verschil tussen beide varianten betreft vooral de positionering van de Tuinmaat.

Variant A: De Tuinmaat verwerft een passende plek buiten bestemmingsplan Gaardenhage.

Variant B: De Tuinmaat voor 1/3 op de huidige locatie en voor het overige op het weiland tussen de huidige locatie en het woonwagenkamp. De afgelopen 2 jaar verzorgt de Korenmaat het beheer van dit weiland. Als compensatie voor het verlies van het gebruik van deze weide zou de Korenmaat gebruik kunnen gaan maken van de Paardenwei.

Variant A

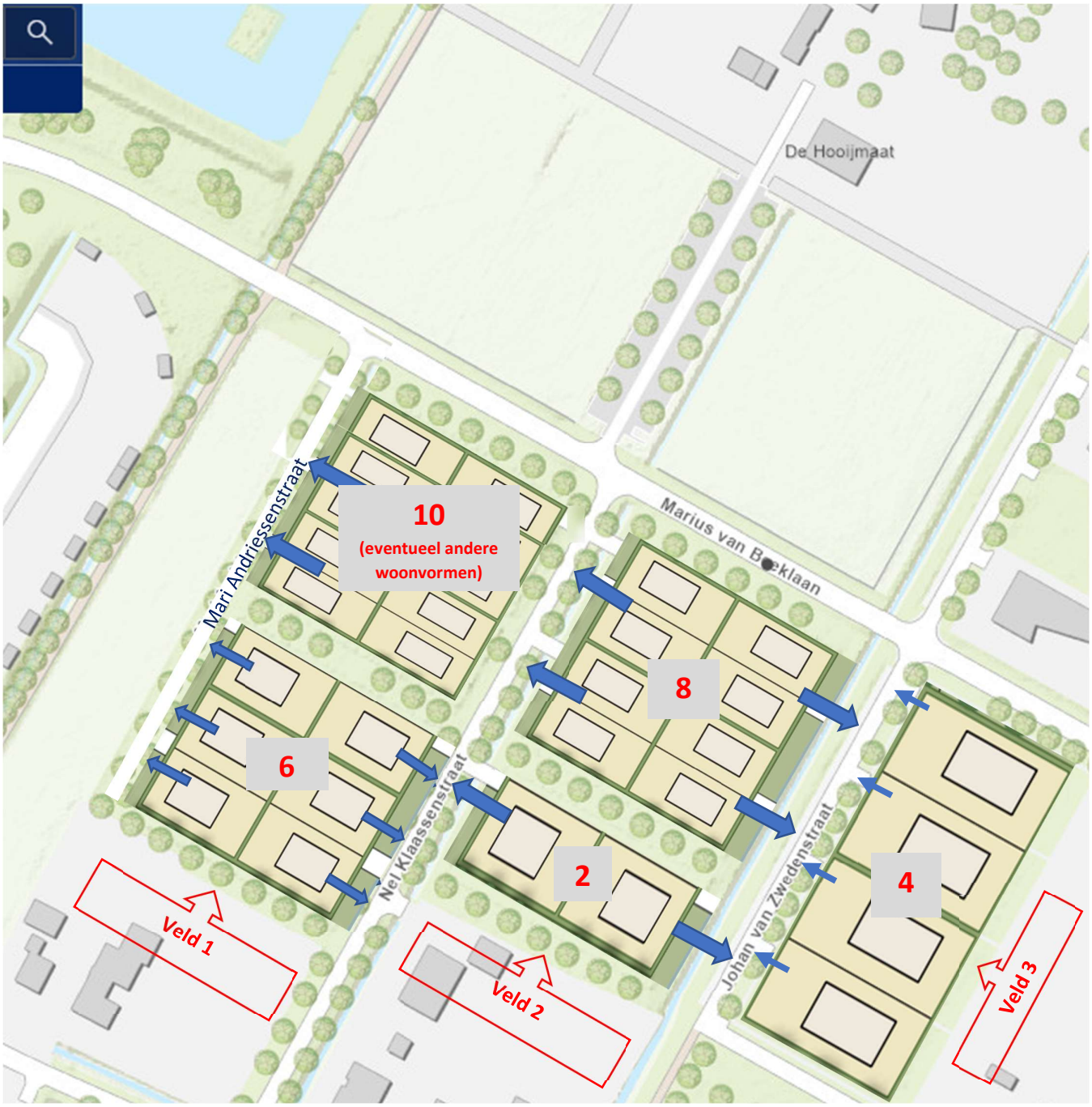

Veld 1:

A) 10 vrijstaande woningen. Eventueel andere woonvormen; ontsluiting op Mari Andriessenstraat

B) 6 vrijstaande woningen op kavels van 600m2; 3 woningen ontsluiting op Mari Andriessenstraat, 3 woningen ontsluiting op Nel Klaassenstraat

Veld 2:

10 woningen op kavels van 450m2 – 900m2

Veld 3:

4 woningen cf huidige/oorspronkelijke bestemmingsplan

Totaal:

30 woningen (ipv 11 oorspronkelijk plan vs 48 nieuw plan)

Variant B

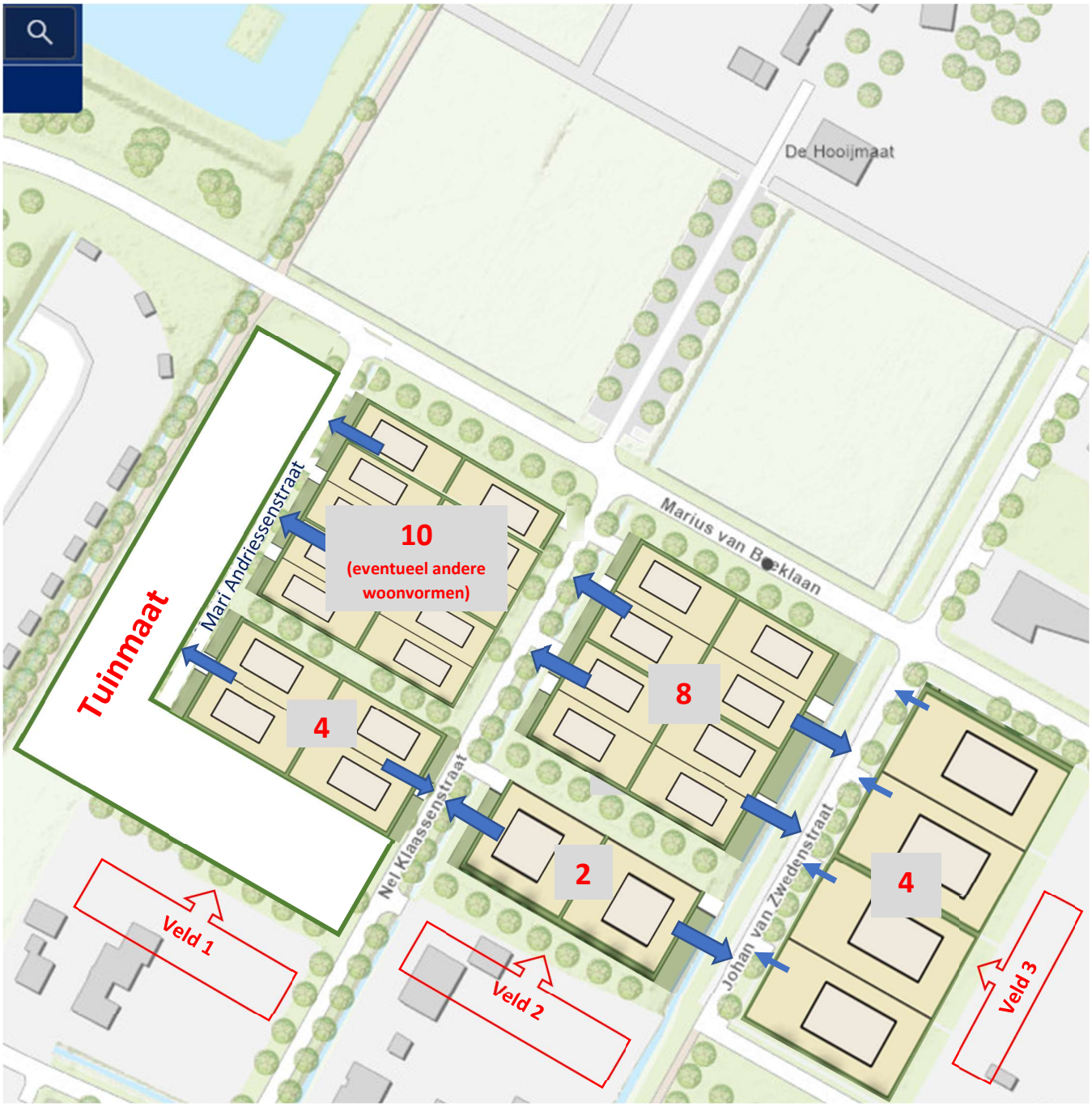

Veld 1:

A) 10 vrijstaande woningen. Eventueel andere woonvormen; ontsluiting op Marie Andriessenstraat

B) 4 vrijstaande woningen op kavels van 450m2; 2 woningen ontsluiting op Mari Andriessenstraat, 2 woningen ontsluiting op Nel Klaassenstraat

Veld 2:

10 vrijstaande woningen op kavels van 450m2 – 900m2

Veld 3:

4 woningen cf huidige/oorspronkelijke bestemmingsplan

Totaal:

28 woningen (ipv 11 oorspronkelijk plan vs 48 nieuw plan)

BEHANDELRESULTAAT

18.45 uur - 20.15 uur: Vaststelling bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage’ en grondexploitatie Gaardenhage, i - 11-05-2022

Raadsvoorstel Vaststelling bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage’ en grondexploitatie Gaardenhage

Zaaknummer:	622659
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Van der Laak (Arnhem Centraal), Maref (VVD), Ait Chrif (PvdA), Luurssen (FvD), Zijlstra (ChristenUnie), Quint (GroenLinks), Brandts (D66). De fracties van SP, CDA, Volt, Denk, Arnhemse Ouderen Partij en PVV waren niet vertegenwoordigd.

Bespreking
De behandeling van het raadsvoorstel is gestart met een rondetafelgesprek met twaalf deelnemers. De insprekers hebben een pitch gehouden waarna de fractievertegenwoordigers vragen hebben gesteld aan de insprekers.

Door de bewoners zijn diverse voorstellen aangereikt aan de raadskamerleden

Nadat alle vragen gesteld en beantwoord waren, is de informatieve fase afgerond.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de informatieve fase is afgerond en dat het voorstel een vervolgbehandeling krijgt, waarbij gestart wordt met de meningsvormende fase.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

H. Eliëns

Memo

Datum : 15 juni 2022

Aan : gemeenteraad

Van : Carla Frederix en Saskia Maessen

Betreft : Beantwoording technische vragen Gaardenhage consequenties breedgedragen bewonersvoorstel

---

Naar aanleiding van vragen van de heer Maref (VVD Arnhem), mevrouw Groot (Arnhem Centraal), de heer Zijlstra (Christen Unie Arnhem) en mevrouw Koorn (CDA Arnhem) zijn technisch de consequenties van het breedgedragen bewonersinitiatief in beeld gebracht. Dit ambtelijk memo sluit ook aan bij vragen van de heer Prinsen (Groen Links).

De feitelijke verschillen met het oorspronkelijk plan

- Ontwerp van college biedt voor veld 1 t/m 3 ruimte aan in totaal maximaal 48 huishoudens. De ontwerpen die nu voor liggen reduceren dat aantal tot 28 / 30 kavels, 18 – 20 kavels/ huishoudens minder. Het vigerende bestemmingsplan dat in 2015 is aangepast gaat in de velden 1 t//m 3 uit van 18 kavels, het oorspronkelijke plan van 11 kavels.
- In de plannen van bewoners zijn niet expliciet kavels voorzien in het betaalbare koopsegment en voor bijzondere woonvormen zoals CPO en samenbouw, wel wordt daarin de mogelijkheid geboden in een deel van veld 1. Dit is niet nader uitgewerkt.
- In het plan wordt de weg aangelegd die in vigerende bestemmingsplan ook is voorzien: De Mari Andriessenstraat: dit gaat ten koste van ca. 20 bomen, die in het voorstel van het college blijven gespaard. Mogelijk kunnen ze verplant worden, dit is niet onderzocht of uitgewerkt.

  De Tuinmaat is in variant B ten dele op de boomkronen getekend ten zuiden van veld 1. De verwachting is dat het de bedoeling is deze bomen te behouden, zo niet dan gaat het ten koste van meer bomen.
- Veld 1: De kleine kavels en CPO zijn in variant A vervangen voor 6 reguliere en 10 iets kleinere kavels (Totaal: 16 kavels). Er wordt hier wel ruimte gegeven voor eventueel andere woonvormen, maar wat hiermee wordt bedoeld is niet duidelijk. In variant B zijn 14 kavels voorzien. In variant B wordt daarbij nog een deel bouwkavel gebruikt voor de Tuinmaat.

  In het oorspronkelijk plan zitten 12 kleine kavels (in de geest van sociale koop) en cpo (8-12 huishoudens).
- Veld 2: 2 keer conform gemeentelijk plan, met uitzondering van de onderste kavels die worden samengevoegd van 4 naar 2. Hierdoor zijn hier 2 woningen minder.
- Veld 3: teruggebracht van samenbouwkavels naar oorspronkelijke kavels;
- In variant A is er geen plek meer voor de Tuinmaat, in variant B is de Tuinmaat gepositioneerd tussen veld 1 en het woonwagenkamp en op een deel van de bouwkavels. Een deel van deze grond is verhuurd aan de bewoner van Mooieweg 29. Hij is naar eigen zeggen niet betrokken geweest bij het opstellen van het breedgedragen bewonersvoorstel. Dit huurcontract is opzegbaar en gebeurt ook al een deel voor het aanplanten van nieuwe bomen op de hoek van de Mooieweg en de Nel Klaassenstraat.
- De totale grootte van de Tuinmaat in variant B is kleiner dan in het voorstel van het college. Het perceel aan de dijk is 7333 m2. De locatie zoals door hen is voorgesteld is ongeveer 4742 m2., dat is 2591 m2 kleiner (ca. 65% van het beoogde perceel).

Financiën (grex)

Bij het voorgestelde bestemmingsplan dat in procedure is gegaan wordt het resultaat van de grex 1,3 miljoen negatief. De huidige stand van de verliesvoorziening is 3 miljoen euro. Er kan dan dus 1,7 miljoen euro uit deze verliesvoorziening vrijvallen omdat het niet meer nodig is voor uitvoering van het bestemmingsplan.
Voor bewonersvariant **A** verslechtert het resultaat met **€140.000** ten opzichte van het voorgestelde bestemmingsplan, dus uitgaande van variant A kan **1,56** miljoen vrijvallen.

Het resultaat van bewonersvariant **B** verslechtert met **€470.000** euro omdat er minder grondopbrengsten zijn. Dus in dat geval zou er **1,23** miljoen euro vrijvallen.

Planologisch

De wijzigingen op het bestemmingsplan zijn dermate groot dat dit niet met een amendement kan worden opgelost. De plankaart, de bestemmingsplanregels, de ruimtelijke onderbouwing, het beeldkwaliteitsplan en de grex moeten aangepast worden op het nieuwe voorstel. Ook moet gecheckt worden of dit nog actualisatie van onderzoeken vergt.
Indien de Tuinmaat deels op de huidige locatie blijft (variant B) en voor een deel verplaatst wordt naar het weiland daarnaast, is dit een grote wijziging die gelet op de zorgvuldigheid opnieuw ter inzage gelegd moet worden.

Consequenties:

- Minder woningen: een voordeel voor omwonenden, maar een nadeel voor woningzoekenden die interesse hebben in het plan.
- Geen woningen in het bereikbare segment voor lagere of middeninkomens.
- Geen of minder bijzondere woonvormen.
- Er moeten ca. 20 bomen verdwijnen door de aanleg van de Mari Andriessenstraat. De mogelijkheid van verplanting kunnen we onderzoeken.
- In variant A verdwijnt de Tuinmaat.
- In variant B wordt de Tuinmaat 1/3 kleiner en komt dit deels op grond van een huurder die naar eigen zeggen niet betrokken is geweest bij het opstellen van het bewonersvoorstel. Gemeente is eigenaar en huur is opzegbaar. Een deel komt op bouwgrond.
- Het bestemmingsplan en grex moeten aangepast worden op de nieuwe variant (plankaart, regels, onderbouwing, beeldkwaliteitsplan en een check op de onderzoeken).
- Bij variant A verslechtert het resultaat van de grex met €140.000 en in variant B verslechtert het resultaat met €470.000. In plaats van 1,7 miljoen kan er dan respectievelijk 1,56 miljoen en 1,23 miljoen vrijvallen. Uitgangspunt hierbij is dat we 20 bomen gaan verplanten.

BEHANDELRESULTAAT

19.30 uur - 21.00 uur: Vaststelling bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage’ en grondexploitatie Gaardenhage M1 - 15-06-2022

Vaststelling bestemmingsplan 'Chw Gaardenhage’ en grondexploitatie Gaardenhage

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Hogenhout (PvdD), Groot (CDA), Maref (VVD), Zwijnepoel (D66), Zijlstra (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Prinsen (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), Luurssen (FVD) en Visser (PvdA).
De fracties AOP, SP, DENK en PVV waren niet aanwezig.

Bespreking
Tijdens de behandeling is een start gemaakt met de M1-fase. Tijdens de beraadslaging heeft de raadskamer tijdens haar eerste termijnen vragen gesteld aan het college en aan elkaar. Vervolgens is de wethouder gestart met haar eerste termijn.

Toezegging
1. Wethouder Bouwkamp zegt toe de gevraagde technische informatie over verkoop van de kavels naar de raad te sturen.
2. Wethouder Bouwkamp zegt toe schriftelijk te reageren op de vraag van Maref van de VVD-fractie VVD over het indienen van een motie om tegemoet te komen aan het alternatieve plan van de bewoners.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de M1 nog niet is afgerond en het voorstel daarom niet verder kan worden doorgeleid, maar dat aan de agendacommissie wordt verzocht om een vervolgbehandeling van de M1 in te plannen. Bij het vervolg zal worden voortgezet met de eerste termijn aan de zijde van het college.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

W. de Boef

Titel/onderwerp: # Wijzigen Hoofstuk 5, Afdeling 7 (evenementen) van de Algemene Plaatselijke Verordening

Raadsadviseur: Steffan Vos Telefoonnr: 377 4775 steffan.vos@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Alet Voskuil en Frederieke Schilling
Portefeuillehouder:	B. Roelofs / A. Marcouch	Telefoonnr:	026-3774275 en 026-3775783
		E-mailadres:	alet.voskuil@arnhem.nl en frederieke.schilling@arnhem.nl
Doel activiteit	Informatief / Meningsvormend 1		
Toelichting	**Inhoud** Het raadsvoorstel Wijzigen Hoofdstuk 5, afdeling 7 (evenementen) van de APV betreft een aanpassing van de nu geldende regels voor evenementen in de openbare ruimte. Deze zijn uit 2010 en sluiten niet meer aan op de huidige praktijk. In dit voorstel worden de regels en voorwaarden voor evenementenvergunningen van de APV geactualiseerd. Het vastleggen van werkwijze en uitvoeringsregels schept duidelijkheid naar alle betrokkenen (organisatoren, bewoners en de veiligheidsregio).		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Start en afronding van de informerende (I) en meningsvormende (M1) fase en besluit over vervolgbehandeling.		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	Informerende fase De raadskamer wordt in de gelegenheid gesteld om informatieve vragen te stellen aan eventuele insprekers. Vergaderorde M1 Er wordt in twee termijnen vergaderd: • Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen gesteld. • De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij hij of zij antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen. • Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. Uitkomst van de Meningsvormende (MI) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase. 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.		
Bijlagen			

Raadsvoorstel "Wijzigen Hoofstuk 5, Afdeling 7 (evenementen) van de Algemene Plaatselijke Verordening"
Bijlage - WAS/WORDT APV evenementen

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 605067

Onderwerp: Wijzigen Hoofstuk 5, Afdeling 7 (evenementen) van de Algemene Plaatselijke Verordening

Voorstel

1. Hoofdstuk 5, Afdeling 7 (evenementen) van de Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem (APV) te wijzigen en de bijbehorende toelichting vast te stellen conform bijgevoegd voorstel.

Inleiding

Op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) is er voor het organiseren van een evenement een evenementenvergunning nodig. Voor evenementen in de openbare ruimte zijn daarnaast in 2010 regels vastgesteld. Deze regels worden gebruikt bij het verlenen van evenementenvergunning in de openbare ruimte. De regels voor evenementen in de openbare ruimte uit 2010 en de APV sluiten niet meer aan op de huidige praktijk. We zien bijvoorbeeld bij samenloop van aanvragen en/of concurrerende aanvragen steeds meer de urgentie om de procedure goed vast te leggen.

Het vastleggen van deze werkwijze en uitvoeringsregels schept duidelijkheid naar alle betrokkenen zoals de organisatoren van evenementen en de bewoners van Arnhem. Maar ook naar de veiligheidsregio en de partijen die binnen de gemeentelijke organisatie een rol spelen bij het advisering over evenementen.

Tegelijkertijd zorgt het vastleggen van deze werkwijze en uitvoeringsregels voor een goede balans tussen leefbaarheid en levendigheid in al zijn subjectiviteit. Het beperken van overlast voor omwonenden, schade aan openbare ruimte, goed en veilig georganiseerde en voor bezoekers aantrekkelijke evenementen komen samen in dit beleid.

In dit voorstel worden de regels en voorwaarden voor evenementenvergunningen van de APV geactualiseerd. Een van de wijzigingen betreft het verlenen van een evenementenvergunning bij samenlopende en/of concurrerende aanvragen. Op basis van een uitspraak van de Raad van State op 2 november 2016 schrijft de rechtspraak voor dat bij het verdelen van schaarse vergunningen - zoals een evenementenvergunning - openbaarheid en transparantie verplicht is, zodat alle potentiele gegadigden een eerlijke kans hebben om mee te dingen naar de vergunning. De aanvraagmogelijkheid en de wijze waarop vergunningen worden verdeeld moeten voorafgaand aan een nieuwe vergunningsperiode transparant bekend worden gemaakt.

Arnhem GEMEENTE

In de gewijzigde APV is ook een nieuwe categorie-indeling voor evenementen opgenomen inclusief nieuwe indieningstermijnen voor vergunningsaanvragen en een jaarkalender voor evenementen. Er wordt een onderscheid gemaakt in A-, B- en C-evenementen. Om de risico's van een evenement vooraf goed in te schatten voert de vergunningverlener, naar aanleiding van de aanvraag en concrete plannen van de organisator, voor elk evenement een risicoscan uit. In deze risicoscan wordt onder andere het type bezoeker, de leeftijdsopbouw van de bezoekers en mogelijke aanwezigheid van rivaliserende groepen of groepen met verschillende belangen meegenomen.

Daarnaast is in de gewijzigde APV opgenomen:

1. Maximale geluidsnormen om geluidsoverlast voor omwonenden te beperken en gehoorschade bij bezoekers zo goed mogelijk te voorkomen.
2. De mogelijkheid om met organisatoren ook een privaatrechtelijke gebruiksovereenkomst af te sluiten, om schade aan de openbare ruimte te voorkomen.
3. De verplichting dat organisatoren bij de inzet van dieren bij evenementen altijd een vergunning moeten aanvragen. Dit geldt zowel voor de A, B en C-evenementen als ook voor evenementen die normaal gesproken alleen meldingsplichtig zijn. Er moet altijd een vergunning worden aangevraagd zodat het welzijn van die dieren kan worden gemonitord.

In samenhang met de wijzigingen in de APV voor evenementen, is er ook een nieuw evenementenbeleid opgesteld: de nota locatiegebonden evenementenbeleid. Door middel van een raadsinformatiebrief bent u daarover geïnformeerd.

Beoogd effect

De regelgeving voor evenementenvergunningen wordt ingericht volgens de huidige wet- en regelgeving.

Daarnaast beogen we met de combinatie van het locatiegebonden evenementenbeleid en de APV een evenwicht tot stand te brengen tussen het belang van de stad bij kwalitatief goede buitenevenementen en een gedifferentieerd evenementaanbod enerzijds en het waarborgen van de veiligheid van bezoekers en bewoners en het beperken van de overlast en schade anderzijds.

Argumenten

1.1 De regels voor evenementen in de openbare ruimte uit 2010 sluiten niet meer aan op de huidige praktijk.

We zien bijvoorbeeld bij samenloop van aanvragen en/of concurrerende aanvragen de urgentie om de procedure goed vast te leggen. Er moet een afwegingskader komen dat regelt hoe er beslist wordt wanneer er sprake is van concurrerende en samenlopende aanvragen.
Als er meerdere organisatoren zijn die op dezelfde locatie en/of op het zelfde tijdstip een evenement willen organiseren dan is er sprake van samenlopende en concurrerende aanvragen. Als er geen alternatieve oplossing gevonden kan worden dan is het afwegingskader doorslaggevend. In dit door de burgemeester vast te stellen afwegingskader toetst hij de

vooraankondigingen en aanvragen van samenlopende evenementen aan de hand van een aantal stappen, waarbij na elke stap aanvragen kunnen afvallen.

1.2 *De burgemeester stelt de evenementenkalender vast.*
Op basis van de evenementenkalender wordt onder meer gekeken of er sprake is van samenlopende en/of concurrerende aanvragen. Daarnaast heeft de invoering evenementenkalender tot doel in een vroeg stadium een overzicht van (gereserveerde) evenementen te publiceren. Dit biedt duidelijkheid aan organisatoren en belanghebbenden, zoals de bewoners van Arnhem. De afgelopen twee jaar heeft de afdeling Vergunningen al positieve ervaring opgedaan met een jaarlijkse kalender.

1.3 *We voeren een nieuwe categorie-indeling voor evenementen in om de aspecten veiligheid en gezondheid een duidelijke plek te geven in het evenementenbeleid.*
Deze nieuwe indeling van evenementen in de categorieën 0-A-B-C sluit aan bij de handreiking evenementenveiligheid van het Instituut Fysieke Veiligheid en wordt ook gebruikt door de veiligheidsregio. De categorie-indeling geeft ook een indicatie van de inzet van hulpdiensten (politie, brandweer, ambulances) bij een evenement. De categorie-indeling kent een differentiatie in behandeltijd. Hoe lichter de categorie, hoe korter de behandeltijd en hoe zwaarder de categorie, hoe langer de behandeltijd. Dit laatste is om twee redenen van belang. Allereerst is bij de beoordeling van een zwaardere evenement advisering nodig van meerdere partijen zowel in - als extern. Op deze wijze houden we grip op de veiligheid en gezondheid en kunnen partijen, als dat nodig is, op tijd maatregelen nemen om de veiligheid van het evenement te bevorderen. Ten tweede is er vanwege de grotere impact op de omgeving van het evenement meer ruimte zijn om alle belangen af te wegen, óók van de omwonenden.

1.4. *De inzet van dieren bij alle evenementen wordt vergunningsplichtig*
We hebben onderzocht of we lokaal een verbod op inzet van dieren bij evenementen kunnen instellen, maar hiertoe zijn we als gemeente niet bevoegd. De centrale wetgever heeft het regelen van het dierenwelzijn naar zich toe getrokken en heeft dit uitputtend op centraal niveau willen regelen. Hierdoor is het regelen van dit onderwerp aan de autonomie van de gemeente onttrokken en kunnen er geen aanvullende regels via een gemeentelijke verordening worden gesteld. Wat we lokaal wel kunnen voorschrijven, is dat er in Arnhem altijd een vergunning nodig is als een organisator dieren wil inzetten tijdens een evenement. Dus ook als zonder dieren een melding voldoende was geweest.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Als de APV niet wordt gewijzigd, lopen we bij concurrerende en samenlopende evenementen het risico op rechtszaken als partijen het niet eens zijn met een geweigerde vergunning.*

Participatie

Communicatie over de gewijzigde APV en het nieuwe evenementenbeleid verloopt via de nieuwsbrief Cultuur en Evenementen en via www.arnhem.nl.
Bij de totstandkoming van het locatiegebonden evenementenbeleid en APV zijn met name vakinhoudelijke in- en externe partijen zoals politie, betrokken. Na vaststelling van de gewijzigde APV en het locatiegebonden evenementenbeleid, stellen we locatieprofielen op. Alle huidige en enkele nieuwe evenementenlocaties krijgen een locatieprofiel, waarin specifieke regels voor die locatie zijn weergegeven. Bij het maken van de locatieprofielen worden belanghebbenden (zoals organisatoren, bewoners en belangengroepen) nauw betrokken.

Welzijn en perspectief

Niet van toepassing.

Financiën

De nota brengt geen financiële effecten met zich mee.

Uitvoering

Na vaststellen van de gewijzigde APV door de gemeenteraad treedt de gewijzigde APV in werking.

Communicatie

Publicatie van de wijziging van de APV vindt plaats op www.overheid.nl en het digitale Gemeenteblad.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- WAS/WORDT APV evenementen

Besluit van

Zaaknummer 605067

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM:

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 2 november 2021

Gelet op artikelen 147 en 149 van de Gemeentewet;

BESLUIT

vast te stellen de

VERORDENING TOT WIJZIGING VAN DE ALGEMENE PLAATSELIJKE VERORDENING VOOR ARNHEM

I Wijzigingen

A. Hoofdstuk 5, Afdeling 7 (evenementen) van de Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem (APV) wordt als volgt gewijzigd en de bijbehorende toelichting wordt als volgt vastgesteld:

"Afdeling 7. Evenementen

Artikel 5.7.1 Definities

1. In deze afdeling wordt onder evenement verstaan elke voor publiek toegankelijke verrichting van vermaak, met uitzondering van:
   a. bioscoop- en theatervoorstellingen;
   b. markten als bedoeld in artikel 160, eerste lid, aanhef en onder g, van de Gemeentewet;
   c. kansspelen als bedoeld in de Wet op de kansspelen;
   d. betogingen, samenkomsten en vergaderingen als bedoeld in de Wet openbare manifestaties;
   e. activiteiten als bedoeld in de artikelen 2.1.4.2, 2.2.1 en 2.3.3.1.
   f. sportwedstrijden, niet zijnde vechtsportevenementen als bedoeld in het tweede lid, onder f.
2. Onder evenement wordt mede verstaan:
   a. een herdenkingsplechtigheid;
   b. een braderie;
   c. een optocht op de weg, niet zijnde een betoging als bedoeld in artikel 2.1.2.1;
   d. een feest, muziekvoorstelling of wedstrijd op of aan de weg;
   e. een straatfeest of buurtbarbecue;
   f. een door de burgemeester aangewezen categorie vechtsportwedstrijden of -gala's.
3. In deze afdeling worden de volgende evenementen onderscheiden:
   a. 0- evenement: evenement met een laag risicoprofiel, waarvoor geen vergunning hoeft te worden aangevraagd. Het bezoekersaantal bedraagt maximaal 250 mensen;

b. A- evenement: laag risico-evenement, waarbij sprake is van een beperkte impact op de omgeving en het verkeer;
c. B- evenement: gemiddeld risico-evenement, waarbij sprake is van een grote impact op de directe omgeving en/of gevolgen voor het verkeer;
d. C- evenement: hoog risico-evenement, waarbij sprake is van een grote impact op de stad en/of regionale gevolgen voor het verkeer.

4. Onder evenementenkalender wordt in deze afdeling verstaan een door de burgemeester vast te stellen lijst met A-, B- en C-evenementen die in een kalenderjaar plaatsvinden.

Artikel 5.7.2 Vergunningsplicht

1. Het is verboden zonder of in afwijking van een vergunning van de burgemeester een evenement te organiseren(evenementenvergunning).
2. Geen vergunning als bedoeld in artikel 5.7.2, eerste lid is vereist voor een 0-evenement, als de organisator tenminste acht werkdagen voorafgaand aan het evenement daarvan melding heeft gedaan aan de burgemeester en het evenement voldoet aan de volgende vereisten:
   - het gedurende het evenement verwachte gelijktijdig aantal aanwezigen bedraagt niet meer dan 249 personen;
   - er wordt voldaan aan de eisen gesteld aan het geluidsniveau zoals neergelegd in nadere regels van het college;
   - het evenement vindt plaats tussen 07.00 en 24.00 uur;
   - het is een eendaags evenement;
   - het evenement vindt niet plaats op de rijbaan, (brom)fietspad, het voetgangersgebied in de binnenstad, in een bos, tijdens het broedseizoen van 1 maart tot 15 augustus in een park of vormt anderszins geen belemmering voor het verkeer en de hulpdiensten;
   - er is een organisator;
   - het voornemen tot het houden van een evenement wordt voorafgaand aan het evenement schriftelijk of via een speciale sectie van de gemeentelijke website aan de burgemeester gemeld; de organisator ontvangt via e-mail een ontvangstbevestiging;
   - de melding bevat de naam van de organisator, het verwachte maximum aantal bezoekers op enig moment en gedurende het gehele evenement, de locatie, de tijdstippen van begin en einde en de aard van het evenement;
   - er worden bij het evenement geen dieren gebruikt los van de dieren die onderdeel uitmaken van de dagelijkse bedrijfsvoering;
   - er is geen eerdere melding ontvangen voor het houden van een 0-evenement voor dezelfde datum, tijd en locatie;
   - er is ten behoeve van het evenement geen artikel 35 ontheffing van de Alcoholwet nodig voor het verstrekken van zwak-alcoholische dranken.
3. De burgemeester kan binnen vijf werkdagen na ontvangst van de melding als bedoeld in het tweede lid van dit artikel besluiten een 0-evenement te verbieden, als er aanleiding is te vermoeden dat daardoor de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of het milieu in gevaar komt.
4. Het tweede lid is niet van toepassing op een krachtens artikel 5.7.1, tweede lid, onder f, aangewezen categorie vechtsportwedstrijden of -gala's.
5. Het verbod als bedoeld in het eerste lid is niet van toepassing op een wedstrijd op of aan de weg, in situaties waarin voorzien wordt door artikel 10 juncto 148 van de Wegenverkeerswet 1994.
6. De burgemeester kan bij openbare kennisgeving bepalen dat één of meer (categorieën van) evenementen zijn vrijgesteld van de vergunningplicht zoals bedoeld in het eerste lid.

7. De burgemeester kan bij openbare kennisgeving gebouwen, locaties en gebieden aanwijzen waar het houden van één of meer (categorieën van) evenementen voor een periode van maximaal twee jaar is vrijgesteld van de vergunningplicht zoals bedoeld in het eerste lid.
8. De burgemeester kan besluiten de categorie van het evenement aan te passen indien de feiten en omstandigheden hiertoe nopen.

Artikel 5.7.3 Evenementenvergunning

1. Een aanvraag voor een evenementenvergunning wordt minimaal voor de onderstaande termijn ingediend bij de burgemeester:
   A-evenement vier weken voor aanvang van het evenement;
   B-evenement acht weken voor aanvang van het evenement;
   C-evenement twaalf weken voor aanvang van het evenement.
   In bijzondere gevallen kan de burgemeester ten gunste van de aanvrager van deze bepaling afwijken.
2. Een evenementenvergunning wordt verleend aan een organisator en bevat een beschrijving van het gebied waarbinnen het evenement plaatsvindt (evenemententerrein), het tijdstip en de duur van het evenement, alsmede een beschrijving van de activiteiten en handelingen die in het kader van het evenement mogen plaatsvinden.
3. Activiteiten, die deel uitmaken van een evenementenvergunning, zijn niet afzonderlijk vergunningsplichtig uit hoofde van andere gemeentelijke publiekrechtelijke regelingen.
4. Op het evenemententerrein mogen geen activiteiten plaatsvinden die op grond van deze of een andere gemeentelijke verordening vergunningsplichtig zijn, tenzij die activiteiten zijn vermeld in de evenementenvergunning.
5. Tenzij de burgemeester anders bepaalt geldt het verbod in het vierde lid niet voor activiteiten waarvan aannemelijk is dat zij krachtens een voor onbepaalde tijd, dan wel voor een periode langer dan drie maanden verleende vergunning ook op het evenemententerrein zouden plaatsvinden als daar geen evenement zou worden gehouden.
6. Bij de indiening van de vergunningaanvraag worden de gegevens, bedoeld in artikel 2.3 van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen, aangeleverd voor zover voor het evenement een gebruiksmelding zou moeten worden gedaan op grond van artikel 2.1, eerste lid, van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen.
7. Een beslissing op een aanvraag voor een evenement wordt opgeschort, indien de milieuwetgeving eisen stelt aan het betreffende evenement en zolang de organisator niet heeft voldaan aan die eisen.
8. De burgemeester kan een vergunning weigeren, indien:
   a. er, gelet op de aard van het evenement, onevenredig veel beslag wordt gelegd op de openbare ruimte, gemeentelijke diensten of hulpdiensten;
   b. het aantal bezoekers dat wordt verwacht onevenredig veel beslag legt op de ruimte, gemeentelijke diensten of hulpdiensten;
   c. de aard van het evenement zich niet verdraagt met het karakter of de bestemming van de gevraagde locatie;
   d. er gevaar bestaat voor de openbare orde, zedelijkheid, gezondheid of veiligheid, waaronder de brandveiligheid en het belang van het voorkomen van wanordelijkheden;
   e. er gevaar bestaat voor ernstige verkeersbelemmeringen;
   f. er gevaar bestaat voor een onaanvaardbare belasting voor de omgeving als gevolg van het evenement;

g. de organisator onvoldoende waarborgen biedt voor een goed verloop van het evenement;
h. de organisator onvoldoende waarborgen biedt om schade aan het milieu te voorkomen dan wel zoveel mogelijk te beperken;
i. er gevaar bestaat voor verontreiniging;
j. er gevaar bestaat voor de beschadiging van gemeentelijke dan wel particuliere eigendommen;
k. de organisator niet aantoont dat hij voldoet aan de eisen van de milieuwetgeving, indien van toepassing;
l. er één of meer aanvragen voor samenlopende concurrerende evenementen zijn ingediend;
m. de weigering in het belang van een krachtens de Gemeentewet ingestelde markt is;
o. onvoldoende aannemelijk is dat voldaan wordt aan de eisen die het college in nadere regels stelt aan het geluidsniveau van het programma tijdens het evenement indien het Activiteitenbesluit niet van toepassing is.

9. De burgemeester kan ter verzekering van de nakoming van de voorschriften in de vergunning bepalen dat een waarborgsom moet worden voldaan voordat het evenement wordt gehouden.
10. De burgemeester is bevoegd tot het vaststellen van de evenementenkalender.
11. De burgemeester kan ter regulering van het evenement aan de vergunning voorschriften verbinden die betrekking hebben op het geluidsniveau van het programma tijdens het evenement, voor zover het Activiteitenbesluit niet van toepassing is. Hiervoor stelt het college nadere regels vast.
12. Paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) is niet van toepassing.

Artikel 5.7.4 Behoud privaatrechtelijke bevoegdheden (gebruiksovereenkomst)

De voorgaande artikelen laten onverlet de bevoegdheid van de gemeente om voorwaarden te stellen aan het gebruik van gemeentegrond of openbaar water als evenemententerrein. Het sluiten van een gebruiksovereenkomst kan als voorwaarde in de evenementenvergunning worden opgenomen. In deze gebruiksovereenkomst kunnen onder meer voorwaarden worden opgenomen die zien op de in art 5.7.3, achtste lid genoemde belangen.

Artikel 5.7.5 Ordeverstoring

Het is verboden bij een evenement de orde te verstoren.

Artikel 5.7.6 Onnodig opdringen, uitdagend gedrag e.d. bij een evenement

1. Het is verboden bij een evenement onnodig op te dringen, door uitdagend gedrag aanleiding te geven tot wanordelijkheden of wanordelijkheden te veroorzaken.
2. Het is verboden bij een evenement messen, knuppels, slagwapens of andere voorwerpen die als wapen kunnen worden gebruikt, op een zodanige wijze mee te voeren dat de openbare orde of veiligheid in gevaar kan komen.
3. Een ieder is verplicht bij een evenement alle aanwijzingen van ambtenaren van politie en brandweer in het belang van de openbare orde of veiligheid terstond en stipt op te volgen.
4. Het in het tweede lid gestelde verbod geldt niet voor wapens behorende tot de categorieën I, II, III en IV Wet wapens en munitie en voor zover door het bij zich dragen van deze voorwerpen de openbare orde of veiligheid niet in gevaar komt of kan komen."

Toelichting

"Toelichting artikel 5.7.1 e.v. Evenementen

Algemeen

Tussen de wenselijkheid van het houden van bepaalde evenementen en de overlast die evenementen met zich meebrengen dient een evenwicht te bestaan. Een beleidsinstrument bij uitstek om een dergelijk evenwicht te realiseren is regelgeving. De vergunningplicht voor evenementen staat daarbij centraal.

Uit jurisprudentie (Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, 11 maart 1999, Gst. 1999, 7098, nr. 3 m.nt. HH) blijkt dat het mogelijk is een "overall"-vergunning voor een evenement af te geven, in plaats van allerlei afzonderlijke vergunningen (voor bv. podia, muziek, standplaatsen). Hiermee is rekening gehouden bij het opstellen van de onderhavige bepalingen. Daarbij is aansluiting gezocht bij hetgeen in andere grote steden in de APV is geregeld.

5.7.1. Definities

Aangezien het begrip evenement algemeen wordt omschreven, vallen onder deze definitie alle soorten evenementen. Hieronder vallen onder meer straat- en buurtfeesten, optochten, kermissen, circussen, braderieën, fiets- en wandeltochten, vertoningen, voorstellingen, snuffelmarkten en herdenkingen.

Omdat niet elk evenement dezelfde impact heeft, is in de APV een onderscheid gemaakt naar de grootte van de evenementen, de risico's voor de openbare orde, openbare veiligheid, de volksgezondheid en het milieu en de impact die het evenement heeft op de directe omgeving.
Zodoende is er een indeling gemaakt van 0, A, B en C evenementen.

5.7.2 Vergunningsplicht

Het begrip evenement is ruim geredigeerd. In de praktijk kan het wenselijk blijken dat bepaalde (categorieën van) evenementen worden vrijgesteld van de vergunningplicht.

Zo is voor kleine (buurt) evenementen die aan een aantal voorwaarden voldoen geen vergunning noodzakelijk (tweede en derde lid), maar er moet wel acht dagen van te voren een melding bij de burgemeester worden gedaan. Als er aanleiding is om te vermoeden dat de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of het milieu in gevaar komt kan de burgemeester het 0-evenement binnen vijf werkdagen verbieden. Indien er bij het evenement dieren worden gebruikt die geen onderdeel uitmaken van de dagelijkse bedrijfsvoering, is er geen sprake van een 0-evenement. Er moet dan een vergunning worden aangevraagd zodat het welzijn van die dieren kan worden gemonitord en er extra voorwaarden kunnen worden opgenomen in de vergunning.

Voor vechtsportwedstrijden of -gala's geldt dat er in de door de burgemeester aangewezen categorie altijd een vergunning moet worden aangevraagd.

Verder valt te denken aan bijvoorbeeld theatervoorstellingen, of muziekoptredens in gebouwen. Voorwaarde hierbij is uiteraard dat de in artikel 5.7.3, achtste lid van de APV genoemde omstandigheden zich niet voordoen. In deze gevallen is het niet zinvol voor elke voorstelling een aparte vergunning aan te vragen. In

het zesde lid is daarom voor de burgemeester de mogelijkheid geopend om voor bepaalde (categorieën van) evenementen vrijstelling te verlenen van de vergunningplicht. Deze vrijstelling van de vergunningsplicht is beperkt tot evenementen in gebouwen. Voor evenementen in de openbare lucht geldt, gelet bv. op mogelijke (geluids)overlast, dat per definitie een vergunning nodig is.

In het achtste lid wordt gesteld dat de burgemeester kan besluiten de categorie van het evenement aan te passen indien de feiten en omstandigheden hiertoe nopen. Hoewel een risicoanalyse een goede indicatie geeft over de risico's van het betreffende evenement, kan het zijn dat feiten en/of omstandigheden ertoe leiden dat de categorie indeling opgeschaald moet worden of afgeschaald kan worden.

Nieuw in de APV is dat organisatoren bij de inzet van dieren bij evenementen altijd een vergunning moeten aanvragen. Dit geldt zowel voor de A, B en C-evenementen als ook voor de 0- evenementen die normaal gesproken alleen meldingsplichtig zijn. Er moet dan een vergunning worden aangevraagd zodat het welzijn van die dieren kan worden gemonitord.

5.7.3 Evenementenvergunning

Om evenementen veilig te laten verlopen is het noodzakelijk dat medewerkers van de gemeente, politie, ODRA en brandweer de burgemeester kunnen adviseren. Zodoende is het noodzakelijk dat aanvragen niet pas enkele dagen voor het evenement compleet kunnen worden aangeleverd. Ook de rechtsbescherming van de omwonenden van een potentieel evenement is gediend met een tijdige aanlevering van aanvragen. Hierdoor is het mogelijk de aanvragen tijdig te publiceren zodat omwonende zienswijze kunnen indienen. Omdat er zich altijd zeer bijzondere onverwachte situaties kunnen voordoen, een bijzondere (sport)prestatie ofzo, kan de burgemeester ten gunste van de aanvrager van deze regel afwijken.

Lid 2
In het vergunningstelsel wordt aan één organisator een vergunning voor het houden van een evenement verleend. Hiermee vervalt de verplichting om voor de verschillende deelactiviteiten, die tijdens een evenement plaatsvinden, aan diverse personen afzonderlijke vergunningen te verlenen.

Lid 3 en 4
Onder een evenement wordt volstaan alle activiteiten die als hoofd- of deelzaak/zaken bijdragen aan het geheel van het evenement. Dit geldt bv. zowel voor het afsteken van vuurwerk tijdens een evenement, als het verkopen van waren (innemen standplaats).

De uitbesteding van onderdelen van het evenement aan derden is niet van belang voor de vergunningverlening. Het gevolg hiervan is dat de organisator en ondernemers of bedrijven privaatrechtelijk aan elkaar zijn gebonden zonder gemeentelijke bemoeienis. Het is verder niet mogelijk om als ondernemer bepaalde activiteiten tijdens een evenement zelf te ontplooien zonder dat een overeenkomst is gesloten met de organisator.

Lid 5
Indien een derde al een vergunning heeft voor het innemen van de weg (bv. een standplaats of een terras) voor een periode langer dan drie maanden en dit betreft ook de locatie en de tijd van het evenement, dan worden de bestaande rechten van deze derde beschermd op de dagen dat er een evenement wordt gehouden. In dit geval doet de evenementenvergunning geen afbreuk aan het recht van deze derde om ten tijde van het evenement op zijn gebruikelijke plaats van zijn vergunning gebruik te maken volgens de daarbij

gestelde voorschriften. De burgemeester is bevoegd om in voorkomende gevallen toch te bepalen dat van de betreffende vergunning geen gebruik mag worden gemaakt. Te denken valt bv. aan situaties zoals bij Koningsdag, waarbij op de diverse pleinen geen gebruik mag worden gemaakt van de verleende terrasvergunningen.

Lid 7

In de praktijk kan er sprake zijn van samenloop van regelgeving ten behoeve van het voorkomen van overlast bij evenementen. Hiervan is bijvoorbeeld sprake indien een evenement met versterkte muziek zowel op de openbare weg als in of nabij horecagelegenheden (terras) plaatsvindt. Immers, in dit geval is zowel een evenementenvergunning op grond van de APV als een buitenwerkingstelling van de geluidsnormen als genoemd in het Activiteitenbesluit nodig. Er zou een situatie kunnen ontstaan waarbij er wel een evenementenvergunning wordt verleend, maar het evenement toch niet (legaal) kan plaatsvinden omdat de geluidsniveaus vrijwel zeker zullen worden overtreden. Daarom wordt een aanhoudingsplicht in de APV opgenomen. Zolang niet wordt voldaan aan de vereisten van de milieuwetgeving zal de burgemeester omtrent de aanvraag voor een evenement niet beslissen.

Lid 8

Door het opnemen van deze weigeringsgronden wordt aangegeven dat evenementen van groot belang zijn voor de stad, mits er voldaan is aan bepaalde randvoorwaarden. Deze waarborgen een goed en evenwichtig samengaan van het belang bij evenementen met de andere belangen van de stad en haar inwoners. De criteria, die in samenhang dienen te worden bezien, maken deel uit van een integrale afweging van de positieve en negatieve aspecten van een evenement en leiden tot een belangrijke bijdrage aan een evenwichtig besluitvormingsproces.

Bijvoorbeeld wordt het mogelijk een op zichzelf aantrekkelijk evenement op een bepaalde plaats niet toe te staan, als op die plaats gedurende het jaar al een groot aantal evenementen plaatsvindt. Het toestaan van weer een evenement kan leiden tot een onaanvaardbare belasting voor de omgeving of de omwonenden. Hiermee kan derhalve ongewenste cumulatie van evenementen op één plaats worden voorkomen.

Het begrip verkeersbelemmeringen onder sub e is ruim bedoeld, d.w.z. dat ook fietsers en voetgangers hieronder vallen.

Nieuw is de grond onder sub l om te weigeren in geval er één of meer aanvragen voor samenlopende concurrerende evenementen zijn ingediend. Het kan immers gebeuren dat meerdere aanvragen voor het houden van een evenement worden ingediend voor dezelfde locatie, datum en tijd. We spreken dan over samenlopende aanvragen. Dat wil nog niet direct zeggen dat deze evenementen niet gelijktijdig door kunnen gaan. Dat is pas het geval als deze evenementen elkaar negatief beïnvloeden. Denk bijvoorbeeld aan evenementen die op dezelfde plaats gepland zijn, evenementen die thematisch niet bij elkaar passen of waarvan de geluidsniveaus of muziekstijlen elkaar beïnvloeden. In dat geval spreken we over concurrerende aanvragen.

5.7.4 Behoud privaatrechtelijke bevoegdheden

Evenementen vinden binnen de gemeente ook vaak plaats in de gemeentelijke parken, op gemeentegrond of openbaar water. Naast het verlenen van de vergunning en de (algemene) belangen die daarbij worden gewogen, is in het recente verleden een noodzaak gebleken om hiernaast ook een aantal afspraken te

kunnen maken als eigenaar van deze openbare ruimte. Deze afspraken worden tussen de gemeente en de organisator gemaakt in een gebruiksovereenkomst.

5.7.6 Onnodig opdringen, uitdagend gedrag e.d. bij een evenement

Deze bepaling heeft ten doel de openbare orde of veiligheid bij een evenement te waarborgen. De bepaling is voornamelijk preventief van aard, in die zin dat hiermee voorkomen kan worden dat (dreigende) situaties uit de hand lopen. Hiertoe is in het eerste lid onder andere opgenomen, dat het verboden is door uitdagend gedrag aanleiding te geven tot wanordelijkheden. Hierbij moet worden gedacht aan de situatie waarin één of meerdere bezoekers anderen met bijvoorbeeld opruiende taal of gebaren uitlokken tot ordeverstorend gedrag.

Ingevolge het tweede lid kan onder andere worden opgetreden tegen personen die bij een evenement bijvoorbeeld een “aardappelschilmesje” in de binnenzak van hun jas meevoeren. Dit meevoeren dient op een zodanige wijze plaats te vinden, dat hiermee de openbare orde of veiligheid in gevaar komt of kan komen. Hiervan zal sprake zijn indien betrokkene het mesje aan anderen toont, met de bedoeling hiermee bij hen een schrikreactie teweeg te brengen."

B. De artikelen in de Algemene plaatselijke verordening, met uitzondering van hoofdstuk 5, afdeling 7, als volgt te wijzigen dat daar waar in artikelen wordt verwezen naar "artikel 5.7.1", deze wordt vervangen door "artikel 5.7.2".

II Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.
2. ***Dit besluit wordt aangehaald als:***: "Wijziging van de APV Hoofdstuk 5, Afdeling 7: evenementen"

De griffier, De voorzitter,

WAS/WORDT APV (onderdeel Evenementen)

Leeswijzer: Vetgedrukt in het 'Voorstel wijziging' is wijziging ten aanzien van 'Huidige regeling APV'.
Schuingedrukt in de 'Huidige regeling APV' is in het 'Voorstel wijziging' komen te vervallen.

Huidige regeling APV	**Voorstel wijziging**
Artikel 5.7.1: Evenementen 1. Onder evenement wordt in deze verordening verstaan het geheel van activiteiten dat plaatsvindt bij een voor het publiek toegankelijke gebeurtenis, al dan niet met een openbaar dan wel besloten karakter, met uitzondering van: a. *een manifestatie in de zin van* de Wet openbare manifestaties; b. bioscoopvoorstellingen; c. kansspelen als bedoeld in de Wet op de kansspelen; d. markten als bedoeld in artikel 160, eerste lid, aanhef en onder h, van de Gemeentewet; e. activiteiten als bedoeld in de artikelen 2.1.4.2, 2.2.1 en 2.3.3.1.	**Artikel 5.7.1: Definities** 1. **In deze afdeling wordt onder evenement verstaan elke voor publiek toegankelijke verrichting van vermaak, met uitzondering van**: a. bioscoop- en **theatervoorstellingen**; b. markten als bedoeld in artikel 160, eerste lid, aanhef en onder **g**, van de Gemeentewet; c. kansspelen als bedoeld in de Wet op de kansspelen; d. **betogingen, samenkomsten en vergaderingen als bedoeld** in de Wet openbare manifestaties; e. activiteiten als bedoeld in de artikelen 2.1.4.2, 2.2.1 en 2.3.3.1. f. **sportwedstrijden, niet zijnde vechtsportevenementen als bedoeld in het tweede lid, onder f.** **2. Onder evenement wordt mede verstaan:** **a. een herdenkingsplechtigheid;** **b. een braderie;** **c. een optocht op de weg, niet zijnde een betoging als bedoeld in artikel 2.1.2.1;** **d. een feest, muziekvoorstelling of wedstrijd op of aan de weg;** **e. een straatfeest of buurtbarbecue;** **f. een door de burgemeester aangewezen categorie vechtsportwedstrijden of -gala's** **3. a. 0- evenement: evenement met een laag risicoprofiel, waarvoor geen vergunning hoeft te worden aangevraagd. Het bezoekersaantal bedraagt niet meer dan 249 mensen tegelijkertijd;** **b. A- evenement: laag risico-evenement, waarbij sprake is van een beperkte impact op de omgeving en het verkeer;** **c. B- evenement: gemiddeld risico-evenement, waarbij sprake is van een grote impact op de directe omgeving en/of gevolgen voor het verkeer;** **d. C- evenement: hoog risico-evenement, waarbij sprake is van een grote impact op de stad en/of regionale gevolgen voor het verkeer..** **4. Onder evenementenkalender wordt in deze afdeling verstaan een door de burgemeester vast te stellen lijst met A-, B- en C-evenementen die in een kalenderjaar plaatsvinden.**
Artikel 5.7.1: Evenementen	**Artikel 5.7.2 Vergunningsplicht**

2. Het is verboden zonder vergunning van de burgemeester een evenement *te houden* (evenementenvergunning). a. De burgemeester kan bij openbare kennisgeving bepalen dat één of meer (categorieën van) evenementen zijn vrijgesteld van de vergunningplicht zoals bedoeld in het *tweede* lid. b. De burgemeester kan bij openbare kennisgeving gebouwen, locaties en gebieden aanwijzen waar het houden van één of meer (categorieën van) evenementen voor een periode van maximaal twee jaar is vrijgesteld van de vergunningplicht zoals bedoeld in het *tweede* lid.	1. Het is verboden zonder of in afwijking van een vergunning van de burgemeester een evenement **te organiseren** (evenementenvergunning). 5. **Het verbod als bedoeld in het eerste lid is niet van toepassing op een wedstrijd op of aan de weg, in situaties waarin voorzien wordt door artikel 10 juncto 148 van de Wegenverkeerswet 1994.** 6. De burgemeester kan bij openbare kennisgeving bepalen dat één of meer (categorieën van) evenementen zijn vrijgesteld van de vergunningplicht zoals bedoeld in het **eerste** lid. 7. De burgemeester kan bij openbare kennisgeving gebouwen, locaties en gebieden aanwijzen waar het houden van één of meer (categorieën van) evenementen voor een periode van maximaal twee jaar is vrijgesteld van de vergunningplicht zoals bedoeld in het **eerste** lid.
Artikel 5.7.1a Klein evenement 1. *Onder klein evenement wordt in dit artikel verstaan een wijk- of buurtgebonden activiteiten, expositie of andere culturele of sportieve gebeurtenis.* *2. Geen vergunning als bedoeld in artikel 5.7.1, tweede lid, is vereist voor een klein evenement, indien voldaan wordt aan de volgende vereisten:* a. het gedurende het evenement verwachte aantal aanwezigen bedraagt niet meer dan 249 personen; b. het evenement vindt plaats tussen 07.00 en 24.00 uur, *met dien verstande dat de eindtijd van 24.00 uur niet van toepassing is indien het geluidsniveau gemeten op 2 meter voor de gevel van een nabij gelegen woning niet meer bedraagt dan 40 dB(A);* *c. het geluidsniveau, gemeten op 2 meter voor de meest nabij gelegen woning bedraagt niet meer dan 70 dB(A)/83dB(C) èn gemeten op 1 meter voor een luidspreker bedraagt het geluidsniveau niet meer dan 95 dB(A)/108 dB(C);* d. het evenement vindt niet plaats op de rijbaan, (brom)fietspad, het voetgangersgebied in de binnenstad, in een bos, tijdens het broedseizoen in een park of vormt anderszins geen belemmering voor het verkeer en de hulpdiensten; e. er is een organisator; f. het voornemen tot het houden van een evenement wordt tenminste acht werkdagen voorafgaand aan het evenement schriftelijk of via een speciale sectie van de gemeentelijke website aan de burgemeester gemeld; de organisator ontvangt via e-mail een bevestiging van ontvangst; g. de melding bevat de naam van de organisator, het verwachte aantal bezoekers op enig moment en	**5.7.2: Vergunningsplicht** 2. **Geen vergunning als bedoeld in artikel 5.7.2, eerste lid is vereist voor een 0-evenement, als de organisator tenminste acht werkdagen voorafgaand aan het evenement daarvan melding heeft gedaan aan de burgemeester** en het evenement voldoet aan de volgende vereisten: • het gedurende het evenement verwachte **gelijktijdig** aantal aanwezigen bedraagt niet meer dan 249 personen; • **er wordt voldaan aan de eisen gesteld aan het geluidsniveau zoals neergelegd in nadere regels van het college;** • het evenement vindt plaats tussen 07.00 en 24.00 uur; • het is een eendaags evenement; • het evenement vindt niet plaats op de rijbaan, (brom)fietspad, het voetgangersgebied in de binnenstad, in een bos, tijdens het broedseizoen van **1 maart tot 15 augustus** in een park of vormt anderszins geen belemmering voor het verkeer en de hulpdiensten; • er is een organisator; • het voornemen tot het houden van een evenement wordt voorafgaand aan het evenement schriftelijk of via een speciale sectie van de gemeentelijke website aan de burgemeester gemeld. De organisator ontvangt via e-mail een ontvangstbevestiging; • de melding bevat de naam van de organisator, het verwachte **maximum** aantal bezoekers op enig moment en gedurende het gehele evenement, de locatie, de tijdstippen van begin en einde en de aard van het evenement;

gedurende het gehele evenement, de locatie, de tijdstippen van begin en einde en de aard van het evenement; h. er is geen eerdere melding ontvangen voor het houden van een klein evenement voor dezelfde datum, tijd en locatie; i. er is ten behoeve van het evenement geen artikel 35 ontheffing van de *Drank- en Horecawet* verleend voor het verstrekken van zwak-alcoholische dranken.	• **er worden bij het evenement geen dieren gebruikt los van de dieren die onderdeel uitmaken van de dagelijkse bedrijfsvoering**; • er is geen eerdere melding ontvangen voor het houden van een 0-evenement voor dezelfde datum, tijd en locatie; • er is ten behoeve van het evenement geen artikel 35 ontheffing van de **Alcoholwet nodig** voor het verstrekken van zwak-alcoholische dranken.
3. De burgemeester kan binnen één week na ontvangst van de melding besluiten *het organiseren van evenement als bedoeld in het tweede lid* te *verbieden in het belang van d*e openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of het milieu.	3. De burgemeester kan binnen **vijf werkdagen** na ontvangst van de melding **als bedoeld in het tweede lid van dit artikel** besluiten een 0-evenement te verbieden, **als er aanleiding is te vermoeden dat daardoor** de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of het milieu in gevaar komt. 4. **Het tweede lid is niet van toepassing op een krachtens artikel 5.7.1, tweede lid, onder f, aangewezen categorie vechtsportwedstrijden of -gala's.**
Artikel 5.7.1 Evenementen 3. Een evenementenvergunning wordt verleend aan een organisator en bevat een beschrijving van het gebied waarbinnen het evenement plaatsvindt (evenemententerrein), het tijdstip en de duur van het evenement, alsmede een beschrijving van de activiteiten en handelingen die in het kader van het evenement mogen plaatsvinden. 4. Activiteiten, die deel uitmaken van een evenementenvergunning, zijn niet afzonderlijk	**Artikel 5.7.3 Evenementenvergunning** **1. Een aanvraag voor een evenementenvergunning wordt minimaal voor de onderstaande termijn ingediend bij de burgemeester:** **A-evenement vier weken voor aanvang van het evenement;** **B-evenement acht weken voor aanvang van het evenement;** **C-evenement twaalf weken voor aanvang van het evenement.** **In bijzondere gevallen kan de burgemeester ten gunste van de aanvrager van deze bepaling afwijken.** 2. Een evenementenvergunning wordt verleend aan een organisator en bevat een beschrijving van het gebied waarbinnen het evenement plaatsvindt (evenemententerrein), het tijdstip en de duur van het evenement, alsmede een beschrijving van de activiteiten en handelingen die in het kader van het evenement mogen plaatsvinden. 3. Activiteiten, die deel uitmaken van een evenementenvergunning, zijn niet afzonderlijk vergunningsplichtig uit hoofde van andere gemeentelijke publiekrechtelijke regelingen. 4. Op het evenemententerrein mogen geen activiteiten plaatsvinden die op grond van deze of een andere gemeentelijke verordening vergunningsplichtig zijn, tenzij die activiteiten zijn vermeld in de evenementenvergunning.

vergunningplichtig uit hoofde van andere gemeentelijke publiekrechtelijke regelingen. 5. Op het evenemententerrein mogen geen activiteiten plaatsvinden die op grond van deze of een andere gemeentelijke verordening vergunningplichtig zijn, tenzij die activiteiten zijn vermeld in de evenementenvergunning. 6. Tenzij de burgemeester anders bepaalt geldt het verbod in *het zesde lid* niet voor activiteiten waarvan aannemelijk is dat zij krachtens een voor onbepaalde tijd, dan wel voor een periode langer dan drie maanden verleende vergunning ook op het evenemententerrein zouden plaatsvinden als daar geen evenement zou worden gehouden. 7. Een beslissing op een aanvraag voor een evenement wordt aangehouden, indien de milieuwetgeving eisen stelt aan het betreffende evenement en zolang de organisator niet heeft voldaan aan die eisen. 8. De burgemeester kan een vergunning weigeren, indien: a. er, gelet op de aard van het evenement, onevenredig veel beslag wordt gelegd op de openbare ruimte, gemeentelijke diensten of hulpdiensten; b. het aantal bezoekers dat wordt verwacht onevenredig veel beslag legt op de ruimte, gemeentelijke diensten of hulpdiensten; c. de aard van het evenement zich niet verdraagt met het karakter of de bestemming van de gevraagde locatie; d. er gevaar bestaat voor de openbare orde, zedelijkheid, gezondheid of veiligheid, waaronder de brandveiligheid en het belang van het voorkomen van wanordelijkheden; e. er gevaar bestaat voor ernstige verkeersbelemmeringen; f. er gevaar bestaat voor een onaanvaardbare belasting voor de omgeving als gevolg van het evenement; g. de organisator onvoldoende waarborgen biedt voor een goed verloop van het evenement; h. de organisator onvoldoende waarborgen biedt om schade aan het milieu te voorkomen dan wel zoveel mogelijk te beperken; i. er gevaar bestaat voor verontreiniging; j. er gevaar bestaat voor de beschadiging van gemeentelijke dan wel particuliere eigendommen; k. de organisator niet aantoont dat hij voldoet aan de eisen van de milieuwetgeving, indien van toepassing; l. de weigering in het belang van een krachtens de Gemeentewet ingestelde markt is.	5. Tenzij de burgemeester anders bepaalt geldt het verbod in **het vierde lid** niet voor activiteiten waarvan aannemelijk is dat zij krachtens een voor onbepaalde tijd, dan wel voor een periode langer dan drie maanden verleende vergunning ook op het evenemententerrein zouden plaatsvinden als daar geen evenement zou worden gehouden. **6. Bij de indiening van de vergunningaanvraag worden de gegevens, bedoeld in artikel 2.3 van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen, aangeleverd voor zover voor het evenement een gebruiksmelding zou moeten worden gedaan op grond van artikel 2.1, eerste lid, van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen.** 7. Een beslissing op een aanvraag voor een evenement **wordt opgeschort**, indien de milieuwetgeving eisen stelt aan het betreffende evenement en zolang de organisator niet heeft voldaan aan die eisen. 8. De burgemeester kan een vergunning weigeren, indien: a. er, gelet op de aard van het evenement, onevenredig veel beslag wordt gelegd op de openbare ruimte, gemeentelijke diensten of hulpdiensten; b. het aantal bezoekers dat wordt verwacht onevenredig veel beslag legt op de ruimte, gemeentelijke diensten of hulpdiensten; c. de aard van het evenement zich niet verdraagt met het karakter of de bestemming van de gevraagde locatie; d. er gevaar bestaat voor de openbare orde, zedelijkheid, gezondheid of veiligheid, waaronder de brandveiligheid en het belang van het voorkomen van wanordelijkheden; e. er gevaar bestaat voor ernstige verkeersbelemmeringen; f. er gevaar bestaat voor een onaanvaardbare belasting voor de omgeving als gevolg van het evenement; g. de organisator onvoldoende waarborgen biedt voor een goed verloop van het evenement; h. de organisator onvoldoende waarborgen biedt om schade aan het milieu te voorkomen dan wel zoveel mogelijk te beperken; i. er gevaar bestaat voor verontreiniging; j. er gevaar bestaat voor de beschadiging van gemeentelijke dan wel particuliere eigendommen; k. de organisator niet aantoont dat hij voldoet aan de eisen van de milieuwetgeving, indien van toepassing; **l. er één of meer aanvragen voor samenlopende concurrerende evenementen zijn ingediend;** m. de weigering in het belang van een krachtens de Gemeentewet ingestelde markt is;

10. De burgemeester kan ter verzekering van de nakoming van de voorschriften in de vergunning bepalen dat een waarborgsom moet worden voldaan voordat het evenement wordt gehouden. 11. Paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) is niet van toepassing.	**o. onvoldoende aannemelijk is dat voldaan wordt aan de eisen die het college in nadere regels stelt aan het geluidsniveau van het programma tijdens het evenement indien het Activiteitenbesluit niet van toepassing is.** 9. De burgemeester kan ter verzekering van de nakoming van de voorschriften in de vergunning bepalen dat een waarborgsom moet worden voldaan voordat het evenement wordt gehouden. **10. De burgemeester is bevoegd tot het vaststellen van de evenementenkalender.** **11. De burgemeester kan ter regulering van het evenement aan de vergunning voorschriften verbinden die betrekking hebben op het geluidsniveau van het programma tijdens het evenement, voor zover het Activiteitenbesluit niet van toepassing is. Hiervoor stelt het college nadere regels vast.** 12. Paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) is niet van toepassing.
	Artikel 5.7.4 Behoud privaatrechtelijke bevoegdheden (gebruiksovereenkomst) **De voorgaande artikelen laten onverlet de bevoegdheid van de gemeente om voorwaarden te stellen aan het gebruik van gemeentegrond of openbaar water als evenemententerrein. Het sluiten van een gebruiksovereenkomst kan als voorwaarde in de evenementenvergunning worden opgenomen. In deze gebruiksovereenkomst kunnen onder meer voorwaarden worden opgenomen die zien op de in art 5.7.3, achtste lid genoemde belangen.**
Artikel 5.7.2 Ordeverstoring Het is verboden bij een evenement de *openbare* orde te verstoren.	**Artikel 5.7.5 Ordeverstoring** Het is verboden bij een evenement de orde te verstoren.
Artikel 5.7.3 Onnodig opdringen, uitdagend gedrag e.d. bij een evenement 1. Het is verboden bij een evenement onnodig op te dringen, door uitdagend gedrag aanleiding te geven tot wanordelijkheden of wanordelijkheden te veroorzaken. 2. Het is verboden bij een evenement messen, knuppels, slagwapens of andere voorwerpen die als wapen kunnen worden gebruikt, op een zodanige wijze mee te voeren dat de openbare orde of veiligheid in gevaar kan komen. 3. Een ieder is verplicht bij een evenement alle aanwijzingen van ambtenaren van politie en brandweer in het belang van de openbare orde of veiligheid terstond en stipt op te volgen.	**Artikel 5.7.6 Onnodig opdringen, uitdagend gedrag e.d. bij een evenement** 1. Het is verboden bij een evenement onnodig op te dringen, door uitdagend gedrag aanleiding te geven tot wanordelijkheden of wanordelijkheden te veroorzaken. 2. Het is verboden bij een evenement messen, knuppels, slagwapens of andere voorwerpen die als wapen kunnen worden gebruikt, op een zodanige wijze mee te voeren dat de openbare orde of veiligheid in gevaar kan komen. 3. Een ieder is verplicht bij een evenement alle aanwijzingen van ambtenaren van politie en brandweer in het belang van de openbare orde of veiligheid terstond en stipt op te volgen.

4. Het in het tweede lid gestelde verbod geldt niet voor wapens behorende tot de categorieën I, II, III en IV Wet wapens en munitie en voor zover door het bij zich dragen van deze voorwerpen de openbare orde of veiligheid niet in gevaar komt of kan komen.	4. Het in het tweede lid gestelde verbod geldt niet voor wapens behorende tot de categorieën I, II, III en IV Wet wapens en munitie en voor zover door het bij zich dragen van deze voorwerpen de openbare orde of veiligheid niet in gevaar komt of kan komen.

Het bestuur van de Vereniging Vrienden van Sonsbeek (VvS) wil graag reageren op het Raadsvoorstel betreffende de evenementen in de parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem. Wij vragen uw aandacht voor de volgende punten:

-het vaststellen en handhaven van strikte geluidsnormen aan evenementen in het belang van de omwonenden maar ook de bezoekers van een evenement.
-bij het opstellen van een gebruikersovereenkomst bij de organisator van een evenement te bedingen dat uit de opbrengst een soort huur of leges wordt betaald. Dit zijn dan inkomsten voor de Gemeente Arnhem die direct kunnen terugvloeien naar de parken. Deze inkomsten kunnen worden gebruikt voor verfraaiing en onderhoud van onze parken. In deze overeenkomst is het ook van belang dat de organisator van het evenement de kosten vergoedt voor het herstellen van de eventuele schade. Dit kan met een grondige inspectie vóór en na het evenement worden vastgesteld.
-het aanvragen van een vergunning voor een evenement bij elke mogelijke verstoring van de flora en fauna van de parken.
-niet alle evenementen zijn geschikt om in de parken te houden en zeker niet in alle parken. Een zonering is gewenst. Denk aan de discussie rondom De Grote Schijn in Zijpendaal.
-de wettelijke termijn in acht te nemen bij de informatie-verstrekking bij het verlenen van de vergunning aan het evenement.
-het bestuur van de VvS vindt het een uitstekend idee om een gemeentelijke coördinator aan te stellen voor de evenementen in Arnhem.

Gaarne bereid tot nadere toelichting, verblijf ik namens het bestuur van de Vrienden van Sonsbeek,

Secretaris Vrienden van Sonsbeek

RAADSKAMERADVIES

Wijzigen Hoofdstuk 5, afdeling 7 (evenementen) van de Algemene Plaatselijke Verordening, i/m1 – 15-06-2022

Wijzigen Hoofdstuk 5, afdeling 7 (evenementen) van de Algemene Plaatselijke Verordening

Zaaknummer:	605067
Portefeuillehouder:	B. Roelofs

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij), Snelting (Volt), Nguyen (PvdA), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Van Engelburg (VVD), Kemperman (D66), Conrad (Forum voor Democratie), De Groot (Partij voor de Dieren), Dayioglu (GroenLinks), Van den Broek (CDA), Jansen (ChristenUnie), Bal (Denk).
De fracties van SP en PVV waren niet vertegenwoordigd.

Behandeling
Tijdens de meningsvormende fase zijn er vragen gesteld aan de portefeuillehouder en deze zijn beantwoord. De openstaande vragen worden nog beantwoord.

Toezegging
Wethouder Roelofs zegt toe om de openstaande vragen te beantwoorden, het gaat hierbij om de volgende vragen:

- Het opnemen van regels over vervuilende aggregaten en open vuren en de effecten hiervan op de luchtkwaliteit. Dit in combinatie met het verschil tussen een privaatrechtelijke overeenkomst en wetgeving middels de APV.
- Het verschil tussen dBA en dBC en hoe hier mee om wordt gegaan in de APV.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de informatieve en de meningsvormende fase zijn afgerond en dat het voorstel doorgeleid kan worden naar besluitvorming, bij voorkeur op 29 juni. Eventuele moties of amendementen kunnen tijdens de besluitvormende vergadering behandeld worden.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

W. Heemskerk

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**15 juni 2022**
Zaaknummer	**671067**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 9 juni 2022, Griffie nummer: 671067

besluit:

De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 1 juni 2022 en 8 juni 2022 vast te stellen.

De griffier,

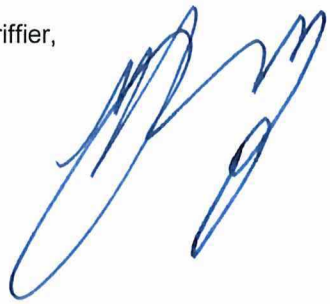

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **671067**

ONDERWERP: Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 1 juni 2022 en 8 juni 2022

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 1 juni 2022 en 8 juni 2022 vast te stellen.

Bijlage

- concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 1 juni 2022
- concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 8 juni 2022

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**15 juni 2022**
Zaaknummer	**671067**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 9 juni 2022, Griffie nummer: 671067

besluit:

De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 1 juni 2022 en 8 juni 2022 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 1 juni 2022

De voorzitter: de heer Marcouch

De raadsgriffier: de heer Kersten

Aanwezig de leden: de heer Aït Chrif (PvdA), de heer Bal (DENK Verenigd Arnhem), de heer De Boef (GroenLinks), mevrouw Bouwkamp (GroenLinks), de heer Brandts (D66), de heer Van den Broek (CDA), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Dayioğlu (GroenLinks), mevrouw Dobbe (SP), de heer Elfrink (SP), de heer Eliëns (Partij voor de Dieren), de heer Van Engelenburg (VVD), mevrouw Eppich (VVD), mevrouw Groot (Arnhem Centraal), de heer De Groot (Partij voor de Dieren), de heer Heemskerk (D66), mevrouw Hogenhout (GroenLinks), mevrouw Kemperman (D66), mevrouw Koorn (CDA), de heer Kumaş (VVD), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), de heer Loor (D66), de heer Luurssen (Forum Voor Democratie), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Maref (VVD), mevrouw Van Munster (PvdA), mevrouw Nede (ChristenUnie), mevrouw Neutkens (Volt), mevrouw Pape (VVD), de heer Prinsen (GroenLinks), mevrouw Quint (GroenLinks), de heer Roelofs (Arnhem Centraal), de heer Scholten (Volt), mevrouw Simonis (GroenLinks), de heer Usta (DENK Verenigd Arnhem) de heer Verheij (PVV), de heer Visser (PvdA), de heer Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij), mevrouw Zwijnepoel (D66)

Afwezig: -

Begintijd vergadering : 19.30 uur
Eindtijd vergadering : 00:25 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

2.2 Stemmen over het interpellatieverzoek "Opnieuw miljoenenoverschrijding Stadstheater/ Introdans/ Oostpool" van de leden Elfrink en Dobbe	Het verzoek is met algemene stemmen toegelaten.
2.4 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 18 mei 2022	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.5 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 1 juni 2022	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.1 Vaststellen: Opheffen geheimhouding documenten raadsonderzoek Vitesse	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.2 Vaststellen: Zienswijze 1e Bestuursrapportage 2022 De Connectie	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.3 Vaststellen: Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2023- 2026 (inclusief gewijzigde begroting 2022)	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.1 Bekrachtiging geheimhouding stukken behorende bij de raadsbrief over toezegging 1124 inzake Schaapsdrift	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.2 Vaststellen: Het nemen van een beslissing op het bezwaar tegen afwijzing van het verzoek om opheffing geheimhouding reserveringsovereenkomst moskee Fluvium Zuid	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.3 Vaststellen: Zienswijze begrotingswijziging 2022-01 Circulaire regio/RES Groene Metropoolregio	Het voorstel is met 35 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen.
4.4 Vaststellen: ODRA begroting 2023 en jaarstukken 2021	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.5 Vaststellen: Zienswijze Begroting 2023 van het Gelders Archief	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.6 Vaststellen: Jaarrekening 2021 en begroting 2023 Park Lingezegen	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.7 Vaststellen: Zienswijze MGR concept-meerjarenbegroting 2023-2026	Het voorstel is met 38 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.
4.8 Vaststellen: Benoeming plaatsvervangend griffier(s)	De heer Willem Lammers, mevrouw Maaike Piscaer en mevrouw Petra Wielaard zijn benoemd tot plaatsvervangend griffier.
5.1 Vaststellen: Gedeeltelijk intrekken Structuurvisie Arnhem 2020 doorkijk 2040 (voor deelgebied Schaapsdrift e.o.)	Het voorstel is met 21 stemmen voor en 18 stemmen tegen aangenomen.

5.2 Vaststellen: Aanwijzing Wet voorkeursrecht gemeenten Schaapsdrift e.o.	Het amendement "Geen voorkeursrecht op de woningen in Schaapsdrift" (22A31g) van de fracties SP, DENK, ChristenUnie, Arnhemse Ouderen Partij en Forum voor Democratie is met 13 stemmen voor en 26 stemmen tegen verworpen. Het amendement "Wij zijn tegen slopen om te bouwen in de Schaapsdrift" (22A35) van de fracties VVD, SP, CDA, DENK, Arnhemse Ouderen Partij, ChristenUnie, PVV en Forum voor Democratie is met 18 stemmen voor en 21 stemmen tegen verworpen. De motie "Begrijpelijke en menselijke communicatie voor participatie" (22M63) van de fracties PvdA en GroenLinks is met 24 stemmen voor en 15 stemmen tegen aangenomen. De motie "Zorgvuldig Vervolgproces Schaapsdrift" (22M64) van de fracties Arnhem Centraal, Partij voor de Dieren, PvdA, D66 en GroenLinks is met 25 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen. De motie "Protocol bij toekomstig toepassen Wvg" (22M65) van de fractie Volt is met 24 stemmen voor en 15 stemmen tegen aangenomen. De motie "Grip op de gereedschapskist grondbeleid" (22M66) van de fracties D66, Arnhem Centraal, Volt en PvdA is met 25 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen. De motie "WVG van woonhuizen" (22M69) van de fracties SP, DENK, ChristenUnie, Arnhemse Ouderen Partij, Forum voor Democratie en CDA is met 18 stemmen voor en 21 stemmen tegen verworpen. De motie "Geen sloop en onteigening van woonhuizen in de Schaapsdrift en omgeving" (22M70) van de fracties SP, DENK, ChristenUnie, Arnhemse Ouderen Partij, Forum voor Democratie en CDA is met 13 stemmen voor en 26 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met 21 stemmen voor en 18 stemmen tegen aangenomen.

De raadsgriffier,	De voorzitter,
Jozef Kersten	Ahmed Marcouch

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	15 juni 2022
Zaaknummer	671067

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie, d.d. 9 juni 2022, zaaknummer: 671067

besluit:

De "Lijst van ingekomen Stukken" van 29 mei 2022 tot en met 8 juni 2022 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **671067**

ONDERWERP: Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 15 juni 2022

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de "Lijst van Ingekomen Stukken" van 29 mei 2022 tot en met 8 juni 2022 vast te stellen.

Als raadslid kunt u de ingekomen stukken inzien via het Bestuurlijk Informatiesysteem (iBabs).

Bijlage

- Lijst van Ingekomen stukken (29 mei 2022 tot en met 8 juni 2022)

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	15 juni 2022
Zaaknummer	671067

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie, d.d. 9 juni 2022, zaaknummer: 671067

besluit:

De "Lijst van ingekomen Stukken" van 29 mei 2022 tot en met 8 juni 2022 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Lijst van Ingekomen stukken (29 mei 2022 tot en met 8 juni 2022)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
29-05-2022	Carla Eggink	Sloop/ herinrichting Plattenburg	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
30-05-2022	Initiatief TruStone	Draag bij aan inkoop van verantwoord gewonnen natuursteen: sluit u aan bij het Initiatief TruStone	Voor kennisgeving aannemen
02-06-2022	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Het kan in de stad niet zonder regio!	Voor kennisgeving aannemen
05-06-2022	Ap Cloosterman	Verzet tegen windmolens laait op	Voor kennisgeving aannemen
08-06-2022	Mediafonds Arnhem	Tussentijdse verantwoording Stichting Mediafonds Arnhem	Voor kennisgeving aannemen

Aan: de voorzitter van de raad
Betreft: verzoek interpellatie (conform art 40 rvo)
Onderwerp: opnieuw miljoenenoverschrijding Stadstheater/ Introdans/ Oostpool

Arnhem, 30 mei 2022

Geachte voorzitter,

Afgelopen week ontving uw gemeenteraad een brief van uw college waarin opnieuw forse overschrijding van de begrote kosten voor de (megalomane) verbouw en nieuwbouw van het Stadstheater en de Rijksgezelschappen Introdans en Oostpool werden gemeld.[1] Ook de lokale en regionale media hebben hierover bericht. [2] [3]

Op 2 februari jl. aanvaardde het college een opdracht van de meerderheid van de raad om de kleine zaal te renoveren voor een budget van maximaal 10 miljoen euro.[4] Dit lijkt in het geheel niet binnen dit budget te worden gerealiseerd.

In tegenstelling tot wat eerder door het stadsbestuur werd volgehouden blijken er wel degelijk tal van besparingsmogelijkheden te zijn.

Gezien de Statenbrief van 17 mei jl. blijkt de provincie Gelderland nog steeds nauwelijks over de brug te willen komen voor de huisvesting van de rijksgezelschappen Introdans en Oostpool, terwijl dit door stadsbestuur en college van B&W wel als noodzakelijk werd gezien.[5]

---

[1] Stand van zaken huisvesting Lauwersgrachtalliantie Raadsbrief 24 mei 2022 https://online.ibabs.eu/ibabsapi/publicdownload.aspx?site=Arnhem&id=84758736-ff65-4b92-9f93-558ff9be1119

[2] 'Vernieuwing Stadstheater valt duurder uit: miljoenen stapelen zich op voor Arnhem als cultuurstad' Gelderlander 30 mei 2022 https://www.gelderlander.nl/arnhem/vernieuwing-stadstheater-valt-duurder-uit-miljoenen-stapelen-zich-op-voor-arnhem-als-cultuurstad~af6a6c97/

[3] 'Teller opknapbeurt Stadstheater blijft doortikken: nu 8,5 miljoen overschrijding' Omroep Gelderland 24 mei 2022 https://www.gld.nl/amp/nieuws/7683184/teller-opknapbeurt-stadstheater-blijft-doortikken-nu-8-5-miljoen-overschrijding

[4] 'Kleine zaal stadstheater bouwen' Amendement GroenLinks, PvdA, VVD, D66, CDA, ChristenUnie 2 februari 2022 https://ris2.ibabs.eu/Reports/ViewListEntry/Arnhem/9d823de5-6591-4b73-9cc4-52182102dc07

[5] 'Business case gezamenlijke huisvesting Oostpool en Introdans', Statenbrief 17 mei 2022 https://gelderland.parlaeus.nl/user/voorstel/action=showdoc/gd=20217/PD_-_Business_case_gezamenlijke_huisvesting_Oostpool_en_Introdans__PS2022-330_.pdf

De vraag dringt zich op waarom het stadsbestuur hier mee door gaat. Het huisvesten van Rijksgezelschappen is immers geen gemeentelijke taak.

Op al deze punten geeft de SP-fractie al jarenlang en bij herhaling waarschuwingen af. Deze zijn telkens in de wind geslagen. De SP is altijd voorstander geweest van een meer passende en haalbare renovatie van het Stadstheater tegen aanzienlijk geringere kosten. Iets wat al jarenlang door het stadsbestuur terzijde is geschoven. Het stadsbestuur lijkt zichzelf echter met haar megalomane plannen in een doodlopende steeg te hebben gevangen waardoor de kosten steeds verder oplopen en er na jaren praten en rekenen er niets op de tekentafel ligt en de kosten nóg verder dreigen toe te nemen.

Ondertussen nemen óók de kosten voor het ophouden van het huidige theater vanwege noodreparaties en vervangingen die (bij verbouwing) versneld moeten worden afgeschreven toe. Volgens het stadsbestuur zelf vroeg de staat van het gebouw jaren geleden immers al om urgentie.[6]

De leden van de fractie van de SP doen hierbij het verzoek de raad toestemming te vragen voor het houden van een interpellatie conform artikel 40 van het reglement van orde. Hierbij hebben de leden van de fractie van de SP in eerste aanleg de volgende vragen aan het college:

1. Het college wordt gevraagd om uitvoerig verantwoording af te leggen over haar handelen inzake dit gehele dossier inclusief de informatievoorziening aan uw raad.

2. Waren een deel van de nu gemelde extra kosten niet al bekend toen de raad in meerderheid instemde met het voorstel van het college en het amendement om voor maximaal 10 miljoen euro ‘de kleine zaal’ te verbouwen?

3. Is het college bereid om per direct de stekker uit dit megalomane project te halen? Zo nee, waarom niet?

Hoogachtend,

Elfrink, Dobbe (beide SP)

---

[6] ‘'Een huis voor iedereen': huisvesting Lauwersgrachtalliantie’, raadbrief 12 maart 2019 https://online.ibabs.eu/ibabsapi/publicdownload.aspx?site=Arnhem&id=c9fc52f8-da4e-481f-a23b-8318cc060716

Aan de gemeenteraad

Datum	: 24 mei 2022
Zaaknummer	: 666036
Contactpersoon	: Guus de Rijk
Telefoonnummer	: 026 3774759

Onderwerp: Stand van zaken huisvesting Lauwersgrachtalliantie

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de voortgang van het onderzoek naar de haalbaarheid van vernieuwing van het Stadstheater inclusief een kleine zaal en de stand van zaken huisvesting Oostpool en Introdans.

Inleiding
Op 2 februari jl. heeft uw raad besloten:

- in te stemmen met uitwerking van plannen voor en voorbereiding van realisatie van vernieuwing van het Stadstheater (monument en grote zaal, exclusief kleine zaal, geraamd op €54,5 mln.);
- het college de opdracht te geven de kosten te verlagen door optimalisaties en verschillende scenario's uit te werken voor een toekomstbestendige en breed inzetbare kleine zaal in het Stadstheater en in deze scenario's toe te werken naar één integraal project met de grote en een kleine zaal. Daarbij is in de aanloop naar dit besluit mondeling aangegeven dat de kosten voor de kleine zaal worden geraamd op ca €17 mln. De door de gemeenteraad beschikbaar gestelde middelen maken een investering van ca €10 mln. mogelijk;
- middelen beschikbaar te stellen voor de huisvestingsopgave van Oostpool en Introdans (€250.000/jaar).

Met deze brief informeren wij u over de bevindingen ten aanzien van enerzijds de voortgang huisvesting Introdans en Oostpool en anderzijds over het Stadstheater en de onderzoeksopdracht kleine zaal.

Oostpool en Introdans
Oostpool en Introdans hebben een businesscase gemaakt voor een gezamenlijk repetitiegebouw, bij voorkeur gelegen naast het vernieuwde Stadstheater. De door uw raad beschikbaar gestelde middelen zijn onderdeel van de businesscase. Oostpool en Introdans zijn over de businesscase in gesprek met de provincie. Wij zijn hier nauw bij betrokken.
Zie hiervoor ook de brief met de businesscase als bijlage die Gedeputeerde Staten op 17 mei hebben verzonden aan Provinciale Staten. https://gelderland.parlaeus.nl/user/voorstel/action=view/id=20217

Stadstheater
Na het raadsbesluit van 2 februari jl. is met het Stadstheater gewerkt aan de ruimtelijke en financiële optimalisatie van het programma met de expliciete opdracht om de kosten te verlagen. Dit heeft geleid tot een aangepast concept Programma van Eisen dat opnieuw is doorgerekend. Bij de doorrekening zijn recente prijs- en renteontwikkelingen meegenomen, waarbij we uitgaan van de interne rekenrente. De kostenraming bij het raadsvoorstel had prijspeil juni 2021. Sindsdien zijn de bouwkosten aanzienlijk gestegen. De verwachting is dat ook de komende periode de prijzen nog bovengemiddeld blijven stijgen.

Financiën, op weg naar een investeringsbesluit
Op dit moment is het beeld van de kosten op hoofdlijnen als volgt. Deze zijn nog niet definitief en worden nog door externe adviseurs aangevuld en/of gevalideerd.

<u>Kosten</u>
De, in samenwerking met het Stadstheater, uitgewerkte optimalisaties en bezuinigingen leveren flinke besparingen op in zowel de gebouwgebonden kosten als de kosten voor theatertechniek ten opzichte van deze kosten zoals opgenomen in het raadsbesluit.

Deze besparingen worden echter overtroffen door de bovengemiddelde prijsstijgingen (o.a. bouwkosten zijn tussen juni 2021 en april 2022 met ca 6% gestegen). Voor het Stadstheater met grote en kleine zaal worden de gebouwgebonden kosten en kosten voor theatertechniek nu geraamd op ca €73 mln. Dit is een stijging (ca €1,5 mln.) ten opzichte van de kostenraming bij het raadsbesluit (€54,5 mln. en de eerder genoemde €17 mln. voor de kleine zaal).

De kostenraming in het raadsvoorstel ging daarbij uit van het prijspeil juni 2021 en realisatie in 2025. Op dit moment werken wij aan de afronding van een bijgestelde kostenraming prijspeil april 2022 en uitgaande van realisatie op zijn vroegst in 2026.

<u>Beschikbare dekking.</u>
De huidige inschatting dat het vernieuwde Stadstheater niet eerder dan in 2026 opgeleverd en geactiveerd wordt, betekent dat de lasten vanaf 2027 op de gemeentelijke begroting drukken. Dit is een jaar later dan ten tijde van het vorige raadsvoorstel werd voorzien. Hierdoor wordt een extra jaarschijf van de beschikbare dekkingsmiddelen toegevoegd aan de Bedrijfsreserve Cultureel Vastgoed, en als dekking voor de vernieuwing van het Stadstheater ingezet. Daarnaast worden de in de begroting beschikbare dekkingsmiddelen jaarlijks geïndexeerd (conform de systematiek voor nominale compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen). Deze indexatie vangt aan vanaf het moment dat de middelen in de begroting beschikbaar zijn.

Samen met externe adviseurs is een inschatting gemaakt van de stijging qua bouwkosten in de komende jaren. Op basis van het bovenstaande verwachten wij te kunnen komen tot een sluitende businesscase.

Verder stijgende bouwkosten dan op dit moment aangenomen, als gevolg van maatschappelijke en economische ontwikkelingen, passen vooralsnog niet binnen de dekking. Dit zal in de risicoparagraaf worden opgenomen.

Vervolg
De komende weken ronden wij het onderzoek verder af. Daarnaast loopt tevens de risicoanalyse voor de projecten zoals in de raadsbrief “risicoanalyse grote projecten” van oktober 2022. We verwachten uw raad nog voor de zomer een voorstel ter besluitvorming voor te leggen waarin de resultaten van deze trajecten zijn opgenomen. De vernieuwing van het Stadstheater heeft hoge urgentie en wij starten daarom vooruitlopend op het raadsvoorstel met het proces om te komen tot de selectie van een ontwerpteam. We onderzoeken gezamenlijk met het Stadstheater welke planning mogelijk is en streven naar zo spoedig mogelijke realisatie.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Motie

VERWORPEN

Trek de stekker uit megalomaan Stadstheater (22M84)

De raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 15 juni 2022, ter bespreking van het agendapunt: Interpellatie van de leden Elfrink en Dobbe inzake "Opnieuw miljoenenoverschrijding Stadstheater/ Introdans/ Oostpool".

Constaterende dat
-Er een forse overschrijding van de begrote kosten voor de (megalomane) verbouw en nieuwbouw van het Stadstheater en de Rijksgezelschappen Introdans en Oostpool werden gemeld,
-Op 2 februari jl. het college een opdracht van de meerderheid van de raad aanvaardde om de kleine zaal te renoveren voor een budget van maximaal 10 miljoen euro en dat ook dit overschreden lijkt te worden,
-In tegenstelling tot wat eerder door het stadsbestuur werd volgehouden er wel degelijk tal van besparingsmogelijkheden blijken te zijn
-Gezien de Statenbrief van 17 mei jl. blijkt de provincie Gelderland nog steeds nauwelijks over de brug te willen komen voor de huisvesting van de rijksgezelschappen Introdans en Oostpool, terwijl dit door stadsbestuur en college van B&W wel als noodzakelijk werd gezien.

Roept het college op om
Te stoppen met het huidige project van verbouwen en nieuwbouw Stadstheater/ Introdans/ Oostpool
Een Onderzoek in te stellen naar renovatie met maximale kapitaallasten van 1,2 mln euro

en gaat over tot de orde van de dag
Elfrink, Dobbe (SP)

Zaaknummer:

Motie "Trek de stekker uit megalomaan Stadstheater" (22M84)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 5 Tegen: 33 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	15 juni 2022
Zaaknummer	651748

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 17 mei 2022, nummer: 651748

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet; gelezen de brief van het bestuur van het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio d.d. 15 april 2022 en gelet op artikel 35 van de Wgr, alsmede op artikel 20 en 27 de Gemeenschappelijke Regeling Arnhem-Nijmegen,

gezien het amendement "Voor 2 jaar vaststellen regionale agenda" (22A36);

besluit:

1. In te stemmen met de zienswijze op het concept jaarverslag 2021, de concept regionale agenda en - begroting 2023-2025 van de Groene Metropoolregio.

De griffier,

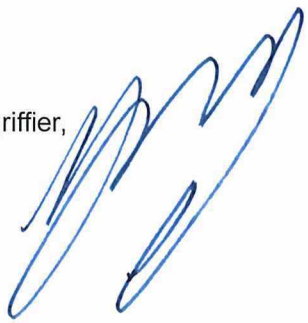

De voorzitter,

RAADSKAMERADVIES

Meningsvormend 1 - 25-05-2022

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel "Zienswijze jaarverslag 2021, regionale agenda 2023 - 2025 en begroting 2023-2026 Groene Metropoolregio"

Zaaknummer:	651748
Portefeuillehouder:	Van Dellen & Marcouch

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Quint (GL), Eppich (VVD), Brandts (D66), Ait Chrif (PvdA), Spruijt (AC), Neutkens (Volt), Hogenhout (PvdD), Aydemir (Denk) en Kennedy (AOP). De fracties van het CDA, PVV, CU, SP en FvD waren niet aanwezig.
.

Bespreking
Nadat de heer Barends heeft ingesproken is de raadskamer gestart met de meningsvormende fase. Tijdens de eerste meningsvormende fase zijn vragen gesteld aan het college en zijn die ook beantwoord.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de M1 is afgerond en dat het voorstel kan worden doorverwezen naar besluitvorming. Die zal mogelijk op 15 juni worden geagendeerd, zodat het mogelijk is voor raadsleden om naar de consultatieronde op 2 juni te gaan.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

K. Koorn

Amendement

AANGENOMEN

Voor 2 jaar vaststellen regionale agenda (22A36)

De raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 15 juni 2022, ter bespreking van het agendapunt "Zienswijze jaarverslag 2021, regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 Groene Metropoolregio".

Besluit:

op de eerste pagina van de zienswijzebrief na de alinea ‘Onze zienswijze is..’ aan deze brief een alinea toe te voegen met de volgende tekst:

“Goed kunnen sturen op de meerjarige agenda van de Groene Metropoolregio vraagt tijdige voorbereiding en afstemming en is daarom kort na de gemeenteraadsverkiezingen ongewenst. Wij verzoeken u daarom te gaan werken met een vierjarige agenda die steeds twee jaar na de gemeenteraadsverkiezingen wordt vastgesteld. Om daar naar toe te werken verzoeken wij u daarom de agenda nu voor slechts twee jaar vast te stellen, in plaats van de voorgestelde drie.”

Toelichting:
Als gemeenteraad goed sturen op de meerjarige agenda van de Groene Metropoolregio vraagt voorbereiding, afstemming met andere betrokken gemeenteraden en goed ingewerkte raadsleden. Het beslismoment voor het vaststellen van deze agenda zo snel na de verkiezingen is daarom niet handig.

Wimer Heemskerk
Marlies Neutkens
Nicky Eppich
Carmen Quint

Zaaknummer: 651748

Amendement "Voor 2 jaar vaststellen regionale agenda" (22A36)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 34 Tegen: 4 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	15 juni 2022
Bij de bespreking van	Zienswijze jaarverslag 2021, regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 Groene Metropoolregio
Motie van	Wimer Heemskerk Marlies Neutkens Nicky Eppich Carmen Quint
Titel van de motie	Geef de RAC de tijd
Nummer Zaaknummer	**22M79** 651748

Deze motie vraagt het college zich ervoor in te zetten dat de regioagendacommissie genoeg tijd heeft om af te stemmen met haar eigen raden en bestuurders voorafgaand aan vergaderingen van het algemeen bestuur. Om dat te bereiken moet de agenda van de Groene Metropoolregio aangepast worden.

Omdat we weten dat:

- De timing van de vergaderingen van de regioagendacommissie plaatsvindt vlak nadat de stukken openbaar worden gemaakt en worden verzonden aan het algemeen bestuur en/of de raden;
- De agendacommissie adviseert aan het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio, maar daarvoor in het slechtste geval maar twee dagen de tijd voor heeft;
- Het gevolg is dat de raden hun desbetreffende bestuurders uit het algemeen bestuur alleen maar achteraf kunnen aanspreken of een boodschap kunnen meegeven, als het algemeen bestuur al heeft vergaderd;
- Deze gang van zaken niet bijdraagt aan een kaderstellende rol van de raden;
- In het Reglement van Orde van de regioagendacommissie staat dat de commissie niet alleen het algemeen bestuur adviseert, maar ook de kaderstellende en controlerende positie van de raden waarborgt;
- Uit het voorgaande naar voren komt dat het waarmaken van deze taak aanzienlijk wordt bemoeilijkt.

Omdat we vinden dat:

- De leden van de regioagendacommissie voldoende tijd nodig moeten hebben om haar taken uit te kunnen voeren.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- De bestuurlijke afvaardiging in het algemeen bestuur de opdracht te geven in het algemeen bestuur deze kwestie aan de orde te stellen.
- Zo mogelijk via het Algemeen bestuur een besluit op te stellen met een opdracht aan het Dagelijks bestuur de agenda aan te passen, zodanig dat de raden voldoende tijd wordt geboden om een politiek-bestuurlijke dialoog te voeren met hun bestuurders in de aanloop naar een vergadering van het Algemeen bestuur.

Wimer Heemskerk
Marlies Neutkens
Nicky Eppich
Carmen Quint

AANGENOMEN

Motie "Geef de RAC de tijd" (22M79)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 34 Tegen: 4 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 651748

Onderwerp: Zienswijze jaarverslag 2021, regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 Groene Metropoolregio

Voorstel

1. In te stemmen met (verzending van) bijgaande zienswijzebrief over het conceptjaarverslag 2021, de concept-regionale agenda 2023-2025 en de conceptbegroting 2023-2026 van de Groene Metropoolregio.

Inleiding

De Groene Metropoolregio (GMR) heeft tijdig zijn conceptjaarverslag 2021, concept-regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 ingediend. Volgens de bepalingen in de gemeenschappelijke regeling wordt de gemeenteraad gevraagd een zienswijze in te dienen, uiterlijk 24 juni 2022.

Arnhem neemt sinds de start in 2021 deel aan de gemeenschappelijke regeling Groene Metropoolregio (GMR) Arnhem-Nijmegen, een samenwerking van 18 regiogemeenten. De Arnhemse gemeenteraad heeft eind 2020 met de versterkte regionale samenwerking ingestemd via het raadsvoorstel Versterking regionale samenwerking Arnhem-Nijmegen. In november 2021 heeft de gemeenteraad van Arnhem besloten op in te tekenen op alle vijf de opgaven in de regionale agenda 2022 via het raadsvoorstel intekenen regionale agenda 2022 Groene Metropoolregio.

In bijgaande brief hebben wij - vanwege de samenhang tussen de documenten - een gecombineerde zienswijze opgesteld. Wij bieden u deze zienswijze ter besluitvorming aan. We gaan onder Argumenten in op de afzonderlijke documenten en op de voorgestelde zienswijze.

De opgestelde zienswijze over de stukken is overwegend positief. Hij bevat een aantal algemene noties. Daarnaast wordt een aantal specifieke opmerkingen meegegeven voor de regionale agenda en begroting 2023-2025.

Beoogd effect

Met dit voorstel wordt voorzien in de verplichting uit de Wet gemeenschappelijke regelingen om de raad de gelegenheid te bieden om een zienswijze in te dienen over het conceptjaarverslag 2021 en over de concept-regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 van de Groene Metropoolregio.

Arnhem GEMEENTE

Argumenten

1.1 De jaarstukken 2021 geven een getrouw beeld van de uitgevoerde activiteiten en bekostiging

De jaarstukken 2021 zijn de eerste inhoudelijke en financiële verslagen van de GMR en betreffen het opbouwjaar van de organisatie.

De begroting 2021 kende alleen de baten en lasten van het op te richten regiobureau. Hiervoor hadden de 18 gemeenteraden eind 2020 middelen beschikbaar gesteld. Voor de opgaven is in 2021 het principe van het 'ingroeimodel' gehanteerd. In 2021 is gestart met de ambities die mogelijk waren met de financiële middelen die daar al voor beschikbaar waren vanuit het Gemeenschappelijk Orgaan of anderszins. In het jaarverslag wordt aangegeven dat dit betekent dat er voor 2021 geen volledig uitgewerkte begroting is opgesteld volgens de BBV en dat dit gevolgen heeft gehad voor de jaarstukken 2021. Een vergelijking tussen begroting en realisatie in de jaarstukken kan daardoor slechts ten dele worden gemaakt.

Ook was er in de begroting 2021 geen rekening gehouden met investeringen ten behoeve van het inrichten van het regiobureau en ontbreken daardoor de investeringskredieten. In het accountantsverslag wordt hiervan ook melding gemaakt. Met een specifieke procedure(‘indemniteitsprocedure’) die voorafgaand aan het vaststellen van de concept jaarstukken plaats heeft gevonden, zijn de investeringskredieten alsnog geautoriseerd en daarmee is de rechtmatigheid ook in de jaarstukken geborgd.

In dit opstartjaar 2021 heeft de GMR een goede start kunnen maken op het gebied van public affairs en lobby, waarbij ook een aantal activiteiten van het bestaande bureau Brussel werden voortgezet. Er is een regionale lobbyagenda opgesteld waarmee systematisch wordt gewerkt, in samenspraak met de regiogemeenten. In het jaarverslag worden onder meer de volgende resultaten genoemd.

- Steun van Europese Commissie voor verbetervoorstellen A12 spoorcorridor voor personenvervoer.
- lidmaatschap Europees waterstofnetwerk via gemeente Arnhem
- toekenning van een project ‘Topfit’, samen met Papendal en Ziekenhuis Rijnstate.
- ontwikkeling samenwerking met Duitsland.

Resultaten opgaven

In het jaarverslag worden bij de opgaven onder meer de volgende resultaten benoemd.

- Vanuit de opgave verbonden regio is in 2021 gewerkt aan het opladen van een agenda met projecten die aansluiten bij het Nationaal/provinciaal Toekomstbeeld Fiets. Ook is eind 2021 is opdracht verleend om de snelle fietsroute tussen Arnhem-Huissen te verkennen. De GMR heeft in 2021 zijn strategische agenda ‘Mobiliteitshubs in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen’ gepresenteerd. Gestart is met een nadere verkenning hiervoor op drie locaties: IPKW, Arnhem-Noord en Gelredome. 2021 stond daarnaast in het teken van het opstellen van onze meerjarige agenda van potentiële projecten verkeersveiligheid. Begin december zijn de gemeenten akkoord gegaan met de meerjarige agenda verkeersveiligheid.
- De opgave productieve regio heeft in 2021 een gewijzigd Regionaal Programma Werklocaties (RPW) opgeleverd. Dit is in mei vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Er is een vijftal adviezen uitgebracht vanuit het Intergemeentelijk Overleg Werklocaties (IOW)

waar het gaat om verzoeken om uitbreiding van bedrijventerreinen in de regio. Deze adviezen zijn overgenomen. Verder is een plan van aanpak gemaakt voor de vergroening van bestaande werklocaties. Vanuit productieve regio is in 2021 ook de regionale human capital agenda gemaakt, in samenspraak met veel partners in de regio. Deze komt binnenkort naar uw raad in combinatie met de Arnhemse human capital agenda.

- Binnen de opgave circulaire regio is onder meer gewerkt aan een 'circulaire impactladder' waarmee de circulariteit van bouw(projecten) gewogen kan worden. Met de ladder kunnen partijen concreet bepalen hoe circulair woningbouwplannen zijn. Een belangrijke mijlpaal was verder het vaststellen van de Regionale Energie-strategie 1.0 (RES) door 16 deelnemende gemeenten, provincie en waterschappen. De projectorganisatie is vernieuwd met het oog op de volgende fase RES2.0 en is ingebed in de Groene Metropoolorganisatie. Er is een start gemaakt met het opstellen van een Uitvoeringsplan (UVP) voor de RES 2.0.
- Bij de opgave ontspannen regio is een begin gemaakt met de uitvoering van de speerpunten. Dit heeft onder meer een handelingskader voor particuliere verhuur opgeleverd. Verder is er (samen met verbonden regio) een inventarisatie gemaakt van het recreatieve routenetwerk Arnhem-Nijmegen. Er is een opdracht gemaakt voor het toeristisch profiel op basis van belevingsgebieden. Er is daarnaast gewerkt aan een kader voor de uitvoering van het Transformatievoorstel cultuur ter voorbereiding op de subsidieaanvraag bij de provincie voor € 1,3 miljoen.
- De activiteiten van de groene groeiregio richtten zich in 2021 op de woondeal en de verstedelijkingsstrategie. Er zijn vier nieuwe projecten toegevoegd aan de lijst Woningbouwimpuls (Wbi) projecten. Dit brengt het totaal op bijna 5.000 woningen die versneld gerealiseerd worden. Voor de stikstofaanpak is een projectregisseur ingezet die de regionale strategie uitwerkt om zo tot afspraken te komen in de regio en met provincie Gelderland. In het najaar van 2021 is door de gemeenteraden het eerste deel van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley vastgesteld, het Verstedelijkingsconcept. Ook Provinciale Staten van Gelderland en Utrecht stemden in. Hierna is gestart met het concretiseren in acht verschillende deelgebieden, de zogenaamde gebiedsuitwerkingen.

1.2 De bestemming van het positieve resultaat is goed onderbouwd

De jaarrekening 2021 heeft een positief resultaat van € 331.012,- In de jaarrekening is een voorstel opgenomen om

- de algemene reserve te verhogen met €100.000 (conform art.31 GR) en
- een bestemmingsreserve te vormen van €231.012 voor verder inrichten regiobureau en versneld uitvoeren van de volgende activiteiten in het lopende begrotingsjaar 2022:
- Position paper Logistiek
- Groen/blauw raamwerk
- Kwartier maken circulair bouwen.

Het AB legt dit aan de regiogemeenten voor. In het memo "Onderbouwing rekening overschot" wordt dit voorstel als volgt toegelicht.

- De dotatie aan de algemene reserve is in lijn met het gestelde en toegestane in de gemeenschappelijke regeling.
- De vorming van de bestemmingsreserve ten aanzien van de opbouw van het regiobureau wordt verantwoord vanwege de vertraagde organisatieopbouw in 2021 en de rem op de uitgaven in het tweede half jaar 2021. De opgavebudgetten waren bij meerdere gemeenten

ondergebracht waardoor er geen overzicht was. De keuze is gemaakt om in het 2e half jaar extra kritisch te zijn op het doen van uitgaven of het aangaan van verplichtingen; de hand werd stevig op de knip gehouden. Door de vertraagde start en een rem op de uitgaven in het tweede half jaar kan 2021 worden afgesloten met een positief rekeningresultaat voor het bedrijfsbureau.
- Ook het versnellen van enkele speerpunten binnen de opgaven (circa €130.000,-) wordt in het memo onderbouwd. De betreffende speerpunten zijn in de eerste maanden van 2022 qua uitwerking al verder gevorderd dan was voorzien. Binnen de begroting 2022 zijn onvoldoende middelen opgenomen om de gedeelde ambitie en de gewenste versnelling te faciliteren.
- Met de inzet van het rekeningresultaat is het mogelijk de energie die nu in deze projecten zit vast te houden. Bijkomend voordeel is ook dat een grotere inzet vanuit de samenwerkende gemeenten in 2022 leidt tot een grotere provinciale bijdrage.

In de zienswijze geven wij aan dat we met deze bestemming akkoord gaan. Daarmee geven we een positieve zienswijze af op de jaarstukken.

<u>Regionale agenda en begroting</u>

1.3 *De ambities en speerpunten in de regionale agenda zijn voor Arnhem van belang en een logische voortzetting van de regionale agenda 2022*
De regionale agenda en de begroting 2023 zijn meerjarig opgesteld en vervat in één document. De concept regionale agenda bevat een overzicht van de speerpunten en activiteiten per opgave. De conceptbegroting 2022-2026 vormt de financiële vertaling van de inhoudelijke ambities.

- Ambitie helder beschreven, agenda bouwt voort op 2022
In onze zienswijze spreken wij ons positief uit over deze eerste meerjarige regionale agenda en begroting 2023-2025. De inleidende hoofdstukken brengen de ambities van de Groene Metropoolregio opnieuw voor het voetlicht, met de grote opgaven waar we als regio voor staan als belangrijke drijfveren en urgentie om deze samenwerking met energie voort te zetten. Er is sprake van consistente doorontwikkeling op de ingeslagen weg in 2021 en 2022. De regionale agenda geeft mede uitvoering aan de eigen Arnhemse ambities, onder meer: versnellen energietransitie, voldoende woningen, fietsbereikbaarheid, duurzame mobiliteit, het passend maken van vraag- en aanbod op de arbeidsmarkt (regionale human capital agenda), een circulaire economie, stimuleren midden- en klein bedrijf, behoud van groene leefomgeving en erfgoed, toegankelijk en breder cultuuraanbod. De resultaten landen in onze stad, bij onze inwoners.

- Grote maatschappelijke opgaven vragen om een regionale aanpak
Voor veel maatschappelijke opgaven geldt dat we op regionale schaal beter in staat zijn om deze te organiseren, dan als we de opgave alleen lokaal zouden oppakken:
- Vanwege gemeentegrensoverschrijdende relaties en effecten zoals bij verkeer, wonen, economie en arbeidsmarkt, energietransitie, natuur en landschap. Om deze reden is een bovenlokale aanpak nodig voor het efficiënt en effectief in beeld brengen van relaties, problematiek/uitdagingen en oplossingsrichtingen.

- Omdat we door de regionale schaal massa kunnen creëren. Afspraken met partijen rondom circulaire bouw en infra, grondstoffen en ketens maak je niet als individuele gemeente. Door gezamenlijk één lijn te hanteren is duidelijk aan welke eisen marktpartijen moeten voldoen.
- Samen bereiken we hierdoor meer, dan als we als losse gemeenten zouden opereren. De regio helpt gezamenlijke kaders tot stand te brengen, zodat gemeenten hun eigen activiteiten beter en gerichter kunnen realiseren. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het verstedelijkingsconcept, het Regionale Programma Werklocaties (RPW), de Regionale Energie Strategie (RES) en het groen-blauw raamwerk.

Hieronder een schets van de opgaven vanuit Arnhems perspectief. Specifieke opmerkingen per opgave die gericht zijn op verduidelijking en aanscherping van de regionale agenda hebben we opgenomen in een bijlage bij de zienswijzebrief. \Deze zijn hieronder weggelaten.

In de **opgave verbonden regio** werkt Arnhem samen met de regiogemeenten aan betere en duurzame verbindingen en vervoersmogelijkheden in en rond de stad, bijvoorbeeld het realiseren van een beter regionaal fietspadennetwerk; ook aan verbindingen voor spoor- en wegvervoer met de Randstad en Duitsland. In regioverband wordt ook gelobbyd en gewerkt aan goede afspraken met het Rijk hierover. De opgave verbonden regio zet voor het overgrote deel de koers voort die in 2019 is ingezet met het ambitiedocument ‘Duurzame mobiliteit en bereikbaarheid’. De regionale agenda voor 2023 bevat dan ook dezelfde speerpunten als in 2022, namelijk:

- speerpuntgebiedsgerichte corridoraanpak;
- speerpunt regionaal (snel)fietspadennetwerk;
- speerpunt hubs en knooppunten;
- speerpunt gedragsaanpak en duurzame mobiliteit;
- speerpunt verkeersveiligheid.

Deze opgaven passen goed bij onze gemeentelijke ambities en opgaven. Hier ligt ook een verbinding met de regionale opgave Groene Groeiregio, die gericht is op een goede ruimtelijke inpassing van woon- en werklocaties en de bijbehorende infrastructuur, in samenhang met een gezonde leefomgeving.

Binnen de **opgave productieve regio** werkt Arnhem samen met de regiogemeenten, kennisinstellingen en bedrijfsleven onder andere aan meer banen, het verbeteren en verduurzamen van de werklocaties, het stimuleren van het ondernemerschap in het MKB en een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. De speerpunten en activiteiten bouwen voort op de ingezette koers uit 2022 en het zijn ook bezien vanuit de Arnhemse economische agenda de goede thema’s:

- speerpunt stimuleren ondernemerschap MKB;
- speerpunt human capital;
- speerpunt doorontwikkeling health & hightech en energy tot (inter)nationale clusters;
- speerpunt toekomstbestendige werklocaties

In de agenda voor 2022 was ‘duurzame logistiek’ nog een speerpunt onder de opgave productieve regio. Er is inmiddels en strategie en gezamenlijke koers voor duurzame logistiek uitgewerkt. Het onderwerp en ook de bekostiging ervan worden verdeeld over de verschillende opgaven.

Het speerpunt doorontwikkeling health & hightech en energy tot (inter)nationale clusters ligt qua uitvoering vooral bij de Economic Board en richt zich op het versterken van het innovatief vermogen en clustervorming. Onze algemene indruk van het speerpunt toekomstige werklocaties, stimuleren ondernemerschap MKB en human capital is dat dit voor Arnhem herkenbare en benodigde ontwikkelingen en acties zijn.

De regionale agenda bevat voor de **opgave circulaire regio** vier speerpunten. Ook hier zet de regionale agenda de huidige koers voort.
- speerpunt circulaire bouw en infrastructuur:
- speerpunt circulaire economie: grondstoffen en ketens
- speerpunt water en klimaatadaptatie
- speerpunt transitie naar duurzame energie

Met de opgave circulaire regio voeren we een deel van onze duurzaamheidsopgave gezamenlijk uit met de regiogemeenten, onder andere via de Regionale energiestrategie (RES). We werken op regionale schaal al een aantal jaren samen op het gebied van duurzaamheid. De regionale agenda bevat voor de opgave circulaire regio vier speerpunten.

Het speerpunt circulaire bouw en infrastructuur draagt bij aan de Arnhemse ambities en heeft als doelen: circulaire woningbouw, alles circulair aanbesteden en het ontwikkelen van een regionaal ecosysteem om dit te faciliteren. Ook bij het speerpunt circulaire economie: grondstoffen en ketens sluiten de doelen goed aan bij ons eigen uitvoeringsprogramma. Voor wat betreft het speerpunt water en klimaatadaptatie worden de volgende activiteiten benoemd die een logische verdieping zijn op de activiteiten die voor 2021-2022 zijn genoemd. De activiteiten sluiten goed aan bij de prioriteiten die we zelf hebben gesteld met betrekking tot klimaatadaptatie, zowel in onze eigen strategie als de RAS en zijn wat ons betreft ook de belangrijkste focuspunten voor nu in de regio. Ten aanzien van het speerpunt energietransitie heeft de regionale samenwerking in de afgelopen jaren geleid tot meerdere goede resultaten. De Regionale energiestrategie 1.0 is opgesteld en unaniem vastgesteld, met een goed bod als bijdrage aan het landelijke Klimaatakkoord. De regionale inkoop van elektriciteit heeft geleid tot het inkopen van elektriciteit die per maart 2022 100% opgewekt wordt binnen de regio.

De **opgave ontspannen regio** bestaat uit vier speerpunten:
- speerpunt duurzaam toerisme;
- speerpunt bruisende binnensteden en krachtige kernen;
- speerpunt groen-blauw raamwerk;
- speerpunt cultuur en erfgoed;

De agenda is herkenbaar en logisch. De projecten zijn van toegevoegde waarde voor Arnhem. Binnen de opgaven ontspannen regio wordt in de regionale agenda 2023-2025 de stap van visievorming en planvorming naar uitvoering gezet. De agenda bouwt logisch voort op de voorgaande jaren. Bij het speerpunt duurzaam toerisme zit voor Arnhem de winst in betere afstemming met uitvoeringsorganisaties en de doorontwikkeling van het routesysteem in de regio. Binnen het speerpunt groen-blauw raamwerk wordt voor 2023-2025 een uitvoeringsagenda opgesteld. Het raamwerk vormt een belangrijke randvoorwaarde voor (stedelijke) groei in goede balans met een aantrekkelijke en prettige leefomgeving en een gezonde natuur. De relatie met andere opgaven, waaronder de Groene Groei is hierin belangrijk. Voor het speerpunt cultuur en erfgoed vormt het transformatievoorstel cultuurregio 025 de (financiële) basis. De komende jaren wordt er samen met de provincie geïnvesteerd in

vijf actielijnen. Het speerpunt bruisende binnensteden en krachtige kernen is nog in ontwikkeling. Het richt zich onder meer op een sterk en complementair aanbod van voorzieningen in onze binnensteden en centra van kernen

De **opgave groene groeiregio** bestaat uit de volgende speerpunten:
- speerpunt wonen in balans; versnellen van de woningbouw;
- speerpunt leefomgeving; verbinden van de ruimtelijke opgaven;

Vanuit deze twee speerpunten geeft de opgave Groene groeiregio uitvoering aan de volkshuisvestelijke/wonen opgave in combinatie met de ruimtelijke ontwikkelingsopgave in de regio. De eerste opgave vindt zijn beslag in de Woondeal Arnhem- Nijmegen. De uitvoering richt zich op de versnelling van de woningbouw om zo de grote woningbehoefte in onze regio te verlichten. De werkzaamheden zijn met name gericht op de korte termijn (nadruk tot 2025-2030). De tweede opgave krijgt uitvoering via de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley (ANF). Deze integrale strategie geeft inzicht in de woon- en werklocaties tot 2040, rekening houdend met aspecten op het gebied van wonen, economie, mobiliteit en leefomgeving. Vanuit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) werkt het Rijk met Woondeals en Verstedelijkingsstrategieën. Ook binnen de Groene groeiregio worden deze twee met elkaar verbonden.

Wij kunnen ons vinden in de koers van deze opgave die voortbouwt op de strategie, met de verstedelijkingsstrategie en de woondeal, die de afgelopen jaren is ingezet waarbij voldoende wendbaarheid behouden moet worden om uitvoering te geven aan het te sluiten verstedelijkingsakkoord en uitvoeringsprogramma in 2022.

1.4 De regionale agenda vormt goede basis voor lobby en samenwerking met partners

De regionale agenda geeft een goed inzicht in de inspanningen die worden verricht op lobbygebied. De regionale agenda zorgt ervoor dat de regio een stevige partner is in de samenwerking met Provincie, Rijk, Europa en anderen en een krachtiger lobby kan voeren. Er ligt een heldere lobbyagenda onder en er wordt consistent naar gehandeld, ook in samenspraak met partners als provincie Gelderland en The Economie board en de regio Food Valley.

Met een robuuste agenda kunnen we een krachtige lobby voeren en een serieuze partner zijn in de samenwerking met provincie, Rijk en andere partners. Samen met de provincie Gelderland en The Economic Board is in 2021 gewerkt aan een Bestuursakkoord met een gezamenlijke investeringsagenda. De provincie Gelderland gaat via de investeringsagenda bijdragen aan de regionale agenda. Een aantal bijdragen zijn al in de begroting van de GMR verwerkt. De provincie heeft de intentie om zoveel aan de projecten bij te dragen - mits deze bijdragen aan de provinciale doelen -, dat de optelsom uitkomt op een verdubbeling van de bijdrage van de gemeenten aan de vijf opgaven van de GMR.
Voorbeelden van concrete resultaten die de GMR met partners heeft bereikt:
- Mede dankzij de Woondeal Arnhem-Nijmegen is voor circa 28 miljoen euro Woningbouwimpulsgelden toegekend aan vijf grote ontwikkelprojecten in de regio Arnhem Nijmegen voor de bouw van 4.909 woningen.
- In 2021 is mede door onze lobby door het ministerie van I en W een proces opgestart om de spoorcorridor A12 (Utrecht-Arnhem-Duitse grens) op te pakken.

- Verder heeft de regio Europese tussenresultaten geboekt op internationaal spoor (steun Europese Commissie voor Nederlands plan A12 spoorcorridor), energie (projectontwikkeling in nieuw Europees waterstofnetwerk), circulair (EU-project circulair bouwen stationsomgeving) en health (ontwikkeling Europees health netwerk, project TopFit).

1.5 Kostenverhoging verdient meer specifieke toelichting

De opgavenbegroting laat een kostenstijging zien. Dit wordt in de begroting deels verklaard uit indexering, deels uit het 'intillen' van middelen in de regionale begroting die we als regiogemeenten al samen op brachten, deels uit het feit dat plannen in de uitvoeringsfase komen, projecten concreter worden en speerpunten intensiever worden opgepakt. Daarnaast is er het aparte document "Onderbouwing ontwikkeling inwonersbijdrage 2023" met een nadere toelichting waarin u laat zien hoe de verhoging van €0,94 is opgebouwd.

Het verschil inwonerbijdrage 2023 t.o.v. 2022 = € 0,94
Waarvan: Indexatie (totaal regiobureau en opgaven) = € 0,18
Realistischer begroten = € 0,14
Verklaring grote posten = € 0,62

In de notitie worden de grote posten nader toegelicht. De huidige 'uitzetting' van de begroting is volgens de GMR ook te wijten is aan de opstartperiode; het gegeven dat er nu na een jaar meer zicht is op wat feitelijk nodig is om de speerpunten en activiteiten te kunnen waarmaken en er dus inzichtelijker begroot kan worden.

Verder kondigt het AB in zijn aanbiedingsbrief bij de regionale agenda een bestedingsplan aan voor medio september, waarin per opgave de activiteiten, kosten en te behalen resultaten voor het komende jaar meer in detail beschreven zullen worden.

In de zienswijzebrief merken we over de kostenstijging het volgende op.

- We vinden de onderbouwing van de verhoogde inwonersbijdrage te globaal, in de begroting zelf en in de betreffende notitie. Het geeft een indruk van de oorzaken van de verhoging plus een aantal voorbeelden. We missen hier de scherpte die we nodig hebben om een goede afweging te maken.
- We zouden daarom graag zien dat de aparte onderbouwing in de begroting zelf wordt verwerkt en daar als heldere toelichting wordt gepresenteerd, zo mogelijk per opgave. Waar wordt het extra geld aan besteed en wat levert het ons op?
- Het nog op te stellen bestedingsplan wordt medio september opgeleverd en zal de activiteiten, kosten en te behalen resultaten meer gedetailleerd beschrijven. Voor de 'nieuwe kosten' vragen we u dit in de begroting al zo helder mogelijk te maken.

We geven verder aan dat we het niet vanzelfsprekend vinden om de regionale begroting en -activiteiten jaarlijks te laten groeien. De onderbouwing en urgentie moet daarbij altijd stevig zijn, de agenda uitnodigend en urgent, zodat de regiogemeenten een goede afweging kunnen maken.

1.6 Intentie om in te tekenen op alle vijf de opgaven

We geven in onze zienswijze wel aan dat we de intentie hebben om in te tekenen op de vijf opgaven. De GMR zet immers op hoofdlijn de agenda voort zoals die in 2022 is ingezet en waarvoor Arnhem toen integraal heeft ingetekend.
Het finale besluit hierover wordt in het najaar, voorzien van een financiële onderbouwing, aan uw raad voorgelegd in relatie tot de besluitvorming over de Arnhemse begroting 2023.

Kanttekeningen en risico's

1.6 In het najaar gaan alle gemeenten definitief intekenen op de opgaven. Als gemeenten niet intekenen op een opgave dan kan dit gevolgen hebben voor de uitvoering van de activiteiten binnen een opgave.
De regiogemeenten wordt gevraagd om meerjarig in te tekenen op de opgaven in deze regionale agenda. Vervolgens wordt deze regionale agenda elk voorjaar geactualiseerd. Als de actualiteit aanleiding geeft tot het aanpassen van de opgave-overeenkomst, dan wordt dit meegenomen in de geactualiseerde regionale agenda in het voorjaar. De gemeenten krijgen dan ook opnieuw de gelegenheid om in te tekenen voor (dat deel van) de opgave.

In de zienswijze wordt specifiek aandacht gevraagd voor het feit dat eventuele kosten voor de RES vanaf 2023 nog niet zijn begroot in de inwonersbijdrage van € 0,93 voor circulaire regio. Dit kan als gevolg hebben dat in 2023 net als in 2022 een incidentele bijdrage gevraagd wordt van alle deelnemende gemeenten, afhankelijk van de middelen die het Rijk aan de regio beschikbaar gaat stellen. In de paragraaf financiën wordt hierop voorgesorteerd.

Participatie

De regionale agenda is een 'update' en verdere uitwerking van de regionale agenda 2022. Deze is in de afgelopen twee jaar in brede samenwerking met gemeenteraden, colleges, provincie Gelderland, Economic Board en maatschappelijke partners tot stand gekomen. De 18 gemeenten hebben ook nu weer via de bestuurlijke opgaveteams en portefeuillehouders overleggen hun input geleverd aan de regionale agenda 2023-2025. De activiteiten en projecten die vanuit deze agenda zullen worden uitgevoerd, zullen, afhankelijk van de inhoud ervan samen met relevante partners worden uitgevoerd.

De GMR heeft de concept regionale agenda en -begroting 2023-2025 opgesteld in samenspraak met de bestuurlijke teams rond de vijf opgaven alle deelnemende gemeenten. Daarover is zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau overeenstemming. De griffiers van de regiogemeenten organiseren op 2 juni 2022 een informatiebijeenkomst voor de gemeenteraden van de 18 gemeenten.
De regioagendacommissie van raadsleden is betrokken bij de procesmatige voorbereiding en planning van besluitvorming in raden. De regioagendacommissie heeft als rol het scheppen van juiste randvoorwaarden voor kader stellende en controlerende taak van de raden in relatie tot de Groene Metropoolregio.

Financiën

Regionale agenda en begroting
De regionale agenda en begroting zijn zoals aangegeven meerjarig uitgewerkt.
Er worden op dit moment nog geen financiële besluiten gevraagd. Wel geven wij u hier graag inzicht in de opbouw van de financiën GMR en onder voorbehoud inzicht in de financiële consequenties van deze concept regionale agenda voor Arnhem.

De financiën GMR betreffen de basisfinanciering, de bijdrage voor The Economic Board én de opgavenfinanciering.

In de basisfinanciering wordt geheel voorzien vanuit de 18 regiogemeenten naar rato van inwonertal. Deze is met ingang van 2023 €2,57 per inwoner en betreft de bijdrage voor het regiobureau. Het regiobureau is belast met het bevorderen en faciliteren van samenwerking en het bestuur, het regisseren van de uitvoering van de opgaven en met het profileren en positioneren van de regio. De hoogte van de basisfinanciering is in december 2020 door de 18 gemeenteraden vastgesteld bij de oprichting van de GMR. In 2023 is dit inclusief een verhoging van €0,07. Dit betreft een indexatie van de bedragen in 2021 en 2022. De jaarlijkse bijdrage aan de Economic Board bedraagt €1,- per inwoner. De Arnhemse gemeenteraad heeft in deze december 2020 besloten dit bedrag ter beschikking te stellen voorde periode 2021-2025.

De conceptbegroting geeft, naast de kosten voor het regiobureau, inzicht in de bijdrage voor de vijf opgaven. De zogenaamde opgavenfinanciering betreft de financiële vertaling van de regionale agenda met de vijf inhoudelijke opgaven van de GMR. Het bedrag voor de opgaven bedraagt in de conceptbegroting voor 2023 € 5,10 per inwoner. De concept regionale agenda vormt de inhoudelijke onderbouwing voor de bijdrage per opgave.

Zoals bij het aangaan van de versterkte regionale samenwerking is afgesproken, beslissen de 18 gemeenteraden over deelname aan de opgaven, de gevraagde middelen en het mandaat dat ten aanzien van de uitvoering wordt meegegeven. Besluitvorming hierover vindt plaats in de 2e helft van 2022 nadat het algemeen bestuur de definitieve regionale agenda 2022 heeft vastgesteld. Een meerjarige regionale agenda betekent ook dat de gemeenteraden wordt gevraagd om voor een periode van 3 jaar in te tekenen.

Ter informatie geven wij u hierbij het beeld van de ontwikkeling van het bedrag per inwoner bij deze concept regionale agenda en begroting.

Bijdrage per inwoner	2022	2023	2024	2025	2026
Regiobureau	€2,50	€2,57	€2,62	€2,68	€2,68
Verbonden regio	€1,30	€1,51	€1,53	€1,49	€1,49
Productieve regio	€0,73	€0,97	€1,00	€1,02	€1,02
Circulaire Regio	€0,81	€0,93	€0,95	€0,97	€0,97
Ontspannen regio	€0,57	€0,65	€0,67	€0,68	€0,68
Groene Groei Regio	€0,82	€1,04	€1,07	€1,09	€1,09
	€4,23	€5,10	€5,21	€5,26	€5,26
Totaal voor de jaren	*€6,73*	*€7,67*	*€7,83*	*€7,93*	*€7,93*

In de bijlage ‘financiële doorkijk Arnhem’ bij dit raadsvoorstel kunt u zien welke bedragen hierbij horen in Arnhem, welk deel hiervan al in de Arnhemse begroting zijn opgenomen, en hoe zich dit ontwikkelt tot 2026. In deze tabel wordt zichtbaar dat de nog niet begrootte middelen oplopen van €201.000 in 2023 tot €245.000 in 2026. We zullen in het najaar een voorstel voorleggen voor de besluitvorming over het intekenen op de opgaven met een dekkingsvoorstel in relatie tot de Arnhemse begroting. Het streven is de extra bedragen te dekken vanuit de bestaande programma’s. De verwachting is echter dat deze daarin niet kunnen volledig kunnen voorzien en dat voor de resterende bedragen dan een beroep zal worden gedaan op de algemene middelen

In het overzicht is nog een nog apart een bedrag van €50.000 euro per jaar voorzien voor de RES. Dit bedrag is gelijk aan de extra bijdrage die in 2022 is gedaan. Dit bedrag is nu nog niet in de regionale begroting opgenomen. De verwachting is dat dit de komende jaren wel gebeurt of anders zullen deze kosten steeds apart van de regionale agenda in rekening worden gebracht aan de regiogemeenten. Daarom zijn ze in dit overzicht meegenomen alsnog te begroten kosten. Mochten er in 2023 voldoende middelen van het Rijk komen voor de RES, dan hoeven we dit bedrag niet te benutten.

Uitvoering

Als de raad positief over de zienswijze besluit, zal deze naar het Algemeen Bestuur van de regio worden toegestuurd. Het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio zal op basis van de ingediende zienswijzen van de regiogemeenten definitieve jaarstukken opstellen en een definitieve regionale agenda en begroting alsmede het aangekondigde bestedingsplan. Het Algemeen Bestuur zal de gemeenten via een zienswijzenota informeren over wat er met de reacties en opmerkingen is gedaan.

Aan de hand van de definitieve regionale agenda en begroting wordt de raden gevraagd om in te tekenen op de opgaven.

Communicatie

Publicatie vindt plaats via de gebruikelijke weg.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel zienswijze jaarverslag 2021, regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 GMR
- Bijlage bij raadsvoorstel overzicht financiën
- Brief zienswijze concept jaarverslag 2021, regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 GMR
- Aanbiedingsbrief concept jaarstukken 2021 GMR
- Concept jaarstukken 2021
- Accountantsverslag 2021
- Controleverklaring 2021
- Memo onderbouwing rekeningoverschot
- Aanbiedingsbrief concept regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 GMR
- Concept regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 GMR
- Memo onderbouwing ontwikkeling inwonersbijdrage 2023
- Memo overzicht inwonersbijdragen
- Opgaveovereenkomst Verbonden regio
- Opgaveovereenkomst Productieve regio
- Opgaveovereenkomst Circulaire regio
- Opgaveovereenkomst Ontspannen regio
- Opgaveovereenkomst Groene groeiregio
- Algemene voorwaarden opgaven

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 651748

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 17 mei 2022, nummer: 651748

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet; gelezen de brief van het bestuur van het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio d.d. 15 april 2022 en gelet op artikel 35 van de Wgr, alsmede op artikel 20 en 27 de Gemeenschappelijke Regeling Arnhem-Nijmegen,

besluit:

1. In te stemmen met de zienswijze op het concept jaarverslag 2021, de concept regionale agenda en -begroting 2023-2025 van de Groene Metropoolregio.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

	Totaal kosten 2022	reeds in begroting Arnhem	extra benodigde middelen	**Totaal kosten 2023**	begroting Arnhem	extra benodigde middelen	**Totaal kosten 2024**	begroting Arnhem	extra benodigde middelen	**Totaal kosten 2025+2026**	begroting Arnhem	extra benodigde middelen
Verbonden regio	€ 211.206			€ 248.337			€ 251.229			€ 245.444		
Begroot via PPN 2021		€ 211.206			€ 210.000	€ 38.337		€ 210.000	€ 41.229		€ 210.000	€ 35.444
Productieve regio	€ 118.606			€ 159.753			€ 164.043			€ 168.588		
Begroot: vouchers MKB		€ 14.000			€ 14.000			€ -			€ -	
Begroot: RPW €25.996		€ 25.996			€ -			€ -			€ -	
Extra kosten €78.611			€ 78.611			€ 145.753			€ 164.043			€ 168.588
Circulaire regio	€ 131.606			€ 152.258			€ 156.196			€ 160.352		
Begroot: Opdrachtgeverschap GWW		€ 13.000			€ -							
Begroot: Inkoop energie		€ 11.000										
Extra kosten: €107.606			€ 107.606			€ 152.258			€ 156.196			€ 160.352
Ontspannen regio	€ 92.612			€ 106.710			€ 109.420			€ 112.516		
Begroot: -		€ -			€ -			€ -			€ -	
Extra kosten: €92.612			€ 92.612			€ 106.710			€ 109.420			€ 112.516
Groene groeiregio	€ 133.231			€ 170.861			€ 175.533			€ 180.205		
Begroot: -		€ -			€ -			€ -			€ -	
Extra kosten: €133.231			€ 133.231			€ 170.861			€ 175.533			€ 180.205
	€ 687.261	**€ 275.202**	**€ 412.060**	**€ 837.919**	**€ 224.000**	**€ 613.919**	**€ 856.421**	**€ 210.000**	**€ 646.421**	**€ 867.105**	**€ 210.000**	**€ 657.105**
	Toegekend in PPN 2021		€ 412.060			€ 412.000			€ 412.000			€ 412.000
	extra aan te vragen opgaven		**€ -**			**€ 201.919**			**€ 234.421**			**€ 245.105**
	RES					€ 50.000			€ 50.000			€ 50.000
	Totaal extra aan te vragen					€ 251.919			€ 284.421			€ 295.105

GEMEENTE Arnhem

Datum : 15 juni 2022
Zaaknummer : 651748
Contactpersoon : Margriet Snijders
Telefoonnummer : 026 3774812

Groene Metropoolregio
t.a.v. de voorzitter en leden Algemeen Bestuur
Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst

Onderwerp: Zienswijze jaarverslag 2021 en regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 GMR

Geachte voorzitter en leden van het Algemeen Bestuur,

Op 13 april 2022 ontvingen wij van u de concept jaarstukken 2021 van de GMR en de concept regionale agenda 2023-2025 en de begroting 2023-2026 van de GMR.

U heeft ons gevraagd hierover onze zienswijze kenbaar te maken voor 24 juni 2022. Met deze brief voldoen wij aan dit verzoek. Gezien de samenhang tussen de documenten en uit praktisch oogpunt kiezen wij er voor om dit te doen in een gecombineerde brief.

Onze gemeenteraad heeft op 15 juni 2022 met deze zienswijze ingestemd.

Onze zienswijze is overwegend positief. Wij geven u over de regionale agenda en begroting een aantal opmerkingen mee waarvan wij u vragen deze te betrekken bij het opstellen van de definitieve stukken. In deze brief lichten wij dit toe. De specifieke opmerkingen per opgave vindt u in de bijlage onder aan deze brief.

Concept jaarverslag 2021 GMR
Wij hebben kennisgenomen van de jaarstukken 2021 van de GMR en vastgesteld dat u zowel in de opbouw van de organisatie als bij de vijf regionale opgaven goede resultaten heeft geboekt in het eerste jaar, ondanks het feit dat gewerkt is met een beperkte begroting, waarin nog geen opgavengelden waren verwerkt.

Wij stellen het op prijs dat u, naast de verantwoording van de begrote activiteiten die vooral de organisatie betroffen, ook een korte inhoudelijke terugblik heeft opgenomen in uw jaarverslag. U laat hiermee enerzijds zien hoe de activiteiten vanuit de ‘oude’ regio-organisatie op verschillende onderdelen zijn voortgezet, en ook dat u erin geslaagd bent om met beperkte middelen al nieuwe zaken op te pakken rond de verschillende opgaven en de speerpunten verder te laden en van goede inhoud en activiteiten te voorzien.

U heeft ook hard gewerkt aan het inregelen van de werkwijze met de bestuurlijke opgaveteams en de ambtelijke ondersteuning, aan de communicatie met de voltalige colleges van de regiogemeenten, het betrekken en informeren van de gemeenteraden en niet te vergeten de opstart van de regioagendacommissie van raadsleden. Ook de positionering en profilering van de GMR is goed uit de startblokken gekomen, voortbouwend op wat er lag vanuit Bureau Brussel en verschillende lopende lobbytrajecten. Er ligt nu een brede lobbyagenda, en er zijn al veel activiteiten op ondernomen en resultaten geboekt. We noemen de lobby voor de A12-corridor in Brussel en kijken met interesse naar de ontwikkelingen in de verbinding met Duitsland, ook met het oog op de komende Interreg VI periode. Al met al kunnen we trots zijn op de start en activiteiten van de Groene Metropoolregio in 2021.

U geeft aan dat de jaarrekening 2021 een positief resultaat heeft van € 331.012. In de jaarrekening heeft u hierbij het volgende voorstel opgenomen:
- algemene reserve verhogen met € 100.000 (conform art.31 GR)
- vormen van een bestemmingsreserve € 231.012 voor verder inrichten regiobureau en versneld uitvoeren van de volgende activiteiten:
  - Position paper Logistiek
  - Groen/blauw raamwerk
  - Kwartier maken circulair bouwen

In het memo *Onderbouwing rekening overschot* licht u dit voorstel nader toe.
- De verhoging van de algemene reserve is in lijn met het gestelde en toegestane in de gemeenschappelijke regeling.
- De vorming van de bestemmingsreserve ten aanzien van de opbouw van het regiobureau wordt verantwoord vanwege de vertraagde organisatieopbouw in 2021 en de rem op de uitgaven in het tweede half jaar 2021. Wij herkennen deze argumenten. De vertraagde opbouw hing samen met alle aandacht die in het eerste half jaar heel sterk op de inhoud gericht (uitwerken regionale agenda en het goed opbouwen van de werkwijze hierom heen). De rem op de uitgaven hing samen met de onduidelijkheid over de hoogte van de opgavenbudgetten die nog veelal bij verschillende regiogemeenten waren gestald vanuit de oude situatie. Wij waarderen de behoedzaamheid waarmee u dit eerste jaar met uw middelen bent omgegaan en zijn hiermee akkoord.
- Ook het versnellen van enkele speerpunten binnen de opgaven (ca € 130.000) wordt in het memo onderbouwd. U stelt dat in dit lopende jaar 2022 een aantal projecten binnen de regionale agenda 2022 door diverse oorzaken in een stroomversnelling zijn gekomen. Per project licht u dit nader toe in het al genoemde memo Onderbouwing rekeningoverschot. Op basis hiervan willen wij met deze bestemming akkoord gaan. Door dit nu te regelen via de bestemmingsreserve en via het concept-jaarverslag voor te leggen aan de regiogemeenten worden ook extra administratieve en bestuurlijke handelingen (eerst het geld teruggeven en daarna opnieuw vragen) voorkomen.

Samenvattend geven we een positieve zienswijze af op de jaarstukken 2021 van de GMR.

Concept regionale agenda 2023-2025 en conceptbegroting 2023-2026 GMR
We hebben kennisgenomen van de concept regionale agenda en begroting van de Groene Metropoolregio. In deze zienswijze geven wij eerst een aantal algemene punten aan. Daarna gaan wij per opgave nog op een aantal punten specifiek in.

Meerjarig, ambitie helder beschreven, agenda bouwt voort op 2022
We zijn blij dat deze regionale agenda- en begroting nu meerjarig van karakter is. Veel opgaven en activiteiten hebben immers een langere looptijd en vragen op inhoud en qua kosten om een langjarige planning. Ook voor de partners met wie wordt samengewerkt en met het oog op externe financiering is dit van belang.

De inleidende hoofdstukken brengen de ambities van de Groene Metropoolregio opnieuw voor het voetlicht, met de grote opgaven waar we als regio voor staan als belangrijke drijfveren en urgentie om deze samenwerking met energie voort te zetten. We zien een consistente doorontwikkeling van de ingeslagen weg in 2021 en 2022.

Regionale agenda vormt goede basis voor lobby en samenwerking met partners
De regionale agenda geeft een goed beeld van de inspanningen die worden verricht op public affairs- en lobbygebied. De regionale agenda zelf is hierbij een belangrijke sleutel. Met deze agenda in de hand kan de regio immers een krachtiger lobby voeren en een betrouwbare partner zijn in de samenwerking met provincie, Rijk, Europa en andere partijen. De regio heeft een heldere lobbyagenda uitgerold en hier wordt mee gewerkt in samenspraak met partners als provincie Gelderland en The Economie board en de regio Food Valley.

Samenhangend werken aan ruimtelijke opgaven maakt urgentie versterkte samenwerking goed duidelijk
Wij staan graag kort stil bij hoofdstuk 2 van de regionale agenda. In dit hoofdstuk geeft u een goed inzicht in het proces van de verstedelijkingsstrategie, de gebiedsuitwerkingen en het toewerken naar het verstedelijkingsakkoord met het Rijk. Het schetst vooral de reikwijdte van de ruimtelijke opgaven en de urgentie om hier samenhangend in te handelen en de goede afwegingen te maken. Dat we dit vanuit de stevige regionale samenwerking, die we met de Groene Metropoolregio hebben ingezet, beter kunnen waarmaken dan vanuit de eerdere lichte samenwerking, is een belangrijk gegeven. De schaalsprong die we hebben gemaakt in de regionale samenwerking is bij uitstek dienend aan de grote ruimtelijke opgaven en de hier gestelde ambitie om te komen tot een goede balans tussen landschap en stad in onze regio.

Ten aanzien van de kostenverhoging opgaven vragen wij nadere toelichting
De opgavenbegroting laat een flinke kostenstijging zien. U verklaart dit deels uit indexering, deels uit het ‘intillen’ van middelen in de regionale begroting die we als regiogemeenten al samen opbrachten en deels uit extra gelden die nodig zijn voor de opgaven. In het bijgevoegd document ‘Onderbouwing ontwikkeling inwonersbijdrage 2023’ heeft u dit op een rij gezet. U geeft hierin aan dat de huidige ‘uitzetting’ van de begroting ook te wijten is aan de opstartperiode van de GMR en dat er nu meer zicht is op wat feitelijk nodig is om de speerpunten en activiteiten te kunnen waarmaken en er dus inzichtelijker begroot kan worden.

Verder kondigt u in uw aanbiedingsbrief bij de regionale agenda en begroting een bestedingsplan aan voor medio september, waarin per opgave de activiteiten, kosten en te behalen resultaten voor het komende jaar meer in detail beschreven zullen worden.

Wij merken hierover het volgende op:
- We vinden de onderbouwing van de verhoogde inwonersbijdrage te globaal, in de begroting zelf en in de betreffende notitie. Het geeft een indruk van de oorzaken van de verhoging plus een aantal voorbeelden. We missen hier de scherpte die we nodig hebben om een goede afweging te maken.
- We zouden daarom graag zien dat de aparte onderbouwing in de begroting zélf wordt verwerkt en daar als heldere toelichting wordt gepresenteerd, zo mogelijk per opgave. Waar wordt het extra geld aan besteed en wat levert het ons op?
- Het nog op te stellen bestedingsplan wordt medio september opgeleverd en zal de activiteiten, kosten en te behalen resultaten meer gedetailleerd beschrijven. Voor de ‘nieuwe kosten’ vragen we u om dit in de begroting al zo helder mogelijk te maken.
- We vinden het niet vanzelfsprekend om de regionale begroting en - activiteiten jaarlijks te laten groeien. De onderbouwing en urgentie moet daarbij altijd stevig zijn, de agenda uitnodigend en urgent, zodat de regiogemeenten een goede afweging kunnen maken.

Specifieke punten per opgave
In de bijlage onderaan deze zienswijzebrief vragen wij uw aandacht voor een aantal specifieke opmerkingen per opgave. Deze zijn technisch van aard, dan wel gericht op verduidelijking en aanscherping van de agenda.

Intentie om in te tekenen op alle vijf de opgaven
We geven tenslotte aan dat we de intentie hebben om in te tekenen op de vijf opgaven. De GMR zet op hoofdlijnen in 2023 en verder de activiteiten en samenwerking voort zoals die in 2022 zijn ingezet en waarvoor Arnhem toen integraal heeft ingetekend. Het geheel boezemt vertrouwen in op inhoud en op

de regisserende en faciliterende rol van het regiobureau. Het finale besluit hierover, en de onderbouwing die daar wat ons betreft onderdeel van uit maakt, zullen wij in het najaar op basis van de definitieve regionale agenda aan onze raad voorleggen

Tot slot, wij vertrouwen erop met deze zienswijze bij te dragen aan het opstellen van de definitieve jaarstukken en de regionale agenda en begroting. We vernemen graag uw reactie in de vorm van de gebruikelijke zienswijzenota.

Bij de uitvoering van uw taken wensen wij u veel succes.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

- De bijlage 'opmerkingen per opgave' vindt u op de volgende pagina.

Bijlage: Opmerkingen per opgave
Bijlage bij de zienswijzebrief m.b.t. de regionale agenda en begroting

Verbonden regio
Bij de opgave Verbonden regio zien we dat de koers die in 2019 is ingezet met het ambitiedocument 'Duurzame mobiliteit en bereikbaarheid' ook in de regionale agenda 2023-2025 verder wordt voortgezet. De agenda is herkenbaar en logisch en past goed bij onze gemeentelijke ambities en opgaven.

Productieve regio
Wij zien dat de opgave productieve regio verder werkt aan de speerpunten uit de agenda van 2022, met dien verstande dat het speerpunt duurzame logistiek nu verdeeld wordt over meerdere opgaven. Deze punten en de activiteiten die in de regionale agenda beschreven zijn zetten de ingezette koers uit 2022 voort en het zijn ook bezien vanuit de Arnhemse economische agenda de goede thema's.

In de zienswijze geven wij mee:
- Het is belangrijk om het thema duurzame logistiek goed te borgen onder Productieve regio gezien de economische waarde ervan voor dienstverlening voor zowel burgers als bedrijven.

Ten aanzien van het speerpunt ondernemerschap MKB:
- Het project economische Voucher loopt door tot en met 2023. Dit project stond in 2022 nog benoemd in de begroting maar is voor 2023 niet meer te vinden in zowel de begroting als de beschrijving in de agenda.

Bij het speerpunt human capital:
- Wij merken graag op dat we tevreden zijn over de opgeleverde regionale human capital agenda die onlangs is opgeleverd. De agenda is in lijn met de Arnhemse doelen en we gaan er graag samen met de regiogemeenten en partners mee aan de slag.

Het speerpunt doorontwikkeling Health & Hightech en Energy tot (inter)nationale clusters wordt in de agenda omschreven maar zal qua uitvoering vooral bij de 'civic entrepreneur' van de Economic Board komen te liggen. In deze zienswijze geven we hierover het volgende mee.
- Belangrijk is wel dat hier goed vinger aan de pols wordt gehouden vanuit de regio zodat inzet impact heeft op de gehele regio en nauw aangesloten blijft bij de andere speerpunten.

Onze algemene indruk van het speerpunt toekomstige werklocaties is dat dit voor Arnhem herkenbare en benodigde ontwikkelingen en acties zijn. Wij geven u de volgende punten mee.

- Door de grote ruimtevraag vanuit verschillende functies, met name vanwege de grote woningbouwbehoefte, ontstaat er steeds meer een strijd om de schaarse ruimte. De werklocaties komen meer en meer onder druk te staan. Enerzijds doordat er transformatie- en herontwikkelingsverzoeken komen (bijvoorbeeld van kantoorpanden), vooral voor wonen. Anderzijds doordat steeds meer diverse functies zich op bedrijventerreinen willen vestigen, omdat andere locaties minder voorhanden zijn. Het is belangrijk dat er bij de monitoring van het RPW en het nieuwe RPW aandacht is voor deze problematiek en het belang van ‘werken’ wordt benadrukt, als ook efficient ruimtegebruik in de regio.
- Er is in het IOW afgesproken dat we in het (nieuwe) RPW ook de categorieën die vallen onder perifere detailhandel en grootschalige detailhandel moeten heroverwegen, omdat er veel ontwikkelingen in de markt zijn en in de wijze waarop gemeenten in Nederland met pdv/gdv omgaan.
- De eerste flitszorgdiensten hebben zich geprofileerd met bezorging binnen 10 minuten. Inmiddels hanteren ze die belofte niet meer, omdat de eenzijdige nadruk op ‘snelheid’ een verkeerde connotatie geeft. Als overheden moeten we helpen dit beeld te veranderen. Pas de tekst daarom aan in ‘bezorging in minuten’.

Circulaire regio
Ook hier zet de regionale agenda de huidige koers voort.

Voor wat betreft het speerpunt circulaire bouw en infrastructuur kunnen we ons vinden in de doelen: circulaire woningbouw, alles circulair aanbesteden en het ontwikkelen van een regionaal ecosysteem om dit te faciliteren. We geven daarbij de volgende specifieke punten mee.

- Het is wenselijk dat het uitvoeringsprogramma ‘Duurzaam GWW’ goed geëvalueerd wordt en al dan niet voortgezet wordt. Dit is niet direct terug te vinden onder ‘wat gaan we daarvoor doen’.
- Met uitzondering van de circulaire impactladder en het aantrekken van de projectmanager conceptueel en circulair bouwen, zijn de actiepunten wel erg passief. ‘kennis delen’, ‘verbinden’ en ‘faciliteren’ wordt veel genoemd, maar wat dit praktisch betekent wordt niet uitgewerkt. Willen we niet juist ook samen kennis ‘genereren’, bijvoorbeeld door onderzoek te laten doen en regionaal circulaire criteria voor inkoop/aanbestedingen en de woningbouw af te stemmen?
- Daarnaast zijn een aantal van de concrete actiepunten, zoals de inzet van een projectmanager op conceptueel en circulair bouwen al gepland voor 2022, en niet voor 2023-2025. Wat er in 2023-2025 gaat gebeuren is nog niet echt uitgewerkt.

Bij het speerpunt circulaire economie: grondstoffen en ketens kunnen we ons vinden in de genoemde doelen, deze zijn in lijn met ons eigen uitvoeringsprogramma. We geven u daarbij de volgende specifieke punten mee.

- De eerste twee doelen (6 productieketens circulair maken, en alle gemeentes kopen circulair in) zijn wel behoorlijk stevig en in lijn met de doelen van Arnhem. Echter de genoemde activiteiten lijken niet echt te leiden tot het bereiken van deze doelen. Kan de regio als organisatie er wel voor zorgen dat de hele keten voor zonnepanelen circulair wordt? We kunnen er hooguit aan bijdragen. De acties die hieraan gekoppeld zijn (het vergroten van het inzicht in grondstofstromen en het ontwikkelen van grondstoffenhubs) leiden niet persé tot een geheel circulaire keten. Het is eigenlijk ook nog de vraag of voor al de genoemde product/materiaalstromen wel echt hubs nodig zijn. Is dat niet deel van het onderzoek dat nu door Royal Haskoning-DHV wordt uitgevoerd?
- Het actiepunt over gedragsbeïnvloeding komt een beetje uit het niets. Hoe draagt dat bij aan de genoemde doelen? Ook dit is vrij passief geformuleerd: het ‘delen’ van landelijke of projectgebonden programma’s.
- De financiële verantwoording is weinig gedetailleerd. Een nadere detaillering naar specifieke activiteiten zou wenselijk zijn, ook in relatie tot de extra bijdrage die vanuit de gemeenten gevraagd wordt.

Voor wat betreft het speerpunt water en klimaatadaptatie worden de volgende activiteiten benoemd die een logische verdieping zijn op de activiteiten die voor 2021-2022 zijn genoemd. Regionaal gaan we voor: afstemmen van de opgaven die uit de RAS[1]’sen naar voren komen om zodoende van elkaar te leren; klimaatbestendig bouwen is een belangrijke ambitie en opgave voor de regio (en Nederland); delen van kennis over klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten, waaronder ondersteuning vanuit de GMR van de kennisagenda die momenteel voor Lifeport Circular Lab wordt ontwikkeld.
We geven u daarbij de volgende specifieke punten mee.

- De activiteiten sluiten goed aan bij de prioriteiten die we zelf hebben gesteld met betrekking tot klimaatadaptatie; zowel in onze eigen strategie als de RAS en zijn wat ons betreft ook de belangrijkste focuspunten voor nu in de regio. Komende jaren kunnen zich andere thema’s aandienen waarvoor we dan moeten bekijken of we die ook regionaal kunnen oppakken.

Ten aanzien van het speerpunt energietransitie heeft de regionale samenwerking in de afgelopen jaren geleid tot meerdere goede resultaten: de regionale energiestrategie (RES) 1.0 is opgesteld en unaniem vastgesteld, met een goed bod als bijdrage aan het landelijke Klimaatakkoord; de regionale inkoop van elektriciteit heeft geleid tot het inkopen van elektriciteit die per maart 2022 100% opgewekt wordt binnen de regio. We geven u daarbij de volgende specifieke punten mee.

- Het is belangrijk voor Arnhem dat de samenwerking op deze projecten wordt voortgezet. Arnhem is voor het behalen van haar energie/CO2-doelstellingen sterk afhankelijk van de regiogemeenten.

[1] RAS staat voor Regionale Adaptatie Strategie

Ook hebben de projecten die worden gestart op het gebied van energieopslag, expertisecentrum voor bedrijven en monitoring een meerwaarde voor Arnhem.

- In de regionale agenda zou op pagina's 43 en 57 nadrukkelijker aandacht moeten worden besteed aan de koppeling en koppelkansen tussen RES en groene groeiregio/verstedelijkings-strategie. Dé uitdaging voor de komende jaren zit in het zo goed mogelijk benutten van de schaarse ruimte in onze regio, met aandacht voor alle belangen. Dit is ook een duidelijk aandachtspunt in de uitvoering.
- Op pagina 68 wordt verwezen naar paragraaf 9.1 over overhead. Er zit geen paragraaf 9.1 in de agenda.
- De agenda en begroting zijn herkenbaar en logisch. Wel zou het goed zijn om op pagina 69 al duidelijk aan te geven dat eventuele kosten voor de RES vanaf 2023 nog niet zijn begroot in de inwonersbijdrage van € 0,93 voor circulaire regio. Bijvoorbeeld met een voetnoot bij het bedrag € 0,93. En dat dit als gevolg kan hebben dat ook in 2023 een incidentele bijdrage gevraagd wordt van alle deelnemende gemeenten, afhankelijk van de middelen die het Rijk aan de regio beschikbaar gaat stellen. Dit is ook gebeurd in 2022. Pas in paragraaf 11.2 wordt hier aandacht aan besteed, dat is laat in het stuk. En graag ook in 11.2.3 deze notie opnemen.

Ontspannen regio

De agenda voor de opgave ontspannen regio is herkenbaar en logisch. De projecten zijn van toegevoegde waarde voor Arnhem. De agenda bouwt logisch voort op de voorgaande jaren.
In deze zienswijze geven wij de volgende algemene opmerking mee:

- In de beschrijving van opgave (vanaf p.46) wordt de integraliteit aangehaald. Deze integraliteit ontbreekt echter wanneer de speerpunten 'per stuk' worden behandeld. Dit is een aandachtpunt in de uitvoering.

Speerpunt duurzaam toerisme: Het gaat hier om een doorontwikkeling van trajecten die in 2021 en 2022 zijn ingezet. Voor Arnhem zit de winst in betere afstemming met uitvoeringsorganisaties en de doorontwikkeling van het routesysteem in de regio.

- Aandachtspunt blijft de overlap met de Veluwesamenwerking (zowel thematisch als geografisch). We moeten scherp blijven dat de agenda's elkaar complementeren en niet gaan beconcurreren en er geen dubbelingen ontstaan.

Bij het speerpunt bruisende binnensteden, krachtige kernen blijft het zoeken wat de rol van de regio binnen dit vraagstuk precies is. Daarom geven we u in deze zienswijze de volgende opmerkingen mee:

- De agenda zoals nu opgesteld wekt hoge verwachtingen die mogelijk niet nagekomen kunnen worden: het aanpakken van leegstand en verbeteren van leefbaarheid in de centra zijn grote opgaven. Hoe dragen de acties van de regio hier aan bij? Hoe wil de regio dit organiseren, in relatie tot de toch magere begroting?

- Daarnaast missen we in het speerpunt de brede blik op de ontwikkelingen van deze tijd. Kunnen onze binnensteden en kernen de verwachte groei van de regio aan? Hoe staan de binnensteden en kernen er voor in relatie tot klimaat, cultuur en toerisme? Welke acties zijn nodig om dit de komende jaren in goede banen te leiden?
- Als laatst willen we de sterke relatie tussen dit speerpunt en de opgave productieve regio benoemen. De doelen komen sterk overeen. Van belang is om de komende jaren deze relatie op inhoud blijvend te maken.

Speerpunt groen-blauw raamwerk: wij vinden dit een belangrijk speerpunt. Het raamwerk vormt een belangrijke randvoorwaarde voor (stedelijke) groei. We hebben geen specifieke opmerkingen.

Bij het speerpunt cultuur en erfgoed geven wij graag het volgende punt mee:
- Wat opvalt is de naam van dit speerpunt: “cultuur en erfgoed”. Dit geeft mogelijk een verkeerd beeld omdat het niet over fysieke erfgoed gaat, dit komt onder andere terug in duurzaam toerisme en groen-blauw raamwerk. We zien dit in de definitieve versie graag aangepast naar sec ‘cultuur’.

Groene groeiregio
Wij hebben in de zienswijzebrief reeds aangegeven veel belang te hechten aan de samenhangende aanpak van de ruimtelijk opgaven in onze regio. In het verlengde daarvan merken wij ten aanzien van de speerpunten Wonen in balans; versnellen van de woningbouw; Leefomgeving, verbinden van de ruimtelijke opgaven het volgende op.
- Wij kunnen ons vinden in de koers van deze opgave die voortbouwt op de strategie, met de verstedelijkingsstrategie en de woondeal, die de afgelopen jaren is ingezet, waarbij voldoende wendbaarheid behouden moet worden om uitvoering te geven aan het te sluiten verstedelijkingsakkoord en uitvoeringsprogramma in 2022.

GEMEENTE Arnhem

Groene Metropoolregio
t.a.v. de voorzitter en leden Algemeen Bestuur
Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst

Datum : 16 juni 2022
Zaaknummer : 651748
Contactpersoon : Margriet Snijders
Telefoonnummer : 026 3774812

Onderwerp: Zienswijze jaarverslag 2021 en regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026 GMR

Geachte voorzitter en leden van het Algemeen Bestuur,

Op 13 april 2022 ontvingen wij van u de concept jaarstukken 2021 van de GMR en de concept regionale agenda 2023-2025 en de begroting 2023-2026 van de GMR.

U heeft ons gevraagd hierover onze zienswijze kenbaar te maken voor 24 juni 2022. Met deze brief voldoen wij aan dit verzoek. Gezien de samenhang tussen de documenten en uit praktisch oogpunt kiezen wij er voor om dit te doen in een gecombineerde brief.

Onze gemeenteraad heeft op 15 juni 2022 met deze zienswijze ingestemd.

Onze zienswijze is overwegend positief. Wij geven u over de regionale agenda en begroting een aantal opmerkingen mee waarvan wij u vragen deze te betrekken bij het opstellen van de definitieve stukken. In deze brief lichten wij dit toe. De specifieke opmerkingen per opgave vindt u in de bijlage onder aan deze brief.

Goed kunnen sturen op de meerjarige agenda van de Groene Metropoolregio vraagt tijdige voorbereiding en afstemming en is daarom kort na de gemeenteraadsverkiezingen ongewenst. Wij verzoeken u daarom te gaan werken met een vierjarige agenda die steeds twee jaar na de gemeenteraadsverkiezingen wordt vastgesteld. Om daar naar toe te werken verzoeken wij u daarom de agenda nu voor slechts twee jaar vast te stellen, in plaats van de voorgestelde drie.

Concept jaarverslag 2021 GMR
Wij hebben kennisgenomen van de jaarstukken 2021 van de GMR en vastgesteld dat u zowel in de opbouw van de organisatie als bij de vijf regionale opgaven goede resultaten heeft geboekt in het eerste jaar, ondanks het feit dat gewerkt is met een beperkte begroting, waarin nog geen opgavengelden waren verwerkt.

Wij stellen het op prijs dat u, naast de verantwoording van de begrote activiteiten die vooral de organisatie betroffen, ook een korte inhoudelijke terugblik heeft opgenomen in uw jaarverslag. U laat

Wij stellen het op prijs dat u, naast de verantwoording van de begrote activiteiten die vooral de organisatie betroffen, ook een korte inhoudelijke terugblik heeft opgenomen in uw jaarverslag. U laat hiermee enerzijds zien hoe de activiteiten vanuit de 'oude' regio-organisatie op verschillende onderdelen zijn voortgezet, en ook dat u erin geslaagd bent om met beperkte middelen al nieuwe zaken op te pakken rond de verschillende opgaven en de speerpunten verder te laden en van goede inhoud en activiteiten te voorzien.

U heeft ook hard gewerkt aan het inregelen van de werkwijze met de bestuurlijke opgaveteams en de ambtelijke ondersteuning, aan de communicatie met de voltalige colleges van de regiogemeenten, het betrekken en informeren van de gemeenteraden en niet te vergeten de opstart van de regioagendacommissie van raadsleden. Ook de positionering en profilering van de GMR is goed uit de startblokken gekomen, voortbouwend op wat er lag vanuit Bureau Brussel en verschillende lopende lobbytrajecten. Er ligt nu een brede lobbyagenda, en er zijn al veel activiteiten op ondernomen en resultaten geboekt. We noemen de lobby voor de A12-corridor in Brussel en kijken met interesse naar de ontwikkelingen in de verbinding met Duitsland, ook met het oog op de komende Interreg VI periode. Al met al kunnen we trots zijn op de start en activiteiten van de Groene Metropoolregio in 2021.

U geeft aan dat de jaarrekening 2021 een positief resultaat heeft van € 331.012. In de jaarrekening heeft u hierbij het volgende voorstel opgenomen:
- algemene reserve verhogen met € 100.000 (conform art.31 GR)
- vormen van een bestemmingsreserve € 231.012 voor verder inrichten regiobureau en versneld uitvoeren van de volgende activiteiten:
  - Position paper Logistiek
  - Groen/blauw raamwerk
  - Kwartier maken circulair bouwen

In het memo *Onderbouwing rekening overschot* licht u dit voorstel nader toe.
- De verhoging van de algemene reserve is in lijn met het gestelde en toegestane in de gemeenschappelijke regeling.
- De vorming van de bestemmingsreserve ten aanzien van de opbouw van het regiobureau wordt verantwoord vanwege de vertraagde organisatieopbouw in 2021 en de rem op de uitgaven in het tweede half jaar 2021. Wij herkennen deze argumenten. De vertraagde opbouw hing samen met alle aandacht die in het eerste half jaar heel sterk op de inhoud gericht (uitwerken regionale agenda en het goed opbouwen van de werkwijze hierom heen). De rem op de uitgaven hing samen met de onduidelijkheid over de hoogte van de opgavenbudgetten die nog veelal bij verschillende regiogemeenten waren gestald vanuit de oude situatie. Wij waarderen de behoedzaamheid waarmee u dit eerste jaar met uw middelen bent omgegaan en zijn hiermee akkoord.

- Ook het versnellen van enkele speerpunten binnen de opgaven (ca € 130.000) wordt in het memo onderbouwd. U stelt dat in dit lopende jaar 2022 een aantal projecten binnen de regionale agenda 2022 door diverse oorzaken in een stroomversnelling zijn gekomen. Per project licht u dit nader toe in het al genoemde memo Onderbouwing rekeningoverschot. Op basis hiervan willen wij met deze bestemming akkoord gaan. Door dit nu te regelen via de bestemmingsreserve en via het concept-jaarverslag voor te leggen aan de regiogemeenten worden ook extra administratieve en bestuurlijke handelingen (eerst het geld teruggeven en daarna opnieuw vragen) voorkomen.

Samenvattend geven we een positieve zienswijze af op de jaarstukken 2021 van de GMR.

Concept regionale agenda 2023-2025 en conceptbegroting 2023-2026 GMR
We hebben kennisgenomen van de concept regionale agenda en begroting van de Groene Metropoolregio. In deze zienswijze geven wij eerst een aantal algemene punten aan. Daarna gaan wij per opgave nog op een aantal punten specifiek in.

Meerjarige ambitie helder beschreven, agenda bouwt voort op 2022
We zijn blij dat deze regionale agenda- en begroting nu meerjarig van karakter is. Veel opgaven en activiteiten hebben immers een langere looptijd en vragen op inhoud en qua kosten om een langjarige planning. Ook voor de partners met wie wordt samengewerkt en met het oog op externe financiering is dit van belang.

De inleidende hoofdstukken brengen de ambities van de Groene Metropoolregio opnieuw voor het voetlicht, met de grote opgaven waar we als regio voor staan als belangrijke drijfveren en urgentie om deze samenwerking met energie voort te zetten. We zien een consistente doorontwikkeling van de ingeslagen weg in 2021 en 2022.

Regionale agenda vormt goede basis voor lobby en samenwerking met partners
De regionale agenda geeft een goed beeld van de inspanningen die worden verricht op public affairs- en lobbygebied. De regionale agenda zelf is hierbij een belangrijke sleutel. Met deze agenda in de hand kan de regio immers een krachtiger lobby voeren en een betrouwbare partner zijn in de samenwerking met provincie, Rijk, Europa en andere partijen. De regio heeft een heldere lobbyagenda uitgerold en hier wordt mee gewerkt in samenspraak met partners als provincie Gelderland en The Economie board en de regio Food Valley.

Samenhangend werken aan ruimtelijke opgaven maakt urgentie versterkte samenwerking goed duidelijk
Wij staan graag kort stil bij hoofdstuk 2 van de regionale agenda. In dit hoofdstuk geeft u een goed inzicht in het proces van de verstedelijkingsstrategie, de gebiedsuitwerkingen en het toewerken naar het

verstedelijkingsakkoord met het Rijk. Het schetst vooral de reikwijdte van de ruimtelijke opgaven en de urgentie om hier samenhangend in te handelen en de goede afwegingen te maken. Dat we dit vanuit de stevige regionale samenwerking, die we met de Groene Metropoolregio hebben ingezet, beter kunnen waarmaken dan vanuit de eerdere lichte samenwerking, is een belangrijk gegeven. De schaalsprong die we hebben gemaakt in de regionale samenwerking is bij uitstek dienend aan de grote ruimtelijke opgaven en de hier gestelde ambitie om te komen tot een goede balans tussen landschap en stad in onze regio.

Ten aanzien van de kostenverhoging opgaven vragen wij nadere toelichting
De opgavenbegroting laat een flinke kostenstijging zien. U verklaart dit deels uit indexering, deels uit het 'intillen' van middelen in de regionale begroting die we als regiogemeenten al samen opbrachten en deels uit extra gelden die nodig zijn voor de opgaven. In het bijgevoegd document 'Onderbouwing ontwikkeling inwonersbijdrage 2023' heeft u dit op een rij gezet. U geeft hierin aan dat de huidige 'uitzetting' van de begroting ook te wijten is aan de opstartperiode van de GMR en dat er nu meer zicht is op wat feitelijk nodig is om de speerpunten en activiteiten te kunnen waarmaken en er dus inzichtelijker begroot kan worden.

Verder kondigt u in uw aanbiedingsbrief bij de regionale agenda en begroting een bestedingsplan aan voor medio september, waarin per opgave de activiteiten, kosten en te behalen resultaten voor het komende jaar meer in detail beschreven zullen worden.

Wij merken hierover het volgende op:
- We vinden de onderbouwing van de verhoogde inwonersbijdrage te globaal, in de begroting zelf en in de betreffende notitie. Het geeft een indruk van de oorzaken van de verhoging plus een aantal voorbeelden. We missen hier de scherpte die we nodig hebben om een goede afweging te maken.
- We zouden daarom graag zien dat de aparte onderbouwing in de begroting zélf wordt verwerkt en daar als heldere toelichting wordt gepresenteerd, zo mogelijk per opgave. Waar wordt het extra geld aan besteed en wat levert het ons op?
- Het nog op te stellen bestedingsplan wordt medio september opgeleverd en zal de activiteiten, kosten en te behalen resultaten meer gedetailleerd beschrijven. Voor de 'nieuwe kosten' vragen we u om dit in de begroting al zo helder mogelijk te maken.
- We vinden het niet vanzelfsprekend om de regionale begroting en - activiteiten jaarlijks te laten groeien. De onderbouwing en urgentie moet daarbij altijd stevig zijn, de agenda uitnodigend en urgent, zodat de regiogemeenten een goede afweging kunnen maken.

Specifieke punten per opgave
In de bijlage onderaan deze zienswijzebrief vragen wij uw aandacht voor een aantal specifieke opmerkingen per opgave. Deze zijn technisch van aard, dan wel gericht op verduidelijking en aanscherping van de agenda.

Intentie om in te tekenen op alle vijf de opgaven
We geven tenslotte aan dat we de intentie hebben om in te tekenen op de vijf opgaven. De GMR zet op hoofdlijnen in 2023 en verder de activiteiten en samenwerking voort zoals die in 2022 zijn ingezet en waarvoor Arnhem toen integraal heeft ingetekend. Het geheel boezemt vertrouwen in op inhoud en op de regisserende en faciliterende rol van het regiobureau. Het finale besluit hierover, en de onderbouwing die daar wat ons betreft onderdeel van uit maakt, zullen wij in het najaar op basis van de definitieve regionale agenda aan onze raad voorleggen

Tot slot, wij vertrouwen erop met deze zienswijze bij te dragen aan het opstellen van de definitieve jaarstukken en de regionale agenda en begroting. We vernemen graag uw reactie in de vorm van de gebruikelijke zienswijzenota.

Bij de uitvoering van uw taken wensen wij u veel succes.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

- De bijlage 'opmerkingen per opgave' vindt u op de volgende pagina.

Bijlage: Opmerkingen per opgave
Bijlage bij de zienswijzebrief m.b.t. de regionale agenda en begroting

Verbonden regio
Bij de opgave Verbonden regio zien we dat de koers die in 2019 is ingezet met het ambitiedocument 'Duurzame mobiliteit en bereikbaarheid' ook in de regionale agenda 2023-2025 verder wordt voortgezet. De agenda is herkenbaar en logisch en past goed bij onze gemeentelijke ambities en opgaven.

Productieve regio
Wij zien dat de opgave productieve regio verder werkt aan de speerpunten uit de agenda van 2022, met dien verstande dat het speerpunt duurzame logistiek nu verdeeld wordt over meerdere opgaven.
Deze punten en de activiteiten die in de regionale agenda beschreven zijn zetten de ingezette koers uit 2022 voort en het zijn ook bezien vanuit de Arnhemse economische agenda de goede thema's.

In de zienswijze geven wij mee:
- Het is belangrijk om het thema duurzame logistiek goed te borgen onder Productieve regio gezien de economische waarde ervan voor dienstverlening voor zowel burgers als bedrijven.

Ten aanzien van het speerpunt ondernemerschap MKB:
- Het project economische Voucher loopt door tot en met 2023. Dit project stond in 2022 nog benoemd in de begroting maar is voor 2023 niet meer te vinden in zowel de begroting als de beschrijving in de agenda.

Bij het speerpunt human capital:
- Wij merken graag op dat we tevreden zijn over de opgeleverde regionale human capital agenda die onlangs is opgeleverd. De agenda is in lijn met de Arnhemse doelen en we gaan er graag samen met de regiogemeenten en partners mee aan de slag.

Het speerpunt doorontwikkeling Health & Hightech en Energy tot (inter)nationale clusters wordt in de agenda omschreven maar zal qua uitvoering vooral bij de 'civic entrepreneur' van de Economic Board komen te liggen. In deze zienswijze geven we hierover het volgende mee.
- Belangrijk is wel dat hier goed vinger aan de pols wordt gehouden vanuit de regio zodat inzet impact heeft op de gehele regio en nauw aangesloten blijft bij de andere speerpunten.

Onze algemene indruk van het speerpunt toekomstige werklocaties is dat dit voor Arnhem herkenbare en benodigde ontwikkelingen en acties zijn. Wij geven u de volgende punten mee.

- Door de grote ruimtevraag vanuit verschillende functies, met name vanwege de grote woningbouwbehoefte, ontstaat er steeds meer een strijd om de schaarse ruimte. De werklocaties komen meer en meer onder druk te staan. Enerzijds doordat er transformatie- en herontwikkelingsverzoeken komen (bijvoorbeeld van kantoorpanden), vooral voor wonen. Anderzijds doordat steeds meer diverse functies zich op bedrijventerreinen willen vestigen, omdat andere locaties minder voorhanden zijn. Het is belangrijk dat er bij de monitoring van het RPW en het nieuwe RPW aandacht is voor deze problematiek en het belang van 'werken' wordt benadrukt, als ook efficient ruimtegebruik in de regio.
- Er is in het IOW afgesproken dat we in het (nieuwe) RPW ook de categorieën die vallen onder perifere detailhandel en grootschalige detailhandel moeten heroverwegen, omdat er veel ontwikkelingen in de markt zijn en in de wijze waarop gemeenten in Nederland met pdv/gdv omgaan.
- De eerste flitszorgdiensten hebben zich geprofileerd met bezorging binnen 10 minuten. Inmiddels hanteren ze die belofte niet meer, omdat de eenzijdige nadruk op 'snelheid' een verkeerde connotatie geeft. Als overheden moeten we helpen dit beeld te veranderen. Pas de tekst daarom aan in 'bezorging in minuten'.

Circulaire regio
Ook hier zet de regionale agenda de huidige koers voort.

Voor wat betreft het speerpunt circulaire bouw en infrastructuur kunnen we ons vinden in de doelen: circulaire woningbouw, alles circulair aanbesteden en het ontwikkelen van een regionaal ecosysteem om dit te faciliteren. We geven daarbij de volgende specifieke punten mee.

- Het is wenselijk dat het uitvoeringsprogramma 'Duurzaam GWW' goed geëvalueerd wordt en al dan niet voortgezet wordt. Dit is niet direct terug te vinden onder 'wat gaan we daarvoor doen'.
- Met uitzondering van de circulaire impactladder en het aantrekken van de projectmanager conceptueel en circulair bouwen, zijn de actiepunten wel erg passief. 'kennis delen', 'verbinden' en 'faciliteren' wordt veel genoemd, maar wat dit praktisch betekent wordt niet uitgewerkt. Willen we niet juist ook samen kennis 'genereren', bijvoorbeeld door onderzoek te laten doen en regionaal circulaire criteria voor inkoop/aanbestedingen en de woningbouw af te stemmen?
- Daarnaast zijn een aantal van de concrete actiepunten, zoals de inzet van een projectmanager op conceptueel en circulair bouwen al gepland voor 2022, en niet voor 2023-2025. Wat er in 2023-2025 gaat gebeuren is nog niet echt uitgewerkt.

Bij het speerpunt circulaire economie: grondstoffen en ketens kunnen we ons vinden in de genoemde doelen, deze zijn in lijn met ons eigen uitvoeringsprogramma. We geven u daarbij de volgende specifieke punten mee.

- De eerste twee doelen (6 productieketens circulair maken, en alle gemeentes kopen circulair in) zijn wel behoorlijk stevig en in lijn met de doelen van Arnhem. Echter de genoemde activiteiten lijken niet echt te leiden tot het bereiken van deze doelen. Kan de regio als organisatie er wel voor zorgen dat de hele keten voor zonnepanelen circulair wordt? We kunnen er hooguit aan bijdragen. De acties die hieraan gekoppeld zijn (het vergroten van het inzicht in grondstofstromen en het ontwikkelen van grondstoffenhubs) leiden niet persé tot een geheel circulaire keten. Het is eigenlijk ook nog de vraag of voor al de genoemde product/materiaalstromen wel echt hubs nodig zijn. Is dat niet deel van het onderzoek dat nu door Royal Haskoning-DHV wordt uitgevoerd?
- Het actiepunt over gedragsbeïnvloeding komt een beetje uit het niets. Hoe draagt dat bij aan de genoemde doelen? Ook dit is vrij passief geformuleerd: het 'delen' van landelijke of projectgebonden programma's.
- De financiële verantwoording is weinig gedetailleerd. Een nadere detaillering naar specifieke activiteiten zou wenselijk zijn, ook in relatie tot de extra bijdrage die vanuit de gemeenten gevraagd wordt.

Voor wat betreft het speerpunt water en klimaatadaptatie worden de volgende activiteiten benoemd die een logische verdieping zijn op de activiteiten die voor 2021-2022 zijn genoemd. Regionaal gaan we voor: afstemmen van de opgaven die uit de RAS[1]'sen naar voren komen om zodoende van elkaar te leren; klimaatbestendig bouwen is een belangrijke ambitie en opgave voor de regio (en Nederland); delen van kennis over klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten, waaronder ondersteuning vanuit de GMR van de kennisagenda die momenteel voor Lifeport Circular Lab wordt ontwikkeld.
We geven u daarbij de volgende specifieke punten mee.

- De activiteiten sluiten goed aan bij de prioriteiten die we zelf hebben gesteld met betrekking tot klimaatadaptatie; zowel in onze eigen strategie als de RAS en zijn wat ons betreft ook de belangrijkste focuspunten voor nu in de regio. Komende jaren kunnen zich andere thema's aandienen waarvoor we dan moeten bekijken of we die ook regionaal kunnen oppakken.

Ten aanzien van het speerpunt energietransitie heeft de regionale samenwerking in de afgelopen jaren geleid tot meerdere goede resultaten: de regionale energiestrategie (RES) 1.0 is opgesteld en unaniem vastgesteld, met een goed bod als bijdrage aan het landelijke Klimaatakkoord; de regionale inkoop van elektriciteit heeft geleid tot het inkopen van elektriciteit die per maart 2022 100% opgewekt wordt binnen de regio. We geven u daarbij de volgende specifieke punten mee.

- Het is belangrijk voor Arnhem dat de samenwerking op deze projecten wordt voortgezet. Arnhem is voor het behalen van haar energie/CO2-doelstellingen sterk afhankelijk van de regiogemeenten.

[1] RAS staat voor Regionale Adaptatie Strategie

Ook hebben de projecten die worden gestart op het gebied van energieopslag, expertisecentrum voor bedrijven en monitoring een meerwaarde voor Arnhem.

- In de regionale agenda zou op pagina's 43 en 57 nadrukkelijker aandacht moeten worden besteed aan de koppeling en koppelkansen tussen RES en groene groeiregio/verstedelijkings-strategie. Dé uitdaging voor de komende jaren zit in het zo goed mogelijk benutten van de schaarse ruimte in onze regio, met aandacht voor alle belangen. Dit is ook een duidelijk aandachtspunt in de uitvoering.
- Op pagina 68 wordt verwezen naar paragraaf 9.1 over overhead. Er zit geen paragraaf 9.1 in de agenda.
- De agenda en begroting zijn herkenbaar en logisch. Wel zou het goed zijn om op pagina 69 al duidelijk aan te geven dat eventuele kosten voor de RES vanaf 2023 nog niet zijn begroot in de inwonersbijdrage van € 0,93 voor circulaire regio. Bijvoorbeeld met een voetnoot bij het bedrag € 0,93. En dat dit als gevolg kan hebben dat ook in 2023 een incidentele bijdrage gevraagd wordt van alle deelnemende gemeenten, afhankelijk van de middelen die het Rijk aan de regio beschikbaar gaat stellen. Dit is ook gebeurd in 2022. Pas in paragraaf 11.2 wordt hier aandacht aan besteed, dat is laat in het stuk. En graag ook in 11.2.3 deze notie opnemen.

Ontspannen regio

De agenda voor de opgave ontspannen regio is herkenbaar en logisch. De projecten zijn van toegevoegde waarde voor Arnhem. De agenda bouwt logisch voort op de voorgaande jaren.
In deze zienswijze geven wij de volgende algemene opmerking mee:

- In de beschrijving van opgave (vanaf p.46) wordt de integraliteit aangehaald. Deze integraliteit ontbreekt echter wanneer de speerpunten 'per stuk' worden behandeld. Dit is een aandachtpunt in de uitvoering.

Speerpunt duurzaam toerisme: Het gaat hier om een doorontwikkeling van trajecten die in 2021 en 2022 zijn ingezet. Voor Arnhem zit de winst in betere afstemming met uitvoeringsorganisaties en de doorontwikkeling van het routesysteem in de regio.

- Aandachtspunt blijft de overlap met de Veluwesamenwerking (zowel thematisch als geografisch). We moeten scherp blijven dat de agenda's elkaar complementeren en niet gaan beconcurreren en er geen dubbelingen ontstaan.

Bij het speerpunt bruisende binnensteden, krachtige kernen blijft het zoeken wat de rol van de regio binnen dit vraagstuk precies is. Daarom geven we u in deze zienswijze de volgende opmerkingen mee:

- De agenda zoals nu opgesteld wekt hoge verwachtingen die mogelijk niet nagekomen kunnen worden: het aanpakken van leegstand en verbeteren van leefbaarheid in de centra zijn grote opgaven. Hoe dragen de acties van de regio hier aan bij? Hoe wil de regio dit organiseren, in relatie tot de toch magere begroting?

- Daarnaast missen we in het speerpunt de brede blik op de ontwikkelingen van deze tijd. Kunnen onze binnensteden en kernen de verwachte groei van de regio aan? Hoe staan de binnensteden en kernen er voor in relatie tot klimaat, cultuur en toerisme? Welke acties zijn nodig om dit de komende jaren in goede banen te leiden?
- Als laatst willen we de sterke relatie tussen dit speerpunt en de opgave productieve regio benoemen. De doelen komen sterk overeen. Van belang is om de komende jaren deze relatie op inhoud blijvend te maken.

Speerpunt groen-blauw raamwerk: wij vinden dit een belangrijk speerpunt. Het raamwerk vormt een belangrijke randvoorwaarde voor (stedelijke) groei. We hebben geen specifieke opmerkingen.

Bij het speerpunt cultuur en erfgoed geven wij graag het volgende punt mee:

- Wat opvalt is de naam van dit speerpunt: "cultuur en erfgoed". Dit geeft mogelijk een verkeerd beeld omdat het niet over fysieke erfgoed gaat, dit komt onder andere terug in duurzaam toerisme en groen-blauw raamwerk. We zien dit in de definitieve versie graag aangepast naar sec 'cultuur'.

Groene groeiregio

Wij hebben in de zienswijzebrief reeds aangegeven veel belang te hechten aan de samenhangende aanpak van de ruimtelijk opgaven in onze regio. In het verlengde daarvan merken wij ten aanzien van de speerpunten Wonen in balans; versnellen van de woningbouw; Leefomgeving, verbinden van de ruimtelijke opgaven het volgende op.

- Wij kunnen ons vinden in de koers van deze opgave die voortbouwt op de strategie, met de verstedelijkingsstrategie en de woondeal, die de afgelopen jaren is ingezet, waarbij voldoende wendbaarheid behouden moet worden om uitvoering te geven aan het te sluiten verstedelijkingsakkoord en uitvoeringsprogramma in 2022.

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Aan gemeenteraden van de 18 gemeenten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Datum	: 13 april 2022
Uw kenmerk	:
Ons kenmerk	: 2022-GMDB-25
Contactpersoon	: Henk van den Berg
Telefoonnummer	: 06-46737374

Onderwerp: aanbieden jaarstukken 2021 Groene Metropoolregio

Geachte gemeenteraad,

Het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft op 6 april jongstleden de jaarstukken voor 2021 in concept vastgesteld. De jaarstukken 2021 bestaan uit:

- Concept-jaarverslag – voor de inhoudelijke verantwoording van het regiobureau en de vijf opgaven;
- Concept-jaarrekening – de verantwoording van financiële resultaten.

Resultaat 2021

Het jaar 2021 sluit met een positief resultaat van € 331.102,00. Aan het algemeen bestuur is voorgesteld het resultaat als volgt in te zetten:

- € 100.000,00 storten in een algemeen reserve, conform artikel 31 van de Gemeenschappelijke Regeling, Hiermee is deze reserve in het eerste jaar direct op het vastgelegde maximum gebracht.
- € 231.012,00 in een bestemmingsreserve.
  Hiermee wordt afgeweken van hetgeen in de Gemeenschappelijke Regeling is vastgelegd. Artikel 31 stelt dat een positief resultaat terugvloeit naar de deelnemende gemeenten.

Waarvoor wordt de bestemmingsreserve gebruikt?

Het voorstel is deze bestemmingsreserve nog dit jaar (2022) te gebruiken voor:

- Afronding inrichting regiobureau
- Versneld uitvoeren van de navolgende speerpunten:
  - integrale aanpak logistiek (Positon Paper Logistiek)
  - groen/blauw raamwerk
  - kwartiermaken circulair bouwen

Het algemeen bestuur heeft op 6 april jl. ingestemd met ons voorstel de voorgestelde besteding van het rekeningoverschot aan uw gemeenteraad voor te leggen. Het algemeen bestuur verbond hieraan de voorwaarde dat de voorgestelde inzet helder wordt toegelicht. In de bijlage bij deze brief treft u de gevraagde onderbouwing, die u kunt gebruiken bij uw besluitvorming.

Proces

De jaarstukken bieden wij u hierbij aan en wij nodigen u uit een zienswijze in te dienen (conform artikel 31 Gemeenschappelijke Regeling). We vragen u vóór 24 juni aanstaande te reageren. Conform in 2021 gemaakte afspraak met de Regioagendacommissie, is deze termijn is langer dan de wettelijke 8 weken voor zienswijzen op de ontwerpbegroting. Definitieve vaststelling van de jaarstukken is gepland in de vergadering van het algemeen bestuur op 6 juli 2022.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben en zien uw reactie graag tegemoet.

Met vriendelijke groet,
Het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Drs. H.M.F. Bruls — Voorzitter

H. Tiemens — Secretaris

Bijlagen:
- jaarstukken 2021 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- definitief accountantsverslag
- controleverklaring
- memo Onderbouwing inzet rekeningoverschot 2021

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

JAARSTUKKEN 2021

Versie AB, 30 maart 2022

Inhoudsopgave

Voorwoord 4
1. Jaarverslag 5
1.1. Inleiding 5
1.2. Programmaverantwoording Regiobureau 5
1.2.1 Regio-organisatie 5
1.2.2 Regiobureau 6
1.2.3 Profilering, positionering en lobby 6
1.2.4 Ontmoeting en communicatie 7
1.2.5 Verantwoording rekeningresultaat en resultaatsbestemming. 8
1.2.6 The Economic Board 9
1.2.7 Beleidsindicatoren 9
1.2.9 Wat heeft het regiobureau gekost? 10
1.3. Programmaverantwoording opgaven - regionale agenda 10
1.3.1 Verbonden regio 10
1.3.2 Productieve regio 12
1.3.3 Circulaire regio 13
1.3.4 Ontspannen regio 16
1.3.5 Groene groeiregio 16
1.3.6 Wat heeft het gekost? 18
1.4 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 19
1.4.1 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 19
1.4.2 Vennootschapsbelasting 19
2. Paragrafen 19
2.1 Risicobeheersing en weerstandsvermogen 19
2.2 Financiering 21
2.3 Bedrijfsvoering 22
3. Jaarrekening 24
3.1 Staat van baten en lasten 25
3.2 Toelichting op de staat van baten en lasten 27
3.3 Balans per 31 december 2021 33
3.4 Grondslagen voor waardering- en resultaatbepaling 33
3.5 Publicatie wet normering topinkomens 40
4. Kerngegevens 45

Bijlage 1 Bestuurlijke opgaveteams op 31-12-2021 46

Bijlage 2 Controleverklaring 47

Voorwoord

Hierbij bieden wij u de jaarstukken aan van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, de versterkte regionale samenwerking van 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen.

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. De indeling van de jaarstukken volgt de opgavegerichte samenwerking: 5 integrale opgaven naast de verantwoording van de regio-organisatie.

Het eerste jaar, 2021, stond in het teken van de opbouw van de regio-organisatie. In dit opbouwjaar is veel werk verricht en heeft de organisatie vorm gekregen. Het opgestelde bedrijfsplan bleek een goede basis. Maar werkenderwijs werd ook duidelijk dat andere accenten nodig zijn om de regionale samenwerking effectief te kunnen ondersteunen, zoals investeringen in bedrijfsvoering en personeelszaken. Tegelijkertijd is in de 5 integrale opgaven, in 2021 veelal met beperkte middelen, gewerkt aan de opbouw van de organisatie van de opgave en oplading van de speerpunten binnen de opgave.

Uit de jaarrekening blijkt dat de daadwerkelijke baten en lasten over 2021 van de Groene Metropoolregio respectievelijk € 3.406.702 en € 3.075.690 bedragen. Dat levert een voordelig resultaat van € 331.012 op. Dit bedrag is volledig gerealiseerd door het regiobureau.

Bestemming resultaat

We stellen voor om € 100.000 toe te voegen aan de algemene reserve (conform artikel 31 lid 8 van de gemeenschappelijk regeling) en € 231.012 toe te voegen aan een te vormen bestemmingsreserve. En daarmee niet, naar rato, terug te storten aan de deelnemende gemeenten.

Omdat in 2020 het besluitvormingsproces vertraging heeft opgelopen, startten we in 2021 later dan in de begroting 2021 was voorzien. Door deze vertraging moeten we de opbouw van de organisatie in 2022 afmaken.

En deze bestemmingsreserve stelt de regio in staat om uitvoering te geven aan initiatieven die na de vaststelling van de regionale agenda 2022 (juli 2021) zijn ontstaan binnen de opgaven maar passen binnen deze agenda. Voorbeelden hiervan zijn de position paper logistiek, het groen-blauw raamwerk en kwartiermaker voor circulair bouwen. Met de middelen uit de bestemmingsreserve zijn we in staat de positieve energie die binnen de regio en bij partners over deze onderwerpen is ontstaan, vast te houden.

Elst, maart 2022
Dagelijks bestuur Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

1. Jaarverslag

1.1. Inleiding

Dit is het eerste jaarverslag van de versterkte samenwerking in de regio Arnhem-Nijmegen. De gezamenlijke ambitie van de 18 deelnemende gemeenten is als volgt verwoord in de visie:

- We positioneren ons als dé groene metropoolregio van Nederland,
- We profileren ons als dé (inter-)nationale circulaire topregio 2050,
- We werken samen aan de ontspannen groeiregio in balans.

Op grond van artikel 31 van de gemeenschappelijke regeling legt de Groene Metropoolregio verantwoording af over het algemene deel, het regiobureau, en de realisatie van de 5 integrale opgaven.

Voor het jaar 2021 is een begroting door het algemeen bestuur vastgesteld (februari 2021). Deze summiere begroting voor het regiobureau voldeed niet aan de BBV-richtlijnen.

De vijf opgaven werkten in 2021 elk met een eigen begroting waarvoor de benodigde middelen bij de gemeenten werden gecollecteerd dan wel van samenwerkingspartners werden ontvangen. De vijf opgavebegrotingen waren niet opgenomen in de begroting 2021 Groene Metropoolregio.

Door de deelnemende gemeenten zijn via de inwonerbijdrage de middelen voor het regiobureau bijeengebracht. De inwonerbijdrage is vastgesteld op € 2,50. Maar door de bijdrage van de provincie Gelderland groot € 600.000 bedroeg de inwonerbijdrage voor 2021 € 1,73. De provinciale bijdrage is ook voor 2022 toegezegd.

1.2. Programmaverantwoording Regiobureau

1.2.1 Regio-organisatie

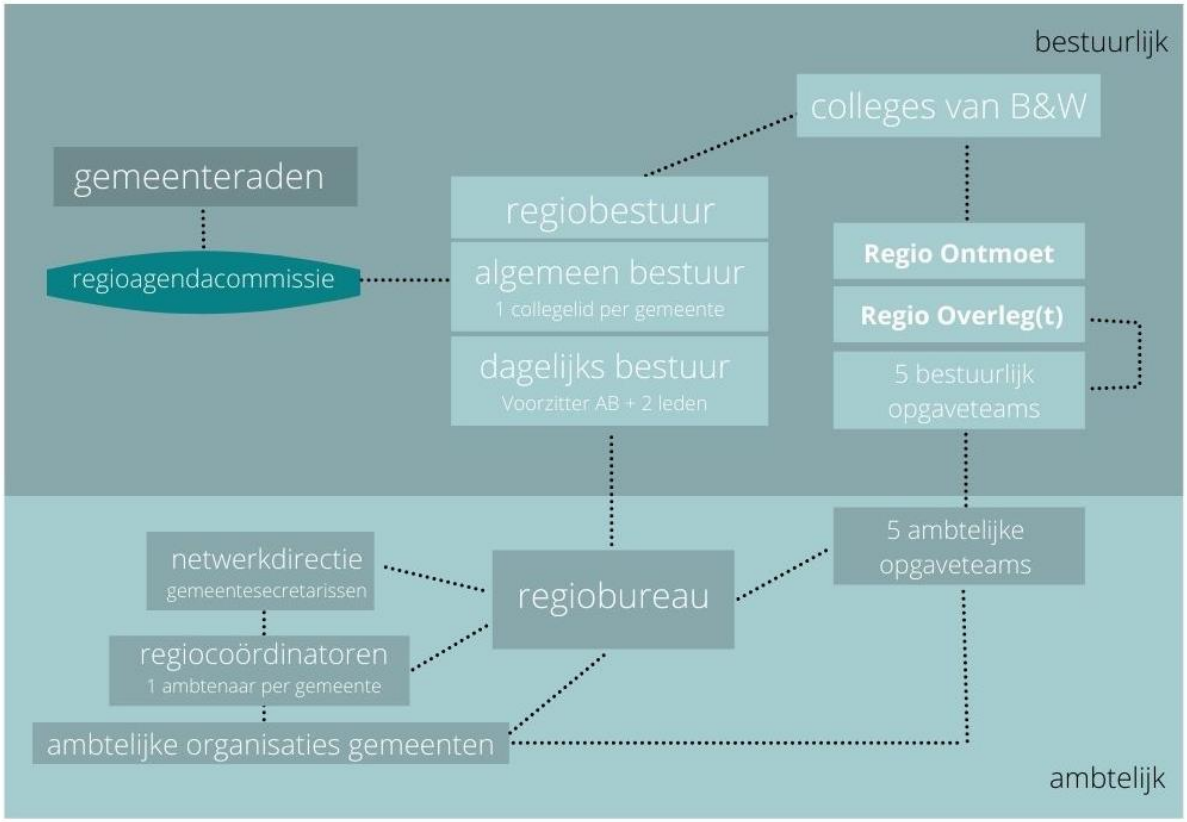

In het bedrijfsplan, dat door de Stuurgroep Regionale Samenwerking, in september 2020 is aangeboden aan de gemeenten, is de regio-organisatie helder beschreven.

In 2021 zijn het regiobestuur (algemeen en dagelijks bestuur), netwerkdirectie (18 gemeentesecretarissen), regioagendacommissie (40 raadsleden) en regiocoördinatorenoverleg gestart. Deze gremia komen inmiddels via een vast ritme bijeen, ondersteund door het regiobureau.

In een informele bijeenkomst heeft het algemeen bestuur in het vierde kwartaal teruggekeken op de eerste 9 maanden van de regionale samenwerking en haar rol hierbij. In dit overleg is besloten af te zien van de evaluatie-opdracht die in de gemeenschappelijke regeling is opgenomen (artikel 36.2). De conclusies van dit overleg zijn vastgelegd in een voortgangsbrief aan de deelnemende gemeenten.

Iedere opgave heeft in 2021 haar organisatiestructuur opgebouwd. Het bestuurlijk opgaveteam (BOT), bestaande uit een bestuurlijk opdrachtgever en een beperkt aantal bestuurders uit de 18 colleges, vormt het centrale hart van de opgave. Het BOT wordt bijgestaan door een ambtelijk opdrachtgever en de opgavemanager. Procesondersteuning wordt verzorgd door een procesondersteuner. Op onze website is informatie beschikbaar over de structuur van de opgaven.

1.2.2 Regiobureau

Uitgangspunt van de versterkte samenwerking is de regionale agenda 2022 en een regiobureau dat deze samenwerking faciliteert. Het regiobureau is een netwerkorganisatie bij uitstek. Gekozen is voor een compact regiobureau. In 2021 zijn de functies op het regiobureau ingevuld en vastgelegd in een functiehuis. De opdracht voor 2021 is hiermee afgerond. De doorontwikkeling en verdere optimalisering van formatie en bedrijfsprocessen vraagt aandacht in 2022.

Door de provincie Gelderland is in 2020 een subsidie toegekend van € 520.000 voor de extra kosten voor de opbouw van de nieuwe regio-organisatie. De subsidie mocht ook in 2021 worden ingezet vanwege de ontstane vertraging in de besluitvorming over de versterkte regionale samenwerking. In het derde kwartaal van 2021 heeft de definitieve subsidievaststelling plaatsgevonden.

Met ingang van september 2021 heeft het regiobureau haar eigen kantoor in Elst kunnen betrekken.

1.2.3 Profilering, positionering en lobby

2021 stond in het teken van het doorontwikkelen van de lobbyagenda met de nieuwe regionale opgaven richting het Rijk en Brussel. Bovendien is ook de gezamenlijke wens opgepakt om de samenwerking met Duitse partners in regionaal verband te versterken. Vanwege corona zijn veel public affairs-activiteiten afgelopen jaar digitaal georganiseerd. Dit leidt tot minder kosten maar ook minder effect, bijvoorbeeld in EU-projecten waar de regio zelf bij betrokken is.
Naast directe betrokkenheid bij EU-projecten, zorgen de Europese activiteiten ook indirect voor meer regionale ontwikkeling met behulp van EU-fondsen. De regio is zelf betrokken bij aanvragen maar pleit ook voor de goede aansluiting van EU-fondsen bij het profiel van de regio. Ook zorgen we voor goede Europese partners.

Resultaat Rijk

In 2021 is de lobbyagenda richting het Rijk ontwikkeld, gepresenteerd en deels uitgevoerd. Voor de ontwikkeling is gewerkt aan een quickscan ‘Haagse zichtbaarheid’, interviews en het komen tot lobbydoelen en -plannen. Omwille van dit ontwikkeltraject is ervoor gekozen de Public Affairs-adviseur voor Den Haag pas na de zomer te laten starten, wat kosten heeft bespaard.

Enkele highlights Rijk

In aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen zijn meerdere bijeenkomsten met kandidaat-Tweede Kamerleden georganiseerd, zoals in januari op het thema energie/RES/Connectr. Ook is er samen met een grote alliantie ingezet op plannen van het nieuwe kabinet op de A12-spoorcorridor. Dit heeft

geleid tot Kamervragen en een breed aangenomen motie. Daarnaast heeft de regio actief contact gezocht met Kamerleden over het initiatief ‘groen in en om de stad’. Dit heeft ertoe geleid dat in het MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) ook afspraken over groen en landschap komen, wat het Verstedelijkingsakkoord dichterbij brengt. De integrale lobbyagenda wordt gebruikt voor inzet van alle opgaven voor het in 2022 af te sluiten Verstedelijkingsakkoord. En is inzet bij Kamerdebatten over bijvoorbeeld de BZK- begroting, wonen, landschap en verstedelijking.

Resultaat Bureau Brussel

Met digitale aanwezigheid heeft de regio onverminderd ingezet op Europese profilering, positionering en projecten met name over circulair, energy, duurzame mobiliteit en health. Een klein aantal Europese projecten is goedgekeurd, beperkter door het opstartjaar van de nieuwe EU programma-periode en beperktere samenwerkingskansen in Brussel door de coronamaatregelen.

Enkele resultaten:

- De verbetering van de A12 spoorcorridor voor personenvervoer is onder de aandacht gebracht van de Europese Commissie, die deze verbetervoorstellen steunt.
- We zijn als regio, via de gemeente Arnhem, lid geworden In het Europees waterstofnetwerk. De regio is betrokken bij projectvoorstellen om de waterstofeconomie te versnellen.
- De profilering als circulaire topregio gaat onverminderd door en er is een project goedgekeurd dat bijdraagt aan het circulair bouwen van station Nijmegen.
- Intensiveren van de betrokkenheid bij het Europese Health netwerk heeft geresulteerd in de toekenning van een project ‘Topfit’, samen met Papendal en Ziekenhuis Rijnstate.

Resultaat Duitsland

In april is een adviseur Public Affairs begonnen, die zich richt op de relatie met Duitsland. De samenwerking met Duitse partners is in regionaal verband nog in een ontwikkelfase. De eerste gesprekken met Duitse regioverbanden, Euregio en provincie zijn gevoerd. Dit o.a. met zicht op de nieuwe INTERREG periode die in 2022 van start gaat en kansen voor projectontwikkeling biedt.

1.2.4 Ontmoeting en communicatie

Op 16 april 2021 stonden we stil bij de start van de Groene Metropoolregio tijdens een, noodgedwongen, online evenement. In een gevarieerd programma kwam het beste van de regio aan bod. De vijf opgaven werden uitgelicht in een korte film en tijdens gesprekken met bestuurders.

Ontmoeting is een belangrijk thema bij de versterkte regionale samenwerking. De coronabeperkingen hebben de ontmoetingen het afgelopen jaar niet eenvoudig gemaakt. We hebben moeten zoeken naar een goed digitaal format voor de Regio Overleg(t) en Regio Ontmoet (de frequente bestuurlijke overlegplatforms). Ontmoeting is de eerste stap naar betrokkenheid. Het regiobureau heeft de verschillende regionale ontmoetingen en vergadermomenten actief onder de aandacht gebracht van bestuurders en ambtelijke ondersteuning, met daarbij de nadrukkelijke uitnodiging aan alle collegeleden om deel te nemen aan de regionale activiteiten.

De verbinding met elkaar en de regionale opgaven kent vele facetten. Het werken met integrale opgaven maakt dat de opgaven vaak portefeuille-overstijgend zijn. Het contact en de betrokkenheid van alle collegeleden, dus niet alleen de portefeuillehouders, bij de regionale ambitie en opgaven is daarom essentieel.

Door het algemeen bestuur is in september 2021 een Informatieprotocol vastgesteld. Hierin is vastgelegd welke informatie de gemeenten kunnen verwachten van het regiobureau en vanuit de vijf opgaven.

Naast de lancering van de eigen website is in 2021 regelmatig de digitale nieuwsbrief van de Groene Metropoolregio verschenen. In deze nieuwsbrief berichten we over actuele zaken vanuit de opgaven en de regionale samenwerking tussen achttien gemeenten.

1.2.5 Verantwoording rekeningresultaat en resultaatsbestemming.

Uit de jaarrekening blijkt dat over 2021 er een voordelig resultaat is van € 331.012. Dit positieve resultaat is tot stand gekomen in het 1e jaar van de nieuwe regionale samenwerking dat in het teken stond van de opbouw van de regio-organisatie en het regiobureau. Hoewel het bedrijfsplan en de begroting 2021 met zorg zijn opgesteld, geeft een opbouwjaar toch de nodige onzekerheden. Daarnaast had ook de COVID-19 crisis effect. De crisis zorgde er in 2020 voor dat de besluitvorming door de 18 gemeenten een aantal maanden werd vertraagd. Dit had tot gevolg dat de opbouw van de samenwerking later kon starten dan oorspronkelijk gepland (en begroot). Deze vertraging had vooral op de post personeelskosten een positief effect. Daarnaast werden fysieke ontmoetingen noodgedwongen omgezet in digitale ontmoetingen.

In de tussenrapportage 2021 werd rekening gehouden met een overschot van ca. € 100.000. Deze prognose was gebaseerd op een administratieve organisatie die enerzijds volop in ontwikkeling was en anderzijds voor de actuele cijfers afhankelijk was van derden. Daarmee kon aan dit tussenresultaat niet al te veel waarde worden gehecht. Dit heeft ertoe geleid dat in de tweede helft van 2021 uiterst terughoudend is omgegaan met het doen van uitgaven.

Opgemerkt wordt dat het rekeningresultaat uitsluitend betrekking heeft op het (programma) regiobureau. Het resultaat van de vijf opgaven over 2021 blijft in de opgaven en wordt meegenomen naar 2022.

Voorgesteld wordt van het voordelig resultaat groot € 331.012 een bedrag van € 100.000 toe te voegen aan de algemene reserve (conform art. 31 lid 8 van de gemeenschappelijke regeling) en € 231.012 in 2022 toe te voegen aan een te vormen bestemmingsreserve na verwerking van het voorstel resultaatbestemming. En af te zien van, naar rato, terugstorten van de inwonerbijdrage aan de deelnemende gemeenten.

Met de te vormen bestemmingsreserve willen we in 2022 extra inzet plegen op:

- Optimalisering regiobureau op gebied van communicatie, bedrijfsvoering en administratieve organisatie (ca. € 100.000)

Zoals gemeld is de opbouw van de regio-organisatie en regiobureau later gestart. Deze vertraagde start heeft er mede toe geleid dat 2021 kon worden afgesloten met een positief rekeningresultaat maar ook tot gevolg dat er in 2022 nog enkele stappen gezet moeten worden om de bedrijfsprocessen en bezetting van het regiobureau te optimaliseren. Deze uitgaven konden niet worden voorzien in de begroting 2022 van het regiobureau die juli 2021 is vastgesteld. Het bedrijfsplan van de Groene Metropoolregio blijft hierbij het vertrekpunt.

- Versnellen speerpunten binnen de opgaven:
    - Position Paper Logistiek,
    - Groen-blauw raamwerk,
    - Kwartiermaker circulair bouwen.

In juli 2021 is de regionale agenda 2022 vastgesteld. In 2021 en begin 2022 is door de opgaveteams vol overgave gewerkt aan de speerpunten van de opgaven. Naar nu blijkt zijn er een aantal projecten binnen de regionale agenda 2022 in een stroomversnelling terecht gekomen. Deze projecten kunnen op veel enthousiasme rekenen van de bestuurlijke opgave teams, de bestuurlijk platforms én van betrokken partners. Binnen de opgavenbegrotingen 2022 zijn onvoldoende middelen opgenomen om de gewenste versnelling te faciliteren. Met de inzet van het rekeningresultaat is het mogelijk de energie die nu in deze projecten zit vast te houden. Het alternatief is deze projecten op te nemen in de regionale agenda 2023-2025. Dat betekent de nodige vertraging en onzekerheid of partners dan nog

willen of kunnen bijdragen. Het benutten van het rekeningoverschot 2021 heeft ook tot gevolg dat deze bedragen niet opgenomen hoeven te worden in de opgavebijdrage 2023. Bijkomend voordeel is ook dat een grotere inzet vanuit de samenwerkende gemeenten in 2022, door de actuele afspraak met de provincie Gelderland, leidt tot een grotere provinciale bijdrage.

Bij de definitieve vaststelling van de jaarrekening 2021 in juli 2022 wordt het algemeen bestuur een onderbouwd voorstel voor de inzet van de € 231.012 voorgelegd.

1.2.6 The Economic Board

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is op grond van de regeling bevoegd subsidie te verlenen aan The Economic Board (TEB). Deze bevoegdheid is een voortzetting van de subsidiering zoals die onder het Gemeenschappelijk Orgaan, door de gemeente Arnhem, plaatsvond. Veertien gemeenten hebben besloten de subsidiering aan TEB voor de periode 2021-2025 voort te zetten. De subsidie wordt jaarlijks bij een subsidiebesluit verleend op basis van een aanvraag en wordt in twee termijnen uitbetaald. De verantwoording van de subsidie vindt plaats voor 1 april van het daarop-volgende jaar door het aanbieden van een jaarrekening, jaarverslag en een goedgekeurde controleverklaring van de accountant, op basis waarvan de vaststelling van de subsidie volgt.

1.2.7 Beleidsindicatoren

1. Formatie
De begrote formatie is volgens het bedrijfsplan 2021 11,6 fte. In 2021 is deze formatie grotendeels ingehuurd en pas vanaf 1 september 2021 is personeel in dienst van de Groene Metropoolregio gekomen.

2. Bezetting
De werkelijke bezetting op 1 januari 2021 was 0,0 fte, op 31-12-2021 2,78 fte.

3. Externe inhuur
Tijdens de opbouwfase is, zoals onder punt 1 genoemd, een groot gedeelte van de formatie ingehuurd bij gemeenten en provincie. Totaal van deze inhuur voor het regiobureau bedroeg 10,4 fte. Deze medewerkers zijn, op een enkele uitzondering na, per 1 januari 2022 in dienst van de Groene Metropoolregio gekomen.

Uitgangspunt in het bedrijfsplan is dat de kosten van de opgavemanagers (4,8 fte) opgenomen worden in de begroting van de opgave. Voor het opbouwjaar 2021 is hierop een uitzondering gemaakt en zijn de kosten van vier van de vijf opgaven ten laste van het regiobureau geboekt. Alleen de Verbonden regio heeft de salariskosten van de opgavemanager binnen de opgave geboekt. Deze opgave is al gestart in de tijd van het Gemeenschappelijk Orgaan en kent al langer een eigen begroting.

Binnen de opgaven wordt gebruik gemaakt van speerpuntcoördinatoren. Dit is in de regel een mede-werker van een deelnemende gemeente die zich parttime inzet voor de Groene Metropoolregio. In 2021 had de Groene Metropoolregio zelf nog geen contracten met deze speerpuntcoördinatoren die in de loop van het opbouwjaar zijn aangesteld. Vanaf 2022 worden er voor de speerpuntcoördinatoren detacheringscontracten afgesloten met diverse gemeenten. De kosten zijn opgenomen in de opgavebegroting 2022, die onderdeel is van de begroting van de Groene Metropoolregio.

1.2.9 Wat heeft het regiobureau gekost?

Staat van baten en lasten	Begroting 2021	Wijziging begroting	Begroting gewijzigd	Realisatie 2021	Resultaat 2021
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Programma Regiobureau					
Lasten	3.052.356	-	3.052.356	2.679.206	373.150
Baten	3.052.356	-	3.052.356	3.010.218	42.138
Saldo	**-**	**-**	**-**	**331.012**	**331.012**

1.3. Programmaverantwoording opgaven - regionale agenda

In de regionale agenda 2022 zijn de ambities van de vijf opgaven van de Groene Metropoolregio vastgelegd. Hieronder worden de behaalde doelen per opgave besproken. De opgaven beschikken ieder over een eigen begroting. Hierbij wordt opgemerkt dat in 2021 door de 5 opgaven geen extra financiële middelen zijn gevraagd aan de gemeenten, anders dan de middelen van de op 1 januari 2021 bestaande programma's. De keuze is gemaakt om de administratie n het eerste jaar bij de gemeenten te houden die in de periode van het Gemeenschappelijk Orgaan de administratie verzorgden. De overdracht van deze administraties zou, nadat het regiobureau op orde was, aan het einde van 2021 plaatsvinden.

Aangezien het alleen gelukt is om de administratie 2021 van de Circulaire regio aan de Groene Metropoolregio over te dragen, kent alleen deze opgave een financiële verantwoording in deze jaarrekening. De presentatie van deze opgave wijkt daarmee af van de overige vier opgaven. De financiële verantwoording van deze opgaven vindt uitsluitend plaats via de lijn van het BOT. Het resultaat van deze vier opgaven maakt geen onderdeel uit van het gepresenteerde resultaat van het regiobureau. Een eventueel overschot wordt door de opgave, met instemming van het BOT, meegenomen naar 2022.

1.3.1 Verbonden regio

Begin 2019 hebben de portefeuillehouders Mobiliteit aangegeven maximaal te willen inzetten op een structurele mobiliteitsaanpak, waarbij de regio een belangrijke speler binnen het publiek/private netwerk kan (c.q. moet) zijn. Hiervoor is naast een eenduidige inhoudelijke aanpak ook capaciteit en financiering essentieel. Het regionaal Mobiliteitsfonds wordt gevoed met een gemeentelijke bijdrage van € 1,30 per inwoner. Bestuurlijk zijn de gemeenten akkoord gegaan dat de niet bestede middelen van 2020 (€ 274.000) werden overgeheveld naar 2021.

Vijftien van de achttien gemeenten hebben hun bijdrage overgemaakt naar het Mobiliteitsfonds. Drie gemeenten hebben aangegeven in 2021 niet in staat te zijn om een financiële bijdrage te leveren. Daardoor is het beschikbare budget in de loop van 2021 met € 93.000 naar beneden bijgesteld. Uiteindelijk was in 2021 een bedrag van € 1,2 miljoen beschikbaar. Een groot deel van onze opgaven en agenda 2021 hebben we weten te realiseren of hebben we in gang gezet. In totaal is een bedrag van ongeveer € 1,1 miljoen uitgegeven of verplicht.

Een aantal processen lopen door in 2022 (denk aan de Zuid- en Westflank Nijmegen, A12 corridor, Verkenningen rondom Fietsen en verkeersveiligheid, de lobby rondom spoor). Ook zijn er een aantal projecten die vanwege COVID-19 zijn getemporiseerd (hub Zevenaar-Oost, A50-aanpak). Sommige projecten zijn achtergebleven qua financiële uitgaven. Enerzijds doordat we pas in de loop van 2021 de benodigde capaciteit hebben weten in te vullen, anderzijds doordat er nog geen definitieve financiële afspraken met onze partners (o.a. Rijkswaterstaat, provincie Gelderland) zijn gemaakt over een financiële bijdrage. Dit speelt met name bij de A12 Liemers en de gebiedsgerichte aanpak A325. Zo hebben we bijvoorbeeld wel veel tijd en energie gestoken in de lobby van een robuuste spoorcorridor A12 en de goederenroutering Oost-Nederland. Maar heeft dit tot minder financiële uitgaven geleid dan vooraf ingeschat. Bij het speerpunt Slim & Schoon Onderweg hebben we gewacht met het uitvoeren van het project logistiek, totdat de position paper logistiek gereed is. Deze is begin 2022 in concept opgeleverd, waardoor vertraging in de uitvoering is ontstaan.

Ook de mobiliteitsconsequenties rondom de Verstedelijkingsstrategie waren een belangrijk thema in 2021. In 2021 hebben we niet alleen de samenwerking tussen de gemeenten versterkt, maar ook met onze partners (Rijk, provincie en bedrijfsleven). Dit heeft er soms toe geleid dat we als regio niet alleen staan voor een financiële bijdrage aan bijvoorbeeld een verkenning. Onder andere bij het opstellen van het multimodaal model heeft de provincie Gelderland het voortouw genomen en financiert de regio een deel van de kosten.

De benodigde capaciteit en bedrijfsvoering is grotendeels verplicht. Het betreft hier het contract met de opgavemanager en de ondersteuning voor o.a. de bedrijfsvoering, maar ook de contracten met de 5 speerpuntcoördinatoren. Het niet bestede budget komt doordat de speerpuntcoördinator hubs en knooppunten pas eind 2021 is begonnen. Wij hebben in 2021 de Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) gevraagd om een position paper logistiek te schrijven.

Speerpunt 1 Gebiedsgerichte corridors: Wij hebben Goudappel opdracht gegeven de Zuidflank van Nijmegen te onderzoeken. Verder zijn wij opdrachtgever geweest voor het opstellen van het multimodaal netwerkmanagementkader (verkeersmanagement) en hebben wij kosten gemaakt in het kader van de lobby A12 spoorcorridor. Ook hebben wij bijgedragen aan een studie naar de problematiek van het spoorwegemplacement Arnhem.

Speerpunt 2 Aantrekkelijk fietsnetwerk: Veel aandacht hebben wij in 2021 geschonken aan het opstellen van de regionale agenda van potentiële projecten en de relatie met het Nationaal/provinciaal Toekomstbeeld Fiets. Verder is in 2021 opdracht verleend aan bureau van Uum om de Westflankroute tussen Nijmegen-Elst en Arnhem te positioneren in een breder perspectief en toe te werken naar een mogelijke investeringsbeslissing. Eind 2021 is opdracht verleend om de snelle fietsroute tussen Arnhem-Huissen te verkennen.

Speerpunt 3 Hubs en Knooppunten: In het eerste kwartaal van 2021 publiceerden we onze strategische agenda ‘Mobiliteitshubs in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Naar een regionaal netwerk van hubs.’ De gemeente Arnhem stelt een raadsvisie voor hubs op. Om eventuele investeringsbeslissingen mogelijk te maken is door de regio opdracht verleend aan het bureau MLG om voor drie locaties alvast een nadere verkenning uit te voeren: IPKW, Arnhem-Noord en Gelredome. Deze verkenning is in het vierde kwartaal gestart.

Speerpunt 4 Duurzame Mobiliteit en Gedrag – programma Slim & Schoon Onderweg: Het programma S&SO is een programma in partnership met provincie Gelderland, Ministerie, RWS en het bedrijfsleven. Vanuit het Mobiliteitsfonds leveren wij het programmamanagement en dragen wij bij aan een paar projecten. We hebben in 2021 twee campagnes in het kader van 'Zo Werkt Het' gevoerd. We hebben de werkgeversaanpak geïntensiveerd en hanteren sinds dit jaar een meer gebiedsgewijze aanpak. Een belangrijke actie was de fietschallenge voor bedrijven en werknemers langs de A12-corridor. Verder hebben we twee logistieke makelaars aangesteld, ieder voor twee dagen in de week. Zij hielpen bedrijven bij de verduurzaming van het wagenpark en bij het verminderen van het aantal kilometers. Ook hielpen zij de overheden bij de Zero Emissiezones en het verschonen van bedrijventerreinen. We hebben in 2021 het bureau Empaction opdracht gegeven om een strategie te maken voor de opschaling van deelmobiliteit in de regio Arnhem-Nijmegen.

Speerpunt 5 Verkeersveiligheid: 2021 stond in het teken van het opstellen van onze meerjarige agenda van potentiële projecten verkeersveiligheid. Wij hebben hiervoor in 2021 opdracht verleend aan BVA om ons hierbij te ondersteunen. Begin december zijn de gemeenten akkoord gegaan met de meerjaren agenda verkeersveiligheid. De Groene Metropoolregio heeft begin 2021 een risicoanalysetool ontwikkeld die gemeentelijk wegbeheerders helpt beoordelen of de maximumsnelheid op hun wegen verlaagd zou kunnen worden van 50 km/u naar 30 km/u en met welke prioriteit. Daarnaast hebben wij de veiligheid op schoolroutes voor fietsers onderzocht.

Uiteindelijk hebben we in 2021 een onderuitputting van ongeveer 8% (€ 95.000). Dit bedrag wordt toegevoegd aan de middelen voor 2022.

1.3.2 Productieve regio

In 2021 is gestart met de opgave Productieve regio. Voor deze opgave zijn de volgende ambities gedefinieerd in de regionale agenda 2022: het helpen van het MKB in crisistijd, het stimuleren van ondernemerschap, het versterken van het innovatieve vermogen en de positie van bedrijven, verhoging van de productiviteit van bedrijven, stijging van werkgelegenheid, een wendbare arbeidsmarkt en het binnenhalen van externe gelden om te investeren in onze economie. Daarvoor zijn vijf speerpunten geformuleerd:

- Stimuleren ondernemerschap MKB
- Human Capital (Onderwijs en Arbeidsmarkt)
- Doorontwikkeling Health Hightech & Energy
- Versterking van duurzame logistiek
- Toekomstbestendige werklocaties

In 2021 is een start gemaakt met de uitvoering van de speerpunten.

Vanuit de Productieve regio zijn in 2021 alleen kosten gemaakt voor de uitvoering van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW). De afspraken hiervoor zijn in het voormalige portefeuillehouders-overleg Economie gemaakt. De gemeente Arnhem was daarbij verantwoordelijk voor de administratieve afwikkeling en verdeling van de kosten tussen de gemeenten. Dat betekent dat het saldo van RPW per 31 december 2021 niet is opgenomen in deze financiële verantwoording van de GMR. Het resterend saldo van € 18.000 wordt in 2022 ingezet.

Minimaal één keer in de vier jaar moet er een nieuw RPW worden vastgesteld, met monitoring in de tussenjaren. In mei 2021 is een gewijzigd RPW vastgesteld door Gedeputeerde Staten. In 2021 is de vrijgekomen ontwikkelingsruimte voor regionale bedrijventerreinen en XXL logistiek gedeeltelijk verdeeld over de ingediende plannen door gemeenten. Dit was de zgn. eerste tranche. Er zijn een vijftal adviezen uitgebracht vanuit het Intergemeentelijk Overleg Werklocaties (IOW) waar het gaat om verzoeken om uitbreiding van bedrijventerreinen in de regio. Deze adviezen zijn overgenomen. Verder is een plan van aanpak gemaakt voor de vergroening van bestaande werklocaties.

Voor de uitvoering van de andere speerpunten is geen financiële bijdrage gevraagd van gemeenten maar er zijn wel resultaten geboekt: Er zijn meerdere inventarisaties uitgevoerd en er is krachtig ingezet op samenwerking met partners waaronder The Economic Board (TEB). Er is een position paper logistiek opgesteld met een visie en koers op logistiek. Daarnaast is er samen met TEB, provincie en stakeholders een concept Human Capital Agenda opgesteld. Hiervoor heeft de provincie € 50.000 procesgeld beschikbaar gesteld. Er is een opdracht verleend om een onderzoek te doen naar de Economie van de Toekomst 2040, als bouwsteen voor de Verstedelijkingsstrategie en richtinggevend voor de regionale agenda. Oplevering is in april 2022.

Naast capaciteit voor het RPW is voor de uitvoering van de opgave een fulltime opgavemanager aangesteld. Daarnaast heeft een procesondersteuner voor 0,4 fte bijgedragen aan de opgave van de Productieve regio. Beiden zijn door het bedrijfsbureau gefinancierd. Voor het speerpunt Doorontwikkeling Health, Hightech & Energy stonden de civic entrepreneurs van TEB aan de lat en liep de financiering van deze mensen via TEB. De overige speerpunten zijn in 2021 getrokken door de opgavemanager omdat er nog geen budget beschikbaar was voor speerpuntcoördinatoren.

1.3.3 Circulaire regio

Zoals in de inleiding al opgemerkt zijn de middelen van de Circulaire regio in 2021 door de gemeente Nijmegen overgedragen aan de Groene Metropoolregio. De financiële verantwoording is in deze jaarrekening volledig opgenomen en kent een verantwoording volgens de BBV-normen.

Speerpunt 1 Circulaire Bouw en infrastructuur

	begroot	besteed	doorgeschoven
Circulaire GWW	**137.500**	**99.200**	**38.300**

In december 2020 hebben 16 bestuurders van onze regio de ambitieverklaring ‘Circulair opdrachtgeverschap in de GWW-sector' ondertekend en is opdracht gegeven voor het uitvoeringsprogramma ‘Circulair opdrachtgeverschap en circulaire inkoop GWW regio Arnhem-Nijmegen'. Het al bestaande traject is daarmee ondergebracht bij de Groene Metropoolregio om het te faciliteren en te versterken. In 2021 hebben we dit GWW-plan opgepakt met een aanpak gericht op het delen van informatie en het verbreden van kennis. Er is een nulmeting gedaan met een jaarlijks evalueerbare rapportage, er is een kick-off meeting en een tussentijdse presentatie aan bestuurders georganiseerd, er zijn 5 ‘kennistafels’ gestart (monitoring, kennisdelen, inkoopproces, grondstoffenbank/materialenbank, proeftuinen innovatieve materialen en producten) en er is gestart met regelmatige nieuwsbrieven. In de kennistafels zitten opdrachtgevers (overheden) en opdrachtnemers (aannemers) samen aan tafel voor de uitwerking van het uitvoeringsprogramma. Het blijkt moeite te kosten om met deze kennis en informatie alle actoren in de regio te bereiken en te inspireren, met name aan opdrachtgeverszijde. In 2022 bekijken we hoe we het bereik in de regio kunnen vergroten. We versterken het commitment bij de deelnemende organisaties, maken voortgang inzichtelijk met een jaarplan en organiseren o.a. webinars voor het verbreden en verdiepen van kennis. Het bedrag van € 38.300 wordt in 2022 aangewend conform de regionale agenda voor het project en komt voort uit de provinciale bijdrage die voor 2021 en 2022 was bestemd.

Onze regio heeft tot 2040 een bouwopgave van 50.000 tot 60.000 woningen. Dat willen we voortvarend én toekomstbestendig realiseren. Voor de toekomstbestendigheid richten we ons op steeds meer circulariteit in de bouwprojecten. Hierover zijn afspraken gemaakt in de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen.

Om de circulariteit van bouw(projecten) te kunnen wegen hebben Madaster, Volantis en C2C Expolab in opdracht van de partners van de Woondeal in 2021 een ‘Circulaire Impactladder’ gemaakt. Met de ladder kunnen partijen concreet bepalen hoe circulair woningbouwplannen zijn. Woningbouw wordt ‘gescoord’ op maximaal hergebruik en minimale CO2-uitstoot. Gecombineerd hiermee geeft de ladder praktische handvatten voor implementatie in elke fase van het bouwproces. De ontwikkelkosten zijn gedragen door de partners van de Woondeal. In 2022 implementeren we deze ladder in de hele regio, ook ondersteund door het aanbieden van een leergang ‘circulair en conceptueel bouwen’ én door een projectmanager voor conceptuele circulaire bouwprojecten in te zetten.

Voor de realisatie van onze circulaire ambities in de bouw en infrastructuur is de beschikbaarheid van voldoende menskracht met de juiste kennis en kunde een belangrijke, misschien wel doorslaggevende, factor. Om bij te dragen aan het opleiden van deze cruciale menskracht zijn we in 2021 aangehaakt bij ontwikkelingen rondom het kenniscentrum circulaire bouw (KCCB) en het initiatief tot een breed regionaal technisch opleidingscentrum (VIA-t).

Speerpunt 2 Grondstoffen en Ketens
In 2021 is een werkgroep samengesteld die een startnotitie heeft opgesteld. De werkgroep bestaat uit twee bestuurders van de gemeenten Rheden en Heumen, ambtelijke vertegenwoordiging vanuit de gemeenten Arnhem, Duiven, Nijmegen en Rheden en de opgavemanager en ondersteuning. In de startnotitie zijn de doelen, resultaten, planning en middelen voor de middellange termijn en specifiek voor 2022 uitgewerkt.

Er is initiatief genomen om een Circulaire Raad en uitvoeringsorganisatie voor de regio Arnhem in te richten, naar voorbeeld van de Circulaire Raad in het Rijk van Nijmegen. We dragen bij aan een helder ecosysteem met duidelijke rollen voor partijen die bijdragen aan het vraagstuk. De Groene Metropoolregio houdt het overzicht en draagt vanuit de overheidsrol bij met regie, ruimtelijke inpassing, draagvlak, inkoop en kennisdeling onder 16 gemeenten. The Economic Board (TEB) legt met het Lifeport Circular Lab de verbinding met onderwijs, onderzoek en innovatie. De provincie Gelderland is partner via het gezamenlijke Bestuursakkoord. Samen met andere partners zoals KIEMT en VNO/NCW zorgen voor afstemming in en positionering van Oost Nederland.

Speerpunt 3 Water en klimaatadaptatie
In 2021 is een werkgroep samengesteld die een programma voor de middellange termijn heeft opgesteld. Kennis delen, initiatieven ondersteunen en versterken, en meerwaarde creëren bovenop hetgeen dat al elders in de regio gebeurd zijn hierin de belangrijkste ankerpunten. De werkgroep bestaat uit twee bestuurders van de gemeenten Doesburg en Berg en Dal, ambtelijke vertegenwoordiging vanuit de gemeenten Arnhem, Nijmegen, Doesburg, Berg en Dal, vanuit de provincie Gelderland en de opgavemanager en ondersteuning. Eind 2021 is ook een speerpuntcoördinator water- en klimaatadaptatie geworven. Om de speerpuntcoördinator een vliegende start te geven, zijn voorbereidingen getroffen voor een kennissessie. Naast kennisdeling naar de deelnemers, moet de kennissessie ook richting geven aan de werkzaamheden van de Groene Metropoolregio.

Speerpunt 4 Transitie naar duurzame energie
De 16 deelnemende gemeenten, provincie en waterschappen hebben in 2021 de Regionale Energiestrategie 1.0 (RES) vastgesteld. De projectorganisatie is vernieuwd met het oog op de volgende fase RES2.0 en is ingebed in de Groene Metropoolorganisatie. Er is een start gemaakt met het opstellen van een Uitvoeringsplan (UVP) voor de RES 2.0. We hebben de MER commissie advies gevraagd over de MER (voortoets plan-MER RES) en we hebben de voorbereidingen getroffen voor een plan MER voor de RES. We hebben bij de provincie subsidie aangevraagd, aanvullend op een extra bijdrage vanuit het Rijk in 2021 voor het opstarten van de RES 2.0.

RES 1.0 / 2.0	begroot	besteed	doorgeschoven
RES 1.0 gem. Nijmegen	**896.824**	**675.611**	**221.213**
RES 2.0 gem. Nijmegen	**-**	**58.943**	**-58.943**
RES 2.0 GMR	**169.997**	**197.792**	**-27.795**
Resultaat	1.066.821	932.346	134.475

De administratie van het project RES is oktober 2021 door de gemeente Nijmegen aan de GMR overgedragen.

Inkoop aardgas

In 2017 hebben zeventien gemeentes en vijf verwante partijen in de regio Arnhem en Nijmegen besloten om gezamenlijk aardgas in te gaan kopen. Dit contract eindigt op 31 december 2022. Gelet op de positieve ervaringen met het gezamenlijk inkopen hebben de regionale wethouders aangegeven graag weer een nieuw voorstel te ontvangen voor een gezamenlijke aanbesteding. De Groene Metropoolregio is gevraagd een aanbesteding uit te werken met daarbij de expliciete vraag hoé de inkoop van aardgas nog verder kan bijdragen aan de (duurzame) doelstellingen van de Groene Metropoolregio.

In een projectteam met daarin duurzaamheidscoördinatoren van de gemeenten is gewerkt aan een voorstel voor een duurzaamheidsstrategie voor de komende periode. In overleg met de energiecoördinatoren van de gemeente is gewerkt aan de leveringsstrategie en zijn de aanbestedingsstukken opgesteld. Voor de inhoudelijke expertise is een extern adviesbureau ingeschakeld. Alle stukken zijn ambtelijk en bestuurlijk afgestemd. Vlak voordat Rusland de Oekraïne binnenviel zijn alle aanbestedingsstukken gepubliceerd. Momenteel wordt advies ingewonnen welke opties er zijn ten aanzien van de aanbesteding en het vermijden van de inkoop van Russisch gas

	begroot	besteed	doorgeschoven
Projectleiding inkoop gas	**60.000**	**61.153**	**-1.153**

Het financieel resultaat van dit project is opgevangen binnen het resultaat van deze opgave.

Elektriciteit

In 2017 is ten behoeve van de inkoop van elektriciteit door regiogemeenten een contract voor met een looptijd tot 2033 afgesproken, waarbij er na 5 jaar twee mijlpalen behaald moesten zijn:

- vanaf het eerste jaar moest 100% in Nederland opgewekte hernieuwbare elektriciteit worden geleverd
- gedurende de contractlooptijd van 5 jaar moest het totale regionale elektriciteitsverbruik van betrokken regiogemeenten hernieuwbaar en additioneel binnen de regio worden opgewekt.

Vanaf 2018 is in overleg met Greenchoice (opvolger Groene Stroomfabriek) en Wiek II gewerkt aan het behalen van de tweede mijlpaal. Eind 2021 werd er al 84% regionaal opgewekt, met de voorbereiding van de duurzame energieprojecten voor de Kleefse Waard zal dit oplopen tot meer dan 100% in 2022.

Alhoewel de aansturing van en afstemming over dit onderdeel vanuit de Groene Metropoolregio plaats vonden, liepen de financiën voor dit onderdeel in 2021 nog via de gemeente Nijmegen. Dit zal met ingang van 2022 veranderen en in de inwonerbijdrage van deze opgave worden opgenomen. Per 1 januari 2022 wordt dit speerpunt ook in de financiële administratie opgenomen.

1.3.4 Ontspannen regio

In 2021 is de Groene Metropoolregio gestart met de opgave Ontspannen regio. Voor deze opgave zijn de ambities gedefinieerd in de regionale agenda 2022. Met de inzet op vier speerpunten willen wij groei in verstedelijking, mobiliteit en economie in balans houden en brengen, met een ontspannen leefklimaat.

De vier speerpunten zijn:

- Duurzaam toerisme
- Bruisende binnensteden, krachtige kernen
- Groen-blauw raamwerk
- Sterke culturele infrastructuur

Vanuit de begroting van het bedrijfsbureau is, conform het bedrijfsplan, de opgavemanager (0.9 fte) en een procesondersteuner (0,4 fte) bekostigd. In de werkgroepen hebben verschillende ambtenaren van gemeenten deelgenomen om input te leveren vanuit hun gemeente. Er is in 2021 nog niet gewerkt met speerpuntcoördinatoren, omdat hiervoor nog geen budget was.

Met de beschikbare capaciteit en budget van de provincie is gewerkt aan het maken van de regionale agenda voor Ontspannen regio voor 2022 en is een begin gemaakt met de uitvoering van de speerpunten. Dit heeft de volgende resultaten opgeleverd:

a. Handelingskader voor particuliere verhuur.
b. Inventarisatie recreatieve routenetwerk Arnhem-Nijmegen, in samenwerking met Verbonden regio.
c. Opdracht voor het maken van een toeristisch profiel o.b.v. belevingsgebieden (verhaallijnen) en eerste uitvoering daarvan (oplevering september 2022).
d. Opdracht voor het maken van een analyse en toekomstbeeld Bruisende binnensteden, krachtige kernen en eerste uitvoering daarvan (oplevering september 2022).
e. Opdracht voor het maken van een groen-blauw raamwerk (oplevering september 2022) en eerste uitvoering daarvan.
f. Kader voor de uitvoering van het Transformatievoorstel cultuur ter voorbereiding op de subsidieaanvraag bij de provincie voor € 1,3 miljoen. Voor dit project is de gemeente Arnhem penvoerder.

Ook zijn er contacten gelegd en is een netwerk opgebouwd met verschillende belangrijke partners, zoals Visit Arnhem-Nijmegen, culturele instellingen, Cultuur Oost, centrummanagers, de provincie etc.

1.3.5 Groene groeiregio

Speerpunt 1 Woningbouwversnelling

De gemeente Arnhem voerde de kassiersfunctie uit voor het procesgeld Woondeal in 2020 en 2021. In 2022 wordt de overdracht van procesgelden naar de Groene Metropoolregio afgerond. Het resterende bedrag (€ 765.769) wordt dan overgeboekt van Arnhem naar de Groene Metropoolregio. De verantwoording van de bestede gelden in 2022 en verder wordt door de Groene Metropoolregio opgepakt.

Onderstaande cijfers over 2021 hebben betrekking op de Woondealgelden die in beheer waren bij de gemeente Arnhem en zijn daarmee niet in de jaarrekening opgenomen. In totaal is bij de Woondeal € 1.119.834 miljoen aan procesgeld toegevoegd (Rijksbijdrage € 619.834, provinciale middelen € 500.000). In 2020 is hiervan €110.890 uitgegeven. In 2021 is in totaal € 243.175 uitgegeven aan onderstaande activiteiten. Deze gelden worden naar de verstrekkende partners (Rijk, Provincie Gelderland) verantwoord. Deze bedragen zijn gegaan naar inhuur van extern advies zoals bijvoorbeeld communicatie, woonadvies, stikstof, arbeidsmigranten.

In 2022 wordt een substantieel bedrag uitgegeven o.a. voor inhuur procesmanagement Woondeal, de flexpool etc. Dit bedrag zal naar verwachting ca. € 650.000 - € 700.000 zijn (begroot). Daarmee komt uitputting van het procesgeld Woondeal in zicht. Met partners wordt in 2022 het gesprek gevoerd over mogelijke nieuwe financiën in relatie tot de evaluatie van de Woondeals die vanuit het Rijk wordt opgepakt.

De kosten voor de procesondersteuner en Woningmarktmonitor zijn in 2021 door Groene Metropoolregio betaald.

Activiteiten Woondeal 2021

In de regio hebben we vier nieuwe projecten kunnen toevoegen aan de lijst Woningbouwimpuls (Wbi) projecten. Dit brengt het totaal op bijna 5.000 woningen die versneld gerealiseerd worden.
De tempotafel Versnellen en continuïteit stond in 2021 in het teken van inventarisatie en agendasetting voor urgentie. Op basis van de monitor zijn nieuwe planningskaarten ontwikkeld. Daarbij zijn kansen voor versnelling in beeld gebracht. Met individuele gemeenten en marktpartijen is gesproken hoe tot versnelling en continuïteit gekomen kan worden. Uit de monitor bleek welk percentage van de plannen uit betaalbare woningen bestaat.

In 2021 is de regionale flexpool voorbereid die in januari 2022 is gestart. Met extra inzet/expertise kunnen specifieke knelpunten in woningbouw worden opgelost bij gemeenten. Een consortium van drie bureaus is bezig met afronding van de Circulaire impactladder (zie ook paragraaf 1.3.3). Deze ladder is toepasbaar als screenings- en toetsingsinstrument bij circulariteit in woningbouw. Hiermee dragen we bij aan het terugdringen van het gebruik van primaire grondstoffenverbruik (herkomst) én het vergroten van het aandeel herbruikbare materialen. Zo dragen we bij aan reductie van CO2-uitstoot.

Vanuit de Woondeal is conceptueel en circulair bouwen in 2021 ook ingezet op de eerste stap: stimuleren en kennisdelen. Tijdens (digitale) bijeenkomsten van onze kennistafel deelden we ervaringen aan de hand van goede voorbeelden. Tegelijkertijd verbreden we kennisdeling met een kennisbank op de website van de Groene Metropoolregio. Deze is nu in opbouw. Daarmee komt de nadruk te liggen op implementatie en toepassing. Om daarvoor scherp te krijgen waar wij vanuit de Woondeal ondersteuning kunnen bieden, hebben wij met enkele ontwikkelaars, corporaties en kennisbureaus gesprekken gehouden. In 2022 gaat een kwartiermaker hiermee aan de slag.

Onder aanvoering van een extern projectleider werken wij toe naar een regionaal beleidskader voor huisvesting internationale medewerkers. Het afgelopen jaar heeft samen met alle gemeenten en betrokkenen in het veld een regionale verkenning plaatsgevonden. Om uitvoering te geven aan het regionaal beleidsplan zijn bouwstenen voor een meerjarig uitvoeringsplan opgesteld. In februari 2022 wordt het beleidskader ter vaststelling aan de gemeenten aangeboden. Er is een advies opgesteld over de huisvesting van bijzondere doelgroepen (ouderen, kwetsbaren) in 2021, met daarbij advies over de rol van de regio hierin. Aan de hand van het advies worden vervolgstappen gezet in 2022.

Voor de stikstofaanpak is een projectregisseur ingezet die, met de Woondeal als vertrekpunt, de regionale strategie uitwerkt om zo tot afspraken te komen in de regio en met provincie Gelderland. De opgave richt zich op het inzichtelijk krijgen van de stikstofopgave in relatie tot de Verstedelijkingsstrategie en het ontwikkelen van een regionaal netwerk. In 2022 wordt de rapportage afgerond en verder gebouwd aan een kennisnetwerk op dit thema.

In de Woondeal is afgesproken dat de provincie de inzet van een doorstroommakelaar onderzoekt. Dit heeft geleid tot inzet van twee verhuiscoaches in Gelderland. Eind 2021 hebben gemeente Nijmegen, woningcorporaties Talis, Portaal en Woonwaarts, stichting Sterker en provincie Gelderland een samenwerkingsovereenkomst ondertekend over de inzet van de verhuiscoach. Op bestuurlijk en ambtelijk niveau zijn in het najaar gesprekken gevoerd om de samenwerking met de achttien verenigde woningcorporaties in de regio (Woonkr8) te versterken. De Woondeal is primair een samenwerking tussen overheden, maar partijen als de corporaties geven daar uitvoering aan. Er is uitgesproken om in 2022 de samenwerking met concrete thema's verder te laten groeien.

Speerpunt 2 Verbinden ruimtelijke opgaven Verstedelijkingsstrategie ANF

In het najaar van 2021 is het eerste deel van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley vastgesteld. Gemeenteraden in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en Regio Foodvalley stelden toen het Verstedelijkingsconcept vast, voorbereid door de Groene Metropoolregio. Ook Provinciale Staten van Gelderland en Utrecht stemden in. Dit Verstedelijkingsconcept bevat het perspectief voor de Groene Metropoolregio en de ontwerpprincipes voor de vier bouwstenen Wonen, Mobiliteit, Leefomgeving en Economie. Ook is in overleg met het Rijk dit eerste deel vastgesteld als inhoudelijke basis voor verdere samenwerking in de Groene Metropoolregio. Samen met Foodvalley, provincies en het Rijk werken we door aan een Verstedelijkingsakkoord dat medio 2022 gereed moet zijn.

Werken met de op hoofdlijnen geformuleerde strategie vraagt nu inzoomen. Dit concretiseren vindt plaats in gebiedsuitwerkingen in acht verschillende deelgebieden. De versnellingslocaties uit de Woondeal vormen daarin een bouwsteen. Als eerste stap in deze gebiedsuitwerkingen zijn nu opgavebeschrijvingen opgesteld in 2021. Dit zijn onderzoeksagenda's per deelgebied die nader uitgewerkt worden in 2022.

De regio Arnhem-Nijmegen heeft in 2020 € 50.000 bijgedragen in de proceskosten (betaald door de voorloper van de huidige Groene Metropoolregio). In 2021 heeft de regio € 60.000 bijgedragen in de proceskosten, waarvoor een *extra* inwonerbijdrage van 7.6 cent is gevraagd aan de regiogemeenten in het najaar. Arnhem en Nijmegen droegen direct bij aan de Verstedelijkingsstrategie en hebben daarom aangegeven niet dubbel te willen betalen. De Groene Metropoolregio heeft besloten dit bedrag (ca. € 25.000) niet in rekening te brengen bij Arnhem en Nijmegen en ten laste te brengen van de begroting Groene Groeiregio 2022. De verwerking van deze extra bijdrage is in de administratie van de gemeente Arnhem verwerkt.

1.3.6 Wat heeft het gekost?

	Begroting 2021 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2021 EUR	Resultaat 2021 EUR
Verbonden regio					
Lasten		-	-	94.918	-94.918
Baten		-	-	94.918	-94.918
Saldo	-	-	-	-	-
Circulaire regio					
Lasten			-	197.762	-197.762
Baten			-	197.762	-197.762
Saldo	-	-	-	-	-
Ontspannen regio					
Lasten			-	6.413	-6.413
Baten			-	6.413	-6.413
Saldo	-	-	-	-	-
Groene groeiregio					
Lasten			-	97.391	-97.391
Baten			-	97.391	-97.391
Saldo	-	-	-	-	-

1.4 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

1.4.1 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

	Begroting 2021 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2021 EUR	Resultaat 2021 EUR
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-		-
Saldo	-	-	-	-	-

Er zijn geen algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene posten in 2021.

1.4.2 Vennootschapsbelasting

1. Bedrag voor de heffing voor de Vennootschapsbelasting.
   In artikel 25, lid 1, onder b, (BBV) wordt gevraagd het bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting te vermelden. Dit is voor Groene Metropoolregio niet van toepassing.

2. Inzicht in het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien.
   In art. 25, lid 1, onder c, (BBV) wordt gevraagd om in de programmaverantwoording het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien op te nemen. In de begroting 2021 is niets geraamd. In de realisatie is dus ook geen bedrag opgenomen.

2. Paragrafen

2.1 Risicobeheersing en weerstandsvermogen

Op grond van artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet de Groene Metropoolregio in de paragraaf weerstandsvermogen[1] inzicht verschaffen in de robuustheid van de rekening.

Het weerstandsvermogen van de Groene Metropoolregio is het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers te kunnen opvangen zodat de taken kunnen worden voortgezet. Voor 2021 is verantwoording van dit weerstandsvermogen niet aan de orde, want dit vermogen was nog niet opgebouwd.

Risico's

De risico's kunnen worden ingedeeld in:

1. risico's voortvloeiend uit het eigen beleid;
2. risico's voortvloeiend uit het beleid van een hogere overheid;
3. risico's voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties;
4. risico's voortvloeiend uit het doen/nalaten van derden;
5. risico's voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden autonome ontwikkelingen.

Ad 1. Risico's voortvloeiend uit het eigen beleid;

Er zijn geen risico's voortvloeiend uit het eigen beleid. Om eventuele tekorten op de exploitatie op te

[1] Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit (zijnde de middelen waarover de Groene Metropoolregio beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de Groene Metropoolregio).

vangen biedt de gemeenschappelijke regeling volgens art 31, lid 8 de mogelijkheid een reserve van € 100.000 te vormen.

Ad 2. Risico's voortvloeiend uit het beleid van een hogere overheid;

Het risico dat de deelnemende gemeenten niet aan hun betalingsverplichtingen voldoen wordt zeer klein geacht. Daarnaast is in de gemeenschappelijke regeling in artikel 29, lid 6 vast gelegd dat gemeenten er zorg voor dragen dat het samenwerkingsverband te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al haar verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen.
Het gemiddelde risico bedraagt gemiddeld bij achttien deelnemende gemeenten € 350.000 conform begroting 2023.

Ad 3. Risico's voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties;

Gesteld ad 1 en ad 2 en de flexibele inzet van adviseurs, kan het achterwege blijven van financiering van gemeenten, provincie en andere instanties opgevangen worden door het af laten vloeien van deze flexibele inzet. In de begroting 2023 is € 1.3 mio aan toegezegde subsidie van provincie en Rijk opgenomen. Er is een zeer laag risico dat deze gelden niet betaald worden, mocht dit wel het geval zijn dan zullen projecten on-hold gezet worden en stroomt de flexibele inzet per direct uit.

Ad 4. Risico's voortvloeiend uit het doen/nalaten van derden;

De risico’s worden beperkt door het hanteren van onze eigen inkoopvoorwaarden. Maximale risico volgens het verplichtingenregister aanvang 2022 bedroeg op dat moment € 75.000 voor een leverancier.

Ad 5. Risico's voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden/autonome ontwikkelingen.

Het resultaat van de Cao-onderhandelingen en prijsstijgingen werken door in het jaarresultaat. Op het jaarresultaat 2021 heeft dit een beperkt effect. De recente Cao-stijging van 3% geldt met ingang van 1 december 2021; bij een loonsom van € 1.4 mio betekent dit een risico dat lager ligt dan € 10.000.

Overige verzekerde risico's

De Groene Metropoolregio heeft de kantoorinboedel verzekerd tegen brand en diefstal. Voor het personeel is een aansprakelijkheids- en ongevallenverzekering afgesloten.

De aansprakelijkheid van bestuurders in Groene Metropoolregio is afgedekt door de verzekering van de gemeente voor de betreffende bestuurder.

Overzicht reserves 2021

Op grond van de gemeenschappelijke regeling mag de algemene reserve € 100.000 zijn. We hebben een rekeningresultaat van € 331.012 en stellen voor om de algemene reserve te vullen en voor het overige bedrag een bestemmingsreserve te vormen. De bestemming van het rekeningresultaat/reserves ziet er als volgt uit:

Naam reserve/ voorziening:	Doel/ functie:	Maximum hoogte:
Algemene reserve	Deze algemene reserve (inclusief gerealiseerd resultaat) dient als buffer om onvoorziene omstandigheden in de exploitatie op te vangen.	€ 100.000
Bestemmingsreserve	Het doel hiervan is om in 2022 extra inzet te plegen op: - optimalisatie regiobureau * communicatie * bedrijfsvoering, administratieve organisatie - versnellen opgaven * integrale aanpak logistiek * groen/blauw raamwerk * kwartiermaker circulair bouwen	€ 231.012

Rente
Ten aanzien van de rente van de reserves is het algemene beleidsuitgangspunt om deze ten gunste van de exploitatie te brengen en bij de baten te verantwoorden. In 2021 is geen rente ontvangen.

Conclusie
Kenmerkend voor het risicoprofiel van de Groene Metropoolregio is dat de organisatie beperkt risico loopt en dat daarvoor een algemene reserve is gevormd. Op basis van de meerjarenraming 2022-2025 kan gedurende vier jaar een prijsstijging van de kosten van het regiobureau, schatting € 250.000 over de vier jaar, door de bestemmingsreserve van € 332.012 worden opgevangen.
Op basis van de gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen, artikel 29 lid 6, is de beschikking over voldoende middelen en het nakomen van verplichtingen te allen tijde door de deelnemende gemeenten gewaarborgd.

Financiële kengetallen:
Vanaf 2016 worden in de paragraaf financiën enkele financiële kengetallen opgenomen. De berekeningsmethode is via een ministeriële regeling voorgeschreven. Hiermee wordt de (onderlinge) vergelijkbaarheid (van gemeenschappelijke regelingen) bevorderd.

	Rekening 2021
Netto schuldquote	0,0%
Solvabiliteitsratio	19,0%
Structurele exploitatieruimte	239,14%

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Uitkomst geeft geen aanleiding tot verhoogde risico’s.

De solvabiliteitsratio daarentegen geeft het eigen vermogen weer als percentage van het totale balanstotaal. Deze ratio ligt net onder de gebruikelijke norm van de provincie, maar past bij een startende organisatie.

Een positief percentage structurele exploitatieruimte betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Aangezien 2021 het opstartjaar van de organisatie behelst, is dit percentage niet representatief voor de normale bedrijfsvoering van de Groene Metropoolregio.

2.2 Financiering

Artikel 13 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de Groene Metropool-regio beschrijft hoe zij in 2021 de investeringen heeft gefinancierd. Het doel van deze paragraaf is inzicht te verschaffen in de financieringssystematiek en de risico's die daarmee samenhangen. Met deze paragraaf wordt eveneens voldaan aan een aantal verplichtingen volgend uit de Wet Financiering Decentrale Overheden (wet Fido). De Groene Metropoolregio maakte in 2021 geen gebruik van een treasury statuut.

Rentelasten/baten
De Groene Metropoolregio heeft in 2021 met de Rabobank een rekening-courant-overeenkomst gesloten. Ultimo 2021 liep een aanvraag bij het ministerie van Financiën om deel te nemen aan het voor gemeenschappelijke regelingen verplicht gestelde schatkistbankieren.

- Rentelasten: Er is in 2021 geen sprake van rentelasten.
- Renteresultaat: Er is in 2021 geen renteresultaat.
- Toerekening rente aan taakvelden: Er is in 2021 geen rente toegerekend.

Financieringspositie
Er is een rekening-courant overeenkomst met de Rabobank dat een tegoed heeft van € 1.198.935. De Groene Metropoolregio kent geen langlopende financieringsmiddelen.

Rente-risiconorm
Om het herfinancieringsrisico voor de samenwerkingsverbanden te beperken is een norm ingesteld waaraan de samenwerkingsverbanden worden getoetst: de rente-risiconorm.

De rente-risiconorm is voor de Groene Metropoolregio niet van toepassing aangezien er geen externe langdurige financieringen zijn afgesloten.

Geldstromenbeheer
De Groene Metropoolregio is verplicht liquiditeitsoverschotten af te storten bij het Rijk. Op 31 december 2021 liep de aanvraag voor schatkistbankieren bij het ministerie van Financiën.

2.3 Bedrijfsvoering
Artikel 14 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht de Groene Metropoolregio om in elk geval de stand van zaken en de voornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering weer te geven. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de vijf opgaven te realiseren. Hierbij staat het belang van een rechtmatig, doelmatig en doeltreffend beleid en beheer voor op. De organisatie is volop in opbouw en zal voortbouwend op de resultaten uit 2021 zich komende jaren verder professionaliseren.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor een adequate bedrijfsvoering, het algemeen bestuur heeft een hierbij een kaderstellende en controlerende taak. De directeur is tekeningsbevoegd en heeft mandaat om verplichtingen aan te gaan en om opdracht tot betaling te geven.

COVID-19
In 2021 zat Nederland midden in de ‘coronacrisis”. Dit heeft ook gevolgen voor de Groene Metropoolregio gehad. Doordat veel werkzaamheden vanuit huis moesten worden uitgevoerd door nieuwe medewerkers van het regiobureau die elkaar alleen digitaal kenden, heeft de crisis haar weerslag gehad op het tempo waarin de organisatie kon worden opgebouwd. Het heeft ongeveer een half jaar langer geduurd dan gepland voordat de personele bezetting volgens bedrijfsplan compleet was.
Daarnaast bleek het lastig fysieke bijeenkomsten te organiseren of bij te wonen. Digitaal konden sommige evenementen wel doorgaan, maar de ambitie om in te zetten op kennismaking en ontmoeting kon niet worden gehaald. Ook de opbouw van de opgave-organisatie liep om dezelfde reden enige vertraging op. Ook de werkzaamheden van het team Public Affairs werden gedomineerd door digitale ontmoetingen in plaats van aanwezigheid ter plaatse.
Geconcludeerd kan worden dat de crisis bijgedragen heeft aan het positieve rekeningresultaat van het regiobureau over 2021.

Personeelszaken en automatisering
Voor uitbesteden van de salarisadministratie en het personeelsbeleid waren er eind 2021 besprekingen met de gemeente Nijmegen over het afsluiten van een dienstverleningsovereenkomst. Voor de automatisering is in 2021 een contract afgesloten met een externe serviceprovider.

Archief

De archiefwerkzaamheden waren eind van het verslagjaar nog niet formeel belegd. In het nieuwe boekjaar worden met de gemeente Nijmegen gesprekken gevoerd om deze werkzaamheden (bewaren, ontsluiten, beschikbaar) aan de dienstverleningsovereenkomst toe te voegen.

Verbonden partijen

De Groene Metropoolregio heeft geen verbonden partijen, zoals bedoeld in de BBV-voorschriften.

Schatkistbankieren

De Groene Metropoolregio heeft geen schatkistbankieren faciliteit, per 31 december 2021 liep de aanvraag voor deze faciliteit bij het ministerie van Financiën.

Financiën

Planning & control en administratie

Naast de reguliere werkzaamheden uit de planning en controlcyclus en het (laten) voeren van de financiële administratie zijn werkzaamheden verricht voor de vijf opgaven. In het 4e kwartaal is gestart met overdracht van de financiële middelen voor de opgaven naar de Groene Metropoolregio.

BTW compensatiefonds

De zogenaamde transparante c.q. doorschuif BTW kan door de Groene Metropoolregio aan de deelnemende gemeenten worden gefactureerd. Deze gemeenten kunnen deze facturen vervolgens bij het zogenaamde btw-compensatiefonds verhalen. In dit verslagjaar is deze BTW buiten de exploitatie verantwoord.

De overige paragrafen BBV zijn niet van toepassing op de Groene Metropoolregio.

3. Jaarrekening

In dit hoofdstuk treft u de volgende financiële overzichten aan:

- Staat van baten en lasten
- Toelichting op de staat van baten en lasten
- Incidentele en structurele baten en lasten
- Analyse begrotingsonrechtmatigheid
- Balans per 31 december 2021
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- Toelichting op de posten van de jaarrekening
- Specificaties balans per 31 december 2021
- Niet in de balans opgenomen verplichtingen
- Publicatie Wet normering topinkomens
- Taakvelden

3.1 Staat van baten en lasten

Staat van baten en lasten	Begroting 2021 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2021 EUR	Resultaat 2021 EUR
Programma Regiobureau					
Lasten	3.052.356	-	3.052.356	2.679.206	373.150
Baten	3.052.356	-	3.052.356	3.010.218	42.138
Saldo	**-**	**-**	**-**	**331.012**	**331.012**
Programma opgave regionale agenda (bestaande uit) Verbonden regio					
Lasten		-	-	94.918	-94.918
Baten		-	-	94.918	-94.918
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Circulaire regio					
Lasten			-	197.762	-197.762
Baten			-	197.762	-197.762
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Ontspannen regio					
Lasten			-	6.413	-6.413
Baten			-	6.413	-6.413
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Groene groeiregio					
Lasten			-	97.391	-97.391
Baten			-	97.391	-97.391
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien					
Lasten			-	-	-
Baten			-	-	-
Saldo	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal lasten	**3.052.356**	**-**	**3.052.356**	**3.075.690**	**-23.334**
Totaal baten	**3.052.356**	**-**	**3.052.356**	**3.406.702**	**-354.346**
SALDO BATEN EN LASTEN	**-**	**-**	**-**	**331.012**	**331.012**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Totaal mutaties in reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
RESULTAAT	**-**	**-**	**-**	**331.012**	**331.012**

3.2 Toelichting op de staat van baten en lasten

De baten en lasten over 2021 bedragen respectievelijk € 3.406.702 en €3.075.690. Het verschil in de baten en lasten resulteert in een voordelig resultaat vóór bestemming van € 331.012.

Programma regiobureau

De baten en lasten over 2021 op het regiobureau bedragen respectievelijk € 3.010.218 en € 2.679.206.

Op de baten is € 42.138 minder ontvangen dan begroot. De kosten van de PFO-secretarissen GO Arnhem-Nijmegen 1e kwartaal 2021 zijn door de GO genomen en niet met de Groene Metropoolregio verrekend.

Op de lasten van het regiobureau is een positieve afwijking gerealiseerd ten opzichte van de begroting. Er is € 373.150 minder uitgegeven dan begroot.

Regiobureau	Begroting 2021 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2021 EUR	Resultaat 2021 EUR
Programma Regiobureau					
Lasten					
management	635.333	-	635.333	518.891	116.442
strategisch advies	240.000	-	240.000	282.465	-42.465
lobby, positionering en profilering	320.000	-	320.000	153.237	166.763
overhead	70.000	-	70.000	206.142	-136.142
overige personeelskosten	40.000	-	40.000	17.055	22.945
organisatiekosten regiobureau	197.000	-	197.000	120.607	76.393
communicatie en voorbereiding opgaven	852.667	-	852.667	683.453	169.214
economic board	697.356	-	697.356	697.356	-
Saldo lasten Regiobureau	**3.052.356**	**-**	**3.052.356**	**2.679.206**	**373.150**
Baten					
bijdrage deelnemende gemeenten	1.357.000	-	1.357.000	1.357.000	-
subsidie van de provincie	998.000	-	998.000	955.862	42.138
economic board	697.356	-	697.356	697.356	-
Saldo baten Regiobureau	**3.052.356**	**-**	**3.052.356**	**3.010.218**	**42.138**
Saldo Regiobureau	**-**	**-**	**-**	**-331.012**	**331.012**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Totaal mutaties in reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Regiobureau	**-**	**-**	**-**	**-331.012**	**331.012**

De afwijking van het regiobureau ten opzichte van de begroting bestaat verder uit een fors overschot op de lobby- en communicatiekosten. Dit overschot is, zoals al eerder aangegeven, een gevolg van de COVID 19 crisis.

Management en organisatie

Het overschot is met name een gevolg van de latere instroom van personeel, waaronder procesondersteuners.

Strategisch advies

Het tekort is te wijten aan hogere kosten voor interim controllers. Daarnaast is er in het bedrijfsplan en begroting geen rekening gehouden met de kosten van een secretaris voor de regioagendacommissie.

Lobby, positionering en profilering (Public Affairs)

Bij Public Affairs is er ook sprake van een latere instroom van medewerkers. Dit heeft geleid tot een overschot op de begroting.

Overhead

In de begroting is er onvoldoende rekening gehouden met de inzet van ondersteunende diensten. Een informatiemanager, P&O adviseur en een jurist zijn allen voor circa 0,2 FTE begroot, terwijl er veel meer inzet noodzakelijk is geweest in de opstartfase. Voorbeelden hiervan zijn:
- Werven personeel
- Opstellen verordeningen en regelingen
- Inrichten administratieve organisatie
- Opzetten digitale werkomgeving en inrichten werkplekken.

De eerste 9 maanden van 2021 is grotendeels gebruik gemaakt van de ondersteuning van de gemeente Arnhem, dit als voortzetting van het gastheerschap van het Gemeenschappelijke Orgaan. Inzet van veel eigen diensten is 1 september 2021 pas gestart en is een huurcontract afgesloten voor het regiobureau in Elst. Onderdeel van dit contract is een huurvrije periode van 4 maanden.

Programma opgaven

De opgaven zijn begroot bij de gemeente Arnhem en de gemeente Nijmegen. Vanaf 1 september valt een deel van de realisatie in de administratie van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Omdat de opgaven niet begroot zijn bij de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is er geen begroting opgenomen voor de opgaven.

Voor de opgaven zijn door de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen circa € 396.000 aan lasten gerealiseerd. Deze lasten worden gefinancierd vanuit subsidies die door de deelnemende gemeenten worden verstrekt.

In onderstaande tabellen is per opgave uiteengezet welke lasten voor welke opgaven zijn gemaakt. De productieve opgave ontbreekt in de staat van baten en lasten (3.1) omdat deze opgave in 2021 geen kosten heeft gemaakt die in de administratie van de Groene Metropoolregio zijn opgenomen. Om deze reden treft u hieronder ook geen specificatie van de opgave aan.

Verbonden regio	Begroting 2021 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2021 EUR	Resultaat 2021 EUR
Programma Verbonden regio					
Lasten					
algemeen	-	-	-	74.574	-74.574
gebiedsgerichte corridoraanpak	-	-	-	7.800	-7.800
mobiliteitshubs en knooppunten	-	-	-	12.544	-12.544
Saldo lasten Verbonden regio	**-**	**-**	**-**	**94.918**	**-94.918**
Baten					
bijdrage uit subsidies	-	-	-	94.918	-94.918
Saldo baten Verbonden regio	**-**	**-**	**-**	**94.918**	**-94.918**
Saldo Verbonden regio	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Totaal mutaties in reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Verbonden regio	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Circulaire regio	Begroting 2021 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2021 EUR	Resultaat 2021 EUR
Programma Circulaire regio					
Lasten					
algemeen	-	-	-	61.139	-61.139
transitie naar duurzame energie	-	-	-	136.623	-136.623
Saldo lasten Circulaire regio	**-**	**-**	**-**	**197.762**	**-197.762**
Baten					
bijdrage uit subsidies	-	-	-	197.762	-197.762
Saldo baten Circulaire regio	**-**	**-**	**-**	**197.762**	**-197.762**
Saldo Circulaire regio	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Totaal mutaties in reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Circulaire regio	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Ontspannen regio	Begroting 2021 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2021 EUR	Resultaat 2021 EUR
Programma Ontspannen regio					
Lasten					
bruisende binnensteden, krachtige kernen	-	-	-	6.413	-6.413
Saldo lasten Ontspannen regio	**-**	**-**	**-**	**6.413**	**-6.413**
Baten					
bijdrage uit subsidies	-	-	-	6.413	-6.413
Saldo baten Ontspannen regio	**-**	**-**	**-**	**6.413**	**-6.413**
Saldo Ontspannen regio	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Totaal mutaties in reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Ontspannen regio	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Groene groeiregio	Begroting 2021 EUR	Wijziging begroting EUR	Begroting gewijzigd EUR	Realisatie 2021 EUR	Resultaat 2021 EUR
Programma Groene groeiregio					
Lasten					
versnellingsopgave woningbouw	-	-	-	47.804	-47.804
uitwerking verstedelijkingsstrategie	-	-	-	49.587	-49.587
Saldo lasten Groene groeiregio	**-**	**-**	**-**	97.391	-97.391
Baten					
bijdrage uit subsidies	-	-	-	97.391	-97.391
Saldo baten Groene groeiregio	**-**	**-**	**-**	**97.391**	**-97.391**
Saldo Groene groeiregio	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserves toevoeging	-	-	-	-	-
Reserves onttrekking	-	-	-	-	-
Totaal mutaties in reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat Groene groeiregio	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Onvoorzien

In 2021 zijn er geen middelen aangewend voor onvoorzien (zowel op het regiobureau als op de opgaven).

Incidentele en structurele baten en lasten

Regiobureau	Realisatie 2021	Incidenteel	Structureel
	EUR	EUR	EUR
Programma Regiobureau			
Lasten			
management en organisatie	518.891	-	518.891
strategisch advies	282.465	-	282.465
lobby, positionering en profilering	153.237	-	153.237
overhead	206.142	-	206.142
overige personeelskosten	17.055	17.055	-
organisatiekosten regiobureau	120.607	17.199	103.408
communicatie en voorbereiding opgaven	683.453	426.327	257.126
The Economic Board	697.356	-	697.356
Lasten	**2.679.206**	**460.581**	**2.218.625**
Baten			
bijdrage deelnemende gemeenten	1.357.000	-	1.357.000
subsidie van de provincie	955.862	955.862	
The Economic Board	697.356	-	697.356
Baten	**3.010.218**	**955.862**	**2.054.356**

Conform het bedrijfsplan zijn de salariskosten van vier opgavemanagers in 2021 éénmalig (incidenteel) ten laste van het regiobureau geboekt. Deze kosten worden gefinancierd vanuit de transitieplansubsidie die de provincie in 2020 aan de organisatie heeft verstrekt. Het totale bedrag van deze subsidie bedroeg € 520.000 en was bestemd voor twee jaar, begin 2021 restte € 356.000 voor onder andere de dekking van genoemde salariskosten.

Naast de transitieplan-subsidie heeft de Groene Metropoolregio in 2021 € 600.000 subsidie van de provincie ontvangen. In 2022 volgt nogmaals een gelijk bedrag.

Met deze subsidie wordt een deel van de stijging van de inwonersbijdrage van de gemeenten gecompenseerd. De bijdrage was ten tijde van het gemeenschappelijk orgaan regio Arnhem-Nijmegen € 0,88 en is met de komst van de Groene Metropoolregio gestegen naar € 2,50 in 2021.
Door de subsidie van de provincie is de werkelijke inwonersbijdrage in 2021 en 2022 nu € 1,73.

Opgaven

De opgaven bestaan uit programma's die gefinancierd worden uit inwonersbijdragen en subsidies. In 2021 zijn er voor de opgaven geen incidentele uitgaven gedaan.

Analyse begrotingsonrechtmatigheid

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. In de toelichting op het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) wordt begrotingsrechtmatigheid omschreven als:

'Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, evenals het begrotingsjaar van belang zijn.'

Er zijn een aantal verschillende begrotingsoverschrijdingen te onderscheiden. Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen, volgens de Commissie BBV, ten minste de volgende "soorten" begrotingsafwijkingen worden onderkend:

Omschrijving	Onrechtmatig maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig en telt mee voor het oordeel
1. Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten	*	
2. Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie) regelingen	*	
3. Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn		*
4. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn geautoriseerd		*
5. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingswijziging is ingediend		*
6. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt		
6a. Geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar		*
6b. Geconstateerd na verantwoordingsjaar	*	
7. Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren		
7a. Jaar van investeren		*
7b. Afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	*	

In de volgende tabel is per programma de lastenoverschrijding ten opzichte van de begroting per “soort” begrotingsafwijking weergegeven. De toelichting per “soort” begrotingsafwijking is hiervoor weergegeven.

Programma	Saldo lasten EUR	Over-/onderschrijding	Rechtmatigheid c.f. tabel
Regiobureau	2.679.206	Onderschrijding	1
Verbonden regio	94.918	Overschrijding	1
Circulaire regio	197.762	Overschrijding	1
Ontspannen regio	6.413	Overschrijding	1
Groene groeiregio	97.391	Overschrijding	1
Dekking / onvoorzien	0	n.v.t.	

Alle overschrijdingen worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten.
Conclusie: Alle overschrijdingen zijn rechtmatig.

3.3 Balans per 31 december 2021

ACTIVA	2021 31 december EUR
Materiële vaste activa	
Investeringen met economisch nut	64.092
	64.092
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	
Vorderingen op openbare lichamen	428.790
Liquide middelen	1.198.935
Overlopende activa	
Vooruitbetalingen	3.591
	1.631.316
TOTAAL ACTIVA	**1.695.408**

PASSIVA	2021 31 december EUR
Eigen Vermogen	
Onverdeeld resultaat boekjaar	331.012
	331.012
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd <1 jaar	
Overige vlottende schulden	1.086.743
Overlopende passiva	
Vooruitontvangen bedragen van overige Nederlandse overheidslichamen	112.852
Nog te betalen kosten	164.801
	1.364.396
TOTAAL PASSIVA	**1.695.408**

3.4 Grondslagen voor waardering- en resultaatbepaling

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen en risico's, die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is op 1 januari 2021 van start gegaan. Om deze reden zijn vergelijkende cijfers achterwege gelaten.

Bedrag heffing vennootschapsbelasting
Samenwerkingsverbanden zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting, ingeval aan drie cumulatieve voorwaarden is voldaan:

1. De activiteiten van het samenwerkingsverband moeten worden verricht voor de onmiddellijk of middellijk participerende publiekrechtelijke rechtspersonen;
2. De activiteiten zouden bij de participanten in het samenwerkingsverband niet tot belastingplicht hebben geleid of zouden zijn vrijgesteld als zij de activiteiten zelf zouden hebben verricht;
3. De participanten moeten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten van het samenwerkingsverband bijdragen in de kosten van het samenwerkingsverband. Bij een gemeenschappelijke regeling wordt geacht hieraan te zijn voldaan.

Nadrukkelijk is deze vrijstelling bedoeld voor activiteiten aan of ten behoeve van de deelnemers aan een samenwerkingsverband en niet voor activiteiten ten behoeve van of aan een derde partij. De vrijstelling heeft alleen betrekking op het overschot dat wordt gerealiseerd door levering aan de deelnemende gemeenten. Wanneer er winst wordt gerealiseerd in verband met de levering aan derden moet hierover in beginsel vennootschapsbelasting betaald worden.

Gebruik van schattingen
De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van de activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva
Materiële vaste activa
De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen zijn in het algemeen lineair berekend en gerelateerd aan de verwachte economische levensduur, met inachtneming van de restwaarde. Eventuele tegemoetkomingen worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs.

Debiteuren
De debiteuren zijn bij de eerste verwerking in de balans gewaardeerd tegen de reële waarde, die gelijk is aan de kostprijs op het moment van de transactie. Voorzieningen wegens oninbaarheid zijn in mindering gebracht op de aldus bepaalde waarde van de vordering. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor zover liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, is hiermee indien noodzakelijk, bij de waardering rekening gehouden.

Overige activa en passiva
Alle overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs , tenzij anders is vermeld.

Eigen vermogen
De grondslag van het eigen vermogen is bepaald als de resultante van de, volgens wettelijke voorschriften van het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, afzonderlijk gewaardeerde activa en de schulden, voorzieningen en overlopende posten.

Grondslagen voor de resultaatbepaling
Alle posten in de rekening van baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

De aangegane verplichtingen die betrekking hebben op projecten welke worden gefinancierd uit de baten van het lopende boekjaar worden ten laste van de rekening van baten en lasten gebracht.

Toelichting op de posten van de jaarrekening

Materiële vaste activa

Het waardeverloop van de materiële vaste activa is als volgt samen te vatten:

Investeringen met economisch nut	**Investeringen met economisch nut EUR**	**Totaal EUR**
Stand begin boekjaar		
Aanschaffingsprijs	-	-
Cumulatieve afschrijvingen	-	-
Boekwaarde	**-**	**-**
Mutaties		
Investeringen	64.092	64.092
Afschrijvingen		-
Saldo	64.092	64.092
Stand einde boekjaar		
Aanschaffingsprijs	64.092	64.092
Cumulatieve afschrijvingen	-	-
Boekwaarde	**64.092**	**64.092**

Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

Overlopende activa

	2021 EUR
Vooruitbetaalde kosten	3.591
	3.591

Vorderingen op openbare lichamen

De post vorderingen op openbare lichamen bedraagt ultimo 2021 € 428.790. De openstaande vorderingen bestaan uit:

- Debiteurenpositie (deelnemende gemeenten) € 216.285
- Door te schuiven BTW inzake de transparantieregeling € 212.505

	2021 EUR
BTW compensatiefonds samenwerkingsverband	212.505
debiteuren (gemeenten)	216.285
	428.790

Liquide middelen

De post liquide middelen bestaat volledig uit een bankrekening. Er zijn geen kasgelden aanwezig.

	2021 EUR
Rabobank NL15 RABO 039 8279 02	1.198.935
	1.198.935

Uitzettingen in ’s Rijks schatkist

Voor het schatkistbankieren is een drempelbedrag ingesteld. Dit drempelbedrag is ingesteld om te voorkomen dat elke dag alle positieve banksaldi afgeroomd moeten worden naar nihil. Het drempelbedrag is per 1 juli 2021 € 1.000.000 (tot 1 juli 2021 0,75% van de begrote lasten met een minimum van € 250.000).

In 2021 zijn er geen uitzettingen in ’s Rijks schatkist. In het boekjaar was schatkistbankieren nog niet ingesteld en daarom heeft er geen analyse per kwartaal plaatsgevonden.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bedraagt € 331.012 en bestaat volledig uit het resultaat over 2021. In 2021 zijn er nog geen reserves gevormd.

Verloopoverzicht eigen vermogen

Eigen vermogen	**2021**
	EUR
Resultaat boekjaar	
Beginstand	-
Mutatie uit resultaatbestemming	331.012
Eindstand	**331.012**

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd <1 jaar

Overige vlottende schulden

De overige vlottende schulden bedragen ultimo 2021 € 1.251.544. Hierover is geen rente verschuldigd.

De post vlottende schulden bestaat uit:

- Crediteuren € 1.086.743
- Nog te betalen accountants- en administratiekosten € 22.017
- Nog te betalen overige kosten € 141.841
- Nog te betalen declaraties € 943

	2021 **EUR**
Crediteuren	1.086.743
	1.086.743

	2021 **EUR**
nog te betalen accountants- en administratiekosten	22.017
nog te betalen kosten	141.841
nog te betalen declaraties	943
	164.801

Overlopende passiva

Vooruit ontvangen bijdragen overige overheid

De post vooruit ontvangen bijdragen overige overheid bedraagt ultimo 2021 € 112.852.

De opgaven binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen worden gefinancierd vanuit inwonersbijdragen en subsidies.

	2021 EUR
subsidies	97.269
afrekening gevoerde administratie Arnhem	15.583
	112.852

Het saldo van de uitkeringen is gespecificeerd in de tabellen hieronder.

.**Vooruit ontvangen bijdragen overige overheid**

	Saldo 01-01-2021 EUR	Ontvangen bedragen EUR	Bestedingen ten laste van de subsidiebijdragen EUR	Saldo 31-12-2021 EUR
Opstartfase nieuwe regio-organisatie Arnhem-Nijmegen	-	600.000	600.000	-
Transitieplan versterkte samenwerking regio Arnhem-Nijmegen	355.863	-	355.863	-
	355.863	**600.000**	**955.863**	**-**

	Saldo 01-01-2021 EUR	Ontvangen bedragen EUR	Bestedingen ten laste van de subsidiebijdragen EUR	Saldo 31-12-2021 EUR
Verbonden regio	-	-	94.918	- 94.918
Productieve regio	-	-	-	-
Circulaire regio	-	434.614	197.762	236.852
Ontspannen regio	-	25.000	6.413	18.587
Groene Groeiregio	-	34.138	97.391	- 63.253
	-	**493.752**	**396.484**	**97.268**

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichting

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is een huurovereenkomst aangegaan inzake kantoorruimte aan de Nijverheidsweg 2a te Elst. De huurverplichting is aangegaan voor een periode van 5 jaar en loopt tot en met 31 augustus 2026.
De totale huurverplichting bedraagt € **201.082** (conform artikel 11.8 uit de huurovereenkomst zijn de eerste 4 maanden vrijgesteld)

Huurverplichting binnen 1 jaar	€ 43.089
Huurverplichting binnen 1-5 jaar	€ 157.993

3.5 Publicatie wet normering topinkomens

Op 1 januari 2013 is de wet-normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. De maximale bezoldiging van een topfunctionaris bedraagt per kalenderjaar ten hoogste € 209.000, dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

De leden van het dagelijks- en algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vallen onder het begrip topfunctionaris als bedoeld in de WNT, maar ontvangen van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen geen bezoldiging.

De directie van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen valt onder het begrip topfunctionaris als bedoeld in de WNT. De directie bestaat uit één lid. Binnen 2021 is er wel een wisseling geweest.

Drs. A. Joustra (1 januari 2021 – 30 september 2021)
Drs. H. Tiemens (1 september 2021 - 31 december 2021)

De bezoldiging van de directie heeft de maximale bezoldiging niet overschreden.

Op de volgende pagina's zijn de verantwoordingsmodellen opgenomen.

Verantwoordingsmodellen

WNT-verantwoording 2021 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gegevens 2021	
Bedragen in EUR	**H. Tiemens**
Functiegegevens	Regiodirecteur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/09 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	39.488
Beloningen betaalbaar op termijn	7.224
Subtotaal	46.712
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	69.858
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	46.712
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t. N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gezien de startdatum van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (1 januari 2021) zijn er geen vergelijkende cijfers (2020) beschikbaar.

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Gegevens 2021		
Bedragen in EUR	A. Joustra	
Functiegegevens	Interim - regiodirecteur	
Kalenderjaar	2021	2020
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	01/01 – 30/09	N.v.t.
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	09	N.v.t.
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	1240	N.v.t.
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 199	€ 193
Maxima op basis van de normbedragen per maand	246.760	N.v.t.
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	246.760	
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja	
Bezoldiging in de betreffende periode	162.440	N.v.t.
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	162.440	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	
Bezoldiging	162.440	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	

Gezien de startdatum van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (1 januari 2021) zijn er geen vergelijkende cijfers (2020) beschikbaar.

IV3 – Taakvelden onderverdeling

IV3 Taakvelden	Begroting EUR	Baten EUR	Lasten EUR	Saldo EUR
0. Bestuur en ondersteuning				
0.4 Overhead	2.355.000	2.312.862	1.981.850	331.012
	2.355.000	**2.312.862**	**1.981.850**	**331.012**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1 Verkeer en vervoer		94.918	94.918	-
	-	**94.918**	**94.918**	**-**
3. Economie				
3.1 Economische ontwikkeling	697.356	901.530	901.530	-
	697.356	**901.530**	**901.530**	**-**
8.Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
8.1 Ruimtelijke ordening		47.804	47.804	-
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)		49.587	49.587	-
	-	**97.391**	**97.391**	**-**
Totaal	**3.052.356**	**3.406.702**	**3.075.690**	**331.012**

Elst, …….. 2022

Het bestuur

H.M.F. Bruls
L.J.E.M. van Riswijk

4. Kerngegevens

Algemene informatie Regiobureau Groene Metropoolregio

Naam : Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen
Rechtsvorm : Publiekrechtelijke Rechtspersoon
Bezoekadres : Nijverheidsweg 2a, 6662 NG, ELST
Kamer van Koophandel : 81903421
Telefoon : 06-10169143

Inwoneraantallen

Gemeente	**Per 1-1-2020**
Arnhem	161.368
Berg en Dal	34.990
Beuningen	25.891
Doesburg	11.078
Druten	18.918
Duiven	25.124
Heumen	16.450
Lingewaard	46.606
Montferland	36.009
Mook en Middelaar	7.847
Nijmegen	177.698
Overbetuwe	47.909
Renkum	31.404
Rheden	43.736
Rozendaal	1.705
Westervoort	14.973
Wijchen	41.124
Zevenaar	43.740
Totaal	**786.570**

Bron: CBS

Bijlage 1 Bestuurlijke opgaveteams op 31-12-2021

Verbonden regio
R. van der Zee (Arnhem) – bestuurlijk opdrachtgever
I. van der Valk (Lingewaard) – ambtelijk opdrachtgever
R. Waas (Heumen)
J. Sluiter (Lingewaard)
P. Baneke (Mook & Middelaar)
J. Wijnia (Nijmegen)
P. Loermans (Wijchen)
C. Koers (Zevenaar)

Productieve regio
J. van Dellen (Arnhem) – bestuurlijk opdrachtgever
P. Werkman (Doesburg) – ambtelijk opdrachtgever
W. Brink (Druten)
H. Hieltjes (Duiven)
F. Eetgerink (Heumen)
H. Witjes (Lingewaard)
M. Som (Montferland)
M. Esselbrugge (Nijmegen)
N. Derks (Wijchen)
B. Faber (Overbetuwe)
B. Elfrink (Zevenaar)

Circulaire regio
T. Burgers (Wijchen) – bestuurlijk opdrachtgever
M. van der Geijn (Renkum) – ambtelijk opdrachtgever
N. Verheul (Berg en Dal)
P. Bollen (Doesburg)
M. Schoenaker (Heumen)
A. Slob (Lingewaard)
D. Horsthuis-Tangelder (Overbetuwe)
J. Maouche (Renkum)
D. Klomberg (Rheden)
C. Koers (Zevenaar)

Ontspannen regio
A. Schaap (Renkum) – bestuurlijk opdrachtgever
E. van der Velde (Berg en Dal) – ambtelijk opdrachtgever
B. Roelofs (Arnhem)
A. Visser (Berg en Dal)
B. van Veldhuizen (Doesburg)
M. Schoenaker (Heumen)
H. Witjes (Lingewaard)
N. Vergunst (Nijmegen)
M. Budel (Rheden)
E. Weststeijn (Rozendaal)
H. Sluiter (Westervoort)
B. Elfrink (Zevenaar)

Groene groeiregio
C. van Eert (Rheden) – bestuurlijk opdrachtgever
R. Boer (Wijchen) – ambtelijk opdrachtgever
C. Bouwkamp (Arnhem)
P. de Klein (Beuningen)
N. Vergunst (Nijmegen)
W. Hol (Overbetuwe)
G. Gerrits (Wijchen)
H. Winters (Zevenaar)

Bijlage 2 Controleverklaring

[Volgt na akkoord van de accountant]

Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst
info@groenemetropoolregio.nl
www.groenemetropoolregio.nl

APRIL 2022

Aan het algemeen en dagelijks bestuur
van de Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen
Nijverheidsweg 2a
6662 NG ELST

Datum
12 april 2022

Ons kenmerk
2022-AV-30008701

Onderwerp
Accountantsverslag 2021

Geachte leden van het algemeen en dagelijks bestuur,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2021. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van onze werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2021, en voor het beoordelen van de financiële positie van uw gemeenschappelijke regeling.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2021 gecontroleerd.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van de Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen.

De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden. Het verslag van bevindingen is, zoals hiervoor reeds verwoord, bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2021. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole

Wij bedanken de medewerkers van de gemeenschappelijke regeling voor de prettige samenwerking en zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Hoogachtend,
Astrium Overheidsaccountants B.V.

was getekend
W.L. Schuitemaker RA

Astrium Overheidsaccountants B.V.
Edelgasstraat 57, 2718 SX Zoetermeer
www.astrium.nl

Tel: (079) 36 23 613
Fax: (079) 361 57 77
info@astrium.nl

IBAN NL10RABO0322622360
BTW nr. NL810591625B01
KVK: 34168056

Accountantsverslag

Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen–
Boekjaar 2021

1. Inleiding

In het kader van de door het algemeen bestuur aan ons verstrekte opdracht voor de controle van de jaarrekening 2021 van de Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen brengen wij u hierbij verslag uit van onze belangrijkste bevindingen naar aanleiding van onze eindejaars controlewerkzaamheden die wij onlangs hebben uitgevoerd.

Dit accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2021. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van uw gemeenschappelijke regeling.

Onze werkzaamheden zijn erop gericht een oordeel te kunnen geven over de jaarrekening 2021 van de Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen en niet primair op het opsporen van fraudes of onregelmatigheden in uw organisatie. De bevindingen in deze brief zijn daarom beperkt tot de punten die voortvloeien uit de controle van de jaarrekening.

Het accountantsverslag is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 1	Inleiding
Hoofdstuk 2	Kernpunten van de controle
Hoofdstuk 3	Analyse vermogen en resultaat
Hoofdstuk 4	Interne beheersing en automatisering
Hoofdstuk 5	Rechtmatigheid
Hoofdstuk 6	Overige bevindingen (jaarrekeningcontrole 2021)

Bijlagen:

A.	Niet-gecorrigeerde controleverschillen
B.	Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

2. Kernpunten van de controle

2. Kernpunten van de controle

2.1 Controle-verklaring	De jaarrekeningcontrole is uitgevoerd zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging. De uitgevoerde werkzaamheden hebben geresulteerd in een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2021 voor de getrouwheid en rechtmatigheid. Ten aanzien van ons oordeel van de rechtmatigheid constateren wij dat er sprake is van een begrotingsonrechtmatigheid (investeringskredieten) die in beginsel van invloed is op de strekking van de controleverklaring. Het algemeen bestuur heeft op 6 april 2022 op een juiste wijze een indemniteitsprocedure gevolgd (zie ook hoofdstuk 5.1), waardoor deze fout niet meetelt in ons rechtmatigheidsoordeel. De controleverklaring wordt u separaat toegezonden.
2.2 Reikwijdte van de controle	Met de opdrachtbevestiging heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2021. De reikwijdte van onze controle staat hierin omschreven. Er is gedurende het verloop van de controle over 2021 op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2021 voldoende voor de doelstelling van onze controle.
2.3 Grondslagen	De accountantscontrole omvat onder meer een onderzoek naar de toepassing van de juistheid van de grondslagen in de jaarrekening. Naar onze mening zijn de door het dagelijks bestuur gekozen grondslagen voor waardering en resultaatbepaling aanvaardbaar, conform wet- en regelgeving en consistent toegepast. In het boekjaar 2021 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van de belangrijkste verslaggevingsgrondslagen uit het BBV.
2.4 Onafhankelijkheid	▪ Astrium Overheidsaccountants B.V. (hierna: Astrium) is onafhankelijk van de Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. ▪ Ons zijn geen relaties bekend tussen Astrium en de Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. ▪ Bijlage B bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.

2.5 Schattingen

Schattingen op basis waarvan een aantal jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van het management. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat de schattingen en veronderstellingen aanvaardbaar zijn in het kader van de jaarrekening als geheel.

2.6 Goedkeurings- en rapporterings-tolerantie

De materialiteit bij de planning en uitvoering van de jaarrekeningcontrole 2021 is € 30.800. Deze materialiteit vloeit voort uit de wettelijk voorgeschreven (minimum)vereisten, zoals opgenomen in de Bado en het door het algemeen bestuur vastgestelde controleprotocol, hetgeen voldoet aan de wettelijke minimumvereisten.

Goedkeuringstoleranties		
Fouten	1% van de totale lasten	€ 30.800
Onzekerheden	3% van de totale lasten	€ 92.400
Rapporteringstoleranties		
Fouten		€ 1.500
Onzekerheden		€ 4.500
Realisatie fouten en onzekerheden ***Zie bijlage A van deze rapportage***	**Getrouwheid**	**Rechtmatigheid**
Fouten	€ -	€ -
Onzekerheden	€ -	€ -

<u>Goedkeurende controleverklaring ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid</u>

Getrouwheid:

De totale omvang van de fouten is lager dan de tolerantie van 1% van de totale lasten (€ 30.800) en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring ten aanzien van de getrouwheid.

	De totale omvang van de onzekerheden is lager dan de tolerantie van 3% van de totale lasten (€ 92.400) en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring ten aanzien van de getrouwheid. *Rechtmatigheid:* De totale omvang van de fouten is, door het volgen van een indemniteitsprocedure, lager dan de tolerantie van 1% van de totale lasten (€ 30.800) en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring ten aanzien van de rechtmatigheid. De totale omvang van de onzekerheden is lager dan de tolerantie van 3% van de totale lasten (€ 92.400) en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring ten aanzien van de rechtmatigheid.
2.7 Analyse vermogen en resultaat	Het gerealiseerde resultaat (inclusief de mutaties in de reserves) bedraagt circa **€ 331.000 positief** versus een begroot resultaat (na wijziging) van € nihil. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen wij u naar de bestuurlijke samenvatting in de jaarstukken 2021. In hoofdstuk 3 gaan wij nader in op het resultaat en de ontwikkeling van het (weerstands)vermogen.
2.8 Voorzieningen	Wij hebben geconstateerd dat de Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen geen voorzieningen heeft gevormd per balansdatum. Daarbij hebben we specifiek beoordeeld of het ontbreken van voorzieningen voldoet aan de eisen en voorwaarden van het BBV. Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden. Wij concluderen dat er per 31 december 2021 geen sprake is van een noodzaak om voorzieningen te vormen.
2.9 EU-aanbestedingen	De gemeenschappelijke regeling dient te voldoen aan de EU-aanbestedingsregels zoals eveneens middels uw eigen normenkader is vastgesteld. Wij hebben vastgesteld dat er geen sprake is van een onrechtmatigheid ten aanzien van de EU-aanbestedingsregels in 2021. Wij hebben bij de uitvoering van onze accountantscontrole niet getoetst op het naleven van het eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid aangezien dit geen onderdeel uitmaakt van het door het algemeen bestuur vastgestelde normenkader.

3. Analyse vermogen en resultaat

3. Analyse vermogen en resultaat

3.1 Eigen vermogen

Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling (het gerealiseerde saldo van baten en lasten) en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. De gemeenschappelijke regeling mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren. Om het resultaat van de jaarrekening goed te kunnen begrijpen, is het van belang dat u inzicht heeft in wat het effect op de reserves van uw gemeenschappelijke regeling is geweest (x € 1.000).

Resultaat 2021	**(x € 1.000)**
De totale baten van uw gemeenschappelijke regeling over 2021 bedragen:	€ 3.407
De totale lasten van uw gemeenschappelijke regeling over 2021 bedragen:	€ 3.076
Het resultaat bedraagt (saldo baten en lasten programma's **voor reserve mutaties**):	**€ 331**
Gedurende het jaar heeft u besloten geen gelden te reserveren of te onttrekken aan de reserves:	€ -
Gerealiseerd resultaat 2021 na reservemutaties	**€ 331**

3.2 Financiële positie

Het eigen vermogen van uw gemeenschappelijke regeling is in 2021 met een bedrag van € 331.000 toegenomen naar een omvang van € 331.000. Dit komt overeen met het afgeronde saldo van baten en lasten (exclusief mutaties in bestemmingsreserves) zoals dat is verantwoord in de programmarekening. Het resultaat over 2021 na reservemutaties bedraagt € 331.000 positief. In de balans is dit afzonderlijk onder het eigen vermogen gepresenteerd ("Resultaat voor resultaatbestemming").

De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ultimo 2021 bedraagt dit solvabiliteitspercentage 19% waarmee de norm van de Provincie voor voldoende solvabiliteit (20%-50%) net niet wordt behaald. Belangrijk is hierbij echter de constatering dat de organisatie pas op 1 januari 2021 is gestart en het jaar 2021 het eerste jaar is dat de Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen actief is.

De netto schuldquote bedraagt 0%. De ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer bedragen dan de jaarlijkse inkomsten. Wij stellen vast dat ruim wordt voldaan aan de norm van < 90% van de Provincie Gelderland. Dit kengetal valt derhalve positief uit voor de gemeenschappelijke regeling en wordt als een laag risico onderkend.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het hoofdstuk financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

3.3 Weerstands-vermogen

Ten einde een oordeel te geven over de financiële positie van de gemeenschappelijke regeling dienen naast het eigen vermogen ook de risico's zoals opgenomen in de risicoparagraaf te worden betrokken. In de jaarrekening zijn de risico's weergegeven in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing. In de jaarrekening 2021 is de actuele stand van zaken ten aanzien van de risico's opgenomen en laat zich als volgt samenvatten:

	Bedrag
Benodigde weerstandscapaciteit op basis van risico simulatie	€ 435.000
Weerstandscapaciteit	€ 331.000

Wij zijn van mening dat de integrale risicobenadering en de financiële vertaling van de verwachte risico's in 2021 op een adequate wijze heeft plaatsgevonden. Op basis van een weerstandratio van 0,8 kan de weerstandscapaciteit van de gemeenschappelijke regeling als bijna voldoende worden aangemerkt.

	Uw gemeenschappelijke regeling heeft niet voldoende ruimte om alle risico's met de algemene reserve en specifieke bestemmingsreserve te kunnen opvangen. Mocht blijken dat de weerstandscapaciteit onvoldoende is om alle genoemde risico's te kunnen ondervangen, dan zal de organisatie een beroep kunnen doen op extra middelen vanuit de aangesloten gemeenten conform de bepalingen in de gemeenschappelijke regeling.
3.4 Conclusie financiële positie	De Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen beschikt over een voldoende gezonde financiële positie en is derhalve goed in staat om toekomstige tegenvallers, zoals nu onderkend op geld en op kans van het vóórkomen, op te vangen.

4. Interne beheersing en automatisering

4. Interne beheersing en automatisering

4.1 Samenvatting bevindingen management-letter 2021

Als onderdeel van de jaarrekeningcontroles 2021 hebben wij in december 2021 de tussentijdse (interim) controle uitgevoerd. Deze interimcontrole is primair gericht op de bedrijfsvoering binnen de gemeenschappelijke regeling met name de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Onze bevindingen, voortvloeiend uit de interimcontrole, zijn vastgelegd in onze managementletter van 8 februari 2022.

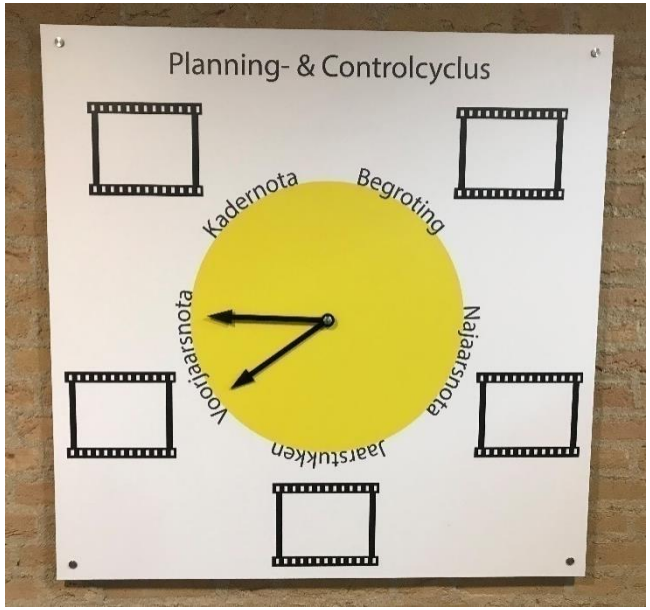

Uit onze interimcontrole blijkt dat de gemeenschappelijke regeling haar zaken beheersmatig op orde heeft, voor zover wij dat beoordelen in het licht van de jaarrekeningcontrole. De organisatie is in 2021 gestart en gedurende het jaar 2021 heeft de Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen op diverse vlakken al een mooie ontwikkeling doorgemaakt. Daarmee is de ‘basis op orde’ en kan de organisatie nu een doorontwikkeling gaan maken die past bij de omvang en doelstellingen van de organisatie.

Wij hebben in onze managementletter een aantal verbeterpunten geconstateerd ten aanzien van de kwaliteit van de interne beheersing en in het kader van de doorontwikkeling van de organisatie. Voor onze specifieke bevindingen en overige aanbevelingen (verbeterpunten) verwijzen wij u naar de genoemde managementletter.

4.2 Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiserings-omgeving	Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de controle van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen.

5. Rechtmatigheid

5. Rechtmatigheid

5.1 Begrotings-rechtmatigheid	De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en de Wet op de gemeenschappelijke regelingen. Deze normen dient het algemeen bestuur zelf nader in te vullen en te concretiseren. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het dagelijks bestuur belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan het algemeen bestuur, zodat het algemeen bestuur hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan het algemeen bestuur van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het dagelijks bestuur inbreuk maakt op het budgetrecht van het algemeen bestuur. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft door de accountant niet in alle gevallen te worden meegewogen in zijn oordeel. In die gevallen dat het algemeen bestuur geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat de accountant deze kostenoverschrijdingen betrekt bij de beslissing of hij al dan niet een goedkeurend rechtmatigheidsoordeel kan afgeven. Essentieel is dat het algemeen bestuur nadere regels kan stellen wanneer: 1. Lastenoverschrijdingen zijn gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten; 2. Lastenoverschrijdingen passen binnen het beleid; of 3. Lastenoverschrijdingen bij open einde regelingen. Daarnaast moet de accountant deze **lasten**overschrijdingen – waarvan het dagelijks bestuur in de jaarrekening moet aangeven dat het algemeen bestuur deze nog dient te autoriseren – in het verslag van bevindingen aan de orde stellen. Extra lasten die zijn gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij het algemeen bestuur nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid kijkt de accountant naar de lastenoverschrijdingen per programma die de rapportagetolerantie overschrijden.

Op het programma opgaven – regionale agenda en de investeringen is **een begrotingsoverschrijding op de lasten** geconstateerd, welke de rapportagetolerantie overschrijdt. Deze zijn in de tabel hierna opgenomen:

Lastenoverschrijding programma	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee in oordeel	Onrechtmatig telt wel mee in oordeel
Programma opgaven – regionale agenda	€ 396.000	✓	
Investeringen	€ 64.000		€ 64.000

Tegenover de hogere lasten op bovenstaand programma staan ook hogere baten, waardoor de onrechtmatigheid niet meegewogen wordt in ons rechtmatigheidsoordeel.

De overschrijding van de investeringskredieten voor een bedrag van € 64.000 bestaat uit kantoorinventaris (€ 15.000), en ICT investeringen (€ 49.000). Door het algemeen bestuur is geen goedkeuring gegeven op deze investeringen en zijn deze ook niet meegenomen in de initiële begroting 2021, waardoor deze overschrijdingen in beginsel meetellen in de oordeelsvorming voor de rechtmatigheid.

Wij adviseren u wel om dergelijke ontwikkelingen gedurende het boekjaar 2022 nauwlettend te volgen en indien noodzakelijk hiervoor gedurende het begrotingsjaar reeds tijdig een begrotingswijziging op te stellen.

Het algemeen bestuur heeft op 6 april 2022 besloten om de overschrijding van investeringskredieten middels een indemniteitsprocedure voorafgaand aan de vaststelling van de jaarrekening 2021 alsnog goed te keuren. De totstandkoming en toekomstige herstelmaatregelen ten aanzien van deze investeringskredieten worden daarmee alsnog expliciet goedgekeurd door het algemeen bestuur voorafgaand aan de vaststelling van de jaarrekening. Door het volgen van deze indemniteitsprocedure telt deze overschrijding namelijk niet mee voor ons rechtmatigheidsoordeel. Het voordeel hiervan is dat het bedrag aan gerapporteerde rechtmatigheidsfouten met € 64.000 afneemt en daarmee onder de drempel van 1% van de totale lasten komt.

Conclusie: De begrotingsoverschrijdingen zijn getoetst aan de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. De begrotingsoverschrijdingen ten aanzien van het programma opgaven – regionale agenda worden gecompenseerd met extra inkomsten. Deze overschrijdingen tellen niet mee bij de bepaling van de strekking van ons rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2021.

	De overschrijding van investeringskredieten tellen wij, door het indemniteitsbesluit van 6 april 2022, niet mee bij de bepaling van de strekking van ons rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2021.
5.3 Europese aanbestedingen	Het normenkader voor de rechtmatigheidscontrole, zoals vastgesteld door het algemeen bestuur, bevat onder andere de Europese aanbestedingswetgeving. Bij onze jaarrekeningcontrole hebben wij aan de hand van een voor uw organisatie uitgevoerde crediteurenanalyse gecontroleerd of de Europese aanbestedingswetgeving gedurende het boekjaar 2021 is nageleefd. Naast inzicht in de rechtmatigheid van individuele dossiers geeft deze analyse ook inzicht in de beheersing van het inkoopproces, die (ook) het naleven van de aanbestedingswetgeving moet waarborgen. Daarbij zijn ons de volgende zaken opgevallen: 1. De organisatie heeft niet zelfstandig een inkoopanalyse uitgevoerd, wij adviseren om dit vanaf het boekjaar 2022 periodiek te gaan doen. Wij merken dat binnen de organisatie aandacht is voor zowel het naleven van de Europese aanbestedingsregels als het eigen inkoopbeleid. 2. Er zijn geen afwijkingen van de Europese aanbestedingsrichtlijnen geconstateerd voor het boekjaar 2021. Derhalve is ook geen sprake van onrechtmatigheden die moeten worden meegewogen in ons accountantsoordeel voor de rechtmatigheid ten behoeve van het boekjaar 2021.
5.4 Rechtmatig-heidsverklaring vanaf 2022	Over de jaarrekening 2022 van gemeenschappelijke regelingen zal – zoals het er nu naar uitziet – het dagelijks bestuur verplicht zijn een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening op te nemen. Het formele wetsbesluit moet nog worden goedgekeurd en onder andere het BBV wordt hierop in de komende tijd aangepast. De accountant zal zijn/haar oordeel geven over de getrouwheid van de jaarrekening waar de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel van uitmaakt. De accountant verstrekt geen afzonderlijk rechtmatigheidsoordeel meer. Inmiddels is een standaardtekst voor deze verantwoording ontwikkeld. Hierin geeft het dagelijks bestuur aan dat er zich geen rechtmatigheidsfouten (alleen de 3 criteria: begroting, voorwaarden en M&O) in de financiële handelingen gedurende het kalenderjaar hebben voorgedaan boven een gestelde verantwoordingsgrens. De keuze van de hoogte van deze grens – de verantwoordingsgrens – wordt aan het dagelijks bestuur overgelaten en is maximaal 3% van de totale lasten inclusief de toevoegingen aan reserves.

	Overigens merken wij hierbij op dat de huidige drempels ten aanzien van foutevaluatie volgens het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) uitgaan van maximaal 1% afwijking (ook ten aanzien van getrouwheid). Hiermee ontstaat mogelijk een discrepantie tussen eigen normenkader en accountantsregelgeving. Dit geldt voor fouten én onzekerheden. Als deze zich gezamenlijk boven de grens bevinden dan is het vereist aan te geven welke afwijkingen het betreft. Van het dagelijks bestuur wordt tevens verwacht dat in de paragraaf bedrijfsvoering een toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording wordt gegeven en welke acties zij neemt om dergelijke afwijkingen in de toekomst te voorkomen. Om deze verplichting te kunnen invoeren moet onder andere de Gemeentewet, het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) en de Kadernota rechtmatigheid nog worden aangepast. Vooralsnog wordt nog steeds uitgegaan van de invoering vanaf het boekjaar 2022. De wijziging in de verantwoordelijkheden ten aanzien van rechtmatigheid betekent dat het dagelijks bestuur zelfstandig een controlesystematiek moet inrichten, deze moet laten uitvoeren en over de uitkomsten moet rapporteren middels een rechtmatigheidsverantwoording. De organisatie gaat de komende maanden actief aan de slag met de implementatie van dit traject. Binnen de gemeenschappelijke regeling wordt hard gewerkt aan de opzet van een intern controleplan. Wij hebben er derhalve vertrouwen in dat het dagelijks bestuur in staat is om tijdig de voorbereidingen op het afgeven over een rechtmatigheidsverklaring voor 2022 te kunnen treffen.

6. Overige bevindingen jaarrekeningcontrole 2021

6. Overige bevindingen jaarrekeningcontrole 2021

6.1 Wijziging in verslaggevings-voorschriften en overige wet- en regelgeving	In de jaarrekening 2021 zijn geen stelsel- of schattingswijzigingen verwerkt. De gemeenschappelijke regeling heeft de jaarrekening opgesteld conform de voorschriften in het BBV.
6.2 Bevestiging van het dagelijks bestuur	Wij ontvangen van het dagelijks bestuur een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening.
6.3 Beperking in reikwijdte van de controle	Er zijn geen meningsverschillen met het management noch het dagelijks bestuur geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers en het dagelijks bestuur van uw gemeenschappelijke regeling de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.
6.4 Wet Normering Topinkomens (WNT)	De Wet Normering Topinkomens (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 209.000 niet te boven gaan. Daarnaast dient u het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000. Uit de werkzaamheden blijkt dat in 2021 voor de topfunctionarissen en overige medewerkers geen sprake van een overschrijding van de grensbedragen en dat de WNT juist is verantwoord in de jaarstukken.

	Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd In overeenstemming met het controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is. In onze controleverklaring hebben wij bovenstaande expliciet opgenomen.
6.5 Fraude als onderdeel van de accountants-controle	In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Hoewel wij een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht. Wij hebben een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met de ambtelijke organisatie van de Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen. Tijdens dit overleg is gesproken of het management aanwijzingen en of vermoedens heeft gehad voor de mogelijke aanwezigheid materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of de werknemers zijn betrokken die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing, of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn voor de jaarrekening. Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop gericht waren om het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht. Conclusie: Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2021 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

6.6 COVID-19 algemeen	In maart 2020 is het Covid-19 virus uitgebroken en na een jaar is nog geen sprake van volledig herstel. Maatschappelijk en economisch heeft dit grote gevolgen en veel organisaties worden financieel geraakt. Ook voor de Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen brengt dit onzekerheden met zich mee. Enerzijds worden de contouren van de economische en maatschappelijke impact van het virus steeds duidelijker, anderzijds is nog steeds sprake van (economische) beperkingen en heeft dit mogelijk ook impact op de door de gemeenschappelijke regeling te realiseren doelstellingen. In 2021 heeft de gemeenschappelijke regeling analyses uitgevoerd van de impact van Covid-19. Vooralsnog ondervindt de gemeenschappelijke regeling, in financieel opzicht, geen grote hinder van de Corona-pandemie. Het dagelijks bestuur schat op basis van de uitgevoerde analyses het doorvoeren van een duurzame waardevermindering op de activa van de gemeenschappelijke regeling niet van toepassing. De in de jaarrekening gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op een positieve continuïteitsveronderstelling. Hoewel de uiteindelijke toekomstige financiële impact van de uitbraak van Covid-19 ten tijde van het opmaken van deze jaarrekening niet duidelijk is, is het dagelijks bestuur van mening dat op basis van de thans beschikbare informatie, de inmiddels genomen maatregelen en de huidige liquiditeitspositie, dat de bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerde continuïteitsveronderstelling niet materieel wordt beïnvloed.
6.7 COVID-19 verwerking in de jaarrekening	De commissie BADO heeft op 26 februari 2021 de ‘Notitie effecten en risico’s voor decentrale overheden vertaald naar de jaarrekening’ uitgebracht. In deze notitie zijn richtlijnen, voorstellen en aandachtspunten opgenomen ten aanzien van de verantwoording van de impact van Covid-19 in de jaarrekening. In de notitie is in hoofdstuk 4.3 opgenomen dat de organisatie de mogelijkheid wordt geboden om een onverplichte paragraaf in de jaarrekening op te nemen. Het dagelijks bestuur heeft ervoor gekozen om geen separate paragraaf Covid-19 op te nemen in de jaarrekening. In de jaarrekening 2021 van de Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen is op diverse onderdelen een toelichting opgenomen op de impact van Covid-19. Wij concluderen dat de huidige wijze van toelichten voldoet aan de vereisten zoals voorgeschreven door de commissie BBV en de BADO notitie.

6.8 Begroting 2021 en 2022	In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn diverse bepalingen opgenomen waaraan de begroting van de Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen moet voldoen. Wij hebben geconstateerd dat de begrotingen die voor 2021 en 2022 niet zijn opgesteld conform de bepalingen in het BBV. Wij begrijpen dat hier een direct verband is met de opstartfase en verdere professionalisering van de organisatie. De Provincie Gelderland als toezichthouder kan hier mogelijk ook een opmerking over maken. Voor de uitkomsten van onze controlewerkzaamheden heeft dit geen impact. De organisatie heeft voor de meerjarenbegroting 2023 – 2026 een toetsing laten doen of deze begroting conform BBV is opgesteld. Daarmee is de basis gelegd om te waarborgen dat toekomstige begrotingen aan de vereisten van het BBV kunnen voldoen.

astrium
Bijlagen
Regio Arnhem-Nijmegen
Groene metropoolregio

Bijlage A – Niet-gecorrigeerde controleverschillen en / of onzekerheden

Toleranties t.b.v. foutenevaluatie (getrouwheid en rechtmatigheid)	**Fouten**	**Onzekerheden**
Goedkeuringstolerantie (respectievelijk 1% en 3% van de totale lasten)	€ 30.800	€ 9.400
Rapporteringtolerantie fouten en onzekerheden (grens waarboven gerapporteerd wordt aan het algemeen bestuur)	€ 1.500	€ 4.500

Foutenevaluatie	**Fouten**		**Onzekerheden**	
Aard van de fouten	Getrouwheid	Rechtmatigheid	Getrouwheid	Rechtmatigheid
Onrechtmatigheid investeringen door het ontbreken van investeringskredieten (na indemniteitsbesluit d.d. 6 april 2022 niet meetellen in foutevaluatie)	€ 0	€ 0.	€ 0	€ 0
Totaal	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Bevestiging dagelijks bestuur

Wij hebben van het dagelijks bestuur een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het dagelijks bestuur bevestigt dat geen sprake is van niet- gecorrigeerde fouten die, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening materieel (kunnen) zijn.

Conclusie: Bij de jaarrekening 2021 kan een goedkeurende verklaring worden verstrekt inzake **getrouwheid** en **rechtmatigheid**.

Bijlage B – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met de Nederlandse Corporate Governance Code dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de Groene Metropoolregio Arnhem – Nijmegen in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Astrium beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersings- maatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Astrium.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.

- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Astrium wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een audit commissie of algemeen bestuur, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeenschappelijke regeling

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Astrium, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeenschappelijke regeling die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Het algemeen bestuur van Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2021 van Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen te Elst gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva van Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen per 31 december 2021 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- Zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, opgenomen bepalingen zoals opgenomen in het normenkader 2021 dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 9 februari 2022.

De jaarrekening bestaat uit

1. de balans per 31 december 2021;
2. het overzicht van baten en lasten over 2021;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 7 juli 2021 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2021 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 30.800. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2021. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde fouten groter of gelijk aan € 1.500 en onzekerheden groter of gelijk aan € 4.500 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwantitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening
Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV.

Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, opgenomen bepalingen zoals opgenomen in het normenkader 2021 dat is vastgesteld door het bestuur op 9 februari 2022.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeenschappelijke regeling in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 7 juli 2021 en het Controleprotocol WNT 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zoetermeer, 12 april 2022
Astrium Overheidsaccountants B.V.

Was getekend,

W.L. Schuitemaker RA

Memo

Datum : 11 april 2022

Aan : gemeenteraden

Van : Dagelijks bestuur

Betreft : Onderbouwing inzet rekeningoverschot 2021

Aanleiding
Door het algemeen bestuur is op 6 april bij de behandeling van de jaarstukken gevraagd een nadere onderbouwing te leveren voor de voorgestelde inzet van het rekeningoverschot 2021 zoals opgenomen in de jaarrekening 2021.

Voorstel
Het dagelijks bestuur heeft het algemeen bestuur voorgesteld het voordelig resultaat groot € 331.012 als volgt in te zetten:

- een bedrag van € 100.000 toe te voegen aan de algemene reserve (conform art. 31 lid 8 van de gemeenschappelijke regeling)
- € 231.012 in 2022 toe te voegen aan een te vormen bestemmingsreserve na verwerking van het voorstel resultaatbestemming.

Met de te vormen bestemmingsreserve willen we in 2022 extra inzet plegen op:

- Optimalisering regiobureau op gebied van communicatie, bedrijfsvoering en administratieve organisatie (ca. € 100.000)

De opbouw van de regio-organisatie en regiobureau is later gestart dan in het bedrijfsplan (oktober 2020) was opgenomen. Een gevolg hiervan was dat de inrichting van de bedrijfsvoering ook later kon worden opgepakt terwijl, in het eerste half jaar van het opbouwjaar 2021, de regionale agenda en begroting 2022 opgeleverd moest worden. Door deze vertraagde start moet op het gebied van bedrijfsvoering (PIJOFACH) nog de nodige acties uitgevoerd worden om de organisatie goed in te richten.
Zo lukte het helaas pas in december 2021 om voor communicatie een medewerker aan te trekken; op dit terrein is dit jaar een enorme inhaalslag nodig. Ook op het gebied van huisvesting (o.m. inrichting kantoor Elst) en personeel(-sontwikkeling) is nog een achterstand in te lopen.

Hierbij speelde ook dat het geruime tijd heeft geduurd voordat er duidelijkheid ontstond over de financiële positie van de Groene Metropoolregio. De opgavebudgetten waren bij meerdere gemeenten ondergebracht waardoor er geen overzicht was. De keuze is gemaakt om in het 2e half jaar extra kritisch te zijn op het doen van uitgaven of het aangaan van verplichtingen; de hand werd stevig op de knip gehouden. Door de vertraagde start en een rem op de uitgaven in het tweede half jaar kan 2021 worden afgesloten met een positief rekeningresultaat voor het bedrijfsbureau.

- Versnellen speerpunten binnen de opgaven (ca € 130.000)
  - Position paper Logistiek (ca. € 35.000)
  - Groen-blauw raamwerk (ca. € 40.000)
  - Kwartiermaker circulair bouwen (ca € 55.000)

In juli 2021 is de regionale agenda 2022 vastgesteld. In 2021 en in het eerste kwartaal van 2022 is door de opgaveteams vol overgave gewerkt aan de opgaven. Een aantal projecten binnen de regionale agenda 2022 zijn door diverse oorzaken in een stroomversnelling gekomen. Deze projecten kunnen op veel enthousiasme rekenen van de bestuurlijke opgaveteams (BOT), de bestuurlijk platforms (portefeuillehouders) én van betrokken partners. Binnen de opgavenbegrotingen 2022 zijn onvoldoende middelen opgenomen om de gedeelde ambitie en de gewenste versnelling te faciliteren.

Met de inzet van het rekeningresultaat is het mogelijk de energie die nu in deze projecten zit vast te houden. Het benutten van het rekeningoverschot 2021 heeft tot gevolg dat deze bedragen niet opgenomen hoeven te worden in de opgavebijdrage 2023. Bijkomend voordeel is ook dat een grotere inzet vanuit de samenwerkende gemeenten in 2022, door de actuele afspraak met de provincie Gelderland, leidt tot een grotere provinciale bijdrage.

Positon paper Logistiek

Samen met de HAN, de provincie, VNO-NCW en Logistics Valley heeft de regio gewerkt aan een regionale visie, een gezamenlijke koers op logistiek. Dit heeft geleid tot een position paper logistiek waarin de HAN de regio adviseert over de kansen en mogelijkheden voor de regio hier een rol in te spelen. Op 9 maart is door de portefeuillehouders positief gereageerd op de wijze waarop logistiek kan worden meegenomen in de regionale agenda 2023-2025. Dit voorstel is in samenwerking tussen de opgaven Circulair, Verbonden en Productief opgesteld. In de paper, en gesteund door eerdere ambtelijke en bestuurlijke overleggen, wordt geconstateerd dat logistiek een belangrijke voorwaarde is voor onze maatschappelijke opgaven. Of zoals de HAN het formuleert: “Logistiek is noodzakelijk voor onze economie maar we willen het niet zien, het moet gewoon werken". Logistiek is ook een breed begrip (van verkeersveiligheid tot energietransitie, van multimodaal vervoer tot leefomgeving). Een integrale benadering is daarom van belang.

De middelen die in 2022 nodig zijn en niet in één van de 3 opgaven zijn meegenomen bedragen ca. € 25.000 om in het tweede half jaar een kwartiermaker een start te laten maken.

Groen-blauw raamwerk

Werkend aan het groen-blauw raamwerk in 2022 blijkt dat dit raamwerk belangrijk is als onderlegger voor de Verstedelijkingsstrategie. In de begroting 2022 is vorig jaar de keuze gemaakt voorzichtig te begroten mede omdat de opgave Ontspannen regio een brede opgave is die speerpunten met een divers karakter kent. Mede door het regeerakkoord, waar zwaar wordt ingezet op klimaatadaptatie en stikstof, is duidelijk geworden dat het belangrijk is om zo snel en goed mogelijk zicht te krijgen op onze gezamenlijke ambities. Dan kunnen we deze inbrengen in de gebiedsuitwerkingen en het verstedelijkingsakkoord en voor de bekostiging van onze ambities een beroep doen op de daarvoor bestemde budgetten bij het Rijk en de Provincie.

Kwartiermaker circulair bouwen

Het is onze ambitie circulaire topregio van Nederland te zijn. In het regeerakkoord is een behoorlijk budget beschikbaar gesteld voor regiodeals. Dit is het moment om met vele partijen in de regio gezamenlijk met het rijk tot een regiodeal te komen met als insteek circulariteit, en in het bijzonder circulair bouwen, met bijbehorende ontwikkeling van opleidingen en andere randvoorwaarden om de circulaire bouw te kunnen opschalen. Samen met de provincie en de Economic Board nemen we hiertoe het initiatief. Dit kon vooraf niet voorzien worden, maar er is wel procesgeld nodig voor dit initiatief.

Afrondend

De Groene Metropoolregio is een startende samenwerking. In 2021 is gestart met een klein groepje mensen met als uitdaging de regio-organisatie te bouwen en met bestuurders in de 5 BOT's aan de slag te gaan met de 5 opgaven. Door het algemeen bestuur is geconstateerd dat in het opbouwjaar door bestuurlijk en ambtelijke inzet in korte tijd veel is bereikt in niet optimale omstandigheden. Er wordt met veel energie, regiobreed, gewerkt aan de opgaven.

Bij de definitieve vaststelling van de jaarrekening 2021 in juli 2022 wordt het algemeen bestuur een verder onderbouwd voorstel voor de inzet van de € 231.012 voorgelegd.

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Aan de gemeenteraden en colleges van B&W
van de 18 gemeenten in de
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Datum	:	13 april 2022
Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	2202-GMDB-26
Contactpersoon	:	Henk van den Berg
Telefoonnummer	:	06-46737374

Onderwerp: aanbieden concept-regionale agenda 2023-2025 + ontwerpbegroting 2023-2026

Geacht college, geachte raad,

Met gepaste trots presenteren wij u de concept-regionale agenda 2023-2025 inclusief ontwerpbegroting 2023-2026. Voor het eerst bieden wij u deze stukken in één document aan.

Het algemeen bestuur heeft eerder geconcludeerd dat er energie zit in de versterkte samenwerking. De uitdaging is deze energie vast te houden. Dit vraagt bestuurlijke inzet en middelen. Deze regionale agenda en begroting vormen hiervoor de komende jaren de basis en zijn tot stand gekomen met ambtelijke en bestuurlijke inbreng vanuit alle deelnemende gemeenten.

In overeenstemming met de bepalingen uit de Wet gemeenschappelijke regelingen (art.34b) zendt een gemeenschappelijke regeling vóór 15 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders aan de raden van de deelnemende gemeenten. De gemeenteraden worden uitgenodigd een zienswijze in te dienen.

Wij vragen u
Aan u wordt gevraagd of u zich herkent in de (uitwerking van de) ambities en bijbehorende acties in de concept-regionale agenda 2023- 2025. Door de samenhang tussen de vijf integrale opgaven wordt het steeds minder logisch om aan één of meerdere opgaven niet deel te nemen. Deze agenda is dan ook een uitdrukkelijke uitnodiging om in te tekenen op alle opgaven.

We vragen u vóór 24 juni aanstaande te reageren. Conform in 2021 gemaakte afspraak met de Regioagendacommissie, is deze termijn langer dan de wettelijke 8 weken voor zienswijzen op de ontwerpbegroting.

Inwonerbijdrage 2023
De inwonerbijdrage 2023 is opgebouwd uit de bijdrage voor het regiobureau (€ 2,57) en bijdragen voor de vijf inhoudelijke opgaven (gezamenlijk € 5,10). Daarmee komt de inwonerbijdrage voor 2023 uit op € 7,67. In bijlage 2 kunt u lezen in hoeverre en waarom deze inwonerbijdrage afwijkt van de bijdrage van 2022. In bijdrage 3 vindt u een overzicht van de ontwikkeling van de inwonerbijdragen tot 2026.

Verdere procedure
Na de zienswijzeprocedure wordt de regionale agenda 2023-2025 inclusief begroting 2023-2026 op 6 juli 2022 vastgesteld door het algemeen bestuur. De gemeenten worden vervolgens uitgenodigd op alle vijf opgaven in te tekenen voor een periode van drie jaar. Medio september wordt u een uitgewerkt bestedingsplan 2023 voorgelegd. Hierin staan de activiteiten, kosten en te behalen resultaten voor het komende jaar meer in detail beschreven, zodat u een goed beeld heeft waaraan de middelen worden besteed. De opgaveovereenkomsten delen we ter informatie met u. Deze hoeven pas in het najaar, na de begrotingsbehandeling van uw eigen gemeente, ondertekend te worden.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben en zien uw reactie graag tegemoet.

Met vriendelijke groet,
Het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Drs. H.M.F. Bruls
Voorzitter

H. Tiemens
Secretaris

In afschrift aan: regiocoördinatoren

Bijlagen:
1. Concept-regionale agenda 2023-2025, inclusief ontwerpbegroting 2023-2026
2. Onderbouwing ontwikkeling inwonerbijdrage 2023
3. Memo overzicht inwonerbijdragen 2022 - 2026
4. opgave-overeenkomst 2023-2025 Verbonden regio
5. opgave-overeenkomst 2023-2025 Productieve regio
6. opgave-overeenkomst 2023-2025 Circulaire regio
7. opgave-overeenkomst 2023-2025 Ontspannen regio
8. opgave-overeenkomst 2023-2025 Groene groeiregio
9. algemene voorwaarden Opgaven

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

REGIONALE AGENDA 2023-2025

CONCEPT 1.1 06-04-2022

In het kort

ONZE GEZAMENLIJKE VISIE OP DE GROENE METROPOOLREGIO ARNHEM-NIJMEGEN

Horizon

ONZE GEZAMENLIJKE AMBITIE:

- we positioneren ons als dé groene metropoolregio van Nederland
- we profileren ons als dé (inter)nationale circulaire topregio 2050
- we werken samen aan dé ontspannen groeiregio in balans

Hiervoor werken we als regio samen:

Fundament

WE WERKEN SAMEN AAN HET BEHOUD VAN DE IDENTITEIT VAN DE REGIO:

- we zetten ons in voor een gevarieerd cultuurlandschap
- we houden de regio bereikbaar voor alle vervoersmiddelen
- we ontwikkelen de culturele netwerken in de regio

Heden

WE WERKEN SAMEN AAN DE ONTWIKKELING VAN DE REGIO:

- we ontwikkelen de regio als compleet stedelijk netwerk
- we ontwikkelen Energy, Food, Health en Hightech als topsectoren
- we benutten talent en het menselijk kapitaal in de regio

Perspectief

WE WERKEN SAMEN AAN DE KOERS VAN DE REGIO:

- we maken onze regio veerkrachtig voor klimaat en energie
- we zetten breed in op de circulariteit van onze economie
- we werken aan een vitale en ontspannen leefomgeving

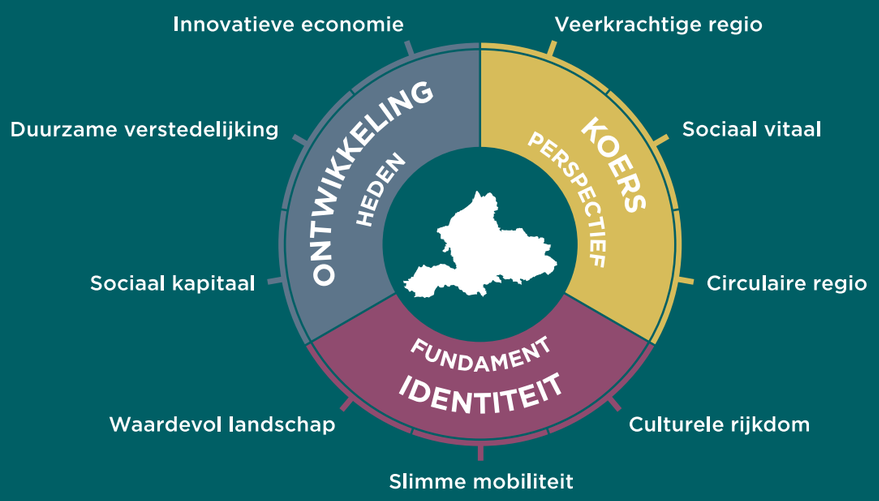

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD 5

1. INLEIDING 6

2. GEBIEDSGERICHT WERKEN EN MAJEURE OPGAVEN 8

3. SAMENWERKING 10
Bestuursakkoord en Investeringsagenda 10
Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley 10
Samenwerking met Rijk, EU, Duitsland: Public Affairs vanuit de opgaven 10
Samenwerking binnen de opgaven 11

4. VERBONDEN REGIO 12
Speerpunt 1: Gebiedsgerichte corridors 14
Speerpunt 2: Fiets 17
Speerpunt 3: Hubs en knooppunten 19
Speerpunt 4: Gedrag en duurzame mobiliteit 21
Speerpunt 5: Verkeersveiligheid 23

5. PRODUCTIEVE REGIO 26
Speerpunt 1: Stimuleren Ondernemerschap MKB 29
Speerpunt 2: Human Capital 30
Speerpunt 3: Doorontwikkeling Health & Hightech en Energy tot (inter)nationale clusters 32
Speerpunt 4: Toekomstbestendige werklocaties 34

6. CIRCULAIRE REGIO 36
Speerpunt 1: Circulaire bouw en infrastructuur 38
Speerpunt 2: Circulaire economie: grondstoffen en ketens 40
Speerpunt 3: Water en klimaatadaptatie 41
Speerpunt 4: Transitie naar duurzame energie 43

7. ONTSPANNEN REGIO 46
Speerpunt 1: Duurzaam toerisme 49
Speerpunt 2: Bruisende binnensteden, krachtige kernen 51
Speerpunt 3: Groen-blauw raamwerk 52
Speerpunt 4: Cultuur en erfgoed 53

8. GROENE GROEIREGIO 56
Speerpunt 1: Wonen in Balans: Versnellen van de woningbouw 59
Speerpunt 2: Leefomgeving: Verbinden van de ruimtelijke opgaven 61

9. BEDRAG HEFFING VENNOOTSCHAPSBELASTING 65

10. PARAGRAFEN 66
10.1 Paragraaf 1: Risico's en weerstandsvermogen 66
10.2 Paragraaf 2: Financiering 67
10.3 Paragraaf 3: Bedrijfsvoering 67
10.4 Paragraaf 4: Verbonden partijen 68

11. BEGROTING GROENE METROPOOLREGIO ARNHEM-NIJMEGEN 2023-2026 69
11.1 Het regiobureau 70
11.2 De vijf opgaven 72
11.3 Totaaloverzicht baten en lasten begroting per taakveld 78
11.4 Geprognotiseerde balans 79
11.5 De ontwikkeling van het EMU saldo 80

Bijlage 1: Kerngegevens 81

Bijlage 2: Deelnemende gemeenten GMR – TEB – Circulaire regio 82

Bijlage 3: Inwoneraantallen per gemeente 83

Bijlage 4: Volledig overzicht van gemeenten en hun bijdragen 2023 84

VOORWOORD

Voor u ligt de regionale agenda 2023-2025 en begroting 2023-2026. Nadat in 2021 de regionale agenda 2022, samen met de begroting 2022, is vastgesteld, presenteren wij nu de eerste meerjarige agenda en begroting. Hiermee komen wij tegemoet aan de wens om de uitvoering van de gezamenlijke ambities, vertaald in opgaven en speerpunten, vast te leggen in een meerjarige agenda voorzien van een financiële vertaling. De meerjarige agenda loopt hiermee samen op met de eerste jaren van de nieuwe bestuursperiode. Nieuwe colleges worden na de verkiezingen gevormd. De nieuwe energie en de overtuiging in onze regionale samenwerking die in periode 2019-2022 is ontstaan, hopen we met deze ambitieuze meerjarige agenda te versterken.

De regionale samenwerking is een opgavegerichte samenwerking. De regionale agenda en begroting is opgebouwd uit de vijf opgaven, aangevuld met de regio-organisatie (bedrijfsvoering). In het tweede deel is de vertaling van de ambities in de begroting 2023-2026 vastgelegd.

Met vriendelijke groet,
namens het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen,

Hubert Bruls
Voorzitter

1. INLEIDING

In de regionale agenda voor 2023-2025 geven wij aan wat de doelen zijn die we met regionale samenwerking in deze periode willen bereiken en wat de bijdrage van de Groene Metropoolregio is om dit te realiseren.

Onze ambitie blijft ongewijzigd: we zijn een bloeiend stedelijk netwerk, zonder de overdruk van de Randstad. Dat willen we zo houden. We verwachten dat onze regio nog verder zal groeien; in inwoners, in werkgelegenheid en in mobiliteit. We hebben een forse woningbehoefte van circa 35.000 extra woningen tot 2030. We zetten in op blijvend werk en huisvesting voor onze inwoners. We zien ook dat onze gekoesterde leefkwaliteit bedreigd wordt als we niet gezamenlijk sturen op de groei die op ons afkomt. We willen daarom op regionaal niveau samenwerken, met de deelnemende gemeenten en onze partners: hoe leiden we de groei gezamenlijk in goede banen, zodat de balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit in de regio behouden blijft? Daarom: groene groei!

Het opgavegericht samenwerken blijft uitgangspunt van onze samenwerking. In vijf opgaven werken we aan onze ambities. Met een integrale aanpak in samenwerking met diverse overheden én met onze private en maatschappelijke partners. Onze opgavegerichte samenwerking ondersteunt deze beweging naar samenwerking in allianties. De opgaven van de Groene Metropoolregio bieden focus op concrete speerpunten vanuit een integrale blik.

De Verbonden regio, de Productieve regio, de Circulaire regio en de Ontspannen regio combineren ieder een aantal beleidssectoren en domeinen met elkaar. De Groene groeiregio zet juist de integrale samenwerking en integrale afweging van ruimteclaims in de leefomgeving centraal, en adresseert zo de kernambitie van de visie. De Groene groeiregio is daarmee integrerend van karakter.

We pakken de opgaven in samenhang op. Dat is de kracht van onze werkwijze: vanuit verschillende invalshoeken werken we aan de maatschappelijke opgaven en versterken we elkaars acties.

AGGLOMERATIEKRACHT EN LOBBY

Door samen integraal aan onze opgaven te werken, versterken we onze agglomeratiekracht: over vijf jaar is de Groene Metropoolregio zichtbaar als (inter-)nationaal toonaangevende regio op het gebied van circulaire verstedelijking en landschap. Het beter benutten van onze agglomeratiekracht stelt ons in staat steun voor onze regionale ontwikkeling te organiseren.

Naast de positionering van onze regio als dé groene metropoolregio van Nederland vormen profilering en lobby de dragers van de Public Affairs-strategie. We richten onze inzet op Brussel, Den Haag en Nordrhein-Westfalen.

Richting Europa zetten we onverminderd in op de EU-relevante thema's Energy, Mobility, Circular en Health & Hightech. Met initiatieven en stakeholders uit deze regionale agenda werken we aan Europese profilering, partnerschappen en projecten. De regio zoekt samenwerking met Europese regio's, Europese Commissie en het Europees Parlement om kennis op te halen, dicht op Europese ontwikkelingen te zitten en om aanspraak op middelen te maken.

Voor het Rijk wordt ingezet op het vergroten van de zichtbaarheid en lobby. Veel regionale speerpunten kunnen alleen gerealiseerd worden met actieve steun van het Rijk. Er zijn voor Den Haag daarom 6 lobbydoelen opgesteld die rechtstreeks uit de opgaven komen:

1. Betaalbaar wonen in een groene omgeving (Verstedelijkingsakkoord).
2. Meer woningen vraagt meer landschap.
3. Circulair bouwen op grote schaal.
4. 100.000 nieuwe inwoners vraagt om slimmere mobiliteit (spoorcorridor en hubs).
5. Energy: decentrale energiesystemen en innovatievermogen (Connectr).
6. Health & Hightech: campus- en clusterfaciliteiten voor innovatievermogen gezondheid en Artificial Intelligence.

Daarnaast worden landelijke ontwikkelingen gevolgd voor de andere speerpunten.

In samenwerking met Duitse stakeholders wordt gewerkt aan (euregionale) projecten en partnerschappen. Met andere metropoolregio's en partners over de grens werken we aan een internationaal spoor/euregionaal mobiliteitsplan en de ontwikkeling van samenwerking op energie, circulariteit en een grensoverschrijdend groen-blauw raamwerk.

OPGAVEN: DOELEN OVER VIJF JAAR, SPEERPUNTEN EN BIJDRAGE VAN DE REGIO

In deze agenda hebben we voor elk van de vijf opgaven beschreven wat we over vijf jaar willen bereiken en wat we als regio daarvoor doen om deze doelen te realiseren. Als regio hebben we verschillende rollen.

We zien onze rol vooral als verbindende schakel tussen verschillende partijen, netwerken en initiatieven. We signaleren waar de energie, initiatieven en activiteiten in de regio zitten, die onze gezamenlijke doelen dichterbij brengen. We scheppen de randvoorwaarden om deze tot bloei te laten komen en organiseren dat wat kansrijk is, ook gerealiseerd kan worden door en met onze partners. We zorgen dat we weten waar op provinciaal, nationaal of Europees niveau middelen beschikbaar zijn om onze doelen te realiseren. En we organiseren dat we die middelen daar ook voor kunnen aanboren. We helpen gezamenlijke kaders tot stand te brengen, zodat gemeenten hun eigen activiteiten beter en gerichter kunnen realiseren. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het verstedelijkingsconcept, het Regionale Programma Werklocaties (RPW), de Regionale Energie Strategie (RES) en het groen-blauw raamwerk.

Een dergelijke rol brengt ook uitdagingen met zich mee. Zo is het belangrijk dat er bij gemeenten voldoende kwantitatieve en kwalitatieve capaciteit is om wat op regionaal niveau wordt ontwikkeld, op gemeentelijk niveau te vertalen. Ook daar helpen we bij met bijvoorbeeld de flexpool vanuit de Woondeal. Wij zien dat daar ook bij andere opgaven, zoals bijvoorbeeld de Verbonden regio, vraag naar is. Willen we in deze behoefte voorzien en wat betekent dit dan voor de regionale samenwerking en het regiobureau? Hierin moeten we de komende jaren afwegingen maken.

INTEKENEN OP OPGAVEN DOOR GEMEENTEN

Als een gemeente besluit mee te doen aan een opgave, dan tekent het college, na het besluit van de gemeenteraad, hiertoe een opgaveovereenkomst. Hiermee zegt de gemeente toe de benodigde middelen ter beschikking te stellen voor de komende drie jaar. De basis voor deze overeenkomst ligt in artikel 27 van de Gemeenschappelijke Regeling. In de overeenkomst staan doel van de samenwerking, de bijdrage van de regio, de gemeentelijke bijdrage in financiën en de duur van de overeenkomst: 3 jaar.

Voor elke opgave wordt in september een uitgewerkt bestedingsplan voorgelegd. Hierin staan de activiteiten en resultaten en waaraan de middelen worden besteed. Vervolgens wordt deze regionale agenda elk voorjaar geactualiseerd. Als de actualiteit aanleiding geeft tot het aanpassen van de opgave-overeenkomst, dan nemen wij dit op in de geactualiseerde regionale agenda in het voorjaar. De gemeenten krijgen dan ook opnieuw de gelegenheid om in te tekenen voor (dat deel van) de opgave.

2. GEBIEDSGERICHT WERKEN EN MAJEURE OPGAVEN

Gebiedsgericht werken heeft de aankomende jaren zoveel impact op de regionale samenwerking dat we hier in dit hoofdstuk apart aandacht aan besteden.

GEBIEDSUITWERKINGEN EN VERSTEDELIJKINGSAKKOORD

In 2021 is het Verstedelijkingsconcept (het eerste deel van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley (ANF)) door alle gemeenteraden vastgesteld. Het motto hiervan is “meer landschap, meer stad”. Vervolgens zijn wij in onze regio in zes deelgebieden aan de slag gegaan met gebiedsuitwerkingen. Dit is de komende jaren een doorlopend proces, waarbij we met de integrale gebiedsuitwerkingen ervoor zorgen dat we de juiste keuzes voor de toekomst maken. We hebben een bijzondere regio met enerzijds een grote woningbouwopgave en anderzijds bevat onze regio het grootste areaal Natura 2000-gebieden van ons land. Dit is precies waarom onze regio zo aantrekkelijk is. Grootstedelijke kenmerken gecombineerd met prachtige natuur. Die natuur staat onder druk.

Om alle ambities in de regio te realiseren moeten ruimtelijke opgaven als integraal woningbouw, energieproductie en energieopslag, infrastructuur, ruimte voor bedrijvigheid en de versterking van natuur gewogen worden. In de uitwerking van de gebieden wordt de ruimtelijke opgave slim gecombineerd of worden keuzes gemaakt. De druk op de ruimte is zo groot, dat gebiedsgerichte samenwerking noodzakelijk is voor toekomstbestendige ontwikkeling van de regio.

Het is belangrijk om met elkaar gebiedsgericht integrale keuzes te maken over waar gebouwd kan worden, en waar dat echt een slecht idee is gezien de bodemgesteldheid, de wateropgave of het gebrek aan goede (OV-)ontsluiting.
Dit vereist een verregaande vorm van samenwerking op alle niveaus. In de gebiedsuitwerkingen zijn zowel het Rijk, de provincie, de waterschappen, de gemeenten als de woningbouwcorporaties en het bedrijfsleven betrokken. Het regiobureau heeft hierin een organiserende en coördinerende rol. Bovendien is het de taak van het regiobureau om de samenhang tussen de gebieden te bewaken, zodat de gebiedsuitwerkingen onderling ook goed op elkaar zijn afgestemd. De gemeente, als eerste overheid, heeft de zorg voor het betrekken van de inwoners bij de gebiedsuitwerkingen.
Het gebiedsgericht werken komt terug in de beschrijving van alle opgaven. Er is samenhang met de RES, het RPW, de woonopgave, het groen-blauw raamwerk en infrastructuur. In de gebiedsuitwerkingen komen deze programma’s, strategieën en opgaven samen.

In de uitwerking per gebied ramen we de benodigde investeringen. De investeringslijsten die zo ontstaan, brengen wij in het Verstedelijkingsakkoord met het Rijk of proberen we in nationale of Europese programma’s onder te brengen. Zo zijn investeringen in de A12 of voor de versnelling van de ICE bij uitstek geschikt voor de Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT)-agenda. Onze regio kent twee sleutelgebieden: Arnhem-Oost en Nijmegen-West. Vanwege de relatie met nationale programma’s vindt rechtstreeks afstemming plaats tussen beide steden en het Rijk over stadsvernieuwing en woningbouw. In het Verstedelijkingsakkoord dat de regio met het Rijk sluit, staan wederkerige afspraken over deelname aan nationale programma’s, bijdragen van de stakeholders om de investeringen te financieren en de organisatie van het geheel.

GEBIEDS- EN REGIO-OVERSTIJGENDE OPGAVEN

Onze regio kent diverse opgaven die regio-overstijgend zijn. De rol van het regiobureau is dat wij daarin de belangen van de gemeenten in onze regio behartigen en daarvoor samenwerken met betrokken partijen.

Regio-overstijgende opgaven kennen we vooral op het gebied van mobiliteit en goederenvervoer. Neem de problematiek van de A12, zowel het spoor als de verbreding van de A12 en de inmiddels in gang gezette ontwikkeling van de A50-corridor. Ook het goederenvervoer, zowel over spoor, weg als water is een regio-overstijgend dossier waarin wij als regio moeten participeren om onze belangen goed te behartigen.

Naast mobiliteit liggen er grote opgaven als het gaat over het verminderen van stikstofdepositie, klimaatadaptatie en natuurherstel. De aanpak van deze problematiek heeft grote invloed op de ontwikkeling van het landelijk gebied en de agrarische sector. In de gebiedsuitwerkingen komt de transitie van het landelijk gebied en de landbouw nadrukkelijk aan de orde. Deze transitie is belangrijk binnen de opgave Groene groeiregio, maar ook binnen andere opgaven. Zo zien we binnen de Circulaire regio mogelijkheden om energietransitie te verbinden met de transitie van de landbouw. Ook circulaire voedselproductie- en ketens zijn hier van belang. In de opgave Ontspannen regio bekijken we de transitie naar meer natuur-inclusieve landbouw voor natuurontwikkeling en -herstel.

De gebiedsuitwerkingen vormen met de lokale omgevingsvisies een cyclus. Hoe werkt dat? Ambities uit lokale omgevingsvisie zijn leidend voor de gebiedsuitwerkingen. In de gebiedsuitwerking worden de ambities uit de Omgevingsvisies van de gemeenten in kaart gebracht en met elkaar geconfronteerd (als er geen Omgevingsvisie is, ambities uit diverse gemeentelijke beleidsstukken). Ruimte is schaars dus dit leidt vaak tot dilemma’s of keuzes die voorgelegd worden aan de bestuurders van het gebied (voorbereid door de eigen beleidsmedewerkers). Regionale keuzes kunnen leiden tot aanpassing van de lokale omgevingsvisies. Omgekeerd kan het ook zijn dat een geactualiseerde omgevingsvisie leidt tot nieuwe inzichten en gesprekken en daarmee een aangepaste gebiedsuitwerking. Op deze manier blijven gemeenten (in een ruimtelijk samenhangend gebied) in gesprek over de gewenste **gezamenlijke** ruimtelijke ontwikkeling. Ruimtelijke keuzes van de een hebben gevolgen voor de ander en gedeelde ambities leiden tot een ‘groenere groei’ dan individuele keuzes en zetten de ambities ook meer kracht bij.

Voorbeeld gebiedsuitwerking regionale middengebied.

3. SAMENWERKING

BESTUURSAKKOORD EN INVESTERINGSAGENDA

De Groene Metropoolregio, de provincie Gelderland en The Economic Board (TEB) willen samen de potentie van de regio Arnhem-Nijmegen ten volle benutten en hiervoor hun krachten bundelen. Om de samenwerking te verankeren en concreet vorm te geven, is op 3 februari 2022 een Bestuursakkoord afgesloten. Dit Bestuursakkoord heeft een looptijd van tien jaar en bevat afspraken over de samenwerking in zijn algemeenheid.

Daarnaast is een gezamenlijke Investeringsagenda opgesteld. In deze Investeringsagenda staat opgenomen hoe de Groene Metropoolregio, de provincie en TEB van plan zijn om bij te dragen aan de uitvoering van de gezamenlijke ambitie voor de regio. Deze Investeringsagenda vervangt de Investeringsagenda die de gemeente Arnhem, de gemeente Nijmegen en de provincie Gelderland in 2017 hebben ondertekend.

VERSTEDELIJKINGSSTRATEGIE ARNHEM NIJMEGEN FOODVALLEY

De Verstedelijkingsstrategie richt zich op de langetermijnplanning van toekomstige woon- en werklocaties tot 2040. Deze strategie laat zien hoe de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen de groei van landschap, wonen, economie en mobiliteit goed vormgeeft. Ook helpt de strategie de daarvoor benodigde investeringen te vinden. Partners die hierbij betrokken zijn, zijn de Rijksoverheid (ministeries van BZK en IW, LNV en EZK), de provincie Gelderland, Groene Metropoolregio, Regio Foodvalley en de 26 gemeenten in de beide regio's.

SAMENWERKING MET RIJK, EU, DUITSLAND: PUBLIC AFFAIRS VANUIT DE OPGAVEN

Bekendheid van de Groene Metropoolregio is van groot belang voor het bereiken van onze doelen. We organiseren daarom activiteiten op profilering, positionering en lobby, samen Public Affairs genoemd. Dit doen we door communicatie, opbouwen van netwerken en door werkbezoeken en bijeenkomsten te organiseren. We organiseren connecties in Den Haag, in BO-MIRT (Bestuurlijke Overleggen Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport), Woondeal, G40 en zoeken en vinden aansluiting bij andere metropoolregio's.

We zijn actief in EU-netwerken zoals Polis (mobiliteit), ERRIN (innovatie), CORAL (health), Hydrogen Valleys (energy) ACR+ (circulair) en ICLEI (wereldwijd duurzame steden en regio's netwerk). Voor de regio relevante onderwerpen brengen we onder de aandacht. Denk bijvoorbeeld aan het sturen van een kabinetsbrief over de A12 spoorcorridor, vragen stellen aan de Europese Commissie of het pleiten voor een oplossing in contacten met bijvoorbeeld Kamerleden. Richting Brussel hebben we geen beleidslobby, maar werken we aan EU-projecten. Dit doen we samen met de opgaven, gemeenten en andere stakeholders vanuit de regio.

Voor doelen uit de opgaven organiseren we de volgende Public Affairs-activiteiten:

Rijk

- Profilering: we coördineren en organiseren contacten bij ministeries en Tweede Kamer.
- Positionering: we monitoren en haken aan bij ontwikkelingen en overlegstructuren van het Rijk.
- Lobby: we bieden aan, dragen uit en vragen steun voor zogenoemde proposities zoals de Regio Deal en het Verstedelijkingsakkoord.

EU

- Profilering: jaarlijks organiseren we een inhoudelijk programma en deelname aan de European Week of Regions and Cities, EU Sustainable Energy Week en bijeenkomsten van EU-netwerken.
- Positionering: we geven invulling aan de samenwerking met EU-regio's door kennisdeling, bijeenkomsten, projectontwikkeling. Hiervoor heeft de regio een kantoor in Brussel.
- Projecten: we creëren mogelijkheden, verkennen en ontwikkelen EU-(subsidie)projecten uit de regio. De regio is hier afhankelijk van input van regionale stakeholders.

Duitsland

- Profilering: we zijn als grensregio actief tijdens de jaarlijkse Grenslandconferentie NL-NRW, organiseren gesprekken met o.a. de Landesgesellschaft NRW, Energy4Climate en de Industrie- und Handelskammer en investeren in de relatie met gesprekspartners in Duitse steden en ministeries in Nordrhein-Westfalen.
- Positie: we zetten in op een structurele relatie met de metropoolregio Ruhr, de Euregio Rijn-Waal en het 100.000+ stedenverband, maar positioneren ons ook aan Nederlandse zijde meer als grensregio, bijvoorbeeld richting het ministerie van BZK.
- Projecten: we vertalen de regionale opgaven naar concrete samenwerkingsprojecten met Duitse partners, waarbij we gebruik maken van de (financierings-)kansen van INTERREG.

SAMENWERKING BINNEN DE OPGAVEN

Bij de totstandkoming van de Groene Metropoolregio is er nadrukkelijk voor gekozen om de uitvoering bij gemeenten of andere partners te laten. De Groene Metropoolregio kan mede daarom ook geen subsidies verlenen (m.u.v. The Economic Board). In de praktijk leidt dit in sommige gevallen tot ingewikkelde constructies, zoals bijvoorbeeld bij het Transformatievoorstel Cultuur. Hierover werken we op korte termijn varianten uit, om te bespreken en over te besluiten.

Bij het bereiken van onze doelen is samenwerking van groot belang. Naast de bovengenoemde partijen en de deelnemende gemeenten werken wij vanuit de opgaven samen met diverse organisaties van binnen en buiten de regio. De belangrijkste zetten we hieronder op een rij.

VERBONDEN REGIO

Het Regionaal verkeersmanagementteam Arnhem Nijmegen (RVMT), de Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen, het Gemeentelijk Netwerk voor Mobiliteit en Infrastructuur (GNMI) en de omliggende regio's. Mobiliteitsaanbieders (NS, vervoerders en deelmobiliteit-aanbieders).

PRODUCTIEVE REGIO

Innovatie-supportorganisaties zoals KIEMT en Health Valley, Logistics Valley, Ministerie EZK, Euregio/INTERREG, Liemerse Ambassade, kennisinstellingen, ondernemersverenigingen, Oost NL, VNO/NCW Midden, MKB Nederland, NEXTgarden, Arbeidsmarktregio's, Werkbedrijfregio's, Techniekpact, Gelders Vakmanschap, UWV, Banken, Kamer van Koophandel, makelaars, beleggers, onderwijsinstellingen MBO/HBO/WO en ondernemerskringen en -platformen.

CIRCULAIRE REGIO

Waterschappen, Natuur- en landschapsorganisaties zoals Staatsbosbeheer, Geldersch Landschap & Kasteelen, Natuurmonumenten, Kennisinstellingen, Partners in de bouw, bedrijven in afvalverwerking en energiecorporaties.

ONTSPANNEN REGIO

Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN), de Veluwe-alliantie, waterschappen, Rijkswaterstaat, natuur- en terrein-beherende organisaties en culturele partners.

GROENE GROEIREGIO

Woningcorporaties, (bouw)ontwikkelaars, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, NEPROM, Bouwend Nederland, IVBN, Woonkr8, NS, het Rijk en Werken in Gelderland.

Samenhang en samenwerking tussen de opgaven
Er zijn veel onderwerpen die we integraal in meerdere opgaven oppakken. In deze regionale agenda hebben we bij de omschrijving van de opgaven die onderwerpen waarop we samenhang zien en samenwerken, beschreven. Eén voorbeeld dat we hier willen uitlichten, is logistiek. Samen met de HAN hebben we gewerkt aan een regionale visie, een gezamenlijke koers op logistiek. Deze is met input van provincie, VNO/NCW en Logistics Valley tot stand gekomen. Belangrijke constatering is dat logistiek een breed begrip is. De voorgestelde acties landen bij maar liefst drie opgaven: Circulaire, Verbonden en Productieve regio. Een kwartiermaker logistiek gaat deze acties tot uitvoering brengen en de integraliteit waarborgen.

4. VERBONDEN REGIO
(PROGRAMMA)

OVER VIJF JAAR:
kan iedereen snel, comfortabel, veilig, schoon en betrouwbaar reizen. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust en veilig wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk.

De opgave van de Verbonden regio komt voor het overgrote deel overeen met de koers die in 2019 is ingezet met het ambitiedocument 'Duurzame mobiliteit en bereikbaarheid'. In 2021 en 2022 zijn een groot aantal activiteiten opgestart die in 2023 e.v. doorlopen. Veel processen hebben een langdurige doorlooptijd. Samen met de provincie Gelderland is in 2022 een nieuw regionaal multimodaal verkeersmodel gemaakt. Gemeenten kunnen hiervan gebruik maken en bij potentiële ontwikkelingen de mobiliteitsconsequenties beter in beeld brengen. De regio zet in 2023 e.v. sterk in op een aantal majeure gebiedsprocessen/projecten rondom de A50, A12, A325/N325 en de spoorcorridor Randstad-Arnhem-Ruhrgebied.

De knelpunten die voor de coronacrisis aanwezig waren, zijn nu weer terug. Daarbij gaat het niet alleen om de files op de A50/A326 voor knooppunt Bankhoef en de fileproblematiek aan de oostzijde van Arnhem. Ook op het provinciale en stedelijke netwerk zijn regelmatig problemen.

Het Verstedelijkingsakkoord heeft grote mobiliteitsconsequenties. In samenwerking met onze partners willen wij mede zorgen voor duurzame mobiliteitsoplossingen die bijdragen aan onze bereikbaarheids- en klimaatdoelen. We maken afspraken om het gebied, regio Arnhem-Nijmegen en Foodvalley, verder te ontwikkelen. We hebben te maken met een dubbele aanpak, namelijk én de autonome mobiliteitsgroei opvangen én tegelijkertijd de extra mobiliteit, veroorzaakt door extra woningen, goed inpassen. Dit vraagt om een mobiliteitsstrategie waarbij de partners in het gebied mobiliteitsmaatregelen met elkaar afstemmen en samenwerken.

Als de woningbouwambities vanuit de Verstedelijkingsstrategie voor 2040 worden gerealiseerd, betekent dit dat de groei van de mobiliteit waarschijnlijk groter is dan waar van uit wordt gegaan in de hoge bandbreedte van het WLO-scenario (Toekomstverkenning Welvaart en Leefomgeving, IMA, 2021). Vooruitkijkend naar 2040 krijgen sommige delen in de regio zelfs te maken met 30% aan extra autoverkeer. Omdat het mobiliteitsnetwerk pre-corona op sommige delen in de regio al overbelast was, hebben we een behoorlijke uitdaging.

Een integrale gebiedsaanpak voor mobiliteit is nodig om onze ambities op het gebied van verstedelijking, duurzaamheid en leefbaarheid een kans van slagen te geven. Dit is een proces van lange adem, waarbij we gebiedsgerichte maatregelen adviseren. Deze vormen de basis voor uitwerking in concrete maatregelen in de komende jaren. Ruimtelijke sturing vanuit de verstedelijkingsopgave is daarbij een belangrijke sleutel. Maar er is veel meer nodig. De nieuwe verstedelijkingsopgave moet ook maximaal bijdragen aan het oplossen van de mobiliteitsvraagstukken van de bestaande inwoners. Het autobezit en -gebruik moeten we reduceren, omdat we dit simpelweg niet kwijt kunnen. Niet rijdend, maar ook niet stilstaand. Een schaalsprong in fiets, OV en deelmobiliteit om onze regio ook daadwerkelijk groen, duurzaam en leefbaar te houden.

Een reductie van emissies door mobiliteit draagt bij aan verschillende klimaat- en duurzaamheidsdoelen. Hoewel er geen doelstellingen in het Klimaatakkoord zijn opgenomen, moet de mobiliteitssector, evenals andere sectoren, bijdragen aan de reductie van CO2-emissie. De regio ondersteunt deze ambitie.

Ook op de korte termijn is er een aantal uitdagingen om op te pakken. Denk aan de verkeersveiligheid, het realiseren van de klimaatdoelstellingen en het vervolg op de begin 2022 opgeleverde position paper Logistiek. Daarin ondersteunen en stimuleren we schone en slimme logistiek, de kansrijke ligging van de regio aan weg, spoor en water, bouwlogistiek, stadsdistributie, logistieke hubs en infrastructuur.

Daarom zetten wij in deze regionale agenda in op het verder verminderen, veranderen, verslimmen en vergroenen van de mobiliteit.

De stap van verkenning naar planvoorbereiding en implementatie vraagt ook middelen en menskracht van de deelnemende gemeenten. Wij onderzoeken of de opgave ondersteuning kan bieden om de vraag aan de gemeenten te beperken.

SPEERPUNT 1
GEBIEDSGERICHTE CORRIDORS

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- realiseren we samen gebiedsgerichte projecten in corridors van weg, rail en water.
- hebben we goede (OV-) verbindingen naar Utrecht, Eindhoven, Zwolle, Achterhoek én Duitsland (ICE).
- wordt de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk beter benut.
- is de capaciteit en doorstroming van het regionale mobiliteitsnetwerk vergroot en dragen wij met projecten bij aan het verbeteren van de leefomgeving.

Dit speerpunt richt zich op de ontwikkeling van de (infrastructuur)corridors in de regio vanuit een gebiedsgerichte aanpak. Hierbij gaat het om de verbindingen met drukbezochte (werk)locaties in de regio en externe verbindingen met onze buurregio's zoals Utrecht, Eindhoven en Zwolle. Op internationaal niveau staat de verbinding met Duitsland, de ICE en de verkenning van euregionale verbindingen met het Europese achterland op de agenda. Wij willen de interne en externe verbindingen over weg, rail en water vanuit een integrale blik op de leefomgeving verbeteren. Dit vraagt een zorgvuldige afweging tussen het goederenvervoer en het toenemend reizigersvervoer. Ook moet rekening worden gehouden met de ontwikkeling van de verstedelijking en de leefbaarheid in de kernen, waaronder het OV. Wij spelen een adviserende rol bij de nieuwe provinciale aanbesteding van het openbaar vervoer in onze regio. Wij richten daar waar mogelijk onze lobbystrategie hierop in.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

Spoor

Naast deelname aan de ambtelijke en bestuurlijke spoortafels geven wij opdracht voor onderzoeken en analyse voor:

- A12 spoorcorridor. Het versterken van de spoorcorridor Randstad-Arnhem-RheinRuhr. Wij werken toe naar een gericht investeringspakket en heldere afspraken over de realisatie en planning.
- Goederenroutering Noordoost Europa (GNOE). De in 2022 opgepakte eerste analyse wordt vertaald naar nut en noodzaak en een verkenning van de consequenties met de daarbij behorende voor- en nadelen van de 5 mogelijke routes. Wij komen op voor de belangen van de regio in deze goederenroutering.
- Goederencorridor Overbetuwe (A15, Waal, RTG) multimodaal versterken. Wij sluiten hierbij aan bij het proces van de provincie om o.a. de aan- en afvoer van het RTG duurzaam te organiseren.
- Regionaal spoor. Het belang van goede regionale spoorlijnen voor onze regio brengen wij in kaart.
- Gelijkvloerse overwegen. In 2022 heeft analyse uitgewezen dat een gerichte aanpak wenselijk is. Wij werken dit voor 2 corridors (Arnhem-Duitse grens en Arnhem-Dieren) uit.

(H)OV

In 2022 is op initiatief van de provincie een start gemaakt om te komen tot een nieuw pakket (H)OV 2.0 voor de periode 2023-2025. De regio heeft hierin een adviserende rol en ondersteunt de gemeenten met capaciteit. Ook adviseren wij bij de nieuwe OV-aanbesteding.

Weg

In 2030 wordt betalen naar gebruik/rekening rijden ingevoerd. De komende periode brengen wij de consequenties voor het onderliggend wegennet in beeld. Ook de nog in te voeren vrachtwagenheffing wordt hierbij betrokken. De belangrijkste processen binnen de regio zijn:

- Wij werken voor de A12 toe naar alliantie met Rijkswaterstaat, provincie Gelderland, regio Achterhoek en de direct betrokken gemeenten.

Hiervoor wordt een governancestructuur uitgewerkt, een verkenning wordt uitgevoerd naar de bereikbaarheid en ontsluiting van het Gelders Eiland. Er ligt een duidelijke relatie met de A12 gedragsaanpak.
- Naast een adviserende rol werken wij ook concreet aan een aantal processen die passen binnen de kaders van de korte termijnaanpak A50. De in 2022 opgepakte verkenning wordt in 2023 e.v. geconcretiseerd.
- De in 2022 gestarte verkenning integrale aanpak A50 Noord (Arnhem-Apeldoorn-Zwolle) leidt tot een gerichte aanpak aan de noordkant van de regio. Besluitvorming hierover volgt in 2023.
- Truckparking. Rijk en provincie pakken dit op vanuit de logistieke corridors. Dit is van belang voor o.a. een goede doorstroming. Wij haken aan, ondersteunen en adviseren waar nodig.
- Wij hebben een actieve rol bij de verschillende gebiedsverkenningen. In 2023 e.v werken wij toe naar een gericht maatregelenpakket voor de 3 gebiedsaanpakken, waarbij een directe koppeling met de gebiedsuitwerkingen uit de Verstedelijkingsstrategie wordt gelegd:
    - o A325 corridor
    - o gebiedsaanpak Zuid- en Westflank Nijmegen
    - o gebiedsaanpak Oostflank Arnhem (A12-alliantie)
- Contractbeheer Multimodaal Model. In 2022 is het multimodaal model opgeleverd. Vanuit de regio is een voorstel gemaakt voor contractbeheer namens alle gemeenten.

Water
- Vervoer over water. Wij werken toe naar duurzaam transport. In samenwerking met kennisinstellingen onderzoeken wij het ontwikkelpotentieel van binnenhavens en RTG (Railterminal Gelderland) om een verschuiving van transport over de weg naar spoor en water te ondersteunen. Dit vraagt om een heldere visie op de (toekomstige) rol van regionale terminals (water en spoor).
- Daarnaast streven we naar schonere scheepvaart, waarbij we samenwerken met andere havensteden langs de Waal, zowel in Nederland als Duitsland. Het stimuleren van elektriciteit via accu's of waterstof op schepen speelt hierbij een belangrijke rol.

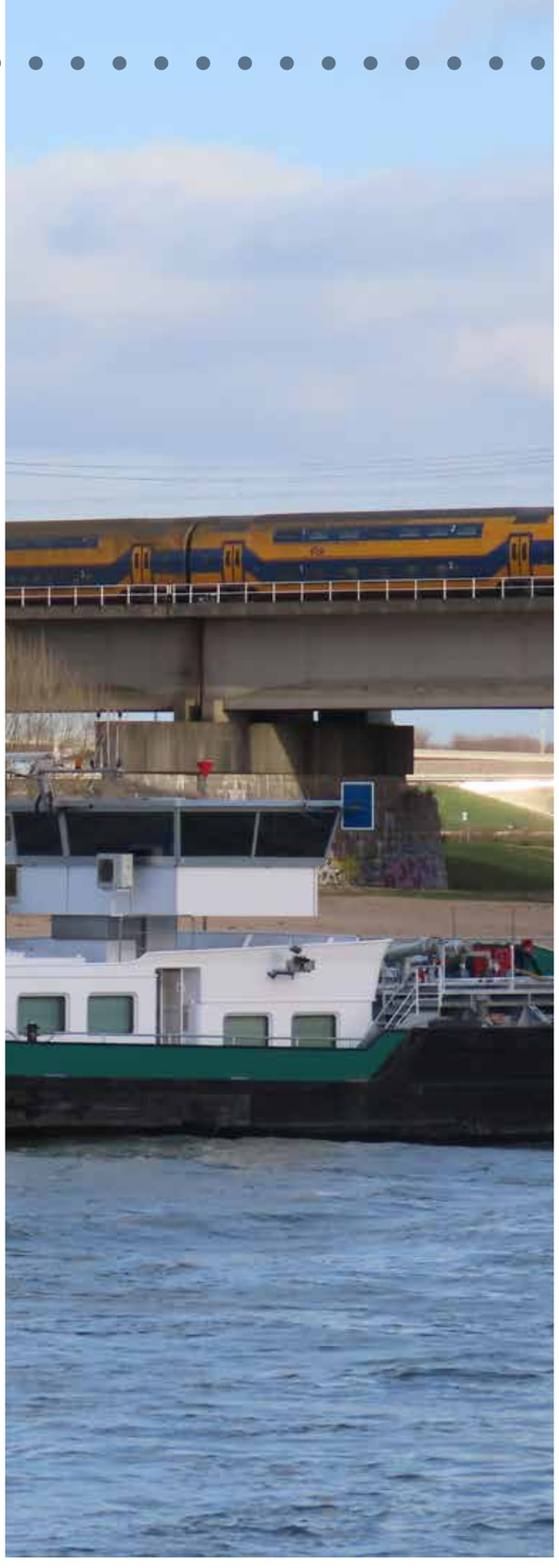

SPEERPUNT 2
FIETS

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- gebruiken inwoners, werknemers en bezoekers steeds vaker de fiets.
- hebben we het (veel) makkelijker gemaakt om te kiezen voor de fiets.
- fietsen meer fietsers gemiddeld langere afstanden op meer aantrekkelijke en verkeersveilige routes in de (gezonde, ontspannen) regio met betere aansluitingen op het lokale fietsnetwerk.

We zetten vol in op de fiets! De fiets en e-bike wordt steeds populairder. Wij stimuleren en faciliteren deze groeiende populariteit. De fietsinfrastructuur moet meegroeien. Wij willen een sterke toename van het fietsgebruik met positieve gevolgen voor gezondheid, bereikbaarheid, luchtkwaliteit en leefomgeving. Het doel is het vergroten van fietsgebruik naar 35% in 2030. Dat is een stevige opgave. Wij zien het met vertrouwen tegemoet, door fietsvriendelijk beleid, goede plannen en samenwerking met onze partners.

Investeren in nieuwe fietsroutes is bittere noodzaak. Het netwerk van snelle fietsroutes is niet af. Kwaliteit van fietsinfrastuctuur moet mensen verleiden de fiets te nemen. Comfort levert een bijdrage aan bereikbaarheid, in samenhang met verkeersveiligheid en de fietsreistijd naar hubs en knooppunten.

In 2022 hebben we onze meerjarige regionale agenda van (geprioriteerde) fietsprojecten up-to-date gemaakt. Deze lijst gebruiken we om projecten te realiseren vanuit de Investeringsagenda en gemeentes werk uit handen te nemen.
De fiets is een duurzaam vervoermiddel en heeft een nadrukkelijke relatie met klimaatbeleid. We gebruiken onze plannen uit het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF) als bijdrage aan het klimaatbeleid. Onze visie (NTF regio) is actueel en aansprekend. Waar mogelijk gebruiken we de NTF-plannen voor subsidiemogelijkheden bij het Rijk voor (nieuwe) snelfietsroutes, stadsfietsroutes, fietsparkeren en fietsstimulering.

De fiets vervult een sleutelrol als mobiliteitsoplossing in de verstedelijkingsopgave. Want 70% van de dagelijkse verplaatsingen is kort en op fietsafstand. In 2022 zijn effectieve fietsoplossingen opgenomen in de gebiedsuitwerkingen/woningbouwplannen. Basis daarvoor is de Bicycle Oriented Development (BOD)-methode. Deze methode is het transformeren en organiseren van de omgeving met de fiets als uitgangspunt. No-regretmaatregelen zijn daarmee onherroepelijk onderdeel geworden van gebiedsontwikkeling en besluitvorming.

Het moet in de regio makkelijker worden om naar een snelle fietsroute te fietsen, of naar een hub of knooppunt, zoals een station. Daarnaast willen wij het functionele en recreatieve fietsnetwerk beter aan elkaar koppelen en kansen voor investeringen verder uitwerken. Samen met de Ontspannen regio pakken we dit op. Om ketenmobiliteit te stimuleren, is het van belang dat de overstap comfortabel en gemakkelijk is. De overstap tussen fiets en openbaar vervoer optimaliseren we daarom verder.

De Groene Metropoolregio is een bijzondere fietsregio. Voor onze ambities zijn we, vanuit onze Legacy Velocity 2017, landelijk actief en internationaal zichtbaar.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN – BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Doorontwikkeling regionale NTF-agenda. De regio maakt met haar partners concrete afspraken over een breed investeringspakket.
- Doorontwikkeling snelle fietsroutes:
    - o Arnhem-Huissen
    - o Oss-Wijchen
    - o Om de Noord
    - o Doetinchem-Zevenaar-Emmerich

(i.h.k.v. uitwerking Euregionaal Mobiliteitsplan). De regio levert een verkenning op om te komen tot een eventuele investeringsbeslissing.

- Uitwerking breed stedelijk netwerk (i.h.k.v. Verstedelijkingsakkoord). Op basis van de BOD-methode komen we tot een gerichte fietsaanpak.
- Legacy Velocity en Tour de Force. Naast onze activiteiten in de regio, zijn kennis en contacten uit ons netwerk, nationaal en internationaal, essentieel voor een goede oplading van onze opgave. Belangrijke bronnen zoals Tour de Force/Fietsberaad en Dutch Cycling Embassy (DCE) gebruiken we voor het versterken van ons verhaal en aanpak.
- Digitalisering van ons regionale fietsnetwerk.

SPEERPUNT 3
HUBS EN KNOOPPUNTEN

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- zijn er met partners (nieuwe) mobiliteitshubs en knooppunten in stad en regio gerealiseerd waar we een betere koppeling maken tussen het regionale en stedelijke infrastructuurnetwerk.
- organiseren wij nieuwe vormen van duurzame mobiliteit aan (deelvervoer, elektrisch, MaaS).
- zorgen wij voor ‘mobiliteit op maat’ als onderdeel van het vraagafhankelijk vervoer in de regio.

De ambitie is om uiterlijk in 2025 minimaal twaalf mobiliteitshubs ontwikkelen en op de langere termijn nog meer. Op een hub kunnen reizigers overstappen naar een actief en/of duurzaam vervoermiddel, zoals een e-bike, bus, trein of e-auto. Zo verminderen we de filedruk in de regio én stimuleren we duurzaam vervoer.

In het eerste kwartaal van 2021 publiceerden we onze strategische agenda ‘Mobiliteitshubs in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Naar een regionaal netwerk van hubs’. Daarin hebben we ons plan voor de korte termijn gepresenteerd. Dit zijn locaties in onder andere Arnhem, Beek/Ooij, Druten en Nijmegen. Daarnaast wordt er met de locatie Zevenaar-Oost alvast naar de langere termijn gekeken.

Wij kijken samen met de gemeenten naar de benodigde processen en capaciteit voor de implementatie.

De hubs verschillen qua type, grootte, voorzieningenniveau en het aanbod aan vervoermiddelen. Welk type hub waar komt, hangt af van de ligging, de aansluiting op weg en spoor en de doelgroep. De hubs zijn nodig omdat de regio Arnhem-Nijmegen snel groeit. Tot 2025 komen er 20.000 woningen bij en op de lange termijn zelfs 50.000 tot 60.000. Daarom willen wij de toenemende druk op het wegennetwerk afzwakken en actief en schoon vervoer stimuleren. Dit doen we op allerlei manieren, waaronder de (door)ont-

wikkeling van mobiliteitshubs. Dankzij zo'n hub worden verkeersstromen slim gebundeld van en naar drukbezochte plekken in de regio, zoals een stadscentrum en werklocaties.
De provincie Gelderland start in april 2022 met HaltetaxiRRReis. Wij sluiten hierop aan met een uitgekiend netwerk van vraagafhankelijk vervoer in de regio. Dit netwerk wordt gekoppeld aan de lokale haltes, (e)hubs en knooppunten en de huidige kaders van het aanvullend vervoer voor mensen die o.a. gebruik maken van Wmo (AVAN).

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

Voortbordurend op 2022 gaan we verder met het verkennen van mobiliteitshubs die opgenomen zijn in de strategische agenda hubs en knooppunten. Hierbij ligt de focus zowel op korte- als lange termijnmaatregelen, waarbij we nadrukkelijk naar verbanden zoeken met de overige regionale opgaven en het HOV-actieplan. Daarnaast onderzoeken we hoe we de vervolgstap van afgeronde verkenning naar realisatie gaan vormgeven.

- Meerjarige investeringsagenda. Samen met de betrokken partijen werken wij aan daadwerkelijke realisatie van kansrijke stadrandhubs.
- Hubs en de toeristische overstappunten. Wij onderzoeken de koppelkansen tussen de hubs en de toeristische overstappunten. Dit doen wij in samenhang met de Ontspannen regio.
- Overige hubs. Afhankelijk van het Verstedelijkingsakkoord verkennen wij mogelijke ontwikkellocaties.
- Hub-ontwikkelingen. Onze hubaanpak gaan we koppelen aan het HOV-actieplan en OV-haltes.
- HaltetaxiRRReis. Het uitwerken van een vraagafhankelijk netwerk in relatie met HaltetaxiRRReis. Wij werken toe naar pilots die haltetaxiRRReis versterken en een bijdrage leveren aan de leefbaarheid/bereikbaarheid van onze kleine kernen en in die gebieden waar niet of nauwelijks OV is.

SPEERPUNT 4
GEDRAG EN DUURZAME MOBILITEIT

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- maken meer inwoners, werknemers en bezoekers gebruik van duurzame vormen van mobiliteit en hebben we invulling gegeven aan het klimaatakkoord.

Dit speerpunt richt zich op gedragsbeïnvloeding van de verkeersdeelnemers. Doel is het beter benutten van het mobiliteitsnetwerk door ons nadrukkelijk te richten op de beïnvloeding van mobiliteitsgedrag en vervoermiddelkeuzen. Wij werken hierin o.a. samen met het Rijk, provincie en het bedrijfsleven in een programma Slim& Schoon Onderweg 2023-2026.

Slim en Schoon Onderweg heeft in de afgelopen jaren hard gewerkt aan het stimuleren van duurzame mobiliteit en het beïnvloeden van het gedrag. We gaan naar een meer gebiedsgerichte aanpak, zoals we nu met A12 doen. Gedragsaanpak passen we ook toe op de andere corridors. De regio heeft een grote verstedelijkingsopgave. We gaan intensief afstemmen en samenwerken. Op het gebied van parkeernormen bij nieuwbouw, reservering van ruimte voor deelmobiliteit en verdichting rond (OV)knopen. Maar ook het afstemmen van de vraag, opwekking en transport van duurzame energie, de afweging van economische en leefbaarheidsbelangen. De relatie tussen gedragsmaatregelen en grote wegwerkzaamheden gaan we verder versterken.

We gaan intensiever samenwerken met de stakeholders in de regio: bedrijven, onderwijsinstellingen, diverse overheidslagen en de gemeenten binnen de regio. Dat betekent: samen plannen maken en samen uitvoeren. Daarmee verhogen we de betrokkenheid en het besef van gezamenlijke verantwoordelijkheid.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Bewonersaanpak. In 2023 starten we met een bewonersaanpak, met name gericht op mensen

die verhuizen en nieuw gewoontegedrag moeten gaan ontwikkelen.
- Deelmobiliteit en mobiliteitshubs zijn een belangrijk onderdeel van het mobiliteitssysteem. We zetten in op de uitrol van deelmobiliteitshubs in de regio en het stimuleren van het gebruik ervan. We gaan van kleinschalige pilots naar een opschaling.
- Last mile providers. Samen met kennisinstellingen en gemeenten houden we een overzicht bij van last mile providers in de regio, met de locaties en stromen waar ze zich op richten en dit communiceren we binnen het netwerk. Hierbij werken we samen met de gemeenten, omdat er zowel stadsrandhubs als regionale hubs gewenst zijn, die een samenhangend netwerk vormen.
- We werken toe naar een goed netwerk voor laadinfrastructuur in 2025, zowel regulier laden als snelladen en heavy duty-laden voor grote voertuigen. Er is ruimte nodig voor deze laadinfrastructuur maar ook voor logistieke hubs en personenvervoerhubs. De ontwikkeling van de netcapaciteit en de opwekking van groene stroom is essentieel. Samen met de provincie Gelderland werken we de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur (RAL) verder uit. Met de vervoersorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN) werken wij toe naar een zero emissie doelgroepenvervoer. De BVO DRAN werkt de komende jaren toe naar een zero emissie situatie voor AVAN doelgroepenvervoer op uiterlijk 1 januari 2028. Aan betrokken vervoerders de opdracht om daartoe voor 1 januari 2023 een infaseringsplan op te stellen. De regio wil in 2023 een implementatieplan maken.
- Voor heavy duty-laadinfrastructuur verzorgen wij de coördinatie en aansturing. Voor het ontwikkelen van de laadinfrastructuur en opschalen voor vrachtwagens en bestelwagens in woonwijken, op bedrijventerreinen en bij distributiecentra, bij mobiliteitshubs en snellaadcapaciteit op corridors heeft de provincie een leidende rol. Een deel van de locaties voor laadinfrastructuur valt samen met Clean Energy Hubs, die onder de Circulaire regio vallen.
- We streven naar schonere kilometers (schonere voertuigen) en minder kilometers (efficiënter beladen, bundeling via logistieke bedrijven en hubs). De afgelopen jaren merken we dat bedrijven interesse hebben in schonere voertuigen en daarin willen investeren. De logistiek makelaars blijven een belangrijke rol spelen.

SPEERPUNT 5
VERKEERSVEILIGHEID

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- is de verkeersveiligheid in de hele regio verbeterd.
- is er ten opzichte van 2021 een dalende lijn in het aantal doden en gewonden in alle regionale gemeenten.

De verkeersveiligheid in Nederland heeft een impuls nodig. De daling van het aantal verkeersdoden stagneert, terwijl het aantal verkeersgewonden toeneemt. Dit veroorzaakt veel persoonlijk leed voor de slachtoffers en hun naaste omgeving.

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft op 5 december 2018 een Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) 2030 aan de Kamer aangeboden. Hoofdlijn van het plan: alles uit de kast halen om de verkeersveiligheid te verbeteren, risicogestuurd en uitgewerkt op regionaal niveau. Daarnaast heeft de nieuwe coalitie in haar Coalitieakkoord ‘Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst’, beschreven dat samen met gemeenten wordt bezien waar binnen de bebouwde kom de maximumsnelheid zinvol verlaagd kan worden naar 30 km/uur.

Logistiek is noodzakelijk voor onze maatschappij, maar zorgt ook voor overlast en onveilige situaties. In de binnensteden gaat het bijvoorbeeld om een ophoping van bevoorradend verkeer, pakketpost en flitsbezorgers. Op andere routes gaat het om verkeersveiligheid, bijvoorbeeld wanneer een route samenvalt met een schoolroute.

De gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van haar (verkeersveiligheids) beleid. De regio speelt een stimulerende en ondersteunende rol, door samen met de provincie Gelderland een integraal en uniform verkeersveiligheidsbeleid uit te werken. Wij slaan de handen ineen om een zo groot mogelijk effect op de verkeersveiligheid te bereiken. De in 2019 vastgestelde position paper Verkeersveiligheid vormt de leidraad voor onze aanpak, met als kern een meer gerichte, risicogestuurde en proactieve aanpak.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Meerjaren uitvoeringsagenda als basis voor subsidiëring door derden. We maken een jaarlijkse update van geprioriteerde potentiële projecten die bijdragen aan onze verkeersveiligheidsdoelen.
- Ondersteuning in gebruik publieke data/ contractbeheer Viastat voor alle gemeenten ten behoeve van risicogestuurd werken.
- De regio maakt samen met de provincie Gelderland jaarlijks een programma verkeerseducatie en gedragscampagnes.
- Het initiëren en coördineren van regionale studies/pilots die bijdragen aan de kaders van het SPV.

WAT MAG HET KOSTEN

	realisatie 2021	begroting 2022	begroting 2023	meerjarenraming 2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)						
Verbonden regio						
Lasten	95	1.022	1.202	1.216	1.188	1.188
Baten	95	1.022	1.202	1.216	1.188	1.188
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

De realisatie 2021 betreft de baten en lasten zoals deze in de administratie van de Groene Metropoolregio zijn verantwoord. Details van dit overzicht zijn opgenomen in de begroting.

5. PRODUCTIEVE REGIO
(PROGRAMMA)

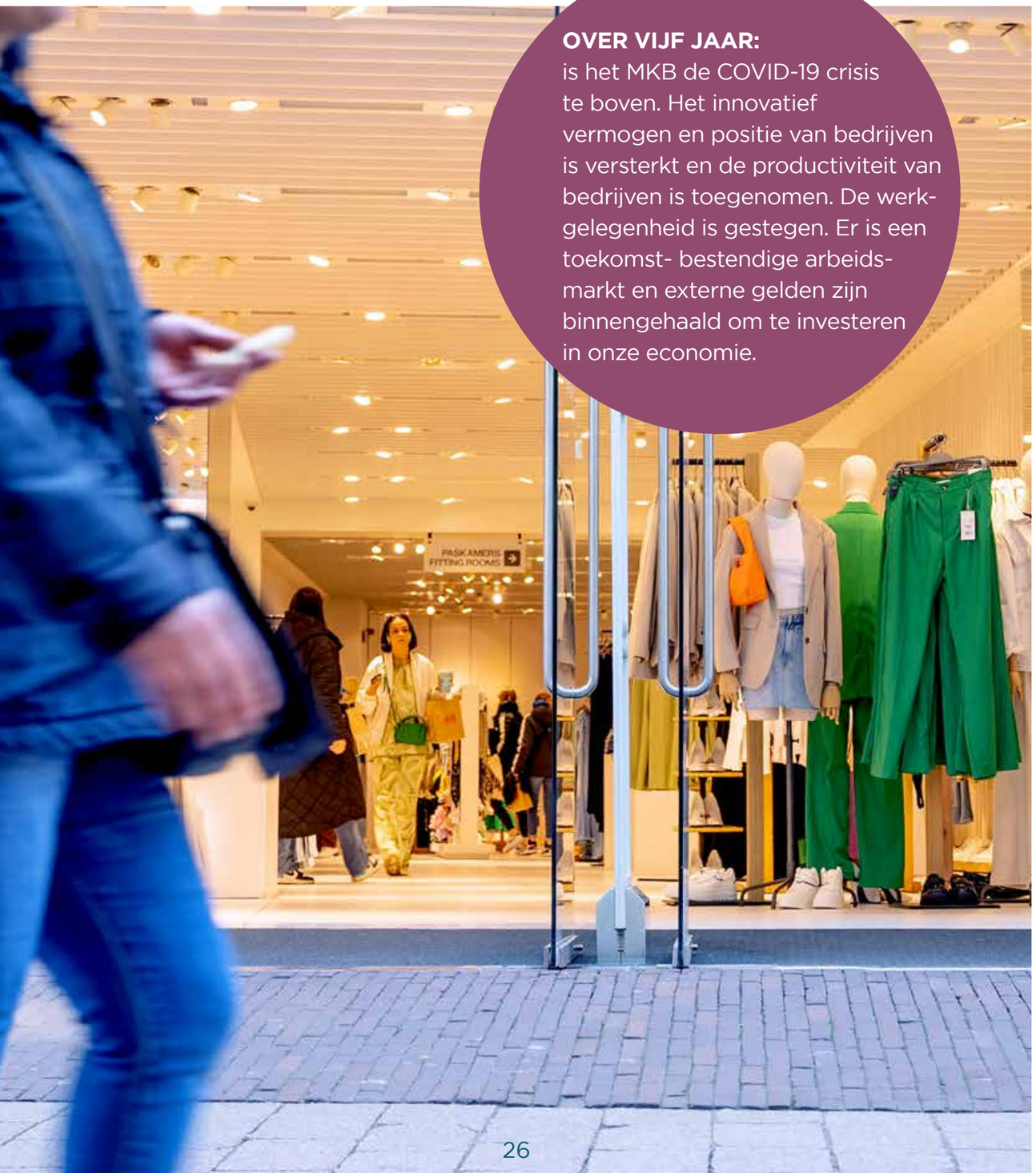

OVER VIJF JAAR:
is het MKB de COVID-19 crisis te boven. Het innovatief vermogen en positie van bedrijven is versterkt en de productiviteit van bedrijven is toegenomen. De werkgelegenheid is gestegen. Er is een toekomst- bestendige arbeidsmarkt en externe gelden zijn binnengehaald om te investeren in onze economie.

Onze regio kent veel innovatiekracht en de vestigingskwaliteit van onze werklocaties scoort boven het landelijk gemiddelde. We willen de kwaliteiten van onze regio steviger profileren en de economische potenties beter benutten. We versterken onze inzet op innovatiekracht in de clusters Health, Hightech & Energy, met de crossover naar Food. Dit legt de basis voor een sterke (inter)nationale positie en een goede productiviteit van toonaangevende bedrijven. Een sterk economisch profiel maakt onze regio interessant voor talenten. We versterken de economische basis, zodat bedrijven zich willen vestigen en kunnen groeien, met banengroei tot gevolg.

Voor de langere termijn zetten we in op behoud en aantrekken van (nieuwe) bedrijvigheid in de regio. Op verschillende niveaus: van zelfstandigen en startups tot het MKB en internationale bedrijven. We versterken de kwaliteiten van de werklocaties. We verbinden lokale bedrijven, instellingen en activiteiten aan de topsectoren en bieden synergievoordelen en ondersteuning bij het uitwerken van ideeën tot concrete projecten. We versterken de samenwerking met het onderwijs, gericht op een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, passend bij de vraag van ondernemers en de skills van werknemers en werkzoekenden. In de regionale agenda 2022 zijn we gestart met inzet op bovenstaande ambities. Daar bouwen we de komende jaren op voort.

- We zetten onverminderd in op de relatie en samenwerking met TEB. Belangrijk daarbij is het verbinden van initiatieven voor Health, Hightech & Energy met de gehele regio en de zichtbaarheid van de kansrijke sectoren vergroten. We organiseren daarvoor o.a. de Dag van de Clusters. In 2023 e.v. bouwen we deze samenwerkingsrelatie verder uit.
- We ondersteunen het MKB in de coronacrisis, deze heeft veel impact op het MKB maar ook op onze binnensteden en kernen. De komende jaren zijn de effecten daarvan nog zichtbaar. De situatie in Oekraïne heeft ook effect op de wereldeconomie. Waar mogelijk en nodig zetten wij ons in om het MKB ook daarin te ondersteunen. Samen met de Ontspannen regio blijven we inzetten op bruisende binnensteden en krachtige kernen.
- We zetten in op meer starters, scale-ups en het toekomstbestendig houden van bestaand MKB. Dit blijven we de komende jaren doen. Met het programma Toekomstbestendig Ondernemen screenen we 75 ondernemers op toekomstbestendigheid en waar nodig verwijzen we ze door naar het passende vervolgloket. De komende jaren breiden we dit programma uit tot 150 ondernemers.
- We brengen samen met onze partners de financiële mogelijkheden voor het MKB in beeld. We maken dit zichtbaar door actieve communicatie. Dit blijven we structureel doen.
- We blijven ons inzetten om externe gelden naar de regio te halen om te investeren in onze economie.
- We ondersteunen de MKB-deal Sm@rt Together en dragen dit waar mogelijk uit.
  We blijven dit doen totdat de derde en laatste pijler van de MKB-deal is afgerond.
- We maken in 2022 een Economische Monitor. Daarmee creëren we een ijkpunt; waar staan we met onze economie? We leggen een basis en bouwen dit de komende jaren uit tot een uitgebreide monitor/dashboard. We gaan jaarlijks monitoren om te kunnen bijsturen en als input voor toekomstige beleidskeuzes.
- We ronden in 2022 het onderzoek ‘Economie van de Toekomst’ af, een visie op onze economie voor de langere termijn. Dit vormt een belangrijk kader voor de meerjarige keuzes in deze opgave. De vertaling van onze toekomstige economie naar ruimtebehoefte nemen we daarin mee als input voor de Verstedelijkingsstrategie.
- De position paper Logistiek is afgerond. Deze is gemaakt door de HAN, samen met de provincie, VNO/NCW, Logistics Valley en gemeenten. Dit advies is verwerkt in de regionale agenda 2023-2025. Binnen de Productieve regio blijven wij inzetten op inventarisatie en kennisdeling van bestaande initiatieven voor verduurzaming van brandstoffen in de logistiek. De sector is zelf verantwoordelijk voor het nemen van initiatie-

ven. Onze focus ligt op projecten waar we als regio meerwaarde kunnen bieden. Daarnaast zetten we in op een regionale analyse, coördinatie en uitrol van initiatieven. We vergelijken de potentie van initiatieven. Door het opschalen van kansrijke lokale initiatieven naar regionale schaal, werken we toe naar de oprichting van 1 of 2 INTERREG-projecten om nieuwe gelden naar de regio te halen.

- In 2022 maken we samen met veel stakeholders een Human Capital Agenda en een Human Capital Akkoord. Daarmee bundelen we krachten en focussen we ons op de meest resultaatgerichte instrumenten. In het akkoord staat wie wat bijdraagt. Met de enorme krapte op de arbeidsmarkt en de kwantitatieve en kwalitatieve mismatch blijft inzet hierop voor alle opgaven van groot belang. Bijvoorbeeld door initiatieven en netwerken te verbinden en samenwerking met andere partijen op te zoeken. Met de agenda en het akkoord als basis, zetten we hier de komende jaren verder op in. Samen met de stakeholders die hierbij betrokken zijn.
- In 2022 starten we met een actie om onze werklocaties te vergroenen. Er vindt een inventarisatie plaats en op basis daarvan werken we samen met de provincie een plan hiervoor uit. Met de behoefte aan meer circulair, duurzaam en klimaatbestendig blijven wij ons de komende jaren hiervoor inzetten.

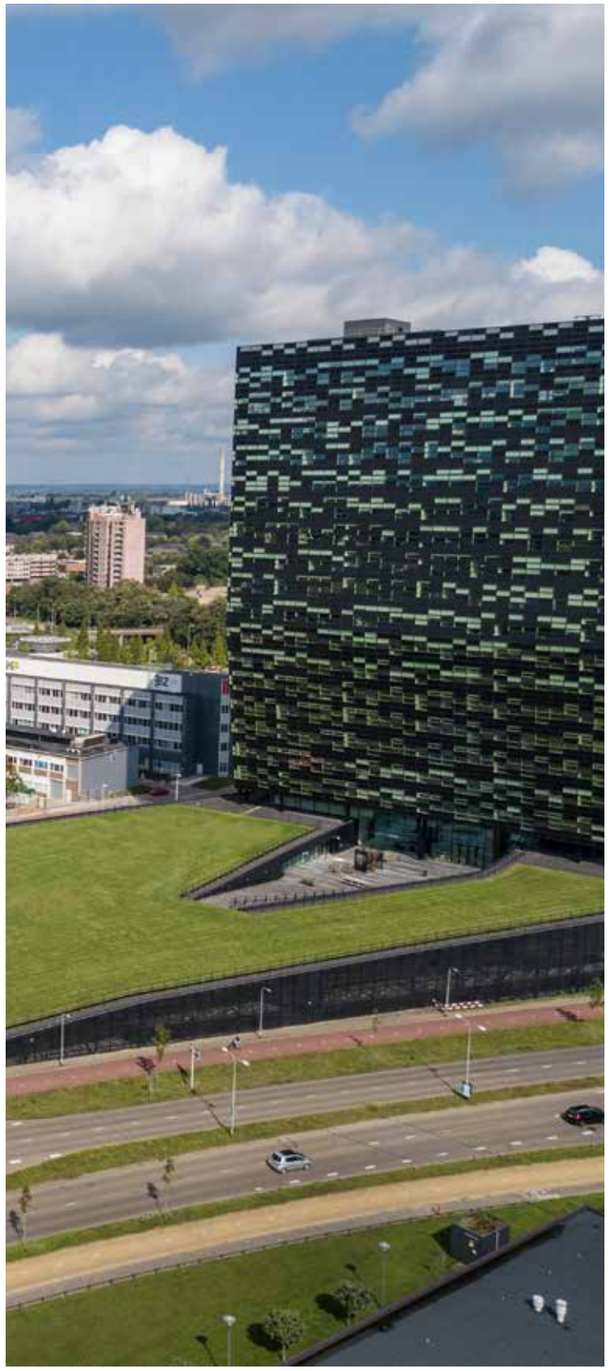

SPEERPUNT 1
STIMULEREN ONDERNEMERSCHAP MKB

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- hebben we in de regio meer start-ups, scale-ups en nieuwe bedrijven in het MKB.
- stimuleren we ondernemerschap via (lokale) broedplaatsen.
- zijn ondernemers verbonden aan kennis- en investeringsnetwerken in regionaal en nationaal verband.
- heeft het MKB een slag gemaakt in digitalisering.
- is het MKB meer toekomstbestendig door meer kennis, kunde en slagkracht van MKB'ers.

Wij stimuleren nieuw en innovatief ondernemerschap en ondersteunen het MKB om toekomstbestendig te worden. Dit doen we door het vergroten van kennis, kunde, slagkracht, productiviteit en creativiteit van MKB'ers. Op deze manier kan worden ingespeeld op nieuwe technologieën en verdienmodellen. Het MKB heeft een grote rol in de leefbaarheid van centra van de steden en kernen. Daarom zetten wij samen met de Ontspannen regio in op kennis delen, elkaar informeren en inspireren. Tot slot zetten we in op digitalisering, waarvan de COVID-19 crisis onomstotelijk de urgentie en noodzaak heeft bewezen. We houden constant de vinger aan de pols bij het Rijk voor nieuwe kansen. Bijvoorbeeld door de MKB Toekomstagenda 2023 en het regeerakkoord inzet herstel COVID-19 MKB.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- In 2022 krijgen we inzicht in de mogelijkheden voor financiële steun tot 1 miljoen euro. Dit wordt structureel ontsloten door communicatiecampagnes. Om ondernemers hier optimaal gebruik van te laten maken, bouwen we aan landelijke en regionale kennis- en investeringsnetwerken die makkelijk toegankelijk zijn voor onze ondernemers. Dit doen we samen met onze partners zoals VNO/NCW, Oost NL en TEB.
- We organiseren samen met onze partners ontmoetingsmomenten voor ondernemers gericht op netwerken, innovatie en kennisdeling.
- We scheppen voorwaarden voor MKB'ers om een stap te maken in verdere digitalisering en toekomstbestendigheid. Dat doen we allereerst door de voortzetting van het programma 'Toekomstgericht Ondernemen' uit 2022 waarin we 300 ondernemers screenen op toekomstbestendigheid. Afhankelijk van de uitkomst van de screening wordt een vervolgroute gekozen. Daarnaast doen we dat door de MKB-Deal Sm@rt-Together voor digitalisering. We dragen deze verder uit en verbinden deze waar nodig met het bedrijfsleven. In de laatste pijler van de MKB-deal (publiek-private samenwerking voor bruisende binnensteden en krachtige kernen) leggen wij verbinding met de Ontspannen regio. We bouwen de samenwerking rond bruisende binnensteden en krachtige kernen verder uit en trekken samen met de Ontspannen regio op in de kennisdeling richting ondernemers.
- We ontwikkelen samen met onze partners een ecosysteem dat bijdraagt aan meer start-ups en nieuwe bedrijven in het MKB. Hierbij ligt de focus op het stimuleren van nieuwe (lokale) broedplaatsen. We halen bij het MKB op waar de behoefte ligt, we inventariseren wat er al is en zorgen voor een betere toegankelijkheid voor ondernemers. Dit alles in samenwerking met onze partners. De resultaten hiervan nemen we mee in het RPW.
- We verbinden lokale projecten met projecten op de investeringsagenda en het MKB: wat speelt er in de regio en waar kunnen ondernemers bij aanhaken?

SPEERPUNT 2
HUMAN CAPITAL

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- is er in Health, Hightech & Energy en Food voldoende en goed gekwalificeerd personeel beschikbaar en kunnen we deze behouden in de regio.
- profileren we ons als aantrekkelijke regio voor (internationaal) talent.
- hebben we vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bij elkaar gebracht en initiatieven versterkt voor werkenden, studenten en werkzoekenden.
- hebben we de samenhang verbeterd via kennisdeling van projecten en samenwerking tussen partners duurzaam geborgd.
- hebben we externe middelen binnengehaald om de arbeidsmarkt te versterken.

Er is sprake van een enorme krapte op de arbeidsmarkt in diverse sectoren. Hiervoor is het noodzakelijk om de krachten te bundelen. Human Capital is randvoorwaarde om de doelen te kunnen bereiken in de andere speerpunten binnen de Productieve regio. Maar ook voor voortgang in de andere opgaven. Samenwerking op regionaal niveau en commitment tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijven is cruciaal om de urgente vraagstukken op de arbeidsmarkt te kunnen oplossen.
We gaan aan de slag om de regionale arbeidsmarkt te versterken. We starten in 2022 met de uitvoering van de Human Capital Agenda en maken een Human Capital Akkoord. Met de Human Capital Agenda brengen we focus aan en bepalen we de koers. We leggen de focus op de kansrijke sectoren Health, Hightech & Energy en Food. Het thema logistiek maakt hier onderdeel van uit. In het Human Capital Akkoord 2022-2025 maken we afspraken over wat betrokken partijen bijdragen, de resultaten en wie welke rol daarin heeft. De gezamenlijke ambitie is om te komen tot een regio waar bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden zich aan verbinden. We willen de krachten bundelen en focus aanbrengen voor de verschillende projecten en initiatieven binnen de triple helix.

In 2023 geven we samen met TEB, de provincie en andere stakeholders verder invulling en uitvoering aan de resultaatgerichte instrumenten uit de Human Capital Agenda en het Human Capital Akkoord. Hierbij betrekken we ook onze sociale partners. De doelstellingen uit het Human Capital Akkoord borgen we in 2023. Dit doen we door een verbindende rol te spelen en te zorgen voor kennisdeling. Hierbij leren we ook van de ervaringen van andere (grensoverschrijdende) regio's. Verder leggen we verbindingen tussen projecten en de investeringsagenda en zoeken we actief naar voldoende financiële middelen om een vervolg te kunnen geven aan (lopende) projecten die nodig zijn om tot een evenwichtige arbeidsmarkt te komen. We werken in samenspraak met de andere opgaven verder aan een regio die aantrekkelijk is om te studeren, wonen en werken.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Structureel borgen van de afspraken uit de Human Capital Agenda en het Human Capital Akkoord, waardoor de vraag naar en aanbod van personeel dichter bij elkaar wordt gebracht.
- Zorgen voor verbindingen tussen behoefte MKB en aanbod en zorgen voor kennisdeling. Bijvoorbeeld door het organiseren van werktafels.
- Integraal met andere opgaven zorgen voor een aantrekkelijke regio om talent te behouden. Aantoonbaar het verschil gaan maken als regio met het accent op communicatie en zichtbaarheid van de regio voor het behouden van talent.
- Inzicht geven in financieringsbronnen en deze inzetten voor alle projecten die nodig zijn om tot een evenwichtige arbeidsmarkt te komen.
- Leggen van verbinding tussen lokale en regionale projecten en de investeringsagenda: wat speelt er, waar kan je versterken, waar kun je op aanhaken en waar kun je aan bijdragen.
- Samenwerkingspartner van TEB en provincie om samen met andere stakeholders tot een goede evenwichtige arbeidsmarkt te komen.

SPEERPUNT 3

DOORONTWIKKELING HEALTH & HIGHTECH EN ENERGY TOT (INTER)NATIONALE CLUSTERS

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- is het innovatieve vermogen van bedrijven in deze clusters versterkt en betaalt dit zich uit in verdienvermogen, in werkgelegenheid en in de kennispositie van de regio.
- wordt het innovatief vermogen van de bedrijven ingezet voor andere maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, de woonopgave en de circulaire economie.
- zijn we zichtbaar in onze directe omgeving en daarbuiten als (inter)nationaal toonaangevende regio voor innovaties en sleuteltechnologieën op het gebied van Health & Hightech en Energy.
- werken we met Regio Foodvalley aan crossovers tussen Health en Food.

De kansrijke clusters zetten we in voor de maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, groei van banen op alle niveaus en crossovers met Food. We worden voor bedrijven en instellingen ‘the place to be’ in Nederland en Europa. We zetten krachtig in op lobby en benutten de samenwerkingsmogelijkheden met Foodvalley in lijn met kansen die in de Kracht van Oost worden benoemd.

HEALTH & HIGHTECH

Het benutten van economische kansen gaat hand in hand met het werken aan maatschappelijke gezondheidsthema’s en nieuwe sleuteltechnologieën. Hightech levert daarbij de basis voor het realiseren van baanbrekende innovaties. De focus ligt de komende jaren op de ontwikkeling van belangrijke sleuteltechnologieën zoals digital health en artificial intelligence (AI). Briskr is hiervoor de uitvoeringsorganisatie.

ENERGY

In dit cluster ligt de focus op doorontwikkeling van Connectr en Smart Energy Hubs (SEH). Connectr draagt bij aan de energietransitie, de regionale economie en de Human Capital Agenda. SEH’s zijn locaties waar opwek van duurzame energie, uitwisseling van warmte- en reststromen en de realisatie van decentrale energiesystemen bij elkaar komen. Voor onze regio zijn dat Innofase (Duiven) en Engie (Nijmegen) Hier liggen ook kansen voor emissieloos transport voor logistiek en scheepvaart. Op deze locaties kan technologie toegepast worden die door partijen in de regio, op IPKW of binnen Connectr, ontwikkeld wordt. TEB heeft de lead bij dit speerpunt en werkt samen met de Groene Metropoolregio en provincie. Voor de verdere ontwikkeling van het clusters is voldoende en goed opgeleid personeel van groot belang, zowel op MBO- als op HBO+-niveau. Hier ligt dan ook nadrukkelijk een koppeling met de regionale Human Capital Agenda.

BIJDRAGE TEB

Clustervorming

- Vast aanspreekpunt voor de clusters op inhoud.
- Inventariseren en benutten structuurversterkende projectkansen.
- Inbrengen projectkansen bij de Investeringsagenda.
- Samenwerking rondom initiatieven uit de startblokken laten komen.
- Het leggen van verbindingen tussen maatschappelijke thema’s en sleuteltechnologieën.
- Doorontwikkeling van de campussen en samenwerking tussen bedrijven en instellingen uitbreiden.
- De SEH aanpak (door)ontwikkelen op Innofase (Duiven) en Engie (Nijmegen) en de aanpak en leerervaringen delen met andere bedrijventerreinen.
- Zoeken naar externe financieringsbronnen.
- Waar mogelijk het koppelen van de regio (bedrijven, gemeenten) aan projecten en initiatieven.

Lobby en profilering

- Met lobby en profilering bijdragen aan de (inter)nationale zichtbaarheid van onze regio op het gebied van Health, Hightech & Energy.
- Op programmaniveau samenwerken met Foodvalley om innovatieve kansen tussen food en Health te kunnen benutten.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Deelnemen aan regionale, nationale en Europese netwerken.
- Met lobby en profilering bijdragen aan de (inter-)nationale zichtbaarheid.
- Input uit de Economische Monitor leveren, zodat TEB zicht heeft op kansen voor de doorontwikkeling van de clusters en verdere netwerk- en clustervorming in de regio.
- Toegang geven tot ons netwerk in de regio.
- Investeren in belangenbehartiging voor projecten en initiatieven van bovenregionaal belang. Belangenbehartiging betekent: ervoor ‘gaan lopen’, lobbyen en zoeken naar financiering.
- Inbrengen projectkansen in de samenwerking met TEB en de Investeringsagenda.

Daarnaast werken we samen met het Rijk, Europa en Duitsland in de clusters en de crossovers met duurzame logistiek. We zijn de proeftuin op het gebied van decentrale energiesystemen, groeien door naar een internationaal Health & Hightech topcluster en maken onze auto’s, vrachtwagens en binnenvaartschepen schoner door toepassing van alternatieve brandstoffen.

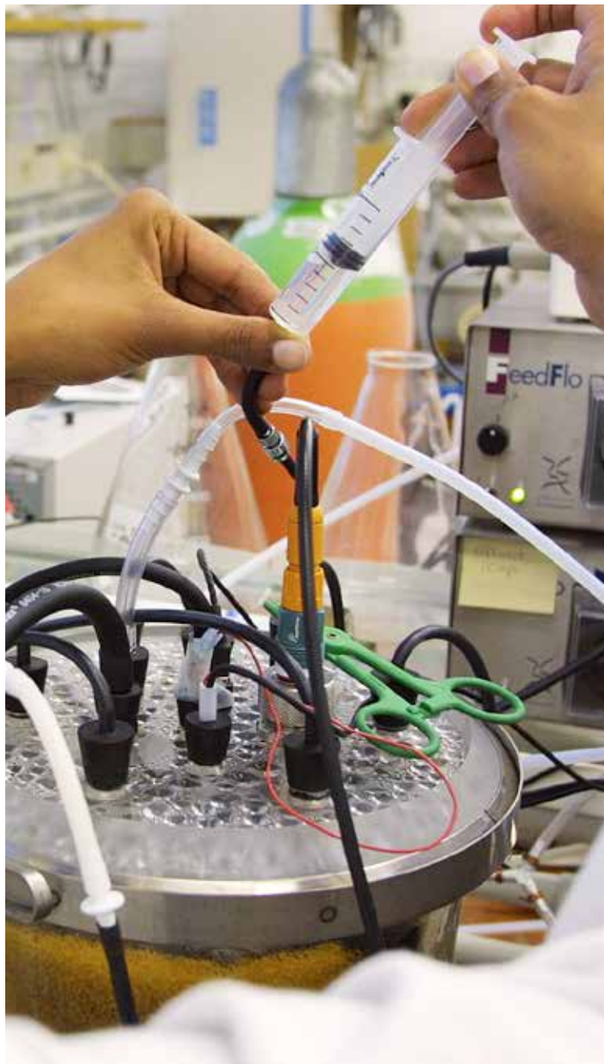

SPEERPUNT 4
TOEKOMSTBESTENDIGE WERKLOCATIES

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- is de kwalitatieve en kwantitatieve vraag en aanbod van werklocaties in evenwicht.
- bieden we passende ruimte voor bedrijven die bijdragen aan onze economische groei en profiel.
- dragen we met werklocaties bij aan de groene en duurzame ambitie van de Groene Metropoolregio.
- hebben we inzicht in welke ruimtebehoefte voor werklocaties er is tot 2040, inclusief energietransitie, logistiek en duurzaamheid.

Toekomstbestendige werklocaties gaat over bestaande en nieuwe werklocaties met het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) als basis. Dit gaat over bedrijventerreinen, kantoorlocaties en locaties voor perifere detailhandel. In het RPW vindt afstemming plaats tussen vraag en aanbod van werklocaties. Het RPW gaat vooral over nieuwe ontwikkelingen op de juiste plek. Daarbij nemen we ontwikkelingen (zoals energieopwekking, clean energyhubs, laadinfrastructuur en stadsdistributie) en de gewenste ruimtebehoefte daarvan in de eerstvolgende herziening van het RPW (of na monitoring) mee. Verder zijn duurzaamheid en de landschappelijke inpassing hierbij belangrijke thema's. We onderzoeken waar nieuwe regionale werklocaties moeten landen in de regio en hoe om te gaan met lokale ontwikkelingen. Vanaf 2022 zetten we ook in op het vergroenen van werklocaties in samenwerking met de provincie.

De Economische Visie 2040 uit 2022 vormt mede de basis voor de monitoring en de herziening van het RPW. Dit geldt eveneens voor de Verstedelijkingsstrategie, waarin de ruimtebehoefte van alle opgaven samenkomen.
Het RPW is verankerd in de omgevingsverordening van de provincie. Minimaal één keer in de vier jaar moet er een nieuw RPW worden vastgesteld. In mei 2021 is het gewijzigde RPW vastgesteld door Gedeputeerde Staten, in 2025 komt er een nieuw RPW. Tweejaarlijks vindt er een monitoring plaats, om indien nodig tussentijds te kunnen bijsturen.
De besluitvorming over het RPW ligt bij de gemeenteraden. Het RPW is een verplicht onderdeel voor alle gemeenten. De Groene Metropoolregio faciliteert zowel ambtelijk als bestuurlijk de voorbereiding en afstemming over het RPW.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- In 2023 brengen we advies uit over de verdeling van nog beschikbare ontwikkelruimte voor bedrijventerreinen in de regio.
- We starten de onderzoeken, verzamelen de informatie per 2024 en leveren in 2025 een nieuw RPW op met een horizon tot 2040.
- Wij zetten in op het kwalitatief verbeteren van het RPW en nemen de ruimtebehoefte van werklocaties mee waar het gaat om de thema's Health, Hightech & Energy, de circulariteitsopgaven, de energietransitie, logistiek, vergroening en landschappelijke inpassing. We leggen daarvoor verbinding met de Regionale Energiestrategie (RES), de Regionale Adaptatiestrategie (RAS) en de Regionale Agenda Laadinfrastructuur (RAL). In het RPW nemen we, naast de ruimtebehoefte, ook de aanvullende eisen mee die hieraan worden gesteld.
- De transformatie van werklocaties naar woningbouw (o.a. in Arnhem en Nijmegen) leiden tot een verplaatsingsvraagstuk van bedrijven. Dit is een nieuw vraagstuk waar extra aandacht aan moet worden besteed in het RPW.
- We onderzoeken wat de mogelijkheden voor (her)ontwikkeling van brownfields zijn en pakken dit samen met de provincie op.
  Onder brownfields worden verstaan: structureel onderbenutte of verwaarloosde gronden met opstallen (bijvoorbeeld bedrijventerreinen), die voor herinrichting c.q. transformatie in aanmerking komen.
- Binnen het RPW verkennen we in hoeverre en onder welke voorwaarden (extra) ruimte voor logistiek op bestaande bedrijventerreinen kan worden ontwikkeld. Voor grootschalige logistiek is het uitgangspunt clusteren op de knooppunten Nijmegen en Emmerich/Montferland/Zevenaar.
- De opkomst van 'dark stores' is nieuw. Een 'dark store' is een distributielocatie/depot/hub dichtbij consumenten, om binnen 10 minuten goederen te kunnen leveren. Deze liggen vaak in woonwijken en winkelgebieden. In het RPW moeten we bepalen hoe hier mee om te gaan.
- Uitvoering Plan van Aanpak vergroening van bestaande werklocaties. In 2021 is een plan van aanpak voor de vergroening van bestaande werklocaties gemaakt, afgestemd met de provincie. In het tweede kwartaal 2022 wordt er een voorstel aangeboden hoe we dit verder gaan uitwerken. De resultaten hiervan worden verwerkt in de monitoring van 2022 en het RPW van 2025.

WAT MAG HET KOSTEN?

	realisatie 2021	begroting 2022	begroting 2023	meerjarenraming 2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)						
Productieve regio						
Lasten	-	575	773	794	816	816
Baten	-	575	773	794	816	816
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	=	=	=	=	=	=

De realisatie 2021 betreft de baten en lasten zoals deze in de administratie van de Groene Metropoolregio zijn verantwoord. Details van dit overzicht zijn opgenomen in de begroting.

6. CIRCULAIRE REGIO
(PROGRAMMA)

OVER VIJF JAAR:
hebben we onze positie als circulaire topregio versterkt en zijn we internationaal zichtbaar. Hebben we een instrumentarium ontwikkeld om zuiniger en slimmer om te gaan met energie, grondstoffen en producten.

We werken op regionale schaal al een aantal jaren samen op het gebied van duurzaamheid. De Routekaart Energietransitie vormde hiervoor de basis. Uit deze samenwerking zijn diverse projecten voortgekomen, die deels nog lopen of in 2021 een impuls hebben gekregen. Enkele voorbeelden:

- 16 gemeenten hebben in 2021 de Regionale Energiestrategie 1.0 (RES) vastgesteld. De projectorganisatie is vernieuwd met het oog op de volgende fase RES2.0. Hiervoor is een Uitvoeringsplan opgesteld en zijn voorwaarden geschapen voor het uitvoeren van zogenaamd PlanMER.
- de gezamenlijke inkoop van duurzame energie (gas en elektriciteit) is voorbereid, zodat in 2022 de contracten voor de komende jaren kunnen worden aanbesteed c.q. verlengd. Voor een zo duurzaam mogelijke inkoop van gas is een strategie opgesteld.
- het project Circulaire Grond-, Weg- en Waterbouw is voortgezet met de organisatie van enkele kennisevents, een communicatiestrategie en de voorbereiding van proeftuinen en pilotprojecten.
- we hebben in samenwerking met de opgave Groene groei een circulaire impactladder ontwikkeld. Die biedt een maatstaf om de circulariteit van nieuwbouwwoningen te kunnen beoordelen. In 2022 gaat de implementatie van start binnen gemeenten en gaat de regionale bouwsector hiermee werken.
- we hebben een interactieve sessie georganiseerd over klimaatadaptatie voor medewerkers van gemeenten, provincie en waterschappen.
- we hebben een startnotitie geschreven die de basis legt voor de verdere ontwikkeling en aanpak van circulaire grondstoffen en ketens.

Het verhaal van een aantrekkelijke circulaire transitie is nog lang niet uitgekristalliseerd en blijft zich verder ontwikkelen en concretiseren. De aandacht voor de samenhang met andere duurzaamheidstransities neemt toe. Dat is nodig om het maatschappelijk draagvlak en de maatschappelijke inzet voor deze transities te versterken. De gezamenlijke overheden vervullen hierin een voortrekkersrol.

(Inter-)nationale en regionale klimaatambities en doelstellingen voor 2030 en 2050 zijn vastgesteld en worden eerder aangescherpt dan getemperd. De overtuiging dat versnelling en verbreding nodig is, groeit bij steeds meer actoren en stakeholders.
Bij de ontwikkeling van het Uitvoeringsplan RES2.0 merken we dat het Rijk tot nu toe onvoldoende middelen heeft verstrekt voor deze vervolgfase. Dat legt een forse claim op het projectteam, dat aanzienlijk is verkleind ten opzichte van de fase RES1.0. De complexiteit bij het ontwikkelen van duurzame energie is echter alleen maar toegenomen, omdat er in 2021 diverse signalen zijn afgegeven dat nieuwe grotere projecten niet meer aangesloten kunnen worden vanwege netcongestie. Daarbij komt dat de vraag naar elektriciteit de komende jaren nog toeneemt. Onder andere doordat we elektrisch gaan rijden en veel meer woningen gaan bouwen.

SPEERPUNT 1
CIRCULAIRE BOUW EN INFRASTRUCTUUR

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- besteden we alle projecten in de Grond-, Weg en Waterbouw (GWW)-sector circulair aan.
- wordt minstens 25% van de woningen circulair gebouwd.
- hebben wij met partners een regionaal ecosysteem ontwikkeld, waarbij het hergebruik van bouwmaterialen en grondstoffen gebruikelijk is en de bouwlogistiek duurzaam functioneert.

Besparen en hergebruik van grondstoffen en producten is in vele sectoren van onze samenleving van belang. De sector bouw en infrastructuur neemt ongeveer 40% van de Gelderse grond- en afvalstoffenstromen voor zijn rekening. De Groene Metropoolregio zet samen met bedrijven en onderzoeksinstellingen stevig in op het besparen van grondstoffen en hergebruik van afvalstoffen in de bouw- en infrastructuur en vermijdt daarmee zoveel mogelijk CO2-emissies.

In de Woondeal Arnhem-Nijmegen is het streven vastgelegd dat na verloop van tijd een steeds groter aandeel circulair gebouwd wordt: in bestaande plannen minimaal 10%, vanaf 2025 25%, vanaf 2030 50% en vanaf 2050 100%. De regio heeft hiervoor een maatstaf ontwikkeld: de circulaire impactladder.
Het Kenniscentrum Circulaire Bouw in Nijmegen is een mooi voorbeeld waar kennis en kunde over circulaire bouw wordt samengebracht. Mogelijk gaat dit centrum deel uitmaken van VIA-t, centrum voor innovatie, duurzaamheid en vakmanschap in de bouw. Ook willen we leren van proeftuinen en experimentlocaties, bijvoorbeeld in het Lifeport Circular Lab. Deze initiatieven dragen bij aan het verminderen van het tekort aan kundige vaklieden voor circulair bouwen. De bouwsector kampt nu al met een tekort aan personeel en circulaire bouw vergt voor een deel andere kennis, kunde en vaardigheden.

Het in 2020 gestarte Uitvoeringsprogramma Circulaire Grond-, Weg- en Waterbouw zetten we voort en wordt in 2022 geëvalueerd. Er komt een voorstel voor het vervolg. Het project bestaat uit het delen van kennis, het ontwikkelen van een aanpak waarbij circulaire principes worden meegenomen in onze overheidsrol als opdrachtgever en het ontwikkelen van een maatstaf voor de mate van circulariteit in de infrasector.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Om circulair aanbesteden in de GWW-sector algemeen geaccepteerd en breed toegepast te krijgen, moet kennis van en ervaring met deze manier van aanbesteden snel groeien bij alle opdrachtgevers, budgethouders, inkopers, projectleiders en uitvoerders in de regio. We ondersteunen en versnellen deze leercurve door het opbouwen en uitwisselen van kennis en informatie te organiseren en door de (directe en indirecte) meerwaarde van circulair aanbesteden inzichtelijk te maken.
- Voor het beoordelen van de circulariteit van bouw hebben we een methode ontwikkeld: de circulaire impactladder. Om deze methode in 2025 in de hele regio toe te kunnen passen op alle bouwprojecten, organiseren we een leertraject om de implementatie soepel te laten verlopen. We faciliteren het uitwisselen van kennis, informatie en ervaringen rondom het beoordelen van de circulariteit van bouw en ondersteunen de inzet van een projectmanager conceptueel en circulair bouwen.
- In zowel de bouw als de GWW-sector wordt op grote schaal gebruik gemaakt van ‘virgin materials’ waar bovendien ook vaak nog geen goede duurzame alternatieven voor zijn. Denk bijvoorbeeld aan cement, staal en glas. Hergebruik van bouwmateriaal dat al in omloop is, is een belangrijk circulair principe om de negatieve impact van het gebruik van bouwmateriaal te verkleinen, in het bijzonder voor die materialen waar (nog) geen goede duurzame alternatieven voor zijn. Wij versterken de praktijk van hergebruik van materialen en grondstoffen door partijen te verbinden, kennis en ervaringen te delen en gezamenlijke initiatieven te ondersteunen.
- Circulair bouwen en circulair aanleggen van infrastructuur vergt ook duurzame bouwlogistiek. We ondersteunen verduurzaming daarvan door uitwisseling van kennis, informatie en ervaringen te faciliteren bij alle spelers in de bouwketen.

SPEERPUNT 2
CIRCULAIRE ECONOMIE: GRONDSTOFFEN EN KETENS

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- hebben we 6 productieketens/ reststromen circulair gemaakt.
- kopen alle gemeenten in de regio circulair in.
- functioneert een regionaal ecosysteem waarin hergebruik van grondstoffen en materialen fors is toegenomen.

Circulaire economie is een transitievraagstuk waar de hele samenleving in dit decennium mee te maken krijgt, in overheidsbeleid en -eisen en vragen van bedrijven. Voor een individuele gemeente is het lastig hierop in te spelen. Partijen willen verspilling voorkomen, producten anders ontwerpen, productlevensduur verlengen en producten leasen, hergebruiken en recyclen. Dit is hard nodig, want er raken nog veel grondstoffen verloren omdat ze bij voorbeeld nog onnodig worden verbrand. De Groene Metropoolregio wil voorsorteren op de toekomst waarin schaarste aan materialen en grondstoffen wordt verwacht en anticiperen op Rijks- en overheidsbeleid.
Circulariteit, klimaat en energie worden in landelijk en Europees beleid steeds meer geïntegreerd benaderd, o.a. omdat circulariteit nodig is om klimaatdoelen te halen maar ook omdat het verstandig is om de energietransitie zo circulair mogelijk te laten verlopen, omdat materialen en grondstoffen schaarser worden (bijvoorbeeld in Fit for 55 (EU) en in het nieuwe Coalitieakkoord).

Mede door de COVID-19 crisis en door geopolitieke spanningen is er een trend richting deglobalisering en kortere ketens. De aanvoer stokt bv in de high-tech, maakindustrie en food sectoren. De circulaire economie kan helpen nieuwe verdienmodellen op te zetten in een Europese, landelijke of zelfs regionale markt. Daar spelen we graag op in.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- We versterken ons inzicht in de regionale grondstoffen- en afvalstromen, vooral om focus aan te brengen in waar we als gezamenlijke overheden het meest kunnen bijdragen aan het circulair maken van onze regio.
- We stimuleren de ontwikkeling van een zestal grondstoffenhubs en dragen bij aan een goede, evenwichtige ruimtelijke inpassing. De zes grondstoffenhubs zijn bouw- & sloopafval, accu's & batterijen, zonnepanelen, kunststoffen, textiel en voedselketen.
- We helpen samen met provincie en omgevingsdiensten bij het wegnemen van juridische belemmeringen bij de ontwikkeling van nieuwe recyclingketens, bijvoorbeeld in de landbouw waar nog veel kansen liggen.
- We ondersteunen gemeenten bij het circulair inkopen van producten en diensten en zorgen voor een stimulerend platform voor uitwisseling van kennis en ervaring.
- We signaleren kansen voor nieuwe banen voor praktisch en technisch geschoolden, afgestemd met de brede Human Capital Agenda in de opgave Productieve regio.
- Landelijke of projectgebonden programma's voor gedragsbeïnvloeding delen we met gemeenten om verspilling bij consumenten en producenten tegen te gaan.
- Als circulaire topregio zoeken we expliciet naar kansen voor funding en cofinanciering voor versnelling van onze aanpak. De lobbykracht versterken we in samenhang met de provincie en The Economic Board.

SPEERPUNT 3
WATER EN KLIMAATADAPTATIE

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- zijn we steeds beter geworden in het opvangen, vasthouden en hergebruiken van water.
- hebben we maatregelen genomen om goed om te gaan met wateroverlast, droogte of hittestress.
- hebben we het bebouwd gebied in stad en dorp verder vergroend.
- bouwen we klimaatbestendig.

Water en klimaatadaptatie is een belangrijk thema. Voor de regio willen we water beter opvangen, vasthouden en hergebruiken en willen we overlast en onveilige situaties voorkomen. Steden, dorpskernen en werklocaties kunnen we nog verder vergroenen, waarmee we beter zijn voorbereid op extreme regenval, hitte en droogte. We bevorderen tegelijk de biodiversiteit.

De gemeenten in de regio zijn betrokken bij verschillende Regionale Adaptatiestrategieën (RAS) die samen met waterschappen en andere partijen worden ontwikkeld. Hierbij heeft de Groene Metropoolregio geen rol gespeeld. De RASsen zijn gereed en/of in een afrondend stadium. Daarna volgt de uitwerkingsfase waarbij we als regio kunnen leren van goede voorbeelden over hoe om te gaan met extreme wateroverlast, hitte en droogte. Ook living labs en klimaatproeftuinen dragen daaraan bij. Bovendien hebben we als regio een forse bouwopgave waarbij we de groene kwaliteiten van de regio willen versterken. Dat levert de uitdaging op om klimaatbestendig, natuurinclusief en biodivers te bouwen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Kennis delen:
  1) Regionale Adaptatiestrategieën (RAS).
  Binnen de regio wordt op verschillende plekken gewerkt aan een water- en klimaatadaptieve regio. Als Groene Metropoolregio tillen we het kennisniveau van de hele regio naar een hoger niveau. Versnipperde kennis brengen wij bijeen en delen we met elkaar. We brengen wetenschappelijke én praktijkkennis van buiten onze regio naar onze regio toe.

  2) Klimaatbestendig bouwen.
  Versterken kennis, kunde en profiel op het gebied van klimaatbestendig, natuurinclusief en biodivers bouwen. Ontwikkelen uniforme aanpak voor water- en klimaatbestendige bouwprojecten. Verwerven Europese/nationale cofinanciering voor vooruitstrevende projecten.

  3) Klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten.
  Ontwikkelen van een lerende en inspirerende omgeving waarin kennis en praktijkervaringen over klimaatproeftuinen en aanpak van grote en kleinere vergroeningsprojecten op regionale schaal worden gedeeld. Daarbij halen we zo nodig ook inspiratie van buiten onze regio om nog meer stappen vooruit te zetten.
- Ondersteuning Lifeport Circular Lab.
  Het Lifeport Circulair Lab ontwikkelt in triple helix-verband kleinschalige regionale initiatieven op het gebied van circulariteit door naar reguliere werkwijzen, zoals circulair bouwen, het inrichten van grondstoffenhubs en klimaatadaptieve maatregelen. Als Groene Metropoolregio zijn wij een verbindende schakel naar lokale overheden.
- Profilering met projecten landschapsontwikkeling.

Grote landschapsontwikkelingsprojecten zijn van belang om als regio water- en klimaatbestendig te worden. Het groene karakter geeft onze regio een herkenbaar gezicht en maakt het een aantrekkelijke plek om te wonen en te recreëren. Als Groene Metropoolregio zetten wij ons in voor de partnerships en cofinanciering van landschapsontwikkeling waarbij klimaatadaptatie een rol speelt.

SPEERPUNT 4
TRANSITIE NAAR DUURZAME ENERGIE

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- gebruiken bedrijven, inwoners en gemeenten minder (fossiele) energie.
- is het aandeel duurzame, hernieuwbare energie dat we in de regio gebruiken groter dan landelijk gemiddeld.
- is onze regio volop in staat innovaties in opwekking, opslag en transport tot stand te brengen.

Met de plannen van de Europese Unie (Fit for 55) en het regeerakkoord zijn de doelen voor de energietransitie naar boven bijgesteld. Daarnaast dringt het bewustzijn door dat we niet alleen een opgave hebben op het gebied van verduurzaming van de energie, maar dat ook leveringszekerheid een cruciaal thema wordt.
Voor de gemeenten die aan het thema energietransitie werken hebben deze ontwikkelingen een aantal gevolgen.

- Doordat de RES in een verdere fase komt en door de hogere ambities van EU en Rijk moeten gemeenten een omslag maken van het maken van visies naar het versneld faciliteren van de uitvoering.
- Er zal naast de blijvende focus op elektriciteit en warmte ook steeds meer aandacht besteed moeten worden aan opslagmogelijkheden van energie, zoals de toepassing van waterstof.
- Door ontwikkelingen op de arbeidsmarkt is het voor gemeenten lastig om kwantitatief en kwalitatief voldoende personeel te krijgen voor de opgave.

Met de Regionale Energiestrategie werken we samen aan de opwek van duurzame hernieuwbare elektriciteit en warmte en de bijbehorende infrastructuur, samen met Rijk, provincie en waterschappen. Daarmee dragen we bij aan de opgave om in 2030 55% minder CO2 uit te stoten en aan een CO2 neutrale energievoorziening.

In de RES1.0 hebben we afgesproken 1,62 TWh duurzame elektriciteit op te wekken en te streven naar een betere verhouding in wind- en zonne-energie.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- We faciliteren een nieuw bod RES 2.0 en ondersteunen de borging van afspraken die in RES1.0 zijn vastgelegd. Hiertoe maken we onder andere een regionaal PlanMER. We onderzoeken samen met onze partners of we de afspraken kunnen borgen in een gezamenlijk regionaal omgevingsprogramma. We werken tevens samen aan een regionale warmtestructuur met bronnenstrategie, in samenhang met de gemeentelijke transitievisies warmte.
- We stimuleren de ontwikkeling van smart energy hubs en nieuwe duurzame energiedragers zoals waterstof en accu's. Connectr speelt een belangrijke rol in dit speelveld.
- We zorgen namens gemeenten voor de contracten voor gezamenlijke inkoop van energie.
- We organiseren en delen kennis op het gebied van o.a. aardgasvrije wijken, expertisecentra en energieloketten.
- We zorgen voor monitoring van onze inspanningen voor CO2-reductie, waarbij we zoveel mogelijk gebruik maken van bestaande data.

WAT MAG HET KOSTEN?

	realisatie 2021	begroting 2022	begroting 2023	meerjarenraming 2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)						
Circulaire regio						
Lasten	198	638	696	714	733	733
Baten	198	638	696	714	733	733
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

De realisatie 2021 betreft de baten en lasten zoals deze in de administratie van de Groene Metropoolregio zijn verantwoord. Details van dit overzicht zijn opgenomen in de begroting.

7. ONTSPANNEN REGIO
(PROGRAMMA)

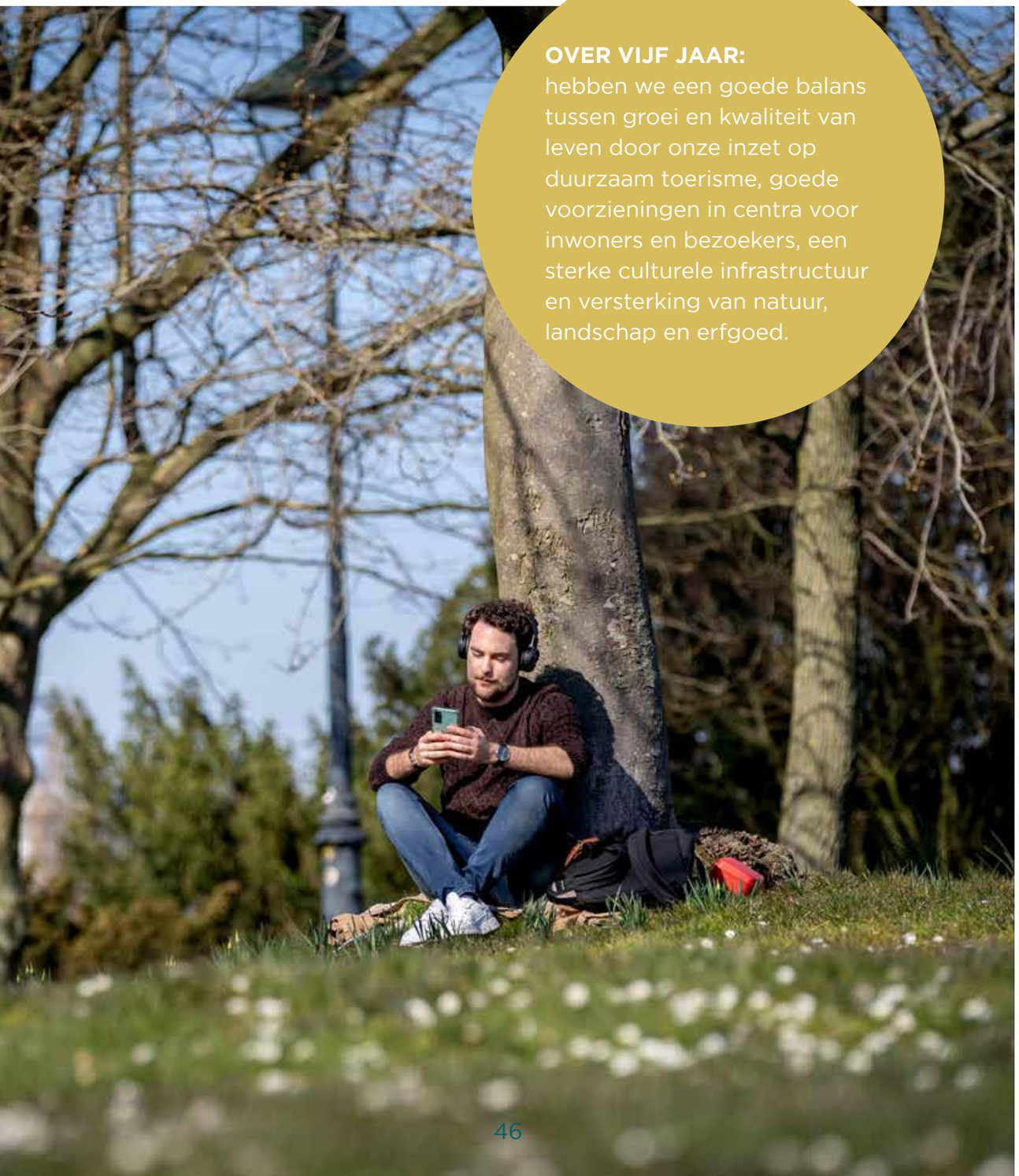

OVER VIJF JAAR:
hebben we een goede balans tussen groei en kwaliteit van leven door onze inzet op duurzaam toerisme, goede voorzieningen in centra voor inwoners en bezoekers, een sterke culturele infrastructuur en versterking van natuur, landschap en erfgoed.

We groeien als regio. In inwoneraantal, in woningen, wegen, fietspaden, werkgelegenheid en nog veel meer. We willen alles wat het leven in deze regio zo prettig maakt, onze kwaliteit van leven, mee laten groeien. Daar gaat deze opgave over.

We willen dat inwoners en bezoekers in hun vrije tijd nog meer kunnen genieten van de mooie plekken in onze regio. Door bijvoorbeeld het fiets- en wandelroutenetwerk te verbeteren, willen we er aan bijdragen dat iedereen die in de regio woont of de regio bezoekt, gezond kan bewegen, sporten en leven. We willen dat de kernen van onze steden en dorpen levendig en leefbaar zijn. We vinden het belangrijk dat we het landschap, de natuur, het water, het (groene) erfgoed en de cultuur in onze regio nog beter en sterker maken. En soms moeten we ook herstellen wat (deels) verloren is gegaan. Denk aan natuurgebieden waar zoveel bezoekers komen, dat de natuur verstoord is geraakt. Het versterken en herstellen van landschap, natuur, water, erfgoed en cultuur doen we deels om de groei in inwoners en woningen op te vangen: als er meer mensen wonen, hebben we ook meer aantrekkelijke plekken nodig. Maar we doen het ook omdat landschap, natuur, water, erfgoed en cultuur een belangrijke waarde van zichzelf hebben, die we graag willen behouden en versterken.

Om te zorgen dat de kwaliteit van leven op peil blijft en beter wordt, blijven we ook in de jaren 2023-2025 werken aan vier speerpunten: ‘duurzaam toerisme’, ‘bruisende binnensteden, krachtige kernen’, ‘groen-blauw raamwerk’ en ‘cultuur’. Deze vier speerpunten hebben veel met elkaar en met de andere opgaven te maken. Een paar voorbeelden:

- meer woningen en wegen vragen om aantrekkelijke recreatieve voorzieningen in stadscentra en dorpskernen. Toeristische bezienswaardigheden, een goed en gevarieerd winkelaanbod, bezoekers in de centra en culturele activiteiten, helpen om binnensteden en kernen levendig en leefbaar te houden. De speerpunten ‘bruisende binnensteden, krachtige kernen’, ‘duurzaam toerisme’ en ‘cultuur’, hebben veel met elkaar te maken. Voor de ondernemers en de regionale economie is een levendig centrum erg belangrijk. Daarom werken we hier samen met Productieve regio aan.
- het ‘groen’ en het ‘blauw’ zijn belangrijk voor inwoners en bezoekers. Tegelijkertijd willen we de drukte die dat met zich mee brengt goed over de regio spreiden. Want minder drukte is prettiger voor de bezoeker, voor de mensen die rondom het recreatiegebied wonen en beter voor de natuur. Met onze acties binnen het speerpunt ‘duurzaam toerisme’ zorgen we dat er meer aantrekkelijke plekken zijn om te bezoeken. En dat die plekken goed bekend zijn bij iedereen. Tegelijkertijd denken we in het groen-blauw raamwerk goed na welke plekken juist niet bezocht moeten worden, omdat de natuur rust nodig heeft. En we kijken of we slimme combinaties kunnen maken met oplossingen voor andere problemen. Bijvoorbeeld een combinatie tussen nieuwe natuur en het opvangen van water of het opwekken van duurzame energie. Dat laatste doen we samen met de Circulaire regio.

De Ontspannen regio was bij de start in 2021 een relatief nieuwe opgave in regionaal verband. We zijn begonnen met het maken van een toeristisch profiel, het groen-blauw raamwerk en een analyse en toekomstbeeld voor bruisende binnensteden, krachtige kernen. Ook hebben we gekeken wat nodig is om ons fiets- en wandelroutenetwerk beter te maken. De wethouders van Cultuurregio 025 hebben afspraken gemaakt over de uitvoering van het Transformatievoorstel cultuurregio 025. Hiervoor krijgen we van de provincie 1,3 miljoen euro.

We gebruiken 2022 om concreter te maken wat we als regio gaan doen. We maken af waar we

in 2021 mee begonnen zijn, doen een vitaliteitsonderzoek en starten met de uitvoering van het Transformatievoorstel cultuurregio 025. Met onze aanpak sluiten we goed aan op wat de provincie, het Rijk en Europa belangrijk vinden en maken we gebruik van de middelen die daar beschikbaar zijn.

In de periode 2023-2025 zorgen we dat de plannen die we in 2022 maken, uitgevoerd worden. Met samenwerkingspartners regelen we middelen en beleggen we de uitvoering bij wie dat het beste kan.

Veel van wat wij willen, wil de provincie ook. We werken samen binnen alle speerpunten. In het Verstedelijkingsakkoord met het Rijk verwachten we afspraken te kunnen maken over versterking van landschap, natuur en erfgoed en over binnensteden en kernen. Waterschappen, Rijkswaterstaat, natuur- en terreinbeherende organisaties, zoals Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, zijn onze partners om het groen-blauw raamwerk te realiseren. We doen dat samen met de opgave Groene groeiregio. De gebiedsuitwerkingen binnen die opgave zijn een belangrijk uitgangspunt.

Met Visit Arnhem Nijmegen (VAN) en andere partners werken we verder aan duurzaam toerisme. We leren van de VeluweAlliantie en trekken samen op waar dat helpt. Dat geldt ook voor de andere regio's, die naast onze regio liggen of daarmee deels overlappen: de Achterhoek, Noord-Limburg, Noord-Oost-Brabant, het Land van Maas en Waal en de Euregio Rijn-Waal.

De culturele sector betrekken we in 2022 bij de uitvoering van het Transformatievoorstel Cultuur, zodat die mede-uitvoerder van het Transformatievoorstel Cultuurregio 025 wordt.

SPEERPUNT 1
DUURZAAM TOERISME

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- hebben we in de regio een vitale sector voor recreatie, die
  - aansluit bij de vraag en
  - bijdraagt aan de (basis)voorzieningen en leefbaarheid in de kernen.
- kiezen bezoekers steeds vaker voor een verblijf van meer dagen in de regio.
- is de drukte door bezoekers beter verspreid over de regio en over de seizoenen.

In 2022 maken we een toeristisch profiel op basis van verhaallijnen, ook wel belevingsgebieden genoemd, zoals 'Romeinen', 'Water' of 'Vrijheid'. Daarnaast doen we een vitaliteitsonderzoek: welke (soorten) toeristische bedrijven zijn er in de regio en wat zijn de sterke en minder sterke punten van de sector? En we werken aan een verbetering van ons fiets- en wandelroutenetwerk. Met de Verbonden regio proberen we de kansen die er zijn voor verbetering van het functionele fietsroutenetwerk, voor bijvoorbeeld woon-werkverkeer, te koppelen aan kansen om het recreatieve fietsroutenetwerk te verbeteren.

Het toeristisch profiel en het vitaliteitsonderzoek zijn de basis voor onze samenwerking op dit speerpunt in 2023-2025. We werken de belevingsgebieden verder uit en werken aan de promotie daarvan. We ondersteunen ondernemers in toerisme om een vitaal en levensvatbaar bedrijf te hebben en te houden. Zo komen er meer aantrekkelijke plekken om te bezoeken, wat helpt om bezoekers meer over de regio en de seizoenen te spreiden. We gaan in de periode 2023-2025 door met het verbeteren van ons fiets- en wandelroutenetwerk. Ook dat helpt om bezoekers over de regio te spreiden.

In het groen-blauwe raamwerk besteden we ook aandacht aan recreatie en toerisme. Door na te denken over de vraag: waar creëren we ruimte in natuur en landschappen om te recreëren en waar is het juist belangrijk om natuur en landschap met rust te laten? In de periode 2023-2025 leggen we meer nadruk op klimaat- en milieubewust ondernemen in de toeristische sector. En op het bereiken van zoveel mogelijk verschillende groepen mensen om in deze regio te komen recreëren en ontspannen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Samen met VAN stemmen we de subregionale marketingvisies op elkaar af en komen we tot een geheel dat past bij het toeristisch profiel op basis van belevingsgebieden.
- We scheppen de voorwaarden (financieringsmogelijkheden, organisatie) om de belevingsgebieden verder te ontwikkelen en bewaken de samenhang daarin.
- We vertalen het vitaliteitsonderzoek verder in een plan van aanpak om de vitaliteit van de toeristische sector te verbeteren en meerdaags verblijf te bevorderen.
- We scheppen de voorwaarden om de vitaliteitsaanpak uit te voeren (o.a. financieringsmogelijkheden en organisatie).
- We ondersteunen de professionalisering van het opdrachtgeverschap tussen gemeenten en VAN. We zoeken naar de gezamenlijke belangen en organiseren gesprekken om te komen tot prestatieafspraken.
- Op basis van het plan van aanpak voor fiets- en wandelroutenetwerken, maken we een meerjarige uitvoeringsagenda voor recreatieve routenetwerken, afgestemd met de meerjaren agenda Fiets (Verbonden regio). We actualiseren deze agenda jaarlijks.

- Samen met de Verbonden regio scheppen we de voorwaarden om de agenda voor het recreatieve wandel- en fietsroutenetwerk uit te voeren (o.a. financieringsmogelijkheden en organisatie). Het aanleggen van de routes gebeurt op gemeentelijk niveau.
- We inventariseren wat nodig is voor het beheer en onderhoud van het fiets- en wandelroutenetwerk en stimuleren de doorontwikkeling van de organisatie hiervan.

SPEERPUNT 2
BRUISENDE BINNESTEDEN, KRACHTIGE KERNEN

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- hebben we een sterk en complementair aanbod van voorzieningen in onze binnensteden en centra van kernen (kortweg: centra).
- hebben we leegstand in onze centra aangepakt en beperkt.
- houden we de centra leefbaar voor bewoners, bezoekers en ondernemers.

Binnensteden en kernen worden steeds minder een plek om alleen spullen te kopen en steeds meer een plek om elkaar te ontmoeten en te ontspannen. En we wonen ook steeds meer in de binnensteden en kernen. De gevolgen van de COVID-19 crisis maken het extra belangrijk om te blijven werken aan sterke binnensteden en krachtige kernen. Gemeenten en ondernemers zijn hier volop mee bezig, op eigen kracht en met steun van provincie en de Rijksoverheid. De vraag is wat wij hier op regionaal niveau aan kunnen toevoegen. We weten dat binnensteden en kernen in onze regio van elkaar afhankelijk zijn en elkaar aanvullen. Maar hoe zijn die binnensteden precies aanvullend aan elkaar en waar is er overlap of zijn er nog witte vlekken En waar liggen kansen om elkaar te versterken? Om dat te bepalen, gebruiken we de analyse en het toekomstbeeld ‘bruisende binnensteden, krachtige kernen’. Omdat deze bij het schrijven van deze regionale agenda nog niet af zijn, kunnen we dit speerpunt alleen op hoofdlijnen beschrijven. Dit maken we concreet bij de uitwerking van de regionale agenda in een bestedingsplan in september 2022 en de actualisatie van de regionale agenda in april 2023.

BIJDRAGE VAN DE REGIO

- We hebben op basis van analyse en toekomstbeeld een overzicht van de kansen voor versterking van het regionale netwerk van voorzieningen in centra.
- We hebben een meerjarige agenda om deze kansen voor versterking te verzilveren, die we jaarlijks actualiseren.
- We hebben de condities geschapen om de uitvoering van deze agenda te realiseren (o.a. financieringsmogelijkheden en organisatie).

SPEERPUNT 3
GROEN-BLAUW RAAMWERK

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- hebben we waardevolle natuur, biodiversiteit, water, landschap en cultureel erfgoed in de regio duurzaam behouden, versterkt en uitgebreid. Het gaat om zowel de intrinsieke waarde van natuur, landschap, water en erfgoed, als de belevingswaarde.
- benutten we mogelijkheden voor slimme combinaties met de stikstofopgave, Verstedelijkingsstrategie, woningbouw, landbouw, recreatie, klimaatadaptatie, energietransitie, waterberging en biodiversiteit.

Het belang van het groene en blauwe hart van de opgave Ontspannen regio is in korte tijd steeds duidelijker geworden. Groei in inwoners, woningen, banen en wegen kan alleen als we ook ruimte hebben om te wandelen, fietsen en sporten. En om cultuur en erfgoed, zoals kastelen en buitenplaatsen, te bezoeken. Niet alleen daarom willen we natuur, water, landschap en erfgoed versterken. Ook in het licht van de waarde die natuur, water, landschap en cultuurhistorie van zichzelf hebben, de intrinsieke waarde, is het belangrijk om het ‘groen’ en het ‘blauw’ in de regio te herstellen, uit te breiden en beter te maken. In 2022 maken we daarom een groen-blauw raamwerk. Dat raamwerk geeft aan welke kansen er zijn voor het verbeteren van het groen en het blauw. Daarbij kijken we ook hoe we dit kunnen combineren met oplossingen voor andere problemen die spelen. We denken dan bijvoorbeeld aan de stikstofopgave, Verstedelijkingsstrategie, woningbouw, landbouw, recreatie, klimaatadaptatie, energietransitie, waterberging en biodiversiteit. Maar er kunnen niet altijd mooie combinaties gemaakt worden. Soms moeten er ook keuzes gemaakt worden. Bijvoorbeeld om in een gebied de natuur met rust te laten, zodat deze kan herstellen. Het groen-blauw raamwerk dat we in 2022 maken, helpt om zulke keuzes te maken. In 2023-2025 werken we op basis van die keuzes het groen-blauw raamwerk uit in een uitvoeringsagenda.

We doen dit samen met de andere opgaven, provincie en de Rijksoverheid. In de periode 2023-2025 besteden we extra aandacht aan de transitie van de landbouw. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat in de regio voedsel geproduceerd wordt op een manier die (nog) meer dan nu het geval is, bijdraagt aan bijvoorbeeld meer en betere natuur? Want we verwachten dat we dat nodig hebben om het groen en blauw te versterken. Samen met de opgaven Groene groeiregio en Circulaire regio verkennen we hoe we onze regionale rol ten aanzien van de transitie van de landbouw zien en vormgeven.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- We ondersteunen dat, met het groen-blauw raamwerk als uitgangspunt, ruimtelijke keuzes worden gemaakt over onder meer de stikstofopgave, Verstedelijkingsstrategie, woningbouw, landbouw, recreatie, klimaatadaptatie, energietransitie, waterberging en biodiversiteit. Dat doen we in nauwe samenwerking met de provincie.
- We hebben samen met provincie en andere partners een uitvoeringsagenda gemaakt voor versterking van landschap, natuur, water en erfgoed op basis van het groen-blauw raamwerk.
- We hebben onder andere in het Verstedelijkingsakkoord concrete afspraken gemaakt met het Rijk en andere partners over investeringen in het groen en blauw van de regio.

SPEERPUNT 4
CULTUUR EN ERFGOED

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- hebben we een duurzame culturele infrastructuur, waarbinnen cultureel aanbod wordt verzorgd, dat past bij de vraag en het profiel van de regio.
- bezoeken inwoners en bezoekers van de regio cultuur en erfgoed, nemen ze hier actief in deel en bereiken we daarbij steeds meer verschillende doelgroepen.

In 2021 is het Transformatievoorstel cultuurregio 025 gemaakt. Daarin staat hoe we samen met de culturele sector ervoor willen zorgen dat inwoners en bezoekers ook in de toekomst kunnen blijven genieten van cultuur en erfgoed dat bij hen en de regio past. En dat zij ook zelf cultuur kunnen maken en aan cultuur en cultuurhistorie mee kunnen doen.

In 2022 werken we het Transformatievoorstel Cultuur verder uit in een uitvoeringsplan voor de korte, middellange en lange termijn. Voor de korte en middellange termijn heeft de provincie Gelderland een budget beschikbaar gesteld van 1,3 miljoen euro. Dat budget investeren we voor een deel in 2022 in vijf hoofdactiviteiten:

1. Innovatie van productie en presentatie: welke nieuwe manieren zijn er om nieuw publiek te bereiken en meer mensen mee te laten doen?
2. Professionalisering: wat kunnen culturele instellingen doen om effectiever en efficiënter te werk te gaan?
3. Amateurkunst en vrijwilligersbeleid.
4. Cultuureducatie.
5. Verhaallijnen.

Vooral amateurkunst en vrijwilligersbeleid, cultuureducatie en verhaallijnen hebben ook veel te maken met erfgoed. Denk bijvoorbeeld aan onze musea, waarin veel vrijwilligers werken. Maar ook de vele cultuurhistorische verhaallijnen die onze regio rijk is, zoals de Romeinen. De verhaallijnen die we vanuit dit speerpunt oppakken, koppelen we natuurlijk aan het toeristisch profiel. Zo versterkt dit speerpunt het speerpunt duurzaam toerisme en andersom.

In 2023 gaan we door met wat we in 2022 doen. En we zorgen dat ook na 2023 het Transformatievoorstel verder kan worden uitgevoerd. We doen dit in samen met de provincie en met de culturele sector. Daarnaast willen we ook organisaties uit het sociale domein betrekken, zoals de zorg en bibliotheken. Zo helpt dit speerpunt niet alleen om cultuur te versterken, maar ook om meer levendige en leefbare binnensteden en kernen te krijgen. Om een aantrekkelijk aanbod voor toeristen te hebben en om ervoor te zorgen dat cultuur voor iedereen toegankelijk is.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Hebben we het uitvoeringsplan Transformatievoorstel Cultuur voor de korte en middellange termijn uitgevoerd en minimaal 1,3 miljoen euro geïnvesteerd in:
  1. Innovatie in de culturele sector.
  2. Professionalisering van de sector door o.a. opleiding.
  3. Versterking van cultuureducatie.
  4. Ondersteuning van amateurkunst en vrijwilligers.
  5. Verhaallijnen.
- Hebben we een lange termijnvisie en (investerings-)plan voor verdere versterking van Cultuurregio 025.
- Hebben we de voorwaarden geregeld om de uitvoering van het investeringsplan mogelijk te maken (o.a. financieringsmogelijkheden en organisatie).

WAT MAG HET KOSTEN?

	realisatie 2021	begroting 2022	begroting 2023	meerjarenraming 2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)						
Ontspannen regio						
Lasten	6	585	827	848	872	872
Baten	6	585	827	848	872	872
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	=	=	=	=	=	=

De realisatie 2021 betreft de baten en lasten zoals deze in de administratie van de Groene Metropoolregio zijn verantwoord. Details van dit overzicht zijn opgenomen in de begroting.

8. GROENE GROEIREGIO
(PROGRAMMA)

OVER VIJF JAAR:
regisseren wij samen met de aangesloten gemeenten de groei in onze regio. Op zo'n manier dat wij de balans tussen stedelijke ontwikkeling, natuur en landschap, economische groei, goede bereikbaarheid en de ontspannen leefkwaliteit behouden en verbeteren.

Vanuit haar twee speerpunten geeft de Groene groeiregio uitvoering aan de volkshuisvestelijke/ wonen opgave in combinatie met de ruimtelijke ontwikkelingsopgave in de regio. De eerste opgave vindt zijn beslag in de Woondeal Arnhem-Nijmegen. De uitvoering richt zich op de versnelling van de woningbouw om zo de grote woningbehoefte in onze regio te verlichten. De werkzaamheden zijn met name gericht op de korte termijn (nadruk tot 2025-2030).

De tweede opgave krijgt uitvoering via de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley (ANF). Deze integrale strategie geeft inzicht in de woon- en werklocaties tot 2040, rekening houdend met aspecten op het gebied van wonen, economie, mobiliteit en leefomgeving. Vanuit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) werkt het Rijk met Woondeals en Verstedelijkingsstrategieën. Ook binnen de Groene groeiregio worden de twee afzonderlijke met elkaar verbonden.

In het verlengde van de verstedelijkingsopgave wordt met de Groene Metropool 2121 een lange termijnverkenning gemaakt naar toekomstscenario's voor de ruimtelijke opgave in onze regio; vergezichten over 50 à 100 jaar. Hierbij is grote aandacht voor klimaat, economie, energie en schaarse ruimte. Voor de ontwikkeling van de vergezichten werken wij samen met de provincie en kennis- en onderzoeksinstellingen.

VERSNELLINGSOPGAVE: UITVOERING WOONDEAL ARNHEM-NIJMEGEN

Dit speerpunt richt zich op het verbeteren van het functioneren van de woningmarkt, het versnellen van de woningbouwproductie en heeft aandacht voor leefbaarheid in bestaande wijken. Dit doen wij door de inzet van diverse instrumentaria:

- de woningmarktmonitor en het woonbehoefteonderzoek 2022 biedt gemeenten en andere belanghebbenden inzicht in de woningbouwontwikkeling.
- de flexpool stelt voor gemeenten personele capaciteit beschikbaar voor de planvoorbereiding van woningbouwlocaties.
- kwartiermakers en experts voor regionale ondersteuning en beleidsontwikkeling op thema's als planontwikkeling (o.a. binnenstedelijke verdichting), stikstof, huisvesting internationale medewerkers, woningbouwversnelling, conceptueel en/of circulair bouwen.
- kennisontwikkeling en kennisdeling door samenwerking via publieke private tempotafels, de kennisbank op de website en het geven van leerkringen (in 2022 over conceptueel en circulair bouwen).
- regionale afstemming over de inzet van volkshuisvestelijk instrumentarium, zoals doelgroepenverordening, opkoopbescherming etc., voor het toegankelijk en betaalbaar houden van de woningmarkt.
- ontwikkeling van beleidsinstrumenten. In 2022 is de circulaire impactladder (screenings- en toetsingsinstrument bij circulariteit in woningbouw) ingevoerd.
- partnerschap met (het collectief van) woningcorporaties.

VERSTEDELIJKINGSOPGAVE: INTEGRALE RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

De Groene groeiregio zet de samenwerking en integrale afweging van de ruimteopgave in de leefomgeving centraal en adresseert de kernambitie van de visie. Zij wordt hiervoor gevoed door andere vier opgaven. De Groene groeiregio is daarmee integrerend van karakter. Voorbeelden voor 2022 zijn:

- samen met de Productieve regio zijn met het onderzoek Economie van de Toekomst de ruimtelijk-economische kansen van onze regio in beeld gebracht.
- samen met de Ontspannen regio werken wij aan een versterkt groen-blauw raamwerk door natuurherstel en -ontwikkeling, uitloopgebieden en groene corridors, klimaatadaptieve maatregelen.

- samen met de Verbonden regio werken wij aan een toekomstbestendig mobiliteitsnetwerk. Hiervoor is een analyse van de mobiliteitseffecten uitgevoerd die inzicht biedt én investeringskansen om de consequenties van de flinke woningbouwbehoefte in onze regio in goede banen te leiden. In het coalitieakkoord is 7,5 miljard euro gereserveerd voor de ontsluiting van nieuwe woningen, met name in de Verstedelijkingsgebieden.

- samen met de Circulaire regio stimuleren wij circulaire woningbouw. Hiervoor is onder andere de circulaire impactladder ontwikkeld.

De Verstedelijkingsstrategie ANF helpt de Groene groeiregio bij deze coördinerende functie. De Verstedelijkingsstrategie ANF wordt in onze regio uitgewerkt in zes gebiedsuitwerkingen (Rijk van Nijmegen, Nijmegen-West, Middengebied, Spoorzone Arnhem-Oost, Veluwezoom, Liemers). Dit is een continu proces. Het vertrekpunt hiervoor is het in 2022 vaststellen van de complete Verstedelijkingsstrategie ANF (deel I en II) en het sluiten van een Verstedelijkingsakkoord met de provincie en het Rijk voor een langjarige samenwerking op gebied van verstedelijking en de randvoorwaarden die daarbij horen. Daarvoor zijn de ruimtelijke opgaven - inclusief knelpunten, kansen en randvoorwaarden - aan de hand van de vier bouwstenen wonen, economie, mobiliteit, leefomgeving, vertaald en uitgewerkt naar de zes gebieden in onze regio en voorzien van een uitvoerings- en investeringsagenda.

VERKENNING TOEKOMSTSCENARIO: GROENE METROPOOL 2121

In 2022 is gestart met een gezamenlijke focus op een toekomstbestendige Groene Metropool. De eerste verkenning geeft inzicht in de langere termijnontwikkeling en de consequenties voor de verstedelijkingsopgave.

SPEERPUNT 1
WONEN IN BALANS: VERSNELLEN VAN DE WONINGBOUW

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- zijn er 20.000 woningen bijgebouwd (meetpunt 2020) volgens de afspraken in de Woondeal.
- in meer groene, gedifferentieerde en duurzame wijken en dorpskernen.
- waarvan meer betaalbare (koop) woningen.
- wordt bij circulair gebouwde woningen 25% circulair bouwmateriaal gebruikt.
- met meer woningen beschikbaar voor specifieke doelgroepen, zoals voor ouderen, internationale medewerkers, kwetsbare doelgroepen en jongeren.
- zijn er breed inzetbare, flexibele (tijdelijke) huisvestingsconcepten gerealiseerd door de toepassing van innovatieve bouwconcepten.

Met de langdurige samenwerkingsagenda Woondeal Arnhem-Nijmegen hebben gemeenten met voorrang toegang tot provinciale en nationale regelingen, nieuwe instrumenten, een breed kennisnetwerk, financiële middelingen en investeringen. De Groene groeiregio heeft de rol om deze voordelen naar de alle achttien gemeenten te brengen. Voor de woningbouwontwikkeling op de korte termijn (2025-2030) focust de Groene groeiregio zich voor de periode 2023-2025 op een aantal onderwerpen. Een aantal van deze zaken is in 2022 in gang gezet, deze worden gecontinueerd of verder uitgerold.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- In 2022 worden de Woondeals (landelijk) geëvalueerd. In de periode 2023-2025 werken wij met Rijk en provincie samen in de Woondeal 2.0, waarin wij meer op realisatie gerichte afspraken hebben gemaakt met betere aansluiting op de behoefte van gemeenten als effectief versnellingsinstrument, inclusief bijbehorende nieuwe uitvoeringsgelden.
- In 2022 verkennen wij met de gemeenten of deze nieuwe Woondeal ook als provinciale Woonagenda kan gelden. Als dat het geval is, geven wij uitvoering hieraan.
- Coördinatie tussen de uitwerking van de Woondeal 2.0 en de Verstedelijkingsstrategie en het akkoord.
- Inzicht bieden in woonbehoeftes door middel van onderzoek en monitoring, inclusief inzicht in de huisvesting van verschillende doelgroepen.
- Voor gemeenten blijft de flexpool beschikbaar. Onderzocht wordt of deze kan worden doorontwikkeld naar een meer vaste pool. Met de inzet van de flexpool wordt, naast invulling van personele capaciteit, ook het lerend vermogen binnen de regio ontwikkeld.
- Inzet van regionale experts voor ondersteuning op thema's zoals conceptueel en circulair bouwen, de uitvoering van het beleidskader internationale medewerkers, coördinatie rondom huisvesting van specifieke doelgroepen.
- Samen brengen van publieke en private partijen gericht op het realiseren betaalbare flexibele (tijdelijke) woningen, onder meer door het toepas-

sen van circulaire en industriële woningbouw.
- Inzetten van een aanjaagteam gericht op versnelling van de grote kansrijke woningbouwlocaties in onze regio.
- Gemeenten worden ondersteund bij het toekomstbestendig maken van bestaande wijken. Het gaat hier om de leefbaarheid van wijken door de verduurzaming van woningen en realiseren van gedifferentieerde wijken. Door o.a. de gemeente Arnhem wordt hier volop ervaring in opgedaan. Deze ervaring en kennis wordt regionaal gedeeld.
- Vergroten partnerschap met de corporaties aan de hand van in 2022 opgestelde samenwerkingsthema's. Daarnaast zoeken wij de samenwerking met marktpartijen (bouwende partijen) en kennisinstellingen via tempotafels bij thema's uit de Woondeal.

SPEERPUNT 2
LEEFOMGEVING: VERBINDEN VAN DE RUIMTELIJKE OPGAVEN

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- werken wij gebiedsgericht en/of centraal vanuit majeure opgaven aan de Verstedelijkingsstrategie en zijn de ambities voor de verstedelijkingsopgave op elkaar afgestemd.
- bestaat er een structureel ruimtelijk overleg voor de zes deelgebieden en een koppeling met lokaal omgevingsbeleid.
- in de deelgebieden zijn nieuwe (grote) woningbouwlocaties voor de periode 2030-2040 integraal onderzocht en hebben wij de ruimtelijke opgave van de vier bouwstenen in beeld.
- deze ruimtelijke dimensie van de opgaven hebben wij in langer perspectief geplaatst door verkenningen van toekomstscenario's 2121.
- zijn ruimtelijke dimensies inzichtelijk via het interactief dashboard Integrale ruimtelijke ontwikkeling.
- zijn de majeure opgaven uit het in 2022 gesloten Verstedelijkingsakkoord tot verdere uitvoering gekomen met behulp van Rijk en provincie.
- is er exposure gegenereerd over toekomstbestendige verstedelijking in de Groene Metropoolregio.

In 2023 en verder gaan wij in een langjarige samenwerking cyclisch aan de slag met het realiseren van de verstedelijkingsopgave zoals die staat beschreven in de Verstedelijkingsstrategie ANF. Het gesloten Verstedelijkingsakkoord, met daarin afspraken gericht op realisatie en samenwerking met bijbehorende uitvoeringsgelden, is daarbij leidend. De periode 2023-2025 staat in teken van met de relevante partners uitvoering geven aan de uitvoeringsagenda. Hiervoor blijven de gebiedsuitwerkingen het vertrekpunt. De Groene groeiregio heeft een rol in de coördinatie en de samenhang tussen gebieden en majeure, randvoorwaardelijke, gebiedsoverstijgende kernopgaven. Voor de majeure (kern)opgaven waarover nog geen bindende afspraken zijn gemaakt, zet de Groene groeiregio zich in om steun te vinden bij partners, bijvoorbeeld op de landelijke overlegtafel BO-MIRT (Bestuurlijke Overleggen Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport).

Het dashboard Integrale ruimtelijke ontwikkeling helpt de ruimtelijke vraagstukken te verbeelden om te komen tot toekomstbestendige keuzes voor een klimaatrobuuste Groene Metropool. Met het gereed komen van de Verstedelijkingsstrategie ANF en het ontwikkelen van de scenario's wordt in de periode 2023-2025 het dashboard ingezet als voortgangsmonitor en het verbeelden van de verbindende ruimtelijke aspecten, de progressie van de verstedelijkingsopgave en de vraagstukken die de opgaven in de regio oproept. Door deze aan elkaar te 'koppelen' ontstaat synergie, wat de kwaliteit van de leefomgeving versterkt.

VERKENNING TOEKOMSTSCENARIO: GROENE METROPOOL 2121

Het klimaat verandert. Voor een duurzame ruimtelijke inrichting van Nederland moeten het water- en bodemsysteem leidend zijn. In de Groene Metropool 2121 leggen wij de focus op langere termijn en consequenties voor de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen als het gaat over klimaat, natuur, biodiversiteit, verstedelijking, circulariteit etc. In samenwerking met de verschillende partners tillen wij onszelf even uit het hier en nu. Op basis van bestaande onderzoeken en inzichten van experts inventariseren wij: Wat weten we, wat zijn kansen, wat zijn de onzekerheden, wat vraagt het? Welke scenario's volgen hieruit om te werken aan 'een toekomstbestendige Groene Metropool' en wat betekent dit voor gewenste bouwlocaties en bedrijventerreinen, de opgaven voor het platteland, natuur, landschap en water en de wijze waarop mobiliteit zich gaat ontwikkelen? De eerste verkenning die in 2022 is gemaakt, wordt verder uitgebouwd tot inspirerende en richtinggevende toekomstscenario's met als doel in de ontwikkelingen van nu toekomstbestendige keuzes te maken. Deze toekomstverkenningen bespreken wij in de regio door inspirerende sessies te organiseren, waarbij wij ook deskundigen en partners in het land uitnodigen om als regio bij te dragen aan nationale kennisontwikkeling. De output uit de inspiratiesessies worden gebruikt in de gebiedsuitwerkingen om te spiegelen en te inspireren voor de keuzes of dilemma's op de meer korte termijn. Ook wordt deze input gekoppeld aan het dashboard.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Organiseren en coördineren van de gebiedsuitwerkingen en deze koppelen aan de langere termijn verkenningen 2121. Hiervoor zetten wij gebiedstrekkers en een coördinator tussen de gebieden in.
- De in 2022 gestarte toekomstverkenning 2121 werken wij verder uit in de gebiedsuitwerkingen.
- De voortgang uit gebiedsuitwerkingen en de toekomstverkenning Groene Metropool 2121 visualiseren wij via een interactief dashboard. Daarbij organiseren wij ambtelijke en bestuurlijke werksessies in de regio.
- Wij geven uitvoering aan het Verstedelijkingsakkoord. Hiervoor is naar verwachting nodig dat wij vervolgonderzoeken uitzetten en coördineren.
- Steun zoeken en agenderen van majeure opgaven uit het Verstedelijkingsakkoord waarover nog geen bindende afspraken zijn gemaakt bij (andere) betrokken partijen.

WAT MAG HET KOSTEN?

	realisatie	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)						
Groene groeiregio						
Lasten	97	993	1.792	1.841	1.890	1.890
Baten	97	993	1.792	1.841	1.890	1.890
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	=	=	=	=	=	=

De realisatie 2021 betreft de baten en lasten zoals deze in de administratie van de Groene Metropoolregio zijn verantwoord. Details van dit overzicht zijn opgenomen in de begroting.

9. BEDRAG HEFFING VENNOOTSCHAPSBELASTING

Samenwerkingsverbanden zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting, ingeval aan drie cumulatieve voorwaarden is voldaan:

1. De activiteiten van het samenwerkingsverband moeten worden verrichtvoor de onmiddelijke of middelijke participerende publiekrechtelijke rechtspersonen;
2. De activiteiten zouden bij de participanten in het samenwerkingsverband niet tot belastingplicht hebben geleid of zouden zijn vrijgesteld als zij de activiteiten zelf zouden hebben verricht;
3. De participanten moeten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten van de activiteiten van het samenwerkingsverband bijdragen in de kosten van het samenwerkingsverband. Bij een gemeenschappelijke regeling wordt geacht hieraan te zijn voldaan.

Nadrukkelijk is deze vrijstelling bedoeld voor activiteiten aan of ten behoeve van de deelnemers aan een samenwerkingsverband en niet voor activiteiten ten behoeve van of aan een derde partij. De vrijstelling heeft alleen betrekking op de winstdie wordt gerealiseerd door levering aan de deelnemende gemeenten. Wanneer de winst wordt gerealiseerd in verband met de levering aan derden moet hierover in beginsel vennootschapsbelasting betaald worden.
De Groene Metropoolregio verricht voor derden vooral werk voor “activiteiten verricht in verband met de uitoefening van een overheidstaak of van een publiekrechtelijke bevoegdheid”. Daarbij worden de werkzaamheden kostendekkend uitgevoerd.
De organisatie voldoet aan bovenstaande drie voorwaarden en is derhalve vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.

10. PARAGRAFEN

10.1 PARAGRAAF 1: RISICO'S EN WEERSTANDSVERMOGEN

Op grond van artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen in de paragraaf weerstandsvermogen[1] inzicht verschaffen in de robuustheid van de begroting.

Het weerstandsvermogen van de Groene Metropoolregio is het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers te kunnen opvangen zodat de taken kunnen worden voortgezet. De Groene Metropoolregio is nauwelijks ontvankelijk voor risico's. Het risicoprofiel is heel laag. Bovendien is een algemene reserve gevormd voor het opvangen van deze risico's.

Wij onderschrijven de principes van risicomanagement en risicobeheersing in ons werk. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen.

Beleid t.a.v. reserves en voorzieningen
De Groene Metropoolregio heeft een reserve voor het exploitatierisico i.c. de algemene r eserve gevormd. Deze reserve (€ 100.000) wordt toereikend geacht gelet op de voorwaarden in de gemeenschappelijke regeling.

Stille reserves
De Groene Metropoolregio heeft geen stille reserves.

Stelposten
In de begroting 2023 is een stelpost van € 100.000 opgenomen.

[1]Het weerstandsvermogen bestaat uit relatie tussen de weerstandscapaciteit (zijnde de middelen waarover de Groene Metropoolregio beschikt/kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten.

Risico's
De risico's kunnen worden ingedeeld in:
1. risico's voortvloeiend uit het eigen beleid;
2. risico's voortvloeiend uit het beleid van een hogere overheid;
3. risico's voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties;
4. risico's voortvloeiend uit het doen/nalaten van derden;
5. risico's voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden autonome ontwikkelingen.

Voor ad. 1 t/m 4 zijn geen risico's voorzien.

Ad 5. Risico's voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden/autonome ontwikkelingen.
Het resultaat van de Cao-onderhandelingen en prijsstijgingen werken door in het jaarresultaat. Op de begroting heeft dit naar verwachting vooralsnog een beperkt effect.

Secundaire arbeidsvoorwaarden
Op grond van de gemeenschappelijke regeling volgt de Groene Metropoolregio de CAO SGO, hierin zijn de secundaire arbeidsvoorwaarden vastgelegd.

Werkkostenregeling
De werkkostenregeling heeft per 01-01-2015 alle bestaande fiscale regels voor vergoedingen vervangen. Vanaf 01-01-2020 is de regeling verruimd. Over de eerste 400.000 euro wordt het percentage van 1,7% van de fiscale loonsom, over het bedrag boven de 400.000 euro blijft het percentage 1,2%. Daarnaast hoeven een aantal kostensoorten niet meer vanuit de WKR (werkkostenregeling) betaald te worden. Voor vergoedingen boven dit bedrag moet een eindheffing van 80% worden betaald.

De Groene Metropoolregio is voornemens de besteding van forfaitaire ruimte in de kwartaalrapportage op te nemen. Naar verwachting komt de Groene Metropoolregio niet boven de forfaitaire ruimte uit.

10.2 PARAGRAAF 2: FINANCIERING

De begroting van de Groene Metropoolregio wordt grotendeels door de deelnemende gemeenten gedragen. De in de gemeenschappelijke overeengekomen afspraak v.w.b. de bijdragen van gemeenten (artikel 29 lid 1) waarborgt dat de inkomende en uitgaande geldstromen in evenwicht zijn. Financiering van de organisatie door het aantrekken van leningen is niet aan de orde.

Rentelasten/baten
De regio heeft met de Rabobank een rekening-courant-overeenkomst gesloten en maakt gebruik van Schatkistbankieren bij het ministerie van Financiën. De rente wordt niet aan de taakvelden toegekend.

Financieringspositie
De Groene Metropoolregio kent geen langlopende financieringsmiddelen.

Rente-risiconorm
De Groene Metropoolregio heeft geen vaste schuld en derhalve is de rente-risiconorm niet van toepassing.

10.3 PARAGRAAF 3: BEDRIJFSVOERING

Artikel 14 van het Besluit Begroting en verantwoording (BBV) verplicht de organisatie om de stand van zaken en de voornemens voor de bedrijfsvoering weer te geven. De gemeenten hebben gekozen voor een compacte organisatie van het regiobureau, die ten dienste staat van de opgavegerichte samenwerking.

Taken en bevoegdheden zijn geformaliseerd in de gemeenschappelijke regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en onderliggende regelingen en mandaatbesluiten. Voor de hoge ambities in het programma ter uitvoering van regionale visie en agenda is een efficiënt en slagvaardig bureau nodig. Voor bureau-ondersteunende taken, zoals archief en P&O, wordt gebruik gemaakt van de dienstverlening van de gemeente Nijmegen.
De Groene Metropoolregio is een netwerksamenwerking. Uitgangspunt van de regionale samenwerking is dat deze wordt ondersteund door een klein regiobureau, waarbij optimaal gebruik wordt gemaakt van de in de gemeenten aanwezige capaciteit en kennis.

Financiën
De ontwikkeling van adequate bedrijfsvoering (scheiding van functies, administratieve organisatie, bewaking, verantwoording en rechtmatigheid) is een continu proces. De regiodirecteur is tekeningsbevoegd en heeft mandaat om opdracht tot betaling te geven. De controller beheert en regisseert de financiële organisatie; ABAB Accountants verzorgt de administratie.

BTW
De bedragen in de begroting zijn exclusief BTW. De door de organisatie betaalde BTW wordt gecompenseerd door de regiogemeenten. Deze zogenaamde doorschuif BTW/transparante BTW wordt verantwoord in de jaarrekening en is opgenomen in de balans.

Personeelszaken
Op het personeel van de Groene Metropoolregio is de rechtspositie van de gemeenschappelijke regeling van toepassing. Voor inzet van de bedrijfsgezondheidsdienst wordt gebruik gemaakt van de gemeente Nijmegen. Een personeelsconsulent van deze gemeente is tevens adviseur van de Groene Metropoolregio en ook aanspreekpunt voor het personeel. De salarisadministratie wordt eveneens door de gemeente Nijmegen verzorgd.

Automatisering
De hardware wordt door de Groene Metropoolregio zelf aangeschaft. Verder maakt de regio gebruik van Skyliner, een particuliere ICT-dienstverlener. Deze adviseert ook bij de aankoop (kwantumkorting) en ondersteunt de organisatie bij haar dagelijks werkzaamheden (helpdesk).

Interne zaken
De postregistratie vindt plaats op het regiobureau en van hieruit worden ook de verslaglegging, correspondentie en agendabeheer voor het bestuur verzorgd.
Archivering en archiefbewaring worden ingehuurd bij de gemeente Nijmegen.

Huisvesting
De Groene Metropoolregio is gehuisvest in een gehuurd kantoorgebouw in Elst (Gld.)

Overhead
Volgens het wijzigingsbesluit vernieuwing BBV moeten de kosten van overhead conform de definitie in de notitie Overhead van de commissie BBV inzichtelijk worden gemaakt. In 9.1 is de specificatie van het regiobureau opgenomen.

Rechtmatigheid
Per 1-1-2022 is de rechtmatigheidsverantwoording gewijzigd. Het algemeen bestuur dient vanaf dat moment vooraf de kaders en normen te bepalen voor de rechtmatigheidsverantwoording voor het dagelijks bestuur en de getrouwheid voor de accountant. Gedurende het jaar dient het dagelijks bestuur uitvoering te geven aan de vastgestelde kaders en normen. Het dagelijks bestuur legt in de jaarstukken verantwoording af over de rechtmatigheid.

10.4 PARAGRAAF 4: VERBONDEN PARTIJEN

De Groene Metropoolregio heeft zelf geen verbonden partijen, met dien verstande dat zij voor de regiogemeenten wel een verbonden partij is. In de Gemeentewet is opgenomen dat de kosten van gemeenschappelijke regelingen behoren tot de verplichte uitgaven van gemeenten. In de gemeenschappelijke regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is opgenomen dat de verdeling tussen de regiogemeenten geschiedt op basis van inwoneraantal.

11. BEGROTING GROENE METROPOOLREGIO ARNHEM-NIJMEGEN 2023-2026

De begroting is opgebouwd uit twee delen:
1. Het regiobureau
2. De vijf opgaven

De begroting is opgesteld voor de jaren 2023-2026 en materieel sluitend.
Het benodigde budget voor het regiobureau wordt gefinancierd uit een bijdrage van alle achttien deelnemende gemeenten. Om deze gemeentelijke bijdrage te berekenen, hanteren we het inwoneraantal per 1 januari 2022 als verdeelsleutel (bijlage 3).
Naast de gemeentelijke bijdrage voor de kosten van het regiobureau, betalen de gemeenten een bijdrage voor The Economic Board (TEB). De regio heeft op grond van de gemeenschappelijk regeling de bevoegdheid namens de colleges The Economic Board te subsidiëren.
Voor 2023 is begroot dat 14 gemeenten een bijdrage leveren. Ook voor deze bijdrage hanteren wij het inwoneraantal per 1 januari 2022.
De middelen voor de vijf opgaven worden gevormd door gemeenten die intekenen op die opgave en subsidies van bijvoorbeeld Provincie of Rijk en partners (zoals koepelorganisaties, onderwijsinstellingen of bedrijven).

Samengevat zijn voor 2023 de bijdragen per inwoner[2]:

Bijdrage per inwoner 2023		
Regiobureau		€ 2,57
Verbonden regio	€ 1,51	
Productieve regio	€ 0,97	
Circulaire regio	€ 0,93	
Ontspannen regio	€ 0,65	
Groene groeiregio	€ 1,04	
		€ 5,10
Totaal voor 2023		€ 7,67

Daarnaast betalen dertien gemeenten een bijdrage van € 1,00 voor TEB. De gemeente Duiven betaalt per 1 januari 2023 € 0,50. De afspraak over de bijdrage aan TEB loopt tot en met 2025.

De bijdrage die we in 2023-2025 nodig hebben voor de realisatie van de opgaven, is hoger dan in 2022. Dit heeft verschillende redenen. We hebben in 2021 en 2022 geïnvesteerd in het formuleren van ambities en maken van plannen, zeker bij relatief nieuwe opgaven zoals Ontspannen regio. Nu onze inzet steeds concreter wordt en we overgaan tot het organiseren van de uitvoering, vraagt dat meer middelen. Daarnaast zijn er speerpunten die we intensiever willen oppakken, zoals de gebiedsgerichte corridors bij Verbonden regio. En we hebben als regio ook nieuwe ambities en taken die we oppakken. Zoals bijvoorbeeld logistiek en het contractbeheer voor data over verkeersveiligheid.
Voor de Circulaire regio wordt de verhoging van de inwonersbijdrage voor een groot deel verklaard door een andere reden. In 2022 zijn de projectkosten voor de inkoop van elektriciteit niet in de inwonersbijdrage opgenomen, maar apart verrekend door de gemeente Nijmegen. Vanaf 2023 zijn deze kosten wel in de inwonersbijdrage opgenomen. Per saldo levert deze mutatie geen lastenverzwaring op voor gemeenten. Tegenover de hogere kosten voor de opgaven, staat dat de verwachting dat we met de inzet van deze middelen ook meer investeringen in onze regio uit kunnen lokken. Denk bijvoorbeeld aan de stikstofgelden, de gelden die in het BO-MIRT beschikbaar komen en de klimaatgelden.
De bijdragen van de opgaven hangen, net als de inhoud daarvan, nauw met elkaar samen. Zo is de bijdrage voor logistiek verdeeld over de opgaven Circulaire, Verbonden en Productieve regio. Het groen-blauw raamwerk hangt nauw samen met de gebiedsuitwerking van de Verstedelijkingsstrategie. Het één kan niet zonder het ander.
Het wordt dus steeds moeilijker om de opgaven

inhoudelijk en financieel van elkaar te scheiden. Wij blijven dan ook alle gemeenten nadrukkelijk uitnodigen om aan alle vijf de opgaven mee te doen.

11.1 HET REGIOBUREAU

Het regiobureau heeft de volgende taken:

- Het voorbereiden van de opgaven, inhoudelijk en financieel, en het zorgdragen voor coördinatie en integraliteit van de opgaven.
- Profilering, positionering en lobby van de regio (provincie, Rijksoverheid, Euregio, Europa).
- Informatie, communicatie en ontmoeting in/van de regio (bestuurders en raden).
- Aanspreekpunt voor externe partners.
- Ondersteuning en advisering van colleges en raden bij het regionale werk.
- Het tijdig zien en vertalen van nieuwe opgaven en kansen voor de regio.
- Bedrijfsvoering (zoals financiën, documentenstromen, privacy, juridische zaken, aanbestedingsbeleid, en personeelszaken).
- Het verstrekken van de subsidie aan Stichting The Economic Board.

De begroting bouwt voort op het in 2021 geactualiseerde bedrijfsplan. Voor 2023 wordt voorgesteld ten aanzien van de formatie voor communicatie de formatie met 1 fte op te hogen. De opgaven daarentegen rekenen minder formatie voor communicatie. In de praktijk is gebleken dat beter regie kan worden gevoerd op de communicatie en profilering van de Groene Metropoolregio als dit vanuit het regiobureau wordt aangestuurd in plaats vanuit iedere opgave afzonderlijk. De inzet door het regiobureau heeft dus een positief effect op de begroting van de vijf opgaven.

Ten op zichtte van 2022 is een indexatie van 2,7% toegepast (conform Begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen 2023). Dit is de eerste keer dat de indexatie wordt toegepast.

In tegenstelling tot voorgaande twee jaren zijn geen gelden van de provincie Gelderland opgenomen, de gemeenten dragen voor het eerst de volledige kosten van het regiobureau.

De gemeente Mook en Middelaar krijgt een korting van 50% op de inwonersbijdrage (zie voetnoot 1).

Van de 14 gemeenten die bijdragen aan The Economic Board betaalt de gemeente Duiven met ingang van 2023 € 0,50 in plaats van € 1,00.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume

De BBV schrijft voor dat afzonderlijke aandacht moet worden besteed aan jaarlijks terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume. Zoals uit de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling blijkt, wordt voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergeluikbaar volume geen voorziening getroffen of op een andere wijze een verplichting opgenomen. Alle arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zijn in de exploitatiebegroting verwerkt.

Investeringsbegroting

De organisatie verwacht in 2023 geen investeringen te plegen, daarom ontbreekt de investeringsbegroting en daarmee toe te kennen investeringskredieten.

[2]Met uitzondering van de gemeente Mook en Middelaar die 50% korting krijgt op de inwonersbijdrage aan het procesgeld (artikel 29, lid 3 van de G.R.). Dit vanwege de unieke situatie dat het als enige gemeente gelegen is in de provincie Limburg, waardoor het als enige niet-Gelderse gemeente o.a. niet altijd gebruik kan maken van investeringen in de regio vanuit de provincie Gelderland.

KOSTEN REGIOBUREAU EN BIJDRAGE THE ECONOMIC BOARD

Regiobureau	taakveld	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Personele kosten	n.t.b.	1.299	1.333	1.371	1.371
Overhead	n.t.b.	307	315	324	324
Lobby, positionering en profilering	n.t.b.	121	124	127	127
Communicatie en ontmoeting	n.t.b.	205	211	217	217
Onvoorzien	n.t.b.	100	100	100	100
Totaal lasten		2.032	2.084	2.139	2.139
Baten					
Inwonerbijdrage gemeenten	n.t.b.	2.032	2.084	2.139	2.139
Subsidie provincie inwonerbijdrage	n.t.b.	0	0	0	0
Totaal baten		2.032	2.084	2.139	2.139
Saldo		0	0	0	0
Dekking extern (provincie)		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonersbijdrage)		2.032	2.084	2.139	2.139
Bijdrage per inwoner in euro's		€ 2,57	€ 2,62	€ 2,68	€ 2,68

Bijdrage The Economic Board	2023	2024	2025	2026[2]
Aantal deelnemende gemeenten	14	14	14	-
Aantal inwoners deelnemers per 1/1/22	704.383	706.883	709.383	-
Bijdrage per inwoner in euro's	€ 1,00	€ 1,00	€ 1,00	-
Bijdrage TEB	692	695	698	-

[2]Tweede 5 jaarlijkse periodebijdrage The Economic Board stopt in 2025.

11.2 DE VIJF OPGAVEN

De opgaven, en daarvan de financiële vertaling in deze begroting, hebben een looptijd van 3 jaar. Bij de berekening van de bijdrage per inwoner is uitgegaan van a) het aantal inwoners op 1 januari 2022 en b) alle gemeenten tekenen voor alle opgaven in. Wanneer niet alle gemeenten intekenen op de opgaven dan kan dit gevolgen hebben voor de inhoud van de opgave. Er moet dan een inhoudelijke herbeoordeling plaatsvinden.

De financiële uitwerking van de opgaven is voorbereid in het betreffende bestuurlijke opgaveteam (BOT). In de begroting zijn externe gelden opgenomen, voor details zie de betreffende opgave. De begroting is op hoofdlijnen en wordt uitgewerkt in een bestedingsplan dat in het derde kwartaal, voor de begrotingsbehandelingen van gemeenten, beschikbaar komt.

In de begroting van Ontspannen regio en Groene groeiregio zijn gelden van derden, zoals Rijk of provincie opgenomen. Dit zijn inschattingen, gebaseerd op gesprekken, eerdere ervaringen of bijdragen. Maar het zijn over het algemeen nog geen toezeggingen. Dat betekent dat deze bedragen hoger of lager uit kunnen vallen dan wij nu verwachten. In september, in het bestedingsplan, geven wij duidelijkheid over de definitief te verwachten bijdragen voor het komende jaar. We geven daarin ook aan wat de consequenties zijn van een hogere of lagere bijdrage dan nu verwacht. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat wij ambities moeten bijstellen of dat wij andere financieringsbronnen moeten aanboren.

Voor de opgaven Verbonden regio, Circulaire regio en Productieve regio zijn we in gesprek met provincie en derden over een bijdrage. Deze zijn nog niet opgenomen in de begroting, omdat we hiervoor nog geen reële inschatting hebben kunnen maken. Zo hebben we nog onvoldoende zekerheid over de bijdrage die het Rijk beschikbaar stelt voor de uitvoering van de taken in het kader van de RES. Ook een mogelijk aanvullende bijdrage van de gemeenten voor 2023 e.v. voor de RES hebben we vooralsnog niet opgenomen in de inwonersbijdrage. Voor Verbonden regio vinden gesprekken plaats over het BO-MIRT. De uitkomst hiervan volgt in het najaar. Voor Productieve regio zijn er gesprekken gaande met de provincie over een bijdrage van 290.000 euro aan Stimuleren MKB, de Economische Monitor, Human Capital en Vergroening Werklocaties. Als de uitkomsten van deze gesprekken positief zijn en er inderdaad bijdragen van derden komen, dan kunnen we onze ambities uit deze regionale agenda naar boven bijstellen en volgt een “plus” op de gemeentelijke bijdrage.

Naast deze bijdragen in geld, dragen ook andere partners bij aan de realisatie van de opgaven met capaciteit of kennis. Zie hiervoor hoofdstuk 3 Samenwerking.

Ten opzichte van 2022 is de inwonersbijdrage licht verhoogd. De belangrijkste reden daarvoor is dat in 2022 de projectkosten voor de inkoop van elektriciteit niet in de inwonersbijdrage is opgenomen, maar apart wordt verrekend door de gemeente Nijmegen. Vanaf 2023 zijn deze kosten wel in de inwonersbijdrage opgenomen. Per saldo levert deze mutatie geen lastenverzwaring op voor gemeenten.

11.2.1 VERBONDEN REGIO

	taakveld	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	2.1	227	232	237	237
Speerpunten					
Gebiedsgerichte corridors	2.1	190	192	153	153
Fiets	2.1	225	226	228	228
Hubs en knooppunten	2.1	100	101	101	101
Deelmobiliteit en gedragsaanpak	2.1	350	354	358	358
Verkeersveiligheid	2.1	110	111	111	111
Totaal lasten		**1.202**	**1.216**	**1.188**	**1.188**
Baten					
Algemeen	2.1	227	232	237	237
Speerpunten					
Gebiedsgerichte corridors	2.1	190	192	153	153
Fiets	2.1	225	226	228	228
Hubs en knooppunten	2.1	100	101	101	101
Deelmobiliteit en gedragsaanpak	2.1	350	354	358	358
Verkeersveiligheid	2.1	110	111	111	111
Totaal baten		**1.202**	**1.216**	**1.188**	**1.188**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonersbijdrage)		1.202	1.216	1.188	1.188
Aantal inwoners		793.619	796.119	798.619	801.119
Bijdrage per inwoner in euro’s		€ 1,51	€ 1,53	€ 1,49	€ 1,48

11.2.2 PRODUCTIEVE REGIO

	taakveld	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	3.1	283	291	299	299
Speerpunten					
Stimuleren ondernemerschap MKB	3.1	180	185	190	190
Human Capital	3.1	150	154	158	158
Doorontwikkeling Health & Hightech en Energy	3.1	0	0	0	0
Toekomstbestendige werklocaties	3.1	160	164	169	169
Totaal lasten		**773**	**794**	**816**	**816**
Baten					
Algemeen	3.1	283	291	299	299
Speerpunten					
Stimuleren ondernemerschap MKB	3.1	180	185	190	190
Human Capital	3.1	150	154	158	158
Doorontwikkeling Health & Hightech en Energy	3.1	0	0	0	0
Toekomstbestendige werklocaties	3.1	160	164	169	169
Totaal baten		**773**	**794**	**816**	**816**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonersbijdrage)		773	794	816	816
Aantal inwoners		793.619	796.119	798.619	801.119
Bijdrage per inwoner in euro's		€ 0,97	€ 1,00	€ 1,02	€ 1,02

11.2.3 CIRCULAIRE REGIO

	taakveld	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	3.1	164	169	173	173
Speerpunten					
Circulaire bouw en infrastructuur	3.1	167	171	176	176
Circulaire economie: grondstoffen en ketens	3.1	113	116	119	119
Water en klimaatadaptatie	3.1	62	63	65	65
Transitie naar duurzame energie	3.1	190	195	200	200
Totaal lasten		**696**	**714**	**733**	**733**
Baten					
Algemeen	3.1	164	169	173	173
Speerpunten					
Circulaire bouw en infrastructuur	3.1	167	171	176	176
Circulaire economie: grondstoffen en ketens	3.1	113	116	119	119
Water en klimaatadaptatie	3.1	62	63	65	65
Transitie naar duurzame energie	3.1	190	195	200	200
Totaal baten		**696**	**714**	**733**	**733**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonersbijdrage)		696	715	734	734
Aantal inwoners		749.285	751.785	754.285	756.785
Bijdrage per inwoner in euro's		€ 0,93	€ 0,95	€ 0,97	€ 0,97

11.2.4 ONTSPANNEN REGIO

	taakveld	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	n.t.b.	117	120	123	123
Speerpunten					
Duurzaam toerisme	3.4	365	375	385	385
Bruisende binnensteden, krachtige kernen	3.1	55	56	58	58
Groen-blauw-raamwerk	5.5	240	246	253	253
Cultuur	5.5	50	51	53	53
Totaal lasten		**827**	**848**	**872**	**872**
Baten					
Algemeen	n.t.b.	117	120	123	123
Speerpunten					
Duurzaam toerisme	3.4	365	375	385	385
Bruisende binnensteden, krachtige kernen	3.1	55	56	58	58
Groen-blauw-raamwerk	5.5	240	246	253	253
Cultuur	5.5	50	51	53	53
Totaal baten		**827**	**848**	**872**	**872**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern (provincie)		310	318	327	327
Dekking opgavegeld (inwonersbijdrage)		517	530	545	545
Aantal inwoners		793.619	796.119	798.619	801.119
Bijdrage per inwoner in euro's		€ 0,65	€ 0,67	€ 0,68	€ 0,68

11.2.5 GROENE GROEIREGIO

	taakveld	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen		137	141	144	144
Speerpunten					
Versnellingsopgave woningbouw	8.1	1.170	1.202	1.234	1.234
Uitwerking verstedelijkingsstrategie	8.2	175	180	185	185
Ruimtelijke integratie opgaven	3.1	310	318	327	327
Totaal lasten		**1.792**	**1.841**	**1.890**	**1.890**
Baten					
Algemeen		137	141	144	144
Speerpunten					
Versnellingsopgave woningbouw	8.1	1.170	1.202	1.234	1.234
Uitwerking verstedelijkingsstrategie	8.2	175	180	185	185
Ruimtelijke integratie opgaven	3.1	310	318	327	327
Totaal baten		**1.792**	**1.841**	**1.890**	**1.890**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern (provincie/Woondeal)		965	991	1.018	1.018
Dekking opgavegeld (inwonersbijdrage)		827	849	872	872
Aantal inwoners		793.619	796.119	798.619	801.119
Bijdrage per inwoner in euro's		€ 1,04	€ 1,07	€ 1,09	€ 1,09

11.3 TOTAALOVERZICHT BATEN EN LASTEN BEGROTING PER TAAKVELD

	taakveld	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen/regiobureau	n.t.b.	2.032	2.084	2.139	2.139
Subsidie The Economic Board	3.1	704	707	709	-
Opgaven					
1. Verbonden regio	2.1	1.202	1.216	1.188	1.188
2. Productieve regio	3.1	773	794	816	816
3. Circulaire regio	3.1	696	714	733	733
4. Ontspannen regio	n.t.b.	117	120	123	123
	3.1	55	56	58	58
	3.4	365	375	385	385
	5.5	290	297	306	306
5. Groene groeiregio	n.t.b.	137	141	144	144
	3.1	310	318	327	327
	8.1	1.170	1.202	1.234	1.234
	8.2	175	180	185	185
Totaal lasten		**8.026**	**8.204**	**8.347**	**7.638**
Baten					
Algemeen/regiobureau	n.t.b.	2.032	2.084	2.139	2.139
Subsidie The Economic Board	3.1	704	707	709	-
Opgaven					
1. Verbonden regio	2.1	1.202	1.216	1.188	1.188
2. Productieve regio	3.1	773	794	816	816
3. Circulaire regio	3.1	696	714	733	733
4. Ontspannen regio	n.t.b.	117	120	123	123
	3.1	55	56	58	58
	3.4	365	375	385	385
	5.5	290	297	306	306
5. Groene groeiregio	n.t.b.	137	141	144	144
	3.1	310	318	327	327
	8.1	1.170	1.202	1.234	1.234
	8.2	176	179	185	185
Totaal baten		**8.027**	**8.203**	**8.347**	**7.638**
Saldo		-	-	-	-

11.4 GEPROGNOTISEERDE BALANS

		T-2	T-1	T	T+1	T+2	T+3
ACTIVA		2021 31-dec EUR	2022 31-dec EUR	2023 31-dec EUR	2024 31-dec EUR	2025 31-dec EUR	2026 31-dec EUR
Materiële vaste activa							
A127	Overig	64.092	52.609	40.609	28.609	16.609	4.609
		64.092	52.609	40.609	28.609	16.609	4.609
Vlottende activa							
A215	Vooruitbetalingen	3.591	35.000	37.500	40.000	42.500	42.500
A221	Vorderingen op openbare lichamen	428.790	809.782	831.282	852.782	874.282	898.282
A23	Liquide middelen	1.198.935	943.464	953.539	959.473	858.800	846.800
		1.631.316	1.788.246	1.822.321	1.852.255	1.775.582	1.787.582
TOTAAL ACTIVA		**1.695.408**	**1.840.855**	**1.862.930**	**1.880.864**	**1.792.191**	**1.792.191**

PASSIVA		2021 31-dec EUR	2022 31-dec EUR	2023 31-dec EUR	2024 31-dec EUR	2025 31-dec EUR	2026 31-dec EUR
Eigen Vermogen							
P111	Algemene reserve	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
	Bestemmingsreserve	231.012	0	0	0	0	0
		331.012	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Vlottende passiva							
P213	Overige vlottende schulden	1.251.544	990.855	1.012.930	1.030.864	942.191	942.191
Overlopende passiva							
P29c	Vooruit ontvangen bijdragen overige overheid	112.852	750.000	750.000	750.000	750.000	750.000
		1.364.396	1.740.855	1.762.930	1.780.864	1.692.191	1.692.191
TOTAAL PASSIVA		**1.695.408**	**1.840.855**	**1.862.930**	**1.880.864**	**1.792.191**	**1.792.191**

11.5 DE ONTWIKKELING VAN HET EMU SALDO

Het EMU-saldo of vorderingensaldo is het financieringssaldo waarin het exploitatie resultaat wordt gecorrigeerd voor baten en lasten die geen financiële uitgaven of inkomsten zijn.

Berekening EMU-saldo Omschrijving	2021 Realisatie	2022 Begroting	2023 Begroting	2024 Begroting	2025 Begroting	2026 Begroting
Euro x 1.000						
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	331	-	-	-	-	-
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	64	-	-12	-12	-12	-12
3 Mutatie voorzieningen (dotatie - onttrekkingen)	-331	231	-	-	-	-
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	-	-	-	-	-
5 Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van de financiële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	**64**	**231**	**-12**	**-12**	**-12**	**-12**

BIJLAGE 1: KERNGEGEVENS

Adresgegevens Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen

Bezoekadres
Nijverheidsweg 2A
6662 NG Elst

Telefoon
06 101 69 143

Website
www.groenemetropoolregio.nl

BIJLAGE 2: DEELNEMENDE GEMEENTEN GMR – TEB – CIRCULAIRE REGIO

Deelnemers GMR	Deelnemer TEB	Deelnemer CR
Arnhem	ja	ja
Berg en Dal		ja
Beuningen	ja	ja
Doesburg	ja	ja
Druten	ja	ja
Duiven	ja	ja
Heumen	ja	ja
Lingewaard	ja	ja
Montferland	ja	nee
Mook en Middelaar		nee
Nijmegen	ja	ja
Overbetuwe	ja	ja
Renkum		ja
Rheden	ja	ja
Rozendaal	ja	ja
Westervoort		ja
Wijchen	ja	ja
Zevenaar	ja	ja

Aangezien niet alle gemeenten standaard deelnemen aan bovenstaande inzet, staat hieronder een overzicht van de aantallen deelnemende gemeenten.

		Per 1-1-2020	Per 1-1-2021	Per 1-1-2022
Deelnemers GMR	18	786.570	788.278	793.619
Deelnemers TEB	14	697.356	698.937	704.383
Deelnemers CR	16	742.714	744.330	749.285

BIJLAGE 3: INWONERAANTALLEN PER GEMEENTE

	Deelnemers GMR	Inwoneraantallen		
		Per 1-1-2020	Per 1-1-2021	Per 1-1-2022
1	Arnhem	161.368	162.477	163.964
2	Berg en Dal	34.990	35.008	34.946
3	Beuningen	25.891	26.165	26.232
4	Doesburg	11.078	11.064	11.034
5	Druten	18.918	18.407	19.177
6	Duiven	25.124	25.067	24.944
7	Heumen	16.450	16.569	17.197
8	Lingewaard	46.606	46.863	46.969
9	Montferland	36.009	36.038	36.349
10	Mook en Middelaar	7.847	7.910	7.985
11	Nijmegen	177.698	177.453	179.081
12	Overbetuwe	47.909	48.214	48.265
13	Renkum	31.404	31.412	31.360
14	Rheden	43.736	43.536	43.429
15	Rozendaal	1.705	1.726	1.756
16	Westervoort	14.973	15.011	14.945
17	Wijchen	41.124	41.259	41.343
18	Zevenaar	43.740	44.099	44.643
Totaal		**786.570**	**788.278**	**793.619**

Bron: CBS

BIJLAGE 4: VOLLEDIG OVERZICHT VAN GEMEENTEN EN HUN BIJDRAGEN 2023

	Deelnemers	GMR Regiobureau	Bijdrage TEB	Verbonden regio	Productieve regio	Circulaire regio	Ontspannen regio	Groene groeiregio	Totaal
Bedrag per inwoner		€ 2,57	€ 1,00	€ 1,51	€ 0,97	€ 0,93	€ 0,65	€ 1,04	
1	Arnhem	422.043	163.964	248.337	159.753	152.258	106.710	170.861	1.423.926
2	Berg en Dal	89.951	-	52.929	34.048	32.451	22.743	36.416	268.538
3	Beuningen	67.521	26.232	39.730	25.558	24.359	17.072	27.335	227.809
4	Doesburg	28.402	11.034	16.712	10.751	10.246	7.181	11.498	95.823
5	Druten	49.362	19.177	29.045	18.684	17.808	12.481	19.984	166.540
6	Duiven	64.206	12.472	37.780	24.303	23.163	16.234	25.993	204.151
7	Heumen	44.265	17.197	26.046	16.755	15.969	11.192	17.920	149.345
8	Lingewaard	120.898	46.969	71.138	45.763	43.616	30.568	48.945	407.897
9	Montferland	93.562	36.349	55.053	35.415	-	-	37.878	258.257
10	Mook en Middelaar	10.277	-	12.094	-	-	-	8.321	30.692
11	Nijmegen	460.954	179.081	271.233	174.481	166.296	116.549	186.613	1.555.208
12	Overbetuwe	124.234	48.265	73.101	47.025	44.819	31.412	50.295	419.152
13	Renkum	80.721	-	47.497	30.555	29.121	20.410	32.679	240.982
14	Rheden	111.786	43.429	65.777	42.314	40.329	28.264	45.256	377.154
15	Rozendaal	4.520	1.756	2.660	1.711	1.631	1.143	1.830	15.250
16	Westervoort	38.468	-	22.635	14.561	13.878	9.726	15.574	114.843
17	Wijchen	106.417	41.343	62.617	40.281	38.391	26.907	43.082	359.038
18	Zevenaar	114.911	44.643	67.615	43.496	41.456	29.054	46.521	387.697
Totaal		**2.032.501**	**691.911**	**1.202.000**	**765.455**	**695.793**	**487.646**	**827.000**	**6.702.302**

* De korting voor Mook en Middelaar heeft een verhogend effect op de bedrag per inwoner van 1,3 cent.

De inwonerbijdrage voor de verplichte onderdelen in de opgaven:
Regionaal programma werklocaties (Productieve regio) € 0,17 130.000

Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst
info@groenemetropoolregio.nl
www.groenemetropoolregio.nl

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Bijdrage per inwoner	2022	2023	2024	2025	2026
Regiobureau	€ 2,50	€ 2,57	€ 2,62	€ 2,68	€ 2,68
Verbonden regio	€ 1,30	€ 1,51	€ 1,53	€ 1,49	€ 1,49
Productieve regio	€ 0,73	€ 0,97	€ 1,00	€ 1,02	€ 1,02
Circulaire regio	€ 0,81	€ 0,93	€ 0,95	€ 0,97	€ 0,97
Ontspannen regio	€ 0,57	€ 0,65	€ 0,67	€ 0,68	€ 0,68
Groene Groeiregio	€ 0,82	€ 1,04	€ 1,07	€ 1,09	€ 1,09
	€ 4,23	€ 5,10	€ 5,21	€ 5,26	€ 5,26
Totaal voor de jaren	*€ 6,73*	*€ 7,67*	*€ 7,83*	*€ 7,93*	*€ 7,93*

Totale kosten per jaar	2022	2023	2024	2025	2026
Regiobureau	1.956.167	2.032.458	2.083.554	2.138.530	2.138.530
Verbonden regio	1.022.000	1.202.000	1.215.959	1.188.105	1.188.105
Productieve regio	575.000	773.235	794.112	815.553	815.553
Circulaire regio	637.500	695.793	714.579	733.873	733.873
Ontspannen regio	585.000	826.500	848.816	871.734	871.734
Groene Groeiregio	992.500	1.792.000	1.840.384	1.890.074	1.890.074
	3.812.000	5.289.528	5.413.850	5.499.339	5.499.339
Totaal jaar	*5.768.167*	*7.321.986*	*7.497.404*	*7.637.869*	*7.637.869*

Totale subsidie per jaar	2022	2023	2024	2025	2026
Regiobureau	-	-	-	-	-
Verbonden regio	-	-	-	-	-
Productieve regio	-	-	-	-	-
Circulaire regio	-	-	-	-	-
Ontspannen regio	132.500	310.000	318.370	326.966	326.966
Groene Groeiregio	350.000	965.000	991.055	1.017.813	1.017.813
	482.500	1.275.000	1.309.425	1.344.779	1.344.779
Totaal jaar	*482.500*	*1.275.000*	*1.309.425*	*1.344.779*	*1.344.779*
% van totale kosten	*8,4%*	*17,4%*	*17,5%*	*17,6%*	*17,6%*

Netto kosten, basis bijdrage	2022	2023	2024	2025	2026
Regiobureau	1.956.167	2.032.458	2.083.554	2.138.530	2.138.530
Verbonden regio	1.022.000	1.202.000	1.215.959	1.188.105	1.188.105
Productieve regio	575.000	773.235	794.112	815.553	815.553
Circulaire regio	637.500	695.793	714.579	733.873	733.873
Ontspannen regio	452.500	516.500	530.446	544.768	544.768
Groene Groeiregio	642.500	827.000	849.329	872.261	872.261
	3.329.500	4.014.528	4.104.425	4.154.559	4.154.559

Totaal jaar	*5.285.667*	*6.046.986*	*6.187.979*	*6.293.090*	*6.293.090*
absolute groei		*761.319*	*140.994*	*105.111*	*-*

Memo

Datum : 12-04-2022

Aan : Gemeenteraden van de deelnemende gemeenten

Van : Dagelijks bestuur

Betreft : Onderbouwing ontwikkeling inwonerbijdrage 2023

Door het algemeen bestuur is op 6 april bij de behandeling van de concept-regionale agenda/ontwerpbegroting het verzoek bij het dagelijks bestuur neergelegd om een onderbouwing te geven van de ontwikkeling van de inwonerbijdrage 2023.

Onderstaand overzicht is aan de regionale agenda 2023-2025 ontleend. Uit het overzicht blijkt een stijging van € 0,94 cent van de inwonerbijdrage voor het begrotingsjaar 2023.

Bijdrage per inwoner		2022		2023
Regiobureau	€	2,50	€	2,57
Verbonden regio	€	1,30	€	1,51
Productieve regio	€	0,73	€	0,97
Circulaire regio *	€	0,81	€	0,93
Ontspannen regio	€	0,57	€	0,65
Groene groeiregio	€	0,82	€	1,04
	€	4,23	€	5,10
Totaal voor de jaren	€	6,73	€	7,67

** bijdrage RES 2022 valt buiten begroting*

Regiobureau
Sinds de oprichting van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is dit de eerste keer dat de kosten van het regiobureau geïndexeerd worden.

De stijging betreft een indexering van de kosten van 2,7% t.o.v. 2022. Dit resulteert in € 0,07 cent per inwoner. Voor het bepalen van de index is gebruik gemaakt van de begrotingsrichtlijnen regio Nijmegen 2023 waarin een BRN-norm voor 2023 van 2,7% is vastgesteld.

De vijf opgaven
In de regionale agenda 2023-2025 komen geen nieuwe thema's aan bod, tenzij de gemeenten dit nadrukkelijk hebben gevraagd, zoals het geval is bij logistiek. Waar wij op verzoek van de gemeenten een extra taak oppakken, veroorzaakt dit een stijging van de kosten.

De meest in het oog springende kostenstijgingen ontstaan door een verschuiving van werkzaamheden. Vanuit de aangesloten gemeenten worden werkzaamheden belegd bij de Groene Metropoolregio. Door het samenvoegen van deze werkzaamheden wordt kennis gebundeld en kunnen kostenbesparingen worden gerealiseerd.

De volgende posten verklaren het overgrote deel (€0,62) van de kostenstijging:
Werkzaamheden van gemeenten nu belegd bij de Groene Metropoolregio:

- Contractbeheer verkeersveiligheid | € 50.000

Dit is een gemeentelijke taak waarvan de bestuurders de keuze hebben gemaakt dit, uit oogpunt van kostenefficiency, samen op te pakken. Daarmee wordt dit bedrag onderdeel van de inwonerbijdrage voor 2023. De middelen zijn nu ook al in de gemeentelijke begrotingen aanwezig.

- Gezamenlijk inkoop energie | € 35.000

In 2022 is € 45.000 uit de inwonerbijdrage gereserveerd voor de inkoop van gas. De gemeente Nijmegen declareert daarnaast in 2022 naar verwachting € 55.000 voor de inkoop van elektriciteit. Dit laatste bedrag wordt rechtstreeks aan de gemeenten in rekening gebracht en maakt nu geen deel uit van de inwonerbijdrage 2022. Voor gemeenten kost de totale inkoop van energie in 2022 € 100.000. Voor beide taken is in 2023 e.v. € 80.000 begroot in de inwonerbijdrage. De inwonerbijdrage voor de Groene Metropoolregio stijgt, maar de kosten dalen binnen de gemeenten. Door de samenwerking wordt dus feitelijk € 20.000 bespaard t.o.v. de kosten in 2022.

Extra inzet en nieuwe initiatieven

- Ondersteuning gemeenten bij aanvraag subsidies Mobiliteit | € 40.000

Op verzoek van de gemeenten is deze activiteit in de opgave opgenomen. Het bedrag van € 40.000 wordt verdubbeld door de provincie Gelderland.

- Human Capital | € 90.000

In 2022 is een budget van € 10.000 beschikbaar. De provincie heeft de Human Capital agenda verder gefinancierd, maar verwacht (terecht) een gedegen bijdrage van de regio in de toekomst. De Human Capital agenda wordt nu door The Economic Board, de provincie en de Groene Metropoolregio onderschreven. Een bedrag van € 100.000 is bij de Groene Metropoolregio opgenomen voor het borgen van het regionaal akkoord. Doelstelling van Human Capital is verbinden met MKB, kennisdelen, inzicht creëren in financiële bronnen, verbinden en bijdragen aan projecten.
We vragen de provincie om onze € 100.000 te verdubbelen. Dit is een substantiële verhoging die nodig is om de Human Capital agenda succesvol uit te kunnen voeren.

- Positon paper Logistiek | € 125.000

Op uitdrukkelijk verzoek van de gemeenten is samen met de HAN, de provincie, VNO-NCW en Logistisch Valley gewerkt aan een regionale visie en een gezamenlijke koers op logistiek. Dit heeft geleid tot een Positon paper Logistiek, waarin de HAN de regio adviseert om een rol te spelen bij de kansen en mogelijkheden in de regio. Deze paper is op 9 maart 2022 geaccordeerd door de portefeuillehouders. De financiële inzet voor de gemeenten bedraagt € 125.000 (verdeeld over € 75.000 Verbonden regio, € 25.000 Circulaire regio en € 25.000 voor de Productieve regio).

- Inhuur trekker gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingstrategie | € 100.000

Deze vier trekkers zijn gemeenteambtenaren die t.b.v. het lopende proces Verstedelijkingstrategie, uitwerking gebieden (Rijk van Nijmegen, Liemers, Middengebied, Veluwezoom) worden ingehuurd vanuit de deelnemende gemeenten. Op deze manier kunnen we de gebiedstrekkers een vergoeding bieden vanuit de Groene Metropoolregio; op dit moment worden deze gebiedstrekkers *niet* vergoed. De verwachting is dat na het sluiten van een eerste Verstedelijkingsakkoord in november 2022 additionele afspraken gemaakt worden vanuit de gebiedsuitwerkingen. Het is daarom van belang om de gebiedsuitwerkingen blijvend te faciliteren en zo de betrokkenheid van het Rijk, ook in financiële zin, te verstevigen. Om dit alles in samenhang goed te faciliteren zetten wij daarnaast een gebiedscoördinator in die vanuit de Groene Metropoolregio tussen de gebieden afstemt.

- Coördinator huisvesting speciale doelgroepen | € 50.000

Deze coördinator richt zich op de afspraak in de Woondeal om voldoende woonruimte te hebben voor specifieke doelgroepen (beschermd/beschut wonen) en doorstromingsmogelijkheden voor ouderen te vergroten. Er is cofinanciering beschikbaar van € 50.000 van provincie Gelderland en het Rijk.

Met de taskforce wonen & zorg is in 2022 onderzoek gedaan hoe dit het beste kan worden gerealiseerd. Daaruit is geconcludeerd dat er behoefte is aan een regionale coördinator die zich primair op een praktisch niveau inzet voor realisatie van de doelen uit de Woondeal. De coördinator jaagt in de regio projecten voor ouderenhuisvesting aan, waarin woonzorgontwikkelingen samenvallen en stimuleert de uitrol van 'makelaars' op (boven)lokaal niveau om de noodzakelijke samenwerking van wonen-welzijn-zorg verder te brengen. De regionale coördinator krijgt daarnaast als taak te verkennen op welke wijze de samenwerking rond huisvesting van bijzondere doelgroepen in de regio vorm moet krijgen. Randvoorwaarde is de spreiding over de regio.

Conclusie

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is in 2021 gestart. Met de inzichten van toen is in het voorjaar van 2021 de begroting voor 2022 opgesteld. Daarbij waren nog veel zaken onduidelijk en is een conservatieve begroting vastgesteld. Nu we 12 maanden operationeel zijn, hebben de speerpunten van de vijf opgaven meer vorm gekregen en kunnen we beter en realistischer begroten.

Verschil inwonerbijdrage 2023 t.o.v. 2022		= € 0,94
Waarvan:	Indexatie (totaal regiobureau en opgaven)	= € 0,18
	Realistischer begroten	= € 0,14
	Verklaring grote posten	= € 0,62

Opgaveovereenkomst Verbonden regio 2023-2025

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven: op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis;
    - met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
    - dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving;
    - en hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda;
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven;
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Verbonden regio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. **Doel van de opgave**
   Het waarborgen van de regionale en stedelijke bereikbaarheid, door een ombuiging naar meer gebruik van fiets en (H)OV op korte en langere afstand en een beter gebruik van bestaande infrastructuur. Dit zorgt voor duurzamere mobiliteit en lucht op het regionale wegennet. Wij zetten maximaal in op een structurele mobiliteitsaanpak.

2. **Resultaten van de opgave**
   a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Verbonden regio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave Verbonden regio bestaat uit de volgende speerpunten:
      i. Gebiedsgerichte corridors
      ii. Fiets
      iii. Hubs en knooppunten
      iv. Gedrag en duurzame mobiliteit
      v. Verkeersveiligheid

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit.
    i. Binnen het speerpunt Gebiedsgerichte corridors voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. opdrachtgever voor onderzoeken en analyses spoor.
        2. adviseren over nieuw pakket (H)OV + ondersteunen gemeenten met capaciteit.
        3. in beeld brengen consequenties betalen naar gebruik/rekening rijden, inclusief vrachtwagenheffing.
        4. toewerken naar een A12 alliantie.
        5. uitwerken processen korte termijnaanpak A50.
        6. uitwerken van een gericht aanpak A50 Noord.
        7. ondersteunen en adviseren m.b.t. truckparking.
        8. toewerken naar maatregelenpakket A325, gebiedsaanpak Zuid- en Westflank Nijmegen en Oostflank Arnhem.
        9. contractbeheer Multimodaal model.
        10. onderzoeken van het ontwikkelpotentieel van binnenhavens.
        11. stimuleren van schonere scheepvaart.
    ii. Binnen het speerpunt Fiets voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. doorontwikkeling regionale NTF-agenda.
        2. doorontwikkeling snelle fietsroutes.
        3. verkenning opleveren om te komen tot een eventuele investeringsbeslissing.
        4. uitwerking breed stedelijk netwerk (i.h.k.v. verstedelijkingsakkoord).
        5. versterken van ons verhaal en aanpak a.d.h.v. als Tour de Force/Fietsberaad en Dutch Cycling Embassy (DCE).
        6. Digitalisering van ons regionale fietsnetwerk.
    iii. Binnen het speerpunt Hubs en knooppunten voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. realisatie van kansrijke stadrandhubs.
        2. onderzoeken van de koppelkansen tussen de hubs en de toeristische overstappunten, in samenhang met de Ontspannen regio.
        3. verkennen van mogelijke ontwikkellocaties overige hubs.
        4. koppelen van hubaanpak aan het HOV-actieplan en OV-haltes.
        5. uitwerken van een vraagafhankelijk netwerk in relatie met HaltetaxiRRReis.
    iv. Binnen het speerpunt Gedrag en duurzame mobiliteit voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. starten we met een bewonersaanpak.
        2. uitrol van deelmobiliteitshubs in de regio en het stimuleren van het gebruik ervan.
        3. overzicht bijhouden van last mile providers in de regio, samen met de gemeenten een samenhangend netwerk van hubs vormen.

4. toewerken naar een goed netwerk voor laadinfrastructuur in 2025.
5. coördinatie en aansturing voor heavy duty laadinfrastructuur.
6. streven naar schonere kilometers en minder kilometers voor de regio.

v. Binnen het speerpunt Verkeersveiligheid voert de GMR de volgende activiteiten uit:
1. jaarlijkse update van geprioriteerde potentiële projecten die bijdragen aan de verkeersveiligheidsdoelen.
2. ondersteuning in gebruik publieke data/contractbeheer Viastat.
3. Jaarlijks maken van een programma verkeerseducatie en gedragscampagnes samen met de provincie Gelderland.
4. initiëren en coördineren van regionale studies/pilots die bijdragen aan de kaders van het SPV.

3. Bijdrage

a. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst bij aan de opgave conform de begroting van de Groene Metropoolregio. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.
b. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

4. Overig

a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2025.
b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
c. De opgave Verbonden regio is nader uitgewerkt in de regionale agenda.
d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.
e. Als de verandering van omstandigheden of actualiteiten aanleiding geven tot fundamentele wijzigingen in de regionale agenda, zal er aan de gemeenten een aanvulling op de opgaveovereenkomst worden voorgelegd. Gemeenten kunnen dan besluiten of zij willen intekenen op deze aanvulling.

Ondertekend op……., te……

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d…… verder te noemen de “Groene Metropoolregio”

Opgaveovereenkomst Productieve regio 2023 - 2025

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven: op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis;
    - met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
    - dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving;
    - en hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda;
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven;
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Productieve regio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. Doel van de opgave

Onze regio kent veel innovatiekracht en de vestigingskwaliteit van onze werklocaties scoort boven het landelijk gemiddelde. Tegelijkertijd zien we als opgave om de kwaliteiten van onze regio steviger te profileren en de economische potenties beter te benutten. We versterken onze inzet op innovatiekracht in de clusters Health, Hightech & Energy, de cross-over met Food en logistiek als onlosmakelijke voorwaarde. Dit legt de basis voor een sterke (inter)nationale positie en een goede productiviteit van toonaangevende bedrijven. Dit sterke economische profiel maakt onze regio interessant voor talenten. De ambitie is economische groei te faciliteren om te komen tot een forse banengroei in een goede balans met de leefkwaliteit in de regio.

Voor de langere termijn zetten we in op behoud en aantrekken van (nieuwe) bedrijvigheid in de regio. Op verschillende niveaus: van zelfstandigen en startups tot het MKB en internationals. We versterken de kwaliteiten van de werklocaties. We verbinden lokale bedrijven, instellingen en activiteiten aan de topsectoren en bieden synergievoordelen en ondersteuning bij het uitwerken van ideeën tot

concrete projecten. We zetten in op de kwaliteit van onze werklocaties, passend bij het DNA van de regio. We versterken de samenwerking met partijen in het onderwijs, gericht op een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, passend bij de vraag van ondernemers en de skills van werknemers en werkzoekenden.

2. Resultaten van de opgave

a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Productieve regio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave Productieve regio bestaat uit de volgende speerpunten:
   i. Stimuleren ondernemerschap MKB
   ii. Human Capital
   iii. Doorontwikkeling Health & Hightech en Energy tot (inter)nationale clusters
   iv. Toekomstbestendige werklocaties

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit:
   i. Stimuleren ondernemerschap MKB:
      1. inzichtelijk maken van financiële steunmogelijkheden tot 1 miljoen euro, ontsluiten die door communicatiecampagnes en bouwen aan landelijke- en regionale kennis- en investeringsnetwerken.
      2. organiseren met partners van ontmoetingsmomenten voor ondernemers voor netwerken, innovaties en kennisdelen.
      3. scheppen van voorwaarden voor MKB-ers om een stap te maken in verdere digitalisering en toekomstbestendigheid.
      4. bouwen de samenwerking rondom Bruisende binnensteden en krachtige kernen verder uit met de Ontspannen regio, o.a. door in te zetten op kennisdeling richting ondernemers.
      5. ontwikkelen met partners een ecosysteem dat bijdraagt aan meer startups en nieuwe bedrijven in het MKB.
      6. Verbinden van lokale projecten met projecten op de investeringsagenda en het MKB.
   ii. Human Capital:
      1. borgen van de afspraken uit de Human Capital Agenda en het Human Capital Akkoord.
      2. zorgen voor verbindingen tussen behoefte MKB en aanbod en zorgen voor kennisdeling.
      3. zorgen voor een aantrekkelijke regio om talent te behouden.
      4. inzicht geven in financieringsbronnen en deze inzetten voor alle projecten die nodig zijn om tot een evenwichtige arbeidsmarkt te komen.
      5. verbinding leggen tussen lokale en regionale projecten en de Investeringsagenda.
      6. samenwerkingspartner van TEB en provincie om gezamenlijk met andere stakeholders tot een goede evenwichtige arbeidsmarkt te komen.

iii. Doorontwikkeling van Health, Hightech & Energy tot (inter)nationale clusters:
    1. deelnemen aan regionale, nationale en Europese netwerken.
    2. bijdragen aan de (inter) nationale zichtbaarheid met lobby en profilering.
    3. Input leveren uit Economische Monitor aan TEB.
    4. TEB toegang geven tot ons netwerk in de regio.
    5. investeren in belangenbehartiging voor projecten en initiatieven van bovenregionaal belang.
    6. project(kansen) aandragen voor de samenwerking met TEB en de Investeringsagenda.
iv. Toekomstbestendige werklocaties:
    1. adviseren over de verdeling van nog beschikbare ontwikkelruimte voor bedrijventerreinen in de regio.
    2. voorbereiden van een nieuw RPW met een horizon tot 2040, inzetten op het kwalitatief verbeteren van het RPW.
    3. De ruimtebehoefte van de andere opgaven meenemen in het RPW.
    4. Onderzoeken van de mogelijkheden voor (her)ontwikkeling van brownfields samen met de provincie.
    5. Uitvoering geven aan het plan van aanpak vergroening van bestaande werklocaties.

De activiteiten zijn uitgewerkt in de regionale agenda.

3. Bijdrage

a. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst bij aan de opgave conform de begroting van de Groene Metropoolregio. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.
b. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

4. Overig

a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2025.
b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
c. De opgave Productieve regio is nader uitgewerkt in de regionale agenda.
d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.
e. Als de verandering van omstandigheden of actualiteiten aanleiding geven tot fundamentele wijzigingen in de regionale agenda, zal er aan de gemeenten een aanvulling op de opgaveovereenkomst worden voorgelegd. Gemeenten kunnen dan besluiten of zij willen intekenen op deze aanvulling.

Ondertekend op……., te……

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d…… verder te noemen de “Groene Metropoolregio”

Opgaveovereenkomst Circulaire regio 2023 - 2025

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven: op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis;
    - met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
    - dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving;
    - en hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda;
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven;
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Circulaire regio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. Doel van de opgave

Circulariteit staat voor toekomstbestendig, duurzaam handelen met gesloten ketens zonder afwenteling naar andere groepen, andere tijden of andere gebieden.
De Groene Metropoolregio wil toonaangevend worden in circulair denken en handelen, in Nederland én in Europa. Die ambitie vraagt om de inzet van bedrijven, maatschappelijke organisaties, de regiogemeenten, andere overheidspartners en onze inwoners.

Door circulaire projecten op te schalen naar regionaal niveau, gezamenlijk onderzoek uit te voeren, kennis en ervaring uit te wisselen, onze gezamenlijke inkoopkracht te benutten en te investeren in de match met Europese, nationale en bovenregionale programma's denken we onze ambitie te realiseren. In de opgave werken we met vele partners samen zoals de provincie Gelderland, waterschappen, The Economic Board, onderwijs- en onderzoeksinstellingen, bedrijven, etc.

2. Resultaten van de opgave

a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Circulaire regio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave Circulaire regio bestaat uit de volgende speerpunten:
   i. speerpunt Circulaire bouw en infrastructuur
   ii. speerpunt Circulaire economie: grondstoffen en ketens
   iii. speerpunt Water en klimaatadaptatie
   iv. speerpunt Transitie naar duurzame energie

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit.
   i. Binnen het speerpunt Circulaire bouw en infrastructuur voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. kennisdeling organiseren en inzichtelijk maken van de meerwaarde van circulair aanbesteden in de sector Grond-,Weg- en Waterbouw.
      2. organiseren van een leertraject voor de implementatie van de Circulaire Impactladder en de inzet van een projectmanager conceptueel en circulair bouwen.
      3. versterken van de praktijk van hergebruik van materialen en grondstoffen.
      4. Ondersteunen van de verduurzaming van bouwlogisitek.
   ii. Binnen het speerpunt Circulaire economie: grondstoffen en ketens voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. versterken van inzicht in de regionale grondstoffen- en afvalstromen.
      2. stimuleren van de ontwikkeling van een zestal grondstoffenhubs.
      3. helpen bij het wegnemen van juridische belemmeringen bij de ontwikkeling van nieuwe recyclingketens.
      4. Ondersteunen van gemeenten bij het circulair inkopen van producten en diensten.
      5. Signaleren van kansen voor nieuwe banen voor praktisch en technisch geschoolden, afgestemd met de brede Human Capital Agenda in de opgave Productieve regio.
      6. delen van programma's voor gedragsbeïnvloeding om verspilling bij consumenten en producenten tegen te gaan.
      7. zoeken naar kansen voor funding en cofinanciering voor versnelling van onze aanpak.
      8. de lobbykracht versterken in samenhang met de provincie en The Economic Board.
   iii. Binnen het speerpunt Water en klimaatadaptatie voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. kennis delen over Regionale Adaptatiestrategieën (RAS), klimaatbestendig bouwen en klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten.
      2. ondersteuning Lifeport Circular Lab
      3. profilering met projecten landschapsontwikkeling

iv. Binnen het speerpunt Transitie naar duurzame energie voert de GMR de volgende activiteiten uit:
    1. faciliteren nieuw bod RES 2.0 en ondersteunen de borging van afspraken die in RES1.0 zijn vastgelegd.
    2. stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe duurzame energiedragers zoals waterstof, accu's.
    3. beheren van de contracten voor gezamenlijke inkoop van energie.
    4. organiseren en delen van kennis en menskracht met betrekking tot energieloketten en aardgasvrije wijken.
    5. monitoring van inspanningen voor CO_2 reductie.

3. Bijdrage

a. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst bij aan de opgave conform de begroting van de Groene Metropoolregio. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.
b. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

4. Overig

a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2025.
b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
c. De opgave Circulaire regio is nader uitgewerkt in de regionale agenda.
d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.
e. Als de verandering van omstandigheden of actualiteiten aanleiding geven tot fundamentele wijzigingen in de regionale agenda, zal er aan de gemeenten een aanvulling op de opgaveovereenkomst worden voorgelegd. Gemeenten kunnen dan besluiten of zij willen intekenen op deze aanvulling.

Ondertekend op……., te……

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d…… verder te noemen de “Groene Metropoolregio”

Opgaveovereenkomst Ontspannen regio 2023 - 2025

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven op het gebied van verstedelijking, wonen, werk, bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld, waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - Doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis.
    - Met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie.
    - Dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving.
    - En hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leef kwaliteit: ontspannen groeiregio in balans
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda.
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven.
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Ontspannen regio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. **Doel van de opgave**
   De ambitie van de opgave Ontspannen regio is om, in lijn met de visie van de Groene Metropoolregio, groei in balans te brengen met onze leef kwaliteit, een gezonde leefomgeving en aantrekkelijkheid van cultuur, erfgoed, recreatie, natuur en landschap. Dit doen we door in te zetten op duurzaam toerisme en recreatie, een goed voorzieningenniveau in onze centra, versterking, verbinding en uitbreiding van natuur, landschap en cultuurhistorische waarden en op het versterken van onze culturele infrastructuur.

2. **Resultaten van de opgave**
    a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Ontspannen regio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave Ontspannen regio bestaat uit de volgende speerpunten:
        i. Duurzaam toerisme
        ii. Bruisende binnensteden, krachtige kernen
        iii. Groen-blauw raamwerk
        iv. Cultuur en erfgoed

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit.
    i. Binnen het speerpunt Duurzaam toerisme voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. Afstemmen marketingvisie(s) met VAN.
        2. Condities scheppen om de belevingsgebieden verder te ontwikkelen en bewaken van de samenhang hierin.
        3. Vertalen van het vitaliteitsonderzoek in een plan van aanpak om de vitaliteit van de toeristische sector te verbeteren en meerdaags verblijf te bevorderen.
        4. Scheppen van de condities om de uitvoering van de vitaliteitsaanpak te realiseren.
        5. Ondersteunen van de professionalisering van het opdrachtgeverschap tussen gemeenten en VAN.
        6. Maken van een meerjarige uitvoeringsagenda voor recreatieve routenetwerken, afgestemd met de meerjaren-agenda Fiets (Verbonden regio) en jaarlijkse actualisatie.
        7. Scheppen van de condities om de uitvoering van de agenda voor het recreatieve wandel- en fietsroutenetwerk te realiseren, samen met de Verbonden regio.
        8. Inventariseren wat nodig is voor het beheer en onderhoud van het fiets- en wandelroutenetwerk en stimuleren van de doorontwikkeling van de organisatie hiervan.
    i. Binnen het speerpunt Bruisende binnensteden en krachtige kernen voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. Leveren van overzicht van de kansen voor versterking van het regionale netwerk van voorzieningen.
        2. Maken van een meerjarige agenda om deze kansen voor versterking te verzilveren en jaarlijkse actualisatie daarvan.
        3. Condities scheppen om de uitvoering van deze agenda te realiseren.
    i. Binnen het speerpunt Groen-blauw raamwerk voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. Faciliteren dat ruimtelijke keuzes worden gemaakt, in nauwe samenwerking met de provincie.
        2. Uitvoeringsagenda maken, samen met provincie en andere partners op basis van het Groen-blauw raamwerk.
        3. Concrete afspraken maken met het Rijk en andere partners over investeringen in het Groen en Blauw van de regio.
    ii. Binnen het speerpunt Cultuur en erfgoed voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. Uitvoering Transformatievoorstel Cultuur, minimaal 1,3 miljoen euro geïnvesteerd in:
            1. Innovatie in de culturele sector.
            2. Professionalisering van de sector door o.a. opleiding.
            3. Versterking van cultuureducatie.
            4. Steunpunten voor amateurkunst en vrijwilligers.
            5. Verhaallijnen.

2. Opleveren lange termijnvisie en (investerings)plan voor verdere versterking van Cultuurregio 025;
3. Condities scheppen voor uitvoering van het investeringsplan.

3. Bijdrage

b. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst bij aan de opgave conform de begroting van de Groene Metropoolregio. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.
c. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

4. Overig

a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2025.
b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
c. De opgave Ontspannen regio is nader uitgewerkt in de regionale agenda.
d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.
e. Als de verandering van omstandigheden of actualiteiten aanleiding geven tot fundamentele wijzigingen in de regionale agenda, zal er aan de gemeenten een aanvulling op de opgaveovereenkomst worden voorgelegd. Gemeenten kunnen dan besluiten of zij willen intekenen op deze aanvulling.

Ondertekend op……., te……

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d…… verder te noemen de “Groene Metropoolregio”

Opgaveovereenkomst Groene groeiregio 2023 - 2025

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven: op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis;
    - met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
    - dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving;
    - en hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda;
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven;
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Groene groeiregio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. Doel van de opgave

De regio Arnhem-Nijmegen heeft te maken met een grote verstedelijkingopgave; een groei van woon- en werklocaties. Deze opgave zet in op het bieden van voldoende (betaalbare) woningen, voor specifieke doelgroepen en tegelijkertijd verantwoord omgaan met de schaarse ruimte, zodanig dat deze groei het landschap versterkt ten behoeve van mens en natuur.

Voor de Groene groeiregio staan twee belangrijke instrumenten centraal: de uitvoering van de Woondeal om op korte termijn (nadruk tot 2025) de woningbouw te versnellen en de Verstedelijkingsstrategie die inzicht geeft in de woon- en werklocaties tot 2040, rekening houdend met aspecten op het gebied van economie, leefomgeving, mobiliteit en wonen.

De Groene groeiregio heeft een coördinerende functie voor de vijf opgaven van de Groene Metropoolregio. Zij heeft tot taak het in beeld brengen en verbinden

van de ruimtelijke aspecten. Door deze aan elkaar te ‘koppelen’ ontstaat synergie en waardoor de kwaliteit van de leefomgeving wordt versterkt.

2. Resultaten van de opgave

a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Groene groeiregio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave bestaat uit de volgende speerpunten:
   i. Wonen in balans; versnellen van de woningbouw
   ii. Leefomgeving; verbinden van de ruimtelijke opgaven

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit.
   i. Binnen het speerpunt Wonen in Balans voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. uitwerken Woondeal 2.0 met provincie.
      2. verkennen met gemeenten of deze nieuwe Woondeal ook als provinciale Woonagenda kan gelden.
      3. coördinatie tussen de uitwerking van de Woondeal 2.0 en de Verstedelijkingsstrategie en Akkoord.
      4. inzicht bieden in woonbehoeftes door middel van onderzoek en monitoring, inclusief inzicht in de huisvesting van verschillende doelgroepen.
      5. onderzoeken of de flexpool kan worden doorontwikkeld naar een meer vaste pool.
      6. inzet van regionale experts voor ondersteuning.
      7. samen brengen van publieke en private partijen gericht op het realiseren betaalbare flexibele (tijdelijke) woningen.
      8. inzetten van een aanjaagteam gericht op versnelling van de grote kansrijke woningbouwlocaties in onze regio.
      9. ondersteunen van gemeenten bij het toekomstbestendig maken van bestaande wijken + kennisdeling.
      10. vergroten partnerschap met de corporaties en samenwerking met marktpartijen en kennisinstellingen via tempotafels.
   ii. Binnen het speerpunt Verbinden van de ruimtelijke opgaven voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. organiseren en coördineren van de gebiedsuitwerkingen en deze koppelen aan de langere termijn verkenningen 2121.
      2. toekomstverkenning 2121 uitwerken in de gebiedsuitwerkingen.
      3. visualiseren voortgang uit gebiedsuitwerkingen en de toekomstverkenning Groene Metropool 2121 via een interactief dashboard.
      4. uitvoering geven aan het Verstedelijkingsakkoord.
      5. steun zoeken en agenderen van majeure opgaven uit het Verstedelijkingsakkoord waarover nog geen bindende afspraken zijn gemaakt bij (andere) betrokken partijen.

3. **Bijdrage**
   a. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst bij aan de opgave conform de begroting van de Groene Metropoolregio. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.
   b. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

4. **Overig**
   a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2025.
   b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
   c. De opgave Groene groeiregio is nader uitgewerkt in de regionale agenda.
   d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.
   e. Als de verandering van omstandigheden of actualiteiten aanleiding geven tot fundamentele wijzigingen in de regionale agenda, zal er aan de gemeenten een aanvulling op de opgaveovereenkomst worden voorgelegd. Gemeenten kunnen dan besluiten of zij willen intekenen op deze aanvulling.

Ondertekend op……., te……

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d…… verder te noemen de “Groene Metropoolregio”

Algemene voorwaarden

Opgavenovereenkomsten

Gelet op artikel 33b, lid 1 onder d van de Wgr in het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vastgesteld op 30 augustus 2021;

Gelet op artikel 27, lid 4 van de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen in het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vastgesteld op 15 september 2021;

Ieder voor zover het zijn bevoegdheid betreft.

Inleiding

Deze Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten (verder algemene voorwaarden) bevatten standaard bepalingen met betrekking tot de Opgaven waarop de gemeenten hebben ingetekend. Tevens vormen deze algemene voorwaarden een uitwerking van artikel 27, lid 4 van de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen (verder de regeling). In de algemene voorwaarden leggen wij vast op welke wijze wij omgaan met een gemeente die wil deelnemen aan een reeds gestarte Opgave. En hoe wij omgaan met een gemeente die voor het verstrijken van de looptijd de deelname aan een Opgave wil beëindigen.

Deze algemene voorwaarden zijn van toepassing op alle Opgaveovereenkomsten die worden gesloten.

Artikel 1 Definities

In deze algemene voorwaarden en in de Opgaveovereenkomst wordt verstaan onder:

a. Bestuurlijk opdrachtgever: door het AB aangewezen bestuurder uit de regio met als taak om bestuurlijk sturing te geven aan de uitvoering van een Opgave;
b. Ambtelijk opdrachtgever: vertegenwoordigt via de netwerkdirectie de relatie naar de ambtelijke organisaties van de regiogemeenten;
c. Opgavemanager: programmamanager van de Opgave;
d. Bestuurlijk Opgaveteam: overlegorgaan bestaande uit de Bestuurlijk opdrachtgever en een bestuurlijk betrokkene per speerpunt van een Opgave tenzij hiervan in de Opgave nadrukkelijk is afgeweken;
e. Kernteam: team bestaande uit de Bestuurlijk opdrachtgever, Ambtelijk opdrachtgever en de Opgavemanager;
f. Opgaveorganisatie: netwerk waarbinnen de Opgave wordt uitgevoerd onder leiding van de Opgavemanager;
g. Groene Metropoolregio: het openbaar lichaam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, zetelend te Elst, opgericht bij de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen;
h. Opgave: verzameling van activiteiten gedurende een bepaalde periode vastgelegd in de Opgaveovereenkomst. De Opgave draagt bij aan het behalen van de ambities opgenomen in de regionale agenda;
i. Netwerkdirectie: de gemeentesecretarissen van de deelnemende gemeenten aan de Regeling en de directeur zoals bedoeld in artikel 23 van de Regeling;
j. Regeling: de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen;
k. AB: het algemeen bestuur zoals bedoeld in artikel 7 van de Regeling;
l. Regiogemeenten: alle gemeenten die hebben ingetekend op een bepaalde Opgave;
m. Partijen: de Groene Metropoolregio en de Regiogemeenten per Opgave.

Artikel 2 Opgaveovereenkomst

1. Gemeenten besluiten over deelname aan een Opgave door ondertekening van de Opgaveovereenkomst. Dit is een Opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, eerste lid, van de regeling.

Artikel 3 Persoonsgegevens

1. Indien persoonsgegevens binnen de Opgave worden verwerkt dan gebeurt dat met in achtneming van de AVG en het privacybeleid van de Groene Metropoolregio.

Artikel 4 Bestuurlijk Opgaveteam

1. De vergaderingen van het Bestuurlijk Opgaveteam zijn niet openbaar.
2. De vergaderdata van het Bestuurlijk Opgaveteam worden vermeld op de website van de Groene Metropoolregio.
3. Tijdens elk overleg van het Bestuurlijk Opgaveteam zal de voortgang van de Opgave worden besproken.
4. Na elke vergadering van het Bestuurlijk Opgaveteam zal een kort verslag worden opgesteld over de voortgang van de Opgave. Dit verslag wordt geplaatst op de website van de Groene Metropoolregio.

Artikel 5 Informeren van de Regiogemeenten

1. Tijdens de raads- en collegeontmoetingen worden raads- en collegeleden geïnformeerd over de voortgang van de Opgaven en relevante ontwikkelingen.
2. AB-leden ontvangen digitaal het verslag zoals bedoeld in artikel 4, lid 4.

Artikel 6 Publiekrechtelijke bevoegdheden

1. De Regiogemeenten spannen zich in om de voor de uitvoering van de Opgaveovereenkomst benodigde publiekrechtelijke besluiten, zodanig vast te stellen dat de uitvoering van de Opgaveovereenkomst publiekrechtelijk maximaal wordt bevorderd.
2. Partijen bevorderen daarbij zoveel mogelijk, met inachtneming van wettelijke procedures en de te betrachten zorgvuldigheid ten opzichte van derden, dat de procedures tot het nemen van publiekrechtelijke besluiten met voortvarendheid worden doorlopen.
3. Indien de in het tweede lid bedoelde procedures ertoe leiden dat uitvoering van de Opgaveovereenkomst niet of niet op de door Partijen bij het aangaan ervan voorgestane wijze kan worden uitgevoerd, bezien Partijen of de Opgaveovereenkomst wijziging of (gedeeltelijke) beëindiging behoeft. Artikel 12 wordt hierbij in acht genomen.
4. De Regiogemeenten mandateren geen publiekrechtelijke bevoegdheden aan de Groene Metropoolregio tenzij dit nadrukkelijk in de Opgaveovereenkomst is vermeld.

Artikel 7 Uitsluiting aansprakelijkheid

1 De Groene Metropoolregio zal de Opgaven naar zijn beste vermogen uitvoeren en daarbij zorgvuldigheid betrachten ten opzichte van de Regiogemeenten en derden. Mocht een van de Partijen schade lijden door enige tekortkoming in de uitvoering van deze overeenkomst, dan blijft deze schade voor rekening van deze Partij.

2 Indien niet alle gemeenten de Opgaveovereenkomst ondertekenen, dan vrijwaren de andere gemeenten, de Regiogemeenten die de betreffende Opgaveovereenkomst wel hebben ondertekend, deze gemeenten voor alle aanspraken van Partijen of derden tot vergoeding van schade die samenhangt met of voortvloeit uit de Opgave.

3 De Regiogemeenten vrijwaren de Groene Metropoolregio tegen eventuele aanspraken van derden ter zake van schade door deze derden geleden ten gevolge van de uitvoering door de Groene Metropoolregio.

Artikel 8 Kansen

1 Indien zich tijdens de looptijd van de Opgave nieuwe kansen voordoen die passen binnen de doelstelling van de Opgaven, dan vindt hierover overleg plaats in het Bestuurlijk Opgaveteam.

Artikel 9 Financiën

1. Voor de Opgave wordt een begroting opgesteld. Deze is opgenomen in de regionale agenda. Deze begroting vormt de onderbouwing voor de hoogte van de bijdrage per Regiogemeente voor de Opgave en staat vast voor de looptijd van de Opgaveovereenkomst.
2. Voor het bepalen van het aantal inwoners per gemeente worden de meest recente CBS-cijfers gebruikt.
3. De Regiogemeenten betalen bij wijze van voorschot jaarlijks op 15 januari en op 15 juli de helft van de bijdrage zoals bedoeld in de Opgaveovereenkomst.
4. Indien aan een onderdeel van een Opgave slechts een deel van de Regiogemeenten meedoen vanwege een formeel beletsel, bijvoorbeeld omdat door het rijk of de provincie de betreffende gemeente is ingedeeld bij een andere regio, dan zal dit onderdeel van de Opgave niet voor rekening en risico van deze betreffende gemeente komen.
5. Indien sprake is van een situatie zoals bedoeld in het vierde lid, dan ontvangt de gemeente die niet meedoet aan dat onderdeel van de Opgave een korting op het tarief zoals opgenomen in de Opgaveovereenkomst.

Artikel 10 Geschillen

1 Indien er naar de mening van één van de Partijen sprake is van een verschil in inzicht omtrent de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de Opgaveovereenkomst en/of de algemene voorwaarden treden Partijen zo spoedig mogelijk in onderling overleg over het gerezen geschil.
2 Indien er tussen Partijen in onderling overleg geen oplossing kan worden gevonden voor het in het voorgaande lid bedoelde geschil, wordt in onderling overleg een neutrale partij uitgenodigd om een niet-bindend oordeel te geven.
3 Op de Opgaveovereenkomst en de algemene voorwaarden is het Nederlands recht van toepassing

Artikel 11 Looptijd

1 De Opgaveovereenkomst treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening van de Opgaveovereenkomst.
2 Indien de situatie zich voordoet dat niet alle gemeenten die deelnemen aan de regeling, intekenen op de Opgave, dan kunnen de begroting en de bijdrage zoals genoemd in het de Opgaveovereenkomst worden bijgesteld. In het Bestuurlijk Opgaveteam zal worden afgestemd of de Regiogemeenten opnieuw zal worden gevraagd om te besluiten over deelname.
3 Voor het einde van de Opgaveovereenkomst treden Partijen in overleg omtrent de afwikkeling van de baten en plichten die na de looptijd resteren. Ook wordt een evaluatie van de beleidsmatige doelen opgesteld.
4 Rechtsgevolgen die voortvloeien uit de Opgaveovereenkomst en die naar hun aard geacht worden door te werken of eventueel ontstaan na de beëindiging van de Opgaveovereenkomst, worden afgehandeld in overeenstemming met de Opgaveovereenkomst.

Artikel 12 Wijziging en opzegging Opgaveovereenkomst

1 De Opgaveovereenkomst kan slechts bij onderlinge schriftelijke overeenstemming tussen Partijen worden gewijzigd.

2 Op een tussentijdse opzegging door een van de Partijen, zijn artikel 15 en 16 van deze algemene voorwaarden van toepassing.

Artikel 13 Procedure van toetreding aan een Opgave

1 De gemeente die wil toetreden tot een reeds gestarte Opgave maakt dit schriftelijk kenbaar bij het AB. Dit is de start van deze procedure tot toetreding.
2 De Bestuurlijk opdrachtgever van de Opgave bevestigt de ontvangst daarvan schriftelijk.
3 De financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden door de Bestuurlijk opdrachtgever in kaart gebracht. Op verzoek van de gemeente die toe wil treden, kan een onafhankelijke deskundige worden betrokken. Voor het bepalen van de hoogte van de toetredingskosten wordt artikel 14 gevolgd.
4 Het AB neemt een besluit over het al dan niet toe willen staan van toetreding door de gemeente die dat verzoek heeft gedaan en bij een positief besluit ten aanzien daarvan over de voorwaarden tot toetreding inclusief de toetredingskosten. Het AB betrekt hierbij het advies van de bestuurlijk opdrachtgever. Het instemmen van een AB-lid met het toetreden van de betreffende gemeente, heeft mede te gelden als instemming met het wijzigen van de Opgaveovereenkomst.
5 De Bestuurlijk opdrachtgever maakt het besluit alsmede de voorwaarden waaronder kan worden toegetreden, zoals bedoeld in lid 4, schriftelijk bekend aan de betreffende gemeente.
6 Indien de gemeente de toetredingskosten accepteert, ondertekent de toetredende gemeente de Opgaveovereenkomst. Indien het toetreden gevolgen heeft voor de begroting, dan wordt een wijziging van de Opgaveovereenkomst opgesteld welke door alle Partijen wordt ondertekend.

Artikel 14 Toetredingskosten

1 Voordat een gemeente formeel kenbaar maakt toe te willen treden tot een Opgave (het voornemen tot toetreden), kan de Bestuurlijk opdrachtgever verzocht worden te inventariseren welke voorwaarden en toetredingskosten zoals beschreven in artikel 13, lid 3, met toetreding gepaard gaan. Op basis hiervan wordt een quick scan gemaakt die een indicatief karakter heeft en waaraan de betreffende gemeente geen rechten kan ontlenen.
2 Alle kosten die met toetreding tot een Opgave gepaard gaan, inclusief een eventuele quick scan en het betrekken van een onafhankelijk deskundige, komen ten laste van de toetredende gemeente. Ook indien toetreding uiteindelijk niet doorgaat, zijn deze kosten verschuldigd. De Bestuurlijk opdrachtgever doet redelijkerwijs al het mogelijke om deze kosten voor de toetredende gemeente zo laag mogelijk te houden.
3 De toetredingskosten zijn opgebouwd uit eenmalige kosten op de startdatum: de noodzakelijke investeringen die ten behoeve van de start van de deelname worden gemaakt. Naast de toetredingskosten is de gebruikelijke jaarlijkse bijdrage verschuldigd. Dit is vastgelegd in de Opgaveovereenkomst.
4 Als sprake is van een reserve, wordt de toetredende gemeente verplicht naar rato een bedrag in de reserve te storten. Hierbij wordt ‘naar rato’ gedefinieerd als financiële bijdrage die de desbetreffende gemeente bij toetreding zou gaan leveren aan de Opgave, gedeeld door het totaal aan bijdragen aan de Opgave.
5 De betaling van de toetredingskosten vindt plaats in één termijn binnen één maand en is gelijk aan de toetredingsvergoeding.

Artikel 15 Procedure tot uittreding uit een Opgave

1 De uittredende gemeente maakt schriftelijk bij het AB kenbaar uit de Opgave te willen uittreden. Dit is de start van de procedure tot uittreding.
2 De Bestuurlijk opdrachtgever van de Opgave bevestigt de ontvangst daarvan schriftelijk.
3 De financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden door de bestuurlijk opdrachtgever in kaart gebracht. Op verzoek van de gemeente die wil uittreden, kan een onafhankelijke deskundige worden betrokken. Voor het bepalen van de hoogte van de uittredingskosten wordt artikel 16 gevolgd.
4 Het AB neemt een besluit over de voorwaarden waaronder kan worden uitgetreden inclusief de uittredingskosten, waarbij de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden betrokken. Het AB betrekt hierbij het advies van de Bestuurlijk opdrachtgever.
5 De hoogte van de uittredingskosten wordt bekend gemaakt aan de gemeente met het verzoek tot uittreding.
6 De uittredende gemeente verzendt aan alle Partijen een formele opzegging en bevestigt daarbij dat ze bereid is de uittredingskosten te vergoeden.

Artikel 16 Uittredingskosten

1 Voordat een gemeente formeel kenbaar maakt uit een Opgave te willen treden, kan de Bestuurlijk opdrachtgever worden verzocht te inventariseren welke consequenties zoals beschreven in artikel 15, lid 3, met uittreding gepaard gaan. Op basis hiervan wordt een quick scan gemaakt die een indicatief karakter heeft en waaraan een gemeente geen rechten kan ontlenen.
2 Alle kosten die met uittreding uit een Opgave gepaard gaan, inclusief een eventuele quick scan en het betrekken van een onafhankelijk deskundige, komen ten laste van de uittredende gemeente. Ook indien uittreding uiteindelijk niet doorgaat, zijn deze kosten verschuldigd. De Bestuurlijk opdrachtgever doet redelijkerwijs al het mogelijke om deze kosten voor de uittredende gemeente zo laag mogelijk te houden.
3 De uittredingskosten zijn de kosten die te maken hebben met (de afbouw van) de overcapaciteit die kan ontstaan in de personele en de materiële sfeer. Deze komen ten laste van de uittredende gemeente en worden alleen in rekening gebracht als de gemeente daadwerkelijk besluit uit te treden. Basis voor de berekening van de uittredingskosten zijn de gemiddelde realisatiecijfers (afbouw opgaveorganisatie, aangegane verplichtingen per Opgave) van de drie jaar jaren voorafgaand aan het jaar waarin het voornemen tot uittreden kenbaar wordt gemaakt of indien niet voorhanden zo veel jaren als de Opgave al loopt.
4 De kosten die niet direct aan de uittredende partij kunnen worden toegerekend, worden berekend door totalen per kostensoort naar rato te berekenen. Hierbij wordt ‘naar rato’ gedefinieerd als financiële bijdrage van de desbetreffende gemeente aan de Opgave, gedeeld door totaal aan bijdragen aan de Opgave.
5 Als er sprake is van een reserve bij een Opgave, dan wordt deze naar rato in mindering gebracht op de te betalen uittredingskosten. Hierbij wordt ‘naar rato gedefinieerd als de financiële bijdrage van de desbetreffende gemeente aan de Opgave, gedeeld door totaal aan bijdragen aan de Opgave.
6 De regio doet redelijkerwijs al het mogelijke om de kosten voor de uittredende gemeente zo laag mogelijk te houden (geen nieuwe investeringsplannen, geen uitbouw formatie etc.).
7 De betaling van de uittredingskosten vindt plaats in één termijn binnen één maand en is gelijk aan de uittredingsvergoeding.

Artikel 17 Overige bepalingen

1 Dit besluit treedt in werking op de eerste dag na bekendmaking.

Aldus vastgesteld in het dagelijks bestuur van 30 augustus 2021:

De secretaris,

Drs. A. Joustra

De voorzitter,

Drs. H.M.F. Bruls

Aldus vastgesteld in het algemeen bestuur van 15 september 2021:

De secretaris,

Drs. H. Tiemens

De voorzitter,

Drs. H.M.F. Bruls

Postadres
Gemeente Nijmegen
BM50
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres
Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 024 329 90 30
nijmegen.nl

Contactpersoon
G.E. van der Woude
g.van.der.woude@nijmegen.nl

Gemeenteraden
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Datum 3 juni 2022
Betreft Advies Regioagendacommissie op basis van regionale consultatiebijeenkomst 2 juni 2022

Beste raadsleden van de regio Arnhem-Nijmegen en delegatieleden van de Regionale Agendacommissie,

U heeft gisteravond de regionale bijeenkomst bijgewoond. Bij deze dank voor uw brede deelname, uw betrokkenheid en inbreng bij die bijeenkomst. Verlengd lokaal bestuur en uw rol en positie als raadsleden is soms weerbarstig, maar het goede gesprek met uw collega-raadsleden draagt in ieder geval bij aan een begrip- of betekenisvolle invulling van uw rol. Het was tenslotte de eerste keer dat u op deze wijze met elkaar die verbinding vooraf zocht.

Het doel van de bijeenkomst was de mogelijke afstemming van concept-moties en amendementen behorende bij de vaststelling van de Raden van de zienswijze op de jaarstukken van de Groene Metropoolregio (hierna: GMR). Formeel gezien bepaalt u altijd of u zelf daadwerkelijk in uw eigen Raad moties of amendementen indient. U handelt immers als raadslid ‘zonder last of ruggespraak’. Mocht u dit echter van plan zijn dan kunt u deze informatie gebruiken bij uw afwegingen welke motie en amendement u indient en welke precieze vorm die heeft. Daarbij geldt het uitgangspunt, als sprake is van weinig, of veel verschillende moties en amendementen, het gewicht daarvan voor het Algemeen bestuur zal afnemen.

Voor wat betreft de discussie over de amendementen heeft uw collega raadslid uit Renkum, de heer Oswald Velthuizen (tevens lid van de regionale agendacommissie) aangegeven dat hij wel voortrekker wilde spelen om u hierover te adviseren. Zijn advies maakt integraal onderdeel uit van dit memo.

Omdat u zich op korte termijn moet kunnen beraden en wellicht uw collega-raadsleden wil informeren, is dit memo opgesteld.

Wij wensen u veel wijsheid toe bij uw afweging!

Met vriendelijke groet,

George van der Woude
Secretaris Regioagendacommissie Groene Metropoolregio

06 – 46383328
g.van.der.woude@nijmegen.nl

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

https://www.groenemetropoolregio.nl/agenda/

BIJLAGE ADVIES

Welke moties en amendementen liggen voor?
Er is sprake van een tweedeling. Enerzijds moties en anderzijds amendementen.

1. **Concept-Moties over de kalender van de regio en de positie van de Raden.**
   In het schriftelijke overzicht dat u gisteren ontving zaten twee van die drie moties, bijgaand treft u nog een derde aan van de gemeente Lingewaard. Er is op dit moment dus sprake van een drietal moties die allen en alléén betrekking hebben op de kalender van de regio. Met kalender wordt bedoeld het spoorboekje wanneer het dagelijks bestuur stukken openbaart voor het Algemeen bestuur en meestal ook de Raden, de timing wanneer de Regio-agendacommissie daarover adviseert aan het algemeen bestuur, maar óók de plek, gelegenheid en voldoende tijd die de afzonderlijke Raden wordt geboden om hun bestuurders vóóraf hun bespiegelingen mee te geven voordat die in het algemeen bestuur het standpunt van hun gemeenten uitdragen. Dat laatste, de positie van de Raden, is nu nog niet goed geborgd. Vanuit het regiobureau werd dit al onderkend en verbeteringen zijn aangekondigd voor 2023 ev. Dit in samenspraak met de secretaris van de Regio-agendacommissie.

   Advies: Er is breed draagvlak dat de rol, positie van de Raden geborgd moet worden in de kalender. Voorts dat, alhoewel het regiobureau hierin verbeteringen heeft aangekondigd een breed gesteunde regionale motie die daartoe oproept, de urgentie hiervan benadrukt. De kern van de motie heeft dan ook precies die positie van de Raden op het oog. Meer tijd en gelegenheid voor de Raden een dialoog aan te gaan met hun eigen bestuurder die zitting heeft in het algemeen bestuur over de agendaonderwerpen van het Algemeen bestuur, vóórdat de vergadering van het Algemeen bestuur vergadert.
   De hoeveelheid tijd die hiervoor benodigd is zal op bepaalde onderwerpen tot een spanning leiden met wat en vooral wanneer door externe partners wordt gevraagd, bijvoorbeeld het feit dat de regio kleur moet bekennen in november als vanuit de regio onderhandeld wordt met het Rijk over de verdeling van financiële rijksmiddelen over de regio's. De Raden kennen verder allemaal hun eigen raadscycli met hun eigen tijdspad. Daarom is nog niet op voorhand aan te geven hoeveel tijd in de regel benodigd is om de Raden in positie te brengen. Bijvoorbeeld één week tussen het advies van de regionale agendacommissie en de vergadering van het Algemeen bestuur zal niet volstaan, maar standaard 6 weken voert wellicht ook weer te ver. Om die reden adviseren wij u geen harde termijnen op te nemen, maar wel de intentie om de

kalender zodanig in te richten dat recht wordt gedaan aan de positie van de Raden. Vanzelfsprekend wordt dit daarna uitgewerkt en zal de Regioagendacommissie een advies daarover afgeven.

De voorbeeldmoties:
Er zijn nu drie voorbeeldmoties van respectievelijk Renkum, Wijchen en Lingewaard. Allen beogen in de kern en tekst hetzelfde. Hier en daar is sprake van kleine nuanceringen, maar die zijn van ondergeschikt belang. Soms is dat een kwestie van smaak, soms van uw overtuiging. Omdat de kern hetzelfde is, heeft u een keus en vloeit er geen bloed uit voort welke motie of motivering u kiest als u zo'n motie zelf indient. Voorts kunt u die zelf nog voor u Raad zelf inkleuren. Als de kern maar ongewijzigd blijft.

2. <u>De amendementen over de duur van vaststelling van de Regionale Agenda</u>

Tijdens de vergadering lagen vier amendementen voor over de duur van vaststelling van Regionale agenda. Er is sinds gisteren zelfs sprake van een 5e amendement, van Lingewaard welke gisteren niet bij uw stukken zat, die treft u nu wel aan in de geactualiseerde bijlage van het overzicht van concept-moties en amendementen.

Het voorstel vanuit het Dagelijks bestuur is de regionale agenda vast te stellen voor de duur van 2023 – 2025, dus drie jaar. De concept-amendementen beogen allen een interventie op die voorgestelde drie jaar. In de kern zijn dit de smaken die gisteravond zijn besproken:

a) Concept-amendement Overbetuwe: vaststelling van de regionale agenda voor vijf jaar.
b) Concept-amendement Renkum: vaststelling van de regionale agenda voor één jaar, vervolgens 3 jaar.
c) Concept-amendement Berg & Dal: vaststelling van de regionale agenda voor één jaar, vervolgens 4 jaar, maar niet in eerste jaar na verkiezingen.
d) Concept-amendement Wijchen: vaststelling van de regionale agenda voor twee jaar, de duur daarna nader te bepalen.
e) Concept-amendement Lingewaard: vaststelling van de regionale agenda tot 1 juli 2024, vervolgens intentie tot 2027, maar kan wijzigen.

<u>Mentimeter amendementen</u>

Dit is de weergave van de beelden gisteravond over de amendementen. Dat is het beeld van de aanwezigen, niet persé een weerspiegeling van het beeld of in te nemen standpunten van de gemeenten.

<u>Analyse:</u>

– Nagenoeg alle aanwezigen zijn van mening dat het voorstel van een driejarige vaststelling van de agenda gewijzigd dient te worden in ofwel één jaar of twee jaar. Zes aanwezigen zijn een andere mening toegedaan, het kan zijn dat zij nog geen standpunt hebben, of dat ze menen dat het huidige voorstel van drie jaar gevolgd kan worden.

- Het merendeel van de aanwezigen is voorstander van de tweejarige vaststelling van de regionale agenda in plaats van de voorgestelde 3 jaar.
- Dit betekent dat diegenen die voor een éénjarige vaststelling gingen, of diegenen die hun standpunt nog niet hebben bepaald, zich moeten beraden of zij op basis van wat gisteren is toegelicht, het standpunt van het merendeel volgen of hun eigen lijn kiezen. Dat is overigens hun goed recht, zij het dat het de zeggingskracht van de andere standpunten kan verzwakken, maar dat mag op zich geen doorslaggevend argument zijn om niet uw eigen standpunt te volgen.
- Tussen de amendementen die een tweejarige vaststelling op het oog hebben zitten verschillen. Die zitten in de motivering en de doorkijk na die twee jaar.
    - Voor wat betreft de motivering geldt dat het gebrek aan kennis bij nieuwe raadsleden bij alle concepten er in staat. Dit verbindt u. Dit argument wordt overigens ook benut bij de concepten voor een éénjarige vaststelling. Wijchen benoemt óók of daarnaast als extra argument expliciet de Wijzigingswet Gemeenschappelijke regelingen die per 1 juli in werking treedt en binnen 2 jaar dient te leiden tot een mogelijke wijziging van onze gemeenschappelijke regeling.
    - Vervolgens zijn de verschillen aanwezig bij de doorkijk ná de eerste twee jaar. Daarbij brengt u veel verschillen aan, bijvoorbeeld: na die twee jaar een periode van vaststelling van de regionale agenda van 3 of 4 jaar, of heel scherp zelfs met data zoals Lingewaard voorstelt, tot en met u laat het even in het midden en u bepaalt dat te zijner tijd. Omdat dit niet de weg mag zitten aan de kern van uw zienswijze heeft Renkum – Oswald Velthuizen een concept-amendement opgesteld die aan alle verschillende standpunten recht doet. Dit doordat vanuit de kaderstellende rol van de Raden wordt gestuurd op intentie om na de afloop van de tweejarige vaststelling van de regionale agenda een langere termijn af te spreken. Daarbij maakt het vooralsnog niet uit of dat drie of vier jaar zal zijn, mits die vaststelling niet vlak voor de verkiezingen of in het eerste jaar na de verkiezingen plaatsvindt. Hiervoor moet te zijner tijd een voorstel komen.

<u>Advies</u>

1. Concept-moties kalender regio: het maakt niet uit welke motie u kiest uit de aangereikte concepten, of er een zelf maakt. Voor het gewicht van de motie is het advies de kern daarvan te steunen en dus iets in de volgende geest te vermelden: méér tijd en gelegenheid voor Raden om het gesprek aan te gaan met hun bestuurder / afgevaardigde in het Algemeen bestuur, vóórdat de vergadering van het algemeen bestuur plaatsvindt.
2. Concept-amendementen: Hiervoor geldt dat de meerderheid van de aanwezigen voor een tweejarige vaststelling is. De voorstanders van een eenjarige vaststelling of diegenen die hun standpunt nog niet hebben bepaald besluiten autonoom of zij dit volgen.

   Voor wat betreft de motivering is het advies daarbij in ieder geval de grootste gemene deler te volgen, namelijk de kennis die nieuwe raadsleden nog moeten opdoen over de inhoud en reikwijdte van de regionale agenda. Optioneel bepaalt u zelf of u de extra motivering van Wijchen nog volgt over de gevolgen van de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

   Voor wat betreft de doorkijk over de vaststelling van de regionale agenda ná die periode van twee jaar is het advies hier nog niet een te scherpe formulering na te streven. De tijd ontbreekt u ook om daar in gezamenlijkheid de puntjes voor op de ‘i’ te zetten. Het advies is kaderstellend uw intentie uit te spreken met een bepaalde scherpte door die periode te zijner tijd vast te stellen, maar niet vlak voor de verkiezingen of in het eerste jaar na de verkiezingen. Een voorbeeld daarvan treft u aan in het geactualiseerd concept-amendement van uw collega-raadslid Oswald Velthuizen. Aldus kan dit te zijner tijd dit nog bepaald worden. Het gevoelen van de regioraadsleden dat een zekere bestendigheid van de bedrijfsvoering en langere termijnperspectief van de werknemers van het Regiobureau en de vervulling van de opgaves legitiem is, is tenslotte in zowel de Regioagendacommissie als gisteravond goed voor het voetlicht gekomen. Uw intentie bevestigt dat, zonder dat dat nu al heel concreet hoeft te zijn.

Tot slot nieuw concept-amendement Renkum

Gisteravond is ook zijdelings gesproken over de conceptbegroting van de Groene Metropoolregio. Voor uw collega-raadslid Oswald Velthuizen – Renkum is dit de aanleiding om het 'concept-amendement Wijzigen bestemming overschot jaarrekening 2021 van de Groene Metropoolregio' onder uw aandacht te brengen. Hij overweegt / is van zins dit in te brengen in zijn Raad bij de zienswijzen op de jaarstukken. Zie bijlage.
In de kern: *Het overschot op de jaarrekening 2021 als volgt te bestemmen €108.012 in een algemene reserve te storten en €223.00 in te zetten om de extra kosten op de Regionale Energie strategie (RES) 2.0 op te vangen zodat deze rekening voor 2022 niet bij de gemeente komt te liggen maar met eigen middelen van de Groene Metropool Regio wordt opgevangen.*

Indien u vragen heeft kunt u zich tot hem wenden. oswaldv@kpnmail.nl

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	15 juni 2022
Zaaknummer	637687

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 8 februari 2022

gelet op artikel 8, eerste lid, onder a, van de Participatiewet;

gezien het amendement "Menselijke maat handhaving bijstand" (22A33);

besluit:

vast te stellen de

VERORDENING TOT WIJZIGING VAN DE AFSTEMMINGSVERORDENING GEMEENTE ARNHEM 2015

Artikel I Wijziging
De verordening wordt als volgt gewijzigd:

Artikel 10 komt te luiden:
'Als een belanghebbende een verplichting als bedoeld in artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet niet of onvoldoende nakomt, bedraagt de verlaging 100 % van de bijstandsnorm gedurende één maand.'

Artikel 11 komt te luiden:
'Bij een verlaging als bedoeld in artikel 10 wordt de verlaging toegepast over drie maanden waarbij zowel aan de maand van oplegging als aan de daaropvolgende twee maanden 1/3 van de verlaging wordt toebedeeld.'
'Op verzoek van belanghebbende kan de verlaging volledig worden toegerekend aan de maand van oplegging of toegepast over twee maanden waarbij zowel aan de maand van oplegging als aan de daaropvolgende maand de helft van de verlaging wordt toebedeeld'.

II Inwerkingtreding
Dit besluit treedt in werking op de dag na die waarop deze wordt bekendgemaakt

Aldus vastgesteld in de vergadering van 15 juni 2022.

De griffier, De voorzitter,

Aanpassing handhaving uniforme arbeidsverplichtingen Participatiewet

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	1 juni 2022
Zaaknummer:	637687
Portefeuillehouder:	Louwers

Aan de gemeenteraad, 25 mei 2022

Aanwezig:
Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers De Boef (GroenLinks); Kemperman (D66); Pape (VVD); Van der Laak (Arnhem Centraal); De Groot (Partij voor de Dieren); Yildiz (PvdA); Roelen (SP); Snelting (Volt); Bal (DENK); Immerzeel (Forum voor Democratie); Van Plateringen (Arnhemse Ouderenpartij); Jansen (ChristenUnie).
De fracties van de CDA en PVV zijn bij de beraadslagingen niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Louwers (wethouder).

Verloop
De raadskamer heeft de volgende concept amendementen en moties besproken:

- Amendement "Menselijke maat handhaving bijstand" (22A33) van de fractie van DENK.
  De wethouder is positief over de uitvoerbaarheid van het amendement. Ten aanzien van de toepassing van de verlaging over drie maanden zoals voorgesteld in het concept amendement stelt de wethouder voor om toepassing van de verlaging in overleg met de betrokkene over 1, 2 of 3 maanden mogelijk te maken. De indiener is voornemens om het amendement overeenkomstig aan te passen.
- Motie "Voorkom naheffing bij bijstandsgerechtigden" (22M57) van de fractie van de SP.
  De wethouder meent dat de motie uitvoerbaar is indien de motie zo gelezen mag worden dat de gemeente gaat kijken hoe mensen het beste bereikt kunnen worden (en of ze nog te bereiken) met een persoonlijke benadering bv. via de regisseur.
- Motie "Brandbrief bijstandsgerechtigden principieel niet korten" (22M58) van de fractie van de SP.
  De raadskamer bespreekt de motie uitvoerig waarbij de opvatting uiteen lopen. De wethouder laat deze motie aan de raad aangezien deze motie om een politieke uitspraak vraagt.

Toezegging
Geen

Conclusie
De voorzitter concludeert namens de raadskamer dat de Meningsvormend-2 fase is afgerond en het raadsvoorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur, De voorzitter,

P. Wielaard M.P. Simonis

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	15 juni 2022
Bij de bespreking van	Aanpassing handhaving uniforme arbeidsverplichtingen Participatiewet
Wijzigingsvoorstel van	Mustafa Bal – DENK Nathalie Nede – ChristenUnie Gino Luurssen – Forum voor Democratie
Titel van het wijzigingsvoorstel	Menselijke maat handhaving bijstand
Nummer Zaaknummer	**22A33** 637687

Het volgende raadslid stelt de volgende verandering voor:

1. Het voorgenomen wijziging van artikel 11 Afstemmingsverordening van:
   Als bijzondere omstandigheden dit rechtvaardigen kan bij een verlaging als bedoeld in artikel 10 de verlaging worden toegepast over twee maanden waarbij zowel aan de maand van oplegging als aan de daaropvolgende maand de helft van de verlaging wordt toebedeeld.

   Te wijzigen in:

   Bij een verlaging als bedoeld in artikel 10 wordt de verlaging toegepast over drie maanden waarbij zowel aan de maand van oplegging als aan de daaropvolgende twee maanden 1/3 van de verlaging wordt toebedeeld.
   Op verzoek van belanghebbende kan de verlaging volledig worden toegerekend aan de maand van oplegging of toegepast over twee maanden waarbij zowel aan de maand van oplegging als aan de daaropvolgende maand de helft van de verlaging wordt toebedeeld.

Toelichting:
In artikel 18, vijfde lid Participatiewet is de bevoegdheid gegeven om de verlaging toe te rekenen aan de maand van oplegging en de twee volgende maanden middels de Afstemmingsverordening. In het huidige voorstel wordt als voorwaarde voor de toerekening gesteld dat er sprake moet zijn van ‘Bijzondere omstandigheden’. Het opleggen van een maatregel heeft evident ingrijpende financiële gevolgen voor bijstandsbehoeftigen. De wet biedt de mogelijkheid om de financiële gevolgen te verspreiden over drie maanden.

Om de financiële risico's en gevolgen voor de bijstandsbehoeftige en diens gezin te minimaliseren is voorgesteld standaard de verlaging toe te rekenen aan de maand van oplegging en de daaropvolgende twee maanden zonder de voorwaarde van 'Bijzondere omstandigheden'.
Mustafa Bal – DENK Nathalie Nede – ChristenUnie Gino Luurssen – Forum voor Democratie

AANGENOMEN

Amendement "Menselijke maat handhaving bijstand" (22A33)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 30 Tegen: 8 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie

AANGENOMEN

Voorkom naheffing bij bijstandsgerechtigden (22M57)

De raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 15 juni 2022, ter bespreking van het agendapunt Vaststellen: Nota “Aanpassing handhaving uniforme arbeidsverplichtingen Participatiewet”.

overwegende dat te allen tijde voorkomen moet worden dat bijstandsgerechtigden die recht hebben op compensatie een naheffing van de Belastingdienst ontvangen en dat de Gemeente Arnhem hierin een verantwoordelijkheid heeft die verder reikt dan enkel haar inwoners op dit risico te attenderen;

constaterende dat een nabetaling door de Belastingdienst gezien wordt als inkomen en een naheffing voorkomen kan worden wanneer kenbaar wordt gemaakt dat het hier gaat om ‘bijzonder inkomen’ in de vorm van een nabetaling;

verzoekt het college om bij de Belastingdienst kenbaar te maken dat er bij enkele inwoners sprake is van ‘bijzonder inkomen’ in de vorm van een nabetaling;
de inwoners die compensatie ontvangen actief en persoonlijk te benaderen door hen individueel op te zoeken en te helpen bij het correct invullen van hun belastingaangifte;

en gaat over tot de orde van de dag.
Elfrink, Dobbe (SP)
Van Munster (PvdA)
Nede (ChristenUnie

Zaaknummer: 637687

Motie "Voorkom naheffing bij bijstandsgerechtigden" (22M57)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 38 Tegen: 0 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie

VERWORPEN

Brandbrief bijstandsgerechtigden principieel niet korten (22M58)

De raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 15 juni 2022, ter bespreking van het agendapunt Vaststellen: Nota “Aanpassing handhaving uniforme arbeidsverplichtingen Participatiewet”.

overwegende dat een bijstandsuitkering een onvervreemdbaar recht is en kortingen derhalve principieel uitgesloten moeten worden;

constaterende dat er begin 2022 door onder andere wetenschappers, de Landelijke Cliëntenraad, vakbond FNV en verschillende organisaties in het manifest ‘Een oproep tot meer echte bijstand’ is gepleit om te stoppen met stigmatisering en vernedering van bijstandsgerechtigden;

naar analogie van de inspanning van burgemeesters naar het rijk in verband met de verplichte sluiting van cultuur en horeca wij het wenselijk vinden dat burgemeester en wethouders zich nu ook inspannen om de groep bijstandsgerechtigden te steunen door een brandbrief te zenden aan de regering en daarin te bepleiten dat algemene bijstandsuitkeringen een onvervreemdbaar recht zijn en kortingen derhalve principieel uitgesloten moeten worden;

verzoekt het college een brandbrief te zenden aan de regering en daarin te bepleiten dat bijstandsuitkeringen een onvervreemdbaar recht zijn en kortingen derhalve principieel uitgesloten moeten worden;

en gaat over tot de orde van de dag.
Elfrink, Dobbe (SP)

Zaaknummer: 637687

Motie "Brandbrief bijstandsgerechtigden principieel niet korten" (22M58)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 14 Tegen: 24 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 637687

Onderwerp: Aanpassing handhaving uniforme arbeidsverplichtingen Participatiewet

Voorstel

1. In te stemmen met een wijziging van de duur van een maatregel bij het niet nakomen van de geüniformeerde arbeidsverplichtingen als bedoeld in art.18, vierde lid, van de Participatiewet en deze wijziging met terugwerkende kracht in laten gaan per datum van uw besluit, om zo recht te doen aan de uitleg van de wet.
2. Hiertoe de bijbehorende verordening tot wijziging van Afstemmingsverordening vast te stellen.

Inleiding

De Afstemmingsverordening beschrijft alle gedragingen van inwoners met een bijstandsuitkering waarvoor de gemeente de bijstandsuitkering kan verlagen. Ook staan in deze verordening de hoogte en duur van de verlagingen. De raad heeft een verordeningsplicht en heeft de Afstemmingsverordening op 15 december 2014 vastgesteld bij het in werking treden van de Participatiewet.
Naar aanleiding van een recente uitleg van de Centrale Raad van Beroep over de wettekst van de Participatiewet is een wijziging van de Arnhemse Afstemmingsverordening noodzakelijk.

Inwoners met een algemene bijstandsuitkering moeten een aantal uniforme arbeidsverplichtingen nakomen. Deze (acht in totaal) staan beschreven in art. 18, vierde lid, van de Participatiewet. Als inwoners met een algemene bijstandsuitkering arbeidsverplichtingen niet nakomen moet (dwingend recht) de gemeente verplicht een verlaging op de uitkering toe passen van 100%. De duur van de maatregel kan de gemeente zelf vaststellen (1, 2 of 3 maanden). Eind 2014 heeft de raad besloten om bij het niet aanvaarden of behouden van algemeen geaccepteerde arbeid de uitkering met 2 maanden te verlagen. Bij het niet nakomen van andere verplichtingen is besloten de uitkering met 1 maand te verlagen De Centrale Raad van Beroep heeft bepaald dat gemeenten wat betreft de duur van de maatregel niet mogen differentiëren. De gemeente Arnhem is overigens zeker niet de enige gemeente die deze differentiatie heeft toepast. Om de wet correct toe te passen stelt het college voor om ook in het geval van het niet aanvaarden of behouden van algemeen geaccepteerde arbeid de maatregel gedurende 1 maand op te leggen. Direct toen eind vorig jaar de Centrale Raad van Beroep kwam met verheldering van de wettekst op dit punt, is de werkinstructie voor de uitvoering gewijzigd en is de maatregel van 2 maanden 100% niet meer opgelegd.

Beoogd effect

- De gemeente Arnhem handelt volgens de meest actuele interpretatie van de Participatiewet.
- De hoogte en duur van een maatregel bij niet naleving van de uniforme arbeidsverplichtingen van bijstandsgerechtigden is voor alle verplichtingen gelijk.

Gemeente Arnhem

Argumenten

1.1 *Er is recent meer duidelijkheid over interpretatie van de wettekst op dit onderdeel*

De Centrale Raad van Beroep heeft bepaald dat iedere overtreding uit art. 18 van de Participatiewet op gelijke wijze gesanctioneerd dient te worden (zelfde hoogte maar ook zelfde *duur*). Gezien de uitspraak hebben we de wettekst op dit onderdeel toentertijd onbedoeld onjuist geïnterpreteerd.

De geüniformeerde arbeidsverplichtingen zijn pas met de komst van de Participatiewet in de wet gekomen; voor die tijd konden gemeenten zelf bepalen hoe hoog en hoe lang de maatregel moest duren. Dit leverde veel verschillen tussen gemeenten op en dat vond de wetgever onwenselijk.
Met de komst van de Participatiewet zijn de maatregelen voor schending van de geüniformeerde arbeidsverplichtingen **in hoogte** geüniformeerd naar 100%. Voor wat betreft **de duur** heeft de gemeente de keus uit 1, 2 of 3 maanden.

De gemeenteraad heeft eind 2014 de Afstemmingsverordening vastgesteld. Het belangrijkste uitgangspunt bij de opstelling van de afstemmingsverordening eind 2014 was dat het bestaande maatregelenbeleid zo veel als mogelijk werd gecontinueerd. Differentiatie in sanctionering werd ook toegepast bij de voorloper van de afstemmingsverordening: de maatregelenverordening WWB. Besloten werd om bij het niet aanvaarden of behouden van algemeen geaccepteerde arbeid de uitkering met 2 maanden te verlagen. Bij het niet nakomen van alle andere verplichtingen is besloten de uitkering met 1 maand te verlagen. Het college heeft het toen zo opgevat als dat de gemeente een vrije keus had om per verplichting te bepalen hoe lang de maatregel moest duren.

Recent is jurisprudentie beschikbaar over interpretatie van dit onderdeel van de wettekst. Op 24 augustus 2021 heeft de Centrale Raad van Beroep bepaald dat het niet geoorloofd is te differentiëren in de duur van de maatregel, afhankelijk van de ernst van de gedragingen van de bijstandsgerechtigde. De Centrale Raad van Beroep baseert zich hierbij op de wettekst en de Nota van Toelichting bij het wetsvoorstel van de Participatiewet. De Centrale Raad voor Beroep stelt vast dat de wet niet expliciet voorschrijft dat je mag differentiëren in de duur van een maatregel, afhankelijk van de ernst van de overtreding. De uitspraak zegt dat uit wettekst en uit de toelichting daarop niet blijkt dat de wetgever aan de gemeenteraad de bevoegdheid heeft gegeven om in de Afstemmingsverordening, naast de keuze voor een standaardduur van één, twee of drie maanden, onderling verschil te maken in (te differentiëren naar) de duur van een maatregel op basis van de ernst van de gedraging of de mate van verwijtbaarheid.
Vervolgens stelt zij dat je uitsluitend mag differentiëren in de duur van de maatregelen als er sprake is van herhaalde schending. Daar leidt de Centrale Raad uit af dat verdere differentiatie niet mogelijk is. De door de wetgever gegeven mogelijkheid om een keuze te maken tussen één, twee of drie maanden moet gelden voor alle geharmoniseerde verplichtingen. Differentiatie in de Afstemmingsverordening met betrekking tot deze geharmoniseerde verplichtingen (zoals ook in Arnhem sinds 2014 het geval is) leidt tot een verdergaand onderscheid dan de wetgever heeft beoogd.

1.2 *Alle acht arbeidsverplichtingen op een gelijke wijze handhaven.*

Omdat de wettekst zo gelezen moet worden dat de gemeenteraad niet de bevoegdheid heeft differentiatie aan te brengen naar hoogte en duur van de maatregel, stelt het college voor de sanctionering van het niet aanvaarden of behouden van algemeen geaccepteerde arbeid gelijk te trekken met alle andere mogelijke overtredingen.

1.3 *Aanpassing per datum van het besluit voldoet.*
Op het moment dat in september de jurisprudentie beschikbaar kwam met verheldering van de wettekst op dit punt, is de maatregel van 2 maanden 100% m.b.t. artikel 18, vierde lid, sub a, van de Participatiewet niet meer opgelegd. De werkinstructie is hier direct op aangepast.

2.1 *Een wijziging van de Afstemmingsverordening is een bevoegdheid van de raad.*
Deze is vastgesteld op 15 december 2014 en tussentijds is deze op 1 januari 2017 gewijzigd.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *We willen een betrouwbare gemeente zijn.*
Pas met de uitspraak van de Centrale Raad voor Beroep van augustus is ons – en ook andere gemeenten - duidelijk geworden dat de keus voor een bepaalde duur voor álle geüniformeerde arbeidsverplichting gold en dat we niet per type overtreding mogen kiezen. Bij nader inzien hebben we de wet dus niet goed geïnterpreteerd. De informatie die tot de juiste keuze had moeten leiden (de Nota van toelichting) was in 2015 ook al voorhanden. Daarom meent het college de opgelegde maatregelen sinds 1 januari 2015 te moeten herzien.

Juridisch gezien is er geen noodzaak/verplichting voor aanpassing van de Afstemmingsverordening met terugwerkende kracht vanaf begin 2015. Immers, de inmiddels opgelegde maatregelen staan in rechte vast. Bovendien is zoals gezegd op het moment dat de jurisprudentie beschikbaar kwam met verheldering op dit punt, de maatregel van 2 maanden 100% m.b.t. artikel 18, vierde lid, sub a, van de Participatiewet niet meer opgelegd.

Desondanks vinden wij het redelijk en getuigen van een betrouwbare overheid om in dit geval waar mogelijk alle (in ieder geval zoveel mogelijk) opgelegde maatregelen o.g.v. artikel 18, vierde lid, sub a, van de Participatiewet sinds 2015 ambtshalve te herzien. We weten inmiddels dat het gaat om 76 maatregelen waarbij 2 maanden 100% van de uitkering is ingehouden. Een herziening zou betekenen dat het betreffende huishouden wordt gecompenseerd voor 1 maand van de destijds geldende bijstandsuitkering. Hierbij geven wij uw raad wel het volgende mee:

- Het moet uitvoerbaar zijn.
- Een herziening heeft ook risico's voor de inwoner. Immers: het compenseren van 1 maand bijstandsuitkering wordt door de belastingdienst gezien als inkomen, met mogelijk gevolgen voor toeslagen die de inwoner ontvangt. Dit kan betekenen dat de inwoner een naheffing ontvangt. We weten dat dit in de praktijk tot problemen kan leiden. Dit kan voorkomen worden als de inwoner bij de Belastingdienst kenbaar maakt dat het een nabetaling betreft van een vorig jaar en dus "bijzonder inkomen" betreft. Die inkomsten tellen dan niet mee voor bijvoorbeeld de vaststelling van het inkomen voor de huurtoeslag. Dit moet dus wel kenbaar gemaakt worden aan de Belastingdienst. Bij een herstelactie zullen we de inwoner hierop attenderen in de beschikking. Ook kunnen we aangeven dat inwoners die woonachtig zijn in Arnhem contact kunnen opnemen met Goed Geregeld Arnhem, voor persoonlijke hulp bij de belastingaangifte.
- Een herziening gaat gepaard met kosten (zie financiën).

Participatie

Niet van toepassing

Financiën

Het aanpassen van de Afstemmingsverordening met ingang van 1 januari 2022 heeft op zichzelf geen financiële consequenties.
Het herzien van 76 maatregelen die sinds 2015 zijn opgelegd kost naar schatting maximaal € 120.000,-, afhankelijk van de hoogte van de uitkering. Daar komen nog uitvoeringskosten bij. Gezien het incidentele karakter van de kosten komen wij hier op terug in de eerste of tweede tussenrapportage van 2022 en worden financiële consequenties dan opgenomen binnen het programma Participatie.

Uitvoering

Naast het aanpassen van de verordening, is de werkinstructie voor de uitvoering inmiddels aangepast. De uitvoering van de herziening wordt ter hand genomen zodra de besluitvorming in de raad is afgerond.

Communicatie

Met de betrokkenen wordt per brief gecommuniceerd.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Afstemmingsverordening aangepast

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 637687

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 8 februari 2022

gelet op artikel 8, eerste lid, onder a, van de Participatiewet;

besluit:

vast te stellen de

VERORDENING TOT WIJZIGING VAN DE AFSTEMMINGSVERORDENING GEMEENTE ARNHEM 2015

Artikel I Wijziging

De verordening wordt als volgt gewijzigd:

A. Artikel 10 komt te luiden:
‘Als een belanghebbende een verplichting als bedoeld in artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet niet of onvoldoende nakomt, bedraagt de verlaging 100 % van de bijstandsnorm gedurende één maand.’

B. Artikel 11 komt te luiden:
‘Als bijzondere omstandigheden dit rechtvaardigen kan bij een verlaging als bedoeld in artikel 10 de verlaging worden toegepast over twee maanden waarbij zowel aan de maand van oplegging als aan de daaropvolgende maand de helft van de verlaging wordt toebedeeld.’

Artikel II Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op de dag na die waarop deze wordt bekendgemaakt.

Aldus vastgesteld in de vergadering van …... 2022.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Verordening van de gemeenteraad van de gemeente Arnhem houdende regels omtrent afstemming Afstemmingsverordening gemeente Arnhem 2015

Intitulé

Afstemmingsverordening gemeente Arnhem 2015 gelet op

artikel 8, eerste lid, aanhef en onderdeel a en d

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1 Begrippen

In deze verordening wordt verstaan onder:

- IOAW: Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers;
- IOAZ: Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen;
- uitkering: algemene bijstand op grond van de Participatiewet of een uitkering op grond van de IOAW of de IOAZ;
- bijstandsnorm: 1° toepasselijke bijstandsnorm als bedoeld in artikel 5, onderdeel c, van de Participatiewet, of 2° grondslag van de uitkering als bedoeld in artikel 5 van de IOAW of artikel 5 van de IOAZ voor zover sprake is van een uitkering op grond van de IOAW of de IOAZ;

Artikel 2 Het besluit tot opleggen van een verlaging

In het besluit tot het opleggen van een verlaging van de uitkering als bedoeld in de artikelen 9a, twaalfde lid, en 18, tweede, vijfde en zesde lid, van de Participatiewet, de artikelen 20 en 38, twaalfde lid, van de IOAW en de artikelen 20 en 38, twaalfde lid, van de IOAZ worden in ieder geval vermeld:

a. de reden van de verlaging;

b. de duur van de verlaging;

c. het bedrag of percentage waarmee de uitkering wordt verlaagd, en

d. indien van toepassing, de reden om af te wijken van de standaardverlaging.

Artikel 3 Horen van belanghebbende

1 Voordat een verlaging wordt opgelegd wordt een belanghebbende in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze naar voren te brengen.

2. Het horen van een belanghebbende kan achterwege blijven als:

a. de vereiste spoed zich daartegen verzet;

b. belanghebbende al eerder in de gelegenheid is gesteld zijn zienswijze naar voren te brengen en zich sindsdien geen nieuwe feiten of omstandigheden hebben voorgedaan;

c. het college het horen niet nodig acht voor het vaststellen van de ernst van de gedraging of de mate van verwijtbaarheid, of

d. belanghebbende aangeeft hiervan geen gebruik te willen maken.

Artikel 4 Afzien van verlaging

1. Het college ziet af van een verlaging als:

a. elke vorm van verwijtbaarheid ontbreekt;

b. de gedraging meer dan drie jaar voor constatering daarvan door het college heeft plaatsgevonden.

2. Het college kan afzien van een verlaging als het daarvoor dringende redenen aanwezig acht.

3. Als het college afziet van een verlaging op grond van dringende redenen, wordt een belanghebbende hiervan schriftelijk op de hoogte gesteld.

Artikel 4a Boetes

1. De bestuurlijke boete als bedoeld in artikel 18a Participatiewet wordt bepaald op ten hoogste tien procent van het benadelingsbedrag, wanneer de oorzaak van de overtreding gelegen is in:

a. de complexiteit van de overheid;

b. het niet aankomen van informatie;

c. het (nog) niet beschikbaar zijn van informatie;

d. het subjectief onvermogen; vergissen, vergeten, misverstand of niet weten.

2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing wanneer er sprake is van geringe termijnoverschrijdingen.'

Artikel 5 Ingangsdatum en tijdvak van een verlaging

1. Een verlaging wordt opgelegd met ingang van de eerste dag van de kalendermaand volgend op de maand waarin het besluit tot het opleggen van de verlaging aan belanghebbende is bekendgemaakt. Daarbij wordt uitgegaan van de op dat tijdstip voor die belanghebbende geldende bijstandsnorm.

2. In afwijking van het eerste lid kan de verlaging met terugwerkende kracht worden opgelegd, voor zover de uitkering nog niet is uitbetaald.

3. Een verlaging kan, door middel van herziening van het recht op uitkering, met terugwerkende kracht worden toegepast op de uitkering over de periode waarop de gedraging betrekking heeft gehad als een verlaging overeenkomstig het eerste lid niet mogelijk is omdat de uitkering is beëindigd of ingetrokken.

4. Als een opgelegde verlaging niet of niet geheel ten uitvoer kan worden gelegd als gevolg van de beëindiging of intrekking van de uitkering, wordt de verlaging of dat deel van de verlaging dat nog niet is uitgevoerd, alsnog ten uitvoer gelegd als belanghebbende binnen een jaar nadat de uitkering is ingetrokken of beëindigd opnieuw een uitkering ontvangt.

Artikel 6 Berekeningsgrondslag

1. Een verlaging wordt berekend over de bijstandsnorm.

2. In afwijking van het eerste lid kan een verlaging worden toegepast op de bijzondere bijstand als:

a. aan belanghebbende bijzondere bijstand wordt verleend met toepassing van artikel 12 van de Participatiewet, of

b. aan belanghebbende bijzondere bijstand wordt verleend op grond van artikel 35 van de Participatiewet en de verwijtbare gedraging van belanghebbende in relatie tot zijn recht op bijzondere bijstand daartoe aanleiding geeft.

3. Bij toepassing van het tweede lid, onderdeel a, moet in de hoofdstukken 2, 3 en 4 ‘bijstandsnorm’ worden gelezen als ‘bijstandsnorm inclusief de op grond van artikel 12 van de Participatiewet verleende bijzondere bijstand’.

Hoofdstuk 2. Niet nakomen van de niet geüniformeerde verplichtingen met betrekking tot de arbeidsinschakeling

Artikel 7 Gedragingen Participatiewet

Gedragingen van een belanghebbende waardoor een verplichting op grond van de artikelen 9, 9a en 55 van de Participatiewet niet of onvoldoende wordt nagekomen, worden onderscheiden in de volgende categorieën:

a. eerste categorie:

1°. het niet of onvoldoende meewerken aan het opstellen, uitvoeren en evalueren van een plan van aanpak als bedoeld in artikel 44a van de Participatiewet;

2°. het onvoldoende nakomen van verplichtingen als bedoeld in de artikelen 9, eerste lid, of 55 van de Participatiewet, voor zover het gaat om een belanghebbende jonger dan 27 jaar, gedurende vier weken na een melding als bedoeld in artikel 43, vierde en vijfde lid, van de Participatiewet, voor zover deze verplichtingen niet worden genoemd in artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet;

3°. het uit houding en gedrag ondubbelzinnig laten blijken verplichtingen als bedoeld in artikel 9, eerste lid, onderdeel b, van de Participatiewet niet te willen nakomen, wat heeft geleid tot het intrekken van de ontheffing van de arbeidsplicht voor een alleenstaande ouder als bedoeld in artikel 9a, eerste lid, van de Participatiewet;

4°. het niet of onvoldoende medewerking verlenen aan activiteiten die samenhangen met de Wet taaleis Participatiewet als bedoeld in artikel 17, tweede lid, van de Participatiewet.

b. tweede categorie: het niet naar vermogen proberen algemeen geaccepteerde arbeid te verkrijgen voor zover dit niet voortvloeit uit een gedraging als bedoeld in artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet.

Artikel 8 Gedragingen IOAW en IOAZ

Gedragingen van een belanghebbende waardoor een verplichting op grond van de artikelen 37 en 38 van de IOAW of de artikelen 37 en 38 van de IOAZ niet of onvoldoende wordt nagekomen, worden onderscheiden in de volgende categorieën:

a. eerste categorie: het uit houding en gedrag ondubbelzinnig laten blijken de verplichtingen als bedoeld in artikel 37, eerste lid, onderdeel e, van de IOAW of artikel 37, eerste lid, onderdeel e, van de IOAZ niet te willen nakomen, wat heeft geleid tot het intrekken van de ontheffing van de arbeidsplicht voor een alleenstaande ouder als bedoeld in artikel 38, eerste lid, van de IOAW of artikel 38, eerste lid, van de IOAZ;

b. tweede categorie: het niet of onvoldoende gebruik maken van een door het college aangeboden voorziening gericht op arbeidsinschakeling en het niet of in onvoldoende mate meewerken aan een

onderzoek naar de mogelijkheden tot arbeidsinschakeling als bedoeld in de artikelen 36, eerste lid, en 37, eerste lid, onderdeel e, van de IOAW en de artikelen 36, eerste lid, en 37, eerste lid, onderdeel e, van de IOAZ.'

Artikel 9 Hoogte en duur van de verlaging

1. De verlaging bij gedragingen als bedoeld in de artikelen 7 en 8, wordt vastgesteld op:

a. 20% van de bijstandsnorm gedurende twee maanden bij gedragingen van de eerste categorie;

b. 50% van de bijstandsnorm gedurende twee maanden bij gedragingen van de tweede categorie.

2. Indien het college de bijstandsnorm overeenkomstig het eerste lid heeft verlaagd, kan het college op verzoek van de belanghebbende de verlaging herzien zodra uit de houding en gedragingen van de belanghebbende ondubbelzinnig is gebleken dat hij de niet of onvoldoende nagekomen verplichtingen nakomt.

Hoofdstuk 3. Niet nakomen van de geüniformeerde verplichtingen met betrekking tot de arbeidsinschakeling

Artikel 10 Duur verlaging bij schending geüniformeerde arbeidsverplichting

Als een belanghebbende een verplichting als bedoeld in artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet niet of onvoldoende nakomt, bedraagt de verlaging 100 % van de bijstandsnorm gedurende één maand.

Artikel 11 Verrekenen verlaging

Als bijzondere omstandigheden dit rechtvaardigen kan bij een verlaging als bedoeld in artikel 10 de verlaging worden toegepast over twee maanden waarbij zowel aan de maand van oplegging als aan de daaropvolgende maand de helft van de verlaging wordt toebedeeld.

Hoofdstuk 4. Overige gedragingen die leiden tot een verlaging

Artikel 12 Tekortschietend besef van verantwoordelijkheid

1. Als een belanghebbende een tekortschietend besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan heeft betoond als bedoeld in artikel 18, tweede lid, van de Participatiewet, in die zin dat het vermogen zoals bedoeld in artikel 34 van die wet onverantwoord is besteed, wordt een verlaging opgelegd van 20% van de bijstandsnorm gedurende de periode dat, als gevolg van deze gedraging tot een hoger bedrag, eerder of langer een beroep op de bijstand wordt gedaan met een maximum van 12 maanden.

2. Als een belanghebbende een tekortschietend besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan heeft betoond als bedoeld in artikel 18, tweede lid, van de Participatiewet, in die zin dat geen of geen tijdige aanvraag wordt gedaan van een voorliggende voorziening als bedoeld in artikel 15 van de Participatiewet die voorliggend is voor wat betreft de algemene bijstand, wordt een verlaging opgelegd van 100% gedurende een maand.

3. Als een belanghebbende een tekortschietend besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan heeft betoond als bedoeld in artikel 18, tweede lid, van de Participatiewet, in die zin dat voorafgaand aan de melding voor bijstand algemeen geaccepteerde arbeid niet wordt behouden, wordt een verlaging opgelegd van 100% gedurende twee maanden.

4. Als een belanghebbende een tekortschietend besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan heeft betoond als bedoeld in artikel 18, tweede lid, van de Participatiewet, in die zin dat geen beroep meer kan worden gedaan op een voorliggende voorziening, omdat deze volledig wordt verrekend met een bestuurlijke boete voor het bij herhaling schenden van de inlichtingenplicht wordt een verlaging opgelegd van 100% gedurende de eerste drie maanden gerekend vanaf de start van de verrekening.

5. In afwijking van het vierde lid wordt de verlaging in de derde maand, gerekend vanaf de start van de verrekening, gematigd tot 20% indien belanghebbende redelijkerwijs niet kan beschikken over gelden ter hoogte van ten minste drie maal de toepasselijke bijstandsnorm, maar redelijkerwijs wel kan beschikken over gelden ter hoogte van twee maal de toepasselijke bijstandsnorm.

6. In afwijking van het vierde lid wordt de verlaging in de tweede en derde maand, gerekend vanaf de start van de verrekening, gematigd tot 20% indien belanghebbende redelijkerwijs niet kan beschikken over gelden ter hoogte van ten minste twee maal de toepasselijke bijstandsnorm.

7. In afwijking van het eerste tot en met het vierde lid wordt de bijzondere bijstand die is verleend op grond van artikel 35 van de Participatiewet in zijn geheel verlaagd indien het beroep op bijzondere bijstand het gevolg is van tekortschietend besef van verantwoordelijkheid.'

Artikel 13 Zeer ernstige misdragingen

Als een belanghebbende zich zeer ernstig misdraagt tegenover personen en instanties die zijn belast met de uitvoering van de Participatiewet als bedoeld in artikel 9, zesde lid, van die wet, tegenover personen en instanties die zijn belast met de uitvoering van de IOAW als bedoeld in artikel 37, eerste lid, onder g, van die wet of tegenover personen en instanties die zijn belast met de uitvoering van de IOAZ, als bedoeld in artikel 37, eerste lid, onder g, van die wet, wordt een verlaging opgelegd van:

a. 10 % van de bijstandsnorm gedurende één maand, bij het uitoefenen van verbaal geweld (schelden en/of discriminatie) tegen genoemde personen;

b. 20 % van de bijstandsnorm gedurende één maand, bij bedreiging en intimidatie van genoemde personen;

c. 100 % van de bijstandsnorm gedurende één maand bij het uitoefenen van fysiek geweld tegen genoemde personen dan wel tegen materiële zaken.

Artikel 14 Niet nakomen van overige verplichtingen

1. Als een belanghebbende een door het college opgelegde verplichting als bedoeld in artikel 55 van de Participatiewet niet of onvoldoende nakomt, wordt een verlaging opgelegd. De verlaging wordt vastgesteld op:

a. 20 % van de bijstandsnorm gedurende één maand, bij het niet of onvoldoende nakomen van verplichtingen die strekken tot arbeidsinschakeling;

b. 20 % van de bijstandsnorm gedurende één maand, bij het niet of onvoldoende nakomen van verplichtingen die verband houden met de aard en het doel van een bepaalde vorm van bijstand;

c. 40 % van de bijstandsnorm gedurende één maand, bij het niet of onvoldoende nakomen van verplichtingen die strekken tot vermindering van de bijstand;

d. 100 % van de bijstandsnorm gedurende één maand, bij het niet of onvoldoende nakomen van verplichtingen die strekken tot beëindiging van de bijstand.

2. Als een belanghebbende geen medewerking verleent aan het stellen van zekerheid als bedoeld in artikel 48, derde lid, van de Participatiewet, wordt de bijstand geweigerd.

3. In afwijking van het eerste lid wordt de bijzondere bijstand die is verleend op grond van artikel 35 van de Participatiewet in zijn geheel verlaagd indien een belanghebbende een door het college opgelegde

verplichting als bedoeld in artikel 55 van de Participatiewet, niet of onvoldoende nakomt, met dien verstande dat voor bijzondere bijstand die periodiek wordt verstrekt de verlaging gedurende een maand op de periodieke verstrekking wordt toegepast.'

Hoofdstuk 5. Samenloop en recidive

Artikel 15 Samenloop van gedragingen

1. Als sprake is van één gedraging die schending oplevert van meerdere in deze verordening of artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet genoemde verplichtingen, wordt één verlaging opgelegd. Voor het bepalen van de hoogte en duur van de verlaging wordt uitgegaan van de gedraging waarop de hoogste verlaging is gesteld.

2. Als sprake is van meerdere gedragingen die schending opleveren van één of meerdere in deze verordening of artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet genoemde verplichtingen, wordt voor iedere gedraging een afzonderlijke verlaging opgelegd. Deze verlagingen worden gelijktijdig

opgelegd, tenzij dit gelet op de ernst van de gedraging, de mate van verwijtbaarheid en de omstandigheden van de belanghebbende niet verantwoord is.

3. Als sprake is van één gedraging die schending oplevert van zowel een in deze verordening of artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet genoemde verplichting als een in artikel 17, eerste lid, van de Participatiewet, artikel 13, eerste lid, van de IOAW of artikel 13, eerste lid van de IOAZ genoemde verplichting, wordt geen verlaging opgelegd, voor zover voor die schending een bestuurlijke boete wordt opgelegd.

4. Als sprake is van meerdere gedragingen die schending opleveren van zowel een in deze verordening of artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet genoemde verplichting als een in artikel 17, eerste lid, van de Participatiewet, artikel 13, eerste lid, van de IOAW of artikel 13, eerste lid van de IOAZ genoemde verplichting, waarvoor een bestuurlijke boete kan worden opgelegd, wordt naast de boete voor iedere gedraging een afzonderlijke verlaging opgelegd, tenzij dit gelet op de ernst van de gedraging, de mate van verwijtbaarheid en de omstandigheden van de belanghebbende niet verantwoord is.

Artikel 16 Recidive

1. Als een belanghebbende binnen twaalf maanden na bekendmaking van een besluit waarmee een verlaging is opgelegd vanwege een gedraging als bedoeld in de artikelen 7, 8, 12, 13 of 14, zich opnieuw schuldig maakt aan eenzelfde verwijtbare gedraging, wordt telkens de duur van de oorspronkelijke verlaging met een maand verlengd.

2. Als een belanghebbende binnen twaalf maanden na bekendmaking van een besluit waarmee een verlaging is opgelegd als bedoeld in artikel 18, vijfde lid, van de Participatiewet, opnieuw een verplichting als bedoeld in artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet niet nakomt, wordt de duur van de oorspronkelijke verlaging met een maand verlengd.

3. In afwijking van het eerste lid wordt:

a. als een belanghebbende binnen twaalf maanden na bekendmaking van een besluit waarmee een verlaging is opgelegd vanwege een gedraging als bedoeld in artikel 7, sub b, onder 4° zich opnieuw schuldig maakt aan eenzelfde verwijtbare gedraging, de verlaging vastgesteld op 40% van de bijstandsnorm gedurende twee maanden;

b. als een belanghebbende binnen twaalf maanden na bekendmaking van een besluit waarmee een verlaging is opgelegd vanwege een gedraging als bedoeld in artikel 7, sub b, onder 4° zich voor een derde keer schuldig maakt aan eenzelfde verwijtbare gedraging, de verlaging vastgesteld op 100% van de bijstandsnorm gedurende de periode dat de belanghebbende de tekortkoming niet herstelt.'

Hoofdstuk 6. Blijvende of tijdelijke weigering IOAW/IOAZ

Artikel 17 Blijvend en tijdelijk weigeren IOAW- of IOAZ-uitkering

1. Het college kan de uitkering tijdelijk weigeren naar de mate waarin de belanghebbende inkomen als bedoeld in of op grond van artikel 8 van de IOAW of artikel 8 van de IOAZ zou hebben kunnen verwerven, als:

a. aan de beëindiging van zijn dienstbetrekking een dringende reden ten grondslag ligt in de zin van artikel 678 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek en belanghebbende ter zake een verwijt kan worden gemaakt, of

b. de dienstbetrekking is beëindigd door of op verzoek van belanghebbende zonder dat aan de voortzetting ervan zodanige bezwaren waren verbonden, dat deze voortzetting redelijkerwijs niet van hem zou kunnen worden gevergd.

2. Het college kan de uitkering blijvend weigeren naar de mate waarin de belanghebbende inkomen als bedoeld in of op grond van artikel 8 van de IOAW of artikel 8 van de IOAZ zou hebben kunnen verwerven, als belanghebbende:

a. nalaat algemeen geaccepteerde arbeid te aanvaarden, of

b. door eigen toedoen geen algemeen geaccepteerde arbeid verkrijgt.

Hoofdstuk 7. Slotbepalingen

Artikel 18 Intrekken oude verordeningen en overgangsrecht

1. De Maatregelverordening gemeente Arnhem en de Maatregelverordening Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers en Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen gemeente Arnhem, beide vastgesteld op 18 februari 2013, worden ingetrokken.

2. De bepalingen in de verordeningen, genoemd in het eerste lid, blijven van toepassing ten aanzien van gedragingen die hebben plaatsgevonden voor inwerkingtreding van deze verordening.

Artikel 19 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2015.

2. Deze verordening wordt aangehaald als: Afstemmingsverordening.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 15 december 2014.

De griffier, De voorzitter,

Algemene toelichting Afstemmingsverordening Rechten en plichten in de Participatiewet

De gemeente heeft een verantwoordelijkheid met betrekking tot de invulling van de rechten en plichten van bijstandsgerechtigden. Mede gelet op de rechtszekerheid van een bijstandsgerechtigde moet het gemeentelijk beleid vastgelegd worden in een verordening. Rechten en plichten zijn echter twee kanten van één medaille. Het recht op algemene bijstand is altijd verbonden aan de plicht zich in te zetten om weer onafhankelijk te worden van de uitkering.

Artikel 18, eerste lid, van de Participatiewet spreekt over het afstemmen van de bijstand en de daaraan verbonden verplichtingen op de omstandigheden, mogelijkheden en middelen van een belanghebbende. In deze bepaling wordt benadrukt dat het vaststellen van de hoogte van de uitkering en de daaraan verbonden verplichtingen voor bijstandsgerechtigden maatwerk is. Daarbij moet recht worden gedaan aan de individuele situatie en de persoonlijke omstandigheden van bijstandsgerechtigden. Artikel 18, tweede lid, van de Participatiewet legt een directe koppeling tussen de rechten en plichten van uitkeringsgerechtigden: het recht op een uitkering is altijd verbonden aan de plicht zich in te zetten om weer onafhankelijk te worden van de uitkering. Dit betekent dat de vaststelling van de hoogte van de uitkering niet alleen afhangt van de toepasselijke uitkeringsnorm en de beschikbare middelen van de bijstandsgerechtigde, maar ook van de mate waarin de verplichtingen worden nagekomen. De inspanningen die van de bijstandsgerechtigde naar vermogen kunnen worden verwacht, spelen ook een rol.

Wanneer het college tot het oordeel komt dat een bijstandsgerechtigde zijn verplichtingen niet of in onvoldoende mate nakomt, verlaagt het de uitkering. Er is dus geen sprake van een bevoegdheid, maar van een verplichting. Alleen wanneer iedere vorm van verwijtbaarheid ontbreekt, ziet het college af van een dergelijke verlaging. Het college moet niettemin bij de vaststelling van de verlaging rekening houden met de persoonlijke omstandigheden en de individueel vastgestelde verplichtingen. Het college kan dan ook van een verlaging afzien als het college daartoe zeer dringende reden aanwezig acht.

Met ingang van 1 januari 2015 zijn in artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet geüniformeerde arbeidsverplichtingen opgenomen. Voor schending van deze verplichting geldt dat de bijstand in beginsel moet worden verlaagd met honderd procent gedurende één tot drie maanden. In de verordening wordt de duur van de verlaging vastgelegd (artikel 18, vijfde lid, van de Participatiewet).

Is afgezien van een verlaging wegens het ontbreken van elke vorm van verwijtbaarheid, dan is het niet mogelijk om bij toepassing van bepalingen ten aanzien van recidive deze gedraging mee te tellen. Is vanwege de afstemming op grond van artikel 18, eerste lid, van de Participatiewet of vanwege dringende redenen afgezien van het opleggen van een verlaging, dan is daarin geen reden gelegen om de betreffende gedraging buiten beschouwing te laten in geval van recidive.

Het college beoordeelt uiterlijk drie maanden na de datum van de beschikking of de omstandigheden en het gedrag van belanghebbende aanleiding geven de beslissing te herzien (artikel 18, derde lid, van de Participatiewet). Bij een dergelijke herbeoordeling hoeft niet opnieuw een besluit te worden genomen, waarbij alle feiten en omstandigheden opnieuw tegen het licht worden gehouden. Het heeft slechts als doel vast te stellen of belanghebbende tussentijds (binnen de periode waarover de verlaging zich uitstrekt) blijk heeft gegeven van een zodanige gedragsverandering of dat sprake is van een zodanige wijziging van omstandigheden, dat aanleiding bestaat de eerder opgelegde verlaging in zwaarte of duur bij te stellen. *(CRvB 19-04-2011, nr. 10/4882 WWB, ECLI:NL:CRVB:2011:BQ3002)* Artikel 18, derde lid, van de Participatiewet is naar oordeel van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid niet van toepassing als sprake is van schending van een van de geüniformeerde arbeidsverplichtingen (artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet). Ten aanzien van geüniformeerde arbeidsverplichtingen is artikel 18, elfde lid, van de Participatiewet van toepassing. Verschil tussen artikel 18, derde lid, en artikel 18, elfde lid, van de Participatiewet is dat artikel 18, elfde lid, pas wordt toegepast als belanghebbende daarom vraagt.

Een verlaging krachtens de afstemmingsverordening is een punitieve sanctie voor zover de verlaging wordt opgelegd omdat belanghebbende zich zeer ernstig heeft misdragen. *(CRvB 31-12-2007, nrs . 06/4510 WWB, ECLI:NL:CRVB:2007:BC1811, CRvB 29-07-2008, nrs . 07/2262 WWB e.a., ECLI:NL:CRVB:2008:BD9023, CRvB 19-08-2008, nrs . 07/2416 WWB e.a., ECLI:NL:CRVB:2008:BE8919 en CRvB 19-01-2010, nr. 08/1012 WWB, ECLI:NL:CRVB:2010:BL0052*.)

Als de zeer ernstige misdraging gepaard gaat met een strafbaar feit, dan kan belanghebbende hier strafrechtelijk voor worden vervolgd. Deze verlaging en de strafvervolging kunnen alleen naast elkaar bestaan als sprake is van juridisch te onderscheiden feiten. Bijvoorbeeld: belanghebbende beledigt opzettelijk een ambtenaar. Strafrechtelijk bezien kan een geldboete worden opgelegd of een gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden. Daarnaast is sprake van zich zeer ernstig misdragen zoals bedoeld in artikel 9, zesde lid, van de Participatiewet of artikel 37, eerste lid, onderdeel g van de IOAW of de IOAZ, op grond waarvan de bijstand kan worden verlaagd.

In andere gevallen waarin een verlaging wordt opgelegd krachtens de afstemmingsverordening is sprake van een reparatoire sanctie (bijvoorbeeld bij schending arbeidsverplichting). Als een betreffende gedraging ook een strafbaar feit oplevert, kan belanghebbende hier strafrechtelijk voor worden vervolgd. De verlaging en de strafvervolging kunnen naast elkaar bestaan omdat het hier gaat om een reparatoire maatregel en een punitieve sanctie.

Afstemmen in de IOAW en de IOAZ

Sinds 1 juli 2010 heeft het college de mogelijkheid een uitkering op grond van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (hierna: IOAW) of Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (hierna: IOAZ) te verlagen of te weigeren als een belanghebbende de aan het recht op uitkering verbonden verplichtingen niet of onvoldoende nakomt (artikel 20 van de IOAW en artikel van de 20 IOAZ). Het gemeentelijk beleid moet vastgelegd worden in een verordening (artikel van de 35 IOAW en artikel 35 van de IOAZ). De verplichtingen in de IOAW en IOAZ komen in grote mate overeen met de verplichtingen op grond van de Participatiewet. In deze verordening wordt daarom daar waar mogelijk voor vergelijkbare gedragingen op gelijke wijze de afstemming geregeld.

De verlaging van de uitkering in de IOAW en de IOAZ komt in de plaats van het boeten- en maatregelenregime, waarbij moet worden opgemerkt dat de mogelijkheid om een boete op te leggen al per 1 januari 2010 was vervallen.

Niet verlenen van medewerking

Het niet verlenen van medewerking zal niet snel aanleiding geven tot verlaging van de bijstand. Het belangrijkste voorbeeld van de medewerkingsplicht is het toestaan van een huisbezoek. In de praktijk zal het niet toestaan van een huisbezoek echter leiden tot beëindiging of intrekking van het recht op bijstand omdat het recht op bijstand niet kan worden vastgesteld. Het verlagen van de bijstand is in dat geval niet aan de orde. Het niet voldoen aan een oproep om op een bepaalde plaats en tijd te verschijnen in verband met arbeidsinschakeling valt ook onder het niet voldoen aan de medewerkingsplicht. In de praktijk betreft het echter veelal oproepen voor gesprekken om bepaalde inlichtingen te verstrekken zodat het niet verschijnen dan wordt gezien als het niet nakomen van de inlichtingenplicht. Daarom is ervoor gekozen het niet verlenen van medewerking zoals bedoeld in artikel 17, tweede lid, van de Participatiewet niet als verlagingswaardige gedraging op te nemen in deze verordening.

Schenden van de inlichtingenplicht

De bestuurlijke boete is per 1 januari 2013 opnieuw ingevoerd in de Wet werk en bijstand (hierna: WWB) (thans: Participatiewet), IOAW en IOAZ. Deze moet worden opgelegd bij een schending van de inlichtingenplicht en komt in de plaats van de verlaging van de bijstand.

Artikelsgewijze toelichting Afstemmingsverordening Artikelsgewijze toelichting

Afstemmingsverordening

Enkel die bepalingen die nadere toelichting behoeven worden hier behandeld.

Artikel 1 Begrippen

Begrippen die al zijn omschreven in de Participatiewet, de IOAW, de IOAZ, de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) of de Gemeentewet worden niet afzonderlijk gedefinieerd in deze verordening. Deze zijn vanzelfsprekend van toepassing op deze verordening.

Bijstandsnorm

Onder de ‘bijstandsnorm’ wordt in deze verordening verstaan de in de situatie van belanghebbende geldende bijstandsnorm. Dit is de toepasselijke norm, verminderd met eventuele verlagingen op grond van artikel 27 of 28 van de Participatiewet (resp. op grond van woonsituatie en bij schoolverlaters), alles inclusief vakantietoeslag. Voor zover sprake is van een uitkering op grond van de IOAW of de IOAZ wordt onder bijstandsnorm verstaan de toepasselijke grondslag zoals bedoeld in artikel 5 van de IOAW en artikel 5 van de IOAZ.

Benadelingsbedrag

Het benadelingsbedrag is de netto-uitkering waarop eerder, langer of tot een hoger bedrag een beroep wordt of is gedaan ten gevolge van tekortschietend besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan. Voor het bepalen van het benadelingsbedrag wordt uitgegaan van het nettobedrag van de uitkering,

zoals ook het geval is bij het benadelingsbedrag in het kader van de bestuurlijke boete. *(Kamerstukken II 2011/12, 33 207, nr. 3, blz. 43)*

Artikel 2 Het besluit tot opleggen van een verlaging

Het verlagen van een uitkering op grond van deze verordening vindt plaats door middel van een besluit. Tegen dit besluit kan een belanghebbende bezwaar en beroep indienen. In dit artikel is aangegeven wat in het besluit in ieder geval moet worden vermeld. Deze eisen vloeien rechtstreeks voort uit de Awb en dan vooral uit het motiveringsvereiste. Het motiveringsvereiste houdt onder andere in dat een besluit kenbaar is en van een deugdelijke motivering is voorzien.

Artikel 4 Afzien van verlaging Afzien van verlagen in verband met ontbreken van verwijtbaarheid

Het afzien van het opleggen van een verlaging “indien elke vorm van verwijtbaarheid ontbreekt", is overgenomen uit artikel 18, negende lid, van de Participatiewet, respectievelijk artikel 20, derde lid, van de IOAW en artikel 20, derde lid, van de IOAZ. Aangenomen moet worden dat hiervan uitsluitend sprake is bij evidente afwezigheid van verwijtbaarheid. (*CRvB 24-07-2001, nr. 99/1857 NABW, ECLI:NL:CRVB:2001:AD4887.*) Het is aan het college te beoordelen of elke vorm van verwijtbaarheid ontbreekt aan het betreffende gedrag. Is vanwege de afwezigheid van elke vorm van verwijtbaarheid afgezien van een verlaging, dan is het niet mogelijk om bij toepassing van recidive deze gedraging mee te tellen (zie artikel 16 van deze verordening). Is vanwege de afstemming op grond van artikel 18, eerste lid, van de Participatiewet van een verlaging afgezien dan is daarin geen reden gelegen om de betreffende gedraging buiten beschouwing te laten in geval van recidive.

Afzien van verlagen omdat gedraging te lang geleden is

Een andere reden om af te zien van het opleggen van een verlaging is dat de gedraging te lang geleden heeft plaatsgevonden (verjaring). Het college kan geen verlaging opleggen voor gedragingen die langer dan drie jaar geleden hebben plaatsgevonden. Hiermee wordt aangesloten bij de vervaltermijn zoals genoemd in artikel 5:45, tweede lid, van de Awb. Op grond van dat artikellid vervalt de bevoegdheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete drie jaar nadat de overtreding heeft plaatsgevonden als een bestuurlijke boete van € 340 of minder kan worden opgelegd. Deze verjaringstermijn laat overigens onverlet dat het vanuit het oogpunt van effectiviteit (“lik op stuk”) nastrevenswaardig wordt geacht zo spoedig mogelijk een verlaging op te leggen nadat de gedraging heeft plaatsgevonden. Dat heeft bovendien als voordeel dat een uitkeringsgerechtigde niet te lang in onzekerheid wordt gehouden over de vraag of de gemeente overgaat tot het opleggen van een verlaging.

Afzien van verlagen in verband met dringende redenen

In het tweede lid is geregeld dat kan worden afgezien van het opleggen van een verlaging als daarvoor dringende redenen aanwezig zijn. De verordening stelt een algemene verplichting tot het opleggen van een verlaging voorop. Uitzonderingen moeten echter mogelijk zijn als voor de belanghebbende onaanvaardbare consequenties zouden optreden. Uit het woord "dringend" blijkt dat er wel iets heel bijzonders en uitzonderlijks aan de hand moet zijn, wil een afwijking van het algemene principe gerechtvaardigd zijn. Wat dringende redenen zijn, is afhankelijk van de concrete situatie en kan dus niet op voorhand worden vastgelegd. Er kan worden gedacht aan enerzijds een mindere mate van verwijtbaarheid ten aanzien van de gedraging en anderzijds aan de financiële of sociale gevolgen voor belanghebbende en/of diens gezin. Daarbij moet worden opgemerkt dat ernstige financiële gevolgen op zichzelf geen reden zijn om van een verlaging af te zien, omdat dit inherent is aan het verlagen van een uitkering.

Afzien verlagen ook mogelijk bij geüniformeerde arbeidsverplichtingen

De wet schrijft bij overtreding van een geüniformeerde arbeidsverplichting een afstemming voor van honderd procent van de bijstand gedurende één tot drie maanden. Op grond van artikel 18, tiende lid, van de Participatiewet moet het college een op te leggen maatregel of een opgelegde maatregel afstemmen op de omstandigheden van een belanghebbende en diens mogelijkheden om middelen te verwerven. Dit als - volgens het college - dringende redenen daartoe noodzaken, gelet op bijzondere omstandigheden. Op grond van bijzondere omstandigheden kan het college besluiten de maatregel op een lager niveau, voor een kortere duur of op nul vast te stellen.

Schriftelijke mededeling in verband met recidive

Het doen van een schriftelijke mededeling in een beschikking dat het college afziet van het opleggen van een verlaging wegens dringende redenen is van belang in verband met eventuele recidive (artikel 4, derde lid). Het opleggen van een verlaging bij recidive is geregeld in artikel 16.

Artikel 4a

De Nationale Ombudsman heeft recentelijk een aantal aanbevelingen gedaan in het kader van zijn onderzoek naar de Fraudewet. Deze aanbevelingen zijn onder andere:

I. Ga coulant om met overtredingen van de inlichtingenplicht als plausibel is dat een andere oorzaak dan het willen frauderen ten grondslag ligt aan het overtreden van de inlichtingenplicht. Geef uitkeringsgerechtigden hierbij het voordeel van de twijfel. Zadel hen niet op met een onmogelijke bewijslast.

II. Bij deze coulante houding hoort ook dat deze mensen een lagere boete opgelegd krijgen. Bepaal dat in deze situatie een boete van ten hoogste 10% van het benadelingsbedrag mag worden opgelegd. Dit is in elk geval zo als de oorzaak van de regelovertreding (mede) gelegen is in: a. de complexiteit van de overheid, b. het niet aankomen van informatie, c. het (nog) niet beschikbaar zijn van informatie, d. het subjectief onvermogen: vergissen, vergeten, misverstand, niet weten.

III. Bij vergissingen en geringe termijnoverschrijdingen is een waarschuwing passend. Zolang deze mogelijkheid er wettelijk niet is, zou ook in deze gevallen volstaan moeten worden met een boete van ten hoogste 10% van het benadelingsbedrag.

Door het invoeren van een extra artikel 4a worden deze aanbevelingen van de Nationale Ombudsman overgenomen in de gemeentelijke verordening. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de bevoegdheid van het college om de bestuurlijke boete te verlagen bij verminderde verwijtbaarheid. Dit artikel 4a vult het begrip .verminderde verwijtbaarheid. nader in en stelt een bovengrens aan de bestuurlijke boete in een aantal specifieke gevallen, zoals door de Ombudsman benoemd.

Artikel 5 Ingangsdatum en tijdvak van een verlaging

Het verlagen van de uitkering die in de nabije toekomst wordt verstrekt, is de gemakkelijkste methode van het opleggen van een verlaging. Dan hoeft niet te worden overgegaan tot herziening van de uitkering en terugvordering van het te veel betaalde bedrag. In de praktijk zal dit meestal inhouden dat een verlaging wordt opgelegd met ingang van de eerste dag van de kalendermaand, die volgt op de kalendermaand waarin het besluit bekend is gemaakt. Voor de berekening van de hoogte van de verlaging moet worden uitgegaan van de voor die maand geldende bijstandsnorm.

Verlagen als uitkering nog niet is uitbetaald (tweede lid)

Wanneer een uitkering nog niet (volledig) aan de belanghebbende is uitbetaald, kan de verlaging van de uitkering ook worden toegepast over de nog uit te betalen maand.

Verlaging met terugwerkende kracht (derde lid)

Het is niet altijd mogelijk om een lopende uitkering af te stemmen. In die gevallen kan de verlaging met terugwerkende kracht te worden toegepast. Het afstemmingsbesluit dat in dat geval wordt genomen, is een bijzondere vorm van herziening van de uitkering. Het besluit leidt namelijk tot te veel verstrekte uitkering. De uitkering die op grond van het afstemmingsbesluit te veel is verstrekt kan met toepassing van artikel 58, tweede lid, onderdeel a, van de Participatiewet, respectievelijk artikel 25, tweede lid, van de IOAW en van de IOAZ, worden teruggevorderd. Afstemming met terugwerkende kracht is echter niet altijd mogelijk. Als alle uitkering over de betreffende periode is ingetrokken en teruggevorderd, resteert er niets meer om af te stemmen. Is geen duidelijke datum te koppelen aan de gedraging van een belanghebbende of is de verlaging het gevolg van een gedraging voorafgaande aan de aanvraag, dan is verlagen met terugwerkende kracht evenmin mogelijk en kan de verlaging uitsluitend naar de toekomst toe worden toegepast. Denk bijvoorbeeld aan het nalaten om voldoende te solliciteren.

Verlaging uitvoeren op nieuwe uitkering (vierde lid)

Een verlaging kan niet los worden gezien van het recht op bijstand. Het opleggen van een verlaging is niet mogelijk als een belanghebbende geen recht op bijstand (meer) heeft. Als een verlaging niet of niet geheel ten uitvoer kan worden gelegd als gevolg van de beëindiging of intrekking van de uitkering, is het ook mogelijk om de verlaging of dat deel van de verlaging dat nog niet is uitgevoerd, alsnog op te leggen als belanghebbende binnen een bepaalde termijn na beëindiging van de uitkering opnieuw een uitkering op grond van de wet ontvangt. In deze verordening is gekozen voor de termijn van een jaar. Een dergelijke maatregel kan vanwege de samenhang met het recht op bijstand niet bij voorbaat worden opgelegd. Het college moet bij het opnieuw toekennen van het recht op bijstand beoordelen in hoeverre er nog aanleiding bestaat om een verlaging toe te passen. Pas dan is sprake van een afstemmingsbesluit en staat de mogelijkheid van bezwaar tegen de afstemming open. (*CRvB 08-092009, nrs . 07/6337 WWB e.a., ECLI:NL:CRVB:2009:BJ7732 en CRvB 07-12-2010, nr. 09/1094 WWB, ECLI:NL:CRVB:2010:BO6721*)

Artikel 6 Berekeningsgrondslag Bijstandsnorm

In het eerste lid is het uitgangspunt vastgelegd dat een verlaging wordt berekend over de bijstandsnorm. Onder de bijstandsnorm wordt verstaan de wettelijke norm, inclusief gemeentelijke verlaging en inclusief vakantietoeslag. Bij een uitkering op grond van de IOAW of de IOAZ wordt gekeken naar de grondslag als bedoeld in artikel 5 van de IOAW respectievelijk van de IOAZ.

Bijzondere bijstand

In het tweede lid is bepaald dat een verlaging ook kan worden toegepast op de bijzondere bijstand als aan een belanghebbende bijzondere bijstand wordt verleend met toepassing van artikel 12 van de Participatiewet. Personen tussen de 18 en 21 jaar ontvangen een lage jongerennorm, die indien noodzakelijk wordt aangevuld door middel van aanvullende bijzondere bijstand in de kosten van levensonderhoud. Als een verlaging uitsluitend op de lage jongerennorm wordt opgelegd, zou dit leiden tot rechtsongelijkheid ten opzichte van de 21-jarigen. Daarom is in het derde lid geregeld dat de berekeningsgrondslag in dat geval bestaat uit de bijstandsnorm inclusief de verleende bijzondere bijstand op grond van artikel 12 van de Participatiewet.

Op grond van het tweede lid, onderdeel b, is het mogelijk dat het college in incidentele gevallen een verlaging oplegt over de bijzondere bijstand. Er moet dan wel een verband bestaan tussen de gedraging van een belanghebbende en zijn recht op bijzondere bijstand. Een verlaging kan uitsluitend worden opgelegd als daadwerkelijk bijzondere bijstand is verstrekt.

De verordening biedt geen ruimte om een verlaging toe te passen op een individuele inkomenstoeslag.

Artikel 7 Gedragingen Participatiewet

De artikelen 7 en 9 moeten in onderlinge samenhang worden gelezen. In artikel 7 worden schendingen van verplichtingen uit de Participatiewet geformuleerd. De verwijtbare gedragingen die zijn genoemd in artikel 7 zijn ondergebracht in categorieën. Aan die categorieën wordt in artikel 9 een gewicht toegekend in de vorm van een verlagingspercentage. De categorieën zijn gerangschikt naar toenemende zwaarte. Een gedraging wordt ernstiger geacht naarmate de gedraging meer concrete gevolgen heeft voor het niet verkrijgen van betaalde arbeid.

Niet of onvoldoende nakomen van verplichtingen

De verwijtbare gedragingen omvatten zowel het niet als het onvoldoende nakomen van diverse verplichtingen. Artikel 18, tweede lid, van de WWB zoals dat luidde vóór 1 januari 2015 bepaalde dat het college moest afstemmen als een belanghebbende de verplichtingen "niet of onvoldoende nakomt". Met het huidige artikel 18, tweede lid, van de Participatiewet wordt dit gewijzigd in "het niet nakomen van de verplichtingen". Het woord "onvoldoende" valt hiermee weg. Gemeend wordt dat de wetgever hiermee echter geen inhoudelijke wijziging heeft beoogd en dat dit moet worden gelezen als het niet of onvoldoende nakomen van verplichtingen. Om onduidelijkheid hierover te voorkomen is daarom in artikel 7 neergelegd dat sprake is van een verwijtbare gedraging bij het niet of onvoldoende nakomen van de verplichtingen.

Het niet naar vermogen proberen algemeen geaccepteerde arbeid te verkrijgen (onderdeel c)

Deze verwijtbare gedraging valt niet onder dit artikel voor zover het gaat om het niet naar vermogen proberen te verkrijgen van algemeen geaccepteerde arbeid als dit het gevolg is van een gedraging zoals bedoeld in artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet. In artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet staan de geüniformeerde arbeidsverplichtingen. Voor schending van een geüniformeerde arbeidsverplichting geldt een apart afstemmingsregime: verlaging van de bijstand met honderd procent gedurende een in de afstemmingsverordening vastgelegde duur van ten minste een maand en ten hoogste drie maanden (artikel 18, vijfde lid, van de Participatiewet). Die duur is in deze verordening vastgelegd in artikel 10.

Er is dus geen sprake van een verwijtbare gedraging zoals bedoeld in artikel 7, onder c, als het niet naar vermogen proberen te verkrijgen van algemeen geaccepteerde arbeid voortvloeit uit een gedraging zoals bedoeld in artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet zoals:

- het niet verkrijgen of niet behouden van kennis en vaardigheden die noodzakelijk zijn voor het verkrijgen van algemeen geaccepteerde arbeid, en

- het belemmeren van het verkrijgen van algemeen geaccepteerde arbeid door kleding, gebrek aan persoonlijke verzorging en gedrag.

Inspanningen in eerste vier weken na de melding

De plicht tot arbeidsinschakeling geldt vanaf datum melding (zie artikel 9, eerste lid, van de Participatiewet). Specifiek voor personen jonger dan 27 jaar geldt dat zij worden beoordeeld op hun inspanningen in de eerste vier weken na de melding (artikel 43, vierde en vijfde lid, van de Participatiewet). Is geen enkele inspanning verricht, dan bestaat op grond van artikel 13, tweede lid, onderdeel d, van de Participatiewet geen recht op bijstand. Zijn er wel inspanningen verricht, maar naar het oordeel van het college onvoldoende, dan verlaagt het college de uitkering. De verlaging kan in principe al worden toegepast op basis van de andere grondslagen van dit artikel of de grondslag in artikel 14. Een aparte grondslag is strikt genomen niet noodzakelijk. Het zou wellicht zelfs tot verwarring kunnen leiden als het bijvoorbeeld gaat om een belanghebbende die in de vijfde of zesde week na de melding de fout in gaat. Desalniettemin is het niet of onvoldoende verrichten van inspanningen vanwege de herkenbaarheid toch als aparte gedraging genoemd opgenomen in de afstemmingsverordening (zie artikel 7, onderdeel b, sub 2).

Artikel 8 Gedragingen IOAW en IOAZ

De grondslag voor het sanctioneren van verwijtbare gedragingen is in de IOAW en de IOAZ iets anders geregeld dan in de Participatiewet. Bij bepaalde gedragingen, vergelijkbaar met een aantal gedragingen die nu in de Participatiewet bij de geüniformeerde verplichtingen in artikel 18, vierde lid, zijn opgenomen (zoals het verwijtbaar niet behouden of niet aanvaarden van algemeen geaccepteerde arbeid), kan het college op grond van artikel 20 van de IOAW of de IOAZ de uitkering blijvend of tijdelijk weigeren. Over die gedragingen gaat artikel 17 van deze verordening. Voor andere gedragingen dient het college een verlaging toe te passen overeenkomstig deze verordening. Dat betreft de gedragingen genoemd in artikel 8.

De artikelen 8 en 9 moeten in onderlinge samenhang worden gelezen. In artikel 8 worden schendingen van verplichtingen uit de IOAW en IOAZ geformuleerd. De verwijtbare gedragingen die zijn genoemd in artikel 8, zijn ondergebracht in categorieën. Aan die categorieën wordt in artikel 9 een gewicht toegekend in de vorm van een verlagingspercentage. De categorieën zijn gerangschikt naar toenemende zwaarte. Een gedraging wordt ernstiger geacht naarmate de gedraging meer concrete gevolgen heeft voor het niet aanvaarden, verkrijgen of behouden van betaalde arbeid.

Zie een omschrijving van de gedragingen de toelichting bij artikel 7.

Artikel 9 Hoogte en duur van de verlaging

Zie voor de verlagingswaardige gedragingen de toelichting bij de artikelen 7 en 8.

Enkele van de in de artikelen 7 genoemde gedragingen zijn verwant aan de geüniformeerde arbeidsverplichtingen. Dat geldt met name voor het niet naar vermogen proberen algemeen geaccepteerde arbeid te verkrijgen en het niet nakomen van de verplichtingen door een persoon jonger dan 27 jaar in de eerste vier weken na de melding. Desondanks is er voor gekozen om, daar waar nog beleidsvrijheid voor de gemeente resteert, bij de zwaarte van de afstemming waar mogelijk aan te sluiten bij het oude maatregelenbeleid.

Inkeerregeling

In het tweede lid is een soortgelijke inkeerbepaling als in artikel 18 lid 11 Participatiewet vastgelegd. Als een belanghebbende, nadat een verlaging is opgelegd, laat zien dat hij de geschonden verplichting weer nakomt, dan kan het college de verlaging herzien, bijvoorbeeld door te besluiten de maatregel in duur te beperken tot één maand in plaats van twee maanden. Gelet op het doel van afstemming: het bewerkstelligen van een gedragsverandering, werd dit in de uitvoering voorheen ook al zo toegepast. Nu krijgt deze werkwijze een formele grondslag in de verordening.

Artikel 10 Duur verlaging bij schending geüniformeerde arbeidsverplichting

De eerste keer dat het college een verwijtbaar niet naleven van een geüniformeerde arbeidsverplichting vaststelt, bedraagt de verlaging honderd procent van de bijstandsnorm gedurende een bij deze verordening vastgestelde periode (artikel 18, vijfde lid, eerste volzin, van de Participatiewet) van één maand.

Artikel 11 Verrekenen verlaging

Het college heeft de mogelijkheid bij verlaging van de bijstand wegens schending van een geüniformeerde arbeidsverplichting, de verlaging te verrekenen. Dit over de maand van oplegging van de maatregel en ten hoogste over de twee volgende maanden. Over de eerste maand moet minimaal een derde van het bedrag van de verlaging worden verrekend (artikel 18, vijfde lid, tweede volzin, van de Participatiewet). Wanneer belanghebbende tot inkeer komt, kan het college de verlaging stopzetten zodat belanghebbende weer de volledige uitkering ontvangt (artikel 18, elfde lid, van de Participatiewet). Het gaat hier om een facultatieve bepaling.

Verrekenen bij bijzondere omstandigheden

Er is voor gekozen gebruik te maken van de mogelijkheid tot het verrekenen van het bedrag van de verlaging bij een eerste schending van een geüniformeerde arbeidsverplichting (of een herhaalde schending buiten de recidivetermijn) als bijzondere omstandigheden dit rechtvaardigen. Hierbij kan worden gedacht aan:

- vergroting schuldenproblematiek;
- (dreigende) huisuitzetting;
- afsluiting van gas en elektriciteit.

De maand van oplegging

In artikel 11 lid wordt gesproken over de "maand van oplegging". Deze term is overgenomen uit artikel 18, vijfde lid, van de Participatiewet. Met de "maand van oplegging" wordt in deze verordening bedoeld: de maand waarin de bijstand feitelijk wordt verlaagd (dus de maatregel geëffectueerd wordt).

Toedeling over twee maanden

Bij alle overtredingen van een geüniformeerde arbeidsverplichting, kan –bij bijzondere omstandigheden- worden verrekend over twee maanden. Bij deze overtredingen wordt de bijstand verlaagd met honderd procent gedurende één maand. Aan de maand van oplegging en aan de daaropvolgende maand kan de helft van het bedrag van de verlaging worden toebedeeld. Dit betekent dat in de maand van oplegging van de maatregel en de daaropvolgende maand de inhouding in beginsel vijftig procent bedraagt (artikel 11 van deze verordening).

Geen verrekening bij recidive

Is sprake van een tweede of volgende schending van een geüniformeerde arbeidsverplichting binnen de recidivetermijn, dan is verrekenen van de maatregel niet mogelijk. Artikel 11 bepaalt immers dat verrekenen

uitsluitend mogelijk is bij een gedraging zoals bedoeld in artikel 10 van deze verordening én als sprake is van bijzondere omstandigheden. Recidive is niet geregeld in artikel 10, maar in artikel 16, tweede lid, van deze verordening en artikel 18, zesde, zevende en achtste lid, van de Participatiewet. Daarom is verrekenen bij recidive niet mogelijk.

Geen verrekening bij maatregel wegens schending andere gedragingen

Verrekening bij maatregelen voor schendingen van andere gedragingen dan de geüniformeerde arbeidsverplichtingen, is niet mogelijk. Dit volgt uit artikel 11 van deze verordening en artikel 18, vijfde lid, van de Participatiewet.

Artikel 12 Tekortschietend besef van verantwoordelijkheid

Aan de Participatiewet ligt het beginsel ten grondslag dat iedereen in eerste instantie in zijn eigen bestaan(skosten) dient te voorzien. Pas wanneer dat niet mogelijk is, kan men een beroep doen op bijstand. Hoofdregel is dus dat iedereen alles zal moeten doen en nalaten om een beroep op bijstand te voorkomen. Leidt een gedraging ertoe dat belanghebbende eerder, langer of voor een hoger bedrag is aangewezen op bijstand, dan is veelal sprake van een tekortschietend besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan. Hiervan is in ieder geval sprake bij de volgende gedragingen (als die er toe leiden dat belanghebbende eerder, langer of voor een hoger bedrag is aangewezen op bijstand):

- het te snel interen van vermogen;
- het door eigen schuld verliezen van het recht op een uitkering;
- het door eigen schuld te laat aanvragen van een voorliggende voorziening.

Het door eigen toedoen niet behouden van algemeen geaccepteerde arbeid moet worden aangemerkt als een geüniformeerde arbeidsverplichting (zie de artikelen 9, eerste lid, onderdeel a, en 18, vierde lid, onderdeel a en g, van de Participatiewet). Is sprake van het door eigen toedoen niet behouden van algemeen geaccepteerde arbeid, dan moet afstemming plaatsvinden volgens de regels van artikel 18 van de Participatiewet en artikel 10 van deze verordening.

Op grond van artikel 12 van deze verordening kan een verlaging worden opgelegd wegens het betonen van tekortschietend besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan. De ernst van de gedraging komt tot uitdrukking in de hoogte van het benadelingsbedrag. Dat is in dit geval het gedeelte van de uitkering waarop eerder, langer of tot een hoger bedrag een beroep wordt gedaan.

Verlies van passende en toereikende voorliggende voorziening door verrekening van bestuurlijke boete (derde, vierde en vijfde lid)

Er is een specifieke vorm van tekortschietend besef van verantwoordelijkheid waarvoor een afwijkende verlaging geldt. Dat is als een belanghebbende door het volledig verrekenen van een recidiveboete met een andere uitkering op bijstand aangewezen raakt.

Fraude met uitkeringen wordt vanaf 1-1-2013 bestraft met hoge bestuurlijke boetes (100% van het benadelingsbedrag bij de eerste keer schending inlichtingenplicht, 150% bij herhaling). Bij herhaalde schending van de inlichtingenplicht bij andere sociale zekerheidswetten zoals de WW, de WIA en de IOAW is het uitvoeringsorgaan verplicht de recidiveboete te verrekenen met de uitkering zonder inachtneming van de beslagvrije voet. Wanneer er geen vermogen of geen partner met inkomsten is, kan dit ertoe leiden dat iemand geen middelen van bestaan meer heeft. Door het feitelijk wegvallen van een passende en toereikende voorliggende voorziening raakt de belanghebbende dan verwijtbaar aangewezen op bijstand. In zo'n geval is sprake van ernstig tekortschietend besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan.

De bijstandsafhankelijkheid is ontstaan door herhaald frauderen met een andere uitkering. Aangezien dit een gedraging is die vergelijkbaar is met het frauderen met een bijstandsuitkering is de verlaging voor deze gedraging op zodanige wijze vormgegeven dat deze hetzelfde effect bewerkstelligt als voor bijstandsgerechtigden die zich geconfronteerd zien met verrekening van de recidiveboete op grond van de Verordening bestuurlijke boete bij recidive.

De duur van de verlaging is altijd drie maanden, vergelijkbaar met de periode waarover een recidiveboete kan worden verrekend zonder inachtneming van de beslagvrije voet. De hoogte van de verlaging is

afhankelijk gesteld van de mate waarin de belanghebbende in staat is in zijn bestaan te voorzien met de gelden waarover hij redelijkerwijs kan beschikken.

Schematisch: bedragen die gelden

3 x toepasselijke bijstandsnorm of meer : verlaging van 3 maanden 100%

2 tot 3 x toepasselijke bijstandsnorm: verlaging van 2 maanden 100% en 1 maand 20% minder dan

2 x toepasselijke bijstandsnorm: verlaging van 1 maand 100% en 2 maanden 20%.

Artikel 13 Zeer ernstige misdragingen

Onder de term 'zeer ernstige misdraging' dient in elk geval te worden verstaan: elke vorm van ongewenst en agressief fysiek contact met een persoon of het ondernemen van pogingen daartoe. Hieronder valt bijvoorbeeld schoppen, slaan of het (dreigen met) gooien van voorwerpen naar een persoon. Ook het toebrengen van schade aan een gebouw of inventarisonderdeel, evenals het ondernemen van pogingen daartoe in enige vorm wordt als zeer ernstige misdraging gezien.
Handelingen die door hun grote en mogelijk blijvende impact op de desbetreffende persoon of personen grote invloed hebben zoals het opzetten van gerichte lastercampagnes, seksuele intimidatie, het tonen van steek en/of vuurwapens evenals (pogingen tot) opsluiting in een ruimte zijn eveneens als zeer ernstige misdraging te beschouwen. *(Kamerstukken II 2013/14, 33 801, nr. 3, blz. 24)*

Ook verbaal geweld valt onder de noemer 'zeer ernstige misdraging'. *(CRvB 19-08-2008, nrs . 07/2416 WWB e.a., ECLI:NL:CRVB:2008:BE8919)*

Het gaat dus om alle vormen van zeer ernstige misdragingen tegenover de betreffende personen en instanties tijdens het verrichten van hun werkzaamheden. *(Kamerstukken II 2013/14, 33 801, nr. 3, blz. 55)* Dus als er uitvoering gegeven wordt aan de betreffende wetten. Het is anders als betrokkenen elkaar buiten werktijd tegen komen; dan is alleen het strafrecht van toepassing. *(Kamerstukken II 2013/14, 33 801, nr. 3, blz. 25-26)*

Met ingang van 1 januari 2015 is de verplichting om zich te onthouden van zeer ernstige misdragingen een zelfstandige verplichting. Deze verplichting staat dus op zichzelf. Vóór 1 januari 2015 was dit een onzelfstandige verplichting. Om een belanghebbende te sanctioneren wegens zeer ernstige misdragingen, moest sprake zijn van een samenhang tussen de zeer ernstige misdragingen met het niet nakomen van een of meer verplichtingen die voortvloeien uit de toenmalige WWB, IOAW of IOAZ. *(CRvB 06-07-2010, nr. 08/2025 WWB, ECLI:NL:CRVB:2010:BN0660)*

Artikel 14 Niet nakomen van overige verplichtingen

De Participatiewet geeft het college de bevoegdheid om personen verplichtingen op te leggen die volledig individueel bepaald zijn. Artikel 55 van de Participatiewet biedt daartoe de mogelijkheid en beperkt deze tot een viertal categorieën, te weten:

1. verplichtingen die strekken tot arbeidsinschakeling;

2. verplichtingen die verband houden met de aard en het doel van een bepaalde vorm van bijstand;

3. verplichtingen die strekken tot vermindering van de bijstand, en

4. verplichtingen die strekken tot beëindiging van de bijstand.

De hoogte van de verlaging is in deze verordening per categorie verschillend vastgesteld. Omdat de verplichtingen die het college op grond van artikel 55 van de Participatiewet kan opleggen een zeer individueel karakter hebben, kan het voorkomen dat de in de verordening vastgestelde verlaging niet is afgestemd op de individuele omstandigheden van een belanghebbende. Het college zal daarom altijd rekening moeten houden met de individualiseringsbepaling van artikel 18, eerste lid, van de

Participatiewet. Deze bepaling verplicht het college de bijstand af te stemmen op de omstandigheden, mogelijkheden en middelen van een belanghebbende. In individuele gevallen kan dus worden afgeweken van de in dit artikel vastgestelde verlaging.

Niet meewerken aan stellen van zekerheid

Als een belanghebbende weigert mee te werken aan zekerheidsstelling (bijvoorbeeld bij het verstrekken van leenbijstand in verband met vermogen in de woning) wordt de bijstand geweigerd.

Artikel 15 Samenloop van gedragingen Samenloop bij één gedraging waardoor meerdere verplichtingen worden geschonden

Het eerste lid regelt samenloop als sprake is van één gedraging die schending oplevert van meerdere verplichtingen, die zijn genoemd in deze verordening, artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet of in beide regelingen. In dat geval wordt één verlaging opgelegd. Voor het bepalen van de hoogte en de duur van de verlaging wordt uitgegaan van de gedraging waarop de hoogste verlaging is gesteld.

Samenloop bij meerdere gedraging waardoor één of meerdere verplichtingen worden geschonden

Het tweede lid regelt samenloop als sprake is van meerdere gedraging die schending opleveren van één of meerdere verplichtingen, die zijn genoemd in deze verordening, artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet of in beide regelingen. Dit wordt 'meerdaadse samenloop' genoemd. In dat geval wordt voor iedere gedraging een afzonderlijke verlaging toegepast. Deze verlagingen worden in principe gelijktijdig opgelegd. Dit is anders als dit niet verantwoord is. Hierbij spelen factoren zoals de ernst van de gedraging, de mate van verwijtbaarheid en de omstandigheden van een belanghebbende een rol. Daarvoor moet altijd gekeken worden naar de individuele omstandigheden. De verlaging wordt dan over meerdere maanden uitgesmeerd.

Samenloop met een bestuurlijke boete

Het derde en vierde lid regelen in hoeverre een verlaging kan worden opgelegd als sprake is van een verlagingswaardige gedraging die tevens een boetewaardige gedraging is.

Als sprake is van één gedraging die zowel schending van een in deze verordening opgenomen verplichting als schending van de inlichtingenplicht oplevert, kan de schending van deze verplichtingen niet gezamenlijk worden afgedaan, omdat schending van de inlichtingenplicht (wettelijk) is geregeld in de vorm van een bestuurlijke boete. In het geval zich de situatie voordoet dat er sprake is van samenloop tussen de bestuurlijke boete en afstemming dient het college in het individuele geval te beoordelen welke sanctie wordt opgelegd. Bij eendaadse samenloop ligt het voor de hand één sanctie op te leggen. Het college bepaalt of al dan niet een boete wordt opgelegd. Is dit het geval, dan wordt geen verlaging meer opgelegd (derde lid).

Bij meerdaadse samenloop ligt het voor de hand de gedraging te sanctioneren door het opleggen van een bestuurlijke boete voor zover sprake is van een gedraging waarin ook een beboetbare gedraging zit. Daarnaast kan het college in dit geval nog een of meer maatregelen opleggen, waarbij bij de hoogte van de afstemming zo nodig rekening kan worden gehouden met de boete en de eventuele andere maatregelen (vierde lid).

Als sprake is van één gedraging die zowel schending van een in artikel 18, vierde lid, van de Participatiewet benoemde verplichting als schending van de inlichtingenplicht oplevert, is het voorgaande ook van toepassing.

Artikel 16 Recidive Verlenging duur verlaging

Als binnen twaalf maanden na een eerste verwijtbare gedraging wederom sprake is van een verwijtbare gedraging waarmee dezelfde verplichting wordt geschonden, wordt de grotere mate van verwijtbaarheid tot uitdrukking gebracht in een verlenging van de duur van de verlaging met één maand.

Met de eerste verwijtbare gedraging wordt de eerste gedraging bedoeld die aanleiding is geweest tot een verlaging, ook als wegens dringende redenen – op grond van artikel 4, tweede lid, van deze verordening en eventueel 18, tiende lid, van de Participatiewet – of op grond van artikel 18, eerste lid, van de Participatiewet

is afgezien van het opleggen van een verlaging. Was de reden om af te zien van het opleggen van een verlaging gelegen in de afwezigheid van elke vorm van verwijtbaarheid, dan is het niet mogelijk om bij toepassing van recidive deze gedraging mee te tellen. Voor het bepalen van de aanvang van de termijn van twaalf maanden, geldt de datum waarop het besluit waarmee de verlaging is opgelegd, is verzonden.

De verlenging van de duur van de verlaging met één maand bij recidive wordt zowel toegepast bij verlagingen vanwege schending van de geüniformeerde arbeidsverplichtingen, als bij verlagingen op grond van deze verordening.

Recidive op recidive bij niet geüniformeerde arbeidsverplichtingen

Ook in het geval dat een belanghebbende voor een derde of volgende keer een niet geüniformeerde arbeidsverplichting schendt, is de recidivebepaling van artikel 16, eerste lid, van deze verordening van toepassing. Dit wordt tot uitdrukking gebracht door het woord "telkens" in de recidivebepaling. Voor toepassing van de recidivebepaling is vereist dat het opnieuw schenden van dezelfde verplichting plaatsvindt binnen twaalf maanden na bekendmaking van het vorige besluit waarmee een verlaging is toegepast.

Recidive op recidive bij geüniformeerde arbeidsverplichtingen

Bij een derde, vierde en volgende schending van een geüniformeerde arbeidsverplichting, telkens binnen twaalf maanden na oplegging van de vorige maatregel, bedraagt de verlaging honderd procent gedurende drie maanden. Dit is geregeld in artikel 18, zevende en achtste lid, van de Participatiewet.

Eenzelfde gedraging vereist voor recidive

Voor recidive is vereist dat sprake moet zijn van "eenzelfde verwijtbare gedraging" als de gedraging waarvoor de eerste verlaging is opgelegd. Voorwaarde is dus dat dezelfde verplichting wordt geschonden. Is dit niet het geval, dan moet de verwijtbare gedraging worden aangemerkt als een eerste schending van een verplichting. Heeft een persoon zich zeer ernstig misdragen (artikel 13) binnen twaalf maanden nadat een verlaging is opgelegd wegens het zich niet tijdig laten registreren als werkzoekende bij Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (artikel 7, onderdeel a), dan is geen sprake van recidive aangezien het niet "eenzelfde gedraging" betreft. Evenmin is sprake van recidive als een belanghebbende niet meewerkt aan het opstellen van een plan van aanpak (artikel 7, onderdeel b, onder 1°) en vervolgens een opgedragen tegenprestatie niet verricht (artikel 7, onderdeel b, onder 4°). Ook dan is geen sprake van eenzelfde gedraging aangezien twee verschillende verplichtingen zijn geschonden.

Artikel 17 Blijvend en tijdelijk weigeren IOAW- of IOAZ-uitkering

Artikel 20, eerste lid, van de IOAW en artikel 20, tweede lid, van de IOAZ geeft het college de bevoegdheid om de uitkering tijdelijk of blijvend te weigeren naar de mate waarin de belanghebbende inkomen als bedoeld in of op grond van artikel 8 van de IOAW of de IOAZ zou hebben kunnen verwerven, indien:

a. aan de beëindiging van zijn dienstbetrekking een dringende reden ten grondslag ligt in de zin van artikel 678 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek en de belanghebbende ter zake een verwijt kan worden gemaakt;

b. de dienstbetrekking is beëindigd door of op verzoek van de belanghebbende zonder dat aan de voortzetting ervan zodanige bezwaren waren verbonden, dat deze voortzetting redelijkerwijs niet van hem zou kunnen worden gevergd.

c. de belanghebbende nalaat algemeen geaccepteerde arbeid te aanvaarden; of

d. de belanghebbende door eigen toedoen geen algemeen geaccepteerde arbeid verkrijgt.

Als sprake is van een situatie die valt onder a of b dan kan het college de uitkering tijdelijk weigeren. Beide situaties spelen zich af voorafgaand aan de aanvraag van de uitkering. Als sprake is van een situatie die valt onder c of d dan kan het college de uitkering blijvend weigeren. Beide situaties spelen zich af tijdens de uitkering.

BEHANDELRESULTAAT

Informatieve en meningsvormende 1 behandeling 18 mei 2022

Aanpassing handhaving uniforme arbeidsverplichtingen Participatiewet

Zaaknummer:	637687
Portefeuillehouders:	Louwers

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Quint (GroenLinks); Zwijnepoel (D66); Pape (VVD); Van der Laak (Arnhem Centraal); De Groot (Partij voor de Dieren); Yildiz (PvdA); Roelen (SP); Koorn (CDA); Neutkens (Volt); Bal (DENK); Lukkassen (Forum voor Democratie).
De fracties van de SP, Arnhemse Ouderenpartij, ChristenUnie, en PVV zijn bij de beraadslagingen niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Louwers (wethouder).

Verloop
Er zijn geen verzoeken om in te spreken ontvangen en daarom wordt gelijk overgaan tot de meningsvormende bespreking. De raadskamer heeft in de beide termijnen vragen gesteld en opvattingen gedeeld. Het college heeft in beide termijnen gereageerd op de vragen van de raadskamer. Er is onder andere gesproken over; de uitspraak die de aanleiding vormt voor deze aanpassing; het risico op naheffing; communicatie en begeleiding; de uitwerking van de compensatie in relatie tot de hoogte van de bijstandsuitkering en inkomensafhankelijke toeslagen; de overwegingen om te bepalen dat bij het opleggen van een maatregel de standaard één maand wordt; maatwerk; handhaving en handhavingscapaciteit, de hoogte van de uitvoeringskosten.

Wethouder Louwers zegt tijdens de bespreking toe om vóór de volgende bespreking de raadskamer te informeren over de uitvoeringskosten. Al tijdens de bespreking kan de wethouder de raadskamer meedelen dat deze kosten geschat worden tussen de € 10.000 en € 20.000.

Amendementen en moties:
De fractie van de SP kondigt de volgende moties aan:
- Motie “Voorkom naheffing bij bijstandsgerechtigden”,
- Motie “Brandbrief bijstandsgerechtigden principieel niet korten”.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de meningsvormende 1 fase is afgerond en dat het voorstel ter bespreking naar de meningsvormende 2 fase wordt doorverwezen.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

W. de Boef

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	15 juni 2022
Zaaknummer	620851

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 december 2021, nummer: 620851;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

- gezien het amendement "Ambitie afvalkoers" (22A34);
- gezien het amendement "Doel en proces afvalkoers" (22A37);
- gezien het amendement "Minder luiers en menstruatie materiaal in het restafval" (22A38);

besluit:

1. De Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner" vast te stellen
2. Met dien verstande dat:

• We de landelijke (VANG-)doelstelling van 30 kilo in 2025 willen halen.

• We in 2022 en 2023 burgerberaden organiseren zodat inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen kunnen meedenken over maatregelen die echt werken.

• We zetten vol in op preventie, gedragsverandering en maken Arnhemmers nog bewuster van hun consumptie en de hoeveelheid afval die dit met zich meebrengt.

• We maken bedrijven verantwoordelijk voor het schoonhouden van hun omgeving. Ook gaan we met hen in gesprek over hun aandeel in de afvalproductie, zoals hun keuze voor verpakkingsmateriaal.

• De lopende maatregelen scherp worden gemonitord. Eind 2023 stuurt het college een evaluatie van het afvalbeleid naar de raad. Mocht blijken dat de geboekte voortgang onvoldoende is om ons doel voor 2025 te halen, dan zijn maatregelen noodzakelijk. Hierbij is alles bespreekbaar en liggen alle mogelijke instrumenten en prikkels op tafel, waaronder diftar (gedifferentieerde tarieven) en nascheiding.

• De gemeenteraad naar aanleiding van een voorstel van het college, voor de zomer van 2024 een besluit over de toekomst moet kunnen nemen. Zo kunnen we indien nodig vanaf 2025 maatregelen invoeren om onze doelstelling daarna wél te halen.

• De afvalstoffenheffing is nu 84 procent kostendekkend. Dat betekent dat er geld uit de algemene middelen wordt ingezet om afvalverwerking te betalen. Wij vinden het logisch dat de kosten van afvalverwerking gedragen worden door de gebruikers en dat de heffing zoveel als mogelijk kostendekkend is. Daarom verhogen we de heffing de komende 4 jaar stapsgewijs naar 95 procent kostendekkendheid.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSKAMERADVIES

Meningsvorming 2 – 25 mei 2022

GEMEENTE Arnhem

Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner"

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: De raadsleden/fractievolgers Eppich (VVD), Van Munster (PvdA), Snelting (Volt), Koorn (CDA), Nede (CU), Conrad (FvD), Kemperman (D66), Simonis (GL), Kraaijenbrink (AC), Hobbelen (AOP), De Groot (PvdD)

De fracties van de SP, DENK en de PVV zijn niet aanwezig.

Verder aanwezig: Wethouder Roelofs en ambtelijke ondersteuning Wanders.

Bespreking

De volgende moties en amendementen worden besproken:

1. Amendement "Ambitie afvalkoers" (22A34) van de fracties CDA, Arnhemse Ouderen Partij, ChristenUnie en Partij voor de Dieren
2. Motie "De gemeente is geen opvoerder, maar vertegenwoordiger van het volk" (22M53) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij – *motie niet besproken i.v.m. voorbereiding vanuit AOP*
3. Motie "Kraakwagen terug" (22M54) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij
4. Motie "Eerlijker verdeling van de kosten" (22M55) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij
5. Motie "Respect voor het referendum; geen DITAR in de periode 2022-2026" (22M56) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij

Voorts wordt na akkoord vanuit de raadskamer tevens besproken:

1. Memo van wethouder Roelofs “toezeggingen tijdens de raadsbehandeling van de Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner – deel 1 en 2”
2. Het concept amendement van de VVD over een mogelijk onderzoek/quick scan na nascheiding
3. De concept motie van GL over recycling van luiers en incontinentiemateriaal

Toezeggingen:

1. Wethouder Roelofs zegt toe om te kijken of er ook op het afvalbrengstation in Arnhem Zuid een plek kan komen voor hergebruik;

Conclusie

Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter geconcludeerd dat de M2 behandeling is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering. Daarbij wordt opgemerkt dat de besluitvorming - in verband met de moties en amendementen die nog in voorbereiding zijn - bij voorkeur niet tijdens de eerste volgende besluitvormende raad van 1 juni wordt geagendeerd, maar tijdens de raadsvergadering van 15 juni.

RAADSKAMERADVIES

Meningsvorming 2 – 25 mei 2022

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

W. Spruijt

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	15 juni 2022
Bij de bespreking van	Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner”
Amendement van	Klaartje Koorn - CDA Nico Wiggers – Arnhemse Ouderen Partij Nathalie Nede - ChristenUnie Leo de Groot – Partij voor de Dieren
Titel van de motie	Ambitie afvalkoers
Nummer Zaaknummer	**22A34** 620851

De ondergetekenden stellen het volgende amendement voor:

In de afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner” de volgende tekstpassage toe te voegen bij doelstellingen in cijfers (pagina 8 - infographic):
“*jaarlijks een reductie van 15% inzake het opgehaalde restafval*”

Daarnaast :
op pagina 9 de zinssnede
“*10% minder fijn huishoudelijk restafval dan in 2019 (toen was het 201 kg per inwoner)”*

ter vervangen door

“*Jaarlijks 15% minder fijn huishoudelijk restafval dan in het jaar daarvoo*r”.
Ook de infographic dient hierop te worden aangepast.

Toelichting

In onze opgave om als stad minder restafval te produceren, hoort een realistische ambitie. Belangrijk is ook dat wij ons hierin een doel durven te stellen. De ambitie van het college (10% minder dan 2019) is niet in lijn met de opgave die we voor ons hebben liggen.

Klaartje Koorn - CDA
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Nathalie Nede - ChristenUnie
Leo de Groot - Partij voor de Dieren

Amendement "Ambitie afvalkoers" (22A34)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 26 Tegen: 12 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	15 juni 2022
Bij de bespreking van	Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner"
Wijzigingsvoorstel van	Muriël Simonis - GroenLinks Suzan Kemperman - D66 Marlies Neutkens - Volt
Titel van het wijzigingsvoorstel	Doel en proces afvalkoers
Nummer Zaaknummer	**22A37** 620851

De volgende raadsleden stellen/het volgende raadslid stelt de volgende verandering voor:

Aan het besluit toe te voegen:

2. Met dien verstande dat:

- We de landelijke (VANG-)doelstelling van 30 kilo in 2025 willen halen.
- We in 2022 en 2023 burgerberaden organiseren zodat inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen kunnen meedenken over maatregelen die echt werken.
- We zetten vol in op preventie, gedragsverandering en maken Arnhemmers nog bewuster van hun consumptie en de hoeveelheid afval die dit met zich meebrengt.
- We maken bedrijven verantwoordelijk voor het schoonhouden van hun omgeving. Ook gaan we met hen in gesprek over hun aandeel in de afvalproductie, zoals hun keuze voor verpakkingsmateriaal.
- De lopende maatregelen scherp worden gemonitord. Eind 2023 stuurt het college een evaluatie van het afvalbeleid naar de raad. Mocht blijken dat de geboekte voortgang onvoldoende is om ons doel voor 2025 te halen, dan zijn maatregelen noodzakelijk. Hierbij is alles bespreekbaar en liggen alle mogelijke instrumenten en prikkels op tafel, waaronder diftar (gedifferentieerde tarieven) en nascheiding.
- De gemeenteraad naar aanleiding van een voorstel van het college, voor de zomer van 2024 een besluit over de toekomst moet kunnen nemen. Zo kunnen we indien nodig vanaf 2025 maatregelen invoeren om onze doelstelling daarna wél te halen.
- De afvalstoffenheffing is nu 84 procent kostendekkend. Dat betekent dat er geld uit de algemene middelen wordt ingezet om afvalverwerking te betalen. Wij vinden het logisch dat de kosten van afvalverwerking gedragen worden door de gebruikers en dat de heffing zoveel als mogelijk kostendekkend is. Daarom verhogen we de heffing de komende 4 jaar stapsgewijs naar 95 procent kostendekkendheid.

Toelichting:

Momenteel produceert een gemiddeld Arnhems huishoudens ongeveer 200 kilo restafval per jaar. Dat is fors boven de landelijke (VANG-)doelstelling van 30 kilo in 2025 waar ook Arnhem aan is gebonden. We vinden het belangrijk om deze doelstelling te halen. We willen vol inzetten op preventie, gedragsverandering en maken Arnhemmers nog bewuster van hun consumptie en de hoeveelheid afval die dit met zich meebrengt. We maken bedrijven verantwoordelijk voor het schoonhouden van hun omgeving. Ook gaan we met hen in gesprek over hun aandeel in de afvalproductie, zoals hun keuze voor verpakkingsmateriaal. We evalueren het afvalbeleid en vragen het college met een voorstel te komen om de doelstellingen te halen mocht blijken dat dit nodig is om de doelstellingen te halen. Zo kunnen we indien nodig vanaf 2025 maatregelen invoeren om onze doelstelling daarna wél te halen.

Muriël Simonis - GroenLinks
Suzan Kemperman - D66
Marlies Neutkens - Volt

AANGENOMEN

Amendement "Doel en proces afvalkoers" (22A37)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Christen Unie Arnhem	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Kraaijenbrink	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 25 Tegen: 13 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	15 juni 2022
Bij de bespreking van	Afvalkoers 2022-2026 ‘Arnhem Schoner’
Wijzigingsvoorstel van	Muriel Simonis - Groenlinks Suzan Kemperman - D66 Marlies Neutkens - Volt Leo de Groot - Partij voor de Dieren Nathalie Nede - ChristenUnie Marjan van Munster - PvdA
Titel van het wijzigingsvoorstel	Minder luiers en menstruatie materiaal in het restafval
Nummer Zaaknummer	**22A38** 620851

De volgende raadsleden stellen/het volgende raadslid stelt de volgende verandering voor:

1. *Aan deze tekst uit het voorstel*
   Pagina 10, Hoofdstuk ‘maatregelen’ na de alinea ‘Invoeren Ja-Ja sticker’
   deze tekst toe te voegen:

   Minder luiers en menstruatie materiaal in het restafval
   5 a 8% van ons restafval bestaat uit luiers en incontinentiemateriaal. Menstruatie materiaal komt daar nog bovenop. Er zijn steeds meer wasbare alternatieven beschikbaar. Wasbare luiers en wasbaar menstruatie materiaal helpen niet alleen om het restafval sterk te verminderen, het is ook goedkoper in gebruik dan de wegwerp variant. Echter de aanschaf is in een keer een groter bedrag waardoor dit alternatief niet voor iedereen toegankelijk is. Naast wasbare alternatieven, zijn er ook steeds meer mogelijkheden om luiers, incontinentiemateriaal en menstruatie materiaal goed te recyclen.

   De gemeente gaat voorlichting geven over en stimuleren en faciliteren van het gebruik van wasbare luiers en wasbaar menstruatie materiaal. Ook gaat zij onderzoeken hoe zij het recyclen van luiers en incontinentiemateriaal kan mogelijk maken. Voor het einde van 2022 komt er een uitgewerkt plan naar de raad met deze maatregelen, dat enerzijds moet zorgen voor vermindering van luiers, incontinentiemateriaal en menstruatiemateriaal in het restafval en anderzijds luier- en menstruatiearmoede aanpakt.

Toelichting:

T.a.v. wasbare luiers en wasbaar menstruatiemateriaal
- 5 á 8% van ons afval bestaat uit luiers en incontinentiemateriaal;
- menstruatie materiaal daar nog extra aan bijdraagt;
- we VANG doelstellingen hebben om onze ‘productie’ van afval terug te brengen van 200 kilo naar 100 kilo restafval per persoon en in 2025 naar 30kilo;
- er verschillende gemeente zijn die trajecten met wasbare luiers faciliteren of ondersteunen, door middel van subsidie, informeren, en samenwerking met organisaties die dit organiseren;
- we in Arnhem menstruatie armoede willen tegen gaan;
- als luiers op een duurzame manier ingezet kunnen worden dit zowel voor de portemonnee van de ouders/verzorgers gunstig is als voor het milieu;
- de gemiddelde hoeveelheid wegwerp luiers die er gebruikt worden voor een kind zindelijk is een zeecontainer kunnen vullen.

Overwegende dat;
- luiers een groot deel van het afval is dat verbrand wordt en een grote impact heeft op onze afvalverwerking;
- de aanschafkosten van een pakket wasbare luiers fors is die zich gaande weg terug verdiend, dat het goed is als de gemeente daar in kan faciliteren en/of ondersteunen;
- duurzaam menstruatie materiaal in aanschaf prijzig kan zijn maar op lange termijn kosten en afval kan besparen;
- het gebruik van duurzaam menstruatie materiaal de afvalberg verder doet krimpen.

T.a.v. recyclen van luiers
- we in Arnhem als doel hebben om zo weinig mogelijk restafval per persoon te hebben;
- luiers (en incontinentie materiaal) voor ongeveer 5 tot 8% bijdragen aan het restafval;
- voor ouders/verzorgers van jonge kinderen een groot deel van hun restafval uit luiers bestaat;
- in Weurt een bedrijf zit dat luiers recycled en deze na een succesvolle test nu op zoek is naar meer luierreststromen.

Omdat we vinden dat;
- zo veel mogelijk reststromen die als grondstof kunnen dienen daar ook voor gebruikt moeten worden;
- het ook voor ouders/verzorgers van jonge kinderen goed is als het loont om afval te scheiden;
- als een grote afvalstroom (zoals die van luiers) in een nabijgelegen fabriek gerecycled kan worden, dit bijdraagt aan een schoner en betaalbaarder afvalsysteem;
- dit waarschijnlijk laagdrempelig op te lossen is door de inzamelstromen op logische locaties aan te bieden (zoals kinderopvang en zorginstellingen en op plekken in de wijken).

Muriel Simonis - Groenlinks
Suzan Kemperman - D66
Marlies Neutkens - Volt
Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Nathalie Nede - ChristenUnie
Marjan van Munster - PvdA

AANGENOMEN

Amendement "Minder luiers en menstruatie materiaal in het restafval" (22A38)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 28 Tegen: 10 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

VERWORPEN

Bijeen op	15 juni 2022
Ter bespreking van	Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner”
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	De gemeente is geen opvoeder, maar vertegenwoordiger van het volk
Nummer Zaaknummer	**22M53** 620851

Onderstaand raadslid stelt de raad voor om uit te spreken dat de gemeente service verlenend dient te zijn en zich niet moet voordoen als “opvoeder”.

We weten dat;
- overheidsbeleid niet altijd door alle burgers op applaus kan rekenen;
- het beleid met betrekking tot omgekeerd inzamelen en DIFTAR door de Arnhemmer is afgewezen gelet op de uitslag van het gehouden referendum;
- de raad de volksvertegenwoordiging is van alle Arnhemmers op lokaal niveau;

We vinden dat;
- wet- en regelgeving dient te zijn gebaseerd op een breed draagvlak in de samenleving;
- onder een breed draagvlak wordt verstaan een meerderheid van rond de 75%;
- het ongepast is om als raad wet- en regelgeving aan te nemen, die niet kan rekenen op een breed draagvlak in de samenleving;

Spreekt uit:
- Dat de raad geen opvoeder is van burgers en wet- en regelgeving dient te zijn gebaseerd op een breed draagvlak in de samenleving.

en gaat over tot de orde van de dag

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Toelichting

Het stoort de indiener van dit voorstel dat bepaalde fracties in de raad ondanks het ontbreken van draagvlak zaken “doordrukken”, wetende dat er geen meerderheid voor die maatregel is. Daarmee vergeten die fracties dat zij deel uitmaken van de volksvertegenwoordiging, die per definitie niet is aangesteld om mensen op te voeden.

Motie "De gemeente is geen opvoeder, maar vertegenwoordiger van het volk" (22M53)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 3 Tegen: 35 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

VERWORPEN

Bijeen op	15 juni 2022
Ter bespreking van	Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner”
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Kraakwagen terug
Nummer Zaaknummer	**22M54** 620851

Onderstaand raadslid stelt de raad voor om de kraakwagen weer maandelijks te laten rijden om Arnhem service aan alle Arnhemmers aan te bieden.

We weten dat;
- het aanbieden van grof afval bij ondergronds containers niet (goed) mogelijk is;
- niet zelden grof afval naast de ondergrondse container wordt achtergelaten;
- het niet goed mogelijk is om te achterhalen wie grof afval heeft achtergelaten en dat de gemeente vervolgens dit afval moet afvoeren;
- het voor velen lastig is om grof afval zelf naar een afval-depot te brengen;
- de proef met wijkinzamelpunten niet werkt, omdat deze wijkinzamelpunten die zeer frequent beschikbaar zijn en ook zeer selectief zijn, met andere woorden niet alles accepteren en Arnhemmers dan alsnog zelf naar het afval-depot moeten gaan, waarbij sommigen geen eigen vervoer hebben dan wel geen middelen om tegen betaling afval te laten ophalen.

We vinden dat;
- het beter kan en beter kan door maandelijks de kraakwagen door alle Arnhemse wijken te laten rijden en dat belangstellenden de kraakwagen vooruit zullen gaan om bruikbare zaken een nieuwe kans te geven.

Spreekt uit:
- Dat de kraakwagen in Arnhem wordt geherintroduceerd.

en gaat over tot de orde van de dag

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Toelichting

De wethouder heeft tijdens de behandeling in de raadkamer gewezen op extra kosten voor de Arnhemmer. Deze kosten wegen niet op tegen het voordeel van een schoner Arnhem. Bovendien heeft de wethouder daarbij niet meegenomen dat minder zwerfafval rond ondergrondse afvalcontainers aanwezig zal zijn en daarmee minder opgeruimd en daardoor minder extra kosten worden gemaakt door de gemeente.

Motie "Kraakwagen terug" (22M54)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 6 Tegen: 32 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

VERWORPEN

Bijeen op	15 juni 2022
Ter bespreking van	Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner”
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Eerlijker verdeling van de kosten
Nummer Zaaknummer	**22M55** 620851

Onderstaand raadslid stelt de raad voor om het college te verzoeken te komen tot een eerlijker verdeling van de kosten voor het verwijderen en verwerken van afval.

We weten dat;
- Arnhemmers in meerderheid hebben gekozen voor het afschaffen van betalen per zak restafval;
- aan de verwijdering en verwerking van (rest)afval kosten zijn verbonden;
- de productie van restafval een gevolg is van consumptie van een individu;

We vinden dat;
- voor de verwijdering en verwerking Arnhemmers moeten betalen;
- het systeem van Diftar in Arnhem niet werkt en ook middels een referendum geen draagvlak vindt in de Arnhemse samenleving;
- de kosten voor verwijdering van afvalstoffen eerlijker over Arnhemmers moet worden verdeeld;

Verzoekt het college:
- Te onderzoeken of het twee categorieën-stelsel (eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens) kan worden omgezet naar een stelsel van éénpersoonshuishoudens, tweepersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens;

en gaat over tot de orde van de dag

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Toelichting
Wij als gemeente weten precies hoeveel mensen op één adres staan ingeschreven.
Het betekent dat een alleenstaande voor één persoon wordt aangeslagen, maar daarna is er geen differentiatie. Ook twee personen in één huishouden moeten evenveel betalen dan (grote) gezinnen die meer afval aanbieden. Nu wil dat dan ook niet zeggen dat een gezin bestaande uit 4 of 6 mensen per definitie meer restafval produceren dan een twee-persoonshuishouden. Het voelt evenwel ongerechtvaardigd aan om twee personen evenveel te belasten dan een groter gezin.

De kosten van inzameling bestaan uit twee hoofdcomponenten: voorrijden en de hoeveelheid. Dat betekent dat bezwaarlijk kan worden gesteld dat een gezin met vier kinderen het zesvoudige aan afval zal aanbieden.
Tot nu toe was het tarief 100% en betaalden alleenstaanden 75% van het meerpersoonshuishoudenstarief.
Vooral voor alleenstaanden met één kind en koppels, vaak ouderen, hebben financieel voordeel van dit nieuwe tarief.

VERWORPEN

Motie "Eerlijker verdeling van de kosten" (22M55)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 4 Tegen: 34 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

VERWORPEN

Bijeen op	15 juni 2022
Ter bespreking van	Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner”
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Respect voor het referendum; geen DIFTAR in de periode 2022-2026
Nummer Zaaknummer	**22M56** 620851

Onderstaand raadslid stelt de raad voor om de Arnhemse burger duidelijkheid te geven over het al dan niet respecteren van de referendumuitslag.

We weten dat;
- Arnhemmers in meerderheid het DIFTAR-systeem middels een referendum hebben verworpen;

We vinden dat;
- voor de verwijdering en verwerking Arnhemmers moeten betalen;
- het systeem van Diftar in Arnhem niet werkt en ook middels een referendum geen draagvlak vindt in de Arnhemse samenleving;

Spreekt uit:
- Dat het college zich in de periode 2022-2026 zal onthouden om te werken aan een systeem van DIFTAR zoals dat door de Arnhemmers is verworpen;

en gaat over tot de orde van de dag

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Toelichting

De Arnhemmer heeft zich uitgesproken tegen de invoering van DIFTAR. De Arnhemmer dient serieus genomen te worden. Derhalve is het alsnog overwegen om DIFTAR in te voeren niet aan de orde in de periode 2022-2026. Bij gewijzigde omstandigheden (na 2026) kan het wenselijk zijn om de voor- en nadelen andermaal te onderzoeken. Vooraf dient het college te sonderen of onderzoek tot invoering van DIFTAR op steun van de meerderheid van de raad kan rekenen.

Motie "Respect voor het referendum; geen DIFTAR in de periode 2022-2026" (22M56)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumaş
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 12 Tegen: 26 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie

VERWORPEN

Halvering afvalbelasting huishoudens (22M81)

De raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 15 juni 2022, ter bespreking van het agendapunt Vaststellen: Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner".

overwegende dat het bedrijfsleven verdient aan het produceren en gebruiken van verpakkingsmaterialen; dat het bedrijfsleven verdient aan de inzameling en verwerking van afval en restmateriaal; dat het bedrijfsleven verdient aan de handel in afval en restmateriaal; en dat daarbij door Arnhemmers keurig ingezameld plastic op grote schaal in de derde wereld in de natuur terechtkomt; dat huishoudens niet de vervuilers zijn, maar het bedrijfsleven;

van mening dat het onrechtvaardig is huishoudens aan te merken als de vervuilers en daarmee het bedrijfsleven buiten beschouwing te laten,

draagt het college op bij de volgende begroting minimaal de helft van de kosten die gepaard gaan met de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval te dekken middels een verhoging van de opbrengst van het eigenarendeel van de OZB-niet-woningen;

en gaat over tot de orde van de dag
Elfrink, Dobbe - SP

Toelichting
De afvalstoffenbelasting voor huishoudens wordt verminderd.
De kosten voor de inzameling van afval zijn toegenomen de afgelopen jaren toegenomen omdat bedrijven daarvoor hogere kosten in rekening brengen. Het bedrijfsleven verdient niet alleen aan
de inzameling, maar ook aan de verwerking van afval. Daarnaast handelen bedrijven in afval en
wordt er door bedrijven in ontwikkelingslanden afval in de natuur gedumpt, terwijl Arnhemmers
betaald hebben om dit keurig te laten verwerken.
Arnhemmers zijn afhankelijk van bedrijven voor het doen van dagelijkse boodschappen.
Bedrijven gebruiken bij de verkoop van deze producten allerhande verpakkingsmateriaal om hun
winstmarge te vergroten. Onterecht worden mensen, de consument, als vervuiler aangemerkt, terwijl deze dat nauwelijks kan beïnvloeden.
Wij kiezen ervoor om het bedrijfsleven mee te laten betalen voor deze kosten. Het liefst zouden wij rechtstreeks de bedrijven die verdienen aan vervuiling belasten, maar dat staat de landelijke
wetgever ons niet toe. Daarom belasten wij de eigenaren van bedrijfsvastgoed in zijn

algemeenheid. Dit vinden wij niet ideaal, maar wel een stuk rechtvaardiger dan het huidige systeem. Minimaal de helft van de afvalstoffenheffing wordt geïncorporeerd in het eigenarendeel
van de OZB nietwoningen. Vastgoedmagnaten gaan daardoor meer betalen. Huishoudens minder.
https://arnhem.sp.nl/sites/arnhem.sp.nl/files/attachments/tegenbegroting_sp_arnhem_2020-2023.pdf

22M81/p.2 VERWORPEN

Motie "Halvering afvalbelasting huishoudens" (22M81)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Christen Unie Arnhem	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Kraaijenbrink	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 5 Tegen: 33 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie

VERWORPEN

Nascheiding zo snel als mogelijk invoeren (22M82)

De raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 15 juni 2022, ter bespreking van het agendapunt Vaststellen: Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner".

constaterende dat de Arnhemse kiezer heeft afgerekend met diftar,

overwegende dat nascheiding van afval goedkoper is en beter voor het milieu en bovendien veel gemakkelijker voor de inwoners;

Van mening dat het stadsbestuur meer dan genoeg tijd heeft gehad voor onderzoek naar nascheiding en nascheiding zich in andere steden al lang bewezen heeft als een beter, goedkoper, makkelijker alternatief voor bronscheiding,

draagt het college op zo snel als mogelijk aan te sturen op de nascheiding van afval in Arnhem, de raad daar waar nodig van voorstellen te voorzien en de raad elk kwartaal over de voortgang daarvan te rapporteren

en gaat over tot de orde van de dag.
Elfrink, Dobbe (SP)

Zaaknummer: 620851

Motie "Nascheiding zo snel als mogelijk invoeren" (22M82)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Christen Unie Arnhem	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Kraaijenbrink	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 11 Tegen: 27 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Motie

AANGENOMEN

Verminderen afvalberg (22M83)

De raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 15 juni 2022, ter bespreking van het agendapunt Vaststellen: Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner".

Constaterende dat
supermarkten, winkels en bedrijven hun producten verpakken en dit veel afval veroorzaakt;

de consument veelal niet de mogelijkheid heeft om verpakkingen te vermijden en ze ook niet kan achterlaten;

de oorzaak van de afvalberg voor een groot deel ligt bij bedrijven en dat daar dan ook een verantwoordelijkheid gelegd mag worden;

in Duitsland de mogelijkheid is de verpakking in de winkel achter te laten;

in Belgie de Colruyt supers 82% van het bedrijfsafval hebben gerecycled;

in Nieuw-Zeeland een supermarktketen in staat bleek de afvalberg met zo'n 75% te verminderen door innovatieve recycling en dat dit de supers zelfs geld op leverde, waardoor er motivatie was;

Overwegende dat
er inmiddels succesvolle voorbeelden zijn van winkels en bedrijven die hun verantwoordelijkheid nemen en dat dit zelfs financieel voordelig kan uitpakken voor de bedrijven;
het actief afspraken maken en stimuleren van winkels een succesvolle manier kan zijn om de afvalberg te verminderen:
hier actief beleid van een overheid voor nodig is;
de burger succesvoller de eigen afvalstroom kan verminderen als bedrijven hier aan mee werken.

Verzoekt het college
samen met ondernemers de mogelijkheden te onderzoeken en afspraken te maken om te komen tot aanzienlijke vermindering van afval voor de consument, bijvoorbeeld door de mogelijkheid te bieden verpakkingen achter te laten of in te kunnen leveren en anderszins bedrijven te stimuleren afvalstromen te verminderen of recyclen en de raad daar voor het einde van het jaar over de eerste resultaten te rapporteren

en gaat over tot de orde van de dag
Elfrink, Dobbe (SP)

Zaaknummer: 620851

Motie "Verminderen afvalberg" (22M83)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumaş	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 30 Tegen: 8 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

Memo

Datum : 25 mei 2022

Aan : De raad van de gemeente Arnhem

Van : Wethouder Roelofs

Betreft : Toezeggingen tijdens de Raadsbehandeling van de “Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner” op woensdag 11 mei 2022 – deel 2

---

1. Inleiding

In mei 2022 is de “Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner” opnieuw geagendeerd. Besloten is om na de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 en met de nieuwe gemeenteraad het informerende deel over te slaan en te starten met de eerste termijn van de M1.
Tijdens de eerste termijn zijn een aantal toezeggingen gedaan. Drie toezeggingen handelen specifiek over de afvalstroom Groente, Fruit en Etensresten (GFE) zoals dat bij hoogbouw in Citybins en verzamelcontainers wordt ingezameld. Deze zijn reeds afgedaan. In onderstaand worden de volgende toezeggingen behandeld:

2. Wethouder Roelofs zegt toe om te kijken of er op het afvalbrengstation een plek kan komen voor hergebruik (ID1116)
4. Wethouder Roelofs zegt toe uit te zoeken wat het kost om twee keer per jaar het grofvuil op te halen (ID1118)
5. Wethouder Roelofs zegt toe uit te zoeken wat de mogelijkheden zijn om een QR code te plaatsen op de containers (ID1119)

Met dit memo worden deze toezeggingen afgedaan.

2. Hergebruik afvalbrengstation

Op 24 mei 2022 is op het afvalbrengstation Noord een container van 2Switch in gebruik genomen. In deze container kunnen bezoekers aan het afvalbrengstation hun herbruikbare spullen kwijt. Op die manier wordt voorkomen dat dit afval wordt.

3. Twee maal per jaar grofvuil ophalen

Voor het 2 maal per jaar gratis ophalen van grof huishoudelijk afval (GHA) hebben we 2 varianten uitgewerkt :

1. Tweemaal per jaar (per wijk) een vaste ophaaldag voor GHA (‘kraakdag’).
2. De mogelijkheid om tweemaal per jaar een afspraak te maken om GHA gratis op te laten halen.

Deze twee varianten worden hieronder kort toegelicht. Na de beschrijving van de uitgangspunten van de berekeningen worden de financiële consequenties van beide varianten weergegeven.

Ad 1. Vaste dagen

Uitgangspunt in deze variant is dat op een vooraf vastgesteld vaste dag (per wijk) Grof Huishoudelijk Afval (GHA) aan de straat kan worden gezet. Hierbij is er vooraf dus geen inzicht welk afval en hoeveel afval wordt aangeboden.

Ad 2. Halen op afspraak.

Hierbij moet een inwoner een afspraak maken voor het ophalen van GHA. Na aanmelding wordt de inzameling ingepland op een afgesproken dag.
Deze wijze van inzamelen kan hierbij beter beheerd worden vooraf. Na melding aan de telefoon of via de site kunnen mogelijk herbruikbare goederen uitgefilterd worden of via andere kanalen worden opgehaald, denk aan matrassen, herbruikbare goederen en afgedankte elektrische apparaten.
Deze optie komt neer op het aanpassen van de huidige systematiek, waarbij betaald moet worden om afval op te laten halen, naar tweemaal per jaar gratis op laten halen. In de huidige situatie moet per melding en per m3 € 36,50 worden betaald. Gelrepashouders kunnen in de huidige situatie ook al tweemaal per jaar gratis op laten halen.

Uitgangspunten voor de berekening:

Bij de berekening is van het volgende uitgegaan:

- Het aantal huishoudens/aansluitingen in Arnhem bedraagt 75.000.
- Uit eerder in Arnhem gehouden proeven met het aanbieden van afval op een vaste dag blijkt dat gemiddeld tussen de 10 en 15% van het aantal huishoudens per inzamelronde meedoet, dus afval aanbiedt. Als uitgangspunt is nu voor de berekening uitgegaan van 10% en dus 15.000 aanbiedingen per jaar. Dit is een aanname en zal ook afhankelijk zijn van de periode in het jaar waarop de “kraakdagen” plaatsvinden. Naarmate er meer huishoudens meedoen nemen de kosten natuurlijk toe.
- Per huishouden wordt gemiddeld 1m3 GHA per keer aangeboden. Indien er gemiddeld meer aangeboden wordt zullen de kosten stijgen.
- In beide varianten wordt GHA ingezameld met een kraakperswagen waarbij 100% van het ingezamelde GHA integraal wordt verbrand. Er vindt geen afvalscheiding plaats. Naast de kosten voor het inzamelen zijn in de berekening ook de kosten voor de verwerking van het ingezamelde afval meegenomen. De kosten voor het verbranden van dit afval liggen veel hoger dan wanneer dit GHA afval in gescheiden stromen wordt ingezameld en verwekt.. Op de afvalbrengstations wordt een scheidingspercentage van 85% gerealiseerd.
- Het opruimen van naastplaatsingen en dumpingen blijft gehandhaafd. Uit de proef en ervaring met frequente opruimdagen in wijken (o.a. Geitenkamp tweemaal per jaar) blijkt dat de afname van het aantal naastplaatsingen en dumpingen van GHA in de openbare ruimte na een ophaalronde slechts kortstondig is (een paar weken). Er is geen sprake is van een structurele daling. Het is op dit moment niet te voorspellen of de naastplaatsingen en dumpingen afnemen op het moment er in de hele stad tweemaal per jaar GHA wordt opgehaald. De positieve (financiële) effecten van een afname van het de naastplaatsingen en dumpingen is om bovenstaande reden daarom niet meegenomen in de berekeningen.
- Het lijkt realistisch te stellen dat het inrichten van een systeem waarbij tweemaal per jaar GHA wordt opgehaald, effect heeft op het aantal bezoeken aan onze afvalbrengstations (ABS). Dit zou kunnen leiden tot beperking van de openingstijden van de afvalbrengstations (en dus een lagere service). Om het service niveau gelijk te houden is er vanuit gegaan dat hier geen

aanpassingen in worden gedaan Er zijn dan ook geen besparingen op dit punt meegenomen in de berekening.

- Beide varianten beperken zicht tot GHA zoals deze afvalstroom omschreven wordt op Grofvuil - Gemeente Arnhem. Dit betekent dat anders afvalstromen zoals o.a. grof tuinafval, bouw- en sloopafval en elektrische apparaten niet meegenomen zijn in de varianten en de berekeningen.

Vergelijking GHA varianten

In onderstaande tabel worden de kosten voor beide varianten in beeld gebracht. We laten de kosten bij een 'deelname-percentage' zien van 10% per inzamelronde. Zoals eerder aangegeven zijn de kosten in grote mate afhankelijk van de mate waarin van de geboden dienst gebruik wordt gemaakt. Ter vergelijking is daarom ook een berekening opgenomen bij een deelname percentage van 30%. In de eerste twee kolommen staan de absolute kosten in € per variant per jaar. In de laatste twee kolommen de stijging van de afvalstoffenheffing in € per aansluiting indien besloten wordt de kosten ten laste van de afvalstoffenheffing te brengen, conform het huidige beleid. Hierbij is geen rekening gehouden met kwijtscheldingen.

Deelname percentage	1. Vaste dagen (kosten in €)	2. Ophalen op afspraak (kosten in €)	1. Vaste dagen (stijging afvalstoffenheffing in €)	2. Ophalen op afspraak (stijging afvalstoffenheffing in €)
10%	495.000	630.000	6,60	8,40
30%	1.485.000	1.890.000	19,80	25,20

4. QR Code op containers

Vanuit de ICT van de gemeente is contact opgenomen met de leverancier van het Fixi-systeem. Op dit moment wordt bekeken of er mogelijkheden zijn om een werkende QR-code te genereren waarmee door het scannen de inwoner naar Fixi geleid wordt. Het resultaat zal met de raad gedeeld worden.

Memo

Datum : 23 mei 2022

Aan : De raad van de gemeente Arnhem

Van : Wethouder Roelofs

Betreft : Toezeggingen tijdens de Raadsbehandeling van de “Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner” op woensdag 11 mei 2022.

---

1. Inleiding

In mei 2022 is de “Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner” opnieuw geagendeerd. Besloten is om na de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 en met de nieuwe gemeenteraad het informerende deel over te slaan en te starten met de eerste termijn van de M1.
Tijdens de eerste termijn zijn een aantal toezeggingen gedaan. Drie toezeggingen handelen specifiek over de afvalstroom Groente, Fruit en Etensresten (GFE) zoals dat bij hoogbouw in Citybins en verzamelcontainers wordt ingezameld:

1. Wethouder Roelofs zegt n.a.v. de vraag van het Apcg toe om contact te zoeken met de leverancier van de GFT afvalcontainers (ID1115);
3. Wethouder Roelofs zegt toe te monitoren hoe er wordt omgegaan met ander afval dan GFT in de GFT containers om te kijken of deze containers mogelijk van het slot kunnen (ID1117);
6. Wethouder Roelofs zegt toe voor de meningsvormende fase 2 met een memo te komen over de toegankelijkheid van de afvalcontainers, inclusief het bijbehorende budget.

Met dit memo worden deze toezeggingen afgedaan. Hierbij zal eerst ingegaan worden op de aanleiding voor de vragen en de achtergrond en context van GFE inzameling.

2. De Arnhemse GFE inzamelstructuur

In Arnhem zamelen we GFE afval bij hoogbouw in via zogenaamde Citybins of via centrale bovengrondse verzamelcontainers. Citybins zijn afvalemmers van ongeveer 40 liter. In deze afsluitbare containers kunnen inwoners hun GFE opsparen en op de inzameldag (ééns per twee weken) buiten zetten. Deze worden vervolgens geleegd door onze inzamelaar PreZero. Daarnaast bieden wij de optie aan bewoners van hoogbouw om op collectieve aanvraag vanuit de bewoners zelf, een centrale verzamelcontainer voor GFE te plaatsen. Bewoners van het desbetreffende hoogbouwcomplex die dat willen, maken dan gebruik van de verzamelcontainer in plaats van de Citybins.

Voor het gebruik en openen van deze containers is een afvalpas nodig. De verzamelcontainers zijn namelijk alleen bedoeld voor de inwoners die deze aangevraagd hebben en daarop is ook de capaciteit en ledigingsfrequentie gebaseerd. Door de toegangscontrole en afvalpas wordt geborgd dat de bewoners hun GFE altijd kwijt kunnen en de container niet vol zit met GFE (of ander) afval van niet-aanvragers.

Op dit moment zijn er zo'n 240 GFE verzamelcontainers in de stad geplaatst. Om uitvoering te geven aan motie 20M260 is de huidige inschatting dat er nog ongeveer 360 extra GFE-verzamelcontainers geplaatst moeten worden. Het totaal zal dan uitkomen op 600 GFE-verzamelcontainers waarmee een dekkend netwerk voor alle hoogbouw in Arnhem ontstaat.

3. GFE-verzamelcontainers - opties

Naast inzameling via bovengrondse containers, kan GFE ook ingezameld worden met ondergrondse containers. Hieronder zullen deze beide soorten containers beschreven worden, In de toelichting worden effectiviteit, werkbaarheid en aanschafkosten beschreven.

3.1 Ondergrondse containers

Ondergrondse containers zijn stalen bakken (het "lijf") met daar bovenop een containerhuis. Deze stalen bakken zakken in de grond in een betonnen put. Ze worden bij lediging met een kraanwagen uit de grond getrokken. Onderaan het lijf zit een bodemklep die open klapt bij het ledigen en zo glijdt de inhoud van de container vanuit de onderkant in het inzamelvoertuig.
De ondergrondse containers hebben een inhoud van ongeveer 4m3. De grootte van dit lijf kan op aanvraag kleiner gefabriceerd worden.

Voordelen

- In vergelijking met de bovengrondse containers zoals we die nu gebruiken, is de inhoud veel groter. Er kan dus meer afval in en de container hoeft in theorie dus minder vaak geleegd te worden. Dit kan leiden tot een kostenverlaging.

- Bij ondergrondse containers zoals we die bijvoorbeeld voor restafval gebruiken, is de behuizing en inworpopening een stuk lager en vanuit een rolstoel beter toegankelijk

Nadelen

- GFE is organisch. Zeker in de warme maanden (eind maart tot en met september) gaat dit afval stinken als het langer dan 2 weken in een container zit. Het zou betekenen dat de ondergrondse containers vaak geleegd moeten worden, waardoor de extra beschikbare inhoud dus niet benut wordt. Hierdoor vervalt het boven genoemde voordeel van een grotere inhoud.

- Na het legen van ondergrondse container blijven er altijd resten van het GFE/GFT achter die alsnog voor stank zorgen. Daarnaast loopt tijdens het gebruik het vocht en stukjes van het GFE afval door de bodemklep heen de betonnen put in en hoopt daar op.
  Ondergrondse containers worden periodiek gereinigd, maar niet zo vaak omdat dit niet nodig is voor de afvalstromen die nu via ondergrondse containers ingezameld worden.
  De ervaring van andere gemeenten leert dat indien GFE ondergronds ingezameld wordt, de containers éénmaal per week volledig gereinigd moeten worden om de geur acceptabel te houden. Hierbij worden de container aan de binnen- en buitenkant en de containerput gereinigd.

- Daarnaast trekt afval en met name GFE ongewenste dieren aan. Door het heel frequent wassen van de containers in de warme maanden, zou dit probleem in die maanden ondervangen kunnen worden. Echter in de koude(re) maanden en met minder vaak wassen, is de ervaring in Nederland dat ongewenste dieren graag huizen op de plekken waar ze makkelijk eten kunnen vinden zoals in de put van een ondergrondse container voor GFE.

- Ondergrondse containers hebben ruimte nodig in de ondergrond. Niet overal in de stad is er nog ruimte in de ondergrond. Denk aan kabeltracés en riolering die er al liggen, maar ook boomwortels. Zeker in de binnen stad is er nauwelijks ruimte boven de grond, laat staan in de grond.

- De investering voor het plaatsen van een ondergrondse container is vrij hoog. Deze ligt op ongeveer 9.500 euro per stuk.

- GFE inzameling via ondergrondse containers is niet opgenomen in de huidige contracten en aanbestedingen. Er zal opnieuw aanbesteed moeten worden en dit zal ongeveer een jaar in beslag nemen voordat overgegaan kan worden tot bestelling en plaatsing.

3.2 Bovengrondse containers

De GFE-verzamelcontainers zijn bovengrondse containers. In de behuizing staat een 240liter kliko/mini-container. Deze wordt bij lediging uit de container gereden en kan geledigd worden met hetzelfde voertuig als waarmee de mini-containers bij laagbouw en de Citybins bij hoogbouw geleegd worden.

Voordelen

- Er zijn weinig tot geen klachten over stankoverlast. Een volledige reiniging van de hele containerbehuizing is minder vaak nodig en minder werk omdat er geen put gereinigd hoeft te worden.

- Bovengrondse containers trekken nauwelijks tot geen ongewenste dieren aan

- Er is geen ruimte in de grond nodig..

- Deze is goedkoper. Het huidige type bovengrondse containers vraagt een investering van ongeveer 3.500 euro per stuk.

- De lediging van dit type containers is opgenomen in ons inzamelcontract en kan in aantallen containers en routes uitgebreid worden zonder nieuwe aanbesteding.

Nadelen

- De huidige bovengrondse GFE-container is moeilijk tot niet toegankelijk voor mensen in een handgeduwde rolstoel. De inwerpopening van de huidige containers bevindt zich aan de

bovenkant van de container op ongeveer 1,50 meter. Die hoogte is voor veel rolstoelgebruikers te hoog.

4. Toezegging 1115 – Toegankelijkheid en containers

Bij de behandeling van Arnhem Schoner heeft de wethouder toegezegd contact op te nemen met onze containerleverancier aangaande de toegankelijkheid van GFE-containers voor gebruikers van een handgeduwde rolstoel. Daarnaast zijn ervaringen van GFE inzameling in andere steden opgevraagd. Hieronder behandelen we de opties die er op dit moment zijn. Deze opties worden vervolgens schematisch met elkaar vergeleken op prestatie en kosten.

Bovengrondse containers

Arnhem is niet de enige Nederlandse gemeente die vragen krijgt over toegankelijkheid.
In Rotterdam staat toegankelijkheid prominent op de agenda. In die stad bestond er nog geen infrastructuur (van verzamelcontainers) voor GFE bij hoogbouw. GFE werd daar bij het restafval gedaan, net zoals in bijvoorbeeld Eindhoven. Echter zijn Nederlandse gemeenten eind 2023 via Europese regelgeving verplicht wel de optie te bieden aan inwoners om GFE gescheiden aan te bieden.
Rotterdam heeft bij hun leverancier een vraag neergelegd voor de ontwikkeling van een bovengrondse GFE container. De hoofdreden voor Rotterdam om een container te ontwikkelen was echter niet de toegankelijkheid, maar het feit dat er in de stad op heel veel plekken geen mogelijkheid is om ondergrondse containers te plaatsen en de huidige commercieel verkrijgbare bovengrondse containers niet voldoen aan de eisen van Rotterdam. Eén van die eisen is toegankelijkheid.
In 2021 zijn de eerste proef-containers geplaatst in de stad. Na de zomer 2022 wordt geëvalueerd. Rotterdam weet al wel dat de nodige aanpassingen nodig zijn vanwege operationele eisen. Indien het ontwerp succesvol aangepast wordt, is er een optie dat de ontwikkelde containers commercieel op de markt komen. Maar dit zal niet voor 2025 zijn.

Onze containerleverancier heeft vrij recent een behuizing voor een bovengrondse container op de markt gebracht die naar onze inschatting het probleem van toegankelijkheid zou kunnen oplossen. We hebben dan ook een exemplaar besteld en zodra deze geleverd is, wordt samen met de APCG in de praktijk gekeken of deze ook daadwerkelijk geschikt is.
In deze behuizing staat net zoals in de huidige behuizing, een mini-container van 240 liter en kan dus zonder probleem opgenomen worden in de bestaande inzamelroutes. De inworpopening in deze container is wel groter en de drempel om ander afval in de container te gooien wordt daarmee lager. Dit type bovengrondse container is duurder dan het huidige type: 3.900 euro. Ook zal de aanschaf van deze containers aanbesteed moeten worden.

Ondergrondse containers
Een aantal gemeenten zamelt GFE wel ondergronds in. De gemeente Delft bijvoorbeeld. Bij navraag blijkt echter dat het GFE afval nog steeds bij het restafval gaat en de ondergrondse container alleen bedoeld is en gebruikt wordt voor tuinafval. Tuinafval kent in veel mindere mate de boven genoemde nadelen van inzameling via ondergrondse containers.

De inzameldienst HVC die werkt voor veel gemeenten (HVC Groep) heeft in een aantal Drechtsteden ook ondergrondse containers voor GFE afval. Bij die containers worden de nadelen van met name geuroverlast wel ervaren. De oplossing die daar gekozen is om de ondergrondse GFE-containers elke week te reinigen.

Ook in Arnhem zou het mogelijk zijn om op plekken waar plek is in de bodem, GFE via ondergrondse containers in te zamelen. Echter zal ook hier geur en ongedierte een rol spelen en zullen we ook hier meer moeten gaan reinigen. Dit naast de meerkosten van aanschaf en het feit dat de aanschaf van de containers aanbesteed zal moeten worden.

Maatwerk

We begrijpen de wens van elke inwoner om zelfstandig afval weg te kunnen gooien zonder daarbij direct afhankelijk te zijn van zorg of sociale netwerken. Naast containers is een derde optie het bieden van maatwerk. We kennen de omvang van de groep inwoners waar het om gaat niet. Naar alle waarschijnlijkheid zal een deel in hoogbouw wonen en gebruik willen maken van gescheiden inzameling via de verzamelcontainers. Een ander deel zal in laagbouw wonen. Dit deel maakt gebruik van de toegankelijke mini-container die bij huis staat voor GFT.

Maatwerk is een ruim begrip. Concreet zien wij hierin de volgende twee mogelijkheden op aanvraag van de gebruiker:

1) De gebruiker blijft op aanvraag gebruik maken van de huidige Citybin. Met onze inzamelaar wordt vervolgens de afspraak gemaakt dat zij deze blijven inzamelen. Dit zal niet langer binnen de huidige inzamelroute zijn, maar met een daarvoor ingerichte route. Een idee daarbij is dat de inzamelaar bijvoorbeeld met een (elektrische) bakfiets de Citybins ophaalt en in de dichtstbijzijnde verzamelcontainer leegt. De inwoner hoeft dus niet thuis te zijn en kan de Citybin op een vaste dag ’s ochtends aan de straat zetten. Hierbij is het in overleg als extra service wellicht mogelijk de ledigingsfrequentie te verhogen van éénmaal per twee weken naar éénmaal per week. Mogelijk moet deze service aanbesteed worden.
2) De rolstoelgebruikers gooien hun GFE bij het restafval. Zij hoeven dus niet te scheiden. Dit gaat in essentie weliswaar in tegen onze doelstellingen maar gezien de beperkte omvang van deze groep rolstoelgebruikers is het negatieve effect op die doelstelling gering.

Vergelijking opties

In onderstaand schema worden de vier opties met elkaar vergeleken op een aantal aspecten. Uitgangspunten hierbij zijn dat overal in de stad waar mogelijkheden in de openbare ruimte zijn, hetzelfde type container geplaatst wordt en dat we ook in de toekomst gebruik blijven maken van een afvalpas voor GFE (zie paragraaf 5 voor verdere uitleg van dit uitgangspunt).
Concreet betekent dit dat bij een ander type bovengrondse container of ondergrondse containers, het huidige containerpark vervangen zal moeten worden en versneld afgeschreven wordt.
De weergegeven kosten zijn de meerkosten die gemaakt moet worden ten opzichte van het containertype waarvan er op dit moment al 240 in de stad staan. Tevens wordt gerekend met de plaatsing van nog eens 360 extra containers om uitvoering te geven aan motie 20M260. Het totaal aantal containers waarop onderstaand is gebaseerd, is 600 stuks.

Criterium	**Bovengrondse container nieuw type**	**Ondergrondse container**	**Maatwerk - ophaalservice**	**Maatwerk – GFE bij restafval**
Geur	+	--	++	++
Ongewenste dieren	+	--	++	++
Borging kwaliteit GFE	+	-	NVT	NVT
Benodigde plaats openbare ruimte	-	--	++	++
Aanbesteding	--	--	-	++
Extra investeringen (in euro)	1.080.000	4.440.000	20.000	0
Versnelde afschrijving (in euro)	700.000	700.000	0	0
Operationele meerkosten-reinigen (in euro/jaar)	0	750.000	100.000	0

Indien ervoor gekozen wordt om de investeringen, afschrijvingen en operationele kosten ten laste te brengen van de afvalstoffenheffing, wordt gerekend met 75.000 huishoudens.

5. Toezegging 1117 - GFE, afvalpas en kwaliteit

De inworpopening van de huidige bovengrondse GFE-containers is geschikt voor kleine hoeveelheden GFE. Grote(re) zakken passen er niet in. Hierdoor is de drempel om grotere hoeveelheden ander afval dan GFE in de container te gooien hoog.
In Arnhem is er bij de invoering van Diftar voor gekozen om de afvalpas ook te gebruiken voor de GFE-containers. Dit om te voorkomen dat de container voor restafval gebruikt zou worden en de kwaliteit hoog te houden. Afkeur betekent namelijk dat het als duur restafval verbrand wordt. In de praktijk zien we op dit moment al jaren geen afkeur van GFE afval.

Na het afschaffen van Diftar is de afvalpas voor GFE gebleven vanwege het feit dat de GFE containers op aanvraag geplaatst worden en we de eerder genoemde beschikbaarheid willen borgen voor de inwoners die de containers aangevraagd hebben. Voor inwoners die dit niet gedaan hebben, is de Citybin gebleven.

Op het moment dat er een dekkend netwerk is van containers, lijkt het vanzelfsprekend om ook alle GFE-containers te openen. Er zou dan geen afvalpas meer nodig zijn.

De ervaring en waarschuwing van Attero (onze verwerker) en PreZero in andere steden die geen afvalpas gebruiken voor deze stroom, bijna de hele stroom afgekeurd wordt en dus verbrand moet worden.

Voordat we de afvalpas ook afschaffen voor GFE moeten we de komende jaren met praktijkproeven onderzoeken of dit ook bij ons zo is. GFE is na restafval de grootste stroom. Het risico op een flinke kostenstijging is dan ook te hoog.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 620851

Onderwerp: Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner"

Voorstel

1. De Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner" vast te stellen.

Inleiding

Voor u ligt de Afvalkoers voor Arnhem voor de jaren 2022 tot 2026. Doel en ambitie van deze koers liggen grotendeels besloten in de titel: Arnhem Schoner. Naast het verminderen van het aantal hotspots, bijplaatsingen en de hoeveelheid zwerfafval, koersen we op het verlagen van de hoeveelheid restafval van huishoudens en het verbeteren van de kwaliteit van het gescheiden ingezamelde afval. Vanuit het gegeven dat Arnhem geen Diftar meer heeft, willen we de ambities zo goed mogelijk realiseren door het optimaliseren van het huidige inzamelsysteem, in combinatie met het veel meer betrekken van onze inwoners, bedrijven, scholen en maatschappelijke organisaties. Werken aan ieders bewustwording van de noodzaak van afvalscheiding en van de noodzaak van het schoonhouden van de leefomgeving, is een rode draad in de Afvalkoers.

Overigens zet het college zich op veel manieren in om de stad schoon heel en veilig te houden. De afvalkoers Arnhem Schoner zoomt alleen in op die onderdelen die een relatie hebben met de afvalinzameling. De koers beperkt zich daarbij niet tot huishoudelijk afval maar beschouwt afval en wat daarmee samenhangt in de volle breedte, dus ook bedrijfsafval en zwerfafval. Daarnaast zijn onderwerpen als educatie, inzet van vrijwilligers en participatie in de koers opgenomen.

In de Afvalkoers is een korte terugblik opgenomen op de periode van het Afvalbeleidsplan 2012-2020, met de invoering van omgekeerd inzamelen en Diftar. Diftar was een belangrijk instrument om de hoeveelheid restafval per inwoner aanzienlijk terug te dringen en in de buurt te komen van de landelijke (VANG) -doelstelling van 100 kg per jaar. Dit leek voor Arnhem de goede kant op te gaan.
Uw raad besloot om op 1 juni 2021 te stoppen met Diftar. We kiezen in deze koers daarom voor andere instrumenten om het gedrag te beïnvloeden en zetten sterk in op communicatie en participatie. Er mag echter niet verwacht worden dat de doelstelling van 100 kg hiermee op afzienbare termijn haalbaar wordt. We hebben in de koers nu een ambitie opgenomen die met de voorgestelde aanpak realistisch en haalbaar is maar die niet ons einddoel is. We blijven streven naar betere afvalscheiding en het verminderen van het restafval en blijven zoeken naar de aanpak die hierin voor Arnhem het beste past.
Sinds we in juni gestopt zijn met Diftar is er veel gebeurd, zowel praktisch (aanpassen containers, invoeren milieubak, aanpassen tarieven etc.) als voor wat betreft de contacten met inwoners en organisaties in de stad, die zich voor een schoner en duurzamer Arnhem inzetten.
De ambities voor 2022-2026 hebben we kwantitatief meetbaar opgesteld. Monitoring en data-analyse zijn van groot belang om koers te kunnen houden en/of op tijd bij te kunnen sturen. U ontvangt van het

Gemeente Arnhem

college elk kwartaal een afvalrapportage. De eerste rapportage, over het derde kwartaal van 2021 treft u als bijlage bij de Afvalkoers aan.

Beoogd effect

Met de Afvalkoers beogen we een schonere woonomgeving en een verbetering van het hergebruik van grondstoffen.

Argumenten

1.1 De woonomgeving moet schoner.

Afval op straat vormt een grote ergernis van veel Arnhemmers en heeft een negatieve invloed op de leefbaarheid. Uit de stad en van onze toezichthouders horen we dat met de afschaffing van Diftar ook het aantal bijplaatsingen van zakken, bij of in de buurt van de ondergrondse containers, is afgenomen. Het overgebleven afval rond containers bestaat nu voornamelijk uit grofvuil. De komende tijd zal de gemeente samen met de stad zoeken naar oorzaken én oplossingen zodat er duidelijk sprake is van minder structurele vervuiling.

Concrete ambities:

- vermindering van het aantal hotspots met 25%;
- 50% reductie van het aantal bijplaatsingen op de top 20 hotspots;
- een stadsdekkend netwerk van (zwerf)afvalopruimers.

We zijn van mening dat deze ambities realistisch en haalbaar zijn. Het vraagt echter om gedragsveranderingen die moeilijk te plannen zijn en een lange adem vragen.

1.2 Hergebruik van grondstoffen moet beter.

De landelijke overheid heeft op dit punt een ambitieus beleidsprogramma, waarvan het Van Afval Naar Grondstof (VANG)-programma het meest recente is. Hierin is de ambitie opgenomen om de hoeveelheid restafval terug te brengen tot 100 kilogram per inwoner per jaar. Naast het milieubelang speelt hier ook een financieel belang. Het verbranden van restafval is duur. Vanuit het oogpunt van kostenbeheersing is het daarom ook van groot belang de hoeveelheid restafval zo veel mogelijk te beperken. Hoewel voor veel stedelijke gemeenten zonder Diftar geldt dat de VANG-doelstelling lastig te bereiken is, hebben de afgelopen jaren wel aangetoond dat er op het gebied van afvalscheiding, reductie van restafval en het verbeteren van de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde stromen nog veel mogelijk is. Met name het verder verbeteren van het gescheiden inzamelen van GFT-afval, zowel bij laagbouw als bij hoogbouw, biedt nog het nodige perspectief. Daarnaast blijft het verbeteren van de kwaliteit van het gescheiden ingezamelde PBD-afval (Plastic, Blik en Drankenkartons) een belangrijk doel waarmee de reductie van het aantal kilo's restafval gerealiseerd kan worden. Het voorstel omvat verschillende instrumenten om dit te bereiken. Hierbij zijn communicatie en participatie belangrijke pijlers.

Concrete ambitie:

- 10% minder fijn huishoudelijk restafval dan in 2019 (toen was het 201 kg per inwoner);
- Plastic Blik en Drankenkartons (PBD): maximaal 30% afkeuring van deze gescheiden ingezamelde afvalstroom (ten opzichte van 50% nu).

Ook hiervoor geldt dat we deze ambities realistisch en haalbaar achten maar we realiseren ons ook dat sturing op gedrag niet eenvoudig is en de meetbare effecten langer op zich kunnen laten wachten dan bij een financieel instrument als Diftar.
Daarnaast blijven we zoeken naar andere wegen om dichter in de buurt van de VANG-doelstelling te komen.

1.3 *Meer samenwerking met de stad is mogelijk.*
Naast maatregelen voor het optimaliseren van het bestaande inzamelsysteem, focust de Afvalkoers nadrukkelijk op een aanpak samen met de stad. We verzamelen, stimuleren en faciliteren initiatieven vanuit de stad en leggen verbindingen tussen wijken. Een voorbeeld daarvan is het bundelen van alle zwerfafval-initiatieven onder de zwerfafvalparaplu. Ook voor het inzamelen van grofvuil bestaan op wijkniveau bruikbare voorbeelden die – al dan niet iets aangepast – ook in andere wijken goed kunnen werken. Kortom, we maken meer gebruik van de schat aan bruikbare initiatieven en creatieve ideeën die uit de stad komen.

1.4 *Flankerend beleid wordt anders ingevuld.*
Met het openstellen van de ondergrondse containers is voor veel mensen de prikkel om afvalzakken naast de container te plaatsen, verdwenen. De toezichthouders afval zijn bij de invoering van Diftar, in aanvulling op de reeds bestaande afvalhandhavingscapaciteit, specifiek aangenomen om onderzoek te doen naar de “bijplaatsers” om kostenverhaal mogelijk te maken. Wat er nu nog naast de container gezet wordt, is veelal grof huisvuil, dat veel minder informatie bevat voor opsporing. Met het stoppen van Diftar is het onderzoeken van bijplaatsingen van zakken minder belangrijk geworden. We willen de komende tijd dan ook meer inzetten op preventie, voorlichting en hulp en minder op adresonderzoek en toezicht.

Het einde van Diftar betekent niet dat er helemaal geen afvalhandhavingswerkzaamheden meer zijn. Gerichte handhaving en zichtbaarheid bij hotspots, meelopen met inzamelroutes, ruimen van zwerffietsen en dergelijke blijven belangrijk. We stellen voor de formatie toezichthouders afval te halveren en toe te voegen aan de reguliere handhavingscapaciteit voor afvaltaken.

1.5 *Andere ontwikkelingen in de toekomst zijn mogelijk.*
Fundamentele keuzes als nascheiding vragen gedegen onderzoek. Eenmaal ingevoerd kan het niet zomaar meer teruggedraaid worden. In ieder geval niet zonder (financiële en maatschappelijke) consequenties. In 2022 zal de tijd genomen worden om nascheiding te onderzoeken om mogelijkheden en consequenties goed in beeld te brengen. Niet alleen de verwerkingskosten en -opbrengsten, maar onder andere ook investeringen en desinvesteringen in de inzamelstructuur zullen meegenomen worden, Op basis van de bevindingen en conclusies kan nascheiding al dan niet onderdeel worden van het beleid.

Voor bedrijven in de binnenstad bestaat het Reinigingsrecht. Een bedrijf is zelf verantwoordelijk voor haar afval. Om aan die plicht uit de APV te voldoen moet een bedrijf een contract afsluiten met een private inzamelaar of aansluiten bij het Reinigingsrecht van de gemeente Arnhem. Nu de containers van het slot zijn, kunnen bedrijven gemakkelijk gebruik maken van de containers voor huishoudelijk afval. Dit is uiteraard niet de bedoeling. We gaan onderzoeken hoe we het beste met bedrijfsafval kunnen omgaan. Moet Reinigingsrecht worden afgeschaft of juist beschikbaar gesteld worden voor alle (kleine) ondernemers in de stad? Het Reinigingsrecht is op dit moment alleen beschikbaar voor ondernemers in de binnenstad. In overleg met

belanghebbenden bekijken we wat de mogelijkheden en wensen zijn om te komen tot een consistente, uitvoerbare en handhaafbare regeling.

Concrete doelstelling:
- Onderzoek uitvoeren naar de mogelijkheden van nascheiding en reinigingsrecht.

1.6 *De volgende moties en toezeggingen kunnen worden afgedaan.*
In de afgelopen periode zijn verschillende moties aangenomen en toezeggingen gedaan met betrekking tot het afvalbeleid van de gemeente. Veel van deze moties hadden een relatie met Diftar. Met het vaststellen van de Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner” is Diftar ook beleidsmatig afgesloten. Door te stoppen met Diftar zijn enkele van de genoemde moties niet meer relevant. De strekking van enkele moties gaat echter verder dan Diftar, deze zijn dan ook in deze nieuwe koers verwerkt.

- Het college beschouwt de volgende moties als afgedaan:

19M38 – Iedereen GFT scheiden
19M40 – Evaluatie Diftar over 2 jaar
20M260 – Diftar Plus, voorstel 1: hoogbouw en groenafval
20M264 – Diftar Plus, voorstel iBabs Online
20M305 – Na referendum trommelgrootte deels aanpassen als Diftar blijft
21M75 – 100 kg #hoedan
21M76 - Monitoren effecten afvalbeleid

- Het college geeft hiermee tevens invulling aan de volgende toezeggingen:

271 – Voorlichting over nut en noodzaak van afval scheiden
276 – Aanspreken producenten/verkopers om minder afval te produceren en te verkopen
279 – Rapportage inzake voortgang Diftar
287 – Rol bedrijven (supermarkten/winkels) in inzameling afval
779 – Reinigingsrecht

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Diftar heeft geleid tot een betere scheiding van herbruikbare afvalstromen en een sterke afname van de hoeveelheid te verbranden restafval.*
Na 1 juni 2021 is een stijging van de aangeboden hoeveelheid restafval te zien. Een rapportage met de behaalde scheidingsresultaten voor het 3e kwartaal van 2021 laat dit zien en is als bijlage opgenomen. Het is niet realistisch te verwachten dat we de komende jaren met de nu voorgestelde maatregelen in de buurt zullen komen van de VANG-doelstelling van 100 kilogram restafval per inwoner per jaar. In de begroting zijn we dan ook niet uitgegaan van een dergelijke hoeveelheid restafval. De in de in november 2020 opgestelde en in juli 2021 vastgestelde “Visie circulaire economie” opgenomen ambitie m.b.t. restafval (137 kg) was gebaseerd op de inzet van Diftar. Ook deze doelstelling is voor de nu voorgestelde afvalkoers nog te ambitieus en wordt hiermee herzien. We blijven echter wel streven naar betere afvalscheiding en het verminderen van het restafval en blijven zoeken naar de aanpak die hierin voor Arnhem het beste past.

Participatie

Verschillende onderdelen van deze afvalkoers vragen om een goede samenwerking met de Arnhemse inwoners, bedrijven, woningcorporaties en scholen. Met deze Afvalkoers zetten we sterk in op dit participatieproces.

Financiën

Het stoppen met Diftar had financiële consequenties. De investeringen m.b.t. toegangscontrole en trommelaanpassingen moesten we versneld afschrijven. Deze kosten zijn ten laste gebracht van het begrotingsjaar 2021.
Daarnaast heeft het stoppen met Diftar geleid tot een aanpassing van de verwachte kosten voor de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. Dit heeft een aangepaste afvalbegroting en de daaraan gerelateerde afvalstoffenheffing tot gevolg gehad. Dit is reeds verwerkt in de onlangs vastgestelde MJPB 2022-2025 en de belastingverordening 2022. In de tariefstelling wordt hierbij onderscheid gemaakt in één- en meerpersoonshuishoudens.

De plannen zoals gepresenteerd in dit afvalplan leiden in beperkte mate opnieuw tot het herzien van de afvalbegroting. Het voorliggende voorstel met de bijhorende financiële effecten kan kostenneutraal binnen de begroting 2022-2025 worden uitgevoerd en heeft betrekking op slechts een klein percentage van de totale afvalbegroting. Deze bedraagt in 2022 ca. 24 miljoen euro. De opbrengsten uit geïnde afvalstoffenheffing bedragen ca. 20 miljoen euro. Dit komt neer op een kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing van ca. 84%.
De in het coalitieakkoord opgenomen afspraken dat de kosten voor de kwijtscheldingen van de afvalstoffenheffing voor minima en de extra verwerkingskosten (verbranden) van afgekeurd PBD als restafval niet worden vertaald in de hoogte van de afvalstoffenheffing, zijn onveranderd gebleven en derhalve zo opgenomen in de begroting.

Hieronder lichten we de voorgestelde aanpassingen en de financiële effecten hiervan toe.

Bij de ambities hebben we aangegeven de hoeveelheid restafval per huishouden terug te willen dringen en betere afscheiding te realiseren. Dit leidt tot een besparing op de bijbehorende inzamel- en verwerkingskosten die naar verwachting de komende jaren oploopt tot 140.000 euro.
Met het opheffen van de toegangscontrole op de containers voor restafval kan het contract voor het beheren en onderhouden van de toegangscontrole deels vervallen. Hierdoor besparen we ca. 240.000 euro.
Op dit moment betalen we onze professionele inzamelaar voor het ophalen van het oud papier en compenseren we de verenigingen voor de inkomsten die zij mislopen omdat zij dit nu niet kunnen doen We verwachten in de loop van 2022 (afhankelijk van corona-ontwikkelingen) weer gebruik te kunnen maken van de inzet van verenigingen waardoor de kosten voor de professionele inzamelaar uitgespaard kunnen worden. Dit leidt tot een bezuiniging van naar verwachting 10.000 euro per maand.

We stellen voor de formatie aan toezichthouders, die bij de invoering van Diftar is toegevoegd , te halveren en de resterende capaciteit in te zetten voor andere voorkomende afvalhandhavingstaken .
Dit leidt tot een verlaging van de in de afvalbegroting opgenomen kosten voor afval-handhaving met 205.000 euro.

In deze koers worden een aantal onderzoeken aangekondigd, waaronder dat naar nascheiding. Om te verkennen of nascheiding in de toekomst een optie is bij de verwerking van restafval is nader onderzoek nodig. Voor het uitvoeren van een dergelijk onderzoek en de daarvoor benodigde sorteeranalyses is een budget van 100.000 euro in 2022 gereserveerd. De sorteeranalyses blijven ook de volgende jaren nodig om de mate van afvalscheiding te monitoren.
We zetten intensiever in op communicatie, participatie en het faciliteren van initiatieven om de stad schoner te maken, de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde reststromen te verbeteren en de hoeveelheid restafval te verminderen. Voor maatwerk in de stad, zoals bijvoorbeeld opruimdagen, is 20.000 euro per stadsdeel beschikbaar. De precieze invulling hiervan willen in samenspraak met de initiatieven in de wijken bepalen.
Voor het ondersteunen van zwerfafvalinitiatieven reserveren we 70.000 euro.
Zoals genoemd betreffen de voorgestelde verschuivingen een klein percentage van de totale afvalbegroting. De werkelijke kosten zijn in sterke mate afhankelijk van de uiteindelijk aangeboden hoeveelheid afval en de ontwikkelingen van de tarieven voor inzameling en verwerking van de verschillende stromen. Daarnaast zullen er in 2022 verdere keuzes gemaakt worden over nascheiding en reinigingsrecht die tot extra investeringen kunnen leiden. We hebben daarom in de aangepaste begroting een post “demping stijging afvalstoffenheffing/onvoorzien” opgenomen om kleine fluctuaties in de inzamel- en verwerkingskosten op te kunnen vangen en in te kunnen spelen op ontwikkelingen zonder dat deze direct van invloed hoeven te zijn op de hoogte van de afvalstoffenheffing. Indien blijkt dat er structureel ruimte ontstaat in de afvalbegroting kan dit bij een volgende begrotingsvaststelling worden vertaald in een aanpassing van de afvalstoffenheffing.

De meerjarige doorkijk van de financiële consequenties in onderstaande tabel laat zien dat de extra kosten en de besparingen van de voorgestelde maatregelen tegen elkaar wegvallen. Hierdoor heeft dit geen effect op de totale kosten en de hoogte van de afvalstoffenheffing.

Maatregel	*Financieel effect 2022*	*Financieel effect 2023*	*Financieel effect 2024*	*Financieel effect 2025*
Ontwikkeling afval hoeveelheden en scheidingspercentages	- 110.000	- 120.000	- 130.000	- 140.000
Besparing op onderhoud toegangscontrole	- 240.000	- 240.000	- 240.000	- 240.000
Papierinzameling door verenigingen	- 60.000	- 120.000	- 120.000	- 120.000
Aanpassing handhavingscapaciteit	- 205.000	- 205.000	- 205.000	- 205.000
Extra inzet op communicatie en educatie	+ 60.000	+ 60.000	+ 60.000	+ 60.000
Onderzoek nascheiding en reinigingsrecht en sorteeranalyses	+ 100.000	+ 20.000	+ 20.000	+ 20.000

zwerfafval initiatieven	+ 70.000	+ 70.000	+ 70.000	+ 70.000
Participatie	+ 100.000	+ 100.000	+ 100.000	+ 100.000
Wijk initiatieven	+ 160.000	+ 160.000	+ 160.000	+ 160.000
Demping stijging afvalstoffenheffing/ onvoorzien	+ 125.000	+ 275.000	+ 285.000	+ 295.000
Totaal	0	0	0	0

Uitvoering

De komende periode zullen we de inzamel- en scheidingsresultaten alsmede het effect van de inzet op Arnhem Schoner nauwlettend volgen. Eens per kwartaal wordt een complete rapportage gemaakt. Deze sturen we naar de gemeenteraad. De verzamelde gegevens leveren waardevolle input voor verschillende onderzoeken die wij willen uitvoeren.
De uitkomst van de onderzoeken naar nascheiding en reinigingsrecht zullen we met de raad delen.

Communicatie

Communicatie is een belangrijk instrument om het gedrag met betrekking tot afval te beïnvloeden.
In de voorliggende Afvalkoers zijn dan ook verschillende inspanningen opgenomen om te communiceren over en de stad te betrekken bij het gemeentelijk afvalbeleid. Dit vormt een aanvulling op de reeds bestaande instrumenten zoals de website van de gemeente, de inzamelwijzer en de fixi-app.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner
- Resultaten monitoring afvalinzameling Q3 2021 (incl. resultaten milieubak)

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	620851

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 december 2021, nummer: 620851;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner" vast te stellen

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Afvalkoers 2022-2026

Arnhem Schoner

GEMEENTE Arnhem

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Afvalinzameling in Arnhem (2012-2020) 4
3. Waar staan we nu (2021) 6
4. Koers voor de komende jaren (2022-2026) 8
5. Financiën 16

Bijlagen 18
- Bijlage 1 Schematisch overzicht inzamelsysteem per gebied, type bebouwing en container
- Bijlage 2 Schematisch overzicht stromen en verwerkers
- Bijlage 3 Overzicht (zwerf)afvalinitiatieven
- Bijlage 4 Planning
- Bijlage 5 Afkortingen

1. Inleiding

Voor u ligt de afvalkoers voor de jaren 2022 tot 2026. Afvalbeleid gaat elke Arnhemmer aan, afval ligt letterlijk op ieders stoepje. Hoe zorgen we er samen voor dat er minder afval rondom de containers en op straat te vinden is en de stad schoner wordt? Hoe krijgen we de hoeveelheid restafval verder omlaag? Hoe zorgen we voor een betere kwaliteit van de fracties gescheiden afval? Wat mogen we daarbij van de inwoners aan inspanning vragen, en andersom: welke service willen we bieden en welke kosten willen we daarvoor maken en doorrekenen in de afvalstoffenheffing?

We beginnen niet op nul. Daarom kijken we eerst terug: wat is er de afgelopen jaren gebeurd? Welke basis hebben we staan als het gaat om afvalbeleid? Wat is het afgelopen jaar, 2021, precies gebeurd? De koers voor 2022 - 2026 is al ingezet. De stad moet schoner en het afval beter gescheiden. We kunnen dat alleen maar samen met onze inwoners bereiken. Een continu proces om dat bewustzijn te creëren, te vergroten en te behouden is daarvoor van belang. Zeker nu met het afschaffen van Diftar de financiële prikkel is weggevallen.

Deze nota beperkt zich niet tot het inzamelen van het huishoudelijk afval, maar heeft betrekking op het totale pallet aan afval, dus ook bedrijfs- en zwerfafval. Ook zoomt de nota in op educatie, inzet van vrijwilligers en participatie. Kortom: alles wat eraan bijdraagt om Arnhem Schoner te maken!

2. Afvalinzameling in Arnhem (2012-2020)

In het afvalbeleidsplan 2012-2020 had de gemeente Arnhem haar visie en doelstellingen op het gebied van afval neergelegd en een ambitieus programma vastgesteld. De noodzaak tot een andere manier van omgaan met grondstoffen was daarvoor een belangrijke basis. De landelijke overheid kwam met ambitieuze beleidsprogramma's, waarvan het Van Afval Naar Grondstof (VANG)-programma het meest recente is. Hierin is de ambitie opgenomen om de hoeveelheid restafval terug te brengen tot 100 kilogram per inwoner per jaar.

Omgekeerd inzamelen

In het afvalbeleidsplan 2012-2020 was een stappenplan uitgewerkt waarmee inwoners uitgedaagd werden om meer grondstoffen gescheiden aan te bieden. De eerste stap bestond uit het invoeren van Omgekeerd Inzamelen. Arnhem was in 2015 een van de eerste grote gemeenten die dat invoerde. Het principe daarachter is dat als het voor inwoners gemakkelijk wordt gemaakt om herbruikbare afvalstromen zoals plastic (PBD), groente-, fruit- en tuinafval/etensresten (GFT/GFE) en papier gescheiden aan te bieden door dit huis-aan huis in te zamelen, er ook sprake zal zijn van meer scheiding en recycling en minder restafval.

Er zijn in drie jaar tijd ruim 1.600 ondergronds containers in de stad geplaatst voor restafval, oud papier en plastic. Deze waren uitgerust met elektronische toegangsverschaffing met de afvalpas en uitsluitend toegankelijk voor Arnhemse huishoudens. Elk huishouden kan binnen 150 meter loopafstand het restafval aanbieden. Het inzamelsysteem is bij laagbouw aangevuld met mini-containers voor de huis-aan-huisinzameling van GFT/GFE, papier en PBD. Voor de overige huishoudelijke afvalstromen zijn twee afvalbrengstations ingericht en verzorgt de gecontracteerde inzamelaar een betaalde ophaalservice.

Het resultaat van Omgekeerd Inzamelen op de milieudoelen was een stijging van het afvalscheidingspercentage van 44% in 2012 naar 52% in 2019. De totale hoeveelheid te verbranden restafval die (toen nog) Suez per inwoner per jaar inzamelde, lag in 2019 op 232 kilogram per inwoner (201 kg. fijn huishoudelijk restafval via de container-inzameling plus 31 kilogram grof vuil). Verder heeft Omgekeerd Inzamelen de stad een dekkend netwerk van ondergrondse containers opgeleverd.
Ook zijn er logistieke voordelen. De inzamelaar kan zelf het tijdstip en de frequentie van legen bepalen. Dit leidt tot efficiëntere routes en minder bewegingen van vuilniswagens.
Met nieuwe technieken als volmelding en/of het opbouwen van een dataset door het wegen van de inhoud van de geleegde containers, worden deze voordelen nog beter benut.

Een schematisch overzicht van de inzamelmiddelen per type bebouwing, stromen en gebieden is opgenomen in bijlage 1.

Diftar

De tweede stap uit het Afvalbeleidsplan 2012-2020 was het invoeren van het principe van de ‘Vervuiler betaalt’ via het systeem van gedifferentieerde tarieven, beter bekend als Diftar. Dit maakte het voor ieder Arnhems huishouden mogelijk de hoogte van de afvalstoffenheffing positief te beïnvloeden door afval beter te scheiden. Het was vooral bedoeld om een stevige impuls te geven aan het realiseren van de landelijke milieudoelen uit het VANG-programma.

Het resultaat van Diftar was een daling van de hoeveelheid fijn restafval van 201 kilogram restafval per inwoner per jaar in 2019 naar 142 kilogram (inclusief de hoeveelheid afgekeurde PBD) in 2020. Hiermee waren we op de goede weg naar de landelijke doelstelling van 100 kg per inwoner per jaar. Het scheidingspercentage steeg van 52% in 2019 naar 60% in de Diftar-periode. De kwaliteit van PBD nam na een verbetering in 2019 weer af en leidde tot 60% afkeur van de gescheiden ingezamelde stroom. Inwoners kwamen gemiddeld op lagere afvalkosten uit.

Hierbij moet opgemerkt worden dat de Corona-crisis in 2020 landelijk heeft geleidt tot een stijging van de aangeboden hoeveelheid afval met zo’n 10%. In Arnhem zagen we de hoeveelheid aangeboden grofvuil oplopen tot 50 kilogram per inwoner per jaar.

Daarnaast leidde de toegangscontrole op de ondergrondse containers en het verkleinen van de inwerpopeningen tot een toename van het aantal bijplaatsingen en als gevolg daarvan tot meer vervuiling in de wijken.

Zonder de financiële prikkel van Diftar zal het een stuk moeilijker worden de hoeveelheid restafval per inwoner zo drastisch naar beneden te brengen dat de landelijke doelstelling van 100 kg per persoon per jaar in zicht komt.

3. Waar staan we nu? (2021)

Na Diftar

De gemeenteraad besloot na het referendum van maart 2021 om met ingang van 1 juni 2021 te stoppen met Diftar. Omgekeerd inzamelen en bronscheiding van stromen blijft ook na de afschaffing van Diftar bestaan. Vanaf 1 juni 2021 zijn ruim 1600 ondergrondse containers van het slot gehaald. Alle inwerpopeningen zijn weer vergroot zodat ook zakken van 60 liter daar weer in passen en de containerstickers zijn aangepast. De hiermee samenhangende eenmalige versnelde afschrijving van 1,2 miljoen is in 2021 genomen en niet in de afvalstoffenheffing verrekend. Daarnaast is ook de afvalstoffenheffing voor de tweede helft van 2021 aangepast.

Nieuwe aanbesteding

De inzameling van huishoudelijk afval en de exploitatie van de afvalbrengstations is opnieuw aanbesteed en gegund aan PreZero (voorheen SUEZ). Op 1 juli 2021 is het nieuwe contract met PreZero ingegaan voor een periode van 6 jaar met de optie tot verlenging met 2 jaar. PreZero is naast afvalinzamelaar ook afvalverwerker. Een deel van de verwerkingscontracten loopt dan ook met of via PreZero. Andere contracten heeft de gemeente direct afgesloten met verwerkers.

Pijlers van het contract met PreZero zijn: het voorkomen van overlopende verzamelcontainers, vermindering van CO2-uitstoot door efficiënte inzamelroutes, vermindering van CO2-uitstoot door de inzet van voertuigen op o.a. waterstof, structurele inzet milieubak, creëren van arbeidsplaatsen voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt (Social Return, 3% van de aanneemsom), inzet mobiel educatiecentrum en aandacht voor circulariteit op de afvalbrengstations.

Milieubak

In het contract ligt nadruk op service en het behalen van milieudoelstellingen. Uitbreiding van de service is al ingezet met de invoering van de milieubak: een speciale vrachtwagen waar inwoners hun klein grofvuil kunnen afgeven. In elke wijk staat deze 4 x per jaar. Inwoners kunnen daar laagdrempelig en zonder afvalpas huishoudelijk afval inleveren dat niet bij het restafval hoort. Daarnaast is onderdeel van het plan om in de lopende contractjaren de uitstraling van en dienstverlening op de afvalbrengstations te moderniseren.

Bedrijfsauto's

In 2021 zijn de afvalbrengstations opengesteld voor bedrijfsauto's, zodat inwoners hun huishoudelijke (grof)afval daar kunnen brengen met een bedrijfsauto zonder van tevoren een afspraak te hoeven maken. Dit was een nadrukkelijke wens van de gemeenteraad.

Vier keer per jaar in elke wijk

2Switch

Met kringloopwinkel 2Switch is een overeenkomst gesloten waarin onder andere de volgende werkzaamheden zijn opgenomen: inzameling, transport en sortering van afgedankt textiel, inzameling van herbruikbaar huisraad, ontvelgen van autobanden, afvoeren van herbruikbaar huisraad bij ontruimingen, verwijderen en opslaan van fietsen, inname, opslag, registratie en uitgifte van gevonden voorwerpen en het verstrekken van duurzame gebruiksgoederen in het kader van bijzondere bijstand.
2Switch verzorgt de inzameling van textiel zowel via bovengrondse containers als door huis-aan-huis inzameling.
De winkel van 2Switch fungeert daarnaast als punt waar inwoners hun herbruikbare huisraad aan kunnen leveren. Herbruikbare goederen zijn geen afval. Ze vormen een belangrijke stroom en schakel in de circulaire economie.

Recent is een proefproject gestart waarbij 2Switch op aanvraag afgedankte matrassen huis-aan-huis inzamelt. Dit om de goede recycling van matrassen te borgen en te voorkomen dat ze als duur restafval verbrandt moeten worden.

In bijlage 2 staan alle stromen en contracten schematisch weergegeven.

Zwerfafval

Zwerfafval zoals blikjes, plastic zakjes, papier, flesjes, sigarettenpeuken en kauwgom hoort niet in onze stad. Toch komen we het veel tegen. Minder zwerfafval zorgt voor een fijnere leefomgeving. Het zorgen voor een schone woonomgeving is een van de taken die de gemeente heeft uitbesteed aan de aannemers die het wijkonderhoud verzorgen. Daarbij hoort ook het legen van de afvalbakken, het vegen en het op sommige plekken verwijderen van hondenpoep. Het beeldkwaliteitsniveau waar de aannemer op wordt beoordeeld is in de binnenstad A. In de overige wijken is vanuit financiële overwegingen gekozen voor niveau C.

Contacten met vrijwilligers

In de stad zijn naast de aannemers ook ruim 900 betrokken zwerfafvalvrijwilligers actief. Daar zijn we trots op. Zij ruimen afval op dat op straat belandt en rondzwerft door onze buurten en parken, over onze sportvelden en langs de Rijn. De afgelopen maanden is het contact met de vrijwilligers geïntensiveerd. Inwoners die al dan niet georganiseerd regelmatig zwerfafval ruimen spelen een belangrijke rol bij het schoonhouden van de stad. Dit wordt zeer gewaardeerd. De gemeente ondersteunt deze vrijwilligers en betrekt hen nadrukkelijk bij het afvalbeleid. Voorbeelden zijn organisaties als Heel Arnhem Schoon, Arnhems Hart en prikploeg Gelderse Plein. Afvalgrijpers en andere benodigde hulpmiddelen krijgen de vrijwilligers van de gemeente.

In de nieuwe koers gaan we nadrukkelijk op zoek naar de samenwerking op verschillende locaties. In de tweede helft van 2021 is dit al ingezet, bijvoorbeeld op de locatie van Strand Zuid (strandhoreca op Stadsblokken) waar zwerfafval door recreatie een duidelijk probleem is. Samen met de ondernemer, Rijkswaterstaat, de grondeigenaar en de gemeente is een project gestart om de overlast zoveel mogelijk te beperken. Zo zijn er door de ondernemer bovengrondse afvalcontainers en informatiebroden geplaatst. Voor volgend jaar is een traject ingezet om met alle genoemde partijen te komen tot een bronaanpak van de overlast,

4. Koers 2022-2026

4.1 Ambitie

De ambitie van het Arnhemse afvalbeleid voor de komende jaren is tweeledig. We willen een **schonere woonomgeving** en we willen het **hergebruik van grondstoffen verbeteren**. Bewustwording bij inwoners van de noodzaak van afvalscheiding en het schoonhouden van de leefomgeving is een rode draad door alle thema's.

Schonere woonomgeving

Als eerste pijler van een schonere woonomgeving zien wij de aanpak van "hotspots" (locaties waar meer dan éénmaal per week afval bij of naast de containers wordt geplaatst). Met de afschaffing van Diftar is het aantal bijplaatsingen van zakken bij of in de buurt van de ondergrondse containers, afgenomen. Wat over is gebleven zijn de naastplaatsingen van grof afval. De komende tijd zal de gemeente samen met de stad zoeken naar oorzaken én oplossingen zodat er aanzienlijk minder sprake is van structurele vervuiling. Het aantal bijplaatsingen wordt gemonitord zodat goed meetbaar is of de doelstellingen worden gehaald.

De tweede pijler van een schone woonomgeving is de aanpak van zwerfafval in de openbare ruimte.
De aannemers in de wijken zorgen voor de basis. Hier wordt met deze afvalkoers niets aan gewijzigd. Het ambitieniveau dat we hierbij nastreven wordt in de MJPB jaarlijks vastgesteld.
De Arnhemse initiatieven zoals deels hierboven al genoemd, zullen we nog beter zichtbaar maken en faciliteren vanuit de gemeente. We willen via meedenken.arnhem.nl de mate waarin de leefomgeving als schoon wordt ervaren en de waardering daarvan meten.

Ambities in cijfers:

- *vermindering van het aantal hotspots met 25%*
- *50% reductie van het aantal bijplaatsingen op de top 20 hotspots*
- *Een stadsdekkend netwerk van zwerfafvalvrijwilligers*

We zijn van mening dat deze ambities realistisch en haalbaar zijn. Het vraagt echter om gedragsveranderingen die moeilijk te plannen zijn en een lange adem vragen.

Hergebruik

Omgekeerd Inzamelen als inzamelsysteem werkt goed en staat daarom op dit moment niet ter discussie. Op basis van ervaringen en monitoring werken we steeds aan de verdere verfijning en verbetering van dit systeem. Hoewel voor veel stedelijke gemeenten zonder Diftar geldt dat de VANG-doelstellingen lastig te bereiken vallen, hebben de afgelopen jaren wel aangetoond dat er op het gebied van afvalscheiding en reductie van het restafval en het verbeteren van de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde stromen,

Doelstelling in cijfers

25%
vermindering van het aantal hotspots

50%
reductie van het aantal bijplaatsingen op de top 20 hotspots

Een stadsdekkend netwerk van zwerfafvalvrijwilligers

nog veel mogelijk is. Met name het verder verbeteren van het gescheiden inzamelen van GFT-/GFE-afval, zowel bij laagbouw als bij hoogbouw, biedt nog het nodige perspectief. Daarnaast blijft het verbeteren van de kwaliteit van het gescheiden ingezamelde PBD-afval (Plastic, Blik en Drankenkartons) een belangrijk doel waarmee de reductie van het aantal kilo's restafval gerealiseerd kan worden.
De VANG-doelstelling van 100 kilogram restafval per inwoner per jaar verliezen we niet uit het oog, echter dit is voor Arnhem op dit moment geen realistische ambitie. De ambitie die we voor nu in de koers hebben opgenomen is niet ons einddoel. We blijven uiteraard streven naar betere afvalscheiding en het verminderen van het restafval en blijven zoeken naar de aanpak die hierin voor Arnhem het beste past.

Ambities in cijfers:
- *10% minder fijn huishoudelijk restafval dan in 2019 (toen was het 201 kg per inwoner)*
- *PBD: maximaal 30% afkeuring ten opzichte van 50% nu*

Ook voor deze ambities geldt dat we deze ambities realistisch en haalbaar achten maar we realiseren ons ook dat sturing op gedrag niet eenvoudig is en de meetbare effecten langer op zich kunnen laten wachten dan bij een financieel instrument als Diftar.

4.2 Maatregelen

Om de hiervoor beschreven doelstellingen te halen willen wij een divers pakket van maatregelen uitvoeren, variërend van het verder optimaliseren van het huidige inzamelsysteem en het optimaliseren van ons eigen flankerend beleid tot het ondersteunen van al die initiatieven die inwoners, winkeliers, bedrijven, woningcorporaties, scholen en andere partners ontplooien.

Het inzamelsysteem

Voor de komende tijd willen we de successen van het huidige systeem behouden en uitbreiden, en tegelijkertijd de inwoners van Arnhem niet weer met een grote veranderingen belasten. De ervaringen met omgekeerd inzamelen zijn goed, al voldoen we nog lang niet aan de doelstellingen en moet de bewustwording worden vergroot.

Het beter scheiden van de grondstoffen, papier en karton, GFT en GFE, glas, textiel en PMD is onverminderd belangrijk. Niet alleen om de scheidingsdoelstellingen te halen maar ook om de stijging van de afvalstoffenheffing in de hand te houden. De verwerking en inzameling van restafval zal in de toekomst duurder worden. Een stijgende hoeveelheid restafval vertaalt zich direct door in stijgende kosten.

Samen met onze inwoners zoeken we naar slimme oplossingen en innovatieve strategieën om Arnhem duurzaam schoner te houden, zonder de milieudoelstellingen uit het oog te verliezen. De ervaring heeft geleerd dat we hierbij voldoende tijd moeten nemen voor onderzoek, voorbereiding en communicatie met de stad.

Hieronder zijn een aantal acties voor het verder verbeteren van het inzamelsysteem uitgewerkt.
Ook is een aantal onderzoeken opgenomen om sturing te kunnen geven aan de in de nabije toekomst te maken keuzes over de afvalinzameling in Arnhem

Stoppen met Citybins
In het centrum is de afgelopen jaren een dekkend netwerk van verzamelcontainers neergezet voor GFE, naast de reeds verstrekte Citybins. Dit dubbele systeem verhoogt de kosten. Omdat we in de binnenstad het aantal bewegingen van vuilniswagens zoveel mogelijk willen beperken gaat de voorkeur uit naar verzamelcontainers in plaats van Citybins. We stoppen dan ook in het centrum met de inzameling via Citybins.

Doelstelling in cijfers

10% ↓
minder fijn huishoudelijk restafval dan in 2019

max 30%
afkeuring PBD ten opzichte van 50% nu

Containers aanvragen
Ook voor inzameling van GFE bij hoogbouw in de hele stad, bestaan op dit moment twee inzamelstructuren. Inzameling via Citybins is het uitgangspunt. PreZero zamelt deze huis-aan-huis in. Daarnaast wordt de mogelijkheid geboden aan bewoners om, op collectieve aanvraag, een centrale GFE-verzamelcontainer (bovengronds) te laten plaatsen. Inmiddels zijn ruim 200 van deze bovengrondse containers in de stad geplaatst. Aanvragers van deze containers kunnen de containers openen door middel van de afvalpas die daarvoor dan speciaal geautoriseerd wordt. In 2022 gaan we samen met bewoners bepalen welke methode het meest efficiënt en meest gewenst is.

Heropstarten oud papier-inzameling
Arnhemse verenigingen spelen een rol bij de inzameling van oud papier en karton. Vanwege corona heeft Prezero de inzameling in een groot deel van 2020/2021 gedaan. De verenigingen worden voor deze periode gecompenseerd. Als gezondheid en veiligheid gewaarborgd kunnen worden, zullen Arnhemse verenigingen de inzameling in de loop van 2022 weer oppakken.

Invoeren Ja-Ja Sticker
Huis-aan-huis verspreid ongeadresseerd drukwerk, zoals reclamefolders, verdwijnt vaak ongelezen bij het oud papier. Gemiddeld komt dit neer op zo'n 30 kilogram papier per jaar per adres. Een middel om deze stroom oud papier te verminderen, is het Ja-Ja Stickersysteem. Al in 2020 zijn vanuit de gemeenteraad vragen gesteld over de mogelijkheid tot invoering van dit systeem in Arnhem. In 2021 zijn de juridische bezwaren tegen het systeem weggenomen en kan het systeem ingevoerd worden. Met de invoering van het Ja-Ja Sticker systeem in Arnhem in 2022 wordt er in principe geen ongeadresseerd drukwerk meer bezorgd (met uitzondering van huis-aan-huis kranten), tenzij de inwoner expliciet met een Ja-Ja Sticker op de brievenbus aangeeft het drukwerk wel te willen ontvangen.

De Ja-Ja sticker zal in Arnhem alleen gelden voor ongeadresseerd (reclame) drukwerk. Huis-aan-huis kranten zijn uitgezonderd en verspreiding daarvan is toegestaan. Binnen het Ja-Ja systeem bestaat de mogelijkheid voor inwoners om gebruik te blijven maken van de al bekende Nee-Nee Sticker (geen reclame, geen huis-aan-huis bladen). Wie niets op de brievenbus plakt, ontvangt alleen huis-aan-huis kranten.

Verbetering van monitoring
Correcte data en analyse van data zijn noodzakelijk voor de meetbaarheid van beleid en maatregelen. Eens per kwartaal wordt een complete rapportage gemaakt. Deze sturen we ook naar de gemeenteraad. De verzamelde gegevens leveren waardevolle input voor verschillende onderzoeken die wij willen uitvoeren en voor eventuele aanpassing van de uitvoering.
Sinds het derde kwartaal 2021 worden bijplaatsingen gemeten aan de hand van de meldingen die via Fixi gedaan worden. Dit systeem wordt inmiddels ook door onze inzamelaar en onze toezichthouders gebruikt, naast onze inwoners. Daarmee is het systeem uitgegroeid tot een belangrijk en waardevol gezamenlijk instrument voor inwoners en gemeente.

Onderzoek naar nascheiding
In 2022 zal onderzocht worden of nascheiding een techniek is waarmee Arnhem deel van zijn ambities en doelstellingen kan behalen. Een keuze voor nascheiding is fundamenteel. Eenmaal ingevoerd, kan het niet zomaar meer teruggedraaid worden. In ieder geval niet zonder (financiële en maatschappelijke) consequenties. De vergelijking van verwerkingskosten tussen bron- en nascheiding is slechts deel van het onderzoek. Eventueel benodigde nieuwe investeringen of desinvesteringen in de structuur van Omgekeerd Inzamelen, zijn nu onbekend maar potentieel groot. Deze randvoorwaarden zullen eerst goed onderzocht moeten worden om (financiële) consequenties zo duidelijk en transparant mogelijk te kunnen

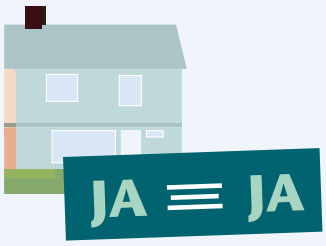

Invoeren van de Ja/Ja-sticker.

In 2022 zal onderzocht worden of nascheiding een techniek is waarmee Arnhem zijn ambities en doelstellingen kan behalen.

Correcte data en analyse van data zijn noodzakelijk voor de meetbaarheid van beleid en maatregelen.

beoordelen.
We weten nu al dat goede bronscheiding van de stromen GFT/GFE, papier/karton, glas en (klein) grofvuil een belangrijk voorwaarde is voor effectieve en efficiënte nascheiding. Alleen als deze stromen goed aan de bron gescheiden zijn en niet in het restafval belanden, kan PBD machinaal nagescheiden worden van het brandbare restafval. Is de bronscheiding niet goed genoeg dan is er minder of geen nascheiding mogelijk en wordt al het afval inclusief de grondstofstromen GFT/GFE, papier/karton, glas, klein grofvuil en PBD verbrand als restafval. Met stijgende kosten en een stijgende afvalstoffenheffing als gevolg. Het stimuleren van goede bronscheiding blijft dus noodzakelijk om de stijging van de kosten en daarmee een potentiële stijging van de afvalstoffenheffing in de hand te houden.

Reinigingsrecht
Voor bedrijven in de binnenstad bestaat het reinigingsrecht. Een bedrijf is zelf verantwoordelijk voor haar afval. Om aan die plicht uit de APV te voldoen moet een bedrijf een contract afsluiten met een private inzamelaar of aansluiten bij het reinigingsrecht van de gemeente Arnhem.
Nu de containers van het slot zijn, kunnen bedrijven gemakkelijk gebruik maken van de containers voor huishoudelijk afval. Dit is uiteraard niet de bedoeling. We gaan onderzoeken hoe we het beste met bedrijfsafval kunnen omgaan. Moet reinigingsrecht worden afgeschaft of juist open gesteld worden voor alle (kleine) ondernemers in de stad? Het reinigingsrecht is op dit moment alleen beschikbaar voor ondernemers in de binnenstad.
In overleg met stakeholders bekijken we wat de mogelijkheden en wensen zijn om te komen tot een consistente, uitvoerbare en handhaafbare regeling.

Maatschappelijke initiatieven
Het afval van organisaties en instellingen wordt ook gezien als bedrijfsafval. Ook deze partijen dienen zelf zorg te dragen voor dit afval. Zij kunnen geen gebruik maken van de ondergrondse containers en de afvalbrengstations. Toch zijn er initiatieven die vaak op vrijwillige basis, “werken voor de samenleving”. Denk daarbij aan bijvoorbeeld kringloopwinkels, maar ook aan initiatieven waarbij gezamenlijke tuinen worden onderhouden of zelfs bijplaatsingen periodiek worden opgeruimd.
Landelijk is voor dit soort initiatieven aandacht gevraagd om te zorgen dat de organisaties niet tussen wal en schip belanden (motie Schonis - Kamerstukken II, 2019-2020, 35 267, nr. 13). De minister zou in 2021 al komen met een leidraad over hoe een passende oplossing te vinden voor deze situatie. Echter is er tot op heden geen zicht op dit rapport. Wij vinden de inzet van deze organisaties echter zo belangrijk dat we in 2022 naast ad hoc service vanuit de gemeente, komen met een praktische beleidslijn. Op die manier kan aan organisaties die actief zijn in de kringloop van afval en hergebruik een goede service geboden worden die recht doet aan hun inzet.

Samen met de stad

Het realiseren van de genoemde ambities en doelstellingen is geen zaak van alleen de gemeente en de inzamelaars. We willen dit samen doen met de stad. Het participatieproces vraagt nieuwe vormen van samenwerking. Inwoners, woningcorporaties, scholen en bedrijven worden actief opgezocht. Hoe kijken zij aan tegen de uitdagingen op afvalgebied? Wat kunnen en mogen wij van hen vragen? Waar leggen zij de prioriteiten?

Participatie met de stad vullen we op twee niveaus in: meedenken en meedoen. We willen niet alleen weten wat inwoners ervan vinden en die mening gebruiken bij het nemen van beslissingen (meedenken). We gaan ook de vele afvalinitiatieven in de stad nog actiever ondersteunen (meedoen).

Zwerfafvalparaplu
In de afgelopen jaren zijn tal van initiatieven ontstaan om de leefomgeving zo-

veel mogelijk vrij te houden van (zwerf) afval en bijplaatsingen. Het enthousiasme hiervoor groeit en de waardering stijgt. Vanuit de gemeente ondersteunen en faciliteren we deze initiatieven. Een lijst van actieve initiatieven in de stad is opgenomen in bijlage 3. De invulling en ondersteuning van deze actieve participatie is maatwerk.

De initiatiefnemers uit de stad ondersteunen het idee om de Arnhemse Zwerfafvalparaplu op te richten. De paraplu krijgt een website waarop al deze initiatieven te vinden zijn. Ook is er een kalender te vinden met alle opruimacties. Inwoners kunnen zich via de website aanmelden om mee te doen. De initiatieven zelf blijven uiteraard hun eigen organisatie en identiteit houden. De zwerfafvalparaplu fungeert voor inwoners als het loket waar zij terecht kunnen als zij iets willen op het gebied van zwerfafval. Daarnaast kunnen acties als de jaarlijkse World CleanUp Day in september vanuit de paraplu georganiseerd worden. De organisaties zelf beheren de paraplu; de gemeente ondersteunt operationeel en financieel. Mits passend binnen de gemeentelijke kaders heeft de paraplu de mogelijkheid zelf initiatieven aan te dragen en uit te voeren. Op deze manier laten de initiatieven aan de stad zien wat er gebeurt en kan. Aangezien de deelnemende organisaties voornamelijk drijven op vrijwilligers, zal de gemeente de rol van kwartiermaker en continue ondersteuning op zich nemen. De structuur zal begin 2022 verder uitgewerkt worden.

Hotspot-aanpak

Tegelwippen, boomspiegels adopteren, geveltuintjes: naast het opruimen van zwerfafval, gebeurt er al veel op initiatief van inwoners zelf om de stad mooier te maken. Samen met onder andere de Teams Leefomgeving, de stadsdeelmanagers en de wijkconciërges worden initiatieven gezocht op het gebied van afval. Deze worden in kaart gebracht en binnen kaders gemeentebreed zo goed mogelijk ondersteund. Indien nodig is de gemeente de kartrekker van deze mini-projecten, bijvoorbeeld in de buurt van plekken waar veel bijgeplaatst wordt ('hotspots'). We gebruiken de ervaring van de Teams Leefomgeving en stadsdeelmanagers om samen met hen de projecten vorm te geven, de contacten met inwoners te leggen en de projecten uit te voeren. Gezien de complexiteit van zowel de oorzaken van als de oplossingen voor bijplaatsingen, vereist elke hotspot-aanpak maatwerk. Doel van deze mini-projecten is "Arnhem Schoner", waarbij de buurt het met en voor elkaar doet. We bekijken hierbij ook de mogelijkheden die de grote groep zwerfafvalvrijwilligers zien op deze plekken.

Maatwerk in wijken

Op verschillende plekken in de stad zien we veel bijplaatsingen van grofvuil. Naast communicatie en toezicht gaan we bekijken hoe we het serviceniveau op dit punt kunnen verbeteren. De mogelijkheden voor zowel maatwerk als algemene inzamelmogelijkheden voor grofvuil worden op een rij gezet en waar mogelijk opgenomen. Als voorbeeld: op de Geitenkamp wordt een of twee keer per jaar een opruimdag georganiseerd. Het initiatief komt uit de wijk. Woningbouwcorporaties en gemeente financieren de containers. Dit soort acties zijn succesvol in Geitenkamp. In andere wijken werken wellicht weer andere dingen beter. We willen maatwerk leveren.

Online platform

Om inwoners te bereiken maken we onder andere gebruik van het platform www.meedenken.arnhem.nl. Hier kunnen inwoners online meedenken over onderwerpen die spelen in de gemeente. Dit platform willen we in 2022 inzetten met drie doelen:

- het ophalen van ideeën over afval

en -inzameling in de stad
- het peilen van draagvlak voor beleid, wijzigingen en ideeën
- dichterbij elkaar brengen van gemeente en haar inwoners door direct contact

Klankbordgroep
Verder zetten we met hulp van de Teams Leefomgeving een klankbordgroep op. Hierin nemen per stadsdeel enkele inwoners plaats. Vanuit de gemeente schuiven de wethouder en een ambtelijke vertegenwoordiging aan. Waar nodig schuift ook expertise van buiten de gemeente aan. De klankbordgroep is bedoeld om feedback te krijgen op het voorgenomen beleid en om te horen hoe men afval en de leefomgeving op dat gebied in de stad beleeft. Uiteraard kan ook de klankbordgroep zelf met goede ideeën en suggesties komen.

Fixi
Inwoners kunnen een melding maken van afwijkingen in de openbare ruimte via de fixi-app of www.fixi.nl. Fixi is gelanceerd in 2019 en wordt in 2021 steeds vaker gebruikt. De communicatie met onze inwoners is via deze app veel directer dan voorheen. Gebruikers geven echter wel aan dat de reactietermijn en de communicatie beter moeten. We werken aan eenduidige, gestandaardiseerde maar wel persoonlijke antwoorden en een verbeterde dienstverlening.

Website en Inzamelwijzer
Op www.arnhem.nl/afval is veel praktische informatie en achtergrond te vinden over afvalinzameling en -beleid. Daarnaast beheert PreZero de Inzamelwijzer-app. In deze app kunnen inwoners onder andere de afvalkalender voor hun adres bekijken. Met name de website zal in 2022 “groot onderhoud” krijgen naast de gebruikelijke updates. In overleg met PreZero wordt ook de Inzamelwijzer uitgebreid met diensten.

Communicatie
Naast de directe participatie zullen we in 2022 via gedrukte en online media, maar ook door bijvoorbeeld billboards in de openbare ruimte, in de communicatie de nadruk leggen op twee hoofdzaken, namelijk het belang van Arnhem Schoner en het belang van goede afvalscheiding.

Woningcorporaties en vve’s
In 2022 zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met de verhuurders en verenigingen van eigenaren van wooncomplexen waar afval in de nabije omgeving een probleem is. De participatie van bijvoorbeeld woningcorporaties kan een belangrijke ondersteuning zijn in de communicatie en uitvoering van maatwerk.

Ondernemers
Ook ondernemers in Arnhem dragen een maatschappelijke verantwoordelijkheid. En voor een aantal bedrijven (zoals winkeliers en horeca) is met de 25-meter regel een opdracht vastgelegd in de APV: “De APV (Hoofdstuk 4, paragraaf 4.2.4.3) verplicht bedrijven of instellingen die drank en etenswaren verkopen om: 1) een afvalbak beschikbaar te hebben die toegankelijk is voor het publiek en deze regelmatig te legen en 2) De openbare ruimte in een straal van 25 meter rondom de ingang schoon te houden van afval van producten die door het bedrijf verkocht worden.”

We benaderen Arnhemse bedrijven en instellingen over het naleven en mogelijk vergroten van bovengenoemde maatschappelijke verantwoordelijkheid voor een de schone leefomgeving.

Een aantal supermarkten biedt de mogelijkheid tot het inleveren van afgedankt frituurvet. Een welkome aanvulling op de infrastructuur die hiervoor op de gemeentelijke afvalbrengstations is ingericht. De optie tot het uitbreiden van die infrastructuur naar meer winkels of het toevoegen van inzamelmogelijkheden voor andere afvalstromen, zullen we in

Op www.arnhem.nl/afval is veel praktische informatie te vinden over afvalinzameling en -beleid.

Voorbeelden mogelijke onderwerpen www.meedenken.arnhem.nl

- GFT/GFE hoogbouw: citybin of verzamelcontainer (draagvlak + ideeën)
- Bijplaatsingen: Is de stad schoner geworden na het openen van de containers, welk afval ziet u nog op straat en wat zou u kunnen of willen doen om samen de stad schoner te maken?
- Bent u tevreden met de manier waarop nu restafval, plastic afval en GFT ingezameld wordt (omgekeerd inzamelen)?
- Bijplaatsingen/vervuiling: beleving en hoe kunnen we het samen oplossen?

2021 en 2022 verder verkennen en waar mogelijk realiseren.

Scholen

In samenwerking met de scholen willen we het onderwerp afval hier ook meer onder de aandacht brengen. Dit kan enerzijds door aandacht voor de aanpak zwerfafval rond scholen. Sigarettenpeuken bij de ingang, blikjes in de struiken en veel lege verpakkingen van chips en snoep langs de route tussen winkels en scholen komen helaas nog veel voor. Anderzijds is het ook nodig om het belang van afvalscheiding op scholen goed uit te dragen. Dit kan in de vorm van lessen over dit thema, maar ook door binnen de school het goede voorbeeld te geven door hier afvalscheiding meer te faciliteren en te stimuleren.

Vanuit Natuurcentrum Arnhem is het Afvalvrije Scholenproject opgestart. Dit project introduceert afvalscheiding op (basis)scholen door erover te leren het te doen. De pilotfase heeft door corona vertraging opgelopen, maar is in het najaar 2021 weer opgepakt. Dit project wordt financieel en operationeel ondersteund door de gemeente
Een andere denkrichting is bijvoorbeeld de peukenpocket. Dit is een klein zakje waarin uitgedrukte sigaretten bewaard kunnen worden. De sigarettenpeuken belanden dan niet op straat. Het zakje kan geleegd worden in een prullenbak. Dit middel is gericht op middelbare scholen en hoger onderwijs en is een voorbeeld van initiatieven die zouden kunnen werken.

Helpen en handhaving

Een succesvol systeem van huisvuilinzameling vraagt ook om passend flankerend beleid; een mix van advisering, andere ondersteuning en handhaving. We kennen tal van functionarissen bij de gemeente die in de wijken op dit gebied actief zijn. We hebben Schone Buurt Coaches, toezichthouders afval, wijkconciërges en reguliere handhavers (Boa's) voor afval. Deze functionarissen zitten op verschillende plekken in de organisatie en worden gefinancierd (al dan niet structureel) uit verschillende budgetten. Door de beperkingen als gevolg van corona is de bestaande formatie niet helemaal bezet. Dat geldt vooral voor de Schone Buurtcoaches.

Bij de introductie van het Omgekeerd inzamelen hebben de Schone Buurt Coaches hun intrede gedaan. Zij hebben vooral een signalerende en adviserende rol om Arnhemmers te helpen om hun huisvuil op een goede manier aan te bieden.

Recent zijn in de Arnhem-Oostwijken wijkconciërges van start gegaan. Zij hebben een bredere opdracht dan alleen afval. Zij zijn verbonden aan een stadsdeel en spreken mensen aan, maar steken ook zelf de handen uit de mouwen om te zorgen voor een schone 'hele' en veilige wijk. Zowel de Schone Buurt Coaches als de wijkconciërges zijn bedoeld als (tijdelijke) werkplekken om mensen te begeleiden naar een nieuwe baan. Momenteel werken deze groepen nog gescheiden van elkaar. We willen kijken hoe we ze kunnen samenvoegen.

Met het openstellen van de ondergrondse containers is voor veel mensen de prikkel om afvalzakken naast de container te plaatsen, verdwenen. De toezichthouders afval zijn bij de invoering van Diftar specifiek aangenomen om onderzoek te doen naar de "bijplaatsers" om kostenverhaal mogelijk te maken. Wat nu nog naast de container gezet wordt, is veelal grof huisvuil, dat veel

Een aantal supermarkten biedt de mogelijkheid tot het inleveren van afgedankt frituurvet.

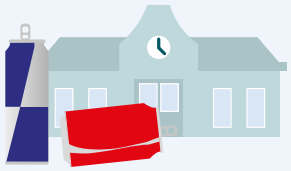

In samenwerking met de scholen willen we het onderwerp afval hier ook meer onder de aandacht brengen.

minder informatie bevat voor opsporing. Hiermee vervalt een belangrijke grond om effectief te kunnen handhaven. We willen de komende tijd dan ook meer inzetten op preventie, voorlichting en hulp en minder op adresonderzoek en toezicht.

Het einde van Diftar betekent niet dat er helemaal geen handhavingswerkzaamheden meer zijn. Gerichte handhaving en zichtbaarheid bij hotspots, meelopen met inzamelroutes, ruimen van zwerffietsen en dergelijke blijven belangrijk. We halveren de formatie aan voor Diftar bestemde toezichthouders en voegen de rest van toe aan de reguliere handhavingscapaciteit voor afvaltaken.

Door de toezichthouders afval toe te voegen aan handhaving en de Schone BuurtCoaches samen te voegen met de wijkconciërges, wordt het speelveld overzichtelijker. De wijkconciërge werkt vanuit de wijk, staat tussen de bewoners en is gericht op samenwerking en preventie. De handhaver is gericht op toezicht en handhaving. Dit is duidelijker voor iedereen en, naar wij verwachten, ook effectiever.
Een voorbeeld van hoe wij een verschuiving van handhaving naar helpen zien is bijvoorbeeld de volgende situatie: op de inzamelroute van plastic afval (PBD) wordt door de medewerkers van de inzamelaar gecontroleerd of er in de mini-containers (kliko's) ook daadwerkelijk PBD in zit en geen restafval. Dit wordt gedaan op basis van gewicht. Een PBD-kliko mag maximaal 10KG wegen. Is deze overduidelijk te zwaar, dan wordt deze niet geleegd. Daarnaast wordt er een label aan de container gehangen waarop uitgelegd wordt waarom de container niet geleegd is.
Toezichthouders of wijkconciërges lopen achter de route aan en informeren inwoners van wie de container niet geleegd is. Via dit directe contact wordt alle nodige informatie op een deskundige, vriendelijke en direct manier gegeven zodat de stroom PBD schoner en beter wordt.

5. Financiën

Het stoppen met Diftar had financiële consequenties. De investeringen met betrekking tot toegangscontrole en trommelaanpassingen moesten we versneld afschrijven.
Daarnaast heeft het stoppen met Diftar geleid tot een aanpassing van de verwachte kosten voor de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. Dit heeft een aangepaste afvalbegroting en de daaraan gerelateerde afvalstoffenheffing tot gevolg gehad. Dit is reeds verwerkt in de MJPB 2022-2025.

De in het coalitieakkoord opgenomen afspraken dat de kosten voor de kwijtscheldingen van de afvalstoffenheffing voor minima en de extra verwerkingskosten (verbranden) van afgekeurd PBD als restafval niet worden vertaald in de hoogte van de afvalstoffenheffing, zijn onveranderd gebleven en derhalve zo opgenomen in de begroting.

De plannen zoals gepresenteerd in dit afvalplan leiden op de totale afvalbegroting van circa 24 miljoen euro, slechts in beperkte mate tot aanpassingen in de afvalbegroting Hieronder lichten we de voorgestelde aanpassingen en de financiële effecten hiervan toe.

Toelichting op de financiële effecten
Bij de ambities hebben we aangegeven de hoeveelheid restafval per huishouden terug te willen dringen en betere afscheiding te realiseren. Dit leidt tot een besparing op de bijbehorende inzamel- en verwerkingskosten die naar verwachting de komende jaren oploopt tot 140.000 euro.
Met het opheffen van de toegangscontrole op de containers voor restafval kan het contract voor het beheren en onderhouden van de toegangscontrole deels vervallen. Hierdoor besparen we ca. 240.000 euro.

De inzameling van oud papier met verenigingen is vanaf oktober 2020 door Corona gestaakt. De inzameling is in de tussentijd overgenomen door PreZero. Dit brengt meerkosten met zich mee. De verenigingen zijn in de afgelopen periode 100% financieel gecompenseerd voor de uitblijvende inkomsten uit deze activiteit. We verwachten vanaf juli 2022 weer volledig gebruik te kunnen maken van de inzet van verenigingen bij het inzamelen van deze stroom. Dit leidt tot een besparing door het wegvallen van de meerkosten van PreZero, van naar verwachting 60.000 euro in 2022 en 120.000 euro in 2023 en 2024.

We halveren de formatie aan voor Diftar bestemde toezichthouders en voegen de rest van toe aan de reguliere handhavingscapaciteit voor afvaltaken. Dit leidt tot een verlaging van de in de afvalbegroting opgenomen kosten voor handhaving met 205.000 euro.
In deze koers wordt een aantal onderzoeken aangekondigd, waaronder dat naar nascheiding. Voor het uitvoeren van een dergelijk onderzoek en de daarvoor benodigde sorteeranalyses is een budget van 100.000 in 2022 gereserveerd. De sorteeranalyses blijven ook de volgende jaren nodig om de mate van afvalscheiding te monitoren.
We zetten intensiever in op communicatie, participatie en het faciliteren van initiatieven om de stad schoner te maken, de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde reststromen te verbeteren en de hoeveelheid restafval te verminderen. Hiervoor is in totaal 330.000 euro gereserveerd. Daarnaast is er nog een post “demping stijging afvalstoffenheffing/onvoorzien” om kleine fluctuaties in de inzamel- en verwerkingskosten op te kunnen vangen en in te kunnen spelen op ontwikkelingen.

In de onderstaande tabel zijn de financiële effecten samengevat.

Maatregel	Financieel effect 2022	Financieel effect 2023	Financieel effect 2024	Financieel effect 2025
Ontwikkeling afval hoeveelheden en scheidingspercentages	- 110.000	- 120.000	- 130.000	- 140.000
Besparing op onderhoud toegangscontrole	- 240.000	- 240.000	- 240.000	- 240.000
Papierinzameling door verenigingen	- 60.000	- 120.000	- 120.000	- 120.000
Aanpassing handhavingscapaciteit	- 205.000	- 205.000	- 205.000	- 205.000
Extra inzet op communicatie en educatie	+ 60.000	+ 60.000	+ 60.000	+ 60.000
Onderzoek nascheiding en reinigingsrecht en sorteeranalyses	+ 100.000	+ 20.000	+ 20.000	+ 20.000
Zwerfafval initiatieven	+ 70.000	+ 70.000	+ 70.000	+ 70.000
Participatie	+ 100.000	+ 100.000	+ 100.000	+ 100.000
Wijk initiatieven	+ 160.000	+ 160.000	+ 160.000	+ 160.000
Demping stijging afvalstoffenheffing / onvoorzien	+ 125.000	+ 275.000	+ 285.000	+ 295.000
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**

Zoals bovenstaande tabel laat zien vallen de extra kosten en de besparingen van de voorgestelde maatregelen tegen elkaar weg. Hierdoor heeft dit geen effect op de hoogte van de afvalstoffenheffing in 2022.
Voor de jaren 2023 en 2024 wordt het overschot ingezet om een (mogelijke) stijging van de afvalstoffenheffing te dempen. Onder andere stijgende verwerkingskosten of verminderde opbrengsten van afvalstromen kunnen op deze manier gedeeltelijk opgevangen worden. Zo worden al te sterke fluctuaties van de afvalstoffenheffing gedeeltelijk voorkomen.

Bijlage 1

Schematisch overzicht inzamelsysteem per gebied, type bebouwing en container

	Centrum		Overige stadsdelen	
Type bebouwing	Hoogbouw	Laagbouw	Hoogbouw	Laagbouw
Stroom				
Restafval	Ondergrondse container	Ondergrondse container	Ondergrondse container	Ondergrondse container
PBD	PBD-zakken	PBD-zakken	Ondergrondse container	Mini-container
GFT/GFE	GFE-verzamelcontainer*	GFE-verzamelcontainer*	Citybin of GFE-verzamelcontainer	Mini-container
Papier**	Aan de straat	Aan de straat	Ondergrondse container	Mini-container
Textiel	Bovengrondse container	Bovengrondse container	Bovengrondse container	Bovengrondse container
Glas	Ondergrondse container	Ondergrondse container	Ondergrondse container	Ondergrondse container

* In 2021 bestond er nog een dubbel systeem van Citybins en GFE-verzamelcontainers. Eind 2021 wordt de inzameling van Citybins gestopt.

** Papier wordt alleen binnen de singels aan de straat opgehaald. In de rest van het centrum via ondergrondse container of mini-container.

Bijlage 2

Schematisch overzicht stromen en verwerkers

Fractie	Inzamelwijze	Inzameling door	Verwerkingscontract:	Verwerking door:
Restafval fijn	Minicontainers; Verzamelcontainers; OAT		Attero	Attero
Restafval grof	ABS, op afroep; naastplaatsingen		Attero	EVI abfall-verwertung
Veegvuil	ABS; gemeentewerf		Attero	Attero
GFT	Minicontainers; Citybin; verzamelcontainers		Attero	Attero
Papier	Minicontainers (met vrijwilligers); verzamelcontainers,; ABS; OAT		Peute	Peute
Glas	Verzamelcontainers			
PBD	Minicontainers; verzamelcontainers		Nedvang	Prezero
PBD afkeur	Bij overslag		Prezero	Prezero
Grof tuinafval	ABS; op afroep		Gran	Gran
Matrassen	ABS; op afroep		Prezero	Retour matras
Textiel	Verzamelcontainers; aan huis; winkel 2Switch	2Switch	2Switch	2Switch
Herbruikbare huisraad	aan huis; winkel 2Switch	2Switch	2Switch	2Switch
AEEA	ABS; aan huis; winkel 2Switch	Wecycle (ABS) aan huis, winkel (2Switch)	2Switch (bruikbaar) Wecycle (Recycling)	2Switch (winkel) Wecycle (Recycling)
Hout B	ABS		Gran	Gran
Overige stromen afvalbrengstation				
Autobanden	Ontvelgen door 2Switch			Granuband
Asbesthoudend bouw- en sloopafval				Vink Barneveld
Hout C				PreZero
Bouw- en sloopafval, restfractie na sortering				PreZero
Dakafval, ongesorteerd				PreZero
Gemengd puin schoon				PreZero
Gips				Gips Recycling
Grond, (an)organisch verontreinigd				Grondbank/Heijting Milieu
KCA	Medicijnafval deels bij apotheken			PreZero
Kunststoffen gemengd				PreZero
Kunstgras				GBN
Matrassen				Retour Matras
Metalen				PreZero
Schuim, EPS				VBI Weurt
Straat- en veegvuil				PreZero
Tapijtafval				PreZero
Vlakglas				VRN
				PreZero

Bijlage 3

Overzicht (zwerf)afvalinitiatieven

Arnhemse (zwerf)afvalinitiatieven
Arnhems Hart
Bouwcommissie Elderveld
BTV Elderveld
Buurt Groenbedrijf
Buurtgenoten Saksen Weimar
buurtvereniging Transvaal
Circulair Spijkerkwartier
Dagbesteding Eimersingel
De Laar Schoon
De Sterrenkring
Duurzaam Craneveer
Elderveld Schoon
Groen Links
Groep Akkerwindestraat
Groep Lieshoutstraat
Groep Slaakweg
Groep Stadseiland
Groep Statenkwartier
Groep Wasplaats
Heel Arnhem Schoon
Heidi initiatief Johan de Wittlaan
Het Broek Schoon
Het KinderWijkTeam
Huismeesters Arnhem Zuid
Huismeesters Volkshuisvesting
Jongerencentrum De Madser
Milieudefensie
Natuurcentrum Arnhem
Opschoongroep Buurtakker
Opschoongroep Buurtfabriek
Opschoongroep de Stoere Houtman
Opschoongroep hangjongeren Rijkerswoerd
Opschoongroep IVN
Opschoongroep Malburgen
Opschoongroep Passerelle Kronenburg
Opschoongroep Plattenburg
Opschoongroep 't Duifje
Opschoongroep Vlindertuin
Partij voor de Dieren
Prikploeg Gelderse Plein
Rijnstad
Rotary Elst
Schoon, heel en veilig Spijkerkwartier
Schuytgraaf Schoon
Tuingroep Kastelenflats
veegploeg De Brug
Vrijwilligers Stadsblokkenwerf
VVE 180-258 Kinderkamp
Watertuingroep
werkgroep Bestedelingentuin
werkgroep Ecologischetuin
Werkgroep Watertuin

Bijlage 4

Planning

	2021			2022												2023		
	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Maart
ACTIEPUNT																		
Rapportage Q3 2021		■																
Rapportage Q4 2021					■													
Rapportage Q1 2022								■										
Rapportage Q2 2022											■							
Rapportage Q3 2022														■				
Rapportage Q4 2022																	■	
Stoppen met Citybins binnenstad inclusief informatie aan inwoners		■	■	■													■	
Analyse stadsbreed uitrollen GFT verzamelcontainers ipv Citybins			■	■	■												■	
Voorbereiding invoeren Ja/Ja-sticker inclusief aanpassing Verordening		■	■	■	■	■	■	■										
Invoering Ja/Ja-sticker									■									
Lancering Arnhemse Zwerfafvalparaplu (tijdens jaarlijkse Afvalestafette)						■												
Sorteeranalyses			■	■			■	■									■	
Onderzoek nascheiding							■	■	■	■	■	■	■					
Campagnes meedenken.arnhem.nl				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■			
Meedoen		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■			
Communicatie via online en offline campagnes			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■			
Inzameling oud papier door Arnhemse verenigingen										■	■	■	■	■	■	■	■	■

Bijlage 5

Afkortingen en verklarende woordenlijst

OAT	Ondergronds Afvaltransport
PBD	Plastic Verpakkingen, Blik, Drinkpakken
GFE	Groente-, fruit- en etensresten
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
VANG	Van Afval Naar Grondstof
OI	Omgekeerd Inzamelen
LAP	Landelijk Afvalbeheer Plan
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
OC	Ondergrondse Container
Citybin	40 liter bakje ten behoeve van de inzameling van GFE-afval in hoogbouw.

Memo

Datum : 21 december 2021
Contactpersoon : Mark Wanders
Telefoonnummer : 026 3774053

Aan: De gemeenteraad

Onderwerp: Afval – rapportage 3e kwartaal 2021

1. Inleiding

Cijfers en data zijn essentieel bij de ontwikkeling en evaluatie van beleid en instrumenten.
Naast de droge cijfers is een goede duiding van de verzamelde cijfers net zo belangrijk. Omdat er vaak verschillende factoren in het spel zijn die de getallen kunnen beïnvloeden (bv stoppen met Diftar, coronamaatregelen en seizoensinvloeden), is het niet altijd mogelijk eenduidige conclusies te trekken. Zeker het effect van Diftar en het stoppen daarmee is lastig te duiden in deze cijfers die gaan over het eerste volle kwartaal na het stoppen met Diftar. Aan de hand van de ontwikkelingen in de komende kwartalen kan het korte jaar Diftar wellicht beter geduid worden.

Met deze rapportage steken we een spreekwoordelijke thermometer in de stad. Waar staan we na Diftar? In de afvalkoers “Arnhem Schoner” is een aantal concrete cijfermatige doelstellingen geformuleerd. Deze kunnen met data gemonitord worden. Liggen we nog op schema? En waar kunnen en moeten we met behulp van de instrumenten uit Arnhem Schoner sturen?

Voor u ligt de eerste kwartaalrapportage van 2021 en wel over het derde kwartaal. Binnen de uitvoering van Arnhem Schoner zullen wij u per kwartaal zo kort en duidelijk mogelijk informeren over de stand van zaken in het afgelopen kwartaal. Op deze manier krijgt u een cijfermatig beeld en daar waar nodig een (korte) kwalitatieve analyse van waar we nu staan op het gebied van ingezamelde hoeveelheden en scheiding, alsmede een update over het schoner worden van de stad.

De kwartaalrapportages tijdens Arnhem Schoner kennen in ieder geval twee vaste onderdelen:

- Inzamelresultaten
- Stand van zaken aangaande bijplaatsingen en naastplaatsingen van afval

Daarnaast zal in de komende rapportages in ieder geval ook een evaluatie van de Milieubak opgenomen zijn. De Milieubak staat sinds 1 juli 2021 structureel 4 keer per jaar in alle wijken. Deze nieuwe en uitgebreide service monitoren we om verdere verbetering ervan snel mogelijk te maken.

2. Inzamelresultaten

De inzamelresultaten worden gepresenteerd per afvalstroom:

1. Restafval fijn
2. Restafval grof (grofvuil)
3. Plastic verpakkingen, Blik en Drankkartons (PBD)
4. Groente, Fruit en Tuinafval (GFT)
5. Oud Papier en Karton (OPK)
6. Glas

Restafval fijn

Restafval fijn wordt bij de huishoudens ingezameld via ondergrondse containers.
Sinds 1 juni 2021 zijn de restafvalcontainers weer open en kan iedereen restafval zonder afvalpas in de containers gooien. In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van de ingezamelde hoeveelheid (in kilogrammen) restafval inclusief het afgekeurde PBD van 2019 tot en met het derde kwartaal 2021, weergegeven.

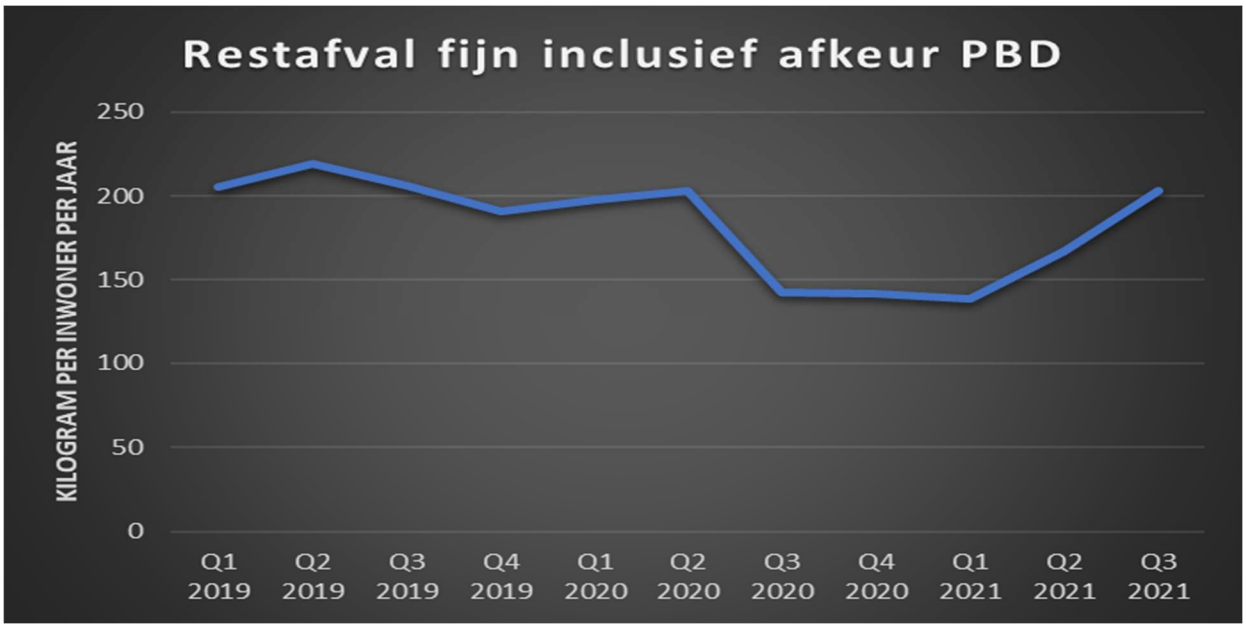

Zoals verwacht is de hoeveelheid aangeboden restafval toegenomen na de afschaffing van Diftar. Deze toename is deels te verklaren vanuit het feit dat dat door het stoppen met Diftar, inwoners nu het idee zouden kunnen hebben dat er geen noodzaak (of prikkel) meer is tot scheiding van afvalstromen waardoor ook andere grondstofstromen zoals GFT, PBD, papier/karton en glas bij het restafval belanden.

Een tweede verklaring kan zeker ook zijn dat door de open restafvalcontainers, de containers nu ook gebruikt worden door mensen voor wie deze in principe niet bedoeld zijn (niet-Arnhemmers en Arnhemse bedrijven).

Een derde verklaring kan zijn dat afvalzakken nu voor bijna 100% in de restafvalcontainers gegooid worden terwijl er ten tijde van Diftar sprake was van bijplaatsingen van zakken. Deze bijgeplaatste zakken werden weliswaar opgeruimd, maar kwamen administratief deels in de stroom Restafval Grof terecht. Een vierde verklaring is dat inwoners hun restafval nu ook in de restafvalcontainers gooien en niet deels in andere containers (bijvoorbeeld PBD) die ten tijde van Diftar gratis toegankelijk waren. Deze kwalitatieve verklaringen zijn lastig - tot niet in cijfers uit te drukken op dit moment.
In het eerste kwartaal 2022 zullen de resultaten van sorteeranalyses op de stromen bekend en geanalyseerd worden en kan er meer duiding gegeven worden.

Waar we tijdens Diftar uitkwamen op een hoeveelheid restafval van ongeveer 142 kilogram per hoofd van de bevolking per jaar, zouden we op basis de gegevens uit het derde kwartaal 2021 uitkomen op een jaargemiddelde van ongeveer 200 kilogram per hoofd van de bevolking.
Deze voorzichtige inschatting ligt in lijn met de prognose van de hoeveelheid restafval waar rekening mee gehouden is ten tijde van de afschaffing van Diftar. Grote kanttekening hierbij is dat het schatten op basis van de cijfers van één kwartaal geen garantie biedt. Het cijfer is alleen ter illustratie.

Restafval Grof (Grofvuil)

Onder grofvuil verstaan we het grofvuil dat bewoners aanmelden om aan huis op te laten halen, inclusief het afval dat rondom containers is gezet (grof huisraad als banken en kasten, maar ook matrassen en indien vermengd zakken restafval) en het grof huishoudelijk afval van het afvalbrengstation. Ook een deel van de bijgeplaatste afvalzakken bij de containers, zaten administratief in deze stroom verwerkt.
In de eerste helft van 2021 zagen we onder andere vanwege corona en lockdowns nog een hoog aanbod van Grofvuil. In het derde kwartaal nam het aanbod wat af, mede veroorzaakt door de vakantieperiode. Maar ook het aantal bijplaatsingen van zakken is afgenomen na de afschaffing van Diftar wat invloed heeft op de totaal ingezamelde hoeveelheid Grof Restafval omdat de bijgeplaatste zakken niet langer in deze stroom geadministreerd worden.

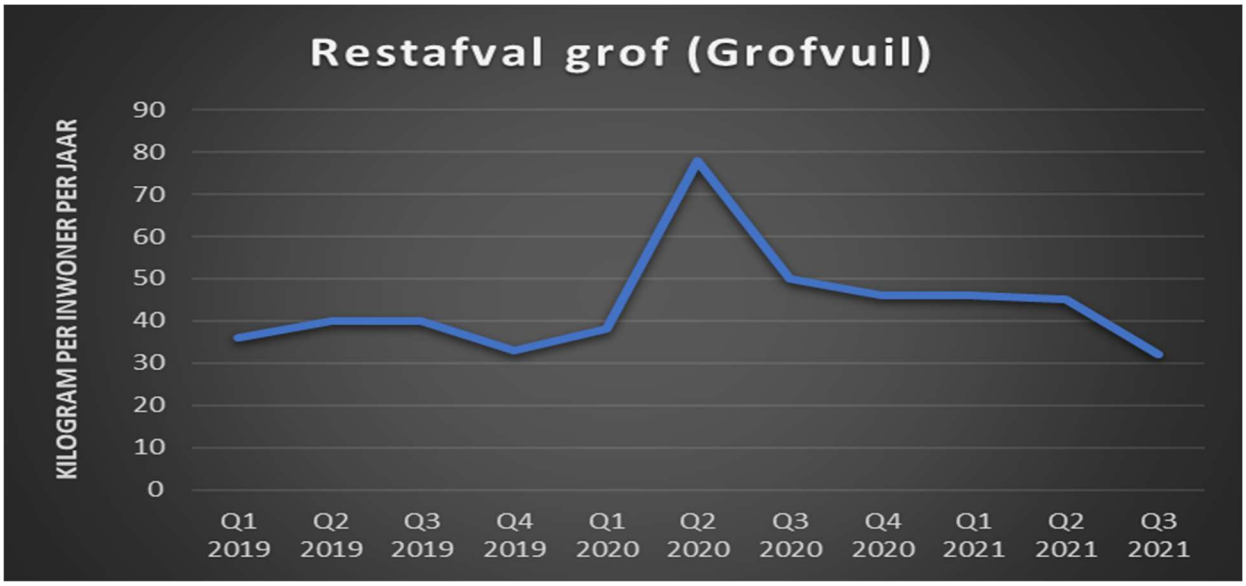

PBD

In het derde kwartaal zien we een daling van de ingezamelde hoeveelheid PBD. Verklaringen zouden kunnen zijn dat restafvalzakken in veel mindere mate in de containers voor PBD omdat de restafvalcontainers weer open zijn en dat de scheidingsprikkel van Diftar verdwenen is en inwoners eerder hun PBD weer bij het restafval gooien.

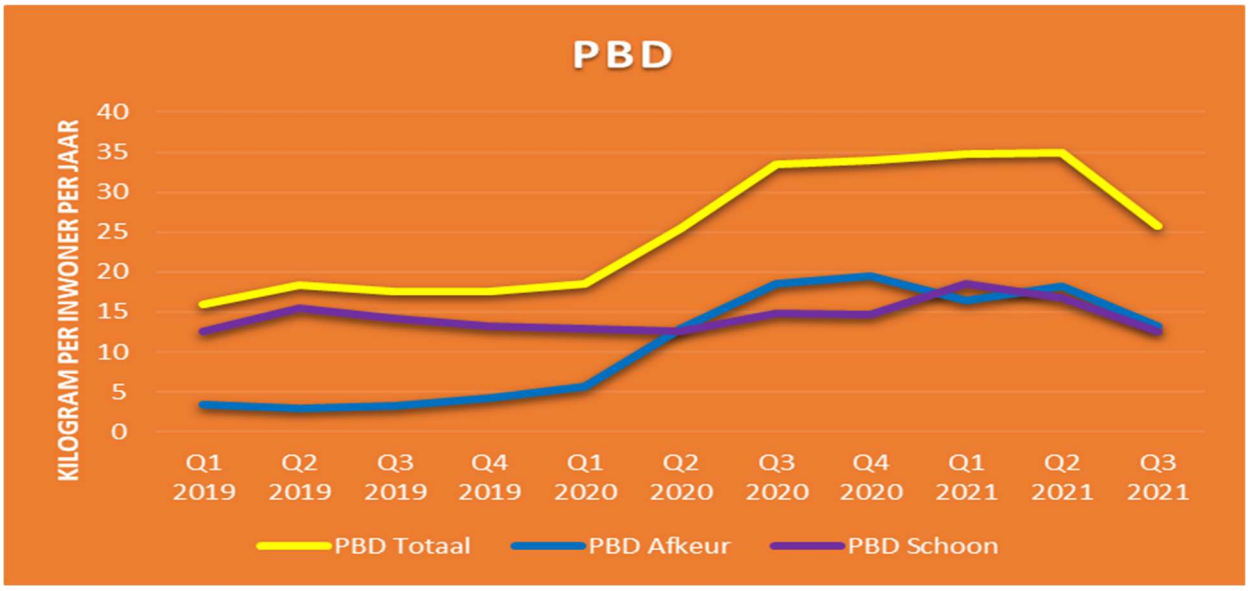

De afkeur PBD blijft in het derde kwartaal van 2021 gemiddeld rond de 50%. Nuance die hierin aangebracht moet worden is dat dit gemiddelde percentage met name veroorzaakt wordt door de inzameling via ondergrondse containers. PBD dat via mini-containers huis-aan-huis ingezameld wordt, is schoner na 1 juni. De vervuiling van ondergrondse PBD containers behoeft de nodige aandacht. Binnen de uitvoering van Arnhem Schoner is er aandacht voor vermindering van de vervuiling van deze stroom.

Papier en karton

In de eerste twee kwartalen van dit jaar zagen we bij papier/karton een aanhoudende piek door onder andere de coronacrisis. Dit is mogelijk toe te schrijven aan de vele online-bestellingen en de daaruit ontstane hoeveelheid verpakkingsmateriaal.
In het derde kwartaal was die situatie in Nederland minder urgent en dit zou mede een verklaring kunnen zijn voor de afname in de ingezamelde hoeveelheid papier.

De kwaliteit van het ingezamelde materiaal blijft goed; er is geen sprake van afkeur bij de verwerker.

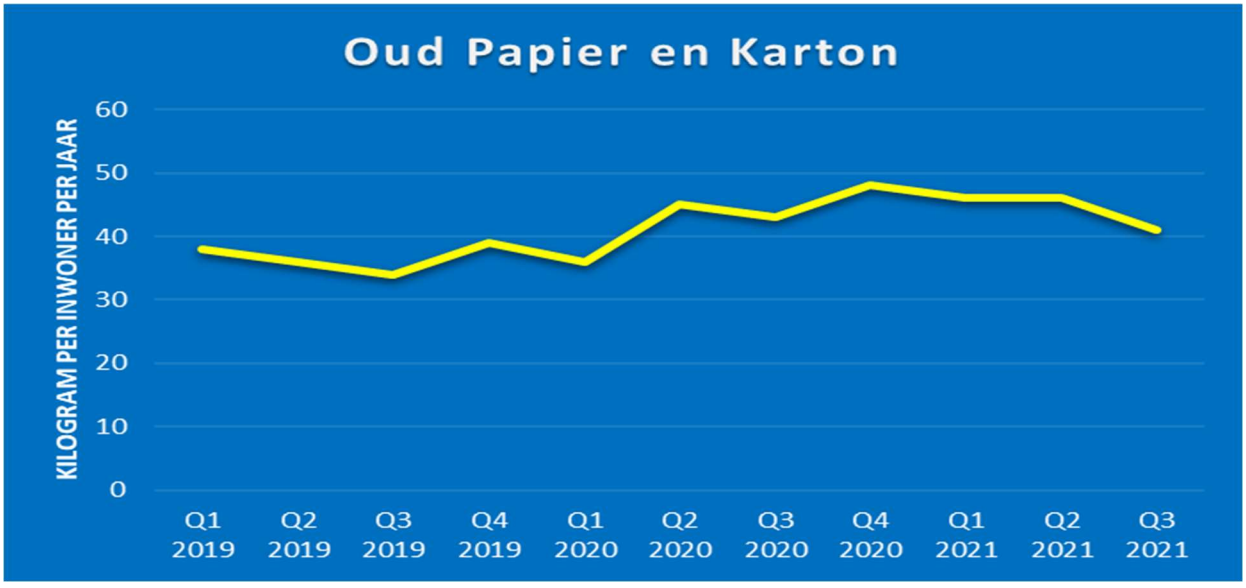

Glas

Glas heeft het eeuwig leven. Het kan eindeloos gerecycled worden zonder kwaliteitsverlies. Dit maakt glas een uniek materiaal om in de kringloop te houden.
In juni 2021 is de horeca na een periode van lockdown weer open gegaan. De daling in de ingezamelde hoeveelheid glas zou hier goed grotendeels uit verklaard kunnen worden daar waar deze inzameling tijdens de lockdown op een hoog niveau lag.

In heel 2021 is de kwaliteit van het ingezamelde glas goed gebleven en vond er geen afkeur plaats.

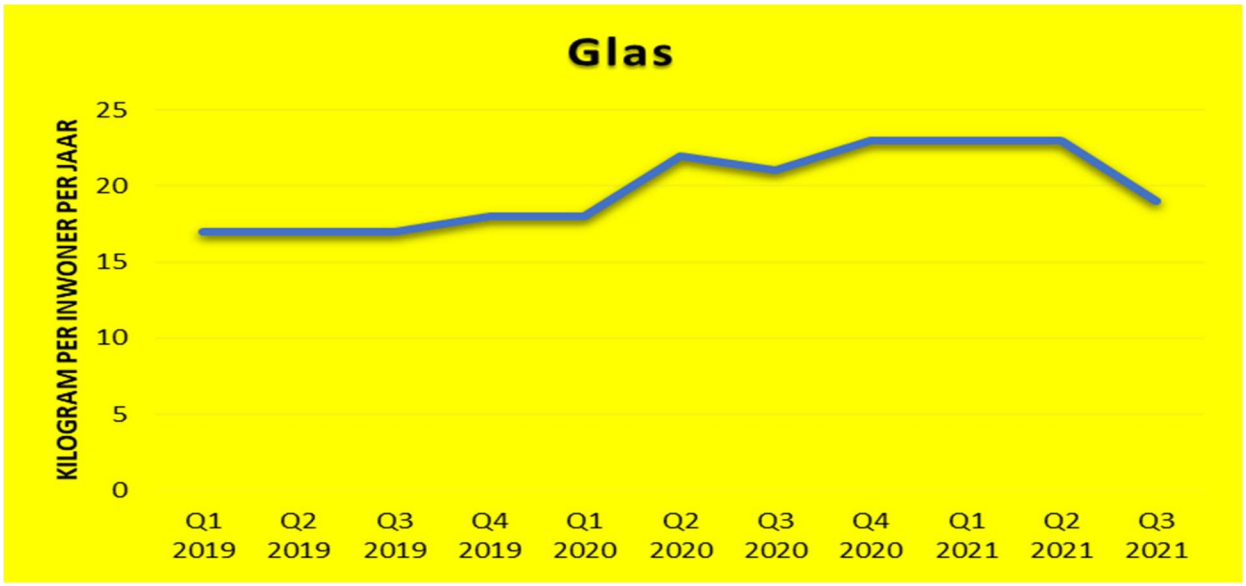

Groente, Fruit en Tuinafval (en Etensresten)

In de stad worden op verzoek van inwoners steeds meer verzamelcontainers geplaatst. Dit naast de citybins voor hoogbouw en mini-containers voor laagbouw.
De kwaliteit van het ingezamelde GFT blijft onverminderd hoog. Ook de hoeveelheid blijft hoog met een logische piek in het tweede kwartaal veroorzaakt door tuinafval.

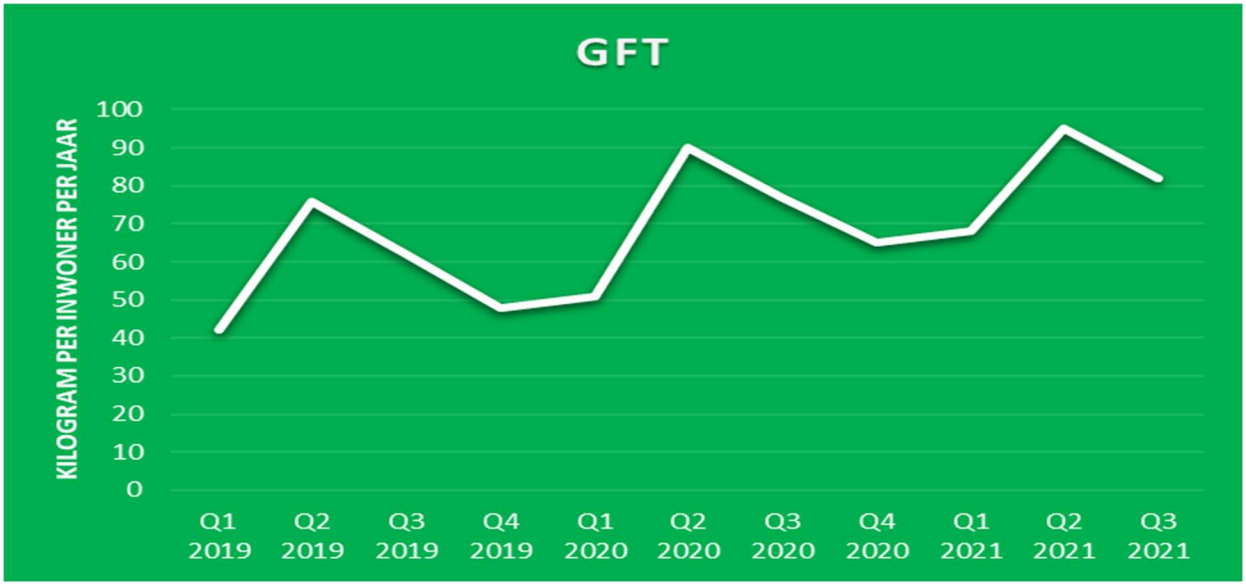

3. Bijplaatsingen en naastplaatsingen (en dumpingen)

Tijdens Diftar zagen we meer zakken naast de containers staan. Met de afschaffing van Diftar is het aantal bijplaatsingen van zakken bij of in de buurt van de ondergrondse containers, afgenomen. Het schoner worden van die leefomgeving wordt in de stad inderdaad ook zo beleefd, zoals blijkt uit gesprekken in de wijken en de ervaring van onze eigen mensen op straat.

Onderstaand vindt u een beeld van de huidige stand van zaken aangaande het afval in de openbare ruimte. Dit beeld bestaat uit twee pijlers:

- Algemene indruk van onze toezichthouders afval van Stedelijk Onderhoud
- Een overzicht van de gemaakte Fixi-meldingen

Voordat we deze twee pijlers toelichten, leggen we uit wat er onder de verschillende termen als naastplaatsing, bijplaatsing en dumping verstaand wordt.
Een *bijplaatsing* is afval dat eigenlijk in een verzamelcontainer had gemoeten maar dat er bij is gezet (bijvoorbeeld een kleine restafvalzak naast een restafvalcontainer).
Een *naastplaatsing* is grof (groot) afval dat naast een verzamelcontainer is gezet, terwijl het eigenlijk naar een Afvalbrengstation (milieustraat) had moeten worden gebracht (bijvoorbeeld een lattenbodem of bank).
Wordt grof afval op een willekeurig andere plek in de openbare ruimte gezet dan heet het een *dumping.*

Algemene indruk
De algemene indruk is dat sinds de afschaffing van Diftar het aantal bijplaatsingen fors is afgenomen. De bijplaatsingen die er momenteel nog zijn, zijn te wijten zijn aan te volle ondergrondse containers, waardoor mensen zich genoodzaakt voelen het afval naast de verzamelcontainer te zetten.

Voor wat betreft *naastplaatsingen* en *dumpingen* van groot (grof) afval is de algemene indruk dat dit sinds de afschaffing van Diftar ongeveer gelijk is gebleven. Dit geldt vooral in de eerste maanden na 1 juni. Naastplaatsingen lijken voor een klein deel seizoensafhankelijk met een verhoging in de zomermaanden waarin mogelijk grote aankopen leiden tot meer afdanking van oude spullen. Sinds september 2021 lijken de naastplaatsingen licht in aantal en omvang te dalen, maar of deze trend zich in de komende maanden voortzet, is nog niet te zeggen. Waarschijnlijk maakt deze daling ook deel uit van de 'natuurlijke fluctuatie' door het jaar heen en is hier over een heel jaar bekeken dan ook niet sprake van een werkelijk dalend aantal.

Fixi
Inwoners, toezichthouders en wijkconciërges melden vormen van afval in de openbare ruimte in Fixi binnen de Fixi-categorie 'Afval'. Werkverdelers van de Gemeente Arnhem verdelen deze meldingen vervolgens over subcategorieën (waar weer aparte werkstromen/behandelaars/aannemers aan gekoppeld zijn). Het thema 'Huishoudelijk afval in de openbare ruimte' omvat alle Fixi-categorieën waar sprake is van bijplaatsingen, naastplaatsingen en dumpingen.*
Het aantal Fixi-meldingen is sinds de afschaffing van Diftar op 1 juni 2021 flink teruggelopen ten opzichte van vorig jaar. In de periode 1 juli - 31 sept 2020 waren er 9292 meldingen binnen het thema

'huishoudelijk afval in de openbare ruimte' tegenover 5664 meldingen in dezelfde periode van 2021 (t/m 1 juli t/m 28 sept 2021).

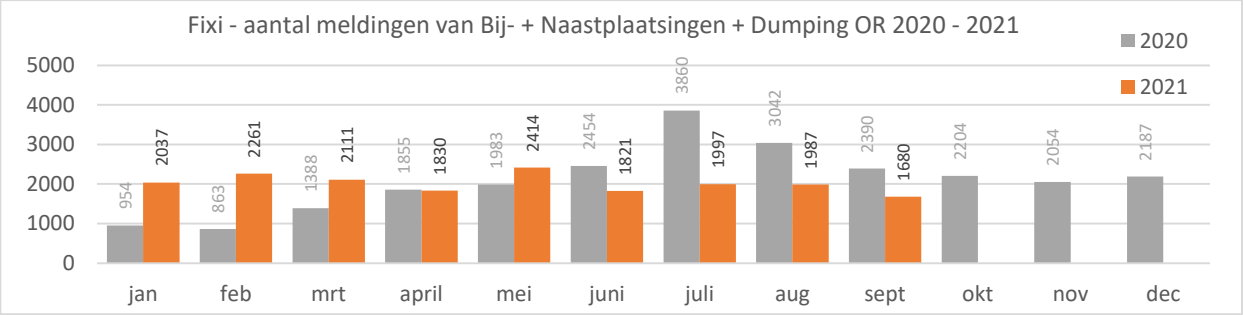

Bij het verklaren van verschillen tussen de maanden en jaren speelt een aantal oorzaken een rol. Deze lopen door elkaar en in elkaar over en het blijft dan ook zeer lastig oorzaak en gevolg eenduidig te koppelen.
1) Diftar: De periode Diftar (1/7/2020 - 1/6/2021) is in bovenstaande grafiek redelijk goed te onderscheiden inclusief een daling vanaf juni 2021.
2) Corona: Vorig jaar was er (mogelijk) een versterkt effect door corona (opruimen, vakantiegeld, aanschaffen nieuwe spullen).
3) Lente en Zomer: In de lente- en zomerperiodes wordt er (mogelijk) meer opgeruimd en aangeschaft, wat ook leidt tot een stijging in met name naastplaatsingen. Deze stijging is in beide jaren waarneembaar. Voor 2021 een stuk minder duidelijk omdat net in juni Diftar werd afgeschaft. Uit de cijfers van de resterende maanden zal mogelijk duidelijk blijken of er ook in 2021 daadwerkelijk sprake is van een lente/zomerpiek.

4. Milieubak

Sinds 1 juli 2021 wordt door PreZero vanuit het nieuwe afval contract de milieubak aangeboden en ingezet. Hieronder een rapportage van het eerste operationele kwartaal met daarin het aantal bezoekers en ingeleverd afval alsmede een aantal verbeteracties.

Waarom een Milieubak
De milieubak is voor kleine spullen die niet bij het restafval horen en zorgt ervoor dat de inwoner niet direct naar het ABS hoeft te gaan. De Milieubak staat vier keer per jaar een ochtend of middag in de wijk.

Wat is een Milieubak
De Milieubak is een kleine vrachtwagen waar men gratis klein huishoudelijk afval kan inleveren dat niet bij het restafval hoort. Denk aan een wasrekje, tuinstoel, speelgoed en kapotte elektrische tandenborstel. De Milieubak is bedoeld voor kleine hoeveelheden afval. Vuistregel is dat het afval in een boodschappentas of krat moet passen. Als inwoners meer afval willen inleveren dienen zij dit naar een afvalbrengstation te brengen. Bemensing van de milieubak wordt uitgevoerd door medewerkers PreZero samen met iemand van de gemeente. Als inwoners bij de milieubak komen met afval en/of met vragen over de gemeente of het afvalbeleid, dan zijn er medewerkers van de gemeente aanwezig die dit soort vragen kunnen beantwoorden of de inwoner naar de juiste afdeling te wijzen (onze klantservice/klantcontactcentrum).

Wat kan in de Milieubak?
In de tabel hieronder staat per afvalsoort wat wel en niet kan worden ingeleverd bij de Milieubak.

Afvalsoort	In Milieubak	Niet in Milieubak
Batterijen	Lege batterijen en accu’s van scooters of motoren.	Accu's van auto's. Die kunnen naar het afvalbrengstation.
Glas	Vazen, viskommen, glazen schalen, glasplaatjes van maximaal 40x50 centimeter, enzovoorts.	Glazen potjes en flessen die in de glasbak passen.
Harde kunststoffen	Tuinstoelen, kunststof vazen, plastic krukjes, enzovoorts.	Plastic verpakkingsafval. Dat mag in de (mini)container voor Plastic verpakkingen, Drankkartons en Blik (PBD).
Inktcartridges	Lege inktcartridges van printers.	
Kleine elektrische apparaten	Scheerapparaten, mixers, tandenborstels, koffiezetapparaten, stofzuigers, enzovoorts.	Grote apparaten zoals koelkasten, wasmachines en monitoren en televisies. Breng deze naar het afvalbrengstation.

Afvalsoort	In Milieubak	Niet in Milieubak
Klein huishoudelijk afval	Bijvoorbeeld speelgoed en aardewerk potten.	Restafval, grote meubels, matrassen, bouw- en sloopafval en medicijnen. Breng dit naar het afvalbrengstation.
Hout	Planken en paaltjes van maximaal 1 meter, kleine tafeltjes.	Grote houten platen en bouwafval. Dit kan naar het afvalbrengstation.
Metalen	Bijvoorbeeld gordijnrails van maximaal 1 meter, scharnieren, stukjes metalen buis of een wasrekje.	

Wat is er gebracht naar de Milieubak?
Na invoering Diftar was het nog onduidelijk hoe de milieubak gebruikt zou gaan worden.
Om de aandacht te trekken is over gecommuniceerd via o.a. social media en is de tekst op de website geplaatst. Tevens zijn de stand-dagen ingevoerd op de afval kalender.
We merken dat de inwoners positief zijn over de milieubak en elkaar informeren over wat er weggebracht kan worden, Dat is een positieve constatering!
Onderstaand een overzicht van de locaties en aantal bezoekers over het 3e kwartaal 2021.
24 Locaties bezocht door 609 inwoners betekent dat afgerond 25 inwoners per locatie de milieukar bezoekt; oftewel ruim 7 bezoekers per uur.

wijk	straat	aantal bezoekers	Batterijen	Glas	Harde Kunstoffen	inkt-cartridges	kl. Elect. apparaten	Kl. Huish afval	Hout	Metalen	2switch bruikbaar	Anders	lampen
Burgemeesterwijk	Lawick van Pabstraat	56	14	4	15	7	34	8	4	19	0	2	14
Sint-Marten	Graaf Ottoplein	54	13	3	22	3	30	1	9	25	0	7	0
Geitenkamp	Het Marktplein	41	19	5	13	7	41	14	4	7	1	0	9
Rijkerswoerd	Theaterplein	37	3	7	14	6	24	20	6	14	0	4	3
De Laar	Oostburgwal	36	7	0	13	4	19	12	8	19	0	1	3
Kronenburg	Croydonplein	34	2	5	10	0	8	14	9	14	0	1	1
Eldenveld	Elderveldplein	30	8	10	14	3	28	14	6	19	0	1	6
Klarendal	Klarendalseweg	28	4	6	8	3	15	5	3	3	4	9	0
Heijenoord	Veluwestraat	27	7	5	12	2	16	11	9	7	0	0	4
Alteveer & Cranevelt	Beethovenlaan	26	5	0	5	4	11	11	7	7	0	3	0
Schuytgraaf	Pallas Athene plein	26	5	3	5	3	22	10	3	12	0	0	1
Velperweg e.o	Oude Velperweg	19	4	3	12	2	12	5	4	4	1	3	0

Monnikenhuizen	Sperwerstraat	19	6	2	3	3	12	3	4	9	0	1	3
Malburgen-West	Klaverlaan	19	4	1	5	1	13	3	5	7	0	0	4
Spijkerkwartier	Boulevard Heuvelink	18	4	0	7	1	6	10	5	4	0	0	3
Arnhems Broek	Joh. De Wittlaan	16	3	4	7	5	11	2	0	9	1	3	0
Presikhaaf West	Gildemeesterplein	15	1	0	5	1	8	4	1	3	0	0	0
Centrum	Kerkplein-GeleRijdersplein	14	1	0	4	0	10	2	4	3	0	0	0
Elden	Dorpsplein	14	6	3	5	0	9	5	2	5	0	1	1
Malburgen-Oost/zuid	Drieslag	13	1	0	3	1	6	7	1	2		1	1
Centrum	Het Kerkplein	12	0	1	4	0	8	3	3	4	0	0	0
Spijkerkwartier	Boulevard Heuvelink	11	6	2	3	2	10	5	5	4	3	1	0
Presikhaaf Oost	Middachtensingel	11	1	1	0	1	11	1	5	5	0	0	0
Schaarsbergen	Strolaan	11	3	0	3	2	6	2	1	6	0	0	2
Malburgen-Oost/noord	Kruidenplein	10	3	0	3	1	8	3	2	2	0	0	1
Klingelbeek	Hulkensteinweg	7	4	1	2	4	4	2	0	1	0	0	2
Arnhems Broek	Joh. De Wittlaan	5	1	0	2	0	4	1	0	3	0	0	1
TOTAAL		609	135	66	199	66	386	178	110	217	10	38	59
KG totaal			108	67	504	28	1355	768	632	857			

Onderstaand een aantal foto's van de opening van de milieubak door wethouder Roelofs en van dagen dat de milieukar in de Arnhemse wijken stond.

Evaluatie en acties
Bij het starten van het project milieubak was het voor PreZero erg zoeken naar de juiste medewerkers op de milieubak. Na verloop van een paar dagen was dit ingericht en is er een goede samenwerking tussen PreZero - 2-Switch en de Schone Buurt Coaches opgebouwd.
Inwoners die de milieubak bezoeken zijn heel erg positief over deze nieuwe service.

Een aantal punten verdienen aandacht. Deze punten zijn onder andere aangedragen door bewoners en betrokken medewerkers:
1) Uitstraling van de locatie in de vorm van posters/banners en info.
2) De bekendheid en daarmee het aantal bezoekers mag nog flink omhoog.
3) Er is behoefte aan het toevoegen van de mogelijkheid om klein chemisch afval in te leveren, bijvoorbeeld verf- en kitresten.

De volgende acties zijn gepland:
1) Er worden door communicatie nieuwe posters/banners ontworpen in de bekende huisstijl. Deze moeten een frisse 'update' geven en direct de nodige info geven.
2) De afdeling communicatie wordt gevraagd om wekelijks een post op social media te doen over de milieubak en de standplaatsen die week.
3) Het uitbreiden van de inlevermogelijkheid voor klein chemisch afval, wordt besproken met PreZero.

Afvalkoers 2022-2026

Arnhem Schoner

GEMEENTE Arnhem

Inhoud

Aangepast aan de amendementen 22A34 en 22A38 van 15 juni 2022.

1. Inleiding 3
2. Afvalinzameling in Arnhem (2012-2020) 4
3. Waar staan we nu (2021) 6
4. Koers voor de komende jaren (2022-2026) 8
5. Financiën 16

Bijlagen 18
- Bijlage 1 Schematisch overzicht inzamelsysteem per gebied, type bebouwing en container
- Bijlage 2 Schematisch overzicht stromen en verwerkers
- Bijlage 3 Overzicht (zwerf)afvalinitiatieven
- Bijlage 4 Planning
- Bijlage 5 Afkortingen

1. Inleiding

Voor u ligt de afvalkoers voor de jaren 2022 tot 2026. Afvalbeleid gaat elke Arnhemmer aan, afval ligt letterlijk op ieders stoepje. Hoe zorgen we er samen voor dat er minder afval rondom de containers en op straat te vinden is en de stad schoner wordt? Hoe krijgen we de hoeveelheid restafval verder omlaag? Hoe zorgen we voor een betere kwaliteit van de fracties gescheiden afval? Wat mogen we daarbij van de inwoners aan inspanning vragen, en andersom: welke service willen we bieden en welke kosten willen we daarvoor maken en doorrekenen in de afvalstoffenheffing?

We beginnen niet op nul. Daarom kijken we eerst terug: wat is er de afgelopen jaren gebeurd? Welke basis hebben we staan als het gaat om afvalbeleid? Wat is het afgelopen jaar, 2021, precies gebeurd? De koers voor 2022 - 2026 is al ingezet. De stad moet schoner en het afval beter gescheiden. We kunnen dat alleen maar samen met onze inwoners bereiken. Een continu proces om dat bewustzijn te creëren, te vergroten en te behouden is daarvoor van belang. Zeker nu met het afschaffen van Diftar de financiële prikkel is weggevallen.

Deze nota beperkt zich niet tot het inzamelen van het huishoudelijk afval, maar heeft betrekking op het totale pallet aan afval, dus ook bedrijfs- en zwerfafval. Ook zoomt de nota in op educatie, inzet van vrijwilligers en participatie. Kortom: alles wat eraan bijdraagt om Arnhem Schoner te maken!

2. Afvalinzameling in Arnhem (2012-2020)

In het afvalbeleidsplan 2012-2020 had de gemeente Arnhem haar visie en doelstellingen op het gebied van afval neergelegd en een ambitieus programma vastgesteld. De noodzaak tot een andere manier van omgaan met grondstoffen was daarvoor een belangrijke basis. De landelijke overheid kwam met ambitieuze beleidsprogramma's, waarvan het Van Afval Naar Grondstof (VANG)-programma het meest recente is. Hierin is de ambitie opgenomen om de hoeveelheid restafval terug te brengen tot 100 kilogram per inwoner per jaar.

Omgekeerd inzamelen

In het afvalbeleidsplan 2012-2020 was een stappenplan uitgewerkt waarmee inwoners uitgedaagd werden om meer grondstoffen gescheiden aan te bieden. De eerste stap bestond uit het invoeren van Omgekeerd Inzamelen. Arnhem was in 2015 een van de eerste grote gemeenten die dat invoerde. Het principe daarachter is dat als het voor inwoners gemakkelijk wordt gemaakt om herbruikbare afvalstromen zoals plastic (PBD), groente-, fruit- en tuinafval/etensresten (GFT/GFE) en papier gescheiden aan te bieden door dit huis-aan huis in te zamelen, er ook sprake zal zijn van meer scheiding en recycling en minder restafval.

Er zijn in drie jaar tijd ruim 1.600 ondergronds containers in de stad geplaatst voor restafval, oud papier en plastic. Deze waren uitgerust met elektronische toegangsverschaffing met de afvalpas en uitsluitend toegankelijk voor Arnhemse huishoudens. Elk huishouden kan binnen 150 meter loopafstand het restafval aanbieden. Het inzamelsysteem is bij laagbouw aangevuld met mini-containers voor de huis-aan-huisinzameling van GFT/GFE, papier en PBD. Voor de overige huishoudelijke afvalstromen zijn twee afvalbrengstations ingericht en verzorgt de gecontracteerde inzamelaar een betaalde ophaalservice.

Het resultaat van Omgekeerd Inzamelen op de milieudoelen was een stijging van het afvalscheidingspercentage van 44% in 2012 naar 52% in 2019. De totale hoeveelheid te verbranden restafval die (toen nog) Suez per inwoner per jaar inzamelde, lag in 2019 op 232 kilogram per inwoner (201 kg. fijn huishoudelijk restafval via de container-inzameling plus 31 kilogram grof vuil). Verder heeft Omgekeerd Inzamelen de stad een dekkend netwerk van ondergrondse containers opgeleverd.
Ook zijn er logistieke voordelen. De inzamelaar kan zelf het tijdstip en de frequentie van legen bepalen. Dit leidt tot efficiëntere routes en minder bewegingen van vuilniswagens.
Met nieuwe technieken als volmelding en/of het opbouwen van een dataset door het wegen van de inhoud van de geleegde containers, worden deze voordelen nog beter benut.

Een schematisch overzicht van de inzamelmiddelen per type bebouwing, stromen en gebieden is opgenomen in bijlage 1.

Diftar

De tweede stap uit het Afvalbeleidsplan 2012-2020 was het invoeren van het principe van de ‘Vervuiler betaalt’ via het systeem van gedifferentieerde tarieven, beter bekend als Diftar. Dit maakte het voor ieder Arnhems huishouden mogelijk de hoogte van de afvalstoffenheffing positief te beïnvloeden door afval beter te scheiden. Het was vooral bedoeld om een stevige impuls te geven aan het realiseren van de landelijke milieudoelen uit het VANG-programma.

Het resultaat van Diftar was een daling van de hoeveelheid fijn restafval van 201 kilogram restafval per inwoner per jaar in 2019 naar 142 kilogram (inclusief de hoeveelheid afgekeurde PBD) in 2020. Hiermee waren we op de goede weg naar de landelijke doelstelling van 100 kg per inwoner per jaar. Het scheidingspercentage steeg van 52% in 2019 naar 60% in de Diftar-periode. De kwaliteit van PBD nam na een verbetering in 2019 weer af en leidde tot 60% afkeur van de gescheiden ingezamelde stroom. Inwoners kwamen gemiddeld op lagere afvalkosten uit.

Hierbij moet opgemerkt worden dat de Corona-crisis in 2020 landelijk heeft geleidt tot een stijging van de aangeboden hoeveelheid afval met zo’n 10%. In Arnhem zagen we de hoeveelheid aangeboden grofvuil oplopen tot 50 kilogram per inwoner per jaar.

Daarnaast leidde de toegangscontrole op de ondergrondse containers en het verkleinen van de inwerpopeningen tot een toename van het aantal bijplaatsingen en als gevolg daarvan tot meer vervuiling in de wijken.

Zonder de financiële prikkel van Diftar zal het een stuk moeilijker worden de hoeveelheid restafval per inwoner zo drastisch naar beneden te brengen dat de landelijke doelstelling van 100 kg per persoon per jaar in zicht komt.

3. Waar staan we nu? (2021)

Na Diftar

De gemeenteraad besloot na het referendum van maart 2021 om met ingang van 1 juni 2021 te stoppen met Diftar. Omgekeerd inzamelen en bronscheiding van stromen blijft ook na de afschaffing van Diftar bestaan. Vanaf 1 juni 2021 zijn ruim 1600 ondergrondse containers van het slot gehaald. Alle inwerpopeningen zijn weer vergroot zodat ook zakken van 60 liter daar weer in passen en de containerstickers zijn aangepast. De hiermee samenhangende eenmalige versnelde afschrijving van 1,2 miljoen is in 2021 genomen en niet in de afvalstoffenheffing verrekend. Daarnaast is ook de afvalstoffenheffing voor de tweede helft van 2021 aangepast.

Nieuwe aanbesteding

De inzameling van huishoudelijk afval en de exploitatie van de afvalbrengstations is opnieuw aanbesteed en gegund aan PreZero (voorheen SUEZ). Op 1 juli 2021 is het nieuwe contract met PreZero ingegaan voor een periode van 6 jaar met de optie tot verlenging met 2 jaar. PreZero is naast afvalinzamelaar ook afvalverwerker. Een deel van de verwerkingscontracten loopt dan ook met of via PreZero. Andere contracten heeft de gemeente direct afgesloten met verwerkers.

Pijlers van het contract met PreZero zijn: het voorkomen van overlopende verzamelcontainers, vermindering van CO2-uitstoot door efficiënte inzamelroutes, vermindering van CO2-uitstoot door de inzet van voertuigen op o.a. waterstof, structurele inzet milieubak, creëren van arbeidsplaatsen voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt (Social Return, 3% van de aanneemsom), inzet mobiel educatiecentrum en aandacht voor circulariteit op de afvalbrengstations.

Milieubak

In het contract ligt nadruk op service en het behalen van milieudoelstellingen. Uitbreiding van de service is al ingezet met de invoering van de milieubak: een speciale vrachtwagen waar inwoners hun klein grofvuil kunnen afgeven. In elke wijk staat deze 4 x per jaar. Inwoners kunnen daar laagdrempelig en zonder afvalpas huishoudelijk afval inleveren dat niet bij het restafval hoort. Daarnaast is onderdeel van het plan om in de lopende contractjaren de uitstraling van en dienstverlening op de afvalbrengstations te moderniseren.

Bedrijfsauto's

In 2021 zijn de afvalbrengstations opengesteld voor bedrijfsauto's, zodat inwoners hun huishoudelijke (grof)afval daar kunnen brengen met een bedrijfsauto zonder van tevoren een afspraak te hoeven maken. Dit was een nadrukkelijke wens van de gemeenteraad.

Vier keer per jaar in elke wijk

2Switch

Met kringloopwinkel 2Switch is een overeenkomst gesloten waarin onder andere de volgende werkzaamheden zijn opgenomen: inzameling, transport en sortering van afgedankt textiel, inzameling van herbruikbaar huisraad, ontvelgen van autobanden, afvoeren van herbruikbaar huisraad bij ontruimingen, verwijderen en opslaan van fietsen, inname, opslag, registratie en uitgifte van gevonden voorwerpen en het verstrekken van duurzame gebruiksgoederen in het kader van bijzondere bijstand.
2Switch verzorgt de inzameling van textiel zowel via bovengrondse containers als door huis-aan-huis inzameling.
De winkel van 2Switch fungeert daarnaast als punt waar inwoners hun herbruikbare huisraad aan kunnen leveren. Herbruikbare goederen zijn geen afval. Ze vormen een belangrijke stroom en schakel in de circulaire economie.

Recent is een proefproject gestart waarbij 2Switch op aanvraag afgedankte matrassen huis-aan-huis inzamelt. Dit om de goede recycling van matrassen te borgen en te voorkomen dat ze als duur restafval verbrandt moeten worden.

In bijlage 2 staan alle stromen en contracten schematisch weergegeven.

Zwerfafval

Zwerfafval zoals blikjes, plastic zakjes, papier, flesjes, sigarettenpeuken en kauwgom hoort niet in onze stad. Toch komen we het veel tegen. Minder zwerfafval zorgt voor een fijnere leefomgeving. Het zorgen voor een schone woonomgeving is een van de taken die de gemeente heeft uitbesteed aan de aannemers die het wijkonderhoud verzorgen. Daarbij hoort ook het legen van de afvalbakken, het vegen en het op sommige plekken verwijderen van hondenpoep. Het beeldkwaliteitsniveau waar de aannemer op wordt beoordeeld is in de binnenstad A. In de overige wijken is vanuit financiële overwegingen gekozen voor niveau C.

Contacten met vrijwilligers

In de stad zijn naast de aannemers ook ruim 900 betrokken zwerfafvalvrijwilligers actief. Daar zijn we trots op. Zij ruimen afval op dat op straat belandt en rondzwerft door onze buurten en parken, over onze sportvelden en langs de Rijn. De afgelopen maanden is het contact met de vrijwilligers geïntensiveerd. Inwoners die al dan niet georganiseerd regelmatig zwerfafval ruimen spelen een belangrijke rol bij het schoonhouden van de stad. Dit wordt zeer gewaardeerd. De gemeente ondersteunt deze vrijwilligers en betrekt hen nadrukkelijk bij het afvalbeleid. Voorbeelden zijn organisaties als Heel Arnhem Schoon, Arnhems Hart en prikploeg Gelderse Plein. Afvalgrijpers en andere benodigde hulpmiddelen krijgen de vrijwilligers van de gemeente.

In de nieuwe koers gaan we nadrukkelijk op zoek naar de samenwerking op verschillende locaties. In de tweede helft van 2021 is dit al ingezet, bijvoorbeeld op de locatie van Strand Zuid (strandhoreca op Stadsblokken) waar zwerfafval door recreatie een duidelijk probleem is. Samen met de ondernemer, Rijkswaterstaat, de grondeigenaar en de gemeente is een project gestart om de overlast zoveel mogelijk te beperken. Zo zijn er door de ondernemer bovengrondse afvalcontainers en informatiebroden geplaatst. Voor volgend jaar is een traject ingezet om met alle genoemde partijen te komen tot een bronaanpak van de overlast,

4. Koers 2022-2026

4.1 Ambitie

De ambitie van het Arnhemse afvalbeleid voor de komende jaren is tweeledig. We willen een **schonere woonomgeving** en we willen het **hergebruik van grondstoffen verbeteren**. Bewustwording bij inwoners van de noodzaak van afvalscheiding en het schoonhouden van de leefomgeving is een rode draad door alle thema's.

Schonere woonomgeving

Als eerste pijler van een schonere woonomgeving zien wij de aanpak van "hotspots" (locaties waar meer dan éénmaal per week afval bij of naast de containers wordt geplaatst). Met de afschaffing van Diftar is het aantal bijplaatsingen van zakken bij of in de buurt van de ondergrondse containers, afgenomen. Wat over is gebleven zijn de naastplaatsingen van grof afval. De komende tijd zal de gemeente samen met de stad zoeken naar oorzaken én oplossingen zodat er aanzienlijk minder sprake is van structurele vervuiling. Het aantal bijplaatsingen wordt gemonitord zodat goed meetbaar is of de doelstellingen worden gehaald.

De tweede pijler van een schone woonomgeving is de aanpak van zwerfafval in de openbare ruimte.
De aannemers in de wijken zorgen voor de basis. Hier wordt met deze afvalkoers niets aan gewijzigd. Het ambitieniveau dat we hierbij nastreven wordt in de MJPB jaarlijks vastgesteld.
De Arnhemse initiatieven zoals deels hierboven al genoemd, zullen we nog beter zichtbaar maken en faciliteren vanuit de gemeente. We willen via meedenken.arnhem.nl de mate waarin de leefomgeving als schoon wordt ervaren en de waardering daarvan meten.

Ambities in cijfers:

- *vermindering van het aantal hotspots met 25%*
- *50% reductie van het aantal bijplaatsingen op de top 20 hotspots*
- *Een stadsdekkend netwerk van zwerfafvalvrijwilligers*

We zijn van mening dat deze ambities realistisch en haalbaar zijn. Het vraagt echter om gedragsveranderingen die moeilijk te plannen zijn en een lange adem vragen.

Hergebruik

Omgekeerd Inzamelen als inzamelsysteem werkt goed en staat daarom op dit moment niet ter discussie. Op basis van ervaringen en monitoring werken we steeds aan de verdere verfijning en verbetering van dit systeem. Hoewel voor veel stedelijke gemeenten zonder Diftar geldt dat de VANG-doelstellingen lastig te bereiken vallen, hebben de afgelopen jaren wel aangetoond dat er op het gebied van afvalscheiding en reductie van het restafval en het verbeteren van de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde stromen,

Doelstelling in cijfers

25%
vermindering van het aantal hotspots

50%
reductie van het aantal bijplaatsingen op de top 20 hotspots

Een stadsdekkend netwerk van zwerfafvalvrijwilligers

nog veel mogelijk is. Met name het verder verbeteren van het gescheiden inzamelen van GFT-/GFE-afval, zowel bij laagbouw als bij hoogbouw, biedt nog het nodige perspectief. Daarnaast blijft het verbeteren van de kwaliteit van het gescheiden ingezamelde PBD-afval (Plastic, Blik en Drankenkartons) een belangrijk doel waarmee de reductie van het aantal kilo's restafval gerealiseerd kan worden.
De VANG-doelstelling van 100 kilogram restafval per inwoner per jaar verliezen we niet uit het oog, echter dit is voor Arnhem op dit moment geen realistische ambitie. De ambitie die we voor nu in de koers hebben opgenomen is niet ons einddoel. We blijven uiteraard streven naar betere afvalscheiding en het verminderen van het restafval en blijven zoeken naar de aanpak die hierin voor Arnhem het beste past.

Ambities in cijfers:

- *Jaarlijks 15% minder fijn huishoudelijk restafval dan in het jaar ervoor.*
- *PBD: maximaal 30% afkeuring ten opzichte van 50% nu*

Ook voor deze ambities geldt dat we deze ambities realistisch en haalbaar achten maar we realiseren ons ook dat sturing op gedrag niet eenvoudig is en de meetbare effecten langer op zich kunnen laten wachten dan bij een financieel instrument als Diftar.

4.2 Maatregelen

Om de hiervoor beschreven doelstellingen te halen willen wij een divers pakket van maatregelen uitvoeren, variërend van het verder optimaliseren van het huidige inzamelsysteem en het optimaliseren van ons eigen flankerend beleid tot het ondersteunen van al die initiatieven die inwoners, winkeliers, bedrijven, woningcorporaties, scholen en andere partners ontplooien.

Het inzamelsysteem

Voor de komende tijd willen we de successen van het huidige systeem behouden en uitbreiden, en tegelijkertijd de inwoners van Arnhem niet weer met een grote veranderingen belasten. De ervaringen met omgekeerd inzamelen zijn goed, al voldoen we nog lang niet aan de doelstellingen en moet de bewustwording worden vergroot.

Het beter scheiden van de grondstoffen, papier en karton, GFT en GFE, glas, textiel en PMD is onverminderd belangrijk. Niet alleen om de scheidingsdoelstellingen te halen maar ook om de stijging van de afvalstoffenheffing in de hand te houden. De verwerking en inzameling van restafval zal in de toekomst duurder worden. Een stijgende hoeveelheid restafval vertaalt zich direct door in stijgende kosten.

Samen met onze inwoners zoeken we naar slimme oplossingen en innovatieve strategieën om Arnhem duurzaam schoner te houden, zonder de milieudoelstellingen uit het oog te verliezen. De ervaring heeft geleerd dat we hierbij voldoende tijd moeten nemen voor onderzoek, voorbereiding en communicatie met de stad.

Hieronder zijn een aantal acties voor het verder verbeteren van het inzamelsysteem uitgewerkt.
Ook is een aantal onderzoeken opgenomen om sturing te kunnen geven aan de in de nabije toekomst te maken keuzes over de afvalinzameling in Arnhem

Stoppen met Citybins
In het centrum is de afgelopen jaren een dekkend netwerk van verzamelcontainers neergezet voor GFE, naast de reeds verstrekte Citybins. Dit dubbele systeem verhoogt de kosten. Omdat we in de binnenstad het aantal bewegingen van vuilniswagens zoveel mogelijk willen beperken gaat de voorkeur uit naar verzamelcontainers in plaats van Citybins. We stoppen dan ook in het centrum met de inzameling via Citybins.

Doelstelling in cijfers

Jaarlijks
15% ↓
minder fijn huishoudelijk restafval dan in het jaar ervoor.

max
30%
afkeuring PBD ten opzichte van 50% nu

Containers aanvragen
Ook voor inzameling van GFE bij hoogbouw in de hele stad, bestaan op dit moment twee inzamelstructuren. Inzameling via Citybins is het uitgangspunt. PreZero zamelt deze huis-aan-huis in. Daarnaast wordt de mogelijkheid geboden aan bewoners om, op collectieve aanvraag, een centrale GFE-verzamelcontainer (bovengronds) te laten plaatsen. Inmiddels zijn ruim 200 van deze bovengrondse containers in de stad geplaatst. Aanvragers van deze containers kunnen de containers openen door middel van de afvalpas die daarvoor dan speciaal geautoriseerd wordt. In 2022 gaan we samen met bewoners bepalen welke methode het meest efficiënt en meest gewenst is.

Heropstarten oud papier-inzameling
Arnhemse verenigingen spelen een rol bij de inzameling van oud papier en karton. Vanwege corona heeft Prezero de inzameling in een groot deel van 2020/2021 gedaan. De verenigingen worden voor deze periode gecompenseerd. Als gezondheid en veiligheid gewaarborgd kunnen worden, zullen Arnhemse verenigingen de inzameling in de loop van 2022 weer oppakken.

Invoeren Ja-Ja Sticker
Huis-aan-huis verspreid ongeadresseerd drukwerk, zoals reclamefolders, verdwijnt vaak ongelezen bij het oud papier. Gemiddeld komt dit neer op zo'n 30 kilogram papier per jaar per adres. Een middel om deze stroom oud papier te verminderen, is het Ja-Ja Stickersysteem. Al in 2020 zijn vanuit de gemeenteraad vragen gesteld over de mogelijkheid tot invoering van dit systeem in Arnhem. In 2021 zijn de juridische bezwaren tegen het systeem weggenomen en kan het systeem ingevoerd worden. Met de invoering van het Ja-Ja Sticker systeem in Arnhem in 2022 wordt er in principe geen ongeadresseerd drukwerk meer bezorgd (met uitzondering van huis-aan-huis kranten), tenzij de inwoner expliciet met een Ja-Ja Sticker op de brievenbus aangeeft het drukwerk wel te willen ontvangen.

De Ja-Ja sticker zal in Arnhem alleen gelden voor ongeadresseerd (reclame) drukwerk. Huis-aan-huis kranten zijn uitgezonderd en verspreiding daarvan is toegestaan. Binnen het Ja-Ja systeem bestaat de mogelijkheid voor inwoners om gebruik te blijven maken van de al bekende Nee-Nee Sticker (geen reclame, geen huis-aan-huis bladen). Wie niets op de brievenbus plakt, ontvangt alleen huis-aan-huis kranten.

Minder luiers en menstruatie-materiaal
5 à 8% van ons restafval bestaat uit luiers en incontinentiemateriaal. Menstruatie-materiaal komt daar nog bovenop. Er zijn steeds meer wasbare alternatieven beschikbaar. Wasbare luiers en wasbaar menstruatie-materiaal helpen niet alleen om het restafval sterk te verminderen, het is ook goedkoper in gebruik dan de wegwerp-variant. Bij de aanschaf in één keer gaat het echter om een hoger bedrag, waardoor dit alternatief niet voor iedereen toegankelijk is. Naast wasbare alternatieven, zijn er ook steeds meer mogelijkheden om luiers, incontinentiemateriaal en menstruatie-materiaal goed te recyclen. De gemeente gaat voorlichting geven over het gebruik van wasbare luiers en wasbaar menstruatie-materiaal en dat ook stimuleren en faciliteren. Ook gaat de gemeente onderzoeken hoe zij het recyclen van luiers en incontinentiemateriaal mogelijk kan maken. Voor het einde van 2022 komt er een uitgewerkt plan naar de raad met deze maatregelen, dat enerzijds moet zorgen voor vermindering van luiers, incontinentiemateriaal en menstruatie-materiaal in het restafval en anderzijds luier- en menstruatie-armoede aanpakt.

Verbetering van monitoring
Correcte data en analyse van data zijn noodzakelijk voor de meetbaarheid van beleid en maatregelen. Eens per kwartaal wordt een complete rapportage gemaakt. Deze sturen we ook naar de gemeenteraad. De verzamelde gegevens leveren waardevolle input voor verschillende onderzoeken die wij willen uitvoeren en voor eventuele aanpassing

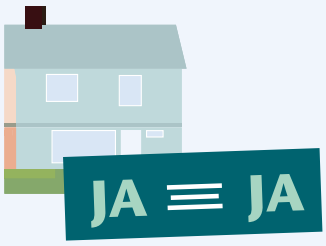

Invoeren van de Ja/Ja-sticker.

In 2022 zal onderzocht worden of nascheiding een techniek is waarmee Arnhem zijn ambities en doelstellingen kan behalen.

Correcte data en analyse van data zijn noodzakelijk voor de meetbaarheid van beleid en maatregelen.

van de uitvoering.
Sinds het derde kwartaal 2021 worden bijplaatsingen gemeten aan de hand van de meldingen die via Fixi gedaan worden. Dit systeem wordt inmiddels ook door onze inzamelaar en onze toezichthouders gebruikt, naast onze inwoners. Daarmee is het systeem uitgegroeid tot een belangrijk en waardevol gezamenlijk instrument voor inwoners en gemeente.

Onderzoek naar nascheiding
In 2022 zal onderzocht worden of nascheiding een techniek is waarmee Arnhem deel van zijn ambities en doelstellingen kan behalen. Een keuze voor nascheiding is fundamenteel. Eenmaal ingevoerd, kan het niet zomaar meer teruggedraaid worden. In ieder geval niet zonder (financiële en maatschappelijke) consequenties. De vergelijking van verwerkingskosten tussen bron- en nascheiding is slechts deel van het onderzoek. Eventueel benodigde nieuwe investeringen of desinvesteringen in de structuur van Omgekeerd Inzamelen, zijn nu onbekend maar potentieel groot. Deze randvoorwaarden zullen eerst goed onderzocht moeten worden om (financiële) consequenties zo duidelijk en transparant mogelijk te kunnen beoordelen.
We weten nu al dat goede bronscheiding van de stromen GFT/GFE, papier/karton, glas en (klein) grofvuil een belangrijk voorwaarde is voor effectieve en efficiënte nascheiding. Alleen als deze stromen goed aan de bron gescheiden zijn en niet in het restafval belanden, kan PBD machinaal nagescheiden worden van het brandbare restafval. Is de bronscheiding niet goed genoeg dan is er minder of geen nascheiding mogelijk en wordt al het afval inclusief de grondstofstromen GFT/GFE, papier/karton, glas, klein grofvuil en PBD verbrand als restafval. Met stijgende kosten en een stijgende afvalstoffenheffing als gevolg. Het stimuleren van goede bronscheiding blijft dus noodzakelijk om de stijging van de kosten en daarmee een potentiële stijging van de afvalstoffenheffing in de hand te houden.

Reinigingsrecht
Voor bedrijven in de binnenstad bestaat het reinigingsrecht. Een bedrijf is zelf verantwoordelijk voor haar afval. Om aan die plicht uit de APV te voldoen moet een bedrijf een contract afsluiten met een private inzamelaar of aansluiten bij het reinigingsrecht van de gemeente Arnhem.
Nu de containers van het slot zijn, kunnen bedrijven gemakkelijk gebruik maken van de containers voor huishoudelijk afval. Dit is uiteraard niet de bedoeling. We gaan onderzoeken hoe we het beste met bedrijfsafval kunnen omgaan. Moet reinigingsrecht worden afgeschaft of juist open gesteld worden voor alle (kleine) ondernemers in de stad? Het reinigingsrecht is op dit moment alleen beschikbaar voor ondernemers in de binnenstad.
In overleg met stakeholders bekijken we wat de mogelijkheden en wensen zijn om te komen tot een consistente, uitvoerbare en handhaafbare regeling.

Maatschappelijke initiatieven
Het afval van organisaties en instellingen wordt ook gezien als bedrijfsafval. Ook deze partijen dienen zelf zorg te dragen voor dit afval. Zij kunnen geen gebruik maken van de ondergrondse containers en de afvalbrengstations. Toch zijn er initiatieven die vaak op vrijwillige basis, “werken voor de samenleving”. Denk daarbij aan bijvoorbeeld kringloopwinkels, maar ook aan initiatieven waarbij gezamenlijke tuinen worden onderhouden of zelfs bijplaatsingen periodiek worden opgeruimd.
Landelijk is voor dit soort initiatieven aandacht gevraagd om te zorgen dat de organisaties niet tussen wal en schip belanden (motie Schonis - Kamerstukken II, 2019-2020, 35 267, nr. 13). De minister zou in 2021 al komen met een leidraad over hoe een passende oplossing te vinden voor deze situatie. Echter is er tot op heden geen zicht op dit rapport. Wij vinden de inzet van deze organisaties echter zo belangrijk dat we in 2022 naast ad hoc service vanuit de gemeente, komen met een praktische beleidslijn. Op die manier kan aan

organisaties die actief zijn in de kringloop van afval en hergebruik een goede service geboden worden die recht doet aan hun inzet.

Samen met de stad

Het realiseren van de genoemde ambities en doelstellingen is geen zaak van alleen de gemeente en de inzamelaars. We willen dit samen doen met de stad. Het participatieproces vraagt nieuwe vormen van samenwerking. Inwoners, woningcorporaties, scholen en bedrijven worden actief opgezocht. Hoe kijken zij aan tegen de uitdagingen op afvalgebied? Wat kunnen en mogen wij van hen vragen? Waar leggen zij de prioriteiten?

Participatie met de stad vullen we op twee niveaus in: meedenken en meedoen. We willen niet alleen weten wat inwoners ervan vinden en die mening gebruiken bij het nemen van beslissingen (meedenken). We gaan ook de vele afvalinitiatieven in de stad nog actiever ondersteunen (meedoen).

Zwerfafvalparaplu

In de afgelopen jaren zijn tal van initiatieven ontstaan om de leefomgeving zoveel mogelijk vrij te houden van (zwerf) afval en bijplaatsingen. Het enthousiasme hiervoor groeit en de waardering stijgt. Vanuit de gemeente ondersteunen en faciliteren we deze initiatieven. Een lijst van actieve initiatieven in de stad is opgenomen in bijlage 3. De invulling en ondersteuning van deze actieve participatie is maatwerk.

De initiatiefnemers uit de stad ondersteunen het idee om de Arnhemse Zwerfafvalparaplu op te richten. De paraplu krijgt een website waarop al deze initiatieven te vinden zijn. Ook is er een kalender te vinden met alle opruimacties. Inwoners kunnen zich via de website aanmelden om mee te doen. De initiatieven zelf blijven uiteraard hun eigen organisatie en identiteit houden. De zwerfafvalparaplu fungeert voor inwoners als het loket waar zij terecht kunnen als zij iets willen op het gebied van zwerfafval. Daarnaast kunnen acties als de jaarlijkse World CleanUp Day in september vanuit de paraplu georganiseerd worden. De organisaties zelf beheren de paraplu; de gemeente ondersteunt operationeel en financieel. Mits passend binnen de gemeentelijke kaders heeft de paraplu de mogelijkheid zelf initiatieven aan te dragen en uit te voeren. Op deze manier laten de initiatieven aan de stad zien wat er gebeurt en kan. Aangezien de deelnemende organisaties voornamelijk drijven op vrijwilligers, zal de gemeente de rol van kwartiermaker en continue ondersteuning op zich nemen. De structuur zal begin 2022 verder uitgewerkt worden.

Hotspot-aanpak

Tegelwippen, boomspiegels adopteren, geveltuintjes: naast het opruimen van zwerfafval, gebeurt er al veel op initiatief van inwoners zelf om de stad mooier te maken. Samen met onder andere de Teams Leefomgeving, de stadsdeelmanagers en de wijkconciërges worden initiatieven gezocht op het gebied van afval. Deze worden in kaart gebracht en binnen kaders gemeentebreed zo goed mogelijk ondersteund. Indien nodig is de gemeente de kartrekker van deze mini-projecten, bijvoorbeeld in de buurt van plekken waar veel bijgeplaatst wordt ('hotspots'). We gebruiken de ervaring van de Teams Leefomgeving en stadsdeelmanagers om samen met hen de projecten vorm te geven, de contacten met inwoners te leggen en de projecten uit te voeren. Gezien de complexiteit van zowel de oorzaken van als de oplossingen voor bijplaatsingen, vereist elke hotspot-aanpak maatwerk. Doel van deze mini-projecten is "Arnhem Schoner", waarbij de buurt het met en voor elkaar doet. We bekijken hierbij ook de mogelijkheden die de grote groep zwerfafvalvrijwilligers zien op deze plekken.

Maatwerk in wijken
Op verschillende plekken in de stad zien we veel bijplaatsingen van grofvuil. Naast communicatie en toezicht gaan we bekijken hoe we het serviceniveau op dit punt kunnen verbeteren. De mogelijkheden voor zowel maatwerk als algemene inzamelmogelijkheden voor grofvuil worden op een rij gezet en waar mogelijk opgenomen. Als voorbeeld: op de Geitenkamp wordt een of twee keer per jaar een opruimdag georganiseerd. Het initiatief komt uit de wijk. Woningbouwcorporaties en gemeente financieren de containers. Dit soort acties zijn succesvol in Geitenkamp. In andere wijken werken wellicht weer andere dingen beter. We willen maatwerk leveren.

Online platform
Om inwoners te bereiken maken we onder andere gebruik van het platform www.meedenken.arnhem.nl. Hier kunnen inwoners online meedenken over onderwerpen die spelen in de gemeente. Dit platform willen we in 2022 inzetten met drie doelen:

- het ophalen van ideeën over afval en -inzameling in de stad
- het peilen van draagvlak voor beleid, wijzigingen en ideeën
- dichterbij elkaar brengen van gemeente en haar inwoners door direct contact

Klankbordgroep
Verder zetten we met hulp van de Teams Leefomgeving een klankbordgroep op. Hierin nemen per stadsdeel enkele inwoners plaats. Vanuit de gemeente schuiven de wethouder en een ambtelijke vertegenwoordiging aan. Waar nodig schuift ook expertise van buiten de gemeente aan. De klankbordgroep is bedoeld om feedback te krijgen op het voorgenomen beleid en om te horen hoe men afval en de leefomgeving op dat gebied in de stad beleeft. Uiteraard kan ook de klankbordgroep zelf met goede ideeën en suggesties komen.

Fixi
Inwoners kunnen een melding maken van afwijkingen in de openbare ruimte via de fixi-app of www.fixi.nl. Fixi is gelanceerd in 2019 en wordt in 2021 steeds vaker gebruikt. De communicatie met onze inwoners is via deze app veel directer dan voorheen. Gebruikers geven echter wel aan dat de reactietermijn en de communicatie beter moeten. We werken aan eenduidige, gestandaardiseerde maar wel persoonlijke antwoorden en een verbeterde dienstverlening.

Website en Inzamelwijzer
Op www.arnhem.nl/afval is veel praktische informatie en achtergrond te vinden over afvalinzameling en -beleid. Daarnaast beheert PreZero de Inzamelwijzer-app. In deze app kunnen inwoners onder andere de afvalkalender voor hun adres bekijken. Met name de website zal in 2022 “groot onderhoud” krijgen naast de gebruikelijke updates. In overleg met PreZero wordt ook de Inzamelwijzer uitgebreid met diensten.

Communicatie
Naast de directe participatie zullen we in 2022 via gedrukte en online media, maar ook door bijvoorbeeld billboards in de openbare ruimte, in de communicatie de nadruk leggen op twee hoofdzaken, namelijk het belang van Arnhem Schoner en het belang van goede afvalscheiding.

Woningcorporaties en vve’s
In 2022 zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met de verhuurders en verenigingen van eigenaren van wooncomplexen waar afval in de nabije omgeving een probleem is. De participatie van bijvoorbeeld woningcorporaties kan een belangrijke ondersteuning zijn in de communicatie en uitvoering van maatwerk.

Ondernemers
Ook ondernemers in Arnhem dragen een maatschappelijke verantwoorde-

Op www.arnhem.nl/afval is veel praktische informatie te vinden over afvalinzameling en -beleid.

Voorbeelden mogelijke onderwerpen www.meedenken.arnhem.nl

- GFT/GFE hoogbouw: citybin of verzamelcontainer (draagvlak + ideeën)
- Bijplaatsingen: Is de stad schoner geworden na het openen van de containers, welk afval ziet u nog op straat en wat zou u kunnen of willen doen om samen de stad schoner te maken?
- Bent u tevreden met de manier waarop nu restafval, plastic afval en GFT ingezameld wordt (omgekeerd inzamelen)?
- Bijplaatsingen/vervuiling: beleving en hoe kunnen we het samen oplossen?

lijkheid. En voor een aantal bedrijven (zoals winkeliers en horeca) is met de 25-meter regel een opdracht vastgelegd in de APV: "De APV (Hoofdstuk 4, paragraaf 4.2.4.3) verplicht bedrijven of instellingen die drank en etenswaren verkopen om: 1) een afvalbak beschikbaar te hebben die toegankelijk is voor het publiek en deze regelmatig te legen en 2) De openbare ruimte in een straal van 25 meter rondom de ingang schoon te houden van afval van producten die door het bedrijf verkocht worden."

We benaderen Arnhemse bedrijven en instellingen over het naleven en mogelijk vergroten van bovengenoemde maatschappelijke verantwoordelijkheid voor een de schone leefomgeving.

Een aantal supermarkten biedt de mogelijkheid tot het inleveren van afgedankt frituurvet. Een welkome aanvulling op de infrastructuur die hiervoor op de gemeentelijke afvalbrengstations is ingericht. De optie tot het uitbreiden van die infrastructuur naar meer winkels of het toevoegen van inzamelmogelijkheden voor andere afvalstromen, zullen we in 2021 en 2022 verder verkennen en waar mogelijk realiseren.

Scholen

In samenwerking met de scholen willen we het onderwerp afval hier ook meer onder de aandacht brengen. Dit kan enerzijds door aandacht voor de aanpak zwerfafval rond scholen. Sigarettenpeuken bij de ingang, blikjes in de struiken en veel lege verpakkingen van chips en snoep langs de route tussen winkels en scholen komen helaas nog veel voor. Anderzijds is het ook nodig om het belang van afvalscheiding op scholen goed uit te dragen. Dit kan in de vorm van lessen over dit thema, maar ook door binnen de school het goede voorbeeld te geven door hier afvalscheiding meer te faciliteren en te stimuleren.

Vanuit Natuurcentrum Arnhem is het Afvalvrije Scholenproject opgestart. Dit project introduceert afvalscheiding op (basis)scholen door erover te leren het te doen. De pilotfase heeft door corona vertraging opgelopen, maar is in het najaar 2021 weer opgepakt. Dit project wordt financieel en operationeel ondersteund door de gemeente
Een andere denkrichting is bijvoorbeeld de peukenpocket. Dit is een klein zakje waarin uitgedrukte sigaretten bewaard kunnen worden. De sigarettenpeuken belanden dan niet op straat. Het zakje kan geleegd worden in een prullenbak. Dit middel is gericht op middelbare scholen en hoger onderwijs en is een voorbeeld van initiatieven die zouden kunnen werken.

Helpen en handhaving

Een succesvol systeem van huisvuilinzameling vraagt ook om passend flankerend beleid; een mix van advisering, andere ondersteuning en handhaving. We kennen tal van functionarissen bij de gemeente die in de wijken op dit gebied actief zijn. We hebben Schone Buurt Coaches, toezichthouders afval, wijkconciërges en reguliere handhavers (Boa's) voor afval. Deze functionarissen zitten op verschillende plekken in de organisatie en worden gefinancierd (al dan niet structureel) uit verschillende budgetten. Door de beperkingen als gevolg van corona is de bestaande formatie niet helemaal bezet. Dat geldt vooral voor de Schone Buurtcoaches.

Bij de introductie van het Omgekeerd inzamelen hebben de Schone Buurt Coaches hun intrede gedaan. Zij hebben vooral een signalerende en adviserende

Een aantal supermarkten biedt de mogelijkheid tot het inleveren van afgedankt frituurvet.

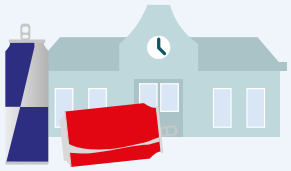

In samenwerking met de scholen willen we het onderwerp afval hier ook meer onder de aandacht brengen.

Wijkconciërge

rol om Arnhemmers te helpen om hun huisvuil op een goede manier aan te bieden.

Recent zijn in de Arnhem-Oostwijken wijkconciërges van start gegaan. Zij hebben een bredere opdracht dan alleen afval. Zij zijn verbonden aan een stadsdeel en spreken mensen aan, maar steken ook zelf de handen uit de mouwen om te zorgen voor een schone 'hele' en veilige wijk. Zowel de Schone Buurt Coaches als de wijkconciërges zijn bedoeld als (tijdelijke) werkplekken om mensen te begeleiden naar een nieuwe baan. Momenteel werken deze groepen nog gescheiden van elkaar. We willen kijken hoe we ze kunnen samenvoegen.

Met het openstellen van de ondergrondse containers is voor veel mensen de prikkel om afvalzakken naast de container te plaatsen, verdwenen. De toezichthouders afval zijn bij de invoering van Diftar specifiek aangenomen om onderzoek te doen naar de "bijplaatsers" om kostenverhaal mogelijk te maken. Wat nu nog naast de container gezet wordt, is veelal grof huisvuil, dat veel minder informatie bevat voor opsporing. Hiermee vervalt een belangrijke grond om effectief te kunnen handhaven. We willen de komende tijd dan ook meer inzetten op preventie, voorlichting en hulp en minder op adresonderzoek en toezicht.

Het einde van Diftar betekent niet dat er helemaal geen handhavingswerkzaamheden meer zijn. Gerichte handhaving en zichtbaarheid bij hotspots, meelopen met inzamelroutes, ruimen van zwerffietsen en dergelijke blijven belangrijk. We halveren de formatie aan voor Diftar bestemde toezichthouders en voegen de rest van toe aan de reguliere handhavingscapaciteit voor afvaltaken.

Door de toezichthouders afval toe te voegen aan handhaving en de Schone BuurtCoaches samen te voegen met de wijkconciërges, wordt het speelveld overzichtelijker. De wijkconciërge werkt vanuit de wijk, staat tussen de bewoners en is gericht op samenwerking en preventie. De handhaver is gericht op toezicht en handhaving. Dit is duidelijker voor iedereen en, naar wij verwachten, ook effectiever.
Een voorbeeld van hoe wij een verschuiving van handhaving naar helpen zien is bijvoorbeeld de volgende situatie: op de inzamelroute van plastic afval (PBD) wordt door de medewerkers van de inzamelaar gecontroleerd of er in de mini-containers (kliko's) ook daadwerkelijk PBD in zit en geen restafval. Dit wordt gedaan op basis van gewicht. Een PBD-kliko mag maximaal 10KG wegen. Is deze overduidelijk te zwaar, dan wordt deze niet geleegd. Daarnaast wordt er een label aan de container gehangen waarop uitgelegd wordt waarom de container niet geleegd is.
Toezichthouders of wijkconciërges lopen achter de route aan en informeren inwoners van wie de container niet geleegd is. Via dit directe contact wordt alle nodige informatie op een deskundige, vriendelijke en direct manier gegeven zodat de stroom PBD schoner en beter wordt.

5. Financiën

Het stoppen met Diftar had financiële consequenties. De investeringen met betrekking tot toegangscontrole en trommelaanpassingen moesten we versneld afschrijven.
Daarnaast heeft het stoppen met Diftar geleid tot een aanpassing van de verwachte kosten voor de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. Dit heeft een aangepaste afvalbegroting en de daaraan gerelateerde afvalstoffenheffing tot gevolg gehad. Dit is reeds verwerkt in de MJPB 2022-2025.

De in het coalitieakkoord opgenomen afspraken dat de kosten voor de kwijtscheldingen van de afvalstoffenheffing voor minima en de extra verwerkingskosten (verbranden) van afgekeurd PBD als restafval niet worden vertaald in de hoogte van de afvalstoffenheffing, zijn onveranderd gebleven en derhalve zo opgenomen in de begroting.

De plannen zoals gepresenteerd in dit afvalplan leiden op de totale afvalbegroting van circa 24 miljoen euro, slechts in beperkte mate tot aanpassingen in de afvalbegroting Hieronder lichten we de voorgestelde aanpassingen en de financiële effecten hiervan toe.

Toelichting op de financiële effecten
Bij de ambities hebben we aangegeven de hoeveelheid restafval per huishouden terug te willen dringen en betere afscheiding te realiseren. Dit leidt tot een besparing op de bijbehorende inzamel- en verwerkingskosten die naar verwachting de komende jaren oploopt tot 140.000 euro.
Met het opheffen van de toegangscontrole op de containers voor restafval kan het contract voor het beheren en onderhouden van de toegangscontrole deels vervallen. Hierdoor besparen we ca. 240.000 euro.

De inzameling van oud papier met verenigingen is vanaf oktober 2020 door Corona gestaakt. De inzameling is in de tussentijd overgenomen door PreZero. Dit brengt meerkosten met zich mee. De verenigingen zijn in de afgelopen periode 100% financieel gecompenseerd voor de uitblijvende inkomsten uit deze activiteit. We verwachten vanaf juli 2022 weer volledig gebruik te kunnen maken van de inzet van verenigingen bij het inzamelen van deze stroom. Dit leidt tot een besparing door het wegvallen van de meerkosten van PreZero, van naar verwachting 60.000 euro in 2022 en 120.000 euro in 2023 en 2024.

We halveren de formatie aan voor Diftar bestemde toezichthouders en voegen de rest van toe aan de reguliere handhavingscapaciteit voor afvaltaken. Dit leidt tot een verlaging van de in de afvalbegroting opgenomen kosten voor handhaving met 205.000 euro.
In deze koers wordt een aantal onderzoeken aangekondigd, waaronder dat naar nascheiding. Voor het uitvoeren van een dergelijk onderzoek en de daarvoor benodigde sorteeranalyses is een budget van 100.000 in 2022 gereserveerd. De sorteeranalyses blijven ook de volgende jaren nodig om de mate van afvalscheiding te monitoren.
We zetten intensiever in op communicatie, participatie en het faciliteren van initiatieven om de stad schoner te maken, de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde reststromen te verbeteren en de hoeveelheid restafval te verminderen. Hiervoor is in totaal 330.000 euro gereserveerd. Daarnaast is er nog een post “demping stijging afvalstoffenheffing/onvoorzien” om kleine fluctuaties in de inzamel- en verwerkingskosten op te kunnen vangen en in te kunnen spelen op ontwikkelingen.

In de onderstaande tabel zijn de financiële effecten samengevat.

Maatregel	Financieel effect 2022	Financieel effect 2023	Financieel effect 2024	Financieel effect 2025
Ontwikkeling afval hoeveelheden en scheidingspercentages	- 110.000	- 120.000	- 130.000	- 140.000
Besparing op onderhoud toegangscontrole	- 240.000	- 240.000	- 240.000	- 240.000
Papierinzameling door verenigingen	- 60.000	- 120.000	- 120.000	- 120.000
Aanpassing handhavingscapaciteit	- 205.000	- 205.000	- 205.000	- 205.000
Extra inzet op communicatie en educatie	+ 60.000	+ 60.000	+ 60.000	+ 60.000
Onderzoek nascheiding en reinigingsrecht en sorteeranalyses	+ 100.000	+ 20.000	+ 20.000	+ 20.000
Zwerfafval initiatieven	+ 70.000	+ 70.000	+ 70.000	+ 70.000
Participatie	+ 100.000	+ 100.000	+ 100.000	+ 100.000
Wijk initiatieven	+ 160.000	+ 160.000	+ 160.000	+ 160.000
Demping stijging afvalstoffenheffing / onvoorzien	+ 125.000	+ 275.000	+ 285.000	+ 295.000
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**

Zoals bovenstaande tabel laat zien vallen de extra kosten en de besparingen van de voorgestelde maatregelen tegen elkaar weg. Hierdoor heeft dit geen effect op de hoogte van de afvalstoffenheffing in 2022.
Voor de jaren 2023 en 2024 wordt het overschot ingezet om een (mogelijke) stijging van de afvalstoffenheffing te dempen. Onder andere stijgende verwerkingskosten of verminderde opbrengsten van afvalstromen kunnen op deze manier gedeeltelijk opgevangen worden. Zo worden al te sterke fluctuaties van de afvalstoffenheffing gedeeltelijk voorkomen.

Bijlage 1

Schematisch overzicht inzamelsysteem per gebied, type bebouwing en container

	Centrum		Overige stadsdelen	
Type bebouwing	Hoogbouw	Laagbouw	Hoogbouw	Laagbouw
Stroom				
Restafval	Ondergrondse container	Ondergrondse container	Ondergrondse container	Ondergrondse container
PBD	PBD-zakken	PBD-zakken	Ondergrondse container	Mini-container
GFT/GFE	GFE-verzamelcontainer*	GFE-verzamelcontainer*	Citybin of GFE-verzamelcontainer	Mini-container
Papier**	Aan de straat	Aan de straat	Ondergrondse container	Mini-container
Textiel	Bovengrondse container	Bovengrondse container	Bovengrondse container	Bovengrondse container
Glas	Ondergrondse container	Ondergrondse container	Ondergrondse container	Ondergrondse container

* In 2021 bestond er nog een dubbel systeem van Citybins en GFE-verzamelcontainers. Eind 2021 wordt de inzameling van Citybins gestopt.

** Papier wordt alleen binnen de singels aan de straat opgehaald. In de rest van het centrum via ondergrondse container of mini-container.

Bijlage 2

Schematisch overzicht stromen en verwerkers

Fractie	Inzamelwijze	Inzameling door	Verwerkingscontract:	Verwerking door:
Restafval fijn	Minicontainers; Verzamelcontainers; OAT		Attero	Attero
Restafval grof	ABS, op afroep; naastplaatsingen		Attero	EVI abfall-verwertung
Veegvuil	ABS; gemeentewerf		Attero	Attero
GFT	Minicontainers; Citybin; verzamelcontainers		Attero	Attero
Papier	Minicontainers (met vrijwilligers); verzamelcontainers,; ABS; OAT		Peute	Peute
Glas	Verzamelcontainers			
PBD	Minicontainers; verzamelcontainers		Nedvang	Prezero
PBD afkeur	Bij overslag		Prezero	Prezero
Grof tuinafval	ABS; op afroep		Gran	Gran
Matrassen	ABS; op afroep		Prezero	Retour matras
Textiel	Verzamelcontainers; aan huis; winkel 2Switch	2Switch	2Switch	2Switch
Herbruikbare huisraad	aan huis; winkel 2Switch	2Switch	2Switch	2Switch
AEEA	ABS; aan huis; winkel 2Switch	Wecycle (ABS) aan huis, winkel (2Switch)	2Switch (bruikbaar) Wecycle (Recycling)	2Switch (winkel) Wecycle (Recycling)
Hout B	ABS		Gran	Gran
Overige stromen afvalbrengstation				
Autobanden	Ontvelgen door 2Switch			Granuband
Asbesthoudend bouw- en sloopafval				Vink Barneveld
Hout C				PreZero
Bouw- en sloopafval, restfractie na sortering				PreZero
Dakafval, ongesorteerd				PreZero
Gemengd puin schoon				PreZero
Gips				Gips Recycling
Grond, (an)organisch verontreinigd				Grondbank/Heijting Milieu
KCA	Medicijnafval deels bij apotheken			PreZero
Kunststoffen gemengd				PreZero
Kunstgras				GBN
Matrassen				Retour Matras
Metalen				PreZero
Schuim, EPS				VBI Weurt
Straat- en veegvuil				PreZero
Tapijtafval				PreZero
Vlakglas				VRN
				PreZero

Bijlage 3

Overzicht (zwerf)afvalinitiatieven

Arnhemse (zwerf)afvalinitiatieven
Arnhems Hart
Bouwcommissie Elderveld
BTV Elderveld
Buurt Groenbedrijf
Buurtgenoten Saksen Weimar
buurtvereniging Transvaal
Circulair Spijkerkwartier
Dagbesteding Eimersingel
De Laar Schoon
De Sterrenkring
Duurzaam Craneveer
Elderveld Schoon
Groen Links
Groep Akkerwindestraat
Groep Lieshoutstraat
Groep Slaakweg
Groep Stadseiland
Groep Statenkwartier
Groep Wasplaats
Heel Arnhem Schoon
Heidi initiatief Johan de Wittlaan
Het Broek Schoon
Het KinderWijkTeam
Huismeesters Arnhem Zuid
Huismeesters Volkshuisvesting
Jongerencentrum De Madser
Milieudefensie
Natuurcentrum Arnhem
Opschoongroep Buurtakker
Opschoongroep Buurtfabriek
Opschoongroep de Stoere Houtman
Opschoongroep hangjongeren Rijkerswoerd
Opschoongroep IVN
Opschoongroep Malburgen
Opschoongroep Passerelle Kronenburg
Opschoongroep Plattenburg
Opschoongroep 't Duifje
Opschoongroep Vlindertuin
Partij voor de Dieren
Prikploeg Gelderse Plein
Rijnstad
Rotary Elst
Schoon, heel en veilig Spijkerkwartier
Schuytgraaf Schoon
Tuingroep Kastelenflats
veegploeg De Brug
Vrijwilligers Stadsblokkenwerf
VVE 180-258 Kinderkamp
Watertuingroep
werkgroep Bestedelingentuin
werkgroep Ecologischetuin
Werkgroep Watertuin

Bijlage 4

Planning

	2021			2022												2023		
	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Maart
ACTIEPUNT																		
Rapportage Q3 2021		■																
Rapportage Q4 2021					■													
Rapportage Q1 2022								■										
Rapportage Q2 2022											■							
Rapportage Q3 2022														■				
Rapportage Q4 2022																	■	
Stoppen met Citybins binnenstad inclusief informatie aan inwoners		■	■	■													■	
Analyse stadsbreed uitrollen GFT verzamelcontainers ipv Citybins			■	■	■												■	
Voorbereiding invoeren Ja/Ja-sticker inclusief aanpassing Verordening		■	■	■	■	■	■	■										
Invoering Ja/Ja-sticker									■									
Lancering Arnhemse Zwerfafvalparaplu (tijdens jaarlijkse Afvalestafette)						■												
Sorteeranalyses			■	■			■	■									■	
Onderzoek nascheiding							■	■	■	■	■	■	■					
Campagnes meedenken.arnhem.nl				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■			
Meedoen		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■			
Communicatie via online en offline campagnes			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■			
Inzameling oud papier door Arnhemse verenigingen										■	■	■	■	■	■	■	■	■

Bijlage 5

Afkortingen en verklarende woordenlijst

OAT	Ondergronds Afvaltransport
PBD	Plastic Verpakkingen, Blik, Drinkpakken
GFE	Groente-, fruit- en etensresten
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
VANG	Van Afval Naar Grondstof
OI	Omgekeerd Inzamelen
LAP	Landelijk Afvalbeheer Plan
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
OC	Ondergrondse Container
Citybin	40 liter bakje ten behoeve van de inzameling van GFE-afval in hoogbouw.

Aan de leden van de raad

Datum	: 9 maart 2021
Zaaknummer	: 546944
Contactpersoon	: Clemens Berntsen
Telefoonnummer	: 026 3775020

Onderwerp: Schriftelijke vragen art. 44 Rvo van Arnhem Centraal over 'Nascheiding'

Geachte voorzitter en leden,

Het raadslid Lea Manders van de fractie van Arnhem Centraal heeft ons op 1 februari 2021 vragen gesteld op grond van artikel 44 van het Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2018 over nascheiding. De vragen zijn als bijlage toegevoegd aan deze brief.

Ter beantwoording van deze vragen delen wij u het volgende mee.

1. *Is het college het met Arnhem Centraal eens dat een gedragen systeem van groot belang is en dat dit bij diftar heel moeilijk ligt in met name de wijken waar mensen klein(er) wonen?*

   Voor de beleidsdoelen die we met diftar willen bereiken, minder restafval, betere afvalscheiding en een eerlijker kostentoerekening, wordt de medewerking van iedere Arnhemmer gevraagd. We realiseren ons dat de gevraagde gedragsverandering van inwoners ten aanzien van het omgaan met afval ingrijpend kan zijn en we wegen de keuzes op inzamelgebied hier mede op af.
   De keuzes ten aanzien van inzamelsystemen bij verschillende woonsituaties zijn bij het invoeren van omgekeerd inzamelen gemaakt en indien daar behoefte aan blijkt te zijn, worden deze tussentijds bijgesteld. Ook de invoering van diftar en het veranderende afvalaanbod heeft geleid tot aanpassing van het inzamelsysteem, zoals het extra realiseren van GF(T) voorzieningen voor hoogbouw en het opvoeren van de haalfrequentie voor PBD-minicontainers.

2. *Is het college bereid om - bijvoorbeeld in samenhang met het referendum ja/nee diftar - de optie om over te stappen op nascheiden ook mee te laten lopen in bijvoorbeeld de stemwijzer of op andere wijze te toetsen hoe de Arnhemmer hier in staat?*

   De keuze en inhoud van de referendumvraag is door de raad geformuleerd en kan niet door ons worden gewijzigd.

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9200 • 6800 HA Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

3. *Indien de uitslag van het referendum afwijzend is met betrekking tot diftar, is het college dan bereid een voorstel te doen om over te gaan op nascheiding?*

   Het college zal zich op basis van de uitslag van het referendum beraden op de consequenties voor het afvalbeleid. De mogelijkheden van nascheiding van PBD zullen in deze afweging ook aan de orde komen en met de raad worden gedeeld.

4. *Is er ook een hybride systeem mogelijk, bijvoorbeeld per wijk of buurt, omdat voor sommigen diftar aantrekkelijk is.*

   Als met een hybride systeem bedoeld wordt, dat in de stad een systeem van bron- en nascheiding naast elkaar wordt gehanteerd, is dit onder strikte voorwaarden mogelijk.
   Bij de keuze voor de wijze waarop een gemeente PBD inzamelt, hebben we te maken met de richtlijnen en afspraken die zijn gemaakt in de Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 tussen de partijen Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat, Afvalfonds Verpakkingen en VNG. Daarin is vastgelegd dat een gemeente kan kiezen tussen drie mogelijkheden waarop de inzamelvergoeding voor PBD wordt gebaseerd:
   - Bronscheidingsmodel: de gemeente draagt zorg voor de gescheiden inzameling van PBD bij huishoudens en draagt het geaccepteerde materiaal over aan een door of namens het Afvalfonds gecontracteerde organisatie die zorgt voor sortering en vermarkting. De vergoeding is gebaseerd op de geaccepteerde hoeveelheid PBD. Dit model wordt in Arnhem gehanteerd.
   - Nascheidingsmodel: de gemeente laat het ingezamelde restafval nascheiden bij een door of namens het Afvalfonds gecontracteerde nascheider. De vergoeding aan de gemeente is gebaseerd op de aangeleverde tonnen restafval.
   - Ketenregiemodel: de gemeente is verantwoordelijk voor gescheiden inzameling en voor de volgende stappen in de keten van sortering en vermarkting van uitgesorteerde materialen. Vergoeding gebeurt op basis van de uiteindelijk vermarkte deelstromen.

   De keuze voor het te hanteren model dient in principe uniform gemaakt te worden voor de gehele gemeente. Het Afvalfonds/Nedvang heeft wel aangegeven dat in overleg onderzocht kan worden of er binnen een stad mogelijkheden zijn om het model te variëren. In een aantal gemeenten wordt nu bijvoorbeeld beproefd om op hoogbouwlocaties het PBD uit restafval na te scheiden en bij laagbouw het bronscheidingsmodel te hanteren. Een voorwaarde hierbij is dat de ingezamelde restafvalstroom per deelgebied gescheiden kan worden ingezameld en aangeboden aan de verwerker/sorteerder. Omdat in Arnhem elk huishouden voor het aanbieden van restafval gebruik maakt van collectieve ondergrondse containers (systeem van omgekeerd inzamelen) is het segmenteren van hoog- en laagbouwafval in de huidige systematiek niet mogelijk.

5. *Zou het voor inwoners in wijken waar een goede bronscheiding plaats vindt mogelijk kunnen zijn het huidige systeem te handhaven en dat PBD gewoon wordt afgehaald, waardoor de hoeveelheid restafval in veel containers niet verandert? Daarbij wordt het betalen per zak uiteraard afgeschaft, waarmee we terug gaan naar het systeem van voor 1 juli 2020.*

   In het antwoord onder 4. zijn de consequenties van deze keuze al toegelicht. In Arnhem zou het restafval uit ondergrondse containers (OC) in wijken waar PBD (volledig) aan de bron wordt ingezameld, en het restafval uit ander wijken waar dan geen PBD-scheiding meer plaatsvindt, niet meer in één route en wagen kunnen worden ingezameld. Ook het transport van deze twee stromen restafval naar de verwerker zal gescheiden dienen plaats te vinden. Dit komt de efficiency van inzameling en transport niet ten goede.

6. *De notitie spreekt over het verlenen van een hoge service, die door nascheiding zou verminderen. Indien PBD in de succesvolle wijken nog steeds via de grijze minicontainer wordt opgehaald, dan wordt het comfort voor veel inwoners niet minder. Het comfort voor inwoners in kleine(re) woningen zal juist verbeteren doordat zij kleine zakken zonder kostenverhoging kunnen lozen. Is het college het met deze visie eens en ziet het college de voordelen voor deze verschillende groepen inwoners?*

   Zoals onder vraag 5 is toegelicht is het segmenteren van het inzamelsysteem voor PBD naar wijken of woningtypen alleen onder strikte voorwaarden mogelijk. In de Arnhemse situatie zouden daarbij de beleidskeuzes die gemaakt zijn ten aanzien van omgekeerd inzamelen en diftar opnieuw afgewogen moeten worden.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de loco-secretaris, de burgemeester,

P.J. Altena A. Marcouch

Bijlagen:
- Ingekomen brief AC met artikel 44 vragen

Lijst met deelnemers aan het rondetafelgesprek:	
Inspreker	**Namens**
Ipe van der Deen	Milieudefensie Arnhem
Syne Fonk	EcoVrede
Alie Sijtsma	Heel Arnhem Schoon
Mike Hoose	KinderWijkTeam
Jan Schreur	De Groene Vos
Erik Wiessenberg	Bewonersgroep Arnhems Hart
Marjolein van den Broek (Karen Verholt aanwezig als begeleider)	Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten

Gemeente Arnhem,
T.a.v. de gemeenteraad,
Postbus 9029,
6800 EL Arnhem.

Arnhem, 25 mei 2022.

Betreft: Afvalkoers 2022-2026 - Arnhem Schoner.

Geachte raadsleden en fractievolgers,

Vanavond gaat u weer praten over afval en dan een vernieuwde koers die wethouder Roelofs u al in 2021 voorschotelde. Een koers die ook steeds meer vragen zal kennen dan indertijd.

Als bewonersgroep zijn we rondom het afval al sinds de start van de ondergrondse containers betrokken. Indertijd werd al door ambtenaren gezegd om eerst de ondergrondse containers uit te testen en inwoners er aan te laten wennen. De kinderziektes eruit halen verwoorde een toenmalige ambtenaar het toen. Maar helaas besloot het toenmalige college en gemeenteraad anders en voerde Diftar toch uit, de gevolgen waren niet te overzien in Arnhem. De rest besparen wij jullie in onze uitleg aangezien die heel erg bekend zijn.

Als we terug kijken naar de gewone grijze afvalzak die we eerder wekelijks aan de weg moesten zetten dan brengen de ondergrondse containers eigenlijk veel meer zorgen en dat is vreemd. Waar we eerder de zakken moesten opsparen/bewaren kunnen we nu 24/7 ons restafval kwijt. In sommige wijken ook het oud papier en PBD. (Laatste twee nog steeds niet voor de binnenstad m.u.v. Coehoorn.)

We moeten scheiden zodat grondstoffen weer gebruikt kunnen worden. Wie op leeftijd is zal zich de schillen- en lompenboer wel herinneren. Indertijd werden etensresten opgewarmd als kliekjes of ze gingen op de composthoop in de moestuin. Zuivel kwam in die mooie glazen flessen welk wekelijks weer ingeleverd werden bij de SRV of zuivelboer. Maar helaas veranderd men de productie en worden we steeds meer makkelijk.

Echter zullen we er toch aan moeten werken om het vele afval te scheiden zodat er weinig als restafval de grote ovens ingaat. Een opgave voor de consument maar ook het bedrijfsleven. Wie even een kar met boodschappen haalt moet eens kijken hoeveel verpakkingsmateriaal men heeft en hoeveel er daadwerkelijk overblijft als product.

We kunnen hameren op “We moeten scheiden” maar we zullen ook rekening moeten houden met studenten en mensen die geen balkon, berging e.d. hebben als opslag. Vandaar dat veel consumenten nu alles bij het restafval doen om hun woning schoon te houden en niet steeds tegen een stapel oud papier of PBD zakken te lopen.

Wanneer we kijken naar de afgesloten GFT-zuilen dan zien we ook hier een ergernis. Waarom zijn ze eigenlijk afgesloten en ***moet*** men zich eerst via omwegen aanmelden? Dan maar bij het restafval of ernaast dumpen die koffieprut en slappe oude prak. Hoezo heeft diverse hoogbouw een eigen GFT-zuil, op gemeentegrond, die alleen zij kunnen openen? Die zuil moet toegankelijk zijn voor iedereen.

In de memo van 23 mei jl. verwijst de wethouder naar hoge kosten blablabla als de huidige GFT-zuilen vervangen moeten worden om te zorgen dat mensen met een hulpmiddel, en ouderen, ook gebruik kunnen maken van deze GFT-zuilen. Er worden weer bedragen genoemd waar we eigenlijk wel boos om kunnen worden. Want wie heeft eigenlijk besloten dat deze huidige GFT-zuilen er

moesten komen zonder eerst te vragen of ze wel geschikt zijn? En waarom heeft men niet geluisterd dat de GFT-zuilen afgekeurd zijn (Meerdermalen verduidelijkt, ook ruim twee jaar geleden weer, tijdens een fysieke schouw met APCG, Arnhems Hart en ambtenaren) maar men toch doorging met kopen en plaatsen? Waar is de participatie gebleven die er in de startfase wel was maar momenteel behoorlijk uitkomt op een dikke min? (Momenteel 240 GFT-zuilen a €3500 = €840.000 Er moeten nog 360 stuks geplaatst worden = €1.260.000. Ongeveer straks aan totale kosten van ruim €2 miljoen aan afgekeurde GFT-zuilen?)

Hoe kan het dat veel ondergrondse containers nog steeds, na dik drie jaar, ontoegankelijk zijn door bv. een parkeerplaats, hoge stoeprand of een lichtmast in Arnhem? Waar blijven de, zo vaak, beloofde actie gesprekken om het op te lossen met de wethouder en verantwoordelijke ambtenaren?

Het is zeer jammer ook dat gesprekken eigenlijk geen daadwerkelijke houvast hebben. Waar we aandrongen op het behouden van de Citybins werd in een gesprek belooft dat deze dan wel behouden zouden worden voor bv. mensen met een beperking en ouderen. In het plan gaan de Citybins verdwijnen, of via maatwerk toch weer niet?

Ook wij zijn enorm tevreden met onze zwerfafvalknijpers die wekelijks de binnenstad zoveel mogelijk schoon proberen te houden. Het is jammer dat we vaak op grasvelden komen waar net een maaier met een rondgang over is geweest die i.p.v. kort veel blik, glas en papier tot kleine stukjes heeft gemaaid. Geregeld moeten we dan gauw verder lopen omdat het niet te doen is. Afstemmen van maaibeleid is mogelijk maar eigenlijk ook niet omdat dan hier de vrijwilligers eigenlijk extra voor ingezet moeten worden. De aannemer zal niet eerst met een zak en knijper bv Lauwersgracht schoon gaan knijpen vanwege de meerkosten.

Maanden geleden hebben we opgeschaald naar 1x per week op de woensdag met de ploeg om zwerfafval op te ruimen. Dit is gedaan omdat we zagen dat het zwerfafval toenam in de Arnhemse binnenstad. Daarnaast gaan de vrijwilligers zelf ook nog alleen regulier wekelijks op pad om hun omgeving schoon te houden. Sight heeft een aantal Gluttons aangeschaft (grote stofzuigers) maar deze zien we steeds minder rond lopen en al helemaal niet, of sporadisch, op de meest vervuilende locaties in de binnenstad.

Het zou een goed teken zijn vanuit de gemeente als men bij een (nieuwe) aanbesteding ons als bewonersgroep zou betrekken. Maar daarnaast ook in overleggen met aannemers als het gaat om afval e.d. Zo kunnen de lijnen veel korter worden richting inwoners en de aannemers ook horen wat er speelt en leeft in hun gebied als het gaat om afval. We hebben eerder Sight eens op onze buurttafel uitgenodigd en samen gesproken over wat hun werk eigenlijk inhoudt in de binnenstad. Een gesprek die voor beiden heel verhelderend was en met oplossingen/aanpassingen.

Momenteel zien we auto's en busjes stoppen langs de ondergrondse containers met een lading aan vuilniszakken. We gaan er vanuit dat dit afval buiten Arnhem komt en hier gratis in de ondergrondse containers gedumpt wordt. Maar ook ondernemers gebruiken de ondergrondse containers steeds meer en zijn ze sneller vol. Ondernemers die geen contract hebben met de gemeente maar ook nu vrij kunnen storten al hebben ze een contract. De gemeenteraad zou nogmaals moeten bekijken of het gebruik van de afvalpas niet beter is om weer in te voeren om dit tegen te gaan.

Tot slot:
De Arnhemse binnenstad kan men niet vergelijken met andere wijken. Wekelijks wordt PBD en oud papier apart opgehaald (m.u.v. Coehoorn) terwijl er ondergrondse containers normaal hiervoor staan. Het winkelgebied heeft te weinig goede locaties om ondergrondse containers te plaatsen vanwege kabels, leidingen of krappe ruimte.

Hierdoor gebruiken velen de gemeentelijke afvalbakken die vaak tegenover hun woning staan of dumpen hun zak ernaast. Waarom een eind lopen?

Doordat PBD en oud papier wekelijks wordt opgehaald is er, mede hierdoor, meer zwerfafval op de woensdagen aanwezig. Wie even naar de Korenmarkt en Rijnkade kijkt ten tijde van oud papier ziet bergen liggen die vaak door wind uit elkaar wordt geblazen en de omgeving vervuilen. In de wintermaanden waait het in de openbare ruimte en met een regenbui plakt het overal. Nog te zwijgen over de PBD zakken die vrolijk over de weg waaien met alle gevolgen van dien.

Dat een kraakwagen een uitkomst kan zijn betwisten we absoluut niet. Deze rijdt eigenlijk dagelijks door onze binnenstad. De binnenstad heeft het A-kwaliteit en moet dagelijks schoon zijn. Dus men hoeft geen 2Switch of Prezero te bellen meer, het wordt toch wel opgeruimd. En ja, gratis ook nog voor deze vervuilers.

Vanuit de Arnhemse binnenstad pleiten we echt voor nascheiding. Dit scheelt in de kosten voor het ophalen van de PBD en haalt men het vele glaswerk uit de restafval.

De missie ten tijde van de ondergrondse containers was dat iedereen gebruik kan maken van de diverse mogelijkheden om zijn/haar afval makkelijk weg te brengen. Als we de toegankelijkheid bekijken en de afstanden van de ondergrondse containers voor inwoners dan valt er nog veel te doen.

Participatie en communicatie wordt er veel gezegd en beloofd. Bij invoering van Diftar ging dit ook enorm mis, dus wat zal er anders worden? Hoe bereikt men de expat of alleen buitenlands sprekende (nieuwe) inwoner of student?

We wensen de raadsleden vanavond heel veel succes bij de meningsvormende vergadering. En zijn graag bereid om in gesprek te gaan en te blijven.

Met vriendelijke groeten,
Bewonersgroep Arnhems Hart,
Erik Wiessenberg.

www.ArnhemsHart.nl
Facebook - ArnhemsHart

Van: Karen Verholt | APCG
Verzonden: woensdag 25 mei 2022
Onderwerp: reactie Apcg memo wethouder Roelofs dd 23 mei

Beste raadsleden en fractievolgers,

We hebben de memo van wethouder Roelofs over de opties voor toegankelijke containers gelezen. De wethouder erkent dat de inwerpopening van de GFT/GFE containers voor inwoners in een handbewogen rolstoel te hoog is.
De containerleverancier geeft aan dat er een toegankelijke container beschikbaar is, die ook zonder probleem opgenomen kan worden in de bestaande inzamelroutes.
Het Apcg wil deze graag in de praktijk testen. Daarnaast zijn wij zeer geïnteresseerd in de evaluatie van de proefcontainers in Rotterdam en hun toegankelijkheideisen voor de GFT/GFE containers.
Het is belangrijk dat er zorgvuldig een toekomstbesteding oplossing wordt gekozen en zeker niet overhaast vanwege de plaatsing van de extra containers.

Het Apcg pleit voor inclusief beleid en een inclusieve samenleving. Dat betekent dus ook dat algemene voorzieningen voor iedereen toegankelijk moeten zijn.
Vanaf de start moet hier rekening mee gehouden worden. Extra kosten voor toegankelijkheid zijn dan onderdeel van de algemene investering.

In de memo wordt verder gesproken over de wens van elke inwoner om zelfstandig afval weg te kunnen gooien. We willen er echter op wijzen dat toegankelijkheid een recht is en geen gunst.

Wat betreft het maatwerk zal er meer onderzoek moeten komen naar wat inwoners met een beperking belangrijk vinden en welke voorkeur zij hebben.
Het GFT/GFE afval bij het restafval gooien vinden wij geen duurzame oplossing; dit sluit bovendien inwoners uit van gelijkwaardige deelname aan het systeem van Diftar, mocht dit ooit weer terug komen.

Met vriendelijke groet,

Marjolein van den Broek,
Voorzitter Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg)

i.o.

Met vriendelijke groet,

Karen Verholt
Beleidsmedewerker Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg)

Van: K. Verholt | APCG
Verzonden: woensdag 11 mei 2022 14:55
Aan: Raadsleden Arnhem <raadsleden@arnhem.nl>; Fractievolgers Arnhem <fractievolgers@arnhem.nl>
CC: griffie <griffie@arnhem.nl>
Onderwerp: afvalkoers reactie Apcg

Beste raadsleden en fractievolgers,

Vanavond staat de behandeling van de *'Afvalkoers 2022-2026. Arnhem Schoner'* op de agenda. Het Apcg heeft in januari deelgenomen aan het rondetafelgesprek. Daarnaast kun u onze schriftelijke inbreng vinden onder Schriftelijke inspraakreactie mevr. M. van den Broek - APCG.

Graag geven wij u een korte update. Inmiddels zijn we in gesprek met de gemeente en Teams leefomgeving voor een bewustwordingsessie over de gevolgen van de bijplaatsingen in de wijken. Hopelijk draagt dit bij om de overlast te verminderen.

Echter het punt van de ontoegankelijke GFT-containers is nog niet opgelost. Voor inwoners met een handbewogen rolstoel is de inwerpopening te hoog. Belangrijk is dat alle inwoners zelfstandig hun afval kunnen wegbrengen. Wij vragen de Raad om hier aandacht voor te vragen, voordat het plaatsen van GFT-containers verder wordt uitgerold.

Met vriendelijke groet,

M. van den Broek,
Voorzitter Apcg,

i.o.

K. Verholt
Beleidsmedewerker Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg)

Verzonden: donderdag 13 januari 2022
Onderwerp: Re: Behandeling Afvalvalkoers 2022-2026 ‘Arnhem Schoner’ gemeenteraad Arnhem

Aan: gemeente Arnhem, t.a.v. mw. Maaike Piscaer

Geachte mevrouw Piscaer,

Vriendelijk dank voor uw attendering! Ik zal vanwege omstandigheden geen gebruik maken van mijn spreekrecht op 26 januari a.s.

Ik wil de gemeenteraad en het gemeentebestuur via deze weg het volgende laten weten. In de nu ingeslagen koers wordt meer nadruk gelegd op dialoog, participatie, voorlichting en bewustwording, en niet langer op (financiële) dwang. Dit is in mijn ogen een verbetering. Ik ben ervan overtuigd dat dit op langere termijn ook zal bijdragen aan kostenbesparing. Het motto "Met de stad" krijgt op deze manier meer inhoud en dat levert op de lange duur meer bereidwillige medewerking op van de kant van burgers.

Ook ben ik natuurlijk blij dat de gemeente in de praktijk nu toch is uitgekomen op een privacyvriendelijke vorm van afvalinzameling. Dat kan dus gewoon.

Dit maakt nog eens duidelijk dat de Raad van State een half jaar geleden zonder enige grond oordeelde dat de gemeente de "noodzaak" van verwerking van persoonsgegevens had "aangetoond", simpelweg door het zelf "nodig" te vinden. De les die geleerd kan worden uit dit voorbeeld van (een overigens meer structurele) rechterlijke collusie met de uitvoerende macht, is dat burgerlijk verzet en burgerlijke ongehoorzaamheid, tezamen met het referendum, veel meer hebben opgeleverd dan de in Nederland niet adequaat functionerende bestuursrechtelijke rechtsbescherming. Burgers doen er goed aan dit in de toekomst in het achterhoofd te houden. Het is voor hen verstandiger om niet te denken dat ze een en ander met een gerust hart aan de rechter kunnen overlaten.

Daarom wil ik de fractievoorzitter van de SP, die het initiatief nam voor het referendum, bedanken. Ik ben het op sommige andere punten niet eens met de heer Elfrink, maar op dit specifieke onderwerp heeft hij ervoor gezorgd dat in Arnhem de democratie ging functioneren.

Wat betreft de volgens het gemeentebestuur "toegenomen" hoeveelheid restafval sinds de afschaffing van Diftar, vraag ik mij sterk af of de gemeente het ten tijde van Diftar "bijgeplaatste" (d.w.z. naast de containers gedumpte) en het mogelijk elders gedumpte afval daarbij ook heeft betrokken. Immers, dat afval moest ook toen al èrgens heen.

Wat betreft de gedeeltelijke instandhouding van kostbare "handhavingscapaciteit", ondanks de afschaffing van Diftar, vraag ik mij af hoe de toekomstige handhavingscapaciteit zich verhoudt tot de capaciteit voorafgaand aan de invoering van Diftar destijds. Ik hoop dat de gemeenteraad dit kritisch zal toetsen. Want het zou natuurlijk verkeerd zijn als de afschaffing van Diftar achteraf in diskrediet zou worden gebracht door middel van een kunstmatige opdrijving van de kosten.

Ik stuur deze email bcc naar enkele belangstellende burgers.

Met vriendelijke groet,
Michiel Jonker

Gemeente Arnhem,
T.a.v. de gemeenteraad,
Postbus 9029,
6800 EL Arnhem.

Arnhem, 25 januari 2022.

Betreft: Afvalkoers 2022-2026 - Arnhem Schoner.

Geachte raadsleden en fractievolgers,

Sinds de invoering van de ondergrondse containers is het een mekka aan bij plaatsingen, verpaupering en daarmee ook veel ongenoegen onder de Arnhemse inwoners. Wie indertijd de sociale media en kranten volgde, in de tijd van Diftar, weet zonder meer waar we het over hebben. Maar nog steeds komen er diverse berichten voorbij waar zelfs de handhavers geregeld van schrikken.

Gelukkig heeft het college ingezien dat het plan Diftar niet werkte en draaide dat, via de stemming in de gemeenteraad, terug vorig jaar. Enorm vreemd dat het college Diftar invoerde indertijd aangezien ambtenaren, en diverse gesprekspartners, aangaven het eerst te testen en daarna wijzigingen in te voeren zodat het werk- en uitvoerbaar is. De genoemde feiten werden al in het beging gezien, helaas drukte het college en gemeenteraad dit gewoon maar verder door zonder te luisteren naar de participatie.

Maar we moeten verder met het afval want we hebben er dagelijks mee te maken. Dat we dit met scheiden gaan redden is wel duidelijk dat het nooit zal gebeuren. Is het laksheid of wil men het niet? Wij denken meer dat het ten eerste aan de gebrekkige informatie ligt maar ook aan het feit dat niet elke inwoner de ruimte heeft om oud papier, glas, PBD, GFT en restafval te scheiden. Terwijl dit eigenlijk de vier meeste soorten afval stromen zijn in een huishouding.

Maar gelukkig kennen we inwoners die wel degelijk scheiden thuis en daar zijn we dan ook zeer blij mee. Veelal hebben ze ruimte voor diverse kliko's achter hun huis of hebben alle soorten ondergrondse containers in hun directe omgeving staan.

Als we de binnenstad nemen dan zien we al grote verschillen. In het winkelgebied is er vaak geen loopafstand van 150 meter haalbaar voor de ondergrondse containers. Coehoorn heeft daartegen wel oud papier en PBD ondergrondse containers. Elke woensdag wordt oud papier huis-aan-huis opgehaald en dinsdag de PBD zakken in de resterende binnenstad.

Sinds de openstelling van de ondergrondse containers wordt er duidelijk veel minder oud papier en PBD aangeboden in/om het winkelgebied. Wanneer wij de inwoners vragen hoe zij nu daarmee omgaan is het voor 90%: "Ik heb geen opslag hiervoor en doe alles bij het restafval."

Maar tevens glas wordt gewoon bij het restafval gedaan. Mede vanwege het feit dat er te weinig glasbakken zijn in de gehele binnenstad. (Looierstraat en Kleine Oord) Pas geleden werd zelfs de enige glasbak in het Coehoorn ineens opgeheven alsmede een GFT-zuil. Dit laatste zonder informatie naar de omwonenden. "U mag naar de Looierstraat of Kleine Oord voor het glas." kregen deze inwoners verbaasd te horen. Niet leuk om te horen als je op leeftijd bent en in die buurt woont.

Er is nog veel te doen als we naar het afval kijken. Gelukkig hebben we veel zwerfafval vrijwilligers die geregeld een rondje lopen alleen of als groep. Maar voor veel van deze vrijwilligers is het onderhand wel een soort van verplichting geworden om op een vaste dag in de week hun ronde te

lopen. Doen zij dit niet dan zal hun openbare ruimte een grote zooi worden. Want ook de aannemers kunnen het vanwege de aanbesteding en/of personeel niet waarmaken. Wel moeten we opmerken dat door de coronamaatregelen en sluitingen van horecagelegenheden het zwerfafval behoorlijk toegenomen is. Mensen worden nu gedwongen om buiten te zitten na het afhalen van een pizza, shoarma, of Happy Meal. Dan nog te zwijgen over de groepen die een drankvoorraad kopen en deze bv op/onder de Graffitiberg nuttigen.

Maar ook de gemeente kan hier beter in worden door in overleg op bepaalde hotspots een afvalbak, of grotere versie, te plaatsen. Geregeld krijgen inwoners te horen dat op hun aangedragen locatie geen afvalbak geplaatst zal worden. Zo vragen wij al, diverse malen, sinds de oplevering van de Sint Jansbeek (2017) om een afvalbak t.h.v. de Rijnkade/Nieuwstraat, het laatste antwoord van de gemeente was “Wij gaan dit onderzoeken maar *wij* beslissen het.” En dan blijft het wederom weer enorm stil.

Elke ondergrondse container zou toegankelijk, bereikbaar en veilig zijn werd er vanaf de start steeds gezegd. Nou wees gerust want dat is niet zo. In kader van de toegankelijkheid is er in Arnhem nog veel te doen en ook voor de ondergrondse containers. Een lantaarnpaal die voor een ondergrondse container staat, geen verlaagde stoepranden, een complete fietsenstalling voor een GFT-zuil of een parkeerplaats tegen een GFT-zuil aan duiden niet op een goed toegankelijk en bereikbaar container. Zo kwamen we in een ander winkelcentrum een plein tegen van ondergrondse containers waarbij 70% van de tegels ongelijk lagen en er zelfs een dikke plas water lag. Maar wees nogmaals gerust, hier zijn we al ruim twee jaar mee bezig om te veranderen.

De Citybin verdwijnen in de binnenstad lezen wij in het raadsvoorstel. Dat is top als er een GFT-zuil in de directe omgeving is. Maar ook als alle GFT-zuilen nog eens echt toegankelijk zouden zijn voor ouderen en mindervaliden. In een schouw samen met APCG is kenbaar gemaakt, aan de gemeente Arnhem, dat de GFT-zuilen niet toegankelijk zijn voor veel inwoners, eigenlijk zijn ze afgekeurd. De inbreng is aan de kant geschoven door het college omdat vervanging te duur zou zijn. Tevens is bij de aankoop, alsmede plaatsingen, van de huidige GFT-zuilen ook geen advies gevraagd bij het APCG of ons als gesprekspartners. Dus er was wel geld maar enorm slecht besteed.

Om eerlijk te zijn lopen de huidige gesprekken inzake ondergrondse containers ook niet tot zeer moeizaam terwijl dit eerst geheel anders is geweest. Vooral als men al bekijkt dat het al twee duurt om de eerdere toegankelijke problemen opgelost te krijgen. Op de vraag voor (meer) glasbakken en het plaatsen van oud papier en PBD ondergrondse containers in de binnenstad wordt er geheel niets op uitgedaan.

Voor de (kleine) ondernemers is er reinigingsrecht, zo kunnen zij tegen betaling hun restafval kwijt in de gemeentelijke ondergrondse containers. Een goed plan indertijd om in de binnenstad verkeersbewegingen te verminderen. Echter nu de ondergrondse containers geheel toegankelijk zijn zien we diverse bedrijven hiervan (meer) gebruik en/of misbruik maken. Wanneer men het reinigingsrecht laat vervallen zal dat niet anders zijn omdat de ondergrondse containers vrij toegankelijk zijn. Daarnaast komt ook de vraag of we zoals bv op de Rijnkade een mega rij aan kliko’s steeds willen zien die dag/nacht buiten staan?

De binnenstad is opgedeeld met veel krappe en nauwe straten waardoor er geen ondergrondse containers geplaatst kunnen worden. We hebben te maken met een groot verschil ten aanzien van andere wijken waar men pleinen maakt voor de ondergrondse containers en ruimte is om elke 150 meter een ondergrondse container te plaatsen. Daarnaast is er op elke hoek wel een studentenhuis of een verzameling van kleine (huur)woningen te bekennen, waar men een hele beperkte opslag ruimte heeft of zelfs helemaal niets. Hetzelfde telt voor de wijk Spijkerkwartier.

We gaan weer overleggen staat er in het raadsvoorstel en halen de input op van de inwoners. Maar dat doen we eigenlijk al sinds de invoering van de ondergrondse containers. Wat gaat en zal dit dan aan meerwaarde hebben gemeenteraad? Indertijd zijn er ook veel gesprekken en vergaderingen geweest die eigenlijk tot op heden niets hebben uitgehaald als we het afval drama bekijken.

Er ligt nog steeds een afspraak (drie jaar) om met de Teams Leef Omgeving in gesprek te gaan waarin een handboek gemaakt zou worden over de locaties van ondergrondse containers. Hierin zou duidelijk worden omschreven hoe deze toegankelijk, obstakelvrij, veilig en bereikbaar moeten zijn vanuit APCG en ons gezien. Een handboek met twee kanten zeg maar.

Moet men de stad Arnhem over één kam scheren met het afval, nee absoluut niet. Er zijn wijken waar het goed en slecht gaat. Wijkgericht werken en komen met wijkgerichte plannen? Maar dan zal ten eerste het huidige systeem geheel goed bekeken en uitgepluist worden.

Als bewonersgroep willen we graag verder meedenken en helpen om de gehele binnenstad schoner te krijgen. Want er is nog steeds veel te doen.

Met vriendelijke groeten,

Bewonersgroep Arnhems Hart,
Erik Wiessenberg.

Van: K. Verholt | APCG
Verzonden: woensdag 26 januari 2022 15:21
Onderwerp: tekst Apcg afvalkoers

Beste Raadsleden,

Graag wil het Apcg reageren op het raadsvoorstel **Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner"**.
Het gescheiden inzamelen van GFT afval biedt perspectief om de hoeveelheid restafval te reduceren. Ook mensen uit onze achterban willen hieraan bijdragen.
De huidige GFT-containers zijn echter niet toegankelijk voor mensen in een handbewogen rolstoel. De opening is te hoog om het afval in te werpen.
Dit betekent dat zij niet zelfstandig hun afval kunnen wegbrengen en afhankelijk daarin zijn van anderen, of het afval niet kunnen scheiden.
In de periode van Diftar zorgde dit voor ongelijkheid als het gaat om kostenbesparing.
Hierover hebben we verschillende klachten gehad. Samen met inwoners hebben we meerdere malen op locatie de situatie bekeken met de gemeente en de knelpunten ook besproken met de wethouder.
Als in het centrum de inzameling via citybins verdwijnt, zijn mensen daar helemaal aangewezen op de GFT-containers.
Er is tot op heden geen adequate oplossing gevonden. Er zijn wel toegankelijke containers op de markt, maar die zijn veel duurder.
Wij pleiten er voor dat er een toegankelijke oplossing komt, voordat motie 19M38 als afgedaan wordt beschouwd.

Ook bij de andere containers is de toegankelijkheid niet overal in orde. Op een aantal plekken in de wijken zijn containers geplaatst op stoepen zonder op/afritje. Of ze zijn zo geplaatst dat er geen opstelruimte is voor een rolstoel of scootmobiel. Teams leefomgeving zouden dit kunnen controleren en actie opnemen.

Met het stoppen van Diftar zijn er minder bijplaatsingen van vuilniszakken bij de containers, maar nog wel van grof vuil. De bijplaatsingen kunnen problemen opleveren voor inwoners met een rolstoel die daardoor niet bij de containers kunnen komen. En voor inwoners met een visuele beperking die bijplaatsingen bij de containers en op de stoep niet kunnen zien. Dit kan oriëntatieproblemen opleveren of iemand kan zich bezeren. Ook kan dit gevaarlijke situaties opleveren voor een geleidehond/hulphond. Het blijft dus belangrijk hier op te handhaven en in de wijken aandacht voor te vragen (bewustwording).
Daarnaast willen we benadrukken dat het belangrijk is dat de containers regelmatig geleegd worden. Iemand met een visuele beperking leert wel de route naar de containers, maar kan als deze vol zit, niet zomaar een andere container vinden.

Ten slotte is het belangrijk dat er ook inwoners met een beperking in de klankbordgroep zitten. Als Apcg willen wij hier ook graag bij betrokken blijven.

Met vriendelijke groet,

M. van den Broek
Voorzitter Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg)

Beleidsnota “Arnhem schoner”: vooral om de hete brij heen draaien

Inspraakreactie: gemeenteraad 26 januari 2022

“Arnhem Schoner” heet de beleidsnota waarin de afvalkoers voor de komende 4 jaar is neergelegd. Dat is nu precies de vlag die de lading dekt. Het accent ligt duidelijk op het van de straat halen van de viezigheid. Heeft het college zich laten leiden door het onjuiste beeld dat vorig jaar rond deze tijd is opgeroepen dat de hele stad vervuild raakte? Of is het zo dat het college hiermee wilde verdoezelen dat ze ook niet meer weet hoe het restafval naar 100 kg kan worden teruggedrongen? Beide vragen moeten waarschijnlijk met ja worden beantwoord.

Arnhem schoner draait om de hete bij heen.
Wat een hoofddoel had moeten zijn, Arnhem dichterbij een circulaire economie brengen, staat op het tweede plan. Sterker nog, het zicht op weg naar een circulaire economie is volledig zoek.
10% reductie t.o.v. 2019 (van 201 kg naar 180 kg p.p.p.j) is een zeer schamele ambitie, let wel dan ook nog pas in 2026! Terwijl ten tijde van diftar de hoeveelheid al was teruggedrongen van 201 kg naar 141 kg p.p.p.j. Het streefcijfer van de landelijke VANG-nota van 100 kg p.p.p.j. wordt weliswaar niet losgelaten, maar er wordt in de verste verte niet aangegeven hoe dat doel moet worden bereikt.

Uit de kwartaalrapportage 3^{e} kwartaal 2021 blijkt dat sinds midden 2021 de hoeveelheid restafval weer is gestegen van 141 kg p.p.p.j. naar boven de 200 kg. Dat is een stijging van maar liefst 42%!! Bovendien vertonen alle gescheiden fracties een dalende lijn. Dit is een duidelijke indicatie dat, nu de financiële prikkel is verdwenen, de Arnhemmers minder zijn gaan scheiden.

Er is maar één belangrijke oorzaak van de stijging van de hoeveelheid restafval aan te wijzen, namelijk de afschaffing van het prijsinstrument diftar. Op 12 mei vorig jaar heb ik al aangegeven dat diftar na een belabberde besluitvormingsprocedure rond het afvalreferendum op onterechte gronden is afgeschaft. Dat was helemaal niet nodig geweest.

Zo zijn we weer terug bij af, d.w.z. op het niveau van 2019 vóór diftar. Nu zitten de gemeente en haar inwoners met de gebakken peren en worden ze tevens geconfronteerd met sterk oplopende verwerkingskosten.

Het is nog steeds aan de gemeente om aan te geven hoe we z.s.m. die 100 kg p.p.p.j. kunnen bereiken. Participatie lijkt nu het toverwoord te zijn, maar dat is te makkelijk.

Nog enkele specifieke aanbevelingen:

- *Bladafval*. Is in feite ook zwerfafval wanneer het niet in borders e.d. wordt gebruikt. In Elderveld (gemeente) en Spijkerkwartier (BuurtGroenBedrijf) is men volop en succesvol aan het experimenteren met toepassing van de Bokashi-methode. Deze perfecte kringloop van bladafval kun je verder uitbreiden naar de hele stad.

- *Kerstbomen* op een circulaire wijze verwerken. Je kunt er houtproducten van maken, dennennaalden kunnen worden gebruikt voor zeepextracten, enz. In Rotterdam heeft men hier het afgelopen jaar positieve ervaringen mee opgedaan.

- *Tuintjes rond de afvalcontainers*. De handen ineen slaan met de wijkgroenagenda’s die nu in verschillende wijken worden opgezet en uitgevoerd. Zie de link voor positieve ervaringen hiermee in Den Haag:
  https://denhaagfm.nl/2022/01/21/nieuwe-containertuintjes-in-alle-stadsdelen/

Jan Schreur, voorzitter Stichting De Groene Vos

Inbreng Milieudefensie Arnhem over nieuwe afvalbeleid

Het blijft jammer dat Diftar niet langer heeft geduurd om te zien wat het werkelijke effect zou zijn geweest. Met de gegevens over het 4e kwartaal van 2021 was er een beter beeld ontstaan over het post-Diftar tijdperk. Nu blijkt dat restafval na het afschaffen van Diftar fors toeneemt en grof vuil afneemt. Maar ook dat PBD uit ondergrondse containers voor 50% blijft afgekeurd.
We zijn benieuwd naar de volgende rapportages, want Post Diftar zouden we in een walhalla terechtkomen. Toch?

Met dit beleidsvoorstel raakt de circulaire economie verder uit het zicht. De gemeente geeft zelfs aan dat de VANG-doelstelling van 100 kilogram restafval per inwoner per jaar op dit moment geen realistische ambitie meer is voor Arnhem. Dit terwijl we op de goede weg waren om de hoeveelheid restafval terug te brengen door te redeneren vanuit het principe *De restafval vervuiler betaalt*.

De Milieubak is een mooi, maar nog te onzichtbaar, initiatief. Goed dat de gemeente gaat onderzoeken of op meer plekken meer soorten afval ingeleverd kan worden. Bijvoorbeeld chemisch afval in leveren bij de Milieubak. Wat ons betreft moet die mogelijkheid er zeker komen.
Voor mensen zonder auto zou het praktisch zijn als ze ook grotere dingen mogen inleveren bij de milieubak. Overigens dekt het woord milieubak de lading niet.

We hebben de afgelopen maanden van verschillende kanten gehoord dat de afvalkalender niet overeenkomt met wat er gebeurt. Op de site van Pre-Zero staat op 26 januari 2022 nog steeds dat je voor restafval een Arnhemse Afvalpas nodig hebt. Nu snap ik waarom ik onlangs iemand zag die dacht met haar pasje een container te moeten openen.
De informatie op de site van de gemeente en van Pre-Zero is niet gelijk. Op de site van Arnhem staat de Milieubak tot juli 2022, op de site van Pre-Zero eindigt die in december 2021.
Het is de vraag of Pre-Zero en gemeente met het huidige taalgebruik iedereen bereikt. Daarom een dringend verzoek: het is belangrijk via verschillende middelen helder, eenduidig en actueel te communiceren.

Er komt een onderzoek naar nascheiding. Dit lijkt vooral een financiële insteek te hebben. Wij pleiten ervoor juist ook naar de milieugevolgen te kijken. Brengt het ons bijvoorbeeld aantoonbaar dichter bij de circulaire economie?

Het uitdelen van een peukenpocket op middelbare scholen en in het hoger onderwijs vinden wij geen goed idee. Dit doorkruist de doelstelling rookvrije generatie.

Complimenten voor die 900 vrijwilligers die rotzooi van anderen opruimen. Ook de ondersteuning die de gemeente in de vorm van uitdelen van grijpers e.d. geeft is waardevol. Dit krijgt veel aandacht in het plan, terwijl preventie belangrijker is.

Het is hoog tijd om te kiezen voor een echte bronaanpak. Voer op alle spullen die mensen nu op straat laten vallen een stevig bedrag aan statiegeld in. Dat geldt voor peuken, maar bijvoorbeeld ook voor kauwgom, waar wethouder Hein Bloemen ooit al voorstander van was.
En leg een stevige boete op voor het dumpen van al dan niet grof vuil.

Maak als gemeente werk van één bedrijf dat het afval ophaalt in de binnenstad, met een zogeheten *witte afvalwagen*. Die haalt het op namens al die andere inzamelaars, die dat onderling verrekenen. Een proef waar al jaren her door het PBA om is gevraagd en waar de gemeente werk van zou maken.

Het beleid staat vol met goede voornemens van wat Arnhem zou kunnen gaan doen richting en met inwoners, scholen, bedrijven, vrijwillige afvalinzamelaars etc.. Het klinkt goed en we hopen dat al deze voornemens uit te voeren zijn, maar is daar al met al die partijen over gesprokenen?

De gemeente stelt voor de stijgende kosten te dempen met een berekend overschot. Maar wat nu als het overschot er niet is en de kosten wel stijgen. Wat gaat de gemeente dan doen?

We hopen we dat de gemeente door volop in te zetten op preventie en afvalscheiding erin slaagt alsnog de VANG-doelstelling te realiseren.
We rekenen erop dat de gemeente haar plannen over de circulaire economie niet in de afvalbak gooit.

BEHANDELRESULTAAT

Informatief (rondetafelgesprek) 26 januari 2022

GEMEENTE Arnhem

Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner"

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: De raadsleden/fractievolgers Venhoek (D66), Kraaijenbrink (AC), Nede (CU), Dayioglu (GroenLinks), Elfrink (SP), De Groot (PvdD), De Vries (PvdA), Koorn (CDA), Wiggers (AOP), Verheij (PVV) en Maref (VVD)
De fractie van DENK/VA is niet aanwezig.

Verder aanwezig: Wethouder Roelofs en ambtelijke ondersteuning Wanders.

Bespreking
De voorzitter meldt dat onderwerp geagendeerd stond als informatief/meningsvormend 1.In verband met het aantal insprekers (7) is er besloten om dit onderwerp te bespreken door middel van een rondetafelgesprek. Het doel van de bespreking is om de raadskamer zo goed mogelijk te informeren over het raadsvoorstel.

Deelnemers aan het rondetafelgesprek:	
Inspreker	**Namens**
Ipe van der Deen	Milieudefensie Arnhem
Syne Fonk	EcoVrede
Alie Sijtsma	Heel Arnhem Schoon
Mike Hoose	KinderWijkTeam
Jan Schreur	De Groene Vos
Erik Wiessenberg	Bewonersgroep Arnhems Hart
Marjolein van den Broek (Karen Verholt aanwezig als begeleider)	Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten

Conclusie
Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter geconcludeerd dat de informatieve fase is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de meningsvormende 1 fase.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

L. Manders

Memo

Datum : Woensdag 27 januari 2021

Aan : De gemeenteraad

Van : Cathelijne Bouwkamp

Betreft : Toegezegde notitie over nascheiding

---

1. Inleiding

Afval heeft altijd bestaan. Maar de manier waarop we ermee omgaan, is de afgelopen eeuwen wel veranderd. Net als de hoeveelheden. Dat hergebruik en recycling nodig is, dat behoeft geen uitleg. De vraag is wat de beste manier voor optimaal hergebruik is voor onze stad.
In dit huidige discussie rond het afvalbeleid in de gemeente Arnhem wordt regelmatig nascheiding genoemd als bruikbaar alternatief voor de huidige werkwijze. In dit memo wordt op hoofdlijnen de huidige situatie rond het nascheiden van huishoudelijk afval toegelicht. Hieronder wordt ingegaan op de definitie van nascheiding, de voor en nadelen en consequenties die bij een keuze voor nascheiding aan de orde zijn.

2. Huidig systeem: bronscheiden

Gemeente Arnhem heeft bewust gekozen voor het systeem van bronscheiding van grondstoffen, waaronder pbd. Dit betekent dat inwoners van grondgebonden woningen voor gft-afval, oudpapier en pbd een minicontainer gebruiken om deze herbruikbare fracties thuis te scheiden. Bewoners van hoogbouw en bovenwoningen kunnen gebruik maken van ondergrondse verzamelcontainers voor het aanbieden van deze fracties. Na invoering van het systeem van omgekeerd inzamelen wordt het restafval niet meer aan huis gehaald maar brengen inwoners dit naar ondergrondse containers. Bij omgekeerd inzamelen is de serviceprikkel van belang: het gemakkelijker maken van het scheiden van afval aan de bron (thuis) en hierdoor het reduceren van de hoeveelheid restafval dat gebracht moet worden naar de ondergrondse containers.
Sinds 1 juli 2020 is het omgekeerd inzamelen aangevuld met diftar. Daarmee wordt door het toevoegen van een prijsprikkel nog beter afval scheiden gestimuleerd.

3. Wat wordt bedoeld met nascheiden

De discussie over bron- en nascheiden die in meer gemeenten wordt gevoerd, spitst zich toe op de afvalstroom pbd. Vanwege de kwaliteit en recycling staat het belang van bronscheiden van de andere grondstoffen zoals gft, oudpapier, glas en textiel niet ter discussie.
Nascheiden betekent dat de pbd-fractie niet meer aan huis door de inwoner zelf hoeft te worden gescheiden maar mechanisch in een scheidingsinstallatie uit het restafval kan worden gehaald. Het resultaat van nascheiden staat in basis los van de bereidheid van inwoners om mee te doen.

Per nascheidingsinstallatie verschilt de hoeveelheid verpakkingsafval die uit het restafval wordt gehaald. Onze huidige (rest)afvalverwerker Attero geeft aan dat een rendement op nascheiding van pbd in hun installatie van 70% haalbaar is. Hierbij is het noodzakelijk dat overige stromen wel goed worden gescheiden. Echter, nascheiding van verpakkingsafval stimuleert inwoners minder om ook ander afval te scheiden. Met name het gft in het restaval bemoeilijkt het uitsorteren van het plastic uit deze fractie met een negatief effect op het haalbare rendement. Na nascheiding verbrandt de afvalverbrandingsinstallatie het overige afval.

4. Verkenning nascheiding

De analyse op de mogelijkheden van nascheiding van pbd wordt gedaan op basis van de volgende drie vragen:

1. Levert nascheiding van pbd milieuwinst op in vergelijking met bronscheiding?
2. Wat zijn de verwachte kosten van bron- en nascheiding van pbd?
3. Wat zijn de consequenties voor het gekozen beleid in Arnhem?

Ad. 1 Milieurendement

In Arnhem hebben we in de afgelopen jaren een sterke toename gezien van de gescheiden ingezamelde hoeveelheid pbd. Vanaf 2018 hebben we echter naast deze absolute stijging ook te maken met een grote stijging van de afkeur van deze fractie. Ingezameld pbd wordt op de overslaglocatie in Duiven gecontroleerd op vervuilingen en gescheiden in materiaal dat doorgezet wordt naar het sorteerbedrijf in Rotterdam en afkeur dat als restafval wordt verbrand.

Vervuiling van pbd kan bestaan uit verschillende stromen: pbd verpakt in 'grijze' vuilniszakken, andere dan verpakkingsplastics en overige vervuiling. Op de overslaglocatie in Duiven is eind 2018 een voorsorteringstap ingericht. Grote elementen zoals harde kunststoffen, niet verpakkingsmateriaal en grijze vuilniszakken worden uit de ingezamelde pbd-stroom gehaald. Na de hoge afkeurpercentages in 2018 zijn verschillende acties opgezet om de kwaliteit te verbeteren: de genoemde voorsortering is ingesteld, er zijn intensieve controleacties op straat uitgevoerd en de communicatie over pbd is geïntensiveerd. Het resultaat was een sterke verbetering van de inzamelkwaliteit in 2019 en een reductie van het afkeurpercentage naar 20%. In 2020 zien we na een lichte terugval van de kwaliteit in het eerste kwartaal, het afkeurpercentage verder oplopen in het tweede en derde kwartaal. De acties ter verbetering zijn daarom opnieuw ingezet.

In figuur 1 zijn de ingezamelde hoeveelheden pbd omgerekend naar kilogram per inwoner per jaar. Voor 2016 was de opstart van pbd-inzameling en zaten we rond 6 kg. Omdat het laatste kwartaal van de jaarcijfers 2020 nog ontbreekt, is 2020 weergegeven in de 3 kwartalen waarbij hoeveelheden ook zijn omgerekend naar jaargemiddelden. Q3, vanaf 1 juli, is na invoering van diftar. Naast de flinke toename van de vervuiling, zie je ook een toename van het schone, herbruikbare pbd.

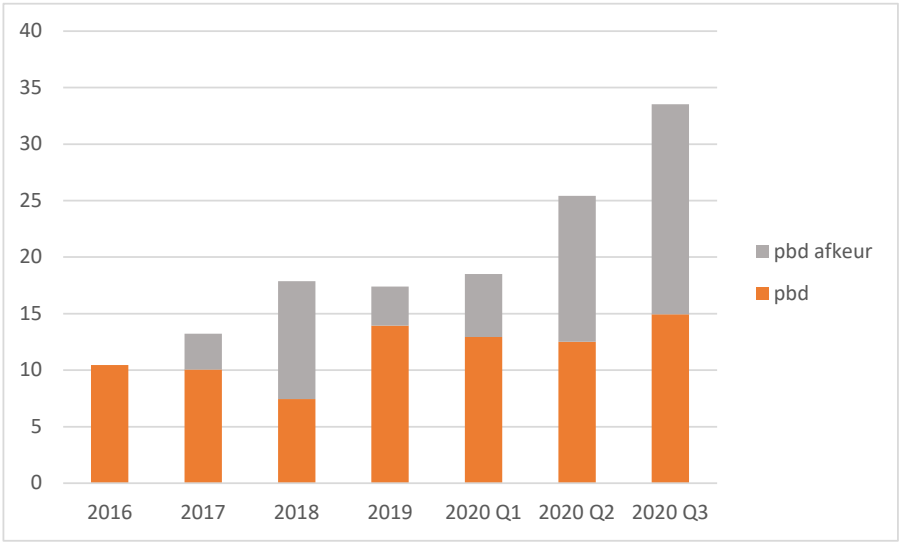

Figuur 1: Ingezameld pbd in Arnhem (gemiddeld kilogram per inwoner per jaar)

Landelijk zien we dat het gescheiden inzamelen van pbd niet overal goed gaat. In met name grootstedelijke gemeenten met veel hoogbouw blijft de inzamelrespons achter, voornamelijk vanwege de beperkte ruimte voor voorzieningen (in huis en op straat). Voor deze grootstedelijke gemeenten is nascheiding een oplossing om de afvalscheiding te verbeteren. Hierdoor kan de hoeveelheid ingezamelde en gerecyclede verpakkingen in een grote stad oplopen van 2 kilo per inwoner per jaar met bronscheiding, naar 10 tot 12 kilo met nascheiding (Afvalfonds Verpakkingen, publieksverslag 2019). Voor matig tot niet stedelijke gemeenten (stedelijkheids-klasse 2 tot en met 5; hoogbouw klassen B, C, D <50% hoogbouw) zijn met bronscheiding van pbd nog altijd de beste resultaten te halen. Arnhem heeft met stedelijkheidsklasse 2 ook grootstedelijke problematiek. Toch hebben we met een pbd-inzameling aan de bron van gemiddeld 15 kilo per inwoner per jaar, een redelijk hoge scheidingsrespons. De toenemende stijging van de gescheiden ingezamelde hoeveelheid pbd wijst op de bereidheid van inwoners voor het scheiden van pbd aan de bron. Tegelijkertijd is het afkeurpercentage in Arnhem een serieus zorgpunt, dat we met de inzet boven genoemde maatregelen terug willen brengen.

Ad 2. Kosten
Er is een globale kostenvergelijking uitgevoerd om de te verwachten kosten van het nascheidingsmodel te kunnen vergelijken met de huidige situatie.
De volgende componenten zijn daarin opgenomen:

Kostenvergelijking systemen	**Huidig systeem -bronscheiding**	**Nascheiding**
Kosten	Inzamelkosten mini's en OC's PBD	X
	Inzamelmaterialen (zakken)	X
	Kwaliteitsverbetering PBD	X
	Sorteer- en afzetkosten PBD	X
	Verwerkingskosten afgekeurd PBD	X
	X	Extra kosten restafvalverwerking
	X	Extra kosten restafvalinzameling
Baten	Vergoeding Afvalfonds broninzameling PBD: € 245/ton	Vergoeding nascheiding Afvalfonds: € 8,90/ton

Het kostenniveau van het bronscheidingsmodel is sterk afhankelijk van de ingezamelde kwaliteit pbd. Een hoog afkeurpercentage heeft direct effect op de hoogte van de vergoeding die ontvangen wordt van het Afvalfonds Verpakkingen en de kosten die gemaakt moeten worden voor de verwerking van het afgekeurde materiaal als restafval.
De belangrijkste variabele voor de te verwachten kosten van het nascheidingsmodel is de toename van de kosten voor de inzameling en verwerking van restafval. Het pbd komt weer in het restafval terecht en leidt tot een hoge(re) inzamelfrequentie van de ondergrondse containers. Doordat pbd een laag soortelijk gewicht heeft (groot volume), leidt samenvoegen van beide stromen naar verwachting naar een verdubbeling van de inzamelfrequentie van de OC's restafval. De beschikbare capaciteit aan containers zal in dat geval opnieuw beoordeeld moeten worden en zal eventueel moeten worden uitgebreid. De 30-liter trommels zullen bij die keuze in ieder geval moeten worden hersteld naar het aanbieden van 60-liter zakken.

Op basis van de huidige aannames voor 2021 zijn de kosten voor beide systemen vergelijkbaar. De jaarlasten op bovengenoemde kostenonderdelen liggen in 2021 rond de € 700.000 per jaar. In deze globale vergelijking is (nog) geen rekening gehouden met de (vervroegde) afschrijvingen op inzamelmiddelen bij de keuze voor het nascheidingssysteem.

Ad 3. Consequenties nascheiding voor huidige beleidskeuzes Arnhem
De gemeente Arnhem heeft met de keuze voor omgekeerd inzamelen in 2015 en de invoering van Diftar in 2020 een ingrijpende wijziging doorgevoerd in haar afvalbeleid. Uitgangspunt hierbij is de werking van het bronscheidingssysteem. Het aantal ondergrondse containers en de loopafstanden zijn zo ingericht dat inwoners wat moeite moeten doen voor het weggooien van het restafval dat na het scheiden van grondstoffen aan huis overblijft. Door de combinatie van restafval met pbd neemt vooral het volume van deze stroom toe. Arnhemmers zullen dus vaker moeten lopen. Dit is niet in lijn met de beloofde hoge service op grondstoffen.

Bovendien wordt in Arnhem met een prijsprikkel (diftar) het scheiden van grondstoffen beloond. Diftar toepassen bij een overstap op nascheiden blijft mogelijk, in Friesland zijn hier voorbeelden van, maar zuiver is de prijsprikkel dan niet meer, voor het gevoel moeten Arnhemmers dan betalen voor het aanbieden van de grondstof pbd.

En niet onbelangrijk: door zelf de grondstoffen van het restafval te scheiden, wordt voor inwoners zichtbaar hoeveel afval ze eigenlijk in huis halen. Uit onderzoek blijkt dat dit inwoners stimuleert om minder afval te produceren (Argumentenkaart bron/nascheiding, Rijkswaterstaat, april 2020). Ze gaan ook andere grondstoffen beter scheiden en worden bij het winkelen kritischer op de hoeveelheid en soort verpakkingen.

5. Samenvattend
In Arnhem hebben we een ambitieus grondstoffenbeleid 'afval scheiden loont'. Onze focus hierbij ligt op bronscheiding van alle afvalstromen. Bronscheiding van pbd past goed bij het gekozen afvalsysteem. Het vergroot bovendien het bewustzijn bij Arnhemmers om te zorgen voor minder afval. Zo werken we met elkaar aan een beter milieu. Daarin zijn we wel afhankelijk van de bereidheid van de Arnhemmers om hun afval zelf goed te scheiden. We zien aan de stijgende hoeveelheid hergebruikt afval dat Arnhemmers bereidwillig zijn om papier, groenafval, glas en pbd aan de bron te scheiden. Tegelijkertijd is de toegenomen vervuiling van pbd een zorgpunt. Het resultaat van bronscheiding van pbd is in dit systeem dus een belangrijke variabele. De inzet is er op gericht om het resultaat in 2021 weer op het niveau van 2019 te brengen.
Nascheiden in onze stad zou kunnen. De Arnhemmer hoeft dan het verpakkingsafval niet van het restafval te scheiden, hier zorgen wij dan achteraf voor. We zijn bij nascheiding daarom niet afhankelijk van de bereidheid van inwoners om pbd te scheiden. Wel is het van groot belang dat we nadruk leggen op het goed scheiden van de andere afvalsoorten. Vooral gft-afval moet goed gescheiden worden.

Wat zijn voor gemeenten argumenten voor en tegen bron- en nascheiding van verpakkingsafval (kunststof, blik en pakken)?

Bronscheiding

Milieu

Voor

Bronscheiding is goed voor het milieu want het levert relatief schoon materiaal op voor recycling

- Bij bronscheiding blijft verpakkingsafval gescheiden van restafval, waardoor het materiaal relatief schoon is.

Gemeenten kunnen de milieuwinst door bronscheiding beïnvloeden

- Gemeenten kunnen inwoners prikkelen correct te scheiden om het aandeel recyclebare grondstoffen te verhogen.

Bronscheiding vergroot het milieubewustzijn onder inwoners

- Bronscheiding biedt gemeenten een instrument om bewustzijn bij inwoners over (de waarde van) afval te vergroten.
- Inwoners zien hoeveel verpakkingen ze gebruiken en worden zo kritischer op hoe producten zijn verpakt.
- Bronscheiding van verpakkingsafval stimuleert inwoners om ook ander afval te scheiden.

Tegen

De bijdrage van bronscheiding aan het milieu is mogelijk minder hoog dan gemeenten hopen

- De milieuwinst hangt af van hoeveel verpakkingsafval inwoners scheiden en hoe goed ze dit doen.
- Niet al het ingezamelde verpakkingsafval is recyclebaar.
- Het aandeel vervuiling verschilt per inzamelsysteem, dit beïnvloedt de geschiktheid van het materiaal voor recycling.

Bronscheiding kan leiden tot vervuiling van het milieu

- Inzameling met zakken vergroot de kans op zwerfafval: door het lage gewicht kan verpakkingsafval wegwaaien.

Principes

Uitvoering

Financiën

Nascheiding

Milieu

Voor

Nascheiding is goed voor het milieu door het inzamelsysteem en het resultaat

- Nascheiding leidt tot recycling want afvalverwerkers spelen in op de vraag van recyclaars naar soorten en hoeveelheid kunststof.
- Het resultaat van nascheiding is niet afhankelijk van de bereidheid van inwoners om mee te doen.

Tegen

De bijdrage van nascheiding aan het milieu is mogelijk minder hoog dan gemeenten hopen

- Per nascheidingsinstallatie verschilt de hoeveelheid verpakkingsafval die uit het restafval wordt gehaald.
- Niet al het verpakkingsmateriaal uit het restafval is recyclebaar.
- De resultaten van nascheiding zijn mede afhankelijk van de bronscheiding van gft-afval.

Nascheiding draagt minder bij aan het bewustzijn van inwoners van hun milieu-impact dan bronscheiding

- Inwoners zien minder goed hoeveel verpakkingen ze gebruiken en denken minder na over hoe producten zijn verpakt.
- Nascheiding maakt inwoners minder duidelijk dat verpakkingsafval kan worden gerecycled.
- Nascheiding van verpakkingsafval stimuleert inwoners minder om ook ander afval te scheiden.

in opdracht van: Rijkswaterstaat *Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat*

gemaakt door: De ArgumentenFabriek De Informatiekaart
CC BY NC ND 2019

Wat zijn voor gemeenten argumenten voor en tegen bron- en nascheiding van verpakkingsafval (kunststof, blik en pakken)?

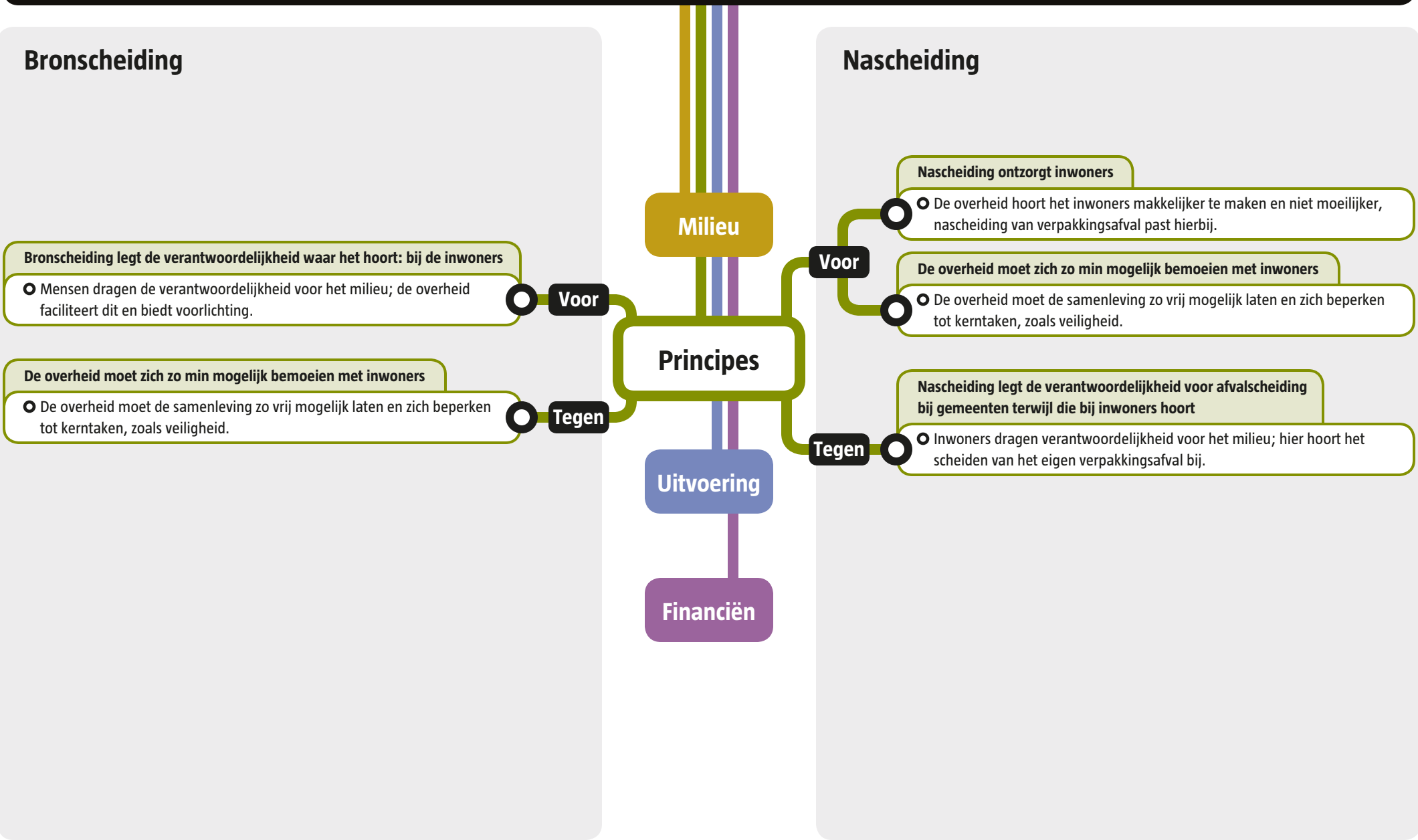

in opdracht van: Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

gemaakt door: De ArgumentenFabriek De Informatiekaart
2019

Hoe verschillen bron- en nascheiding van elkaar?

Bronscheiding

Verpakkings- en restafval

Inwoners scheiden verpakkingsafval zelf van hun restafval

- Inwoners scheiden kunststofverpakkingen, en optioneel blik en drinkpakken van het overige afval.
- De afvalinzamelaar verzamelt restafval van inwoners en verbrandt dit in een afvalverbrandingsinstallatie.
- De afvalinzamelaar haalt het verpakkingsafval op en brengt ze naar een sorteerinstallatie.
- Een installatie sorteert de verpakkingen per type materiaal (PP, PE, PET, PS, mix-fractie, folies, metaal en drinkpakken).
- Na sortering nemen recyclingbedrijven de verschillende materialen af.
- Recyclingbedrijven maken de materialen geschikt voor toepassing als grondstof.

Papier, glas, textiel of gft

Inwoners scheiden papier, glas, textiel en gft-afval zelf van hun restafval

- Inwoners scheiden papier, glas, textiel, groente-, fruit- en tuinafval (gft-afval).
- De afvalinzamelaar haalt de gescheiden afvalstromen op en brengt ze naar verwerkers.
- De verwerker verwerkt de ingezamelde materialen tot verschillende grondstoffen.

Nascheiding

Verpakkings- en restafval

Inwoners scheiden verpakkingsafval niet van hun restafval, de gemeente doet dit later

- Inwoners bieden restafval, inclusief kunststofverpakkingen, blik en drinkpakken, gezamenlijk aan.
- De afvalinzamelaar haalt het restafval, inclusief kunststof, op en brengt dit naar een nascheidingsinstallatie.
- Een installatie scheidt het verpakkingsafval van al het andere afval.
- Een installatie sorteert de verpakkingen per type materiaal (PP, PE, PET, PS, mix-fractie, folies, metaal en drinkpakken).
- Na sortering nemen recyclingbedrijven de verschillende materialen af.
- Recyclingbedrijven maken de materialen geschikt voor toepassing als grondstof.
- Na de nascheiding verbrandt de afvalverbrandingsinstallatie het overige afval.

Papier, glas, textiel of gft

- **Nascheiding van papier, glas, textiel en gft-afval is niet mogelijk.**

in opdracht van: Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

gemaakt door: De ArgumentenFabriek De Informatiekaart
CC BY NC ND 2019

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvorming 1 – 2 februari 2022

GEMEENTE Arnhem

Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner"

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: De raadsleden/fractievolgers Venhoek (D66), Kraaijenbrink (AC), Nede (CU), Coenders (GroenLinks), Elfrink (SP), De Groot (PvdD), De Vries (PvdA), Koorn (CDA), Wiggers (AOP), Verheij (PVV) en Maref (VVD)
De fractie van DENK/VA is niet aanwezig.

Verder aanwezig: Wethouder Roelofs en ambtelijke ondersteuning Wanders.

Bespreking
De behandeling begint met de eerste termijn van de raadskamer waarin iedere fractie in de gelegenheid is gesteld om zijn of haar voorlopige standpunt te verkondigen en om de belangrijke politieke vragen te stellen die nodig zijn voor het formuleren van dat standpunt. De bespreking eindigt na de eerste termijn van de raadskamer. Het vervolg van de M1 zal starten met de eerste termijn van het college.

Conclusie
Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter geconcludeerd dat meningsvormende 1 fase niet is afgerond en dat het voorstel zal worden doorgeleid voor een vervolg van de M1.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

J. Van der Loo

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvorming 1 vervolg – 9 februari 2022

GEMEENTE Arnhem

Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner"

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: De raadsleden/fractievolgers Venhoek (D66), Manders (AC), Nede (CU), Simonis (GroenLinks), Elfrink (SP), De Groot (PvdD), Greving (PvdA), Koorn (CDA), Van Plateringen (AOP), Verheij (PVV) en Maref (VVD)
De fractie van DENK/VA is niet aanwezig.

Verder aanwezig: Wethouder Roelofs en ambtelijke ondersteuning Wanders.

Bespreking
De behandeling start met de eerste termijn van het college. De wethouder zegt toe de vraag van de heer Verheij (PVV) over de besparingen in verhouding van de 10 procent minder restafval te beantwoorden in de tweede termijn. Aan het eind van de bespreking is de eerste termijn van de wethouder nog niet afgerond.

Toezeggingen:

1. Wethouder Roelofs zegt toe met een toelichtende memo te komen over het toegezegde onderzoek over nascheiding. Daarin zullen de keuzes worden meegenomen die andere steden hierin hebben gemaakt.
2. Wethouder Roelofs zegt toe voor de besluitvorming met een planning/tijdslijn naar de raad te komen m.b.t. de uitvoering van de motie 20M260 *'Diftar plus, voorstel 1: hoogbouw en groenafval'.*
3. Wethouder Roelofs zegt toe uit te zoeken hoe de opruim- en maaikalender op elkaar af kunnen worden gestemd.

Conclusie
Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter geconcludeerd dat meningsvormende 1 fase niet is afgerond en dat het voorstel zal worden doorgeleid voor een vervolg van de M1, waarbij de eerste termijn van het college zal worden vervolgd.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

J. Van der Loo

GEMEENTE Arnhem

Aan de gemeenteraad

Datum	: 5 april 2022
Zaaknummer	: 652919
Contactpersoon	: Mark Wanders
Telefoonnummer	: 026 3774053

Onderwerp: Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner” – Toezeggingen, rapportage en voortgang

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van het volgende:

1) Het bijgevoegde memo over het voldoen aan de toezeggingen 1097, 1098 en 1099 aan de raad
2) De bijgevoegde afvalrapportage over het vierde kwartaal van 2021
3) De geboekte voortgang inzake de Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner”

1. Inleiding

Tijdens de behandeling van de Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner” zijn een aantal toezeggingen gedaan. Het besluitvormingsproces zal op enig moment voortgezet worden.
Door middel van bijgevoegde memo informeren wij u over de wijze waarop aan de toezeggingen uit de eerste meningsvormende vergadering, voldaan is.

Zoals in de Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner” beloofd, rapporteren wij aan u per kwartaal de relevante afvalcijfers. Hoewel de Afvalkoers zelf nog niet door u is vastgesteld, sturen wij u in de bijlage wel de rapportage over het vierde kwartaal 2021.

Daarnaast informeren wij u graag over de acties uit “Arnhem Schoner” die alvast in gang gezet konden worden. Deze acties passen in de begroting zoals die is vastgesteld voor 2022 en zijn niet gebaseerd op de financiële verschuivingen die voorgesteld worden in hoofdstuk 5 van “Arnhem Schoner”.

2. Toezeggingen

Voor het voldoen aan de toezeggingen 1097, 1098 en 1099 verwijzen wij u naar bijgevoegd memo.

3. Rapportage vierde kwartaal 2021

In de bijlage vindt u de afvalrapportage over het vierde kwartaal 2021. De rapportage kent eenzelfde structuur als de rapportage over het derde kwartaal 2021. Thema’s zijn wederom de ontwikkeling van de inzamelcijfers per afvalstroom, de meldingen van het aantal bij- en naastplaatsingen en dumpingen via Fixi. De hoeveelheid aangeboden restafval is toegenomen na de afschaffing van Diftar. In het vierde kwartaal 2021 zien we een stabilisatie van de ingezamelde hoeveelheid restafval van ongeveer 200 kilogram per inwoner per jaar. Ook als het gaat om inzameling van PBD zien we een stabilisatie in het

vierde kwartaal, na een eerdere daling. Wel is een lichte stijging te zien van het aandeel goedgekeurd PBD naar 53%, maar het is te vroeg om hier conclusies aan te verbinden. Samen met het Afvalfonds Verpakkingen (het verpakkende bedrijfsleven) wordt binnenkort een traject ingezet om de kwaliteit van het ingezamelde PBD te verbeteren.

Het aantal bijplaatsingen (zakken) naast containers is afgenomen in vergelijking met het derde kwartaal en lijkt te stabiliseren. Naastplaatsingen (grof vuil) en dumpingen zijn verantwoordelijk voor het overgrote deel van de Fixi-meldingen.
Vanaf 2022 worden ook de resultaten van de Milieubak opgenomen in de kwartaalrapportages. Voor het vierde kwartaal van 2021 hebben wij geen compleet overzicht. De Milieubak staat sinds 1 juli 2021 structureel vier keer per jaar in alle wijken. Deze nieuwe en uitgebreide service monitoren we om verdere verbetering ervan snel mogelijk te maken.

4. Voortgang “Arnhem Schoner”

De afvalkoers met het daarbij horende budget moet nog vastgesteld worden door uw raad.
Een aantal punten van de koers kunnen, binnen de op dit moment voor 2022 vastgestelde begroting, uitgevoerd worden.
De volgende acties zijn ingezet:

- Op 4 april 2022 starten de verenigingen weer met het inzamelen van oud papier.
- De uitvraag voor het onderzoek naar nascheiding wordt voorbereid.
- De zwerfafvalparaplu is in oprichting en de opdracht voor de website van de paraplu is door de gemeente verstrekt aan een websitebouwer.
- Een functionarisoverleg wordt opgestart. Dit overleg moet het platform worden waarbinnen informatie wordt gedeeld tussen onze eigen mensen (TLO/wijkmanagers, stadsdeelmanagers, toezichthouders, handhavers, wijkconciërges, beheerders en adviseurs) en met derden zoals woningcorporaties. Met dit overleg moet het makkelijker worden om afvalinitiatieven in de wijken te leren kennen en vervolgens te ondersteunen.
- Een aantal afvalinitiatieven in de wijk zijn bezocht en worden nu ondersteund.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Bijlagen:
- Memo toezeggingen Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner”
- Afvalrapportage vierde kwartaal 2021

Memo

Datum : 5 april 2022

Aan : De raad van de gemeente Arnhem

Van : Wethouder Roelofs

Betreft : Toezeggingen tijdens de Raadsbehandeling van de “Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner”

---

1. Inleiding

In februari 2022 is de “Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner” behandeld in de gemeenteraad tot ongeveer halverwege de eerste termijn van de wethouder in de eerste meningsvormende vergadering. Vanwege de verkiezingen en het daarbij horende reces is verdere behandeling nog niet geagendeerd.

2. Toezeggingen

Bij de raadsbehandeling van de “Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner” op 9 februari 2022 zijn door wethouder Roelofs drie toezeggingen gedaan:

ID 1097:
Wethouder Roelofs zegt toe met een toelichtende memo te komen over het toegezegde onderzoek over nascheiding. Daarin zullen de keuzes worden meegenomen die andere steden hierin hebben gemaakt.

ID 1098:
Wethouder Roelofs zegt toe voor de besluitvorming met een planning/tijdslijn naar de raad te komen m.b.t. de uitvoering van de motie 20M260 ‘Diftar plus, voorstel 1: hoogbouw en groenafval’.

ID1099:
Wethouder Roelofs zegt toe uit te zoeken hoe de opruim- en maaikalender op elkaar af kunnen worden gestemd.

In dit memo worden de toezeggingen 1097 en 1098 afgedaan en wordt een toelichting op de status van toezegging 1099 gegeven.

Toezegging 1097, Onderzoek nascheiding

Tijdens de raadsvergadering is verwezen naar een eerder aangenomen motie (20M104 "Onderzoek afval scheiden achteraf") en is de vraag gesteld waarom op basis van het antwoord op die motie in 2022 alsnog een uitgebreid onderzoek naar nascheiding uitgevoerd moet worden. Waarom kan niet volstaan worden met de destijds uitgevoerde en in het antwoord verwerkte ambtelijke quickscan? Tevens is tijdens de raadsvergadering gevraagd waarom de stad Utrecht wel nascheiding in kon voeren zonder een uitgebreid (extern) onderzoek.

Er zijn verschillende factoren die een rol spelen bij eventueel overgaan op nascheiding en die daarom in het onderzoek moeten worden meegenomen: het inzamelsysteem, de scheidingspercentages en het huidige contract. Hieronder een toelichting:

Het inzamelsysteem

In het antwoord op motie 20M104 dat in januari 2021 verzonden is, wordt een globale inschatting gemaakt van de kosten en baten van zowel het huidige bronscheidingsmodel zoals we dat in Arnhem ingevoerd hebben, als het model van nascheiding. Deze globale berekening beperkt zich tot de operationele kosten van onze inzamelaar PreZero. In het antwoord wordt expliciet beschreven dat de investering en versnelde afschrijving op ons inzamelsysteem van verzamelcontainers en kliko's, niet meegenomen zijn. Als Arnhem over zou gaan tot nascheiding, zal het inzamelsysteem aangepast moeten worden. De vraag is echter hoe. We staan bij nascheiding namelijk voor een aantal keuzes die in de quickscan niet meegenomen zijn, maar die wel financiële en operationele gevolgen hebben.
Keuzes en gevolgen voor het inzamelsysteem zijn bijvoorbeeld:

- Blijven we bij laagbouw de bij nascheiding gecombineerde stroom van restafval en verpakkingsafval (PBD) inzamelen via ondergrondse containers?
- Zo ja, hoeveel ondergrondse containers moeten dan extra geplaatst worden en welke investering brengt dit met zich mee en hoe hoog zijn dan de versnelde afschrijvingen op de mini-containers die dan niet meer gebruikt worden?
- Zo nee, wat betekent dit dan voor de nu geplaatste ondergrondse containers? Kunnen die nog anders ingezet worden en zo niet, hoe hoog zijn de versnelde afschrijvingen?

Wij zijn van mening dat deze kosten eerst goed in beeld moeten zijn en meegenomen moeten worden in besluitvorming rondom het wel of niet invoeren van nascheiding in Arnhem.

Scheidingspercentages

Binnen het nascheidingsmodel is de hoeveelheid verpakkingsafval die machinaal uit het restafval gescheiden kan worden, sterk afhankelijk van de vervuiling van de afvalstroom met, met name, GFT-afval. In de antwoordnotitie op motie 20M104 wordt gesproken over een theoretisch scheidingspercentage van 70%. Met andere woorden, 70% van het verpakkingsafval in de gecombineerde stroom restafval en verpakkingsafval kan gescheiden worden en door naar de volgende verwerkingsinstallatie voor verpakkingsafval. Die verdere verwerkingsketen is overigens dezelfde keten als waar ons brongescheiden afval nu heen gaat. In de praktijk betekent dit dat in de verdere verwerking nog ongeveer 50% afgekeurd wordt en verbrand. Echter, we zien dat in ons restafval nog een zeer hoog percentage GFT zit (in vergelijking met andere gemeenten): 35%. In het nascheidingsonderzoek moet beoordeeld worden of door dit hoge percentage GFT afval, het theoretische nascheidingsredendement van 70% wel haalbaar is.
Als een hoger percentage verpakkingsafval niet met nascheiding uit de stroom gehaald kan worden, of de kwaliteit te slecht voor recycling is, houdt dit in dat het afval verbrand moet worden. Met hogere kosten tot gevolg.

Huidige contract Prezero

De keuze voor nascheiding heeft waarschijnlijk invloed op ons systeem van Omgekeerd Inzamelen. Het contract met onze inzamelaar (PreZero) is gebaseerd op bronscheiding met Omgekeerd Inzamelen. In de aanbesteding in 2019/2020 is nascheiding niet opgenomen als optie, net zoals een wijziging in de inzamelstructuur. De kans is dan ook reëel dat over een grote wijziging in het contract onderhandeld zal moeten worden of dat we de stadsbrede inzameling opnieuw aan moeten besteden.
Dit is nog niet eerder onderzocht en niet meegenomen in de quickscan.

Utrecht

De gemeente Utrecht is in 2019 begonnen met een onderzoek naar het invoeren van nascheiding en is in dat jaar ook een pilot gestart. In november 2020 heeft de gemeenteraad besloten over te gaan op nascheiding. Dit jaar (2022) zal nascheiding in de hele stad uitgerold zijn waarmee de gefaseerde invoering van nascheiding en daarbij horende aanpassing van het inzamelsysteem zo goed als afgerond is. Het inzamelsysteem met ondergrondse containers in Utrecht was nog niet zo fijnmazig als het systeem dat we in Arnhem met Omgekeerd Inzamelen de afgelopen jaren neergezet hebben. Utrecht zat nog in een meer opbouwende fase en extra investeringen waren toch al voorzien. De Utrechtse situatie is niet één op één te kopiëren naar de Arnhemse, maar zal zeker meegenomen worden in ons onderzoek. Ook zullen de ervaringen die steden die nascheiding volledig hebben ingevoerd, deel zijn van het onderzoek.

Toezegging 1098, GFE en hoogbouw

In 2020 is de motie 20M260 ‘Diftar plus, voorstel 1: hoogbouw en groenafval’ aangenomen. De motie verzoekt om bij alle hoogbouw of wooncomplexen waar nu nog geen verzamelcontainer voor groente- en fruitafval en etensresten (GFE-afval) staat, deze te plaatsen. Het standaard inzamelmiddel voor GFE-afval bij hoogbouw is de citybin. Bewoners van hoogbouw kunnen collectief het plaatsen van een verzamelcontainer voor GFE-afval aanvragen. Deze wordt bij voldoende belangstelling geplaatst. Inmiddels zijn er zo’n 225 GFE-verzamelcontainers in de stad geplaatst.

In de binnenstad zal in de eerste helft van 2022 een goed dekkend netwerk van GFE-verzamelcontainers een feit zijn en zal gestopt worden met het inzamelen van dit afval via de citybin. Voor de overige stadsdelen zal in de eerste helft van 2022 geïnventariseerd worden hoeveel GFE-verzamelcontainers nodig zijn en op welke locaties, om in de hele stad bij hoogbouw over te kunnen schakelen naar inzameling via GFE-verzamelcontainers. Deze containers dienen vervolgens ingetekend en gepubliceerd te worden. Afhankelijk van levertijden en bezwaren, kan in de tweede helft van 2022 begonnen worden met het plaatsen van de containers. Deze plaatsing zal gefaseerd per wijk of stadsdeel plaatsvinden. Inwoners kunnen op die manier tijdig geïnformeerd en betrokken worden.
Een exacte planning is op dit moment niet te geven, maar de verwachting is dat het project in 2023 afgerond wordt. Vanaf dat moment staat er een dekkend netwerk van GFE-verzamelcontainers en zijn we gestopt met de inzameling van GFE met de citybin.

Toezegging 1099 Zwerfafval en maaien

Tijdens de raadsbehandeling van Arnhem Schoner zijn opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over de relatie tussen het opruimen van zwerfafval en de maaikalender van de aannemers die voor ons het groen onderhouden en maaien. De kern van de discussie is dat het logisch zou zijn eerst het zwerfvuil in bermen en groen op te ruimen voordat er gemaaid wordt. Dit gebeurt in de praktijk echter niet altijd, met versnipperd blik en afval door het maaien als gevolg. Deze snippers zijn onwenselijk en kunnen gevaar opleveren. In februari hebben we het probleem zo goed mogelijk in kaart proberen te brengen om met de door de gemeente gecontracteerde aannemers een oplossing te vinden. Niet al het groen is echter in bezit van de gemeente. Woningcorporaties, de provincie en het waterschap bijvoorbeeld bezitten en onderhouden ook groenstroken.
Afstemming met de door de gemeente gecontracteerde aannemers is uiteraard goed mogelijk. Afstemming met andere grondeigenaren is complex en duurt langer. Het streven is om die afstemming in het vierde kwartaal 2022 gepleegd te hebben.

Tijdens de raadsbehandeling is ook gesproken over het afstemmen van de inzet van de talrijke zwerfafvalvrijwilligers die onze stad mooier maken, en de maaikalender van de aannemers.
Wij koesteren de vrijwilligers en willen heel graag dat zij hun rondes blijven maken in de stad. Actieve inzet vragen op bepaalde momenten doet voor ons af aan de vrijwilligheid.
De zwerfafvalparaplu die op dit moment opgericht wordt, zal op de website een kalender krijgen waarop alle zwerfafvalgroepen hun activiteiten aan kunnen geven. Met de gemeente-aannemers zal dan ook bekeken worden of zij hun kalender af kunnen stemmen op die van de zwerfafvalinitiatieven.

Datum: 5 april 2022
Onderwerp: Afvalrapportage 4e kwartaal 2021

1. Inleiding

Voor u ligt de Afvalrapportage over het vierde kwartaal 2021. We steken de spreekwoordelijke thermometer voor de tweede keer in de stad na het stoppen met Diftar. Thema's zijn wederom de ontwikkeling van de inzamelcijfers per afvalstroom, de meldingen van het aantal bij- en naastplaatsingen en dumpingen via Fixi en de milieubak.

Via deze rapportage zullen wij u per kwartaal zo kort en duidelijk mogelijk informeren over de stand van zaken in het afgelopen kwartaal. Op deze manier krijgt u een cijfermatig beeld en daar waar nodig een (korte) kwalitatieve analyse van waar we nu staan op het gebied van ingezamelde hoeveelheden en scheiding, alsmede een update over het schoner worden van de stad.

De kwartaalrapportages vanuit Arnhem Schoner kennen in ieder geval twee vaste onderdelen:

- Inzamelresultaten
- Stand van zaken aangaande bijplaatsingen en naastplaatsingen van afval

Daarnaast zal in de komende rapportages in ieder geval ook een evaluatie van de Milieubak opgenomen zijn. De Milieubak staat sinds 1 juli 2021 structureel 4 keer per jaar in alle wijken. Deze nieuwe en uitgebreide service monitoren we om verdere verbetering ervan snel mogelijk te maken.

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9200 • 6800 HA Arnhem
Telefoon 0800-1809 (lokaal tarief) • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

2. Inzamelresultaten

De inzamelresultaten worden gepresenteerd per afvalstroom:

1. Restafval fijn
2. Restafval grof (grofvuil)
3. Plastic verpakkingen, Blik en Drankkartons (PBD)
4. Groente, Fruit en Tuinafval (GFT)
5. Oud Papier en Karton (OPK)
6. Glas

Restafval fijn

Restafval fijn wordt bij de huishoudens ingezameld via ondergrondse containers.
Sinds 1 juni 2021 zijn de restafvalcontainers weer open en kan iedereen restafval zonder afvalpas in de containers gooien. In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van de ingezamelde hoeveelheid (in kilogrammen) restafval inclusief het afgekeurde PBD van 2019 tot en met het vierde kwartaal 2021, weergegeven.

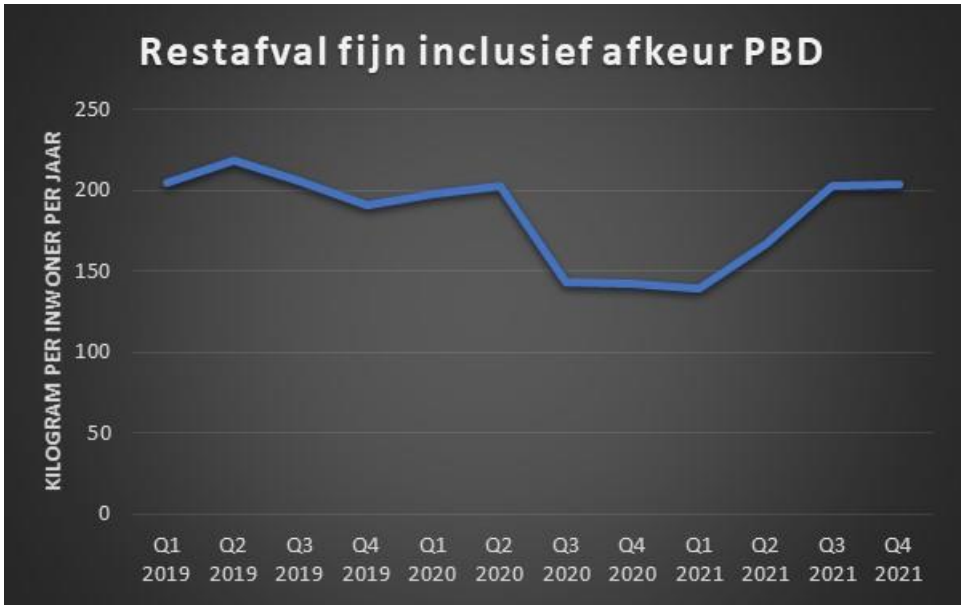

Zoals verwacht en over het derde kwartaal 2021 al gerapporteerd, is de hoeveelheid aangeboden restafval toegenomen na de afschaffing van Diftar. In het vierde kwartaal 2021 zien we een stabilisatie van de ingezamelde hoeveelheid restafval van ongeveer 200 kilogram per inwoner per jaar.
De landelijke ambitie van 100 kilogram per inwoner per jaar is niet dichterbij gekomen maar ook niet verder buiten bereik gekomen.
De in Arnhem Schoner gestelde ambitie van 10% vermindering van 200 kilogram blijft realistisch.

Restafval Grof (Grofvuil)

Onder grofvuil verstaan we het grofvuil dat bewoners aanmelden om aan huis op te laten halen, inclusief het afval dat rondom containers is gezet (grof huisraad als banken en kasten, maar ook matrassen en indien vermengd zakken restafval) en het grof huishoudelijk afval van het afvalbrengstation.

De daling van de hoeveelheid zet door. Traditiegetrouw zagen we in december de hoeveelheid richting het einde van het jaar door vakanties toenemen, maar in de maanden daarvoor nam de hoeveelheid juist af. Grofvuil is een stroom die verbrand wordt. Minder grofvuil leidt tot minder kosten en een beter milieurendement.

PBD

In het vierde kwartaal 2021 zien we net zoals bij de hoeveelheid ingezameld restafval, een stabilisatie na de eerdere daling in het derde kwartaal.
Gedurende het vierde kwartaal zien we een lichte stijging van het aandeel goedgekeurd PBD naar 53%. Echter is het te vroeg om hier conclusies aan te verbinden.
Ook in het vierde kwartaal zien we dat het PBD dat huis-aan-huis ingezameld wordt via de mini-containers, een stuk schoner is dan het PBD via de ondergrondse containers.

De kwaliteit van het ingezamelde PBD heeft op dit moment de volledige aandacht. Samen met het Afvalfonds Verpakkingen (het verpakkende bedrijfsleven) wordt in maart 2022 een traject ingezet om te komen tot een verhoging van de kwaliteit waarbij het Afvalfonds Verpakkingen (via de uitvoeringsorganisatie Nedvang) zowel operationeel als financieel ondersteunt. Deze pilot zal heel 2022 in beslag nemen.

In dit traject wordt aandacht besteed aan de samenstelling van het Arnhemse afval en de bestaande inzamelstructuur, de verschillen tussen laagbouw en hoogbouw en zal een overzicht van mogelijke interventies en risico's gemaakt worden. Het afvalfonds verpakkingen lijkt met dit traject in ieder geval mogelijkheden te bieden om een beter financieel en milieurendement te behalen. Maatwerk lijkt mogelijk in dit traject waardoor ook de producenten nu actief bij lijken te dragen aan het verbeteren van de kwaliteit.

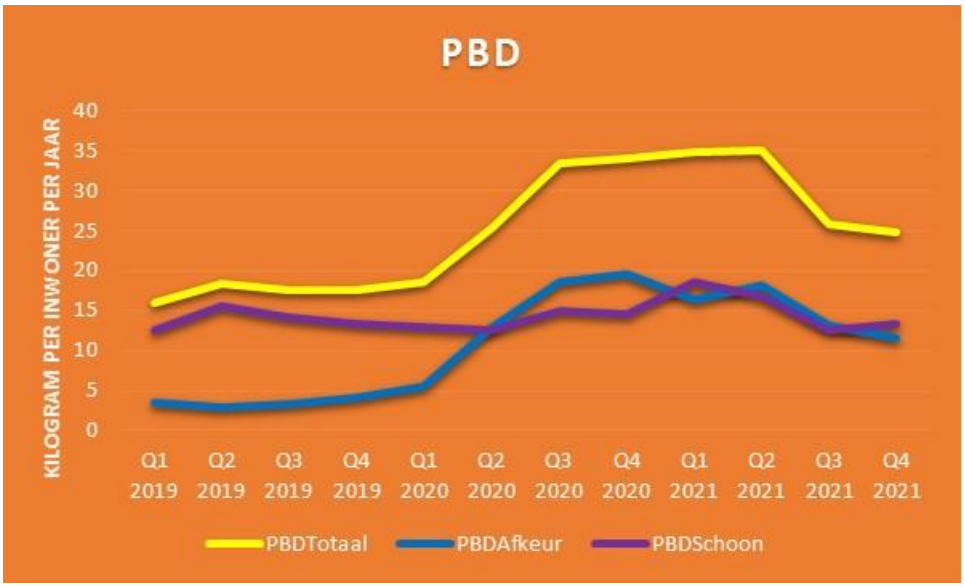

.

Papier en karton

In de eerste twee kwartalen van dit jaar zagen we bij papier/karton een aanhoudende piek door onder andere de coronacrisis. Dit is mogelijk toe te schrijven aan de vele online-bestellingen en de daaruit ontstane hoeveelheid verpakkingsmateriaal.
Na de daling in het derde kwartaal 2021, zien we in het vierde kwartaal weer een lichte stijging. Deze stijging wordt veroorzaakt door de feestdagen in december.

De kwaliteit van het ingezamelde materiaal blijft goed; er is geen sprake van afkeur bij de verwerker.

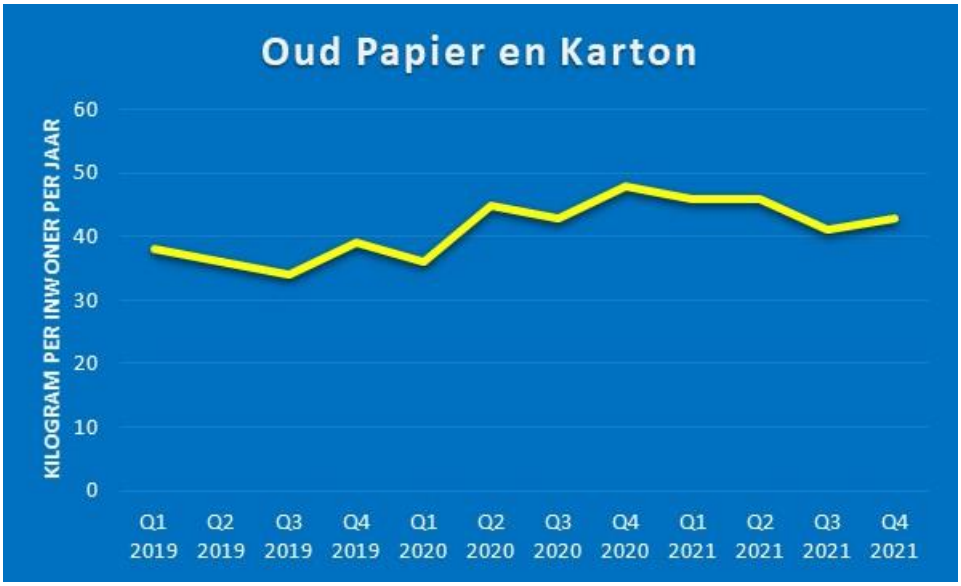

Glas

Glas heeft het eeuwig leven. Het kan eindeloos gerecycled worden zonder kwaliteitsverlies. Dit maakt glas een uniek materiaal om in de kringloop te houden.
In juni 2021 is de horeca na een periode van lockdown weer open gegaan. De daling in de ingezamelde hoeveelheid glas zou hier goed grotendeels uit verklaard kunnen worden daar waar deze inzameling tijdens de lockdown op een hoog niveau lag. In het vierde kwartaal zie we een stijging van de ingezamelde hoeveelheid. Deze stijging is, net zoals in andere jaren, te verklaren door het seizoenseffect van de feestdagen in december.
In heel 2021 is de kwaliteit van het ingezamelde glas goed gebleven en vond er geen afkeur plaats.

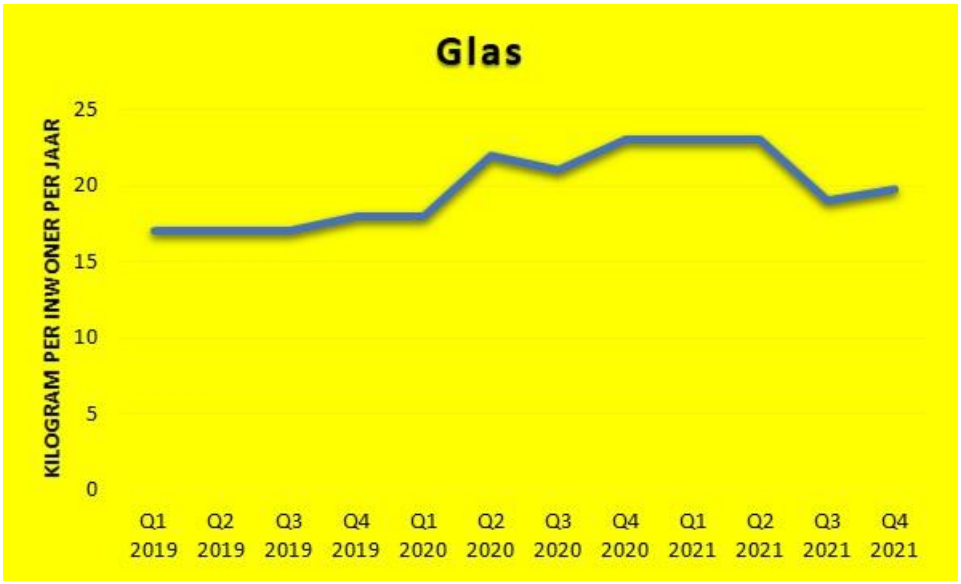

Groente, Fruit en Tuinafval (en Etensresten)

In de stad worden op verzoek van inwoners steeds meer verzamelcontainers geplaatst. Dit naast de citybins voor hoogbouw en mini-containers voor laagbouw.
In 2022 zal bekeken worden of en hoe de inzameling van GFT in de hele stad via verzamelcontainers plaats kan vinden in plaats van citybins. Met die inzamelmethode zal dan gestopt worden.
Inmiddels is het proces om te stoppen met inzameling via citybins in de binnenstad in gang gezet. De locaties van verzamelcontainers zijn bepaald en deze worden binnenkort gepubliceerd voor inspraak en bezwaar. Op basis van dat proces zullen de verzamelcontainers geplaatst worden en zullen bewoners geïnformeerd worden over de wijziging.
De kwaliteit van het ingezamelde GFT blijft onverminderd hoog. De hoeveelheid laat ook in 2021 een dip zien doordat er in de winter minder tuinafval aangeboden wordt.

3. Bijplaatsingen en naastplaatsingen (en dumpingen)

Tijdens Diftar zagen we meer zakken naast de containers staan. Met de afschaffing van Diftar is het aantal bijplaatsingen van zakken bij of in de buurt van de ondergrondse containers, afgenomen. Het schoner worden van die leefomgeving wordt in de stad inderdaad ook zo beleefd. Ook in het vierde kwartaal blijkt dit uit gesprekken in de wijken en de ervaring van onze eigen mensen op straat.

Onderstaand vindt u een beeld van de huidige stand van zaken aangaande het afval in de openbare ruimte. Dit beeld bestaat uit twee pijlers:

- Algemene indruk volgend uit gesprekken met onze toezichthouders afval van Stedelijk Onderhoud, de wijkconciërges, Teams Leefomgeving en wijkinitiatieven als Broek Omhoog en de WOP/Wasplaats.
- Een overzicht van de gemaakte Fixi-meldingen

Voordat we deze twee pijlers toelichten, leggen we uit wat er onder de verschillende termen als naastplaatsing, bijplaatsing en dumping verstaand wordt.
Een *bijplaatsing* is afval dat eigenlijk in een verzamelcontainer had gemoeten maar dat erbij is gezet (bijvoorbeeld een kleine restafvalzak naast een restafvalcontainer).
Een *naastplaatsing* is grof (groot) afval dat naast een verzamelcontainer is gezet, terwijl het eigenlijk naar een afvalbrengstation (milieustraat) had moeten worden gebracht (bijvoorbeeld een lattenbodem of bank).
Wordt grof afval op een willekeurig andere plek in de openbare ruimte gezet dan heet het een *dumping.*

Algemene indruk

De algemene indruk blijft dat sinds de afschaffing van Diftar het aantal bijplaatsingen fors is afgenomen. De *bijplaatsingen* die er momenteel nog zijn, zijn te wijten zijn aan te volle ondergrondse containers, waardoor mensen zich genoodzaakt voelen het afval naast de verzamelcontainer te zetten.
Voor wat betreft *naastplaatsingen* en *dumpingen* van groot (grof) afval is de algemene indruk dat deze afneemt in het vierde kwartaal. Hierbij moet rekening gehouden wordt met het feit dat naastplaatsingen en dumpingen deels seizoensafhankelijk zijn waarbij we een verhoging in de zomermaanden zien. In de eerste helft van 2022 zal een eventuele trend duidelijker worden.

Fixi
Fixi is het instrument waarmee onze inwoners meldingen kunnen doen van allerlei zaken in de openbare ruimte. Meldingen kunnen gemaakt worden via de Fixi-website en Fixi-app.
De meldingen komen bij de gemeente binnen en de verschillende diensten van de gemeente gaan vervolgens aan de slag om de melding op te lossen. Via Fixi wordt een terugkoppeling gegeven aan de melder.
In Arnhem wordt Fixi niet alleen gebruikt door de inwoners, maar passen we het ook professioneel toe. Op 1 juli 2021 is het nieuwe inzamelcontract met PreZero gestart. PreZero gebruikt Fixi binnen dit

contract ook om meldingen te doen en op te lossen. In het verleden deed Prezero dit in een separaat (en eigen) meldsysteem. Naast PreZero doen bijvoorbeeld onze wijkconciërges meldingen via Fixi.
Door dit grootschalig professionele gebruik in combinatie met vele meldingen van actieve inwoners, geeft Fixi een goed en betrouwbaar beeld van de bij- en naastplaatsingen en dumpingen.

In de onderstaande grafiek laten we de Fixi meldingen voor de jaren 2020 en 2021 zien.
Het thema 'Huishoudelijk afval in de openbare ruimte' omvat alle Fixi-categorieën waar sprake is van bijplaatsingen, naastplaatsingen en dumpingen.
Het aantal Fixi-meldingen is sinds de afschaffing van Diftar op 1 juni 2021 teruggelopen in het derde kwartaal en neemt ook in het vierde kwartaal 2021 af. Het aantal meldingen gedurende oktober, november en december is redelijk stabiel en laat door het kwartaal heen geen verdere afname per maand zien.
Zoals eerder aangegeven zullen de eerste kwartalen van 2022 meer duidelijkheid geven over de trend.

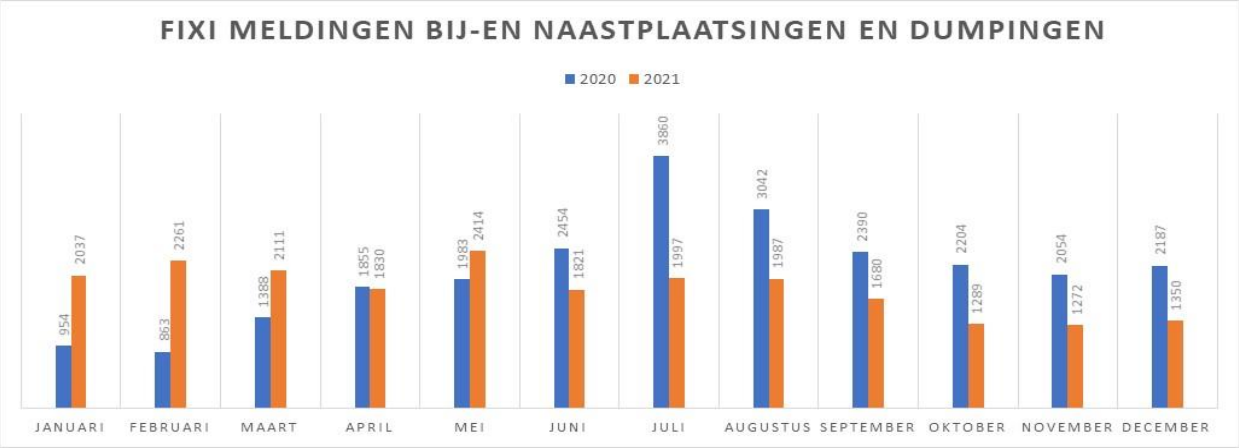

Bij het verklaren van verschillen tussen de maanden en jaren speelt een aantal oorzaken een rol. Deze lopen door elkaar en in elkaar over en het blijft dan ook zeer lastig oorzaak en gevolg eenduidig te koppelen.
1) Diftar: De periode Diftar (1 juli 2020 tot 1 juni 2021) is in bovenstaande grafiek redelijk goed te onderscheiden inclusief een daling vanaf juni 2021.
2) Corona: Vorig jaar was er (mogelijk) een versterkt effect door corona (opruimen, vakantiegeld, aanschaffen nieuwe spullen).
3) Lente en Zomer: In de lente- en zomerperiodes wordt er (mogelijk) meer opgeruimd en aangeschaft, wat ook leidt tot een stijging in met name naastplaatsingen. Deze stijging is in beide jaren waarneembaar. Voor 2021 een stuk minder duidelijk omdat net in juni Diftar werd afgeschaft. Het vierde kwartaal 2021 ondersteund de gedachte dat er in de winter minder sprake is van bovenstaand.

4. Milieubak

De milieubak is voor kleine spullen die niet bij het restafval horen. Denk aan een wasrekje, tuinstoel, speelgoed en kapotte elektrische tandenborstel. Vuistregel is dat het afval in een boodschappentas of krat moet passen. Als inwoners meer of groter afval willen inleveren, zijn onze afvalbrengstations daarvoor geopend.
In de tabel hieronder wordt een uitgebreider overzicht gegeven van de afvalstromen die aangeboden kunnen worden.

Afvalsoort	In Milieubak	Niet in Milieubak
Batterijen	Lege batterijen en accu’s van scooters of motoren.	Accu's van auto's. Die kunnen naar het afvalbrengstation.
Glas	Vazen, viskommen, glazen schalen, glasplaatjes van maximaal 40x50 centimeter, enzovoorts.	Glazen potjes en flessen die in de glasbak passen.
Harde kunststoffen	Tuinstoelen, kunststof vazen, plastic krukjes, enzovoorts.	Plastic verpakkingsafval. Dat mag in de (mini)container voor Plastic verpakkingen, Drankkartons en Blik (PBD).
Inktcartridges	Lege inktcartridges van printers.	
Kleine elektrische apparaten	Scheerapparaten, mixers, tandenborstels, koffiezetapparaten, stofzuigers, enzovoorts.	Grote apparaten zoals koelkasten, wasmachines en monitoren en televisies. Breng deze naar het afvalbrengstation.
Klein huishoudelijk afval	Bijvoorbeeld speelgoed en aardewerk potten.	Restafval, grote meubels, matrassen, bouw- en sloopafval en medicijnen. Breng dit naar het afvalbrengstation.
Hout	Planken en paaltjes van maximaal 1 meter, kleine tafeltjes.	Grote houten platen en bouwafval. Hiervoor is het afvalbrengstation.
Metalen	Bijvoorbeeld gordijnrails van maximaal 1 meter, scharnieren, stukjes metalen buis of een wasrekje.	

De Milieubak staat vier keer per jaar een ochtend of middag in elke Arnhemse wijk.
Bij de milieubak staan medewerkers van PreZero en 2Switch. Veel vragen van inwoners over afval kunnen direct door de medewerkers beantwoord worden. Als een vraag niet beantwoord kan worden, verwijzen de medewerkers de inwoner door naar het KlantConctactCentrum (KCC) van de gemeente. In het vierde kwartaal zijn ook onze wijkconciërges aanwezig geweest in de wijken waarin zij actief zijn en hebben goede informatie over kunnen dragen én goede feedback mee kunnen nemen naar de gemeente.

Wat is er gebracht naar de Milieubak?

In het vierde kwartaal is wekelijks een advertentie geplaatst in de Arnhemse Koerier met de volgende standplaats en -dag. We merken dat de inwoners positief zijn over de milieubak en elkaar informeren over wat er weggebracht kan worden.

In de rapportage over het derde kwartaal 2021 zijn cijfers over aantallen bezoekers en ingeleverd afval te vinden. Helaas zijn deze cijfers door een procedurele fout bij de inzameldagen in het vierde kwartaal slechts voor de helft van de stand-dagen beschikbaar. Dit is niet representatief en de cijfers kunnen hier dan ook niet gepresenteerd worden.

Acties

Uit de vorige rapportage (over het derde kwartaal 2021) zijn de volgende aandachtspunten overgebleven:

1) Uitstraling van de locatie in de vorm van posters/banners en info.
2) De bekendheid en daarmee het aantal bezoekers mag nog flink omhoog.
3) Er is behoefte aan het toevoegen van de mogelijkheid om klein chemisch afval in te leveren, zoals bijvoorbeeld verf- en kitresten.

De volgende acties zijn daarop uitgevoerd:

1) Aan de uitstraling van de milieubak wordt gewerkt. Dit mede omdat de duidelijkheid omtrent klein chemisch afval langer op zich liet wachten.

2) In het vierde kwartaal 2021 is elke week een advertentie geplaatst met informatie over de Milieubak in de Arnhemse Koerier. Het bereik van de Arnhemse Koerier met een oplage van 63.000 stuks is groot. Groter dan het bereik van berichten op social media. Om die reden heeft de gemeente ervoor gekozen om juist de Milieubak advertentieruimte te geven in de Arnhemse Koerier en minder via social media.

3) Het uitbreiden van de inlevermogelijkheid voor klein chemisch afval, is besproken met PreZero. De zoektocht naar mogelijkheden duurde langer dan verwacht vanwege de complexiteit als het gaat om chemisch afval. Uitkomst is dat het binnen de bestaande wet- en regelgeving op het gebied van gevaarlijke stoffen, mogelijk is een beperkt aantal soorten klein chemisch afval aan te nemen. Afhankelijk van het afronden van scholing van medewerkers van PreZero, zal in de loop van het tweede kwartaal 2022 de mogelijkheid geboden worden om in ieder geval verfresten aan te bieden bij de Milieubak. Er blijkt onder inwoners veel vraag te zijn naar met name die afvalsoort.

Het afgelopen kwartaal zijn er geen signalen binnengekomen waarin gevraagd wordt om de toevoeging van nog andere afvalstromen.
Wel wordt bekeken hoe om te gaan spullen die herbruikbaar zijn. Deze worden sporadisch aangeboden. Gezocht wordt nu naar ruimte in de auto om deze stroom herbruikbare spullen aan te kunnen nemen.

Aan de gemeenteraad

Datum : 19 april 2022
Zaaknummer : 656774
Contactpersoon : Mark Wanders
Telefoonnummer : 026 3774053

Onderwerp: Afval – moties en toezeggingen

Geachte voorzitter en leden,

In 2021 heeft uw raad een aantal moties aangenomen en heeft de portefeuillehouder toezeggingen gedaan over het onderwerp afval. In deze brief beschrijven we hoe hieraan uitvoering is gegeven.

Moties

Motie 21M75 “100 kilo #hoedan”
In december 2021 is de Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner” door het college vastgesteld. De koers is in februari 2022 deels behandeld in de raad. In “Arnhem Schoner” zijn ambities neergezet aangaande de hoeveelheid restafval. 100 Kilo lijkt niet realistisch, maar “Arnhem Schoner” is de koers naar die doelstelling. Met de Afvalkoers “Arnhem Schoner” beschouwen wij motie 21M75 als afgedaan.

Motie 21M76 “Monitoren effecten afvalbeleid”
In de Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner” staat dat er per kwartaal een rapportage naar de raad gestuurd zal worden met daarin de resultaten per afvalstroom, een overzicht van de bij- en naastplaatsingen en dumpingen en een bericht over de milieubak. In december 2021 is een rapportage over het derde kwartaal 2021 aan de raad verstuurd en in april 2022 de rapportage over het vierde kwartaal. In beide rapportages zijn historische data over de ingezamelde hoeveelheden en het aantal bij- en naastplaatsingen en dumpingen opgenomen vanaf respectievelijk 1 januari 2019 en 1 januari 2020. De raad zal ook in de toekomst kwartaalrapportages blijven ontvangen. Wij beschouwen motie 21M76 hiermee als afgedaan.

Motie 21M016 “Iedereen moet gewoon grofvuil weg kunnen brengen 2”
Sinds 16 augustus 2021 is het niet meer noodzakelijk vooraf een melding te doen voor inwoners die de afvalbrengstations willen bezoeken met een bedrijfsbusje of -auto.
Aan de poort van de afvalbrengstations wordt door de medewerkers op basis van ervaring, gecontroleerd of het afval in het bedrijfsvoertuig wel huishoudelijk afval is en geen bedrijfsmatig afval. Als dit laatste het geval is, wordt de bezoeker alsnog geweigerd en verwezen naar een private inzamelaar. De afvalbrengstations zijn alleen bedoeld en opengesteld voor huishoudelijk afval.
Wij beschouwen motie 21M106 hiermee als afgedaan.

Toezeggingen

ID909 *"Wethouder Roelofs zegt toe in beeld te brengen wat de keuzemogelijkheden met bijbehorende kostenposten zijn, zodat de raad daarover politieke keuzes kan maken"*
Aan deze toezegging is voldaan door het in september 2021 verstuurde raadsmemo (waarmee eerder ook aan toezegging ID911 is voldaan).

ID910 *"Wethouder Roelofs zegt toe naar de inwoners van de stad zorgvuldig te communiceren welke vervolgstappen worden gezet in de verrekeningen."*
Begin juni 2021 heeft elk huishouden een flyer/ansichtkaart ontvangen met daarop de belangrijkste wijzigingen van het stoppen met Diftar per 1 juni 2021.
In september 2021 is een heldere en eenvoudige flyer opgesteld en verstuurd. Dit gebeurde bij de verrekening van de Diftar-afvalstoffenheffing en de nieuwe aanslag voor de afvalstoffenheffing zoals die na 1 juni geldt. Wij beschouwen de toezegging hiermee als uitgevoerd.

ID912 *"Wethouder Roelofs zegt toe voor de begrotingsbehandeling 2022 de vernieuwde plannen over het afvalbeleid naar de raad te sturen."*
De Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner" is in december 2021 door het college vastgesteld en verstuurd aan de raad. Hoewel niet voor de begrotingsbehandeling 2022 verstuurd, is de toezegging uitgevoerd met het versturen van "Arnhem Schoner".

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvorming 1 (herstart) – 11 mei 2022

GEMEENTE Arnhem

Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner"

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: De raadsleden/fractievolgers De Groot (PvdD), Aydemir (DENK), Eppich (VVD), Koorn (CDA), Nede (CU), Neutkens (Volt), Simonis (GL), Zwijnepoel (D66), Groot (AC), Verheij (PVV), Visser (PvdA), Hobbele (AOP), Visser (PvdA)

De fracties van de SP en FvD zijn niet aanwezig.

Verder aanwezig: Wethouder Roelofs en ambtelijke ondersteuning Wanders.

Bespreking
De voorzitter ligt toe dat er op 26 januari 2022 in de informatieve fase (I) een rondetafelgesprek plaatsgevonden, de schriftelijke inspreekbijdrages zijn terug te vinden in iBabs. Op 2 februari is de meningsvormende fase 1 (M1) gestart en geëindigd na de eerste termijn van de raad. Op 9 februari is de M1 hervat met de eerste termijn van het college. Deze behandeling is geëindigd midden in de eerste termijn van de wethouder. In verband met de gemeenteraadsverkiezingen is de behandeling vervolgens stil komen te liggen. In verband met aantreden van de nieuwe gemeenteraad en het feit dat er mogelijk binnen fracties gewisseld is van portefeuille, wordt voorgesteld om de M1 fase niet te hervatten midden in de eerste termijn van de wethouder, maar op opnieuw op te starten (dus vanaf de eerste termijn van de raadskamer).

Na deze mededeling wordt de beraadslaging in de M1 (her)start. Er worden in de eerste termijn verschillende vragen gesteld. Deze vragen worden beantwoord door de portefeuillehouder. In de tweede termijn vindt er debat plaats tussen de fracties en worden er vervolg vragen gesteld aan de portefeuillehouder. Er wordt door meerdere fracties aangekondigd dat zij met moties en amendementen zullen komen (o.a. over het ambitieniveau en het toegankelijk maken van ondergrondse containers).

Toezeggingen:

1. Wethouder Roelofs zegt n.a.v. de vraag van het Apcg toe om contact te zoeken met de leverancier van de GFT afvalcontainers;
2. Wethouder Roelofs zegt toe om te kijken of er op het afvalbrengstation een plek kan komen voor hergebruik;
3. Wethouder Roelofs zegt toe te monitoren hoe er wordt omgegaan met ander afval dan GFT in de GFT containers om te kijken of deze containers mogelijk van het slot kunnen;
4. Wethouder Roelofs zegt toe uit te zoeken wat het kost om twee keer per jaar het grofvuil op te halen;
5. Wethouder Roelofs zegt toe uit te zoeken wat de mogelijkheden zijn om een QR code te plaatsen op de containers;

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvorming 1 (herstart) – 11 mei 2022

6. Wethouder Roelofs zegt toe voor de meningsvormende fase 2 met een memo te komen over de toegankelijkheid van de afvalcontainers, inclusief het bijbehorende budget;

Conclusie
Aan het einde van de bespreking heeft de voorzitter geconcludeerd dat de M1 behandeling is afgerond en dat in verband met de aankondigde moties en amendementen het voorstel kan worden doorgeleid naar de M2.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

L. Manders